รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ

“แนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ”

โดย รองศาสตราจารย์ ดร.พีรธร บุณยรัตพันธุ์

เดือนพฤศจิกายน 2565

สัญญาเลขที่ ORG6420003

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ
“แนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ”

คณะผู้วิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.พีรธร บุณยรัตพันธุ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภคพร วัฒนดำรงค์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย วิชัย	มหาวิทยาลัยนเรศวร
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิวิไลซ์ วนรัตน์วิจิตร	มหาวิทยาลัยนเรศวร
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฟ้ารุ่ง มีอุดร	มหาวิทยาลัยนเรศวร
6. ดร.บุญส่ง กวยเงิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
7. นางสาวศศิวิมล คำเมือง	มหาวิทยาลัยนเรศวร

สนับสนุนโดย

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกสว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (แผนปฏิบัติการ ววน.) เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค และผลักดันให้เกิดโครงการนำร่อง ตลอดจนเพื่อพัฒนากลไกการประสานแผนและการบริหารแผน ววน. เชิงพื้นที่ ที่สนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค และสร้างการรับรู้และความเข้าใจทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคและแนวทางการจัดทำแผน ววน. เชิงพื้นที่เชื่อมโยงกับนโยบายรัฐบาลและยุทธศาสตร์ชาติ ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นลักษณะการวิจัยผสมผสานวิธี (Mixed Method) โดยวิจัยดำเนินการที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชนและภาคประชาสังคมในพื้นที่แต่ละภูมิภาคจำนวน 6 ภูมิภาคครอบคลุมทั้งประเทศ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย ประเด็นสนทนากลุ่ม หลักสูตรการอบรม แบบสัมภาษณ์ และแบบติดตาม และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลการดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 1 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาและเปรียบเทียบ และสร้างข้อสรุปอุปนัย โดยนำมาสังเคราะห์และนำเสนอเนื้อหาเชิงบรรยาย

ผลการวิจัย พบว่า การบูรณาการแผนปฏิบัติการ ววน. เชิงพื้นที่ ที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค และผลักดันให้เกิดโครงการนำร่อง มีรูปแบบกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ การสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค ประกอบด้วย พัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการ ววน. และแผนพัฒนาภาคในระดับพื้นที่ พบว่า การเรียนรู้ลักษณะบรรยายผ่านระบบออนไลน์ และการลงพื้นที่ศึกษาดูงานและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเป็นการจัดฝึกอบรมในพื้นที่แต่ละภาค มีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และกลไกประสานและบริหารการขับเคลื่อน ขยายผล บูรณาการ แผนปฏิบัติการ ววน. เชิงพื้นที่ ในแต่ละภาค พบว่ามีศักยภาพและความต้องการวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่แตกต่างกัน ทั้งนี้อยู่กับบริบทของแต่ละภูมิภาค ที่นำไปสู่รูปแบบกลไกประสานและบริหารการขับเคลื่อนขยายผล บูรณาการแผนปฏิบัติการ ววน. และศึกษาสร้างการรับรู้และความเข้าใจทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคและแนวทางการจัดทำแผน ววน. เชิงพื้นที่เชื่อมโยงกับนโยบายของรัฐบาล โดยได้เลือกประเด็นสำคัญและเร่งด่วนในแต่ละภูมิภาคเพื่อนำไปจัดทำโครงการนำร่อง 6 ภูมิภาคพื้นที่นำร่อง ได้แก่ภาคเหนือ จังหวัดพิษณุโลก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดสกลนคร ภาคกลาง จังหวัดสิงห์บุรีและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภาคตะวันออก จังหวัดฉะเชิงเทรา ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และภาคใต้ชายแดน จังหวัดปัตตานี

คำสำคัญ: แผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม การบูรณาการ กลไกการประสานงาน พื้นที่นำร่อง

Abstract

The objectives of this research is to integrate the area-based science, research and innovation action plans (SRI Action Plan) which is in accordance with the direction of economic development at the regional level, in an effort to create a pilot project as well as to develop a mechanism for coordination and management of the area-based SRI plan which supports regional economic development and create awareness and understanding of the direction of economic development at the regional level and a guideline for preparing a plan for area-based SRI in connection with government policies and national strategies.

Research methods in behavioral and social sciences were applied as a mixed method for this study, which is in accordance with its objectives. The target study groups were the participation of all sectors, consisting of the public, private and civil society sectors in each of the six regions covering the entire nation. The study tools included group discussion issues observation, training courses, interview and follow-up forms and data analysis. The first step of research data was analyzed and synthesized and compared and form an inductive conclusion by synthesizing and then presenting narrative contents.

The results revealed that the integration of the action plan of the SRI was in line with the direction of economic development at the regional level and generated a pilot project. There was a mechanism to coordinate and manage the area-based SRI plan. Support for driving economic development at the regional level consisted of developing the competency of personnel of the main agencies involved in the implementation of the SRI operation plan and the regional development plan at the area level. It was found that learning through online lectures and the regional development plan, field trips, study visits and workshop seminars were organized for training in each region. The overall opinion was at the highest level. It was found that mechanisms for coordination and management of propulsion, expansion, integration, and the activities in the area-based SRI action plans in each region were potential and scientific. Research and innovation varied depending on the context of each region which led to a mechanism for coordination and management of propulsion and expansion. Integration of the SRI action plan and the study created awareness and understanding of the direction of regional economic development at the regional level. Guidelines for the preparation of the SRI area-based plan in connection with government policies by selecting important and urgent issues in each region in order to create a pilot project in 6 pilot regions included the North: Phitsanulok Province, Northeast: Sakon Nakhon Province, Central region: Singburi and Ayutthaya provinces, Eastern region: Chachoengsao province, Southern region: Surat Thani province. and southern border Pattani Province.

Keywords: science, research and innovation action plan; integration; coordination mechanisms; pilot area

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	**บทนำ**	**1**
	- หลักการและเหตุผล	1
	- วัตถุประสงค์ของแผนงาน	1
	- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
	- ขอบเขตและวิธีการดำเนินงาน	2
	- กรอบแนวคิดทางการดำเนินการศึกษา	5
	- แผนการดำเนินงาน	6
	- นิยามศัพท์	9
2	**เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง**	**11**
	- นโยบายสาธารณะและการวางแผน	12
	- การวางแผนยุทธศาสตร์	37
	- การวางแผนพัฒนาประเทศ และกรอบกำหนดแนวทางการจัดทำแผนของประเทศ	58
	- กรอบกำหนดแนวทางการจัดทำแผนของประเทศและแผนเชิงพื้นที่	66
	- ภารกิจด้านการวิจัย วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม	90
	- การเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ	93
3	**วิธีดำเนินการวิจัย**	**99**
	- วิธีดำเนินการวิจัย	99
	- แหล่งข้อมูล กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่	101
	- เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	102
	- การเก็บรวบรวมข้อมูล	102
	- การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล	103
4	**ผลการวิจัย**	**105**
	- กำหนดองค์ประกอบกลไกประสานและบริหารแผนร่วมกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) และสำนักงาน สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และแผนพัฒนาภาค พร้อมทั้งกำหนด เป้าประสงค์ในการดำเนินงานของกลไกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผน ววน. และแผนพัฒนาภาคในระดับพื้นที่ตลอดจนวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงาน	105

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
	- สังเคราะห์แผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) แต่ละ Platform	194
	- การวิเคราะห์กลไกของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจาก สกสว. เชื่อมโยงกับแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้าน ววน. เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ เชิงพื้นที่ระดับภาค	215
	- กำหนดองค์ประกอบกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และเป้าประสงค์ของกลไก พร้อมทั้งปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จในการดำเนินงาน	243
	- ทบทวนทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค แผนพัฒนาภาค และห่วงโซ่คุณค่า (value chain) ใน 6 ภาค และวิเคราะห์ความเชื่อมโยงกับภารกิจและผลการดำเนินงานด้าน ววน.ตามแผนปฏิบัติของ PMU เพื่อกำหนดจุดเน้นในแต่ละภาค	274
	- การพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการผลักดันแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และแผนพัฒนาภาคในระดับพื้นที่	484
	- การวิเคราะห์ศักยภาพและความต้องการวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับ การพัฒนาภาคและเชื่อมโยงทิศทางการพัฒนาประเทศ	535
	- การวิเคราะห์กรอบ ทิศทาง ความท้าทาย ศักยภาพ ความต้องการ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค เพื่อกำหนดขอบเขตและประเด็นตั้งต้นของแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค	564
	- การจัดทำแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเฉพาะพื้นที่ที่สอดคล้องกับ ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค	627
	- ข้อเสนอแนะกลไกแผนงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่เชื่อมโยงกับพื้นที่	748
	- การผลักดันแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเชิงพื้นที่ระดับภาคไปใช้กับแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ในระยะต่อไป	751
5	**สรุปผลการวิจัย**	**767**
	- สรุปผลการวิจัย	771
	- ข้อเสนอแนะ	820
	บรรณานุกรม	822
	ภาคผนวก	827

สารบัญตาราง

ตาราง **หน้า**

1. แสดงภารกิจ อำนาจ หน้าที่ของหน่วยงาน 3 หน่วยงาน 126
2. แสดงกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาตามแผน ววน.เชิงพื้นที่ จึงขอเปรียบเทียบกลไกการทำงานของแต่ละ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตามแผน ววน. เชิงพื้นที่ 136
3. แสดงการเชื่อมโยงภารกิจด้านการดำเนินงานและงบประมาณของ 3 หน่วยงาน 145
4. แสดงกำหนดการนำเสนอและอนุมัติโครงการ/กิจกรรม ของเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา 165
5. แสดงสรุปภาพรวมของ แผนววน. ตาม 4 แพลตฟอร์ม 200
6. แสดงสรุปความเชื่อมโยงของแผนปฏิบัติการด้านววน. กับแผนพัฒนาภาค 212
7. แสดงการฉายภาพอนาคต ทิศทางการพัฒนาความต้อง การความรู้และการวิจัยของพื้นที่ 6 ภาค 219
8. แสดงการวิเคราะห์โครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุน จาก สกสว. ตามกรอบกลไกและการขับเคลื่อนแผน ววน. เชิงพื้นที่ 224
9. แสดงการวิเคราะห์โครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจาก สกสว. ตามกรอบกลไกและการขับเคลื่อนแผน ววน. เชิงพื้นที่ 229
10. แสดงการวิเคราะห์โครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจาก สกสว. ตามกรอบกลไกและการขับเคลื่อนแผน ววน. เชิงพื้นที่ 233
11. แสดงการวิเคราะห์โครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจาก สกสว. ตามกรอบกลไกและการขับเคลื่อนแผน ววน. เชิงพื้นที่ 236
12. แสดงการวิเคราะห์ศักยภาพ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับยุทธศาสตร์การพัฒนา และประเด็นขับเคลื่อน 238
13. แสดงการวิเคราะห์โครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจาก สกสว. ตามกรอบกลไกและการขับเคลื่อนแผน ววน. เชิงพื้นที่ 241
14. แสดงแผนที่นำทางสำหรับกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่ โดยบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหลัก ระยะ 3 ปี 266
15. แสดงห่วงโซ่คุณค่าระเบียงเศรษฐกิจพิเศษของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคเหนือ พ.ศ.2566-2570 306
16. แสดงห่วงโซ่คุณค่าระบบเกษตรกรรมยั่งยืนของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคเหนือ พ.ศ.2566-2570 307
17. แสดงห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยวและบริการบนฐานภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคเหนือ พ.ศ.2566-2570 308
18. แสดงห่วงโซ่คุณค่าระดับคุณภาพชีวิต ของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคเหนือ พ.ศ.2566-2570 309

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง **หน้า**

19. แสดงห่วงโซ่คุณค่าอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำ ของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคเหนือ พ.ศ.2566-2570 310
20. แสดงห่วงโซ่คุณค่าของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคเหนือ พ.ศ. 2566-2570 311
21. แสดงการวิเคราะห์ความต่อเนื่องของประเด็นการพัฒนาในกรอบแผนพัฒนาภาคเหนือ 313
22. แสดงห่วงโซ่คุณค่าของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ.2566-2570 316
23. แสดงห่วงโซ่คุณค่าระเบียงเศรษฐกิจพิเศษของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ.2566-2570 317
24. แสดงการวิเคราะห์ความต่อเนื่องของประเด็นการพัฒนาในกรอบแผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 319
25. แสดงห่วงโซ่คุณค่าเทคโนโลยีและนวัตกรรม ของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคกลาง พ.ศ.2566-2570 322
26. แสดงห่วงโซ่คุณค่าการเกษตรของภาคกลางสู่การเกษตรสมัยใหม่ ของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคกลาง พ.ศ.2566-2570 323
27. แสดงห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยวของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคกลาง พ.ศ.2566-2570 324
28. แสดงห่วงโซ่คุณค่าศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง ของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคกลาง พ.ศ.2566-2570 324
29. แสดงการวิเคราะห์ความต่อเนื่องของประเด็นการพัฒนาในกรอบแผนพัฒนาภาคกลาง 326
30. แสดงห่วงโซ่คุณค่าของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคตะวันออก พ.ศ. 2566-2570 328
31. แสดงห่วงโซ่คุณค่าเกษตรคุณภาพและผลตอบแทนสูง เสริมสร้างผลิตภาพการผลิตผลไม้ของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคตะวันออก พ.ศ. 2566-2570 329
32. แสดงห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยวของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคตะวันออก พ.ศ.2566-2570 330
33. แสดงห่วงโซ่คุณค่าของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคตะวันออก พ.ศ.2566-2570 331
34. แสดงห่วงโซ่คุณค่าคุณภาพชีวิตของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคตะวันออก พ.ศ.2566-2570 333
35. แสดงการวิเคราะห์ความต่อเนื่องของประเด็นการพัฒนาในกรอบแผนพัฒนาภาคตะวันออก 335

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง **หน้า**

36. แสดงห่วงโซ่คุณค่าของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคใต้ พ.ศ. 2566-2570 338

37. แสดงห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยวของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคใต้ พ.ศ.2566-2570 339

38. แสดงการวิเคราะห์ความต่อเนื่องของประเด็นการพัฒนาในกรอบแผนพัฒนาภาคใต้ 341

39. แสดงห่วงโซ่คุณค่าการผลิตและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์แปรรูปเกษตรของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคใต้ชายแดน พ.ศ.2566-2570 344

40. แสดงห่วงโซ่คุณค่าเมืองชายแดนให้เป็นศูนย์กลางเมืองการค้าเมืองท่องเที่ยวของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคใต้ชายแดน พ.ศ.2566-2570 345

41. แสดงการวิเคราะห์ความต่อเนื่องของประเด็นการพัฒนาในกรอบแผนพัฒนาภาคใต้ชายแดน 347

42. แสดงการเชื่อมโยงระดับที่ 3 ระดับObjective และแผนการดำเนินงาน 360

43. แสดงจุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค กับ ววน. ในระดับต้น 396

44. แสดงจุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน. มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ (Fast track) 397

45. แสดงจุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.มุ่งเน้น impact ผลกระทบระดับกลาง 401

46. แสดงจุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.มุ่งเน้น impact ผลกระทบวงกว้าง 404

47. แสดงการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงร่างกรอบยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2566 - พ.ศ.2570และร่างกรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566 - พ.ศ.2570 451

48. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถะที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้ 496

49. แสดงความเชื่อมโยงระหว่างสาระการเรียนรู้ วิธีการถ่ายทอด และผลผลิตที่ได้จากการเรียนรู้ 497

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง **หน้า**

50. แสดงการกำหนดตารางการเรียนรู้ 498

51. แสดงจำนวนผู้สมัครที่ผ่านการคัดกรองหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการผลักดันแผนด้าน ววน. และแผนพัฒนาภาค รุ่นที่1 500

52. แสดงกำหนดการหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการผลักดันแผนด้าน ววน. และแผนพัฒนาภาค ส่วนที่อบรมออนไลน์ (Online) พร้อมกันทุกพื้นที่ 501

53. แสดงกำหนดการหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการผลักดันแผนด้าน ววน. และแผนพัฒนาภาค ส่วนการศึกษาดูงานและสัมมนาเชิงปฏิบัติการในพื้นที่แต่ละภาค (Onsite) 503

54. แสดงผลการประเมินการตอบสนองต่อการจัดฝึกอบรมในส่วนการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ 504

55. แสดงผลการประเมินการตอบสนองต่อการกิจกรรมการศึกษาดูงานและเชิงการสัมมนาปฏิบัติการของพื้นที่ภาคเหนือ 507

56. แสดงข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของ ภาคเหนือ ด้านการท่องเที่ยว 509

57. แสดงข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของ ภาคเหนือ ด้านคุณภาพชีวิต 510

58. แสดงข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของ ภาคเหนือ ด้านเกษตรกรรม 511

59. แสดงผลการประเมินการตอบสนองต่อการกิจกรรมการศึกษาดูงานและเชิงการสัมมนาปฏิบัติการของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 512

60. แสดงข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านเกษตรกรรม 515

61. แสดงข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านคุณภาพชีวิต 516

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง **หน้า**

62. แสดงผลการประเมินการตอบสนองต่อการกิจกรรมการศึกษาดูงานและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการของพื้นที่ภาคกลาง 517

63. แสดงข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของภาคกลาง ด้านอุตสาหกรรม 519

64. แสดงข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของ ภาคกลาง ด้านเกษตรกรรม 520

65. แสดงข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของ ภาคกลาง ด้านการท่องเที่ยว 520

66. แสดงผลการประเมินการตอบสนองต่อการกิจกรรมการศึกษาดูงาน และการสัมมนาเชิงปฏิบัติการของพื้นที่ภาคตะวันออก 522

67. แสดงข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของ ภาคตะวันออก ด้านอุตสาหกรรม 524

68. แสดงข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของภาคตะวันออก ด้านการท่องเที่ยว 525

69. แสดงผลการประเมินการตอบสนองต่อการกิจกรรมการศึกษาดูงานและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการของพื้นที่ภาคใต้ 526

70. แสดงข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของ ภาคใต้ ด้านการท่องเที่ยว 528

71. แสดงข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของ ภาคใต้ ด้านคุณภาพชีวิต 529

72. แสดงผลการประเมินการตอบสนองต่อการกิจกรรมการศึกษาดูงานและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการของพื้นที่ภาคใต้ชายแดน 530

73. แสดงข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ของภาคใต้ชายแดน ด้านการเกษตรกรรม 532

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง **หน้า**

74. แสดงการวิเคราะห์กรอบการพัฒนาและประเด็นการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับ ววน. 573

75. แสดงประเด็นตั้งต้นของแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค 604

76. แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบประเด็นร่วมในการพัฒนาพื้นที่แต่ละภาคตาม ยุทธศาสตร์ด้านการยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป 698

77. แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบประเด็นร่วมในการพัฒนาพื้นที่แต่ละภาคตาม ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงชุมชนบนฐานทรัพยากรและ วัฒนธรรม 701

78. แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบประเด็นร่วมในการพัฒนาพื้นที่แต่ละภาคตาม ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคต ต่อยอดจากฐานการผลิตและผลผลิต พื้นฐาน 703

79. แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบประเด็นร่วมในการพัฒนาพื้นที่แต่ละภาคตาม ยุทธศาสตร์ด้านการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน 705

80. แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบประเด็นร่วมในการพัฒนาพื้นที่แต่ละภาคตาม ยุทธศาสตร์ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ลดมลพิษ และป้องกันภัยพิบัต 707

81. แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบประเด็นร่วมในการพัฒนาพื้นที่แต่ละภาคตาม ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาเมือง พื้นที่เศรษฐกิจ ระบบโลจิสติกส์ และการเปิดประตูการค้าการลงทุน 709

82. แสดงลำดับความสำคัญและเร่งด่วนในการพัฒนา และการกำหนดโจทย์พัฒนาพื้นที 723

83 แสดงการกำหนดโครงการนำร่องโดยคัดกรองและบูรณาการผลงานด้าน ววน.ให้สอดคล้องกับโจทย์การพัฒนาพื้นที่ 726

84 แสดงการนำเสนอข้อเสนอโครงการต่อยอดเพื่อขยายผลการพัฒนาพื้นที่ระดับภาค 751

85 แสดงการให้ข้อเสนอแนะและแนวทางการผลักดันโครงการต่อยอดเพื่อขยายผลการพัฒนาตามข้อเสนอแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเชิงพื้นที่ระดับภาค 762

สารบัญภาพ

ภาพ **หน้า**

1. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างนโยบาย แผนงาน และโครงการ 34
2. แสดงรูปแบบองค์ประกอบของกลยุทธ์สำหรับองค์การที่ดำเนินงานเพียงด้านเดียว 38
3. แสดงรูปแบบองค์ประกอบของกลยุทธ์สำหรับองค์การที่ดำเนินงาน หลากหลาย 39
4. แสดงระดับการจัดการและประเภทของกลยุทธ์/แผน 40
5. แสดงแนวทางการพัฒนาแผน 2564 72
6. แสดงแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) 82
7. แสดงรวมความเชื่อมโยงของแผน 3 ระดับ 83
8. แสดงองค์ประกอบของแผนระดับที่ 2 84
9. แสดงอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย 94
10. แสดงกลไกการทำงานของ วทน เชิงพื้นที่ 106
11. แสดงโครงสร้างองค์กรของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม 109
12. แสดงโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 117
13. แสดงกลไกการบริหารงานจังหวัด 122
14. แสดงกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด 124
15. แสดงการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาพื้นที่ 125
16. แสดงกลไกการบริหารจังหวัด กลุ่มจังหวัด แบบบูรณาการและภาค 125
17. แสดงการเชื่อมโยงแผนพัฒนาทั้งระบบ 136
18. แสดงการดำเนินการตาม พ.ร.ฎ.ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 และ(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2562 142
19. แสดงโครงสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษาแยกตามระดับ เครือข่าย 154
20. แสดงโครงสร้างการบริหารเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา 155

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ **หน้า**

21. แสดงขั้นตอนการนำเสนอและอนุมัติโครงการและงบประมาณของเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา 163
22. แสดงขั้นตอนการนำเสนอและอนุมัติโครงการและงบประมาณในลักษณะกองทุนของเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา 164
23. แสดงกระบวนการรายงานและการติดตาม ประเมินผลการ ดำเนินงานเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา 167
24. แสดงสรุปขั้นตอนการดำเนินงานเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 169
25. แสดงการนำงานด้าน ววน. สนับสนุนพื้นที่ภาคเหนือตาม งบประมาณ พ.ศ. 2559 – 2563 187
26. แสดงจำนวนโครงการตามยุทธศาสตร์ภาคเหนือ (ปี 2559 – 2563) 187
27. แสดงการนำงานด้าน ววน. สนับสนุนพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามงบประมาณ พ.ศ. 2559 – 2563 189
28. แสดงจำนวนโครงการตามยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ปี 2559 – 2563) 189
29. แสดงการนำงานด้าน ววน. สนับสนุนพื้นที่ภาคกลางตาม งบประมาณ พ.ศ. 2559 – 2563 190
30. แสดงจำนวนโครงการตามยุทธศาสตร์ภาคกลาง (ปี 2559 – 2563) 191
31. แสดงการนำงานด้าน ววน. สนับสนุนพื้นที่ภาคตะวันออกตามงบประมาณ พ.ศ. 2559-2563 192
32. แสดงจำนวนโครงการตามยุทธศาสตร์ภาคตะวันออก (ปี 2559 – 2563) 192
33. แสดงจำนวนโครงการตามยุทธศาสตร์ภาคใต้(ปี 2559 – 2563) 193
34. แสดงการนำงานด้าน ววน. สนับสนุนพื้นที่ภาคใต้ตามงบประมาณ พ.ศ. 2559 – 2563 194
35. แสดงจำนวนโครงการตามยุทธศาสตร์ภาคใต้ชายแดน (ปี 2559 – 2563) 194
36. แสดงกรอบแนวคิดรวมของแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม 195
37. แสดงแนวคิดของแพลตฟอร์มการพัฒนากำลังคนและสถาบันความรู้ 197
38. แสดงแนวคิดของแพลตฟอร์มด้านการวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ท้าทายของสังคม 198

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ **หน้า**

39. แสดงแนวคิดของแพลตฟอร์มด้านการวิจัยและสร้างนวัตกรรม เพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ 199
40. แสดงแนวคิดปฏิรูประบบการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์วิจัย และนวัตกรรม 200
41. แสดงความเชื่อมโยงและสอดคล้องแผนที่จะเริ่มต้นใหม่ระหว่างร่างยุทธศาสตร์ ววน. พ.ศ. 2566 – 2570 และร่างกรอบแผนพัฒนา 2566 – 2570 214
42. แสดงกรอบการวิเคราะห์กลไกและการขับเคลื่อนแผน ววน. เชิงพื้นที่ ซึ่งเชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค ของสำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 216
43. แสดงการขับเคลื่อนแผน ววน.เชิงพื้นที่ตามกรอบวงจรนโยบายสาธารณะและการไหลผ่านของความต้องการพัฒนาพื้นที่ผ่าน หน้าต่างนโยบายสู่การกำหนดนโยบาย 250
44. แสดงความสัมพันธ์และการเชื่อมโยงแผน ววน. เชิงพื้นที่ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาภาค 252
45. แสดงการเชื่อมโยงงานวิจัยและนวัตกรรมสู่การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ 253
46. แสดงการเชื่อมโยงโจทย์การพัฒนาพื้นที่สู่โจทย์วิจัยและนวัตกรรม 254
47. แสดงส่วนประกอบและรูปแบบกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ 254
48. แสดงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกลไกการประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ 257
49. แสดงแผนที่นำทางสำหรับกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่โดยบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหลักระยะ1 ปี 267
50. พิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่าง 3 หน่วยงาน 272
51. แสดงแผนด้าน ววน. พ.ศ. 2563 - พ.ศ. 2565 348
52. แสดงเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญของแผนดาน ววน. พ.ศ. 2563-พ.ศ.2565 349
53. แสดงการปรับปรุงเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญของแผนด้านววน. พ.ศ. 2563 - พ.ศ.2565 349
54. แสดงโปรแกรมภายใต้แพลตฟอร์มที่ 2 ตามแผนด้าน ววน. พ.ศ. 2563-พ.ศ.2565 350
55. แสดงโปรแกรมภายใต้แพลตฟอร์มที่ 4 ตามแผนด้าน ววน. พ.ศ. 2563-พ.ศ.2565 351
56. แสดงโปรแกรมที่รับผิดชอบตามแผนด้าน ววน.พ.ศ. 2563 - พ.ศ.2565 352

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ **หน้า**

57. แสดงภาระกิจหน้าที่ PMU ตามแผนด้าน ววน. พ.ศ. 2563 - พ.ศ.2565 353

58. แสดงภาระกิจตาม PMU 354

59. แสดงการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงเปาหมายและผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญของแผน ววน. พ.ศ. 2563- พ.ศ.2565 และร่างกรอบยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2566-พ.ศ.2570 355

60. แสดงเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญของแผนดาน ววน.พ.ศ. 2563-พ.ศ.2565 356

61. แสดงร่างกรอบยุทธศาสตร์และแผนด้านการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา พ.ศ. 2566 – พ.ศ. 2570 (ฉบับร่าง) 356

62. แสดงการเปรียบเทียบแผน ววน. (ปี 2563-พ.ศ.2565) กับร่างกรอบแผนยุทธศาสตร์ฯ ปี (ปี 2566-2570) 357

63. แสดงการเชื่อมโยงแผนววน.(ปี 2563-พ.ศ.2565) และร่างกรอบยุทธศาสตร์ฯ (ปี 2566-2570) 358

64. แสดงการเชื่อมโยงระดับโปรแกรมแผนงานยุทธศาสตร์ ฯ พ.ศ. 2566 - พ.ศ.2570 และ โปรแกรมภายใต้แพลตฟอร์มแผนงานยุทธศาสตร์ ฯ พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565 359

65. แสดงสรุปการวิเคราะห์การเชื่องโยงแผน ววน.ปี พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565 และร่างยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา ปี พ.ศ. 2566 – พ.ศ. 2570 370

66. แสดงผลการดำเนินงานด้าน ววน. ตามแผนปฏิบัติของ PMU 374

67. แสดงสรุปการจัดสรรงบประมาณ บพค. ปีงบประมาณ 2563 380

68. แสดงสรุปกรอบงบประมาณ บพข. ปีงบประมาณ 2563 381

69. แสดงสรุปการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงร่างกรอบยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ.2566 - พ.ศ.2570 และร่างกรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566 - พ.ศ.2570 395

70. แสดงจุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค กับ ววน. ในระดับต้น 396

71. แสดงจุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน. มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ (Fast track) 397

72. แสดงจุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.มุ่งเน้น impact ผลกระทบระดับกลาง 401

สารบัญภาพ

ภาพ **หน้า**

73. แสดงจุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.มุ่งเน้น impact ผลกระทบวงกว้าง 403
74. แสดงเครือข่ายศูนย์เครื่องมือวิทยาศาสตร์ประเทศไทย (Thailand Scientific Equipment Center Network) 468
75. แสดงเครือข่ายพันธมิตรมหาวิทยาลัยเพื่อการวิจัย (Research University Network หรือ RUN) 469
76. แสดงเครือข่ายอุทยานวิทยาศาสตร์ภูมิภาค 471
77. แสดงเครือข่ายอุดมศึกษา 472
78. แสดงบริษัท ห้องปฏิบัติการกลาง (ประเทศไทย) จำกัด (CENTRAL LAB THAI) 473
79. แสดงเครือข่ายกรมวิทยาศาสตร์บริการ 475
80. แสดงเครือข่ายกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ 476
81. แสดงทิศทางการดำเนินภารกิจด้าน ววน. เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ระดับภาค 575
82. แสดงความเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ในแผนปฏิบัติการด้าน ววน. พ.ศ.2566-2570 กับประเด็นที่เป็นสาระสำคัญในแผนพัฒนาภาค 602
83. แสดงการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดประเด็นตั้งต้นของแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค 603
84. แสดงโครงสร้างของแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค 633
85. แสดงวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ และยุทธศาสตร์การพัฒนาของแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคในภาพรวม 637
86. แสดงวัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์สำคัญในการพัฒนาภาคเหนือด้วย ววน. 641
87. แสดงวัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์สำคัญในการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วย ววน. 651
88. แสดงวัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์สำคัญในการพัฒนาภาคกลางด้วย ววน. 660
89. แสดงวัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์สำคัญในการพัฒนาภาคตะวันออกด้วย ววน. 670
90. แสดงวัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์สำคัญในการพัฒนาภาคใต้ด้วย ววน. 681

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ **หน้า**

91. แสดงวัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์สำคัญในการพัฒนาภาคใต้ชายแดนด้วย ววน. 691
92. แสดงการจำแนกโครงการวิจัยและนวัตกรรมที่เป็นปัจจุบันในระบบ NRIIS ตามยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค ซึ่งมีสถานะเป็นแนวทางสำคัญเร่งด่วน (ลำดับ 1) 716
93. แสดงแผนภูมิการจำแนกโครงการวิจัยและนวัตกรรมที่เป็นปัจจุบันในระบบ NRIIS ตามยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค ซึ่งมีสถานะเป็นแนวทางสำคัญ (ลำดับ 2) 717
94. แสดงแผนภูมิการจำแนกโครงการวิจัยและนวัตกรรมที่เป็นปัจจุบันในระบบ NRIIS ตามยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค ซึ่งมีสถานะเป็นแนวทางสนับสนุน (ลำดับ 3) 718
95. แสดงแนวทางคัดกรองและบูรณาการผลงานด้าน ววน. เพื่อจัดทำโครงการนำร่องพัฒนาพื้นที่ 725
96. แสดงการดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการนำร่องภาคเหนือ 728
97. แสดงตัวอย่างผลผลิตและการใช้ประโยชน์ผลผลิตจากโครงการนำร่องภาคเหนือ 729
98. แสดงการดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการนำร่องภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 731
99. แสดงตัวอย่างผลผลิตและการใช้ประโยชน์ผลผลิตจากโครงการนำร่องภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 732
100. แสดงการดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการนำร่องภาคกลาง 734
101. แสดงตัวอย่างผลผลิตและการใช้ประโยชน์ผลผลิตจากโครงการนำร่องภาคกลาง 735
102. แสดงการดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการนำร่องภาคตะวันออก 737
103. แสดงตัวอย่างผลผลิตและการใช้ประโยชน์ผลผลิตจากโครงการนำร่องภาคตะวันออก 737
104. แสดงการดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการนำร่องภาคใต้ 740
105. แสดงตัวอย่างผลผลิตและการใช้ประโยชน์ผลผลิตจากโครงการนำร่องภาคใต้ 741
106. แสดงการดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการนำร่องภาคใต้ 743
107. แสดงตัวอย่างผลผลิตและการใช้ประโยชน์ผลผลิตจากโครงการนำร่องภาคใต้ชายแดน 744

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ **หน้า**

108. แสดงข้อเสนอแนะกลไกแผนงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่เชื่อมโยงกับพื้นที่ 750

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

การพัฒนาประเทศให้ไปสู่เป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศจำเป็นต้องมีการวางแผนและกำหนดทิศทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของประเทศ โดยอาศัยการจัดวางทิศทางการพัฒนาประเทศเพื่อเป็นแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจุดมุ่งหมายในการจัดวางทิศทางการพัฒนาประเทศ คือ การเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน และยกระดับประเทศให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว และพ้นจากกับดักรายได้ประเทศปานกลาง ซึ่งนับว่าเป็นเป้าหมายของการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

หากพิจารณาแผนพัฒนาในระดับต่าง ๆ นั้น จึงมีความสำคัญในฐานะเข็มทิศ และแผนที่นำทางที่ช่วยให้การขับเคลื่อนให้ประเทศเกิดการเปลี่ยนแปลงมุ่งไปสู่ความมุ่งหมายตามแผนพัฒนาได้กำหนดไว้ โดยสะท้อนถึงการใช้ศักยภาพเพื่อตอบสนองความต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้การพัฒนาเชิงพื้นที่นับว่าเป็นหัวใจหลักของการพัฒนาประเทศที่เป็นการสะท้อนผลการขับเคลื่อนการพัฒนาซึ่งเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจในเชิงพื้นที่ให้เกิดความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ จึงจะทำให้การขับเคลื่อนพัฒนาให้เกิดการเชื่อมโยงและสอดรับในการทำงานระดับพื้นที่ได้เป็นผลเชิงรูปธรรมมากขึ้น

แต่อย่างไรก็ตามแผนพัฒนายังขาดการบูรณาการที่เชื่อมโยงและสอดรับกัน เนื่องจากเน้นภารกิจมากกว่าจุดมุ่งหมายของการทำงาน ซึ่งทำให้ผลลัพธ์ยังไม่สามารถสนองตอบต่อความต้องการได้ครอบคลุมทุกมิติได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการเชื่อมโยงและประสานแผน ทั้งในเชิงประเด็น ภารกิจ และพื้นที่เข้าด้วยกัน เพื่อเป็นการสนับสนุนหรือหนุนเสริมการทำงานร่วมกัน ให้ไปสู่จุดมุ่งหมายได้ชัดเจนและบรรลุเป้าหมาย ดังนั้นการบูรณาการต้องดำเนินการทั้งการเชื่อมโยงเนื้อหาสาระของแผน รวมทั้งประสานกลไกหน่วยงานและ ผู้ปฏิบัติที่รับผิดชอบแผนพัฒนาในมิติต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้เกิดการลงทุนพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดการผลักดันภารกิจการพัฒนาไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน ด้วยการทำหน้าที่ที่ต่างกันแต่หนุนเสริมกันที่สามารถเกิดการขับเคลื่อนกันในลักษณะของการบรูณาการทำงานร่วมกัน เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนพัฒนาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกันสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาในทิศทางและเป้าหมายเดียวกันได้

1.2 วัตถุประสงค์ของแผนงาน

1) เพื่อบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค และผลักดันให้เกิดโครงการนำร่อง

2) เพื่อพัฒนากลไกการประสานแผนและการบริหารแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ที่สนับสนุนการการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค

3) เพื่อสร้างการรับรู้และความเข้าใจทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคและแนวทางการจัดทำแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ที่เชื่อมโยงกับนโยบายของรัฐบาล และยุทธศาสตร์ชาติ

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) เกิดความร่วมมือและเครือข่ายระหว่างหน่วยงานในการจัดทำแผนงานโครงการด้าน ววน.

2) แผนปฏิบัติการ ววน.ด้านพื้นที่ และโครงการนำร่องได้รับการผลักดันขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่

1.4 ขอบเขตและวิธีการดำเนินงาน

1) ขอบเขตการศึกษาด้านพื้นที่

การศึกษาในครั้งนี้ ครอบคลุมพื้นที่ จำนวน 6 ภาค ดังต่อไปนี้

1.1) ภาคเหนือ

1.2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.3) ภาคกลาง

1.4) ภาคตะวันออก

1.5) ภาคใต้

1.6) ภาคใต้ชายแดน

โดยนะ ทั้งนี้ครอบคลุมพื้นที่ระเบียงและเขตเศรษฐกิจตามทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค โดยจะอ้างอิงข้อมูลจากร่างกรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ. 2566-2570 ฉบับเดือนกรกฎาคม 2564

2) ขอบเขตด้านเนื้อหา

1) กำหนดองค์ประกอบกลไกประสานและบริหารแผนร่วมกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) และ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สคช.) รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแผน ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม(ววน.) และแผนพัฒนาภาค รวมทั้งกำหนดเป้าประสงค์ในการดำเนินงานของกลไกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผน ววน.และแผนพัฒนาภาคในระดับพื้นที่ รวมทั้งวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงาน

2) จัดทำแผนที่นำทางสำหรับกลไกประสานและบริหารแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ซึ่งบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหลัก

3) สร้างเงื่อนไขผูกพันในการดำเนินงานของกลไกประสานและบริหารแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ตามแผนที่นำทาง

4) ทบทวนทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค แผนพัฒนาภาค และห่วงโซ่คุณค่า (value chain) ในแต่ละภาค รวมทั้งความเชื่อมโยงกับภารกิจและผลการดำเนินงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ที่เป็นลักษณะของแผนปฏิบัติการ (Program Management Unit : PMU) เพื่อกำหนดจุดเน้นในแต่ละภาค

5) พัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และแผนพัฒนาภาคในระดับพื้นที่รวมทั้งให้ครอบคลุมบุคลากรด้านแผนงาน และด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.)

6) กลไกประสานและบริหารการขับเคลื่อน ขยายผล บูรณาการ แผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ระหว่างหน่วยงานในระบบ ววน. ต่างๆ พร้อมเครือข่ายบุคลากรด้านแผนงานที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรด้านแผนการพัฒนาภาคลงพื้นที่ในแต่ละภาค เพื่อชี้แจงความเชื่อมโยงทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคกับภารกิจด้าน ววน. และจุดเน้นของพื้นที่ พร้อมรับฟัง รวบรวม ศักยภาพ ความต้องการ ปัญหา และอุปสรรค

7) รวบรวม และวิเคราะห์กรอบ ทิศทาง ความท้าทาย ศักยภาพ ความต้องการ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินภารกิจด้านด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค เพื่อกำหนดขอบเขตและประเด็นตั้งต้นของแผนปฏิบัติการ ววน.ด้านพื้นที่

8) นำเสนอแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เฉพาะพื้นที่ที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค

9) เลือกประเด็นสำคัญและเร่งด่วน เพื่อจัดทำโครงการนำร่องส่งมอบให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สคช.) เพื่อผลักดันให้เกิดการดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่

10) ให้ข้อเสนอแนะต่อกลไกแผนงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และสังเคราะห์กรอบแนวทางทิศทางของวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.).ซึ่งเชื่อมโยงสอดคล้องกับพื้นที่ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ

11) ติดตามผลการดำเนินงานการนำแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ไปใช้กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่

3) ขอบเขตการศึกษาด้านเวลา

การศึกษาในครั้งนี้ กำหนดระยะเวลาทั้งสิ้น 18 เดือน ตั้งแต่วันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 จนถึงวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ.2565

4) วิธีการดำเนินงาน

การศึกษาครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

4.1) กำหนดองค์ประกอบกลไกประสานและบริหารแผนร่วมกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สคช.) รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแผน ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และแผนพัฒนาภาค รวมทั้งกำหนดเป้าประสงค์ในการดำเนินงานของกลไก ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผน ววน. และแผนพัฒนาภาคในระดับพื้นที่ รวมทั้งวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงาน โดยใช้กระบวนการจัดสนทนากลุ่มและประชุมระดมสมองกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

(1) Mapping ข้อมูลเพื่อเชื่อมโยงแนวทางบูรณาการแผนปฏิบัติการด้าน ววน. เชิงพื้นที่ให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค

(2) ออกแบบกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่

(3) จัดทำข้อเสนอรูปแบบกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ พร้อมองค์ประกอบที่สำคัญ

4.2) จัดสนทนากลุ่มและประชุมระดมสมองกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำแผนที่นำทางสำหรับกลไกประสานและบริหารแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ซึ่งบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหลัก

4.3) สร้างเงื่อนไขผูกพันในการดำเนินงานของกลไกประสานและบริหารแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) ตามแผนที่นำทาง ด้วยวิธีการลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) และแถลงข่าว

4.4) ประชุมระดมสมอง สัมมนาเชิงปฏิบัติการ และประชุมสัญจรกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อทบทวน ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค แผนพัฒนาภาค และห่วงโซ่คุณค่า (value chain) ในแต่ละภาค รวมทั้งความเชื่อมโยงกับ ภารกิจและผลการดำเนินงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) ที่เป็นลักษณะของแผนปฏิบัติการ PMU เพื่อกำหนดจุดเน้นในแต่ละภาค

4.5) พัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) และแผนพัฒนาภาคในระดับพื้นที่รวมทั้งให้ครอบคลุมบุคลากรด้านแผนงาน และด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) โดยใช้กระบวนการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และการศึกษาดูงาน

4.6) กลไกประสานและบริหารการขับเคลื่อน ขยายผล บูรณาการ แผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ระหว่างหน่วยงานในระบบ ววน. ต่าง ๆ พร้อมเครือข่ายบุคลากรด้านแผนงานที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรด้านแผนการพัฒนาภาค ลงพื้นที่ในแต่ละภาค เพื่อชี้แจงความเชื่อมโยงทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคกับภารกิจด้าน ววน. และจุดเน้นของพื้นที่ พร้อมรับฟัง รวบรวม ศักยภาพ ความต้องการ ปัญหา และอุปสรรค โดยใช้กระบวนการการจัดประชุมระดมสมองและการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

4.7) รวบรวม และวิเคราะห์กรอบ ทิศทาง ความท้าทาย ศักยภาพ ความต้องการ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินภารกิจด้านด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค เพื่อกำหนดขอบเขตและประเด็นตั้งต้นของแผนปฏิบัติการ ววน.ด้านพื้นที่ โดยใช้กระบวนการการสนทนากลุ่มและประชุมระดมสมองกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

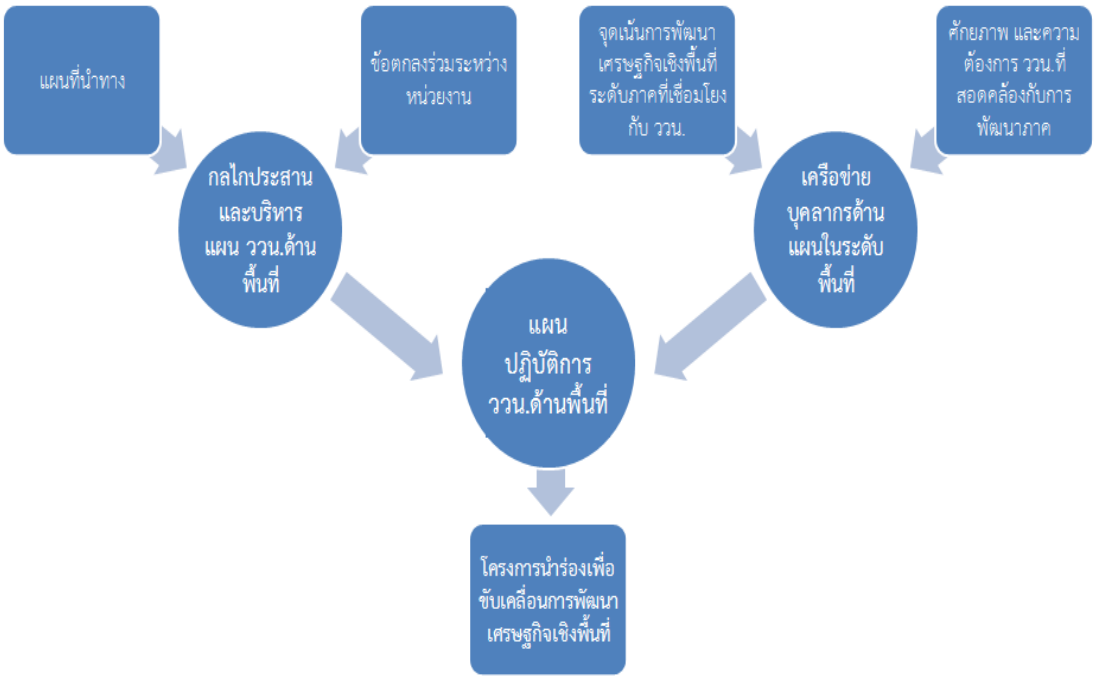
4.8) นำเสนอแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เฉพาะพื้นที่ที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค โดยใช้กระบวนการการสนทนากลุ่มและประชุมระดมสมองกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

4.9) เลือกประเด็นสำคัญและเร่งด่วน เพื่อจัดทำโครงการนำร่องส่งมอบให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ(สคช.) เพื่อผลักดันให้เกิดการดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ โดยใช้กระบวนการประชุมระดมสมองกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

4.10) ให้ข้อเสนอแนะต่อกลไกแผนงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และสังเคราะห์กรอบแนวทางทิศทางของวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.).ซึ่งเชื่อมโยงสอดคล้องกับพื้นที่ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยใช้กระบวนการประชุมระดมสมองกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

4.11) จัดประชุมติดตามผลการดำเนินงานการนำแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ไปใช้กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

1.5 กรอบแนวคิดด้านการวิจัย

1.6 แผนการดำเนินงาน

กิจกรรม	เดือนที่																	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1. กำหนดองค์ประกอบกลไกประสานและบริหารแผนร่วมกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) และ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ(สคช.) รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแผน ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม(ววน.) และแผนพัฒนาภาค รวมทั้งกำหนดเป้าประสงค์ในการดำเนินงานของกลไก ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผน ววน.และแผนพัฒนาภาคในระดับพื้นที่ รวมทั้งวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงาน																	
2. จัดทำแผนที่นำทางสำหรับกลไกประสานและบริหารแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ซึ่งบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหลัก																		
3.สร้างเงื่อนไขผูกพันในการดำเนินงานของกลไกประสานและบริหารแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ตามแผนที่นำทาง																		
4.ทบทวนทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค แผนพัฒนาภาค และห่วงโซ่คุณค่า (value chain) ในแต่ละภาค รวมทั้งความเชื่อมโยงกับภารกิจและผลการดำเนินงานด้าน วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม																		

กิจกรรม	เดือนที่																	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
(ววน.) ที่เป็นลักษณะของแผนปฏิบัติการPMU เพื่อกำหนดจุดเน้นในแต่ละภาค																		
5.ส่งรายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 1 (รอบ 6 เดือน)																		
6.พัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และแผนพัฒนาภาคในระดับพื้นที่รวมทั้งให้ครอบคลุมบุคลากรด้านแผนงานและด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.)																		
7.กลไกประสานและบริหารการขับเคลื่อน ขยายผล บูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ระหว่างหน่วยงานในระบบ ววน. ต่าง ๆ พร้อมเครือข่ายบุคลากรด้านแผนงานที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรด้านแผนการพัฒนาภาค ลงพื้นที่ในแต่ละภาค เพื่อชี้แจงความเชื่อมโยงทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคกับภารกิจด้าน ววน. และจุดเน้นของพื้นที่ พร้อมรับฟัง รวบรวมศักยภาพ ความต้องการ ปัญหา และอุปสรรค																		
8.รวบรวม และวิเคราะห์กรอบ ทิศทาง ความท้าทาย ศักยภาพ ความต้องการ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิง																		

กิจกรรม	เดือนที่ 1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
พื้นที่ระดับภาค เพื่อกำหนดขอบเขตและประเด็นตั้งต้นของแผนปฏิบัติการ ววน.ด้านพื้นที่																		
9.นำเสนอแผนปฏิบัติการด้าน (ววน.) เฉพาะพื้นที่ ที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค																		
10.ส่งรายงานความก้าวหน้างวดที่ 2 (รอบ 12 เดือน)																		
11.เลือกประเด็นสำคัญและเร่งด่วน เพื่อจัดทำโครงการนำร่องส่งมอบให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สคช.) เพื่อผลักดันให้เกิดการดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่																		
12.ให้ข้อเสนอแนะต่อกลไกแผนงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และสังเคราะห์กรอบแนวทางทิศทางของวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.).ซึ่งเชื่อมโยงสอดคล้องกับพื้นที่ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ																		
13.ติดตามผลการดำเนินงานการนำแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ไปใช้กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่																		
14.ส่งร่างรายงานฉบับสมบูรณ์																		
15.ส่งรายงานฉบับสมบูรณ์																		

นิยามศัพท์

กลไก (Mechanism) หมายถึง สิ่งที่ทำให้ภารกิจมีการขับเคลื่อนหรือดำเนินอยู่ได้ ประกอบด้วยการกำหนดขั้นตอน แนวทางปฏิบัติเพื่อจัดรูปแบบความสัมพันธ์ภายใน และมีการจัดองค์กร หน่วยงาน หรือกลุ่มบุคคลทำหน้าที่รับผิดชอบเป็นผู้ดำเนินงาน

แผนที่นำทาง (Roadmap) หมายถึง การกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่สำคัญเพื่อใช้เป็นกรอบในการขับเคลื่อนภารกิจไปสู่จุดหมายปลายทางที่ต้องการอย่างเป็นลำดับขั้น เพื่อให้เห็นภาพรวมของการดำเนินงานและใช้สำหรับการสื่อสารเชิงกลยุทธ์

ห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) หมายถึง การเชื่อมโยงความสัมพันธ์กิจกรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในการดำเนินภารกิจใดภารกิจหนึ่ง โดยเริ่มตั้งแต่กิจกรรมต้นทางในการนำปัจจัยเข้าผ่านไปสู่กิจกรรมกลางทางในการแปรสภาพสร้างคุณค่า และสิ้นสุดที่กิจกรรมปลายทางโดยส่งมอบกระจายผลการดำเนินงานตามภารกิจไปสู่เป้าหมาย

ขีดความสามารถบุคลากร (Competency) หมายถึง สมรรถนะของบุคคล หรือคุณสมบัติเชิงพฤติกรรมที่พึงมี ทั้งที่ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดและแฝงอยู่ในบุคคล ประกอบด้วย ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และคุณลักษณะ (Attributes) ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานใดงานหนึ่งให้ประสบผลสำเร็จ

ประเด็นตั้งต้น (Initiative Issues) หมายถึง การวิเคราะห์ และสังเคราะห์เนื้อหาสาระจากข้อมูลสำคัญต่างๆ ซึ่งบ่งชี้ถึงสิ่งที่ต้องใส่ใจ หรือชี้นำให้เห็นความจำเป็นที่ต้องนำมาพิจารณากำหนดเป็นส่วนหนึ่งของแผน

โครงการนำร่อง (Pilot Project) หมายถึง ชุดของกิจกรรมที่มีความเหมาะสม และเป็นไปได้ในการดำเนินการซึ่งควรนำไปทดลองใช้ เพื่อต้องการพิสูจน์ให้เห็นถึงผลสำเร็จก่อนนำชุดกิจกรรมอื่นในลักษณะเดียวกันไปขยายผลการดำเนินงานในวงกว้างต่อไป

แผนปฏิบัติการ (Program Management Unit : PMU) เป็นกลไกสำคัญในการบริหารงบประมาณวิจัยด้าน ววน. โดยหน่วยงานบริหารจัดการโปรแกรม “7 พีเอ็มยู : หน่วยหนุนทุนวิจัย” ประกอบด้วย 1) สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) 2) สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (NIA) 3) สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร องค์การมหาชน (สวก.) 4) สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส) นอกจากนี้ยังมี 3 หน่วยบริหารและจัดการทุนในระบบ ววน. ที่ดำเนินการภายใต้ สภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) ประกอบด้วย 5) PMU “A” มาจาก Area – based หรือ หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) 6) PMU “B” มาจาก Brain Power, manpower หรือ หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนากำลังคน และทุนด้านการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา การวิจัย และสร้างนวัตกรรม (บพค.) และ 7) PMU “C” มาจาก Competitiveness หรือ หน่วยบริหารจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.)

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. นโยบายสาธารณะและการวางแผน

2.1 นโยบายสาธารณะ

1) ความหมายของนโยบายสาธารณะ

2) กระบวนการนโยบายสาธารณะ

3) หน้าต่างนโยบายสาธารณะ

4) การกำหนดนโยบายสาธารณะ

5) การนำนโยบายสาธารระสู่การปฏิบัติ

6) กลไกที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ

2.2. การวางแผนยุทธศาสตร์

1) ความหมายของยุทธศาสตร์

2) องค์ประกอบของกลยุทธ์

3) กระบวนการบริหารเชิงยุทธศาสตร์

4) การจัดทำแผนยุทธศาสตร์

5) การนำแผนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ

6) การจัดทำโครงการเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

2.3 การวางแผนพัฒนาประเทศ และกรอบกำหนดแนวทางการจัดทำแผนของประเทศ

1) การวางแผนพัฒนาประเทศ

2) หลักการและความจำเป็นในการวางแผนพัฒนาประเทศ

2.4 กรอบกำหนดแนวทางการจัดทำแผนของประเทศและแผนเชิงพื้นที่

1) ระดับชั้นของแผนตามกรอบที่กฎหมายกำหนด (มติ ครม.)

2) หลักการยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนแม่ตามยุทธศาสตร์ชาติ

3) หลักการของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

4) หลักการของแผนพัฒนาภาค

2.5 ภารกิจด้านการวิจัย วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม

2.6 การเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

2. นโยบายสาธารณะและการวางแผน

2.1 นโยบายสาธารณะ

1) ความหมายของนโยบายสาธารณะ

นิยาม “นโยบายสาธารณะ” ภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Public Policy” ซึ่งโดยทั่วไปนิยมเรียกกันว่า “นโยบาย” การนิยามศัพท์จะช่วยให้ทราบความหมายของงานที่เรียกว่านโยบาย และงานใดเป็น งานประจำที่ไม่ใช่นโยบาย นอกจากนั้นจะเป็นการแยกแยะให้เห็นความแตกต่างของบทบาทหน้าที่ ของฝ่ายการเมืองกับข้าราชการประจำได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ได้มีนักวิชาการให้คำจำกัดความของนโยบายสาธารณะที่แตกต่างกันบ้าง ถ้าจะแบ่งกลุ่มความหมายของคำว่า “นโยบายสาธารณะ” อาจแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ ความหมายทั่วไปและความหมายเฉพาะ ดังจะได้กล่าวต่อไปนี้

1.1) ความหมายทั่วไป

ความหมายทั่วไปมีลักษณะเป็นกลุ่มคำนิยามที่ระบุไว้อย่างกว้าง ๆ จนไม่สามารถชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของงานประจำ (Routine) ดังต่อไปนี้

Dye (1984 : 121) ได้กล่าวว่านโยบายสาธารณะเป็นสิ่งที่รัฐบาลตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำ (Public Policy is whatever governments choose to do or not to do) ในส่วนที่รัฐบาลเลือกจะกระทำจะครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งหมด ทั้งกิจกรรมที่เป็นงานประจำและ กิจกรรมที่เกิดขึ้นบางโอกาส เช่น การที่รัฐบาลเก็บภาษีมรดก การออกกฎหมายปราบปรามโจร ผู้ร้าย การยกเลิกนโยบายเกณฑ์ทหารของบางประเทศ เป็นต้น เมื่อพิจารณาแนวคิดของดายจะเห็นได้ว่านโยบายสาธารณะมีลักษณะเป็นงานประจำในด้านต่าง ๆ ของรัฐบาลที่ควรกระทำ หรือไม่กระทำ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชน โดยส่วนรวม

Sharkansky (1971 : 112) ได้ให้ความหมายของนโยบายสาธารณะว่านโยบายสาธารณะคือกิจกรรมต่าง ๆ ที่รัฐบาลจัดทำขึ้น ซึ่งครอบคลุมกิจกรรมทั้งหมดของรัฐบาล รวมทั้งข้อกำหนดและระเบียบในการควบคุมการดำเนินงานของปัจเจกบุคคลและนิติบุคคล อาทิ การศึกษา การจัดสวัสดิการ การก่อสร้างทางหลวงโดยรัฐ การรักษาความสงบเรียบร้อย การตรวจสอบราคาสินค้า เป็นต้น เมื่อพิจารณาจากแนวคิดของชาร์แคนสกี้ จะเห็นได้ว่ามีลักษณะคล้ายคลึงกับแนวคิด ของดาย และเป็นความหมายที่สั้น เป็นรูปธรรม เข้าใจง่าย แต่ยังมิได้เน้นถึงวัตถุประสงค์ที่รัฐบาลต้องการกระทำ

Nagel (1984: 79) ได้ให้คำจำกัดความของ “นโยบายสาธารณะ” ไว้ว่านโยบายสาธารณะ หมายถึงการตัดสินใจของรัฐบาลเพื่อจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ของสังคม เช่น ปัญหานโยบายต่างประเทศ ปัญหาการป้องกันสิ่งแวดล้อม ปัญหาอาชญากรรม และปัญหาการว่างงาน เป็นต้น ความหมายดังกล่าววิเคราะห์ได้ว่าเป็นความหมายที่กว้าง ที่เน้นถึงการตัดสินใจของผู้มีอำนาจในการขจัดปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่งในสังคมแต่มิได้รวมถึงการพัฒนาหรือการสร้างสรรค์ สิ่งใหม่ๆ แก่สังคม

สรุปได้ว่าจากนักการศึกษาได้นิยามความหมายนโยบายสาธารณะ หมายถึง แนวทางปฏิบัติของรัฐบาลซึ่งจะกระทำหรือไม่กระทำก็ได้ซึ่งอยู่กับการตัดสินใจของรัฐโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและป้องกันการเกิดปัญหาในอนาคต

1.2) ความหมายเฉพาะ

สำหรับการให้ความหมายของนโยบายสาธารณะที่เฉพาะเจาะจงหรือแคบลงมานั้น ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้มองนโยบายสาธารณะในฐานะของนักรัฐประศาสนศาสตร์ ดังนี้

Anderson (1994 : 110) ซึ่งเป็นนักวิชาการชาวอเมริกัน ได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะไว้หลายเล่ม เช่น Public Policy Making และ Public Policy Making : An Introduction ได้ให้คำนิยามว่านโยบายสาธารณะคือชุดของกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันตามที่มุ่งหวังไว้ และดำเนินการโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในการแก้ไขปัญหาหรือเรื่องที่อยู่ในความสนใจ ให้บรรลุเป้าหมายหรือสนองตอบต่อวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (A useful concept of policy: A purposive course of action followed by an actor or set of actors in dealing with a problem or matter of concem. This statement focuses on what is actually done instead of what is only proposed or intended) แนวความคิดนี้ชี้ให้เห็นว่า นโยบายสาธารณะเกิดขึ้นภายใต้ระบบการเมือง โดยมีวัตถุประสงค์ที่แน่นอน และมีการชี้ให้เห็นถึง บทบาทของบุคคลหรือองค์การที่เกี่ยวข้องกับการจัดกับปัญหานั้นๆ ซึ่งเป็นความหมายที่เน้นให้เกิด การนำไปปฏิบัติจริง

Lasswell and Kaplan (1970: 114) ได้ให้คำจำกัดความว่านโยบายสาธารณะ คือ โครงการที่มีการการกำหนดเป้าประสงค์ (Goals) คุณค่า (Values) และแนวปฏิบัติ (Practices) เพื่อให้เกิดการกระทำ (a projected program of goals, values, and practices) ความหมายดังกล่าวเป็นการมองแบบรัฐประศาสนศาสตร์เช่นเดียวกัน วิเคราะห์ได้ว่านโยบายจะต้องมีเป้าประสงค์ วัตถุประสงค์หรือแนวทางปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งที่ชัดเจน แสดงให้เห็นว่ากระบวนการนโยบายสาธารณะมิใช่ครอบคลุมแค่การกำหนดนโยบาย แต่หากรวมถึงการนำนโยบายไปปฏิบัติด้วย

Considine (1994: 132) ได้ให้คำนิยามว่านโยบายสาธารณะครอบคลุมการกระทำที่เกิดจากการใช้อำนาจของรัฐที่จะผูกมัดการใช้ทรัพยากรของสังคมในการสนับสนุนค่านิยมที่พึงปรารถนาของสังคม ความหมายดังกล่าวเน้นการใช้ทรัพยากรของรัฐเพื่อตอบสนองค่านิยมของสังคม และถือว่าเป็นพันธะผูกพันที่รัฐบาลจะต้องจัดสรรงบประมาณและบริการที่ดีแก่ประชาชนในสังคม เช่น นโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค ของรัฐบาลไทย ที่เน้นการสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมในการรักษาพยาบาลให้กับประชาชนทุกคน ดังนั้นรัฐบาลจึงสนับสนุนให้นโยบายดังกล่าวมีความต่อเนื่องต่อไป

ศุภชัย เยาวประภาษ (2559 : 1-5) ได้สรุปความหมายจากนักวิชาการต่าง ๆ ว่า นโยบายสาธารณะคือแนวทางการดำเนินกิจกรรมของรัฐบาล ซึ่งรวมทั้งกิจกรรมที่ผ่านมาในอดีต กิจกรรมที่กำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน และกิจกรรมที่คาดว่าจะกระทำในอนาคตภายใต้ระบบการเมืองนั้น ๆ ทั้งนั้นโยบายสาธารณะจะครอบคลุม ตั้งแต่สิ่งที่รับบาลจะกระทำหรือไม่กระทำ การตัดสินใจของรัฐบาลในการแบ่งสรรทรัพยากรและ สิ่งที่มีคุณค่าในสังคม รวมถึงผลผลิตและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง

มยุรี อนุมานราชธน (2559 : 6) ได้ให้ความหมายของนโยบายสาธารณะว่าหมายถึง กิจกรรม การกระทำของรัฐบาลและมติการเลือกตัดสินใจของรัฐบาล ซึ่งรัฐบาลได้ทำการตัดสินใจและกำหนดไว้ล่วงหน้า เพื่อชี้นำให้มีกิจกรรมการกระทำต่าง ๆ เกิดขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีการวางแผน การจัดทำโครงการ วิธีการบริหารหรือกระบวนการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ด้วยวิธีปฏิบัติงานที่ถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และความต้องการของประชาชนหรือผู้ใช้บริการในแต่ละเรื่อง

สรุปได้ว่า นโยบายสาธารณะหมายถึงแนวทางปฏิบัติหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่รัฐบาลของประเทศหนึ่ง ๆ กำหนดขึ้นมาด้วยความตั้งใจว่าจะกระทำเพื่อแก้ไขปัญหา ของสาธารณชน โดยอาจมีแผนและโครงการรองรับเพื่อเป็นแนวทางชี้นำให้มีการปฏิบัติหรือการ กระทำต่าง ๆ เกิดขึ้นตามมา ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ โดยสิ่งที่รัฐบาลเลือกที่ จะกระทำหรือไม่กระทำนั้น

อาจส่งผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบ ยกตัวอย่าง เช่น นโยบาย สาธารณะของประเทศไทย รัฐบาลทุกรัฐบาลจะต้องยึดถือและปฏิบัติให้สอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐาน แห่งรัฐซึ่งเป็นบทบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อให้รัฐบาลเลือกดำเนินการและก่อนที่รัฐบาลจะเข้าบริหารราชการแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีจะต้องแถลง นโยบายต่อรัฐสภาได้พิจารณาว่าตลอดระยะเวลาที่รัฐบาลจะบริหารประเทศจะกระทำสิ่งใดบ้าง เพื่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศ และเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

1.3) ลักษณะของนโยบายสาธารณะ

การศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของนโยบายสาธารณะอย่างละเอียดและครอบคลุมนั้นจะช่วยให้ผู้ศึกษาเกิดความรู้ และ ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะในมิติที่แตกต่างไปจากความหมายและองค์ประกอบของนโยบายสาธารณะตามที่ได้อธิบายมาแล้วข้างต้น เพราะจะทำให้เห็นภาพรวมของปัญหานโยบาย จนกระทั่งถึงปัจจัยที่จะเอื้อต่อความสำเร็จของนโยบาย ซึ่งในที่นี้จะขออธิบายถึงลักษณะโดยทั่ว ๆ ไปของนโยบายสาธารณะดังนี้คือ

(1) เป็นปัญหาที่ยุ่งยาก สลับซับซ้อนมาก (Complex Social Problems) หมายความว่า ปัญหาที่จำเป็นต้องมีนโยบายสาธารณะมาแก้ไขนั้น จะต้องเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อคนส่วนรวม หรือคนจำนวนมาก และคนเหล่านั้นไม่พึงประสงค์ และต้องการให้มีการแก้ไขปัญหานั้นร่วมกัน เช่น ปัญหายาเสพติด หรือปัญหาอาชญากรรม หรือขณะนั้นอาจจะยังไม่เป็นปัญหาแต่ถ้าปล่อยทิ้ง ไว้อาจเป็นปัญหาในอนาคต เช่น ปัญหาการขาดสารอาหารในวัยเด็ก และปัญหานั้นมักจะมีความ เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับปัญหาอื่นเป็นลูกโซ่ มิใช่ปัญหาของปัจเจกบุคคล

(2) เกี่ยวข้องกับสหวิทยาการ (Interdisciplinary Approach) คือนโยบายสาธารณะที่กำหนดขึ้นมานั้นจะต้องอาศัยองค์ความรู้จากหลาย ๆ สาขา มาช่วยในการกำหนดนโยบายสาธารณะและมาประยุกต์ใช้ในขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จ เช่น สังคมวิทยา รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ จิตวิทยาสังคม ฯลฯ เพราะปัญหาใดปัญหาหนึ่งมิได้เกิดขึ้นมาเฉพาะ แต่มักเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับปัญหาอื่นเป็นลูกโซ่ (Chain Problem) ดังนั้นในการแก้ไขปัญหาจึงต้องอาศัยการบูรณาการจากศาสตร์หลายสาขา

(3) มีลักษณะส่งเสริมเสถียรภาพ ข้อความต่าง ๆ ในนโยบายที่กำหนดขึ้นนั้นจะต้องมุ่งให้ เกิดความมั่นคงแก่ประเทศชาติและเกิดประโยชน์แก่ประชาชนส่วนรวมเป็นสำคัญ ไม่เปลี่ยนแปลง ไปตามอารมณ์ของผู้ที่กำหนดนโยบายและผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติ

(4) นโยบายสาธารณะต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นมานั้น จะต้องมีแบบแผนในแนวเดียวกันที่ชัดเจน นั่นก็คือนโยบายหนึ่ง ๆ อาจมีรายละเอียดปลีกย่อยต่าง ๆ ในการนำไปปฏิบัติได้ แต่ก็จะต้องกำหนดเป้าหมายและวิธีการปฏิบัติในรูปแบบเดียวกันเสมอ

(5) นโยบายสาธารณะที่รัฐบาลชุดหนึ่ง ๆ กำหนดขึ้นมาควรมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุผลตามที่กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ถ้าเป็นนโยบายที่เหมาะสม สอดคล้องกับปัญหาและ ความต้องการของประชาชน มิใช่เป็นการทำ ๆ หยุด ๆ แบบไฟไหม้ฟาง ถ้าเป็นเช่นนั้นย่อมแสดง ให้เห็นถึงความไม่จริงใจ และความไม่สามารถในการบริหารประเทศของรัฐบาล

(6) เป็นกระบวนการที่ต้องสอดรับกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและความต้องการของประชาชนตลอดเวลาหรือมีลักษณะเป็นพลวัตร (Dynamic) กล่าวอีกนัยหนึ่งสภาพแวดล้อมจะเป็นตัวกำหนดความต้องการของประชาชน และกลุ่มผลประโยชน์ ซึ่งประชาชนและ

กลุ่มผลประโยชน์จะเรียกร้องให้รัฐบาลกระทำ หรือไม่กระทำบางอย่างเพื่อสนองตอบต่อความต้องการ

(7) มีองค์ประกอบต่าง ๆ มากมาย เช่น องค์ประกอบด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อการกำหนดนโยบายในแนวทางที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำ กาลเวลาและสภาพการณ์ของแต่ละสังคม

(8) นโยบายสาธารณะที่กำหนดขึ้นมา ต้องมุ่งให้เกิดการกระทำต่าง ๆ ในอนาคต (Future) กล่าวคือจะเกิดการกระทำภายหลังได้กำหนดนโยบายขึ้นมาแล้วนั่นเอง หรือกระทำในขั้นตอนการ บ้านโยบายไปปฏิบัติ มิใช่เป็นการกระทำก่อน แล้วจึงมีการกำหนดนโยบายขึ้นมาตามหลัง

(9) การกระทำต่าง ๆ ต้องมีจุดมุ่งหมายหรือเป้าประสงค์ (Goal) เพื่อวัดความสำเร็จของนโยบาย จุดมุ่งหมายของนโยบายสาธารณะนั้นจะต้องตอบสนองต่อผลประโยชน์ของชาติหรือส่วนรวม มิใช่ตอบสนองต่อผลประโยชน์ของบุคคลใดหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ

(10) นโยบายสาธารณะจะบรรลุผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด จะต้องมีปัจจัยต่าง ๆ สนับสนุน อย่างเพียงพอ โดยเฉพาะขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ เช่น มีจำนวนบุคลากร มีภาวะผู้นำที่ดี มีงบประมาณมีเครื่องมืออุปกรณ์ มีความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชน มีการประชาสัมพันธ์ ตลอดจนมีการกำกับดูแล และการประเมินผลที่ต่อเนื่อง เป็นต้น

สรุปได้ว่า ลักษณะของนโยบายสาธารณะดังกล่าวจะต้องเป็นนโยบายที่มีผลกระทบต่อส่วนรวม เช่น การแก้ปัญหายาเสพติด การแก้ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น และต้องเกี่ยวข้องกับสหวิทยาการโดยอาศัยองค์ความรู้จากหลายๆสาขามาประยุกต์ใช้ในขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัตินโยบายต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นมาควรมีการปฏิบัติต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุผลและต้องมีปัจจัยสนับสนุนอย่างเพียงพอ

1.4) วัตถุประสงค์ของนโยบายสาธารณะ

ดังที่ ทราบแล้วว่านโยบายสาธารณะเป็นนโยบายที่กำหนดขึ้น โดยภาครัฐ ซึ่งมี วัตถุประสงค์ที่แน่นอนอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง โดยอาจมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ (ยอดชาย วิถีพานิช, 2560 : 78-79) ดังนี้

(1) เพื่อแก้ไขปัญหาในปัจจุบัน ให้เบาบางหรือหมดสิ้นไป อันจะนำไปสู่การกินดีอยู่ดี หรือการมีคุณภาพชีวิต (Quality of Life) ที่ดีของประชาชน โดยส่วนรวม เช่น ปัญหาเกษตรกรขาดแคลนที่ดินทำกิน รัฐบาลกำหนดออกมาในรูปของนโยบายปฏิรูปที่ดิน หรือปัญหาการจราจรก็กำหนดออกมาเป็นพระราชบัญญัติผู้ประสบภัยจากรถยนต์และนโยบายสวมหมวกนิรภัย หรือปัญหาประชาชนมีสุขภาพอนามัยไม่ดี ก็กำหนดเป็นนโยบายหลักประกันสุขภาพ โครงการสามสิบบาทรักษาทุกโรค หรือปัญหาการบริหารระบบราชการไทยไม่มีประสิทธิภาพ ขาดความโปร่งใส มีการคอรัปชั่นที่กำหนดเป็นนโยบายปฏิรูประบบราชการ นโยบายรัฐบาล อิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) และนโยบายป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ เป็นต้น

(2) เพื่อการพัฒนา เป็นการกำหนดนโยบายเพื่อก่อให้เกิดผลที่พึงปรารถนาหรือปรับปรุง เปลี่ยนแปลงสิ่งที่เป็นอยู่ให้ดีขึ้นกว่าเดิม เช่น ประเทศต้องการเน้นเศรษฐกิจการค้าที่สามารถแข่งขันได้ในเวทีโลกที่กำหนดเป็นนโยบายเขตการค้าเสรี (FTA) หรือการที่ประเทศไทยต้องการผลักดันให้มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการพัฒนาประเทศ รัฐบาลที่กำหนดเป็นนโยบายพัฒนาระบบสารสนเทศและเทคโนโลยี หรือการที่ประเทศไทยต้องการให้มีระบบโครงสร้าง พื้นฐาน

(Infrastructure) และสาธารณูปโภคต่าง ๆ ที่สะดวก สบาย ทันสมัย ก็จะมีการกำหนด นโยบายสร้างสนามบินสุวรรณภูมิ นโยบายสร้างรถไฟฟ้าใต้ดิน นโยบายพัฒนาระบบบริหาร จัดการน้ำ เป็นต้น

(3) เพื่อการพัฒนาในอนาคตหรือแก้ไขปัญหาในอนาคต เช่น รัฐบาลต้องการน้อมนำกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ก็จะกำหนดเป็นนโยบายเศรษฐกิจแบบพอเพียง เช่น นโยบายด้านเศรษฐกิจของรัฐบาลสมัยพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ หรือรัฐบาลต้องการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ก็จะกำหนดนโยบายปฏิรูปการศึกษา หรือกิจกรรมบางอย่างที่รัฐดำเนินการในรูปของรัฐวิสาหกิจ ไม่มีประสิทธิภาพ ประชาชนไม่พึงพอใจ รัฐบาลก็อาจกำหนดนโยบายแปรรูปรัฐวิสาหกิจ หรือกรณีปัญหาความ รุนแรงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ รัฐบาลก็กำหนดนโยบายแก้ไขปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยยึดหลักสมานฉันท์ เป็นต้น

สรุปได้ว่า จากวัตถุประสงค์ของนโยบายดังกล่าว จะเห็นได้ว่านโยบายที่ดีนั้นต้องเป็นนโยบายที่ นำไปสู่ความอยู่ดีกินดี ความถูกต้อง เป็นธรรม และประโยชน์สุขของมหาชน ดังนั้นรัฐบาลทุก รัฐบาลควรน้อมนำพระปฐมบรมราชโองการ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ว่า“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” มาเป็นทิศทางในการกำหนดนโยบายบริหารประเทศ โดยผู้ปกครองจะต้องยึดความถูกต้อง เป็นธรรม และประโยชน์สุขของประชาชนเป็นที่ตั้ง จึงจะทำให้การพัฒนาประเทศบรรลุตามวัตถุประสงค์ หากผู้ปกครองขาดคุณธรรมกำหนดนโยบาย โดยไร้เหตุผล ยึดประโยชน์ของตนเองหรือพรรคพวกเป็นสำคัญ ประชาชน อาจไม่ได้รับผลพวงจากนโยบายที่กำหนดขึ้นมาอย่างแท้จริง คุณภาพชีวิตระยะยาวของประชาชน ก็ยังไม่ดีขึ้น

2.) กระบวนการนโยบายสาธารณะ

นโยบายสาธารณะใด ๆ ก็ตามย่อมมีจุดเริ่มต้นหรือจุดก่อตัวเหมือนกิจกรรมอื่น ๆ จากจุดเริ่มต้นไปจนถึงจุดสิ้นสุดของนโยบาย เราอาจเรียกตามภาษาชีววิทยาว่า “วงจรชีวิตของนโยบาย (Life Cycle) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “กระบวนการนโยบาย” หรือ “ขั้นตอนของนโยบาย” ซึ่งกระบวนการนโยบายนี้นักวิชาการแต่ละคนมักมีวิธีการในการจำแนกแตกต่างกันตามจุดเน้นของแต่ละคน อาทิ ดรอร์ (Dror) ได้แบ่งกระบวนการนโยบายออกเป็น 3 ขั้นตอนใหญ่ ๆ (ศุภชัย ยาวะประภาษ, 2558 : 33) คือ การกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ การประเมินผลนโยบาย ส่วนลินด์ปลอม (Linblom) ได้จำแนกกระบวนการนโยบายออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ การค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้น การ บ่งชี้เป้าหมายของนโยบายการรวบรวมทางเลือก และการกำหนดนโยบาย ส่วนดันน์ (Dunn) ก็ได้จำแนกกระบวนการการนโยบายออกเป็น 6 ขั้นตอน โดยเริ่มจาก การกำหนดปัญหา การทำนาย ทางเลือก การชั่งน้ำหนักหรือการวิเคราะห์ทางเลือกแต่ละทางเลือก การเลือกทางเลือกที่จะกำหนดเป็นนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ การประเมินผลนโยบาย และการปรับเปลี่ยนนโยบาย นอกจากนั้น ปกรณ์ ปรียากร ได้สรุปภาพรวมของกระบวนการนโยบายสาธารณะไว้ 6 ขั้นตอน คือ การก่อตัวของนโยบาย การเสนอนโยบาย การอนุมัติและการประกาศนโยบาย การนำ นโยบายไปปฏิบัติ การประเมินผลนโยบาย การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนโยบาย ส่วน (ประเวศ วะสี, 2558 : 9) ได้กล่าวว่ากระบวนการนโยบายสาธารณะนั้นควรประกอบด้วยกุศล 3 ประการคือ ประการแรกเป็นกระบวนการทางปัญญา ใช้หลักฐานข้อเท็จจริงที่ผ่านกระบวการวิเคราะห์ สังเคราะห์ มาเป็นอย่างดีจนเป็น “ความรู้” ที่เรียกว่าสร้างนโยบายอยู่บนพื้นฐานของความรู้ (Knowledge based Policy Formulation) ประการที่สอง เป็นกระบวนการทางสังคม ซึ่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางสังคมควร

เข้าไปมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายเป็นกระบวนการเปิดเผย โปร่งใสตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ และประการที่สาม เป็นกระบวนการทางศีลธรรม คือควรมีอุดมคติเพื่อความถูกต้องดีงามและประโยชน์สุขของส่วนรวม

สรุปได้ว่า กระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะเป็นขั้นตอนแรกของนโยบายสาธารณะโดยเป็นขั้นตอนของการเสนอระบุประเด็นปัญหา การพัฒนาทางเลือก และการเสนอทางเลือกเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

3) หน้าต่างนโยบายสาธารณะ

3.1) ทฤษฎีการตัดสินใจเลือกนโยบายสาธารณะ

การตัดสินใจ (Decision Making) เป็นคุณสมบัติที่สำคัญของนักบริหารทุกระดับ โดยเฉพาะนักบริหารระดับสูง ซึ่งต้องใช้หลักการและกระบวนการที่ถูกต้อง มิใช่การตัดสินใจอย่างเลื่อนลอยหรือตัดสินใจภายใต้ค่านิยมของตนเอง เพราะการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพเป็นกระบวนการที่ต้องทำอย่างเป็นขั้นตอนและชัดเจน จึงจะนำมาซึ่งผลลัพธ์ที่สร้างสรรค์ สอดคล้องกับสถานการณ์และเป็นการตัดสินใจที่อาศัยภูมิปัญญา ดังคำกล่าวของ ดรักเกอร์ (Drucker) นักวิชาการด้านการจัดการที่กล่าวไว้ว่า "หมดยุคที่จะตัดสินใจทำอะไรอย่างฉับพลัน โดยไม่มีการใคร่ครวญ หรือใช้หลักการเข้ามาช่วย" (สิริวุฒิ บูรณพร, 2560 : 7) นั่นก็คือถ้าเราจะตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องใดเราจะต้องตัดสินใจโดยอาศัยทฤษฎี เทคนิควิธีหรือเครื่องมือ เพื่อให้การตัดสินใจนั้นมีประสิทธิภาพและนำไปสู่ ความสำเร็จได้ง่าย ในที่นี้ใคร่ขอเสนอแนวทางในการตัดสินใจเลือกนโยบายสาธารณะโดยพิจารณาจากทฤษฎีการตัดสินใจ 3 ทฤษฎี (สมบัติ ธำรงธัญวงศ์, 2559 : 370) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.2) ทฤษฎีหลักการและเหตุผล

ทฤษฎีนี้มีพื้นฐานมาจากแนวคิดทางด้านเศรษฐศาสตร์และวิทยาการจัดการที่นำมาใช้ เพื่อวิเคราะห์ทางเลือกในการตัดสินใจของบุคคลและขององค์การเพื่อการบรรลุเป้าประสงค์หรือ จุดมุ่งหมายสูงสุด ซึ่งทฤษฎีหลักการและเหตุผลมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้ คือ

(1.) ผู้ตัดสินใจต้องเผชิญกับปัญหาที่สามารถจำแนกออกจากปัญหาอื่นได้ หรืออย่างน้อยก็สามารถพิจารณาเปรียบเทียบกับปัญหาอื่นได้อย่างมีเหตุมีผล

(2.) ผู้ตัดสินใจมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าประสงค์ (Goals) ค่านิยม (Values) หรือ วัตถุประสงค์ (Objective) ซึ่งจะทำให้การพิจารณาปัญหาความชัดเจนขึ้น

(3.) การตรวจสอบทางเลือกต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาอย่างชัดเจน

(4.) การตรวจสอบผลลัพธ์ทางด้านต้นทุน (Cost) ผลประโยชน์ (Benefits) ข้อได้เปรียบและข้อเสียเปรียบที่อาจจะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่ง

(5.) การเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่อาจจะเกิดขึ้นของทางเลือกแต่ละทางเลือก

(6.) ผู้ตัดสินใจเลือกทางเลือกและผลลัพธ์ของแต่ละทางเลือกที่ดีที่สุดที่จะตอบสนองเป้าประสงค์ ค่านิยม หรือวัตถุประสงค์สูงสุดขององค์การ ตลอดจนสามารถผลักดันให้เกิดผล ในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง

การตัดสินใจแบบนี้ตั้งอยู่บนสมมติฐาน อย่างน้อย 3 ประการคือ ประการแรกการมีข้อมูลเพียงพอและถูกต้อง ประการที่สองการตัดสินใจของแต่ละบุคคลมีลักษณะเป็นอิสระต่อกัน ประการที่สาม การตัดสินใจตั้งอยู่บนมุมมองที่เป็นปัจเจกบุคคลมิใช่มุมมองของสังคม ซึ่งผลจากการดำเนินกระบวนการตัดสินใจตามทฤษฎีหลักการและเหตุผล จะทำให้การตัดสินใจได้รับ ประโยชน์

สูงสุดและมีความเป็นไปได้มากที่สุดและเหมาะสมกับเรื่องที่มีความสลับซับซ้อน สามารถคิดคำนวณเป็นตัวเลขได้ ทฤษฎีดังกล่าวแม้จะมีองค์ประกอบที่น่าสนใจหลายประการที่มี ประโยชน์ต่อการตัดสินใจเลือกนโยบาย แต่ขณะเดียวกันก็มีข้อจำกัดและอุปสรรคหลายประการ อาทิ เป็นความยากที่จะทำให้ผู้ตัดสินใจได้ข้อมูลทั้งหมดที่จำเป็นต้องทราบ ตลอดจนมีความ ยากลำบากในการรวบรวมข้อมูลที่แม่นตรง และน่าเชื่อถือ มีความสลับซับซ้อนในการวิเคราะห์และตีความตามหลักเหตุผล และต้องใช้เวลามากในการตัดสินใจ ซึ่งในโลกของความเป็นจริงปัญหาบางปัญหาอาจต้องการ การแก้ไขอย่างรวดเร็ว การตัดสินใจที่ยึดหลักเหตุผลอาจแก้ไขปัญหาไม่ทัน การณ์ได้ นอกจากนั้นการตัดสินใจยังต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านจิตวิทยาอีกด้วย นั่นคือ ตัดสินใจมักจะตัดสินใจ โดยยึดค่านิยมของตนเป็นหลัก หรือตัดสินใจสอดคล้องกับสถานภาพทาง สังคมของตนและของหน่วยงานที่ตนสังกัด เพราะไม่ต้องการให้นโยบายมีลักษณะ “สุดขั้ว” เกรงว่าผู้ปฏิบัติและกลุ่มเป้าหมายจะอึดอัดต่อการเปลี่ยนแปลง (ปิยวัฒน์ ศิวรักษ์, 2558 : 21) ตลอดจน อาจถูกครอบงำด้วยอิทธิพลทางการเมือง หรืออิทธิพลของสื่อมวลชน และข้อจำกัดเรื่องเวลาและ ทรัพยากรต่างๆ จึงอาจทำให้การตัดสินใจไม่เป็นไปตามหลักเหตุผลได้

3.3) ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมบางส่วน หรือ ทฤษฎีส่วนเพิ่ม (The Incremental Theory) ทฤษฎีนี้เป็นการตัดสินใจของรัฐบาลที่จะกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ที่เคยทำมา ในอดีตเพียงแต่เพิ่มงบประมาณเล็กน้อยเท่านั้น ไม่ต้องคิดริเริ่มใหม่ทั้งหมด เป็นการตัดสินใจแบบ ค่อยเป็นค่อยไป มากกว่าที่จะเปลี่ยนแปลงในลักษณะเบ็ดเสร็จ โดยนักวิชาการบางกลุ่มมีแนวคิดที่ไม่เห็นด้วยกับการตัดสินใจที่ยึดหลักเหตุผล อันเนื่องมาจากข้อจำกัดข้างต้น จึงสนับสนุนทฤษฎีส่วนเพิ่ม ซึ่งการตัดสินใจแบบนี้จะง่ายและประหยัดเวลา ไม่ต้องรวบรวมข้อมูลมากและสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว ตลอดจนลดความกดดันของกลุ่มบุคคลที่มีมุมมองแตกต่างกันและไม่ต้องการการเปลี่ยนแปลงแบบสุดขั้ว ดังนั้นหลายประเทศจึงใช้ทฤษฎีนี้ในการตัดสินใจเลือกนโยบาย สาระสำคัญของทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมบางส่วนหรือทฤษฎีส่วนเพิ่ม พิจารณาได้จากองค์ประกอบต่อไปนี้

(1.) การพิจารณาเลือกเป้าประสงค์และวัตถุประสงค์ในการตัดสินใจเลือกจะกระทำโดยการพิจารณาร่วมกันอย่างใกล้ชิดมากกว่าแยกพิจารณาแต่ละประเด็น

(2.) ผู้ตัดสินใจจะพิจารณาเลือกทางเลือกในการแก้ไขปัญหาที่ใกล้เคียงกับทางเลือกเดิมหรือแตกต่างจากเดิมเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

(3.) การประเมินผลทางเลือกแต่ละทางเลือกจะกระทำเฉพาะ เพื่อพิจารณาผลลัพธ์ที่สำคัญของทางเลือกบางทางเลือกเท่านั้น

(4.) การตัดสินใจโดยวิธีนี้เชื่อว่าไม่มีการตัดสินใจอะไรดีที่สุดและเหมาะสมที่สุดเพียงทางเลือกเดียว แต่เป็นการตัดสินใจที่ทำให้ทุกฝ่ายน่าจะยอมรับได้

(5.) การตัดสินใจ โดยวิธีนี้จะเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยในการปรับเป้าประสงค์ และวัตถุประสงค์ ตลอดจนแก้ไขปัญหาและอุปสรรคจากวิธีการเดิมบางส่วนได้ แต่สาระสำคัญของนโยบายก็ยังเหมือนเดิม

แนวทางการตัดสินใจดังกล่าวนี้มีข้อดีในแง่ที่ไม่ต้องเสียเวลาในการพิจารณาอีก และที่สำคัญมิได้เล็งผลเลิศหรือผลสัมฤทธิ์สูงสุด หากแต่มุ่งให้ความสนใจเฉพาะส่วนที่เพิ่มขึ้นจากเดิม หรือส่วนที่ไม่เคยทำมาก่อน และความสามารถในการการวิเคราะห์ก็เป็นไปภายใต้การยอมรับในข้อจำกัดของข้อมูล เวลาและงบประมาณของแต่ละทางเลือก นอกจากนั้นการพิจารณาแต่ในส่วนที่เพิ่มขึ้น

ยังเป็นการลดปัญหาความขัดแย้งและเสริมสร้างเสถียรภาพทางการเมืองอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมบางส่วนก็ได้รับการวิจารณ์หลายประการ อาทิ เอทซีโอนี (Etzioni) (จุมพล หนิมพานิช, 2557 : 82) กล่าวว่า การตัดสินใจแบบค่อยเป็นค่อยไปมักเอื้ออำนวยประโยชน์ให้กลุ่มที่มีอำนาจ จนมองข้ามความสำคัญของกลุ่มอื่นๆ ที่เสียเปรียบในสังคม และเป็นทฤษฎีที่เป็นการตัดสินใจแบบอนุรักษ์นิยม ส่งเสริมความเฉื่อยชา เป็นอุปสรรคต่อการเกิดนวัตกรรมและไม่ ส่งเสริมในการคิดแสวงหาทางเลือกใหม่ ๆ ที่อาจดีกว่าทางเลือกเดิม และไม่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว หรือแก้ไขปัญหาในสถานการณ์วิกฤตได้

3.4) ทฤษฎีการตัดสินใจแบบผสมผสาน (Mixed Scanning)

เอทซิโอนี ซึ่งเป็นนักสังคมวิทยาเห็นด้วยกับข้อวิจารณ์ของทฤษฎีหลักการและเหตุผล และทฤษฎีเปลี่ยนแปลงจากเดิมบางส่วนหรือทฤษฎีส่วนเพิ่ม โดยนำเอาส่วนที่ดีของทฤษฎีทั้งสองมารวมไว้ในทฤษฎีการตัดสินใจแบบผสมผสาน ดังนั้นจึงได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการผสมผสานการตัดสินใจระหว่างทางกว้างและทางลึก เป็นทางเลือกสำหรับการตัดสินใจเพื่อทดแทนจุดอ่อนของทฤษฎีทั้งสอง โดยจะเปิดโอกาสให้ผู้ตัดสินใจสามารถใช้ประโยชน์จากทั้งสองทฤษฎีทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ นั่นก็คือในบางกรณีถ้าเป็นเรื่องที่สำคัญ สลับซับซ้อน มีความเสี่ยงสูง ใช้เงินลงทุนมาก ผู้ตัดสินใจอาจพิจารณาตัดสินใจโดยอาศัยข้อมูลอย่างละเอียด และมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลตามทฤษฎีหลักการและเหตุผล บางกรณีถ้าเป็นเรื่องที่เคยทำมาแล้ว การพิจารณาอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเพียงเล็กน้อยก็พอเพียง

ดังนั้น ทฤษฎีการตัดสินใจแบบผสมผสาน จึงเป็นแนวทางการตัดสินใจที่มีลักษณะประนีประนอม (Compromise) ระหว่างทฤษฎีหลักการและเหตุผลกับทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมบางส่วน ซึ่งผู้มีอำนาจตัดสินนโยบายควรศึกษาและทำความเข้าใจเพื่อประยุกต์ใช้ในการตัดสินใจเลือกทางเลือกในการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และทุกฝ่ายเกิดความพึงพอใจ

สรุปได้ว่า จากทฤษฎีการตัดสินใจ ชี้ให้เห็นว่าในความเป็นจริงแล้ว การตัดสินใจกำหนดนโยบายสาธารณะของรัฐยากที่จะให้เป็นไปตามหลักการตัดสินใจตามทฤษฎีหลักการและเหตุผล ทั้งนี้เพราะว่าผู้กำหนดนโยบายจะต้องเผชิญกับข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความพร้อมของข้อมูล ความเข้าใจในสภาพของปัญหา ความหลากหลายของมุมมอง และข้อจำกัดในเรื่องของเวลา ฯลฯ เหล่านี้ทำให้นักวิเคราะห์นโยบายมองว่าการกำหนดนโยบายสาธารณะของรัฐส่วนใหญ่จึงมักเป็นแบบส่วนเพิ่มหรือค่อยเป็นค่อยไป ยกเว้นนโยบายใหญ่ๆที่มีการลงทุนมากและต้องใช้งบประมาณมาก และอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งต่าง ๆ ก็จำเป็นต้องตัดสินใจโดยยึดหลักความสมเหตุสมผลด้วย ซึ่งเป็นการใช้ทฤษฎีการตัดสินใจแบบผสมผสานนั่นเอง

4) การกำหนดนโยบายสาธารณะ

กระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ หรืออาจเรียกว่า ขั้นตอนในการกำหนดนโยบายสาธารณะนั้นเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆที่สำคัญหลายประการ ที่จะนำไปสู่การตัดสินใจกำหนดเป็นนโยบาย ในที่นี้จะขอสรุปกิจกรรมที่สำคัญ ๆ ในขั้นตอนนี้ 3 ประการใหญ่ๆ คือการก่อตัวของนโยบาย การเตรียมเสนอร่างนโยบาย การอนุมัติและการประกาศนโยบาย ซึ่งรายละเอียดดังนี้

4.1) การก่อตัวของนโยบายสาธารณะ

นิยาม“การก่อตัวของนโยบาย ” อาจเรียกว่า “การก่อรูปนโยบาย” หรือ “การก่อตัวของ ปัญหา” ภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Policy Formation” หมายถึงการสร้างประเด็นปัญหาในเชิงนโยบาย สาธารณะหรือการทำให้ปัญหาสาธารณะถูกบรรจุเข้าสู่วาระและได้รับความสนใจจากผู้กำหนด นโยบาย (Agenda Setting) (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2559 : 124) หรือการก่อตัวของนโยบาย หมายถึง การนำประเด็นปัญหาสาธารณะบางประการที่ได้รับการยอมรับเข้าสู่ความสนใจของผู้กำหนดนโยบายเพื่อนำไปสู่การพิจารณาตัดสินใจในลำดับต่อไป (ธโสธร ตู้ทองคำ, 2557 : 23) ซึ่งขั้นตอนดังกล่าวจัดเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ ซึ่งเริ่มด้วยการระบุสภาพ ปัญหาสาธารณะ (Public Problem) ให้ชัดเจนเสียก่อนว่าปัญหานี้เป็นปัญหาของใคร ใครได้รับความเดือดร้อนบ้าง ถ้ารัฐบาลไม่เข้าไปแก้ไขจะเกิดผลกระทบอะไรตามมา ถ้ารัฐบาลเข้าไปแก้ไขใครจะได้ประโยชน์และใครจะเสียประโยชน์ และใครควรจะเป็นผู้รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จการก่อตัวของนโยบายจึงมิใช่เพียงแต่ระบุปัญหาสาธารณะเท่านั้น แต่จะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการนำนโยบายไปปฏิบัติอีกด้วยทั้งนี้เพราะว่าปัญหาสาธารณะจะได้รับการแก้ไขให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นสำคัญ ในส่วนนี้จะได้นำเสนอเกี่ยวกับกิจกรรมย่อยที่สำคัญของขั้นตอนการก่อตัวของนโยบายตามลำดับ ดังนี้

(1) การระบุปัญหา

ขั้นระบุปัญหาเป็นกิจกรรมแรกของการก่อตัวของนโยบาย ซึ่งโดยทั่วไปนโยบายสาธารณะมิได้เกิดขึ้นในสุญญากาศ แต่จะมีหรือเกิดขึ้นมาได้ก็ต่อเมื่อมีปัญหาหรือปัญหาสาธารณะก่อนเสมอ “ปัญหา” และ “ปัญหาสาธารณะ” นั้นมีลักษณะที่แตกต่างกัน “ปัญหา (Problem) หมายถึงความต้องการของมนุษย์ ความขาดแคลน หรือความไม่พึงพอใจที่กำหนดด้วยตนเองหรือกำหนดโดยบุคคลอื่นซึ่งต้องแสวงหาทางบรรเทา (Jones, 1981 : 17) ให้เบาบางลงไป หรือ “ปัญหา” คือสภาพการณ์ที่ส่งผลก่อให้เกิดความต้องการหรือความไม่ พึงพอใจ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมแก่ปัจเจกบุคคล หรือกลุ่มบุคคลต่าง ๆ และบุคคลเหล่านั้นพยายาม หาทางแก้ไขหรือบำบัดให้ปัญหานั้นเบาบางหรือหมดสิ้นไป (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2559 : 125) หรือ ปัญหาหมายถึงสภาพที่ต้องการให้เป็นไปในอนาคตที่มีทีท่าว่าจะไม่ตรงกับสภาพ ที่ต้องการให้เป็น หรือมีขึ้น (วีระพล สุวรรณนันต์, 2558 : 1) หากพิจารณาจากความหมายดังกล่าว “ปัญหา” จึง เปรียบได้กับ “ทุกข์” ตามหลักพุทธศาสนา อันเป็นความคับข้องใจ ความขาดแคลน ความไม่พอดี ซึ่งลักษณะของปัญหาที่พบจะมีทั้งปัญหาระดับปัจเจกบุคคล (Individual) หรือปัญหาส่วนบุคคล และ ปัญหาสาธารณะ (Public Problem) หรือปัญหาส่วนรวม สำหรับปัญหาตามความหมายในเชิงนโยบาย หมายถึงสภาพการณ์ที่ก่อให้เกิดความต้องการ (Need) ความขาดแคลน (Deprivation) หรือความไม่พอใจ (Dissatisfaction) ซึ่งส่งผลให้มีการเสาะแสวงหาแนวทางแก้ไขโดยการแสวงหาแนวทางนี้ อาจจะทำโดยผู้ประสบปัญหาเอง หรืออาจมีการดำเนินการแทนโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่นๆก็ได้ เช่น ปัญหาหนี้สินเกษตรกร ซึ่งเป็นปัญหาที่มักเกิดจากความขาดแคลน การถูกเอารัดเอาเปรียบจากกลุ่มนายทุน ปัญหาการบุกรุกป่าสงวนแห่งชาติ ที่เป็นผลมาจากความต้องการพื้นฐานเกี่ยวกับที่ดินทำกิน เป็นต้น “ปัญหาสาธารณะ (Public Problem) หมายถึง สภาพการณ์ที่เกิดช่องว่างระหว่าง ความมุ่งหวังกับความเป็นจริงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำรงอยู่และการพัฒนาสังคม ซึ่งก่อให้เกิด ผลกระทบไม่เพียงแต่บุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงบุคคลอื่นในสังคมด้วย และต้องการ

การแก้ไขบรรเทาปัญหาในลักษณะที่เป็นระบบ (ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2559 : 155) เพราะปัญหาสาธารณะนั้นไม่มีความเป็นเอกเทศ โดยที่เมื่อเกิดปัญหาหนึ่งขึ้น อาจก่อให้เกิดผลกระทบเชื่อมโยงไปยังปัญหาอื่น ๆ อีกมากายจนกลายเป็นลูกโซ่ของปัญหา (Chain Problem) ปัญหาสาธารณะจึงมักเป็นปัญหา ที่มีผลกระทบเชิงลบแก่ประชาชนจำนวนมาก และคนเหล่านั้นไม่พึง ปรารถนา นอกจากนั้น (Anderson, 2000 : 88) ยังกล่าวว่าปัญหาสาธารณะเป็น สภาวการณ์ที่ทำให้เกิดความอดอยากยากจน ทำให้มนุษย์เกิดความต้องการ ทำให้เกิดความไม่พอใจ และทำให้มีการแสวงหาวิธีจะมาบรรเทาเงื่อนไขหรือสภาวะดังกล่าว ขณะเดียวกันคน (Interdependence) ขาดความเป็นปรนัย (Subjective) มีภาพมายา (Artificiality) และมีความ (Dumn, 1994, : 140-141) ได้กล่าวไว้ว่า ปัญหาสาธารณะเป็นปรากฏการณ์ที่มีผลกระทบซึ่งกันและ เป็นพลวัตร (Dynamics) มีความละเอียดอ่อน ซับซ้อน และมักผันแปรไปตามกาลเวลา ปัญหา สาธารณะตามความหมายในเชิงนโยบายก็ควรจะเป็นปัญหาของสังคม โดยส่วนรวม (Public Problems) ไม่ใช่ปัญหาส่วนบุคคล (Private Problems) คือ ต้องเป็นปัญหาที่มีผลกระทบกับคน จำนวนมากทั้งที่เกี่ยวข้องโดยตรงและอ้อม โดยบุคคลเหล่านี้จะต้องมีความเห็นร่วมกันว่ารัฐบาลควร เข้ามาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนั้นการพิจารณาว่าปัญหาสาธารณะคืออะไร จึงไม่ใช่เรื่องง่ายแต่เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถ ความชำนาญ ประสบการณ์ และความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจน การวิเคราะห์อย่างถ่องแท้ ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาสาธารณะหรือปัญหานโยบาย (Policy Problem) นั้น เป็นเรื่องที่สลับซับซ้อนและเข้าใจยาก บางครั้งมองผิวเผินอาจไม่เป็นปัญหา แต่ถ้าไปศึกษาและ สำรวจข้อมูลแบบเจาะลึก อาจพบว่าเป็นปัญหาที่สำคัญที่รัฐบาลต้องเร่งแก้ไข ดังนั้นการระบุ ประเด็นปัญหาจึงต้องกระทำอย่างรอบคอบรัดกุม ต้องแยกให้ออกว่าอะไรเป็นปัญหาส่วนบุคคล อะไรเป็นปัญหาสาธารณะ ผู้ที่กำหนดปัญหาหรือระบุปัญหาจะต้องพิจารณาปัญหาสาธารณะ หรือ ปัญหานโยบายจากคุณลักษณะต่อไปนี้

(1.1) ต้องเป็นปัญหาสาธารณะ ที่มีผลกระทบต่อคนจำนวนมากมิใช่ปัญหาส่วนบุคคล หรือปัญหาของคนกลุ่มเล็ก ๆ เพียงไม่กี่คน

(1.2) ต้องเป็นสถานการณ์ที่คนส่วนใหญ่ไม่พึงประสงค์หรือไม่พึงพอใจหรือมีสภาพวิกฤต (Crisis) และเป็นปัญหาที่ประชาชนต้องการให้มีการแก้ไขโดยรัฐบาลหรือหลาย ๆ ฝ่ายร่วมมือกันอย่างจริงจังโดยเร็ว ยกตัวอย่าง เช่น ปัญหาภัยแล้ง ปัญหาความยากจน ปัญหาการว่างงาน ปัญหาอาชญากรรม ปัญหามลภาวะ ปัญหายาเสพติดให้โทษ ปัญหาโสเภณีเด็ก ปัญหาอุบัติเหตุจากการไม่สวมหมวกนิรภัยของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ ปัญหาโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรงหรือโรคหวัดมรณะ (SARS) ปัญหาโรคไข้หวัดนก เป็นต้น

(1.3) ต้องเป็นปัญหาที่มีการยอมรับร่วมกันระหว่างบุคคล หรือกลุ่มบุคคล หรือกลุ่มบุคคลหลายฝ่าย โดยเฉพาะการยอมรับว่าเป็นปัญหาจริงจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ได้รับผลกระทบเชิงลบโดยตรงจากปัญหานั้น และปัญหาเหล่านั้นมีมากเพียงพอที่จะไปกระตุ้นให้ผู้ที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายได้ตระหนักถึงความสำคัญ และพยายามแสวงหาวิธีการแก้ไขให้เบาบางลงไป หรือหมดสิ้นไป เช่น ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ ปัญหาเด็กและเยาวชนกระทำความผิด ปัญหาความการก่อการร้ายใน 3 จังหวัดภาคใต้ ปัญหาเด็กขาดสารอาหาร เป็นต้น

4.2) สาเหตุของการหยิบยกปัญหาขึ้นเป็นปัญหาเชิงนโยบายตามแนวคิดของแอนเดอร์สัน และคณะ (Anderson & Others) จะพบว่าสาเหตุหลักของการหยิบยกปัญหาขึ้นมาเป็นปัญหาเชิงนโยบายจะประกอบด้วย

(1) ปัญหานั้นเกิดขึ้นนั้นสอดคล้องกับผลประโยชน์ของกลุ่มที่มีความสำคัญ โดย กลุ่มที่จะถือว่ามีความสำคัญนั้น จะขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ 3 ประการ คือ

(1.1) อำนาจของกลุ่ม เช่น กลุ่มนักการเมือง กลุ่มทหาร หรือนายทุน เป็นต้น สถานภาพทางสังคมของกลุ่ม เช่น กลุ่มเชื้อพระวงศ์ หรือข้าราชการระดับสูงเป็นต้น

(1.2) จำนวนของบุคคลในกลุ่มคือ จำนวนของผู้เดือนร้อน ซึ่งถ้าเป็นจำนวนมากเท่าไรความสำคัญของกลุ่มจะเพิ่มมากขึ้น เช่น ปัญหาภัยแล้ง ปัญหาราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ หรือ ปัญหาหนี้สินของเกษตรกร เป็นต้น

(2) ปัญหานั้นสอดคล้องกับนโยบายเน้นหนักของผู้นำทางการเมืองที่ใช้ในการหาเสียง ซึ่งปัญหาเหล่านี้มักจะเกิดจากการสำรวจความสนใจของประชาชน หรือเป็นประโยชน์ร่วมกันของชาติที่ผู้นำเห็นความสำคัญเช่น ปัญหาวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ปัญหาการปฏิรูปการเมือง หรือปัญหายาเสพติด เป็นต้น

(3) ปัญหาที่เกิดจากเหตุการณ์เฉพาะหน้าไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์วิกฤต เช่น การเกิดภาวะสงคราม การก่อการจลาจล อุทกภัย หรืออุบัติภัยรุนแรง ซึ่งผู้มีบทบาทในการกำหนดปัญหาเชิงนโยบายต้องหยิบยก ปัญหาขึ้นมาพิจารณาโดยทันทีรวมทั้งอาจเป็นเหตุการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่มีระดับความรุนแรงน้อยกว่าเหตุการณ์วิกฤต เช่น กรณีผลกระทบจากนโยบายหรือเหตุการณ์ในประเทศ อื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความขัดแย้งในประเทศเพื่อนบ้าน หรือการลดค่าเงินของประเทศคู่ค้า เป็นต้น ซึ่งสิ่งที่จะเกิดขึ้นนี้จะมีผลโดยอ้อมให้ผู้มีบทบาทหยิบยกประเด็นเหล่านี้ขึ้นมาพิจารณาได้เช่นกัน

4.3) สำหรับความสำคัญของปัญหาสาธารณะหรือปัญหานโยบายนั้น อาจจำแนกได้หลายระดับ (สมบัติ ธำรงธัญวงศ์, 2559 : 322) ดังนี้

(1) ความสำคัญระดับท้องถิ่น เป็นปัญหาสาธารณะที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นในท้องถิ่นหนึ่งและมีผลกระทบไม่กว้างขวางมากนัก แต่ถ้ารัฐบาลปล่อยทิ้งไว้ ไม่แก้ไขปัญหาก็อาจลุกลามขยายวงกว้างเป็นปัญหาระดับภูมิภาค หรือระดับชาติต่อไปได้ อาทิ ปัญหาราคาน้ำมันแพงทำให้ชาวประมงเดือดร้อน ปัญหาราคาลำไยของจังหวัดเชียงใหม่และลำพูนตกต่ำ ปัญหาการขาดสารไอโอดีนของเด็กวัยก่อนเรียนในบางอำเภอของจังหวัดในภาคเหนือ ปัญหาน้ำเสียบริเวณแม่น้ำแม่กลอ ปัญหาการขาดสาธารณูปโภค ในบางจังหวัด เป็นต้น

(2) ความสำคัญระดับภูมิภาค เป็นปัญหา ที่เกิดขึ้นในระดับภูมิภาค ซึ่ง กว้างขวางกว่าปัญหาระดับท้องถิ่น อาทิ ปัญหาผู้ก่อการร้าย 3 จังหวัดภาคใต้ ปัญหามลภาวะชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ปัญหาการย้ายถิ่นของคนภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นต้น ทั้งนี้ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับภูมิภาคให้หมดสิ้นไป หรือพัฒนาภูมิภาคต่าง ๆ ให้มีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกัน

(3) ความสำคัญระดับชาติ เป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ของประเทศความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกัน ทุกภูมิภาค หรือเกิดอย่างกว้างขวางทั่วทั้งประเทศ อาทิ ปัญหาความยากจน ปัญหาการว่างงาน ปัญหาการขาดโอกาสทางการศึกษา ปัญหายาเสพติดให้โทษ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาความมั่นคงของประเทศ เป็นต้น

4.4) การจำแนกปัญหาสาธารณะออกตามระดับการบริหารและการปกครองของประเทศจะทำให้ผู้กำหนดนโยบาย พิจารณาปัญหาได้ชัดเจน และสามารถตัดสินใจเลือกทางเลือกที่มีความเป็นไปได้ในการแก้ไขปัญหาที่สำคัญก่อนหลังให้บรรลุผลสำเร็จได้ง่าย ปัญหาสาธารณะหรือปัญหา

นโยบายนับว่าเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อคนจำนวนมาก และมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับปัญหาอื่น ๆ ตลอดเวลา นอกจากนี้ปัญหาเหล่านั้นอาจกลายเป็นปัญหาแปลกใหม่ซับซ้อนยากแก่การแก้ไขโดยใช้วิธีการแบบเดิม ๆ ดังนั้นที่รัฐบาลหรือ ผู้มีหน้าที่กำหนดนโยบายจะต้องหาทางแก้ไขปัญหาโดยด่วน หากรัฐบาลสามารถแก้ไขปัญหานั้น ได้สำเร็จโดยกำหนดนโยบายที่เหมาะสมสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ ก็จะทำให้รัฐบาลได้รับความศรัทธาและความเชื่อถือจากประชาชน และจะส่งผลให้รัฐบาลบริหารประเทศได้ยาวนาน และมีโอกาสได้รับการเลือกตั้งเข้ามาบริหารประเทศอีกครั้งหนึ่ง ในทางตรงข้ามถ้ารัฐบาลไม่ยอมรับฟังปัญหาสาธารณะเหล่านั้นหรือกำหนดนโยบายไม่เหมาะสม และไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ประชาชนย่อมขาดความศรัทธาต่อรัฐบาล และอาจส่งผลให้ รัฐบาลต้องพ้นจากอำนาจในการบริหารประเทศได้ในที่สุด หรืออาจไม่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาบริหารประเทศอีก

(1) บุคคล หรือองค์การที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการก่อรูปนโยบายสาธารณะ ในการก่อรูปนโยบายสาธารณะนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องในการร่วมเสนอปัญหา สาธารณะหรือริเริ่มในการก่อรูปนโยบายอาจเป็นประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากปัญหานั้น ๆ โดยตรง หรือฝ่ายการเมือง ภาครัฐ ภาคเอกชน หรือกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ดังจะได้กล่าวรายละเอียดต่อไปนี้

(2) องค์การราชการ ระบบบริหารราชการแผ่นดิน ประกอบด้วย กระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ ซึ่งองค์การเหล่านี้มีหน้าที่รับผิดชอบให้บริการประชาชนในด้านต่าง ๆ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้นไปถึงระดับอุดมศึกษา กระทรวงเกษตร และสหกรณ์ มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพด้านเกษตรกรรม กระทรวงคมนาคม มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการคมนาคมขนส่งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดหางาน การพัฒนาฝีมือแรงงาน และการจัดสวัสดิการ แก่ประชาชนในสังคม เป็นต้น ข้าราชการของหน่วยงานเหล่านี้จะเป็นผู้รวบรวมข้อมูลและปัญหาต่าง ๆ เพื่อเสนอเป็นทางเลือกในการกำหนดเป็นนโยบายให้แก่ผู้บังคับบัญชา หรือผู้มีอำนาจในการตัดสินใจกำหนดนโยบายเป็นผู้สั่งการ หรือประกาศออกมาในรูปของกฎหมาย กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ใช้บังคับให้ข้าราชการนำไปปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหาแก่ประชาชน โดยทั่วไปข้าราชการเหล่านี้แม้จะเป็นกลไกของรัฐ แต่บรรดาข้าราชการระดับสูงเหล่านี้มีอำนาจหรือ มีอิทธิพลไม่น้อยที่จะทำให้เกิดความเกรงใจในฝ่ายการเมือง เพราะทำงานมานานมีประสบการณ์ ตลอดจนบางคนบางหน่วยงานมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับนักการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ ต่าง ๆ มากจึงมีบทบาทสำคัญในการก่อรูปนโยบายหรือกำหนดระเบียบวาระนโยบาย ยกตัวอย่างประเทศสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักรและประเทศไทยที่ข้าราชการต่าง ๆ ได้กลายเป็นแหล่งข่าวสารข้อมูลสำหรับการกำหนดนโยบาย กรณีที่นโยบายที่กำหนดขึ้นมานั้นมีเนื้อหาสาระสลับซับซ้อน ซึ่งฝ่ายนิติบัญญัติไม่มีเวลาเพียงพอที่จะหาข้อมูล ผลก็คือหน่วยงานฝ่ายบริหารหรือข้าราชการระดับสูงจึงเข้าไปมีบทบาทในการกำหนดนโยบายสำคัญๆ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าองค์การราชการเป็นองค์การที่มีความสำคัญมากในการก่อตัวของนโยบาย

(3) ฝ่ายบริหารหรือคณะรัฐมนตรี ฝ่ายบริหารหรือคณะรัฐมนตรีจะมีบทบาทสำคัญในการริเริ่มหรือก่อรูปนโยบาย โดยเฉพาะนโยบายของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเจ้ากระทรวงใดกระทรวงหนึ่ง จะต้องเสนอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีก่อน ถ้าคณะรัฐมนตรีอนุมัติก็สามารถประกาศเป็นมติคณะรัฐมนตรีและมีผลบังคับใช้ เพื่อให้หน่วยงานนำไปปฏิบัติได้ทันที กรณีต้องประกาศเป็น พระราชบัญญัติก็ต้องนำเสนอต่อรัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อน จึงจะประกาศ

เป็นกฎหมายได้ ถ้าคณะรัฐมนตรี ไม่เห็นชอบก็อาจให้เจ้ากระทรวงต้นสังกัดนำไปพิจารณาทบทวนใหม่ หรืออาจตกไปเลยก็ได้ นอกจากนั้นคณะรัฐมนตรีอาจเสนอความเห็นต่อผู้นำฝ่ายบริหารหรือหัวหน้ารัฐบาล ในกรณีที่เห็นว่าควรมีนโยบายใหม่ ๆ เพื่อให้การบริหารประเทศประสบความสำเร็จตามนโยบาย ที่แถลงไว้ต่อประชาชน เช่น มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 5 ตุลาคม 2547 (มติคณะรัฐมนตรี 2548 ออนไลน์) ได้เห็นชอบตามที่นายกรัฐมนตรีเสนอเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์และการ ปรับปรุงระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) โดยการจัดซื้อจัดจ้างใด ๆ ที่จะมีการลงนามในสัญญากันตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2548 เป็นต้นไป ให้ดาเนินงา ตามระบบดังกล่าว โดยการจัดซื้อจัดจ้างทั่วไปที่มีมูลค่าไม่สูงนักให้ใช้วิธี e-Shopping ส่วนการ จัดซื้อจัดจ้างที่มีมูลค่าการดำเนินงานสูง หรือการประมูลแข่งขันเรื่องราคา หรือผลประโยชน์อื่น เสนอให้รัฐ เช่น การประมูลรับเหมาแบบเบ็ดเสร็จ (Turnkey) หรือการเข้าร่วมงานกับรัฐให้ใช้ cauction ทั้งนี้ให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐทุกแห่งถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดต่อไป

(4) ฝ่ายนิติบัญญัติ ถึงแม้ว่าฝ่ายบริหารหรือคณะรัฐมนตรีจะมีบทบาทสำคัญในการก่อตัวของนโยบายมากกว่าฝ่ายนิติบัญญัติก็ตาม แต่ในกรณีที่นโยบายของฝ่ายบริหารหรือคณะรัฐมนตรีต้องประกาศเป็นพระราชบัญญัติ ฝ่ายบริหารจะต้องส่งร่างพระราชบัญญัติเข้าการพิจารณาของฝ่ายนิติบัญญัติ คือ รัฐสภา ถ้าฝ่ายนิติบัญญัติเห็นชอบพระราชบัญญัตินั้น ผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นฝ่ายนิติบัญญัติก็สามารถเริ่มก่อตัวของนโยบายได้เช่นกัน โดยเปิดโอกาสให้ ผู้แทนของประชาชนในแต่ละเขตที่ได้สัมผัสกับปัญหาโดยตรงได้นำเสนอปัญหาเหล่านั้นต่อสภา เพื่อนำไปสู่การก่อตัวเป็นนโยบายได้เช่นเดียวกัน และในหลายประเทศฝ่ายนิติบัญญัติยังสามารถยืนญัตติ หรือยื่นกระทู้ถามรัฐบาลเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ เพื่อเป็นการริเริ่มก่อตัวของนโยบายให้ฝ่ายบริหารรับไปดำเนินการต่อไป รวมทั้งการใช้อำนาจของคณะกรรมาธิการต่าง ๆ ของรัฐสภา เป็นช่องทางในการริเริ่มการก่อรูปนโยบายและผลักดันให้ฝ่ายบริหารกำหนดนโยบายแก้ไขปัญหาสาธารณะให้แก่ประชาชนได้เช่นกัน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นองค์การที่มีส่วนสำคัญในการก่อตัวของนโยบายเช่นเดียวกัน

(5) กลุ่มผลประโยชน์ (Interest Groups) ในสังคมประชาธิปไตยจะประกอบไปด้วยกลุ่มหลากหลาย หรือกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) หรือต่อสู้ทางการเมืองเพื่อ ที่ไร้เสียงและไร้อำนาจ” ซึ่งเราจะพบในรูปของกลุ่มต่าง ๆ สหภาพ สหพันธ์ และองค์การพัฒนาเอกชน (NGO) อาทิ ชมรม สมาคม มูลนิธิ สมัชชา และ เป็นต้น ซึ่งปัจจุบัน NGO ที่จดทะเบียนในประเทศไทยมีประมาณ 18,000 องค์กร แต่ในจำนวนนี้มีไม่กี่องค์กรที่มีความมั่นคงในระยะยาว (ใจ อึ้งภากรณ์, 2558 : 96) กลุ่ม ผลประโยชน์เหล่านี้จะมีบทบาทสำคัญในการเรียกร้องหรือผลักดันให้รัฐบาลสนใจปัญหา สาธารณะ และริเริ่มในการก่อตัวของนโยบาย เพื่อให้รัฐบาลตัดสินใจกำหนดเป็นนโยบายแก้ไข ปัญหาตามความต้องการของกลุ่มที่เดือดร้อนหรือกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเพื่อ ประโยชน์ของคนจน เช่น “สมัชชาคนจน” และ “สมัชชาเกษตรกรรายย่อยภาคอีสาน” (สกย.อ.) สมัชชาคนจนเกิดขึ้นเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2538 โดยมีตัวแทนชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาทั้งในประเทศและอีก 10 ประเทศในทวีปเอเชียที่ร่วมก่อตั้งครั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ในการรวมกันเป็นเครือข่ายเพื่อเป็นเวทีรวมพลังแห่งความร่วมมือ แลกเปลี่ยน ประสบการณ์และประสานความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กลุ่มปัญหาที่สมัชชาคนจนเรียกร้องให้ รัฐบาลแก้ไข ได้แก่ปัญหา

เรื่องเขื่อน ปัญหาเรื่องป่าไม้ ปัญหาเรื่องที่ดินทำกิน ปัญหาชุมชนแออัด ฯลฯ กลุ่มผลประโยชน์จะมีแนวคิดคล้ายคลึงกับ "ประชาสังคม" (Civil Society) ซึ่งหมายถึงการรวมกัน ของประชาชนที่เกิดจากการตระหนักถึงสิทธิ เสรีภาพและและหน้าที่ที่มีต่อสังคม โดยรวมตัวกัน เป็นกลุ่มหรือชุมชนและถักทอเป็นเครือข่ายหรือขบวนการประชาสังคมในการผลักดันประเด็นปัญหา สาธารณะเข้าสู่กระบวนการก่อตัวเป็นนโยบาย (ธโสธร ตู้ทองคำ, 2558 : 25) จึงอาจกล่าวได้ว่า กลุ่ม ผลประโยชน์และขบวนการประชาสังคมเหล่านี้เป็นองค์การที่มีความสำคัญยิ่งต่อการผลักดันให้มีการ ก่อตัวของนโยบาย เพื่อที่ผู้มีอำนาจตัดสินใจจะได้กำหนดเป็นนโยบายแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จโดยเร็ว

(6) สื่อมวลชน เนื่องจากสื่อมวลชนเป็นสื่อกลางในการเชื่อมความรู้สึกนึกคิดของสังคม สื่อมวลชนจึงต้องเป็นภาคีที่สำคัญของกระบวนการกำหนดประเด็นปัญหานโยบาย เพราะสื่อมวลชนสามารถรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนและข้อเสนอแนะของตนเอง เช่น หนังสือพิมพ์ฉบับต่าง ๆ อาจเปิดรับข้อเสนอปัญหาจากประชาชน หรือสถานีโทรทัศน์อาจมีรายการให้ประชาชนมาร่วมรายการแสดงความคิดเห็น การสะท้อนปัญหาและความต้องการของประชาชนต่อสื่อมวลชนนั้นจะเป็นช่องทางการนำประเด็นปัญหาเข้าสู่กระบวนการกลั่นกรอง เพื่อกำหนดเป็นนโยบายต่อไป

(7) ผู้แทนองค์กรอิสระ เช่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (สสม.) สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศ.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) เป็นต้น ผู้แทนองค์กรอิสระเหล่านี้สามารถรับฟังปัญหาจากประชาชน หรือเสนอข้อมูลปัญหาจากผลการประชุมของคณะกรรมการ แล้วรวบรวมเป็นประเด็นปัญหาเสนอต่อผู้มีอำนาจในการตัดสินนโยบาย

(8) องค์กรสนับสนุนการวิจัยนโยบาย เช่น นักวิจัยหรือนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ สภาวิจัยแห่งชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) เป็นต้น ซึ่งองค์กรเหล่านี้อาจมีโครงการวิจัยนโยบายที่ทำเสร็จแล้วหรือกำลังทำ เราก็อาจนำมาสังเคราะห์เป็นประเด็นปัญหานโยบายได้ ทั้งนี้ทำให้ประหยัดเวลาในการสำรวจข้อมูลใหม่ และลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน หรือถ้าไม่มีผลงานวิจัยที่จะนำมาสังเคราะห์องค์กรต่าง ๆ เหล่านี้ก็ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาเชิงนโยบาย โดยอาจศึกษาจากประเด็นนโยบายจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือศึกษาปัญหาจากพื้นที่จริง ก็จะทำให้ได้ประเด็นปัญหาที่แท้จริง และสามารถนำประเด็นปัญหาเหล่านี้เผยแพร่และผลักดันเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจกำหนดนโยบายได้ เช่นกัน

(9) ประชาชนเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายสาธารณะมากที่สุด การมีส่วนร่วมในการบอกปัญหาและความต้องการได้ดีที่สุด ประชาชนอาจเป็นประชาชนในพื้นที่กลุ่มเฉพาะ เช่น คนยากจน คนพิการ คนเร่ร่อน คนไร้อาชีพ ฯลฯ สามารถเสนอปัญหา ต้องการผ่านเวทีประชาชนหรือเวทีนโยบายสาธารณะ ซึ่งขณะนี้มีเครือข่ายและเวทีภาคประชาชนมากพอสมควรที่จะช่วยประสานงานให้ และนำปัญหาเหล่านั้นสู่กระบวนการตัดสินใจกำหนดนโยบาย การระบุปัญหาสาธารณะนั้นถ้ามาจากความคิดเห็นของกลุ่มหลากหลาย และทางเป็นผลดี เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลหลายทาง ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ เพื่อที่ผู้กำหนดนโยบายองค์การราชการ ฝ่ายบริหาร หรือคณะรัฐมนตรี ฝ่ายนิติบัญญัติ และตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์บ้างแต่ยังมีน้อย เพราะกลุ่มผลประโยชน์ในประเทศไทยรวมตัวกัน ไม่เหนียวแน่น องค์กรขาด เอกภาพ และขาดผู้นำกลุ่มที่เข้มแข็งและเข้าใจบทบาทหน้าที่ แต่ในประเทศที่มีการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยเกือบเต็ม

รูปแบบ กลุ่มผลประโยชน์จะมีอิทธิพลและมีบทบาทในการก่อตัวของนโยบายสูง ซึ่งสอดคล้องกับตัวแบบการกำหนดนโยบายที่เรียกว่าตัวแบบกลุ่ม (Group Model) เพราะเป็นกลุ่มที่มีอำนาจในการเลือกตั้งผู้บริหารประเทศ ดังนั้นรัฐบาลจึงให้ความสนใจต่อการตอบสนองการเรียกร้องของกลุ่มผลประโยชน์ค่อนข้างมาก

4.5) การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา

เมื่อระบุปัญหาได้แล้วว่า ปัญหาใดจัดว่าเป็นปัญหาสาธารณะ ผู้ที่ทำการศึกษาวิเคราะห์ จะต้องรวบรวมข้อมูล (Data) เกี่ยวกับปัญหานั้น ๆ ในประเด็นต่อไปนี้ ช่วงเวลาที่เกิดปัญหา โดยพิจารณาว่าปัญหานั้นเกิดขึ้นบางฤดูกาลหรือตลอดทั้งปี สภาพของปัญหามีความรุนแรงเพียงใด ลักษณะของปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร ใครได้รับผลกระทบจากปัญหาบ้าง เคยมีองค์การใดเข้าไปแก้ไขปัญหาบ้าง ประชาชนส่วนใหญ่ยอมรับว่าเป็นปัญหาหรือไม่ ซึ่งการรวบรวมจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เช่น การสำรวจข้อมูลด้วยตนเอง การสังเกต การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม เป็นต้น และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เช่น รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร บทความบทวิจัย สื่อโสตทัศนวัสดุ หรือข้อมูลที่หน่วยงานต่าง ๆ ได้รวบรวมเป็นฐานข้อมูลไว้ก่อนแล้ว สิ่งที่ควร ตระหนักถึงในการรวบรวมข้อมูลปัญหาก็คือ การคำนึงถึงความแม่นตรง(Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) ของข้อมูล ความทันสมัยของข้อมูลและความเพียงพอของข้อมูล เพราะการรวบรวมข้อมูลได้มาก หากเป็นข้อมูลที่ไม่ตรงประเด็น ข้อมูลล้าสมัย ก็อาจทำให้การวิเคราะห์ข้อมูล ผิดพลาดได้ ซึ่งจะส่งผลต่อการตัดสินใจกำหนดนโยบายที่ผิดพลาดได้เช่นเดียวกัน

4.6) การวิเคราะห์ปัญหา

ปัญหาสาธารณะต่าง ๆ มักไม่ได้เกิดขึ้นมาโดยเอกเทศ แต่มีลักษณะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันซึ่งผู้ที่ศึกษาจะต้องทำการวิเคราะห์ปัญหา เพื่อหาสาเหตุของปัญหาและผลกระทบของปัญหา ตลอดจนการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา (Priority) เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจเลือกปัญหาที่จะนำไปกำหนดเป็นนโยบายต่อไป การวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหามิได้มีลักษณะที่ สืบเนื่องมาจากปัจจัยหนึ่งเพียงปัจจัยเดียว แต่ปัญหาสาธารณะแต่ละปัญหามักประกอบด้วยหลายสาเหตุ และบางสาเหตุที่เกี่ยวพันโยงกันเป็น “ลูกโซ่ของปัญหา” (Chain Problem) ซึ่งบางสาเหตุที่อาจแก้ไขได้ในระยะสั้น บางสาเหตุที่ต้องแก้ไขในระยะยาว บางสาเหตุก็แก้ไขไม่ได้ไม่ว่าจะระยะเวลาสั้นหรือเวลายาวก็ตาม และบางสาเหตุอาจเกี่ยวข้องกับปัจจัยภายนอกที่เชื่อมโยงกันและกว้างไกลจนไม่อาจจะควบคุมได้ (ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2559 : 158) เป็นต้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการวิเคราะห์ปัญหานั้นมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหา เพราะแนวทางแก้ไขปัญหาจะสัมฤทธิ์ผลได้ก็ต่อเมื่อเป็นแนวทางที่กำหนดขึ้นมาโดยผ่านการวิเคราะห์อย่างถ่องแท้แล้ว เมื่อได้มีการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาสาธารณะแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็จะต้องนำปัญหาสาธารณะเหล่านั้นมาจัดลำดับความสำคัญของปัญหาก่อนหลัง โดยมีการกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาปัญหาสาธารณะ ซึ่งเกณฑ์ในการพิจารณาปัญหาที่องค์การสหประชาชาติเสนอไว้มีดังนี้

(1) พิจารณาจากขนาดของกลุ่มที่ได้รับผลกระทบ ถ้าปัญหานั้นเกิดขึ้นแล้วมีผลกระทบต่อคนจำนวนมาก หลายหมู่บ้าน หลายตำบล หลายอำเภอ หรือหลายจังหวัด แสดงว่าปัญหานั้นเป็นปัญหาสาธารณะ เช่น ปัญหาภัยแล้ง จะเห็นว่ากลุ่มที่ได้รับผลกระทบนั้นก็คือ เกษตรกรในชนบท รวมทั้งประชาชนที่อยู่ในเขตเมืองด้วย

(2) พิจารณาจากขนาดความรุนแรงของปัญหา ถ้าปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นมีความรุนแรงมาก และถ้าปล่อยทิ้งไว้จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อประชาชนในชุมชนและสังคมตลอดจน

สิ่งแวดล้อม ลักษณะนี้ถือว่าเป็นปัญหาสาธารณะ เช่น ปัญหายาเสพติดให้โทษ ปัจจุบันถือว่าเป็นปัญหาที่มีความรุนแรงต่อสังคมและประเทศชาติมาก ดังจะเห็นจากสถิติ การจับกุม ผู้ผลิต ผู้ค้า และผู้เสพยาเสพติดให้โทษมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปีดังนั้นรัฐบาลปัจจุบันจึงได้ประกาศทำสงครามกับยาเสพติดให้โทษเมื่อเข้ามาบริหารประเทศ และกำหนดนโยบายปราบปรามยาเสพติดให้โทษแบบเข้มขึ้นมาบังคับใช้อย่างจริงจัง ตั้งแต่ต้นปี พุทธศักราช 2546 เป็นต้นมา

(3) พิจารณาความเร่งด่วนของปัญหา ถ้าปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน รอเวลาไม่ได้จะทำให้เกิดผลเสียหายมาก ปัญหาเหล่านี้ถือว่าเป็นปัญหาสาธารณะที่ต้อง พิจารณาอย่างเร่งด่วน เช่น ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาภัยธรรมชาติจากคลื่นใต้น้ำสึนามิ (Zhunami) ปัญหาโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรงหรือโรคหวัดมรณะ (SARS) ปัญหาไข้หวัดนก เป็นต้น

(4) พิจารณาจากขนาดความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ปัญหาบางปัญหาเกิดขึ้นแล้วอาจไม่เห็นผลกระทบในปัจจุบัน แต่ถ้าปล่อยทิ้งไว้อาจเกิดผลเสียหายในอนาคตได้ เช่น ปัญหาเด็กวัยก่อนเรียนขาดสารอาหาร ปัญหามลภาวะ ปัญหาโรคเอดส์ เป็นต้น

(5) พิจารณาจากลักษณะของการยอมรับร่วมกันในสังคม ถ้าปัญหานั้นคนส่วนใหญ่ในท้องถิ่น ภูมิภาค หรือสังคมยอมรับร่วมกันว่าเป็นปัญหาและความพยายาม อย่างแท้จริง มิใช่ปัญหาที่ผู้นำประเทศหรือพรรคการเมืองหรือนักการเมืองสนใจเท่านั้น เช่น ปัญหา การว่างงาน ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ ปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น ที่เกิดขึ้น

4.7) เครื่องมือและเทคนิคที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัญหา ในการวิเคราะห์ปัญหาสาธารณะว่าปัญหาใดมีความสำคัญมากหรือน้อยนั้นโดยปกติ จะมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์หลายประการ เช่น การระดมสมอง (Brainstorming) การใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi) การใช้ตารางในการวิเคราะห์ปัญหา การใช้แผนภูมิก้างปลา เป็นต้น โดยทั่วไปหน่วยงานราชการมักนิยมใช้การระดมสมอง และการใช้ตารางในการวิเคราะห์ปัญหา เพราะเป็นการระดมความคิดจากบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ซึ่งจะทำให้การวิเคราะห์ปัญหาแม่น ตรงและมีความเชื่อถือได้

4.8) การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา (Priority) นั้นนับว่าสำคัญมาก จะดำเนินการเมื่อ นักวิเคราะห์นโยบายได้ใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ปัญหาอย่างถ่องแท้แล้วก็จะให้น้ำหนักคะแนน ความสัมพันธ์ของปัญหาแต่ละปัญหา ถ้าปัญหาใดมีค่าคะแนนสูงสุดก็จะจัดลำดับความสำคัญไว้ อันดับแรก และเรียงลำดับคะแนนของปัญหาไปเรื่อย ๆ จนถึงลำดับสุดท้าย ปัญหาที่มีความสำคัญ มากก็มักจะได้รับการพิจารณาแก้ไขก่อน โดยผู้มีอำนาจตัดสินใจจะให้ความสำคัญและเร่งให้เตรียม เสนอทางเลือกในการแก้ไขปัญหานั้น ๆ โดยเร็ว โดยการกำหนดเป็นนโยบาย ให้หน่วยงานต่าง ๆ ไปปฏิบัติต่อไป

4.9) การเตรียมเสนอร่างนโยบายสาธารณะ

กิจกรรมที่สำคัญที่ต้องกระทำในขั้นตอนเตรียมเสนอร่างนโยบายสาธารณะประกอบด้วย

(1) การวางข้อกำหนด เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของนโยบาย กิจกรรมในขั้นตอนนี้ ผู้ที่มีหน้าที่เตรียมเสนอร่างนโยบายจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบายให้ชัดเจน ครอบคลุม สามารถวัดได้ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ต่อไปนี้คือตัวอย่างนโยบายของรัฐบาลไทย (คำแถลงนโยบายรัฐบาลทักษิณ, ออนไลน์, 2549) ภายใต้การนำของพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี สมัยที่ 1 โดยหยิบยกมาจากนโยบายด้านการบริหารราชการ กำหนดวัตถุประสงค์ว่า

(1.1) ปฏิรูประบบราชการให้มีประสิทธิภาพและมีโครงสร้างที่กระชับ เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และสามารถตอบสนองต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ พร้อมทั้งเร่งตรากฎหมาย เพื่อปรับโครงสร้างกระทรวง ทบวง กรมให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

(1.2) ปรับปรุงบทบาทภาครัฐจากผู้ปฏิบัติและควบคุมมาเป็นผู้สนับสนุน และอำนวยความสะดวก และให้การสนับสนุนการดำเนินงานของภาคเอกชนและประชาชน โดยส่งเสริมให้ภาคและประชาชนมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการปฏิรูประบบราชการ เพื่อวางแนวทางในการดำเนินการให้ชัดเจนและต่อเนื่อง

(1.3) ปรับกระบวนการบริหารราชการ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการข้อมูลข่าวสารอย่างกว้างขวาง รวดเร็วและเท่าเทียมกัน พร้อมกันนี้จะปรับปรุงพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารทางราชการให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

(1.4) เร่งพัฒนาคุณภาพของข้าราชการ ให้มีทัศนคติที่เอื้อต่องานบริการประชาชน รวมทั้งทบทวนกฎหมาย ระเบียบ ขั้นตอน และวิธีปฏิบัติงาน เพื่อให้การบริหารราชการมีความยืดหยุ่นมีประสิทธิผล โปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีการประเมินผลที่เป็นระบบและเป็นธรรม

(1.5) เร่งรัดการปรับเปลี่ยนกระบวนจัดทำและจัดสรรงบประมาณให้เป็นเครื่องมือในการจัดสรรทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนา ประเทศ และส่งเสริมให้กระทรวง ทบวง กรมมีบทบาทในการตัดสินใจมากขึ้น พร้อมทั้งจัดให้มีระบบควบคุมตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพและโปร่งใส

4.10) การเสนอทางเลือก ทางเลือก” (Alternative) (ถวัลย์รัฐ วรเทพพุฒิพงษ์, 2557 : 102) หมายถึง หนทางหรือวิธีการที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย ซึ่งทางเลือกของนโยบายแต่ละทางเลือกจะต้องมีเนื้อหาสาระและเหตุผลเป็นของตัวเอง หลักการและเหตุผล ดังกล่าวนั้น สามารถประมวลได้จากสมมติฐานที่เชื่อถือได้ และมีข้อมูลสนับสนุนที่มั่นคงเพียงพอสิ่งเหล่านี้ย่อมหามาได้จากเอกสารรายงานสำคัญ ๆ และผลงานวิจัยของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องทางเลือกที่ดีควรมีอย่างน้อย 2 ทางเลือกขึ้นไป และจะต้องมีการวิเคราะห์แต่ละทางเลือกให้ชัดเจนถึงผลดี ผลเสีย หรือข้อเด่น ข้อด้อยของแต่ละทางเลือก เพื่อนำมาพิจารณาเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด หรือทางเลือกที่มีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ ซึ่งเรียกว่า “การกลั่นกรองทางเลือก (Screening The Alternative) เพื่อตัดสินใจกำหนดเป็นนโยบายต่อไป ในการวิเคราะห์ทางเลือกนั้นมีเทคนิคและวิธีการทางด้านเศรษฐศาสตร์และวิทยาการจัดการหลายวิธีที่จะตรวจสอบความเป็นไป ทางเลือกอาทิ การวิเคราะห์ต้นทุนผลประโยชน์ (Cost - Benefit Analysis) การวิเคราะห์โดย โปรแกรมตรง (Lawn Programming) การประเมินความเป็นไปได้ (Feasibility Assessities Techniques) เป็นต้น การเสนอทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งเพื่อให้ผู้กำหนดนโยบายตัดสินใจเลือกเป็น นโยบายนั้นควรคำนึงถึงเกณฑ์ที่สำคัญคือ เกณฑ์ประสิทธิผล (Effectiveness) เกณฑ์ประสิทธิภาพ (Efficiency) เกณฑ์ความพอเพียง (Adequacy) เกณฑ์ความเป็นธรรม (Equity) เกณฑ์ความสามารถ ในการตอบสนอง (Responsiveness) และเกณฑ์ความเหมาะสม (Appropriateness) ทั้ง ตัดสินใจเลือกนโยบายจะได้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

4.11) การจัดทำร่างนโยบาย เมื่อผู้กำหนดนโยบายพิจารณาเลือกทางเลือกที่เห็นว่าเหมาะสมที่สุด ได้แล้วก็จะนำทางเลือกนั้นมากำหนดเป็นนโยบาย โดยจะมอบหมายให้ผู้ที่เกี่ยวข้องจัดทำเป็นร่างนโยบายเสียก่อน ซึ่งการจัดทำร่างนโยบายควรประกอบด้วยหลักการและเหตุผล

จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์แนวทางและมาตรการ วิธีการดำเนินการผู้รับผิดชอบหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบที่จะดำเนินงานตามมาตรการที่กำหนด โดยต้องเขียนรางนโยบายให้ชัดเจน มีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ และจัดทำเป็นเอกสารเพื่อเสนอผู้มีอำนาจตัดสินใจอนุมัติและ ประกาศเป็นนโยบายต่อไป

4.12) การอนุมัติและประกาศเป็นนโยบายสาธารณะ

ในขั้นตอนของการตัดสินใจอนุมัติและประกาศเป็นนโยบายสาธารณะนั้นมีกิจกรรม ย่อยที่จะต้องกระทำคือ การคัดเลือกข้อเสนอของนโยบาย การสร้างเสียงสนับสนุนทางการเมือง และการประกาศใช้นโยบายสาธารณะ ซึ่งแต่ละกิจกรรมมีรายละเอียดดังนี้

(1) การคัดเลือกข้อเสนอนโยบาย กิจกรรมในขั้นตอนนี้ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนด นโยบายสาธารณะจะต้องทำการตัดสินใจเพื่อคัดเลือกทางเลือกนโยบาย (Policy Alternative) ที่เหมาะสม ที่สุด ซึ่งมีตัวแบบที่ช่วยในการตัดสินใจที่สำคัญ คือ ตัวแบบสมเหตุสมผล (Rational Model) ตัวแบบส่วนเพิ่ม (Incremental Model) หรืออาจใช้การผสมผสานของทั้งสองตัวแบบก็ได้ที่เรียกว่า ตัวแบบผสมผสาน (Mixed Scanning) คือนำเอาข้อดีหรือจุดเด่นของตัวแบบทั้งสองมาผสมผสานกัน ผลของการดำเนินกิจกรรมในขั้นตอนนี้จะแสดงออกในลักษณะเป็นลักษณ์อักษร เช่น พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา มติคณะรัฐมนตรี กฎระเบียบ คำสั่ง เป็นต้น

(2) การสร้างเสียงสนับสนุนทางการเมือง ก่อนที่จะประกาศข้อเสนอนโยบายที่ได้รับคัดเลือกเป็นนโยบายสาธารณะ กิจกรรมสำคัญที่ต้องกระทำคือ การสร้างเสียงสนับสนุนทางการเมือง ซึ่งหมายความว่าจะต้องได้รับเสียงสนับสนุนข้างมาก (Majorities) ในรัฐสภาหรือการพยายามโน้มน้าว (Persuasion) ให้กลุ่มการเมืองอื่นเชื่อมั่นในความถูกต้องต่อข้อเสนอนโยบายของตน ไม่คัดค้านหรือต่อต้าน นอกจากนั้นยังต้องฟังเสียงสนับสนุนจากกลุ่มหลากหลาย เช่น ประชาชน องค์การพัฒนาเอกชน (N.GO.) นักวิชาการ สื่อมวลชน ฯลฯ ซึ่งผู้ตัดสินนโยบายอาจ ใช้รูปแบบการสร้างเสียงสนับสนุนทางการเมือง โดยการเจรจาต่อรอง (Bargaining) การเสนอให้ รางวัล (Sike Payment) หรืองบประมาณสนับสนุนเป็นพิเศษแก่กลุ่มผลประโยชน์เหล่านั้น เพื่อหา เสียงสนับสนุนต่อข้อเสนอนโยบายก่อนที่จะอนุมัติและประกาศเป็นนโยบาย อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จของการโน้มน้าวการเจรจาต่อรอง หรือการเสนอให้รางวัลนั้นนอกจากจะขึ้นอยู่กับ ข้อเท็จจริง ข้อมูลเชิงประจักษ์ และเหตุผลที่สมจริงต่าง ๆ แล้ว ยังขึ้นอยู่กับ “ศิลป์” (Art) และ ภาวะผู้นำ (Leadership) ของผู้ตัดสินนโยบาย รวมทั้งการมีสถานการณ์เอื้ออำนวยด้วย ดังนั้นการ สร้างเสียงสนับสนุนทางการเมืองนี้จึงนับว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่จะยืนยันความเห็นชอบของ ประชาชนในข้อเสนอนโยบายอย่างแท้จริง

(3) การประกาศใช้นโยบายสาธารณะ ขั้นตอนการประกาศใช้นโยบายเป็นผลโดยตรงจากการตัดสินใจเลือกนโยบาย ดังนั้นการประกาศใช้นโยบายจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงกลยุทธ์ที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จและคำนึงถึงความเป็นไปได้ทางการเมือง ซึ่งการประกาศใช้นโยบายของแต่ละประเทศอาจมีรายละเอียดแตกต่างกันไปบ้างตามรูปแบบการเมืองการ ปกครอง สำหรับประเทศที่มีรัฐบาลในระบบรัฐสภา เช่น ประเทศไทย การประกาศใช้นโยบายสาธารณะ กฎหมายได้กำหนดให้ออกกฎหมายรองรับนโยบายสาธารณะ ได้แก่ พระราชบัญญัติ ซึ่งตราขึ้นโดยสถาบันนิติบัญญัติ และพระราชกำหนด ซึ่งฝ่ายบริหารตราขึ้นเป็นการชั่วคราวในกรณีเรื่องเร่งด่วน ที่ต้องประกาศใช้ก่อนที่จะให้รัฐสภาพิจารณาให้ความยินยอม การตราพระราชกำหนดนั้นจะต้องเป็นกรณีที่เป็นประโยชน์ต่อการรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือการป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ รวมทั้งยังตรา

เป็นพระราชกฤษฎีกา โดยฝ่ายบริหาร ซึ่งพระราชกฤษฎีกาเป็นกฎหมายที่เกิดจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติต่างๆ โดยพระราชกฤษฎีกานี้มีศักดิ์ต่ำกว่าพระราชบัญญัติ และพระราชกฤษฎีกาจะขัดกับพระราชบัญญัติไม่ได้ (เดโช สวนานนท์, 2558 : 51-53 นอกจากนี้กรณีนโยบายสาธารณะย่อย ๆ ในเรื่องเฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับกิจการต่าง ๆ ของระบบราชการ หรือเป็นนโยบายที่เกี่ยวข้องเฉพาะหน่วยงานในระดับรอง ๆ ของระบบราชการ ผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย อาจเป็นกระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นที่เทียบเท่า โดยอาจประกาศนโยบายสาธารณะในรูปของ มติคณะรัฐมนตรี กฎกระทรวง ระเบียบ คำสั่ง หรือประกาศของส่วนราชการหรือหน่วยงานนั้น ๆ แล้วแต่กรณี ยกตัวอย่าง ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การเกิดโรคระบาดทางเดินหายใจเฉียบพลัน รุนแรง ฉบับที่ 4/2546 (เพิ่มเติม) ประกาศ ณ วันที่ 3 เมษายน 2546 เกี่ยวกับการกำหนด มาตรการ เพื่อควบคุมป้องกันการระบาดของโรคระบาดทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง (Severe Acute Respiratory Syndrome : SARS) เป็นต้น เมื่อผู้มีอำนาจอนุมัตินโยบายนั้นแล้ว ก็จะมีประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาอันมีผลบังคับใช้ต่อไป

5) การนำนโยบายสาธารณะสู่การปฏิบัติ

การศึกษาเกี่ยวกับการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ (Policy Implementation) มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (Public Administration) ทั้งนี้เพราะเป็นขั้นตอนที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับขั้นตอนการกำหนดนโยบายสาธารณะ เพราะเมื่อนโยบายได้รับการอนุมัติและประกาศใช้ในลักษณะต่าง ๆ แล้ว นโยบายนั้นจะสามารถแก้ไขปัญหาให้ประชาชนได้หรือไม่อย่างไร ย่อมขึ้นอยู่กับขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพราะถ้าการนำนโยบายไปปฏิบัติบรรลุผลสำเร็จย่อมสะท้อนให้เห็นถึงการตัดสินใจกำหนดนโยบายที่ถูกต้อง เหมาะสม เกิดผลลัพธ์ที่พึงปรารถนา และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และสังคมโดยส่วนรวมได้อย่างแท้จริง ในอดีตขั้นตอนการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติมักถูกละเลยและไม่ค่อยได้รับความสนใจจากนักวิชาการและผู้ปฏิบัติมากนักจนกระทั่งราวคริสต์ศักราชที่ 1970 เป็นต้นมามีผลงานของ ฮาร์โกรฟ (Erwin C. Hargrove) laiuunusoo The Missing Link: The Study of the Implementation of Social Policy ซึ่งเป็นแนวความคิดเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะนโยบายด้านสังคมจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้มีนักวิชาการ อาทิ วอลเตอร์ วิลเลียมส์ (Water Williams) แวน ฮอร์น (Van Hom) แวน มีเตอร์ (Van Meter) คอฟแมน (Kaufman) เบลเลย์ (Bailey) และโมเชอร์ (Mocher) ได้ให้ความสนใจศึกษาการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติอย่างจริงจังตลอดจนให้การยอมรับและให้ความสำคัญกับขั้นตอนนี้มากขึ้นกว่าเดิม ในบทนี้จึงมุ่ง พื้นฐานและความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติที่มาของการศึกษาการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ เหตุผลที่ทำให้ขั้นตอนการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติถูกละเลยองค์การและผู้เกี่ยวข้องในการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติขั้นตอนการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติความสำเร็จและความล้มเหลวในการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ และปัญหาในการนำนโยบาย สาธารณะไปปฏิบัติ นอกจากนี้ความหมายและความสำคัญของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

5.1) ความหมายของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ

คำว่า “การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ” (Policy Implementation) กับนโยบายไปปฏิบัติ” ในที่นี้มีความหมายเดียวกัน ซึ่งมีการใช้ในความหมายด้านรัฐศาสตร์ในช่วง

ระหว่างคริสต์ศักราช 1970 โดยมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ บางความหมายก็มีลักษณะคล้ายคลึงกัน บางความหมายก็อาจมีลักษณะแตกต่างกันบ้าง ดังนี้

Williams (1971 : 89) ได้ให้ความหมายว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ คือความพยายามที่จะตัดสินความสามารถขององค์การในการรวบรวมคน และทรัพยากรในหน่วยงานหนึ่ง ๆ พยายามกระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การ ความหมายดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของสมรรถนะหรือความพร้อมขององค์การในการจะปฏิบัติภารกิจได้รับมอบหมาย ให้บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

Van Meter and Van Hor (1975 : 123) ได้กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติครอบคลุมกิจกรรมของแต่ละบุคคล หรือกลุ่มบุคคลทั้งที่อยู่ในระบบราชการหรือ เอกชน เพื่อให้วัตถุประสงค์ของนโยบายที่กำหนดไว้บรรลุผลสำเร็จ ความหมายดังกล่าวชี้ให้เห็น ถึงความพยายามขององค์การในการแปลงนโยบายซึ่งเป็นนามธรรม ให้เป็นเชิงปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติจะต้องมีความรู้ความเข้าใจและจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสมตลอดจนปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องจึงจะทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์

ถวัลย์ วรเทพพุฒิพงษ์ (2559 : 282) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติคือ การนำนโยบายแผนงาน หรือโครงการไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย ความหมายดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงการนำนโยบายไปปฏิบัติจะต้องมีการแปลงนโยบายให้เป็นแผนงานและโครงการก่อน เพื่อให้มีการนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ แต่มิได้กล่าวถึงปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ

จุมพล หนิมพานิช (2560 : 139) ได้กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง การบริหารนโยบาย ความหมายดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงการกระทำใดๆ ที่อาศัยกลไกทางการบริหารมาทำให้นโยบายมีการปฏิบัติหรือดำเนินงานอย่างจริงจัง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งจะคล้ายกับความหมายของ เคอร์ (Kerr)

วรเดช จันทรศร (2559 : 297) ได้ให้ความหมายว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นการศึกษา เกี่ยวกับองค์การที่รับผิดชอบว่าสามารถนำ และกระตุ้นให้ทรัพยากรทางการบริหารตลอดจนกลไกที่สำคัญทั้งมวลปฏิบัติงานให้บรรลุตามนโยบายที่ระบุไว้หรือไม่แค่ไหนเพียงใด ความหมายดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นการแสวงหาวิธีการและแนวทางเพื่อปรับปรุงนโยบาย แผนงานและโครงการให้ดีขึ้นนั่นเอง โดยเน้นถึงสมรรถนะขององค์การในแต่ละด้านว่ามีมากน้อยเพียงใด ในการที่จะผลักดันให้นโยบายบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

สรุปได้ว่า การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ หมายถึง การบริหารนโยบายที่ครอบคลุมถึงสมรรถนะขององค์การ พฤติกรรมขององค์การ ปฏิสัมพันธ์ของบุคคล และกลุ่มบุคคล การใช้ทรัพยากรทางการบริหารทั้งมวล ตลอดจนความร่วมมือของหน่วยงาน ภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งสภาพแวดล้อมและปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานให้บรรลุ วัตถุประสงค์ของนโยบายที่ระบุไว้

5.2) ความสำคัญของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ

ความสำคัญของบริบทในการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ สามารถสรุปได้ (สมบัติ ธำรงธัญวงศ์, 2549 : 398-413) ดังนี้

(1) การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ เป็นขั้นตอนที่ 2 ของกระบวนการนโยบาย ตามทัศนะของ ดรอร์ (Dror) เพราะเป็นเนื้อหาส่วนหนึ่งของขั้นตอนที่เกิดขึ้นภายหลังการกำหนดนโยบายแล้ว ซึ่งเป็นส่วนที่จะทำให้นโยบายดำเนินไปครบวงจร ไม่หยุดชะงัก

(2) นโยบายสาธารณะใดก็ตาม ถึงแม้ว่าเราจะกำหนดไว้ดีตามหลักเหตุผล แต่ถ้าหากไม่มีการนำนโยบายไปปฏิบัติ นโยบายนั้นก็ไร้คุณค่า หรือเมื่อนำไปปฏิบัติแล้วล้มเหลว นอกจากจะเกิดความเสียหายต่อประชาชน ยังเกิดความเสียหายต่อประเทศชาติ และอาจส่งผลต่ออนาคตทางการเมืองของผู้กำหนดนโยบายอีกด้วย

(3) เป็นกระบวนการแปลงนโยบาย ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติอย่างกว้าง ๆ หรือมีลักษณะเป็นนามธรรมของรัฐบาลให้มีลักษณะเป็นรูปธรรม โดยแปลงจากนโยบายให้เป็นแผนงาน (Program) และโครงการ (Project) ซึ่งจะง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ ดังจะได้กล่าวรายละเอียดในหัวข้อกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติต่อไป

(4) เป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งของฝ่ายข้าราชการประจำ ที่ฝ่ายการเมืองเป็นฝ่ายกำหนดนโยบาย และฝ่ายข้าราชการประจำเป็นฝ่ายนำนโยบายไปปฏิบัติ

(5) เป็นหลักประกันที่สำคัญประการหนึ่งของฝ่ายการเมือง ที่แน่ใจว่านโยบายของตนจะได้รับการปฏิบัติจากฝ่ายข้าราชการประจำอย่างจริงจัง อันจะนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์

(6) ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ จะส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม ต่อผู้ตัดสินใจนโยบายต่อกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง และต่อหน่วยปฏิบัติงาน เพราะถ้าการนำนโยบายไปปฏิบัติสำเร็จ ผู้ตัดสินนโยบาย หรือผู้กำหนดนโยบายก็จะได้รับการยอมรับและความศรัทธาจากประชาชน และอาจกลับเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองอีกครั้งหนึ่ง ในขณะเดียวกันกลุ่มเป้าหมายที่ประสบปัญหาก็จะได้รับการแก้ไขปัญหาหรือการตอบสนองความ ต้องการของกลุ่มตน และหน่วยปฏิบัติงานก็จะได้รับคำชมเชย ขวัญกำลังใจ ตลอดจนการสนับสนุน งบประมาณอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

(7) ถ้าการนำนโยบายไปปฏิบัติสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ย่อมเกิดความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากร ไม่เกิดความสูญเปล่าในด้านการลงทุน ทรัพยากรในที่นี้รวมถึง วัสดุอุปกรณ์ เวลา ฯลฯ ที่ต้องใช้ในการปฏิบัติงานทั้งหมด บุคลากร งบประมาณ

(8) การนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นมีความสำคัญต่อความก้าวหน้าในการพัฒนาประเทศเป็นอย่างยิ่ง เพราะถ้านำนโยบายไปปฏิบัติตามแผนงาน โครงการพัฒนาต่าง ๆ ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายแล้ว ย่อมส่งผลให้ประชาชนอยู่ดีกินดี มีความสุข ในทางตรงข้ามถ้านำนโยบายไปปฏิบัติแล้วเกิดความล้มเหลว ย่อมหมายถึงการพัฒนาประเทศไม่เป็นไปตามที่กำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายอย่างแน่นอน ปัญหาของประชาชนก็จะไม่ได้รับการแก้ไข สูญเสียทรัพยากรในการแก้ไขปัญหา

ดังนั้น ผู้มีหน้าที่ตัดสินใจนโยบายหรือกำหนดนโยบายควรตัดสินใจเลือกนโยบายที่มีความเป็นไปได้สูง และสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชนโดยส่วนรวม และหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติก็ต้องมีสมรรถนะองค์การสูงทุกด้าน เพื่อเป็นหลักประกันว่านโยบายที่นำไปปฏิบัตินั้นจะบรรลุผลสำเร็จอย่างแน่นอน

6) กลไกที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ

6.1) ขั้นตอนการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ

ขั้นตอนของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ สามารถแบ่งการพิจารณาออกได้เป็น 2 ขั้นตอนใหญ่ ๆ คือ ขั้นตอนการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติในระดับมหภาค (Macro) และในระดับจุลภาค (Micro) (วรเดช จันทรศร, 2558 : 34-39)

(1) ขั้นตอนการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติในระดับมหภาค (Macro) แบ่งออกได้เป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการแปลงนโยบายเป็นแผนงานและโครงการ ขั้นตอนการยอมรับนโยบายแผนงาน และโครงการของหน่วยงานระดับท้องถิ่น ซึ่งการเข้าใจในระดับมหภาคจะช่วยให้ผู้ศึกษาเข้าใจในระดับจุลภาคได้ดียิ่งขึ้น

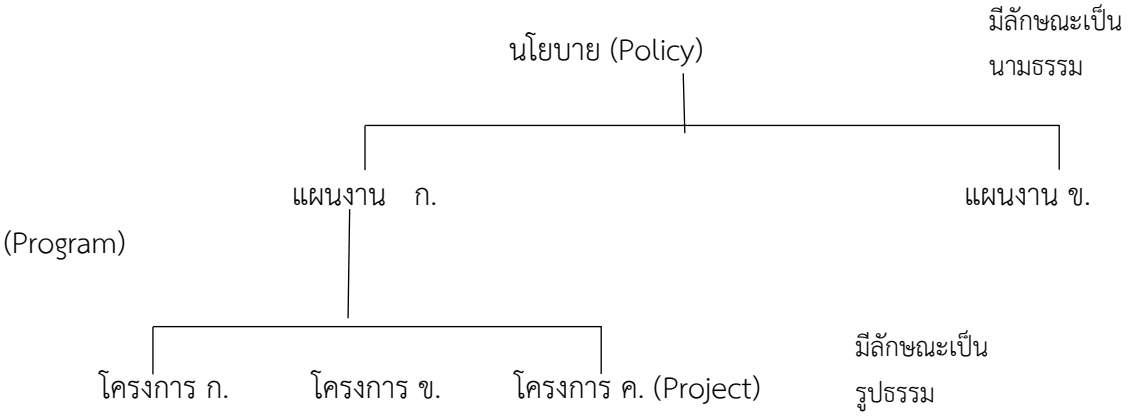
(1.1) การแปลงนโยบายให้เป็นแผนงานและโครงการ โดยปกตินโยบายที่กำหนดขึ้นมามักจะมีวัตถุประสงค์กว้าง ๆ และมีลักษณะเป็นนามธรรมยากแก่การนำไปปฏิบัติ ดังนั้นการจะนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จจึงต้องมีการ แปลงนโยบายให้เป็นรูปธรรมในลักษณะของแผนงานและโครงการเสียก่อน โดยปกติประเทศไทย หน่วยงานที่รับผิดชอบดังกล่าวมักจะเป็นกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งเป็นราชการบริหารส่วนกลาง ที่มีบทบาทในการควบคุมนโยบายจะเป็นฝ่ายแปลงนโยบาย เพื่อให้หน่วยงานระดับล่างนำไปปฏิบัติได้ง่าย ความจำเป็นและประโยชน์ของการแปลงนโยบายให้เป็นแผนงานและโครงการ มีดังนี้ คือ

(ก) เป็นการแปลงสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้ง่ายในการนำไปปฏิบัติในระดับจุลภาค เพราะในอดีตหลายนโยบายมักเขียนกว้าง ๆ มีความคลุมเครือขาดความเฉพาะเจาะจง และมีความหลากหลายในวัตถุประสงค์ของนโยบาย จึงนำไปปฏิบัติให้สำเร็จได้ยาก

(ข) ง่ายในการควบคุมและกำกับดูแลการปฏิบัติตามแผนงานและโครงการ

(ค) ง่ายในการประเมินผลสำเร็จของแผนงาน และโครงการ เพราะการแปลงนโยบายออกมาเป็นแผนงานหลายแผนงาน และแผนงานหนึ่งจะแปลงออกมาหลายโครงการ ดังนั้นการประเมินความสำเร็จของโครงการ ย่อมบ่งบอกถึงความสำเร็จของแผนงานด้วย และเมื่อประเมิน ความสำเร็จแผนงานย่อมบ่งบอกถึงความสำเร็จของนโยบายด้วย

(ง) อาจใช้ผลการประเมินในข้อ (ค) มาปรับเป็นแผนงานและโครงการใหม่ได้กรณีที่ประเมินผลออกมาแล้วไม่บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์เท่าที่ควร จากความจำเป็นและประโยชน์ของการแปลงนโยบายข้างต้น จึงเกิดความสัมพันธ์อย่างแยกกันไม่ออกระหว่าง นโยบาย แผนงาน และโครงการ สามารถอธิบายตามภาพ ได้ ดังนี้

ภาพ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างนโยบาย แผนงานและโครงการ

ในการแปลงนโยบายให้เป็นแผนงานและโครงการ เริ่มแรกต้องศึกษาเนื้อหาสาระและ วัตถุประสงค์ของนโยบายนั้น ๆ ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้เสียก่อน และวิเคราะห์ว่าเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายจะต้องมีแผนงานและโครงการใดมารองรับบ้าง เมื่อกำหนดแผนงานและโครงการมารองรับแล้ว แต่ละแผนงานและโครงการที่ต้องกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตลอดจนเครื่องชี้วัดความสำเร็จให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของนโยบายด้วยวัตถุประสงค์โครงการดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์แผนงานและวัตถุประสงค์ ของแผนงานดังกล่าวก็จะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของนโยบายตามลำดับ การแปลงนโยบาย เป็นแผนงานและโครงการ จะทำให้หน่วยงานระดับล่างสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติได้ง่ายในรูป ของโครงการต่าง ๆ ซึ่งถ้าโครงการต่าง ๆ บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ก็บ่งชี้ถึงความสำเร็จของแผนงาน และนโยบายนั้น ๆ ด้วย จากการศึกษาของนักวิชาการไทยที่ผ่านมา (วรเดช จันทรศร, 2558, น. 35-36) พบว่ามีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อความถูกต้องในการแปลงนโยบายของ หน่วยงานที่รับผิดชอบในการนำนโยบายดังนี้

- ปัจจัยแรกคือความชัดเจนของนโยบาย เพราะถ้ายิ่งนโยบายคลุมเครือมากเท่าใด หน่วยงาน รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติก็จะมีอิสระในการแปลงนโยบายมากยิ่งขึ้น
- ปัจจัยที่สองคือความสอดคล้องกันระหว่างเป้าหมายของนโยบาย หากมีความหลากหลายในเป้าหมายของนโยบาย บางครั้งเป้าหมายของนโยบายอาจมีความขัดแย้งกันเอง ทำให้หน่วยงานที่นำไปปฏิบัติ มีความหมายยาก และอาจปฏิบัติล้มเหลวได้
- ปัจจัยที่สามคือความเข้าใจในนโยบายของหน่วยงานที่รับผิดชอบ หากหน่วยงานที่รับผิดชอบมีความเข้าใจในนโยบายนั้น ๆ ไม่มีอคติ ย่อมจะแปลงนโยบายไม่แตกต่างไปจากวัตถุประสงค์เดิม
- ปัจจัยสุดท้าย คือความร่วมมือและความจริงใจของหน่วยงานที่รับผิดชอบ หากหน่วยงานที่รับผิดชอบนำนโยบายไปปฏิบัติมีความจริงใจ และให้ความร่วมมือนำนโยบายไปปฏิบัติแล้ว การแปลง นโยบายย่อมไม่บิดเบือนไปจากวัตถุประสงค์

(1.2) การยอมรับนโยบายของหน่วยงานระดับภูมิภาคและท้องถิ่น เมื่อหน่วยงานส่วนกลางอันได้แก่ กระทรวง กรมและหน่วยงานที่เทียบเท่ากรม ได้ทำการแปลง

นโยบายออกมาเป็นแผนงาน และโครงการต่าง ๆ แล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการทำให้ หน่วยงานในระดับภูมิภาค คือ จังหวัดและอำเภอ และระดับท้องถิ่น คือเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ยอมรับนโยบายนั้น ไปปฏิบัติอย่างจริงจัง เงื่อนไขสำคัญอันที่จะสร้างความเต็มใจให้หน่วยงานระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่นยืนยอมรับนโยบายไปปฏิบัตินั้นมีหลายประการ คือ

(ก) สมรรถนะของหน่วยงานระดับภูมิภาคและท้องถิ่นนั้น ถ้าหน่วยงานระดับ ปฏิบัติมีสมรรถนะขององค์การค่อนข้างสูง อาทิ มีบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ ฯลฯ การยินยอมรับนโยบายไปปฏิบัติย่อมมีสูง ในทางตรงข้าม ถ้าสมรรถนะของหน่วยงานมีน้อย การยินยอมรับนโยบายไปปฏิบัติค่อนข้างจะมีปัญหา

(ข) สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ของท้องถิ่นนั้น ถ้าขณะนั้นสภาพเศรษฐกิจตกต่ำ สภาพสังคมวุ่นวาย สภาพการเมืองขาดเสถียรภาพ หน่วยงานระดับปฏิบัติขาดขวัญกำลังใจ การยินยอมรับนโยบายไปปฏิบัติอาจมีน้อย เช่น ถ้าสภาพเศรษฐกิจตกต่ำ หรือ เศรษฐกิจขาลงย่อมจะมีผลกระทบต่อการตัดลดงบประมาณแผ่นดินของทุกกระทรวง ทบวง กรม ผลที่ตามมาก็คือทำให้นโยบายบางนโยบายไม่ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานระดับท้องถิ่น รวมทั้งไม่ได้รับการสนองตอบจากภาคธุรกิจ และประชาชนเท่าที่ควร

(ค) การติดต่อสื่อสารและการประชาสัมพันธ์กับหน่วยงานในท้องถิ่นนั้น เพื่อสร้างความเข้าใจอันดี ถ้ารัฐบาลมีระบบการติดต่อสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ที่ดี (Perfect Communication) โดยเฉพาะการติดต่อสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication) หน่วยงานระดับท้องถิ่นจะมีความเข้าใจตรงกันและให้การยอมรับนโยบายด้วยดี แต่ถ้านโยบายนั้นมิได้มีการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ที่ดี โดยใช้การติดต่อสื่อสารแบบทางเดียว (One Way Communication) หน่วยงานระดับท้องถิ่นไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของนโยบายการยอมรับ รวมทั้งประชาชนที่เกี่ยวข้องกับนโยบายนั้นหรือผู้รับบริการไม่เข้าใจนโยบาย ก็อาจไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามนโยบายด้วยเช่นกัน

(ง) ประโยชน์ที่รัฐบาลควรจะให้กับหน่วยงานท้องถิ่นนั้น ถ้านโยบายนั้นเป็นนโยบายที่ผลประโยชน์ตกอยู่กับหน่วยงานท้องถิ่นและประชาชนที่เกี่ยวข้องกับนโยบายนั้นโดยตรง การยอมรับนโยบายก็ย่อมมีมาก อย่างไรก็ตามการยอมรับนโยบาย แผนงาน และโครงการของหน่วยงานระดับภูมิภาค และท้องถิ่น ยังไม่สามารถเป็นหลักประกันได้ว่านโยบายนั้นจะบรรลุผลสำเร็จหรือไม่ เพราะการ ยอมรับอย่างเดียวคงไม่เพียงพอ ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจอย่างจริงจังในการปฏิบัติงานตาม โครงการต่าง ๆ ด้วย ดังนั้นอำนาจที่แท้จริงในการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นย่อมอยู่ที่หน่วยงาน และผู้ปฏิบัติงานระดับล่างเป็นสำคัญ ซึ่งจะได้กล่าวในระดับจุลภาคต่อไป

(2) ขั้นตอนการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติในระดับจุลภาค (Micro) ขั้นตอนนี้มีความเกี่ยวพันกับระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่นมาก เพราะถ้าหน่วยงาน ระดับล่างนี้ยินยอมรับนโยบายไปปฏิบัติ และถือเอานโยบายนั้นเข้าเป็นส่วนหนึ่งของภารกิจประจำ หรืองานประจำ (Routine) ก็ย่อมจะทำให้นโยบายนั้นบรรลุผลสำเร็จได้ง่าย ในระดับจุลภาคที่จะกล่าวถึงนี้สามารถแยกออกเป็นขั้นตอนหลัก 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการระดมพลัง ขั้นตอนการปฏิบัติ และ ขั้นตอนการสร้างความเป็นปึกแผ่น หรือความต่อเนื่องของนโยบาย (วรเดช จันทรศร, 2558 : 39-44) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ คือ

(2.1) การระดมพลัง (Mobilization) ขั้นตอนนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับการพิจารณารับนโยบาย และการแสวงหาความสนับสนุนจากสมาชิกในหน่วยงาน ตลอดจนบุคคลสำคัญหรือองค์กรอื่น ที่อยู่ในท้องถิ่น ผู้ที่เป็นผู้บริหารระดับล่างจะต้องมีความสามารถและมีมนุษย์สัมพันธ์ในการติดต่อ ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้เข้ามามีส่วนร่วม (Participation) กับการนำนโยบายไปปฏิบัติ ทุกขั้นตอน ตั้งแต่การร่วมคิดหรือวางแผน (Planning) กำหนดโครงการของท้องถิ่น ร่วมลงมือปฏิบัติงาน (Implementation) ตลอดจนร่วมติดตามและประเมินผล (Evaluation) โครงการด้วย ซึ่งขั้นตอนนี้ต้องอาศัยหลักจิตวิทยามวลชนในการโน้มน้าวให้ผู้ปฏิบัติงานนั้นให้ยอมรับและร่วมมือ อย่างจริงจัง ซึ่งจะเป็นการระดมพลังที่เหนียวแน่นในการนำนโยบายไปปฏิบัติให้สำเร็จได้

(2.2) ขั้นการปฏิบัติ (Deliverer Implementation) ขั้นตอนนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้ปฏิบัติหรือผู้ให้บริการตามโครงการโดยตรง ซึ่งได้แก่ข้าราชการนั้นเองในบางกรณี ผู้ปฏิบัติอาจยอมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองให้เข้ากับแผนหรือโครงการที่กำหนดไว้ แต่ในบางกรณีผู้ปฏิบัติอาจปรับแผนหรือโครงการให้เข้ากับพฤติกรรมการปฏิบัติงานของตนเองก็ได้ ซึ่งไม่เป็นกฎแน่นอนตายตัว เพราะหน่วยงานในท้องถิ่นแต่ละแห่งอยู่ภายใต้บริบท หรือสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันออกไป หรืออยู่ภายใต้สภาวะความไม่แน่นอน (Uncertainties) อยู่ตลอดเวลา โครงการหรือพฤติกรรมการ ตัดสินใจของผู้บริหารในระดับท้องถิ่นอาจจะไม่ใช่สิ่งที่คงที่หรือเปลี่ยนแปลงไม่ได้ เนื่องจากอาจมี การต่อต้าน หรือการเรียกร้องให้ปรับวิธีการดำเนินงานในโครงการเสียใหม่จากผู้เกี่ยวข้องใน กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ นอกจากนั้นลักษณะการปฏิบัติ หรือการให้บริการของแต่ละ หน่วยงานไม่สามารถควบคุมให้เป็นแบบฉบับเดียวกันได้ แม้ว่าจะมีกฎระเบียบข้อบังคับกำหนดไว้ ดังนั้นการสร้างความสำเร็จของการปฏิบัติให้เกิดขึ้นได้ในขั้นนี้ จึงขึ้นอยู่กับการแสวงหากลยุทธ์ หรือวิธีการในการปรับแนวทางในการปฏิบัติงานใหม่ๆ หรือปรับโครงการให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นในแต่ละช่วงเวลา อีกทั้งหน่วยงานที่รับนโยบายไปปฏิบัติระดับท้องถิ่นจะต้องแสวงหาวิธีการปรับพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติให้เข้ากับแนวทางในการปฏิบัติงานตามแผนงานหรือโครงการนั้นด้วย

(2.3) การสร้างความเป็นปึกแผ่นหรือความต่อเนื่อง ความสำเร็จและผลลัพธ์ (Outcomes) ในระยะยาวของนโยบายใด ๆ ก็ตาม ขึ้นอยู่กับนโยบายนั้นถูกนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและจริงจัง การที่จะให้มีการปฏิบัติตามนโยบายอย่างต่อเนื่องนั้น หมายความว่านโยบาย นั้นจะต้องถูกปรับเปลี่ยนและได้รับการยอมรับเข้าเป็นหน้าที่ประจำวันของผู้ปฏิบัติด้วย ขั้นตอนนี้ จึงถือว่ามีความสำคัญมากขั้นตอนหนึ่ง เพราะในอดีตนโยบายสาธารณะของประเทศไทยจำนวน ไม่น้อยที่หน่วยปฏิบัติระดับท้องถิ่นมีความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติงานในช่วงระยะเวลาอันสั้น ต่อมาเมื่อรัฐบาลให้ความสำคัญต่อนโยบายนั้นน้อยลง หรือมิได้รณรงค์เหมือนระยะแรก หน่วยงาน ระดับท้องถิ่นก็มักจะเลิกปฏิบัติตามนโยบายนั้น หรือการที่รัฐบาลมีการกำหนดนโยบายใหม่ขึ้นมา หน่วยงานท้องถิ่นก็อาจไปให้ความสนใจกับนโยบายใหม่นั้นแทน เข้าทำนองทำงานแบบ “เอาใจนาย” หรือ “การทำงานแบบไฟไหม้ฟาง” ซึ่งทำให้นโยบายบางนโยบายทั้ง ๆ ที่เป็นนโยบายที่ดีแต่ไม่ถูกใจ ผู้มีอำนาจขณะนั้นต้องถูกยกเลิกไป หรือขาดความต่อเนื่องในการแก้ไขปัญหานั้น ๆ ไป ซึ่งผู้ที่เสีย ประโยชน์ก็คือประชาชนนั่นเอง ดังนั้นการหาทางทำให้นโยบายนั้นเป็นปึกแผ่น และมีความต่อเนื่องระยะยาวนั้นเป็น หน้าที่ที่สำคัญของผู้บริหารระดับท้องถิ่นและผู้ปฏิบัติงานในระดับท้องถิ่นเองเป็นสำคัญ ในส่วนของผู้บริหารระดับท้องถิ่นก็จะต้องมีความสามารถชักจูงใจให้ผู้ปฏิบัติเห็นความสำคัญของนโยบาย ดังกล่าวตลอดจนให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ขวัญกำลังใจ และความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน

ในส่วนของผู้ปฏิบัติเองก็จะต้องมีจิตสำนึกในการปฏิบัติตามนโยบาย และมีความเต็มใจที่จะปฏิบัติตามนโยบาย โดยถือว่าเป็นภารกิจประจำวัน โดยพยายามมอง “ผลลัพธ์สูงสุด” หรือ “ผลลัพธ์สุดท้าย” (Ultimate Outcomes) ของนโยบายนั้นว่าเกิดประโยชน์แก่ประชาชนโดยส่วนรวมหรือไม่อย่างไร ผู้ปฏิบัติในฐานะที่เป็นข้าราชการของรัฐพึงปฏิบัติตามนโยบายอย่างจริงจังและจริงใจ ถึงแม้จะเปลี่ยนผู้บริหารใหม่ แต่ถ้านโยบายนั้นดีก็ควรมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ยกเว้นนโยบายนั้นปฏิบัติไปแล้วมีการประเมินผลพบว่าไม่บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ก็อาจนำนโยบายนั้นมาปรับปรุงแก้ไขในปีต่อไปถ้ายังเห็นว่ามีความสำคัญ แต่ถ้าเกิดความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัตินโยบายนั้นก็อาจล้มเลิกไปในที่สุด

สรุปได้ว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ จะเป็นกระบวนการต่อเนื่องเป็นขั้นตอนจากนโยบายแปลงไปแผน แผนงาน โครงการและกิจกรรม เพื่อให้ หน่วยที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติสามารถดำเนินการตามได้ตามแผนงาน โครงการที่กำหนดไว้ซึ่งในกรณี ของการนำนโยบายด้านยาเสพติดไปปฏิบัติ ก็จะมีการแปลงเป็นแผนยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการ และกิจกรรมและเกิดกระบวนการถ่ายทอดนโยบาย ไปยังหน่วยปฏิบัติในระดับพื้นที่วางแผนดำเนินการ ให้สอดคล้องกับบริบทและสภาพปัญหาของแต่ละพื้นที่ต่อไป

2.2 การวางแผนยุทธศาสตร์

1) ความหมายของยุทธศาสตร์

การวางแผนเชิงกลยุทธ์เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ ดังที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งการวางแผนเชิงกลยุทธ์นี้จะแตกต่างไปจากการพยากรณ์ และคาดการณ์แนวโน้มทางธุรกิจหรือการประยุกต์เทคนิคเชิงปริมาณ สำหรับการตัดสินใจ นอกจากนี้การวางแผนเชิงกลยุทธ์ไม่ใช่เรื่องของการตัดสินใจที่จะกระทำในอนาคต แต่เป็นการตัดสินใจในปัจจุบันที่จะส่งผลต่อไปในอนาคต รวมทั้งไม่ใช่เครื่องมือที่จะขจัดความเสี่ยงให้หมดไป แต่จะช่วยผู้บริหารสามารถชั่งน้ำหนักความเสี่ยงที่จะต้องตัดสินใจ กล่าวอีกนัยหนึ่ง การวางแผนเชิงกลยุทธ์ จะเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจในปัจจุบัน อย่างเป็นระบบที่จะมีผลกระทบต่อองค์การในอนาคต นักวิชาการบางท่านได้พยายามให้ความหมายของการวางแผนเชิงกลยุทธ์ไว้ดังนี้ (พสุ เดชะรินทร์, 2557 : 29-38)

การวางแผนกลยุทธ์เป็นกระบวนการซึ่งองค์การพยายามที่จะสร้างอนาคต ภาพของตนและพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตลอดจนกรรมวิธีปฏิบัติต่างๆ เพื่อให้บรรลุผลดังกล่าว (Strategic planning is the process by which an organization envisions its future and develops the necessary procedures and operations to advice that future) จากความหมายของการวางแผนเชิงกลยุทธ์นี้จะพบว่าองค์ประกอบ และลักษณะที่สำคัญของการวางแผนเชิงกลยุทธ์มีดังต่อไปนี้ คือ

1.1) การมุ่งเน้นอนาคตโดยการสร้างวิสัยทัศน์เกี่ยวกับทิศทางขององค์การที่จะดำเนินต่อไป และการระดมสรรพกำลัง รวมทั้งทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อดำเนินการตามทิศทางดังกล่าว ซึ่งการวางแผนเชิงกลยุทธ์นี้ไม่ใช่ เป็นเพียงแต่การวางแผนระยะยาวเพื่อคาดการณ์แนวโน้มในอนาคต และเตรียมแผนงานรองรับเท่านั้น แต่จะเป็นความพยายามในการกำหนดสภาพการณ์ ที่พึงประสงค์ไว้ล่วงหน้า และเปลี่ยนแปลงปัจจัยต่าง ๆ ให้สอดรับกัน

1.2) การมุ่งเน้นจุดมุ่งหมายรวมขององค์การโดยการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติให้บังเกิดผลได้ตามช่วง ระยะเวลาต่างๆ เพื่อให้บรรลุตามทิศทางที่ต้องการ

1.3) การมุ่งเน้นกระบวนการ โดยจะต้องมีการดำเนินไปอย่างต่อเนื่องเป็นวงจรไม่มีที่สิ้นสุด เริ่มต้นจากการกำหนดภารกิจหลัก การวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน การวิเคราะห์และจัดวางกลยุทธ์ การจัดทำแผนงานและโครงการ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ การทบทวนและจัดวางกลยุทธ์ใหม่

1.4) การมุ่งเน้นภาพรวม โดยเน้นระดับของการวิเคราะห์ทั้งองค์การมากกว่าพิจารณาเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งหรือเฉพาะบางแผนงาน/โครงการและกิจกรรมใดๆ ดังนั้นอิทธิพลผลกระทบของการบริหารเชิงกลยุทธ์จึงมีค่อนข้างสูงและครอบคลุมทั่วทั้งองค์การและการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่เกิดขึ้นมักจะมีผลต่อเนื่องไปอีกเป็นเวลาหลายปี

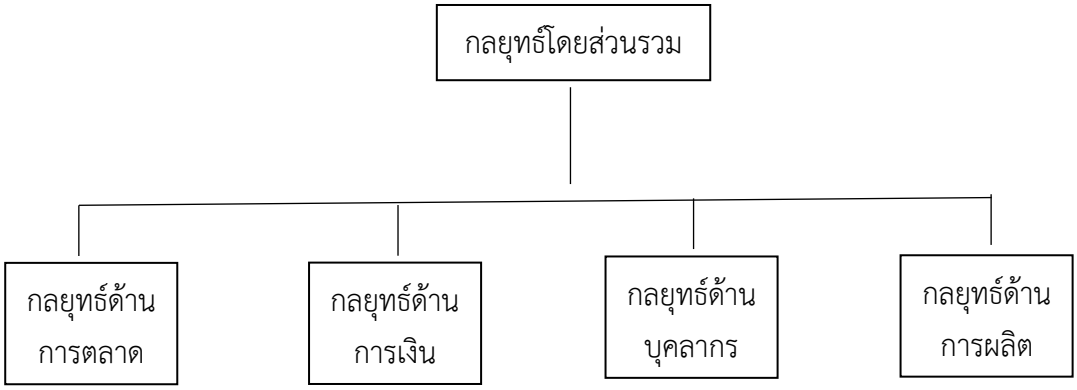
สรุปได้ว่า เป็นกระบวนการตัดสินใจเพื่อกำหนดทิศทางในอนาคตขององค์กรโดยกำหนดสภาพการณ์ในอนาคตที่ต้องการบรรลุ และกำหนดแนวทางในการบรรลุสภาพการณ์ที่กำหนดบนพื้นฐานข้อมูลที่รอบด้านอย่างเป็นระบบ

2) องค์ประกอบของกลยุทธ์

หากพิจารณาองค์ประกอบของการจัดวางกลยุทธ์ มักจะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะความสลับซับซ้อนของงานในแต่ละองค์กร สำหรับหน่วยงานที่มีขนาดค่อนข้างเล็กและดำเนินงานด้านหนึ่งด้านใดเพียงอย่างเดียว รูปแบบองค์ประกอบของเชิงกลยุทธ์ก็จะประกอบด้วยกลยุทธ์ใน 2 ระดับ กล่าวคือ (ทศพร ศิริสัมพันธ์,2559 : 14-16)

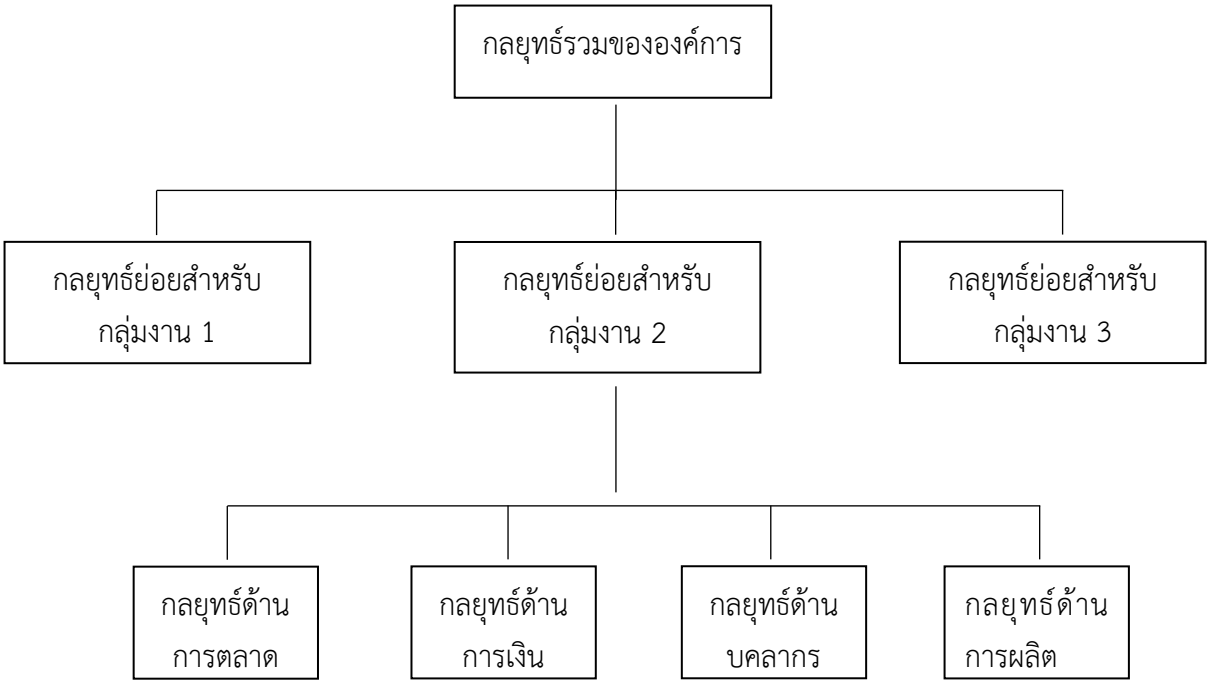
2.1) กลยุทธ์ในระดับส่วนรวม (Corporate strategy) ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับทิศทางและความตั้งใจของหน่วยงานในอนาคต เพื่อให้ แน่ใจว่าสิ่งที่จะดำเนินการต่อไปนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมที่สุด (doing the right things)

2.2) กลยุทธ์ในระดับส่วนงาน (functional strategy) ซึ่งเป็น กลยุทธ์เฉพาะที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในแต่ละหน้าที่งาน เช่น การตลาด การเงิน การบุคลากร การผลิต การวิจัยและพัฒนา เป็นต้น เพื่อให้แน่ใจว่างาน ที่จะต้องทำในแต่ละส่วนนั้นเป็นไปอย่างถูกต้อง (doing things right)

ภาพ 2 แสดงรูปแบบองค์ประกอบของกลยุทธ์สำหรับองค์การที่ดำเนินงานเพียงด้านเดียว

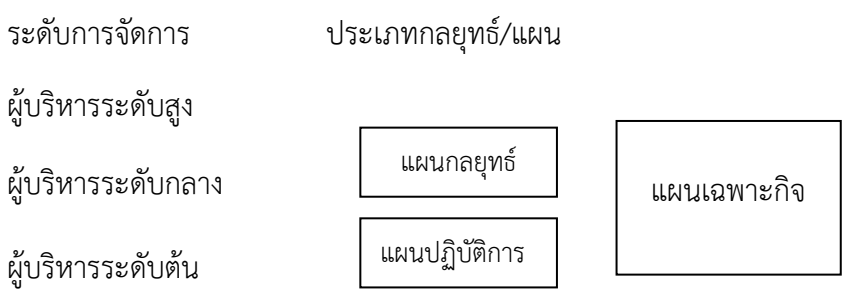
อย่างไรก็ดี ในหลาย ๆ หน่วยงานที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่และดำเนินงานที่ ค่อนข้างจะหลากหลายจำเป็นที่จะต้องมีการแยกแยะกลยุทธ์ย่อยสำหรับแต่ละ กลุ่มงานหรือหน่วยธุรกิจเชิงกลยุทธ์ (Strategic Business Unit - SBU) ออกจากกันอย่างชัดเจนพร้อมทั้งทำการกำหนดกลยุทธ์ของแต่ละกลุ่มงานที่ สอดรับกับกลยุทธ์รวมขององค์การ ดังที่แสดงไว้ในภาพข้างต้น ซึ่งในทางธุรกิจกลุ่มประเภทงานดังกล่าวนี้จะถูกกำหนดขึ้นโดยการพิจารณาวิเคราะห์ ความเป็นไปได้ของตลาด ความได้เปรียบในการแข่งขัน และความสามารถ ในการทำกำไรเป็นต้น ส่วนในทางภาครัฐ ปัจจัยที่จะเป็นตัวกำหนดกลุ่มประเภท งานจะอยู่ที่ความจำเป็นที่จะต้องตอบสนองความต้องการของสังคม (public needs) พันธกิจตามตัวบทกฎหมาย (legal mandates) นโยบายทางการเมือง ตลอดจนกระแสแรงกดดันในรูปแบบต่างๆ เป็นต้น

ภาพ 3 แสดงรูปแบบองค์ประกอบของกลยุทธ์สำหรับองค์การที่ดำเนินงานหลากหลาย

จากองค์ประกอบของกลยุทธ์ดังกล่าว ผู้บริหารในแต่ละระดับต่างจำเป็นต้องเข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับการวางกลยุทธ์ขององค์การทั้งสิ้น กล่าวคือ ผู้บริหารระดับสูงจะทำหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ เพื่อกำหนดทิศทางและจุดมุ่งหมายรวมขององค์การตลอดจนปรัชญาและหลัก การพื้นฐานเกี่ยวกับการดำเนินงานต่าง ๆ ขององค์การโดยรวม รวมทั้งทำการตัดสินใจในการเลือกกลยุทธ์ และจัดสรรทรัพยากรระหว่างกลุ่มงานต่าง ๆ ให้มี ความเหมาะสม ซึ่งแผนกลยุทธ์ดังกล่าวจะถูกนำไปถ่ายทอดสู่ภาคปฏิบัติ โดยผู้บริหารในระดับรองลงมา เช่น ผู้บริหารระดับกลาง และระดับต้น ซึ่งรับผิดชอบ หน้าที่งานเฉพาะด้าน เช่น การผลิต การตลาด การเงิน การบุคลากรเป็นต้น ในการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้บริหารดังกล่าวจะจัดวางกลยุทธ์เฉพาะด้านและแผนปฏิบัติการ (Operating or action plan) ของตนขึ้นมารองรับแผนกลยุทธ์ ดังที่แสดงไว้ในภาพ อย่างไรก็ดีในกรณีที่สภาพแวดล้อมเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและ แตกต่างไปจากการคาดการณ์ ผู้บริหารขององค์การอาจจะต้องร่วมกันดำเนินการจัดทำแผนเฉพาะกิจ (contingency plan) เพื่อรองรับสถานการณ์และแก้ไขปัญหาเฉพาะ

หน้าที่เกิดขึ้นซึ่งในบางองค์การก็อาจจะมีการจัดทำแผนเฉพาะกิจไว้ล่วงหน้า เพื่อเตรียมพร้อมจะตอบโต้กับสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนและอาจจะเกิดขึ้นได้

ภาพ 4 แสดงระดับการจัดการและประเภทของกลยุทธ์/แผน

2.3) การบริหารเชิงกลยุทธ์ (Defining Strategic Management)

การบริหารเชิงกลยุทธ์ สามารถนิยามได้ว่าเป็นศาสตร์และศิลป์ของการสร้างกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติและการประเมินกลยุทธ์การตัดสินใจแบบข้ามหน้าที่ (Cross-Functional) ซึ่งทำให้องค์กรสามารถบรรลุถึงวัตถุประสงค์ได้ตามคำนิยามนี้ การบริหารเชิงกลยุทธ์จะเน้นถึงการบริหารเชิงบูรณาการซึ่งประสานการตลาด การเงิน/การบัญชี การผลิต/ การปฏิบัติการ การวิจัยและพัฒนาและระบบสารสนเทศคอมพิวเตอร์ เพื่อที่จะบรรลุความสำเร็จขององค์กร คำว่าการบริหารเชิงกลยุทธ์ ในหนังสือเล่มนี้ใช้เหมือนกับคำว่าการวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic planning) ซึ่งคำหลังนี้ได้ใช้กันบ่อยในโลกธุรกิจ ในขณะที่คำแรกใช้กันบ่อยในแวดวงการศึกษา บางครั้งคำว่าการบริหารเชิงกลยุทธ์ใช้เพื่ออ้างอิงถึง การสร้างการนำไปปฏิบัติ และการประเมินกลยุทธ์ ซึ่งมีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ การสร้างกลยุทธ์ วัตถุประสงค์ของการบริหารเชิงกลยุทธ์นี้คือเพื่อที่จะเกาะกุมโอกาสและสร้างโอกาสใหม่ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ ถือกำเนิดขึ้นในทศวรรษที่ 1950 และเป็นที่นิยมใน ระหว่างกลางทศวรรษที่ 1960 ถึงกลางทศวรรษที่ 1970 ในช่วงนั้นได้เขียนกันอย่างกว้าง วางว่าการวางแผนเชิงกลยุทธ์เป็นคำตอบสำหรับทุกปัญหา ณ เวลานั้น บริษัทอเมริกันจำนวนมากถูก "ครอบงำ” ด้วยการวางแผนเชิงกลยุทธ์ อย่างไรก็ตาม หลังจากที่ได้เคยเฟื่องฟู การวางแผนกลยุทธ์หมดความนิยมไปในระหว่างทศวรรษที่ 1980 เนื่องจากตัวแบบการวางแผนหลายตัวไม่ก่อให้เกิดผลตอบแทนที่สูงกว่าอย่างไรก็ดี ในทศวรรษที่ 1990 ได้มี การฟื้นฟูการวางแผนเชิงกลยุทธ์ขึ้นมาใหม่และกระบวนการนี้ได้ใช้กันอย่างกว้างขวางในโลกธุรกิจ

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของกลยุทธ์ ประกอบด้วย1) การกำหนดทิศทาง (Direction Setting) 2) การประเมินองค์การและสภาพแวดล้อม (Environment Scanning) 3) การกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategy Formulation) 4) การดำเนินยุทธศาสตร์ (Strategy Implementation) 5) การประเมินผลและ การควบคุม (Evaluation and Control)

2.4) ขั้นตอนของการบริหารเชิงกลยุทธ์ (Stages of Strategic Management)

กระบวนการการบริหารเชิงกลยุทธ์ (the strategic management process) ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ สามขั้นตอนนั่นคือ การสร้างกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และการประเมินกลยุทธ์ การสร้างกลยุทธ์รวมถึงการพัฒนาวิชั่นและมิชชั่นค้นพบโอกาส และอุปสรรค

ภายนอกขององค์กร พิจารณาจุดแข็งและจุดอ่อนภายในตั้งวัตถุประสงค์ระยะยาว กำหนดกลยุทธ์ทางเลือกและเป็นการเลือกกลยุทธ์เฉพาะที่จะปฏิบัติตามประเด็น ปัญหาการกำหนดกลยุทธ์รวมถึงการตัดสินใจว่าจะเข้าสู่ธุรกิจใหม่ใด ธุรกิจใดที่จะเลิก จะจัดสรรทรัพยากรอย่างไร จะขยายธุรกิจหรือไม่ จะเข้าสู่ตลาดระหว่างประเทศหรือไม่ จะควบกิจการหรือร่วมลงทุนหรือไม่และหลีกเลี่ยงการเข้าควบกิจการแบบไม่เป็นมิตรได้อย่างไร

เนื่องจากไม่มีองค์กรใดที่มีทรัพยากรที่ไม่จำกัดนักกลยุทธ์ต้องตัดสินใจว่ากลยุทธ์ใดจะเป็นประโยชน์ต่อบริษัทมากที่สุด การตัดสินใจในการสร้างกลยุทธ์ทำให้องค์กร มีผลิตภัณฑ์ตลาด แหล่งทรัพยากร และเทคโนโลยีเฉพาะตลอดระยะเวลาที่ขยายออกไปกลยุทธ์ต่าง ๆ ก่อให้เกิดความได้เปรียบในเชิงแข่งขันในระยะยาว จะดีหรือแย่อย่างไร ก็ตามการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์มีผลลัพธ์สำคัญในเชิงหน้าที่หลายประการและมีผลกระทบที่ยาวนานต่อองค์กร ผู้จัดการระดับสูงมีมุมมองที่ดีที่สุดที่จะเข้าใจปัญหาที่เกี่ยวข้องของการตัดสินใจในการกำหนดกลยุทธ์ พวกเขามีอำนาจหน้าที่ที่จะใช้แหล่งทรัพยากรที่จำเป็นในการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ

(1) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติจะต้องให้บริษัทจัดตั้งวัตถุประสงค์ประจำปี วางนโยบายจูงใจพนักงาน และจัดสรรทรัพยากรเพื่อว่ากลยุทธ์ที่จัดสร้างไว้สามารถนำไปปฏิบัติได้ การจัดสร้างกลยุทธ์ได้รวมถึงการพัฒนาวัฒนธรรมที่สนับสนุนกลยุทธ์ การสร้างโครงสร้างองค์กรที่มีประสิทธิผล การปรับทิศทางการตลาดใหม่ การจัดทำงบประมาณ การพัฒนาและการใช้ประโยชน์จากระบบสารสนเทศ และการเชื่อมประสานผลตอบแทนแก่พนักงานเข้ากับผลประกอบการขององค์กร

(2) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติบ่อยครั้งจะเรียกว่า ขั้นตอนปฏิบัติการของการบริหารเชิงกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ หมายถึง การกระตุ้นพนักงานและผู้จัดการให้นำเอากลยุทธ์ที่จัดสร้างไว้ไปปฏิบัติบ่อยครั้งขั้นตอนนี้ได้รับการพิจารณาว่าเป็นขั้นตอนที่ยากที่สุดในการบริหารเชิงกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติต้องการวินัย คำมั่นสัญญาและความเสียสละส่วนบุคคล การนำกลยุทธ์ปฏิบัติไปจะประสบผลสำเร็จขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้จัดการ ที่จะจูงใจพนักงานซึ่งเป็นศิลป์มากกว่าศาสตร์ กลยุทธ์ที่จัดสร้างไว้แต่ไม่ได้นำไปปฏิบัติจะไม่ ก่อให้เกิดประโยชน์อันใดเลย ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จของการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ

(3) การประเมินกลยุทธ์เป็นขั้นตอนสุดท้ายในการบริหารเชิงกลยุทธ์ ผู้จัดการต้องทราบว่าเมื่อใดที่กลยุทธ์เฉพาะไม่สามารถทำงานได้ดี การประเมินกลยุทธ์เป็นวิธีการที่สำคัญที่สุดในการได้มาซึ่งสารสนเทศ กลยุทธ์ทั้งหมดจะอยู่ภายใต้การเปลี่ยนแปลงในอนาคตเนื่องจากปัจจัยภายในและภายนอกกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างตลอดเวลา กิจกรรมการประเมินกลยุทธ์ มีพื้นฐานสามประการ คือ

(3.1) การทบทวนปัจจัยภายใน และภายนอกซึ่งเป็นพื้นฐานของกลยุทธ์ในปัจจุบัน

(3.2) การวัดผลงาน และ

(3.3) การใช้มาตรการแก้ไขให้ถูกต้อง

3) กระบวนการบริหารเชิงยุทธศาสตร์

เมื่อกล่าวถึงกระบวนการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ เป็นกระบวนการในการบริหารเพื่อให้บรรลุภารกิจขององค์การ อยู่บนแนวคิดที่ว่า องค์การของเราไม่ได้อยู่เป็นเอกเทศโดยตัวของเราเอง แต่อยู่ภายใต้บริบทของสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งสภาพแวดล้อมที่มากระทบกับองค์การนั้น บางครั้งก็เป็นโอกาส บางครั้งก็เป็นภัยคุกคาม นอกจากนี้ องค์การเองก็ต้องกำหนดจุดยืนขององค์การด้วย เพื่อวางยุทธศาสตร์ให้ชัดเจนมากขึ้นแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

3.1) การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ (Strategy Formulation) เป็นเรื่องของการกำหนดวิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด/ค่าเป้าหมาย กลยุทธ์ Strategy Map

3.2) การนำไปสู่การปฏิบัติ (Strategy Implementation) เป็นการนำแผนยุทธศาสตร์ถ่ายทอดออกมาเป็นแผนปฏิบัติการ รวมถึงการปรับแต่งองคาพยพทางด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ กระบวนการ โครงสร้าง เทคโนโลยี และคน

3.3) การควบคุมเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Control) เป็นการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน และการทบทวนสถานการณ์เพื่อปรับแต่งยุทธศาสตร์

นอกจากนี้ องค์ประกอบของการบริหารยุทธศาสตร์ ประกอบไปด้วยกระบวนการที่สำคัญ 4 ขั้นตอน ได้แก่ (พสุ เดชะรินทร์ และ ชัยวัฒน์ หฤทัยพันธ์,2558 : 29 - 38)

(1) การวิเคราะห์เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Analysis) การวิเคราะห์ถึงปัจจัยและสภาวะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์การ ทั้งภายนอกและภายในองค์การด้วยเครื่องมือต่าง ๆ ที่เหมาะสม เพื่อที่จะได้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ รวมทั้งสถานะของตัวองค์การได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น การวิเคราะห์ทางยุทธศาสตร์จะบอกให้ทราบว่าปัจจัยหรือสภาวะแวดล้อมภายนอกมีลักษณะอย่างไร มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะใด และก่อให้เกิดโอกาสและข้อจำกัดต่อองค์การได้อย่างไรบ้าง นอกจากนี้การวิเคราะห์ทางยุทธศาสตร์จะช่วยให้องค์การทราบถึงทรัพยากร (Resources) และความสามารถ (Capabilities) ต่าง ๆ ที่มีอยู่ภายในองค์การว่าเป็นจุดแข็งหรือจุดอ่อนอย่างไร ซึ่งการวิเคราะห์ทางยุทธศาสตร์ เปรียบเสมือนการตอบคำถามที่สำคัญคือ ปัจจุบันองค์การของเราอยู่ ณ จุดไหน (Where are we now?)

(2) การกำหนดทิศทางขององค์การ (Strategic Direction Setting) เป็นการกำหนด ทิศทางที่องค์การต้องการมุ่งไปสู่เปรียบเสมือนเป็นผลลัพธ์ระดับสูงที่องค์การต้องการที่จะบรรลุ ได้แก่ การกำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์ ค่านิยม เป้าประสงค์ระยะสั้นและระยะยาวขององค์การ การกำหนดทิศทางขององค์การจะเป็นการบ่งชี้ว่าองค์การจะมุ่งไปในทิศทางใด ในการกำหนด ทิศทางขององค์การนั้นเปรียบเสมือนการตอบคำถามที่สำคัญที่สุดและมักจะเป็นคำถามที่ถูกถามมากที่สุดก็คือ องค์การของเราต้องการไปสู่จุดไหน (Where do we want to go?) ถึงการตอบคำถามนี้จะช่วยให้ผู้บริหารระดับสูงสามารถพิจารณาได้ว่าทิศทางหรือสิ่งที่องค์การจะเป็นใน อนาคตข้างหน้าคืออะไร การกำหนดทิศทางขององค์การที่ดีและชัดเจนย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์การต่อไป เนื่องจากองค์การจะมีความชัดเจนในการปฏิบัติงานและมีเป้าหมายที่ชัดเจน บรรลุได้ และวัดผลได้ ซึ่งทำให้การกำหนดยุทธศาสตร์มีความชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติได้ ดังนั้น ในการวางแผนยุทธศาสตร์ถ้าขาดการกำหนดทิศทางขององค์การที่ดีและชัดเจนแล้ว องค์ประกอบอื่น ๆ ย่อมไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(3) การกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategic Formulation) คือ การนำข้อมูลและความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับจากการกำหนดทิศทางขององค์การและการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกและภายใน

องค์การมาจัดทำเป็นยุทธศาสตร์ในระดับและรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งการประเมินและคัดเลือกว่ายุทธศาสตร์ ใดที่มีความเหมาะสมกับองค์การมากที่สุด ซึ่งการจัดทำยุทธศาสตร์เปรียบเสมือนการตอบคำถามว่า เราจะไปสู่จุดนั้นได้อย่างไร หรือเราจะไปสู่การบรรลุทิศทางขององค์การได้อย่างไร (How do we get there?) ซึ่งในการจัดทำยุทธศาสตร์นั้นผู้จัดทำต้องพึงระลึกเสมอว่าการจัดทำยุทธศาสตร์ นั้นเป็นการกำหนดแนวทาง วิธีการ และกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การเพื่อช่วยให้องค์การสามารถ บรรลุถึงวิสัยทัศน์ และพันธกิจที่ได้กำหนดไว้ โดยนำเอาปัจจัยทั้งภายนอกและภายในองค์การมา พิจารณาประกอบสิ่งหนึ่งที่ผู้บริหารขององค์การจะต้องคำนึงถึงตลอดเวลา ได้แก่ การที่ยุทธศาสตร์เป็น สิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง เป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องและเป็นกิจกรรมที่ดำเนินอยู่ตลอดเวลา เมื่อกำหนดพันธกิจและวัตถุประสงค์ขององค์การแล้ว พันธกิจและวัตถุประสงค์นั้นอาจจะสามารถอยู่ ได้เป็นเวลาหลายปีโดยไม่เปลี่ยนแปลง แต่ยุทธศาสตร์หรือวิธีการในการบรรลุพันธกิจและวัตถุประสงค์นั้นจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ ดังนั้น ยุทธศาสตร์จึงควรมีความพร้อมและความสามารถที่จะตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่ไม่ได้คาดคิดล่วงหน้า หรือมีลักษณะของความเป็นพลวัต (Dynamic)

(4) การนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ (Strategic Implementation) เป็นขั้นตอนสุดท้ายแต่เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญอย่างมากในการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ เมื่อองค์การได้ กำหนดทิศทางขององค์การ วิเคราะห์ปัจจัยด้านต่าง ๆ และจัดทำยุทธศาสตร์แล้วจะต้องนำยุทธศาสตร์ที่ได้วางแผน จัดทำและคัดเลือกไว้มาดำเนินการประยุกต์ปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ ตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ ถ้าในการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ขาดขั้นตอนนี้แล้ว สิ่งที่ผู้บริหารของ องค์การได้วิเคราะห์ จัดทำไว้ก็จะไม่เกิดผลขึ้นจริง นอกจากนี้ถึงแม้จะมีการวิเคราะห์หรือวางแผน ทางยุทธศาสตร์ไว้ดีเพียงใด แต่ถ้าการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ขององค์การไม่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ความพยายามในการวิเคราะห์หรือวางแผนก็จะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ใด ๆ ต่อองค์การ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าความสามารถในการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ขององค์การเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ และจำเป็นต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ ซึ่งการนำยุทธศาสตร์ไปสู่ การปฏิบัติเปรียบเสมือนการตอบคำถามว่าเราจะต้องทำหรือเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง เพื่อนำ ยุทธศาสตร์ที่ได้กำหนดไว้ไปสู่การปฏิบัติ (What do we have to do or change) ผู้บริหารต้องเรียนรู้การจัดทำแผนยุทธศาสตร์แล้วตอบโจทย์การพัฒนาองค์การตาม เป้าหมายหลักๆ เหล่านี้ให้ได้ดังนั้นการจัดทำแผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategy Map) นี้จึงมีวัตถุประสงค์หลัก 4 ประการคือ

(4.1) ผู้เข้ารับการอบรมสามารถใช้เครื่องมือการวินิจฉัยองค์การ (Organization Diagnosis Tools) เพื่อการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategies)

(4.2) ผู้เข้ารับการอบรมสามารถสร้างแผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategy Map) ที่สะท้อนบริบท ขององค์การอย่างแท้จริง

(4.3) ผู้เข้ารับการอบรมเห็นความเชื่อมโยงระหว่างแผนที่ยุทธศาสตร์ การนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ ระบบการประเมินผลการปฏิบัติงาน และระบบงบประมาณ

(4.4) ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความเข้าใจและสามารถจัดทำแผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategy Map) เพื่อเป้าหมายในการสื่อสารและการพัฒนาองค์การพื้นความรู้ในการวางแผนและกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategic Planning and Formulating) ฉบับนี้เป็นการขยายพื้นความรู้ที่เน้นเรื่องการบริหารเชิงยุทธศาสตร์มาเป็น การบริหารผลการปฏิบัติงาน (Performance Management System) เพื่อการพัฒนาองค์การ (Organization Development) ซึ่งเรื่องนี้มีความจำเป็นที่บุคลากร

ทุกระดับควรเห็นความสำคัญของการใช้แผนที่ ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาผลการปฏิบัติงาน อันจะส่งผลต่อการพัฒนาองค์การในท้ายที่สุด การมีแผนที่ยุทธศาสตร์ที่สวยงามถูกต้องตามหลักการ แต่บุคลากรในองค์การไม่สามารถนำไปใช้ เพิ่มผลการปฏิบัติงานหรือพัฒนาองค์การได้แผนที่ยุทธศาสตร์นี้ก็คงเป็นเพียงกระดาษแผ่นหนึ่ง เท่านั้น มิใช่แผนที่ยุทธศาสตร์อย่างที่เราตั้งใจ

3.4) การจัดทำยุทธศาสตร์ตามแนวทางการบริหารผลการปฏิบัติงาน แนวทางในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ การพิจารณาถึงทิศทางของหน่วยงาน ได้แก่ วิสัยทัศน์ที่องค์การต้องการบรรลุ ประเด็นยุทธศาสตร์ และเป้าประสงค์ ภายใต้แต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ในการจัดทำแผนที่ยุทธศาสตร์ นั้นมีความเกี่ยวเนื่องกับการจัดทำวิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ และเป้าประสงค์ เนื่องจากแผนที่ยุทธศาสตร์เป็นเครื่องมือในการสื่อสารกับบุคลากรในองค์การ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในทิศทาง ความเชื่อมโยงและเป็นเหตุเป็นผลของยุทธศาสตร์ที่จะใช้ในการดำเนินงานขององค์การ ดังนั้น การจัดทำแผนที่ยุทธศาสตร์จึงมีความเชื่อมโยงกับการจัดทำวิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ และเป้าประสงค์ของหน่วยงาน

(1) วิสัยทัศน์

วิสัยทัศน์ (Vision) เป็นการยืนยันทิศทางการพัฒนาที่หน่วยงานต้องการ จะเป็นในอนาคตภายในห้วงระยะเวลาที่กำหนด โดยระบุเป็นข้อความที่สะท้อนถึงความมุ่งมั่น เกี่ยวกับทิศทางและจุดยืนที่ต้องการผลักดันให้เกิดขึ้น เป็นจุดหมายปลายทางร่วมกันของทุกฝ่าย ที่เกี่ยวข้องภายในหน่วยงาน

การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันของทุกฝ่ายในหน่วยงาน จะช่วยให้เกิดทิศทางที่ชัดเจนว่าหน่วยงาน จะมียุทธศาสตร์การพัฒนาร่วมกันไปในทิศทางใด การมีกระบวนการยืนยันวิสัยทัศน์ของหน่วยงาน จะช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้บริหารจนกระทั่งบุคลากรทุกระดับที่เกี่ยวข้อง รวมถึงบุคคลภายนอก

(2) การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์

ประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic Issues) หมายถึง สิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นประเด็นหลักในการนำไปสู่วิสัยทัศน์ การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์จึงเป็นการกำหนดประเด็นที่สำคัญที่หน่วยงานต้องดำเนินการพัฒนาเพื่อให้สามารถบรรลุวิสัยทัศน์ที่ตั้งไว้ โดยประเด็นยุทธศาสตร์ไม่ควรมีจำนวนมากเกินไป เนื่องจากจะทำให้ประเด็นยุทธศาสตร์กระจัดกระจายไม่มีจุดมุ่งเน้น (Focus) หรือบางประเด็นที่เลือกขึ้นมาอาจไม่ใช่ประเด็นหลักของหน่วยงาน การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ของหน่วยงานนั้น จะอาศัยเทคนิคการวิเคราะห์จากวิสัยทัศน์ โดยทำการวิเคราะห์วิสัยทัศน์ของหน่วยงานออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ที่หน่วยงานต้องการบรรลุในแต่ละประเด็น ซึ่งบางประเด็นนั้นอาจมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงเป็นเหตุเป็นผลกัน

(3) การกำหนดเป้าประสงค์ที่ต้องการบรรลุภายใต้แต่ละประเด็นยุทธศาสตร์

ในการกำหนดเป้าประสงค์นั้นควรเริ่มต้นด้วยการตั้งคำถามในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ ซึ่งคำถามในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ ตามมิติทั้ง 4 ด้านของกรอบการประเมินผลการพัฒนาการปฏิบัติราชการ ภายหลังจากการตอบคำถามองค์การจะสามารถนำคำตอบที่ได้มากำหนดเป็นเป้าประสงค์ในแต่ละมิติในที่สุด

(4) การกำหนดตัวชี้วัดระดับองค์การในแต่ละเป้าประสงค์

ตัวชี้วัด (Key Performance Indicators: KPIs) หมายถึง เครื่องมือหรือดัชนีที่ใช้ในการวัดความก้าวหน้าของการบรรลุแต่ละเป้าประสงค์ ซึ่งจะต้องสามารถวัดและกำหนดเป้าหมาย

ของความสำเร็จได้ โดยทุกเป้าประสงค์ต้องมีตัวชี้วัดเพื่อให้เห็นถึงความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม แนวคิดเกี่ยวกับระบบการบริหารผลการปฏิบัติงาน หรือ PMS: Performance Management System การบริหารผลการปฏิบัติงานที่ดีนั้นต้องทำอย่างเป็นระบบ ดังนั้น การเรียกเครื่องมือการบริหารชิ้นนี้ว่าเป็นระบบการบริหารผลการปฏิบัติงาน หรือ PMS: Performance Management System มากกว่า PM ซึ่ง PMS อาจมีการให้นิยามที่แตกต่างกันไป เช่น Cummings and Worley (2005) กล่าวว่าการบริหารผลการปฏิบัติงาน (Performance Management) เป็นกระบวนการที่รวมการตั้งเป้าหมาย (Goal Setting) การประเมินผลการปฏิบัติงาน (Performance Appraisal) และระบบการให้รางวัล (Reward Systems) ซึ่งจะทำให้เกิดการชี้แนะพัฒนา การกระตุ้น และการควบคุมพฤติกรรมของบุคลากรในองค์การให้มีผลงานตามที่องค์การปรารถนา หากจะสรุประบบการบริหารผลการปฏิบัติงาน ให้เข้าใจง่ายๆ ก็คือ กระบวนการที่ทำให้ผลการปฏิบัติงานที่องค์การต้องการสอดคล้องกับสิ่งที่บุคลากรในองค์การต้อง สามารถมองกลับกัน คือ กระบวนการที่ทำอย่างไรให้บุคลากรทุกคนในองค์การทำงานสอดคล้อง กับเป้าหมายที่องค์การต้องการที่เรียกได้ว่าเกิดการบริหารให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน (Alignment) ซึ่งแน่นอนการพัฒนาองค์การด้วยเครื่องมือการพัฒนาใดก็ตาม องค์การมีความจำเป็นต้องพัฒนาทั้งคน (People) และระบบ (Process or System) ให้สอดคล้องกัน ในขั้นตอนการวัดผลการปฏิบัติงาน (Performance Measurement) เป็นการวัดผลงาน ตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ ส่วนการประเมินผลการปฏิบัติงาน (Performance Evaluation) เป็นการประเมินผลงานที่องค์การได้ โดยเทียบเคียงกับเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยตนเอง (Self-Audit) หรือปัจจุบันภาครัฐมีการกำหนดให้หน่วยงานต่าง ๆ มีการทำการประเมินผลงานภายใน (SAR-Self-Assessment Report) โดยการประเมินผลองค์การควรใช้ข้อมูลเพื่อการอ้างอิงประกอบการประเมิน เช่น การเทียบเคียงผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานกับหน่วยงานภายนอกที่ปฏิบัติงานคล้ายคลึงกัน (Benchmarking) การตรวจสอบจากภายนอก ผลการสำรวจจากลูกค้า เป็นต้น หลังจากการวัดและการประเมินผลการปฏิบัติงาน คือ ขั้นตอนของการป้อนข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ไปยังขั้นตอนการวางแผนและการปรับปรุงผลการปฏิบัติงานเพื่อการวางแผนในปีต่อไป ผู้บริหารสามารถกำหนดยุทธศาสตร์และตัวชี้วัดที่ดีกว่าเดิม หรือสามารถตอบสนองเป้าหมายที่ต้องการได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งกระบวนการนี้ทำให้เห็นว่าการบริหารผลการปฏิบัติงาน เป็นการทำเพื่อการพัฒนาองค์การอย่างแท้จริง

สรุปได้ว่า จากปัจจัยสำคัญที่ได้กล่าวถึงข้างต้นจะเห็นได้ว่า “ยุทธศาสตร์” เป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนองค์การไปสู่เป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็น การมียุทธศาสตร์ที่เหมาะสม การแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ บุคลากรต้องมีขีดสมรรถนะที่เหมาะสมในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ โครงสร้างองค์การและกระบวนการทำงานต้องเหมาะสมกับยุทธศาสตร์ค่านิยม วัฒนธรรมต้องเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ นอกจากนี้ ยังต้องมีผู้นำที่ผลักดันและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์อีกด้วย ดังนั้น ผู้เข้ารับการอบรมควรทำความเข้าใจกับการบริหารยุทธศาสตร์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนองค์การสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

4) การจัดทำแผนยุทธศาสตร์

หากกล่าวถึงการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ต้องพิจารณาประเด็นสำคัญเพื่อให้การจัดทำแผนยุทธศาสตร์นั้นมีประสิทธิภาพ ดังนี้

4.1) องค์ประกอบการวางแผนขององค์การภาครัฐ

นักบริหารในองค์การภาครัฐมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งในการตัดสินใจ เพื่อกำหนดนโยบายสาธารณะและแผนพัฒนาประเทศ ซึ่งถือเป็นกลยุทธ์หลัก หรือบางครั้งก็เรียกว่า “ยุทธศาสตร์ชาติ” ที่ครอบคลุมทั้งกิจกรรมและธุรกรรมของหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ ภาคธุรกิจเอกชน ตลอดจนประชาชนโดยทั่วไป ดังนั้น โดยอาณัติ (mandates) หรืออำนาจหน้าที่และสถานะขององค์การหน่วยงานภาครัฐจึงได้รับความคาดหวังจากสาธารณชนที่แตกต่างไปจากองค์กรภาคเอกชนค่อนข้างมากในเรื่องของภารกิจ แต่ในด้านการบริหารงานทั่วไป องค์การภาครัฐถูกมองว่าจะต้องมีความพร้อม และมีความคล่องตัวในการทำงานเท่า ๆ กับหรือมากกว่าภาคเอกชน เมื่อเป็นเช่นนี้การวางแผนในองค์การภาครัฐ มีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่สลับซับซ้อนมากกว่าองค์กรภาคเอกชน (ปกรณ์ ปรียากร,2558 : 25-29) แนวคิดหลักในเรื่ององค์ประกอบการวางแผนขององค์การภาครัฐนั้นอาจพิจารณาจากองค์ความรู้ในวิชานโยบายศาสตร์ (policy science) ด้านหนึ่ง กับศาสตร์ว่าด้วยการพัฒนา (development studies) อีกด้านหนึ่ง ซึ่งในเรื่องนี้ผู้เขียนขอแยกพิจารณาออกเป็นสองประเด็น คือ หนึ่ง องค์ประกอบด้านโครงสร้างของการวางแผน และ สอง องค์ประกอบด้านการวิเคราะห์เพื่อกำหนดนโยบายและแผน

4.2) องค์ประกอบด้านโครงสร้างของการวางแผนขององค์การภาครัฐ

นักวิชาการสองท่าน คือ Diana and Peter (1984) เสนอว่าการวางแผนในองค์การภาครัฐมีจุดมุ่งหมายค่อนข้างกว้าง และครอบคลุมทั้งการธำรงรักษาระเบียบแบบแผนการบังคับใช้กฎหมาย กฎเกณฑ์ รักษาความสงบเรียบร้อย และเสริมสร้างความมั่นคงทั้งภายในและภายนอกประเทศ กระบวนการบริหารงานด้านกระบวนการยุติธรรม การเสนอบริการสาธารณะด้านต่าง ๆ (public services) การแก้ปัญหาสาธารณะ และการสร้างโอกาสใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาประเทศโดยส่วนรวม ดังนั้น โครงสร้างของแผนจึงมีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ (Conyers & Hill, 1989)

(1) การวางแผนขององค์การภาครัฐเป็นการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหา และตอบสนองความต้องการของประชาชน นักบริหารรัฐกิจมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการแก้ปัญหาสาธารณะ (public problems) หลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะปัญหาต่าง ๆ ต่อไปนี้ คือ หนึ่ง ความไม่พึงพอใจของประชาชนที่มีต่อรูปแบบและวิธีการให้บริการสาธารณะ สอง ข้อขัดข้อง ตลอดจนความไม่เป็นธรรมต่าง ๆ อันเนื่องจากความบกพร่องของข้าราชการในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายและระเบียบแบบแผน สาม เงื่อนไขต่าง ๆ ที่เป็นหรืออาจจะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิต ของประชาชน นอกจากนั้นประชาชนยังมีความคาดหวังอีกว่า องค์การภาครัฐต้องมีความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการสาธารณะที่สอดคล้องตรงกับความต้องการของสาธารณะชน (public demands) อย่างดีที่สุด มากที่สุดและเร็วที่สุดอีกด้วยการแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการ เช่น ว่านี้มิใช่เรื่องง่ายเพราะโดยทั่วไปเป็นการตัดสินใจของนักบริหารรัฐกิจ เพื่อกำหนดกลยุทธ์ทั้งในด้านรุกและรับด้วยการคำนึงว่าผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นจะเกิดคุณประโยชน์มากกว่าโทษต่อประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ

(2) การวางแผนขององค์กรภาครัฐ เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากร นักบริการรัฐกิจได้รับมอบอาณัติจากประชาชน ให้ทำหน้าที่ระดม จัดสรร กระจายและรักษาทรัพยากรต่าง ๆ ที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม กับนำไปสู่เสถียรภาพและความมั่นคงของประเทศ ดังนั้น การตัดสินใจเพื่อกำหนดกลยุทธ์การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานสาธารณะ

นโยบายด้านการเงินและการคลังของประเทศ จึงเป็นการกำหนดวิธีการจัดสรรทรัพยากรให้เกิดการกระจายไปยังประชาชนกลุ่มต่าง ๆ อย่างเพียงพอ ทั่วถึง และเป็นธรรม

(3) การวางแผนขององค์การภาครัฐเป็นการตัดสินใจ เพื่อกำหนดอนาคตของประเทศการวางอนาคตของประเทศเป็นการวางแผนระยะยาว ถือเป็นการตัดสินใจในเชิงรุกที่ต้องใช้ความสามารถของนักบริหารและนักวางแผนในการวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ อย่างชาญฉลาด ใช้เทคนิคการคาดการณ์เพื่อวางกลยุทธ์หรือทางเลือกในการพัฒนาประเทศ ในอันที่จะสร้างความเชื่อมั่นว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในอนาคตจะนำประเทศไปสู่ความเจริญอย่างมีเสถียรภาพและประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

(4) การวางแผนเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ และแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้ภารกิจด้านที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี หน่วยงานของรัฐแต่ละหน่วยต้องแปลงกลยุทธ์ต่าง ๆ ให้เป็นกลวิธี หรือที่เรียกขานกันโดยทั่วไปว่า การแปลงนโยบายให้เป็นแผนงาน และโครงการหรืองานประจำ ซึ่งถือกันในธรรมเนียมปฏิบัติของนักวางแผนว่าเป็นการทำงานในรายละเอียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการวางแผน และวิเคราะห์โครงการและการจัดทำแผนปฏิบัติการในอันที่จะแปลงวิสัยทัศน์ ภารกิจ จุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ และกลยุทธ์หลักที่กำหนดโดยผู้บริหารระดับสูงให้กลายเป็นวัตถุประสงค์และเป้าหมาย กับเพื่อวางกลวิธีและรายละเอียดในการปฏิบัติ ตามลำดับ ซึ่งการทำงานในส่วนนี้จะมีความสัมพันธ์กับการจัดทำงบประมาณโดยตรง

4.3) องค์ประกอบของการวิเคราะห์นโยบายและแผน

การวิเคราะห์นโยบาย (policy analysis) เป็นงานที่สำคัญของนักวิเคราะห์นโยบายและแผนที่จะจัดทำข้อเสนอด้านต่าง ๆ ให้นักบริหารตัดสินใจในการทำงานเช่นนี้ ถ้าพิจารณาอย่างกว้าง ๆ นักวิชาการด้านนโยบายศาสตร์ระบุข้อเสนอในเรื่ององค์ประกอบของการวิเคราะห์ไว้อย่างเฉพาะเจาะจง เป็นขั้นเป็นตอนที่สามารถนำไปใช้ได้ ซึ่งผู้เขียนค่อนข้างจะเห็นด้วยจึงขออธิบายเพิ่มเติมความคิดของนักวิชาการสามคนหลังในเชิงประยุกต์ ดังนี้ (Quade, 1982 : 142)

จุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์นโยบาย คือ การวิเคราะห์เพื่อกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาเชิงนโยบายต่าง ๆ (policy problems) ซึ่งสามารถแยกองค์ประกอบของการวิเคราะห์ได้เป็น 4 ขั้นตอน คือ

(1) การวิเคราะห์ปัญหา (problem analysis) เป็นการทำหน้าที่ของนักวางแผนที่จะช่วยประมวลปัญหา เสนอต่อนักบริหารว่าในขณะที่ทำการวิเคราะห์ปัญหาสาธารณะที่น่าจะเป็นปัญหาเชิงนโยบาย มีปัญหาอะไรบ้าง แต่ละปัญหามีสาเหตุมาจากอะไร มีข้อเท็จจริงที่ประมวลจากปัญหาและความต้องการของประชาชนที่จะใช้เป็นข้อมูลยืนยันความชัดเจนของปัญหาอย่างไร

(2) การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา (setting priority) เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาและสาเหตุต่าง ๆ เพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่สอดคล้องกับความเป็นจริงด้วยการใช้หลักเกณฑ์ที่ครอบคลุมกว้างขวาง และคำนึงถึงโอกาสที่เป็นไปได้ในการแก้ปัญหาให้สำเร็จ

(3) การกำหนดวัตถุประสงค์และทางเลือก (setting objectives and alternatives) เป็นการกำหนดลักษณะและระดับของผลลัพธ์ อันเป็นสภาพที่จะเกิดขึ้นหลังจากปัญหาได้รับการแก้ไขผนวกด้วยแนวทางหรือวิธีการต่าง ๆ ที่ควรจะดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหา

(4) การวิเคราะห์และประเมินทางเลือก (analysis and appraisal) เป็นการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของทางเลือกที่กำหนด โดยเปรียบเทียบกับบรรทัดฐานด้านต่าง ๆ (Criteria) ที่ผู้กำหนดนโยบายวางไว้ จากนั้นจึงสามารถจัดทำข้อเสนอในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง คือ

(4.1) ประมวลข้อมูลทั้งหมดเสนอต่อนักบริหาร เพื่อจัดลำดับทางเลือกเอง

(4.2) ประมวลข้อมูลและจัดทำลำดับทางเลือก เพื่อให้นักบริหารตัดสินใจว่าจะเลือกทางเลือกใด

4.4) องค์ประกอบการวางแผนขององค์กรภาคเอกชน

องค์การธุรกิจสมัยใหม่ตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีสนามการแข่งขันกว้าง กติกาการแข่งขันไม่ตายตัว มีคู่แข่งขันที่มีฝีมือเพิ่มมากขึ้น เครือข่ายความสัมพันธ์สลับซับซ้อน การต่อรองมาก การเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว และบางครั้งเฉียบพลัน ความเสี่ยงสูง การมีข้อมูลข่าวสารที่ดีและการสร้างสายสัมพันธ์ (connection) ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการกับองค์การภาครัฐถือเป็นพลังที่แฝงเร้น ดังนั้น นักบริหารธุรกิจจึงต้องใช้กลยุทธ์ด้านต่าง ๆ อย่างครบเครื่องเพื่อรักษาความได้เปรียบในการแข่งขัน (Comparative advantage) ไว้ให้ได้เปรียบเสมอ การวางแผนในองค์การภาคธุรกิจนั้น เจมส์ ดอนเนลลี จูเนียร์ (James Donnelly, Jr.) เสนอว่าจะต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ที่สำคัญ รวม 4 ด้าน คือ (Donnelly, 1984, p. 98-99)

(1) การวางแผนเป็นการตัดสินใจเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของกิจการ (Objective or Ends) การกำหนดวัตถุประสงค์ถือได้ว่ามีความสำคัญต่อองค์กรธุรกิจ เพราะเป็นการกำหนดสภาพในอนาคตของกิจการที่ควรจะเป็น วัตถุประสงค์จึงเป็นจุดหมายปลายทาง (ends) ที่นักบริหารจะร่วมมือกับพนักงานดำเนินการให้บรรลุผล วัตถุประสงค์เทียบได้กับ เส้นชัยที่ใช้ตัดสินหรือคัดเลือกผู้ชนะในการแข่งขัน

(2) การวางแผนเป็นการตัดสินใจเพื่อกำหนดทางเลือกหรือกลยุทธ์ (Alternatives or Means) ทางเลือก หมายถึง วิธีการต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้น เพื่อการดำเนินกิจกรรม (course of action) ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งโดยวัตถุประสงค์แล้วเรื่องใดเรื่องหนึ่งมักจะมีทางเลือกมากกว่าหนึ่งทางเสมอ ในการวางแผนกลยุทธ์วิธีการหรือทางเลือกดังกล่าวนี้ คือ กลยุทธ์และกลวิธีนั่นเอง

(3) การวางแผนเป็นการตัดสินใจเพื่อกำหนดวิธีการบริหารทรัพยากร (Resource mobilization) ในการบริหารธุรกิจ การบริหารทรัพยากรจึงเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้น การตัดสินใจเพื่อระดมทุนจัดสรรทรัพยากร การกำหนดผลกำไร การปันผล การสะสมทุน การบริหารเงินเดือน และค่าตอบแทน ตลอดจนการลงทุนใหม่ ล้วนเป็นเรื่องที่ต้องวาง ข้อกำหนดล่วงหน้าที่ชัดเจนและน่าสนใจทั้งสิ้น

(4) การวางแผนเป็นการตัดสินใจเพื่อกำหนดกระบวนการปฏิบัติงาน (Implementation process) การวางแนวทางหรือแบบแผนการปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้บริหารแต่ละระดับ มีมาตรการในการดำเนินงานร่วมกัน ถือเป็นหลักประกันที่สำคัญต่อการสร้างความร่วมมือไปสู่ความสำเร็จ ในทางธุรกิจการวางแผนที่ที่มีความหมายที่ชัดเจนว่าต้องเป็นแผนที่ปฏิบัติได้ หากแผนที่วางไว้ปฏิบัติไม่ได้ ผลลัพธ์ที่เกิดตามมาคือภาวะ “ขาดทุน” หรือ “ล้มละลาย อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

สรุปได้ว่า องค์ประกอบดังกล่าวนี้ สามารถประยุกต์กับองค์การภาครัฐ ได้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพราะองค์การภาครัฐส่วนใหญ่ในปัจจุบันถูกคาดหมายจากผู้รับบริการว่า

จะต้องให้บริการที่รวดเร็ว ต้องแข่งขันกับภาคเอกชนได้ หากมีการคิดค่าบริการที่จะต้องมี ผลกำไร และที่สำคัญยิ่งคือ ต้องมีความโปร่งใส (transparency) และพร้อมที่จะถูกตรวจ สอบได้ตลอดเวลา (accountability)

5) การนำแผนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ

กระบวนการในการนำแผนยุทธศาสตร์นั้นไปสู่ปฏิบัติ ซึ่งนับเป็นขั้นตอนที่มีความยุ่งยาก และอาจพบกับอุปสรรคมากพอสมควร เนื่องจากจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรในการบริหารที่ครบตาม จำนวนเหมาะสมกับแผนยุทธศาสตร์ที่ได้จัดทำไว้แล้ว อีกทั้งยังต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความชำนาญ ตลอดจนประสบการณ์ของนักบริหารระดับสูงในการทำให้แผนยุทธศาสตร์ปรากฏผลเป็น รูปธรรมการนำแผนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัตินั้นเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกขององค์การในทุกระดับ โดยมีผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานต่าง ๆ รับผิดชอบในภารกิจที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานของตน ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งต่อความสำเร็จของการนำแผนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติคือ การติดต่อสื่อสาร ภายในองค์การ กล่าวคือ การทำความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันของสมาชิกทุกคนในองค์การเกี่ยวกับทิศทาง ที่องค์การกำลังจะมุ่งไป สถานการณ์ที่สมาชิกในองค์การ “รู้บ้าง ไม่รู้บ้าง” เกี่ยวกับการนำแผน ยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัตินั้น

สรุปได้ว่า การนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติต้องประกอบด้วย การสร้างปฏิสัมพันธ์เป็น การแสดงออกถึงการกำหนดพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น ในวันที่จะทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ การแบ่งปันจัดสรรทรัพยากรตามลักษณะของงาน และโครงการต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การจัดสรร สามารถย่อมจัดสรร ทรัพยากรเพื่อการลงทุนในโครงการใหม่ ๆ การกำกับดูแลนักปฏิบัติที่ดีต้องมี ระบบการติดตามและควบคุมงานที่ดี เพื่อวิเคราะห์ ความก้าวหน้าในการดำเนินงาน การจัดองค์กรนัก ปฏิบัติที่ดีต้องรู้จักผู้คน ภายในองค์การและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่อยู่ภายนอกองค์การ ต้องสร้างความ ผูกพัน การยอม รับนับถือ ให้ความสนใจ

6) การจัดทำโครงการเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

หลังจากที่ได้ดำเนินการวิเคราะห์สถานการณ์ทั้งภายนอกและภายในแล้ว การดำเนินงาน ในขั้นตอนต่อไปคือ การกำหนดกลยุทธ์ (Strategy formulation) อันเป็นขั้นตอนเกี่ยวกับการ ตัดสินใจที่มีคุณค่ามากที่สุดต่อการกำหนดจุดหมายปลายทางในอนาคต (ends) และการเลือกเส้นทาง หรือวิธีการ (means) ที่เป็นไปได้มากที่สุด ในกรณีเช่นนี้การประมวลข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการ วิเคราะห์มากำหนดเป็นกลยุทธ์ในระดับกิจการหรือระดับองค์การ โดยรวม (corporate-level strategy) อันถือเป็นกลยุทธ์หลัก (grand strategy) ที่ผู้บริหาร ระดับสูงจะเป็นผู้ตัดสินใจว่าควรใช้กล ยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ใด ในการเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ กลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ดังกล่าวนี้ ถือเป็น นโยบายของกิจการที่ผู้บริหารระดับกลาง จะนำไปใช้เป็นกรอบสำคัญในการกำหนดกลยุทธ์ของระดับ หน่วยงาน (business-level strategy) ได้แก่ ระดับฝ่ายต่าง ๆ ทั้งในสายงานหลักและสายงาน สนับสนุน ซึ่งจะต้องคำนึงถึงการแปลง กลยุทธ์หลักของผู้บริหารระดับสูงให้องค์การสามารถรักษา ความได้เปรียบในการแข่งขัน (competitive advantage) เอาไว้ให้ได้ ซึ่งย่อมหมายความว่านัก บริหารระดับกลางจำเป็น ต้องจัดทำรายละเอียดของกลวิธี (tactics) หรือแผนดำเนินงาน (operation or action plans) ทั้งในส่วนของงานประจำ (tasks) และงานที่ต้องลงทุนเป็นโครงการ (projects) ทั้งในเชิงรุก และรับต่อไป

สำหรับในขั้นตอนของการดำเนินงานนั้น ถือเป็นภาระหน้าที่และความรับผิด ชอบของนักบริหารระดับต้นจะเป็นผู้นำแผนไปสู่การปฏิบัติการ (implementation) ด้วยการจัดวางระบบการติดตามควบคุมและประเมินผลการดำเนินงานต่อไป

6.1) การกำหนดกลยุทธ์หลัก (Grand Strategies)

การกำหนดกลยุทธ์หลัก เป็นกลยุทธ์ระดับกิจการหรือองค์การโดยรวมที่จะชี้ให้เห็นถึงทิศทางการเจริญเติบโตของหน่วยงาน และเจตนารมณ์ในการสร้างสมรรถนะในการแข่งขัน เป็นแนวทางในการพิจารณาถึงกลยุทธ์หลักต่าง ๆ มีรายละเอียด ดังนี้

(1) กลยุทธ์ที่มุ่งเน้นการเติบโต (Growth strategies) หรือการรุกไปข้างหน้า ในกรณีที่การวิเคราะห์ข้อมูล มีสัญญาณแสดงถึงความเข้มแข็งของกิจการที่ผสมผสานกับแรงดึงดูดหรือความน่าสนใจของธุรกิจโดยทั่วไป ดังนั้น ทางเลือกในการ ดำเนินกลยุทธ์จึงเป็นการตัดสินใจรุกไปข้างหน้า ซึ่งมีกลยุทธ์ย่อยที่จะต้องวิเคราะห์ ดังนี้

(1.1) การเจริญเติบโตจากภายใน (internal development) เป็นกลยุทธ์ที่รุกไปข้างหน้าอย่างช้าๆ แต่มั่นคง ด้วยความพยายามมุ่งเน้นความเชี่ยวชาญ (concentration) โดย

(ก) เสริมจุดแข็งในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ หรือการพัฒนารูปแบบการบริการเดิม (focus)

(ข) พัฒนาศักยภาพในทางการตลาดและการขาย ตลาด (market niche) คือการรักษาพื้นที่หรือฐานการตลาดเดิมด้วยการเพิ่มความต้องการ ซื้อให้กับทั้งลูกค้าเดิมและลูกค้ารายใหม่ ๆ ที่ยังมีช่องว่างอยู่การริเริ่มที่จะเสนอสินค้าหรือบริการใหม่ ๆ ด้วยการสร้างความหลากหลายและการจำแนกแตกต่างกับกิจการอื่น ๆ (development & differentiation) ซึ่งหมายถึงต้องเสนอสินค้าและบริการหลายแบบ หลายขนาดผลิตภัณฑ์ที่ดีกว่าทั้งในเชิงของปริมาณและโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านคุณภาพ

(1.2) การเจริญเติบโตจากภายนอก (external expansion) เป็นกลยุทธ์ที่รุกไปข้างหน้าด้วยการขยายพื้นที่ออกไปรอบด้าน

(2) การรักษาเสถียรภาพ (stabilizing strategies) หรือการตรึงอยู่ในที่มั่น กลยุทธ์นี้เป็นการเผชิญกับความไม่แน่นอน หรือความเสี่ยงของกิจการที่มี ลักษณะอนุรักษ์นิยม หรือในกรณีที่ภาวะเศรษฐกิจซบเซา มีการเปลี่ยนแปลงน้อย ดังนั้น กิจการ จึงเลือกที่จะคงกลยุทธ์เดิมเพื่อเกี่ยวผลประโยชน์ต่าง ๆ ต่อไป (harvesting) เพราะพิจารณา พบว่าวิธีการเดิมยังให้ผลตอบแทนที่ดี และแนวโน้มในอนาคตจะไม่มีการเปลี่ยนแปลงด้าน ความต้องการมากนัก

(3) การถอนตัว (retrenchment) การตั้งรับหรือการถอย กลยุทธ์นี้มุ่งเน้นการลดขนาด การดำเนินงานลง ตามสภาพความร้ายแรง ของสถานการณ์ที่เป็นข้อจำกัดภายนอก และจุดอ่อนของศักยภาพภายในซึ่งมีแนว ดังนี้

(3.1) การลดรายจ่ายและการฟื้นฟู (cutback and turnaround) เป็นการลดต้นทุนทางด้านต่าง ๆ รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพบางด้านที่เป็นความเสียเปรียบเพื่อพอที่จะพยุงสถานการณ์ต่อไป

(3.2) การลดหรือไม่ลงทุน (divestment) การลดขนาดของกิจการด้วยการ ขายออกไปบ้างบางส่วน หรือไม่ลงทุนเพิ่มในส่วนที่ไม่ก่อประโยชน์หรือไม่สร้างผลกำไร

(3.3) การเลิกกิจการ (liquidation) เป็นการตัดสินใจขั้นสุดท้ายที่สำคัญมากที่สุดด้วยการประกาศปิดกิจการ หรือขายกิจการทั้งหมด

(3.4) กลยุทธ์ผสมผสาน (Mixed strategies) ในบางกิจการการกำหนดกลยุทธ์ย่อมจะเป็นไปตามสถานการณ์แต่ละด้าน ดังนั้น จึงอาจใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ที่กล่าวมาผสมผสานกัน เพื่อตลาดหลายระดับ หลายพื้นที่ หรือตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าที่แตกต่างกัน ดังนั้น กลยุทธ์ต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วจึงนำมาเลือกใช้อย่างหลากหลายและรับกับสถานการณ์แต่ละด้านที่ต้องเผชิญ

สรุปได้ว่า กลยุทธ์ที่มุ่งเน้นการเติบโต (Growth strategies) หรือการรุกไปข้างหน้าประกอบไปด้วย การเจริญเติบโตจากภายใน (internal development) เป็นการการรักษาพื้นที่หรือฐานการตลาดเดิมด้วยการเพิ่มความต้องการ ซื้อให้กับทั้งลูกค้าเดิมและลูกค้ารายใหม่ ๆ ที่ยังมีช่องว่างอยู่ ในส่วนของการเจริญเติบโตจากภายนอก (external expansion) ประกอบด้วยการรวมธุรกิจ (integration) การกระจายธุรกิจ (diversification) การรักษาเสถียรภาพ (stabilizing strategies) การถอนตัว (retrenchment) กลยุทธ์ผสมผสาน (Mixed strategies)

6.2) การกำหนดกลยุทธ์ระดับหน่วยงาน (Functional-level Strategies)

โดยสภาพของข้อเท็จจริงของการดำเนินกิจการ กลยุทธ์ระดับหน่วยงานต้องกำหนดตามกลยุทธ์หลักของกิจการ ดังนั้น การกำหนดกลยุทธ์ระดับหน่วยงานหลักและ หน่วยงานสนับสนุนจำเป็นต้องแปลงกลยุทธ์ในระดันโยบายให้เป็นกลวิธีในระดับบริหาร ซึ่งจะต้องกระทำให้สอดคล้องกันกับการปรับตัวด้านงานประจำ และหรือส่วนที่เกี่ยวข้องกับการต้องลงทุนเพื่อการปรับตัวโดยการจัดทำในรูปของโครงการ(ปกรณ์ ปรียากร,2558 : 141-145)

(1) การจัดลำดับความสำคัญและการผนวกความสัมพันธ์ระหว่างยุทธศาสตร์

หลังจากที่มีการกำหนดยุทธศาสตร์หรือทางเลือกที่เหมาะสม และมี การระดมสมองเพื่อเสริมความแหลมคมต่อยุทธศาสตร์ที่กำหนดแล้ว จะมีขั้นตอนที่จะต้องดำเนินการเพื่อชี้นำลำดับความสำคัญของยุทธศาสตร์ต่อการปฏิบัติการ กล่าวคือ

(1.1) การจัดลำดับความสำคัญของแต่ละยุทธศาสตร์ โดยปกติสามารถจัดลำดับความสำคัญของยุทธศาสตร์ได้จากการจำแนกว่ามีสภาวะแวดล้อม (SWOT) ที่จัดว่ามีลำดับความสำคัญสูงเกี่ยวโยงกับยุทธศาสตร์นั้น ๆ มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ยุทธศาสตร์ที่เกิดจากประเด็นนำที่เป็นสภาวะแวดล้อมที่ลำดับความสำคัญสูงในสัดส่วนที่มากกว่าจะมีลำดับความสำคัญสูงกว่ายุทธศาสตร์ที่เกิดจากสภาวะแวดล้อมที่มีสัดส่วน (สภาวะแวดล้อมลำดับความ) สำคัญสูงน้อยกว่า นอกจากนี้ เรายังสามารถพิจารณาลำดับความสำคัญของยุทธศาสตร์ จากข้อคำนึงด้านอื่น ๆ ได้หลายทางด้วยกัน เช่น จากระดับความสัมพันธ์ ของยุทธศาสตร์กับเป้าประสงค์หลักของแผนฯ ความสัมพันธ์ต่อแนวคิดหลัก การบริหารที่ทันสมัย (อาทิ แนวคิด Balance Scorecard) ยุทธศาสตร์ที่ สะท้อนเงื่อนไขที่สำคัญทั้งทางปฏิบัติและทางวิชาการมากกว่าย่อมมีส่วนเพิ่ม ลำดับความสำคัญของยุทธศาสตร์เช่นกัน อย่างไรก็ตาม เพื่อป้องกันความ สับสนโดยทั่วไป เราจะอาศัยสัดส่วนของสภาวะแวดล้อมที่มีลำดับความ สำคัญสูงที่เกี่ยวข้องเป็นเกณฑ์ประเมินลำดับความสำคัญของยุทธศาสตร์ เป็นหลัก การจัดลำดับความสำคัญของยุทธศาสตร์จะช่วยกระบวนการตัดสินใจ ด้านงบประมาณได้ เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณทำให้เกิดความจำเป็น ในการมีการชี้นำว่า แผนงานโครงการใดบ้างที่เป็นหัวใจของแผนฯ และควรได้รับการสนับสนุนด้านการงบประมาณในลำดับความสำคัญมากกว่า หากมีการจัดลำดับความสำคัญของยุทธศาสตร์และมีการวิเคราะห์ ระดับความยากง่าย ความพร้อมในทางปฏิบัติของแผนงาน/โครงการแล้ว โครงการที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ลำดับสูงและมีความง่ายและความพร้อม ในทางปฏิบัติ ควรเป็นโครงการที่ได้รับการจัดสรรงบเพื่อการเร่งรัดพัฒนาทันที

(1.2) การผนวกยุทธศาสตร์ที่กำหนด ยุทธศาสตร์ที่มีครรลองแนวความคิดการปฏิบัติเกี่ยวเนื่องกัน มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่สัมพันธ์ ระหว่างกันโดยตรง สามารถผนวกเข้าเป็นยุทธศาสตร์เดียวกัน เพื่อการ ประสานงานและการบริหารจัดการภายใต้กลไกเดียวกันได้ ตัวอย่างเช่น ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่ดีและยุทธศาสตร์การป้องกันปราบปรามทุจริต (ของแผนฯ 9) สามารถผนวกเป็นยุทธศาสตร์การปฏิรูประบบบริหารราชการได้ ทั้งนี้ แผนงานและโครงการของทั้งสองยุทธศาสตร์สามารถโอนย้าย ตามยุทธศาสตร์เดิมมาเป็นแผนงาน/โครงการของยุทธศาสตร์ใหม่ได้ จึงเป็นธรรมดาที่จะมีแผนงาน/โครงการที่มีนัยทั้งเชิงรุกและรับจะปรากฏใน ยุทธศาสตร์เดียวกัน เนื่องจากการผนวกยุทธศาสตร์เดิมที่มีความสัมพันธ์ ระหว่างกันสูงดังกล่าวแล้ว การแปลงยุทธศาสตร์เป็นแผนงาน/โครงการเชิงยุทธ์ โดยปกติแผนกลยุทธ์ (ระดับนโยบาย) จะมีการนำเสนอที่เน้นสาระนำด้านเป้าประสงค์และกลยุทธ์หลักของการพัฒนาและอาจจะมีการชี้นำ แนวทางการดำเนินการพัฒนาเบื้องต้นด้วยเท่านั้น แผนกลยุทธ์ระดับนโยบาย มักจะไม่ต้องชี้นำถึงแผนงาน/โครงการที่เป็นการชี้นำระดับปฏิบัติ

(2) แผนกลยุทธ์ระดับล่างที่เป็นแผนกลยุทธ์เพื่อการประสานการปฏิบัติ พัฒนาอาจจะต้องมีการนำเสนอแนวคิดแผนงาน/โครงการเบื้องต้น (programme-projects ideas) ด้วยรายละเอียดการนำเสนอแผนงาน/ โครงการ ตลอดจนการแปลงกลยุทธ์เป็นแผนงาน/โครงการเบื้องต้น อาจทำได้ โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเฉพาะจากหน่วยงานปฏิบัติจะร่วมกับฝ่าย เลขานุการกลุ่มวางแผนในการกำหนดแผนงาน/โครงการโดยอาจต้องผ่าน กระบวนการทบทวนและวิเคราะห์ยกร่างโครงการดังนี้ ขั้นการทบทวนที่มาของแผนงาน/โครงการ เพื่อทราบเหตุผล การกำหนดแผนงาน/โครงการ ขั้นตอนนี้มีขอบข่ายงานที่สำคัญต่าง ๆ กล่าวคือ

(2.1) ทบทวนสาระนำที่มีอยู่ของแผน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้อง ทำความเข้าใจองค์ประกอบหลักทั้ง 3 ของแผนกลยุทธ์ เป้าประสงค์ ทางเลือกการพัฒนาที่เหมาะสม และกลไกการขับเคลื่อนเร่งรัดการดำเนินการ

(2.2) ทบทวนเพื่อเข้าใจการชี้นำอื่น ๆ เพื่อการแปลงยุทธศาสตร์ สู่การการปฏิบัติ อย่างสอดรับกับเงื่อนไขด้านต่าง ๆ อย่างยิ่ง ด้านการสนองความต้องการของท้องถิ่นของท้องถิ่นโดยเฉพาะ

(2.3) ทบทวนการกำหนดแผนงาน/โครงการในระดับเบื้องต้น (programme-projects ideas) การกำหนดแผนงานเบื้องต้นดังกล่าว ต้องมีภาพรวมข้อเท็จจริงและเหตุผลความเป็นจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ลำดับ ความสัมพันธ์โครงการกับปัญหา (แก้ไขปัญหาระดับใด เพียงใด เงื่อนไข อย่างไร) และเป็นแผนงาน/โครงการที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ด้านใด และ ยุทธศาสตร์นั้นเกี่ยวข้องแนวทางปฏิบัติทั้งทางด้านวิชาชีพและด้านการ บริหารจัดการไปสู่ความอยู่รอดและแข่งขันได้ (BSC และหลักการแนวทาง ดำเนินการหลักตามหลักการประกอบวิชาชีพนั้น ๆ) ใดบ้างเพื่อพิจารณาผลผลิต ที่สำคัญของแผนงานโครงการที่ต่อก่อเกิดผลลัพธ์ตามที่วัตถุประสงค์หลัก ของแผน (ที่ยุทธศาสตร์รองรับ) ต้องการ

(2.4) ทบทวนสาระสำคัญของโครงการที่นำเสนอ เพื่อระบุให้ ชัดเจนว่าโครงการดังกล่าวใครเป็นผู้รับผิดชอบ ตัวโครงการเองจะทำอะไร ขอบข่ายงานดำเนินงานมีอะไรบ้างและมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดผลแต่ละ ระดับเช่นใด เมื่อใดที่จะดำเนินการ หากจะดำเนินการตามโครงการดังกล่าว มีประมาณการค่าใช้จ่ายและเงื่อนไขการดำเนินการหลัก ๆ ที่จำเป็นต้องทราบเช่นไร

(3) ขั้นตอนการยกร่างโครงการ เป็นการนำเสนอรายละเอียดของ โครงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านระยะเวลาการดำเนินการ สถานที่ตั้ง เงื่อนไข ทางกายภาพอื่น ๆ ขอบเขต วิธีการบริหารจัดการและการดำเนินการ เทคโนโลยี ที่ใช้ และผลกระทบทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การประมาณ ค่าใช้จ่ายและแหล่งที่มา ผลประโยชน์ของโครงการ ทั้งที่เป็นผลลัพธ์และผลกระทบ รวมทั้งการติดตามประเมินผล ความมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิผลคุ้มค่าของแผนงาน/โครงการ เป็นต้น

(3.1) วิเคราะห์ว่ากลยุทธ์นั้น ๆ ควรมีแนวทางดำเนินการ สนับสนุนในทางปฏิบัติ (ประเด็นชี้แนะการปฏิบัติระดับแผนงาน/โครงการ) อย่างไรบ้าง และ/หรือมีการดำเนินการที่เกี่ยวข้องอย่างไรบ้าง โดยสามารถแปลงยุทธศาสตร์เป็น “แนวทางปฏิบัติ” โดยตรงได้ พิจารณาแนวทางปฏิบัติตามหลักการบริหารและหลักการทางวิชาชีพ อาจอาศัยการศึกษาและประสบการณ์ที่องค์กร (ที่พัฒนาแล้ว) อื่นดำเนินการ หรือกำหนดแนวทางปฏิบัติที่สอดรับยุทธศาสตร์ ทั้งจากความคิดริเริ่ม จากทฤษฎี จากกฎเกณฑ์การปฏิบัติ และ/หรือจากความคาดหมายและการเรียกร้องภายใต้ยุทธศาสตร์นั้น ๆ

(3.2) จัดกลุ่ม “แนวทางปฏิบัติ” ที่กำหนด และพิจารณาว่า แนวทางแต่ละกลุ่มจะก่อเกิดผลกระทบและผลผลิตแค่ไหน ระดับของเกณฑ์ ที่จะบรรลุได้นั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของแผนหรือไม่ และจะต้องขยาย เป้าหมายแต่ละแนวทางปฏิบัติเพียงใด หรือต้องเพิ่มแนวทางปฏิบัติแก่กลุ่มใดบ้างจึงจะบรรลุวัตถุประสงค์หลักของแผน งานขั้นตอนนี้อาจทำคู่ขนานกับงานขั้นการกำหนดดัชนีเพื่อการ ติดตามประเมินผลได้

(3.3) จัดลำดับและพิจารณาความสัมพันธ์ของ “แนวทาง ปฏิบัติ” ว่า แนวทางใดอยู่ในระดับแผนงาน (ชุดโครงการ) และแนวทางใด เป็นระดับโครงการ (งานระดับปฏิบัติ โดยกำหนดโครงการตามหลักการและ เทคนิคที่เหมาะสม สามารถเกิดผลผลิตที่ต้องการได้ และที่คัดเลือกเทคนิค การดำเนินการที่เหมาะสมและมีเป้าหมาย-ผลผลิตชัดเจน) และแนวทางใด เป็นเพียงกิจกรรมย่อยของโครงการ กิจกรรมย่อยที่ต้องผนวกไว้ภายใต้ โครงการ) ทั้งนี้จำเป็นที่จะต้องเข้าใจว่ายุทธศาสตร์หนึ่ง ๆ อาจมีหลายแผน งาน หรืออาจเรียกชุดโครงการ แผนงานหนึ่งอาจมีหลายโครงการและ โครงการหนึ่งอาจมีหลายกิจกรรม โดยทั่วไป แผนกลยุทธ์จะชี้แนะแนวทางปฏิบัติเพียงระบุสาระสำคัญเบื้องต้นของโครงการ (project idea) เท่านั้น แนวทางปฏิบัติระดับแผนงานสามารถที่จะวางเป็นผัง strategic map เพื่อตรวจสอบว่า แผนงานภายใต้ยุทธศาสตร์ทั้งหมดนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ถูกต้องตามหลัก BSC หรือไม่

(3.4) แผนงานที่กำหนดได้ในขั้นตอนนี้สามารถตรวจสอบว่า ได้กำหนดครบในเชิงวิชาการหรือไม่ โดยทดลองทำตั้งแผนที่ BSC (Strategy map) จากแผนงานที่กำหนดทั้งหมดแล้วตรวจสอบว่า องค์ประกอบใดของแผนที่ BCS ขาดตกไปบ้าง เพื่อทบทวนการกำหนดให้มีแผนงานที่ครอบคลุมต่อไป

(3.5) กำหนดองค์ประกอบของโครงการเบื้องต้น เพื่อบรรจุ เป็นส่วนหนึ่งของแผนกลยุทธ์ เพื่อนำเสนอแก่ผู้บริหารภายใต้กระบวนการ ตัดสินใจ หากผู้บริหารเห็นพ้องกับข้อเสนอของแผนกลยุทธ์ หน่วยงานปฏิบัติที่เกี่ยวข้องของแต่ละยุทธศาสตร์และแต่ละแผนงาน/โครงการจะต้องนำองค์ประกอบของโครงการเบื้องต้นเหล่านี้ไปกำหนดรายละเอียดของ แผนงาน/โครงการภายใต้การดำเนินการวางแผนปฏิบัติการ (ประจำปี) ต่อไป ในทางปฏิบัติแล้ว หน่วยงานรับผิดชอบระดับแผนงาน/โครงการ ซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติควรจะทบทวนแผนกลยุทธ์แล้วนำเสนอสาระเบื้องต้น

ของ แผนงานโครงการ เพื่อให้ผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนหน่วยงานที่มีหน้าที่ ตรวจสอบกลั่นกรอง ได้พิจารณาความเหมาะสมและสอดคล้องระหว่าง แผนงาน/โครงการกับแผนฯ ก่อน และเมื่อมีการพิจารณา ตลอดจนปรับ แนวคิดองค์ประกอบเบื้องต้นของแผนงาน/โครงการ อย่างสอดรับกับแผนกลยุทธ์แล้ว (โดยปกติเรียกขั้นตอนนี้ว่าการผ่านการอนุมัติในหลักการของ แผนงาน/โครงการ) จึงจะดำเนินการพัฒนาโครงการเพื่อการอนุมัติดำเนินการใดบ้าง (และการงบประมาณ) ที่จำเป็นโดยจะต้องพัฒนาแผนงาน / โครงการในขั้นรายละเอียดมากขึ้น

(4) ขั้นหลักการบริหารโครงการ หลักการบริหารสู่ความสำเร็จซึ่งเป็น แนวความคิดเบื้องต้นของการบริหารภาครัฐในปัจจุบันที่มุ่งให้มีการวางแผน การปรับระบบการบริหาร เพื่อความคุ้มค่าแก่การจัดสรรทรัพยากร ตลอดจน การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เป็นหลักการที่สามารถนำมาใช้ในการ บริหารโครงการเช่นเดียวกัน โดยการบริหารโครงการจะต้องมีการ เตรียมการที่ดี การจัดระบบบริหารที่เหมะสม ตลอดจนการพัฒนาบุคลากร อย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกัน

(5) ขั้นการเตรียมการที่ดี คือ การมีแผนที่ดีในทุกระดับของการจัดการ ระดับปฏิบัติทั้งนี้ได้เทคนิคการ “คิดเชิงยุทธ์” ที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการเตรียมการด้วย ในอันที่ก่อให้เกิดการสร้างเครื่องมือการ ดำเนินการ (แผน ตารางการปฏิบัติงาน แนวการเรียนรู้ การกระจายบทบาท อำนาจการปฏิบัติ ดัชนีการติดตามประเมินผล ระเบียบการปฏิบัติ การให้ ความดีความชอบ ฯลฯ) ที่มีประสิทธิภาพเพียงพอแก่การชี้นำการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาในระดับการปฏิบัติภายใต้ข้อจำกัดด้านข้อมูล ในอันที่จะช่วย ปรับปรุงให้เกิดการชี้นำที่ต่อเนื่องและทันสมัย มีความคล่องตัวอย่างสอดรับ กับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสนามปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมการระดมสมองที่ทำความเข้าใจปัจจัยบวกและปัจจัย ถ่วงการปฏิบัติการ และสามารถตกลงร่วมกันในการหาแนวทางแก้ไขปัญหา และเร่งรัดการดำเนินร่วมกันด้วยความเข้าใจสภาวะและแนวทางดำเนินการ ร่วมกันก่อให้เกิดการยอมรับร่วมกัน กระบวนการบริหารโครงการดังกล่าว จึงก่อให้เกิดการประสานงานในที่สุด และยังสามารถชี้นำการปรับแนวทาง ดำเนินการของทีมงานอย่างต่อเนื่องด้วย

(6) การมีระบบบริหารที่ดีและทันสมัย เป็นการพัฒนาระบบการ ทำงานภายใต้ค่านิยมและวัฒนธรรมของทีมงานให้สามารถทำงานร่วมกัน ในลักษณะ “ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันรับผิดชอบ” ทั้งนี้ การระดม สมองไม่ควรจำกัดอยู่เฉพาะทีมงานฝ่ายรัฐ โดยต้องถือว่า ประชาชนและสาธารณชนที่จะเป็นผู้ได้เสียจากผลการปฏิบัติการของรัฐเป็นผู้มีส่วน เกี่ยวข้องด้วย หากการทำงานของภาครัฐอนุญาตให้ภาคเอกชนเข้าร่วมรับรู้ รับผิดชอบ จะทำให้เกิดการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพต่อระบบการกระจาย อำนาจสู่ทีมงานหรือเครือข่ายปฏิบัติการของภาครัฐอย่างเหมาะสม และเกิดการยอมรับของสาธารณะต่อการปฏิบัติของทีมงานภาครัฐ ในการใช้กฎระเบียบ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ระบบการบริหารจัดการดัง กล่าวต้องมีความเปิดเผยสาธารณชนให้เข้าถึงได้ มีความโปร่งใส และความรับผิดชอบในการดำเนินการตามความคาดหมายของสาธารณะให้เกิดการ พัฒนาที่ยุติธรรม มีหลักการพัฒนา สู่ความยั่งยืนสมดุลที่สาธารณะจะได้รับ ประโยชน์อย่างต่อเนื่อง แนวทางการปฏิบัติดังกล่าวนี้เป็นการวางระบบงาน ที่ใช้หลัก “การบริหารจัดการที่ดี” ของภาครัฐ โดยที่สาธารณะสามารถ ติดตามประเมินผลความคุ้มค่าของการดำเนินการของแต่ละด้านได้ด้วย ระบบ การทำงานจะทำให้เกิดการพัฒนาตามแนวทางชี้นำของแผนกลยุทธ์ ควบคู่ การยอมรับของสาธารณะอย่างต่อเนื่องภายใต้การเปลี่ยนแปลงและข้อ ขัดแย้งที่มีอยู่สูงในยุคปัจจุบัน

(7) การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง โดยกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้บุคลากรทุกระดับรวมทั้งระดับปฏิบัติ มีความเข้าใจแนวทางดำเนินการ และสามารถผลักดันการดำเนินตาม

พันธกิจ ยุทธศาสตร์ แผนงาน และ โครงการได้อย่างพร้อมเพียงกันทั้งใจและกาย สมาชิกบุคลากรของทีมงานมี ความสามารถ มีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ เป็นทีมงานแห่งการเรียนรู้ และสามารถเลือกสรรเทคโนโลยีที่เหมาะสม มีสมรรถนะและภูมิคุ้มกันตนเอง สามารถอยู่รอดในสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงและต้องแข่งขันกับปัญหา การปฏิบัติ คู่แข่ง และข้อจำกัด อาทิ ด้านความสามารถเร่งรัดการทำงานอย่างมีพลวัตทันความต้องการของสาธารณะได้

สรุปได้ว่า การแปลงยุทธศาสตร์เป็นงานยุทธศาสตร์เพื่อการประสานปฏิบัติแผนงานโดยอาจต้องผ่านกระบวนการทบทวนและวิเคราะห์ยกร่างโครงการประกอบด้วยขั้นการทบทวนที่มาของแผนงาน ขั้นการยกร่างโครงการ ขั้นหลักการบริหารโครงการ ขั้นเตรียมการที่ดี การมีระบบบริหารที่ดีและทันสมัย และขั้นการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

6.3) การวัดผลการดำเนินการพัฒนา

การติดตามประเมินผลโดยทั่วไปแล้วจะมีเกณฑ์เพื่อใช้เปรียบเทียบ ระดับความสำเร็จ (หรือล้มเหลว) ของโครงการให้ทราบ โดยทั่วไปแล้วจะมี เกณฑ์เพื่อการตรวจสอบผลงานและสมรรถนะการดำเนินงานด้านต่าง ๆ อาทิ ประสิทธิภาพ (efficiency) ของการจัดสรรทรัพยากรและการดำเนินงาน เป็นเกณฑ์ที่เน้นการพิจารณาด้านความประหยัดในการใช้ปัจจัย (การลงทุน การนำเข้า) และเป็นเกณฑ์พิจารณาปริมาณและคุณภาพ (quantity-quality) ผลผลิตที่ได้แต่ละช่วงการดำเนินการว่ามีแค่ไหน เพียงไร ตลอดจนองค์กรได้ดำเนินงานแต่ละช่วงเท่าที่จำเป็นหรือไม่ การดำเนินการมีสมรรถนะการผลิต (productivity) แข่งขันกับองค์กรอื่นโดยใช้ปัจจัยเท่ากันได้หรือไม่ ประสิทธิผล (effectiveness) เป็นการประเมินสมรรถนะขององค์กร ที่สามารถประสานการดำเนินโครงการภายใต้แผนงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ หลัก (ของแผน) อันเป็นดำเนินโครงการอย่างความคุ้มค่าการพัฒนา และก่อ เกิดผลกระทบการพัฒนาตามประสงค์ของแผน (หรือไม่) ทรัพยากรและแผนงาน กระบวนการพัฒนาโครงการ (workload-ที่ออกแบบไว้) มีขนาด และขอบข่ายที่เหมาะสมเพียงไรแค่ไหน นอกเหนือจากการตรวจสอบผลงานจากการพิจารณาประสิทธิภาพ และประสิทธิผลซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องการพิจารณาทางการเงิน ยังมีการ พิจารณาด้านด้านอื่น ๆ ที่ปัจจุบันผู้บริหารต้องคำนึงถึงในระบบการบริหารของตน อาทิ การประเมินผลด้านความพึงพอใจของลูกค้า ความพึงพอใจต่อระบบบริหารภายในองค์กร ตลอดจนการประเมินความสามารถในการแข่งขันเมื่อเทียบกับคู่แข่ง ฯลฯ การติดตามประเมินผลโดยปกติมิใช่การสืบสวนเพื่อหาความถูกและ ความผิดของใครคนใด แต่เป็นการพิจารณาความเหมาะสม (appropriate ness) ความเพียงพอ (sufficiency) ฯลฯ ของการริเริ่มการปฏิบัติ การผลิต และผลลัพธ์มากกว่า ดังนั้น กระบวนการบริหารจัดการจะไม่สามารถใช้เกณฑ์ (ดัชนี) การประเมินผล เพื่อการสอบสวนหรือการวัดความผิดและถูกของการ ดำเนินงานของใครคนใดคนหนึ่ง การประเมินความผิดของการทำงาน จะต้องวินิจฉัยจากการสืบสวนสอบสวนด้านอื่น ๆ ประกอบด้วยจึงจะเป็นธรรม หลักการติดตามประเมินผล หลักการทั่วไปที่ต้องคำนึงถึงในกระบวนการดำเนินงานติดตามประเมินผล ดังนี้

(1) การติดตามประเมินผลใช้ “ดัชนี” ชี้วัดผลของการประเมินเป็น เกณฑ์ตัดสินว่าปรากฏการณ์หรือความสำเร็จที่มุ่งหวังได้เกิดขึ้นตามที่คาด และกำหนดไว้หรือไม่ ทั้งระหว่างและภายหลังการดำเนินการพัฒนาแผน งานและ/หรือโครงการแล้ว ดังนั้น ผู้ติดตามประเมินผลจำเป็นต้องเข้าใจ “ดัชนี ตัวชี้วัด ซึ่งเป็นตัวแสดงคุณค่าในลักษณะของปริมาณและ/หรือคุณภาพ ควรมี คุณสมบัติและคุณประโยชน์ดังนี้ คือ

(1.1) ง่ายต่อการประเมินผล (simple) โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการรวบรวมข้อมูลและต่อการคำนวณเพื่อประเมินผล โดยปกติ หากแผนจะ ต้องชี้นำว่า การติดตามประเมินผลตามการชี้นำของแผนต้องอาศัยดัชนีตัว ใดแล้ว ก็มักจะเลือกดัชนีที่มีตัวแปร หรือข้อมูลที่มีการรวบรวมโดยแหล่ง ข้อมูลที่น่าเชื่อถืออยู่แล้วเป็นหลัก หากไม่มีดัชนีตัวชี้วัดโดยตรงก็อาจจะ แนะนำดัชนีตัวชี้วัดโดยอ้อม (proxy) ได้

(1.2) ดัชนีจะต้องสามารถชี้วัดและอธิบายโดยชัดตรง (obvious) บ่งบอกและมีความหมายที่ชัดแจ้ง สามารถอธิบายสถานการณ์อย่างตรงไป ตรงมา และแสดงลักษณะทั่วไปของสภาวะในขณะนั้น ๆ ได้ในระดับที่น่าพอใจ

(1.3) กระทบต่อบทบาทหน้าที่ (respond to authority) โดย สามารถช่วยและเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานให้รับภาระบทบาทหน้าที่ พัฒนาปรับปรุงแก้ไขสถานการณ์ที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบได้อย่างมีความ แม่นยำทันกาล เป็นดัชนีที่องค์กรเองต้องใช้ประโยชน์และสนองตอบต่อการ ประเมินผล เพื่อเป็นประกันการทำหน้าที่ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

(1.4) การประเมินผลที่มีดัชนีที่ดีจะสามารถประเมินให้ทราบไม่ เพียงรู้ว่าเกิดอะไรขึ้นเท่านั้น แต่ยังสามารถรู้สาเหตุ และผลที่ควรจะตามมา ดังนั้น จึงสามารถชี้นำแนวทางแก้ไขปัญหา และ/หรือเร่งรัดการพัฒนาได้ (set guidance)

(1.5) ดัชนีชี้วัดที่ใช้จะต้องทันสมัยและสามารถระบุสถานการณ์ ได้อย่างชัดตรงจำเพาะเจาะจง ตลอดจนสะท้อนความเป็นจริงได้มากที่สุด เป็นข้อมูลอ้างอิงได้ ดังนั้น หน่วยที่รับผิดชอบการติดตามประเมินผลจึง จำเป็นต้องมีการปรับปรุงดัชนีการประเมินผลให้ทันสมัย กำหนดอย่างถูกต้อง ทั้งทางด้านวิชาการและด้านการยอมรับของผู้ใช้ทุกฝ่าย โดยต้องเข้าใจว่า ดัชนีการประเมินผลต้องเป็นเครื่องมือชี้วัดที่เป็นที่ยอมรับได้ โดยผู้มีส่วน เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ดังนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรได้มีส่วนร่วมทั้งในการกำหนด

(2) ในทางปฏิบัติแล้ว ดัชนีที่กำหนดเพื่อการติดตามและประเมินผล ควรเป็นตัวชี้วัดที่ง่ายและช่วยให้เกิดความเข้าใจแก่สาธารณะว่า แผนงาน พัฒนาบรรลุผลและก่อให้เกิดประโยชน์ทางใดบ้าง และเป็นไปตามแผนหรือ ไม่อย่างไร แต่ในกรณีที่ดัชนีที่กำหนดสามารถใช้ชี้วัดผลตามหลักวิชาการแต่ ไม่ชัดเจนพอในการอธิบายความหมายแก่สาธารณะโดยตรงได้ ก็จำเป็นที่จะ ต้องมีการแปลงดัชนีให้เป็นสาระชี้แนะที่เข้าใจได้แก่สาธารณชนด้วย กระบวนการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพจะสามารถอธิบายแก่ สาธารณะได้ว่า การพัฒนาบรรลุเป้าหมายหรือไม่เพียงใด เพราะสาเหตุใดเป็นสำคัญ และแนวทางการดำเนินงานขั้นต่อไปควรคำนึงถึงปัจจัยเสริมและปัจจัยถ่วงอะไรบ้าง ทำให้สาธารณะสามารถเข้าใจผลการทำงานของภาคี การพัฒนาอย่างถูกต้องไม่มีอคติ และสามารถสนับสนุนการพัฒนาอย่างถูก ทิศทาง การมีดัชนีการติดตามประเมินผลที่ดีมีประสิทธิภาพ จึงอาจกล่าวได้ว่า ชี้นำทั้งผู้บริหารและสาธารณะในการปรับปรุงทั้งเป้าประสงค์และ ยุทธศาสตร์การพัฒนาหรือมีส่วนต่อการสนับสนุนกระบวนการวางแผน พัฒนาให้ได้แผนที่สะท้อนสภาวะแวดล้อมและความต้องการของสาธารณะ ที่แท้จริงได้

(3) ผลของการดำเนินการหรือความสำเร็จของแผนฯ ยังสามารถ จำแนกเป็นผลผลิตการดำเนินการ (outputs) และผลกระทบ (Outcomes)

(3.1) ผลผลิตจากการดำเนินการ แยกได้ตามดัชนีการติดตาม และประเมินผลได้อีก กล่าวคือ

(ก) ดัชนีติดตามผลความก้าวหน้าการดำเนินงานแต่ละช่วงของ การพัฒนา (benchmark) เป็นผลความก้าวหน้าและ/หรือมาตรฐาน ที่พึงหวังจากการดำเนินการแต่ละช่วง โดยอาศัยดัชนีที่กำหนดจากเกณฑ์ ที่โครงการ (หรือการดำเนินงานที่มีลักษณะที่ใกล้เคียง) ที่ได้ประสบผลสำเร็จ มาอย่างดีแล้วเป็นเกณฑ์ (ดัชนี) ตัวอย่างเช่น โครงการพัฒนาโรงเรียนที่ สำเร็จลุล่วงด้วยดี อาจใช้เวลา 3 ปี โดยที่ทุก 6 เดือนสามารถประเมินความ ก้าวหน้าระดับต่าง ๆ ได้ เกณฑ์ความก้าวหน้าที่วัดได้แต่ละช่วง 6 เดือน) จะถูกแปลงเป็นดัชนี (benchmark) การติดตามผลความก้าวหน้าโครงการ และหากโครงการใดสามารถทำได้ดีกว่าดัชนีการติดตามความก้าวหน้าเดิมก็จะมีการปรับระดับ (ดัชนีใหม่) เป็น benchmark ใหม่ การติดตามความ ก้าวหน้าและดัชนีการติดตามประเมินผลความก้าวหน้านี้ จึงเป็นเครื่องมือในการผลักดันให้มีการพัฒนากระบวนการดำเนินการให้มีมาตรฐานและ ประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องด้วย

(ข) ดัชนีประเมินผลผลิต (Output) การดำเนินการเมื่อเสร็จสิ้นโครงการและมีผลสำเร็จตามเป้าหมายของโครงการหรือไม่ ปกติจะ สามารถตรวจสอบประเมินวัดได้อย่างเป็นรูปธรรม อาทิ โรงเรียนหลัง ขนาดเท่าไร ฯลฯ โดยปกติแล้วแผนฯ จะชี้แนะให้ทราบว่า ดัชนีผลผลิตของ โครงการใดบ้าง ดัชนีผลผลิตของโครงการต่าง ๆ ที่มีอยู่ในแผน เมื่อรวมกัน แล้วจะสามารถบอกระดับผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์หลักของแผน แผนที่ดีจึงควรชี้แนะให้กระจ่างว่า วัตถุประสงค์หลักของแผน ข้อใด (มีดัชนีผลลัพธ์ ผลกระทบกำหนดไว้เช่นใด) และสัมพันธ์กับ โครงการใดบ้าง และโครงการเหล่านั้นมีวัตถุประสงค์และดัชนีเพื่อการ ติดตามความก้าวหน้า และดัชนีผลผลิตเพื่อการประเมินผลเช่นใดบ้าง

(3.2) ผลกระทบจากการดำเนินงานพัฒนา จำแนกได้ดังนี้ คือ

(ก) ดัชนีผลกระทบที่เกิดขึ้นในระยะสั้น (effects) อันเป็นผลกระทบขั้นต้นและ/หรือผลกระทบที่อาจเกิดได้ระหว่างการดำเนินแผนงาน และ/หรือโครงการต่าง ๆ ของแผนพัฒนา อาทิ เมื่อมีการก่อสร้างโรงเรียน เสร็จสิ้นและมีการดำเนินการแล้ว

(ข) ดัชนีผลกระทบที่เป็นผลลัพธ์ ตามเป้าประสงค์หลักของแผน อาทิ การยกฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การแก้ไขปัญหาความยากจน

(ค) ดัชนีการประเมินความคุ้มค่า เป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งของการประเมินผลกระทบ เพื่อให้ทราบคุณสมบัติและประสิทธิภาพของการ ดำเนินการด้านความคุ้มค่า นอกเหนือจากการประเมินผลสำเร็จของการดำเนินการแล้ว เป็นการดำเนินการที่จำเป็นสำหรับองค์กรที่จะต้องพิสูจน์ ตนเองว่าสามารถดำเนินการตามภารกิจหลักและใช้งบประมาณได้อย่างคุ้มค่า ดัชนีการประเมินผลยังสามารถจำแนกเพื่อตรวจสอบ สมรรถนะการดำเนินงานขององค์กร โดยแบ่งเป็นการประเมินผลการดำเนิน งานเป็น 4 มิติตามแนวคิด Balance Scorecards ได้ อาทิ การประเมิน ความคุ้มค่าของการทำงานภายในองค์กรอาจกำหนดดัชนีโดยคำนึงถึงมิติ ด้านประสิทธิภาพและการบริหารจัดการภายในองค์กร (financial & internal perspectives) และการประเมินความอยู่รอด อาจจะต้องคำนึงถึง มิติการตอบสนองความต้องการของสาธารณะและสมรรถนะการรังสรรค์ นวัตกรรมขององค์กร (Customer & innovation perspectives) เป็นต้น โดยปกติ ผลลัพธ์และ/หรือผลกระทบการพัฒนาจะไม่สามารถ ยืนยันอย่างเด็ดขาดได้ทันทีที่การพัฒนาเสร็จสิ้น แต่เราสามารถคาดเดาได้หากวัตถุประสงค์และเป้าหมายของบรรดาโครงการที่รองรับวัตถุประสงค์หลักของแผนต่างประสบความสำเร็จด้วยดี และเมื่อเวลาผ่านไป เราก็สามารถ จะประเมินผลกระทบได้อย่างชัดเจนมากขึ้นว่าเกิดผลกระทบจากการ พัฒนาตามเจตนาของแผนหรือไม่ และหากไม่ เกิดมีข้อที่ควรปรับปรุงด้านใด

(อาจต้องมีการศึกษาวิจัยเพื่อทราบปัญหาและแนวทางแก้ไขที่ชัดเจน) อันจะ เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนฯ พัฒนาช่วงต่อไป

สรุปได้ว่า การวัดผลการดำเนินการพัฒนาทั่วไปเป็นการติดตาม ตรวจสอบผลงานและสมรรถนะการดำเนินงานด้านต่าง ๆ อาทิ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล โดยหลักการติดตามประเมินผลจะใช้ “ดัชนี”ชี้วัดของการประเมินเป็นเกณฑ์ตัดสินว่าสำเร็จตามที่คาดหวังไว้หรือไม่

2.3 การวางแผนพัฒนาประเทศ และกรอบกำหนดแนวทางการจัดทำแผนของประเทศ

1) การวางแผนพัฒนาประเทศ

จุดเริ่มต้นของการมีแผนพัฒนาประเทศ ช่วงสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 สภาพเศรษฐกิจและสังคม ในหลายประเทศ โดยเฉพาะประเทศด้อยพัฒนา มีสภาพยากจน ด้วยการศึกษา การผลิตอยู่ในระดับต่ำ แนวความคิดของหลายประเทศ ในช่วงนั้น ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเพื่อฟื้นฟูประเทศให้ทันสมัย แบบประเทศตะวันตก ด้วยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยี และการศึกษาเพื่อเพิ่มผลิตภาพและผลิตผลของประเทศ องค์กรที่มี บทบาทให้คำแนะนำและช่วยเหลือประเทศด้อยพัฒนาขณะนั้นที่สำคัญ อาทิ ธนาคารโลก และสหประชาชาติ รวมทั้งบทบาทของประเทศ มหาอำนาจที่ชนะสงครามด้วย ในช่วงเวลานั้นโลกมีแนวคิดการบริหาร ประเทศเป็น 2 ขั้ว คือ ฝ่ายตะวันตกแบบเสรีนิยม และฝ่ายคอมมิวนิสต์ (สรรเสริญ วงศ์ชอุ่ม,2554 : 7-12)

สำหรับประเทศไทยช่วง พ.ศ. 2493 ในยุคของจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี มีนโยบายเศรษฐกิจชาตินิยม การเมือง ในประเทศมีลักษณะรวมศูนย์สั่งการ รัฐบาลให้ความสำคัญด้าน เศรษฐกิจโดยจัดตั้ง “สภาเศรษฐกิจแห่งชาติ” ขึ้น เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2493 มีคณะกรรมการ 20 ท่าน นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน มีหน้าที่สำคัญ คือ ให้ความคิดเห็นในเรื่องสำคัญด้าน เศรษฐกิจแก่คณะรัฐมนตรี รวบรวมสถิติของชาติ และให้ความร่วมมือกับต่างประเทศในโครงการความช่วยเหลือต่างๆ

ต่อมาใน พ.ศ. 2494 มีการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมมือ ทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศ (ก.ศ.ว.) บทบาทและผลงานสำคัญประการหนึ่งของคณะกรรมการชุดนี้ คือ การจัดการ “ผังเศรษฐกิจ” ช่วง พ.ศ. 2496-2499 ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของ การวางแผนเศรษฐกิจแห่งชาติ ผังเศรษฐกิจมีลักษณะการจัดลำดับ ความสำคัญของงาน และการทำแผนแม่บท เพื่อไปจัดทำงบลงทุนของรัฐบาล ซึ่งงบลงทุนจะเป็นส่วนหนึ่งของการขอความช่วยเหลือ ทางเศรษฐกิจและวิชาการจากต่างประเทศ บุคคลที่มีบทบาทสำคัญ ในการวางผังเศรษฐกิจ เช่น ม.ล.เดช สนิทวงศ์ คุณสุนทร หงส์ลดารมภ์ (เลขาธิการฯ คนแรกของสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ) คุณบุญชนะ อัตถากร ดร. ป่วย อึ๊งภากรณ์ ใน พ.ศ. 2498 ประเทศไทยได้ขอความช่วยเหลือไปยังธนาคารโลกให้จัดส่งผู้เชี่ยวชาญมาสำรวจเศรษฐกิจของประเทศไทย และทำรายงานเสนอรัฐบาลซึ่งธนาคารโลกได้ตอบรับและส่งคณะสำรวจเศรษฐกิจประเทศไทยมาดำเนินการเมื่อปี 2500 การสำรวจครอบคลุมด้านสาธารณูปโภค การศึกษา และสังคม ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจดังกล่าวมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยต่อมา

1.1) องค์กรที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ในการจัดทำแผนพัฒนาประเทศ

สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติทำหน้าที่วางแผนพัฒนาเศรษฐกิจระดับประเทศพิจารณา โครงการเกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคมของหน่วยราชการ รวมทั้งงบลงทุนของรัฐวิสาหกิจ ได้ปรับโครงสร้างของสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ เป็น “สำนักงานสภาพัฒนา เศรษฐกิจ

แห่งชาติ” ทำหน้าที่วางแผนพัฒนาเศรษฐกิจระดับประเทศ พิจารณาโครงการเกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคมของหน่วยราชการ รวมทั้งงบลงทุนของรัฐวิสาหกิจ การดำเนินงานของสำนักงานสภาพัฒน์อยู่ภายใต้การกำกับของคณะกรรมการบริหารสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ แห่งชาติ พ.ร.บ.สภาพัฒน์ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2503 พ.ศ. 2509 และ พ.ศ. 2521 ซึ่งบังคับใช้ในปัจจุบัน โดยกำหนดให้มีกลไกการดำเนินงาน 2 ระดับ คือ ระดับ คณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (กก.สศช.) ซึ่งมีคณะกรรมการ 15 ท่าน และระดับ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช. ซึ่งคุ้นเคยในชื่อ “สภาพัฒน์”) มีหน้าที่สำคัญ ในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพื่อใช้ เป็นกรอบและทิศทางในการพัฒนาประเทศ วิเคราะห์แผนงานโครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของกระทรวง ทบวง กรม และรัฐวิสาหกิจ สำรวจ ศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจและ สังคม ทั้งในระยะสั้นแ สั้นและระยะยาว ที่สำคัญ เช่น ข้อมูลผลิตภัณฑ์ มวลรวมในประเทศรายไตรมาส (Quarterly GDP) ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input-Output Table) นอกจากนั้น ยังทำหน้าที่ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาเพื่อใช้ในการวางแผนฯ ต่อไป

2) หลักการและความจำเป็นในการวางแผนพัฒนาประเทศ

2.1) ในยุคแรกๆ ของการวางแผนพัฒนาประเทศ สภาพแวดล้อม ในขณะนั้นเป็นช่วงเปิดศักราชใหม่แห่งการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะ ด้านเศรษฐกิจ ภายใต้การเมืองการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจ อยู่ส่วนกลาง ปัญหาทางสังคมยังมีไม่มาก คนไทยส่วนใหญ่มีฐานะ ยากจน การเมืองยังไม่มีการปฏิรูปเหมือนทุกวันนี้ องค์ความรู้ส่วนใหญ่ ทางด้านการพัฒนายังอยู่ในกลุ่มนักวิชาการข้าราชการ (Technocrats) ด้วยสภาพแวดล้อมดังกล่าว กระบวนการพัฒนาประเทศจึงเป็น การพัฒนา “โดยราชการเพื่อประชาชน” ซึ่งเป็นการวางแผนโดย นักวิชาการข้าราชการ มุ่งเน้นการ “เร่งรัดอัตราการเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจ” และนำเสนอแผน รวมทั้งโครงการและมาตรการต่าง ๆ ต่อผู้มีอำนาจทางการเมืองให้สั่งการ ซึ่งเป็นกระบวนการวางแผนจาก ข้างบนมาข้างล่าง (Top down) ในลักษณะการบริหารแบบควบคุม และสั่งการ (Command and Control) ต่อมาเมื่อเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ สภาพแวดล้อมทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ของโลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและสลับซับซ้อนมากขึ้นการคาดการณ์ล่วงหน้าทำได้ยากลำบากมากกว่าในอดีต จึงมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการวางแผนจาก “โดยราชการ เพื่อประชาชน” เป็น “ประชาชนมีส่วนร่วม” มากขึ้น สภาพัฒน์เองก็ปรับบทบาทและวิธีการจัดทำแผนพัฒนาฯ ให้เอื้อกับสภาวะที่เปลี่ยนแปลงไป จุดเปลี่ยนในกระบวนการวางแผนดังกล่าว ได้เริ่มอย่างชัดเจนเมื่อต้น พ.ศ. 2538 ในกระบวนการวางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 จุดมุ่งหมายของการพัฒนามุ่งเน้น “คนเป็นศูนย์กลาง การพัฒนา และเปลี่ยนกระบวนการพัฒนาแบบ “แยกส่วน เป็น “การพัฒนาแบบองค์รวม”ยุคโลกาภิวัตน์ ปรับเปลี่ยนกระบวนการวางแผน จาก “โดยราชการเพื่อประชาชน” เป็น “ประชาชน มีส่วนร่วม” มากขึ้น สภาพัฒน์เองก็ปรับบทบาท และวิธีการจัดทำแผนพัฒนาฯ ให้เอื้อกับสภาวะ ที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้ กระบวนการจัดทำแผนฯ มีขั้นตอน โดยสรุปดังนี้

(1) ประเมินผลการพัฒนาที่ผ่านมา

(2) วิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเด็นการพัฒนา

(3) รับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานและประชาชน ซึ่งในขั้นตอนนี้มีกระบวนการให้ทุก ฝ่ายมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นอย่างกว้างขวางและทั่วถึง

(4) กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์

(5) วางกรอบการพัฒนา และแนวทางของแผนฯ

(6) จัดทำรายละเอียดแผนฯ ในขั้นตอนนี้อาจจัดให้มีการประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน

(7) การอนุมัติแผนฯ และประกาศใช้แผนฯ

สรุปได้ว่า สภาพัฒน์เป็นจุดกำเนิดขององค์กรที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการทำแผนพัฒนาประเทศ โดยมีกระบวนการพัฒนาแผนประเทศ ดังนี้ 1) ประเมินผลการพัฒนาที่ผ่านมา 2) วิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเด็นการพัฒนา 3) รับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานและประชาชน ซึ่งในขั้นตอนนี้มีกระบวนการให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ในการเสนอความคิดเห็นอย่างกว้างขวางและทั่วถึง 4) กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์ 5) วางกรอบการพัฒนา และแนวทางของแผนฯ 6) จัดทำรายละเอียดแผนฯ ในขั้นตอนนี้อาจจัดให้มีการประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน 7) การอนุมัติแผนฯ และประกาศใช้แผนพัฒนาประเทศบทบาทองค์กร กลไกที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนพัฒนาประเทศภาครัฐ เป็นแกนนำจัดทำแผนยุทธศาสตร์ สร้างกระบวนการมีส่วนร่วม ผลักดันสู่การปฏิบัติ ติดตามผล สนับสนุนข้อมูล และให้ความรู้ทางวิชาการ การเมือง กำหนดนโยบายการบริหารประเทศ โดยพิจารณาใช้ประโยชน์จากแผนพัฒนาฯ เป็นส่วนประกอบดำเนินการบริหารด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริต เป็นธรรมและมีสำนึกเพื่อส่วนรวมเป็นสำคัญ ประชาชน มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา และติดตามผล ตรวจสอบ มีสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดี รับผิดชอบต่อหน้าที่ เคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น มีจิตสำนึกสาธารณะที่ดี ภาคเอกชน สร้างประโยชน์และความเป็นธรรมแก่สังคม คืนกำไรสู่สังคมเพื่อประโยชน์สาธารณะ ดำเนินธุรกิจตามหลักการ บริหารจัดการที่ดี มีคุณธรรม ภาควิชาการ สร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่สังคมอย่าง มีเหตุผล เป็นธรรมและโปร่งใส ติดตามการพัฒนาโดยมีหลักทางวิชาการ พัฒนาข้อมูลและดัชนีชี้วัด ให้สังคมได้รับรู้ รวมทั้งเสนอแนะการแก้ไข ปัญหาอย่างมีเหตุผล สื่อมวลชน เป็นสื่อกลางสะท้อนข้อเท็จจริง ให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารอย่างมีคุณภาพ สร้างสรรค์ ร่วมติดตาม ตรวจสอบและ รณรงค์สร้างจิตสำนึกสาธารณะที่ดีแก่สังคม

สรุปได้ว่า บทบาทองค์กร กลไก ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนพัฒนาประเทศ ประกอบด้วย ภาครัฐ การเมือง ประชาชน ภาคเอกชน ภาควิชาการ และสื่อมวลชน

2.2) หน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการวางแผนพัฒนาประเทศ

การเปลี่ยนแปลงในช่วง 50 ปี ของการพัฒนาประเทศ จากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 - แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 เศรษฐกิจดี สังคมยังมีปัญหา การพัฒนายังไม่สมดุลการพัฒนาและการบริหารประเทศนับตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 เริ่มจาก พ.ศ. 2504 มาจนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 สิ้นสุด พ.ศ. 2554 ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงไปทั้งในทางก้าวหน้าและในทาง เสื่อมถอย พอจะสรุปเรื่องสำคัญ ได้คือ

(1) ประชากร : มีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก 27 ล้านคนเมื่อพ.ศ. 2504เป็น 67 ล้านคน ใน พ.ศ. 2553

(2) ด้านเศรษฐกิจ : การขยายตัว พึ่งพาปัจจัยภายนอกและยังมีปัญหาความยากจน ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ หรือ GDP (ในราคาคงที่ พ.ศ. 2531) เพิ่มขึ้นจากประมาณ 3 แสนล้านบาท ในช่วงแผนฯ 1 เป็นประมาณ 4.5 ล้านล้านบาท ในช่วงแผนฯ 10รายได้ต่อหัว เพิ่มขึ้นจากประมาณ 3,000 บาท ต่อคนต่อปี ในแผนฯ 1 เป็นประมาณ 150,000 บาท ต่อคนต่อปี ในแผนฯ 10

การออมรวมภายในประเทศ เพิ่มขึ้นจากประมาณ 16,000 ล้านบาท ในแผนฯ 1 เป็นประมาณ 2.7 ล้านล้านบาท ในแผนฯ 10ประชากรที่อยู่ใต้เส้นความยากจน มีจำนวนลดลงจากประมาณ 23.7 ล้านคน เมื่อ พ.ศ. 2529 เหลือเพียงประมาณ 4.7 ล้านคน ใน พ.ศ. 2552การกระจายรายได้ยังมีช่องว่างระหว่างคนจนกับ คนรวยอยู่มาก กล่าวคือ พ.ศ. 2552 รายได้ของ กลุ่มคนรายได้สูงร้อยละ 20 มีสัดส่วนร้อยละ 54 ของรายได้รวมของประเทศ เทียบกับรายได้ของ กลุ่มคนรายได้ต่ำสุดร้อยละ 20 มีสัดส่วนเพียง ร้อยละ 4.7 ของรายได้รวมของประเทศโครงสร้างการผลิตของไทยที่เคยพึ่งพาการเกษตรกรรมเป็นหลัก ได้ปรับมาเป็นการพึ่งพา ภาคอุตสาหกรรมมากขึ้นโครงสร้างการผลิตของไทย ที่เคยพึ่งพาภาคเกษตรกรรมเป็นหลัก ได้ปรับมาเป็นการพึ่งพา ภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น กล่าวคือ ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 สัดส่วนรายได้ของภาคเกษตรมีประมาณ ร้อยละ 30 ของรายได้รวมของประเทศ มีสัดส่วนลดลง เหลือประมาณร้อยละ 9 ของรายได้รวมของประเทศ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ขณะที่ภาคอุตสาหกรรม มีสัดส่วนรายได้ของภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 16 ของรายได้รวมของประเทศในช่วงแผน พัฒนาฯ ฉบับที่ 1 มาเป็นร้อยละ 42 ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 สัดส่วนที่เหลือเป็นรายได้จากภาคบริการ และอื่น ๆเศรษฐกิจของประเทศพึ่งพาการส่งออก ประมาณร้อยละ 80 ของรายได้ของประเทศ และจากการท่องเที่ยวประมาณร้อยละ 10 ของรายได้ของ ประเทศ ใน พ.ศ. 2553 เศรษฐกิจของประเทศพึ่งพาปัจจัยจากภายนอกประเทศมาก การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ : ต้องพัฒนาด้านคุณภาพ แม้ว่าการพัฒนาโครงพื้นฐาน ของไทยจะมีขั้นตอนและการดำเนินงานที่ช้ากว่าประเทศ อื่นๆ ในระดับการพัฒนาที่พอๆ กันหรือดีกว่าอุปสรรค ประการหนึ่งมาจากวิธีบริหารจัดการที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ และอีกประการหนึ่งคือความไม่ต่อเนื่องในทางการเมือง และการบริหารประเทศ รวมถึงการไม่คำนึงถึงประโยชน์ ส่วนรวมและผู้ให้บริการเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยถือได้ว่ามีโครงสร้างพื้นฐานที่ครอบคลุม ทั่วประเทศ โครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญๆ ได้แก่ ระบบทางหลวง และทางหลวงชนบท รวมทั้งโครงข่าย ถนนเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน มีโครงข่าย เชื่อมโยงทั่วประเทศ สร้างความสะดวกในการเดินทาง และค้าขาย แต่คุณภาพถนนยังต้องการการซ่อมบำรุงให้รวดเร็วสม่ำเสมอมากกว่าที่เป็นอยู่ การขนส่งทางอากาศ จัดได้ว่าอยู่ในระดับที่ดี มีสนามบินสุวรรณภูมิและสนามบินในภาคต่าง ๆ ของ ประเทศ เป็นโครงข่ายที่ดี สายการบินต่างประเทศ หลายสายต้องการมาลงยังประเทศไทย ซึ่งประเทศไทย มีศักยภาพและภูมิศาสตร์เหมาะสมที่จะเป็นศูนย์กลาง การขนส่งทางอากาศในภูมิภาคนี้ แต่ประเทศไทย ต้องมีความสงบ ปลอดภัย เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ให้กับนักท่องเที่ยว นักลงทุน ทั้งในประเทศและ ต่างประเทศ รวมทั้งประชาชนคนไทยเอง ก็จะเกิดความก้าวหน้าและเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ในภูมิภาคได้อย่างแท้จริง การขนส่งทางน้ำมีท่าเรือน้ำลึกที่แหลมฉบังและ มาบตาพุด ที่อำนวยประโยชน์ต่อการพัฒนาอุสาหกรรม ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก และการส่งออก ของประเทศเป็นอย่างดีมาอย่างต่อเนื่อง การขนส่งทางน้ำยังมีโอกาสและศักยภาพที่สามารถนำไป พิจารณาพัฒนาให้ดีกว่าที่เป็นอยู่นี้ได้ โดยเฉพาะการขนส่งทางน้ำในประเทศ ในเวลาที่มีปัญหาราคา น้ำมันแพง ระบบการขนส่งทางราง รถไฟไม่ได้พัฒนาให้ ก้าวหน้าและอำนวยประโยชน์ให้กับระบบโลจิสติกส์ ของประเทศเท่าที่ควร ซึ่งบทบาทของระบบการขนส่ง ทางรางยังมีโอกาสและบทบาทสำคัญกับการพัฒนา ประเทศอีกมาก ไม่ว่าจะเป็นรถไฟระหว่างเมือง รถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในเมือง รถไฟฟ้าความเร็วสูง ปัญหาสำคัญคือวิธีคิด วิธีบริหารจัดการ วิธีการระดมทุน วิธีการทำงาน บทบาทภาคเอกชนในการเข้ามามี ส่วนร่วมและประโยชน์ของส่วนรวม การเปลี่ยนแปลง ต้องอยู่ในขั้นการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ ระบบโทรคมนาคม

และการสื่อสาร พัฒนาก้าวหน้าไป อย่างมาก นับตั้งแต่ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ที่มี นโยบายให้สัมปทานกับภาคเอกชนเข้ามาลงทุนและ ให้บริการในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศและข้อมูล ปัญหาสำคัญในสังคมไทยที่มีอยู่อย่างต่อเนื่อง และยังต้องการการแก้ไขอยู่ต่อไปคือ ความยากจน ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ การให้โอกาสคน เข้าถึงทรัพยากรและบริการของรัฐ ความเป็นธรรมในสังคมข่าวสารที่กำลังมีบทบาทสำคัญ ระบบโทรคมนาคม และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและค่าบริการถูก จะช่วยสนับสนุนระบบโลจิสติกส์ของประเทศ และ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน รวมถึงการสร้าง โอกาสพัฒนาความรู้ให้กับประชาชน

(3) ด้านสังคม : เผชิญปัญหาด้านความเสื่อมถอย ของวิถีไทยคนไทยมีสุขอนามัยดีขึ้นและมีอายุยืนยาวขึ้น นำไปสู่ สังคมคนสูงอายุ ซึ่งต้องมีการเตรียมดูแลบริการ ทางสังคมในเรื่องนี้ให้ดีต่อไป การดำเนินชีวิตแบบสังคมเมืองมีมากขึ้น เนื่องจาก ความจำเป็นทางเศรษฐกิจต้องหารายได้ ทำให้ คนละทิ้งชนบทมาหางานทำในเมือง โดยเฉพาะในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล พื้นที่เศรษฐกิจชายฝั่ง ทะเลภาคตะวันออก เมืองท่องเที่ยวหลักๆ ทำให้เกิด ปัญหาความแออัดบริการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ พัฒนาไปไม่ทัน มีลักษณะการพัฒนาที่ไม่กระจาย ไม่สมดุล การศึกษาในเชิงปริมาณ และการกระจายโอกาสให้คนมีการศึกษาได้พัฒนาก้าวหน้าไปมากในทุกระดับการศึกษา แต่ในเชิงคุณภาพยังต้องการ การพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ทั้งคุณภาพครู และคุณภาพ นักเรียนนักศึกษา ความจำเป็นที่จะพัฒนาให้สังคมไทย เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ยังมีเรื่องที่ต้องดำเนินการอย่างจริงจัง อย่างมีความเข้าใจและ อย่างต่อเนื่องอีกมาก ที่สำคัญต้องเน้นด้านคุณภาพ ปัญหาสำคัญในสังคมไทยที่มีอยู่อย่างต่อเนื่อง และยังต้องการการแก้ไขอยู่ต่อไปคือ ความยากจน ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ การให้โอกาสคน เข้าถึงทรัพยากรและบริการของรัฐ ความเป็นธรรมในสังคม ปัญหายาเสพติด และปัญหาคอรัปชั่น มีความ รุนแรงมากขึ้นในระยะหลังๆ ปัญหาความเสื่อมถอยในศีลธรรม จริยธรรม การขาดระเบียบวินัย การละเมิดกฎหมาย ความแตกต่างทางการเมือง ขาดความสามัคคี ปรากฏชัดมากขึ้นหากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังปัญหาจะยุ่งยากและซับซ้อนมากขึ้นจะทำความเสียหายให้กับประเทศการสร้างจิตสำนึกที่ดีให้คิดชอบทำชอบและผู้รักษากฎหมายต้องทำหน้าที่อย่างมี ประสิทธิภาพเป็นหนทางที่ช่วยแก้ไขปัญหาได้ทางหนึ่ง การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อพึ่งพาตนเอง ได้ โดยพัฒนาแบบองค์รวม ได้รับการให้ความสำคัญนับตั้งแต่แผนฯ 8 เป็นต้นมา และได้รับการให้ความสำคัญ สนับสนุนมากขึ้นในแผนฯ 9 และแผนฯ 10 ทำให้มีการขยายผลออกไปอย่างต่อเนื่อง อย่างเป็นขั้นตอนค่อยเป็นค่อยไป ขึ้นอยู่กับความพร้อม ของแต่ละชุมชน ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตทางหนึ่งที่ชุมชนเข้มแข็ง ยึดเป็นหลักปฏิบัติ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับตนเอง รองรับผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง

(4) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม : เสื่อมโทรม ภัยธรรมชาติ การก่อมลพิษสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่ประเทศ ลดลงจาก ร้อยละ 53 เมื่อ พ.ศ. 2504 เป็นร้อยละ 25 ใน พ.ศ. 2545 ปัญหาป่าไม้เสื่อมโทรมและการบุกรุก ที่ป่าเป็นปัญหาสร้างความขัดแย้งระหว่างประชาชน และภาครัฐปัญหามลพิษทางอากาศ ในเมืองที่แออัด พื้นที่อุตสาหกรรมรุนแรงขึ้นโดยเฉพาะปัญหามลพิษ และ ทางอากาศที่เกิดจากพื้นที่อุตสาหกรรมมาบตาพุด ที่ก่อให้เกิดผลกระทบรุนแรงกับคุณภาพชีวิตของ ประชาชนบริเวณนั้นการสร้างจิตสำนึกที่ดีในการรักษาสิ่งแวดล้อมได้มีการรณรงค์มากขึ้น โดยเฉพาะการปลูกฝังจิตสำนึก ที่ดีในระดับเยาวชนการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติรุนแรงมากขึ้น ยากต่อการคาดเดาและป้องกัน ปัญหาโลกร้อน ส่วนหนึ่งมาจากฝีมือมนุษย์

(5) ด้านการบริหาร : ต้องส่งเสริมธรรมาภิบาลและสำนึกที่ดีเพื่อส่วนรวมการเมืองเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นมีการเลือกตั้งและระบบการตรวจสอบนักการเมืองประเทศต้องการนักการเมืองที่ดี มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรู้ มีจิตสำนึกที่ดี เพื่อส่วนรวม และมีความรับผิดชอบสูงระบบราชการเปลี่ยนแปลงไปในทางกระจายอำนาจสู่ภูมิภาคมากขึ้นโดยมุ่งที่จะกระจายการพัฒนา และการดำเนินงาน ยังไม่ได้ปฏิรูประบบราชการ จากส่วนกลางให้สอดคล้องกับเจตนาการกระจาย อำนาจเท่าที่ควร ต้องอาศัยผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มี ความเข้าใจ ความกล้าหาญในการดำเนินการ ซึ่งต้องปรับเปลี่ยนแนวความคิด วัฒนธรรม และค่านิยมเดิม ๆ ของระบบราชการที่ถูกปลูกฝังมาเป็นเวลานาน ระบบรัฐวิสาหกิจ ส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงการ ดำเนินงานเป็นไปในเชิงธุรกิจมากขึ้น แต่ก็ยังมีอิทธิพลจากการเมืองและระบบราชการเข้ามาเกี่ยวข้อง ทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งยัง มีการดำเนินงาน ที่มีค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กรแบบราชการเดิม ทำให้บทบาทรัฐวิสาหกิจไม่ตอบสนองการให้บริการสาธารณะให้เป็นได้ด้วยดี มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร นอกจากนั้นยังมีบางรัฐวิสาหกิจที่ภาครัฐยังต้องรับภาระหนักในการดูแลให้ดำเนินงานต่อไป ภาคธุรกิจเอกชนได้เปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่หลังวิกฤต การเงินเมื่อ พ.ศ.2540 โดยร่วมกันสร้างกรอบ การทำงานที่ยึดหลักบรรภิบาลที่ดี (ความซื่อสัตย์ สุจริต ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และความ เป็นธรรม มีจริยธรรม) เป็นกฎเกณฑ์ในการดำเนิน ธุรกิจมากขึ้น และมีระบบส่งเสริมขยายผลออกไปอย่างกว้างขวางเป็นการสร้างค่านิยมและวัฒนธรรม ที่ดีในการดำเนินธุรกิจ นอกจากนั้น ยังส่งเสริมให้ภาคธุรกิจเอกชนมีบทบาทรับผิดชอบและช่วยเหลือ สังคม ให้สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความเอื้ออาทรต่อกัน และเป็นสังคมที่มีคุณภาพ ภาครัฐและภาคเอกชน ร่วมกันกำหนดและสร้างค่านิยมของสังคมไทยในการต่อต้านการคอรัปชั่น ความร่วมมือกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาค : พัฒนาร่วมกันเพื่อให้ภูมิภาคมีความเข้มแข็ง กระบวนการพัฒนาความร่วมมือกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านและประเทศในภูมิภาค มีการดำเนินงานก้าวหน้าไปอย่าง ต่อเนื่อง ความร่วมมือครอบคลุมทั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม วัฒนธรรม โครงสร้างพื้นฐานด้านคุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม ความร่วมมือเหล่านี้มีความจำเป็นต้อง ดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความสงบสุขของ ประชาชนในภูมิภาค ประเทศไทยควรจะต้องให้ความ สำคัญกับเรื่องนี้ และสร้างขีดความสามารถในการบริหาร จัดการให้มีบทบาทนำในการขับเคลื่อนการพัฒนา

สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงในแผนพัฒนาประเทศ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2553 มีประชากรจำนวน 67 ล้านคน ด้านเศรษฐกิจขยายตัวแต่ยังมีความยากจน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และระบบโลจิสติกส์ ด้านสังคมสร้างอาชีพในชุมชนเพื่อลดความแออัดในเมือง

2.3) ประเด็นท้าทายการพัฒนาประเทศในระยะต่อไป : สู่ความยั่งยืน

การพัฒนาประเทศให้เกิดความสมดุล มีภูมิคุ้มกันที่ดี สู่ความยั่งยืน จะดำเนินการให้เกิดขึ้นอย่างไร การพัฒนาให้เกิดความเป็นธรรม มีความสมดุล ระหว่างเมืองและชนบทถ่วงดุลจากเศรษฐกิจที่พึ่งพาตลาดจากต่างประเทศ มากเกินไป ให้หันมาพึ่งพาภายในประเทศและกลุ่ม ความร่วมมือประเทศในภูมิภาคมากขึ้นสมดุลในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและการดูแล อนุรักษ์ไม่ให้สิ้นเปลืองและหมดไป

(1) การสร้างสังคมไทยให้มีความสามัคคี มีความสมานฉันท์ มีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมที่ดี มีระเบียบวินัย มีความเอื้ออาทร และมีสำนึกที่ดีต่อส่วนรวมจะสร้างกันอย่างไร

(2) การเมือง การปกครองที่มีธรรมาภิบาลที่ดี ถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญและบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตจะเกิดขึ้นได้อย่างไร

(3) พัฒนา “คน” ส่วนใหญ่ให้เป็นคนดี มีความซื่อสัตย์คิดชอบทำชอบมีความรู้ความสามารถมีค่านิยมที่ดี มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี จะมีวิธีการอย่างไร

(4) ความพร้อมของประเทศไทย ที่จะรองรับการเปิดเสรีด้านเศรษฐกิจในกลุ่มประเทศอาเซียน พ.ศ.2558

(5) การเตรียมพร้อมเพื่อป้องกันและลดผลกระทบที่อาจจะเกิดจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ ที่มีความรุนแรง และเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วมากขึ้น จะดำเนินการอย่างไร

2.4) ข้อเสนอแนะ

(1) หลักคิด

(1.1) ประการแรก การพัฒนาทุกเรื่องมุ่งสู่ “คุณภาพที่ดี” คุณภาพที่ดีนำไปสู่ความมีคุณค่าและยั่งยืน

(1.2) ประการที่สอง สร้างความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมืองการปกครอง โดย ดำเนินการแบบ “องค์รวม” คือ ดำเนินการทุกด้านให้ประสานสอดคล้องเกื้อหนุนกันอย่างมีเหตุผล

(1.3) ประการที่สาม ให้ความสำคัญกับ “กระบวนการมีส่วนร่วม” จากผู้ที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ต้นอย่าง “บูรณาการ” เพื่อให้เกิดการยอมรับจากคนส่วนใหญ่

(1.4) ประการที่สี่ แนวคิดการพัฒนาแต่ละด้านเพื่อให้เป็นการพัฒนาที่สมดุล เศรษฐกิจ พึ่งพาตนเองให้มากขึ้นและมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวเองที่ดีต่อการมีผลกระทบใดๆอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน สังคม สร้างสังคมไทยให้มี “ทุนทาง สังคม” ตามวิถีไทยที่เข้มแข็ง มั่นคง เป็นสังคมที่มีคุณภาพสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดี มีความน่าอยู่เทคโนโลยีให้คิดเองทำเองได้ เป็นเครื่องมือในการพัฒนาด้านอื่นๆ นำไปสู่การพึ่งพาตนเองมากขึ้นการบริหารบ้านเมือง ตั้งอยู่บนความ ซื่อสัตย์สุจริต มีธรรมาภิบาลที่ดี มีสำนึกที่ดีเพื่อส่วนรวม

(2) การวางรากฐานที่ดีให้กับประเทศ

(2.1) ประการแรก พัฒนาคนให้เป็นคนดีมีคุณภาพ เป็น เรื่องที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศ การ หากคนส่วนใหญ่ดี มีคุณภาพแล้วพัฒนาด้านอื่นๆ ก็จะดำเนินไปได้ด้วยดี การพัฒนาคนต้องเริ่มตั้งแต่อยู่ในครรภ์ มารดา เพื่อให้มีสุขภาพที่แข็งแรง เมื่อคลอด ออกมาเป็นเด็กก็ต้องปลูกฝัง ความคิด ค่านิยม วัฒนธรรม และทัศนคติที่ดี ซึ่งต้อง เริ่มตั้งแต่ครอบครัวที่อบอุ่น มาจนถึงโรงเรียน มีครู และระบบการเรียนการสอนที่ดี รวมถึงสภาพแวดล้อมของสังคมที่ดีการพัฒนาเกี่ยวข้องกันเป็นองค์รวม มีรายละเอียดมากมาย ต้องทำกันอย่าง จริงจังต่อเนื่องด้วยความเพียรหลายเรื่อง ที่ทำอยู่และได้ผลดี ควรพิจารณานำมา ขยายผล แนวความคิดที่เป็นเครื่องเตือนสติ ให้คนทำความดี พึ่งตนเอง มีอยู่มากมาย เช่น ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ก็ควรการพัฒนาคนที่สำคัญที่สุดคือการพัฒนาจิตใจ ยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น ให้คนมีสำนึกที่ดีต่อตัวเอง และส่วนรวม มีคุณธรรม จริยธรรม และคิดชอบ ทำชอบนำมาไตร่ตรองด้วยเหตุผล ทำความเข้าใจ ให้ชัดเจนและปฏิบัติตามในสังคมปัจจุบัน ต้องเร่งสร้างทัศนคติและค่านิยมทางสังคม ที่ดีให้แพร่หลายออกไป บุคคลที่มีบทบาทนำในทุกภาคส่วนของสังคมต้องเป็นตัวอย่าง ที่เป็นคนดีให้กับผู้อื่น ควรจะมีการทำแผน พัฒนาคนดีขึ้น การพัฒนาคนที่สำคัญ ที่สุด คือการพัฒนาจิตใจ ยกระดับจิตใจ ให้สูงขึ้น ให้คนมีสำนึกที่ดีต่อตัวเองและ ส่วนรวม มีคุณธรรม จริยธรรม และ คิดชอบ

(2.2) ประการที่สอง การสร้างระบบบริหารจัดการที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคราชการ รัฐวิสาหกิจ การบริหารท้องถิ่นให้มี การบริหารงานที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ

ระบบราชการควรต้องพิจารณาปฏิรูป ให้เกิดการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง ขณะเดียวกันภาคท้องถิ่นและภูมิภาคที่จะอำนาจบริหารเอง มี ก็ต้องเตรียมความพร้อม ให้มีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพด้วย รัฐวิสาหกิจเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน การพัฒนาประเทศ จำเป็นต้องทบทวน บทบาท วิธีทำงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ คุณภาพ ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่าง แท้จริง บางแห่งจำเป็นต้องปฏิรูปเพื่อลด ภาระและบทบาทภาครัฐ หลายเรื่องต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เหมาะสมกับสภาวะที่เปลี่ยนไปส่วนการเมืองเป็นเรื่องเกี่ยวกับอำนาจ ต้องมีระบบที่ได้คนดีเข้ามาบริหารประเทศ ในระบอบประชาธิปไตย ถ้าจะได้คนดีมา เป็นผู้แทน ก็ต้องขึ้นอยู่กับคนเลือกด้วย ผู้แทนที่ถูกเลือกเข้ามามีคุณลักษณะอย่างไรก็สะท้อนให้เห็นลักษณะและค่านิยมทาง สังคมของประชาชนที่เป็นผู้เลือกนั้น ดังนั้น ต้องมีวิธีการเลือกตั้งที่สร้างความมั่นใจว่าจะได้คนที่เข้ามาเป็นผู้แทนพร้อมกับการ สร้างสังคมให้เป็นสังคมที่ดีด้วย

(2.3) ประการที่สาม การสร้างความมั่นคงด้านอาหาร เนื่องจากประเทศไทยมีศักยภาพในด้านผู้ผลิตอาหารเป็นพื้นฐานมาเป็นเวลานาน ดังนั้น ควรระดมความคิดกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ตั้งแต่ “ต้นน้ำถึงปลายน้ำ” แบบ “องค์รวม” และวางแผนให้มีการ ดำเนินงานอย่างเป็นระบบมุ่งสู่ความมั่นคง ในด้านนี้

(2.4) ประการที่สี่ การพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้แนวคิดที่สำคัญคือ พัฒนาหน่วยเล็กๆ ของสังคมให้เข้มแข็งขยายผลออกไปให้ทั่วถึง พัฒนาอย่างต่อเนื่องหลายชุมชนเข้มแข็ง รวมกันก็เป็นตำบล เป็นอำเภอ และเป็นจังหวัด เมื่อจังหวัด โดยรวมมีความเข้มแข็ง ประเทศโดยรวม ก็เข้มแข็งด้วย ชุมชนมีทั้งชุมชนชนบทและ ชุมชนเมือง การพัฒนาให้เกิดความเข้มแข็ง อย่างแท้จริงต้องเกิดจากความพร้อมของ ภายในชุมชนเอง บทบาทของภาครัฐ ภาคเอกชน เป็นเพียงสร้างโอกาส ส่งเสริม ให้ชุมชนมีความพร้อมในการพัฒนาตนเอง การพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ แนวคิดที่สำคัญคือ พัฒนาหน่วยเล็กๆ ของสังคม ให้เข้มแข็งขยายผลออกไปให้ทั่วถึงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันชุมชนที่มีความเข้มแข็งเป็น ตัวอย่างได้มีอยู่มากพอสมควร ประสบการณ์ การเรียนรู้ในแต่ละแห่งจะแตกต่างกัน ไป แต่หลักๆ คือ ชุมชนจะมีผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่เป็นที่ยอมรับ ซึ่งเป็นผู้นำเกิดขึ้นตาม ธรรมชาติ มีกระบวนการประชาคมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม ซึ่งสามารถสร้างความคิด ความเข้าใจของการเป็นประชาธิปไตยที่ ถูกต้องได้ มีการวางแผนชุมชนเป็นเครื่องมือ ในการพัฒนา และมีทัศนคติที่ดีในการ พัฒนาชุมชนร่วมกันหลายชุมชนอาศัย แนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง ที่นำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้ การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งนี้ ควรได้รับการ ส่งเสริมอย่างจริงจัง จะเป็นการกระจาย การพัฒนาให้สมดุลและสร้างค่านิยมที่ดี ให้สังคมไทย

(2.5) ประการที่ห้า การวางแผนระยะยาว เป็นการวางแผน เพื่อปูพื้นฐานสำคัญๆ ให้กับประเทศ เป็นแผนที่จะต้องดำเนินงานต่อเนื่อง ในระยะยาว กระบวนการจัดทำแผนระยะยาวมีความสำคัญ หลายเรื่องต้องเริ่ม จากการ มีการศึกษาสนับสนุนอย่างมีเหตุผลต้องมีการพิจารณาอย่างรอบคอบ ต้องให้ ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียให้เกิดการยอมรับจากคนส่วนใหญ่ ผลประโยชน์ที่ได้รับต้องคำนึงถึงส่วนรวม เป็นสำคัญ การลงทุน การบริหาร และ การดำเนินงานควรมีความชัดเจนในบทบาท ของภาครัฐ ภาคเอกชน และท้องถิ่น เรื่อง ที่ควรวางแผนระยะยาว เช่น

(ก) โครงสร้างพื้นฐาน ที่จำเป็นต่อการสนับสนุนระบบโลจิสติกส์ให้มีการดำเนินงานได้อย่างมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ โครงสร้างพื้นฐานที่เอื้ออำนวยต่อการ ให้คนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีความ ปลอดภัย มีภูมิคุ้มกันที่ดี โครงสร้าง พื้นฐานที่เป็นบริการสาธารณะ

(ข) การวางแผนการใช้ที่ดิน เพราะที่ดิน เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญ ควรนำที่ดิน มาใช้ประโยชน์ให้เหมาะสมตามศักยภาพ ของพื้นที่แต่ละแห่ง ควรใช้ความรู้ทาง วิชาการนำมาสนับสนุนการวางแผน การใช้ที่ดินให้เหมาะสม เช่น ที่ใดควรสงวนไว้เป็นการทำเกษตรกรรม ซึ่งจะสนับสนุนการสร้างความความมั่นคง ด้านอาหาร พื้นที่ใดเป็นภาคอุตสาหกรรม พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่ใดควรเป็นที่อยู่อาศัย เมื่อชัดเจนแล้วควรมีมาตรการดูแลเรื่องนี้ ให้อยู่ในกรอบของแผนอย่างเข้มงวด แผนจะถูกทบทวนได้ในเวลาที่เหมาะสม อย่างมีเหตุผลเกี่ยวกับที่ดินมีอีกประเด็นหนึ่งคือ ควรวางหลักคิดไว้ว่า คนไทยที่ทำอาชีพ เกษตรกรรม โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย ส่วนใหญ่ควรมีโอกาสที่จะมีที่ดินเป็น ของตนเอง เพื่อสร้างความมั่นคงในชีวิตเป็นเกษตรกรที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ การวางแผนบริหารจัดการทรัพยากร ธรรมชาติ เช่น การดูแลรักษาป่าไม้ การบริหารจัดการน้ำ การบริหารจัดการ แหล่งพลังงาน เป็นต้น การวางแผนเพื่อป้องกันภัยพิบัติ จากธรรมชาติ เช่น การวางแผนป้องกัน น้ำท่วม การป้องกันดินถล่ม เป็นต้น

2.4 กรอบกำหนดแนวทางการจัดทำแผนของประเทศและแผนเชิงพื้นที่

1) ระดับชั้นของแผนตามกรอบที่กฎหมายกำหนด (มติ ครม)

1.1) นิยามของแผนกลยุทธ์

แผนกลยุทธ์เป็นเครื่องมือเพื่อช่วยชี้นำแนวทางการตัดสินใจของ ผู้บริหารทุกระดับขององค์กร (และ/หรือภาคีการพัฒนา) โดยเป็นแนวการชี้นำ ที่เกิดจากกระบวนการระดมสมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมีส่วนร่วม เป็นการ “คิดก่อนทำ” โดยยึดหลักการวิเคราะห์ให้ทราบสภาวะแวดล้อม ให้ “รู้เขารู้เรา” เพื่อชี้แนะเป้าประสงค์ (วิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์หลักของแผน) และ ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีทางเลือกปฏิบัติที่สอดรับกับสภาวะแวดล้อม และมีการ จัดลำดับความสำคัญยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี ตลอดจนผังเชิงยุทธ์หรือแผนที่ ยุทธศาสตร์เพื่อช่วยการจัดสรรทรัพยากรการบริหารให้สอดคล้องกับความ จำเป็น ตลอดทั้งนำแนวคิดหลักการบริหารที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ในการ วางแผนฯ ให้เกิดการแปลงยุทธศาสตร์และหลักการบริหารที่ทันสมัยเป็น แผนงานและโครงการที่สนับสนุนการดำเนินการสู่ผลสัมฤทธิ์ที่คุ้มค่า มีประสิทธิภาพ และที่สนองความต้องการสาธารณะภายใต้การจัดการที่ดีมี วินัย ยุติธรรม และที่มีความสามารถในการแข่งขัน

แผนกลยุทธ์จะชี้นำผู้บริหารให้สามารถติดตามประเมินผลงานที่ได้ ดำเนินการตามแผนฯ ว่า ก่อเกิดผลกระทบตามที่คาดหวังหรือไม่เพียงไร และจะต้องมีการปรับปรุงส่วนใดของแผนฯ จึงจะมีการชี้นำการพัฒนาอย่างต่อเนื่องสอดรับกับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยแผนฯ จะเสนอแนะให้ผู้บริหารสามารถจับตาดูผลงานในรูปแบบที่เป็น “ดัชนี” การติดประเมินผล ทั้งนี้ แผนกลยุทธ์ยังสามารถนำแนวทางด้านการปรับองค์กร กลไก ในการเร่งรัดผลักดันกระบวนการพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและก่อเกิด การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้องค์กรสามารถอยู่รอดและแข่งขันได้ เป็นองค์กรผู้นำของสถานการณ์หรือกระแสที่เปลี่ยนแปลงได้ และหากองค์กรอยู่ในภาวะต้องถดถอยแผนฯ จะช่วยบรรเทาความเสียหายและ ทางออกที่เหมาะสมสู่แนวทางใหม่ที่ดีกว่าได้ (อุทิศ ขาวเธียร, 2549, น. 17-18)

สรุปได้ว่า แผนกลยุทธ์เกิดจากกระบวนการระดมสมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมีส่วนร่วมเป็นการ “คิดก่อนทำ” โดยยึดหลักการวิเคราะห์ให้ทราบสภาวะแวดล้อมให้ “รู้เขารู้เรา” เพื่อชี้แนะเป้าประสงค์ วิสัยทัศน์ พันธกิจและวัตถุประสงค์หลักของแผน

1.2) กระบวนการวางแผนกลยุทธ์

การวางแผนกลยุทธ์เป็นกระบวนการคิดก่อนทำ ที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักจากทุกฝ่ายจะมีส่วนร่วมในการวางแผน กระบวนการระดมสมองดังกล่าว ทำให้บุคลากรในองค์กร หรือในภาคี) เกิดความเข้าใจร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ (ลูกค้า) และยอมรับซึ่งกันและกัน ในการกำหนดเป้าประสงค์หลักของการพัฒนาที่สนองความต้องการของสาธารณะได้มากกว่า ยิ่งกว่านั้น กระบวนการดังกล่าวยังเกิดจากการหล่อหลอมแนวความคิดด้านการบริหารจัดการที่ทันสมัย เพื่อนำไปสู่แนวทางดำเนินงานที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเฉพาะอย่างยิ่ง องค์กรหรือภาคีการพัฒนาได้มีส่วนรับรู้การวิเคราะห์การ ศึกษาหาแนวทางที่เหมาะสม และเห็นพ้องต้องกันและพร้อมจะปฏิบัติงานร่วมกัน อันจะนำไปสู่การประสานงานที่มีความสอดคล้อง ส่งผลให้สามารถผลักดันภารกิจก่อเกิดการพัฒนาให้ก้าวไปข้างหน้า

องค์กรภาคีการพัฒนาที่ใช้กระบวนการวางแผนกลยุทธ์จะต้องมุ่งปรับกระบวนการทำงาน กระบวนทัศน์ และค่านิยมของบุคลากรในองค์กร (โดยผู้นำจะต้องเป็นตัวอย่างและมีการปรับค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กร หรือ ความเชื่อที่มีอยู่ให้เปิดรับการมีส่วนร่วมจากภาคีการพัฒนาอื่น ๆ มากขึ้น ตลอดจนมีการให้การศึกษาและเข้าใจประโยชน์ที่ได้จากการร่วมใจกัน ฯลฯ) ให้องค์กรภาคีการพัฒนามีพลังใจสนับสนุนพันธกิจและบทบาทหน้าที่ขององค์กร มี การปรับทัศนคติต่อการทำงานจากเดิมที่เป็น “แบบทางการ” ให้เปลี่ยนเป็น “แบบก้าวหน้า-ทำงานร่วมกันเป็นทีมอย่างมีกลยุทธ์” โดยบุคลากรจะเกิด ความผูกพันในกลุ่ม (ภาคีการพัฒนา) เกิดความตื่นตัว รวมทั้งเกิดความต้องการมีส่วนร่วมที่จะเสนอความคิดและให้ความร่วมมือ เพื่อให้การดำเนิน งานตามพันธกิจขององค์กร (ภาคีการพัฒนา) ให้เกิดผลสำเร็จได้ ส่งผลให้ องค์กรปรับเปลี่ยนสภาพไปสู่ “องค์กรเรียนรู้” ที่มีพลังร่วมจากการมีภาคี (แนวร่วม) ในการพัฒนาประเทศ โดยปกติแล้ว ก่อนนำแผนกลยุทธ์ไปใช้จำเป็นที่จะต้องมีการรับฟัง ความคิดเห็นของสาธารณะ เพื่อหวังผลทั้งด้านการประชาสัมพันธ์แผนฯ และ ผลความถูกต้องของข้อเสนอแนะที่ควรสะท้อนความต้องการของสาธารณะ ตลอดจนได้การยอมรับจากการมีส่วนร่วมจากภาคีและกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กลุ่มต่าง ๆ ในกระบวนการวางแผน อย่างไรก็ตาม ระดับความเข้มข้นของการฟังความคิดเห็นและการมี ส่วนร่วมจากสาธารณะ เป็นการดำเนินการที่ควรมีศิลปะการขยายผลอย่าง ค่อยเป็นค่อยไป และอย่างสอดรับกับระดับการเรียนรู้ของสังคมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของภาคีทุกฝ่ายในสังคมในการเรียนรู้ที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติ อย่างมีประโยชน์ร่วมกัน (ได้มากน้อยแค่ไหน) หากภาคีส่วนใหญ่ยังไม่เคยได้รับประสบการณ์การมีส่วนร่วมในการวางแผนฯ อาจเริ่มต้นจากการให้โอกาสระหว่างกัน เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ร่วมกำหนด ร่วมรับผิดชอบและเร่งรัดให้มีการเพิ่มขยายบทบาทการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ประสบการณ์ของทุกฝ่ายที่มีประสบการณ์ในการวางแผนร่วมกันแล้ว จะนำไปสู่ประโยชน์ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคีต่างๆ ให้มีมากขึ้นเป็นเงาตามตัว (อุทิศ ขาวเธียร, 2549 : 18-21)

สรุปได้ว่า กระบวนการวางแผนกลยุทธ์เป็นกระบวนการคิดก่อนทำ ที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักจากทุกฝ่ายจะมีส่วนร่วมในการวางแผน กระบวนการระดมสมอง ทำให้บุคลากรในองค์กร หรือในภาคี เกิดความเข้าใจร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ

1.3) องค์ประกอบหลักของแผนกลยุทธ์

โดยหลักการแล้ว แผนกลยุทธ์มีองค์ประกอบหลักเพื่อประโยชน์การ ชี้แนะแนวทางการบริหารอยู่ 3 ส่วนด้วยกัน กล่าวคือ

(1) องค์ประกอบหลักส่วน “เป้าประสงค์ร่วม” ส่วนเป้าประสงค์ ร่วมประกอบด้วยส่วนย่อยได้แก่ วิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์หลัก ของแผนฯ องค์ประกอบส่วนนี้ หากชัดเจนจะทำหน้าที่เสริมการประสาน งานแก่องค์กร และ/หรือเป็นส่วนการชี้นำ ซึ่งจะแสดงให้เห็นทิศทางของ การพัฒนาเป็น “วิสัยทัศน์” ที่องค์กรประสงค์ เป็นสิ่งพึงปรารถนาของการ พัฒนา (ที่สมเหตุสมผล) ทั้งนี้ ส่วน “พันธกิจ” จะชี้นำให้เกิดความชัดเจนใน บทบาทหน้าที่ที่สำคัญที่สุดที่องค์กรต้องทำอย่างมีบูรณาการภายใต้แผนฯ ส่วน “วัตถุประสงค์หลัก” เป็นเกณฑ์ที่ต้องบรรลุหรือระดับความสำเร็จ ผลกระทบ ผลลัพธ์: outcome) ที่ต้องถูกประเมินผลเพื่อเป็นหลักประกันว่าองค์กรได้ ดำเนินการตามแผนไปสู่ทิศทางที่ก่อให้เกิดวิสัยทัศน์ที่วาดหวังไว้ได้ อาจกล่าวได้ว่าเป้าประสงค์ร่วมที่องค์กรกำหนดขึ้น (โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วัตถุประสงค์หลักของแผนฯ) นี้เป็นสัญญาประชาคมที่องค์กรภาคีการ พัฒนาสัญญาว่าจะทำให้แก่ลูกค้าหรือสาธารณชนหากได้รับการสนับสนุนหรือ งบประมาณอย่างสมส่วน ระบบการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์จะกำหนดให้ องค์กรต้องมีสัญญาประชาคม โดยผู้บริหารขององค์กรต้องชี้แจงแก่คณะกรรมการนโยบายงบประมาณและต้องต่อรอง (public services agreement) จนได้วัตถุประสงค์หรือเกณฑ์ที่องค์กรต้องบรรลุ ทั้งนี้ องค์กรที่กำหนด วัตถุประสงค์ เป้าประสงค์) จะต้องเข้าใจว่าหากกำหนด (เป้า) วัตถุประสงค์ ไว้สูงเกินกว่าความสามารถของตน เพื่อหวังผลการสนับสนุน (ในรูปของงบ ประมาณ และ/หรือทรัพยากรอื่นใดก็ตาม) ก็อาจจะถูกถอดถอนความ สนับสนุนหรือความช่วยเหลือได้ เมื่อผู้สนับสนุนติดตามความก้าวหน้าของ งานแล้วรู้ว่า องค์กรไม่สามารถก้าวหน้าตามที่คาดหวัง (รับปาก) ได้ แต่ใน อีกด้านหนึ่ง หากองค์กรกำหนดเป้าประสงค์ไว้ต่ำไป (ไม่คุ้มค่าจ้าง) ก็ไม่อาจ ได้รับการสนับสนุนจากรัฐได้รัฐบาลอาจหาองค์กรรูปอื่น (หน่วยงานอื่นหรือ ภาคเอกชน) มาทำงานอย่างคุ้มค่าแทน ในทางปฏิบัติแล้ว ส่วนเป้าประสงค์ร่วมนี้เป็นส่วนกำหนดจุดมุ่งหมาย ร่วมที่แต่ละองค์กรต้องการไปให้ถึง และต้องชัดเจนเพียงพอที่จะแปรเป็น สัญญาประชาคมที่องค์กรจะต้องดำเนินการให้บรรลุในแต่ละปี (เพื่อการต่อรองด้านงบประมาณ) จุดมุ่งหมายร่วมนี้ควรเกิดจากการระดมสมองของ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้ได้เป้าประสงค์ที่เป็นเจตนาร่วมกันของผู้ที่มี ส่วนเกี่ยวข้องทุกกลุ่ม โดยการระดมสมองอย่างเป็นอิสระและทุกคนมีสิทธิ์ เท่าเทียมกัน นิยามขององค์ประกอบย่อยทั้ง 3 มีดังต่อไปนี้

(1.1) วิสัยทัศน์ (Vision) เป็นสิ่งพึงปรารถนาที่สมเหตุสมผล ต้องเป็นวิสัยทัศน์ที่สมเหตุสมผล เป็นภาพหมายของความสำเร็จที่องค์กร ภาคีการพัฒนาคาดหวังและวาดหวังว่าจะได้เห็นในอนาคต (อาจเป็น 10 15 - 20 ปีข้างหน้า) เมื่อภาคีการพัฒนาทุกฝ่ายปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์นี้ โดยปกติวิสัยทัศน์ควรระบุทิศทางการพัฒนาและภาพหมายของผลสัมฤทธิ์ (ภาพของผลสำเร็จเป็นรูปแบบที่ชัดเจนอย่างกว้าง ๆ ไม่ต้อง (ไม่สามารถ มีรายละเอียด) หรือผลกระทบที่ลูกค้าหรือประชาชนกลุ่มเป้าหมายจะได้รับ และภาพผลผลิตจากการพัฒนาองค์กรในทิศทางที่จะเกิดสมรรถนะแก่การผลิต และการบริการแก่กลุ่มเป้าหมาย (กลุ่มประชาชน) นั้น ๆ นอกจากนี้วิสัย ทัศน์ยังอาจมีภาพหมายผลกระทบที่ต้องกำหนดขึ้นอย่างท้าทายที่จะเกิดแก่ สังคม เนื่องจากผลสำเร็จอย่างต่อเนื่องขององค์กรด้วยวิสัยทัศน์จึงมิใช่การ คาดการณ์แนวโน้ม แต่เป็นการตั้งประเด็นชี้นำให้เห็นผลกระทบที่ดีที่สุด ที่องค์กร/ภาคีการพัฒนาสามารถจะทำให้สังคมได้ในระยะยาว อันเป็น เจตนาที่มีความท้าทายต่อความสามารถและการใช้สมรรถนะขององค์กร อย่างเต็มที่แฝงอยู่

(1.2) พันธกิจ (mission) เป็นสิ่งที่ต้องทำ ไม่ทำไม่ได้ เป็น เสมือนปฏิญญาและ/หรือคำสาบานก็ว่าได้) เพื่อไปสู่วิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ เป็นบทบาท หน้าที่ที่สำคัญที่สุด (ที่องค์กรต้องยึดเป็นหลักในการดำรงอยู่ ขององค์กร) พันธกิจจึงให้ความกระจ่างในแง่ของแนวทาง (ที่เป็นเงื่อนไขหลัก) แก่การปฏิบัติที่ต้องทำอย่างมีบูรณาการของภารกิจหลัก ๆ ขององค์กรเพื่อไปสู่ วิสัยทัศน์ และหากองค์กรไม่ทำพันธกิจแล้ว วิสัยทัศน์ที่มุ่งหวังก็ไม่เป็นไป ตามทิศทางที่กำหนด สาระสำคัญของพันธกิจ (mission statement) ควรกำหนดเป็นแนวทิศทางปฏิบัติหลักเพียงหนึ่งเดียวให้มีความหมายทางด้านการชี้นำ ปฏิบัติอย่างมีบูรณาการและเป็นแนวทางที่กระชับและชัดเจน ไม่ยาวเกิน และไม่สั้นจนขาดความชัดเจนด้านการปฏิบัติหลัก ในทางปฏิบัติ เมื่อยกร่าง เป็นแผนฯ องค์กรอาจจะแบ่งย่อยพันธกิจเป็นสาระชี้นำการปฏิบัติแต่ละด้าน เพื่อความชัดเจน แต่สาระสำคัญของพันธกิจในรูปของสาระร่วมต้องมี (เปรียบ เสมือนการทานขนมรวมมิตร หากจะได้รสชาติของรวมมิตรต้องทานรวม (อย่างมีบูรณาการ) แต่หากจะต้องชี้แจงว่ามีอะไรบางเป็นอย่าง ๆ ก็ทำได้แต่หากทานทีละอย่างจะไม่เข้าใจรสชาติของรวมมิตรแน่นอน) ดังนั้น หากแยกกำหนดพันธกิจเป็นข้อ ๆ ก็ไม่ได้ประเด็นนำเป็นทิศทางพันธกิจที่ถูกต้องเช่นกัน อย่างไรก็ตามในแผนฯสามารถนำเสนอรายละเอียดของ พันธกิจเป็นเนื้อหาการบรรยายเป็นรายละเอียดเพิ่มเติมที่ระบุกิจการหลักด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นแต่ละประเภทกิจการหรือเป็นแต่ละหัวข้อได้ พันธกิจยังอาจครอบคลุมเงื่อนไขหลักที่องค์กรต้องทำเพื่อปรับปรุงสมรรถนะของตนให้สามารถประกอบการเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ การทำพันธกิจนั้น องค์กรต้องทุ่มเททั้งกายและใจ แผนกลยุทธ์จึงอาจต้อง ชี้แนะเงื่อนไข ค่านิยม หลักที่องค์กรและสมาชิกขององค์กรสามารถใช้ เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวให้เกิดพลังร่วมด้านจิตใจที่มุ่งมั่นให้ทำตามพันธกิจกระทั่งสำเร็จ คนไทยเราแต่เดิมมามีความเป็นอยู่ที่ร่ำรวยทางทรัพยากร ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว ทำให้วัฒนธรรมพันธกิจไม่จำเป็น ไม่ต้องมีพันธกิจ เพราะไม่ต้องเอาเป็นเอาตายต่อการกินอยู่ เรื่องอดตายไม่ค่อยมีใครห่วง แต่วัฒนธรรมพันธกิจเกิดในประเทศที่เจ้าของความรู้การวางแผนกลยุทธ์อยู่ ภายใต้สภาวะแวดล้อมบีบบังคับให้ต้องทำการอย่างมีพันธกิจ เป็นเงื่อนไข การอยู่รอด เมื่อถึงหน้าเก็บเกี่ยวหน้าล่าสัตว์ต้องออกไปล่า ถึงแม้ว่าจะ อันตรายแม้จะเจ็บป่วยก็ต้องทำไม่ทำไม่ได้ เพราะเมื่อหน้าหนาวมาเยือนจะอดตาย เนื่องจากวัฒนธรรมเบื้องหลังแตกต่างกันนี้เอง หน่วยงานจึง วางแผนกลยุทธ์แบบไทย ๆ ขาดความผูกมัด ไม่ชี้นำอย่างจริงจัง แต่กลับ เสนอแนะอย่างรอมชอม ไม่กำหนดเป้าประสงค์อย่างท้าทาย ทำให้การชี้นำ ขาดความเป็นแผนกลยุทธ์ที่มีพันธกิจอย่างแท้จริง วัฒนธรรมองค์กรที่เกิดจากค่านิยมหลัก (core value) ของ บุคลากรส่วนใหญ่ในองค์กร ซึ่งจะเกิดได้จากการปลูกฝังความเชื่อและศรัทธา ปัจจัยที่สำคัญในกระบวนการปลูกฝังค่านิยมประกอบด้วย การชี้นำและการ ทำตัวอย่าง โดยผู้นำองค์กรเองต้องมุ่งมั่นในการทำงานตามพันธกิจอย่างสุด กำลัง จนสามารถเปลี่ยนแปลงท่าทีการยอมรับของสังคมให้ยึดมั่นในพันธกิจกระทั่งกลายเป็นวัฒนธรรมองค์กรใหม่ ดังนั้น องค์กรแบบไทย ๆ จึงอาจต้องอาศัยเวลาในการดำเนินการวางแผนกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพมีพันธกิจ ที่เป็นเงื่อนไขสุดยอดที่ทุกคนต้องมุ่งมั่นทำให้ได้อาจกล่าวได้ว่า พันธกิจเป็นเงื่อนไขหลักที่สำคัญที่สุด (altimatum commitment) ที่องค์กรต้องปฏิบัติให้สำเร็จให้ได้ เป็นธรรมนูญของการดำเนินงานทั้งหมดขององค์กร โดยพันธกิจอาจจะระบุทั้งเงื่อนไขสำคัญ ยิ่งยวดที่ต้องทำ ทำให้ใครแค่ไหน และควรทำอย่างไรให้ถูกต้องตามค่านิยม ที่เหมาะสม และเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องดำเนินการตามอย่างสุดกำลังให้ได้ วิสัยทัศน์และพันธกิจเป็นประเด็นชี้นำการประสานการพัฒนา ขององค์กรเพื่อไปสู่ทิศทางการพัฒนา ซึ่งประเด็นดังกล่าวอาจยาว และ/หรือ ประกอบด้วยข้อความหลายประโยค อาจทำให้ไม่สามารถจำรายละเอียดได้ ครบในเวลาใช้กล่าวอ้างอิง ดังนั้น ผู้บริหารหลายท่าน

จึงมักใช้ศิลปะทาง ภาษาและจิตวิทยาการบริหาร ย่อเอาใจความของวิสัยทัศน์และพันธกิจออกมาเป็น “คำขวัญ” เพื่อคนในองค์กรจำและยึดเป็นหลักการปฏิบัติและ ประสานงานได้ แต่ต้องเข้าใจว่าคำขวัญเหล่านั้นเป็นเพียงสิ่งเตือนความจำ ให้นึกถึงวิสัยทัศน์และพันธกิจ มิใช่สิ่งทดแทนวิสัยทัศน์และพันธกิจแต่อย่างไร ดังนั้น ก่อนที่องค์กรจะมีคำขวัญเชิงกลยุทธ์ ควรจะต้องมีสาระชี้นำทั้งด้านวิสัยทัศน์และพันธกิจที่ชัดเจนก่อน และนำสาระชี้นำดังกล่าวไปกลั่นเป็น คำขวัญที่สอดรับกับสาระการชี้นำ (ของวิสัยทัศน์และพันธกิจ) ภายหลัง

(1.3) วัตถุประสงค์หลักของแผน (goals) เป็นการแปลงวิสัยทัศน์และพันธกิจมาเป็นเกณฑ์ที่จะต้องบรรลุในช่วงของแผนฯ วัตถุประสงค์ หลักของแผนฯ เป็น “ผลกระทบ” ที่มุ่งหวังจะได้ (Outcomes) จากการ พัฒนายุทธศาสตร์ ยุทธวิธี (แผนงานโครงการ) ต่าง ๆ ของแผนฯ โดยสามารถ วัดตรวจสอบได้จากการประเมินผล และหากประเมินได้ว่า การพัฒนาบรรลุเกณฑ์ที่กำหนดตามวัตถุประสงค์หลักก็อาจสรุปได้ว่า การพัฒนาเป็นไป ทิศทางที่วิสัยทัศน์และภายใต้เงื่อนไขที่พันธกิจได้กำหนดไว้วัตถุประสงค์หลักของแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจนจะสามารถแบ่งเป็น เกณฑ์ที่จะต้องบรรลุในแต่ละปีได้ (ภายหลัง) เพื่อจะใช้เป็นเป้าหมายที่ต้อง บรรลุในแต่ละปีงบประมาณ อันจะเป็นส่วนชี้นำให้องค์กรสามารถกำหนด สัญญาประชาคม (PSA) ในกระบวนการด้านงบประมาณ ซึ่งทำให้ประชาช ทราบชัดเจนว่า งบประมาณที่องค์กรได้รับนั้น องค์กรจะนำไปพัฒนาและจะทำให้ประชาชนได้รับบริการอะไร แค่ไหน คุณภาพระดับใดคุ้มค่าหรือไม่ และแข่งขันการให้บริการกับภาคส่วนอื่นได้เพียงใด หากวัตถุประสงค์หลัก ของแผนฯ สนองตรงต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ประชาชน หรือสาธารณะก็จะช่วยกันให้การสนับสนุนต่อหน่วยงานในการดำเนินการ ตามแผนฯ ตามงบประมาณที่ขอได้ ระบบงบประมาณก็จะมีประสิทธิภาพ สามารถจัดสรรอย่างสนองความต้องการสาธารณะทั้งระยะยาวและระยะ สั้นได้อย่างแท้จริง

แนวคิดการปฏิรูปการบริหารในปัจจุบันเน้นตามหลักวิชาการที่ มุ่งให้บริการและ/หรือการผลิต) มีความคุ้มค่าด้านงบประมาณ (การเงิน การพัฒนาการบริหารจัดการที่ดี การสนองความต้องการสาธารณะ และการ พัฒนาสมรรถนะการแข่งขันขององค์กรเอง ดังนั้น จำเป็นที่กระบวนการ วางแผนต้องมีการตรวจสอบว่า วัตถุประสงค์หลักที่กำหนดแล้วสอดรับกับแนว (นโยบาย) ทางวิชาการดังกล่าวหรือไม่เช่นกัน หากจะเทียบแผนกลยุทธ์กับแผนที่วางตามเทคนิคแบบเดิม (แผนเฉพาะและสหสาขา และแผนสมบูรณ์แบบ) ส่วนเป้าประสงค์ร่วมขอ แผนกลยุทธ์นี้อาจจะเปรียบเสมือนส่วนนโยบายและเป้าหมายหลักของแผนแบบเดิม ๆ แต่ต่างกันที่ส่วนนโยบายตามแผนเดิมเป็นประเด็นชี้นำที่กำหนดจากผู้มีอำนาจหรือฝ่ายบริหารมอบหมายและกำหนดให้ฝ่ายปฏิบัติการ ดำเนินการตาม แต่ส่วนเป้าประสงค์ร่วมของแผนกลยุทธ์เป็นการระดม สมองของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับภาคีการพัฒนาทั้งหมด เป้าประสงค์ที่ กำหนดเกิดจากการพิจารณาร่วมกัน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างยอมรับร่วม กันได้ในระดับหนึ่ง จึงควรมีผลทางด้านการประสานงานขององค์กรมากกว่า

(2) องค์ประกอบหลักด้าน “ทางเลือกการดำเนินการ” (ยุทธศาสตร์ และยุทธวิธี หรือกลยุทธ์ กลวิธีที่เหมาะสม) ทางเลือกการดำเนินการได้แก่ ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีที่กำหนดอย่างชัดเจน ขึ้นเป็นกรอบความคิดที่ชี้นำทางแก่การปฏิบัติการหลักของแผนฯ ว่า แนวทาง ที่เหมาะสมเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์หลักของแผนฯ มีอย่างไรบ้าง กรอบ แนวคิดดังกล่าวกำหนดจากการผนวกประเด็นนำที่ได้จากการวิเคราะห์ และ การจัดลำดับความสำคัญ) ของสภาวะแวดล้อม ทั้งด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ความชัดเจนของยุทธศาสตร์ขึ้นอยู่กับความชัดเจนและ ประสิทธิภาพของ

การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมเป็นสำคัญ หากการกำหนด SWOT ไม่ชัดเจน ยุทธศาสตร์จะเป็นกรอบชี้นำที่กว้างเกินเหมาะสม ทำให้ กำหนดแผนงาน โครงการไม่มีประสิทธิภาพ ไม่ชัด (ไม่เป็นลู่วิ่งที่นำไปสู่ เส้นชัย แต่เป็นทุ่งกว้างที่วิ่งในทุ่งอาจหลงทิศทางได้) การปฏิบัติตามโครงการ อาจเสียเวลาต้องแก้ไขปัญหา เนื่องจากมิได้วิเคราะห์ไว้อย่างชัดเจน ในการ วิเคราะห์สภาวะแวดล้อม) จึงกล่าวได้ว่า ยุทธศาสตร์เป็นทางเลือกที่ เหมาะสมเพียงไร ขึ้นอยู่กับผลการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมขององค์กร แนวทางชี้นำที่เหมาะสมนี้จึงใช้สภาวะที่มีอยู่เป็นบรรทัดฐาน เป็นการใช้ข้อ ได้เปรียบของสภาวะแวดล้อมที่มีอยู่ ในขณะเดียวกัน ไม่ฝืนข้อจำกัดหรือไม่ ขัดแย้งกับสภาวะแวดล้อมที่เป็นจริงเช่นกัน และยุทธศาสตร์ยังคำนึงถึง ความสอดรับกับพันธกิจขององค์กรด้วย โดยสาระของกรอบชี้นำการปฏิบัติ ดังกล่าวไม่ควรขัดแย้งกับพันธกิจของแผนฯในทางปฏิบัติ การยกร่างยุทธศาสตร์นอกเหนือจากประเด็นที่ เทคนิคที่ได้จากผลการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมแล้ว ยังต้องเสริมความแหลมคมของยุทธศาสตร์โดยแต่งเติม “ความคิด” ที่เป็นความคิดริเริ่ม ความ คิดจากหลักการทางวิชาการ ความรู้ในการบริหารที่ทันสมัย อาทิ แนว Balance Scorecard เป็นต้น) ความคิดจากความเข้าใจการเมืองภายนอ ภายใน ตลอดจนความคิดจากประสบการณ์และความชำนาญอีกด้วยทั้ง ยุทธศาสตร์ที่แหลมคมจะช่วยผู้บริหารให้ลดความเสี่ยงและเพิ่มประสิทธิภา การบริหารจัดการขององค์กร และเสริมความเป็นไปได้ของการดำเนินการให้ บรรลุเป้าประสงค์มากขึ้น องค์ประกอบหลักของทางเลือกที่เหมาะสมนี้ สามารถกำหนดเป็นแผน งาน/โครงการสำหรับแผนระดับปฏิบัติการที่แบ่งสรรแนวทางดำเนินงานและ งบประมาณเป็นช่วง 1 - 3 ปี ทั้งนี้ แผนกลยุทธ์ระดับชาติและแผนระดับ กระทรวงส่วนใหญ่จะระบุทางเลือกเป็นเพียงกลยุทธ์หลักและแนวทางการ พัฒนา (หรือแนวคิดเบื้องต้นแผนงาน/โครงการพัฒนาที่สำคัญ) เท่านั้นดังกล่าวแล้วว่า องค์ประกอบส่วนนี้จะต้องอาศัยข้อมูลและการ วิเคราะห์สภาวะแวดล้อม (SWOT) เป็นหลักในการกำหนดและนำเสนอ ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี ทั้งนี้ การชี้แนะดังกล่าวต้องมีความชัดเจนและมีการจัด ลำดับความสำคัญของแต่ละยุทธศาสตร์ด้วย เพื่อให้การปฏิบัติตามแผนเป็น ไปอย่างมีลำดับความสำคัญ ไม่สับสนในภาวะที่มีทรัพยากรสนับสนุนจำกัด ทำให้ลดความเสี่ยงและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานตามแผน โดยทั่วไปแล้ว ยุทธศาสตร์ที่เกิดจากการชี้นำของสภาวะแวดล้อมที่มีลำดับ ความสำคัญมากกว่า ย่อมสำคัญมากกว่ายุทธศาสตร์ที่เกิดจากการชี้ นำของ สภาวะแวดล้อมที่มีความสำคัญน้อยกว่า ผลจากการจัดลำดับความสำคัญของยุทธศาสตร์จะสามารถนำมา เปรียบเทียบหาความสัมพันธ์ระหว่างยุทธศาสตร์ที่ระบุให้เห็นได้ว่ายุทธศาสตร์นั้นมีผลต่อความอยู่รอดและความสามารถในการแข่งขันของ องค์กรแค่ไหน เพียงไร เมื่อเทียบกับยุทธศาสตร์อื่น ๆ ของแผนฯ โดยปกติ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างยุทธศาสตร์จะปรากฏในรูปของ “ผังแสดงความสัมพันธ์ยุทธศาสตร์ของแผนฯ” (Strategy map) ซึ่งอาจ เรียกได้ว่าเป็น “แผนที่เชิงยุทธศาสตร์” ของแผน แผนที่นี้จะช่วยชี้แนะแนว ทางหลักและกระบวนทัศน์หลักใหม่ ๆ แก่การดำเนินงานตามแผนได้ ทั้งนี้ กล่าวได้ว่า ผังแสดงความสัมพันธ์ยุทธศาสตร์เป็นผังแสดงความสัมพันธ์ ของการดำเนินการหลักที่แสดงให้เห็นกระบวนการที่ยุทธศาสตร์ต่าง ๆ เกื้อหนุนกันสร้างมูลค่าเพิ่มจนบรรลุมูลค่าสูงสุดที่ตั้งเป้าหมายไว้ใน วัตถุประสงค์หลักและพันธกิจของแผน

(3) องค์ประกอบหลักด้าน “เครื่องมือ-กลไกเร่งรัดการพัฒนา” เหตุผลหนึ่งที่ต้องมีแผน ก็เพื่อการเร่งรัดการดำเนินการกระบวนพัฒนา การวางแผนฯ สามารถชี้แนะแนวทางการเร่งรัดกระบวนการดำเนินงานได้ โดยนำเสนอเครื่องมือที่ช่วยชี้นำแนวทางของการดำเนินการที่เหมาะสมให้แก่ ผู้บริหารในรูปแบบของแนวทาง “การปรับกระบวนการทำงาน” ขององค์กร และกลไกการทำงานขององค์กร การปรับปรุงระเบียบ ตลอดจนค่านิยมและ วัฒนธรรมความเชื่อภายในองค์กร

ให้สนับสนุนแผนงานโครงการที่กำหนดแล้ว การชี้แนะส่วนของแผน จึงครอบคลุมแนวทางการปรับระบบการทำงาน และโครงสร้างองค์กร ระเบียบ กฎการปฏิบัติงาน และวัฒนธรรมขององค์กร เพื่อการเร่งรัดการดำเนินงานตามแผนฯ ที่จะเพิ่มประสิทธิผลของยุทธศาสตร์ และยุทธวิธีที่ได้กำหนดการปรับองค์กรเป็นขั้นตอนที่นำผลจากการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม ขององค์กรมาพิจารณาให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น ในรูปของปัจจัยเสริมแล ปัจจัยถ่วงที่องค์กรต้องเผชิญในการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์และยุท(แผนงาน/โครงการ) ไปสู่วัตถุประสงค์หลักของแผน เพื่อการกำหนดแนวทาง ชี้แนะการปรับบทบาทและระบบกลไก ตลอดจนโครงสร้างขององค์กรรวมถึงการกำหนดหลักเกณฑ์และระเบียบของการดำเนินการตามแผน แผนกลยุทธ์ส่วนนี้จะชี้แนะแนวทางด้านการติดตามประเมินผลการ พัฒนาของแผนด้วย เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของการดำเนินการ ตามแผน กับสภาพแวดล้อม และเพื่อปรับเปลี่ยนแผนฯ ให้คล่องตัว สอดรับกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง เป็นการนำอย่างต่อเนื่อง โดยจะกำหนดตัวชี้วัดเป็นการตรวจสอบว่า แผนกลยุทธ์ในแต่ละขั้นตอนเป็นไปตาม ที่กำหนดหรือไม่ และถ้ามีความลักลั่นระหว่างแผนที่กำหนดกับข้อเท็จจริง ก็จำเป็นต้องมีการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้มาตรการที่มุ่งสู่เป้าหมายนั้น สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง อันเป็นการเพิ่มประสิทธิผลและความคล่องตัวของแผนฯ (อุทิศ ขาวเธียร, 2549 : 33-42)

ภาพ 5 แสดงแนวทางการพัฒนาแผน (2564)

1.4) นิยามของแผนทั้ง 3 ระดับ

(1) แผนระดับที่ 1 คือ ยุทธศาสตร์ชาติ เป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 65

(2) แผนระดับที่ 2 ประกอบด้วย (1) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ คือ แผนแม่บทเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ (ตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ. ศ. 2560 มาตรา 3) โดยจะเป็นแผนที่กำหนดประเด็นการพัฒนาในลักษณะที่มี

การบูรณาการ และเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติด้านที่เกี่ยวข้อง และประเด็นการพัฒนาจะไม่มีความซ้ำซ้อนกัน ระหว่างแผนแม่บทฯ เพื่อให้ส่วนราชการสามารถนำแผนแม่บทฯ ไปใช้ในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และป้องกันการเกิดความสับสน (2) แผนการปฏิรูปประเทศ คือ แผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ (ตามพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560) โดยจะเป็น แผนที่มุ่งเน้นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขประเด็นปัญหาและอุปสรรคเร่งด่วนเชิงโครงสร้าง วิธีและ กระบวนการ หรือ กลไก หรือ กฎระเบียบ เพื่อให้รากฐานการพัฒนามีความมั่นคง เหมาะสม และสมควร กับบริบทประเทศ และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีความพร้อมร่วมขับเคลื่อนประเทศให้บรรลุเป้าหมายและ วิสัยทัศน์ตามยุทธศาสตร์ชาติ (3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คือ แผนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่องในแต่ละช่วงระยะเวลา 4 ปี (ตามพระราชบัญญัติ สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2561 มาตรา 14) โดยต้องสอดคล้องกับแนวนโยบายแห่งรัฐ ยุทธศาสตร์ชาติ สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมทั้งของประเทศและของโลก ทิศทางการพัฒนา ประเทศที่เหมาะสม ทั้งนี้ แผนพัฒนาฯ จะเป็นแผนชี้นำ (Indicative Plan) เรื่องของประเด็นยุทธศาสตร์ชาติที่จะต้องให้ความสำคัญในห้วง 5 ปีนั้น ๆ และ (4) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ คือ นโยบายและแผนตามกฎหมายว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2559 มาตรา 13) เพื่อเป็นแผนหลักของชาติที่เป็นกรอบทิศทาง การดำเนินการป้องกัน แจ้งเตือน แก้ไข หรือระงับยับยั้งภัยคุกคามเพื่อธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงแห่งชาติ

(3) แผนระดับที่ 3 คือ แผนที่จัดทำขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐ เพื่อถ่ายทอด เป้าหมายและประเด็นการพัฒนาของแผนระดับที่ 1 และแผนระดับที่ 2 ไปสู่การปฏิบัติ หรือจัดทำขึ้นตามพันธกรณีหรืออนุสัญญาระหว่างประเทศ ประกอบด้วย (1) แผนปฏิบัติการด้านแผนการพัฒนาเชิงประเด็น ที่ไม่ใช่การดำเนินการที่มีลักษณะเป็นภารกิจปกติ และมีการบูรณาการระหว่าง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากกว่า 1 กระทรวงหรือเทียบเท่า หรือหน่วยงานขึ้นตรงต่อในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรีขึ้นไป (ไม่นับรวมแผนปฏิบัติการหรือแผนอื่น ๆ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแผนสำหรับ การดำเนินงานต่าง ๆ ภายในหน่วยงาน) และ (2) แผนปฏิบัติราชการราย 5 ปี และรายปี เป็นแผนของ ส่วนราชการระดับกระทรวงหรือเทียบเท่าและระดับอื่น ๆ ตามบทบัญญัติพระราชกฤษฎีกาว่าด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 ที่กำหนดให้ทุก หน่วยงานของรัฐต้องจัดทำแผนปฏิบัติราชการระยะ 5 ปี และแผนรายปี โดยแผนปฏิบัติราชการจะเป็นแผน ระดับที่ 3หลักในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ แผนระดับที่ 2 นโยบายรัฐบาล และแผนระดับที่ 3 ที่เกี่ยวข้อง ไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม และ (3) แผนอื่น ๆ คือ แผนระดับที่ 3 อื่น ๆ ของหน่วยงานของรัฐที่มีกฎหมายระบุให้ใช้ชื่อนั้น ๆ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

สรุปได้ว่า องค์ประกอบหลักของแผนกลยุทธ์ ประกอบด้วย เป้าประสงค์ร่วม วิสัยทัศน์ พันธกิจและวัตถุประสงค์หลัก โดยแผนพัฒนาประเทศ พ.ศ.2564 จะมีการแบ่งระดับดังนี้ แผนระดับที่ 1 คือ ยุทธศาสตร์ชาติ แผนระดับที่ 2 ประกอบด้วย (1) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนระดับที่ 3 คือ แผนที่จัดทำขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐ เพื่อถ่ายทอดเป้าหมายและประเด็นการพัฒนาของแผนระดับที่ 1 และแผนระดับที่ 2 ไปสู่การปฏิบัติหรือจัดทำขึ้นตามพันธกรณีหรืออนุสัญญาระหว่างประเทศ

1.5) การเตรียมการวางแผนและกำหนดแนวทางการดำเนินงานวางแผน

การเตรียมการวางแผนเป็นการหารือกันระหว่างบุคลากรที่ต้องรับ ภาระหลักของการประสาน การดำเนินงานวางแผน และผู้บริหารระดับต่าง ๆ เพื่อกำหนดแนวทางและเลือกประยุกต์เทคนิควิธีการ ตลอดจนแนวคิดหลัก การที่จะใช้ประกอบการวางแผนที่สอดคล้องกับความต้องการขององค์กร เจ้าของแผน โดยอาจจะหารือเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ

(1) การหารือสถานะองค์กรหรือภาคีการพัฒนา คณะทำงานต้อง ทำความเข้าใจว่าแผนนี้จะเป็นเครื่องมือของการบริหารของใคร ภาคีการ พัฒนาหรือเจ้าของแผนเป็นใครบ้าง และคุณลักษณะของแผนที่องค์กรควร มุ่งหวังได้ เป็นการวางขอบข่ายของงาน (ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนให้ทราบ ว่าจะต้องมีการประสานชี้นำที่) กว้างขวางขนาดไหน แค่ไหน จำเป็นที่จะต้องเข้าใจภาคีการพัฒนาที่แท้จริงของแผน เพราะกลุ่มผู้ ต้องร่วมกันรับผิดชอบและมีบทบาทร่วมกันในการพัฒนาอาจจะเปลี่ยนแปลง ได้ในแต่ช่วง แต่ละระดับของการพัฒนา ตัวอย่างเช่น ภาคีการพัฒนา (ประชาคมที่ต้องร่วมกันพัฒนาประเทศ) ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 เป็นเบญจภาคี (ภาคีภาครัฐ ภาคีนักวิชาการ ภาคีสื่อมวลชน ภาคีองค์กรอิสระ และภาคประชาชน) ในช่วงแผนฯ 10 ภาคี การพัฒนาจะเพิ่มองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีบทบาทและความสนใจต่างจาก ภาคีภาครัฐเดิมตามรัฐธรรมนูญใหม่ การหารือจำเป็นต้องพิจารณาว่า องค์กรและ/หรือภาคีการพัฒนาอยู่ ในภาวะที่สามารถใช้แผนที่มีคุณลักษณะใด โดยองค์กรมุ่งหวังให้แผนช่วยยก ฐานะขององค์กรมากน้อยแค่ไหน (จะต้องพิจารณาว่า องค์กรอยู่ในภาวะ ต้องเอาตัวรอดเท่านั้น หรือภาวะที่สามารถแข่งขันได้ หรือภาวการณ์จะเป็น ผู้นำในวงการได้ ฯลฯ) และแผนตามคุณลักษณะดังกล่าวควรมีขั้นตอนหลักการวางแผนเช่นใดบ้าง เกี่ยวข้องกับการบริหารและหรือการพัฒนาระดับใด ในวงการ (ทั้งนี้ขั้นตอนการวางแผนขององค์กรที่มีภาวะต่างกันจะแตกต่าง กันด้วย เพราะแผนเป็นเครื่องมือของผู้บริหารและจำเป็นต้องมีการกำหนด ตามความเหมาะสมของการบริหารแต่ละระดับ แต่ละยุค ทั้งนี้จะต้องคำนึงว่า ระยะเวลาการวางแผนที่เหมาะสมควรเป็นแผนชี้นำกี่ปี (ฯลฯ) ด้วย ฐานะ ขององค์กรและ/หรือภาคีการพัฒนาสามารถจำแนกได้อย่างหยาบ ๆ ดังนี้ คือ

(1.1) องค์กรหรือภาคีการพัฒนา (หรือประชาคม สังคม) ที่อยู่ ในภาวะที่ย่ำแย่ (โดยทั่วไปเป็นองค์กรที่ขาดสมรรถนะการเรียนรู้ ไม่มีเครื่องมือ หรือแผนที่ดีช่วยกำกับการบริหาร) ย่อมต้องการแผนที่มีคุณลักษณะเพียง ช่วยให้องค์กร “อยู่รอด” ก่อน โดยขั้นตอนการวางแผนอาจจะต้องเน้นการ เรียนรู้สภาวะแวดล้อมว่าเลวร้ายแค่ไหน และควรจะทำอะไรได้บ้างเพื่ออยู่รอดสำหรับองค์กรที่อยู่ในภาวะปกติโดยทั่วไปในวงการย่อม ต้องการแผนที่มีคุณลักษณะช่วยให้องค์กรสามารถ “ทำดีกว่าเดิม” และ ขยายกิจกรรมได้ สามารถแข่งขันได้ องค์กรระดับนี้ (หน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่ในปัจจุบันอาจจะอยู่ในภาวะนี้) มักจะวางแผนกลยุทธ์โดยวิเคราะห์ สภาวะแวดล้อมให้รู้เขารู้เราแล้วก็กำหนดเป้าประสงค์สูงสุดที่องค์กร สามารถทำได้ ตลอดจนกำหนดทางเลือกและแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมที่สุด ไปสู่ผลสัมฤทธิ์ที่องค์กรจะพัฒนาให้ดีกว่าเดิมได้

(1.2) ส่วนองค์กรที่อยู่แนวหน้าของวงการย่อมต้องการแผน กลยุทธ์ที่มีคุณลักษณะชี้นำให้ตนเองเป็นหนึ่ง และสามารถ “ทำดีที่สุด” ได้ องค์กรเช่นนี้จะวางแผนกลยุทธ์โดยกำหนดเป้าประสงค์ระดับสุดยอด แล้ว วิเคราะห์สภาวะแวดล้อมของหนทางสู่จุดสุดยอดดังกล่าวเพื่อกำหนด แนวทางการเร่งรุกไปสู่จุดหมายที่ดีที่สุดตามเจตนาที่วางไว้ความเข้าใจสถานะและฐานะขององค์กรจะช่วยให้ไม่เพียง กำหนดคุณลักษณะของแผนที่องค์กรมุ่งหวังจะได้เท่านั้น แต่ยังจะช่วย

ให้องค์กรกำหนดพันธกิจสมมุติ และขั้นตอนการวางแผนที่สอดรับกับสถานะ และความต้องการขององค์กรอีกด้วย

(2) การหารือถึงขอบข่ายงาน ที่แผนต้องเกี่ยวข้องด้วย ทั้งทางด้านวิชาการ และด้านการปฏิบัติการ ตามวัตถุประสงค์หลัก/รอง ขององค์กร ที่การทำแผนต้องคำนึงถึงเป็นเบื้องต้น วิทยากรกระบวนการ และผู้บริหารต้องพิจารณาว่า แผนที่จะวางนั้นมีขอบข่ายงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะจาก (แผนและนโยบาย) เบื้องบนหรือไม่ประการใดบ้าง จะใช้แผน เพื่อส่งเสริมและ/หรือปรับแก้สภาวะแวดล้อม และ/หรือเพื่อการบริการแก่ ประชาชนและสังคมกลุ่มใด และลูกค้าเหล่านั้นต้องการอะไร (ใครเป็นลูกค้า สำคัญ มีใครบ้าง กี่ประเภท) ตลอดจนควรจะมีเงื่อนไขทางวิชาการด้านการ บริหารจัดการด้านใดที่เป็น “หลักการของสาขา/วิชาชีพ” ต้องอ้างอิงถึง และ/หรือมีข้อจำกัดอะไรบ้างที่ต้องยึดถือ (ลูกค้าที่สำคัญต้องการอะไร และ องค์กรต้องทำอะไรเป็นหลัก และต้องทำอย่างไร) จึงจะสนองความต้องการ จากทุกฝ่ายได้อย่างมีบูรณาการ ทั้งนี้ สาระชี้นำของการกำหนดพันธกิจสมมุตินั้นสามารถกำหนดโดย ใช้ข้อมูลหรือสาระชี้นำจาก

(2.1) ภารกิจหลักที่องค์กรต้องทำตามนัยทางกฎหมายและหลักการที่ถูกต้อง

(2.2) ภารกิจหลักที่คาดว่า องค์กรจะได้รับมอบหมายจากผู้บริหาร ที่มีอำนาจตามกฎหมายตลอด

(2.3) ภารกิจหลักที่สาธารณะมุ่งหมายจะให้องค์กรต้องทำ พันธกิจนี้จะเป็นเงื่อนไข (จุดยืนการพัฒนา) เบื้องต้นขององค์กร ให้ทราบว่า ในช่วง 3 ถึง 5 ปีข้างหน้า (ที่ยังจะเรียกได้ว่าเป็นช่วงเวลาสมัย ปัจจุบัน) องค์กรต้องทำอะไรบ้างเป็นหลักและเป็นหน้าที่ที่องค์กรจะต้อง พยายามช่วยกันสร้างเครื่องมือชี้นำการดำเนินการ หรือแผนกลยุทธ์มาช่วย การบริหารให้บรรลุเงื่อนไขดังกล่าว การเตรียมการในขั้นนี้จึงเป็นการตั้ง “โจทย์และขอบข่าย” การวางแผนที่ชัดเจนว่า (โจทย์) การพัฒนามีขอบข่ายเกี่ยวข้องกับเรื่องหลักๆด้านใดบ้าง เพื่อช่วยการวิเคราะห์ SWOT ให้มี กรอบชี้นำการหารือที่ชัดเจน

(3) การพิจารณาว่าควรมีการวิเคราะห์ SWOT จะเน้นการประเมินสถานการณ์ (หรือภาวะแวดล้อมของพันธกิจสมมุติ) ที่องค์กรต้องทำในช่วงเวลาปัจจุบันที่องค์กรต้องเกี่ยวข้องกับการดำเนินการระดับใด สภาพในช่วงปัจจุบัน องค์กรมีศักยภาพและปัญหา ทางใดบ้าง ขอบเขตของการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมควรจำกัดระดับของการวิเคราะห์ในระดับใดจึงจะเหมาะสม ไม่กว้างและแคบจนเกินไป ทั้งนี้จะ ต้องเน้นการพิจารณาภารกิจหลักขององค์กรเกี่ยวโยงการบริหาร การจัดการระดับใด ควรตรวจสอบและยกร่างเป็นพันธกิจที่เป็นกรอบชี้นำการ วิเคราะห์สภาวะแวดล้อมให้ชัดเจนได้เช่นไรโดยทั่วไปในการวางแผนฯ หน่วยงานสามารถใช้พันธกิจสมมุติเป็น กรอบชี้นำการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมได้ดี โดยการวิเคราะห์ SWOT สามารถ เน้นการวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามหลักว่า “หากองค์กรมีพันธกิจสมมุติดังกล่าว การดำเนินการตามพันธกิจสมมุติจะต้องประสบจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ ภาวะคุกคามอะไรบ้าง” ทั้งนี้จำเป็นต้องพิจารณาว่า ในปัจจุบันมีอะไรเป็นตัวแปรหลักที่มีอิทธิพลต่อองค์กรในการประกอบการตามพันธกิจสมมุติให้ได้ความสำเร็จ และ/หรือความล้มเหลว และตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จ และความ ล้มเหลวขององค์กรมีทั้งที่เป็นตัวแปรภายนอกและตัวแปรภายในอะไรบ้าง การพิจารณาดังกล่าวจะช่วยการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมให้เป็นไปอย่างมี ขอบข่ายและจุดยืนการวิเคราะห์ที่ชัดเจน (ซึ่งจะอธิบายในรายละเอียดภายหลัง) นอกจากนี้ยังต้องมีการเตรียมการด้านข้อมูลพื้นฐานเพื่อทำความเข้าใจ เบื้องต้นว่าในกระบวนการพัฒนากิจกรรมที่ต้องวางแผนรองรับนี้จะมีแนว โน้มการพัฒนา ตลอดจนภาวะผันผวน

ที่อาจคาดคิดไม่ถึง อันอาจเป็น สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี ตลอดจน ปัจจัย การบริหารและดำเนินการด้านต่าง ๆ ที่กระทบองค์กรและสภาวะแวดล้อม ขององค์กรและ กิจกรรมที่กำลังวางแผนอยู่นี้อย่างไรบ้าง ความเข้าใจดัง กล่าวนี้ได้จากการประเมินผลการทำงานและ การประเมินแผนงานที่ผ่านมาตลอดจนการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมและการสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง ความเข้าใจและรายละเอียดข้อมูลที่มีจะช่วยให้ทราบว่า สภาวะแวดล้อมขององค์กรมีอยู่ เช่นไรและมีตัวแปรที่มีอิทธิพลอะไรบ้าง ตัวแปรดังกล่าวเล่น บทบาทเช่นไร ความพร้อมด้านข้อมูล ดังกล่าวจะช่วยให้การวิเคราะห์สภาวะ แวดล้อมมีความถูกต้องชัดเจนและมีข้อมูลยืนยัน

(4) การพิจารณาทางเลือกและเทคนิคการวางแผน จะเป็นไปภาย ใต้เงื่อนไข อะไรบ้าง “ขอบเขตการวิเคราะห์” ที่ชัดเจนมีเช่นไร มีประเด็น ทางเลือกทางเทคนิคและวิชาการ ที่เกี่ยวข้อง ควรเน้น “หลักการบริหาร” แนวคิดทางวิชาการและหลักการบริหารใด (อาทิ หลักการ บริหารแบบมุ่ง ผลสัมฤทธิ์ที่เน้นสมดุลของการจัดการทั้งทางด้านการเงินการบริหารจัดการที่ดี การ เน้นสนองความต้องการลูกค้า การเสริมสมรรถนะการแข่งขัน ฯลฯ) เป็น แนวคิดหลักและ/หรือเป็น เกณฑ์ตัดสินใจให้ความสำคัญแก่สภาวะแวดล้อม ที่กำหนดจากการระดมสมอง ประเด็นนำเหล่านี้อาจ ได้รับการปรับปรุงภาย หลังได้ หากมีข้อมูลหรือประเด็นจากการวิเคราะห์ของแผนชี้นำข้อคิดเห็นที่ ทันสมัยกว่าได้

(5) ปัจจัยสนับสนุน (คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ เวลา สถานที่) และ องค์กรรับผิดชอบ ในการวางแผนที่เกี่ยวข้องที่จะต้องรับผิดชอบการทำงาน แต่ละขั้นตอน ทั้งนี้ปัจจัยด้านเวลามักจะถูก มองข้าม โดยองค์กรมักจะเริ่ม ลงมือวางแผนโดยเข้าใจว่า จะใช้เวลาไม่มากและ/หรือสามารถเร่งรัด กระบวนการวางแผนให้ได้แผนงานตามต้องการ ผลคือเวลาการวางแผนไม่ พอแก่การปรับปรุงสาระ ชี้นำที่ดีได้ องค์กรที่เริ่มต้นวางแผนอาจต้องเตรียม เวลาการฝึกอบรมก่อนการวางแผนด้วย ซึ่งเวลาทั้งสิ้นของการวางแผน องค์กรระดับกรมอาจเป็นไปได้หากต้องการแผนที่ใช้งานได้ดีพอ

(6) ข้อคำนึงอื่น ๆ ที่จำเป็น อาทิ บุคลากรของสายงานและการ แต่งตั้งมอบหน้าที่ ด้านต่าง ๆ ในการทำแผน (เนื่องจากระบบราชการไทย จะต้องมีการมอบหมายงานที่ชัดเจนจึงจะ สามารถทำงานประสานการทำแผนฯ ได้เต็มที่) การกำหนดเครือข่ายและแนวทางการประสานงาน (ผู้บริหาร) องค์กร อื่นของการทำแผน ฯลฯ เพื่อให้ผู้บริหารทั้งภายในหน่วยงานและระหว่าง หน่วยงานได้ทราบความเคลื่อนไหวด้านการวางแผนฯ ขององค์กรและ สามารถจะประสานงานด้านนี้ ได้โดยคล่องตัวขึ้น

(7) ตารางเวลาขั้นตอนการวางแผนฯ การเตรียมการวางแผน โดยปกติมักจะมีการ สรุปเป็นตารางกำหนดขั้นตอนการวางแผนด้วย เพื่อเป็นการประสานทีมงานให้ทำงานตามกำหนดงาน และระยะเวลาการทำงานของแต่ละขั้นตอนเท่าที่จะเป็นไปได้ (อุทิศ ขาวเธียร, 2549, น. 59-68) สรุปได้ว่า การเตรียมการวางแผนและกำหนดแนวทางการดำเนินงานวางแผนให้ตรงตามตารางเวลา ขั้นตอนในการดำเนินงานโดยมีบุคลากรที่เกี่ยวข้องร่วมกันระดมสมองในการเตรียมการ

สรุปได้ว่า การทบทวนขอบข่ายภารกิจและผู้รับผิดชอบยุทธศาสตร์ แผนงาน/โครงการที่ กำหนดในแผนฯ ที่องค์กรควรรับผิดชอบการดำเนินการ ควรจะเป็นงานที่องค์กรสามารถ ทำได้อย่าง คุ้มค่ากว่าและมีศักยภาพสามารถแข่งขันได้

2) หลักการของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนแม่ตามยุทธศาสตร์ชาติ

2.1) ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

เพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับการพัฒนาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคงมั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และเป้าหมายการพัฒนาประเทศข้างต้น จึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาวที่จะทาให้ประเทศไทยมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศในทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการของประเทศได้รับการ พัฒนายกระดับไปสู่การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่ม และพัฒนากลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจใหม่ที่จะสร้างและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ เพื่อยกระดับฐานรายได้ของประชาชนในภาพรวมและกระจายผลประโยชน์ไปสู่ภาคส่วนต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม คนไทยได้รับการพัฒนาให้เป็นคนดี เก่ง มีวินัย คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม และมีศักยภาพในการคิดวิเคราะห์ สามารถ “รู้ รับ ปรับใช้” เทคโนโลยีใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง สามารถเข้าถึงบริการพื้นฐาน ระบบสวัสดิการ และกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีใครถูกทิ้งไว้ข้างหลัง การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ จะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบ“ประชารัฐ”โดยประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐโดยแต่ละยุทธศาสตร์มีเป้าหมายและประเด็นการพัฒนา ดังนี้

(1) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคงประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคงปลอดภัย เอกราชอธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือเทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการปูองกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชนประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อเอื้ออานวยประโยชน์ต่อการดาเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด

(2) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ บนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ ได้แก่ (1) “ต่อยอดอดีต”โดยมองกลับไปที่รากเหง้าทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่น ๆ นามาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดรับกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ (2) “ปรับปัจจุบัน” เพื่อปูทางสู่อนาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์

เทคโนโลยี และดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต และ (3) “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการพัฒนาคนรุ่นใหม่ รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคต บนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปัจจุบัน พร้อมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลก ควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดี รวมถึงการเพิ่มขึ้นของคนชั้นกลาง และลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน

(3) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ดีรอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้องมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สามและอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรมนักคิดผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง

(4) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญที่ให้ความสำคัญกับการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่นมาร่วมขับเคลื่อน โดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำเพื่อส่วนรวม การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปสู่กลไกบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง และการเตรียมความพร้อมของประชากรไทยทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคมและสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเองและทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

(5) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจสิ่งแวดล้อม ธรรมาภิบาล และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกันทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบูรณาการ ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการกำหนดกลยุทธ์และแผนงาน และการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในแบบทางตรงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยเป็นการดำเนินการบนพื้นฐานการเติบโตร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลทั้ง 3 ด้าน อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริง

(6) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ แยกแยะบทบาทหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกากับหรือในการให้บริการในระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขัน มีสมรรถนะสูง ยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทางานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนานวัตกรรม เทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ระบบการทางานที่เป็นดิจิทัลเข้ามา

ประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า และปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกันและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส โดยทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยม ความซื่อสัตย์สุจริต ความมัธยัสถ์ และสร้างจิตสานึกในการปฏิเสธไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างสิ้นเชิง นอกจากนั้น กฎหมายต้องมีความชัดเจน มีเพียงเท่าที่จำเป็น มีความทันสมัย มีความเป็นสากลมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้าและเอื้อต่อการพัฒนา โดยกระบวนการยุติธรรมมีการบริหารมีประสิทธิภาพ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และการอำนวยความยุติธรรมตามหลักนิติธรรม (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563)

สรุปได้ว่า ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี จะยกระดับการพัฒนาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคงมั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และเป้าหมายการพัฒนาประเทศข้างต้น จึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาวที่จะทาให้ประเทศไทยมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศในทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการของประเทศได้รับการ พัฒนายกระดับไปสู่การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่ม และพัฒนากลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจใหม่ที่จะสร้างและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ เพื่อยกระดับฐานรายได้ของประชาชนในภาพรวมและกระจายผลประโยชน์ไปสู่ภาคส่วนต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม คนไทยได้รับการพัฒนาให้เป็นคนดี เก่ง มีวินัย คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม และมีศักยภาพในการคิดวิเคราะห์ สามารถ “รู้ รับ ปรับใช้” เทคโนโลยีใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง สามารถเข้าถึงบริการพื้นฐาน ระบบสวัสดิการ และกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีใครถูกทิ้งไว้ข้างหลัง

2.2) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580)

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นส่วนสำคัญในการถ่ายทอดเป้าหมายและประเด็นยุทธศาสตร์ของยุทธศาสตร์ชาติลงสู่แผนระดับต่าง ๆ ต่อไป ซึ่งได้คำนึงถึงประเด็นร่วมหรือประเด็นตัดข้ามยุทธศาสตร์และการประสานเชื่อมโยงเป้าหมายของแต่ละแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติให้มีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน โดยแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติจะประกอบด้วย สถานการณ์และแนวโน้มที่เกี่ยวข้องของแผนแม่บท เป้าหมายและตัวชี้วัดในการดำเนินการซึ่งแบ่งช่วงเวลาออกเป็น 4 ช่วง ช่วงละ 5 ปี รวมทั้งกำหนดแนวทางการพัฒนา และแผนงาน/โครงการที่สำคัญของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติว่า “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ มีจำนวนรวม 23 ฉบับ ประกอบด้วย (1) ความมั่นคง (2) การต่างประเทศ (3) การเกษตร (4) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต (5) การท่องเที่ยว (6) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ (7) โครงสร้างพื้นฐานระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล (8) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ (9) เขตเศรษฐกิจพิเศษ (10) การปรับเปลี่ยนค่านิยม และวัฒนธรรม (11) ศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต (12) การพัฒนาการ

เรียนรู้(13) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี(14) ศักยภาพการกีฬา (15) พลังทางสังคม (16) เศรษฐกิจฐานราก (17) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน (19) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ (20) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ (21) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (22) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม และ (23) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติจะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ในปี 2580 ซึ่งประเทศและประชาชนทุกกลุ่มวัยจะได้รับประโยชน์ ดังนี้

(1) วัยครรภ์มารดาถึงปฐมวัย เด็กและมารดาทุกคนจะได้รับการดูแลตั้งแต่เริ่มตั้งครรภ์ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ โภชนาการ และสมวัย ผ่านระบบบริการสาธารณะที่มีกระจายครอบคลุมทั่วทุกภูมิภาคอย่างทั่วถึงด้วยบริการและเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่ทันสมัย และมีคุณภาพ เด็กจะเกิดมาท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ปลอดภัย สงบสุข เติบโตในสภาพแวดล้อมธรรมชาติที่ดี มีทรัพยากรธรรมชาติที่จำเป็นต่อการเติบโตได้รับการเลี้ยงดูจากทั้งพ่อและแม่ของเด็กที่จะมีเวลาให้กับลูกของตนมากขึ้น พร้อมทั้งมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทั้งเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเลี้ยงดูและศูนย์เด็กเล็กที่พ่อแม่ทุกคนสามารถเข้าถึง มีคุณภาพและเอื้อต่อการเลี้ยงดูเด็กให้เติบโตได้อย่างดี มีทักษะ สุขภาพกายและสุขภาพใจที่ดีพร้อมมีพัฒนาสมวัย

(2) วัยประถมศึกษา ถึง มัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นช่วงการศึกษาภาคบังคับจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ มีหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะหลักที่จำเป็นต่อผู้เรียน มีดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อการเรียนรู้แห่งชาติที่สามารถขยายความรู้และวิธีการเรียนไปสู่โรงเรียน นักเรียน และครูที่ครอบคลุมทั่วประเทศ รวมทั้ง ผู้เรียนในพื้นที่ห่างไกลและขาดแคลนทุนทรัพย์จะได้รับการโอกาสศึกษาที่เท่าเทียมและทั่วถึงในทุก ๆ พื้นที่ เพื่อให้นักเรียนได้รับการปูพื้นฐานความพร้อมทั้งกาย ใจ และปัญญาให้พร้อมรองรับการพัฒนาของช่วงวัยต่อไป และได้รับการปลูกฝังวัฒนธรรมการใช้ชีวิตในสังคมที่ดี ให้เป็นคนดี มีจิตสาธารณะมีความมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีวินัย พร้อมเติบโตเป็นคนที่มีคุณภาพของประเทศต่อไป

(3) วัยรุ่น นักศึกษา จะได้รับการเรียนรู้ให้มีทักษะและองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 อย่างมีคุณภาพ ได้รับการพัฒนาวินัย คุณธรรม จริยธรรม ตระหนักถึงความสำคัญของการมีสุขภาวะที่ดี ได้รับความรู้และการพัฒนาสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการภาคการผลิตของประเทศสร้างผู้ประกอบการ เพื่อพัฒนาประเทศไทยสู่ประเทศพัฒนาแล้วด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีแห่งอนาคตผ่านสถาบันศึกษายุคใหม่ทำหน้าที่ให้ความรู้ ส่งเสริม สนับสนุนความรู้ในทางวิชาการที่สามารถใช้องค์ความรู้ทางวิชาการในการวิจัยและสร้างสรรค์นวัตกรรมในด้านวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์และใส่ใจศิลปะ วัฒนธรรมท้องถิ่น ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ความเป็นไทย ที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ สู่การสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศที่ทัดเทียมกับนานาประเทศทั่วโลก

(4) วัยทำงาน จะได้รับการพัฒนาศักยภาพที่จำเป็นต่อการทำงานและการใช้ชีวิตอย่างต่อเนื่อง ให้เป็นคนไทยที่มีทักษะสูง มีองค์ความรู้ฐานสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานในทุกสายอาชีพ ทั้งในภาครัฐและเอกชน รวมทั้งจะได้รับการสนับสนุนให้มีช่องทางการหารายได้ที่หลากหลายขึ้น เพื่อสร้างความมั่นคงทางรายได้ อาทิ ธุรกิจสตาร์ทอัพที่กำลังมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะสามารถเป็นช่องทางธุรกิจที่ขยายวงกว้างไปยังต่างประเทศ มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตขณะเดียวกันจะได้รับประโยชน์จากการ

กระจายความเจริญที่จะไปสู่ทุกภูมิภาคของประเทศในอนาคต ส่งผลให้ประชากรวัยทำงานสามารถทำงานได้ในภูมิลำเนาของตนเอง มีโอกาสได้อยู่ใกล้ชิดกับครอบครัว ทำให้ครอบครัวมีความอยู่ดีมีสุขเพิ่มมากขึ้น โดยที่แต่ละพื้นที่/ภูมิภาคจะได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับศักยภาพทั้งในภาคอุตสาหกรรม บริการและท่องเที่ยว และภาคเกษตร มีโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องที่เอื้อและอำนวยความสะดวกต่อการใช้ชีวิตและการทำงาน

(5) วัยสูงอายุ จะได้รับการดูแลทั้งด้านสุขภาพ การดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัยของผู้สูงอายุทั้งผู้สูงอายุวัยต้นอายุ ผู้สูงอายุวัยกลางอายุ และผู้สูงอายุวัยปลาย มีอุปกรณ์ที่ได้รับการพัฒนาให้มีความทันสมัย มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ สามารถช่วยเหลือตนเองได้ได้รับการบริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพ อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรและเอื้ออำนวยต่อการดำเนินชีวิต ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีส่วนร่วมทางสังคม มีสุขภาพกายและใจที่ดี และเป็นแรงพลังในการช่วยขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศ

2.3) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 23 ฉบับ

เป็นการกำหนดประเด็นในลักษณะที่มีความบูรณาการและเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติด้านที่เกี่ยวข้อง และประเด็นการพัฒนาจะไม่มีความซ้ำซ้อนกันระหว่างแผนแม่บทฯ เพื่อให้ส่วนราชการสามารถนำแผนแม่บทฯ ไปใช้ในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและป้องกันการเกิดความสับสน โดยแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นแผนระดับที่ 2 ที่มีความสำคัญในการเป็นแนวทางการพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ และถ่ายทอดไปสู่แนวทางในการปฏิบัติในแผนระดับที่ 3 ของหน่วยงาน ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2560 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 23 ฉบับจึงมีการกำหนดองค์ประกอบของแผนตามหลักการความสัมพันธ์เชิงเหตุผลที่ต้องมีการระบุแนวทางการพัฒนาและการดำเนินแผนงาน/โครงการต่าง ๆ ที่ต้องสามารถสะท้อนผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านที่เกี่ยวข้องได้อย่างเป็นรูปธรรม โครงสร้างของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 23 ฉบับมีองค์ประกอบหลัก 2 ส่วน ได้แก่

(1) ประเด็นแผนแม่บท ประกอบด้วย เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายในระดับประเด็น เพื่อใช้ติดตามประเมินผลการดำเนินงานในระดับผลลัพธ์ขั้นกลาง และ

(2) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ ประกอบด้วยเป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายในระดับ เพื่อใช้ติดตามประเมินผลการดำเนินงานในระดับผลลัพธ์ขั้นต้น ดังนี้

ภาพ 6 แสดงแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580)

ที่มา : สรุปสาระสำคัญแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580)

สรุปได้ว่า แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) มีเป้าหมายพัฒนา "ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน" โดยยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม"

3) หลักการของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

3.1) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)

การดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศก่อนที่จะมีการประกาศใช้ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ได้อาศัยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นแผนหลักเพื่อเป็นกรอบในการวางแผนปฏิบัติราชการและแผนในระดับปฏิบัติต่าง ๆ รวมถึงการจัดทำคำของบประมาณ รายจ่ายประจำปีให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกัน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในอดีตที่ผ่านมา จึงมี ลักษณะครอบคลุมประเด็นการพัฒนาประเทศในทุกมิติอย่างรอบด้าน (Comprehensive Plan) เพื่อให้ หน่วยงานภาครัฐทุกระดับสามารถเชื่อมโยงภารกิจและดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติราชการและคำขอ งบประมาณให้เชื่อมโยงสนับสนุนเป้าหมายของแผนฯ การพัฒนาประเทศภายใต้กรอบแผนพัฒนาฯ ที่ผ่านมาจึงให้ความสำคัญกับมิติการพัฒนาประเทศทุกด้านอย่างเท่าเทียมและสมดุลกัน โดยจุดเน้นของแต่ละ ยุทธศาสตร์การพัฒนาจะมุ่งเน้นการบรรลุเป้าหมายของมิติการพัฒนาแต่ละด้านเป็นหลัก เพื่อมุ่งหมายให้การบรรลุผลตามเป้าหมายของแผนพัฒนาแต่ละมิติในท้ายที่สุดจะบูรณาการผลรวมที่เกิดขึ้นและทำให้ประเทศบรรลุเป้าหมายในภาพใหญ่ภายใต้แผนฯ ที่กำหนดขึ้นได้

ภาพ 7 แสดงรวมความเชื่อมโยงของแผน 3 ระดับ

ที่มา : สศช. (2562)

อย่างไรก็ดี นับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 เป็นต้นมา รูปแบบการจัดทำแผนเพื่อวางกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศได้มีการปรับเปลี่ยนไปอย่าง มีนัยสำคัญ โดยมาตรา 65 ภายใต้หมวดแนวนโยบายแห่งรัฐ ได้กำหนดให้รัฐจึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็น เป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนระดับที่ 2 และ 3 ตลอดจนการจัดทำกรอบงบประมาณรายจ่ายประจำปีให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็น พลังผลักดันร่วมกันไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งนี้การถ่ายทอด ยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติให้มีความสอดคล้องกันอย่างเป็นระบบนั้น ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งเป็นแผนระดับ ที่ 1 ซึ่งประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์การพัฒนา จะทำหน้าที่เป็นกรอบทิศทางในภาพใหญ่ที่ครอบคลุม ทิศทางการพัฒนาประเทศในการที่จะสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมด้วยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนโดยมี แผนระดับที่ 2 เป็นกลไกสำคัญในการถ่ายทอดแนวทางการขับเคลื่อนประเทศในมิติต่าง ๆ ของยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วย แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ทำหน้าที่กำหนดประเด็นการพัฒนาที่มีความบูรณาการและเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติด้านที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับ แผนการปฏิรูปประเทศ ซึ่งทำหน้าที่เป็นแผนที่มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยน แก้ไขปัญหา อุปสรรคเร่งด่วนเชิงโครงสร้าง กลไก หรือกฎระเบียบ เพื่อให้รากฐานการพัฒนามีความเหมาะสม กับบริบทประเทศ ในขณะที่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจะทำหน้าที่เป็นแผนช่วยระบุ ทิศทางการพัฒนาที่ประเทศควรให้ความสำคัญและมุ่งดำเนินการในระยะ 5 ปีของแผนยุทธศาสตร์ชาติ โดย คำนึงถึงพลวัตและเงื่อนไขการพัฒนาที่ประเทศเผชิญอยู่เพื่อเป็นแนวทางให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องปรับจุดเน้น การดำเนินงานมุ่งสู่การเสริมสร้างความสามารถของประเทศให้สอดรับ ปรับตัวเข้ากับกับพลวัตและเงื่อนไขที่ เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการระบุทิศทางการพัฒนาที่มีความชัดเจนจะส่งผลให้การพัฒนาประเทศตั้งแต่ระดับทิศทาง โครงสร้าง นโยบาย ตลอดจนการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติมีความเชื่อมโยงกันในทุกระดับและจะเป็นกำลัง ในการขับเคลื่อน

ประเทศสู่การบรรลุเป้าหมายระยะยาว และมีนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ทำหน้าที่เป็นแผนหลักที่เป็นกรอบหรือทิศทางในการดำเนินการป้องกัน แจ้งเตือน แก้ไข หรือ ระงับ ยับยั้งภัยคุกคามทุกรูปแบบเพื่อธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงแห่งชาติที่มีความครอบคลุมมิติและประเด็นการพัฒนา ของประเทศอย่างรอบด้าน โดยแผนระดับที่ 2 ทั้ง 4 แผนข้างต้นจะเป็นกลไกสำคัญในการถ่ายทอดแนว ทางการขับเคลื่อนประเทศในมิติต่าง ๆ ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติในแผนระดับที่ 3 ซึ่งเป็นแผนเชิง ปฏิบัติที่มีการระบุการดำเนินงาน/โครงการที่ความชัดเจนตามภารกิจของหน่วยงานของรัฐ ในการที่จะ สนับสนุนการดำเนินงานของแผนระดับที่ 2 และยุทธศาสตร์ชาติให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้และมีความ สอดคล้องเชื่อมโยงกันในทุกระดับของแผน

ภาพ 8 แสดงองค์ประกอบของแผนระดับที่ 2

ที่มา : สศช. (2562)

ดังนั้น เพื่อให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) สามารถระบุ ทิศทางและประเด็นการพัฒนาที่ประเทศควรให้ความสำคัญและมุ่งดำเนินการในระยะ 5 ปีที่สองของ ยุทธศาสตร์ชาติ โดยมีการระบุเป้าหมายของประเด็นการพัฒนาที่ต้องดำเนินการอย่างชัดเจน และสอดคล้อง กับแนวนโยบายแห่งรัฐ ยุทธศาสตร์ชาติ สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมทั้งของประเทศและของโลก ตลอดจนเชื่อมโยงและส่งเสริมแผนระดับที่ 2 อื่น ๆ ในระนาบเดียวกัน ให้สามารถทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญใน การถ่ายทอดแนวทางการขับเคลื่อนประเทศในมิติต่าง ๆ ของยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การดำเนินการในทางปฏิบัติ ภายใต้แผนระดับที่ 3 เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการสนับสนุนและบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติได้อย่าง เป็นรูปธรรม จึงจำเป็นต้องอาศัยการปรับกระบวนทัศน์ในการวางกรอบเพื่อยกร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) ให้เป็นแผนที่มีความชัดเจนในการกำหนดทิศทางและ เป้าหมายการพัฒนาประเทศที่ต้องการมุ่งเน้นและบรรลุภายในห้วงเวลาของแผน โดยแผนฯ ต้องสามารถ ชี้ชัดถึงเป้าหมายหลักที่ประเทศไทยต้องดำเนินการให้เกิดผล และเชื่อมโยงไปสู่เป้าหมายย่อยในมิติ ที่เกี่ยวข้องแต่ละด้านที่ต้องเร่งดำเนินการหรือต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้เป้าหมายหลักบรรลุผล สามารถที่จะสนับสนุน ให้ประเทศสามารถปรับปรุงจุดอ่อน ลดข้อจำกัดเดิมที่มีและพัฒนาศักยภาพให้สอดรับกับพลวัต และเงื่อนไขใหม่ของโลก เพื่อให้ประเทศไทยสามารถเติบโตต่อไปได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ท่ามกลางกระแส การเปลี่ยนแปลง ความไม่แน่นอน และความซับซ้อนที่มากขึ้นของโลกยุคใหม่ ทั้งนี้ กระบวนการยกร่างแผนฯ ให้มีลักษณะเป็นแผนฯ ที่มีความชัดเจนในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาประเทศที่ต้องการมุ่งเน้นดังกล่าว มีกระบวนศึกษาเริ่มต้นจากจากการสังเคราะห์วิเคราะห์แนวโน้มพร้อมทั้งผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นทั้งภายในประเทศ ภูมิภาค และระดับ โลก เพื่อนำมาประกอบการประเมินความท้าทายและโอกาสในการพัฒนาประเทศภายใต้บริบทเงื่อนไข ข้อจำกัดที่ประเทศไทยต้องเผชิญอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยพิจารณาองค์ประกอบของการ พัฒนาประเทศในมิติด้านต่าง ๆ ที่มีความเชื่อมโยงหรือเป็นองค์ประกอบของประเด็นยุทธศาสตร์ที่ระบุไว้ใน ยุทธศาสตร์ชาติอย่างรอบด้าน ก่อนนำไปสู่การกำหนดจุดเน้นเชิงเป้าหมายที่ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญ และมุ่งเน้นดำเนินงานให้บรรลุผลในระยะของแผนฯ 13 เพื่อให้ประเทศพร้อมเติบโตอย่างยั่งยืนและสามารถ บรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างสัมฤทธิ์ผล (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

สรุปได้ว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) มีเป้าหมายการพัฒนาจะมุ่งเน้นการบรรลุเป้าหมายของมิติการพัฒนาแต่ละด้านเป็นหลัก เพื่อมุ่งหมายให้การบรรลุผลตามเป้าหมายของแผนพัฒนาแต่ละมิติในท้ายที่สุดจะบูรณาการผลรวมที่เกิดขึ้นและทำให้ประเทศบรรลุเป้าหมายในภาพใหญ่ภายใต้แผนพัฒนาที่กำหนดขึ้นได้

4) หลักการของแผนพัฒนาภาค

4.1) แผนพัฒนาภาค เป็นแผนชี้นำการพัฒนาในภาพรวมของพื้นที่กำหนดทิศทางการพัฒนาภาคที่สอดคล้องเชื่อมโยงกับแผนระดับชาติ และนโยบายสำคัญของรัฐบาล มีมิติการพัฒนาเชิงกายภาพ และพื้นที่ครอบคลุมทุกมิติ เป็นเครื่องมือในการบูรณาการ ของส่วนราชการ/รัฐวิสาหกิจ/จังหวัด/กลุ่มจังหวัด/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินโยบายรัฐบาล และประเด็นการพัฒนาภาคสู่การปฏิบัติ

4.2) ความสำคัญของแผนพัฒนาภาค

(1) ตรงตามความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ และเป็นประโยชน์ส่งถึงประชาชนโดยตรง

(2) เป็นการกระจายความเจริญเติบโตลงสู่ระดับพื้นที่อย่างทั่วถึงรวดเร็ว

(3) สอดคล้องกับเป้าหมายของรัฐบาล

4.3) ความเป็นมาและความสำคัญ การขับเคลื่อนการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 อยู่ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ที่ 9 การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจซึ่งจะต้องมีกระบวนการแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติงานในพื้นที่ด้วยการจัดทำแผนพัฒนาภาค ทั้ง 6 ภาคได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคใต้ และภาคใต้ชายแดน ทั้งนี้ ภายหลัง ก.บ.ภ. มีคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค (อ.ก.บ.ภ.) ของแต่ละภาคแล้วจึงได้มีการจัดทำแผนพัฒนาภาคของแต่ละภาคเสนอให้ ก.บ.ภ. พิจารณาให้ความเห็นชอบแล้วในการประชุมครั้งที่ 1/2561 วันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2561 และได้เสนอไปยังคณะรัฐมนตรีรับทราบ ซึ่งต่อมาในการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ.2561 คณะรัฐมนตรีได้มีมติรับทราบแผนพัฒนาภาคทั้ง 6 ภาค ทำให้แผนพัฒนาภาคมีผลใช้บังคับอย่างเป็นทางการ ดังนั้น การจัดทำแผนพัฒนา และแผนปฏิบัติราชการประจำปี การจัดทำและบริหารงบประมาณของจังหวัด กลุ่มจังหวัด และการดำเนินงานของส่วน

ราชการต่าง ๆ ที่กระทำให้พื้นที่ภาคต้องยึดถือแผนพัฒนาภาคเป็นกรอบในการดำเนินการ ซึ่งแผนพัฒนาภาคจะมีระยะเวลาสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2564) วัตถุประสงค์ : เพื่อส่งเสริมให้เกิดการขับเคลื่อนเชิงพื้นที่ในระดับภาค สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กระจายทั่วทุกภูมิภาค โดยเสริมสร้างองค์ความรู้และเพิ่มศักยภาพให้แก่ประชาชนในทุกพื้นที่ให้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนและสร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศในด้านเศรษฐกิจ สังคม สาธารณสุข วัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นรากฐานที่มั่นคงและสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ประเทศ

สรุปได้ว่า แผนภาคเป็นแผนชี้นำการพัฒนาในภาพรวมของพื้นที่กำหนดทิศทางการพัฒนาภาคที่สอดคล้องเชื่อมโยงกับแผนระดับชาติ และนโยบายสำคัญของรัฐบาล มีมิติการพัฒนาเชิงกายภาพ และพื้นที่ครอบคลุมทุกมิติ เป็นเครื่องมือในการบูรณาการ ของส่วนราชการ/รัฐวิสาหกิจ/จังหวัด/กลุ่มจังหวัด/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินโยบายรัฐบาล และประเด็นการพัฒนาภาคสู่การปฏิบัติ

4.4) ทิศทางการพัฒนาภาคกลาง

ภาคกลางและพื้นที่กรุงเทพมหานคร เป็นภูมิภาคที่มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงกับทุกภาคภายในประเทศ เนื่องจากเป็นที่ตั้งของเมืองหลวงกรุงเทพมหานคร และเป็นที่ตั้งของหน่วยงานราชการระดับกระทรวง หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ สถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยชั้นนำทุกระดับ สถาบันการรักษาพยาบาลที่ดีที่สุด รวมทั้งสถาบันธุรกิจ และสถาบันการเงินชั้นนำของประเทศ ขณะเดียวกันภาคกลางตั้งอยู่ในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำขนาดใหญ่ที่มีความอุดมสมบูรณ์เป็น “อู่ข้าวอู่น้ำ” ของประเทศ และเป็นพื้นที่ในแนวระเบียง เศรษฐกิจตอนใต้ของอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (Southern Economic Corridor) ที่เชื่อมโยงเมียนมา-ไทยกัมพูชา-เวียดนามซึ่งเป็นเส้นทางลัดโลจิสติกส์ (Landbridge) เชื่อมโยงภูมิภาคอาเซียนกับโลกตะวันตกและโลกตะวันออก ดังนั้น การพัฒนาภาคกลางสู่ความ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” จ้าเป็นต้องรักษาความมีชื่อเสียงของกรุงเทพมหานครให้เป็นเมืองชั้นน้าระดับโลกตลอดไป ควบคู่ไปกับการใช้ศักยภาพพื้นฐานด้านความอุดมสมบูรณ์ของดินและน้ำ และความพร้อมของสถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยในการยกระดับภาคการเกษตรสู่เกษตรอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อผลิตสินค้าและบริการที่มีมูลค่าสูง รวมทั้งการพัฒนาเส้นทางลัดโลจิสติกส์เชื่อมโยงทวาย (เมียนมา) กับระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) เพื่อให้ภาคกลาง เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ในการเชื่อมโยงเส้นทางการค้าการขนส่งระหว่างทะเลตะวันตกและทะเลตะวันออกในระยะยาว

(1) เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์

ภาคกลางมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงกับทุกภาคภายในประเทศ เนื่องจากเป็นที่ตั้งของ กรุงเทพมหานครสถาบันการศึกษาและวิจัยชั้นน้าทุกระดับ สถาบันการรักษาพยาบาลที่ดีที่สุด นอกจากนี้ ภาคกลางยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง สภาพพื้นที่และระบบชลประทานที่อุดมสมบูรณ์ เป็นฐานเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศ และเป็นพื้นที่แนวระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ของอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (Southern Economic Corridor) ที่เชื่อมโยงเมียนมา-ไทย-กัมพูชา-เวียดนาม ซึ่งเป็นเส้นทางลัดโลจิสติกส์ (Landbridge) เชื่อมโยงภูมิภาคอาเซียนกับโลกตะวันตกและโลกตะวันออก ภาคกลางจึงมีเป้าหมายที่จะ “พัฒนากรุงเทพฯ สู่มหานคร ทันสมัยและภาคกลางเป็นฐานการผลิตสินค้าและบริการที่มีมูลค่าสูง”

(2) ยุทธศาสตร์การพัฒนา

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนากรุงเทพฯ เป็นมหานครทันสมัยระดับโลกควบคู่กับการพัฒนา คุณภาพชีวิต และ แก้ไขปัญหา สิ่งแวดล้อมเมือง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับนานาชาติและสร้างความเชื่อมโยงเพื่อกระจายการ ท่องเที่ยวทั่วทั้งภาค

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมโดยใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิด สร้างสรรค์ เพื่อให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 บริหารจัดการน้ำและทรัพยากรธรรมชาติเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วม ภัยแล้ง และคงความสมดุลของ ระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 เปิดประตูการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว เชื่อมโยง เขตเศรษฐกิจพิเศษทวายภาค กลางระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

ยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนาความเชื่อมโยงเศรษฐกิจและสังคมกับทุกภาคเพื่อเสริมสร้างเสถียรภาพและลดความเหลื่อม ล้ำภายในประเทศ

4.5) ทิศทางการพัฒนาภาคใต้

ภาคใต้มีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่มีชื่อเสียงระดับโลก และแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสามารถสร้างรายได้ให้กับภาคทั้งพื้นที่ตอนในและชายฝั่งทะเลทั้งสองด้าน รวมทั้งมีระบบนิเวศชายฝั่งที่เป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำตามธรรมชาติและเหมาะกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ในขณะที่การผลิตภาคเกษตรได้แก่ ยางพาราและปาล์ม มันซึ่งเป็นแหล่งผลิตและแปรรูปที่สำคัญของประเทศยังเป็นแบบดั้งเดิม นอกจากนี้ ภาคใต้มีความได้เปรียบด้านสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่อยู่ใกล้เส้นทางการค้าโลก สามารถเชื่อมโยงการพัฒนากับพื้นที่ภาคอื่น ๆของประเทศ รวมทั้งภูมิภาคเอเชียใต้และเอเชียตะวันออก ดังนั้น การพัฒนาภาคใต้ควรพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นมาตรฐานสากลเพื่อรักษาความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยวระดับโลก พร้อมกับพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพให้เป็นที่รู้จักในระดับนานาชาติใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตและแปรรูปภาคเกษตรควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งพัฒนาการเชื่อมโยงการค้า การลงทุน กับภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก

(1) เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์

“ภาคใต้เป็นเมืองท่องเที่ยวพักผ่อนตากอากาศระดับโลก เป็นศูนย์กลางผลิตภัณฑ์ยางพาราและปาล์มน้ำมันของประเทศ และเมืองเศรษฐกิจเชื่อมโยงการค้าการลงทุนกับภูมิภาคอื่นของโลก”

(2) ยุทธศาสตร์การพัฒนา

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาการท่องเที่ยวของภาคให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลก

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาอุตสาหกรรมการแปรรูปยางพาราและปาล์มน้ำมันแห่งใหม่ของประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรหลักของภาคและสร้างความเข้มแข็งสถาบันเกษตรกร

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนการท่องเที่ยว การพัฒนาเขตอุตสาหกรรม และการเชื่อมโยงการค้าโลก

ยุทธศาสตร์ที่ 5 อนุรักษ์ ฟื้นฟู และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบเพื่อเป็นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน

4.6) ทิศทางการพัฒนาภาคใต้ชายแดน

ภาคใต้ชายแดนพึ่งพิงภาคการเกษตร โดยมีพืชเศรษฐกิจหลัก ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และไม้ผลซึ่งยังใช้รูปแบบการผลิตแบบดั้งเดิม และมีการแปรรูปขั้นต้นเพื่อการส่งออก ทำให้ได้รับผลกระทบจากความผันผวนของราคา นอกจากนี้ภาพลักษณ์ความไม่ปลอดภัยจากเหตุการณ์ความไม่สงบ ส่งผลต่อภาวะการค้าและการลงทุน อย่างไรก็ดี ภาคใต้ชายแดนเป็นแหล่งทำการประมงที่สำคัญของประเทศ เนื่องจากมีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์และมีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม รวมทั้งมีพื้นที่อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป และเมืองชายแดนมีจุดที่ตั้งที่ได้เปรียบในการเชื่อมโยงการพัฒนาระหว่างพื้นที่ภาคใต้และมาเลเซียรวมทั้งสิงคโปร์ ประกอบกับปัจจุบันรัฐบาลอยู่ระหว่างดำเนินโครงการเมืองต้นแบบ “สามเหลี่ยมมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร อำเภอหนองจิก การพัฒนาการค้าและการท่องเที่ยว อำเภอสุไหงโกลก และอำเภอเบตงเพื่อสร้างงานและรายได้ให้กับประชาชน ควบคู่ไปกับการพัฒนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม

(1) เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์

“เป็นแหล่งผลิตภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปที่สำคัญของประเทศและเป็นเมืองชายแดนเชื่อมโยงการค้าและการท่องเที่ยวกับพื้นที่ภาคใต้และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ชุมชนมีความเข้มแข็งอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม”

(2) ยุทธศาสตร์การพัฒนา

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับภาคการผลิต

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาเมืองสุไหงโกลก และเมืองเบตง ให้เป็นเมืองการค้าและเมืองท่องเที่ยวชายแดน และพัฒนาเมืองยะลาให้เป็นเมืองน่าอยู่และศูนย์กลางเศรษฐกิจของภาคใต้ชายแดน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

4.7) ทิศทางการพัฒนาภาคตะวันออก

ภาคตะวันออกมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ เนื่องจากเป็นพื้นที่ฐานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมหลัก (Industrial Heartland) และเป็นที่ตั้งของท่าเรือน้ำลึกและท่าอากาศยานนานาชาติเชื่อมโยงกับเศรษกิจโลก นอกจากนี้ ยังเป็นพื้นที่ในแนวระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ของอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง(Southern Economic Corridor และ Southern Coastal Economic Corridor) ที่เชื่อมโยงเมียนมาไทย-กัมพูชา-เวียดนาม ซึ่งเป็นเส้นทางลัดโลจิสติกส์ (Land bridge)เชื่อมโยงภูมิภาคอาเซียนกับโลกตะวันตกและโลกตะวันออก นอกจากนี้ ภาคตะวันออกยังเป็นแหล่งผลิตอาหารสำคัญของประเทศ ได้แก่ สุกร กุ้ง ไก่ข้าวและผลไม้ รวมถึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับนานาชาติ เนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ดังนั้น การพัฒนาภาคตะวันออกระยะต่อไปจะต้องพัฒนาต่อยอดฐานเศรษฐกิจที่มีอยู่ของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) โดยใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์และการค้าบริการควบคู่ไปกับการใช้ศักยภาพความอุดมสมบูรณ์ของดินและน้ำและความพร้อมของสถาบันการศึกษาวิจัยยกระดับสินค้าการเกษตรและบริการให้มีมูลค่าสูง เพื่อให้ภาคตะวันออกเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้หลุดพ้นกับดัก “ประเทศรายได้ปานกลาง”

(1) เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์

เป้าหมายการพัฒนาภาคตะวันออกจะมุ่งพัฒนาเป็นฐานเศรษฐกิจชั้นนำของอาเซียน โดยรักษาฐานเศรษฐกิจเดิมที่มีอยู่ให้เติบโตอย่างยั่งยืน และสร้างฐานเศรษฐกิจใหม่เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและสนับสนุนให้ประเทศเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ โดยเน้นการพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพสูง ได้แก่ พื้นที่ฐานการผลิตและบริการ เมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค และพื้นที่เศรษฐกิจชายแดน

(2) ยุทธศาสตร์การพัฒนา

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีความทันสมัย ที่สุดในภูมิภาคอาเซียน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาภาคตะวันออกให้เป็นแหล่งผลิตอาหารที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ปรับปรุงมาตรฐานสินค้าและธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยวตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนให้เป็นประตูเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 แก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและจัดระบบการบริหารจัดการมลพิษให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

4.8) ทิศทางการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปัญหาพื้นฐานด้านการขาดแคลนน้ำ ดินคุณภาพต่ำ ประสบอุทกภัยและภัยแล้งซ้ำซาก คนมีปัญหาทั้งในด้านความยากจน และมีปัญหาภาวะทุพโภชนาการ แต่มีความพร้อมด้านสถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัย ดังนั้น การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือไปสู่ความ“มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” จำเป็นจะต้องแก้ไขปัญหาพื้นฐานควบคู่ไปกับการพัฒนาการวิจัยเพื่อใช้ความรู้เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในภาคให้มีการเจริญเติบโตได้อย่างเต็มศักยภาพ พร้อมทั้งการแสวงหาโอกาสการนำความรู้ ทุน เทคโนโลยีและนวัตกรรมจากภายนอกมาช่วยขับเคลื่อนโดยการใช้ประโยชน์จากโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งขนาดใหญ่ที่เชื่อมโยงภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับโครงข่ายระบบการคมนาคมขนส่งและพื้นที่เศรษฐกิจหลักของประเทศ รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากการเชื่อมโยงและข้อตกลงกับประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงที่กำลังมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วมาเสริมสร้างกิจกรรมการพัฒนาใหม่ ๆ ให้แก่ภาค เพื่อให้มีอัตราการเติบโตที่สูงเพียงพอต่อการลดความเหลื่อมล้ำกับพื้นที่ส่วนอื่น ๆ ของประเทศได้ในระยะยาว

(1) เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์

พัฒนาอีสานสู่มิติใหม่ให้เป็น “ศูนย์กลางเศรษฐกิจของอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง”

(2) ยุทธศาสตร์การพัฒนา

ยุทธศาสตร์ที่ 1 บริหารจัดการน้ำให้เพียงพอต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 แก้ปัญหาความยากจนและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทาง สังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างความเข้มแข็งของฐานเศรษฐกิจภายในควบคู่กับการแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ใช้โอกาสจากการพัฒนาโครงข่ายคมนาคมขนส่งที่เชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจหลักภาคกลาง และพื้นที่ ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) เพื่อพัฒนาเมือง และพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ๆ ของภาค

ยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนาความร่วมมือและใช้ประโยชน์จากข้อตกลงกับประเทศเพื่อนบ้านในการสร้างความ เข้มแข็งทางเศรษฐกิจตามแนวชายแดนและแนวระเบียงเศรษฐกิจ

4.9) ทิศทางการพัฒนาภาคเหนือ

ภาคเหนือมีทุนทางสังคมและวัฒนธรรมประเพณีที่มีอัตลักษณ์โดดเด่น ที่มีการฟื้นฟูสืบสานและสร้างสรรค์พัฒนาสู่การผลิตสินค้าและบริการ โดยเฉพาะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีบริการสุขภาพและผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่มีชื่อเสียงระดับสากล พื้นที่เกษตรของภาคเหนือมีขนาดเล็กเหมาะสมต่อการปรับระบบการผลิตเพื่อสร้างคุณค่าตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ นอกจากน้ำทะเลที่ตั้งของภาคเหนือมีศักยภาพในการขยายการค้าการลงทุนและบริการเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง และสามารถขยายไปสู่จีนตอนใต้และกลุ่มประเทศเอเชียใต้ตามแนวระเบียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ และ ตะวันออก-ตะวันตกรวมถึงเป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำที่สำคัญของประเทศดังนั้น การพัฒนาภาคเหนือสู่ความ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”จำเป็นจะต้องนำศักยภาพทางภูมิสังคมประกอบกับปัจจัยสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน และองค์ความรู้ของสถาบันการศึกษาและองค์กรในพื้นที่ มาใช้ในการต่อยอดการผลิตและบริการที่มีศักยภาพและโอกาสเพื่อสร้างมูลค่าสูงตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านในการเสริมสร้างขีดความสามารถของธุรกิจท้องถิ่นเพื่อขยายฐานเศรษฐกิจของภาค

(1) เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์

พัฒนาเป็นฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าสูง เชื่อมโยงเศรษฐกิจกับประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

(2) ยุทธศาสตร์การพัฒนา

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาการท่องเที่ยวและธุรกิจบริการต่อเนื่องให้มีคุณภาพ สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มอย่าง ยั่งยืนและ กระจายประโยชน์อย่างทั่วถึง รวมทั้งต่อยอดการผลิตสินค้าและบริการที่มี ศักยภาพสูงด้วยภูมิปัญญาและนวัตกรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ใช้โอกาสจากเขตเศรษฐกิจพิเศษ และการเชื่อมโยงกับอนุภูมิภาค GMS BIMSTEC และ AEC เพื่อขยายฐานเศรษฐกิจของภาค

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับเป็นฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัยเชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมเกษตรแปร รูปที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูง

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้ไขปัญหาความยากจน พัฒนาระบบดูแลผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ยกระดับทักษะฝีมือแรงงานภาคบริการ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 อนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำให้คงความสมบูรณ์ จัดระบบบริหารจัดการน้ำอย่างเหมาะสม และ เชื่อมโยงพื้นที่เกษตรให้ทั่วถึง ป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษหมอกควันอย่างยั่งยืน

2.5 ภารกิจด้านการวิจัย วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม

รัฐบาลได้มีนโยบายและให้ความสำคัญในการปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานภาครัฐเพื่อการพัฒนาประเทศทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ซึ่งการพัฒนาประเทศให้มีความเข้มแข็งทั้งระบบเศรษฐกิจ และสังคม เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เพิ่มทักษะและความสามารถให้ทรัพยากรบุคคล ตลอดจนยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน ต้องอาศัยการพัฒนาบนฐานความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเป็นสำคัญ และเพื่อสนับสนุนให้การพัฒนาดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องบูรณาการระหว่างระบบอุดมศึกษา กับ ระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมให้ตรงตามความต้องการและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อลดความซ้ำซ้อน และสามารถผลักดันให้มีการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม จึงได้กำหนดให้มีสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ เพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนด้านการอุดมศึกษา และแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศให้มีเอกภาพและเป็นระบบ ตลอดจนการจัดสรรงบประมาณและการประเมินผลการปฏิบัติให้เป็นไปโดยเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ พร้อมกันนี้ เพื่อให้นโยบายยุทธศาสตร์ และแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งการกำกับ ติดตาม และประเมินผลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้มีการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และขับเคลื่อนระบบการวิจัยและนวัตกรรมของประเทศด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และสหวิทยาการ เพื่อสร้างองค์ความรู้ พัฒนานโยบายสาธารณะ และสนับสนุนการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ในเชิงเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้เกิดการพัฒนาประเทศอย่างสมดุลและยั่งยืน แต่จะต้องไม่ดำเนินการวิจัย ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) มีพันธกิจ และบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1) พันธกิจ

1.1) จัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และริเริ่มแผนงาน ววน. ที่สำคัญ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท นโยบายรัฐ และอื่นๆ เพื่อการพัฒนาคนและสถาบันความรู้ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

1.2) จัดทำแผนและจัดสรรงบประมาณ กำกับ ติดตาม การใช้งบประมาณ อย่างมีธรรมาภิบาล

1.3) บริหารจัดการกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และมีหลักธรรมาภิบาล

1.4) ส่งเสริม สนับสนุน และขับเคลื่อนระบบและเครือข่ายหน่วยงานในระบบวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของประเทศ ตลอดจนการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์ของหน่วยงานในระบบวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม และการติดตามประเมินผลลัพธ์ ผลกระทบของงานวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ

1.5) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสื่อสารเพื่อสร้างสังคมฐานความรู้

2.) อำนาจหน้าที่

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) มีพันธกิจดังต่อไปนี้

2.1) รับผิดชอบงานวิชาการ และงานธุรการ รวมถึงสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้การปฏิบัติหน้าที่ของ กสว. และคณะกรรมการพิจารณางบประมาณด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2) ศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ภาพรวมในด้านการวิจัยและนวัตกรรม ในระดับชาติและนานาชาติ เพื่อนำเสนอต่อสภานโยบายในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผน รวมทั้งงบประมาณเพื่อการวิจัยและนวัตกรรม

2.3) จัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ เสนอต่อ สกสว.

2.4) จัดทำกรอบวงเงินงบประมาณด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศเสนอต่อ สกสว.

2.5) จัดทำคำของบประมาณของกองทุนเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการพิจารณางบประมาณด้านวิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม

2.6) จัดทำหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดทำคำของบประมาณและการจัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยงานในระบบวิจัยและนวัตกรรม เสนอต่อ กสว.

2.7) กลั่นกรองคำของบประมาณของหน่วยงานในระบบวิจัยและนวัตกรรมให้สอดคล้องกับแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ และหลักเกณฑ์

2.8) จัดทำข้อเสนอ และริเริ่มโครงการวิจัยและนวัตกรรมที่สำคัญของประเทศที่ต้องดำเนินการของหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชน รวมทั้งขับเคลื่อนและประสานการดำเนินงานดังกล่าวให้สัมฤทธิ์ผล ทั้งนี้ โดยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานในระบบวิจัยและนวัตกรรม

2.9) เสนอความเห็นต่อ กสว. เกี่ยวกับทิศทางและแนวทางการดำเนินงาน ของหน่วยงานในระบบวิจัยและนวัตกรรม

2.10) เสนอความเห็นต่อ กสว. เกี่ยวกับการกำกับ เร่งรัด และติดตามให้มีการปรับปรุงและแก้ไขระบบหรือกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยและนวัตกรรม

2.11) เสนอความเห็นต่อ กสว. เกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบุคคลหรือหน่วยงานในต่างประเทศในด้านการวิจัยและนวัตกรรม การถ่ายทอดวิทยาการหรือเทคโนโลยี รวมทั้งจัดทำและเสนอมาตรการ สิทธิประโยชน์ และแรงจูงใจ เพื่อส่งเสริมการดำเนินการดังกล่าว

2.12) เสนอความเห็นต่อ กสว. เกี่ยวกับการกำกับ เร่งรัด และติดตามให้มีการจัดทำและการดำเนินการตามแผนด้านการพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ รวมถึงการกำกับ เร่งรัด ติดตาม ประเมินผลการใช้งบประมาณของหน่วยงานในระบบวิจัยและนวัตกรรม

2.13) ประสานงานและให้ความร่วมมือกับส่วนราชการ หน่วยงานอื่นของรัฐ และเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคลหรือหน่วยงานในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและนวัตกรรมและการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจของ กสว. และกองทุน

2.14) จัดทำรายงานประจำปีของ กสว. และกองทุน เสนอต่อนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี และสภานโยบาย

2.15) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือตามที่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สภานโยบาย หรือ กสว. มอบหมาย

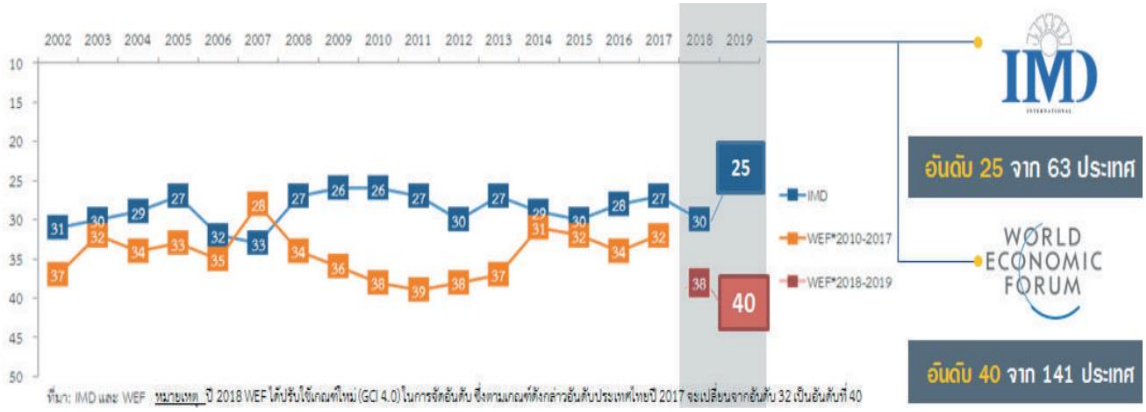
2.6 การเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

หากพิจารณาการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ นั้นจำเป็นต้องอาศัยแนวคิด และหลักการที่ใช้ในการดำเนินสำคัญสามารถสรุปได้ดังนี้ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563:20-33)

1) แนวความคิดและการประเมินผลด้านการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันกล่าวถึงความสามารถในการแข่งขัน โดยส่วนใหญ่จะกล่าวถึงการแข่งขันของธุรกิจ การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันก็มุ่งเน้นไปที่ปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งของธุรกิจ ซึ่งแต่ละประเทศก็แข่งกันด้วยการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีสำหรับการประกอบธุรกิจ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาบุคลากรและแรงงานในจำนวนที่เพียงพอและมีฝีมือเหมาะสมกับความต้องการของตลาด ในส่วนของกระบวนการภาครัฐ มีประสิทธิภาพสูง และกฎระเบียบต่าง ๆ ไม่เป็นอุปสรรคเพื่อสนับสนุนให้ธุรกิจในประเทศแข็งแกร่ง สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ในขณะเดียวกันก็สามารถดึงดูดเม็ดเงินการลงทุนจากต่างประเทศให้เข้ามาในประเทศได้ด้วย แต่ในยุคปัจจุบันจากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในบริบทโลก จะเห็นได้ว่าเป้าหมายสุดท้ายของการสร้างความสามารถในการแข่งขันของแต่ละประเทศคือการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีถ้วนหน้าให้กับประชาชนในประเทศหรือให้กับประชาคมโลก ดังนั้นขีดความสามารถในการแข่งขันจึงไม่ใช่แค่เรื่องของประสิทธิภาพของภาคธุรกิจหรือรัฐบาลแต่เพียงอย่างเดียว เพราะในการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันต้องตระหนักถึงเรื่องแนวปฏิบัติที่สามารถสร้างประโยชน์ให้แก่สังคมและมีความโปร่งใส นอกจากนี้แนวคิดในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ไม่ได้มุ่งเพียงการใช้ทักษะแรงงานเพื่อประกอบอาชีพ แต่ต้องปรับไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ด้วยเหตุนี้การพัฒนาระบบศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพที่ดีให้กับประชาชนก็ถือเป็นปัจจัยในการขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ทั้งนี้ องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดคือการทำให้เกิดความยืดหยุ่นของกลไกต่าง ๆ เพื่อเปิดกว้างทางความคิดให้สามารถปรับตัวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ทั้งทางด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยที่ทุกภาคส่วนสามารถร่วมมือช่วยกันได้ ตั้งแต่ภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาควิชาการ ตลอดจนประชาชนทุกคน ในการกำหนดนโยบายขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขันของประเทศต้องพิจารณาวงจรของนโยบาย (Deming Cycle: Plan-Do-Check-Act) และสำหรับส่วนของการประเมินผลความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ปัจจุบันมีองค์กรระหว่างประเทศซึ่งจัดทำรายงานความสามารถในการแข่งขันของประเทศที่มีความน่าเชื่อถือและถูกใช้อ้างอิงจากประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกอยู่ 2 สถาบันหลัก ได้แก่ สถาบันการจัดการนานาชาติ (Institute Management Development: IMD) และสภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum: WEF) โดยการประเมินผลนั้นมาในรูปแบบดัชนีตัวชี้วัดที่ชื่อ World Competitiveness Index และ Global Competitiveness Index 4.0 (GCI 4.0 โดย WEF)การพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องและจัดทำตัวชี้วัดความสามารถในการแข่งขันของแต่ละประเทศนั้นพิจารณาผ่านกรอบแนวคิดเรื่อง Competitiveness Advantage Frame work ที่มุ่งพัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (Competitiveness of Nation) โดยการสร้างปัจจัยแวดล้อมทางธุรกิจ เช่น ด้านปัจจัยการผลิต ด้านนโยบาย และกฎระเบียบที่เอื้อให้ธุรกิจและอุตสาหกรรมสามารถบรรลุเป้าประสงค์ในการพัฒนาผลิตภาพ และหากพิจารณาเป้าหมายสุดท้ายของการสร้างความสามารถในการแข่งขันเพื่อมุ่งสู่การสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีถ้วนหน้าให้กับประชาชนใน

ประเทศหรือให้กับประชาคมโลก การพิจารณาปัจจัยขับเคลื่อนภายใต้บริบทใหม่จึงมีความครอบคลุมตั้งแต่มิติทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ไปจนถึงสุขภาพและสภาวะแวดล้อมที่เกิดขึ้นในประเทศ

2) สถานะความสามารถในการแข่งขันของไทย อุปสรรคและความท้าทายในการขับเคลื่อนเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ภาพ 9 แสดงอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย

ในปีพ.ศ. 2562 สถาบัน IMD และ WEF ได้จัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 25 จาก 63 ประเทศ (อันดับที่ 30 ในปี 2561) และอันดับที่ 40 จาก 141 ประเทศ (อันดับที่ 38 ในปี 2561) ตามลำดับ ทั้งนี้ หากพิจารณาข้อมูลผลการจัดอันดับตั้งแต่ปี 2545 เป็นต้นมา แนวโน้ม (Trend) อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยค่อนข้างคงที่ อาจมีการปรับตัวดีขึ้นเล็กน้อยในบางช่วง แต่โดยรวมแล้วยังคงอยู่ในช่วงอันดับที่ 20 - 30 สำหรับผลการจัดอันดับของ IMD และในอันดับที่ 30 - 40 สำหรับผลการจัดอันดับของ WEF และหากพิจารณาตามรายงานด้านการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของสถาบันนานาชาติจาก IMD และ WEF สถานะขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยจะอยู่ในกลุ่มระดับกลาง โดยมีจุดแข็งและจุดอ่อนดังนี้

2.1) จุดแข็ง ประกอบด้วย สมรรถนะทางเศรษฐกิจ ประสิทธิภาพตลาดสินค้า ตลาดแรงงาน โดยปัจจัยย่อยด้านการค้าระหว่างประเทศ (International Trade) และการจ้างงาน (Employment) ยังคงเป็นปัจจัยที่ประเทศไทยยังคงรักษาอันดับไว้ได้ดี ในด้านประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ แม้ว่าสถานะของผลการจัดอันดับจะยังอยู่ในระดับค่อนข้างดี แต่จากแนวโน้มที่ผลการจัดอันดับลดลงโดยเฉพาะด้านทัศนคติและค่านิยม (Attitudes and Values) ซึ่งมีตัวชี้วัดทั้งหมดเป็นการสอบถามความคิดเห็นจากผู้บริหารในภาคธุรกิจ สะท้อนให้เห็นถึงมุมมองของภาคธุรกิจที่มีต่อภาครัฐและระบบสถาบันที่ยังคงเป็นสิ่งที่ต้องเฝ้าระวังและเร่งสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง จุดแข็งและความท้าทาย ทั้งนี้ หากพิจารณาสถานะขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยตามเกณฑ์และวิธีในการคำนวณใหม่ของ WEF (GCI 4.0) พบว่า ด้านที่มีอันดับที่ดีและส่งผลบวกต่ออันดับความสามารถทางการแข่งขันของประเทศโดยรวม ได้แก่ ด้านประสิทธิภาพของระบบการเงิน (Financial System) ที่ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 16 ของโลก โดยในด้านระบบการเงินจะมีปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมของเงินทุน การให้สินเชื่อ ผลิตภัณฑ์การเงินประเภทต่าง ๆ รวมทั้งระบบในการลดและกระจายความเสี่ยงต่าง ๆ ทางด้านการเงิน ตัวอย่างของปัจจัยต่าง ๆ

ภายใต้ด้านการเงิน ประกอบด้วย วงเงินสินเชื่อที่มีให้กับภาคเอกชนหรือการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของธุรกิจขนาดกลางและย่อม หรือความพร้อมทางด้านการเงินในการสนับสนุนต่อ Startups หรือเสถียรภาพของธนาคารพาณิชย์ เป็นต้น นอกจากนี้ ด้านขนาดของตลาด (Market Size) ประเทศไทยได้รับการจัดให้อยู่ในอันดับที่ 18 ของโลก โดยในด้านขนาดของตลาดจะสะท้อนให้เห็นขนาดของตลาดทั้งในและต่างประเทศที่บริษัทต่าง ๆ ในประเทศไทยสามารถเข้าถึง โดยเป็นผลรวมของการบริโภคภายในประเทศ การลงทุนและการส่งออก ประเทศไทยกำหนดยุทธศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน ตามแนวคิดเรื่อง Thailand 4.0 แผนยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตลอดจนกลไกการขับเคลื่อนให้เกิดแนวทางการปฏิบัติในส่วนของผู้ทำนโยบาย เช่น กลไกการพิจารณา แผนระดับ 3 ของแต่ละหน่วยงานโดยคณะอนุกรรมการด้านการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ตลอดจนกลไกจากกรรมการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ส่วนด้านที่เป็นประเด็นท้าทายซึ่งประเทศไทยจำเป็นต้องทุ่มเททรัพยากรและเร่งดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย โครงสร้างพื้นฐาน ความสามารถทางธุรกิจ การพัฒนามนุษย์ นวัตกรรม รวมทั้งปัจจัยเชิงสถาบัน ซึ่งในรอบปีที่ผ่านมาสาธารณูปโภคพื้นฐานและโครงสร้างพื้นฐาน ด้านวิทยาศาสตร์มีการปรับตัวดีขึ้น ในขณะที่ด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมและด้านการศึกษายังคงมีอันดับรั้งท้ายอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ระบบการศึกษาไทยยังมีปัญหาด้านคุณภาพ และยังไม่สามารถส่งเสริมให้คนมีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพได้อย่างเต็มที่ในขณะที่ภาคธุรกิจไม่มั่นใจต่อผลสัมฤทธิ์ของระบบการศึกษา การเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์ และการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา รวมถึงทักษะด้านภาษาของคนไทยไม่ตอบโจทย์การประกอบอาชีพ สำหรับปัจจัยด้านนวัตกรรม ซึ่งพิจารณาทั้งด้านงบประมาณและบุคลากร ในปีที่ผ่านมาการลงทุนด้านวิจัยและพัฒนาและจำนวนนักวิจัยเพิ่มขึ้นเล็กน้อย แต่หากเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ แล้ว ตัวเลขที่สะท้อนออกมายังอยู่ในระดับต่ำทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน สำหรับด้านสิทธิบัตร การส่งเสริมและคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาปรับตัวดีขึ้นเล็กน้อย แต่ยังอยู่ในระดับที่ห่างจากประเทศพัฒนาแล้ว โดยเฉพาะจำนวนผู้ยื่นขอรับสิทธิบัตรต่อหัว จำนวนสิทธิบัตรที่ให้แก่ผู้ที่พำนักในประเทศไทย และจำนวนสิทธิบัตรที่บังคับใช้แล้วยังคงมีอัตราที่ต่ำ ยิ่งไปกว่านั้นการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญายังเป็นโจทย์ใหญ่ที่ประเทศต้องเร่งแก้ไขและสร้างการคุ้มครองให้เกิดขึ้นอย่างเหมาะสม

3) แนวคิดด้านกลยุทธ์เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย ประเทศไทยกำหนดยุทธศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน ตามแนวคิด Thailand 4.0 แผนยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตลอดจนกลไกการขับเคลื่อนให้เกิดแนวทางการปฏิบัติในส่วนของผู้จัดทำนโยบาย เช่น กลไกการพิจารณาแผนระดับ 3 ของแต่ละหน่วยงานโดยคณะอนุกรรมการด้านการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ตลอดจนกลไกจากกรรมการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนั้น ยุทธศาสตร์และกลไกดังกล่าวนั้น เป็นแนวทางเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวัตถุประสงค์ในการเป็นประเทศที่มีความ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ภายใต้รูปแบบการพัฒนาที่เน้น “ต่อยอดอดีต ปรับปัจจุบัน และสร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” กล่าวคือเรามีทิศทางการพัฒนาที่มองกลับไปที่รากเหง้าทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่น ๆ เพื่อนำมาประยุกต์และผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เกิดขึ้นใหม่อย่างสอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคม

ที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Creation) พร้อมด้วยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่โครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่งจนถึงโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และดิจิทัล พร้อมทั้งวางแนวทางการพัฒนาคนรุ่นใหม่และการปรับรูปแบบธุรกิจให้ตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ในขณะเดียวกันก็ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลก ควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดี และลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศ ทั้งนี้เป็นการสร้างความเข้มแข็งจากภายในเพื่อเชื่อมโยงประเทศไทยสู่โลกในยุคปัจจุบันให้อยู่รอดในบริบทที่มีความเป็นพลวัต ทั้งในแง่ของการตั้งรับที่จะทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศมีความยืดหยุ่น (Resilience) และมีความสามารถในการปรับตัวเพื่อรองรับในทุกสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นอีกทั้งยังสามารถดำเนินยุทธศาสตร์ในเชิงรุกจากการเสริมจุดแข็งของประเทศให้มีความเด่นชัด และพร้อมที่จะนำมาประกอบเป็นเครื่องมือสำคัญเพื่อขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

4) แนวทางและความร่วมมือในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันให้สามารถปฏิบัติได้จริงการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันเป็นเรื่องที่ทุกภาคส่วนจะต้องช่วยกันทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ รวมถึงภาคประชาชนในระดับบุคคล แต่การที่จะรวมพลังกันแบบนั้นได้จะต้องคำนึงถึง 3 ประเด็นสำคัญ ได้แก่

4.1) ความรู้ความเข้าใจบทบาทในการร่วมขับเคลื่อนแต่ละภาคส่วนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ในการช่วยยกอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

4.2) ความตื่นตัวเพื่อก้าวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงภาคีที่เกี่ยวข้องจะต้องมีความตื่นตัวศึกษาทำความเข้าใจ และกำหนดเป้าหมายของตัวเองที่จะร่วมผลักดันขับเคลื่อน กล่าวคือ หน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับตัวชี้วัดและประเด็นการพัฒนาด้านใดก็จะต้องไปศึกษาให้เข้าใจ ปรับระบบการเก็บข้อมูลให้ถูกต้องแม่นยำเชื่อถือได้ และจัดทำแผนงาน / โครงการพัฒนาที่ตอบโจทย์ตัวชี้วัดเหล่านั้นให้ได้อย่างมีประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ โดยมีการทบทวนและปรับปรุงตัวเองตลอดเวลา ในส่วนของภาคเอกชนเองก็จะต้องเข้าใจและตระหนักถึงโลกที่แข่งขันกันด้วยเรื่องของความรู้และนวัตกรรม และต้องเร่งปรับกระบวนการและรูปแบบธุรกิจให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง โดยการสร้างวัฒนธรรมของการทำธุรกิจที่เน้นการใช้องค์ความรู้มาต่อยอดให้เกิดนวัตกรรม รวมถึงการมีทัศนคติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ยิ่งไปกว่านั้นบทบาทขององค์กรผู้แทนภาคธุรกิจไม่ว่าจะเป็นสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาหอการค้า สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว รวมทั้งองค์กรและสมาคมธุรกิจอื่น ๆ ที่สามารถสนับสนุนและสร้างความเข้มแข็งให้กับสมาชิกได้มากขึ้นนั้น จะยิ่งเป็นเหมือนตัวเร่งให้ธุรกิจภายในประเทศไปสู่เป้าหมายได้เร็วยิ่งขึ้น สำหรับภาควิชาการต้องเป็นภาคส่วนที่ใช้องค์ความรู้เพื่อคาดการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ ซึ่งเป้าหมายสำคัญที่ต้องเร่งขับเคลื่อนคือการสร้างพลังทางความรู้ การศึกษาวิจัยและยกระดับความสามารถในการสร้างนวัตกรรมให้ตอบโจทย์ต่อลูกค้าปลายทาง รวมทั้งการพัฒนากำลังทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณลักษณะที่ตอบสนองและอยู่รอดท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สุดท้ายสำหรับภาคประชาชน กลุ่มคนเหล่านี้คือกลไกสำคัญที่จะทำให้ระบบขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิผล ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การเป็นประชาชนที่เฝ้าระวังการทำงานของกลไกภาครัฐให้ดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพโดยการให้ข้อคิดเห็นหรือป้อนข้อมูลย้อนกลับผ่านช่องทางต่าง ๆ โดยเฉพาะ Social Media หรือในฐานะผู้บริโภคที่จะต้องเรียกร้องและเฝ้าระวังให้ภาคธุรกิจผลิต

สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสูงได้มาตรฐาน หรือในฐานะแรงงานที่ตื่นตัวในการปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับข้อกำหนดและลักษณะของงานและวิถีการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไป

4.3) การมุ่งสูงผลสำเร็จอย่างมั่นคงและต่อเนื่องการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนจะต้องมุ่งไปสู่การสร้างผลสำเร็จที่ชัดเจน เป็นประโยชน์แก่ประชาชนในวงกว้างและยั่งยืน ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการขับเคลื่อนของทุกภาคส่วน ร่วมไปในทิศทางเดียวกันอย่างมั่นคงและต่อเนื่องจึงจะสามารถสร้างอนาคตประเทศไทยให้ทันโลกได้

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันได้ปรับเปลี่ยนมามุ่งเน้นการพัฒนาผลิตภาพและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการที่เกิดขึ้นจากการสร้างความเข้มแข็งของโครงสร้างการผลิตของประเทศ ควบคู่ไปกับการปรับปรุงและพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ โดยแนวทางดังกล่าวต้องอาศัยความร่วมมือและความเข้าใจจากทุกภาคส่วน เพื่อนำไปสู่การสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างสมดุลให้กับประชาชนในประเทศ อันเป็นหัวใจหลักของการพัฒนาประเทศในยุคปัจจุบัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยแผนงาน “แนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมและสังคมศาสตร์ เป็นประเภทการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ซึ่งคณะผู้วิจัยออกแบบการวิจัยด้วยวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

3.1 วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนการวิจัย รายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 บูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค และผลักดันให้เกิดโครงการนำร่อง ด้วยวิธีการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดองค์ประกอบกลไกประสานและบริหารแผนร่วมกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สคช.) รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแผน ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และแผนพัฒนาภาค รวมทั้งกำหนดเป้าประสงค์ในการดำเนินงานของกลไกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผน ววน.และแผนพัฒนาภาคในระดับพื้นที่ รวมทั้งวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงาน โดยใช้กระบวนการจัดสนทนากลุ่มและประชุมระดมสมองกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งมีเป้าหมาย ดังนี้

(1) Mapping ข้อมูลเพื่อเชื่อมโยงแนวทางบูรณาการแผนปฏิบัติการด้าน ววน. เชิงพื้นที่ให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค

(2) ออกแบบกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่

(3) จัดทำข้อเสนอรูปแบบกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่พร้อมองค์ประกอบที่สำคัญ

ขั้นที่ 2 การจัดทำแผนที่นำทางสำหรับกลไกประสานและบริหารแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ซึ่งบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหลัก โดยมีตารางการดำเนินโครงการแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยใช้กระบวนการจัดสนทนากลุ่มและประชุมระดมสมองกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 3 สร้างเงื่อนไขผูกพันในการดำเนินงานของกลไกประสานและบริหารแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ตามแผนที่นำทาง โดยการใช้กระบวนการประชุมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้วยวิธีการลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) และแถลงข่าว

ขั้นที่ 4 ดำเนินการทบทวน ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคแผนพัฒนาภาค และห่วงโซ่คุณค่า (value chain) ในแต่ละภาค รวมทั้งความเชื่อมโยงกับ ภารกิจและผลการดำเนินงานด้าน วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ที่เป็นลักษณะของแผนปฏิบัติการ PMU เพื่อกำหนดจุดเน้นในแต่ละภาค โดยการใช้การจัดประชุมระดมสมอง สัมมนาเชิงปฏิบัติการ และประชุมสัญจรกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนากลไกการประสานแผนและการบริหารแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ที่สนับสนุนการการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค ด้วยวิธีการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยดังนี้

ขั้นที่ 5 การพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผน ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.).และแผนพัฒนาภาคในระดับพื้นที่ รวมทั้งให้ครอบคลุมบุคลากรด้านแผนงาน และด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) โดยใช้กระบวนการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และการศึกษาดูงาน

ขั้นที่ 6 กลไกประสานและบริหารการขับเคลื่อน ขยายผล บูรณาการ แผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ระหว่างหน่วยงานในระบบ ววน. ต่าง ๆ พร้อมเครือข่ายบุคลากร ด้านแผนงานที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรด้านแผนการพัฒนาภาค ลงพื้นที่ในแต่ละภาค เพื่อชี้แจงความเชื่อมโยงทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคกับภารกิจด้าน ววน. และจุดเน้นของพื้นที่ พร้อมรับฟัง รวบรวม ศักยภาพ ความต้องการ ปัญหา และอุปสรรค โดยใช้กระบวนการการจัดประชุมระดมสมองและการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 7 ดำเนินการรวบรวม และวิเคราะห์กรอบ ทิศทาง ความท้าทาย ศักยภาพ ความต้องการ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินภารกิจด้านด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค เพื่อกำหนดขอบเขตและประเด็นตั้งต้นของแผนปฏิบัติการ ววน.ด้านพื้นที่ โดยใช้กระบวนการการสนทนากลุ่มและประชุมระดมสมองกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 8 ดำเนินการนำเสนอแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เฉพาะพื้นที่ ที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคโดยใช้กระบวนการการสนทนากลุ่มและประชุมระดมสมองกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 3 สร้างการรับรู้และความเข้าใจทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคและแนวทางการจัดทำแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ที่เชื่อมโยงกับนโยบายของรัฐบาล และยุทธศาสตร์ชาติ ด้วยวิธีการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยดังนี้

ขั้นที่ 9 ดำเนินการเลือกประเด็นสำคัญและเร่งด่วน เพื่อจัดทำโครงการนำร่องส่งมอบให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สคช.) เพื่อผลักดันให้เกิดการดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ โดยใช้กระบวนการประชุมระดมสมองกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 10 ดำเนินการให้ข้อเสนอแนะต่อกลไกแผนงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และสังเคราะห์กรอบแนวทางทิศทางของวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.).ซึ่งเชื่อมโยงสอดคล้องกับพื้นที่ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยใช้กระบวนการประชุมระดมสมองกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 11 ดำเนินการติดตามผลการดำเนินงานการนำแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ไปใช้กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ร่วมโดยใช้กระบวนการจัดประชุมติดตามผลกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

3.2) แหล่งข้อมูล กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่

แหล่งข้อมูล กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย

1) แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

(1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการรวบรวมจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ที่ได้โดยดำเนินการประชุม การสนทนากลุ่ม การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ประชุมสัญจร และประชุมระดมสมองร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโครงการวิจัยนี้

(2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการรวบรวมจากเอกสารทางวิชาการ ตำรา รายงาน แนวความคิดและบทความจากวารสารต่าง ๆที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการวิจัย ซึ่งเป็นหลักการ แนวความคิด และทฤษฎี นโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการพัฒนา และสถิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิเคราะห์และจัดทำแผน ววน.เชิงพื้นที่ และการดำเนินภารกิจด้าน ววน.พื้นที่ที่ผ่านมา ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่

2.1) ผู้แทนสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ(สศช.) ในสำนักงานภาคแต่ละภูมิภาค

2.2) ผู้บริหารแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ในพื้นที่แต่ละภูมิภาค

2.3) นักวิจัยในพื้นที่แต่ละภูมิภาค

2.4) ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐภูมิภาคแต่ละภูมิภาค

2.5) ผู้แทนองค์กรภาคเอกชนในพื้นที่แต่ละภูมิภาค

2.6) ผู้แทนภาคประชาชน/ชุมชนในพื้นที่แต่ละภูมิภาค

3) พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่

3.1) ภาคเหนือ

3.2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.3) ภาคกลาง

3.4) ภาคตะวันออก

3.5) ภาคใต้

3.6) ภาคใต้ชายแดน

ทั้งนี้ครอบคลุมพื้นที่ระเบียงและเขตเศรษฐกิจตามทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค

3.3) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย

3.1) ประเด็นสนทนากลุ่ม

3.2) หลักสูตรการอบรม

3.3) แบบสัมภาษณ์

3.4) แบบติดตาม

3.4) การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรมข้อมูล มีกระบวนการ ดังนี้

1) กำหนดองค์ประกอบกลไกประสานและบริหารแผนร่วมกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) และ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ(สคช.) รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแผน ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม(ววน.) และแผนพัฒนาภาค รวมทั้งกำหนดเป้าประสงค์ในการดำเนินงานของกลไก ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผน ววน.และแผนพัฒนาภาคในระดับพื้นที่ รวมทั้งวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงาน

2) จัดทำแผนที่นำทางสำหรับกลไกประสานและบริหารแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ซึ่งบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหลัก

3) สร้างเงื่อนไขผูกพันในการดำเนินงานของกลไกประสานและบริหารแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ตามแผนที่นำทาง

4) ทบทวนทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค แผนพัฒนาภาค และห่วงโซ่คุณค่า (value chain) ในแต่ละภาค รวมทั้งความเชื่อมโยงกับ ภารกิจและผลการดำเนินงานด้าน วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ที่เป็นลักษณะของแผนปฏิบัติการ PMU เพื่อกำหนดจุดเน้นในแต่ละภาค

5) พัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และแผนพัฒนาภาคในระดับพื้นที่รวมทั้งให้ครอบคลุมบุคลากรด้านแผนงาน และด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.)

6) กลไกประสานและบริหารการขับเคลื่อน ขยายผล บูรณาการ แผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ระหว่างหน่วยงานในระบบ ววน. ต่าง ๆ พร้อมเครือข่ายบุคลากรด้านแผนงานที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรด้านแผนการพัฒนาภาค ลงพื้นที่ในแต่ละภาค เพื่อชี้แจงความเชื่อมโยงทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคกับภารกิจด้าน ววน. และจุดเน้นของพื้นที่ พร้อมรับฟัง รวบรวม ศักยภาพ ความต้องการปัญหา และอุปสรรค

7) รวบรวม และวิเคราะห์กรอบ ทิศทาง ความท้าทาย ศักยภาพ ความต้องการ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค เพื่อกำหนดขอบเขตและประเด็นตั้งต้นของแผนปฏิบัติการ ววน.ด้านพื้นที่

8) นำเสนอแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เฉพาะพื้นที่ที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค

9) เลือกประเด็นสำคัญและเร่งด่วน เพื่อจัดทำโครงการนำร่องส่งมอบให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สคช.) เพื่อผลักดันให้เกิดการดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่

10) ให้ข้อเสนอแนะต่อกลไกแผนงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และสังเคราะห์กรอบแนวทางทิศทางของวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.).ซึ่งเชื่อมโยงสอดคล้องกับพื้นที่ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ

11) ติดตามผลการดำเนินงานการนำแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ไปใช้กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่

3.5) การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ มีการวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล ดังนี้

นำข้อมูลการดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 1 นำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาและเปรียบเทียบ และสร้างข้อสรุปอุปนัย เพื่อนำไปสร้างข้อสรุปและนำเสนอเนื้อหาเชิงบรรยายลักษณะรูปแบบของตารางเปรียบเทียบในการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค และผลักดันให้เกิดโครงการนำร่อง โดยการกำหนดองค์ประกอบกลไกประสานและบริหารแผนร่วมกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สคช.) รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแผน ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม(ววน.) และแผนพัฒนาภาค รวมทั้งกำหนดเป้าประสงค์ในการดำเนินงานของกลไก ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผน ววน.และแผนพัฒนาภาคในระดับพื้นที่ รวมทั้งวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงาน จัดทำแผนที่นำทางสำหรับกลไกประสานและบริหารแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ซึ่งบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหลักการสร้างเงื่อนไขผูกพันในการดำเนินงานของกลไกประสานและบริหารแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ตามแผนที่นำทาง และทบทวนทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค แผนพัฒนาภาค และห่วงโซ่คุณค่า (value chain) ในแต่ละภาค รวมทั้งความเชื่อมโยงกับ ภารกิจและผลการดำเนินงานด้าน วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ที่เป็นลักษณะของแผนปฏิบัติการ PMU เพื่อกำหนดจุดเน้นในแต่ละภาค

ส่วนการดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาและเปรียบเทียบ และสร้างข้อสรุปอุปนัย เพื่อนำไปสร้างข้อสรุปและนำเสนอเนื้อหาเชิงบรรยายลักษณะรูปแบบของตารางเปรียบเทียบ ในการพัฒนากลไกการประสานแผนและการบริหารแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ที่สนับสนุนการการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค โดยการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.).และแผนพัฒนาภาคในระดับพื้นที่ รวมทั้งให้ครอบคลุมบุคลากรด้านแผนงาน และด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) นำกลไก

ประสานและบริหารการขับเคลื่อน ขยายผล บูรณาการ แผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ระหว่างหน่วยงานในระบบ ววน. ต่างๆ พร้อมเครือข่ายบุคลากรด้านแผนงานที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรด้านแผนการพัฒนาภาค ลงพื้นที่ในแต่ละภาค และนำเสนอแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เฉพาะพื้นที่ ที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค

และการดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 3 นำผลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 มาสังเคราะห์และสรุปผล เพื่อนำไปสร้างข้อสรุปและนำเสนอเนื้อหาเชิงบรรยาย ในการสร้างการรับรู้และความเข้าใจทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคและแนวทางการจัดทำแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ที่เชื่อมโยงกับนโยบายของรัฐบาล และยุทธศาสตร์ชาติ โดยการเลือกประเด็นสำคัญและเร่งด่วน เพื่อจัดทำโครงการนำร่องส่งมอบให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สคช.) เพื่อผลักดันให้เกิดการดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ การให้ข้อเสนอแนะต่อกลไกแผนงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และสังเคราะห์กรอบแนวทางทิศทางของวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.).ซึ่งเชื่อมโยงสอดคล้องกับพื้นที่ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ และติดตามผลการดำเนินงานการนำแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ไปใช้กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่

บทที่ 4

ผลการศึกษา

4.1 กำหนดองค์ประกอบกลไกประสานและบริหารแผนร่วมกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และแผนพัฒนาภาค พร้อมทั้งกำหนดเป้าประสงค์ในการดำเนินงานของกลไก ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผน ววน. และแผนพัฒนาภาคในระดับพื้นที่ ตลอดจนวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงาน

1) การศึกษาพัฒนาการของการขับเคลื่อนแผน ววน. ระดับพื้นที่

ประเด็นที่ 1 การดำเนินการด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (วทน. หรือ STI) สำนักงานคณะกรรมนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.) ได้เปิดช่องทางการสื่อสารสาธารณะขึ้น ภายใต้ชื่อ “STI Corner” ในทุกภูมิภาคของประเทศ ภายใต้ความร่วมมือกับสถานที่หน่วยงานภาครัฐที่เป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ที่มีพลวัตสูง และเป็นศูนย์รวมของนักวิจัยที่สำคัญของประเทศ เช่น มหาวิทยาลัยภาครัฐ ซึ่งเป็นสถานที่ที่สาธารณชนสามารถใช้เป็นที่เสาะแสวงหาความรู้เพื่อการพัฒนาธุรกิจได้อย่างเสรีและเป็นที่รู้จักโดยทั่วไป นอกจากนี้ การจัดตั้ง STI Corner ในพื้นที่สถาบันการศึกษา นอกจากจะมุ่งหวังที่จะให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการ และสาธารณชนแล้ว ยังมุ่งที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรภายในมหาวิทยาลัยทั้งที่เป็นผู้บริหาร คณาจารย์ นักศึกษาในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ซึ่งส่วนใหญ่ในระดับปริญญาโทมักจะเป็นบุคคลที่อยู่ในวัยทำงานและเป็นผู้ประกอบการเพื่อให้รับทราบข้อมูลและองค์ความรู้ **(เครือข่ายความร่วมมือเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชน คลินิกเทคโนโลยีที่พึ่งของชุมชน.ออนไลน์. จาก clinictech.ops.go.th/online/pages/blog_view.asp?blog_id=106. กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม)**

ประเด็นที่ 2 การจัดทำแผน วทน.ระดับพื้นที่เพื่อให้เกิดการพัฒนาเชิงพื้นที่ ก่อให้เกิดการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่าง วท. กับกระทรวงมหาดไทย (มท.) ในการดำเนินงาน **“การพัฒนาจังหวัดด้วย ว. และ ท.”** เป็นการดำเนินงานเพื่อนำ วทน. ไปพัฒนาจังหวัด และยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ให้กับประชาชนทุกพื้นที่ของประเทศ รวมทั้งสนับสนุนให้แต่ละจังหวัดทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางบริหารงานด้านวิทยาศาสตร์ และเพื่อจัดทำแผนงานบูรณาการที่เชื่อมโยงงานด้าน ว. และ ท. กับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด โดยรูปแบบของการดำเนินการประกอบด้วยกิจกรรมหลักคือ การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ การอบรมฝึกอาชีพ การจัดนิทรรศการ การจัดประชุมหารือ และการประชาสัมพันธ์ ซึ่งการดำเนินการแต่ละครั้งจะครอบคลุมทั้งแนวนโยบาย แนวทางการบริหาร การจัดทำแผนและงบประมาณไปจนถึง แนวปฏิบัติในเชิงบูรณาการเพื่อเป้าหมายร่วมกันของทั้ง 2 กระทรวง โดยมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละพื้นที่ ซึ่งการดำเนินงานร่วมกับ มท.จะส่งผลให้ประชาชนได้รับประโยชน์กว้างขวางยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นการเสริมจุดแข็งซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ การจัดทำบันทึกข้อตกลงดังกล่าว ดร.คุณหญิงกัลยา โสภณพนิช รมว.วท. (ในขณะนั้น) และนายชวรัตน์ ชาญวีระกุล รมว.มท.

ร่วมเป็นสักขีพยานการลงนามความร่วมมือระหว่าง วท. กับ มท. ในการดำเนินงาน “การพัฒนาจังหวัดด้วย ว. และ ท.” ซึ่งร่วมลงนามข้อตกลงโดย ดร.สุจินดา โชติพานิช ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ในขณะนั้น) และนายวิชัย ศรีขวัญ ปลัดกระทรวงมหาดไทย(ในขณะนั้น) เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2552 โดยมีขอบเขตความร่วมมือในบันทึกข้อตกลงและแบ่งบทบาทหน้าที่ระหว่างกัน ดังนี้

บทบาทของ วท. ได้แก่

1) มอบหมายเครือข่ายคลินิกเทคโนโลยีในพื้นที่ ทำหน้าที่สนับสนุนงานด้าน ว. และ ท.ของจังหวัด และประสานกับผู้บริหารวิทยาศาสตร์ จังหวัดระดับสูง

2) ดำเนินการจัดกิจกรรมด้าน ว. และ ท. เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด

3) ประสาน กำกับ ดูแลและติดตามการดำเนินงานตามแผนบูรณาการงานด้าน ว. และ ท.

บทบาทของ มท. ได้แก่

1) มอบหมายรองผู้ว่าราชการจังหวัดที่รับผิดชอบงานด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเป็นผู้บริหารวิทยาศาสตร์จังหวัดระดับสูง(Provincial Chief Science Officer : PCSO)

2) ประสาน กำกับ ดูแล และติดตามงาน/ แผนบูรณาการด้าน ว. และ ท. ของแต่ละจังหวัด

3) เชื่อมโยงหน่วยงานด้าน ว. และ ท. ระดับกระทรวงกับระดับจังหวัด เพื่อผลักดันนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ดังภาพ

ภาพ 10 แสดงกลไกการทำงานของ วทน เชิงพื้นที่

ที่มา: กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.บันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่าง วท. กับกระทรวงมหาดไทย (มท.) ในการดำเนินงาน “การพัฒนาจังหวัดด้วย. จาก ddev1.colorpack.net/most/main/th/integration-matchine/2289-intergration-mou-moi-most.html

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาบุคลากรเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนแผน วทน. ระดับพื้นที่

นโยบายและแผนวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2555 – 2564) ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาและเพิ่มศักยภาพทุนมนุษย์ของประเทศ ด้าน วทน. กลยุทธ์ 4.2 การยกระดับสมรรถภาพและเพิ่มขีดความสามารถทางวิชาชีพ ทักษะ องค์ความรู้กำลังคน วทน. โดยมีเป้าหมายเพิ่มทักษะและองค์ความรู้ด้าน วทน. ให้แก่กำลังคนของประเทศ

บุคลากร วทน. มีทักษะความเชี่ยวชาญและความรู้ทางวิชาชีพตรงตามความต้องการของผู้ประกอบการก่อให้เกิดการพัฒนา อย่างต่อเนื่องในทุกภาคส่วน สามารถใช้ความรู้ด้าน วทน. เพิ่มผลิตภาพของภาคการผลิตและบริการ **(ที่มา : นโยบายและแผนวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ.2555-2564) หน้า 95 จาก** (www.sti.or.th/sti/uoloads/content_file/แผน_วทน.pdf) เพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปสู่การปฏิบัติแบบบูรณาการการทำงานอย่างเป็นรูปธรรม และสามารถจัดทำแผนปฏิบัติการหน่วยงาน/พื้นที่ แบบบูรณาการการทำงานและเชื่อมโยงประเด็นด้าน วทน. เพื่อการแก้ไขปัญหา และพัฒนาพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นที่ 4 การจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการร่วมกลุ่มจังหวัด (Regional Operation Center : ROC) โดยมีหน้าที่คือ เป็นศูนย์กลางการประสานงาน ส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจการค้า และการต่างประเทศ เพื่อเชื่อมโยงการทำงานระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการกับเอกอัครราชทูตแบบบูรณาการติดต่อประสานงาน สนับสนุน ช่วยเหลือการเจรจา การวิเทศสัมพันธ์ การดำเนินกิจกรรมความร่วมมือ และความช่วยเหลือกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มจังหวัดกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งประสานและเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การพัฒนาในกลุ่มจังหวัด และการบริหารราชการแบบบูรณาการระหว่างจังหวัดภายในกลุ่มจังหวัด ระหว่างกลุ่มจังหวัดและนอกภูมิภาคกับเอกอัครราชทูตในประเทศเพื่อนบ้านของไทย ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ตลอดจนประสานและเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกลุ่มจังหวัดเพื่อสนับสนุนการบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด และทูตในประเทศเพื่อนบ้านของไทย เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม ปีงบประมาณ 2559 กระทรวงมหาดไทย โดยสำนักงานปลัดกระทรวงร่วมกับศูนย์ปฏิบัติการร่วมกลุ่มจังหวัด ทั้ง 8 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เชียงใหม่ นเรศวร บูรพา เกษตรศาสตร์ มหิดล เทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และสงขลานครินทร์ ดำเนินโครงการของศูนย์ปฏิบัติการร่วมกลุ่มจังหวัด เพื่อเป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา จังหวัด/กลุ่มจังหวัดในการพัฒนาประเทศให้สอดรับกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ จุดยืนทางยุทธศาสตร์ของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด และเตรียมความพร้อมเข้าสาประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในปี 2558 **(ที่มา : กระทรวงมหาดไทยกับการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน : ภายใต้การดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการร่วมกลุ่มจังหวัด (Regional Operation Center : ROC) จาก https;//sc.kku.ac.th/PLAN/qasci2557/2014-Jul-15-200748IQASC2556_4.5_15.pdf)**

จากการทบทวนการดำเนินการด้านการเชื่อมโยงภารกิจ ววน. กับการพัฒนาพื้นที่ที่ผ่านมาพบปัญหาหลายประการไม่ว่าจะเป็นการขาดเอกภาพในการดำเนินงาน ประการต่อมา คือ ด้านการวิจัยจะรับรู้เฉพาะกลุ่มนักวิจัย ทำให้งบประมาณไม่กระจายไปยังหน่วยงานต่าง ๆ มากนัก อีกประการหนึ่งคือ วทน.เดิมไม่มีการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ เนื่องจากกระทรวงวิทยาศาสตร์ไม่มีส่วนงานในระดับภูมิภาค ส่งผลให้การขับเคลื่อนและการประสานแผนเป็นไปได้ยาก แม้ว่าจะมีการจัดตั้งหน่วยงานตัวแทนก็ตาม แต่ก็ยังคงมีลักษณะเป็นโครงการในการขับเคลื่อน และเป็นงานฝากที่ไม่ใช่ภารกิจหลักของหน่วยงานเหล่านั้น อีกทั้งแผน วทน.จะมีการขับเคลื่อนก็ต่อเมื่อมีกรอบงบประมาณและสภาพบังคับ จึงขาดการขับเคลื่อนที่เป็นรูปธรรม ตลอดจนผลการวิจัยไม่สามารถเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติได้ เนื่องจากนักวิจัยไม่ได้คำนึงถึงความต้องการของพื้นที่แต่ดำเนินการวิจัยไปตามโจทย์การวิจัยของตนเอง ฉะนั้นการแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่จึงไม่เกิดขึ้น เนื่องจากผลการวิจัยไม่ได้ถูกนำไปใช้แก้ไขปัญหาในเชิงพื้นที่

ดังนั้น เพื่อเป็นการวิเคราะห์การขับเคลื่อนแผน ววน. ระดับพื้นที่ในปัจจุบัน จะพบว่า การขับเคลื่อนการพัฒนาตามแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3 หน่วยงาน ได้แก่ 1) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) 2) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และ 3) กระทรวงมหาดไทย (มท.) แต่ละหน่วยงานมีบทบาทหน้าที่ กลไก และขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

2) การขับเคลื่อนแผน ววน. ระดับพื้นที่

เพื่อเป็นการวิเคราะห์การขับเคลื่อนแผน ววน ระดับพื้นที่ในปัจจุบัน จะทบทวนให้เห็นถึงภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เห็นภาพของการขับเคลื่อน ววน. โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3 หน่วยงาน ได้แก่ สกสว. (ดูแลแผน ววน.) / สศช. (ดูแลเรื่องการขจัดทำแผนชาติและแผ นระดับพื้นที่ คือ แผนพัฒนาภาค) / กระทรวงมหาดไทย (มีภารกิจในการแปลงแผนพัฒนาภาคไปสู่การพัฒนาในระดับพื้นที่ ได้แก่ แผนจังหวัด แผนกลุ่มจังหวัด) ซึ่งทั้ง 3 หน่วยงาน มีภารกิจดังต่อไปนี้

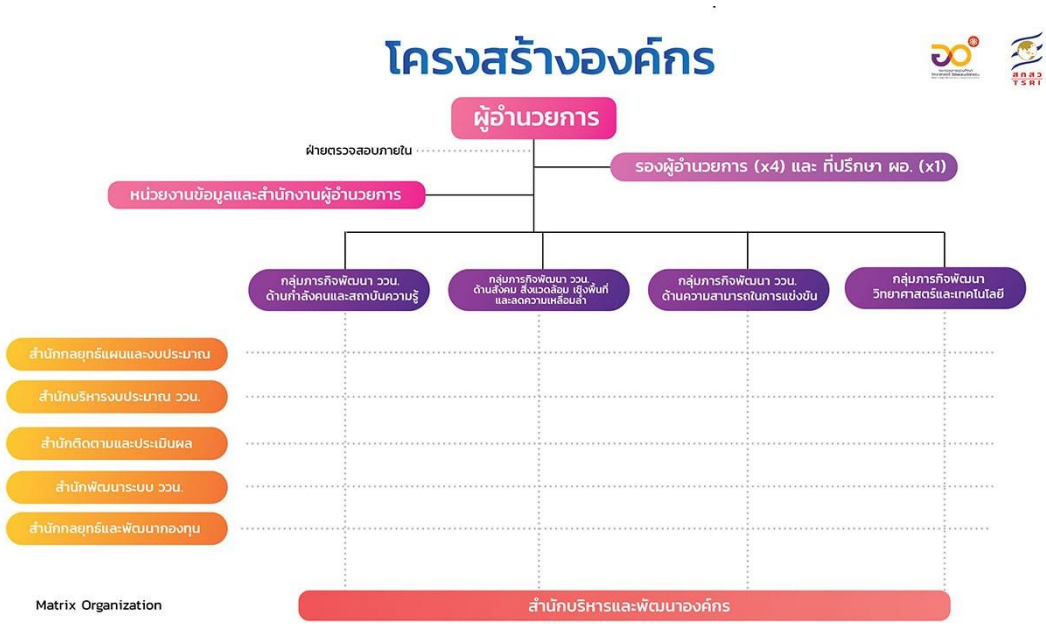
2.1) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ก่อตั้งขึ้นตามมาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2562 เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 **แทนที่ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ที่ถูกยุบเลิกไป** ส่งผลให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ได้รับจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มาตรา 43 ซึ่งได้เผยแพร่ ลงในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 8 เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2562 และมีผลตั้งแต่วันที่ 2 พฤษภาคม 2562 เป็นต้นมา

นอกจากนี้ เพื่อให้นโยบายยุทธศาสตร์ และแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม นำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งการกำกับ ติดตาม และประเมินผลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้มีการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และขับเคลื่อนระบบการวิจัยและนวัตกรรมของประเทศด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และสหวิทยาการ เพื่อสร้างองค์ความรู้ พัฒนานโยบายสาธารณะ และสนับสนุนการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ในเชิงเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้เกิดการพัฒนาประเทศอย่างสมดุลและยั่งยืน แต่จะต้องไม่ดำเนินการวิจัยเอง ดังนั้น สกสว. จึงเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล และไม่เป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินหรือรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณหรือกฎหมายอื่น

(1) โครงสร้างองค์กร

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สกสว.

ภาพ 11 แสดงโครงสร้างองค์กรของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สกสว.ออนไลน์. จาก http://www.tsri.or.th/th/about/5/โครงสร้างองค์กร

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีการแบ่งส่วนงานเพื่อดำเนินภารกิจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. **สำนักกลยุทธ์แผนและงบประมาณ (FB1)** ประกอบด้วยภารกิจ ดังนี้

1.1 จัดทำ Foresight และ Scenario ในภาพรวมเพื่อประกอบการจัดทำแผน ววน.

1.2 จัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) แผน ววน. 5 ปี และแผนพัฒนาบุคลากรด้าน ววน. รวมถึงการปรับปรุงแผน rolling รายปี

1.3 จัดทำกรอบวงเงินงบประมาณรายปี และระบบบริหารงบประมาณแบบบูรณาการเพื่อมุ่งหวังผลสัมฤทธิ์ (รวมถึง Multi Year – Block Grant)

1.4 กำหนดหลักเกณฑ์การจัดทำคำขอและจัดสรรงบประมาณ และเครื่องมือการวิเคราะห์คำขอเทียบกับแผนด้าน ววน.

1.5 จัดทำประกาศรับคำขอ จัดเวทีชี้แจงงบประมาณ

1.6 รับผิดชอบงานวิชาการและธุรการ และสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการพิจารณางบประมาณด้าน ววน.

1.7 จัดทำแผนปฏิบัติการด้าน ววน. ของกองทุน รวมถึงจัดเตรียมการชี้แจงงบประมาณต่อกรรมาธิการรัฐสภา

1.8 วิเคราะห์ความคุ้มค่าของการลงทุนด้าน ววน. – Ex Ante

1.9 ปรับปรุงการจัดสรรงบประมาณหากรัฐสภาปรับแก้ และปรับปรุงแผนปฏิบัติการด้าน ววน. รวมถึงแจ้งผลการจัดสรรงบประมาณไปยังหน่วยงานเป็นทางการ

1.10 จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย การริเริ่มโครงการสำคัญ ที่บูรณาการความร่วมมือของหลายภาคส่วน

1.11 วิเคราะห์ Reprograming ที่เป็นแผนงานจากฝ่ายนโยบาย (คณะรัฐมนตรี กสว. ฯลฯ) (Top Down)

1.12 ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

2. สำนักบริหารงบประมาณ ววน. (FB2) ประกอบด้วยภารกิจ ดังนี้

2.1 จัดทำแผนการจัดสรรงบประมาณในกองทุน เพื่อให้การจ่ายเงินกองทุนสำหรับระบบ ววน. ของประเทศ

2.2 ปรับแผนปฏิบัติการและแผนงบประมาณกองทุนให้ตรงกับพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปี

2.3 ประมวลและตรวจสอบแผนปฏิบัติการของหน่วยรับงบประมาณ

2.4 ออกแบบและจัดทำทำคำรับรองการปฏิบัติงานของหน่วยงานรับงบประมาณ

2.5 จัดทำระเบียบ หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการเบิกจ่ายเงินจากกองทุน การรับงบประมาณ การใช้จ่ายงบประมาณ

2.6 เบิกจ่ายงบประมาณให้หน่วยงาน

2.7 ปรับแผนปฏิบัติการ แผนการเบิกจ่าย คำรับรองการปฏิบัติงาน (เฉพาะหน่วยงานรับงบประมาณที่มีการขอ reprograming) และแผนประมาณระหว่างปีตามผลการ Reprogramming

2.8 รวบรวมการติดตามการใช้งบประมาณ และหนุนเสริมกลไกการบริหารงบประมาณของหน่วยรับงบประมาณในภาพรวม

2.9 รวบรวมและประเมินผลผลิต (output) ของการใช้งบประมาณในภาพรวม

2.10 รับผิดชอบงานธุรการของ กสว. ในส่วนการบริหารงบประมาณกองทุน

2.11 จัดทำรายงานการเงิน รายงานบัญชี และรายงานประจำปีของกองทุน

2.12 ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

3. สำนักติดตามและประเมินผล (FB3) ประกอบด้วยภารกิจ ดังนี้

3.1 สนับสนุนงานเลขานุการคณะกรรมการติดตามประเมินผลการสนับสนุนงบประมาณด้าน ววน.

3.2 ออกแบบและดูแลระบบติดตามและประเมินผลลัพธ์และผลกระทบของการสนับสนุนด้าน ววน.

3.3 ประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานในระบบ ววน. ที่รับงบประมาณสนับสนุนจากกองทุนฯ และให้ข้อเสนอแนะ

3.4 พัฒนาและเผยแพร่ศาสตร์การประเมินผลลัพธ์และผลกระทบด้าน ววน.

3.5 พัฒนาและขับเคลื่อนเครือข่ายผู้ประเมินผลลัพธ์และผลกระทบด้าน ววน. ของประเทศ

3.6 ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

4. สำนักพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (FB4) ประกอบด้วยภารกิจ ดังนี้

4.1 วิเคราะห์และจัดทำรายงานสถานการณ์ ววน. ของไทยและโลก

4.2 จัดทำข้อเสนอการพัฒนาระบบ ววน. และหน่วยงานในระบบ ววน.

4.3 พัฒนารูปแบบกลไกการบริหารจัดการ ววน. และการส่งเสริมและพัฒนาหน่วยงานในระบบ ววน.

4.4 พัฒนารูปแบบ ส่งเสริมและเสนอมาตรการแรงจูงใจ ในการทำงานร่วมกันของภาครัฐ เอกชน ประชาสังคมในด้าน ววน. และการถ่ายทอดเทคโนโลยี

4.5 จัดทำกลยุทธ์การบริหารจัดการให้ผลงาน ววน. ส่งผลลัพธ์และผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง

4.6 พัฒนารูปแบบ กลไก และจัดทำข้อเสนอ (เช่น มาตรการ สิทธิประโยชน์ แรงจูงใจ และระบบทรัพย์สินทางปัญญา) เพื่อการส่งเสริมการนำผลงาน ววน. ไปสู่การใช้ประโยชน์

4.7 ออกแบบเครื่องมือและกลไกการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับหน่วยงานในระบบ ววน. เพื่อให้สามารถส่งมอบผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบได้ตามเป้าหมาย

ออกแบบเครื่องมือและกลไก ตลอดจนมาตรการสร้างแรงจูงใจเพื่อพัฒนาบุคลากรด้านการบริหารจัดการงานวิจัยและนวัตกรรม (RDI Managers)

4.8 ขับเคลื่อนการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับหน่วยงานในระบบ ววน. ตลอดจนการขับเคลื่อนการพัฒนาบุคลากรด้าน RDI management โดยทำงานร่วมกับเครือข่ายหน่วยงานภายนอกทั้งในและต่างประเทศ

4.9 จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย และริเริ่มโครงการสำคัญ ที่บูรณาการความร่วมมือของหลายภาคส่วน

4.10 ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

5. สำนักกลยุทธ์และพัฒนากองทุน (FB5) ประกอบด้วยภารกิจ ดังนี้

5.1 วิเคราะห์เพื่อจัดทำกลยุทธ์การดำเนินงานกองทุน ให้ครอบคลุมอำนาจหน้าที่ และบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุน

5.2 ส่งเสริม และระดมเงินเข้ามาในกองทุน

5.3 เชื่อมโยง การร่วมให้ทุน และการส่งเสริมให้ลงทุนด้าน ววน. กับงบประมาณอื่นของภาครัฐ กองทุนเงินนอกงบประมาณ และเงินภาคเอกชน ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในต่างประเทศ

5.4 กำกับติดตามและบริหารกระแสเงินสดกองทุน

5.5 สรุปรายได้และเงินกองทุนคงเหลือประจำปี เพื่อประกอบการจัดทำแผนและงบประมาณกองทุน

5.6 ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

6. สำนักบริหารและพัฒนาองค์กร (FB6) ประกอบด้วยภารกิจ ดังนี้

6.1 จัดทำแผนกลยุทธ์องค์กร และขับเคลื่อนเพื่อแปลงมาสู่การพัฒนาองค์กรและสร้างนวัตกรรม รวมถึงมีการบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายในที่เหมาะสม

6.2 พัฒนาระบบตัวชี้วัดและระบบกำกับดูแลภายในองค์กร ที่ตอบสนองตัวชี้วัดภาคบังคับภายนอก

6.3 ดูแลงานการจัดการความรู้ การบริหารนวัตกรรม และการบริหารระบบคุณภาพ (Quality Management) ของ สกสว.

6.4 พัฒนาแผนงาน ระบบงบประมาณ ระบบการเงินและการบัญชีของ สกสว.

6.5 สร้างระบบพัฒนาระบบคนและแรงจูงใจ รวมถึงสร้างสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมการสื่อสาร

6.6 พัฒนาระบบสารสนเทศเทคโนโลยีดิจิทัล

6.7 วิเคราะห์และพัฒนาฐานข้อมูลหลักสำหรับการสนับสนุนองค์กร (Data Architecture)

6.8 ปฏิบัติการงานกฎหมาย งานสัญญา งานคดี งานส่งเสริมจริยธรรมและธรรมาภิบาล

6.9 จัดระบบสนับสนุน ระบบการบริหารจัดการภายในและระบบเลขานุการคณะกรรมการ (ทั้ง กสว. และ อนก.) อย่างมีกลยุทธ์ และตอบสนองผู้ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.10 บริหารงานพัสดุขององค์การ และงานการให้บริการกลาง เช่น ห้องสมุด สารบรรณ กายภาพ ยานพาหนะ วัสดุอุปกรณ์สำนักงาน ครุภัณฑ์ ฯลฯ รวมถึงการบริการอื่น ๆ ที่ไม่ได้กำหนดไว้เป็นงานของหน่วยงานใด

6.11 ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

7. กลุ่มภารกิจการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (O-Science) ประกอบด้วยภารกิจ ดังนี้

7.1 วิจัยเชิงระบบ (System Research) รวมถึงจัดทำ Foresight และ Scenario รายสาขาที่เกี่ยวกับการขับเคลื่อนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

7.2 ประสานกับ Stakeholders เพื่อร่วมพัฒนาแผนงาน เป้าหมายและงบประมาณในด้านการขับเคลื่อนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมถึงพัฒนาเนื้อหาเชิงวิชาการของแผนงานย่อยในด้านที่รับผิดชอบตามกรอบและแนวทางจากสำนักกลยุทธ์แผนและงบประมาณ

7.3 เป็นผู้ประสานหลักกับหน่วยงานรับงบประมาณในด้านที่รับผิดชอบ

7.4 วิเคราะห์ และกลั่นกรองคำของบประมาณตามหลักเกณฑ์ที่ กสว. และสำนักงบประมาณกำหนด (ร่วมกับสำนักกลยุทธ์แผนและงบประมาณ) ดูความสอดคล้องกับเกณฑ์การจ่ายเงิน

7.5 จัดทำหลักเกณฑ์ในการจัดลำดับความสำคัญ (Priority) ของแผนงานและแผนงบประมาณในการขับเคลื่อนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

7.6 วิเคราะห์แผนปฏิบัติการของหน่วยงานหลังการปรับงบประมาณของรัฐสภา รวมถึงวิเคราะห์ Reprograming ที่เป็นแผนงานจากหน่วยงาน (Bottom-Up) ระหว่างปี

7.7 ติดตามการดำเนินงานและการใช้งบประมาณในสาขาที่เกี่ยวกับการขับเคลื่อนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

7.8 วิเคราะห์ผลลัพธ์และผลกระทบ (outcome/impact) เทียบกับแผนรายสาขาที่เกี่ยวกับการขับเคลื่อนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

7.9 จัดทำข้อเสนอและริเริ่มโครงการสำคัญที่บูรณาการความร่วมมือของหลายหน่วยรับงบประมาณที่เกี่ยวกับการขับเคลื่อนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

7.10 ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

8. กลุ่มภารกิจการพัฒนา ววน. ด้านความสามารถในการแข่งขัน (O-Competitiveness) ประกอบด้วยภารกิจ ดังนี้

8.1 วิจัยเชิงระบบ (System Research) รวมถึงจัดทำ Foresight และ Scenario รายสาขาที่เกี่ยวกับการขับเคลื่อนการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อความสามารถในการแข่งขัน

8.2 ประสานกับ Stakeholders เพื่อร่วมพัฒนาแผนงาน เป้าหมายและงบประมาณในด้านการขับเคลื่อนการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อความสามารถในการแข่งขัน รวมถึงพัฒนาเนื้อหาเชิงวิชาการของแผนงานย่อยในด้านที่รับผิดชอบตามกรอบและแนวทางจากสำนักกลยุทธ์แผนและงบประมาณ

8.3 เป็นผู้ประสานหลักกับหน่วยงานรับงบประมาณในด้านที่รับผิดชอบ

8.4 วิเคราะห์ และกลั่นกรองคำของบประมาณตามหลักเกณฑ์ที่ กสว. และสำนักงบประมาณกำหนด (ร่วมกับสำนักกลยุทธ์แผนและงบประมาณ) ดูความสอดคล้องกับเกณฑ์การจ่ายเงิน

8.5 จัดทำหลักเกณฑ์ในการจัดลำดับความสำคัญ (Priority) ของแผนงานและแผนงบประมาณในการขับเคลื่อนการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อความสามารถในการแข่งขัน

8.6 วิเคราะห์แผนปฏิบัติการของหน่วยงานหลังการปรับงบประมาณของรัฐสภา รวมถึงวิเคราะห์ Reprograming ที่เป็นแผนงานจากหน่วยงาน (Bottom-Up) ระหว่างปี

8.7 ติดตามการดำเนินงานและการใช้งบประมาณในสาขาที่เกี่ยวกับการขับเคลื่อนการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อความสามารถในการแข่งขัน

8.8 วิเคราะห์ผลลัพธ์และผลกระทบ (outcome/impact) เทียบกับแผนรายสาขาที่เกี่ยวกับการขับเคลื่อนการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อความสามารถในการแข่งขัน

8.9 จัดทำข้อเสนอและริเริ่มโครงการสำคัญ ที่บูรณาการความร่วมมือของหลายหน่วยรับงบประมาณที่เกี่ยวกับการขับเคลื่อนการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อความสามารถในการแข่งขัน

8.10 ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

9. กลุ่มภารกิจการพัฒนา ววน. ด้านสังคม สิ่งแวดล้อม เชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ (O-Inclusiveness) ประกอบด้วยภารกิจ ดังนี้

9.1 วิจัยเชิงระบบ (System Research) รวมถึงจัดทำ Foresight และ Scenario รายสาขาที่เกี่ยวกับการขับเคลื่อนการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสังคม สิ่งแวดล้อม เชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ

9.2 ประสานกับ Stakeholders เพื่อร่วมพัฒนาแผนงาน เป้าหมายและงบประมาณในด้านการขับเคลื่อนการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสังคม สิ่งแวดล้อม เชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ

รวมถึงพัฒนาเนื้อหาเชิงวิชาการของแผนงานย่อยในด้านที่รับผิดชอบตามกรอบและแนวทางจากสำนักกลยุทธ์แผนและงบประมาณ

9.3 เป็นผู้ประสานหลักกับหน่วยงานรับงบประมาณในด้านที่รับผิดชอบ

9.4 วิเคราะห์ และกลั่นกรองคำของบประมาณตามหลักเกณฑ์ที่ กสว. และสำนักงบประมาณกำหนด (ร่วมกับสำนักกลยุทธ์แผนและงบประมาณ) ดูความสอดคล้องกับเกณฑ์การจ่ายเงิน

9.5 จัดทำหลักเกณฑ์ในการจัดลำดับความสำคัญ (Priority) ของแผนงานและแผนงบประมาณในการขับเคลื่อนการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสังคม สิ่งแวดล้อม เชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ

9.6 วิเคราะห์แผนปฏิบัติการของหน่วยงานหลังการปรับงบประมาณของรัฐสภา รวมถึงวิเคราะห์ Reprograming ที่เป็นแผนงานจากหน่วยงาน (Bottom-Up) ระหว่างปี

9.7 ติดตามการดำเนินงานและการใช้งบประมาณในสาขาที่เกี่ยวกับการขับเคลื่อนการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสังคม สิ่งแวดล้อม เชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ

9.8 วิเคราะห์ผลลัพธ์และผลกระทบ (outcome/impact) เทียบกับแผนรายสาขาที่เกี่ยวกับการขับเคลื่อนการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสังคม สิ่งแวดล้อม เชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ

9.9 จัดทำข้อเสนอและริเริ่มโครงการสำคัญ ที่บูรณาการความร่วมมือของหลายหน่วยรับงบประมาณที่เกี่ยวกับการขับเคลื่อนการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสังคม สิ่งแวดล้อม เชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ

9.10 ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

10. กลุ่มภารกิจการพัฒนา ววน. ด้านกำลังคนและสถาบันความรู้ (O-Brain) ประกอบด้วยภารกิจ ดังนี้

10.1 วิจัยเชิงระบบ (System Research) รวมถึงจัดทำ Foresight และ Scenario รายสาขาที่เกี่ยวกับการพัฒนาคนและสถาบันความรู้ด้าน ววน.

10.2 ประสานกับ Stakeholders เพื่อร่วมพัฒนาแผนงาน เป้าหมายและงบประมาณในด้านที่รับผิดชอบ รวมถึงพัฒนาเนื้อหาเชิงวิชาการของแผนงานย่อยในด้านที่รับผิดชอบตามกรอบและแนวทางจากสำนักกลยุทธ์แผนและงบประมาณ

10.3 เป็นผู้ประสานหลักกับหน่วยงานรับงบประมาณในด้านที่รับผิดชอบ

10.4 วิเคราะห์ และกลั่นกรองคำของบประมาณตามหลักเกณฑ์ที่ กสว. และสำนักงบประมาณกำหนด (ร่วมกับสำนักกลยุทธ์แผนและงบประมาณ) ดูความสอดคล้องกับเกณฑ์การจ่ายเงิน

10.5 จัดทำหลักเกณฑ์ในการจัดลำดับความสำคัญ (Priority) ของแผนงานและแผนงบประมาณในการพัฒนาคนและสถาบันความรู้ด้าน ววน.

10.6 วิเคราะห์แผนปฏิบัติการของหน่วยงานหลังการปรับงบประมาณของรัฐสภา รวมถึงวิเคราะห์ Reprograming ที่เป็นแผนงานจากหน่วยงาน (Bottom-Up) ระหว่างปี

10.7 ติดตามการดำเนินงานและการใช้งบประมาณในสาขาที่เกี่ยวกับการพัฒนาคนและสถาบันความรู้ด้าน ววน.

10.8 วิเคราะห์ผลลัพธ์และผลกระทบ (outcome/impact) เทียบกับแผนรายสาขาที่เกี่ยวกับการพัฒนาคนและสถาบันความรู้ด้าน ววน.

10.9 จัดทำข้อเสนอและริเริ่มโครงการสำคัญ ที่บูรณาการความร่วมมือของหลายหน่วยรับงบประมาณที่เกี่ยวกับการพัฒนาคนและสถาบันความรู้ด้าน ววน.

10.10 ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

11. หน่วยงานข้อมูลและสำนักงานผู้อำนวยการ (U1) ประกอบด้วยภารกิจ ดังนี้

11.1 สนับสนุนการบริหารของผู้อำนวยการ เพื่อหนุนเสริมภาพรวมองค์กรให้ตอบสนองพันธกิจ กฎหมาย กลยุทธ์ ตัวชี้วัด เป้าหมายและความคาดหวังของระบบ ววน.

11.2 รับผิดชอบงานวิชาการ และสนับสนุนการใช้และนำส่งข้อมูลของผู้อำนวยการตลอดจนการตอบสนองข้อมูลหรือข้อเสนอรายประเด็นเร่งด่วน

11.3 กำกับและจัดการข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับระบบ ววน. ของไทยและต่างประเทศและข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ สกสว. (รวมถึงข้อมูลประกอบการชี้แจงงบประมาณของผู้อำนวยการ)

11.4 รับผิดชอบงานธุรการ ประสานงานภายในภายนอก และสนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการ

11.5 ประสานงานกับหน่วยงานนโยบายอื่น ๆ (สภานโยบายฯ, กระทรวง อว., คณะรัฐมนตรี และรัฐสภา)

11.6 ประสานและพัฒนาระบบ Content Management Team : CMT เช่น การพัฒนาระบบ/หลักเกณฑ์ของ CMT การประสานงานและร้อยเรียงผลจากคณะทำงานการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาระบบ ววน. ฯลฯ)

11.7 จัดทำข้อเสนอเชิงกลยุทธ์ (Strategic Move) ของผู้อำนวยการที่ตอบสนองทันเหตุการณ์

11.8 สื่อสารและประชาสัมพันธ์กองทุนเชิงกลยุทธ์ รวมถึงดำเนินการสร้างภาพลักษณ์และสื่อสารสาธารณะที่ครอบคลุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของระบบ ววน.

11.9 สื่อสารและสร้างภาพลักษณ์ขององค์กร

12. หน่วยงานตรวจสอบภายใน (U2) ประกอบด้วยภารกิจ ดังนี้

12.1 ตรวจสอบการดำเนินงานของ สกสว. ในด้านการบริหารจัดการ การงบประมาณการเงิน การบัญชี หลักฐานเอกสารเพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับแผนงานโครงการและนโยบาย

12.2 ตรวจสอบหน่วยงานรับงบประมาณ เพื่อให้เป็นไปตามหลักการตรวจสอบภายใน

12.3 ให้คำปรึกษาแนะนำ การปฏิบัติงานให้เป็นไปตามระเบียบ และกฎหมายการตรวจสอบภายในที่เกี่ยวข้อง

12.4 รายงานผลการปฏิบัติงาน ปัญหาข้อบกพร่องที่พบและเสนอแนวทางการป้องกันแก้ไขต่อผู้อำนวยการโดยเร็ว

12.5 ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

จะเห็นได้ว่า สกสว.ได้มีการปรับโครงสร้างและมีส่วนงานย่อยที่ดำเนินภารกิจขับเคลื่อนด้านววน.หลายส่วนงานย่อยด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นสำนักกลยุทธ์และงบประมาณ สำนักบริหารงบประมาณ ววน.สำนักติดตามและประเมินผล และสำนักพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผน ววน.

2.2) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2493 ในสมัยจอมพล แปลก พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี โดยใช้ชื่อว่า **"สภาเศรษฐกิจแห่งชาติ"** มีหน้าที่เสนอความเห็น ให้คำแนะนำ และข้อชี้แจงต่อรัฐบาลในเรื่องเกี่ยวกับเศรษฐกิจของประเทศ

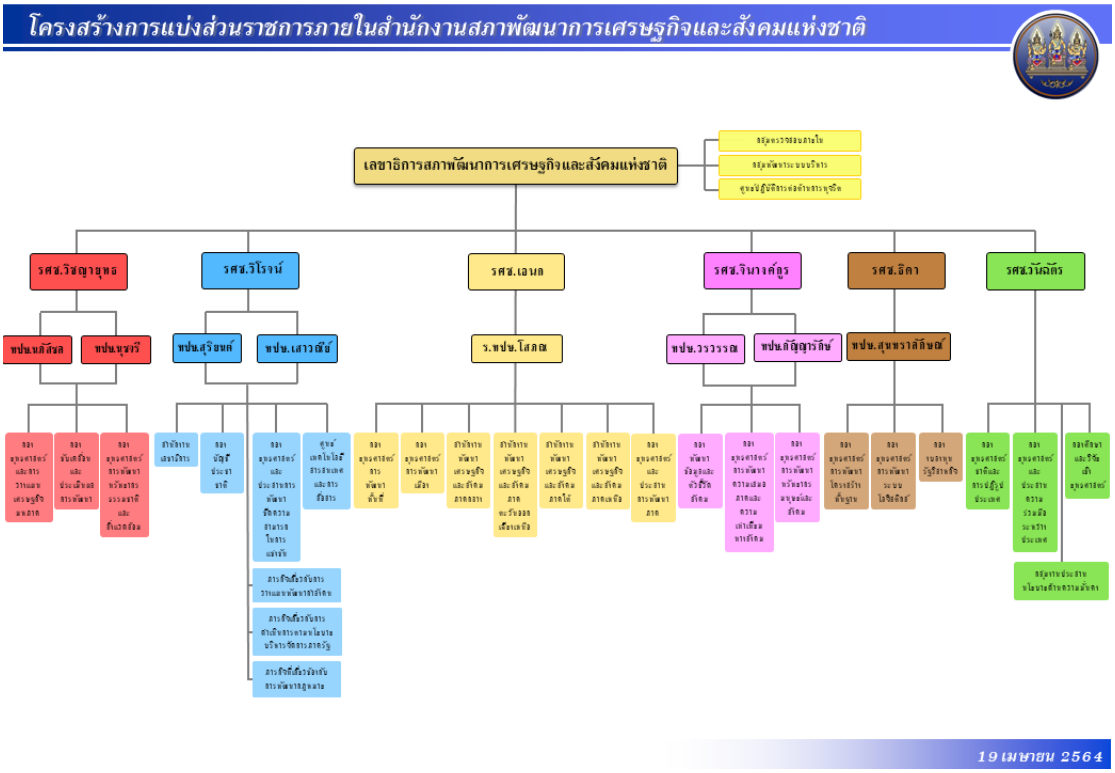
ต่อมา ปี 2502 ในสมัยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ปรับโครงสร้างการทำงานและเปลี่ยนชื่อเป็น **"สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ"** และได้จัดทำ **"แผนพัฒนา การเศรษฐกิจแห่งชาติ"** ฉบับแรกขึ้น เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศตั้งแต่ พ.ศ. 2504 และ ใน พ.ศ. 2515 ได้นำกระบวนการวางแผนพัฒนาสังคมมาใช้ควบคู่กับการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจอย่างจริงจัง จึงเปลี่ยนชื่อหน่วยงานเป็น **"สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ" (สศช.)** ปี 2560 ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งกำหนดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล สำหรับใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการ จึงได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติ 2 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 ขึ้น (ปรับใหม่) เพื่อเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว

จากพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้กำหนดบทบาทภารกิจของ สศช. อีกหลายด้านที่สำคัญและมีผลกระทบต่อความจำเป็นในการปรับโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของ สศช. อย่างมากคือการให้ สศช. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ เพื่อรับผิดชอบงานด้านธุรการ ประสานงานกับหน่วยงาน

ประชาชนภาคส่วนต่าง ๆ รวมทั้งศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล ความเห็น เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาจัดทำยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ

สศช. จึงเร่งปฏิรูปองค์กรเพื่อรองรับบทบาทใหม่ โดยมุ่งปรับกลไกบริหารงานของหน่วยงานให้สามารถทำงานได้อย่างคล่องตัว ปรับตัวได้เท่าทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีลักษณะเป็นเชิงกลยุทธ์มากขึ้น โดยได้ปรับปรุงพระราชบัญญัติสภาพัฒน์ฉบับเดิมที่ใช้มาตั้งแต่ปี 2521 ที่เรียกว่า **"พระราชบัญญัติพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2521"** เปลี่ยนมาเป็น **"พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2561"**

โครงสร้างองค์กร

ภาพ 12 แสดงโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

โครงสร้างการแบ่งส่วนราชการตามกฎกระทรวง

แบ่งเป็น 14 กอง 1 ศูนย์ 5 สำนักงาน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สำนักงานเลขาธิการ
2. กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา
3. กองบัญชีประชาชาติ
4. กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม
5. กองยุทธศาสตร์การพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม
6. กองยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
7. กองยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
8. กองยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคม
9. กองยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่
10. กองยุทธศาสตร์การพัฒนาเมือง
11. กองยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์
12. กองยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ
13. กองยุทธศาสตร์และการวางแผนเศรษฐกิจมหภาค
14. กองยุทธศาสตร์และประสานการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน
15. กองยุทธศาสตร์และประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ
16. ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

17. สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคกลาง
18. สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
19. สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคใต้
20. สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคเหนือ

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้แบ่งอำนาจหน้าที่หลักที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนา พบว่า กลไกการทำงานของ สศช.พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2561 ได้แบ่งกลไกการดำเนินงานของ สศช. ออกเป็น 2 ระดับ คือ สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่คือ

1.1 กำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมทั้งของประเทศและของโลก รวมทั้งจัดทำร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1.2 เสนอแนะให้คำปรึกษา และให้ความเห็นเกี่ยวกับการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมทั้งการแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุงกฎหมาย กฎหรือระเบียบที่ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในด้านต่าง ๆ ต่อนายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรี

1.3 เสนอแนะ ให้คำปรึกษา และให้ความเห็นเกี่ยวกับแผนงานและโครงการพัฒนาเพื่อเสนอความเห็นประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี

1.4 พิจารณาข้อเสนองบประมาณประจำปีของรัฐวิสาหกิจ ซึ่งมิใช่บริษัทมหาชนจำกัด สำหรับสินทรัพย์ถาวรที่เพิ่มขึ้นเพื่อใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งจำนวนเงินที่ใช้จ่ายเพื่อการนี้ และนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ

1.5 แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมอบหมาย

1.6 เชิญบุคคลหนึ่งบุคคลใดมาให้ข้อเท็จจริง คำอธิบาย ความเห็น หรือคำแนะนำได้เมื่อเห็นสมควร

2. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่คือ

2.1 ดำเนินงานในฐานะเจ้าหน้าที่ฝ่ายเลขานุการของสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

2.2 ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และติดตามภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและของโลก รวมทั้งปัญหาและโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม และคาดการณ์แนวโน้ม การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งในบริบทประเทศและโลก เพื่อจัดทำข้อเสนอในเชิงนโยบาย และมาตรการการพัฒนาประเทศหรือรองรับผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี หรือสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติพิจารณา

2.3 ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและประชาชนภาคส่วนต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดทำร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

2.4 ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ

2.5 จัดทำฐานข้อมูลเศรษฐกิจและสังคม บัญชีประชาชาติของประเทศตามระบบสากล เพื่อประกอบการจัดทำนโยบายการพัฒนาประเทศ และรายงานภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ และเผยแพร่ให้ประชาชนทราบ

2.6 จัดทำกรอบการลงทุนประจำปีของรัฐวิสาหกิจในภาพรวม

2.7 จัดทำข้อเสนองบประมาณประจำปีของรัฐวิสาหกิจ ซึ่งมิใช่บริษัทมหาชนจำกัด สำหรับสินทรัพย์ถาวรที่เพิ่มขึ้นเพื่อใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งจำนวนเงินที่ใช้จ่ายเพื่อการนี้ และเสนอสภาเพื่อพิจารณา

2.8 พิจารณาแผนงานและโครงการพัฒนาของกระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกเชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเป็นกรม และของรัฐวิสาหกิจที่มีมูลค่าตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด รวมทั้งประสานแผนงานและโครงการพัฒนาดังกล่าว เพื่อวางแผนส่วนรวมให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

2.9 สนับสนุนและประสานงานกับส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และภาคีที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผน แผนงาน และโครงการพัฒนา และการขับเคลื่อนการปฏิบัติงานตามแผน

2.10 ติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบาย แผน แผนงาน และโครงการพัฒนาที่มีผลกระทบในวงกว้างต่อการพัฒนาประเทศในภาพรวม รวมทั้งให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเร่งรัด ปรับปรุง หรือเลิกล้มโครงการพัฒนาอันหนึ่งอันใดเมื่อเห็นสมควร

2.11 ขอให้หน่วยงานของรัฐเสนอแผนงานและโครงการพัฒนา ข้อเท็จจริง ตลอดจนรายละเอียดที่จำเป็นแก่การศึกษาภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศหรือการพิจารณาผลงานของโครงการพัฒนาที่กำลังดำเนินการอยู่ หรือเชิญบุคคลหนึ่งบุคคลใดมาให้ข้อเท็จจริง คำอธิบายความเห็น หรือคำแนะนำได้เมื่อเห็นสมควร

2.12 ปฏิบัติการอื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ กฎหมายอื่น หรือตามที่คณะรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรี หรือสภามอบหมาย รวมทั้งออกระเบียบในส่วนที่เกี่ยวข้องตามความจำเป็น

ทั้งนี้ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กำหนดกลไกในการเชื่อมโยงและบริหารแผนพัฒนาในพื้นที่ระดับภาคที่มีการขับเคลื่อนการพัฒนาแผนระดับภูมิภาค ดังนี้

1. คณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค (ก.บ.ภ.): คณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค หรือ ก.บ.ภ. จัดตั้งขึ้นตามระเบียบสำนักรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ พ.ศ. 2560 โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เพื่อทำหน้าที่สำคัญในการวางกำหนดกรอบนโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการในการจัดทำแผนพัฒนาภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด และกลุ่มจังหวัด ตลอดจนบูรณาการแผนของส่วนราชการและแผนพัฒนาระดับพื้นที่ โดยมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- กำหนดกรอบนโยบายและวางระบบในการบริหารงานภาค กลุ่มจังหวัดและจังหวัดแบบบูรณาการเพื่อให้สามารถบริหารงาน แก้ไขปัญหา และพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของประชาชนให้ได้รับประโยชนสูงสุด

- กำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาภาค แผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด แผนปฏิบัติราชการประจำปีของ

กลุ่มจังหวัด การจัดทำและบริหารงบประมาณจังหวัด งบประมาณกลุ่มจังหวัดและงบประมาณของส่วนราชการ ที่จะดำเนินการตามแผนพัฒนาภาค

- บูรณาการแผนของส่วนราชการและแผนพัฒนาระดับพื้นที่เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนในพื้นที่ของกระทรวงกรม สอดคลองกับศักยภาพหรือประเด็นปัญหาในพื้นที่และเชื่อมโยงให้สอดคลองกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายรัฐบาล

- ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดแผนพัฒนาภาค แผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด แผนปฏิบัติราชการประจำปีกลุ่มจังหวัดคำของบประมาณของจังหวัด กลุ่มจังหวัด และงบประมาณของส่วนราชการที่จะดำเนินการตามแผนพัฒนาภาค กฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณแล้วเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบระดับจังหวัด

2. คณะอนุกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค (อ.ก.บ.ภ.): อาศัยอำนาจตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ พ.ศ. 2560 คณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาคมีคำสั่งตั้งคณะอนุกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค 6 คณะโดยมีรองนายกรัฐมนตรี 6 ท่านเป็นประธาน เพื่อทำหน่าที่จัดทำแผนพัฒนาภาค และบูรณาการแผนงานโครงการของส่วนราชการ และการพิจารณา กลั่นกรอง แผนพัฒนาภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด และกลุ่มจังหวัด

2.3) กระทรวงมหาดไทย (มท.)

กระทรวงมหาดไทย : Ministry of Interior ก่อตั้งตาม พ.ร.บ.ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.2545 กระทรวงมหาดไทย มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบำบัดทุกข์บำรุงสุขการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน การอำนวยความเป็นธรรมของสังคม การส่งเสริมและพัฒนาการเมือง การปกครองการพัฒนาการบริหารราชการส่วนภูมิภาค การปกครองท้องที่ การส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและพัฒนาชุมชน การทะเบียนราษฎรความมั่นคงภายใน กิจการสาธารณภัย และการพัฒนาเมือง และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทยหรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงมหาดไทย

(1) หน้าที่และความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทย

เมื่อพิจารณาถึงขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ตามบทบัญญัติกฎหมายอื่น ๆ ประกอบด้วยแล้ว ภารกิจและอำนาจหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย สรุปได้ 4 ประการ คือ

1. ด้านการเมืองการปกครอง กระทรวงมหาดไทยมีความรับผิดชอบเกี่ยวกับการอำนวยการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองทุกระดับ ส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข การปกครอง และการบริหาร หน่วยราชการส่วนภูมิภาคส่วนท้องถิ่น และการรักษาความมั่นคงของชาติ

2. ด้านเศรษฐกิจ กระทรวงมหาดไทยมีความรับผิดชอบเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพและความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งจะต้องประสานและร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดกับส่วนราชการต่าง ๆ ของกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังรับผิดชอบการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร การคุ้มครองผู้เช่านา การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรขนาดเล็กนอกเขตชลประทาน และการชลประทานราษฎร์ เป็นต้น

3. ด้านสังคม กระทรวงมหาดไทยมีความรับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน และการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม เป็นต้น

4. ด้านการพัฒนาทางกายภาพ กระทรวงมหาดไทยมีความรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดชุมชนการจัดที่ดิน การให้บริการขั้นพื้นฐานในชนบท การจัดผังเมืองรวม ผังเมืองเฉพาะ และการให้บริการสาธารณูปโภคในเขตเมือง เป็นต้น

(2) การแบ่งส่วนราชการของกระทรวงมหาดไทย แบ่งออกเป็น

- ส่วนราชการ (Government)
- สำนักงานรัฐมนตรี : Office of the Minister
- สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย : Office of the Permanent Secretary for Interior
- กรมการปกครอง : Department of Provincial Administration
- กรมการพัฒนาชุมชน : Community Development Department
- กรมที่ดิน : Department of Lands
- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย Department of Disaster Prevention and Mitigation
- กรมโยธาธิการและผังเมือง Department of Public Works and Town and Country Planning
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น Department of Local Administration

นอกจากนี้ กระทรวงมหาดไทยยังมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผน โดยสำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาและงบประมาณของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด ส่งเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารราชการจังหวัดและกลุ่มจังหวัด สนับสนุนและส่งเสริมกลไกการบริหารงานยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด และส่งเสริมและประสานความร่วมมือภาครัฐและเอกชนเพื่อการพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด โดยสำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด มีหน้าที่ดังนี้

- ประสานระดับนโยบายและสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด และแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด
- พัฒนาส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารราชการของจังหวัด/กลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ
- ส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารราชการของสำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด
- พัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน ประสานและขับเคลื่อนความร่วมมือภาครัฐและเอกชนเพื่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจจังหวัด/กลุ่มจังหวัด และกรอบความรวมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน
- กำกับ เร่งรัด ติดตาม และประเมินผลการบริหารราชการจังหวัด/กลุ่มจังหวัด
- ประสานและให้การสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายการพัฒนาของส่วนราชการและหน่วยงาน ในพื้นที่จังหวัด/กลุ่มจังหวัด ประกอบด้วย ๔ กลุ่มงาน ได้แก่ กลุ่มงานประสานยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ (กยพ.) กลุ่มงานประสานความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน (กรอ.) กลุ่มงานส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด (กสจ.) และกลุ่มงานอำนวยการ (กอก.)

ทั้งนี้ กระทรวงมหาดไทยยังกำหนดกลไกในการเชื่อมโยงและบริหารแผนพัฒนาในปัจจุบันสามารถแบงออกไดเป็น 3 ระดับ คือ ระดับชาติ ระดับจังหวัด/กลุ่มจังหวัด และระดับอำเภอ โดยกลไกในแต่ละระดับจะดำเนินการเชื่อมโยงจัดทำและเชื่อมโยงประสานแผนแต่ละระดับเข้าด้วยกัน ทั้งราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน

โดยมุ่งหวังให้การดำเนินงานสามารถตอบสนองความต้องการของพื้นที่ได้อย่างเต็มศักยภาพเพื่อในการดำเนินการบริหารภาคเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด ดังนี้

1. การพัฒนาพื้นที่ระดับกลุ่มจังหวัด

การบริหารงานระดับจังหวัด เป็นการบริหารงานผ่านสำนักงานจังหวัด ซึ่งเป็นส่วนราชการหนึ่งที่อยู่ภายใต้กระทรวงมหาดไทย โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้สั่งการ ซึ่งการบริการงานระดับจังหวัด จะเป็นหน่วยเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาจากส่วนกลางลงสู่ส่วนภูมิภาค เพื่อพัฒนาพื้นที่ไปยังหน่วยย่อย ๆ จนถึงระดับหมู่บ้าน โดยเป็นกลไกการบริหารงานจังหวัด กลุ่มจังหวัดแบบบูรณการ ดังแผนภาพ

ภาพ 13 แสดงกลไกการบริหารงานจังหวัด

คณะกรรมการบริหารงานกลุมจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.ก.) : จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาวา ด้วยการบริหารงานจังหวัด และกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ.2551 โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดที่เป็น หัวหน่กลุ่มจังหวัดเป็นประธาน ซึ่งจะต้องมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดยุทธศาสตร์ และขับเคลื่อนการพัฒนากลุ่มจังหวัดให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาภาค โดยต้องมีการปรับปรุงแนวทางในการเสนอ และจัดทำโครงการให้สอดรับการโครงการขนาดใหญ่ (Mega Projects) ซึ่งบรรจุอยู่ในแผนพัฒนาภาค เพื่อเป็นการยกระดับศักยภาพทางการแข่งขันทางเศรษฐกิจของพื้นที่ให้สอดคลองกับแนวทางการพัฒนา ในภาพรวมของประเทศ มีหน้าที่ ดังนี้

- วางแนวทางปฏิบัติและอำนวยการให้การบริหารงานแบบบูรณาการในกลุ่มจังหวัดเป็นไปตามหลักการนโยบายและระบบตามที่ ก.น.จ. กำหนด
- จัดทำแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดเสนอต่อที่ประชุมตามมาตรา 19 ตาม พ.ร.ฎ.วาด้วยการบริหารงานจังหวัด และกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2551 เพื่อรับฟังความคิดเห็น
- ส่งเสริมประสานความร่วมมือการพัฒนาระหว่างภาครัฐ ภาคประชาสังคมและภาคธุรกิจเอกชน และแกไขปัญหาภายในกลุ่มจังหวัดและระหว่างกลุ่มจังหวัด
- วิเคราะห์ บูรณาการ และให้ความเห็นชอบรายละเอียดการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติราชการประจำปีของกลุ่มจังหวัดและคำของบประมาณกลุ่มจังหวัดตอนนำเสนอ ก.น.จ.

2. การบริหารระดับจังหวัด

การขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ในระดับนโยบาย จะมีคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.ก.) และคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) เป็นผู้รับนโยบายมาดำเนินการโดยพิจารณาถึงบริบทและศักยภาพของพื้นที่แต่ละจังหวัดเป็นแกนหลักในการพัฒนา พร้อมทั้งกำหนดเป็นแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดอีกด้วย ทั้งนี้ คณะกรรมการบริหารระดับจังหวัดมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) : จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัด และกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2551 โดยให้ผู้วาราชการจังหวัดเป็นประธานซึ่งมีบทบาทสำคัญในการบูรณาการ และขับเคลื่อนการบริหารราชการในจังหวัดเพื่อแก้ไขปัญหา และพัฒนาพื้นที่ในเขตจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของประชาชน โดย ก.บ.จ. มีบทบาทสำคัญเป็นให้เป็นจุดเชื่อมหลัก (Focal Point) ระหว่างแนวทางการพัฒนาของประเทศ ตลอดจนกรอบการพัฒนาของภาค กับศักยภาพและความต้องการของพื้นที่ ตลอดจนเป็นช่องทางสำคัญในการสะท้อนข้อมูล และข้อเท็จจริงในพื้นที่ให้แก่คณะกรรมการในระดับนโยบายทั้ง อ.ก.บ.ภ. และ ก.บ.ภ. เพื่อใช้ประกอบการจัดทำแผนพัฒนาภาคและตัดสินใจเชิงนโยบายต่อไป โดยมีหน้าที่คือ

- วางแนวทางปฏิบัติและอำนวยการให้การบริหารงานแบบบูรณาการในจังหวัดเป็นไปตามหลักการ นโยบาย และระบบตามที่ ก.บ.จ. กำหนด
- จัดทำแผนพัฒนาจังหวัดเสนอตอที่ประชุมตามมาตรา 19 ตาม พ.ร.ฎ.วาด้วยการบริหารงานจังหวัด และกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2551 เพื่อรับฟังความคิดเห็น
- สงเสริม ประสานความร่วมมือการพัฒนาระหว่างภาครัฐ ภาคประชาสังคมและภาคธุรกิจเอกชน เพื่อสร้างบรรยากาศให้เอื้ออำนวยต่อการลงทุน และชักชวนภาคธุรกิจเอกชนมาลงทุนในจังหวัด
- จัดทำบันทึกความเข้าใจกับฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินการตามแผนพัฒนาจังหวัดและแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด
- วิเคราะห บูรณาการ และจัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัดและคำของบประมาณจังหวัดก่อนนำเสนอ ก.บ.จ.

คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น (องคการบริหารสวนจังหวัด) : คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 (ฉบับที่ 1) และ พ.ศ. 2559 (ฉบับที่ 2) โดยมีนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นประธานซึ่งมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของท้องถิ่นซึ่งการดำเนินการที่ผ่านยังขาดความเชื่อมโยงกับกลไกการดำเนินงานส่วนราชการระดับภูมิภาค ดังนั้นคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนจังหวัด) จึงมีบทบาทสำคัญในการบูรณาการเชื่อมโยงการทำงานเข้ากับกลไกการบริหารในระดับบน ผ่านแผนพัฒนาของ อบจ. ซึ่งจะต้องเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแหงาติ แผนพัฒนาภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดแผนพัฒนาจังหวัด ตลอดจน แผนพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน และความต้องการของพื้นที่

ภาพ 14 แสดงกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด

3. การบริหารระดับอำเภอ

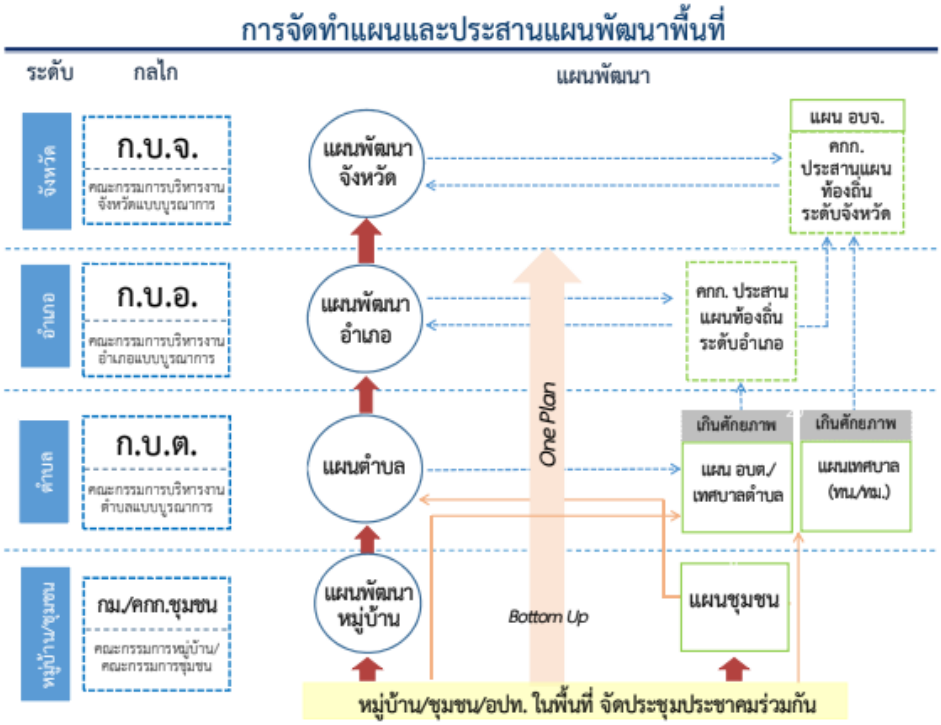
คณะกรรมการบริหารงานอำเภอแบบบูรณาการ (ก.บ.อ.) : คณะกรรมการบริหารงานอำเภอแบบบูรณาการจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาในระดับอำเภอโดยมีนายอำเภอ เป็นประธาน มีหน้าที่ในการบูรณาการและชี้นำการพัฒนาในระดับอำเภอ ตลอดจนเป็นกลไกสำคัญในการรวบรวมสภาพปัญหาและความต้องการของพื้นที่เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด และกลุ่มจังหวัด

คณะกรรมการบริหารงานตำบลแบบบูรณาการ (ก.บ.ต.) คณะกรรมการบริหารงานตำบลแบบบูรณาการจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นกลไกสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของตำบลให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของอำเภอและจังหวัด โดยมีหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาระดับตำบลเชื่อมโยงแผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนชุมชน และแผนพัฒนาท้องถิ่นในระดับตำบลและกลั่นกรองและจำแนกแผนงานโครงการที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบล เพื่อนำไปบรรจุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบลต่อไป ก.บ.ต. จึงเป็นกลไกสำคัญในการรวบรวมสภาพปัญหาและความต้องการของพื้นที่ระดับตำบลเพื่อใช้เป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการจัดทำแผนพัฒนาอำเภอ

คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น (เทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบล): คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น (ระดับเทศบาล/อบต.) จัดตั้งขึ้นตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 (ฉบับที่ 1) และ พ.ศ. 2559 (ฉบับที่ 2) โดยมีผู้บริหารของเทศบาล และ อบต. เป็นประธาน ต้องปรับบทบาทในการเป็นกลไกในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของท้องถิ่นในอำเภอ เพื่อบูรณาการเชื่อมโยงกับแผนชาติ แผนพัฒนาภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนา หมู่บ้าน/ชุมชน และความต้องการของพื้นที่ ตลอดจนจัดลำดับความสำคัญของโครงการพัฒนาตามสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนหมู่บ้าน

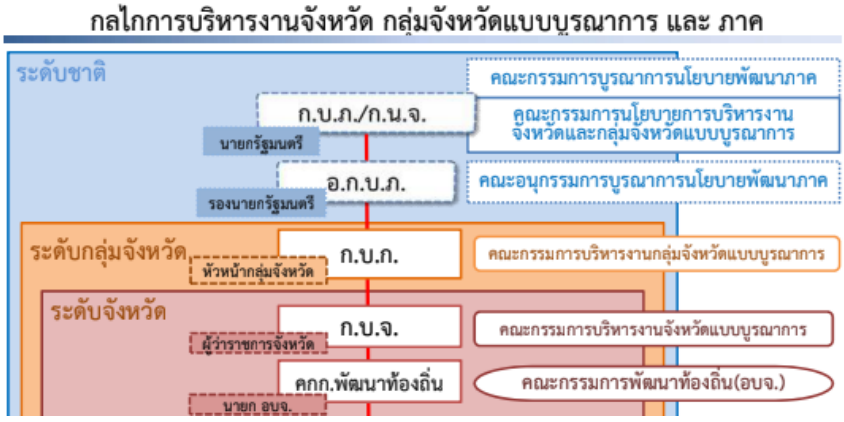
คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.): คณะกรรมการหมู่บ้านจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 โดยมีกำนัน/ผู้ใหญ่บ้านเป็นประธาน ซึ่งถือเป็นคณะกรรมการ

ที่อยู่ใกล้ชิดและทำงานร่วมกับประชาชนมากที่สุด จึงมีความจำเป็นต้องปรับบทบาทให้สามารถขับเคลื่อนการบริหารในพื้นที่เพื่อสร้างการมีส่วนรวมของประชาชนในการบริหารจัดการกิจกรรมที่ดำเนินงานในหมู่บ้านร่วมกับองค์กรอื่นทุกภาคส่วน ตลอดจนเป็นกลไกสำคัญในการรวบรวม และส่งต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอและจังหวัดต่อไป (ดังภาพ)

ภาพ 15 แสดงการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาพื้นที่

ดังนั้น การบริการงานในระดับของ ก.บ.จ. ต้องอาศัยความร่วมมือจากระดับต่างๆ ลงมาเป็นลำดับชั้นการพัฒนาตั้งแต่ระดับอำเภอ / ตำบล / หมู่บ้านผ่านคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งจากการนำเสนอภารกิจของทั้ง 3 หน่วยงาน แสดงให้เห็นถึงการดำเนินภารกิจที่เกี่ยวเนื่องและมีความสอดคล้องกัน โดยสามารถเชื่อมโยงภารกิจได้ดังต่อไปนี้

ภาพ 16 แสดงกลไกการบริหารจังหวัด กลุ่มจังหวัด แบบบูรณาการและภาค

ภาพรวมการเชื่อมโยงภารกิจระดับต่างๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแผน ววน.เชิงพื้นที่

การวิเคราะห์ภารกิจ อำนาจ หน้าที่ของหน่วยงาน 3 หน่วยงาน ได้แก่) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) 2) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และ 3) กระทรวงมหาดไทย (มท.) มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นถึงจุดเชื่อมโยงภารกิจการทำงานพัฒนาเชิงพื้นที่ที่สามารถบูรณาการความร่วมมือในการพัฒนาร่วมกัน ตลอดจนเป็นการแสดงให้เห็นถึงกลไกการทำงานของแต่ละหน่วยงานรูปของคณะกรรมการการพัฒนาระดับพื้นที่ โดยสามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 แสดงภารกิจ อำนาจ หน้าที่ของหน่วยงาน 3 หน่วยงาน

ภารกิจ ด้านการจัดทำแผน	สกสว.	สศช.	มท.
ระดับภารกิจ	พระราชบัญญัติสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2562 มาตราม 43 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ได้รับจัดตั้งขึ้นตาม พระราชบัญญัติสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มาตรา 43 ซึ่งได้เผยแพร่ลงในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 8 เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2562 และมีผลตั้งแต่วันที่ 2	พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2561 ได้แบ่งกลไกการดำเนินงานของ สศช. ออกเป็น 2 ระดับ คือ สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แต่ละส่วนมีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผน ดังนี้ **1. สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ** **อำนาจหน้าที่** · กำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมทั้งของประเทศและของโลก	-ประสานระดับนโยบายและสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด และแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด -พัฒนาส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารราชการของจังหวัด/กลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ -ส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารราชการของสำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด -พัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน ประสาน และขับเคลื่อนความร่วมมือภาครัฐและเอกชนเพื่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจจังหวัด/กลุ่ม

ภารกิจด้านการจัดทำแผน	สกสว.	สศช.	มท.
	พฤษภาคม 2562 โดยมีอำนาจหน้าที่ -ศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ภาพรวมในด้านการวิจัยและนวัตกรรม ในระดับชาติและนานาชาติ เพื่อนำเสนอต่อสภานโยบายในการกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์ และแผนรวมทั้งงบประมาณเพื่อการวิจัยและนวัตกรรม -จัดทำนโยบายยุทธศาสตร์ และแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ เสนอต่อ กสว. -จัดทำกรอบวงเงินงบประมาณด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศเสนอต่อ กสว. -จัดทำคำของบประมาณของกองทุนเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการพิจารณางบประมาณด้านวิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม	รวมทั้งจัดทำร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ · เสนอแนะ ให้คำปรึกษาและให้ความเห็นเกี่ยวกับการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมทั้งการแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือระเบียบที่ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในด้านต่าง ๆ ต่อนายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรี · เสนอแนะ ให้คำปรึกษาและให้ความเห็นเกี่ยวกับแผนงานและโครงการพัฒนาเพื่อเสนอความเห็นประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี **2. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ** **อำนาจหน้าที่** · ดำเนินงานในฐานะเจ้าหน้าที่ฝ่ายเลขานุการของสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ · ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และติดตามภาวะเศรษฐกิจและสังคมของ	จังหวัดและกรอบความรวมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน - กำกับ เร่งรัด ติดตามและประเมินผลการบริหารราชการจังหวัด/กลุ่มจังหวัด -ประสานและให้การสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายการพัฒนาของส่วนราชการและหน่วยงานในพื้นที่จังหวัด/กลุ่มจังหวัด ประกอบด้วย 4 กลุ่มงาน ได้แก่ กลุ่มงานประสานยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ (กยพ.) กลุ่มงานประสานความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน (กรอ.) กลุ่มงานส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด (กสจ.) และกลุ่มงานอำนวยการ (กอก.)

ภารกิจด้านการจัดทำแผน	สกสว.	สศช.	มท.
	-จัดทำหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดทำคำของบประมาณและการจัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยงานในระบบวิจัยและนวัตกรรมเสนอต่อ สกสว. -กลั่นกรองคำของบประมาณของหน่วยงานในระบบวิจัยและนวัตกรรมให้สอดคล้องกับแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ และหลักเกณฑ์ -จัดทำข้อเสนอ และริเริ่มโครงการวิจัยและนวัตกรรมที่สำคัญของประเทศที่ต้องดำเนินการของหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชน รวมทั้งขับเคลื่อนและประสานการดำเนินงานดังกล่าวให้สัมฤทธิ์ผล ทั้งนี้ โดยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานในระบบวิจัยและนวัตกรรม	ประเทศและของโลก รวมทั้งปัญหาและโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม และคาดการณ์แนวโน้ม การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งในบริบทประเทศและโลก เพื่อจัดทำข้อเสนอในเชิงนโยบาย และมาตรการการพัฒนาประเทศหรือรองรับผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรีหรือสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติพิจารณา · ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและประชาชนภาคส่วนต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดทำร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ · ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ -พิจารณาแผนงานและโครงการพัฒนาของกระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกเชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเป็นกรม และของรัฐวิสาหกิจ	

ภารกิจด้านการจัดทำแผน	สกสว.	สศช.	มท.
	- เสนอความเห็นต่อ กสว. เกี่ยวกับทิศทางและแนวทางการดำเนินงาน ของหน่วยงานในระบบวิจัยและนวัตกรรม	ที่มีมูลค่าตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด รวมทั้งประสานแผนงานและโครงการพัฒนาดังกล่าว เพื่อวางแผนส่วนรวมให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ -สนับสนุนและประสานงานกับส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และภาคีที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผน แผนงาน และโครงการพัฒนา และการขับเคลื่อนการปฏิบัติงานตามแผน -ติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายแผน แผนงาน และโครงการพัฒนาที่มีผลกระทบในวงกว้างต่อการพัฒนาประเทศในภาพรวม รวมทั้งให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเร่งรัด ปรับปรุง หรือเลิกล้มโครงการพัฒนาอันหนึ่งอันใดเมื่อเห็นสมควร	

จากตารางข้างต้น แสดงให้เห็นว่าภารกิจที่เชื่อมโยงกันได้แก่ การศึกษาสถานการณ์ กำหนดกรอบทิศทางการจัดทำแผน พัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน ประสานผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำแผน รวมทั้งขับเคลื่อนความร่วมมือในการพัฒนาเชิงพื้นที่ กลั่นกรองข้อเสนอโครงการพัฒนาและกำกับติดตาม ประเมินผลการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และแผนที่จัดทำขึ้น

1.2 กลไกการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า ทั้ง 3 หน่วยงานที่มีส่วนในการขับเคลื่อนแผน ววน. มีแนวทาง/ขั้นตอนการจัดทำแผนดังต่อไปนี้

1) สกสว. มีขั้นตอนดังนี้

1.1) การสื่อสารถ่ายทอดแผนสู่บุคลากรและผู้มีส่วนได้สวนเสียที่เกี่ยวข้อง

การสื่อสารแผนกลยุทธ์ไปสู่บุคลากรและผู้มีส่วนได้สวนเสียที่เกี่ยวข้องเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการขับเคลื่อนแผนกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ โดยผู้บริหาร สกสว. ให้ความสำคัญกับการสื่อสารกลยุทธ์แบบ 2 ทิศทางตามแนวทาง Two-way communication โดยผู้บริหารระดับสูงจะมีบทบาทในการสื่อสารแผนกลยุทธ์ไปยัง ผู้ที่เกี่ยวข้องในทุก ๆ ระดับด้วยตนเอง รวมถึงสร้างบรรยากาศให้บุคลากรและผู้มีส่วนได้สวนเสียที่เกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นและสื่อสารย้อนกลับเพื่อนำไปสู่การสร้างความรับรู้และเข้าใจของผู้ที่เกี่ยวข้องและสามารถปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนดไวได้อย่างถูกต้องเป็นไปตามทิศทางภายใต้แผนกลยุทธ์ที่ได้กำหนดไว้ในทิศทางเดียวกัน (Alignment) ทั่วทั้งองค์กรและหน่วยงานเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

1.2) การขับเคลื่อนแผนกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติตามแนวทาง Agile organization

ภายใต้สถานการณความไม่แน่นอน เช่น เหตุการณการระบาดของไวรัส COVID-19 ที่เกิดขึ้น ผู้บริหาร สกสว. จึงให้ความสำคัญในการออกแบบระบบการทำงานเพื่อรองรับสถานการณต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสม โดยกำหนดนโยบายการทำงานและบริหารงานในรูปแบบ Agile organization มาใช้ในการขับเคลื่อนแผนกลยุทธ์ ซึ่งมีองค์ประกอบที่ สกสว.ให้ความสำคัญ ดังนี้

(1) การทำงานแบบรวดเร็วและคลองตัว มุ่งเน้นการทำงานโดยเน้นความรวดเร็วของงานในรูปแบบของ Sprint และ Scrum team ให้ความสำคัญกับความยืดหยุ่นและคลองตัวในการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสถานการณที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วโดยรับ Feedback และนำมาปรับปรุงแกไขให้มีความเหมาะสม

(2) สร้างวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม ให้ความสำคัญกับรูปแบบการทำงานแบบทีมข้ามสายงาน (Cross-functional team) ที่มีองค์ประกอบของสมาชิกที่มีหลากหลายมุมมองมาร่วมกันขับเคลื่อนแผนงานหรือโครงการที่กำหนดไว

(3) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร และการเรียนรูอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนและเปิด โอกาสให้บุคลากร สกสว. ในทุกระดับได้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการหมุนเวียนสับเปลี่ยน และเปิดโอกาสให้เข้าไปมีส่วนร่วมในงานหลากหลายประเภทเพื่อเสริมสร้างความรูในทุก ๆ มิติ

(4) ปรับเปลี่ยนบทบาทของผู้นำ ปรับเปลี่ยนบทบาทของผู้นำและผู้บังคับบัญชาในทุกๆ ระดับจากบทบาทการวางแผน สั่งการ และควบคุม เป็นรูปแบบของผู้นำที่ให้การสนับสนุนโดยกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน ร่วมดำเนินการและเรียนรู้ร่วมกันและเป็นโค้ชในการให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด

1.3) การเชื่อมโยงแผนกลยุทธกับระบบการประเมินผลการปฏิบัติงาน (Strategic Plan to TSRI Dashboard)

สกสว. กำหนดนโยบายให้มีการเชื่อมโยงผลการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์กับระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานตั้งแต่ระดับองค์กรจนถึงระดับบุคคลโดยกำหนดให้บุคลากรของ สกสว. ในทุกระดับกำหนดตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานโดยพิจารณาบทบาทที่เชื่อมโยงกับเป้าประสงค์และตัวชี้วัดในระดับองค์กร และนำตัวชี้วัดที่ได้กำหนดไว้เป็นส่วนหนึ่งในตัวชี้วัดคำรับรองการปฏิบัติงาน ซึ่งกลไกดังกล่าวจะเป็นส่วนหนึ่ง ที่ทำให้บุคลากรของ สกสว. ในทุกๆระดับทราบบทบาทที่มีส่วนในการขับเคลื่อนผลักดันแผนกลยุทธ์ของ สกสว. และร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนแผนดังกล่าวเพื่อนำไปสู่การบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ การเก็บข้อมูลและติดตามประเมินผลรายไตรมาส (Measuring and Monitoring) สกสว. ให้ความสำคัญกับการเก็บข้อมูลและติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ที่กำหนดไว้เพื่อให้มั่นใจว่าการดำเนินงานขององค์กรได้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมถึงเป็นกลไกในการรับ Feedback เพื่อนำมาใช้ในการทบทวนและปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสถานการณ์อย่างทันท่วงที โดยกำหนดให้มีการติดตามรายงานผลและประเมินผลรายไตรมาสเพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารแบบ Agile organization ซึ่งผู้บริหารและบุคลากรร่วมกันพิจารณาเป้าหมายความสำเร็จรายปีออกเป็นเป้าหมายรายไตรมาสที่ชัดเจนร่วมกันและมุ่งเน้นการดำเนินงานไปที่เป้าหมายดังกล่าวร่วมกัน ในรูปแบบของเป้าหมายที่มีความท้าทายแต่ต้องสามารถบรรลุได้ รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะติดตามผลการดำเนินงานและกำหนดให้มีวาระการประชุมในการรายงานผลแก่ผู้บริหารรายไตรมาสอย่างชัดเจน ทั้งนี้ สกสว. สนับสนุนการเสริมสร้างบทบาทของผู้บริหาร สกสว. และบุคลากรเพื่อพัฒนาผลการปฏิบัติงานตามให้ไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้และทำให้เกิดวัฒนธรรมขององค์กรแบบ Agile โดยใช้แนวคิดแบบ CFRs ได้แก

(1) Conversations: สร้างบทสนทนาระหว่างผู้บริหารและบุคลากรในรูปแบบของการ Coaching ในการประเมิน วิเคราะห์ และหาแนวทางในการพัฒนาร่วมกัน

(2) Feedback: ให้ feedback แบบ 360 องศาระหว่างบุคลากรในทุกระดับจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องเพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา

(3) Recognition: สร้างวัฒนธรรมแห่งการชื่นชมผลงานที่เปิดเผยและสามารถรับรู้ได้ทั้งองค์กร ระหว่างบุคลากรทุกระดับที่ได้รับทราบร่วมกัน

(3.1) การปฏิบัติการแก้ไข (Corrective Action) ในการติดตามประเมินผลการดำเนินตามแผนงานหรือโครงการรายไตรมาส อาจพบจุดบกพร่องที่องค์กร ต้องทำการปฏิบัติการแก้ไขเพื่อขจัดสาเหตุของความบกพร่องและป้องกันการเกิดซ้ำอีก การแก้ไขต้องเหมาะสมกับผลกระทบของความบกพร่องต่างๆ ที่ประสบอยู่ ซึ่งในกระบวนการ "การปฏิบัติการแก้ไข" นั้น จำเป็นจะต้องประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอนต่อไปนี้

(ก) การวิเคราะห์หาสาเหตุของความบกพร่อง

(ข) การปฏิบัติการแก้ไขความบกพร่อง

(ค) การป้องกันความบกพร่องไม่ให้เกิดซ้ำ

(3.2) การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Continual Improvement) นอกจากการขับเคลื่อนแผนงานในระยะสั้นที่ผู้บริหารและคณะทำงานได้กำหนดไว้เพื่อให้แผนงานได้รับการขับเคลื่อนให้สำเร็จตามเป้าหมายแล้ว สกสว. ได้มีการกำหนดนโยบายให้มีการทบทวนแผนกลยุทธ์อย่างสม่ำเสมอ ในรูปแบบของ Rolling Plan ซึ่งเหมาะสมกับสถานการณ์สภาพแวดล้อมและความ

เปลี่ยนแปลงที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบันโดยกำหนดให้มีการทบทวนแผนกลยุทธ์เป็นประจำทุกปี โดยกำหนดแนวทางในการทบทวนและปรับปรุงแผนกลยุทธ์ ดังนี้

1.4) ทบทวนผลงาน ผลสัมฤทธิ์ และความสำเร็จที่ได้ดำเนินการในระยะเวลาที่ผ่านมา โดยจำแนกออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ความสำเร็จตามเป้าหมายทางกลยุทธ์ในภาพรวม (Overall corporate goals) พิจารณาผลลัพธ์หรือผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นในระดับกลยุทธ์ในภาพรวมว่า สามารถบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายและแผนงานที่กำหนดไว้หรือไม่

ความสำเร็จในระดับแผนงานโครงการและกิจกรรม (Growth transformation targets) พิจารณาผลลัพธ์ในระดับแผนงานโครงการที่เป็นความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ต่าง ๆ ตามแผนกลยุทธ์ที่ได้กำหนดไว้ว่าสามารถดำเนินการได้ตามแผนงานหรือไม่ มีผลลัพธ์หรือผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นอย่างไร รวมถึงมีความเสี่ยงใดที่องค์กรควรให้ความสำคัญในการพิจารณา

ความสำเร็จในระดับปฏิบัติการ (Functional performance) พิจารณาผลสำเร็จที่เกิดขึ้นกับองค์กรว่ามีการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาอย่างไรที่เกิดขึ้นภายในองค์กร อาทิเช่น กระบวนการทำงาน โครงสร้าง และบุคลากร เป็นต้น

(1) ทบทวนสภาพแวดล้อมทางกลยุทธ์และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยพิจารณาว่าปัจจัยสภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ปัจจัยใดที่เป็นโอกาสทางกลยุทธ์ (Strategic opportunities) และปัจจัยใดเป็นความท้าทายทางกลยุทธ์ (Strategic Challenges) ที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น

(2) ทบทวนแผนกลยุทธ์และกำหนดรายละเอียดของแผนงานที่ต้องดำเนินงานในระยะเวลาต่อไป โดยกำหนดรายละเอียดของแผนกลยุทธ์และแผนงานโครงการ/กิจกรรมที่ต้องดำเนินงานให้มีความชัดเจนสอดคล่องกับผลการดำเนินงานในระยะที่ผ่านมาและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทางกลยุทธ์ **(แหล่งที่มา แผนกลยุทธ์ พ.ศ.2564-2566 หน้า 23-26)**

2) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ : สศช.

มีขั้นตอน กระบวนการ ผังการดำเนินงานในการจัดทำแผนพัฒนาภาค ดังนี้

2.1) สศช.ยกร่างแผนพัฒนาภาค โดยประมวลข้อมูลด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม บริบทการเปลี่ยนแปลง ศักยภาพ โอกาส ข้อจำกัด และประเด็นการพัฒนาที่เชื่อมโยงจากแผนระดับชาติ สู่ระดับพื้นที่ รวมทั้งนโยบายรัฐบาล/มติคณะรัฐมนตรี

2.2) จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอโครงการสำคัญจากภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องในระดับภาคเพื่อปรับปรุงสาระในแผนพัฒนาภาค หรือจัดเวที Regional Forum ที่มีประธาน อ.ก.บ.ภ. ภาคเป็นประธาน มอบนโยบายการพัฒนาเชิงพื้นที่ระดับภาค และเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็น รวมทั้งอาจมีการจัด Focus group เพื่อระดมความคิดเห็นในประเด็นการพัฒนาสำคัญ

2.3) ปรับปรุงร่าง/แผนพัฒนาภาค และนำเสนอต่อ อ.ก.บ.ภ.ภาค และ ก.บ.ภ. เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ และให้เป็นกรอบในการจัดทำแผนจังหวัด/กลุ่มจงหวัด และข้อเสนอโครงการของส่วนราชการภายใต้แผนพัฒนาภาค

2.4) แผนพัฒนาภาคเป็นเครื่องมือในการแปลงแผนสู่การปฏิบัติ การขับเคลื่อนจึงพิจารณาว่าครอบคลุมทุกแหล่งงบประมาณของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แม้ว่าในช่วงที่ผ่านมา สงป. กำหนดให้มีการจัดทำแผนงานบูรณาการพัฒนาพื้นที่ระดับภาค เพื่อบูรณาการแผนงานโครงการที่

ขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ แต่ไม่มีความสำเร็จในเชิงบูรณาการมากนัก เพราะหน่วยงานมีการดำเนินงานตามงบปกติ และงบแผนงานบูรณาการอื่น ๆ ด้วย ในปีงบประมาณ พ.ศ.2565 สงป.จึงปรับแผนงานบูรณาการพัฒนาพื้นที่ระดับภาค เป็นแผนยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565

2.5) ปัจจุบัน สศช. อยู่ระหว่างเตรียมยกร่างแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566-2570 รวมทั้งเตรียมจัดทำแผนงานโครงการสำคัญในลักษณะ Value Chain ที่จะผลักดันประเด็นสำคัญภายใต้แผนพัฒนาภาค (อาจมีการจัด Focus group ในแต่ละประเด็นการพัฒนาสำคัญเพื่อร่วมจัดทำแผนงาน โครงการบูรณาการ) โดยคาดว่าจะใช้เวทีการประชุมสัมมนาและรับฟังความคิดเห็นเป็นกระบวนการที่จะประสานหน่วยงานให้ดำเนินการตามแผน และจะใช้ระบบ eMENSCR เป็นกลไกในการติดตามประเมินผล

การประสานแผน และการผลักดันแผนภาคสู่การปฏิบัติ

การประสานแผนจะใช้การแปลงยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติผ่านการปฏิบัติตามหลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (XYZ) โดยต้องมีความเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาของประเทศซึ่งแผนพัฒนาภาคเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ รวมทั้งเป็นกลไกในการแปลงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ตามศักยภาพและโอกาสโดยรวมของภาค เพื่อให้การขับเคลื่อนการพัฒนาสอดคล้องเชื่อมโยงกันในทุกระดับอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องตลอดจนการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลผ่านระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) เพื่อให้การขับเคลื่อนการพัฒนาประสบผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้ โดยมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. การถ่ายระดับเป้าหมายการพัฒนา โดยถ่ายระดับเป้าหมายการพัฒนาจากเป้าหมายย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 140 เป้าหมาย (ในทางปฏิบัติทำได้ยากมากในการถ่ายทอดเป้าหมายและตัวชี้วัดลงสู่ระดับพื้นที่) รวมทั้งการพิจารณาองค์ประกอบและปัจจัยเฉพาะของห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทย จึงเป็นไปตามเงื่อนไขของบริบทการพัฒนาที่มีความแตกต่างกันในแต่ละระดับ และแต่ละพื้นที่ โดยสามารถพิจารณาในเชิงความสอดคล้องของเป้าหมายกับแนวทางการพัฒนาและแผนงานโครงการที่หน่วยงานราชการดำเนินการให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. การขับเคลื่อนการพัฒนาตามแผนพัฒนาภาคไปสู่การปฏิบัติ จะขึ้นอยู่กับการขับเคลื่อนของหน่วยงานส่วนกลาง หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ ที่มีการดำเนินงานในระดับพื้นที่ที่มีความสอดคล้องตามแนวทางการพัฒนาของภาค ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้มีการปรับแผนงานบูรณาการพัฒนาพื้นที่ระดับภาค เป็นแผนยุทธศาสตร์จัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาคเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการถ่ายทอดระดับเป้าหมายย่อยในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอย่างเป็นระบบ (อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติยังไม่มีกลไกกำกับ/ขับเคลื่อนการพัฒนาตามแผนพัฒนาภาคของหน่วยงานส่วนกลางหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่อย่างเป็นรูปธรรม ส่วนแผนจังหวัด/กลุ่มจังหวัดแม้จะมีการกำหนดหลักเกณฑ์ว่าจะต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาภาค แต่โครงการที่เสนอก็จะเป็นไปตามศักยภาพของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด)

3. การนำระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) มาใช้ในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานขับเคลื่อนการพัฒนาตามแผนพัฒนาภาค โดยทุกหน่วยงานต้องรายงานผลการดำเนินงานที่สามารถสะท้อนผลผลิตและผลลัพธ์ของการดำเนินงานที่สอดคล้องและส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของแผน (คาดว่าระบบ eMENSCR จะช่วยประมวลความสำเร็จของแผนงานโครงการของส่วนราชการต่าง ๆ ได้ แต่เป็นความสำเร็จเชิงผลผลิตและผลลัพธ์ของโครงการ การพิจารณาความสำเร็จเชิงภาพรวมของแผนพัฒนา/ความสำเร็จเชิงยุทธศาสตร์จำเป็นต้องมีการพัฒนาเครื่องมือ/วิธีการวิเคราะห์และประเมินผลอื่นด้วย ที่ผ่านมา การติดตามประเมินผลแผนพัฒนาภาคสามารถทำได้เพียงการติดตามประเมินผลโครงการสำคัญของประเด็นการพัฒนาสำคัญของแผนพัฒนาภาคเท่านั้น)

3) กระทรวงมหาดไทย

การจัดทำแผนจังหวัดและกลุ่มจังหวัด เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย โดยมีกระบวนการและขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด และกลุ่มจังหวัด ดังนี้

3.1) แนวคิดหลักในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด และกลุ่มจังหวัด

(1) ยึดแนวคิดหลักในการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการร่วมกันผ่านคณะกรรมการบริหารงานจังหวัด/อำเภอ และกลุ่มภารกิจ คือ ราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น
รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยสร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมระหว่างภาคีในการบริหารงานจังหวัดและใช้หลักการบริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาจังหวัดให้มีความเข้มแข็งและมีศักยภาพในการแข่งขัน สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและขับเคลื่อนการพัฒนาจังหวัดให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

(2) กำหนดลักษณะงานให้ชัดเจน เพื่อให้มีประสิทธิภาพและบังเกิดผลสัมฤทธิ์ของงาน โดยบางลักษณะงานของจังหวัดออกเป็น 3 ส่วน คือ งานประจำ งานนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล และงานยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดและยุทธศาสตร์จังหวัด

(3) ยึดหลักการการบริหารงานแบบ AFP โดยการบริหารงานจังหวัดจะให้ความสำคัญต่อการพัฒนาในเชิงพื้นที่ (Area) ซึ่งมีสภาพปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการที่แตกต่างกันตามสภาพปัญหาและความต้องการของพื้นที่นั้น ๆ และกำหนดพันธกิจหน้าที่ (Function) ของรูปแบบของการจัดทำแผนงาน โครงการและงบประมาณ โดยในการดำเนินงานจะมุ่งเน้นรูปแบบการทำงานแบบการมีส่วนร่วม (Participation) ระหว่างภาคีต่างๆ ทั้งภาคประชาชน ภาคเอกชนและหน่วยงานภาครัฐในการเข้าไปร่วมกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่

3.2) กระบวนการจัดทำ และเสนอแผนพัฒนาจังหวัด และกลุ่มจังหวัด

ในปัจจุบันมีการปรับปรุงกระบวนการในจัดทำ และเสนอแผนพัฒนาจังหวัด และกลุ่มจังหวัดเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2551 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ พ.ศ. 2560 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) ก.บ.ภ. กำหนดกรอบ นโยบาย ขั้นตอน และวิธีการการจัดทำแผนพัฒนาและงบประมาณของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด และแจ้งให้จังหวัด และกลุ่มจังหวัดทราบ

2) จังหวัดเริ่มดำเนินการรวบรวมข้อมูลศักยภาพของพื้นที่ และสำรวจความต้องการของประชาชนผ่านกลไกการประสานแผนในระดับพื้นที่จากแผนหมู่บ้าน/ชุมชน แผนชุมชนระดับตำบล แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาและอำเภอ โดยจัดส่งข้อมูลให้กลุ่มจังหวัดนำไปใช้ประกอบการจัดทำแผนกลุ่มจังหวัด (มาตรา 18 ตาม พ.ร.ก.ว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2551)

3) คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.ก.) เริ่มประชุมเพื่อจัดทำร่างแผนพัฒนาของกลุ่มจังหวัด และคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) เริ่มประชุมเพื่อจัดทำร่างแผนพัฒนาของกลุ่มจังหวัด

4) คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการนำส่งแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด(พร้อมบัญชีรายการโครงการที่ต้องการให้สนับสนุน) ให้คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการเพื่อใช้ประกอบในการจัดทำร่างแผนพัฒนาจังหวัด

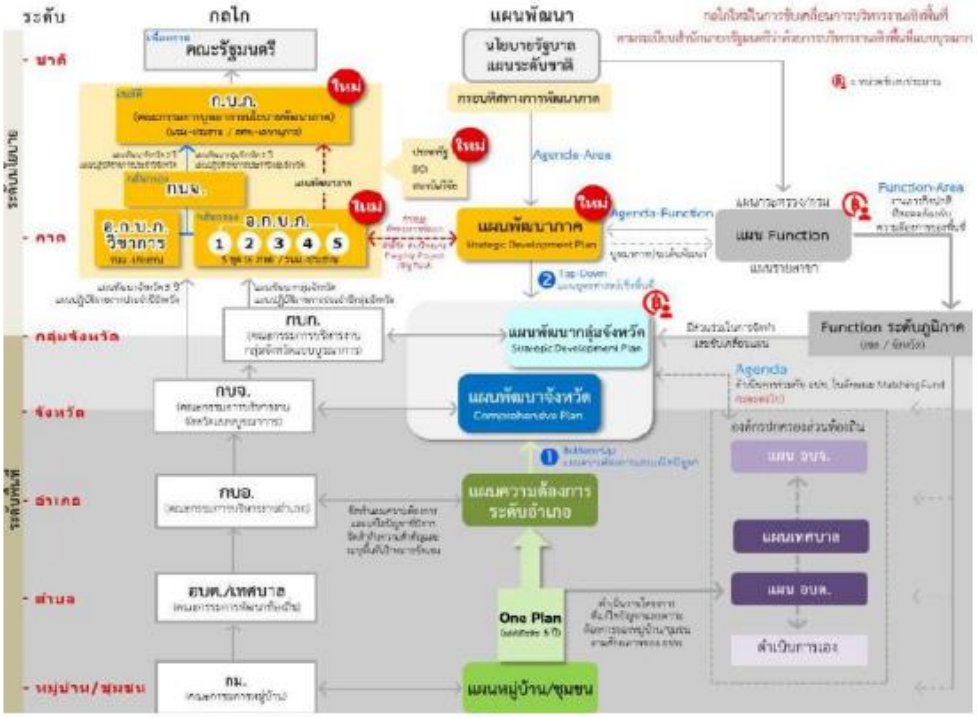
5) แต่ละจังหวัดประชุมหารือกับทุกภาคส่วนในจังหวัดเพื่อพิจารณาแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และแผนพัฒนาจังหวัดในคราวเดียวกัน หรือแยกกันก็ได้ (มาตรา 19 ตาม พ.ร.ฎ.ว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2551)

6) คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการดำเนินการจัดส่งความเห็นของที่ประชุมเกี่ยวกับแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดให้คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการทราบและปรับปรุงแผนพัฒนาจังหวัดให้สมบูรณาและนำส่งคณะอนุกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค (อ.ก.บ.ภ.)

7) คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการปรับปรุงแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดให้สมบูรณา และส่งคณะอนุกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค

8) คณะอนุกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาคกลั่นกรองและเสนอความเห็นเกี่ยวกับแผนพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดเสนองคณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค (ก.บ.ภ.) เพื่อพิจารณาอนุมัติให้ความเห็นชอบ

9) คณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาคพิจารณาอนุมัติให้ความเห็นชอบแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และแผนพัฒนาจังหวัด และนำเรียนคณะรัฐมนตรีเพื่อโปรดทราบ

ภาพ 17 แสดงการเชื่อมโยงแผนพัฒนาทั้งระบบ

ที่มา: สำนักงานพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. ความรู้พื้นฐานสำหรับการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด. หน้า 22

ดังนั้น เพื่อแสดงให้เห็นถึงกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาตามแผน ววน. เชิงพื้นที่ จึงขอเปรียบเทียบกลไกการทำงานของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตามแผน ววน. เชิงพื้นที่ (ดังตาราง 2)

ตาราง 2 แสดงกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาตามแผน ววน. เชิงพื้นที่ จึงขอเปรียบเทียบกลไกการทำงานของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตามแผน ววน. เชิงพื้นที่

กลไก การจัดทำแผน	สกสว.	สศช.	มท.
กลไกระดับคณะกรรมการ	-**คณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และ นวัตกรรม (กสว.)** ทำหน้าที่ในการบริหารกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม และพิจารณาคำของบประมาณและ	**คณะกรรมการบูรณาการนโยบายภาค (กบภ.) มีหน้าที่** - กำหนดกรอบนโยบายและวางระบบในการบริหารงานภาค กลุ่มจังหวัดและจังหวัดแบบบูรณาการ เพื่อให้สามารถบริหารงานแก้ไขปัญหา และพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการ	-คณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.น.จ.) มีหน้าที่กำหนดทิศทางโดยอยู่ภายใต้ กบภ. **กบก. มีหน้าที่** - วางแนวทางปฏิบัติและอำนวยการให้การบริหารงานแบบบูรณาการในกลุ่มจังหวัด

กลไกการจัดทำแผน	สกสว.	สศช.	มท.
	จัดสรรงบประมาณจากกองทุนให้แก่หน่วยงานในระบบวิจัยและนวัตกรรมให้สอดคล้องกับแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ ตลอดจนเสนอนโยบายยุทธศาสตร์ และแผนด้านอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ และแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พิจารณาให้ความเห็นชอบกรอบวงเงินงบประมาณกำกับให้คณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	ของประชาชนให้ได้รับประโยชน์สูงสุด - กำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาภาค แผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด แผนปฏิบัติราชการประจำปีของกลุ่มจังหวัด การจัดทำและบริหารงบประมาณจังหวัด งบประมาณกลุ่มจังหวัดและงบประมาณของส่วนราชการ ที่จะดำเนินการตามแผนพัฒนาภาค - บูรณาการแผนของส่วนราชการและแผนพัฒนาระดับพื้นที่เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนในพื้นที่ของกระทรวงกรม สอดคล้องกับศักยภาพหรือประเด็นปัญหาในพื้นที่และเชื่อมโยงให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายรัฐบาล - ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาภาค แผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด แผนปฏิบัติราชการประจำปีของกลุ่มจังหวัดคำของบประมาณของจังหวัด กลุ่มจังหวัด และ	เป็นไปตามหลักการนโยบายและระบบตามที่ ก.น.จ. กำหนด - จัดทำแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดเสนอต่อที่ประชุมตามมาตรา 19 ตาม พ.ร.ฎ.ว่าด้วยการบริหารงานจังหวัด และกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2551 เพื่อรับฟังความคิดเห็น - ส่งเสริมประสานความร่วมมือการพัฒนาระหว่างภาครัฐ ภาคประชาสังคมและภาคธุรกิจเอกชน และแก้ไขปัญหาภายในกลุ่มจังหวัดและระหวางกลุ่มจังหวัด - วิเคราะห์ บูรณาการและให้ความเห็นชอบรายละเอียดการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติราชการประจำปีของกลุ่มจังหวัดและคำของบประมาณ กลุ่มจังหวัดก่อนนำเสนอ ก.น.จ. **กบจ. มีหน้าที่** - วางแนวทางปฏิบัติและอำนวยการให้การบริหารงานแบบบูรณาการในจังหวัดเป็นไปตามหลักการ นโยบายและระบบตามที่ ก.น.จ. กำหนด

กลไกการจัดทำแผน	สกสว.	สศช.	มท.
		งบประมาณของส่วนราชการที่จะดำเนินการตามแผนพัฒนาภาค ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณแล้วเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ ระดับจังหวัด **รวมทั้ง ก.บ.ภ. 6 ภาค ได้แก่** ○ คณะอนุกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาคเหนือ (อ.ก.บ.ภ. ภาคเหนือ) ○ คณะอนุกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (อ.ก.บ.ภ.ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) ○ คณะอนุกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาคกลาง (อ.ก.บ.ภ.ภาคกลาง) ○ คณะอนุกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาคตะวันออก (อ.ก.บ.ภ. ภาคตะวันออก) ○ คณะอนุกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาคใต้และภาคใต้ชายแดน (อ.ก.บ.ภ. ภาคใต้และภาคใต้ชายแดน)	- จัดทำแผนพัฒนาจังหวัดเสนอต่อที่ประชุมตามมาตรา 19 ตาม พ.ร.ฎ.ว่าด้วยการบริหารงานจังหวัด และกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2551 เพื่อรับฟังความคิดเห็น - ส่งเสริม ประสานความร่วมมือการพัฒนาระหว่างภาครัฐ ภาคประชาสังคมและภาคธุรกิจเอกชน เพื่อสร้างบรรยากาศให้เอื้ออำนวยต่อการลงทุนและชักชวนภาคธุรกิจเอกชนมาลงทุนในจังหวัด - จัดทำบันทึกความเข้าใจกับฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินการตามแผนพัฒนาจังหวัดและแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด - วิเคราะห์ บูรณาการและจัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัดและคำของบประมาณจังหวัดก่อนนำเสนอ ก.น.จ.

กลไกการจัดทำแผน	สกสว.	สศช.	มท.
กลไกระดับหน่วยงาน	**สำนักกลยุทธ์ แผนและงบประมาณ (FB1)** ทำหน้าที่ในการ -จัดทำ Foresight และ Scenario ในภาพรวม เพื่อประกอบการจัดทำแผน ววน. -จัดทำนโยบายยุทธศาสตร์และแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) แผน ววน.5 ปี และแผนพัฒนาบุคลากรด้าน ววน. รวมถึงการปรับปรุงแผน rolling รายปี -กำหนดหลักเกณฑ์การจัดทำคำขอและจัดสรรงบประมาณ และเครื่องมือการวิเคราะห์คำขอเทียบกับแผนด้าน ววน. -จัดทำประกาศรับคำขอ จัดเวทีชี้แจงงบประมาณ -จัดทำแผนปฏิบัติการด้าน ววน. ของกองทุน รวมถึงจัดเตรียมการชี้แจงงบประมาณต่อกรรมาธิการรัฐสภา	**กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา** มีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้ (๑) ติดตามและประเมินผลการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายรัฐบาล (2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อเสนอแนะแนวทางการดาเนินการตามยุทธศาสตร์ นโยบาย และงบประมาณอย่างบูรณาการ ตลอดจนการติดตามประเมินผลให้สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน (3) ขับเคลื่อนการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ลงสู่พื้นที่ตั้งแต่ระดับภาค กลุ่มจังหวัด และจังหวัด เพื่อเชื่อมโยงประเด็นการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ลงสู่ระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ **กองยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ มีหน้าที่คือ** (1) ศึกษา วิเคราะห์ รวบรวม ประสาน และพัฒนาองค์ความรู้ ตลอดจน	- **สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย** เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาและงบประมาณของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด ส่งเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารราชการจังหวัดและกลุ่มจังหวัด สนับสนุนและส่งเสริมกลไกการบริหารงานยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดและส่งเสริมและประสานความร่วมมือภาครัฐและเอกชนเพื่อการพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด

กลไกการจัดทำแผน	สกสว.	สศช.	มท.
	สำนักบริหารงบประมาณ (FB2) ทำหน้าที่จัดทำแผนการจัดสรรงบประมาณในกองทุน เพื่อให้การจ่ายเงินกองทุนสำหรับระบบ ววน. ของประเทศ **สำนักติดตามและประเมินผล (FB3) ทำหน้าที่** -ออกแบบและดูแลระบบติดตามและประเมินผลลัพธ์และผลกระทบของการสนับสนุนด้าน ววน. **สำนักพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (FB4) ทำหน้าที่ในการ** -พัฒนารูปแบบกลไกการบริหารจัดการ ววน. และการส่งเสริมและพัฒนาหน่วยงานในระบบ ววน. -จัดทำกลยุทธ์การบริหารจัดการให้ผลงาน ววน. ส่งผลลัพธ์และผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง	ศึกษาวิจัย เชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องหรือสนับสนุนการวางแผนพัฒนาพื้นที่ (2) วิเคราะห์และวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ตลอดจนเสนอแนะบทบาทการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่ และแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่อย่างบูรณาการ (3) จัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์แผนพัฒนาพื้นที่ (4) ประสานแผนและภารกิจกับกระทรวง ทบวง และกรม ในงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ และประสานแผนงานและโครงการพัฒนาพื้นที่จากภารกิจปกติของกระทรวงและภารกิจตามนโยบายสำคัญ เร่งด่วนลงสู่พื้นที่เพื่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ไปสู่การปฏิบัติ (5) ติดตามและประเมินผลการพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ รวมทั้งการดำเนินงาน ตามนโยบายสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่	

กลไก การจัดทำแผน	สกสว.	สศช.	มท.
	-พัฒนารูปแบบกลไก และจัดทำข้อเสนอ เพื่อการส่งเสริมการนำผลงาน ววน. ไปสู่การใช้ประโยชน์ -ออกแบบเครื่องมือและกลไกการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับหน่วยงานในระบบ ววน. เพื่อให้สามารถส่งมอบผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบได้ตามเป้าหมาย		

จากตารางข้างต้น กลไกการบริหารงานของกระทรวงมหาดไทยในระดับภูมิภาค จะมี ก.น.จ. จะเป็นผู้กำกับดูแลแผนพัฒนาจังหวัดควบคู่กับแผนพัฒนาภาคที่กำหนดขึ้น โดยสำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ก.น.จ.จะมอบหมายกรอบ นโยบายและทิศทางการพัฒนากลุ่มจังหวัด และจังหวัด โดยกรอบที่ ก.น.จ.มอบหมายจะเป็นทิศทางในการจัดทำ พัฒนาแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดควบคู่กันไป เพื่อให้แผนทั้งสองเล่มมีทิศทางและสอดคล้องไปในทางเดียวกัน และต้องอาศัยข้อมูลเชิงพื้นที่ในการจัดทำแผนทั้ง 2 ระดับด้วย

1.3 ปฏิทินการทำงานในเชิงงบประมาณ

1) สศช. ได้กำหนดปฏิทินการจัดทำแผนและงบประมาณ ไว้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ก.บ.ภ. กำหนดให้มีการจัดทำแผนพัฒนาภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และแผนพัฒนาจังหวัด ทุก 5 ปี (ตามช่วงเวลาของยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) โดยจะจัดทำในปีแรกของช่วงระยะเวลา 5 ปี ซึ่งระหว่างช่วง 5 ปี สามารถทบทวนปรับปรุงได้ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงบริบทการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญ (ที่ผ่านมา แผนพัฒนาภาคมีการปรับปรุงข้อมูลสถานการณ์การพัฒนาให้เป็นปัจจุบันเป็นระยะๆ) เช่น แผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566-2570 จะต้องเสร็จพร้อมกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ.2566-2570 ภายในเดือนกันยายน 2565 เพื่อเริ่มต้นใช้แผนตั้งแต่เดือนตุลาคม 2565

ขั้นตอนที่ 2 ตามปฏิทินการทำงานทางด้านงบประมาณ การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด และข้อเสนอโครงการของส่วนราชการ จะต้องทำล่วงหน้าประมาณ 1 - 11/2 ปี การกำหนดปฏิทินการทำงานภายใต้กลไก ก.บ.ภ. จึงกำหนดให้จังหวัด/กลุ่มจังหวัด จัดส่งแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติราชการประจำปีภายในเดือนกันยายน และมีการพิจารณากลั่นกรองและให้ความ

เห็นชอบ (ของคณะทำงาน อ.ก.บ.ภ.ภาค ก.บ.ภ.และเสนอ ครม.เพื่อทราบ) คาดว่าจะเห็นชอบประมาณเดือนมกราคม ซึ่งจังหวัดกลุ่มจังหวัดสามารถนำเข้าระบบ e-Budgeting ได้ทันตามเวลาที่กำหนด และเช่นเดียวกับการจัดทำข้อเสนอโครงการของส่วนราชการภายใต้แผนพัฒนาภาค ก็จะต้องนำเข้าระบบ e-Budgeting ในช่วงเวลาเดียวกัน ตัวอย่างเช่น เพื่อเตรียมแผนพัฒนาภาค พ.ศ. 2566-2570 ให้เป็นกรอบในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด พ.ศ.2566-2570 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 และข้อเสนอโครงการสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาคของส่วนราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 มีกำหนดการส่งแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดภายในเดือนกันยายน 2564 เพื่อพิจารณากลั่นกรองช่วงเดือนตุลาคม-ธันวาคม 2564 และนำเข้าระบบ e-Budgeting ในช่วงต้นปี พ.ศ.2565 **(แหล่งที่มา : V3 กลไกการจัดทำแผนพัฒนาภาค)**

ส่วนการดำเนินงานด้านการจัดทำงบประมาณ สศช.ได้กำหนดปฏิทินการเสนอโครงการตาม พ.ร.บ.วิธีการงบประมาณ พ.ศ.2561 โดยมีขั้นตอนดังนี้

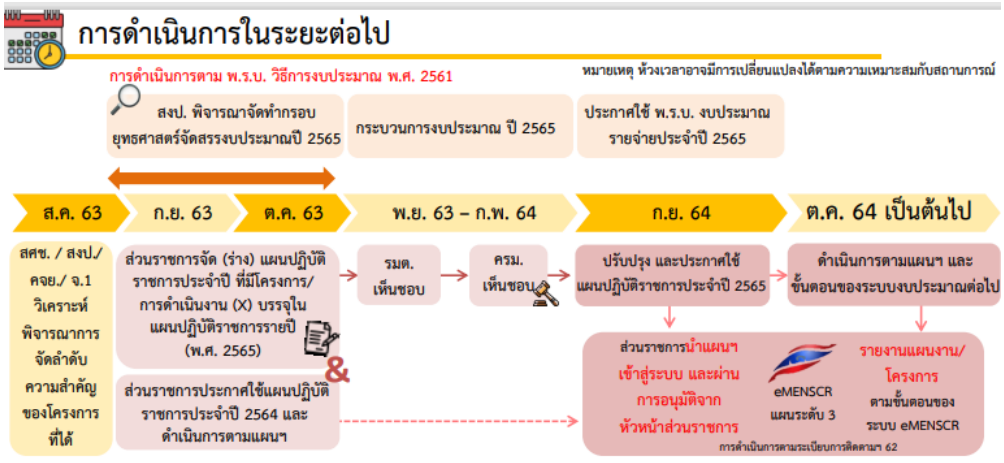
เดือนสิงหาคม 2563 สศช./สงป./คจย./จ.1 วิเคราะห์พิจารณาการจัดลำดับความสำคัญของโครงการที่ได้

เดือนกันยายน 2563 – ตุลาคม 2563 ส่วนราชการจัดทำ (ร่าง) แผนปฏิบัติราชการประจำปีที่มีโครงการ/การดำเนินงาน (X) บรรจุในแผนปฏิบัติราชการรายปี (พ.ศ.2565)

เดือนพฤศจิกายน 2563 – กุมภาพันธ์ 2564 รัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ และ ครม. เห็นชอบ

เดือนกันยายน 2564 ปรับปรุง และประกาศใช้แผนปฏิบัติราชการประจำปี 2565 ส่วนราชการนำแผนฯ เข้าสู่ระบบ และผ่านการอนุมัติจากหัวหน้าส่วนราชการ

เดือนตุลาคม 2564 ดำเนินการตามแผนฯ และขั้นตอนของระบบงบประมาณต่อไป และรายงานแผนงาน/โครงการตามขั้นตอนของระบบ e-MENSCR (e-MENSCR แผนระดับ 3)

ภาพ 18 แสดงการดำเนินการตาม พ.ร.ฎ.ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 และ(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2562

ที่มา : การจัดทำโครงการสำคัญประจำปี 2565 เพื่อการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ.จาก nscr.nesdb.go.th/wp-content/uploads/2020/05/project2565Full-v.1.pdf.หน้า 59

ส่วนกระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดปฏิทินการจัดทำแผนงานโครงการของกระทรวงมหาดไทยภายใต้แผนพัฒนาภาคประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ไว้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 : วันที่ 17 สิงหาคม 2563 สศช. ในฐานะเลขานุการ ก.บ.ภ. แจ้งให้กระทรวงจัดส่งข้อเสนอแผนงานโครงการภายใต้แผนพัฒนาภาคเสนอ รมต.เจ้าสังกัดให้ความเห็นชอบและส่ง สศช. ภายในวันที่ 30 กันยายน 2563

ขั้นตอนที่ 2 : วันที่ 17 - 25 สิงหาคม 2563 แจ้งส่วนราชการระดับกรม หน่วยงานรัฐวิสาหกิจในสังกัด มท.กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยาจัดทำรายละเอียดส่ง มท. ภายในวันที่ 15 กันยายน 2563 รวมทั้งแต่งตั้งคณะทำงานกลั่นกรองแผนพัฒนาภาค มท.ประจำปีงบประมาณ 2565

ขั้นตอนที่ 3 : วันที่ 15 กันยายน 2563 หน่วยงานในสังกัด มท. ส่งแผนงานโครงการ

ขั้นตอนที่ 4 : วันที่ 16 กันยายน 2563 จัดประชุมพิจารณากลั่นกรองแผนพัฒนาภาค มท. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

ขั้นตอนที่ 5 : วันที่ 17 - 30 กันยายน 2563 สรุปแผนงานโครงการนำเรียน รมว.มท. ให้ความเห็นชอบ และจัดส่ง สศช. ในวันที่ 30 กันยายน 2563

ขั้นตอนที่ 6 : วันที่ 2 – 4 ธ.ค. 63 สศช. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณากลั่นกรองข้อเสนอโครงการของส่วนราชการภายใต้แผนพัฒนาภาค ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

ขั้นตอนที่ 7 : วันที่ 3 มี.ค. 64 การประชุมร่วมคณะกรรมการ ก.บ.ภ. และ ก.น.จ. ครั้งที่ 1/2564 ที่ประชุมเห็นชอบแผนปฏิบัติการภาค 6 ภาค ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 505 โครงการ วงเงิน 63,595.7573 ล้านบาท **(แหล่งที่มา : สรุปการจัดทำแผนพัฒนาภาค ปี 2565)**

ส่วนกรอบระยะเวลาการจัดทำแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ประจำปีงบประมาณ 2565 (ตามมติที่ประชุมคณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค (ก.บ.ภ.) ครั้งที่ 1/2563 เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2563) ได้กำหนดกรอบระยะเวลาไว้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 : วันที่ 25 มีนาคม 2563 อ.บ.ภ.วิชาการ ประชุมพิจารณากลั่นกรองหลักเกณฑ์ การจัดทำแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ประจำปีงบประมาณ 2565

ขั้นตอนที่ 2 : วันที่ 22 พฤษภาคม 2563 ก.บ.ภ.ประชุมพิจารณาให้ความเห็นชอบหลักเกณฑ์ การจัดทำแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ประจำปีงบประมาณ 2565

ขั้นตอนที่ 3 : เดือนพฤษภาคม – กันยายน 2563 จังหวัด กลุ่มจังหวัดจัดทำแผนพัฒนา (พ.ศ.2561-2565) ฉบับทบทวน และแผนปฏิบัติราชการประจำปี ประจำปีงบประมาณ 2565

ขั้นตอนที่ 4 : วันที่ 15 กันยายน 2563 จังหวัด กลุ่มจังหวัดจัดส่งแผนพัฒนา (พ.ศ.2561-2565) ฉบับทบทวนให้ทีมบูรณาการกลาง

ขั้นตอนที่ 5 : วันที่ 30 กันยายน 2563 จังหวัด กลุ่มจังหวัดจัดส่งแผนปฏิบัติราชการประจำปี ประจำปีงบประมาณ 2565 ให้ทีมบูรณาการกลาง

ขั้นตอนที่ 6 : กลางเดือนกันยายน – ปลายเดือนตุลาคม 2563 ทีมบูรณาการกลางหารือและรับฟังความคิดเห็นของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด เพื่อประกอบการพิจารณากลั่นกรองแผนพัฒนา (พ.ศ.2561-2565) ฉบับทบทวนและแผนปฏิบัติราชการประจำปี ประจำปีงบประมาณ 2565

ขั้นตอนที่ 7 : เดือนพฤศจิกายน – กลางเดือนธันวาคม 2563 อ.ก.บ.ภ.ที่กำกับดูแลภาคประชุมพิจารณากลั่นกรองแผนพัฒนา (พ.ศ.2561-2565) ฉบับทบทวนและแผนปฏิบัติราชการประจำปี ประจำปีงบประมาณ 2565

ขั้นตอนที่ 8 : ปลายเดือนธันวาคม 2563 ก.บ.ภ. และ ก.น.จ.ประชุมพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนพัฒนา (พ.ศ.2561-2565) ฉบับทบทวนและแผนปฏิบัติราชการประจำปี ประจำปีงบประมาณ 2565

ขั้นตอนที่ 9 : ต้นเดือนมกราคม 2564 คณะรัฐมนตรีพิจารณาทราบแผนพัฒนา (พ.ศ.2561-2565) ฉบับทบทวนและแผนปฏิบัติราชการประจำปี ประจำปีงบประมาณ 2565

แหล่งที่มา นโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการจัดทำ แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด พ.ศ. 2565 (มติคณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค (ก.บ.ภ.) ครั้งที่ 1/2563 เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2563). จาก www.osmnorth-s1.moi.go.th.หน้า 20.

สำหรับ สกสว. ได้กำหนดปฏิทินการจัดทำแผนและงบประมาณ ไว้ดังนี้

เดือนที่ 1 – เดือนที่ 3 สกสว.จัดประชุมชี้แจงแผนและแนวทางการยื่นคำของบประมาณ ระหว่างเดือนที่ 2 ถึงเดือนที่ 3 หน่วยงานยื่นคำของบประมาณด้าน ววน.

เดือนที่ 4 กสว.พิจารณาคำของบประมาณ

เดือนที่ 5 รัฐมนตรีกระทรวง อว.ให้ข้อเสนอแนะต่อ กสว.

เดือนที่ 6 ประชุมคณะกรรมการพิจารณางบประมาณ

เดือนที่ 7 – เดือนที่ 8 สกสว.จัดทำรายละเอียดงบประมาณและเสนอสำนักงบประมาณผ่านระบบ E-Budgeting

เดือนที่ 9 สำนักงบประมาณพิจารณารายละเอียดคำของบประมาณและคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ (Pre-celling)

เดือนที่ 10 หน่วยงานปรับปรุงรายละเอียดแผนงานและงบประมาณ

เดือนที่ 11 สำนักงบประมาณและคณะรัฐมนตรีพิจารณางบประมาณฉบับปรับปรุง

เดือนที่ 12 - เดือนที่ 14 สำนักงบประมาณจัดพิมพ์ ร่าง พ.ร.บ.งบประมาณ

เดือนที่ 15 สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (สลค.) นำร่าง พ.ร.บ.งบประมาณรายจ่ายประจำปี 2564 ขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อประกาศใช้ **(แหล่งที่มา : ช่วงเดือนที่ 13-15 เป็นขั้นตอนการพิจารณาของรัฐสภา)**

ดังนั้น จากการนำเสนอภารกิจของทั้ง 3 หน่วยงาน แสดงให้เห็นถึงการกำหนดปฏิทินการจัดทำแผนและงบประมาณที่เกี่ยวเนื่องและมีความสอดคล้องกัน โดยสามารถเชื่อมโยงได้ดังต่อไปนี้

ตาราง 3 แสดงการเชื่อมโยงภารกิจด้านการดำเนินงานและงบประมาณของ 3 หน่วยงาน

หน่วยงาน	เดือนที่ 1	เดือนที่ 2	เดือนที่ 3	เดือนที่ 4	เดือนที่ 5	เดือนที่ 6	เดือนที่ 7	เดือนที่ 8	เดือนที่ 9	เดือนที่ 10	เดือนที่ 11	เดือนที่ 12
สกสว.	สกสว.ยื่นแผนต่อสำนักงบ					-ประชุมระดมความเห็นผู้ทรงฯจัดทำแผน ววน.66-70 -นำเสนอ กสว. กระบวนการทำงาน จากกรอบมาสู่การทำแผน -หารือร่วมกับ PMU	- ระดมความเห็นการพัฒนา KR แผนงานย่อย และกลยุทธการขับเคลื่อนแผนงานที่เกี่ยวข้องกันร่วมกับ PMU - สรุปข้อมูลและประเด็นในการหารือร่วมกับ PMU เพื่อเขียน (ร่าง) แผนด้าน ววน. -กรอบนโยบายและยุทธศาสตร์อววน. เสนอสภานโยบาย	-จัดทำร่างแผน -หน่วยงานจัดทำคำขอ -กสว. เห็นชอบแผน ววน. -เสนอ แผน ววน. (ฉบับร่าง) ต่ออนุกรรมการแผนด้าน ววน. -นำเสนอร่างแผนด้าน ววน. ต่อ กสว. เพื่อพิจารณาให้ความเห็น/สาธารณะ	-จัดทำคำขอส่ง สกสว. -กลั่นกรอง -สภา+ครม. เห็นชอบแผน -จัด Public Hearing เสนอ สภานโยบายสภาพัฒน์ และ ครม.	-สกสว. ประกาศรับคำของบ -หน่วยงานยื่นข้อเสนอ -แต่งตั้ง คกก. พิจารณางบ ววน.	-ยื่นข้อเสนอรอบ 2 -กลั่นกรองข้อเสนอ	จัดทำแผนปฏิบัติการ ด้าน ววน. ประเทศ

หน่วยงาน	เดือนที่ 1	เดือนที่ 2	เดือนที่ 3	เดือนที่ 4	เดือนที่ 5	เดือนที่ 6	เดือนที่ 7	เดือนที่ 8	เดือนที่ 9	เดือนที่ 10	เดือนที่ 11	เดือนที่ 12
สศช.	จัดทำกรอบร่างแผน 13 (ปี 64)	-เห็นชอบร่างกรอบแผน 13 -เสนอร่างแผน 13	-รับฟังความคิดเห็นภาค ปชช.(ปี 64) - (ปี 65) นำร่างแผนฯ ขึ้นทูลเกล้า	-รับฟังความคิดเห็นภาค ปชช.	ปรับปรุงร่างกรอบแผน 13	-ยกร่างแผน -แต่งตั้ง คกก.แต่ละด้าน -จัดทำแผน	-ยกร่างแผน -แต่งตั้ง คกก.แต่ละด้าน -จัดทำแผน	-ยกร่างแผน -แต่งตั้ง คกก.แต่ละด้าน -คกก.จัดทำแผน	-ยกร่างแผน -แต่งตั้ง คกก.แต่ละด้าน -คกก.จัดทำแผน -รับฟังความเห็นภาค ปชช.ระดับพื้นที่ ทั่วประเทศ	-ยกร่างแผน -แต่งตั้ง คกก.แต่ละด้าน -คกก.จัดทำแผน -รับฟังความเห็นภาค ปชช.ระดับพื้นที่ ทั่วประเทศ - ปี 65 ประกาศใช้แผน 13 อย่างเป็นทางการ	-ยกร่างแผน -แต่งตั้ง คกก.แต่ละด้าน -คกก.จัดทำแผน	จัดทำกรอบร่างแผน 13 (ปี 63)

หน่วยงาน	เดือนที่ 1	เดือนที่ 2	เดือนที่ 3	เดือนที่ 4	เดือนที่ 5	เดือนที่ 6	เดือนที่ 7	เดือนที่ 8	เดือนที่ 9	เดือนที่ 10	เดือนที่ 11	เดือนที่ 12
มท.			ประชุมร่วม ก.บ.ภ.และ ก.น.จ. เห็นชอบ แผนปฏิบัติการ 6 ภาค					แต่งตั้ง คกก. พิจารณา กลั่นกรอง แผน ภาค มท.	หน่วยงานในสังกัด มท.ส่งแผนงาน/โครงการ -สรุปแผน/โครงการส่ง สศช.			ประชุม กลั่นกรอง โครงการ ภายใต้ แผนพัฒนาภาค ประจำปี

จากตารางข้างต้น พบข้อสังเกตเกี่ยวกับปฏิทินการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงาน พบว่า การกำหนดขั้นตอนการทำงานของแต่ละหน่วยงานยังไม่มีความสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน แต่มีการกำหนดขั้นตอน แนวทางการทำงานที่คล้ายคลึงกัน ส่งผลให้การทำงานของทั้ง 3 หน่วยงาน ยังไม่สามารถบูรณาการความร่วมมือให้เกิดการพัฒนาที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันได้ ยังคงเป็นการทำงานแบบแยกส่วนการพัฒนาตามแนวทางของแต่ละหน่วยงานเท่านั้น

ข้อค้นพบ

จากการทบทวนภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนและงบประมาณที่เชื่อมโยงกับการพัฒนา ววน.เชิงพื้นที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้ง 3 หน่วยงาน พบปัญหาหลายประการที่ยังขาดกลไกเชื่อมโยงการทำงานร่วมกัน สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. กลไกการทำงานและการบริหารแผน สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดูแลรับผิดชอบแผนภาพรวมที่เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ ขณะที่แผนเฉพาะด้าน ได้แก่ แผนพัฒนาเชิงพื้นที่ (แผน ววน.) ดูแลโดย สกสว. และแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดดูแลรับผิดชอบโดยกระทรวงมหาดไทย ซึ่งทั้ง 3 หน่วยงานสามารถเชื่อมโยงภารกิจการจัดทำแผนให้แผนมีประเด็นที่เชื่อมโยงกันได้ ในลักษณะของการจัดตั้งเป็นเครือข่ายประสานแผนการขับเคลื่อนแผน ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทดำเนินการขับเคลื่อน เพื่อให้เกิดการลงมือปฏิบัติและผลการดำเนินงานที่เป็นที่ยอมรับร่วมกัน โดยอาจแต่งตั้งคณะทำงาน 3 องค์คณะ ได้แก่

- คณะกรรมการ มีบทบาทหน้าที่ในการอำนวยการและกำหนดทิศทางเชิงนโยบายในการขับเคลื่อนและบูรณาการแผน

- คณะทำงาน มีบทบาทหน้าที่ในการประสานงานและขับเคลื่อนภารกิจในระดับภูมิภาค ซึ่งมีกลไกของสถาบันการศึกษาของกระทรวง อว.อยู่แล้ว เพียงแต่ต้องกำหนดภารกิจให้ชัดเจนในการทำงานร่วมกัน ในลักษณะของเครือข่ายการทำงาน วิเคราะห์ปัญหาในพื้นที่ โดยนำปัญหาในพื้นที่มาเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน อาทิเช่น หากเป็นประเด็นปัญหาที่ต้องมีการวิจัยเป็นฐานของการพัฒนา ควรจะส่งมอบให้ สกสว.เป็นผู้รับผิดชอบ หรือหากเป็นการพัฒนาภาพรวมระดับภาค ควรจะส่งมอบให้สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นผู้รับผิดชอบ หรือหากเป็นการพัฒนาระดับพื้นที่จังหวัด - กลุ่มจังหวัด ภารกิจนั้นก็ควรเป็นหน้าที่ที่ต้องส่งมอบให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการต่อไป

- คณะทำงานเฉพาะกิจ มีบทบาทหน้าที่ในการผลักดัน สนับสนุนการพัฒนาเฉพาะพื้นที่ โดยอาศัยกลไกในพื้นที่มีส่วนร่วมเป็นคณะทำงานในการดำเนินการพัฒนา โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ผนึกกำลัง บูรณาการความร่วมมือในการพัฒนาระดับพื้นที่

2. กลไกการทำงานที่เชื่อมโยงกัน เห็นได้ชัดคือ สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกับกระทรวงมหาดไทย 2 หน่วยงานนี้ ทำงานเชื่อมโยงกันอยู่แล้วในส่วนของการจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ โดยที่กระทรวงมหาดไทยจัดทำแผนจังหวัด กลุ่มจังหวัด ส่วนสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติรับผิดชอบจัดทำแผนพัฒนาภาค ส่วน สกสว. จะเป็นแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ ที่ยังไม่เชื่อมโยงกลไกการทำงานกับ 2 หน่วยงานข้างต้น เนื่องจากเป็นแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ที่ได้จากกระบวนการวิจัยของนักวิจัยที่ดำเนินการวิจัยตามโจทย์ของการวิจัยที่ยังไม่ถูกนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในเชิงพื้นที่ ดังนั้น ยังขาดกลไกในการผลักดันผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในเชิงการแปลงไปสู่โครงการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหา ต่อยอด ขยายผลเชิงพื้นที่ได้ ซึ่งจะช่วยลดความทับซ้อนในการ

พิจารณาสนับสนุนงบประมาณการพัฒนาเชิงพื้นที่ได้ หากมีกลไกการส่งต่อและพิจารณาแผนงาน/โครงการร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม

3. ในทางปฏิบัติ แต่ละหน่วยงานจะมีวงรอบการดำเนินงานและงบประมาณที่ไม่แตกต่างกัน กระบวนการทำงานก็มีความคล้ายคลึงกัน แต่จำเป็นที่จะต้องมีการทบทวนการเชื่อมโยงการจัดทำปฏิทินการจัดทำโครงการ และการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกัน เพื่อให้เกิดการทำงานแบบส่งผลสู่แผน และสามารถเชื่อมต่อโครงการสำคัญระหว่างหน่วยงานได้ การพัฒนาระดับพื้นที่ถึงจะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ผู้ซึ่งจะเห็นได้ว่า สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีความเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันอยู่แล้ว ในระดับแผนพัฒนาภาค จังหวัดและกลุ่มจังหวัด แต่ยังขาดส่วนของ สกสว.ที่ยังไม่เข้ามาเกี่ยวข้องในบทบาทการทำงานบางประการในการพิจารณาโครงการ/แผนงานในปฏิทินงบประมาณ เพื่อจะได้ส่งแผนประสานปฏิทินการทำงานได้ และส่งโครงการเข้าในแผนที่เกี่ยวข้องได้ตามภารกิจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน ดังนั้น หากพิจารณาโครงการ/แผนงานแล้วพบว่า โครงการนั้น เป็นลักษณะโครงการวิจัย ก็จะเป็นหน้าที่ของ สกสว. หากเป็นโครงการพัฒนาระดับภาค ก็จะเป็นหน้าที่ของสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แล้วถ้าเป็นโครงการพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด ก็จะเป็นหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย หรือถ้ามีการพิจารณาแล้วว่ามีโจทย์การพัฒนาร่วมกัน สกสว.ก็นำไปกำหนดเป็นกรอบหรือโจทย์การวิจัยต่อไป

กล่าวโดยสรุป กลไกการทำงานร่วมกัน จะมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมต่อ การประสานงานการดำเนินภารกิจของแต่ละหน่วยงานให้บรรลุเป้าประสงค์ และก่อให้เกิดความสอดคล้องกับแผนด้านวน.และแผนพัฒนาภาค ดังนั้น จำเป็นต้องกำหนดกลไกการทำงานร่วมกันของ 3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ โดยการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่กับการสร้างงานวิจัยและนวัตกรรมมาบรรจบกัน โดยรวบรวมปัญหาและวิเคราะห์ความต้องการของพื้นที่ เพื่อนำมาส่งต่อเข้าสู่กระบวนการกำหนดกรอบหรือโจทย์การวิจัย จากนั้น เข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ เชื่อมโยง และถ่ายทอดผลการวิจัยเพื่อให้เกิดการรับรู้ไปสู่การพัฒนาพื้นที่ ถือเป็นนโยบายสาธารณะสู่การปฏิบัติ กลไกดังกล่าว จะเกิดขึ้นได้ แต่ละหน่วยงานต้องให้ความร่วมมือ เปลี่ยนมุมมองการทำงานที่นำไปสู่การบูรณาการประสานแผน พร้อมทั้งมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน ตลอดจนมีการแบ่งปันจัดสรรทรัพยากร และบ่งชี้ให้ได้ว่าแต่ละหน่วยงานจะได้รับผลร่วมกันที่ชัดเจน อีกทั้งยังเป็นการตอบโจทย์การพัฒนาประเทศตามเจตนารมณ์ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมทั้งแผนยุทธศาสตร์ชาติและแผนระดับต่างๆ ด้วย

ดังนั้น การเชื่อมโยงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนควรมีกลไกในการเชื่อมโยงการทำงานร่วมกัน 3 ฝ่าย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ควรเข้ามามีบทบาทในการเป็นคณะทำงานประสานแผนและขับเคลื่อนแผนควรมีบุคคล ดังต่อไปนี้

<u>คณะกรรมการอำนวยการและประสานแผน</u> ควรแต่งตั้งผู้อำนวยการหรือผู้แทน 3 หน่วยงาน โดยมีหน่วยงานย่อยที่ดำเนินภารกิจที่เกี่ยวข้อง ทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการ ทำหน้าที่แปลงแผนสู่ การปฏิบัติโดยกำหนดเป็นกรอบทิศทางการจัดสรรงบประมาณร่วมกัน

<u>คณะกรรมการขับเคลื่อนแผน</u> ควรแต่งตั้งหัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์ / สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ส่วนภูมิภาค หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนในพื้นที่กำหนดประเด็นปัญหาตามความจำเป็นเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาระดับพื้นที่

คณะกรรมการขับเคลื่อนแผนซึ่งคณะกรรมการชุดนี้ควรมีบทบาทหน้าที่ดังนี้

1. กำหนดทิศทางการพัฒนาตามแผนพัฒนา

2. ประสานความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน ตั้งแต่การกำหนดกรอบการพิจารณางบประมาณ

3. เชื่อมโยงปฏิทินการดำเนินงานและงบประมาณให้สอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งกระบวนการ

4. พิจารณาโครงการ/แผนงานร่วมกัน

5. แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการดูแลโครงการ/แผนงานตามภารกิจของแต่ละหน่วยงานให้มีการประสานและเชื่อมโยงการพัฒนาร่วมกัน

6. เชื่อมโยงผลสำเร็จของการพัฒนา จากผลสู่แผน จากแผนสู่ผลที่ได้รับร่วมกัน

(1) กลไกการดำเนินงานของเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา

ผลจากการทบทวนวิเคราะห์และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับศึกษาและวิเคราะห์กลไกการดำเนินงานของเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

ส่วนที่ 1 การจัดตั้งเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา

1) การจัดตั้งเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ประกาศจัดตั้งเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา 9 เครือข่าย ได้กำหนดรูปแบบการจัดตั้งเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษาโดยยึดพื้นที่เป็นเกณฑ์ (area approach) ซึ่งมีข้อดีในเรื่องของความใกล้ชิดในพื้นที่ ความสะดวกในการติดต่อประสานงาน และมีโจทย์ในพื้นที่คล้าย ๆ กัน โดยจัดกลุ่มอิงตามยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดของรัฐบาล และผนวกกรุงเทพมหานครเข้าไว้ในภาคกลาง เป็น 9 เครือข่าย ดังนี้

1) เครือข่ายอุดมศึกษาภาคเหนือตอนบน

2) เครือข่ายอุดมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง

3) เครือข่ายอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

4) เครือข่ายอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

5) เครือข่ายอุดมศึกษาภาคกลางตอนบน (รวมสถาบันอุดมศึกษาในกรุงเทพฯ)

6) เครือข่ายอุดมศึกษาภาคกลางตอนล่าง (รวมสถาบันอุดมศึกษาในกรุงเทพฯ)

7) เครือข่ายอุดมศึกษาภาคตะวันออก

8) เครือข่ายอุดมศึกษาภาคใต้ตอนบน

9) เครือข่ายอุดมศึกษาภาคใต้ตอนล่าง

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจะใช้เครือข่ายกลางนี้เป็นแกนในการทำงานเพื่อดำเนินภารกิจการอุดมศึกษา รวมทั้งส่งเสริมให้เครือข่ายของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่ดำเนินงานอยู่ในปัจจุบันปรับเข้าสู่โครงสร้างเครือข่ายกลางต่อไป

2) การกำหนดแม่ข่าย

กำหนดหน่วยประสานงานกลางที่เป็นกลไกขับเคลื่อนเครือข่ายเป็นสิ่งสำคัญของการทำงานเครือข่าย ดังนั้นการก่อตั้งเครือข่ายจึงขอความร่วมมือให้สถาบันอุดมศึกษาที่มีศักยภาพและความพร้อมทำหน้าที่เป็นแม่ข่าย จำนวน 9 แห่ง ดังนี้

(1) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นแม่ข่ายเครือข่ายอุดมศึกษาภาคเหนือตอนบน

(2) มหาวิทยาลัยนเรศวร เป็นแม่ข่ายเครือข่ายอุดมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง

(3) มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นแม่ข่ายเครือข่ายอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

(4) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี เป็นแม่ข่ายเครือข่ายอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

(5) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นแม่ข่ายเครือข่ายอุดมศึกษาภาคกลางตอนบน (รวมสถาบันอุดมศึกษาในกรุงเทพฯ)

(6) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี เป็นแม่ข่ายเครือข่ายอุดมศึกษาภาคกลางตอนล่าง (รวมสถาบันอุดมศึกษาในกรุงเทพฯ)

(7) มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นแม่ข่ายเครือข่ายอุดมศึกษาภาคตะวันออก

(8) มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ เป็นแม่ข่ายเครือข่ายอุดมศึกษาภาคใต้ตอนบน

(9) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นแม่ข่ายเครือข่ายอุดมศึกษาภาคใต้ตอนล่าง

ทั้งนี้ เมื่อเครือข่ายสามารถดำเนินงานได้แล้ว การพิจารณาสถาบันอุดมศึกษาแม่ข่ายในวาระต่อไป ให้เป็นเรื่องของเครือข่ายพิจารณาร่วมกัน

3) การแต่งตั้งคณะอนุกรรมการอำนวยการกลาง

คณะกรรมการการอุดมศึกษาออกคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการอำนวยการเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา ส่วนเครือข่ายกลาง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการอำนวยการเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา โดยมีเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษาเป็นประธาน รองเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา เป็นรองประธาน อธิการบดีหรือผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาแม่ข่าย ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เป็นส่วนส่งเสริมการทำงานเครือข่ายร่วมเป็นอนุกรรมการ ทั้งนี้ คณะอนุกรรมการมีหน้าที่ความรับผิดชอบหลัก ในเชิงนโยบายและการส่งเสริมสนับสนุน ดังนี้

(1) ถ่ายทอดและผลักดันนโยบายเกี่ยวกับการอุดมศึกษาผ่านทางเครือข่ายที่จัดตั้งขึ้น

(2) ส่งเสริมสนับสนุนให้เครือข่ายดำเนินงานตอบสนองนโยบายเกี่ยวกับการอุดมศึกษา โดยมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรและองค์ความรู้ร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษา ผู้ประกอบการและชุมชนท้องถิ่น

(3) ให้คำแนะนำเรื่องการบริหารจัดการเครือข่าย ตลอดจนการพัฒนาเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพ เข้มแข็ง และยั่งยืน

(4) เป็นศูนย์กลางรับทราบรายงานผลการดำเนินงานรวมทั้งติดตามประเมินผลเครือข่ายที่จัดตั้งขึ้น

(5) หน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

4) การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารเครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาค

ในการดำเนินงานของเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา ABC นี้เพื่อให้การบริหารจัดการเครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาคที่จัดตั้ง 9 เครือข่าย เป็นไปตามวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารเครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาค โดยมีองค์ประกอบ คือ อธิการบดีของสถาบันแม่ข่ายเป็นประธานกรรมการ อธิการบดีสถาบันสมาชิก ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ผู้แทนภาคเอกชน องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ผู้แทนชุมชนท้องถิ่น เป็นกรรมการ โดยมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(1) จัดทำแผนยุทธศาสตร์ และ/หรือ แผนดำเนินงานของเครือข่ายที่สอดคล้องกับแผนการอุดมศึกษาและนโยบายการอุดมศึกษา รวมทั้งจัดทำแผนงาน โครงการและกิจกรรมประจำปีเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

(2) สนับสนุนการใช้องค์ความรู้และทรัพยากรร่วมกันของสถาบันสมาชิกในเครือข่ายเพื่อก่อให้เกิดความเข้มแข็งทางวิชาการและผลิตผลที่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคม และชุมชนท้องถิ่น

(3) จัดทำระเบียบบริหารเครือข่ายอุดมศึกษา ระเบียบการเงิน และระเบียบอื่นที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการเครือข่าย

(4) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงานเพื่อดำเนินงานในความรับผิดชอบของเครือข่าย และแจ้งให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาทราบ

(5) จัดทำระบบฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศของเครือข่าย

(6) กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของเครือข่ายย่อย และรายงานผลการดำเนินงานให้คณะอนุกรรมการอำนวยการเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาทราบ

(7) ทำหน้าที่เลขานุการของเครือข่าย

(8) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

5) การดำเนินงานเครือข่ายเชิงประเด็นหรือเครือข่ายย่อย

เครือข่ายอุดมศึกษาที่กำหนดเป็น 9 เครือข่ายตามเขตพื้นที่ที่กำหนด แต่ละเครือข่ายอาจเป็นเครือข่ายใหญ่ มีจำนวนสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นสมาชิกจำนวนมาก ในการจัดกิจกรรมบางกิจกรรมหากดำเนินการในลักษณะร่วมกันทุกสถาบันอาจเกิดความไม่คล่องตัว หรือบางสถาบันอาจไม่มีความจำเป็นต้องเข้าร่วมในบางกิจกรรม และการดำเนินกิจกรรมในลักษณะเครือข่ายเชิงประเด็นหรือเครือข่ายย่อยจะทำให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากกว่า ก็อาจจัดให้มีการดำเนินกิจกรรมในลักษณะเครือข่ายเชิงประเด็นหรือเครือข่ายย่อย ภายในเครือข่ายใหญ่ โดยมีสถาบันใดสถาบันหนึ่งที่มีศักยภาพความพร้อมทำหน้าที่สถาบันแม่ข่ายของเครือข่ายเชิงประเด็น ทั้งนี้ เพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะกิจกรรม การดำเนินงานในลักษณะเครือข่ายเชิงประเด็นนี้ ได้แก่ โครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานราก โครงการหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจ โครงการส่งเสริมการพัฒนาสหกิจศึกษา เป็นต้น

นอกจากนี้ การดำเนินงานเครือข่ายเชิงประเด็นที่มีอยู่ก่อนแล้วก็มีอยู่เป็นจำนวนมาก รวมทั้งมีความหลากหลายในประเด็นหรือวัตถุประสงค์ของเครือข่าย ซึ่งมีทั้งเครือข่ายที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาส่งเสริมให้จัดตั้งขึ้นโดยมีงบประมาณสนับสนุน และเครือข่ายที่

สถาบันอุดมศึกษารวมตัวกันจัดตั้งขึ้นเอง ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก โดยแต่ละเครือข่ายจะมีคณะกรรมการของแต่ละเครือข่ายทำหน้าที่บริหารจัดการเครือข่ายเครือข่ายเชิงประเด็นดังกล่าวนี้ บางเครือข่ายมีการแบ่งกลุ่มการดำเนินการออกเป็นเครือข่ายตามภูมิภาคหรือในเชิงพื้นที่ด้วย ซึ่งทำให้มีลักษณะที่เป็นทั้งเครือข่ายเชิงประเด็นและเครือข่ายเชิงพื้นที่ แต่การจัดแบ่งพื้นที่ของเครือข่ายเหล่านี้ยังไม่ตรงกับเครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาคที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้จัดตั้งขึ้น ดังนั้น สำหรับเครือข่ายที่จะผนวกเข้าสู่เครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาคของสำนักงานคณะกรรมการ

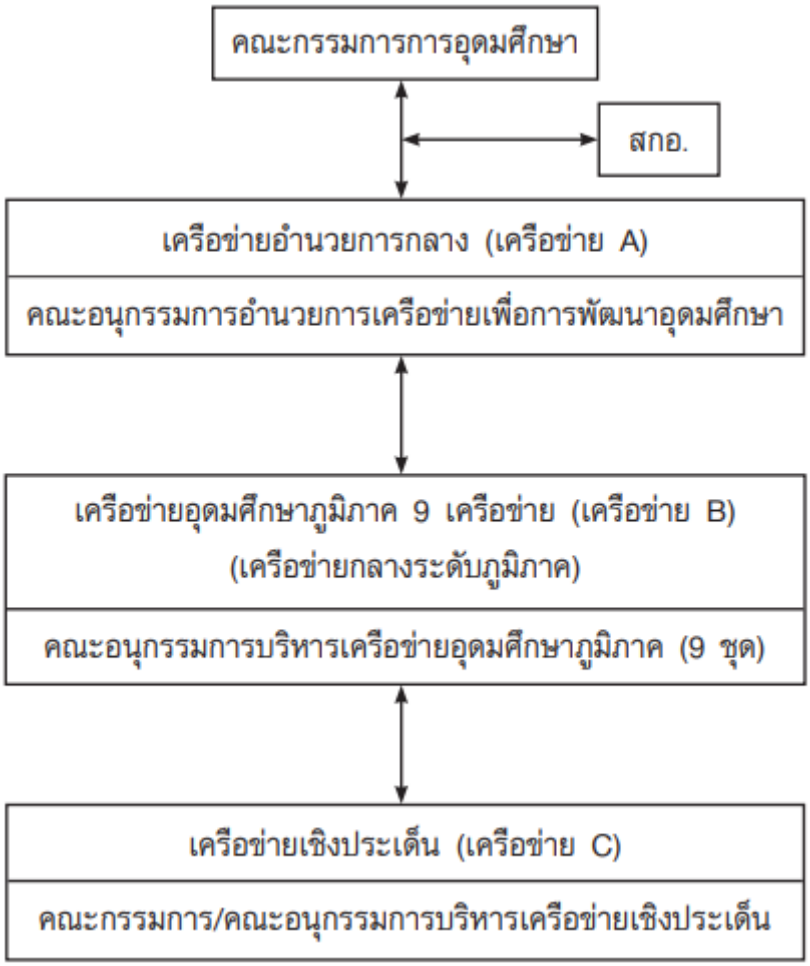
การอุดมศึกษาควรจะต้องมีการพิจารณาปรับจำนวนเครือข่าย และจำนวนสถาบันสมาชิกในเครือข่าย ให้สอดคล้องกับเครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาคตามความเหมาะสมต่อไป

ดังนั้น จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปโครงสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา จะประกอบด้วยเครือข่ายในระดับต่าง ๆ ดังนี้

1) เครือข่ายอำนวยการกลาง (หรือเรียกว่า เครือข่าย A) เป็นเครือข่ายอำนวยการระดับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ทำหน้าที่ในด้านการกำหนดและส่งผ่านนโยบายไปยังเครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาค (9 เครือข่าย) ส่งเสริม สนับสนุน ประสานให้คำแนะนำและติดตามประเมินผลการดำเนินงานเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา มีองค์กรที่ทำหน้าที่บริหารจัดการ คือ คณะอนุกรรมการอำนวยการเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา ซึ่งมีเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษาเป็นประธาน แต่งตั้งโดยคณะกรรมการการอุดมศึกษา

2) เครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาค (หรือเรียกว่า เครือข่าย B) เป็นเครือข่ายกลางในระดับภูมิภาค 9 เครือข่าย ทำหน้าที่บริหารจัดการเครือข่ายในระดับพื้นที่ รับและส่งผ่านนโยบายจากเครือข่ายอำนวยการกลางไปดำเนินการหรือส่งผ่านไปยังเครือข่ายเชิงประเด็นหรือเครือข่ายย่อย รวมทั้ง กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของเครือข่ายเชิงประเด็น มีองค์กรที่ทำหน้าที่บริหารจัดการ คือ คณะกรรมการบริหารเครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาค มีอธิการบดีของสถาบันแม่ข่ายเป็นประธาน แต่งตั้งโดยประธานคณะอนุกรรมการอำนวยการเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา

3) เครือข่ายเชิงประเด็น (หรือเรียกว่า เครือข่าย C) เป็นเครือข่ายที่อยู่ในกำกับดูแลของเครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาค ทำหน้าที่ตามวัตถุประสงค์และภารกิจเฉพาะด้าน ซึ่งอาจจะเป็น Agenda based, Issue based หรือ Function based มีองค์กรที่ทำหน้าที่บริหารจัดการในรูปคณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการ มีอธิการบดีหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากสถาบันแม่ข่ายของเครือข่ายเชิงประเด็นเป็นประธาน แต่งตั้งโดยคณะกรรมการบริหารเครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาคเครือข่ายทั้ง 3 ระดับนี้ สามารถแสดงเป็นโครงสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษาได้ ดังนี้

ภาพ 19 แสดงโครงสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษาแยกตามระดับเครือข่าย

เครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษาเป็นเครือข่ายกลางเชื่อมโยงระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ โดยถือเป็นโครงสร้างหนึ่งในระบบอุดมศึกษา เพื่อทำหน้าที่เป็นกลไกหลักในการผลักดันเชิงนโยบาย การเชื่อมโยงการดำเนินการตามภารกิจหลักของการอุดมศึกษาของประเทศ ที่มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรและองค์ความรู้ร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษา ผู้ประกอบการ และชุมชนท้องถิ่น อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนการพัฒนาเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพ เข้มแข็งและยั่งยืนเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษาของประเทศ

อนึ่ง การดำเนินงานในลักษณะเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษานี้จะสนองตอบต่อแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) อีกทั้ง จะเป็นการกระจายอำนาจการบริหารจัดการจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาไปยังเครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาค 9 เครือข่าย และเชื่อมโยงไปสู่เครือข่ายเชิงประเด็นเพื่อนำเสนอโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงการบริหารจาก Centralization ไปสู่ Decentralization และจาก Top down ไปสู่ Bottom up เป็นการสอดคล้องกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีด้วย

6) แนวทางการดำเนินการเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา

การบริหารจัดการเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษาโครงสร้างการบริหารเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา การจัดตั้งเครือข่ายเพื่อกรพัฒนาอุดมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย เครือข่าย 3 ระดับ

คือ เครือข่ายอำนวยการกลาง (A) เครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาค (B) และเครือข่ายเชิงประเด็น (C) นั้น มีโครงสร้างการบริหารดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพ 20 แสดงโครงสร้างการบริหารเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา

จากภาพ โครงสร้างการบริหารเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษาดังกล่าว ซึ่งมี 3 ระดับ คือ

1. เครือข่ายอำนวยการกลาง (A)
2. เครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาค (B) มีจำนวน 9 เครือข่าย
3. เครือข่ายเชิงประเด็น (C) ซึ่งจะมีอยู่เป็นจำนวนมาก และหลากหลายในภารกิจ

โดยทั้งนี้ เครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษาทั้ง 3 ระดับ มีการบริหารจัดการและความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันในแต่ละระดับดังต่อไปนี้

เครือข่ายอำนวยการกลาง (A) ได้แก่ คณะอนุกรรมการอำนวยการเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา ถือเป็นเครือข่ายอำนวยการกลาง ทำหน้าที่ถ่ายทอดและผลักดันนโยบายและภารกิจเกี่ยวกับการอุดมศึกษาผ่านเครือข่ายที่จัดตั้งขึ้น ส่งเสริมสนับสนุนให้เครือข่ายดำเนินงานโครงการ และกิจกรรมที่ตอบสนองนโยบายและแผนพัฒนาการอุดมศึกษา โดยมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรและองค์ความรู้ร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษา ผู้ประกอบการ และชุมชนท้องถิ่น ให้คำแนะนำเรื่องการบริหารจัดการเครือข่าย และการพัฒนาเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพ เข้มแข็งและยั่งยืน และเป็นศูนย์กลางรับทราบรายงานผลการดำเนินงาน ตลอดจนติดตามประเมินผลเครือข่ายที่จัดตั้งขึ้น

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาความเชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่น ๆ ได้แก่ เครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาคแล้ว และเครือข่ายเชิงประเด็น (C) เครือข่ายอำนวยการกลาง หรือคณะอนุกรรมการอำนวยการเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษาจะมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการบริหารจัดการ ดังนี้

1. ส่งผ่านนโยบายรวมทั้งภารกิจทางการอุดมศึกษาจากเครือข่าย A ไปยังเครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาค

2. พิจารณาอนุมัติโครงการ/กิจกรรมที่รวบรวมและนำเสนอโดยเครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาค

3. พิจารณาจัดสรรและอนุมัติเงินงบประมาณสนับสนุนโครงการ/กิจกรรม รวมทั้งดำเนินการเบิกจ่ายเงินให้กับเครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาค หรือเครือข่ายเชิงประเด็น ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของเครือข่าย B แต่จะเบิกจ่ายเงินให้เครือข่าย B หรือเครือข่าย C หรือสถาบันอุดมศึกษาในเครือข่าย B หรือเครือข่าย C ที่รับผิดชอบดำเนินโครงการ/กิจกรรมให้เป็นตามความประสงค์หรือข้อตกลงระหว่างเครือข่าย B และ C

4.ติดตามและประเมินผลโครงการ/กิจกรรมที่เสนอโดยเครือข่าย B และได้รับการอนุมัติสนับสนุนงบประมาณดำเนินการ

5. จัดทำรายงานผลการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษาในภาพรวมเสนอต่อคณะกรรมการการอุดมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาค (B) มีการบริหารจัดการดังนี้

1. องค์กรบริหาร เครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาค (B) ซึ่งมีอยู่ 9 เครือข่าย หรืออาจเรียกเป็น B1-9 มีคณะกรรมการบริหารเครือข่ายอุดมศึกษาแต่ละภูมิภาค ทำหน้าที่บริหารจัดการโดยคณะกรรมการนี้แต่งตั้งโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา) มีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

องค์ประกอบ

ก. อธิการบดีของสถาบันแม่ข่าย	ประธานกรรมการ
ข. อธิการบดีของสถาบันสมาชิกทุกแห่ง (หรือผู้ที่อธิการบดีมอบหมาย)	กรรมการ
ค. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา	กรรมการ
ง. ผู้แทนภาคเอกชน องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น	กรรมการ
จ. ผู้แทนชุมชนท้องถิ่น	กรรมการ

ทั้งนี้ อาจแต่งตั้งกรรมการอื่นได้ตามความเหมาะสม โดยให้อยู่ในดุลยพินิจของแต่ละเครือข่าย อนึ่ง สำหรับกรณีวิทยาเขตที่อยู่ในพื้นที่ นั้น ไม่สามารถเป็นกรรมการบริหารได้ แต่สามารถเข้าร่วมเป็นสถาบันสมาชิกได้โดยได้รับความเห็นชอบจากสถาบันแม่ และสามารถเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมในเครือข่ายเชิงประเด็นได้ ทั้งนี้ ตามความสมัครใจ รวมทั้งสามารถเป็นอนุกรรมการในเครือข่ายเชิงประเด็นได้โดยให้เป็นดุลยพินิจของแต่ละเครือข่าย

อำนาจหน้าที่

คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ตามคำสั่งสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้แก่ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ หรือแผนดำเนินงานของเครือข่าย สนับสนุนการใช้องค์ความรู้และทรัพยากรร่วมกันของสถาบันสมาชิก จัดทำระเบียบบริหาร ระเบียบการเงิน และระเบียบอื่นที่จำเป็นของเครือข่าย แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงานเพื่อดำเนินงานของเครือข่าย จัดทำฐานข้อมูลและ

สารสนเทศ กำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของเครือข่ายเชิงประเด็น และทำหน้าที่เลขานุการของเครือข่าย

นอกจากหน้าที่ความรับผิดชอบดังกล่าว เมื่อพิจารณาในเชิงความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับเครือข่าย A และเครือข่าย C แล้ว เครือข่าย B มีหน้าที่และความรับผิดชอบ ดังนี้

1) รับนโยบายและภารกิจจากเครือข่าย A และถ่ายทอดไปยังเครือข่าย C

2) ประสานและส่งเสริมสนับสนุนเครือข่าย C ที่มีอยู่แล้ว รวมทั้งการพิจารณาสนับสนุนการจัดตั้งปรับปรุง ยุบ รวม หรือเลิกเครือข่าย C โดยความเห็นชอบร่วมกันของเครือข่ายที่เกี่ยวข้องและเครือข่าย A แต่ทั้งนี้ ต้องไม่กระทบกับเครือข่าย C ที่มีอยู่แล้ว หรือเป็นไปโดยความยินยอมสมัครใจของเครือข่าย C

3) พิจารณากลั่นกรองและให้ความเห็นชอบโครงการ/กิจกรรมที่นำเสนอโดยเครือข่าย C

4) รวบรวมและนำเสนอโครงการ/กิจกรรมพร้อมวงเงินงบประมาณของเครือข่าย B และ C เสนอต่อเครือข่าย A

5) ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรร่วมกันภายในเครือข่าย

6) บริหารจัดการงบประมาณของเครือข่าย B และหรือประสานการบริหารจัดการงบประมาณให้แก่เครือข่าย C

7) ติดตามและประเมินผลโครงการ/กิจกรรมของเครือข่าย C ที่ได้รับอนุมัติจากเครือข่าย A

8) รายงานผลการดำเนินงานของโครงการ/กิจกรรมของเครือข่าย B และเครือข่าย C ต่อเครือข่าย A

2. สำนักงานเครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาค คณะกรรมการบริหารเครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาค โดยสถาบันแม่ข่ายมีอำนาจหน้าที่จัดตั้งสำนักงานของแต่ละเครือข่าย พร้อมจัดเจ้าหน้าที่และจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อทำหน้าที่เลขานุการของเครือข่าย ติดต่อประสานงาน และดำเนินการอื่นเพื่อสนับสนุนภารกิจของคณะกรรมการบริหารเครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาคตามคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการฯ

ทั้งนี้ ให้จัดตั้งสำนักงานไว้ที่สถาบันแม่ข่ายของแต่ละเครือข่ายเพื่อเป็นจุดศูนย์รวมของเครือข่าย โดยมีการดำเนินการดังนี้

2.1 จัดผู้บริหารของสถาบันแม่ข่ายกำกับดูแลสำนักงานเครือข่าย

2.2 การจัดสถานที่เป็นที่ทำการของสำนักงานเครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาค

2.3 จัดบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 2-3 คน

2.4 จัดอุปกรณ์และครุภัณฑ์ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานและการติดต่อประสานงาน

2.5 จัดทำระเบียบการบริหารจัดการสำนักงานเครือข่ายตามความเหมาะสมและจำเป็น

โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาสนับสนุนงบประมาณด้านบุคลากร และวัสดุอุปกรณ์บางส่วน

3. หน่วยงานหรือกลไกการดำ เนินงานของสถาบันในเครือข่าย สถาบันอุดมศึกษาทุกสถาบันในเครือข่าย ควรจัดหน่วยงานและหรือกลไกกำกับดูแล และประสานการดำเนินการเครือข่ายโดยเฉพาะ เพื่อให้การดำเนินการและประสานงานระหว่างสถาบันสมาชิกกับสถาบันแม่ข่าย หรือสถาบันสมาชิกอื่นในเครือข่าย เป็นไปอย่างคล่องตัวมีประสิทธิภาพ ซึ่งควรมีผู้บริหารระดับสูงของสถาบันรับผิดชอบกำกับดูแล และมีเจ้าหน้าที่ทำหน้าที่ดำเนินการและประสานงานเครือข่าย

4. บทบาทของสถาบันแม่ข่ายของเครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาค

4.1 ติดต่อประสานงานกับสถาบันอุดมศึกษาสมาชิกในเครือข่าย และหรือเชิญชวนสถาบันอุดมศึกษาในเขตพื้นที่เข้าร่วมในกิจการต่าง ๆ ของเครือข่าย

4.2 จัดประชุมผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาสมาชิกในเครือข่ายเพื่อร่วมคิดร่วมดำเนินการโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ตามภารกิจโดยมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรและองค์ความรู้ร่วมกันระหว่างสถาบันสมาชิก ตั้งแต่ขั้นการวางแผน การดำเนินการ และการติดตามประเมินผล

4.3 เป็นสถาบันหลักที่ทำหน้าที่แทนเครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาคในการดำเนินการและติดต่อประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และหน่วยงานภายนอกหรือเครือข่ายอื่น ๆ รวมทั้งการเชื่อมโยงสัมพันธ์กับเครือข่าย A และเครือข่าย C

4.4 กำกับ ดูแล การปฏิบัติงานของสำนักงานเครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาคในการปฏิบัติภารกิจสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่าย ซึ่งต้องทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการของเครือข่าย ติดต่อ ประสานงาน และดำเนินงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

5. บทบาทของสถาบันสมาชิกเครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาค

5.1 ทำความตกลงร่วมมือในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่าย โดยผู้บริหารสูงสุดของสถาบันเข้าร่วมลงนามในข้อตกลงร่วมมือ

5.2 ให้ความร่วมมือกับสถาบันแม่ข่ายในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาค เช่น การเข้าร่วมประชุม ร่วมพิจารณาและดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ตามอำนาจหน้าที่และภารกิจของเครือข่าย

6. การจัดทำระเบียบบริหารเครือข่าย เครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาคแต่ละเครือข่ายควรมีการจัดทำระเบียบบริหารเครือข่ายไว้ให้ชัดเจน เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงาน โดยมีสาระสำคัญต่าง ๆ อาทิ เช่น วิธีการเลือกสถาบันแม่ข่าย และวาระการปฏิบัติหน้าที่ของสถาบันแม่ข่าย ระเบียบการประชุมเครือข่าย การออกเสียง การลงมติ การนับองค์ประชุม กำหนดการประชุมเครือข่าย การกำกับดูแลสำนักงานเครือข่าย การสรรหาและพัฒนาบุคลากรของสำนักงานเครือข่าย ระเบียบบริหารงบประมาณของเครือข่าย เป็นต้น

เครือข่ายเชิงประเด็น (C)

1. องค์กรบริหาร เครือข่ายเชิงประเด็น (C) ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากหรืออาจเรียกเป็น Cn1-9 เป็นเครือข่ายย่อยภายใต้การกำกับดูแลและการประสานงานของเครือข่าย B ซึ่งมีอยู่หลากหลายตามประเด็นหรือภารกิจเฉพาะของแต่ละเครือข่าย มีคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการเครือข่ายเชิงประเด็นเป็นองค์กรบริหาร เครือข่าย C เหล่านี้ และเครือข่าย C ที่อาจจะมีการจัดตั้งขึ้นใหม่ในอนาคตนั้น ควรได้รับการแต่งตั้งจากเครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาค (B) โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ดังนี้

องค์ประกอบ

1.1 อธิการบดีของสถาบันแม่ข่าย (หรือผู้บริหารที่อธิการบดีมอบหมาย)	เป็นประธานกรรมการ
1.2 อธิการบดีสถาบันสมาชิกที่เข้าร่วมเครือข่าย (หรือผู้ที่อธิการบดีมอบหมาย)	เป็นกรรมการ
1.3 ผู้ทรงคุณวุฒิ (ตามประเด็น หรือ ภารกิจของเครือข่าย)	เป็นกรรมการ

ทั้งนี้ อาจแต่งตั้งกรรมการอื่นได้ตามความเหมาะสมเพื่อประโยชน์ของการดำเนินภารกิจของเครือข่าย โดยให้อยู่ในดุลยพินิจของแต่ละเครือข่าย

อำนาจหน้าที่

เครือข่ายเชิงประเด็นหรือเครือข่ายย่อยมีหน้าที่หลักในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์หรือภารกิจเฉพาะของเครือข่าย และมีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการที่เชื่อมโยงกับเครือข่าย B ดังนี้

1.1 ริเริ่มสร้างสรรค์จัดทำโครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และภารกิจของเครือข่าย

1.2 นำเสนอโครงการ/กิจกรรม เป้าหมายผลผลิต/ผลลัพธ์พร้อมวงเงินงบประมาณต่อเครือข่ายB

1.3 บริหารจัดการงบประมาณที่ได้รับให้เป็นไปตามโครงการ/กิจกรรมที่ได้รับอนุมัติ

1.4 รายงานผลการดำเนินงานของแต่ละโครงการ/กิจกรรมต่อเครือข่าย B

2. การบริหารจัดการเครือข่ายเชิงประเด็น (C) แต่ละเครือข่าย C ควรจัดระบบและระเบียบการบริหาร โดยนำระบบหรือแนวทางการบริหารเครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาค (เครือข่าย B) มาประยุกต์ดำเนินการ โดยมีการจัดวางระเบียบบริหารเครือข่าย C ที่มีการกำหนดวิธีการเลือกสถาบันแม่ข่าย วาระการทำหน้าที่สถาบันแม่ข่าย ระเบียบและวิธีการประชุมเครือข่าย ระเบียบบริหารงบประมาณของเครือข่าย เป็นต้น โดยให้เป็นไปตามดุลยพินิจของแต่ละเครือข่าย C

3. การปรับปรุงและเคลื่อนย้ายสถาบันสมาชิกเครือข่าย C

3.1 เครือข่าย C ที่มีอยู่เดิมในปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษามีการดำเนินการเครือข่ายต่าง ๆ อยู่เป็นจำนวนมาก ได้แก่

1.1) เครือข่ายที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาส่งเสริมสนับสนุนและประสานการดำเนินการ เช่น เครือข่ายการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานราก เครือข่ายเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมไทย เครือข่ายการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย เป็นต้น

1.2) เครือข่ายที่สถาบันอุดมศึกษาริเริ่มร่วมมือจัดตั้งเครือข่ายขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศ เป็นเครือข่ายที่จัดตั้งขึ้นอย่างหลากหลาย ตามภารกิจหรือวัตถุประสงค์ เช่น เครือข่ายวิชาการต่าง ๆ เครือข่ายที่จัดตั้งขึ้นตามเขตภูมิภาค ในการปรับปรุงเคลื่อนย้ายสถาบันสมาชิกของเครือข่าย C ที่มีอยู่เดิม เพื่อให้สอดคล้องกับเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา (B) ที่จัดตั้งขึ้นนั้น สำหรับเครือข่ายที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาประสานการดำเนินการอยู่นั้น ควรปรับปรุงและเคลื่อนย้ายสมาชิกของแต่ละเครือข่าย C ให้สอดคล้องกับเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา (B) ที่ตั้งขึ้น ทั้งนี้ เพื่อประสิทธิภาพและความคล่องตัวในการบริหารจัดการเครือข่าย ให้สามารถประสานสัมพันธ์และเชื่อมโยงรับ-ส่งนโยบายและภารกิจทางการอุดมศึกษาไปปฏิบัติหรือขยายผลได้อย่างมีประสิทธิผล ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจะส่งผ่านนโยบายและภารกิจ รวมทั้งโครงการ/กิจกรรมและการสนับสนุนงบประมาณโดยผ่านทางเครือข่าย B อย่างไรก็ตาม หากเห็นว่าการคงสภาพของสมาชิกเครือข่าย C เดิมไว้จะเป็นประโยชน์มากกว่าก็ให้คงไว้ได้

สำหรับเครือข่ายที่สถาบันอุดมศึกษาร่วมมือกันจัดตั้งเป็นเครือข่ายขึ้นเองนั้นให้แต่ละเครือข่ายพิจารณาตามความเหมาะสม หากเห็นว่า การปรับเปลี่ยนเคลื่อนย้ายสถาบันสมาชิกให้สอดคล้องกับเครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาค (B) จะเป็นประโยชน์มากขึ้นก็ควรเคลื่อนย้าย แต่หากเห็นว่า

การคงเครือข่ายไว้เช่นเดิมจะเป็นประโยชน์และคล่องตัว โดยเฉพาะเครือข่ายทางวิชาการ บางเครือข่ายก็สามารถคงไว้ได้ตามสภาพเดิม

เครือข่าย C ที่จะมีการจัดตั้งขึ้นใหม่

เครือข่าย C ที่จะมีการจัดตั้งขึ้นใหม่ควรจัดโครงสร้าง องค์ประกอบของสมาชิก และการบริหารจัดการ ให้สอดคล้องกับเครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาค (B) ที่กำหนดเป็น 9 เครือข่ายหลัก และเครือข่าย C ที่ตั้งใหม่นี้ควรมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

1) ควรเป็นเครือข่ายเชิงประเด็น หรือโครงการที่สะท้อนพันธกิจของสถาบันอุดมศึกษาและเป็นประเด็นที่สถาบันสมาชิกส่วนใหญ่ให้ความสนใจหรือได้รับประโยชน์

2) ควรสอดคล้องกับนโยบายการอุดมศึกษา นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา หรือนโยบายของเครือข่าย A

3) ชื่อของเครือข่ายย่อยควรใช้ว่า เครือข่าย...แล้วตามด้วยภาคของแม่ข่าย เช่น เครือข่ายการวิจัยภาคเหนือตอนบน เป็นต้น

การสื่อสารเชื่อมโยงเครือข่ายในด้านการเชื่อมโยงเครือข่ายต่าง ๆ ที่มีอยู่ทั้งหมด ทั้งเครือข่าย A, B และ C นั้น แต่ละสถาบันในเครือข่ายควรมีการเชื่อมโยงในเชิงการบริหารจัดการกับเครือข่ายทั้งหมด โดยมีข้อมูลและสารสนเทศที่ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งสามารถทราบว่าสถาบันของตนเข้าร่วมในเครือข่ายใดหรือเชื่อมโยงสัมพันธ์กับเครือข่ายใดบ้าง และมีบทบาทเกี่ยวข้องเพียงใด ซึ่งจะทำให้เกิดการบูรณาการในการดำเนินภารกิจของทุกเครือข่ายให้ประสานสัมพันธ์กันและสามารถเกื้อกูลประโยชน์ระหว่างเครือข่ายได้มากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อให้การพัฒนาการจัดการอุดมศึกษาสัมฤทธิ์ผลได้รวดเร็วขึ้น

1.7 ภารกิจที่ส่งมอบให้เครือข่ายดำเนินการ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษามีแนวนโยบายที่จะส่งมอบภารกิจอันเป็นโครงการและกิจกรรมที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ให้การสนับสนุนงบประมาณแก่สถาบันอุดมศึกษาอยู่ในปัจจุบัน ส่งผ่านเครือข่าย B ไปให้เครือข่าย C ดำเนินการ หรือเครือข่าย B อาจดำเนินการเองในบางโครงการตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2551 เป็นต้นไป โดยทยอยส่งมอบภารกิจ โครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ ตามความพร้อมของเครือข่ายทั้งเครือข่าย B และ C เพื่อให้การส่งมอบและรับมอบดำเนินไปด้วยดี ไม่มีผลกระทบกับการปฏิบัติงาน ซึ่งในการนี้จะมีการประชุมปรึกษาร่วมกันระหว่างเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง โดยการส่งมอบจะต้องมีข้อกำหนด การดำเนินงานของแต่ละโครงการและกิจกรรมที่ชัดเจน (TOR) เครือข่ายที่รับมอบงานไปดำเนินงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยบางโครงการ/กิจกรรมจะเป็นงานใหม่สำหรับเครือข่าย จึงต้องมีการศึกษา เรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดวิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน แต่บางโครงการ/กิจกรรมก็เป็นงานเดิมของเครือข่ายเดิม (C) ที่ดำเนินการอยู่แล้ว เพียงแต่ปรับเข้าอยู่ภายใต้เครือข่าย B เท่านั้น การส่งมอบภารกิจเหล่านี้ จึงต้องใช้ระยะเวลาบ้างสำหรับบางโครงการ/กิจกรรม เพื่อให้เครือข่ายมีความพร้อมในการรับมอบภารกิจ อย่างไรก็ตาม สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษามีนโยบายอย่างชัดเจนที่จะส่งมอบภารกิจ หรือโครงการ/กิจกรรมให้เครือข่ายไปบริหารจัดการและดำเนินการให้มากที่สุดและเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งในปีงบประมาณ 2533 ควรจะดำเนินการได้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ สามารถบรรลุซึ่งวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ ของการดำเนินการเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษาร่วมกันสำหรับภารกิจหรือโครงการ/กิจกรรมที่มีอยู่เป็นจำนวนมากนั้น หากจัดกลุ่มของโครงการและกิจกรรมแล้ว พอสรุปได้เป็น 6 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มงานวิจัยและนวัตกรรม
กลุ่มที่ 2 กลุ่มงานพัฒนาการเรียนการสอน
กลุ่มที่ 3 กลุ่มงานพัฒนานิสิตนักศึกษา
กลุ่มที่ 4 กลุ่มงานผลิตและพัฒนาอาจารย์
กลุ่มที่ 5 กลุ่มงานบริหารเครือข่ายสารสนเทศและแผนงาน
กลุ่มที่ 6 กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาวิทยาลัยชุมชน

ทั้งนี้ การส่งมอบภารกิจโครงการ/กิจกรรม จะต้องมีการกำหนด TOR โดยมีข้อมูลสาระสำคัญ ได้แก่ แผนกลยุทธ์หรือแผนการดำเนินงาน กรอบหรือกระบวนการปฏิบัติงาน ระเบียบหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไข ในการดำเนินงาน ผลผลิตของโครงการ/กิจกรรม แนวทางการติดตามประเมินผล กรอบวงเงินงบประมาณและวิธีการบริหารจัดการงบประมาณโครงการ/กิจกรรมของ 6 กลุ่มงาน ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่มีนโยบายส่งมอบภารกิจให้เครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาคและเครือข่ายเชิงประเด็นรับไปดำเนินการ

ส่วนที่ 2 แนวทางการดำเนินการเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา

2.1 การบริหารงบประมาณเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา

1) แนวทางการสนับสนุนงบประมาณ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา มีแนวทางการจัดสรรงบประมาณซึ่งส่วนใหญ่เป็นงบหมวดเงินอุดหนุนทั่วไป สนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายใน 2 ด้าน คือ

1.1) ด้านการบริหารจัดการ สนับสนุนงบประมาณ เป็น operating cost ให้กับสถาบัน แม่ข่ายของเครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาค (B) เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับ

(1) การดำเนินงานสำนักงานเครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาคทั้งด้านบุคลากรและวัสดุอุปกรณ์ตามความจำเป็น

(2) การดำเนินงานตามภารกิจของเครือข่าย เช่น การจัดประชุม การประชุมสัมมนาการติดต่อประสานงาน การจัดทำแผนกลยุทธ์ของเครือข่าย การกำกับดูแลการดำเนินงาน การติดตามประเมินผล การรายงานผลการดำเนินงาน เป็นต้น

2) ด้านโครงการ/กิจกรรม สนับสนุนงบประมาณเป็น 2 ลักษณะคือ

2.1) การสนับสนุนงบประมาณตามรายโครงการ/กิจกรรม ส่วนใหญ่เป็นการสนับสนุนงบประมาณให้กับเครือข่ายเชิงประเด็น (C) ดำเนินโครงการและกิจกรรมตามที่นำเสนอและได้รับอนุมัติจากเครือข่าย A และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กรณีนี้บางโครงการและกิจกรรมอาจเป็นการสนับสนุนให้เครือข่าย B ก็ได้ หากเครือข่าย B เป็นเครือข่ายที่ดำเนินการในโครงการ/กิจกรรมนั้น ๆ หรืออาจสนับสนุนงบประมาณให้กับสถาบันในเครือข่ายที่เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินโครงการ ทั้งนี้ ให้เป็นดุลยพินิจของเครือข่าย B และเครือข่าย C

2.2) การสนับสนุนงบประมาณในลักษณะการจ้างเหมา การสนับสนุนลักษณะนี้ส่วนใหญ่เป็นโครงการที่มีการกำหนด TOR ในการดำเนินการ ซึ่งมีความเหมาะสมกับโครงการบางประเภท เช่น โครงการวิจัยต่าง ๆ โครงการที่มีลักษณะการดำเนินงานซับซ้อนหลากหลายกิจกรรม การสนับสนุนงบประมาณในลักษณะการจ้าง ต้องดำเนินการตามระเบียบพัสดุในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างของสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2542 ซึ่งมีสาระสำคัญของลำดับขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

(1) การกำหนดกรอบและข้อกำหนดการทำงาน รวมถึงมาตรฐานงาน
(2) การรับข้อเสนอโครงการและพิจารณาคัดเลือกโครงการ
(3) การจัดทำสัญญาจ้างทำงาน
(4) การจัดสรรงบประมาณ
(5) การเบิกจ่ายเงินในแต่ละงวดของงานตามสัญญา
(6) การประเมินคุณภาพของงานก่อนการเบิกจ่ายเงิน
(7) การติดตามการทำงานตามสัญญาจ้าง
(8) การรับมอบงานงวดสุดท้าย (รายงานฉบับสมบูรณ์)
(9) การติดตามและประเมินผลงานในภาพรวม และการสังเคราะห์ผลงาน

การดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าวนี้ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจะดำเนินการในบางขั้นตอนที่มีความสำคัญ เช่น การกำหนดกรอบและข้อกำหนดการทำงานและมาตรฐานงาน การจัดสรรงบประมาณ การติดตามและประเมินผลงานในภาพรวมและ การสังเคราะห์ผลงานส่วนขั้นตอนอื่น ๆ จะมอบให้เครือข่าย B ดำเนินการกำกับดูแล เพื่อให้ได้ผลผลิตหรือผลลัพธ์ตามที่กำหนด

2.2 วิธีการเบิกจ่ายเงินค่าใช้จ่าย

ในการดำเนินการเบิกจ่ายเงินค่าใช้จ่ายในโครงการ/กิจกรรมตามวงเงินงบประมาณที่ได้รับนั้น เครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาค (B) หรือเครือข่ายเชิงประเด็น (C) หรือสถาบันที่รับผิดชอบดำเนินโครงการจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามข้อกำหนด (TOR) ระเบียบ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขของแต่ละโครงการ/กิจกรรมที่กำหนดไว้ กรณีโครงการหรือกิจกรรมที่มิได้มีการกำหนดข้อกำหนด (TOR) ระเบียบ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ของแต่ละโครงการ/กิจกรรมไว้ จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างใดอย่างหนึ่ง ได้แก่ ระเบียบของทางราชการ ระเบียบของสถาบันแม่ข่าย (B หรือ C) หรือระเบียบของสถาบันสมาชิกที่รับผิดชอบดำเนินโครงการ/กิจกรรม และหากสถาบันแม่ข่ายของเครือข่ายหรือสถาบันสมาชิกมิได้กำหนดระเบียบการเบิกจ่ายเงินค่าใช้จ่ายตามรายการค่าใช้จ่ายที่ได้รับอนุมัติไว้ก็ให้เบิกจ่ายในอัตราที่ระเบียบราชการกำหนดไว้โดยอนุโลม

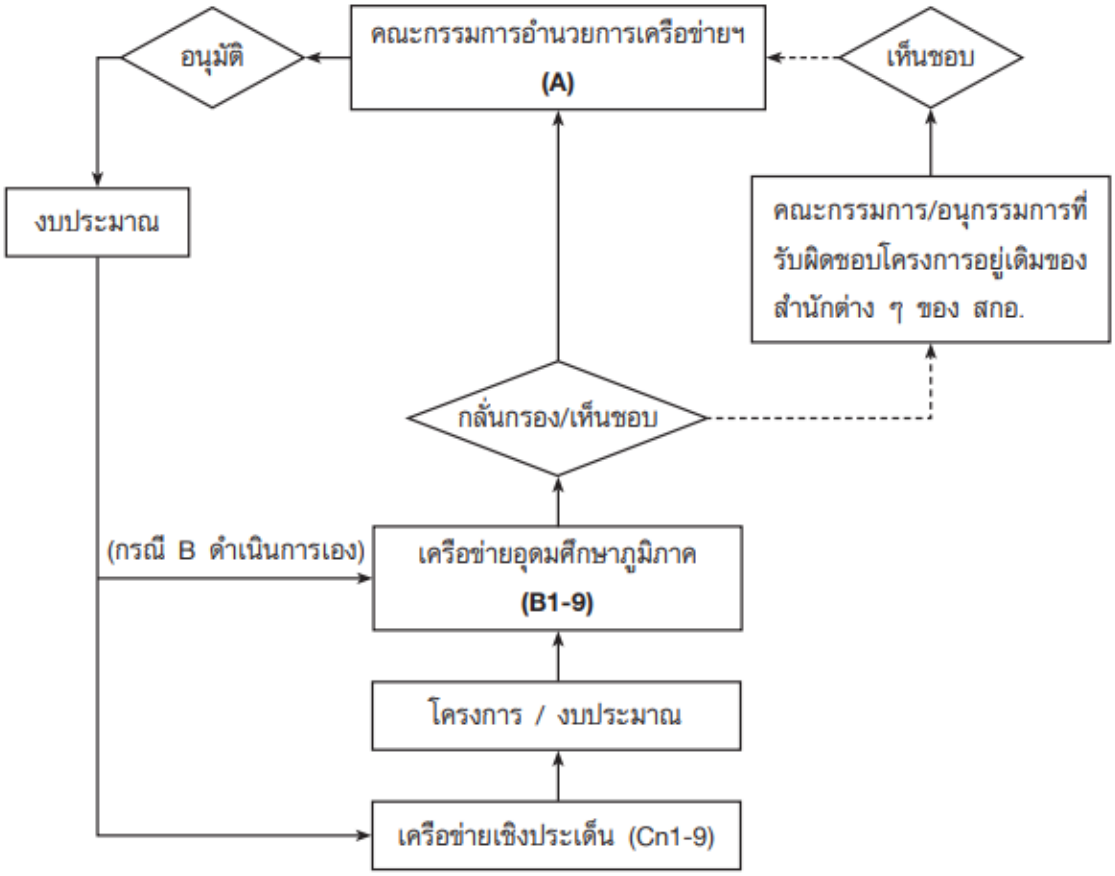
2.3 ขั้นตอนการนำ เสนอและการอนุมัติโครงการและงบประมาณ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา โดยคณะอนุกรรมการอำนวยการเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา (A) จะพิจารณาอนุมัติโครงการและงบประมาณตามที่เครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาค (B) นำเสนอ โดยเครือข่าย B ต้องพิจารณากลั่นกรองและเห็นชอบโครงการ/กิจกรรมของเครือข่ายเชิงประเด็น (C) ตามข้อกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขของแต่ละโครงการให้เสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้วจึงนำเสนอต่อเครือข่าย A

อนึ่ง เนื่องจากโครงการ/กิจกรรมที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษารับผิดชอบดำเนินการ และจะถ่ายโอนมอบภารกิจให้เครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาค (B) หรือ เครือข่ายเชิงประเด็น (C) ไปดำเนินการ นั้น ส่วนใหญ่จะมีคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการทำหน้าที่กำกับ ดูแล ให้ความเห็นชอบ หรือให้คำปรึกษาแนะนำในการดำเนินการอยู่ด้วย โดยอยู่ในความรับผิดชอบและประสานการดำเนินงานจากสำนักต่าง ๆ ภายในสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ดังนั้น โครงการที่เครือข่าย B พิจารณากลั่นกรองแล้วและนำเสนอต่อเครือข่าย A เพื่อพิจารณาอนุมัตินั้น อาจมีการนำเสนอคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการที่รับผิดชอบงานอยู่เดิมพิจารณาไปพร้อมกัน เพื่อให้ความเห็นชอบประกอบการพิจารณาของเครือข่าย A ด้วยก็ได้ ทั้งนี้ ให้แต่ละสำนักที่รับผิดชอบ

งานโครงการ/กิจกรรมเหล่านี้พิจารณาดำเนินการตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงสัมฤทธิ์ผลของโครงการ/กิจกรรมเป็นหลัก

ขั้นตอนการนำเสนอและการพิจารณาอนุมัติโครงการและงบประมาณดังกล่าวข้างต้นปรากฏตามภาพต่อไปนี้

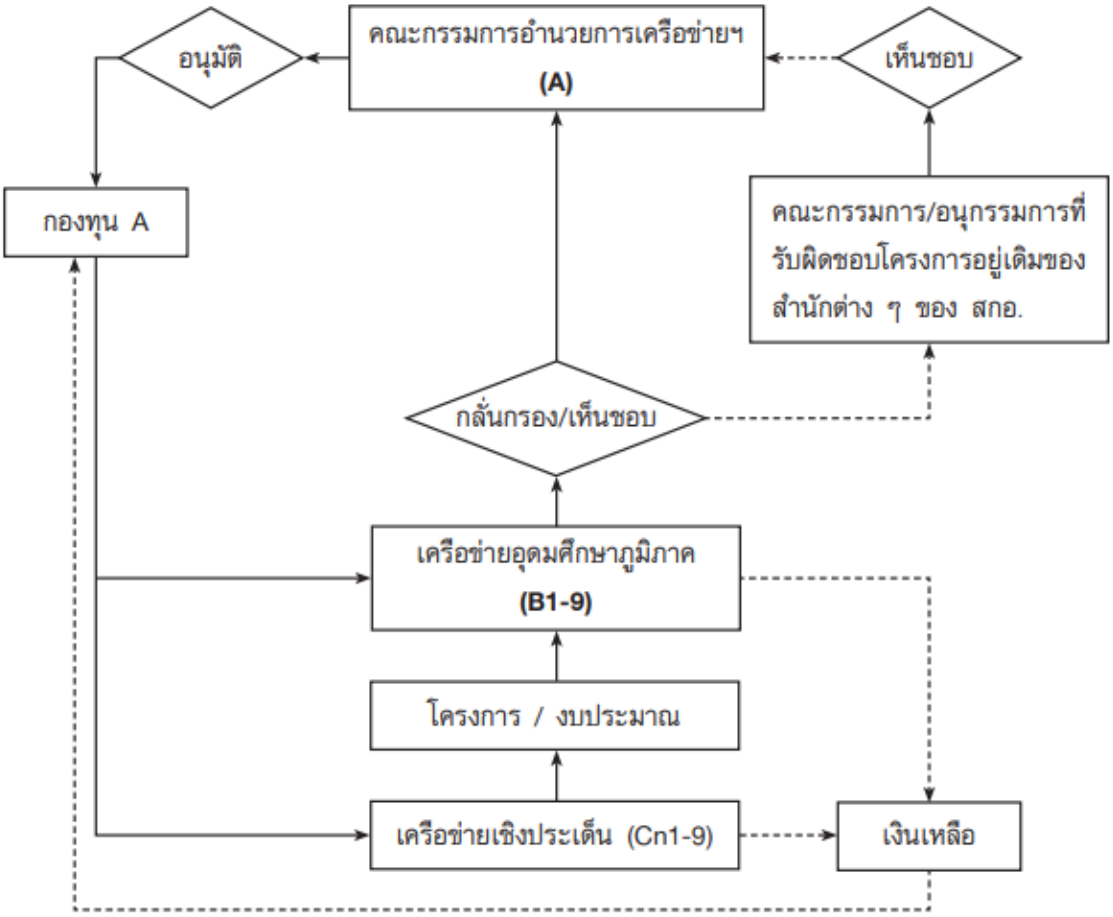

ภาพ 21 แสดงขั้นตอนการนำเสนอและอนุมัติโครงการและงบประมาณของเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา

2.1.4 การสนับสนุนงบประมาณในลักษณะกองทุน

เพื่อให้การบริหารงบประมาณมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในอนาคตสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจะดำเนินการบริหารงบประมาณของเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษาในลักษณะกองทุน โดยเป็นอีกทางเลือกหนึ่ง กล่าวคือ เมื่อสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา โดยเครือข่าย A พิจารณาอนุมัติโครงการแล้วก็จะนำเงินที่อนุมัติเข้าไว้ในกองทุนของเครือข่าย A โดยเปิดบัญชีเป็นกองทุน A จากนั้น สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษามอบอำนาจให้ผู้บริหาร/ผู้แทนเครือข่าย B หรือ เครือข่าย C หรือสถาบันที่รับผิดชอบโครงการ จำนวน 2-3 คน ดำเนินการเบิกจ่ายเงินจากกองทุน A ไปดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมตามที่ได้รับอนุมัติ เมื่อมีเงินเหลือจ่ายก็ส่งคืนเข้ากองทุน A ซึ่งวิธีการนี้ เครือข่าย B หรือ C หรือสถาบันในเครือข่ายที่รับผิดชอบดำเนินโครงการจะได้รับความสะดวกมากขึ้น โดยงบประมาณไม่ต้องผ่านระบบการบริหารการเงินของสถาบันอุดมศึกษา อีกทั้ง

สามารถนำเงินเหลือจ่ายไปสนับสนุนโครงการ/กิจกรรมอื่น ๆ ได้เพิ่มเติมด้วย การบริหารงบประมาณในลักษณะกองทุนปรากฏตามแผนภาพ ต่อไปนี้

ภาพ 22 แสดงขั้นตอนการนำเสนอและอนุมัติโครงการและงบประมาณในลักษณะกองทุนของเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา

2.5 กำหนดการนำเสนอและอนุมัติโครงการ/กิจกรรม

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้กำหนดกรอบเวลาการพิจารณาเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ/กิจกรรมของเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษาไว้กว้าง ๆ ดังนี้

กรอบระยะเวลา	กิจกรรม
กรกฎาคม (ก่อนเริ่มปีงบประมาณ)	จัดประชุมหรือประชุมสัมมนาเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา ทั้ง A, B หรือ C เพื่อร่วมพิจารณาส่งมอบและรับมอบนโยบาย ภารกิจ โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษามีงบประมาณสนับสนุนไปให้เครือข่าย C และหรือ B ดำเนินการ
สิงหาคม (ก่อนเริ่มปีงบประมาณ)	-เครือข่าย C จัดทำรายละเอียดโครงการ/กิจกรรมและงบประมาณตามนโยบายและภารกิจที่รับผิดชอบเสนอต่อเครือข่าย B

กรอบระยะเวลา	กิจกรรม
	-เครือข่าย B จัดทำรายละเอียดกิจกรรมและงบบริหารจัดการรวมทั้งโครงการและงบประมาณที่ B รับผิดชอบ
กันยายน (ก่อนเริ่มปีงบประมาณ)	เครือข่าย B พิจารณากลั่นกรองโครงการ/กิจกรรม และงบประมาณของเครือข่าย C รวมทั้งงบบริหารจัดการหรือโครงการของเครือข่าย B เอง แล้วรวบรวมนำเสนอต่อเครือข่าย A
ตุลาคม (เริ่มปีงบประมาณ)	- เครือข่าย A พิจารณาและอนุมัติโครงการและงบประมาณตามที่เครือข่าย B เสนอ โดยอาจพิจารณาผลการพิจารณาของคณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการชุดต่าง ๆ ที่รับผิดชอบงานโครงการ/กิจกรรมของสำนักต่าง ๆ ในสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ประกอบด้วย (ถ้ามี) - สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาพิจารณาอนุมัติ โครงการ/กิจกรรมตามที่เครือข่าย A อนุมัติ แล้วแจ้งผลให้เครือข่าย B ทราบ พร้อมเบิกจ่ายเงินตามโครงการ/กิจกรรมให้กับเครือข่าย B และเครือข่าย C หรือสถาบันในเครือข่ายแล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการตามโครงการ/กิจกรรมตามที่ได้รับอนุมัติ
ตั้งแต่พฤศจิกายน (ของปีงบประมาณ)	เครือข่าย B และ C หรือสถาบันในเครือข่ายดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมตามที่ได้รับอนุมัติ

ทั้งนี้ กำหนดการดังกล่าวนี้ อาจเปลี่ยนแปลงไปตามสถานภาพและข้อกำหนดของแต่ละโครงการ/กิจกรรม ที่มีกระบวนการหรือวิธีการที่กำหนดเป็นการเฉพาะกำหนดการนำเสนอและอนุมัติโครงการ/กิจกรรมปรากฏตามตารางต่อไปนี้

ตาราง 4 แสดงกำหนดการนำเสนอและอนุมัติโครงการ/กิจกรรมของเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา

กิจกรรม	ก่อนเริ่มปีงบประมาณ			ปีงบประมาณที่ดำเนินการ		
	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	....
-จัดประชุม/ประชุมสัมมนาเครือข่าย A, B, C เพื่อมอบนโยบาย/ภารกิจ	⟷					
-เครือข่าย C จัดทำรายละเอียดโครงการ/กิจกรรม เครือข่าย B จัดทำงบบริหารจัดการเครือข่ายและโครงการ/กิจกรรม		⟷				
-เครือข่าย B กลั่นกรองโครงการ/กิจกรรมของเครือข่าย C พร้อมงบบริหารและงบโครงการของ			⟷			

กิจกรรม	ก่อนเริ่มปีงบประมาณ			ปีงบประมาณที่ดำเนินการ		
	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	....
เครือข่าย B แล้วนำเสนอเครือข่าย A -คณะกรรมการ/อนุกรรมการของโครงการต่าง ๆ ของ สกอ. พิจารณาเห็นชอบโครงการ -เครือข่าย A พิจารณาอนุมัติ -สกอ. อนุมัติตามมติเครือข่าย A และเบิกจ่ายเงินให้เครือข่าย B และ C หรือสถาบันในเครือข่าย -เครือข่าย B, C หรือสถาบันในเครือข่ายดำเนินการตามโครงการ/กิจกรรม				←→	ตั้งแต่ พ.ย. เป็นต้นไป หรือตามกำหนดโครงการหรือข้อกำหนด	→

2.6 การรายงานผล การติดตามและประเมินผล

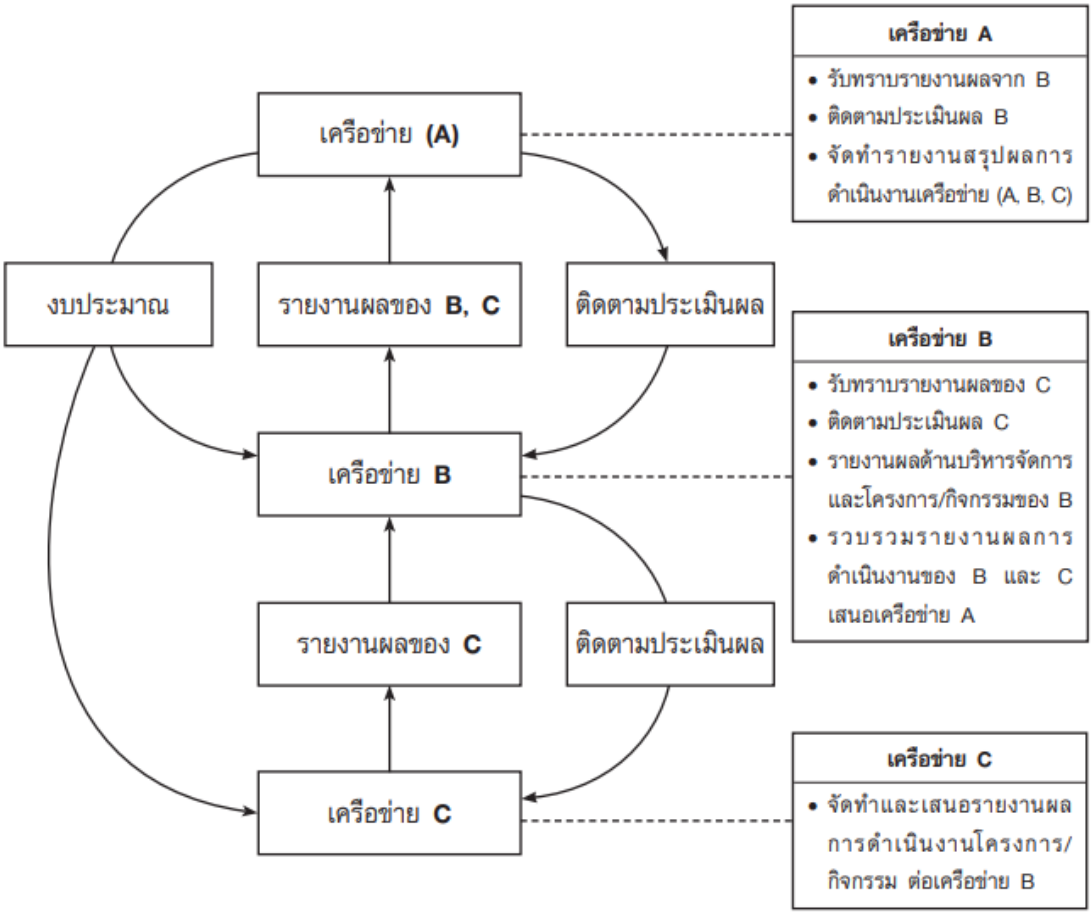
เครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษาต้องมีการรายงานผลการดำเนินงานและมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานทั้งด้านการบริหารจัดการ โครงการ/กิจกรรมและงบประมาณ ในระยะเวลาที่เหมาะสมโดยถือเป็นภารกิจประจำที่ต้องปฏิบัติ ดังนี้

1) เครือข่ายเชิงประเด็น (C) ต้องจัดให้มีการรายงานผลการดำเนินงานโครงการกิจกรรมพร้อมการใช้จ่ายงบประมาณไปยังเครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาค (B) ตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดในโครงการหรือข้อกำหนดโครงการ (TOR) ตามแต่กรณี และต้องรายงานผลการดำเนินงานโครงการเมื่อเสร็จสิ้นโครงการพร้อมสรุปผลการใช้จ่ายเงินงบประมาณด้วย

2) เครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาค (B) ต้องจัดทำรายงานผลการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการและกิจกรรมของเครือข่าย เช่น การจัดประชุมสัมมนา การจัดทำแผนยุทธศาสตร์หรือแผนงาน ผลการดำเนินโครงการที่เครือข่าย B ดำเนินการเองพร้อมสรุปงบประมาณค่าใช้จ่ายในระยะเวลาที่กำหนด เช่น ตาม TOR ตามโครงการ หรือเมื่อสิ้นสุดโครงการ หรือสิ้นสุดปีงบประมาณแล้วแต่กรณี นอกจากนี้ ต้องติดตามประเมินผลการดำเนินงานของเครือข่าย C พร้อมทั้งสรุปรวบรวมผลการดำเนินงานของเครือข่าย C จัดทำเป็นรายงานผลการดำเนินงานและผลการติดตามประเมินผลของทุกเครือข่าย C รวมกับผลการดำเนินงานของเครือข่าย B เสนอต่อเครือข่าย A

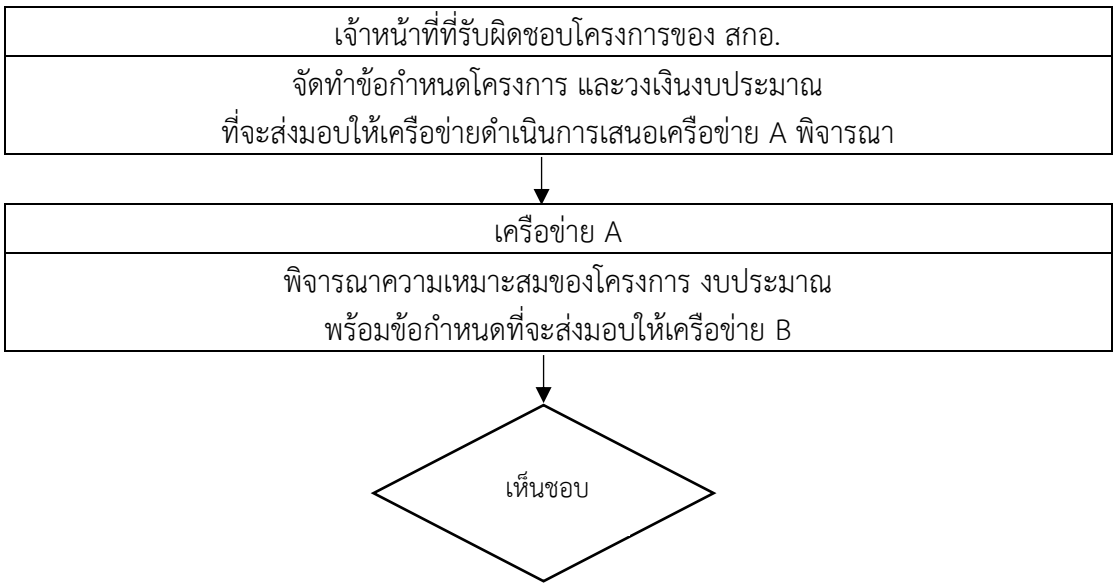
3) เครือข่าย A จะรับทราบผลการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการและโครงการ/กิจกรรมอื่นของเครือข่าย B รวมทั้งรับทราบรายงานสรุปผลการดำเนินงานของเครือข่าย C และผลการติดตามประเมินผลเครือข่าย C ที่ประเมินโดยเครือข่าย B

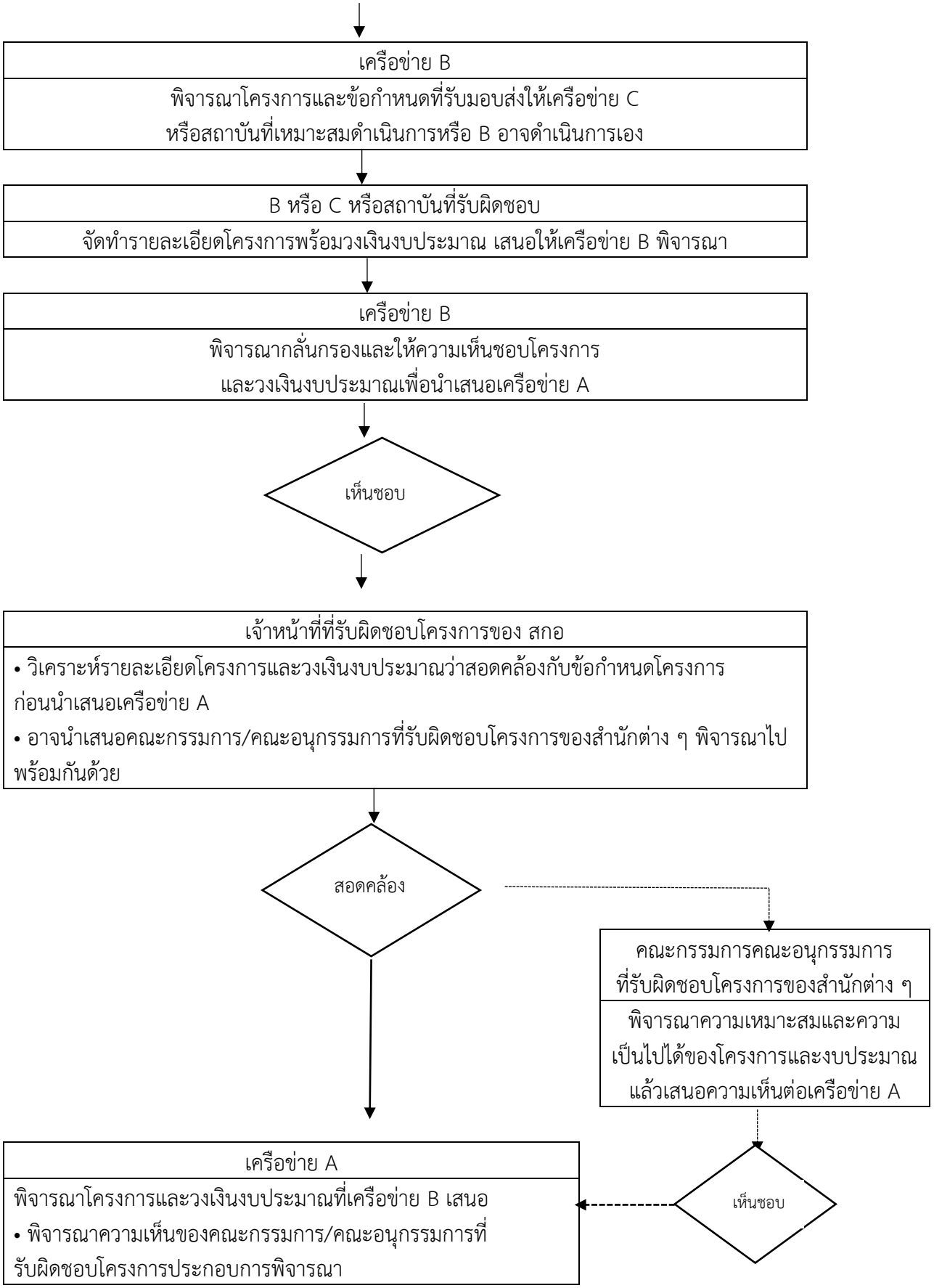
ทั้งนี้ เครือข่าย A จะทำการติดตามประเมินผลการดำเนินงานเครือข่าย B แล้วรวบรวมสรุปเป็นรายงานติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษาในภาพรวมทั้ง A, B และ C เสนอต่อองค์กรที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ และเพื่อนำผลที่ได้ไปพัฒนาการดำเนินการเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จยิ่ง ๆ ขึ้นต่อไปการรายงานผล การติดตามและประเมินผลดังกล่าวปรากฏตามแผนภาพ ต่อไปนี้

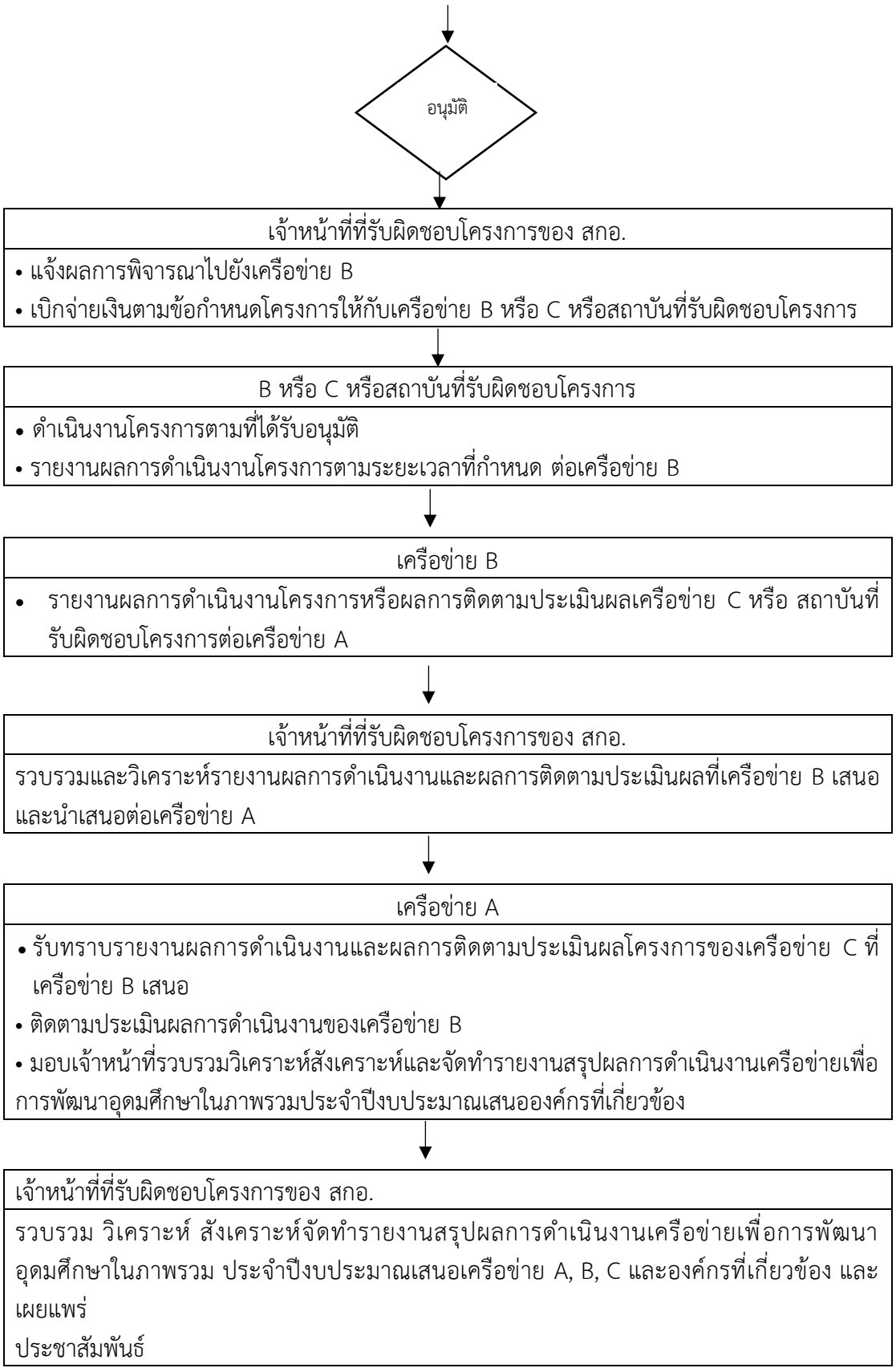

ภาพ 23 แสดงกระบวนการรายงานและการติดตาม ประเมินผลการดำ เนินงานเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา

สรุปขั้นตอนการดำเนินงานเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาขั้นตอนการดำเนินงาน (Flow Chart) ของการดำเนินงานเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สรุปได้ดังแผนภาพ ต่อไปนี้

เครือข่าย B
พิจารณาโครงการและข้อกำหนดที่รับมอบส่งให้เครือข่าย C
หรือสถาบันที่เหมาะสมดำเนินการหรือ B อาจดำเนินการเอง
B หรือ C หรือสถาบันที่รับผิดชอบ
จัดทำรายละเอียดโครงการพร้อมวงเงินงบประมาณ เสนอให้เครือข่าย B พิจารณา
เครือข่าย B
พิจารณากลั่นกรองและให้ความเห็นชอบโครงการ
และวงเงินงบประมาณเพื่อนำเสนอเครือข่าย A
เห็นชอบ
เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการของ สกอ
• วิเคราะห์รายละเอียดโครงการและวงเงินงบประมาณว่าสอดคล้องกับข้อกำหนดโครงการ
ก่อนนำเสนอเครือข่าย A
• อาจนำเสนอคณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการที่รับผิดชอบโครงการของสำนักต่าง ๆ พิจารณาไป
พร้อมกันด้วย
สอดคล้อง
คณะกรรมการคณะอนุกรรมการ
ที่รับผิดชอบโครงการของสำนักต่าง ๆ
พิจารณาความเหมาะสมและความ
เป็นไปได้ของโครงการและงบประมาณ
แล้วเสนอความเห็นต่อเครือข่าย A
เห็นชอบ
เครือข่าย A
พิจารณาโครงการและวงเงินงบประมาณที่เครือข่าย B เสนอ
• พิจารณาความเห็นของคณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการที่
รับผิดชอบโครงการประกอบการพิจารณา

ภาพ 24 แสดงสรุปขั้นตอนการดำเนินงานเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

จาก Flow Chart การดำเนินงานเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาข้างต้น สรุปเป็นขั้นตอนการดำเนินการได้ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการของสำนักต่าง ๆ ภายในสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่สำนักจะถ่ายโอนหรือส่งมอบภารกิจไปให้เครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาค (B) หรือเครือข่ายเชิงประเด็น (C) ดำเนินการ ต้องจัดทำข้อกำหนดโครงการ (TOR) ซึ่งอย่างน้อยควรมีสาระสำคัญประกอบด้วย วัตถุประสงค์ แผนงาน วิธีการปฏิบัติงาน หรือระเบียบ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง ผลผลิตของโครงการ พร้อมวงเงินงบประมาณนำเสนอต่อเครือข่าย A เพื่อพิจารณา

2. เครือข่าย A พิจารณาความเหมาะสมของโครงการ งบประมาณ พร้อมข้อกำหนดของโครงการที่จะส่งผ่านไปยังเครือข่าย B เพื่อดำเนินการ หากเห็นชอบด้วยแล้วจึงส่งไปยังเครือข่าย B

3. เครือข่าย B พิจารณาโครงการ วงเงินงบประมาณ และข้อกำหนดที่รับมอบ เพื่อส่งมอบให้เครือข่าย C หรือจัดตั้งเครือข่าย C ขึ้นดำเนินการ หรือเครือข่าย B อาจดำเนินการเอง หรืออาจมอบสถาบันสมาชิกของเครือข่าย B หรือ C ที่เหมาะสมดำเนินการ

4. เครือข่าย B หรือ C หรือสถาบันที่ได้รับมอบให้ดำเนินโครงการ จัดทำรายละเอียดโครงการพร้อมวงเงินงบประมาณเสนอให้เครือข่าย B พิจารณา

5. เครือข่าย B พิจารณากลั่นกรองและให้ความเห็นชอบโครงการและวงเงินงบประมาณที่เครือข่าย C หรือ B (กรณีดำเนินการเอง) นำเสนอ จากนั้น สรุปรวบรวมและนำเสนอต่อเครือข่าย A

6. เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ทำการวิเคราะห์รายละเอียดโครงการและวงเงินงบประมาณว่าสอดคล้องกับข้อกำหนดโครงการหรือไม่ หากมีความสอดคล้องเหมาะสม ก็นำเสนอต่อเครือข่าย A เพื่อพิจารณาต่อไป พร้อมกันนี้ อาจนำเสนอคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการที่รับผิดชอบโครงการนั้น ๆ อยู่เดิมเพื่อพิจารณาให้ความเห็นหรือข้อเสนอแนะ หรือให้ความเห็นชอบประกอบการพิจารณาของเครือข่าย A ด้วยก็ได้ โดยให้เป็นดุลยพินิจของแต่ละสำนักของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่รับผิดชอบโครงการนั้น ๆ

7. เครือข่าย A พิจารณาโครงการและวงเงินงบประมาณที่เครือข่าย B เสนอ และผ่านการวิเคราะห์ของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแล้ว พร้อมความเห็นของคณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการที่รับผิดชอบโครงการ (ถ้ามี) ประกอบการพิจารณา หากเห็นสมควรก็จะอนุมัติโครงการและงบประมาณตามที่เครือข่าย B เสนอ

8. เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาดำเนินการแจ้งผลการพิจารณาของเครือข่าย A ไปยังเครือข่าย B พร้อมเบิกจ่ายหรือโอนเงินไปยังเครือข่าย B หรือ C หรือสถาบันที่รับผิดชอบโครงการ ทั้งนี้ ตามความประสงค์และข้อตกลงของเครือข่าย B หรือ C และสถาบันที่รับผิดชอบโครงการ โดยการเบิกจ่ายเงินหรือโอนเงินดังกล่าวต้องเป็นไปตามข้อกำหนด ระเบียบ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขของแต่ละโครงการด้วย

9. เครือข่าย B หรือ C หรือสถาบันที่รับผิดชอบโครงการดำเนินโครงการตามที่ได้รับอนุมัติและรายงานผลการดำเนินงานโครงการตามระยะเวลาที่กำหนดของแต่ละโครงการต่อเครือข่าย B

10. เครือข่าย B รับทราบและรวบรวมผลการดำเนินงานโครงการของเครือข่าย C หรือสถาบันที่รับผิดชอบโครงการ รวมทั้ง ดำเนินการติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการดังกล่าวด้วย แล้วรวบรวมเสนอต่อเครือข่าย A

11. เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา รวบรวม วิเคราะห์รายงานผลการดำเนินงานและผลการติดตามประเมินผลโครงการที่เครือข่าย B เสนอ จากนั้น นำเสนอต่อเครือข่าย A เพื่อรับทราบและพิจารณา

12. เครือข่าย A รับทราบรายงานผลการดำเนินงานและผลการติดตามประเมินผลโครงการที่เครือข่าย B เสนอ รวมทั้ง เครือข่าย A จะดำเนินการติดตามผลการดำเนินงานของเครือข่าย B อีกทางหนึ่งด้วย จากนั้น มอบเจ้าหน้าที่ดำเนินการรวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ และจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษาในภาพรวมประจำปีงบประมาณเสนอองค์กรที่เกี่ยวข้อง

13. เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการร่วมกันรวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษาในภาพรวมประจำปีงบประมาณเสนอเครือข่าย A, B, C องค์กรที่เกี่ยวข้อง และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

(2) กลไกการดำเนินงานของอุทยานวิทยาศาสตร์

ผลจากการทบทวนวิเคราะห์และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับศึกษาและวิเคราะห์กลไกการดำเนินงานของอุทยานวิทยาศาสตร์สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

(2.1) อุทยานวิทยาศาสตร์

เขตพื้นที่ที่กำหนดไว้เพื่อการดำเนินกิจกรรมวิจัยพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม โดยมีบุคลากรวิจัยและกิจกรรมวิจัยพัฒนาของหน่วยงานวิจัยของภาคเอกชน ภาครัฐ และสถาบันอุดมศึกษาในจำนวนที่มากพอ มีพื้นที่ห้องปฏิบัติการ มีเครื่องมือวิจัยคุณภาพสูง และมีการบริหารจัดการให้เกิดการเชื่อมโยงกิจกรรมวิจัยพัฒนาของหน่วยงานดังกล่าวเพื่อให้กิจกรรมวิจัยพัฒนาเกิดการขยายผลในเชิงพาณิชย์ หรืออาจเป็นประโยชน์ต่อสังคมและชุมชนรวมทั้งมีการสนับสนุนเพื่อส่งเสริมและรองรับกิจกรรมวิจัยพัฒนาและนวัตกรรม และส่งเสริมธุรกิจเทคโนโลยีโดยผ่านกระบวนการบ่มเพาะธุรกิจเทคโนโลยี(Technology Business Incubation) หรือกระบวนการจัดตั้งหน่วยงานใหม่แยกออกจากหน่วยงานเดิม(Spin-off) หรือกระบวนการอื่น ๆ เพื่อให้เกิดธุรกิจซึ่งใช้นวัตกรรมเป็นฐานเพิ่มขึ้นในประเทศอย่างต่อเนื่อง และมีบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อรองรับการดำเนินชีวิตและเพิ่มพูนผลิตภาพของบุคลากรซึ่งทำงานอยู่ในเขตพื้นที่

(2.2) ความเชื่อมโยงของอุทยานวิทยาศาสตร์กับนโยบายและแผนระดับชาติ

(ก) อุทยานวิทยาศาสตร์

เป็นโครงสร้างพื้นฐานสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมของประเทศให้เข้มแข็ง เป็นพื้นที่/สถานที่อำนวยความสะดวกสนับสนุนเอกชนทำวิจัยและพัฒนา โดยรวบรวมนักวิจัย ผู้เชี่ยวชาญ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจำนวนมาก มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการทำวิจัยและการพัฒนาเทคโนโลยี รวมทั้งยังเป็นตัวกลางเชื่อมโยงระหว่างภาคอุตสาหกรรม ภาคการศึกษา ภาครัฐ และภาคชุมชน ท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยส่งเสริม

การพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมของประเทศ สร้างธุรกิจ เทคโนโลยีใหม่ๆ และการนำผลงานวิจัยและพัฒนาเข้าสู่ระบบการคุ้มครองและการใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์อีกด้วย ดังนั้น อุทยานวิทยาศาสตร์จึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ

(ข) ยุทธศาสตร์ประเทศ

ยุทธศาสตร์ประเทศ (Country Strategy)ด้านการวิจัยและพัฒนานั้น ได้มอบหมายให้กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วท.) เป็นผู้รับผิดชอบใน 4 ประเด็น ดังนี้ (1) การขับเคลื่อนค่าใช้จ่ายด้านวิจัยและพัฒนาเป็นร้อยละ 1 ของGDP (2) การส่งเสริมบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของภาครัฐไปปฏิบัติงานในภาคอุตสาหกรรม (3) การใช้ประโยชน์จากกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (4) การใช้ประโยชน์จากอุทยานวิทยาศาสตร์ภูมิภาค

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่11 (พ.ศ. 2555-2559) กำหนดให้วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม เป็นพลังขับเคลื่อนการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาและประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับการผลิต ตลอดจนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรมให้ทั่วถึงและเพียงพอทั้งในเชิงปริมาณ และคุณภาพ ในลักษณะของความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน

นโยบายและแผนวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1

นโยบายและแผนวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2555-2564) เน้นการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อสร้างสังคมที่มีเสถียรภาพและเศรษฐกิจที่แข่งขันได้อย่างยั่งยืนโดยการพัฒนาอุทยานวิทยาศาสตร์เป็นมาตรการสำคัญในยุทธศาสตร์พัฒนาปัจจัยสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

อุทยานวิทยาศาสตร์ภูมิภาคเน้นการส่งเสริมการดำเนินงาน 5 แผนงานหลัก ดังนี้

1. การบ่มเพาะธุรกิจวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรม (Technology Business Incubation) เป็นกิจกรรมสำคัญในการสร้างผู้ประกอบการใหม่ที่ใช้ วทน. เป็นฐานอย่างเป็นระบบและครบวงจรซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศผู้ประกอบการใหม่ที่ผ่านกระบวนการบ่มเพาะธุรกิจนั้นมักมีโอกาสรอดสูงและเติบโตได้อย่างยั่งยืน เนื่องจากเป็นผู้ประกอบการที่มีคุณภาพและมีศักยภาพในการแข่งขัน ตลอดจนมีการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยใช้การวิจัยและนวัตกรรม ดังนั้นในหลายประเทศจึงเลือกใช้กระบวนการบ่มเพาะธุรกิจในการฟูมฟักและสร้างผู้ประกอบการใหม่กระบวนการบ่มเพาะธุรกิจ ประกอบด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย ตั้งแต่สร้างความตระหนักและสร้างวัฒนธรรมการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Culture) การสรรหาและคัดเลือกผู้ประกอบการที่มีศักยภาพเข้าสู่กระบวนการบ่มเพาะจนสามารถจัดตั้งธุรกิจจัดตั้งใหม่ (Startups) ให้มีศักยภาพในการดำเนินธุรกิจให้ประสบความสำเร็จได้ (Graduate/Spin-off) นอกจากนั้นในกระบวนการบ่มเพาะธุรกิจยังมีอีกกิจกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญในการขยายขนาด (Upscale) ของกิจการ หรือเร่งการเติบโตของผู้เข้ารับการบ่มเพาะธุรกิจ (Acceleration) โดยหน่วยบ่มเพาะธุรกิจของอุทยานวิทยาศาสตร์ จะเน้นการสร้างผู้ประกอบการใหม่ที่สอดคล้องกับ Value Chain ของอุตสาหกรรมเป้าหมายเป็นหลักซึ่งคาดหวังว่าผู้ประกอบการที่ผ่านการบ่มเพาะธุรกิจจะเห็นความสำคัญในการใช้ วทน. ในการพัฒนาธุรกิจอย่างต่อเนื่อง และจะเป็นลูกค้าที่สำคัญในการใช้บริการต่าง ๆ ของอุทยานวิทยาศาสตร์และเป็นผู้เช่าพื้นที่ (Tenants) ของอุทยานวิทยาศาสตร์ในอนาคตได้เป็นอย่างดี

2. การพัฒนาบริการอุทยานวิทยาศาสตร์ (Science Park Services Development) มุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพของอุทยานวิทยาศาสตร์ภูมิภาคที่ดำเนินการโดยเครือข่ายมหาวิทยาลัยและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้มีความพร้อมทั้งในด้านบุคลากร อุปกรณ์ และเครื่องมือตลอดจนความเชี่ยวชาญชำนาญที่มีอยู่แล้วในระดับหนึ่งให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น เพื่อให้บริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยแบ่งภารกิจหลักออกเป็น 2 ด้าน คือการให้บริการของอุทยานวิทยาศาสตร์และการพัฒนาศักยภาพอุทยานวิทยาศาสตร์ ผ่านกิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรม ดังนี้

1) การพัฒนาศักยภาพของห้องปฏิบัติการเพื่อให้บริการแก่ภาคอุตสาหกรรม

2) การให้เอกชนเช่าพื้นที่เพื่อทำการวิจัย

3) การให้บริการด้านการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาแก่ภาคอุตสาหกรรม (IP for Industry) โดยหน่วยบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา

4) การให้บริการออกแบบนวัตกรรมโดยศูนย์ออกแบบนวัตกรรม (Innovation Design Center)

5) การให้บริการและช่วยเหลือภาคอุตสาหกรรมอย่างครบวงจรโดยสำนักงานความร่วมมืออุตสาหกรรม (Off ice of Industrial Liaison)

6) ฐานข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานภาครัฐด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

3. การพัฒนาขีดความสามารถทางเทคโนโลยีและวิจัยของภาคเอกชนในพื้นที่ (Industrial Research and Technology Capacity Development Program : IRTC) มุ่งเน้นการให้บริการอย่างครบวงจรแก่ผู้ประกอบการและเอกชน เพื่อขยายการให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการภาคอุตสาหกรรมการผลิตทุกประเภท ด้วยการส่งเสริมการนำเทคโนโลยีเข้าไปทำให้เกิดนวัตกรรมในการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต โดยการจับคู่นวัตกรรมในรูปแบบของการใช้ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคเข้าไปเป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาทางเทคนิคปรับปรุงประสิทธิภาพกระบวนการผลิต พัฒนาคุณภาพสินค้าให้ได้มาตรฐานสากลและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆรวมถึงการฝึกอบรม การเสาะหาเทคโนโลยีจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเข้าสู่การแข่งขันในตลาดการค้าสากลได้อย่างเข้มแข็ง ตลอดจนการเข้าถึงการให้บริการทางด้านทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเต็มรูปแบบ โดยจะครอบคลุมอุตสาหกรรมเป้าหมาย

นอกจากนี้โครงการพัฒนาขีดความสามารถทางเทคโนโลยีและวิจัยของภาคเอกชนในพื้นที่ยังจะเป็นการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานต่าง ๆของอุทยานวิทยาศาสตร์ให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางมากขึ้น ซึ่งเป็นการสร้างฐานผู้ใช้บริการต่าง ๆ ของอุทยานวิทยาศาสตร์ในอนาคต

4. การวิจัยร่วมกับภาคเอกชน (Collaborative Research) มุ่งเน้นงานวิจัยที่เป็นความร่วมมือระหว่าง ภาคเอกชนและนักวิจัยในมหาวิทยาลัยเครือข่ายอุทยานวิทยาศาสตร์อย่างแท้จริง ภาคเอกชนจะต้องมีส่วนร่วมในงานวิจัยนั้น ทั้งในด้านการร่วมทุนและการดำเนินงานวิจัย โดยคาดหวังว่าผลการวิจัยนั้นนอกจากจะสร้างมูลค่าเพิ่มและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจแล้วยังต้องสามารถส่งเสริมศักยภาพในการทำงานวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนด้วยรวมทั้งการตระหนักถึงความสำคัญของงานวิจัยและพัฒนาต่อธุรกิจ การพัฒนา หน่วยงานวิจัยและบุคลากรทางด้านวิจัยของภาคเอกชน

นอกจากนี้เพื่อให้เกิดผลกระทบสูงต่อเศรษฐกิจและสังคมของภูมิภาค โครงการวิจัยร่วมระหว่างภาคเอกชนและอุทยานวิทยาศาสตร์จะให้ความสำคัญต่องานวิจัยในธุรกิจที่เป็น Flagship และกลุ่มเป้าหมายของอุทยานฯ ได้แก่ การพัฒนาตลอดห่วงโซ่คุณค่าของข้าว ไก่ ยางพารา พืช ผัก

ผลไม้ สมุนไพร อุตสาหกรรม IT Software และ Digital Content อุตสาหกรรมด้านการแพทย์และเทคโนโลยีชีวภาพ และอุตสาหกรรมด้านเทคโนโลยีพลังงานทดแทน สิ่งแวดล้อม และวัสดุด้านพลังงาน ซึ่งจะเป็นการต่อยอดความเข้มแข็งและสร้างความต่อเนื่องทางด้านวิจัยและพัฒนาให้แก่อุตสาหกรรมหลักในภูมิภาค และยังเป็นการเตรียมความพร้อมของภาคเอกชนที่จะเข้าใช้บริการต่าง ๆ ของอุทยานวิทยาศาสตร์ในอนาคต

5. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอุทยานวิทยาศาสตร์ (Infrastructure Development) เป็นองค์ประกอบหลักของอุทยานวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นทรัพยากรในการทำวิจัยและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองทั้งภารกิจการให้บริการ และการร่วมใช้เครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ โดยภาคอุตสาหกรรม รวมถึงการศึกษาความเหมาะสม การวางแผนการใช้พื้นที่การออกแบบและวางแผนการใช้ประโยชน์สิ่งก่อสร้าง เช่น อาคารสำนักงานกลาง โรงงานทดสอบ โรงงานต้นแบบ เป็นต้น ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาศักยภาพของอุทยานวิทยาศาสตร์ เพื่อตอบสนองความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและสาขาเป้าหมายเชิงเศรษฐกิจในพื้นที่

2.3 บทบาทสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมกิจการอุทยานวิทยาศาสตร์กับการพัฒนาอุทยานวิทยาศาสตร์ภูมิภาค

1) อำนาจหน้าที่

1.1) จัดทำแผนและแนวทางการพัฒนากิจการอุทยานวิทยาศาสตร์ของประเทศเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

1.2) กำหนดแนวทางและเกณฑ์ในการส่งเสริมและสนับสนุนกิจการอุทยานวิทยาศาสตร์และผู้ประกอบการในอุทยานวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารกิจการอุทยานวิทยาศาสตร์ที่ดี เกิดการกระตุ้นการดำเนินการกิจการอุทยานวิทยาศาสตร์อย่างเหมาะสมและส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมวิจัย พัฒนา และนวัตกรรมในภาคเอกชน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

1.3) พิจารณาให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับข้อเสนอโครงการดำเนินงานกิจการอุทยานวิทยาศาสตร์ที่ขอรับสิทธิประโยชน์จากรัฐ

1.4) ติดตาม เร่งรัด และประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนพัฒนากิจการอุทยานวิทยาศาสตร์ดำเนินงานเพื่อส่งเสริมกิจการอุทยานวิทยาศาสตร์ ให้สอดคล้องและสัมพันธ์กับทิศทางการดำเนินงานของคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ (กวทน.) เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพในเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมของประเทศ

1.5) แต่งตั้งที่ปรึกษา คณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงาน เพื่อปฏิบัติงานตามที่ กสอว. มอบหมาย

1.6) รายงานผลการดำเนินงานให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

1.7) ปฏิบัติการอื่นเพื่อให้เป็นไปตามระเบียบนี้ หรือตามที่นายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

2) ภารกิจ

2.1) เพื่อให้บริการโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและบริการที่เกี่ยวข้องแก่ผู้ประกอบการในภูมิภาคที่เกี่ยวข้องกับ อุตสาหกรรม Flagship และอุตสาหกรรมเป้าหมายอื่น ๆ

2.2) เพื่อพัฒนาศักยภาพของบริการของอุทยานวิทยาศาสตร์ภูมิภาค ให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ประกอบการในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3) สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนและสนับสนุนการผลักดันนำงานวิจัยไปใช้จริงเชิงพาณิชย์

2.4) เพื่อส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานที่รัฐบาลได้ลงทุนไปแล้วอย่างคุ้มค่า

3) เป้าหมาย

3.1) สร้างฐานผู้ใช้บริการอุทยานวิทยาศาสตร์ภูมิภาคอย่างต่อเนื่องในอนาคต

3.2) ภาคเอกชนสามารถเข้าถึงบริการและโครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐได้อย่างสะดวก

3.3) เกิดการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนเพิ่มมากขึ้น

4) หน่วยงานรับผิดชอบ

4.1) บทบาทของสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการ ส่งเสริมกิจการอุทยานวิทยาศาสตร์

(1) ศึกษาแผนการดำเนินงานแผนงานพัฒนาบริการอุทยานวิทยาศาสตร์ (Service Platform) ที่ผ่านมา เพื่อหาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานและจัดทำแนวทางการดำเนินงานโครงการฯ

(2) เปิดรับข้อเสนอโครงการจากอุทยานวิทยาศาสตร์ภูมิภาค

(3) การพิจารณาข้อเสนอโครงการ

(3.1) การกำหนดแนวทางการพิจารณาข้อเสนอโครงการ

(3.2) คณะทำงาน ผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาข้อเสนอโครงการ

(3.3) คณะกรรมการเสนอแนวทางการสนับสนุนงบประมาณต่อผู้บริหารสำนักงานปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

(4) สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน

(5) ประเมินผลการดำเนินงานแผนงานพัฒนาบริการอุทยานวิทยาศาสตร์

4.2) บทบาทของเจ้าหน้าที่อุทยานวิทยาศาสตร์ภูมิภาค

(1) จัดทำแผนปฏิบัติการแผนงานพัฒนาบริการอุทยานวิทยาศาสตร์ (Service Platform)

(2) อุทยานวิทยาศาสตร์ภูมิภาคส่งข้อเสนอโครงการให้สอว. พิจารณา

4.3) กำกับดูแลการดำเนินงาน และติดตามความก้าวหน้า

(1) ประชาสัมพันธ์การให้บริการของอุทยานวิทยาศาสตร์ภูมิภาค

(2) รับโจทย์ ประสานงาน อำนวยความสะดวก และคัดเลือกบริการที่เหมาะสมให้แก่ผู้ประกอบการ

(3) พัฒนาศักยภาพของบริการต่าง ๆ ให้มีความพร้อม ตรงตามความต้องการของผู้รับบริการในพื้นที่ เช่น การพัฒนาศักยภาพของห้องปฏิบัติการ การจัดหาอุปกรณ์บุคลากร

และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่จำเป็นต่อการให้บริการออกแบบนวัตกรรมและการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา

4.4) ประสานและให้บริการห้องปฏิบัติการ บริการออกแบบนวัตกรรมและการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา

4.5) เพิ่มเติม อัพเดทข้อมูล และส่งเสริมการใช้งานฐานข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานภาครัฐด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Science and Technology Infrastructure Data Bank: STDB)

5) รายงานผลการดำเนินงานส่งให้สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการ ส่งเสริมกิจการอุทยานวิทยาศาสตร์

5.1) การรายงานผลการดำเนินงาน

(1) จัดส่งรายงานสรุปผลการปฏิบัติงานแผนงานพัฒนาบริการอุทยานวิทยาศาสตร์ (Service Platform)

(1.1) รายงานความก้าวหน้า ตามแบบฟอร์มรายงาน

(1.2) รายงานฉบับสมบูรณ์ตามแบบฟอร์มรายงาน

5.2) แบบการประเมินความพึงพอใจของผู้ประกอบการ ซึ่งแบบฟอร์มการประเมินให้ยึดตามอุทยานวิทยาศาสตร์ของแต่ละภูมิภาค

(3) กลไกการดำเนินงานของ อว.ส่วนหน้า

ผลจากการทบทวนวิเคราะห์และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับศึกษาและวิเคราะห์กลไกการดำเนินงานของอว.ส่วนหน้า สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

1) นโยบาย อว. ส่วนหน้า“ขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันเพื่อพัฒนาจังหวัดด้วย อววน.”

1.1) นโยบายการดำเนินงานในพื้นที่

(1) เพื่อให้เกิดการพัฒนาและแก้ปัญหาสามารถขับเคลื่อนไปได้โดยเร็ว ลดปัญหาอุปสรรค รวมทั้งใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้องค์ความรู้แบบบูรณาการศาสตร์ผนวกกับงานวิจัยเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาจังหวัด ในการมอบนโยบาย “ขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันเพื่อพัฒนาจังหวัดด้วยอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

(2) อว. ส่วนหน้า จะเป็น CDO (Chief Development Officer) ของจังหวัด โดยเน้นคณะทำงานระดับจังหวัดที่มีสถาบันการศึกษาเป็นหน่วยขับเคลื่อนการดำเนินงานต้องตอบโจทย์ความต้องการของพื้นที่กำหนดเป้าหมายเป็นภาพใหญ่ระดับจังหวัดและระดับภูมิภาค โดยเชื่อมโยงโครงการ “มหาวิทยาลัยสู่ตำบล” มุ่งเน้นระดับฐานราก เพื่อสร้างรากแก้วที่แข็งแรงให้ประเทศชาติ

(2.1) มุ่งเน้นการสร้างคน เพื่อเป็นกำลังของ อว. หรือ “อาสาสมัคร อว.”อว.ส่วนหน้า จะเป็น CDO (Chief Development Officer) ของจังหวัด โดยเน้นคณะทำงานระดับจังหวัดที่มีสถาบันการศึกษาเป็นหน่วยขับเคลื่อน

(2.2) การดำเนินงานต้องตอบโจทย์ความต้องการของพื้นที่

(2.3) กำหนดเป้าหมายเป็นภาพใหญ่ระดับจังหวัดและระดับภูมิภาค โดยเชื่อมโยงโครงการ “มหาวิทยาลัยสู่ตำบล” มุ่งเน้นระดับฐานราก เพื่อสร้างรากแก้วที่แข็งแรงให้ประเทศชาติ

(2.4) มุ่งเน้นการสร้างคน เพื่อเป็นกำลังของ อว. หรือ “อาสาสมัคร อว.”

(3) “อว. ส่วนหน้า” จะเป็นหน่วยประสานงานระหว่างจังหวัดกับมหาวิทยาลัย ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ เข้าไปดูแล กวดขัน ตรวจเยี่ยม ในระดับตำบล อำเภอ จะต้องรู้ข้อมูลจังหวัดในเบื้องลึก คิดตามยุทธศาสตร์จังหวัด พัฒนาสิ่งต่าง ๆ ด้วยนวัตกรรม และผสานเชื่อมโยงโครงการ “มหาวิทยาลัยสู่ตำบล” ให้เข้ากับนโยบาย “ขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน

(4) “สิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญในลำดับแรกของการทำงานจากนี้ คือ การร่วมแก้ปัญหาจากวิกฤตโควิด –19 ที่ อว. จะต้องช่วยเหลือผู้ว่างงาน คนตกงาน อย่างเป็นรูปธรรมและเร่งด่วนที่สุดและต้องสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล”

1.2) กลไกความเชื่อมโยงและการดำเนินงานนำองค์ความรู้ด้าน ววน. เพื่อพัฒนาพื้นที่ได้แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน ประกอบด้วย

พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา	ประธาน
รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีทุกคน	กรรมการ
ปลัดกระทรวงมหาดไทย	กรรมการ
ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ	กรรมการ
เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	กรรมการและเลขานุการร่วม

โดยมีหน้าที่ กำกับ ติดตาม เร่งรัด ช่วยเหลือเยียวยา และขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่โดยเริ่มจากปัญหาที่เป็นความเดือดร้อนเร่งด่วนเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรมและรวดเร็วทันเหตุการณ์ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

(1) ติดตาม รับฟัง และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนเร่งด่วนใน จังหวัด และจัดให้มีการตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรมและรวดเร็ว

(2) บูรณาการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วนในพื้นที่อย่างเป็นระบบ เพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ และเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาประเทศตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

(3) สร้างความตระหนักรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชน ให้เห็นความจำเป็นในการร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ สร้างความสามัคคีปรองดอง รวมทั้งสร้างการรับรู้ให้ประชาชนเข้าใจหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และความสำคัญของสถาบันหลักของชาติในฐานะศูนย์รวมจิตใจของประชาชน

(4) ประสานการปฏิบัติและติดตามประเมินผลการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ

(5) รายงานผลการดำเนินการให้กระทรวงมหาดไทยทราบเป็นระยะตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

(6) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่นายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีที่รับผิดชอบพื้นที่จังหวัดมอบหมาย โดยในการดำเนินการของคณะกรรมการดังกล่าว ให้คำนึงถึงยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่ม จังหวัด ความเร่งด่วนของปัญหา ความต้องการของประชาชนและข้อเสนอแนะของสมาชิกรัฐสภาและเพื่อให้การพัฒนาและแก้ปัญหาในระดับจังหวัดสามารถขับเคลื่อนไปได้โดยเร็ว ลดปัญหา และอุปสรรค รวมทั้งใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น รมว.อว. ได้มีนโยบายในการนำงานด้าน อววน. ไปพัฒนาพื้นที่ โดยบูรณาการงาน 3 ศาสตร์ (วิทยาศาสตร์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) สู่การแก้ปัญหาและพัฒนาจังหวัดในทุกมิติ อัน

จะนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนเป็นสำคัญ จึงได้มีแนวคิดที่จะนำงานด้าน อววน. สนับสนุนการพัฒนาจังหวัดทุกพื้นที่ โดยมีแนวคิดจัดตั้งหน่วยปฏิบัติการส่วนหน้าของ อว. ในการสนับสนุนการพัฒนาจังหวัดเพื่อขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน จำนวน 76 จังหวัด ทั่วประเทศ เพื่อสอดรับนโยบาย “ขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน” ในระดับพื้นที่จังหวัด โดยให้สถาบันการศึกษาในพื้นที่และเป็นผู้แทนในคณะกรรมการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันระดับจังหวัด เป็น อว.ส่วนหน้า โดยได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานดังนี้

1) อว.ส่วนหน้า (Chief Development Officer: CDO ของจังหวัด) จะเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนงานด้าน อววน. ในพื้นที่ โดยเน้นคณะทำงานระดับจังหวัดที่มีสถาบันการศึกษาในสังกัด อว.เป็นหน่วยขับเคลื่อนและประสานงานร่วมกับคณะกรรมการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันระดับจังหวัด

2) การดำเนินงานต้องตอบโจทย์ความต้องการในพื้นที่ โดยวิเคราะห์ข้อมูลยุทธศาสตร์จังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด อัตลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ และสภาพปัญหาความเดือดร้อน แล้วนำองค์ความรู้แบบบูรณาการศาสตร์ ทั้งด้าน อววน. รวมทั้งด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ไปร่วมบูรณาการแก้ปัญหาให้ตรงกับความต้องการที่แท้จริง

3) กำหนดเป้าหมายเป็นภาพใหญ่ระดับจังหวัดและระดับภูมิภาค แต่การปฏิบัติให้มุ่งเน้นระดับฐานราก เช่น ระดับตำบล เพื่อสร้างรากแก้วที่แข็งแรงให้ประเทศชาติ โดยเชื่อมโยงโครงการ “มหาวิทยาลัยสู่ตำบล” เพื่อ แก้ปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน

4) มุ่งเน้นการสร้างคน เช่น นักศึกษา ให้เป็น Data Connector ในพื้นที่ โดยให้มีความรู้เรื่อง Data Science เพื่อเป็นกำลังของ อว. หรือ “อาสาสมัคร อว.” ที่มีความคิดสร้างสรรค์ คิดเชิงบวก เป็นปึกแผ่น และช่วยกันทำงาน โดยแบ่งการบ่มเพาะเป็น Sector ตามภารกิจหน่วยงาน เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏ เน้นการสร้าง “วิศวกรสังคม” ซึ่งเป็นโครงการตามพระราโชบาย เป็นต้น

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สป.อว.) ได้จัดทำกลไกความเชื่อมโยง การดำเนินงาน อว. ส่วนหน้า เพื่อสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ด้วย อววน. โดยมีความเชื่อมโยงในระดับต่างๆ ดังนี้

1) ระดับกระทรวง (National System) อว. ได้รับนโยบายชาติและรัฐบาลในการ “ขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน” เพื่อให้นโยบายการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันในระดับพื้นที่จังหวัดพัฒนาไปสู่การแก้ปัญหาในระดับจังหวัด สามารถขับเคลื่อนไปได้โดยเร็ว ลดปัญหา อุปสรรค รวมทั้งใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำศักยภาพของจังหวัด ชุมชนและท้องถิ่นมาผสมผสานกับการวิจัย พัฒนาและนวัตกรรม อันจะนำไปสู่การสร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์ พัฒนากระบวนการผลิตและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกพื้นที่ของประเทศ

2) ระดับการบริหารจัดการ (Administration System) กองส่งเสริมและประสานเพื่อประโยชน์ทางอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สป.อว. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล/ติดตาม/รวบรวม/รายงาน รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณและประสานหน่วยงานต่างๆ ในการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมและใช้ประโยชน์ อววน. เพื่อพัฒนาพื้นที่ และรายงานในคณะกรรมการบูรณาการงานด้านอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อการพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด ต่อไป

3) ระดับภูมิภาค (Regional System) ดำเนินการขับเคลื่อนงานด้าน อววน. เพื่อการพัฒนาภูมิภาคตาม ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ

และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคอย่างสมดุล สป.อว. จึงได้ดำเนินการจัดตั้ง เครือข่าย อว.ระดับภาค (4 ภูมิภาค) โดยมีที่ตั้งตามอุทยานวิทยาศาสตร์ของ อว. ใน 4แห่ง ครอบคลุม 76 จังหวัด ดังนี้

• เครือข่าย อว. ภาคเหนือ ตั้งอยู่ที่อุทยานวิทยาศาสตร์ภาคเหนือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สนับสนุนการดำเนินงานในพื้นที่ 17 จังหวัดภาคเหนือ คือจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน พะเยา น่าน แพร่ ลำปาง ตาก กำแพงเพชร พิจิตร พิษณุโลก สุโขทัย อุตรดิตถ์ นครสวรรค์ เพชรบูรณ์ และอุทัยธานี

• เครือข่าย อว. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตั้งอยู่ที่อุทยานวิทยาศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สนับสนุนการดำเนินงานในพื้นที่ 20 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือจังหวัดนครราชสีมา กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม บึงกาฬ บุรีรัมย์ มหาสารคาม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ เลย สกลนคร สุรินทร์ หนองคาย หนองบัวลำภู อุดรธานี อุบลราชธานี และอำนาจเจริญ

• เครือข่าย อว. ภาคใต้ ตั้งอยู่ที่อุทยานวิทยาศาสตร์ภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สนับสนุนการดำเนินงานในพื้นที่ 14 จังหวัดภาคใต้ คือจังหวัดกระบี่ ชุมพร ตรัง นครศรีธรรมราช นราธิวาส ปัตตานี พังงา พัทลุง ภูเก็ต ยะลา ระนอง สงขลา สตูล และสุราษฎร์ธานี

• เครือข่าย อว. ภาคกลางและตะวันออก ตั้งอยู่ที่อุทยานวิทยาศาสตร์ @ EECi เขตนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ณ วังจันทร์วัลเลย์ จังหวัดระยอง สนับสนุนการดำเนินงานในพื้นที่ 25 จังหวัดภาคกลางและตะวันออก คือจังหวัดเพชรบุรี กาญจนบุรี จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ชัยนาท ตราด นครนายก นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี ประจวบคีรีขันธ์ ปราจีนบุรี พระนครศรีอยุธยา ระยอง ราชบุรี ลพบุรี สมุทรปราการ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สระแก้ว สระบุรี สิงห์บุรี สุพรรณบุรี และอ่างทอง

โดยเครือข่าย อว.ระดับภาค มีหน้าที่ในการสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ตามอัตลักษณ์แต่ละภูมิภาค และแนวทางการพัฒนาภาคของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อขับเคลื่อนงานด้าน อววน. เพื่อการพัฒนาภูมิภาค ดังนี้

1.1) Focal Point ประสานหน่วยงานภายในกระทรวง เพื่อขับเคลื่อนงานบริการและผลักดันการใช้ประโยชน์งานด้าน อววน. ในพื้นที่

1.2) จัดทำแผนงาน/โครงการด้าน อววน. ตามอัตลักษณ์ภูมิภาค

1.3) ส่งเสริมการใช้ประโยชน์งานด้าน อววน. ในระดับภูมิภาค

1.4) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานเชิงนโยบายและขับเคลื่อนการดำเนินงานด้าน อววน. ในพื้นที่

4) ระดับเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา 9 เครือข่าย (University network System) เพื่อขับเคลื่อนงานด้าน อววน. เพื่อการพัฒนากลุ่มจังหวัด โดยจัดกลุ่มอิงตามยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด เข้าไว้ในภาคกลาง เป็น 9 เครือข่าย ดังนี้

4.1) เครือข่ายอุดมศึกษาภาคเหนือตอนบน

4.2) เครือข่ายอุดมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง

4.3) เครือข่ายอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

4.4) เครือข่ายอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

4.5) เครือข่ายอุดมศึกษาภาคกลางตอนบน (รวมสถาบันอุดมศึกษาในกรุงเทพฯ)

4.6) เครือข่ายอุดมศึกษาภาคกลางตอนล่าง (รวมสถาบันอุดมศึกษาในกรุงเทพฯ)

4.7) เครือข่ายอุดมศึกษาภาคตะวันออก

4.8) เครือข่ายอุดมศึกษาภาคใต้ตอนบน

4.9) เครือข่ายอุดมศึกษาภาคใต้ตอนล่าง

โดยเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา 9 เครือข่ายมีหน้าที่ในการสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนงานด้าน อววน. เพื่อการพัฒนากลุ่มจังหวัด ดังนี้

1.1) ประสานการขับเคลื่อนงานด้าน อววน. ในพื้นที่เครือข่ายอุดมศึกษา

1.2) สนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายและโครงการด้าน อววน. ในพื้นที่เครือข่ายอุดมศึกษา

1.3) กำกับ ติดตาม รวบรวมและรายงานการดำเนินงานพัฒนาพื้นที่ด้วย อววน. ซึ่งในระดับภูมิภาคจะมีการเชื่อมโยงการดำเนินงานทั้งระบบภาคและกลุ่มจังหวัดผ่านคณะกรรมการเครือข่าย อว.ระดับภาค มีประธานเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษาที่อยู่ตามภาคต่างๆ เป็นประธาน มีหน่วยงานในสังกัด อว. และสถาบันการศึกษาที่อยู่ตามภาคต่างๆ เป็น กรรมการ และเครือข่าย อว.ระดับภาคทำหน้าที่กรรมการและเลขานุการ

5) ระดับจังหวัด (University System)ให้สถาบันการศึกษาในพื้นที่และหน่วยงานในสังกัด อว. ทำหน้าที่เป็นหน่วยปฏิบัติการส่วนหน้าของ อว. ในการสนับสนุนการพัฒนาจังหวัดเพื่อขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน (อว. ส่วนหน้า) และส่วนใหญ่หัวหน้า อว. ส่วนหน้า เป็นผู้แทนในคณะกรรมการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันระดับจังหวัด เพื่อให้สอดคล้องกับคณะกรรมการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันระดับจังหวัด ในการสนับสนุนการพัฒนาจังหวัด โดยหัวหน้าหน่วยปฏิบัติการส่วนหน้าของ อว.ฯ แต่ละแห่งต้องดำเนินการ ดังนี้

5.1) จัดตั้งหน่วยปฏิบัติการส่วนหน้าของ อว. ในการสนับสนุนการพัฒนาจังหวัดเพื่อขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน (อว. ส่วนหน้า) ประจำจังหวัดที่หน่วยงานรับผิดชอบ

5.2) แต่งตั้งคณะทำงาน อว. ส่วนหน้าประจำจังหวัด ที่ประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงาน อว.ในพื้นที่ ได้แก่

(1) หัวหน้าหน่วย อว. ส่วนหน้าประจำจังหวัด	ประธานคณะทำงาน
(2) ผู้แทนสถาบันการศึกษาในพื้นที่	คณะทำงาน
(3) ผู้แทนหน่วยงานในสังกัด อว. ในพื้นที่	คณะทำงาน
(4) ผู้จัดการคลินิกเทคโนโลยีของทุกมหาวิทยาลัยในพื้นที่	คณะทำงาน
(5) ผู้แทนอุทยานวิทยาศาสตร์ในพื้นที่	คณะทำงาน
(6) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่าง ๆ	คณะทำงาน

5.3) ดำเนินการตามนโยบายของผู้บริหาร อว. และกิจกรรมตามภารกิจและหน้าที่ของหน่วยปฏิบัติการส่วนหน้าของ อว. ในการสนับสนุนการพัฒนาจังหวัดเพื่อ ขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน (อว. ส่วนหน้า)

5.4) จัดทำแผนงาน/โครงการด้าน อววน. เพื่อเตรียมความพร้อมในการบรรจุเข้าสู่แผนพัฒนาพื้นที่(แผนพัฒนาภาค กลุ่มจังหวัด จังหวัด และท้องถิ่น)

5.5) จัดทำรูปแบบการดำเนินงานของ อว. ส่วนหน้า ประจำจังหวัด ที่สามารถเชื่อมโยงกลไกและสนับสนุนการดำเนินงาน ดังนี้

(1) คณะกรรมการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันระดับจังหวัด

(2) การขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันในการพัฒนาจังหวัดด้วย อววน. ในระดับเครือข่าย อว. ภูมิภาค

(3) โครงการสำคัญของ อว. อาทิ มหาวิทยาลัยสู่ตำบล (U2T) Reinventing University คลินิกเทคโนโลยี หมู่บ้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อุทยานวิทยาศาสตร์ รวมถึงสนับสนุนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น การพัฒนาท้องถิ่นตามพระราโชบาย เป็นต้น

(4) การบูรณาการหน่วยงานในสังกัด อว. และหน่วยงานในพื้นที่จังหวัด

5.6) ติดตามและรายงานผลการดำเนินงานในภาพรวมของจังหวัด ในระบบฐานข้อมูลการดำเนินงานแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมในพื้นที่ (Area Based) ของหน่วยงานในสังกัด อว. (Geographical Area Based Mapping : G-map)

ทั้งนี้ อว. ส่วนหน้า จะได้นำองค์ความรู้ด้าน อววน. ของ อว. ที่ผ่านการวิจัยและพัฒนาจากบุคลากรเฉพาะ ที่มีสมรรถนะสูง เครือข่ายมหาวิทยาลัยและหน่วยงานในสังกัด อว. โดยการสร้าง และพัฒนาองค์ความรู้ ไปสู่ระบบเศรษฐกิจที่เน้นคุณค่า (Value Based Economy) ซึ่งจะต้องขับเคลื่อนงานวิจัยและพัฒนาที่จะนำไปสู่นวัตกรรมที่เป็น Demand-side และ บูรณาการงาน 3 ศาสตร์ ทั้งด้านวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ สู่การแก้ปัญหาและพัฒนาจังหวัดในทุกมิติ อันจะนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนเป็นสำคัญ ซึ่ง อว. ส่วนหน้ามีหน้าที่สำคัญในการขับเคลื่อนงานด้าน อววน. เพื่อการพัฒนาจังหวัด ดังนี้

5.7) ประสานการนำงานด้าน อววน. เพิ่มขีดความสามารถผนวกกับศักยภาพจังหวัด

5.8) ขับเคลื่อนแผนงาน/โครงการด้าน อววน. ในจังหวัด

5.9) ส่งเสริมการนำงานด้าน อววน. สนับสนุนจังหวัด

5.10) เป็นหน่วยงานฯ ม้าเร็ว ที่จะรับประเด็นปัญหาที่มีความจำเป็นเร่งด่วนของจังหวัด

5.11) จัดทำรูปแบบการดำเนินงานของ อว. ส่วนหน้า ประจำจังหวัด ที่สามารถเชื่อมโยงกลไกและสนับสนุนการดำเนินงาน ดังนี้

(1) คณะกรรมการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันระดับจังหวัด

(2) การขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันในการพัฒนาจังหวัดด้วย อววน. ในระดับเครือข่าย อว. ภูมิภาค

(3) โครงการสำคัญของ อว. อาทิ มหาวิทยาลัยสู่ตำบล (U2T) Reinventing University คลินิกเทคโนโลยี หมู่บ้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อุทยานวิทยาศาสตร์ รวมถึงสนับสนุนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น การพัฒนาท้องถิ่นตามพระราโชบาย เป็นต้น

(4) การบูรณาการหน่วยงานในสังกัด อว. และหน่วยงานในพื้นที่จังหวัด

5.12) ติดตามและรายงานผลการดำเนินงานในภาพรวมของจังหวัด ในระบบฐานข้อมูลการดำเนินงานแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมในพื้นที่ (Area Based) ของหน่วยงานในสังกัด อว. (Geographical Area Based Mapping : G-map) ที่เว็ปไซด์ https://gmap.mhesi.go.th รายไตรมาส 4 ไตรมาส

ทั้งนี้ อว. ส่วนหน้า จะได้นำองค์ความรู้ด้าน อววน. ของ อว. ที่ผ่านการวิจัยและพัฒนาจากบุคลากรเฉพาะ ที่มีสมรรถนะสูง เครือข่ายมหาวิทยาลัยและหน่วยงานในสังกัด อว. โดยการสร้างและ

พัฒนาองค์ความรู้ ไปสู่ระบบเศรษฐกิจที่เน้นคุณค่า (Value Based Economy) ซึ่งจะต้องขับเคลื่อนงานวิจัยและพัฒนาที่จะนำไปสู่นวัตกรรมที่เป็น Demand-side และ บูรณาการงาน 3 ศาสตร์ ทั้งด้านวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ สู่การแก้ปัญหาและพัฒนาจังหวัดในทุกมิติ อันจะนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนเป็นสำคัญ

ซึ่ง อว. ส่วนหน้ามีหน้าที่สำคัญในการขับเคลื่อนงานด้าน อววน. เพื่อการพัฒนาจังหวัด ดังนี้ (รายละเอียดตามภารกิจของ อว. ส่วนหน้า ที่จะกล่าวในบทต่อไป)

5.13) ประสานการนำงานด้าน อววน. เพิ่มขีดความสามารถผนวกกับศักยภาพจังหวัด

5.14) ขับเคลื่อนแผนงาน/โครงการด้าน อววน. ในจังหวัด

5.15) ส่งเสริมการนำงานด้าน อววน. สนับสนุนจังหวัด

5.16) เป็นหน่วยงานฯ ม้าเร็ว ที่จะรับประเด็นปัญหาที่มีความจำเป็นเร่งด่วนของจังหวัด

6) ระดับชุมชน (Community System)

ชุมชนจะได้รับการสนับสนุน อววน. โดยนำศักยภาพของ ชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทและหน้าที่คือ ข้อเสนอความต้องการงานด้าน อววน. และสร้างความร่วมมือที่เข้มแข็งในชุมชนมาผสมผสานกับการวิจัย พัฒนาและนวัตกรรม อันจะนำไปสู่การสร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์ พัฒนากระบวนการผลิต และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนและท้องถิ่น ผ่านโครงการต่างๆ ของ อว. ที่พัฒนาศักยภาพของชุมชนและท้องถิ่น เช่น มหาวิทยาลัยสู่ตำบล คลินิกเทคโนโลยี หมู่บ้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อุทยานวิทยาศาสตร์ นวัตอัตลักษณ์ iTAPโครงการยกระดับโอทอปด้วยวทน. เป็นต้น เพื่อให้ชุมชนและท้องถิ่นได้รับประโยชน์ในเชิงการพัฒนาพื้นที่เพื่อต่อยอดงานด้าน อววน. ดังนี้

6.1) ผู้ประกอบการดำเนินธุรกิจบนฐานด้าน อววน.

6.2) เพิ่มผลิตภาพเศรษฐกิจชุมชน

6.3) สร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) มูลค่าสูง

6.4) ชุมชนช่วยเหลือและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความเชื่อมโยงการดำเนินงาน อว. ส่วนหน้ากับโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการ (มหาวิทยาลัยสู่ตำบล สร้างรากแก้วให้ประเทศ) เพื่อสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ด้วย วน. ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

(1) ระดับกระทรวง (National System) ในระดับกระทรวง ปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ทำหน้าที่ประธานทั้งคณะกรรมการบูรณาการงานด้านอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อการพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด ที่ดำเนินการ อว. ส่วนหน้า และคณะกรรมการบริหารโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการ (มหาวิทยาลัยสู่ตำบล สร้างรากแก้วให้ประเทศ) (U2T) ซึ่งแนวทางการขับเคลื่อน U2T เป็นโครงการที่ อว. ได้รับมอบหมายให้ขับเคลื่อน เป็นการนำองค์ความรู้จากมหาวิทยาลัย นิสิต นักศึกษา เข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่ระดับตำบลทั่วประเทศ เกิดการสร้างงาน และเกิดการพัฒนาแก้ไขปัญหา และเศรษฐกิจของรายตำบล แบบพุ่งเป้า โดยจะดำเนินการ 1 ปี จะจัดทำใน 3,000 ตำบลทั่วประเทศ ครอบคลุมทุกภาคทุกจังหวัด และจะให้ อว. ส่วนหน้า ในแต่ละจังหวัดบูรณาการในภาพรวมของโครงการ U2T

(2) ระดับการบริหารจัดการ (Administration System) สป.อว. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล/ติดตาม/รวบรวม/รายงาน รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณและประสานหน่วยงานต่างๆ เพื่อในการขับเคลื่อนโครงการทั้ง 2 โครงการ และรายงานในคณะกรรมการบริหารโครงการยกระดับ

เศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการ (มหาวิทยาลัยสู่ตำบล สร้างรากแก้วให้ประเทศ) และรายงานต่อคณะกรรมการบูรณาการงานด้านอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อการพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด ต่อไป

(3) ระดับภูมิภาค (Regional System) ดำเนินการขับเคลื่อนงานด้าน อววน. เพื่อการพัฒนาภูมิภาค ซึ่งในระดับภูมิภาคจะมีการเชื่อมโยงการดำเนินงานทั้งระบบภาคและกลุ่มจังหวัดผ่านคณะกรรมการ เครือข่าย อว.ระดับภาค มีประธานเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษาที่อยู่ตามภาคต่างๆ เป็นประธาน มีหน่วยงานในสังกัด อว. และสถาบันการศึกษาที่อยู่ตามภาคต่างๆ เป็นกรรมการ และเครือข่าย อว.ระดับภาคทำหน้าที่กรรมการและเลขานุการ

(4) ระดับเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา 9 เครือข่าย (University network System) ทำหน้าที่กำกับ ติดตาม รวบรวมและรายงานการดำเนินงานพัฒนาพื้นที่ด้วย อววน. ซึ่งในโครงการ U2Tเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา 9เครือข่าย แต่งตั้งคณะกรรมการบริหาร Regional System Integrator : RSI

(5) ระดับจังหวัด (University System) สถาบันอุดมศึกษาที่ทำหน้าที่ อว. ส่วนหน้าดำเนินการกำกับ ติดตาม รวบรวมและรายงานการดำเนินงานพัฒนาพื้นที่ด้วย อววน. ซึ่งในโครงการ U2Tสถาบันอุดมศึกษาแต่ตั้งคณะกรรมการอำนวยการโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการ : U2T (มหาวิทยาลัยสู่ตำบล สร้างรากแก้วให้ประเทศ) ระดับมหาวิทยาลัย (University System Integrator : USI) โดย อว ส่วนหน้า มีหน้าที่ภายใต้โครงการ U2T คือ เป็นกรรมการในคณะกรรมการ RSI ของ U2T (9 เครือข่ายอุดมศึกษา)ทำหน้าที่ประสานงานภาพรวมโครงการระหว่างจังหวัด และมหาวิทยาลัยที่ดูแลตำบลในจังหวัดทำการวิเคราะห์ภาพรวมของการดำเนินการโครงการในจังหวัด

(5.1) ผลกระทบ (Impact)ของโครงการในจังหวัด

(5.2) การวิเคราะห์ช่องว่าง (Gap Analysis)

(5.3) แผน อววน. ที่ควรดำเนินการต่อเนื่องในจังหวัด เพื่อยกระดับเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดในภาพรวมกำกับ/ติดตาม/รายงานการดำเนินงานในภาพรวมจังหวัด

(5.4) คณะทำงาน อว. ส่วนหน้าประจำจังหวัด

(5.5) คณะกรรมการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันระดับจังหวัด

(5.6) คณะกรรมการบริหาร Regional System Integrator: RSI

(6) ระดับชุมชน (Community System) ชุมชนจะได้รับการสนับสนุน อววน. โดยจะนำนักศึกษาที่เป็นกำลังสำคัญกว่า 60,000 คน ติดอาวุธทักษะด้านดิจิทัล พร้อมขับเคลื่อนโครงการ U2T ร่วมกับ “อว. ส่วนหน้า” สร้าง 3,000 ทีมสู่ 3,000 ตำบล ลงพื้นที่เก็บข้อมูลชุมชน พร้อมเดินหน้าขับเคลื่อนวิจัย วิชาการ และนวัตกรรมผ่านกิจกรรมพัฒนาพื้นที่ 4 ด้าน ดังนี้การพัฒนาสัมมาชีพและสร้างอาชีพใหม่ การยกระดับสินค้า OTOP/อาชีพอื่น ๆ การสร้างและพัฒนา Creative Economy การยกระดับการท่องเที่ยว)การนำองค์ความรู้ไปช่วยบริการชุมชน Health Care/เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ การส่งเสริมด้านสิ่งแวดล้อม/Circular Economy การเพิ่มรายได้หมุนเวียนให้แก่ชุมชน

2) ภารกิจ อว. ส่วนหน้า หน่วยปฏิบัติการส่วนหน้าของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ในการสนับสนุนการพัฒนาจังหวัด เพื่อขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ได้เล็งเห็นความสำคัญของการขับเคลื่อนงานด้านอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อววน.) ในระดับพื้นที่ที่สอดคล้องกับคณะกรรมการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันระดับจังหวัด จึงจัดตั้งหน่วยปฏิบัติการส่วนหน้าและแต่งตั้งหัวหน้าหน่วยปฏิบัติการส่วนหน้าของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมในการสนับสนุนการพัฒนาจังหวัดเพื่อขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน หรือ “อว. ส่วนหน้า” จำนวน 76 จังหวัดทั่วประเทศ เพื่อเป็นหน่วยประสาน ขับเคลื่อน และรับประเด็นปัญหาที่มีความจำเป็นเร่งด่วนของจังหวัด นำศักยภาพของจังหวัด ชุมชนและท้องถิ่นมาผสมผสานกับการวิจัย พัฒนาและนวัตกรรม อันจะนำไปสู่การสร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์ พัฒนากระบวนการผลิต และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกพื้นที่ของประเทศ โดยมีผู้บริหารจากสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานในสังกัด อว. ในพื้นที่จังหวัด เป็นหัวหน้าหน่วย อว. ส่วนหน้าหน่วยปฏิบัติการส่วนหน้าของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ในการสนับสนุนการพัฒนาจังหวัด เพื่อขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน จะเป็นข้อต่อสำคัญในเชื่อมโยง

2.1) องค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ของ อว. ที่ผ่านการวิจัยและพัฒนาจากบุคลากรเฉพาะ ที่มีสมรรถนะสูง จากอุทยานวิทยาศาสตร์ เครือข่ายมหาวิทยาลัยและหน่วยงานในสังกัด อว.โดยการสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ ไปสู่ระบบเศรษฐกิจที่เน้นคุณค่า (Value Based Economy) ซึ่งจะต้องขับเคลื่อนงานวิจัยและพัฒนาที่จะนำไปสู่นวัตกรรมที่เป็น Demand-side

2.2) บูรณาการงาน 3 ศาสตร์ทั้งด้านวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สู่การแก้ปัญหาและพัฒนาจังหวัดในทุกมิติอันจะนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนเป็นสำคัญทั้งนี้ หน่วยปฏิบัติการส่วนหน้าของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ในการสนับสนุนการพัฒนาจังหวัด เพื่อขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันมี หน้าที่สำคัญในการผลักดันภารกิจใน 4 ด้าน คือ

(1) ประสานการนำงานด้าน อววน. เพิ่มขีดความสามารถผนวกกับศักยภาพจังหวัดโดยบูรณาการองค์ความรู้ที่หลากหลายของสถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานในสังกัด อว. เพื่อนำศักยภาพของจังหวัด ชุมชนและท้องถิ่นมาผสมผสานกับการวิจัย พัฒนาและนวัตกรรม ไปสู่การพัฒนากระบวนการผลิต สร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์ และเสริมศักยภาพการตลาด ส่งผลให้มีการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัด

(2) ขับเคลื่อนแผนงาน/โครงการด้าน อววน. ในจังหวัดเป็นหน่วยงานฯ กลางในการประสานความร่วมมือจาก หน่วยงานในสังกัด อว. และ เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา ร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อจัดทำแผนงาน/โครงการด้าน อววน. บรรจุในแผนพัฒนาพื้นที่ตั้งแต่ ระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด ระดับกลุ่มจังหวัด และ ระดับภาค

(3) ส่งเสริมการนำงานด้าน อววน. สนับสนุนจังหวัดเป็นหน่วยงานฯดำเนินงานการถ่ายทอดเทคโนโลยี สร้างนวัตกรรม บริการให้คำปรึกษาด้าน อววน. การสร้างความตระหนักงานด้าน อววน. ประชุมวิชาการ และนิทรรศการ เพื่อนำองค์ความรู้ด้าน อววน. เข้าไปร่วมพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการงานด้าน อววน. ร่วมกับหน่วยงานในจังหวัด อันจะก่อให้เกิดการสร้าง ขับเคลื่อนและพัฒนาด้าน อววน. ไปสู่ประเทศฐานนวัตกรรม (Innovation Nation)

(4) เป็นหน่วยงานฯ ม้าเร็วที่จะรับประเด็นปัญหาที่มีความจำเป็นเร่งด่วนของจังหวัด แล้วประสานงานหน่วยงานเจ้าขององค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงต่อไป

จากการดำเนินงานของหน่วยปฏิบัติการส่วนหน้าของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ในการสนับสนุนการพัฒนาจังหวัด เพื่อขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน จะเป็นฟันเฟืองเล็กๆ แต่มีความสำคัญ ในการประสานงานให้เกิดแผนงาน/โครงการ และกิจกรรมต่างๆ โดยเกิดจากการบูรณาการของหน่วยงานในสังกัด และเครือข่าย อว. ที่มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรม ไปตอบโจทย์ต่อประเด็นความต้องการของพื้นที่ ในหลากหลายมิติ เพื่อสร้าง "ฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าสูง" ต่อยอดการผลิตสินค้าและบริการด้วยภูมิปัญญาเชิงสร้างสรรค์ และนวัตกรรม โดยหวังผลให้เกิดการพัฒนา ตามบริบทของแต่ละพื้นที่ เพื่อจุดหมายสำคัญในการขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน ให้ประชาชนเกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ สร้างอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิต สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

3. การติดตามและรายงานผล

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ได้พัฒนาระบบฐานข้อมูลการดำเนินงานแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมในพื้นที่จังหวัด (Area Based)ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ภายใต้ชื่อ Geographical Area – based Mapping หรือ G-map เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเชื่อมโยงงานสู่จังหวัดทั่วประเทศ ติดตามสืบค้นผลการดำเนินงานโครงการต่างๆ ในแต่ละจังหวัดแสดงผลในเชิงภูมิศาสตร์และผู้ใช้งานที่รับผิดชอบโครงการสามารถกรอกข้อมูลผ่านระบบแบบReal-timeหน่วยงานในสังกัด อว. และสถาบันการศึกษาใช้ระบบฐานข้อมูล G-mapในการรายงานแผน/ผลการดำเนินงานและงบประมาณที่ใช้ดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมในพื้นที่จังหวัด (Area Based) ตามรายไตรมาสหรือ 4 รอบการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมการดำเนินงาน “อว. ส่วนหน้า” ต้องขับเคลื่อนและสนับสนุนการดำเนินงานของพื้นที่ด้วย อววน. ให้สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรมและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างต่อเนื่อง และยังมีการประสานความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาเครือข่าย อว. และหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินงาน ให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ภารกิจส่วนหนึ่งของ อว. ส่วนหน้า ต้องดำเนินการบูรณาการหน่วยงานในสังกัด อว. และหน่วยงานในพื้นที่จังหวัด ดำเนินการตามนโยบายของผู้บริหาร อว. และกิจกรรมตามภารกิจและหน้าที่ของหน่วยปฏิบัติการส่วนหน้าของ อว. ในการสนับสนุนการพัฒนาจังหวัดเพื่อขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน (อว. ส่วนหน้า)และจัดทำแผนงาน/โครงการด้าน อววน. เพื่อเตรียมความพร้อมในการบรรจุเข้าสู่แผนพัฒนาพื้นที่ (แผนพัฒนาภาค กลุ่มจังหวัด จังหวัด และท้องถิ่น) ซึ่งการดำเนินการดังกล่าว “อว. ส่วนหน้า” ต้องติดตามและรายงานผลการดำเนินงานในภาพรวมของจังหวัด ในระบบฐานข้อมูล G-map รายไตรมาส 4 ไตรมาสหรือ 4 รอบการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม

4. แผนพัฒนาภาค (ปี พ.ศ.2560 - 2564)

4.1 ภาคเหนือ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคเหนือ

ภาคเหนือมีทุนทางสังคมและวัฒนธรรมประเพณีที่มีอัตลักษณ์โดดเด่น ที่มีการฟื้นฟูสืบสานและสร้างสรรค์พัฒนาสู่การผลิตสินค้าและบริการ โดยเฉพาะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีบริการสุขภาพและผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่มีชื่อเสียงระดับสากล พื้นที่เกษตรของภาคเหนือมีขนาดเล็กเหมาะสมต่อการปรับระบบการผลิต เพื่อสร้างคุณค่าตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ และทำเลที่ตั้งของภาคเหนือมีศักยภาพในการขยายการค้าการลงทุนและบริการเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง และสามารถขยายไปสู่จีนตอนใต้และกลุ่มประเทศเอเชียใต้ตามแนวระเบียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ และ ตะวันออก-ตะวันตก ดังนั้น การพัฒนาภาคเหนือ จำเป็นจะต้องนำศักยภาพทางภูมิสังคมประกอบกับปัจจัยสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน และองค์ความรู้ของสถาบันการศึกษาและองค์กรในพื้นที่ มาใช้ในการต่อยอดการผลิตและบริการที่มีศักยภาพและโอกาสเพื่อสร้างมูลค่าสูงตามแนวทาง
เศรษฐกิจสร้างสรรค์ รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านในการเสริมสร้างขีดความสามารถของธุรกิจท้องถิ่นเพื่อขยายฐานเศรษฐกิจของภาคเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ : พัฒนาเป็นฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าสูง เชื่อมโยงเศรษฐกิจกับประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

ยุทธศาสตร์การพัฒนา ประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาการท่องเที่ยวและธุรกิจบริการต่อเนื่องให้มีคุณภาพ สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มอย่างยั่งยืน และกระจายประโยชน์อย่างทั่วถึง รวมทั้งต่อยอดการผลิตสินค้าและบริการที่มีศักยภาพสูงด้วยภูมิปัญญาและนวัตกรรม

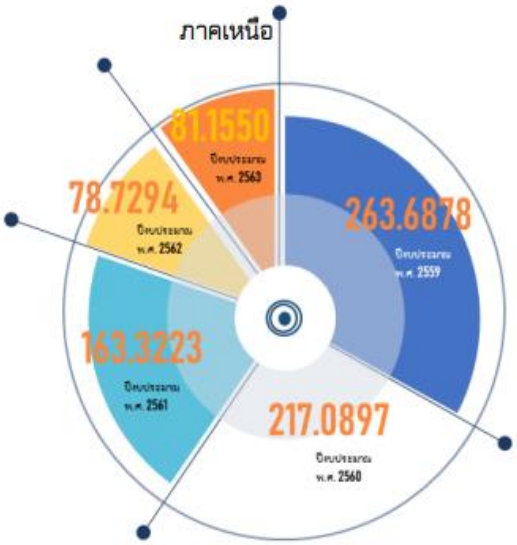
ยุทธศาสตร์ที่ 2 ใช้โอกาสจากเขตเศรษฐกิจพิเศษ และการเชื่อมโยงกับอนุภูมิภาค GMS BIMSTEC และ AEC เพื่อขยายฐานเศรษฐกิจของภาค

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับเป็นฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัยเชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูง

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้ไขปัญหาความยากจน พัฒนาระบบดูแลผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ยกระดับทักษะฝีมือแรงงานภาคบริการ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 อนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำให้คงความสมบูรณ์ จัดระบบบริหารจัดการน้ำอย่างเหมาะสมและเชื่อมโยงพื้นที่เกษตรให้ทั่วถึง ป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษหมอกควันอย่างยั่งยืน

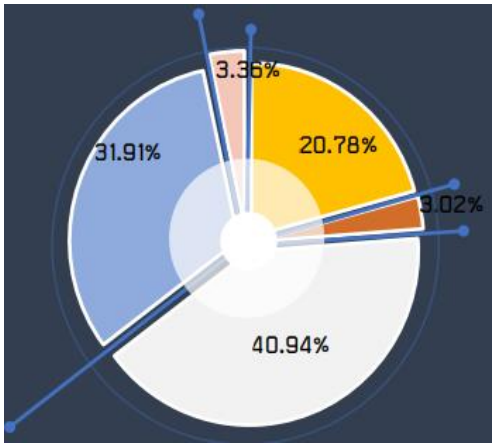
นอกจากนี้ การนำงานด้าน ววน. สนับสนุนพื้นที่ตามงบประมาณ พ.ศ. 2559 – 2563 งบประมาณรวม803.9842 ล้านบาท โครงการและงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาจังหวัดตามบทบาทภารกิจของ อว.

ภาพ 25 แสดงการนำงานด้าน ววน. สนับสนุนพื้นที่ภาคเหนือตามงบประมาณ พ.ศ. 2559 – 2563

ที่มา : คู่มืออว. ส่วนหน้าขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน เพื่อพัฒนาจังหวัด สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม,2563

ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ภาคเหนือ (ปี 2559 – 2563) จำนวนโครงการรวม 2,343 โครงการ งบประมาณรวม 878,623,448.49 บาท

ภาพ 26 แสดงจำนวนโครงการตามยุทธศาสตร์ภาคเหนือ (ปี 2559 – 2563)

ที่มา : คู่มืออว. ส่วนหน้าขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน เพื่อพัฒนาจังหวัด สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม,2563

4.2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปัญหาพื้นฐานด้านการขาดแคลนน้ำดินคุณภาพต่ำ ประสบอุทกภัยและภัยแล้งซ้ำซาก คนมีปัญหาทั้งในด้านความยากจน และมีปัญหาภาวะทุพโภชนาการ แต่มีความพร้อมด้านสถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัย ดังนั้น การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำเป็นจะต้องแก้ไขปัญหาพื้นฐานควบคู่ไปกับการพัฒนาการวิจัยเพื่อใช้ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งเศรษฐกิจภายในภาคให้มีการเจริญเติบโตได้อย่างเต็มศักยภาพ พร้อมทั้งการแสวงหาโอกาสการนำความรู้ ทุน เทคโนโลยีและนวัตกรรมจากภายนอกมาช่วยขับเคลื่อน โดยการใช้ประโยชน์จากโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่ง ขนาดใหญ่ที่เชื่อมโยงภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับโครงข่ายระบบการคมนาคมขนส่งและพื้นที่เศรษฐกิจหลักของประเทศ รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากการเชื่อมโยงและข้อตกลงกับประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงที่กำลังมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วมาเสริมสร้างกิจกรรมการพัฒนาใหม่ๆ ให้แก่ภาค เพื่อให้มีอัตราการเติบโตที่สูงเพียงพอต่อการลดความเหลื่อมล้ำกับพื้นที่ส่วนอื่น ๆ ของประเทศได้ในระยะยาว

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ : พัฒนาอีสานสู่มิติใหม่ให้เป็น “ศูนย์กลางเศรษฐกิจของอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง”

ยุทธศาสตร์การพัฒนา ประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ 1 บริหารจัดการน้ำให้เพียงพอต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน

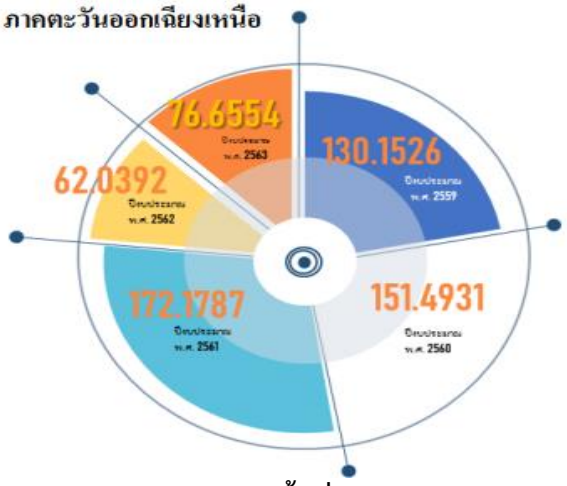
ยุทธศาสตร์ที่ 2 แก้ปัญหาความยากจนและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างความเข้มแข็งของฐานเศรษฐกิจภายในควบคู่กับการแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ใช้โอกาสจากการพัฒนาโครงข่ายคมนาคมขนส่งที่เชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจหลักภาคกลางและพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) เพื่อพัฒนาเมือง และพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ ๆ ของภาค

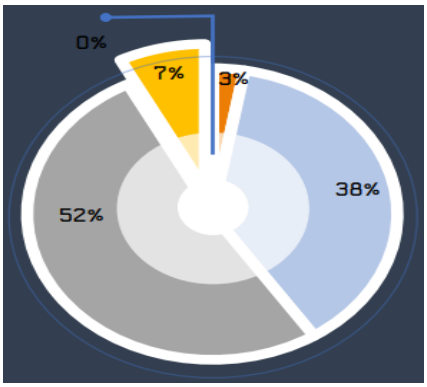
นอกจากนี้ การนำงานด้าน ววน. สนับสนุนพื้นที่ตามงบประมาณ พ.ศ. 2559 – 2563 แนวทางการพัฒนา งบประมาณรวม 1,103.7756 ล้านบาท โครงการและงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาจังหวัดตามบทบาทภารกิจของ อว.

ภาพ 27 แสดงการนำงานด้าน ววน. สนับสนุนพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามงบประมาณ พ.ศ. 2559 – 2563

ที่มา : คู่มืออว. ส่วนหน้าขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน เพื่อพัฒนาจังหวัด สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม,2563

ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ภาตะวันออกเฉียงเหนือ(ปี 2559 – 2563) จำนวนโครงการรวม 2,455 โครงการ งบประมาณรวม 1,093,467,701.15 บาท

ภาพ 28 แสดงจำนวนโครงการตามยุทธศาสตร์ภาตะวันออกเฉียงเหนือ (ปี 2559 – 2563)

ที่มา : คู่มืออว. ส่วนหน้าขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน เพื่อพัฒนาจังหวัด สำนกงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม,2563

4.3 ภาคกลาง

ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคกลางและพื้นที่กรุงเทพมหานครภาคกลางและพื้นที่กรุงเทพมหานคร เป็นภูมิภาคที่มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงกับทุกภาคภายในประเทศ และตั้งอยู่ในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำขนาดใหญ่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ และเป็นพื้นที่ในแนวระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ของอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (Southern Economic Corridor) ที่เชื่อมโยงเมียนมา-ไทย-กัมพูชา-เวียดนาม ซึ่งเป็นเส้นทางโลจิสติกส์ (Land bridge) เชื่อมโยงภูมิภาคอาเซียนกับโลกตะวันตกและโลกตะวันออก ดังนั้น การพัฒนาภาคกลาง จำเป็นต้องรักษาความมีชื่อเสียงของกรุงเทพมหานครให้เป็นเมืองชั้นนำ

ระดับโลกตลอดไป ควบคู่ไปกับการใช้ศักยภาพพื้นฐานด้านความอุดมสมบูรณ์ของดินและน้ำและความพร้อมของสถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยในการยกระดับภาคการเกษตรสู่เกษตรอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อผลิตสินค้าและบริการที่มี มูลค่าสูง รวมทั้งการพัฒนาเส้นทางโลจิสติกส์เชื่อมโยงทวาย (เมียนมา) กับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor) เพื่อให้ภาคกลางเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ในการเชื่อมโยงเส้นทางการค้า การขนส่งระหว่างทะเลตะวันตกและทะเลตะวันออกในระยะยาว

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ : จากแนวคิดและทิศทางการพัฒนาภาคกลางและพื้นที่กรุงเทพมหานคร จึงกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ คือ “พัฒนากรุงเทพฯ สู่มหานครทันสมัยและภาคกลางเป็นฐานการผลิตสินค้าและบริการที่มีมูลค่าสูง”

ยุทธศาสตร์การพัฒนา ประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนากรุงเทพฯ เป็นมหานครทันสมัยระดับโลกควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้ไขปัญหา สิ่งแวดล้อมเมือง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับนานาชาติและสร้างความเชื่อมโยงเพื่อกระจายการท่องเที่ยวทั่วทั้งภาค

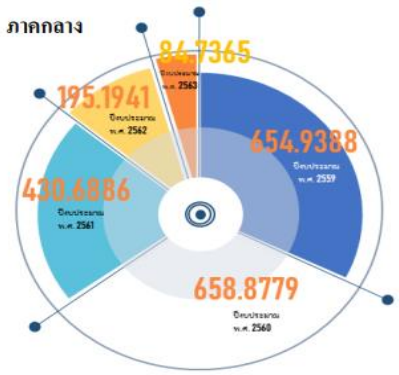
ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมโดยใช้นวัตกรรมเทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้ สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 บริหารจัดการน้ำและทรัพยากรธรรมชาติเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วม ภัยแล้งและคงความสมดุลของระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 เปิดประตูการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว เชื่อมโยง เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย-ภาคกลาง-เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

ยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนาความเชื่อมโยงเศรษฐกิจและสังคมกับทุกภาคเพื่อเสริมสร้างเสถียรภาพและลดความเหลื่อมล้ำภายในประเทศ

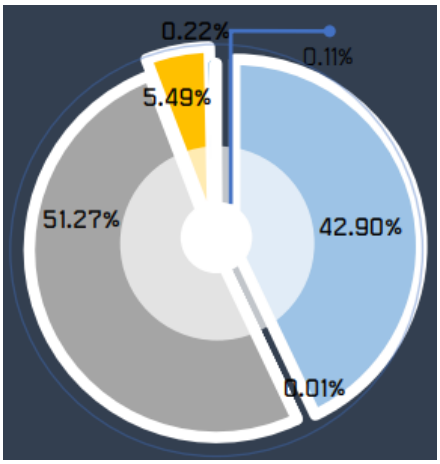
นอกจากนี้ การนำงานด้าน ววน. สนับสนุนพื้นที่ตามงบประมาณ พ.ศ. 2559 – 2563 งบประมาณรวม 2,024.4359 ล้านบาทโครงการและงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาจังหวัดตามบทบาทภารกิจของ อว.

ภาพ 29 แสดงการนำงานด้าน ววน. สนับสนุนพื้นที่ภาคกลางตามงบประมาณ พ.ศ. 2559 – 2563

ที่มา : คู่มืออว. ส่วนหน้าขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน เพื่อพัฒนาจังหวัด สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม,2563

ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ภาคกลาง(ปี 2559 – 2563) จำนวนโครงการรวม 2,025 โครงการ งบประมาณรวม 2,084,136,409.20 บาท

ภาพ 30 แสดงจำนวนโครงการตามยุทธศาสตร์ภาคกลาง(ปี 2559 – 2563)

ที่มา : คู่มืออว. ส่วนหน้าขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน เพื่อพัฒนาจังหวัด สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม,2563

4.4 ภาคตะวันออก

ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคตะวันออกเป็นพื้นที่ฐานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมหลัก (Industrial Heartland) และเป็นที่ตั้งของท่าเรือน้ าลึกและท่าอากาศยานนานาชาติ เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลก

นอกจากนี้ ยังเป็นพื้นที่ในแนวระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ของอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (Southern Economic Corridor และ Southern Coastal Economic Corridor) ที่เชื่อมโยงเมียนมา-ไทย-กัมพูชา-เวียดนาม ซึ่งเป็นเส้นทางลัดโลจิสติกส์(Land bridge) เชื่อมโยงภูมิภาคอาเซียนกับโลกตะวันตก และโลกตะวันออก นอกจากนี้ ภาคตะวันออกยังเป็นแหล่งผลิตอาหารสำคัญของประเทศ รวมถึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับนานาชาติ ดังนั้น การพัฒนาภาค ระยะต่อไป จะต้องพัฒนาต่อยอดฐานเศรษฐกิจที่มีอยู่ของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC)โดยใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์และการค้าบริการ ควบคู่ไปกับการใช้ศักยภาพความอุดมสมบูรณ์ของดินและน้ำและความพร้อมของสถาบันการศึกษาวิจัย ยกระดับสินค้าการเกษตรและบริการให้มีมูลค่าสูง เพื่อให้ภาคตะวันออกเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้หลุดพ้นกับดัก “ประเทศรายได้ปานกลาง”

พื้นที่ที่มีศักยภาพสูง ได้แก่ พื้นที่ฐานการผลิตและบริการ เมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค และพื้นที่เศรษฐกิจชายแดน

ยุทธศาสตร์การพัฒนา ประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีความทันสมัยที่สุดในภูมิภาคอาเซียน

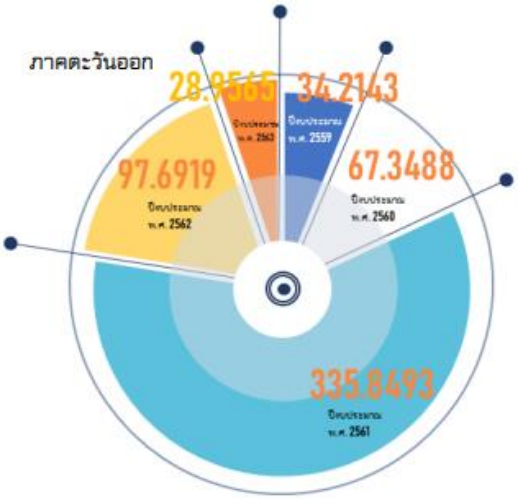
ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาภาคตะวันออกให้เป็นแหล่งผลิตอาหารที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ปรับปรุงมาตรฐานสินค้าและธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนให้เป็นประตูเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืน

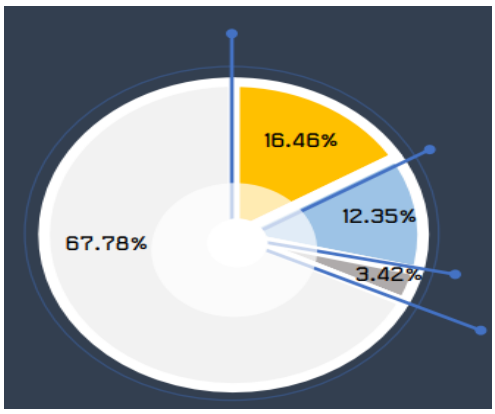
ยุทธศาสตร์ที่ 5 แก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและจัดระบบการบริหารจัดการมลพิษให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ การนำงานด้าน ววน. สนับสนุนพื้นที่ตามงบประมาณ พ.ศ. 2559 – 2563

ภาพ 31 แสดงการนำงานด้าน ววน. สนับสนุนพื้นที่ภาคตะวันออกตามงบประมาณ พ.ศ. 2559-2563

ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ภาคตะวันออก(ปี 2559 – 2563) จำนวนโครงการรวม 388 โครงการ งบประมาณรวม 569,801,873 บาท

ภาพ 32 แสดงจำนวนโครงการตามยุทธศาสตร์ภาคตะวันออก (ปี 2559 – 2563)

ที่มา : คู่มือ อว. ส่วนหน้าขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน เพื่อพัฒนาจังหวัด สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2563

4.5 ภาคใต้

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ : “ภาคใต้เป็นเมืองท่องเที่ยวพักผ่อนตากอากาศระดับโลก เป็นศูนย์กลางผลิตภัณฑ์ยางพาราและปาล์มน้ำมันของประเทศ และเมืองเศรษฐกิจเชื่อมโยงการค้าการลงทุนกับภูมิภาคอื่นของโลก”

ยุทธศาสตร์การพัฒนา ประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาการท่องเที่ยวของภาคให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลก

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาอุตสาหกรรมการแปรรูปยางพาราและปาล์มน้ำมันแห่งใหม่ของประเทศ

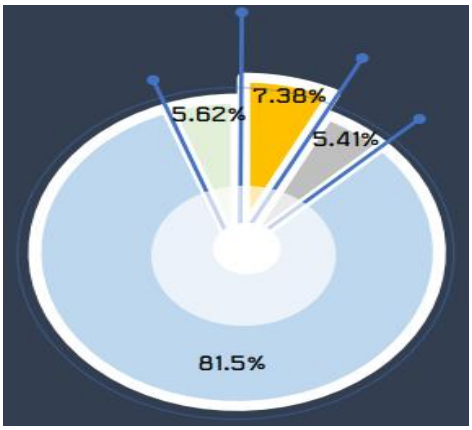
ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรหลักของภาคและสร้างความเข้มแข็งสถาบันเกษตรกร

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนการท่องเที่ยว การพัฒนาเขตอุตสาหกรรม และการเชื่อมโยงการค้าโลก

ยุทธศาสตร์ที่ 5 อนุรักษ์ ฟื้นฟู และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ภาคใต้ (ปี 2559 – 2563) จำนวนโครงการรวม 1,137 โครงการ งบประมาณรวม 490,460,831.41 บาท

ภาพ 33 แสดงจำนวนโครงการตามยุทธศาสตร์ภาคใต้(ปี 2559 – 2563)

ที่มา : คู่มืออว. ส่วนหน้าขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน เพื่อพัฒนาจังหวัด สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม,2563

4.6 ภาคใต้ชายแดน

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ : “เป็นแหล่งผลิตภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปที่สำคัญของประเทศ และเป็นเมืองชายแดนเชื่อมโยงการค้าและการท่องเที่ยวกับพื้นที่ภาคใต้และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ ชุมชนมีความเข้มแข็งอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม”

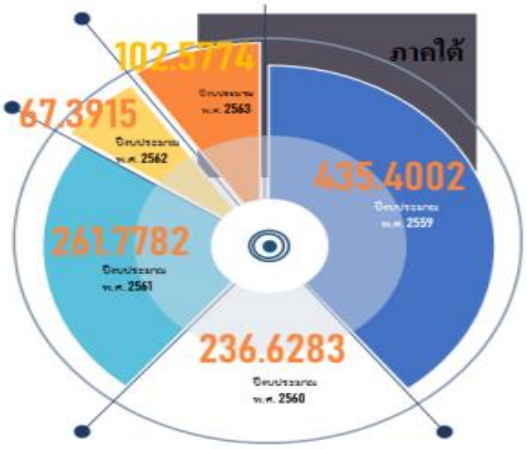
ยุทธศาสตร์การพัฒนา ประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับภาคการผลิต

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาเมืองสุไหงโก - ลก และเมืองเบตง ให้เป็นเมืองการค้าและเมืองท่องเที่ยวชายแดน และพัฒนาเมืองยะลาให้เป็นเมืองน่าอยู่และศูนย์กลางเศรษฐกิจของภาคใต้ชายแดน

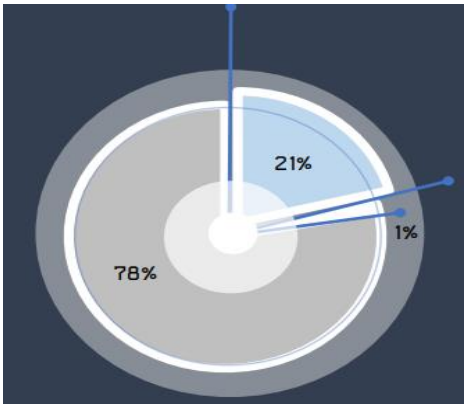
ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

นอกจากนี้ การนำงานด้าน ววน. สนับสนุนพื้นที่ตามงบประมาณ พ.ศ. 2559 – 2563

ภาพ 34 แสดงการนำงานด้าน ววน. สนับสนุนพื้นที่ภาคใต้ตามงบประมาณ พ.ศ. 2559 – 2563

ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ภาคใต้ชายแดน(ปี 2559 – 2563) จำนวนโครงการรวม 317 โครงการ งบประมาณรวม 148,195,100.07 บาท

ภาพ 35 แสดงจำนวนโครงการตามยุทธศาสตร์ภาคใต้ชายแดน (ปี 2559 – 2563)

ที่มา : คู่มือออว. ส่วนหน้าขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน เพื่อพัฒนาจังหวัด สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม,2563

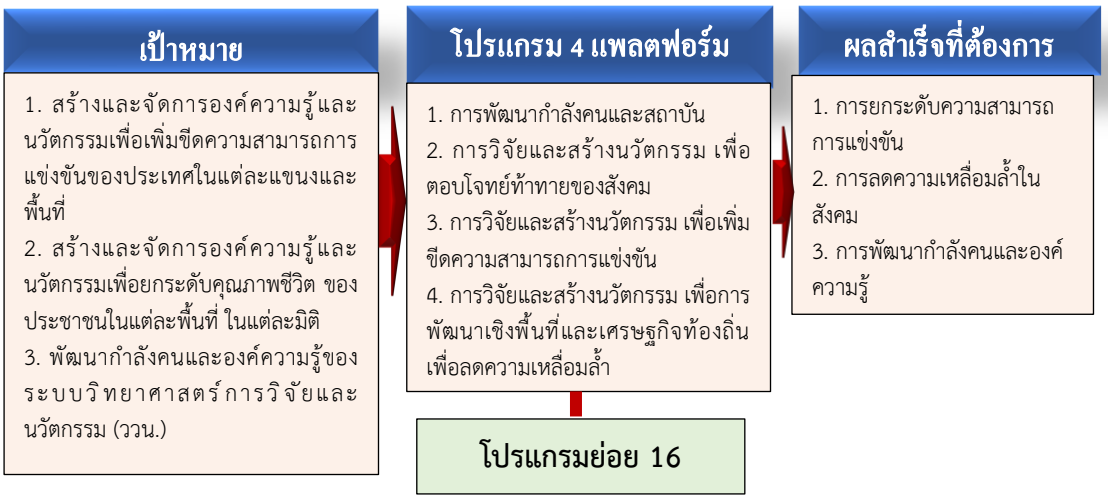
4.2 สังเคราะห์แผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) แต่ละ Platform

1) แนวคิดแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (แผนด้าน ววน.) ภาพรวม

แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (แผนด้าน ววน.) กำหนดขึ้นภายใต้นโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563 – 2570 แผนด้าน ววน. ต้องการให้บรรลุเป้าหมาย 3 ประการ ได้แก่ 1) สร้างและจัดการองค์ความรู้และนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศในแต่ละแขนงและพื้นที่ 2) สร้างและจัดการองค์ความรู้และนวัตกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต ของประชาชนในแต่ ละพื้นที่ ในแต่ละมิติ อาทิ เศรษฐกิจ สังคม

สุขภาพ และ สิ่งแวดล้อม และ3) พัฒนากำลังคนและองค์ความรู้ของระบบวิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ในการดำเนินการขับเคลื่อนไปสู่การบรรลุเป้าหมายนั้น ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนทั้งหมด 4 แพลตฟอร์มด้วยกัน ได้แก่ แพลตฟอร์มที่ 1) การพัฒนากำลังคนและสถาบันความรู้ แพลตฟอร์มที่ 2) การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ท้าทายของสังคม แพลตฟอร์มที่ 3) การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน และ แพลตฟอร์มที่ 4) การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ และได้กำหนดโปรแกรมย่อยที่สอดคล้องกันกับ 4 แพลตฟอร์มจำนวน 16 โปรแกรม เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบแผนด้านการอุดมศึกษา และแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและ นวัตกรรมของประเทศ

ความสำเร็จสำคัญที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากแผนด้าน ววน. ได้แก่ การยกระดับความสามารถการแข่งขัน การลดความเหลื่อมล้ำในสังคม และการพัฒนากำลังคนและองค์ความรู้ ทั้งนี้จะมีความสอดคล้องกับทิศทางของยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท และนโยบายของรัฐบาล ขณะเดียวกันความสำเร็จของแผนด้าน ววน. เป็นการสนับสนุนให้บรรลุวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ คือ เตรียมคนไทยแห่งศตวรรษที่ 21 พัฒนาเศรษฐกิจที่กระจายโอกาสอย่างทั่วถึง สังคมที่มั่นคง และสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน โดยสร้างความเข้มแข็งทางนวัตกรรมระดับแนวหน้าในสากล และนำพาประเทศไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว ขอสรุปตามผังภาพต่อไปนี้

ภาพ 36 แสดงกรอบแนวคิดรวมของแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

(1) การวิเคราะห์แผนปฏิบัติการด้าน ววน. แต่ละ Platform

การดำเนินงานเชิงยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนแผน ววน. มีทั้งสิ้น 4 แพลตฟอร์ม และ 16 โปรแกรม และภายใต้แต่ละโปรแกรม ประกอบด้วยโปรแกรมย่อย ซึ่งจะระบุแนวทางการดำเนินงานที่จะส่งผลต่อความสำเร็จตามเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญ จึงขอเสนอผลการวิเคราะห์และสรุป 4 แพลตฟอร์ม ดังต่อไปนี้

(1.1) แพลตฟอร์มที่ 1 ด้านการพัฒนากำลังคนและสถาบันความรู้

แนวคิดของแพลตฟอร์มการพัฒนากำลังคนและสถาบันความรู้ เป็นแพลตฟอร์มนี้มีเจตนารมณ์มุ่งเน้นพัฒนาประเทศด้วยการพลิกโฉมระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ ด้วยการพลิกโฉมระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ พร้อมทั้งการวางพื้นฐานการพัฒนากำลังคน (โดยเฉพาะด้าน ววน.) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบนิเวศด้านวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ และให้ความสำคัญกับการวิจัยขั้นพื้นฐานและการวิจัยขั้นแนวหน้าเป็นสำคัญ การพัฒนากำลังคนและสถาบันความรู้ เน้นไปที่พัฒนากำลังคนและสถาบันความรู้ โดยมีทั้งหมด 6 โปรแกรมด้วยกัน นอกจากนี้ยังมีแผนงานย่อยในแต่ละโปรแกรม ใน 6 โปรแกรม สรุปได้ดังนี้

(ก) สร้างและผลิตกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เน้นไปที่คนกำลังศึกษาอยู่ในระดับบัณฑิตศึกษา และกลุ่มหลังจบการศึกษาระดับปริญญาโทและระดับปริญญาเอก ส่งเสริมในการทำวิจัยเพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ และมีนักวิจัยที่มีคุณภาพ

(ข) ผลิตกำลังคนระดับสูงรองรับพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษและพื้นที่นวัตกรรมเพื่อรองรับ EEC เน้นกลุ่มเยาวชนในพื้นที่และกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ทั้งนี้เพื่อให้ได้แรงงานที่ตรงกับความต้องการของอุตสาหกรรม

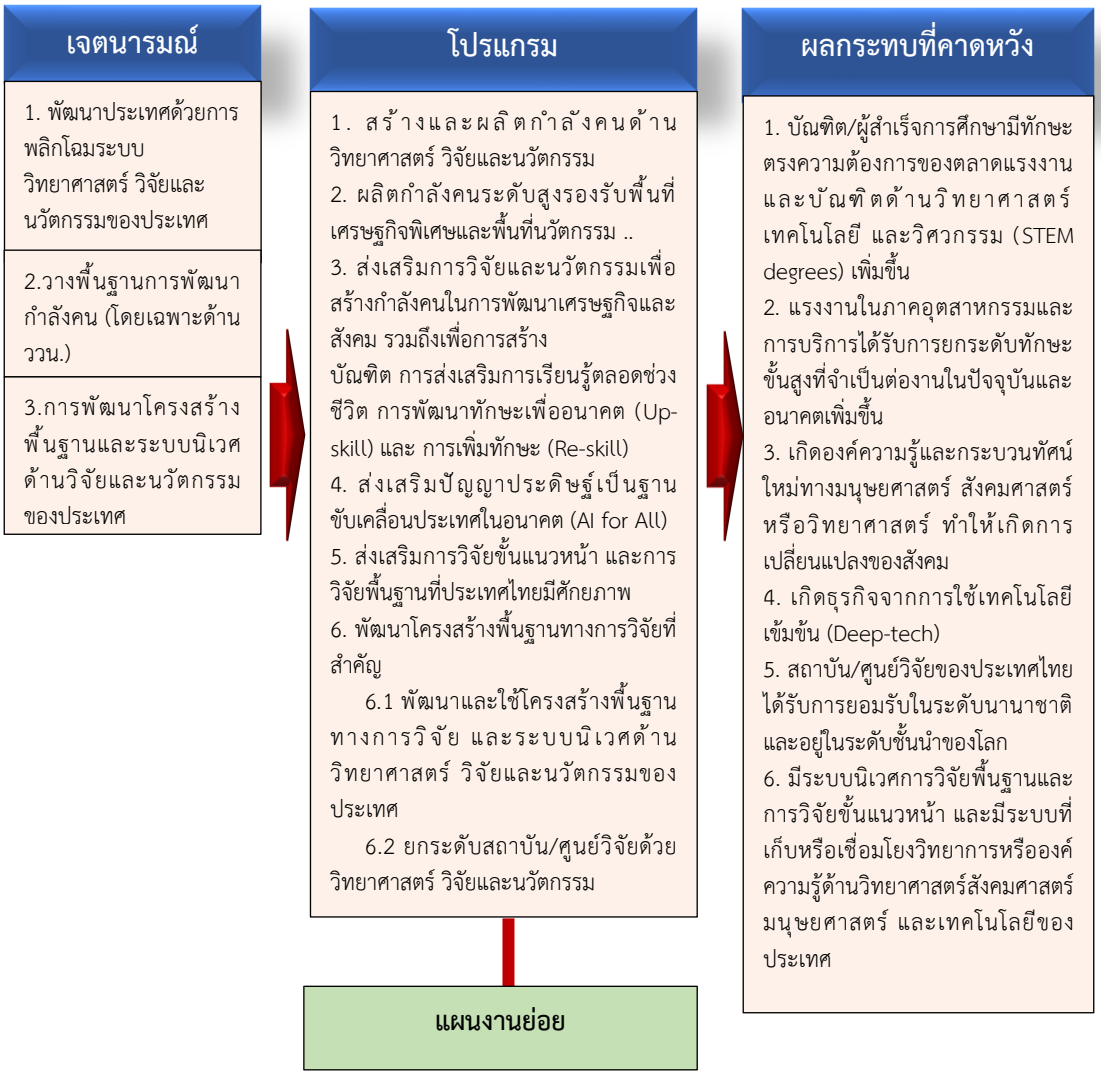
(ค) การเรียนรู้ตลอดชีวิตเน้นไปที่กลุ่มวัยแรงงาน พัฒนาทักษะที่จำเป็นในการทำงาน ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป ทั้งนี้เพื่อให้มีอาชีพและรายได้รองรับสังคมอนาคต

(ง) ส่งเสริมปัญญาประดิษฐ์เป็นฐานขับเคลื่อนประเทศในอนาคต เน้นพัฒนาผู้ประกอบการ ครูอาจารย์บุคลากร ให้มีความรู้และความตระหนัก เพื่อให้สามารถใช้ปัญญาประดิษฐ์เป็นฐานการพัฒนาประเทศ

(จ) วิจัยชั้นแนวหน้าและวิจัยพื้นฐาน สนับสนุนให้นักศึกษา ครู อาจารย์ บุคลากร และเครือข่าย ผลิตวิจัยเพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ และนำไปใช้การพัฒนาประเทศ

(ฉ) สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานการวิจัย เป็นการสนับสนุนการลงทุนสร้างและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการวิจัยสเกลใหญ่ ที่สามารถรองรับการวิจัยชั้นสูงรวมถึงโจทย์ความท้าทายในระดับโลก และยกระดับสถาบัน/ศูนย์วิจัยด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อมุ่งสร้างความเป็นเลิศและความสามารถในการแข่งขันและสร้างความร่วมมือทั้งในและต่างประเทศ

จะสังเกตุได้ว่าผลกระทบที่คาดหวัง จาก 6 โปรแกรม เน้นไปที่กลุ่มบัณฑิต ผู้สำเร็จการศึกษา แรงงาน องค์ความรู้ที่ได้ ธุรกิจ ระบบ และสถาบันความรู้ ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ในการจัดการระบบความรู้ของประเทศ และเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน เข้าไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง ดังภาพแสดงต่อไปนี้

ภาพ 37 แสดงแนวคิดของแพลตฟอร์มการพัฒนากำลังคนและสถาบันความรู้

(1.2) แพลตฟอร์มที่ 2 ด้านการวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ท้าทายของสังคม

แนวคิดด้านการวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ท้าทายของสังคม มุ่งเน้นไป 2 กลุ่มสำคัญได้แก่ กลุ่มคนชุมชนสังคม และกลุ่มธรรมชาติสิ่งแวดล้อมการเกษตร มีโปรแกรมสำคัญ 4 โปรแกรมด้วยกัน ดังนี้

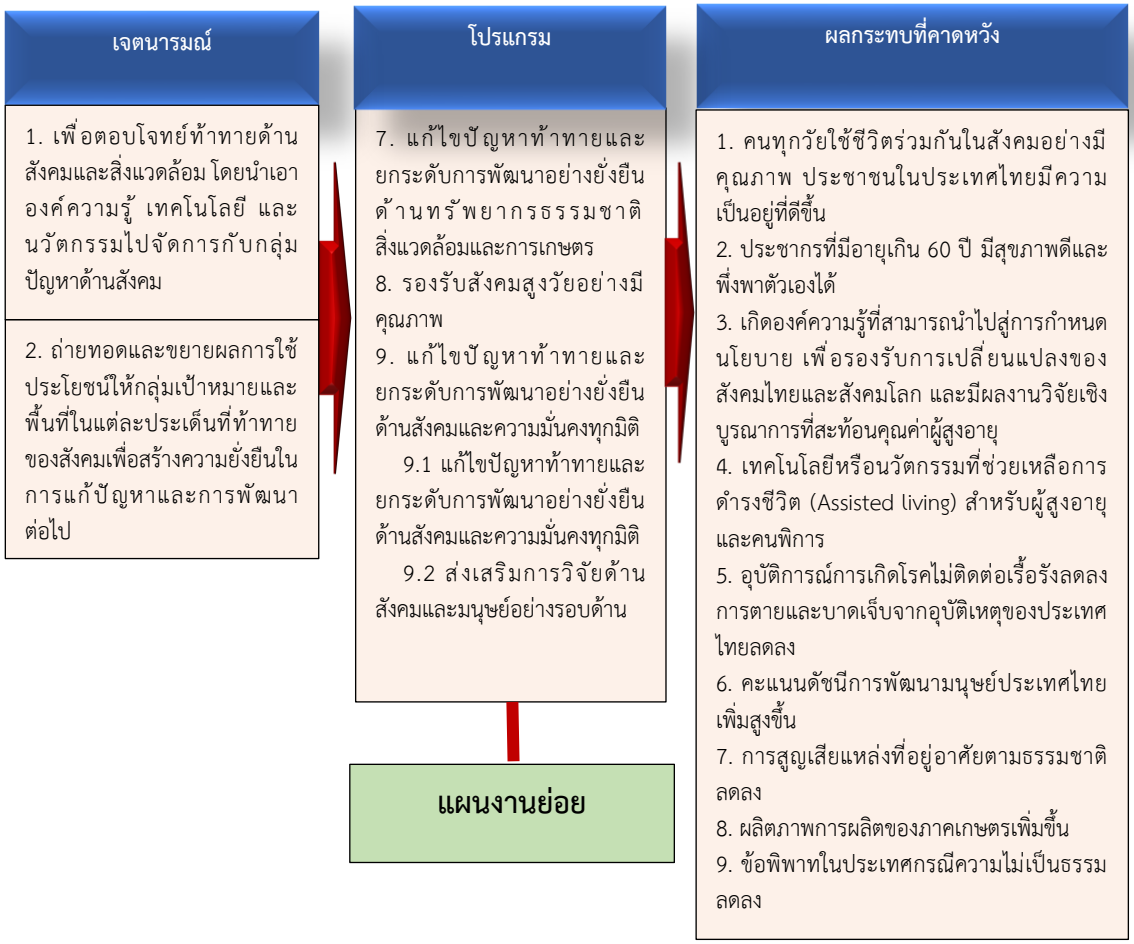
(ก) โจทย์ท้าทายด้านทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และการเกษตร แก้ไขปัญหาท้าทายและยกระดับการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและการเกษตร

(ข) ภัยแล้ง การบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการหรือความมั่นคงด้านน้ำเพื่อช่วยพัฒนาการบริหารจัดการนำของประเทศให้สามารถบรรเทาหรือแก้ปัญหาได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน การบริหารจัดการปัญหาภัยแล้ง ประเด็นที่ 1 และ 2 มุ่งเน้นไปที่ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและการเกษตรโดยตรง

(ค) สังคมสูงวัย รองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ การเตรียมพร้อมสังคมสูงวัย ซึ่งมุ่งไปที่พัฒนาคนทุกกลุ่มวัยในสังคม การสร้างสังคมคุณภาพและมั่นคง มุ่งเป้าหมายไปที่ชุมชนหรือสังคม

(ง) สังคมคุณภาพและความมั่นคง มุ่งพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัย โดยการเสริมสร้างทักษะ ขีดความสามารถ กระบวนการคิดและสร้างสรรค์

ทั้ง 4 โปรแกรมนี้ เจตนารมณ์เพื่อตอบโจทย์ท้าทายด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยนำเอาองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมไปจัดการกับกลุ่มปัญหาด้านสังคม และถ่ายทอดและขยายผลการใช้ประโยชน์ให้กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ในแต่ละประเด็นที่ท้าทายของสังคมเพื่อสร้างความยั่งยืนในการแก้ปัญหาและการพัฒนาต่อไป ต้องการผลลัพธ์ในด้านคุณภาพชีวิตที่ดีของทุกช่วงวัยที่สามารถอยู่ในสังคมสูงวัยได้อย่างมีความสุข ลดป่วย มีนวัตกรรมช่วย องค์ความรู้กำหนดนโยบาย และชุมชนสามารถจัดการกับปัญหาท้าทายของสังคมได้อย่างเหมาะสม ดังแสดงตามผังต่อไปนี้ ดังภาพแสดงต่อไปนี้

ภาพ 38 แสดงแนวคิดของแพลตฟอร์มด้านการวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ท้าทายของสังคม

(1.3) แพลตฟอร์มที่ 4 การวิจัยและสร้างนวัตกรรม เพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ

แนวคิดด้านการวิจัยและสร้างนวัตกรรม เพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ สรุปได้ดังนี้ เจตนารมณ์ของแพลตฟอร์มที่ 4 เพื่อสร้างการเข้าถึงโอกาสในการพัฒนาเชิงพื้นที่ได้อย่างเท่าเทียม นำไปสู่การขจัดความยากจนอย่างตรงจุด ลดความเหลื่อมล้ำ มีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง เพิ่มความเข้มแข็งของศักยภาพในท้องถิ่นเป็นการวางรากฐานที่มั่นคงให้กับเศรษฐกิจไทยในอนาคต ยุทธศาสตร์ด้านนี้เน้น 3 ประเด็น ประเด็นหลัก ประเด็นหลักได้

1. **นวัตกรรมสำหรับเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนนวัตกรรม** การขจัดความยากจนในกลุ่มประชากรที่มีรายได้ต่ำ ให้ได้รับการช่วยเหลือในมิติต่างๆยางตรงจุดหรือตรงกับปัญหาโดยมี

ความต่อเนื่องของงบประมาณดังนั้นระบบข้อมูลขนาดใหญ่จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้ขจัดความยากจนได้อย่างยั่งยืน และให้สามารถเข้าถึงทรัพยากรการศึกษาสวัสดิการต่างๆที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตได้อย่างเท่าเทียม

2. ขจัดความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ ให้ความสำคัญกับความต่อเนื่องของงบประมาณและการบูรณาการความช่วยเหลือในมิติต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาให้ตรงจุด มุ่งไปที่ชุมชนในระดับตำบลและชุมชนเมือง โดยส่งเสริมให้มีการสร้างนวัตกรรมสำหรับเศรษฐกิจฐานรากและชุมชน นวัตกรรมตัวอย่างแผนงานย่อยที่สำคัญ: โครงการระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TP-MAP)

3. เมืองน่าอยู่ (Smart/Livable City) และการกระจายศูนย์กลางความเจริญ พัฒนาเมืองน่าอยู่และกระจายเมืองศูนย์กลางไปสู่พื้นที่ภูมิภาคตัวอย่างแผนงานย่อยที่สำคัญ : โครงการเมืองน่าอยู่ ทันสมัย ใกล้บ้าน มีงานทำทั้ง 3 ประเด็นจะนำไปสู่ผลลัพธ์ คุณภาพชีวิตที่ดี ลดความเหลื่อมล้ำ และเศรษฐกิจของท้องถิ่นดีขึ้น ดังแสดงตามผังต่อไปนี้

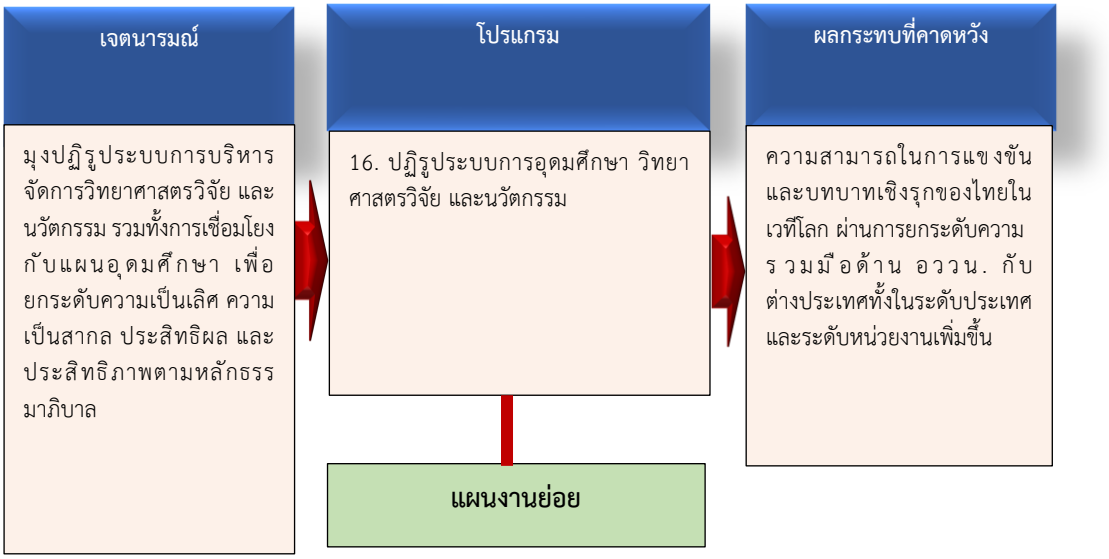
ภาพ 39 แสดงแนวคิดของแพลตฟอร์มด้านการวิจัยและสร้างนวัตกรรม เพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ

(2) ปฏิรูประบบการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์วิจัย และนวัตกรรม

(2.1) โปรแกรมที่ 16 ปฏิรูประบบการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

มุ่งเน้นการปฏิรูประบบการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อววน.) เชิงระบบ เพื่อตอบสนองการพัฒนาประเทศโดยมุ่งเน้นการเตรียมคนไทยเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 และการนำองค์ความรู้และนวัตกรรมไปพัฒนาประเทศ เพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างเต็มรูปแบบและยั่งยืน โดยการปรับระบบบริหารจัดการมหาวิทยาลัย (Management reform)

การจัดทำหลักสูตรร่วมวิจัยและนวัตกรรมกับภาคเอกชน การพัฒนามหาวิทยาลัยแห่งการประกอบการ การออกแบบโครงสร้างระบบ อววน. การออกแบบระบบบริหารนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนด้าน อววน. การออกแบบระบบการจัดสรรทุนและบริหารงบประมาณ การออกแบบระบบติดตามประเมินผล และการออกแบบระบบเชื่อมโยงข้อมูล ดังภาพต่อไปนี้

ภาพ 40 แสดงแนวคิดปฏิรูประบบการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม สามารถนำเสนอรายละเอียด ในรูปแบบตาราง ดังต่อไปนี้

ตาราง 5 แสดงสรุปภาพรวมของ แผนววน. ตาม 4 แพลตฟอร์ม

Platform	เจตนารมณ์/แนวคิด	OKRs		โปรแกรม/แผนงานย่อย/โครงการสำคัญ
		เป้าหมาย	ผลสัมฤทธิ์	
Platform 1 การพัฒนากำลังคนและสถาบัน	1. เพื่อพัฒนาประเทศด้วยการพลิกโฉมระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ 2.วางพื้นฐานการพัฒนากำลังคน (โดยเฉพาะด้าน วน.) 3.การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบนิเวศด้านวิจัยและ	เพื่อการจัดการระบบความรู้ของประเทศ ผ่านบุคลากรและรบบโครงสร้างพื้นฐานและองค์กรในระบบวิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม (ววน.) (Human Resource and Intuitional Development) เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของระบบยุทธศาสตร์ด้านพัฒนากำลังคน	1. นักวิจัยและพัฒนาเพิ่มเป็น 30 คนต่อประชากร 10,000 คน 2. สัดส่วนแรงงานที่ได้รับการยกระดับทักษะขั้นสูงที่จำเป็นต่องานในปัจจุบันและอนาคตร้อยละ 20 ของแรงงานในภาคอุตสาหกรรมและการบริการทั้งหมด 3. สถาบันวิจัย/ศูนย์วิจัย จำนวน 10 แห่ง 4. สัดส่วนบัณฑิต/ผู้สำเร็จการศึกษาใหม่ทักษะตรงความ	**<u>โปรแกรมที่ 1</u> สร้างระบบผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ** โครงการสนับสนุนการทำวิจัยและนวัตกรรมระดับหลังปริญญาเอก หลังปริญญาโท และบัณฑิตศึกษารองรับอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์ **<u>โปรแกรมที่ 2</u> การพัฒนากำลังคนระดับสูงรองรับ EEC และระบบเศรษฐกิจสังคมของประเทศ** -โครงการพัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยีให้แก่สถาน

Platform	เจตนารมณ์/แนวคิด	OKRs		โปรแกรม/แผนงานย่อย/โครงการสำคัญ
		เป้าหมาย	ผลสัมฤทธิ์	
	นวัตกรรมของประเทศ	และสถาบันความรู้ยังมุ่งเน้นการวิจัยขั้นแนวหน้า (Frontier Research) หรือวิจัยขั้นพื้นฐานที่สร้างความเข้าใจแต่ละสาขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มสาขาที่สามารถเป็นประโยชน์ต่อประเทศและประชาคมวิจัยในอนาคต	ต้องการของตลาดแรงงานไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 5. สัดส่วนบัณฑิตด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และวิศวกรรม (STEM Degrees) เพิ่มขึ้นร้อยละ 60	ประกอบการ แบบ Training Consortium -โครงการใช้กลไก Sandbox จัดทำหลักสูตรร่วมระหว่างสถาบันอุดมศึกษาตามความต้องการของภาคอุตสาหกรรม **<u>โปรแกรมที่ 3</u> ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาทักษะเพื่ออนาคต** - โครงการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติ (National Academic Credit Bank) - โครงการพัฒนามาตรการทางการเงินส่งเสริมการฝึกอบรมพัฒนาทักษะ (Life-long Learning Credit) - โครงการพัฒนาห้องปฏิบัติการสร้างนวัตกรรมในโรงเรียน (STEAM Lab) **<u>โปรแกรมที่ 4</u> ส่งเสริมปัญญาประดิษฐ์เป็นฐานขับเคลื่อนประเทศในอนาคต (AI for All)** -โครงการปัญญาประดิษฐ์สำหรับทุกคน - โครงการปัญญาประดิษฐ์/วิทยาการหุ่นยนต์สำหรับทุกคน (AI/ Robotics for All) **<u>โปรแกรมที่ 5</u> ส่งเสริมการวิจัยขั้นแนวหน้า**

Platform	เจตนารมณ์/แนวคิด	OKRs		โปรแกรม/แผนงานย่อย/โครงการสำคัญ
		เป้าหมาย	ผลสัมฤทธิ์	
				และการวิจัยพื้นฐานที่ประเทศไทยมีศักยภาพ -โครงการพัฒนาระบบนิเวศการวิจัยพื้นฐานและการวิจัยขั้นแนวหน้า ระยะที่ 1 -โครงการสนับสนุนแผนปฏิบัติการบูรณาการจีโนมิกส์ประเทศไทย -แผนงานสร้างโอกาสและความสามารถในการเข้าสู่ยุคเทคโนโลยีควอนตัม -แผนงานข้อริเริ่มการวิจัยขั้นแนวหน้าประเทศไทย (Thailand Frontier Research Seed Fund Program) -แผนงานการยกระดับคุณภาพและสมรรถภาพของทุนมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ด้วยมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ **<u>โปรแกรมที่ 6</u> พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการวิจัยที่สำคัญ** โครงการ Space Consortium
Platform 2 การวิจัยและสร้างนวัตกรรม เพื่อตอบโจทย์ท้าทายของสังคม	1. เพื่อตอบโจทย์ท้าทายด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยนำเอาองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมไปจัดการกับกลุ่มปัญหาด้านสังคม	เพื่อการตอบโจทย์หรือประเด็นที่มีความท้าทายสูง และมีผลกระทบที่รุนแรงต่อการแข่งขันคุณภาพชีวิต และความมั่นคง	1. ประชาชนในประเทศไทยมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากการมีสภาพแวดล้อมที่ดี ได้แก่ - มีการบริหารจัดการน้ำที่ดี ทำให้ความเสียหายที่เกิดจากน้ำท่วมและน้ำแล้งลดลงร้อยละ 50	**โปรแกรมที่ 7 โจทย์ท้าทายด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และการเกษตร** -แผนงาน Zero-waste -แผนงาน PM2.5 และการจัดการมลพิษ -แผนงาน Smart Farming

Platform	เจตนารมณ์/ แนวคิด	OKRs		โปรแกรม/แผนงาน ย่อย/โครงการสำคัญ
		เป้าหมาย	ผลสัมฤทธิ์	
	2. ถ่ายทอดและขยายผลการใช้ประโยชน์ให้กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ในแต่ละประเด็นที่ท้าทายของสังคมเพื่อสร้างความยั่งยืนในการแก้ปัญหาและการพัฒนาต่อไป		- มีการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลงร้อยละ 20-25 ในปี 2573 เทียบกับกรณีปกติ - มีจำนวนวันที่ปริมาณ PM2.5 เกินค่ามาตรฐานลดลง - ลดปริมาณขยะลงร้อยละ 20 2. ประเทศไทยมีคะแนนดัชนีการพัฒนามนุษย์ (HDI) เพิ่มสูงขึ้น และติดอันดับ 1 ใน 3 ของ ASEAN 3. การแก้ปัญหาภาระโรคที่เป็นปัญหา 1 ใน 3 ของประเทศ 4. อัตราผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.2 ในปี 2565 และเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 1.0 ในปี 2570 5. ประชากรที่มีอายุเกิน 60 ปี ร้อยละ 80 มีสุขภาพดีและพึงพาตัวเองได้	-แผนงานการบริหารจัดการน้ำ **โปรแกรมที่ 8 สังคมสูงวัย** -โครงการไทยอารี (Thai AgeingResearch Innovation Platform) **โปรแกรมที่ 9 สังคมคุณภาพและความมั่นคง** -โครงการชุดวิจัยนโยบายสันติประชาธรรมเพื่อการสร้างสังคมเปิด -แผนงานความร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยกับองค์การอนามัยโลกด้านความปลอดภัยทางถนน
Platform 3 การวิจัยและสร้างนวัตกรรม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน	1.เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ 2. ส่งเสริมให้นโยบายของประเทศที่ต้องการผลักดันให้เป็นประเทศที่หลุดพ้นจากการเป็นประเทศที่ติดกับดักประเทศ	เพื่อการสร้างความสามารถในการแข่งขันในระดับประเทศในแต่ละแขนง ทั้งภาคการผลิต การบริการเดิมและใหม่ (New S-Curves) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับประเทศ	1. อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จัดโดย IMD อยู่ใน 30 อันดับแรก 2. อันดับความสามารถด้านนวัตกรรมของไทย วัดจากดัชนีความสามารถด้านนวัตกรรมของโลก	**<u>โปรแกรมที่ 10</u> ยกระดับความสามารถการแข่งขันและวางรากฐานทางเศรษฐกิจ** -แผนงาน BCG in Action ขับเคลื่อนเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียนและเศรษฐกิจสีเขียว เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

Platform	เจตนารมณ์/แนวคิด	OKRs		โปรแกรม/แผนงานย่อย/โครงการสำคัญ
		เป้าหมาย	ผลสัมฤทธิ์	
	รายได้ปานกลางและการเป็นประเทศ ที่พัฒนาแล้ว		(Global Innovation Index) 3. สัดส่วนการพัฒนาเทคโนโลยีของตนเองต่อการพึ่งพาเทคโนโลยีภายนอกจาก 10:90 เป็น 30:70 4. การเติบโตของอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์ใหม่ (New S-Curves) เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 8 ต่อปี 5. จำวนวิสาหกิจที่ลงทุนด้านวิจัยพัฒนาและนวัตกรรม อย่างน้อย 100 ล้านบาทต่อปี เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 10 ของจำนวนวิสาหกิจทั้งหมดที่ลงทุนด้านวิจัยพัฒนาและนวัตกรรม	-แผนงานการพัฒนาต่อยอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศสำหรับอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์ (Technology Localization) -แผนงาน Public-Private Partnership for RDI **<u>โปรแกรมที่ 11</u> สร้างและยกระดับศักยภาพวิสาหกิจเริ่มต้น (Startup) พัฒนาระบบนิเวศ นวัตกรรมและพื้นที่เศรษฐกิจนวัตกรรม** -แผนงานการพัฒนาสตาร์ทอัพและผู้ประกอบการนวัตกรรม **<u>โปรแกรมที่ 12</u> โครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพและบริการ** -แผนงาน NQI เพื่ออาหารสุขภาพและสมุนไพรไทย -แผนงาน NQI สำหรับยาชีววัตถุ -แผนงาน NQI สำหรับอุตสาหกรรมเทคโนโลยีอัจฉริยะ -แผนงาน NQI สำหรับยานยนต์อนาคตและการเคลื่อนย้ายในอนาคต -แผนงาน Precise Timing & Positioning Platform for Innovative Services
Platform 4 การวิจัยและสร้างนวัตกรรม เพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และ	สร้างการเข้าถึงโอกาสในการพัฒนาเชิงพื้นที่ได้อย่างเท่าเทียม	เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตเศรษฐกิจท้องถิ่นและลดความ	1. ตำบลร้อยละ 50 ของประเทศเข้าสู่กระบวนการนำความรู้และนวัตกรรมไปใช้	**<u>โปรแกรมที่ 13</u> นวัตกรรมสำหรับเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนนวัตกรรม**

Platform	เจตนารมณ์/แนวคิด	OKRs		โปรแกรม/แผนงานย่อย/โครงการสำคัญ
		เป้าหมาย	ผลสัมฤทธิ์	
เศรษฐกิจท้องถิ่นเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ	นำไปสู่การขจัดความยากจนอย่างตรงจุด ลดความเหลื่อมล้ำ มีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง เพิ่มความเข้มแข็งของศักยภาพในท้องถิ่นเป็นการวางรากฐานที่มั่นคงให้กับเศรษฐกิจไทยในอนาคต	เหลื่อมล้ำในระดับพื้นที่ (Area Development – New Growth Poles and Wealth Distribution)	เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต 2. คนจนกลุ่มรายได้ร้อยละ 40 ล่างมีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 15 ต่อปี 3. จำนวนเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่มีการพัฒนาศูนย์เศรษฐกิจแหล่งที่อยู่อาศัย และคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเมืองอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน 4. ดัชนีการพัฒนาอย่างทั่วถึง (Inclusive Development Index: IDI) จัดทำโดย World Economic Forum (WEF)) ของไทย ถูกจัดอันดับอยู่ใน 10 อันดับแรก ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา 5. ช่องว่างความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ลดลง โดยความแตกต่างระหว่างสัดส่วนกลุ่มประชากรที่มีรายได้ต่อหัวมากที่สุด 20% บน กับ 20% ล่างของจังหวัดไม่เกิน 3 เท่า	-โครงการชุมชนนวัตกรรม -โครงการนวัตกรรมสังคม -โครงการอาสาประชารัฐ -โครงการมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาพื้นที่ (University for Inclusive Growth Program: UNIG) **<u>โปรแกรมที่ 14</u> ขจัดความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ** -โครงการระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TP-MAP) **<u>โปรแกรมที่ 15</u> เมืองน่าอยู่และการกระจายศูนย์กลางความเจริญ** -โครงการเมืองน่าอยู่ ทันสมัย ใกล้บ้าน มีงานทำ
ปฏิรูประบบการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม	มุงปฏิรูประบบการบริหารจัดการวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม รวมทั้งการเชื่อมโยงกับแผนอุดมศึกษา	เพื่อยกระดับความเป็นเลิศ ความเป็นสากล ประสิทธิผลและประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล	1. มหาวิทยาลัยไทยติด 100 อันดับแรกของโลก (จาก QS World University Rankings หรือ Times Higher Education World University Rankings) จำนวน 2 สถาบัน	**<u>โปรแกรมที่ 16</u> ปฏิรูประบบการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม** - Global Partnership Program - โครงการห้องปฏิบัติการอนาคตด้านนโยบายการ

Platform	เจตนารมณ์/แนวคิด	OKRs		โปรแกรม/แผนงานย่อย/โครงการสำคัญ
		เป้าหมาย	ผลสัมฤทธิ์	
			2. ทุกมหาวิทยาลัยมีคุณภาพและสามารถพัฒนาความเป็นเลิศในทางของตนเอง 3. ระบบจัดสรรและบริหารงบประมาณแบบบูรณาการที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ ผ่านกองทุนในรูปแบบ Multi-year, Block grant ที่เกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล 4. มหาวิทยาลัยมุ่งเน้นวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นสูงในพื้นที่เมืองนวัตกรรมในระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (ECCi) เพื่อตอบโจทย์ความต้องการของภาคอุตสาหกรรม 5. มหาวิทยาลัยมีการจัดทำระบบติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการศึกษาโดยคำนึงถึงความเป็นเลิศทางวิชาการและมีคุณภาพตามมาตรฐานอุดมศึกษา	อุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (Future Lab) - โครงการแพลตฟอร์มบ่มเพาะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเชิงลึกเพื่อการต่อยอดสู่ภาคอุตสาหกรรม (Deep-Science Technological Acceleration Platform) - โครงการฐานข้อมูลวิจัย (บุคลากรวิจัยและนวัตกรรม ทุนวิจัย ผลงานวิจัย ฯลฯ)

2.) ความเชื่อมโยงของแผนปฏิบัติการด้าน ววน. กับแผนพัฒนาภาค

การพิจารณาความเชื่อมโยงระหว่างแผนปฏิบัติการด้าน ววน. กับแผนพัฒนาภาค ในที่นี้ได้ใช้เนื้อหาของทั้ง 2 แผน ในการพิจารณา โดยพิจารณาในส่วนของยุทธศาสตร์แนวทางพัฒนาของแผนพัฒนาภาค กับโปรแกรม ของแผนปฏิบัติการด้าน ววน. เป็นหลัก พิจารณาความคล้ายความเหมือน และเจตนาของเนื้อหา ที่บ่งบอกถึงความเกี่ยวข้องเชื่อมโยง ดังนั้นจึงขอเสนอสรุปเนื้อหาความเชื่อมโยงของแผนปฏิบัติการด้าน ววน. กับแผนพัฒนาภาค ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) วิเคราะห์ความเชื่อมโยงของแผนปฏิบัติการด้าน ววน. กับแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2560 - 2565

ความเชื่อมโยงเนื้อหาระหว่างแผนปฏิบัติการด้าน ววน. กับแผนพัฒนาภาค ในเนื้อหาโปรแกรม โครงการสำคัญ ของแผน ววน. และ เนื้อหายุทธศาสตร์ แนวทางพัฒนาของแผนพัฒนาภาค ที่มีเนื้อหาสอดคล้องเชื่อมโยงกัน ขอเสนอในรูปแบบตาราง แยกรายภาค รายแพลตฟอร์ม ดังต่อไปนี้

1.1) ภาคเหนือ

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ พัฒนาเป็นฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าสูง เชื่อมโยงเศรษฐกิจ กับประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

โปรแกรมของแผน ววน.	ยุทธศาสตร์แผนพัฒนาภาค
โปรแกรมที่ 2 ผลิตกำลังคนระดับสูงรองรับ EEC และระบบเศรษฐกิจสังคมของประเทศ	ยุทธศาสตร์ที่ 2 ใช้โอกาสจากเขตเศรษฐกิจพิเศษ และการเชื่อมโยงกับอนุภูมิภาค GMS BIMSTEC และ AEC เพื่อขยายฐานเศรษฐกิจของภาค
โปรแกรมที่ 3 ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาทักษะเพื่ออนาคต	ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้ไขปัญหาความยากจน พัฒนาระบบดูแลผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ยกระดับทักษะฝีมือแรงงานภาคบริการ
โปรแกรมที่ 7 โจทย์ท้าทายด้านทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และการเกษตร	ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับเป็นฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัย เชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูง ยุทธศาสตร์ที่ 5 อนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำให้คงความสมบูรณ์ จัดระบบบริหารจัดการน้ำอย่างเหมาะสมและเชื่อมโยงพื้นที่เกษตรให้ทั่วถึง ป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษหมอกควัน
โปรแกรมที่ 7.1 ภัยแล้ง (แผนงานสำคัญ)	ยุทธศาสตร์ที่ 5 อนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำให้คงความสมบูรณ์ จัดระบบบริหารจัดการน้ำอย่างเหมาะสมและเชื่อมโยงพื้นที่เกษตรให้ทั่วถึง ป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษหมอกควัน
โปรแกรมที่ 8 สังคมสูงวัย	ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้ไขปัญหาความยากจน พัฒนาระบบดูแลผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ยกระดับทักษะฝีมือแรงงานภาคบริการ
โปรแกรมที่ 11 สร้างและยกระดับศักยภาพวิสาหกิจเริ่มต้น (Startup) พัฒนาระบบนิเวศนวัตกรรมและพื้นที่เศรษฐกิจนวัตกรรม	ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาการท่องเที่ยวและธุรกิจบริการต่อเนื่องให้มีคุณภาพ สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มอย่างยั่งยืน และกระจายประโยชน์อย่างทั่วถึง รวมทั้งต่อยอดการผลิตสินค้าและบริการ ที่มีศักยภาพสูงด้วยภูมิปัญญาและนวัตกรรม
โปรแกรมที่ 12 โครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพและบริการ	ยุทธศาสตร์ที่ 2 ใช้โอกาสจากเขตเศรษฐกิจพิเศษ และการเชื่อมโยงกับอนุภูมิภาค GMS BIMSTEC และ AEC เพื่อขยายฐานเศรษฐกิจของภาค

1.2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ พัฒนาอีสานสู่มิติใหม่ให้เป็น “ศูนย์กลางเศรษฐกิจของอนุภูมิภาค ลุ่มแม่น้ำโขง”

โปรแกรมของแผน ววน.	ยุทธศาสตร์แผนพัฒนาภาค
โปรแกรมที่ 1 สร้างระบบผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ	ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างความเข้มแข็งของฐานเศรษฐกิจภายในควบคู่กับการแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
โปรแกรมที่ 7 โจทย์ท้าทายด้านทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และการเกษตร	ยุทธศาสตร์ที่ 1 บริหารจัดการน้ำให้เพียงพอต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างความเข้มแข็งของฐานเศรษฐกิจภายในควบคู่กับการแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
โปรแกรมที่ 7.1 ภัยแล้ง (แผนงานสำคัญ)	ยุทธศาสตร์ที่ 1 บริหารจัดการน้ำให้เพียงพอต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน
โปรแกรมที่ 8 สังคมสูงวัย	ยุทธศาสตร์ที่ 2 แก้ปัญหาความยากจนและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม
โปรแกรมที่ 10 ยกระดับความสามารถการแข่งขันและวางรากฐานทางเศรษฐกิจ	ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างความเข้มแข็งของฐานเศรษฐกิจภายในควบคู่กับการแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนาความร่วมมือและใช้ประโยชน์จากข้อตกลงกับประเทศเพื่อนบ้านในการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจตามแนวชายแดนและแนวระเบียงเศรษฐกิจ
โปรแกรมที่ 11 สร้างและยกระดับศักยภาพวิสาหกิจเริ่มต้น (Startup) พัฒนาระบบนิเวศนวัตกรรมและพื้นที่เศรษฐกิจนวัตกรรม	ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างความเข้มแข็งของฐานเศรษฐกิจภายในควบคู่กับการแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ
โปรแกรมที่ 12 โครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพและบริการ	ยุทธศาสตร์ที่ 5 ใช้โอกาสจากการพัฒนาโครงข่ายคมนาคมขนส่งที่เชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจหลักภาคกลางและพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) เพื่อพัฒนาเมือง และพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ ๆ ของภาค
โปรแกรมที่ 13 นวัตกรรมสำหรับเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนนวัตกรรม	ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างความเข้มแข็งของฐานเศรษฐกิจภายในควบคู่กับการแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
โปรแกรมที่15 เมืองน่าอยู่ (Smart/Livable City) และการกระจายศูนย์กลางความเจริญ	ยุทธศาสตร์ที่ 5 ใช้โอกาสจากการพัฒนาโครงข่ายคมนาคมขนส่งที่เชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจหลักภาคกลางและพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) เพื่อพัฒนาเมือง และพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ ๆ ของภาค

1.3) ภาคกลางและพื้นที่กรุงเทพมหานคร

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ จากแนวคิดและทิศทางการพัฒนาภาคกลางและพื้นที่กรุงเทพมหานคร จึงกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ คือ “พัฒนากรุงเทพฯ สู่มหานครทันสมัยและภาคกลางเป็นฐานการผลิตสินค้าและ บริการที่มีมูลค่าสูง”

โปรแกรมของแผน ววน.	ยุทธศาสตร์และแนวทางพัฒนาของแผนพัฒนาภาค
โปรแกรมที่ 3 ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาทักษะเพื่ออนาคต	ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมโดยใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน
โปรแกรมที่ 7 โจทย์ท้าทายด้านทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และการเกษตร	ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนากรุงเทพฯ เป็นมหานครทันสมัยระดับโลกควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง ยุทธศาสตร์ที่ 4 บริหารจัดการน้ำและทรัพยากรธรรมชาติเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วม ภัยแล้ง และคงความสมดุลของระบบนิเวศอย่างยั่งยืน
โปรแกรมที่ 7.1 ภัยแล้ง (แผนงานสำคัญ)	ยุทธศาสตร์ที่ 4 บริหารจัดการน้ำและทรัพยากรธรรมชาติเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วม ภัยแล้ง และคงความสมดุลของระบบนิเวศอย่างยั่งยืน
โปรแกรมที่ 8 สังคมสูงวัย	ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนากรุงเทพฯ เป็นมหานครทันสมัยระดับโลกควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง
โปรแกรมที่ 10 ยกระดับความสามารถการแข่งขันและวางรากฐานทางเศรษฐกิจ	ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมโดยใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน
โปรแกรมที่ 11 สร้างและยกระดับศักยภาพวิสาหกิจเริ่มต้น (Startup) พัฒนาระบบนิเวศนวัตกรรมและพื้นที่เศรษฐกิจนวัตกรรม	ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมโดยใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน
โปรแกรมที่ 12 โครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพและบริการ	ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับนานาชาติและ สร้างความเชื่อมโยงเพื่อกระจายการท่องเที่ยวทั่วทั้งภาค
โปรแกรมที่ 13 นวัตกรรมสำหรับเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนนวัตกรรม	ยุทธศาสตร์ที่ 5 เปิดประตูการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวเชื่อมโยง เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย-ภาคกลาง-เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนาความเชื่อมโยงเศรษฐกิจและสังคมกับทุกภาคเพื่อเสริมสร้างเสถียรภาพและลดความเหลื่อมล้ำภายในประเทศ

โปรแกรมของแผน ววน.	ยุทธศาสตร์และแนวทางพัฒนาของแผนพัฒนาภาค
โปรแกรมที่ 15 เมืองน่าอยู่ (Smart/Livable City) และการกระจายศูนย์กลางความเจริญ	ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนากรุงเทพฯ เป็นมหานครทันสมัยระดับโลก ควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง

1.4) ภาคตะวันออก

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ เป้าหมายการพัฒนาภาคตะวันออกจะมุ่งพัฒนาเป็นฐานเศรษฐกิจชั้นนำของอาเซียน โดยรักษาฐานเศรษฐกิจเดิมที่มีอยู่ให้เติบโตอย่างยั่งยืน และสร้างฐานเศรษฐกิจใหม่เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและสนับสนุนให้ประเทศเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ โดยเน้นการพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพสูง

โปรแกรมของแผน ววน.	ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาภาค
โปรแกรมที่ 7 โจทย์ท้าทายด้านทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และการเกษตร	ยุทธศาสตร์ที่ 5 แก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและจัดระบบการบริหารจัดการมลพิษให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น
โปรแกรมที่ 7.1 ภัยแล้ง (แผนงานสำคัญ)	ยุทธศาสตร์ที่ 5 แก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและจัดระบบการบริหารจัดการมลพิษให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น
โปรแกรมที่ 10 ยกระดับความสามารถการแข่งขันและวางรากฐานทางเศรษฐกิจ	ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีความทันสมัยที่สุดในภูมิภาคอาเซียน ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนให้เป็นประตูเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืน
โปรแกรมที่ 12 โครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพและบริการ	ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาภาคตะวันออกให้เป็นแหล่งผลิตอาหารที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ยุทธศาสตร์ที่ 3 ปรับปรุงมาตรฐานสินค้าและธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว
โปรแกรมที่ 15 เมืองน่าอยู่ (Smart/Livable City) และการกระจายศูนย์กลางความเจริญ	ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีความทันสมัยที่สุดในภูมิภาคอาเซียน

1.5) ภาคใต้

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ “ภาคใต้เป็นเมืองท่องเที่ยวพักผ่อนตากอากาศระดับโลก เป็นศูนย์กลางผลิตภัณฑ์ยางพาราและปาล์มน้ำมันของประเทศ และเมืองเศรษฐกิจเชื่อมโยงการค้าการลงทุนกับภูมิภาคอื่นของโลก”

โปรแกรมของแผน ววน.	ยุทธศาสตร์และแนวทางพัฒนาของแผนพัฒนาภาค
โปรแกรมที่ 7 โจทย์ท้าทายด้านทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และการเกษตร	ยุทธศาสตร์ที่ 5 อนุรักษ์ ฟื้นฟู และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน
โปรแกรมที่7.1 ภัยแล้ง (แผนงานสำคัญ)	ยุทธศาสตร์ที่ 5 อนุรักษ์ ฟื้นฟู และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน
โปรแกรมที่ 10 ยกระดับความสามารถการแข่งขันและวางรากฐานทางเศรษฐกิจ	ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาการท่องเที่ยวของภาคให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลก ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรหลักของภาคและสร้างความเข้มแข็งสถาบันเกษตรกร ยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน
โปรแกรมที่ 10.1 BCG (Bio-Circular-Green Economy)	ยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน
โปรแกรมที่ 12 โครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพและบริการ	ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาการท่องเที่ยวของภาคให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลก ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนการท่องเที่ยว การพัฒนา เขตอุตสาหกรรม และการเชื่อมโยงการค้าโลก
โปรแกรมที่ 13 นวัตกรรมสำหรับเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนนวัตกรรม	ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรหลักของภาคและสร้างความเข้มแข็งสถาบันเกษตรกร

1.6) ภาคใต้ชายแดน

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ “เป็นแหล่งผลิตภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปที่สำคัญของประเทศ และเป็นเมืองชายแดนเชื่อมโยงการค้าและการท่องเที่ยวกับพื้นที่ภาคใต้และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ ชุมชนมีความเข้มแข็งอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม”

โปรแกรมของแผน ววน.	ยุทธศาสตร์และแนวทางพัฒนาของแผนพัฒนาภาค
โปรแกรมที่ 7.1 ภัยแล้ง (แผนงานสำคัญ)	ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับภาคการผลิต
โปรแกรมที่ 9 สังคมคุณภาพและความมั่นคง	ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน
โปรแกรมที่ 11 สร้างและยกระดับศักยภาพวิสาหกิจเริ่มต้น (Startup) พัฒนาระบบนิเวศนวัตกรรมและพื้นที่เศรษฐกิจนวัตกรรม	ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับภาคการผลิต ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาเมืองสุไหงโก-ลก และเมืองเบตง ให้เป็นเมืองการค้าและเมืองท่องเที่ยวชายแดน และพัฒนาเมืองยะลาให้เป็นเมืองน่าอยู่และศูนย์กลางเศรษฐกิจของภาคใต้ชายแดน

3) สังเคราะห์ความเชื่อมโยงของแผนปฏิบัติการด้าน ววน. กับแผนพัฒนาภาค

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น พบได้ว่า ทั้ง 2 แผน คือ แผนววน. และแผนพัฒนาภาค ทั้ง 6 ภาค มีความเชื่อมโยงกัน แต่ไม่ได้เชื่อมโยงทั้งหมดทุกประเด็น สามารถประเมินความเชื่อมโยงตามเนื้อหาสาระของทั้ง 2 แผน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ มีเนื้อหาเชื่อมโยงมาก เนื้อหาเชื่อมโยงน้อย และค่อนข้างไม่เชื่อมโยง แยกรายภาคและรายแพลตฟอร์ม/โปรแกรม โดยใช้ลักลักษณ์แทนการนำเสนอ ดังต่อไปนี้

ตาราง 6 แสดงสรุปความเชื่อมโยงของแผนปฏิบัติการด้าน ววน. กับแผนพัฒนาภาค

Platform	**แผนภาค**					
	ภาคเหนือ	**ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ**	**ภาคกลางและพื้นที่ กรุงเทพมหานคร**	**ภาค ตะวันออก**	**ภาคใต้**	**ภาคใต้ ชายแดน**
Platform1						
โปรแกรม 1		◯				
โปรแกรม 2	◯					
โปรแกรม 3	◯		◯			
โปรแกรม 4						
โปรแกรม 5						
โปรแกรม 6						
Platform2						
โปรแกรม 7	✪	✪	✪	✪	✪	
โปรแกรม 7.1	✪	✪	✪	✪	✪	◯
โปรแกรม 8	✪	✪	✪			
โปรแกรม 9						✪
Platform3						
โปรแกรม 10		✪	✪	✪	✪	
โปรแกรม 11	✪	✪	✪			✪
โปรแกรม 12	◯	✪	◯	✪	✪	
Platform4						
โปรแกรม 13		◯	◯		◯	
โปรแกรม 14						
โปรแกรม 15		✪	✪	✪		
โปรแกรม 16						

หมายเหตุ ✪ หมายถึงเชื่อมโยงมาก ◯ หมายถึง เชื่อมโยงน้อย ว่าง หมายถึง ค่อนข้างไม่เชื่อมโยง

4) สรุปความเชื่อมโยงแผนปฏิบัติการด้าน ววน. กับแผนพัฒนาภาค

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ความเชื่อมโยงของแผนปฏิบัติการด้าน ววน. กับแผนพัฒนาภาค พบว่า แผนพัฒนาภาค มีความเชื่อมโยงกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน. ประมาณครึ่งหนึ่งของแผนทั้งหมด ประเด็นที่มีความเชื่อมโยงกันมาก ส่วนใหญ่อยู่ในประเด็นการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ภัยแล้ง และสังคมที่ชุมชนเผชิญอยู่ รองลงมาคือประเด็นการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะพื้นที่การท่องเที่ยว ซึ่งอยู่ใน Platform2 และ Platform3 ของแผนปฏิบัติการด้าน ววน. ส่วนแผนพัฒนาภาค มีความเชื่อมโยงกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน. น้อยที่สุด คือ การพัฒนากำลังคนและสถาบันความรู้ (Platform 1) และ การวิจัยและสร้างนวัตกรรม เพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และเศรษฐกิจท้องถิ่น เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ (Platform 4)

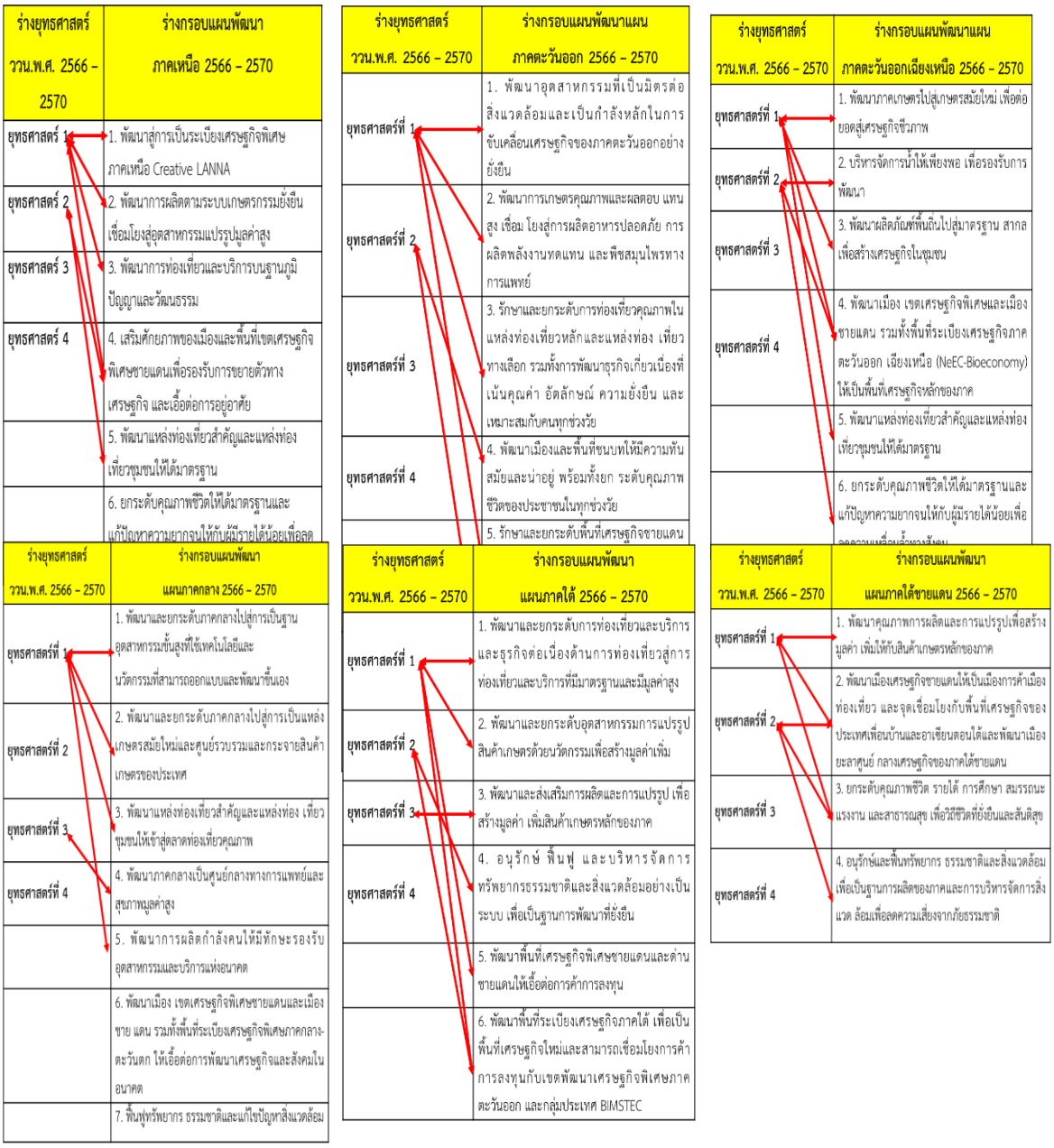
5) ความเชื่อมโยงและสอดคล้องแผนที่จะเริ่มต้นใหม่ระหว่างร่างยุทธศาสตร์ ววน. พ.ศ. 2566 – 2570 และร่างกรอบแผนพัฒนา 2566 – 2570

ร่างยุทธศาสตร์ ววน.พ.ศ. 2566 – 2570 มีทั้งหมด 4 ยุทธศาสตร์ ซึ่งมีความคล้ายกับโปรแกรมของแผนเดิม แต่การเรียงยุทธศาสตร์ให้ความสำคัญกับ เศรษฐกิจ สังคมมาก่อนการยกระดับสถาบันการศึกษาวิจัย ประกอบด้วยที่ 1. การพัฒนาเศรษฐกิจไทยให้มีความ สามารถในการแข่งขันด้วยเศรษฐกิจสร้างคุณค่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพิ่มความมั่นคงของเศรษฐกิจฐานราก และพึ่งพาตนเองได้ยั่งยืน พร้อมสู่อนาคต 2. การยกระดับสังคมและสิ่งแวดล้อม ให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน สามารถแก้ปัญหาท้าทายและปรับตัวได้ทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลก 3. การพัฒนาวิทยาศาสตร์ วิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อสร้างโอกาสใหม่และความพร้อมของประเทศในอนาคต 4. การพัฒนากำลังคน สถาบันอุดมศึกษา และสถาบันวิจัยให้เป็นฐานการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างยั่งยืน

ส่วนร่างแผนฯของแต่ละภาคได้ให้ความสำคัญการพัฒนาเศรษฐกิจมาอันดับหนึ่งทุกภาค เน้นการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจ ผลิตภัณฑ์และบริการ รองลงมาคือ พัฒนาด้านคุณภาพชีวิตประชาชน

ดังนั้นความเชื่อมโยงระหว่างร่างแผนฯ ทั้งสองที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จึงมีความเชื่อมโยงกันมากในเรื่อง การพัฒนาเศรษฐกิจไทยให้มีความ สามารถในการแข่งขันด้วยเศรษฐกิจสร้างคุณค่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ฯ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่ 1 และพบว่าการเชื่อมโยงน้อยหรือแทบจะไม่เชื่อมโยงเลยคือ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาวิทยาศาสตร์ วิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรมฯ และยุทธศาสตร์ที่ 4. การพัฒนากำลังคน สถาบันอุดมศึกษา และสถาบันวิจัยให้เป็นฐานการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม แม้ไม่ปรากฏความเชื่อมโยงโดยตรง คือ ร่างแผน ววน. ในส่วนยุทธศาสตร์ที่ 3 และ 4 แต่โดยนัยยะของความเชื่อมโยงอาจจะเกิดขึ้นได้ เพราะการพัฒนาฯยุทธศาสตร์ที่ 3 และ 4 ก็เพื่อการสนับสนุนเศรษฐกิจสังคมของพื้นที่ภาคและประเทศ ข้อสังเกตุคือ การเชื่อมโยงเพื่อให้เกิดการสนับสนุนซึ่งกันและกัน จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีการประสานแผนด้วยกัน หากต่างคนต่างทำ ก็อาจไม่เกิดผลลัพธ์สูงสุดต่อพัฒนาพื้นที่ และภาพรวมของประเทศชาติ ดังแสดงรูปภาพต่อไปนี้

ภาพ 41 แสดงความเชื่อมโยงและสอดคล้องแผนที่จะเริ่มต้นใหม่ระหว่างร่างยุทธศาสตร์ ววน. พ.ศ. 2566 – 2570 และร่างกรอบแผนพัฒนา 2566 – 2570

6) อภิปรายและข้อเสนอแนะ

1.) ข้อสังเกตจากการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของแผนทั้งสอง จะเห็นได้ว่า เป็นลักษณะค่อนข้างแยกส่วน ไม่เป็นหนึ่งเดียว (unique) คือ แผนในการพัฒนาภาคส่วนใหญ่ มุ่งไปที่การแก้ไขปัญหาสังคมที่เผชิญโดยตรง และมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจสังคมในอนาคต โดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับรากฐานด้านศักยภาพของคนที่จะมาแก้ไขปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจสังคมในพื้นที่ รวมทั้งไม่ได้ให้ความสำคัญด้านองค์ความรู้ที่นำมาเป็นเครื่องมือ กลไก ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาในพื้นที่ กล่าวได้ว่า ผลสำเร็จของแผนปฏิบัติการด้าน ววน. ไม่สามารถ สนับสนุน ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาในระดับ

พื้นที่อย่างเต็มที่ได้ ส่วนแผนปฏิบัติการด้าน ววน. และผลการดำเนินการจากแผน เมื่อนำไปปฏิบัติ (Implementation) อาจไม่ตอบโจทย์ปัญหาในพื้นที่

สถานการณ์ลักษณะดังกล่าว อาจทำให้ระดับพื้นที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ภัยแล้ง และสังคมได้ตรงกับรากเหง้าปัญหา (Need) และองค์ความรู้ กลยุทธ์ รูปแบบ หรือวิธีการ (Knowledge& Innovation) ที่นำมาแก้ไขปัญหา อาจไม่เหมาะสมกับสภาพปัญหา บริบท และการพัฒนาระดับพื้นที่ได้ ส่งผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชน และประเทศชาติต่อไป

2.) ปัญหา สาเหตุความไม่เชื่อมโยงของสองแผน ระหว่างแผนปฏิบัติการด้าน ววน. กับแผนพัฒนาภาค อาจเนื่องมาจาก มีกระบวนการและกลไกดำเนินการกำหนดแผน มีความแตกต่างกัน กลุ่มคนกำหนดแผนมีความแตกต่างกัน และเป้าหมายการกำหนดแผน มีจุดเน้น เป็นไปตามองค์กรที่ความรับผิดชอบแผนฯ ดังนั้นจึงทำให้ไม่มีความสอดคล้องกันมากนัก แผนทั้งสองจึงไม่สามารถสนับสนุน ส่งเสริมซึ่งกันและกันอย่างเต็มที่ ถึงแม้ทั้งสองแผนจะดำเนินการเพื่อตอบสนองนโยบายระดับชาติเหมือนกันก็ตาม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา ชี้ให้เห็นว่าสิ่งที่ควรพิจารณาให้เกิดความเชื่อมโยงทั้งสองแผน เพื่อให้เกิดการบูรณาการ การทำงานในระดับพื้นที่ ให้เป็นหนึ่งเดียวในการพัฒนาสังคม สิ่งแวดล้อม สุขภาพ เศรษฐกิจในพื้นที่ให้มีความมั่นคง ยั่งยืน ของชาติต่อไป จึงมีข้อเสนอความคิดเห็นดังนี้

1) ควรมีกลไกในการเชื่อมโยงแผนปฏิบัติการด้าน ววน. กับแผนพัฒนาภาค ที่มาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการ คณะทำงาน เพื่อให้เกิดกระบวนการดำเนินการร่วมกัน แบ่งปันข้อมูล และออกแบบโครงสร้างของแผนร่วมกัน

2) ควรมีการระบุผู้เกี่ยวข้องให้ชัดเจน ในการเชื่อมโยงแผน ระบุทั้งระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติการ ลงถึงหน่วยงาน องค์กร ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติได้จริง

3) ควรมีการกำหนดเป้าหมายการทำงานร่วมกัน เชื่อมโยงกัน โดยมุ่งเน้นเพื่อการพัฒนาระดับพื้นที่

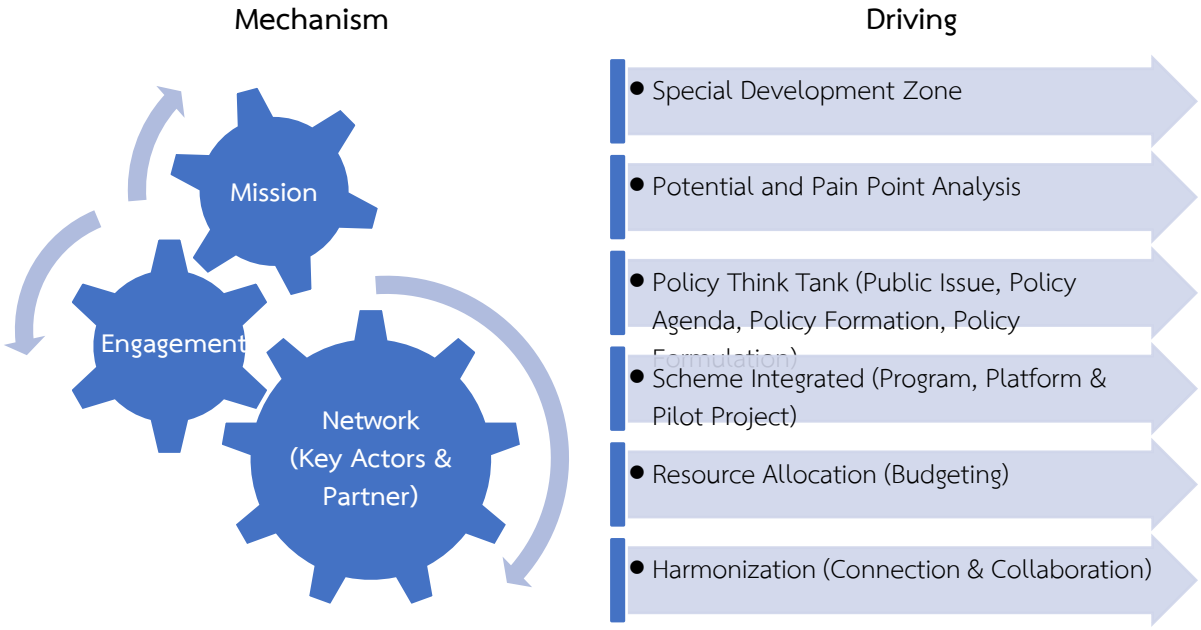
4) ควรมีระบบการสนับสนุนและเอื้อ ให้เกิดการทำงานของกลไกการเชื่อมโยงดังกล่าวได้จริง เช่น MOU หรือ commitment ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

4.3 การวิเคราะห์กลไกของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจาก สกสว. เชื่อมโยงกับแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้าน ววน. เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค

การวิเคราะห์กลไกของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจาก สกสว. มีเป้าหมายสำคัญคือการสะท้อนให้เห็นถึงข้อค้นพบของโครงการในลักษณะองค์ประกอบและแนวทางการขับเคลื่อนแผน ววน. เชิงพื้นที่ ซึ่งมี สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคของสำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีกรอบในการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ กลไก (mechanism) และการขับเคลื่อน (driving)

กลไก เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการขับเคลื่อนภารกิจ ซึ่งมีเครือข่าย องค์กร หน่วยงาน หรือกลุ่มบุคคล (network) ที่มีหน้าที่รับผิดชอบหลักดำเนินงานมุ่งสู่ผลที่คาดหวัง (mission) ภายใต้ระบบความสัมพันธ์หรือเงื่อนไขผูกพันที่เชื่อมโยงให้องค์ประกอบเหล่านั้นดำเนินต่อไป (engagement)

การขับเคลื่อน คือ การดำเนินงานของกลไกตามหน้าที่เพื่อให้ภารกิจเคลื่อนไปข้างหน้าสู่ผลที่ต้องการ โดยในการขับเคลื่อนภารกิจและแผน ววน.เชิงพื้นที่ อาจแบ่งแนวทางการขับเคลื่อนออกได้เป็นอย่างน้อย 6 แนวทาง ประกอบด้วย การส่งเสริมการพัฒนาเขตพื้นที่พิเศษ (special development zone) การวิเคราะห์ศักยภาพและความต้องการของพื้นที่ (potential and pain-point analysis) การเป็นคลังสมองของพื้นที่ในเชิงนโยบาย (policy think tank) การบรูณาการและขับเคลื่อนแผน (scheme integrated) การจัดสรรทรัพยากร (resource allocation) และการประสานงานและเชื่อมโยงความร่วมมือ (harmonization)

ภาพ 42 แสดงกรอบการวิเคราะห์กลไกและการขับเคลื่อนแผน ววน. เชิงพื้นที่ ซึ่งเชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคของสำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การวิเคราะห์กลไกของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจาก สกสว. ตามแนวทางดังกล่าวจะครอบคลุมโครงการที่แล้วเสร็จและโครงการที่อยู่ระหว่างดำเนินงาน รวมทั้งสิ้น 5 โครงการ ซึ่งอาศัยวิธีการวิเคราะห์เอกสารจากรายงานผลการดำเนินโครงการ ประกอบกับการสนทนากลุ่มย่อย และประชุมระดมสมองกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลมาจำแนกแยกแยะ และประมวลให้เห็นถึงคุณลักษณะตามกรอบการวิเคราะห์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1) การวิเคราะห์โครงการจัดทำแผนบูรณาการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน

แผนวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (แผน ววน.) มีความสำคัญในการกำหนดยุทธศาสตร์การวิจัยและการจัดสรรงบประมาณการวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาพื้นที่ ควรมีแผน ววน. เชิงพื้นที่ที่มีบทบาทสร้างและใช้ความรู้เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงให้แก่พื้นที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ และความต้องการของพื้นที่ รวมทั้งสะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างความรู้ด้าน ววน. ตามทิศทางการพัฒนาพื้นที่ด้วย ซึ่งจะทำให้เกิดการขับเคลื่อนกลไกแก้ไขปัญหาของพื้นที่ด้วยตนเองบนฐานการใช้ข้อมูลและองค์ความรู้ ววน.

โครงการจัดทำแผนบูรณาการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน ซึ่งรับผิดชอบดำเนินการโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชล บุญนาค และคณะ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลความต้องการด้าน ววน.ระดับพื้นที่ ทิศทางยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ และข้อเสนอแนะเพื่อจัดทำแผนบูรณาการด้าน ววน.เพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน และร่วมกันจัดทำแผนบูรณาการด้าน ววน. เพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ในระดับภาค 6 ภูมิภาค กลุ่ม จังหวัด หรือจังหวัดที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาประเทศระดับต่างๆ และความต้องการของพื้นที่ รวมทั้งพัฒนากลไกการทำงานระดับภูมิภาคด้านการจัดทำแผน ววน. ในเชิงพื้นที่ที่สามารถบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ทั้งในระดับนโยบายและระดับพื้นที่ เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อน แผน ววน. เพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ต่อไป

โครงการดังกล่าวได้ดำเนินงานเกิดผลความก้าวหน้าในระยะ 4 เดือนแรกแล้ว โดยคณะผู้วิจัยในได้แบ่งทีมการทำงานเป็น 2 ส่วน คือ ทีมประสานงานกลาง และทีมภูมิภาคตามพื้นที่ดำเนินงาน 6 ภูมิภาคตามแผนงานบูรณาการพัฒนาพื้นที่ระดับภาคของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ซึ่งทีมประสานงานกลางได้จัดกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพให้แก่ทีมภูมิภาค และพัฒนากลไกการทำงานระดับภูมิภาคด้านการจัดทำแผน ววน.ในพื้นที่ที่สามารถบูรณาการความร่วมมือในการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นในระดับนโยบายและระดับพื้นที่ อันนำไปสู่การสนับสนุนการขับเคลื่อนแผน ววน.เพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ต่อไป

การดำเนินงานในระยะแรกนี้ ได้จัดให้มีการทบทวนข้อมูลภาพรวมสถานการณ์ระดับภาคและกลุ่มจังหวัดเพื่อกำหนดประเด็นสำคัญ (critical issues) ของพื้นที่ โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาในมิติความยั่งยืนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมหาความต้องการด้านเศรษฐกิจและสังคม (Area-Need) ในการพัฒนาภาคทั้ง 6 ภาค ซึ่งสะท้อนความยั่งยืน โดยครอบคลุมมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยในพื้นที่ภาคใต้ชายแดนได้เพิ่มมิติด้านสันติภาพ ซึ่งความต้องการพัฒนาในมิติดังกล่าวทั้งหมดจะมีความเชื่อมโยงกับการประเด็นเสริมสร้างความร่วมมือและการพัฒนาเทคโนโลยีด้วย ทั้งนี้กระบวนการหลักที่ใช้คือการมองอนาคต (foresight) อย่างเป็นขั้นตอน ประกอบด้วย

(1) การสำรวจสถานการณ์ (horizon scanning) ในลักษณะการรวบรวมข้อมูล และกวาดวิเคราะห์สิ่งที่เกิดขึ้นในอดีต และสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ เพื่อสังเคราะห์และตัดสินใจกำหนดภาพอนาคต และสร้างฉากทัศน์ (scenario) สำหรับสนับสนุนการจัดทำแผนวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ซึ่งข้อมูลที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ประกอบด้วยฐานข้อมูลวิจัยจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ฐานข้อมูลทุติยภูมิเชิงปริมาณ สัญญาณทางสังคมจากสำนักข่าวกระแสหลัก และแนวโน้มจากสื่อสังคมออนไลน์ รวมทั้งแผนระดับ 2 ของประเทศในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

(2) การทำกระบวนการเดลฟายแบบประยุกต์ (Delphi) โดยนำข้อมูลจากการสำรวจสถานการณ์มาจำแนก กำหนดเป็นประเด็นคำถามในแบบสอบถาม และให้ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็น 2 ครั้ง โดยครั้งแรกเน้นการให้ความเห็นต่อประเด็นจากการสำรวจสถานการณ์ ส่วนครั้งที่สองเน้นการจัดลำดับความสำคัญและความเห็นต่อทิศทางยุทธศาสตร์การพัฒนาภาค ในลักษณะประเมินความสำคัญซึ่งพิจารณาจากความรุนแรง ผลกระทบของประเด็นที่ประเมิน และประสิทธิผลเชิงนโยบาย

(3) การประชุมปฏิบัติการโดยการวิเคราะห์อนาคต เพื่อหาทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ (strategic direction) โดยการประชุมให้ข้อมูลกับผู้เชี่ยวชาญในแต่ละภาค และระดมสมองแบ่งกลุ่มตามมิติการพัฒนา เพื่อฉายภาพอนาคตที่ต้องการเห็นใน 5 ปีข้างหน้า รวมทั้งแนวทางและปัจจัยที่

จำเป็นในการบรรลุถึงอนาคตนั้น โดยปัจจัยประกอบด้วย งบประมาณ ผู้เกี่ยวข้อง ระบบสนับสนุนพื้นฐาน กฎระเบียบข้อบังคับหรือนโยบาย และบริบทอื่นๆ (FAIR Canvas : Finance - Actor – Infrastructure – Rules and Regulations) นอกจากนี้ยังรวบรวมข้อมูลงานวิจัย เทคโนโลยี ความรู้ และนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้การขับเคลื่อนเพื่อบรรลุสู่ภาพอนาคตที่อยากเห็น โดยแยกแยะให้เห็นถึงสิ่งที่ต้องการ สิ่งที่มีอยู่หรือได้นำมาใช้แล้ว และผู้มีบทบาทในด้านการผลิตความรู้ งานวิจัย ผู้สนับสนุน เผยแพร่ส่งต่อความรู้ และผู้ใช้ความรู้

(4) การวิเคราะห์ช่องว่างความรู้และระบบความรู้ เป็นการสำรวจความรู้ งานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรมตามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ชี้ประเด็น โดยตรวจสอบฐานข้อมูลการวิจัยของประเทศถึงสิ่งที่มีอยู่ (check stock) และระบุช่องว่างถึงสิ่งที่ยังไม่มี (gap) ซึ่งความรู้ที่มีอยู่ได้จะได้รับการสืบค้นถึงการนำไปใช้ และปัญหาการไม่สามารถนำไปใช้ได้ ส่วนความรู้ที่มีความต้องการนั้นจะพิจารณาถึงผู้มีศักยภาพในการผลิต เผยแพร่ความรู้ และผู้ใช้ความรู้ รวมทั้งผู้สนับสนุนการผลิตความรู้นั้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเครือข่ายเชิงยุทธศาสตร์และพัฒนาต่อไป

จากการวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน กล่าวได้ว่า ผู้เชี่ยวชาญที่ร่วมในการให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน และภาควิชาการ โดยส่วนใหญ่เป็นผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ และมีความเชี่ยวชาญในด้านมิติเศรษฐกิจและสังคมเป็นหลัก ซึ่งข้อค้นพบที่น่าสนใจ มี 3 ส่วน ดังนี้

ความต้องการที่สำคัญจากการทำเดลฟายแบบประยุกต์ โดยทุกภาคมีความเห็นสอดคล้องต้องกันประกอบด้วย ประเด็นการหดตัวของเศรษฐกิจ ซึ่งเชื่อมโยงกับปัญหาความยากจน การถดถอยของภาคการท่องเที่ยว และปัญหายาเสพติด ประเด็นความไม่ยั่งยืนของภาคเกษตรกรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับระบบการเกษตร ปัญหาการถือครองที่ดิน และความไม่มั่นคงทางอาหาร ประเด็นการศึกษา ซึ่งยังไม่มีความเท่าเทียม ไม่เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ทำให้แรงงานขาดทักษะ ไม่ตอบโจทย์ตลาดแรงงาน ประเด็นการจัดการขยะและของเสีย รวมทั้งการจัดการทรัพยากรน้ำ ซึ่งส่งผลต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม และผลผลิตทางการเกษตรของภาค ประเด็นธรรมาภิบาลของประเทศ และการอำนวยความยุติธรรม โดยเฉพาะสิทธิที่ยังไม่ความเท่าเทียม และการจัดการภาครัฐที่ยังขาดนิติธรรม

ทิศทางยุทธศาสตร์ที่แต่ละภาคมีร่วมกัน ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจควรปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมการลงทุนโดยใช้ศักยภาพของพื้นที่ และเร่งแก้ไขปัญหาผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 ด้านความยากจนควรเสริมสร้างวินัยทางการเงิน โดยเฉพาะการออมภาคครัวเรือน และสร้างอาชีพ ยกระดับรายได้ รวมทั้งยกระดับคุณภาพชีวิตให้ประชาชนพึ่งพาตนเองได้ ด้านการท่องเที่ยวควรให้ความสนใจกับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยมากขึ้น อีกทั้งควรพัฒนามาตรฐานและโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการเดินทาง ในด้านยาเสพติดควรเพิ่มความเข้มข้นของกฎหมาย และการบังคับใช้ ส่งเสริมสถาบันครอบครัวและชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ด้านเกษตรกรรมควรส่งเสริมการผลิตที่ยั่งยืนเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การแก้ไขปัญหาการเข้าถึงปัจจัยพื้นฐานสำหรับการผลิต รวมทั้งนำภูมิปัญญา และเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการผลิต ด้านการศึกษาต้องให้ท้องถิ่นเข้ามามีบทบาท และส่งเสริมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติและมีทักษะที่จำเป็นในโลกการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งพัฒนาระบบการศึกษาให้มีคุณภาพ ด้านการจัดการขยะต้องส่งเสริมการใช้วัสดุทดแทนและการคัดแยกขยะ นำเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้เป็นแนวทาง รวมทั้งกระตุ้นการมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ด้านทรัพยากรน้ำควรฟื้นฟูป่าและระบบนิเวศ พัฒนาระบบการจัดการน้ำโดยให้ภาคส่วนต่างๆ ได้มีส่วนร่วมโดยเฉพาะในระดับท้องถิ่น ประเด็นธรรมภิบาลควรกระจายอำนาจ

ปรับทัศนคติของคนในสังคมให้มีจิตสำนึก และการบังคับใช้กฎหมายตามหลักนิติธรรมเพื่ออำนวยความเป็นธรรมในสังคม

การฉายภาพอนาคตที่ต้องการเห็นใน 5 ปีข้างหน้า ทิศทางการพัฒนา ความต้องการความรู้และงานวิจัยในแต่ละภาคมีประเด็นที่สำคัญดังตาราง

ตาราง 7 แสดงการฉายภาพอนาคต ทิศทางการพัฒนา ความต้องการความรู้และการวิจัยของพื้นที่ 6 ภาค

ภาค	ภาพอนาคต 5 ปีข้างหน้า	ทิศทางการพัฒนา	ความต้องการความรู้/วิจัย
เหนือ	การจัดการป่าและทรัพยากรแบบมีส่วนร่วม พัฒนาระบบเกษตรสุขภาพ และพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อร่วมสร้างความมั่นคงทางอาหาร	การปรับปรุงกฎหมาย และการจัดการที่ดิน การพัฒนาเกษตรครบวงจรโดยใช้เทคโนโลยี smart farm และเชื่อมโยงระบบอุตสาหกรรม	ระบบพลังงานหมุนเวียน ระบบเกษตรอัจฉริยะด้วย IoT และ GIS การส่งเสริมพืชทางเลือก การสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้ผลผลิต
	กระจายอำนาจด้านการศึกษาให้ท้องถิ่น และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อยกระดับอาชีพและความเสมอภาค	พัฒนาระบบการศึกษาให้ตอบโจทย์ท้องถิ่น สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน	สังเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับระบบการศึกษาที่ส่งเสริมศักยภาพท้องถิ่น บูรณาการศาสตร์เพื่อออกแบบการเรียนรู้คิดทุกช่วงวัย
	ฝุ่นควัน และภัยพิบัติทางธรรมชาติลดลง ไม่กระทบต่อคุณภาพชีวิตและการพัฒนาในด้านอื่นๆ ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข	กระจายอำนาจ และสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ใช้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาเพื่อจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่	การจัดการระบบนิเวศและทรัพยากร การสื่อสารและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศและสภาพแวดล้อม
ตะวันออกเฉียงเหนือ	สังคมเท่าเทียม มีโอกาสเข้าถึงการพัฒนาทักษะ เป็น smart society มีความมั่นคงทางอาหาร ความยากจนลดลง และมีความสุข	ส่งเสริมอาชีพ คุ้มครองสวัสดิการ กระจายรายได้ พัฒนาทักษะและการศึกษาให้ทันโลก ปรับตัวภาคเกษตร ให้ชุมชนมีส่วนร่วม	การปรับเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ สร้างความรู้ด้านการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพบนหลักเหตุผล

ภาค	ภาพอนาคต 5 ปีข้างหน้า	ทิศทางการพัฒนา	ความต้องการความรู้/วิจัย
	ใช้ศักยภาพสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและเติบโตจากภายใน สร้างผู้ประกอบการโดยอาศัยเทคโนโลยี และทำงานแบบบูรณาการ	พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน กระจายอำนาจการพัฒนา มีระบบ big data และทุนสนับสนุน SMEs รวมทั้งสร้างแพลตฟอร์มการตลาด	การเสริมสร้างความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน
	คุณภาพและความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งน้ำ การจัดการขยะอุตสาหกรรมและการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยชุมชนมีส่วนร่วม	ใช้เศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อลดทรัพยากรและของเสีย ใช้เทคโนโลยีและให้เอกชนมาช่วยจัดการขยะ เสริมสร้างธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม	ความรู้ในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิตจากปราชญ์ชาวบ้าน การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและการบูรณาการความรู้ความร่วมมือ
กลาง	ยกระดับรายได้ของครัวเรือน โดยเฉพาะเศรษฐกิจฐานราก	พัฒนาเกษตรอุตสาหกรรม โยงการค้าชายแดน พัฒนาการท่องเที่ยวหลายมิติ ป้องกันภัยพิบัติธรรมชาติ มีระบบ big data ด้านเกษตร	การจัดทำ big data เพื่อการพยากรณ์และการวางแผน การใช้ข้อมูลเพื่อการจัดการน้ำ และการพัฒนานักวิจัยท้องถิ่น
	เกษตรกรและกลุ่มผู้มีรายได้น้อยมีหนี้สินลดลงครึ่งหนึ่งของที่เป็นอยู่	สร้างระบบตลาดกลางเพื่อลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร ปรับเวิธีผลิตโดยเน้นตลาด มีกองทุนชุมชน เพิ่มทักษะการจัดการรายได้	การแก้ไขปัญหาหนี้สินครัวเรือน การพัฒนาอย่างยั่งยืนและเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาช่องทางการตลาด นวัตกรรมเพิ่มมูลค่าสินค้า
	แก้ปัญหายาเสพติดโดยบูรณาการทั้งให้การศึกษา สร้างงาน สร้างสำนึกสร้างครอบครัวให้มีภูมิคุ้มกัน และบังคับใช้กฎหมายเข้มข้น	ปรับหลักสูตร สร้างรายได้ สร้างความเท่าเทียมในการพัฒนา สร้างการมีส่วนร่วมจากท้องถิ่น สร้างเครือข่ายแก้ไขปัญหาและกลไกป้องกัน	การแก้ปัญหายาเสพติดเชิงปฏิบัติอย่างมีส่วนร่วม เน้นการตกผลึกการนำงานวิจัยไปประยุกต์เชื่อมโยงกับผู้ใช้
	เตรียมรับมือโรคอุบัติใหม่ทั้งด้านสาธารณสุขและเศรษฐกิจโดยการมีส่วนร่วมของภาครัฐ	สร้างครอบครัวและชุมชนเข้มแข็ง โดยรัฐสนับสนุนทรัพยากร เน้นนำ	การสร้างกระบวนการทางสังคม สร้างสำนึกพลเมือง การถอดบนเรียนเพื่อสร้างตัวแบบการจัดการ

ภาค	ภาพอนาคต 5 ปีข้างหน้า	ทิศทางการพัฒนา	ความต้องการความรู้/วิจัย
	ภาคเอกชน และภาคชุมชน	เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ ลดการพึ่งพาต่างประเทศ	และการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้
	คุณภาพอากาศไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพตลอดทั้งปี	สร้างเครือข่าย-หุ้นส่วนพัฒนาสิ่งแวดล้อม อาศัยการมีส่วนร่วมผลักดันพลังงานหมุนเวียน อุตสาหกรรมสีเขียว เกษตรอินทรีย์	สังเคราะห์งานวิจัยเพื่อใช้เชิงปฏิบัติ ศึกษาเชิงลึกเพื่อเข้าใจปัญหามลพิษที่เกิดจากกลุ่มต่างๆ และสร้างความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม
ตะวันออก	ลดปัญหาสังคมจากสื่อสังคม สร้างความตระหนักและทักษะในการดูลตนเองและสังคม เชื่อมโยงแผนและความร่วมมือทุกภาคส่วน	ควบคุมการใช้สื่อสังคม สร้างสังคมต้นแบบขนาดเล็ก สร้างอาชีพ สร้างรายได้ จัดมาตรการดูแลผู้สูงอายุ เสริมสร้างสุขภาพองค์รวม	ระบบฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน และงานวิจัยที่สอดคล้องกับยุทธศาตร์การพัฒนาพื้นที่ การใช้องค์ความรู้ปราชญ์ชาวบ้าน
	การพัฒนาภาคเกษตร ส่งเสริมอาชีพ สร้างรายได้ และเพิ่มศักยภาพเกษตรกร	การพัฒนาคุณภาพน้ำและการจัดการน้ำ การพัฒนาคุณภาพคนทุกช่วงวัยให้มีความสามารถและมีงานทำ พัฒนา SMEs และแรงงาน	การจัดการน้ำ การพัฒนาการศึกษา upskill-reskill การขยายตลาดสินค้าปลอดภัย การแปรรูปสินค้าเกษตร ยกระดับฝีมือแรงงาน
	เน้นอุตสาหกรรมสีเขียว และ zero waste การจัดการสิ่งแวดล้อม แก้ปัญหาขยะทะเล การจัดการที่ดินอย่างเป็นธรรม มุ่งเกษตรอินทรีย์	นโยบายการจัดโซน สร้างจิตสำนึกสิ่งแวดล้อม สร้างการมีส่วนร่วมการจัดการขยะของเสีย สร้างโมเดลการจัดการน้ำแบบบูรณาการ	การเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ การจัดการน้ำ และเทคโนโลยีดูแลคุณภาพน้ำ เครือข่ายการใช้น้ำ การสร้างนวัตกรรมชุมชน
ใต้	ประชาชนมีความกินอยู่ดี มีระบบสุขภาพชุมชนเข้มแข็ง อยู่อย่างมั่นคง ปลอดภัย มีโอกาสการศึกษาและเรียนรู้	สร้างเศรษฐกิจฐานรากสีเขียวและสร้างสรรค์ พัฒนาระบบสุขภาพ กระจายอำนาจการศึกษาและระบบการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	พัฒนา data science เพื่อการบริหาร การแก้ไขผลกระทบ COVID-19 การพัฒนานโยบายระบบสุขภาพ การพัฒนาระบบโลจิสติกส์

ภาค	ภาพอนาคต 5 ปีข้างหน้า	ทิศทางการพัฒนา	ความต้องการความรู้/วิจัย
	ตลอดชีวิตตามบริบทชุมชน		
	เศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีภูมิคุ้มกันและลดความเหลื่อมล้ำ พัฒนาธุรกิจและแรงงานให้ทันกับเทคโนโลยี กระจายรายได้สู่ครัวเรือน	สร้างแพลตฟอร์มเพื่อการปรับตัวทางธุรกิจ พัฒนาฐานข้อมูลเพื่อสร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคส่วน	การพัฒนาตลาด และข้อมูลการตลาด การนำเทคโนโลยีไปใช้พัฒนา SMEs การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการพัฒนาแรงงาน
	กาตจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง การเห็นคุณค่าทรัพยากรชุมชนและสร้างชุมชนต้นแบบจัดการขยะแบบมีส่วนร่วม	สร้างกลไกการมีส่วนร่วมจากภายในชุมชน และบูรณาการความร่วมมือและทรัพยากรจากทุกภาคส่วน	การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพื้นที่ นวัตกรรมที่เน้นชุมชนเป็นฐาน พื้นที่การเรียนรู้ของเมือง การใช้ประโยชน์จากงานวิจัยที่มีอยู่
ใต้ชายแดน	แก้ปัญหายาเสพติด และการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ พัฒนาสาธารณสุข และครอบครัวเข้มแข็ง มีความมั่นคงทางวัฒนธรรม	จัดการศึกษาทางเลือก มีเสรีภาพการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ สร้างพื้นที่สำหรับเยาวชน จัดสวัสดิการคนจน สร้างสภาประชาชนในพื้นที่	การจัดการศึกษาของท้องถิ่น การสร้างทักษะชีวิต การสร้างอาชีพ และการศึกษาวัฒนธรรมและนวัตกรรมชุมชน คลังปัญญาชุมชน
	สินค้าเกษตรมีคุณภาพ มีมูลค่าเพิ่ม พัฒนาเกษตรรุ่นใหม่ ส่งเสริมการท่องเที่ยว เศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง	เสริมทักษะการเกษตรและสร้างการรวมกลุ่ม พัฒนาระบบคมนาคม และเส้นทางท่องเที่ยว พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนดึงดูดการท่องเที่ยว	การเพิ่มมูลค่า การแปรรูปสินค้าเกษตร และการตลาด การสื่อสารและการตลาดการท่องเที่ยว สร้างคุณค่าการท่องเที่ยวชุมชน
	การลดความขัดแย้งด้านทรัพยากร กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและให้ชุมชนมีบทบาทในการจัดการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม	พัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนบนฐานการมีส่วนร่วม และรัฐต้องเข้าใจปัญหาสิ่งแวดล้อมในการพัฒนาภาคใต้ชายแดน	เสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม องค์ความรู้ด้านภาษีและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
	สร้างสันติภาพโดยกระจายอำนาจการ	แก้ไขรัฐธรรมนูญ ป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชน	การป้องกันการละเมินสิทธิมนุษยชน ความรู้

ภาค	ภาพอนาคต 5 ปีข้างหน้า	ทิศทางการพัฒนา	ความต้องการความรู้/วิจัย
	ปกครอง ปฏิรูปท้องถิ่นและคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน มีความมั่นคงในการดำเนินชีวิต	โดยยกเลิกกฎหมายพิเศษ ตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนพื้นที่ จัดการพูดคุยสันติภาพ	เรื่องกฎหมายพิเศษ และการสร้างสันติภาพบนฐานประชาธิปไตย

ผลการดำเนินงานดังกล่าวเป็นการรวบรวมข้อมูลความต้องการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ทิศทางยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ ด้วยกระบวนการ bottom-up เพื่อฉายอนาคตภาพการพัฒนาพื้นที่ ตลอดจนรวบรวมความต้องการองค์ความรู้และการวิจัย เพื่อนำไปวิเคราะห์หาช่องว่างความรู้ งานวิจัย การพัฒนานวัตกรรม เพื่อการจัดทำแผนบูรณาการด้าน ววน.เพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ซึ่งการดำเนินการในระยะต่อไปจะอาศัยกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้มีส่วนได้เสีย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ และจัดประชุมเครือข่ายในระพับพื้นที่ เพื่อสร้างหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ (strategic partners) และพัฒนาเป็นภาคีเครือข่าย (consortium) สำหรับเป็นกลไกการทำงานระดับภูมิภาค ด้านการจัดทำแผน และขับเคลื่อนแผน ววน. เชิงพื้นที่ และบูรณาการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งในระดับนโยบายและระดับพื้นที่ต่อไป

จากกระบวนการดำเนินงานและข้อค้นพบข้างต้นสามารถนำมาวิเคราะห์และแยกแยะตามกรอบการวิเคราะห์กลไกและการขับเคลื่อนแผน ววน. เชิงพื้นที่ ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ ได้ดังตารางการวิเคราะห์โครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจาก สกสว.

ตาราง 8 แสดงการวิเคราะห์โครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจาก สกสว. ตามกรอบกลไกและการขับเคลื่อนแผน ววน. เชิงพื้นที่

งานวิจัย	กลไก			การขับเคลื่อน
	เครือข่าย	**บทบาท ภารกิจ**	**การสร้างความสัมพันธ์**	
โครงการจัดทำแผนบูรณาการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน ระยะที่ 1	•จัดตั้งคณะทำงานวิจัยทั้งส่วนกลาง และภูมิภาค เพื่อดำเนินการวิจัย •สร้างเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ความเห็นในกระบวนการวิเคราะห์อนาคต (Foresight) และวิเคราะห์ช่องว่างความรู้ •พัฒนาเครือข่ายผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ เพื่อสร้างหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ (strategic partners) ที่มีศักยภาพเป็นภาคี (consortium) การจัดทำแผนและบูรณาการขับเคลื่อนแผน ววน. พัฒนาเชิงพื้นที่ *	•ดำเนินการวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลความต้องการ อนาคตภาพ ทิศทางยุทธศาสตร์และช่องว่างของความรู้งานวิจัย และนวัตกรรม เพื่อจัดทำแผนบูรณาการ ววน.เชิงพื้นที่ในภูมิภาค •พัฒนากลไกการทำงานในภูมิภาคด้านการจัดทำแผน ววน.เชิงพื้นที่ให้สามารถบูรณาการทำงานร่วมกับหน่วยงานระดับนโยบายและระดับพื้นที่ * •ประสานความร่วมมือของผู้มีส่วนได้เสียเพื่อสนับสนุนการพัฒนาตามแผน ววน.เชิงพื้นที่ *	•เสริมสร้างศักยภาพคณะทำงานให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานเพื่อเชื่อมต่อกับกลไกและเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ •ประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล เปิดโอกาสให้นำเสนอความต้องการและความคิดเห็น •ประสานความร่วมมือเพื่อสร้างภาคี เครือข่ายที่มีศักยภาพในการร่วมจัดทำแผน และขับเคลื่อนแผน ววน.เชิงพื้นที่ *	**การพัฒนาพื้นที่พิเศษ:** -ไม่ปรากฏ-
				การวิเคราะห์ศักยภาพและความต้องการ: ใช้ horizon scanning สำรวจสถานการณ์ ทำ Delphi แบบประยุกต์ และประชุมปฏิบัติวิเคราะห์ภาพอนาคตที่ความต้องการ
				การเป็นคลังสมองเชิงนโยบาย: สำรวจ check stock ความรู้ และหาช่องว่างของความรู้ งานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม ที่ต้องการในแต่ละภาค
				การบูรณาการและขับเคลื่อนแผน: บูรณาการข้อมูลอนาคตที่ต้องการ สังเคราะห์เป็นทิศทางยุทธศาสตร์ นำไปสู่การจัดทำแผน ววน.เพื่อพัฒนาพื้นที่ในแต่ละภาค *
				การจัดสรรทรัพยากร: -ไม่ปรากฏ-
				การประสานงานและเชื่อมโยงความร่วมมือ: อาศัยกระบวนการ bottom-up ระดมความเห็น และให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้เสียเพื่อบูรณาการความร่วมมือ

3.2) การวิเคราะห์โครงการศึกษาระบบและกลไกการผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการใช้ประโยชน์ในระดับพื้นที่

การพัฒนาประเทศต้องอาศัยระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเป็นฐาน โดยต้องผลักดันให้ภารกิจ ววน. ตอบสนองการพัฒนาในระดับพื้นที่ด้วย ซึ่งกลไกระบบนวัตกรรมในระดับพื้นที่ (area-based innovation system) จึงมีความสำคัญในการเชื่อมโยงการบริหารจัดการวิจัยและนวัตกรรมเชิงพื้นที่ เพื่อลดช่องว่างในการพัฒนาพื้นที่ ตอบสนองต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรม และยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาโครงสร้างและความสัมพันธ์ภายในระบบนวัตกรรมเชิงพื้นที่ในระดับจังหวัด และเสนอแนะระบบกลไกที่มีประสิทธิภาพ

โครงการศึกษาระบบและกลไกการผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการใช้ประโยชน์ในระดับพื้นที่ ซึ่งดำเนินการโดย ดร.สฤษดิ์ โชคชัยนิรันดร์ และคณะ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพและโครงสร้างระบบนวัตกรรมเชิงพื้นที่ รวมถึงกลไกเชื่อมโยงกับการบริหารบทบาทหน้าที่ และศักยภาพของหน่วยราชการระดับจังหวัด ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม และวิเคราะห์ประเด็นช่องว่าสำคัญในการขับเคลื่อนระบบนวัตกรรมเชิงพื้นที่ เพื่อให้ระบบสามารถตอบสนองความต้องการท้องถิ่น และเชื่อมต่อกับการพัฒนาระบบ ววน.ของประเทศ รวมทั้งเสนอนแนวทางเครื่องมือ และกลไกทางเลือก รวมถึงมาตรการที่สำคัญในการพัฒนาระบบนวัตกรรมในระดับพื้นที่ที่สะท้อนสภาพปัญหา หรือความต้องการของพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม

โครงการดังกล่าวได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วโดยมีขั้นตอนประกอบด้วยการศึกษาภาพรวมของการบริหารจัดการวิจัย พัฒนา และนวัตกรรมเชิงพื้นที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงบทเรียนกรณีศึกษาจากต่างประเทศ นำไปสู่การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงและช่องว่างการบริหารจัดการวิจัยพัฒนาและนวัตกรรมเชิงพื้นที่ และจัดทำข้อเสนอในการเชื่อมโยงระบบนวัตกรรมและการพัฒนาเชิงพื้นที่ในด้านโครงสร้าง และกลไกเชื่อมโยง ตลอดจนรูปแบบการบริหารจัดการระบบวิจัยนวัตกรรมเชิงพื้นที่ที่เหมาะสมกับภาคส่วนต่างๆ เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนงานนวัตกรรมในพื้นที่ และนำเสนอเครื่องมือทางเลือกที่สนับสนุนการเชื่อมโยงงานนวัตกรรมกับพื้นที่ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

(1) การรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างหน่วยงานในระบบอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อววน.) และโครงสร้างการบริหารการพัฒนาพื้นที่ในระดับจังหวัด รวมทั้งการวิเคราะห์การเชื่อมโยงนโยบายการพัฒนางานวิจัย นโยบายและยุทธศาสตร์ ออวน.กับแผนพัฒนาจังหวัดและกรอบการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ซึ่งผลการวิจัยได้แสดงให้เห็นประเด็น คือ

ภายใต้ระบบ อววน.มีหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญแบ่งได้เป็น 3 ระดับ คือ ระดับนโยบายซึ่งมีบทบาทกำหนดยุทธศาสตร์และการจัดสรรงบประมาณการวิจัย ประกอบด้วย สอวช.และ สกสว. ระดับการบริหารจัดการโจทย์ มีบทบาทพัฒนาแผนงาน โจทย์วิจัยและการให้ทุนวิจัย ได้แก่ PMU ต่างๆ และระดับดำเนินการวิจัย มีบทบาทในการศึกษาวิจัยและสร้างนวัตกรรม ได้แก่ สวทช. ววน. และสถาบันอุดมศึกษา ส่วนนโยบายและยุทธศาสตร์นั้นมีการเชื่อมโยงกันโดยมียุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี นโยบายและยุทธศาสตร์ อววน.เป็นแม่บทและไล่ลำดับลงไปเป็นแผนกลยุทธ์ของหน่วยงานต่างๆ ในสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิจัย วิทยาศาสตร์และนวัตกรรม ซึ่งในนโยบายและยุทธศาสตร์ดังกล่าวมีแผนงานเชิงพื้นที่ปรากฏอยู่ด้วยทั้งในด้านการพัฒนากำลังคน การวิจัยการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม

ในส่วนโครงสร้างหน่วยงานการบริหารการพัฒนาพื้นที่มีคณะกรรมการ และหน่วยงานในระดับภูมิภาคและท้องถิ่นเกี่ยวข้อง ได้แก่ คณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.น.จ.) มีบทบาทกำกับในเชิงนโยบาย คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.ก.) มีบทบาทในการพิจารณาและผลักดันแผนพัฒนาพื้นที่ในระดับกลุ่มจังหวัด คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) มีบทบาทในการจัดทำและขับเคลื่อนแผนพัฒนาระดับจังหวัด เป็นต้น โดยในคณะกรรมการในระดับกลุ่มจังหวัดและจังหวัดจะมีสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำและดำเนินการแผนพัฒนาพื้นที่ด้วย แต่อย่างไรก็ตามการจัดทำแผนปฏิบัติราชการในระดับกลุ่มจังหวัดและจังหวัดมีเงื่อนไขจำกัดไม่สามารถบรรจุและขอรับการจัดสรรงบประมาณที่มีลักษณะเป็นแผนงานโครงการศึกษาวิจัยและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาพื้นที่ได้โดยตรง

จากการทบทวนการบูรณาการงานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (วทน.) กับการพัฒนาพื้นที่ในอดีตพบว่ามีการประสานความร่วมมือด้าน วทน.กับจังหวัดและกลุ่มจังหวัดตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ.2546 โดยมีความพยายามที่ปรากฏนำร่องใน 6 จังหวัด ได้แก่ ในการสร้างกรอบแนวทางและความต้องการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและองค์ความรู้ด้าน วทน.ของพื้นที่ การพัฒนากลไกและวิธีการทำงาน รวมทั้งการริเริ่มจัดทำโครงการ วทน.เพื่อพัฒนาพื้นที่ เป็นต้น ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 5 ประการ คือ ความชัดเจนของผลลัพธ์ที่ยังไม่ได้กำหนดถึงสิ่งที่ต้องการและกรอบเวลา ความเข้าใจเรื่อง วทน.ที่แตกต่างกันจึงยากในการนำ วทน.ไปประยุกต์ใช้และขยายผล การเชื่อมโยงกับภาคการศึกษาจึงทำให้บางพื้นที่ที่ไม่มีสถาบันอุดมึกษาไม่สามารถดำเนินการได้ ผู้นำในพื้นที่อาจมีวิสัยทัศน์และเล็งเห็นถึงความสำคัญในการนำ วทน.ไปใช้แก้ปัญหาพื้นที่แตกต่างกัน และการรับรู้ถึงงานวิทยาศาสตร์ที่ยังจำกัดซึ่งส่งผลต่อการนำงานวิจัยและนวัตกรรมไปปรับใช้ในการพัฒนาพื้นที่

(2) การวิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์การเชื่อมโยงระบบ อววน.และการวิจัยพัฒนาในระดับพื้นที่ รวมทั้งรูปแบบการดำเนินงานในด้านการกำหนดโจทย์วิจัย ระบบการบริหารและสนับสนุนการวิจัยในพื้นที่ โดยมีประเด็นสำคัญ คือ

การเชื่อมโยงในเชิงโครงสร้างระหว่างระบบ อววน.กับการพัฒนาพื้นที่ควรมีความสอดคล้องกับความต้องการของภาคเอกชนและภาคประชาชนในพื้นที่ ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ระดับคือ ระดับนโยบายภาพรวมของประเทศ เป็นการเชื่อมโยงกันในระดับกระทรวงระหว่าง กระทรวง อว. โดย สอวช.และ สกสว. กับกระทรวงมหาดไทย โดยคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ หรือ ก.น.จ. ในเชิงการกำหนดนโยบายและวางเป้าหมายร่วมกันในการผลักดันนโยบายสู่การปฏิบัติ ทั้งนี้ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากตัวแทนหรือผู้เชี่ยวชาญจากภาคเอกชนและภาคสังคมเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ระดับการกำหนดทิศทางการพัฒนาเป็นการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยบริหารจัดการโปรแกรม หรือ PMU ที่จัดสรรทุนวิจัย กับคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการหรือ ก.บ.ก. เพื่อพัฒนาแผนงานและโจทย์วิจัยให้สอดคล้องกับกรอบนโยบายและประเด็นการพัฒนาพื้นที่ ซึ่งควรส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคมและภาคธุรกิจในพื้นที่ได้มีบทบาทนำเสนอความต้องการด้วย ระดับการดำเนินการในพื้นที่ เป็นการเชื่อมโยงสถาบันอุดมศึกษาอุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ หรือ ก.บ.จ. เพื่อส่งเสริมให้เกิดการขับเคลื่อนการวิจัยเพื่อพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของพื้นที่ในระดับจังหวัด โดยอาจเชื่อมโยงกับกลไก “อว.ส่วนหน้า” ตามนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน

การเชื่อมโยงด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ เป็นการพิจารณาความสอดคล้องระหว่างนโยบายและยุทธศาสตร์ของทั้งสองระบบ ซึ่งกรอบกลยุทธ์ของ อววน.ในลักษณะ strategic platform และการกำหนดโจทย์วิจัยและการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมของประเทศมีความครอบคลุมประเด็นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดลอมทั้งในระดับประเทศทั้งในปัจจุบันและอนาคต ในขณะที่การพัฒนาและแก้ไขปัญหาของบางพื้นที่ตามที่ปรากฏในแผนพัฒนาระดับภาค ระดับกลุ่มจังหวัด และระดับจังหวัด มีการกำหนดความต้องการเทคโนโลยีและนวัตกรรมไว้ในฐานะเป็นเครื่องมือในการยกระดับหรือสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนา

การเข้าถึงความต้องการและกำหนดโจทย์วิจัยในพื้นที่ เป็นประเด็นสำคัญในการริเริ่มการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ให้สอดคล้องกับความต้องการ ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่จะมีบทบาทอย่างมากในฐานะผู้นำแนวทางการพัฒนาโจทย์วิจัย และการนำวิจัยไปปฏิบัติจริงในพื้นที่ โดยบูรณการกับภารกิจอุดมศึกษาทั้งในด้านการจัดการศึกษา การวิจัยแลนวัตกรรม การบริการวิชาการ สนับสนุนหน่วยงานภาครัฐในภูมิภาค และภาคเอกชน ซึ่งความต้องการของภาคประชาชนและภาคเอกชนจะได้รับการรวบรวมโดยสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่เพื่อพัฒนาเป็นโจทย์วิจัยและนวัตกรรม ในอีกด้านหนึ่งความต้องการนั้นอาจส่งผ่านส่วนราชการเพื่อไปกำหนดเป็นโครงการภายใต้แผนพัฒนาพื้นที่ทั้งในระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ซึ่งอาจมีการคัดกรองประเด็นที่มีความสำคัญและยังขาดองค์ความรู้นำส่งต่อและประสานกับสถาบันการศึกษาอุทยานวิทยาศาสตร์ในพื้นที่เพื่อขอความช่วยเหลือให้ดำเนินการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาในประเด็นดังกล่าว โดยอาจแบ่งรูปแบบงานวิจัยเชิงพื้นที่ได้เป็น 3 ลักษณะ คือ โจทย์วิจัยสำหรับทุกพื้นที่ (apply all) โจทย์วิจัยสำหรับกลุ่มพื้นที่ (one for many) และโจทย์วินัยเฉพาะสำหรับพื้นที่เป้าหมาย (target areas) แต่อย่างไรก็ตามการคัดเลือกโจทย์และการอนุมัติงบประมาณวิจัยจะขึ้นอยู่กับการพิจารณาของ PMU รวมทั้งกระบวนการรวบรวมความต้องการจากพื้นที่ไปสู่การกำหนดโจทย์วิจัย จึงจำเป็นต้องมีการกลไกในการเชื่อมโยงและบูรณาการความร่วมมือในการจัดการความต้องการของพื้นที่อย่างเหมาะสม

ระบบบริหารจัดการและสนับสนุนการวิจัย มีปัจจัยสำคัญ 2 ด้าน คือ ด้านแหล่งทุนงานวิจัยและนวัตกรรมในระดับพื้นที่มาจาก 5 แหล่งเงินทุน ประกอบด้วย (1) strategic fund (2) fundamental fund (3) งบวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา (4) งบวิจัยจากภาคเอกชน และ (5) งบจากหน่วยงานระดับจังหวัดในลักษณะการศึกษารวบรวมข้อมูลแต่มีข้อจำกัดในการพัฒนาเป็นโครงการวิจัยโดยตรง แต่ยังถือว่ามีรูปแบบที่หลากหลาย ด้านระบบสารสนเทศสนับสนุนการดำเนินงานวิจัยและนวัตกรรม พบว่ายังไม่มีการเชื่อมระบบข้อมูลสนับสนุนการพัฒนาเชิงพื้นที่กับระบบข้อมูลสารสนเทศวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (NRIIS) หากมีการเชื่อมโยงกันจะทำให้นักวิจัยหรือหน่วยวิจัยได้นำข้อมูลของพื้นที่ไปใช้ในการกำหนดโจทย์และการดำเนินการวิจัย ในทางกลับกันหน่วยงานในพื้นที่ก็จะได้สืบค้นข้อมูลด้านการวิจัยและนำไปปรับใช้ในพื้นที่ได้

(3) การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงข้างต้นสะท้อนให้เห็นประเด็นที่ต้องพิจารณา 4 ประการ คือ (1) โครงสร้างหลักของระบบ อววน.ยังมีลักษณะเป็นแบบ top-down ถึงแม้จะมีความพยายามกำหนดโครงสร้างระบบ ววน.ในพื้นที่เพื่อการพัฒนาพื้นที่ในรูปแบบ อว.ส่วนหน้าก็ยังไม่มีความชัดเจนในการดำเนินงาน (2) ในขณะที่นโยบาย อววน.นั้นมีความครอบคลุมและสอดคล้องกับการพัฒนาพื้นที่ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม แต่การเชื่อมโยงและผลักดันไปสู่การเป็นส่วนหนึ่งในนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญคือผู้นำในแต่ละพื้นที่ (3) สถาบันอุดมศึกษามีบทบาทในการตอบสนองต่อความต้องการของพื้นที่ และมีการประสานงานกับ

หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ผ่านโครงสร้าง ก.บ.จ. (4) ระบบข้อมูลด้านการวิจัยและด้านการพัฒนาพื้นที่มีข้อมูลที่สำคัญ แต่ยังขาดการเชื่อมโยง และนำข้อมูลไปใช้ให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งกล่าวโดยสรุปได้ว่าระบบวิจัยและนวัตกรรมที่ตอบสนองต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ยังมีช่องว่างสำคัญใน 3 องค์ประกอบ คือ

โครงสร้างและบทบาท (structure) มีข้อจำกัดด้านศักยภาพของสถาบันอุดมศึกษาในการทำวิจัยและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาพื้นที่มีความแตกต่างกัน และบทบาทยังไม่ชัดเจน ส่วนการดำเนินงานในรูปแบบคณะกรรมการที่ผ่านมามีหลายองค์คณะ แต่ยังไม่เชื่อมโยงการทำงานด้านการวิจัยและนวัตกรรมกับการพัฒนาพื้นที่ได้อย่างจริงจัง

นโยบายและยุทธศาสตร์ (strategy) ของกระทรวง อว. และกระทรวง มท.มีมุมมองการพัฒนาแตกต่างกัน โดยในส่วนกระทรวง อว.เน้นตอบโจทย์แก้ปัญหาปัจจุบันและระยะยาวโดยใช้ข้อค้นพบทางวิชาการ ส่วนกระทรวง มท.เน้นการแก้ไขปัญหาเชิงปฏิบัติในบรรเทาโดยเร็ว ดังนั้นจำเป็นต้องมีการกำหนดทิศทางการพัฒนา และเป้าหมายโดยใช้ข้อมูลและประเด็นสภาพปัญหาของพื้นที่เป็นฐานในการพิจารณาร่วมกัน

ระบบกลไกสนับสนุน (system) ประกอบด้วยการกำหนดโจทย์วิจัยที่ยังเน้นความสนใจและความเชี่ยวชาญของนักวิจัยมากกว่าโจทย์การพัฒนาของพื้นที่ เนื่องจากมีข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลเชิงพื้นที่ การพิจารณาจัดสรรทุนเชิงพื้นที่ยังมีความทับซ้อนและขาดความเชื่อมโยง ซึ่งไม่มีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่มาร่วมพิจารณาด้วย การประสานและการสื่อสารระหว่างนักวิจัยกับหน่วยงานผู้ใช้งานวิจัยในพื้นที่ยังจำกัด รวมทั้งฐานข้อมูลและการเผยแพร่งานวิจัยยังไม่แพร่หลายและมีความซับซ้อนทางเทคนิคยากต่อการนำไปใช้

(4) จากประเด็นพิจารณา และช่องว่างของระบบวิจัยและนวัตกรรมที่เน้นการพัฒนาเชิงพื้นที่ นำไปสู่การนำเสนอข้อเสนอแนะและเครื่องมือทางเลือกในการพัฒนาระบบกลไกการผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการใช้ประโยชน์ในระดับพื้นที่ ซึ่งมีสาระสำคัญ 3 ด้าน คือ

การยกระดับกระบวนการวิจัยให้สอดคล้องกับความต้องการในพื้นที่ (relevance) ตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ โดยการพัฒนาและกำหนดโจทย์วิจัยให้สอดคล้องกับความต้องการอย่างพื้นที่อย่างแท้จริง และการขับเคลื่อนงานวิจัยให้ตรงกับโจทย์ของพื้นที่และดำเนินงานให้ครอบคลุมพื้นที่ที่จำเป็นต้องพัฒนา รวมทั้งการทำงานวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในพื้นที่และต่อยอดขยายผลไปสู่พื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

การสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานด้านวิจัยและนวัตกรรมกับหน่วยงานด้านการพัฒนาพื้นที่ (relationship) ด้วยการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใต้กระทรวง อว.และกระทรวง มท. โดยการเชื่อมโยงโครงสร้างและพัฒนาบทบาทของหน่วยงานวิจัยกับการพัฒนาพื้นที่ และการเชื่อมโยงแผนการดำเนินงานของการผลักดันการนำวิจัยและนวัตกรรมไปใช้

การพัฒนาระบบสนับสนุนการขับเคลื่อนวิจัยและนวัตกรรมเพื่อใช้ประโยชน์ระดับพื้นที่ (supporting system) โดยการพัฒนาระบบสนับสนุนการพิจารณาทุนและการบริหารทุนเพื่อลดความซ้ำซ้อนการจัดสรรทุนของ PMU และการพัฒนาระบบการสื่อสารข้อมูลวิจัยไปยังผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้สามารถนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อยอดได้

จากกระบวนการดำเนินงานและข้อค้นพบข้างต้นสามารถนำมาประมวล และแยกแยะตามกรอบการวิเคราะห์กลไกและการขับเคลื่อนแผน ววน. เชิงพื้นที่ ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ ได้ดังตารางการวิเคราะห์โครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจาก สกสว.

ตาราง 9 แสดงการวิเคราะห์โครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจาก สกสว. ตามกรอบกลไกและการขับเคลื่อนแผน ววน. เชิงพื้นที่

งานวิจัย	กลไก			การขับเคลื่อน
	เครือข่าย	**บทบาท ภารกิจ**	**การสร้างความสัมพันธ์**	
โครงการศึกษาระบบและกลไกการผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการใช้ประโยชน์ในระดับพื้นที่	เชื่อมโยงโครงสร้างระบบ อววน. ภายใต้กระทรวง อว. กับโครงสร้างการบริหารการพัฒนาพื้นที่ภายใต้กระทรวง มท. ใน 3 ระดับ คือ ระดับนโยบาย ระดับการกำหนดทิศทางการพัฒนาและระดับดำเนินการในพื้นที่ เพื่อเชื่อมต่อนโยบาย ยุทธศาสตร์ และการจัดสรรงบประมาณให้ตอบสนองความต้องการด้านการวิจัยและนวัตกรรม รวมทั้งการแก้ไขปัญหาของภาคประชาชนและภาคเอกชนในพื้นที่	•พัฒนาระบบสนับสนุนในการพิจารณาทุนวิจัยในภาพรวม และจัดระบบการสื่อสารระหว่าง PMU เพื่อลดความซ้ำซ้อน และจัดสรรทุนเชิงพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพ •ผลักดันการทำวิจัยให้ตรงกับโจทย์ของพื้นที่โดยอาศัยศักยภาพเครือข่ายอุดมศึกษา และสร้างช่องทางยึดโยงนักวิจัยเข้ากับการพัฒนาพื้นที่ •สนับสนุนการถ่ายทอดงานวิจัยและขยายผลพื้นที่โดยอาศัยเครือข่ายอุดมศึกษาและกิจกรรมเผยแพร่ผลงานวิจัย	•สร้างความร่วมมือโดยยึดโยงโครงสร้าง บทบาท การดำเนินงาน และทบทวนองค์ประกอบคณะกรรมการขับเคลื่อนในทุกระดับทั้งภายในและระหว่างกระทรวง •เพิ่มบทบาทหรือกระจายอำนาจภารกิจการวิจัยไปยังพื้นที่ให้มากขึ้น และปรับระเบียบ ลดเงื่อนไขให้เอื้อต่อการใช้งานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาพื้นที่ •บูรณาการระบบข้อมูลและสื่อสารการวิจัยเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์ต่อยอดได้	**การพัฒนาพื้นที่พิเศษ:** -ไม่ปรากฏ- **การวิเคราะห์ศักยภาพและความต้องการ:** อาศัยกลไกเช่น คณะกรรมการ ว.ท.น.จังหวัด อว.ส่วนหน้า และจังหวัดรวมรวบ ส่งผ่านความต้องการของพื้นที่เพื่อสร้างโจทย์วิจัย **การเป็นคลังสมองเชิงนโยบาย:** กลไกในพื้นที่ร่วมกันคัดกรองความเชี่ยวชาญที่หลากหลายและชี้นำผลงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการไปใช้พัฒนา/แก้ไขปัญหาพื้นที่ **การบูรณาการและขับเคลื่อนแผน:** ประสานแผน ววน.เชิงพื้นที่กับแผนพัฒนาพื้นที่โดยสร้างโจทย์วิจัย โจทย์พัฒนาพื้นที่ และโครงการต้นแบบร่วมกัน รวมทั้งสร้าง Joint KPI **การจัดสรรทรัพยากร:** เพิ่มความหลากหลายแหล่งทุนเชิงพื้นที่ และพัฒนาโปรแกรมสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาพื้นที่ระดับจังหวัด **การประสานงานและเชื่อมโยงความร่วมมือ:** เชื่อมโยงแผนการผลักดันการนำวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ตั้งแต่ระดับกระทรวงไปจนถึงระดับพื้นที่

3.3) การวิเคราะห์โครงการแผนงานการวิเคราะห์และสังเคราะห์แผนงานประมาณด้าน ววน. เชิงพื้นที่ในภูมิภาค เพื่อสนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษ (ระยะที่ 1)

การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นประเด็นการพัฒนาในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยมีเป้าหมายเพื่อการยกระดับขีดความสามารถของพื้นที่ในทางเศรษฐกิจ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ดึงดูดการค้าการลงทุน การให้สิทธิประโยชน์และการอำนวยความสะดวกในการดำเนินธุรกิจ เพื่อนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับประชาชน และประเทศ ซึ่งการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษต้อง อาศัยความได้เปรียบเชิงกายภาพของประเทศในการเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงอนุภูมิภาค การเป็นจุดเชื่อมระเบียงเศรษฐกิจ โดยต้องพัฒนาการค้าชายแดน การกระจายศูนย์กลางการผลิตและพัฒนาระบบโลจิสติกส์ให้เป็นโครงข่ายการพัฒนา ทั้งนี้การดำเนินการดังกล่าวต้องสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเชิงพื้นที่ หรือแผนพัฒนาภาค ควบคู่กับการวางแผนการพัฒนาที่รักษาสมดุลของความเจริญเติบโต ซึ่งต้องให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การดูแลสิ่งแวดล้อม การจัดการด้านกฎระเบียบ เพื่อให้พื้นที่มีศักยภาพและเกิดการเชื่อมร้อยเป็นห่วงโซ่อุปทานที่มีขีดความสามารถ โดยพื้นที่ที่ควรได้รับการวิเคราะห์และกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพให้จัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษครอบคลุม 4 พื้นที่ คือ ภาคเหนือตอนบน 1 ภาคเหนือตอนบน 2 ภาคเหนือตอนล่าง 1 จังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่เชื่อมโยง

โครงการแผนงานการวิเคราะห์และสังเคราะห์แผนงานประมาณด้าน ววน. เชิงพื้นที่ในภูมิภาค เพื่อสนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษ (ระยะที่ 1) ซึ่งรับผิดชอบดำเนินการโดย ดร.บุญทรัพย์ พาณิชการและคณะ มีวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ประการ คือ เพื่อวิเคราะห์ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษ และเพื่อจัดทำแผนที่นำทาง แผนงาน โครงการที่สนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษ ซึ่งผลที่คาดหวังจากการดำเนินการวิจัยมุ่งเน้นให้เกิดการส่งเสริมการตระหนักรู้และสร้างการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เกิดการบูรณาการเพื่อจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษโดยให้ความสำคัญกับมิติต่างๆ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม การบริการ สังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งโครงข่ายโลจิสติกส์ โดยนำข้อเสนอเชิงนโยบายไปจัดวางบทบาทและประสานกับภารกิจรองรับการเกิดขึ้นของเขตพัฒนาพิเศษในพื้นที่เป้าหมายที่กำหนด

โครงการวิจัยดังกล่าวได้เสร็จสิ้นแล้ว โดยการวิจัยแบ่งเป็น 5 โครงการย่อย คือ โครงการประเมินนโยบายและพัฒนากลไกในการขับเคลื่อนการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษ โครงการการวิเคราะห์และจัดทำแนวทางการพัฒนาศักยภาพเพื่อสนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษภาคเหนือตอนบน 1 (เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูนและแม่ฮ่องสอน) โครงการการวิเคราะห์และจัดทำแนวทางการพัฒนาศักยภาพเพื่อสนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษล้านนาตะวันออก (เชียงราย พะเยา แพร่ และน่าน) โครงการวิเคราะห์และจัดทำแนวทางการพัฒนาศักยภาพเพื่อสนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษภาคเหนือตอนล่าง 1 (พิษณุโลก เพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์ สุโขทัย และตาก) การวิเคราะห์และจัดทำแนวทางการพัฒนาศักยภาพ เพื่อสนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษ 3 จังหวัดชายแดนใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) และพื้นที่เชื่อมโยง (สงขลา พัทลุง นครศรีธรรมราช และสตูล) โดยมีสาระสำคัญดังนี้

(1) การประเมินนโยบายและจัดทำร่างกฎหมาย ในโครงการประเมินนโยบายและพัฒนากลไกในการขับเคลื่อนการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษซึ่งเป็นโครงการย่อยลำดับแรก ได้มีการวิเคราะห์นโยบาย ระเบียบกฎหมายและเงื่อนไขเพื่อนำไปสู่การออกแบบกลไกการสร้างกลไกขับเคลื่อนการจัดตังเขตพัฒนาพิเศษที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ โดยเก็บ

รวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเอกสารกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และการประชุมกลุ่มย่อย/สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้มีประสบการณ์ ผู้มีส่วนได้เสียหรือเกี่ยวข้องกับการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ รวมทั้งนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีข้อค้นพบที่น่าสนใจคือ เขตเศรษฐกิจพิเศษ/เขตพัฒนาพิเศษที่ปรากฏมีอย่างน้อย 5 รูปแบบ คือ นิคมอุตสาหกรรม เขตเศรษฐกิจพิเศษ เมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ เมืองเทคโนโลยี และเขตนวัตกรรม ซึ่งเป็นไปตามที่กฎหมายในระดับพระราชบัญญัติต่างๆ กำหนด โดยมีการให้สิทธิประโยชน์เพื่อจูงใจในการประกอบการ การค้า และการลงทุน ซึ่งการส่งเสริมจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ/เขตพัฒนาพิเศษมีความสอดคล้องกับทิศกทางการพัฒนาในยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนั้นกลไกในการขับเคลื่อนการจัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษให้เกิดผลเป็นรูปธรรมควรอาศัยกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติเช่นเดียวกับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยกฎหมายดังกล่าวมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การกำหนดพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษ การกำหนดนโยบายและการกำกับดูแล การจัดหาที่ดินและการใช้ประโยชน์ที่ดิน การกำหนดเป้าหมายการส่งเสริมการพัฒนา สิทธิประโยชน์ของผู้ประกอบการ การจัดตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวต้องได้รับการผลักดันเข้าสู่กระบวนการพิจารณาตราเป็นพระราชบัญญัติต่อไป

(2) การวิเคราะห์และจัดทำแนวทางการพัฒนาศักยภาพเพื่อสนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษในพื้นที่ที่กำหนด ซึ่งเป็นการดำเนินงานในโครงการย่อยสี่โครงการในลักษณะเดียวกัน โดยเป็นการรวบรวมข้อมูลเอกสาร การสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อยกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาในพื้นที่ เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพทางเศรษฐกิจด้านการเกษตร อุตสาหกรรม การท่องเที่ยวและบริการ และสังคมวัฒนธรรม รวมทั้งการวิเคราะห์โครงข่ายโลจิสติกส์ที่สนับสนุนการพัฒนา และการวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเกิดขึ้นของเขตพัฒนาพิเศษในพื้นที่ โดยอาศัยการวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์ลำดับชั้น การวิเคราะห์เชิงยุทธศาสตร์ SWOT และ TOWS matrix และนำไปสู่การจัดทำแนวทางการพัฒนาศักยภาพที่สนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษ

(3) การสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนที่นำทางการจัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษ โดยในระดับแผนงานวิจัยดังกล่าวจะประมวลเชื่อมโยงเนื้อหาจากโครงการย่อย และเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ประชุมกลุ่มย่อย และประชุมรับฟังความเห็นจากกลุ่มภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์ปัจจัยระดับมหภาค (PEST analysis) และจัดทำแผนที่นำทางสำหรับเป็นแนวทางการจัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษ รวมทั้งแผนงานโครงการที่สนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษที่ครอบคลุมพื้นที่เป้าหมายทั้ง 4 พื้นที่ ดังนี้

พื้นที่ภาคเหนือตอนบน 1 ควรให้ความสำคัญกับประเด็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสร้างสรรค์ เกษตรมูลค่าสูง อุทยานอาหาร การเป็นศูนย์กลางการคมนาคมและโลจิสติกส์ หัตถสร้างสรรค์ บริการสุขภาพและเมืองสีเขียว โดยมีแนวทางการพัฒนาที่เน้นการเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจ เชื่อมโยงกับประเทศในอาเซียนถึงจีน เป็นศูนย์กลางการบิน และพัฒนาท่องเที่ยวเชิงอนุรักษณ์เชื่อมโยงศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาล้านนา

พื้นที่ภาคเหนือตอนบน 2 ควรเน้นการพัฒนาด้านการค้าชายแดน การเกษตรกรรมและการท่องเที่ยว ในประเด็นการเชื่อมโยงอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง สินค้าเกษตรปลอดภัย การสร้างมูลค่าจากศิลปะวัฒนธรรม การบริการสุขภาพ การใช้ประโยชน์และดูแลทรัพยากรธรรมชาติ โดยมี

แนวทางการพัฒนาเป็นศูนย์กลางการค้าชายแดนเชื่อมโยงอนุภูมิภาค GMS และเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา เชื่อมโยงอาเซียน+6 และเป็นศูนย์กลางสินค้าเกษตรคุณภาพดีและปลอดภัย

พื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง 1 ควรให้ความสำคัญกับการเกษตรกรรม การค้า และการท่องเที่ยวในประเด็นการค้าชายแดน สินค้าเกษตรมูลค่าสูงและแปรรูป การเชื่อมโยงครัวไทยสู่ครัวโลก การพัฒนา medical hub และ health & wellness การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและอัตลักษณ์ โดยมีแนวทางการพัฒนาเป็นแหล่งผลผลิตทางการเกษตรปลอดภัยมูลค่าสูงครบวงจร และเสริมสร้างความมั่นคงชายแดน เพื่อเพิ่มความสามารถการแข่งขันและเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งกระจายความเจริญ ลดความเหลื่อมล้ำ และยกระดับคุณภาพชีวิต

พื้นที่จังหวัดชายแดนใต้และพื้นที่เชื่อมโยง ควรมุ่งเน้นพัฒนาด้านเกษตรกรรม การท่องเที่ยว และอุตสาหกรรม โดยเป็นการเตรียมความพร้อมทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ ทรัพยากรมนุษย์ กฎหมาย และสิทธิประโยชน์การลงทุน และสิ่งแดล้อม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเพื่อกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ สร้างการจ้างงาน และยกระดับคุณภาพชีวิต รวมทั้งเสริมสร้างความมั่นคงชายแดนและสร้างความพร้อมเชิงพื้นที่ให้มีความสามารถการแข่งขัน

การดำเนินงานของแผนงานโครงการวิจัยดังกล่าวสามารถนำมาวิเคราะห์ตามกรอบกลไกและการขับเคลื่อนแผน ววน. เชิงพื้นที่ ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ได้ดังตารางการวิเคราะห์โครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจาก สกสว.

ตาราง 10 แสดงการวิเคราะห์โครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจาก สกสว. ตามกรอบกลไกและการขับเคลื่อนแผน ววน. เชิงพื้นที่

งานวิจัย	กลไก			การขับเคลื่อน
	เครือข่าย	**บทบาท ภารกิจ**	**การสร้างความสัมพันธ์**	
โครงการแผนงานการวิเคราะห์และสังเคราะห์แผนงบประมาณด้าน ววน. เชิงพื้นที่ในภูมิภาคเพื่อสนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษ (ระยะที่ 1)	•สร้างภาคีผู้มีส่วนได้เสียทั้งจากผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ผู้แทนองค์กรภาคเอกชน ผู้แทนภาคประชาสังคมและท้องถิ่น รวมทั้งนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ •ประสานแผนกับหน่วยงานเชิงยุทธศาสตร์และกำกับทิศทางการพัฒนาทั้งในระดับท้องถิ่น จังหวัด กลุ่มจังหวัด และระดับชาติ •เชื่อมโยงกับผู้มีอำนาจผลักดันการตัดสินใจทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและคณะกรรมาธิการ	•ระดมความคิดเห็น สะท้อนปัญหา ศักยภาพและความต้องการของพื้นที่ รวมทั้งกระจายข้อมูลเพื่อการรับรู้ และเสริมสร้างความเข้าใจในวงกว้าง •ร่วมกันวิเคราะห์และรวมทั้งนำเสนอแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ •ร่วมมือกันผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาตามแผนที่นำทางและแนวทางการพัฒนาที่กำหนดไว้	•ประสานงานและสร้างความร่วมมือในระดับพื้นที่ โดยจัดเวทีแสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนข้อมูลผ่านการดำเนินงานวิจัย และพัฒนาก่อรูปเป็นคณะกรรมการผลักดันการจัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษในแต่ละพื้นที่ •อาศัยประเด็นความสนใจร่วมและการนำเสนอผลประโยชน์ส่วนรวมเพื่อระดมสรรพกำลัง และสร้างความเห็นชอบร่วมกันในกลุ่มผู้มีอำนาจผลักดัน	**การพัฒนาพื้นที่พิเศษ:** ออกแบบร่างพระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษเป็นกฎหมายแม่บทเพื่อกำหนดอำนาจ องค์กร วิธีดำเนินการ และทรัพยากรในการจัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษ
				การวิเคราะห์ศักยภาพและความต้องการ: ฉายภาพศักยภาพของพื้นที่ในทางเศรษฐกิจและวิเคราะห์ผลกระทบจากปัจจัยระดับมหภาค (PEST Analysis)
				การเป็นคลังสมองเชิงนโยบาย: สะท้อน และสื่อสารผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการพัฒนาพื้นที่ทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่เพื่อสร้างความร่วมมือ
				การบรูณาการและขับเคลื่อนแผน: จัดทำแผนที่นำทางแผนงานและโครงการสนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษทั้งในระดับสั้น ระยะกลาง และระยะยาว
				การจัดสรรทรัพยากร: ผลักดันและประสานแผนงานและโครงการเพื่อบรรจุเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเชิงพื้นที่และขอรับการจัดสรรงบประมาณ
				การประสานงานและเชื่อมโยงความร่วมมือ: ระดมความคิดเห็น กระตุ้นการมีส่วนร่วม และเชื่อมโยงความร่วมมือโดยอาศัยงานวิจัยเป็นแกนยึดเหนี่ยว

3.4) การวิเคราะห์โครงการแผนงานการวิเคราะห์และสังเคราะห์แผนงานประมาณด้าน ววน. เชิงพื้นที่ในภูมิภาค เพื่อสนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษ (ระยะที่ 2)

การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามแผนแม่บทและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สำคัญ มุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับการยกระดับศักยภาพเศรษฐกิจ และกระจายความเจริญให้ครอบคลุมทั่วถึง การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษตามภูมิภาคต่างๆ ของประเทศเป็นแนวทางหนึ่งในการกระจายโครงสร้างพื้นฐาน ฐานการผลิต การสร้างงาน การสร้างรายได้ การส่งมอบสินค้า และระบบโลจิสติกส์ในเชิงพื้นที่ให้เกิดเป็นโครงข่ายการพัฒนาในห่วงโซ่อุปทาน การพัฒนาตามแนวทางดังกล่าวต้องมีข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจและนำทางในการดำเนินงาน ซึ่งการวิจัยจะมีบทบาทช่วยสะท้อนศักยภาพของพื้นที่ในภูมิภาคที่สามารถยกระดับเป็นเขตพัฒนาพิเศษโดยเชื่อมโยงกับระเบียงเศรษฐกิจและสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งยังนำไปสู่การค้นหาแนวทางการพัฒนาในมิติต่างๆ ที่สนับสนุนการขับเคลื่อนการจัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษในเชิงภูมิภาคและภาพรวมของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

โครงการแผนงานการวิเคราะห์และสังเคราะห์แผนงานประมาณด้าน ววน. เชิงพื้นที่ในภูมิภาค เพื่อสนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษ (ระยะที่ 2) ซึ่งรับผิดชอบโดยรองศาสตราจารย์ ดร.ภูพงษ์ พงษ์เจริญ และคณะ ได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายครอบลุม 5 พื้นที่ คือ กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 2 กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 และพื้นที่ภาคใต้เชื่อม 2 ฝั่งสมุทร โดยการวิจัยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ เพื่อวิเคราะห์ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษ และจัดทำแผนที่นำทาง แผนงานและโครงการที่สนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษ รวมทั้งวิเคราะห์การเชื่อมโยงของการจัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษระยะที่ 1 และ 2 ในด้านผลประโยชน์และแผน ซึ่งผลที่คาดหวังจากโครงการดังกล่าว นอกจากเกิดผลผลิตตามวัตถุประสงค์แล้ว ยังมุ่งหวังให้การตระหนักรู้และสร้างการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ให้เกิดการบูรณาการในการขับเคลื่อนการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษด้วย

การดำเนินงานของโครงการดังกล่าวมีลักษณะคล้ายคลึงกับโครงการในระยะที่ 1 ซึ่งประกอบด้วย การทบทวนแนวคิดที่เกี่ยวข้อง การทบทวนแผนยุทธศาสตร์และแผนแม่บทที่สำคัญซึ่งกำหนดทิศทางการพัฒนาทั้งในภาพรวมของประเทศและในเชิงพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ช่องว่างและปัญหาของแผนและยุทธศาสตร์การพัฒนา การศึกษากรอบความร่วมมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระหว่างประเทศที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาพื้นที่เป้าหมาย การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่เป้าหมายทั้งในด้านพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ด้านการเกษตร ด้านอุตสาหกรรม ด้านการท่องเที่ยวและบริการ ด้านสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนด้านโครงสร้างพื้นฐานและโครงข่ายโลจิสติกส์ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ผลกระทบของปัจจัยระดับมหาภาค ด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีและการเมือง (PEST Analysis) การวิเคราะห์ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษ และจัดทำแผนที่นำทาง แผนงานและโครงการที่สนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษ รวมทั้งการประเมินนโยบาย ระเบียบ กฎหมายและเงื่อนไขที่มีผลต่อการจัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษเพื่อนำเสนอถึงความเป็นไปได้ เงื่อนไข ปัจจัยเกื้อหนุน อุปสรรคและส่วนที่ขาดหายไป ที่ต้องได้รับการเพิ่มเติมเพื่อส่งเสริมให้การขับเคลื่อนการพัฒนาดำเนินไปได้

โครงการดังกล่าวได้ดำเนินงานก้าวหน้าผ่านระยะ 4 เดือนแรกไปแล้ว โดยได้ดำเนินการการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์และแผนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งได้เก็บรวบรวมข้อมูลศักยภาพพื้นฐานของแต่ละพื้นที่ในเบื้องต้น พบว่าในแต่ละพื้นที่มีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

ศักยภาพพื้นฐานของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 2 (นครสวรรค์ กำแพงเพชร พิจิตร และ อุทัยธานี) มีการทำเกษตรกรรมทั้งในด้านการเพาะปลูกข้าว มันสำปะหลัง อ้อย และการปศุสัตว์ รวมทั้งการประมง ซึ่งเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมด้านอาหาร นอกจากนี้ยังมีการเติบโตด้านการท่องเที่ยวและการบริการสุขภาพ โดยมีสภาพสังคมที่กำลังก้าวสู่สังคมสูงวัยและต้องการแรงงานทดแทนเพิ่มขึ้น ส่วนทรัพยากรธรรมชาตินั้นมีปัญหาการขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตร แต่อย่างไรก็ตามพื้นที่ดังกล่าวถือว่ามีความได้เปรียบในด้านโครงข่ายโลจิสติกส์ที่มีความเชื่อมโยงกับภูมิภาคอาเซียน

ศักยภาพพื้นฐานกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 (อุดรธานี เลย หนองคาย หนองบัวลำภู และบึงกาฬ) มีเศรษฐกิจที่สำคัญในด้านการเกษตรโดยเพาะปลูกข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง และยางพารา ซึ่งสัมพันธ์กับอุตสาหกรรมในพื้นที่ที่เน้นการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ในพื้นที่มีด่านการค้าชายแดนหลายจุดจึงมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติเข้าสู่พื้นที่ เนื่องจากมีวัฒนธรรมประเพณี เทศกาลและแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ส่วนในด้านโครงข่ายโลจิสติกส์นั้นมีระบบคมนาคมความครอบคลุมหลายประเภทซึ่งเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านด้วย

ศักยภาพพื้นฐานของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 (สกลนคร นครพนม และมุกดาหาร) มีโครงสร้างเศรษฐกิจที่ควรสนับสนุนคือ การเกษตรกรรมควบคู่กับภาคอุตสาหกรรมที่เน้นการแปรรูปสินค้าเกษตร เช่น ข้าว อ้อย ยางพารา มันสำปะหลัง เป็นต้น รวมทั้งควรผลักดันด้านการบริการและการท่องเที่ยว ให้เชื่อมโยงกับการค้าชายแดน สำหรับการโครงข่ายโลจิสติกส์พื้นที่ดังกล่าวถือเป็นประตูเชื่อมโยงระหว่างประเทศไทยกับลาวและเวียดนามบนระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก - ตะวันตก

ศักยภาพพื้นฐานของกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือล่าง 2 (อุบลราชธานี ศรีสะเกษ ยโสธร และอำนาจเจริญ) มีเศรษฐกิจที่สำคัญในด้านเกษตรกรรมโดยเน้นการปลูกข้าว และมีพืชเศรษฐกิจอื่น ได้แก่ ยางพารา มันสำปะหลัง ข้าวโพด และอ้อย เป็นต้น ซึ่งเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมที่เน้นการแปรรูปสินค้าเกษตร และอุตสาหกรรมอาหาร ในพื้นที่ยังมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และธรรมชาติที่กระจายตัวอยู่และนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่วนในด้านโครงข่ายโลจิสติกส์มีเส้นทางและระบบคมนาคมที่หลากหลายที่สนับสนุนการเดินทางและการขนส่งสินค้า

ศักยภาพพื้นฐานของพื้นที่ภาคใต้เชื่อม 2 ฝั่งสมุทร (สงขลา พัทลุง นครศรีธรรมราช กระบี่ และตรัง) มีโครงสร้างทางเศรษฐกิจประกอบด้วยการเกษตรกรรมที่เน้นปาล์มน้ำมัน ยางพารา ข้าว ปศุสัตว์และประมง ซึ่งเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมอาหาร และอุตสาหกรรมการผลิต อีกทั้งยังมีการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่เชื่อมโยงกับแหล่งการค้า และการค้าชายแดน ส่วนในด้านโครงข่ายโลจิสติกส์มีระบบคมนาคมและเส้นทางเดินทางที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านหลายรูปแบบ

การดำเนินงานของแผนงานโครงการวิจัยดังกล่าวสามารถนำมาวิเคราะห์ตามกรอบกลไกและการขับเคลื่อนแผน ววน. เชิงพื้นที่ ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ ได้ดังตาราง การวิเคราะห์โครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจาก สกสว.

ตาราง 11 แสดงการวิเคราะห์โครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจาก สกสว. ตามกรอบกลไกและการขับเคลื่อนแผน ววน. เชิงพื้นที่

งานวิจัย	กลไก			การขับเคลื่อน
	เครือข่าย	**บทบาท ภารกิจ**	**การสร้างความสัมพันธ์**	
โครงการแผนงานการวิเคราะห์และสังเคราะห์แผนงบประมาณด้าน ววน. เชิงพื้นที่ในภูมิภาคเพื่อสนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษ (ระยะที่ 2)	•สร้างภาคีผู้มีส่วนได้เสียจากผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและท้องถิ่น รวมทั้งนักวิชาการในพื้นที่ •ประสานแผนกับหน่วยงานเชิงยุทธศาสตร์และกำกับทิศทางการพัฒนาทั้งในระดับพื้นที่และระดับชาติ * •เชื่อมโยงกับผู้มีอำนาจผลักดันการตัดสินใจทางการเมือง	•สะท้อนความคิดเห็น ความต้องการ และศักยภาพของพื้นที่ และสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ •นำเสนอทางเลือกและแนวทางการพัฒนาพื้นที่เป้าหมาย * •ระดมการมีส่วนร่วมและการบูรณาการขับเคลื่อนการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษ *	•ประชุมร่วมกับผู้มีส่วนได้เสียและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เพื่อสร้างความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมร่วม เพื่อบูรณาการผลักดันการจัดตั้งเขตพัฒนาพิศษ •ประสานงานขอความร่วมมือกับผู้มีอำนาจผลักดันการตัดสินใจทางการเมือง	**การพัฒนาพื้นที่พิเศษ:** ประเมินนโยบาย ระเบียบ กฎหมายและเงื่อนไขที่มีผลต่อการจัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษเพื่อแสดงถึงส่วนที่มีอยู่ และส่วนที่ยังขาดหายไป
				การวิเคราะห์ศักยภาพและความต้องการ: วิเคราะห์ศักยภาพทางเศรษฐกิจพื้นที่เป้าหมาย เพื่อนำไปใช้วิเคราะห์ปัจจัยระดับมหภาค (PEST Analysis)
				การเป็นคลังสมองเชิงนโยบาย: วิเคราะห์และนำเสนอผลประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษเพื่อกระตุ้นความร่วมมือ *
				การบูรณาการและขับเคลื่อนแผน: จัดทำแผนที่นำทางแผนงานและโครงการที่สนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษในพื้นที่เป้าหมาย *
				การจัดสรรทรัพยากร: ผลักดันแผนงานและโครงการให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อขอรับการจัดสรรงบประมาณ *
				การประสานงานและเชื่อมโยงความร่วมมือ: ระดมความเห็น เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมและพัฒนาเป็นกลไกความร่วมมือโดยอาศัยการวิจัยเป็นตัวเชื่อม *

3.5) การวิเคราะห์โครงการพัฒนากลไก Provincial Think Tank ในการเชื่อมโยง demand-supply และผลักดันนำงานวิจัยและนวัตกรรมมาใช้เพื่อการแก้ปัญหาเชิงพื้นที่เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน: โมเดล 8 จังหวัดภาคตะวันออก

การขับเคลื่อนประเทศจำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้จากงานวิจัยเป็นฐานในการพัฒนาและแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแก้ไขปัญหาในเชิงพื้นที่ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามบริบททางกายภาพและภูมิสังคม แต่ที่ผ่านมาการนำองค์ควารู้จากการวิจัยไปใช้ในการปฏิบัติยังไม่สอดคล้องกับปัญหาของชุมชนและพื้นที่ ไม่ตอบโจทย์ตามยุทธศาสตร์การพัฒนา เนื่องจากการขับเคลื่อนการวิจัยและนวัตกรรมยังมีปัญหาในเชิงพันธกิจ การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดกลไกประสานความร่วมมือ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอาศัยการวิจัยเชิงนโยบายเพื่อกำหนดแนวทางและกลยุทธ์เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยเฉพาะในพื้นที่ที่เป็นเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนา คือ กลุ่มพื้นที่ภาคตะวันออก ซึ่งมีทิศทางการพัฒนาเป็นแหล่งผลิตสินค้ามูลค่าสูง เป็นแหล่งอุตสาหกรรมสีเขียว และเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับนานาชาติ รวมทั้งเป็นพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ชายแดนเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้าน และประตูสู่เศรษฐกิจโลก แต่ยังคงประสบปัญหาในการขับเคลื่อนเนื่องจากขาดการงานวิจัยและนวัตกรรมเป็นฐานในการพัฒนา ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทบทวนและวิเคราะห์ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มภาคตะวันออก ให้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริงของพื้นที่ และนำมาสร้างเป็นข้อกำหนดการพัฒนาเชิงพื้นที่โดยอาศัยการนำงานวิจัยไปปรับใช้แก้ปัญหา ซึ่งต้องมีระบบและกลไกในการเชื่อมโยงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งเกิดกระบวนการตัดสินใจเชิงนโยบายที่มุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดของพื้นที่ด้วย

โครงการพัฒนากลไก Provincial Think Tank ในการเชื่อมโยง demand-supply และผลักดันนำงานวิจัยและนวัตกรรมมาใช้เพื่อการแก้ปัญหาเชิงพื้นที่เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน: โมเดล 8 จังหวัดภาคตะวันออก ซึ่งรับผิดชอบดำเนินการโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วศิน ยุวนะเตมีย์ และคณะ มีวัตถุประสงค์ทั้งหมด 4 ประการ คือ การศึกษาความต้องการงานวิจัยและกลไกการส่งเสริมการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของส่วนงานต่างๆ ในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคตะวันออก การพัฒนาโมเดลการทำงานของทีม think tank ที่เชื่อมโยง supply และ demand ในการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์เชิงพื้นที่ และรวบรวมงานวิจัยพร้อมใช้ที่ตอบโจทย์ความต้องการของพื้นที่ โดยเชื่อมโยงกับูการเชื่อมโยงงานวิจัยกับผู้ใช้ประโยชน์ด้านพื้นที่ ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มกลางของ สกสว. รวมทั้งทดลองขับเคลื่อนผลักดันนำงานวิจัยและนวัตกรรมตัวอย่างให้หน่วยงานส่วนต่างๆ ในพื้นที่ใช้ประโยชน์ผ่านกลไกดังกล่าว

โครงการดังกล่าวได้ดำเนินงานผ่านช่วง 6 เดือนแรกมาแล้ว โดยการดำเนินการในภาพรวมทั้งโครงการประกอบด้วย ในขั้นตอนที่หนึ่ง การสำรวจข้อมูลความต้องการงานวิจัยและกลไกการผลักดันการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ เป็นการทบทวนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ยุทธศาสตร์กระทรวง อว. ระบบและกลไกการพัฒนายุทธศาสตร์จังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด รายงานผลการวิจัยที่นำองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้ในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ เพื่อนำไปใช้เป็นกรอบในการออกแบบการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์หาอุปสงค์อุปทานด้านการวิจัยและนวัตกรรมในพื้นที่ ซึ่งอาศัยข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลปฐมภูมิจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสำรวจ การใช้แบบสอบถาม และการสนทนากลุ่ม

ในการวิเคราะห์องค์ประกอบและลักษณะของอุปสงค์ด้านการวิจัยและนวัตกรรมของพื้นที่ จะให้ความสำคัญกับข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลภูมิสารสนเทศที่ฉายให้เห็นลักษณะของพื้นที่ ข้อมูลสภาพปัญหา อุปสรรค จุดอ่อนและโอกาสในการพัฒนาพื้นที่ รวมทั้งข้อมูลความสามารถในการรองรับการพัฒนา โดยแสดงให้เห็นถึงแบบแผนความต้องการและมิติการพัฒนาในด้านประชากรศาสตร์ การบริการท่องเที่ยว การค้า การลงทุน สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งปัจจัยสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาในเชิงเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิต ตลอดจนกลไกถ่ายทอดผลงานวิจัย ความสามารถในการตอบสนองโจทย์วิจัยของพื้นที่ ผลการนำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะได้รับการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เพื่อสะท้อนภาพความต้องการงานวิจัยและนวัตกรรมในพื้นที่ต่างๆ ของจังหวัดกลุ่มภาคตะวันออก ความสำเร็จและความล้มเหลวในการนำงานวิจัยไปประยุกต์ใช้ และการเชื่อมโยงเพื่อปิดช่องว่างการพัฒนาพื้นที่ในการตั้งโจทย์และผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมที่มีอยู่ไปสู่การขับเคลื่อนให้เกิดประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนการวิเคราะห์องค์ประกอบและลักษณะของอุปทานความสามารถในการตอบโจทย์พื้นที่ จะให้ความสำคัญกับข้อมูลจากผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ข้อมูลเกี่ยวกับกลไกการทำงานของหน่วยงานด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีและองค์ความรู้ ข้อมูลกลไกจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ในระดับท้องถิ่น อำเภอและจังหวัด ข้อมูลศักยภาพในการตอบโจทย์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ความพร้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของพื้นที่ ข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานพัฒนาในพื้นที่ รวมทั้งแผนการผลักดันการใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยและนวัตกรรม ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวจะอาศัยโมเดลสายธารคุณค่า (value stream mapping) เพื่อชี้ให้เห็นถึงกลไกการทำงานของแผนจังหวัดและหน่วยงานต่างๆ ในการตอบสนองพื้นที่ การจัดการข้อมูลวิจัยและนวัตกรรมตามกลุ่มการใช้ประโยชน์

ผลการวิเคราะห์อุปสงค์ และอุปทานด้านการวิจัยและนวัตกรรมในพื้นที่จะนำไปสู่การสังเคราะห์หาช่องว่างและความต้องการในการส่งเสริมและพัฒนาระบบกลไกการเชื่อมโยงส่งต่อ และผลักดันงานวิจัยในระบบ ววน.กับหน่วยงานผู้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ ภายใต้การพิจารณาบริบทปัจจัยแวดล้อมที่มีส่วนสนับสนุนและเป็นอุปสรรคในการดำเนินงาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นที่สำคัญใน 2 จังหวัดแรก คือ จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ศักยภาพ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด และประเด็นที่ควรจำงานวิจัยไปใช้ขับเคลื่อน ตามการดำเนินงานข้างต้นมีสาระสำคัญตามตาราง

ตาราง 12 แสดงการวิเคราะห์ศักยภาพ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนา และประเด็นขับเคลื่อน

การวิเคราะห์	จังหวัดจันทบุรี	จังหวัดตราด
ศักยภาพ	การผลิตสินค้าเกษตรเพื่อตลาดภายในประเทศและส่งออกโดยเฉพาะผลไม้ เช่น ทุเรียน เงาะและมังคุด มีภูมิประเทศและประวัติศาสตร์ที่เหมาะกับ	การท่องเที่ยวที่หลากหลายเนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะการมีหาดทรายและมีเกาะ

การวิเคราะห์	จังหวัดจันทบุรี	จังหวัดตราด
	การท่องเที่ยวที่หลากหลาย และเป็นแหล่งเจียระไนอัญมณีที่มีชื่อเสียง	น้อยใหญ่ ซึ่งมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด	จำนวน 105 เรื่อง ในด้านเทคโนโลยีการผลิตและการเพาะปลูกสินค้าเกษตร การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การพัฒนาธุรกิจการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว การพัฒนาคุณภาพชีวิต และการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ	จำนวน 101 เรื่อง ในด้านการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว พฤติกรรมการท่องเที่ยว การแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าว การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการระบบนิเวศทางทะเล การจัดการขยะ และนวัตกรรมพลังงานทดแทนจากแสงอาทิตย์
ประเด็นที่ควรนำงานวิจัยไปใช้ขับเคลื่อนการพัฒนา	จังหวัดมีความต้องการนำข้อมูลและงานวิจัยไปใช้ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์แต่ยังติดขัดในการประสานงานและไม่สามารถเข้าถึงแหล่งงานวิจัย ประเด็นการพัฒนาที่จังหวัดสนใจคือ การส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐานสากลและขยายฐานการตลาดสู่นานาชาติ	จังหวัดมีความประสงค์ในการข้อมูลจากงานวิจัยที่มีความพร้อมไปใช้ทบทวนและกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา ประเด็นการพัฒนาที่จังหวัดสนใจคือ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน การพัฒนาการท่องเที่ยว การเกษตรครบวงจร การบริการและกรค้าชายแดนเชื่อมโยงอาเซียน

หลังจากได้ผลการวิเคราะห์อุปสงค์และอุปทานด้านการวิจัยและนวัตกรรมในพื้นที่แล้ว จะนำไปสู่การคาดคะเนโอกาสในการปฏิบัติของข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยอาศัยกระบวนการรวบรวม แลกเปลี่ยนข้อมูล และการสร้างการมีส่วนร่วมผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก การอภิปรายกลุ่ม การสัมมนากลุ่มย่อย การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการประชาพิจารณ์ เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้มีอำนาจในการตัดสินใจเชิงนโยบาย การคาดการณ์ผลกระทบที่มีโอกาสเกิดขึ้น และการจัดเตรียมข้อเสนอแนะ

ในส่วนสุดท้ายของงานวิจัยจะมุ่งเน้นการพัฒนาระบบและกลไกในการเชื่อมโยงขับเคลื่อนและผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมของหน่วยงานในระบบ ววน.ไปใช้ประโยชน์เพื่อแก้ไขปัญหา และพัฒนาพื้นที่ ผ่านข้อเสนอเชิงนโยบาย หรือการนำแผนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ โดยการจัดตั้ง “คณะทำงาน/เครือข่ายความร่วมมือผลักดันการใช้ประโยชน์งานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาพื้นที่ในจังหวัดต้นแบบ” ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานจากภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในพื้นที่ ซึ่งคณะทำงาน/เครือข่ายดังกล่าวมีฐานะ “กลไก Think Tank” และมีบทบาทร่วมกันพัฒนา “กลไกการผลักดันงานวิจัยไปใช้ประโยชน์”

ในการดำเนินภารกิจของกลไกดังกล่าวจะเป็นการทดลองขับเคลื่อนการนำงานวิจัย หรือนวัตกรรมที่ตอบโจทย์ความต้องการของหน่วยงานในพื้นที่จังหวัดต้นแบบไปสู่การใช้ประโยชน์ พร้อมทั้งจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาแพลตฟอร์ม Provincial Think Tank ให้มี

ความสามารถเชื่อมโยงและผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมไปสู่ผู้ใช้ในพื้นที่ต้นแบบภาคตะวันออกให้มีความยั่งยืน และนำไปสู่การขยายผลในพื้นที่อื่นต่อไป

การดำเนินโครงการพัฒนากลไก Provincial Think Tank ในการเชื่อมโยง demand-supply และผลักดันนำงานวิจัยและนวัตกรรมมาใช้เพื่อการแก้ปัญหาเชิงพื้นที่เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน: โมเดล 8 จังหวัดภาคตะวันออกตามที่ได้กล่าวถึงข้างต้น สามารถนำมาวิเคราะห์ตามกรอบกลไกและการขับเคลื่อนแผน ววน. เชิงพื้นที่ ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ได้ดังตารางการวิเคราะห์โครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจาก สกสว.

ตาราง 13 แสดงการวิเคราะห์โครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจาก สกสว. ตามกรอบกลไกและการขับเคลื่อนแผน ววน. เชิงพื้นที่

งานวิจัย	กลไก			การขับเคลื่อน
	เครือข่าย	**บทบาท ภารกิจ**	**การสร้างความสัมพันธ์**	
การพัฒนากลไก Provincial Think Tank ในการเชื่อมโยง demand -supply และผลักดันนำงานวิจัยและนวัตกรรมมาใช้เพื่อการแก้ปัญหาเชิงพื้นที่เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน: โมเดล 8 จังหวัดภาคตะวันออก	•อาศัยผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนมาสะท้อนความต้องการวิจัยและนวัตกรรม รวมทั้งสภาพการดำเนินการถ่ายทอดความรู้ และผลักดันการนำเทคโนโลยีไปใช้ •เชื่อมโยงผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ข้างต้น จัดตั้งเป็นคณะทำงาน/เครือข่ายความร่วมมือผลักดันการใช้ประโยชน์งานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาพื้นที่ในจังหวัดต้นแบบ *	•ผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ให้ข้อมูล ฉายภาพทิศทางการพัฒนาพื้นที่อุปสงค์และอุปทานการวิจัยและนวัตกรรมที่ตอบโจทย์พื้นที่ และสะท้อนสภาพของระบบและกลไกการนำงานวิจัยไปใช้ •หาช่องว่างและความต้องการพัฒนาระบบกลไกเชื่อมโยง ผลักดันงานวิจัยในระบบ ววน.กับหน่วยงานผู้ใช้ประโยชน์ * •เป็นกลไกความร่วมมือทดลองขับเคลื่อนงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา *	•ใช้เวทีการประชุมกลุ่มย่อยผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและสร้างความร่วมมือ •พัฒนาระบบและกลไกจากผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ประสานเป็นคณะทำงาน/เครือข่ายความร่วมมือผลักดันการใช้ประโยชน์งานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาพื้นที่ในจังหวัดต้นแบบ โดยเป็น “กลไก Think Tank” และมีบทบาทร่วมกันในการพัฒนาในลักษณะ “กลไกผลักดันงานวิจัยไปใช้ประโยชน์” *	**การพัฒนาพื้นที่พิเศษ:** เชื่อมโยงความต้องการพัฒนา และการนำงานวิจัยไปใช้ตอบโจทย์ในพื้นที่จังหวัดภาคตะวันออก ให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนา EEC **การวิเคราะห์ศักยภาพและความต้องการ:** สะท้อนทิศทางการพัฒนา อุปสงค์และอุปทานด้านการวิจัยและนวัตกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ **การเป็นคลังสมองเชิงนโยบาย:** พัฒนาแพลตฟอร์ม Provincial Think Tank ให้มีความสามารถเชื่อมโยงและผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมไปสู่หน่วยงานผู้ใช้ในพื้นที่ * **การบูรณาการและขับเคลื่อนแผน:** การทดลองขับเคลื่อนงานวิจัยและนวัตกรรมที่ตอบโจทย์การพัฒนาไปสู่การใช้ประโยชน์ในพื้นที่จังหวัดต้นแบบโดยผลักดันประสานแผน* **การจัดสรรทรัพยากร:** -ไม่ปรากฏ- **การประสานงานและเชื่อมโยงความร่วมมือ:** ใช้การมีส่วนร่วมและระดมสรรพกำลังจากผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่เป็นกลไกเชื่อมโยงความต้องการสู่การใช้งานวิจัยเพื่อพัฒนา *

3.6) ข้อสังเกตจากการวิเคราะห์โครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจาก สกสว.

อาจกล่าวได้ว่าโครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสุนจาก สกสว. 5 โครงการ แบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก โครงการที่มีวัตถุประสงค์ศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ได้ข้อค้นพบ (finding) แนวทางและกลไกในการเชื่อมโยงแผนด้าน ววน.กับการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ ลักษณะที่สอง โครงการที่ออกแบบกระบวนการวิจัยโดยอาศัยกลไกการมีส่วนร่วมเพื่อบูรณาการแผนด้าน ววน. ให้เป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการพัฒนาพื้นที่ หากพิจารณาผลการวิเคราะห์โครงการดังกล่าวตามกรอบกลไกและการขับเคลื่อนแผน ววน. เชิงพื้นที่ พบว่ามีข้อสังเกตเกี่ยวกับกลไกเชื่อมโยง และแนวทางบูรณาการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการด้าน ววน. เชิงพื้นที่ให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค ดังนี้

(1) ข้อสังเกตด้านกลไก

(1.1) เครือข่าย หรือตัวแสดงที่มีบทบาทสำคัญ ควรมีความครอบคลุมและหลากหลาย ซึ่งประกอบไปด้วยผู้แทนจากหน่วยงานในเชิงยุทธศาสตร์ และหน่วยงานขับเคลื่อนการพัฒนา ตลอดจนผู้แทนจากภาคส่วนต่างๆ ทั้งกลุ่มผู้ประกอบธุรกิจ กลุ่มประชาสังคม กลุ่มนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย รวมทั้งอาจต้องประสานความร่วมมือกับกลุ่มผู้มีอำนาจผลักดันการตัดสินใจทางการเมืองด้วย ซึ่งตัวแสดงเหล่านี้ควรมีปฏิสัมพันธ์และเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายโดยมีตัวกลางในการยึดโยง

(1.2) บทบาท ภารกิจในการเชื่อมโยงและขับเคลื่อนแผนด้าน ววน. ควรให้ความสำคัญกับการสะท้อนโจทย์ความต้องการใช้ ววน. ในการพัฒนาพื้นที่ จัดทำแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ ส่งเสริมการทำวิจัยและนวัตกรรมโดยบูรณาการกับภารกิจของหน่วยงานในพื้นที่ สนับสนุนการเผยแพร่งานวิจัยและนวัตกรรม ระดมความร่วมมือในการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่โดยใช้ ววน.เป็นเครื่องมือ และผลักดันการนำ ววน.ไปใช้ในการพัฒนาพื้นที่

(1.3) การสร้างความสัมพันธ์เพื่อก่อรูปกลไกให้มีความเข้มแข็ง อาจอาศัยการประชุมเพื่อสร้างความตระหนักรู้ การเปิดโอกาสและเวทีเพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและความคิดเห็น การเสริมสร้างขีดความสามารถการทำงานเป็นทีมให้มีประสิทธิภาพ การกำหนดทิศทางการดำเนินงาน ประสานประโยชน์ และเชื่อมโยงผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวังร่วมกัน

(2) ข้อสังเกตด้านการขับเคลื่อน

(2.1) การพัฒนาพื้นที่พิเศษ อาจใช้การวิจัยกฎหมายเป็นเครื่องมือสนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษ รวมทั้งใช้ผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่ตอบโจทย์ความต้องการ ของพื้นที่ไปผลักดันใช้ประโยชน์พัฒนาพื้นที่

(2.2) การวิเคราะห์ศักยภาพและความต้องการ ควรเน้นที่การฉายภาพความต้องการและศักยภาพของพื้นที่ เพื่อนำไปสร้างเป็นโจทย์วิจัยที่ตอบสนองต่อทิศทางการพัฒนาและตอบสนองต่อการใช้ประโยชน์ของผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่

(2.3) การเป็นคลังสมองเชิงนโยบาย มุ่งเน้นการพัฒนาแพลตฟอร์มรวบรวมความเชี่ยวชาญที่หลากหลาย และจัดระบบ stock ความรู้ เพื่อชี้นำการเชื่อมโยงและผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้พัฒนาและแก้ไขปัญหาของพื้นที่

(2.4) การบูรณาการและขับเคลื่อนแผน เป็นการให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนงานและโครงการพัฒนาที่นำงานวิจัยและนวัตกรรมที่พร้อมใช้และตอบสนองต่อทิศทาง

การพัฒนาพื้นที่ไปประสานและบรรจุในแผนพัฒนาพื้นที่ รวมทั้งการกำหนด Joint KPI ในแผน ววน. เชิงพื้นที่ให้สอดคล้องกับแผนพื้นที่พื้นที่

(2.5) การจัดสรรทรัพยากร โดยเน้นการผลักดันโครงการพัฒนาพื้นที่ซึ่งต่อยอดและขยายผลจากงานวิจัยและนวัตกรรม ให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาพื้นที่เพื่อเข้าสู่กระบวนการจัดสรรงบประมาณ

(2.6) การประสานงานและเชื่อมโยงความร่วมมือ ควรพิจารณาถึงแนวทาง bottom-up โดยการระดมสรรพกำลังและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ เพื่อเชื่อมโยงความต้องการไปสู่การผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ในการพัฒนาพื้นที่

4.4 กำหนดองค์ประกอบกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และเป้าประสงค์ของกลไก พร้อมทั้งปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จในการดำเนินงาน

1) ประเด็นตั้งต้นสำหรับการออกแบบกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่

ผู้วิจัยได้รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญส่วนต่างๆ แล้วนำมาประมวลเป็นประเด็นตั้งต้นสำหรับการออกแบบกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ ซึ่งประกอบด้วย ส่วนที่หนึ่ง การศึกษาข้อมูลจากเอกสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนและการดำเนินภารกิจด้านการพัฒนาพื้นที่ ประกอบกับการประชุมกลุ่มย่อยกับผู้บริหารของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในส่วนกลางและสำนักงานภาคในฐานะหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญด้านการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ และประชุมกลุ่มย่อยกับผู้บริหารของสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นหน่วยงานด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ เพื่อรวบรวมเป็นประเด็นที่ควรใส่ใจในการเชื่อมโยงภารกิจ ววน.กับการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาภาค ส่วนที่สอง การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ซึ่งได้รับการสนับสนุนจาก สกสว. จำนวน 5 เรื่อง ประกอบกับการประชุมกลุ่มย่อยกับทีมวิจัยที่รับผิดชอบดำเนินโครงการดังกล่าวรายทีมงาน เพื่อวิเคราะห์หาประเด็นที่พึงพิจารณาในการเชื่อมโยงแผน ววน.เชิงพื้นที่กับแผนพัฒนาพื้นที่ระดับภาค และแนวคิดการกำหนดกลไกในการประสานภารกิจ ววน.เชิงพื้นที่

ข้อมูลทั้งสองส่วนได้นำมาประมวลเข้าด้วยกัน แล้วนำเสนอในการประชุมระดมสมองกับผู้บริหาร สกสว. และทีมวิจัยที่ดำเนินโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจาก สกสว. ทั้ง 5 ทีมพร้อมกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และกำหนดเป็นประเด็นตั้งต้นสำหรับการออกแบบกลไกประสานและบริการแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ 5 ด้าน คือ ด้านองค์ประกอบของกลไก ด้านเป้าประสงค์ของกลไก ด้านผู้ที่ควรมีบทบาทเกี่ยวข้องในกลไก ด้านปัจจัยสนับสนุน และด้านแนวทางการดำเนินงานเชื่อมโยงแผน ววน.เชิงพื้นที่กับทิศทางการพัฒนาภาค โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(1) ประเด็นตั้งต้นในด้านองค์ประกอบกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่

(1.1) กลไกการประสานและบริหารแผนด้าน ววน. ควรมีการแบ่งส่วน (layer) ออกเป็นกลไกส่วนกลางเพื่อบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในเชิงนโยบาย กับกลไกส่วนภูมิภาคเพื่อการเชื่อมโยงหน่วยงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่เป็นเครือข่ายการประสานงานและขับเคลื่อนแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ โดมีลักษณะที่สำคัญ คือ

(ก) กลไกควรเป็นองค์คณะที่มีขนาดกระชับ ไม่จำเป็นต้องใหญ่โตเกินไป แต่ควรเน้นให้ความสำคัญกับผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนภารกิจ โดยเฉพาะกลไกส่วนภูมิภาค หรือในระดับพื้นที่ต้องมีความคล่องตัวสูง (agile)

(ข) ต้องมีทรัพยากร หรือสามารถเข้าถึงแหล่งงบประมาณที่สนับสนุนการดำเนินภารกิจได้ เพื่อตอบสนองต่อการใช้ ววน. ผลักดันการพัฒนาตามความต้องการของพื้นที่ ควบคู่กับการประสานการถ่ายทอด (deploy) ทิศทางการพัฒนาระดับชาติสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่

(ค) ต้องกำหนดรูปแบบปฏิสัมพันธ์ และแนวทางการเชื่อมต่อระหว่างกลไกส่วนกลางในเชิงนโยบาย กับกลไกส่วนภูมิภาคที่เป็นเครือข่ายให้ชัดเจน เพื่อทำให้เกิดความราบรื่น (harmony) ในการประสานและบริหารแผนด้าน ววน.

(1.2) การกำหนดองค์ประกอบของกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ต้องแยกแยะระหว่างผู้มีส่วนได้เสียที่แสดงบทบาทสะท้อนความต้องการ ร่วมรับรู้รับทราบและให้ความเห็นชอบทิศทางการพัฒนา กับผู้มีบทบาทดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนา เพื่อให้กลไกสามารถขับเคลื่อนแผน ววน. ไปสู่การลงมือปฏิบัติและเกิดผลการดำเนินงานที่เป็นที่ยอมรับร่วมกัน ซึ่งอาจแบ่งองค์คณะออกตามหน้าที่ คือ

(ก) คณะกรรมการ (committee) ทำหน้าที่อำนวยการและกำกับทิศ

(ข) คณะทำงาน (working group) ทำหน้าที่ประสานงานและขับเคลื่อนภารกิจให้บรรลุวัตถุประสงค์

(ค) คณะปฏิบัติเฉพาะกิจ (task force) ทำหน้าที่ผลักดันงานเฉพาะประเด็นหรือเฉพาะพื้นที่ ที่ต้องการมุ่งเน้นเป็นพิเศษ

(1.3) อาจพิจารณาพัฒนากลไกการประสานและบริหารแผนด้าน ววน.จากสิ่งที่มีอยู่เดิมแล้ว เช่น เครือข่ายอุดมศึกษา และ อว.ส่วนหน้า เป็นต้น แต่ทั้งนี้ต้องมีการกำหนดภารกิจ แนวทางการดำเนินงาน และช่องทางการเข้าถึงทรัพยากรร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจนยิ่งขึ้น รวมทั้งเสริมสร้างความร่วมมือภายในกลไกดังกล่าวให้เข้มแข็งด้วย

(2) ประเด็นตั้งต้นในด้านการกำหนดเป้าประสงค์ในการดำเนินงานของกลไก

(2.1) กลไกการประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่ต้องก่อให้เกิดการระดมสรรพกำลัง รวมทั้งเชื่อมร้อยความร่วมมือ และทรัพยากรเพื่อนำไปสู่การผนึกพลัง (synergy) บูรณาการพัฒนาให้มุ่งไปสู่การบรรลุผลสัมฤทธิ์ในทิศทางเดียวกัน

(2.2) กลไกการประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ต้องมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมต่อภารกิจของหน่วยงานที่มีหน้าที่กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ และประสานการดำเนินภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนการพัฒนาให้สอดคล้องกับแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่ และยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับต่างๆ โดยเฉพาะแผนพัฒนาภาค

(2.3) กลไกการประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่จะทำหน้าที่เป็นตัวกลางซึ่งทำให้การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ กับการสร้างงานวิจัยและนวัตกรรมมาบรรจบกัน โดยดำเนินการดังนี้

(ก) รวบรวมความต้องการจากภาคส่วนต่างๆ วิเคราะห์ปัญหาในพื้นที่ เพื่อสร้างกรอบการวิจัย และโจทย์การวิจัยและนวัตกรรม (bottom-up)

(ข) วิเคราะห์เชื่อมโยง (mapping) ความรู้ งานวิจัยและนวัตกรรมกับความต้องการพัฒนา และหาช่องว่าง (gap) ความรู้ในปัจจุบันและอนาคต

(ค) สื่อสารผลงานวิจัย และนวัตกรรม รวมทั้งแปลงองค์ความรู้ และเทคโนโลยี (translation & simplification) ที่เกิดจากงานวิจัย และความก้าวหน้าที่วิทยาศาสตร์ไปสู่ผู้ใช้ประโยชน์ให้เกิดการรับรู้ เข้าใจ และเล็งเห็นถึงแนวทางการใช้ประยุกต์ได้

(ง) นำนโยบาย และยุทธศาสตร์การพัฒนาวิทยาศาสตร์ การวิจัย และนวัตกรรม แปลงไปสู่การพัฒนาพื้นที่ (top-down) โดยถือว่าเป็นการนำนโยบายสาธารณะที่มีลักษณะเป็นนโยบายความรู้ไปสู่การปฏิบัติ

(2.4) กลไกการประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ควรมีภารกิจในด้านการเสริมสร้างสังคมอุดมปัญญา หรือเศรษฐกิจ - สังคมฐานความรู้ โดยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีบทบาทในการพัฒนา และการเสริมสร้างขีดความสามารถ (capacity building) ให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ โดยเฉพาะการยกระดับสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดทำยุทธศาสตร์ และบริหารแผนพัฒนาถือเป็นภารกิจที่จำเป็นต้องดำเนินการ ซึ่งสมรรถนะที่ควรพิจารณายกระดับ ประกอบด้วย

(ก) ความรู้ ความเข้าใจถึงทิศทางการพัฒนาประเทศ และการพัฒนาพื้นที่โดยอาศัย ววน. เป็นฐาน

(ข) ความเข้าใจเกี่ยวกับทิศทาง แนวโน้มความก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงของวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม

(ค) ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้จากงานวิจัย และการนำงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์เป็นเครื่องมือในการพัฒนาพื้นที่

(ง) ความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการ เพื่อการจัดทำยุทธศาสตร์ แผนงาน และโครงการที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาโดยใช้ ววน.เป็นเครื่องมือ

(จ) ความสามารถในการประสานงาน สร้างเครือข่ายความร่วมมือ และเชื่อมโยงทรัพยากรเพื่อนำไปสู่ขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างมีบูรณาการ

(2.5) นอกจากการพัฒนาสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานด้านยุทธศาสตร์และแผนแล้ว กลไกการประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ อาจต้องสร้างความเข้าใจกับนักวิชาการและนักวิจัยให้มีความเข้าใจ และมีความสามารถที่สนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วย ได้แก่

(ก) ความรู้ ความเข้าใจในนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนการพัฒนาระดับต่างๆ

(ข) ความสามารถบูรณาการโครงการวิจัยและนวัตกรรมกับการพัฒนาพื้นที่

(ค) ความสามารถในการสื่อสารงานวิจัย และการแปลงองค์ความรู้ไปใช้ในทางปฏิบัติ

(ง) การสามารถประสานความร่วมมือในการทำวิจัยและนวัตกรรม รวมทั้งการยึดโยงหุ้นส่วนและภาคีที่เกี่ยวข้องในการผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์

(3) ประเด็นตั้งต้นในด้านการเชื่อมโยงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผน ววน. และแผนพัฒนาพื้นที่ระดับภาค

(3.1) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ควรมีบทบาทในการเชื่อมโยงหน่วยงาน และภาคีต่างเข้าเป็นกลไกและเครือข่ายการประสานและบริหารแผน ววน. เชิงพื้นที่ คือ ภาควิชาการ โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาที่กระจายอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ ถือเป็นผู้มีบทบาทเชื่อมต่อที่สำคัญ (key connector) ดังนี้

(ก) เป็น coordinator หรือผู้ประสานความร่วมมือ และผลักดันให้เกิดทิศทางและแนวทางการพัฒนาบนหลักวิชาการ เช่น การริเริ่มยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการ โดยใช้ ววน. เป็นฐาน เป็นต้น

(ข) เป็น transformer & transfer หรือผู้สร้างการเปลี่ยนผ่าน โดยอาศัยการกระบวนวิจัยและกระบวนการบริการวิชาการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพันธกิจอุดมศึกษา กล่าวคือ การเปลี่ยนสภาพปัญหาของพื้นที่เป็นโจทย์วิจัยที่มีการทดลองนำร่อง และการแปลงผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปสู่การขับเคลื่อนในฐานะบริการวิชาการที่เน้นการต่อยอดและขยายผลไปสู่การพัฒนาพื้นที่

(ค) เป็น think tank หรือคลังสมอง โดยช่วยเชื่อมโยงความคิด ความต้องการของภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ ประมวลออกมาเป็นหนทางการปฏิบัติที่เป็นไปได้และใช้ ววน. เป็นเครื่องมือ รวมทั้งเชื่อมโยงนักวิจัย ผู้รับประโยชน์ (user) และผู้ตัดสินใจเชิงนโยบาย (decision maker) ให้เกิดการแลกเปลี่ยนความต้องการและความสามารถระหว่างกัน

(3.2) ส่วนหน่วยงานและภาคีที่สำคัญ (key actor) ในการขับเคลื่อนการพัฒนาและผลักดันการนำ ววน.ไปใช้ประโยชน์ ประกอบด้วย

(ก) หน่วยงานด้านยุทธศาสตร์ (strategic agent) ในพื้นที่ เช่น สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาค สำนักงานจังหวัด กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด เป็นต้น

(ข) หน่วยงานดำเนินการ (function agent) ในพื้นที่ เช่น สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด และสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด เป็นต้น

(ค) ภาคี (partner) ได้แก่ องค์กรภาคเอกชน และองค์กรภาคประชาชนที่เป็นตัวแทนตามอาณัติ เช่น สภาอุตสาหกรรมจังหวัด หอการค้าจังหวัด สภาเกษตรกร สมาคมหรือมูลนิธิ องค์กรพัฒนาภาคเอกชน องค์กรประชาสังคม หรือชุมชนที่โดดเด่น เป็นต้น ซึ่งภาคเหล่านี้ควรมีบทบาทร่วมสะท้อนความต้องการ ร่วมผลักดัน และทำให้ความต้องการพัฒนานั้นเกิดการยอมรับร่วมกัน

(4) ประเด็นตั้งต้นในด้านปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จในการดำเนินงาน

(4.1) ควรมีการจัดฐานข้อมูล (database) เกี่ยวกับปัจจัยนำเข้า และปัจจัยผลผลิตทั้งในด้านการพัฒนาพื้นที่ และด้าน ววน. เชิงพื้นที่ ได้แก่

(ก) ฐานข้อมูลผู้เชี่ยวชาญ ฐานข้อมูลโจทย์วิจัยที่เชื่อมโยงกับความต้องการพัฒนาพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การเชื่อมต่อ (mapping) ความสามารถด้าน ววน. ให้ตอบสนองต่อความต้องการพัฒนา

(ข) ฐานข้อมูลผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและความต้องการของพื้นที่ และฐานข้อมูลผลการดำเนินงานโครงการพัฒนา เพื่อทราบถึงสถานะความรู้ และสถานการณ์พัฒนาพื้นที่

(4.2) ฐานข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกันต้องได้รับการเชื่อมโยงกัน รวมทั้งปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน มีการจัดการคัดกรอง จัดลำดับความสำคัญของข้อมูล และบ่งชี้ประเด็นที่สะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาพื้นที่ได้อย่างชัดเจน โดยข้อมูลต้องใช้ประโยชน์ได้อย่างน้อยสองด้าน คือ

(ก) ข้อมูลต้องสามารถนำไปใช้เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจวางแผนการพัฒนาพื้นที่ได้อย่างสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

(ข) ข้อมูลต้องนำไปใช้ในสำหรับการค้นคว้า และสนับสนุนการทำวิจัยได้อย่างน่าเชื่อถือ

(4.3) ควรมีการจัดทำคลังร่างโครงการ (proposal bank) เพื่อจัดเตรียมและรวบรวมโครงการในลักษณะโครงร่างย่อ (project brief) ซึ่งประกอบด้วยโครงร่างการวิจัยที่มาจากโจทย์การพัฒนา และร่างโครงการพัฒนาที่มาจากการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปขยายผล โดยต้องมีกระบวนการคัดกรองและเชื่อมโยงร่างโครงการกับแหล่งทุน หรือแหล่งงบประมาณตามกรอบและหลักเกณฑ์ที่กำหนด

(4.4) หากผู้มีอำนาจตัดสินใจและผู้มีอำนาจกำหนดนโยบาย (key policy maker) ในพื้นที่ เช่น นักการเมือง ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้นำท้องถิ่น เป็นต้น เล็งเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของการนำองค์ความรู้ หลักวิชาการ ผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ จะเป็นแรงหนุนเสริมให้เกิดการประสานและการบริหารแผนด้าน ววน.เชื่อมโยงกับแผนการพัฒนาพื้นที่ รวมทั้งต่อยอดกระบวนการพัฒนาที่ใช้ความรู้และนวัตกรรมเป็นฐาน

(4.5) การพัฒนาพื้นที่ และการผลักดันการนำงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ ทั้งสองส่วนนี้ต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสีย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้รับประโยชน์ในพื้นที่ในหลายรูปแบบ เช่น การร่วมแสดงความต้องการ การร่วมสนับสนุนและให้ความเห็นชอบ การร่วมดำเนินการ การร่วมเป็นเจ้าของ การร่วมรับผลและประสานประโยชน์ ตามประเด็นการพัฒนา หรือตามศักยภาพของพื้นที่ เป็นต้น

(4.6) การมีส่วนร่วมคือการประสานความร่วมมือ และการทำงานร่วมกันบนฐานการมีความรับผิดชอบร่วมกัน (shared-responsibility) โดยไม่เห็นว่าภารกิจที่เพิ่มเติมขึ้นเป็นงานฝากและในทางกลับกันต้องไม่เป็นการผลักภาระหน้าที่ด้วย ดังนั้นการเปลี่ยนมุมมองการทำงาน (mindset) ที่นำไปสู่การประสานงานและบูรณาการความร่วมมือจึงมีความสำคัญ โดยอาจอาศัยการกำหนดบทบาทหน้าที่ การแบ่งปัน จัดสรรทรัพยากร และผลลัพธ์ที่แต่ละฝ่ายจะได้รับร่วมกันให้ชัดเจน

(4.7) สภาพบังคับใช้ (enforce) ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดความรับผิดชอบในการปฏิบัติอย่างจริงจัง ดังนั้น แผน ววน.เชิงพื้นที่ รวมทั้งกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน. ควรมีสภาพบังคับใช้โดยมีกฎหมาย หรืออย่างน้อยควรมีข้อตกลงผูกพัน หรือเงื่อนไขที่ทำให้ผู้เกี่ยวข้องยึดถือเป็นภาระหน้าที่ และความรับผิดชอบที่ต้องดำเนินการ

(4.8) ความเข้าใจ และเงื่อนไขเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาในงานวิจัยและนวัตกรรม โดยเฉพาะความเป็นเจ้าของ และผลประโยชน์ในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นประเด็นที่ต้องแก้ไขเพื่อขจัดอุปสรรคในการนำงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้พัฒนาพื้นที่ในมิติเศรษฐกิจ

(4.9) การทบทวน ติดตาม ประเมิน และรายงานผลการดำเนินงานทั้งในด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ การลงทุนในการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาพื้นที่ รวมทั้งการนำงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาจะสะท้อนให้เห็นถึงความก้าวหน้าและความสำเร็จของภารกิจด้าน ววน.ในเชิงพื้นที่ รวมทั้งยังเป็นสารสนเทศที่จำเป็นสำหรับการตัดสินใจในการปรับแผน และวิธีการดำเนินงานด้วย

(4.10) แผนถือเป็นตัวเชื่อมโยงภารกิจ ววน. กับการพัฒนาพื้นที่ ดังนั้นการนำกรอบห่วงโซ่คุณค่ามาใช้ประกอบการจัดทำแผน จะแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของงานวิจัยและนวัตกรรมกับการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ตั้งแต่ต้นน้ำไปสู่กลางน้ำและปลายน้ำ โดยต้องนำประเด็นการพัฒนา

ที่ปรากฏในห่วงโซ่คุณค่าไปทบทวน เพื่อจัดทำเป็นโครงการสำหรับบรรจุในแผนแยกไปตามภารกิจ หรือแยกไปตามแหล่งงบประมาณ แต่โครงการในห่วงโซ่คุณค่าทั้งหมดยังคงสัมพันธ์กัน และเชื่อมโยงไปสู่ผลสัมฤทธิ์เดียวกัน

(5) ประเด็นตั้งต้นในด้านแนวทางดำเนินงานเชื่อมโยงการขับเคลื่อนแผน ววน.และแผนพัฒนาพื้นที่ระดับภาค

(5.1) หากพิจารณาการเชื่อมโยงแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาภาค ในเชิงนโยบายสาธารณะระดับพื้นที่ ควรมีแนวทางในการดำเนินงานในลักษณะเป็นวงจร (cycle) ที่เป็นวงรอบ (loop) อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ (spiral) ดังนี้

(ก) Policy formation เป็นการเชื่อมโยงปัญหาและความต้องการพัฒนากับยุทธศาสตร์ ววน.

(ข) Policy formulation เป็นการกลั่นกรองและคัดเลือกประเด็นการพัฒนาพื้นที่ ที่สอดคล้องกับกรอบการวิจัยและนวัตกรรมเชิงพื้นที่

- Agenda setting เป็นการเปิดออกของ policy window ซึ่งนำไปสู่การกำหนดโจทย์การวิจัยและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการพัฒนา ซึ่งการเปิดของ policy window จะเกิดขึ้นเมื่อกระแสความต้องการ 3 กระแสมาบรรจบกัน คือ
  - Technical stream หรือ กระแสวิชาการ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงทิศทางแนวโน้มความเป็นไปได้ และโน้มน้าวผู้มีเกี่ยวข้องอื่นให้คล้อยตามความเห็นเชิงวิชาการ
  - Public stream หรือ กระแสประชา เกิดจากแรงผลักดัน หรือการเรียกร้องของประชาชนที่สะท้อนถึงปัญหา หรือประเด็นการพัฒนาที่ต้องการให้เกิดการดำเนินการ
  - Politic stream หรือ กระแสการเมือง เกิดจากความสนใจ หรือการเล็งเห็นถึงความสำคัญของประเด็นการพัฒนา และให้การสนับสนุนการดำเนินพัฒนา
- Objective setting เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการนำการวิจัยและนวัตกรรมไปขับเคลื่อนการพัฒนา
- Alternative & Adoption เป็นการกำหนดมาตรการทางเลือกในแผนงาน และตัดสินใจเลือกมาตรการสำหรับเป็นแนวทางการดำเนินงาน รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้ให้เพียงพอ

(ค) Policy implementation เป็นการจัดทำโครงการวิจัย หรือนำโครงการวิจัยไปผลักดันให้เกิดการใช้ประโยชน์ในการพัฒนาพื้นที่ ซึ่งต้องมีกระบวนการและกลไกขับเคลื่อนที่ชัดเจน รวมทั้งต้องอาศัยเครือข่ายความร่วมมือมาร่วมดำเนินการ

(ง) Policy evaluation เป็นการติดตาม และประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการผลักดัน ววน. ไปใช้ขับเคลื่อนแผนพัฒนาพื้นที่ระดับภาค โดยการประเมินต้องสะท้อนให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์และผลกระทบ เพื่อเป็นสารสนเทศสำหรับการปรับปรุงการประสานและการบริหารแผนด้าน ววน.ต่อไป

(5.2) การเชื่อมโยงแผน ววน.เชิงพื้นที่กับแผนพัฒนาพื้นที่ระดับต่าง ๆ จำเป็นต้องมีการทบทวนปฏิทินการจัดทำโครงการ และขั้นตอนการพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกัน เพื่อนำไปสู่การส่งต่อผลสู่แผน (performance to planning) และเชื่อมต่อโครงการสำคัญระหว่างแผนได้

(5.3) การผลักดันผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาพื้นที่ควรมีการประเมินและวิเคราะห์ความเป็นไปได้ ดังนี้

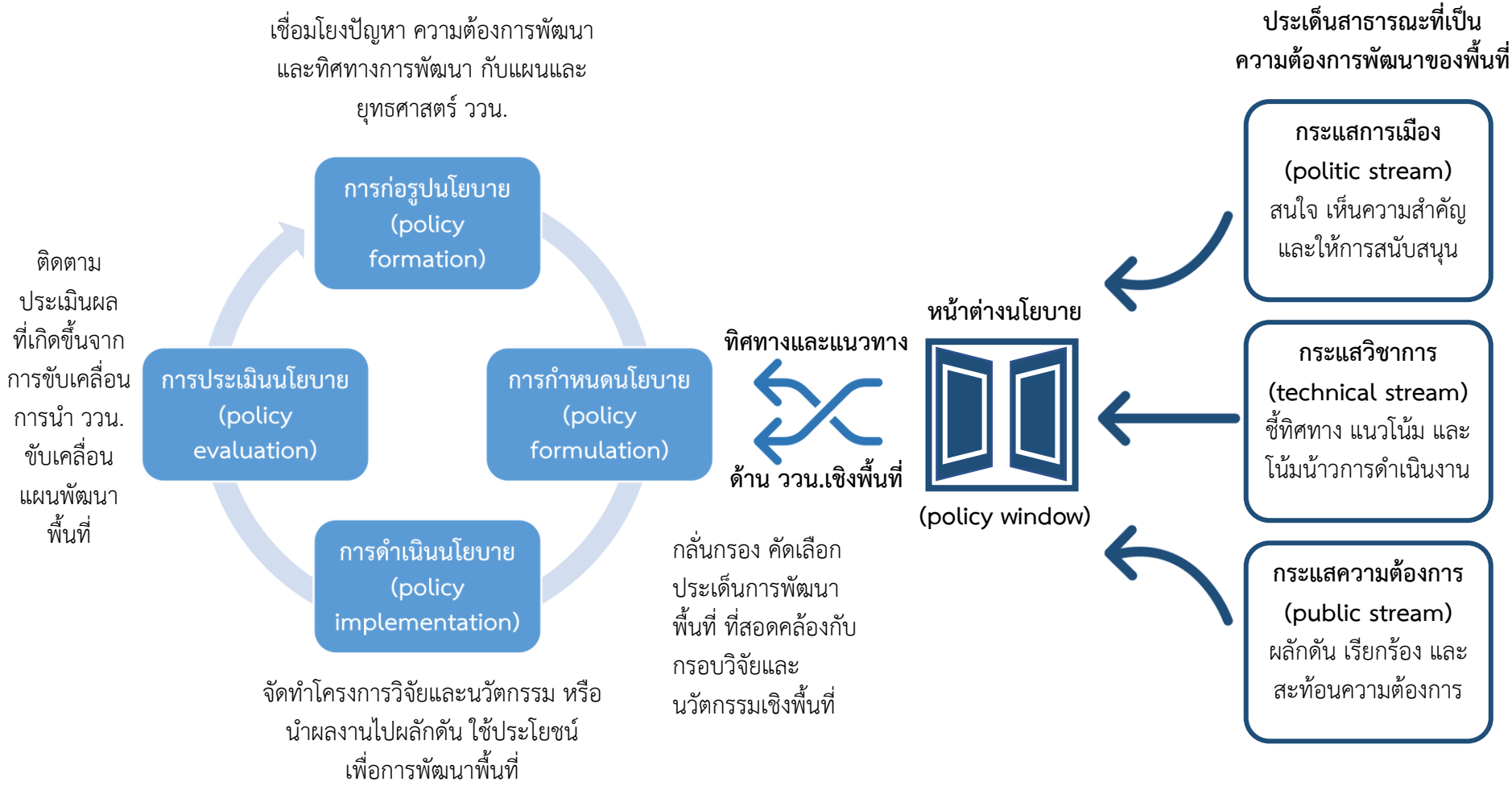
(ก) การประเมินระดับความพร้อมในการนำไปใช้ทั้งในเชิงเทคโนโลยีและสังคม (TRL & SRL) รวมทั้งการประเมินความคุ้มค่า ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลการใช้ประโยชน์งานวิจัยและนวัตกรรม โดยเฉพาะการขยายผลงานวิจัยและนวัตกรรมจากระดับห้องปฏิบัติการ (lab scale) ไปสู่ระดับการใช้เชิงพาณิชย์ในวงกว้าง (commercial scale)

(ข) การวิเคราะห์ความเหมาะสม และความสอดคล้องกับบริบท โดยเฉพาะการพิจารณาถึงเงื่อนไขในเชิงระเบียบ กฎหมาย และข้อจำกัดในการปฏิบัติอื่น ๆ

(ค) การพิจารณาความซ้ำซ้อนในการลงทุนและจัดสรรงบประมาณการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมในพื้นที่ ซึ่งกระจายอยู่ตามหน่วยจัดสรรทุนต่าง ๆ

(ง) งานวิจัยและนวัตกรรมที่พร้อมใช้ประโยชน์ ต้องเป็นการผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้เป็นโครงการพัฒนาพื้นที่ ซึ่งอาจเป็นผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่ผ่านการทดสอบหรือดำเนินกิจกรรมนำร่องมาแล้ว ซึ่งมีศักยภาพนำไปขยายผลได้ แต่ไม่ควรเป็นการทำวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ เนื่องจากการนำงานวิจัยและนวัตกรรมแปลงไปเป็นโครงการพัฒนาพื้นที่จะให้ความสำคัญกับการประเมินผลสำเร็จที่ชัดเจนในเชิงเศรษฐกิจและสังคม

(จ) ควรพิจารณาหาจุดสมดุลระหว่างโจทย์วิจัยที่เน้นการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งผลลัพธ์จะนำไปสู่การลงทุนและเกิดผลกระทบระดับมหภาค กับการแก้โจทย์ที่เน้นการตอบสนองและแก้ไขปัญหาเฉพาะในพื้นที่ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในภูมิภาค ดังนั้นการวิเคราะห์ความสำคัญและผลกระทบจะช่วยจัดลำดับความสำคัญของโจทย์ และกำหนดขนาดระดับพื้นที่ในการดำเนินการว่าควรอยู่ในระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัด หรือภาค

ภาพ 43 แสดงการขับเคลื่อนแผน ววน.เชิงพื้นที่ตามกรอบวงจรนโยบายสาธารณะและการไหลผ่านของความต้องการพัฒนาพื้นที่ผ่านหน้าต่างนโยบายสู่การกำหนดนโยบาย

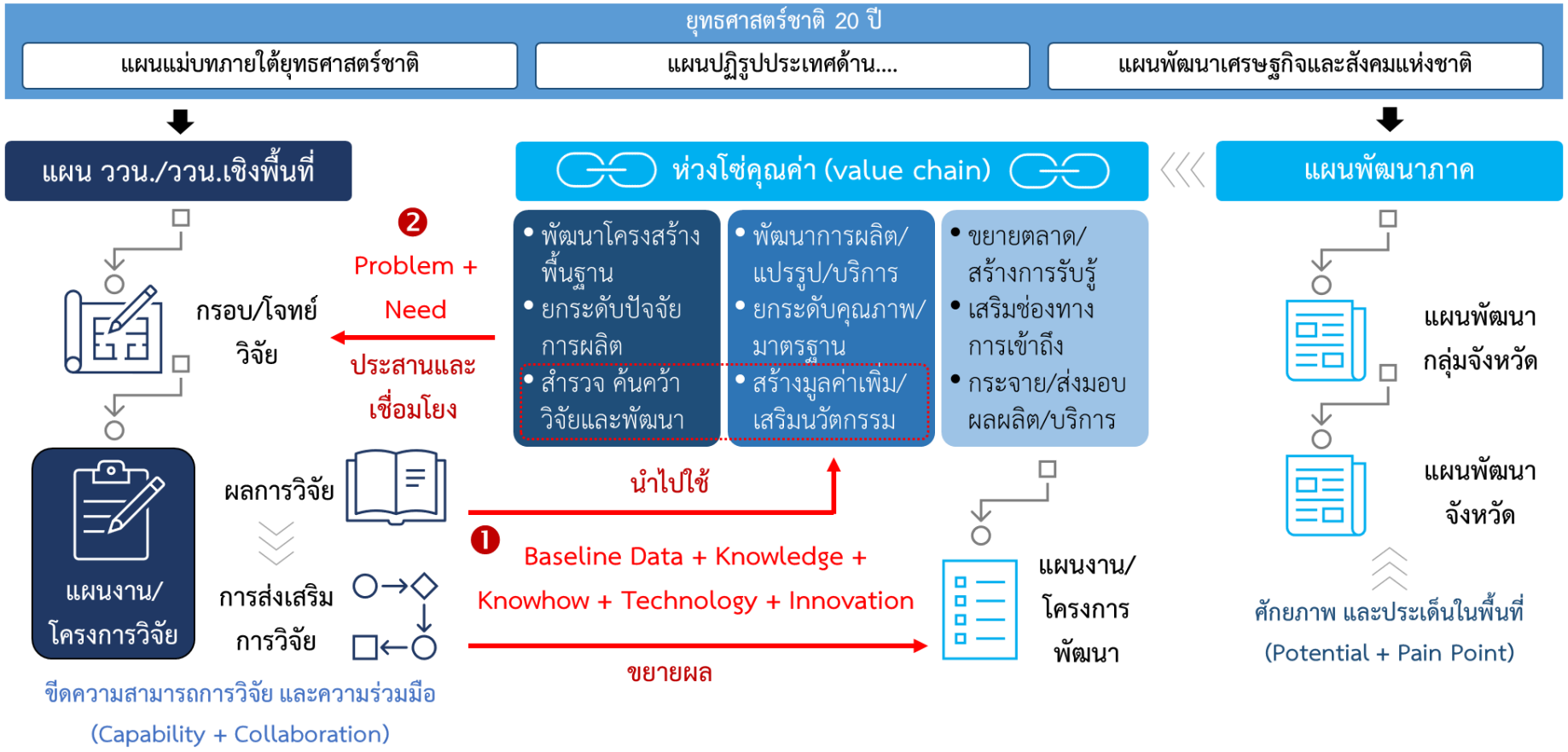
2) ข้อเสนอรูปแบบกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ พร้อมองค์ประกอบที่สำคัญ

ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเชื่อมโยงภารกิจด้าน ววน.กับแผนพัฒนาภาคของหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดยุทธศาสตร์ และการขับเคลื่อนการพัฒนา ประกอบกับข้อสังเกตจากการวิเคราะห์แผนปฏิบัติการด้าน ววน.ที่เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาภาค และการวิเคราะห์กลไกของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจาก สกสว. มาพิจารณาตามประเด็นตั้งต้นสำหรับการออกแบบกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ โดยสามารถจัดกระทำข้อมูลในลักษณะ mapping และสังเคราะห์เป็นข้อเสนอรูปแบบกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่ พร้อมด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

(1) กลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่

กลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ คือ ระบบความสัมพันธ์ของภารกิจ และแนวทางบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงาน องค์คณะหรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำหน้าที่เชื่อมโยงแผน ววน.เชิงพื้นที่กับแผนพัฒนาระดับภาค รวมทั้งขับเคลื่อนแผน ววน. เชิงพื้นที่ไปสู่การปฏิบัติให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาที่กำหนด

หากพิจารณาในเชิงความสัมพันธ์ระหว่างแผน ววน.เชิงพื้นที่กับแผนพัฒนาพื้นที่ระดับภาค กล่าวได้ว่าทั้งสองแผนเป็นแผนพัฒนาที่ถ่ายทอดมาจากยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยแผนปฏิบัติการด้าน ววน.และแผน ววน.เชิงพื้นที่ เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิงประเด็นที่ชี้ทิศทางการลงทุนและพัฒนาด้าน ววน. ของประเทศ โดยบูรณาการศาสตร์ การทำงาน ความร่วมมือ และงบประมาณ เพื่อนำผลงานด้าน ววน. ไปใช้ประโยชน์ เกิดมูลค่า และคุณค่า พัฒนาความสามารถในการแข่งขันของประเทศ คุณภาพชีวิตของประชาชน สร้างสังคมฐานความรู้และนวัตกรรม ส่วนแผนพัฒนาภาคเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาโดยยึดพื้นที่เป็นตัวตั้ง เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่การบริหารจัดการเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ (Area - Function - Participation) โดยเชื่อมโยงแผนงานงบประมาณ และภาคีที่เกี่ยวข้องร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม ตามศักยภาพและความต้องการของพื้นที่ ซึ่งแผน ววน.เชิงพื้นที่สามารถเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาภาคได้ในประเด็นการพัฒนาที่สอดคล้องต้องกัน และแผน ววน.เชิงพื้นที่จะมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ในฐานะเป็นเครื่องมือแก้ไขปัญหาและสร้างขีดความสามารถของประเด็นการพัฒนาในส่วนต้นทาง และกลางทางของห่วงโซ่คุณค่า (value-chain) ตามแผนพัฒนาภาค ดังภาพ

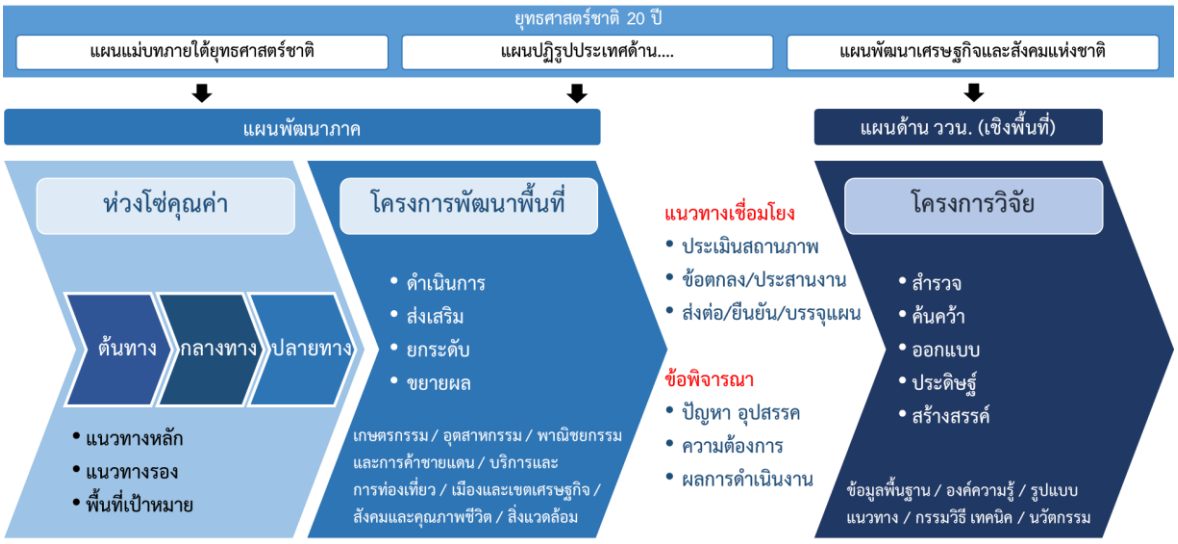
ภาพ 44 แสดงความสัมพันธ์และการเชื่อมโยงแผน ววน. เชิงพื้นที่ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาภาค

การเชื่อมโยงแผน ววน.เชิงพื้นที่ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาภาคมีลักษณะเป็นความสัมพันธ์ 2 ทาง ผ่านกระบวนการวิจัยและสร้างนวัตกรรมกับกระบวนการพัฒนาพื้นที่ คือ การเชื่อมโยงงานวิจัยและนวัตกรรมไปสู่การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ และการเชื่อมโยงโจทย์การพัฒนาพื้นที่สู่โจทย์วิจัยและนวัตกรรมการเชื่อมโยงงานวิจัยและนวัตกรรมไปสู่การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่เป็นการนำผลการวิจัยและนวัตกรรมซึ่งอาจผ่านกิจกรรมส่งเสริมขยายผลแล้วไปผลักดันให้เกิดการใช้ประโยชน์โดยสนับสนุนการดำเนินงานหรือยกระดับเป็นโครงการพัฒนาที่สอดคล้องกับแผนการพัฒนาภาค ซึ่งผลหรือข้อค้นพบจากงานวิจัยและนวัตกรรมดังกล่าวอาจนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน องค์ความรู้ รูปแบบแนวทาง เทคนิค หรือเครื่องมือในโครงการพัฒนาพื้นที่ด้านต่างๆ ทั้งนี้จำเป็นต้องมีการสื่อสาร ส่งต่อผลงานวิจัยและนวัตกรรมสู่การจัดทำแผนงานโครงการ รวมทั้งควรมีการประเมินความพร้อม ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความคุ้มค่าเพื่อคัดกรองงานวิจัยและนวัตกรรมดังกล่าวด้วย ดังภาพ

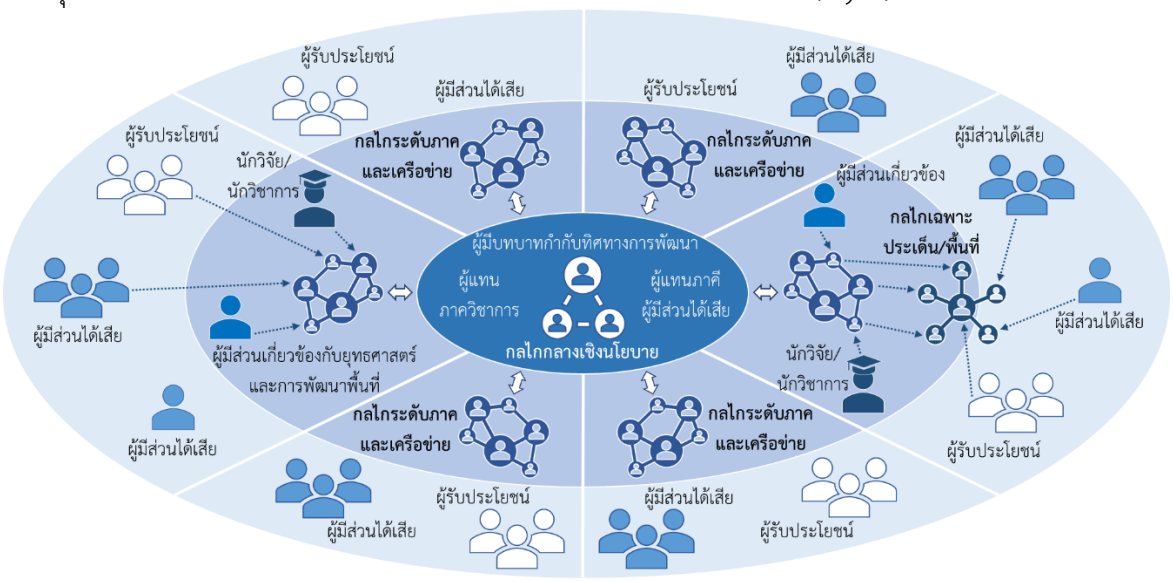
ภาพ 45 แสดงการเชื่อมโยงงานวิจัยและนวัตกรรมสู่การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่

การเชื่อมโยงโจทย์การพัฒนาพื้นที่สู่โจทย์วิจัยและนวัตกรรม เป็นการวิเคราะห์ประเด็นการพัฒนาของห่วงโซ่คุณค่าตามแผนพัฒนาภาค และวิเคราะห์ช่องว่างในการดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่ในด้านต่างๆ รวมทั้งรวบรวมความต้องการจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่เพื่อกำหนดโจทย์การพัฒนาที่จำเป็นต้องอาศัย ววน.เป็นฐาน โดยโจทย์ดังกล่าวควรได้รับการประเมินสถานภาพความรู้ประสานกับผู้เชี่ยวชาญในการแก้โจทย์ และส่งต่อเพื่อกำหนดเป็นโจทย์วิจัยและนวัตกรรม พร้อมทั้งกระตุ้นให้ผู้เชี่ยวชาญในประเด็นดังล่าวจัดทำเป็นโครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อศึกษาค้นคว้าและสร้างข้อค้นพบที่ตอบสนองต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ ดังภาพ

ภาพ 46 แสดงการเชื่อมโยงโจทย์การพัฒนาพื้นที่สู่โจทย์วิจัยและนวัตกรรม

จากความสัมพันธ์ดังกล่าว ควรกำหนดให้มีกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่เพื่อทำหน้าที่ในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ โดยมีลักษณะเป็นองค์คณะในรูปแบบคณะกรรมการและคณะทำงานที่ประกอบด้วยตัวแทน หรือผู้แทนจากหน่วยงานที่มีบทบาทหลักด้านยุทธศาสตร์ และการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ อย่างน้อยใน 2 ระดับ (layer) ดังภาพ

ภาพ 47 แสดงส่วนประกอบและรูปแบบกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่

กลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ส่วนกลางเชิงนโยบาย เป็นคณะกรรมการอำนวยการ และกำกับทิศทางของภารกิจ โดยเชื่อมโยงหน่วยงานที่มีบทบาทหลักด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ หน่วยงานกำกับการขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ รวมทั้งภาคีภาควิชาการ และกลุ่มองค์กรผู้มีส่วนได้เสียในการพัฒนาให้มีบทบาทชี้นำการดำเนินงานร่วมกัน

กลไกประสานและขับเคลื่อนแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคและเครือข่าย เป็นคณะทำงานที่บูรณาการความร่วมมือและระดมสรรพกำลังจากหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลักดันยุทธศาสตร์ และการพัฒนาพื้นที่ภาควิชาการองค์กรหรือกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย และ

รับประโยชน์จากการพัฒนา เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ในแต่ละภาค ให้สอดคล้องและส่งเสริมตามทิศทางของแผนพัฒนาภาค และแผนพัฒนาพื้นที่ระดับอื่นๆ ทั้งนี้กลไกในส่วนนี้จะมีลักษณะเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายไปตามพื้นที่ต่างๆ ตามความจำเป็นและความเข้มแข็ง โดยอาจมีกลไกขับเคลื่อนเฉพาะประเด็นหรือเฉพาะพื้นที่เพื่อผลักดันงานที่มีความต้องการพัฒนาให้เกิดผลอย่างรวดเร็วเป็นพิเศษก็ได้

กลไกทั้งสองส่วนจะเชื่อมต่อกันโดยมีผู้แทนของหน่วยงานที่มีบทบาทหลักด้านยุทธศาสตร์การพัฒนา และหน่วยงานการขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่เป็นทั้งคณะกรรมการในกลไกส่วนกลางเชิงนโยบาย และคณะทำงานในกลไกระดับภาค ทำหน้าที่ในการส่งผ่านนโยบายและทิศทางการดำเนินงานไปผลักดันให้เกิดผลในเชิงปฏิบัติในพื้นที่ และในขณะเดียวกัน ทำหน้าที่รวบรวมผลการดำเนินงาน ความต้องการและปัญหาจากพื้นที่สื่อสารนำไปสู่ส่วนกลางเพื่อการทบทวนและปรับทิศทางการดำเนินงานให้เหมาะสมยิ่งขึ้นด้วย

(2) เป้าประสงค์ของกลไก

เป้าประสงค์ของกลไก คือ ทิศทางในการดำเนินงานของกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ เพื่อกำหนดแนวทางหรือความพยายามปฏิบัติให้มุ่งไปสู่ผลที่คาดหวังหรือความต้องการบรรลุความสำเร็จ

หากพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างแผน ววน.เชิงพื้นที่กับแผนพัฒนาพื้นที่ระดับภาคประกอบกับรูปแบบของกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่ซึ่งทำหน้าที่ในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างแผน สามารถนำมากำหนดเป้าประสงค์ของกลไกดังกล่าว คือ “ขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่มุ่งไปสู่ทิศทางเดียวกันอย่างมีบูรณาการโดยอาศัย ววน. เป็นเครื่องมือ” โดยแบ่งออกเป็น 3 ภารกิจ คือ

(2.1) เชื่อมร้อยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเพื่อประสานพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนา (synergize) ให้บรรลุผลถึงผลสัมฤทธิ์อย่างมีประสิทธิภาพ

(ก) เชื่อมต่อภารกิจของหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญทั้งในเชิงยุทธศาสตร์ และขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ เพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่สอดคล้องกัน รวมทั้งขยายความร่วมมือไปสู่การสร้างเครือข่ายกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสีย

(ข) ประสานประโยชน์ในการจัดสรรและใช้ประโยชน์ทรัพยากรพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ โดยลดความซ้ำซ้อนในการลงทุนพัฒนาและให้ทุนวิจัยและนวัตกรรม รวมทั้งกำหนดทิศทางและกรอบในการจัดสรรงบประมาณด้าน ววน.ให้ตอบสนองต่อการพัฒนาพื้นที่

(2.2) เป็นตัวกลางในการประสานแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ กับแผนพัฒนาพื้นที่ และเชื่อมโยงการสร้างงานวิจัยและนวัตกรรมให้สอดคล้อง ส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ (harmonize)

(ก) รวบรวมความต้องการ และสภาพปัญหาในการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่เพื่อคัดกรองและวิเคราะห์ช่องว่างหาความรู้ นำไปสู่การสร้างกรอบทิศทางการลงทุนวิจัยและพัฒนารวมทั้งกำหนดโจทย์การวิจัยและนวัตกรรม (bottom-up)

(ข) ประสานแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่กับแผนการพัฒนาเชิงพื้นที่ในระดับต่าง ๆ โดยการบูรณาการองค์ความรู้ งานวิจัยและนวัตกรรมให้เป็นส่วนหนึ่งในแผนงานและโครงการ

(ค) ถ่ายทอดนโยบาย และยุทธศาสตร์ด้าน ววน. รวมทั้งสนับสนุนนโยบายที่ส่งเสริมเศรษฐกิจสังคมฐานความรู้ และการสร้างมูลค่าเพิ่มจากนวัตกรรมไปสู่การปฏิบัติเพื่อ พัฒนาพื้นที่ (top-down) บนฐานการมีส่วนร่วม และการระดมสรรพกำลังจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

(2.3) เสริมสร้างการรับรู้และความเข้าใจในการใช้ประโยชน์งานวิจัยและนวัตกรรม รวมทั้งพัฒนาขีดความสามารถของผู้เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการผลักดัน ววน. สู่การพัฒนาพื้นที่

(ก) รวมทั้งสื่อสารงานวิจัยและนวัตกรรม โดยแปลงองค์ความรู้ เทคโนโลยีให้ผู้เกี่ยวข้องเกิดการรับรู้และเข้าใจได้ในวงกว้าง รวมทั้งประยุกต์นวัตกรรมให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม เพื่อผลักดันให้งานวิจัยและนวัตกรรมเกิดการนำไปใช้ได้จริง

(ข) ส่งเสริมความเข้าใจในทิศทางการพัฒนาพื้นที่ และสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการใช้ ววน. สนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ รวมทั้งเสริมสร้างสมรรถนะให้ผู้มีบทบาทหลักในการพัฒนาพื้นที่มีความสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาโดยใช้ ววน. เป็นเครื่องมือ

(3) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ ผู้แทนขององค์กร หรือตัวแทนของกลุ่มบุคคล ที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ รวมทั้งผู้ที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับผลการขับเคลื่อนแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่

ผู้แทนขององค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่ มาจาก 3 หน่วยงานหลัก คือ สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (สป.มท.) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ประกอบกับผู้แทนขององค์กร และตัวแทนของกลุ่มบุคคลจากภาคส่วนต่าง ๆ ในฐานะภาคีที่เกี่ยวของและผู้มีส่วนได้เสีย โดยมีรายละเอียดดังภาพ

(3.1) กลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ส่วนกลางเชิงนโยบาย ประกอบด้วย

(ก) ผู้บริหารของ สศช.ที่กำกับดูแลภารกิจด้านการกำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่และแผนพัฒนาภาค

(ข) ผู้บริหารของ สป.มท.ที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ด้านการกำหนดทิศทางและขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่

(ค) ผู้บริหารของ สกสว. ที่กำกับดูแลแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ และรับผิดชอบภารกิจด้านการผลักดันการวิจัยและนวัตกรรมสู่การพัฒนาพื้นที่

(ง) ผู้แทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผู้แทนระดับกระทรวงที่มีบทบาทขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในด้านต่างๆ

(จ) ผู้บริหารจากภาควิชาการคือมหาวิทยาลัยแม่ข่ายในฐานะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนแผน ววน.เชิงพื้นที่ไปสู่การปฏิบัติ

(ฉ) ผู้แทนองค์กรหรือกลุ่มบุคคลที่มีส่วนได้เสียโดยตรงจากการพัฒนา คือ ผู้แทนองค์กรภาคเอกชนที่เป็นตัวแทนตามอาณัติ และผู้แทนองค์กรภาคประชาสังคมหรือภาคประชาชนที่ได้รับการยอมรับ

(ช) ทั้งนี้ควรมีการประสานความร่วมมือกับผู้มีอำนาจเชิงนโยบาย ได้แก่ รัฐมนตรี และกรรมาธิการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างแรงผลักดัน และเร่งให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่โดยใช้ ววน.เป็นเครื่องมือได้อย่างเป็นรูปธรรม

ภาพ 48 แสดงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกลไกการประสานและบริหารแผนด้าน วงน.เชิงพื้นที่

(3.2) กลไกประสานและขับเคลื่อนแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคและเครือข่าย ซึ่งอาจกำหนดให้มีประจำตามการพัฒนาภาคทั้งหมด 6 ภาค โดยในแต่ละภาค ประกอบด้วย

(ก) ผู้บริหารของ สศช.หรือผู้แทนที่ได้รับมอบหมายซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในการกำกับทิศทางการพัฒนาพื้นที่ในแต่ละภาค

(ข) ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ ของ สป.มท.หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ให้ดูแลการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ ตลอดจนผู้รับผิดชอบด้านยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด และจังหวัดในแต่ละภาค

(ค) ผู้บริหาร สกสว.หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายในการประสานและบริหารแผน ววน. เชิงพื้นที่ระดับภาค

(ง) ผู้บริหาร หรือผู้แทนจากมหาวิทยาลัยแม่ข่าย และมหาวิทยาลัยลูกข่ายในพื้นที่ ที่ตั้งอยู่ในแต่ละภาคในฐานะตัวกลางเชื่อมโยงความร่วมมือ และประสานการนำ ววน.ไปสู่การพัฒนาพื้นที่

(จ) ผู้แทนองค์กรผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงจากการพัฒนา และผู้แทนกลุ่มบุคคลที่เป็นผู้ใช้ประโยชน์จากผลการพัฒนาที่ใช้ ววน.เป็นฐาน ได้แก่ ผู้แทนส่วนราชการที่มีบทบาทขับเคลื่อนการพัฒนาในด้านต่างๆ ผู้แทนองค์กรภาคเอกชนในพื้นที่ และผู้แทนองค์กรภาคประชาสังคมหรือภาคประชาชน หรือผู้แทนองค์กรชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง

(ฉ) ผู้มีอำนาจผลักดัน ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่ ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้บริหารและผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะมีบทบาทสำคัญในการช่วยส่งเสริมและผลักดันการนำ ววน.ไปใช้ประโยชน์ในการขับเคลื่อน และต่อยอดการพัฒนาพื้นที่

(4) ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จ

ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จ คือ องค์ประกอบเงื่อนไขที่มีส่วนสำคัญเกื้อหนุน หรือแรงผลักดันที่ส่งเสริมการขับเคลื่อนกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ให้ดำเนินไปด้วยความราบรื่น และส่งผลต่อบรรลุถึงความสำเร็จของแผน ววน.เชิงพื้นที่ตามที่ต้องการ โดยมีประเด็นดังนี้

(4.1) การไหลเวียนและการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่จำเป็น โดยการพัฒนาฐานข้อมูลและเชื่อมต่อระบบฐานข้อมูลด้านการวิจัยและนวัตกรรม กับฐานข้อมูลด้านการพัฒนาพื้นที่ ซึ่งฐานข้อมูลที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาได้แก่ ฐานข้อมูลผู้เชี่ยวชาญ ฐานข้อมูลโจทย์วิจัย ฐานข้อมูลโครงการวิจัยและนวัตกรรมที่แล้วเสร็จ ฐานข้อมูลคลังร่างโครงการ ฐานข้อมูลสภาพปัญหาและความต้องการของพื้นที่ เป็นต้น โดยฐานข้อมูลดังกล่าวต้องมีการวิเคราะห์ คัดกรองข้อมูลให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และจัดลำดับความสำคัญ รวมทั้งสามารถนำมาเชื่อมโยงกันสัมพันธ์กันเพื่อใช้จัดกระทำเป็นสารสนเทศที่สนับสนุนการตัดสินใจในการวางแผนพัฒนาพื้นที่ และเป็นแหล่งค้นคว้าอ้างอิงสำหรับการทำวิจัยและนวัตกรรมได้ ซึ่งการเข้าถึงข้อมูลควรเปิดกว้างในส่วนที่เป็นข้อมูลสาธารณะ และกำหนดระดับในการเข้าถึงข้อมูลให้แก่ผู้ใช้กลุ่มต่างๆ ตามวัตถุประสงค์และระดับความเกี่ยวข้องกับข้อมูล โดยอาจเปิดช่องทางการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นเพิ่มเติมเพื่อต่อยอดการใช้ประโยชน์จากข้อมูลด้วย

(4.2) ความร่วมมือ และการสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยผู้มีหน้าที่หลัก และผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องกับวางจัดวางยุทธศาสตร์ การขับเคลื่อนการพัฒนา และการผลักดัน ววน.ไปใช้ในพื้นที่ต้องประสานความร่วมมือ และทรัพยากรเพื่อมุ่งสู่เป้าประสงค์เดียวกัน คือ การบรรลุ

ถึงผลสัมฤทธิ์การพัฒนาเพื่อประโยชน์ของประชาชนและภาคส่วนต่างๆ ด้วยการดำเนินภารกิจของตน โดยมีความรับผิดชอบร่วมกัน ในขณะเดียวกันความร่วมมือนี้จะต้องขยายไปสู่ผู้มีส่วนได้เสียและผู้รับประโยชน์ในพื้นที่ด้วย ซึ่งผู้มีส่วนได้เสียและผู้รับประโยชน์ต้องเข้ามามีบทบาทร่วมรับรู้ ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินการ ร่วมเป็นเจ้าของ และร่วมผลักดันการใช้ประโยชน์ในการนำ ววน.ไปใช้พัฒนาพื้นที่ตามโอกาสและศักยภาพ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการสนับสนุนซึ่งกันและกันระหว่างผู้มีหน้าที่รับผิดชอบกับผู้รับผล อย่างไรก็ตามการเสริมแรงผลักดันอาจมีความจำเป็นสำหรับการขับเคลื่อนการพัฒนาโดยใช้ ววน.เป็นเครื่องมือในบางพื้นที่ หรือในบางประเด็น ดังนั้นควรพิจารณาถึงการประสานความร่วมมือและการสนับสนุนจากผู้มีอำนาจเชิงนโยบายและผู้มีอำนาจผลักดันในพื้นที่ด้วย

(4.3) การมีสภาพบังคับใช้และยอมรับเป็นพันธะ หากย้อนพิจารณาถึงปัญหาความไม่ต่อเนื่องของความพยายามเชื่อมโยงและผลักดันองค์ความรู้ ผลการวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรมไปสู่การใช้ประโยชน์เชิงพื้นที่ พบว่า การดำเนินงานที่ผ่านมา แผนยังขาดสภาพการบังคับใช้ ดังนั้นควรผลักดันให้แผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่มีสภาพบังคับใช้ตามกฎหมาย หรือเป็นส่วนหนึ่งของกรอบทิศทางตามแผนพัฒนาพื้นที่ที่มีกฎหมายรองรับ เพื่อให้แผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ได้รับการแปลงไปสู่การปฏิบัติในรูปของแผนงาน โครงการที่สอดคล้องกับแผนการพัฒนาพื้นที่ในระดับต่างๆ อีกทั้งที่ผ่านมากลไกประสานงานยังด้อยความสำคัญ เนื่องจากภารกิจมีลักษณะเป็นงานฝาก ไม่ได้เป็นงานที่ต้องใส่ใจในการดำเนินงานในเชิงยุทธศาสตร์ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องผลักดันให้กลไกประสานและขับเคลื่อนแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในฐานะหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์และภาคีประสานการขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ ตลอดจนสร้างเงื่อนไขข้อตกลงเพื่อผูกพันให้หน่วยงานหลักและผู้เกี่ยวข้องในกลไกเกิดการยอมรับภารกิจเป็นพันธะที่พึงดำเนินการ

(4.4) ความสอดคล้องและเข้ากันได้ ซึ่งต้องเกิดขึ้นทั้งในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติ โดยมีจุดเชื่อม หรือตัวยึดระหว่างแผนพัฒนาพื้นที่ กับแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ กล่าวคือหากพิจารณาความสอดคล้องของแผนพัฒนาพื้นที่กับแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ต้องมีจุดเชื่อมโยงกันโดยมีประเด็นการพัฒนาที่เข้ากันได้ในห่วงโซ่การพัฒนา ในขณะเดียวกันโจทย์การวิจัยและนวัตกรรมรวมทั้งทิศทางการพัฒนาพื้นที่ต้องยึดโยงเข้าด้วยกัน รวมทั้งตอบสนองความต้องการ และเป็นไปตามศักยภาพที่แท้จริงของพื้นที่ นอกจากนี้ การผลักด้นการนำผลการวิจัยและนวัตกรรมไปขยายผลสู่การปฏิบัติต้องมุ่งเน้นให้เกิดการบรรลุผลตามยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้และความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ด้วย

(4.5) ความตระหนักรู้ และความสามารถในการประยุกต์ เนื่องจากวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ จึงเป็นประเด็นการพัฒนาเชิงเทคนิคที่ต้องอาศัยความเข้าใจ และเล็งเห็นถึงผลสำเร็จของผนวก ววน. ให้เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนา ดังนั้นหากผู้มีบทบาทในการจัดวางยุทธศาสตร์ และการขับเคลื่อนการพัฒนามีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถประยุกต์ใช้ ววน.เป็นเครื่องมือพัฒนาพื้นที่จะส่งเสริมให้เกิดการดำเนินการ และผลสัมฤทธิ์ที่ยั่งยืน ในขณะเดียวกันหากผู้มีอำนาจในเชิงนโยบายตระหนักถึงความจำเป็น และความสำคัญของการผลักดัน ววน.ให้สอดคล้อง สนับสนุนทิศทางการพัฒนาพื้นที่จะเร่งให้เกิดการบรรลุผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

(4.6) การเชื่อมโยงทรัพยากร การขับเคลื่อนกลไกการประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เพื่อสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่จะบังเกิดผลสัมฤทธิ์ได้ต้องอาศัยทรัพยากร ซึ่งทรัพยากรที่สำคัญคือ งบประมาณสำหรับดำเนินการตามแผน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องจัดกระบวนการจัดสรรงบประมาณ

ด้าน ววน. ให้ตอบสนองกับทิศทางการพัฒนาพื้นที่ และการประสานการจัดสรรงบประมาณเพื่อการลงทุนพัฒนาพื้นที่ให้เชื่อมโยงกับการใช้ประโยชน์จาก ววน. เป็นเครื่องมือ โดยการกำหนดกรอบทิศทางที่เป็นจุดเน้นการพัฒนาร่วมกัน และจัดทำโครงการตามประเด็นการพัฒนาในห่วงโซ่คุณค่าให้เรียงร้อย แต่แยกโครงการเหล่านั้นไปบรรจุแผนเพื่อขอรับจัดสรรงบประมาณตามแหล่งภารกิจ ซึ่งโครงการที่จัดทำขึ้นและนำไปสู่การปฏิบัติยังคงความเชื่อมโยงมุ่งไปสู่ผลที่สุดท้ายร่วมกัน แต่อย่างไรก็ตามในระยะเริ่มต้นอาจเชื่อมโยงงบประมาณซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญด้วยการพิจารณาโครงการเพื่อการจัดสรรงบประมาณร่วมกันไปก่อน

(5) ข้อสังเกตในการขับเคลื่อนกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่

ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอรูปแบบกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ พร้อมด้วยองค์ประกอบที่สำคัญดังที่ได้กล่าวถึงแล้ว นำเสนอในการประชุมระดมสมองร่วมระหว่างผู้บริหารของหน่วยงานที่จะร่วมเป็นกลไกหลัก 3 ฝ่าย คือ สศช. สป.มท. และ สกสว. เพื่อรับฟังความเห็น และให้ข้อสังเกตในการขับเคลื่อนกลไกดังกล่าวซึ่งมีประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณา ดังนี้

(5.1) ข้อเสนอรูปแบบกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ พร้อมด้วยองค์ประกอบที่สำคัญมีความครอบคลุม และมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ รวมทั้งมีเป้าประสงค์ของกลไกตรงกับความคาดหวังในการบูรณาการการขับเคลื่อนแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาพื้นที่ ดังนั้นผู้ร่วมประชุมทั้ง 3 ฝ่ายจึงให้ความเห็นชอบข้อเสนอในหลักการร่วมกัน ซึ่งจะนำไปสู่การหารือระหว่างหน่วยงานในการริเริ่มจัดตั้งกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ต่อไป

(5.2) ในการขับเคลื่อนกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ควรมีการทบทวนประสบการณ์ หรือกรณีตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงการผลักด้น ววน.ไปใช้ประโยชน์ในการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ตามยุทธศาสตร์การพัฒนา โดยอาจวิเคราะห์และถอดบทเรียนจากโครงการพัฒนาพื้นที่ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ มีผลผลิต หรือผลลัพธ์ให้เห็นได้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นโครงการพัฒนาที่ใช้งานวิจัยและนวัตกรรมเป็นฐาน

(5.3) กลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่จะมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงแผนระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเชื่อมโยงกรอบการวิจัยและนวัตกรรมเชิงพื้นที่ให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาพื้นที่ในระดับต่างๆ โดยอาศัยห่วงโซ่คุณค่าในการพัฒนาเป็นตัวยึดโยง แต่อย่างไรก็ตามต้องให้น้ำหนักความสำคัญกับการตอบสนองความต้องการของประชาชนหรือแก้ไขปัญหาของผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่อย่างสมดุลด้วย

(5.4) กลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่อาจเริ่มต้นด้วยการทบทวนปฏิทินการจัดทำข้อเสนอโครงการและแผนปฏิบัติการประจำปีตามกรอบแผนพัฒนาพื้นที่ให้มีความสอดคล้องกัน และสามารถส่งผ่านโครงการเพื่อการบรรจุแผนระหว่างกันได้ ทั้งนี้ สกสว.อาจจัดทำรายการโครงการวิจัยและนวัตกรรมที่พร้อมนำไปใช้ได้ให้แก่ผู้รับผิดชอบยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับภาคของ สศช. และ สป.มท. เพื่อพิจารณาผลักดันหรือประยุกต์ใช้ประโยชน์ตามประเด็นการพัฒนาในแผนพัฒนาพื้นที่ได้ทันที

(5.5) นอกจากการทบทวนปฏิทินการทำงานแล้ว การก่อรูปของกลไกอาจเกิดขึ้นได้โดยการทำงานร่วมกันของหน่วยงาน 3 ฝ่ายในฐานะคณะกรรมการร่วมเพื่อพิจารณาคัดกรองข้อเสนอโครงการในการจัดสรรทุนวิจัยที่ตอบสนองต่อทิศทางการพัฒนาพื้นที่ และคัดเลือกผลงานวิจัยที่มี

ความพร้อมนำไปขยายผล ซึ่งควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียหรือผู้รับประโยชน์ในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมด้วย ทั้งนี้การดำเนินการตามแนวทางดังกล่าวต้องประสานงานกับ PMU ในฐานะกลไกสำคัญในการบริหารงบประมาณวิจัยด้าน ววน.ด้วย

(5.6) สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ถือว่าเป็นภาคส่วนที่มีบทบาทสำคัญในกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาจะเป็นตัวกลางบูรณาการความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนา รวมทั้งเป็นแหล่งสะสมองค์ความรู้ ศูนย์รวมผู้เชี่ยวชาญ และเป็นหน่วยให้บริการทางวิชาการในพื้นที่ ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาควรแสดงท่าทีและกำหนดจุดยืนให้ชัดเจน โดยไม่เป็นตัวแสดงหลักในการจัดทำและดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่ แต่ให้การสนับสนุนหรือร่วมดำเนินการ และช่วยผลักดันให้หน่วยงานที่มีภารกิจหลักโดยตรงกับประเด็นการพัฒนาพื้นที่เป็นผู้รับผิดชอบและดำเนินโครงการพัฒนา โดยใช้งานวิจัยและนวัตกรรม องค์ความรู้ และความเชี่ยวชาญจากสถาบันอุดมศึกษาเป็นเครื่องมือ

(5.7) กลไกประสานและขับเคลื่อนแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคและเครือข่าย ซึ่งเป็นคณะทำงานในพื้นที่ซึ่งมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการผลักดันแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ไปสู่การปฏิบัติให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาพื้นที่ จึงต้องมีความเข้มแข็ง และมีความสามารถในการดำเนินงาน ดังนั้นกลไกในส่วนดังกล่าวนี้ควรได้รับการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการทำงานเป็นทีมเดียวกัน

4.2 การวิเคราะห์และจัดทำแผนที่นำทางสำหรับกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่ โดยบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหลัก

แผนที่นำทางสำหรับกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่ จัดทำขึ้นสำหรับเป็นกรอบ และแนวทางการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญด้านยุทธศาสตร์และการขับเคลื่อนพัฒนา สำหรับเชื่อมโยงแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่กับแผนพัฒนาพื้นที่ระดับภาค การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสมรรถนะผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาโดยใช้ประโยชน์จาก ววน.เป็นฐาน และผลักดันให้เกิดโครงการนำร่องในการนำ ววน.ไปใช้ในการพัฒนาพื้นที่ให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนาระดับภาคและระดับอื่นๆ ต่อไป โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1) ร่างแผนที่นำทางสำหรับกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่

การจัดทำแผนที่นำทางอาศัยการรวบรวมข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสารการดำเนินงานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาพื้นที่ และแผนด้าน ววน. ประกอบกับการประชุมกลุ่มย่อย และการประชุมระดมความคิดเห็น เพื่อสะท้อนถึงผลการดำเนินงาน ความคาดหวัง และสิ่งที่พึงปฏิบัติต่อไป แล้วนำมาสังเคราะห์เป็นแผนที่นำทางในลักษณะผลที่พึงบรรลุหากมีกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่เกิดขึ้น รวมทั้งเป้าประสงค์ ทิศทางและแนวทางเชิงมาตรการที่จำเป็นเพื่อนำไปสู่การบรรลุถึงผลที่ต้องการ พร้อมด้วยการนำทิศทางและแนวทางเชิงมาตรการดังกล่าวมากำหนดเป็นแนวปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอนโดยมีกรอบเวลากำกับเป็นระยะ

แผนที่นำทางสำหรับกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ (1) จุดหมายปลายทาง (destination) หรือผลที่พึงบรรลุในภาพรวม ซึ่งจะเกิดขึ้นจากการดำเนินการของกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ตามแนวทางและเงื่อนไขที่กำหนด (2) หมุดหมาย (milestone) เป็นเป้าประสงค์ของการดำเนินงานแต่ละด้านที่เป็นผลสำคัญ

(key result) และ (3) เส้นทางเดิน (pathway) หรือแนวทางที่แสดงถึงทิศทางและมาตรการในการดำเนินงานที่จำเป็นตามเป้าประสงค์แต่ละด้าน โดยแผนที่นำทางดังกล่าว มีรายละเอียด ดังนี้

1.1) จุดหมายปลายทาง (destination)

D. การบูรณาการสรรพกำลังเพื่อยกระดับการพัฒนาพื้นที่ โดยเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างกลไกและภาคส่วนที่มีบทบาทพัฒนาในพื้นที่ รวมทั้งประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่ให้สอดคล้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาพื้นที่ระดับภาค

OKR1. เกิดการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

OKR2. แผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่มีความเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาพื้นที่ระดับภาค

OKR3. มีการผลักดันโครงการนำร่องร่วมกันซึ่งมีความสอดคล้องกับแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่ แผนพัฒนาพื้นที่ระดับภาค และความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่

2.2) หมุดหมาย (milestone)

M1.หน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญประสานความร่วมมือและบูรณาการเกิดเป็นกลไกการประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาภาค

M2.ผลงานวิจัยและนวัตกรรมส่งผ่านเข้าถึงผู้ที่ต้องการใช้งาน รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและสามารถแปลงงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ได้

M3.งานวิจัยและนวัตกรรมได้รับการนำไปใช้ในขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ รวมทั้งโจทย์ความต้องการในพื้นที่ได้รับการแก้ไขด้วยการวิจัยและนวัตกรรม

M4.ภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ได้สะท้อนความต้องการ กำหนดโจทย์วิจัยและนวัตกรรม รวมทั้งมีบทบาทร่วมผลักดันภารกิจ ววน.เพื่อการพัฒนาพื้นที่

3.3) เส้นทางเดิน (pathway)

P1.การประสานกลไกและบูรณาการความร่วมมือพัฒนา

M1.หน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญประสานความร่วมมือและบูรณาการเกิดเป็นกลไกการประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาภาค

มุ่งเน้นการยึดโยงความร่วมมือระหว่างหน่วยงานด้านยุทธศาสตร์และการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่สำคัญ ได้แก่ หน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องภายใต้กระทรวงมหาดไทย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยร่วมกันพัฒนากลไกการประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ทั้งในระดับนโยบาย และระดับดำเนินการในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ที่หนุนเสริมกัน

P1.1 พัฒนากลไกประสานประสานและบริหารแผนระหว่างหน่วยงานหลัก เป็นการเชื่อมโยงหน่วยงานที่มีบทบาทด้านยุทธศาสตร์และการขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ทั้งในระดับนโยบาย และระดับดำเนินการในพื้นที่ โดยจัดตั้งเป็นคณะกรรมการ คณะทำงาน และเครือข่ายเพื่อประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่

P1.2 กระชับความร่วมมือโดยอาศัยบันทึกข้อตกลงเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนา มุ่งเน้นการสร้างเงื่อนไขผูกพันความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและกลไกในการบริหารและประสานแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่ โดยการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่มีบทบาทหลัก รวมทั้งทบทวนการดำเนินตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทุกปี เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการประสานงานต่อไป

P1.3 ประสานกระบวนการปฏิบัติและปฏิทินการจัดทำแผนงานและโครงการ โดยการพิจารณาแผนปฏิบัติงาน และปฏิทินกิจกรรมการทบทวนและจัดทำแผนงาน โครงการของหน่วยงานหลักที่มีบทบาทด้านยุทธศาสตร์และการขับเคลื่อนการพัฒนาให้มีความสอดคล้องกัน นำไปสู่การประสานแผน และประสานการส่งต่อหรือเชื่อมโยงแผนงาน โครงการระหว่างหน่วยงานได้

P2.การสื่อสาร และเสริมสร้างสมรรถนะผู้เกี่ยวข้อง

M2.ผลงานวิจัยและนวัตกรรมส่งผ่านเข้าถึงผู้ที่ต้องการใช้งาน รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและสามารถแปลงงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ได้

ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะผู้ปฏิบัติงานด้านแผนในพื้นที่ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการแปลงนโยบายและยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติให้มีความรู้และทักษะ เข้าใจงานวิจัยและนวัตกรรม โดยประยุกต์งานวิจัยไปขับเคลื่อนการพัฒนาตามภารกิจได้ รวมทั้งการแปลงงานวิจัยและนวัตกรรมให้เข้าใจได้ง่าย เพื่อสื่อสาร และเผยแพร่ให้เกิดการรับรู้ และพิจารณานำไปใช้ประโยชน์โดยผู้เกี่ยวข้อง

P2.1 เสริมสร้างขีดความสามารถของผู้ปฏิบัติงานด้านแผนในพื้นที่ เป็นการยกระดับและเพิ่มพูนสมรรถนะทั้งในด้านความรู้ และทักษะของผู้ปฏิบัติงานด้านแผนซึ่งประจำอยู่ในหน่วยงานที่มีบทบาทด้านยุทธศาสตร์และการขับเคลื่อนการพัฒนาในพื้นที่ รวมทั้งนักวิชาการที่มีส่วนในการขับเคลื่อนงานด้าน ววน. และการพัฒนาในพื้นที่ให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถจัดทำโครงการที่เชื่อมโยงแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่และแผนพัฒนาพื้นที่ระดับภาคได้

P2.2 สื่อสารงานวิจัย และนวัตกรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาพื้นที่ มุ่งเน้นการเสริมสร้างช่องทางและโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องกับการนำงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ได้รับรู้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับทิศทาง และความต้องการในการพัฒนาพื้นที่ รวมทั้งผลงานที่ตอบสนองต่อกับการแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่

P2.3 แปลงงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อเผยเผยแพร่ สร้างการรับรู้วงกว้าง โดยการแปรสภาพหรือเปลี่ยนรูปผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการและทิศทางการพัฒนาพื้นที่ให้อยู่ในรูปแบบที่เข้าใจได้ง่าย หรือพร้อมนำไปใช้ประโยชน์ได้ รวมทั้งจัดให้มีกิจกรรมการเผยแพร่ หรือเวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การผลักดันผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้พัฒนาพื้นที่

P3.เชื่อมโยงแผนและผลักดันการนำร่องเพื่อพัฒนาพื้นที่

M3.งานวิจัยและนวัตกรรมได้รับการนำไปใช้ในขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ รวมทั้งโจทย์ความต้องการในพื้นที่ได้รับการแก้ไขด้วยการวิจัยและนวัตกรรม

การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างแผนด้าน ววน.กับแผนพัฒนาพื้นที่ระดับภาคให้มีความสอดคล้องกัน เพื่อกำหนดประเด็นสำคัญที่จำเป็นต่อการพัฒนาพื้นที่ โดยพิจารณาคัดกรองงานวิจัยและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับประเด็นการพัฒนาที่มีความพร้อมขยายผล มาจัดทำเป็นโครงการนำร่องประยุกต์ หรือต่อยอดงานวิจัยและนวัตกรรมไปขับเคลื่อนการพัฒนา ในขณะเดียวกันผลักดันประเด็นสำคัญที่จำเป็นต่อการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นโครงการวิจัยและนวัตกรรมนำร่องเพื่อตอบสนองต่อโจทย์การพัฒนาพื้นที่

P3.1 เชื่อมโยงแผนระหว่างหน่วยงานหลักเพื่อกำหนดประเด็นพัฒนา ววน. เป็นการวิเคราะห์แผนของหน่วยงานที่มีบทบาทหลักและค้นหาจุดเชื่อมโยงที่เป็นสาระสำคัญระหว่างแผน

ด้าน ววน. และแผนพัฒนาพื้นที่ระดับภาค เพื่อนำไปสู่การกำหนดประเด็น ววน.เชิงพื้นที่ และจัดทำแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ที่มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาพื้นที่ระดับภาค

P3.2 ประเมิน คัดกรองงานวิจัยและนวัตกรรมที่พร้อมใช้นำสู่การขยายผล โดยการวิเคราะห์ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้พัฒนาพื้นที่ รวมทั้งวิเคราะห์ถึงความพร้อมในเชิงเทคโนโลยี และความคุ้มค่าในการผลักดันผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปสู่การใช้ประโยชน์ หรือการขยายผลในเชิงพาณิชย์

P3.3 ผลักดันโครงการนำร่องบนฐานการใช้ ววน. ขับเคลื่อนการพัฒนา มุ่งเน้นการจัดทำโครงการนำร่องที่ประยุกต์ หรืออาศัยการต่อยอดผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปผลักดันใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาพื้นที่ รวมทั้งนำประเด็นสำคัญของพื้นที่มากำหนดเป็นโจทย์เพื่อจัดทำเป็นโครงการวิจัยและนวัตกรรมนำร่องที่ตอบสนองความต้องการพัฒนา ทั้งนี้การจัดทำโครงการนำร่องดังกล่าวต้องมีความสอดคล้องกับแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ และแผนพัฒนาพื้นที่ระดับภาค

P4.การตอบสนองความต้องการและสร้างการมีส่วนร่วม

M4.ภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ได้สะท้อนความต้องการ กำหนดโจทย์วิจัยและนวัตกรรม รวมทั้งมีบทบาทร่วมผลักดันภารกิจ ววน.เพื่อการพัฒนาพื้นที่

มุ่งเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมโดยส่งเสริมให้ภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาควิชาการได้แสดงบทบาทร่วมกันในการนำเสนอปัญหาและความต้องการ นำไปสู่การกำหนดโจทย์การพัฒนาเชิงพื้นที่ ซึ่งโจทย์ดังกล่าวจะนำไปสู่การวิเคราะห์หาช่องว่างความรู้ และการผลักดันเป็นงานวิจัยและนวัตกรรม นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับส่งเสริมการประสานความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ ให้เป็นเครือข่าย เพื่อขับเคลื่อนหรือผลักดันการพัฒนาโดยอาศัย ววน.เป็นฐาน ทั้งนี้การสร้างเครือข่ายนี้รวมไปการเชื่อมโยงกับผู้มีอำนาจในการตัดสินใจเชิงนโยบายด้วย เพื่อหนุนเสริมให้เกิดพลังในการดำเนินงาน

P4.1 ส่งเสริมให้ภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ร่วมกันนำเสนอปัญหาและความต้องการ เป็นการสร้างช่องทาง และเปิดโอกาสให้องค์กร หรือหน่วยงานทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาควิชาการได้แสดงออกถึงความต้องการ และชี้ประเด็นปัญหาการพัฒนาที่ต้องการ ววน. มาประยุกต์ใช้แก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางและแผนพัฒนาพื้นที่ โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วม และการรับฟังความคิดเห็นอย่างพินิจพิเคราะห์

P4.2 เชื่อมโยงโจทย์ความต้องการพัฒนากับงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อหาช่องว่าง เป็นการนำความต้องการ และประเด็นปัญหาที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาพื้นที่มาเชื่อมโยงกับผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่มีความพร้อมและความเป็นไปได้ในการขยายผล เพื่อนำไปสู่การพิจารณาผลักดันไปใช้ประโยชน์ รวมทั้งวิเคราะห์หาช่องว่างความรู้ หรือประเด็นที่ยังจำเป็นต้องทำวิจัยและนวัตกรรม เพื่อนำไปสู่การกำหนดโจทย์วิจัยและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาพื้นที่

P4.3 สร้างเครือข่าย และเสริมพลังผลักดันภารกิจ ววน. เชื่อมโยงการพัฒนาพื้นที่ มุ่งเน้นการขยายความร่วมมือของกลไกขับเคลื่อน ววน. เชิงพื้นที่ให้เชื่อมโยงกับผู้มีส่วนได้เสียและผู้ใช้ประโยชน์งานวิจัยและนวัตกรรมโดยตรง รวมทั้งประสานการทำงานร่วมกับผู้มีอำนาจในการตัดสินใจเชิงนโยบาย ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด หัวหน้าส่วนราชการที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนา เครือข่ายองค์กรภาคเอกชนและภาคประชาสังคม รวมทั้งผู้มีอำนาจทางการเมือง เป็นต้น เพื่อเสริมให้เกิดพลังในการผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรม และทิศทางการพัฒนาพื้นที่ไปใช้ประโยชน์ให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

P5.การพัฒนาประสิทธิภาพและระบบสนับสนุน

M5.การขับเคลื่อน วน.สอดคล้องกับการพัฒนาพื้นที่ รวมทั้งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพทั้งในด้านการใช้ทรัพยากร และกระบวนการดำเนินงาน

เสริมสร้างระบบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนกลไกและการประสานแผนด้าน วน.เชิงพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มุ่งเน้นการลดความซ้ำซ้อนในการพิจารณาจัดสรรทุนวิจัยและนวัตกรรมลงสู่พื้นที่ พัฒนาระบบสารสนเทศทั้งในส่วน วน. และระบบข้อมูลเพื่อการพัฒนาพื้นที่ให้เชื่อมโยงกัน ใช้ข้อมูลร่วมกันได้ และพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านผู้เชี่ยวชาญ โจทย์วิจัยและนวัตกรรม ร่างโครงการ ผลการดำเนินงานของงานวิจัยและพัฒนาที่ผ่านมา เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการตัดสินใจลงทุนด้าน วน.ในเชิงพื้นที่ รวมทั้งจัดให้มีการทบทวน ติดตาม ประเมินผล และจัดทำรายงานผลการดำเนินงานด้าน วน.เชิงพื้นที่ ที่สะท้อนถึงความก้าวหน้า และความสำเร็จในการดำเนินงาน

P5.1 ทบทวน ติดตาม ประเมิน และรายงานผลการขับเคลื่อนแผนวน. เชิงพื้นที่ เป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับการดำเนินการขับเคลื่อนแผน วน.เชิงพื้นที่ และการผลักดันผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาพื้นที่ เพื่อประมวลเป็นผลการดำเนินงาน และสะท้อนถึงระดับความก้าวหน้า ความสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงาน รวมทั้งแนวทางในการขับเคลื่อนต่อไป

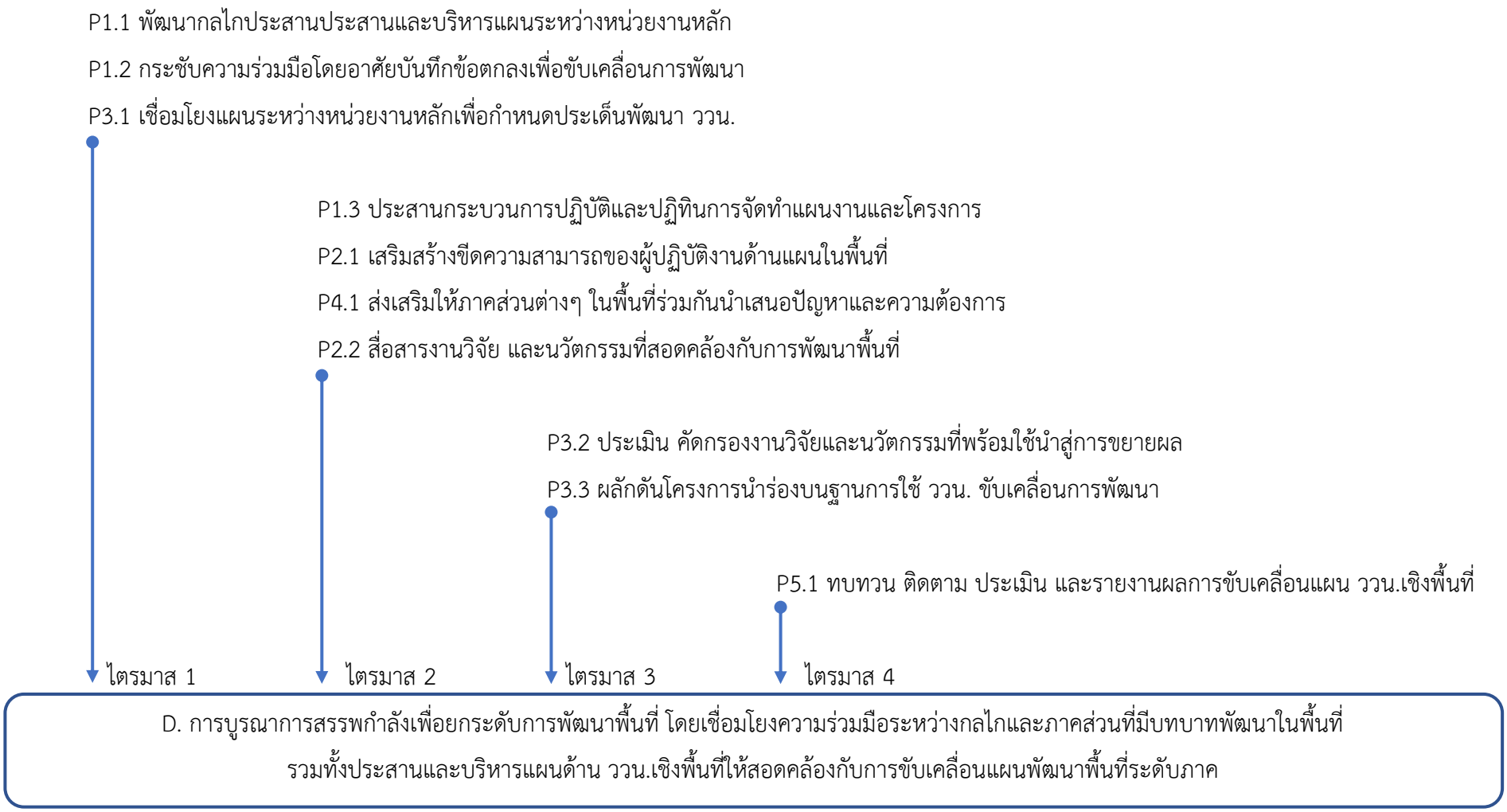
P5.2 ลดความซ้ำซ้อนและเสริมประสิทธิภาพในการจัดสรรทุนวิจัยและนวัตกรรม โดยการพิจารณาผลการดำเนินงานการจัดสรรทุนวิจัยและนวัตกรรมตามที่เกิดขึ้นจริงในเชิงพื้นที่ เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อมโยง ความซ้ำซ้อน และหาแนวทางการนำผลการวิจัยและนวัตกรรมเหล่านั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ รวมทั้งจัดระบบและกลไกเชื่อมโยงการพิจารณาจัดสรรทุนวิจัยและนวัตกรรมให้มีประสิทธิภาพไม่เกิดความซ้ำซ้อน แต่เป็นการซ้ำเสริมที่ตอบโจทย์ความต้องการและเชื่อมโยงกับแผนการพัฒนาพื้นที่

P5.3 เชื่อมโยงระบบสารสนเทศและพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนการพัฒนา มุ่งเน้นการเชื่อมโยงระบบสารสนเทศด้านการวิจัยและนวัตกรรมกับระบบสารสนเทศเพื่อการพัฒนาพื้นที่ให้สามารถใช้ข้อมูลร่วมกันในการดำเนินภารกิจการพัฒนาพื้นที่ได้ รวมทั้งจัดทำฐานข้อมูลด้านผู้เชี่ยวชาญ โจทย์วิจัยและนวัตกราม คลังร่างโครงการ ตลอดจนฐานข้อมูลผลการดำเนินโครงการด้าน วน. และการพัฒนาพื้นที่ เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานและการลงทุนพัฒนาด้าน วน.ในเชิงพื้นที่

ในการดำเนินการขับเคลื่อนภารกิจตามแผนที่นำทางสำหรับกลไกประสานและบริหารแผนด้าน วน. เชิงพื้นที่ข้างต้น อาจกำหนดเป็นแนวปฏิบัติอย่างเป็นลำดับขั้นตอนโดยมีกรอบเวลากำกับ ซึ่งแบ่งออกได้เป็นระยะ 3 ปี เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน และระยะ 1 ปีแรกเพื่อริเริ่มและทดลองการดำเนินงานร่วมกัน ปรากฏรายละเอียดดังภาพ ทั้งนี้การกำหนดแนวปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวอาจมีการทบทวน และปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมยิ่งขึ้นได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ตาราง 14 แสดงแผนที่นำทางสำหรับกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่ โดยบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหลัก ระยะ 3 ปี

จุดหมายปลายทาง	หมุดหมาย และเส้นทางเดิน		ปีที่ 1				ปีที่ 2				ปีที่ 3			
บูรณาการสรรพกำลังเพื่อยกระดับการพัฒนาพื้นที่ โดยเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างกลไกและภาคส่วนที่มีบทบาทพัฒนาในพื้นที่ รวมทั้งประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่ให้สอดคล้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาพื้นที่ระดับภาค	**M1.หน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญประสานความร่วมมือและบูรณาการเกิดเป็นกลไกการประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาภาค**													
	P1.การประสานกลไกและบูรณาการความร่วมมือพัฒนา	P1.1 พัฒนากลไกประสานประสานและบริหารแผนระหว่างหน่วยงานหลัก	1								1			
		P1.2 กระชับความร่วมมือโดยอาศัยบันทึกข้อตกลงเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนา	2				1				2			
		P1.3 ประสานกระบวนการปฏิบัติและปฏิทินการจัดทำแผนงานและโครงการ		4			2				3			
	M2.ผลงานวิจัยและนวัตกรรมส่งผ่านเข้าถึงผู้ที่ต้องการใช้งาน รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและสามารถแปลงงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ได้													
	P2.การสื่อสาร และเสริมสร้างสมรรถนะผู้เกี่ยวข้อง	P2.1 เสริมสร้างขีดความสามารถของผู้ปฏิบัติงานด้านแผนในพื้นที่		5								7		
		P2.2 สื่อสารงานวิจัย และนวัตกรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาพื้นที่		7					9			10		
		P2.3 แปลงงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อเผยแพร่ สร้างการรับรู้วงกว้าง							10			11		
	M3.งานวิจัยและนวัตกรรมได้รับการนำไปใช้ในขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ รวมทั้งโจทย์ความต้องการในพื้นที่ได้รับการแก้ไขด้วยการวิจัยและนวัตกรรม													
	P3.เชื่อมโยงแผนและผลักดันการนำร่องเพื่อพัฒนาพื้นที่	P3.1 เชื่อมโยงแผนระหว่างหน่วยงานหลักเพื่อกำหนดประเด็นพัฒนา ววน.	3					4				6		
		P3.2 ประเมิน คัดกรองงานวิจัยและนวัตกรรมที่พร้อมใช้นำสู่การขยายผล			8				8				12	
		P3.3 ผลักดันโครงการนำร่องบนฐานการใช้ ววน. ขับเคลื่อนการพัฒนา			9					12			14	
	M4.ภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ได้สะท้อนความต้องการ กำหนดโจทย์วิจัยและนวัตกรรม รวมทั้งมีบทบาทร่วมผลักดันภารกิจ ววน.เพื่อการพัฒนาพื้นที่													
	P4.การตอบสนองความต้องการและสร้างการมีส่วนร่วม	P4.1 ส่งเสริมให้ภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ร่วมกันนำเสนอปัญหาและความต้องการ		6				5				8		
		P4.2 เชื่อมโยงโจทย์ความต้องการพัฒนากับงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อหาช่องว่าง						6				9		
		P4.3 สร้างเครือข่าย และเสริมพลังผลักดันภารกิจ ววน. เชื่อมโยงการพัฒนาพื้นที่							11				13	
	M5.การขับเคลื่อน ววน.สอดคล้องกับการพัฒนาพื้นที่ รวมทั้งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพทั้งในด้านการใช้ทรัพยากร และกระบวนการดำเนินงาน													
	P5.การพัฒนาประสิทธิภาพและระบบสนับสนุน	P5.1 ทบทวน ติดตาม ประเมิน และรายงานผลการขับเคลื่อนแผน ววน.เชิงพื้นที่				10				13				15
		P5.2 ลดความซ้ำซ้อนและเสริมประสิทธิภาพในการจัดสรรทุนวิจัยและนวัตกรรม						7			4			
		P5.3 เชื่อมโยงระบบสารสนเทศและพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนการพัฒนา					3				5			

ภาพ 49 แสดงแผนที่นำทางสำหรับกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่ โดยบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหลัก ระยะ 1 ปี

2) ข้อสังเกต และข้อเสนอประกอบร่างแผนที่นำทางสำหรับกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่

ในการประชุมระดมสมองระหว่างผู้บริหารของหน่วยงานที่จะร่วมเป็นกลไกหลัก 3 ฝ่าย คือ สศช. สป.มท. และ สกสว. ผู้วิจัยได้นำเสนอร่างแผนที่นำทางสำหรับกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่เพื่อรับฟังความคิดเห็น ซึ่งสามารถนำมาสรุปเป็นข้อสังเกต และข้อเสนอประกอบร่างแผนที่นำทางโดยมีประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณานำไปปฏิบัติ ดังนี้

2.1) ร่างแผนที่นำทางสำหรับกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่ประกอบด้วยทิศทางและแนวทางเชิงมาตรการที่จำเป็นครอบคลุม รวมทั้งมีความสอดคล้องกับภารกิจและเป้าประสงค์ของกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ ดังนั้นผู้เข้าร่วมประชุมจากหน่วยงานทั้ง 3 ฝ่ายจึงให้ความเห็นชอบร่างแผนที่นำทางร่วมกัน โดยการนำไปใช้อาจมีการทบทวนและปรับแผนให้เหมาะสมตามสถานการณ์ต่อไป

2.2) การประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ให้เชื่อมโยงและสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนพัฒนาพื้นที่ถือเป็นการบูรณาการภารกิจ และความร่วมมือในการพัฒนา ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนส่วนรวม อีกทั้งนำไปสู่การประสานการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพด้วย ดังนั้นจึงต้องร่วมกันส่งเสริมให้เกิดการดำเนินการอย่างยั่งยืน โดยในระยะเริ่มต้นถือเป็นการทำงานร่วมกันโดยทดลองปฏิบัติ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และปรับแนวทางการดำเนินงานให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นตามสถานการณ์ ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาความร่วมมือกันขับเคลื่อนภารกิจอย่างต่อเนื่อง

2.3) การดำเนินการตามแผนที่นำทางสำหรับกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่ให้เกิดผลสำเร็จ และตอบสนองต่อโจทย์ความต้องการพัฒนาของพื้นที่ ควรมีการจัดประชุมร่วมระหว่างผู้มีบทบาทสำคัญในกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ทั้ง 3 ฝ่าย ร่วมกับสถาบันอุดมศึกษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนได้เสียในแต่ละพื้นที่เพื่อรับฟังสภาพปัญหาและความต้องการด้าน ววน. รวมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการร่วมกันขับเคลื่อนการดำเนินงาน ซึ่งถือเป็นการส่งผ่านและทำให้โจทย์ความต้องการของพื้นที่ได้บรรจบกับความต้องการผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมไปสู่การใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนา ทั้งนี้การประชุมดังกล่าวควรเป็นการลงพื้นที่และประชุมแบบพบปะหารือกัน หากสถานการณ์ไม่เอื้ออำนวยอาจจัดการประชุมผ่านระบบออนไลน์ไปพลางก่อน

2.4) ควรเร่งดำเนินการผลักดันโครงการนำร่องโดยขยายผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ หรือแปลงเป็นโครงการพัฒนาพื้นที่ เนื่องจากเป็นกลยุทธ์ที่นำสร้างผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างรวดเร็ว (quick win) และสามารถใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาพื้นที่ในระดับต่างๆ ได้ต่อไป ซึ่งในแต่ละภาคอาจกำหนดโจทย์การพัฒนาพื้นที่ ที่เชื่อมโยงกับประเด็นความต้องการ ววน.ไปใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงเลือกพื้นที่เป้าหมายในระดับจังหวัด หรือกลุ่มจังหวัดที่ควรดำเนินการพัฒนาตามโจทย์และความต้องการดังกล่าว เพื่อประสานแผน โดยนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่พร้อมใช้หรือมีศักยภาพขยายผลไปจัดทำเป็นโครงการพัฒนาพื้นที่ และบรรจุแผนพัฒนาจังหวัดหรือแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดตามความเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อลดอุปสรรคและข้อจำกัดด้านความสามารถในการขยายผลของผลงานวิจัยและนวัตกรรม

2.5) ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ตามแผนที่นำทาง จำเป็นต้องพิจารณาถึงความเชื่อมโยงของการแบ่งระดับพื้นที่ในการวางแผนและกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาด้วย ซึ่งแผนพัฒนาภาคมุ่งเน้นการชี้นำการพัฒนาพื้นที่ในภาพรวมให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายสำคัญของรัฐบาล ส่วนแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดเน้นการขับเคลื่อนการพัฒนาให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาภาคและแก้ไขปัญหาที่เป็นประเด็นร่วมกันในพื้นที่ที่มีความเกี่ยวเนื่องกันมากกว่า 1 จังหวัด และแผนพัฒนาจังหวัดจะมีความครอบคลุมการพัฒนาทุกมิติ มุ่งตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาสำคัญของจังหวัดซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายรัฐบาล และแผนพัฒนาภาค ตามศักยภาพและโอกาสของจังหวัด ดังนั้นควรเชื่อมโยงการประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ให้ลงลึกไปถึงระดับกลุ่มจังหวัด และระดับจังหวัดด้วย

2.6) การติดตาม ประเมินผลถือเป็นมาตรการที่สำคัญ ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรคในการขับเคลื่อนแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาพื้นที่ ดังนั้นในการประสานความร่วมมือเป็นกลไก และดำเนินการประสานและบริหารแผนร่วมกัน จึงต้องมีการทบทวน ติดตาม ประเมินผล และรายงานให้เห็นถึงผลทั้งในเชิงผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน และต้องสะท้อนให้เห็นว่าผลดังกล่าวนำไปสู่การบรรลุผลสัมฤทธิ์ของแผน และภารกิจทั้งในส่วนแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ และแผนพัฒนาพื้นที่ร่วมกันอย่างไร

4.3) ดำเนินการสร้างเงื่อนไขผูกพันการดำเนินงานของกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่ด้วยบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ

จากการทบทวนผลการวิเคราะห์องค์ประกอบกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่ที่เชื่อมโยงหน่วยงานที่มีบทบาทหลักด้านยุทธศาสตร์ และด้านการขับเคลื่อนพัฒนา ประกอบกับการพิจารณาแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญตามแผนที่นำทางสำหรับกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ ซึ่งบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานดังกล่าว สามารถนำมาออกแบบจัดทำเป็นร่างบันทึกข้อตกลงการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน เพื่อเป็นการสร้างเงื่อนไขผูกพันในการดำเนินงานของกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่ตามแผนที่นำทางได้โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) แนวคิดในการออกแบบร่างบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน

การจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหลักด้านยุทธศาสตร์และด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาจะเป็นเงื่อนไขสร้างความผูกพันในเชื่อมโยงภารกิจ และความร่วมมือในการดำเนินงานประสานแผนของแต่ละหน่วยงานผ่านกลไกการบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ โดยในการออกแบบร่างบันทึกข้อตกลงความร่วมมือมีแนวคิดดังนี้

1.1) บันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างหน่วยงานควรเป็นเอกสารแสดงความเข้าใจและเจตนารมณ์ในการดำเนินงานร่วมกันด้วยความสมัครใจ โดยเห็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการบรรลุผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นจากการขับเคลื่อนภารกิจไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีบูรณาการ

1.2) หน่วยงานที่ร่วมกันผูกพันลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ ควรเป็นหน่วนงานที่มีบทบาทหลักในกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ โดยเฉพาะหน่วยงานส่วนกลางในเชิงนโยบายซึ่งประกอบด้วย 3 ฝ่าย คือ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทหลักด้านการวางยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศและพื้นที่ สำนักงาน

ปลัดกระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทหลักในการถ่ายทอดยุทธศาสตร์ไปสู่การขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาพื้นที่ และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เป็นหน่วยงานเจ้าภาพที่มีบทบาทในการจัดทำแผน ววน. และผลักดันการใช้ ววน.ให้เกิดการพัฒนาที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ทั้งในระดับประเทศและระดับพื้นที่

1.3) บันทึกข้อตกลงความร่วมมือควรมีระยะเวลาไม่เกินกว่าระยะเวลาของแผนที่นำทาง เพื่อเปิดโอกาสให้เกิดการทบทวนผลการดำเนินงาน และปรับปรุงขอบเขตการทำงานร่วมกันให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้นบันทึกข้อตกลงระหว่างหน่วยงานจึงควรมีระยะเวลา 2 ปี โดยกำหนดให้มีการประชุมปรึกษาหารือและทบทวนสาระสำคัญอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง รวมทั้งยังคงสิทธิให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดอาจขอยุติบันทึกข้อตกลงนี้ได้ก่อนครบระยะเวลาของบันทึกข้อตกลง

1.4) วัตถุประสงค์ของบันทึกข้อตกลง มุ่งเน้นการประสานแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาในระดับภาค และนำไปสู่การพัฒนาโครงการนำร่องที่เป็นรูปธรรม โดยการจัดตั้งกลไกประสนาและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ร่วมกัน รวมทั้งการสื่อสารให้แก่ผู้เกี่ยวข้องเกิดความเข้าใจถึงทิศทางการพัฒนาพื้นที่ระดับภาคโดยเชื่อมโยงกับแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่

1.5) ขอบเขตความร่วมมือภายใต้บันทึกข้อตกลง ต้องมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของบันทึกข้อตกลง และเจตนารมณ์ร่วมของหน่วยงานทั้ง 3 ฝ่าย โดยอาจแบ่งได้เป็น 4 ประเด็น คือ การประสานและบริหารแผนพัฒนาเชิงพื้นที่กับแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ การกำหนดให้มีคณะกรรมการหรือคณะทำงานเป็นกลไกเชื่อมโยงการทำงานร่วมกัน สื่อสารและเสริมสมรรถนะของผู้เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความสามารถและแรงสนับสนุนในการขับเคลื่อนแผน ววน.เชิงพื้นที่ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาระดับภาค รวมทั้งการผลักดันให้เกิดโครงการนำร่องทั้งในส่วนโครงการ ววน. และโครงการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อการยกระดับการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ร่วมกัน

2) การประสานงานให้หน่วยงานให้ความเห็นชอบบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ และแนวทางที่นำไปสู่การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน

ตามแนวคิดในการออกแบบร่างบันทึกข้อตกลงความร่วมมือข้างต้น สามารถนำมาใช้ในการยกร่างร่างบันทึกความเข้าใจแนวทางบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค ระหว่างสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยมีรายละเอียดปรากฏในภาคผนวก

ผู้วิจัยได้นำร่างบันทึกความเข้าใจดังกล่าวนำเสนอในการประชุมร่วมระหว่างผู้บริหารของหน่วยงานที่จะร่วมผูกพันตามบันทึกข้อตกลง 3 ฝ่าย เพื่อแสดงถึงเจตนารมณ์ในการร่วมมือ และให้ความเห็นถึงแนวทางที่นำไปสู่การลงนามบันทึกข้อตกลง ซึ่งมีสาระสำคัญที่ควรพิจารณาดำเนินการดังนี้

2.1) ที่ประชุมเห็นชอบหลักการในร่างบันทึกความเข้าใจแนวทางบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค ซึ่งเป็นการประสานความร่วมมือระหว่าง 3 หน่วยงาน แต่ควรขยายขอบเขตพื้นที่ใน

การเชื่อมโยงแผน ววน.เชิงพื้นที่กับแผนการพัฒนาพื้นที่จากระดับภาคให้ครอบคลุมถึงระดับกลุ่มจังหวัดและจังหวัดด้วย

2.2) ในการประสานความร่วมมือเพื่อนำไปสู่การลงนามในบันทึกความเข้าใจของทั้ง 3 หน่วยงาน ควรมีการพบปะกันระหว่างผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานทั้ง 3 หน่วยด้วย เพื่อเป็นการสื่อสาร และเชื่อมโยงนโยบาย รวมทั้งเกิดแรงผลักดันให้เกิดการดำเนินงานตามบันทึกความเข้าใจได้รวดเร็วขึ้น โดยผู้บริหารระดับสูงและผู้รับผิดชอบงานด้านแผน ววน.ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมควรเข้าพบผู้บริหารของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และผู้บริหารของกระทรวงมหาดไทย เพื่อนำเสนอแผน ววน.และประสานความร่วมมือระหว่างกัน

2.3) การพบปะกันระหว่างผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงาน อาจเป็นการหารือ หรือนำเสนอข้อมูลที่ชี้ให้เห็นถึงปัญหาของการดำเนินงานที่ผ่านมาว่ามีช่องว่าง หรือมีรอยต่อในการประสานงานซึ่งยังเป็นข้อติดขัดในการประสานแผน หรือมีอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการผลักดันการพัฒนาที่ยังมีสอดคล้องต้องกัน ซึ่งจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไข โดยอาศัยการจัดทำบันทึกความเข้าใจ และจัดตั้งกลไกการประสานงานที่จะเกิดขึ้นต่อไปด้วย

2.4) ส่วนการดำเนินงานในเชิงเอกสารเพื่อตรวจร่างบันทึกความเข้าใจ ให้ความเห็นชอบ และนำไปสู่การลงนามในบันทึกความเข้าใจของทั้ง 3 หน่วยงาน เห็นควรให้นำเสนอบันทึกความเข้าใจและเอกสารที่เกี่ยวข้องไปยังแต่ละหน่วยงานตามขั้นตอนและระบบงานเอกสารของทางราชการต่อไป

3) การจัดพิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MoU) และแถลงข่าวร่วมกันระหว่าง 3 หน่วยงาน

หลังจากการประสานงานให้ผู้บริหารของสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมได้ประชุมทำความเข้าใจ ปรับแก้เนื้อหา และให้ความเห็นชอบร่างบันทึกข้อตกลงความร่วมมือร่วมกัน แล้วจึงได้กำหนดให้มีการจัดพิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือแนวทางบูรณาการแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมเชิงพื้นที่ และกิจกรรมการแถลงข่าวขึ้นในวันพฤหัสบดีที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2565 เวลา 8.30-13.00 น. ณ โรงแรมรอยัล ปริ๊นเซส หลานหลวง กรุงเทพมหานคร ควบคู่กับการถ่ายทอดผ่านระบบออนไลน์ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

3.1) การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ

พิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือได้จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมในการผลักดันแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค และสร้างการรับรู้ถึงแนวทางการดำเนินงานที่จะมีร่วมกัน ซึ่งในพิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือมีผู้แทนจากส่วนราชการและหน่วยงานต่าง ๆ เข้าร่วมจำนวน 240 หน่วยงาน

การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ มีผู้บริหารของ 3 หน่วยงานที่เป็นผู้มีอำนาจลงนาม ประกอบด้วย นายสุทธิพงษ์ จุลเจริญ ปลัดกระทรวงมหาดไทย นายดนุชา พิชยนันท์ เลขาธิการ

สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และรองศาสตราจารย์ ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยมี ศาสตราจารย์นายแพทย์ สุทธิพร จิตต์มิตรภาพ ประธานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (กสว.) เป็นสักขีพยาน

ภาพ 50 แสดงพิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่าง 3 หน่วยงาน

ในการแสดงออกถึงความมุ่งมั่นเพื่อผลักดันความร่วมมือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมได้แสดงเจตนารมณ์โดยเน้นย้ำถึงภารกิจของ สกสว.ในฐานะหน่วยงานเชิงยุทธศาสตร์ที่มีภารกิจบูรณาการองค์ความรู้จากวิทยาศาสตร์ ผลักดันการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างความก้าวหน้าและเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมในเชิงพื้นที่เพื่อเป็นรากฐานที่เข้มแข็งสำหรับต่อยอดการพัฒนา จึงมีความตั้งใจที่ต้องการส่งเสริมความร่วมมือระหว่าง 3 หน่วยงาน เพื่อเสริมสร้างกลไกการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การประสานงานและบูรณาการแผนด้าน ววน.ให้สอดคล้องกับการขับเคลื่อนการพัฒนาในระดับพื้นที่

3.2) การแถลงข่าวความร่วมมือระหว่าง 3 หน่วยงาน

เมื่อผู้บริหารของทั้ง 3 หน่วยงานได้ลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือแนวทางบูรณาการแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมเชิงพื้นที่แล้ว จึงได้แถลงข่าวเพื่อสร้างการรับรู้ในวงกว้างถึงแนวทางการประสานแผนและผลักดันการทำงานร่วมกัน ซึ่งมีสื่อมวลชนมาร่วมรับข้อมูลและจัดทำเป็นข่าวเผยแพร่จำนวน 13 หน่วยงาน โดยการแถลงข่าวเป็นการนำเสนอจุดยืนและแนวทางการทำงานของแต่ละฝ่ายมีสาระสำคัญ ดังนี้

นายสุทธิพงษ์ จุลเจริญ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ได้กล่าวถึงทิศทางการระดมความร่วมมือเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ โดยมุ่งเน้นการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขของประชาชน ซึ่งมีกลไกในการทำงานในระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ซึ่งการขับเคลื่อนการทำงานต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคีและหุ้นส่วนการพัฒนาต่าง ๆ รวมทั้งการนำองค์ความรู้จากวิทยาศาสตร์ ผลงานวิจัย และผลผลิตที่เป็นนวัตกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาจังหวัด และกลุ่มจังหวัด เพื่อประชาชนพ้นจากความยากลำบาก และเกิดการอยู่ดีกินดีมีความสุข การประสานแผนพัฒนาพื้นที่กับแผนด้าน ววน. จะนำไปสู่การจัดทำแผนงานและโครงการพัฒนาที่ตอบโจทย์การแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ยิ่งขึ้น

นายดนุชา พิชยนันท์ เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้นำเสนอทิศทางการพลิกโฉมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเชิงพื้นที่ด้วยองค์ความรู้ และนวัตกรรม โดยชี้ให้เห็นว่ายุทธศาสตร์และแผนการพัฒนาประเทศในระดับต่าง ๆ เป็นเสมือนเข็มทิศและแผนที่นำทางสำหรับขับเคลื่อนการพัฒนา ซึ่งการนำพาประเทศต่อไปต้องสร้างการเปลี่ยนแปลงให้ลงไปสู่พื้นที่ จึงได้มีการจัดทำแผนพัฒนาภาคขึ้นเพื่อให้ภาคเป็นฐานการเติบโตไปสู่อนาคตของประเทศ การเปลี่ยนแปลงโดยการพลิกโฉมการพัฒนาทั้งในระดับประเทศและระดับภาคจึงต้องอาศัยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมเป็นกลไกเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและหนุนเสริมสังคมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ดังนั้นการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานโดยเชื่อมโยงยุทธศาสตร์และแผนพัฒนากับแผนด้าน ววน. ให้ลงไปสู่แผนระดับภาคร่วมกันจะส่งเสริมให้เกิดกลไกการพัฒนาที่พร้อมมุ่งไปสู่เป้าหมายปลายทางที่คาดหวังในทิศทางเดียวกัน

รองศาสตราจารย์ ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้แถลงถึงบทบาทของ สกสว.กับเสริมสร้างภาคีเครือข่ายเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ โดย สกสว.ในฐานะหน่วยงานเชิงยุทธศาสตร์ได้จัดทำแผนด้าน ววน. เพื่อเป็นกรอบการส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนาของประเทศ ซึ่งได้ให้ความสนใจ และใส่ใจต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ด้วย จึงได้เชื่อมโยงแผนด้าน ววน.กับแผนพัฒนาพื้นที่ในระดับต่างๆ เพื่อนำไปสู่การผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมให้ตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาและความต้องการของพื้นที่ทั้งในเชิงเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญทั้งในเชิงยุทธศาสตร์และเชิงการพัฒนาจะช่วยชี้เป้าหมายและปักหมุดประเด็นที่ควรลงทุนในด้าน ววน. ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น รวมทั้งยังเป็นการเสริมสร้างพันธมิตรและเครือข่ายในการผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์เป็นอย่างเป็นรูปธรรมด้วย

4.5 ทบทวนทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค แผนพัฒนาภาค และห่วงโซ่คุณค่า (value chain) ใน 6 ภาค และวิเคราะห์ความเชื่อมโยงกับภารกิจและผลการดำเนินงานด้าน ววน.ตามแผนปฏิบัติของ PMU เพื่อกำหนดจุดเน้นในแต่ละภาค

1) ทบทวนทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค แผนพัฒนาภาค และห่วงโซ่คุณค่า (value chain) ใน 6 ภาค

บริบทและแผนพัฒนาการพัฒนา 6 ภูมิภาค พ.ศ. 2560 – 2565 ฉบับทบทวนเนื้อหาส่วนมากต่อไปนี้เป็นเนื้อหาที่สรุปมาจากแผนพัฒนาภาค พ.ศ. 2560 – 2565 ฉบับทบทวน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ , 2563) โดยมีการค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมในที่นี้ประเทศไทยมี 6 ภูมิภาค ตามลักษณะ ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ วัฒนธรรม เชื้อชาติ ภาษา ตลอดชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน ดังต่อไปนี้ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลางและพื้นที่กรุงเทพมหานคร ภาคตะวันออก ภาคใต้ และภาคใต้ชายแดน

1.1) แผนพัฒนาภาคเหนือ

(1) สภาพภูมิศาสตร์

ภาคเหนือประกอบด้วย 17 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน พิษณุโลก ตาก อุตรดิตถ์ สุโขทัย เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ กำแพงเพชร พิจิตร และอุทัยธานี เป็นพื้นที่เชื่อมโยงเศรษฐกิจกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง กลุ่มประเทศเอเชียใต้ และกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยมีอาณาเขต ติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ด้านตะวันออกและ ด้านเหนือ มีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน และด้านตะวันตก ติดต่อสหภาพเมียนมา อย่างไรก็ตามในการวางแผนการทำงานร่วมกันในภาคเหนือ ยกตัวอย่างในด้านการศึกษามีการแบ่งเป็น กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 8 จังหวัด ประกอยด้วย จังหวัดเชียงราย พะเยา น่าน แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง และ แพร่ สำหรับ กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 9 จังหวัด คือ พิษณุโลก เพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์ สุโขทัย ตาก นครสวรรค์ กำแพงเพชร พิจิตร และจังหวัดอุทัยธานี (สำนักงานศึกษาธิการภาค 2, 2559)

ภาคเหนือมีพื้นที่รวม 106.03 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 33 ของพื้นที่ประเทศ เป็นพื้นที่ป่าไม้ 56.38 ล้านไร่ หรือร้อยละ 53.17 ทำให้ภาคเหนือมีพื้นที่ป่าไม้มากที่สุดของประเทศ พื้นที่ทำการเกษตร 32.50 ล้านไร่ หรือร้อยละ 30.65 และพื้นที่ใช้ประโยชน์อื่นๆ 17.15 ล้านไร่ หรือร้อยละ 16.18 ของพื้นที่ภาค ลักษณะภูมิประเทศของพื้นที่ ตอนบนเป็นที่สูง เป็นภูเขา ป่าไม้และแหล่งต้นน้ำลำธาร พื้นที่ตอนล่างเป็นภูเขาสูงทางทิศตะวันตก และ ทิศตะวันออก ตอนกลางเป็นพื้นที่ราบลุ่มของแม่น้ำปิง วัง ยม น่าน สะแกกรัง และป่าสัก ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ค่อนข้างราบเหมาะสำหรับปลูกข้าวและพืชไร่ มีความเหมาะสมในการทำเกษตรแปลงใหญ่ ขณะที่จังหวัดในภาคเหนือตอนบนมีพื้นที่เกษตรไม่มากเนื่องจากเป็นภูเขาสูงสลับที่ราบเชิงเขา และมีขนาดฟาร์มเล็กมากประมาณ 10 ไร่ต่อครัวเรือน จึงเหมาะกับเกษตรแบบประณีตหรือเกษตรอินทรีย์ ภาคเหนือมีอากาศร้อนชื้นสลับร้อนแห้งแล้ง แบ่งเป็น 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ช่วงเดือนกุมภาพันธ์-พฤษภาคม มีอากาศร้อนและแห้งแล้ง โดยเฉพาะเดือนมีนาคมและเมษายน ช่วงเดือน ตุลาคม-กุมภาพันธ์ อากาศหนาวเย็น ได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือจากประเทศจีน จังหวัดที่มีอุณหภูมิต่ำสุด คือ จังหวัดเชียงราย

ดินมีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างสูง โดยเฉพาะดินบริเวณลุ่มแม่น้ำต่างๆ เหมาะสมสำหรับการทำนา ประมาณ 16.4 ล้านไร่ หรือร้อยละ 15.5 ของพื้นที่ภาค และปลูกพืชไร่ประมาณ

20.0 ล้านไร่ หรือร้อยละ 18.9 ของพื้นที่ภาค มีลุ่มน้ำขนาดใหญ่ 8 ลุ่มน้ำ ได้แก่ ลุ่มน้ำปิง ลุ่มน้ำวัง ลุ่มน้ำยม ลุ่มน้ำน่าน ลุ่มน้ำสาละวิน ลุ่มน้ำกก ลุ่มน้ำป่าสัก และลุ่มน้ำสะแกกรัง ลำน้ำหลักของภาค ได้แก่ แม่น้ำปิง แม่น้ำวัง แม่น้ำยม และ แม่น้ำน่าน ซึ่งไหลไปบรรจบกันเป็นแม่น้ำเจ้าพระยาที่จังหวัดนครสวรรค์ รวมทั้งมีแหล่งน้ำธรรมชาติขนาดใหญ่ในพื้นที่ ได้แก่ กว๊านพะเยา (พะเยา) บึงบอระเพ็ด (นครสวรรค์) และ บึงสีไฟ (พิจิตร) นอกจากนี้ ยังมีแหล่งน้ำบาดาลสำคัญในภาคเหนือตอนบน ได้แก่ แอ่งเชียงใหม่และแอ่งลำพูน สำหรับภาคเหนือตอนล่าง มีแหล่งน้ำบาดาลขนาดใหญ่อยู่บริเวณที่ราบลุ่มเหนือจังหวัดนครสวรรค์ขึ้นไปถึงจังหวัดอุตรดิตถ์ คุณภาพของน้ำบาดาลส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ที่บริโภคได้ ในส่วนของพื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่เกษตรของภาคเหนือสูงกว่าค่าเฉลี่ยประเทศโดยในปี 2559 มีสัดส่วนร้อยละ 27.8 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศที่มีสัดส่วนร้อยละ 21.9 พื้นที่โครงการชลประทานของภาคเกือบร้อยละ 70 อยู่ในจังหวัดภาคเหนือตอนล่างแต่ยังมีสัดส่วนพื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่เกษตรค่อนข้างต่ำเพียงร้อยละ 27.3 จึงเป็นข้อจำกัดในการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร ทั้งการเก็บกักน้ำในฤดูแล้ง และชะลอน้ำในช่วงฤดูฝนไม่ให้ท่วมพืชผลเสียหาย

(2) สภาพเศรษฐกิจสังคม

เศรษฐกิจของภาคเหนือมีขนาดเล็กที่สุดของประเทศ มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาค ณ ราคาประจำปี 2561 เท่ากับ 1,266,662 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 7.7 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ ซึ่งมีสัดส่วนเล็กลงอย่างต่อเนื่องเมื่อเทียบกับปี 2556 ที่มีสัดส่วนร้อยละ 8.7 ของประเทศโครงสร้างเศรษฐกิจขับเคลื่อนโดยภาคบริการและภาคเกษตร ในปี 2561 ภาคบริการมีสัดส่วนถึงร้อยละ 54.1 ส่วนใหญ่เป็นการค้าส่งค้าปลีก การศึกษา และบริการภาครัฐ สำหรับโรงแรมและภัตตาคารมีแนวโน้มขยายตัวสูงสอดคล้องกับการเติบโตของการท่องเที่ยว ภาคเกษตรมีสัดส่วนร้อยละ 26.2 ของผลิตภัณฑ์ภาค ซึ่งเป็นการผลิตพืชเกือบทั้งหมด พืช ที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และอ้อย โรงงานในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ซึ่งเป็นการทำเกษตรแปลงใหญ่ที่ยังมีการใช้สารเคมีสูง สำหรับการผลิตพืชผัก และไม้ผล ส่วนใหญ่อยู่ในภาคเหนือตอนบน โดยระบบการผลิตปรับสู่เกษตรอินทรีย์มากขึ้น ซึ่งยังอยู่ในระดับเกษตรอินทรีย์ตามวิถีพื้นบ้าน แต่มีแนวโน้มขยายสู่เชิงพาณิชย์พืชอินทรีย์สำคัญ ได้แก่ กาแฟ และชาอินทรีย์ ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง และแม่ฮ่องสอน ข้าวอินทรีย์ และข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ในจังหวัดเชียงราย พะเยา และเชียงใหม่ รวมทั้งพืชผักและผลไม้เมืองหนาว

ภาคอุตสาหกรรมมีบทบาททางเศรษฐกิจน้อยน้อยเพียงร้อยละ 19.7 ซึ่งส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 46.8 เป็นอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม ในปี 2561 เศรษฐกิจภาคเหนือขยายตัวร้อยละ 4.8 เพิ่มสูงขึ้นมากกว่าการขยายตัวของประเทศที่ร้อยละ 4.2 โดยขยายตัวได้ดีในทุกภาคทั้งภาคเกษตร บริการ และอุตสาหกรรม ซึ่งขยายตัวร้อยละ 7.5 4.0 และ 3.4 ตามลำดับ เป็นผลมาจากการขยายตัวของสาขาการเกษตร การค้าส่งและค้าปลีก และการผลิต เป็นหลัก ในขณะที่สาขาการศึกษา การทำเหมืองแร่ และไฟฟ้า ก๊าซ ไอน้ำฯ ปรับตัวลดลงเล็กน้อย โครงสร้างอุตสาหกรรมหลักประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์อาหารมีสัดส่วนสูงที่สุด ร้อยละ 36.3 ของสาขาอุตสาหกรรม รองลงมาเป็นการผลิตเครื่องดื่ม ผลิตภัณฑ์คอมพิวเตอร์ฯ และการผลิต การส่งและการจ่ายกระแสไฟฟ้า ตามลำดับ ภาคเหนือเป็นแหล่งผลิตหัตถอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศ เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรมภาคเหนือและมีความหลากหลาย อาทิ ผ้าทอ เครื่องเงิน เฟอร์นิเจอร์ไม้ ผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน เป็นต้น แหล่งผลิตส่วนใหญ่กระจายในจังหวัดภาคเหนือตอนบน โดยมีจังหวัดเชียงใหม่เป็นแหล่งจำหน่ายหลัก และเป็นเมือง UNESCO’s Creative City Network (สาขา Crafts

and Folk Art) ซึ่งปัจจุบันมีการพัฒนายกระดับผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพสูงขึ้น โดยได้รับการสนับสนุนจากสถาบันการศึกษา และสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (TCDC ภาคเหนือ)นอกจากนี้ ตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 เป็นต้นมา ได้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ในกลุ่มซอฟต์แวร์ และดิจิทัลคอนเทนต์โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นเมืองสำหรับนักพัฒนางานดิจิทัล (Best City for Digital Nomads) ซึ่งปัจจุบันมีการพัฒนาธุรกิจ Startup โดยสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิตัล (DEPA ภาคเหนือ) และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ให้การสนับสนุน

ในด้านการค้าชายแดนพบว่าชายแดนภาคเหนือเป็นประตูการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านทั้งเมียนมา และ สปป.ลาว และสามารถเชื่อมโยงการค้ากับประเทศจีนตอนใต้ การค้าชายแดนเติบโตอย่างต่อเนื่อง ปี 2561 การค้าผ่านด่านศุลกากร (การค้าชายแดนและผ่านแดน) มีมูลค่ารวม 161,238.80 ล้านบาท ส่วนใหญ่เป็นการส่งออกจึงได้ดุลการค้าสูงมาโดยตลอด ในช่วงปี 2556 - 2561 มูลค่าการค้าชายแดนภาคเหนือขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 13.0 ต่อปี ตามการค้ากับประเทศเมียนมาจากการเปิดประเทศทำให้มีความต้องการสินค้าเพื่ออุปโภคบริโภคสูง และการนำเข้าพลังงานไฟฟ้าที่โรงไฟฟ้าพลังงานความร้อนของ สปป.ลาว ผ่านทางด่านทุ่งช้าง อย่างไรก็ตาม ภาคเหนือเป็นเพียงทางผ่านของสินค้าออกสู่ประเทศเพื่อนบ้านและจีนตอนใต้เท่านั้น โดยสินค้าส่วนใหญ่มาจากส่วนกลาง ด่านชายแดนหลัก ได้แก่ ด่านแม่สอด จังหวัดตาก สัดส่วนร้อยละ 48.4 และด่านในจังหวัดเชียงรายรวมประมาณร้อยละ 32.0 ได้แก่ ด่านเชียงของ เชียงแสน และด่านแม่สาย สินค้าส่งออกที่สำคัญ อาทิน้ำมันเชื้อเพลิง วัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้าง น้ำตาลทราย เครื่องโทรสารพร้อมอุปกรณ์ สินค้าอุปโภคบริโภค สินค้านำเข้า อาทิพลังงานไฟฟ้า โคกระบือ มีชีวิต ผลิตภัณฑ์อื่นๆ จากสัตว์ ผักและผลไม้ พืชน้ำมัน และสินค้าเกษตร สำหรับเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในภาคเหนือ มี 2 แห่ง ได้แก่ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และอำเภอแม่สาย เชียงแสน เชียงของ ในจังหวัดเชียงราย ปัจจุบันอยู่ระหว่างการพัฒนาพื้นที่อุตสาหกรรมและโครงสร้างพื้นฐาน มูลค่าการค้าส่วนใหญ่ยังคงเป็นเมียนมา 94,831.18 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 58.8 รองลงมาเป็น สปป.ลาว 46,424.19 ล้านบาท ร้อยละ 28.8 เป็นอันดับสองสูงกว่าการค้าผ่านแดนกับจีนตอนใต้ เป็นผลมาจากการนำเข้าพลังงานไฟฟ้า และการพัฒนาพื้นที่ในแขวงบ่อแก้วและหลวงน้ำทา ทำให้ความต้องการสินค้าอุปโภคบริโภคและวัสดุอุปกรณ์ก่อสร้างมากขึ้น ขณะที่การค้าผ่านแดนกับจีนตอนใต้ชะลอตัว โดยมีมูลค่า 19,983.43 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 12.4 ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากเศรษฐกิจประเทศจีนอยู่ในภาวะชะลอตัว สำหรับช่องทางการค้ากับจีนตอนใต้เปลี่ยนมาผ่านด่านเชียงของมากขึ้นจากเดิมที่ผ่านทางด่านเชียงแสน โดยในปี 2561 การค้ากับจีนผ่านด่านเชียงของมีสัดส่วนถึงร้อยละ 82.8 เนื่องจากความสะดวกของการขนส่งตามเส้นทาง R3A ผ่านสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 4 ประกอบกับการขนส่งทางเรือที่ท่าเรือเชียงแสนยังติดปัญหาร่องน้ำ ผู้ประกอบการจึงเปลี่ยนมาเป็นการขนส่งสินค้าทางถนน R3A หรือขนส่งทางเรือในแม่น้ าโขงแต่ถ่ายสินค้าไปยังท่าเรือของประเทศลาวเพื่อหลีกเลี่ยงโขดหินและเกาะแก่ง จากนั้นขนส่งทางบกตามถนน R3A ผ่านทางด่านเชียงของ

ในด้านการท่องเที่ยว พบว่าภาคเหนือมีความโดดเด่นด้านวัฒนธรรมและธรรมชาติโดยมีจุดแข็งอยู่ที่สภาพภูมิสังคมซึ่งเป็นภูเขาสูง ทัศนียภาพสวยงาม อากาศเย็นสบาย มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ โดยเฉพาะวัฒนธรรมที่งดงามเป็นเอกลักษณ์ ผู้คนมีความเป็นมิตร รวมทั้งเป็นประตูเชื่อมโยงการท่องเที่ยวสู่ประเทศเพื่อนบ้าน และยังมีแหล่งมรดกโลกทั้งด้านประวัติศาสตร์และเชิงนิเวศน์ จึงดึงดูดให้นักท่องเที่ยวหลั่งไหลเข้ามาอย่างต่อเนื่อง และเริ่มขยายตลาดท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มมากขึ้น เช่น MICE การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ การท่องเที่ยวชุมชน กีฬา/การผจญภัย พำนักระยะยาว

และการท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง โดยมีเชียงใหม่เป็นเมืองท่องเที่ยวหลักที่มีชื่อเสียงระดับโลก อย่างไรก็ตาม สภาพโดยรวมของทรัพยากรธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวหลักมีความเสื่อมโทรม การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว และระบบขนส่งสาธารณะยังขาดประสิทธิภาพ และปัญหาหมอกควันที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยว เป็นประเด็นที่ท้าทายต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของภาคเหนือ

ความโดดเด่นดังกล่าวทำให้ รายได้จากการท่องเที่ยวภาคเหนือขยายตัวต่อเนื่อง ในปี 2561 มีนักท่องเที่ยวจำนวน 35.35 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 11.7 ของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งประเทศ และมีรายได้จากการท่องเที่ยว 190,410.84 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 7.1 ของรายได้ท่องเที่ยวทั้งประเทศ รองจากกรุงเทพฯ ภาคใต้ และภาคตะวันออก ปี 2556-2561 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 85.3 เป็นชาวไทย สำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติร้อยละ 21.9 มาจากยุโรปและอเมริกา และร้อยละ 27.5 เป็นนักท่องเที่ยวจากจีนซึ่งขยายตัวสูงมาก รายได้จากการท่องเที่ยวยังคงกระจุกตัวในเมืองท่องเที่ยวหลักแต่มีแนวโน้มกระจายสู่เมืองรองมากขึ้น ในปี 2561 จังหวัดที่มีสัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวมากที่สุดส่วนใหญ่เป็นเมืองท่องเที่ยวหลัก คือ เชียงใหม่ ร้อยละ 56.5 เชียงราย ร้อยละ 15.0 พิษณุโลก ร้อยละ 4.4 และเพชรบูรณ์ ร้อยละ 4.0 อย่างไรก็ตาม พบว่า เมืองท่องเที่ยวรอง เช่น น่าน พิจิตร ลำพูน อุทัยธานี อุตรดิตถ์ นครสวรรค์ กำแพงเพชร พะเยา ลำปาง มีการขยายตัวของรายได้การท่องเที่ยวในอัตราที่สูง รายได้เฉลี่ยครัวเรือนของภาคเหนือต่ำกว่าระดับประเทศมาก และขยายตัวในอัตราที่ชะลอลง โดยในปี 2560 รายได้เฉลี่ยครัวเรือนภาคเหนือ 19,046 บาทต่อเดือน ต่ำกว่าระดับประเทศที่ 26,946 บาทต่อเดือน จังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนสูงที่สุดของภาค คือ จังหวัดลำพูน 24,468 บาทต่อเดือน ต่ำสุด คือ จังหวัดเชียงราย 11,809 บาทต่อเดือน และพบว่าอัตราการขยายตัวของรายได้เฉลี่ยครัวเรือนชะลอตัวลง เหลือเฉลี่ยร้อยละ 1.7 ต่อปีในช่วง 2554-2560 หนี้สินเฉลี่ยครัวเรือนของภาคเหนือต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ แต่มีแนวโน้มขยายตัว ในปี 2560 ภาคเหนือมีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน 167,952 บาท ต่ำกว่าของประเทศที่ 178,994 บาท จังหวัดที่มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงที่สุดของภาค คือ จังหวัดพิษณุโลก 273,212 บาท รองลงมาคือ จังหวัดอุทัยธานี 263,755 บาท ต่ำสุดในภาคคือ จังหวัดเชียงราย 30,608 บาท แม้ว่าหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนของภาคยังค่อนข้างต่ำ แต่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยเพิ่มขึ้น เฉลี่ยร้อยละ 5.6 ต่อปีในช่วง 2554-2560 ในส่วนของรายได้เฉลี่ยต่อประชากรต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ในปี 2561 ผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวประชากรของภาคเหนือ (GRP Per capita) เท่ากับ 110,897 บาทต่อคนต่อปี ยังห่างจากระดับประเทศเกือบเท่า จังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ จังหวัดลำพูน (211,489 บาท) กำแพงเพชร (50,783 บาท) และเชียงใหม่ (137,316 บาท) เนื่องจากเป็นแหล่งอุตสาหกรรมและพื้นที่เศรษฐกิจหลักของภาค ขณะที่จังหวัดแพร่ (78,276 บาท) น่าน (75,676 บาท) และแม่ฮ่องสอน (58,370 บาท) มีรายได้เฉลี่ยต่อประชากรต่ำที่สุดในภาค พื้นที่เศรษฐกิจค่อนข้างกระจุกตัวในจังหวัดใหญ่ โดยจังหวัดที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดของภาค คือ จังหวัดเชียงใหม่ สัดส่วนร้อยละ 19.6 รองลงมา ได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร ร้อยละ 9.3 นครสวรรค์ ร้อยละ 9.2 และเชียงรายร้อยละ 8.7 ขณะที่แม่ฮ่องสอนมีขนาดเล็กที่สุดเพียงร้อยละ 1.1

(3) ปัญหาและประเด็นท้าทาย

(3.1) เป็นแหล่งท่องเที่ยวเป้าหมายระดับสากล มีทุนทางวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติโดดเด่น แต่พื้นที่ท่องเที่ยวค่อนข้างกระจุกตัว

(3.2) มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์ และมีองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรมของสถาบันการศึกษาจำนวนมาก แต่ยังไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ได้อย่างคุ้มค่า

(3.3) ยังไม่สามารถใช้ประโยชน์จากการเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับอนุภูมิภาคต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ ผู้ประกอบการในพื้นที่ส่วนใหญ่ยังไม่มีส่วนร่วมในห่วงโซ่การผลิต การค้าในอนุภูมิภาคและสินค้าส่งออกชายแดนส่วนใหญ่มาจากนอกภูมิภาค จึงไม่สร้างมูลค่าเพิ่มและรายได้ให้กับภาค

(3.4) โครงสร้างพื้นฐานของเมืองศูนย์กลางยังไม่สมบูรณ์ โดยเฉพาะระบบขนส่งสาธารณะและสนามบิน

(3.5) พื้นที่เกษตรส่วนใหญ่อยู่นอกเขตชลประทาน การบริหารจัดการน้ำในพื้นที่เกษตรยังไม่ทั่วถึง การทาการเกษตรส่วนใหญ่ยังเป็นเกษตรเคมี สินค้าเกษตรยังเป็นขั้นปฐมภูมิและแปรรูปขั้นต้น

(3.6) ประชาชนส่วนใหญ่ยังยากจน สัดส่วนคนจนของภาคสูงกว่าระดับประเทศและด้อยโอกาสในการเข้าถึงบริการภาครัฐ

(3.7) ประชากรสูงอายุมีสัดส่วนสูงที่สุดในประเทศ ขณะที่ขาดแคลนแรงงานทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ

(3.8) พื้นที่ป่าต้นน้ำบางส่วนมีสภาพเสื่อมโทรม มีปัญหาบุกรุกและใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าผิดประเภท และยังคงเผชิญปัญหามลพิษหมอกควันรุนแรง

(4) แนวคิดและทิศทางการพัฒนา

ภาคเหนือมีทุนทางสังคมและวัฒนธรรมประเพณีที่มีอัตลักษณ์โดดเด่น ที่มีการฟื้นฟูสืบสานและสร้างสรรค์พัฒนาสู่การผลิตสินค้าและบริการ โดยเฉพาะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีบริการสุขภาพและผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่มีชื่อเสียงระดับสากล พื้นที่เกษตรของภาคเหนือมีขนาดเล็กเหมาะสมต่อการปรับระบบการผลิตเพื่อสร้างคุณค่าตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ นอกจากนี้ ทำเลที่ตั้งของภาคเหนือมีศักยภาพในการขยายการค้าการลงทุนและบริการเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้าโขง และสามารถขยายไปสู่จีนตอนใต้และกลุ่มประเทศเอเชียใต้ตามแนวระเบียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ และ ตะวันออก-ตะวันตก รวมถึงเป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำที่สำคัญของประเทศ ดังนั้น การพัฒนาภาคเหนือสู่ความ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” จำเป็นจะต้องนำศักยภาพทางภูมิสังคมประกอบกับปัจจัยสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน และองค์ความรู้ของสถาบันการศึกษาและองค์กรในพื้นที่มาใช้ในการต่อยอดการผลิตและบริการที่มีศักยภาพและโอกาสเพื่อสร้างมูลค่าสูงตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์

โดยยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 4 (ยุทธศาสตร์การวิจัยภาคเหนือ พ.ศ. 2555– 2559) ได้ปูแนวทางการสร้างศักยภาพและความสามารถเพื่อการพัฒนานวัตกรรมและบุคลากรทางการวิจัยในภาคเหนือ ทั้งนี้มีสถาบันการศึกษาในภาคเหนือคือมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นที่ปรึกษาในการวางยุทธศาสตร์การวิจัย สำหรับทิศทางในปัจจุบัน (2563) จะรวมถึงการใช้ประโยชน์จากการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ในการเสริมสร้างขีดความสามารถของธุรกิจท้องถิ่นเพื่อขยายฐานเศรษฐกิจของภาค

(5) เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ พัฒนาเป็นฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าสูง เชื่อมโยงเศรษฐกิจ กับประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

(5.1) วัตถุประสงค์

(ก) เพื่อยกระดับการผลิตและการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าและบริการ โดยใช้ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์

(ข) เพื่อเชื่อมโยงห่วงโซ่คุณค่าของระบบเศรษฐกิจภาคเข้ากับระบบเศรษฐกิจของประเทศ และภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

(ค) เพื่อดูแลช่วยเหลือคนจน และผู้สูงอายุ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี พึ่งพาตนเอง พึ่งพาครอบครัว และพึ่งพากันในชุมชนได้

(ง) เพื่อแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การบริหารจัดการน้ำ ป่าต้นน้ำ และปัญหาหมอกควัน

(5.2) เป้าหมายหลัก 2 ประการ

(ก) อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคเหนือขยายตัวเพิ่มขึ้น

(ข) สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ในการกระจายรายได้ลดลง

(6) ยุทธศาสตร์การพัฒนา

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาการท่องเที่ยวและธุรกิจบริการต่อเนื่องให้มีคุณภาพ สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มอย่างยั่งยืน และกระจายประโยชน์อย่างทั่วถึง รวมทั้งต่อยอดการผลิตสินค้าและบริการที่มีศักยภาพสูงด้วยภูมิปัญญาและนวัตกรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ใช้โอกาสจากเขตเศรษฐกิจพิเศษ และการเชื่อมโยงกับอนุภูมิภาค GMS BIMSTEC และ AEC เพื่อขยายฐานเศรษฐกิจของภาค

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับเป็นฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัย เชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมเกษตร แปรรูปที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูง

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้ไขปัญหาความยากจน พัฒนาระบบดูแลผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ยกระดับทักษะฝีมือแรงงานภาคบริการ

1.2) แผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(1) สภาพภูมิศาสตร์

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตั้งอยู่ในตำแหน่งศูนย์กลางของอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง โดยมีอาณาเขตติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ด้านตะวันออกและด้านเหนือมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน และด้านใต้ ติดต่อราชอาณาจักรกัมพูชา โดยมีเทือกเขาพนมดงรักกั้นพรมแดน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีพื้นที่รวม 105.53 ล้านไร่ มีพื้นที่ป่าไม้ 15.75 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 15.03 ของพื้นที่ภาค หรือร้อยละ 18.16 ของพื้นที่ป่าไม้ทั้งประเทศ ซึ่งยังต่ำกว่าค่าเป้าหมาย ในการรักษาสมดุลของระบบนิเวศที่จะต้องมีพื้นที่ป่าไม้ร้อยละ 40 พื้นที่ทำการเกษตร 63.87 ล้านไร่ หรือร้อยละ 60.5 ซึ่งเป็นพื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรมากที่สุด แต่ขนาดฟาร์มที่ถือครองต่อครัวเรือนเกือบต่ำสุดของประเทศ พื้นที่ใช้ประโยชน์อื่นๆ 26.02 ล้านไร่ หรือร้อยละ 24.7 ของพื้นที่ภาค ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง มีความลาดเอียงไปทางตะวันออก มีลักษณะคล้ายกระทะ แบ่งเป็น 2 เขตใหญ่ ได้แก่ บริเวณแอ่งที่ราบโคราช อยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำมูลและ

มีลักษณะเป็นที่ราบสูงสลับกับเนินเขา และบริเวณแอ่งสกลนคร อยู่ทางตอนเหนือของภาค ตั้งแต่แนวเขาภูพานไปจนถึงแม่น้ำโขง เทือกเขาที่แบ่งระหว่างแอ่งโคราชและแอ่งสกลนคร ได้แก่ เทือกเขาภูพาน สภาพดินเป็นดินทรายไม่อุ้มน้ำ ทำให้ขาดแคลนน้ำ และขาดธาตุอาหาร ใต้ดินมีเกลือหินทำให้ดินเค็ม จึงมีข้อจำกัดต่อการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร มีลุ่มน้ำขนาดใหญ่ 3 ลุ่มน้ำ ได้แก่ ลุ่มน้ำโขง ลุ่มน้ำชี และลุ่มน้ำมูล ลำน้ำหลักของภาค ได้แก่ แม่น้ำชี มีความยาวประมาณ 765 กิโลเมตร ยาวที่สุดในประเทศไทย มีต้นน้ำที่ทิวเขาเพชรบูรณ์ และไหลไปรวมกับแม่น้ำมูลที่จังหวัดอุบลราชธานี แม่น้ำมูล มีความยาวประมาณ 641 กิโลเมตร ต้นน้ำอยู่ที่เทือกเขาสันกำแพงแล้วไหลลงสู่แม่น้ำโขงที่จังหวัดอุบลราชธานี นอกจากนี้ยังมีลำน้ำสาขาย่อย ได้แก่ ลำปาว ลำน้ำอูน ลำน้ำสงคราม ลำเสียว ลำน้ำเลย ลำน้ำพอง และลำตะคอง รวมทั้งแหล่งน้ำธรรมชาติขนาดใหญ่ที่กระจายอยู่ในพื้นที่ เช่น หนองหาร (สกลนคร) และ บึงละหาน (ชัยภูมิ) นอกจากนี้ยังมีแหล่งน้ำบาดาล มีปริมาณน้ำในเกณฑ์เฉลี่ย 5-10 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง ที่ความลึกของบ่อประมาณ 30 เมตร คุณภาพของน้ำบาดาลมีตั้งแต่เค็มจัด กร่อย และจืด เนื่องจากพื้นที่ในแอ่งโคราชและแอ่งสกลนครจะรองรับด้วยหินเกลือ หากเจาะน้ำบาดาลลึกเกินไปอาจจะพบน้ำเค็ม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีพื้นที่ชลประทานน้อยกว่าทุกภาค โดยมีเพียง 7.20 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 11.3 ของพื้นที่เกษตร ซึ่งต่ำกว่าระดับประเทศที่มีพื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่เกษตรร้อยละ 22.5 ผลผลิตการเกษตรของภาคขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศเป็นหลัก ประกอบกับความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีอากาศร้อนชื้นสลับกับแล้ง แบ่งเป็น 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - พฤษภาคม อากาศจะร้อนและแห้งแล้งมาก ฤดูฝน ช่วงเดือนพฤษภาคม - ตุลาคม ได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้มีฝนตกเป็นบริเวณกว้าง แต่มีแนวเทือกเขาดงพญาเย็นและสันกำแพง กั้นลมฝนจากมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ส่งผลให้พื้นที่แอ่งโคราชซึ่งเป็นเขตเงาฝนจึงมีสภาพแห้งแล้งกว่าแอ่งสกลนคร ฤดูหนาว ช่วงเดือน พฤศจิกายน - กุมภาพันธ์ อากาศหนาวเย็น ได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือจากประเทศจีน จังหวัดที่มีอุณหภูมิต่ำสุด คือ จังหวัดเลย

(2) สภาพเศรษฐกิจสังคม

เศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีขนาดเล็ก มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาค ณ ราคาประจำปี 2561 เท่ากับ 1,559,266 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 9.5 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ ซึ่งลดลงเมื่อเทียบกับปี 2557 ที่มีสัดส่วนร้อยละ 10.0 ของประเทศ โครงสร้างการผลิตยังพึ่งพิงภาคบริการ อุตสาหกรรม และเกษตร ในปี 2561 ภาคบริการ ประกอบด้วย สาขาขายส่ง ขายปลีกฯ สาขาขนส่งฯ และบริการอื่นๆ ร้อยละ 13.7 2.6 และ 42.3 ตามลำดับ มีสัดส่วนร้อยละ 58.6 ภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนเท่ากับร้อยละ 21.6 และภาคเกษตร 19.9

รายได้หลักของภาคมาจากภาคบริการและภาคเกษตร ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมจะมีแนวโน้มจะเป็นฐานรายได้ใหม่ของภาคจากนโยบายการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษปี 2559 ในปี 2561 ผลิตภัณฑ์ภาคเกษตรมีมูลค่า 309,547 ล้านบาท พืชหลักของภาคได้แก่ ข้าว อ้อยโรงงาน และ มันสำปะหลัง โดยมีพื้นที่ปลูกข้าวมากที่สุดของประเทศ ส่วนใหญ่ปลูกข้าวหอมมะลิ 105 ในพื้นที่ตอนกลางและตอนล่างของภาค โดยเฉพาะพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ในภาพรวมต่ำกว่าระดับประเทศ เนื่องจากทำการเกษตรแบบดั้งเดิม การผลิตยังอาศัยน้ำฝน ใช้สารเคมีสูงซึ่งในแต่ละปีมีการนำเข้าวัตถุอันตรายทางเกษตร เฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3 พันล้านบาทต่อปี เป็นภาคที่มีพื้นที่ปลูกอ้อยและ

มันสำปะหลังมากที่สุดของประเทศ โดยอ้อยส่วนใหญ่ปลูกในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ ขอนแก่น กาฬสินธุ์ และอุดรธานี และมันสำปะหลัง ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ และอุดรธานี สำหรับพื้นที่ปลูกข้าวอินทรีย์ มีแนวโน้มขยายพื้นที่มากขึ้น ปัจจุบันแหล่งปลูกข้าวอินทรีย์ในประเทศไทยร้อยละ 80.0 อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ (จังหวัดยโสธร สุรินทร์มหาสารคาม ศรีสะเกษ ร้อยเอ็ด) และจังหวัดอุบลราชธานี ส่วนอีกร้อยละ 20.0 อยู่ในภาคเหนือตอนบน ตลาดข้าวอินทรีย์ ส่วนใหญ่ส่งออกต่างประเทศ โดยเฉพาะสหภาพยุโรป

อุตสาหกรรมขยายตัวในทิศทางที่เพิ่มขึ้น แต่มีบทบาทน้อยเมื่อเทียบกับประเทศ การผลิตส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมแปรรูปขั้นต้น สร้างมูลค่าเพิ่มต่ำโดยมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 6.7 ของประเทศ อุตสาหกรรมของภาคส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ตามเมืองหลัก อาทิ จังหวัดขอนแก่น และนครราชสีมา สำหรับโครงสร้างการผลิตอุตสาหกรรมยังอยู่ในกลุ่มอาหาร และเครื่องดื่ม ส่วนอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ผลิตภัณฑ์ยางและพลาสติก และสิ่งทอ เริ่มมีบทบาทมากขึ้น และเป็นฐานสร้างรายได้ใหม่ให้กับภาค มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม 2 แห่ง ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมอุดรธานี อุตสาหกรรมเป้าหมาย ได้แก่ อุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ ยางพาราขั้นปลาย และศูนย์โลจิสติกส์ และนิคมอุตสาหกรรมหนองคาย อุตสาหกรรมเป้าหมาย ได้แก่ อุตสาหกรรมแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร อาหารและเครื่องดื่ม ชิ้นส่วนยานยนต์ และโลจิสติกส์

เศรษฐกิจขยายตัวต่ำกว่าระดับประเทศ เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างภาคมากขึ้น โดยปี 2561 มีการขยายตัวสูงขึ้นจากปี 2560 โดยขยายตัวร้อยละ 3.4 แต่การขยายตัวยังต่ำกว่าการขยายตัวของประเทศ ที่มีการขยายตัวร้อยละ 4.2 เศรษฐกิจยังคงกระจุกตัวอยู่ในบางจังหวัดที่เป็นแหล่งการผลิตที่สำคัญของภาคในปี 2561 จังหวัดนครราชสีมา มีสัดส่วนการผลิตร้อยละ 19.0 ของภาค และจังหวัดขอนแก่น มีสัดส่วนการผลิตร้อยละ 13.5 ของภาค ในขณะที่จังหวัดอำนาจเจริญ บึงกาฬ มุกดาหาร หนองบัวลำภู และยโสธร มีขนาดเศรษฐกิจเล็กที่สุดของภาค แต่ละจังหวัดมีสัดส่วนไม่ถึงร้อยละ 2.0 ของภาค

รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ต่ำเป็นอันดับสองของประเทศ โดยในปี 2560 มีรายได้เฉลี่ย 20,750 บาทต่อเดือน ต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนทั้งประเทศที่ 26,973 บาทต่อเดือน ในขณะที่พบว่าหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนภาคตะวันออกเฉียงเหนือสูงกว่าระดับประเทศ โดยในปี 2560 มีจำนวนครัวเรือนที่เป็นหนี้ 3.61 ล้านครัวเรือน มากกว่าทุกภาครายได้เฉลี่ยต่อประชากรเพิ่มขึ้นแต่ยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ในปี 2561ผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวประชากร (GRP Per capita) เฉลี่ย 83,856 บาทต่อคนต่อปี ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ 2.8 เท่า และต่ำกว่า กทม. และปริมณฑลถึง 5.5 เท่า จังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวสูงที่สุด 3 อันดับแรกของภาค ได้แก่จังหวัดขอนแก่น (122,950 บาท) นครราชสีมา (117,517 บาท) และเลย (100,796 บาท) ส่วน 3 อันดับสุดท้าย ได้แก่ จังหวัดมุกดาหาร (62,766 บาท) หนองบัวลำภู (60,776 บาท) และยโสธร (60,055 บาท)

(3) การค้าชายแดน

การค้าชายแดนและผ่านแดนมีการขยายตัวอย่างก้าวกระโดด และมีบทบาทสำคัญต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจของภาคมากขึ้น โดยในปี 2561 มีมูลค่าการค้าชายแดน 333,960.30 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 24.0 ของการค้าชายแดนทั้งประเทศ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 16.3 ในปี 2557 โดยการส่งออกมีมูลค่า 187,323.79 ล้านบาท และการนำเข้ามีมูลค่า 146,636.51 ล้านบาท เกินดุลการค้า 40,687.28 ล้านบาท จากการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศจีน สินค้า

ส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ น้ำมันดีเซลและเบนซิน รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ ผลไม้สดแช่เย็น แช่แข็งและแห้ง และเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ ซึ่งเป็นสินค้าส่งออกที่ผลิตจากนอกภาค สินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ ทองแดงและผลิตภัณฑ์ เครื่องรับ-ส่งสัญญาณและอุปกรณ์ติดตั้ง (โทรศัพท์ วิทยุโทรทัศน์ อุปกรณ์) ผักและของปรุงแต่งจากผัก เป็นต้น

มูลค่าการค้าชายแดน จำแนกตามประเทศคู่ค้าของภาค พบว่าในปี 2561 การค้ากับ สปป.ลาว มีมูลค่าการค้า เท่ากับ 167,194.41 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 50.1 ของมูลค่าการค้าชายแดนทั้งภาค โดยผ่านด่านศุลกากรมุกดาหาร หนองคาย และด่านช่องเม็กจังหวัดอุบลราชธานี คิดเป็นร้อยละ 37.3 37.1 และ 10.6 ของมูลค่าการค้ากับ สปป.ลาว ตามลำดับ การค้ากับจีนตอนใต้มีมูลค่าการค้า 83,467.65 ล้านบาท และเวียดนาม มีมูลค่าการค้า 77,142.90 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 25.0 และ 23.1 ตามลำดับ แนวโน้มการค้าชายแดนมีความสำคัญมากขึ้น ส่วนใหญ่ผ่านด่านศุลกากรมุกดาหาร สำหรับมูลค่าการค้ากับกัมพูชา มีเพียงร้อยละ 1.8 ของมูลค่าชายแดนทั้งภาค

(4) การท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว มีความหลากหลายทั้งการท่องเที่ยวยุคก่อนประวัติศาสตร์และอารยธรรมขอม การท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ภูหลวง ภูเรือ และภูกระดึง จังหวัดเลย รวมทั้งการท่องเที่ยวประเพณีวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวบริเวณเมืองชายแดนริมแม่น้ำโขงเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้าน รายได้จากการท่องเที่ยวของภาคต่ำกว่าร้อยละ 5 ของรายได้การท่องเที่ยวทั้งประเทศ ในปี 2561 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนนักท่องเที่ยว 42.94 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 14.2 ของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งประเทศ และมีรายได้จากการท่องเที่ยว 97,251.65 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 3.6 ของรายได้ท่องเที่ยวทั้งประเทศ และรายได้จากการท่องเที่ยวของภาคส่วนใหญ่เป็นรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทยร้อยละ 95.4 ชาวต่างชาติร้อยละ 4.6 ทั้งนี้การท่องเที่ยวของภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังมีปัญหาในหลายด้าน อาทิ ความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวอยู่ห่างไกลกัน การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมมีปฏิทินการท่องเที่ยวในช่วงระยะเวลาสั้นๆ สิ่งอำนวยความสะดวกและบุคลากรด้านการท่องเที่ยวขาดมาตรฐาน รวมถึงขาดการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวและปฏิทินการท่องเที่ยว

(5) ปัญหาและประเด็นท้าทาย

(5.1) ขาดแคลนน้ำทั่วทั้งภาค ประสบปัญหาภัยแล้งซ้ำซาก

(5.2) มีจำนวนคนจนมากที่สุดส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรจึงไม่สามารถหลุดพ้นความยากจนได้

(5.3) ปัญหาโภชนาการในแม่และเด็กส่งผลให้เด็กในวัยเรียนมีความสามารถทางเชาว์ปัญญาและ ความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ

(5.4) มีความรุนแรงของโรคมะเร็งตับและท่อน้ำดี อันเนื่องมาจากพฤติกรรมการบริโภคอาหารดิบ

(5.5) เศรษฐกิจของภาคมีขนาดเล็ก มีอัตราการขยายตัวต่ำกว่าระดับประเทศ จึงมีแนวโน้มเกิด ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ระหว่างภาคและประเทศมากขึ้น

(5.6) ภาคการผลิตหลักด้านเกษตรยังเป็นแบบดั้งเดิมพึ่งพาธรรมชาติ ทำให้มีผลิตภาพต่ำ และมีการใช้สารเคมีสูง

(5.7) อุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตรขั้นต้น มูลค่าเพิ่มต่ำ ประกอบกับการลงทุนใหม่ๆ มีน้อย จึงมีแหล่งสร้างงานน้อย

(5.8) การค้าชายแดน สินค้าส่งออกส่วนใหญ่ผลิตจากนอกภาค ไม่สร้างมูลค่าเพิ่มและรายได้ให้กับภาค

(5.9) ทรัพยากรการท่องเที่ยวหลากหลาย แต่ยังไม่ได้รับการพัฒนาให้เป็นที่รู้จัก อยู่ในพื้นที่ห่างไกล ขาดสิ่งอำนวยความสะดวก

(6) แนวคิดและทิศทางการพัฒนา

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปัญหาพื้นฐานด้านการขาดแคลนน้ำ ดินคุณภาพต่ำ ประสบอุทกภัยและภัยแล้งซ้ำซาก คนมีปัญหาทั้งในด้านความยากจน และมีปัญหาภาวะทุพโภชนาการ แต่มีความพร้อมด้านสถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัย ดังนั้น การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือไปสู่ความ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” จำเป็นจะต้องแก้ไขปัญหาพื้นฐานควบคู่ไปกับการพัฒนาการวิจัยเพื่อใช้ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในภาคให้มีการเจริญเติบโตได้อย่างเต็มศักยภาพ โดยในยุทธศาสตร์การวิจัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2555 - 2559 (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ , 2553) ได้วางยุทธศาสตร์ที่ 5 ไว้ในเรื่องการบริหารจัดการการวิจัยองค์ความรู้ นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ ที่อยู่บนฐานทรัพยากรและภูมิปัญญาของประเทศไปสู่การใช้ประโยชน์ด้วยยุทธวิธีที่เหมาะสม ต่อเนื่องด้วยในปัจจุบัน (2563) แผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้มีการแสวงหาโอกาสการนำความรู้ ทุน เทคโนโลยีและนวัตกรรมจากภายนอกมาช่วยขับเคลื่อน โดยการใช้ประโยชน์จากโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งขนาดใหญ่ที่เชื่อมโยงภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับโครงข่ายระบบการคมนาคมขนส่งและพื้นที่เศรษฐกิจหลักของประเทศ รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากการเชื่อมโยงและข้อตกลงกับประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงที่กำลังมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วมาเสริมสร้างกิจกรรมการพัฒนาใหม่ๆ ให้แก่ภาค เพื่อให้มีอัตราการเติบโตที่สูงเพียงพอต่อการลดความเหลื่อมล้ำกับพื้นที่ส่วนอื่นๆ ของประเทศได้ ในระยะยาว

(7) เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ : พัฒนาอีสานสู่มิติใหม่ให้เป็น “ศูนย์กลางเศรษฐกิจของอนุภูมิภาค ลุ่มแม่น้ำโขง”

(7.1) วัตถุประสงค์

(ก) เพื่อแก้ปัญหาปัจจัยพื้นฐานด้านน้ำและดิน ให้เอื้อต่อการประกอบอาชีพ การดำรงชีพ และการพัฒนาเศรษฐกิจของภาค

(ข) เพื่อดูแลช่วยเหลือคนจน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี พึ่งพาตนเอง พึ่งพาครอบครัว และพึ่งพากันในชุมชนได้

(ค) เพื่อยกระดับการผลิตและการสร้างมูลค่าเพิ่มโดยใช้ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม สนับสนุนให้การเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคไม่ต่ำกว่าระดับประเทศ

(ง) เพื่อเชื่อมโยงห่วงโซ่มูลค่าของระบบเศรษฐกิจภาคเข้ากับระบบเศรษฐกิจของประเทศ และภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

(จ) เพื่อพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจของอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง และมีบทบาทสนับสนุนประเทศเป็นศูนย์กลางภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

(7.2) เป้าหมาย

(ก) อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคขยายตัวเพิ่มขึ้น

(ข) สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ในการกระจายรายได้ลดลง

(8) ยุทธศาสตร์การพัฒนา

ยุทธศาสตร์ที่ 1 บริหารจัดการน้ำให้เพียงพอต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 แก้ปัญหาความยากจนและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างความเข้มแข็งของฐานเศรษฐกิจภายในควบคู่กับ การแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ใช้โอกาสจากการพัฒนาโครงข่ายคมนาคมขนส่งที่เชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจหลักภาคกลางและ พื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) เพื่อพัฒนาเมือง และพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ๆ ของภาค

ยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนาความร่วมมือและใช้ประโยชน์จากข้อตกลงกับประเทศ เพื่อนบ้านในการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจตามแนวชายแดนและแนวระเบียงเศรษฐกิจ

1.3) แผนพัฒนาภาคกลางและพื้นที่กรุงเทพมหานคร

(1) สภาพภูมิศาสตร์

ภาคกลางประกอบด้วย 17 จังหวัด ได้แก่ สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา สระบุรี ลพบุรี อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท นครปฐม ราชบุรี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ และพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีอาณาเขตติดต่อกับเมียนมาด้านตะวันตก ด้านเหนือ ติดกับจังหวัดอุทัยธานี นครสวรรค์ เพชรบูรณ์ ด้านใต้ติดกับจังหวัดชุมพร ส่วนทิศตะวันออกติดกับจังหวัดนครราชสีมา นครนายก ฉะเชิงเทรา และอ่าวไทย

ภาคกลางมีพื้นที่รวม 41.15 ล้านไร่ หรือร้อยละ 12.8 ของประเทศ เป็นพื้นที่ป่าไม้ 13.92 ล้านไร่ หรือร้อยละ 33.8 ส่วนใหญ่เป็นป่าเบญจพรรณ พบป่าชายเลน ขึ้นอยู่บริเวณชายฝั่งทะเล ปากแม่น้ำลำคลอง และบริเวณรอบเกาะ ที่มีสภาพเป็นดินเลน และป่าชายหาด ขึ้นคลุมดินหรือเนินทรายชายฝั่งทะเลที่ยกตัวจนน้ำท่วมไม่ถึง พื้นที่ทำการเกษตร 18.02 ล้านไร่ หรือร้อยละ 43.8 และพื้นที่ใช้ประโยชน์อื่นๆ 9.21 ล้านไร่ หรือร้อยละ 22.4 ของพื้นที่ภาค เมื่อรวมพื้นที่กรุงเทพมหานครมีพื้นที่ 42.12 ล้านไร่ หรือร้อยละ 13.1 ของประเทศ ภูมิประเทศแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ ด้านตะวันตกเป็นพื้นที่สูงบริเวณเทือกเขาถนนธงชัยและตะนาวศรีเป็นแนวยาวไปทางใต้ตามแนวพรมแดน ตอนกลางเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำที่เกิดจากการทับถมของดินตะกอนที่แม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำสาขาต่างๆ พัดพามา สภาพดินมีความอุดมสมบูรณ์สูง มีลักษณะเป็นดินลุ่มน้ำหรือดินตะกอนที่แม่น้ำเจ้าพระยา ป่าสัก และ แม่กลอง พาตะกอนโคลนตมและทรายจากบริเวณที่สูงโดยรอบมาทับถมอยู่ในบริเวณแอ่งลุ่มน้ำเป็นเวลานาน และยังพัดพาตะกอนใหม่มาทับถมอยู่ตลอดเวลา จากบริเวณที่เคยอยู่ใต้ระดับน้ำทะเลจนกลายเป็นที่ราบ ดินดอนสามเหลี่ยมปากน้ำและบริเวณที่ราบน้ำท่วมถึงมายังเขตทุ่งราบเจ้าพระยา สภาพดินในภาคกลางมีคุณสมบัติ ที่แตกต่างกัน

ดังนี้ ดินเหนียวดำกรุงเทพ เป็นดินที่มีเนื้อละเอียดเหมาะที่จะใช้เพาะปลูกข้าวหรือยกร่องปลูกมะพร้าวได้ ดินเหนียวองครักษ์ เป็นดินเปรี้ยวที่ควรใช้เป็นเขตที่อยู่อาศัยหรือพื้นที่เพื่อทำการอุตสาหกรรม เป็นลักษณะของดินที่ไม่สมบูรณ์ ได้แก่ ดินในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นต้น ดินร่วนกำแพงแสน เป็นดินบริเวณขอบของที่ราบภาคกลางใช้ปลูกพืชไร่ดี และ ดินเหนียวท่าจีน พบในเขตที่ติดต่อกับทะเล หากยกร่องให้สูงขึ้นสามารถปลูกมะพร้าว ผัก หรือไม้ผลอื่นๆ หรือใช้พื้นที่เลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลาหรือทำนาเกลือ ตอนล่างเป็นพื้นที่ราบและที่ราบชายฝั่งทะเล

ภาคกลางมีลุ่มน้ำที่สำคัญ 6 ลุ่มน้ำ คือ ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ลุ่มน้ำป่าสัก ลุ่มน้ำท่าจีน ลุ่มน้ำแม่กลอง ลุ่มน้ำเพชรบุรี และลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันตก โดยแม่น้ำที่สำคัญในภาคกลาง ได้แก่ (1) แม่น้ำเจ้าพระยา แยกสาขาออกเป็นแม่น้ำ 3 สาย คือ แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำน้อย และแม่น้ำลพบุรี (2) แม่น้ำป่าสัก (3) แม่น้ำแม่กลอง และ (4) แม่น้ำเพชรบุรี นอกจากนี้ยังพบว่า ภาคกลางมีพื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่เกษตรของภาคกลางสูงกว่าประเทศ โดยมีสัดส่วนร้อยละ 56.0 ซึ่งสูงกว่าของประเทศที่มีสัดส่วนร้อยละ 22.5 พื้นที่ชลประทานของภาคกลาง ในปี 2561 ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 10.1 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 30.1 ของพื้นที่ชลประทานทั้งประเทศ

ภาคกลางมีภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าเมืองร้อน มี 3 ฤดู ฝนตกปานกลาง มีลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดพาความชุ่มชื้นมาจากทะเลอันดามันมาสู่ภาคกลาง แต่เนื่องจากเทือกเขาถนนธงชัยและตะนาวศรี ซึ่งทอดตัวในแนวเหนือ - ใต้ทางด้านตะวันตกของภาคจึงเป็นแนวบังลมมรสุม ทำให้พื้นที่หลังเขามีฝนตกน้อย ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ประมาณ 1,500 มิลลิเมตรต่อปี

(2) สภาพเศรษฐกิจสังคม

ภาคกลางเป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศรองจากกรุงเทพมหานคร โดยภาคกลาง (17 จังหวัด) มีมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาค ณ ราคาประจำปี 2561 เท่ากับ 3,723,612 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 22.8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ เมื่อเทียบขนาดเศรษฐกิจ ปี 2557 กับปี 2561 พบว่า ภาคกลาง (17 จังหวัด) มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคต่อประเทศลดลงจากร้อยละ 23.4 เหลือร้อยละ 22.8 สำหรับกรุงเทพมหานคร เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 31.6 เป็นร้อยละ 32.9 ภาคกลางเป็นภาคที่มีการพัฒนาและใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจสูง ซึ่งเป็นผลมาจากการเป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจจากกรุงเทพมหานคร อีกทั้งยังได้รับการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานค่อนข้างเพียบพร้อม ทำให้มีความสะดวกในการคมนาคมขนส่งทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ รวมทั้งมีแหล่งน้ำ และระบบชลประทานค่อนข้างสมบูรณ์เมื่อเทียบกับภาคอื่นๆ และมีพื้นที่ชายแดนติดกับเมียนมา จึงมีศักยภาพและโอกาสในการพัฒนาทั้งทางด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การค้า การท่องเที่ยวและบริการ ทำให้มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์สูงรองจากกรุงเทพมหานคร และเมื่อภาคกลางรวมกับกรุงเทพมหานคร มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 55.7 ในขณะที่ภาคอื่นส่วนใหญ่มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์ต่อประเทศค่อนข้างต่ำ

โครงสร้างเศรษฐกิจของภาคกลางพึ่งพิงภาคอุตสาหกรรมมากที่สุด ในปี 2561 ภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนการผลิตร้อยละ 48.7 (สาขาอุตสาหกรรม ร้อยละ 43.4 สาขาเหมืองแร่ ร้อยละ 0.9 สาขาการไฟฟ้า ร้อยละ 3.9 และสาขาการประปา ร้อยละ 0.4 ลดลงจากร้อยละ 51.6 ในปี 2557 รองลงมาคือ ภาคบริการ มีสัดส่วนการผลิตร้อยละ 45.3 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 41.4 ในปี 2557 และที่เหลือเป็นภาคเกษตรร้อยละ 6.0 ลดลงจากร้อยละ 7.0 ในปี 2557

พื้นที่เศรษฐกิจหลักของภาคกลางยังคงกระจุกตัวอยู่ในจังหวัดที่เป็นแหล่งอุตสาหกรรมสำคัญของภาค โดยจังหวัดที่มีสัดส่วนการผลิตสูงที่สุดคือ สมุทรปราการ ร้อยละ 21.4 รองลงมาคือ พระนครศรีอยุธยา ร้อยละ 11.1 สมุทรสาคร ร้อยละ 10.9 และปทุมธานี ร้อยละ 10.8 ส่วนจังหวัดที่มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อภาคต่ำที่สุดคือ จังหวัดสมุทรสงคราม ร้อยละ 0.7 ชี้ให้เห็นว่าการกระจายการพัฒนาในภาคกลางยังไม่ทั่วถึงทุกพื้นที่ โดยจังหวัดในภาคที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อภาคสูง คือจังหวัดในแถบปริมณฑลที่รองรับการกระจายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจมาจากกรุงเทพมหานครโดยตรงและจังหวัดที่เป็นแหล่งอุตสาหกรรมสำคัญของภาค ดังนั้นจำเป็นต้องรักษาพื้นที่ฐานการผลิตเดิมของภาคควบคู่กับการกระจายการพัฒนาไปยังพื้นที่จังหวัดอื่นๆ

ภาคกลางเป็นที่ตั้งนิคมอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศ ปัจจุบันมีนิคมอุตสาหกรรมที่สำคัญในพื้นที่ 15 แห่ง ใน 8 จังหวัด คือ สมุทรปราการ ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมบางปู นิคมอุตสาหกรรมบางพลี ปทุมธานีได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมนวนคร สมุทรสาคร ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมมหาราชนคร นิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาคร และนิคมอุตสาหกรรมสินสาคร พระนครศรีอยุธยา ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค (บ้านหว้า) และนิคมอุตสาหกรรมสหรัตนนคร ราชบุรีได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมราชบุรี และนิคมอุตสาหกรรมวี อาร์ เอ็ม สระบุรีได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมแก่งคอย และนิคมอุตสาหกรรมหนองแค เพชรบุรีได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมบริการไทย ไดมอนด์ ซิตี้ และประจวบคีรีขันธ์ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมเหล็กบางสะพาน

อุตสาหกรรมของภาคกลางส่วนใหญ่ยังขาดการนำนวัตกรรมมาสร้างมูลค่าเพิ่ม มีการใช้แรงงานอย่างเข้มข้น และส่งผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้มีคู่แข่งทางการค้าสูง และยังมีปัญหาการขาดแคลนแรงงาน คุณภาพแรงงานไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เกิดปัญหามลพิษ เนื่องจากขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการควบคุมมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัญหาเหล่านี้ควรต้องหาแนวทางแก้ไขโดยเร็ว เพื่อให้ภาคกลางมีศักยภาพในการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมต่อไปได้อย่างยั่งยืน

อัตราการขยายตัวเฉลี่ยทางเศรษฐกิจของภาคกลางต่ำกว่าระดับประเทศ เศรษฐกิจภาคกลางมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยในช่วง 5 ปี (พ.ศ.2557-2461) ร้อยละ 2.5 ต่ำกว่าระดับประเทศที่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 3.2 และถ้าเทียบรายปีจะพบว่า อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของภาคกลางส่วนใหญ่จะต่ำกว่าประเทศ ทั้งที่ภาคกลางเป็นภาคที่มีบทบาททางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ สาเหตุหลักมาจากเศรษฐกิจของภาคพึ่งพิงการส่งออก ดังนั้นจำเป็นต้องเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการเพื่อยกระดับการพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศให้หลุดพ้นจากการเป็นประเทศรายได้ปานกลาง ในส่วนของภาคเกษตรกรรม ภาคกลางมีศักยภาพในการพัฒนาด้านการเกษตรตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เพราะมีดินและน้ำอุดมสมบูรณ์ และมีระบบชลประทานที่ดี มีลักษณะภูมิประเทศที่เอื้ออำนวย สามารถผลิตสินค้าเกษตรหลากหลายประเภท ทั้งพืชผัก ผลไม้ ปศุสัตว์ และประมง รวมทั้งเป็นแหล่งอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรที่เชื่อมโยงแหล่งผลิตสินค้าเกษตรทั้งในภาคกลาง และภาคอื่นๆ มีสถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ ตั้งอยู่ที่จังหวัดสุพรรณบุรีมีศูนย์วิจัยข้าวตั้งอยู่ในพื้นที่หลายจังหวัด ได้แก่ จังหวัดชัยนาท สุพรรณบุรี ลพบุรี ราชบุรี ปทุมธานี และพระนครศรีอยุธยา นอกจากนี้ยังมีตลาดค้าส่งค้าปลีกสินค้าเกษตรที่สำคัญในพื้นที่ เช่น ตลาดไท จังหวัดปทุมธานี ตลาดศรีเมือง จังหวัดราชบุรี ตลาดปลาสุวพันธ์ จังหวัดอ่างทอง และตลาดมหาชัย จังหวัดสมุทรสาคร เป็นต้น แหล่งเกษตรกรรมที่สำคัญของประเทศและมีแนวโน้มการพัฒนาคุณภาพการผลิตมากขึ้น แหล่งเกษตรและประมง ที่สำคัญของภาคกลาง คือ จังหวัดราชบุรี มีสัดส่วน

การผลิตร้อยละ 12.5 รองลงมาคือ จังหวัดสุพรรณบุรี ร้อยละ 12.3 กาญจนบุรี ร้อยละ 11.1 และนครปฐม ร้อยละ 9.4 ภาคกลางเป็นพื้นที่ที่มีที่ราบลุ่มแม่น้ำที่อุดมสมบูรณ์เหมาะสมในการทำการเกษตร แม้ว่าปัจจุบันมีแรงผลักดันทางเศรษฐกิจทำให้พื้นที่เกษตรกรรมของภาคกลางลดลงไปมาก โดยแปรเปลี่ยนไปเป็นพื้นที่อุตสาหกรรม และที่อยู่อาศัยมากขึ้น แต่ภาคกลางยังถือได้ว่าเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญของประเทศแห่งหนึ่ง ทั้งทางด้านการเพาะปลูก การทำปศุสัตว์ และประมง สินค้าเกษตรที่สำคัญของภาคกลางได้แก่ 1) ข้าวและพืชไร่ 2) กล้วยไม้ 3) ปศุสัตว์ ได้แก่ โคนม โคเนื้อ สุกร เป็ดเนื้อ เป็ดไข่ ไก่เนื้อ และไก่ไข่ 4) ประมง ทั้งน้ำจืดและน้ำเค็ม สำหรับรูปแบบการผลิตเป็นเกษตรเชิงพาณิชย์ที่ใช้สารเคมีจำนวนมาก มีปัญหาดินเสื่อมโทรม และหลายพื้นที่มักประสบปัญหาอุทกภัยและภัยแล้ง การทำเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ยังมีไม่มากนัก

จากข้อมูลล่าสุดปี 2560 พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนของประชากรในภาคกลางสูงกว่าประเทศ แต่หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนของประชากรในภาคกลางต่ำกว่าประเทศรายได้เฉลี่ยครัวเรือนของภาคกลางสูงกว่าระดับประเทศ โดยในปี 2560 ภาคกลางมีรายได้เฉลี่ยครัวเรือน 30,660 บาทต่อเดือน สูงกว่าระดับประเทศ (26,946 บาทต่อเดือน) หนี้สินเฉลี่ยครัวเรือนของภาคกลางต่ำกว่าระดับประเทศ โดยในปี 2560 ภาคกลาง มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน 62,857 บาท ต่ำกว่าระดับประเทศ (178,994 บาท) ภาคกลางมีมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเฉลี่ยต่อหัว (GRP Per capita) สูงกว่าระดับประเทศ ปี 2561 ภาคกลางมีมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเฉลี่ยต่อหัวเท่ากับ 253,441 บาท เพิ่มขึ้นจาก 224,066 บาทในปี 2557 และสูงกว่าระดับประเทศที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อหัวเท่ากับ 236,815 บาท แต่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยในช่วง 5 ปี (พ.ศ.2557-2561) ร้อยละ 2.7 ต่ำกว่าระดับประเทศที่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 4.3 ในช่วงเดียวกัน จังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดเฉลี่ยต่อหัว (GPP Per capita) สูงที่สุดคือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 454,953 บาท รองลงมาคือ สมุทรสาคร 389,818 บาท สมุทรปราการ 366,642 บาท และสระบุรี 324,820 บาท ส่วนจังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดเฉลี่ยต่อหัวต่ำที่สุดคือ สุพรรณบุรี 102,228 บาท ต่ำกว่าจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 4.2 เท่า สำหรับกรุงเทพมหานคร มีมูลค่าผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อหัว 604,421 บาท

(3) การค้าชายแดน

ภาคกลางเป็นภาคที่มีศักยภาพในการพัฒนาทางด้านการค้าชายแดนกับประเทศเมียนมา โดยภาคกลางมีพื้นที่ชายแดนติดกับเมียนมาทางฝั่งตะวันตก ซึ่งจังหวัดที่เป็นแหล่งการค้าชายแดนที่สำคัญคือ จังหวัดกาญจนบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ปี 2561 ภาคกลางมีมูลค่าการค้าชายแดนรวมทั้งสิ้นประมาณ 76,792 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 6.8 ของประเทศ ลดลงจาก 116,567 ล้านบาทในปี 2557 โดยเป็นมูลค่าการนำเข้า 75,957 ล้านบาท และส่งออก 835 ล้านบาท ขาดดุลการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านมาโดยตลอด เนื่องจากมีการน้าเข้าก๊าซธรรมชาติมาจากทางเมียนมาเป็นมูลค่าสูง สำหรับการค้าชายแดนของภาคกลาง ในช่วงปี 2557-2561 มูลค่าการค้าชายแดนภาคกลางหดตัวเฉลี่ยร้อยละ 5.8 ขณะที่ระดับประเทศขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 4

สินค้าส่งออกส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุปโภคบริโภค โดยสินค้าส่งออกไปยังเมียนมาที่สำคัญได้แก่ อาหารเสริมและนม เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เครื่องปรุงรส น้ำมันปาล์ม เครื่องจักรการเกษตร สุกรมีชีวิต ปุ๋ย และปูนซีเมนต์ เป็นต้น และสินค้าน้าเข้าจากเมียนมาที่สำคัญ ได้แก่ ก๊าซธรรมชาติ โค-กระบือมีชีวิต ไม้ไผ่ล้า อาหารทะเล และเฟอร์นิเจอร์ไม้ เป็นต้น แม้ว่าการค้าชายแดนของภาคกลางจะ

เป็นการนำเข้ามากกว่าส่งออก เนื่องจากต้องพึ่งพาพลังงานและพืชเกษตรที่เป็นวัตถุดิบการผลิตจากประเทศเพื่อนบ้าน แต่ก็สามารถนำมาใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศได้

(4) การท่องเที่ยว

จำนวนนักท่องเที่ยวของภาคกลางมีแนวโน้มขยายตัวสูงกว่าระดับประเทศ ภาคกลางเป็นพื้นที่ที่มีสภาพภูมิประเทศทั้งภูเขา ป่าไม้ น้ำตก และทะเล รวมทั้งเป็นแหล่งประวัติศาสตร์ที่สำคัญของประเทศ จึงมีแหล่งท่องเที่ยวมากมายหลากหลายประเภท แหล่งท่องเที่ยวสำคัญและมีชื่อเสียงของภาคกลาง ได้แก่ ชะอำ หัวหิน และอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เป็นต้น ทำให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวจำนวนมาก ในปี 2561 ภาคกลางมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมเยือน 65.58 ล้านคน เพิ่มขึ้นจาก 46.70 ล้านคน ในปี 2557 จังหวัดในภาคกลางที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวมากที่สุด คือ จังหวัดกาญจนบุรี รองลงมาคือ จังหวัดเพชรบุรี พระนครศรีอยุธยา และประจวบคีรีขันธ์ สำหรับอัตราการขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยวของภาคกลาง ในช่วงปี 2557 - 2561 มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 8.4 สูงกว่าระดับประเทศที่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 6.9

รายได้จากการท่องเที่ยวมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยเท่ากับระดับประเทศ ในปี 2561 ภาคกลางมีรายได้จากการท่องเที่ยว 171,099 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 6.3 ของประเทศ) เพิ่มขึ้นจาก 106,093 ล้านบาท ในปี 2557 จังหวัดที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวมากที่สุดในภาคกลาง คือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รองลงมาคือ จังหวัดเพชรบุรี กาญจนบุรี และพระนครศรีอยุธยา สำหรับอัตราการขยายตัวเฉลี่ยของรายได้จากการท่องเที่ยวของภาคกลางในช่วงปี 2557-2561 มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 12.1 เท่ากับระดับประเทศที่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 12.1 เช่นกัน

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวไทย และจำนวนวันพักและรายจ่ายของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ค่อนข้างต่ำกว่าภาคอื่น เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวก ยังไม่เป็นที่รู้จัก และมีที่ตั้งอยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร จึงไม่นิยมพักค้าง สำหรับกรุงเทพมหานครมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงในระดับนานาชาติ ได้แก่ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดพระเชตุพนวิมล มังคลาราม และวัดอรุณราชวราราม เป็นต้น จากผลสำรวจสุดยอดจุดหมายปลายทางโลกของมาสเตอร์การ์ด ประจำปี 2561 (Mastercard Global Destination Cities Index, GDCI 2018) กรุงเทพมหานครคือสุดยอดเมืองที่เป็นจุดหมายปลายทางอันดับหนึ่งของโลกที่นักท่องเที่ยวต้องการมาเยือนและพักแรมมากที่สุด สำหรับรายได้ท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานคร มีสูงถึง 1,040,510 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 38.6 ของประเทศ

(5) ปัญหาและประเด็นท้าทาย

(5.1) ปัญหาคุณภาพชีวิตของคนในเมือง ได้แก่ ปัญหาจราจร ขยะ น้ำเสีย น้ำท่วม มลพิษทางอากาศ ฯลฯ

(5.2) ปัญหาการดูแลผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มจ้านวนขึ้นอย่างต่อเนื่อง

(5.3) ทักษะกำลังแรงงานอยู่ในเกณฑ์ต่ำไม่สอดรับกับระดับการพัฒนาของภาค

(5.4) พื้นที่เกษตรที่อุดมสมบูรณ์ลดลงจากการขยายตัวของเมืองและอุตสาหกรรม และเป็นการทำเกษตรเชิงพาณิชย์ที่ใช้สารเคมีจำนวนมาก

(5.5) อุตสาหกรรมส่วนใหญ่ยังขาดการนำนวัตกรรมมาสร้างมูลค่าเพิ่ม ใช้แรงงานเข้มข้น และส่งผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อม

(5.6) การท่องเที่ยวกระจุกตัวในกรุงเทพมหานคร และบางจังหวัด แหล่งท่องเที่ยวรอบนอกไม่เป็นที่รู้จักและขาดความพร้อมจึงไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้พักค้างในพื้นที่

(5.7) มีสถาบันการศึกษาและวิจัยชั้นนำทุกระดับแต่ยังขาดการนำผลงานวิจัยที่สามารถใช้ประโยชน์ ในเชิงพาณิชย์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการที่ชัดเจน

(6) แนวคิดและทิศทางการพัฒนา

ภาคกลางและพื้นที่กรุงเทพมหานคร เป็นภูมิภาคที่มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงกับทุกภาคภายในประเทศ เนื่องจากเป็นที่ตั้งของเมืองหลวงกรุงเทพมหานคร และเป็นที่ตั้งของหน่วยงานราชการระดับกระทรวง หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ สถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยชั้นนำทุกระดับ สถาบันการรักษาพยาบาลที่ดีที่สุด รวมทั้งสถาบันธุรกิจ และสถาบันการเงินชั้นนำของประเทศ ขณะเดียวกันภาคกลางตั้งอยู่ในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำขนาดใหญ่ที่มีความอุดมสมบูรณ์เป็น “อู่ข้าวอู่น้ำ” ของประเทศ และเป็นพื้นที่ในแนวระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ของอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (Southern Economic Corridor) ที่เชื่อมโยงเมียนมา-ไทย-กัมพูชา-เวียดนาม ซึ่งเป็นเส้นทางโลจิสติกส์ (Landbridge) เชื่อมโยงภูมิภาคอาเซียนกับโลกตะวันตกและโลกตะวันออก ดังนั้น การพัฒนาภาคกลางสู่ความ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” จำเป็นต้องรักษาความมีชื่อเสียงของกรุงเทพมหานครให้เป็นเมืองชั้นนำระดับโลกตลอดไป ควบคู่ไปกับการใช้ศักยภาพพื้นฐานด้านความอุดมสมบูรณ์ของดินและน้ำ และความพร้อมของสถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยในการยกระดับภาคการเกษตรสู่เกษตรอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อผลิตสินค้าและบริการที่มีมูลค่าสูง มีการวางยุทธศาสตร์การวิจัยในด้านการบริหารจัดการความรู้ ผลงานวิจัย นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ ทรัพยากร และภูมิปัญญาของประเทศ สู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะด้วยยุทธวิธีที่เหมาะสม โดยมีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เป็นที่ปรึกษา (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2553) อย่างไรก็ตามภาคกลางขณะนั้นมีถึง 26 จังหวัด เนื่องจากรวมภาคตะวันออกด้วย กลุ่มจังหวัดที่มีการส่งเสริมการนำองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีและวัฒนธรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจควบคู่กับการเป็นศูนย์เชื่อมโยงการคมนาคม เพื่อกระจายสินค้าและบริการสู่ทุกภูมิภาคมีเพียงกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน (นนทบุรี อยุธยา ปทุมธานี และอ่างทอง) เท่านั้น แต่ในปัจจุบัน (2563) แผนพัฒนาภาคกลางเน้นเฉพาะ 17 จังหวัดโดยมีการวางแผนการพัฒนาภาคตะวันออกแยกออกไปโดยเฉพาะ ในแผนพัฒนาภาคกลางนี้ มุ่งเน้นการพัฒนาเส้นทางโลจิสติกส์ของภาคกลางเชื่อมกับโยงทวาย (เมียนมา) และเชื่อมโยงกับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor) เพื่อให้ภาคกลางเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ในการเชื่อมโยงเส้นทางการค้า การขนส่งระหว่างทะเลตะวันตกและทะเลตะวันออกในระยะยาว

(7) เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ คือ “พัฒนากรุงเทพฯ สู่มหานครทันสมัยและภาคกลางเป็นฐานการผลิตสินค้าและบริการที่มีมูลค่าสูง”

(7.1) วัตถุประสงค์

(ก) เพื่อรักษาภาพลักษณ์ของกรุงเทพมหานคร ให้เป็นเมืองที่มีความทันสมัยและเป็นเมืองน่าอยู่น่าเที่ยวในลำดับต้นๆ ของโลกตลอดไป

(ข) เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้อยู่ดีมีสุขทั้งสุขภาพกาย จิตใจ มีความมั่นคงด้านอาชีพและรายได้ และมีสภาพแวดล้อมที่ดี

(ค) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและยกระดับการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว อย่างต่อเนื่อง

(ง) เพื่อฟื้นฟูและรักษาฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน

(7.2) เป้าหมาย

(ก) อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคกลางขยายตัวเพิ่มขึ้น

(ข) สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ในการกระจายรายได้ลดลง

(8) ยุทธศาสตร์การพัฒนา

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนากรุงเทพฯ เป็นมหานครทันสมัยระดับโลกควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้ไข ปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับนานาชาติและสร้างความเชื่อมโยงเพื่อกระจายการท่องเที่ยวทั่วทั้งภาค

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมโดยใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 บริหารจัดการน้ำและทรัพยากรธรรมชาติเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วม ภัยแล้ง และคงความสมดุลของระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 เปิดประตูการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว เชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย - ภาคกลาง - เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

1.4) แผนพัฒนาภาคตะวันออก

(1) สภาพภูมิศาสตร์

ภาคตะวันออก ประกอบด้วย 8 จังหวัด ได้แก่ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ฉะเชิงเทรา นครนายก ปราจีนบุรี และสระแก้ว มีอาณาเขต ทิศเหนือ ติดกับ จังหวัดสระบุรี นครราชสีมา บุรีรัมย์ ทิศใต้ ติดกับ อ่าวไทย ทิศตะวันออก ติดกับ กัมพูชา ทิศตะวันตก ติดกับ กรุงเทพฯ ปทุมธานี สมุทรปราการ อ่าวไทย อย่างไรก็ตามในการทำงานมีการแบ่งพื้นที่ ภาคตะวันออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ภาคตะวันออกกลุ่มที่ 1 ประกอบด้วย ชลบุรี ระยอง และ ฉะเชิงเทรา และภาคตะวันออกกลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย 5 จังหวัดได้แก่ จันทบุรี ตราด นครนายก ปราจีนบุรี และ สระแก้ว (กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์ กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก 2, 2561) ภาคตะวันออกทั้ง 8 จังหวัด มีพื้นที่รวม 22.81 ล้านไร่ หรือร้อยละ 7.1 ของประเทศ ในปี 2560 ภาคตะวันออก มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 12.88 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 56.5 ของพื้นที่ทั้งหมด โดยเป็นพื้นที่ไม้ยืนต้นและไม้ผล 5.20 ล้านไร่ พืชไร่ 3.22 ล้านไร่ และนาข้าว 2.78 ล้านไร่ และพื้นที่นอกการเกษตร 4.80 ล้านไร่ มีพื้นที่ป่าไม้ 5.13 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 22.4 ของพื้นที่ภาค ซึ่งต่ำกว่าค่ามาตรฐานความสมดุล ของระบบนิเวศที่กำหนดให้มีพื้นที่ป่าไม้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 ของพื้นที่ทั้งหมด มีพื้นที่ป่าชายเลนทั้งหมดประมาณ 164,649.71 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 10.7 ของพื้นที่ป่าชายเลนทั้งประเทศ ภูมิประเทศเป็นพื้นที่ภูเขาสูงและป่าไม้ โดยตอนกลางเป็นที่ราบสลับภูเขา ตอนล่างเป็นที่ราบลุ่มน้ำและที่ราบชายฝั่งทะเล

ดิน ส่วนใหญ่เป็นดินปนทราย ระบายน้ำได้ดี ไม่อุดมสมบูรณ์ บริเวณที่มีน้ำทะเลท่วมถึงจะเป็นดินโคลนหรือดินเหนียว ส่วนบริเวณที่สูงเป็นดินที่เกิดจากการสลายตัวของหินบะซอลต์ หินปูน

เหมาะ แก่การปลูกพืชสวน เช่น เงาะ ทุเรียน มังคุด เป็นต้น ส่วนบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำมีดินอัลลูเวียนที่เหมาะใช้ทำนา ภาคตะวันออกมีลุ่มน้ำที่สำคัญ คือ ลุ่มน้ำปราจีนบุรี ลุ่มน้ำบางประกง ลุ่มน้ำโตนทะเลสาบ และลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันออก มีแม่น้ำสายสำคัญ ได้แก่ แม่น้ำระยอง แม่น้ำจันทบุรี แม่น้ำประแสร์ แม่น้ำตราด และแม่น้ำบางปะกง พื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่เกษตรของภาคตะวันออกต่ำกว่าของประเทศ โดยมีสัดส่วนร้อยละ ซึ่งต่ำ 21.6 กว่าของประเทศที่มีสัดส่วนร้อยละ 22.5 พื้นที่ชลประทานของภาคตะวันออกในปี 2561 ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 2.78 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 8.3 ของพื้นที่ชลประทานทั้งประเทศ

ลักษณะภูมิอากาศของภาคตะวันออกคล้ายคลึงกับภาคใต้ คือทางตอนบนของภาคจากปราจีนบุรี สระแก้ว ชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทราจะมีลักษณะอากาศแบบสะวันนา ส่วนทางตอนล่างคือจันทบุรีและตราด จะมีลักษณะอากาศแบบร้อนชื้นแบบมรสุม คือ มีฝนตกชุก อากาศร้อนชื้น จังหวัดที่มีปริมาณฝนมากที่สุดคือ ตราด และจังหวัดที่มีฝนตกน้อยที่สุดคือ ชลบุรี ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยประมาณ 1,518.6 มิลลิเมตรต่อปี

(2) สภาพเศรษฐกิจสังคม

ภาคตะวันออกเป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศรองลงมาจากกรุงเทพฯ และภาคกลาง โดยภาคตะวันออก (8 จังหวัด) มีมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาค ณ ราคาประจำปี 2561 เท่ากับ 3,026,495 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 18.5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ และเมื่อเทียบกับปีมีมูลค่าเพิ่มขึ้นคือปี 2557 มีมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาค เท่ากับ 2,370,982 ล้านบาท ร้อยละ 17.9 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคตะวันออกเพิ่มขึ้นเท่ากับ 76,148 ล้านบาท

โครงสร้างเศรษฐกิจของภาคตะวันออกพึ่งพิงภาคอุตสาหกรรมมากที่สุด ในปี 2561 ภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์ร้อยละ 65.6 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาค (สาขาอุตสาหกรรมร้อยละ 50.4 สาขาเหมืองแร่ฯ ร้อยละ 9.5 สาขาการไฟฟ้า ร้อยละ 5.4 และสาขาการประปา ร้อยละ 0.4) ลดลงจากร้อยละ 66.6 ในปี 2557 รองลงมาคือ ภาคบริการ มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์ร้อยละ 28.7 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 26.6 ในปี 2557 และที่เหลือเป็นภาคเกษตรร้อยละ 5.6 ลดลงจากร้อยละ 6.7 ในปี 2557

ภาคอุตสาหกรรมเป็นภาคการผลิตหลักของภาคตะวันออก มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคอุตสาหกรรม ณ ราคาประจำปี ปี 2561 เท่ากับ 1,986,757 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 1,579,691 ล้านบาทในปี 2557 โดยเป็นมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรม 1,526,089 ล้านบาท สาขาเหมืองแร่ฯ 286,509 ล้านบาท สาขาการไฟฟ้า 163,207 และสาขาการประปา 10,953 ล้านบาท สาขาอุตสาหกรรมจึงเป็นสาขาการผลิตหลักที่สำคัญของภาคตะวันออก ปี 2561 สัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคคิดเป็นร้อยละ 50.4 และสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมของประเทศคิดเป็นร้อยละ 34.9

พื้นที่เศรษฐกิจหลักของภาคตะวันออกยังคงกระจุกตัวอยู่ในจังหวัดที่เป็นแหล่งอุตสาหกรรมสำคัญของภาค โดยจังหวัดที่มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อภาคสูงที่สุดคือ จังหวัดระยองร้อยละ 34.6 รองลงมาคือ จังหวัดชลบุรี ร้อยละ 34.1 และฉะเชิงเทรา ร้อยละ 12.8 ส่วนจังหวัดที่มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อภาคต่ำที่สุดคือ จังหวัดนครนายก ร้อยละ 1.0 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการกระจายการพัฒนาในภาคตะวันออกยังคงไม่ทั่วถึงทุกพื้นที่

ภาคตะวันออกเป็นที่ตั้งนิคมอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศ ปัจจุบันพื้นที่ที่เป็นแหล่งที่ตั้งนิคมอุตสาหกรรมที่สำคัญอยู่ใน 4 จังหวัด คือ ชลบุรี อาทิ นิคมอุตสาหกรรมปิ่นทอง นิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร ระยอง อาทิ นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด นิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ฉะเชิงเทรา อาทิ นิคมอุตสาหกรรมเกตเวย์ซิตี้ นิคมอุตสาหกรรมเวลโกรว์ และปราจีนบุรีอาทิ นิคมอุตสาหกรรมกบินทร์บุรี นิคมอุตสาหกรรม 307 ปราจีนบุรี อย่างไรก็ตามการพัฒนาอุตสาหกรรมภาคตะวันออกยังมีปัญหาสิ่งแวดล้อมจากภาคอุตสาหกรรม ทั้งปัญหาน้ำเสีย มลพิษทางอากาศ และขยะ นอกจากนี้ยังมีปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนาอุตสาหกรรมที่สำคัญคือ ปัญหาการแย่งกันใช้น้ำ และปัญหาการจราจร ในด้านมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเกษตร ใน พ.ศ. 2561 มีประมาณ 170,578 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 159,452 ล้านบาท ในปี 2557 ในช่วง 5 ปี (2557-2561) ที่ผ่านมา ภาคเกษตรของภาคตะวันออกมีอัตราการหดตัวเฉลี่ยร้อยละ 0.7 ในขณะที่ภาคเกษตรของประเทศมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 0.5 ภาคเกษตรของภาคตะวันออกมีปัญหาสำคัญที่ต้องเร่งแก้ไขหลายประการ เช่น ปัญหาคุณภาพดินเสื่อมจากการใช้สารเคมี และสารเคมีตกค้างในผลผลิต เป็นต้น ภาคเกษตรมีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์คิดเป็นร้อยละ 5.6 ต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคตะวันออก และร้อยละ 12.8 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเกษตรของประเทศ

ปัจจุบันพื้นที่เกษตรกรรมของภาคตะวันออกได้แปรเปลี่ยนไปเป็นพื้นที่อุตสาหกรรม และที่อยู่อาศัยมากขึ้น แต่ภาคตะวันออกก็ ยังคงถือได้ว่าเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญของประเทศแห่งหนึ่ง โดยสินค้าเกษตรที่สำคัญ ข้าวและมันสำปะหลัง ทุเรียน มังคุด เงาะ ลำไย ลองกอง ปศุสัตว์ ได้แก่ ไก่เนื้อ และการประมง เกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ยังมีไม่มากนักอัตราการขยายตัวเฉลี่ยทางเศรษฐกิจของภาคตะวันออกเท่ากับระดับประเทศ เศรษฐกิจภาคตะวันออกมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยในช่วง 5 ปี (พ.ศ.2557-2561) ร้อยละ 3.2 เท่ากับระดับประเทศที่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 3.2 เช่นกัน

จากข้อมูลล่าสุดปี 2560 พบว่า รายได้และหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนของประชากรในภาคตะวันออกต่ำกว่าประเทศ และเมื่อพิจารณาแนวโน้มอัตราการขยายตัวเฉลี่ย (พ.ศ. 2556-2560) ของรายได้พบว่า สูงกว่าระดับประเทศ ส่วนอัตราการขยายตัวเฉลี่ยของหนี้สินต่ำกว่าระดับประเทศรายได้เฉลี่ยครัวเรือนของภาคตะวันออกต่ำกว่าระดับประเทศ โดยในปี 2560 ภาคตะวันออกมีรายได้เฉลี่ยครัวเรือน 26,767 บาทต่อเดือน ต่ำกว่าระดับประเทศ หนี้สินเฉลี่ยครัวเรือนของภาคตะวันออกต่ำกว่าระดับประเทศ โดยในปี 2560 ภาคตะวันออกมีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน 147,369 บาท ต่ำกว่าระดับประเทศ มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเฉลี่ยต่อหัว (GRP Per capita) สูงกว่าระดับประเทศ ปี 2561 ภาคตะวันออกมีมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเฉลี่ยต่อหัวเท่ากับ 508,568 บาท เพิ่มขึ้นจาก 428,783 บาท ในปี 2557 และสูงกว่าระดับประเทศที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อหัวเท่ากับ 236,815 บาทแต่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยในช่วง 5 ปี (พ.ศ.2557-2561) ร้อยละ 3.8 ต่ำกว่าระดับประเทศที่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 4.3 ในช่วงเดียวกัน จังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดเฉลี่ยต่อหัว (GPP Per capita) สูงที่สุดคือ จังหวัดระยอง 1,067,449 บาท รองลงมาคือ จังหวัดชลบุรี 566,801 บาท ปราจีนบุรี 513,789 บาทและฉะเชิงเทรา 469,539 บาท ส่วนจังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดเฉลี่ยต่อหัวต่ำที่สุดคือ จังหวัดสระแก้ว 80,716 บาท ซึ่งต่ำกว่าจังหวัดระยอง 13.2 เท่า

(3) การค้าชายแดน

ภาคตะวันออกเป็นภาคที่มีศักยภาพในการพัฒนาทางด้านการค้าชายแดนกับประเทศกัมพูชา โดยภาคตะวันออกมีพื้นที่ชายแดนติดกับกัมพูชาทางฝั่งตะวันออก ซึ่งจังหวัดที่เป็นแหล่งการค้าชายแดนที่สำคัญคือ จังหวัดสระแก้ว ตราด และจันทบุรี ปี 2561 ภาคตะวันออกมีมูลค่าการค้าชายแดนรวมทั้งสิ้นประมาณ 139,644 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 12.4 ของประเทศ เพิ่มขึ้นจาก 111,830 ล้านบาทในปี 2557 โดยเป็นมูลค่าการนำเข้า 20,585 ล้านบาท และส่งออก 119,059 ล้านบาท อัตราการขยายตัวการค้าชายแดนระหว่างปี 2557–2561 ขยายตัวเฉลี่ย ร้อยละ 9.2 สูงกว่าประเทศที่ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 4.0 นอกจากนี้ยังมีการค้าผ่านแดนไปยังประเทศเวียดนาม โดยในปี 2561 ภาคตะวันออกมีมูลค่าการค้าผ่านแดน 1,167 ล้านบาท ในการค้าชายแดนภาคตะวันออกได้ดุลการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านมาโดยตลอดโดยสินค้าส่งออกไปยังกัมพูชาที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์ รถจักรยานยนต์และส่วนประกอบ เครื่องยนต์สันดาปภายในแบบลูกสูบฯ รถยนต์อุปกรณ์และส่วนประกอบ เครื่องจักรกลและส่วนประกอบอื่นๆ ส่วนสินค้านำเข้าจากกัมพูชาที่สำคัญได้แก่ ผักและของปรุงแต่งจากผัก ลวดและสายเคเบิลที่หุ้มฉนวน อะลูมิเนียมและผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูป เครื่องรับ-ส่งสัญญาณและอุปกรณ์ติดตั้ง

(4) การท่องเที่ยว

จำนวนนักท่องเที่ยวของภาคตะวันออกมีแนวโน้มขยายตัวสูงกว่าระดับประเทศภาคตะวันออกเป็นพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญและมีชื่อเสียงในระดับนานาชาติ เช่น พัทยา เกาะช้างและเกาะเสม็ด เป็นต้น ทำให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวจำนวนมาก ในปี 2561 ภาคตะวันออกมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมเยือน 90.98 ล้านคน เพิ่มขึ้นจาก 28.65 ล้านคน ในปี 2557 จังหวัดที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวมากที่สุด คือ จังหวัดชลบุรี รองลงมาคือ จังหวัดระยองและฉะเชิงเทรา สำหรับอัตราการขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยว ในช่วงปี 2557-2561 มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 7.5 สูงกว่าระดับประเทศที่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 6.9

รายได้จากการท่องเที่ยวมีแนวโน้มขยายตัวสูงกว่าระดับประเทศ ในปี 2561 ภาคตะวันออกมีรายได้จากการท่องเที่ยว 353,564 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 13.1 ของประเทศ) เพิ่มขึ้นจาก 167,600 ล้านบาท ในปี 2557 จังหวัดที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวมากที่สุดในภาคตะวันออก คือ จังหวัดชลบุรี รองลงมาคือ จังหวัดระยองและตราด สำหรับอัตราการขยายตัวเฉลี่ยของรายได้จากการท่องเที่ยวของภาคตะวันออกในช่วงปี 2557-2561 มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 16.8 สูงกว่าระดับประเทศที่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 12.1 อย่างไรก็ตามพบว่า ภาคตะวันออกมีปัญหาแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ภาคตะวันออกเป็นภาคที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับนานาชาติหลายแห่ง แต่ปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้กำลังประสบปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว คือ ปัญหาแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมจากน้ำเสีย ขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลหมักหมม ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายและถูกบุกรุกเพิ่มขึ้นจากการประกอบธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว

(5) ปัญหาและประเด็นท้าทาย

(5.1) ปัญหาสิ่งแวดล้อมในเมืองอุตสาหกรรม เช่น มลพิษทางอากาศ ขยะ น้ำเสีย ฯลฯ

(5.2) ปัญหาปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อความต้องการ

(5.3) ภาวะขาดแคลนแรงงานภาคเกษตรและทักษะแรงงานภาคอุตสาหกรรมอยู่ในเกณฑ์ต่ำไม่สอดรับกับการพัฒนาของภาค

(5.4) ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานไม่เพียงพอต่อการขยายตัวของเมืองที่เกิดขึ้น

(5.5) การผลิตด้านเกษตรและอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่ยังขาดการนานวัตกรรมมาสร้างมูลค่าเพิ่ม และยังใช้แรงงานเข้มข้น

(5.6) การท่องเที่ยวกระจุกตัวในบางจังหวัด แหล่งท่องเที่ยวรอบนอกไม่เป็นที่รู้จักและขาดความพร้อม จึงไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้พักค้างในพื้นที่

(6) แนวคิดและทิศทางการพัฒนา

ภาคตะวันออกมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ เนื่องจากเป็นพื้นที่ฐานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมหลัก (Industrial Heartland) และเป็นที่ตั้งของท่าเรือน้ำลึกและท่าอากาศยานนานาชาติ เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลก นอกจากนี้ ยังเป็นพื้นที่ในแนวระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ของอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (Southern Economic Corridor และ Southern Coastal Economic Corridor) ที่เชื่อมโยงเมียนมา-ไทย-กัมพูชา-เวียดนาม ซึ่งเป็นเส้นทางลัดโลจิสติกส์ (Land bridge) เชื่อมโยงภูมิภาคอาเซียนกับโลกตะวันตกและโลกตะวันออก นอกจากนี้ ภาคตะวันออกยังเป็นแหล่งผลิตอาหารสำคัญของประเทศ ได้แก่ สุกร กุ้ง ไก่ ข้าว และผลไม้ รวมถึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับนานาชาติ เนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ดังนั้น การพัฒนาภาคตะวันออกระยะต่อไปจะต้องพัฒนาต่อยอดฐานเศรษฐกิจที่มีอยู่ของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) โดยใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์และการค้าบริการ ควบคู่ไปกับการใช้ศักยภาพความอุดมสมบูรณ์ของดินและน้ำและความพร้อมของสถาบันการศึกษาวิจัย โดยในกลุ่มจังหวัดในภาคตะวันออก 2 (จันทบุรี ตราด นครนายก ปราจีนบุรี และ สระแก้ว) มีแนวทางที่ชัดเจนในการการพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพและความงาม และการใช้นวตกรรมในการแปรรูปผลไม้ของกลุ่ม (กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์ กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก 2, 2561) และในปัจจุบัน ปี 2563 แผนพัฒนาภาคตะวันออกมุ่งพัฒนาให้มีการยกระดับสินค้าการเกษตรและบริการให้มีมูลค่าสูง เพื่อให้ภาคตะวันออกเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้หลุดพ้นกับดัก “ประเทศรายได้ปานกลาง”

(7) เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ เป็นฐานเศรษฐกิจชั้นนำของอาเซียน โดยรักษาฐานเศรษฐกิจเดิมที่มีอยู่ให้เติบโตอย่างยั่งยืน และสร้างฐานเศรษฐกิจใหม่เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

สนับสนุนให้ประเทศเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ โดยเน้นการพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพสูง ได้แก่ พื้นที่ฐานการผลิตและบริการ เมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค และพื้นที่เศรษฐกิจชายแดน

(7.1) วัตถุประสงค์

(ก) เพื่อกระจายความเจริญและโอกาสทางเศรษฐกิจไปสู่ภูมิภาคอย่างทั่วถึงมากขึ้น

(ข) เพื่อพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ให้สนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาในพื้นที่อย่างยั่งยืน

(ค) เพื่อพัฒนาเมืองศูนย์กลางของจังหวัดเป็นเมืองน่าอยู่สาหรับคนทุกกลุ่มในสังคม โดยมีความปลอดภัย การจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองมีมาตรฐาน บริการสาธารณะมีคุณภาพ และมีระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมืองอย่างทั่วถึง

(ง) เพื่อฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสร้างความสมดุลของระบบนิเวศ

(7.2) เป้าหมาย

(ก) อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคตะวันออกขยายตัวเพิ่มขึ้น

(ข) สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ในการกระจายรายได้ลดลง

(8) ยุทธศาสตร์การพัฒนา

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีความทันสมัยที่สุดในภูมิภาคอาเซียน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาภาคตะวันออกให้เป็นแหล่งผลิตอาหารที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ปรับปรุงมาตรฐานสินค้าและธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนให้เป็นประตูเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 แก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและจัดระบบการบริหารจัดการมลพิษให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

1.5) แผนพัฒนาภาคใต้

(1) สภาพภูมิศาสตร์

ภาคใต้ตั้งอยู่บนคาบสมุทรมลายู ขนาบด้วยทะเลอ่าวไทย ทางฝั่งตะวันออกมีความยาวชายฝั่งทะเล 877 กิโลเมตร และทะเลอันดามันทางฝั่งตะวันตกความยาวชายฝั่ง 1,093 กิโลเมตร ประกอบด้วย 11 จังหวัด คือ จังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง และสตูล ตอนบนมีพรมแดนติดกับประเทศเมียนมา เป็นระยะทางสั้นๆ และตอนล่างของภาคมีพรมแดนติดกับประเทศมาเลเซียเป็นระยะทางประมาณ 180 กิโลเมตร ภาคใต้มีพื้นที่รวม 37.36 ล้านไร่ แบ่งเป็น พื้นที่ป่าไม้ 9.36 ล้านไร่ หรือร้อยละ 25.0 ของพื้นที่ภาค พื้นที่ป่าชายเลน 1.3 ล้านไร่ พื้นที่ป่าชายเลนมีความสำคัญในการเป็นแนวกันคลื่นและเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำบริเวณชายฝั่งที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ พื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตร 18.3 ล้านไร่ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ปลูกยางพาราและปาล์มน้ำมัน ประมาณ 15.9 ล้านไร่ หรือ ร้อยละ 86.9 ของพื้นที่การเกษตร รองลงมาเป็นพื้นที่นา และพื้นที่ปลูกไม้ผล คิดเป็นร้อยละ 4.2 และ 4.3 ของพื้นที่การเกษตรตามลำดับ

ภาคใต้มีดินที่มีปัญหาทางการเกษตร จำนวน 18.41 ล้านไร่ หรือร้อยละ 49.3 ของพื้นที่ภาค ซึ่งในจำนวนนี้เป็นพื้นที่ลาดเชิงซ้อน 12.13 ล้านไร่ รวมทั้งพื้นที่ดินเค็ม 1.46 ล้านไร่ ดินทราย 1.01 ล้านไร่ ดินเปรี้ยวจัด 0.72 ล้านไร่ และอื่นๆ อีก 3.81 ล้านไร่ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่บริเวณชายทะเลและพื้นที่ป่าพรุ ลุ่มน้ำที่สำคัญของภาคใต้ คือ ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออก ลุ่มน้ำภาคใต้ ฝั่งตะวันตก ลุ่มน้ำตาปี และลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์พอใช้ถึงดี มีปริมาณน้ำท่า 61,816 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี กักเก็บน้ำได้ 4,770 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี หรือร้อยละ 7.7 ของปริมาณน้ำท่ารายปี

สภาพภูมิประเทศมี 2 ลักษณะ คือ ด้านตะวันตกมีแนวเทือกเขาตะนาวศรี และเทือกเขาภูเก็ต ซึ่งเป็นต้นกำเนิดแม่น้ำสายต่างๆ อาทิ แม่น้ำกระบุรี และแม่น้ำตาปี ส่วนพื้นที่ตอนกลางของภาคมีเทือกเขานครศรีธรรมราชทอดเป็นแนวเหนือ-ใต้ สำหรับด้านตะวันออกมีลักษณะเป็นพื้นที่ราบ

ขนาดใหญ่เหมาะสำหรับการเพาะปลูกพืชที่สำคัญของภาค รวมทั้งมีพื้นที่ชุ่มน้ำที่สำคัญ ได้แก่ ทะเลน้อยและทะเลสาบสงขลา ตลอดจนมีพื้นที่เกาะกระจายอยู่ในทะเลทั้งสองฝั่งซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของภาค เช่น เกาะสมุย เกาะพะงัน เกาะสิมิลัน เกาะสุรินทร์ เกาะพีพี และเกาะหลีเป๊ะ เป็นต้น พื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่ทางการเกษตรของภาคใต้ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยประเทศ ในปี 2561 ภาคใต้มีพื้นที่ชลประทานคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 11.6 ของพื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร

สภาพภูมิอากาศของภาคใต้เป็นแบบมรสุมเขตร้อนและมีฝนตกชุก เนื่องจาก อยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ และลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ มีฤดูกาลเพียง 2 ฤดู อุณหภูมิเฉลี่ย 32 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยประมาณ 2,634 มิลลิเมตรต่อปี สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ (1,356 มิลลิเมตร/ปี) เหมาะสำหรับการปลูกพืชเขตร้อน และมีน้ำเพียงพอกับการทำเกษตร

(2) สภาพเศรษฐกิจสังคม

เศรษฐกิจภาคใต้มีขนาดเล็ก มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาค ณ ราคาประจำปี 2561 เท่ากับ 1,266,402 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 7.7 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ ซึ่งลดลงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับปี 2557 ที่มีสัดส่วนร้อยละ 7.8 ของประเทศ โครงสร้างเศรษฐกิจภาคใต้พึ่งพาภาคบริการและเกษตร โดยในปี 2561 ภาคบริการมีสัดส่วนการผลิตร้อยละ 64.4 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 55.5 ในปี 2557 ส่วนใหญ่เพิ่มขึ้นจากสาขาที่พักและบริการอาหาร และสาขาการขนส่ง การผลิตภาคเกษตรกรรมมีสัดส่วนร้อยละ 19.8 ลดลงจากร้อยละ 25.0 ในปี 2557 เนื่องจากความผันผวนด้านราคาของสินค้าเกษตรหลักในพื้นที่โดยเฉพาะยางพารา ที่ปรับตัวลดลง กิจกรรมการผลิตภาคเกษตรที่สำคัญของภาคใต้ คือ ยางพารา ประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ปาล์มน้ำมัน และไม้ผล ตามลำดับภาคใต้เป็นแหล่งประมงและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งที่สำคัญ มีท่าเทียบเรือประมงในจังหวัดสงขลา ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ระนองและภูเก็ต โดยในปี 2561 มีปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ 108,598 ตัน มูลค่า 4,066 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 36.9 ของปริมาณสัตว์น้ำของประเทศ ขณะที่ภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนการผลิต ร้อยละ 15.8 ลดลงจากปี 2557 ที่มีสัดส่วนร้อยละ 19.5 การลงทุนในภาคอุตสาหกรรมมีมูลค่าเพิ่มขึ้น ในปี 2562 มีมูลค่าการลงทุน 316,912 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 4 ของมูลค่าการลงทุนประเทศ ขยายตัวจากปี 2555 ร้อยละ 42.7 โดยจังหวัดสงขลามีการลงทุนด้านอุตสาหกรรมมากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 27.8 ของมูลค่าการลงทุนภาค รองลงมาคือจังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม มีนิคมอุตสาหกรรม 1 แห่ง ที่จังหวัดสงขลา คือ นิคม อุตสาหกรรมภาคใต้ (ฉลุง) พื้นที่รวม 2,247 ไร่ เพื่อพัฒนาพื้นที่เป็นโครงการเมืองยาง (Rubber City)

การขยายตัวทางเศรษฐกิจของภาคใต้อยู่ในระดับต่ำ โดยในปี 2561 เศรษฐกิจมีการขยายตัวร้อยละ 3.9 ซึ่งต่ำกว่าการขยายตัวของประเทศที่มีการขยายตัวร้อยละ 4.2 ซึ่งเป็นผลมาจากการชะลอตัวของภาคเกษตรที่ได้รับผลกระทบจากราคาผลผลิตตกต่ำ และมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยในช่วง 5 ปี (พ.ศ. 2557-2561) ร้อยละ 0.2 และการหดตัวของภาคอุตสาหกรรมที่มีอัตราการเติบโตหดตัวเฉลี่ยร้อยละ 0.7

เศรษฐกิจของภาคใต้ กระจุกตัวอยู่ในจังหวัดที่เป็นเมืองศูนย์กลางเศรษฐกิจและแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของภาค ในปี 2561 จังหวัดที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดของภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดสงขลา มีมูลค่า 248,386 ล้านบาท รองลงมา คือ ภูเก็ต มูลค่า 234,208 ล้านบาท

จังหวัดสุราษฎร์ธานี มูลค่า 206,869 ล้านบาท และจังหวัดนครศรีธรรมราช มูลค่า 164,375 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 19.6 18.5 16.3 และ 13.0 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค ตามลำดับ

รายได้เฉลี่ยครัวเรือนภาคใต้มีแนวโน้มลดลงแต่ยังอยู่ในระดับสูง โดยปี 2560 ภาคใต้มีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 28,526 บาทต่อเดือน สูงกว่าประเทศซึ่งมีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนที่ 26,946 บาทต่อเดือน หนี้สินครัวเรือนภาคใต้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและสูงกว่าระดับประเทศ โดยปี 2560ครัวเรือนในภาคใต้มีหนี้สินเฉลี่ย 187,279 บาท สูงกว่าระดับประเทศซึ่งมีหนี้สินเฉลี่ยครัวเรือน 178,994บาทต่อเดือน รายได้เฉลี่ยต่อประชากรอยู่ในระดับสูง โดยปี 2561 ผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวประชากร (GRP Per capita) เท่ากับ 164,388 บาทต่อคนต่อปี เพิ่มขึ้นจากปี 2560 ที่มีมูลค่า 162,187 บาทต่อคนต่อปี โดยจังหวัดภูเก็ตมีผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวประชากรสูงสุด 403,534 บาทต่อคนต่อปีรองลงมา คือ จังหวัดพังงา 313,919 บาทต่อคนต่อปีและจังหวัดพัทลุงมีผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวประชากรต่ำสุด 73,213 บาทต่อคนต่อปี

(3) การค้าชายแดน

ภาคใต้มีมูลค่าการค้าผ่านด่านชายแดนสูงที่สุดของประเทศ จากการค้าผ่านด่านชายแดนไทย - มาเลเซีย จำนวน 5 แห่ง ประกอบด้วย ด่านวังประจัน และด่านตำมะลัง ในจังหวัดสตูล ด่านปาดังเบซาร์ ด่านสะเดา และด่านบ้านประกอบ ในจังหวัดสงขลา โดยในปี 2561 มีมูลค่าการค้าชายแดน 564,522.6 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 98.7 ของมูลค่าการค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย และคิดเป็นร้อยละ 40.5 ของมูลค่าการค้าชายแดนรวมประเทศ เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 1.6 เป็นมูลค่าการส่งออก 289,177.3 ล้านบาท สินค้าส่งออกที่สำคัญ ประกอบด้วย ยางพารา เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ และผลิตภัณฑ์ยาง และมูลค่าการนำเข้า 275,345.3 ล้านบาท โดยมีสินค้านำเข้า ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ เทปแม่เหล็ก จานแม่เหล็กสำหรับคอมพิวเตอร์ และเครื่องจักรที่ใช้ในอุตสาหกรรมและส่วนประกอบ โดยด่านชายแดนสะเดาและด่านชายแดนปาดังเบซาร์ มีมูลค่าการค้าชายแดนสูงสุด มากเป็นอันดับ 1 และอันดับ 2 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 98.3 ของมูลค่าการค้าชายแดนไทยมาเลเซีย และร้อยละ 42.6 ของการค้าชายแดนของประเทศ

สำหรับมูลค่าการค้าชายแดนไทย-เมียนมา ในจังหวัดระนอง ปี 2561 มีมูลค่าการค้าชายแดนและการค้าชายแดนรวม จำนวน 21,703.7 ล้านบาท ลดลงจากปีที่ผ่านมา ร้อยละ 15.9 คิดเป็นร้อยละ 8.8 ของมูลค่าการค้าชายแดนไทย – เมียนมาร์ เป็นมูลค่าการส่งออก 16,734.2 ล้านบาท ส่วนใหญ่เป็นการส่งออกน้ำมันเชื้อเพลิงหล่อลื่น ปูนซีเมนต์ และของทำด้วยเหล็ก ตามลำดับ และการนำเข้า มีมูลค่า 4,969.5 ล้านบาท สินค้านำเข้าส่วนใหญ่เป็น สัตว์น้ำแช่เย็น ปลาป่น และปลาหมึกแช่เย็น แช่เย็นจนแข็ง และหอยแครงมีชีวิต

(4) การท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยว ภาคใต้มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งการท่องเที่ยวทางทะเลและชายฝั่ง เช่น ภูเก็ต สมุย การท่องเที่ยวทางบกตอนใน เช่น เขื่อนรัชชประภา จังหวัดสุราษฎร์ธานีเทือกเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช เทือกเขาบรรทัด จังหวัดพัทลุง การท่องเที่ยวสปาเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง กระบี่ และพัทลุง การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์จังหวัดนครศรีธรรมราช และภาคใต้ยังมีศิลปะวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ เช่น หนังตะลุง มโนราห์ และอาหารที่มีรสชาติที่เป็นเอกลักษณ์ผสมผสานระหว่างไทย จีน และมุสลิม นอกจากนี้ภาคใต้ยังมีสังคมแบบพหุวัฒนธรรมในจังหวัดสงขลาและสตูล

รายได้จากการท่องเที่ยวของภาคใต้อยู่ในระดับสูง โดยปี 2562 ภาคใต้มีรายได้จากการท่องเที่ยว 874,942 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 4.4 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา และขยายตัวร้อยละ 88.9 เมื่อเทียบกับปี 2556 คิดเป็นร้อยละ 31.5 ของรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งประเทศ จังหวัดที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวมากที่สุด คือ จังหวัดภูเก็ต 471,605.9 ล้านบาท รองลงมาคือ จังหวัดกระบี่และสุราษฎร์ธานี สำหรับการขยายตัวเฉลี่ยของรายได้จากการท่องเที่ยวในช่วง 5 ปี (พ.ศ.2558-2562) ร้อยละ 11.9 สูงกว่าระดับประเทศที่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 11.8

จำนวนนักท่องเที่ยวของภาคใต้ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง แต่ยังกระจุกอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวหลักของแต่ละพื้นที่ โดยแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลในจังหวัดภูเก็ต กระบี่ เกาะสมุย และเกาะพงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี และแหล่งท่องเที่ยวนันทนาการในจังหวัดสงขลา ซึ่งในปี 2562 ภาคใต้มีนักท่องเที่ยวจำนวน 51.43 ล้านคน ขยายตัวร้อยละ 0.9 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา และขยายตัวร้อยละ 41.8 จากปี 2556 และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 16.8 ของนักท่องเที่ยวทั้งประเทศ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวจีน มาเลเซีย เยอรมัน และรัสเซีย จังหวัดที่มีนักท่องเที่ยวมากที่สุด คือ จังหวัดภูเก็ตมีนักท่องเที่ยว 14.5 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 28.3 ของนักท่องเที่ยวรวมของภาค รองลงมาคือ จังหวัดสงขลา กระบี่ สุราษฎร์ธานี และพังงา

(5) ปัญหาและประเด็นท้าทาย

(5.1) นักท่องเที่ยวกระจุกตัวอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวหมู่เกาะและชายหาดหลัก เกินขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) เช่น ภูเก็ต กระบี่ เกาะสมุย เกาะพะงัน เกาะเต่า เกาะพีพี และเกาะหลีเป๊ะ เป็นต้น

(5.2) แหล่งท่องเที่ยวชายทะเลหลายแห่งยังไม่เป็นที่รู้จักของตลาดการท่องเที่ยวระดับโลก และยังขาดการพัฒนาเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ตอนในของภาค รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน

(5.3) พืชเศรษฐกิจ (ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และไม้ผล) ผลิตแบบดั้งเดิม การแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มน้อย แต่มีงานศึกษาวิจัยที่สามารถนามาขยายผลในเชิงพาณิชย์

(5.4) จุดที่ตั้งของภาคมีความได้เปรียบ สามารถพัฒนาโครงข่ายคมนาคมขนส่งเชื่อมโยงการค้าภายในและภายนอกภูมิภาค

(5.5) ทรัพยากรประมงเสื่อมโทรม ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งและอุทกภัยรุนแรงขึ้น

(6) แนวคิดและทิศทางการพัฒนาภาคใต้

ภาคใต้มีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่มีชื่อเสียงระดับโลก และแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสามารถ สร้างรายได้ให้กับภาคทั้งพื้นที่ตอนในและชายฝั่งทะเลทั้งสองด้าน รวมทั้งมีระบบนิเวศชายฝั่งที่เป็น แหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำตามธรรมชาติและเหมาะกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ในขณะที่การผลิตภาคเกษตร ได้แก่ ยางพาราและปาล์มน้ำมันซึ่งเป็นแหล่งผลิตและแปรรูปที่สำคัญของประเทศยังเป็นแบบทั่วไป นอกจากนี้ ภาคใต้มีความได้เปรียบด้านสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่อยู่ใกล้เส้นทางการค้าโลก สามารถเชื่อมโยงการพัฒนากับพื้นที่ภาคอื่นๆ ของประเทศ รวมทั้งภูมิภาคเอเชียใต้และเอเชียตะวันออก ดังนั้น การพัฒนาภาคใต้ควรพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นมาตรฐานสากลเพื่อรักษาความมีชื่อเสียง ของแหล่งท่องเที่ยวระดับโลก พร้อมกับพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพให้เป็นที่รู้จักในระดับนานาชาติ ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตและแปรรูปภาคเกษตรควบคู่กับการ

อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งพัฒนาการเชื่อมโยงการค้า การลงทุนกับภูมิภาคต่างๆ ของโลก

(7) เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ "ภาคใต้เป็นเมืองท่องเที่ยวพักผ่อนตากอากาศระดับโลก เป็นศูนย์กลางผลิตภัณฑ์ยางพาราและปาล์มน้ำมันของประเทศ และเมืองเศรษฐกิจเชื่อมโยงการค้าการลงทุนกับภูมิภาคอื่นของโลก"

(7.1) วัตถุประสงค์

(ก) เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของภาคให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลก

(ข) เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมการแปรรูปยางพาราและปาล์มน้ามันแห่งใหม่ของภาคและ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

(ค) เพื่อพัฒนาสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตรตลอดห่วงโซ่คุณค่าและเป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อม

(ง) เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนการท่องเที่ยว การพัฒนาเขตอุตสาหกรรม และการเชื่อมโยงการค้าโลก

(จ) เพื่อพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ที่ก่อให้เกิดการกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจและ สร้างโอกาสในการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน

(7.2) เป้าหมาย

(ก) อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคใต้ขยายตัวเพิ่มขึ้น

(ข) สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ในการกระจายรายได้ลดลง

(8) ยุทธศาสตร์การพัฒนา

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาการท่องเที่ยวของภาคให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลก

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาอุตสาหกรรมการแปรรูปยางพาราและปาล์มน้ำมันแห่งใหม่ของประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรหลักของภาคและสร้างความเข้มแข็งสถาบันเกษตรกร

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนการท่องเที่ยว การพัฒนา เขตอุตสาหกรรม และการเชื่อมโยงการค้าโลก

ยุทธศาสตร์ที่ 5 อนุรักษ์ ฟื้นฟู และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็น ฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน

1.6) แผนพัฒนาภาคใต้ชายแดน

(1) สภาพภูมิศาสตร์

ภาคใต้ชายแดน ประกอบด้วย 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ตั้งอยู่ ใต้สุด ของประเทศและติดกับประเทศมาเลเซีย มีอาณาเขตติดต่อด้านใต้และด้านตะวันตกกับประเทศมาเลเซีย รวมระยะทางพรมแดนไทย–มาเลเซีย 258 กิโลเมตร โดยมีเทือกเขา สันกาลาคีรีเป็นแนวกั้น ด้านเหนือและด้านตะวันออก ติดทะเลอ่าวไทย ระยะทาง 172.31 กิโลเมตร มีพื้นที่รวม 6.84 ล้านไร่ จำแนกเป็นพื้นที่ป่าไม้ 1.7 ล้านไร่ หรือร้อยละ 25.0 ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ป่าชายเลน 0.22 แสนไร่ หรือร้อยละ 0.33 พื้นที่การเกษตร 3.4 ล้านไร่ (ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ไม้ผล และที่นา)

หรือร้อยละ 50.0 ของพื้นที่ทั้งหมด และพื้นที่ใช้ประโยชน์อื่นๆ 1.66 ล้านไร่ หรือ ร้อยละ 24.5 ของพื้นที่ภาค

สภาพดินส่วนใหญ่เป็นที่ลาดเชิงซ้อน และปัญหาสภาพดินที่สำคัญ ได้แก่ ดินทราย ดินเปรี้ยวจัด และดินเค็ม กระจายอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มชายฝั่งทะเลและป่าพรุในจังหวัดปัตตานีและจังหวัดนราธิวาส นอกจากนี้ยังมีปัญหาดินตื้น และที่ลาดชันส่วนใหญ่ในพื้นที่จังหวัดยะลา ซึ่งปัญหาของทรัพยากรดินส่งผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตร ลุ่มน้ำขนาดใหญ่ ประกอบด้วย ลุ่มน้ำปัตตานี มีพื้นที่ 4,973 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดยะลา และจังหวัดปัตตานี เป็นแหล่งต้นน้ำของแม่น้ำปัตตานี ลุ่มน้ำบางนรา มีพื้นที่ 1,498 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอยี่งอ อำเภอระแงะ อำเภอตากใบ จนถึงพรุโต๊ะแดงและจดอ่าวไทยที่อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ที่มีต้นน้ำจากป่าฮาลา-บาลาและเทือกเขาบูโด ได้รับ การพัฒนาเป็นพื้นที่โครงการชลประทานตามแนวพระราชดำริ เพื่อให้มีน้ำใช้ทางการเกษตร ป้องกันน้ำเค็มรุกล้ำพื้นที่ และป้องกันน้ำเปรี้ยวจากพรุโต๊ะแดง รวมทั้งแก้ไขปัญหาอุทกภัยให้กับประชาชนในพื้นที่ ลุ่มน้ำสายบุรี มีพื้นที่ 4,600 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี และจังหวัดยะลา มีแม่น้ำสายบุรีเป็นแม่น้ำสายหลักที่มีต้นน้ำจากเทือกเขาสันกาลาคีรีไหลลงทางทิศเหนือสู่ทะเลอ่าวไทย ปัจจุบันแม่น้ำ สายบุรีมีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพประมงของผู้ที่อยู่อาศัยในบริเวณใกล้ๆ ลำน้ำ เช่น การเลี้ยงปลากะพงและปลาทับทิมในกระชัง ทั้งนี้โดยปกติทั้ง 3 ลุ่มน้ำ จะมีปริมาณน้ำเพียงพอตลอดทั้งปี และมีพื้นที่ราบลุ่มบริเวณลุ่มน้ำที่เสี่ยงต่อการเกิดน้ำท่วมซ้ำซาก พื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่ทางการเกษตร ในปี 2561 ภาคใต้ชายแดนมีพื้นที่ชลประทาน 0.61 ล้านไร่ คิดเป็นสัดส่วนต่อพื้นที่การเกษตรร้อยละ 17.60 โดยพื้นที่ชลประทานส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณลุ่มน้ำปัตตานี ซึ่งเป็นแหล่งเพาะปลูกข้าวที่สำคัญของภาคลักษณะภูมิประเทศทางตอนกลางและตอนใต้ของภาคมีเทือกเขาสันกาลาคีรี (ยะลาและนราธิวาส) วางตัวในแนวตะวันออก – ตะวันตก และเป็นพรมแดนกั้นระหว่างไทยและมาเลเซีย ด้านตะวันออกเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำจดชายทะเลฝั่งอ่าวไทยในจังหวัดปัตตานีและจังหวัดนราธิวาส

ภาคใต้ชายแดนตั้งอยู่ใกล้เส้นศูนย์สูตร มีลักษณะอากาศร้อนชื้นแบบมรสุม อุณหภูมิเฉลี่ย 28 องศาเซลเซียส ได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ในช่วงกลางเดือนพฤษภาคม - กลางเดือนตุลาคม ทำให้มีฝนตกมากบริเวณฝั่งตะวันตกของภาคและได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุมในช่วงกลางเดือนตุลาคม – กลางเดือนกุมภาพันธ์ ทำให้มีฝนตกมากบริเวณ ฝั่งตะวันออกของภาค โดยมีจำนวนวันฝนตกเฉลี่ย 148.7 วันต่อปี และปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,781.7 มิลลิเมตรต่อปี

(2) สภาพเศรษฐกิจสังคม

เศรษฐกิจภาคใต้ชายแดนมีขนาดเล็ก มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาค ณ ราคาประจำปี 2561 เท่ากับ 136,332 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ ซึ่งลดลงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับปี 2557 ที่มีสัดส่วนร้อยละ 1.0 ของประเทศ โครงสร้างเศรษฐกิจยังคงพึ่งพาภาคเกษตร ปี 2561 ภาคเกษตรมีสัดส่วนร้อยละ 28.9 ของผลิตภัณฑ์ภาค กิจกรรมทางเศรษฐกิจภาคเกษตรมีความสำคัญเนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร อย่างไรก็ตาม สัดส่วนภาคเกษตรมีแนวโน้มลดลงเมื่อเทียบกับปี 2557 ที่ร้อยละ 37.9 เนื่องจากราคาสินค้าเกษตรหลักโดยเฉพาะยางพาราปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง การผลิตภาคเกษตรของภาคใต้ชายแดนยังเป็น

แบบเดิมที่มีการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มน้อย ยางพารามีแนวโน้มผลผลิตลดลง ปาล์มน้ำมันมีประสิทธิภาพการผลิตในระดับต่ำผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่อยู่ในระดับกว่าระดับประเทศ

ภาคเกษตรที่ค่อนข้างมีศักยภาพคือประมงชายฝั่ง ปี 2561สามารถจับสัตว์น้ำได้ 110,934 ตัน หรือร้อยละ 37.7 ของปริมาณสัตว์น้ำของประเทศ เป็นมูลค่า 5,010 ล้านบาท ลดลงเมื่อเทียบกับปี 2557 ที่มีปริมาณ 132,684 ตัน โดยท่าเทียบเรือประมงปัตตานีมีปริมาณสัตว์น้ำขึ้นท่าสูงสุดของประเทศ อย่างไรก็ตาม การทำประมงในพื้นที่ประสบปัญหาปริมาณสัตว์น้ำลดลงจากความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรที่ลดลง และปัญหาการทำประมงนอกน่านน้ำจากมาตรการทางกฎหมายของประเทศอินโดนีเซีย รวมทั้งผลจากการใช้มาตรการการแก้ไขปัญหาการประมงผิดกฎหมาย (Illegal Unreported and Unregulated fishing หรือ IUU Fishing) ส่วนการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงกุ้งขาวแวนนาไมและกุ้งกุลาดำ มีพื้นที่เพาะเลี้ยงรวม 1,709 ไร่ มีผลผลิต 3,214 ตัน เพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับปี 2557 ที่มีพื้นที่ 1,421 ไร่ ผลผลิต 2,253 ตัน จังหวัดปัตตานี มีพื้นที่เพาะเลี้ยงมากที่สุด แต่การเพาะเลี้ยงยังคงประสบปัญหาการระบาดของโรคตายด่วน (Shrimp Early Mortality Syndrome : EMS) และความแปรปรวนของสภาพอากาศ ส่งผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตกุ้งในพื้นที่

ส่วนภาคอุตสาหกรรมค่อนข้างคงที่ โดยมีสัดส่วนการผลิตที่ร้อยละ 9.7 ในขณะที่ภาคบริการมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะสาขาบริการทางการศึกษาและบริการภาครัฐมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากการจัดสรรงบประมาณของรัฐ เพื่อพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 12.5 และ 14.8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเศรษฐกิจของภาคใต้ชายแดนมีการขยายตัว โดยในปี 2561 ขยายตัวร้อยละ 9.6 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2557 ที่ขยายตัวร้อยละ 0.9 และหากพิจารณาในช่วง5 ปี (พ.ศ. 2557 – 2561) เศรษฐกิจภาคใต้ชายแดนขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 0.5 โดยสาเหตุส่วนหนึ่งจากการขยายตัวของภาคเกษตรและภาคบริการ ซึ่งส่งผลให้เศรษฐกิจโดยรวมขยายตัว

รายได้เฉลี่ยครัวเรือนภาคใต้ชายแดนลดลง ปี 2560 ภาคใต้ชายแดนมีรายได้เฉลี่ย 18,224 บาทต่อเดือน เพิ่มขึ้นจากปี 2556 ที่มีรายได้เฉลี่ย 19,452 บาทต่อเดือน หนี้สินครัวเรือนเฉลี่ยภาคใต้ชายแดนเพิ่มสูงขึ้น ปี 2560 ภาคใต้ชายแดนมีหนี้สินครัวเรือนเฉลี่ย 78,060 บาทต่อเดือน เพิ่มขึ้นจากปี 2556 ที่มีหนี้สินครัวเรือนเฉลี่ย 64,932 บาทเดือน สาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากสถานการณ์ราคายางพาราที่ปรับตัวลดลงตั้งแต่ปี 2554 เป็นต้นมารายได้เฉลี่ยต่อประชากรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยปี 2561 ผลิตภัณฑ์ภาคต่อประชากร(GRP Per capita) เท่ากับ 74,449 บาทต่อคนต่อปีซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศประมาณ 3.2 เท่า เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2557 ที่มีรายได้ 71,985 บาทต่อคนต่อปี โดยจังหวัดยะลามีรายได้เฉลี่ยต่อหัวสูงที่สุดเท่ากับ 91,815 บาทต่อคนต่อปี และจังหวัดนราธิวาสมีค่าต่ำสุด 73,213 บาทต่อคนต่อปี และเป็นลำดับที่ 74 ของประเทศ

(3) การค้าชายแดน

ภาคใต้ชายแดนมีมูลค่าการค้าชายแดนค่อนข้างน้อย โดยปี 2561 การค้าชายแดนผ่านด่านชายแดน 4 แห่ง ได้แก่ ด่านชายแดนเบตง จังหวัดยะลาและ ด่านชายแดนสุไหงโกลก ด่านชายแดนตากใบ และด่านชายแดนบูเก๊ะตา จังหวัดนราธิวาส มีมูลค่ารวม 7,275.6 ล้านบาทคิดเป็นร้อยละ 1.3 ของมูลค่าการค้าชายแดนไทย–มาเลเซีย และร้อยละ 0.5 ของมูลค่าการค้าชายแดนรวมทั้งประเทศ ส่วนใหญ่เป็นมูลค่าการส่งออก 4,529.5 ล้านบาท และมูลค่านำเข้า 2,746.1 ล้าน

บาท ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (ปี 2557 - 2561) มูลค่าการค้าชายแดนในภาคใต้มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 0.40โดยทุกด่านชายแดนได้ดุลการค้า ยกเว้นด่านชายแดนสุไหงโกลก

การนำเข้าและส่งออกส่วนใหญ่เป็นสินค้าเกษตรในพื้นที่ โดยสินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ ไม้แปรรูป หนังโคหมัก และมะพร้าวผล ซึ่งเป็นการนำเข้ามาจำหน่ายทั้งภายในและนอกพื้นที่ภาค ส่วนสินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ สินค้าเกษตรในพื้นที่ อาทิ ไม้ผล ยางพารา นอกจากนี้ ด่านชายแดนทั้ง 3 แห่ง ในจังหวัดนราธิวาสเป็นเส้นทางในการเดินทางผ่านแดนของประชาชนและนักท่องเที่ยวระหว่างจังหวัดนราธิวาสกับรัฐกลันตัน ในขณะที่ด่านเบตง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เป็นเส้นทางการค้าชายแดนที่สำคัญของภาค โดยเป็นเส้นทางขนส่งยางพารา ไม้ผล (ทุเรียน) ไปยังท่าเรือปีนัง เส้นทางในการเดินทางผ่านแดนของนักท่องเที่ยวชาวไทยและมาเลเซียที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในเมืองเบตง

(4) การท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยว ภาคใต้ชายแดนมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติเทือกเขาบูโด–สุไหงปาดี อุทยานแห่งชาติป่าฮาลา-บาลา ชายหาดนราทัศน์ หาดอ่าวมะนาวจังหวัดนราธิวาส อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว หาดแฆแฆ จังหวัดปัตตานี ป่าบาลา-ฮาลา บ่อน้ำร้อน จังหวัดยะลา รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ประเพณีและวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเมืองชายแดนเบตงและสุไหงโก-ลกที่สามารถเชื่อมโยงกับประเทศมาเลเซีย

รายได้จากการท่องเที่ยวของภาคมีสัดส่วนน้อยเมื่อเทียบกับรายได้การท่องเที่ยวของประเทศ โดยปี 2562 ภาคใต้ชายแดนมีรายได้จากการท่องเที่ยว 7,839.9 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.3 ของรายได้การท่องเที่ยวประเทศ โดยจังหวัดยะลามีสัดส่วนรายได้สูงสุดในกลุ่มร้อยละ 44.5 และปัตตานีต่ำสุดร้อยละ 14.1 และมีนักท่องเที่ยวจำนวน 1.7 ล้านคน ขยายตัวร้อยละ 0.7 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวมาเลเซียและสิงคโปร์ จังหวัดนราธิวาสมีสัดส่วนนักท่องเที่ยวสูงที่สุด ร้อยละ 41.6 รองลงมาคือจังหวัดยะลาร้อยละ 41.4 และจังหวัดปัตตานีมีสัดส่วนต่ำสุดร้อยละ 17

(5) ปัญหาและประเด็นท้าทาย

(5.1) การขยายตัวทางเศรษฐกิจและรายได้ต่อหัวประชากรต่ำ โครงสร้างเศรษฐกิจพึ่งพาภาคเกษตร ซึ่งมีการผลิตแบบดั้งเดิม และส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย ซึ่งรายได้ครัวเรือนต่ำ

(5.2) อุตสาหกรรมของภาคยังเป็นการแปรรูปขั้นต้น และเป็นผลิตภัณฑ์รูปแบบเดิมเพื่อการส่งออก เช่น ยางแผ่น ยางแผ่นรมควัน และน้ำมันปาล์มดิบ ไม้ยางพารา สัตว์น้ำแช่เย็น แช่แข็ง เป็นต้น

(5.3) สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมกระทบต่อปริมาณทรัพยากรประมง จากการใช้เครื่องมือจับสัตว์น้ำที่ ไม่ถูกต้อง แหล่งขยายพันธุ์สัตว์น้ำถูกทำลาย การตื้นเขินของอ่าวปัตตานีและน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมและบ้านเรือนชุมชน

(5.4) ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจในการดูแลอนามัยของแม่และเด็กอย่างถูกต้อง รวมทั้งระดับการศึกษาของแรงงานส่วนใหญ่ต่ำกว่าระดับประถมศึกษา ทำให้แม่และเด็กมีอัตราการตายสูง รวมทั้งบ้านเรือนประชาชนอยู่ในพื้นที่ชนบทห่างไกลทำให้ไม่สามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพของรัฐ

(5.5) ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่มีแนวโน้มลดลง แต่ผู้ประกอบการยังขาดความเชื่อมั่นในการลงทุน และการท่องเที่ยวยังกระจุกตัวในบริเวณชายแดน จากความกังวลความไม่ปลอดภัยทำให้พื้นที่บริเวณตอนใน ที่มีศักยภาพไม่สามารถใช้ประโยชน์ในการพัฒนาได้อย่างเต็มที่

(5.6) ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตเสื่อมโทรม ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางทะเลลดลง และการกัดเซาะชายฝั่งที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและรุนแรงมากขึ้น รวมทั้งการพัฒนาทรัพยากร การท่องเที่ยวหลายแห่งขาดการพัฒนาให้มีมาตรฐาน และอยู่ในพื้นที่ห่างไกลการเข้าถึงพื้นที่ไม่สะดวกและปลอดภัย

(5.7) สนับสนุนการลงทุนอุตสาหกรรมเกษตรและธุรกิจบริการมูลค่าสูง ได้แก่ ธุรกิจบริการที่ สร้างมูลค่าเพิ่ม (ธุรกิจบริการทางการแพทย์ สถานบริบาลผู้ป่วย ธุรกิจนันทนาการ และบริการทางการศึกษา) ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (SEZ) เพื่อเชื่อมโยงเศรษฐกิจทั้งในและระหว่างภูมิภาค รวมทั้งการนางานวิจัยของสถาบันการศึกษามาใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เพื่อต่อยอดและสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรในพื้นที่

(5.8) พัฒนาเมืองต้นแบบ “สามเหลี่ยมมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ให้บรรลุเป้าหมายเพื่อให้มีฐานเศรษฐกิจที่มั่นคง และกระจายความมั่งคั่ง ให้กับประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งการขยายผลไปยังพื้นที่ที่มีศักยภาพโดยรอบ

(6) แนวคิดและทิศทางการพัฒนา

ภาคใต้ชายแดนพึ่งพิงภาคการเกษตร โดยมีพืชเศรษฐกิจหลัก ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และไม้ผล ซึ่งยังใช้รูปแบบการผลิตแบบดั้งเดิม และมีการแปรรูปขั้นต้นเพื่อการส่งออก ทำให้ได้รับผลกระทบจากความผันผวนของราคา นอกจากนี้ภาพลักษณ์ความไม่ปลอดภัยจากเหตุการณ์ความไม่สงบ ส่งผลต่อภาวะการค้าและการลงทุน อย่างไรก็ดี ภาคใต้ชายแดนเป็นแหล่งทาการประมงที่สำคัญของประเทศ เนื่องจากมีทรัพยากร ที่อุดมสมบูรณ์และมีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม รวมทั้งมีพื้นที่อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป และเมืองชายแดน มีจุดที่ตั้งที่ได้เปรียบในการเชื่อมโยงการพัฒนาระหว่างพื้นที่ภาคใต้และมาเลเซียรวมทั้งสิงคโปร์ ประกอบกับปัจจุบันรัฐบาลอยู่ระหว่างดำเนินโครงการเมืองต้นแบบ “สามเหลี่ยมมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร อำเภอหนองจิก การพัฒนาการค้าและการท่องเที่ยว อำเภอสุไหงโกลก อำเภอเบตง เพื่อสร้างงาน และรายได้ให้กับประชาชน ทิศทางการพัฒนาภาคใต้ชายแดนควรมีความสอดคล้องกับสังคมวัฒนธรรม เช่นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์เฉพาะสอดคล้องกับความต้องการของตลาดสินค้าฮาลาล การพัฒนาบุคลากรทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อรองรับการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการฮาลาล (กลุ่มยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคใต้ชายแดน แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน พ.ศ. 2561 – 2565, 2563) แผนพัฒนาภาคใต้ชายแดนของสภาพัฒน์ฯ (2563) เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม

(7) เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ “เป็นแหล่งผลิตภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปที่สำคัญของประเทศ และเป็นเมืองชายแดนเชื่อมโยงการค้าและการท่องเที่ยวกับพื้นที่ภาคใต้และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ ชุมชนมีความเข้มแข็งอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม”

(7.1) วัตถุประสงค์

(ก) เพื่อพัฒนายกระดับการผลิตและการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรหลักของภาค

(ข) เพื่อพัฒนาเมืองชายแดน (สุไหงโก-ลก และเบตง) ให้เป็นศูนย์กลางการค้าการท่องเที่ยวของภาค

(ค) เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนด้านรายได้ การศึกษา และสาธารณสุข และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

(7.2) เป้าหมาย

(ก) อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคใต้ชายแดนขยายตัวเพิ่มขึ้น

(ข) สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ในการกระจายรายได้ภาคใต้ชายแดนลดลง

(8) ยุทธศาสตร์การพัฒนา

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับภาคการผลิต

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาเมืองสุไหงโก-ลก และเมืองเบตง ให้เป็นเมืองการค้าและเมืองท่องเที่ยวชายแดน และ พัฒนาเมืองยะลาให้เป็นเมืองน่าอยู่และศูนย์กลางเศรษฐกิจของภาคใต้ชายแดน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

1.7) บทวิเคราะห์และข้อสังเกตเบื้องต้นเกี่ยวกับแผนพัฒนา 6 ภูมิภาค

ประเด็นที่หนึ่ง ทิศทางการพัฒนาเน้นการพัฒนาไปทางมั่งคั่งมากกว่าความยั่งยืน เช่น เน้นเรื่องเศรษฐกิจ รายได้ การค้า และการท่องเที่ยวเป็นหลัก ข้อสังเกตคือ แผนนี้ไม่ได้พูดถึงเรื่องความมั่นคงมากนัก โดยเฉพาะความมั่นคงในมิติอื่นๆ ที่ไม่ใช่ความมั่นคงของประเทศในเรื่องการเมือง เนื่องจากในปัจจุบัน (2564) ประเทศไทยกำลังเผชิญกับความไม่มั่นคงทางด้านสุขภาพที่เกิดขึ้นทั่วโลก การวางแผนที่เน้นการค้ากับต่างประเทศ และการท่องเที่ยวที่พึ่งพานักท่องเที่ยวจากต่างชาติเป็นหลัก น่าจะต้องมีการปรับให้มาเป็นการค้าขายภายในรวมทั้งการท่องเที่ยวภายในประเทศ

ความมั่นคงและความยั่งยืนที่ควรจะสร้างอย่างยิ่งคือ ความมั่นคงของมนุษย์ในเรื่องการพัฒนาคน โดยเฉพาะในเรื่องความเห็นต่างในสังคมในการเมืองและเรื่องอื่นๆ โจทย์คือจะทำอย่างไรให้ผู้ที่มีความเห็นต่างเหล่านี้ โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาประเทศ เนื่องจากแผนพัฒนาประเทศเป็นแผนที่ควรมาจากการมีส่วนร่วมของทุกกลุ่ม แม้ว่าแผนที่ออกมาจะไม่ได้เป็นทิศทางเดียวกันทั้งหมด แต่อาจมีการสร้างทางเลือก และประโยชน์ที่หลากหลาย ให้คนแต่ละกลุ่มแต่ละรุ่นวัยด้วย

ประเด็นที่สอง ทิศทางการพัฒนายังขาดมิติเรื่องความยั่งยืน เพราะไม่เน้นเรื่องการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในสังคม ปัญหาเรื่องสุขภาพกาย สุขภาพใจ ที่มีความเกี่ยวข้องกัน มีสาเหตุจาก

หลากหลายปัจจัย ทั้งเรื่องปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการเมือง ปัญหาสิ่งแวดล้อม และปัญหาสังคม เมื่อคนในสังคมไม่มีภูมิคุ้มกันที่ดี ปัญหาเล็กจะกลายเป็นปัญหาใหญ่ และเป็นปัญหาที่แก้ยากในที่สุด ปัจจัยที่น่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องอีกเรื่องคือ การนำเสนอของสื่อ ทั้งสื่อหลัก และสื่อรอง (สื่อที่มากับโซเชียล) เนื้อหาที่แฝงมากับสื่อไปด้วยความรุนแรง โกรธแค้น เกลียดชัง การระรานกัน ทำให้ผู้เสพสื่อมีการตอบโต้กันด้วยถ้อยคำที่รุนแรง ก้าวร้าว ก่อการให้เกิดปัญหาใหม่ๆ คือ การรุกรานกันทางชุมชนออนไลน์และ กลายเป็นปัญหาในด้านการกฎหมายในที่สุด สังคมมีความตึงเครียดสูง ขาดความอดทนและเห็นใจซึ่งกันและกัน เมื่อรัฐคุมสื่อเล็กไม่ได้ สื่อหลัก และสถาบันหลักต้องทำหน้าที่ให้มากขึ้น เช่น สื่อหลักควรนำเสนอข่าวจริงที่เป็นเชิงสร้างสรรค์มากกว่าการขายข่าว โดยเฉพาะเรื่องความรุนแรงที่ละเมิดสิทธิของคนในสังคม ยกตัวอย่างเช่น การนำเสนอข่าวการฆาตรกรรมที่มีทั้งภาพจริง เสียงจริง โดยไม่มีการตัดต่อ ในส่วนของสถาบันครอบครัวจะทำอย่างไรให้ครอบครัว ได้มีส่วนในการสร้างภูมิคุ้มกัน ในการใช้ชีวิตให้สมาชิกในครอบครัวควรมีการใช้เวลาร่วมกันของครอบครัว ที่มีคุณภาพ สถาบันการศึกษา ควรสอนให้นักเรียน นักศึกษา ได้รับข้อมูลที่นักเรียนนักศึกษาสามารถนำไปคิดต่อเองได้ โดยไม่ให้ข้อมูลที่เป็นชุดความจริงที่เป็นชุดเดียวการสอนให้นิสิต นักศึกษารู้จัดคิด วิเคราะห์แยกแยะ ข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นให้ได้ ชุมชนต่างๆต้องตระหนักถึงปัญหาเฉพาะของแต่ละชุมชนที่มีความหลากหลาย โดยต้องมีการลำดับความสำคัญว่าสิ่งจำเป็นที่จะต้องแก้อันดับต้นของแต่ละชุมชนน่าจะมีความแตกต่างกัน ตามปัญหาต่างๆ ดังนั้น การวางแผนพัฒนาในแต่ละพื้นที่ จะต้องไม่ใช่เป็นลักษณะ one plan policy แต่สามารถมี one direction หรือ one goal ร่วมกันได้

1) การวิเคราะห์ความต่อเนื่องของประเด็นการพัฒนาในแผนพัฒนาภาคช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 และ ฉบับที่ 13

ในการวิเคราะห์ความต่อเนื่องของประเด็นการพัฒนาในแผนพัฒนาภาคช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และ ฉบับที่ 13 ใช้การทบทวนร่างกรอบแผนพัฒนาในแต่ละภูมิภาค คือภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคกลางภาคใต้และภาคใต้ชายแดน ของ ปี พ.ศ 2566-2570 เปรียบเทียบกับ แผนพัฒนา ภูมิภาค ทั้ง 6 ของปี พ. ศ. 2561-2565 เป็นหลัก นอกจากนี้ในการวิเคราะห์จุดเน้นการพัฒนา ในร่างกรอบการพัฒนา ในปี พ.ศ 2566 -2570 ใช้การวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่า โดยการนำเสนอเนื้อหาเริ่มจากภาคเหนือ ดังต่อไปนี้

(1.1) ภาคเหนือ จากการทบทวนร่าง กรอบแผนพัฒนาภาคเหนือ พ.ศ.2566-2570 พบว่า มีทิศทางการพัฒนาและแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาโดยสรุปดังต่อไปนี้ ทิศทางการพัฒนามีลักษณะเป็นการฉายภาพวิสัยทัศน์ของร่างกรอบแผนพัฒนาภาคเหนือ พ.ศ.2566-2570 ได้กำหนดให้ภาคเหนือมุ่งสู่ “เศรษฐกิจสร้างสรรค์ สานสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ สุขภาวะดี วิถีชีวิตยั่งยืน” โดยมีบทบาทการพัฒนาภาคเน้นที่คำสำคัญ 3 คำ คือ Creative หรือการสร้างสรรค์ Connect หรือการเชื่อมโยง และ Clean หรือความสะอาดปลอดภัย สำหรับแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคเหนือ พ.ศ.2566-2570 ซึ่งมีลักษณะเป็นยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนเพื่อมุ่งสู่ผลที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย 5 แนวทาง และ 6 แผนงานสำคัญ โดยสรุปดังนี้

(ก) แนวทางการพัฒนาที่ 1 พัฒนาสู่การเป็นระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือ Creative LANNA ในพื้นที่จังหวัด เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง โดย (1) พัฒนา Creative Ecosystem ทั้งในด้านพื้นที่หรือย่านสร้างสรรค์ โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกและปัจจัยสนับสนุน (2) พัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ในกลุ่มศิลปะต้นฉบับเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ อุตสาหกรรม

งานฝีมือและหัตถกรรม อุตสาหกรรมศิลปะการแสดงและดนตรี อุตสาหกรรมทัศนศิลป์ และ digital content โดยสร้างมูลค่าเพิ่มและอัตลักษณ์จากภูมิปัญญาและวัฒนธรรม บนฐานการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมทั้งพัฒนาผู้ประกอบการและเครือข่าย (3) ส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์และการสร้างการรับรู้ โดยการจัดเทศกาลสร้างสรรค์ระดับนานาชาติ การส่งเสริมช่องทางการขายและการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย รวมทั้งเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวและการบริการอื่นๆ และประสานเครือข่ายต่างประเทศ แนวทางการพัฒนาดังกล่าวมีแผนงานสำคัญ 1 แผนงาน คือ แผนงานพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ล้านนา ซึ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 โดยมีจุดเน้นในห่วงโซ่คุณค่า ดังนี้

ตาราง 15 แสดงห่วงโซ่คุณค่าระเบียงเศรษฐกิจพิเศษของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคเหนือ พ.ศ.2566-2570

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
พัฒนา Creative Ecosystem ปรับพื้นที่เมืองและย่านสร้างสรรค์ รวมทั้งระบบสื่อสารโทรคมนาคม โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และปัจจัยที่เอื้อต่อการลงทุนของเอกชน	**พัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์** สร้างมูลค่าเพิ่มและอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ พัฒนาผู้ประกอบการและเครือข่าย รวมทั้งใช้งานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรมเป็นฐานการพัฒนา	**สร้าง Brand ส่งเสริมการตลาด การประชาสัมพันธ์** จัดงานเทศกาลนานาชาติ ส่งเสริมช่องทางการขายและการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งเชื่อมโยงการท่องเที่ยว และร่วมเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์กับต่างประเทศ

(ข) แนวทางการพัฒนาที่ 2 พัฒนาการผลิตตามระบบเกษตรกรรมยั่งยืนเชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมแปรรูปมูลค่าสูง จากการที่ภาคเหนือมีความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity) การพัฒนาระบบเกษตรกรรมจะสามารถสร้างความมั่นคงทางอาหารและการสร้างรายได้แก่เกษตรกร โดยการปลูกพืชเมืองหนาวในภาคเหนือตอนบน และการปลูกพืชไร่และข้าวในภาคเหนือตอนล่าง มีการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ยกระดับผลิตภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์และสินค้าเกษตรที่เชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมแปรรูป มูลค่าสูง สร้างการเติบโตของภาคเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยมีการ (1) จัดทำฐานข้อมูลทางกายภาพ ชีวภาพที่สามารถเข้าถึงได้ มีการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย ปรับปรุงกฎหมายให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพ สร้างความตระหนักให้เกษตรกรและเกษตรกรรุ่นในเรื่องความปลอดภัยของการผลิตสินค้าเกษตรที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม (Green Production) (2) ส่งเสริมการวิจัย และพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตชีวภาพ จัดทำฐานข้อมูลผู้ผลิต ผู้จำหน่ายเกษตรอินทรีย์ เกษตรปลอดภัย ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ มีการรวมกลุ่มกัน เข้าถึงแหล่งเงินทุน ระบบประกันภัย ประกันความเสี่ยง (3) ส่งเสริมการตลาด ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภค สร้างช่องทางการตลาด สนับสนุนการจับคู่ธุรกิจ เชื่อมโยงผู้ผลิตและตลาด ส่งเสริมการค้าขายสินค้าล่วงหน้าและสนับสนุนการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าแนวทางการพัฒนาดังกล่าวมีแผนงานสำคัญ 1 แผนงาน คือ แผนพัฒนาการผลิตตามระบบ

เกษตรกรรมยั่งยืน เชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมแปรรูปมูลค่าสูง เป็นการพัฒนาพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนบนและตอนล่างควบคู่กันไป โดยมีจุดเน้นในห่วงโซ่คุณค่า ดังนี้

ตาราง 16 แสดงห่วงโซ่คุณค่าระบบเกษตรกรรมยั่งยืนของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคเหนือ พ.ศ.2566-2570

ต้นทาง	**กลางทาง**	**ปลายทาง**
จัดทำฐานข้อมูลทางกายภาพ ชีวภาพ ที่สามารถเข้าถึงได้ ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย ปรับปรุงกฎหมายให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพ สร้างความตระหนักให้เกษตรกรและเกษตรกรรุ่นใน เรื่องความปลอดภัยของการผลิตสินค้าเกษตรที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม (Green Production)	**ส่งเสริมการวิจัย และพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตชีวภาพ** จัดทำฐานข้อมูลผู้ผลิต ผู้จำหน่ายเกษตรอินทรีย์ เกษตรปลอดภัย ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ มีการรวมกลุ่มกัน เข้าถึงแหล่งเงินทุน ระบบประกันภัย ประกันความเสี่ยง	**ส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์** เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภค สร้างช่องทางการตลาด สนับสนุนการจับคู่ธุรกิจ เชื่อมโยงผู้ผลิตและตลาด ส่งเสริมการค้าขายสินค้าล่วงหน้าและสนับสนุนการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า

(ค) แนวทางการพัฒนาที่ 3 พัฒนาการท่องเที่ยวและบริการบนฐานภูมิปัญญาและวัฒนธรรม จากการมีจุดเด่นด้านอารยธรรมล้านนา ทำให้เป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ แต่ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ภาคเหนือจึงจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับบริบทปัจจุบัน เป็นการท่องเที่ยวในเชิงคุณภาพ นำเสนอและต่อยอดเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของภาคเหนือเพื่อเพิ่มมูลค่าจากการท่องเที่ยว โดย (1) พัฒนาทรัพยากรสิ่งแวดล้อม แหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพตามมาตรฐานระดับสากล ฟื้นฟูสืบสานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว กำหนดประเภทกลุ่มนักท่องเที่ยว รวมทั้งพัฒนาศักยภาพบุคลากรและสร้างเครือข่าย (2) พัฒนาบริการ ในรูปแบบใหม่ที่เชื่อมโยงกับทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ยกระดับคุณภาพการให้บริการด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม (3) ส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์ สนับสนุนการเชื่อมโยงระหว่างการท่องเที่ยวและกลุ่มธุรกิจอื่นตลอดห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยวสร้างการรับรู้และดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเฉพาะด้าน แนวทางการพัฒนาดังกล่าวมีแผนงานสำคัญ 1 แผนงาน คือ พัฒนากลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาและมรดกโลก โดยมีจุดเน้นในห่วงโซ่คุณค่า ดังนี้

ตาราง 17 แสดงห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยวและบริการบนฐานภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคเหนือ พ.ศ.2566-2570

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพมาตรฐานระดับสากล ฟื้นฟูสืบสานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว กำหนดประเภทกลุ่มนักท่องเที่ยว รวมทั้งพัฒนาศักยภาพบุคลากรและสร้างเครือข่าย	**พัฒนาบริการ ในรูปแบบใหม่** ที่เชื่อมโยงกับทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ยกระดับคุณภาพการให้บริการด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม	**ส่งเสริมการตลาดการประชาสัมพันธ์** สนับสนุนการเชื่อมโยงระหว่างการท่องเที่ยวและกลุ่มธุรกิจอื่นตลอดห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยว สร้างการรับรู้และดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเฉพาะด้าน

(ง) แนวทางการพัฒนาที่ 4 พัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิต เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน พัฒนาผู้สูงอายุสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ (Active Aging) และพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน ภาคเหนือเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์เร็วกว่าระดับประเทศ ทำให้การจัดระบบดูแลผู้สูงอายุยังไม่ครอบคลุม เกิดการขาดแคลนแรงงาน รวมถึงปัญหาความยากจน จึงมีความจำเป็นที่ต้องดำเนินการยกระดับคุณภาพชีวิต ส่งเสริมรายได้ พัฒนาอาชีพ ของกลุ่มเป้าหมายต่างๆ โดยเฉพาะคนยากจนและผู้สูงอายุ ตลอดจนการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน เพื่อรองรับการพัฒนาตลาดแรงงานในอนาคต โดย (1) ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาทักษะอาชีพแก่คนยากจน และผู้สูงอายุ ในรูปกลุ่มอาชีพและวิสาหกิจชุมชน ตลอดจนการเข้าถึงแหล่งเงินทุน พัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ พัฒนาองค์ความรู้ส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ ส่งเสริมการสร้างรายได้และการมีงานทำของผู้สูงอายุ ส่งเสริมการนำภูมิปัญญาผู้สูงอายุไปใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน (2) พัฒนาอาชีพ สร้างเครือข่ายความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ในการพัฒนาบุคลากรด้านการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว (Long Term Care) ส่งเสริม สนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพิ่มโอกาสในการทำงาน การจ้างงานต่อเนื่อง และเข้าถึงแหล่งเงินของผู้สูงอายุ ตลอดจนการพัฒนาความรู้ ยกระดับทักษะแรงงานให้สูงขึ้น (Upskill) พัฒนาศักยภาพเสริมทักษะใหม่ (Reskill) (3) พัฒนาช่องทางการตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์และบริการของผู้สูงอายุทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ พัฒนาสถานบริการสาธารณสุขให้มีคุณภาพครอบคลุมทุกพื้นที่ พร้อมนำเทคโนโลยี สารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ พัฒนามาตรฐานแรงงาน แนวทางการพัฒนาดังกล่าวมีแผนงานสำคัญ 1 แผนงาน คือ พัฒนาคุณภาพชีวิต แก้ไขปัญหาความยากจน พัฒนาผู้สูงอายุ และพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน โดยมีจุดเน้นในห่วงโซ่คุณค่า ดังนี้

ตาราง 18 แสดงห่วงโซ่คุณค่าระดับคุณภาพชีวิต ของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคเหนือ พ.ศ.2566-2570

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาทักษะอาชีพแก่คนยากจนและผู้สูงอายุ ในรูปกลุ่มอาชีพและวิสาหกิจชุมชน ตลอดจนการเข้าถึงแหล่งเงินทุน พัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ พัฒนาองค์ความรู้ ส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ ส่งเสริมการสร้างรายได้และการมีงานทำของผู้สูงอายุ ส่งเสริมการนำภูมิปัญญาผู้สูงอายุไปใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน	**พัฒนาอาชีพ สร้างเครือข่ายความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม** ในการพัฒนาบุคลากรด้านการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว (Long Term Care) ส่งเสริมสนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพิ่มโอกาสในการทำงาน การจ้างงานต่อเนื่อง และเข้าถึงแหล่งเงินของผู้สูงอายุ ตลอดจนการพัฒนาความรู้ ยกระดับทักษะแรงงานให้สูงขึ้น (Upskill) พัฒนาศักยภาพเสริมทักษะใหม่ (Reskill)	**พัฒนาช่องทางการตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์และบริการของผู้สูงอายุทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์** พัฒนาสถานบริการสาธารณสุข ให้มีคุณภาพครอบคลุมทุกพื้นที่ พร้อมนำเทคโนโลยี สารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ พัฒนามาตรฐานแรงงาน

(จ) แนวทางการพัฒนาที่ 5 อนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำ พัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำที่ มีความสมดุล ป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควัน ปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง ภาคเหนือมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์มีพื้นที่ป่าไม้มากที่สุดของประเทศ เป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำและมีความหลากหลายทางชีวภาพที่สำคัญของประเทศที่เป็นฐานทรัพยากรสำคัญในการดูดซับน้ำฝนและเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุนในลุ่มน้ำขนาดใหญ่ถึง 8 ลุ่มน้ำ นอกจากนี้ยังมีแหล่งน้ำบาดาลขนาดใหญ่ในภาคเหนือตอนบน ภาคเหนือจึงเป็นแหล่งน้ำต้นทุนหลักของประเทศในการอุปโภค บริโภค การเกษตรและอุตสาหกรรม นอกจากนี้ภาคเหนือยังมี โดย (1) ปลูกป่าเพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าต้นน้ำ ปลูกและฟื้นฟูป่าตามแนวพระราชดำริ “ปลูกป่า ปลูกคน” ส่งเสริมการปลูกป่าในพื้นที่ว่างของรัฐตามแนวกันชนและการเชื่อมต่อผืนป่า ฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรมให้มีความอุดมสมบูรณ์ โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนตลอดจนทำฝายชะลอน้ำ (2) บริหารจัดการป่าชุมชน เสริมสร้างศักยภาพบุคลากรและสร้างเครือข่ายโดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งในชุมชน/พัฒนาอาสาสมัคร/ประชาชนในการบริหารจัดการ เฝ้าระวังและดูแลทรัพยากรธรรมชาติ ประชาสัมพันธ์การรับรู้และกระแสอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชน ตลอดจนเร่งแก้ไขปัญหาการทับซ้อนแนวเขตที่ดินของรัฐ (3) บังคับใช้กฎหมาย หรือกฎของชุมชนอย่างเคร่งครัดเพื่อไม่ให้มีการบุกรุกป่า หรือเผาป่า แนวทางการพัฒนาที่ 5 นี้มีแผนงานสำคัญ 2 แผนงาน แผนงานแรก คือ อนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำ พัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำที่มีความสมดุล โดยมีจุดเน้นในห่วงโซ่คุณค่า ดังนี้

ตาราง 19 แสดงห่วงโซ่คุณค่าอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำ ของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคเหนือ พ.ศ.2566-2570

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
ปลูกป่าเพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าต้นน้ำ ปลูกและฟื้นฟูป่าตามแนวพระราชดำริ “ปลูกป่า ปลูกคน”ส่งเสริมการปลูกป่าในพื้นที่ว่างของรัฐตามแนวกันชนและการเชื่อมต่อผืนป่า ฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรมให้มีความอุดมสมบูรณ์ โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ตลอดจนทำฝายชะลอน้ำ	**บริหารจัดการป่าชุมชน** เสริมสร้างศักยภาพบุคลากรและสร้างเครือข่ายโดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งในชุมชน/พัฒนาอาสาสมัคร/ประชาชนในการบริหารจัดการ เฝ้าระวังและดูแลทรัพยากรธรรมชาติ ประชาสัมพันธ์การรับรู้และกระแสอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชน ตลอดจนเร่งแก้ไขปัญหาการทับซ้อนแนวเขตที่ดินของรัฐ	**บังคับใช้กฎหมายหรือกฎของชุมชนอย่างเคร่งครัด** เพื่อไม่ให้มีการบุกรุกป่าหรือเผาป่า

แผนงานที่สอง คือการป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควัน พื้นที่ภาคเหนือกว่าร้อยละ 80 ถูกปกคลุมด้วยพืชพรรณและป่าไม้เป็นส่วนใหญ่ เมื่อเข้าสู่ฤดูแล้งที่ป่าไม้สลัดใบและสิ้นสุดฤดูกาลเก็บเกี่ยวพืชผลทางการเกษตร มักเกิดไฟป่าขึ้นบ่อยครั้งจากอากาศที่ร้อน แห้งแล้งและนิ่ง และจากที่เกษตรกรเผาตอซัง เศษวัสดุเพื่อเตรียมพื้นที่สำหรับทำการเกษตร ทำให้เกิดหมอกควันแขวนลอย สะสมอยู่ในบรรยากาศเป็นระยะเวลายาวนาน สร้างความเสียหายให้แก่เศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนระบบนิเวศของพื้นที่ภาคเหนืออย่างกว้างขวาง ประกอบกับภาวะการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ส่งผลให้ปัญหาหมอกควันทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น การป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควัน โดย (1) สนับสนุนการประยุกต์ใช้วิธีการแก้ไขปัญหาหมอกควันจากพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จปรับให้มีความเหมาะสมกับวิถีชีวิตของชุมชน ส่งเสริมความรู้ เทคโนโลยีใหม่ เพื่อเป็นทางเลือกของชุมชนให้เลิกพฤติกรรมการเผาวัสดุทางการเกษตร พัฒนาองค์ความรู้ด้านเกษตรและส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกไม้เศรษฐกิจที่โตเร็ว สนับสนุนการปลูกพืชทดแทนการปลูกพืชเชิงเดี่ยว (2) พัฒนาระบบโครงสร้างเครือข่ายความร่วมมือการทำงานเชิงบูรณาการของหน่วยงานและชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ฟื้นฟูดูแลป่าไม้ ป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่า การทำเกษตรที่ลดการเผา บังคับใช้ข้อกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเข้มงวดและการลาดตระเวนเพื่อป้องปรามผู้ลักลอบการฝ่าฝืนกฎหมาย (3) ประชาสัมพันธ์ สร้างจิตสำนึก และความตระหนักรู้ในทุกภาคส่วนเพื่อลดการเผาและร่วมกันเฝ้าระวัง ป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควันในชุมชน พัฒนาระบบเฝ้าระวังสุขภาพ พัฒนาระบบบริหารทางการแพทย์รองรับอุบัติภัยหมอกควัน พัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน สร้าง

ระบบรับแจ้งเหตุและข่าวสาร แจ้งเตือนการเผา ผ่านสื่อออนไลน์และเครือข่ายชุมชน สนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากหมอกควันแก่ประชาชน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควัน โดยมีจุดเน้นในห่วงโซ่คุณค่า ดังนี้

ตาราง 20 แสดงห่วงโซ่คุณค่าของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคเหนือ พ.ศ.2566-2570

ต้นทาง	**กลางทาง**	**ปลายทาง**
สนับสนุนการประยุกต์ใช้วิธีการแก้ไขปัญหาหมอกควันจากพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จ โดยปรับให้มีความเหมาะสมกับวิถีชีวิตของชุมชน ส่งเสริมความรู้ เทคโนโลยีใหม่ เพื่อเป็นทางเลือกของชุมชนให้เลิกพฤติกรรมการเผาวัสดุทางการเกษตร พัฒนาองค์ความรู้ด้านเกษตร และส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกไม้เศรษฐกิจที่โตเร็ว สนับสนุนการปลูกพืชทดแทนการปลูกพืชเชิงเดี่ยว	**พัฒนาระบบโครงสร้างเครือข่ายความร่วมมือการทำงานเชิงบูรณาการของหน่วยงานและชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ฟื้นฟูดูแลป่าไม้** ป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่า การทำเกษตรที่ลดการเผา บังคับใช้ข้อกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเข้มงวดและการลาดตระเวนเพื่อป้องปรามผู้ลักลอบการฝ่าฝืนกฎหมาย	**ประชาสัมพันธ์ สร้างจิตสำนึกและความตระหนักรู้ในทุกภาคส่วนเพื่อลดการเผาและร่วมกันเฝ้าระวัง** ป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควันในชุมชน พัฒนาระบบเฝ้าระวังสุขภาพ พัฒนาระบบบริหารทางการแพทย์รองรับอุบัติภัยหมอกควัน พัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน สร้างระบบรับแจ้งเหตุและข่าวสาร แจ้งเตือนการเผาผ่านสื่อออนไลน์และเครือข่ายชุมชน สนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากหมอกควันแก่ประชาชน

เมื่อนำร่างกรอบแผนพัฒนาภาคเหนือ พ.ศ.2566-2570 ข้างต้นมาวิเคราะห์เทียบกับแผนพัฒนาภาคเหนือ พ.ศ.2561-2565 พบว่า ในด้านทิศทางการพัฒนามีประเด็นการพัฒนาที่มีความต่อเนื่อง คือ การมุ่งเน้นเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากฐานวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์และทรัพยากรในพื้นที่ รวมทั้งการใช้ประโยชน์ความเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ในการเชื่อมโยงเศรษฐกิจทั้งในประเทศและภูมิภาค

ส่วนแนวทางการพัฒนามีประเด็นการพัฒนาที่มี**ความต่อเนื่อง**กับแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2561-2565 มี 4 ประการด้วยกัน คือ ประการแรก ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาการท่องเที่ยว ธุรกิจบริการให้มีคุณภาพด้วยภูมิปัญญาและนวัตกรรมและแนวทางที่ 3 พัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาและมรดกโลก เน้นท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและมรดกโลกจากรากฐานการท่องเที่ยวในพื้นที่และกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มมูลค่าแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ประการที่สอง ยุทธศาสตร์ที่ 2 การใช้โอกาสเขตเศรษฐกิจพิเศษเชื่อมโยงกับอนุภูมิภาค GMS BIMSTEC และ AEC และแนวทางที่ 1 การพัฒนาสู่การเป็นระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือ Creative LANNA ประการที่สาม ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเป็นฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์ เกษตรปลอดภัยเชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมแปรรูปมูลค่าสูงและแนวทางที่ 2 การผลิตระบบเกษตรกรรมยั่งยืนเชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมแปรรูปมูลค่าสูง ประการสุดท้ายคือ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาคุณภาพชีวิต แก้ไขปัญหาความยากจน ผู้สูงอายุ

ยกระดับทักษะฝีมือแรงงานภาคบริการ และแนวทางที่ 4 พัฒนา คุณภาพชีวิต แก้ปัญหาความยากจนผู้สูงอายุ ทักษะฝีมือแรงงานโดยประเด็นการพัฒนาที่เพิ่มเติมใหม่ในร่างกรอบ แผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566-2570 คือ แนวทางที่ 3 ที่มีการปรับการท่องเที่ยวที่ เน้นเฉพาะการท่องเที่ยวในพื้นที่และการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มมูลค่าในแหล่ท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อปรับให้เข้ากับสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 นอกจากนี้ในแนวทางที่ 5 มีการเน้นเรื่องการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่า การพัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำที่สมดุล และแนวทางที่ 6 การป้องกันแก้ไขปัญหาหมอกควันและปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 21 แสดงการวิเคราะห์ความต่อเนื่องของประเด็นการพัฒนาในกรอบแผนพัฒนาภาคเหนือ

องค์ประกอบ	แผนพัฒนาภาค พ.ศ.2561-2565	ร่างกรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566-2570	ประเด็นการพัฒนาที่มีความต่อเนื่อง	ประเด็นการพัฒนาที่เพิ่มเติมใหม่
ทิศทางการพัฒนา (วิสัยทัศน์)	ฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าสูงเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง	เศรษฐกิจสร้างสรรค์ สานสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ สุขภาวะดี วิถีชีวิตยั่งยืน (Creative-Connect-Clean)	• เศรษฐกิจสร้างสรรค์ • การเชื่อมโยงเศรษฐกิจ	• สุขภาวะที่ดี • วิถีชีวิตที่ยั่งยืน
แนวทางการพัฒนา (ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์)	ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาการท่องเที่ยว ธุรกิจบริการให้มีคุณภาพด้วยภูมิปัญญาและนวัตกรรม ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจพิเศษกับอนุภูมิภาค GMS BIMSTEC และ AEC ยุทธศาสตร์ที่ 3 ฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์เกษตรปลอดภัย เชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมแปรรูปมูลค่าสูง ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาคุณภาพชีวิต แก้ไขปัญหาความยากจน ผู้สูงอายุ ยกระดับทักษะฝีมือแรงงานภาคบริการ	แนวทางที่ 1 พัฒนาสู่การเป็นระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือ Creative LANNA แนวทางที่ 2 การผลิตระบบเกษตรกรรมยั่งยืนเชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมแปรรูปมูลค่าสูง แนวทางที่ 3 การท่องเที่ยว บริการบนฐานภูมิปัญญาและวัฒนธรรม แนวทางที่ 4 พัฒนา คุณภาพชีวิต แก้ปัญหาความยากจน ผู้สูงอายุ ทักษะฝีมือแรงงาน แนวทางที่ 5 อนุรักษ์และฟื้นฟูป่า บริหารจัดการน้ำ แนวทางที่ 6 ป้องกันแก้ไขปัญหาหมอกควัน ปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง	ยุทธศาสตร์ที่ 1 และแนวทางที่ 3 ยุทธศาสตร์ที่ 2 และแนวทางที่ 1 ยุทธศาสตร์ที่ 3 และแนวทางที่ 2 ยุทธศาสตร์ที่ 4 และแนวทางที่ 4	แนวทางที่ 3 ปรับการท่องเที่ยวเน้นเฉพาะกลุ่มที่มีศักยภาพ การท่องเที่ยวภายในประเทศ การท่องเที่ยวชุมชน แนวทางที่ 5 การอนุรักษ์และฟื้นฟูป่า พัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำที่สมดุล แนวทางที่ 6 ป้องกันแก้ไขปัญหาหมอกควัน ปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง

(1.2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็น “ศูนย์กลางเศรษฐกิจของอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง” เชื่อมโยงการค้า การลงทุนในภูมิภาค เน้นที่คำสำคัญ 3 คำ คือ Green เป็นฐานการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม Gate เป็นประตูเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเพื่อสร้างโอกาสในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน Growth สำหรับแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ.2566-2570 ซึ่งมีลักษณะเป็นยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนเพื่อมุ่งสู่ผลที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย 6 แนวทาง และ 2 แผนงานสำคัญ โดยสรุป ดังนี้

(ก) แนวทางที่ 1 พัฒนาภาคเกษตรไปสู่เกษตรสมัยใหม่เพื่อต่อยอดไปสู่เศรษฐกิจชีวภาพ โดยพัฒนาไปสู่เกษตรอินทรีย์และเกษตรชีวภาพ ในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ทุ่งสัมฤทธิ์ และพื้นที่ที่มีศักยภาพอื่นๆ พัฒนากระบวนการผลิต แปรรูป และจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์และเกษตรชีวภาพทั้งระบบ ให้ความสำคัญกับการเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร การเข้าถึงการเกษตรที่ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี การส่งเสริมให้เกิดการเชื่อมโยงและถ่ายทอดเทคโนโลยี จากภาควิชาการสู่เกษตรกรอย่างเป็นรูปธรรมโดยให้สถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยในภาคให้มีบทบาทเป็นฐานทางวิชาการสนับสนุนการพัฒนาเชิงพื้นที่ นำการวิจัยสู่การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ ขยายผลเศรษฐกิจพอเพียงในระดับพื้นที่ ส่งเสริมให้เกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) ส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ตลาดรองรับผลผลิตทางการเกษตร และตลาดอิเล็กทรอนิกส์

(ข) แนวทางที่ 2 บริหารจัดการน้ำให้เพียงพอเพื่อรองรับการพัฒนา โดยการพัฒนา จัดหาแหล่งน้ำและขยายพื้นที่ชลประทานในพื้นที่ที่มีศักยภาพอย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับการเติบโตของเมืองและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พร้อมกับนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ สำหรับภาคเกษตรในระดับไร่นา ขยายผลโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ และ โคกหนองนาโมเดล เพื่อให้เกษตรกรสามารถทำการเกษตรได้ในฤดูแล้ง

(ค) แนวทางที่ 3 พัฒนาผลิตภัณฑ์พื้นถิ่นไปสู่มาตรฐานสากลเพื่อสร้างเศรษฐกิจในชุมชน โดยวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีสร้างนวัตกรรมเพิ่มมูลค่าสินค้า สร้างอัตลักษณ์และคุณค่าของผ้าทออีสานโดยสร้างเรื่องราวของลวดลายสีสันเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม พัฒนาคุณภาพสินค้า ออกแบบสี ลวดลาย ตราสัญลักษณ์ พัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ตลอดห่วงโซ่การผลิตให้หลากหลาย พัฒนาผู้ประกอบการและนักออกแบบรุ่นใหม่ ในการออกแบบและการจัดการสินค้าให้ทันสมัย พัฒนาระบบตลาด สร้างความเชื่อมโยงระหว่างวิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกับภาคอุตสาหกรรม ส่งเสริมการจับคู่ธุรกิจเพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจ พัฒนากระบวนการผลิตตั้งแต่การปลูกหม่อน ฝ้าย คราม เลี้ยงไหม แปรรูป การสร้างเรื่องราวให้เชื่อมโยงกับเอกลักษณ์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมการดารงชีวิตแบบพื้นถิ่น ตลอดจนการวิจัยและพัฒนาเพื่อให้เกิดนวัตกรรมและการแปรรูปไปสู่สินค้าชนิดใหม่ตามความต้องการของตลาดอย่างมีมาตรฐานคุณภาพและปลอดภัย สร้างรายได้ให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องตลอดทุกห่วงโซ่การผลิต

(ง) แนวทางที่ 4 พัฒนาเมือง เมืองชายแดนและพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (NeEC) ให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจหลักของภาค โดยสร้างโอกาสการพัฒนาเมืองอย่างเท่าเทียมให้เป็นแหล่งสร้างงานสร้างอาชีพในพื้นที่ ส่วนเมืองชายแดน (มุกดาหาร นครพนม หนองคาย) และพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (หนองคาย อุดรธานี ขอนแก่น

นครราชสีมา) เน้นให้เกิดความเชื่อมโยงไปยังพื้นที่ที่มีศักยภาพ อาทิ พื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง พื้นที่ตามแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (EWEC) เพื่อเชื่อมโยงไปยัง สปป.ลาว เวียดนาม และต่อเนื่องไปยังจีนซึ่งเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจของโลก และเชื่อมโยงกับพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) โดยมีโครงข่ายคมนาคมเชื่อมโยงทั้งทางบก ทางรถไฟ ทางอากาศ สู่อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ของประเทศ อาทิ อุตสาหกรรมระบบราง ท่าเรือบก (Dry Port)

(จ) แนวทางที่ 5 พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสำคัญและแหล่งท่องเที่ยวชุมชนให้ได้มาตรฐาน เพราะมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งการท่องเที่ยวริมแม่น้ำโขง แหล่งท่องเที่ยวซากดึกดำบรรพ์ไดโนเสาร์ ยุคก่อนประวัติศาสตร์โบราณคดีบ้านเชียง อารยธรรมขอม ท่องเที่ยวเชิงนิเวศและธรรมชาติ ประเพณีและวัฒนธรรม เมืองเก่า (บุรีรัมย์ พิมาย สุรินทร์ นครราชสีมา และสกลนคร) และท่องเที่ยวเชิงกีฬา และการท่องเที่ยวชุมชนที่มีเรื่องราวทางวัฒนธรรมที่สามารถนำมาเชื่อมโยงกับฐานวัฒนธรรมชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างกิจกรรมดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชน อาทิ ประวัติศาสตร์ ความเชื่อ ความเป็นมาของท้องถิ่น อาหารและการดูแลสุขภาพ ซึ่งต้องให้ความสำคัญกับการให้บริการที่ได้มาตรฐาน สะอาด ปลอดภัยและสะดวกในการเดินทาง

(ฉ) แนวทางที่ 6 ยกระดับคุณภาพชีวิตให้ได้มาตรฐานและแก้ปัญหาความยากจนให้กับผู้มีรายได้น้อยเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยสร้างโอกาสให้กลุ่มผู้มีรายได้น้อย มีที่ดินทำกินของตนเอง ส่งเสริมการมีอาชีพสนับสนุนปัจจัยการผลิตและแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ ยกระดับฝีมือและอบรมให้ความรู้ เพื่อให้มีรายได้เสริมและเกิดความมั่นคงทางรายได้ ตามแนวทาง โคกหนองนาโมเดล และเกษตรทฤษฎีใหม่ พัฒนาระบบการป้องกันและควบคุมโรคเฉพาะถิ่น แก้ปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับในพื้นที่เสี่ยง อาทิ จังหวัดขอนแก่น สกลนคร ร้อยเอ็ด หนองบัวลำภู กาฬสินธุ์ อำนาจเจริญ มหาสารคาม อุดรธานี นครพนม และยโสธร โดยส่งเสริมการเรียนรู้ในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับให้แก่ประชาชน

แนวทางการพัฒนาทั้ง 6 ที่กล่าวมา มีแผนงานสำคัญ 2 แผนงาน คือ (1) แผนงานเพิ่มศักยภาพการผลิตข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ สู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ทุ่งกุลาร้องไห้ และ (2) แผนงานพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ฐานเศรษฐกิจชีวภาพ (NeEC-Bioeconomy)

- แผนงานเพิ่มศักยภาพการผลิตข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ สู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ทุ่งกุลาร้องไห้ เพื่อส่งเสริมการวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตรตลอดจนภูมิปัญญาและองค์ความรู้ที่นำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพและพัฒนากระบวนการผลิตและการแปรรูปที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในเชิงพาณิชย์ ยกระดับคุณภาพมาตรฐานและการยอมรับของผู้บริโภค ทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีการพัฒนามาตรฐาน กระบวนการตรวจรับรองและการตรวจสอบย้อนกลับ ให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้อย่างกว้างขวางและไม่เป็นภาระต้นทุนการผลิต โดยสนับสนุนกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ของเกษตรกร กลุ่มเกษตรกรให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพมาตรฐาน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร ตลอดจนพัฒนาระบบกระบวนการรับรองให้มีความรวดเร็ว และระบบการตรวจสอบย้อนกลับ เพื่อใช้ในการติดตามตรวจสอบที่ต้นทาง โดย (1) การจัดทำฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์ วิจัยและพัฒนาพันธุ์ ตรวจรับรอง

มาตรฐาน ระบบตรวจสอบย้อนกลับสินค้าเกษตรที่ได้มาตรฐาน การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร การบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ และการพัฒนาคุณภาพดิน (2) วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ส่งเสริมการแปรรูปโดยใช้นวัตกรรมพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายและได้มาตรฐานทั้งในและต่างประเทศ (3) ประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมการบริโภค เพิ่มช่องทางการตลาดออนไลน์ และออฟไลน์ การสำรวจความต้องการสินค้าเกษตรอินทรีย์ (ตลาดเฉพาะ) และการสร้างตราสินค้า แนวทางการพัฒนานี้มีจุดเน้นในห่วงโซ่คุณค่า ดังนี้

ตาราง 22 แสดงห่วงโซ่คุณค่าของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ.2566-2570

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
การจัดทำฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์ วิจัยและพัฒนาพันธุ์ ตรวจรับรองมาตรฐาน ระบบตรวจสอบย้อนกลับสินค้าเกษตรที่ได้มาตรฐาน การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร การบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ และการพัฒนาคุณภาพดิน	**วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์** ส่งเสริมการแปรรูปโดยใช้นวัตกรรมพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายและได้มาตรฐานทั้งในและต่างประเทศ	**ประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการบริโภค** เพิ่มช่องทางการตลาดออนไลน์ และออฟไลน์ การสำรวจความต้องการสินค้าเกษตรอินทรีย์ (ตลาดเฉพาะ) และการสร้างตราสินค้า

○ แผนงานพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือฐานเศรษฐกิจชีวภาพ (NeEC-Bioeconomy) เน้นส่งเสริมการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการผลิตสาหรับอุตสาหกรรมชีวภาพ และพัฒนาต่อยอดอุตสาหกรรมชีวภาพเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ โดยสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัตถุดิบชีวภาพ รวมถึงการพัฒนาระบบจัดการเทคโนโลยีและทรัพย์สินทางปัญญาทางชีวภาพ รวมทั้งส่งเสริมผู้ประกอบการอุตสาหกรรมชีวภาพในการสร้างนวัตกรรม ให้คาแนะนำและสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการ สถานศึกษา และหน่วยงานวิจัยของภาครัฐ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในภาคให้มีการเจริญเติบโต โดย (1) การส่งเสริมการลงทุนเพื่อสนับสนุนและผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ การจัดตั้งศูนย์ทดสอบห้องปฏิบัติการหรือเครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัยและได้มาตรฐานสากล รวมทั้งการส่งเสริมการทำเกษตรสมัยใหม่โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มผลิตภาพและผลผลิตทางการเกษตร (2) การสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัตถุดิบชีวภาพ การต่อยอดงานวิจัยเพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมชีวภาพ (3) การเพิ่มช่องทางการตลาดออนไลน์ และออฟไลน์ การสร้างความตระหนักของผู้บริโภคถึงความสำคัญของ การบริโภคผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมชีวภาพ แนวทางการพัฒนานี้มีจุดเน้นในห่วงโซ่คุณค่า ดังนี้

ตาราง 23 แสดงห่วงโซ่คุณค่าระเบียงเศรษฐกิจพิเศษของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ.2566-2570

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
การส่งเสริมการลงทุนเพื่อสนับสนุนและผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ การจัดตั้งศูนย์ทดสอบห้องปฏิบัติการหรือเครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัยและได้มาตรฐานสากล รวมทั้งการส่งเสริมการทำเกษตรสมัยใหม่โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มผลิตภาพและผลผลิตทางการเกษตร	**การสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัตถุดิบชีวภาพ** การต่อยอดงานวิจัยเพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมชีวภาพ	**การเพิ่มช่องทางการตลาด** ทั้งในระบบออนไลน์และออฟไลน์ การสร้างความตระหนักของผู้บริโภคถึงความสำคัญของ การบริโภคผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมชีวภาพ

ข้อสังเกตที่น่าสนใจคือ แนวทางการพัฒนาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีถึง 6 แนวทาง แต่มีแผนงานสำคัญรองรับ เพียง 2 แผนงานเท่านั้น แผนงานสำคัญที่ควรให้ความสนใจมากขึ้นในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคฉบับใหม่ คือ แผนงานด้านการบริหารจัดการน้ำควบคู่กับเรื่อง ปัญหาสุขภาพ โรคพยาธิใบไม้ในตับที่ล้วนเป็นปัญหาสำคัญของภูมิภาคนี้มาโดยตลอด

เมื่อนำร่างกรอบแผนพัฒนาภาคตะวันออกเหนือ พ.ศ.2566 - 2570 ข้างต้นมาวิเคราะห์เทียบกับแผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ.2561-2565 พบว่า ในด้านทิศทางการพัฒนามีประเด็นการพัฒนาที่มีความต่อเนื่อง คือการเน้นการพัฒนาที่ยังใช้ประโยชน์ความเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์เชื่อมโยงเศรษฐกิจทั้งในประเทศ ได้แก่ภาคกลางและภาคตะวันออกและต่างประเทศคือประเทศชายแดนในแถบลุ่มน้ำโขง โดยขับเคลื่อนการพัฒนาจากความรู้ ทุน เทคโนโลยีและนวัตกรรม

ส่วนแนวทางการพัฒนามีประเด็นการพัฒนาที่มี**ความต่อเนื่อง**กับแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2561-2565 มี 5 ประการด้วยกัน คือ ประการแรก ยุทธศาสตร์ที่ 1 บริหารจัดการน้ำให้เพียงพอพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนและแนวทางที่ 2 บริหารจัดการน้ำให้เพียงพอเพื่อรองรับการพัฒนา ประการที่สอง ยุทธศาสตร์ที่ 2 แก้ปัญหาความยากจนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อย ลดเหลื่อมล้ำ และแนวทางที่ 6 ยกระดับคุณภาพชีวิตให้ได้มาตรฐานแก้ปัญหาความยากจนผู้มีรายได้น้อยลดความเหลื่อมล้ำ ประการที่สาม ยุทธศาสตร์ที่ 3 ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในควบคู่กับแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม และแนวทางที่ 1 การพัฒนาเกษตรสมัยใหม่ไปสู่เศรษฐกิจชีวภาพ ประการที่สี่ พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการและแนวทางที่ 5 พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสำคัญและแหล่งท่องเที่ยวชุมชนให้ได้มาตรฐาน ประการสุดท้ายคือ ยุทธศาสตร์ที่ 5 การใช้โอกาสการพัฒนาคมนาคมขนเชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจภาคกลางและตะวันออก (EEC) และยุทธศาสตร์ที่ 6 ความร่วมมือกับประเทศ เพื่อนบ้าน สร้างทางเศรษฐกิจชายแดนและแนวระเบียง

เศรษฐกิจ และแนวทางที่ 4 พัฒนาเมือง เมืองชายแดนและพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาค (NeEC) ให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจหลักของภาค

โดยประเด็น**การพัฒนาที่เพิ่มเติม**ใหม่ในร่างกรอบ แผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566-2570 คือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์พื้นถิ่นไปสู่มาตรฐานสากลเพื่อสร้างเศรษฐกิจในชุมชน ตลอดจนมีการการใช้โอกาสจากเครือข่ายคมนาคมในประเทศทั้ง ภาคกลาง ภาคตะวันออก และพื้นที่ชายแดน เพื่อพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาค (NeEC) ให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจหลักของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 24 แสดงการวิเคราะห์ความต่อเนื่องของประเด็นการพัฒนาในกรอบแผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

องค์ประกอบ	แผนพัฒนาภาค พ.ศ.2561-2565	ร่างกรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566-2570	ประเด็นการพัฒนาที่มีความต่อเนื่อง	ประเด็นการพัฒนาที่เพิ่มเติมใหม่
ทิศทางการพัฒนา (วิสัยทัศน์)	พัฒนาอีสานสู่มิติใหม่ให้เป็น “ศูนย์กลางเศรษฐกิจของอนุภูมิภาค ลุ่มแม่น้ำโขง”	พัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้เป็น “ศูนย์กลางเศรษฐกิจของอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง” (Green-Gate-Growth)	• เชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้าน • พัฒนาจากความรู้ ทุนเทคโนโลยีนวัตกรรม	เชื่อมโยงท้องถิ่นสู่สากล ศักยภาพสู่ NeEC-Bioeconomy
แนวทางการพัฒนา (ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์)	**ยุทธศาสตร์ที่ 1** บริหารจัดการน้ำให้เพียงพอพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน **ยุทธศาสตร์ที่ 2** แก้ปัญหาความยากจนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อย ลดเหลื่อมล้ำ **ยุทธศาสตร์ที่ 3** ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในควบคู่กับแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม **ยุทธศาสตร์ที่ 4** พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ **ยุทธศาสตร์ที่ 5** ใช้โอกาสการพัฒนาคมนาคมขนเชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจภาคกลางและตะวันออก (EEC) **ยุทธศาสตร์ที่ 6** ความร่วมมือกับประเทศ เพื่อนบ้าน สร้างทางเศรษฐกิจชายแดนและแนวระเบียงเศรษฐกิจ	**แนวทางที่ 1** เกษตรสมัยใหม่สู่เศรษฐกิจชีวภาพ **แนวทางที่ 2** บริหารจัดการน้ำให้เพียงพอเพื่อรองรับการพัฒนา **แนวทางที่ 3** พัฒนาผลิตภัณฑ์พื้นถิ่นไปสู่มาตรฐานสากลเพื่อสร้างเศรษฐกิจในชุมชน **แนวทางที่ 4** พัฒนาเมือง เมืองชายแดนและพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาค (NeEC) ให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจหลักของภาค **แนวทางที่ 5** พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสำคัญและแหล่งท่องเที่ยวชุมชนให้ได้มาตรฐาน **แนวทางที่ 6** ยกระดับคุณภาพชีวิตให้ได้มาตรฐานแก้ปัญหาความยากจนผู้มีรายได้น้อยลดความเหลื่อมล้ำ	ยุทธศาสตร์ที่ 1 และแนวทางที่ 2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 และแนวทางที่ 6 ยุทธศาสตร์ที่ 3 และแนวทางที่ 1 ยุทธศาสตร์ที่ 4 และแนวทางที่ 5 ยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์ที่6 และแนวทางที่ 4	แนวทางที่ 3 พัฒนาผลิตภัณฑ์พื้นถิ่นไปสู่มาตรฐานสากล แนวทางที่ 4 พัฒนาเมืองพื้นที่ชายแดน พื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาค (NeEC) ให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจหลัก ของภาค

(1.4) ภาคกลาง

จากการที่ภาคกลางเป็นพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศ กรุงเทพฯ และภาคกลางจึงเป็นเสมือนฐานเศรษฐกิจและเป็นศูนย์กลางการบริหารราชการของประเทศ บทบาทการพัฒนาภาคเน้นที่ คำว่า HEART หมายถึง มีศักยภาพและความพร้อมทางด้านโลจิสติกส์ การวิจัยและพัฒนา ที่เอื้อต่อการพัฒนาเทคโนโลยีและสร้างนวัตกรรม มาช่วยสร้างมูลค่าเพิ่ม (H: High Value-added) สนับสนุนการให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะใหม่หรือทักษะที่สูงขึ้นและอบรมโดยการทดลองลงมือทำงานจริงให้กับแรงงาน (E: Education and Training) เพื่อพัฒนาทักษะแรงงานรองรับความต้องการของอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต รวมทั้งนำศักยภาพในด้านศิลปะและความคิดสร้างสรรค์ (A: Art and Creativity) มาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างคุณค่าให้กับสินค้าและบริการ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน และให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างการผลิต (R: Restructuring) นำเทคโนโลยีมาปรับใช้ทดแทนการใช้แรงงาน การปรับเปลี่ยนการเกษตรไปสู่การทำการเกษตรที่ยั่งยืน และเน้นการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ควบคู่กับการฟื้นฟู อนุรักษ์ และรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (T: Treatment of Natural Resource and Environment) เพื่อให้เกิด การพัฒนาอย่างยั่งยืน เป้าหมายการพัฒนาภาคกลางในช่วง พ.ศ. 2566-2570 ได้กำหนดให้ภาคกลางมีการขับเคลื่อนไปสู่การเป็น “ฐานการผลิตสินค้าและบริการมูลค่าสูง” ที่เติบโตอย่างยั่งยืน สำหรับแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคกลาง พ.ศ.2566-2570 ซึ่งมีลักษณะเป็นยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนเพื่อมุ่งสู่ผลที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย 7 แนวทาง และ 4 แผนงานสำคัญ โดยสรุปดังนี้

(ก) แนวทางที่ 1 พัฒนาและยกระดับภาคกลางไปสู่การเป็นฐานอุตสาหกรรมขั้นสูงที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่สามารถออกแบบและพัฒนาขึ้นเอง นำความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์มาพัฒนายกระดับกระบวนการผลิตอุตสาหกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า สนับสนุนและส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมทางการแพทย์ ในเขตพื้นที่ที่มีศักยภาพ สนับสนุนการพัฒนาจากผู้รับจ้างผลิตไปสู่การผลิตที่เป็นเจ้าของแบรนด์ที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่สามารถออกแบบและพัฒนาขึ้นเอง สนับสนุนให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) สามารถเข้าถึงแหล่งทุน เทคโนโลยี และนวัตกรรม ส่งเสริมและพัฒนากลุ่ม Start Up ที่มุ่งสร้างพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการใหม่และส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

(ข) แนวทางที่ 2 พัฒนาและยกระดับภาคกลางไปสู่การเป็นแหล่งเกษตรสมัยใหม่และศูนย์รวบรวมและกระจายสินค้าเกษตรของประเทศ เพิ่มผลิตภาพและสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าเกษตรและสินค้าเกษตรแปรรูปรวมทั้งวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในพื้นที่แหล่งผลิตสำคัญของภาค ส่งเสริมและสนับสนุนการทำการเกษตรรูปแบบใหม่ โดยใช้เทคโนโลยีต่างๆ ที่มีความแม่นยำสูงมาใช้ในการทำการเกษตร ส่งเสริมการทำการเกษตรที่ยั่งยืน เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสินค้าเกษตรตลอดห่วงโซ่คุณค่าด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

(ค) แนวทางที่ 3 พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสำคัญและแหล่งท่องเที่ยวชุมชนให้เข้าสู่ตลาดท่องเที่ยวคุณภาพสร้างมูลค่าการท่องเที่ยวและปรับทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยว

ให้สอดคล้องกับความต้องการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวสีเขียวเพื่อลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจาก การท่องเที่ยว ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมพัฒนาการท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับ

(ง) แนวทางที่ 4 พัฒนาภาคกลางเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง ยกระดับบริการการแพทย์แบบครบวงจร (Medical Hub) และเป็นเครือข่ายรองรับการขยายตัวจากกรุงเทพฯ ในเขตพื้นที่นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ ส่งเสริมการวิจัยทางการแพทย์และรักษาโรคเฉพาะทาง เพิ่มประสิทธิภาพการรักษาพยาบาลและพัฒนาขีดความสามารถในการให้บริการทางการแพทย์และการดูแลสุขภาพ ส่งเสริมการแพทย์ทางเลือก

(จ) แนวทางที่ 5 พัฒนาการผลิตกำลังคนให้มีทักษะรองรับอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต ยกระดับคุณภาพมาตรฐานการเรียนการสอนในทุกพื้นที่ให้มีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากลทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้ทันสมัยเพื่อให้สามารถผลิตบุคลากรหรือแรงงานได้ตรงตามความต้องการของพื้นที่ อาทิ ยานยนต์ไฟฟ้าในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สนับสนุนเทคโนโลยีทางการศึกษาให้แก่สถานศึกษาที่อยู่ห่างไกลความเจริญและมีความขาดแคลน ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างทักษะใหม่ที่จำเป็นในการทางานให้สอดคล้องกับ ความต้องการ (ReSkill) ควบคู่กับการพัฒนาเพื่อยกระดับทักษะเดิมให้ดีขึ้นรองรับการเติบโตในอนาคต (UpSkill)

(ฉ) แนวทางที่ 6 พัฒนาเมือง พื้นที่เศรษฐกิจชายแดน และพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคกลาง-ตะวันตก ให้เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต เร่งดำเนินการวางแผนพัฒนารูปแบบเมืองเพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองในอนาคต วางแผนบริหารจัดการพื้นที่ให้เอื้อต่อการพัฒนาในอนาคต เร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ระบบขนส่งมวลชนและระบบขนส่งสาธารณะทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศเร่งดำเนินการพัฒนาตามแผนพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคกลาง-ตะวันตก

(ช) แนวทางที่ 7 ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมและสนับสนุนการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและภัยพิบัติที่เป็นปัญหาสำคัญของภาคบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบทั้งลุ่มน้ำ ในเขตลุ่มน้ำที่สำคัญของภาคกลาง ปรับแนวทางการพัฒนาภาคการผลิตและบริการในอนาคตให้เติบโตบนคุณภาพชีวิตและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม บริหารจัดการการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดความคุ้มค่ามากที่สุด

(ซ) แนวทางการพัฒนาทั้ง 7 ที่กล่าวมา มีแผนงานสำคัญ 4 แผนงาน ดังต่อไปนี้

- แผนงานพัฒนาอุตสาหกรรมด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม จากการที่เป็นฐานการผลิตของอุตสาหกรรมการส่งออกสินค้าสำคัญและสร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์ที่สูงให้แก่ภาค มีความพร้อมของสถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยที่สามารถสนับสนุน การค้นคว้าวิจัย การพัฒนาออกแบบและการทดสอบโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อยกระดับศักยภาพของกลุ่มอุตสาหกรรมหรือวิสาหกิจเริ่มต้น (Start-Up) SMEs และอุตสาหกรรมเป้าหมายใหม่ (New S-curve) เช่น อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร (Medical Hub) ให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานสากล เพื่อเพิ่มขีด

ความสามารถในการแข่งขัน ในการเพิ่มศักยภาพดังกล่าวโดย (1) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล โครงข่ายอินเตอร์เน็ต และสิ่งสนับสนุน ยกระดับการผลิต และทักษะฝีมือแรงงาน ส่งเสริมการนำผลงานวิจัยสู่การผลิตเชิงพาณิชย์ (2) พัฒนาการผลิตและแปรรูป เสริมสร้างคุณภาพและมาตรฐาน และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม (3) พัฒนาแพลตฟอร์มข้อมูลภาครัฐที่เปิดเผยต่อสาธารณะ ให้เกิดการต่อยอดนาไปใช้ประโยชน์ ทำตลาดเชิงรุก โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม แนวทางการพัฒนานี้มีจุดเน้นในห่วงโซ่คุณค่า ดังนี้

ตาราง 25 แสดงห่วงโซ่คุณค่าเทคโนโลยีและนวัตกรรม ของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคกลาง พ.ศ.2566 - 2570

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล โครงข่ายอินเตอร์เน็ตและสิ่งสนับสนุน ยกระดับการผลิต และทักษะฝีมือแรงงาน ส่งเสริมการนำผลงานวิจัยสู่การผลิตเชิงพาณิชย์	**พัฒนาการผลิตและแปรรูป** เสริมสร้างคุณภาพและมาตรฐาน และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม	**พัฒนาแพลตฟอร์มข้อมูลภาครัฐ**ที่เปิดเผยต่อสาธารณะ ให้เกิดการต่อยอดนาไปใช้ประโยชน์ ทำตลาดเชิงรุก โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม บริโภคผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมชีวภาพ

- แผนงานพัฒนาและยกระดับการเกษตรของภาคกลางสู่การเกษตรสมัยใหม่ ภาคกลางเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญ เช่น ข้าว อ้อย พืชผัก ปศุสัตว์ และประมง ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ทั้งทรัพยากร และสภาพภูมิประเทศจึงทำให้การผลิตสินค้าเกษตรมีความหลากหลายและโดดเด่น รวมทั้งมีสถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยที่สามารถสนับสนุนการวิจัยและการพัฒนาสินค้าให้มีมูลค่าสูง จึงทำให้ภาคกลางมีศักยภาพและโอกาสในการพัฒนาไปสู่การจัดทำเกษตรสมัยใหม่ มุ่งสู่การผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและอินทรีย์ ที่มีต้นทุนการผลิตต่ำ ลดการใช้สารเคมี โดยใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมมาสร้างให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ และสร้างมูลค่าเพิ่มตลอดห่วงโซ่คุณค่า และเนื่องจาก ภาคกลางเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งของประเทศและภูมิภาคอาเซียน จึงทำให้มีขีดความสามารถในการพัฒนาเป็นศูนย์กระจายสินค้าเกษตรของประเทศรองรับการเติบโตด้านเศรษฐกิจได้ ดังนั้น การพัฒนาภาคกลางไปสู่เกษตรสมัยใหม่ โดยนำเทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้ในการผลิต และการแปรรูปที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และได้มาตรฐาน สามารถช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้านการเกษตรของประเทศได้อย่างชัดเจน และสนับสนุนให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นโดย (1) พัฒนาปัจจัยพื้นฐานด้านการผลิต พัฒนาเกษตรกร/แรงงาน ปรับปรุงกระบวนการผลิต เพื่อพัฒนาคุณภาพสินค้ามุ่งสู่สินค้าปลอดภัย ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตสินค้าเกษตรเพื่อปรับเปลี่ยนสู่การทำการเกษตรแบบฟาร์มอัจฉริยะ (Smart Farming) (2) พัฒนาการแปรรูปสินค้าเกษตรไป สู่ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและมีมูลค่าสูงและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้หลากหลายตามความต้องการของผู้บริโภค (3) พัฒนาและส่งเสริมการตลาด ส่งเสริมการสร้างตราสินค้า อัตลักษณ์ พัฒนาระบบโลจิสติกส์และศูนย์กระจายสินค้า แนวทางการพัฒนานี้มีจุดเน้นในห่วงโซ่คุณค่า ดังนี้

ตาราง 26 แสดงห่วงโซ่คุณค่าการเกษตรของภาคกลางสู่การเกษตรสมัยใหม่ ของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคกลาง พ.ศ.2566-2570

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
พัฒนาปัจจัยพื้นฐานด้านการผลิต พัฒนาเกษตรกร/แรงงาน ปรับปรุงกระบวนการผลิต เพื่อพัฒนาคุณภาพสินค้ามุ่งสู่สินค้าปลอดภัย ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตสินค้าเกษตรเพื่อปรับเปลี่ยนสู่การทำการเกษตรแบบฟาร์มอัจฉริยะ (Smart Farming)	**พัฒนาการแปรรูปสินค้าเกษตร**ไปสู่ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและมีมูลค่าสูงและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้หลากหลายตามความต้องการของผู้บริโภค	**พัฒนาและส่งเสริมการตลาด** ส่งเสริมการสร้างตราสินค้า อัตลักษณ์ พัฒนาระบบโลจิสติกส์และศูนย์กระจายสินค้า

○ แผนงานพัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวของภาคกลางเข้าสู่ตลาดท่องเที่ยวคุณภาพ ภาคกลางมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหาร และแหล่งท่องเที่ยว เชิงเกษตร และมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับนานาชาติ ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ชะอำ และหัวหิน เป็นต้น ซึ่งสามารถพัฒนาและต่อยอดในธุรกิจการท่องเที่ยวและบริการเชิงสุขภาพได้ เพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่เกิดขึ้นใหม่ ดังนั้น การยกระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวและบริการ การสร้างมูลค่าเพิ่มของการท่องเที่ยวและปรับทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการ ซึ่งยังคงรักษาเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นไว้ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบนพื้นฐานความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดย (1) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกและสนับสนุนการท่องเที่ยว พัฒนาศักยภาพบุคลากรและสร้างเครือข่าย พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวและกำหนดประเภทกลุ่มนักท่องเที่ยว (2) เสริมสร้างคุณภาพ มาตรฐาน และคุณค่า ท่องเที่ยว สินค้า และบริการที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น สร้างสรรค์มูลค่าเพิ่ม/เสริมนวัตกรรม (3) ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ต่อนักท่องเที่ยวนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาตลาดเชิงรุก และ สนับสนุนการเชื่อมโยงระหว่างการท่องเที่ยวและกลุ่มธุรกิจอื่นตลอดห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยว แนวทางการพัฒนานี้มีจุดเน้นในห่วงโซ่คุณค่า ดังนี้

ตาราง 27 แสดงห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยวของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคกลาง พ.ศ.2566-2570

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกและสนับสนุนการท่องเที่ยว พัฒนาศักยภาพบุคลากรและสร้างเครือข่าย พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวและกำหนดประเภทกลุ่มนักท่องเที่ยว	**เสริมสร้างคุณภาพมาตรฐาน และคุณค่า** ท่องเที่ยว สินค้า และบริการที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น สร้างสรรค์มูลค่าเพิ่ม/เสริมนวัตกรรม	**ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้** ต่อนักท่องเที่ยว นำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาตลาดเชิงรุกและ สนับสนุนการเชื่อมโยงระหว่างการท่องเที่ยวและกลุ่มธุรกิจอื่นตลอดห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยว

○ แผนงานพัฒนาภาคกลางเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง ภาคกลางเป็นศูนย์การดูแลและรักษาสุขภาพที่ได้มาตรฐานในระดับสากล โดยมีศูนย์การแพทย์ชั้นนำ และสถาบันการแพทย์เฉพาะทางที่มีชื่อเสียงจำนวนมาก ประกอบกับกระแสการให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาสุขภาพและการรักษาพยาบาลที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ภาคกลางมีความได้เปรียบในการเป็นศูนย์การดูแลและรักษาสุขภาพที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ เนื่องจากมีโรงพยาบาลที่มีชื่อเสียง มีบุคลากรทางการแพทย์ และอุปกรณ์เครื่องทางการแพทย์เพียบพร้อมทั้งการแพทย์สมัยใหม่และการแพทย์แผนไทย โดย (1) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณสุข พัฒนาและส่งเสริมการศึกษา วิจัยด้านสาธารณสุข พัฒนาระบบสาธารณสุขมูลฐาน พัฒนาบุคลากรทางการแพทย์ทุกประเภท (2) พัฒนาระบบการบริการสาธารณสุข ส่งเสริมการแพทย์ทางเลือก (3) พัฒนาภาคีเครือข่ายและพันธมิตรด้านสาธารณสุข เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่ทุกกลุ่มเป้าหมายทุก ช่วงวัยในทุกช่องทางการสื่อสาร แนวทางการพัฒนานี้มีจุดเน้นในห่วงโซ่คุณค่า ดังนี้

ตาราง 28 แสดงห่วงโซ่คุณค่าศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง ของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคกลาง พ.ศ.2566-2570

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณสุข พัฒนาและส่งเสริมการศึกษา วิจัยด้านสาธารณสุข พัฒนาระบบสาธารณสุขมูลฐาน พัฒนาบุคลากรทางการแพทย์ทุกประเภท	**พัฒนาระบบการบริการ** พัฒนาระบบการบริการสาธารณสุข ส่งเสริมการแพทย์ทางเลือกสาธารณสุข ส่งเสริมการแพทย์ทางเลือก	**พัฒนาภาคีเครือข่ายและพันธมิตรด้านสาธารณสุข** เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่ทุกกลุ่มเป้าหมายทุก ช่วงวัยในทุกช่องทางการสื่อสาร

- เมื่อนำร่างกรอบแผนพัฒนาภาคกลาง พ.ศ.2566-2570 ข้างต้นมาวิเคราะห์เทียบกับแผนพัฒนาภาคกลาง พ.ศ.2561-2565 พบว่า ในด้านทิศทางการพัฒนายังมีประเด็นการพัฒนาที่มีความต่อเนื่อง คือการเน้นศักยภาพภาคกลางที่เป็นฐานการผลิตสินค้าและบริการมูลค่าสูงของประเทศ ที่มีศักยภาพความพร้อมในด้านองค์ความรู้จากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ การวิจัยและพัฒนาทุนเทคโนโลยีและนวัตกรรม
- ส่วนแนวทางการพัฒนามีประเด็นการพัฒนาที่มี**ความต่อเนื่อง**กับแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2561 - 2565 มี 4 ประการด้วยกัน คือ ประการแรก ยุทธศาสตร์ที่ 2 คุณภาพแหล่งท่องเที่ยวมีชื่อนานาชาติ กระจายการท่องเที่ยวทั้งภาคและแนวทางที่ 3 พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสำคัญแหล่งท่องเที่ยวชุมชนสู่ตลาดท่องเที่ยวประการที่สอง ยุทธศาสตร์ที่ 3 ผลิตสินค้า เกษตร - อุตสาหกรรม โดยใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางที่ 1 เป็นฐานอุตสาหกรรมขั้นสูงใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมออกแบบและพัฒนาเอง และแนวทางที่ 2 เป็นแหล่งเกษตรสมัยใหม่ศูนย์ รวบรวมกระจายสินค้าเกษตรของประเทศ ประการที่สาม ยุทธศาสตร์ที่ 4 บริหารจัดการน้ำ แก้ปัญหาน้ำท่วม ภัยแล้ง ระบบนิเวศสมดุล และ แนวทางที่ 7 ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ประการสุดท้ายคือ ยุทธศาสตร์ที่ 5 ประตูการค้า ลงทุน ท่องเที่ยวเชื่อมโยง ทวาย-ภาคกลาง-เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก และแนวทางที่ 6 พัฒนาเมือง เศรษฐกิจชายแดน ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคกลาง-ตะวันตก
- โดยประเด็น**การพัฒนาที่เพิ่มเติม**ใหม่ในร่างกรอบ แผนพัฒนาภาค พ.ศ. 2566-2570 คือ แนวทางที่ 4 ภาคกลางเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง แนวทางที่ 5 ผลิตกำลังคนให้มีทักษะรองรับอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต ข้อสังเกตที่น่าสนใจคือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ที่พัฒนากรุงเทพฯ เป็นมหานครทันสมัยระดับโลก มีคุณภาพชีวิตแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง ในแผนพัฒนาภาคกลาง พ.ศ.2561-2565 ไม่ได้ถูกนำมาเป็นแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566-2570 แต่อย่างใด ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 29 แสดงการวิเคราะห์ความต่อเนื่องของประเด็นการพัฒนาในกรอบแผนพัฒนาภาคกลาง

องค์ประกอบ	แผนพัฒนาภาค พ.ศ.2561-2565	ร่างกรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566-2570	ประเด็นต่อเนื่อง	ประเด็นที่เพิ่มเติมใหม่
ทิศทางการพัฒนา (วิสัยทัศน์)	“พัฒนากรุงเทพฯ สู่มหานครทันสมัยเป็นฐานการผลิตสินค้าและบริการที่มีมูลค่าสูง”	การขับเคลื่อนภาคกลางไปสู่การเป็น “ฐานการผลิตสินค้าและบริการมูลค่าสูง” ที่เติบโตอย่างยั่งยืน	• เส้นทางโลจิสติกส์ • การเกษตรที่ยั่งยืน	• พัฒนาทักษะคน • ศูนย์กลางการแพทย์ สุขภาพ
แนวทางการพัฒนา (ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์)	**ยุทธศาสตร์ที่ 1** กรุงเทพฯ เป็นมหานครทันสมัยระดับโลก มีคุณภาพชีวิตแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง **ยุทธศาสตร์ที่ 2** คุณภาพแหล่งท่องเที่ยวมีชื่อนานาชาติ กระจายการท่องเที่ยวทั้งภาค **ยุทธศาสตร์ที่ 3** ผลิตสินค้า เกษตร -อุตสาหกรรมโดยใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ **ยุทธศาสตร์ที่ 4** บริหารจัดการน้ำ แก้ปัญหาน้ำท่วม ภัยแล้ง ระบบนิเวศสมดุล **ยุทธศาสตร์ที่ 5** ประตูการค้า ลงทุน ท่องเที่ยว เชื่อมโยง ทวาย-ภาคกลาง-เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก	**แนวทางที่ 1** เป็นฐานอุตสาหกรรมขั้นสูงใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมออกแบบและพัฒนาเอง **แนวทางที่ 2** เป็นแหล่งเกษตรสมัยใหม่ศูนย์ รวบรวมกระจายสินค้าเกษตรของประเทศ **แนวทางที่ 3** พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสำคัญแหล่งท่องเที่ยวชุมชนสู่ตลาดท่องเที่ยว **แนวทางที่ 4** ภาคกลางเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง **แนวทางที่ 5** ผลิตกำลังคนให้มีทักษะรองรับอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต **แนวทางที่ 6** พัฒนาเมือง เศรษฐกิจชายแดน ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคกลาง-ตะวันตก **แนวทางที่ 7** ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม	ยุทธศาสตร์ที่ 2 และแนวทางที่ 3 ยุทธศาสตร์ที่ 3 และแนวทางที่ 1 และ 2 ยุทธศาสตร์ที่ 4 และแนวทางที่ 7 ยุทธศาสตร์ที่ 5 และแนวทางที่ 6	แนวทางที่ 4 ภาคกลางเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง แนวทางที่ 5 ผลิตกำลังคนให้มีทักษะรองรับอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต ข้อสังเกต ยุทธศาสตร์ที่ 1 ที่พัฒนากรุงเทพฯ เป็นมหานครทันสมัยระดับโลก มีคุณภาพชีวิตแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองไม่ได้ถูกนำมาเป็นแนวทางการพัฒนาใน ร่างกรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566-2570

(1.5) ภาคตะวันออก

ทิศทางการพัฒนามุ่งเน้นให้ภาคตะวันออกเป็น “ฐานเศรษฐกิจ สีเขียวชั้นนำของอาเซียน ควบคู่กับคุณภาพการดำรงชีวิตของประชาชนที่ดี” โดยยกระดับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ทั้งภาคอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกและจังหวัดปราจีนบุรี ภาคการเกษตรผลิตสินค้าที่ได้มาตรฐาน ปลอดภัย ภาคบริการ มีศักยภาพเพิ่มขึ้น เช่น โลจิสติกส์ การบริการด้านสุขภาพ การค้าชายแดนและผ่านแดน และการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ เสริมสร้างความเข้มแข็งของครัวเรือน ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน การกระจายรายได้ทั่วถึง เกิดความเสมอภาคทางสังคม และพัฒนาพื้นที่เมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ ผ่านการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่และหลากหลายบนพื้นฐานความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาคนทุกช่วงวัยบนพื้นฐานจริยธรรมและค่านิยมความเป็นไทย เพื่อให้ภาคตะวันออกสนับสนุนการพัฒนาประเทศให้สามารถบรรลุเป้าหมาย แผนฯ ที่ 13 ก้าวพ้นการเป็น “ประเทศที่มีรายได้ปานกลาง”

สำหรับแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคตะวันออก พ.ศ.2566-2570 ซึ่งมีลักษณะเป็นยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนเพื่อมุ่งสู่ผลที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย 6 แนวทาง และ 5 แผนงานสำคัญ โดยสรุปดังนี้

(ก) แนวทางการพัฒนาที่ 1 พัฒนาอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของภาคตะวันออกอย่างยั่งยืน พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของอุตสาหกรรมเป้าหมาย ในจังหวัดชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา และปราจีนบุรี พัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ด้านอุตสาหกรรม ในพื้นที่ที่มีศักยภาพ อาทิ จังหวัดปราจีนบุรี ยกระดับศักยภาพของวิสาหกิจเริ่มต้น (Start-up) และวิสาหกิจ SMEs ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก รวมทั้งจังหวัดปราจีนบุรี ในการผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอ การเพิ่มศักยภาพเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ด้วยการส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรม โดยการปรับกระบวนการผลิตและจัดการการผลิตด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดย (1) พัฒนาการวิจัยด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิต โดยการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั้งด้านคมนาคม การสื่อสาร และสาธารณูปโภคให้ครบถ้วน พัฒนาศักยภาพบุคลากรผ่านการส่งเสริมความรู้ทั้งในระบบและ นอกระบบการศึกษา (2) พัฒนาระบบการกำหนดและการรับรองมาตรฐาน สำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย (First S-Curve) ที่มีมาตรฐานในระดับสากล ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ใน การผลิต ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรการผลิต ให้คุ้มค่าสูงสุด ส่งเสริมการทำกิจกรรมร่วมค้าระหว่างผู้ประกอบการเพื่อลดต้นทุนการผลิต (3) พัฒนาระบบการติดตามผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมและสร้างความเชื่อมั่นในสินค้าอุตสาหกรรมที่ผลิตภายในประเทศ พัฒนาระบบ Logistics ตลอดห่วงโซ่อุปทาน การบริหารจัดการกากอุตสาหกรรมที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาพื้นที่สีเขียวในพื้นที่อุตสาหกรรม ประชาสัมพันธ์เพื่อดึงดูดการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมายจากต่างชาติ แนวทางการพัฒนานี้มีแผนงานสำคัญ 1 แผนงาน คือ แผนงานพัฒนาอุตสาหกรรม First S-Curve สู่อุตสาหกรรมอนาคต (พื้นที่ EEC และจังหวัดปราจีนบุรี) โดยมีจุดเน้นในห่วงโซ่คุณค่า ดังนี้

ตาราง 30 แสดงห่วงโซ่คุณค่าของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคตะวันออก พ.ศ.2566-2570

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
พัฒนาการวิจัยด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิต โดยการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั้งด้านคมนาคม การสื่อสาร และสาธารณูปโภคให้ครบถ้วน พัฒนาศักยภาพบุคลากรผ่านการส่งเสริมความรู้ทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา	**พัฒนาระบบการกำหนดและการรับรองมาตรฐาน** สำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย (First S-Curve) ที่มีมาตรฐานในระดับสากล ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ใน การผลิต ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรการผลิต ให้คุ้มค่าสูงสุด ส่งเสริมการทำกิจกรรมร่วมค้าระหว่างผู้ประกอบการเพื่อลดต้นทุนการผลิต	**พัฒนาระบบการติดตามผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ** ส่งเสริมและสร้างความเชื่อมั่นในสินค้าอุตสาหกรรมที่ผลิตภายในประเทศ พัฒนาระบบ Logistics ตลอดห่วงโซ่อุปทาน การบริหารจัดการกากอุตสาหกรรมที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาพื้นที่สีเขียวในพื้นที่อุตสาหกรรม ประชาสัมพันธ์เพื่อดึงดูดการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมายจากต่างชาติ

(ข) แนวทางการพัฒนาที่ 2 พัฒนาการเกษตรคุณภาพและผลตอบแทนสูง เสริมสร้างผลิตภาพการผลิตผลไม้ของภาคตะวันออกให้มีประสิทธิภาพและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับความต้องการของตลาด พัฒนาประสิทธิภาพการเพาะเลี้ยงและแปรรูปสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่สำคัญของ ภาคตะวันออก ยกระดับพืชสมุนไพรให้เป็นธุรกิจสมุนไพรสู่ตลาดสากล (จังหวัดปราจีนบุรี จันทบุรี และสระแก้ว) และพัฒนาพืชพลังงานเพื่อสนับสนุนการใช้พลังงานทดแทนของประเทศ (จังหวัดสระแก้ว ชลบุรี ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา จันทบุรี และระยอง เสริมสร้างศักยภาพการผลิตและพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์สำคัญ ของภาคตะวันออก การพัฒนาภาคตะวันออกให้เป็นแหล่งผลิตผลไม้เมืองร้อน ที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และได้มาตรฐาน จะสามารถช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้านการเกษตรของประเทศ ได้ โดย (1) พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม และงานวิจัยควบคู่กับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุนการผลิต พัฒนาความมั่นคงด้านน้ำการบริหารจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดินและด้านคมนาคมให้เหมาะสม พัฒนาระบบบริหารจัดการการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ (2) ส่งเสริมการแปรรูปและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ตามศักยภาพการผลิตของเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนของแต่ละพื้นที่ พัฒนาและรักษามาตรฐานคุณภาพการผลิตและการแปรรูปผลไม้และอาหาร ในระดับสากล ส่งเสริมการประกันภัยการเกษตร (3) พัฒนาระบบฐานข้อมูลการเกษตร ทั้งข้อมูลด้านการผลิต (Supply Side) และ ความต้องการผลผลิต (Demand Side) เสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับคู่ค้าหรือผู้บริโภคเรื่องมาตรฐานความปลอดภัย โดยการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ พัฒนาระบบการเก็บรักษาและ

การขนส่งสินค้าให้มีประสิทธิภาพ ขยายช่องทางการตลาดสู่ตลาดนานาชาติใหม่ๆ โดยไม่มุ่งเน้นตลาดใดตลาดหนึ่ง แนวทางการพัฒนานี้มีแผนงานสำคัญ 1 แผนงาน คือ แผนงานเมืองผลไม้ภาคตะวันออก (จังหวัดจันทบุรี ระยอง ตราด ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี และนครนายก) โดยมีจุดเน้นในห่วงโซ่คุณค่า ดังนี้

ตาราง 31 แสดงห่วงโซ่คุณค่าเกษตรคุณภาพและผลตอบแทนสูง เสริมสร้างผลิตภาพการผลิตผลไม้ของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคตะวันออก พ.ศ.2566-2570

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม และงานวิจัยควบคู่กับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุนการผลิต พัฒนาความมั่นคงด้านน้ำการบริหารจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดินและด้านคมนาคมให้เหมาะสม พัฒนาระบบบริหารจัดการการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ	**ส่งเสริมการแปรรูปและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ตามศักยภาพ** การผลิตของเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนของแต่ละพื้นที่ พัฒนาและรักษามาตรฐานคุณภาพการผลิตและการแปรรูปผลไม้และอาหาร ในระดับสากล ส่งเสริมการประกันภัยการเกษตร	**พัฒนาระบบฐานข้อมูลการเกษตร ทั้งข้อมูลด้านการผลิต (Supply Side) และ ความต้องการผลผลิต (Demand Side)** เสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับคู่ค้าหรือผู้บริโภคเรื่องมาตรฐานความปลอดภัย โดยการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ พัฒนาระบบการเก็บรักษาและการขนส่งสินค้าให้มีประสิทธิภาพ ขยายช่องทางการตลาดสู่ตลาดนานาชาติใหม่ๆ โดยไม่มุ่งเน้นตลาดใดตลาดหนึ่ง

(ค) แนวทางการพัฒนาที่ 3 รักษาและยกระดับการท่องเที่ยวคุณภาพในแหล่งท่องเที่ยวหลักและแหล่งท่องเที่ยวทางเลือกพัฒนาการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวหลักของภาคตะวันออก พัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนของภาคตะวันออกให้เป็นการท่องเที่ยวทางเลือกที่มีคุณภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ มีอัตลักษณ์ และมีความยั่งยืน ยกระดับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเชื่อมโยงการท่องเที่ยวที่มีมูลค่าสูง แสดงถึงอัตลักษณ์ของพื้นที่ และสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว จากการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ส่งผลให้รายได้จากการท่องเที่ยวของภาคตะวันออก โดยเฉพาะจากนักท่องเที่ยวต่างชาติลดลงอย่างมาก ขณะที่ภาคตะวันออกเป็นพื้นที่เกษตรซึ่งสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ดังนั้นการท่องเที่ยวทางเลือก โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นทางออกหนึ่งในการรักษารายได้จากการท่องเที่ยวของภาคตะวันออก โดย (1) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของพื้นที่ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสม พัฒนาที่พักในพื้นที่เกษตร (Home Stay) ให้ได้มาตรฐานพัฒนาระบบขนส่ง

สาธารณะเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว (2) พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับบริบทแหล่งท่องเที่ยวและความต้องการของนักท่องเที่ยว เชื่อมโยงการท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ ยกระดับความปลอดภัยในการท่องเที่ยว พัฒนาประชาชนในชุมชนให้เป็นผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวมืออาชีพ เสริมสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายธุรกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน พัฒนาสินค้าเกษตร สินค้าเกษตรแปรรูป และผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของพื้นที่ ที่มีมาตรฐาน สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว พัฒนาระบบการให้บริการการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน เข้าถึงสะดวก อาทิ การพัฒนา Platform การท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมโยงการเดินทาง การจองที่พัก การจองสินค้า รวมทั้งสามารถตรวจสอบย้อนกลับนักท่องเที่ยวเมื่อเดินทางกลับ (3) พัฒนาช่องทางการตลาดการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย และมุ่งเน้นนักท่องเที่ยวกลุ่มเฉพาะ ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความมั่นใจ ความปลอดภัย และการจดจำที่ดี จากการท่องเที่ยว รวมทั้งสินค้าชุมชนต่างๆ ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพ ขยายช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์และบริการด้านการท่องเที่ยว แนวทางการพัฒนาดังกล่าวมีแผนงานสำคัญ 1 แผนงาน คือ แผนงานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด โดยมีจุดเน้นในห่วงโซ่คุณค่า ดังนี้

ตาราง 32 แสดงห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยวของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคตะวันออก พ.ศ.2566-2570

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของพื้นที่ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสม พัฒนาที่พักในพื้นที่เกษตร (Home Stay) ให้ได้มาตรฐาน พัฒนาระบบขนส่งสาธารณะเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว	**พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับบริบทแหล่งท่องเที่ยวและความต้องการของนักท่องเที่ยว** เชื่อมโยงการท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ ยกระดับความปลอดภัยในการท่องเที่ยว พัฒนาประชาชนให้เป็นผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวมืออาชีพ เสริมสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายธุรกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน พัฒนาสินค้าเกษตร สินค้าเกษตรแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของท้องถิ่นที่ มีมาตรฐานตามความต้องการของนักท่องเที่ยว พัฒนาการให้บริการการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน เข้าถึงสะดวก อาทิ การพัฒนา Platform การท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมโยงการ	**พัฒนาช่องทางการตลาดการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย และมุ่งเน้นนักท่องเที่ยวกลุ่มเฉพาะ** ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความมั่นใจ ความปลอดภัย และการจดจำที่ดี จากการท่องเที่ยว รวมทั้งสินค้าชุมชนต่างๆ ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพ ขยายช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์และบริการด้านการท่องเที่ยว

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
	เดินทาง การจอง ที่พัก การจองสินค้า รวมทั้งสามารถตรวจสอบย้อนกลับนักท่องเที่ยวเมื่อเดินทางกลับ	

นอกจากนี้ ยังพบว่า แนวทางการพัฒนาเพื่อยกระดับการท่องเที่ยวคุณภาพยังสอดคล้องกับแผนงานสำคัญอีก 1 แผนงาน คือ แผนงานเมืองสมุนไพรภาคตะวันออก (จังหวัดปราจีนบุรี จันทบุรี และสระแก้ว) ด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนาให้ประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพของเอเชีย (Medical Hub of Asia) สมุนไพรและผลิตภัณฑ์ จากสมุนไพรเป็นทางเลือกหนึ่งในการตอบสนองความต้องการและสนับสนุนการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ดังกล่าว ภาคตะวันออก โดยเฉพาะจังหวัดปราจีนบุรี จันทบุรี และสระแก้ว เป็นแหล่งปลูกพืชสมุนไพร และแหล่งแปรรูปสมุนไพรที่มีชื่อเสียง สามารถเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดย (1) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ ในการผลิตพืชสมุนไพร เพื่อการพาณิชย์ให้ได้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อผลิตพืชสมุนไพรที่มีคุณภาพและมีปริมาณเพียงพอ ส่งเสริมการทำ Zoning การผลิตพืชสมุนไพร วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรเชื่อมโยงสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป อุตสาหกรรมอาหาร และอุตสาหกรรมเวชภัณฑ์และเวชสำอาง (2) ส่งเสริมการแปรรูปพืชสมุนไพรให้ ได้มาตรฐานด้วยการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ส่งเสริมการเสริมสร้างสุขภาพและรักษาโรคด้วยสมุนไพรและแพทย์แผนไทย พัฒนาระบบการตรวจรับรองมาตรฐาน การผลิตพืชสมุนไพรให้มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน รักษาและยกระดับมาตรฐานการให้บริการสมุนไพรและแพทย์แผนไทยของผู้ประกอบการและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (3) ประชาสัมพันธ์ เพิ่มช่องทางการตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ สร้างความเชื่อมั่นในความปลอดภัย ในผลิตภัณฑ์สมุนไพร การรักษาโรคด้วยแพทย์แผนไทย พัฒนาระบบฐานข้อมูลพืชสมุนไพรทั้งข้อมูลด้านการผลิต (Supply Side) และความต้องการผลผลิต (Demand Side) ซึ่งสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ เชื่อมโยงผลิตภัณฑ์และการให้บริการสมุนไพรและแพทย์แผนไทย สู่การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ แผนงานนี้ มีจุดเน้นในห่วงโซ่คุณค่าดังนี้

ตาราง 33 แสดงห่วงโซ่คุณค่าของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคตะวันออก พ.ศ.2566-2570

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ ในการผลิตพืชสมุนไพร เพื่อการพาณิชย์ให้ได้มาตรฐานเกษตร	**ส่งเสริมการแปรรูปพืชสมุนไพรให้ ได้มาตรฐานด้วยการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่** ส่งเสริมการเสริมสร้างสุขภาพและรักษาโรค ด้วยสมุนไพร	**ประชาสัมพันธ์ เพิ่มช่องทางการตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ** สร้างความเชื่อมั่นในความปลอดภัย ใน

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
อินทรีย์ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อผลิตพืชสมุนไพรที่มีคุณภาพและมีปริมาณเพียงพอ ส่งเสริมการทำ Zoning การผลิตพืชสมุนไพร วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรเชื่อมโยงสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป อุตสาหกรรมอาหาร และอุตสาหกรรมเวชภัณฑ์และเวชสำอาง	และแพทย์แผนไทย พัฒนาระบบการตรวจรับรองมาตรฐาน การผลิตพืชสมุนไพรให้มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน รักษาและยกระดับมาตรฐานการให้บริการสมุนไพรและแพทย์แผนไทยของผู้ประกอบการและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	ผลิตภัณฑ์สมุนไพร การรักษาโรคด้วยแพทย์แผนไทย พัฒนาระบบฐานข้อมูลพืชสมุนไพรทั้งข้อมูลด้านการผลิต (Supply Side) และความต้องการผลผลิต (Demand Side) ซึ่งสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ เชื่อมโยงผลิตภัณฑ์และการให้บริการสมุนไพรและแพทย์แผนไทย สู่การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

(ง) แนวทางการพัฒนาที่ 4 พัฒนาเมืองและพื้นที่ชนบทให้มีความทันสมัยและน่าอยู่ พร้อมทั้งยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกช่วงวัย พัฒนาเมืองหลักในจังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา รวมทั้งจังหวัดปราจีนบุรี พัฒนาพื้นที่ชนบทของภาคตะวันออกให้เป็นพื้นที่เมืองตามอัตลักษณ์และวิถีชีวิตพื้นถิ่น พัฒนาและบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐานพร้อมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้ได้มาตรฐานและครอบคลุมทุกพื้นที่ พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกช่วงวัยและเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข การเสริมสร้างความเข้มแข็งของทรัพยากรมนุษย์ในทุกช่วงวัย ทุกกลุ่ม รวมทั้งสถาบันครอบครัว เพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพ โดย (1) พัฒนาบุคลากรภาครัฐที่เกี่ยวข้องให้มีความพร้อม สร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชนและสังคม พัฒนาศูนย์เด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพ บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน พัฒนาศักยภาพคนตั้งแต่เด็กปฐมวัย เด็กวัยเรียนและวัยรุ่นให้มีพัฒนาการทางสมอง มีความรู้ มีทักษะการคิดอย่าง เป็นระบบ และมีทักษะในการดำรงชีวิต ปรับตัวต่อสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งเสริมการเลี้ยงดูเด็กภายในครอบครัวทั้งด้านวินัย คุณธรรม และจริยธรรม พัฒนาคุณภาพของที่อยู่อาศัยของ กลุ่มเปราะบาง (2) ป้องกันการเพิ่มขึ้นของและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคุณแม่วัยใส เสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้กับ กลุ่มเปราะบาง เพื่อสร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการเข้าถึงการให้บริการสุขภาพของประชาชน (3) พัฒนาระบบติดตามการช่วยเหลือ กลุ่มเปราะบาง โดยการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ แนวทางการพัฒนานี้มีแผนงานสำคัญ 1 แผนงาน คือ แผนงานยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว ภาคตะวันออก โดยมีจุดเน้นในห่วงโซ่คุณค่าดังนี้

ตาราง 34 แสดงห่วงโซ่คุณค่าคุณภาพชีวิตของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคตะวันออก พ.ศ.2566-2570

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
พัฒนาบุคลากรภาครัฐที่เกี่ยวข้องให้มีความพร้อม สร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชนและสังคม พัฒนาศูนย์เด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพ บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน พัฒนาศักยภาพคนตั้งแต่เด็กปฐมวัย เด็กวัยเรียนและวัยรุ่นให้มีพัฒนาการทางสมอง มีความรู้ มีทักษะการคิดอย่าง เป็นระบบ และมีทักษะในการดำรงชีวิต ปรับตัวต่อสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งเสริมการเลี้ยงดูเด็กภายในครอบครัวทั้งด้านวินัย คุณธรรม และจริยธรรม พัฒนาคุณภาพของที่อยู่อาศัยของ กลุ่มเปราะบาง	**ป้องกันการเพิ่มขึ้นของและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคุณแม่วัยใส** เสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้กับ กลุ่มเปราะบาง เพื่อสร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการเข้าถึงการให้บริการสุขภาพของประชาชน	**พัฒนาระบบติดตามการช่วยเหลือ กลุ่มเปราะบางโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่**

ในส่วนแนวทางการพัฒนาลำดับ ที่ 5 และลำดับที่ 6 นั้น ภาคตะวันออกไม่ได้มีแผนแผนงานสำคัญที่กล่าวถึงโดยเฉพาะเจาะจง แต่จะกล่าวถึงพอสังเขปดังนี้

(จ) แนวทางการพัฒนาที่ 5 รักษาและยกระดับพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนประเทศกัมพูชา ให้มีมูลค่าสูง มีความมั่นคง และเป็นประตูเชื่อมโยงการค้า การลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน พัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วและจังหวัดตราด ให้เป็นประตูและศูนย์กลางการค้า การท่องเที่ยว และการลงทุน เชื่อมโยงกับประเทศกัมพูชาและเวียดนามยกระดับพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนบ้านแหลมและบ้านผักกาด อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ยกระดับช่องทางธรรมชาติหรือจุดผ่อนปรนการค้าหรือจุดผ่านแดนชั่วคราว ที่มีศักยภาพ ให้เป็นจุดผ่านแดนถาวร

(ฉ) แนวทางการพัฒนาที่ 6 เสริมสร้างความอุดมสมบูรณ์ขอทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อม และ การเพิ่มประสิทธิภาพการรับมือภัยพิบัติทางธรรมชาติและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติแบบมีส่วนร่วมและยั่งยืน ป้องกันการเกิดปัญหามลพิษ ทั้งขยะ น้ำเสีย ฝุ่นละอองขนาดเล็ก อย่างมีประสิทธิภาพ บนพื้นฐานความร่วมมือกันของทุกภาคส่วน ยกระดับขีดความสามารถในการรับมือกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เมื่อนำร่างกรอบแผนพัฒนาภาคตะวันออก พ.ศ.2566-2570 ข้างต้นมาวิเคราะห์

เทียบกับแผนพัฒนาภาคตะวันออก พ.ศ.2561-2565 พบว่า ในด้านทิศทางการพัฒนายังมีประเด็นการพัฒนาที่มี**ความต่อเนื่อง** คือมุ่งเน้นให้ภาคตะวันออกเป็น ฐานเศรษฐกิจ สีเขียวชั้นนำของอาเซียน ส่วนแนวทางการพัฒนามีประเด็นการพัฒนาที่มีความต่อเนื่องกับแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2561-2565 4 ประการด้วยกัน คือ ประการแรก ยุทธศาสตร์ที่ 2 ภาคตะวันออกเป็นแหล่งผลิตอาหารที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล และแนวทางที่ 2 มีการพัฒนาเกษตรคุณภาพ ผลิตอาหารปลอดภัยผลิตพลังงานทดแทนสมุนไพรทางการแพทย์ประการที่สอง ยุทธศาสตร์ที่ 3 การปรับปรุงมาตรฐานสินค้าและธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว และแนวทางที่ 3 การท่องเที่ยวคุณภาพในแหล่งท่องเที่ยวหลักและแหล่งท่องเที่ยวทางเลือกเน้นคุณค่า อัตลักษณ์ ประการที่สาม ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาเศรษฐกิจชายแดน ประตูเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน และ แนวทางที่ 5 ยกระดับพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนประเทศประตูเชื่อมโยงการค้าการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน ประการสุดท้าย ยุทธศาสตร์ที่ 5 แก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและจัดระบบการบริหารจัดการมลพิษให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และแนวทางที่ 6 รักษาสิ่งแวดล้อม เพิ่มประสิทธิภาพการรับมือภัยพิบัติ และการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ

โดยประเด็นการพัฒนาที่**เพิ่มเติมใหม่**ในร่างกรอบ แผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566-2570 คือ แนวทางที่ 1 เน้นอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น แนวทางที่ 4 พัฒนาเมืองและชนบทให้ทันสมัยน่าอยู่ และแนวทางที่ 6 การรับมือกับภัยพิบัติและการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศข้อสังเกตที่น่าสนใจคือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ที่เคยเน้นเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีความทันสมัยที่สุดในภูมิภาคอาเซียน ในแผนพัฒนาภาคกลาง พ.ศ.2561-2565 ไม่ได้ถูกนำมาเป็นแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566-2570 แต่มีการปรับยุทธศาสตร์การพัฒนาที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจนมากขึ้น ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 35 แสดงการวิเคราะห์ความต่อเนื่องของประเด็นการพัฒนาในกรอบแผนพัฒนาภาคตะวันออก

องค์ประกอบ	แผนพัฒนาภาค พ.ศ.2561-2565	ร่างกรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566-2570	ประเด็นการพัฒนาที่มีความต่อเนื่อง	ประเด็นการพัฒนาที่เพิ่มเติมใหม่
ทิศทางการพัฒนา (วิสัยทัศน์)	เป็นฐานเศรษฐกิจชั้นนำของอาเซียนรักษาฐานเศรษฐกิจเดิมที่มีอยู่ให้เติบโตอย่างยั่งยืน สร้างฐานเศรษฐกิจใหม่เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและสนับสนุนให้ประเทศเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ	มุ่งเน้นให้ภาคตะวันออกเป็น “ฐานเศรษฐกิจ สีเขียวชั้นนำของอาเซียน ควบคู่กับคุณภาพการดำรงชีวิตของประชาชนที่ดี”	• เชื่อมโยงเศรษฐกิจพิเศษกับอาเซียน • ผลิตอาหารคุณภาพปลอดภัย •รักษาสิ่งแวดล้อม	คุณภาพการดำรงชีวิตของประชาชนที่ดี ผลิตพลังงานทดแทน สมุนไพรทางการแพทย์
แนวทางการพัฒนา (ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์)	**ยุทธศาสตร์ที่ 1** เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีความทันสมัยที่สุดในภูมิภาคอาเซียน **ยุทธศาสตร์ที่ 2** ภาคตะวันออกเป็นแหล่งผลิตอาหารที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล **ยุทธศาสตร์ที่ 3** ปรับปรุงมาตรฐานสินค้าและธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว **ยุทธศาสตร์ที่ 4** พัฒนาเศรษฐกิจชายแดน ประตูเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน **ยุทธศาสตร์ที่ 5** แก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและจัดระบบการบริหารจัดการมลพิษให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น	**แนวทางที่ 1** อุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของภาค **แนวทางที่ 2** พัฒนาเกษตรคุณภาพ ผลิตอาหารปลอดภัยผลิตพลังงานทดแทน สมุนไพรทางการแพทย์ **แนวทางที่ 3** การท่องเที่ยวคุณภาพในแหล่งท่องเที่ยวหลักและแหล่งท่องเที่ยวทางเลือกเน้นคุณค่า อัตลักษณ์ **แนวทางที่ 4** พัฒนาเมืองและชนบทให้ทันสมัยน่าอยู่ **แนวทางที่ 5** ยกระดับพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนประเทศประตูเชื่อมโยงการค้าการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน **แนวทางที่ 6** รักษาสิ่งแวดล้อม เพิ่มประสิทธิภาพการรับมือภัยพิบัติ และการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ	ยุทธศาสตร์ที่ 2 และแนวทางที่ 2 ยุทธศาสตร์ที่ 3 และแนวทางที่ 3 ยุทธศาสตร์ที่ 4 และแนวทางที่ 5 ยุทธศาสตร์ที่ 5 และแนวทางที่ 6	แนวทางที่ 1 เน้นอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น แนวทางที่ 4 พัฒนาเมืองและชนบทให้ทันสมัยน่าอยู่ แนวทางที่ 6 ประสิทธิภาพการรับมือภัยพิบัติ และการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ

(1.6) ภาคใต้

มีทิศทางการพัฒนาที่มุ่งเน้นให้ภาคใต้เป็น “ฐานการผลิตอุตสาหกรรมเกษตรมูลค่าสูง บริการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพเชื่อมโยงเศรษฐกิจระหว่างภูมิภาค คำสำคัญคือ PEARL หมายถึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาการผลิตภาคเกษตร การแปรรูปและอุตสาหกรรมเกษตรให้มีมาตรฐาน และสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม (P: Palm oil and Para rubber Biochemical Industries) พัฒนาการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มาตรฐาน ปลอดภัย และมีมูลค่าสูง (E: Eco-tourism and High-value Tourism) มีระบบการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (A: Agro-based Industries and Organic Farmland) ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (R: Resources Reservation) และพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ เพื่อเป็นพื้นที่เศรษฐกิจใหม่และสามารถเชื่อมโยงการค้าการลงทุนกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในและนอกภูมิภาค (L: Linked Economic Corridor) สำหรับแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคใต้ พ.ศ.2566 - 2570 ซึ่งมีลักษณะเป็นยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนเพื่อมุ่งสู่ผลที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย 6 แนวทาง และ 2 แผนงานสำคัญ โดยสรุปดังนี้

(ก) แนวทางการพัฒนาที่ 1 พัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวและบริการ และธุรกิจต่อเนื่องด้านการท่องเที่ยวสู่ การท่องเที่ยวและบริการที่มีมาตรฐานและมีมูลค่าสูง ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอลแบบครบวงจรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่จังหวัดกระบี่ สุราษฎร์ธานี ชุมพร และนครศรีธรรมราช สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพในอุตสาหกรรมยางพาราและปาล์มน้ำมัน ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สนับสนุนผู้ประกอบการ SMEs และ Start Up ในการใช้ความคิดสร้างสรรค์

(ข) แนวทางการพัฒนาที่ 2 พัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวและบริการ และธุรกิจต่อเนื่องด้านการท่องเที่ยวสู่ การท่องเที่ยวและบริการที่มีมาตรฐานและมีมูลค่าสูงพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและระบบบริการพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ที่เพียงพอ มีคุณภาพ มาตรฐาน มีความปลอดภัย และสามารถเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทั้งในภาคและระหว่างภาคได้อย่างสะดวก ยกระดับมาตรฐานบริการการท่องเที่ยวและส่งเสริมธุรกิจบริการต่อเนื่องกับ การท่องเที่ยว พัฒนาบุคลากรในภาคบริการการท่องเที่ยว เพื่อยกระดับทั้งทักษะภาษาและ การบริการที่มีมูลค่าสูง พัฒนากิจกรรมและบริการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายและสร้างสรรค์ ที่เน้นมาตรฐานและสนับสนุนการท่องเที่ยวสีเขียว ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวและส่งเสริมการตลาดด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวกลุ่มเฉพาะต่างๆ

(ค) แนวทางการพัฒนาที่ 3 พัฒนาและส่งเสริมการผลิตและการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรหลักของภาค เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและพัฒนาคุณภาพผลผลิตโดยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตร ยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรที่เป็นอัตลักษณ์ของภาค ต่อยอดการพัฒนาการผลิตสู่ระบบเกษตรมาตรฐานต่างๆ อาทิ เกษตรปลอดภัย และเกษตรอินทรีย์ ส่งเสริมการทำการเกษตรแบบผสมผสาน สร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มเกษตรกร ผู้ประกอบการ SMEs และธุรกิจ Start up พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์เพื่อสนับสนุนภาคการเกษตรให้เพียงพอและมีประสิทธิภาพ

(ง) แนวทางการพัฒนาที่ 4 อนุรักษ์ ฟื้นฟู และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการฐานทรัพยากรให้มีความอุดมสมบูรณ์ บริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยและภัยแล้ง ส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานเพื่อสร้างความมั่นคงด้านพลังงาน บริหารจัดการและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ทั้งขยะ น้ำเสีย และมลพิษทางอากาศ

(จ) แนวทางการพัฒนาที่ 5 พัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษชายแดนและด่านชายแดนให้เอื้อต่อการค้าการลงทุน พัฒนาพื้นที่บริเวณเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนให้มีความพร้อมสาหรับรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสามารถเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และระบบโลจิสติกส์ด้านการขนส่งสินค้าและการผ่านแดนบริเวณด่านชายแดนให้สามารถเชื่อมโยงโครงข่ายทั้งภายในและต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนมาตรการจูงใจให้กับผู้ประกอบการเพื่อให้เกิดการค้าการลงทุนในพื้นที่ เตรียมความพร้อมกาลังแรงงานที่มีศักยภาพเพื่อรองรับการประกอบการในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

(ฉ) แนวทางการพัฒนาที่ 6 พัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ เพื่อเป็นพื้นที่เศรษฐกิจใหม่และสามารถเชื่อมโยงการค้าการลงทุนกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก และกลุ่มประเทศ BIMSTEC (จังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช) พัฒนาประตูการค้าฝั่งตะวันตก (Western Gateway) พัฒนาประตูสู่การท่องเที่ยวอ่าวไทยและอันดามัน (Royal Coast & Andaman Route) พัฒนาอุตสาหกรรมฐานชีวภาพและการแปรรูปการเกษตรมูลค่าสูง (Bio-Based & Processed Agricultural Products) ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การส่งเสริมวัฒนธรรม และการพัฒนาเมืองน่าอยู่ (Green Culture & Livable Cities)

(ช) แนวทางการพัฒนาทั้ง 6 ที่กล่าวมา มีแผนงานสำคัญ 2 แผนงานคือ

- แผนงานพัฒนาอุตสาหกรรมฐานชีวภาพและการแปรรูปการเกษตรมูลค่าสูง และ (2) แผนงานพัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวและบริการสู่มาตรฐานและมีมูลค่าสูง 1) แผนงานพัฒนาอุตสาหกรรมฐานชีวภาพและการแปรรูปการเกษตรมูลค่าสูง ภาคใต้เป็นแหล่งผลิตพืชเศรษฐกิจหลักของประเทศ โดยเฉพาะยางพารา ปาล์มน้ำมัน และสินค้าเกษตรหลักอื่นๆ ซึ่งส่วนใหญ่มีการผลิตแบบดั้งเดิม การแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มมีน้อย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาและส่งเสริมการผลิตและการแปรรูป เพื่อพัฒนาสู่ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆที่มีมูลค่าสูง โดยนำองค์ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การแปรรูป และสร้างตราสินค้าคุณภาพ ตลอดจนพัฒนาระบบโลจิสติกส์และศูนย์กระจายสินค้า โดย (1) วิจัยและพัฒนาสินค้าเกษตร พัฒนาและปรับปรุงผลผลิตยางพาราและปาล์มน้ำมัน ยกระดับพืชเศรษฐกิจสำคัญ พัฒนาเขตพื้นที่สิทธิประโยชน์ (2) พัฒนา Phase Change Material (PCM) ยกระดับอุตสาหกรรมยางพาราและปาล์มน้ำมัน (โอเลโอเคมีคอล) พัฒนา Nutrition Foods และอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ชีวภาพ อาทิ อาหารเพื่อสุขภาพ พัฒนาและออกแบบสินค้าและบรรจุภัณฑ์ (3) ดึงดูดนัก

ลงทุนภาคเอกชน สร้างแบรนด์สินค้าเกษตรคุณภาพสูง พัฒนาระบบโลจิสติกส์และศูนย์กระจายสินค้า โดยมีจุดเน้นในห่วงโซ่คุณค่า ดังนี้

ตาราง 36 แสดงห่วงโซ่คุณค่าของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคใต้ พ.ศ.2566-2570

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
วิจัยและพัฒนาสินค้าเกษตร พัฒนาและปรับปรุงผลผลิตยางพารา และปาล์มน้ำมัน ยกระดับพืชเศรษฐกิจสำคัญ พัฒนาเขตพื้นที่สิทธิประโยชน์	**พัฒนา Phase Change Material (PCM)** ยกระดับอุตสาหกรรมยางพารา และปาล์มน้ำมัน (โอเลโอเคมีคอล) พัฒนา Nutrition Foods และอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ชีวภาพ อาทิ อาหารเพื่อสุขภาพ พัฒนาและออกแบบสินค้าและบรรจุภัณฑ์	**ดึงดูดนักลงทุนภาคเอกชน สร้างแบรนด์สินค้าเกษตร** ที่คุณภาพสูง พัฒนาระบบโลจิสติกส์และศูนย์กระจายสินค้า โดยมีจุดเน้นในห่วงโซ่คุณค่า

○ แผนงานพัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวและบริการสู่มาตรฐานและมีมูลค่าสูง ภาคใต้มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและหลากหลาย ทั้งทางทะเล และทางบก สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศที่สามารถสร้างรายได้ให้กับภาคอย่างไรก็ตามการแพร่ระบาดของ COVID-19 ส่งผลให้รูปแบบและลักษณะการท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไป จึงจำเป็นต้องปรับมาสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ที่ให้ความสำคัญกับทรัพยากรและชุมชน ยกระดับบริการด้านการท่องเที่ยวที่มีมาตรฐาน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นทั้งต่อทรัพย์สินและความปลอดภัยทางด้านสาธารณสุขให้กับนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ โดย (1) พัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อส่งเสริมและเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาระบบรักษาความปลอดภัยนักท่องเที่ยว (2) ยกระดับมาตรฐานบริการด้านการท่องเที่ยว อาทิ พัฒนาทักษะบุคลากรในการให้บริการและธุรกิจบริการต่อเนื่อง พัฒนาและออกแบบสินค้าและบรรจุภัณฑ์ของชุมชนท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว นำเทคโนโลยีและนวัตกรรม มาใช้ในธุรกิจบริการท่องเที่ยว (3) เชื่อมโยงเครือข่ายด้าน การท่องเที่ยว ส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวผ่านสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยมีจุดเน้นในห่วงโซ่คุณค่า ดังนี้

ตาราง 37 แสดงห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยวของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคใต้ พ.ศ.2566-2570

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
พัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อส่งเสริมและเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาระบบรักษาความปลอดภัยนักท่องเที่ยว	**ยกระดับมาตรฐานบริการด้านการท่องเที่ยว** อาทิ พัฒนาทักษะบุคลากรในการให้บริการและธุรกิจบริการต่อเนื่อง พัฒนาและออกแบบสินค้าและบรรจุภัณฑ์ของชุมชนท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว นำเทคโนโลยีและนวัตกรรม มาใช้ในธุรกิจบริการท่องเที่ยว	**เชื่อมโยงเครือข่ายด้าน การท่องเที่ยวส่งเสริมการตลาดประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวผ่านสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย**

ข้อสังเกตที่น่าสนใจ คือ แนวทางการพัฒนาของภาคใต้ มีถึง 6 แนวทาง แต่มีแผนงานสำคัญที่ปรากฏในร่างกรอบ แผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566-2570 รองรับเพียง 2 แผนงานเท่านั้น แผนงานสำคัญที่ไม่ได้กล่าวถึง คือเรื่องของการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้และเรื่องการค้าชายแดน

เมื่อนำร่างกรอบแผนพัฒนาภาคใต้ พ.ศ.2566-2570 ข้างต้นมาวิเคราะห์เทียบกับแผนพัฒนาภาคใต้พ.ศ.2561-2565 พบว่า ในด้านทิศทางการพัฒนายังมีประเด็นการพัฒนาที่มีความต่อเนื่อง ที่มุ่งเน้นให้ภาคใต้เป็นแหล่งท่องเที่ยว มีการผลิต ผลิตอุตสาหกรรมเกษตรแต่แทนที่จะมุ่งสู่การเชื่อมโยงกาคค้าในภูมิภาคอื่นของโลกลับมามุ่งเน้นที่เฉพาะการเชื่อมโยงเศรษฐกิจระหว่างภูมิภาคมากขึ้น

ส่วนแนวทางการพัฒนามีประเด็นการพัฒนาที่มี**ความต่อเนื่อง**กับแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2561-2565 4 ประการด้วยกัน คือ ประการแรก ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาการท่องเที่ยวของภาคให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลก และแนวทางที่ 2 พัฒนาการท่องเที่ยวและบริการ ธุรกิจต่อเนื่องสู่มาตรฐานและมีมูลค่าสูง ประการที่สอง ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาอุตสาหกรรมการแปรรูปยางพาราและปาล์มน้ำมันแห่งใหม่ของประเทศ รวมทั้ง ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรหลักของภาคและสร้างความเข้มแข็งสถาบันเกษตรกร ที่มุ่งเน้นไปในทิศทางเดียวกับ แนวทางที่ 3 พัฒนา ส่งเสริมการผลิต แปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรหลักของภาค ประการที่สาม ยุทธศาสตร์ที่ 5 อนุรักษ์ ฟื้นฟู และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน และ แนวทางที่ 4 บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ประการสุดท้าย ยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน และแนวทางที่ 6 พัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ เพื่อ

เป็นพื้นที่เศรษฐกิจใหม่และสามารถเชื่อมโยงการค้าการลงทุนกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก และกลุ่มประเทศ BIMSTEC

โดยประเด็นการพัฒนาที่**เพิ่มเติมใหม่**ในร่างกรอบ แผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566 - 2570 คือ เน้นในภาพรวมเน้นการเชื่อมโยงเศรษฐกิจระหว่างภูมิภาคมากขึ้น แนวทางที่ 1 พัฒนาอุตสาหกรรมการแปรรูปสินค้าเกษตรด้วยนวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม แนวทางที่ 5 พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนและด่านชายแดนให้เอื้อต่อการค้าการลงทุน ตลอดจน และแนวทางที่ 6 การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ เพื่อเป็นพื้นที่เศรษฐกิจใหม่และสามารถเชื่อมโยงการค้าการลงทุนกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก และกลุ่มประเทศ ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากขึ้น คือ Bangladesh, India, Myanmar, Sri Lanka and Thailand Economic Cooperation (BIMSTEC) ในส่วนของยุทธศาสตร์ที่ 4 ใน แผนพัฒนาภาคใต้ พ.ศ.2561 - 2565 ที่เคยเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว การพัฒนา เขตอุตสาหกรรม และการเชื่อมโยงการค้าโลกนั้นไม่ได้ถูกนำมาเป็นแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566 - 2570 อีกต่อไป ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 38 แสดงการวิเคราะห์ความต่อเนื่องของประเด็นการพัฒนาในกรอบแผนพัฒนาภาคใต้

องค์ประกอบ	แผนพัฒนาภาค พ.ศ.2561-2565	ร่างกรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566-2570	การพัฒนาต่อเนื่อง	การพัฒนาที่เพิ่มเติมใหม่
ทิศทางการพัฒนา (วิสัยทัศน์)	“เมืองท่องเที่ยวพักผ่อนตากอากาศระดับโลก ศูนย์กลางผลิตภัณฑ์ยางพาราปาล์มน้ำมันในประเทศ เศรษฐกิจเชื่อมโยงการค้าการลงทุนกับภูมิภาคอื่นของโลก”	“ฐานการผลิตอุตสาหกรรมเกษตรมูลค่าสูง บริการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพเชื่อมโยงเศรษฐกิจระหว่างภูมิภาค (PEARL)”	• การท่องเที่ยว • พัฒนาการผลิตเกษตร แปรรูปอุตสาหกรรมเกษตร	เชื่อมโยงเศรษฐกิจระหว่างภูมิภาค
แนวทางการพัฒนา (ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์)	**ยุทธศาสตร์ที่ 1** พัฒนาการท่องเที่ยวของภาคให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลก **ยุทธศาสตร์ที่ 2** พัฒนาอุตสาหกรรมการแปรรูปยางพาราและปาล์มน้ำมันแห่งใหม่ของประเทศ **ยุทธศาสตร์ที่ 3** พัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรหลักของภาคและสร้างความเข้มแข็งสถาบันเกษตรกร **ยุทธศาสตร์ที่ 4** พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนการท่องเที่ยว การพัฒนาเขตอุตสาหกรรม และการเชื่อมโยงการค้าโลก **ยุทธศาสตร์ที่ 5** อนุรักษ์ ฟื้นฟู และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน **ยุทธศาสตร์ที่ 6** พัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน	**แนวทางที่ 1** พัฒนา อุตสาหกรรมการแปรรูปสินค้าเกษตรด้วยนวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม **แนวทางที่ 2** พัฒนาการท่องเที่ยวและบริการ ธุรกิจต่อเนื่องสู่มาตรฐานและมีมูลค่าสูง **แนวทางที่ 3** พัฒนา ส่งเสริมการผลิต แปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรหลักของภาค **แนวทางที่ 4** บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน **แนวทางที่ 5** พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนและด่านชายแดนให้เอื้อต่อการค้าการลงทุน **แนวทางที่ 6** พัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ เพื่อเป็นพื้นที่เศรษฐกิจใหม่และสามารถเชื่อมโยงการค้าการลงทุนกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก และกลุ่มประเทศ BIMSTEC	ยุทธศาสตร์ที่ 1 และแนวทางที่ 2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ที่ 3 และแนวทางที่ 3 ยุทธศาสตร์ที่ 5 และแนวทางที่ 4 ยุทธศาสตร์ที่ 6 และแนวทางที่ 6	แนวทางที่ 1 การแปรรูปสินค้าเกษตรด้วยนวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม แนวทางที่ 5 พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนและด่านชายแดนให้เอื้อต่อการค้าการลงทุน แนวทางที่ 6 พัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ เพื่อเป็นพื้นที่เศรษฐกิจใหม่เน้นเชื่อมโยงการค้าการลงทุนกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก และกลุ่มประเทศ BIMSTEC

(1.7) ภาคใต้ชายแดน

การพัฒนาภาคใต้ชายแดน มุ่งเน้นการพัฒนาสู่ “ฐานเศรษฐกิจชายแดน ที่มั่นคง บนสังคมพหุวัฒนธรรม” โดยเน้นการพัฒนาเมืองเศรษฐกิจชายแดนเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้าน การพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปมูลค่าสูงเพื่อการส่งออก บนฐานทรัพยากรที่สมดุล ควบคู่กับการยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมให้มีวิถีชีวิตที่ยั่งยืนและสงบสุข มีคำสำคัญคือ PEACE ซึ่งประกอบด้วย การพัฒนาภาคเกษตรศักยภาพและแปรรูปการผลิตสินค้าหลักเป็นสินค้ามูลค่าสูงเพื่อการส่งออก (P : Para Rubber and Palm Product Development) การท่องเที่ยวเมืองชายแดน การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ-วัฒนธรรม (E : Eco-tourism) และสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็น อัตลักษณ์ (A : Agro-base Industries) บนฐานทรัพยากรที่มีความสมดุล การพัฒนาคนสู่สังคมสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม (C : Calm) พัฒนาเมืองเศรษฐกิจชายแดนเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน (E : Economic Linkage) สำหรับแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคใต้ชายแดน พ.ศ.2566-2570 ซึ่งมีลักษณะเป็นยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนเพื่อมุ่งสู่ผลที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย 4 แนวทาง และ 2 แผนงานสำคัญ โดยสรุปดังนี้

(ก) พัฒนาเมืองเศรษฐกิจชายแดนให้เป็นเมืองการค้าเมืองท่องเที่ยว และจุดเชื่อมโยงกับพื้นที่เศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้านและอาเซียนตอนใต้และพัฒนาเมืองยะลาศูนย์กลางเศรษฐกิจของภาคใต้ชายแดน พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อพัฒนาเมืองชายแดนและเมืองศูนย์กลางเศรษฐกิจของภาค ให้เพียงพอและได้มาตรฐาน ยกระดับการบริหารจัดการโลจิสติกส์เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มความได้เปรียบใน การแข่งขัน ส่งเสริมให้มีผู้กอบการและการลงทุนให้เป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่การค้าการลงทุนด้านการขนส่งและ โลจิสติกส์ของประเทศภูมิภาคอาเซียน และระดับโลก พัฒนาเมืองยะลาให้เป็นเมืองน่าอยู่และศูนย์กลางเศรษฐกิจของภาค พัฒนาการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมและเมืองเก่า พัฒนาเมืองท่องเที่ยวชายแดนและส่งเสริมธุรกิจต่อเนื่องการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานความปลอดภัย พัฒนาและส่งเสริมธุรกิจการค้าการลงทุนบริเวณเมืองชายแดน โดยเร่งรัดการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษนราธิวาสให้เป็นฐานเศรษฐกิจใหม่ของภาค

(ข) แนวทางการพัฒนาที่ 2 พัฒนาคุณภาพการผลิตและการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรหลักของภาค พัฒนาศักยภาพการผลิตภาคเกษตรเป็นสินค้ามูลค่าสูง การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรหลัก ยางพารา ปาล์มน้ำมัน มะพร้าว และไม้ผลแปรรูปเพิ่มมูลค่าเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยกระดับคุณภาพสินค้าเกษตรที่เป็นอัตลักษณ์ของภาค ยกระดับอุตสาหกรรมประมง การเพาะเลี้ยงกุ้งและสัตว์น้ำชายฝั่งเพื่อการส่งออกและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการเลี้ยงปศุสัตว์และการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เพิ่มมูลค่าเพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านอาหาร สร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ พัฒนาระบบตลาดสินค้าเกษตร พัฒนาตลาดกลางสินค้าเกษตร และสร้างมาตรฐานคุณภาพสินค้าเป็นมาตรฐานสากล ส่งเสริมให้เกษตรกรกรรายย่อยปรับระบบการผลิตให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ส่งเสริมการทำเกษตรยั่งยืน ส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตและบริหารจัดการฟาร์มอย่างเป็นระบบ และสนับสนุนการสร้างและพัฒนาองค์กร

(ค) แนวทางการพัฒนาที่ 3 ยกระดับคุณภาพชีวิต รายได้ การศึกษา สมรรถนะแรงงาน และสาธารณสุข เพื่อวิถีชีวิตที่ยั่งยืนและสันติสุข พัฒนาและสนับสนุนยกระดับทักษะฝีมือแรงงาน โดยการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานให้ทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษาให้เป็นแรงงานสมรรถนะสูง และรองรับการทำงานรูปแบบใหม่ พัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมการพัฒนาสุขภาวะของประชาชนทุกวัย ส่งเสริมให้คนในชุมชนใช้วิถีชีวิตแบบยั่งยืน ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง สร้างความเข้มแข็งของสังคมพหุวัฒนธรรม

(ง) แนวทางการพัฒนาที่ 4 อนุรักษ์และฟื้นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นฐานการผลิตของภาคและการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ อนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำ ป่าชายเลน และพื้นที่ชุมชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การจัดการฐานทรัพยากรธรรมชาติให้มีความอุดมสมบูรณ์รองรับการผลิตของภาค พัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำลุ่มน้ำเพื่อป้องกันความเสียหายพื้นที่เศรษฐกิจและสร้างความมั่นคงด้านทรัพยากรน้ำ ป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง

(จ) แนวทางการพัฒนาทั้ง 4 ที่กล่าวมา มีแผนงานสำคัญ 2 แผนงาน คือ (1) แผนงานพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์แปรรูปเกษตรเป็นสินค้ามูลค่าสูง และ (2) แผนงานพัฒนาเมืองชายแดนให้เป็นศูนย์กลางเมืองการค้าเมืองท่องเที่ยวของภาค

- แผนงานพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์แปรรูปเกษตรเป็นสินค้ามูลค่าสูง ภาคใต้ชายแดนพึ่งพาการผลิตภาคเกษตรซึ่งส่วนใหญ่มีรูปแบบการผลิตเป็นแบบดั้งเดิม ทำให้ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่ำและคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน จำหน่ายเป็นวัตถุดิบหรือแปรรูปขั้นต้นที่มีมูลค่าต่ำ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตร ขยายการผลิตให้เพียงพอต่อการเป็นวัตถุดิบสู่กระบวนการแปรรูประดับกลางน้ำหรือปลายน้ำเพื่อเป็นสินค้ามูลค่าสูง โดย (1) พัฒนาและสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานการผลิต ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยนวัตกรรมและเทคโนโลยี พัฒนาแหล่งน้ำและระบบชลประทาน เชื่อมโยงระบบคมนาคมและยกระดับโลจิสติกส์ พัฒนาศักยภาพเกษตรกร/สถาบันเกษตรกร/เกษตรกรรุ่นใหม่ สนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุน อาทิ เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ (2) ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีฐานชีวภาพ และนวัตกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตภาคการเกษตร กำหนดมาตรฐานคุณภาพสินค้าเกษตรและมาตรฐานการตรวจสอบผลผลิตการเกษตร พัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมการแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมสนับสนุนการใช้ประโยชน์ต่อเนื่องจากผลพลอยได้ของสินค้าเกษตร อาทิ ทลายปาล์ม กะลามะพร้าว เศษไม้ยางพารา สนับสนุนมาตรการลงทุนในพื้นที่พัฒนากำลังแรงงาน โดยการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตในพื้นที่ (3) ส่งเสริมและสนับสนุนด้านการตลาด การกระจายสินค้า และการจัดจำหน่าย อาทิ การทำ Platform ออนไลน์ Outlet farm ขยายตลาดใหม่ๆ ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาตราสินค้าเกษตร (Branding) ส่งเสริมการสร้างภาพลักษณ์ ภาพจาการรับรู้ของผู้บริโภค โดยมีจุดเน้นในห่วงโซ่คุณค่า ดังนี้

ตาราง 39 แสดงห่วงโซ่คุณค่าการผลิตและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์แปรรูปเกษตรของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคใต้ชายแดน พ.ศ.2566 - 2570

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
พัฒนาและสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานการผลิต ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยนวัตกรรมและเทคโนโลยี พัฒนาแหล่งน้ำและระบบชลประทาน เชื่อมโยงระบบคมนาคมและยกระดับโลจิสติกส์ พัฒนาศักยภาพเกษตรกร/สถาบันเกษตรกร/เกษตรกรรุ่นใหม่ สนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุน อาทิ เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ	**ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีฐานชีวภาพ และนวัตกรรม** เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตภาคการเกษตร กำหนดมาตรฐานคุณภาพสินค้าเกษตรและมาตรฐานการตรวจสอบผลผลิตการเกษตร พัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมการแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมสนับสนุนการใช้ประโยชน์ต่อเนื่องจากผลพลอยได้ของสินค้าเกษตร อาทิ ทลายปาล์ม กะลามะพร้าว เศษไม้ยางพารา สนับสนุนมาตรการลงทุนในพื้นที่พัฒนากำลังแรงงาน โดยการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตในพื้นที่	**ส่งเสริมและสนับสนุนด้านการตลาด การกระจายสินค้า** และการจัดจำหน่าย อาทิ การทำ Platform ออนไลน์ Outlet farm ขยายตลาดใหม่ๆ ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาตราสินค้าเกษตร (Branding) ส่งเสริมการสร้างภาพลักษณ์ ภาพจาการรับรู้ของผู้บริโภค

- แผนงานพัฒนาเมืองชายแดนให้เป็นศูนย์กลางเมืองการค้าเมืองท่องเที่ยวของภาค ภาคใต้ชายแดนมีศักยภาพด้านที่ตั้งโดยมีพรมแดนและโครงข่ายคมนาคมเชื่อมโยงในจังหวัดนราธิวาสกับรัฐกลันตันของประเทศมาเลเซีย และจังหวัดยะลากับรัฐเปรักและรัฐเคดะห์ และพัฒนาเมืองชายแดนตามกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศร่วมกันมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการพัฒนาเมืองเศรษฐกิจชายแดนที่เป็นเมืองการค้าการลงทุนและเมืองท่องเที่ยว และการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดนราธิวาสและเมืองศูนย์กลางเศรษฐกิจของภาค โดย (1) พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน โครงข่ายคมนาคม และเชื่อมโยงระบบขนส่งสาธารณะให้มี ความสะดวกสบาย ปลอดภัย เชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน (SEZ) พัฒนาศักยภาพบุคคลากรด้านการท่องเที่ยวรวมทั้งผู้ประกอบการ อาทิ ต่อยอดความรู้ในธุรกิจ โลจิสติกส์เพื่อยกระดับ ส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุน อาทิ เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำสำหรับผู้ประกอบการ (2) ยกระดับบริการและปลอดภัยสร้างความประทับใจนักท่องเที่ยว พิจารณาระบบบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและการค้าชายแดนโดยเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายและสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ อาทิ การท่องเที่ยวทาง

วัฒนธรรม สถาปัตยกรรมเมืองเก่า การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยววิถีชุมชน การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาการค้าและการท่องเที่ยวชายแดน (3) ส่งเสริมและสนับสนุนด้านการตลาด และประชาสัมพันธ์การค้าและ การท่องเที่ยวชายแดน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมกระตุ้น การซื้อขาย อาทิ งานมหกรรมการค้าชายแดน สร้างภาพลักษณ์ การรับรู้ความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจสำหรับกลุ่มเป้าหมายแต่ละช่วงวัย โดยมีจุดเน้นในห่วงโซ่คุณค่าดังนี้

ตาราง 40 แสดงห่วงโซ่คุณค่าเมืองชายแดนให้เป็นศูนย์กลางเมืองการค้าเมืองท่องเที่ยวของแนวทางการพัฒนาในร่างกรอบแผนพัฒนาภาคใต้ชายแดน พ.ศ.2566 - 2570

ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานโครงข่ายคมนาคม และเชื่อมโยงระบบขนส่งสาธารณะให้มี ความสะดวกสบายปลอดภัย เชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน (SEZ) พัฒนาศักยภาพบุคคลากรด้านการท่องเที่ยวรวมทั้งผู้ประกอบการ อาทิ ต่อยอดความรู้ในธุรกิจ โลจิสติกส์เพื่อยกระดับส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุน อาทิ เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำสำหรับผู้ประกอบการ	**ยกระดับบริการและปลอดภัย สร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยว** พิจารณาระบบบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและการค้าชายแดนโดยเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายและสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ อาทิ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมเมืองเก่า การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยววิถีชุมชน การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาการค้าและ การท่องเที่ยวชายแดน	**ส่งเสริมและสนับสนุนด้านการตลาด และประชาสัมพันธ์การค้าและการท่องเที่ยวชายแดน** ส่งเสริมการจัดกิจกรรมกระตุ้น การซื้อขาย อาทิ งานมหกรรมการค้าชายแดน สร้างภาพลักษณ์ การรับรู้ความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจสำหรับกลุ่มเป้าหมายแต่ละช่วงวัย

เมื่อนำร่างกรอบแผนพัฒนาภาคใต้ชายแดน พ.ศ.2566-2570 ข้างต้นมาวิเคราะห์เทียบกับแผนพัฒนาภาคภาคใต้ชายแดน พ.ศ.2561-2565 พบว่า ในด้านทิศทางการพัฒนายังมีประเด็นการพัฒนาที่มีความต่อเนื่อง คือมุ่งเน้นให้ภาคใต้เป็นฐานเศรษฐกิจชายแดน ที่มั่นคงบนสังคมพหุวัฒนธรรม

ส่วนแนวทางการพัฒนามีประเด็นการพัฒนาที่มีความต่อเนื่องกับแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2561-2565 3 ประการด้วยกัน คือ ประการแรก ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับภาคการผลิต และแนวทางที่ 2 มีคุณภาพการผลิต การแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรหลัก ประการที่สอง ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาเมืองสุไหงโก-ลก และเมืองเบตง ให้เป็นเมืองการค้าและเมืองท่องเที่ยวชายแดน และพัฒนาเมืองยะลาให้เป็นเมืองน่าอยู่และศูนย์กลางเศรษฐกิจของภาคใต้ชายแดน และ

แนวทางที่ 1 เมืองเศรษฐกิจชายแดนเป็นเมืองการค้าเมืองท่องเที่ยวจุดเชื่อมโยงกับพื้นที่เศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้านและอาเซียนตอนใต้ พัฒนาเมืองยะลาศูนย์กลางเศรษฐกิจของภาคใต้ชายแดนประการสุดท้าย ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และแนวทางที่ 3 ยกระดับคุณภาพชีวิต การศึกษา สาธารณสุข เพื่อวิถีชีวิตที่ยั่งยืนและสันติสุข ข้อสังเกตที่น่าสนใจเพิ่มเติม คือ ในแนวทางที่ 2 มีการมุ่งพัฒนาเมืองยะลาเพียงเมืองเดียว และแม้ว่าในยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนพัฒนาภาคใต้ชายแดนเดิมจะมีความต่อเนื่องกับ แนวทางที่ 3 ของร่างกรอบใหม่นี้ แต่เป็นที่น่าเสียดายว่ายังไม่มีแผนงานสำคัญในเรื่องนี้แต่อย่างใดในขณะคำสำคัญของการพัฒนาภาคใต้ชายแดน คือ PEACE หรือสันติสุข

โดยประเด็นการพัฒนาที่เพิ่มเติมใหม่ในร่างกรอบ แผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566 - 2570 คือ แนวทางที่ 3 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิต การศึกษา สาธารณสุข เพื่อวิถีชีวิตที่ยั่งยืนและสันติสุขมากขึ้นแนวทางที่ 4 แนวทางที่ 4 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นฐานการผลิต การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 41 แสดงการวิเคราะห์ความต่อเนื่องของประเด็นการพัฒนาในกรอบแผนพัฒนาภาคใต้ชายแดน

องค์ประกอบ	แผนพัฒนาภาค พ.ศ.2561-2565	ร่างกรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566-2570	การพัฒนาต่อเนื่อง	การพัฒนาที่เพิ่มเติมใหม่
ทิศทางการพัฒนา (วิสัยทัศน์)	“แหล่งผลิตภาคเกษตร อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปที่สำคัญในประเทศ เมืองชายแดนเชื่อมโยงการค้า การท่องเที่ยวกับพื้นที่ภาคใต้การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ ชุมชนมีความเข้มแข็งอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม”	มุ่งเน้นการพัฒนาสู่ “ฐานเศรษฐกิจชายแดนที่มั่นคง บนสังคมพหุวัฒนธรรม”	• เชื่อมโยงการพัฒนาชายแดน • การผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป • ความเข้มแข็งชุมชน คุณภาพชีวิต	• การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม • การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ
แนวทางการพัฒนา (ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์)	**ยุทธศาสตร์ที่ 1** พัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับภาคการผลิต **ยุทธศาสตร์ที่ 2** พัฒนาเมืองสุไหงโก-ลก และเมืองเบตง ให้เป็นเมืองการค้าและเมืองท่องเที่ยวชายแดน และพัฒนาเมืองยะลาให้เป็นเมืองน่าอยู่และศูนย์กลางเศรษฐกิจของภาคใต้ชายแดน **ยุทธศาสตร์ที่ 3** เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน	**แนวทางที่ 1** เมืองเศรษฐกิจชายแดนเป็นเมืองการค้าเมืองท่องเที่ยวจุดเชื่อมโยงกับพื้นที่เศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้านและอาเซียนตอนใต้ พัฒนาเมืองยะลาศูนย์กลางเศรษฐกิจของภาคใต้ชายแดน **แนวทางที่ 2** คุณภาพการผลิต การแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรหลัก **แนวทางที่ 3** ยกระดับคุณภาพชีวิต การศึกษา สาธารณสุข เพื่อวิถีชีวิตที่ยั่งยืนและสันติสุข **แนวทางที่ 4** อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อฐานการผลิตและการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ	ยุทธศาสตร์ที่ 1 และแนวทางที่ 2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 และแนวทางที่ 1 ยุทธศาสตร์ที่ 3 และแนวทางที่ 3	แนวทางที่ 3 มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิต การศึกษา สาธารณสุข เพื่อวิถีชีวิตที่ยั่งยืนและสันติสุขมากขึ้น แนวทางที่ 4 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นฐานการผลิต การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ

2) วิเคราะห์ภารกิจและผลการดำเนินงานด้าน ววน. ตามแผนปฏิบัติของ PMU ข้อเท็จจริง

2.1) กรอบกำหนดทิศทางภายใต้ยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา พ.ศ. 2563 – พ.ศ.2570

การดำเนินงานของกองทุนส่งเสริม ววน. มียุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (แผนด้าน ววน.) เป็นกรอบกำหนดทิศทาง ซึ่งจัดทำขึ้นโดยพิจารณาความต้องการของประเทศจากยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทด้านวิจัยและนวัตกรรม นโยบายกระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม รวมถึงการจัดเวทีกับภาคีวิชาการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคีภาคประชาสังคม ในช่วงเดือนสิงหาคม พ.ศ.2562 ที่ผ่านมา แผนด้าน ววน. พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565 จะผนวกอยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา พ.ศ.2563 – พ.ศ.2570 โดยผ่านความเห็นชอบของ กสว. สอวช. และคณะรัฐมนตรีเรียบร้อยแล้ว ซึ่งประกอบด้วย 4 แพลตฟอร์ม (Platform) 17 โปรแกรม (Program) มีการกำหนดเป้าหมาย และตัวชี้วัดผลลัพธ์สำคัญของแต่ละแพลตฟอร์มและโปรแกรม ซึ่งเป้าประสงค์หลักของ 4 แพลตฟอร์ม ดังภาพ 50 แผนด้าน ววน. พ.ศ. 2563 - พ.ศ. 2565 ประกอบด้วย

(1) แผนด้าน ววน. พ.ศ. 2563 - พ.ศ. 2565 จะผนวกอยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา พ.ศ. 2563 – 2570

ภาพ 51 แสดงแผนด้าน ววน. พ.ศ. 2563 -พ.ศ. 2565

แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (แผนด้าน ววน.) เป็นแผนระยะปานกลาง จัดทำขึ้นเพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการพัฒนาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ และการจัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยงานในระบบวิจัยและนวัตกรรมในลักษณะต่อเนื่องหลายปี (multi-years) โดยทั้ง 4 แพลตฟอร์ม ดำเนินงานควบคู่ไปกับการปฏิรูประบบ อววน. **พ.ศ. 2563 - 2565 ประกอบ**ไปด้วย 17 โปรแกรม โดยในแพลตฟอร์มที่ 1 การพัฒนาคนยกระดับสถาบันความรู้และระบบนิเวศด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีจำนวน 6 โปรแกรม (โปรแกรมที่ 1-6) แพลตฟอร์มที่ 2 การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ท้าทายของสังคม มีจำนวน 3 โปรแกรม (โปรแกรมที่ 7-9) แพลตฟอร์มที่ 3 การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน พร้อมทั้งยกระดับการพึ่งพาตนเองในระดับประเทศ มีจำนวน 3 โปรแกรม (โปรแกรมที่ 10-12) และสำหรับแพลตฟอร์มที่ 4 การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อ

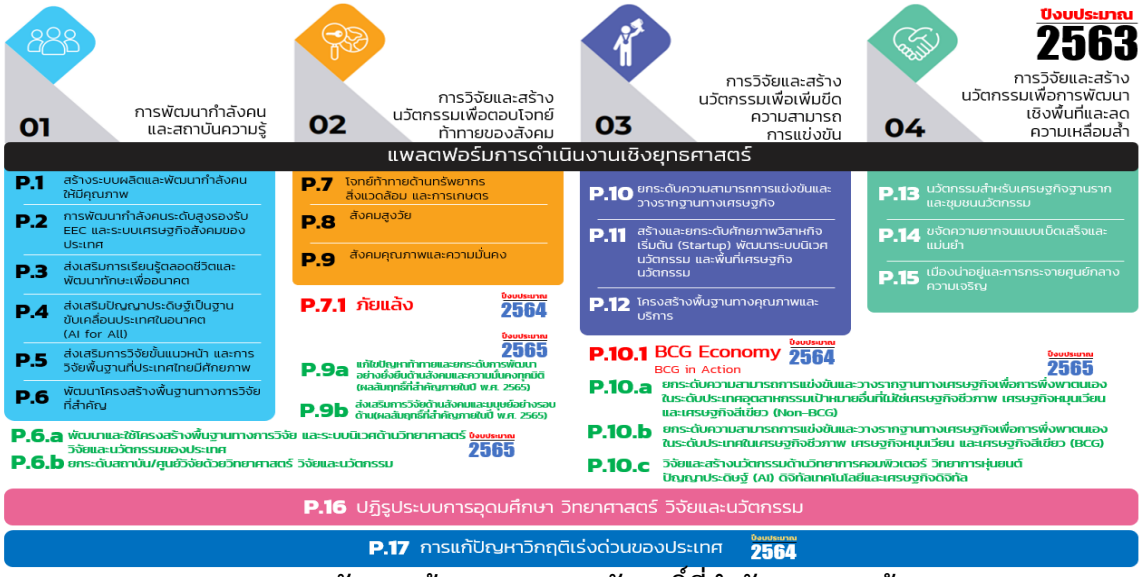
พัฒนาเชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ มีจำนวน 3 โปรแกรม (โปรแกรมที่ 13 - 14) และโปรแกรม 16 ปฏิรูประบบการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และ โปรแกรม 17 การแก้ปัญหาวิกฤติเร่งด่วนของประเทศ เพิ่มเติมในปี 2564 ดังภาพที่ 2 เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญของแผนด้าน ววน. พ.ศ. 2563 - พ.ศ.2565 ดังภาพ 51 การปรับปรุงเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญของแผนด้าน ววน. พ.ศ. 2563 - พ.ศ.2565

ภาพ 52 แสดงเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญของแผนด้าน ววน. พ.ศ. 2563 - พ.ศ.2565

ที่มา : เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญของแผนด้าน ววน. พ.ศ. 2563 - พ.ศ.2565 ฉบับปรับปรุงสำหรับปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

นอกจากนี้ยังแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงแผนงานหรือโปรแกรมตามการปรับปรุงเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญของแผนด้าน ววน. พ.ศ. 2563- พ.ศ.2565 ดังภาพ 52 การปรับปรุงเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญของแผนด้าน ววน. พ.ศ. 2563-พ.ศ.2565

ภาพ 53 แสดงการปรับปรุงเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญของแผนด้าน ววน. พ.ศ.2563-พ.ศ.2565

2.2) เจตนารมณ์ในการดำเนินการตามแพลตฟอร์ม

แพลตฟอร์มที่ 1	การพัฒนากำลังคน ยกระดับสถาบันความรู้ และระบบนิเวศด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

เจตนารมณ์ : มุ่งเน้นพัฒนาประเทศด้วยการพลิกโฉมระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมมุ่งของประเทศพร้อมทั้งการวางพื้นฐานการพัฒนากำลังคน (โดยเฉพาะด้าน ววน.) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบนิเวศด้านวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ และให้ความสำคัญกับการวิจัยขั้นพื้นฐานและการวิจัยขั้นแนวหน้าเป็นสำคัญ

แพลตฟอร์มที่ 2	การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ท้าทายของสังคม

เจตนารมณ์ : ให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์การวิจัยและการสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ท้าทายด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยนำเอาองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมไปจัดการกับกลุ่มปัญหาด้านสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นการบริหารจัดการจัดการภาครัฐ ความมั่นคง สังคมสมานฉันท์ สังคมสูงวัย สุขภาพการศึกษา วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและการเกษตร ได้อย่างเป็นรูปธรรม ถ่ายทอดและขยายผลการใช้ประโยชน์ให้กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ในแต่ละประเด็นที่ท้าทายของสังคมเพื่อสร้างความยั่งยืนในการแก้ปัญหาและพัฒนาต่อไป สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 4 โปรแกรมภายใต้แพลตฟอร์มที่ 2 ตามแผนด้าน ววน. พ.ศ. 2563 - พ.ศ.2565

ภาพ 54 โปรแกรมภายใต้แพลตฟอร์มที่ 2 ตามแผนด้าน ววน. พ.ศ. 2563 - พ.ศ.2565

แพลตฟอร์มที่ 3	การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน พร้อมทั้งยกระดับการพึ่งพาตนเองในระดับประเทศ

เจตนารมณ์ : มุ่งเน้นการวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อยกระดับการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนและพัฒนาภาคเศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ส่งเสริมให้นโยบายของประเทศที่ต้องการผลักดันให้เป็นประเทศที่หลุดพ้นจากการเป็นประเทศที่ติดกับดักประเทศรายได้ปานกลางและการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วบนฐานของการพึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

แพลตฟอร์มที่ 4	การวิจัยและสร้างนวัตกรรม เพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ

เจตนารมณ์ : มุ่งเน้นการวิจัยและสร้างนวัตกรรมในการพัฒนาระบบและกลไก เพื่อสร้างการเข้าถึงโอกาสในการพัฒนาเชิงพื้นที่ได้อย่างเท่าเทียม นำไปสู่การขจัดความยากจนอย่างตรงจุด ลดความเหลื่อมล้ำมีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง เพื่อความเข้มแข็งของศักยภาพในท้องถิ่นเป็นการวางรากฐานที่มั่นคงให้กับเศรษฐกิจไทยในอนาคต เพื่อสร้างศูนย์กลางความเจริญในท้องถิ่นด้วยนวัตกรรม ภาพ 54 โปรแกรมภายใต้แพลตฟอร์มที่ 4 ตามแผนด้าน ววน. พ.ศ. 2563 - พ.ศ.2565

ภาพ 55 โปรแกรมภายใต้แพลตฟอร์มที่ 4 ตามแผนด้าน ววน. พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565

โปรแกรมที่ 16	ปฏิรูประบบการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

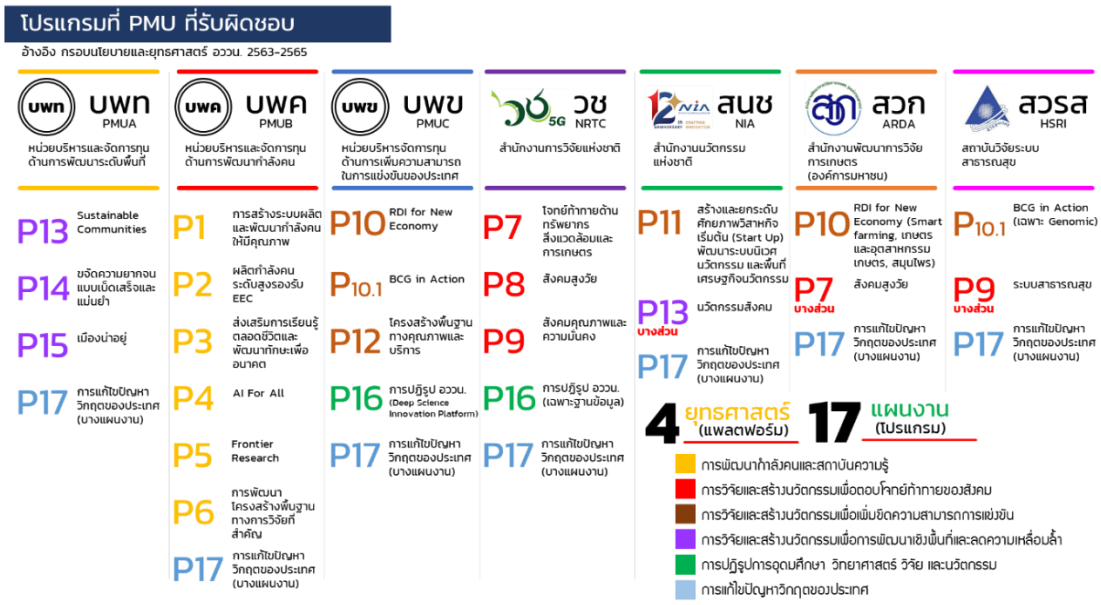
เจตนารมณ์ : มุ่งปฏิรูประบบการบริหารจัดการวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม รวมทั้งการเชื่อมโยงกับแผนอุดมศึกษา เพื่อยกระดับความเป็นเลิศ ความเป็นสากล ประสิทธิผล และประสิทธิภาคตามหลักธรรมาภิบาล

โปรแกรมที่ 17	แก้ปัญหาวิกฤตเร่งด่วนของประเทศ

เจตนารมณ์ : มุ่งให้ความสำคัญกับการวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและการแก้ปัญหาวิกฤตของประเทศที่เป็นปัญหาเร่งด่วน ทำให้ประเทศไทยมีความสามารถในการจัดการและฟื้นตัวอย่างมีประสิทธิภาพ (Resilience) มีศักยภาพในการพึ่งตนเองด้านความรู้ กำลังคน และโครงสร้างพื้นฐานด้าน ววน. เพื่อสนับสนุนการจัดการภาวะวิกฤตเร่งด่วนและการฟื้นตัวหลังภาวะวิกฤต

จากเจตนารมณ์ในการจัดตั้งแพลตฟอร์ม และโปรแกรมภายใต้ 4 แพลตฟอร์ม ตามแผนด้าน ววน. พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565 สามารถจำแนกรายละเอียดได้ภายใต้การดำเนินงานทั้ง 7 PMU ดังนี้ แพลตฟอร์มที่ 1 บพค.หรือ PMUB รับผิดชอบ โปรแกรมที่ 1 - 6 และ โปรแกรมที่ 17 (เพิ่มเติม) แพลตฟอร์มที่ 2 สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ วช.(NRTC) รับผิดชอบ โปรแกรมที่ 7 - 9 และ โปรแกรมที่ 16 - 17 (เพิ่มเติม) แพลตฟอร์มที่ 3 บพข. หรือ PMUC รับผิดชอบ โปรแกรมที่ 10 โปรแกรมที่ 12 และ โปรแกรมที่ 16 - 17 (เพิ่มเติม) แพลตฟอร์มที่ 4 บพท.หรือ PMUA รับผิดชอบ โปรแกรมที่ 13 - 15 และ โปรแกรมที่ 17 (เพิ่มเติม) สำหรับสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (สนช. หรือ

NIA) รับผิดชอบ โปรแกรมที่ 11 โปรแกรที่ 13 บางส่วนและโปรแกรมที่ 17 (เพิ่มเติม) สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์กรมหาชน) (สวก หรือ ARDA) รับผิดชอบ โปรแกรมที่ 10 โปรแกรที่ 7 บางส่วนและโปรแกรมที่ 17 (เพิ่มเติม) สำหรับสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.หรือ HSRI) รับผิดชอบ โปรแกรมที่ 10.1 โปรแกรที่ 9 บางส่วน และโปรแกรมที่ 17 (เพิ่มเติม) โดยสามารถแยกรายละเอียดได้จากภาพ 55 โปรแกรมที่รับผิดชอบตามแผนด้าน ววน. พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565

ภาพ 56 แสดงโปรแกรมที่รับผิดชอบตามแผนด้านววน. พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565

2.3) หน่วยงานบริหารจัดการโปรแกรม (Program Management Unit ; PMU) ภายใต้แผนด้านการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา พ.ศ. 2563 – 2570

(1) หน่วยงานบริหารจัดการโปรแกรม (Program Management Unit ; PMU)

เป็นกลไกสำคัญในการบริหารงบประมาณวิจัยด้าน ววน. โดยหน่วยงานบริหารจัดการโปรแกรม “7 พีเอ็มยู : หน่วยหนุนทุนวิจัย” ประกอบด้วย สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (NIA) สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร องค์การมหาชน (สวก.) สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส) นอกจากนี้ยังมี 3 หน่วยบริหารและจัดการทุนในระบบ ววน. ที่ดำเนินการภายใต้ สภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) ประกอบด้วย PMU “A” มาจาก Area – based หรือ หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) PMU “B” มาจาก Brain Power, manpower หรือ หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนากำลังคน และทุนด้านการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา การวิจัย และสร้างนวัตกรรม (บพค.) และ PMU “C” มาจาก Competitiveness หรือ หน่วยบริหารจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.)

(2) บทบาทหน้าที่ของ PMU

(2.1) บริหารเงินที่รับการจัดสรรจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม หรือแหล่งทุนอื่นให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และข้อผูกพันการรับทุน

(2.2) บริหารแผนงานด้านการอุดมศึกษา วิจัย และนวัตกรรม ในความรับผิดชอบให้เกิดผลสัมฤทธิ์

(2.3) จัดทำนโยบายและหลักเกณฑ์การจัดสรรทุนในด้านต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมและนโยบายของรัฐบาล และระบบการจัดสรรทุนภายใต้วัตถุประสงค์ของหน่วยบริหารและจัดการทุนแต่ละแห่ง

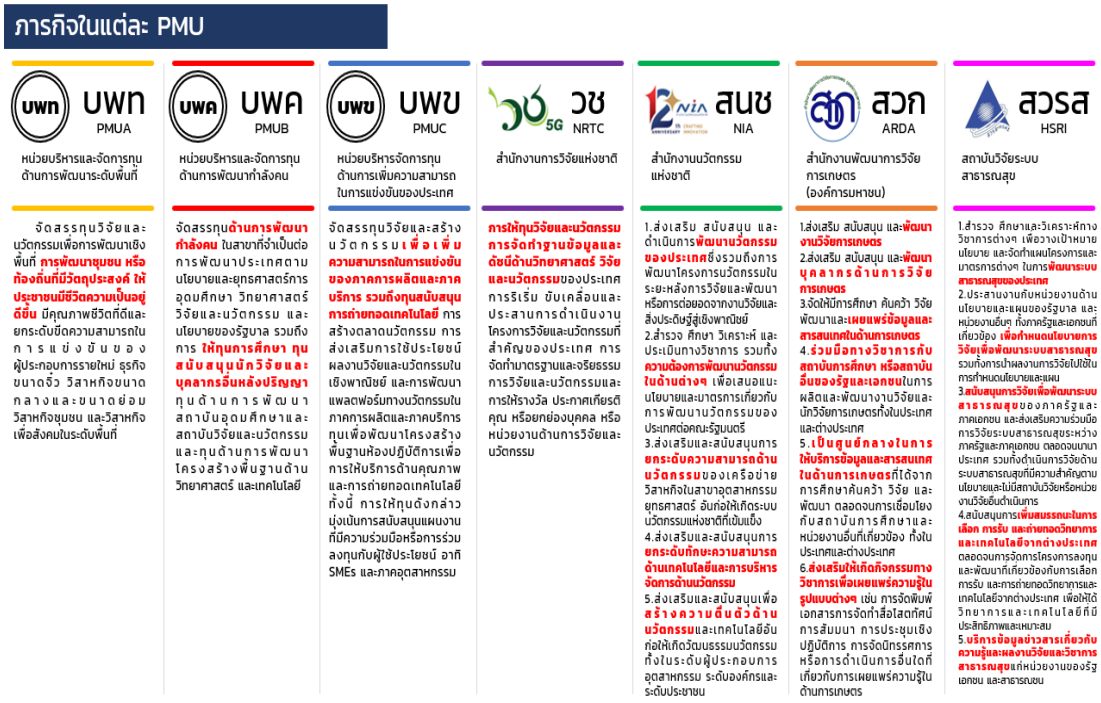
(2.4) จัดทำหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการขอทุน กลั่นกรองคำขอรับทุน และจัดสรรทุนให้แก่ผู้รับทุน ส่งเสริมและประสานให้ผู้รับทุนรวมตัวเพื่อร่วมกันรับและดำเนินโครงการที่ได้รับการสนับสนุน เพื่อให้เกิดพลังและความสำเร็จ

(2.5) ติดตามและช่วยเหลือให้โครงการที่ได้รับการสนับสนุนประสบผลสัมฤทธิ์

(2.6) ประเมินผลโครงการที่ได้รับสนับสนุน

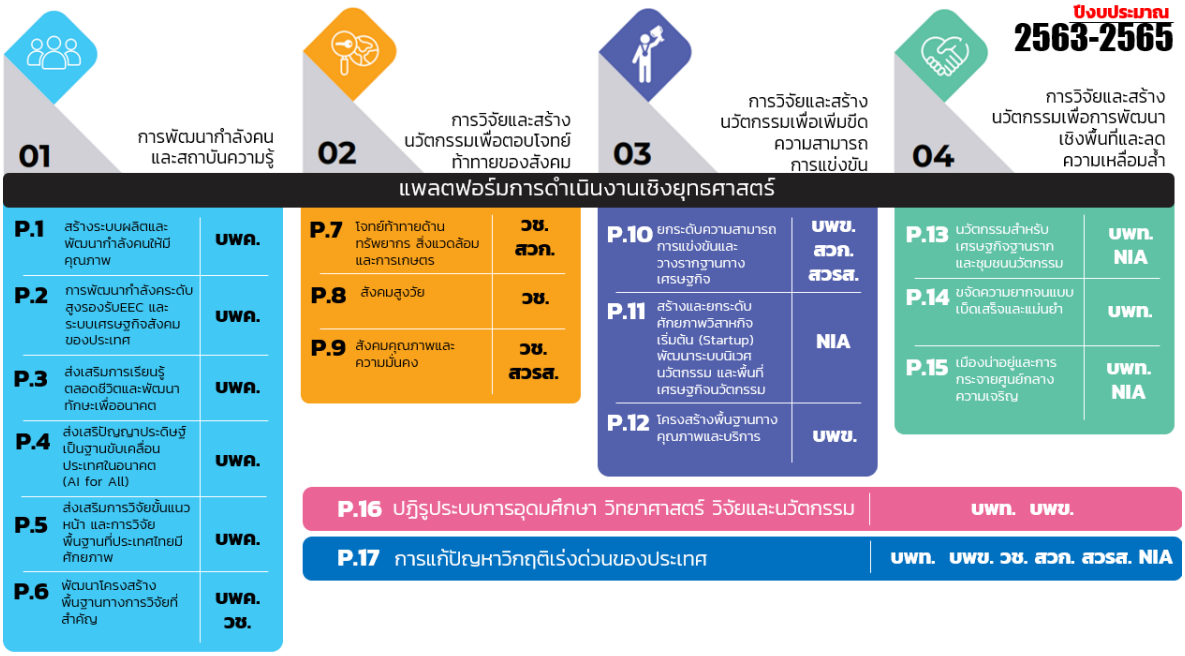
(2.7) วิเคราะห์ สังเคราะห์ผลที่ได้จากการให้ทุนสนับสนุนโครงการต่าง ๆ ในภาพรวมว่าสัมฤทธิ์ผลตามแผนงานด้านอุดมศึกษา วิจัย และนวัตกรรม

(2.8) ทำข้อเสนอเพื่อประโยชน์ในการกำหนดแผนงานใหม่ และจัดทำรายงานประจำปีของหน่วยบริหารและจัดการทุนเสนอต่อสภานโยบาย

ภาพ 57 แสดงภาระกิจหน้าที่ PMU ตามแผนด้าน ววน. พ.ศ. 2563 - พ.ศ.2565

และได้เชื่องโยงภาระกิจที่ได้รับมอบหมายภายใต้แพลตฟอร์ม ปีงบประมาณ 2563 - ปี2565 ทั้ง 17 โปรแกรม ตามภาพ 57 ภาระกิจตาม PMU

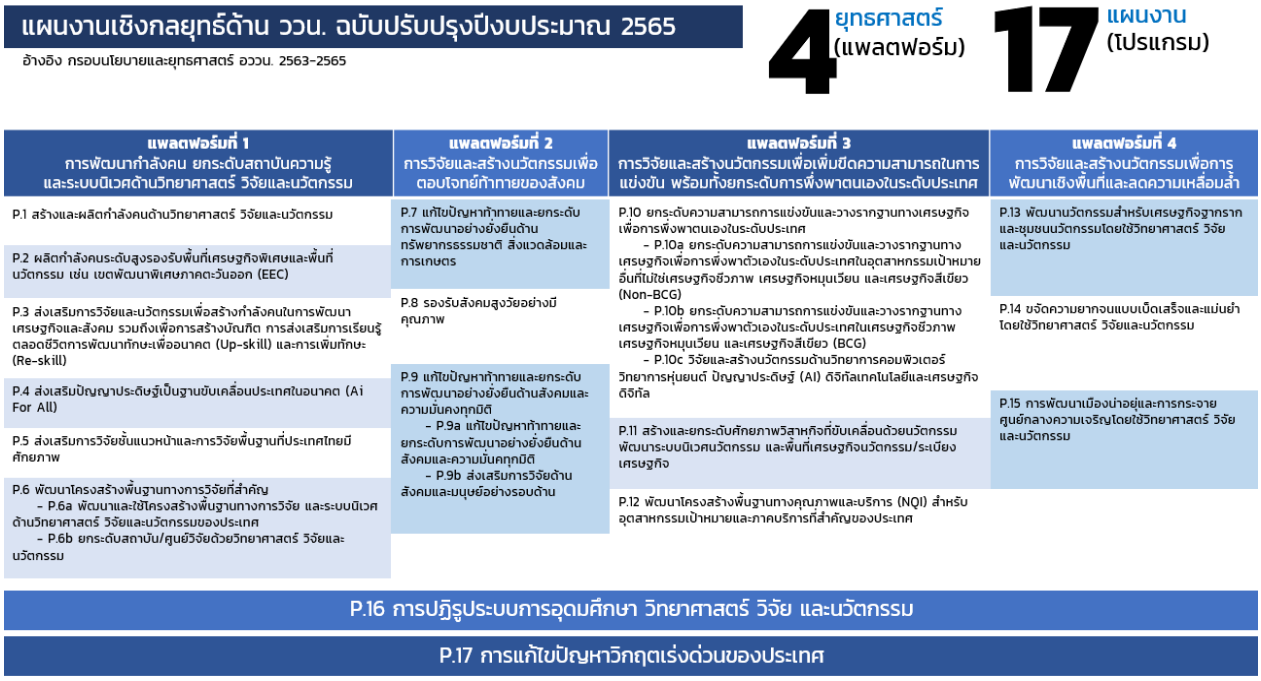
ภาพ 58 แสดงภาระกิจตาม PMU

2.4) การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565 กับร่างกรอบยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ.2566 - พ.ศ.2570

ภาพ 59 แสดงการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญของแผนด้าน ววน. พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565 และร่างกรอบยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ 2566 - พ.ศ. 2570

การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565 กับร่างกรอบยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ.2566 - พ.ศ.2570 พบว่าความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันแต่ในส่วนของแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565 มุ่งเน้นเรื่องของการพัฒนาปรับโครงสร้างและการผลิต แต่ส่วนของกรอบยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ.2566 - พ.ศ.2570 มุ่งเน้นเรื่องการต่อยอดและการนำไปใช้ประโยชน์มากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด และคงไว้ซึ่ง 4 แพลตฟอร์ม แต่ปรับเปลี่ยนชื่อเป็นยุทธศาสตร์และประกอบไปด้วย 29 แผนงาน หรืออาจเทียบเคียงเป็นโปรแกรมตาม แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563 - พ.ศ.2565 เดิมได้ โดยได้สรุปแนวทางทั้งภาพที่ 10 เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญของแผนด้าน ววน. พ.ศ. 2563 - พ.ศ.2565 และภาพ 60 ร่างกรอบยุทธศาสตร์และแผนด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา พ.ศ. 2566 – พ.ศ. 2570 (ฉบับร่าง)

ภาพ 60 แสดงเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญของแผนด้าน ววน. พ.ศ. 2563 - พ.ศ.2565

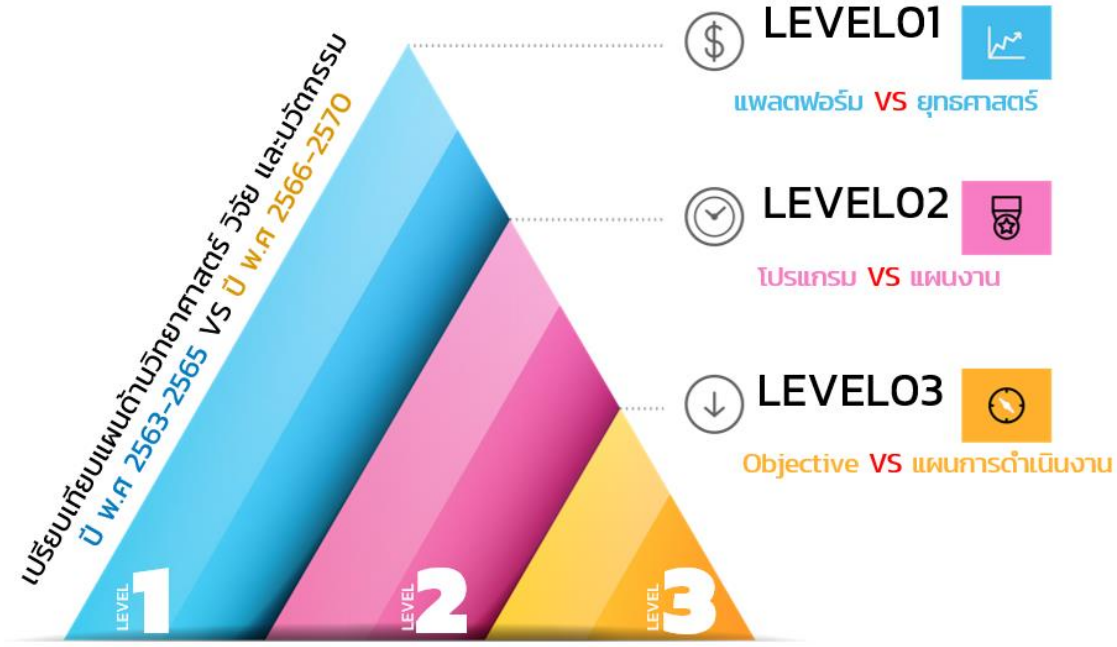
ที่มา : เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญของแผนด้าน ววน. พ.ศ. 2563 - พ.ศ.2565 ฉบับปรับปรุงสำหรับปงบประมาณ พ.ศ. 2565

ภาพ 61 แสดงร่างกรอบยุทธศาสตร์และแผนด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อการพัฒนา พ.ศ. 2566 – พ.ศ. 2570 (ฉบับร่าง)

(1) การวิเคราะห์ความเชื่อมโยง ระดับที่ 1 แพลตฟอร์ม และยุทธศาสตร์

การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565 กับร่างกรอบยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา พ.ศ.2566 – พ.ศ.2570 ระดับที่ 1 ระดับแพลตฟอร์ม และยุทธศาสตร์ พบว่าสอดคล้องและสามารถเทียบเคียงกันในระดับแพลตฟอร์ม (ปีพ.ศ.2563 - พ.ศ.2565) และระดับยุทธศาสตร์ (ปี2566 - 2570) ทั้งนี้ยังสามารถเปรียบเทียบในระดับโปรแกรม และแผนงาน และเปรียบเทียบในระดับ Objective และแผนการดำเนินงาน ได้ทั้งหมด ดังภาพ 61 การเปรียบเทียบแผน ววน.(ปีพ.ศ.2563 - พ.ศ.2565) กับร่างกรอบแผนยุทธศาสตร์ฯ ปี (ปีพ.ศ.2566 - 2570)

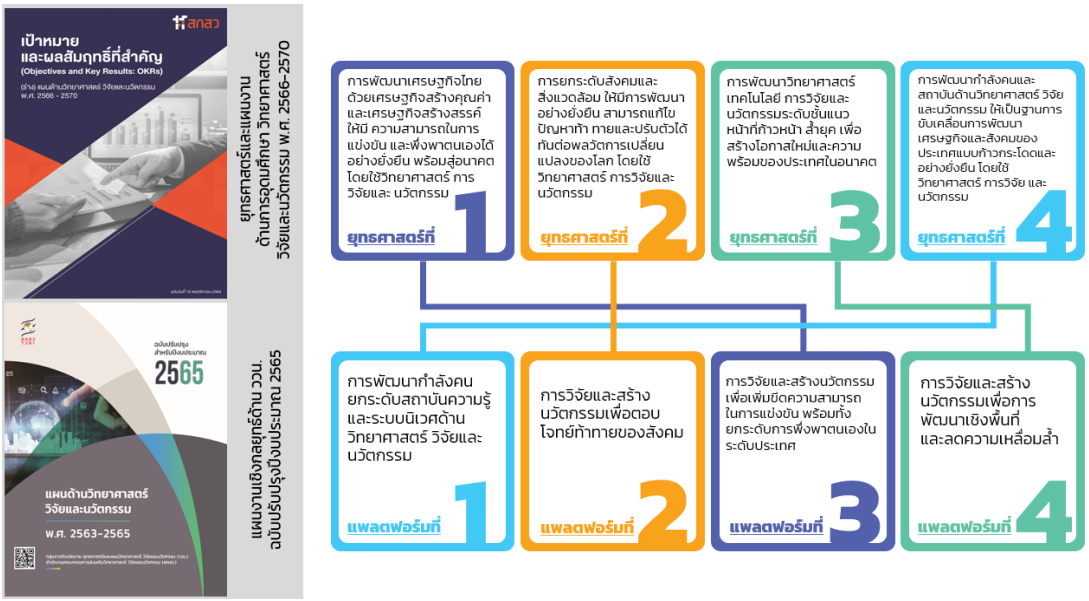

ภาพ 62 แสดงการเปรียบเทียบแผน ววน. (ปี2563 - พ.ศ.2565) กับร่างกรอบแผนยุทธศาสตร์ฯ ปี (ปี2566 - 2570)

และได้พิจารณาผลการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ.2563 – พ.ศ.2565 กับร่างกรอบยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา พ.ศ.2566 – พ.ศ.2570 ระดับที่ 1 ระดับแพลตฟอร์ม (ปีพ.ศ.2563 - พ.ศ.2565) และระดับยุทธศาสตร์ (ปีพ.ศ.2566-2570) พบว่าในร่างแผนใหม่มีการกำหนดลำดับของยุทธ์ศาสตร์แตกต่างจากแผนเดิมเล็กน้อยโดยสามารถเชื่อมโยงตามแผนภาพที 13 การเชื่อมโยงแผนววน.(ปีพ.ศ.2563 - พ.ศ.2565) และร่างกรอบยุทธศาสตร์ฯ (ปีพ.ศ.2566 - พ.ศ.2570) ตามภาพที 13 การเชื่อมโยงแผนววน.(ปีพ.ศ.2563 - พ.ศ.2565) และร่างกรอบยุทธศาสตร์ฯ (ปีพ.ศ.2566 - 2570) ดังนี้

ยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ.2566 - พ.ศ.2570(แผนใหม่ฉบับวันที่ 10 พ.ย. 2564)	ยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาเศรษฐกิจไทยด้วยเศรษฐกิจสร้างคุณค่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ให้มีความสามารถในการแข่งขัน และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน พร้อมสู่อนาคต โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม	**แพลตฟอร์มที่ 4** การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การยกระดับสังคมและสิ่งแวดล้อม ให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน สามารถ แก้ไขปัญหาท้าทายและปรับตัวได้ทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและ นวัตกรรม	**แพลตฟอร์มที่ 2** การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ท้าทายของสังคม
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและนวัตกรรมระดับขั้นแนวหน้าที่ก้าวหน้าล้ำยุค เพื่อสร้างโอกาสใหม่และความพร้อมของประเทศในอนาคต	**แพลตฟอร์มที่ 4** การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ
ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนากำลังคนและสถาบันด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ให้เป็นฐานการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศแบบก้าวกระโดดและอย่างยั่งยืน โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม	**แพลตฟอร์มที่ 1** การพัฒนากำลังคน ยกระดับสถาบันความรู้ และระบบนิเวศด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

ตามภาพ 63

ภาพ 63 แสดงการเชื่อมโยงแผนววน.(ปีพ.ศ.2563 - พ.ศ.2565) และร่างกรอบยุทธศาสตร์ฯ (ปีพ.ศ.2566 - 2570)

(2) การวิเคราะห์ความเชื่อมโยง ระดับที่ 2 โปรแกรม และแผนงาน

การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565 กับร่างกรอบยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา พ.ศ.2566 – พ.ศ.2570 ระดับที่ 2 โปรแกรม และแผนงาน พบว่าสอดคล้องและสามารถเทียบเคียงกันในระดับโปรแกรม (ปีพ.ศ.2563 - พ.ศ.2565) และแผนงาน (ปีพ.ศ.2566 - 2570) แต่มีบางโปรแกรมที่ข้ามยุทธศาสตร์ ดังภาพ 63

ภาพ 64 แสดงการเชื่อมโยงระดับโปรแกรมแผนงานยุทธศาสตร์ ฯ พ.ศ. 2566 - พ.ศ.2570 และ โปรแกรมภายใต้แพลตฟอร์มแผนงานยุทธศาสตร์ ฯ พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565

(3) การวิเคราะห์ความเชื่อมโยง ระดับที่ 3 ระดับ Objective และแผนการดำเนินงาน

การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565 กับร่างกรอบยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา พ.ศ.2566 – พ.ศ.2570 โดยเมื่อพิจารณาในระดับที่ 2 ซึ่งเป็นระดับโปรแกรมและแผนงานแล้ว ทำให้การเชื่อมโยงในระดับที่ 3 Objective และแผนการดำเนินงาน ใช้กรอบความเชื่อมโยงในระดับ 2 เป็นหลัก พบว่าสอดคล้องและสามารถเทียบเคียงกันในระดับ Objective (ปี 2563-พ.ศ.2565) และแผนงานที่สำคัญตามจุดเน้นของนโยบาย (Flagship:F) แผนงานย่อย (N) (แผนใหม่ ฉบับวันที่ 10 พฤศจิกายน 2564) (ปีพ.ศ.2566 - พ.ศ.2570)

ตาราง 42 แสดงการเชื่อมโยงระดับที่ 3 ระดับObjective และแผนการดำเนินงาน

ยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2566-พ.ศ.2570 (แผนใหม่ฉบับวันที่ 10 พ.ย. 2564)	แผนงานที่สำคัญตามจุดเน้นของนโยบาย (Flagship:F) แผนงานย่อย (N) พ.ศ2566-พ.ศ.2570 (แผนใหม่ ฉบับวันที่ 10 พฤศจิกายน 2564)	แผนงานด้านการวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2563-พ.ศ.2565 และPMUที่รับผิดชอบ	
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาเศรษฐกิจไทยด้วยเศรษฐกิจสร้างคุณค่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ให้มีความสามารถในการแข่งขัน และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน พร้อมสู่อนาคต โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม			
P1 (S1) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านการแพทย์และสุขภาพ** ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ	**F1. (S1P1)** พัฒนาและผลิตวัคซีนป้องกันโควิด-19 และการยกระดับเป็นศูนย์กลางด้านวัคซีนในระดับอาเซียน **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F1 (S1P1) PMUC.** สวรส. NIA สวก. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ) **F2. (S1P1)** พัฒนาและผลิตผลิตภัณฑ์การแพทย์ขั้นสูง (Advanced Therapy Medicinal Products, ATMPs) รวมถึงชีววัตถุที่เกี่ยวข้อง และวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือแพทย์ที่เป็นนวัตกรรมระดับสูงและมูลค่าสูง ให้เป็นอันดับหนึ่งของอาเซียน **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F2 (S1P1) PMUC.** สวรส. NIA สวก. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ) **N1 (S1P1)** สร้างความสามารถและยกระดับการให้บริการจีโนมิกส์และการแพทย์แม่นยำเพื่อให้เกิดบริการการรักษาที่มีความแม่นยำสูง **N2 (S1P1)** พัฒนาและผลิตยาสารสกัดจากสมุนไพรที่มีคุณภาพ และได้รับการรับรองมาตรฐาน	โปรแกรมที่ 10b ยกระดับความสามารถการแข่งขันและวางรากฐานทางเศรษฐกิจเพื่อการพึ่งพาตนเองในระดับประเทศในเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจ สีเขียว (BCG)	PMUC สกว. สวรส. P10b
P2 (S1) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านเกษตรและอาหาร**ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืน และเพิ่มรายได้ของประเทศ	**F3. (S1P2)** ยกระดับการผลิตและการส่งออก Functional Ingredients, Functional Food, Novel Food ให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง และไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตและส่งออกชั้นนำของโลก **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F3 (S1P2) PMUC. สวก.** **ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)** **F4. (S1P2)** เร่งพัฒนาการผลิตและการส่งออกอาหารและผลไม้ไทยคุณค่าสูง เกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง ให้ไทยเป็นประเทศชั้นนำของโลก โดยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและประเทศที่สั่งซื้อ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F4 (S1P2) PMUC. สวก.**	โปรแกรมที่ 10b ยกระดับความสามารถการแข่งขันและวางรากฐานทางเศรษฐกิจเพื่อการพึ่งพาตนเองในระดับประเทศในเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจ สีเขียว (BCG)	PMUC สกว. สวรส. P10b

ยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2566-พ.ศ.2570 (แผนใหม่ฉบับวันที่ 10 พ.ย. 2564)	แผนงานที่สำคัญตามจุดเน้นของนโยบาย (Flagship:F) แผนงานย่อย (N) พ.ศ2566-พ.ศ.2570 (แผนใหม่ ฉบับวันที่ 10 พฤศจิกายน 2564)	แผนงานด้านการวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2563-พ.ศ.2565 และPMUที่รับผิดชอบ	
	ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ) **N3 (S1P2)** พัฒนากระบวนการผลิต กระบวนการตลาด และ ผลิตภัณฑ์จากพืชและสัตว์เศรษฐกิจหลักของประเทศ ตลอดห่วงโซ่คุณค่า เพื่อเพิ่มมูลค่าและรายได้ของประเทศ		
P3 (S1) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านการท่องเที่ยว**ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ	**F5. (S1P3)** พัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เน้นคุณค่า สร้างความยั่งยืน และเพิ่มรายได้ของประเทศ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F5 (S1P3) PMUC. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)**	โปรแกรมที่ 10b ยกระดับความสามารถการแข่งขันและวางรากฐานทางเศรษฐกิจเพื่อการพึ่งพาตนเองในระดับประเทศในเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจ สีเขียว (BCG)	PMUC สกว. สวรส. P10b
P4 (S1) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านพลังงาน วัสดุ และเคมีชีวภาพ**ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ	**N4 (S1P4)** ใช้นวัตกรรมสร้างรูปแบบธุรกิจใหม่จากโมเดล หมุนเวียนและเศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ **N5 (S1P4)** พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตามหลักการออกแบบหมุนเวียน (circular design) เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (resource efficiency) และลดการใช้ทรัพยากรใหม่ **N6 (S1P4)** สร้างเศรษฐกิจฐานชีวภาพ (เชื้อเพลิงชีวภาพ วัสดุและเคมีชีวภาพ) จากการเปลี่ยนผลิตผลทางการเกษตรหรือของเหลือทิ้งในกระบวนการผลิตหรือการบริโภค **N7 (S1P4)** พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการใช้ประโยชน์พลังงานสะอาด	โปรแกรมที่ 10b ยกระดับความสามารถการแข่งขันและวางรากฐานทางเศรษฐกิจเพื่อการพึ่งพาตนเองในระดับประเทศในเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจ สีเขียว (BCG)	PMUC สกว. สวรส. P10b
P5 (S1) พัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์อิเล็กทรอนิคอัจฉริยะ รวมทั้งหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ เพื่อเพิ่ม	**N8 (S1P5)** พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยีหลักและนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ รวมทั้งหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ	โปรแกรมที่ 4 ส่งเสริมปัญญาประดิษฐ์เป็นฐานขับเคลื่อนประเทศในอนาคต (AI for All)	PMUB P4

ยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2566-พ.ศ.2570 (แผนใหม่ฉบับวันที่ 10 พ.ย. 2564)	แผนงานที่สำคัญตามจุดเน้นของนโยบาย (Flagship:F) แผนงานย่อย (N) พ.ศ2566-พ.ศ.2570 (แผนใหม่ ฉบับวันที่ 10 พฤศจิกายน 2564)	แผนงานด้านการวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2563-พ.ศ.2565 และPMUที่รับผิดชอบ	
ประสิทธิภาพในการผลิต การบริการ และการพึ่งพาตนเอง	**N9 (S1P5)** ส่งเสริมการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และปัญญาประดิษฐ์ ในภาครัฐและภาคเอกชน	(ผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญภายในปี พ.ศ. 2565) โปรแกรมที่ 10c วิจัยและสร้างนวัตกรรมด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์ วิทยาการหุ่นยนต์ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ดิจิทัลเทคโนโลยีและเศรษฐกิจดิจิทัล	PMUC สกว. สวรส. P10c
P6 (S1) พัฒนาระบบโลจิสติกส์และระบบรางของประเทศให้ทันสมัยได้มาตรฐานสากล แข่งขันได้และเชื่อมต่อกับเครือข่ายรองรับระบบเศรษฐกิจนวัตกรรมในภูมิภาคอาเซียน	**N10 (S1P6)** พัฒนาเทคโนโลยีและระบบการบริหารจัดการสำหรับระบบโลจิสติกส์ของประเทศที่ทันสมัยและได้มาตรฐานสากล **N11 (S1P6)** พัฒนาโครงข่ายระบบรางที่ทันสมัยเพื่อรองรับการขนส่งสินค้าของประเทศ	โปรแกรมที่ 10a ยกระดับความสามารถการแข่งขันและวางรากฐานทางเศรษฐกิจเพื่อการพึ่งพาตนเองในระดับประเทศในอุตสาหกรรมเป้าหมายอื่นที่ไม่ใช่เศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Non-BCG) โปรแกรมที่ 12 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพและบริการ (NQI) สำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมายและภาคบริการที่สำคัญของประเทศ	PMUC สกว. สวรส. P10a PMUC P12
P7 (S1) พัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าให้สามารถแข่งขันได้ โดยเฉพาะอย่างอย่างยิ่ง การประกอบแบตเตอรี่และชิ้นส่วนสำคัญตลอดจนเทคโนโลยีที่เกี่ยวเนื่อง	**F6. (S1P7)** เร่งพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าและเทคโนโลยีเกี่ยวเนื่อง ให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตของอาเซียน **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F6 (S1P7) PMUC สป.อว.** **ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)**	โปรแกรมที่ 10a ยกระดับความสามารถการแข่งขันและวางรากฐานทางเศรษฐกิจเพื่อการพึ่งพาตนเองในระดับประเทศในอุตสาหกรรมเป้าหมายอื่นที่ไม่ใช่เศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Non-BCG)	PMUC สกว. สวรส. P10a

ยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2566-พ.ศ.2570 (แผนใหม่ฉบับวันที่ 10 พ.ย. 2564)	แผนงานที่สำคัญตามจุดเน้นของนโยบาย (Flagship:F) แผนงานย่อย (N) พ.ศ2566-พ.ศ.2570 (แผนใหม่ ฉบับวันที่ 10 พฤศจิกายน 2564)	แผนงานด้านการวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2563-พ.ศ.2565 และPMUที่รับผิดชอบ	
P8 (S1) พัฒนาธุรกิจฐานนวัตกรรมขนาดใหญ่ (IDES) เพื่อยกระดับรายได้ ความสามารถในการแข่งขัน และการพึ่งพาตนเองของประเทศ	**F7. (S1P8)** พัฒนาและส่งเสริมให้ประเทศเพิ่มธุรกิจฐานนวัตกรรม (IDEs) ขนาดใหญ่ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F7 (S1P8) PMUC** ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)	โปรแกรมที่ 11 สร้างและยกระดับศักยภาพวิสาหกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม พัฒนาระบบนิเวศนวัตกรรม และพื้นที่เศรษฐกิจนวัตกรรม/ระเบียงเศรษฐกิจ	NIA P11
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การยกระดับสังคมและสิ่งแวดล้อม ให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน สามารถ แก้ไขปัญหาท้าทายและปรับตัวได้ทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและ นวัตกรรม			
P9 (S2) พัฒนาสังคมสูงวัยด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	**F8. (S2P9)** พัฒนาผู้สูงอายุในภาคชนบทและเมืองให้มีศักยภาพในการพึ่งตนเอง มีคุณค่าและสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สังคม **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F8 (S2P9)** วช. สวรส. PMUA ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ) **N12 (S2P9)** พัฒนานวัตกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมของวัยแรงงานในภาคชนบทและเมืองเข้าสู่การเป็นผู้สูงวัย **N13 (S2P9)** ส่งเสริมคุณภาพชีวิต สภาพแวดล้อม และสังคมเพื่อรองรับการอยู่ร่วมกันของคนทุกช่วงวัย	โปรแกรมที่ 8 รองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ	วช. P8
P10 (S2) ยกระดับความมั่นคงทางสุขภาพของประเทศให้พร้อมรับโรคระบาดระดับชาติและโรคอุบัติใหม่	**N14 (S2P10)** พัฒนาระบบบริการเพื่อยกระดับความมั่นคงทางสุขภาพ **N15 (S2P10)** พัฒนาระบบสุขภาพในการตอบโต้ภาวะฉุกเฉินด้านสุขภาพ และภัยสุขภาพ **N16 (S2P10)** พัฒนาความเป็นธรรมในระบบสุขภาพ	โปรแกรมที่ 17 แก้ปัญหาวิกฤตเร่งด่วนของประเทศ เจตนารมณ์ มุ่งให้ความสำคัญกับการวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและการแก้ปัญหาวิกฤตของประเทศที่เป็นปัญหาเร่งด่วน ทำให้ประเทศไทยมีความสามารถในการจัดการและฟื้น ตัวอย่างมีประสิทธิภาพ (Resilience) มีศักยภาพในการพึ่งตนเองด้านความรู้กำลังคน และโครงสร้างพื้น ฐานด้านวจน. เพื่อสนับสนุนการ	PMUA PMUC วช. สวก. สวรส. NIA P17

ยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2566-พ.ศ.2570 (แผนใหม่ฉบับวันที่ 10 พ.ย. 2564)	แผนงานที่สำคัญตามจุดเน้นของนโยบาย (Flagship:F) แผนงานย่อย (N) พ.ศ2566-พ.ศ.2570 (แผนใหม่ ฉบับวันที่ 10 พฤศจิกายน 2564)	แผนงานด้านการวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2563-พ.ศ.2565 และPMUที่รับผิดชอบ	
		จัดการภาวะวิกฤตเร่งด่วนและการฟื้นตัวหลังภาวะวิกฤต	
P11 (S2) ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำโดยเพิ่มโอกาสและยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจรากฐานในพื้นที่	**F9 (S2P11)** ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ โดยการเพิ่มโอกาศและลดช่องว่างของการเข้าถึงการพัฒนาอาชีพ การศึกษาเรียนรู้ การเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรม **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F9 (S2P11) (อยู่ระหว่างการหารือ)** **F10 (S2P11)** เพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ให้พึ่งพาตนเองได้ และกระจายรายได้สู่ชุมชน/ท้องถิ่นมากขึ้น **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F10 (S2P11) (อยู่ระหว่างการหารือ)** **N17 (S2P11)** ยกระดับการเกษตรแบบ Smart farming ที่ครบห่วงโซ่คุณค่าสำหรับเกษตรกรยากจนในชุมชนโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม	โปรแกรมที่ 3 ส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างกำลังคนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงเพื่อการสร้างบัณฑิต การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต การพัฒนาทักษะเพื่ออนาคต (Up-skill) และการเพิ่มทักษะ (Re-skill) โปรแกรมที่ 11 สร้างและยกระดับศักยภาพวิสาหกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม พัฒนาระบบนิเวศนวัตกรรม และพื้นที่เศรษฐกิจนวัตกรรม/ระเบียงเศรษฐกิจ โปรแกรมที่ 13 พัฒนานวัตกรรมสำหรับเศรษฐกิจฐานรากและชุมชน นวัตกรรมโดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โปรแกรมที่ 14 ขจัดความยากจนแบบเบ็ดเสร็จ และแม่นยำ โดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	PMUB P3 NIA P11 PMUA NIA P13 PMUA P14
P12 (S2) พัฒนานโยบายและต้นแบบสำหรับสังคมคุณธรรมการแก้ไขปัญหาคอรัปชัน และการเสริมสร้างธรรมาภิบาล โดยใช้ผลงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม	**N18 (S2P12)** พัฒนาสังคมคุณธรรม **N19 (S2P12)** เสริมสร้างธรรมาภิบาลและแก้ไขปัญหาคอรัปชั่น	โปรแกรมที่ 9a แก้ไขปัญหาท้าทายและยกระดับการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้านสังคมและ ความมั่นคงทุกมิติ	วช. สวรส. P9a

ยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2566-พ.ศ.2570 (แผนใหม่ฉบับวันที่ 10 พ.ย. 2564)	แผนงานที่สำคัญตามจุดเน้นของนโยบาย (Flagship:F) แผนงานย่อย (N) พ.ศ2566-พ.ศ.2570 (แผนใหม่ ฉบับวันที่ 10 พฤศจิกายน 2564)	แผนงานด้านการวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2563-พ.ศ.2565 และPMUที่รับผิดชอบ	
P13 (S2) พัฒนาเมืองน่าอยู่ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น และกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมสู่ทุกภูมิภาค โดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	**N20 (S2P13)** พัฒนาเมืองน่าอยู่ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น **N21 (S2P13)** พัฒนาเมืองชายแดน **N22 (S2P13)** พัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาและเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City)	โปรแกรมที่ 15 พัฒนาเมืองน่าอยู่และการกระจายศูนย์กลางความเจริญโดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	PMUA NIA P15
P14 (S2) พัฒนานโยบายและต้นแบบเพื่อสร้างสังคมไทยไร้ความรุนแรง ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินรวมทั้งสวัสดิภาพสาธารณะ โดยใช้ผลงานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม	**N23 (S2P14)** สังคมไทยไร้ความรุนแรง และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ **N24 (S2P14)** ความปลอดภัยและสวัสดิภาพสาธารณะ	โปรแกรมที่ 9a แก้ไขปัญหาท้าทายและยกระดับการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้านสังคมและ ความมั่นคงทุกมิติ	วช. สวรส. P9a
P15 (S2) พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นการบริโภคอย่างยั่งยืนและการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม	**N25 (S2P15)** พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ**ด้านนิเวศน์เกษตร (น้ำ ป่าไม้ ที่ดิน)** รวมทั้งยกระดับการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ **N26 (S2P15)** พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ **ด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง** โดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงิน รวมทั้งยกระดับการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ **N27 (S2P15)** พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาด้านนิเวศน์และมลพิษ**ในภาคอุตสาหกรรม** รวมทั้งยกระดับการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ **N28 (S2P15)** พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาด้านนิเวศน์และมลพิษและการยกระดับการใช้ทรัพยากรและวัสดุเหลือใช้เพื่อการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน**ในชุมชนและพื้นที่ในภาคเมืองและชุมชน** รวมทั้งยกระดับการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ **N29 (S2P15)** พัฒนาต้นแบบและส่งเสริมการขยายเครือข่ายอาสาสมัครที่ใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ในการพัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชน/ท้องถิ่น	โปรแกรมที่ 7 แก้ไขปัญหาท้าทายและยกระดับการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และการเกษตร โปรแกรมที่ 10b ยกระดับความสามารถการแข่งขันและวางรากฐานทางเศรษฐกิจเพื่อการพึ่งพาตนเองในระดับประเทศในเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจ สีเขียว (BCG)	วช. สกว. P7 PMUC สกว. สวรส. P10b
P16 (S2) พัฒนานโยบายและต้นแบบเพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบที่เกิดจากภัยพิบัติทางธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม	**N30 (S2P16)** พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม ต้นแบบและระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการเพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบรวมทั้งการฟื้นฟูและช่วยเหลือ**ในชนบทและพื้นที่การเกษตร** จากภัยพิบัติทางธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ **N31 (S2P16)** พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม ต้นแบบและระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการเพื่อลดความ	โปรแกรมที่ 7 แก้ไขปัญหาท้าทายและยกระดับการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และการเกษตร	วช. สกว. P7

ยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2566-พ.ศ.2570 (แผนใหม่ฉบับวันที่ 10 พ.ย. 2564)	แผนงานที่สำคัญตามจุดเน้นของนโยบาย (Flagship:F) แผนงานย่อย (N) พ.ศ2566-พ.ศ.2570 (แผนใหม่ ฉบับวันที่ 10 พฤศจิกายน 2564)	แผนงานด้านการวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2563-พ.ศ.2565 และPMUที่รับผิดชอบ	
	เสี่ยงและผลกระทบรวมทั้งการฟื้นฟูและช่วยเหลือ **ในเมืองและพื้นที่อุตสาหกรรม** จากภัยพิบัติทางธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	โปรแกรมที่ 17 แก้ปัญหาวิกฤตเร่งด่วนของประเทศเจตนารมณ์ มุ่งให้ความสำคัญกับการวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและการแก้ปัญหาวิกฤตของประเทศที่เป็นปัญหาเร่งด่วน ทำให้ประเทศไทยมีความสามารถในการจัดการและฟื้น ตัวอย่างมีประสิทธิภาพ (Resilience) มีศักยภาพในการพึ่งตนเองด้านความรู้กำลังคน และโครงสร้างพื้น ฐานด้านววน. เพื่อสนับสนุนการจัดการภาวะวิกฤตเร่งด่วนและการฟื้นตัวหลังภาวะวิกฤต	PMUA PMUC วช. สวก. สวรส. NIA P17
P17 (S2) พัฒนาและประยุกต์ใช้มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์เพื่อส่งเสริมคุณค่าและความงอกงามของศิลปะและวัฒนธรรมให้เป็นทุนสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เป็นอารยะอย่างยั่งยืน และปรับตัวได้ทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลง	**N32 (S2P17)** วิจัยและวิชาการของวิทยสถานด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ **N33 (S2P17)** วิจัยพื้นฐานด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์ **N34 (S2P17)** วิจัยและพัฒนามนุษย์กับความสัมพันธ์ทางสังคมและเทคโนโลยี **N35 (S2P17)** วิจัยและพัฒนาสุนทรียภาพและความคิดสร้างสรรค์ของด้านศิลปกรรม	โปรแกรมที่ 6b ยกระดับสถาบัน/ศูนย์วิจัยด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โปรแกรมที่ 9b ส่งเสริมการวิจัยด้านสังคมและมนุษย์อย่างรอบด้าน	PMUB วช. P6b วช. สวรส. P9b
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและนวัตกรรมระดับขั้นแนวหน้าที่ก้าวหน้าล้ำยุค เพื่อสร้างโอกาสใหม่และความพร้อมของประเทศในอนาคต			
P18 (S3) ขับเคลื่อนการวิจัยชั้นแนวหน้าที่สร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ รวมทั้งการนำผลการวิจัยขั้นแนวหน้าประยุกต์ใช้และพัฒนาต่อยอดสู่เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมขั้นแนวหน้า	**N36 (S3P18)** วิจัยขั้นแนวหน้าในสาขาสำคัญเพื่อประยุกต์และพัฒนาต่อยอดเศรษฐกิจ BCG **N37 (S3P18)** วิจัยขั้นแนวหน้าด้านฟิสิกส์พลังงานสูงและ พลาสมา ระบบโลกและอวกาศ ควอนตัมและงานวิจัยเพื่ออนาคต **N38 (S3P18)** วิจัยขั้นแนวหน้าเพื่อรองรับความผันผวนทางสังคมในอนาคต	โปรแกรมที่ 5 ส่งเสริมการวิจัยขั้นแนวหน้า และการวิจัยพื้นฐานที่ประเทศไทยมีศักยภาพ โปรแกรมที่ 9b ส่งเสริมการวิจัยด้านสังคมและมนุษย์อย่างรอบด้าน	PMUB P5 วช. สวรส. P9b

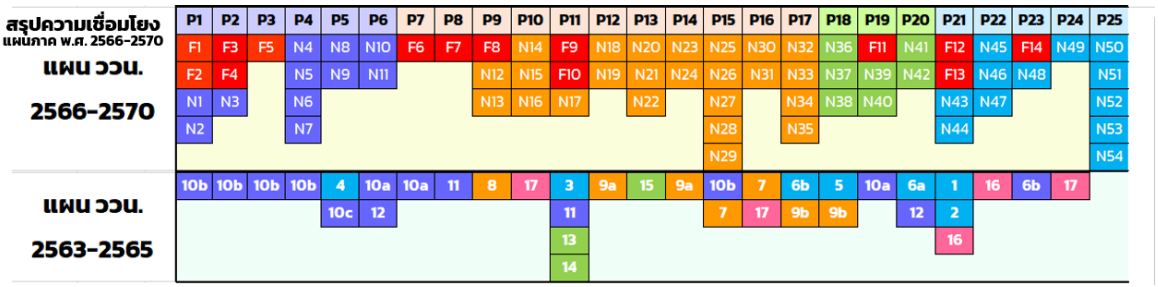
ยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2566-พ.ศ.2570 (แผนใหม่ฉบับวันที่ 10 พ.ย. 2564)	แผนงานที่สำคัญตามจุดเน้นของนโยบาย (Flagship:F) แผนงานย่อย (N) พ.ศ2566-พ.ศ.2570 (แผนใหม่ ฉบับวันที่ 10 พฤศจิกายน 2564)	แผนงานด้านการวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2563-พ.ศ.2565 และPMUที่รับผิดชอบ	
P19 (S3) พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมสำหรับอุตสาหกรรมแห่งอนาคตและบริการแห่งอนาคตรวมทั้งอุตสาหกรรมอวกาศ	**F11 (S3P19)** พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ก้าวหน้า ล้ำยุคสู่อนาคต และเทคโนโลยีระบบโลกและอวกาศ (Earth Space Technology) รวมทั้งดาวเทียม เพื่อการประยุกต์ใช้ประโยชน์ สำหรับการพัฒนาประเทศด้านภูมิสารสนเทศ และต่อยอดสู่อุตสาหกรรมอวกาศในอนาคต **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F11 (S2P11)** วช. สวรส. PMUA ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ) **N39 (S3P19)** ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประเทศไทยได้เป็นแกนนำหลักในภาคีสำคัญของโลกด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่ออนาคต **N40 (S3P19)** พัฒนาและประยุกต์ใช้องค์ความรู้นวัตกรรมและเทคโนโลยีขั้นแนวหน้า เพื่อสร้าง และพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งอนาคตและบริการแห่งอนาคต รวมทั้งการแก้ไขปัญหาที่ท้าทายด้านเศรษฐกิจสังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงของประเทศ และการป้องกันประเทศ	โปรแกรมที่ 10a ยกระดับความสามารถการแข่งขันและวางรากฐานทางเศรษฐกิจเพื่อการพึ่งพาตนเองในระดับประเทศในอุตสาหกรรมเป้าหมายอื่นที่ไม่ใช่เศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Non-BCG)	PMUC สกว. สวรส. P10a
P20 (S3) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพของประเทศ ที่รองรับการวิจัยขั้นแนวหน้าและการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม สู่อนาคต	**N41 (S3P20)** พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการวิจัยและการพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีที่สอดรับกับการพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งอนาคต และบริการแห่งอนาคต **N42 (S3P20)** พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพและบริการสำหรับอุตสาหกรรมแห่งอนาคต และบริการแห่งอนาคต	โปรแกรมที่ 6a พัฒนาและใช้โครงสร้างพื้นฐานทางการวิจัย และระบบนิเวศด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ โปรแกรมที่ 12 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพและบริการ (NQI) สำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมายและภาคบริการที่สำคัญของประเทศ	PMUB วช. P6b PMUC P12
ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนากำลังคนและสถาบันด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ให้ เป็นฐานการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศแบบก้าวกระโดดและอย่างยั่งยืน โดยใช้ วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม			
P21 (S4) ยกระดับการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนา กำลังคนด้านวิทยาศาสตร์	**F12 (S4P21)** พัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนา รวมถึงนักวิทยาศาสตร์และนวัตกร ทุกคน ให้มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่	โปรแกรมที่ 1 สร้างและผลิตกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	PMUB P1

ยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2566-พ.ศ.2570 (แผนใหม่ฉบับวันที่ 10 พ.ย. 2564)	แผนงานที่สำคัญตามจุดเน้นของนโยบาย (Flagship:F) แผนงานย่อย (N) พ.ศ2566-พ.ศ.2570 (แผนใหม่ ฉบับวันที่ 10 พฤศจิกายน 2564)	แผนงานด้านการวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2563-พ.ศ.2565 และPMUที่รับผิดชอบ	
รวมถึงนักวิทยาศาสตร์และนวัตกรที่มีทักษะสูง ให้มีจำนวนมากขึ้น	จำเป็นควบคู่กับการมี สมรรถนะสูงด้านวิชาชีพและวิชาการ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F12 (S4P21)** **PMUB** สป.อว. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างหารือ) **F13 (S4P21)** ยกระดับการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนา กำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ รวมถึงนักวิทยาศาสตร์และนวัตกรที่มีทักษะสูง ให้มีจำนวนมากขึ้น และตรงตามความต้องการของประเทศ โดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F13 (S4P21)** **PMUB** สป.อว. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างหารือ) **N43 (S4P21)** ส่งเสริมผู้มีศักยภาพสูงให้เข้าสู่เส้นทางอาชีพและมีความก้าวหน้าในสายอาชีพนักวิจัยนักวิทยาศาสตร์ นวัตกร **N44 (S4P21)** พัฒนาเยาวชนให้เป็นผู้มีสมรรถนะและความรู้ ฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ รวมถึง Coding โดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	โปรแกรมที่ 2 ผลิตกำลังคนระดับสูงรองรับพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษและพื้นที่ นวัตกรรม เช่น เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC โปรแกรมที่ 16 ปฏิรูประบบการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม	PMUB P2 PMUC วช. P16
P22 (S4) พัฒนาและยกระดับสถาบันด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ให้ตอบโจทย์เป้าหมายของประเทศ และสามารถเทียบเคียงระดับนานาชาติ	**N45 (S4P22)** พัฒนาระบบนิเวศ วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม รวมทั้งการพัฒนาเทคโนโลยีของสถาบันด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ให้ทันสมัย และเป็นที่ยอมรับในระดับสากล **N46 (S4P22)** ส่งเสริมการรับรู้ข้อมูลและเข้าถึงการให้บริการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของสถาบันด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม อย่างแพร่หลาย **N47 (S4P22)** สร้างระบบและกลไกลการทำงานร่วมกันในรูปแบบภาคีเครือข่าย วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ด้านต่างๆ ของประเทศ	โปรแกรมที่ 16 ปฏิรูประบบการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม	PMUC วช. P16
P23 (S4) พัฒนาการเป็นศูนย์กลางกำลังคนระดับสูงของอาเซียน และศูนย์กลางการเรียนรู้ของอาเซียน ที่มีความร่วมมือด้านการวิจัย การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมของสถาบัน/	**F14 (S4P23)** พัฒนาการเป็นศูนย์กลางกำลังคนระดับสูง (Hub of Talent) และศูนย์กลางการเรียนรู้ (Hub of Knowledge) ของอาเซียน รวมถึงด้านศาสตร์โลกตะวันออก และมรดกทางวัฒนธรรม	โปรแกรมที่ 6b ยกระดับสถาบัน/ศูนย์วิจัยด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	PMUB วช. P6b

ยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2566-พ.ศ.2570 (แผนใหม่ฉบับวันที่ 10 พ.ย. 2564)	แผนงานที่สำคัญตามจุดเน้นของนโยบาย (Flagship:F) แผนงานย่อย (N) พ.ศ2566-พ.ศ.2570 (แผนใหม่ ฉบับวันที่ 10 พฤศจิกายน 2564)	แผนงานด้านการวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2563-พ.ศ.2565 และPMUที่รับผิดชอบ	
ศูนย์วิจัยกับเครือข่ายระดับนานาชาติอย่างเข้มเข็งในวงกว้าง	**PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F14 (S4P23) PMUB** สป.อว. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างหารือ) **N48 (S4P23)** พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือนานาชาติ (Global Partnership)		
P24 แก้ไขปัญหาและตอบสนองภาวะวิกฤติเร่งด่วนของประเทศ			
P24 แก้ไขปัญหาและตอบสนองภาวะวิกฤติเร่งด่วนของประเทศ	**N49 (P24)** แก้ไขปัญหาและตอบสนองภาวะวิกฤติเร่งด่วนของประเทศในด้านต่างๆ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F13 ทุก PMUs**	โปรแกรมที่ 17 แก้ปัญหาวิกฤตเร่งด่วนของประเทศ เจตนารมณ์ มุ่งให้ความสำคัญกับการวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและการแก้ปัญหาวิกฤตของประเทศที่เป็นปัญหาเร่งด่วน ทำให้ประเทศไทยมีความสามารถในการจัดการและฟื้น ตัวอย่างมีประสิทธิภาพ(Resilience) มีศักยภาพในการพึ่งตนเองด้านความรู้กำลังคน และโครงสร้างพื้น ฐานด้านวนว. เพื่อสนับสนุนการจัดการภาวะวิกฤตเร่งด่วนและการฟื้นตัวหลังภาวะวิกฤต	PMUA PMUC วช. สวก. สวรส. NIA P17
P25 พัฒนาความเข้มแข็งและประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม และขับเคลื่อนการดำเนินงานของแผนด้าน วนว. พ.ศ. 2566 – 2570			
P25 พัฒนาความเข้มแข็งและประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม และขับเคลื่อนการดำเนินงานของแผนด้าน วนว. พ.ศ. 2566 – 2570	**N50 (P25)** พัฒนาระบบและกลไกสร้างความเข้มแข็งของระบบนิเวศ วนว. **N51 (P25)** ส่งเสริมและขยายผลการนำงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ **N52 (P25)** พัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลของกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม **N53 (P25)** พัฒนาและเพิ่มสมรรถนะระบบข้อมูลและระบบสารสนเทศด้าน วนว. **N54 (P25)** พัฒนาระบบข้อมูลขนาดใหญ่และเครื่องมือการคาดการณ์อนาคตด้าน วนว.		

จากตาราง 42 แสดงการเชื่อมโยงระดับที่ 3 ระดับObjective และแผนการดำเนินงาน การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565 กับร่างกรอบยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา พ.ศ.2566 – พ.ศ.2570 โดยเพื่อพิจารณาในระดับที่ 2 ซึ่งเป็นระดับโปรแกรมและแผนงานแล้ว ทำให้การเชื่อมโยงในระดับที่ 3 Objective และแผนการดำเนินงาน ใช้กรอบความเชื่อมโยงในระดับ 2 เป็นหลัก พบว่าสอดคล้องและสามารถเทียบเคียงกันในระดับ Objective (ปี2563 - พ.ศ.2565) และแผนการดำเนินงาน (ปีพ.ศ. 2566 – พ.ศ.2570) โดยส่วนแผน ววน. พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565 เป็นการเน้นการพัฒนา สำหรับ ร่างการยุทธศาสตร์ฯ พ.ศ.2566 – พ.ศ.2570 เน้นต่อยอดและนำไปใช้ประโยชน์ และพิจารณาความเชื่อมโยงโดยใช้ OKR และ แผนการดำเนินงานเทียบกันตามตารางข้างต้น

และสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ปี พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565 กับ ร่างยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา ปี พ.ศ.2566 – พ.ศ.2570 ดังภาพ 64

ภาพ 65 แสดงสรุปการวิเคราะห์การเชื่องโยงแผน ววน.ปี พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565 และร่างยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา ปี พ.ศ. 2566 – พ.ศ. 2570

2.5) วัตถุประสงค์การจัดตั้ง /ภารกิจ /วิสัยทัศน์และพันธกิจงานด้าน ววน.ของแต่ละ PMU

(1) หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) หรือ PMU “A”

(1.1) วัตถุประสงค์การจัดตั้งหน่วย

การจัดสรรทุนวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ การพัฒนาชุมชน หรือท้องถิ่น ที่มีวัตถุประสงค์ให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการรายใหม่ ธุรกิจขนาดจิ๋ว วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจเพื่อสังคมในระดับพื้นที่

(1.2) วิสัยทัศน์

กำลังรอรายงานประจำปี

(1.3) พันธกิจ

กำลังรอรายงานประจำปี

(2) หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนากำลังคน และทุนด้านการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา การวิจัย และสร้างนวัตกรรม (บพค.) หรือ PMU “B”

(2.1) วัตถุประสงค์การจัดตั้งหน่วย

การจัดสรรทุนด้านการพัฒนากำลังคนในสาขาที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศตามนโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และนโยบายของรัฐบาล รวมถึงการให้ทุนการศึกษา ทุนสนับสนุนนักวิจัย และบุคลากรอื่นหลังปริญญาทุนด้านการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาและสถาบันวิจัยและนวัตกรรม และทุนด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

(2.2) วิสัยทัศน์

เป็นหน่วยงานที่ขับเคลื่อนและส่งเสริมการพัฒนาคนให้มีความสามารถและความพร้อม เพื่อการขับเคลื่อนประเทศด้วย วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

(2.3) พันธกิจ

(ก) จัดสรรทุนด้านการพัฒนากำลังคนในสาขาที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศตามนโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรมและนโยบายของรัฐบาล รวมถึงการให้ทุนการศึกษาทุนนักวิจัยและบุคลากรอื่นปริญญา

(ข) สนับสนุนทุนด้านการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาและสถาบันวิจัยและนวัตกรรม

(ค) สนับสนุนทุนด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

(3) หน่วยบริหารจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.) หรือ PMU “C”

(3.1) วัตถุประสงค์การจัดตั้งหน่วย

การจัดสรรทุนวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและภาคบริการ รวมถึงทุนสนับสนุนการถ่ายทอดเทคโนโลยี การสร้างตลาดนวัตกรรม การส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรมในเชิงพาณิชย์ และการพัฒนาแพลตฟอร์มทางนวัตกรรมในภาคการผลิตและภาคบริการ ทุนเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานห้องปฏิบัติการเพื่อการให้บริการด้านคุณภาพและถ่ายทอดเทคโนโลยี ทั้งนี้ การให้ทุนดังกล่าวมุ่งเน้นการสนับสนุนแผนงานที่มีความร่วมมือ หรือการร่วมลงทุนกับผู้ใช้ประโยชน์

(3.2) วิสัยทัศน์

เป็นหน่วยงานบริหารจัดการทุนที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชนทั้งในและต่างประเทศ เพื่อนำวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี นวัตกรรม และศาสตร์ต่าง ๆ เชื่อมโยง Value Chain ที่ก่อให้เกิดอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ และบริการมูลค่าสูง สร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ พัฒนาสังคมเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

(3.3) พันธกิจ การให้ทุนมุ่งเน้นการสนับสนุนแผนงานที่มีความร่วมมือหรือการร่วมลงทุนกับผู้ใช้ประโยชน์

(ก) ทุนวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและภาคบริการ

(ข) ทุนส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรมในเชิงพาณิชย์

(ค) ทุนสนับสนุนการถ่ายทอดเทคโนโลยี

(ง) ทุนพัฒนาแพลตฟอร์มทางนวัตกรรมในภาคการผลิตและภาคบริการ

(จ) ทุนเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานห้องปฏิบัติการเพื่อการให้บริหารด้านคุณภาพและการถ่ายทอดเทคโนโลยี

(ฉ) ทุนเพื่อการสร้างตลาดนวัตกรรม

(4) สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) หรือ NRTC

(4.1) วัตถุประสงค์การจัดตั้งหน่วย

การให้ทุนวิจัยและนวัตกรรม การจัดทำฐานข้อมูลและดัชนีด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศการริเริ่ม ขับเคลื่อนและประสานการดำเนินงานโครงการวิจัยและนวัตกรรมที่สำคัญของประเทศ การจัดทำมาตรฐานและจริยธรรมการวิจัยและนวัตกรรมและการให้รางวัล ประกาศเกียรติคุณ หรือยกย่องบุคคล หรือหน่วยงานด้านการวิจัยและนวัตกรรม

(4.2) วิสัยทัศน์

เป็นหน่วยงานหลักที่ขับเคลื่อนระบบวิจัยและนวัตกรรมให้เข้มแข็งด้วยการสนับสนุนทุนวิจัย พัฒนาบุคลากร และพัฒนาระบบนิเวศการวิจัยและนวัตกรรมตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ

(4.3) พันธกิจ

(ก) การให้ทุนวิจัยและนวัตกรรมหลักของประเทศ

(ข) การจัดทำฐานข้อมูลและดัชนีวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ

(ค) การริเริ่ม ขับเคลื่อนและประสานการดำเนินงานโครงการวิจัยและนวัตกรรมที่สำคัญของประเทศ

(ง) การจัดทำมาตรฐานและจริยธรรมการวิจัย

(จ) การส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้เพื่อใช้ประโยชน์

(ฉ) การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้านวิจัยและนวัตกรรม

(ช) การให้รางวัล ประกาศเกียรติคุณหรือยกย่องบุคคลหรือหน่วยงานด้านวิจัยและนวัตกรรม

(5) สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (สนช.) หรือ NIA

(5.1) วัตถุประสงค์การจัดตั้งหน่วย

(ก) ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการพัฒนานวัตกรรมของประเทศซึ่งรวมถึงการพัฒนาโครงการนวัตกรรมในระยะหลังการวิจัยและพัฒนา หรือการต่อยอดจากงานวิจัยและสิ่งประดิษฐ์สู่เชิงพาณิชย์

(ข) สำรวจ ศึกษา วิเคราะห์ และประเมินทางวิชาการ รวมทั้งความต้องการพัฒนานวัตกรรมในด้านต่าง ๆ เพื่อเสนอแนะนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรมของประเทศต่อคณะรัฐมนตรี

(ค) ส่งเสริมและสนับสนุนการยกระดับความสามารถด้านนวัตกรรมของเครือข่ายวิสาหกิจในสาขาอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์ อันก่อให้เกิดระบบนวัตกรรมแห่งชาติที่เข้มแข็ง

(ง) ส่งเสริมและสนับสนุนการยกระดับทักษะความสามารถด้านเทคโนโลยีและการบริหารจัดการด้านนวัตกรรม

(จ) ส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อสร้างความตื่นตัวด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีอันก่อให้เกิดวัฒนธรรมนวัตกรรม ทั้งในระดับผู้ประกอบการอุตสาหกรรม ระดับองค์กรและระดับประชาชน

(5.2) วิสัยทัศน์

องค์กรหลักในการเสริมสร้างระบบนวัตกรรมแห่งชาติ เพื่อเพิ่มคุณค่าที่ยั่งยืน

(5.3) พันธกิจ

(ก) ส่งเสริมการสร้างระบบนวัตกรรมแห่งชาติ

(ข) สร้างโอกาสในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐานทางนวัตกรรม

(ค) ยกระดับทักษะและความสามารถทางนวัตกรรมของกลุ่มเป้าหมาย

(6) สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร องค์การมหาชน (สวก.) หรือ ARDA

(6.1) วัตถุประสงค์การจัดตั้งหน่วย

(ก) ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนางานวิจัยการเกษตร

(ข) ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยการเกษตร

(ค) จัดให้มีการศึกษา ค้นคว้า วิจัย พัฒนาและเผยแพร่ข้อมูลและสารสนเทศในด้านการเกษตร

(ง) ร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันการศึกษา หรือสถาบันอื่นของรัฐและเอกชนในการผลิตและพัฒนางานวิจัยและนักวิจัยการเกษตรทั้งในประเทศและต่างประเทศ

(จ) เป็นศูนย์กลางในการให้บริการข้อมูลและสารสนเทศในด้านการเกษตรที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า วิจัย และพัฒนา ตลอดจนการเชื่อมโยงกับสถาบันการศึกษาและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

(ฉ) ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมทางวิชาการเพื่อเผยแพร่ความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดพิมพ์เอกสารการจัดทำสื่อโสตทัศน์ การสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดนิทรรศการ หรือการดำเนินการอื่นใดที่เกี่ยวกับการเผยแพร่ความรู้ในด้านการเกษตร

(6.2) วิสัยทัศน์

สวก. เป็นผู้นำในการบริหารการวิจัยการเกษตร เพื่อสร้างความเข้มแข็งของภาคการเกษตรอย่างยั่งยืน

(6.3) พันธกิจ

(ก) ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการวิจัยการเกษตร

(ข) ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยการเกษตร

(ค) ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาข้อมูลสารสนเทศด้านการเกษตร

(7) สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) หรือ HSRI

(7.1) วัตถุประสงค์การจัดตั้งหน่วย

(ก) สำรวจ ศึกษาและวิเคราะห์ทางวิชาการต่าง ๆ เพื่อวางเป้าหมายนโยบายและจัดทำแผนโครงการและมาตรการต่าง ๆ ในการพัฒนาระบบสาธารณสุขของประเทศ

(ข) ประสานงานกับหน่วยงานด้านนโยบายและแผนของรัฐบาล และหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดนโยบายการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบสาธารณสุข รวมทั้งการนำผลงานการวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบายและแผน

(ค) สนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบสาธารณสุขของภาครัฐและภาคเอกชน และส่งเสริมความร่วมมือการวิจัยระบบสาธารณสุขระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนนานาประเทศ รวมทั้งดำเนินการวิจัยด้านระบบสาธารณสุขที่มีความสำคัญตามนโยบายและไม่มีสถาบันวิจัยหรือหน่วยงานวิจัยอื่นดำเนินการ

(ง) สนับสนุนการเพิ่มสมรรถนะในการเลือก การรับ และถ่ายทอดวิทยาการและเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ตลอดจนการจัดการโครงการลงทุนและพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการเลือก

การรับ และการถ่ายทอดวิทยาการและเทคโนโลยีจากต่างประเทศ เพื่อให้ได้วิทยาการและเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสม
บริการข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความรู้และผลงานวิจัยและวิชาการสาธารณสุขแก่หน่วยงานของรัฐ เอกชน และสาธารณชน

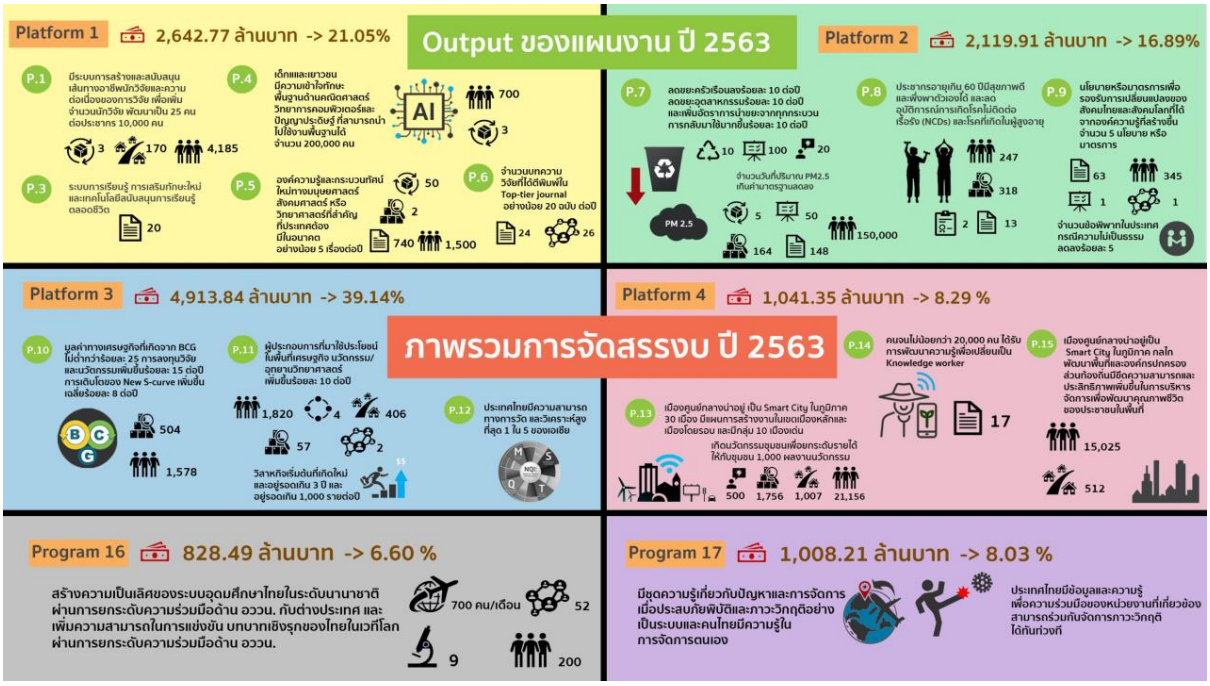
(7.2) วิสัยทัศน์

ผู้นำระบบวิจัยที่สร้างความรู้เชิงประจักษ์ เพื่อการพัฒนาระบบสุขภาพไทย

(7.3) พันธกิจ

พัฒนาระบบวิจัย เพื่อขับเคลื่อนความรู้ อย่างมีทิศทางและมีส่วนร่วม

2.6) ผลการดำเนินงานด้าน ววน. ตามแผนปฏิบัติของ PMU

ภาพ 66 แสดงผลการดำเนินงานด้าน ววน. ตามแผนปฏิบัติของ PMU

ที่มา : ขั้นตอนการยื่นขอทุนวิจัยปีงบประมาณ พ.ศ.2565 โดย ผศ.ดร.ธนพล เพ็ญรัตน์ รองผู้อำนวยการภารกิจการกำกับและติดตามการใช้งบประมาณ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) 18 กรกฎาคม พ.ศ.2563

(1) หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)ซึ่งมีพันธกิจในการจัดสรรทุนวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ พัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์ให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีและยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการรายใหม่ ธุรกิจขนาดจิ๋ววิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจสังคมในระดับพื้นที่ และรับผิดชอบดูแลแพลตฟอร์ม 4 การวิจัยและการสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ โปรแกรมที่ 13 นวัตกรรมสำหรับเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนนวัตกรรม ภายใต้นโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565และแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (แผน อววน.) จึงได้วางแผนเชิง

ยุทธศาสตร์เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยการวิจัยและนวัตกรรม จำแนกเป็น 2 ระดับ ระดับแรก คือ การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก (Micro Level) ด้วยทุนทางทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและทุนทางศิลปะวัฒนธรรมของพื้นที่ มุ่งเป้าเข้าหาระดับครัวเรือนยากจน กลุ่มอาชีพ ดูรายได้มวลรวมของชุมชนและระดับตำบล อำเภอ เพื่อดูว่าประกอบด้วยกลุ่มอาชีพใดบ้าง จึงมี Unit Of Analysis คือ 1) คนจนและครัวเรือน เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและส่งต่อเข้าสู่ระบบการช่วยเหลือ 2) กลุ่มอาชีพ เพื่อยกระดับและพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการในพื้นที่ รวมถึงการเชื่อมโยงภาคการผลิตในพื้นที่กับตลาดใหม่ของประเทศเพื่อระบายผลิตผลการเกษตร/ผลิตภัณฑ์ชุมชน และ 3) ชุมชน มุ่งเน้นให้ชุมชนเกิดการยอมรับปรับใช้นวัตกรรมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในสภาวะปัจจุบัน ระดับที่สอง คือ การกระจายศูนย์กลางความเจริญ (Macro level) ซึ่งมี Unit Of Analysis คือ เมือง ท้องถิ่น จังหวัด และภูมิภาค เป็นการพัฒนาเชิงโครงสร้างและการจัดการ “ระดับเมือง” เพื่อดึงความเจริญทางเศรษฐกิจภายในจังหวัด สร้างกลไกพัฒนาพื้นที่ให้กับหน่วยงานระดับท้องถิ่น (Local Government) ผ่านผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับหน่วยงานระดับตำบลและเทศบาล อันนำไปสู่การสร้างคุณภาพชีวิตและการสร้างงานในพื้นที่เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับหน่วยงานระดับตำบลและเทศบาล อันนำไปสู่การสร้างคุณภาพชีวิตและการสร้างงานในพื้นที่ในปีงบประมาณ พ.ศ.2563 หน่วย บพท. ได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) **ในโปรแกรมที่ 13** จำนวน 577,086,500 บาท และได้ดำเนินการประกาศกรอบโจทย์วิจัยตามเป้าประสงค์หลักของ แพลตฟอร์ม 4 โปรแกรมที่ 13 จำนวนทั้งสิ้น 2 แผนงาน ประกอบด้วย 7 กรอบการวิจัย มีนักวิจัยสนใจยื่นข้อเสนอโครงการมาทั้งสิ้น 518 โครงการ เป็นจำนวนเงิน 3,292,435,242 บาท หน่วย บพท. ได้พิจารณากลั่นกรองข้อเสนอโครงการในเบื้องต้นและโดยละเอียดโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ข้อเสนอโครงการที่ผ่านการพิจารณาทั้ง 2 แผนงาน จำนวนทั้งสิ้น 79 โครงการ รวมงบประมาณทั้งหมด 589,213,200 บาท ขณะนี้มีงบประมาณที่เบิกจ่ายไปแล้วทั้งสิ้น 445,632,912 บาท คิดเป็นร้อยละ 75.63 ของงบประมาณที่ออกสัญญา ในส่วนผลการดำเนินงานวิจัยนั้น เนื่องจากเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (โควิด-19) ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ.2562 จนถึงปัจจุบัน ทำให้มีมาตรการในการเฝ้าระวังโรค เช่น Lockdown พื้นที่ มีการมอบหมายให้มีการปฏิบัติงานที่บ้าน (Work From Home) ทำให้นักวิจัยไม่สามารถลงในพื้นที่เพื่อทำงานวิจัยได้ ส่งผลทำให้ผลงานวิจัยไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ นักวิจัยส่วนใหญ่จึงได้มีการขอขยายเวลาการทำวิจัยออกไป อย่างไรก็ตามในภาพรวมโครงการทั้งหมดอยู่ระหว่างดำเนินการ เมื่อพิจารณาผลการดำเนินงานในระยะ 6-9 เดือนที่ผ่านมาพบว่ามีความก้าวหน้าร้อยละ 60 ซึ่งคาดว่าเมื่อสิ้นสุดโครงการจะมีผลการดำเนินการตามเป้าหมายผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบที่ตั้งไว้ ขณะนี้มีผลการดำเนินงานครอบคลุมพื้นที่กว่า 60 จังหวัด 320 ตำบล และมี 300 กลุ่ม วิสาหกิจชุมชน/OTOP ที่คาดว่าจะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจัดการห่วงโซ่คุณค่าใหม่ (New Value Chain) ด้วยงานวิจัย เกิดการพัฒนาย่านหรือเมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้วยกลไกการพัฒนาพื้นที่ จำนวน 20 พื้นที่ มีกลไกการพัฒนาเมืองศูนย์กลางที่น่าอยู่ที่เข้าสู่ Smart City จำนวน 13 กลไก เกิดการพัฒนานักวิจัยชาวบ้าน/การสร้างนวัตกรชุมชนกว่า 1,900 คน เพื่อเป็นผู้ถ่ายทอดการขยายผลงานวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์ผ่านกระบวนการสร้างตัวแบบการเรียนรู้และนวัตกรรมของชุมชน (Learning and Innovation Platform Platform) โดยมีองค์ประกอบ คือ 1) พื้นที่การเรียนรู้ร่วมกัน(Learning Space) 2) มีการสร้างเป้าหมายของการเรียนรู้ร่วมกัน 3) วิทยากรกระบวนการการจัดการความรู้ 4) ความรู้ (นวัตกรรมหรือเทคโนโลยีพร้อมใช้) และ

5) กิจกรรมการเรียนรู้ นอกจากนี้ในแพลตฟอร์มการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำ ยังได้สร้างระบบและกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจนด้วยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เกิดการพัฒนาระบบและเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลคนจนเชิงลึกที่มีความแม่นยำ ครอบคลุมทุกมิติที่ส่งผลต่อความยากจน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านการใช้ชีวิตในแบบที่ดีต่อสุขภาพ ด้านความเป็นอยู่ ด้านความมั่นคงทางการเงิน และด้านการเข้าถึงสวัสดิการภาครัฐ รวมถึงได้ระบบข้อมูลครัวเรือนยากจนระดับพื้นที่ขนาดใหญ่ (Big Data) ที่เชื่อมโยงกับระบบความช่วยเหลือภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม จำนวน 1 ระบบ และในการค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจนในพื้นที่ 10 จังหวัดเป้าหมาย พบจำนวน 92,656 ครัวเรือนจำนวน 352,991 ราย (ข้อมูล ณ วันที่ 18 มีนาคม 2564) การสำรวจนี้ทำให้ทราบถึงต้นทุนที่จะนำมาพัฒนาตนเองของแต่ละบุคคล ซึ่งทำให้สามารถนำความรู้และเทคโนโลยีจากงานวิจัยและนวัตกรรมในกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ไปพัฒนาคนได้อย่างตรงจุด โดยใช้กระบวนการวิจัยเข้าไปปรับเปลี่ยนวิธีคิด เปลี่ยนแปลงกระบวนการและพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย เป็นต้น แม้ว่าโครงการวิจัยเกือบทั้งหมดอยู่ระหว่างการดำเนินงาน อย่างไรก็ดีมีโครงการวิจัยได้เกิดการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์และมีผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมทั้งในด้านนโยบาย ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ขอยกตัวอย่างโดยสังเขป ดังนี้

(1.1) ด้านเศรษฐกิจ 1) การยกระดับผลิตภัณฑ์ด้านเกษตรกรรม ประมง ปศุสัตว์ด้วยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ จากผลงานวิจัย สามารถยกระดับอาชีพ สร้างรายได้และเศรษฐกิจหมุนเวียน เช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยได้เข้าไปสร้างสร้างนวัตกรในกลุ่มทอผ้านาหมื่นศรี โดยถ่ายทอดองค์ความรู้ทางด้านนาโนเทคโนโลยีด้านสิ่งทอ ได้แก่ ผ้าที่มีสมบัติยับยั้งแบคทีเรีย ผ้าสะท้อนน้ำและผ้าปรับนุ่ม ซึ่งได้ทำการสอนพร้อมวิธีปฏิบัติและมีคู่มือโดยละเอียดให้สามารถสร้างนวัตกรรมที่สามารถคิดเองและดัดแปลงตามความเหมาะสมของงานได้ เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าและผ้าทอยกดอก โดยปรับลายผ้าและโทนสีให้ดูทันสมัย ช่วยทำให้กลุ่มทอผ้านาหมื่นศรี สามารถสร้างจุดเด่น รักษารายได้ในการจำหน่ายผ้าทอในช่วงวิกฤตโควิด-19 โดยมียอดขายไม่ต่ำกว่า 500,000 บาทต่อเดือน ทั้งนี้หากไม่มีการสนับสนุนความรู้และผลิตภัณฑ์ใหม่ให้กลุ่ม ทางกลุ่มได้คาดการณ์รายได้ช่วงวิกฤตที่จะเกิดขึ้น ไม่เกิน 300,000 บาทต่อเดือน ซึ่งไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการของกลุ่มจากช่วงปกติแล้วมีรายได้ 200,000 - 400,000 บาทต่อเดือน อีกทั้งยังพบว่าในบางเดือนที่เป็นช่วงปลดล็อคเริ่มมีรายได้เพิ่มขึ้น 700,000 - 800,000 บาทต่อเดือน 2) การพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ด้วยทุนศิลปะวัฒนธรรม เกิดย่านเศรษฐกิจบนฐานทุนทางวัฒนธรรมชุมชนและเกิดการพัฒนาผู้ประกอบการและวิสาหกิจชุมชนเชิงวัฒนธรรม ที่สามารถสร้างรายได้ให้ครัวเรือนและช่วยการฟื้นเศรษฐกิจระดับจุลภาคจากผลกระทบเศรษฐกิจระดับมหาภาค เมื่อคิดเป็นผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI) พบว่าผลกระทบจากโครงการทำให้เกิดผลตอบแทนเฉลี่ยกว่า 19.94 เท่า หรืออาจกล่าวได้ว่าหากมีเม็ดเงินลงทุนในโครงการการจัดการทุนทางวัฒนธรรมลักษณะนี้ 1 บาท จะทำให้เกิดการหมุนเวียนของระบบเศรษฐกิจและสร้างมูลค่าใหม่เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยกว่า 20 บาท 3) คนจนที่ได้รับความช่วยเหลือในด้านการพัฒนาทักษะผ่านกระบวนการเชิงนวัตกรรมหรือได้รับการถ่ายทอดและสามารถใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาอาชีพ/ยกระดับรายได้ ไม่น้อยกว่า 1,250 ราย และยังได้โครงการสร้างเศรษฐกิจชุมชนตัวอย่าง (Operating model) พัฒนายกระดับทางเลือกการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนจนจากโครงการนำร่อง รวม 17 โครงการ 16 อำเภอ มีคนจนผู้รับประโยชน์จากโครงการนำร่องแล้ว รวม 4,786 ครัวเรือน

(1.2) ด้านสังคม 1) การพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ด้วยทุนศิลปะวัฒนธรรม เกิดการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพื้นที่ทางวัฒนธรรมด้วยการใช้ข้อมูลจากการจัดทำแผนที่ทางวัฒนธรรม เช่น ตลาดเชิงวัฒนธรรม ศูนย์เรียนรู้ศิลปะและวัฒนธรรม ในทั้ง 4 ภูมิภาคของประเทศไทย ทำให้กระตุ้นการสร้างจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่นของคนในพื้นที่ 2) การส่งต่อข้อมูลความช่วยเหลือคนจนผ่านระบบสงเคราะห์ภาครัฐและเอกชน โดยการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ซึ่งกลุ่มคนจนยากไร้ (กลุ่มเป้าหมาย 20% ล่าง) ที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ได้เข้าสู่การประสานและส่งต่อความช่วยเหลือระบบสงเคราะห์/สวัสดิการของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) หากเป็นความยากจนด้านที่อยู่อาศัยจะส่งต่อความช่วยเหลือโครงการบ้านมั่นคงของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือด้านการศึกษาจะประสานกับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)เข้าไปช่วยเหลือให้กับเด็กและเยาวชนอย่างเร่งด่วน ทั้งนี้จำนวนคนจนที่ได้รับการส่งต่อความช่วยเหลือ ด้านการศึกษา ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสวัสดิการภาครัฐ ด้านการพัฒนาทักษะผ่านกระบวนการเชิงนวัตกรรมหรือได้รับการถ่ายทอดและสามารถใช้องค์ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาอาชีพ/ยกระดับรายได้ คาดว่าไม่น้อยกว่า 20,000 ราย เมื่อสิ้นสุดโครงการ 3) โครงการการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าราชบุรีเมืองสร้างสรรค์และน่าอยู่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ที่ยั่งยืนมหาวิทยาลัยศิลปากรได้ทำความร่วมมือกับจังหวัดราชบุรี เกิดแผนการพัฒนาระบบโลจิสติกส์มาพัฒนาเมืองเก่าราชบุรี เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และเกิดเครือข่ายการมีส่วนร่วมในด้านการลดขยะที่ต้นทาง

(1.3) ด้านนโยบาย 1) เกิดภาคีเครือข่ายความร่วมมือ 11 หน่วยงาน จาก 3 กระทรวง กับอีก 1 องค์การมหาชน ดังนี้ (1)กระทรวงมหาดไทย (มท.) 3 กรม ได้แก่ กรมการปกครอง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและกรมการพัฒนาชุมชน (2) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) 6 กรม และ 1 องค์การมหาชน ได้แก่ กรมกิจการเด็กและเยาวชน กรมกิจการผู้สูงอายุ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ การเคหะแห่งชาติ และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (3) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) และกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) เพื่อร่วมมือขับเคลื่อนการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาคนจนอย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำ อาทิ จัดตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการวิจัยร่วมกับคณะกรรมการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับจังหวัดและระดับพื้นที่/ท้องถิ่น เพื่อสร้างความร่วมมือในการต่อยอดงานระหว่างหน่วยงานปฏิบัติงานและส่งต่อความช่วยเหลือให้กับประชาชนคนยากจนในพื้นที่ 2) เกิดการนำผลงานวิจัยเข้าไปสู่แผนการพัฒนาจังหวัด อาทิ (1) การขับเคลื่อนข้อเสนอเชิงนโยบายยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จแม่นยำ จังหวัดศรีสะเกษ ได้ขับเคลื่อนโดยจังหวัดศรีสะเกษภายใต้ Agenda “ฮักแพง แบ่งปัน” มีประเด็นสำคัญเรื่องความยากจน ในการพิจารณาช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาที่เดือดร้อน ทุกข์ยาก ขาดโอกาส โดยการบูรณาการความร่วมมือภาคีเครือข่ายทางสังคมในการแก้ไขปัญหาและลดความซ้ำซ้อนในการให้ความช่วยเหลือ (2) โครงการวิจัยสร้างนวัตกรรมชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและบรรเทาผลกระทบจากโควิด 19 พื้นที่จังหวัดสกลนคร ผู้ว่าราชการจังหวัด ได้รับผลงานวิจัยทั้งหมดบรรจุเข้าแผนพัฒนาจังหวัด ขับเคลื่อนและขยายผลในปีงบประมาณ พ.ศ.2564 พร้อมงบสนับสนุนจำนวน 21 ล้านบาท

(1.4) สำหรับโปรแกรมที่ 14 แก้ปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและยั่งยืน เกิดระบบข้อมูลครัวเรือนยากจนนะระดับพื้นที่ 10 จังหวัดเกิดระบบค้นหาสอบทานข้อมูลที่ใช้ในการติดตามช่วยเหลือคนจนระดับพื้นที่การดำเนินการในระยะนี้เน้นการสำรวจและสอบทานเป็นหลัก ซึ่งการช่วยเหลือคนจนจะเป็นผลการดำเนินงานที่ออกในระยะต่อไป สร้าง platform การขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาโดยใช้ข้อมูลความรู้จากพลังของวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ผ่านกลไกสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ คาดการณ์ว่าจะสามารถค้นหาและวิเคราะห์ปัญหาคนจนแล้วนำไปสู่การเชื่อมต่อระบบสวัสดิการภาครัฐและระบบช่วยเหลืออย่างเป็นรูปธรรมได้มากกว่า 200,000 คน (จังหวัดละ 10,000 คนอย่างต่ำ) เกิดในพื้นที่จังหวัดในพื้นที่นำร่อง 10 จังหวัด ได้แก่ ปัตตานี อำนาจเจริญ แม่ฮ่องสอน ชัยนาท สุรินทร์ ยโสธร ศรีสะเกษ สกลนคร มุกดาหาร และกาฬสินธุ์ ระบบสารสนเทศ โครงการพัฒนาระบบสนับสนุนการทำงานเชิงพื้นที่เพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) กำลังพัฒนาระบบเพื่อสามารถค้นหาและวิเคราะห์ปัญหาคนจนแล้วนำไปสู่การเชื่อมต่อระบบสวัสดิการภาครัฐและระบบช่วยเหลืออย่างเป็นรูปธรรมได้มากกว่า 100,000 คน ใน 20 จังหวัดยากจน คนจนกลุ่มเป้าหมายเกิดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพและเพิ่มทักษะการดำรงชีวิตเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ในพื้นที่นำร่อง 10 จังหวัด ได้แก่ ปัตตานี อำนาจเจริญ แม่ฮ่องสอน ชัยนาท สุรินทร์ ยโสธร ศรีสะเกษ สกลนคร มุกดาหาร และกาฬสินธุ์

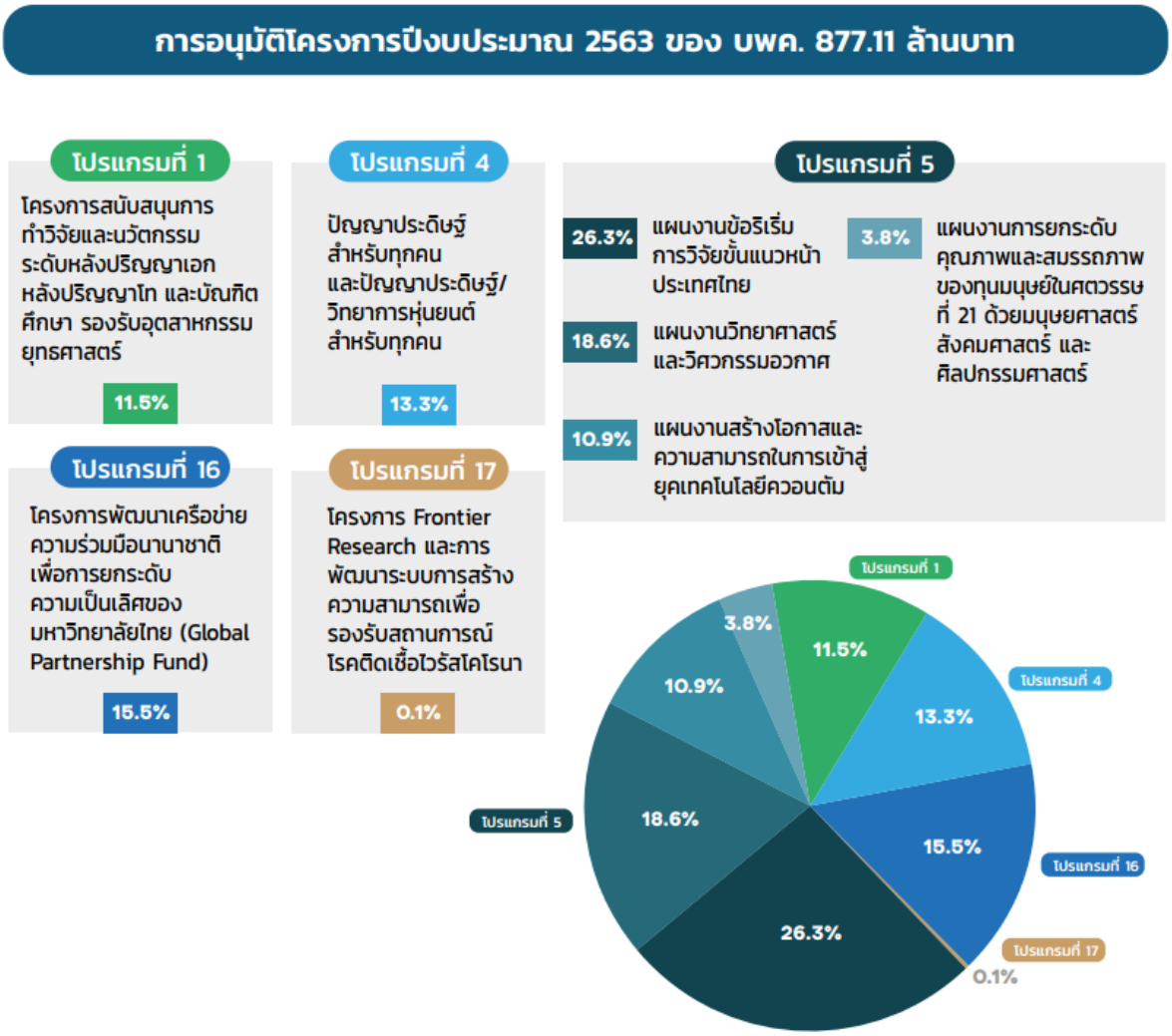
(1.5) สำหรับโปรแกรมที่ 15 จำนวน 87,126,700 บาท และได้ดำเนินการประกาศกรอบโจทย์วิจัยตามเป้าประสงค์หลักของแพลตฟอร์ม 4 โปรแกรมที่ 15 จำนวนทั้งสิ้น 1 แผนงาน ประกอบด้วย 2 กรอบการวิจัย มีนักวิจัยสนใจยื่นข้อเสนอโครงการมาทั้งสิ้น 102 โครงการ เป็นจำนวนเงิน 694,482,356 บาท หน่วย บพท. ได้พิจารณากลั่นกรองข้อเสนอโครงการในเบื้องต้นและโดยละเอียดโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ข้อเสนอโครงการที่ผ่านการพิจารณาทั้ง 2 กรอบการวิจัย จำนวนทั้งสิ้น 12 โครงการ รวมงบประมาณทั้งหมด 75,000,000 บาท ขณะนี้มีงบประมาณที่เบิกจ่ายไปแล้วทั้งสิ้น 59,396,917 บาท คิดเป็นร้อยละ 79.20 ของงบประมาณที่ออกสัญญา เมื่อพิจารณาผลการดำเนินงานในระยะ 6-9 เดือนที่ผ่านมาพบว่ามีความก้าวหน้าร้อยละ 79 ซึ่งคาดว่าเมื่อสิ้นสุดโครงการจะมีผลการดำเนินการตามเป้าหมายผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบที่ตั้งไว้ ซึ่งขณะนี้มีผลการดำเนินงานครอบคลุมพื้นที่ 12 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร สตูล ศรีสะเกษ ระยอง เชียงใหม่ กาญจนบุรี พะเยา นครสวรรค์ สงขลา และสามจังหวัดภาคใต้ (ยะลา ปัตตานี นราธิวาส) โดยมีผลผลิตตามเป้าหมายตัวชี้วัดที่เกิดขึ้นแล้ว ได้แก่ 1) เกิดกลไกการทำงานร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ อาทิ องค์การบริหารส่วนจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เครือข่ายสถานศึกษา และชุมชนในการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ จำนวน 3 กลไก ได้แก่ ระยอง ศรีสะเกษ และสตูล 2) ได้หลักสูตร/นวัตกรรมและนโยบายการจัดการศึกษาที่ออกแบบจากพื้นที่ตรงตามความต้องการของพื้นที่ 21 หลักสูตร 3) นักเรียนในโรงเรียนที่เป็นพื้นที่นำร่องมีทักษะการเรียนรู้ที่สูงขึ้นในด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะทางสังคม ทักษะการสื่อสาร และมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาโดยเฉลี่ยสูงขึ้น 4)มีช่องทางเพื่อยกระดับทักษะให้กับเยาวชน ประชาชน และผู้สูงอายุ โดยมีผู้เข้ามาใช้บริการแล้วกว่า 15,000 คน และ 5) ได้พัฒนา 5 หลักสูตร เพื่อการพัฒนาครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาสถานศึกษาและการสร้างกลไกความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและความร่วมมือ

กับชุมชน เป็นต้นแม้ว่าโครงการวิจัยทั้งหมดอยู่ระหว่างการดำเนินงาน อย่างไรก็ดีมีโครงการวิจัยได้เกิดการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์และมีผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม
ขอยกตัวอย่างโดยสังเขปดังนี้

(ก) พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา 1) สถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา มีความกล้าในการตัดสินใจการบริหาร 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านการบริหารทั่วไป ที่ทำให้โรงเรียนบรรลุเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ผู้อำนวยการที่เข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง สามารถเป็นผู้นำทางวิชาการ (Academic Leadership) ในการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้ ห้องเรียนและโรงเรียนบนฐานสมรรถนะ ครูผู้สอนได้รับการพัฒนาทั้งในเรื่องการออกแบบหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผ่านกระบวนการคิดเชิงออกแบบ การวิจัย และการจัดการความรู้ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน ผ่าน 21 หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ซึ่งผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนสะท้อนออกมาทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสุขในการเรียนรู้ ขณะที่ครูและผู้บริหารในสถานศึกษานำร่องเองมีการนำกระบวนการ Professional Learning Community (PLC) ไปขับเคลื่อนต่อจากระดับรายวิชาไปสู่กระบวนการทั้งโรงเรียน2) จังหวัดระยอง เกิดระบบการบริหารจัดการแบบใหม่ในโรงเรียนตามแนวการพัฒนา Whole School Transformingจำนวน 104 โรงเรียน ซึ่งได้ขยายผลไปจังหวัดเชียงใหม่ อีกทั้งการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะสามารถใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงนโยบาย แก้ไขกฎระเบียบ และการจัดการด้านต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนสถานศึกษาในสังกัดให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างอิสระ และตอบวัตถุประสงค์ของ พ.ร.บ. พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562

(ข) เมืองแห่งการเรียนรู้ 1) เกิดกลไกขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ระดับพื้นที่จังหวัดระยอง เทศบาลเมืองพะเยา เทศบาลนครหาดใหญ่กรุงเทพมหานคร (พื้นที่เขตปทุมวัน เขตบางรัก เขตธนบุรี และเขตคลองสาน) และเทศบาลนครนครสวรรค์ ประกอบด้วย ผู้แทนจากภาครัฐ (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ภาควิชาการ (มหาวิทยาลัย โรงเรียน) ภาคเอกชน (หอการค้า สภาอุตสาหกรรม กลุ่มผู้ประกอบการรุ่นใหม่ กลุ่มวิสาหกิจและผู้ประกอบการ) และภาคประชาสังคม (กลุ่มผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน กลุ่มพ่อแม่ กลุ่มเยาวชน) โดยเทศบาลเมืองพะเยาและเทศบาลนครหาดใหญ่ ได้บรรจุเรื่องนี้ไว้ในแผนงานของเทศบาล 2) ได้หลักสูตรพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 และพัฒนาทักษะอาชีพ 9 หลักสูตร เพื่อ Up skill / Re skill/ New skillในส่วนของจังหวัดพะเยา ผู้เข้าเรียนสามารถถ่ายโอนกลับมาเป็นหน่วยกิตตามระบบมหาวิทยาลัยพะเยาได้ และยังพบว่ามีจำนวนแรงงานนอกระบบและในระบบที่เข้ามาเรียนรู้บนพื้นที่พะเยาเมืองแห่งการเรียนรู้ถึง 4,036 คน และมีอย่างน้อย 59.17% ที่กลับมาใช้บริการซ้ำ อีกทั้งเกิดการรวมกลุ่มชุมชนเพื่อสร้างรายได้กลุ่มใหม่ ชื่อ กลุ่มสานใจฮัก ภายใต้กองสวัสดิการ เทศบาลเมืองพะเยา จำนวนสมาชิก 41 คน ขณะเดียวกันในพื้นที่เมืองแห่งการเรียนรู้หาดใหญ่ ชุมชนและผู้ว่างงานที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ได้รับการถ่ายทอดอาชีพด้านการอาหารพื้นเมืองของท้องถิ่นเพื่อเป็นรายได้เสริมเพิ่มเติมจากเดิม

(2) หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนากำลังคน และทุนด้านการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา การวิจัย และสร้างนวัตกรรม (บพค.)

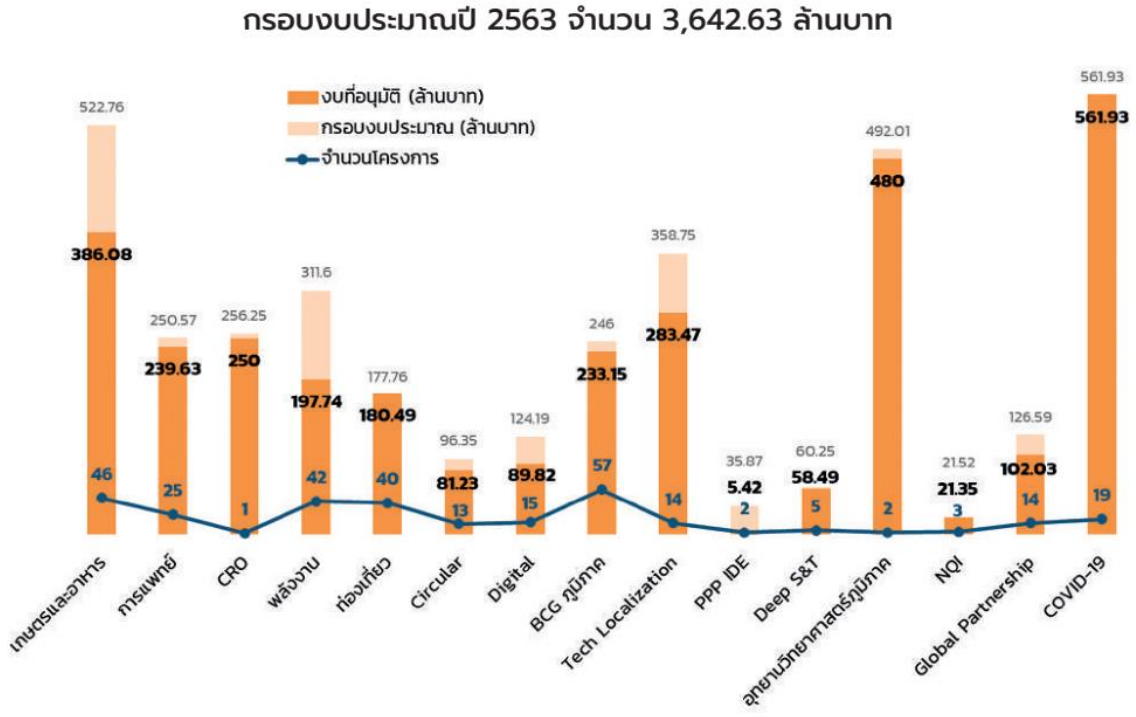

ภาพ 67 แสดงสรุปการจัดสรรงบประมาณ บพค. ปีงบประมาณ 2563

(2.1) โครงการวิจัยเรื่อง COVID-19 Multi-Model Comparison Consortium (CMMC)
(2.2) โครงการ AI for ALL
(2.3) โครงการ AI ไทยสามารถ
(2.4) โครงการ AI @School
(2.5) โครงการ Super AI Engineer
(2.6) โครงการ SMART Agricultural Robot Contest 2020
(2.7) โครงการ AI/Robotics for All

สนับสนุนการวิจัยทางเทคโนโลยีควอนตัม ทางด้านมาตราวิทยาและการวัดเชิงควอนตัม ด้านการสื่อสารเชิงควอนตัม และโครงการวิจัยด้านการคำนวณและจำลองเชิงควอนตัม

(3) หน่วยบริหารจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.)

หมายเหตุ: บพข. ได้รับมอบหมายให้บริหารจัดการแผนงาน Spearhead ด้านเศรษฐกิจ จำนวน 15 แผนงานย่อย จาก สอวช. วงเงินงบประมาณ 660 ล้านบาท

ภาพ 68 แสดงสรุปกรอบงบประมาณ บพข. ปีงบประมาณ 2563

(3.1) แผนงานการแก้ปัญหา COVID-19

(ก) การวิจัยและพัฒนาเพื่อผลิตชุดตรวจ SARS-CoV-2 ด้วยวิธี Real-Time RT-PCR (qPCR) เพื่อความมั่งคงด้านสุขภาพ

(ข) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุดตรวจแลมป์เปลี่ยนสี สำหรับการตรวจคัดกรองเชื้อไวรัสโคโรน่าสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) และการทดสอบใช้ในวงกว้าง

(3.2) แผนงานเกษตรและอาหารมูลค่าสูง

(ก) ผลิตภัณฑ์มูลค่าสูงจากสารสกัดแซนโทนในเปลือกมังคุดอินทรีย์ด้วยเทคนิคโครมาโตกราฟีขั้นสูงในระดับอุตสาหกรรม

(ข) นวัตกรรมอาหารฟังก์ชันและโภชนาเภสัชภัณฑ์จากชีวมวลที่เหลือจากการสกัดซีไฟโคไซยานินของสาหร่ายสไปรูลิน่า

(ค) การแปรรูปอาหารและสารที่มีคุณสมบัติเชิงหน้าที่ (พรีไบโอติก) เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตผลทางการเกษตรที่ล้นตลาด (กรณีศึกษา: สับปะรด)

(ง) การพัฒนาระบบกึ่งอุตสาหกรรมกระบวนผลิตอาหารเชิงหน้าที่ เบต้ากลูแคน

(จ) นวัตกรรมการผลิต Insect-Based Functional Ingredients สำหรับอุตสาหกรรมอาหารและอาหารสัตว์แบบครบวงจรด้วยระบบ Modern Insert Framing และ Zero-Waste Process

(ฉ) การพัฒนาสาระสำคัญจากหอมแดงเพื่อรักษาสิว

(3.3) แผนงานกลุ่มสุขภาพและการแพทย์

(ก) การพัฒนายาชีววัตถุคล้ายคลึงสำหรับกระตุ้นเม็ดเลือดขาวสำหรับผู้ป่วยมะเร็งที่ได้รับเคมีบำบัด (Biosimilar Peg filgrastim หรือ PEG-GCSF) ที่ผลิตในประเทศไทยตามมาตรฐานยุโรปเพื่อใช้ในประเทศและส่งออก

(ข) นวัตกรรมวัสดุปิดแผลอัจฉริยะและวัสดุควบคุมการปลดปล่อยยาอัจฉริยะ เพื่อยกระดับงานวิจัยสู่ระดับอุตสาหกรรม

(3.4) แผนงานกลุ่มพลังงาน เคมี และวัสดุชีวภาพ

(ก) นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากพอลิเมอร์ชีวภาพเชิงประกอบขั้นสูงโดยเทคโนโลยี การพิมพ์สามมิติเพื่อการประยุกต์ใช้ ผลิตภัณฑ์ต้นแบบเปลี่ยนสีตามอุณหภูมิจากเส้นพลาสติกชีวภาพเชิงประกอบโดยเทคโนโลยีการพิมพ์สามมิติ

(ข) การพัฒนาทางเลือกใหม่ในการผลิตน้ำมันชีวภาพเจ็ทไบโอเบนซีนและไบโอดีเซล สำหรับการต่อยอดในอุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพของประเทศ

(ค) การศึกษาแนวทางเพื่อเปลี่ยน PPE ใช้แล้วและขยะปลอดเชื้อให้เป็นพลังงาน โดยเทคโนโลยีแก๊ส ซิฟิเคชันสามขั้นตอน

(ง) เทคโนโลยีการผลิตผลิตภัณฑ์มูลค่าเพิ่มจากวัตถุดิบมันสำปะหลัง

(3.5) แผนงานท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

(ก) ยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยวไทยหลังโควิด-19

(ข) แผนงานการเตรียมความพร้อมประเทศไทยเชิงรุกให้เป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวสุขภาพที่มีคุณภาพ

(ค) การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนวัตกรรมอาหารไทยของชุมชน (Gastronomy Village Tourism) ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองรองชายฝั่งทะเลตะวันออก (ระยอง-จันทบุรี-ตราด) บนฐานคุณค่าและภูมิปัญญาสู่ความยั่งยืนเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก

(ง) โครงการศึกษาผลกระทบจากไวรัสโควิด-19 ต่อภาคเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวไทย

(3.6) แผนงานเศรษฐกิจหมุนเวียน

(ก) กรีนทูเก็ต : แพลตฟอร์มของระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน

(ข) โมเดลธุรกิจเศรษฐกิจหมุนเวียนจากขยะพลาสติกโพลีเอทิลีน พอลิเอทลีนเทเรฟทาเลต ลามิเนตกับอะลูมิเนียมฟอยล์

(3.7) แผนงานดิจิทัลแพลตฟอร์ม

(ก) แพลตฟอร์มข้อมูลเพื่องานด้านปัญญาประดิษฐ์ในสถานการณ์โควิด-19

(ข) ระบบแพลตฟอร์มวิเคราะห์ข้อมูลและปัญญาประดิษฐ์ในการบริการดูแลการใช้ชีวิตและดูแลสุขภาพระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุ

(3.8) แผนงาน BCG ภูมิภาค

(ก) โครงการป้องกันและชะลอโรคไตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(ข) โครงการแก้ไขปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

(ค) การขยายผลและถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตร กลุ่มไม้ผลภาคตะวันออกผู้ปลูกทุเรียนและมังคุดในพื้นที่จังหวัดระยอง

(ง) กลยุทธ์การกำจัดวัชพืชด้วยเทคโนโลยีชีวภาพเพื่อทดแทน การใช้สารเคมีทางการเกษตรล้านนา

(3.9) แผนงาน Deep Science & Technology Accelerator

(ก) ศูนย์วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่ออุตสาหกรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(3.10) แผนงาน Technology Localization

(ก) การวิจัยและพัฒนาต้นแบบระบบรถไฟฟ้ารางเบาโดยใช้ชิ้นส่วนที่ผลิตภายในประเทศไทย เพื่อต่อยอดไปสู่การผลิตในภาคอุตสาหกรรม

(ข) โครงการสร้างรถบรรทุกพลังงานไฟฟ้าต้นแบบของคนไทย พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านสถานีชาร์จไฟฟ้า สถานีทดสอบและบริการซ่อมบำรุง แพลตฟอร์มดิจิทัลการบริหารกลุ่มรถ และการพัฒนาบุคลากรด้านยานยนต์ไฟฟ้า

(ค) โครงการออกแบบและพัฒนารถจักรยานยนต์ไฟฟ้าอัจฉริยะพร้อม IoT ต้นแบบ (แห่งชาติ)

(3.11) แผนงานกลุ่ม Global Partnership

(ก) การใช้เทคโนโลยีสีเขียวในการปรับเปลี่ยนที่มีสารเคมีตกค้างเป็นเกษตรปลอดสารเคมี

(3.12) แผนงานกลุ่มโครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพและบริการของประเทศ

(ก) โครงการสร้างความสามารถทางห้องปฏิบัติการและบริการทดสอบตามมาตรฐาน OECD

(3.13) ความร่วมมือกับภาคเอกชน

(ก) บพข. กับ บมจ. กสท โทรคมนาคม

(ข) บพข. กับ NVIDIA

(ค) บพข. กับ บริษัท แอดวานซ์ ไวร์เลส เน็ทเวอร์ค จำกัด

(ง) บพข. กับ กระทรวงพาณิชย์

(4) สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

ในปีงบประมาณ พ.ศ.2563 สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช). มีการดำเนินงานตัวชี้วัดภายใต้เป้าหมายการให้บริการกระทรวง รวม 3 เป้าหมาย/ 9 ตัวชี้วัด มีผลการดำเนินงานสรุปได้ ดังนี้

(4.1) ยุทธศาสตร์ที่ 1 การผลิตกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่มีคุณภาพสูง เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

(ก) เป้าหมายการให้บริการกระทรวงที่ 1.1 การพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และสร้างความตระหนักด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของประเทศ

(ข) ตัวชี้วัดที่ 4 : จำนวนผู้รับการถ่ายทอดความรู้และการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม

(ค) ผลการดำเนินงาน มีจำนวนผู้รับการถ่ายทอดความรู้และการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรม จำนวน 14,461 คน (10,000 คน)

(ง) ตัวชี้วัดที่ 6 : จำนวนนักวิจัยที่มีการแลกเปลี่ยนกับต่างประเทศ

(จ) ผลการดำเนินงาน มีจำนวนนักวิจัยที่มีการแลกเปลี่ยนกับต่างประเทศ จำนวน 21 คน (แผน15 คน) จำแนกเป็น

- นักวิจัย/ผู้เชี่ยวชาญไทยเดินทางไปทำวิจัยและฝึกอบรมในต่างประเทศ จำนวน 14 คน
- นักวิจัย/ผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศเดินทางมาทำวิจัยหรือฝึกอบรมร่วมกับหน่วยงานในสังกัด อว. จำนวน 7 คน

(ฉ) ตัวชี้วัดที่ 7 : จำนวนบุคลากรวิจัยและพัฒนาของ อว. ได้รับรางวัลที่มีชื่อเสียงในระดับชาติ/นานาชาติ

(ช) ผลการดำเนินงาน มีจำนวนบุคลากรวิจัยและพัฒนาของ อว. ได้รับรางวัลที่มีชื่อเสียงในระดับชาติ/นานาชาติจำนวน 245 คน (แผน 100คน) จำแนกเป็น

- บุคลากรวิจัยและพัฒนาของหน่วยงาน ได้รับรางวัลที่มีชื่อเสียงในระดับชาติ จำนวน 138 คน
- บุคลากรวิจัยและพัฒนาของหน่วยงาน ได้รับรางวัลที่มีชื่อเสียงในระดับนานาชาติ จำนวน 88 คน
- บุคลากรวิจัยและพัฒนาของหน่วยงาน ได้รับรางวัลที่มีชื่อเสียงในระดับนานาชาติในงาน Seoul International InventionFair 2019 (SIIF 2019) ในวันที่ 27 - 30 พฤศจิกายน 2562 ณ สาธารณรัฐเกาหลีจำนวน 69 คน
- บุคลากรวิจัยและพัฒนาของหน่วยงาน ได้รับรางวัลที่มีชื่อเสียงในระดับนานาชาติในงาน The International Trade Fair-Ideas, Inventions and New products (iENA 2019) ในวันที่ 2 พฤศจิกายน 2562 ณ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจำนวน 19 คน

(4.2) ยุทธศาสตร์ที่ 2 การวิจัยและนวัตกรรมที่ตอบโจทย์ของประเทศและสร้างระบบนิเวศการวิจัย

(ก) เป้าหมายการให้บริการกระทรวงที่ 2.1 การสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการงานวิจัยและงบประมาณวิจัยและนวัตกรรม

(ข) ตัวชี้วัดที่ 11 : ผลคะแนนเฉลี่ยระดับคุณธรรมและความโปร่งใส (ITA) ในการดำเนินงานของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมผลคะแนนเฉลี่ยระดับคุณธรรมและความโปร่งใส (ITA) (84คะแนน)

(ค) ผลการดำเนินงาน ผลคะแนนเฉลี่ยระดับคุณธรรมและความโปร่งใส (ITA) เท่ากับ 78.96 คะแนน

(ง) ตัวชี้วัดที่ 12 : จำนวนเรื่องที่เกิดจากการสร้างความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมระหว่างประเทศ

(จ) ผลการดำเนินงาน จำนวนเรื่องที่เกิดจากการสร้างความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์ จำนวน 33 เรื่อง (74 เรื่อง)

(ฉ) ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงาน : ความสัมพันธ์อันดีระหว่าง วช. กับหน่วยงานให้ทุนในต่างประเทศ

(ช) ตัวชี้วัดที่ 13 : จำนวนระบบสารสนเทศวิจัยและนวัตกรรมของประเทศที่เชื่อมโยง ระดับชาติและนานาชาติ

(ซ) ผลการดำเนินงาน ระบบสารสนเทศวิจัยและนวัตกรรมของประเทศที่เชื่อมโยง ระดับชาติและนานาชาติ 1 ระบบ (0ระบบ)

(4.3) โครงการ : การพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยแห่งชาติ (NRMS)

(ก) กิจกรรมที่ 1 การปรับปรุงและพัฒนาระบบ NRMS ระบบงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การพัฒนาระบบบริหาร จัดการข้อเสนอโครงการงบประมาณด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) ปี พ.ศ.2563 และ พ.ศ.2564

(ข) กิจกรรมที่ 2 บริหารข้อมูลบนระบบ NRMS เพื่อการขยายผลและใช้ประโยชน์ในหลายมิติในรูปแบบ BI จัดทำสารสนเทศในรูปแบบ Business Intelligence (BI) ขึ้นเว็บไซต์ จำนวน 8 เรื่อง ดังนี้

- สถิติข้อมูลนักวิจัยในประเทศไทย ประจำปี 2563 ไตรมาส 1
- การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการจัดการภัยพิบัติ
- การคมนาคม ระบบขนส่ง
- โรคตามฤดูกาล (ไข้หวัด, ภูมิแพ้, มะเร็ง, ความดันโลหิตสูง, เบาหวาน, วัณโรค/ปอด, โรคอ้วน, หลอดเลือดหัวใจ, ไมเกรน)
- สถิติข้อมูลนักวิจัยในประเทศไทย ประจำปี 2563 ไตรมาส 2
- นักวิจัยที่ดำเนินการวิจัยด้านผู้สูงอายุ
- นักวิจัยที่ดำเนินการวิจัยด้านการท่องเที่ยว
- นักวิจัยที่ดำเนินการวิจัยด้านเศรษฐกิจฐานราก

ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงาน วช. นำเทคโนโลยีสารสนเทศ NRMS เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการงานวิจัย และรองรับการทำงาน ตามการ ปฏิรูประบบวิจัยของประเทศ เพื่อก่อให้เกิดฐานข้อมูลวิจัยของหน่วยงานภาครัฐของประเทศเพื่อการขยายผลนำไปใช้ประโยชน์ในมิติต่าง ๆ เช่น การใช้ข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงาน การสืบค้นข้อมูลที่เปิดเผยได้เพื่อการขยายผลทางการวิจัย การนำข้อมูลไปใช้ในการประเมิน ผลการวิจัยของประเทศ รวมทั้งหน่วยงานบริหารงานวิจัยมีระบบบริหารการวิจัยร่วมกัน ลดความซ้ำซ้อนของงานวิจัย

(ค) ตัวชี้วัดที่ 14 : จำนวนหน่วยงานที่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้นำมาตรฐานและ จริยธรรมการวิจัยไปใช้ผลิตผลงานวิจัยและนวัตกรรม (หน่วยงาน)

(ง) ผลการดำเนินงาน จำนวนหน่วยงานที่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้นำมาตรฐานและจริยธรรมการวิจัยไปใช้ผลิตผลงานวิจัยและนวัตกรรม 120 หน่วยงาน (35หน่วยงาน)

(4.4) โครงการส่งเสริมการนำมาตรฐานการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ปี พ.ศ.2563

กิจกรรมเผยแพร่จรรยาวิชาชีพวิจัย และแนวทางปฏิบัติ จัดประชุมเรื่อง “มาตรฐานการเผยแพร่ผลงานวิจัย และผลงานทางวิชาการจำนวนหน่วยงานที่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้นำมาตรฐานการผลิตผลงานวิจัยและนวัตกรรม” (35หน่วยงาน)

โครงการส่งเสริมการนำมาตรฐานการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ปี 2563 เป็นไปเพื่อส่งเสริมการนำมาตรฐานการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการนำมาตรฐานการวิจัยไปใช้ประโยชน์ซึ่งทำให้นักวิจัย/นักวิชาการ/ผู้ที่เกี่ยวข้อง ในหน่วยงานดำเนินงานวิจัย ทั้งภาครัฐ สถาบันอุดมศึกษา และภาคเอกชน โดยได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ด้านมาตรฐานการวิจัย (จรรยาวิชาชีพวิจัยและแนวทางปฏิบัติ และมาตรฐานความปลอดภัยห้องปฏิบัติการ) และสามารถไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินงานวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และงานวิจัยมีมาตรฐานและความน่าเชื่อถือเป็นที่ยอมรับในระดับประเทศ และระดับสากล จำนวน 7 หน่วยงาน ประกอบด้วย 1) กรมการข้าว 2) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

3) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จ.จันทบุรี 4) กรมพัฒนาที่ดิน 5) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ 6) มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร และ 7) สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร

(ก) ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงาน : การตระหนักถึงความสำคัญของมาตรฐานการวิจัยด้านต่าง ๆ และก่อให้เกิดการดำเนินการตามมาตรฐานอย่างถูกต้องจึงทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับประสบการณ์ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีการนำมาตรฐานการวิจัยไปใช้ประโยชน์สามารถเห็นผลอย่างชัดเจน

(ข) เป้าหมายการให้บริการกระทรวงที่ 2.2 การพัฒนางานวิจัยและนวัตกรรมที่ตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ

(ค) ตัวชี้วัดที่ 18 : มูลค่าผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคมและคุณภาพชีวิตที่เกิดจากการนำผลงานวิจัย และพัฒนาไปใช้ประโยชน์

(ง) ผลการดำเนินงาน สามารถผลักดันนำผลงานวิจัยและพัฒนาไปใช้ประโยชน์คิดเป็นมูลค่าผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิต จากรายการ ประเมินเป็นเงินจำนวน 3983.05 ล้านบาท ได้แก่ อยู่ในกระบวนการพิจารณาเพื่อให้การสนับสนุนทุนวิจัยและนวัตกรรม ร้อยละ 50 ของงบประมาณที่ได้รับจัดสรร

(จ) ตัวชี้วัดที่ 19 : จำนวนบทความตีพิมพ์และเผยแพร่ในวารสารวิชาการระดับชาติและนานาชาติ

(ฉ) ผลการดำเนินงาน มีจำนวนบทความที่ตีพิมพ์และเผยแพร่ในวารสารวิชาการระดับชาติและนานาชาติจำนวน 200 เรื่อง

(ช) ตัวชี้วัดที่ 21 : จำนวนผลงานวิจัย พัฒนาและนวัตกรรมที่สามารถนำไปยื่นขอจดทรัพย์สินทางปัญญา/บัญชีนวัตกรรมที่คณะกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติผลงานนวัตกรรมที่ขอขึ้นทะเบียนบัญชีนวัตกรรมไทยอนุมัติและจัดส่งข้อมูลให้สำนักงบประมาณแล้ว

(ซ) ผลการดำเนินงาน มีผลงานวิจัย พัฒนาและนวัตกรรมที่สามารถนำไปยื่นขอจดทรัพย์สินทางปัญญา/บัญชีนวัตกรรมที่คณะกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติผลงานนวัตกรรมที่ขอขึ้นทะเบียนบัญชีนวัตกรรมไทยอนุมัติและจัดส่งข้อมูลให้สำนักงบประมาณแล้ว 15 เรื่อง

(5) สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (สนช.)

ตัวชี้วัดใน ยุทธศาสตร์กระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม (รวม 8 ตัวชี้วัด)

(5.1) ตัวชี้วัดที่ 3 จำนวนผู้ประกอบการใหม่และผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ได้รับการพัฒนาและยกระดับความสามารถในการแข่งขัน จำนวน 200 ราย จากเป้าหมาย 200 ราย

(5.2) ตัวชี้วัดที่ 4 จำนวนผู้เข้าร่วมการถ่ายทอดความรู้และเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และนวัตกรรม จำนวน 12,631 คน จากเป้าหมาย 6,000 คน (นับผู้เข้าร่วมทางออนไลน์ด้วย)

(5.3) ตัวชี้วัดที่ 11 ผลคะแนนเฉลี่ยระดับคุณธรรมและความโปร่งใส (ITA) ในการดำเนินงานของ วท. จำนวน 78.54 คะแนน จากเป้าหมาย 84.00 คะแนน (ประเมินโดย ป.ป.ช)

(5.4) ตัวชี้วัดที่ 18 มูลค่าผลกระทบต่อเศรษฐกิจสังคมและคุณภาพชีวิตที่เกิดจากการนำผลงานวิจัยและพัฒนาไปใช้ประโยชน์ จำนวน 2,750 ล้านบาท จากเป้าหมาย 1,000 ล้านบาท

(5.5) ตัวชี้วัดที่ 25 จำนวนผู้ประกอบการที่มาใช้ประโยชน์ในเขตนวัตกรรม จำนวน 40 ราย จากเป้าหมาย 30 ราย

(5.6) ตัวชี้วัดที่ 28 จำนวนผลงานด้านนวัตกรรมที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่นวัตกรรม จำนวน 34 ราย จากเป้าหมาย 30 ราย

(5.7) ตัวชี้วัดที่ 29 จำนวนเขตพื้นที่นวัตกรรมที่เกิดใหม่ จำนวน 1 เขตพื้นที่ จากเป้าหมาย 1 เขตพื้นที่ (ดำเนินงานทำความร่วมมือ “ระเบียงนวัตกรรมโคราช”)

(5.8) ตัวชี้วัดที่ 30 มูลค่าผลกระทบเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม จำนวน 470 ล้านบาท จากเป้าหมาย 50 ล้านบาท

(6) สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร องค์การมหาชน (สวก.)

(6.1) ส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนางานวิจัยการเกษตร

(ก) สนับสนุนทุนโครงการวิจัย จำนวน 246 โครงการ งบประมาณ 550.211 ล้านบาท จากเป้าหมาย 550 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 100.04

(ข) ผลักดันผลงานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์ ทั้งเชิงนโยบาย เชิงสาธารณะ และเชิงพาณิชย์ จำนวน 100 โครงการ จากเป้าหมาย 94 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 106.38

(ค) ยื่นขอรับความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาจากผลงานวิจัย จำนวน 111 คำขอ จากเป้าหมาย 81 คำขอ คิดเป็นร้อยละ 137.04

(ง) ผลักดันผลงานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์ ทั้งในเชิงนโยบาย เชิงสาธารณะ และเชิงพาณิชย์ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ.2546 - พ.ศ.2563 จำนวน 465 โครงการ จากงานวิจัยที่แล้วเสร็จทั้งหมดจำนวน 819 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 56.78

(6.2) ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยการเกษตร

(ก) สนับสนุนทุนการศึกษาปริญญาเอกเฉลิมพระเกียรติทรงครองราชย์ 70 ปี จำนวน 17 ทุน จากเป้าหมาย 15 ทุน คิดเป็นร้อยละ 113.33

(ข) สนับสนุนทุนปริญญาตรี “สืบสาน ร.9 เพื่อเกษตรกรรุ่นใหม่” จำนวน 26 ทุน จากเป้าหมาย 30 ทุน คิดเป็นร้อยละ 86.67

(ค) สนับสนุนทุนวิจัยบัณฑิตด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร จำนวน 61 ทุน เป้าหมาย 30 ทุนคิดเป็นร้อยละ 203.33

(ง) สนับสนุนทุนฝึกอบรมและปฏิบัติการวิจัย ณ ต่างประเทศ จำนวน 4 ทุน จากเป้าหมาย 10 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00

(จ) สนับสนุนทุนนำเสนอผลงานวิจัย ณ ต่างประเทศจำนวน 9 ทุน จากเป้าหมาย 12 ทุน คิดเป็นร้อยละ 75.00

(ฉ) สนับสนุนทุนนักวิจัยสู่ความเป็นเลิศและโครงการพัฒนาทีมวิจัย จำนวน 2 โครงการ จากเป้าหมาย 3 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 66.67

(ช) จัดกิจกรรมฝึกอบรมจัดโดย สวก. จำนวน 9 หลักสูตร จากเป้าหมาย 10 หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 90.00

(ซ) ติดตามและประเมินผลผู้ได้รับทุนการศึกษา/การฝึกอบรมฯ ที่นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในสายงานในช่วงเวลาที่กำหนด จำนวน 47 คน จากผู้สำเร็จการศึกษา/เสร็จสิ้นการฝึกอบรมฯ ทั้งหมด 55 คน คิดเป็นร้อยละ 85.45

(6.3) จัดให้มีการศึกษา ค้นคว้า วิจัย พัฒนา เผยแพร่ข้อมูล และสารสนเทศในด้านการเกษตร

(ก) พัฒนาระบบ Data Analytic หรือระบบ Artificial Intelligence (AI) มาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการ คือระบบ ARDA Application Center และเปิดให้ใช้งานระบบเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2563

(6.4) ร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันการศึกษาหรือสถาบันอื่นของรัฐและเอกชนในการผลิตและพัฒนางานวิจัยและนักวิจัยการเกษตรทั้งในประเทศและต่างประเทศ

(ก) สนับสนุนทุนพัฒนาบุคลากรวิจัยให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 123 ทุน รวม 7 ด้าน ได้แก่ 1) การปรับปรุงพันธุ์ 2) การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำการจัด 3) การจัดการสุขภาพ/การป้องกันโรค 4) เทคโนโลยีเมล็ดพันธุ์ 5) การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว 6) การจัดการการผลิต และ 7) การจัดการทรัพยากร โดยสนับสนุนทุนให้บุคลากร กษ. จาก 10 หน่วยงาน คือ 1) กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ 2) กรมการข้าว 3) กรมวิชาการการเกษตร 4) กรมพัฒนาที่ดิน 5) กรมประมง 6) กรมหม่อนไหม 7) กรมชลประทาน 8) กรมปศุสัตว์ 9) กรมส่งเสริมสหกรณ์ และ 10) สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

(6.5) เป็นศูนย์กลางในการให้บริการข้อมูลและสารสนเทศในด้านการเกษตรที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า วิจัยและพัฒนาตลอดจนการเชื่อมโยงกับสถาบันการศึกษา และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในประเทศและต่างประเทศ

(ก) พัฒนาระบบคลังข้อมูลการวิจัยการเกษตรไทย (TARR: Thailand Agricultural Research Repository) ตั้งแต่ปี 2560 จนถึงปัจจุบัน มีการเชื่อมโยงข้อมูลงานวิจัยและองค์ความรู้เกษตร กับหน่วยงานทั้งภายนอกและภายในกับ จนถึงปัจจุบันมีการเชื่อมโยงข้อมูลงานวิจัยและองค์ความรู้เกษตรกับหน่วยงานทั้งภายนอกและภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 42 หน่วยงาน

(6.6) ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมทางวิชาการเพื่อเผยแพร่ความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่นการจัดพิมพ์เอกสารการจัดทำสื่อโสตทอทการสัมมนาการประชุมเชิงปฏิบัติการการจัดนิทรรศการหรือดำเนินการอื่นใดที่เกี่ยวกับการเผยแพร่ความรู้ในด้านการเกษตร

(ก) จัดทำ E-book สำหรับเผยแพร่ จำนวน 13 เรื่อง และนำขึ้นเผยแพร่บน www.arda.or.th เรียบร้อยแล้ว คิดเป็นความสำเร็จในการดำเนินงานร้อยละ 130.00

(ข) จัดทำ Motion Graphic จากองค์ความรู้เกษตร จำนวน 10 เรื่อง และนำขึ้นเผยแพร่บน www.arda.or.th เรียบร้อยแล้ว คิดเป็นความสำเร็จในการดำเนินงานร้อยละ 100.00

(7) สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.)

(7.1) แผนงานวิจัยและพัฒนาระบบยาเวชภัณฑ์และเทคโนโลยี

(ก) ระบบยา

- การประเมินผลโครงการนำร่องให้ผู้ป่วยรับยาที่ร้านยาเพื่อลดความแออัดในโรงพยาบาล
- การวิเคราะห์สถานการณ์เข้าถึงยาจำเป็นในประเทศไทย

(ข) เวชภัณฑ์และเทคโนโลยี

- โครงการการศึกษาในสหสถาบันของวัตถุนำส่งยาปฏิชีวนะประเภทไฮดรอกซีแอปาไทต์ สำหรับการรักษาการอักเสบติดเชื้อของกระดูกในประเทศไทย
- โครงการการศึกษารูปแบบการนำเครื่องมือวินิจฉัยภาวะออทิสซึมในระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กไทยไปสู่การปฏิบัติงานในบริบทจริงของเขตสุขภาพที่ 1

(7.2) แผนงานวิจัยและพัฒนากำลังคนด้านสุขภาพ

(ก) โครงการศึกษารูปแบบการจ้างงานแพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร และพยาบาล ของภาครัฐในประเทศไทยในระยะ 15 ปีข้างหน้า

(7.3) แผนงานวิจัยและพัฒนาระบบบริการสุขภาพ

(ก) วิจัยเชิงสังเคราะห์เพื่อพัฒนาระบบการวัด วิเคราะห์ ทบทวน และปรับปรุงผลการดำเนินการของระบบการดูแลสุขภาพระดับปฐมภูมิ

(7.4) แผนงานวิจัยและพัฒนาการเงินการคลังสุขภาพ

(ก) การประเมินความเป็นไปได้และความคุ้มค่าของบริการป้องกันการติดเชื้อ HIV ก่อนการสัมผัสเชื้อและบริบาลเพื่อคุณภาพชีวิตระยะท้ายในประเทศไทย

(7.5) แผนงานวิจัยและพัฒนาระบบอภิบาลสุขภาพ

(ก) การประเมินผลการดำเนินงานของการขับเคลื่อนเขตสุขภาพที่ 10

(7.6) แผนงานวิจัยและพัฒนากลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

(ก) การปรับปรุงประสิทธิภาพและขยายผลเทคโนโลยี TaWai for Health เพื่อการรายงานและแจ้งเตือนข้อมูลคุณภาพและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์สุขภาพ

(7.7) แผนงานวิจัยจีโนมิกส์ประเทศไทย

(7.8) แผนงานภายใต้ส่วนงานต่าง ๆ

(ก) ส่วนงานวิจัยและพัฒนา

- สำนักวิจัยเพื่อการพัฒนาหลักประกันสุขภาพไทย (สวปก.)
- สำนักพัฒนาการคุ้มครองการวิจัยในมนุษย์ (สคม.)
- สำนักวิจัยเพื่อพัฒนาการตรวจสอบการบริการสาธารณสุข (สพตส.)

(ข) ส่วนงานมาตรฐานและการบริการสารสนเทศระบบบริการสาธารณสุข

- สำนักงานสารสนเทศบริการสุขภาพ (สกส.)
- สำนักงานพัฒนามาตรฐานระบบข้อมูลสุขภาพไทย (สมสท.)
- สำนักพัฒนากลุ่มโรคร่วมไทย (สรท.)

(7.9) พัฒนาศักยภาพนักวิจัย

(7.10) ความร่วมมือต่างประเทศ

(8) ผลงานวิจัยที่แล้วเสร็จ

(8.1) แผนงานวิจัยและพัฒนาระบบยา เวชภัณฑ์ และเทคโนโลยี

(ก) ระบบยา

- การปฏิรูปความมั่นคงด้านยาและเวชภัณฑ์ของประเทศไทย
- เภสัชจลนศาสตร์ของโคลิสตินและการตรวจวัดการเกิดพิษต่อไตในระยะเริ่มต้นในผู้ป่วยไทย (ปีที่ 1)

(ข) เวชภัณฑ์และเทคโนโลยี

- การพัฒนาชุดตรวจสำเร็จรูป (แบบ ELISA และแบบรวดเร็ว) เพื่อตรวจหา antifilarial IgG4 ที่จำเพาะต่อพยาธิเท้าช้างโดยใช้ recombinant antigen
- การพัฒนาชุดตรวจคัดกรองโรคสมองเสื่อมอย่างรวดเร็ว เพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเองและการพัฒนาอย่างยั่งยืน ปีที่2
- การพัฒนาชุดตรวจวิเคราะห์ตัวบ่งชี้ทางชีวภาพเพื่อช่วยในการตรวจคัดกรองและวินิจฉัยมะเร็งต่อมลูกหมาก
- การพัฒนาเครื่องวัดความเข้มข้นของเลือดแบบไม่รุกล้ำเพื่อการดูแลรักษาผู้ป่วยไข้เลือดออกเดงกี่
- การศึกษาแบบสหสถาบันเรื่องการฉีดวัคซีนภูมิแพ้ไรฝุ่น เพื่อเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์สำหรับแนวทางการรักษาโรคภูมิแพ้ทางจมูกเรื้อรังที่มีอาการรุนแรงปานกลางหรือรุนแรงมาก (ปีที่2)
- การตรวจวัดปริมาตรเลือดออกในสมอง และระยะเคลื่อนของร่องกลางสมองโดยอัตโนมัติเพื่อช่วยแพทย์วินิจฉัยก่อนผ่าตัด
- การหาตัวบ่งชี้ที่จำเพาะต่อผู้ป่วยมะเร็งช่องปากเพื่อพัฒนาเป็นชุดตรวจคัดกรองจากน้ำลายด้วยวิธี lateral flowImmunochromatography
- ตัวแทนแพทย์ทางไกลอัจฉริยะแบบพกพาเพื่อสนับสนุนการตรวจวัดและให้คำแนะนำการดูแลสุขภาพผู้ป่วยติดเตียงในกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง
- การประดิษฐ์อุปกรณ์สำหรับประเมินความสามารถในการทรงตัวและให้ข้อมูลป้อนกลับ (ปีที่2)
- การพัฒนาวิธีการตรวจหาเซลล์มะเร็งในกระแสเลือดโดยวิธีการแยกเซลล์ด้วยสารแม่เหล็กร่วมกับการตรวจหาแอนติเจนบางชนิดของเซลล์มะเร็ง ด้วยแอนติบอดีที่ติดฉลากด้วยสารเรืองแสง
- การศึกษาการแสดงออกของไมโครอาร์เอ็นเอทั้งหมดภายในซีรั่มของผู้ป่วยลูปัสไตอักเสบ
- การตอบสนองทางภูมิคุ้มกันต่อวัคซีนไข้หวัดใหญ่ในผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังซึ่งได้รับการฟอกเลือดด้วยวิธีออนไลน์ฮีโมไดอะฟิลเตรชั่นและฮีโมไดอะไลซิส (ปีที่ 1)
- การพัฒนาขบวนการวิเคราะห์ข้อมูลจีโนมและการค้นหาเครื่องหมายพันธุกรรมเพื่อศึกษาระบาดวิทยาและทำนายการดื้อยาของเชื้อวัณโรค (ปีที่2)

- การค้นหาสารต้านวัณโรคตัวใหม่ที่มีความจำเพาะสูงในการออกฤทธิ์ยับยั้งการติดเชื้อวัณโรคที่มีการดื้อยา
- การศึกษาประสิทธิภาพของ Fungalquorum sensing molecule ชนิด Farnesol ต่อพยาธิกำเนิดและปัจจัยส่งเสริมความรุนแรงของโรคในเชื้อรา Pseudallescheria/Scedosporium complex (ปีที่2)

(8.2) แผนงานวิจัยและพัฒนากำลังคนด้านสุขภาพ

(ก) แรงจูงใจที่ไม่ใช่เงินที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ในสถานบริการสุขภาพภาครัฐของแพทย์ใน 8 จังหวัดของประเทศไทย

(ข) การศึกษารูปแบบการจ้างงาน แพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร และพยาบาล ในภาครัฐของประเทศไทยในระยะ 15 ปีข้างหน้า

(ค) สมรรถนะและบทบาทของแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัว การสังเคราะห์ข้อเสนอเชิงนโยบาย

(8.3) แผนงานวิจัยและพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสุขภาพ

(ก) การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อการจัดการสุขภาพของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ

(8.4) แผนงานวิจัยและพัฒนาระบบบริการสุขภาพ

(ก) การพัฒนารูปแบบการจัดการปัญหาภาวะอ้วนลงพุงและภาวะแทรกซ้อนของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร ปีที่2

(ข) อัตราการพัฒนาไปเป็นโรคเบาหวานและการศึกษาความสัมพันธ์เกี่ยวกับปัจจัยการนอนหลับและระดับกรดยูริคในเลือดกับระดับ HbA1c ในเลือดในผู้ที่มีภาวะ prediabetes ปีที่ 2

(ค) ผลของเศรษฐานะต่อการบรรลุผลสำเร็จในการดูแลรักษาผู้ป่วยโรคเบาหวาน

(ง) การเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม และการค้นหาตัวบ่งชี้ทางชีวภาพเชิงเมตาบอลอมิคส์ของโรคมะเร็งปอดในคนไทย (ปีที่2)

(จ) ประโยชน์ของการตรวจเพทสแกนด้วย [F-18] Florbetapir ([F-18]-AV-45) เพื่อประเมินการสะสมของ amyloid ในสมองในผู้ป่วยสมองเสื่อมจากโรคอัลไซเมอร์, ผู้ป่วยที่มีความผิดปกติเล็กน้อยของความสามารถของสมองและผู้สูงอายุปกติ (รายงานวิจัยปีที่2)

(ฉ) การพัฒนารูปแบบการดูแลผู้ป่วยนอกโรคหัวใจล้มเหลวโดยสหสาขาวิชาชีพ

(ช) ช่องว่างในการเข้าถึงบริการจิตเวชและภาระทางเศรษฐศาสตร์ ปีที่2

(ซ) การสังเคราะห์ข้อเสนอเพื่อพัฒนารูปแบบการบริการปฐมภูมิในกรุงเทพมหานคร

(ฌ) ประสิทธิผลและความปลอดภัยของยาคลอเฮ็กซิดีนชนิดแผ่นผ้าเปรียบเทียบกับยาขี้ผึ้งมิวพิโรซินในการป้องกันการติดเชื้อที่สัมพันธ์กับการล้างไตทางช่องท้อง การศึกษาทดลองเปรียบเทียบกลุ่มควบคุมแบบสุ่มแบ่งชั้น ชนิดปกปิด 2 ทาง (ปีที่2)

(ญ) กระบวนการบริหารจัดการเพื่อการดูแลผู้รอดชีวิตจากโรคหลอดเลือดสมองในระยะยาวของผู้ดูแล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดยะลา

(ฎ) แนวทางปฏิบัติที่ดีในผู้ป่วยที่มีเส้นฟอกไต ปีที่2

(ฏ) การปรับปรุงผลทางคลินิกในการรักษาโรคไตผ่านระบบทะเบียนโรคโกลเมอรูลัสในประเทศไทย ปีที่3

(8.5) แผนงานวิจัยและพัฒนาการเงินการคลังสุขภาพ

(ก) การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบนำร่องการปฏิรูประบบบริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันควบคุมโรคระดับพื้นที่

(8.6) แผนงานวิจัยและพัฒนากลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

(ก) การพัฒนาเครือข่ายและรูปแบบค้นหา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการทางการได้ยินในชุมชนต่อเนื่องระยะยาว

(ข) การพัฒนาคู่มือและเครื่องมือที่ช่วยเพิ่มความครอบคลุมในการค้นหาผู้สัมผัสวัณโรคและลดผลกระทบทางสังคมแก่ผู้ป่วยและผู้สัมผัสโรค

(ค) ทัศนคติต่อแรงงานข้ามชาติในประเทศไทยตามมิติด้านสาธารณสุข ด้านเศรษฐกิจและด้านความมั่นคงของประเทศ

(ง) การประเมินผลการนำสู่การปฏิบัติของสามมาตรการเชิงนโยบายของการส่งเสริมสุขภาพสำหรับกลุ่มวัยทำงาน ในระหว่าง ปี พ.ศ.2556 – พ.ศ.2560

(จ) การประเมินนโยบายกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นเขตสุขภาพที่ 11เพื่อสนับสนุนการดำเนินนโยบายในระยะถัดไป

(ฉ) แผนงานเพื่อศึกษาอุบัติการณ์การติดเชื้อไวรัสซิกา และพัฒนาศักยภาพการทำวิจัย การป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพสำหรับประเทศไทย

(ช) การวิเคราะห์สถานการณ์การจัดบริการ ด้านการศึกษาและงานส่งเสริมสุขภาพ และป้องกันโรคในโรงเรียนสำหรับเด็กต่างด้าวในประเทศไทย กรณีศึกษาจังหวัดระนอง

(ซ) ผลทันทีของการนวดฝ่าเท้าและการออกกำลังกายเท้าที่มีต่อการไหลเวียนเลือดของไตและความแปรปรวนของอัตราการเต้นของหัวใจในผู้สูงอายุ

(ฌ) การเรียนรู้ อยู่กับภัยพิบัติ นิเวศวัฒนธรรม สื่อ รัฐ กับพลวัตชุมชน ปีที่2

(ญ) การประเมินผลิตภัณฑ์โพรไบโอติกเพื่อป้องกันฟันผุในเด็กเล็ก

(ฎ) แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้และเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในพื้นที่ชนบทภาคกลางของประเทศไทย

(ฏ) กระบวนการดูแลสุขภาพจิตตามวิถีอิสลามของผู้ป่วยระยะสุดท้ายผู้ป่วยชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

(ฐ) การพัฒนาความฉลาดด้านสุขภาพของผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์จังหวัดอุตรดิตถ์ (ระยะที่ 1)

(ฑ) การพัฒนารูปแบบการดูแลเด็กโรคสมาธิสั้นแบบบูรณาการระหว่างบุคลากรทางการแพทย์ ผู้ปกครอง และครู (ปีที่2)

(ฒ) การศึกษาทบทวนชุดสิทธิประโยชน์ภายใต้บัตรประกันสุขภาพคนต่างด้าวของกระทรวงสาธารณสุข

2.7) การวิเคราะห์ความเชื่อมโยง<u>ร่าง</u>กรอบยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ.2566 - พ.ศ.2570 และ<u>ร่าง</u>กรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ. 2566 - พ.ศ. 2570

การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงร่างกรอบยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ.2566 - พ.ศ.2570 และร่างกรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566 - พ.ศ.2570 พบว่ามีแผนการดำเนินงานของร่างกรอบยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ.2566 - พ.ศ.2570 ดังนี้

(1) ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาเศรษฐกิจไทยด้วยเศรษฐกิจสร้างคุณค่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ให้มีความสามารถในการแข่งขัน และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน พร้อมสู่อนาคต โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม สามารถเชื่อมโยงแผนการดำเนินงานไปพร้อมกับแผนพัฒนาภาค โดยแผนพัฒนาภาคมีการกระจายเชื่อมโยงแนวทางไปกับแผนของกรอบยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ.2566 - พ.ศ.2570 โดยเฉพาะในเรื่องการพัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ - เศรษฐกิจหมุนเวียน - เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) ทั้งในด้านการแพทย์และสุขภาพ ด้านเกษตรและอาหาร ด้านการท่องเที่ยว และด้านพลังงาน วัสดุ และเคมีชีวภาพ ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืน และเพิ่มรายได้ของประเทศ เทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ อิเล็กทรอนิคอัจฉริยะ ระบบโลจิสติกส์และระบบรางอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า และพัฒนาธุรกิจฐานนวัตกรรมขนาดใหญ่ (IDES) โดยมุ่งเน้นการเพิ่มความสามารถด้านนวัตกรรม เพื่อยกระดับการพึ่งพาตนเองและแข่งขันได้

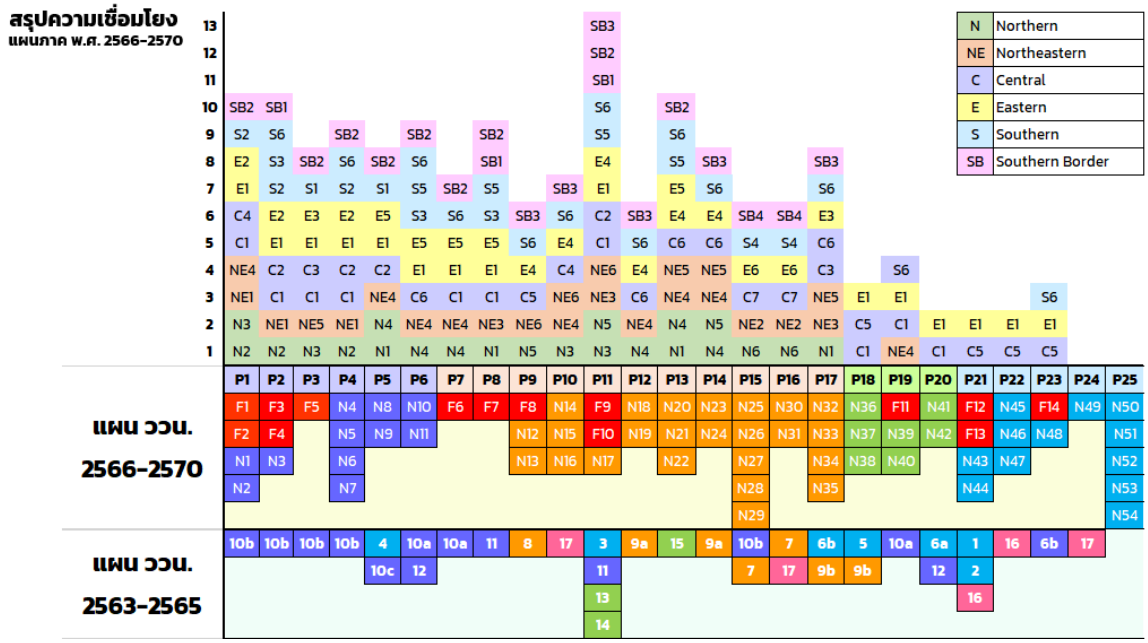
(2) ยุทธศาสตร์ที่ 2 การยกระดับสังคมและสิ่งแวดล้อม ให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน สามารถแก้ไขปัญหาท้าทายและปรับตัวได้ทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและ นวัตกรรมสามารถเชื่อมโยงแผนการดำเนินงานไปพร้อมกับแผนพัฒนาภาคส่วนใหญ่มากที่สุดส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาเชิงพื้นที่โดยตรงในเรื่อง การขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำโดยเพิ่มโอกาสและยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจรากฐานในพื้นที่พัฒนาเมืองน่าอยู่ที่เชื่อมโยงกับการ

พัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น และกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมสู่ทุกภูมิภาค การพัฒนาสังคมสูงวัย ยกระดับความมั่นคงทางสุขภาพของประเทศให้พร้อมรับโรคระบาดระดับชาติและโรคอุบัติใหม่ และการพัฒนาและประยุกต์ใช้มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์เพื่อส่งเสริมคุณค่าและความงอกงามของศิลปะและวัฒนธรรมให้เป็นทุนสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เป็นอารยะอย่างยั่งยืน และปรับตัวได้ทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนการพัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นการบริโภคอย่างยั่งยืนและการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ และลดความเสี่ยงและผลกระทบที่เกิดจากภัยพิบัติทางธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

(3) ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและนวัตกรรม ระดับขั้นแนวหน้าที่ก้าวหน้าล้ำยุค เพื่อสร้างโอกาสใหม่และความพร้อมของประเทศในอนาคต มีการเชื่อมโยงและนำไปเป็นแผนการดำเนินงานในการพัฒนาภาคเฉพาะภาคกลางภาคตะวันออก ภาคอีสาน และภาคใต้เท่านั้น ในเรื่องการวิจัยชั้นแนวหน้าที่สร้างองค์ความรู้ใหม่ ประยุกต์ใช้และพัฒนาต่อยอดด้านวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์มนุษยศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ สู่เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมขั้นแนวหน้า รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมสำหรับอุตสาหกรรมแห่งอนาคตและบริการแห่งอนาคตรวมทั้งอุตสาหกรรมอวกาศ ตลอดจนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพของประเทศ ที่รองรับการวิจัยขั้นแนวหน้าและการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม สู่อนาคต

(4) ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนากำลังคนและสถาบันด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ให้เป็นฐานการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศแบบก้าวกระโดดและอย่างยั่งยืน โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาภาคกลาง ภาคตะวันออกและภาคใต้ เท่านั้น ในเรื่องการยกระดับการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ รวมถึงนักวิทยาศาสตร์และนวัตกรรมที่มีทักษะสูง พัฒนาและยกระดับสถาบันด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ให้ตอบโจทย์เป้าหมายของประเทศและสามารถเทียบเคียงระดับนานาชาติ พัฒนาการเป็นศูนย์กลางกำลังคนระดับสูงของอาเซียน และศูนย์กลางการเรียนรู้ของอาเซียน ที่มีความร่วมมือด้านการวิจัย การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมของสถาบัน/ศูนย์วิจัยกับเครือข่ายระดับนานาชาติ อย่างเข้มแข็งในวงกว้าง

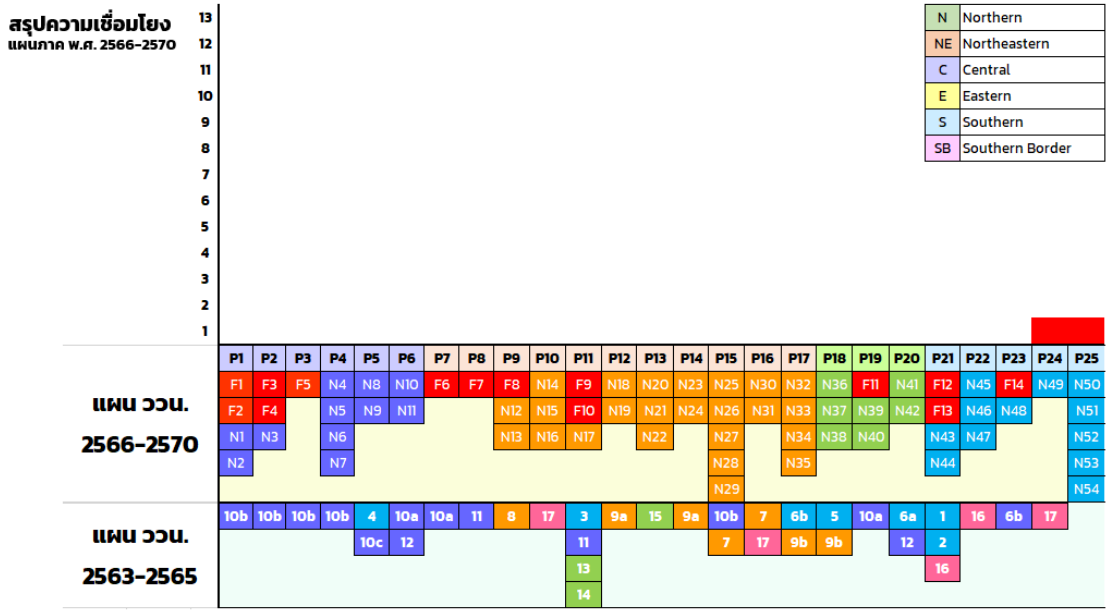
โดยสามารถสรุปการเชื่อมโยงได้ตามภาพ 72 สรุปการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงร่างกรอบยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ.2566 - พ.ศ.2570 และร่างกรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566 - พ.ศ.2570

ภาพ 69 แสดงสรุปการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงร่างกรอบยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ.2566 - พ.ศ.2570 และร่างกรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566 - พ.ศ.2570

(5) และจากภาพที่ 68 สามารถสรุปการจุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน. โดยแบบเป็น 4 แบบ ดังนี้

(5.1) แบบที่ 1 จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค กับ ววน. ในระดับต้นแบบที่ 1 นั้น จะพบว่าแผน ววน. มุ่งเน้นเรื่องแก้ไขปัญหาและตอบสนองภาวะวิกฤติเร่งด่วนของประเทศด้านต่าง ๆ ซึ่งจะมีการที่เชื่อมโยงกับแผนระดับภาคได้และการพัฒนาความเข้มแข็งและประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม และขับเคลื่อนการดำเนินงานของแผนด้าน ววน. พ.ศ.2566 – พ.ศ.2570 ได้แก่การพัฒนาระบบและกลไกสร้างความเข้มแข็งของระบบนิเวศ ววน. การส่งเสริมและขยายผลการนำงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ การพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลของกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พัฒนาและเพิ่มสมรรถนะระบบข้อมูลและระบบสารสนเทศด้าน ววน. รวมถึงการพัฒนาระบบข้อมูลขนาดใหญ่และเครื่องมือการคาดการณ์อนาคตด้าน ววน. และผลลัพธ์ที่ได้จากการบริหารหารแผน ววน. ที่มีประสิทธิภาพนี้ จะสามารถนำมาใช้ต่อยอดเพิ่มเติมเชื่อมโยงกับแผนระดับภาคได้ได้ในอนาคต

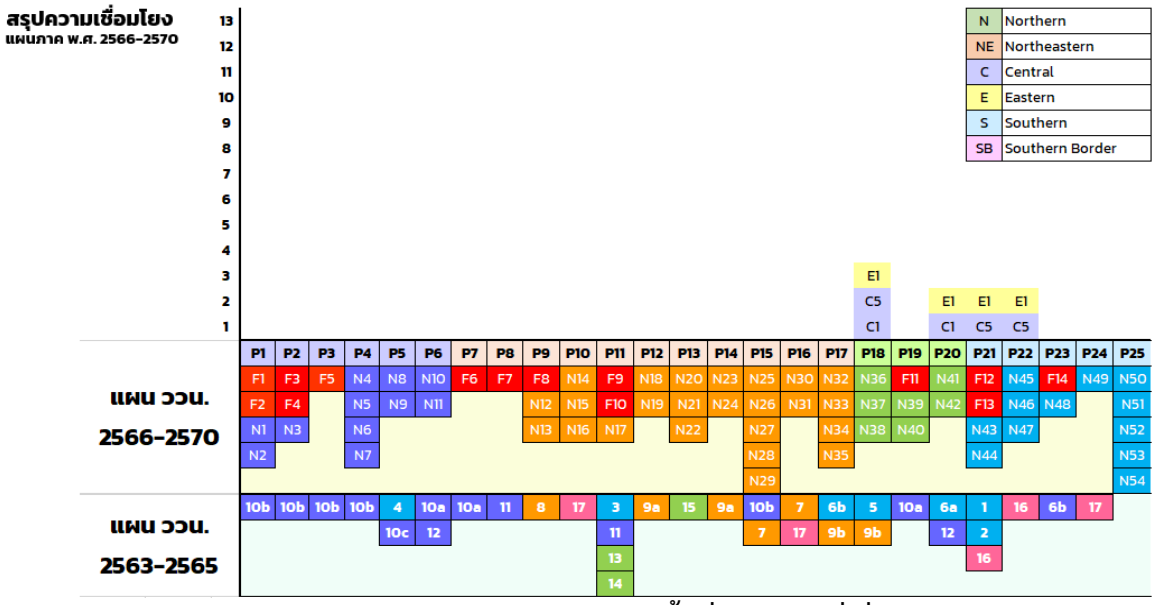

ภาพ 70 แสดงจุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค กับ ววน. ในระดับต้น

ตาราง 43 แสดงจุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค กับ ววน. ในระดับต้น

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMUที่รับผิดชอบ
ทุกภาค	**ไม่มี**	P24 แก้ไขปัญหาและตอบสนองภาวะวิกฤติเร่งด่วนของประเทศ N49 (P24) แก้ไขปัญหาและตอบสนองภาวะวิกฤติเร่งด่วนของประเทศในด้านต่างๆ	ทุก PMU
ไม่มี	**ไม่มี**	**P25** พัฒนาความเข้มแข็งและประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม และขับเคลื่อนการดำเนินงานของแผนด้าน ววน. พ.ศ.2566 – พ.ศ.2570 **N50 (P25)** พัฒนาระบบและกลไกสร้างความเข้มแข็งของระบบนิเวศ ววน. **N51 (P25)** ส่งเสริมและขยายผลการนำงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ **N52 (P25)** พัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลของกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม **N53 (P25)** พัฒนาและเพิ่มสมรรถนะระบบข้อมูลและระบบสารสนเทศด้าน ววน. **N54 (P25)** พัฒนาระบบข้อมูลขนาดใหญ่และเครื่องมือการคาดการณ์อนาคตด้าน ววน.	ทุก PMU สป.อว.

(5.2) แบบที่ 2 มีจุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน. มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ (Fast track) เน้นการดำเนินงานแบบสัมฤทธิ์ผลทั้งในระดับแผนภาคและแผน ววน. ได้แก่การขับเคลื่อนการวิจัยชั้นแนวหน้าที่ประยุกต์ใช้และพัฒนาต่อยอดสู่เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมขั้นแนวหน้า พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพ ที่รองรับการวิจัยขั้นแนวหน้าและการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมสู่อนาคต ระดับการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ที่มีทักษะสูง พัฒนาและยกระดับสถาบันด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ให้ตอบโจทย์เป้าหมายของประเทศและสามารถเทียบเคียงระดับนานาชาติ ตลอดจนการพัฒนาการเป็นศูนย์กลางกำลังคนระดับสูงของอาเซียน และศูนย์กลางการเรียนรู้ของอาเซียน ที่มีความร่วมมือด้านการวิจัย การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมของสถาบัน/ศูนย์วิจัยกับเครือข่ายระดับนานาชาติ อย่างเข้มเข็งในวงกว้าง ผลลัพธ์ที่ได้จากแผน ววน. นี้ จะสามารถนำมาใช้ต่อยอดเพิ่มเติมได้ในอนาคต ซึ่งจะมีการที่เชื่อมโยงกับ ววน. ได้ ดังนี้

ภาพ 71 แสดงจุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน. มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ (Fast track)

ตาราง 44 แสดงจุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน. มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์(Fast track)

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับ PMU ที่รับผิดชอบ
ภาคกลาง	C1 พัฒนาและยกระดับภาคกลางไปสู่การเป็นฐานอุตสาหกรรมขั้นสูงที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่สามารถออกแบบและพัฒนาขึ้นเอง	**P18 (S3)** ขับเคลื่อนการวิจัยชั้นแนวหน้าที่สร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ รวมทั้งการนำผลการวิจัยขั้นแนวหน้าประยุกต์ใช้และพัฒนาต่อยอดสู่เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมขั้นแนวหน้า **N36 (S3P18)** วิจัยขั้นแนวหน้าในสาขาสำคัญเพื่อประยุกต์และพัฒนาต่อยอดเศรษฐกิจ BCG	PMUB P5 วช. สวรส. P9b

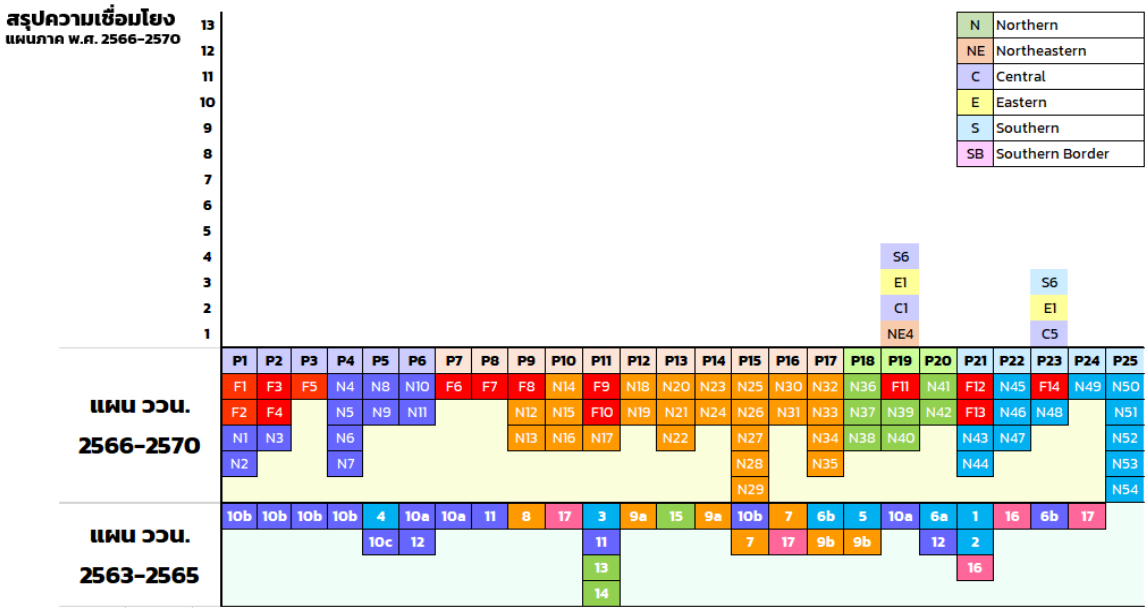
ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับ PMU ที่รับผิดชอบ
		N37 (S3P18) วิจัยขั้นแนวหน้าด้านฟิสิกส์พลังงานสูงและ พลาสมา ระบบโลกและอวกาศ ควอนตัม และงานวิจัยเพื่ออนาคต **N38 (S3P18)** วิจัยขั้นแนวหน้าเพื่อรองรับความผันผวนทางสังคมในอนาคต	
		P20 (S3) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพของประเทศ ที่รองรับการวิจัยขั้นแนวหน้าและการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม สู่อนาคต N41 (S3P20) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการวิจัย และการพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีที่สอดรับกับการพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งอนาคต และบริการแห่งอนาคต N42 (S3P20) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพและบริการสำหรับอุตสาหกรรมแห่งอนาคต และบริการแห่งอนาคต	PMUB วช. P6b PMUC P12
	C5 พัฒนาการผลิตกำลังคนให้มีทักษะรองรับอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต	**P18 (S3)** ขับเคลื่อนการวิจัยชั้นแนวหน้าที่สร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ รวมทั้งการนำผลการวิจัยขั้นแนวหน้าประยุกต์ใช้และพัฒนาต่อยอดสู่เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมขั้นแนวหน้า **N36 (S3P18)** วิจัยขั้นแนวหน้าในสาขาสำคัญเพื่อประยุกต์และพัฒนาต่อยอดเศรษฐกิจ BCG **N37 (S3P18)** วิจัยขั้นแนวหน้าด้านฟิสิกส์พลังงานสูงและ พลาสมา ระบบโลกและอวกาศ ควอนตัม และงานวิจัยเพื่ออนาคต **N38 (S3P18)** วิจัยขั้นแนวหน้าเพื่อรองรับความผันผวนทางสังคมในอนาคต	PMUB P5 วช. สวรส. P9b
		P21 (S4) ยกระดับการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนา กำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ รวมถึงนักวิทยาศาสตร์และนวัตกรที่มีทักษะสูง ให้มีจำนวนมากขึ้น **F12 (S4P21)** พัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนา รวมถึงนักวิทยาศาสตร์และนวัตกร ทุกคนให้มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่จำเป็นควบคู่กับการมี สมรรถนะสูงด้านวิชาชีพและวิชาการ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F12 (S4P21)** **PMUB** สป.อว.	PMUB P1 PMUB P2 PMUC วช. P16

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับ PMU ที่รับผิดชอบ
		ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างหารือ) **F13 (S4P21)** ยกระดับการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนา กำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ รวมถึงนักวิทยาศาสตร์และนวัตกรที่มีทักษะสูง ให้มีจำนวนมากขึ้น และตรงตามความต้องการของประเทศ โดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F13 (S4P21)** **PMUB** สป.อว. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างหารือ) **N43 (S4P21)** ส่งเสริมผู้มีศักยภาพสูงให้เข้าสู่เส้นทางอาชีพและมีความก้าวหน้าในสายอาชีพนักวิจัยนักวิทยาศาสตร์ นวัตกรรม **N44 (S4P21)** พัฒนาเยาวชนให้เป็นผู้มีสมรรถนะและความรู้ ฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ รวมถึง Coding โดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	
		P22 (S4) พัฒนาและยกระดับสถาบันด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ให้ตอบโจทย์เป้าหมายของประเทศและสามารถเทียบเคียงระดับนานาชาติ	PMUC วช. P16
ภาคตะวันออก	E1 พัฒนาอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของภาคตะวันออกอย่างยั่งยืน โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่สีเขียว ผลิตกำลังคนให้มีศักยภาพ	**P18 (S3)** ขับเคลื่อนการวิจัยชั้นแนวหน้าที่สร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ รวมทั้งการนำผลการวิจัยขั้นแนวหน้าประยุกต์ใช้และพัฒนาต่อยอดสู่เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมขั้นแนวหน้า **N36 (S3P18)** วิจัยขั้นแนวหน้าในสาขาสำคัญเพื่อประยุกต์และพัฒนาต่อยอดเศรษฐกิจ BCG **N37 (S3P18)** วิจัยขั้นแนวหน้าด้านฟิสิกส์พลังงานสูงและ พลาสมา ระบบโลกและอวกาศ ควอนตัม และงานวิจัยเพื่ออนาคต **N38 (S3P18)** วิจัยขั้นแนวหน้าเพื่อรองรับความผันผวนทางสังคมในอนาคต	PMUB P5 วช. สวรส. P9b
		P20 (S3) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพของประเทศ ที่รองรับการวิจัยขั้นแนวหน้าและการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม สู่อนาคต	PMUB วช. P6b PMUC P12

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับ PMU ที่รับผิดชอบ
		N41 (S3P20) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการวิจัย และการพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีที่สอดรับกับการพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งอนาคต และบริการแห่งอนาคต N42 (S3P20) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพและบริการสำหรับอุตสาหกรรมแห่งอนาคต และบริการแห่งอนาคต	
		P21 (S4) ยกระดับการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนา กำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ รวมถึงนักวิทยาศาสตร์และนวัตกรรมที่มีทักษะสูงให้มีจำนวนมากขึ้น **F12 (S4P21)** พัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนา รวมถึงนักวิทยาศาสตร์และนวัตกรรมทุกคน ให้มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่จำเป็นควบคู่กับการมีสมรรถนะสูงด้านวิชาชีพและวิชาการ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F12 (S4P21)** **PMUB** สป.อว. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างหารือ) **F13 (S4P21)** ยกระดับการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนา กำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ รวมถึงนักวิทยาศาสตร์และนวัตกรรมที่มีทักษะสูง ให้มีจำนวนมากขึ้น และตรงตามความต้องการของประเทศ โดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F13 (S4P21)** **PMUB** สป.อว. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างหารือ) **N43 (S4P21)** ส่งเสริมผู้มีศักยภาพสูงให้เข้าสู่เส้นทางอาชีพและมีความก้าวหน้าในสายอาชีพนักวิจัยนักวิทยาศาสตร์ นวัตกรรม **N44 (S4P21)** พัฒนาเยาวชนให้เป็นผู้มีสมรรถนะและความรู้ ฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ รวมถึง Coding โดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	PMUB P1 PMUB P2 PMUC วช. P16
		P22 (S4) พัฒนาและยกระดับสถาบันด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ให้ตอบโจทย์	PMUC วช. P16

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับ PMU ที่รับผิดชอบ
		เป้าหมายของประเทศและสามารถเทียบเคียงระดับนานาชาติ	

(5.3) แบบที่ 3 มีจุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน. มุ่งเน้น impact ผลกระทบระดับกลาง แบบที่ 3 การพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่มีส่วนหรือมุ่งเน้นเชื่อมโยงกับ ววน.มุ่งเน้น impact ผลกระทบระดับกลาง เน้นการดำเนินงานแบบสัมฤทธิ์ผล ครอบคลุมอย่างน้อย 4 ภาค เชื่อมโยงกับ ววน. ได้ ดังนี้

ภาพ 72 แสดงจุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.มุ่งเน้น impact ผลกระทบระดับกลาง

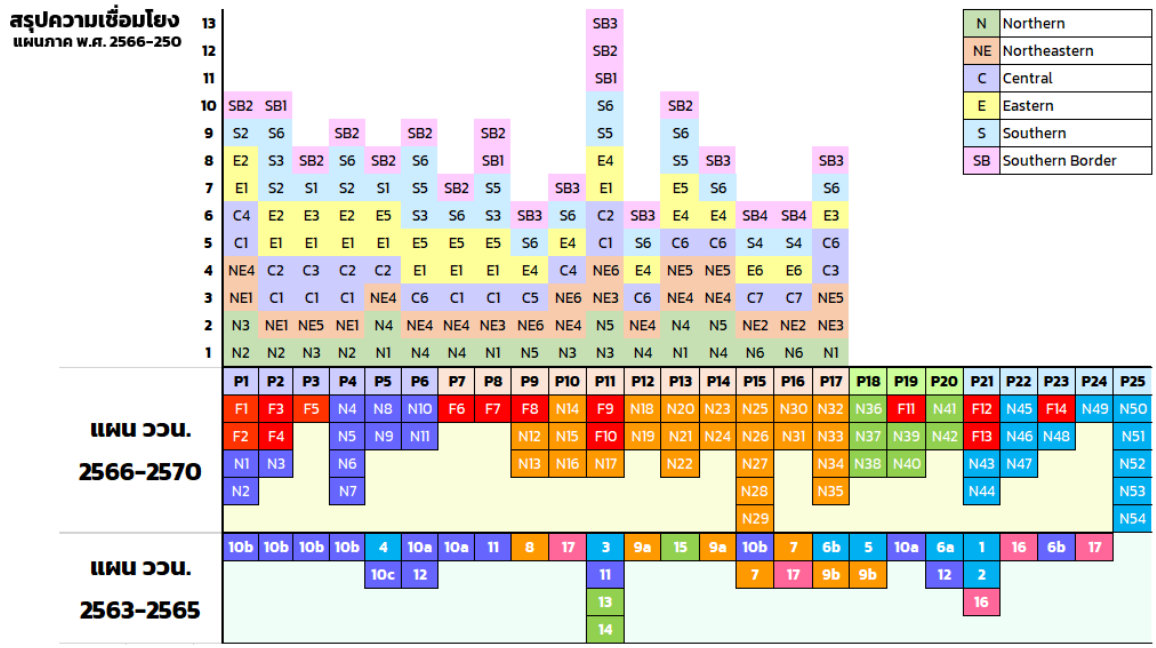
ตาราง 45 แสดงจุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.มุ่งเน้น impact ผลกระทบระดับกลาง

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMU ที่ รับผิดชอบ
ภาคอีสาน	NE4 พัฒนาเมือง เขตเศรษฐกิจพิเศษและเมืองชายแดน รวมทั้งพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (NeEC-Bioeconomy) ให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจหลักของภาค	**P19 (S3)** พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมสำหรับอุตสาหกรรมแห่งอนาคตและบริการแห่งอนาคตรวมทั้งอุตสาหกรรมอวกาศ **F11 (S3P19)** พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ก้าวหน้า ล้ำยุคสู่อนาคตและเทคโนโลยีระบบโลกและอวกาศ	PMUC สกว. สวรส. P10a
ภาคกลาง	C1 พัฒนาและยกระดับภาคกลางไปสู่การเป็นฐานอุตสาหกรรมขั้นสูงที่ใช้เทคโนโลยี		

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMU ที่รับผิดชอบ
	และนวัตกรรมที่สามารถออกแบบและพัฒนาขึ้นเอง	(Earth Space Technology) รวมทั้งดาวเทียม เพื่อการประยุกต์ใช้ประโยชน์ สำหรับการพัฒนาประเทศด้านภูมิสารสนเทศ และต่อยอดสู่อุตสาหกรรมอวกาศในอนาคต **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F11 (S2P11)** วช. สวรส. PMUA ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ) **N39 (S3P19)** ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประเทศไทยได้เป็นแกนนำหลักในภาคีสำคัญของโลกด้านการวิจัย และพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่ออนาคต **N40 (S3P19)** พัฒนาและประยุกต์ใช้องค์ความรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีขั้นแนวหน้า เพื่อสร้าง และพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งอนาคตและบริการแห่งอนาคต รวมทั้งการแก้ไขปัญหาที่ท้าทายด้านเศรษฐกิจสังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงของประเทศ และการป้องกันประเทศ	
ภาคตะวันออก	E1 พัฒนาอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของภาคตะวันออกอย่างยั่งยืน โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่สีเขียว ผลิตกำลังคนให้มีศักยภาพ		
ภาคใต้	S6 พัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ เพื่อเป็นพื้นที่เศรษฐกิจใหม่และสามารถเชื่อมโยงการค้าการลงทุนกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก และกลุ่มประเทศ BIMSTEC (จังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช)		
ภาคกลาง	C5 พัฒนาการผลิตกำลังคนให้มีทักษะรองรับอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต	**P23 (S4)** พัฒนาการเป็นศูนย์กลางกำลังคนระดับสูงของอาเซียน และศูนย์กลางการเรียนรู้ของอาเซียน ที่มีความร่วมมือด้านการวิจัย การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมของสถาบัน/ศูนย์วิจัยกับเครือข่ายระดับนานาชาติอย่างเข้มแข็งในวงกว้าง **F14 (S4P23)** พัฒนาการเป็นศูนย์กลางกำลังคนระดับสูง (Hub of Talent) และศูนย์กลางการเรียนรู้ (Hub of Knowledge) ของอาเซียน รวมถึงด้านศาสตร์โลกตะวันออก และมรดกทางวัฒนธรรม **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F14 (S4P23) PMUB** สป.อว.	PMUB วช. P6b
ภาคตะวันออก	E1 พัฒนาอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของภาคตะวันออกอย่างยั่งยืน โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่สีเขียว ผลิตกำลังคนให้มีศักยภาพ		
ภาคใต้	S6 พัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ เพื่อเป็นพื้นที่เศรษฐกิจใหม่และสามารถเชื่อมโยงการค้าการลงทุนกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก และกลุ่มประเทศ BIMSTEC (จังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช)		

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้านววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMUที่รับผิดชอบ
		ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างหารือ) **N48 (S4P23)** พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือนานาชาติ (Global Partnership)	

(5.4) แบบที่ 4 มีจุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน. มุ่งเน้น impact ผลกระทบวงกว้าง แบบที่ 4 การพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่มีส่วนหรือมุ่งเน้นเชื่อมโยงกับ ววน.มุ่งเน้น impact ผลกระทบวงกว้าง เน้นการดำเนินงานแบบสัมฤทธิ์ผลครอบคลุมทุกภาคหรืออย่างน้อย 5 - 6 ภาค เชื่อมโยงกับ ววน. ได้ ดังนี้

ภาพ 73 แสดงจุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.มุ่งเน้น impact ผลกระทบวงกว้าง

ตาราง 46 แสดงจุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.มุ่งเน้น impact ผลกระทบวงกว้าง

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMU ที่รับผิดชอบ
ภาคเหนือ	N1 พัฒนาสู่การเป็นระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือ Creative LANNA ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง	**P5 (S1)** พัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ อิเล็กทรอนิคอัจฉริยะ รวมทั้งหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต การบริการและการพึ่งพาตนเอง **N8 (S1P5)** พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยีหลักและนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ รวมทั้งหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ **N9 (S1P5)** ส่งเสริมการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ ในภาครัฐและภาคเอกชน	PMUB P4 PMUC สกว. สวรส. P10c
		P8 (S1) พัฒนาธุรกิจฐานนวัตกรรมขนาดใหญ่ (IDES) เพื่อยกระดับรายได้ ความสามารถในการแข่งขัน และการพึ่งพาตนเองของประเทศ **F7. (S1P8)** พัฒนาและส่งเสริมให้ประเทศเพิ่มธุรกิจฐานนวัตกรรม (IDEs) ขนาดใหญ่ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F7 (S1P8) PMUC** ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)	NIA P11
		P13 (S2) พัฒนาเมืองน่าอยู่ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น และกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมสู่ทุกภูมิภาค โดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม **N20 (S2P13)** พัฒนาเมืองน่าอยู่ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น **N21 (S2P13)** พัฒนาเมืองชายแดน **N22 (S2P13)** พัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาและเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City)	PMUA NIA P15
		P17 (S2) พัฒนาและประยุกต์ใช้มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์เพื่อส่งเสริมคุณค่าและความงอกงามของศิลปะและวัฒนธรรมให้เป็นทุนสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เป็นอารยะอย่างยั่งยืน และปรับตัวได้ทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลง **N32 (S2P17)** วิจัยและวิชาการของวิทยสถานด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ **N33 (S2P17)** วิจัยพื้นฐานด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์ **N34 (S2P17)** วิจัยและพัฒนามนุษย์กับความสัมพันธ์ทางสังคมและเทคโนโลยี **N35 (S2P17)** วิจัยและพัฒนาสุนทรียภาพและความคิดสร้างสรรค์ของด้านศิลปกรรม	PMUB วช. P6b วช. สวรส. P9b

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMUที่รับผิดชอบ
	N2 พัฒนาการผลิตตามระบบเกษตรกรรมยั่งยืน เชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมแปรรูปมูลค่าสูง	**P1 (S1)** พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านการแพทย์และสุขภาพ** ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ **F1. (S1P1)** พัฒนาและผลิตวัคซีนป้องกันโควิด-19 และการยกระดับเป็นศูนย์กลางด้านวัคซีนในระดับอาเซียน **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F1 (S1P1) PMUC.** สวรส NIA สวก. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ) **F2. (S1P1)** พัฒนาและผลิตภัณฑ์การแพทย์ขั้นสูง (Advanced Therapy Medicinal Products, ATMPs) รวมถึงชีววัตถุที่เกี่ยวข้อง และวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือแพทย์ที่เป็นนวัตกรรมระดับสูงและมูลค่าสูงให้เป็นอันดับหนึ่งของอาเซียน **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F2 (S1P1) PMUC.** สวรส NIA สวก. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ) **N1 (S1P1)** สร้างความสามารถและยกระดับการให้บริการจีโนมิกส์และการแพทย์แม่นยำเพื่อให้เกิดบริการการรักษาที่มีความแม่นยำสูง **N2 (S1P1)** พัฒนาและผลิตยาสารสกัดจากสมุนไพร ที่มีคุณภาพ และได้รับการรับรองมาตรฐาน	PMUC สกว. สวรส. P10b
		P2 (S1) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ – เศรษฐกิจหมุนเวียน - เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านเกษตรและอาหาร**ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืน และเพิ่มรายได้ของประเทศ **F3. (S1P2)** ยกระดับการผลิตและการส่งออก Functional Ingredients, Functional Food, Novel Food ให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง และไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตและส่งออกชั้นนำของโลก **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F3 (S1P2) PMUC. สวก.** **ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)** **F4. (S1P2)** เร่งพัฒนาการผลิตและการส่งออกอาหารและผลไม้ไทยคุณค่าสูง เกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง ให้ไทยเป็นประเทศชั้นนำของโลก โดยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและประเทศที่สั่งซื้อ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F4 (S1P2) PMUC. สวก.** **ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)**	PMUC สกว. สวรส. P10b

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMUที่รับผิดชอบ
		N3 (S1P2) พัฒนากระบวนการผลิต กระบวนการตลาด และ ผลิตภัณฑ์จากพืชและสัตว์เศรษฐกิจหลักของประเทศตลอดห่วงโซ่คุณค่า เพื่อเพิ่มมูลค่าและรายได้ของประเทศ	
		P4 (S1) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ – เศรษฐกิจหมุนเวียน - เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านพลังงาน วัสดุ และเคมีชีวภาพ**ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ **N4 (S1P4)** ใช้นวัตกรรมสร้างรูปแบบธุรกิจใหม่จากโมเดล หมุนเวียนและเศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ **N5 (S1P4)** พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตามหลักการออกแบบหมุนเวียน (circular design) เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (resource efficiency) และลดการใช้ทรัพยากรใหม่ **N6 (S1P4)** สร้างเศรษฐกิจฐานชีวภาพ (เชื้อเพลิงชีวภาพ วัสดุและเคมีชีวภาพ) จากการเปลี่ยนผลิตผลทางการเกษตรหรือของเหลือทิ้งในกระบวนการผลิตหรือการบริโภค **N7 (S1P4)** พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการใช้ประโยชน์พลังงานสะอาด	PMUC สกว. สวรส. P10b
	N3 พัฒนาการท่องเที่ยวและบริการบนฐานภูมิปัญญาและวัฒนธรรม เน้นกลุ่มท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ ได้แก่ (1) กลุ่มท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและวิถีชีวิต (2) กลุ่มท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ (3) กลุ่มท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ (MICE) และ (4) กลุ่มธุรกิจบริการสุขภาพ	**P1 (S1)** พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านการแพทย์และสุขภาพ** ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ **F1. (S1P1)** พัฒนาและผลิตวัคซีนป้องกันโควิด-19 และการยกระดับเป็นศูนย์กลางด้านวัคซีนในระดับอาเซียน **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F1 (S1P1) PMUC.** สวรส NIA สวก. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ) **F2. (S1P1)** พัฒนาและผลิตผลิตภัณฑ์การแพทย์ขั้นสูง (Advanced Therapy Medicinal Products, ATMPs) รวมถึงชีววัตถุที่เกี่ยวข้อง และวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือแพทย์ที่เป็นนวัตกรรมระดับสูงและมูลค่าสูงให้เป็นอันดับหนึ่งของอาเซียน **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F2 (S1P1) PMUC.** สวรส NIA สวก. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ) **N1 (S1P1)** สร้างความสามารถและยกระดับการให้บริการจีโนมิกส์และการแพทย์แม่นยำเพื่อให้เกิดบริการรักษาที่มีความแม่นยำสูง **N2 (S1P1)** พัฒนาและผลิตยาสารสกัดจากสมุนไพรที่มีคุณภาพ และได้รับการรับรองมาตรฐาน	PMUC สกว. สวรส. P10b

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMUที่รับผิดชอบ
		P3 (S1) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ – เศรษฐกิจหมุนเวียน - เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านการท่องเที่ยว**ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ **F5. (S1P3)** พัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เน้นคุณค่า สร้างความยั่งยืน และเพิ่มรายได้ของประเทศ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F5 (S1P3) PMUC.** **ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)**	PMUC สกว. สวรส. P10b
		P10 (S2) ยกระดับความมั่นคงทางสุขภาพของประเทศให้พร้อมรับโรคระบาดระดับชาติและโรคอุบัติใหม่ **N14 (S2P10)** พัฒนาระบบบริการเพื่อยกระดับความมั่นคงทางสุขภาพ **N15 (S2P10)** พัฒนาระบบสุขภาพในการตอบโต้ภาวะฉุกเฉินด้านสุขภาพ และภัยสุขภาพ **N16 (S2P10)** พัฒนาความเป็นธรรมในระบบสุขภาพ	PMUA PMUC วช. สวก. สวรส. NIA P17
		P11 (S2) ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำโดยเพิ่มโอกาสและยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจรากฐานในพื้นที่ **F9 (S2P11)** ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ โดยการเพิ่มโอกาสและลดช่องว่างของการเข้าถึงการพัฒนาอาชีพ การศึกษาเรียนรู้ การเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรม **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F9 (S2P11) (อยู่ระหว่างการหารือ)** **F10 (S2P11)** เพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ให้พึ่งพาตนเองได้ และกระจายรายได้สู่ชุมชน/ท้องถิ่นมากขึ้น **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F10 (S2P11) (อยู่ระหว่างการหารือ)** **N17 (S2P11)** ยกระดับการเกษตรแบบ Smart farming ที่ครบห่วงโซ่คุณค่าสำหรับเกษตรกรยากจนในชุมชนโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม	PMUB P3 NIA P11 PMUA NIA P13 PMUA P14
	N4 เสริมศักยภาพของเมืองและพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และเอื้อต่อการอยู่อาศัย	**P5 (S1)** พัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ อิเล็กทรอนิคอัจฉริยะ รวมทั้งหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต การบริการและการพึ่งพาตนเอง **N8 (S1P5)** พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยีหลักและนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ รวมทั้งหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ **N9 (S1P5)** ส่งเสริมการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ ในภาครัฐและภาคเอกชน	PMUB P4 PMUC สกว. สวรส. P10c

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMU ที่รับผิดชอบ
		P6 (S1) พัฒนาระบบโลจิสติกส์และระบบรางของประเทศให้ทันสมัยได้มาตรฐานสากล แข่งขันได้และเชื่อมต่อกับเครือข่ายรองรับระบบเศรษฐกิจนวัตกรรมในภูมิภาคอาเซียน **N10 (S1P6)** พัฒนาเทคโนโลยีและระบบการบริหารจัดการสำหรับระบบโลจิสติกส์ของประเทศที่ทันสมัย และได้มาตรฐานสากล **N11 (S1P6)** พัฒนาโครงข่ายระบบรางที่ทันสมัย เพื่อรองรับการขนส่งสินค้าของประเทศ	PMUC สกว. สวรส. P10a PMUC P12
		P7 (S1) พัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าให้สามารถแข่งขันได้ โดยเฉพาะอย่างอย่างยิ่ง การประกอบแบตเตอรี่และชิ้นส่วนสำคัญตลอดจนเทคโนโลยีที่เกี่ยวเนื่อง **F6. (S1P7)** เร่งพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าและเทคโนโลยีเกี่ยวเนื่อง ให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตของอาเซียน **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F6 (S1P7) PMUC สป.อว.** **ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)**	PMUC สกว. สวรส. P10a
		P12 (S2) พัฒนานโยบายและต้นแบบสำหรับสังคมคุณธรรม การแก้ไขปัญหาคอรัปชัน และการเสริมสร้างธรรมาภิบาล โดยใช้ผลงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม **N18 (S2P12)** พัฒนาสังคมคุณธรรม **N19 (S2P12)** เสริมสร้างธรรมาภิบาลและแก้ไขปัญหาคอรัปชั่น	วช. สวรส. P9a
		P13 (S2) พัฒนาเมืองน่าอยู่ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น และกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมสู่ทุกภูมิภาค โดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม **N20 (S2P13)** พัฒนาเมืองน่าอยู่ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น **N21 (S2P13)** พัฒนาเมืองชายแดน **N22 (S2P13)** พัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาและเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City)	PMUA NIA **P15**
		P14 (S2) พัฒนานโยบายและต้นแบบเพื่อสร้างสังคมไทยไร้ความรุนแรง ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินรวมทั้งสวัสดิภาพสาธารณะ โดยใช้ผลงานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม **N23 (S2P14)** สังคมไทยไร้ความรุนแรง และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ **N24 (S2P14)** ความปลอดภัยและสวัสดิภาพสาธารณะ	วช. สวรส. P9a

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMUที่รับผิดชอบ
	N5 พัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน พัฒนาผู้สูงอายุสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ (Active Aging) และพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน	**P9 (S2)** พัฒนาสังคมสูงวัยด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม **F8. (S2P9)** พัฒนาผู้สูงอายุในภาคชนบทและเมือง ให้มีศักยภาพในการพึ่งตนเอง มีคุณค่าและสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สังคม **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F8 (S2P9)** วช. สวรส. PMUA ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ) **N12 (S2P9)** พัฒนานวัตกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมของวัยแรงงานในภาคชนบทและเมืองเข้าสู่การเป็นผู้สูงวัย **N13 (S2P9)** ส่งเสริมคุณภาพชีวิต สภาพแวดล้อมและสังคมเพื่อรองรับการอยู่ร่วมกันของคนทุกช่วงวัย	วช. P8
		P11 (S2) ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำโดยเพิ่มโอกาสและยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจรากฐานในพื้นที่ **F9 (S2P11)** ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ โดยการเพิ่มโอกาสและลดช่องว่างของการเข้าถึงการพัฒนาอาชีพ การศึกษาเรียนรู้ การเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรม **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F9 (S2P11) (อยู่ระหว่างการหารือ)** **F10 (S2P11)** เพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ให้พึ่งพาตนเองได้ และกระจายรายได้สู่ชุมชน/ท้องถิ่นมากขึ้น **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F10 (S2P11) (อยู่ระหว่างการหารือ)** **N17 (S2P11)** ยกระดับการเกษตรแบบ Smart farming ที่ครบห่วงโซ่คุณค่าสำหรับเกษตรกรยากจนในชุมชนโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม	PMUB P3 NIA P11 PMUA NIA P13 PMUA P14
		P14 (S2) พัฒนานโยบายและต้นแบบเพื่อสร้างสังคมไทยไร้ความรุนแรง ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินรวมทั้งสวัสดิภาพสาธารณะ โดยใช้ผลงานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม **N23 (S2P14)** สังคมไทยไร้ความรุนแรง และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ **N24 (S2P14)** ความปลอดภัยและสวัสดิภาพสาธารณะ	วช. สวรส. P9a
	N6 อนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำพัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำที่มีความสมดุล ป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควันปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง	**P15 (S2)** พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นการบริโภคอย่างยั่งยืนและการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม **N25 (S2P15)** พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ**ด้านนิเวศน์เกษตร (น้ำ ป่าไม้ ที่ดิน)** รวมทั้งยกระดับการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ	วช. สกว. P7 PMUC สกว. สวรส. P10b

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMUที่รับผิดชอบ
		N26 (S2P15) พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ **ด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง** โดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงิน รวมทั้งยกระดับการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ **N27 (S2P15)** พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาด้านนิเวศน์และมลพิษ**ในภาคอุตสาหกรรม** รวมทั้งยกระดับการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ **N28 (S2P15)** พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาด้านนิเวศน์และมลพิษและการยกระดับการใช้ทรัพยากรและวัสดุเหลือใช้เพื่อการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน**ในชุมชนและพื้นที่ในภาคเมืองและชุมชน** รวมทั้งยกระดับการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ **N29 (S2P15)** พัฒนาต้นแบบและส่งเสริมการขยายเครือข่ายอาสาสมัครที่ใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชน/ท้องถิ่น	
		P16 (S2) พัฒนานโยบายและต้นแบบเพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบที่เกิดจากภัยพิบัติทางธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัย เทคโนโลยี และ นวัตกรรม **N30 (S2P16)** พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม ต้นแบบ และระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการเพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบรวมทั้งการฟื้นฟูและช่วยเหลือ**ในชนบทและพื้นที่การเกษตร** จากภัยพิบัติ ทางธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ **N31 (S2P16)** พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม ต้นแบบ และระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการเพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบรวมทั้งการฟื้นฟูและช่วยเหลือ**ในเมืองและพื้นที่อุตสาหกรรม** จากภัยพิบัติ ทางธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	วช. สกว. P7 PMUA PMUC วช. สกว. สวรส. NIA P17
ภาคอีสาน	NE1 พัฒนาภาคเกษตรไปสู่เกษตรสมัยใหม่เพื่อต่อยอดไปสู่เศรษฐกิจชีวภาพ	**P1 (S1)** พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ – เศรษฐกิจหมุนเวียน - เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านการแพทย์และสุขภาพ** ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ **F1. (S1P1)** พัฒนาและผลิตวัคซีนป้องกันโควิด-19 และการยกระดับเป็นศูนย์กลางด้านวัคซีนในระดับอาเซียน **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F1 (S1P1) PMUC.** สวรส NIA สวก. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)	PMUC สกว. สวรส. P10b

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMU ที่รับผิดชอบ
		F2. (S1P1) พัฒนาและผลิตผลิตภัณฑ์การแพทย์ขั้นสูง (Advanced Therapy Medicinal Products, ATMPs) รวมถึงชีววัตถุที่เกี่ยวข้อง และวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือแพทย์ที่เป็นนวัตกรรมระดับสูงและมูลค่าสูงให้เป็นอันดับหนึ่งของอาเซียน **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F2 (S1P1) PMUC.** สวรส NIA สวก. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ) **N1 (S1P1)** สร้างความสามารถและยกระดับการให้บริการจีโนมิกส์และการแพทย์แม่นยำเพื่อให้เกิดบริการการรักษาที่มีความแม่นยำสูง **N2 (S1P1)** พัฒนาและผลิตยาสารสกัดจากสมุนไพร ที่มีคุณภาพ และได้รับการรับรองมาตรฐาน	
		P2 (S1) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ – เศรษฐกิจหมุนเวียน - เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านเกษตรและอาหาร**ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืน และเพิ่มรายได้ของประเทศ **F3. (S1P2)** ยกระดับการผลิตและการส่งออก Functional Ingredients, Functional Food, Novel Food ให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง และไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตและส่งออกชั้นนำของโลก **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F3 (S1P2) PMUC. สวก.** **ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)** **F4. (S1P2)** เร่งพัฒนาการผลิตและการส่งออกอาหารและผลไม้ไทยคุณค่าสูง เกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง ให้ไทยเป็นประเทศชั้นนำของโลก โดยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและประเทศที่สั่งซื้อ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F4 (S1P2) PMUC. สวก.** **ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)** **N3 (S1P2)** พัฒนากระบวนการผลิต กระบวนการตลาด และ ผลิตภัณฑ์จากพืชและสัตว์เศรษฐกิจหลักของประเทศตลอดห่วงโซ่คุณค่า เพื่อเพิ่มมูลค่าและรายได้ของประเทศ	PMUC สกว. สวรส. P10b
		P4 (S1) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ – เศรษฐกิจหมุนเวียน - เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านพลังงาน วัสดุ และเคมีชีวภาพ**ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ **N4 (S1P4)** ใช้นวัตกรรมสร้างรูปแบบธุรกิจใหม่จากโมเดล หมุนเวียนและเศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ	PMUC สกว. สวรส. P10b

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMUที่รับผิดชอบ
		N5 (S1P4) พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตามหลักการออกแบบหมุนเวียน (circular design) เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (resource efficiency) และลดการใช้ทรัพยากรใหม่ **N6 (S1P4)** สร้างเศรษฐกิจฐานชีวภาพ (เชื้อเพลิงชีวภาพ วัสดุและเคมีชีวภาพ) จากการเปลี่ยนผลิตผลทางการเกษตรหรือของเหลือทิ้งในกระบวนการผลิตหรือการบริโภค **N7 (S1P4)** พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการใช้ประโยชน์พลังงานสะอาด	
	NE2 บริหารจัดการน้ำให้เพียงพอเพื่อรองรับการพัฒนา	**P15 (S2)** พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นการบริโภคอย่างยั่งยืนและการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม **N25 (S2P15)** พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ**ด้านนิเวศน์เกษตร (น้ำ ป่าไม้ ที่ดิน)** รวมทั้งยกระดับการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ **N26 (S2P15)** พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ **ด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง** โดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงิน รวมทั้งยกระดับการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ **N27 (S2P15)** พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาด้านนิเวศน์และมลพิษ**ในภาคอุตสาหกรรม** รวมทั้งยกระดับการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ **N28 (S2P15)** พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาด้านนิเวศน์และมลพิษและการยกระดับการใช้ทรัพยากรและวัสดุเหลือใช้เพื่อการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน**ในชุมชนและพื้นที่ในภาคเมืองและชุมชน** รวมทั้งยกระดับการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ **N29 (S2P15)** พัฒนาต้นแบบและส่งเสริมการขยายเครือข่ายอาสาสมัครที่ใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชน/ท้องถิ่น	วช. สกว. P7 PMUC สกว. สวรส. P10b
		P16 (S2) พัฒนานโยบายและต้นแบบเพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบที่เกิดจากภัยพิบัติทางธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม **N30 (S2P16)** พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม ต้นแบบ และระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการเพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบรวมทั้งการฟื้นฟูและช่วยเหลือ**ในชนบทและพื้นที่การเกษตร** จากภัยพิบัติทางธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	วช. สกว. P7 PMUA PMUC วช. สวก. สวรส. NIA P17

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMUที่รับผิดชอบ
		N31 (S2P16) พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรมต้นแบบ และระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการเพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบรวมทั้งการฟื้นฟูและช่วยเหลือ**ในเมืองและพื้นที่อุตสาหกรรม** จากภัยพิบัติ ทางธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	
	NE3 พัฒนาผลิตภัณฑ์พื้นถิ่นไปสู่มาตรฐานสากลเพื่อสร้างเศรษฐกิจในชุมชน อาทิ ผ้าไหม ผ้า ฝ้าย ผ้าย้อมคราม ในพื้นที่กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครราชสีมา สุรินทร์ สกลนคร อุดรธานี เลย หนองบัวลำภู บึงกาฬ และจังหวัดที่มีศักยภาพ เป็นต้น	**P8 (S1)** พัฒนาธุรกิจฐานนวัตกรรมขนาดใหญ่ (IDES) เพื่อยกระดับรายได้ ความสามารถในการแข่งขัน และการพึ่งพาตนเองของประเทศ **F7. (S1P8)** พัฒนาและส่งเสริมให้ประเทศเพิ่มธุรกิจฐานนวัตกรรม (IDEs) ขนาดใหญ่ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F7 (S1P8) PMUC** ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)	NIA P11
		P11 (S2) ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำโดยเพิ่มโอกาสและยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจรากฐานในพื้นที่ **F9 (S2P11)** ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ โดยการเพิ่มโอกาสและลดช่องว่างของการเข้าถึงการพัฒนาอาชีพ การศึกษาเรียนรู้ การเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรม **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F9 (S2P11) (อยู่ระหว่างการหารือ)** **F10 (S2P11)** เพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ให้พึ่งพาตนเองได้ และกระจายรายได้สู่ชุมชน/ท้องถิ่นมากขึ้น **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F10 (S2P11) (อยู่ระหว่างการหารือ)** **N17 (S2P11)** ยกระดับการเกษตรแบบ Smart farming ที่ครบห่วงโซ่คุณค่าสำหรับเกษตรกรยากจนในชุมชนโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม	PMUB P3 NIA P11 PMUA NIA P13 PMUA P14
		P17 (S2) พัฒนาและประยุกต์ใช้มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์เพื่อส่งเสริมคุณค่าและความงอกงามของศิลปะและวัฒนธรรมให้เป็นทุนสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เป็นอารยะอย่างยั่งยืน และปรับตัวได้ทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลง **N32 (S2P17)** วิจัยและวิชาการของวิทยสถานด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ **N33 (S2P17)** วิจัยพื้นฐานด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์ **N34 (S2P17)** วิจัยและพัฒนามนุษย์กับความสัมพันธ์ทางสังคมและเทคโนโลยี **N35 (S2P17)** วิจัยและพัฒนาสุนทรียภาพและความคิดสร้างสรรค์ของด้านศิลปกรรม	PMUB วช. P6b วช. สวรส. P9b

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMU ที่รับผิดชอบ
	NE4 พัฒนาเมืองเขตเศรษฐกิจพิเศษและเมืองชายแดน รวมทั้งพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (NeEC-Bioeconomy) ให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจหลักของภาค	**P1 (S1)** พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ – เศรษฐกิจหมุนเวียน - เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านการแพทย์และสุขภาพ** ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ **F1. (S1P1)** พัฒนาและผลิตวัคซีนป้องกันโควิด-19 และการยกระดับเป็นศูนย์กลางด้านวัคซีนในระดับอาเซียน **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F1 (S1P1) PMUC.** สวรส NIA สวก. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ) **F2. (S1P1)** พัฒนาและผลิตผลิตภัณฑ์การแพทย์ขั้นสูง (Advanced Therapy Medicinal Products, ATMPs) รวมถึงชีววัตถุที่เกี่ยวข้อง และวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือแพทย์ที่เป็นนวัตกรรมระดับสูงและมูลค่าสูงให้เป็นอันดับหนึ่งของอาเซียน **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F2 (S1P1) PMUC.** สวรส NIA สวก. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ) **N1 (S1P1)** สร้างความสามารถและยกระดับการให้บริการจีโนมิกส์และการแพทย์แม่นยำเพื่อให้เกิดบริการการรักษาที่มีความแม่นยำสูง **N2 (S1P1)** พัฒนาและผลิตยาสารสกัดจากสมุนไพร ที่มีคุณภาพ และได้รับการรับรองมาตรฐาน	PMUC สกว. สวรส. P10b
		P5 (S1) พัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ อิเล็กทรอนิคอัจฉริยะ รวมทั้งหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต การบริการและการพึ่งพาตนเอง **N8 (S1P5)** พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยีหลักและนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ รวมทั้งหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ **N9 (S1P5)** ส่งเสริมการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ ในภาครัฐและภาคเอกชน	PMUB P4 PMUC สกว. สวรส. P10c
		P6 (S1) พัฒนาระบบโลจิสติกส์และระบบรางของประเทศให้ทันสมัยได้มาตรฐานสากล แข่งขันได้และเชื่อมต่อกับเครือข่ายรองรับระบบเศรษฐกิจนวัตกรรมในภูมิภาคอาเซียน **N10 (S1P6)** พัฒนาเทคโนโลยีและระบบการบริหารจัดการสำหรับระบบโลจิสติกส์ของประเทศที่ทันสมัยและได้มาตรฐานสากล **N11 (S1P6)** พัฒนาโครงข่ายระบบรางที่ทันสมัย เพื่อรองรับการขนส่งสินค้าของประเทศ	PMUC สกว. สวรส. P10a PMUC P12

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMU ที่รับผิดชอบ
		P7 (S1) พัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าให้สามารถแข่งขันได้ โดยเฉพาะอย่างอย่างยิ่ง การประกอบแบตเตอรี่และชิ้นส่วนสำคัญตลอดจนเทคโนโลยีที่เกี่ยวเนื่อง **F6. (S1P7)** เร่งพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าและเทคโนโลยีเกี่ยวเนื่อง ให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตของอาเซียน **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F6 (S1P7) PMUC สป.อว.** **ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)**	PMUC สกว. สวรส. P10a
		P10 (S2) ยกระดับความมั่นคงทางสุขภาพของประเทศให้พร้อมรับโรคระบาดระดับชาติและโรคอุบัติใหม่ **N14 (S2P10)** พัฒนาระบบบริการเพื่อยกระดับความมั่นคงทางสุขภาพ **N15 (S2P10)** พัฒนาระบบสุขภาพในการตอบโต้ภาวะฉุกเฉินด้านสุขภาพ และภัยสุขภาพ **N16 (S2P10)** พัฒนาความเป็นธรรมในระบบสุขภาพ	PMUA PMUC วช. สวก. สวรส. NIA P17
		P12 (S2) พัฒนานโยบายและต้นแบบสำหรับสังคมคุณธรรม การแก้ไขปัญหาคอรัปชัน และการเสริมสร้างธรรมาภิบาล โดยใช้ผลงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม **N18 (S2P12)** พัฒนาสังคมคุณธรรม **N19 (S2P12)** เสริมสร้างธรรมาภิบาลและแก้ไขปัญหาคอรัปชั่น	วช. สวรส. P9a
		P13 (S2) พัฒนาเมืองน่าอยู่ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น และกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมสู่ทุกภูมิภาค โดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม **N20 (S2P13)** พัฒนาเมืองน่าอยู่ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น **N21 (S2P13)** พัฒนาเมืองชายแดน **N22 (S2P13)** พัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาและเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City)	PMUA NIA **P15**
		P14 (S2) พัฒนานโยบายและต้นแบบเพื่อสร้างสังคมไทยไร้ความรุนแรง ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินรวมทั้งสวัสดิภาพสาธารณะ โดยใช้ผลงานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม **N23 (S2P14)** สังคมไทยไร้ความรุนแรง และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ **N24 (S2P14)** ความปลอดภัยและสวัสดิภาพสาธารณะ	วช. สวรส. P9a

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMUที่รับผิดชอบ
	NE5 พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสำคัญและแหล่งท่องเที่ยวชุมชนให้ได้มาตรฐาน	**P3 (S1)** พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ – เศรษฐกิจหมุนเวียน - เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านการท่องเที่ยว**ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ **F5. (S1P3)** พัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เน้นคุณค่า สร้างความยั่งยืน และเพิ่มรายได้ของประเทศ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F5 (S1P3) PMUC.** **ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)**	PMUC สกว. สวรส. P10b
		P13 (S2) พัฒนาเมืองน่าอยู่ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น และกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมสู่ทุกภูมิภาค โดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม **N20 (S2P13)** พัฒนาเมืองน่าอยู่ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น **N21 (S2P13)** พัฒนาเมืองชายแดน **N22 (S2P13)** พัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาและเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City)	PMUA NIA **P15**
		P14 (S2) พัฒนานโยบายและต้นแบบเพื่อสร้างสังคมไทยไร้ความรุนแรง ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินรวมทั้งสวัสดิภาพสาธารณะ โดยใช้ผลงานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม **N23 (S2P14)** สังคมไทยไร้ความรุนแรง และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ **N24 (S2P14)** ความปลอดภัยและสวัสดิภาพสาธารณะ	วช. สวรส. P9a
		P17 (S2) พัฒนาและประยุกต์ใช้มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์เพื่อส่งเสริมคุณค่าและความงอกงามของศิลปะและวัฒนธรรมให้เป็นทุนสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เป็นอารยะอย่างยั่งยืน และปรับตัวได้ทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลง **N32 (S2P17)** วิจัยและวิชาการของวิทยสถานด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ **N33 (S2P17)** วิจัยพื้นฐานด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์ **N34 (S2P17)** วิจัยและพัฒนามนุษย์กับความสัมพันธ์ทางสังคมและเทคโนโลยี **N35 (S2P17)** วิจัยและพัฒนาสุนทรียภาพและความคิดสร้างสรรค์ของด้านศิลปกรรม	PMUB วช. P6b วช. สวรส. P9b
	NE6 ยกระดับคุณภาพชีวิตให้ได้มาตรฐานและแก้ปัญหาความยากจน	**P9 (S2)** พัฒนาสังคมสูงวัยด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	วช. P8

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMUที่รับผิดชอบ
	ให้กับผู้มีรายได้น้อยเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม	**F8. (S2P9)** พัฒนาผู้สูงอายุในภาคชนบทและเมือง ให้มีศักยภาพในการพึ่งตนเอง มีคุณค่าและสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สังคม **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F8 (S2P9)** วช. สวรส. PMUA ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ) **N12 (S2P9)** พัฒนานวัตกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมของวัยแรงงานในภาคชนบทและเมืองเข้าสู่การเป็นผู้สูงวัย **N13 (S2P9**) ส่งเสริมคุณภาพชีวิต สภาพแวดล้อมและสังคมเพื่อรองรับการอยู่ร่วมกันของคนทุกช่วงวัย	
		P10 (S2) ยกระดับความมั่นคงทางสุขภาพของประเทศให้พร้อมรับโรคระบาดระดับชาติและโรคอุบัติใหม่ **N14 (S2P10)** พัฒนาระบบบริการเพื่อยกระดับความมั่นคงทางสุขภาพ **N15 (S2P10)** พัฒนาระบบสุขภาพในการตอบโต้ภาวะฉุกเฉินด้านสุขภาพ และภัยสุขภาพ **N16 (S2P10)** พัฒนาความเป็นธรรมในระบบสุขภาพ	PMUA PMUC วช. สวก. สวรส. NIA P17
		P11 (S2) ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำโดยเพิ่มโอกาสและยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจรากฐานในพื้นที่ **F9 (S2P11)** ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ โดยการเพิ่มโอกาศและลดช่องว่างของการเข้าถึงการพัฒนาอาชีพ การศึกษาเรียนรู้ การเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรม **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F9 (S2P11) (อยู่ระหว่างการหารือ)** **F10 (S2P11)** เพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ให้พึ่งพาตนเองได้ และกระจายรายได้สู่ชุมชน/ท้องถิ่นมากขึ้น **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F10 (S2P11) (อยู่ระหว่างการหารือ)** **N17 (S2P11)** ยกระดับการเกษตรแบบ Smart farming ที่ครบห่วงโซ่คุณค่าสำหรับเกษตรกรยากจนในชุมชนโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม	PMUB P3 NIA P11 PMUA NIA P13 PMUA P14
ภาคกลาง	C1 พัฒนาและยกระดับภาคกลางไปสู่การเป็นฐานอุตสาหกรรมขั้นสูงที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่สามารถออกแบบและพัฒนาขึ้นเอง	**P1 (S1)** พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ – เศรษฐกิจหมุนเวียน - เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านการแพทย์และสุขภาพ** ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ **F1. (S1P1)** พัฒนาและผลิตวัคซีนป้องกันโควิด-19 และการยกระดับเป็นศูนย์กลางด้านวัคซีนในระดับอาเซียน **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F1 (S1P1) PMUC.** สวรส NIA สวก. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)	PMUC สกว. สวรส. P10b

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMU ที่รับผิดชอบ
		F2. (S1P1) พัฒนาและผลิตผลิตภัณฑ์การแพทย์ขั้นสูง (Advanced Therapy Medicinal Products, ATMPs) รวมถึงชีววัตถุที่เกี่ยวข้อง และวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือแพทย์ที่เป็นนวัตกรรมระดับสูงและมูลค่าสูงให้เป็นอันดับหนึ่งของอาเซียน **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F2 (S1P1) PMUC.** สวรส NIA สวก. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ) **N1 (S1P1)** สร้างความสามารถและยกระดับการให้บริการจีโนมิกส์และการแพทย์แม่นยำเพื่อให้เกิดบริการการรักษาที่มีความแม่นยำสูง **N2 (S1P1)** พัฒนาและผลิตยาสารสกัดจากสมุนไพร ที่มีคุณภาพ และได้รับการรับรองมาตรฐาน	
		P2 (S1) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ – เศรษฐกิจหมุนเวียน - เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านเกษตรและอาหาร**ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืน และเพิ่มรายได้ของประเทศ **F3. (S1P2)** ยกระดับการผลิตและการส่งออก Functional Ingredients, Functional Food, Novel Food ให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง และไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตและส่งออกชั้นนำของโลก **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F3 (S1P2) PMUC. สวก.** **ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)** **F4. (S1P2)** เร่งพัฒนาการผลิตและการส่งออกอาหารและผลไม้ไทยคุณค่าสูง เกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูงให้ไทยเป็นประเทศชั้นนำของโลก โดยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและประเทศที่สั่งซื้อ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F4 (S1P2) PMUC. สวก.** **ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)** **N3 (S1P2)** พัฒนากระบวนการผลิต กระบวนการตลาด และ ผลิตภัณฑ์จากพืชและสัตว์เศรษฐกิจหลักของประเทศตลอดห่วงโซ่คุณค่า เพื่อเพิ่มมูลค่าและรายได้ของประเทศ	PMUC สกว. สวรส. P10b
		P3 (S1) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ – เศรษฐกิจหมุนเวียน - เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านการท่องเที่ยว**ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ **F5. (S1P3)** พัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เน้นคุณค่า สร้างความยั่งยืน และเพิ่มรายได้ของประเทศ	PMUC สกว. สวรส. P10b

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMU ที่รับผิดชอบ
		PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F5 (S1P3) PMUC. **ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)**	
		P4 (S1) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ – เศรษฐกิจหมุนเวียน - เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านพลังงาน วัสดุ และเคมีชีวภาพ**ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ **N4 (S1P4)** ใช้นวัตกรรมสร้างรูปแบบธุรกิจใหม่จากโมเดล หมุนเวียนและเศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ **N5 (S1P4)** พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตามหลักการออกแบบหมุนเวียน (circular design) เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (resource efficiency) และลดการใช้ทรัพยากรใหม่ **N6 (S1P4)** สร้างเศรษฐกิจฐานชีวภาพ (เชื้อเพลิงชีวภาพ วัสดุและเคมีชีวภาพ) จากการเปลี่ยนผลิตผลทางการเกษตรหรือของเหลือทิ้งในกระบวนการผลิตหรือการบริโภค **N7 (S1P4)** พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการใช้ประโยชน์พลังงานสะอาด	PMUC สกว. สวรส. P10b
		P7 (S1) พัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าให้สามารถแข่งขันได้ โดยเฉพาะอย่างอย่างยิ่ง การประกอบแบตเตอรี่และชิ้นส่วนสำคัญตลอดจนเทคโนโลยีที่เกี่ยวเนื่อง **F6. (S1P7)** เร่งพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าและเทคโนโลยีเกี่ยวเนื่อง ให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตของอาเซียน **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F6 (S1P7) PMUC สป.อว.** **ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)**	PMUC สกว. สวรส. P10a
		P8 (S1) พัฒนาธุรกิจฐานนวัตกรรมขนาดใหญ่ (IDES) เพื่อยกระดับรายได้ ความสามารถในการแข่งขัน และการพึ่งพาตนเองของประเทศ **F7. (S1P8)** พัฒนาและส่งเสริมให้ประเทศเพิ่มธุรกิจฐานนวัตกรรม (IDEs) ขนาดใหญ่ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F7 (S1P8) PMUC** ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)	NIA P11
		P11 (S2) ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำโดยเพิ่มโอกาสและยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจรากฐานในพื้นที่	PMUB P3

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMUที่รับผิดชอบ
		F9 (S2P11) ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ โดยการเพิ่มโอกาศและลดช่องว่างของการเข้าถึงการพัฒนาอาชีพ การศึกษาเรียนรู้ การเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรม **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F9 (S2P11) (อยู่ระหว่างการหารือ)** **F10 (S2P11)** เพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ให้พึ่งพาตนเองได้ และกระจายรายได้สู่ชุมชน/ท้องถิ่นมากขึ้น **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F10 (S2P11) (อยู่ระหว่างการหารือ)** **N17 (S2P11)** ยกระดับการเกษตรแบบ Smart farming ที่ครบห่วงโซ่คุณค่าสำหรับเกษตรกรยากจนในชุมชนโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม	NIA P11 PMUA NIA P13 PMUA P14
		P11 (S2) ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำโดยเพิ่มโอกาสและยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจรากฐานในพื้นที่ **F9 (S2P11)** ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ โดยการเพิ่มโอกาสและลดช่องว่างของการเข้าถึงการพัฒนาอาชีพ การศึกษาเรียนรู้ การเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรม **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F9 (S2P11) (อยู่ระหว่างการหารือ)** **F10 (S2P11)** เพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ให้พึ่งพาตนเองได้ และกระจายรายได้สู่ชุมชน/ท้องถิ่นมากขึ้น **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F10 (S2P11) (อยู่ระหว่างการหารือ)** **N17 (S2P11)** ยกระดับการเกษตรแบบ Smart farming ที่ครบห่วงโซ่คุณค่าสำหรับเกษตรกรยากจนในชุมชนโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม	PMUB P3 NIA P11 PMUA NIA P13 PMUA P14
		P11 (S2) ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำโดยเพิ่มโอกาสและยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจรากฐานในพื้นที่ **F9 (S2P11)** ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ โดยการเพิ่มโอกาสและลดช่องว่างของการเข้าถึงการพัฒนาอาชีพ การศึกษาเรียนรู้ การเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรม **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F9 (S2P11) (อยู่ระหว่างการหารือ)** **F10 (S2P11)** เพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ให้พึ่งพาตนเองได้ และกระจายรายได้สู่ชุมชน/ท้องถิ่นมากขึ้น **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F10 (S2P11) (อยู่ระหว่างการหารือ)**	PMUB P3 NIA P11 PMUA NIA P13

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMU ที่รับผิดชอบ
		N17 (S2P11) ยกระดับการเกษตรแบบ Smart farming ที่ครบห่วงโซ่คุณค่าสำหรับเกษตรกรยากจนในชุมชนโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม	PMUA P14
		P11 (S2) ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำโดยเพิ่มโอกาสและยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจรากฐานในพื้นที่ **F9 (S2P11)** ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ โดยการเพิ่มโอกาสและลดช่องว่างของการเข้าถึงการพัฒนาอาชีพ การศึกษาเรียนรู้ การเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรม **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F9 (S2P11) (อยู่ระหว่างการหารือ)** **F10 (S2P11)** เพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ให้พึ่งพาตนเองได้ และกระจายรายได้สู่ชุมชน/ท้องถิ่นมากขึ้น **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F10 (S2P11) (อยู่ระหว่างการหารือ)** **N17 (S2P11)** ยกระดับการเกษตรแบบ Smart farming ที่ครบห่วงโซ่คุณค่าสำหรับเกษตรกรยากจนในชุมชนโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม	PMUB P3 NIA P11 PMUA NIA P13 PMUA P14
	C2 พัฒนาและยกระดับภาคกลางไปสู่การเป็นแหล่งเกษตรสมัยใหม่และศูนย์รวบรวมและกระจายสินค้าเกษตรของประเทศ	**P2 (S1)** พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ – เศรษฐกิจหมุนเวียน - เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านเกษตรและอาหาร**ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืน และเพิ่มรายได้ของประเทศ **F3. (S1P2)** ยกระดับการผลิตและการส่งออก Functional Ingredients, Functional Food, Novel Food ให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง และไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตและส่งออกชั้นนำของโลก **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F3 (S1P2) PMUC. สวก.** **ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)** **F4. (S1P2)** เร่งพัฒนาการผลิตและการส่งออกอาหารและผลไม้ไทยคุณค่าสูง เกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง ให้ไทยเป็นประเทศชั้นนำของโลก โดยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและประเทศที่สั่งซื้อ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F4 (S1P2) PMUC. สวก.** **ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)** **N3 (S1P2)** พัฒนากระบวนการผลิต กระบวนการตลาด และ ผลิตภัณฑ์จากพืชและสัตว์เศรษฐกิจหลักของประเทศตลอดห่วงโซ่คุณค่า เพื่อเพิ่มมูลค่าและรายได้ของประเทศ	PMUC สกว. สวรส. P10b

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMU ที่รับผิดชอบ
		P4 (S1) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ – เศรษฐกิจหมุนเวียน - เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านพลังงาน วัสดุ และเคมีชีวภาพ**ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ **N4 (S1P4)** ใช้นวัตกรรมสร้างรูปแบบธุรกิจใหม่จากโมเดล หมุนเวียนและเศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ **N5 (S1P4)** พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตามหลักการออกแบบหมุนเวียน (circular design) เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (resource efficiency) และลดการใช้ทรัพยากรใหม่ **N6 (S1P4)** สร้างเศรษฐกิจฐานชีวภาพ (เชื้อเพลิงชีวภาพ วัสดุและเคมีชีวภาพ) จากการเปลี่ยนผลิตผลทางการเกษตรหรือของเหลือทิ้งในกระบวนการผลิตหรือการบริโภค **N7 (S1P4)** พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการใช้ประโยชน์พลังงานสะอาด	PMUC สกว. สวรส. P10b
		P5 (S1) พัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ อิเล็กทรอนิคอัจฉริยะ รวมทั้งหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต การบริการและการพึ่งพาตนเอง **N8 (S1P5)** พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยีหลักและนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ รวมทั้งหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ **N9 (S1P5)** ส่งเสริมการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ ในภาครัฐและภาคเอกชน	PMUB P4 PMUC สกว. สวรส. P10c
		P11 (S2) ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำโดยเพิ่มโอกาสและยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจรากฐานในพื้นที่ **F9 (S2P11)** ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ โดยการเพิ่มโอกาสและลดช่องว่างของการเข้าถึงการพัฒนาอาชีพ การศึกษาเรียนรู้ การเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรม **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F9 (S2P11) (อยู่ระหว่างการหารือ)** **F10 (S2P11)** เพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ให้พึ่งพาตนเองได้ และกระจายรายได้สู่ชุมชน/ท้องถิ่นมากขึ้น **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F10 (S2P11) (อยู่ระหว่างการหารือ)** **N17 (S2P11)** ยกระดับการเกษตรแบบ Smart farming ที่ครบห่วงโซ่คุณค่าสำหรับเกษตรกรยากจนในชุมชนโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม	PMUB P3 NIA P11 PMUA NIA P13 PMUA P14

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMUที่รับผิดชอบ
	C3 พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสำคัญและแหล่งท่องเที่ยวชุมชนให้เข้าสู่ตลาดท่องเที่ยวคุณภาพ	**P3 (S1)** พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ – เศรษฐกิจหมุนเวียน - เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านการท่องเที่ยว**ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ **F5. (S1P3)** พัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เน้นคุณค่า สร้างความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F5 (S1P3) PMUC.** **ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)**	PMUC สกว. สวรส. P10b
		P17 (S2) พัฒนาและประยุกต์ใช้มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์เพื่อส่งเสริมคุณค่าและความงอกงามของศิลปะและวัฒนธรรมให้เป็นทุนสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เป็นอารยะอย่างยั่งยืน และปรับตัวได้ทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลง **N32 (S2P17)** วิจัยและวิชาการของวิทยสถานด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ **N33 (S2P17)** วิจัยพื้นฐานด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์ **N34 (S2P17)** วิจัยและพัฒนามนุษย์กับความสัมพันธ์ทางสังคมและเทคโนโลยี **N35 (S2P17)** วิจัยและพัฒนาสุนทรียภาพและความคิดสร้างสรรค์ของด้านศิลปกรรม	PMUB วช. P6b วช. สวรส. P9b
	C4 พัฒนาภาคกลางเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง	**P1 (S1)** พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ – เศรษฐกิจหมุนเวียน - เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านการแพทย์และสุขภาพ** ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ **F1. (S1P1)** พัฒนาและผลิตวัคซีนป้องกันโควิด-19 และการยกระดับเป็นศูนย์กลางด้านวัคซีนในระดับอาเซียน **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F1 (S1P1) PMUC.** สวรส NIA สวก. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ) **F2. (S1P1)** พัฒนาและผลิตผลิตภัณฑ์การแพทย์ขั้นสูง (Advanced Therapy Medicinal Products, ATMPs) รวมถึงชีววัตถุที่เกี่ยวข้อง และวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือแพทย์ที่เป็นนวัตกรรมระดับสูงและมูลค่าสูงให้เป็นอันดับหนึ่งของอาเซียน **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F2 (S1P1) PMUC.** สวรส NIA สวก. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)	PMUC สกว. สวรส. P10b

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMUที่รับผิดชอบ
		N1 (S1P1) สร้างความสามารถและยกระดับการให้บริการจีโนมิกส์และการแพทย์แม่นยำเพื่อให้เกิดบริการการรักษาที่มีความแม่นยำสูง **N2 (S1P1)** พัฒนาและผลิตยาสารสกัดจากสมุนไพร ที่มีคุณภาพ และได้รับการรับรองมาตรฐาน	
		P10 (S2) ยกระดับความมั่นคงทางสุขภาพของประเทศให้พร้อมรับโรคระบาดระดับชาติและโรคอุบัติใหม่ **N14 (S2P10)** พัฒนาระบบบริการเพื่อยกระดับความมั่นคงทางสุขภาพ **N15 (S2P10)** พัฒนาระบบสุขภาพในการตอบโต้ภาวะฉุกเฉินด้านสุขภาพ และภัยสุขภาพ **N16 (S2P10)** พัฒนาความเป็นธรรมในระบบสุขภาพ	PMUA PMUC วช. สวก. สวรส. NIA P17
	C5 พัฒนาการผลิตกำลังคนให้มีทักษะรองรับอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต	**P9 (S2)** พัฒนาสังคมสูงวัยด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม **F8. (S2P9)** พัฒนาผู้สูงอายุในภาคชนบทและเมือง ให้มีศักยภาพในการพึ่งตนเอง มีคุณค่าและสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สังคม **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F8 (S2P9)** วช. สวรส. PMUA ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ) **N12 (S2P9)** พัฒนานวัตกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมของวัยแรงงานในภาคชนบทและเมืองเข้าสู่การเป็นผู้สูงวัย **N13 (S2P9)** ส่งเสริมคุณภาพชีวิต สภาพแวดล้อมและสังคมเพื่อรองรับการอยู่ร่วมกันของคนทุกช่วงวัย	วช. P8
	C6 พัฒนาเมือง เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนและเมืองชายแดน รวมทั้งพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคกลาง-ตะวันตก ให้เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต	**P8 (S1)** พัฒนาธุรกิจฐานนวัตกรรมขนาดใหญ่ (IDES) เพื่อยกระดับรายได้ ความสามารถในการแข่งขัน และการพึ่งพาตนเองของประเทศ **F7. (S1P8)** พัฒนาและส่งเสริมให้ประเทศเพิ่มธุรกิจฐานนวัตกรรม (IDEs) ขนาดใหญ่ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F7 (S1P8) PMUC** ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)	NIA P11
		P12 (S2) พัฒนานโยบายและต้นแบบสำหรับสังคมคุณธรรม การแก้ไขปัญหาคอรัปชัน และการเสริมสร้างธรรมาภิบาล โดยใช้ผลงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม **N18 (S2P12)** พัฒนาสังคมคุณธรรม **N19 (S2P12)** เสริมสร้างธรรมาภิบาลและแก้ไขปัญหาคอรัปชั่น	วช. สวรส. P9a

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMUที่รับผิดชอบ
		P13 (S2) พัฒนาเมืองน่าอยู่ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น และกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมสู่ทุกภูมิภาค โดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม **N20 (S2P13)** พัฒนาเมืองน่าอยู่ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น **N21 (S2P13)** พัฒนาเมืองชายแดน **N22 (S2P13)** พัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาและเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City)	PMUA NIA **P15**
		P14 (S2) พัฒนานโยบายและต้นแบบเพื่อสร้างสังคมไทยไร้ความรุนแรง ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินรวมทั้งสวัสดิภาพสาธารณะ โดยใช้ผลงานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม **N23 (S2P14)** สังคมไทยไร้ความรุนแรง และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ **N24 (S2P14)** ความปลอดภัยและสวัสดิภาพสาธารณะ	วช. สวรส. P9a
		P17 (S2) พัฒนาและประยุกต์ใช้มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์เพื่อส่งเสริมคุณค่าและความงอกงามของศิลปะและวัฒนธรรมให้เป็นทุนสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เป็นอารยะอย่างยั่งยืน และปรับตัวได้ทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลง **N32 (S2P17)** วิจัยและวิชาการของวิทยสถานด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ **N33 (S2P17)** วิจัยพื้นฐานด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์ **N34 (S2P17)** วิจัยและพัฒนามนุษย์กับความสัมพันธ์ทางสังคมและเทคโนโลยี **N35 (S2P17)** วิจัยและพัฒนาสุนทรียภาพและความคิดสร้างสรรค์ของด้านศิลปกรรม	PMUB วช. P6b วช. สวรส. P9b
	C7 ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม	**P15 (S2)** พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นการบริโภคอย่างยั่งยืนและการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม **N25 (S2P15)** พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ **ด้านนิเวศน์เกษตร (น้ำ ป่าไม้ ที่ดิน)** รวมทั้งยกระดับการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ **N26 (S2P15)** พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ **ด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง** โดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงิน รวมทั้งยกระดับการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ **N27 (S2P15)** พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาด้านนิเวศน์และมลพิษ**ในภาคอุตสาหกรรม** รวมทั้งยกระดับการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ	วช. สกว. P7 PMUC สกว. สวรส. P10b

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMUที่รับผิดชอบ
		N28 (S2P15) พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาด้านนิเวศน์และมลพิษและการยกระดับการใช้ทรัพยากรและวัสดุเหลือใช้เพื่อการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน**ในชุมชนและพื้นที่ในภาคเมืองและชุมชน** รวมทั้งยกระดับการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ **N29 (S2P15)** พัฒนาต้นแบบและส่งเสริมการขยายเครือข่ายอาสาสมัครที่ใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชน/ท้องถิ่น	
		P16 (S2) พัฒนานโยบายและต้นแบบเพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบที่เกิดจากภัยพิบัติทางธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัย เทคโนโลยี และ นวัตกรรม **N30 (S2P16)** พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรมต้นแบบ และระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการเพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบรวมทั้งการฟื้นฟูและช่วยเหลือ**ในชนบทและพื้นที่การเกษตร** จากภัยพิบัติ ทางธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ **N31 (S2P16)** พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรมต้นแบบ และระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการเพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบรวมทั้งการฟื้นฟูและช่วยเหลือ**ในเมืองและพื้นที่อุตสาหกรรม** จากภัยพิบัติ ทางธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	วช. สกว. P7 PMUA PMUC วช. สกว. สวรส. NIA P17
ภาคตะวันออก	E1 พัฒนาอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของภาคตะวันออกอย่างยั่งยืน โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่สีเขียวผลิตกำลังคนให้มีศักยภาพ	**P1 (S1)** พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ – เศรษฐกิจหมุนเวียน - เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านการแพทย์และสุขภาพ** ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ **F1. (S1P1)** พัฒนาและผลิตวัคซีนป้องกันโควิด-19 และการยกระดับเป็นศูนย์กลางด้านวัคซีนในระดับอาเซียน **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F1 (S1P1) PMUC.** สวรส NIA สวก. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ) **F2. (S1P1)** พัฒนาและผลิตผลิตภัณฑ์การแพทย์ขั้นสูง (Advanced Therapy Medicinal Products, ATMPs) รวมถึงชีววัตถุที่เกี่ยวข้อง และวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือแพทย์ที่เป็นนวัตกรรมระดับสูงและมูลค่าสูงให้เป็นอันดับหนึ่งของอาเซียน **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F2 (S1P1) PMUC.** สวรส NIA สวก. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)	PMUC สกว. สวรส. P10b

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMU ที่รับผิดชอบ
		N1 (S1P1) สร้างความสามารถและยกระดับการให้บริการจีโนมิกส์และการแพทย์แม่นยำเพื่อให้เกิดบริการการรักษาที่มีความแม่นยำสูง **N2 (S1P1)** พัฒนาและผลิตยาสารสกัดจากสมุนไพร ที่มีคุณภาพ และได้รับการรับรองมาตรฐาน	
		P2 (S1) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ – เศรษฐกิจหมุนเวียน - เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านเกษตรและอาหาร**ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืน และเพิ่มรายได้ของประเทศ **F3. (S1P2)** ยกระดับการผลิตและการส่งออก Functional Ingredients, Functional Food, Novel Food ให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง และไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตและส่งออกชั้นนำของโลก **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F3 (S1P2) PMUC. สวก.** **ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)** **F4. (S1P2)** เร่งพัฒนาการผลิตและการส่งออกอาหารและผลไม้ไทยคุณค่าสูง เกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง ให้ไทยเป็นประเทศชั้นนำของโลก โดยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและประเทศที่สั่งซื้อ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F4 (S1P2) PMUC. สวก.** **ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)** **N3 (S1P2)** พัฒนากระบวนการผลิต กระบวนการตลาด และผลิตภัณฑ์จากพืชและสัตว์เศรษฐกิจหลักของประเทศตลอดห่วงโซ่คุณค่า เพื่อเพิ่มมูลค่าและรายได้ของประเทศ	PMUC สกว. สวรส. P10b
		P3 (S1) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ – เศรษฐกิจหมุนเวียน - เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านการท่องเที่ยว**ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ **F5. (S1P3)** พัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เน้นคุณค่า สร้างความยั่งยืน และเพิ่มรายได้ของประเทศ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F5 (S1P3) PMUC.** **ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)**	PMUC สกว. สวรส. P10b
		P4 (S1) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ – เศรษฐกิจหมุนเวียน - เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านพลังงาน วัสดุ และเคมีชีวภาพ**ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ	PMUC สกว. สวรส. P10b

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMU ที่รับผิดชอบ
		N4 (S1P4) ใช้นวัตกรรมสร้างรูปแบบธุรกิจใหม่จากโมเดล หมุนเวียนและเศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ **N5 (S1P4)** พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตามหลักการออกแบบหมุนเวียน (circular design) เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (resource efficiency) และลดการใช้ทรัพยากรใหม่ **N6 (S1P4)** สร้างเศรษฐกิจฐานชีวภาพ (เชื้อเพลิงชีวภาพ วัสดุและเคมีชีวภาพ) จากการเปลี่ยนผลิตผลทางการเกษตรหรือของเหลือทิ้งในกระบวนการผลิตหรือการบริโภค **N7 (S1P4)** พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการใช้ประโยชน์พลังงานสะอาด	
		P5 (S1) พัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ อิเล็กทรอนิคอัจฉริยะ รวมทั้งหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต การบริการและการพึ่งพาตนเอง **N8 (S1P5)** พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยีหลักและนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ รวมทั้งหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ **N9 (S1P5)** ส่งเสริมการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ ในภาครัฐและภาคเอกชน	PMUB P4 PMUC สกว. สวรส. P10c
		P6 (S1) พัฒนาระบบโลจิสติกส์และระบบรางของประเทศให้ทันสมัยได้มาตรฐานสากล แข่งขันได้และเชื่อมต่อกับเครือข่ายรองรับระบบเศรษฐกิจนวัตกรรมในภูมิภาคอาเซียน **N10 (S1P6)** พัฒนาเทคโนโลยีและระบบการบริหารจัดการสำหรับระบบโลจิสติกส์ของประเทศที่ทันสมัย และได้มาตรฐานสากล **N11 (S1P6)** พัฒนาโครงข่ายระบบรางที่ทันสมัย เพื่อรองรับการขนส่งสินค้าของประเทศ	PMUC สกว. สวรส. P10a PMUC P12
		P7 (S1) พัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าให้สามารถแข่งขันได้ โดยเฉพาะอย่างอย่างยิ่ง การประกอบแบตเตอรี่และชิ้นส่วนสำคัญตลอดจนเทคโนโลยีที่เกี่ยวเนื่อง **F6. (S1P7)** เร่งพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าและเทคโนโลยีเกี่ยวเนื่อง ให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตของอาเซียน **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F6 (S1P7) PMUC สป.อว.** **ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)**	PMUC สกว. สวรส. P10a
		P8 (S1) พัฒนาธุรกิจฐานนวัตกรรมขนาดใหญ่ (IDES) เพื่อยกระดับรายได้ ความสามารถในการแข่งขัน และการพึ่งพาตนเองของประเทศ	NIA P11

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMUที่รับผิดชอบ
		F7. (S1P8) พัฒนาและส่งเสริมให้ประเทศเพิ่มธุรกิจฐานนวัตกรรม (IDEs) ขนาดใหญ่ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F7 (S1P8) PMUC** ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)	
		P11 (S2) ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำโดยเพิ่มโอกาสและยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจรากฐานในพื้นที่ **F9 (S2P11)** ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ โดยการเพิ่มโอกาสและลดช่องว่างของการเข้าถึงการพัฒนาอาชีพ การศึกษาเรียนรู้ การเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรม **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F9 (S2P11) (อยู่ระหว่างการหารือ)** **F10 (S2P11)** เพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ให้พึ่งพาตนเองได้ และกระจายรายได้สู่ชุมชน/ท้องถิ่นมากขึ้น **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F10 (S2P11) (อยู่ระหว่างการหารือ)** **N17 (S2P11)** ยกระดับการเกษตรแบบ Smart farming ที่ครบห่วงโซ่คุณค่าสำหรับเกษตรกรยากจนในชุมชนโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม	PMUB P3 NIA P11 PMUA NIA P13 PMUA P14
	E2 พัฒนาการเกษตรคุณภาพและผลตอบแทนสูง เชื่อมโยงสู่การผลิตอาหารปลอดภัย การผลิตพลังงานทดแทน และพืชสมุนไพรทางการแพทย์	**P1 (S1)** พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ – เศรษฐกิจหมุนเวียน - เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านการแพทย์และสุขภาพ** ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ **F1. (S1P1)** พัฒนาและผลิตวัคซีนป้องกันโควิด-19 และการยกระดับเป็นศูนย์กลางด้านวัคซีนในระดับอาเซียน **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F1 (S1P1) PMUC.** สวรส NIA สวก. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ) **F2. (S1P1)** พัฒนาและผลิตผลิตภัณฑ์การแพทย์ขั้นสูง (Advanced Therapy Medicinal Products, ATMPs) รวมถึงชีววัตถุที่เกี่ยวข้อง และวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือแพทย์ที่เป็นนวัตกรรมระดับสูงและมูลค่าสูงให้เป็นอันดับหนึ่งของอาเซียน **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F2 (S1P1) PMUC.** สวรส NIA สวก. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ) **N1 (S1P1)** สร้างความสามารถและยกระดับการให้บริการจีโนมิกส์และการแพทย์แม่นยำเพื่อให้เกิดบริการการรักษาที่มีความแม่นยำสูง	PMUC สกว. สวรส. P10b

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMUที่รับผิดชอบ
		N2 (S1P1) พัฒนาและผลิตยาสารสกัดจากสมุนไพร ที่มีคุณภาพ และได้รับการรับรองมาตรฐาน	
		P2 (S1) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านเกษตรและอาหาร**ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืน และเพิ่มรายได้ของประเทศ **F3. (S1P2)** ยกระดับการผลิตและการส่งออก Functional Ingredients, Functional Food, Novel Food ให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง และไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตและส่งออกชั้นนำของโลก **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F3 (S1P2) PMUC. สวก.** **ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)** **F4. (S1P2)** เร่งพัฒนาการผลิตและการส่งออกอาหารและผลไม้ไทยคุณค่าสูง เกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง ให้ไทยเป็นประเทศชั้นนำของโลก โดยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและประเทศที่สั่งซื้อ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F4 (S1P2) PMUC. สวก.** **ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)** **N3 (S1P2)** พัฒนากระบวนการผลิต กระบวนการตลาด และผลิตภัณฑ์จากพืชและสัตว์เศรษฐกิจหลักของประเทศตลอดห่วงโซ่คุณค่า เพื่อเพิ่มมูลค่าและรายได้ของประเทศ	PMUC สกว. สวรส. P10b
		P4 (S1) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ – เศรษฐกิจหมุนเวียน - เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านพลังงาน วัสดุ และเคมีชีวภาพ**ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ **N4 (S1P4)** ใช้นวัตกรรมสร้างรูปแบบธุรกิจใหม่จากโมเดล หมุนเวียนและเศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ **N5 (S1P4)** พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตามหลักการออกแบบหมุนเวียน (circular design) เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (resource efficiency) และลดการใช้ทรัพยากรใหม่ **N6 (S1P4)** สร้างเศรษฐกิจฐานชีวภาพ (เชื้อเพลิงชีวภาพ วัสดุและเคมีชีวภาพ) จากการเปลี่ยนผลิตผลทางการเกษตรหรือของเหลือทิ้งในกระบวนการผลิตหรือการบริโภค **N7 (S1P4)** พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการใช้ประโยชน์พลังงานสะอาด	PMUC สกว. สวรส. P10b
	E3 รักษาและยกระดับการท่องเที่ยวคุณภาพในแหล่งท่องเที่ยวหลักและแหล่ง	**P3 (S1)** พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ – เศรษฐกิจหมุนเวียน - เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านการท่องเที่ยว**ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ	PMUC สกว. สวรส. P10b

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMUที่รับผิดชอบ
	ท่องเที่ยวทางเลือก รวมทั้งการพัฒนาธุรกิจเกี่ยวเนื่องที่เน้นคุณค่า อัตลักษณ์ ความยั่งยืน และเหมาะสมกับคนทุกช่วงวัย เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวภาคตะวันออกสู่ระดับโลก และเกิดการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นอย่างทั่วถึง โดยมุ่งเน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาศักยภาพการบริการและสินค้าที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว การเชื่อมโยงการคมนาคมสู่แหล่งท่องเที่ยว และการใช้เทคโนโลยีในการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการตลาดให้ได้มาตรฐาน	**F5. (S1P3)** พัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เน้นคุณค่า สร้างความยั่งยืน และเพิ่มรายได้ของประเทศ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F5 (S1P3) PMUC.** **ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)**	
		P17 (S2) พัฒนาและประยุกต์ใช้มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์เพื่อส่งเสริมคุณค่าและความงอกงามของศิลปะและวัฒนธรรมให้เป็นทุนสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เป็นอารยะอย่างยั่งยืน และปรับตัวได้ทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลง **N32 (S2P17)** วิจัยและวิชาการของวิทยสถานด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ **N33 (S2P17)** วิจัยพื้นฐานด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์ **N34 (S2P17)** วิจัยและพัฒนามนุษย์กับความสัมพันธ์ทางสังคมและเทคโนโลยี **N35 (S2P17)** วิจัยและพัฒนาสุนทรียภาพและความคิดสร้างสรรค์ของด้านศิลปกรรม	PMUB วช. P6b วช. สวรส. P9b
	E4 พัฒนาเมืองและพื้นที่ชนบทให้มีความทันสมัยและน่าอยู่ พร้อมทั้งยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกช่วงวัย โดยมุ่งเน้นการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม การเสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประชาชน การเชื่อมโยงการคมนาคมขนส่งอย่างไร้รอยต่อ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมและครบครัน	**P9 (S2)** พัฒนาสังคมสูงวัยด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม **F8. (S2P9)** พัฒนาผู้สูงอายุในภาคชนบทและเมือง ให้มีศักยภาพในการพึ่งตนเอง มีคุณค่าและสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สังคม **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F8 (S2P9)** วช. สวรส. PMUA ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ) **N12 (S2P9)** พัฒนานวัตกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมของวัยแรงงานในภาคชนบทและเมืองเข้าสู่การเป็นผู้สูงวัย **N13 (S2P9**) ส่งเสริมคุณภาพชีวิต สภาพแวดล้อมและสังคมเพื่อรองรับการอยู่ร่วมกันของคนทุกช่วงวัย	วช. P8
		P10 (S2) ยกระดับความมั่นคงทางสุขภาพของประเทศให้พร้อมรับโรคระบาดระดับชาติและโรคอุบัติใหม่ **N14 (S2P10)** พัฒนาระบบบริการเพื่อยกระดับความมั่นคงทางสุขภาพ **N15 (S2P10)** พัฒนาระบบสุขภาพในการตอบโต้ภาวะฉุกเฉินด้านสุขภาพ และภัยสุขภาพ **N16 (S2P10)** พัฒนาความเป็นธรรมในระบบสุขภาพ	PMUA PMUC วช. สวก. สวรส. NIA P17

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMU ที่รับผิดชอบ
		P11 (S2) ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำโดยเพิ่มโอกาสและยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจรากฐานในพื้นที่ **F9 (S2P11)** ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ โดยการเพิ่มโอกาศและลดช่องว่างของการเข้าถึงการพัฒนาอาชีพ การศึกษาเรียนรู้ การเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรม **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F9 (S2P11) (อยู่ระหว่างการหารือ)** **F10 (S2P11)** เพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ให้พึ่งพาตนเองได้ และกระจายรายได้สู่ชุมชน/ท้องถิ่นมากขึ้น **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F10 (S2P11) (อยู่ระหว่างการหารือ)** **N17 (S2P11)** ยกระดับการเกษตรแบบ Smart farming ที่ครบห่วงโซ่คุณค่าสำหรับเกษตรกรยากจนในชุมชนโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม	PMUB P3 NIA P11 PMUA NIA P13 PMUA P14
		P12 (S2) พัฒนานโยบายและต้นแบบสำหรับสังคมคุณธรรม การแก้ไขปัญหาคอรัปชัน และการเสริมสร้างธรรมาภิบาล โดยใช้ผลงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม **N18 (S2P12)** พัฒนาสังคมคุณธรรม **N19 (S2P12)** เสริมสร้างธรรมาภิบาลและแก้ไขปัญหาคอรัปชั่น	วช. สวรส. P9a
		P13 (S2) พัฒนาเมืองน่าอยู่ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น และกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมสู่ทุกภูมิภาค โดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม **N20 (S2P13)** พัฒนาเมืองน่าอยู่ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น **N21 (S2P13)** พัฒนาเมืองชายแดน **N22 (S2P13)** พัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาและเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City)	PMUA NIA **P15**
		P14 (S2) พัฒนานโยบายและต้นแบบเพื่อสร้างสังคมไทยไร้ความรุนแรง ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินรวมทั้งสวัสดิภาพสาธารณะ โดยใช้ผลงานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม **N23 (S2P14)** สังคมไทยไร้ความรุนแรง และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ **N24 (S2P14)** ความปลอดภัยและสวัสดิภาพสาธารณะ	วช. สวรส. P9a
	E5 รักษาและยกระดับพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนประเทศกัมพูชา ให้มีมูลค่าสูง	**P5 (S1)** พัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ อิเล็กทรอนิคอัจฉริยะ รวมทั้งหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต การบริการและการพึ่งพาตนเอง	PMUB P4

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMUที่รับผิดชอบ
	มีความมั่นคง และเป็นประตูเชื่อมโยงการค้า การลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยมุ่งเน้นการเพิ่มมูลค่าการค้าชายแดนและผ่านแดน การเสริมสร้างความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานบริเวณจุดผ่านแดน และการเพิ่มประสิทธิภาพการเชื่อมโยงการค้าภายในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน	**N8 (S1P5)** พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยีหลักและนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ รวมทั้งหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ **N9 (S1P5)** ส่งเสริมการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ ในภาครัฐและภาคเอกชน	PMUC สกว. สวรส. P10c
		P6 (S1) พัฒนาระบบโลจิสติกส์และระบบรางของประเทศให้ทันสมัยได้มาตรฐานสากล แข่งขันได้และเชื่อมต่อกับเครือข่ายรองรับระบบเศรษฐกิจนวัตกรรมในภูมิภาคอาเซียน **N10 (S1P6)** พัฒนาเทคโนโลยีและระบบการบริหารจัดการสำหรับระบบโลจิสติกส์ของประเทศที่ทันสมัย และได้มาตรฐานสากล **N11 (S1P6)** พัฒนาโครงข่ายระบบรางที่ทันสมัย เพื่อรองรับการขนส่งสินค้าของประเทศ	PMUC สกว. สวรส. P10a PMUC P12
		P7 (S1) พัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าให้สามารถแข่งขันได้ โดยเฉพาะอย่างอย่างยิ่ง การประกอบแบตเตอรี่และชิ้นส่วนสำคัญตลอดจนเทคโนโลยีที่เกี่ยวเนื่อง **F6. (S1P7)** เร่งพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าและเทคโนโลยีเกี่ยวเนื่อง ให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตของอาเซียน **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F6 (S1P7) PMUC สป.อว.** **ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)**	PMUC สกว. สวรส. P10a
		P8 (S1) พัฒนาธุรกิจฐานนวัตกรรมขนาดใหญ่ (IDES) เพื่อยกระดับรายได้ ความสามารถในการแข่งขัน และการพึ่งพาตนเองของประเทศ **F7. (S1P8)** พัฒนาและส่งเสริมให้ประเทศเพิ่มธุรกิจฐานนวัตกรรม (IDEs) ขนาดใหญ่ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F7 (S1P8) PMUC** ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)	NIA P11
		P13 (S2) พัฒนาเมืองน่าอยู่ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น และกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมสู่ทุกภูมิภาค โดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม **N20 (S2P13)** พัฒนาเมืองน่าอยู่ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น **N21 (S2P13)** พัฒนาเมืองชายแดน **N22 (S2P13)** พัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาและเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City)	PMUA NIA **P15**

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMUที่รับผิดชอบ
	E6 เสริมสร้างความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อม และการเพิ่มประสิทธิภาพการรับมือภัยพิบัติทางธรรมชาติและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่าและยั่งยืน และการสร้างความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติได้อย่างเหมาะสมและทันท่วงที ด้วยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน	**P15 (S2)** พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นการบริโภคอย่างยั่งยืนและการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม **N25 (S2P15)** พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ**ด้านนิเวศน์เกษตร (น้ำ ป่าไม้ ที่ดิน)** รวมทั้งยกระดับการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ **N26 (S2P15)** พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ **ด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง** โดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงิน รวมทั้งยกระดับการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ **N27 (S2P15)** พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาด้านนิเวศน์และมลพิษ**ในภาคอุตสาหกรรม** รวมทั้งยกระดับการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ **N28 (S2P15)** พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาด้านนิเวศน์และมลพิษและการยกระดับการใช้ทรัพยากรและวัสดุเหลือใช้เพื่อการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน**ในชุมชนและพื้นที่ในภาคเมืองและชุมชน** รวมทั้งยกระดับการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ **N29 (S2P15)** พัฒนาต้นแบบและส่งเสริมการขยายเครือข่ายอาสาสมัครที่ใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชน/ท้องถิ่น	วช. สกว. P7 PMUC สกว. สวรส. P10b
		P16 (S2) พัฒนานโยบายและต้นแบบเพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบที่เกิดจากภัยพิบัติทางธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม **N30 (S2P16)** พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม ต้นแบบ และระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการเพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบรวมทั้งการฟื้นฟูและช่วยเหลือ**ในชนบทและพื้นที่การเกษตร** จากภัยพิบัติ ทางธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ **N31 (S2P16)** พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม ต้นแบบ และระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการเพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบรวมทั้งการฟื้นฟูและช่วยเหลือ**ในเมืองและพื้นที่อุตสาหกรรม** จากภัยพิบัติ ทางธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	วช. สกว. P7 PMUA PMUC วช. สวก. สวรส. NIA P17
ภาคใต้	S1 พัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวและบริการ และธุรกิจต่อเนื่องด้านการ	**P3 (S1)** พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ- เศรษฐกิจหมุนเวียน - เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านการท่องเที่ยว**ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ	PMUC สกว. สวรส. P10b

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMUที่รับผิดชอบ
	ท่องเที่ยวสู่การท่องเที่ยวและบริการที่มีมาตรฐานและมีมูลค่าสูง	**F5. (S1P3)** พัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เน้นคุณค่า สร้างความยั่งยืน และเพิ่มรายได้ของประเทศ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F5 (S1P3) PMUC.** **ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)**	
		P5 (S1) พัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ อิเล็กทรอนิคอัจฉริยะ รวมทั้งหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต การบริการและการพึ่งพาตนเอง **N8 (S1P5)** พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยีหลักและนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ รวมทั้งหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ **N9 (S1P5)** ส่งเสริมการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ ในภาครัฐและภาคเอกชน	PMUB P4 PMUC สกว. สวรส. P10c
	S2 พัฒนาและยกระดับอุตสาหกรรมการแปรรูปสินค้าเกษตรด้วยนวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม	**P1 (S1)** พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านการแพทย์และสุขภาพ** ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ **F1. (S1P1)** พัฒนาและผลิตวัคซีนป้องกันโควิด-19 และการยกระดับเป็นศูนย์กลางด้านวัคซีนในระดับอาเซียน **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F1 (S1P1) PMUC.** สวรส NIA สวก. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ) **F2. (S1P1)** พัฒนาและผลิตผลิตภัณฑ์การแพทย์ขั้นสูง (Advanced Therapy Medicinal Products, ATMPs) รวมถึงชีววัตถุที่เกี่ยวข้อง และวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือแพทย์ที่เป็นนวัตกรรมระดับสูงและมูลค่าสูงให้เป็นอันดับหนึ่งของอาเซียน **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F2 (S1P1) PMUC.** สวรส NIA สวก. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ) **N1 (S1P1)** สร้างความสามารถและยกระดับการให้บริการจีโนมิกส์และการแพทย์แม่นยำเพื่อให้เกิดบริการการรักษาที่มีความแม่นยำสูง **N2 (S1P1)** พัฒนาและผลิตยาสารสกัดจากสมุนไพร ที่มีคุณภาพ และได้รับการรับรองมาตรฐาน	PMUC สกว. สวรส. P10b
		P2 (S1) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ – เศรษฐกิจหมุนเวียน - เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านเกษตรและอาหาร**ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืน และเพิ่มรายได้ของประเทศ	PMUC สกว. สวรส. P10b

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMU ที่รับผิดชอบ
		F3. (S1P2) ยกระดับการผลิตและการส่งออก Functional Ingredients, Functional Food, Novel Food ให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง และไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตและส่งออกชั้นนำของโลก **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F3 (S1P2) PMUC. สวก.** **ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)** **F4. (S1P2)** เร่งพัฒนาการผลิตและการส่งออกอาหารและผลไม้ไทยคุณค่าสูง เกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง ให้ไทยเป็นประเทศชั้นนำของโลก โดยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและประเทศที่สั่งซื้อ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F4 (S1P2) PMUC. สวก.** **ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)** **N3 (S1P2)** พัฒนากระบวนการผลิต กระบวนการตลาด และ ผลิตภัณฑ์จากพืชและสัตว์เศรษฐกิจหลักของประเทศตลอดห่วงโซ่คุณค่า เพื่อเพิ่มมูลค่าและรายได้ของประเทศ	
		P4 (S1) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ – เศรษฐกิจหมุนเวียน - เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านพลังงาน วัสดุ และเคมีชีวภาพ**ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ **N4 (S1P4)** ใช้นวัตกรรมสร้างรูปแบบธุรกิจใหม่จากโมเดล หมุนเวียนและเศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ **N5 (S1P4)** พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตามหลักการออกแบบหมุนเวียน (circular design) เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (resource efficiency) และลดการใช้ทรัพยากรใหม่ **N6 (S1P4)** สร้างเศรษฐกิจฐานชีวภาพ (เชื้อเพลิงชีวภาพ วัสดุและเคมีชีวภาพ) จากการเปลี่ยนผลิตผลทางการเกษตรหรือของเหลือทิ้งในกระบวนการผลิตหรือการบริโภค **N7 (S1P4)** พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการใช้ประโยชน์พลังงานสะอาด	PMUC สกว. สวรส. P10b
	S3 พัฒนาและส่งเสริมการผลิตและการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรหลักของภาค	**P2 (S1)** พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ – เศรษฐกิจหมุนเวียน - เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านเกษตรและอาหาร**ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูงมีความยั่งยืน และเพิ่มรายได้ของประเทศ **F3. (S1P2)** ยกระดับการผลิตและการส่งออก Functional Ingredients, Functional Food, Novel Food ให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง และไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตและส่งออกชั้นนำของโลก **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F3 (S1P2) PMUC. สวก.**	PMUC สกว. สวรส. P10b

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMU ที่รับผิดชอบ
		ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ) **F4. (S1P2)** เร่งพัฒนาการผลิตและการส่งออกอาหารและผลไม้ไทยคุณค่าสูง เกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง ให้ไทยเป็นประเทศชั้นนำของโลก โดยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและประเทศที่สั่งซื้อ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F4 (S1P2) PMUC. สวก.** **ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)** **N3 (S1P2)** พัฒนากระบวนการผลิต กระบวนการตลาด และ ผลิตภัณฑ์จากพืชและสัตว์เศรษฐกิจหลักของประเทศ ตลอดห่วงโซ่คุณค่า เพื่อเพิ่มมูลค่าและรายได้ของประเทศ	
		P6 (S1) พัฒนาระบบโลจิสติกส์และระบบรางของประเทศให้ทันสมัยได้มาตรฐานสากล แข่งขันได้และเชื่อมต่อกับเครือข่ายรองรับระบบเศรษฐกิจนวัตกรรมในภูมิภาคอาเซียน **N10 (S1P6)** พัฒนาเทคโนโลยีและระบบการบริหารจัดการสำหรับระบบโลจิสติกส์ของประเทศที่ทันสมัย และได้มาตรฐานสากล **N11 (S1P6)** พัฒนาโครงข่ายระบบรางที่ทันสมัย เพื่อรองรับการขนส่งสินค้าของประเทศ	PMUC สกว. สวรส. P10a PMUC P12
		P8 (S1) พัฒนาธุรกิจฐานนวัตกรรมขนาดใหญ่ (IDES) เพื่อยกระดับรายได้ ความสามารถในการแข่งขัน และการพึ่งพาตนเองของประเทศ **F7. (S1P8)** พัฒนาและส่งเสริมให้ประเทศเพิ่มธุรกิจฐานนวัตกรรม (IDEs) ขนาดใหญ่ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F7 (S1P8) PMUC** ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)	NIA P11
	S4 อนุรักษ์ ฟื้นฟู และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน	**P15 (S2)** พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นการบริโภคอย่างยั่งยืนและการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม **N25 (S2P15)** พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ**ด้านนิเวศน์เกษตร (น้ำ ป่าไม้ ที่ดิน)** รวมทั้งยกระดับการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ **N26 (S2P15)** พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ **ด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง** โดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงิน รวมทั้งยกระดับการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ	วช. สกว. P7 PMUC สกว. สวรส. P10b

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMUที่รับผิดชอบ
		N27 (S2P15) พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาด้านนิเวศน์และมลพิษ**ในภาคอุตสาหกรรม** รวมทั้งยกระดับการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ **N28 (S2P15)** พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาด้านนิเวศน์และมลพิษและการยกระดับการใช้ทรัพยากรและวัสดุเหลือใช้เพื่อการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน**ในชุมชนและพื้นที่ในภาคเมืองและชุมชน** รวมทั้งยกระดับการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ **N29 (S2P15)** พัฒนาต้นแบบและส่งเสริมการขยายเครือข่ายอาสาสมัครที่ใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชน/ท้องถิ่น	
		P16 (S2) พัฒนานโยบายและต้นแบบเพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบที่เกิดจากภัยพิบัติทางธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัย เทคโนโลยี และ นวัตกรรม **N30 (S2P16)** พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม ต้นแบบ และระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการเพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบรวมทั้งการฟื้นฟูและช่วยเหลือ**ในชนบทและพื้นที่การเกษตร** จากภัยพิบัติ ทางธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ **N31 (S2P16)** พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม ต้นแบบ และระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการเพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบรวมทั้งการฟื้นฟูและช่วยเหลือ**ในเมืองและพื้นที่อุตสาหกรรม** จากภัยพิบัติ ทางธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	วช. สกว. P7 PMUA PMUC วช. สกว. สวรส. NIA P17
	S5 พัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษชายแดนและด่านชายแดนให้เอื้อต่อการค้าการลงทุน	**P6 (S1)** พัฒนาระบบโลจิสติกส์และระบบรางของประเทศให้ทันสมัยได้มาตรฐานสากล แข่งขันได้และเชื่อมต่อกับเครือข่ายรองรับระบบเศรษฐกิจนวัตกรรมในภูมิภาคอาเซียน **N10 (S1P6)** พัฒนาเทคโนโลยีและระบบการบริหารจัดการสำหรับระบบโลจิสติกส์ของประเทศที่ทันสมัย และได้มาตรฐานสากล **N11 (S1P6)** พัฒนาโครงข่ายระบบรางที่ทันสมัย เพื่อรองรับการขนส่งสินค้าของประเทศ	PMUC สกว. สวรส. P10a PMUC P12
		P8 (S1) พัฒนาธุรกิจฐานนวัตกรรมขนาดใหญ่ (IDES) เพื่อยกระดับรายได้ ความสามารถในการแข่งขัน และการพึ่งพาตนเองของประเทศ **F7. (S1P8)** พัฒนาและส่งเสริมให้ประเทศเพิ่มธุรกิจฐานนวัตกรรม (IDEs) ขนาดใหญ่ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F7 (S1P8) PMUC**	NIA P11

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMU ที่รับผิดชอบ
		ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)	
		P11 (S2) ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำโดยเพิ่มโอกาสและยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจรากฐานในพื้นที่ **F9 (S2P11)** ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ โดยการเพิ่มโอกาสและลดช่องว่างของการเข้าถึงการพัฒนาอาชีพ การศึกษาเรียนรู้ การเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรม **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F9 (S2P11) (อยู่ระหว่างการหารือ)** **F10 (S2P11)** เพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ให้พึ่งพาตนเองได้ และกระจายรายได้สู่ชุมชน/ท้องถิ่นมากขึ้น **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F10 (S2P11) (อยู่ระหว่างการหารือ)** **N17 (S2P11)** ยกระดับการเกษตรแบบ Smart farming ที่ครบห่วงโซ่คุณค่าสำหรับเกษตรกรยากจนในชุมชนโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม	PMUB P3 NIA P11 PMUA NIA P13 PMUA P14
		P13 (S2) พัฒนาเมืองน่าอยู่ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น และกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมสู่ทุกภูมิภาค โดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม **N20 (S2P13)** พัฒนาเมืองน่าอยู่ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น **N21 (S2P13)** พัฒนาเมืองชายแดน **N22 (S2P13)** พัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาและเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City)	PMUA NIA **P15**
	S6 พัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้เพื่อเป็นพื้นที่เศรษฐกิจใหม่และสามารถเชื่อมโยงการค้าการลงทุนกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก และกลุ่มประเทศ BIMSTEC (จังหวัดชุมพรระนองสุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช)	**P2 (S1)** พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ – เศรษฐกิจหมุนเวียน - เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านเกษตรและอาหาร**ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืน และเพิ่มรายได้ของประเทศ **F3. (S1P2)** ยกระดับการผลิตและการส่งออก Functional Ingredients, Functional Food, Novel Food ให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง และไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตและส่งออกชั้นนำของโลก **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F3 (S1P2) PMUC. สวก.** **ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)** **F4. (S1P2)** เร่งพัฒนาการผลิตและการส่งออกอาหารและผลไม้ไทยคุณค่าสูง เกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูงให้ไทยเป็นประเทศชั้นนำของโลก โดยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและประเทศที่สั่งซื้อ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F4 (S1P2) PMUC. สวก.**	PMUC สกว. สวรส. P10b

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMU ที่รับผิดชอบ
		ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ) **N3 (S1P2)** พัฒนากระบวนการผลิต กระบวนการตลาด และผลิตภัณฑ์จากพืชและสัตว์เศรษฐกิจหลักของประเทศตลอดห่วงโซ่คุณค่า เพื่อเพิ่มมูลค่าและรายได้ของประเทศ	
		P4 (S1) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านพลังงาน วัสดุ และเคมีชีวภาพ**ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ **N4 (S1P4)** ใช้นวัตกรรมสร้างรูปแบบธุรกิจใหม่จากโมเดล หมุนเวียนและเศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ **N5 (S1P4)** พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตามหลักการออกแบบหมุนเวียน (circular design) เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (resource efficiency) และลดการใช้ทรัพยากรใหม่ **N6 (S1P4)** สร้างเศรษฐกิจฐานชีวภาพ (เชื้อเพลิงชีวภาพ วัสดุและเคมีชีวภาพ) จากการเปลี่ยนผลิตผลทางการเกษตรหรือของเหลือทิ้งในกระบวนการผลิตหรือการบริโภค **N7 (S1P4)** พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการใช้ประโยชน์พลังงานสะอาด	PMUC สกว. สวรส. P10b
		P6 (S1) พัฒนาระบบโลจิสติกส์และระบบรางของประเทศให้ทันสมัยได้มาตรฐานสากล แข่งขันได้และเชื่อมต่อกับเครือข่ายรองรับระบบเศรษฐกิจนวัตกรรมในภูมิภาคอาเซียน **N10 (S1P6)** พัฒนาเทคโนโลยีและระบบการบริหารจัดการสำหรับระบบโลจิสติกส์ของประเทศที่ทันสมัย และได้มาตรฐานสากล **N11 (S1P6)** พัฒนาโครงข่ายระบบรางที่ทันสมัย เพื่อรองรับการขนส่งสินค้าของประเทศ	PMUC สกว. สวรส. P10a PMUC P12
		P7 (S1) พัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าให้สามารถแข่งขันได้ โดยเฉพาะอย่างอย่างยิ่ง การประกอบแบตเตอรี่และชิ้นส่วนสำคัญตลอดจนเทคโนโลยีที่เกี่ยวเนื่อง **F6. (S1P7)** เร่งพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าและเทคโนโลยีเกี่ยวเนื่อง ให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตของอาเซียน **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F6 (S1P7) PMUC สป.อว.** **ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)**	PMUC สกว. สวรส. P10a

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMUที่รับผิดชอบ
		P9 (S2) พัฒนาสังคมสูงวัยด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม **F8. (S2P9)** พัฒนาผู้สูงอายุในภาคชนบทและเมืองให้มีศักยภาพในการพึ่งตนเอง มีคุณค่าและสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สังคม **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F8 (S2P9)** วช. สวรส. PMUA ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ) **N12 (S2P9)** พัฒนานวัตกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมของวัยแรงงานในภาคชนบทและเมืองเข้าสู่การเป็นผู้สูงวัย **N13 (S2P9**) ส่งเสริมคุณภาพชีวิต สภาพแวดล้อมและสังคมเพื่อรองรับการอยู่ร่วมกันของคนทุกช่วงวัย	วช. P8
		P10 (S2) ยกระดับความมั่นคงทางสุขภาพของประเทศให้พร้อมรับโรคระบาดระดับชาติและโรคอุบัติใหม่ **N14 (S2P10)** พัฒนาระบบบริการเพื่อยกระดับความมั่นคงทางสุขภาพ **N15 (S2P10)** พัฒนาระบบสุขภาพในการตอบโต้ภาวะฉุกเฉินด้านสุขภาพ และภัยสุขภาพ **N16 (S2P10)** พัฒนาความเป็นธรรมในระบบสุขภาพ	PMUA PMUC วช. สวก. สวรส. NIA P17
		P11 (S2) ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำโดยเพิ่มโอกาสและยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจรากฐานในพื้นที่ **F9 (S2P11)** ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ โดยการเพิ่มโอกาสและลดช่องว่างของการเข้าถึงการพัฒนาอาชีพ การศึกษาเรียนรู้ การเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรม **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F9 (S2P11) (อยู่ระหว่างการหารือ)** **F10 (S2P11)** เพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ให้พึ่งพาตนเองได้ และกระจายรายได้สู่ชุมชน/ท้องถิ่นมากขึ้น **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F10 (S2P11) (อยู่ระหว่างการหารือ)** **N17 (S2P11)** ยกระดับการเกษตรแบบ Smart farming ที่ครบห่วงโซ่คุณค่าสำหรับเกษตรกรยากจนในชุมชนโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม	PMUB P3 NIA P11 PMUA NIA P13 PMUA P14
		P12 (S2) พัฒนานโยบายและต้นแบบสำหรับสังคมคุณธรรม การแก้ไขปัญหาคอรัปชัน และการเสริมสร้างธรรมาภิบาล โดยใช้ผลงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม **N18 (S2P12)** พัฒนาสังคมคุณธรรม **N19 (S2P12)** เสริมสร้างธรรมาภิบาลและแก้ไขปัญหาคอรัปชั่น	วช. สวรส. P9a

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMUที่รับผิดชอบ
		P13 (S2) พัฒนาเมืองน่าอยู่ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น และกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมสู่ทุกภูมิภาค โดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม **N20 (S2P13)** พัฒนาเมืองน่าอยู่ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น **N21 (S2P13)** พัฒนาเมืองชายแดน **N22 (S2P13)** พัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาและเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City)	PMUA NIA **P15**
		P14 (S2) พัฒนานโยบายและต้นแบบเพื่อสร้างสังคมไทยไร้ความรุนแรง ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินรวมทั้งสวัสดิภาพสาธารณะ โดยใช้ผลงานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม **N23 (S2P14)** สังคมไทยไร้ความรุนแรง และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ **N24 (S2P14)** ความปลอดภัยและสวัสดิภาพสาธารณะ	วช. สวรส. P9a
		P17 (S2) พัฒนาและประยุกต์ใช้มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์เพื่อส่งเสริมคุณค่าและความงอกงามของศิลปะและวัฒนธรรมให้เป็นทุนสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เป็นอารยะอย่างยั่งยืน และปรับตัวได้ทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลง **N32 (S2P17)** วิจัยและวิชาการของวิทยสถานด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ **N33 (S2P17)** วิจัยพื้นฐานด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์ **N34 (S2P17)** วิจัยและพัฒนามนุษย์กับความสัมพันธ์ทางสังคมและเทคโนโลยี **N35 (S2P17)** วิจัยและพัฒนาสุนทรียภาพและความคิดสร้างสรรค์ของด้านศิลปกรรม	PMUB วช. P6b วช. สวรส. P9b
		P19 (S3) พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมสำหรับอุตสาหกรรมแห่งอนาคตและบริการแห่งอนาคตรวมทั้งอุตสาหกรรมอวกาศ **F11 (S3P19)** พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ก้าวหน้า ล้ำยุคสู่อนาคต และเทคโนโลยีระบบโลกและอวกาศ (Earth Space Technology) รวมทั้งดาวเทียม เพื่อการประยุกต์ใช้ประโยชน์ สำหรับการพัฒนาประเทศด้านภูมิสารสนเทศ และต่อยอดสู่อุตสาหกรรมอวกาศในอนาคต **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F11 (S2P11)** วช. สวรส. PMUA ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)	PMUC สกว. สวรส. P10a

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMU ที่รับผิดชอบ
		N39 (S3P19) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประเทศไทยได้เป็นแกนนำหลักในภาคีสำคัญของโลกด้านการวิจัย และพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่ออนาคต **N40 (S3P19)** พัฒนาและประยุกต์ใช้องค์ความรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีขั้นแนวหน้า เพื่อสร้าง และพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งอนาคตและบริการแห่งอนาคต รวมทั้งการแก้ไขปัญหาที่ท้าทายด้านเศรษฐกิจสังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงของประเทศ และการป้องกันประเทศ	
		P23 (S4) พัฒนาการเป็นศูนย์กลางกำลังคนระดับสูงของอาเซียน และศูนย์กลางการเรียนรู้ของอาเซียน ที่มีความร่วมมือด้านการวิจัย การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมของสถาบัน/ศูนย์วิจัยกับเครือข่ายระดับนานาชาติอย่างเข้มเข็งในวงกว้าง **F14 (S4P23)** พัฒนาการเป็นศูนย์กลางกำลังคนระดับสูง (Hub of Talent) และศูนย์กลางการเรียนรู้ (Hub of Knowledge) ของอาเซียน รวมถึงด้านศาสตร์โลกตะวันออก และมรดกทางวัฒนธรรม **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F14 (S4P23) PMUB** สป.อว. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างหารือ) **N48 (S4P23)** พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือนานาชาติ (Global Partnership)	PMUB วช. P6b
ภาคใต้ชายแดน	SB1 พัฒนาคุณภาพการผลิตและการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรหลักของภาค	**P2 (S1)** พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ – เศรษฐกิจหมุนเวียน - เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านเกษตรและอาหาร**ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืน และเพิ่มรายได้ของประเทศ **F3. (S1P2)** ยกระดับการผลิตและการส่งออก Functional Ingredients, Functional Food, Novel Food ให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง และไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตและส่งออกชั้นนำของโลก **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F3 (S1P2) PMUC. สวก.** **ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)** **F4. (S1P2)** เร่งพัฒนาการผลิตและการส่งออกอาหารและผลไม้ไทยคุณค่าสูง เกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง ให้ไทยเป็นประเทศชั้นนำของโลก โดยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและประเทศที่สั่งซื้อ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F4 (S1P2) PMUC. สวก.** **ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)**	PMUC สกว. สวรส. P10b

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMUที่รับผิดชอบ
		N3 (S1P2) พัฒนากระบวนการผลิต กระบวนการตลาด และ ผลิตภัณฑ์จากพืชและสัตว์เศรษฐกิจหลักของประเทศตลอดห่วงโซ่คุณค่า เพื่อเพิ่มมูลค่าและรายได้ของประเทศ	
		P8 (S1) พัฒนาธุรกิจฐานนวัตกรรมขนาดใหญ่ (IDES) เพื่อยกระดับรายได้ ความสามารถในการแข่งขัน และการพึ่งพาตนเองของประเทศ **F7. (S1P8)** พัฒนาและส่งเสริมให้ประเทศเพิ่มธุรกิจฐานนวัตกรรม (IDEs) ขนาดใหญ่ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F7 (S1P8) PMUC** ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)	NIA P11
		P11 (S2) ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำโดยเพิ่มโอกาสและยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจรากฐานในพื้นที่ **F9 (S2P11)** ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ โดยการเพิ่มโอกาสและลดช่องว่างของการเข้าถึงการพัฒนาอาชีพ การศึกษาเรียนรู้ การเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรม **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F9 (S2P11) (อยู่ระหว่างการหารือ)** **F10 (S2P11)** เพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ให้พึ่งพาตนเองได้ และกระจายรายได้สู่ชุมชน/ท้องถิ่นมากขึ้น **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F10 (S2P11) (อยู่ระหว่างการหารือ)** **N17 (S2P11)** ยกระดับการเกษตรแบบ Smart farming ที่ครบห่วงโซ่คุณค่าสำหรับเกษตรกรยากจนในชุมชนโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม	PMUB P3 NIA P11 PMUA NIA P13 PMUA P14
	SB2 พัฒนาเมืองเศรษฐกิจชายแดนให้เป็นเมืองการค้าเมืองท่องเที่ยว และจุดเชื่อมโยงกับพื้นที่เศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้านและอาเซียนตอนใต้ และพัฒนาเมืองยะลาศูนย์กลางเศรษฐกิจของภาคใต้ชายแดน	**P1 (S1)** พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ – เศรษฐกิจหมุนเวียน - เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านการแพทย์และสุขภาพ** ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ **F1. (S1P1)** พัฒนาและผลิตวัคซีนป้องกันโควิด-19 และการยกระดับเป็นศูนย์กลางด้านวัคซีนในระดับอาเซียน **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F1 (S1P1) PMUC.** สวรส NIA สวก. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ) **F2. (S1P1)** พัฒนาและผลิตผลิตภัณฑ์การแพทย์ขั้นสูง (Advanced Therapy Medicinal Products, ATMPs) รวมถึงชีววัตถุที่เกี่ยวข้อง และวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือแพทย์ที่เป็นนวัตกรรมระดับสูงและมูลค่าสูงให้เป็นอันดับหนึ่งของอาเซียน	PMUC สกว. สวรส. P10b

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMUที่รับผิดชอบ
		PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F2 (S1P1) PMUC. สวรส NIA สวก. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ) **N1 (S1P1)** สร้างความสามารถและยกระดับการให้บริการจีโนมิกส์และการแพทย์แม่นยำเพื่อให้เกิดบริการการรักษาที่มีความแม่นยำสูง **N2 (S1P1)** พัฒนาและผลิตยาสารสกัดจากสมุนไพร ที่มีคุณภาพ และได้รับการรับรองมาตรฐาน	
		P3 (S1) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ – เศรษฐกิจหมุนเวียน - เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านการท่องเที่ยว**ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ **F5. (S1P3)** พัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เน้นคุณค่า สร้างความยั่งยืน และเพิ่มรายได้ของประเทศ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F5 (S1P3) PMUC.** **ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)**	PMUC สกว. สวรส. P10b
		P4 (S1) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ – เศรษฐกิจหมุนเวียน - เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านพลังงาน วัสดุ และเคมีชีวภาพ**ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ **N4 (S1P4)** ใช้นวัตกรรมสร้างรูปแบบธุรกิจใหม่จากโมเดล หมุนเวียนและเศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ **N5 (S1P4)** พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตามหลักการออกแบบหมุนเวียน (circular design) เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (resource efficiency) และลดการใช้ทรัพยากรใหม่ **N6 (S1P4)** สร้างเศรษฐกิจฐานชีวภาพ (เชื้อเพลิงชีวภาพ วัสดุและเคมีชีวภาพ) จากการเปลี่ยนผลิตผลทางการเกษตรหรือของเหลือทิ้งในกระบวนการผลิตหรือการบริโภค **N7 (S1P4)** พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการใช้ประโยชน์พลังงานสะอาด	PMUC สกว. สวรส. P10b
		P5 (S1) พัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ อิเล็กทรอนิคอัจฉริยะ รวมทั้งหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต การบริการและการพึ่งพาตนเอง **N8 (S1P5)** พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยีหลักและนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ รวมทั้งหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ	PMUB P4 PMUC สกว. สวรส.

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMU ที่รับผิดชอบ
		N9 (S1P5) ส่งเสริมการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ ในภาครัฐและภาคเอกชน	P10c
		P6 (S1) พัฒนาระบบโลจิสติกส์และระบบรางของประเทศให้ทันสมัยได้มาตรฐานสากล แข่งขันได้และเชื่อมต่อกับเครือข่ายรองรับระบบเศรษฐกิจนวัตกรรมในภูมิภาคอาเซียน **N10 (S1P6)** พัฒนาเทคโนโลยีและระบบการบริหารจัดการสำหรับระบบโลจิสติกส์ของประเทศที่ทันสมัย และได้มาตรฐานสากล **N11 (S1P6)** พัฒนาโครงข่ายระบบรางที่ทันสมัย เพื่อรองรับการขนส่งสินค้าของประเทศ	PMUC สกว. สวรส. P10a PMUC P12
		P7 (S1) พัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าให้สามารถแข่งขันได้ โดยเฉพาะอย่างอย่างยิ่ง การประกอบแบตเตอรี่และชิ้นส่วนสำคัญตลอดจนเทคโนโลยีที่เกี่ยวเนื่อง **F6. (S1P7)** เร่งพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าและเทคโนโลยีเกี่ยวเนื่อง ให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตของอาเซียน **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F6 (S1P7) PMUC สป.อว.** **ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)**	PMUC สกว. สวรส. P10a
		P8 (S1) พัฒนาธุรกิจฐานนวัตกรรมขนาดใหญ่ (IDES) เพื่อยกระดับรายได้ ความสามารถในการแข่งขัน และการพึ่งพาตนเองของประเทศ **F7. (S1P8)** พัฒนาและส่งเสริมให้ประเทศเพิ่มธุรกิจฐานนวัตกรรม (IDEs) ขนาดใหญ่ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F7 (S1P8) PMUC** ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)	NIA P11
		P11 (S2) ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำโดยเพิ่มโอกาสและยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจรากฐานในพื้นที่ **F9 (S2P11)** ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ โดยการเพิ่มโอกาสและลดช่องว่างของการเข้าถึงการพัฒนาอาชีพ การศึกษาเรียนรู้ การเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรม **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F9 (S2P11) (อยู่ระหว่างการหารือ)** **F10 (S2P11)** เพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ให้พึ่งพาตนเองได้ และกระจายรายได้สู่ชุมชน/ท้องถิ่นมากขึ้น **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F10 (S2P11) (อยู่ระหว่างการหารือ)**	PMUB P3 NIA P11 PMUA NIA P13

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMUที่รับผิดชอบ
		N17 (S2P11) ยกระดับการเกษตรแบบ Smart farming ที่ครบห่วงโซ่คุณค่าสำหรับเกษตรกรยากจนในชุมชนโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม	PMUA P14
		P13 (S2) พัฒนาเมืองน่าอยู่ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น และกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมสู่ทุกภูมิภาค โดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม **N20 (S2P13)** พัฒนาเมืองน่าอยู่ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น **N21 (S2P13)** พัฒนาเมืองชายแดน **N22 (S2P13)** พัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาและเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City)	PMUA NIA **P15**
	SB3 ยกระดับคุณภาพชีวิต รายได้ การศึกษา สมรรถนะแรงงาน และสาธารณสุข เพื่อวิถีชีวิตที่ยั่งยืนและสันติสุข พัฒนาอาชีพเพื่อยกระดับรายได้โดยเฉพาะครัวเรือนยากจนและผู้ด้อยโอกาส เด็กและเยาวชนมีการศึกษาที่มีคุณภาพ และพัฒนาวัยแรงงานซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของภาคให้เป็นแรงงานสมรรถนะสูง พัฒนาการให้บริการด้านสาธารณะสุขที่มีคุณภาพและทั่วถึง และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมด้วยวิถีชีวิตที่พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนและสังคมสันติสุข	**P9 (S2)** พัฒนาสังคมสูงวัยด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม **F8. (S2P9)** พัฒนาผู้สูงอายุในภาคชนบทและเมืองให้มีศักยภาพในการพึ่งตนเอง มีคุณค่าและสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สังคม **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F8 (S2P9)** วช. สวรส. PMUA ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ) **N12 (S2P9)** พัฒนานวัตกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมของวัยแรงงานในภาคชนบทและเมืองเข้าสู่การเป็นผู้สูงวัย **N13 (S2P9**) ส่งเสริมคุณภาพชีวิต สภาพแวดล้อมและสังคมเพื่อรองรับการอยู่ร่วมกันของคนทุกช่วงวัย	วช. P8
		P10 (S2) ยกระดับความมั่นคงทางสุขภาพของประเทศให้พร้อมรับโรคระบาดระดับชาติและโรคอุบัติใหม่ **N14 (S2P10)** พัฒนาระบบบริการเพื่อยกระดับความมั่นคงทางสุขภาพ **N15 (S2P10)** พัฒนาระบบสุขภาพในการตอบโต้ภาวะฉุกเฉินด้านสุขภาพ และภัยสุขภาพ **N16 (S2P10)** พัฒนาความเป็นธรรมในระบบสุขภาพ	PMUA PMUC วช. สวก. สวรส. NIA P17
		P11 (S2) ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำโดยเพิ่มโอกาสและยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจรากฐานในพื้นที่ **F9 (S2P11)** ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ โดยการเพิ่มโอกาศและลดช่องว่างของการเข้าถึงการพัฒนาอาชีพ การศึกษาเรียนรู้ การเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรม **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F9 (S2P11) (อยู่ระหว่างการหารือ)**	PMUB P3 NIA P11 PMUA NIA P13

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMU ที่รับผิดชอบ
		F10 (S2P11) เพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ให้พึ่งพาตนเองได้ และกระจายรายได้สู่ชุมชน/ท้องถิ่นมากขึ้น **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F10 (S2P11) (อยู่ระหว่างการหารือ)** **N17 (S2P11)** ยกระดับการเกษตรแบบ Smart farming ที่ครบห่วงโซ่คุณค่าสำหรับเกษตรกรยากจนในชุมชนโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม	PMUA P14
		P12 (S2) พัฒนานโยบายและต้นแบบสำหรับสังคมคุณธรรม การแก้ไขปัญหาคอรัปชัน และการเสริมสร้างธรรมาภิบาล โดยใช้ผลงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม **N18 (S2P12)** พัฒนาสังคมคุณธรรม **N19 (S2P12)** เสริมสร้างธรรมาภิบาลและแก้ไขปัญหาคอรัปชั่น	วช. สวรส. P9a
		P14 (S2) พัฒนานโยบายและต้นแบบเพื่อสร้างสังคมไทยไร้ความรุนแรง ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินรวมทั้งสวัสดิภาพสาธารณะ โดยใช้ผลงานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม **N23 (S2P14)** สังคมไทยไร้ความรุนแรง และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ **N24 (S2P14)** ความปลอดภัยและสวัสดิภาพสาธารณะ	วช. สวรส. P9a
		P17 (S2) พัฒนาและประยุกต์ใช้มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์เพื่อส่งเสริมคุณค่าและความงอกงามของศิลปะและวัฒนธรรมให้เป็นทุนสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เป็นอารยะอย่างยั่งยืน และปรับตัวได้ทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลง **N32 (S2P17)** วิจัยและวิชาการของวิทยสถานด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ **N33 (S2P17)** วิจัยพื้นฐานด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์ **N34 (S2P17)** วิจัยและพัฒนามนุษย์กับความสัมพันธ์ทางสังคมและเทคโนโลยี **N35 (S2P17)** วิจัยและพัฒนาสุนทรียภาพและความคิดสร้างสรรค์ของด้านศิลปกรรม	PMUB วช. P6b วช. สวรส. P9b
	SB4 อนุรักษ์และฟื้นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นฐานการผลิตของภาคและการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ	**P15 (S2)** พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นการบริโภคอย่างยั่งยืนและการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม **N25 (S2P15)** พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ**ด้านนิเวศน์เกษตร (น้ำ ป่าไม้ ที่ดิน)** รวมทั้งยกระดับการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ	วช. สกว. P7

ภาค	จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับ ววน.	เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.ในแพลตฟอร์มหรือยุทธศาสตร์ด้าน	เกี่ยวข้องกับPMUที่รับผิดชอบ
		N26 (S2P15) พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ **ด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง** โดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงิน รวมทั้งยกระดับการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ **N27 (S2P15)** พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาด้านนิเวศน์และมลพิษ**ในภาคอุตสาหกรรม** รวมทั้งยกระดับการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ **N28 (S2P15)** พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาด้านนิเวศน์และมลพิษและการยกระดับการใช้ทรัพยากรและวัสดุเหลือใช้เพื่อการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน**ในชุมชนและพื้นที่ในภาคเมืองและชุมชน** รวมทั้งยกระดับการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ **N29 (S2P15)** พัฒนาต้นแบบและส่งเสริมการขยายเครือข่ายอาสาสมัครที่ใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชน/ท้องถิ่น	PMUC สกว. สวรส. P10b
		P16 (S2) พัฒนานโยบายและต้นแบบเพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบที่เกิดจากภัยพิบัติทางธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัย เทคโนโลยี และ นวัตกรรม **N30 (S2P16)** พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม ต้นแบบ และระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการเพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบรวมทั้งการฟื้นฟูและช่วยเหลือ**ในชนบทและพื้นที่การเกษตร** จากภัยพิบัติ ทางธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ **N31 (S2P16)** พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม ต้นแบบ และระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการเพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบรวมทั้งการฟื้นฟูและช่วยเหลือ**ในเมืองและพื้นที่อุตสาหกรรม** จากภัยพิบัติ ทางธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	วช. สกว. P7 PMUA PMUC วช. สวก. สวรส. NIA P17

(6) การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงร่างกรอบยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ.2566 - พ.ศ.2570 และร่างกรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566 - พ.ศ.2570 พบว่ามีการเชื่อมโยงระหว่างแผนพัฒนาภาคและแผนงานด้านการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาเศรษฐกิจไทยด้วยเศรษฐกิจสร้างคุณค่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ให้มีความสามารถในการแข่งขัน และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน พร้อมสู่อนาคต และยุทธศาสตร์ที่ 2 การยกระดับสังคมและสิ่งแวดล้อม ให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน สามารถแก้ไขปัญหาท้าทายและปรับตัวได้ทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลก เนื่องจากเป็นการพัฒนาเชิงพื้นที่มากที่สุด ดังตาราง 47

ตาราง 47 แสดงการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงร่างกรอบยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ 2566 - พ.ศ.2570และร่างกรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566 - พ.ศ.2570

แผนพัฒนาภาค พ.ศ2566 - พ.ศ.2570 (แผนใหม่)						**ยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2566-พ.ศ.2570 (แผนใหม่ฉบับวันที่ 10 พ.ย. 2564) แผนงานที่สำคัญตามจุดเน้นของนโยบาย (Flagship : F) แผนงานย่อย (N)**	**โปรแกรม ปี พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565**	**PMU 2563 - 2565 รับผิดชอบ**
N เหนือ	**NE อีสาน**	**C กลาง**	**E ตะวันออก**	**S ใต้**	**SB ใต้ชายแดน**			
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาเศรษฐกิจไทยด้วยเศรษฐกิจสร้างคุณค่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ให้มีความสามารถในการแข่งขัน และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน พร้อมสู่อนาคต โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัย และนวัตกรรม								
N2P1 N3P1	NE1P1 NE4P1	C1P1 C4P1	E1P1 E2P1	S2P1	SB2P1	**P1 (S1)** พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ – เศรษฐกิจหมุนเวียน -เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านการแพทย์และสุขภาพ** ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ **F1. (S1P1)** พัฒนาและผลิตวัคซีนป้องกันโควิด-19 และการยกระดับเป็นศูนย์กลางด้านวัคซีนในระดับอาเซียน **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F1 (S1P1) PMUC.** สวรส NIA สวก. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ) **F2. (S1P1)** พัฒนาและผลิตผลิตภัณฑ์การแพทย์ขั้นสูง (Advanced Therapy Medicinal Products, ATMPs) รวมถึงชีววัตถุที่เกี่ยวข้องและวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือแพทย์ที่เป็นนวัตกรรมระดับสูงและมูลค่าสูงให้เป็นอันดับหนึ่งของอาเซียน **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F2 (S1P1) PMUC.** สวรส NIA สวก. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)	โปรแกรมที่ 10b ยกระดับความสามารถการแข่งขันและวางรากฐานทางเศรษฐกิจเพื่อการพึ่งพาตนเองในระดับประเทศในเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจ สีเขียว (BCG)	PMUC สกว. สวรส. P10b

แผนพัฒนาภาค พ.ศ2566 - พ.ศ.2570 (แผนใหม่)						ยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2566-พ.ศ.2570 (แผนใหม่ฉบับวันที่ 10 พ.ย. 2564) แผนงานที่สำคัญตามจุดเน้นของนโยบาย (Flagship : F) แผนงานย่อย (N)	โปรแกรม ปี พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565	PMU 2563 - 2565 รับผิดชอบ
N เหนือ	NE อีสาน	C กลาง	E ตะวันออก	S ใต้	SB ใต้ชายแดน			
						N1 (S1P1) สร้างความสามารถและยกระดับการให้บริการจีโนมิกส์และการแพทย์แม่นยำเพื่อให้เกิดบริการการรักษาที่มีความแม่นยำสูง **N2 (S1P1)** พัฒนาและผลิตยาสารสกัดจากสมุนไพร ที่มีคุณภาพ และได้รับการรับรองมาตรฐาน		
N2P2	NE1P2	C1P2 C2P2	E1P2 E2P2	S2P2 S3P2 S6P2	SB1P2	**P2 (S1)** พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ – เศรษฐกิจหมุนเวียน -เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านเกษตรและอาหาร**ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืน และเพิ่มรายได้ของประเทศ **F3. (S1P2)** ยกระดับการผลิตและการส่งออก Functional Ingredients, Functional Food, Novel Food ให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง และไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตและส่งออกชั้นนำของโลก **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F3 (S1P2) PMUC. สวก. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)** **F4. (S1P2)** เร่งพัฒนาการผลิตและการส่งออกอาหารและผลไม้ไทยคุณค่าสูง เกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง ให้ไทยเป็นประเทศชั้นนำของโลก โดยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและประเทศที่สั่งซื้อ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F4 (S1P2) PMUC. สวก. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)**	โปรแกรมที่ 10b ยกระดับความสามารถการแข่งขันและวางรากฐานทางเศรษฐกิจเพื่อการพึ่งพาตนเองในระดับประเทศในเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียนและเศรษฐกิจ สีเขียว (BCG)	PMUC สกว. สวรส. P10b

แผนพัฒนาภาค พ.ศ2566 - พ.ศ.2570 (แผนใหม่)						ยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2566-พ.ศ.2570 (แผนใหม่ฉบับวันที่ 10 พ.ย. 2564) แผนงานที่สำคัญตามจุดเน้นของนโยบาย (Flagship : F) แผนงานย่อย (N)	โปรแกรม ปี พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565	PMU 2563 - 2565 รับผิดชอบ
N เหนือ	NE อีสาน	C กลาง	E ตะวันออก	S ใต้	SB ใต้ชายแดน			
						N3 (S1P2) พัฒนากระบวนการผลิต กระบวนการตลาด และ ผลิตภัณฑ์จากพืชและสัตว์เศรษฐกิจหลักของประเทศ ตลอดห่วงโซ่คุณค่า เพื่อเพิ่มมูลค่าและรายได้ของประเทศ		
N3P3	NE5P3	C1P3 C3P3	E1P3 E3P3	S1P3	SB2P3	**P3 (S1)** พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ – เศรษฐกิจหมุนเวียน -เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านการท่องเที่ยว**ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ **F5. (S1P3)** พัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เน้นคุณค่า สร้างความยั่งยืน และเพิ่มรายได้ของประเทศ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F5 (S1P3) PMUC.** **ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)**	โปรแกรมที่ 10b ยกระดับความสามารถการแข่งขันและวางรากฐานทางเศรษฐกิจเพื่อการพึ่งพาตนเองในระดับประเทศในเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียนและเศรษฐกิจ สีเขียว (BCG)	PMUC สกว. สวรส. P10b
N2P4	NE1P4	C1P4 C2P4	E1P4 E2P4	S2P4 S6P4	SB2P4	**P4 (S1)** พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ – เศรษฐกิจหมุนเวียน -เศรษฐกิจสีเขียว(Bio-Circular-Green Economy: BCG) **ในด้านพลังงาน วัสดุและเคมีชีวภาพ**ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ **N4 (S1P4)** ใช้นวัตกรรมสร้างรูปแบบธุรกิจใหม่จากโมเดล หมุนเวียนและเศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ **N5 (S1P4)** พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตามหลักการออกแบบหมุนเวียน (circular design) เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (resource efficiency) และลดการใช้ทรัพยากรใหม่	โปรแกรมที่ 10b ยกระดับความสามารถการแข่งขันและวางรากฐานทางเศรษฐกิจเพื่อการพึ่งพาตนเองในระดับประเทศในเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียนและเศรษฐกิจ สีเขียว (BCG)	PMUC สกว. สวรส. P10b

แผนพัฒนาภาค พ.ศ2566 - พ.ศ.2570 (แผนใหม่)						ยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2566-พ.ศ.2570 (แผนใหม่ฉบับวันที่ 10 พ.ย. 2564) แผนงานที่สำคัญตามจุดเน้นของนโยบาย (Flagship : F) แผนงานย่อย (N)	โปรแกรม ปี พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565	PMU 2563 - 2565 รับผิดชอบ
N เหนือ	NE อีสาน	C กลาง	E ตะวันออก	S ใต้	SB ใต้ชายแดน			
						N6 (S1P4) สร้างเศรษฐกิจฐานชีวภาพ (เชื้อเพลิงชีวภาพ วัสดุและเคมีชีวภาพ) จากการเปลี่ยนผลิตผลทางการเกษตรหรือของเหลือทิ้งในกระบวนการผลิตหรือการบริโภค **N7 (S1P4)** พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการใช้ประโยชน์พลังงานสะอาด		
N1P5 N4P5	NE4P5	~~C1P5~~ C2P5	E1P5 E5P5	S1P5	SB2P5	**P5 (S1)** พัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ อิเล็กทรอนิคอัจฉริยะ รวมทั้งหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต การบริการและการพึ่งพาตนเอง **N8 (S1P5)** พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยีหลักและนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ รวมทั้งหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ **N9 (S1P5)** ส่งเสริมการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ในภาครัฐและภาคเอกชน	โปรแกรมที่ 4 ส่งเสริมปัญญาประดิษฐ์เป็นฐานขับเคลื่อนประเทศในอนาคต (AI for All) (ผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญภายในปี พ.ศ. 2565) โปรแกรมที่ 10c วิจัยและสร้างนวัตกรรมด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์ วิทยาการหุ่นยนต์ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ดิจิทัลเทคโนโลยีและเศรษฐกิจดิจิทัล	PMUB P4 PMUC สกว. สวรส. P10c
N4P6	NE4P6	C6P6	E1P6 E5P6	S3P6 S5P6 S6P6	SB2P6	**P6 (S1)** พัฒนาระบบโลจิสติกส์และระบบรางของประเทศให้ทันสมัยได้มาตรฐานสากล แข่งขันได้และเชื่อมต่อกับเครือข่ายรองรับระบบเศรษฐกิจนวัตกรรมในภูมิภาคอาเซียน **N10 (S1P6)** พัฒนาเทคโนโลยีและระบบการบริหารจัดการสำหรับระบบโลจิสติกส์ของประเทศที่ทันสมัย และได้มาตรฐานสากล **N11 (S1P6)** พัฒนาโครงข่ายระบบรางที่ทันสมัย เพื่อรองรับการขนส่งสินค้าของประเทศ	โปรแกรมที่ 10a ยกระดับความสามารถการแข่งขันและวางรากฐานทางเศรษฐกิจเพื่อการพึ่งพาตนเองในระดับประเทศในอุตสาหกรรมเป้าหมายอื่นที่ไม่ใช่เศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน	PMUC สกว. สวรส. P10a

แผนพัฒนาภาค พ.ศ2566 - พ.ศ.2570 (แผนใหม่)						ยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2566-พ.ศ.2570 (แผนใหม่ฉบับวันที่ 10 พ.ย. 2564) แผนงานที่สำคัญตามจุดเน้นของนโยบาย (Flagship : F) แผนงานย่อย (N)	โปรแกรม ปี พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565	PMU 2563 - 2565 รับผิดชอบ
N เหนือ	NE อีสาน	C กลาง	E ตะวันออก	S ใต้	SB ใต้ชายแดน			
							และเศรษฐกิจสีเขียว (Non-BCG) โปรแกรมที่ 12 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพและบริการ (NQI) สำหรับอุตสาหกรรม เป้าหมายและภาคบริการที่สำคัญของประเทศ	PMUC P12
N4P7	NE4P7	C1P7	E1P7 E5P7	S6P7	SB2P7	**P7 (S1)** พัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าให้สามารถแข่งขันได้โดยเฉพาะอย่างอย่างยิ่ง การประกอบแบตเตอรี่และชิ้นส่วนสำคัญตลอดจนเทคโนโลยีที่เกี่ยวเนื่อง **F6. (S1P7)** เร่งพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าและเทคโนโลยีเกี่ยวเนื่อง ให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตของอาเซียน **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F6 (S1P7) PMUC สป.อว. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)**	โปรแกรมที่ 10a ยกระดับความสามารถการแข่งขันและวางรากฐานทางเศรษฐกิจเพื่อการพึ่งพา ตนเองในระดับประเทศในอุตสาหกรรมเป้าหมายอื่นที่ไม่ใช่เศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Non-BCG)	PMUC สกว. สวรส. P10a
N1P8	NE3P8	C1P8	E1P8 E5P8	S3P8 S5P8	SB1P8 SB2P8	**P8 (S1)** พัฒนาธุรกิจฐานนวัตกรรมขนาดใหญ่ (IDES) เพื่อยกระดับรายได้ ความสามารถในการแข่งขัน และการพึ่งพาตนเองของประเทศ **F7. (S1P8)** พัฒนาและส่งเสริมให้ประเทศเพิ่มธุรกิจฐานนวัตกรรม (IDEs) ขนาดใหญ่ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F7 (S1P8) PMUC**	โปรแกรมที่ 11 สร้างและยกระดับศักยภาพวิสาหกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม พัฒนาระบบนิเวศนวัตกรรม	NIA P11

แผนพัฒนาภาค พ.ศ2566 - พ.ศ.2570 (แผนใหม่)						ยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2566-พ.ศ.2570 (แผนใหม่ฉบับวันที่ 10 พ.ย. 2564) แผนงานที่สำคัญตามจุดเน้นของนโยบาย (Flagship : F) แผนงานย่อย (N)	โปรแกรม ปี พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565	PMU 2563 - 2565 รับผิดชอบ
N เหนือ	NE อีสาน	C กลาง	E ตะวันออก	S ใต้	SB ใต้ชายแดน			
						ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ)	และพื้นที่เศรษฐกิจนวัตกรรม/ระเบียงเศรษฐกิจ	
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การยกระดับสังคมและสิ่งแวดล้อม ให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน สามารถ แก้ไขปัญหาท้าทายและปรับตัวได้ทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม								
N5P9	NE6P9	C5P9	E4P9	S6P9	SB3P9	**P9 (S2)** พัฒนาสังคมสูงวัยด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม **F8. (S2P9)** พัฒนาผู้สูงอายุในภาคชนบทและเมืองให้มีศักยภาพในการพึ่งตนเอง มีคุณค่าและสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สังคม **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F8 (S2P9)** วช. สวรส. PMUA ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ) **N12 (S2P9)** พัฒนานวัตกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมของวัยแรงงานในภาคชนบทและเมืองเข้าสู่การเป็นผู้สูงวัย **N13 (S2P9)** ส่งเสริมคุณภาพชีวิต สภาพแวดล้อมและสังคมเพื่อรองรับการอยู่ร่วมกันของคนทุกช่วงวัย	โปรแกรมที่ 8 รองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ	วช. P8
N3P10	NE4P10 NE6P10	C4P10	E4P10	S6P10	SB3P10	**P10 (S2)** ยกระดับความมั่นคงทางสุขภาพของประเทศให้พร้อมรับโรคระบาดระดับชาติและโรคอุบัติใหม่ **N14 (S2P10)** พัฒนาระบบบริการเพื่อยกระดับความมั่นคงทางสุขภาพ **N15 (S2P10)** พัฒนาระบบสุขภาพในการตอบโต้ภาวะฉุกเฉินด้านสุขภาพ และภัยสุขภาพ **N16 (S2P10)** พัฒนาความเป็นธรรมในระบบสุขภาพ	โปรแกรมที่ 17 แก้ปัญหาวิกฤตเร่งด่วนของประเทศ เจตนารมณ์ มุ่งให้ความสำคัญกับการวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและการแก้ปัญหาวิกฤตของประเทศที่เป็นปัญหาเร่งด่วน ทำให้ประเทศไทยมีความสามารถในการจัดการ	PMUA PMUC วช. สวก. สวรส. NIA P17

แผนพัฒนาภาค พ.ศ2566 - พ.ศ.2570 (แผนใหม่)						ยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2566-พ.ศ.2570 (แผนใหม่ฉบับวันที่ 10 พ.ย. 2564) แผนงานที่สำคัญตามจุดเน้นของนโยบาย (Flagship : F) แผนงานย่อย (N)	โปรแกรม ปี พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565	PMU 2563 - 2565 รับผิดชอบ
N เหนือ	NE อีสาน	C กลาง	E ตะวันออก	S ใต้	SB ใต้ชายแดน			
							และฟื้น ตัวอย่างมีประสิทธิภาพ (Resilience) มีศักยภาพในการพึ่งตนเองด้านความรู้กำลังคน และโครงสร้างพื้น ฐานด้าน ววน. เพื่อสนับสนุนการจัดการภาวะวิกฤตเร่งด่วนและการฟื้นตัวหลังภาวะวิกฤต	
N5P11 N3P11	NE3P11 NE6P11	C1P11 C2P11	E1P11 E4P11	S5P11 S6P11	SB1P11 SB2P11 SB3P11	**P11 (S2)** ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำโดยเพิ่มโอกาสและยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจรากฐานในพื้นที่ **F9 (S2P11)** ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ โดยการเพิ่มโอกาศและลดช่องว่างของการเข้าถึงการพัฒนาอาชีพ การศึกษาเรียนรู้ การเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรม **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F9 (S2P11) (อยู่ระหว่างการหารือ)** **F10 (S2P11)** เพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ให้พึ่งพาตนเองได้ และกระจายรายได้สู่ชุมชน/ท้องถิ่นมากขึ้น **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F10 (S2P11) (อยู่ระหว่างการหารือ)** **N17 (S2P11)** ยกระดับการเกษตรแบบ Smart farming ที่ครบห่วงโซ่คุณค่าสำหรับเกษตรกรยากจนในชุมชนโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม	โปรแกรมที่ 3 ส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างกำลังคนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงเพื่อการสร้างบัณฑิต การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต การพัฒนาทักษะเพื่ออนาคต (Up-skill) และการเพิ่มทักษะ (Re-skill) โปรแกรมที่ 11 สร้างและยกระดับศักยภาพวิสาหกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม พัฒนาระบบนิเวศนวัตกรรม	PMUB P3 NIA P11

แผนพัฒนาภาค พ.ศ2566 - พ.ศ.2570 (แผนใหม่)						ยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2566-พ.ศ.2570 (แผนใหม่ฉบับวันที่ 10 พ.ย. 2564) แผนงานที่สำคัญตามจุดเน้นของนโยบาย (Flagship : F) แผนงานย่อย (N)	โปรแกรม ปี พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565	PMU 2563 - 2565 รับผิดชอบ
N เหนือ	NE อีสาน	C กลาง	E ตะวันออก	S ใต้	SB ใต้ชายแดน			
							และพื้นที่เศรษฐกิจนวัตกรรม/ระเบียงเศรษฐกิจ โปรแกรมที่ 13 พัฒนานวัตกรรมสำหรับเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนนวัตกรรมโดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โปรแกรมที่ 14 ขจัดความยากจนแบบเบ็ดเสร็จ และแม่นยำ โดยใช้วิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม	PMUA NIA P13 PMUA P14
N4P12	NE4P12	C6P12	E4P12	S6P12	SB3P12	**P12 (S2)** พัฒนานโยบายและต้นแบบสำหรับสังคมคุณธรรม การแก้ไขปัญหาคอรัปชัน และการเสริมสร้างธรรมาภิบาล โดยใช้ผลงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม **N18 (S2P12)** พัฒนาสังคมคุณธรรม **N19 (S2P12)** เสริมสร้างธรรมาภิบาลและแก้ไขปัญหาคอรัปชั่น	โปรแกรมที่ 9a แก้ไขปัญหาท้าทายและยกระดับการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้านสังคมและความมั่นคงทุกมิติ	วช. สวรส. P9a
N1P13 N4P13	NE4P13 NE5P13	C6P13	E4P13 E5P13	S5P13 S6P13	SB2P13	**P13 (S2)** พัฒนาเมืองน่าอยู่ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น และกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมสู่ทุกภูมิภาค โดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม **N20 (S2P13)** พัฒนาเมืองน่าอยู่ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น **N21 (S2P13)** พัฒนาเมืองชายแดน	โปรแกรมที่ 15 พัฒนาเมืองน่าอยู่และการกระจายศูนย์กลางความเจริญโดยใช้วิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม	PMUA NIA **P15**

แผนพัฒนาภาค พ.ศ2566 - พ.ศ.2570 (แผนใหม่)						ยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2566-พ.ศ.2570 (แผนใหม่ฉบับวันที่ 10 พ.ย. 2564) แผนงานที่สำคัญตามจุดเน้นของนโยบาย (Flagship : F) แผนงานย่อย (N)	โปรแกรม ปี พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565	PMU 2563 - 2565 รับผิดชอบ
N เหนือ	NE อีสาน	C กลาง	E ตะวันออก	S ใต้	SB ใต้ชายแดน			
						N22 (S2P13) พัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาและเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City)		
N4P14 N5P14	NE4P14 NE5P14	C6P14	E4P14	S6P14	SB3P14	**P14 (S2)** พัฒนานโยบายและต้นแบบเพื่อสร้างสังคมไทยไร้ความรุนแรง ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินรวมทั้งสวัสดิภาพสาธารณะ โดยใช้ผลงานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม **N23 (S2P14)** สังคมไทยไร้ความรุนแรง และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ **N24 (S2P14)** ความปลอดภัยและสวัสดิภาพสาธารณะ	โปรแกรมที่ 9a แก้ไขปัญหาท้าทายและยกระดับการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้านสังคมและความมั่นคงทุกมิติ	วช. สวรส. P9a
N6P15	NE2P15	C7P15	E6P15	S4P15	SB4P15	**P15 (S2)** พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นการบริโภคอย่างยั่งยืนและการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม **N25 (S2P15)** พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ**ด้านนิเวศน์เกษตร (น้ำ ป่าไม้ ที่ดิน)** รวมทั้งยกระดับการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ **N26 (S2P15)** พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ**ด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง** โดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงิน รวมทั้งยกระดับการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ **N27 (S2P15)** พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาด้านนิเวศน์และมลพิษ**ในภาคอุตสาหกรรม** รวมทั้งยกระดับการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ **N28 (S2P15)** พัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาด้านนิเวศน์และมลพิษและการยกระดับการใช้ทรัพยากรและวัสดุเหลือใช้เพื่อการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน**ในชุมชนและพื้นที่ในภาคเมืองและชุมชน** รวมทั้งยกระดับการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ	โปรแกรมที่ 7 แก้ไขปัญหาท้าทายและยกระดับการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและการเกษตร โปรแกรมที่ 10b ยกระดับความสามารถการแข่งขันและวางรากฐานทางเศรษฐกิจเพื่อการพึ่งพา ตนเองในระดับประเทศในเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจ สีเขียว (BCG)	วช. สกว. P7 PMUC สกว. สวรส. P10b

แผนพัฒนาภาค พ.ศ2566 - พ.ศ.2570 (แผนใหม่)						ยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2566-พ.ศ.2570 (แผนใหม่ฉบับวันที่ 10 พ.ย. 2564) แผนงานที่สำคัญตามจุดเน้นของนโยบาย (Flagship : F) แผนงานย่อย (N)	โปรแกรม ปี พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565	PMU 2563 - 2565 รับผิดชอบ
N เหนือ	NE อีสาน	C กลาง	E ตะวันออก	S ใต้	SB ใต้ชายแดน			
						N29 (S2P15) พัฒนาต้นแบบและส่งเสริมการขยายเครือข่ายอาสาสมัครที่ใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ในการพัฒนาและเร่งแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชน/ท้องถิ่น		
N6P16	NE2P16	C7P16	E6P16	S4P16	SB4P16	**P16 (S2)** พัฒนานโยบายและต้นแบบเพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบที่เกิดจากภัยพิบัติทางธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัย เทคโนโลยี และ นวัตกรรม **N30 (S2P16)** พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม ต้นแบบ และระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการเพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบรวมทั้งการฟื้นฟูและช่วยเหลือ**ในชนบทและพื้นที่การเกษตร** จากภัยพิบัติทางธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ **N31 (S2P16)** พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม ต้นแบบ และระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการเพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบรวมทั้งการฟื้นฟูและช่วยเหลือ**ในเมืองและพื้นที่อุตสาหกรรม** จากภัยพิบัติทางธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	โปรแกรมที่ 7 แก้ไขปัญหาท้าทายและยกระดับการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและการเกษตร โปรแกรมที่ 17 แก้ปัญหาวิกฤตเร่งด่วนของประเทศ เจตนารมณ์ มุ่งให้ความสำคัญกับการวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและการแก้ปัญหาวิกฤตของประเทศที่เป็นปัญหาเร่งด่วน ทำให้ประเทศไทยมีความสามารถในการจัดการและฟื้น ตัวอย่างมีประสิทธิภาพ (Resilience) มีศักยภาพในการพึ่งตนเองด้านความรู้กำลังคน และโครงสร้าง	วช. สกว. P7 PMUA PMUC วช. สวก. สวรส. NIA P17

แผนพัฒนาภาค พ.ศ2566 - พ.ศ.2570 (แผนใหม่)						ยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2566-พ.ศ.2570 (แผนใหม่ฉบับวันที่ 10 พ.ย. 2564) แผนงานที่สำคัญตามจุดเน้นของนโยบาย (Flagship : F) แผนงานย่อย (N)	โปรแกรม ปี พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565	PMU 2563 - 2565 รับผิดชอบ
N เหนือ	NE อีสาน	C กลาง	E ตะวันออก	S ใต้	SB ใต้ชายแดน			
							พื้น ฐานด้าน ววน. เพื่อสนับสนุนการจัดการภาวะวิกฤตเร่งด่วนและการฟื้นตัวหลังภาวะวิกฤต	
N1P17	NE3P17 NE5P17	C3P17 C6P17	E3P17	S6P17	SB3P17	**P17 (S2)** พัฒนาและประยุกต์ใช้มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์เพื่อส่งเสริมคุณค่าและความงอกงามของศิลปะและวัฒนธรรมให้เป็นทุนสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เป็นอารยะอย่างยั่งยืน และปรับตัวได้ทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลง **N32 (S2P17)** วิจัยและวิชาการของวิทยสถานด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ **N33 (S2P17)** วิจัยพื้นฐานด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์ **N34 (S2P17)** วิจัยและพัฒนามนุษย์กับความสัมพันธ์ทางสังคมและเทคโนโลยี **N35 (S2P17)** วิจัยและพัฒนาสุนทรียภาพและความคิดสร้างสรรค์ของด้านศิลปกรรม	โปรแกรมที่ 6b ยกระดับสถาบัน/ศูนย์วิจัยด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โปรแกรมที่ 9b ส่งเสริมการวิจัยด้านสังคมและมนุษย์อย่างรอบด้าน	PMUB วช. P6b วช. สวรส. P9b
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและนวัตกรรมระดับขั้นแนวหน้าที่ก้าวหน้าล้ำยุค เพื่อสร้างโอกาสใหม่และความพร้อมของประเทศในอนาคต								
		C1P18 C5P18	E1P18			**P18 (S3)** ขับเคลื่อนการวิจัยชั้นแนวหน้าที่สร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์มนุษยศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ รวมทั้งการนำผลการวิจัยขั้นแนวหน้าประยุกต์ใช้และพัฒนาต่อยอดสู่เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมขั้นแนวหน้า	โปรแกรมที่ 5 ส่งเสริมการวิจัยขั้นแนวหน้า และการวิจัยพื้นฐานที่ประเทศไทยมีศักยภาพ	PMUB P5 วช. สวรส. P9b

แผนพัฒนาภาค พ.ศ2566 - พ.ศ.2570 (แผนใหม่)						ยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2566-พ.ศ.2570 (แผนใหม่ฉบับวันที่ 10 พ.ย. 2564) แผนงานที่สำคัญตามจุดเน้นของนโยบาย (Flagship : F) แผนงานย่อย (N)	โปรแกรม ปี พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565	PMU 2563 - 2565 รับผิดชอบ
N เหนือ	NE อีสาน	C กลาง	E ตะวันออก	S ใต้	SB ใต้ชายแดน			
						N36 (S3P18) วิจัยขั้นแนวหน้าในสาขาสำคัญเพื่อประยุกต์และพัฒนาต่อยอดเศรษฐกิจ BCG **N37 (S3P18)** วิจัยขั้นแนวหน้าด้านฟิสิกส์พลังงานสูงและ พลาสมา ระบบโลกและอวกาศ ควอนตัม และงานวิจัยเพื่ออนาคต **N38 (S3P18)** วิจัยขั้นแนวหน้าเพื่อรองรับความผันผวนทางสังคมในอนาคต	โปรแกรมที่ 9b ส่งเสริมการวิจัยด้านสังคมและมนุษย์อย่างรอบด้าน	
	NE4P19	C1P19	E1P19	S6P19		**P19 (S3)** พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมสำหรับอุตสาหกรรมแห่งอนาคตและบริการแห่งอนาคตรวมทั้งอุตสาหกรรมอวกาศ **F11 (S3P19)** พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ก้าวหน้า ล้ำยุคสู่อนาคต และเทคโนโลยีระบบโลกและอวกาศ (Earth Space Technology) รวมทั้งดาวเทียม เพื่อการประยุกต์ใช้ประโยชน์ สำหรับการพัฒนาประเทศด้านภูมิสารสนเทศ และต่อยอดสู่อุตสาหกรรมอวกาศในอนาคต **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F11 (S2P11)** วช. สวรส. PMUA ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างการหารือ) **N39 (S3P19)** ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประเทศไทยได้เป็นแกนนำหลักในภาคีสำคัญของโลกด้านการวิจัย และพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่ออนาคต **N40 (S3P19)** พัฒนาและประยุกต์ใช้องค์ความรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีขั้นแนวหน้า เพื่อสร้าง และพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งอนาคตและบริการแห่งอนาคต รวมทั้งการแก้ไขปัญหาที่ท้าทายด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงของประเทศ และการป้องกันประเทศ	โปรแกรมที่ 10a ยกระดับความสามารถการแข่งขันและวางรากฐานทางเศรษฐกิจเพื่อการพึ่งพา ตนเองในระดับประเทศในอุตสาหกรรมเป้าหมายอื่นที่ไม่ใช่เศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Non-BCG)	PMUC สกว. สวรส. P10a

แผนพัฒนาภาค พ.ศ2566 - พ.ศ.2570 (แผนใหม่)						ยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2566-พ.ศ.2570 (แผนใหม่ฉบับวันที่ 10 พ.ย. 2564) แผนงานที่สำคัญตามจุดเน้นของนโยบาย (Flagship : F) แผนงานย่อย (N)	โปรแกรม ปี พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565	PMU 2563 - 2565 รับผิดชอบ
N เหนือ	NE อีสาน	C กลาง	E ตะวันออก	S ใต้	SB ใต้ชายแดน			
		C1P20	E1P20			**P20 (S3)** พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพของประเทศ ที่รองรับการวิจัยขั้นแนวหน้าและการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม สู่อนาคต **N41 (S3P20)** พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการวิจัย และการพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีที่สอดรับกับการพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งอนาคต และบริการแห่งอนาคต **N42 (S3P20)** พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพและบริการสำหรับอุตสาหกรรมแห่งอนาคต และบริการแห่งอนาคต	โปรแกรมที่ 6a พัฒนาและใช้โครงสร้างพื้นฐานทางการวิจัยและระบบนิเวศด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ โปรแกรมที่ 12 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพและบริการ (NQI) สำหรับอุตสาหกรรม เป้าหมายและภาคบริการที่สำคัญของประเทศ	PMUB วช. P6b PMUC P12
ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนากำลังคนและสถาบันด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ให้ เป็นฐานการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศแบบก้าวกระโดดและอย่างยั่งยืน โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม								
		C5P21	E1P21			**P21 (S4)** ยกระดับการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ รวมถึงนักวิทยาศาสตร์และนวัตกรรมที่มีทักษะสูง ให้มีจำนวนมากขึ้น **F12 (S4P21)** พัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนา รวมถึงนักวิทยาศาสตร์และนวัตกร ทุกคน ให้มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่จำเป็นควบคู่กับการมี สมรรถนะสูงด้านวิชาชีพและวิชาการ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F12 (S4P21) PMUB** สป.อว. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างหารือ)	โปรแกรมที่ 1 สร้างและผลิตกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โปรแกรมที่ 2 ผลิตกำลังคนระดับสูงรองรับพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษและพื้นที่ นวัตกรรม เช่น เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC)	PMUB P1 PMUB P2 PMUC วช.

แผนพัฒนาภาค พ.ศ2566 - พ.ศ.2570 (แผนใหม่)						ยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2566-พ.ศ.2570 (แผนใหม่ฉบับวันที่ 10 พ.ย. 2564) แผนงานที่สำคัญตามจุดเน้นของนโยบาย (Flagship : F) แผนงานย่อย (N)	โปรแกรม ปี พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565	PMU 2563 - 2565 รับผิดชอบ
N เหนือ	NE อีสาน	C กลาง	E ตะวันออก	S ใต้	SB ใต้ชายแดน			
						F13 (S4P21) ยกระดับการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนา กำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ รวมถึงนักวิทยาศาสตร์และนวัตกรรมที่มีทักษะสูง ให้มีจำนวนมากขึ้น และตรงตามความต้องการของประเทศ โดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F13 (S4P21) PMUB** สป.อว. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างหารือ) **N43 (S4P21)** ส่งเสริมผู้มีศักยภาพสูงให้เข้าสู่เส้นทางอาชีพและมีความก้าวหน้าในสายอาชีพนักวิจัยนักวิทยาศาสตร์ นวัตกรรม **N44 (S4P21)** พัฒนาเยาวชนให้เป็นผู้มีสมรรถนะและความรู้ ฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ รวมถึง Coding โดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	โปรแกรมที่ 16 ปฏิรูประบบการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม	P16
		C5P22	E1P22			**P22 (S4)** พัฒนาและยกระดับสถาบันด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ให้ตอบโจทย์เป้าหมายของประเทศและสามารถเทียบเคียงระดับนานาชาติ **N45 (S4P22)** พัฒนาระบบนิเวศ วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม รวมทั้งการพัฒนาเทคโนโลยีของสถาบันด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ให้ทันสมัย และเป็นที่ยอมรับในระดับสากล **N46 (S4P22)** ส่งเสริมการรับรู้ข้อมูลและเข้าถึงการให้บริการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของสถาบันด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม อย่างแพร่หลาย **N47 (S4P22)** สร้างระบบและกลไกลการทำงานร่วมกันในรูปแบบภาคีเครือข่าย วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ด้านต่างๆ ของประเทศ	โปรแกรมที่ 16 ปฏิรูประบบการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม	PMUC วช. P16

แผนพัฒนาภาค พ.ศ2566 - พ.ศ.2570 (แผนใหม่)						ยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2566-พ.ศ.2570 (แผนใหม่ฉบับวันที่ 10 พ.ย. 2564) แผนงานที่สำคัญตามจุดเน้นของนโยบาย (Flagship : F) แผนงานย่อย (N)	โปรแกรม ปี พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565	PMU 2563 - 2565 รับผิดชอบ
N เหนือ	NE อีสาน	C กลาง	E ตะวันออก	S ใต้	SB ใต้ชายแดน			
		C5P23	E1P23	S6P23		**P23 (S4)** พัฒนาการเป็นศูนย์กลางกำลังคนระดับสูงของอาเซียน และศูนย์กลางการเรียนรู้ของอาเซียน ที่มีความร่วมมือด้านการวิจัย การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมของสถาบัน/ศูนย์วิจัยกับเครือข่ายระดับนานาชาติ อย่างเข้มเข็งในวงกว้าง **F14 (S4P23)** พัฒนาการเป็นศูนย์กลางกำลังคนระดับสูง (Hub of Talent) และศูนย์กลางการเรียนรู้ (Hub of Knowledge) ของอาเซียน รวมถึงด้านศาสตร์โลกตะวันออก และมรดกทางวัฒนธรรม **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F14 (S4P23) PMUB** สป.อว. ระบบการสนับสนุนทุนเฉพาะเจาะจงที่ควรจะใช้ (อยู่ระหว่างหารือ) **N48 (S4P23)** พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือนานาชาติ (Global Partnership)	โปรแกรมที่ 6b ยกระดับสถาบัน/ศูนย์วิจัยด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	PMUB วช. P6b
P24 แก้ไขปัญหาและตอบสนองภาวะวิกฤติเร่งด่วนของประเทศ								
						P24 แก้ไขปัญหาและตอบสนองภาวะวิกฤติเร่งด่วนของประเทศ **N49 (P24)** แก้ไขปัญหาและตอบสนองภาวะวิกฤติเร่งด่วนของประเทศในด้านต่างๆ **PMU ที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน: F13 ทุก PMUs**	โปรแกรมที่ 17 แก้ปัญหาวิกฤตเร่งด่วนของประเทศ เจตนารมณ์ มุ่งให้ความสำคัญกับการวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและการแก้ปัญหาวิกฤตของประเทศที่เป็นปัญหาเร่งด่วน ทำให้ประเทศไทยมีความสามารถในการจัดการและฟื้น ตัวอย่างมี	PMUA PMUC วช. สวก. สวรส. NIA P17

แผนพัฒนาภาค พ.ศ2566 - พ.ศ.2570 (แผนใหม่)						ยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ2566-พ.ศ.2570 (แผนใหม่ฉบับวันที่ 10 พ.ย. 2564) แผนงานที่สำคัญตามจุดเน้นของนโยบาย (Flagship : F) แผนงานย่อย (N)	โปรแกรม ปี พ.ศ.2563 - พ.ศ.2565	PMU 2563 - 2565 รับผิดชอบ
N เหนือ	NE อีสาน	C กลาง	E ตะวันออก	S ใต้	SB ใต้ชายแดน			
							ประสิทธิภาพ (Resilience) มีศักยภาพในการพึ่งตนเองด้านความรู้กำลังคน และโครงสร้างพื้น ฐานด้าน ววน. เพื่อสนับสนุนการจัดการภาวะวิกฤตเร่งด่วนและการฟื้นตัวหลังภาวะวิกฤต	
P25 พัฒนาความเข้มแข็งและประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม และขับเคลื่อนการดำเนินงานของแผนด้าน ววน. พ.ศ. 2566 – 2570								
						P25 พัฒนาความเข้มแข็งและประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม และขับเคลื่อนการดำเนินงานของแผนด้าน ววน. พ.ศ.2566 – พ.ศ.2570 **N50 (P25)** พัฒนาระบบและกลไกสร้างความเข้มแข็งของระบบนิเวศ ววน. **N51 (P25)** ส่งเสริมและขยายผลการนำงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ **N52 (P25)** พัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลของกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม **N53 (P25)** พัฒนาและเพิ่มสมรรถนะระบบข้อมูลและระบบสารสนเทศด้าน ววน. **N54 (P25)** พัฒนาระบบข้อมูลขนาดใหญ่และเครื่องมือการคาดการณ์อนาคตด้าน ววน.		

2.8) เครือข่ายขับเคลื่อนงานด้านแผน ววน.

1) เครือข่ายศูนย์เครื่องมือวิทยาศาสตร์ประเทศไทย (Thailand Scientific Equipment Center Network)

จากแนวโน้มของการจัดตั้งศูนย์เครื่องมือวิทยาศาสตร์ในสถาบันการศึกษาที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งความต้องการขอรับบริการเชิงวิทยาศาสตร์ของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่ทวีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศมากยิ่งขึ้น โดยเป็นที่รับรู้กันว่าการจัดตั้งหน่วยงานเช่นนี้ต้องการงบประมาณการลงทุนที่สูงมาก และเมื่อจัดตั้งหน่วยงานขึ้นแล้วยังประสบปัญหาในเชิงการจัดการอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านการบำรุงรักษาและการใช้เครื่องมือวิจัยอย่างคุ้มค่า จากแนวความคิดดังกล่าว ศูนย์เครื่องมือวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จึงจัดงานประชุม “การจัดตั้งเครือข่ายศูนย์เครื่องมือวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย” ขึ้นเป็นครั้งแรก ในระหว่างวันที่ 11-12 พฤษภาคม พ.ศ.2558 ที่ผ่านมา ผลลัพธ์จากการประชุมครั้งนี้ ที่ประชุมมีมติเห็นชอบในการจัดตั้งเครือข่ายศูนย์เครื่องมือวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทยขึ้น กำหนดให้มีการร่างวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเครือข่ายและประเด็นความร่วมมือระหว่างห้องปฏิบัติการขึ้นมาซึ่งในระยะแรกของการเริ่มงานเครือข่ายได้สร้างช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกผ่านระบบโซเชียลมีเดีย ได้แก่ Facebook และ Line ขึ้นมา รวมทั้งการสร้างและพัฒนาให้เป็นเว็บไซต์ของเครือข่ายต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. สร้างเครือข่ายศูนย์เครื่องมือวิจัยทางวิทยาศาสตร์ขึ้นภายในประเทศ
2. ยกระดับมาตรฐานของห้องปฏิบัติการด้านการวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์
3. เพิ่มพูนความรู้แก่นักวิทยาศาสตร์ และวิศวกร ด้านการวิเคราะห์ทดสอบและการบำรุงรักษาเครื่องมือ

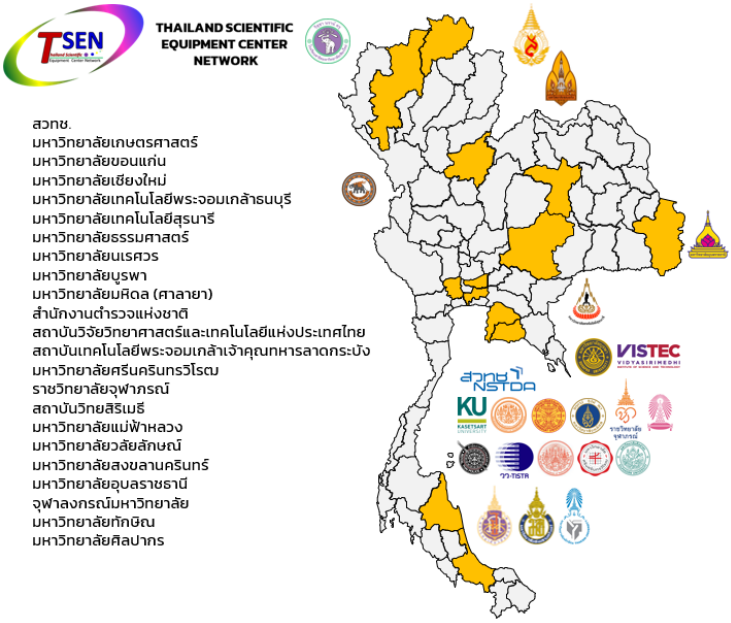
เป้าหมาย

1. เกิดเครือข่ายศูนย์เครื่องมือวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทยขึ้นอย่างเป็นทางการ
2. จัดประชุมเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการ การวิเคราะห์ทดสอบ และการซ่อมบำรุงรักษา

สมาชิกเครือข่าย

ศูนย์บริการวิเคราะห์ทดสอบ สวทช. (NCTC)
สำนักงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีชั้นสูง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ศูนย์เครื่องมือวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
ศูนย์เครื่องมือศาลายา สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดล
สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย
ศูนย์เครื่องมือวิทยาศาสตร์เพื่อมาตรฐานและอุตสาหกรรม คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
ศูนย์เครื่องมือวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศูนย์เครื่องมือวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
ศูนย์บริการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เครือข่ายบริหารเครื่องมือวิทยาศาสตร์เพื่อการวิจัยและบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยนเรศวร
ศูนย์เครื่องมือวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ศูนย์เครื่องมือวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ศูนย์เครื่องมือวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีชั้นแนวหน้า (Frontier Research Center) สถาบันวิทยสิริเมธี
คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ศูนย์เครื่องมือวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ
ศูนย์เครื่องมือวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์

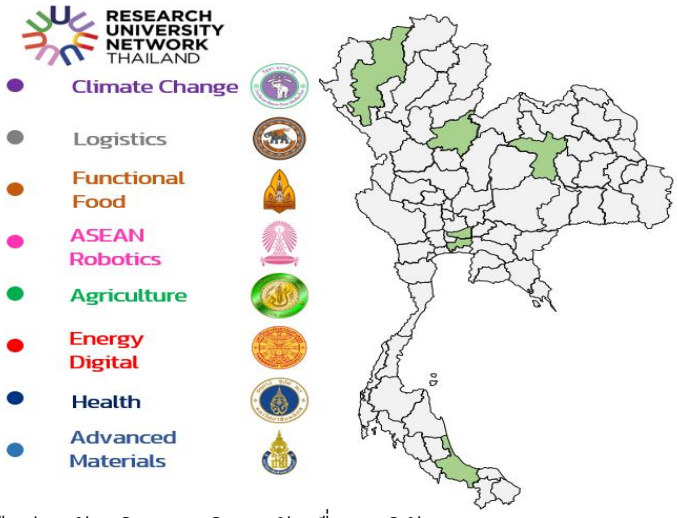
ภาพ 74 แสดงเครือข่ายศูนย์เครื่องมือวิทยาศาสตร์ประเทศไทย
(Thailand Scientific Equipment Center Network)

2) เครือข่ายพันธมิตรมหาวิทยาลัยเพื่อการวิจัย (Research University Network หรือ RUN)

เครือข่ายพันธมิตรมหาวิทยาลัยเพื่อการวิจัย (Research University Network หรือ RUN) เกิดจากความร่วมมือของมหาวิทยาลัย 8 มหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, มหาวิทยาลัยมหิดล, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภายใต้แนวคิดด้วย

ความจริงใจ ความเท่าเทียม และมุ่งสู่ความเป็นเลิศ (Sincerely, Equally, Excellently) หรือเรียกว่าหลักการ SExY Way โดยได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2558 ทั้งนี้มีพันธกิจหลัก คือ มุ่งเน้นการประสานความร่วมมือและสร้างความเข้มแข็งในการวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพ และสร้างขีดความสามารถทางการศึกษา วิจัยและพัฒนา ของประเทศและยกระดับสู่ภูมิภาคอาเซียน รวมทั้งประสานความร่วมมือในการพัฒนาศักยภาพนักวิจัย บัณฑิตศึกษา นักศึกษาและบุคลากรทางการวิจัยในการร่วมกันดำเนินงานทางด้านการวิจัย การแลกเปลี่ยนและใช้ทรัพยากร ตลอดจนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในระหว่างพันธมิตรการวิจัย รวมถึงสร้างและขยายเครือข่ายความร่วมมือด้านการวิจัยกับมหาวิทยาลัย ภาครัฐ ภาคเอกชนหรือเครือข่ายอื่นๆ และถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีสู่สังคม ภาคผลิตและภาคบริการ เครือข่าย RUN จึงเกิดขึ้นเพื่อรวบรวมองค์ความรู้ความสามารถจากนักวิจัยทุกมหาวิทยาลัย ให้ได้ร่วมมือหรือเรียกว่า Sharing แบ่งปันองค์ความรู้ และทำงานร่วมกัน เพื่อตอบโจทย์นโยบาย Thailand 4.0 จึงถือเป็นเครือข่ายแรกที่ประสบความสำเร็จในการร่วมมือกันของนักวิจัยจากหลากหลายมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ได้แบ่งโจทย์วิจัยออกเป็น 10 คลัสเตอร์และมอบหมายให้แต่ละมหาวิทยาลัยรับผิดชอบ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 คลัสเตอร์อาเซียน (ASEAN) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
กลุ่มที่ 2 คลัสเตอร์เกษตรและอาหาร (Agriculture) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
กลุ่มที่ 3 คลัสเตอร์เกษตรและอาหาร (Functional Food) มหาวิทยาลัยขอนแก่น
กลุ่มที่ 4 คลัสเตอร์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติ (Climate change) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
กลุ่มที่ 5 คลัสเตอร์พลังงาน (Energy) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
กลุ่มที่ 6 คลัสเตอร์สุขภาพ (Health) มหาวิทยาลัยมหิดล
กลุ่มที่ 7 คลัสเตอร์วัสดุ (Material Science) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
กลุ่มที่ 8 คลัสเตอร์หุ่นยนต์ (Robotics) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
กลุ่มที่ 9 คลัสเตอร์ดิจิทัล (Digital) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
กลุ่มที่ 10 คลัสเตอร์โลจิสติกส์ (Logistics) มหาวิทยาลัยนเรศวร

ภาพ 75 แสดงเครือข่ายพันธมิตรมหาวิทยาลัยเพื่อการวิจัย (Research University Network หรือRUN)

3) เครือข่ายอุทยานวิทยาศาสตร์

“อุทยานวิทยาศาสตร์” หรือ นิคมธุรกิจวิทยาศาสตร์ คือ สถานที่สำหรับภาคเอกชนในการทำวิจัยและพัฒนา ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการของไทยนับจากปัจจุบันต้องขยับออกจากการแข่งขันที่อยู่บนฐานความได้เปรียบทางด้านปัจจัยการผลิตแบบดั้งเดิมที่ใช้แรงงานเข้มข้น และราคาถูก รวมถึงการผลิตสินค้าและบริการคุณภาพปานกลางราคาถูก ไปสู่การแข่งขันฐานความรู้ที่ต้องใช้องค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม (วทน.) มากขึ้น

อุทยานวิทยาศาสตร์จึงเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา ตลอดจนบ่มเพาะผู้ประกอบการและเทคโนโลยีใหม่ๆ สู่ระบบเศรษฐกิจ รวมถึงเป็นตัวกลางเชื่อมโยงระหว่างภาคอุตสาหกรรม ภาครัฐ ภาคการศึกษา และภาคชุมชนท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยสร้างธุรกิจเทคโนโลยีใหม่ และส่งเสริมการนำผลการวิจัยและพัฒนาเข้าสู่ระบบการคุ้มครองและการใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนากำลังคนด้าน วทน. ของประเทศ

องค์ประกอบสำคัญของอุทยานวิทยาศาสตร์ประกอบด้วย

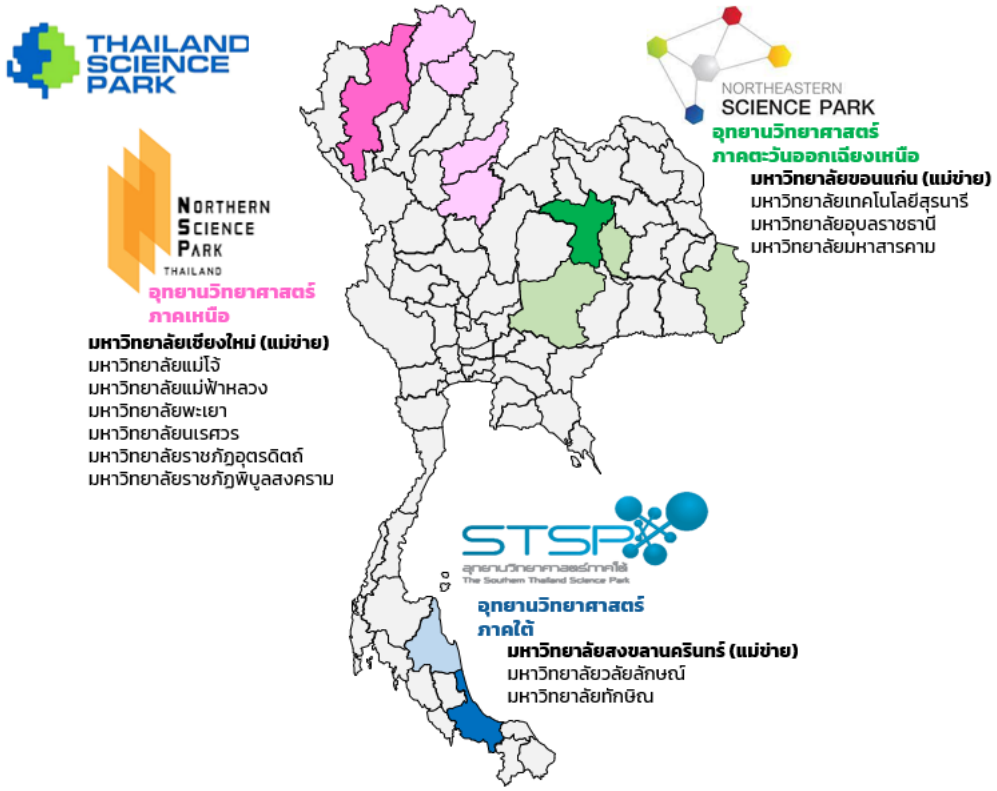
1. บุคลากรและกิจกรรมวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชน
2. พื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำวิจัยและพัฒนาเพื่อให้เอกชนสามารถเริ่มต้นได้เร็วและลงทุนต่ำ เช่น พื้นที่สำนักงาน ห้องปฏิบัติการ บริการวิเคราะห์ทดสอบทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น
3. การเชื่อมโยงงานวิจัยพัฒนาระหว่างภาคเอกชน ภาครัฐ และภาคการศึกษา เพื่อขยายผลสู่เชิงพาณิชย์
4. การสนับสนุนและส่งเสริมการจัดตั้งและเติบโตของธุรกิจฐานนวัตกรรมผ่านบริการสนับสนุนต่างๆ เช่น การบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา บริการที่ปรึกษาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม บริการออกแบบผลิตภัณฑ์ เป็นต้น
5. การบริหารจัดการโดยมืออาชีพเฉพาะทางที่มีความเชี่ยวชาญและเข้าใจการส่งเสริมนวัตกรรมและการสร้างความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

อุทยานวิทยาศาสตร์ภูมิภาค

<u>อุทยานวิทยาศาสตร์ภาคเหนือ</u>
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (แม่ข่าย)
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
มหาวิทยาลัยพะเยา
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

<u>อุทยานวิทยาศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ</u>
มหาวิทยาลัยขอนแก่น (แม่ข่าย)
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

<u>อุทยานวิทยาศาสตร์ภาคใต้</u>
มหาวิทยาลัยขอนแก่น (แม่ข่าย)
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ภาพ 76 แสดงเครือข่ายอุทยานวิทยาศาสตร์ภูมิภาค

4) เครือข่ายอุดมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้พิจารณาเห็นว่าภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้าในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการเปิดเสรีทางการค้าทำให้ประชาคมโลกเชื่อมโยงกันเป็นสังคมหนึ่งเดียว และทวีการแข่งขันที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น สถาบันอุดมศึกษาซึ่งถือว่าเป็นหน่วยงานผลิตและเป็นแหล่งรวบรวมทรัพยากรที่มี ค่าและสำคัญยิ่งของประเทศจึงไม่สามารถที่จะดำเนินการและแข่งขันได้อย่างโดดเดี่ยว จำเป็นต้องเตรียมการและพร้อมรับสู่การเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา

การสร้างความรวมมือและทำงานแบบบูรณาการระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและภาคส่วนต่าง ๆ ของประเทศรวมทั้งกับต่างประเทศจะทำให้สถาบันอุดมศึกษามีความเข้มแข็ง เกิดการเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนและใช้ทรัพยากรต่างๆ ร่วมกัน การผนึกกำลังกันในลักษณะเครือข่ายจึงเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่สอดคล้องเหมาะสมที่ จะทำให้สถาบันอุดมศึกษามีขีดความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้น

เพื่อให้ได้เห็นภาพรวมของการดำเนินงานเครือข่ายของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และผลักดันให้การดำเนินงานในรูปแบบเครือข่ายเป็นกลไกหนึ่งของการดำเนิน งานเพื่อพัฒนาอุดมศึกษาของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างจริงจัง และลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินการ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาให้เครือข่ายความร่วม มือระหว่างสถาบันอุดมศึกษามีความเข้มแข็งเป็นเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดม ศึกษา โดยถือเป็นโครงสร้างหนึ่งของระบบบริหารจัดการอุดมศึกษา และเป็นกลไกส่ง เสริมให้สถาบันอุดมศึกษาสร้าง

ความร่วมมือในการปฏิบัติภารกิจ เสริมสร้างความเข้มแข็งและช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ตลอดจนเป็นศูนย์กลางการผลักดันเชิงนโยบายและร่วมแก้โจทย์ปัญหาของประเทศอีก ทางหนึ่งด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ประกาศจัดตั้งเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา 9 เครือข่าย ตามประกาศสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง การจัดตั้งเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา ลงวันที่ 20 ตุลาคม 2548 กำหนดรูปแบบการจัดตั้งเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษาโดยยึด “พื้นที่” เป็นเกณฑ์ (area approach) ซึ่งมีข้อดีในเรื่องของความใกล้ชิดในพื้นที่ ความสะดวกในการเดินทางติดต่อประสานงาน และมีโจทย์ในพื้นที่คล้ายๆ กัน โดยจัดกลุ่มอิงตามยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดของรัฐบาล และผนวกกรุงเทพฯ เข้าไว้ในภาคกลางเป็น 9 เครือข่าย ดังนี้

1) เครือข่ายอุดมศึกษาภาคเหนือตอนบน
2) เครือข่ายอุดมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง
3) เครือข่ายอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
4) เครือข่ายอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
5) เครือข่ายอุดมศึกษาภาคกลางตอนบน (รวมสถาบันอุดมศึกษาในกรุงเทพฯ)
6) เครือข่ายอุดมศึกษาภาคกลางตอนล่าง (รวมสถาบันอุดมศึกษาในกรุงเทพฯ)
7) เครือข่ายอุดมศึกษาภาคตะวันออก
8) เครือข่ายอุดมศึกษาภาคใต้ตอนบน
9) เครือข่ายอุดมศึกษาภาคใต้ตอนล่าง

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจะใช้เครือข่ายกลางนี้เป็นแกนกลางในการทำงานเพื่อดำเนินภารกิจอุดมศึกษา

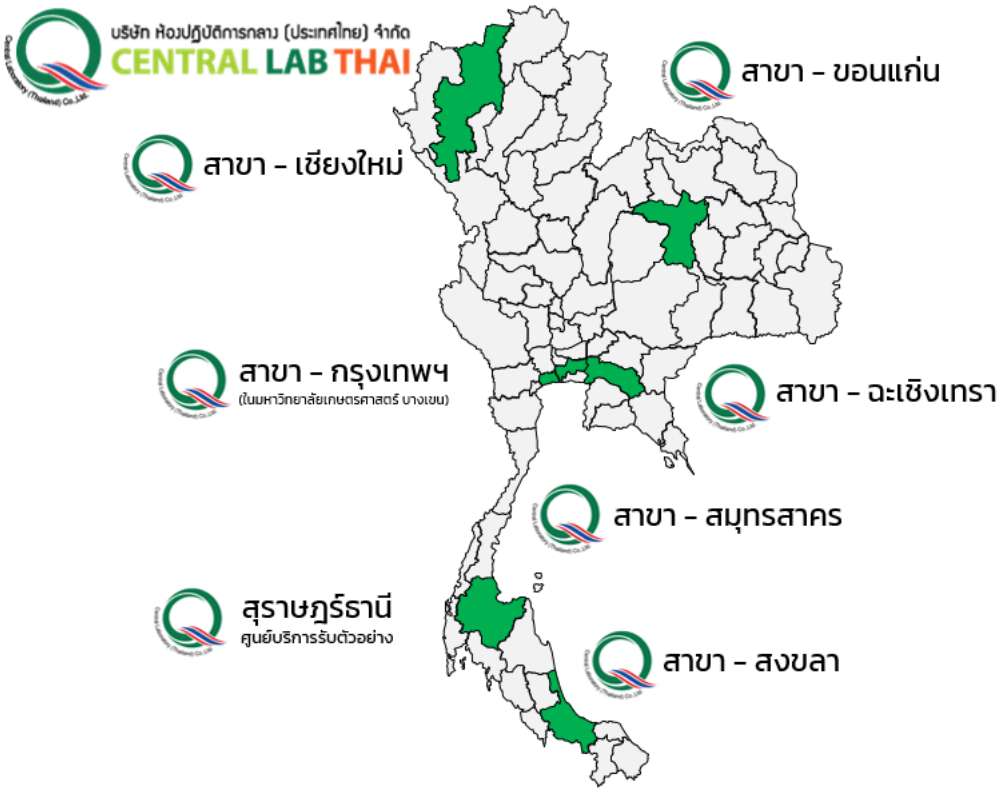

ภาพ 77 แสดงเครือข่ายอุดมศึกษา

5) บริษัท ห้องปฏิบัติการกลาง (ประเทศไทย) จำกัด (CENTRAL LAB THAI)

บริษัท ห้องปฏิบัติการกลาง (ประเทศไทย) จำกัด หรือ Central Lab Thai เป็นหน่วยงานภายใต้กำกับของรัฐโดยจัดตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2546 ถือหุ้นโดยกระทรวงการคลัง ร้อยละ 49 และสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ร้อยละ 51 ซึ่งเป็นห้องปฏิบัติการของรัฐเปิดดำเนินงานมากกว่า 17 ปี มีเครื่องมือและระบบมาตรฐานสากล ได้รับการ รับรองมาตรฐาน ISO/IEC 17025 มากกว่า 2,000 รายการทดสอบรองรับงานทดสอบได้มากกว่า 400,000 ตัวอย่างต่อปี สามารถให้บริการด้านการตรวจวิเคราะห์มาตรฐานสินค้าให้กับกลุ่มผู้ส่งออกกลุ่มผู้ประกอบการ กลุ่มธุรกิจการเกษตร SMEs OTOP วิสาหกิจชุมชน เพื่อสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลเต็มรูปแบบ โดยมีสาขา ให้บริการครอบคลุมทุกภูมิภาค ได้แก่ กรุงเทพฯ ขอนแก่น ฉะเชิงเทรา เชียงใหม่ สงขลา และสมุทรสาคร ซึ่งมีบริการหลักแบ่งเป็น 2 ด้าน คือ

1. ด้านการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ (Laboratory Analysis) ที่รองรับการให้บริการด้านการ ตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ เพื่อสนับสนุนและยกระดับผลิตภัณฑ์ในกลุ่มผู้ประกอบการนำเข้า-ส่งออก ควบคุมคุณภาพการผลิต และ SMEs OTOP วิสาหกิจชุมชน
2. ด้านบริการตรวจรับรองมาตรฐานนอกห้องปฏิบัติการ (Non-lab) โดยมุ่งเน้นพัฒนามาตรฐาน และรับรองกระบวนการผลิตและผลผลิตของภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมรวมถึงพัฒนาบุคลากร และเสริมสร้างบุคลากรให้มีประสิทธิภาพตลอดจนความปลอดภัยทางด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ตลอดจนคุณภาพสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน

ภาพ 78 แสดงบริษัท ห้องปฏิบัติการกลาง (ประเทศไทย) จำกัด (CENTRAL LAB THAI)

6) เครือข่ายกรมวิทยาศาสตร์บริการ

มีภารกิจเกี่ยวกับการให้บริการทางวิทยาศาสตร์ โดยการดำเนินการกำกับดูและส่งเสริม วิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นสถานปฏิบัติการกลางทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศ เพื่อเสริมสร้างการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคมอย่างยั่งยืน โดยให้มีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้

1. พัฒนาคุณภาพห้องปฏิบัติการ โดยการส่งเสริมสนับสนุนและดำเนินการรับรองระบบงานห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ด้านเคมี ด้านฟิสิกส์ และด้านวิทยาศาสตร์ชีวภาพตามมาตรฐานสากลเพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ให้เป็นที่ยอมรับของนานาประเทศและทำให้ผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ

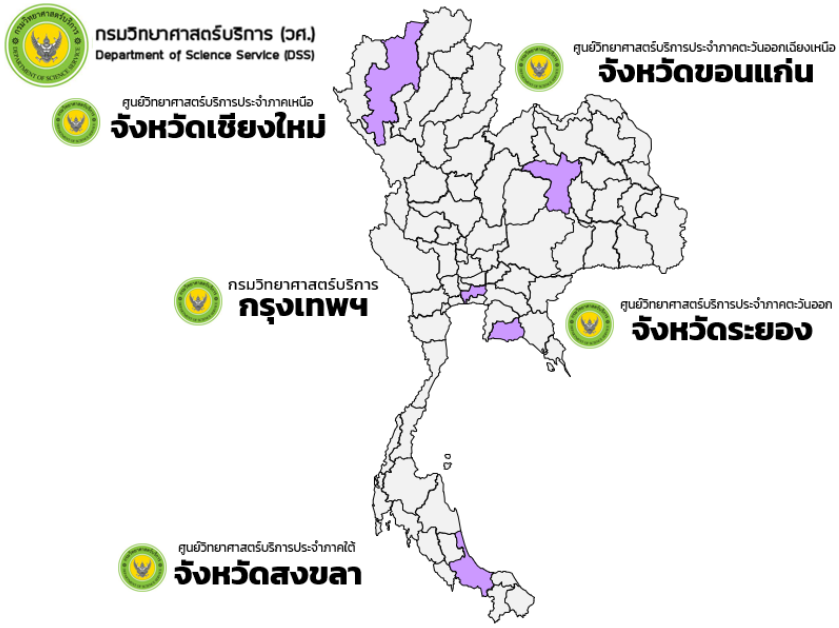
2. พัฒนาศักยภาพบุคลากรห้องปฏิบัติการ โดยการบริหารจัดการศึกษา และฝึกอบรมทางวิชาการและเทคนิคปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะให้แก่บุคลากรห้องปฏิบัติการของภาครัฐและภาคเอกชน ให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ

3. พัฒนาหอสมุดและศูนย์สารสนเทศวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยการจัดหา จัดระบบ และจัดบริการสารสนเทศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และดำเนินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเป็นแหล่งกลางของข้อมูลทางวิชาการและข้อมูลสารสนเทศวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศ

4. วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีชุมชน โดยการศึกษา วิจัย และพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในสาขาที่สำคัญและตามความจำเป็น รวมทั้งการถ่ายทอดไปสู่การใช้ประโยชน์ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

5. เป็นสถานปฏิบัติการกลางทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศ โดยให้บริการวิเคราะห์ทดสอบวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ทางด้านเคมี เคมีเชิงฟิสิกส์ ฟิสิกส์ ฟิสิกส์เชิงกล วิศวกรรม และวิทยาศาสตร์ชีวภาพ และวิเคราะห์ทดสอบมลพิษในสิ่งแวดล้อมทางด้านเคมีเชิงฟิสิกส์ ฟิสิกส์ ฟิสิกส์เชิงกล และวิศวกรรม รวมทั้งสอบเทียบความถูกต้องเที่ยงตรงของเครื่องมือ และอุปกรณ์วัด แก่หน่วยงานทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนประชาชนทั่วไป

6. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรม หรือตามที่รัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ภาพ 79 แสดงเครือข่ายกรมวิทยาศาสตร์บริการ

7) เครือข่ายกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

เป็นหน่วยงานสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่ก่อตั้งขึ้นมาพร้อมกับการจัดตั้งกระทรวงสาธารณสุข นับถึงบัดนี้เป็นเวลากว่า 70 ปี โดยมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโครงสร้างหลายครั้ง เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับภาระหน้าที่ และให้ทันต่อสภาพความเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี สังคม และสิ่งแวดล้อม ปัจจุบัน กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์มีหน่วยงานทั้งสิ้น 36 หน่วยงาน แบ่งเป็นหน่วยงานตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข 24 หน่วยงาน และหน่วยงานที่ได้ตั้งขึ้นเป็นการภายใน 12 หน่วยงาน โดยแบ่งเป็นหน่วยงานที่ตั้งอยู่ในส่วนกลาง 9 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานวิทยาศาสตร์การแพทย์ (พ.ศ. 2543) ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ (พ.ศ. 2546) สถาบันชีววิทยาศาสตร์การแพทย์ (พ.ศ. 2556) กลุ่มคุ้มครองจริยธรรม (พ.ศ. 2559) กองการแพทย์จีโนมิกส์และสนับสนุนนวัตกรรม (พ.ศ. 2562) กองทดสอบความชำนาญ (พ.ศ. 2563) กองพัฒนาเครื่องมือแพทย์ (พ.ศ. 25653) กองความร่วมมือระหว่างประเทศ (พ.ศ. 2563) และศูนย์รวมบริการ (พ.ศ. 2563) และหน่วยงานที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค 3 หน่วยงาน ได้แก่ ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์เชียงราย (พ.ศ. 2536) ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ตรัง (พ.ศ. 2536) และศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ภูเก็ต (พ.ศ. 2542)

วิสัยทัศน์

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์เป็นองค์การชั้นนำด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข 1 ใน 3 ของเอเชีย ภายในปี พ.ศ. 2556

พันธกิจ

1. ศึกษา วิจัย และพัฒนาเพื่อให้ได้องค์ความรู้เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ และสาธารณสุข
2. เฝ้าระวัง ประเมิน สื่อสาร แจ้งเตือนภัย และกำหนดมาตรการ การจัดการความเสี่ยงจากโรค และภัยสุขภาพ

3. กำหนดมาตรฐาน และพัฒนาห้องปฏิบัติการ และเป็นศูนย์กลางข้อมูลอ้างอิงด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข

4. บริการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุขในฐานะห้องปฏิบัติการอ้างอิง

5. พัฒนาและกำหนดมาตรการเพื่อสนับสนุนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

6. สื่อสารสาธารณในภาวะที่ต้องพึ่งพาข้อมูลด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ และสาธารณสุขของประเทศและเอเชีย

ภาพ 80 แสดงเครือข่ายกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

สำหรับปัจจัยพื้นฐาน เช่น หน่วยวิเคราะห์ทดสอบ คุณภาพของอาหาร วัสดุ ยา รวมถึงผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการยกระดับ ผลผลิตจากพื้นที่ในระดับภาคให้ปลอดภัย ได้มาตราฐาน และเพิ่มมูลค่านั้น ห้องปฏิบัติการด้านต่าง ๆ มีอยู่ในทุกพื้นที่ และเป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัย รวมถึงของกระทรวงสาธารณสุข ที่สามารถเข้าถึงได้จากทุกชุมชนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงจังหวัด

รวมถึงกำลังคนศักยภาพสูงที่มีองค์ความรู้ และเทคโนโลยีที่พร้อมปรับเพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้จริงในพื้นที่ตามบริบทของขนาด งบประมาณ และ ความต้องการที่หลากหลาย และ การมีเครือข่ายที่เข้มแข็งของ หน่วยงานที่มีปัจจัยพื้นฐานและกำลังคนคุณภาพสูง ทำให้สามารถเกิดการทำงานร่วมกันโดยใช้ทรัพยากรทั้งปัจจัยพื้นฐานและกำลังคนช่วยในการผลักดันงานพัฒนาที่เฉพาะเจาะจง หรืองาน

เร่งด่วนได้ ตามที่ภาคและพื้นที่ต้องการ เพราะกำลังคนในกลุ่มนี้อาจเป็น original idea ของเทคโนโลยีและจะทำให้การนำไปประยุกต์ใช้เกิดผลลัพธ์ตามที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพในเวลาที่กำหนด

3) การกำหนดจุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

จากผลการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงร่างกรอบยุทธศาสตร์และแผนงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566-2570 กับร่างกรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ. 2566-2570 พบว่ามีประเด็นความเชื่อมโยง และแสดงให้เห็นถึงจุดเน้นที่มีความสัมพันธ์กันระหว่างแผนยุทธศาสตร์ทั้งสองด้าน แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การจัดทำแผน ววน.ระดับภาค ส่งเสริมการพัฒนาเชิงพื้นที่ได้อย่างแท้จริง การพิจารณาจุดเน้นการพัฒนาควรเป็นการสะท้อนประเด็นที่เชื่อมโยงกับการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่แต่ละภาค ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงทิศทางและแนวทางในการขับเคลื่อนภารกิจ ววน.ที่กำลังดำเนินการอยู่

คณะผู้วิจัยจึงได้จัดประชุมระดมความคิดเห็น 6 ครั้งกับสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่แต่ละภาค เพื่อร่วมกันกำหนดจุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1) จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของภาคเหนือ

ภาคเหนือเป็นพื้นที่ที่มีฐานทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งทรัพยากรฐานชีวภาพที่มีความหลากหลายเป็นแหล่งวัตถุดิบเพื่อการผลิตและการแปรรูปสินค้าด้านการเกษตรกรรม รวมทั้งยังเป็นแหล่งทุนทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์น่าสนใจเฉพาะตัว เช่น อารยธรรมล้านนา และสถานที่มรดกโลกทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ เป็นต้น หากพิจารณาในเชิงภูมิรัฐศาสตร์ ภาคเหนือยังมีทำเลที่ตั้งที่มีศักยภาพเหมาะสมกับการเชื่อมโยงทั้งในประเทศและอนุภูมิภาค แต่อย่างไรก็ตาม พื้นที่ภาคเหนือยังมีความยากจนและยังก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุเร็วกว่าทั้งประเทศ ดังนั้นในการพัฒนาต้องอาศัยศักยภาพต่างๆ มาต่อยอดในการผลิตสินค้าและบริการ โดยเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และเชื่อมโยงขีดความสามารถทางธุรกิจกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อขยายฐานเศรษฐกิจ

จากการประชุมระดมความคิดเห็นพิจารณาศักยภาพและแนวทางการพัฒนาภาคข้างต้นกับการดำเนินภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของผู้เกี่ยวข้องในภาค สามารถกำหนดจุดเน้นการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่สำคัญ ได้ตามลำดับดังนี้

(1) จุดเน้นด้านการเกษตรเชื่อมโยงอุตสาหกรรม เป็นการยกระดับผลิตภัณฑ์ผลผลิตการเกษตร และพัฒนากระบวนการแปรรูปเพื่อสร้างรายได้ โดยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อลดต้นทุนการเกษตร การส่งเสริมพืชสมุนไพร และการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม เชื่อมโยงสู่การใช้สมุนไพรเพื่อการดูแลสุขภาพ

(2) จุดเน้นด้านการท่องเที่ยวและการบริการ เป็นการพัฒนาคุณภาพการจัดการท่องเที่ยว และเสริมสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวบนฐานชุมชน โดยยกระดับการท่องเที่ยว

เชิงสร้างสรรค์บนฐานวัฒนธรรม และการพัฒนาผลิตภัณฑ์รวมทั้งบริการที่เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยว ให้มีความหลากหลายและมีมาตรฐาน

(3) จุดเน้นด้านคุณภาพชีวิต เป็นการส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ รวมทั้งพัฒนาผู้ขาดโอกาสในการมีงานทำและมีรายได้ โดยการพัฒนานวัตกรรม และเทคโนโลยีสำหรับผู้สูงอายุ และการดูแลผู้สูงอายุให้มีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ รวมทั้งการให้ความสนใจกับการพัฒนาอาชีพและส่งเสริมรายได้สำหรับผู้ประสบปัญหาที่ดินทำกิน

(4) จุดเน้นด้านสิ่งแวดล้อม เป็นการดูแลและพลิกฟื้นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งแก้ปัญหามลพิษ โดยการจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการเพื่อคงความอุดมสมบูรณ์ของป่า และต้นน้ำ การจัดการสิทธิที่ดินทำกินให้ประชาชนอยู่ร่วมกับป่าได้ และการลดปัญหาฝุ่นควันที่เป็นปัญหาต่อเนื่องให้บรรเทาลง

3.2) จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นฐานการผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญ คือ ข้าว อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง โดยเฉพาะเป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิชั้นดีของประเทศ แต่มีปัญหาพื้นฐานที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการประกอบกิจกรรมทางการเกษตร คือ การขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง แต่ประสบอุทกภัยในฤดูฝน รวมทั้งดินยังมีคุณภาพต่ำ เป็นปัญหาซ้ำซากและต่อเนื่องยาวนาน ทำให้ประชาชนประสบปัญหาความยากจน และมีคุณภาพชีวิตต่ำ แต่อย่างไรก็ตามพื้นที่ยังมีศักยภาพและทรัพยากรด้านอื่นที่น่าสนใจ ได้แก่ การมีทำเลที่ตั้งติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน มีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีแหล่งความรู้และนวัตกรรมในรูปแบบสถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัย ดังนั้นการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือควรมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาพื้นฐานโดยใช้ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ และอาศัยภูมิประเทศความเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจให้เติบโต

จากการพิจารณาศักยภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาข้างต้นในการประชุมระดมความคิดเห็นระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมในพื้นที่ สามารถกำหนดจุดเน้นการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่พึงให้ความใส่ใจได้ตามลำดับดังนี้

(1) จุดเน้นด้านสิ่งแวดล้อม เป็นการจัดการทรัพยากรน้ำให้เพียงพอ และมีความยั่งยืน โดยการจัดการทรัพยากรน้ำแบบยั่งยืนบนฐานเครือข่ายความร่วมมือ และรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งการจัดการใช้ประโยชน์จากที่ดินให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนา

(2) จุดเน้นด้านคุณภาพชีวิต เป็นการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยการใช้ข้อมูลและบูรณาการความร่วมมือเพื่อลดหนี้ ส่งเสริมอาชีพ และสร้างรายได้อย่างเป็นระบบ

(3) จุดเน้นด้านการเกษตรเชื่อมโยงอุตสาหกรรม เป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรให้มีความหลากหลายเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานชีวภาพ เช่น การพัฒนาการเพาะปลูกพืชสมุนไพร การเชื่อมโยงอาหารสู่การท่องเที่ยว หรือ gastronomy tourism และการพัฒนาวัสดุทดแทนจากยางพารา เป็นต้น

(4) จุดเน้นด้านเมือง พื้นที่เศรษฐกิจและความเชื่อมโยง เป็นการพัฒนาและเชื่อมโยงการขนส่งระบบราง และยกระดับระบบโลจิสติกส์ โดยให้ความสนใจกับการผลิตยานยนต์อนาคต การเสริมสร้างการผลิตชิ้นส่วนสนับสนุนการขนส่งระบบราง และการเชื่อมโยงระบบคมนาคมกับรถไฟความเร็วสูง รวมทั้งการค้าและการลงทุนบนฐานเศรษฐกิจ CLMV

3.3) จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของภาคกลาง

ภาคกลางถือเป็นฐานการผลิตสินค้าเกษตรแปรรูป เนื่องเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ อีกทั้งยังเป็นแหล่งผลิตสินค้าอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก โดยอุตสาหกรรมที่สำคัญที่มีสัดส่วนมูลค่าการผลิตสูงสุดของประเทศ ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหาร เครื่องดื่ม สิ่งทอ เครื่องแต่งกาย กระดาษ เคมีภัณฑ์ เภสัชภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ยางและพลาสติก เฟอร์นิเจอร์ รวมถึงสินค้าอื่นที่ผลิตจากอโลหะ เป็นต้น ด้วยความเป็นศูนย์กลางความเจริญ ภาคกลางยังเป็นจุดรวมการค้าและการขนส่งของประเทศ รวมทั้งเป็นฐานการเรียนรู้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมที่มีคุณภาพ เนื่องจากเป็นที่ตั้งของสถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย และหน่วยงานสำคัญด้านนวัตกรรมของประเทศ นอกจากนี้ภาคกลางยังเป็นศูนย์การส่งเสริมและรักษาสุขภาพที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ โดยเป็นที่ตั้งของศูนย์การแพทย์ และสถาบันสุขภาพที่มีชื่อเสียง กล่าวได้ว่าภาคกลางเป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วย

เมื่อนำศักยภาพและแนวทางการพัฒนาข้างต้นเสนอในการประชุมระดมความคิดเห็นระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมในพื้นที่ พบว่าผู้ร่วมประชุมได้พิจารณาวิเคราะห์และกำหนดจุดเน้นการพัฒนาเชิงพื้นที่ไปในทิศทางเดียวกันตามลำดับดังนี้

(1) จุดเน้นด้านการเกษตรเชื่อมโยงอุตสาหกรรม เป็นการพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรสู่ผลิตภัณฑ์ที่สร้างมูลค่าเพิ่ม และมีคุณภาพ ตามแนวทางตัวแบบเศรษฐกิจ BCG โดยให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีนวัตกรรม ระบบดิจิทัล และระบบอัจฉริยะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต รวมทั้งการยกระดับและต่อยอดผลิตภัณฑ์ product champion ให้ได้มาตรฐาน และมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะการยกระดับการแปรรูปอาหารให้ปลอดภัยและมีคุณภาพสูง

(2) จุดเน้นด้านคุณภาพชีวิต เป็นการยกระดับกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการและแก้ไขปัญหาความยากจน โดยการพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมแห่งอนาคต การส่งเสริมการบริการสุขภาพและการแพทย์ทางเลือก นอกจากนี้ยังให้ความสนใจกับการแก้ไขปัญหาเกษตรกรที่ประสบปัญหายากจนและเป็นหนี้สินโดยอาศัยกลไกแบบบูรณาการและสหมิติ

(3) จุดเน้นด้านเมือง พื้นที่เศรษฐกิจและความเชื่อมโยง ในประเด็นการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจ และการเชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจ โดยพัฒนาเมืองด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น AI และ Smart City เป็นต้น การส่งเสริมการเชื่อมโยงการผลิตสู่ตลาดเชิงรุก เพื่อขยายฐานการส่งออก รวมทั้งแก้ไขปัญหาขยะ มลพิษในเขตเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ

3.4) จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของภาคตะวันออก

ภาคตะวันออกเป็นพื้นที่ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุที่เป็นแหล่งการผลิตสินค้าการเกษตรที่มีมูลค่าที่สำคัญของประเทศโดยเฉพาะผลไม้ สุกร ไก่ กุ้งทะเล และประมง ซึ่งมีศักยภาพต่อยอดพัฒนาสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ และยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและทางทะเลที่เป็นที่รู้จักในระดับชาติและนานาชาติ ในอีกด้านหนึ่งภาคตะวันออกยังเป็นแหล่งของโครงการและเขตพัฒนาอุตสาหกรรมที่สร้างมูลค่าและการเติบโตตามเป้าหมายการพัฒนาประเทศ เช่น เขตนิคมอุตสาหกรรม เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ซึ่งมีโครงข่ายคมนาคมขนส่งที่มีประสิทธิภาพทั้งทางบก ทางอากาศ และทางทะเลเชื่อมโยงการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน และเชื่อมต่อไปยังเส้นทางเศรษฐกิจกับประเทศในภูมิภาคอาเซียนและเอเชียแปซิฟิก ดังนั้นการพัฒนาภาคตะวันออกจึงต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาอุตสาหกรรมบนฐานการเกษตร โดยให้ความสำคัญกับการผลิตอาหารปลอดภัยได้มาตรฐาน การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ การค้าชายแดน และการเชื่อมโยงการค้าการลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ

เมื่อนำข้อมูลข้างต้นมานำเสนอในการประชุมระดมความคิดเห็นพิจารณาศักยภาพและแนวทางการพัฒนาภาค กับการดำเนินภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของผู้เกี่ยวข้องในภาค สามารถกำหนดจุดเน้นการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่สำคัญ ได้ตามลำดับดังนี้

(1) จุดเน้นด้านการเกษตรเชื่อมโยงอุตสาหกรรม เป็นการพัฒนาผลผลิตการเกษตรและสินค้าแปรรูปเกษตรให้เป็นผลิตภัณฑ์เกษตรปลอดภัย ได้มาตรฐานตอบสนองต่อความต้องการของตลาด โดยเฉพาะการพัฒนาผลไม้ปลอดภัยเพื่อการส่งออก การใช้สารชีวภาพทดแทนสารเคมี การตรวจสอบสารตกค้าง การแปรรูปผลผลิตตกค้างให้เกิดมูลค่าเพิ่ม และการนำระบบดิจิทัลมาใช้ในการเกษตร การพัฒนาระบบเตือนภัยธรรมชาติเพื่อป้องกันและลดความเสียหายที่มีต่อผลผลิต รวมทั้งการให้ความสนใจกับการยกระดับเมืองสมุนไพร และพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านสมุนไพรให้มีคุณภาพสูง

(2) จุดเน้นด้านคุณภาพชีวิต เป็นการพัฒนาสมรรถนะแรงงานและยกระดับกำลังแรงงานรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการผลิตกำลังคน และการพัฒนาความสามารถของแรงงานให้มีความรู้ทักษะด้านดิจิทัล และตอบสนองต่ออุตสาหกรรมที่เป็นเป้าหมายของประเทศ (S-curve)

(3) จุดเน้นด้านการท่องเที่ยวและการบริการ เป็นการยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวและพัฒนาการท่องเที่ยวฐานชุมชน โดยอาศัยการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและวัฒนธรรมในพื้นที่ต่อยอดสร้างสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งการเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหาร

(4) จุดเน้นด้านเมือง พื้นที่เศรษฐกิจและความเชื่อมโยง เป็นการพัฒนาและขับเคลื่อนระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก (EEC) และการค้าชายแดน โดยพัฒนาระบบและกลไกการขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่เป็นรูปธรรม และการลดข้อจำกัดเพื่อส่งเสริมการค้าการลงทุน

3.5) จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของภาคใต้

ภาคใต้เป็นแหล่งเพาะปลูกและแปรรูปพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ยางพารา และปาล์มน้ำมัน ซึ่งเป็นการผลิตเพื่อใช้ภายในประเทศและการส่งออก อีกทั้งภาคใต้ยังเป็นพื้นที่ที่มีภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลที่มีศักยภาพจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลก และสร้างรายได้ให้กับประเทศมาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้สภาพที่ตั้งของภาคยังเป็นจุดเชื่อมโยงเศรษฐกิจของภาคอื่นๆ กับภูมิภาคเอเชียใต้ และเอเชียตะวันออกด้วย โดยภาคใต้มีมูลค่าการค้าชายแดนสูงสุดของประเทศ

จากการพิจารณาศักยภาพ และโอกาสการพัฒนาข้างต้นในการประชุมระดมความคิดเห็นระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมในพื้นที่ สามารถกำหนดจุดเน้นการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่พึงให้ความใส่ใจได้ตามลำดับดังนี้

(1) จุดเน้นด้านการเกษตรเชื่อมโยงอุตสาหกรรม เป็นการพัฒนาระบบการเพาะปลูกเพื่อเพิ่มผลผลิต และการยกระดับการแปรรูปสินค้าเกษตร โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและอินเทอร์เน็ตมาใช้พัฒนาระบบการจัดการฟาร์มอัจฉริยะเพื่อเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ การประยุกต์เทคโนโลยีเพื่อการประมง การสร้างสรรค์นวัตกรรมผลิตภัณฑ์จากยางพารา การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และการแปรรูปสินค้าเกษตรทั้งพืชผลและประมง เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมในพื้นที่

(2) จุดเน้นด้านการท่องเที่ยวและการบริการ เป็นการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการท่องเที่ยว รวมทั้งการพัฒนาสินค้าและบริการที่เกี่ยวเนื่อง โดยการยกระดับการท่องเที่ยวบนฐานวัฒนธรรมสร้างสรรค์ การสร้างจุดขายและการตลาดการท่องเที่ยวชุมชน รวมทั้งการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่หัตถอุตสาหกรรม และสินค้าเพื่อการท่องเที่ยว

3.6) จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของภาคใต้ชายแดน

ภาคใต้ชายแดนมีความสำคัญในฐานะเป็นเมืองการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยวชายแดน ซึ่งเชื่อมโยงกับภาคใต้และประเทศมาเลเซียผ่านเมืองเศรษฐกิจสำคัญ คือ เมืองเบตง และเมืองสุไหงโก-ลก โดยจังหวัดยะลาจะเป็นเมืองเศรษฐกิจศูนย์กลางของภาค ส่วนในด้านการเกษตรภาคใต้ชายแดนเป็นแหล่งผลิตพืชผลที่สำคัญ คือ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ผลไม้ อุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรขั้นต้นและขั้นกลางเพื่อการส่งออก รวมทั้งเป็นแหล่งการประมงและอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารทะเลด้วย นอกจากนี้ภาคใต้ชายแดนยังมีความหลากหลายและความอุดมด้วยทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ มีความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม แต่อย่างไรก็ตามยังมีปัญหาความไม่ปลอดภัยจากเหตุการณ์ความไม่สงบ และมีปัญหาความยากจนที่กระทบกับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่รุนแรงที่สุดของประเทศ

เมื่อนำศักยภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาข้างต้นพิจารณาร่วมกันในการประชุมระดมความคิดเห็นระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมในพื้นที่ สามารถกำหนดจุดเน้นการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่สำคัญได้ตามลำดับดังนี้

(1) จุดเน้นด้านการเกษตรเชื่อมโยงอุตสาหกรรม เป็นการพัฒนากระบวนการผลิตสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพ และมีมูลค่าเพิ่ม โดยการยกระดับคุณภาพผลผลิตเกษตรบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพ และเชื่อมโยงผลผลิตสู่อุตสาหกรรม โดยเฉพาะการพัฒนายางพาราให้เป็นโพลิเมอร์ธรรมชาติและวัสดุทดแทน นอกจากนี้ยังให้ความสนใจกับการผลิตอาหารสัตว์ การแปรรูปสัตว์เศรษฐกิจเป็นผลิตภัณฑ์อาหาร (แพะ) การยกระดับการประมงและการแปรรูปด้วยนวัตกรรม การเพิ่มมูลค่าเพิ่มสารสกัดธรรมชาติ และวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร รวมทั้งการจัดการที่ดินและการพัฒนาระบบเกษตรแปลงเล็กที่สร้างผลผลิตสูง

(2) จุดเน้นด้านการท่องเที่ยวและการบริการ เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยเชื่อมโยงวิถีชีวิต และวัฒนธรรมพื้นถิ่น โดยให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ บนฐานพหุวัฒนธรรม เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงอาหาร

(3) จุดเน้นด้านคุณภาพชีวิต เป็นการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยการสร้างงาน สร้างอาชีพ และพัฒนาระบบการเรียนรู้ ประกอบด้วยการใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ และระบบข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ปัญหาความยากจน การพัฒนาอาชีพชุมชนด้วยหลักสูตรระยะสั้น และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ควบคู่กับการประกอบอาชีพ

3.7) ข้อเสนอเพิ่มเติมเพื่อผลักดันจุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ให้เชื่อมโยงกับภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

นอกจากการพิจารณาและกำหนดจุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ในแต่ภาคแล้ว ในการประชุมระดมความคิดเห็นยังได้มีการชี้ประเด็นข้อเสนอเพิ่มเติมที่น่าสนใจ เพื่อนำไปสู่การจัดทำและผลักดันการขับเคลื่อนแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคด้วย โดยมีสาระสำคัญดังต่อนี้

(1) ควรมีการจัดทำฐานข้อมูลศักยภาพและผลการดำเนินงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาพื้นที่ทั้งในระดับภาค กลุ่มจังหวัดและจังหวัดเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการจัดทำแผนงานโครงการทั้งในด้าน ววน. และด้านการพัฒนาพื้นที่

(2) การผลักดันการนำวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ระดับภาคต้องให้ความสำคัญกับความต้องการ ศักยภาพ และสภาพปัญหาในพื้นที่ และควรประสานงานกับหน่วยปฏิบัติที่มีภารกิจโดยตรงในพื้นที่ที่จะเป็นผู้ใช้ประโยชน์ด้วย

(3) การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่โดยการนำผลงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ขยายผลนั้นต้องคำนึงถึงการจัดสรรและการบริหารงบประมาณ ซึ่งต้องไม่กระทบกับกรอบวงเงินงบประมาณของหน่วยปฏิบัติที่จะนำผลงานด้าน ววน.ไปใช้ด้วย

(4) การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่โดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเป็นฐานต้องนำไปสู่การสนับสนุนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามทิศทางการพัฒนา และเกิดผลกระทบที่เป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่อย่างเป็นธรรม

(5) การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่โดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเป็นฐานต้องให้ความสำคัญกับองค์ความรู้และงานวิจัยเชิงประยุกต์เพื่อนำไปใช้แก้ไขปัญหาหรือพัฒนาตามโจทย์ที่ต้องการ รวมทั้งต้องไม่ละเลยการพัฒนาองค์ความรู้และงานวิจัยเชิงพื้นฐานที่สำคัญด้วย

(6) การผลักดันการนำวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาพื้นที่มีความคาบเกี่ยวกับกรอบงบประมาณหลายส่วนทั้งในกรอบงานเชิงพื้นที่ กรอบงานเชิงภารกิจ และกรอบการพัฒนาเฉพาะด้านอื่นๆ จึงต้องลดความซ้ำซ้อนในการจัดทำโครงการและการขอรับการจัดสรรงบประมาณ

(7) การสร้างผลงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมเพื่อนำไปใช้ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ควรดำเนินการในลักษณะ cluster โดยอาศัยศักยภาพของแต่ละสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในพื้นที่มาบูรณาการกัน เพื่อให้ลดช่องว่างและเติมเต็มห่วงโซ่การพัฒนา

(8) ในการดำเนินการผลักดันการนำวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาพื้นที่ต้องมีการจัดทีมงานบูรณาการจากสถาบันอุดมศึกษา หน่วยปฏิบัติ และผู้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ร่วมกันใช้ประสบการณ์ ความรู้ความสามารถและทรัพยากร เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาตอบสนองโจทย์ของพื้นที่ โดยอาศัยแนวทางการทำงานที่ผูกพันเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ (engagement)

(9) การทำงานให้เกิดผลการนำวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาพื้นที่ในระดับภาคต้องอาศัยเครือข่ายความร่วมมือ โดยการต่อยอดจากฐานเดิม คือ เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา เครือข่ายเชิงประเด็นในที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย และ อว.ส่วนหน้า เป็นต้น

(10) การใช้วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ต้องพิจารณาถึงความเชื่อมโยง และการบูรณาการการทำงาน หรือส่งต่อการดำเนินการด้วย เนื่องจากการพัฒนาองค์ความรู้ การวิจัยและสร้างนวัตกรรม หรือการใช้เครื่องมือในห้องปฏิบัติการเพื่อแก้โจทย์ รวมทั้งการถ่ายทอดเทคโนโลยี เป็นการดำเนินงานพัฒนาในระดับต้นน้ำและกลางน้ำ แต่เมื่อผู้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ต้องดำเนินการต่อไปเอง จะประสบปัญหาการขาดแคลนทุน และเครื่องมือสนับสนุน จึงต้องมีการเชื่อมต่อกับแหล่งทุนและกลไกด้านการตลาดด้วย

(11) การขับเคลื่อนการใช้วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ควรมีศูนย์ประสานงานเครือข่าย ววน.เพื่อทำหน้าที่เป็นแหล่งฐานข้อมูล และคลังความคิด (think tank) ที่เชื่อมร้อยการพัฒนาภายในภาค และเชื่อมโยงกับภาคอื่นๆ ด้วย

(12) การเชื่อมโยงการนำวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมไปสู่การพัฒนาพื้นที่จำเป็นต้องมีการพัฒนาบุคลากรทั้งในสถาบันอุดมศึกษา และหน่วยปฏิบัติ ให้มีความเข้าใจถึงทิศทางการพัฒนาและการใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ ผลงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

4.6 การพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการผลักดันแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และแผนพัฒนาภาคในระดับพื้นที่

การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการผลักดันแผนปฏิบัติการด้าน ววน. และแผนพัฒนาภาค เป็นกระบวนการสร้างการเรียนรู้ และการสื่อสารแผน รวมทั้งการเพิ่มพูนสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการทำงานด้านแผนให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งการดำเนินการในส่วนนี้ประกอบด้วยการกำหนดแนวคิดการออกแบบหลักสูตรการฝึกอบรม และเนื้อหาสาระของหลักสูตรการฝึกอบรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) แนวคิดการออกแบบหลักสูตรการฝึกอบรม

หลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการผลักดันแผนด้าน ววน. และแผนพัฒนาภาค เป็นชุดกิจกรรมที่ได้รับเรียงร้อยอย่างเชื่อมโยงเพื่อกำหนดกรอบและทิศทางของการจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีจุดมุ่งหมายและเป็นระบบ โดยในการออกแบบหลักสูตรดังกล่าวมีแนวคิดที่สำคัญดังนี้

1.1) หลักการสำคัญในการออกแบบหลักสูตรการฝึกอบรม

(1) หลักสูตรการฝึกอบรมมีฐานคิดที่สำคัญคือ การเสริมสร้างบุคลากรด้านแผนในพื้นที่ให้มีความสามารถเป็นทุนมนุษย์ โดยการส่งมอบสมรรถนะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานให้แก่บุคคลกลุ่มเป้าหมาย ตามแนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ (human capital development)

(2) หลักสูตรการฝึกอบรมอาศัยระบบสมรรถนะ (competency) มาใช้ในการวิเคราะห์และกำหนดชุดความรู้ (knowledge) ทักษะ (skill) และคุณลักษณะ (attribute) ที่จำเป็นสำหรับการทำงานด้านแผน โดยเฉพาะความสามารถที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดยุทธศาสตร์และแผนแม่บทระดับชาติเชื่อมโยงไปสู่แผนปฏิบัติการด้าน ววน. และแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ รวมทั้งการผลักดันแผนไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

(3) หลักสูตรการฝึกอบรมเน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ การเรียนรู้เชิงปฏิบัติ (action learning) และการใช้ปัญหาเป็นฐานในการเรียนรู้ (problem-based learning) โดยอาศัยวิธีการที่เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ประกอบกับการแสดงความคิดเห็น การปฏิบัติการแก้โจทย์ การวิเคราะห์กรณีตัวอย่าง รวมทั้งการเสริมสร้างประสบการณ์จริงจากการศึกษาดูงานหรือการลงพื้นที่สังเกตการณ์

(4) หลักสูตรการฝึกอบรมเป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถให้แก่บุคคลกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ทำงาน มีความรับผิดชอบในตนเอง และเป็นการเรียนรู้เพื่อการนำผลการเรียนรู้ไปใช้ต่อยอดการปฏิบัติงาน ดังนั้นจึงต้องให้ความสำคัญกับแนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ (adult learning) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ผู้สอนชี้แนะและอำนวยความสะดวก โดยให้ผู้เรียนได้ชี้นำตนเองในการค้นหาความรู้เชิงประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันในงาน (life-centered) ภายใต้บรรยากาศที่เหมาะสมเอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเคารพซึ่งกันและกัน

(5) หลักสูตรการฝึกอบรมมุ่งเน้นให้บุคคลกลุ่มเป้าหมายนำผลการเรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ได้จริงในการทำงาน ดังนั้นจึงต้องกำหนดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เกิดการถ่ายโยงการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ (transfer of learning) โดยการกระตุ้นให้บุคคลกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้เรียนได้มีโอกาสได้เสนอ จำลองการประยุกต์ใช้ผลการเรียนรู้ หรือทดลองการปฏิบัติที่เสมือนจริง

(6) หลักสูตรการฝึกอบรมต้องมีมาตรฐานและคุณภาพ ดังนั้นในการพัฒนาหลักสูตรต้องมีการประเมินหลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และต้องได้รับความเห็นชอบร่วมกันจากผู้บริหารของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งต้องมีการประเมินบุคคลกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้เรียนอย่างรอบด้านเพื่อสะท้อนถึงผลการเรียนรู้และผลการเปลี่ยนแปลงจากการฝึกอบรมด้วย

1.2) กรอบและสาระของหลักสูตรการฝึกอบรม

(1) ความจำเป็นที่เป็นเหตุผลสำคัญของหลักสูตรการฝึกอบรม คือ การพัฒนาบุคลากรด้านแผนที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการกำหนดเป้าหมายและขับเคลื่อนการพัฒนาในมิติต่างๆ ให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ และตอบสนองต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่มีพลวัต จึงต้องมีขีดความสามารถในการนำองค์ความรู้ และวิทยาการที่ก้าวหน้ามาเป็นเครื่องมือในการผลักดันการพัฒนา ดังนั้นบุคลากรดังกล่าวซึ่งมีฐานประสบการณ์ด้านการดำเนินภารกิจของหน่วยงาน (function) ควรได้รับการต่อยอดทักษะด้านการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ (area) และด้านการแก้ไขประเด็นปัญหาที่เป็นความท้าทาย (agenda) รวมทั้งเติมเต็มความสามารถด้านการประยุกต์ภารกิจและผลงานด้าน ววน. มาใช้ประโยชน์ในกระบวนการขับเคลื่อนแผนพัฒนาเชิงพื้นที่

(2) วัตถุประสงค์หลักของหลักสูตรการฝึกอบรม คือ การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรด้านแผนซึ่งปฏิบัติงานในพื้นที่ โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ นำไปสู่การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างบุคลากรดังกล่าวพัฒนาเป็นเครือข่ายการทำงานที่ยึดโยงและสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่โดยอาศัย ววน. เป็นเครื่องมือ นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์เพิ่มเติม คือ การสื่อสารส่งเสริมความเข้าใจในแผนปฏิบัติการด้าน ววน. พ.ศ.2566-2570 และแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค รวมทั้งสร้างความตระหนักถึงความสำคัญในการบูรณาการภารกิจด้าน ววน. เพื่อผลักดันการพัฒนาพื้นที่ให้เข้มแข็งเป็นฐานสำหรับการพลิกโฉมประเทศไทย

(3) กลุ่มเป้าหมายของหลักสูตรการฝึกอบรม คือผู้ปฏิบัติงานด้านแผนที่มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดทำแผนงานและโครงการ หรือมีบทบาทสำหรับในการริเริ่ม และบริหารแผนพัฒนาในพื้นที่ โดยต้องเป็นผู้มีประสบการณ์ทำงานมาแล้วระยะหนึ่ง และพร้อมเรียนรู้เพื่อรับประสบการณ์ใหม่ รวมทั้งมีความตั้งใจที่จะนำสิ่งที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนางานต่อไป

(4) เนื้อหาสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรการฝึกอบรม จะเชื่อมโยงกับสมรรถนะที่คาดหวัง โดยประเด็นสาระสำคัญประกอบด้วย (ก) ความเข้าใจในทิศทางการพัฒนาระดับประเทศและระดับพื้นที่ (ข) การรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมรวมทั้งตระหนักถึงบทบาทความสำคัญของวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรมในการพัฒนาประเทศ (ค) ความสามารถในการแปลงยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบและมุ่งเป้า (ง) ความเข้าใจในงานวิจัยและนวัตกรรม และความสามารถในการประยุกต์ผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ในการพัฒนา (จ) การสื่อสารและผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมให้เกิดการรับรู้และเข้าใจ ทั้งนี้เนื้อหาสาระดังกล่าวจะบูรณาการผ่านกระบวนการการเสริมสร้างประสบการณ์ด้วยการศึกษาดูงาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการจัดทำข้อเสนอโครงการเพื่อการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

(5) น้ำหนักวิธีการเรียนรู้ในหลักสูตรการฝึกอบรม จะให้ความสำคัญกับการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ และการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ ร้อยละ 70 ส่วนการเรียนรู้เชิงเนื้อหาโดยอาศัยการบรรยายถ่ายทอดจะให้น้ำหนัก ร้อยละ 30 ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และรูปแบบการจัดฝึกอบรม

หากสถานการณ์ไม่เอื้ออำนวย ซึ่งจำเป็นต้องจัดการฝึกอบรมในรูปแบบออนไลน์ผสมกับรูปแบบในพื้นที่ น้ำหนักวิธีการเรียนรู้อาจปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมได้

(6) แนวทางการประเมินผลในหลักสูตรการฝึกอบรม ให้ความสำคัญกับการได้รับประสบการณ์เรียนรู้ของบุคคลกลุ่มเป้าหมาย แล้วเกิดความเข้าใจ ตระหนักรู้ รวมทั้งบุคคลกลุ่มเป้าหมายเล็งเห็นถึงแนวทางในการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ในการทำงานได้ จึงกำหนดการประเมินผลไว้ 3 ด้าน คือ การประเมินผลการตอบสนอง (reaction) การประเมินผลการเรียนรู้ (learning) และการประเมินผลพฤติกรรม (behavior) โดยมีเงื่อนไขประกอบคือบุคคลกลุ่มเป้าหมายต้องมีเวลาในการเข้าร่วมในหลักสูตรอย่างน้อยร้อยละ 80 ของเวลาเรียนรู้ทั้งหมด

(7) กิจกรรมเสริมหลักสูตรการฝึกอบรม เนื่องจากเป็นหลักสูตรระยะสั้น มีเนื้อหาสาระในเชิงเทคนิค รวมทั้งต้องการให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกลุ่มเป้าหมายเพื่อเป็นฐานการสร้างเครือข่ายการทำงานในอนาคต ดังนั้นการส่งเสริมกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นอกเหนือหลักสูตรจึงมีความจำเป็น ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบการพูดคุย นำเสนอความคิดเห็น หรือประสบการณ์ และการทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้มาร่วมกัน

1.3) การประเมินให้ความเห็นต่อร่างหลักสูตรการฝึกอบรม

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดร่างหลักสูตรการฝึกอบรมตามหลักการสำคัญในการออกแบบหลักสูตร รวมทั้งสอดคล้องกับกรอบและสาระที่กำหนด และได้นำหลักสูตรการฝึกอบรมให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวางแผนพัฒนา ด้านการบริหารราชการเชิงพื้นที่ รวมทั้งด้านการพัฒนาเศรษฐกิจประเมินให้ความเห็นต่อร่างหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อนำมาปรับปรุงเป็นหลักสูตรที่มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความเห็นชอบหลักสูตรในภาพรวม และมีข้อเสนอแนะใน 4 ประเด็น ดังนี้

(1) กลุ่มเป้าหมายและคุณสมบัติของกลุ่มเป้าหมาย ควรพิจารณาให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้รับผิดชอบในการขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่หรือบุคคลหลัก (key person) ทั้งหน่วยงานภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาได้เข้าร่วมอบรมในหลักสูตรด้วย และควรกำหนดคุณสมบัติผู้เข้าร่วมอบรมให้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 5 ปี

(2) สาระการเรียนรู้

(2.1) การฉายภาพทิศทางการพัฒนาประเทศ และการพัฒนาเชิงพื้นที่ ควรอธิบายถึงหลักคิด หลักการ และแนวทางการพัฒนาเชิงพื้นที่ (area-based development) ที่เป็นรูปธรรมด้วย

(2.2) การนำเสนอความก้าวหน้าและบทบาทของวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมในการพัฒนาประเทศ ต้องเน้นความสอดคล้องกับเป้าหมายความอย่างยั่งยืน และอาจจัดให้มีกิจกรรมการคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีและนวัตกรรมร่วมกัน (technology & innovation foresight)

(2.3) การเรียนรู้การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อจัดทำแผนงานและโครงการพัฒนา อาจเพิ่มเติมเทคนิคการวิเคราะห์และเชื่อมโยงจากยุทธศาสตร์สู่แผนงาน โครงการด้วยวิธีการและเทคนิคเพื่อปิดช่องว่าง (gap) หรือเชื่อมข้อต่อแผนงาน โครงการ (missing link) รวมทั้งแนวทางการบริหารงบประมาณและแหล่งงบประมาณ ตัวชี้วัดและการประเมินแผนงาน โครงการ

(2.4) การจัดกิจกรรมเสริมสร้างประสบการณ์การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ควรเพิ่มเติมสัดส่วนการอบรมที่เน้นการศึกษาดูงาน

เพื่อการสร้างความรู้ความเข้าใจที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ชัดเจน โดยเชื่อมโยงกับ ววน. เพื่อแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่แบบเบ็ดเสร็จ

(2.5) เนื้อหาในประเด็นการสื่อสารงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา ควรเพิ่มเติมกรณีตัวอย่างการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ให้เห็นเป็นรูปธรรม

(3) แนวทางการจัดการเรียนรู้ ควรปรับสัดส่วนการศึกษาดูงานเพิ่มขึ้น เพื่อสามารถนำส่งประสบการณ์การนำ ววน. ไปปรับใช้ในการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม รวมทั้งควรเน้นกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์ (interactive learning) เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้มีโอกาสระดมความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันมากขึ้น

(4) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

(4.1) ผลที่พึงประสงค์ อาจระบุเพิ่มเติมให้ผู้เข้าร่วมอบรมสามารถริเริ่มการประยุกต์ใช้แผน ววน. เข้ากับแผนของหน่วยงาน และมีความสอดคล้องกับสภาพบริบทการพัฒนาเชิงพื้นที่

(4.2) เป้าหมายความสำเร็จที่สำคัญ (OKRs) อาจเพิ่มเติมประเด็นโดยให้ผู้เข้าร่วมอบรมเห็นคุณค่าของแผน ววน. และสามารถประยุกต์ใช้แผน ววน. เพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเชิงพื้นที่ได้

1.4) การให้ความเห็นชอบร่างหลักสูตรการฝึกอบรม

เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่างๆ ได้ประเมินให้ความเห็นต่อร่างหลักสูตรการฝึกอบรมแล้ว คณะผู้วิจัยได้จัดการหารือร่วมกันระหว่างผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กับผู้บริหารสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อให้ความเห็นชอบหลักสูตร และกำหนดแนวทางการดำเนินงานตามหลักสูตร ในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2565 โดยมีข้อสรุปการหารือที่สำคัญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการฝึกอบรม ดังนี้

(1) ผู้บริหารของทั้งสองหน่วยงานได้ให้ความเห็นชอบหลักสูตรการฝึกอบรมร่วมกันโดยให้ปรับชื่อหลักสูตรให้เหมาะสมเป็น “หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาคและใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่” สำหรับเนื้อหาสาระมีความเหมาะสม โดยมีการกำหนดสาระการเรียนรู้ การจัดวางและแบ่งเนื้อหา สอดคล้องกับการกำหนดวิธีการเรียนรู้ และระยะเวลาในการฝึกอบรม

(2) การกำหนดกลุ่มเป้าหมายควรครอบคลุมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสียที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาค และผลักดันแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ ทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อนำไปสู่การสร้างแรงสนับสนุนการดำเนินงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้แทนจากสำนักงบประมาณในพื้นที่น่าจะมีส่วนเข้าร่วมอบรมเพื่อจะได้เกิดความเข้าใจในการบริหารและใช้ประโยชน์จากงบประมาณเพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างบูรณาการ นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตเกี่ยวกับอายุของกลุ่มเป้าหมายว่าควรเป็นผู้มีอายุอยู่ในช่วง 30-45 ปี เพราะจะมีประสบการณ์ในการทำงานมาแล้ว มีวุฒิภาวะและมีความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์ รวมทั้งยังอยู่ในวัยที่พร้อมเรียนรู้และพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

(3) มีความคาดหวังว่าหลักสูตรจะช่วยยกระดับขีดความสามารถของกลุ่มเป้าหมาย และส่งเสริมให้การจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่และการจัดทำข้อเสนอแผนงาน โครงการเพื่อขอรับการจัดสรรงบประมาณ ทั้งในระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัด และภาคมีคุณภาพโดยเป็นแผนงาน โครงการ

ที่ตอบสนองต่อทิศทางการพัฒนาประเทศ ตอบโจทย์การพัฒนาพื้นที่ สอดคล้องกับศักยภาพ ความท้าทาย และความต้องการตามบริบทของพื้นที่ รวมทั้งใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมเป็นเครื่องมือผลักดันการพัฒนาได้อย่างเหมาะสม แต่อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตว่าการจัดทำแผนพัฒนาภาคอาจไม่มีกรอบงบประมาณสนับสนุน จึงต้องเชื่อมโยงกับกรอบงบประมาณการพัฒนาในระดับกลุ่มจังหวัด และจังหวัด รวมทั้งกรอบงบประมาณตามภารกิจของหน่วยงาน

(4) การบริหารหลักสูตรต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุผล และส่งผลกระทบเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน และประชาชนในพื้นที่ แต่ต้องไม่เป็นภาระในด้านเวลาและค่าใช้จ่ายแก่กลุ่มเป้าหมายที่เข้ารับการฝึกอบรม ดังนั้นควรดำเนินการจัดฝึกอบรมในช่วงเดือนเมษายน พ.ศ.2565 เป็นต้นไป โดยอาศัยรูปแบบการฝึกอบรมผ่านระบบออนไลน์ผสมกับระบบการจัดในพื้นที่แต่ละภาค ดังนี้

(4.1) การจัดอบรมในระบบออนไลน์จะเน้นการบรรยาย ให้ความรู้ วิเคราะห์กรณีศึกษา และอาจมีการมอบหมายงานปฏิบัติการแก้โจทย์ผ่านแอพลิเคชั่นประชุมทางไกล ซึ่งอาจจัดร่วมกันทุกภาค โดยควรจัดฝึกอบรมประมาณสัปดาห์ละหนึ่งวัน เป็นเวลาประมาณ 2-3 สัปดาห์ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายที่เข้ารับการอบรมได้มีเวลาในการทบทวนความรู้ และฝึกคิดแก้ปัญหาตามที่ได้รับมอบหมาย

(4.2) การจัดฝึกอบรมในพื้นที่ เป็นการฝึกอบรมในส่วนที่เป็นการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงานและลงพื้นที่สังเกตเพื่อเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ควรจัดในสัปดาห์สุดท้ายของการฝึกอบรม โดยใช้เวลาประมาณสองวันหนึ่งคืน ซึ่งรูปแบบ และเนื้อหาการเรียนรู้รวมทั้งสถานที่ในการศึกษาดูงานจะเชื่อมโยงกับศักยภาพและปัญหาความท้าทายในแต่ละภาค การดำเนินการในส่วนนี้ควรอาศัยสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ช่วยสนับสนุนการจัดฝึกอบรมทั้งในด้านวิทยากร และการจัดการเรียนรู้

(5) การจัดฝึกอบรมควรส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการด้าน ววน. เชิงพื้นที่ โดยการรับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ซึ่งต้องการนำ ววน. มาใช้เป็นเครื่องมือผลักดัน ไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำหรือทบทวนแผนปฏิบัติการด้าน ววน. เชิงพื้นที่ด้วย ซึ่งข้อเสนอดังกล่าวอาจได้รับการจัดทำเป็นโครงการนำร่องเพื่อดำเนินการในปีถัดไป ทั้งนี้กระบวนการมีส่วนร่วมจะช่วยส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมการฝึกอบรม ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการสร้างเครือข่ายผู้ปฏิบัติงานด้านแผนในพื้นที่ นอกจากนี้ยังควรพิจารณาหาแนวทางในการจัดการเครือข่าย และสนับสนุนการประสานการทำงานภายในเครือข่ายหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการฝึกอบรม เพื่อคงความเป็นเครือข่ายให้มีความต่อเนื่องด้วย

(6) นอกจากการประเมินผลการฝึกอบรมแล้ว ควรมีการประเมินความจำเป็นต้องการในการพัฒนาขีดความสามารถต่อไปด้วย (need assessment) โดยให้กลุ่มเป้าหมายที่เข้ารับการอบรมได้นำเสนอปัญหาในการปฏิบัติงานด้านแผน หรือการสำรวจช่องว่างสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำเนินงาน (gap analysis) และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์เพื่อปรับปรุง พัฒนา และเพิ่มเติมเนื้อหาสาระของหลักสูตรการฝึกอบรม เพื่อดำเนินการขยายผลการพัฒนาบุคลากรในพื้นที่อย่างต่อเนื่องต่อไป

2) หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาคและใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

คณะผู้วิจัยได้นำความเห็นจากการประเมินร่างหลักสูตรการฝึกอบรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และประเด็นจากการหารือให้ความเห็นชอบร่างหลักสูตรการฝึกอบรมร่วมกันระหว่างผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กับผู้บริหารสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มาพิจารณาปรับปรุงร่างหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์เป็น“หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาคและใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่” โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1) หลักการและเหตุผล

การพัฒนาประเทศเป็นกระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างมีทิศทางเพื่อก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาประเทศจึงจำเป็นต้องมีการวางแผนด้วยความรอบคอบ โดยคำนึงถึงบริบทที่ผ่านมา แนวโน้มของสถานการณ์ ศักยภาพและทรัพยากร ตลอดจนความต้องการของประชาชนและภาคส่วนต่างๆ ในประเทศ เพื่อให้ได้มาซึ่งแผนพัฒนาที่สะท้อนถึงความปรารถนาและเจตจำนงของชาติ อีกทั้งเป็นกรอบสำหรับขับเคลื่อนการดำเนินงานขององค์ประกอบต่างๆ ที่มีบทบาทในการพัฒนาประเทศด้วย

กล่าวอีกนัยหนึ่ง แผนพัฒนาจึงเปรียบเสมือนพิมพ์เขียวในการสร้างประเทศ ซึ่งอาจกำหนดขึ้นให้มีหลายรูปแบบ และหลายระดับ ทั้งในเชิงภารกิจ เชิงประเด็น และเชิงพื้นที่ สำหรับประเทศไทยได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ.2560 กำหนดให้มีแผนพัฒนาแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ประกอบด้วย แผนระดับที่ 1 คือยุทธศาสตร์ชาติซึ่งกำหนดเป้าหมายการพัฒนาประเทศซึ่งใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่างๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน แผนระดับที่ 2 คือ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนความมั่นคง โดยเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนประเทศให้บรรลุตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ และถ่ายทอดแนวทางปฏิบัติไปสู่แผนระดับที่ 3 หรือแผนที่จัดทำขึ้นเพื่อการดำเนินงานตามภารกิจให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดเฉพาะด้าน ได้แก่ แผนแม่บทด้านต่างๆ แผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการรายด้าน รวมถึงแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ด้วย เป็นต้น

แผนพัฒนาที่มีความเชื่อมโยงและชัดเจนจึงเป็นกรอบทิศทาง และแนวทางสำหรับขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นไปตามที่ปรารถนา แต่อย่างไรก็ตามแผนพัฒนาดังกล่าวต้องได้รับการนำไปดำเนินการจึงจะเกิดผลได้ ดังนั้นการบริหารแผนและผลักดันแผนพัฒนาไปสู่การปฏิบัติจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่องคาพยพต่างๆ ที่มีหน้าที่และอำนาจต้องตอบสนอง โดยเข้าใจ และตระหนักถึงสาระสำคัญของแผนพัฒนา ยอมรับและประสานแผนพัฒนาเข้าเป็นส่วนหนึ่งของภารกิจ รวมทั้งแปลงแผนพัฒนาให้เป็นแผนงานโครงการหรือกิจกรรมเพื่อการปฏิบัติ ซึ่งต้องบูรณาการและร่วมมือดำเนินงานกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย

หากพิจารณาถึงแผนพัฒนาที่ต้องมุ่งเน้นให้เกิดการผลักดันไปสู่การปฏิบัติ พบว่าในปัจจุบันเป็นช่วงเวลาของการเปลี่ยนผ่านโดยประเทศไทยได้ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งเป็นแผนระดับที่ 1 จากช่วงแรกกำลังก้าวไปสู่ช่วงที่สอง กล่าวอีกนัยหนึ่ง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2565 ซึ่งเป็นแผนระดับที่ 2 ที่จัดทำขึ้นตามกรอบทิศทางการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติ กำลังจะสิ้นสุดลง และเปลี่ยนไปสู่การขับเคลื่อนประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 พ.ศ.2566 - 2570 ดังนั้นในช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยน

ผ่าน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องบริหารและถ่ายทอดแผนพัฒนาไปสู่การดำเนินงานโดยคำนึงถึงความต่อเนื่องในการเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนา และความเชื่อมโยงกับแผนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 จัดทำขึ้นโดยคาดหวังจะขับเคลื่อนการพลิกโฉมประเทศไทย ให้พัฒนาไปสู่สภาพที่พึงประสงค์ คือ “เศรษฐกิจสร้างคุณค่า สังคมเดินหน้าอย่างยั่งยืน” ซึ่งมุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลง 4 ด้าน ประกอบด้วย การพัฒนาเศรษฐกิจมูลค่าสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การสร้างสังคมแห่งโอกาสและความเสมอภาค การยกระดับวิถีชีวิตที่ยั่งยืน และการเสริมปัจจัยสนับสนุนการพลิกโฉมประเทศ โดยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้กำหนดประเด็นไว้เป็น 13 หมุดหมาย ทั้งนี้การพัฒนาตามกรอบทิศทางดังกล่าวต้องอาศัยองค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรมเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนประเทศในทุกมิติ

การขับเคลื่อนประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 พ.ศ.2566-2570 จึงจำเป็นต้องอาศัยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) เป็นกลไกสนับสนุนและเป็นตัวเร่งการพัฒนา โดยนำองค์ความรู้ เทคโนโลยี และวิทยาการต่างๆ มาประยุกต์ใช้ประกอบการผลักดัน และการถ่ายทอดนโยบาย แผน และยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งต้องมีการเชื่อมโยงประสานแผน และบริหารแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (แผน ววน.) ให้สอดคล้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 ด้วย เนื่องจากแผน ววน. จะเป็นเครื่องมือในการนำศักยภาพด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมมาช่วยเสริมขีดความสามารถในการแข่งขัน และสร้างรากฐานการเติบโตของประเทศให้พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขับเคลื่อนการพัฒนาในเชิงพื้นที่ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งในด้านศักยภาพ ความต้องการ และสภาพปัญหา จะต้องมีการถ่ายทอดและเชื่อมโยงแผนพัฒนา รวมทั้งบูรณาการความร่วมมือการผลักดันและการบริหารแผนในแต่ละด้านให้เชื่อมร้อยเป็นไปในทิศทางเดียวกันด้วย ซึ่งในการพัฒนาเชิงพื้นที่ได้มีการถ่ายทอดแผนพัฒนาระดับชาติไปสู่ระดับต่างๆ คือ แผนพัฒนาภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และแผนพัฒนาจังหวัด เพื่อใช้เป็นแผนที่นำทางในการสร้างการเปลี่ยนแปลงตามสภาพบริบทของพื้นที่ภายใต้กรอบทิศทางการพัฒนาที่มุ่งสู่จุดหมายปลายทางในภาพรวมระดับประเทศร่วมกัน แต่อย่างไรก็ตามการพัฒนาในเชิงพื้นที่ก็ยังจำเป็นต้องอาศัยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมเป็นกลไกสนับสนุนการแก้ปัญหาที่ท้าทาย รวมทั้งยกระดับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมให้ก้าวหน้าเช่นเดียวกัน

กล่าวได้ว่าการบริหารและผลักดันแผนพัฒนาให้ขับเคลื่อนไปข้างหน้าถือเป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญ ซึ่งต้องอาศัยผู้ปฏิบัติงานด้านแผนที่มีความสามารถ จึงจำเป็นต้องพัฒนาผู้ปฏิบัติงานด้านแผนให้เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทการดำเนินงานและแผนในระดับต่างๆ รวมทั้งมีทักษะในการถ่ายทอดนโยบาย แผน และยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติตามภารกิจที่รับผิดชอบ ตลอดจนมีคุณลักษณะด้านการประสานงานและสร้างความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสีย โดยความรู้ความสามารถดังกล่าวนี้ถือเป็นสมรรถนะที่จำเป็นในการทำงาน และมีส่วนสำคัญในการบริหารและผลักดันแผนพัฒนาให้เกิดผลสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารและผลักดันแผนพัฒนาในระดับพื้นที่ซึ่งเป็นฐานรากของการพัฒนาประเทศ ผู้ปฏิบัติงานด้านแผนในพื้นที่ต้องได้รับการยกระดับความสามารถ และประสบการณ์ให้เพียงพอ และทันสมัย รวมทั้งต้องบูรณาการกันเป็นเครือข่ายการดำเนินงานที่เข้มแข็ง เพื่อเป็นกลไกที่มีบทบาทนำพาการพัฒนาพื้นที่ และพัฒนาประเทศไปสู่จุดหมายปลายทางที่พึงประสงค์ต่อไป

2.2) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการผลักดันแผนด้าน ววน. และแผนพัฒนาภาคในระดับพื้นที่ ซึ่งครอบคลุมบุคลากรด้านแผนพัฒนา และด้าน ววน.

(2) เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการผลักดันแผนด้าน ววน. และแผนพัฒนาภาคในระดับพื้นที่ ซึ่งครอบคลุมบุคลากรด้านแผนพัฒนาและด้าน ววน. เพื่อพัฒนาเป็นเครือข่ายบุคลากรด้านแผน

(3) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงประสบการณ์ และเปิดโอกาสหรือช่องทางให้บุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการผลักดันแผนด้าน ววน. และแผนพัฒนาภาคในระดับพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการนำเสนอข้อเสนอการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่อาศัย ววน. สนับสนุนการดำเนินงาน

2.3) กลุ่มเป้าหมายและคุณสมบัติ

(1) กลุ่มเป้าหมาย

บุคลากรของหน่วยงานหลักทั้งส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ และองค์กรของรัฐประเภทอื่นๆ รวมทั้งผู้มีบทบาทสำคัญในองค์กรภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาควิชาการที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนด้าน ววน. และแผนพัฒนาภาคในระดับพื้นที่ ซึ่งครอบคลุมบุคลากรด้านแผนพัฒนา และด้าน ววน. ประกอบด้วย

(1.1) ผู้ปฏิบัติงานด้านการวิเคราะห์นโยบายและแผนของหน่วยงานในส่วนภูมิภาคหรือส่วนกลางในภูมิภาค ซึ่งหน่วยงานมีภารกิจเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ในด้านต่างๆ เช่น ด้านอุตสาหกรรม ด้านเกษตรกรรม ด้านพาณิชยกรรม ด้านการท่องเที่ยวและบริการ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านพลังงาน ด้านการพัฒนาสังคม ด้านการพัฒนาชุมชน เป็นต้น

(1.2) ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดทำแผนพัฒนาระดับพื้นที่ หรือยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่หรือบริหารโครงการพัฒนาในพื้นที่

(1.3) ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดทำแผนงาน และโครงการวิจัย หรือแผนงาน และโครงการบริการวิชาการรวมทั้งนักวิจัย หรือผู้ปฏิบัติงานบริหารโครงการพัฒนาของสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่

(1.4) ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดทำแผนงาน หรือบริหารโครงการด้าน ววน.

(1.5) ผู้มีบทบาทผลักดัน หรือมีส่วนในกระบวนการบริหารแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ในองค์กรภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

(2) คุณสมบัติ

(2.1) มีอายุไม่เกิน 45 ปีนับถึงวันที่ปิดรับสมัคร

(2.2) มีประสบการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนงาน โครงการ การประสานแผนหรือการบริหารแผนงาน โครงการไม่น้อยกว่า 5 ปี

(2.3) มีสถานะเป็นบุคลากรประจำของหน่วยงาน โดยได้รับความยินยอมจากผู้บังคับบัญชาหรือหน่วยงานต้นสังกัดให้เข้ารับการอบรม

(2.4) มีความตั้งใจ และยินดีให้ความร่วมมือปฏิบัติทุกกิจกรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างครบถ้วน

(2.5) สามารถเข้าร่วมการฝึกอบรมตามหลักสูตรได้ตามตารางการฝึกอบรมตลอดหลักสูตร รวมทั้งพร้อมจัดทำและนำเสนอข้อเสนอการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงานตามที่หลักสูตรกำหนด

(2.6) มีสุขภาพแข็งแรง ไม่เป็นโรคติดต่อ หรือมีอาการเจ็บป่วยที่เป็นอุปสรรคต่อการฝึกอบรม

(2.7) ต้องไม่อยู่ระหว่างการอบรมหลักสูตรอื่น หรืออยู่ระหว่างการลาศึกษาต่อแบบเต็มเวลา

2.4) สมรรถนะที่คาดหวัง

การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรกลุ่มเป้าหมาย มุ่งเน้นการเสริมสร้างสมรรถนะที่คาดหวังในด้านความรู้ และทักษะ ดังนี้

สมรรถนะ	ประเภท	ความคาดหวัง
(1) ความเข้าใจถึงทิศทางการพัฒนา	ความรู้	อธิบายถึงทิศทางการพัฒนาในระดับสากล ระดับประเทศ และระดับพื้นที่ และเชื่อมโยงแผนพัฒนาในระดับต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนและจัดทำโครงการ
(2) ความเข้าใจถึงบทบาทของวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม	ความรู้	อธิบายถึงแนวโน้มและการเปลี่ยนแปลงของวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม รวมทั้งบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับการพัฒนาประเทศ
(3) ความสามารถในการจัดทำแผนงาน และโครงการ	ทักษะ	วิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนา นำไปสู่การจัดทำแผนงานโครงการด้วยเทคนิคที่เหมาะสม และสามารถแสวงหาวิธีการเพื่อผลักดันให้โครงการบรรลุผลสำเร็จ
(4) ความสามารถในการแปลงงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้งาน	ทักษะ	รู้จักแหล่งบริการผลงานวิจัยและนวัตกรรม วิเคราะห์พื้นที่และประยุกต์งานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ได้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการ และศักยภาพของพื้นที่
(5) ความสามารถในการสื่อสารงานวิจัยและนวัตกรรม	ทักษะ	วิเคราะห์ความต้องการงานวิจัยและนวัตกรรมของกลุ่มเป้าหมาย และส่งผ่านสารสนเทศจากงานวิจัยและนวัตกรรมที่เข้าใจได้ง่ายเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายรับรู้และนำไปใช้

2.5) สาระการเรียนรู้

การพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการผลักดันแผนด้าน ววน. และขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาค รวมทั้งบุคลากรด้านแผนพัฒนา และด้าน ววน. ให้เป็นไปตามสมรรถนะที่คาดหวัง อาศัยการจัดหลักสูตรการเรียนรู้โดยมีสาระการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

(1) ทิศทางการพัฒนาประเทศ และกรอบการพัฒนาเชิงพื้นที่

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระแสการพัฒนาระดับสากล ความท้าทาย และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาประเทศ ทิศทางและแนวโน้มการพัฒนาระดับประเทศ หลักการ แนวคิด และแนวทางการพัฒนาเชิงพื้นที่ (area-based development) รวมทั้งกรอบทิศทางและประเด็นที่ต้องใส่ใจในการพัฒนาระดับพื้นที่โดยเฉพาะการพัฒนาระดับภาค เน้นการวิเคราะห์และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายที่สำคัญของประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 และแผนพัฒนาภาค แผนพัฒนาเชิงพื้นที่ในระดับอื่นที่จำเป็น

(2) ความก้าวหน้าและบทบาทของวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมในการพัฒนาประเทศ

ความเข้าใจเกี่ยวกับความก้าวหน้า และแนวโน้มของวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม การเปลี่ยนแปลงและบทบาทของวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมที่มีความสำคัญต่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ กรณีศึกษาต่างประเทศที่ใช้วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมในการยกระดับการพัฒนาประเทศ รวมทั้งวิเคราะห์สาระสำคัญของแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ. 2566-2570 ที่สอดคล้องการสถานการณ์ ตลอดจนคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีและนวัตกรรมร่วมกัน (technology and innovation foresight)

(3) การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อจัดทำแผนงานและโครงการพัฒนา

การวิเคราะห์นโยบาย และยุทธศาสตร์ที่กำหนดทิศทางการพัฒนา เสริมสร้างทักษะวิเคราะห์ปัญหา และความต้องการพัฒนาเชิงพื้นที่ เพื่อเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การพัฒนา และจัดทำแผนงานและโครงการด้วยห่วงโซ่คุณค่า (value-chain) การเขียนแนวคิดโครงการด้วยเทคนิคผืนผ้าใบองค์ประกอบโครงการ (project canvas) แนวทางและกรณีศึกษาการจัดทำแผนงานและโครงการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่อาศัยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเป็นฐานหรือเป็นเครื่องมือสนับสนุนการขับเคลื่อนเพื่อปิดช่องว่าง (gap) และเชื่อข้อต่อการพัฒนาที่หายไป (missing link) รวมทั้งปัจจัยแห่งความสำเร็จในการเขียนโครงการเพื่อขอรับจัดสรรงบประมาณ การเข้าถึงแหล่งงบประมาณและการบริหารโครงการให้บรรลุผลตามความคาดหวัง

(4) การแปลงงานวิจัยและนวัตกรรมสู่การใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเชิงพื้นที่

ความเข้าใจเกี่ยวกับผลงานวิจัยและนวัตกรรม การแบ่งระดับความพร้อมใช้งานของผลงานวิจัยและนวัตกรรม (technology readiness levels) การแนะนำหน่วยงานวิจัย แหล่งรวบรวมและให้บริการผลงานวิจัยและนวัตกรรมในพื้นที่ แนวทางการแปลงผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาโดยดัดแปลง หรือประยุกต์ให้สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของพื้นที่ กรณีศึกษาการแปลงผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงพาณิชย์ และสร้างอรรถประโยชน์เชิงสาธารณะ รวมทั้งปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงในการแปลงงานวิจัยและนวัตกรรมสู่การใช้ประโยชน์

(5) การเสริมสร้างประสบการณ์การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

การเพิ่มพูนประสบการณ์ด้วยการเข้าศึกษาดูงานในหน่วยงานวิจัย แหล่งรวบรวมและให้บริการผลงานวิจัยและนวัตกรรมในพื้นที่ เช่น ศูนย์วิจัย ห้องปฏิบัติการ หรือสถานีวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา ศูนย์ความเป็นเลิศการวิจัยด้านต่างๆ หรืออุทยานวิทยาศาสตร์ เป็นต้น โดยเรียนรู้เกี่ยวกับการผลิตงานวิจัยและนวัตกรรม การส่งเสริม และระบบสนับสนุนงานวิจัยและนวัตกรรม และการผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมไปสู่การใช้ประโยชน์ รวมทั้งเสริมสร้างประสบการณ์ด้วยการเข้าศึกษาดูงานในโครงการพัฒนาระดับพื้นที่ที่อาศัยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นฐานหรือเป็นเครื่องมือสนับสนุนการขับเคลื่อน โดยมีการวิเคราะห์และสรุปบทเรียนจากประสบการณ์ศึกษาดูงาน

(6) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

การวิเคราะห์สถานการณ์ ศักยภาพ ความต้องการ และทิศทางการพัฒนาพื้นที่เพื่อจัดลำดับความสำคัญของประเด็นการพัฒนาพื้นที่ โดยเชื่อมโยงกับสถานภาพงานวิจัยและนวัตกรรมที่ตอบสนองการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ ร่วมกันอภิปรายเพื่อวิเคราะห์ช่องว่างในการพัฒนาพื้นที่ รวมทั้งช่องว่างงานวิจัยและนวัตกรรม นำไปสู่การเสนอข้อเสนอการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ซึ่งประกอบด้วยข้อเสนอโครงการพัฒนาเชิงพื้นที่ ข้อเสนอการผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมพร้อมใช้ที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนา และการตั้งโจทย์วิจัยและนวัตกรรมที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาพื้นที่ที่ยังขาดหายไป

(7) การสื่อสารงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา

การวิเคราะห์ความต้องการงานวิจัยและนวัตกรรมตามกลุ่มเป้าหมายต่างๆ แนวทางการทำให้งานวิจัยและนวัตกรรมเข้าถึง และเข้าใจได้ง่ายขึ้น (translation and simplification) เครื่องมือในการสื่อสารการวิจัย วิธีการสื่อสารงานวิจัยและนวัตกรรมกับกลุ่มเป้าหมายในลักษณะต่างๆ ทั้งในการสื่อสารเชิงนโยบายให้ผู้บริหารหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจเกิดความเข้าใจและร่วมผลักดันงานวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์ การสื่อสารเชิงการใช้งานกับผู้ปฏิบัติงานพัฒนาในพื้นที่เพื่อการประยุกต์ใช้ผลงานวิจัยและนวัตกรรมให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนา และการสื่อสารเชิงพาณิชย์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างรายได้จากการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ รวมทั้งแนวทางการสื่อสารสาธารณะและเผยแพร่ผลงานวิจัยและนวัตกรรมในวงกว้างเพื่อการรับรู้ สร้างความตระหนักและนำไปปรับใช้ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและชุมชนตลอดจนกรณีศึกษาการสื่อสารงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์แก้ปัญหาเชิงพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม

2.6) แนวทางการจัดการเรียนรู้

อาศัยกระบวนการเรียนรู้ และเสริมประสบการณ์เชิงปฏิบัติ (action learning) โดยคำนึงถึงหลักการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ (adult learning) และใช้วิธีการถ่ายทอดและเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์ (interactive learning) เพื่อนำไปสู่การเสริมสร้างสมรรถนะให้แก่กลุ่มเป้าหมาย โดยจัดสัดส่วนวิธีการถ่ายทอดและเรียนรู้ไว้ ดังนี้

(1) การบรรยายเนื้อหา ร้อยละ 30

(2) การวิเคราะห์กรณีตัวอย่าง ร้อยละ 10

(3) การฝึกปฏิบัติตามโจทย์ ร้อยละ 10

(4) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ร้อยละ 20

(5) การศึกษาดูงาน/ลงพื้นที่ ร้อยละ 30

2.7) การประเมินผล

การประเมินผลในหลักสูตรเป็นการประเมินแบบรอบด้านโดยมุ่งเน้นคุณภาพการเรียนรู้และการเสริมสร้างสมรรถนะตามที่คาดหวัง ซึ่งการประเมินผลประกอบด้วย

(1) การประเมินหลักสูตร โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็นในการออกแบบหลักสูตร

(2) การประเมินผลการตอบสนอง (reaction) โดยให้กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมในหลักสูตรตอบแบบสอบถามความพึงพอใจ และสะท้อนประโยชน์ที่ได้รับ

(3) การประเมินผลการเรียนรู้ (learning) โดยให้กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมในหลักสูตรทดสอบความรู้หลังการการเรียนรู้ตามหลักสูตร

(4) การประเมินผลพฤติกรรม (behavior) โดยสังเกตจากพฤติกรรม และการปฏิบัติในการนำผลการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ของกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมในหลักสูตร

ทั้งนี้กลุ่มเป้าหมายต้องมีเวลาในการเข้าร่วมในหลักสูตรอย่างน้อยร้อยละ 80 ของเวลาทั้งหมด และมีผลการประเมินผลการเรียนรู้ และการประเมินผลพฤติกรรมผ่านตามเกณฑ์ จึงถือว่าสำเร็จหลักสูตร

2.8) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

(1) ผลที่พึงประสงค์

(1.1) บุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการผลักดันแผนด้าน ววน. และแผนพัฒนาภาคในระดับพื้นที่ รวมทั้งบุคลากรด้านแผนพัฒนา และด้าน ววน. ได้รับการยกระดับขีดความสามารถเป็นส่วนหนึ่งในกลไกการผลักดันแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ระดับพื้นที่ และแผนพัฒนาภาคไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งเกิดความร่วมมือที่พัฒนาเป็นเครือข่ายบุคลากรด้านแผน

(1.2) กระบวนการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และการร่วมแลกเปลี่ยนระหว่างบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนด้าน ววน. และแผนพัฒนาภาคในระดับพื้นที่ทำให้ได้มาซึ่งข้อเสนอการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่ใช้ ววน. สนับสนุนการขับเคลื่อน

(1.3) การริเริ่มประยุกต์ใช้แผน ววน. บูรณาการเข้ากับแผนของหน่วยงานในพื้นที่หรือนำข้อเสนอแนวทางการพัฒนาตามแผน ววน. ผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาระดับพื้นที่ซึ่งสอดคล้องกับบริบท ศักยภาพ และความต้องการของพื้นที่

(2) เป้าหมายความสำเร็จที่สำคัญ (OKRs)

(2.1) ขีดความสามารถของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการผลักดันแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ระดับพื้นที่ และแผนพัฒนาภาคที่เพิ่มขึ้น

(2.2) การริเริ่มเครือข่ายความร่วมมือของบุคลากรด้านแผน

(2.3) ข้อเสนอการพัฒนาเชิงพื้นที่โดยใช้ ววน. สนับสนุนการขับเคลื่อน ตามกรอบแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ระดับพื้นที่

ตาราง 48 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถะที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้

สมรรถนะ / **สาระการเรียนรู้**	1.ความเข้าใจถึงทิศทางการพัฒนา	2.ความเข้าใจถึงบทบาทของวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม	3.ความสามารถในการจัดทำแผนงาน และโครงการ	4.ความสามารถในการแปลงงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้งาน	5.ความสามารถในการสื่อสารงานวิจัยและนวัตกรรม
1) ทิศทางการพัฒนาประเทศ และกรอบการพัฒนาเชิงพื้นที่	●		○		
2) ความก้าวหน้าและบทบาทของวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมในการพัฒนาประเทศ		●		○	○
3) การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อจัดทำแผนงานและโครงการพัฒนา	○		●	○	
4) การแปลงงานวิจัยและนวัตกรรมสู่การใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเชิงพื้นที่		○		●	○
5) การเสริมสร้างประสบการณ์การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม	●	○	●	●	
6) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม	●	○	●	●	○
7) การสื่อสารงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา	○	○		●	●

หมายเหตุ: ● คือ ความสัมพันธ์หลัก ○ คือ ความสัมพันธ์รอง

ตาราง 49 แสดงความเชื่อมโยงระหว่างสาระการเรียนรู้ วิธีการถ่ายทอด และผลผลิตที่ได้จากการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้	วิธีการถ่ายทอดและเรียนรู้	ผลผลิตที่ได้จากการเรียนรู้
1) ทิศทางการพัฒนาประเทศ และกรอบการพัฒนาเชิงพื้นที่	• บรรยายเนื้อหา • การวิเคราะห์กรณีตัวอย่าง	• การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงทิศทางการพัฒนาประเทศระดับต่างๆ กับกรอบการพัฒนาเชิงพื้นที่
2) ความก้าวหน้าและบทบาทของวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมในการพัฒนาประเทศ	• บรรยายเนื้อหา • การวิเคราะห์กรณีตัวอย่าง	• การวิเคราะห์แนวโน้มวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมที่มีบทบาทต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่
3) การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อจัดทำแผนงานและโครงการพัฒนา	• บรรยายเนื้อหา • การวิเคราะห์กรณีตัวอย่าง • การฝึกปฏิบัติตามโจทย์	• การวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่าในประเด็นสำคัญตามกรอบการพัฒนาเชิงพื้นที่ • ร่างแนวคิดโครงการที่ออกแบบตามห่วงโซ่คุณค่า
4) การแปลงงานวิจัยและนวัตกรรมสู่การใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเชิงพื้นที่	• บรรยายเนื้อหา • การวิเคราะห์กรณีตัวอย่าง • การฝึกปฏิบัติตามโจทย์	• การวิเคราะห์ระดับความพร้อม และความเป็นไปได้ในการแปลงผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ • ร่างแนวคิดโครงการประยุกต์ หรือดัดแปลงผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้
5) การเสริมสร้างประสบการณ์การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม	• การศึกษาดูงาน/ลงพื้นที่	• สรุปบทเรียนการผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมไปสู่การใช้ประโยชน์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่
6) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม	• การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ	• การวิเคราะห์ช่องว่างในการพัฒนาพื้นที่ และช่องว่างงานวิจัยและนวัตกรรม • ร่างข้อเสนอการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม
7) การสื่อสารงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา	• บรรยายเนื้อหา • การวิเคราะห์กรณีตัวอย่าง • การฝึกปฏิบัติตามโจทย์	• การวิเคราะห์ความต้องการและกลุ่มเป้าหมายผู้ใช้งานวิจัยและนวัตกรรม • ร่างข้อเสนอแนวทางการสื่อสารผลงานวิจัยและนวัตกรรมกับกลุ่มเป้าหมาย

ตาราง 50 แสดงการกำหนดตารางการเรียนรู้

วันที่	08:30 - 09:00	09:00 – 10:30	10:30 - 12:00	12:00 – 13:00	13:00-14:30	14:30-16:00	16:00-16:30
1	ชี้แจงหลักสูตร	(1)	(1)		(2)	(2)	(B)
2	(A)	(3)	(3)		(3)	(3)	(B)
3	(A)	(4)	(4)		(4)	(4)	(B)
4		(5)	(5)		(5)	(5)	(B)
5	(A)	(6)	(6)		(6)	(6)	ปิดหลักสูตร
6		(7)	(7)		(7)	(7)	

หมายเหตุ:

(1) ทิศทางการพัฒนาประเทศ และกรอบการพัฒนาเชิงพื้นที่

(2) ความก้าวหน้าและบทบาทของวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมในการพัฒนาประเทศ

(3) การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อจัดทำแผนงานและโครงการพัฒนา

(4) การแปลงงานวิจัยและนวัตกรรมสู่การใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเชิงพื้นที่

(5) การเสริมสร้างประสบการณ์การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

(6) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

(7) การสื่อสารงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา (เฉพาะสำหรับนักวิจัย ผู้บริหารงานด้านวิจัยและนวัตกรรม)

(A) กิจกรรมเสริม: Morning Talk - หัวข้อ “เทคโนโลยีเปลี่ยนโลก”

(B) กิจกรรมเสริม: After Learning Review - สรุปการเรียนรู้

3) การดำเนินงานพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรกลุ่มเป้าหมายตามหลักสูตรการฝึกอบรม

การดำเนินงานหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการผลักดันแผนด้าน ววน. และแผนพัฒนาภาค คำนึงถึงการบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีคุณภาพ จึงเป็นไปตามรายละเอียดดังนี้

3.1) การรับสมัครและคัดกรองบุคลากรกลุ่มเป้าหมาย

เนื่องจากหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการผลักดันแผนด้าน ววน. และแผนพัฒนาภาคมุ่งเน้นการยกระดับสมรรถนะของบุคลากรของหน่วยงานหลักทั้งส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ และองค์กรของรัฐประเภทอื่นๆ รวมทั้งผู้มีบทบาทสำคัญในองค์กรภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาควิชาการที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนด้าน ววน. และแผนพัฒนาภาคในระดับพื้นที่ ซึ่งครอบคลุมบุคลากรด้านแผนพัฒนา และด้าน ววน.ด้วย จึงได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์หลักสูตรไปยังหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ส่งบุคลากรที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดในหลักสูตรสมัครเข้าร่วมการฝึกอบรม ดังนี้

(1) การประชาสัมพันธ์และเชิญชวนไปยังหน่วยงานต่างๆ ตั้งแต่วันที่ 28 ธันวาคม 2564 โดยคำนึงถึงภารกิจ บทบาทและความเกี่ยวข้องกับประเด็นการพัฒนาในแผนด้าน ววน. และแผนพัฒนาภาคตามจุดเน้นของแต่ละพื้นที่ด้วย ซึ่งหน่วยงานที่รับหนังสือประชาสัมพันธ์และเชิญชวนมีทั้งสิ้น 686 หน่วยงาน โดยหน่วยงานในส่วนกลางประกอบด้วยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย และสำนักงานปลัดกระทรวงที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการพัฒนาในพื้นที่ สำหรับหน่วยงานในพื้นที่ ได้แก่ สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น รวมทั้งได้ประชาสัมพันธ์เชิญชวนไปยังหน่วยงานนอกภาครัฐในพื้นที่ด้วย ได้แก่ สภาเกษตรกรจังหวัด หอการค้าจังหวัด สภาอุตสาหกรรมจังหวัด สมาคมหรือสมาพันธ์ด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ เป็นต้น

(2) การรับสมัครบุคลากรได้ยกเว้นข้อกำหนดด้านคุณสมบัติด้านอายุ เนื่องจากเป็นการจัดฝึกอบรมในครั้งแรก ซึ่งหน่วยงานที่ให้ความสนใจ และต้องการเข้าร่วมได้ร้องขอมา เพื่อให้บุคลากรที่มีบทบาทจัดทำแผน และตัดสินใจของหน่วยงานได้มีโอกาสยกระดับความรู้ ความสามารถยิ่งขึ้นด้วย โดยเมื่อสิ้นสุดวันรับสมัครมีผู้ประสงค์จะเข้ารับการอบรมทั้งสิ้น 448 คน

(3) หลังปิดการรับสมัคร ได้ดำเนินการคัดกรองผู้สมัครตามเกณฑ์คุณสมบัติที่กำหนด ซึ่งมีผู้สมัครผ่านการคัดกรองทั้งสิ้น 386 คน โดยจำแนกได้ ดังนี้

ตาราง 51 แสดงจำนวนผู้สมัครที่ผ่านการคัดกรองหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาขีดความสามารถของ บุคลากรในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการผลักดันแผนด้าน ววน. และแผนพัฒนาภาค รุ่นที่ 1

พื้นที่	จำนวนผู้ผ่านการคัดกรอง (คน)
ภาคเหนือ	88
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	86
ภาคกลาง	72
ภาคตะวันออก	34
ภาคใต้	38
ภาคใต้ชายแดน	30
หน่วยงานในส่วนกลาง	38
รวม	**386**

3.2) กำหนดการจัดฝึกอบรมพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรกลุ่มเป้าหมาย

การจัดฝึกอบรมพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรกลุ่มเป้าหมายที่ผ่านคัดกรองคุณสมบัติตามหลักสูตร ได้กำหนดขึ้นในช่วงวันที่ 28 มิถุนายน 2565 – 5 สิงหาคม 2565 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ยังคงมีสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อยู่ และเป็นช่วงเวลาปลายปีงบประมาณ ซึ่งส่วนราชการต่างๆ มีภารกิจต้องดำเนินงานให้สิ้นสุดตามแผนของหน่วยงานที่กำหนดไว้แล้ว จึงจำเป็นต้องปรับรูปแบบการฝึกอบรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยแบ่งการจัดฝึกอบรมเป็น 2 ส่วน คือ การฝึกอบรมส่วนแรกที่เป็นการเรียนรู้ในห้องบรรยายจะเป็นการจัดกิจกรรมผ่านระบบออนไลน์ ส่วนที่สอง การลงพื้นที่ศึกษาดูงานและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเป็นการจัดฝึกอบรมแบบพบปะกันในพื้นที่แต่ละภาค

(1) การพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรกลุ่มเป้าหมาย ในส่วนแรกที่เป็นการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์มุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้ และยกระดับสมรรถนะเป็นไปตามที่คาดหวังในหลักสูตร จึงได้สรรหา และเชิญวิทยากรที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ให้สอดคล้องกับแต่ละกิจกรรมและสาระการเรียนรู้ ซึ่งกำหนดการ และวิทยากรเป็นไปตามตารางการจัดฝึกอบรม

ตาราง 52 แสดงกำหนดการหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการผลักดันแผนด้าน ววน. และแผนพัฒนาภาค ส่วนที่อบรมออนไลน์ (online) พร้อมกันทุกพื้นที่

วันที่	08:30 - 09:00	09:00 – 12:00	12:00–13:00	13:00 - 16:00	16:00-16:30
28 มิ.ย. 2565	ชี้แจงหลักสูตร	(1) ทิศทางการพัฒนาประเทศ และกรอบการพัฒนาเชิงพื้นที่ -ดร.จันทวรรณ วรรธนะพงษ์ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ		(2) ความก้าวหน้าและบทบาทของวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมในการพัฒนาประเทศ -ปรีดา ยังสุขสถาพร องค์การสะพานปลา	After Learning Review
30 มิ.ย. 2565	Morning Talk Tele-Medicine เทคโนโลยีเปลี่ยนโลก ศ.ดร.ไพศาล มุณีสว่าง มหาวิทยาลัยนเรศวร	(3) การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อจัดทำแผนงานและโครงการพัฒนา -รศ.ดร.พีรธร บุณยรัตพันธุ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร -ดร.ฤทัยภัทร พิมลศรี มหาวิทยาลัยพะเยา -ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณเขตพื้นที่ 18		(3) การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อจัดทำแผนงานและโครงการพัฒนา -รศ.ดร.พีรธร บุณยรัตพันธุ์ และคณะ	After Learning Review
5 ก.ค. 2565	Morning Talk AR เพื่อการส่งเสริมธุรกิจ-อุตสาหกรรมเครื่องประดับ ผศ.ดร.สมลักษณ์ วรรณฤมล กีเยลาโรว่า มหาวิทยาลัยนเรศวร	(4) การแปลงงานวิจัยและนวัตกรรมสู่การใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเชิงพื้นที่ -ผศ.ดร.เกษมศักดิ์ อุทัยชนะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ -ดร.อัญชัญ ชมพูพวง มูลนิธิโครงการหลวงฯ		(4) การแปลงงานวิจัยและนวัตกรรมสู่การใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเชิงพื้นที่ -ผศ.ดร.ศรารัตน์ มหาศรานนท์ มหาวิทยาลัยนเรศวร -รศ.ดร.พีรธร บุณยรัตพันธุ์ (ดำเนินรายการ)	After Learning Review

ตาราง 52 แสดงกำหนดการหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการผลักดันแผนด้าน ววน. และแผนพัฒนาภาค ส่วนที่อบรมออนไลน์ (online) พร้อมกันทุกพื้นที่ (ต่อ)

วันที่	08:30 - 09:00	09:00 – 12:00	12:00–13:00	13:00 - 16:00	16:00-16:30
7 ก.ค. 2565		(7) การสื่อสารงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา (สำหรับสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงาน ววน.) -ดร.วรรณพ วิเศษสงวน ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ -รศ.ดร.ชนะศึก นิชานนท์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต		-	
8 ก.ค. 2565		(2) สาระสำคัญของแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ. 2566-2570 -รศ.ดร.คมกฤต เล็กสกุล สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)		-	

(2) ส่วนการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่แต่ละภาคจะอาศัยสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ที่เป็นเครือข่ายคณะทำงานร่วมเป็นหน่วยจัดฝึกอบรม โดยมีกำหนดการ 3 วัน คือ วันแรกเป็นวันเดินทางและลงทะเบียนเข้าที่พัก วันที่สองเป็นกิจกรรมเสริมสร้างประสบการณ์การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม หรือการลงพื้นที่ศึกษาดูงาน ส่วนวันที่สามเป็นกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมในลักษณะการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ

ตาราง 53 แสดงกำหนดการหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการผลักดันแผนด้าน ววน. และแผนพัฒนาภาค ส่วนการศึกษาดูงานและสัมมนาเชิงปฏิบัติการในพื้นที่แต่ละภาค (onsite)

ภาค	หน่วยร่วมจัดฝึกอบรม	พื้นที่	วันที่จัดกิจกรรม
ภาคเหนือ	มหาวิทยาลัยนเรศวร	พิษณุโลก	20-22 ก.ค.2565
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร	สกลนคร	3-5 ส.ค. 2565
ภาคกลาง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	พระนครศรีอยุธยา	31 ก.ค., 1-2 ส.ค. 2565
ภาคตะวันออก	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์	ฉะเชิงเทรา	24-26 ก.ค.2565
ภาคใต้	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	สงขลา	19-21 ก.ค.2565
ภาคใต้ชายแดน	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี	ปัตตานี	17-19 ก.ค.2565

4) ผลการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรกลุ่มเป้าหมายตามหลักสูตรการฝึกอบรม

การดำเนินงานจัดหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการผลักดันแผนด้าน ววน. และแผนพัฒนาภาคเป็นไปตามกำหนดการทั้งในส่วนการฝึกอบรมในระบบออนไลน์ การศึกษาดูงานและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการในพื้นที่แต่ละภาค ซึ่งเมื่อประเมินผลผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามเกณฑ์ที่กำหนดในหลักสูตรแล้ว พบว่ามีผู้ผ่านการอบรมทั้งสิ้น 386 คน โดยมีผลการดำเนินงาน ดังนี้

4.1) ผลการฝึกอบรมพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรกลุ่มเป้าหมายตามหลักสูตรในส่วนการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์

การดำเนินการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรกลุ่มเป้าหมายตามหลักสูตรฝึกอบรมในส่วนการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ มีการจัดการโดยคณะผู้วิจัยอย่างเป็นระบบ เพื่อกำกับคุณภาพและกระบวนการเรียนรู้ให้บรรลุตามที่คาดหวัง ซึ่งคณะผู้วิจัยได้บันทึกการสังเกตการณ์ฝึกอบรมในสาระการเรียนรู้หัวข้อต่างๆ เพื่อสอบทวนเนื้อหาที่วิทยากรได้ถ่ายทอดกับสาระที่กำหนดไว้โดยรายละเอียดปรากฏอยู่ในภาคผนวก นอกจากนี้ยังได้มีการจัดทำและแจ้งแนวปฏิบัติในการเข้าร่วมกิจกรรมให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับทราบ ทั้งการลงเวลาการเข้ารับการฝึกอบรม และการส่งผลงานจากการ

ฝึกอบรมเพื่อใช้ประกอบการประเมินผลการพัฒนาขีดความสามารถ และพิจารณาผลการสำเร็จการฝึกอบรม

จากการพิจารณาผลการจัดทำบันทึก After Learning Review รายบุคคล การจัดทำกิจกรรมการวิเคราะห์กรณีตัวอย่าง และการฝึกปฏิบัติตามโจทย์ที่ได้รับมอบหมายรายกลุ่ม พบว่าผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่วิทยากรถ่ายทอด สังเกตได้จากที่ผู้เข้ารับการอบรมสามารถสรุปเนื้อหาสาระสำคัญที่เรียนรู้ได้ รวมทั้งผู้เข้ารับการอบรมยังสามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะ โดยช่วยกันวิเคราะห์กรณีตัวอย่าง และแก้โจทย์ที่ได้รับมอบหมายได้ จึงถือว่าผู้รับการอบรมได้บรรลุผลการเรียนรู้ (Learning) ในส่วนที่ดำเนินการผ่านระบบออนไลน์

นอกจากนี้คณะผู้วิจัยได้จัดให้มีการประเมินผลการตอบสนอง (Reaction) ต่อการจัดฝึกอบรมตามหลักสูตรด้วย โดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ตอบแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจและแสดงความคิดเห็นต่อการจัดฝึกอบรม ซึ่งปรากฏผลดังตาราง

ตาราง 54 ผลการประเมินการตอบสนองต่อการจัดฝึกอบรมในส่วนการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์

ประเด็นรายการ	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
ภาพรวมหลักสูตร			
1.เนื้อหาสาระตรงตามวัตถุประสงค์	4.56	0.53	มากที่สุด
2.เนื้อหาสาระมีความทันสมัย	4.65	0.51	มากที่สุด
3.เนื้อหาสาระมีความหลากหลายและน่าสนใจ	4.62	0.54	มากที่สุด
4.เนื้อหาสาระสำคัญมีความสอดคล้องกับงานในหน้าที่ของท่าน	4.45	0.63	มาก
5.เนื้อหาสาระสำคัญช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถของท่าน	4.59	0.52	มาก
6.กิจกรรมปฏิบัติและการทบทวนความรู้ช่วยให้เกิดความเข้าใจ	4.51	0.55	มาก
7.ระยะเวลาในการฝึกอบรมเหมาะสมกับเนื้อหาสาระ	4.30	0.70	มาก
8.รูปแบบและวิธีการฝึกอบรมมีความเหมาะสมกับสถานการณ์	4.43	0.61	มาก
9.สิ่งที่ได้เรียนรู้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้	4.53	0.57	มาก
10.สิ่งที่ได้เรียนรู้เป็นที่พึงพอใจตามความคาดหวัง	4.49	0.55	มาก
รวม	**4.51**	**0.57**	**มากที่สุด**
การนำไปใช้ประโยชน์ของเนื้อหาแต่ละหัวข้อ			
11.หัวข้อ ทิศทางการพัฒนาประเทศ และกรอบการพัฒนาเชิงพื้นที่ (วันที่ 28 มิถุนายน 2565 เวลา 09.00 น.-12.00 น.)	4.65	0.52	มากที่สุด
12.หัวข้อ ความก้าวหน้าและบทบาทของวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมในการพัฒนาประเทศ (วันที่ 28 มิถุนายน 2565 เวลา 14.30 น.-16.00 น.)	4.54	0.55	มากที่สุด
13.หัวข้อ การบรรยาย morning talk: Telemedicine (วันที่ 30 มิถุนายน 2565 เวลา 08.30 น.-09.00 น.)	4.43	0.61	มาก

ประเด็นรายการ	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
14.หัวข้อ การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อจัดทำแผนงานและโครงการพัฒนา (บรรยายช่วงเช้า วันที่ 30 มิถุนายน 2565 เวลา 09.00 น.-12.00 น.)	4.65	0.52	มากที่สุด
15.หัวข้อ การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อจัดทำแผนงานและโครงการพัฒนา (กิจกรรมปฏิบัติช่วงบ่าย วันที่ 30 มิถุนายน 2565 เวลา 13.00 น.-16.00 น.)	4.64	0.54	มากที่สุด
16.หัวข้อ การบรรยาย morning talk: เทคโนโลยี AR และการประยุกต์ใช้ทางธุรกิจ (วันที่ 5 กรกฎาคม 2565 เวลา 08.30 น.-09.00 น.)	4.47	0.60	มาก
17.หัวข้อ การแปลงงานวิจัยและนวัตกรรมสู่การใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเชิงพื้นที่ (บรรยายช่วงเช้า วันที่ 5 กรกฎาคม 2565 เวลา 09.00 น.-12.00 น.)	4.57	0.53	มากที่สุด
18.หัวข้อ การแปลงงานวิจัยและนวัตกรรมสู่การใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเชิงพื้นที่ (กรณีศึกษาและกิจกรรมปฏิบัติช่วงบ่าย วันที่ 5 กรกฎาคม 2565 เวลา 13.00 น.-16.00 น.)	4.51	0.58	มากที่สุด
19.หัวข้อ การสื่อสารงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา (วันที่ 7 กรกฎาคม 2565 เวลา 09.00 น.-12.00 น.)	4.47	0.62	มาก
20.หัวข้อ สาระสำคัญของแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ. 2566-2570 (วันที่ 8 กรกฎาคม 2565 เวลา 09.00 น.-10.30 น.)	4.51	0.58	มากที่สุด
รวม	**4.54**	**0.56**	**มากที่สุด**
การให้บริการ			
21.การเตรียมการ/ความพร้อมในการจัดฝึกอบรม	4.49	0.59	มาก
22.การบริการ/การอำนวยความสะดวกของทีมผู้จัดฝึกอบรม	4.56	0.56	มากที่สุด
23.การชี้แจงรายละเอียด และขั้นตอนในการเข้าร่วมฝึกอบรม	4.58	0.55	มากที่สุด
24.เอกสารประกอบ ตัวอย่าง และสื่อประกอบการฝึกอบรม	4.59	0.54	มากที่สุด
25.ระบบเทคโนโลยีออนไลน์ในการฝึกอบรม	4.59	0.54	มากที่สุด
รวม	**4.56**	**0.55**	**มากที่สุด**
โดยภาพรวม	**4.53**	**0.56**	**มากที่สุด**

ที่มา : คณะผู้วิจัย

จากตารางพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.56 อยู่ในระดับมากที่สุด หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับสูงสุด คือ ด้านการให้บริการมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.55 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ของเนื้อหาแต่ละหัวข้อ

มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.56 อยู่ในระดับมากที่สุดและต่ำสุดด้านภาพรวมหลักสูตรมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.51 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.57 อยู่ในระดับมากที่สุด และพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านการให้บริการ อันดับสูงสุด คือ เอกสารประกอบ ตัวอย่าง และสื่อประกอบการฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.54 อยู่ในระดับมากที่สุด และระบบเทคโนโลยีออนไลน์ในการฝึกอบรม มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.54 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การชี้แจงรายละเอียด และขั้นตอนในการเข้าร่วมฝึกอบรม มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.55 อยู่ในระดับมากที่สุด และต่ำสุดคือ การเตรียมการ/ความพร้อมในการจัดฝึกอบรม มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.49 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.59 อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการนำไปใช้ประโยชน์ของเนื้อหาแต่ละหัวข้อ อันดับสูงสุด คือ หัวข้อ ทิศทางการพัฒนาประเทศ และกรอบการพัฒนาเชิงพื้นที่ (วันที่ 28 มิถุนายน 2565 เวลา 09.00 น.-12.00 น.) มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.52 อยู่ในระดับมากที่สุด และหัวข้อ การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อจัดทำแผนงานและโครงการพัฒนา (บรรยายช่วงเช้า วันที่ 30 มิถุนายน 2565 เวลา 09.00 น.-12.00 น.) มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.52 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ หัวข้อ การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อจัดทำแผนงานและโครงการพัฒนา (กิจกรรมปฏิบัติช่วงบ่าย วันที่ 30 มิถุนายน 2565 เวลา 13.00 น.-16.00 น.) มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.54 อยู่ในระดับมากที่สุด และต่ำสุด คือ หัวข้อ การบรรยาย morning talk: Telemedicine (วันที่ 30 มิถุนายน 2565 เวลา 08.30 น.-09.00 น.)มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.61 อยู่ในระดับมาก สุดท้ายคือภาพรวมหลักสูตร อันดับสูงสุด คือเนื้อหาสาระมีความทันสมัยมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.51 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ เนื้อหาสาระมีความหลากหลายและน่าสนใจ มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.54 อยู่ในระดับมากที่สุด และต่ำสุดคือ ระยะเวลาในการฝึกอบรมเหมาะสมกับเนื้อหาสาระ มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.70 อยู่ในระดับมาก

4.2) ผลการฝึกอบรมพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรกลุ่มเป้าหมายตามหลักสูตรในส่วนการลงพื้นที่ศึกษาดูงานและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ

การดำเนินการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรกลุ่มเป้าหมายตามหลักสูตรฝึกอบรมในส่วนการลงพื้นที่ศึกษาดูงานและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ คณะผู้วิจัยได้อาศัยความร่วมมือจากสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ภาคต่างๆ สนับสนุนการจัดฝึกอบรม โดยได้ออกแบบการศึกษาดูงาน หรือกิจกรรมเสริมสร้างประสบการณ์การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมร่วมกัน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ให้ผู้เข้ารับการอบรมในแต่ละพื้นที่ได้เห็นถึงศักยภาพด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมในฐานะภาคีสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ รวมทั้งมีประสบการณ์ตรงและตระหนักถึงความสำคัญในการประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อผลักดันการพัฒนาพื้นที่ ซึ่งรายละเอียดของกิจกรรมดังกล่าวในแต่ละภาคปรากฏตามกำหนดการจัดกิจกรรมในภาคผนวก

จากการสังเกตผลตามแบบบันทึกการเสริมสร้างประสบการณ์การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมรายบุคคล และผลการสรุปบทเรียนจากการศึกษาดูงานร่วมกัน กล่าวได้ว่าผู้เข้ารับการอบรมได้รับประสบการณ์ที่นำไปสู่การเสริมสร้างความเข้าใจ เห็นถึงแนวทางและความสำคัญในการนำวิทยาศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาพื้นที่

ในส่วนกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เป็นการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และระดมความเห็นวิเคราะห์ช่องว่างของประเด็นการพัฒนาที่สำคัญในพื้นที่ ซึ่งนำไปสู่การกำหนดข้อเสนอโครงการพัฒนา และโจทย์วิจัยที่สอดคล้องกับศักยภาพ ความต้องการ และสภาพปัญหาของพื้นที่ จากการสังเกตการจัดทำกิจกรรม พบว่าผู้เข้าร่วมการอบรมมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ทำงาน และสามารถนำเสนอข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมได้อย่างน่าสนใจ ถือเป็นการบรรลุวัตถุประสงค์การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงประสบการณ์และเปิดโอกาสหรือช่องทางให้บุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการผลักดันแผนด้าน ววน. และแผนพัฒนาภาคในระดับพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการนำเสนอข้อเสนอการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่อาศัย ววน. สนับสนุนการดำเนินงาน

นอกจากนี้คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินผลการตอบสนอง (Reaction) ต่อการจัดกิจกรรมในส่วนนี้ด้วย โดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ตอบแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจและแสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรมการศึกษาดูงานและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ซึ่งผลการประเมิน และข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมในแต่ละภาคมีสาระสำคัญดังนี้

(1) ผลการประเมินการตอบสนองต่อกิจกรรมการฝึกอบรมในส่วนการลงพื้นที่ศึกษาดูงานและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ รวมทั้งข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม : ภาคเหนือ

(1.1) ผลการประเมินการตอบสนองต่อกิจกรรมการศึกษาดูงานและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการของพื้นที่ภาคเหนือ

ตาราง 55 ผลการประเมินการตอบสนองต่อการกิจกรรมการศึกษาดูงานและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการของพื้นที่ภาคเหนือ

ประเด็นรายการ	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
กิจกรรมการเสริมสร้างประสบการณ์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (การศึกษาดูงาน)			
1.โปรแกรมการศึกษาดูงานมีความเหมาะสมกับระยะเวลา	3.87	0.70	มาก
2.แหล่งศึกษาดูงานมีความหลากหลายและน่าสนใจ	4.23	0.63	มาก
3.เนื้อหาสาระจากการศึกษาดูงานช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ของท่าน	4.23	0.67	มาก
4.ประสบการณ์ที่ได้รับสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้	4.28	0.72	มาก
5.ประสบการณ์ที่ได้รับเป็นที่พึงพอใจตามความคาดหวัง	4.18	0.64	มาก
รวม	**4.16**	**0.04**	**มาก**

ประเด็นรายการ	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สัมมนาเชิงปฏิบัติการ)			
6.รูปแบบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการมีความเหมาะสมและน่าสนใจ	4.21	0.61	มาก
7.ประเด็นการสัมมนาเชิงปฏิบัติการสอดคล้องกับปัญหาของพื้นที่	4.21	0.61	มาก
8.การสัมมนาเชิงปฏิบัติการทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อแก้โจทย์การพัฒนาพื้นที่	4.23	0.58	มาก
9.การสัมมนาเชิงปฏิบัติการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือเพื่อสร้างเครือข่ายขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	4.26	0.55	มาก
10.ผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการได้ข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	4.26	0.59	มาก
รวม	**4.23**	**0.02**	**มาก**
การให้บริการ			
11.การเตรียมการ/ชี้แจงรายละเอียดการเข้าร่วมกิจกรรม	4.21	0.57	มาก
12.การบริการ/การอำนวยความสะดวกของทีมผู้จัดกิจกรรม	4.18	0.72	มาก
13.การให้บริการอาหาร/อาหารว่าง	4.10	0.75	มาก
14.การให้บริการที่พัก/โรงแรม	4.31	0.69	มาก
15.เอกสารประกอบ ตัวอย่าง และสื่อประกอบกิจกรรม	4.28	0.76	มาก
รวม	**4.22**	**0.08**	**มาก**
โดยรวม	**4.20**	**0.07**	**มาก**

จากตารางพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.07 อยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับสูงสุด คือกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สัมมนาเชิงปฏิบัติการ) มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.07 อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ การให้บริการมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.08 อยู่ในระดับมาก และต่ำสุด คือ กิจกรรมการเสริมสร้างประสบการณ์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (การศึกษาดูงาน) มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.04 อยู่ในระดับมาก และพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สัมมนาเชิงปฏิบัติการ) อันดับสูงสุด คือ การสัมมนาเชิงปฏิบัติการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือเพื่อสร้างเครือข่ายขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.55 อยู่ในระดับมากและผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการได้

ข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.59 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การสัมมนาเชิงปฏิบัติการทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อแก้โจทย์การพัฒนาพื้นที่มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.58 อยู่ในระดับมาก และต่ำสุดคือ รูปแบบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการมีความเหมาะสมและน่าสนใจ มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.21 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.61 อยู่ในระดับมาก และประเด็นการสัมมนาเชิงปฏิบัติการสอดคล้องกับปัญหาของพื้นที่ มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.21 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.61 อยู่ในระดับมาก ส่วนการให้บริการ พบว่า อันดับสูงสุด คือ การให้บริการที่พัก/โรงแรม มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.31 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.69 อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ เอกสารประกอบตัวอย่าง และสื่อประกอบกิจกรรม มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.76 อยู่ในระดับมาก และการให้บริการอาหาร/อาหารว่างมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.70 อยู่ในระดับมาก และสุดท้ายคือกิจกรรมการเสริมสร้างประสบการณ์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (การศึกษาดูงาน) อันดับสูงสุดคือ ประสบการณ์ที่ได้รับสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้ มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.72อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ แหล่งศึกษาดูงานมีความหลากหลายและน่าสนใจ มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.67อยู่ในระดับมากและเนื้อหาสาระจากการศึกษาดูงานช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ของท่าน มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.63 อยู่ในระดับมากและต่ำสุด คือ โปรแกรมการศึกษาดูงานมีความเหมาะสมกับระยะเวลา มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 3.87 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.70 อยู่ในระดับมาก

(1.2) ข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของภาคเหนือ

ผู้เข้ารับการอบรมในพื้นที่ภาคเหนือที่จังหวัดพิษณุโลก ได้ร่วมกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม โดยกำหนดกลุ่มประเด็นของพื้นที่ที่มีความสำคัญต้องเร่งดำเนินการพัฒนา 3 ด้าน คือ การท่องเที่ยว คุณภาพชีวิต และการเกษตรกรรม ดังนี้

(ก) กลุ่มประเด็นการท่องเที่ยว มุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการท่องเที่ยว โดยมีผลการวิเคราะห์และข้อเสนอแนวทางการพัฒนาดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 56 ข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของภาคเหนือ ด้านการท่องเที่ยว

ปัจจัยสนับสนุน	ปัจจัยอุปสรรค
มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และเรื่องราวที่เป็นอัตลักษณ์ รวมทั้งมีผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์ และมีเครือข่ายภาคส่วนต่างๆ นอกภาครัฐในการขับเคลื่อนด้านการท่องเที่ยวที่เข้มแข็ง	แหล่งท่องเที่ยวหลายแหล่งเริ่มเสื่อมโทรม ผู้ประกอบการยังขาดความคิดสร้างสรรค์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม การให้บริการยังไม่ได้มาตรฐาน และการประชาสัมพันธ์และการตลาดแหล่งท่องเที่ยวชุมชนยังมีความจำกัด

ความต้องการพัฒนา
เพิ่มขีดความสามารถการจัดการและโลจิสติกส์การท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพ สร้างแบรนด์การท่องเที่ยวและสินค้าที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ให้เชื่อมโยงกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่น และเพิ่มรายได้แก่ประชาชนในพื้นที่

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ด้วย ววน.	ข้อเสนอโจทย์ด้าน ววน. เพื่อพัฒนาพื้นที่
ช่องว่าง: การบริการ และสินค้าด้านการท่องเที่ยวต้องได้รับการยกระดับให้มีความสร้างสรรค์ และได้มาตรฐานตอบสนองต่อความต้องการผู้รับบริการ **โครงการ**: การพัฒนาคุณภาพและเสริมความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ • เพิ่มขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวให้ต้อนรับนักท่องเที่ยวคุณภาพและหลากหลายกลุ่ม รวมทั้งพัฒนาห่วงโซ่อุปทานอุปทาน และระบบโลจิสติกส์การท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวหลักสู่ชุมชน • ยกระดับบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพในการให้บริการ ส่งเสริมผู้ประกอบการในการออกแบบและจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์บนฐานทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม • สร้างภาพลักษณ์ สร้างแบรนด์ และสื่อสารการตลาดแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งกิจกรรมท่องเที่ยวสร้างสรรค์โดยอาศัยเรื่องราวและอัตลักษณ์ที่โดดเด่น	**ช่องว่าง**: การออกแบบ พัฒนาผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์ในกลุ่มสินค้าท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ รวมทั้งยกระดับรูปแบบการบริการให้มีความหลากหลายน่าสนใจ **โจทย์**: • การพัฒนาสินค้าบนฐานภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่นให้มีความสร้างสรรค์ ส่งเสริมอัตลักษณ์ของพื้นที่ และมีคุณภาพทั้งผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์ • การออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ตอบสนองต่อความต้องการ และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวคุณภาพ

(ข) กลุ่มประเด็นคุณภาพชีวิต เน้นการยกระดับการดูแลและความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ รวมทั้งผู้พิการ ซึ่งมีสาระสำคัญดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 57 ข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของภาคเหนือ ด้านคุณภาพชีวิต

ปัจจัยสนับสนุน	ปัจจัยอุปสรรค
มีการให้ความสำคัญกับการเป็นสังคมสูงวัย และส่งเสริมการฟื้นฟูผู้พิการ โดยหน่วยงานภาครัฐและนอกภาครัฐได้จัดกิจกรรมและเครื่องมือที่จำเป็นเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุและผู้พิการ	การจัดบริการที่จำเป็นในด้านการพัฒนาศักยภาพ การส่งเสริมอาชีพ และการดูแลสุขภาพยังไม่ทั่วถึง อุปกรณ์สนับสนุนและช่วยเหลือในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุและผู้

	พิการยังไม่เพียงพอ หน่วยงานในพื้นที่ยังขาดความรู้และทักษะในการดูแลผู้สูงอายุและผู้พิการอย่างถูกต้องทำให้เกิดความเสี่ยงและอาจเป็นอันตราย

ความต้องการพัฒนา
พัฒนาระบบการดูแลและช่วยเหลือผู้สูงอายุรวมทั้งผู้พิการให้มีคุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐาน และเปลี่ยนภาระเป็นพลัง

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ด้วย ววน.	**ข้อเสนอโจทย์ด้าน ววน. เพื่อพัฒนาพื้นที่**
ช่องว่าง: การพัฒนาระบบกายภาพ และระบบทางสังคมรองรับผู้สูงอายุและผู้พิการ **โครงการ**: การเสริมสร้างระบบนิเวศสำหรับการเป็นเมืองส่งเสริมคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ • ยกระดับเมืองให้เป็นเมืองส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตสำหรับทุกช่วงวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งรองรับการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุและผู้พิการอย่างเสมอภาค • ส่งเสริมการจัดทำอุปกรณ์เพื่อฟื้นฟู และช่วยเหลือการดำรงชีวิตสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการโดยชุมชน เพื่อลดการพึ่งพา • ส่งเสริมผู้สูงอายุและผู้พิการที่มีศักยภาพในการประกอบอาชีพ โดยการสร้างงานที่เหมาะสมและการนำภูมิปัญญา หรือความสามารถมาใช้ให้เกิดคุณค่า	**ช่องว่าง**: บูรณาการความร่วมมือในการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ **โจทย์**: • พัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการเตรียมความพร้อมทั้งด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความมั่นคงทางสังคม รวมทั้งสุขภาพให้แก่ผู้กำลังจะเป็นผู้สูงวัย

(ค) กลุ่มประเด็นเกษตรกรรม มุ่งเน้นการยกระดับมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลผลิตด้วยเทคโนโลยีที่เหมะสมและการแปรรูป โดยมีสารสำคัญของข้อเสนอดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 58 ข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของภาคเหนือ ด้านเกษตรกรรม

ปัจจัยสนับสนุน	**ปัจจัยอุปสรรค**
ผลผลิตการเกษตรในพื้นที่มีความหลากหลายและมีความสามารถในการผลิตได้ในจำนวนมาก ซึ่งพืชผล และปศุสัตว์ในพื้นที่หลายชนิดเป็นสินค้าที่มีความโดดเด่น รวมทั้งมีการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความน่าสนใจ	การทำเกษตรกรรมยังขาดการใช้ความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสม มีภาวการณ์ขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตร ขาดระบบการจัดการผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ขาดเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว อีกทั้งยังเป็นการแปรรูปขั้นต้นซึ่งมีมูลค่าเพิ่มจำกัด และวัสดุ

	เหลือใช้ทางการเกษตรยังไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่

ความต้องการพัฒนา
ยกระดับการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรสู่สินค้านวัตกรรมฐานชีวภาพ ใช้ประโยชน์จากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า เพิ่มประสิทธิภาพหลังการเก็บเกี่ยวและโลจิสติกส์การเกษตร

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ด้วย ววน.	**ข้อเสนอโจทย์ด้าน ววน. เพื่อพัฒนาพื้นที่**
ช่องว่าง: การเพิ่มประสิทธิภาพเพาะปลูก การยกระดับการแปรรูป เชื่อมโยงสู่ตลาด **โครงการ**: การยกระดับการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด • การเพิ่มขีดความสามารถในการเพาะปลูกเพื่อเพิ่มคุณภาพผลผลิต และควบคุมปริมาณผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด • การยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรและการแปรรูปเป็นนวัตกรรมสินค้าเกษตรและอาหารเพื่ออนาคต โดยคำนึงถึงความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม • การใช้เทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยวเพื่อยืดอายุสินค้าเกษตร และเชื่อมโยงโลจิสติกส์การเกษตรทั้งการรวม คัดกรองและกระจายสินค้า	**ช่องว่าง**: การใช้ประโยชน์จากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร และเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร **โจทย์**: • การเปลี่ยนวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตรให้มีมูลค่าเพิ่มเพื่อลดการเผาทำลาย • การพัฒนาพลังงานชีวมวลที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร • การแปรรูปสินค้าเกษตรล้นตลาดเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรและสร้างมูลค่าเพิ่ม • การลดสารปนเปื้นในดินและน้ำเพื่อเพิ่มคุณภาพสินค้าเกษตรปลอดภัย

(2) ผลการประเมินการตอบสนองต่อกิจกรรมการฝึกอบรมในส่วนการลงพื้นที่ศึกษาดูงานและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ รวมทั้งข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม : ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(2.1) ผลการประเมินการตอบสนองต่อกิจกรรมการศึกษาดูงานและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตาราง 59 ผลการประเมินการตอบสนองต่อการกิจกรรมการศึกษาดูงานและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประเด็นรายการ	$\overline{X}$	**S.D.**	**แปลผล**
กิจกรรมการเสริมสร้างประสบการณ์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (การศึกษาดูงาน)			
1.โปรแกรมการศึกษาดูงานมีความเหมาะสมกับระยะเวลา	4.40	0.60	มาก
2.แหล่งศึกษาดูงานมีความหลากหลายและน่าสนใจ	4.58	0.50	มากที่สุด

ประเด็นรายการ	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
3.เนื้อหาสาระจากการศึกษาดูงานช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ของท่าน	4.63	0.49	มากที่สุด
4.ประสบการณ์ที่ได้รับสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้	4.63	0.49	มากที่สุด
5.ประสบการณ์ที่ได้รับเป็นที่พึงพอใจตามความคาดหวัง	4.60	0.60	มากที่สุด
รวม	**4.57**	**0.06**	**มากที่สุด**
กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สัมมนาเชิงปฏิบัติการ)			
6.รูปแบบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการมีความเหมาะสมและน่าสนใจ	4.46	0.67	มาก
7.ประเด็นการสัมมนาเชิงปฏิบัติการสอดคล้องกับปัญหาของพื้นที่	4.58	0.57	มากที่สุด
8.การสัมมนาเชิงปฏิบัติการทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อแก้โจทย์การพัฒนาพื้นที่	4.54	0.64	มากที่สุด
9.การสัมมนาเชิงปฏิบัติการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือเพื่อสร้างเครือข่ายขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	4.46	0.70	มาก
10.ผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการได้ข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	4.65	0.52	มากที่สุด
รวม	**4.54**	**0.08**	**มากที่สุด**
การให้บริการ			
11.การเตรียมการ/ชี้แจงรายละเอียดการเข้าร่วมกิจกรรม	4.52	0.61	มากที่สุด
12.การบริการ/การอำนวยความสะดวกของทีมผู้จัดกิจกรรม	4.56	0.57	มากที่สุด
13.การให้บริการอาหาร/อาหารว่าง	4.29	0.72	มาก
14.การให้บริการที่พัก/โรงแรม	4.48	0.64	มาก
15.เอกสารประกอบ ตัวอย่าง และสื่อประกอบกิจกรรม	4.35	0.68	มาก
รวม	**4.44**	**0.08**	**มาก**
โดยรวม	**4.52**	**0.08**	**มากที่สุด**

จากตารางพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.52ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.08 อยู่ในระดับมากที่สุด หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับสูงสุด คือ กิจกรรมการเสริมสร้างประสบการณ์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (การศึกษาดูงาน)มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.06 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สัมมนาเชิงปฏิบัติการ)มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.08 อยู่ในระดับ

มากที่สุด และต่ำสุด คือ การให้บริการ มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.08 อยู่ในระดับมาก และพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านกิจกรรมการเสริมสร้างประสบการณ์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (การศึกษาดูงาน) อันดับสูงสุด คือ เนื้อหาสาระจากการศึกษาดูงานช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ของท่านมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.49 อยู่ในระดับมากที่สุดและประสบการณ์ที่ได้รับสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้ ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.49 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ประสบการณ์ที่ได้รับเป็นที่พึงพอใจตามความคาดหวัง มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.60 อยู่ในระดับมากที่สุด และต่ำสุดคือ โปรแกรมการศึกษาดูงานมีความเหมาะสมกับระยะเวลามีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.60 อยู่ในระดับมาก ส่วนกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สัมมนาเชิงปฏิบัติการ) อันดับสูงสุด คือ ผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการได้ข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.65ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.52 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ประเด็นการสัมมนาเชิงปฏิบัติการสอดคล้องกับปัญหาของพื้นที่มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.57 อยู่ในระดับมากที่สุด และต่ำสุดคือ รูปแบบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการมีความเหมาะสมและน่าสนใจ มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.67 อยู่ในระดับมาก และสุดท้าย ด้านการให้บริการ อันดับสูงสุด คือ การบริการ/การอำนวยความสะดวกของทีมผู้จัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.57 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การเตรียมการ/ชี้แจงรายละเอียดการเข้าร่วมกิจกรรม มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.61 อยู่ในระดับมากที่สุดและต่ำสุด คือ การให้บริการอาหาร/อาหารว่าง มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.72 อยู่ในระดับมาก

(2.2) ข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือดำเนินการจัดขึ้นที่จังหวัดสกลนคร ซึ่งผู้เข้ารับการอบรมได้ทำกิจกรรมร่วมกันคิด วิเคราะห์และจัดทำข้อเสนอที่น่าสนใจ โดยได้กำหนดกลุ่มประเด็นการพัฒนาพื้นที่ที่ควรให้ความสนใจ 2 ด้าน คือ การเกษตรกรรมและคุณภาพชีวิต

(ก) กลุ่มประเด็นเกษตรกรรม มุ่งเน้นเน้นการยกระดับศักยภาพการผลิตสินค้าการเกษตรในบริบทที่มีความจำกัดด้านทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งข้อเสนอมีสาระสำคัญดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 60 ข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านเกษตรกรรม

ปัจจัยสนับสนุน	ปัจจัยอุปสรรค
มีผลผลิตการเกษตรที่หลากหลาย ซึ่งมีเอกลักษณ์และเป็นที่รู้จัก รวมทั้งมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการเกษตรได้ รวมทั้งพื้นที่มีจุดเชื่อมโยงระเบียงเศรษฐกิจและประตูการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน	เกษตรกรยังเข้าถึงเทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสมอย่างจำกัด และยังมีบริบทการผลิตที่ไม่เอื้ออำนวย เช่น น้ำแล้ง ดินเสื่อมสภาพ จึงทำให้ปริมาณการผลิตไม่แน่นอน ไม่ต่อเนื่อง รวมทั้งยังขาดการแปรรูปผลผลิตการเกษตรให้เป็นสินค้านวัตกรรมที่มีมูลค่าเพิ่ม
ความต้องการพัฒนา	
พัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการผลิตที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานและแปรรูปเป็นสินค้าตอบสนองความต้องการของตลาด ในบริบทที่มีข้อจำกัด	
แนวทางการพัฒนาพื้นที่ด้วย ววน.	**ข้อเสนอโจทย์ด้าน ววน. เพื่อพัฒนาพื้นที่**
ช่องว่าง: ขีดความสามารถของเกษตรกรด้านเทคโนโลยีการเกษตร และลดข้อจำกัดด้านทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับการเพาะปลูก **โครงการ**: การยกระดับขีดความสามารถเกษตรกร เสริมสร้างมาตรฐานการผลิตและการแปรรูป • การเสริมสร้างสมรรถนะในด้านเทคโนโลยีการผลิตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต • การยกระดับกระบวนการผลิตและการแปรรูปผลผลิตและสินค้าเกษตรด้วยเทคโนโลยีบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น • การส่งเสริมคุณภาพ และตรวจสอบมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย • การส่งเสริมสินค้าเกษตรแปรรูปสู่การกระจายบนเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจและการค้าชายแดน • การประยุกต์เทคโนโลยีและนวัตกรรมคาดการณ์ปริมาณน้ำ เพื่อการตัดสินใจในการทำเกษตรกรรม และเตือนภัยล่วงหน้า	**ช่องว่าง**: การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ **โจทย์**: • การพัฒนาเทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสมและระบบเกษตรอัจฉริยะต้นทุนต่ำ • การพัฒนาชุดตรวจวิเคราะห์คุณภาพ และสารปนเปื้อนในสินค้าเกษตรบนฐานภูมิปัญญา • การแปรรูปสินค้านวัตกรรมเกษตรที่มีมูลค่าเพิ่ม และการใช้ประโยชน์ของเหลือใช้ทางการเกษตร • ระบบสารสนเทศเชิงภูมิศาสตร์ Big Data และระบบอัจฉริยะในการจัดการน้ำแบบบูรณาการและการพยากรณ์ภัยพิบัติ

(ข) กลุ่มประเด็นคุณภาพชีวิต เน้นการแก้ปัญหาความยากจนให้มีโอกาส และความเป็นอยู่ดีขึ้น ซึ่งมีสาระสำคัญดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 61 ข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านคุณภาพชีวิต

ปัจจัยสนับสนุน	ปัจจัยอุปสรรค
ประชากรในพื้นที่ถือเป็นเกษตรกร และยังเป็นแรงงานที่มีความสำคัญต่อภาคเศรษฐกิจของประเทศ และเป็นกลุ่มที่มีความสามารถเรียนรู้ได้ มีบางส่วนได้รับการพัฒนาทักษะฝีมือ	ยังขาดการพัฒนาทัศนคติ และคุณลักษณะที่จำเป็นในภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง แรงงานจำนวนหนึ่งยังอยู่นอกระบบการคุ้มครองแรงงาน และขาดโอกาสก้าวหน้า
ความต้องการพัฒนา	
ยกระดับศักยภาพแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และการสร้างงาน สร้างอาชีพเสริม	
แนวทางการพัฒนาพื้นที่ด้วย ววน.	**ข้อเสนอโจทย์ด้าน ววน. เพื่อพัฒนาพื้นที่**
ช่องว่าง: ขีดความสามารถการทำงานและการประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัว **โครงการ**: การพัฒนาโอกาสในการประกอบอาชีพและสร้างรายได้เพื่อลดปัญหาความยากจน • เพิ่มการเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อประกอบอาชีพ โดยเฉพาะทุนและที่ดินทำกิน • พัฒนาแรงงานให้มีสมรรถนะสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่ และการพัฒนาประเทศ • ส่งเสริมการประกอบอาชีพเสริมใหม่นอกฤดูกาลเพาะปลูกให้แก่กลุ่มเกษตรกรยากจน	**ช่องว่าง**: แนวทางบูรณาการสร้างอาชีพ สร้างรายได้เพื่อแก้ปัญหาความยากจน **โจทย์**: • พัฒนาตัวแบบเศรษฐกิจฐานรากระดับชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน • พัฒนารูปแบบการสร้างงาน สร้างอาชีพ และรายได้ให้แก่ครัวเรือนยากจนที่มีทรัพยากรจำกัด

(3) ผลการประเมินการตอบสนองต่อกิจกรรมการฝึกอบรมในส่วนการลงพื้นที่ศึกษาดูงานและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ รวมทั้งข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม : ภาคกลาง

(3.1) ผลการประเมินการตอบสนองต่อกิจกรรมการศึกษาดูงานและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการของพื้นที่ภาคกลาง

ตาราง 62 ผลการประเมินการตอบสนองต่อการกิจกรรมการศึกษาดูงานและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการของพื้นที่ภาคกลาง

ประเด็นรายการ	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
กิจกรรมการเสริมสร้างประสบการณ์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (การศึกษาดูงาน)			
1.โปรแกรมการศึกษาดูงานมีความเหมาะสมกับระยะเวลา	4.24	0.59	มาก
2.แหล่งศึกษาดูงานมีความหลากหลายและน่าสนใจ	4.33	0.68	มาก
3.เนื้อหาสาระจากการศึกษาดูงานช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ของท่าน	4.43	0.64	มาก
4.ประสบการณ์ที่ได้รับสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้	4.37	0.66	มาก
5.ประสบการณ์ที่ได้รับเป็นที่พึงพอใจตามความคาดหวัง	4.47	0.67	มาก
รวม	**4.37**	**0.04**	**มาก**
กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สัมมนาเชิงปฏิบัติการ)			
6.รูปแบบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการมีความเหมาะสมและน่าสนใจ	4.39	0.57	มาก
7.ประเด็นการสัมมนาเชิงปฏิบัติการสอดคล้องกับปัญหาของพื้นที่	4.49	0.58	มากที่สุด
8.การสัมมนาเชิงปฏิบัติการทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อแก้โจทย์การพัฒนาพื้นที่	4.55	0.58	มากที่สุด
9.การสัมมนาเชิงปฏิบัติการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือเพื่อสร้างเครือข่ายขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	4.59	0.50	มากที่สุด
10.ผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการได้ข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	4.53	0.54	มากที่สุด
รวม	**4.51**	**0.06**	**มากที่สุด**
การให้บริการ			
11.การเตรียมการ/ชี้แจงรายละเอียดการเข้าร่วมกิจกรรม	4.59	0.50	มากที่สุด
12.การบริการ/การอำนวยความสะดวกของทีมผู้จัดกิจกรรม	4.71	0.46	มากที่สุด
13.การให้บริการอาหาร/อาหารว่าง	4.41	0.64	มาก
14.การให้บริการที่พัก/โรงแรม	4.61	0.53	มากที่สุด
15.เอกสารประกอบ ตัวอย่าง และสื่อประกอบกิจกรรม	4.55	0.54	มากที่สุด
รวม	**4.57**	**0.07**	**มากที่สุด**
โดยรวม	**4.48**	**0.07**	**มาก**

จากตารางพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.07 อยู่ในระดับมากที่สุด หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับสูงสุด คือการให้บริการ มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.07 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สัมมนาเชิงปฏิบัติการ) มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.51 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.06 อยู่ในระดับมากที่สุด และต่ำสุด คือ กิจกรรมการเสริมสร้างประสบการณ์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (การศึกษาดูงาน) มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.04 อยู่ในระดับมาก และพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านการให้บริการอันดับสูงสุด คือ การบริการ/การอำนวยความสะดวกของทีมผู้จัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.46 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การให้บริการที่พัก/โรงแรม มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.53 อยู่ในระดับมากที่สุด และต่ำสุดคือ การให้บริการอาหาร/อาหารว่างมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.41 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.64 อยู่ในระดับมาก ส่วนกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สัมมนาเชิงปฏิบัติการ) อันดับสูงสุด คือ การสัมมนาเชิงปฏิบัติการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือเพื่อสร้างเครือข่ายขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.59ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.50 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการได้ข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.54 อยู่ในระดับมากที่สุด และต่ำสุด คือ รูปแบบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการมีความเหมาะสมและน่าสนใจ มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.39 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.57 อยู่ในระดับมาก และสุดท้าย ด้านกิจกรรมการเสริมสร้างประสบการณ์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (การศึกษาดูงาน) อันดับสูงสุด คือ ประสบการณ์ที่ได้รับเป็นที่พึงพอใจตามความคาดหวังมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.67 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ เนื้อหาสาระจากการศึกษาดูงานช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ของท่านมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.64 อยู่ในระดับมากที่สุดและต่ำสุด คือ โปรแกรมการศึกษาดูงานมีความเหมาะสมกับระยะเวลา มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.24 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.59 อยู่ในระดับมาก

(3.2) ข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของภาคกลาง

สำหรับพื้นที่ภาคกลางได้มีการจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยผู้เข้ารับการอบรมได้ร่วมกันทำกิจกรรมโดยนำเสนอประสบการณ์ และความคิดเห็นเพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอของพื้นที่ ซึ่งได้กำหนดประเด็นของพื้นที่ที่มีความจำเป็นต้องดำเนินการพัฒนา 3 ด้าน คือ อุตสาหกรรม เกษตรกรรม และการท่องเที่ยว

(ก) กลุ่มประเด็นอุตสาหกรรม มุ่งเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งมีสาระสำคัญดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 63 ข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของภาคกลาง ด้านอุตสาหกรรม

ปัจจัยสนับสนุน	ปัจจัยอุปสรรค
เป็นแหล่งเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญและมีคุณภาพ ซึ่งเป็นวัตถุดิบที่ป้อนสู่อุตสาหกรรมการแปรรูปสินค้าเกษตรที่ได้มาตรฐาน โดยผู้ประกอบการขนาดใหญ่ที่มีศักยภาพในด้านเทคโนโลยี รวมทั้งพื้นที่ยังมีระบบโลจิสติกส์ที่เอื้อต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ	ผลผลิตและสินค้าแปรรูปมีการแข่งขันสูงขึ้น แต่การบริโภคโดยเฉพาะภายในประเทศยังจำกัด และสินค้าหลายชนิดยังไม่สามารถก้าวสู่ตลาดสากลได้ เนื่องจากยังขาดการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์นวัตกรรม ซึ่งจำเป็นต้องส่งเสริมผู้ประกอบการที่เป็น Start Up และ SMEs
ความต้องการพัฒนา	
ยกระดับศักยภาพการผลิตและการแปรรูปโดยเฉพาะผู้ประกอบการใหม่ให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน และการกระจายสินค้าเพื่อขยายตลาด	
แนวทางการพัฒนาพื้นที่ด้วย ววน.	**ข้อเสนอโจทย์ด้าน ววน. เพื่อพัฒนาพื้นที่**
ช่องว่าง: ความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการใหม่ **โครงการ**: การพัฒนาคุณภาพสินค้า บริการ และยกระดับผู้ประกอบการให้มีขีดความสามารถเข้มแข็ง • การพัฒนากระบวนการผลิตและการแปรรูปให้สามารถผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพสูง (Product Premium) • การยกระดับขีดความสามารถผู้ประกอบการให้ระบบการผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม โดยเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร และอุตสาหกรรมสุขภาพ • การส่งเสริม Start Up และ SMEs ให้เป็นวิสาหกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (IDE)	**ช่องว่าง**: การขยายตลาดสินค้าและบริการให้กว้างขวางยิ่งขึ้น **โจทย์**: • การพัฒนารูปแบบสินค้าและบริการให้มีความหลากหลาย บนฐานนวัตกรรมและการเพิ่มมูลค่าวัตถุดิบที่มีอัตลักษณ์ของพื้นที่ • การพัฒนาระบบการรวมและกระจายสินค้าและแพลตฟอร์มการตลาดดิจิทัลเพื่อกระตุ้นการบริโภค

(ข) กลุ่มประเด็นเกษตรกรรม เน้นการแก้ไขปัญหาการผลิตข้าว ซึ่งมีสาระสำคัญดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 64 ข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของภาคกลาง ด้านเกษตรกรรม

ปัจจัยสนับสนุน	ปัจจัยอุปสรรค
พื้นที่ภาคกลางเป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญหลายสายพันธุ์ เนื่องจากมีความอุดมสมบูรณ์ มีระบบชลประทานที่ดี มีแหล่งรับซื้อและตลาดนอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมการแปรรูปข้าวโดยผู้ประกอบการรุ่นใหม่เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ	กลุ่มเกษตรกรที่ผลิตข้าวยังขาดความเข้มแข็ง การผลิตข้าวยังไม่ได้คุณภาพ ต้นทุนสูง มีสารเคมีปนเปื้อน ในบางช่วงราคาข้าวตกต่ำจากการผลิตที่ล้นตลาด และบางปีประสบปัญหาภัยพิบัติน้ำท่วม น้ำแล้งส่งผลกระทบต่อผลผลิต
ความต้องการพัฒนา	
ส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง เพื่อเพาะปลูกข้าวคุณภาพ แปรรูปผลผลิตให้มีมูลค่าเพิ่ม และการทำตลาดรูปแบบใหม่	
แนวทางการพัฒนาพื้นที่ด้วย ววน.	**ข้อเสนอโจทย์ด้าน ววน. เพื่อพัฒนาพื้นที่**
ช่องว่าง: ความสามารถในการผลิตข้าวคุณภาพตอบสนองความต้องการของตลาด **โครงการ**: การเสริมสร้างความสามารถกลุ่มเกษตรกรเพื่อผลิตข้าวคุณภาพและแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า • การพัฒนากลุ่มและเครือข่ายเกษตรกรให้มีความสามารถในการจัดการผลิตและยกระดับคุณภาพข้าวปลอดภัย • การเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิตข้าวคุณภาพด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม • การส่งเสริมการแปรรูปข้าวเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย	**ช่องว่าง**: การขยายตลาดข้าวและผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าว **โจทย์**: • การพัฒนาผลิตภัณฑ์นวัตกรรมจากข้าวตามแนวทาง BCG • การพัฒนากลไกและช่องทางการตลาดสินค้าข้าวและผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าวสู่ตลาดสากล

(ค) กลุ่มประเด็นการท่องเที่ยว มุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ที่สร้างประสบการณ์ใหม่ ซึ่งมีสาระสำคัญดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 65 ข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของภาคกลาง ด้านการท่องเที่ยว

ปัจจัยสนับสนุน	ปัจจัยอุปสรรค
มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จัก และมีบริการที่เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยวหลากหลายรูปแบบ ซึ่งแหล่งการท่องเที่ยวอยู่ใกล้กับพื้นที่เมืองหลวง และมีการคมนาคมหลักที่สะดวก	ยังขาดการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวจากแหล่งหลักไปสู่เมืองรองและชุมชน และยังไม่ได้ใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและอัตลักษณ์ของท้องถิ่นมาต่อยอดพัฒนาการ

	ท่องเที่ยว รวมทั้งผู้ประกอบการและแรงงานยังมีสมรรถนะจำกัด

ความต้องการพัฒนา
ยกระดับมาตรฐานการจัดการท่องเที่ยว และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เชื่อมโยงสู่ชุมชนท้องถิ่น

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ด้วย ววน.	**ข้อเสนอโจทย์ด้าน ววน. เพื่อพัฒนาพื้นที่**
ช่องว่าง: ความสามารถในการจัดการและการบริการด้านการท่องเที่ยว **โครงการ**: การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยว • การเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวหลักกับเมืองรอง และชุมชนเพื่อนำเสนอประสบการณ์ใหม่ • การเสริมสร้างขีดความสามารถผู้ประกอบการในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีสมรรถนะการบริการที่ได้มาตรฐาน • การพัฒนากิจกรรมและรูปแบบการท่องเที่ยวจากฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวเส้นทางสายศรัทธาและความเชื่อ • การเสริมสร้างระบบการเฝ้าระวังและระบบความปลอดภัยในการเดินทางและการท่องเที่ยว	**ช่องว่าง**: ต่อยอดวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และวิถีชีวิตไปใช้สร้างสรรค์การท่องเที่ยวที่นำเสนอประสบการณ์ใหม่ **โจทย์**: • การพัฒนาอาหารและการบริการอาหารจากภูมิปัญญา และวิถีชีวิตท้องถิ่นให้มีคุณภาพน่าสนใจ และถูกสุขลักษณะเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอาหาร • การยกระดับงานประเพณี และงานเทศกาลเป็นการท่องเที่ยวเชิงมหกรรมที่มีความโดดเด่น (Festival Economy) • การเสริมสร้างการจัดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ

(4) ผลการประเมินการตอบสนองต่อกิจกรรมการฝึกอบรมในส่วนการลงพื้นที่ศึกษาดูงานและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ รวมทั้งข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม : ภาคตะวันออก

(4.1) ผลการประเมินการตอบสนองต่อกิจกรรมการศึกษาดูงานและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการของพื้นที่ภาคตะวันออก

ตาราง 66 ผลการประเมินการตอบสนองต่อการกิจกรรมการศึกษาดูงานและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการของพื้นที่ภาคตะวันออก

ประเด็นรายการ	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
กิจกรรมการเสริมสร้างประสบการณ์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (การศึกษาดูงาน)			
1.โปรแกรมการศึกษาดูงานมีความเหมาะสมกับระยะเวลา	4.52	0.51	มากที่สุด
2.แหล่งศึกษาดูงานมีความหลากหลายและน่าสนใจ	4.65	0.49	มากที่สุด
3.เนื้อหาสาระจากการศึกษาดูงานช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ของท่าน	4.52	0.51	มากที่สุด
4.ประสบการณ์ที่ได้รับสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้	4.57	0.59	มากที่สุด
5.ประสบการณ์ที่ได้รับเป็นที่พึงพอใจตามความคาดหวัง	4.65	0.49	มากที่สุด
รวม	**4.58**	**0.04**	**มากที่สุด**
กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สัมมนาเชิงปฏิบัติการ)			
6.รูปแบบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการมีความเหมาะสมและน่าสนใจ	4.52	0.59	มากที่สุด
7.ประเด็นการสัมมนาเชิงปฏิบัติการสอดคล้องกับปัญหาของพื้นที่	4.61	0.50	มากที่สุด
8.การสัมมนาเชิงปฏิบัติการทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อแก้โจทย์การพัฒนาพื้นที่	4.43	0.66	มาก
9.การสัมมนาเชิงปฏิบัติการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือเพื่อสร้างเครือข่ายขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	4.48	0.67	มาก
10.ผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการได้ข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	4.48	0.59	มาก
รวม	**4.50**	**0.07**	**มากที่สุด**
การให้บริการ			
11.การเตรียมการ/ชี้แจงรายละเอียดการเข้าร่วมกิจกรรม	4.61	0.50	มากที่สุด
12.การบริการ/การอำนวยความสะดวกของทีมผู้จัดกิจกรรม	4.65	0.49	มากที่สุด
13.การให้บริการอาหาร/อาหารว่าง	4.57	0.59	มากที่สุด
14.การให้บริการที่พัก/โรงแรม	4.48	0.67	มาก
15.เอกสารประกอบ ตัวอย่าง และสื่อประกอบกิจกรรม	4.57	0.59	มากที่สุด
รวม	**4.58**	**0.07**	**มากที่สุด**
โดยรวม	**4.55**	**0.07**	**มากที่สุด**

จากตารางพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.07 อยู่ในระดับมากที่สุด หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับสูงสุด คือ กิจกรรมการเสริมสร้างประสบการณ์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (การศึกษาดูงาน) มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.04 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การให้บริการ มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.07 อยู่ในระดับมากที่สุด และต่ำสุด คือ กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สัมมนาเชิงปฏิบัติการ)มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.07 อยู่ในระดับมากที่สุด และพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านกิจกรรมการเสริมสร้างประสบการณ์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (การศึกษาดูงาน) อันดับสูงสุด คือ แหล่งศึกษาดูงานมีความหลากหลายและน่าสนใจ มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.49 อยู่ในระดับมากที่สุด และประสบการณ์ที่ได้รับเป็นที่พึงพอใจตามความคาดหวัง มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.49 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ประสบการณ์ที่ได้รับสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้ มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.59 อยู่ในระดับมากที่สุด และต่ำสุดคือ โปรแกรมการศึกษาดูงานมีความเหมาะสมกับระยะเวลา มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.51 อยู่ในระดับมาก และเนื้อหาสาระจากการศึกษาดูงานช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ของท่าน มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.51 อยู่ในระดับมาก ส่วนการให้บริการอันดับสูงสุด คือ การบริการ/การอำนวยความสะดวกของทีมผู้จัดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.49 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การเตรียมการ/ชี้แจงรายละเอียดการเข้าร่วมกิจกรรม มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.50 อยู่ในระดับมากที่สุด และต่ำสุด คือ การให้บริการที่พัก/โรงแรม มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.67 อยู่ในระดับมาก และสุดท้าย ด้านกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สัมมนาเชิงปฏิบัติการ)อันดับสูงสุด คือ ประเด็นการสัมมนาเชิงปฏิบัติการสอดคล้องกับปัญหาของพื้นที่ มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.50 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ รูปแบบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการมีความเหมาะสมและน่าสนใจมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.59 อยู่ในระดับมากที่สุดและต่ำสุด คือ การสัมมนาเชิงปฏิบัติการทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อแก้โจทย์การพัฒนาพื้นที่ มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.66 อยู่ในระดับมาก

(4.2) ข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของภาคตะวันออก

การจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของภาคตะวันออกที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้เข้ารับการอบรมจากภาคส่วนต่างๆ ได้สัมมนาเชิงปฏิบัติการ นำเสนอแนวคิด และความต้องการตามข้อมูลบ่งชี้ โดยจัดทำข้อเสนอที่ควรให้ความสำคัญเพื่อยกระดับการพัฒนาพื้นที่ในกลุ่มประเด็นสำคัญ 2 ด้าน คือ อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว

(ก) กลุ่มประเด็นอุตสาหกรรม มุ่งเน้นการพัฒนาการเชื่อมโยงผลผลิตทางการเกษตรกับอุตสาหกรรมแปรรูปให้มีความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งมีสาระสำคัญดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 67 ข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของภาคตะวันออก ด้านอุตสาหกรรม

ปัจจัยสนับสนุน	**ปัจจัยอุปสรรค**
เป็นแหล่งเพราะปลูกไม้ผล และประมง รวมทั้งเป็นแหล่งอุตสาหกรรมที่สำคัญ โดยเฉพาะการแปรรูปสินค้าเกษตร และมีระบบโลจิสติกส์ การขนส่งคมนาคมรองรับการเติบโตของระเบียงเศรษฐกิจ พื้นที่พัฒนาพิเศษ และการค้าชายแดน รวมทั้งมีสถาบันการศึกษาสนับสนุนด้านวิชาการ	ยังขาดการจัดการผลกระทบจากการเติบโตของภาคอุตสาหกรรมที่มีต่อพื้นที่เกษตร และการท่องเที่ยว ในขณะที่สินค้าเกษตรที่เป็นวัตถุดิบยังปัญหาด้านคุณภาพ ขาดเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว และการแปรรูปขั้นต้นในส่วนสินค้าที่ตกเกรด หรือล้นตลาด

ความต้องการพัฒนา
การพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรที่เป็นวัตถุดิบ รวมทั้งยกระดับอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและมาตรฐานสินค้าสู่สากล

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ด้วย ววน.	**ข้อเสนอโจทย์ด้าน ววน. เพื่อพัฒนาพื้นที่**
ช่องว่าง: เพิ่มคุณภาพวัตถุดิบเพื่อป้อนสู่อุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตร **โครงการ**: การยกระดับอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรตลอดห่วงโซ่ให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน • การยกระดับสินค้าเกษตรที่สำคัญทางเศรษฐกิจให้มีความปลอดภัย ได้มาตรฐานด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม • การปรับเปลี่ยนรูปแบบ และกระบวนการเกษตร และการจัดการผลผลิตหลังเก็บเกี่ยวให้มีประสิทธิภาพ และลดต้นทุน • การเชื่อมโยงสินค้าเกษตรคุณภาพสู่การแปรรูปขั้นต้น และอุตสาหกรรมแปรรูปบนฐานชีวิภาพที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม • การเพิ่มช่องทางการตลาด และการกระจายสินค้าเกษตรแปรรูปสู่ประเทศเพื่อนบ้าน และเข้าสู่ตลาดสากล • การส่งเสริมธุรกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่อุตสาหกรรมแปรรูป	**ช่องว่าง**: ต่อ **โจทย์**: • การพัฒนารูปแบบการจัดโซนและการบริหารพื้นที่ตามศักยภาพ เพื่อลดผลกระทบจากการเติบโตของพื้นที่อุตสาหกรรม • การพัฒนาเกษตรอุตสาหกรรม เชื่อมโยงอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปเพื่อผลิตสินค้าที่ปลอดภัยและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม • การพัฒนาสินค้าเกษตรแปรรูปบนฐานนวัตกรรม เพื่อเพิ่มความหลากหลายและมูลค่าตามความต้องการของตลาด

(ข) กลุ่มประเด็นการท่องเที่ยว มุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงศักยภาพด้านการเกษตรต่อยอดจากฐานการท่องเที่ยวเดิม ซึ่งมีสาระสำคัญดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 68 ข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของภาคตะวันออก ด้านการท่องเที่ยว

ปัจจัยสนับสนุน	**ปัจจัยอุปสรรค**
เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เป็นที่รู้จักในระดับสากล และมีพื้นที่เกษตรผลิตไม้ผลที่มีชื่อเสียง รวมทั้งมีภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเพาะปลูกและการแปรรูปผลผลิตขั้นต้นที่น่าสนใจ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งสมุนไพรเพื่อสุขภาพ และการบริการสุขภาพทางเลือก	ประสบปัญหากำลังคนในภาคเกษตรลดลง พื้นที่เกษตรและท่องเที่ยวได้รับผลกระทบด้านมลพิษ น้ำเสีย และขยะจากภาคอุตสาหกรรม และการขยายตัวของเมือง รวมทั้งยังขาดความเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม
ความต้องการพัฒนา	
การเชื่อมโยงทรัพยากรและศักยภาพด้านการเกษตรและการท่องเที่ยวเพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่มีมูลค่าสูง	
แนวทางการพัฒนาพื้นที่ด้วย ววน.	**ข้อเสนอโจทย์ด้าน ววน. เพื่อพัฒนาพื้นที่**
ช่องว่าง: การเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีศักยภาพ ส่งเสริมการท่องเที่ยวมูลค่าสูง **โครงการ**: การพัฒนาการท่องเที่ยวบนฐานเศรษฐกิจชีวภาพ • การเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการท่องเที่ยวชุมชนกับแหล่งการท่องเที่ยวหลักเพื่อสร้างกระจายรายได้ในพื้นที่ • การพัฒนาสินค้าเกษตรแปรรูปสนับสนุนการท่องเที่ยว และการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหาร • การส่งเสริมการเกษตรภูมิปัญญา เกษตรวิถีใหม่ และสินค้าเกษตรเพื่อสุขภาพ • การเสริมสร้างศักยภาพการเพาะปลูกพืชสมุนไพร และการแปรรูปพืชสมุนไพรเป็นสินค้าและการบริการส่งเสริมสุขภาพ	**ช่องว่าง**: การจัดการสิ่งแวดล้อม และพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวประสบการณ์ใหม่ **โจทย์**: • การจัดการน้ำเสีย และขยะ รวมทั้งมลพิษที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยว • การพัฒนารูปแบบและกิจกรรมท่องเที่ยวสร้างสรรค์เชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สร้างประสบการณ์ใหม่ • การสมุนไพรและบริการการแพทย์แผนไทยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

(5) ผลการประเมินการตอบสนองต่อกิจกรรมการฝึกอบรมในส่วนการลงพื้นที่ศึกษาดูงานและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ รวมทั้งข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม : ภาคใต้

(5.1) ผลการประเมินการตอบสนองต่อกิจกรรมการศึกษาดูงานและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการของพื้นที่ภาคใต้

ตาราง 69 ผลการประเมินการตอบสนองต่อการกิจกรรมการศึกษาดูงานและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการของพื้นที่ภาคใต้

ประเด็นรายการ	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
กิจกรรมการเสริมสร้างประสบการณ์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (การศึกษาดูงาน)			
1.โปรแกรมการศึกษาดูงานมีความเหมาะสมกับระยะเวลา	4.30	0.82	มาก
2.แหล่งศึกษาดูงานมีความหลากหลายและน่าสนใจ	4.52	0.58	มากที่สุด
3.เนื้อหาสาระจากการศึกษาดูงานช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ของท่าน	4.44	0.58	มาก
4.ประสบการณ์ที่ได้รับสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้	4.56	0.58	มากที่สุด
5.ประสบการณ์ที่ได้รับเป็นที่พึงพอใจตามความคาดหวัง	4.44	0.58	มาก
รวม	**4.45**	**0.11**	**มาก**
กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สัมมนาเชิงปฏิบัติการ)			
6.รูปแบบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการมีความเหมาะสมและน่าสนใจ	4.33	0.68	มาก
7.ประเด็นการสัมมนาเชิงปฏิบัติการสอดคล้องกับปัญหาของพื้นที่	4.48	0.58	มาก
8.การสัมมนาเชิงปฏิบัติการทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อแก้โจทย์การพัฒนาพื้นที่	4.52	0.64	มากที่สุด
9.การสัมมนาเชิงปฏิบัติการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือเพื่อสร้างเครือข่ายขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	4.56	0.51	มากที่สุด
10.ผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการได้ข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	4.52	0.51	มากที่สุด
รวม	**4.48**	**0.08**	**มาก**
การให้บริการ			
11.การเตรียมการ/ชี้แจงรายละเอียดการเข้าร่วมกิจกรรม	4.59	0.50	มากที่สุด
12.การบริการ/การอำนวยความสะดวกของทีมผู้จัดกิจกรรม	4.59	0.57	มากที่สุด
13.การให้บริการอาหาร/อาหารว่าง	4.56	0.58	มากที่สุด
14.การให้บริการที่พัก/โรงแรม	4.63	0.49	มากที่สุด
15.เอกสารประกอบ ตัวอย่าง และสื่อประกอบกิจกรรม	4.48	0.51	มาก
รวม	**4.57**	**0.04**	**มากที่สุด**
โดยรวม	**4.50**	**0.08**	**มากที่สุด**

จากตารางพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.08 อยู่ในระดับมากที่สุด หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับสูงสุด คือ การให้บริการ มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.04 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สัมมนาเชิงปฏิบัติการ) มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.08 อยู่ในระดับมาก และต่ำสุด คือ กิจกรรมการเสริมสร้างประสบการณ์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (การศึกษาดูงาน) มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.11 อยู่ในระดับมาก และพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านการให้บริการ อันดับสูงสุด คือ การให้บริการที่พัก/โรงแรม มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.49 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การเตรียมการ/ชี้แจงรายละเอียดการเข้าร่วมกิจกรรม มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.50 อยู่ในระดับมากที่สุด และการบริการ/การอำนวยความสะดวกของทีมผู้จัดกิจกรรม ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.57 อยู่ในระดับมากที่สุด และต่ำสุดคือ เอกสารประกอบ ตัวอย่าง และสื่อประกอบกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.51 อยู่ในระดับมาก ส่วนกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สัมมนาเชิงปฏิบัติการ) อันดับสูงสุด คือ การสัมมนาเชิงปฏิบัติการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือเพื่อสร้างเครือข่ายขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.51 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการได้ข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.51 อยู่ในระดับมากที่สุดและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อแก้โจทย์การพัฒนาพื้นที่มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.51 อยู่ในระดับมากที่สุด และต่ำสุด คือ รูปแบบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการมีความเหมาะสมและน่าสนใจมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.68 อยู่ในระดับมาก และสุดท้าย ด้านกิจกรรมการเสริมสร้างประสบการณ์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (การศึกษาดูงาน)อันดับสูงสุด คือ แหล่งศึกษาดูงานมีความหลากหลายและน่าสนใจ มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.58 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ แหล่งศึกษาดูงานมีความหลากหลายและน่าสนใจ มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.58 อยู่ในระดับมากที่สุดและต่ำสุด คือ โปรแกรมการศึกษาดูงานมีความเหมาะสมกับระยะเวลา มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.82 อยู่ในระดับมาก

(5.2) ข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของภาคใต้

สำหรับพื้นที่ภาคใต้ได้มีการจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมที่จังหวัดสงขลา โดยผู้เข้ารับการอบรมได้แบ่งปันประสบการณ์ รวมทั้งร่วมกันคิด วิเคราะห์และจัดทำข้อเสนอที่

น่าสนใจ โดยได้กำหนดกลุ่มประเด็นการพัฒนาพื้นที่ที่ควรให้ความสนใจ 2 ด้าน คือ การท่องเที่ยว และคุณภาพชีวิต

(ก) กลุ่มประเด็นการท่องเที่ยว มุ่งเน้นการยกระดับการท่องเที่ยวบนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีคุณภาพ ซึ่งมีสาระสำคัญดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 70 ข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของภาคใต้ ด้านการท่องเที่ยว

ปัจจัยสนับสนุน	ปัจจัยอุปสรรค
มีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย มีทุนวัฒนธรรม เทศกาล และประเพณีที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น มีอาหารการกินที่มีรสชาติอร่อย รวมทั้งมีโครงสร้างพื้นฐานหลักและสิ่งอำนวยความสะดวกสนับสนุนการท่องเที่ยว และผู้ประกอบการมีความพร้อมพัฒนา ทำให้พื้นที่เป็นจุดหมายปลายทางที่เป็นที่รู้จักในระดับโลก	ยังขาดเส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยวใหม่ที่น่าสนใจ สินค้าและบริการยังมีมาตรฐานและคุณภาพจำกัด นักท่องเที่ยวมีความรู้สึกเสี่ยงและไม่ปลอดภัยในการเดินทางและท่องเที่ยว รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต้องการได้รับการฟื้นฟู

ความต้องการพัฒนา
การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และยกระดับการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ ตอบสนองพฤติกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ด้วย ววน.	ข้อเสนอโจทย์ด้าน ววน. เพื่อพัฒนาพื้นที่
ช่องว่าง: การยกระดับห่วงโซ่การจัดการท่องเที่ยวทั้งระบบรองรับนักท่องเที่ยวคุณภาพ **โครงการ**: การเสริมสร้างความเข้มแข็งการท่องเที่ยวบนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม • การดูแลรักษา และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการท่องเที่ยวให้มีความสมบูรณ์ • การจัดการสิ่งแวดล้อมทางทะเล การจัดการขยะในแหล่งท่องเที่ยว และเมืองบริการหลัก • การพัฒนาบุคลากร และการบริการด้านการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานระดับสากล • การยกระดับความปลอดภัยในการสัญจรและในแหล่งท่องเที่ยว • การพัฒนาสินค้า รูปแบบกิจกรรม และบริการการท่องเที่ยวรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพ	**ช่องว่าง**: การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมหนุนเสริมการจัดการท่องเที่ยวให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพ **โจทย์**: • การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อติดตามและดูแลทรัพยากรธรรมชาติ • การพัฒนารูปแบบสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้มีอัตลักษณ์ ได้มาตรฐานและมีความหลากหลาย • การพัฒนาระบบการจัดการท่องเที่ยวที่เสริมสร้างความปลอดภัย และความเชื่อมั่นแก่นักท่องเที่ยวคุณภาพ

(ข) กลุ่มประเด็นด้านคุณภาพชีวิต มุ่งเน้นการพัฒนาความมั่นคงทางสังคมและแก้ไขปัญหากลุ่มผู้ประสบปัญหาสังคม ซึ่งมีสาระสำคัญดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 71 ข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของภาคใต้ ด้านคุณภาพชีวิต

ปัจจัยสนับสนุน	ปัจจัยอุปสรรค
ในพื้นที่มีกลไกส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เครือข่ายอาสาสมัคร องค์กรสาธารณะประโยชน์และกิจกรรมเพื่อความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งให้ความสำคัญการแก้ปัญหาสังคม และดูแลช่วยเหลือกลุ่มเปราะบาง รวมทั้งมีฐานข้อมูลกลุ่มผู้มีปัญหาสังคมในบางพื้นที่	มีกลุ่มเปราะบาง ผู้ยากจน ผู้ว่างงาน ผู้สูงอายุ ผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในพื้นที่ ซึ่งได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด 19 จึงมีปริมาณเพิ่มขึ้น ส่งผลให้เจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดูแลที่ไม่ทั่วถึง
ความต้องการพัฒนา	
การบูรณาการระบบและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการติดตามและดูแลกลุ่มผู้ประสบปัญหา รวมทั้งเสริมสร้างความมั่นคงทางสังคม	
แนวทางการพัฒนาพื้นที่ด้วย ววน.	**ข้อเสนอโจทย์ด้าน ววน. เพื่อพัฒนาพื้นที่**
ช่องว่าง: ระบบความร่วมมือและการประสานภารกิจในการติดตามดูแลกลุ่มผู้ประสบปัญหา **โครงการ**: การบูรณาการระบบการเสริมสร้างความมั่นคงทางสังคมและแก้ไขปัญหาสังคมแบบมุ่งเป้า • การพัฒนาระบบติดตามกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือ และเชื่อมโยงระบบบริการให้ถึงและตอบสนองต่อกลุ่มเป้าหมาย • การใช้ระบบสารสนเทศเชิงภูมิศาสตร์เพื่อระบุพื้นที่เสี่ยงต่อปัญหายาเสพติด และประสานความร่วมมือการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด • การเชื่อมโยงระบบความช่วยเหลือ และยกระดับศักยภาพผู้ยากจน ผู้ว่างงาน และผู้สูงอายุให้มีความมั่นคงทางสังคม • การสร้างอาชีพและการพึ่งพาตนเองให้แก่ผู้ยากจน ผู้ว่างงานและผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ	**ช่องว่าง**: การระบุกลุ่มเป้าหมายเพื่อการให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา **โจทย์**: • การเชื่อมโยงระบบข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อบ่งชี้กลุ่มเป้าหมาย • การพัฒนารูปแบบความร่วมมือสหภาคีและชุมชนเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยทางสังคม

(6) ผลการประเมินการตอบสนองต่อกิจกรรมการฝึกอบรมในส่วนการลงพื้นที่ศึกษาดูงานและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ รวมทั้งข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม : ภาคใต้ชายแดน

(6.1) ผลการประเมินการตอบสนองต่อกิจกรรมการศึกษาดูงานและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการของพื้นที่ภาคใต้ชายแดน

ตาราง 72 ผลการประเมินการตอบสนองต่อการกิจกรรมการศึกษาดูงานและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการของพื้นที่ภาคใต้ชายแดน

ประเด็นรายการ	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
กิจกรรมการเสริมสร้างประสบการณ์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (การศึกษาดูงาน)			
1.โปรแกรมการศึกษาดูงานมีความเหมาะสมกับระยะเวลา	4.65	0.49	มากที่สุด
2.แหล่งศึกษาดูงานมีความหลากหลายและน่าสนใจ	4.55	0.51	มากที่สุด
3.เนื้อหาสาระจากการศึกษาดูงานช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ของท่าน	4.55	0.51	มากที่สุด
4.ประสบการณ์ที่ได้รับสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้	4.55	0.51	มากที่สุด
5.ประสบการณ์ที่ได้รับเป็นที่พึงพอใจตามความคาดหวัง	4.60	0.50	มากที่สุด
รวม	**4.58**	**0.01**	**มากที่สุด**
กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สัมมนาเชิงปฏิบัติการ)			
6.รูปแบบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการมีความเหมาะสมและน่าสนใจ	4.65	0.49	มากที่สุด
7.ประเด็นการสัมมนาเชิงปฏิบัติการสอดคล้องกับปัญหาของพื้นที่	4.70	0.47	มากที่สุด
8.การสัมมนาเชิงปฏิบัติการทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อแก้โจทย์การพัฒนาพื้นที่	4.70	0.47	มากที่สุด
9.การสัมมนาเชิงปฏิบัติการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือเพื่อสร้างเครือข่ายขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	4.60	0.50	มากที่สุด
10.ผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการได้ข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	4.65	0.49	มากที่สุด
รวม	**4.66**	**0.01**	**มากที่สุด**
การให้บริการ			
11.การเตรียมการ/ชี้แจงรายละเอียดการเข้าร่วมกิจกรรม	4.55	0.51	มากที่สุด
12.การบริการ/การอำนวยความสะดวกของทีมผู้จัดกิจกรรม	4.65	0.49	มากที่สุด
13.การให้บริการอาหาร/อาหารว่าง	4.70	0.47	มากที่สุด
14.การให้บริการที่พัก/โรงแรม	4.55	0.51	มากที่สุด
15.เอกสารประกอบ ตัวอย่าง และสื่อประกอบกิจกรรม	4.55	0.51	มากที่สุด
รวม	**4.60**	**0.02**	**มากที่สุด**
โดยรวม	**4.61**	**0.02**	**มากที่สุด**

จากตารางพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.02 อยู่ในระดับมากที่สุด หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับสูงสุด คือ กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สัมมนาเชิงปฏิบัติการ) มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.01 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การให้บริการ มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.02 อยู่ในระดับมากที่สุด และต่ำสุด คือ กิจกรรมการเสริมสร้างประสบการณ์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (การศึกษาดูงาน)มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.58ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.01 อยู่ในระดับมากที่สุด และพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สัมมนาเชิงปฏิบัติการ) อันดับสูงสุด คือ ประเด็นการสัมมนาเชิงปฏิบัติการสอดคล้องกับปัญหาของพื้นที่ มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.47 อยู่ในระดับมากที่สุด และการสัมมนาเชิงปฏิบัติการทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อแก้โจทย์การพัฒนาพื้นที่ มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.47 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ รูปแบบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการมีความเหมาะสมและน่าสนใจ มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.49 อยู่ในระดับมากที่สุด และผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการได้ข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.49 อยู่ในระดับมากที่สุด และต่ำสุดคือ การสัมมนาเชิงปฏิบัติการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือเพื่อสร้างเครือข่ายขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.50 อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนการให้บริการ อันดับสูงสุด คือ การให้บริการอาหาร/อาหารว่างมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.47 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การบริการ/การอำนวยความสะดวกของทีมผู้จัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.65ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.49 อยู่ในระดับมากที่สุด และต่ำสุด คือ การเตรียมการ/ชี้แจงรายละเอียดการเข้าร่วมกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.51 อยู่ในระดับมากที่สุด การให้บริการที่พัก/โรงแรม มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.51 อยู่ในระดับมากที่สุดและเอกสารประกอบตัวอย่าง และสื่อประกอบกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.51 อยู่ในระดับมากที่สุดและสุดท้าย ด้านกิจกรรมการเสริมสร้างประสบการณ์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (การศึกษาดูงาน)อันดับสูงสุด คือ โปรแกรมการศึกษาดูงานมีความเหมาะสมกับระยะเวลามีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.49 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ประสบการณ์ที่ได้รับเป็นที่พึงพอใจตามความคาดหวังมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.50อยู่ในระดับมากที่สุดและต่ำสุด คือ แหล่งศึกษาดูงานมีความหลากหลายและน่าสนใจ มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.51 อยู่ในระดับมากที่สุดเนื้อหาสาระจากการศึกษาดูงานช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ของท่านมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.51 อยู่ในระดับมากที่สุดและประสบการณ์ที่ได้รับสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)เท่ากับ 4.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.51 อยู่ในระดับมากที่สุด

(6.2) ข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของภาคใต้ชายแดน

กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของพื้นที่ภาคใต้ชายแดนดำเนินการจัดขึ้นที่จังหวัดปัตตานี ซึ่งผู้เข้ารับการอบรมจากภาคส่วนต่างๆ ได้สัมมนาเชิงปฏิบัติการ ร่วมกันวิเคราะห์ศักยภาพ ปัญหา และความต้องการของพื้นที่ โดยกำหนดกลุ่มประเด็นของพื้นที่ที่มีความสำคัญต้องเร่งดำเนินการพัฒนา คือ การเกษตรกรรม ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาสินค้าเกษตรไม้ผลและพืชอัตลักษณ์ให้กระจายสู่ตลาดในวงกว้าง ดังสาระสำคัญตามตารางต่อไปนี้

ตาราง 73 ข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของภาคใต้ชายแดน ด้านการเกษตรกรรม

ปัจจัยสนับสนุน	ปัจจัยอุปสรรค
พื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นแหล่งเพาะปลูกพืชและไม้ผลหลายชนิดซึ่งมีอัตลักษณ์ และเป็นที่รู้จัก	การเพาะปลูกยังใช้สารเคมี ขาดเทคโนโลยีในการจัดการแปลง และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว รวมทั้งยังมีข้อจำกัดในการแปรรูป และกระจายสินค้าไปสู่ตลาดในวงกว้าง
ความต้องการพัฒนา	
การจัดการแปลงเพื่อการผลิตไม้ผลและพืชอัตลักษณ์ปลอดภัย การยกระดับกระบวนการหลังการเก็บเกี่ยว และกระจายผลผลิตสู่ตลาด	
แนวทางการพัฒนาพื้นที่ด้วย ววน.	**ข้อเสนอโจทย์ด้าน ววน. เพื่อพัฒนาพื้นที่**
ช่องว่าง: การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในกระบวนการผลิตและการตลาด **โครงการ**: การยกระดับความสามารถในการผลิตไม้ผลและพืชอัตลักษณ์ให้มีคุณภาพและขยายตลาด • การถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการแปลงให้มีประสิทธิภาพ และลดต้นทุน • การเพิ่มขีดความสามารถเกษตรกรในการทำการเกษตรปลอดภัย ตรวจสอบและลดสารตกค้างในผลผลิตเพื่อยกระดับคุณภาพ • การสร้างแบรนด์ ส่งเสริมการตลาดผ่านระบบดิจิทัล และพัฒนาช่องทางการกระจายผลผลิตโดยเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว • การส่งเสริมการแปรรูปขั้นต้นเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรอัตลักษณ์	**ช่องว่าง**: การจัดการผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยวและเพิ่มโอกาสทางการตลาด **โจทย์**: • การพัฒนากระบวนการจัดการผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยว • การพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อยืดอายุผลผลิตและจูงใจผู้ซื้อ • การเชื่อมโยงผลผลิตการเกษตรอัตลักษณ์และไม้ผลกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อกระตุ้นการบริโภค

(7) แนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมในภาพรวม

นอกจากข้อเสนอการผลักดันการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมรายภาคที่มุ่งเน้นกลุ่มประเด็นที่ควรให้ความสำคัญดำเนินการแล้ว ผู้เข้ารับการอบรมในแต่ละภาคยังได้นำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนวิทยาศาสตร์ วิจิยและนวัตกรรมเพื่อเป็นกลไกการพัฒนาพื้นที่จากการสะท้อนปัญหาและประสบการณ์การทำงานในเชิงพื้นที่ที่ผ่านมา ซึ่งสามารถประมวลสรุปในภาพรวมได้ ดังนี้

(7.1) สภาพปัญหาการขับเคลื่อนวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาพื้นที่

(ก) การรับรู้ ความเข้าใจ และการเห็นความสำคัญของงานวิจัย รวมทั้งความเชื่อมั่นในผลงานวิจัยยังจำกัด

(ข) การขาดการบูรณาการและเชื่อมโยงการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาพื้นที่ของหน่วยงานที่มีภารกิจพัฒนากับสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นแหล่งผลิตงานวิจัย

(ค) ข้อจำกัดในด้านหลักเกณฑ์งบประมาณเชิงพื้นที่ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาไม่สามารถขอรับจัดสรรงบประมาณการพัฒนาเชิงพื้นที่ในระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัดได้โดยตรง

(ง) การถ่ายทอดงานวิจัยไปใช้ และการลงทุนเพื่อเปลี่ยนแปลงตามการถ่ายทอดเทคโนโลยียังเป็นต้นทุนที่ค่อนข้างสูง ซึ่งผู้ใช้ประโยชน์ต้องมีศักยภาพในการลงทุน

(จ) ความคุ้มค่าและการใช้ประโยชน์ได้จริงของการประยุกต์งานวิจัยและนวัตกรรมไปสู่การพัฒนาพื้นที่และภาคการผลิต

(ฉ) งานวิจัยยังมีลักษณะเป็นงานวิชาการ หรือเป็นต้นแบบในห้องปฏิบัติการ หรือเป็นเทคโนโลยีที่ซับซ้อน ไม่เหมาะสมกับการนำไปใช้พัฒนาพื้นที่

(ช) ผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่ผลิตขึ้นมาเป็นไปตามความสนใจของนักวิจัยและยังไม่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์

(7.2) ข้อเสนอการใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเป็นกลไกการพัฒนาพื้นที่

(ก) การสร้างการรับรู้ การเข้าถึงผลงานวิจัย และการยอมรับงานวิจัย

- การผลักดันงานวิจัยไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาพื้นที่จำเป็นต้องรวบรวมและเรียบเรียงผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่กระจัดกระจายอยู่มาเชื่อมโยงเพื่อตอบโจทย์การ พัฒนาที่ซับซ้อนอย่างเป็นระบบ
- การสื่อสารงานวิจัยเป็นการสร้างการรับรู้ การเปิดช่องทางการเข้าถึงผลงานวิจัย และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับผลงานวิจัย และประโยชน์ที่จะได้รับจากการใช้งานวิจัย ดังนั้นต้องสื่อสารให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบและเข้าใจโดยเฉพาะผู้บริหารและผู้มีอำนาจตัดสินใจในเชิงนโยบาย
- การสร้างความเชื่อมั่นและการยอมรับผลงานวิจัยจะช่วยส่งเสริมการผลักดันการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาพื้นที่ ดังนั้นควรมีการนำร่องทดลองแปลงงานวิจัยไปปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่ให้เห็นผลเป็นรูปธรรมก่อนตัดสินใจขยายผลในวงกว้าง

(ข) การส่งเสริมให้การวิจัยให้เป็นส่วนหนึ่งของงานปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่

- การสนับสนุนทุนวิจัยในการพัฒนาพื้นที่ควรมีการวิเคราะห์ประเด็นที่จำเป็นต้องมีการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้งานวิจัยมีส่วนช่วยผลักดันการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ให้ก้าวหน้า

• การปรับเปลี่ยนกรอบความคิดของนักวิจัยให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างผลงานวิจัยเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์พัฒนาพื้นที่ รวมทั้งส่งเสริมการทำงานวิจัยและพัฒนาร่วมกับภาคีผู้ใช้งานวิจัยและผู้รับประโยชน์จากงานวิจัย

• ควรส่งเสริมให้บุคลากรในหน่วยงานที่มีภารกิจพัฒนาพื้นที่ให้มีความรู้ความเข้าใจในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อมีบทบาทในการสร้างงานวิจัยและผลักดันงานวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์สอดคล้องตามภารกิจ

• ควรเสริมสร้างศักยภาพผู้นำชุมชน ปราชญ์ท้องถิ่น เกษตรกรภูมิปัญญา ผู้ประกอบการกิจการนวัตกรรม และนักปฏิบัติการทางสังคมที่มีความสามารถให้เป็นนักวิจัยระดับชุมชน หรือนักวิจัยระดับท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่

(ค) การผลักดันงานวิจัยไปใช้โดยคำนึงถึงบริบทพื้นที่และทิศทางการพัฒนา

• การผลักดันงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ต้องมีการคัดกรองงานวิจัยที่มีความพร้อมทางเทคโนโลยีในระดับสูง และเป็นงานวิจัยที่ผู้ใช้ให้การยอมรับนำไปประยุกต์ใช้

• การผลักดันงานวิจัยไปใช้ประโยชน์อาจต้องประยุกต์ และดัดแปลงงานวิจัยหรือนวัตกรรมให้เป็นเทคโนโลยีที่เหมาะสม (appropriate technology) หรือแปลงงานวิจัยให้อยู่ในรูปแบบที่สามารถถ่ายทอดไปสู่การปฏิบัติได้ง่ายสอดคล้องตามบริบทของพื้นที่ (research translation, simplification and transfer)

• สนับสนุนการวิจัยในเชิงนโยบายที่เชื่อมโยงเทคโนโลยี นวัตกรรม และการแก้ไขปัญหาของพื้นที่บนฐานศักยภาพในมิติต่างๆ เพื่อวางกรอบและทิศทางการพัฒนาเชิงพื้นที่ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับชาติ และรองรับความท้าทายในอนาคต

• การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่โดยอาศัย ววน. ต้องลดข้อจำกัดในการกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัย รวมทั้งการนำงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์

(ง) การประสานความร่วมมือและภารกิจในการพัฒนาพื้นที่

• เสริมสร้างภาคี หรือภาคส่วนต่างๆ ให้เข้ามามีบทบาทในการกำหนดความต้องการ และโจทย์การวิจัยตั้งแต่ต้นทางของห่วงโซ่การวิจัย เพื่อให้ได้ผลงานวิจัยที่ตอบสนองต่อผู้เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง

• สถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งรวมองค์ความรู้ ศักยภาพด้านวิชาการ ผลงานวิจัย และนวัตกรรมจึงควรวางบทบาทให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นหุ้นส่วนเชิงกลยุทธ์ในการผลักดันการพัฒนาพื้นที่โดยใช้ ววน. เป็นเครื่องมือ โดยต้องเปิดโอกาสให้สถาบันอุดมศึกษามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ และเชื่อมโยงกับงบประมาณการพัฒนาพื้นที่

• การพัฒนาพื้นที่โดยใช้ ววน. ต้องบูรณาการหน่วยงานและภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อประสานภารกิจโดยมุ่งเป้าที่การเปลี่ยนแปลง แก้ไขปัญหาของพื้นที่ร่วมกันตามบทบาทหน้าที่ ซึ่งหน่วยงานที่มีภารกิจหลักในการพัฒนาพื้นที่ในมิติต่างๆ จะมีบทบาทนำ ส่วนสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่มีบทบาทสนับสนุนทั้งการวิจัยเพื่อพัฒนาและการบริการวิชาการ ส่วนหน่วยงานด้านแผนจะมีบทบาทในการชี้ทิศทางการพัฒนาและติดตามประเมินผล

4.7 การวิเคราะห์ศักยภาพและความต้องการวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาภาคและเชื่อมโยงทิศทางการพัฒนาประเทศ

ในการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเชิงพื้นที่ระดับภาค ต้องอาศัยการถ่ายทอดยุทธศาสตร์ และเชื่อมโยงแผนหลักที่เกี่ยวข้อง (plan) รวมทั้งต้องอาศัยข้อมูลจากรอบด้านมาใช้ประกอบการชี้ประเด็นเพื่อกำหนดทิศทางและแนวทางในการดำเนินงาน ซึ่งข้อมูลศักยภาพ (potential) และความต้องการ (pain point) ที่มาจากผู้มีส่วนได้เสีย ผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยและนวัตกรรม รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนภารกิจด้าน ววน. ถือว่ามีความสำคัญต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค

ดังนั้นเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลดังกล่าวจึงได้จัดให้มีการประชุมสัญจรในพื้นที่ และการประชุมผ่านระบบออนไลน์เพื่อระดมความคิดเห็นจากหลากหลายภาคส่วน ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากส่วนราชการที่ปฏิบัติงานพัฒนาด้านต่างๆ ในพื้นที่ สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมในแต่ละภาค ผู้แทนสภาเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร ผู้แทนองค์กรพัฒนาเอกชนและประชาสังคม ผู้แทนสภาอุตสาหกรรม และหอการค้าในพื้นที่ รวมทั้งผู้บริหารและนักวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาในแต่ละภาค โดยข้อเสนอและประเด็นที่ได้จากการประชุมระดมความคิดเห็นในแต่ละพื้นที่ประกอบด้วยศักยภาพ ความต้องการในการพัฒนา และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานด้าน ววน. มีรายละเอียดดังนี้

1) ศักยภาพและความต้องการวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมภาคเหนือ

การประชุมสัญจร และการประชุมผ่านระบบออนไลน์เพื่อระดมความคิดเห็นและสะท้อนศักยภาพ ความต้องการ และปัญหาที่เกี่ยวข้องกับ ววน.ในพื้นที่ภาคเหนือจัดขึ้นเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2564 ที่จังหวัดเชียงใหม่ มีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

1.1) ศักยภาพ

(1) ด้านการเกษตร

(1.1) ภาคเหนือมีความอุดมสมบูรณ์ และเป็นแหล่งการผลิตพืชผลการเกษตรที่สำคัญซึ่งสามารถส่งออก และเชื่อมโยงสู่การแปรรูปตามแนวทางเศรษฐกิจฐานชีวภาพ เช่น การแปรรูปพืชผลเป็นเครื่องสำอาง เป็นต้น

(1.2) พื้นที่ภาคเหนือมีประเพณีที่เป็นอัตลักษณ์ และมีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลาย รวมทั้งมีการจัดงานอีเวนท์อย่างต่อเนื่องจึงควรเชื่อมโยงเป็นเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างสรรค์ และสร้างประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น การพัฒนาการท่องเที่ยวห้าเชียง เป็นต้น

(1.3) ภาคเหนือมีความหลากหลายทางชีวภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งมีพืชสมุนไพรที่สามารถต่อยอดเพื่อใช้ในทางการแพทย์ และยังเชื่อมโยงกับการพัฒนาสู่การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้ ซึ่งควรมีการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาตั้งแต่ต้นน้ำไปสู่กลางน้ำและปลายน้ำ โดยการพัฒนาต้นพันธุ์ การส่งเสริมกระบวนการเพาะปลูกที่มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน รวมทั้งการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย

(2) ด้านการท่องเที่ยว

(2.1) ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของพื้นที่ภาคเหนือโดยเฉพาะอารยธรรมล้านนา สามารถนำไปใช้ในการต่อยอดด้านการท่องเที่ยว และนำไปสู่การสร้างงานสร้างอาชีพได้จากการพัฒนาผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์

(2.2) มีการพัฒนาองค์ความรู้วิทยาศาสตร์ งานวิจัยและนวัตกรรมที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและความโดดเด่นของพื้นที่ และเชื่อมโยงประเด็นการพัฒนาเข้าด้วยกันซึ่งเป็นงานวิจัยในลักษณะการเข้าไปผูกพันเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม เช่น การวิจัยเกี่ยวกับวิทยาการประกอบอาหารกับการท่องเที่ยวบนฐานอารยธรรมล้านนา เป็นต้น

(3) ด้านอุตสาหกรรม

(3.1) พื้นที่มีศักยภาพในด้านเกษตรกรรมที่สามารถเชื่อมโยง ต่อยอดสู่อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป ได้โดยเฉพาะอุตสาหกรรมการผลิตอาหาร พลังงานทดแทน และวัสดุทดแทน

(3.2) ภาคเหนือมียุทธศาสตร์ที่สำคัญคือการพัฒนาและการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และมีศักยภาพที่จะต่อยอดอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงอายุ และการดูแลสุขภาพ เช่น อุปกรณ์สำหรับผู้สูงอายุ สมุนไพรสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น

(4) ด้านคุณภาพชีวิต

มีการดำเนินการพัฒนาเตรียมความพร้อมให้แก่ประชาชนในระดับชุมชนก่อนวัยสูงอายุในลักษณะการนำร่องเพื่อเข้าสู่สังคมสูงวัย โดยเน้นการดูแลสุขภาพ

(5) ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

มีความพยายามในการศึกษาและจัดทำรูปแบบการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ป่าในลักษณ์วนเกษตร เพื่อให้คนทำกินอยู่ร่วมกับป่า สร้างอาชีพ แก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและดูแลสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกัน ซึ่งอาจนำไปสู่การขยายผลต่อไป

(6) ด้านเมือง พื้นที่เศรษฐกิจและความเชื่อมโยง

การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคเหนือจะหนุนเสริมให้เกิดการผลิตสินค้า และบริการ รวมทั้งการต่อยอดสู่อุตสาหกรรมที่เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้าน แต่อย่างไรก็ตามต้องมีความชัดเจน และมีการจัดวางโครงสร้างพื้นฐาน เส้นทางการคมนาคมขนส่ง รวมทั้งเชื่อมโยงเส้นทางการค้าที่เหมาะสม

1.2) ความต้องการ

(1) ด้านการเกษตร

(1.1) ความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศส่งผลต่อการเกษตรกรรม ซึ่งทำให้ฤดูกาลไม่แน่นอน ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล การทำเกษตรโดยเฉพาะการเพาะปลูกไม่สามารถดำเนินการได้ตามวงรอบที่เคยเป็นมา จึงต้องมีการปรับกระบวนการเพาะปลูก การปรับปรุงพันธุ์ให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง และคาดการณ์สภาพภูมิอากาศ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มความแม่นยำและลดความเสี่ยง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งภาคเกษตรต้องพึ่งพาสิ่งแวดล้อมจึงต้องให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วย

(1.2) การพัฒนาการเกษตรต้องให้ความสำคัญกับเกษตรกรโดยมีบทบาทร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนา จึงต้องพัฒนาเกษตรกรให้มีความรู้ความเข้าใจในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งเสริมสร้างความเป็นผู้ประกอบการ ความสามารถในการจัดการตลาดเพื่อให้ผลิตผลตอบสนองและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายหรือผู้บริโภค

(1.3) การพัฒนาการเกษตรควรมุ่งเน้นการผลักดันเกษตรปลอดภัย และเกษตรอินทรีย์ตามศักยภาพของพื้นที่โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และต่อยอดเชิงธุรกิจโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

(1.4) จุดอ่อนของภาคเกษตรกรรมคือความสามารถด้านการตลาด จึงจำเป็นต้องเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขัน และการพัฒนากลไกในการจัดการตลาด หรือการสร้างแพลตฟอร์มเพื่อการแลกเปลี่ยนสินค้า

(1.5) ผลผลิตการเกษตรของภาคเหนือมักประสบปัญหาการแข่งขันกับผลิตจากประเทศจีน และประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งในด้านราคา ต้นทุน และการกีดกันการค้า เช่น กรณีลำไยของจังหวัดลำพูน เกษตรกรจึงมีความต้องการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ในรูปแบบอื่น เช่น การทำลำไยผง เป็นต้น

(1.6) เกษตรกรในพื้นที่ภาคเหนือมีปัญหาการขาดแคลนที่ดินทำกิน จึงต้องพิจารณาการจัดการด้านที่ดินทำกิน การพัฒนาการเกษตรที่ใช้ที่ดินน้อยแต่สร้างมูลค่าสูง และการสร้างอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้เพิ่ม

(1.7) การเกษตรในลักษณะแปลงใหญ่ยังมีต้นทุนสูง จำเป็นต้องพัฒนาระบบอัตโนมัติ และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเพื่อลดต้นทุน

(2) ด้านการท่องเที่ยว

(2.1) ในพื้นที่หลายจังหวัดของภาคเหนือมีลักษณะพหุวัฒนธรรม และมีภูมิประเทศที่ส่งผลการวิถีชีวิตที่แตกต่าง ซึ่งอาจนำไปสู่การพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นฐาน โดยต้องเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวและออกแบบเส้นทางการเดินทาง ที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดและยกระดับชุมชนให้มีความเข้มแข็งในการจัดการท่องเที่ยวและบริการ เช่น การจัดทำโฮมสเตย์ เป็นต้น

(2.2) ควรส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เน้นชุมชนเป็นฐานให้มีความต่อเนื่องโดยการพัฒนานโยบายเชิงพื้นที่ การสร้างสรรค์กิจกรรมและรูปแบบการท่องเที่ยวให้ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายโดยใช้ศักยภาพและชูความโดดเด่นของพื้นที่นำเสนอผ่านวิถีชีวิตจริงของชุมชน และพัฒนากลไกการตลาดหนุนเสริมความเข้มแข็ง

(2.3) ควรมีการศึกษาการเชื่อมโยงโครงข่ายโลจิสติกส์กับการท่องเที่ยวชุมชนและการท่องเที่ยวชายแดนบนฐานการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่างๆ โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมเศรษฐกิจชายแดน

(2.4) การท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคเหนือสามารถเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านได้ โดยอาศัยเรื่องราวและร่องรอยทางประวัติศาสตร์ เช่น การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวสายประวัติศาสตร์พระนางจามเทวี เส้นทางท่องเที่ยวตามรอยเจ้าน้อยสุขเกษม เป็นต้น ซึ่งจะช่วยสร้างกระตุ้นเศรษฐกิจและสร้างมูลค่าเพิ่มได้มากยิ่งขึ้น

(2.5) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการพำนักผักผ่อนระยะยาว เป็นธุรกิจบริการที่มีมูลค่าสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจสูงวัย ซึ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุชาวต่างชาติจะมีความต้องการใช้เวลาพักผ่อนและท่องเที่ยว พร้อมกับการฟื้นฟูดูแลสุขภาพในพื้นที่ที่มีบรรยากาศและบริการประทับใจ ทำให้เกิดการจับจ่ายใช้สอยและเกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง

(3) ด้านอุตสาหกรรม

(3.1) ทรัพยากรธรรมชาติ และการผลิตด้านการเกษตรในพื้นที่สามารถต่อยอดสู่เศรษฐกิจฐานชีวภาพได้ โดยเชื่อมโยงภาคเกษตรสู่ภาคอุตสาหกรรมแปรรูปที่เน้นนวัตกรรมในการขับเคลื่อน

(3.2) การพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่ภาคเหนือจะทำให้เกิดน้ำเสีย กากอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งอาจส่งผลต่อการท่องเที่ยวในพื้นที่ จึงต้องมีเทคโนโลยีและกลไกในการจัดการน้ำเสีย และกากอุตสาหกรรมอย่างเหมาะสม

(3.3) การผลิตในภาคอุตสาหกรรมจะทำให้เกิดวัสดุเหลือใช้ในปริมาณมาก ควรมีการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ใช้ประโยชน์จากวัสดุเหลือใช้จากการแปรรูปโดยเฉพาะในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป

(4) ด้านคุณภาพชีวิต

(4.1) การก้าวสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุของภาคเหนือซึ่งเร็วกว่าทั้งประเทศ ส่งผลให้เกิดการขาดแคลนแรงงาน ซึ่งควรมีการศึกษาปัญหาความขาดแคลนกำลังคนเพื่อกำหนดทิศทางและแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะกำลังคนสูงอายุ และการพัฒนาอาชีพที่เหมาะสม

(4.2) ในพื้นที่ยังมีความยากจนและความเหลื่อมล้ำ โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกรและผู้สูงอายุ จึงจำเป็นต้องพัฒนาโดยการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ สร้างความสามารถในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ และลดการพึ่งพา

(4.3) พื้นที่ภาคเหนือมีความเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศจีนซึ่งมีการลงทุนสูงในภูมิภาคนี้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพัฒนากำลังคนให้มีทักษะด้านภาษาจีนและมีสมรรถนะที่สอดคล้องกับทิศทางการลงทุนด้วย

(5) ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

(5.1) ผลกระทบจากการท่องเที่ยวคือขยะมีปริมาณมากขึ้น จึงต้องมีเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการจัดการขยะ และกำจัดขยะในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน

(5.2) การเกิดฝุ่นควันในพื้นที่มีความรุนแรงและต่อเนื่อง ดังนั้นควรหาวิธีการลดการเผาใบไม้ และการเผาเศษวัสดุทางการเกษตร เช่น อาจนำใบไม้แห้งไปแปรรูปเป็นภาชนะทดแทนภาชนะพลาสติก หรือโฟม การนำฟางข้าวมาผลิตเป็นเยื่อขึ้นรูปเป็นภาชนะ การใช้ฟางข้าวเป็นส่วนผสมของอิฐมวลเบา เป็นต้น

(5.3) พื้นที่ภาคเหนือเป็นแหล่งต้นน้ำ แต่ป่าต้นน้ำมีความเสื่อมโทรม ในขณะที่คนต้องอยู่ร่วมกับป่าเนื่องจากมีพื้นที่ทำกินจำกัด จึงควรมีการนำนวัตกรรมมาใช้ในการจัดการดูแลฟื้นฟู และจัดการป่าต้นน้ำ รวมทั้งการสร้างประโยชน์ และสร้างรายได้โดยความร่วมมือของคนในพื้นที่

(6) ด้านเมือง พื้นที่เศรษฐกิจและความเชื่อมโยง

ต้นทุนในด้านโลจิสติกส์ โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายในการขนส่งสินค้าค่อนข้างสูง จึงควรมีการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยลดต้นทุน

1.3) ปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนงานด้าน ววน.

(1) ผลงานวิจัยส่วนใหญ่มักไม่ได้รับการนำไปใช้ประโยชน์ หรือเป็นงานวิจัยขึ้นหิ้ง เนื่องจากยังขาดการผลักดันงานวิจัยร่วมกับหน่วยปฏิบัติ และผู้รับประโยชน์ รวมทั้งต้องเป็นการวิจัยที่เน้นการมีส่วนร่วมและการปฏิบัติการในระดับชุมชน

(2) งานวิจัยและนวัตกรรมที่ผลิตขึ้นยังมีลักษณะแยกส่วนเป็นชิ้นๆ ควรมีการวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นชุดความรู้ที่พร้อมนำไปใช้ประโยชน์ โดยสถาบันอุดมศึกษาอาจเป็นตัวกลางในถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี หรือกลไกกลางในด้านการส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรมอาจจัดให้มีเวทีให้ผู้ผลิตงานวิจัยและนวัตกรรมได้สื่อสารกับผู้ใช้ประโยชน์โดยตรง

(3) ผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยยังไม่สามารถเข้าถึงองค์ความรู้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ซึ่งอาจอาศัยองค์กรที่เป็นตัวแทนของกลุ่มสาขาอาชีพ หรือกลุ่มภาคการผลิต เช่น สภาเกษตรกร เพื่อเป็นกลไกในการถ่ายทอดเทคโนโลยี และส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ

(4) การพัฒนาโจทย์ด้าน ววน. ยังมีลักษณะเป็นแนวคิดใหญ่ และกว้าง จำเป็นต้องกำหนดประเด็นให้มีความเจาะจง และชัดเจน โดยอาจมีลักษณะเป็นการกำหนดประเด็นย่อยภายใต้ประเด็นที่เป็นร่มใหญ่เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยง

(5) การวิจัยยังขาดความเชื่อมโยงกับสถานการณ์และสภาพปัญหาในพื้นที่ในเชิงลึก ดังนั้นควรมีการเชื่อมโยงฐานข้อมูล และมีการวิเคราะห์ฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน เช่น ฐานข้อมูลด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และการพาณิชย์ เป็นต้น เพื่อนำไปสู่การกำหนดโจทย์วิจัยที่ตอบสนองต่อสถานการณ์

(6) การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อนำไปใช้ประโยชน์จำเป็นต้องคำนึงถึงความเหมาะสม ความเป็นไปได้ รวมทั้งต้นทุนที่ไม่เป็นภาระสูงสำหรับผู้ใช้ประโยชน์ โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกร ซึ่งมีโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนได้จำกัด

2) ศักยภาพและความต้องการวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การระดมความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสียจากการดำเนินงานด้าน ววน. ผ่านการประชุมสัญจร และการประชุมผ่านระบบออนไลน์เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพ ความต้องการ และปัญหาที่เกี่ยวข้องกับ ววน.ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจัดขึ้นเมื่อวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2565 ที่จังหวัดขอนแก่น มีประเด็นสำคัญดังนี้

2.1) ศักยภาพ

(1) ด้านการเกษตร

(1.1) ในบางพื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีทรัพยากรที่เพียงพอสามารถพัฒนาการเกษตรที่เพิ่มมูลค่าได้ แต่ต้องเสริมศักยภาพด้านกำลังการผลิต และจัดการด้านการตลาดให้เป็นระบบยิ่งขึ้น

(1.2) ผลผลิตทางการเกษตร และสินค้าแปรรูปประเภทอาหารมีความน่าสนใจสามารถนำมาต่อยอดเพื่อสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว สร้างรายได้เพิ่มขึ้นได้ เช่น ข้าวหอมมะลิ มะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง และหม่ำ เป็นต้น

(2) ด้านการท่องเที่ยว

(2.1) มีองค์ความรู้และการสร้างชุมชนต้นแบบด้านการท่องเที่ยว การพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวจากฐานทรัพยากรและภูมิปัญญาของชุมชนเป็นฐานที่สามารถต่อยอดไปสู่การยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวชุมชนได้

(2.2) มีการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวในลักษณะ gastronomy tourism ในหลายจังหวัด โดยการชูความโดดเด่นและเอกลักษณ์ของอาหารมาเสริมการท่องเที่ยว และเชื่อมโยงกับความเชื่อ รวมทั้งเรื่องราวเพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแบบอิ่มท้อง อิ่มปาก อิ่มใจ

(3) ด้านอุตสาหกรรม

(3.1) มีการลงทุนเพื่อศึกษาวิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมระบบราง โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบรถไฟฟ้ารางเบา ซึ่งสามารถผลิตชิ้นส่วนและมีศักยภาพที่จะประกอบรถไฟฟ้าได้

(3.2) ในพื้นที่มีอุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ ซึ่งอาจต่อยอดหรือปรับตัวไปสู่การผลิตส่วนประกอบยานยนต์ไฟฟ้าได้

(4) ด้านคุณภาพชีวิต

(4.1) มีการศึกษาวิจัยด้านการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลรายครัวเรือน และต่อยอดเป็นตัวแบบการแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเน้นการแก้ปัญหายากจนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำ

(4.2) คนรุ่นใหม่มีความสนใจมุ่งสู่การเป็นผู้ประกอบการ และมีขีดความสามารถในการสร้างสรรค์ธุรกิจ ดังนั้นการส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรมต้องดำเนินการควบคู่กับการพัฒนาขีดความสามารถในการประกอบธุรกิจ

(5) ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

มีเครือข่ายการวิจัยและการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำ โดยมุ่งเน้นการแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ และการจัดการน้ำอย่างยั่งยืน

(6) ด้านเมือง พื้นที่เศรษฐกิจและความเชื่อมโยง

มีการเชื่อมโยงสังคม วัฒนธรรม และยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าและการลงทุนโดยอาศัยการวิจัยข้ามแดนเชื่อมโยงระหว่างประเทศ ลาว กัมพูชา

2.2) ความต้องการ

(1) ด้านการเกษตร

(1.1) การสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าเกษตรควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาตลอดห่วงโซ่คุณค่าทั้งในด้านการยกระดับปัจจัยการผลิต กระบวนการเพาะปลูก การแปรรูปและการออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และการเสริมสร้างการจัดการตลาด

(1.2) พืชผลการเกษตรที่สำคัญของพื้นที่ได้แก่ มันสำปะหลัง และข้าว มีผลผลิตปริมาณมาก ควรมีการศึกษาค้นคว้าและพัฒนาสู่ผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่า เช่น การนำไปทำเป็นส่วนผสมของพลาสติกชีวภาพ เป็นต้น

(1.3) โปรตีนจากแมลงเป็นผลผลิตที่มีโอกาสเติบโตในอนาคต ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งอุตสาหกรรมอาหาร และอาหารสัตว์ รวมทั้งสร้างมูลค่าจากการส่งออกได้ จึงควรพัฒนากระบวนการเพาะเลี้ยงและแปรรูปเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมแปรรูป

(1.4) ในพื้นที่มีสมุนไพรพื้นถิ่นที่น่าสนใจ ซึ่งอาจส่งเสริมการแปรรูปและการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูงได้

(2) ด้านการท่องเที่ยว

ผลผลิตด้านการเกษตรและอาหารประจำถิ่นมีรสชาติและเอกลักษณ์โดดเด่น แต่จำเป็นต้องมีการยกระดับคุณภาพ และสร้างสรรค์ให้ตอบโจทย์เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

(3) ด้านอุตสาหกรรม

การพัฒนาอุตสาหกรรมระบบราง ต้องได้รับการสนับสนุนในด้านการเสริมสร้างขีดความสามารถในการผลิต โดยกระจายการผลิตชิ้นส่วนไปยังผู้ผลิตในพื้นที่พร้อมกับปลูกถ่ายความรู้ทักษะ และถ่ายทอดเทคโนโลยี นอกจากนี้ยังต้องพัฒนาระบบการทดสอบเพื่อสร้างความมั่นใจ และกระตุ้นตลาดภายในประเทศให้ใช้ผลผลิตดังกล่าวด้วย

(4) ด้านคุณภาพชีวิต

(4.1) การพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่ต้องอาศัยทรัพยากรมนุษย์เป็นฟันเฟืองในการขับเคลื่อนดังนั้นต้องพัฒนาคนควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดระบบการศึกษาให้คนรุ่นใหม่มีความรู้ ทักษะ และความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนานวัตกรรม รวมทั้งมีสุขภาพที่แข็งแรง

(4.2) การพัฒนากำลังคนในพื้นที่ควรมีการวิเคราะห์และกำหนดเป็น cluster โดยเน้นการยกระดับความรู้ และเสริมสร้างความสามารถที่ตอบสนองต่ออุตสาหกรรมในพื้นที่

(4.3) ความยากจนถือเป็นปัญหาที่มีความสำคัญของภาคซึ่งเป็นผลมาจากการประกอบอาชีพ และเชื่อมโยงสู่ปัญหาอื่นๆ เช่น ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ปัญหาความมั่นคงของครอบครัวและชุมชน เป็นต้น

(5) ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

(5.1) ปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการเกษตรในฤดูแล้ง และน้ำท่วมในช่วงฤดูฝนเป็นปัญหาเรื้อรังที่มีความรุนแรง ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อผลิตภาพของภาคเกษตร และส่งผลกระทบต่อ

รายได้ของเกษตรกร ควรมีการศึกษาหาวิธีการจัดการน้ำ และการกักเก็บน้ำในรูปแบบใหม่ๆ เช่น การทำธนาคารน้ำใต้ดิน การผันน้ำจากแม่น้ำโขงหรือลำน้ำสาขา เป็นต้น

(5.2) การจัดการน้ำจะช่วยเพิ่มโอกาสและศักยภาพของภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับระบบชลประทาน

(6) ด้านเมือง พื้นที่เศรษฐกิจและความเชื่อมโยง

(6.1) ควรผลักดันการเติบโตภาคการผลิตด้วยการสร้างธุรกิจใหม่ หรือ startup ที่เป็นกิจการที่ใช้นวัตกรรมขับเคลื่อน (innovation driven enterprise) โดยอาศัยระบบดิจิทัลมาช่วยสนับสนุนเป็นแพลตฟอร์มรองรับการเติบโต

(6.2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นพื้นที่ที่ใกล้กับเส้นทางรถไฟความเร็วสูงจากจีน จึงควรมีการศึกษาการเชื่อมโยง เส้นทางการขนส่งระบบราง และส่งเสริมอุตสาหกรรมระบบราง

2.3) ปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนงานด้าน ววน.

(1) งานวิจัยและนวัตกรรมส่วนใหญ่เสร็จสิ้นเมื่อสิ้นสุดโครงการวิจัย ซึ่งขาดการนำไปใช้ประโยชน์ จึงควรมีกลไกในการผลักดันงานวิจัยไปใช้ โดยเชื่อมโยงกับงบประมาณในเชิงการพัฒนาพื้นที่

(2) การดำเนินงานด้าน ววน.เพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ยังขาดการบูรณาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรและผลผลิตที่เป็นอัตลักษณ์ มาเชื่อมโยงกับการพัฒนานวัตกรรมและการสร้างธุรกิจใหม่ (startup) ซึ่งต้องมีระบบความร่วมมือและระบบนิเวศทางธุรกิจที่เหมาะสมรองรับ

(3) การดำเนินงานด้าน ววน.ต้องประสานความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับหน่วยปฏิบัติในพื้นที่เพื่อนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปสู่การสร้างผลสัมฤทธิ์และผลกระทบในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและยกระดับสังคม เช่น การวิจัยสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ ต้องเชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมการผลิต และส่งเสริมให้เกิดการดำเนินการเชิงพาณิชย์สู่ตลาดโลกในวงกว้าง เป็นต้น

(4) การผลักดันผลงานวิจัยและนวัตกรรมสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ต้องลดข้อจำกัดในด้านการเข้าถึงแหล่งทุน และต้องส่งเสริมการลงทุนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการผลิตจากระดับห้องปฏิบัติการสู่ระดับอุตสาหกรรม แต่อย่างไรก็ตามการผลิตที่เหมาะสมที่สนับสนุนการเติบโตของพื้นที่อาจเป็นการผลิตในระดับชุมชน ซึ่งต้องพัฒนาขีดความสามารถให้มีความเข้มแข็งด้วย

(5) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นนวัตกรรมมักประสบกับปัญหาด้านมาตรฐาน ดังนั้นจึงต้องมีการยกระดับโครงสร้างพื้นฐานด้านวิจัยและนวัตกรรมที่ส่งเสริมการทดสอบ และรับรองมาตรฐาน โดยเฉพาะในการวิจัยและพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางการแพทย์

(6) ผู้ใช้ประโยชน์งานวิจัยซึ่งอยู่ในภาคส่วนต่างๆ ทางเศรษฐกิจและสังคมเข้าถึงและเข้าใจองค์ความรู้ งานวิจัยและนวัตกรรมได้จำกัด จึงจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลงานวิจัยและนวัตกรรมแล้วนำมาสื่อสารให้เห็นถึงแนวทางขยายผลหรือการนำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์

(7) การผลักดัน ววน.ไปสู่การใช้ประโยชน์ และการนำโจทย์การพัฒนาไปจัดทำเป็นโครงการวิจัย จะมีความเกี่ยวข้องกับกรอบและเพดานงบประมาณที่เป็นข้อจำกัดในการดำเนินการ

ซึ่งอาจอาศัยการบูรณาการความร่วมมือและการจัดทำโครงการร่วมกันระหว่างหน่วยปฏิบัติและสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่

(8) การผลิตงานวิจัยยังเน้นที่การสร้างผลผลิตทางวิชาการ โดยเน้นการตีพิมพ์ผลงานในระดับนานาชาติมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์ ดังนั้นควรให้ความสำคัญกับการแปลงผลงานวิจัยให้เข้าใจและใช้ได้ง่ายขึ้น (simplification) และนำไปใช้ผ่านการบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การนำผลงานวิจัยเกี่ยวกับพยาธิใบไม้ในตับไปใช้สื่อสารเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในพื้นที่โดยความร่วมมือของหน่วยงานด้านการศึกษา ด้านการเกษตร และด้านการสาธารณสุข เป็นต้น

(9) การวิจัยและการสร้างนวัตกรรมมีแนวโน้มข้ามศาสตร์มากยิ่งขึ้น ซึ่งในการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากการวิจัยและนวัตกรรมต้องเน้นการเชื่อมโยงองค์ความรู้ที่หลากหลายสู่การผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

(10) อุปสรรคสำคัญในการขับเคลื่อนการนำ ววน.ไปใช้ประโยชน์คือกฎหมาย และระเบียบราชการ

(11) การผลักดันการนำ ววน. ไปสู่การพัฒนาพื้นที่ ต้องมีกลไกความร่วมมือในการประสานงาน และถ่ายทอดงานวิจัยไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งอาจดำเนินงานในลักษณะของ sandbox ในพื้นที่เล็กก่อนเพื่อเห็นถึงแนวทางและความเป็นไปได้ จึงค่อยนำไปสู่การขยายผลเป็นโครงการระดับภาคต่อไป

(12) การผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาพื้นที่ของสถาบันอุดมศึกษาถือเป็นพันธกิจที่เชื่อมโยงการวิจัยสู่การบริการวิชาการ จึงต้องมีนโยบายและกลยุทธ์ในการดำเนินงานที่สอดคล้องกัน

(13) การผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ ต้องมีกระบวนการคัดกรองผลงานที่มีความเป็นรูปธรรม มีระดับเทคโนโลยีพร้อมใช้ และสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มหรือสร้างอรรถประโยชน์ได้

3) ศักยภาพและความต้องการวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมภาคกลาง

การประชุมสัญจร และการประชุมผ่านระบบออนไลน์เพื่อระดมความคิดเห็นและวิเคราะห์ศักยภาพ ความต้องการ และปัญหาที่เกี่ยวข้องกับ ววน.ในพื้นที่ภาคกลางจัดขึ้นเมื่อวันที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2565 ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีสาระสำคัญที่พึงพิจารณาดังนี้

3.1) ศักยภาพ

(1) ด้านการเกษตร

(1.1) ภาคเกษตรเป็นภาคเศรษฐกิจที่ใช้แรงงานสูง แต่มีผลต่อการเติบโต GDP จำกัด หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการผลิตมากแต่ได้ผลน้อย จึงมีความพยายามเชื่อมโยงห่วงโซ่คุณค่าและให้ความสำคัญกับการแปรรูปโดยอาศัยเทคโนโลยีและความร่วมมือมากขึ้น เช่น ในระดับต้นน้ำควรนำระบบภูมิสารสนเทศมาใช้จัดโซนนิ่งการเกษตร ระดับกลางน้ำเป็นการอาศัยอุทยานวิทยาศาสตร์มาช่วยในการทำวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ได้แก่ อาหารสุขภาพ อาหารถิ่นเพื่อการส่งออก

(ซุปหน่อไม้สำเร็จรูปส่งออกประเทศเยอรมัน) ส่วนระดับปลายน้ำ เป็นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนความสามารถการแข่งขันด้านการตลาด

(1.2) มีความพยายามขับเคลื่อนเกษตรปลอดภัย และเกษตรอินทรีย์โดยการลดการใช้สารเคมีโดยสถาบันอุดมศึกษาร่วมกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ผลักดันให้เกิดต้นแบบเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ช่วยส่งเสริมสุขภาพและสร้างความยั่งยืนได้ เช่น การสร้างความเข้าใจและปลูกฝังเกษตรอินทรีย์ผ่านโครงการหนึ่งโรงเรียนหนึ่งเกษตรอินทรีย์เพื่อให้เด็กขยายผลไปสู่ครอบครัว การร่วมมือกับองค์กรเครือข่ายด้านเกษตรอินทรีย์และเกษตรยั่งยืนเพื่อวางรากฐานการใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีและการส่งเสริมการตรวจรับรองคุณภาพผลผลิต การพัฒนาตลาดล่วงหน้าและจัดตั้งจุดรับซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัย เป็นต้น

(2) ด้านการท่องเที่ยว

พื้นที่ภาคกลางเป็นแหล่งมรดกโลก และมีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายน่าสนใจทั้งด้านวัฒนธรรมและธรรมชาติ ซึ่งมีการวิจัยด้านการท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงเส้นทางและผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวอยู่พอสมควร แต่จำเป็นต้องสร้างสรรค์รูปแบบและแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่เน้นชุมชนเป็นฐานและความยั่งยืน ซึ่งเป็นการสร้างความสมดุลและกลมกลืนในการให้ชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของแหล่งท่องเที่ยวโดยไม่เกิดความขัดแย้ง

(3) ด้านอุตสาหกรรม

ในพื้นที่หลายจังหวัดเป็นที่ตั้งของฐานอุตสาหกรรมที่สำคัญ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมการผลิตอาหาร เครื่องดื่ม สินค้าไฮเทค และชิ้นส่วนยานยนต์ แต่อย่างไรก็ตามยังจำเป็นต้องพัฒนายกระดับเทคโนโลยีและนวัตกรรม

(4) ด้านคุณภาพชีวิต

(4.1) ภาคกลางมีบทบาทนำพาประเทศในการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งมีระดับ GDP สูง แต่อย่างไรก็ตามยังมีปัญหาด้านความยากจนอยู่ ซึ่งสถาบันการศึกษาได้พยายามเข้าไปมีบทบาทแก้ไขโดยใช้เทคโนโลยีในการค้นหาแบบแม่นยำ และทดลองหาตัวแบบในการแก้ไขความยากจน

(4.2) ภาคกลางเป็นศูนย์กลางการบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถขับเคลื่อนการพัฒนารองรับสังคมสูงวัยได้ โดยมุ่งเน้นการเป็นศูนย์กลางบริการทางการแพทย์ที่เชื่อมโยงกับการฟื้นฟู และการส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งควรกระจายแหล่งบริการออกไปสู่พื้นที่ต่างๆ ที่มีศักยภาพในภาคกลาง เพื่อเป็นการกระจายรายได้ด้วย

(4.3) มีความพยายามในการจัดทำระบบแอปพลิเคชันในการจับคู่แรงงานกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม รวมทั้งมีการริเริ่มการเตรียมกำลังคนในด้านหุ่นยนต์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมอนาคต

(5) ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

มีความพยายามในการจัดการน้ำโดยในด้านปริมาณน้ำมีการจัดทำตัวแบบและแอปพลิเคชันเพื่อการพยากรณ์น้ำและการเตือนภัยล่วงหน้า มีลักษณะเป็นการวิเคราะห์อุตุนิยมวิทยาขนาดเล็ก ซึ่งต้องต่อยอดพัฒนาระบบเซนเซอร์ระดับตำบลต่อไป ส่วนในด้านคุณภาพยังมีความจำเป็นต้องพัฒนาสถานีและจุดตรวจสอบคุณภาพน้ำแบบ real-time เพื่อเฝ้าระวังสถานการณ์

(6) ด้านเมือง พื้นที่เศรษฐกิจและความเชื่อมโยง

(6.1) พื้นที่ภาคกลางมีทุนการพัฒนาที่หลากหลายทั้งในด้านการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เป็นแหล่งผลผลิตทางการเกษตร และยังเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมที่สำคัญ การพัฒนาและผลักดันการขับเคลื่อนพื้นที่จึงต้องมีความสมดุล

(6.2) ภาคกลางมีการพัฒนาระบบขนส่งคมนาคมหลายรูปแบบและมีการเชื่อมโยงกัน รวมทั้งมีการพัฒนาพื้นที่รอบสถานีขนส่งมวลชน หรือ TOD (Transit Oriented Development) แต่อย่างไรก็ตามอาจต้องพิจารณาในเชิงต้นทุน ค่าใช้จ่ายและประสิทธิภาพในเชิงเศรษฐกิจด้วย

3.2) ความต้องการ

(1) ด้านการเกษตร

(1.1) พื้นที่ภาคกลางเป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญ และต้องการขยายการผลิตข้าวหอมมะลิที่เป็นที่ต้องการของตลาด ซึ่งต้องการองค์ความรู้และเทคนิคในการเพาะปลูก รวมทั้งการลดต้นทุนโดยเฉพาะการลดการใช้สารเคมี แต่อาศัยการวิเคราะห์ธาตุอาหาร และปรับปรุงคุณภาพดินให้เหมาะสมกับการเพาะปลูกแทน

(1.2) ปัญหาการเกษตรเป็นประเด็นที่อาจมีความย้อนแย้ง เช่นการผลิตข้าว และพืชผลหลายชนิด มีการส่งเสริมผลิตผลให้มีปริมาณต่อไร่สูงขึ้น ในขณะที่ยังไม่สามารถขยายตลาดได้ ซึ่งเป็นการผลิตเพื่อขายที่มีมูลค่าต่ำ ประชาชนที่เป็นเกษตรกรจึงได้รับความเดือดร้อนในด้านราคา

(1.3) การพัฒนาด้านการเกษตรควรเป็นไปตามแนวทาง BCG คือ การยกระดับสินค้าเกษตรให้เพิ่มมูลค่าด้วยนวัตกรรม และนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรหรือ waste มาสร้างรายได้ เช่น การนำแกลบมาแปรรูปเป็นแก้ว การนำซังข้าวโพดมาใช้เป็นพลังงานทดแทน การนำฟางข้าวมาแปรรูปเป็นแอลกอฮอล์ หรือสุราชุมชน การทำพลาสติกย่อยสลายโดยมีส่วนผสมจากวัสดุเหลือใช้ เป็นต้น ทั้งนี้ต้องเชื่อมโยงกับการจัดการผลิตโดยการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอน

(1.4) การผลิตสินค้าเกษตรต้องอาศัยตลาดนำ โดยอาศัยระบบสารสนเทศมาช่วยในการจัดการและการตัดสินใจ เช่น การนำระบบ Big Data และระบบอัจฉริยะ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน เพื่อวิเคราะห์ความต้องการและคาดการณ์การตลาดล่วงหน้า เพื่อจัดการปริมาณผลผลิต โดยเชื่อมโยงคลัสเตอร์ หรือพื้นที่ที่ผลิตใกล้เคียงกัน และเตรียมการรับมือกับผลผลิตที่ล้นตลาดด้วย

(1.5) ปัญหาร่วมกันในการผลิตของเกษตรกรคือการขาดความรู้ความเข้าใจในการทำเกษตรตามหลักการหรือแนวปฏิบัติที่ดี ซึ่งเกษตรกรมักเติมปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง และสารเคมีทางการเกษตรอื่นๆ เกินพอดี จึงทำให้ต้นทุนเพิ่มขึ้น ดังนั้นควรมีการพัฒนาเกษตรกรทั้งในด้านความรู้ ทักษะในรูปแบบ reskill และ upskill

(1.6) ปัญหาด้านการเกษตรโดยเฉพาะการทำนาเพาะปลูกข้าวเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนหลายมิติ ต้องอาศัยการวิเคราะห์โจทย์ที่เชื่อมโยงภารกิจของหลายหน่วยงานทั้งในด้านการเกษตร ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านอุตสาหกรรม ด้านการพาณิชย์ เพื่อจัดการกับสาเหตุของปัญหาอย่างรอบด้าน รวมทั้งต้องนำทั้งผู้ปฏิบัติงาน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสียในปัญหามาร่วมมือกันแก้ปัญหา

(2) ด้านการท่องเที่ยว

(2.1) ความต้องการและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวอาจมีหลากหลาย แต่มีประเด็นที่เป็นความต้องการร่วมกันคืออาหาร จึงควรนำประเด็นดังกล่าวมาพัฒนาการท่องเที่ยวด้านอาหาร หรือ gastronomy tourism โดยนำอัตลักษณ์ของอาหาร มาเชื่อมโยงกับเรื่องราว และการท่องเที่ยวในพื้นที่ ซึ่งอาจนำระบบแอปพลิเคชันมาสนับสนุน

(2.2) การบริการด้านการท่องเที่ยวเริ่มถดถอยไม่ค่อยเป็นที่ประทับใจนักท่องเที่ยว ควรมีการปรับปรุงทักษะ และความสามารถให้แก่บุคลากรด้านการท่องเที่ยวและภาคบริการที่เกี่ยวเนื่อง

(2.3) จังหวัดที่ติดกับฝั่งทะเลและปากอ่าวมีความต้องการพัฒนาพื้นที่ป่าชายเลนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว แต่ประสบปัญหาด้านน้ำเน่าเสียจากภาคครัวเรือน ภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรม

(2.4) มีความต้องการพัฒนาระบบแอปพลิเคชันและแพลตฟอร์มเพื่อช่วยสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวที่หลากหลายรูปแบบเชื่อมโยงกัน เช่น การท่องเที่ยวป่าชายเลนเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยววิถีชุมชน เป็นต้น

(3) ด้านอุตสาหกรรม

(3.1) ภาคอุตสาหกรรมที่เป็นผู้ประกอบการรายใหญ่จะมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาในการผลิต และการพัฒนานวัตกรรมได้ด้วยตนเอง แต่ผู้ประกอบการรายย่อย หรืออุตสาหกรรมขนาดเล็กยังต้องการการสนับสนุนจากภาครัฐและภาควิชาการในการแก้ปัญหาด้านการผลิตโดยนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการลดต้นทุน และอาจเป็นการพัฒนาในลักษณะคลัสเตอร์ อย่างไรก็ตามภาคอุตสาหกรรมมีปัญหาร่วมกันในปัจจุบันคือการขาดแคลนแรงงาน ซึ่งต้องเร่งแก้ไขเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อกำลังการผลิต

(3.2) อุตสาหกรรมแปรรูปถือว่ามีความสำคัญกับการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลผลิตทางการเกษตร โดยต้องยกระดับการแปรรูปจากสินค้าขั้นปฐม (primary product) สู่สินค้าขั้นทุติยะ (secondary product) และสินค้าขั้นสุดท้าย (final product) ที่มีมูลค่าสูง

(3.3) ภาคอุตสาหกรรมยังใช้แรงงานเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันกำลังประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงาน จึงต้องอาศัยเทคโนโลยีการผลิตที่มีประสิทธิภาพและลดต้นทุน รวมทั้งเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมาสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิต

(4) ด้านคุณภาพชีวิต

(4.1) ในระดับชุมชนยังมีปัญหาร่วมกัน คือ คุณภาพชีวิตที่ยังไม่ได้มาตรฐาน โดยเฉพาะผู้อยู่นอกเขตเมือง ผู้สูงอายุยังต้องการความช่วยเหลือและการดูแล ซึ่งในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโรคโควิด-19 ส่งผลให้ครัวเรือนมีรายได้ลดลงเนื่องจากการประกอบอาชีพได้น้อยลง

(4.2) ปัญหาการขาดแคลนแรงงานมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น จึงจำเป็นต้องพัฒนาทั้งในด้านการจัดการศึกษา และการบริการวิชาการเพื่อพัฒนากำลังคนควบคู่กัน โดยในด้านการจัดการศึกษาควรนำระบบการศึกษาภาคปฏิบัติมาแก้ปัญหาอุตสาหกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้ในสถาน

ประกอบการมากขึ้นและเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาในแบบ university of applied science ส่วนในด้านการพัฒนากำลังคนควรเน้นการยกระดับสมรรถนะกลุ่มผู้จัดการระดับต้นและระดับกลางที่เป็นสายเทคนิคโดยเฉพาะวิศวกรด้วยการ reskill และ upskill รวมทั้งสร้าง new skill ให้มีความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการและมาตรฐานใหม่ ก่อนที่จะปรับปรุงสถานประกอบการ หรือนำเครื่องมือเครื่องจักรใหม่เข้ามาใช้ รวมทั้งต้องทำให้สถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อยกระดับแรงงานเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน

(5) ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

(5.1) ภาคกลางในฤดูน้ำจะมีปัญหาน้ำท่วม ส่วนในช่วงหน้าแล้งจะขาดแคลนน้ำ ควรมีการศึกษาวิธีการจัดการกักเก็บน้ำในลุ่มน้ำสำคัญที่เป็นต้นน้ำให้รองรับน้ำไว้ใช้ และปล่อยน้ำลงสู่พื้นที่ปลายน้ำในยามที่ขาดแคลน

(5.2) สภาพภูมิอากาศที่แปรปรวนส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะการเกษตร จึงควรมีแผนและกลไกเฝ้าระวัง รวมทั้งต้องมีแนวทางบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดการกับสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน

(5.3) ปัญหาน้ำเสียมีความรุนแรง โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคกลางที่ติดชายฝั่งทะเล เช่น จังหวัดสมุทรสงครามประสบปัญหาน้ำเสียจากที่มาจากการเลี้ยงสุกรจากจังหวัดใกล้เคียง รวมทั้งน้ำเสียจากครัวเรือน และน้ำเสียอุตสาหกรรม ซึ่งส่งผลต่อการเลี้ยงกุ้ง หอย และปลาชายฝั่ง ซึ่งในเบื้องต้นมีความพยายามแก้ไขปัญหาโดยมีการโรยปูนขาว การตีน้ำ การใช้นวัตกรรมดูดเลน แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้เด็ดขาด ในเบื้องต้นควรมีการพัฒนาระบบตรวจวัดและแจ้งเตือน

(5.4) การแก้ไขปัญหาน้ำเสียต้องเริ่มตั้งแต่ต้นทาง โดยมีเทคโนโลยีการบำบัด และมีกลไกจัดการอย่างมีส่วนร่วมจากผู้ก่อน้ำเสียทั้งในระดับครัวเรือน ระดับชุมชนและระดับเมือง ส่วนกรณีน้ำเสียจากฟาร์มหมูนั้นควรมีการศึกษาการนำน้ำจากมูลหมูมาใช้เป็นปุ๋ยรดพืชเพื่อทดแทนการใช้สารเคมี เพื่อลดการปล่อยน้ำเสียและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์

(5.5) ปัญหาน้ำท่วมในหลายพื้นที่มีสาเหตุมาจากขาดการจัดแผนที่น้ำท่วม การจัดวางโครงสร้างพื้นฐานที่ไม่เหมาะสม เช่นการยกระดับถนนให้สูงพ้นระดับน้ำท่วม และกีดขวางเส้นทางน้ำ หรือเบี่ยงเบนเส้นทางน้ำ จึงทำให้เกิดผลกระทบพื้นที่น้ำท่วมในวงกว้าง จึงควรศึกษาเส้นระดับความลาดชัน ระดับอ้างอิงสำหรับจัดทำถนนที่ไม่ส่งผลกระทบให้เกิดน้ำท่วม

(5.6) พื้นที่ติดแม่น้ำเจ้าพระยา และพื้นที่ลำน้ำต้นน้ำเป็นพื้นที่รองรับน้ำ ไม่ให้เข้ามาท่วมในพื้นที่เศรษฐกิจ ดังนั้นควรมีการพัฒนาระบบพยากรณ์น้ำและเตือนภัยล่วงหน้าเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรจากน้ำล้นตลิ่งและน้ำท่วมทุ่ง

(5.7) นอกจากปัญหาเรื่องน้ำแล้วยังมีปัญหาเรื่องดินที่เสื่อมสภาพเนื่องจากการเกษตรในภาคกลางเป็นการเพาะปลูกเชิงพาณิชย์โดยใช้สารเคมี จึงต้องมีการตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงดิน รวมทั้งส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์

(6) ด้านเมือง พื้นที่เศรษฐกิจและความเชื่อมโยง

(6.1) ยุทธศาสตร์การเชื่อมโยงเส้นทางสายไหมใหม่แห่งศตวรรษที่ 21 (One Belt One Road) ของประเทศจีนจะส่งผลต่อระบบโลจิสติกส์ ซึ่งควรมีการศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อเข้าใจการเปลี่ยนแปลงและแนวทางการพัฒนาความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ

(6.2) ระเบียงเศรษฐกิจภาคกลาง-ตะวันตก ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาให้เป็นฐานเศรษฐกิจชั้นนำในด้านอุตสาหกรรมเกษตร อาหารสุขภาพและอาหารทางการแพทย์ การท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ธรรมชาติ และอุตสาหกรรมไฮเทคที่ได้มาตรฐานระดับสากล รวมทั้งมีระบบโลจิสติกส์ที่สมัยใหม่เชื่อมโยงกับระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกยังจำเป็นต้องมีการศึกษาและจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมการลงทุนอย่างต่อเนื่อง

3.3) ปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนงานด้าน ววน.

(1) การที่ภาคเอกชนและภาคประชาชนมีความประสงค์จะนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมจากสถาบันอุดมศึกษาไปใช้ประโยชน์ ยังมีข้อติดขัดในด้านทรัพย์สินทางปัญญา และค่าใช้จ่ายในการใช้สิทธิ์ในทรัพย์สินทางปัญญา จึงเป็นภาระต้นทุนซึ่งภาคประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มเกษตรไม่มีความสามารถในการจ่ายได้

(2) การผลักดันผลการวิจัยและนวัตกรรมเป็นโครงการพัฒนาของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อบรรจุในแผนและขอรับการสรรจัดงบประมาณในกรอบแผนเชิงพื้นที่โดยเฉพาะแผนกลุ่มจังหวัดและแผนจังหวัดจะไม่ได้รับการพิจารณาเนื่องจากมีหลักเกณฑ์ที่พิจารณาเฉพาะหน่วยปฏิบัติที่มีภารกิจโดยตรงในพื้นที่เท่านั้น ซึ่งตามหลักเกณฑ์ถือว่าสถาบันอุดมศึกษาไม่ได้ภารกิจในด้านการดำเนินงานตามโครงการพัฒนา จึงต้องปรับแก้โครงการดังกล่าวโดยให้หน่วยปฏิบัติที่มีภารกิจโดยตรงเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบแทน

(3) การผลักดันผลงานด้าน ววน.ไปสู่การขับเคลื่อนเพื่อการพัฒนาพื้นที่ยังมีข้อจำกัดในด้านความเข้าใจและการเข้าถึง จึงต้องมีการสื่อสารกับผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจในผลงาน และทำให้ผู้ใช้เห็นถึงประโยชน์ของผลงาน

(4) การดำเนินโครงการด้าน ววน. และการผลักดัน ววน.เพื่อแก้ไขปัญหาให้กับชุมชนหรือกลุ่มผู้รับประโยชน์ ยังมีข้อจำกัดในด้านการใช้งบประมาณเพื่อจัดซื้อครุภัณฑ์ และโรงเรือนสนับสนุนกลุ่มเป้าหมายให้มีความสามารถในการผลิตสินค้าหรือบริการ จึงควรมีการทบทวนถึงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องไม่ให้เป็นอุปสรรคในการดำเนินงาน

(5) การใช้องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาพื้นที่ยังไม่เชื่อมโยงกัน และยังไม่ตอบโจทย์ความต้องการของพื้นที่ จึงควรพัฒนาแพลทฟอร์มที่สามารถเชื่อมโยงความต้องการของพื้นที่ และศักยภาพของหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การพิจารณาปัญหา จัดทำเป็นโครงการ และจัดสรรงบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบและบูรณาการความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ

(6) ควรมีกระบวนการหล่อหลอมนักวิจัยให้มีความรู้และความเข้าใจในการทำงานด้านการสื่อสารการวิจัย การประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่ การแปลงงานวิจัยไปสู่การพัฒนาและแก้ไขปัญหาในพื้นที่

(7) ภาคเอกชนมีความต้องการงานวิจัยและนวัตกรรมแต่ยังเข้าถึงแหล่งผลงานได้จำกัด จึงควรมีการจัดงานตลาดงานวิจัยและนวัตกรรม หรืองาน showcase งานวิจัย เพื่อให้ผู้สนใจได้เข้าถึง รวมทั้งเลือกงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ได้สะดวกยิ่งขึ้น

(8) การผลักดันภารกิจด้าน ววน.ควรเชื่อมโยงกับภารกิจของสถาบันอุดมศึกษา และทิศทางการพลิกโฉมสถาบันอุดมศึกษาด้วย (reinventing university) โดยการดำเนินงานอาจอาศัยเครือข่ายการทำงานที่มีอยู่เดิมมาประสานงานกัน เช่น อว.ส่วนหน้า เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา และเครือข่ายเชิงประเด็นใน ทปอ.

(9) การส่งเสริมงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ต้องไม่ละเลยการสนับสนุนงานวิจัยพื้นฐานที่เป็นองค์ความรู้สำคัญสำหรับการต่อยอดนวัตกรรมด้วย แต่ทั้งนี้การจัดทำโครงการและขอรับจัดสรรงบประมาณเพื่อขับเคลื่อนงานด้าน ววน. ต้องไม่ส่งผลกระทบต่อกรอบวงเงินงบประมาณของสถาบันอุดมศึกษา

(10) การขับเคลื่อนการวิจัยและพัฒนาพื้นที่ หากอยู่ในการดำเนินงานวิจัยจะอาศัยเครื่องมือ ห้องปฏิบัติการ และความเชี่ยวชาญจากสถาบันอุดมศึกษา แต่เมื่องานวิจัยสิ้นสุดลงและถ่ายทอดความรู้หรือเทคโนโลยีให้แก่ผู้ใช้ประโยชน์แล้ว อาจดำเนินการต่อไปไม่ได้ เนื่องจากผู้ใช้ประโยชน์ต้องลงทุนเอง จึงอาจต้องทบทวนกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนเครื่องมือเครื่องจักรให้แก่ผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย โดยเฉพาะชุมชนหรือกลุ่มเกษตรกร

4) ศักยภาพและความต้องการวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมภาคตะวันออก

การระดมความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสียจากการดำเนินงานด้าน ววน. ผ่านการประชุมสัญจร และการประชุมผ่านระบบออนไลน์เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพ ความต้องการ และปัญหาที่เกี่ยวข้องกับ ววน.ในพื้นที่ภาคตะวันออกจัดขึ้นเมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2565 ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา มีประเด็นสำคัญดังนี้

4.1) ศักยภาพ

(1) ด้านการเกษตร

(1.1) พื้นที่นอกระเบียงเศรษฐกิจตะวันออกมีความอุดมสมบูรณ์ จึงมีการพัฒนาด้านการเกษตรโดยเน้นเกษตรเชิงสร้างสรรค์ เกษตรปลอดภัย และการแปรรูปสินค้าเกษตร เช่น การแปรรูปมังคุดเป็นซอสมังคุด การแปรรูปสินค้าจากสัตว์ทะเล เป็นต้น

(1.2) มีการผลักดันผลงานวิจัยที่เชื่อมโยงเทคโนโลยีดิจิทัลไปใช้ในการเกษตรเพื่อยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้ในรูปแบบการเรียนควบคู่การทำงานเพื่อให้ผู้เรียนด้านการเกษตรมีรายได้ระหว่างเรียน

(1.3) ในพื้นที่มีความโดดเด่นด้านสมุนไพร ทั้งในด้านการเพาะปลูก การแปรรูปและการใช้สมุนไพรทางการแพทย์ เช่น โรงพยาบาลอภัยภูเบศ เป็นต้น ซึ่งสามารถต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์และบริการมูลค่าสูงตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG ได้ โดยต้องยกระดับการเพาะปลูกให้ไม่มีสารตกค้าง รวมทั้งการพัฒนาการสกัดและตรวจสอบสารออกฤทธิ์ในสมุนไพรให้มีคุณภาพสูง

(2) ด้านการท่องเที่ยว

ภูมิประเทศของภาคตะวันออกติดกับทะเล และมีเกาะที่สำคัญทำให้มีการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในหลายมิติ ทั้งการท่องเที่ยวกระแสหลัก การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นฐาน และมีความพยายามในการต่อยอดการท่องเที่ยวอาศัยวัฒนธรรมภูมิปัญญาด้านอาหาร หรือ gastronomy tourism ซึ่งอาศัยการถอดรหัสภูมิปัญญา วัฒนธรรมและเชื่อมโยงเรื่องราวกับสายน้ำบางปะกง เพื่อออกแบบรูปแบบและเส้นทางการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

(3) ด้านอุตสาหกรรม

(3.1) ในพื้นที่มีการเติบโตของภาคอุตสาหกรรมอย่างเด่นชัด ซึ่งใช้งานวิจัยและนวัตกรรมในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม โดยร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่สนับสนุนการวิจัยและพัฒนา แต่อย่างไรก็ตามต้องมีการจัดระบบและวางรูปแบบการทำงานที่ได้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างทั้งสองฝ่าย เช่น ภาคอุตสาหกรรมอาจลงทุนสร้างห้องปฏิบัติการ โดยให้นักวิจัยและนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเข้าไปช่วยค้นคว้าวิจัยตามโจทย์ที่กำหนดโดยเฉพาะด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างประสบการณ์จากการปฏิบัติ และได้ผลงานวิจัยที่ตอบโจทย์นำไปใช้ได้จริงทันที

(3.2) นักวิจัยและอุตสาหกรรมในพื้นที่มีความสามารถในการพัฒนาเครื่องมือทางการแพทย์โดยเฉพาะด้านเซนเซอร์ และกล้องส่องภายใน แต่ในการดำเนินการเชิงพาณิชย์จะอาศัยบริษัทในต่างประเทศเป็นผู้ดำเนินการ

(4) ด้านคุณภาพชีวิต

(4.1) พื้นที่มีศักยภาพในด้านการแพทย์และการบริการสุขภาพ และมีการกำหนดแนวทางในการพัฒนาเป็น Medical Hub ดังนั้นอาจมีการเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมบริการด้านสุขภาพ และการพัฒนานวัตกรรมทางการแพทย์

(4.2) ภาคตะวันออกได้รับการจัดวางให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่สำคัญ จึงมีการเติบโตแบบก้าวกระโดด แต่อย่างไรก็ตามควรมีการศึกษาถึงการยอมรับ ความตระหนักในการเป็นเจ้าของและความร่วมมือในการขับเคลื่อนการพัฒนาจากประชาชนด้วย

(4.3) มีความพยายามในการพัฒนาคนทั้งในส่วนผู้สูงอายุให้มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และการลดการพึ่งพา ส่วนแรงงานเน้นการเสริมสร้างทักษะในการทำงานรองรับระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนา soft skill เพื่อให้กำลังแรงงานมีความสามารถในการปรับตัวและทำงานอย่างมีความสุข

(4.4) ในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อโรคโควิด-19 อุตสาหกรรมและภาคการผลิตต้องมีการปรับตัว ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ได้เข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาบุคลากรในสถานประกอบการโดยการวิเคราะห์หา knowledge gap เพื่อทำการ reskill และ upskill

(5) ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

ภาคตะวันออกมีสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นทุนสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว หากมีการใช้ประโยชน์แล้วก็ควรมี

การเฝ้าระวังติดตาม ดูแลรักษาและฟื้นฟูด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคงความหลากหลายทางชีวภาพทั้งทางบกและทางทะเล และการรักษาสมดุลของระบบนิเวศ

(6) ด้านเมือง พื้นที่เศรษฐกิจและความเชื่อมโยง

พื้นที่มีความได้เปรียบในด้านโลจิสติกส์ และมีการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมค่อนข้างครอบคลุม แต่อย่างไรก็ตามต้องมีการศึกษาและพัฒนารูปแบบโลจิสติกส์ที่ลดต้นทุนและประหยัดพลังงาน

4.2) ความต้องการ

(1) ด้านการเกษตร

(1.1) ในพื้นที่มีเศษวัสดุทางการเกษตรเหลือใช้จากการเก็บเกี่ยว และของเหลือจากการแปรรูปขั้นต้น โดยเฉพาะเปลือกและเมล็ดของผลไม้ ใบของพืชผัก ซึ่งน่าจะมีการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อเพิ่มมูลค่าได้ เช่น การเก็บเกี่ยวตะไคร้จะมีส่วนปลายใบที่เหลือ น่าจะมีการนำมาศึกษาและพัฒนาเป็นอาหารเสริม และผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ การนำเปลือกทุเรียนมาใช้ประโยชน์แปรรูปเป็นวัสดุกันกระแทก การนำเมล็ดไม้ผลมาสกัดเป็นชีวเคมีภัณฑ์ที่ส่วนประกอบของเครื่องสำอาง เป็นต้น ถือเป็นการเปลี่ยน waste ให้มี value

(1.2) นอกจากเศษวัสดุทางการเกษตรแล้ว ในพื้นที่ยังมีปัญหาพืชผลตกเกรด พืชผลหลุดร่วงจากพายุ และผลผลิตค้างสต๊อก ซึ่งควรนำไปสู่การแปรรูปให้มีมูลค่า เช่น การนำไปผลิตเป็น functional food เป็นต้น

(1.3) การแปรรูปสินค้าเกษตรขั้นต้นจำเป็นต้องมีเทคโนโลยีในการเก็บรักษาการคงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ หรือยืดอายุให้ยาวนานขึ้น ซึ่งโจทย์ในลักษณะนี้มีความหลากหลายและเกิดขึ้นใหม่ตลอดเวลาตามการคิดค้นผลิตภัณฑ์การแปรรูปของผู้ประกอบการ

(1.4) ในพื้นที่มีเกษตรกรที่ทำฟาร์มเลี้ยงหมู ประสบปัญหาอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านต้นทุนอาหารสัตว์ที่มีราคาสูงขึ้น หมูตายจากโรคระบาดในหมู ทำให้เกิดฟาร์มร้าง และเกษตรกรเป็นหนี้สิน จึงต้องการเทคโนโลยีในการจัดการฟาร์ม การพัฒนาวัคซีนหรือยาเพื่อป้องกันโรคระบาดในหมู

(1.5) พื้นที่เกษตรกรรมที่ใกล้กับทะเลจะประสบปัญหาน้ำทะเลไหลทะลักเข้าสู่พื้นที่เกษตรซึ่งส่งผลต่อพืชผลที่เพาะปลูกไว้ จึงต้องหารูปแบบและเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อลดปัญหาและผลกระทบ

(1.6) การผลักดันผลไม้ให้ได้มาตรฐานและมีความปลอดภัยเพื่อการส่งออกถือเป็นความต้องการหลักของพื้นที่ โดยต้องมีการพัฒนาสารชีวภาพทดแทนสารเคมี และยกระดับการเพาะปลูกให้สารตกค้างในพืชผลลดลง

(2) ด้านการท่องเที่ยว

(2.1) พื้นที่ภาคตะวันออกเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงเป็นที่นิยม แต่ผลกระทบสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโรคโควิด-19 ทำให้การท่องเที่ยวซบเซา พฤติกรรมนักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไป ต้องการประสบการณ์และรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ จึงต้องมีการนำศักยภาพและทรัพยากรในพื้นที่โดยเฉพาะในด้านการเกษตรและอาหารมาสร้างสรรค์การท่องเที่ยววิถีใหม่

(2.2) การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอาจส่งผลต่อให้ขาดสมดุลและเกิดผลกระทบในระยะยาว เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม การเกิดมลพิษจากขยะ และความไม่มั่นคงทางสังคม ดังนั้นจึงควรศึกษาและจัดทำแผนด้านการท่องเที่ยวเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาผลกระทบ

(3) ด้านอุตสาหกรรม

(3.1) ในพื้นที่มีอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ เช่น การแปรรูปปาล์มน้ำมัน และยางพารา ซึ่งในกระบวนการผลิตจะก่อให้เกิดน้ำเสียจำนวนมาก จึงมีความต้องการเทคโนโลยีชีวภาพโดยการใช้จุลินทรีย์ช่วยบำบัดหรือปรับสภาพน้ำเสียก่อนปล่อยทิ้ง หรือนำกลับมาใช้ใหม่ได้

(3.2) การพัฒนาอุตสาหกรรมห้องปฏิบัติการที่ได้มาตรฐานถือเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งภาคเอกชนมีความสามารถในการลงทุน แต่ต้องได้รับการสนับสนุนให้ได้มาตรฐาน แต่อย่างไรก็ตามจำเป็นต้องมีห้องปฏิบัติการกลางเพื่อการทดสอบ และรับรองผลิตภัณฑ์ในด้านต่างๆ ด้วย

(3.3) การก้าวเป็นสังคมสูงอายุทำให้การบริการและการส่งเสริมสุขภาพมีบทบาทสำคัญซึ่งควรส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารเสริมที่เน้นการใช้สมุนไพรเป็นฐาน

(3.4) สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโรคโควิด-19 ส่งผลต่อห่วงโซ่การผลิตในภาคอุตสาหกรรม เช่นกรณีโรงงานผลิตสายไฟในรถยนต์มีผู้ติดเชื้อต้องหยุดการผลิต ส่งผลกระทบต่อการผลิตของโรงงานประกอบรถยนต์ เป็นต้น ดังนั้นถ้ามีโรคอุบัติใหม่ หรือโรคอุบัติซ้ำระบาดอีกอาจส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมอื่นในวงกว้าง โดยเฉพาะอุตสาหกรรมการผลิตอาหาร จึงควรมีการถอดบทเรียนและพัฒนารูปแบบการจัดการห่วงโซ่การผลิตรองรับสถานการณ์ที่ไม่เป็นปกติ

(4) ด้านคุณภาพชีวิต

(4.1) ประเด็นด้านสุขภาพมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายด้านทั้งในด้านอาหารการกิน และสภาพแวดล้อม รวมถึงพฤติกรรมของบุคคล ดังนั้นจำเป็นต้องมีการทบทวนและเสริมสร้างปัจจัยเพื่อสร้างความมั่นคงด้านสุขภาพ

(4.2) การบริการด้านการแพทย์และสุขภาพจะต้องพิจารณาถึงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล จึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาการแพทย์ทางไกล หรือ telemedicine และกำหนดแนวทางขับเคลื่อนให้ชัดเจน

(4.3) การพัฒนากำลังคนเพื่อรองรับอุตสาหกรรมเป้าหมายในอนาคตยังไม่สอดคล้องและไม่ทันต่อความต้องการของภาคการผลิต จึงควรมีการวิเคราะห์สมรรถนะที่จำเป็นและปรับแนวทางการพัฒนากำลังคนของสถาบันอุดมศึกษา โดยการปรับหลักสูตรการศึกษาให้ตอบโจทย์ความต้องการ ควบคู่กับการจัดทำหลักสูตรระยะสั้นเพื่อพัฒนาบุคลากรประจำการ เช่น การจัดทำหลักสูตรระยะสั้นด้านหุ่นยนต์ การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ เป็นต้น ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงการพัฒนากำลังคนที่เป็นผู้เชี่ยวชาญหรือกำลังแรงงานที่มีความรู้และทักษะสูงด้วย เนื่องจากจะเป็นกลไกสำคัญที่ทำงานร่วมกับนักวิจัยและนักวิชาการเพื่อพัฒนาองค์ความที่เป็นฐานของการสร้างนวัตกรรม เช่น การพัฒนาผู้เชี่ยวชาญด้าน genomic เพื่อการแพทย์ การพัฒนาผู้เชี่ยวชาญด้านยานยนต์ไฟฟ้า เป็นต้น

(5) ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

(5.1) การพัฒนาอุตสาหกรรมจะนำไปสู่ผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกที่มีการขยายตัวจะส่งผลให้เกิดขยะ ของเสีย และสารเคมีปนเปื้อนในน้ำ จึงต้องมีการเฝ้าระวังคุณภาพของสิ่งแวดล้อม

(5.2) ขยะชุมชนเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในหลายพื้นที่ จึงควรมีเทคโนโลยีในการจัดการขยะและคัดแยกขยะ รวมทั้งการแปรสภาพขยะไปใช้ประโยชน์เป็นพลังงานทดแทนในชุมชน

(5.3) การเติบโตทางเศรษฐกิจทำให้มีการใช้ที่ดินเพิ่มสูงขึ้น พื้นที่เศรษฐกิจ และที่อยู่อาศัยเริ่มประชิดพื้นที่ป่าจึงมีการอพยพของสัตว์ป่าเข้าสู่เมือง เช่น ลิงป่า ซึ่งอาจส่งผลต่อการถ่ายเทโรคจากสัตว์ป่าสู่คนเป็นโรคอุบัติใหม่ได้

(5.4) พื้นที่ภาคตะวันออกมีประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาการรับมือกับสภาพภูมิอากาศที่แปรปรวน ซึ่งต้องอาศัยสถาบันการศึกษาสนับสนุนให้จังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำแผนการรับมือกับสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง

(5.5) การพัฒนาเศรษฐกิจและการเติบโตของเมืองทำให้มีการบุกรุกป่าชายเลน ซึ่งส่งผลต่อระบบนิเวศชายฝั่ง จึงจำเป็นต้องมีการติดตาม เฝ้าระวังและประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

(5.5) ภัยธรรมชาติเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเกษตรในพื้นที่ หากมีการพัฒนาเทคโนโลยีการพยากรณ์และเตือนภัยธรรมชาติที่แม่นยำจะช่วยลดการสูญเสียผลผลิตทางการเกษตร โดยเฉพาะผลไม้ที่เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของพื้นที่ได้

(5.6) น้ำเป็นทรัพยากรที่สำคัญสำคัญสำหรับการเกษตร จึงต้องมีการพัฒนาระบบการคาดการณ์น้ำ และการบริหารจัดการน้ำบนฐานภูมิปัญญา ซึ่งอาจนำเทคโนโลยีดิจิทัลและ AI มาใช้สร้างเป็นระบบฐานความเชี่ยวชาญด้านการจัดการน้ำเพื่อการเกษตร

(6) ด้านเมือง พื้นที่เศรษฐกิจและความเชื่อมโยง

(6.1) การขับเคลื่อนระเบียงเศรษฐกิจตะวันออกควรมีการเชื่อมโยงกับการพัฒนาบริการด้านสุขภาพ และการสาธารณสุขของคนในพื้นที่ด้วย ซึ่งการพัฒนาอุตสาหกรรมอาจนำไปสู่โรคอุบัติใหม่และส่งผลต่อความต้องการดูแลสุขภาพเพิ่มขึ้น

(6.2) ในพื้นที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจจึงมีการอพยพย้ายถิ่นของแรงงาน และมีแรงงานข้ามชาติจำนวนมากแฝงอยู่ในพื้นที่ ซึ่งมีแนวโน้มสูงขึ้น ดังนั้นควรพิจารณาถึงการจัดการเมืองให้มีความสามารถในการรองรับและมีสวัสดิภาพในการดำรงชีวิต

(6.3) แนวทางการพัฒนาเมืองในภาคตะวันออกมุ่งเน้นการเป็น smart city ซึ่งยังประสบปัญหาในการปฏิบัติเนื่องจากหน่วยงานในพื้นที่ยังไม่เข้าใจ และยังต้องพึ่งพาเทคโนโลยีที่มีราคาสูงจากต่างประเทศ

4.3) ปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนงานด้าน ววน.

(1) การพิจารณากำหนดโจทย์การวิจัยและนวัตกรรม ต้องมีการทบทวนผลการดำเนินงานที่ผ่านมา แล้วจึงนำข้อมูลสถานการณ์และปัญหาในปัจจุบันมาวิเคราะห์ให้เห็นถึงแนวโน้ม และกำหนดโจทย์ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์และรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เช่น ผลผลิตทุเรียน หรือไม้ผลที่จะเกิดขึ้นในระยะ 5 ปีข้างหน้า จะมีจำนวนเป็นอย่างไร และหากมีปัญหาการปิดกั้นทางการค้า จะดำเนินการกับผลผลิตเหล่านั้นอย่างไร เป็นต้น

(2) การขับเคลื่อนการวิจัยและนวัตกรรมยังให้ความสำคัญด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นหลัก แต่อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และปัญหาทางสังคม เช่นความรุนแรงในสังคม ความเหลื่อมล้ำ และความยากจนถือเป็นปัญหาที่สำคัญที่ต้องเร่งแก้ไขด้วย เพื่อสร้างความมั่นคง และความปลอดภัยให้แก่สังคม

(3) การผลิตองค์ความรู้ ผลงานวิจัยและนวัตกรรยังไม่ค่อยนำไปสู่การใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แต่มักใช้ประโยชน์ในทางวิชาการ โดยเฉพาะเกิดประโยชน์กับนักวิจัยในการพัฒนาความก้าวหน้าในตำแหน่งทางวิชาการ เนื่องจากโจทย์วิจัยยังเน้นด้านอุปทาน ดังนั้นจึงควรพิจารณาการกำหนดโจทย์วิจัยที่เน้นอุปสงค์และตอบสนองต่อความต้องการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ รวมทั้งต้องมีกลไกในการผลักดันและลดข้อจำกัดในด้านกฎหมายเพื่อให้ผลงานวิจัยและนวัตกรรมนำไปใช้ได้ทันที

(4) การกำหนดโจทย์ด้าน ววน.จำเป็นต้องทบทวนถึงผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่ผ่านมาซึ่งมีจำนวนมาก โดยคัดกรองผลงานที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ผลักดันสู่การดำเนินการต่อยอดเป็นโครงการพัฒนาพื้นที่ ส่วนประเด็นที่ยังไม่ได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้า หรือผลงานนั้นล้าสมัยไม่เป็นปัจจุบัน ควรมีการกำหนดโจทย์ใหม่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และสภาพปัญหาของพื้นที่

(5) การผลิตองค์ความรู้ ผลงานวิจัยและนวัตกรรมต้องมุ่งเป้าสู่การนำไปปฏิบัติใช้เพื่อแก้ปัญหาตามโจทย์การพัฒนาพื้นที่ได้จริง เช่น การวิจัยเรื่องมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง ต้องทำให้เกิดผลการเสริมสร้างการส่งออกผลผลิต สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร และเกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจแก่พื้นที่

(6) โครงสร้างพื้นฐานด้าน ววน.โดยเฉพาะห้องปฏิบัติการ และศูนย์ทดสอบถือว่ามีความสำคัญต้องได้รับการเพิ่มเติมเพื่อให้บริการผู้ประกอบการและประชาชนได้อย่างทั่วถึง รวมทั้งต้องได้รับการยกระดับให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับเพื่อส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการทดสอบสามารถก้าวสู่ตลาดสากลได้

(7) การจัดสรรทุนวิจัยยังมีข้อจำกัดในการให้ทุนเป็นรายปี ซึ่งไม่สอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรม ซึ่งต้องมีการลงทุนและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

(8) การพัฒนานักวิจัยยังมีจำกัด ต้องพัฒนานักวิจัยผ่านระบบการศึกษาตั้งแต่ขั้นพื้นฐานเพื่อสร้าง mindset และ passion ความเป็นนักวิจัย

(9) การกำหนดโจทย์วิจัยยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ จึงควรสร้างกลไกในการรับผลสะท้อนจาก primary stakeholder เพื่อทราบถึงปัญหา และความต้องการ ซึ่งอาจอาศัยเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ที่ทำงานร่วมกับผู้มีส่วนได้เสีย

(10) การสื่อสารองค์ความรู้และงานวิจัย โดยการทำงานวิจัยให้เข้าใจได้ง่ายและสร้างช่องทางในการเข้าถึงงานวิจัย จะช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ใช้สามารถเลือก และนำงานวิจัยไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ได้สะดวกขึ้น

(11) การกำหนดโจทย์วิจัยนอกจากการตอบสนองการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาของรัฐบาลแล้ว ยังจำเป็นต้องคำนึงถึงโจทย์วิจัยที่มาจากปัญหาและความต้องการของประชาชนด้วย เพื่อสะท้อนปัญหา และชี้แนวทางการพัฒนาที่พึงประสงค์ของประชาชนไปสู่รัฐบาล ทั้งนี้ต้องอยู่บนหลักการเรียนรู้บทเรียนที่ผ่านมา และเดินต่อไปข้างหน้า โดยทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนในกระบวนการพัฒนา โดยอาศัยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเป็นเครื่องมือสนับสนุน

(12) การวิจัยยังจำกัดอยู่เฉพาะในภาควิชาการ จึงควรส่งเสริมให้ภาคการผลิตเป็นนักวิจัย หรือมีส่วนร่วมในการวิจัย เช่น การผลักดันให้เกษตรกรเป็นนักวิจัยภาคปฏิบัติ คิดแก้ไขปัญหาบนฐานภูมิปัญญาด้วยกระบวนการวิจัย โดยภาควิชาการให้การสนับสนุนองค์ความรู้และเทคนิคส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ การเข้าถึงการวิจัย และการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยในเชิงปฏิบัติ

(13) การผลักดันงานด้าน ววน.เพื่อการพัฒนาพื้นที่ยังขาดการบูรณาการ จึงควรเสริมสร้างความร่วมมือและการประสานสรรพกำลังของสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีศักยภาพหลากหลาย มาเชื่อมโยงและเติมเต็มซึ่งกันและกันในการสร้างองค์ความรู้ ดำเนินการวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมเป็นห่วงโซ่การดำเนินภารกิจ ววน.ที่สามารถสร้างผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่

5) ศักยภาพและความต้องการวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมภาคใต้

การดำเนินการประชุมสัญจร และการประชุมผ่านระบบออนไลน์เพื่อระดมความคิดเห็นและนำเสนอศักยภาพ ความต้องการ และปัญหาที่เกี่ยวข้องกับ ววน.ในพื้นที่ภาคใต้จัดขึ้นเมื่อวันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2565 ที่จังหวัดสงขลา มีสาระสำคัญดังนี้

5.1) ศักยภาพ

(1) ด้านการเกษตร

(1.1) ภาคใต้เป็นแหล่งยางพาราที่สำคัญ และมีปริมาณการเพาะปลูกมาก ซึ่งควรได้รับการพัฒนาในด้านการดูแลต้นยาง การจัดการสวน การเพิ่มคุณภาพน้ำยาง รวมทั้งการแปรรูป

(1.2) ในพื้นที่มีสัตว์เศรษฐกิจที่มีโอกาสเติบโตได้แก่ แพะ โคนม และไก่พื้นเมือง ซึ่งมีความพยายามส่งเสริม และมีความต้องการของตลาดสูง แต่อย่างไรก็ตามยังมีความจำเป็นต้องพัฒนาในด้านการคัดกรองสายพันธุ์ การผลิตอาหารสัตว์ที่เพิ่มคุณภาพสัตว์ การดูแลสุขภาพสัตว์ และการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างมูลค่า

(1.3) มีการเพาะปลูกพืชที่นำไปสู่การสร้างมูลค่าได้ เช่น กาแฟพันธุ์โรบัสต้า ซึ่งมีการพัฒนาอัตลักษณ์ในด้านการชง แต่ยังต้องการส่งเสริมการสร้างแบรนด์ต่อไป

(1.4) สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาด้านการเกษตรทั้งในด้านการวิจัยและการบริการวิชาการ เช่น การส่งเสริมการผลิตและยกระดับเกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัยโดยการลดการใช้สารเคมี การพัฒนาพันธุ์และตัวอ่อนปู หอย และสัตว์น้ำที่เป็นที่ต้องการของตลาดให้ปลอดโรคและแข็งแรง การใช้เทคโนโลยีและระบบตรวจวัดเพื่อความแม่นยำในการประมงและการเกษตร การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการพัฒนาความสามารถการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นต้น แต่ยังคงต้องมีการวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การแปรรูป การลดต้นทุนและการสร้างความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ให้เกิดมูลค่าเพิ่มต่อไป

(2) ด้านการท่องเที่ยว

(2.1) ภาคใต้มีจุดเน้นในด้านการท่องเที่ยวเนื่องจากมีภูมิประเทศติดทะเลสองฝั่ง ซึ่งมีเป้าหมายพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวคุณภาพที่สร้างรายได้ แต่ต้องได้รับการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวและการกระตุ้นการท่องเที่ยวหลังสถานการณ์โควิด-19

(2.2) สถาบันอุดมศึกษาได้ลงพื้นที่และสำรวจศักยภาพและเศรษฐกิจชุมชน และพื้นที่เพื่อผลักดันพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาธุรกิจบริการและการท่องเที่ยวมูลค่าสูง เช่น การยกระดับชุมชนให้เป็นแหล่งจัดกิจกรรมไมซ์ เป็นต้น

(3) ด้านอุตสาหกรรม

(3.1) มีความพยายามส่งเสริมอุตสาหกรรมพลังงานทดแทน โดยสถาบันอุดมศึกษาผลักดันการจัดตั้งสถานีพลังงานทดแทนน้ำมัน ซึ่งต้องนำไปสู่การขยายผลวางระบบให้มีความเชื่อมโยงห่วงโซ่อุตสาหกรรมต่อไป

(3.2) สถาบันอุดมศึกษาได้เข้าไปมีบทบาทในภาคการผลิต โดยใช้องค์ความรู้ทางวิศวกรรมและเทคโนโลยีในการพัฒนากระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพ และลดต้นทุน

(4) ด้านคุณภาพชีวิต

(4.1) สถาบันอุดมศึกษามีส่วนสำคัญในการจัดการกับสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโรคโควิด-19 ซึ่งอาจนำไปสู่การถอดบทเรียนร่วมกับหน่วยปฏิบัติในพื้นที่ เพื่อยกระดับบริการด้านสุขภาพ และพัฒนาพื้นที่เป็น medical hub

(4.2) มีความพยายามพัฒนาทักษะด้านภาษาให้กับประชาชนในพื้นที่ เช่นภาษาพม่าและภาษามาเลย์ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพ

(5) ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

(5.1) พื้นที่ภาคใต้มีความหลากหลายทางชีวภาพ และมีพืชผลที่น่าสนใจ ได้รับการอนุรักษ์ไว้ เช่น ต้นสาคู พืชสมุนไพร จำปาดะ ซึ่งควรมีการนำมาต่อยอดและพัฒนาให้เกิดมูลค่า

(5.2) ในหลายจังหวัดมีทรัพยากรน้ำแร่ ซึ่งมีคุณภาพดี ไม่มีกลิ่นกำมะถัน และสามารถนำไปเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว และการส่งเสริมสุขภาพได้ โดยต้องมีการวิเคราะห์สารประกอบ การส่งเสริมคุณค่า และการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์

(6) ด้านเมือง พื้นที่เศรษฐกิจและความเชื่อมโยง

ในเมืองสำคัญมีเป้าหมายการพัฒนาเมือง เช่น smart city , herbal city และ MICE city เป็นต้น โดยสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยปฏิบัติมีบทบาทขับเคลื่อน แต่ต้องมีการต่อยอด

ในเชิงเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อยกระดับการพัฒนา เช่น การนำระบบดิจิทัลมาใช้ การพัฒนาอาหารเชิงสุขภาพ การศึกษาสารสกัด การใช้เทคโนโลยีให้สอดคล้องกับสถานการณ์วิถีใหม่ เป็นต้น

5.2) ความต้องการ

(1) ด้านการเกษตร

(1.1) ครัวเรือนที่ยากจนยังประกอบอาชีพเกษตรพื้นฐาน และการประมง ซึ่งยังขาดความรู้ ชาดทักษะ จึงต้องได้รับการพัฒนาอาชีพ รวมทั้งส่งเสริมการแปรรูปขั้นต้นเพื่อสร้างรายได้เพิ่ม นอกจากนี้ในการทำประมงและเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งยังมีข้อจำกัดในด้านกฎหมายด้วย

(1.2) การเกษตรในพื้นที่มีลักษณะเป็นพืชเชิงเดี่ยว ควรมีการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการเกษตรผสมผสานมาใช้ เพื่อลดปัญหาการพึ่งพาพาพืชเชิงเดี่ยวที่อาจมีความไม่แน่นอน

(1.3) ปาล์มน้ำมันถือเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ซึ่งมีการวิจัยและพัฒนาเป็นส่วนผสมของน้ำมันเชื้อเพลิง และการใช้เป็นพลังงานทดแทน แต่ยังต้องการเทคโนโลยี และนวัตกรรมต่อยอดและการตรวจทดสอบเพื่อการรับรองคุณภาพ

(1.4) ระบบดิจิทัล และ IoT มีบทบาทสำคัญเพิ่มมากขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการเกษตร ในลักษณะ smart farm เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต หรือเป็นเครื่องมือในการลดต้นทุน ประหยัดพลังงาน เช่น การใช้เทคโนโลยีในการจัดการสวนมะพร้าวน้ำหอม การใช้ระบบเซนเซอร์สำหรับการวัดค่าน้ำและดูแลบ่อกุ้ง เป็นต้น

(2) ด้านการท่องเที่ยว

(2.1) ควรมีการศึกษาและพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับศักยภาพในด้านต่างๆ ของพื้นที่ เช่น การท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับกิจกรรมกีฬาทางน้ำ gastronomy tourism หรือการท่องเที่ยวด้านอาหารที่ผสมผสานอาหารพื้นถิ่นกับอาหารจีน การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในบริเวณชายฝั่งเชื่อมโยงกิจกรรมจิตอาสาฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ หรือกิจกรรมรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ เป็นต้น

(2.2) การท่องเที่ยวจำเป็นต้องนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้มากขึ้นเพื่อลดต้นทุน และตอบสนองต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในวิถีใหม่ ดังนั้นธุรกิจที่เกี่ยวข้องเช่น โรงแรม ต้องมีการปรับตัว ในขณะเดียวกันต้องมีการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรและยกระดับความสามารถแรงงานในด้านการท่องเที่ยวด้วย

(2.3) ควรส่งเสริมการแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและผลิตภัณฑ์เพื่อการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย และชูอัตลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น เพื่อลดการแข่งขันกันเองระหว่างชุมชน เช่น การพัฒนาหัตถศิลป์งานถม เป็นต้น

(2.4) สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป จึงควรมีการทบทวนและศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวในเชิงลึกเพื่อนำไปสู่การพัฒนาบริการที่ตรงต่อความต้องการ

(3) ด้านอุตสาหกรรม

(3.1) มีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสมุนไพรและพืชอัตลักษณ์ในพื้นที่ ซึ่งมีศักยภาพแต่ต้องมีการวิจัยและพัฒนาเพื่อยกระดับเข้าสู่อุตสาหกรรมสินค้าและบริการด้านสุขภาพ

(3.2) ต้องมีการพัฒนายางพารามาใช้ในอุตสาหกรรมซึ่งอาจเริ่มจาก scale ขนาดเล็ก เช่น ยางพาราผสมคอนกรีตสำหรับอุตสาหกรรมก่อสร้าง โพลีเมอร์ยางพาราสำหรับอุตสาหกรรมวัสดุทดแทน เป็นต้น

(4) ด้านคุณภาพชีวิต

(4.1) ปัญหาความยากจนส่วนหนึ่งมาจากปัญหาการขาดแคลนที่ดินทำกิน หรือมีที่ดินปริมาณจำกัด รวมไปถึงการบุกรุกป่าชายเลน จึงต้องมีการศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดิน การจัดการสิทธิในที่ดินทำกิน และการดูแลป่าชายเลน

(4.2) ในจังหวัดที่ติดกับชายแดน และชายฝั่งจะมีกลุ่มชาติพันธุ์และคนพื้นถิ่นอาศัยอยู่ จึงควรมีการศึกษาระบบสังคมและการอยู่ร่วมกันอย่างผสมผสาน รวมทั้งการคุ้มครองดูแลสิทธิความเป็นมนุษย์ของกลุ่มดังกล่าวด้วย

(4.3) ในพื้นที่มีการเพาะปลูกต้นกระท่อมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเยาวชน จึงต้องมีการศึกษาและสร้างรูปแบบเสริมภูมิคุ้มกันทางสังคมในกลุ่มเยาวชน รวมทั้งการสร้างกระบวนการเรียนรู้ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

(4.4) คนรุ่นใหม่มีแนวโน้มให้ความสนใจกับการทำธุรกิจ และต้องการเป็นผู้ประกอบการใหม่ ซึ่งต้องใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นฐานในการขับเคลื่อนธุรกิจ ดังนั้นต้องพัฒนาคนรุ่นใหม่ให้เข้าใจและรู้จักใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี รวมทั้งสร้างขีดความสามารถให้เป็นผู้ผลิตเทคโนโลยีและนวัตกรรม

(4.5) การวิจัยทางสังคมควรให้ความสำคัญกับความเป็นพลเมือง โดยเฉพาะการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ และการสร้างสำนึกความมีรากเหง้า รู้จักตัวตนและบริบทของท้องถิ่นตนเอง

(5) ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

(5.1) ปัญหาขยะทะเลซึ่งเกิดจากการทิ้งของเสียจากชุมชนและภาคการผลิตมีแนวโน้มความรุนแรงขึ้น ควรมีการจัดการอย่างเร่งด่วน และมีมาตรการกำกับดูแล

(5.2) ปัญหาด้านทรัพยากรน้ำมีแนวโน้มขาดแคลนรุนแรงในอนาคต จึงควรมีการศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดการทรัพยากรน้ำ และการกักเก็บน้ำใต้ดิน เช่น การทำธนาคารน้ำใต้ดิน เป็นต้น

(6) ด้านเมือง พื้นที่เศรษฐกิจและความเชื่อมโยง

(6.1) ควรมีการศึกษาวิจัยที่มุ่งเน้นให้เกิดการเชื่อมโยงศักยภาพในด้านต่างๆ เช่น การวิจัยระบบขนส่งมวลชนในด้านการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาการ่องเที่ยว 2 ฝั่งทะเลเชื่อมโยงการท่องเที่ยวชุมชน เป็นต้น

(6.2) ควรมีการศึกษาและพัฒนาระบบโลจิสติกส์และการขนส่งที่เชื่อมโยงหลากหลายรูปแบบเพื่อลดต้นทุนทางธุรกิจ

5.3) ปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนงานด้าน ววน.

(1) ผลงานด้าน ววน.ยังมีลักษณะเป็นงานวิชาการ ยังไม่ค่อยได้รับการนำไปใช้อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นการดำเนินภารกิจด้าน ววน.ควรเชื่อมโยงกับการพัฒนาพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลงานด้าน ววน.ต้องมุ่งสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาสังคมที่รุนแรงให้บรรเทาลง

(2) การดำเนินภารกิจ ววน.ยังขาดการบูรณาการ โดยสถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ต้องประสานงานกับหน่วยปฏิบัติในพื้นที่ในลักษณะเชื่อมโยงโจทย์และส่งต่อผลการดำเนินงาน

(3) การพัฒนาข้อเสนอโครงการทั้งในด้าน ววน. และในด้านการพัฒนาพื้นที่ระดับภาค ควรเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ และหน่วยปฏิบัติเพื่อให้เกิดการผลักดันผลงาน ววน.ไปสู่การใช้ประโยชน์

(4) ผลงานด้าน ววน.ในเชิงพื้นที่ยังเป็นการตอบโจทย์การพัฒนาพื้นที่ที่เป็นจุดเล็ก แต่โจทย์สำคัญในการพัฒนาภาคคือการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมในวงกว้าง ดังนั้นการกำหนดประเด็นที่เป็นโจทย์และการลำดับความสำคัญต้องคำนึงถึงผลกระทบ (impact) และขนาดของงานวิจัย (scale) ซึ่งอาจกำหนดเป็นแผนงานใหญ่ และมีโครงการย่อยที่เชื่อมโยงกัน หรือสามารถขยายผลในวงกว้างที่ส่งผลต่อการพัฒนาในระดับภาคได้

(5) การจัดทำแผน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคต้องมุ่งให้เกิดผลประโยชน์แก่ประชาชน จึงไม่จำเป็นต้องพัฒนาในทุกประเด็นการพัฒนา อาจเลือกประเด็นที่มีความสำคัญ หรือเป็นประเด็นปัญหาร่วมระหว่างภาคต่างๆ โดยเฉพาะการมุ่งเน้นลดความเหลื่อมล้ำ ซึ่งจำเป็นต้องมีการบูรณาการองค์ความรู้ งานวิจัยและนวัตกรรมทั้งในด้านมนุษย์ศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์สุขภาพมาใช้ประโยชน์ขับเคลื่อนการพัฒนาให้บรรลุเป้าหมาย

6) ศักยภาพและความต้องการวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมภาคใต้ชายแดน

การระดมความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสียจากการดำเนินงานด้าน ววน. ผ่านการประชุมสัญจร และการประชุมผ่านระบบออนไลน์เพื่อสะท้อนศักยภาพ ความต้องการ และปัญหาที่เกี่ยวข้องกับ ววน.ในพื้นที่ภาคใต้ชายแดนจัดขึ้นเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2564 ที่จังหวัดยะลา มีประเด็นที่พึงพิจารณาดังนี้

6.1) ศักยภาพ

(1) ด้านการเกษตร

เกษตรกรในพื้นที่มีปัญหาความยากจนเนื่องมาจากขาดที่ดินทำกิน ซึ่งแต่ละครัวเรือนได้รับการช่วยเหลือที่ดินทำกินโดยอาศัยที่ราชพัสดุไม่เกิน 3 ไร่ จึงมีความพยายามในการวิจัยและพัฒนารูปแบบการแก้ไขปัญหาความยากจนโดยการจัดการใช้ประโยชน์จากที่ดินในการประกอบอาชีพ หรือเทคโนโลยีการจัดการฟาร์มขนาดเล็กเพื่อการพึ่งพาตนเอง เช่น การเลี้ยงไก่ การเลี้ยงผึ้ง การปลูกผัก และการเพาะเห็ด เป็นต้น ซึ่งทำให้เกิดการเพิ่มรายได้และการเลี้ยงชีพได้ แต่ควรมีการขยายผลและต่อยอดเพื่อเพิ่มมูลค่าการผลิตให้สูงขึ้น

(2) ด้านการท่องเที่ยว

(2.1) ในพื้นที่มีสินค้าประจำตำบล หรือ OTOP และสินค้าเพื่อการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ แต่ต้องได้รับการยกระดับในด้านการออกแบบ การพัฒนามาตรฐาน และการเสริมมูลค่าเพิ่มโดยการสร้างเรื่องราว เช่น ผ้าพื้นถิ่น ผ้าลีมา ผ้าจวนตานี ผ้าพิมพ์ลาย ผ้าปะลางิง ซึ่งมาจากวัฒนธรรมมลายู

(2.2) มีการวิจัยและพัฒนาเพื่อหนุนเสริมการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและวัฒนธรรมโดยอาศัยเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ แต่ยังไม่ครบวงจร ซึ่งควรมีการศึกษาด้านการตลาด การขยายฐานนักท่องเที่ยวนอกจากประเทศมาเลเซียไปสู่กลุ่มอื่น และการพัฒนาผลิตภัณฑ์เสริมการท่องเที่ยว

(3) ด้านอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรมอาหารซึ่งอาศัยปัจจัยการผลิตจากสินค้าเกษตรในพื้นที่สามารถพัฒนาไปสู่การส่งออกได้ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลมีโอกาสเติบโต โดยต้องส่งเสริมให้ได้รับการรับรองมาตรฐานตลอดทั้งห่วงโซ่การผลิต รวมทั้งการพัฒนาให้มีวัตถุดิบในพื้นที่ให้เพียงพอ

(4) ด้านคุณภาพชีวิต

(4.1) มีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนด้านการเกษตรและการแปรรูปอาหารโดยสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่

(4.2) มีการพัฒนาตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขาดจนในพื้นที่แบบมุ่งเป้า โดยอาศัยองค์ความรู้ และการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาคการศึกษาและภาคส่วนอื่นๆ

(4.3) หน่วยงานในพื้นที่ให้ความสนใจกับกลุ่มเปราะบาง โดยพยายามพัฒนาและส่งเสริมสุขภาพ

(5) ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

พื้นที่ภาคใต้ชายแดนมีพื้นที่ป่าที่อุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะป่าฮาลา-บาลา มีศักยภาพที่จะได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก จึงเริ่มมีการศึกษาวิจัยร่วมกันกับประเทศมาเลเซีย ซึ่งควรได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง และผลักดันให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในอนาคต

(6) ด้านเมือง พื้นที่เศรษฐกิจและความเชื่อมโยง

อำเภอเบตงมีความโดดเด่นหลายด้าน และมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นเมืองหลักทางเศรษฐกิจของพื้นที่ที่เชื่อมโยงทั้งในด้านการท่องเที่ยวและการค้าชายแดน จึงควรยกระดับเพื่อการสร้างรายได้ เช่น การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อดึงดูดนักเดินทางและกระตุ้นการใช้จ่าย

6.2) ความต้องการ

(1) ด้านการเกษตร

(1.1) ในพื้นที่มีพืชและสัตว์เศรษฐกิจจำกัด ซึ่งอาจมีการศึกษาและยกระดับพืชชุมชน พืชและสัตว์อัตลักษณ์ของท้องถิ่น ให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างมูลค่า เช่น กล้วยหิน ส้มโชกุน ข้าวหอม ไก่เบตง ปลานิลสายน้ำไหล โดยเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และยกระดับคุณภาพผลผลิต รวมทั้งพัฒนาสินค้าเกษตรทางเลือกใหม่ที่สามารถแปรรูปและสร้างรายได้ในอนาคตควบคู่กันไป

เช่น โคเนื้อ แพะเนื้อ-นม โกโก้ สะตอ สมุนไพร เป็นต้น ทั้งนี้ต้องมีการจัดลำดับความสำคัญผลิตภัณฑ์โดยพิจารณาจากความพร้อมในการผลิต และความต้องการของตลาดด้วย

(1.2) มีความพยายามพัฒนาผลิตภัณฑ์ประมงน้ำจืดและประมงน้ำเค็มแปรรูปให้มีความหลากหลายน่าสนใจและมีมูลค่า เช่น การแปรรูปปลาส้มเป็นผงโรยข้าวที่มีกลิ่นและรสชาติต่างๆ แต่ยังการการสนับสนุนในด้านการพัฒนากระบวนการผลิตและการขยายตลาด

(1.3) การพัฒนาการเกษตรเป็นไปตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG แต่ยังประสบปัญหาในด้านการส่งเสริมการเพาะปลูก ซึ่งต้องส่งเสริมให้เกษตรกรรายย่อยรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อให้มีกำลังในการผลิตเพียงพอและต่อยอดสู่การแปรรูป รวมทั้งต้องเสริมสร้างความสามารถในการจัดการทรัพยากรและการผลิตให้แก่กลุ่มเกษตรกรด้วย

(1.4) การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากควรให้ความสำคัญกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีปัญหาการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่ยังขาดอัตลักษณ์ ซ้ำกัน แข่งกันเอง และขาดองค์ความรู้ในด้านการบริหารจัดการ เช่น การทำบัญชี การคิดต้นทุน และการตลาด รวมทั้งยังขาดเทคโนโลยีในการแปรรูปที่เหมาะสม จึงควรประสานความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยปฏิบัติที่มีภารกิจโดยตรงร่วมกันพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

(1.5) ควรนำเทคโนโลยี และระบบภูมิสารสนเทศมาช่วยในการสนับสนุนการพัฒนาพืชเศรษฐกิจ โดยการวิเคราะห์เชิงพื้นที่ กำหนดปฏิทินการเพาะปลูก และวางแผนการแปรรูปให้สอดคล้องกับฤดูกาลและตลาด

(1.6) การพัฒนาการเกษตรต้องทำอย่างครบวงจร ตั้งแต่การเพาะปลูกและป้องกันโรคพืช เช่น โรคใบเหี่ยวในยางพารา การเพิ่มปริมาณผลผลิต การแปรรูปที่เพิ่มมูลค่า เช่น การสกัดสารธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ และการจัดการวัสดุเหลือใช้ไป

(2) ด้านการท่องเที่ยว

(2.1) สภาพทางสังคมมีลักษณะพหุวัฒนธรรม มีอัตลักษณ์ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลายและน่าสนใจ ซึ่งควรมีการศึกษาและวิเคราะห์หาความโดดเด่น เพื่อการถ่ายทอด และต่อยอดเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

(2.2) ในพื้นที่มีประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลาม และมีทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถเชื่อมโยงกับภูมิภาคตะวันออกกลาง และมลายูได้ ซึ่งอาจเป็นแนวทางในการขยายฐานเศรษฐกิจบริการและสินค้าสร้างสรรค์ได้

(3) ด้านอุตสาหกรรม

(3.1) ในพื้นที่มีอุตสาหกรรมหลักที่สำคัญต่อเศรษฐกิจ คือ โรงโม่หิน โรงงานแปรรูปไม้ยางเพื่อการส่งออก โรงงานยางพารา ซึ่งมีต้นทุนในการดำเนินงานสูงจึงต้องการเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อลดต้นทุนและสร้างมูลค่าเพิ่ม นอกจากนี้ยังมีโรงไฟฟ้าชีวมวลเกิดขึ้นซึ่งยังขาดการศึกษาและวางระบบการใช้ประโยชน์ให้ครบวงจร

(3.2) อุตสาหกรรมการแปรรูปไม้ควรได้รับการต่อยอด โดยเฉพาะไม้ไผ่ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่ได้รับการส่งเสริมในพื้นที่ ควรได้รับการพัฒนากระบวนการผลิต เทคโนโลยี และ

นวัตกรรมการแปรรูปเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย เช่น การอัดไม้ไฝ่เป็นไม้แผ่น การผลิตเฟอร์นิเจอร์จากไม้ไฝ่ เป็นต้น

(3.3) นอกจากการพัฒนาการแปรรูปไม้ไฝ่แล้ว ยังมีความต้องการนำไม้ไฝ่และเศษไม้ไฝ่ที่เหลือจากการแปรรูปไปใช้ประโยชน์ในด้านอื่นๆ ด้วย ได้แก่ การนำไปใช้ในการผลิตไฟฟ้าชีวมวลซึ่งต้องมีการศึกษาถึงค่าความร้อน และความเหมาะสมต่อไป

(3.4) ควรมีเชื่อมโยงผลผลิตยางพาราไปสู่ภาคอุตสาหกรรม โดยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์นวัตกรรมจากยางพารา เช่น โพลิเมอร์จากยางพารา เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและแก้ไขปัญหาราคายางพารา

(3.5) หากสัตว์เศรษฐกิจมีการผลิตและเติบโตได้ดีในพื้นที่ จะนำไปสู่ความต้องการการผลิตอาหารสัตว์ จึงควรมีการเตรียมการศึกษาและพัฒนาอาหารสัตว์จากวัตถุดิบในพื้นที่

(4) ด้านคุณภาพชีวิต

(4.1) ผลคะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน หรือ O-NET ของนักเรียนในพื้นที่มีคะแนนเฉลี่ยในวิชาคณิตศาสตร์ต่ำมาก ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาความคิดเชิงวิเคราะห์ การคิดเชิงเหตุผลและเชิงกระบวนการ จึงต้องมีการพัฒนาการศึกษา และการจัดระบบการเรียนรู้ให้ได้มาตรฐาน รวมทั้งการยกระดับการพัฒนาคนให้เท่าทันโลก มีทักษะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง และรู้จักการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

(4.2) ประชาชนในพื้นที่ยังมีความยากจน ต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมอาชีพสร้างโอกาส เพิ่มรายได้ และยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งอาจใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการเพิ่มผลผลิต หรือเปลี่ยนแปลงวิถีการประกอบอาชีพ ให้เกิดความสามารถพึ่งพาตนเองได้

(4.3) ปัจจุบันกระท่อมเป็นพืชเสพติดที่ไม่ผิดกฎหมาย และมีการปลูกมากในพื้นที่มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมในกลุ่มเยาวชนได้ เนื่องจากเข้าถึงได้ง่ายขึ้น และมีการใช้กันอย่างแพร่หลาย จึงควรมีการวิเคราะห์รูปแบบการใช้ และผลกระทบทางสังคม เพื่อป้องกันปัญหาและความอ่อนแอทางสังคม

(4.4) ในพื้นที่มีปัญหาอัตราการตายของแม่และเด็ก รวมทั้งภาวะทุพโภชนาการที่มีแนวโน้มรุนแรงขึ้น จึงควรศึกษาทบทวน และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาไม่ให้ลุกลาม

(5) ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

(5.1) พื้นที่ภาคใต้ชายแดนได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ทำให้การเกษตรประสบปัญหาโรคพืช และปริมาณผลผลิตลดลง จึงต้องมีการวิเคราะห์สถานการณ์ เพื่อการนำไปสู่การคาดการณ์และวางแนวทางป้องกันแก้ไขปัญหาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง โดยนำเทคโนโลยีเซนเซอร์ และภูมิสารสนเทศมาช่วยในการศึกษาข้อมูลและสร้างตัวแบบพยากรณ์

(5.2) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถือเป็นการพัฒนาห่วงโซ่การเกษตรในระดับต้นน้ำ ซึ่งควรรักษาระบบนิเวศ ป้องกันการบุกรุกป่า และพัฒนาป่าต้นน้ำ

(6) ด้านเมือง พื้นที่เศรษฐกิจและความเชื่อมโยง

พื้นที่มีการเติบโตของเมือง แต่ยังมีปัญหาภาพลักษณ์สถานการณ์ความไม่สงบ จึงทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจชะลอตัว จึงต้องปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์ และกำหนดทิศทางพัฒนาให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่ช่วยเสริมสร้างความมั่นคง

6.3) ปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนงานด้าน ววน.

(1) งานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมยังไม่เชื่อมโยงกับการพัฒนาพื้นที่ จึงต้องมีแผนและกลไกในการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่การขับเคลื่อนเป็นโครงการพัฒนา โดยอาจเน้นการใช้ ววน. เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่พื้นที่

(2) การผลักด้นงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้พัฒนาพื้นที่ ต้องจัดให้มีกระบวนการและช่องทางในการสื่อสารงานวิจัยเพื่อให้ผลงานวิจัยส่งผ่านไปถึงผู้ที่ต้องการใช้ประโยชน์ได้โดยตรง

(3) ที่ผ่านมามีการผลิตองค์ความรู้ ผลงานวิจัยและนวัตกรรมจำนวนมาก แต่ยังมีข้อจำกัดในด้านการนำไปใช้ประโยชน์ จึงควรมีการทำ research showcase ในพื้นที่ในลักษณะการผลักดันโครงการนำร่องที่ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาพื้นที่

(4) การดำเนินงานวิจัยและนวัตกรรมควรมีความต่อเนื่องเกาะติดกับสภาพปัญหา และทันต่อการเปลี่ยนแปลง จึงไม่ควรเป็นการผลิตงานวิจัยและนวัตกรรมแบบรวบรัดให้เสร็จสิ้นในระยะเวลาปีเดียว

(5) การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่โดยอาศัย ววน.ยังขาดปัจจัยสนับสนุนทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยด้านวัฒนธรรม และการยอมรับจะเป็นแรงผลักดันที่ส่งเสริมการพัฒนาได้เป็นอย่างดี

(6) การจัดการทุนและงบประมาณสนับสนุนวิจัยและนวัตกรรมยังค่อนข้างกระจัดกระจาย จึงควรกำหนดทิศทางร่วมกันให้ชัดเจน และมีการกำกับการจัดสรรทุนและงบประมาณให้เชื่อมร้อยการดำเนินการระหว่างหน่วยจัดการทุน

(7) สถาบันอุดมศึกษาขนาดเล็กยังเข้าถึงทุนและงบประมาณวิจัยได้ยาก เนื่องจากมีจุดเน้นการทำงานที่ชุมชนและพื้นที่เป็นหลัก จึงควรกำหนดแนวทางการสนับสนุนทุนวิจัยและนวัตกรรมเชิงพื้นที่สำหรับสถาบันอุดมศึกษาขนาดเล็กที่ตอบโจทย์การพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาหลักของพื้นที่

4.8 การวิเคราะห์กรอบ ทิศทาง ความท้าทาย ศักยภาพ ความต้องการ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค เพื่อกำหนดขอบเขตและประเด็นตั้งต้นของแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค

1) กรอบและทิศทางที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค

แผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคเป็นแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ (area-based) โดยเป็นการถ่ายทอดแผนหลักคือแผนปฏิบัติการด้าน ววน. พ.ศ. 2566-2570 ไปสู่การดำเนินงานในพื้นที่ระดับภาค ซึ่งจะมีความเชื่อมโยงกับแผน ยุทธศาสตร์ และนโยบายที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาระดับประเทศด้วยในฐานะกรอบและทิศทางชี้นำการพัฒนา โดยแผน ยุทธศาสตร์ และนโยบายที่ต้องพิจารณามีดังนี้

1.1) ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566 - 2570

ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566 – 2570 เป็นแผนระดับชาติที่มีความสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของประเทศซึ่งหน่วยงานราชการและภาคเอกชนต้องคำนึงถึงและกำหนดทิศทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกัน ซึ่งการจัดทำร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566 – 2570 ได้นำแนวคิดที่สำคัญประกอบด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดความยืดหยุ่นที่พร้อมรับปรับตัว และเปลี่ยนแปลงเพื่อเติบโตในสอดรับกับการเปลี่ยนแปลง (resilience) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (sustainable development goals: SDG) รวมทั้งตัวแบบทางเศรษฐกิจ BCG มาใช้ในการออกแบบจัดทำแผน

ร่างแผนมีวัตถุประสงค์ในการใช้องค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรมเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศทุกมิติเพื่อพลิกโฉมประเทศไทยสู่ “สังคมก้าวหน้าเศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายหลัก 5 ประการ คือ การปรับโครงสร้างการผลิตสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม การเปลี่ยนผ่านไปสู่ความยั่งยืน และการเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้บริบทโลกใหม่ ซึ่งในการพัฒนาแบ่งปัจจัยสำคัญที่ต้องมุ่งเน้นออกเป็น 4 มิติ และวาระการพัฒนา 13 หมุดหมาย ดังนี้ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2564)

(1) มิติภาคการผลิตและบริการเป้าหมาย มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจมูลค่าสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมโดยปรับทิศทางของภาคการผลิตเดิม ส่งเสริมโอกาสทางเศรษฐกิจใหม่ เปลี่ยนจากเศรษฐกิจฐานทรัพยากรสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรมและองค์ความรู้ ประกอบด้วยวาระการพัฒนา 6 หมุดหมาย ดังนี้

หมุดหมายที่ 1 ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง โดยการปรับโครงสร้างการผลิต เพิ่มช่องทางการตลาด พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและปัจจัยอำนวยความสะดวกในการผลิต และส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาด้านเทคโนโลยีชีวภาพเพื่อเพิ่มผลิตภาพและสร้างมูลค่าเพิ่ม

หมุดหมายที่ 2 ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน โดยส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและยั่งยืน พัฒนาการท่องเที่ยวรูปแบบเฉพาะรวมทั้งกิจกรรมท่องเที่ยวและบริการที่หลากหลายมีคุณภาพดึงดูดความสนใจ และกระจายรายได้ไปสู่เมืองรอง ชุมชน และผู้ประกอบการรายย่อย

หมุดหมายที่ 3 ไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าที่สำคัญของโลก โดยส่งเสริมการลงทุนในการพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม และเพิ่มทักษะแรงงานในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง เพิ่มการผลิตและส่งเสริมการใช้ยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศรวมทั้งเพิ่มสถานีอัดประจุไฟฟ้าให้ครอบคลุม และกำหนดให้มีแผนการเปลี่ยนผ่านรองรับผู้ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงให้ชัดเจน

หมุดหมายที่ 4 ไทยเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง โดยผลักดันศูนย์การบริการทางการแพทย์ขั้นสูงเฉพาะทางและบริการส่งเสริมสุขภาพ ลงทุนในการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีขั้นสูง รวมทั้งพัฒนาระบบสาธารณสุขให้มีคุณภาพ และเพียงพอในการตอบสนองผู้รับบริการจากทั้งในและต่างประเทศ

หมุดหมายที่ 5 ไทยเป็นประตูการค้าการลงทุนและยุทธศาสตร์ทางโลจิสติกส์ที่สำคัญของภูมิภาค มุ่งเน้นการพัฒนากฎระเบียบในการนำเข้าส่งออก และการค้าระหว่างประเทศให้เอื้ออำนวยต่อการดำเนินธุรกิจ พร้อมทั้งเชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมกับอาเซียน และส่งเสริมผู้ประกอบการให้มีศักยภาพในการแข่งขันในระดับสากล

หมุดหมายที่ 6 ไทยเป็นฐานการผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะที่สำคัญของโลก มุ่งเน้นการลงทุนพัฒนาเทคโนโลยี องค์ความรู้ และนวัตกรรมทั้งด้านซอฟท์แวร์และดิจิทัลคอนเทนต์อย่างต่อเนื่อง การยกระดับโครงสร้างพื้นฐานและระบบนิเวศทางธุรกิจดิจิทัล รวมทั้งจัดให้มีระบบเฝ้าระวังและป้องกันการโจมตีทางไซเบอร์

(2) มิติโอกาสและความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม มุ่งสู่การเสริมสร้างสังคมแห่งโอกาสและความเสมอภาค ลดการกระจุกตัวของโอกาส กระจายความเป็นธรรมไปสู่ทุกกลุ่มคนและทุกพื้นที่ โดยใช้เทคโนโลยี ข้อมูลและระบบดิจิทัลเป็นเครื่องมือ ประกอบด้วยวาระการพัฒนา 3 หมุดหมาย ดังนี้

หมุดหมายที่ 7 ไทยมีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เข้มแข็ง มีศักยภาพสูงและสามารถแข่งขันได้ โดยการสร้างโอกาสในการแข่งขันอย่างเปิดกว้างและเป็นธรรม ยกระดับ SMEs ให้มีศักยภาพสูงโดยอาศัยเทคโนโลยีเพิ่มประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริม SMEs ให้มีบทบาทในการส่งออก ผลักดันให้วิสาหกิจเพื่อสังคมและวิสาหกิจชุมชนมีขีดความสามารถในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

หมุดหมายที่ 8 ไทยมีพื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ ปลอดภัย เติบโตได้อย่างยั่งยืน มุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ พัฒนาเศรษฐกิจตามศักยภาพของพื้นที่ สร้างความเชื่อมโยงระหว่างเมืองและชนบท รวมทั้งยกระดับพื้นที่เศรษฐกิจให้รองรับการเติบโตอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน และภาคเอกชนในการพัฒนาพื้นที่และเมือง

หมุดหมายที่ 9 ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลง และคนไทยทุกคนมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอ เหมาะสม โดยให้การช่วยเหลือคนจนข้ามรุ่นแบบมุ่งเป้า อาศัยนโยบายการเงิน

การคลังและกฎหมายเพื่อส่งเสริมการกระจายรายได้ สร้างโอกาสให้ทุกคนได้เข้าถึงการศึกษาเข้าถึงระบบดิจิทัล และได้รับความคุ้มครองทางสังคมอย่างเหมาะสม

(3) มิติความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมวิถีชีวิตที่ยั่งยืน โดยเปลี่ยนแปลงจากการผลิตและการบริโภคที่ทำลายสิ่งแวดล้อมไปสู่วิถีชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และมีความปลอดภัย รวมทั้งเสริมความสามารถในการรับมือกับภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ โดยอาศัยระบบการจัดการและเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพมาสนับสนุน ซึ่งประกอบด้วยวาระการพัฒนา 2 หมุดหมาย ดังนี้

หมุดหมายที่ 10 ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ มุ่งเน้นการจัดการขยะและน้ำเสีย การหมุนเวียนวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้ประโยชน์ การส่งเสริมการใช้พลังงานหมุนเวียนเป็นแหล่งพลังงานหลัก และพัฒนานวัตรรมการผลิตภัณฑ์ที่มาจากวัสดุเหลือใช้และปล่อยคาร์บอนในปริมาณต่ำ

หมุดหมายที่ 11 ไทยสามารถลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยการจัดการความเสี่ยงเชิงพื้นที่ การอนุรักษ์ป่าและพื้นที่ชุ่มน้ำ การพัฒนาระบบการจัดการภัยทุกระดับให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีการวางแผนเพื่อป้องกันภัยธรรมชาติและลดผลกระทบจากสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง ซึ่งทุกภาคส่วนต้องได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการรับมือกับภัยธรรมชาติ

(4) มิติปัจจัยผลักดันการพลิกโฉมประเทศ มุ่งเน้นการยกระดับการขับเคลื่อนการพัฒนาโดยการเปลี่ยนแปลงกำลังคนทักษะต่ำและภาครัฐที่ล้าสมัย ให้เป็นกำลังคนและภาครัฐที่มีสมรรถนะสูง ซึ่งประกอบด้วยวาระการพัฒนา 2 หมุดหมาย ดังนี้

หมุดหมายที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต โดยพัฒนาระบบการศึกษาให้มีคุณภาพเอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ปรับบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ทุกช่วงวัย สร้างเสริมกลไกพัฒนาฝีมือแรงงานให้มีมาตรฐานและทันสมัย ส่งเสริมนโยบายการจัดการกำลังคนภายใต้สังคมสูงวัย และยกระดับสถาบันทางสังคมให้เอื้อต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

หมุดหมายที่ 13 ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน มุ่งเน้นการบูรณาการการทำงานของภาครัฐ พัฒนาโครงสร้างภาครัฐให้มีความยืดหยุ่นและมีความยั่งยืนทางการคลัง ปรับระบบบริการสาธารณะสู่รูปแบบดิจิทัล ปรับปรุงกฎระเบียบและมาตรการภาครัฐให้ทันสมัย โดยทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบการพัฒนาประเทศ

1.2) การพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายแห่งอนาคต (New S-curve)

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในช่วงที่เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมยังมีปัญหาโครงสร้างการลงทุนซึ่งการลงทุนในประเทศยังมีน้อย ทำให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจจึงอยู่ในระดับต่ำ ไม่สามารถขับเคลื่อนให้ประเทศมีรายได้และเติบโตได้ ประเทศไทยจึงไม่หลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว ดังนั้นจึงจำเป็นต้องกำหนดทิศทางการเสริมสร้างเศรษฐกิจโดยยกระดับอุตสาหกรรมเป้าหมายให้ชัดเจน เพื่อสงเสริมการลงทุนและสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการสร้างความสมดุลในการพัฒนาสู่อนาคต

การพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคต (new engine of growth) โดยผลักดันให้ประเทศไทยมีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง (s-curve) อาศัยการต่อยอดอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ (first s-curve) และพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคต (new s-curve) 10 อุตสาหกรรมแห่งอนาคต เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยให้เปลี่ยนแปลงจากเศรษฐกิจที่พึ่งพาการผลิต (manufacturing and asset based industry) ไปสู่เศรษฐกิจสมัยใหม่ที่ใช้ความรู้และเทคโนโลยีขั้นสูงในการผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ (knowledge-based industry) โดยอุตสาหกรรมเป้าหมายมีดังนี้ (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม. 2560)

(1) อุตสาหกรรมเป้าหมายเดิมที่มีศักยภาพ (the first s-curves) มีฐานที่แข็งแรงเป็นทุนตั้งต้นอยู่แล้ว แต่ยังจำเป็นต่อยอดในเชิงการวิจัย พัฒนาเทคโนโลยี และสร้างนวัตกรรม รวมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือร่วมกับต่างประเทศ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และเสริมศักยภาพให้แข่งขันในระดับโลกได้ อุตสาหกรรมเป้าหมายเดิม 5 ด้าน ประกอบด้วย

อุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ (next-generation automotive) มุ่งเน้นการพัฒนาการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า ระบบแบตเตอร์รี่ ระบบขับเคลื่อนและระบบส่งกำลัง ชิ้นส่วนระบบความปลอดภัย รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่มีประสิทธิภาพและแม่นยำสูง เป็นต้น

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ (smart electronics) ให้ความสำคัญกับการยกระดับอุตสาหกรรมผลิตวงจรรวมที่ซับซ้อนมาก การพัฒนาระบบการผลิตชิ้นส่วนอุปกรณ์เทคโนโลยีสูง การออกแบบและผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับสวมใส่ และระบบฝังตัวต่างๆ เป็นต้น

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (affluent, medical and wellness tourism) เน้นการยกระดับการท่องเที่ยวเชิงคุณค่าและสร้างประสบการณ์ที่หลากหลาย เช่น การท่องเที่ยวเชิงกีฬา เป็นต้น และเชื่อมโยงกับธุรกิจทางการแพทย์และการส่งเสริมสุขภาพ รวมทั้งส่งเสริมธุรกิจบริการการแสดงสินค้าและนิทรรศการนานาชาติ (MICE)

อุตสาหกรรมการเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ (agriculture & biotechnology) มีเป้าหมายในการพัฒนาธุรกิจเทคโนโลยีการเกษตรที่ใช้ระบบอัตโนมัติและใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลระดับสูง การลงทุนและวิจัยเทคโนโลยีชีวภาพเพื่อปรับปรุงพันธุ์พืชและสัตว์ การตรวจสอบคุณภาพผลผลิตทางการเกษตร รวมทั้งการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากยางธรรมชาติ เป็นต้น

อุตสาหกรรมอาหารแห่งอนาคต (food for the future) มุ่งเน้นการเพิ่มมาตรฐานและการตรวจสอบย้อนกลับในอุตสาหกรรมอาหาร รวมทั้งยกระดับการวิจัยและผลิตโภชนาการเพื่อสุขภาพ เช่น อาหารที่เติมสารอาหาร อาหารไทยไขมันต่ำ อาหารทางการแพทย์ อาหารเสริม และการสกัดสารออกฤทธิ์จากธรรมชาติ ตลอดจนอาหารแปรรูปที่ใช้โปรตีนจากแหล่งทางเลือก เป็นต้น

(2) อุตสาหกรรมเป้าหมายใหม่ในอนาคต (the new s-curves) มุ่งเน้นการลงทุนใหม่โดยเปลี่ยนแปลงรูปแบบสินค้าและเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาขีดความสามารถการแข่งขันในอนาคต สำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมายในอนาคต 5 ด้าน ประกอบด้วย

อุตสาหกรรมหุ่นยนต์เพื่อการอุตสาหกรรม (robotics) เน้นการพัฒนาหุ่นยนต์เพื่อการผลิตยานยนต์ หุ่นยนต์เพื่อกระบวนการอัดฉีดพลาสติก และหุ่นยนต์ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น หุ่นยนต์ดำน้ำ หุ่นยนต์ทางการแพทย์ เป็นต้น

อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ (aviation & logistics) มุ่งสู่การพัฒนากิจการสาธารณูปโภคและบริการเพื่อการขนส่ง ศูนย์รวมกิจการโลจิสติกส์ทันสมัย การบริการซ่อมบำรุงอากาศยาน การพัฒนาเขตอุตสาหกรรมรอบท่าอากาศยานสำหรับธุรกิจมูลค่าสูง การพัฒนาบุคลากรด้านการบินและด้านเทคนิคการบิน

อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ (biofuels & biochemicals) เน้นการพัฒนาระบบอุตสาหกรรมทั้งห่วงโซ่การผลิตครบวงจร และยกระดับผลิตภัณฑ์เคมีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และผลิตภัณฑ์พอลิเมอร์ชนิดพิเศษ รวมทั้งเสริมสร้างอุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพโดยการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการแปรรูปเชื้อเพลิงชีวภาพ

อุตสาหกรรมดิจิทัล (digital) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาและการให้บริการด้านซอฟต์แวร์ การยกระดับธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ การพัฒนากลไกการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลผู้บริโภคเพื่อเจาะลึกตลาด การเสริมสร้างการประมวลผลในระบบออนไลน์และป้องกันอันตรายในโลกออนไลน์ การพัฒนาเมืองอัจฉริยะ รวมทั้งยกระดับอุตสาหกรรมสื่อสร้างสรรค์และแอนิเมชัน เป็นต้น

อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร (medical hub) มุ่งเน้นการยกระดับการให้บริการทางการแพทย์อ่านระบบอินเตอร์เน็ตและสมาร์ทโฟน การผลิตอุปกรณ์ทางการแพทย์เพื่อวินิจฉัยและติดตามผลระยะไกล การส่งเสริมการวิจัยยาและผลิตยาที่ทันสมัย รวมทั้งการส่งเสริมการวิจัยและผลิตชีวเวชภัณฑ์โดยมุ่งเน้นการผลิตยาชีววัตถุคล้ายคลึง (biosimilar) เป็นต้น

การผลักดันอุตสาหกรรมเป้าหมายทั้งสองกลุ่มจะอาศัยกลไกสำคัญคือการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษใน 2 รูปแบบ คือ (1) การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เพื่ออาศัยวัตถุดิบ ทรัพยากร และแรงงานจากพื้นที่ รวมทั้งประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งอาศัยประโยชน์จากการเชื่อมโยงเส้นทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในการสร้างการเติบโต และ (2) การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษในรูปแบบคลัสเตอร์ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและขีดความสามารถในการแข่งขันของห่วงโซ่การผลิตโดยเชื่อมโยงศักยภาพและองค์ประกอบ หรือปัจจัยเกื้อหนุนในอุตสาหกรรมนั้น

1.3) นโยบายประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0)

การพัฒนาประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมาเป็นความพยายามเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจและการผลิตจากการให้ความสำคัญกับภาคเกษตรกรรมไปสู่การผลักดันอุตสาหกรรมเบาและยกระดับสู่อุตสาหกรรมหนักที่มีความซับซ้อนเพื่อสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจและมุ่งหวังที่จะก้าวสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว แต่อย่างไรก็ตามการพัฒนาตามแนวทางดังกล่าวไม่ได้เกิดผลตามที่คาดหวัง ประเทศไทยยังคงตกอยู่ในกับดักประเทศรายได้ปานกลาง (middle income trap) เนื่องจากไม่สามารถผลิตความรู้ วิทยาการ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อใช้ประโยชน์ในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศได้ รวมทั้งยังประสบกับปัญหาการพัฒนาทุนมนุษย์ โดยกำลังคนยังขาดความรู้

ทักษะ และขาดสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการยกระดับขีดความสามารถของประเทศ นอกจากนี้ การพัฒนาที่เน้นอุตสาหกรรมเป็นหลักยังสร้างความไม่สมดุลในการพัฒนา (imbalance trap) นำมาซึ่งความเหลื่อมล้ำ (inequality trap) ทั้งในด้านความมั่งคั่ง อำนาจ และโอกาสของคนในสังคม จึงจำเป็นต้องทบทวนและเปลี่ยนแปลงแนวการการพัฒนาประเทศ (สำนักโฆษก. 2560)

วิสัยทัศน์เชิงนโยบายประเทศไทย 4.0 จึงได้รับการนำเสนอขึ้นเพื่อเป็นแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่เน้นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจเดิมที่เป็นแบบ“ทำมากแต่ได้น้อย” ไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยความคิดสร้างสรรค์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมในแบบ“ทำน้อยแต่ได้มาก” เพื่อมุ่งไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนของประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน (strength) ลดการพึ่งพาทุนและเทคโนโลยีจากต่างชาติ ประยุกต์ใช้ประโยชน์จากทุนการพัฒนาที่หลากหลาย ด้วยการยกระดับขีดความสามารถด้านนวัตกรรม (innovation driven proposition) และเสริมสร้างสังคมที่มีจิตวิญญาณความเป็นผู้ประกอบการ (entrepreneur driven proposition) รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเครือข่าย (community driven proposition) ซึ่งเมื่อสร้างฐานทางเศรษฐกิจภายในให้ยืนหยัดได้แล้วจะเกิดความสามารถในการแข่งขัน (competitiveness) ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจระดับโลกเพื่อการเติบโตอย่างต่อเนื่องต่อไปได้ (connect to the world)

การก้าวไปสู่ประเทศไทย 4.0 ต้องเสริมสร้างเศรษฐกิจที่เน้นคุณค่า (value-based economy) โดยมีฐานคิดหลัก คือ การเปลี่ยนแปลงการผลิตสินค้า “โภคภัณฑ์” ไปสู่สินค้าเชิง “นวัตกรรม” เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรม ไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม รวมทั้งเปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้า ไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีวิธีการที่สำคัญ คือ (1) การปรับการผลิตในภาคการเกษตรแบบดั้งเดิมไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ที่ใช้การบริหารจัดการและเทคโนโลยีอัจฉริยะ เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้และยกระดับเป็นผู้ประกอบการ (2) การพัฒนา SMEs ที่ประกอบการในแบบเดิมซึ่งรัฐยังต้องให้ความช่วยเหลือ ไปสู่การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจใหม่ที่มีศักยภาพสูง (startup) และผู้ประกอบการที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการขับเคลื่อน (3) การเปลี่ยนแปลงภาคบริการที่ยังมีมูลค่าค่อนข้างต่ำไปสู่การบริการมูลค่าสูง ตลอดจน (4) การยกระดับขีดความสามารถแรงงานทักษะต่ำให้เป็นกำลังคนที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และสมรรถนะสูง

การมุ่งไปสู่การบรรลุผลการเปลี่ยนแปลงประเทศไทย 4.0 ต้องอาศัยการเสริมสร้างเทคโนโลยี วิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม บนฐานของการวิจัยและพัฒนา รวมทั้งการต่อยอดกลุ่มอุตสาหกรรมและภาคการผลิตเป้าหมาย 5 กลุ่ม ดังนี้

(1) กลุ่มอาหาร เกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพ (food, agriculture & bio-tech) เช่น การสร้างผู้ประกอบการธุรกิจใหม่ (new startups) ด้านเทคโนโลยีการเกษตร เทคโนโลยีและวิทยาการอาหาร เป็นต้น

(2) กลุ่มสาธารณสุข สุขภาพ และเทคโนโลยีทางการแพทย์ (health, wellness & bio-Med) เช่น การพัฒนานวัตกรรมด้านสุขภาพ เทคโนโลยีทางการแพทย์ และการสร้างสรรค์บริการด้านสปาส่งเสริมสุขภาพ เป็นต้น

(3) กลุ่มเครื่องมือ อุปกรณ์อัจฉริยะ หุ่นยนต์ และระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุม (smart devices, robotics & mechatronics) เช่น เทคโนโลยีหุ่นยนต์ ชิ้นส่วนอุปกรณ์ความแม่นยำสูง เป็นต้น

(4) กลุ่มดิจิทัล เทคโนโลยีอินเตอร์เน็ตที่เชื่อมต่อและบังคับอุปกรณ์ต่างๆ ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสมองกลฝังตัว (digital, artificial intelligence & embedded technology) เช่น เทคโนโลยีด้านการเงิน อุปกรณ์เชื่อมต่อออนไลน์โดยไม่ต้องใช้คน ตลาดดิจิทัล พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

(5) กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรม และบริการที่มีมูลค่าสูง (creative, culture & high-value services) เช่น เทคโนโลยีการออกแบบ ธุรกิจไลฟ์สไตล์ เทคโนโลยีการท่องเที่ยว การเพิ่มประสิทธิภาพการบริการ เป็นต้น

1.4) ตัวแบบการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG (BCG economy model)

ตัวแบบการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้เติบโตจากภายใน (growth from within) โดยการนำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้ยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ควบคู่กับการคำนึงถึงการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (sustainable development goals: SDGs) ซึ่ง BCG Economy ให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพให้กับผู้ผลิตที่เป็นฐานการผลิตเดิม และส่งเสริมผู้ประกอบการที่สร้างผลผลิตที่มีมูลค่าเพิ่มสูงบนฐานนวัตกรรม บนฐานคิดการเปลี่ยนแปลงข้อได้เปรียบ (comparative advantage) ที่ประเทศไทยมีจากความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม ให้เป็นความสามารถในการแข่งขัน (competitive advantage) ด้วยนวัตกรรม เพื่อให้เศรษฐกิจขยายตัวแข่งขันได้ และกระจายรายได้สู่ชุมชน นำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำ และเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง โดยการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

การขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG จึงเป็นการสร้างคุณค่า (value creation) ในกระบวนการผลิตหรือบริการ โดยทำให้เกิดความสามารถในการแข่งขันจากการนำองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้ปรับปรุงวิธีการผลิตและผลผลิตให้มีมูลค่าเพิ่ม ส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจจากการใช้ประโยชน์ฐานทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพของพื้นที่ต่างๆ ควบคู่กับการดูแลรักษาและลดผลกระทบที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างแรงก้าวกระโดด นำพาประเทศไทยพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง ซึ่งการขับเคลื่อนการพัฒนาตามแนวทางดังกล่าวอาศัยฐานเศรษฐกิจ 3 ด้าน ประกอบด้วย

เศรษฐกิจชีวภาพ (bioeconomy) เป็นการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม มาต่อยอดการพัฒนาความแข็งแกร่งและความหลากหลายด้านทรัพยากรชีวภาพ โดยเฉพาะผลผลิตทางการเกษตรให้มีมูลค่าเพิ่ม

เศรษฐกิจหมุนเวียน (circular economy) เป็นการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรและผลผลิตที่ผ่านการใช้ประโยชน์แล้วมาแปรรูป หรือผลิตเป็นผลผลิตใหม่เพื่อนำมาใช้อีกครั้งให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดจนครบวงจร (life cycle) จึงเป็นใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ลดมลภาวะ และลดขยะ

หรือของเหลือใช้ให้หมดไป (zero waste) โดยการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ขยะหรือของเหลือใช้จากภาคการผลิต

เศรษฐกิจสีเขียว (green economy) เป็นการนำเทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมาประยุกใช้ในกระบวนการผลิตหรือให้บริการ เพื่อปรับปรุงความเป็นอยู่ของมนุษย์ และลดความเสี่ยงที่จะเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งระบบนิเวศ โดยมุ่งเน้นการปล่อยคาร์บอนให้น้อยลง ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างความร่วมมือของคนในสังคม

นอกจากฐานเศรษฐกิจที่สำคัญทั้ง 3 ด้านแล้ว BCG ยังมีความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจรูปแบบใหม่อีก 3 ด้าน คือ เศรษฐกิจอัจฉริยะ (intelligent economy) เศรษฐกิจร่วมใช้ประโยชน์ (sharing economy) และเศรษฐกิจสูงวัย (silver economy) โดยผลักดันให้เกิดการพัฒนาภาคการผลิตและบริการที่สอดคล้องกับอุตสาหกรรมเป้าหมายในอนาคต 4 ด้าน ดังนี้

(1) อุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร เป็นการยกระดับการผลิตสินค้าเกษตร และการแปรรูปสินค้าขั้นต้นเป็นผลิตภัณฑ์อาหาร โดยเน้นการเพิ่มความหลากหลายของสินค้า และการผลิตสินค้ามูลค่าสูงในลักษณะผลิตน้อยแต่ได้ผลตอบแทนมาก บนฐานของการอาศัยเทคโนโลยีระบบสนับสนุนการตัดสินใจ การวิเคราะห์ความต้องการของผู้บริโภค การผลิตที่แม่นยำ ลดการใช้ทรัพยากรและลดของเหลือทิ้ง มีการพัฒนามาตรฐานของผลผลิต และมีระบบการตรวจสอบย้อนกลับได้ การต่อยอดฐานการผลิตเดิมของผู้ประกอบการ โดยเสริมสร้างคุณภาพ และความปลอดภัยในการผลิต โดยเฉพาะในสาขาการผลิตที่สร้างมูลค่า ได้แก่ เกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ การแปรรูปอาหารเฉพาะกลุ่ม การแปรรูปอาหารตามช่วงวัย การพัฒนาอาหารที่มีสารประกอบมูลค่าสูง และอาหารสำหรับอนาคต เป็นต้น

(2) อุตสาหกรรมพลังงาน วัสดุและเคมีชีวภาพ มีจุดมุ่งเน้นในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ เกิดความคุ้มค่า เสริมสร้างความมั่นคงด้านพลังงาน และการต่อยอดสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์เคมี และวัสดุชีวภาพที่มีมูลค่าสูง ซึ่งการขับเคลื่อนการพัฒนาอุตสาหกรรมพลังงาน วัสดุและเคมีชีวภาพให้ความสำคัญกับทั้งการจัดการในระดับครัวเรือน และสาขาการผลิต เช่น การพัฒนาพลังงานจากขยะครัวเรือนและอุตสาหกรรม การใช้ของเหลือทิ้งทางการเกษตรแปรรูปเป็นพลังงานทดแทน การใช้เทคโนโลยีเพื่อบริหารจัดการพลังงานหมุนเวียน การพัฒนานวัตกรรมและระบบกักเก็บพลังงานและการจ่ายพลังงงาน การต่อยอดผลผลิตทางการเกษตรเป็นวัสดุชีวภาพและวัสดุทดแทนที่ย่อยสลายได้ในธรรมชาติ เป็นต้น

(3) อุตสาหกรรมสุขภาพและการแพทย์ มีเป้าประสงค์เพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านการผลิตผลิตภัณฑ์และบริการด้านสุขภาพและการแพทย์โดยเฉพาะในกลุ่มผลิตภัณฑ์ยา เวชภัณฑ์ ได้แก่ ยา วัคซีน ชีววัตถุ วัสดุฝังในร่างกาย และเครื่องมือที่เกี่ยวข้องทางการแพทย์ต่างๆ รวมทั้งการพัฒนาแนวปฏิบัติและรูปแบบการรักษา ปรับเปลี่ยนรูปแบบการรักษาไปสู่การแพทย์แม่นยำ เพื่อให้ประเทศไทยสามารถพึ่งพาตนเองได้ และยกระดับสู่การเป็นศูนย์กลางการให้บริการด้านสุขภาพและการวิจัยด้านสุขภาพชั้นนำของโลก

(4) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นการนำความโดดเด่นและศักยภาพในด้านภูมิปัญญา วัฒนธรรมและประเพณีของชุมชน และพื้นที่มาสร้างสรรค์ เพิ่มคุณค่าพร้อมทั้งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อผลิตสินค้าและบริการที่มีอัตลักษณ์และมูลค่าเพิ่มโดยอาศัยองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม รวมทั้งความคิดสร้างสรรค์เป็นกลไกผลักดัน ซึ่งสาขาการผลิตที่สำคัญได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงศิลปะและวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงอาหารและวิทยาการอาหาร การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เชื่อมโยงกับแพทย์แผนไทย เป็นต้น

ตาราง 74 แสดงการวิเคราะห์กรอบการพัฒนาและประเด็นการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับ ววน.

กรอบการพัฒนา	ประเด็นการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับ ววน.
1.ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 พ.ศ.2566-2570	• อาศัยองค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศทุกมิติเพื่อพลิกโฉมประเทศไทย • ส่งเสริมการลงทุนในการวิจัยพัฒนาองค์ความรู้ พัฒนาเทคโนโลยีขั้นสูง และสร้างนวัตกรรม เพื่อมุ่งสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรมและสังคมฐานความรู้ • ใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อสร้างโอกาส ความเสมอภาค และกระจายความเป็นธรรม • ใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และขีดความสามารถในการแข่งขัน • ยกระดับกำลังคนที่ใช้องค์ความรู้ ให้มีสมรรถนะรองรับอนาคต มีความสามารถพัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรม
2.การพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งอนาคต (New S-curve)	• ส่งเสริมกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคต (new engine of growth) โดยผลักดันให้ประเทศไทยมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง (s-curve) บนฐานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมสมัยใหม่ที่ใช้ความรู้และเทคโนโลยีขั้นสูงในการผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ (knowledge-based industry) • ต่อยอดการวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อเสริมฐานอุตสาหกรรมเดิมที่มีศักยภาพให้มีประสิทธิภาพ มีผลผลิตที่หลากหลาย และสร้างมูลค่าเพิ่ม • ลงทุนเพื่อเปลี่ยนแปลงรูปแบบสินค้าและเทคโนโลยี ให้อุตสาหกรรมเป้าหมายในอนาคตมีขีดความสามารถการแข่งขัน โดยส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา
3.นโยบายประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0)	• เปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยความคิดสร้างสรรค์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อมุ่งไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนของประเทศ • ใช้ประโยชน์จากทุนการพัฒนาที่หลากหลายประยุกต์สู่การยกระดับขีดความสามารถด้านนวัตกรรม • มุ่งสู่เศรษฐกิจที่เน้นคุณค่า (value-based economy) ด้วยการสร้างสรรค์สินค้าเชิงนวัตกรรม • พัฒนากำลังคนให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และมีสมรรถนะสูง • เสริมสร้างเทคโนโลยี วิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม บนฐานการวิจัยและพัฒนา เพื่อต่อยอดอุตสาหกรรมและภาคการผลิตเป้าหมาย
4.ตัวแบบการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG (BCG economy model)	• นำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้ยกระดับขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศ โดยคำนึงถึงเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน • สร้างคุณค่า (value creation) จากฐานทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรม โดยอาศัยองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้ปรับปรุงวิธีการผลิตและผลผลิต รวมทั้งบริการให้มีประสิทธิภาพ คุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุด และมีมูลค่าเพิ่ม

1.5) การกำหนดทิศทางการดำเนินภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค

จากการทบทวนแผน ยุทธศาสตร์ และนโยบายที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาระดับประเทศในฐานะกรอบและทิศทางชี้นำการพัฒนา สามารถวิเคราะห์ให้เห็นถึงประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมได้ดังตาราง

เมื่อนำประเด็นสำคัญดังกล่าวมาพิจารณาเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาภาค ซึ่งมีทิศทางการพัฒนาในลักษณะที่สอดคล้องกับแผน ยุทธศาสตร์และนโยบายการพัฒนาระดับประเทศ สามารถกำหนดเป็นทิศทางการดำเนินภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคได้ดังนี้

(1) วิทยาศาสตร์ในฐานะองค์ความรู้ การวิจัยในฐานะวิธีการพัฒนา และนวัตกรรมในฐานะผลผลิตของการสร้างสรรค์จะมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการพลิกโฉมการพัฒนาประเทศ โดยเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ รวมทั้งสร้างการเติบโตและก้าวหน้าในการพัฒนาในมิติต่างๆ อย่างก้าวกระโดดและยั่งยืน ดังนั้นการพัฒนาเชิงพื้นที่ระดับภาคซึ่งมุ่งเน้นการสร้างเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศโดยอยู่บนพื้นฐานการตอบสนองความต้องการ (pain point) และใช้ประโยชน์จากศักยภาพ (potential) ของพื้นที่ จึงจำเป็นต้องอาศัยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมเป็นกลไก และพลังในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกัน เพื่อให้การพัฒนาเชิงพื้นที่ระดับภาคมีรากฐานที่แข็งแรง และส่งผลเชื่อมโยงสู่การพัฒนาประเทศในภาพรวม

(2) การใช้วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ระดับภาคต้องเล็งเห็นจุดหมายปลายทางการพัฒนาที่เกิดประโยชน์ต่อการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมให้มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน รวมทั้งต้องอาศัยทรัพยากรภูมิปัญญาทุนการพัฒนาที่หลากหลาย และความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาควิชาการ มาเชื่อมโยงกับการใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาพื้นที่ด้วย

(3) การขับเคลื่อนการพัฒนาจึงต้องให้ความสำคัญกับห่วงโซ่คุณค่า และเป็นการพัฒนาอย่างครบวงจร โดยจำเป็นต้องลงทุนทั้งในส่วนที่เป็นพื้นฐาน และส่วนที่ต่อยอด ซึ่งการลงทุนในการวิจัย การสร้างองค์ความรู้ การพัฒนาเทคโนโลยี และการสร้างนวัตกรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อการแก้โจทย์ปัญหาเชิงพื้นที่ที่ส่งผลกระทบในระดับภาค จะเป็นการลงทุนที่นำไปสู่การเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม และการพัฒนาสังคมฐานความรู้

(4) วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม รวมทั้งเทคโนโลยี และวิทยาการที่เหมาะสมกับความต้องการและศักยภาพของพื้นที่จะเป็นเครื่องมือสำหรับสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยการสร้างคุณค่าในการพัฒนามิติต่างๆ อาทิ การใช้องค์ความรู้จากสหสาขาวิชา และเทคโนโลยีเพื่อสร้างโอกาสความเสมอภาค และกระจายความเป็นธรรมทางสังคม การใช้ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต พัฒนาสินค้าและบริการให้หลายหลาย ยกระดับคุณภาพผลผลิตให้ขีด

ความสามารถในการแข่งขัน การใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อจัดการดูแลสิ่งแวดล้อมและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เป็นต้น

(5) การขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ระดับภาคโดยอาศัยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม จำเป็นต้องมีปัจจัยเกื้อหนุนความสำเร็จที่สำคัญ คือ การพัฒนากำลังคนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ และทุนมนุษย์ให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณสมบัติสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนา พร้อมทั้งมีความเชี่ยวชาญและมีสมรรถนะสูงในด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม รองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมทั้งมีความคิดสร้างสรรค์ และมีขีดความสามารถในการพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมะสมกับความต้องการและศักยภาพของพื้นที่ได้

ภาพ 81 แสดงทิศทางการดำเนินภารกิจด้าน ววน. เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ระดับภาค

2) โอกาสและศักยภาพ ความท้าทายและความต้องการ รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมและการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค

นอกจากการประชุมสัญจรในพื้นที่ และการประชุมผ่านระบบออนไลน์เพื่อระดมความคิดเห็นจากหลากหลายภาคส่วนต่างๆ เพื่อรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพ และความต้องการพัฒนา รวมทั้งปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานด้าน ววน.ในพื้นที่ แล้ว ผู้วิจัยยังได้วิเคราะห์แผนพัฒนาภาค

เพิ่มเติมเพื่อสะท้อนถึงผลการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ที่ผ่านมา ความท้าทายและความต้องการพัฒนา โอกาสและศักยภาพที่นำไปสู่การต่อยอดในเชิงยุทธศาสตร์ของแต่ละภาคด้วย พร้อมกับได้จัดให้มีการประชุมกลุ่มย่อยและประชุมออนไลน์กับผู้บริหารหน่วยงานที่ปฏิบัติงานด้าน ววน.ในพื้นที่ ได้แก่ ผู้บริหารงานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาและผู้บริหารอุทยานวิทยาศาสตร์ เป็นต้น เพื่อสะท้อนความท้าทาย และโอกาส รวมทั้งปัจจัยที่สำคัญที่ต้องพิจารณาในการนำภารกิจด้าน ววน.ไปผลักดันขับเคลื่อนการพัฒนาภาค ซึ่งข้อมูลทั้งสองส่วนจะนำมาใช้ประกอบกับข้อมูลในส่วนอื่นๆ เพื่อกำหนดประเด็นตั้งต้น และจัดทำรายละเอียดของแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคต่อไป

2.1) โอกาสและศักยภาพ ความท้าทายและความต้องการ รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ภาคเหนือ

(1) ผลการพัฒนาภาคที่ผ่านมา โอกาสและศักยภาพ รวมทั้งความท้าทายและความต้องการในการพัฒนาต่อไปของพื้นที่ภาคเหนือ

จากการวิเคราะห์แผนพัฒนาภาคเหนือพบว่ามีผลการดำเนินงานที่ผ่านมา โอกาสและศักยภาพ รวมทั้งความท้าทายและความต้องการพัฒนาดังนี้

(1.1) ผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาภาคที่ผ่านมา

การพัฒนาภาคเหนือมุ่งเน้นการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อก้าวสู่การเป็นฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าสูงเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งผลการพัฒนายังไม่บรรลุเป้าหมายเรื่องการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่บรรลุเป้าหมายในด้านการลดความไม่เสมอภาค โดยผลการพัฒนาในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์เป็นดังนี้

(ก) การพัฒนาการท่องเที่ยวและธุรกิจบริการต่อเนื่องให้มีคุณภาพ สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มอย่างยั่งยืน และกระจายประโยชน์อย่างทั่วถึง รวมทั้งต่อยอดการผลิตสินค้าและบริการ พบว่า ไม่บรรลุตามเป้าหมายการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโควิด 19 และการท่องเที่ยวภาคเหนือยังไม่สามารถสร้างมูลค่าจากทรัพยากรที่มีอยู่ ไม่มีความหลากหลายของการให้บริการ ตลอดจนขาดแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีอัตลักษณ์และมีมาตรฐานในระดับสากลเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพ

(ข) การใช้โอกาสจากเขตเศรษฐกิจพิเศษ และการเชื่อมโยงกับอนุภูมิภาค GMS BIMSTEC และ AEC เพื่อขยายฐานเศรษฐกิจของภาค ยังต่ำกว่าค่าเป้าหมาย ทั้งในส่วนของมูลค่าการค้าชายแดน และอัตราการขยายตัวของการผลิตสาขาอุตสาหกรรม เนื่องจากการแข็งค่าของเงินบาท รวมไปถึงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด 19 และไม่สามารถใช้ประโยชน์จากเขตเศรษฐกิจพิเศษได้อย่างเต็มที่

(ค) การยกระดับเป็นฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัย เชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูง ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย พบอัตราการขยายตัวการผลิต ภาคเกษตร ภาคเหนือหดตัว เนื่องจากปรากฏการณ์เอลนีโญ ทำให้ปริมาณน้ำฝนในประเทศไทยต่ำกว่าปกติ

(ง) การพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้ไขปัญหาความยากจน พัฒนาระบบดูแลผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ยกระดับทักษะฝีมือแรงงานภาคบริการ เป็นไปตามเป้าหมายการพัฒนาที่กำหนดไว้ สัดส่วนคนจนของภาคลดลง และสัดส่วนผู้สูงอายุที่เข้าถึงบริการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวเพิ่มขึ้น เนื่องจากมาตรการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยของภาครัฐ และโครงการที่สำคัญของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับ

(จ) การอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำให้คงความสมบูรณ์ จัดระบบบริหารจัดการน้ำอย่างเหมาะสมและเชื่อมโยงพื้นที่เกษตรให้ทั่วถึง ป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษหมอกควันอย่างยั่งยืน ไม่บรรลุเป้าหมายการพัฒนา ทั้งสัดส่วนของพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่ภาคเหนือซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ และ จำนวนวันที่มีค่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM10) เกินมาตรฐานยังมีจำนวนสูง เนื่องจากการบุกรุกพื้นที่ป่า เพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยและทำการเกษตร ปัญหาไฟป่า และการแก้ไขปัญหาหมอกควันที่ไม่มีประสิทธิภาพ ขาดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

(1.2) โอกาสและศักยภาพในการพัฒนาภาค

(ก) ภาคเหนือตอนบนเป็นพื้นที่อารยธรรมล้านนาที่มีทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์ ทั้งด้านประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม ศิลปะและวัฒนธรรม ประเพณี และหัตถศิลป์ ผู้คนมีทักษะฝีมือเชิงศิลป์ มีเครือข่ายขับเคลื่อนกิจกรรมสร้างสรรค์ที่สามารถขยายสู่ภาคการท่องเที่ยว บริการ และผลิตภัณฑ์ต่างๆ เพื่อยกระดับรายได้ของภาค

(ข) ภาคเหนือเป็นฐานทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีเมืองท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับสากล และมีโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทั้งภายในจังหวัด ระหว่างจังหวัด และระหว่างภูมิภาค เป็นขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวและธุรกิจบริการ

(ค) เป็นแหล่งทรัพยากรชีวภาพหลากหลายแห่งหนึ่งของโลก Biodiversity หรือทรัพยากรชีวภาพ (Bioresource) ซึ่งเป็นฐานสำคัญของการวิจัยและพัฒนาต่อยอดด้านการเกษตร และมีการพัฒนาการท่องเที่ยวเฉพาะทาง (Niche Tourism)

(ง) พฤติกรรมของผู้บริโภคและกระแสการบริโภคเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้สินค้าและบริการภาคเหนือในเชิงวัฒนธรรม สินค้าสร้างสรรค์ เกษตรอินทรีย์ แพทย์ทางเลือก ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น

(จ) การพัฒนาโครงข่ายโลจิสติกส์ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน มีแผนการพัฒนาสถานีขนส่งสินค้า (Truck Terminal) ในพื้นที่ภาคเหนือ ร่วมกับแผนการพัฒนาท่าเรือทางบกในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์

(ฉ) พื้นที่ภาคเหนือมีความพร้อมเชื่อมโยงการค้าและบริการกับพื้นที่เศรษฐกิจภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตลอดจนเชื่อมโยงกับอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงและเอเชียใต้ และมีแผนก่อสร้างโครงการพื้นฐานขนาดใหญ่ ส่งผลให้เกิดโอกาสในการขยายเศรษฐกิจ

(ช) ภาคเหนือตอนล่างเป็นแหล่งวัตถุดิบสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพ และสามารถเชื่อมโยงกับพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในการพัฒนาเป็นเขตพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพ

(1.3) ความท้าทายและความต้องการในการพัฒนาภาค

(ก) ขาดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ให้มีมาตรฐาน และขาดการพัฒนาความเชื่อมโยงของกิจกรรมท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพให้ใช้ระยะเวลาพำนักมากขึ้น

(ข) ยังไม่สามารถนำวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และองค์ความรู้ท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์ งานวิจัยเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากสถาบันการศึกษา มาใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าและบริการได้

(ค) การขยายตัวของเมืองโดยขาดการวางแผนเชิงพื้นที่อย่างเหมาะสม ส่งผลต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน บริการสาธารณะที่ไม่ตอบสนองต่อความต้องการของประชากรเมืองได้อย่างทั่วถึง และเกิดความแออัดในพื้นที่ ส่งผลต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง

(ง) การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ของภาคเหนือ ทำให้ภาระพึ่งพิงของประชากรสูงอายุต่อวัยแรงงานสูงขึ้น สวัสดิการและระบบการดูแลผู้สูงอายุยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่

(จ) แรงงานมีปัญหาเชิงปริมาณและคุณภาพ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ส่งผลกระทบให้เกิดการขาดแคลนแรงงานในภาคการผลิตสัดส่วนแรงงานที่จบระดับอุดมศึกษาน้อย อาจไม่เพียงพอต่อการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาของภาค

(ฉ) ภาคเหนือยังเผชิญปัญหาฝุ่นควันเป็นประจำทุกปี และมีแนวโน้มทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและเศรษฐกิจของภาค

(ช) การค้าชายแดนภาคเหนือยังมีความเสี่ยงต่อการขยายตัวในอนาคต เนื่องจากประเทศคู่ค้าชายแดนมีขนาดตลาดเล็ก มีความไม่แน่นอนทางการเมืองสูง และการลงทุนของชาวต่างชาติในประเทศคู่ค้าได้เปรียบเรื่องค่าแรงขั้นต่ำ สามารถผลิตสินค้าเพื่อทดแทนการนำเข้าได้

(ซ) พื้นที่ตอนบนของภาคมีสภาพเป็นภูเขาสูงและพื้นที่ป่าสงวน จึงมีข้อจำกัดในด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการเข้าถึงบริการภาครัฐ เป็นพื้นที่ที่ความยากจนสูง พื้นที่ป่าต้นน้ำบางส่วนเสื่อมโทรม มีการบุกรุกใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าผิดประเภท

(2) โอกาสและศักยภาพ ความท้าทายและความต้องการ รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ที่สนับสนุนการพัฒนาภาคเหนือ

ผลการประชุมกลุ่มย่อยและประชุมออนไลน์กับผู้บริหารหน่วยงานที่ปฏิบัติงานด้าน ววน.ในพื้นที่ภาคเหนือ เพื่อชี้ประเด็นที่เป็นโอกาสและศักยภาพ ความท้าทายและความต้องการ รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ ววน.ที่น่าสนใจ ดังนี้

(2.1) โอกาสและศักยภาพที่เกี่ยวข้องกับ ววน.

(ก) สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่มีความหลากหลายทั้งสถาบันที่เน้นการวิจัย เน้นการพัฒนานวัตกรรม และการพัฒนาท้องถิ่น

(ข) สถาบันอุดมศึกษาผลักดันองค์ความรู้ไปใช้พัฒนาพื้นที่โดยการจัดทำหลักสูตรระยะสั้น โดยเฉพาะด้านการเกษตร การแปรรูปการเกษตร การสร้างงานและสร้างอาชีพ

(ค) ห้องปฏิบัติมีความพร้อมทั้งในด้านมาตรฐาน และเครื่องมือ ซึ่งมีการจัดทำฐานข้อมูลห้องปฏิบัติการเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษา และตอบสนองต่อการให้บริการแก่ผู้ประกอบการ

(ง) มีการพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมโดยอาศัยศักยภาพของพื้นที่มาใช้ประโยชน์ เช่น เทคโนโลยีการผลิตอาหารให้ได้มาตรฐาน GMP ระบบการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การนำต้นกล้วยมาผลิตเป็นเส้นใย การพัฒนากระบวนการย้อมอบผ้าจากสีธรรมชาติที่ติดทนนาน การพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุ และการยกระดับการจัดการท่องเที่ยว เป็นต้น

(2.2) ความท้าทายและความต้องการที่เกี่ยวข้องกับ ววน.

(ก) การเกษตรกรรมเป็นภาคการผลิตหลักของพื้นที่ ซึ่งยังประสบปัญหาอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านกระบวนการผลิต การจัดการพืชผลและแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า โดยปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบเกี่ยวเนื่องทำให้เกษตรกรไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีภาระหนี้สิน มีความยากจนซ้ำซ้อน และนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำ

(ข) การวิเคราะห์และการคาดการณ์ความต้องการของตลาด เพื่อนำไปสู่การจัดการตลาดของสินค้าและบริการเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ เนื่องจากเกษตรกรผู้ประกอบการ และผู้ผลิตในสาขาต่างๆ ยังไม่มีข้อมูลในด้านการตลาดและแนวโน้มจึงทำให้เกิดการผลิตที่ไม่สมดุลกับความต้องการของตลาด

(ค) ในพื้นที่มีความหลากหลายทั้งทางชีวภาพ และวัฒนธรรมสามารถนำมาต่อยอดในด้านการท่องเที่ยวได้ โดยต้องให้ความสำคัญกับการสร้างสรรค์ออกแบบรูปแบบการท่องเที่ยวที่เน้นประสบการณ์ใหม่ และต้องเชื่อมโยงกับชุมชนเพื่อให้เกิดความร่วมมือและการกระจายรายได้

(ง) ภาคเหนือเป็นพื้นที่ที่ก้าวสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุเร็วกว่าทั้งประเทศ และผู้สูงอายุมีความยากจน จึงต้องพัฒนาระบบบริการด้านสุขภาพ และการส่งเสริมสุขภาพให้มีประสิทธิภาพ เข้าถึงได้ และต่อยอดเป็นระบบที่ครบวงจร ได้มาตรฐาน เพื่อพัฒนาเป็นการบริการมูลค่าสูง

(2.3) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินภารกิจด้าน ววน.

(ก) การผลักดันผลงาน ววน.ไปใช้ประโยชน์อาจเป็นตามระดับ และลักษณะความต้องการ เช่น การประยุกต์ใช้ในระดับชุมชน การผลักดันในเชิงนโยบาย การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์และอุตสาหกรรม และการเสริมฐานองค์ความรู้เพื่อต่อยอดสู่นวัตกรรม ดังนั้นจึงควรพิจารณาแยกแยะความต้องการ และจัดกลุ่มผลงาน ววน.เพื่อนำไปผลักดันใช้ประโยชน์ได้สอดคล้องกับความต้องการ

(ข) การส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยใช้ ววน.เป็นเครื่องมืออาจต้องพิจารณาทั้งในด้านผลผลิต ววน. และโครงสร้างพื้นฐานด้าน ววน. ทรัพยากรที่จำเป็นในการดำเนินงาน รวมทั้งบุคลากรด้าน ววน. ต้องมีความพร้อม ได้รับการยกระดับขีดความสามารถและสามารถให้บริการที่ตอบโจทย์ รวมทั้งลดข้อจำกัดในการเข้าถึงและกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรค

2.2) โอกาสและศักยภาพ ความท้าทายและความต้องการ รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อการการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(1) ผลการพัฒนาภาคที่ผ่านมา โอกาสและศักยภาพ รวมทั้งความท้าทายและความต้องการในการพัฒนาต่อไปของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เมื่อทบทวนแผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่ามีผลการพัฒนาที่ผ่านมา โอกาสและศักยภาพ รวมทั้งความท้าทายและความต้องการในการพัฒนาภาค ดังนี้

(1.1) ผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาภาคที่ผ่านมา

การพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในช่วงที่ผ่านมามุ่งเน้นการเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจของอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงเชื่อมโยงการค้า การลงทุนในภูมิภาค ซึ่งผลการดำเนินงานในภาพรวมมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไม่บรรลุตามเป้าหมายเนื่องจากประสบปัญหาภัยแล้งอย่างรุนแรงมีผลต่อการผลิตภาคเกษตรซึ่งเป็นสาขาการผลิตหลัก ส่วนการลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของภาคบรรลุตามเป้าหมาย โดยผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์สรุปผลได้ดังนี้

(ก) การแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำและการบริหารจัดการน้ำให้เพียงพอต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด มีการบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบให้มีความสมดุลระหว่างการใช้น้ำทุกกิจกรรมกับปริมาณน้ำต้นทุน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน และมีการจัดทำแผนบริหารจัดการน้ำทั้งในระยะเร่งด่วนและระยะยาว

(ข) การแก้ปัญหาความยากจนมีความก้าวหน้ามาก สัดส่วนคนจนของภาคลดลง มีการพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อย มีการจัดตั้งกองทุนชุมชนหนุนเสริมอาชีพผู้มีรายได้น้อย ส่วนปัญหาสำคัญของภาคคือโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี มีการพัฒนาระบบป้องกันและควบคุมในพื้นที่เสี่ยง ทั้งกิจกรรมรณรงค์กำจัดปัญหาพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี โดยคัดกรองพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในประชาชนกลุ่มเสี่ยง

(ค) เศรษฐกิจของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ขยายตัวต่ำกว่าเป้าหมายเป็นผลจากการชะลอตัวของภาคเกษตรและภาคการค้า สำหรับภาคเกษตร ขยายตัว ต่ำกว่าเป้าหมายเนื่องจากผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่ำจากผลกระทบภัยแล้ง แม้ว่าจะมีการขยายพื้นที่ชลประทาน อย่างไรก็ตามได้มีการนำความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการยกระดับการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มมากขึ้น มีการส่งเสริมการปรับเปลี่ยนการผลิตสินค้าเกษตรไปสู่สินค้าชนิดใหม่ตามศักยภาพพื้นที่ เช่น การผลิตโคเนื้อและโคนมคุณภาพสูง อีกทั้งยังมีการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจฐานชีวภาพให้เป็นฐานรายได้ใหม่ที่สำคัญของภาค ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยโดยพัฒนาองค์ความรู้ และนวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการของภาค (Northeastern Economic Corridor : NeEC – Bioeconomy)

(ง) ในช่วงแรกรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นกว่าเป้าหมายที่คาดหวัง แต่เมื่อเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด 19 ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ลดลงส่งผลต่อการไม่เป้าหมายตามที่กำหนดไว้

(จ) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ในภาค อาทิ โครงข่ายคมนาคมทางอากาศ ระบบถนน และระบบรางมีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาเมืองชายแดนที่ได้รับการประกาศให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (หนองคาย มุกดาหาร และนครพนม) เพื่อเป็นพื้นที่การลงทุนเชื่องโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ส่วนระบบโครงสร้างพื้นฐานสำคัญที่ดำเนินการแล้วเสร็จ เช่น ด่านศุลกากร ระบบถนนและรถไฟเชื่อมโยงเพื่อนบ้าน เป็นต้น

(ฉ) มูลค่าการค้าชายแดน มีการขยายตัวต่ำกว่าเป้าหมายที่ได้กำหนด เนื่องจากความต้องการสินค้าของประเทศเพื่อนบ้านลดลง โดยเฉพาะ ใน สปป.ลาว และเวียดนาม

(1.2) โอกาสและศักยภาพในการพัฒนาภาค

(ก) ที่ตั้งของภาคอยู่ในตำแหน่งศูนย์กลางของอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (GMS) มีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน โดยเฉพาะถนนที่เป็นโครงข่ายเชื่อมโยงทั้งภายในภาค เชื่อมโยงระหว่างภาคและประเทศเพื่อนบ้าน สามารถขนส่งสินค้าและเดินทางได้ เอื้อต่อการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว และมีระบบการขนส่งทางอากาศที่เชื่อมโยงในระดับประเทศ และในระดับนานาชาติ

(ข) มีพื้นที่การเกษตรร้อยละ 42.8 ของพื้นที่การเกษตรของประเทศ และสามารถปลูกพืชได้หลากหลาย โดยเฉพาะข้าวหอมมะลิคุณภาพดีที่สุดของประเทศ นอกจากนี้ยังมีการปศุสัตว์ การเลี้ยงโคเนื้อโพนยางคำที่มีชื่อเสียง และมีฟาร์มโคนมที่ได้มาตรฐานขั้นสูง รวมทั้งเป็นแหล่งฐานการผลิตทางการเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูปที่สามารถพัฒนาต่อยอดเพิ่มมูลค่าได้

(ค) มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์และหลากหลาย ทั้งเชิงประวัติศาสตร์ เช่น แหล่งไดโนเสาร์ โบราณคดีบ้านเชียง โบราณสถานปราสาทหินพิมาย ปราสาทพนมรุ้ง แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ และธรรมชาติที่สวยงาม รวมทั้งมีประเพณีและวัฒนธรรม การแห่ปราสาทผึ้ง ผีตาโขน บุญบั้งไฟ การแห่ช้างสุรินทร์ ที่โดดเด่นสามารถสร้างแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ และมีการท่องเที่ยวเชิงกีฬา ที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยวนานาชาติ นอกจากนี้ยังมีสินค้าพื้นเมืองที่มีคุณภาพและหลากหลาย โดยเฉพาะผ้าไหม ผ้าฝ้ายทอมือ ผ้าย้อมคราม ที่สามารถพัฒนาสู่ตลาดตลาดต่างประเทศ

(ง) มีสถาบันวิจัยตั้งอยู่ในพื้นที่ ถึง 12 แห่ง ซึ่งมีความสามารถโดดเด่น อาทิ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ด้านสาธารณสุขและเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ด้านวิศวกรรมศาสตร์และแปรรูปอาหาร และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตสกลนคร ด้านเกษตรและประมง เป็นต้น

(จ) มีการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ที่เชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจหลักของประเทศสู่ภาค อาทิ โครงข่ายรถไฟทางคู่ รถไฟความเร็วสูง รวมทั้งการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

(ฉ) กระแสการดูแลสุขภาพ ประกอบกับโครงสร้างประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ทำให้มีความต้องการสินค้าและบริการด้านสุขภาพสูงขึ้น เช่น อาหารอินทรีย์ และพืชสมุนไพรซึ่งภาคมีความพร้อมในด้านการผลิต

(1.3) ความท้าทายและความต้องการในการพัฒนาภาค

(ก) พื้นที่ประสบปัญหาภัยแล้งซึ่งมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น และปัญหาพื้นดินขาดความอุดมสมบูรณ์เป็นดินทรายที่ไม่อุ้มน้ำอีกทั้งเป็นดินเค็ม ส่วนพื้นที่ป่าลดลงและเสื่อมโทรม

เพราะถูกทำลายเพื่อการเกษตรอย่างต่อเนื่อง ระบบชลประทานยังไม่สามารถครอบคลุมพื้นที่เกษตรกรส่วนใหญ่ยังพึ่งพาน้ำฝน ทำนาปรังได้เพียงส่วนน้อย

(ข) มีจำนวนคนจนมากที่สุดของประเทศ ประชากรบางส่วนมีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ จปฐ. ไม่สามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพของรัฐ ขาดโอกาสทางการศึกษาและการประกอบอาชีพ ส่งผลต่อคุณภาพแรงงานเป็นแรงงานไร้ฝีมือ จำเป็นต้องเคลื่อนย้ายแรงงานไปยังท้องถิ่นอื่น

(ค) คนยังมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารดิบ ทำให้มีปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีมากที่สุดในประเทศ โดยเฉพาะจังหวัดขอนแก่นซึ่งมีแหล่งน้ำจำนวนมาก ทำให้เชื้อแพร่อยู่ตามแหล่งน้ำ คนขอนแก่นจึงมีโอกาสป่วยเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีสูง

(ง) มีปัญหาโภชนาการในสตรีมีครรภ์ เด็กมีน้ำหนักแรกเกิดต่ำกว่า 2,500 กรัมสูงที่สุดในประเทศ ส่งผลเสียต่อสุขภาพและพัฒนาการของเด็ก อีกทั้งเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความสามารถทางเชาว์ปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ต่ำสุดของประเทศ กระทบต่อการพัฒนาประเทศในภาพรวม

(จ) แหล่งท่องเที่ยวเริ่มเสื่อมโทรม สิ่งอำนวยความสะดวกยังไม่เพียงพอและไม่ได้มาตรฐาน บางแห่งตั้งอยู่ห่างไกลเข้าถึงได้ยาก กิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวยังมีน้อย

(ฉ) การเปลี่ยนสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติมีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะอุทกภัยและภัยแล้ง ส่งผลต่อความมั่นคงด้านอาหารและรายได้ของเกษตรกร

(ช) อุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตรขั้นต้น มูลค่าเพิ่มต่ำประกอบกับการลงทุนใหม่มีน้อย จึงมีแหล่งสร้างงานน้อย

(ซ) การค้าชายแดนอาศัยสินค้าส่งออกส่วนใหญ่ที่ผลิตจากนอกพื้นที่ภาค จึงไม่ได้สร้างมูลค่าเพิ่มและรายได้ให้กับภาค

(2) โอกาสและศักยภาพ ความท้าทายและความต้องการ รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ที่สนับสนุนการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ในการประชุมกลุ่มย่อยและประชุมออนไลน์กับผู้บริหารหน่วยงานที่ปฏิบัติงานด้าน ววน.ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้มีการนำเสนอประเด็นที่เป็นโอกาสและศักยภาพ ความท้าทายและความต้องการ รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ ววน.ที่สำคัญดังนี้

(2.1) โอกาสและศักยภาพที่เกี่ยวข้องกับ ววน.

(ก) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำที่มุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยหลายแห่ง ซึ่งได้ลงทุนพัฒนาความพร้อมในด้านห้องปฏิบัติการสำหรับการวิจัยสร้างองค์ความรู้ และพัฒนานวัตกรรม โดยครอบคลุมทั้งสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี

(ข) ในพื้นที่มีสถาบันอุดมศึกษาที่เน้นการพัฒนาท้องถิ่นอยู่จำนวนมาก ทั้งแบบบูรณาการศาสตร์ แบบที่เน้นเทคโนโลยี และแบบเฉพาะด้าน ซึ่งมีบุคลากรที่ปฏิบัติงานร่วมกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง และมีบทบาทในการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชน

(ค) มีการนำองค์ความรู้ และเทคโนโลยีส่งผ่านไปสู่ชุมชนและถ่ายทอดให้ผู้ประกอบการทั้งในด้านการเกษตรเพื่อลดต้นทุน ด้านอุตสาหกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และด้านการท่องเที่ยวเพื่อสร้างงานสร้างรายได้ แต่ยังอยู่ในวงจำกัด

(2.2) ความท้าทายและความต้องการที่เกี่ยวข้องกับ ววน.

(ก) พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นพื้นที่เกษตรกรรม แต่ประสบปัญหาด้านทรัพยากรน้ำ โดยขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง น้ำท่วมในฤดูฝน ไม่สามารถกักเก็บและจัดการน้ำได้อย่างเพียงพอ รวมทั้งพื้นดินไม่อุดมสมบูรณ์ จึงได้ผลผลิตต่ำ

(ข) มีผลผลิตที่สามารถพัฒนาได้หลากหลาย แต่เป็นการเกษตรเชิงเดี่ยว ได้แก่ ปลาและสัตว์น้ำ โคขุน ไก่ดำ ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง และยางพารา เป็นต้น ซึ่งต้องพัฒนาให้ได้มาตรฐาน ต่อยอดการแปรรูปหรือเพิ่มมูลค่าเพิ่ม เพื่อสร้างรายได้ให้เกษตรกร

(ค) ห้องปฏิบัติการในสถาบันอุดมศึกษายังจำเป็นต้องได้รับการรับรองมาตรฐาน เพื่อเป็นแหล่งในการสนับสนุนและการให้บริการแก่ผู้ประกอบการ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ผลิตอาหารมีความต้องการตรวจรับรองมาตรฐานจำนวนมาก

(ง) การพัฒนาเศรษฐกิจต้องให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจฐานรากในระดับชุมชน รวมทั้งการสร้างผู้ประกอบการใหม่ที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ซึ่งควรส่งเสริม startup ให้มีความเข้มแข็งทั้งในด้านการจัดการ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์

(จ) สถาบันอุดมศึกษาต้องมีการปรับตัวให้เร็วต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะการเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ และเข้าใจกรอบทิศทางการพัฒนา เพื่อเป็นหุ้นส่วนในการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่อย่างแท้จริง

(2.3) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินภารกิจด้าน ววน.

(ก) กลไกที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนภารกิจด้าน ววน.ในเชิงพื้นที่ คือ สถาบันอุดมศึกษา เนื่องจากมีศักยภาพทั้งในด้านบุคลากร โครงสร้างพื้นฐาน และองค์ความรู้ แต่ระบบการทำงานภายในยังแยกกันตามศาสตร์หรือองค์ความรู้ที่เชี่ยวชาญ จึงต้องบูรณาการความร่วมมือและการทำงานร่วมกันภายในหน่วยงานโดยมุ่งสู่เป้าหมายการแก้ไขปัญหาเพื่อตอบโจทย์ของพื้นที่

(ข) การดำเนินงานด้าน ววน.ยังติดกับดักของระบบราชการและระเบียบที่เข้มงวด จึงทำให้เกิดความไม่คล่องตัว และผลักดันผลงานด้าน ววน.ไปสู่การพัฒนาพื้นที่ในทางปฏิบัติได้ยาก

(ค) การนำผลงานด้าน ววน.ไปใช้เพื่อส่งเสริมการพัฒนาในพื้นที่ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับภูมิสังคม และวัฒนธรรมของพื้นที่ด้วย เช่น วิถีการกินอยู่ พืชผลที่เป็นอัตลักษณ์ เป็นต้น รวมทั้งต้องมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และกลุ่มจังหวัดด้วย

(ง) การขับเคลื่อนภารกิจด้าน ววน.อาจอาศัยเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นเครือข่ายกันในพื้นที่ แต่ต้องเสริมสร้างขีดความสามารถ และส่งเสริมโอกาสของสถาบันอุดมศึกษาขนาดเล็กให้มีบทบาทมากยิ่งขึ้น รวมทั้งต้องบูรณาการความเชี่ยวชาญที่แตกต่างกันมาช่วยกันแก้ไข

ปัญหาของพื้นที่ในรูปแบบโครงการบูรณาการความร่วมมือเพื่อแก้โจทย์ ววน.ขนาดใหญ่ และขยายผลงาน (scale up) ให้เกิดผลกระทบในวงกว้าง

(จ) การผลักดันภารกิจด้าน ววน.เพื่อการพัฒนาพื้นที่ต้องอาศัยการทำงานอย่างสอดประสานกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานปฏิบัติในพื้นที่ โดยเป็นการเชื่อมต่อองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมไปสู่การปฏิบัติภารกิจการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

(ฉ) ทรัพยากรมนุษย์ทั้งนักวิจัย ผู้เชี่ยวชาญ และนักปฏิบัติเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จในการขับเคลื่อนภารกิจด้าน ววน.เพื่อพัฒนาพื้นที่ ดังนั้นต้องสร้างเครือข่ายการทำงานและส่งเสริมให้เกิดการประสานความร่วมมือกันโดยลดกำแพงข้อจำกัดระหว่างหน่วยงานลง

2.3) โอกาสและศักยภาพ ความท้าทายและความต้องการ รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อการการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ภาคกลาง

(1) ผลการพัฒนาภาคที่ผ่านมา โอกาสและศักยภาพ รวมทั้งความท้าทายและความต้องการในการพัฒนาต่อไปของพื้นที่ภาคกลาง

จากการพิจารณาแผนพัฒนาภาคกลาง สามารถวิเคราะห์ผลการพัฒนาที่ผ่านมา โอกาสและศักยภาพ รวมทั้งความท้าทายและความต้องการในการพัฒนาภาค ได้ดังนี้

(1.1) ผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาภาคที่ผ่านมา

การขับเคลื่อนการพัฒนาภาคกลางในช่วงที่ผ่านมาได้กำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ให้กรุงเทพมหานครก้าวสู่การเป็นมหานครทันสมัยและภาคกลางเป็นฐานการผลิตสินค้าและบริการที่มีมูลค่าสูง ซึ่งผลการพัฒนาที่เกิดขึ้นพบว่าอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคยังไม่บรรลุเป้าหมาย โดยผลของยุทธศาสตร์การพัฒนาแต่ละด้านสามารถสรุปได้ดังนี้

(ก) การพัฒนากรุงเทพมหานครเป็นมหานครทันสมัยระดับโลกควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้เนื่องจากกรุงเทพฯ มีจำนวนประชากรแฝงจำนวนมากและเพิ่มขึ้นทุกปี ส่งผลให้มีปริมาณขยะเพิ่มขึ้น รวมทั้งยังอยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านระบบขนส่งมวลชนและระบบขนส่งสาธารณะหลายเส้นทาง เกิดปัญหาการจราจรติดขัด และปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 ตามมา ที่ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีต่ำกว่าเป้าหมาย การดำเนินงานในระยะต่อไปจึงต้องเร่งแก้ไขปัญหาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมเมือง พัฒนาระบบขนส่งมวลชนและขนส่งสาธารณะให้เชื่อมต่ออย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ลดปริมาณขยะให้น้อยลงด้วยการลดการใช้ การนำกลับมาใช้ซ้ำและการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกให้มากขึ้น

(ข) การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับนานาชาติและสร้างความเชื่อมโยงเพื่อกระจายการท่องเที่ยวทั่วทั้งภาคยังต่ำกว่าเป้าหมาย เนื่องจากสภาวะซบเซาของเศรษฐกิจโลก ปัญหาความไม่มั่นคงทางการเมืองภายในประเทศ และผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 ทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติไม่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย รายได้จากการท่องเที่ยวจึงต่ำกว่าเป้าหมายที่คาดไว้ ซึ่งการพัฒนาในระยะต่อไป ควรกระตุ้นการ

ท่องเที่ยวโดยการนำองค์ความรู้ของท้องถิ่นมาพัฒนาสินค้า และบริการที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะชุมชน การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ รวมทั้งการพัฒนามาตรฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ

(ค) การยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมโดยใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์เพื่อให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืนพบว่า อัตราการขยายตัวของมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเกษตร และสาขาอุตสาหกรรมต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ เนื่องจากสถานการณ์ภัยแล้ง ภาวะเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัว มาตรการกีดกันทางการค้า ปัญหาความไม่มั่นคงทางการเมืองภายในประเทศ และผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 ดังนั้น ควรเร่งสร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจฐานราก SMEs และสร้างความเชื่อมั่นให้นักลงทุนทั้งชาวไทยและต่างประเทศเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจ เพิ่มการลงทุนและการจ้างงาน ส่งเสริมการวิจัยโดยใช้เทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรมเพื่อลดต้นทุนการผลิต และการตลาดเพื่อให้ได้สินค้าที่มีคุณภาพและมาตรฐาน

(ง) การบริหารจัดการน้ำ และทรัพยากรธรรมชาติเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมภัยแล้ง และคงความสมดุลของระบบนิเวศอย่างยั่งยืน พบว่า ในพื้นที่มีพื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้น แต่ยังต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนด และคุณภาพน้ำยังพบปัญหาคุณภาพน้ำเสื่อมโทรม ดังนั้น ควรให้ความสำคัญกับการเพิ่มพื้นที่ป่า การส่งเสริมอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อุตสาหกรรมหลัก การบริหารจัดการน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมและชุมชน

(จ) การเปิดประตูการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว เชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย-ภาคกลาง-เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พบว่า มีการลงทุนเพิ่มขึ้นในพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนของพื้นที่ ส่งผลให้ มีมูลค่าการค้าชายแดนในพื้นที่เพิ่มขึ้นแต่เนื่องจากผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 ทำให้ต้องปิดด่านชายแดนส่งผลให้มูลค้าชายแดนต่ำกว่าเป้าหมาย ดังนั้น ควรให้ความสำคัญในการเตรียมความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ณ จุดผ่านแดน การผ่อนคลายกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง และการส่งเสริมการลงทุนในบริเวณพื้นที่ชายแดนให้มากขึ้น

(ฉ) การพัฒนาความเชื่อมโยงเศรษฐกิจและสังคมกับทุกภาคเพื่อเสริมสร้างเสถียรภาพและลดความเหลื่อมล้ำภายในประเทศ พบว่า มีการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมขนส่งและระบบโลจิสติกส์ และการลงทุนในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่มีมูลค่าสูง แต่เนื่องจากภาวะซบเซาของเศรษฐกิจโลก รวมทั้งมาตรการกีดกันการค้า ส่งผลให้มูลค่าผลิตภัณฑ์ต่อหัวของภาคกลางไม่เพิ่มขึ้นตามเป้าหมาย ซึ่งการพัฒนาในระยะต่อไปควรผลักดันการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางราง โครงข่ายถนนและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อเชื่อมโยงภูมิภาคและเชื่อมโยงกลุ่มประเทศ CLMV และประเทศจีน

(1.2) โอกาสและศักยภาพในการพัฒนาภาค

(ก) การเป็นฐานอุตสาหกรรมขั้นสูงที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่สามารถออกแบบและพัฒนาขึ้นเอง โดยพื้นที่เป็นศูนย์กลางการผลิตของอุตสาหกรรมส่งออกหลายประเภทที่มีห่วงโซ่การผลิตเชื่อมโยงกับภาคอื่นๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

(ข) การเป็นแหล่งเกษตรสมัยใหม่และศูนย์รวบรวมและกระจายสินค้าเกษตรที่สำคัญของประเทศ ซึ่งสามารถพัฒนาไปสู่การเกษตรสมัยใหม่โดยการใช้ความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่ทันสมัยมาใช้ในการสร้างมูลค่าเพิ่ม พัฒนาผลิตภาพ และสนับสนุนการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย นอกจากนี้มีตลาดค้าส่งค้าปลีกสินค้าเกษตรในพื้นที่ที่สามารถพัฒนาเป็นศูนย์รวบรวมและกระจายสินค้ารองรับการเติบโตของธุรกิจ e-Commerce

(ค) ภาคกลางมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายและมีคุณภาพทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม วิถีชีวิต แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งมีชื่อเสียงระดับนานาชาติ

(ง) การเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งของประเทศและภูมิภาคอาเซียน โดยมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางคมนาคมขนส่งทั้งทางบก ทางน้ำและทางอากาศ อย่างเพียบพร้อมและทันสมัย ซึ่งครอบคลุมการเชื่อมโยงระหว่างเมือง ภาค และประเทศ

(จ) การเป็นที่ตั้งของสถาบันการศึกษาชั้นนำ สถาบันวิจัยและพัฒนาที่มีความพร้อมในการนำความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม มาใช้ปรับกระบวนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคที่หลากหลายทั้งในด้านคุณภาพ และราคา รวมทั้งพัฒนาสินค้าและบริการใหม่

(ฉ) การเป็นศูนย์การดูแลและรักษาสุขภาพที่ได้มาตรฐานในระดับสากล โดยมีศูนย์การแพทย์ชั้นนำและสถาบันการแพทย์เฉพาะทางที่มีชื่อเสียง

(1.3) ความท้าทายและความต้องการในการพัฒนาภาค

(ก) อุตสาหกรรมส่วนใหญ่ยังขาดการนำนวัตกรรมมาสร้างมูลค่าเพิ่ม ใช้แรงงานที่มีทักษะ และส่งผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อม เนื่องจากในพื้นที่มีต้นทุนการผลิตค่อนข้างสูง

(ข) พื้นที่เกษตรที่อุดมสมบูรณ์ลดลงจากการขยายตัวของเมืองและอุตสาหกรรม และเป็นการทำเกษตรเชิงพาณิชย์ที่ใช้สารเคมีจำนวนมาก

(ค) ปัญหาคุณภาพชีวิตของคนในเมือง ได้แก่ ปัญหาจราจร ขยะ น้ำเสีย และมลพิษทางอากาศ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนที่อาศัยและทำงานในเขตเมือง และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจ

(ง) การขาดแคลนแรงงานทั้งมีทักษะและไม่มีทักษะฝีมือ ทักษะกำลังแรงงานอยู่ในเกณฑ์ต่ำไม่สอดรับกับระดับการพัฒนาในพื้นที่ และค่าแรงงานสูงกว่าประเทศเพื่อนบ้าน จึงทำให้อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศอื่น รวมทั้งผู้ประกอบการหลายแห่งจ้างแรงงานต่างด้าวแทนคนไทย

(จ) มีสถาบันการศึกษาและวิจัยชั้นนำทุกระดับแต่ยังขาดการนำผลงานวิจัยไปต่อยอดใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ ทำให้สินค้าและบริการส่วนใหญ่ในพื้นที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาและมีมูลค่าต่ำ แข่งขันในตลาดบนได้ยากมาก

(ฉ) การท่องเที่ยวกระจุกตัวในบางจังหวัด แหล่งท่องเที่ยวรอบนอกไม่เป็นที่รู้จักและขาดความพร้อมจึงไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้พักค้างในพื้นที่

(ช) ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมในพื้นที่ที่เป็นแหล่งอุตสาหกรรมและที่อยู่อาศัย เนื่องจากมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในอัตราเร่งเกินกว่าที่ธรรมชาติจะฟื้นตัวได้ทัน เป็นเหตุให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและปัญหาสิ่งแวดล้อม

(2) โอกาสและศักยภาพ ความท้าทายและความต้องการ รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ที่สนับสนุนการพัฒนาภาคกลาง

ในการประชุมกลุ่มย่อยและประชุมออนไลน์กับผู้บริหารหน่วยงานที่ปฏิบัติงานด้าน ววน.ในพื้นที่ภาคกลาง พบว่ามีการนำเสนอประเด็นที่เป็นโอกาสและศักยภาพ ความท้าทายและความต้องการ รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ ววน.ที่พึงพิจารณาดังนี้

(2.1) โอกาสและศักยภาพที่เกี่ยวข้องกับ ววน.

(ก) ภาคกลางเป็นแหล่งรวมสถาบันอุดมศึกษาชั้นแนวหน้าของประเทศ ซึ่งมีทั้งสถาบันที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศการวิจัยสู่ระดับโลก สถาบันที่พัฒนานวัตกรรมและผู้ประกอบการ สถาบันที่มุ่งทำงานเพื่อท้องถิ่น จึงมีความหลากหลายในด้านขีดความสามารถและความเชี่ยวชาญ

(ข) นอกจากสถาบันอุดมศึกษาแล้วยังมีสถาบันและหน่วยงานด้านการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีอื่น ซึ่งมีห้องปฏิบัติการ และมีเครื่องมือ ที่พร้อมในด้านการวิจัยครอบคลุมศาสตร์หลายสาขา รวมทั้งมีความสามารถในการให้บริการทางวิชาการให้แก่พื้นที่ได้

(ค) การดำเนินภารกิจด้าน ววน.ในพื้นที่ภาคกลางมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเพิ่มประสิทธิภาพอุตสาหกรรม การแปรรูปและสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าเกษตร การพัฒนาอาหารมูลค่าสูงและปลอดภัย การสาธารณสุข การขนส่งและโลจิสติกส์ การท่องเที่ยว การลงทุนและการค้าชายแดนการส่งออก เป็นต้น ซึ่งมีลักษณะเป็นการดำเนินงานทั้งในด้านพื้นฐานและงานต่อยอดขั้นสูง

(ง) มีการนำองค์ความรู้ด้าน ววน.ไปผลักดันการพัฒนากำลังคน ให้มีความรู้ทักษะ และมีขีดความสามารถรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ ในรูปแบบหลักสูตร และการอบรมระยะสั้น เช่น การพัฒนาเทคโนโลยีการเกษตร การบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข และการยกระดับอุตสาหกรรมการผลิต

(จ) เป็นแหล่งที่มีหน่วยงานและองค์กรด้านการบริการสุขภาพ ทั้งโรงพยาบาล สถานพยาบาล และกิจการส่งเสริมสุขภาพที่มีความสามารถต่อยอดทั้งในด้านผลิตภัณฑ์และบริการได้หลากหลาย

(2.2) ความท้าทายและความต้องการที่เกี่ยวข้องกับ ววน.

(ก) เมืองมีการขยายตัวสูง ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาลูกโซ่หลายประการ ได้แก่ ความแออัด การจราจรติดขัด การเพิ่มขึ้นของขยะและน้ำเสีย มลพิษ และฝุ่นละอองในอากาศ pm2.5 เป็นต้น ในขณะที่พื้นที่นอกเขตเมืองก็มีปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมเรื้อรัง จึงต้องอาศัยเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่เข้ามาแก้ไขปัญหา

(ข) การเติบโตทางเศรษฐกิจในขณะที่พฤติกรรมการทำงานเปลี่ยนแปลงไปทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงาน จึงต้องอาศัยแรงงานต่างด้าวทดแทน

(ค) การท่องเที่ยวยังมีข้อจำกัดทั้งในด้านรูปแบบกิจกรรม และการสร้างประสบการณ์ ซึ่งจำเป็นต้องออกแบบการท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจ และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่ดึงดูดและตอบสนองต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มมากยิ่งขึ้น

(ง) ผลผลิตด้านการเกษตรในพื้นที่มีความน่าสนใจแต่ต้องได้รับการยกระดับเป็น product champion ด้วยนวัตกรรม และพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

(2.3) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินภารกิจด้าน ววน.

(ก) การประสานความร่วมมมือจากภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาควิชาการจะส่งเสริมให้เกิดพลังในการขับเคลื่อนการดำเนินงานนำ ววน.ไปใช้ในการพัฒนาพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานด้าน ววน.ต้องบูรณาการศักยภาพและทำงานร่วมกัน

(ข) การจัดทำแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ต้องคำนึงถึงความต้องการและศักยภาพของพื้นที่ โดยเน้นการผลิตและผลักดันองค์ความรู้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมที่มีความคุ้มค่า ใช้ประโยชน์ในการแก้โจทย์ได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

2.4) โอกาสและศักยภาพ ความท้าทายและความต้องการ รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อการการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ภาคตะวันออก

(1) ผลการพัฒนาภาคที่ผ่านมา โอกาสและศักยภาพ รวมทั้งความท้าทายและความต้องการในการพัฒนาต่อไปของพื้นที่ภาคตะวันออก

ในการวิเคราะห์แผนพัฒนาภาคตะวันออก สามารถแยกแยะให้เห็นถึงผลการพัฒนาที่ผ่านมา โอกาสและศักยภาพ รวมทั้งความท้าทายและความต้องการในการพัฒนาภาค ได้ดังนี้

(1.1) ผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาภาคที่ผ่านมา

การพัฒนาภาคตะวันออกในในช่วงที่ผ่านมา มุ่งเน้นพัฒนาภาคตะวันออกให้เป็นฐานเศรษฐกิจชั้นนำของอาเซียน โดยรักษาฐานเศรษฐกิจเดิมให้เติบโตอย่างยั่งยืนและสร้างฐานเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศ แต่ผลการดำเนินงานยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายทั้งในด้านการเติบโตและการลดความไม่เสมอภาค โดยผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ด้านต่างๆ สรุปได้ดังนี้

(ก) การพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีความทันสมัยที่สุดในอาเซียน ประกอบด้วย (1) การพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านโลจิสติกส์และขนส่งสินค้า การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม รวมทั้งพัฒนากำลังคนในอุตสาหกรรมขนส่งระบบราง การสร้างทักษะผู้ปฏิบัติด้านระบบอัตโนมัติและหุ่นยนต์ โดยการร่วมมือระหว่างภาคอุตสาหกรรม ภาคเอกชนและภาคการศึกษา (2) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลนานาชาติให้เป็นฐานการกระจายรายได้ ซึ่งได้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การรปรับปรุงภูมิทัศน์ รวมทั้งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง (3) การพัฒนาสภาพแวดล้อมเมืองสำคัญให้เป็นเมืองอัจฉริยะน่าอยู่ โดยเน้นการจัดวางโครงสร้างพื้นฐาน ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และระบบสาธารณสุขให้มีความพร้อมยิ่งขึ้น

(ข) การพัฒนาภาคตะวันออกให้เป็นแหล่งผลิตอาหารที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ในด้านการผลิตและการเป็นศูนย์ผลไม้เมืองร้อนมีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการเกษตร การรับรอง GAP และเกษตรอินทรีย์ การพัฒนาคุณภาพสินค้าชุมชน รวมทั้งส่งเสริมตลาดและกิจกรรมแสดงสินค้าระดับนานาชาติ ส่วนด้านการผลิตสินค้าปศุสัตว์ให้ได้มาตรฐาน

ปลอดภัย มีการส่งเสริมคุณภาพการผลิตเพื่อการส่งออก การลดต้นทุน แต่ยังมีการส่งเสริมการขายและการตลาดไม่มากนัก

(ค) การปรับปรุงมาตรฐานสินค้าและธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว จะได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด 19 และการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก แต่ก็มีความพยายามในการดำเนินงานในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การยกระดับแหล่งท่องเที่ยว และการพัฒนารูปแบบบริการที่เกี่ยวข้อง เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบนฐานสมุนไพร เป็นต้น แต่การให้ความสำคัญกับการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวและการสร้างความเชื่อมั่นยังคงมีน้อย

(ง) การพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนให้เป็นประตูเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ประสบปัญหาการขนส่งสินค้าที่ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างปกติ แต่มีความพยายามพัฒนาตลอดห่วงทั้งในด้านการพัฒนาเส้นทางคมนาคม โครงสร้างพื้นฐาน การให้บริการ และการส่งเสริมการตลาดโดยการจัดแสดงสินค้าและเจรจาการค้า เป็นต้น ทั้งนี้มีข้อสังเกตว่าการพัฒนาผู้ประกอบการค้าชายแดนยังมีอยู่อย่างจำกัด

(จ) การแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและจัดระบบการบริหารจัดการมลพิษให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสภาพปัญหาหลักที่ยังต้องแก้ไขต่อไป คือการบุกรุกป่า ปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้น ส่วนคุณภาพอากาศ และทรัพยากรน้ำมีการดำเนินการพัฒนาเป็นไปตามเป้าหมาย เนื่องจากมีการพัฒนาแหล่งน้ำ การบริหารจัดการน้ำ การฟื้นฟูระบบนิเวศ การพัฒนาแนวทางลดก๊าซเรือนกระจก เป็นต้น

(1.2) โอกาสและศักยภาพในการพัฒนาภาค

(ก) โครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เสริมสร้างขีดความสามารถด้านการขนส่งให้สูงขึ้น โดยเฉพาะหลังจากการก่อตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ในปี 2560

(ข) การเป็นแหล่งอุตสาหกรรมสำคัญและที่ตั้งของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ทั้งอุตสาหกรรมเป้าหมายเดิม (First S-curve) และอุตสาหกรรมเป้าหมายใหม่ (New S-curve) รวมทั้งนิคมอุตสาหกรรมในจังหวัดปราจีนบุรีที่มีศักยภาพในการพัฒนา

(ค) การเป็นแหล่งผลิตอัญมณีที่มีคุณภาพและศูนย์กลางค้าขายอัญมณีที่สำคัญของประเทศ สามารถเชื่อมโยงสู่การท่องเที่ยวและการค้าชายแดนของจังหวัดหรือของภาคตะวันออก

(ง) การเป็นแหล่งการค้าชายแดนกับประเทศกัมพูชาที่สำคัญ อีกทั้งมีระบบโครงข่ายคมนาคมที่รองรับ ทั้งทางถนน ทางราง ทางอากาศ และทางเรือ สามารถเชื่อมโยงการค้าภายในประเทศและระหว่างประเทศ

(จ) การเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญของประเทศ โดยเฉพาะการปลูกผลไม้และการประมง ทั้งการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งและการจับสัตว์น้ำภาคตะวันออกเป็นแหล่งผลิตผลไม้ที่มีคุณภาพและมีชื่อเสียงระดับโลก

(ฉ) แหล่งท่องเที่ยวสำคัญ มีความหลากหลาย และมีชื่อเสียงทั้งในระดับชาติและนานาชาติ

(ช) การบริการสาธารณสุขมีประสิทธิภาพรวมอยู่ในระดับใกล้เคียงกับมาตรฐานโลก ทั้งการให้บริการทางการแพทย์สมัยใหม่ รวมทั้งแพทย์แผนไทยและสมุนไพร สามารถพัฒนาศักยภาพพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางการแพทย์ที่สำคัญของประเทศ

(ซ) การพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศ สร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจทั้งภายในอาเซียน และกับภูมิภาคอื่นๆ ประกอบกับแนวโน้มการพึ่งพาเศรษฐกิจระหว่างกันภายในภูมิภาคมากขึ้น (Regionalization) เป็นศูนย์กลางขนส่งทางอากาศ ทางราง ทางถนน และทางทะเล

(ฌ) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างพลิกผัน (Disruptive Technology) ผลิตสินค้าและบริการให้ตรงกับความต้องการ ได้มาตรฐานและปลอดภัย สามารถยกระดับคุณภาพชีวิต ช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์จากวัฒนธรรมท้องถิ่น และช่วยสร้างกำลังคนให้มีประสิทธิภาพ

(ญ) การเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยและสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 รวมทั้งการป่วยด้วยโรค NCDs ที่มีอัตราเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้เกิดความต้องการบริการทางการแพทย์ การบริการด้านการดูแลผู้สูงอายุ และบริการด้านอาหารและการท่องเที่ยวปลอดภัย

(1.3) ความท้าทายและความต้องการในการพัฒนาภาค

(ก) ภาวการณ์ขาดแคลนแรงงานเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะแรงงานทักษะสูง เนื่องจากการก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัย และการเตรียมกำลังยังไม่พร้อม ในขณะที่เทคโนโลยีก้าวหน้ารวดเร็ว พฤติกรรมคนวัยหนุ่มสาวนิยมทำงานแบบครั้งคราว ซึ่งส่งผลให้ต้องพึ่งพาแรงงานข้ามชาติ มีการเคลื่อนย้ายแรงงาน สภาพสังคมเปลี่ยนไปสู่สังคมพหุวัฒนธรรม

(ข) การพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจ ทั้งด้านอุตสาหกรรม การเกษตร การท่องเที่ยว รวมทั้งการขยายตัวของเมืองส่งผลกระทบต่อสภาพสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชน รวมทั้งนำไปสู่ความขัดแย้ง และปัญหาความแออัด ปัญหาอาชญากรรม และการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่

(ค) ประสิทธิภาพในการเก็บเกี่ยวและการรักษาผลผลิตโดยเฉพาะไม้ผลยังต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากยังขาดเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยวเพื่อยืดอายุสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพ

(ง) การปล่อยก๊าซเรือนกระจกยังคงเพิ่มขึ้น ทำให้สภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้เกิดภัยพิบัติที่รุนแรง การเพิ่มขึ้นของระดับน้ำทะเล ปรากฏการณ์ปะการังฟอกขาว ทรัพยากรการประมงลดลง

(จ) คุณค่าของสังคมไทยมีแนวโน้มเสื่อมถอยลง ขาดจิตสาธารณะ ขาดสำนึกพลเมือง ขาดทักษะการสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่น จึงต้องสร้างสังคมที่เกื้อกูลกันและมีความกตัญญู และลดความเป็นวัตถุนิยมลง

(ฉ) โครงข่ายคมนาคมยังต้องได้รับการยกระดับให้รองรับการเติบโตในอนาคต รวมทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลให้ครอบคลุมพื้นที่เพื่อสนับสนุนการดำเนินชีวิตและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

(2) โอกาสและศักยภาพ ความท้าทายและความต้องการ รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ที่สนับสนุนการพัฒนาภาคตะวันออก

ประเด็นที่รวบรวมและวิเคราะห์จากการประชุมกลุ่มย่อยและประชุมออนไลน์กับผู้บริหารหน่วยงานที่ปฏิบัติงานด้าน วว.ในพื้นที่ภาคตะวันออก ประกอบด้วยโอกาสและศักยภาพ ความท้าทายและความต้องการ รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ วว. โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

(2.1) โอกาสและศักยภาพที่เกี่ยวข้องกับ วว.

(ก) สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ และวิทยาเขตมีขีดความสามารถด้านการวิจัย โดยมีทั้งบุคลากร ผู้เชี่ยวชาญ ห้องปฏิบัติการ และเครื่องมือที่ทันสมัย พร้อมผลิตผลงานด้าน วว. รวมทั้งให้บริการทางวิชาการในขั้นต้นได้

(ข) มีการผลิตองค์ความรู้ เทคโนโลยี การพัฒนากำลังคน รวมทั้งการพัฒนานวัตกรรมที่ตอบสนองต่อทิศทางการพัฒนาพื้นที่ เช่น การพัฒนาด้านอาหารและการแปรรูป การยกระดับระบบโลจิสติกส์และการขนส่ง การเสริมสร้างมาตรฐานการผลิตในอุตสาหกรรม และการพัฒนาสินค้าเพื่อตอบสนองการค้าข้ามแดน

(ค) สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ผลักดันผลงานด้าน วว.ไปสู่การใช้ประโยชน์พัฒนาพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มในการแปรรูปอาหาร การยกระดับวัตถุดิบ การออกแบบการท่องเที่ยวที่สร้างสรรค์ประสบการณ์ใหม่บนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรมชุมชน การส่งเสริมการค้าชายแดน กายกระดับสินค้าปศุสัตว์และสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพและปลอดภัย การใช้เทคโนโลยีเพื่อการประมงชายฝั่งและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เป็นต้น

(ง) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งในระบบและผ่านการฝึกอบรมในหลักสูตรระยะสั้นช่วยเสริมสร้างขีดวามสามารถของคนในพื้นที่โดยเฉพาะทักษะที่จำเป็นในภาคอุตสาหกรรม การประกอบอาชีพการเกษตร รวมทั้งการพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อตอบสนองต่อทิศทางการพัฒนาเมืองให้ทันสมัยและมีวิถีชีวิตสมัยใหม่

(จ) พื้นที่มีความโดดเด่นและมีชื่อเสียงด้านสมุนไพรเพื่อการแพทย์ ซึ่งควรยกระดับการพัฒนาคุณภาพทั้งห่วงโซ่ตั้งแต่การเพาะปลูกพืชสมุนไพรปลอดภัย การแปรรูปที่ได้มาตรฐาน การสกัดสารออกฤทธิ์เพื่อต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง เป็นต้น

(2.2) ความท้าทายและความต้องการที่เกี่ยวข้องกับ วว.

(ก) ภาคตะวันออกเป็นแหล่งอุตสาหกรรม แหล่งท่องเที่ยว มีการขยายตัวของเมืองบุกรุกพื้นที่ป่าและป่าชายเลน จึงเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม และความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ขยะ น้ำเสีย และมลพิษทางอากาศ โดยเฉพาะฝุ่นละออง pm2.5 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมาก

(ข) ในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกมีความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นสูงเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมที่เป็นเป้าหมายแห่งอนาคต และอุตสาหกรรมการผลิตที่เกี่ยวเนื่องกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มและการส่งออก

(ค) การพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่ยังมีความต้องการแรงงานทักษะสูงและแรงงานทั่วไป ซึ่งยังมีปริมาณไม่เพียงพอ ต้องอาศัยแรงงานจากพื้นที่อื่น และแรงงานต่างด้าว

(ง) เศรษฐกิจการค้าชายแดน และการผลิตเพื่อการส่งออกได้รับผลกระทบจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก รวมทั้งสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพิ่มขีดความสามารถของภาคการผลิตและขยายฐานการตลาด

(จ) การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ซึ่งเชื่อมโยงกับการเกษตร จึงต้องได้รับการดูแล ฟื้นฟู รวมทั้งต่อยอดเป็นการท่องเที่ยวที่สร้างประสบการณ์ใหม่ น่าสนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงอาหาร (gastronomy tourism)

(2.3) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินภารกิจด้าน วนน.

(ก) การผลักดันการนำผลงาน วนน.ไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาพื้นที่ต้องตอบสนองต่อความต้องการ และต่อยอดศักยภาพของพื้นที่อย่างแท้จริง

(ข) การขับเคลื่อนการพัฒนาตามแผนพัฒนาภาค และแผนปฏิบัติการ วนน.เชิงพื้นที่ต้องมีระบบงบประมาณที่เอื้อต่อการดำเนินงาน และเป็นระบบงบประมาณที่เชื่อมโยงการดำเนินโครงการวิจัยและนวัตกรรม กับโครงการพัฒนาเชิงพื้นที่ได้

2.5) โอกาสและศักยภาพ ความท้าทายและความต้องการ รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อการการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ภาคใต้

(1) ผลการพัฒนาภาคที่ผ่านมา โอกาสและศักยภาพ รวมทั้งความท้าทายและความต้องการในการพัฒนาต่อไปของพื้นที่ภาคใต้

เมื่อทบทวนแผนพัฒนาภาคใต้ พบว่ามีผลการพัฒนาที่ผ่านมา โอกาสและศักยภาพ รวมทั้งความท้าทายและความต้องการในการพัฒนาภาค ดังนี้

(1.1) ผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาภาคที่ผ่านมา

การพัฒนาภาคใต้ในช่วงที่ผ่านมามุ่งเน้นให้ภาคใต้เป็นเมืองท่องเที่ยวพักผ่อนตากอากาศระดับโลก เป็นศูนย์กลางผลิตภัณฑ์ยางพาราและปาล์มน้ำมันของประเทศ และเมืองเศรษฐกิจเชื่อมโยงการค้าการลงทุนกับภูมิภาคอื่นของโลก โดยในแต่ละยุทธศาสตร์การพัฒนามีผลดำเนินการสรุปได้ดังนี้

(ก) การยกระดับมาตรฐานบริการและส่งเสริมธุรกิจต่อเนื่องในแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของภาคใต้ มีการพัฒนาและสนับสนุนรูปแบบการท่องเที่ยวเรือสำราญและการท่องเที่ยวเชิงอาหาร และพัฒนากิจกรรมบริการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ รวมทั้งส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน แต่พัฒนาการท่องเที่ยวของภาคให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลก ยังไม่สามารถสนับสนุนการท่องเที่ยวของภาคให้เป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวทางทะเลที่มีชื่อเสียงระดับโลก รายได้จากการท่องเที่ยวของภาคยังต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้

(ข) การพัฒนาอุตสาหกรรมการแปรรูปยางพาราและปาล์มน้ำมันแห่งใหม่ของประเทศ ได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมแปรรูปยางพารา การพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมยางพาราไปสู่อุตสาหกรรม 4.0 ในพื้นที่ภาคใต้ การยกระดับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมยางและไม้ยางพาราด้วยนวัตกรรม และพัฒนาโครงข่ายเชื่อมโยงเขต

อุตสาหกรรมแปรรูปยาง การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตน้ำมันปาล์ม และการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีชีวภาพและนวัตกรรมในการผลิตปาล์มน้ำมัน และการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีในภาคใต้ แต่อย่างไรก็ตาม ยังไม่สามรถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในด้านการเพิ่มมูลค่าของอุตสาหกรรมยางพาราและปาล์มน้ำมัน

(ค) การพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรหลักของภาคและสร้างความเข้มแข็งสถาบันเกษตรกร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ขับเคลื่อนด้านต่างๆ ตลอดห่วงโซ่การพัฒนา ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีในการจัดทำฐานข้อมูลการผลิตพืชอัตลักษณ์ พัฒนาคุณภาพดิน การจัดระบบอนุรักษ์น้ำการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ ระบบเกษตรแปลงใหญ่ และเกษตรแบบผสมผสาน การพัฒนาคุณภาพไม้ผลเพื่อการส่งออก การเพิ่มมูลค่าสินค้าปศุสัตว์ การเพิ่มมูลค่าอุตสาหกรรมสมุนไพร การเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการด้านการเงินและบัญชีแก่สถาบันเกษตรกร การประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์สินค้า การเชื่อมโยงตลาดสินค้าเกษตร การยกระดับอุตสาหกรรมประมง เป็นต้น ซึ่งทำให้การผลิตภาคเกษตรขยายตัว และราคาที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

(ง) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนการท่องเที่ยว การพัฒนาเขตอุตสาหกรรมและการเชื่อมโยงการค้าโลก เกิดการพัฒนาโครงข่ายคมนาคมขนส่ง การปรับปรุงศูนย์กระจายสินค้าภาคใต้ อย่างไรก็ตามมูลค่าการค้าชายแดนของภาคใต้มีแนวโน้มลดลงจากการปิดด้านเนื่องจากสถานการณ์โรคติดเชื้อโควิด 19

(จ) การอนุรักษ์ ฟื้นฟู และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ มีการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ป่า การวางระบบป้องกันและแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการน้ำ การเสริมสร้างความสมบูรณ์ของทรัพยากรและระบบนิเวศป่าชายเลน การอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าต้นน้ำ การก่อสร้างเขื่อนป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งเพื่อฟื้นฟูป่าชายเลนให้เป็นแหล่งเพาะสัตว์น้ำ และเป็นแนวกันชนป้องกันคลื่นลม

(ฉ) การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืนยังมีมูลค่าไม่มากนัก โดยมุ่งเน้นการลงทุนกิจการบริการและสาธารณูปโภค การเกษตรกรรมและผลผลิตทางการเกษตร และการลงทุนในอุตสาหกรรมเบา

(1.2) โอกาสและศักยภาพในการพัฒนาภาค

(ก) มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและหลากหลายทั้ง 2 ฝั่งทะเล และทางบกตอนใน กระจายอยู่ทั่วทั้งภาค โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวหมู่เกาะมีชื่อเสียงในระดับนานาชาติ สามารถเชื่อมโยงกับเขต The Royal Coast ของภาคกลาง และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติรวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และอารยธรรม

(ข) เป็นแหล่งทำการเกษตร (พืช ประมง ปศุสัตว์) และอุตสาหกรรมเกษตรที่สำคัญ โดยเฉพาะยางพารา และปาล์มน้ำมัน รวมทั้งสินค้าเกษตรอื่นที่หลากหลายและเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ มีงานวิจัยด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรจากสถาบันการศึกษาเป็นโอกาสในการยกระดับมาตรฐาน ความปลอดภัยและสร้างมูลค่าเพิ่ม

(ค) เป็นประตูการค้าชายแดนเชื่อมโยงกับประเทศมาเลเซีย และเป็นที่ตั้งของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ที่มีโครงข่าย คมนาคมทางบกและทางรางที่สามารถเชื่อมโยงกับภาคกลางและภาคตะวันออก และเชื่อมโยงกับพื้นที่เศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ภูมิภาค

(ง) กระแสการท่องเที่ยวที่เน้นความปลอดภัยและการดูแลรักษาสุขภาพ จะเป็นโอกาสในการฟื้นฟูและพัฒนาธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยวและบริการด้านสุขภาพสำหรับกลุ่มไฮเอนด์ที่เน้นคุณภาพ รวมทั้งธุรกิจอาหารเสริมและผลิตภัณฑ์ สมุนไพรเพื่อสุขภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่หลากหลาย

(จ) การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นปัจจัยเอื้อให้ภาคการผลิตมีขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมการสื่อสาร จะช่วยยกระดับผู้ประกอบการให้ปรับปรุงกระบวนการผลิตและการให้บริการ

(ฉ) นโยบายการเชื่อมโยงโครงข่ายการคมนาคมขนส่ง โดยเฉพาะการพัฒนารถไฟทางคู่และการพัฒนาระบบรางเชื่อมต่อไปยังชายแดนไทย – มาเลเซีย จะส่งผลให้มีการเชื่อมโยงโครงข่ายการขนส่งสินค้าและการเดินทางรวมทั้งในภูมิภาคและกับต่างประเทศให้มีความสะดวกรวดเร็ว

(1.3) ความท้าทายและความต้องการในการพัฒนาภาค

(ก) สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 และวิถีปกติใหม่ทำให้รูปแบบการท่องเที่ยวมีแนวโน้มเปลี่ยนไปให้ความสำคัญกับมาตรฐานและความปลอดภัยต่อสุขอนามัยมากขึ้น และเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและประสบการณ์สร้างสรรค์ ใส่ใจกับความยั่งยืน

(ข) แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญหลายแห่งของภาคยังมีปัญหาด้านคุณภาพและมาตรฐาน ทั้งด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการในสถานที่ท่องเที่ยว ระบบรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ในขณะที่แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งมีนักท่องเที่ยวเกินขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) ส่งผลให้ระบบบริการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการไม่เพียงพอ

(ค) การทำการเกษตรมีลักษณะปลูกพืชเชิงเดี่ยว และเป็นการผลิตแบบดั้งเดิม การแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มมีน้อย ทำให้มีความเสี่ยงจากความผันผวนของราคา โดยเฉพาะยางพาราและปาล์มน้ำมัน เนื่องจากเกษตรกรขาดความรู้การบริหารจัดการต้นทุนการผลิต การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตและการแปรรูป รวมทั้งขาดการพัฒนาการตลาดและการรวมกลุ่ม

(ง) โครงสร้างประชากรที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุส่งผลกระทบต่อการขาดแคลนแรงงาน โดยเฉพาะภาคการเกษตรและประมง รวมทั้งภาคการท่องเที่ยวที่ประสบปัญหาเดิมอยู่แล้ว นอกจากนี้ แรงงานบางส่วนยังขาดทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

(จ) ระบบโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมขนส่งเชื่อมโยงทั้งภายในและระหว่างประเทศ ยังไม่ครอบคลุมและไม่ได้มาตรฐาน จำเป็นต้องเพิ่มโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งระบบราง ถนน และด่านชายแดน รวมทั้งระบบโลจิสติกส์เพื่อต่อยอดกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และลดต้นทุน

(2) โอกาสและศักยภาพ ความท้าทายและความต้องการ รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ที่สนับสนุนการพัฒนาภาคใต้

การประชุมกลุ่มย่อยและประชุมออนไลน์กับผู้บริหารหน่วยงานที่ปฏิบัติงานด้าน ววน.ในพื้นที่ภาคใต้ ได้มีการนำเสนอประเด็นที่เป็นโอกาสและศักยภาพ ความท้าทายและความต้องการ รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ ววน.ที่สำคัญ ดังนี้

(2.1) โอกาสและศักยภาพที่เกี่ยวข้องกับ ววน.

(ก) สถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้เป็นแหล่งพัฒนากำลังคนที่สำคัญของพื้นที่ และมีความสามารถในการวิจัยทั้งสร้างองค์ความรู้ พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยมีจุดมุ่งหมายทั้งยกระดับสู่ความเป็นเลิศ และตอบสนองความต้องการของพื้นที่ แตกต่างกันไปตามขีดความสามารถและจุดเน้นของสถาบัน

(ข) สถาบันอุดมศึกษามีโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ห้องปฏิบัติการ ศูนย์ทดสอบ และเครื่องมือ ต่างๆ ที่สามารถสนับสนุนการวิจัยและให้บริการแก่ผู้ประกอบการรวมทั้งชุมชนในพื้นที่

(ค) มีการผลิตองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เช่น การพัฒนาคนด้วยหลักสูตรและการฝึกอบรม การพัฒนาพืชผลด้านยางพารา ปาล์มน้ำมัน และไม้ผล การยกระดับการประมงและปศุสัตว์ การส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยเทคโนโลยี และการท่องเที่ยววิถีชุมชน เป็นต้น

(ง) การวิจัยมีความเชื่อมโยงกับงานด้านการบริการวิชาการโดยเน้นการนำองค์ความรู้ และเทคโนโลยีไปถ่ายทอดเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ เช่น การเพิ่มประสิทธิภาพการเกษตร การพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เป็นต้นรวมทั้งยังให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาสังคมไปพร้อมกัน แต่ยังมีลักษณะเป็นการวิจัยและพัฒนาในระดับต้น

(2.2) ความท้าทายและความต้องการที่เกี่ยวข้องกับ ววน.

(ก) พื้นที่ภาคใต้มีความได้เปรียบด้านการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยเฉพาะมีสภาพทะเลและชายฝั่งที่สวยงาม แต่อย่างไรก็ตามต้องฟื้นฟูความอุดสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งพัฒนากิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยวที่น่าสนใจเพิ่มเติม

(ข) การค้าชายแดนมีส่วนสำคัญในการสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจให้แก่ภาคใต้ แต่ในช่วงที่ผ่านมาได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 จึงควรกระตุ้นการเติบโตและเชื่อมโยงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน และระเบียงเศรษฐกิจเพื่อการแข่งขันได้ในระดับอนุภูมิภาค

(ค) การเกษตรกรรมยังเน้นการผลิตพืชเชิงเดี่ยว และการแปรรูปขั้นต้น จึงต้องส่งเสริมการยกระดับอุตสาหกรรมการแปรรูปสินค้าเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมโดยเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม เช่น การพัฒนาโพลิเมอร์ธรรมชาติจากยางพารา การพัฒนาวัสดุทดแทน การใช้ประโยชน์จากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร การสกัดสารธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ เป็นต้น

(ง) ภาคใต้ได้รับผลกระทบจากความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศและประสบปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มีแนวโน้มรุนแรงขึ้น จึงจำเป็นต้องฟื้นฟู อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศ รวมทั้งการจัดทำระบบคาดการณ์และเตรียมการรับมือกับภัยพิบัติ

(2.3) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินภารกิจด้าน ววน.

(ก) ความร่วมมือของทุกภาคส่วนจะทำให้เกิดบูรณาการขับเคลื่อนการนำ ววน. ไปใช้ในการพัฒนาพื้นที่ โดยต้องให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม

(ข) กลไกการขับเคลื่อนการนำ ววน.ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาพื้นที่ต้องมีความชัดเจน มีอำนาจหน้าที่และสามารถประสานการทำงานกับทุกภาคส่วนในพื้นที่ รวมทั้งหน่วยงานในส่วนกลางได้

(ค) การขับเคลื่อนการพัฒนาจะต้องอาศัยองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมทั้งต้องอาศัยปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบในการผลิตด้วย เช่น โครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ที่ดิน แหล่งน้ำ และวัตถุดิบที่เข้าถึงได้ และเพียงพอ ดังนั้นจึงต้องมีการจัดวางปัจจัยเหล่านี้ให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาพื้นที่ด้วย

2.6) โอกาสและศักยภาพ ความท้าทายและความต้องการ รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อการการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ภาคใต้ชายแดน

(1) ผลการพัฒนาภาคที่ผ่านมา โอกาสและศักยภาพ รวมทั้งความท้าทายและความต้องการในการพัฒนาต่อไปของพื้นที่ภาคใต้ชายแดน

จากการวิเคราะห์แผนพัฒนาภาคใต้ชายแดน พบว่ามีผลการพัฒนาที่ผ่านมา โอกาสและศักยภาพ รวมทั้งความท้าทายและความต้องการในการพัฒนาภาค ดังนี้

(1.1) ผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาภาคที่ผ่านมา

การพัฒนาภาคใต้ชายแดนในช่วงที่ผ่านมามุ่งเน้นการเป็นแหล่งผลิตภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปที่สำคัญของประเทศ และเป็นเมืองชายแดนเชื่อมโยงการค้าและการท่องเที่ยวกับพื้นที่ภาคใต้และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ ชุมชนมีความเข้มแข็งอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม ซึ่งผลการดำเนินงานในภาพรวมพบว่าอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจยังไม่ขยายตัวตามเป้าหมาย แต่การกระจายรายได้สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ หากพิจารณาตามประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาสามารถสรุปผลได้ดังนี้

(ก) การพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับภาคการผลิต ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายเนื่องจากปรากฏการณ์เอลนิญ่า การขาดแคลนแรงงาน ทรัพยากรประมงมีแนวโน้มลดลง และอุตสาหกรรมได้รับผลกระทบจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 ทำให้การส่งออกชะลอตัวลง แต่อย่างไรก็ตามในด้านการพัฒนาศักยภาพการผลิตภาคเกษตร ได้มีการยกระดับการผลิตโดยใช้เทคโนโลยี การพัฒนาระบบจัดการน้ำ

การส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ และการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ รวมทั้งการส่งเสริมปศุสัตว์เพื่อความมั่นคงด้านอาชีพ และการส่งเสริมการผลิตไม้ผลที่เป็นอัตลักษณ์ เป็นต้น ส่วนในด้านการแปรรูปและเพิ่มมูลค่าผลผลิตสินค้าเกษตร ได้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของอุตสาหกรรมแปรรูป ส่งเสริมการใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อยกระดับการผลิตธุรกิจเกษตรมืออาชีพ รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพตลาดและการจับคู่ธุรกิจ

(ข) การพัฒนาเมืองสุไหงโก-ลก และเมืองเบตง ให้เป็นเมืองการค้าและเมืองท่องเที่ยวชายแดน และพัฒนาเมืองยะลาให้เป็นเมืองน่าอยู่และศูนย์กลางเศรษฐกิจของภาคใต้ชายแดน ยังต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนด เนื่องจากการหดตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวและมูลค่าการค้าชายแดน ซึ่งเป็นผลมาจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนา 2019 แต่อย่างไรก็ตามได้มีการดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อพัฒนาเมืองชายแดนและเมืองศูนย์กลางเศรษฐกิจของภาคให้เพียงพอและได้มาตรฐาน โดยเชื่อมโยงเครือข่ายคมนาคมทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ กับด่านชายแดน การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองชายแดนและแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมในพื้นที่ตอนในของภาค โดยเน้นการปรับปรุงภูมิทัศน์ เส้นทางคมนาคม และการจัดกิจกรรมในจุดที่มีความสำคัญ อีกทั้งได้มีการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษและส่งเสริมด้านการค้าการลงทุน โดยสนับสนุนเขตเศรษฐกิจพิเศษนราธิวาสทั้งในด้านจัดหาพื้นที่เขตนิคมอุตสาหกรรม การพัฒนาอุตสาหกรรม การเสริมสร้างทักษะฝีมือแรงงาน และเชื่อมโยงกับการค้าการเจรจาธุรกิจ และการจัดงานแสดงสินค้าจังหวัดชายแดนใต้

(ค) การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ยังต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดทั้งในด้านการแก้ปัญหาความยากจน และการว่างงาน เนื่องจากเป็นปัญหาที่รุนแรงยาวนาน ประกอบกับปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบ และผลกระทบจากถูกเลิกจ้างงานในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 แต่อย่างไรก็ตามได้มีการดำเนินงานที่สำคัญ คือ การยกระดับคุณภาพการศึกษาทั้งกระบวนการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาศูนย์เรียนรู้นอกระบบและตามอัธยาศัยให้สอดคล้องกับการสร้างอาชีพในอนาคต ควบคู่กับการพัฒนาด้านบริการสาธารณสุขและสุขภาวะเพื่อดูแลประชาชนทุกกลุ่มและทุกช่วงวัย โดยเน้นทั้งระบบการแพทย์ระบบส่งต่อผู้ป่วย และเสริมด้วยการแพทย์แผนไทย ส่วนในภาคการผลิตได้มีการพัฒนาและสนับสนุนทักษะฝีมือแรงงานผ่านระบบอาชีวศึกษา และการศึกษานอกระบบ พร้อมกับการพัฒนาผู้ประกอบการนวัตกรรม นอกจากนี้ในส่วนเศรษฐกิจชุมชนได้มีการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งด้วยการพัฒนาคน สร้างงาน สร้างอาชีพ

(1.2) โอกาสและศักยภาพในการพัฒนาภาค

(ก) สภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศทำให้มีทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศมีความหลากหลาย เหมาะกับการเพาะปลูกยางพารา ปาล์มน้ำมัน และการทำประมง รวมทั้งมีศักยภาพด้านอุตสาหกรรมแปรรูปและเขตเศรษฐกิจพิเศษนราธิวาส

(ข) โครงสร้างประชาชนมีสัดส่วนวัยเด็กและแรงงานสูง จึงต้องเตรียมความพร้อมผ่านการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ให้เป็นแรงงานคุณภาพในอนาคต ควบคู่กับการยกระดับคุณภาพชีวิต ลดความยากจน และสร้างโอกาสทางสังคม

(ค) การพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศส่งผลต่อการพัฒนาโครงข่ายคมนาคมขนส่งสามารถเชื่อมโยงทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งสร้างโอกาสและสนับสนุนการค้า การลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน

(ง) มีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรม สามารถพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาค เนื่องจากมีสถาบันการศึกษาที่เป็นแหล่งความรู้และพัฒนางานวิจัยและนวัตกรรม

(จ) นโยบายของรัฐบาลให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยเน้นทั้งการสร้างความมั่นคง การพัฒนาเศรษฐกิจและยกระดับคุณภาพชีวิตไปพร้อมกัน

(ฉ) สังคมพหุวัฒนธรรมทำให้มีความโดดเด่นของวัฒนธรรมเฉพาะชาติพันธุ์ที่หลากหลาย (multicultural society) ต่อยอดสู่การท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน

(1.3) ความท้าทายและความต้องการในการพัฒนาภาค

(ก) เศรษฐกิจหลักของภาคมีอัตราการขยายตัวในระดับต่ำ เนื่องจากพึ่งพาภาคเกษตรที่มีปัญหาประสิทธิภาพการผลิตและการบริหารจัดการ เช่น การเกษตรแบบพืชเชิงเดี่ยวแบบดั้งเดิม การประมงชายฝั่งที่ประสบกับความเสื่อมโทรมของทรัพยากร การผลิตที่ขาดความรู้และเทคโนโลยี จึงส่งผลต่อประชากรมีรายได้ต่ำ

(ข) การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจสังคม เช่น ภาคการท่องเที่ยวและบริการหดตัวรุนแรง แรงงานถูกเลิกจ้างจำนวนมาก พฤติกรรมของคนที่ปรับตัวสู่สังคมดิจิทัลและวิถีปกติใหม่ ทำให้เศรษฐกิจหดตัว

(ค) โลกถดถอยอย่างรุนแรง ส่งผลกระทบต่อการส่งออกสินค้าเกษตรหลักของภาคที่ผลิตและแปรรูปเพื่อการส่งออก โดยเฉพาะยางพารา และผลิตภัณฑ์ประมง

(ง) สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ส่งผลต่อเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในด้านภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นในการลงทุน ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาการดำเนินชีวิตที่ไม่ปกติและไม่เสมอภาค

(จ) ปัญหาความยากจนมีความรุนแรงและต่อเนื่องยาวนาน รวมทั้งการศึกษามีคุณภาพต่ำ มีปัญหาด้านสุขภาพอนามัยโดยเฉพาะแม่และเด็กที่มีอัตราการตายสูง รวมทั้งการขาดโอกาสเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ

(ฉ) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศก่อให้เกิดภัยพิบัติ และปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง ส่งผลต่อวิถีชีวิต การผลิตในภาคเกษตร และการประกอบอาชีพประมง รวมทั้งเกิดโรคภัยอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำ

(ช) ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม มีสาเหตุได้แก่ การบุกรุกป่าต้นน้ำ การรุกล้ำทำประมงชายฝั่ง การใช้เครื่องมือจับสัตว์น้ำที่ไม่ถูกต้อง การตื้นเขินของอ่าวปัตตานีและน้ำเสียจากชุมชนและโรงงาน

(ซ) การเข้ามาของแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมืออย่างผิดกฎหมายโดยเฉพาะการผลิตในสาขาเกษตรและประมง ส่งผลให้เกิดการค้ามนุษย์ อาชญากรรม ปัญหายาเสพติด และโรคระบาดจากแรงงานต่างด้าว

(2) โอกาสและศักยภาพ ความท้าทายและความต้องการ รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ที่สนับสนุนการพัฒนาภาคใต้ชายแดน

ในการประชุมกลุ่มย่อยและประชุมออนไลน์กับผู้บริหารหน่วยงานที่ปฏิบัติงานด้าน ววน.ในพื้นที่ภาคใต้ชายแดน มีการนำเสนอประเด็นที่เป็นโอกาสและศักยภาพ ความท้าทายและความต้องการ รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ ววน. ที่น่าสนใจดังนี้

(2.1) โอกาสและศักยภาพที่เกี่ยวข้องกับ ววน.

(ก) สถาบันอุดมศึกษา และวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งมีบุคลากรและห้องปฏิบัติเพื่อการวิจัยและการให้บริการวิชาการในพื้นที่

(ข) มีการพัฒนาองค์ความรู้ในด้านการเกษตรกรรม การยกระดับพืชเศรษฐกิจได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ทุเรียน เงาะ มังคุด และลองกอง รวมทั้งงานวิจัยด้านสังคมที่เน้นการแก้ไขปัญหาในระดับชุมชน

(ค) มีการผลักดันการบริการวิชาการที่อาศัยองค์ความรู้ด้านเกษตรกรรมสามารถใช้ต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มได้ เช่น การแปรรูปยางพารา และปาล์มน้ำมัน เป็นต้น

(ง) มีผลงานด้านการพัฒนากำลังคนที่สามารถนำไปขยายผลได้โดยเน้นหลักสูตรและการอบรมระยะสั้นด้านการเกษตร เทคโนโลยีการเกษตร และการแปรรูปขั้นพื้นฐาน

(2.2) ความท้าทายและความต้องการที่เกี่ยวข้องกับ ววน.

(ก) พื้นที่มีโอกาสพัฒนาอุตสาหกรรมผลิตอาหาร และอาหารฮาลาล แต่ต้องยกระดับความรู้ในการจัดการฟาร์ม การจัดการเพาะปลูกแบบอินทรีย์ การเพิ่มความสามารถในการแปรรูป การพัฒนานวัตกรรมจากผลผลิตทางการเกษตรให้มีความหลากหลาย และได้มาตรฐาน

(ข) ผลผลิตด้าน ววน.ในพื้นที่ยังมีลักษณะเป็นการวิจัยและการบริการวิชาการในขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีความจำเป็นต้องต่อยอดให้เป็นเทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นสูงที่สนับสนุนการเติบโตของภาคอุตสาหกรรมและการผลิตเพื่อการส่งออก โดยเฉพาะในกลุ่มผลผลิตยางพาราและปาล์มน้ำมัน

(ค) ความยากจนส่งผลต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในวงกว้าง อีกทั้งยังนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำ และเป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหาเหตุการไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

(ง) พื้นที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจต่ำเนื่องจากยังขาดเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อมาใช้ในการผลักดันอุตสาหกรรม รวมทั้งต้องปรับปรุงปัจจัยสนับสนุนด้านการลงทุน เช่น การจัดการผังเมือง เป็นต้น

(2.3) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินภารกิจด้าน ววน.

(ก) ความร่วมมือกันของทุกภาคส่วนจะช่วยสนับสนุนการขับเคลื่อนภารกิจด้านววน.ในพื้นที่ โดยต้องบูรณาการทำงานที่มุ่งไปสู่ผลลัพธ์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นธรรม

(ข) ระบบงบประมาณในการขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ต้องมีความเชื่อมโยงกับการดำเนินภารกิจด้าน ววน. โดยต้องมีการกำหนดประเด็นการพัฒนาที่ต้องลงทุนทั้งในด้าน ววน. และการพัฒนาพื้นที่ให้สอดคล้องกัน

3) การกำหนดขอบเขตและประเด็นตั้งต้นของแผนปฏิบัติการด้าน ววน. เชิงพื้นที่ระดับภาค

เมื่อพิจารณาข้อมูลร่างแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566-2570 และร่างแผนปฏิบัติการด้าน ววน. พ.ศ.2566-2570 ประกอบกับจุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม รวมทั้งกรอบทิศทาง ความท้าทาย ศักยภาพ ความต้องการ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค สามารถวิเคราะห์สาระสำคัญเพื่อกำหนดขอบเขตและประเด็นตั้งต้นของแผนปฏิบัติการด้าน ววน. เชิงพื้นที่ระดับภาค ได้ดังนี้

3.1) ขอบเขตของแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค

การกำหนดขอบเขตของแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค เป็นการสร้างกรอบความคิดของแผนทั้งในเชิงลักษณะ องค์ประกอบ และประเด็นที่เป็นสาระสำคัญ เพื่อให้แผนที่กำหนดขึ้นมีความครอบคลุมภารกิจ และสามารถผลักดันไปสู่การปฏิบัติได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) ลักษณะของแผน กล่าวได้ว่าแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค เป็นแผนที่ถ่ายทอดมาจากแผนหลักคือแผนปฏิบัติการด้าน ววน. พ.ศ.2566-2570 และเชื่อมโยงกับร่างแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566-2570 จึงทำให้แผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคมีลักษณะเป็นแผนเชิงยุทธวิธี (tactical plan) ซึ่งมีมุ่งเน้นการแปลงกลยุทธ์การพัฒนาไปสู่กรอบการดำเนินงานในรูปแบบการกำหนดแนวทาง (directional plan) ชี้นำที่มีความยืดหยุ่น ไม่เจาะจงถึงวิธีปฏิบัติเพื่อให้การแปลงสู่การปฏิบัติปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ที่มีพลวัต

(2) กรอบของแผน แบ่งออกได้เป็น 2 มิติ คือ กรอบด้านเวลา และกรอบด้านพื้นที่ โดยแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคเป็นแผนระยะกลาง (intermediate range plan) ที่มีขอบเขตเวลา 5 ปี เริ่มต้นตั้งแต่พ.ศ. 2566 ถึง พ.ศ.2570 อีกทั้งยังเป็นแผนเฉพาะภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่มุ่งเน้นการผลักดันการพัฒนาเชิงพื้นที่ (area-based plan) ซึ่งครอบคลุมทั้ง 6 ภาค ประกอบด้วยภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคใต้ และภาคใต้ชายแดน

(3) องค์ประกอบของแผน มีส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง จุดหมาย (end) ซึ่งแสดงถึงเจตจำนง หรือความมุ่งมั่นที่ต้องการให้เกิดเป็นผลสำเร็จ ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงทิศทางทั้งในภาพรวมของแผน และความมุ่งหมายที่ต้องการบรรลุภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมในแต่ละพื้นที่ทั้ง 6 ภาค รวมทั้งตัวบ่งชี้ที่สะท้อนถึงผลสำเร็จซึ่งเชื่อมโยงกับทิศทางการพัฒนาภาค ส่วนที่สอง เส้นทาง (means) หรือสิ่งที่ควรดำเนินการเพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายในระดับต่างๆ ซึ่งอยู่ในรูปกรอบแผนงาน โดยจะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละภาค เนื่องจากเป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องตามความต้องการ ความท้าทาย และศักยภาพของพื้นที่

(4) ประเด็นที่เป็นสาระสำคัญของแผน มุ่งเน้นการนำเสนอแนวทางการนำวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมไปผลักดันให้พื้นที่เกิดการเปลี่ยนแปลง ก้าวหน้า และเติบโตอย่างยั่งยืนตามทิศทางการดำเนินภารกิจด้าน ววน. เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ระดับภาค โดยเป็นการนำเสนอผลการดำเนินงานด้าน ววน.ที่พร้อมใช้เพื่อประยุกต์เป็นโครงการหรือกิจกรรมพัฒนาในพื้นที่ และชี้นำแนวทางด้าน ววน. ที่สามารถช่วยสนับสนุนการพัฒนาในมิติต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการ ความท้าทายและศักยภาพของพื้นที่ ทั้งนี้จากการวิเคราะห์มิติการพัฒนาที่เป็นประเด็นสำคัญในแผนพัฒนาภาคทั้ง 6 ภาค พบว่าสามารถแยกเป็นประเด็นที่เป็นสาระสำคัญได้ 6 ประเด็นการพัฒนา ดังนี้

(4.1) การยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป เป็นประเด็นการพัฒนากระบวนการ และผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรโดยใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรม มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงการผลิตจากขั้นพื้นฐานไปสู่การผลิตขั้นสูง เพื่อให้สินค้ามีคุณภาพ และมีความหลากหลายเกิดมูลค่าเพิ่มยิ่งขึ้น

(4.2) การพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม มุ่งเน้นการยกระดับการจัดการและมาตรฐานการท่องเที่ยวที่ดำเนินการอยู่ในแต่ละพื้นที่ รวมทั้งทางโอกาสจากการสร้างสรรค์รูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ๆ โดยใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางทรัพยากร และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม รวมทั้งให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงให้ชุมชนมีบทบาทในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การสร้างรายได้ และกระจายประโยชน์

(4.3) การพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคต ต่อยอดจากฐานการผลิตและผลผลิตพื้นฐาน เป็นการผลักดันการเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ให้สอดคล้องกับทิศทางการเติบโตของอุตสาหกรรมเป้าหมายในอนาคต โดยให้ความสำคัญกับการยกระดับความสามารถด้านเทคโนโลยี และการมุ่งไปสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม

(4.4) การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน ให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้และนำองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้ในการเพิ่มศักยภาพ และสมรรถนะของคนในพื้นที่ทุกกลุ่ม และทุกช่วงวัย เพื่อเติมเต็มโอกาสในการดำเนินชีวิต เปลี่ยนภาระเป็นพลัง และส่งเสริมให้คนได้ใช้ขีดความสามารถร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่

(4.5) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ลดมลพิษ และป้องกันภัยพิบัติ มุ่งเน้นการใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศที่แปรปรวน การแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดการและการลดมลพิษที่เกิดจากการพัฒนาที่ไม่สมดุล รวมทั้งการเตรียมการ เฝ้าระวัง และจัดการภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในพื้นที่

(4.6) การพัฒนาเมือง พื้นที่เศรษฐกิจ ระบบโลจิสติกส์ และการเปิดประตูการค้า เป็นการยกระดับวิถีชีวิตและระบบสนับสนุนความเป็นอยู่ให้สอดคล้องกับทิศทางการเติบโตของเมือง โดยเฉพาะการเป็นเมืองอัจฉริยะ และพื้นที่ความเจริญทางเศรษฐกิจ รวมทั้งวางแผนวทางการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ การขนส่งคมนาคม ให้เชื่อมโยงเป็นปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ

ตลอดจนการสร้างโอกาสในการค้าข้ามแดน และเสริมความสามารถเพื่อก้าวสู่การค้าในระดับนานาชาติ

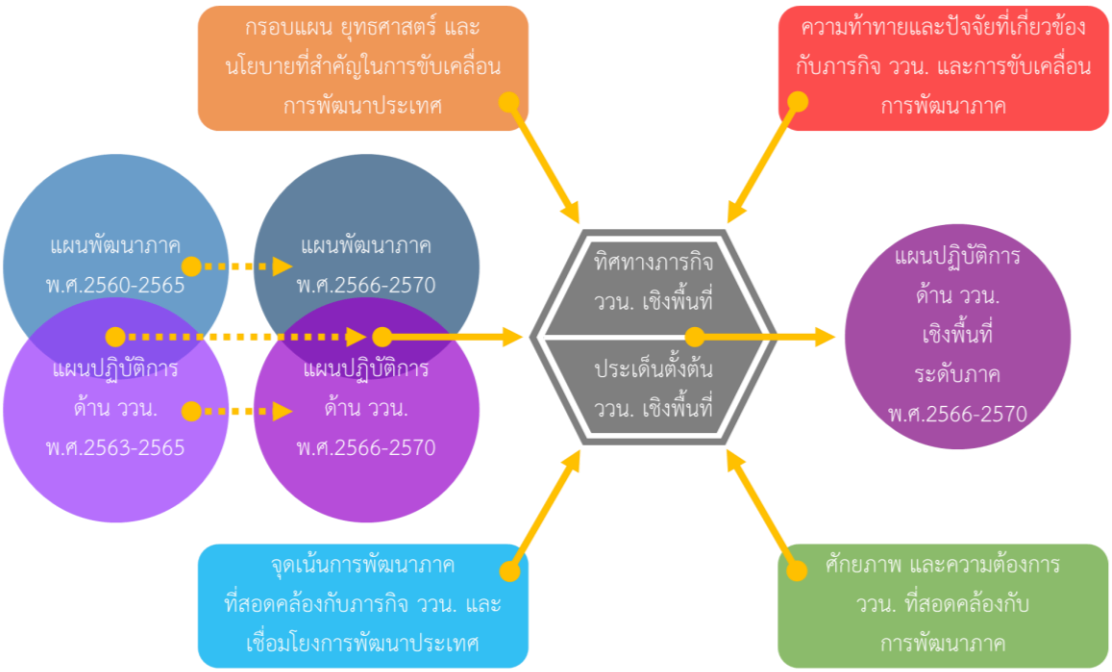
ภาพ 82 แสดงความเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ในแผนปฏิบัติการด้าน วนน. พ.ศ.2566-2570 กับประเด็นที่เป็นสาระสำคัญในแผนพัฒนาภาค

หากพิจารณาประเด็นที่เป็นสาระสำคัญทั้ง 6 ประเด็น กับแผนปฏิบัติการด้าน วนน. พ.ศ.2566-2570 พบว่ามีความเชื่อมโยงกัน กล่าวคือ ยุทธศาสตร์ในแผนปฏิบัติการด้าน วนน. พ.ศ.2566-2570 สามารถช่วยผลักดันการพัฒนาตามประเด็นที่เป็นสาระสำคัญได้ โดยยุทธศาสตร์ที่ 1 และยุทธศาสตร์ที่ 2 ในแผนปฏิบัติการด้าน วนน. พ.ศ.2566-2570 จะมีบทบาทหลักในการขับเคลื่อนประเด็นที่เป็นสาระสำคัญให้เกิดความก้าวหน้า ส่วนยุทธศาสตร์ที่ 3 และยุทธศาสตร์ที่ 4 ในแผนปฏิบัติการด้าน วนน. พ.ศ.2566-2570 จะมีส่วนหนุนเสริมประเด็นที่เป็นสาระสำคัญให้มีการดำเนินงานที่เข้มแข็งยิ่งขึ้น

3.2) ประเด็นตั้งต้นของแผนปฏิบัติการด้าน วนน.เชิงพื้นที่ระดับภาค

การจัดทำแผนปฏิบัติการด้าน วนน.เชิงพื้นที่ระดับภาคอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ปรากฏในแผนปฏิบัติการด้าน วนน. แผนพัฒนาภาค เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างแผนทั้งสองด้าน ประกอบกับการพิจารณาข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อย การประชุมสัญจร และการประชุมระดมความคิดเห็น รวมทั้งการรับฟังความต้องการจากผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสียต่าง ๆ ในพื้นที่ซึ่งแสดงถึงทิศทาง ความท้าทาย ศักยภาพ ความต้องการ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่

ระดับภาค ซึ่งนำไปสู่การสังเคราะห์เป็นประเด็นตั้งต้นสำหรับการจัดแผนปฏิบัติการด้าน ววน. เชิงพื้นที่ในแต่ละภาค

ภาพ 83 แสดงการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดประเด็นตั้งต้นของแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค

ประเด็นตั้งต้นมีลักษณะเป็นคำสำคัญ (keyword) หรือกลุ่มเรื่องที่มีความสำคัญ และมีความจำเป็นต้องผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นประเด็นที่ต้องอาศัยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเป็นเครื่องมือสนับสนุนการพัฒนา โดยประเด็นดังกล่าวต้องขยายรายละเอียดให้ปรากฏในแผน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคต่อไป ทั้งนี้ประเด็นตั้งต้นแบ่งออกได้เป็นประเด็นหลักที่มีความเร่งด่วน ประเด็นหลัก และประเด็นรอง ซึ่งพิจารณาตามน้ำหนักของข้อมูลและความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาภาค ซึ่งมีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 75 แสดงประเด็นตั้งต้นของแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค

ประเด็นที่เป็นสาระสำคัญ	1.การยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป	2.การพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม	3.การพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคตต่อยอดจากฐานการผลิตและผลผลิตพื้นฐาน	4.การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตสร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน	5.การจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมลดมลพิษ และป้องกันภัยพิบัติ	6.การพัฒนาเมืองพื้นที่เศรษฐกิจระบบโลจิสติกส์ และการเปิดประตูการค้าการลงทุน
1.ภาคเหนือ	● คุณภาพ/แปรรูป ● สมุนไพร ⊙ ระบบการตลาด ⊙ วัสดุเหลือใช้การเกษตร ○ เกษตรปลอดภัย ○ ระบบอัจฉริยะ ○ สมรรถนะเกษตรกร ○ ตรวจรับรองคุณภาพ	● ท่องเที่ยวสร้างสรรค์ ● มาตรฐานบริการ ● อาหาร/สุขภาพ ⊙ ระบบการตลาด ⊙ สินค้าวัฒนธรรม ○ เชื่อมโยงแหล่ง	⊙ อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ⊙ อุตสาหกรรมชีวภาพ ○ การผลิตเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	● นวัตกรรมดูแลผู้สูงอายุ ⊙ บริการสุขภาพ ⊙ แก้ปัญหาความยากจน ○ ผู้สูงวัยคุณภาพ ○ แรงงานขาดแคลน ○ พัฒนาแรงงาน	● ฝุ่นควัน/PM2.5 ⊙ ฟื้นสิ่งแวดล้อม/ระบบนิเวศ ○ ขยะ มลพิษ ○ ที่ดินทำกิน ○ ภัยพิบัติ	⊙ การค้าชายแดน/เขตเศรษฐกิจ/ระเบียงเศรษฐกิจ ⊙ เมืองอัจฉริยะ/ระบบโลจิสติกส์
2.ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	● มาตรฐาน/ผลิตภาพ ● แปรรูป/เพิ่มมูลค่า ⊙ นวัตกรรมอาหาร ⊙ สมุนไพร ⊙ ข้าว ○ ตรวจรับรองคุณภาพ ○ บรรจุภัณฑ์	● ท่องเที่ยวอัตลักษณ์ชุมชน ⊙ ผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว ⊙ ท่องเที่ยวประสบการณ์ใหม่	● อุตสาหกรรมชีวภาพ ⊙ Startup & SMEs ○ อุตสาหกรรมยางพารา ○ อุตสาหกรรมระบบราง/ยานยนต์ไฟฟ้า ○ ต้นทุน/ผลิตภาพ ○ ระบบนิเวศนวัตกรรม/ระบบรับรองผลิตภัณฑ์	● แก้ปัญหาความยากจน ⊙ โรคเฉพาะถิ่น/สุขภาวะ ⊙ พัฒนานักเทคโนโลยี ○ สมรรถนะสากล ○ ความมั่นคงทางสังคม	● ทรัพยากรน้ำ ○ Climate change ○ ทรัพยากรดิน	⊙ ระเบียงเศรษฐกิจ ⊙ ระบบโลจิสติกส์/การค้าชายแดน ⊙ คมนาคมขนส่งทางราง

หมายเหตุ: ● คือ ประเด็นหลักที่มีสำคัญเร่งด่วน ⊙ คือ ประเด็นหลัก ○ คือ ประเด็นรอง

ตาราง 75 แสดงประเด็นตั้งต้นของแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค (ต่อ)

ประเด็นที่เป็นสาระสำคัญ	1.การยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป	2.การพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม	3.การพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคตต่อยอดจากฐานการผลิตและผลผลิตพื้นฐาน	4.การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตสร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน	5.การจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมลดมลพิษ และป้องกันภัยพิบัติ	6.การพัฒนาเมืองพื้นที่เศรษฐกิจระบบโลจิสติกส์ และการเปิดประตูการค้าการลงทุน
3.ภาคกลาง	●ต้นทุน/ผลิตภาพ ⦿เกษตรปลอดภัย ⦿แปรรูป/เพิ่มมูลค่า ⦿วัสดุเหลือใช้การเกษตร ⦿ระบบการตลาด ○Product champion ○ข้าว ○สมรรถนะเกษตรกร	●ท่องเที่ยวคุณภาพ/ท่องเที่ยวชุมชน ⦿ท่องเที่ยวสร้างสรรค์/ประสบการณ์ใหม่ ○ระบบการตลาด ○ระบบดิจิทัลสนับสนุน	●อุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร ⦿อุตสาหกรรมอนาคต ⦿การผลิตเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ○Startup & SMEs ○ระบบการตลาดดิจิทัล	●ศูนย์บริการสุขภาพ/การแพทย์ ●พัฒนานักเทคโนโลยี ○นวัตกรรมดูแลผู้สูงอายุ ○พัฒนาแรงงาน ○แรงงานขาดแคลน ○แก้ปัญหาความยากจน	●การจัดการน้ำเสีย ●การจัดการลุ่มน้ำ/อุทกภัย ⦿ฟื้นสิ่งแวดล้อม/ระบบนิเวศ ○ขยะ มลพิษ ○ทรัพยากรดิน ○ฝุ่นควัน/PM2.5	⦿ระบบโลจิสติกส์ ○ระเบียงเศรษฐกิจ/การค้าชายแดน ○Transit-Oriented Development
4.ภาตตะวันออก	●ไม้ผลส่งออก ●แปรรูป/เพิ่มมูลค่า ●สมุนไพร ⦿การจัดการปศุสัตว์ ⦿ประมง/เลี้ยงสัตว์น้ำ ⦿ระบบการตลาด ○ตรวจรับรองคุณภาพ ○วัสดุเหลือใช้การเกษตร	⦿ท่องเที่ยวเชิงอาหาร ⦿ท่องเที่ยวสร้างสรรค์ ○มาตรฐานบริการ/ท่องเที่ยวชุมชน	●อุตสาหกรรมอนาคต ⦿Startup & SMEs ⦿มาตรฐานการผลิต ○อุตสาหกรรมอัญมณี	●พัฒนาแรงงาน ⦿พัฒนานักอุตสาหกรรม ⦿แรงงานขาดแคลน ○ระบบบริการสุขภาพ/การแพทย์ทางไกล ○นวัตกรรมดูแลผู้สูงอายุ ○ผู้สูงวัยคุณภาพ ○คุณค่าสังคม	●ขยะ มลพิษ น้ำเสีย ⦿ทรัพยากรน้ำ/คุณภาพน้ำ ⦿ป่า ป่าชายเลน ⦿ภัยพิบัติ / Climate change ○ฝุ่นควัน/PM2.5 ○ทรัพยากรดิน	●เขตเศรษฐกิจพิเศษ/การค้าชายแดน ⦿ดิจิทัลเพื่อพัฒนาเมือง ⦿ระบบโลจิสติกส์/ระเบียงเศรษฐกิจ ○โซนนิ่งพื้นที่เศรษฐกิจ

หมายเหตุ: ● คือ ประเด็นหลักที่มีสำคัญเร่งด่วน ⦿ คือ ประเด็นหลัก ○ คือ ประเด็นรอง

ตาราง 75 แสดงประเด็นตั้งต้นของแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค (ต่อ)

ประเด็นที่เป็นสาระสำคัญ	1.การยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป	2.การพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม	3.การพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคตต่อยอดจากฐานการผลิตและผลผลิตพื้นฐาน	4.การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตสร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน	5.การจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมลดมลพิษ และป้องกันภัยพิบัติ	6.การพัฒนาเมืองพื้นที่เศรษฐกิจระบบโลจิสติกส์ และการเปิดประตูการค้าการลงทุน
5.ภาคใต้	● ยางพารา/ปาล์มน้ำมัน ● ประมง/เลี้ยงสัตว์น้ำ ● smart farm/แปรรูป ⦿ เกษตรอินทรีย์ ⦿ การจัดการปศุสัตว์ ⦿ พืชอัตลักษณ์ ○ สารสกัดธรรมชาติ ○ วัสดุเหลือใช้การเกษตร	● มาตรฐานบริการ/ท่องเที่ยวชุมชน ⦿ จุดขาย/ระบบการตลาด ⦿ ท่องเที่ยวสร้างสรรค์ ○ สินค้าการท่องเที่ยว ○ ธุรกิจไมซ์/ไมซ์ซิตี้ ○ โลจิสติกส์ท่องเที่ยว	● อุตสาหกรรมยางพารา/วัสดุทดแทน ⦿ อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน ○ ต้นทุน/ผลิตภาพ ○ Startup & SMEs	⦿ แก้ปัญหาความยากจน ⦿ ศูนย์บริการสุขภาพ/การแพทย์ ○ ที่ดินทำกิน ○ สำนักพลเมือง/ภูมิคุ้มกันสังคม ○ พัฒนานักอุตสาหกรรม ○ กลุ่มชาติพันธุ์	⦿ ฟื้นสิ่งแวดล้อม ⦿ มลพิษ ขยะ น้ำเสีย ⦿ ทรัพยากรน้ำ/อุทกภัย ○ Climate change	⦿ เขตเศรษฐกิจพิเศษ/ระเบียงเศรษฐกิจ ○ เมืองน่าอยู่/เมืองอัจฉริยะ ○ โครงข่ายคมนาคมขนส่ง
6.ภาคใต้ชายแดน	● ผลิตภาพพืชเศรษฐกิจ ● แปรรูป/เพิ่มมูลค่า ● ยางพารา/ปาล์มน้ำมัน ⦿ การจัดการปศุสัตว์ ⦿ ประมง/เลี้ยงสัตว์น้ำ ○ smart farm ○ วัสดุเหลือใช้การเกษตร ○ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	● ท่องเที่ยวนิเวศ/ท่องเที่ยวชุมชน ⦿ ท่องเที่ยวสร้างสรรค์/ประสบการณ์ใหม่ ⦿ สินค้าการท่องเที่ยว	⦿ อุตสาหกรรมอาหารฮาลาล ○ อุตสาหกรรมยางพารา/วัสดุทดแทน ○ อุตสาหกรรมแปรรูปไม้	● แก้ปัญหาความยากจน ⦿ สังคมพหุวัฒนธรรม ⦿ คุณภาพการศึกษา ⦿ คุณภาพชีวิต/สุขภาวะ ○ พัฒนาแรงงาน ○ ภูมิคุ้มกันสังคม	⦿ ฟื้นสิ่งแวดล้อม ○ Climate change ○ ทรัพยากรน้ำ	● เมืองเศรษฐกิจ/เมืองท่องเที่ยวชายแดน ○ โครงสร้างพื้นฐาน/ปัจจัยสนับสนุนการลงทุน

หมายเหตุ: ● คือ ประเด็นหลักที่มีสำคัญเร่งด่วน ⦿ คือ ประเด็นหลัก ○ คือ ประเด็นรอง

4) ผลการนำเสนอร่างแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคพร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการยกร่างแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค แล้วจัดประชุมสัญจรไปยังพื้นที่ภาคต่างๆ ประกอบกับการประชุมออนไลน์ เพื่อให้ผู้แทนจากหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในแต่ละพื้นที่ได้รับทราบถึงรายละเอียดของร่างแผนแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค เพื่อร่วมกันแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเติมเต็มให้แผนมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งการดำเนินงานในแต่ละภาคได้ผลดังต่อไปนี้

4.1) ผลการนำเสนอร่างแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ภาคเหนือพร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

การนำเสนอและรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคในพื้นที่ภาคเหนือได้จัดขึ้นในวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ.2565 ที่จังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้เข้าร่วมประชุมจากภาคส่วนต่างๆ ทั้งผู้แทนส่วนราชการในพื้นที่ ผู้นำองค์กรภาคเอกชน และประชาสังคมมีความเห็นในทิศทางเดียวกันในภาพรวมว่าร่างแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคในส่วนของภาคเหนือมีความสอดคล้องกับศักยภาพ และความต้องการของพื้นที่ รวมทั้งมีความเชื่อมโยงกับทิศทางการพัฒนาจังหวัด และกลุ่มจังหวัด แต่อย่างไรก็ตาม มีประเด็นที่ควรพิจารณาเพิ่มเติมตามข้อเสนอโดยสรุปได้ดังต่อไปนี้

(1) ด้านเกษตรกรรม

(1.1) นโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มุ่งเน้นการตลาดนำการผลิต เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรผลิตสินค้าเกษตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ดังนั้นในการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการเกษตรกรรม ต้องเน้นการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพ มีมูลค่าเพิ่มโดยใช้การตลาดนำการผลิต หรือตอบสนองต่อตลาด ซึ่งในการกำหนดแนวทางดำเนินการต้องให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาที่ท้าทายคือการจัดการตลาดให้ผลผลิตสมดุลกับตลาด

(1.2) การพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรควรให้ความสำคัญ และยกระดับการดำเนินงานอย่างเร่งด่วนกับการส่งเสริมการทำเกษตรปลอดภัย เพื่อให้ผลผลิตมีมูลค่าสูงตั้งแต่ต้นทางและสามารถนำเข้าสู่กระบวนการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ชั้นเลิศได้ เนื่องปัจจุบันมีนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ต้องการลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร และสอดคล้องกับกระแสความต้องการบริโภคผลผลิตที่ปลอดภัยต่อสุขภาพด้วย

(1.3) ควรส่งเสริมการแปรรูปของเหลือใช้ทางการเกษตรมาใช้ให้เกิดประโยชน์ มีมูลค่าเพิ่ม และลดการเผาทำลายซึ่งก่อปัญหาหมอกควัน เช่น การนำกากผลผลิตทางการเกษตรมาแปรรูปเป็นอาหารสัตว์ และวัตถุบำรุงดิน เป็นต้น เนื่องจากเป็นปัญหาสำคัญเร่งด่วนทั้งในด้านการเกษตรกรรม และสิ่งแวดล้อมของภาคเหนือ รวมทั้งสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนา BCG ด้วย

(1.4) ควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการเพาะปลูกพืชทางเลือก และพืชผลสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีโอกาสเติบโตและเป็นที่ต้องการอื่นๆ ในพื้นที่ เช่น โกโก้ กัญชง ผลไม้เมืองหนาว เป็นต้น รวมทั้งพัฒนาไปสู่การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า

(1.5) ต้องเชื่อมโยงการผลิตสินค้าทางการเกษตรกับอุตสาหกรรม ในลักษณะการประสานแหล่งวัตถุดิบให้สามารถส่งต่อสู่แหล่งแปรรูปได้ ซึ่งอาจเป็นการเชื่อมโยงระหว่างจังหวัด กลุ่มจังหวัดและภาค เพื่อให้เกิดการไหลเวียนของสินค้าและเพิ่มมูลค่าในห่วงโซ่อุปทาน

(1.6) กลไกเชื่อมโยงการผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ในด้านการพัฒนาเกษตรกรรม คือ สภาเกษตรกร ดังนั้นจึงควรพัฒนาศักยภาพสภาเกษตรกรให้มีขีดความสามารถและมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยและสร้างนวัตกรรม

(1.7) ปัญหาหลักด้านเกษตรกรรม คือ ต้นทุนการผลิตสูงเนื่องจากปัจจัยการผลิตมีราคาสูงขึ้น แรงงานขาดแคลน ในขณะที่ราคาผลผลิตตกต่ำเนื่องจากผลผลิตมีปริมาณไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และมีพ่อค้าคนกลางในการกำหนดราคา โดยเฉพาะพืชเศรษฐกิจ เช่น ข้าว อ้อย เป็นต้น ซึ่งเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ต้องแก้ไขในเชิงนโยบาย

(1.8) การผลักดันการนำเทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม โดยเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิต จำเป็นต้องคำนึงถึงการสร้างกระบวนการเรียนรู้ และการปรับตัวให้กับกลุ่มเกษตรกรด้วย รวมทั้งอาจต้องสนับสนุนงบประมาณเพื่อไม่ให้เป็นภาระต้นทุนในเบื้องต้นด้วย

(2) ด้านการท่องเที่ยวและบริการ

(2.1) ภาคเหนือมีพื้นที่ติดชายแดน มีช่องทางและเส้นทางการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านที่สำคัญหลายด้าน ควรมีการส่งเสริมเศรษฐกิจชายแดนโดยผลักดันจุดผ่านแดนที่มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้เป็นด่านถาวร เช่น ด่านห้วยโกร๋น ด่านห้วยต้นนุ่น เป็นต้น และเชื่อมโยงเศรษฐกิจชายแดนกับการท่องเที่ยวชายแดน และบริการมูลค่าสูงด้านการส่งเสริมสุขภาพ (wellness) ซึ่งเป็นที่ต้องการของประเทศเพื่อนบ้าน

(2.2) ควรส่งเสริมขีดความสามารถและคุณภาพของสินค้าและบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพ (wellness) และสปา รวมทั้งส่งเสริมศักยภาพของผู้ประกอบการให้เข้มแข็ง

(3) ด้านอุตสาหกรรม

(3.1) ผลกระทบจากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเมืองในระดับโลกส่งผลให้ต้นทุนด้านพลังงานสูงขึ้น จึงควรสนับสนุนให้ภาคอุตสาหกรรมใช้พลังงานทดแทนเพื่อลดต้นทุนการผลิต

(3.2) ในพื้นที่ภาคเหนือมี SMEs และ Startup เกิดขึ้นค่อนข้างมาก แต่ยังขาดการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน และส่งเสริมการเข้าถึงเทคโนโลยี รวมทั้งจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรม โรงงานเพื่อการผลิตต้นแบบ และห้องปฏิบัติการตรวจทดสอบไว้สำหรับให้บริการผู้ประกอบการเพื่อลดต้นทุน และทดลองผลิตสินค้าก่อนผลิตจริงสู่ตลาด

(3.3) ควรพัฒนาระบบนิเวศเพื่อรองรับการเติบโตของ SMEs และ Startup โดยเฉพาะระบบสนับสนุนทางการเงิน และสิทธิประโยชน์ในการเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อพัฒนาสินค้าและบริการ เช่น การจัดตั้งกองทุนนวัตกรรม

(3.4) ควรผลักดันให้ SMEs และ Startup พัฒนาระบบการค้าออนไลน์ และ platform สำหรับ e-commerce ให้เติบโต และเป็นที่ยอมรับ เพื่อช่วยสนับสนุนการขายสินค้าและบริการของคนไทย และสร้างงานสร้างอาชีพให้กับคนในท้องถิ่น

(3.5) แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่ภาคเหนืออาจมุ่งเน้นการส่งเสริมอุตสาหกรรมท้องถิ่นขนาดย่อมให้เป็นกิจการที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม โดยเน้นการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้เป็นผลิตภัณฑ์นวัตกรรม

(3.6) มีกิจการที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจซึ่งควรส่งเสริมกระจายอยู่นอกพื้นที่เขตเศรษฐกิจหรือเขตพัฒนาพิเศษด้วย ดังนั้นควรมีการศึกษาในเชิงนโยบาย เพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริมการลงทุนและสนับสนุนการเติบโตของกิจการดังกล่าว เช่น การจัดมาตรการทางภาษี และการเข้าถึงแหล่งทุนสำหรับอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

(4) ด้านคุณภาพชีวิตและการพัฒนากำลังคน

(4.1) การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของกำลังคนทุกช่วงวัย โดยเน้นการพัฒนาผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้ยากจนให้มีศักยภาพดูแลตนเองได้ รวมทั้งมีระบบสวัสดิการพื้นฐานที่เหมาะสม

(4.2) ควรส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมสำหรับสังคมสูงวัยร่วมกับภาคการผลิต ทั้งในด้านการดูแลสุขภาพ การใช้ชีวิตอย่างปลอดภัย และลดความเสี่ยง เช่น ระบบ smart home เป็นต้น

(4.3) การพัฒนาสุขภาพของมนุษย์เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจ หากมนุษย์มีสุขภาพดี จะมีศักยภาพ และขับเคลื่อนกิจกรรมทางเศรษฐกิจ หากสุขภาพไม่ดีจะควบคุมการบริโภคและจำกัดกิจกรรมทางเศรษฐกิจ แล้วใช้จ่ายเพื่อดูแลสุขภาพแทน ดังนั้นต้องส่งเสริมสุขภาพองค์รวม เพื่อการมีอายุขัยที่ยืนยาว เพิ่มความสามารถในการบริโภคและความสามารถในการจับจ่าย นำไปสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจ จึงควรผลักดันให้มีการศึกษาการพัฒนาสุขภาพเพื่อเป็นฐานส่งเสริมเศรษฐกิจ

(4.4) การส่งเสริมสุขภาพควรให้การสนับสนุนการแพทย์แผนไทยด้วย ทั้งในการพัฒนาความรู้ เทคนิคและนวัตกรรมด้านการรักษา และการใช้พืชสมุนไพรโดยต่อยอดจากภูมิปัญญา รวมทั้งเชื่อมโยงสู่การออกแบบเป็นบริการมูลค่าสูง

(4.5) ปัญหาความยากจนเป็นปัญหาที่สำคัญของพื้นที่ภาคเหนือซึ่งต้องแก้ไขในเชิงโครงสร้าง และดำเนินการในระยะยาวอย่างเป็นระบบ จึงควรศึกษาหาแนวทางสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 13 เพื่อแก้ปัญหาความยากจนข้ามรุ่น

(4.6) ควรให้ความสำคัญกับกลุ่มเปราะบาง และปัญหาสังคมที่เริ่มมีความรุนแรงขึ้นด้วย เช่น ผู้สูงอายุยากจนซ้ำซ้อน ปัญหาเด็กซึมเศร้า การฆ่าตัวตาย เป็นต้น

(5) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(5.1) พื้นที่ภาคเหนือตอนล่างมีความพยายามผลักดันการเป็นฐานพลังงานทดแทน เช่น การนำชานอ้อย และซังข้าวโพดมาแปรรูปเป็นพลังงานไฟฟ้า การจัดตั้งจุดบริการรถยนต์พลังงานไฟฟ้าที่จังหวัดนครสวรรค์ เป็นต้น ซึ่งต้องการงานวิจัยและนวัตกรรมมาสนับสนุน

(5.2) ภาคเหนือมีปัญหาฝุ่นละอองในอากาศซึ่งเกิดจากการเผาเศษวัสดุ และกากของเหลือใช้ทางการเกษตร เช่น ใบอ้อย ซังข้าวโพด ฟางข้าว ตอซัง เป็นต้น ซึ่งควรส่งเสริมการนำเศษวัสดุของเหลือใช้ทางการเกษตรมาแปรรูปเป็นพลังงานทดแทน

(6) ด้านเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ

(6.1) ควรมีการวิจัยเพื่อการจัดวางและเชื่อมโยงการขนส่งคมนาคมหลากหลายระบบเข้าด้วยกัน เช่น การเชื่อมโยงเส้นทางเศรษฐกิจกับระบบรถไฟความเร็วสูง การพัฒนาระบบการขนส่งทางน้ำเชื่อมโยงกับการคมนาคมทางบก เป็นต้น

(6.2) ควรนำผลการศึกษาการพัฒนาเส้นทางคมนาคมในจุดสำคัญมาทบทวน และผลักดันให้เกิดการดำเนินงานเป็นโครงการพัฒนาพื้นที่ เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจ และกระจายความเจริญ เช่น การศึกษาอุโมงค์แม่ฮ่องสอน-เชียงใหม่ เป็นต้น

(6.3) ควรผลักดันเขตเศรษฐกิจที่มีโอกาสเติบโตและเชื่อมโยงเส้นทางการค้าการลงทุน เช่น การพัฒนาเขตเศรษฐกิจล้านนาตะวันออก เป็นต้น ซึ่งในการส่งเสริมเขตเศรษฐกิจ หรือเขตพัฒนาพิเศษควรมีการศึกษาแนวทางการให้สิทธิพิเศษจูงใจการลงทุน โดยเฉพาะสำหรับกลุ่ม SME

(7) ด้านการผลักดันภารกิจ ววน. เพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่

(7.1) การดำเนินโครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่มักประสบปัญหาในการนำผลงานไปใช้ในทางปฏิบัติ และอาจประสบความล้มเหลวได้ ซึ่งนักวิจัยอาจถูกตรวจสอบโดยหน่วยตรวจสอบ และอาจสุ่มเสี่ยงต้องรับผิดจากผลการวิจัยที่ล้มเหลว ดังนั้นในการดำเนินโครงการวิจัยและนวัตกรรมควรมีวิธีการตรวจสอบที่แตกต่างออกไป

(7.2) การดำเนินโครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาพื้นที่ อาจต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องมากกว่า 1 ปี และดำเนินการคู่ขนานกับโครงการพัฒนาพื้นที่ ซึ่งจะประสบปัญหาความต่อเนื่องในการขอรับจัดสรรงบประมาณ จึงควรมีวิธีการในขอรับจัดสรรงบประมาณและหลักเกณฑ์ในการกลั่นกรองที่เอื้ออำนวยต่อการผลักดัน ววน. ไปใช้ในการพัฒนาพื้นที่

(7.3) ควรพิจารณาทบทวนให้องค์กรภาคเอกชน และกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากการวิจัย เช่น สภาเกษตรกร สภาอุตสาหกรรมจังหวัด หอการค้าจังหวัดสามารถรับทุนสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรมได้โดยตรง เพื่อให้โครงการวิจัยตอบโจทย์ตรงความต้องการ

(7.4) การผลักดันผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปดำเนินการในเชิงพาณิชย์ ต้องมีการเสริมสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้ประกอบการในการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย รวมทั้งควรมีระบบแพลตฟอร์มสำหรับจับคู่งานวิจัยและนวัตกรรม ผู้เชี่ยวชาญ ให้สอดคล้องกับโจทย์ความต้องการ (pain point) ของผู้ประกอบการ

(7.5) การผลักดันภารกิจ ววน. ไปสู่การพัฒนาพื้นที่ ต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ และต้องประสานกลไกการขับเคลื่อนทั้งหน่วยงานภาครัฐในภูมิภาคและท้องถิ่น รวมทั้งสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ต้องมีบทบาทเป็นแหล่งความรู้และศูนย์บริการด้าน ววน. โดยผูกพันภารกิจ (engage) ให้ความสำคัญกับพัฒนาพื้นที่ และเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG) เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

(7.6) ควรมีการเผยแพร่งานวิจัยและนวัตกรรม โดยการจัดตลาดนัดวิจัยและนวัตกรรมในภูมิภาคเพื่อให้ส่วนราชการและผู้ประกอบการในพื้นที่ได้เข้าถึงผลงาน และรับคำปรึกษาในการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์

4.2) ผลการนำเสนอร่างแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

จากการประชุมนำเสนอและรับฟังความคิดเห็นร่างแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคสำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือในวันที่ 4 เมษายน พ.ศ.2565 ที่จังหวัดอุบลราชธานี ร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนส่วนราชการในพื้นที่ ผู้นำองค์กรภาคเอกชน และประชาสังคม พบว่าผู้เข้าร่วมประชุมมีความเห็นด้วยกับสาระสำคัญของร่างแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคในส่วนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหา ศักยภาพ และความต้องการของพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้เข้าร่วมประชุมได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและนำเสนอความต้องการเพิ่มเติมดังนี้

(1) ด้านเกษตรกรรม

(1.1) การพัฒนาด้านการเกษตรกรรมควรให้ความสนใจกับการเสริมสร้างประสิทธิภาพการเพาะปลูกพืชไร่ด้วย เช่น อ้อยและมันสำปะหลัง เป็นต้น

(1.2) การส่งเสริมการต่อยอดผลผลิตทางการเกษตรเป็นแนวทางที่สำคัญ ควรเน้นที่ผลผลิตเกษตรปลอดภัย โดยการนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมอาหารสำหรับอนาคต เช่น แมลงเพื่อแปรรูปเป็นโปรตีนอนาคต

(1.3) ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการปศุสัตว์ที่มีชื่อเสียงคือการเลี้ยงโคขุนโพนยางคำ ซึ่งยังมีความต้องการพัฒนาในด้านสายพันธุ์ การลดต้นทุนการผลิต เทคโนโลยีการเลี้ยงและการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม การลดข้อจำกัดในการส่งออก อีกทั้งยังมีสัตว์เศรษฐกิจประเภทอื่นที่น่าสนใจ คือ แพะ ซึ่งมีความต้องการส่งออกแบบมีชีวิตด้วย โดยต้องมีการส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรให้ผลิตได้ตามมาตรฐานและได้ปริมาณตามความต้องการของตลาด

(1.4) พื้นที่ที่มีแหล่งน้ำมีการทำประมงและการเลี้ยงสัตว์น้ำ ซึ่งต้องการพัฒนาพันธุ์ให้มีความทนต่อสภาพน้ำที่มีคุณภาพต่ำ และเทคโนโลยีการเลี้ยงที่ใช้น้ำปริมาณน้อย

(1.5) พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความเหมาะสมในการเพาะปลูกกัญชา และพืชสมุนไพรเมืองร้อนได้ดี จึงต้องส่งเสริมการเพาะปลูกสมุนไพรด้วยเทคโนโลยี ยกระดับเป็นพืชเศรษฐกิจ และพัฒนาแปรรูปเป็นอาหาร และผลิตภัณฑ์สำหรับส่งเสริมสุขภาพ รวมทั้งผลผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

(1.6) ประเด็นปัญหาที่มีความเร่งด่วนในด้านการเกษตรกรรม คือ การพัฒนานวัตกรรมอาหารเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม การยกระดับคุณภาพข้าวและสมุนไพร การส่งเสริมการเกษตรปลอดภัยที่ครอบคลุมทั้งการเพาะปลูกพืช การปศุสัตว์ และการประมง รวมทั้งจัดระบบการตลาดสินค้าเกษตรให้เอื้อประโยชน์ต่อเกษตรกร

(2) ด้านการท่องเที่ยวและบริการ

(2.1) การส่งเสริมการท่องเที่ยวควรเพิ่มเติมการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายตามศักยภาพของพื้นที่ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเมืองชายแดน เป็นต้น

(2.2) ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีภูมิปัญญาด้านการผลิตผ้าพื้นเมืองที่โดดเด่น ทั้งในด้านการย้อมสี การทอให้มีลวดลายเฉพาะและสวยงาม จึงควรได้รับการอนุรักษ์และพัฒนาต่อยอดเป็นสินค้ามูลค่าสูงเพื่อการท่องเที่ยว เช่น ผ้าย้อมโคลน และผ้าทอต่างๆ ควรได้รับการยกระดับเป็นผลิตภัณฑ์แฟชั่น เครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น

(2.3) ควรมีการรวบรวมและจัดการความรู้จากปราชญ์ชุมชน เพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การแสดงพื้นบ้าน ประเพณีวิถีความเป็นอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ และนำมาต่อยอดสร้างสรรค์เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวชุมชน

(2.4) นักท่องเที่ยวยังเลือกเดินทางมายังภาคตะวันออกเฉียงเหนือค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจะให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวทางทะเล แต่หากพิจารณาพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะพบว่ามีแต้มต่อทั้งในด้านการเดินทาง ค่าใช้จ่าย กิจกรรม อาหารการกิน วัฒนธรรมและความเชื่อที่มีความโดดเด่น เช่น เรื่องพญานาค ซึ่งสามารถนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจในลักษณะเส้นทางท่องเที่ยวสายศรัทธา

(3) ด้านอุตสาหกรรม

ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมคือพลังงาน ซึ่งมีแนวโน้มต้นทุนสูงขึ้น ดังนั้นจึงต้องส่งเสริมการผลิตวัสดุต้นกำลังของพลังงาน และการใช้พลังงานทางเลือกเพื่อลดต้นทุนของภาคอุตสาหกรรม เช่น การใช้ประโยชน์จากแสงอาทิตย์มาใช้ผลิตพลังงาน และนำความร้อนจากแสงมาใช้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ด้วยการอบ หรือตาก ซึ่งต้องอาศัยการวิจัยและนวัตกรรมให้เกิดองค์ความรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติ และใช้ประโยชน์ได้จริง

(4) ด้านคุณภาพชีวิตและการพัฒนากำลังคน

(4.1) พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปัญหาความยากจนรุนแรง เนื่องจากมีความเหลื่อมล้ำ ขาดโอกาสในการประกอบอาชีพ และขาดสวัสดิการในการดำรงชีวิต ซึ่งมีความพยายามร่วมมือกันระหว่างส่วนราชการและสถาบันการศึกษาในพื้นที่ร่วมกันแก้ไขปัญหาโดยการพัฒนารูปแบบการลดต้นทุนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

(4.2) กำลังแรงงานของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีข้อได้เสียในด้านการสู้งาน ซึ่งมีแรงงานไปทำงานในต่างประเทศจำนวนมาก จึงต้องเตรียมการพัฒนาฝีมือแรงงาน สร้างทักษะ และให้ความรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานต่างประเทศ

(4.3) การพัฒนาและการคุ้มครองแรงงานเป็นประเด็นที่ต้องพิจารณาให้ครอบคลุมแรงงานนอกระบบที่กระจายตัวอยู่ในภาคเกษตร และพื้นที่เศรษฐกิจตามแนวชายแดน

(4.4) ควรให้ความสำคัญกับแรงงานที่มีศักยภาพ โดยยกระดับแรงงานให้เป็นผู้ประกอบการ ด้วยการส่งเสริมการรวมกลุ่ม และจัดตั้งเป็นวิสาหกิจ พร้อมทั้งเสริมทักษะการทำธุรกิจ การบริหารกิจการ และการจัดการตลาด

(4.5) จังหวัดอำนาจเจริญได้รับการจัดวางเป็นเมืองสมุนไพร ในขณะที่จังหวัดสกลนครได้รับการวางยุทธศาสตร์ให้เป็นมหานครพฤกษเวช ซึ่งเป็นฐานการผลิตสมุนไพร และการผลักดันการรักษาพยาบาลด้วยแพทย์แผนไทย จึงมีความต้องการงานวิจัยและนวัตกรรมด้านสมุนไพรเพื่อต่อยอดการพัฒนา เช่น การแปรรูปสมุนไพรสู่โต๊ะอาหาร การสร้างสูตรอาหารต้นแบบที่มีส่วนประกอบจากสมุนไพร และการใช้สมุนไพรเพื่อป้องกันโรคอุบัติใหม่ เป็นต้น

(5) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(5.1) ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาในด้านอื่นๆ คือ ทรัพยากรน้ำขาดแคลน ไม่เพียงพอ และในบางช่วงเกิดอุทกภัย จึงต้องเร่งหาแนวทางในการกักเก็บน้ำ การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก การจัดการใช้ประโยชน์ การจัดสรรและการกระจายน้ำให้มีความเหมาะสม ซึ่งการลงทุนพัฒนาที่ผ่านมายังให้ความสำคัญกับโครงสร้างพื้นฐานสำหรับอุตสาหกรรม และการสร้างความเป็นเมือง จึงจำเป็นต้องทบทวนและส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านน้ำสำหรับการเกษตรและการดำรงชีวิตด้วย

(5.2) นอกจากปัญหาเรื่องน้ำแล้ว ยังมีปัญหาสำคัญเร่งด่วนอีกด้านคือทรัพยากรดินเสื่อมโทรม ซึ่งต้องการเทคโนโลยีในการบำรุงและฟื้นฟูสภาพดิน รวมทั้งการเพาะปลูกพืชเพื่อปรับปรุงคุณภาพดิน

(6) ด้านเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ

ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการยึดโยงการพัฒนาให้สอดคล้องกับระเบียงเศรษฐกิจในภาคอื่นๆ และเชื่อมโยงกับเส้นทางคมนาคมรถไฟจากประเทศจีน รวมทั้งทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจสองฝั่งโขง

(7) ด้านการผลักดันภารกิจ ววน. เพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่

(7.1) แผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคถือเป็นก้าวสำคัญในการเชื่อมโยงองค์ความรู้ งานวิจัยและนวัตกรรมกับการขับเคลื่อนภารกิจการพัฒนาของหน่วยงานที่มีบทบาทหลักในพื้นที่ ซึ่งการผลักดันแผนต้องมีระบบสนับสนุน เช่น ระบบสารสนเทศเพื่อจับคู่ความต้องการของผู้ใช้กับผลงานวิจัยพร้อมใช้ ระบบภูมิสารสนเทศสภาพปัญหา ศักยภาพและผู้เชี่ยวชาญ หรือแผนที่ความเชื่อมโยง (inclusive mapping) เป็นต้น

(7.2) การผลักดันภารกิจด้าน ววน.เพื่อนำไปสู่การพัฒนาพื้นที่ต้องปรับเปลี่ยนวิธีคิดของนักวิจัย โดยต้องให้ความสำคัญกับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์มากกว่าการเผยแพร่ทางวิชาการ รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือในการวิจัยร่วมกับผู้ใช้ประโยชน์ (inclusive mindset) เพื่อให้ผลงานตอบโจทย์และตอบสนองความต้องการของผู้ใช้อย่างแท้จริง

(7.3) การพัฒนาเชิงพื้นที่ต้องประสานความร่วมมือระหว่างงานภารกิจพัฒนาพื้นที่กับภารกิจด้าน ววน. โดยนำผลงานด้าน ววน.มาใช้ประโยชน์เพื่อตอบโจทย์การแก้ไขปัญหาของพื้นที่ ซึ่งกลไกประสานความร่วมมือและผลักดันการนำ ววน.มาใช้พัฒนาพื้นที่ คือ สถาบันอุดมศึกษา

(7.4) การผลักดันแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคไปสู่การปฏิบัติ ต้องอาศัยกลไกขับเคลื่อน อำนาจดำเนินการ กฎหมายและปัจจัยสนับสนุน รวมทั้งต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานและภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ด้วย

(7.5) การขับเคลื่อนการพัฒนาโดยอาศัย ววน.เป็นเครื่องมือ ต้องพัฒนาบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องนอกสถาบันอุดมศึกษาให้มีความเข้าใจ และมีทักษะในการนำ ววน.ไปประยุกต์ใช้แก้ไขปัญหา และพัฒนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และความต้องการของผู้รับประโยชน์

(7.6) ผลงานวิจัยและนวัตกรรมต้องตอบสนองความต้องการของพื้นที่ โดยต้องเริ่มต้นจากโจทย์ที่มาจากปัญหาของพื้นที่ การแก้โจทย์โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่ในพื้นที่ และผลักดันผลงานวิจัยที่พร้อมใช้ไปสู่ผู้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ ซึ่งการผลิตผลงานวิจัยและนวัตกรรมต้องดำเนินการอย่างครบวงจร และเป็นผลงานที่เป็นรูปธรรมนำไปใช้ได้จริงในเชิงปฏิบัติ

(7.7) ควรสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้านการวิจัยและนวัตกรรมให้แก่สถาบันอุดมศึกษา เช่น เครื่องมือตรวจวิเคราะห์ ห้องปฏิบัติการ เพื่อให้มีความพร้อมเป็นแหล่งบริการด้านการวิจัยและนวัตกรรมแก่พื้นที่

(7.8) ประเด็นที่ควรพิจารณาเพื่อส่งเสริมการสร้างงานวิจัยและนวัตกรรมให้สอดคล้องกับความจำเป็นเร่งด่วนของพื้นที่ คือ การจัดการทรัพยากรน้ำให้เพียงพอ การผลิตอาหารและความมั่นคงทางอาหาร การพัฒนาทรัพยากรดิน และการส่งเสริมพลังงานทางเลือก

4.3) ผลการนำเสนอร่างแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ภาคกลางพร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ในการประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคของพื้นที่ภาคกลาง ซึ่งจัดขึ้นในวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2565 ที่จังหวัดนครปฐม มีผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยผู้แทนส่วนราชการในพื้นที่ ผู้นำองค์กรภาคเอกชน และประชาสังคม โดยที่ประชุมได้แลกเปลี่ยนและแสดงความเห็นในทิศทางเดียวกันว่าร่างแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคในส่วนของภาคกลางมีความสอดคล้องกับศักยภาพ ความต้องการ และทิศทางการพัฒนาภาค แต่อย่างไรก็ตาม ผู้เข้าร่วมประชุมได้นำเสนอความต้องการและความคิดเห็นเพิ่มเติมเพื่อเติมเต็มร่างแผนฯ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนี้

(1) ด้านเกษตรกรรม

(1.1) ปัญหาด้านเกษตรกรรมมีลักษณะเป็นปัญหาวนซ้ำ โดยเฉพาะปัญหาด้านการควบคุมปริมาณผลผลิต ซึ่งมีมากกว่าความต้องการของตลาด ดังนั้นจึงต้องมีระบบจัดการและควบคุมการผลิตสินค้าเกษตรให้เหมาะสม

(1.2) ควรมีการพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรที่ตกเกรด หรือล้นตลาด โดยแปรรูปให้มีความหลากหลาย เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

(1.3) ควรส่งเสริมการนำวัสดุและของเหลือทิ้งทางการเกษตร เช่น ฟางข้าว มาแปรรูปให้เกิดประโยชน์และสร้างมูลค่าเพิ่มเป็นแผ่นวัสดุปูรองดินสำหรับปลูกผัก เป็นต้น

(1.4) นอกจากการเพาะปลูก และปศุสัตว์แล้ว ภาคกลางยังมีพื้นที่ที่ติดทะเลด้วย จึงควรส่งเสริมการพัฒนาด้านการประมง การเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืด การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง และการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจากสัตว์น้ำด้วย เช่น การเลี้ยงปลาดุก การเลี้ยงกุ้ง การเลี้ยงปูม้า การเลี้ยงหอย เป็นต้น

(1.5) เกษตรกรบางส่วนยังขาดทักษะด้านเทคโนโลยี และบางส่วนเป็นผู้สูงอายุจึงจำเป็นต้องพัฒนาสมรรถนะและความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมให้แก่เกษตรกรด้วย เช่น การทำเกษตรปลอดภัย เทคนิคเกษตรแม่นยำ การขายสินค้าเกษตรออนไลน์ เป็นต้น

(2) ด้านการท่องเที่ยวและบริการ

(2.1) พื้นที่ภาคกลางเป็นแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นจุดขายในด้านการท่องเที่ยว การบริการ และผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยว ในขณะที่ยังมีวัฒนธรรมย่อยในเมืองรองต่างๆ ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์กระจายอยู่ในบางพื้นที่ ซึ่งควรได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงกัน เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวภายในประเทศและกระจายรายได้สู่ชุมชน

(2.2) มีความพยายามพัฒนาจังหวัดปริมณฑลในด้านการท่องเที่ยว โดยนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวแบบเช้าไปเย็นกลับ และการท่องเที่ยวทางน้ำโดยอาศัยแม่น้ำเจ้าพระยาเชื่อมโยงกับชุมชนริมฝั่งน้ำ เช่น การท่องเที่ยวชุมชนวัฒนธรรมมอญ การท่องเที่ยวเชิงการเรียนรู้วิถีชุมชน การท่องเที่ยวเส้นทางศรัทธา เป็นต้น ทั้งนี้การพัฒนาดังกล่าวต้องยกระดับมาตรฐานด้านความปลอดภัย และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยว

(2.3) ควรมีการจัดการความรู้จากปราชญ์ชุมชน เพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ให้สูญหาย และนำมาต่อยอดสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมและสินค้าเพื่อการท่องเที่ยว

(3) ด้านอุตสาหกรรม

ภาคอุตสาหกรรมมีแนวโน้มประสบปัญหาต้นทุนด้านพลังงานซึ่งมีอัตราสูงขึ้น และยากที่จะควบคุม ดังนั้นควรมีการส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนในภาคอุตสาหกรรม

(4) ด้านคุณภาพชีวิตและการพัฒนากำลังคน

(4.1) พื้นที่ภาคกลางยังคงมีปัญหาความยากจน และความเหลื่อมล้ำ โดยเฉพาะในกลุ่มเปราะบางและผู้สูงอายุ ซึ่งมีความพยายามนำระบบภูมิสารสนเทศทางภูมิศาสตร์มาช่วยระบุพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพ และการสร้างงานสร้างอาชีพต่อไป

(4.2) การบริโภคของประชาชนในพื้นที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคภัยไข้เจ็บ จึงควรส่งเสริมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภค และสนับสนุนการผลิตอาหารปลอดภัย เพื่อลดความเสี่ยงด้านสุขภาพ

(4.3) พื้นที่ภาคกลางได้การก้าวสู่สังคมสูงอายุ และคนในวัยทำงานส่วนใหญ่นิยมไปทำงานในกรุงเทพมหานคร จึงทำให้ในพื้นที่ชนบทมีผู้สูงอายุจำนวนมากที่ต้องการระบบการดูแล ในขณะเดียวกันควรส่งเสริมการสร้างงานสร้างอาชีพสำหรับคนรุ่นใหม่ สร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เติบโต สร้างค่านิยมรักถิ่นเกิด และเสริมความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัว เพื่อลดการย้ายถิ่นฐาน และดึงดูดคนรุ่นใหม่คืนถิ่นให้อยู่ในชุมชนอย่างมั่นคง

(5) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(5.1) ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบในวงกว้างทั้งระดับภาคและระดับประเทศคือปัญหาการจัดการทรัพยากรน้ำ ซึ่งส่งผลให้เกิดภัยแล้ง และอุทกภัย ดังนั้นต้องจัดการปัญหาดังกล่าวอย่างเป็นระบบโดยอาศัยองค์ความรู้และวิทยาการสมัยใหม่ เพื่อการพัฒนาระบบจัดการลุ่มน้ำตั้งแต่ต้นน้ำ การขุดลอกแหล่งน้ำเพื่อเพิ่มปริมาณการรับมวลน้ำส่วนเกิน และการกระจายน้ำไปยังพื้นที่ที่มีความต้องการอย่างเหมาะสม

(5.2) น้ำเสียเป็นปัญหาทรัพยากรน้ำในเชิงคุณภาพ ซึ่งเกิดจากการเลี้ยงสุกร การปศุสัตว์ และโรงงานอุตสาหกรรมปล่อยน้ำเสียลงในลำน้ำย่อย และลำน้ำหลัก เช่น แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำบางปะกง แม่น้ำแม่กลอง เป็นต้น ส่งผลกระทบต่อการประมง และการเลี้ยงสัตว์น้ำ ซึ่งเป็นปัญหาที่แก้ไขได้ยาก และมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น ในเบื้องต้นอาจส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีพืชบำบัดน้ำเสียมาประยุกต์ใช้บำบัดน้ำจากฟาร์มปศุสัตว์ก่อน

(5.3) ทรัพยากรดินเสื่อมคุณภาพจากการทำเกษตรเชิงพาณิชย์ จึงส่งผลต่อประสิทธิภาพการเพาะปลูก และคุณภาพของผลผลิตตลง ไม่สามารถแข่งขันได้ จึงต้องเร่งฟื้นฟูดินให้สามารถทำการเกษตรได้อย่างเหมาะสม

(5.4) บริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวกำลังประสบปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง และระดับน้ำทะเลเพิ่มสูงขึ้นมาก ซึ่งส่งผลต่อชุมชน และการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมชายฝั่ง

(6) ด้านเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ

มีความพยายามนำระบบดิจิทัลมาใช้เพื่อพัฒนาพื้นที่ในมิติต่างๆ เช่น การสร้างแพลตฟอร์มและแอพลิเคชั่นเพื่ออำนวความสะดวกแก่ประชาชน แต่อย่างไรก็ตามระบบมีความหลากหลายและยังขาดความเชื่อมโยง

(7) ด้านการผลักดันภารกิจ ววน. เพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่

(7.1) วิสัยทัศน์ของร่างแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคควรสะท้อนภาพปลายทางความสำเร็จที่พึงประสงค์ในอนาคต ซึ่งอาจปรับให้กระชับยิ่งขึ้น เช่น คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมดี เศรษฐกิจก้าวหน้าโดยใช้ ววน.เป็นฐานการพัฒนา

(7.2) ร่างแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคเป็นกรอบการพัฒนา ซึ่งจำเป็นต้องมีกลไก หรือหน่วยงานที่เข้ามามีบทบาทในการขับเคลื่อนเพื่อให้แผนนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยการสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ ซึ่งในอดีตเคยมีกลไกของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ประสานงานกับส่วนราชการและทำงานร่วมกับจังหวัด แต่เมื่อ

มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างรวมเป็นกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมแล้ว มีการจัดตั้งโครงสร้าง อว.ส่วนหน้าขึ้น ซึ่งต้องทบทวนและปรับกระบวนการทำงานร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่

(7.3) ควรมีระบบข้อมูลและระบบสารสนเทศเพื่อการจับคู่ความต้องการงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ กับผลงานวิจัยและนวัตกรรมพร้อมใช้ เพื่อให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ได้โดยสะดวก รวมทั้งลดขั้นตอนในการขอใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัย

4.4) ผลการนำเสนอร่างแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ภาคตะวันออกพร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

การนำเสนอและรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคในพื้นที่ภาคตะวันออกได้จัดขึ้นในวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ.2565 ที่จังหวัดชลบุรี ซึ่งจากการประชุมร่วมกับผู้แทนส่วนราชการในพื้นที่ ผู้นำองค์กรภาคเอกชน และประชาสังคม เพื่อแลกเปลี่ยนและรับฟังความคิดเห็น พบว่าผู้เข้าร่วมประชุมมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าร่างแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคในส่วนของภาคตะวันออกมีความน่าสนใจ สะท้อนสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาของพื้นที่ รวมทั้งยังเชื่อมโยงกับศักยภาพและทิศทางการพัฒนาภาคอย่างชัดเจน แต่อย่างไรก็ตาม ผู้เข้าร่วมประชุมยังมีประเด็นความต้องการและความคิดเห็นเพิ่มเติม โดยสรุปได้ ดังนี้

(1) ด้านเกษตรกรรม

(1.1) ควรส่งเสริมการเพาะปลูก และแปรรูปพืชทางเลือกชนิดใหม่ที่มีคุณค่าทางโภชนาการ เช่น การเพาะปลูกไข่ผำ และแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารสัตว์ รวมทั้งนวัตกรรมอาหารสำหรับมนุษย์

(1.2) ในระยะยาวอาจเกิดปัญหาความมั่นคงด้านอาหาร เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิตเป็นเกษตรเชิงเดี่ยวเพื่อการส่งออก จึงควรมีการศึกษาระบบการผลิตอาหาร และโลจิสติกส์ด้านอาหาร เพื่อรับมือกับภาวะความมั่นคงทางอาหาร

(1.3) ภาคเอกชนมีความพยายามผลักดันการวิจัยการใช้ประโยชน์จากส่วนประกอบของพืชสมุนไพร เพื่อนำไปสู่การสร้างมูลค่าเชิงพาณิชย์ เช่น การสกัดสาระสำคัญจากใบตะไคร้ ซึ่งอาจนำมาใช้ดักไขมัน และกำจัดแบคทีเรีย ได้ ซึ่งยังมีข้อจำกัดในด้านทุนวิจัย และการต่อยอดไปสู่การผลิตให้ได้มาตรฐาน

(1.4) ภาคตะวันออกมียุทธศาสตร์ที่สำคัญคือการเป็นเมืองผลไม้ แต่ยังขาดระบบการจัดการผลผลิต และการตลาดในภาพรวม ดังนั้นการพัฒนาสินค้าเกษตรและสินค้าเกษตรแปรรูปต้องคำนึงการรวบรวมผลผลิต การจัดการตลาด โดยเฉพาะไม้ผลจะมีความเสี่ยงราคาตกต่ำ จึงต้องมีการจัดตั้งศูนย์ห้องเย็นรวมสินค้า การพัฒนาระบบการคาดการณ์ และควบคุมปริมาณผลผลิตให้เหมาะสม นอกจากนี้ยังต้องให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพของผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดด้วย

(1.5) สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่มีความพร้อมในด้านห้องปฏิบัติการ และความเชี่ยวชาญ จึงควรได้รับการสนับสนุนและมีบทบาทภารกิจในการตรวจรับรองมาตรฐานผลผลิตทางการเกษตร และตรวจสอบคุณภาพอาหารแปรรูป

(2) ด้านการท่องเที่ยวและบริการ

(2.1) อัญมณี และเครื่องประดับจากอัญมณียังเป็นสินค้าที่มีความโดดเด่น และสามารถเป็นสินค้าเพื่อการท่องเที่ยวได้ แต่อาจต้องขยายช่องทางในการขายผ่านระบบออนไลน์ และนำนวัตกรรมมาช่วยสนับสนุนการซื้อขาย เช่น ระบบจำลองภาพสินค้าและการสวมใส่เสมือนจริง เป็นต้น

(2.2) การพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่มีนโยบายและยุทธศาสตร์ที่ทับซ้อนกันจากหลายหน่วยงาน เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพเป็นเป้าหมายของนักท่องเที่ยวระดับสากล จึงควรให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวมูลค่าสูง และการท่องเที่ยวที่เน้นรับนักท่องเที่ยวคุณภาพ ได้แก่ การท่องเที่ยวส่งเสริมสุขภาพ (wellness tourism) ธุรกิจการประชุมและนิทรรศการ (MICE) และการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ ซึ่งควรส่งเสริมมาตรฐาน ปัจจัยสนับสนุนเชิงโครงสร้าง และเน้นความยั่งยืนเป็นการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่น และยกระดับรูปแบบการท่องเที่ยวให้ดึงดูดความสนใจมากยิ่งขึ้น

(2.3) นอกจากการท่องเที่ยวมูลค่าสูง ควรมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงและกระจายประโยชน์สู่ชุมชนด้วย เช่น การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวชายแดน และการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ โดยสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมนำเสนอกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวด้วย

(3) ด้านอุตสาหกรรม

(3.1) การพัฒนาอุตสาหกรรมสำหรับอนาคตอาจพิจารณาเป็น 2 แนวทาง คือ อุตสาหกรรมหนักที่ต่อยอดจากฐานการผลิตเดิม และอุตสาหกรรมบริการที่เน้นการใช้นวัตกรรม โดยจัดวางการพัฒนาอุตสาหกรรมให้สอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการของแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้ต้องเชื่อมโยงการพัฒนาอุตสาหกรรมทั้งสองแนวทางให้เกื้อหนุนกัน

(3.2) ควรส่งเสริมอุตสาหกรรมการแปรรูปที่เน้นการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาแปรรูปของเหลือใช้ทางการเกษตรให้เพิ่มมูลค่า เช่น การแปรรูปทะลายปาล์มเป็นกระดาษ เป็นต้น

(3.3) การส่งเสริมอุตสาหกรรมต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาห้องปฏิบัติการจัดตั้งศูนย์การทดสอบและศูนย์รับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่

(4) ด้านคุณภาพชีวิตและการพัฒนากำลังคน

(4.1) พื้นที่ภาคตะวันออกมีศักยภาพในการบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข อีกทั้งยังมีชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งมีความต้องการมาใช้บริการด้านสุขภาพ แต่ยังมีข้อติดขัดในด้านการเดินทางผ่านแดน ซึ่งต้องมีการทบทวนและปรับปรุงมาตรการควบคุมการผ่านแดนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

(4.2) ผลกระทบจากสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ส่งผลให้มีแรงงานคืนถิ่นในพื้นที่จำนวนมากแต่แรงงานกลุ่มดังกล่าวยังขาดทักษะตามที่สถานประกอบการในพื้นที่ต้องการ จึงควรมีการพัฒนาทักษะ และเติมเต็มความสามารถที่จำเป็น เช่น ทักษะด้านดิจิทัล และด้านระบบอัตโนมัติ เป็นต้น นอกจากนี้ยังควรให้ความสำคัญกับการพัฒนากำลังคนในภาคเกษตรกรรม และการใส่ใจสิ่งแวดล้อมด้วย โดยอาจจัดทำเป็นหลักสูตรระยะสั้น เช่น หลักสูตรการตัดดอกทุเรียน หลักสูตรการจัดการขยะชุมชน เป็นต้น

(4.3) สถานประกอบการในพื้นที่มีการใช้แรงงานต่างด้าวจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงงานที่เป็นของนักลงทุนชาวต่างชาติ จะใช้แรงงานต่างด้าวเกือบทั้งหมด จึงควรมีมาตรการกำหนดสัดส่วนการใช้แรงงานไทยและแรงงานต่างด้าว เพื่อส่งเสริมการมีงานทำให้กับแรงงานไทย

(4.4) พื้นที่ภาคตะวันออกก้าวสู่การเป็นสังคมสูงวัย จึงต้องมีแนวทางในการจัดการสังคมสูงวัยคุณภาพ โดยส่วนหนึ่งต้องส่งเสริมให้สถานประกอบการมีบทบาทร่วมใช้แรงงานสูงอายุเพื่อลดภาระการพึ่งพิง รวมทั้งต้องพัฒนาบริการผู้สูงอายุแบบครบวงจร ผลักดันการสร้างนวัตกรรมการดูแลผู้สูงอายุ และออกแบบมาตรการทางกฎหมายให้ครอบคลุม

(4.5) เยาวชนในพื้นที่ยังขาดทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ทักษะที่เป็นพื้นฐานสำหรับประกอบอาชีพในอนาคต และขาดภูมิคุ้มกันในการดำรงตนในโลกที่มีความผันผวน ดังนั้นต้องพัฒนาเยาวชนตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาครูให้มีความสามารถในการถ่ายทอดทักษะที่สอดคล้องกับภาวะการเปลี่ยนแปลง

(4.6) ปัญหาสังคม และปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่มีแนวโน้มรุนแรงขึ้น ซึ่งมีสาเหตุมาจากความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ และผลกระทบทางเศรษฐกิจจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ดังนั้นจึงต้องมีการศึกษาสถานการณ์ เพื่อพัฒนาระบบเตือนภัย และวางแนวทางจัดการกับปัญหาอย่างเป็นระบบ โดยประยุกต์การใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศมาช่วยชี้เป้าหมายและกำหนดพื้นที่พัฒนาให้ชัดเจน

(5) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(5.1) การเติบโตขึ้นของเมือง ผลักดันให้พื้นที่เกษตรกรรมขยายและรุกพื้นที่ป่าซึ่งเป็นที่อยู่ของสัตว์ป่า โดยเฉพาะช้างป่า จึงทำให้เกิดปัญหาช้างป่าเข้ามาทำลายพืชผลการเกษตรในพื้นที่ที่ติดกับป่า

(5.2) การกำหนดให้พื้นที่ภาคตะวันออกเป็นพื้นที่มุ่งเป้าการพัฒนาเศรษฐกิจ ทำให้ภาคการผลิตขยายตัว และมีการอพยพย้ายถิ่นของประชากรเข้ามาอยู่ในพื้นที่ ทำให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอย ขยะชุมชน ขยะอุตสาหกรรม ขยะติดเชื้อและอันตรายเพิ่มมากขึ้น จึงควรมีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมสำหรับการจัดการและจำกัดขยะ

(5.3) ปัญหาด้านทรัพยากรน้ำเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อภาคการผลิต และการดำรงชีวิตของประชาชน จึงต้องมีระบบการบริหารจัดการน้ำ การอนุรักษ์และลดปริมาณการใช้น้ำเพื่อความยั่งยืน

(6) ด้านเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ

(6.1) มีความพยายามเตรียมความพร้อมในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ และเมืองอัจฉริยะ โดยความร่วมมือระหว่างส่วนราชการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาแพลตฟอร์มการให้บริการในระบบดิจิทัลที่สะดวกในการใช้งาน

(6.2) การกำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันออก ต้องคำนึงถึงศักยภาพที่แตกต่างกันด้วย โดยพื้นที่ส่วนหนึ่งจะมีจุดเด่นในด้านการเกษตรกรรมเป็นแหล่งผลิตไม้ผล และพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ อีกส่วนหนึ่งมีศักยภาพในการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม และการลงทุน รวมทั้งด้านการท่องเที่ยว ดังนั้นการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ต้องมีความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนด้วย

(7) ด้านการผลักดันภารกิจ ววน. เพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่

(7.1) แผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคมีประเด็นที่เป็นสาระสำคัญในการพัฒนาภาคครบถ้วน แต่ควรปรับวิสัยทัศน์ให้มีความกระชับและสื่อสารได้เข้าใจได้ง่ายขึ้น รวมทั้งควรแสดงให้เห็นถึงกลไกขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติด้วย

(7.2) การพัฒนาเชิงพื้นที่โดยเฉพาะการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาในระดับภาค กลุ่มจังหวัด และจังหวัดจำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ดังนั้นแผน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค ถือได้ว่ามีความสำคัญและเป็นแนวทางที่จะช่วยสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าได้

(7.3) แผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่เป็นการสะท้อนความต้องการในการพัฒนาพื้นที่โดยอาศัย ววน.เป็นเครื่องมือ ซึ่งในการผลักดันไปสู่การปฏิบัติต้องมีกลไกการประสานการดำเนินงานที่เข้มแข็ง หรือมีหน่วยงานที่รับผิดชอบภารกิจโดยตรงในพื้นที่ด้วย จึงจะเกิดผลการปฏิบัติตามแผนอย่างเป็นรูปธรรม

(7.4) งานวิจัยและนวัตกรรมมีส่วนสำคัญต่อการขับเคลื่อนธุรกิจ จึงควรส่งเสริมการวิจัยตอบโจทย์ของภาคการผลิต หรือการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ ซึ่งอาจกำหนดเป็นมาตรการหนึ่งโรงงาน หรือหนึ่งสถานประกอบการ หนึ่งงานวิจัย เพื่อส่งเสริมการลงทุน

(7.5) การผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาพื้นที่ต้องมีช่องทางในการนำเสนอความต้องการเพื่อกำหนดเป็นโจทย์วิจัย รวมทั้งการสื่อสารงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการเพื่อนำไปสู่การใช้ประโยชน์ต่อไป

(7.6) ในการจัดทำงบประมาณเพื่อการพัฒนาพื้นที่จะมีข้อจำกัดในด้านกรอบวงเงินและการลำดับความสำคัญของโครงการ ซึ่งไม่สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นที่พื้นที่คาดหวัง รวมทั้งยังมีโครงการที่ตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาสังคมอยู่น้อย

4.5) ผลการนำเสนอร่างแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ภาคใต้พร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

การนำเสนอและรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคในพื้นที่ภาคใต้ได้จัดขึ้นในวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ.2565 ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งในการประชุมประกอบด้วยภาคส่วนต่างๆ ทั้งผู้แทนส่วนราชการในพื้นที่ ผู้นำองค์กรภาคเอกชน และประชาสังคม โดยผู้เข้าร่วมประชุมมีความคิดเห็นในทิศทางเดียวกัน เห็นว่าร่างแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคในส่วนของภาคใต้มีความครอบคลุมสภาพปัญหา และความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาภาค เป็นไปตามศักยภาพ รวมทั้งความต้องการของพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นที่ต้องการนำเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมเพื่อให้ร่างแผนฯ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยสรุปได้ดังนี้

(1) ด้านเกษตรกรรม

(1.1) นอกจากการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับยางพารา และปาล์มน้ำมันแล้ว ยังควรให้ความสนใจกับพืชเศรษฐกิจประจำพื้นที่ และพืชเศรษฐกิจใหม่ด้วย เช่น โกโก้ในฐานะพืชทางเลือก มังคุด ส้มโอทับทิมสยาม ข้าวสังข์หยด รวมทั้งมุ่งเน้นการเกษตรแบบครบวงจร ซึ่งสามารถเชื่อมโยงไปสู่ภาคเศรษฐกิจอื่นๆ ทั้งในด้านอุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว

(1.2) การพัฒนาปศุสัตว์ควรให้ความสำคัญกับโคเนื้อ เนื่องจากมีความต้องการในปริมาณมาก จึงมุ่งเน้นการพัฒนาการผลิตให้เพียงพอ และการพัฒนาอาหารสัตว์ที่ใช้วัตถุดิบในพื้นที่ นอกจากโคแล้วในภาคใต้หลายจังหวัดมีการเลี้ยงสุกรด้วย ซึ่งมีความต้องการพัฒนาด้านการลดต้นทุนอาหารสัตว์ และลดความเสี่ยงในการเกิดโรค

(1.3) ส่วนในด้านการประมง ควรส่งเสริมการเพาะเลี้ยงปลาที่เป็นที่ต้องการของตลาด และสัตว์น้ำมูลค่าสูง เช่น ปลาตะกรับ โดยเฉพาะการเพาะเลี้ยงในฝั่งอ่าวไทย และการเพาะเลี้ยงจระเข้น้ำจืด ซึ่งสามารถนำไปแปรรูปได้หลากหลาย ทั้งเนื้อจระเข้แปรรูปเป็นโปรตีนคุณภาพ เลือดจระเข้สกัดเป็นเซรั่ม และหนังจระเข้คุณภาพสำหรับอุตสาหกรรมเครื่องหนัง เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามยังประสบปัญหาเกี่ยวกับข้อกฎหมายภายในประเทศในด้านการประมง และอนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง จึงควรมีการศึกษาและทบทวนเพื่อลดข้อจำกัด

(1.4) การพัฒนาพืชสมุนไพรมีแนวโน้มเติบโตในอนาคต เนื่องจากกระแสการรักษาและส่งเสริมสุขภาพแบบทางเลือกกำลังเป็นที่นิยมเพิ่มขึ้น ดังนั้นอาจพิจารณาพืชพันธุ์ที่เหมาะสมนำมาเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเพาะปลูก และส่งเสริมการแปรรูปครบวงจร โดยพืชสมุนไพรที่น่าสนใจได้แก่ กระท่อม กัญชง กัญชา และสมุนไพรอื่นๆ ที่เป็นพืชเฉพาะถิ่น แต่อย่างไรก็ตามต้องมีกลไกสนับสนุนการจัดการมาตรฐานการผลิต และการตรวจสอบรับรองผลิตภัณฑ์ด้วย

(1.5) ทัศนคติของเยาวชนมองว่าอาชีพเกษตรกรรมไม่มีความมั่นคงในด้านรายได้ ทำให้ภาคเกษตรกรรมอ่อนแอลง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหารในชุมชน

(1.6) ปัญหาสำคัญของภาคเกษตรกรรมเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างซึ่งจำเป็นต้องแก้ไขอย่างรอบด้าน คือ ปัญหาต้นทุนการผลิต การขาดที่ดินทำกิน ความอ่อนด้อยในมาตรฐานการผลิต การขาดกลไกควบคุมปริมาณการผลิต และการครอบงำตลาดโดยพ่อค้าคนกลาง ซึ่งต้องศึกษาและออกแบบวิธีการแก้ไขในเชิงระบบ

(2) ด้านการท่องเที่ยวและบริการ

(2.1) พื้นที่ภาคใต้มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม การท่องเที่ยวเมืองเก่าและย่านประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวบนฐานความศรัทธาและเชื่อมโยงสิ่งศักดิสิทธิ์ การท่องเที่ยวเชิงการเรียนรู้วิถีชุมชน เป็นต้น จึงต้องมีการเตรียมการพัฒนาและฟื้นฟูการท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจ และได้มาตรฐาน เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในช่วงหลังสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19

(2.2) ควรมีการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมโดยเฉพาะศิลปินหรือปราชญ์ชุมชน เพื่อนำมาต่อยอดเป็นงานสร้างสรรค์ และส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น มโนรา เป็นต้น

(2.3) ควรนำความหลากหลายด้านอาหารพื้นบ้าน และผลผลิตการเกษตรที่เป็นอาหารเฉพาะถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อการท่องเที่ยว เช่น ข้าวดอกข่า มังคุดกะปง ลูกเหนา ลูกชน สัปปะรดภูเก็ต เป็นต้น โดยเชื่อมโยงกับการพัฒนาตลาดชุมชนเพื่อส่งเสริมรายได้ให้แก่ชุมชน

(2.4) มีความต้องการนำความหลากหลายทางชีวภาพ มาเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวบ่อน้ำร้อนคลองท่อม เป็นต้น โดยการพัฒนาต้องให้ความสำคัญกับการนำอัตลักษณ์มาสร้างแบรนด์ และจัดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

(3) ด้านอุตสาหกรรม

(3.1) ควรมุ่งเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรต่อยอดจาก ผลผลิตในพื้นที่โดยการใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง เช่น การพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล การสกัดสาระสำคัญจากสาหร่ายขนนก น้ำมันปาล์มสกัดเย็น การผลิตโปรไบโอติกจากนมแพะ เป็นต้น ซึ่งอาจพัฒนาในรูปแบบคลัสเตอร์

(3.2) ควรมีการจัดตั้งโรงงานบริการผลิตนวัตกรรมต้นแบบ ให้กระจายไปยังพื้นที่เศรษฐกิจและใกล้แหล่งวัตถุดิบ รวมทั้งเชื่อมโยงกับศูนย์บริการตรวจสอบและรับรองมาตรฐาน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปสำหรับผู้ประกอบการรายใหม่ และเกษตรกรที่ต้องการยกระดับเป็นผู้ประกอบการ

(4) ด้านคุณภาพชีวิตและการพัฒนากำลังคน

(4.1) ภาคใต้ได้เข้าสู่ภาวะสังคมสูงวัย โดยมีอัตราการเกิดลดลง และมีปัญหาประชากรในวัยแรงงานไม่เพียงพอ เช่น ขาดแรงงานทักษะในภาคเกษตร มีการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภายนอกเข้าสู่พื้นที่ ในขณะที่ประชาชนในพื้นที่มีรายได้จำกัด ซึ่งเป็นประเด็นที่มีความท้าทาย

(4.2) นอกจากการพัฒนาเศรษฐกิจแล้วยังควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสังคมและการส่งเสริมความสุขของคนในประเทศด้วย โดยการพัฒนาอาชีพ ส่งเสริมรายได้ และสร้างสังคมที่เป็นสุขควบคู่กัน

(4.3) ควรมีการศึกษาวิจัยในด้านการดูแลสุขภาพและป้องกันโรคโควิด-19 ด้วยสมุนไพรและภูมิปัญญาพื้นบ้าน

(4.4) ปัญหาสังคมที่สำคัญ คือ คุณภาพคน ซึ่งเด็กและเยาวชนยังประสบปัญหาภาวะโภชนาการ ส่งผลกระทบต่อระดับความสามารถในการเรียนรู้ รวมทั้งยังมีข้อจำกัดในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มเปราะบาง

(5) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(5.1) พื้นที่เกษตรกรรมขยายตัวและรุกล้ำพื้นที่ป่า โดยเกษตรกรเข้าไปทำกินอย่างผิดกฎหมาย และก่อให้เกิดปัญหาช้างป่าเข้ามาทำลายพืชผลการเกษตร

(5.2) ที่ดินทำกินเป็นปัญหาสำคัญและเร่งด่วนที่ส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งต้องมีการจัดสรรทรัพยากรที่ดินอย่างเหมาะสมตามการใช้ประโยชน์ และจัดการกระบวนการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนที่เอื้อต่อการทำเกษตรกรรม

(6) ด้านเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ

(6.1) การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ภาคใต้จำเป็นต้องส่งเสริมการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมให้เข้าถึงพื้นที่ที่สำคัญ เช่น แหล่งท่องเที่ยว และแหล่งผลิตสินค้าเกษตรเพื่อลดต้นทุนด้านการขนส่งเดินทางและเพิ่มประสิทธิภาพระบบโลจิสติกส์

(6.2) การขยายตัวของเมืองส่งผลต่อการลดลงของพื้นที่ป่า โดยมีการบุกรุกป่าเพื่อเข้าไปครอบครองที่ดินโดยไม่มีเอกสารสิทธิ์

(7) ด้านการผลักดันภารกิจ ววน. เพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่

(7.1) ในภาพรวมร่างแผน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคมีความชัดเจน และสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาพื้นที่ แต่ควรปรับวิสัยทัศน์ให้กระชับยิ่งขึ้น เช่น นำวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมมาสร้างพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ เป็นต้น

(7.2) การผลักดันภารกิจ ววน.เพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ ควรให้ความสำคัญกับการแปรรูปการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การสร้างมูลค่าเพิ่ม และการจัดการตลาด โดยต้องมีกลไกในเชิงพื้นที่ที่ทำงานร่วมกับหน่วยงานที่มีภารกิจพัฒนาพื้นที่ในด้านต่างๆ หรืออาจเป็นเครือข่ายขับเคลื่อนภารกิจ ววน. ซึ่งมีบทบาท ได้แก่ การสื่อสารการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ การส่งผ่านความต้องการ การประสานงานให้ภารกิจเชื่อมโยงกัน การจัดการระบบฐานข้อมูลวิจัยและผู้เชี่ยวชาญให้สามารถจับคู่กับการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ เป็นต้น

(7.3) การพัฒนากำลังคนด้านแผนในพื้นที่เป็นปัจจัยสำคัญในการผลักดันภารกิจ ววน.เพื่อสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ และยังเป็นการเชื่อมโยงความต้องการของพื้นที่ไปสู่การกำหนดโจทย์ด้าน ววน.ด้วย

(7.4) ภารกิจด้าน ววน.ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนากำลังคนรุ่นใหม่ เป็นการเตรียมความพร้อมทรัพยากรมนุษย์ให้มีทักษะและความสามารถด้านการวิจัย โดยการเสริมสร้างตรรกะ และกระบวนการทางความคิดที่เป็นฐานสำหรับการวิจัยและสร้างนวัตกรรมผ่านกระบวนการจัดการศึกษาตั้งแต่ขั้นพื้นฐาน

(7.5) การผลักดันผลงานด้าน ววน.ไปใช้พัฒนาพื้นที่ต้องสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่มีภารกิจการพัฒนาพื้นที่ตั้งแต่ต้น เพื่อให้งานวิจัยและนวัตกรรมมีผู้ใช้ประโยชน์อย่างชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามหากมีผลงานด้าน ววน.อยู่แล้วควรมีการวิเคราะห์สถานะองค์ความรู้ ให้สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ เพื่อระบุให้เห็นถึงงานวิจัยพร้อมใช้ที่สามารถตอบสนองต่อปัญหาที่สำคัญและเร่งด่วนของพื้นที่ได้ทันที

(7.6) ควรส่งเสริมการจัดสรรทุนวิจัยที่สนับสนุนแผนปฏิบัติราชการของกลุ่มจังหวัดและจังหวัด เพื่อให้เกิดงานวิจัยและนวัตกรรมที่ช่วยขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่โดยตรง

4.6) ผลการนำเสนอร่างแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ภาคใต้ชายแดนพร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

สำหรับการนำเสนอและรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคในพื้นที่ภาคใต้ชายแดนได้จัดขึ้นในวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ.2565 ที่จังหวัดปัตตานี ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมจากภาคส่วนต่างๆ ทั้งผู้แทนส่วนราชการในพื้นที่ ผู้นำองค์กรภาคเอกชน และประชาสังคมมีความเห็นในทิศทางเดียวกันในภาพรวมว่าร่างแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคในส่วนของภาคใต้ชายแดนมีความสอดคล้องกับศักยภาพ และความต้องการของพื้นที่ รวมทั้งมีความเชื่อมโยงกับทิศทางการพัฒนาจังหวัด และกลุ่มจังหวัด แต่อย่างไรก็ตาม มีประเด็นที่ควรพิจารณาเพิ่มเติมตามข้อเสนอโดยสรุปได้ดังต่อไปนี้

(1) ด้านเกษตรกรรม

(1.1) พื้นที่ชายแดนใต้ให้ความสำคัญกับการประมง แต่ปัจจุบันประสบปัญหาด้านกฎเกณฑ์ๆ ที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพของชาวประมงพื้นบ้าน ซึ่งต้องได้รับการพัฒนาให้สามารถประกอบอาชีพต่อไปได้

(1.2) ผลผลิตที่เป็นไม้ผลที่สำคัญของภาคใต้ชายแดนคือทุเรียน ซึ่งมีความพยายามผลักดันในการผลิตเพื่อส่งออก แต่ยังมีข้อจำกัดในด้านปริมาณการผลิต คุณภาพ และการแข่งขัน กับภาคตะวันออก เนื่องจากยังขาดเทคโนโลยีและนวัตกรรมสนับสนุนการผลิต จึงทำให้เกิดปัญหาสินค้าตกเกรด และราคา ซึ่งเกษตรกรได้รับผลกระทบจากปัญหาดังกล่าว

(1.3) การพัฒนาสินค้าเกษตรต้องเน้นการยกระดับการผลิตทั้งห่วงโซ่คุณค่า และเปลี่ยนแปลงศักยภาพของเกษตรกรให้มีความเป็นมืออาชีพ การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิต และการตลาดที่เน้นการสร้างแบรด์ เพื่อให้ผลผลิตมีราคาสูงขึ้น นอกจากนี้ยังต้องการเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว (post-harvest) และเกษตรแม่นยำมาสนับสนุน เช่น การเก็บรักษา การยืดอายุ การป้องกันเชื้อหา และการแปรรูปผลผลิต รวมทั้งการแปรรูปของเหลือใช้ทางการเกษตรให้เกิดมูลค่าด้วย

(1.4) นอกจากการเพาะปลูก และการประมงแล้ว ในพื้นที่ยังมีปศุสัตว์ซึ่งมีความสำคัญต่อการผลิตอาหารในพื้นที่ เช่น การเลี้ยงโค และแพะ ซึ่งมีความต้องการบริโภคสูง แต่ไม่เพียงพอต้องนำเข้ามาจากพื้นที่อื่น จึงควรส่งเสริมการปศุสัตว์โดยใช้เทคโนโลยี การพัฒนาพันธุ์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การควบคุมโรคสัตว์ การพัฒนาสูตรและกระบวนการการผลิตอาหารสัตว์

เพื่อเพิ่มคุณภาพเนื้อสัตว์ รวมทั้งการพัฒนาโรงเชือด การแปรรูปเป็นชิ้นเนื้อ และห้องเย็นที่มีมาตรฐาน เพื่อส่งเสริมการส่งออกไปยังประเทศเพื่อนบ้านด้วย

(1.5) ในพื้นที่มีสินค้าที่เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) หลายชนิดที่น่าสนใจ และน่าจะพัฒนาไปสู่การแปรรูปให้มีความหลากหลายและมีมูลค่าเพิ่มได้ เช่น ลูกหยียะรัง ส้มโอปูโก เป็นต้น อีกทั้งยังควรพิจารณาการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่พืชอัตลักษณ์ เช่น การแปรรูปลองกอง และมังคุดตกเกรดตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน การยกระดับข้าวพันธุ์เลือดปลาไหลให้เป็นแป้งและขนมขบเคี้ยว เป็นต้น

(1.6) มีความพยายามส่งเสริมผลผลิตการเกษตรชนิดใหม่ในพื้นที่ แต่ต้องการเทคโนโลยีและนวัตกรรมสนับสนุนกระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ได้แก่ ผึ้งชันโรง ปลางสลิดดอนนา ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาพันธุ์ และระบบการเพาะเลี้ยง

(1.7) พืชเศรษฐกิจที่เพาะปลูกมาในพื้นที่ คือ ยางพารา และปาล์มน้ำมัน ซึ่งยังเป็นการเก็บเกี่ยวและแปรรูปขั้นต้นเท่านั้น ควรส่งเสริมการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยนวัตกรรม และผลักดันไปสู่การพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้แก่พื้นที่

(1.8) หากพิจารณาในภาพกว้าง ปัญหาด้านการเกษตรมีลักษณะวนซ้ำ โดยเริ่มจากการผลิตจำนวนมาก ล้นตลาดและราคาตกต่ำ รวมทั้งการกำหนดราคาผลผลิตยังอยู่ที่พ่อค้าคนกลาง เช่น กรณีทุเรียน พ่อค้าคนกลาง ผู้รวบรวมผลผลิต และผู้ค้าจากต่างชาติ (จีน) จะเป็นผู้กำหนดราคา ทำให้ตลาดไม่ได้เป็นของเกษตรกร ดังนั้นการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร ต้องพิจารณาหลายมิติ เช่น การพิจารณาความคุ้มค่าในการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้กับเกษตรกรที่มีพื้นที่จำกัด การพัฒนามาตรการเชิงระบบในด้านการจัดการตลาด การรับซื้อ นโยบายราคา การต่อรอง และการสนับสนุนราคา รวมทั้งการพัฒนาระบบข้อมูลและการคาดการณ์ปริมาณผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดด้วย

(2) ด้านการท่องเที่ยวและบริการ

(2.1) พื้นที่ภาคใต้และภาคใต้ชายแดนมีวัฒนธรรมการเลี้ยงนกเพื่อการประกวด ได้แก่ นกกรงหัวจุก และนกเขาชวา ซึ่งสามารถเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจได้หลายประเด็น ได้แก่ การผลิตข้าวพันธุ์สำหรับเป็นอาหารนก การพัฒนาสายพันธุ์นก การสร้างมูลค่าเพิ่มจากการจัดเทศกาลและการแข่งขันประกวดนกทั้งในระดับพื้นที่ และระดับนานาชาติ

(2.2) พื้นที่ภาคใต้ชายแดนมีลักษณะพหุวัฒนธรรม และมีประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ คือ ลังกาสุกะ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวชายแดน กับการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นได้ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เชื่อมโยงกับวิถีชุมชน การท่องเที่ยวเชื่อมโยงแหล่งเมืองเก่าเป็นวงแหวนวัฒนธรรม การท่องเที่ยววิถีศรัทธาตามเส้นทางวัดช้างไห้ มัสยิดกรือเซะ และเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว และการท่องเที่ยวทางทะเลโดยอาศัยเรือประมง และเรือกอแระที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ รวมทั้งธรรมชาติและหาดทรายที่สวยงาม โดยอาจกำหนดให้จังหวัดปัตตานีเป็นประตูสู่การท่องเที่ยวชายแดนใต้ ซึ่งมีปลายทางที่อำเภอเบตง แต่อย่างไรก็ตามอาจต้องมีการพัฒนาการตลาดและการสร้างสรรค์ความน่าสนใจให้กับแหล่งท่องเที่ยวเนื่องจากยังมีลักษณะเป็นแหล่งท่องเที่ยวพื้นบ้าน

(2.3) สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ได้วิเคราะห์ศักยภาพ ทิศทางการพัฒนา และความต้องการของพื้นที่ โดยได้นำประเด็นที่สอดคล้องกับพันธกิจของสถาบันฯ กำหนดเป็นแผนในการใช้ ววน. เพื่อพัฒนาพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เช่น การพัฒนาด้านการท่องเที่ยว และต่อยอดผลิตภัณฑ์ให้มีความน่าสนใจ แต่อย่างไรก็ตามในการพัฒนาพื้นที่ สถาบันอุดมศึกษาพยายามผลักดันให้หน่วยงานที่มีภารกิจโดยตรงในพื้นที่ได้แสดงบทบาทหลัก โดยสถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้สนับสนุนโดยใช้ ววน. ช่วยตอบโจทย์การพัฒนา

(2.4) สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ได้มีการศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยงเส้นทางรถไฟ และมีความต้องการงานวิจัยด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ที่เชื่อมโยงกับวิถีชุมชนเพิ่มเติม ซึ่งได้มีการประสานงานและการสนับสนุนจากหน่วยงานในพื้นที่ในเบื้องต้นแล้ว

(3) ด้านอุตสาหกรรม

(3.1) การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของพื้นที่ควรเชื่อมโยงกับนโยบายของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) โดยให้ความสำคัญกับเกษตรกร เป็นการพัฒนาเกษตรสู่อุตสาหกรรม เช่น การผลักดันให้เกษตรกรปลูกไม้ไผ่ ซึ่งเป็นพืชอรรถประโยชน์ ที่สามารถนำไปใช้ผลิตพลังงานชีวมวล และอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ได้

(3.2) กลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจคือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ซึ่งจะมีบทบาทในการแปรรูปสินค้าเกษตรขั้นพื้นฐานให้มีมูลค่าเพิ่มโดยใช้นวัตกรรม จึงต้องส่งเสริมความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจดังกล่าว

(4) ด้านคุณภาพชีวิตและการพัฒนากำลังคน

(4.1) พื้นที่ภาคใต้ชายแดนมีปัญหาความยากจน ประชาชนมีรายได้จำกัด ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญ และต้องเร่งแก้ไข ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาพื้นที่

(4.2) ปัญหาสำคัญในเชิงสังคม คือ ความเหลื่อมล้ำที่นำไปสู่การลดทอนคุณภาพคน ซึ่งเด็กในพื้นที่มีภาวะขาดสารอาหาร ส่งผลกระทบต่อระดับสติปัญญา และความสามารถในการเรียนรู้

(5) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ปัญหาหลักของการประกอบอาชีพในพื้นที่คือการถือครองที่ดินที่มีขนาดจำกัดประมาณ 3-4 ไร่ต่อครัวเรือน และทำการเกษตรแบบพึ่งพาธรรมชาติ ซึ่งควบคุมไม่ได้และมีความแปรปรวนมาก จึงต้องมีเทคโนโลยีช่วยในการพยากรณ์สถานการณ์เปลี่ยนแปลงของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(6) ด้านเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ

การขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ยังคงมาจากการลงทุนของภาครัฐเป็นหลัก ซึ่งมีข้อจำกัด ดังนั้นต้องส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชน โดยมีมาตรการหนุนเสริมที่จูงใจ หากเศรษฐกิจเติบโตจะช่วยลดปัญหาสังคมในพื้นที่ได้

(7) ด้านการผลักดันภารกิจ ววน. เพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่

(7.1) การดำเนินภารกิจการพัฒนาพื้นที่ของหน่วยงานที่มีหน้าที่หลัก มักประสบปัญหาในด้านงบประมาณที่ได้รับจัดสรรในวงเงินจำกัด จึงทำให้การดำเนินการพัฒนาทำได้ในวงแคบ เช่น การให้ส่งเสริมผู้ประกอบการ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทำได้เฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่มีศักยภาพ จึงทำให้การพัฒนายังไม่ทั่วถึงและไม่ต่อเนื่อง ดังนั้นการผลักดันการพัฒนาพื้นที่ต้องเน้นการต่อยอดจากสิ่งที่มีหน่วยงานต่างๆ ได้ดำเนินการมาแล้ว

(7.2) การพัฒนาเชิงพื้นที่ต้องผลักดันแผน ววน.เชิงพื้นที่ไปสู่การดำเนินงานในลักษณะของโครงการที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมในวงกว้าง โดยมุ่งเป้าที่ประโยชน์ของประชาชน ไม่ควรเป็นการจัดทำโครงการขนาดเล็ก เนื่องจากส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงได้จำกัด ดังนั้นจึงต้องเชื่อมโยงแผน ววน.กับกระบวนการงบประมาณ รวมทั้งสร้างความเข้าใจในการจัดสรรงบประมาณ

(7.3) หน่วยงานในพื้นที่มีการสนับสนุนให้หัวหน้าส่วนราชการและบุคลากรที่มีความสามารถได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งในการศึกษามีการทำวิทยานิพนธ์หรือวิจัยที่เป็นโจทย์ในการพัฒนาพื้นที่ตามภารกิจต่างๆ จึงควรเชื่อมโยงการพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานในพื้นที่กับการผลักดัน ววน.เพื่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่

4.9 การจัดทำแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเฉพาะพื้นที่ ที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค

การจัดทำแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม หรือแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคได้อาศัยข้อมูลจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประมวล วิเคราะห์ และสังเคราะห์ตามขอบเขตและประเด็นตั้งต้น รวมทั้งเติมเต็มรายละเอียดจากการรับฟังความเห็นในการประชุมสัญจรตามพื้นที่ภาคต่างๆ ซึ่งสามารถจัดทำเป็นร่างแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค โดยองค์ประกอบและสาระสำคัญได้ ดังนี้

1) ประเด็นที่ท้าทายการพัฒนาเชิงพื้นที่ระดับภาคและการดำเนินภารกิจ ววน.

1.1) วิถีชีวิตดิจิทัล

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะเทคโนโลยีดิจิทัลซึ่งเข้ามามีบทบาทผสมผสานเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนทุกระดับ (digital lifestyle) อาทิ อินเตอร์เน็ตได้เชื่อมต่ออุปกรณ์การสื่อสารและอุปกรณ์ต่างๆ เข้าด้วยกัน (internet of things: IoTs) ทำให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการทำธุรกรรมเกิดขึ้นได้ทุกที่ ทุกเวลาด้วยความสะดวก การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-commerce) กำลังเป็นรูปแบบการซื้อขายสินค้าและบริการที่เติบโตอย่างรวดเร็ว

ระบบเทคโนโลยีการเงิน (fintech) ที่มีอิทธิพลต่อระบบการเงินและค่าเงิน การใช้ระบบจัดการข้อมูลมหาศาล (Big Data) มาช่วยวิเคราะห์และกำหนดทิศทางธุรกิจเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค การปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเพาะปลูกในรูปแบบเกษตรอัจฉริยะ (smart farming) การนำปัญญาประดิษฐ์ (artificial intelligent: AI) มาใช้เพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการ การเรียนรู้และการศึกษาที่เข้าถึงได้อย่างกว้างขวางผ่านระบบออนไลน์ถึงแม้จะอยู่ในพื้นที่ห่างไกล เป็นต้น กล่าวได้ว่าเทคโนโลยีดิจิทัลมีอิทธิพลต่อทุกภาคส่วน เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้และเป็นตัวเร่งกระบวนการพัฒนา ซึ่งมีผลทั้งในการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ การสร้างโอกาสการต่อยอดมูลค่าเพิ่ม ในขณะเดียวกันก็อาจนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำได้สำหรับกลุ่มคนที่ไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล ดังนั้นจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับสร้างการเรียนรู้ พัฒนาทักษะและปรับตัวให้ทันกับเทคโนโลยีดิจิทัลที่ก้าวหน้า รวมทั้งรู้จักการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน และความสามารถในการอยู่รอดในภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลง

1.2) ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีชีวภาพ

องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และวิทยาการที่ทันสมัยทำให้เกิดเทคนิค และกระบวนการใหม่ในการแปรสภาพองค์ประกอบของสิ่งมีชีวิตหรือผลผลิตทางชีวภาพ เพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีประโยชน์ต่อมนุษย์ เช่น การใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ปรับปรุงพันธุ์พืชให้ทนต่อโรคพืช การผลิตโปรตีนและอาหารสำหรับอนาคตจากพืชและแมลงเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร การใช้เทคนิคสมัยใหม่ในการสกัดสมุนไพรเพื่อให้ได้สารออกฤทธิ์เพื่อใช้ในการแพทย์ เทคโนโลยีการพัฒนาวัคซีนเพื่อป้องกันโรคอุบัติใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ วิทยาการแปรรูปวัตถุดิบจากพืชผลทางการเกษตรให้เป็นพลังงานหรือผลิตวัสดุทดแทน การใช้จุลินทรีย์ในการบำบัดของเสีย แก้ปัญหามลพิษ และฟื้นฟูสภาพแวดล้อม เป็นต้น เทคโนโลยีชีวภาพจึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยสร้างความมั่นคงสังคม ส่งเสริมสิ่งแวดล้อม และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน อีกทั้งยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเศรษฐกิจฐานชีวภาพ (bio economy) โดยการสร้างมูลค่าเพิ่มและคุณค่าให้แก่ผลผลิตทางการเกษตร และแก้ไขปัญหาราคาผลผลิตที่ตกต่ำ

1.3) การก้าวสู่สังคมสูงวัยและวิถีใส่ใจสุขภาวะ

การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรจากการมีอัตราการเกิดที่ลดลงและมีสัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทำให้ภูมิภาคต่างๆ ก้าวสู่การเป็นสังคมสูงวัย (aging society) ซึ่งจะส่งผลให้ประชากรในวัยแรงงานมีปริมาณลดลงและเกิดการขาดแคลนแรงงานในอนาคต ในขณะที่อัตราการพึ่งพิงของผู้สูงอายุจะมีแนวโน้มสูงยิ่งขึ้น เป็นภาวะที่ประชากรวัยแรงงานต้องแบกรับภาระการดูแลผู้สูงอายุสูงขึ้น จำเป็นต้องหาแรงงานทดแทน ซึ่งอาจมีความต้องการแรงงานข้ามชาติมากขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงก้าวสู่สังคมสูงวัยยังส่งผลต่อเศรษฐกิจและสังคมในวงกว้างด้วย กล่าวคือ การขาดแคลนแรงงานโดยเฉพาะในภาคการเกษตรที่อาศัยแรงงานเป็นกลไกหลักต้องเปลี่ยนแปลงการผลิตมาพึ่งพาเทคโนโลยีสมัยใหม่และเครื่องจักรกลที่ทันสมัยมากขึ้นเพื่อยังคงประสิทธิภาพและความสามารถในการผลิตไว้ ในอีกด้านหนึ่งสังคมผู้สูงวัยยังก่อให้เกิดโอกาสในการสร้างตลาดสินค้า

และบริการที่เน้นการตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุด้วย ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ชะลอวัย ธุรกิจบริการและส่งเสริมสุขภาพ อุตสาหกรรมอาหารสำหรับผู้สูงอายุ ศูนย์บริการทางการแพทย์ครบวงจร เป็นต้น ซึ่งเกิดเป็นกระแสวิถีใส่ใจในสุขภาพที่ไม่จำกัดเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุเท่านั้นแต่เป็นรูปแบบพฤติกรรมที่ขยายไปสู่คนในสังคมในวงกว้าง โดยคนในวัยทำงานได้ให้ความสนใจกับการป้องกันและดูแลตัวเองให้ห่างไกลโรคภัยไข้เจ็บ รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันให้มีสุขภาวะที่ดีเพื่อชีวิตที่ยืนยาวผ่านกิจกรรมในวิถีชีวิประจำวัน เช่น การบริโภคอาหารคุณภาพและปลอดภัย การออกกำลังกาย การใช้สินค้ากรีนและผลิตภัณฑ์ออแกนิค เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามการก้าวสู่สังคมสูงวัยย่อมส่งผลให้ภาครัฐมีค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพ และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น รวมทั้งยังต้องเฝ้าระวังความเสี่ยงที่เป็นผลกระทบจากโรคอุบัติใหม่ โรคอุบัติซ้ำ ปัญหาอาชญากรรม และปัญหายาเสพติดที่อาจมาจากแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายด้วย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเร่งพัฒนาศักยภาพกำลังคนในทุกช่วงวัย โดยเฉพาะการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะและสมรรถนะกำลังคน การยกระดับระบบบริการสุขภาพ การเสริมสร้างสภาพแวดล้อมและสร้างสรรค์นวัตกรรมที่เอื้อต่อการมีการมีคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคมสูงวัย

1.4) สภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงอย่างแปรปรวน

การปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้อุณหภูมิของผิวโลกสูงขึ้น ส่งผลให้น้ำแข็งขั้วโลกละลายและระดับน้ำทะเลเพิ่มสูงขึ้น ในขณะเดียวกันยังเกิดสภาพภูมิอากาศที่แปรปรวน และทำให้ภัยพิบัติทางธรรมชาติมีแนวโน้มทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น อาทิ การเกิดฝนตกปริมาณมากในบางพื้นที่อย่างต่อเนื่องทำให้น้ำท่วมฉับพลัน ในขณะที่บางพื้นที่ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ฝนทิ้งช่วงส่งผลให้เกิดภาวะภัยแล้ง อุณหภูมิความร้อนที่สูงขึ้นผิดปกติเป็นเหตุให้เกิดไฟป่า ทำให้เกิดปัญหาฝุ่นควัน การลดลงของพื้นที่ป่าไม้ และกระทบต่อความหลายหลายทางชีวภาพ ทรัพยากรทั้งดินขาดความสมบูรณ์และทรัพยากรน้ำไม่เพียงพอต่อความต้องการ พืชผลทางการเกษตรให้ผลผลิตผันผวนนอกฤดูกาลทำให้เกิดการแพร่ระบาดของโรคพืชและศัตรูพืชเพิ่มขึ้น ผลผลิตทางการเกษตรเสียหาย ส่งผลต่อความมั่นคงทางอาหารและรายได้ของเกษตรกร ส่วนในพื้นที่ชายฝั่งโดยเฉพาะฝั่งอ่าวไทยจะได้รับผลกระทบจากระดับน้ำทะเลที่เพิ่มสูงขึ้นคุกคามต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพเกษตรชายฝั่ง รวมทั้งเกิดการการเซาะพื้นที่ชายฝั่งทะเล และเปลี่ยนแปลงสภาพป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่ง สภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงอย่างไม่แน่นอนยังทำให้เกิดโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่แพร่ระบาดอย่างรุนแรงในวงกว้างส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและเศรษฐกิจ ดังนั้นจึงต้องคำนึงถึงแนวทางการพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การดูแลรักษาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้ค่า ตลอดจนการเลือกวิธีการผลิตที่สมดุลและมีประสิทธิภาพสูงสุด

1.5) การบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและเติบโตอย่างยั่งยืน

ผลกระทบจากการพัฒนาที่ขาดสมดุลจากหลายทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งได้สร้างความเจริญทางเศรษฐกิจแต่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม ประกอบกับความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศที่ก่อให้เกิดภัยพิบัติอย่างรุนแรงเพิ่มขึ้น ทำให้ทุกภาคส่วนเกิดความตระหนักถึง

คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น ในส่วนผู้บริโภคมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปโดยตัดสินใจและเลือกซื้อสินค้าและบริการอย่างมีความรับผิดชอบ เช่น การเลือกบริโภคผลผลิตทางการเกษตรที่ปลอดสารพิษ หรือพืชผลที่เป็นเกษตรอินทรีย์ การใส่ใจเลือกใช้บริการที่มีการลดการก่อมลพิษและปล่อยก๊าซคาร์บอนต่ำ เป็นต้น ดังนั้นในส่วนของผู้ประกอบการจึงปรับเปลี่ยนการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจสีเขียว (green economy) โดยเน้นการพัฒนาสินค้าและบริการ รวมทั้งกระบวนการแปรรูปที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม บนฐานของการใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพ และใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย มีมาตรฐานความปลอดภัย และตรวจสอบย้อนกลับได้ เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์เนื้อจากพืช (plant-based meat) และอาหารมังสวิรัติเพื่อลดการปศุสัตว์ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และวัสดุสิ้นเปลืองโดยใช้ชีววัสดุและพลาสติกชีวภาพที่ย่อยสลายได้ เป็นต้น นอกจากนี้มีการปรับสมดุลประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมโดยเน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามแนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียน (circular economy) โดยการลดปริมาณขยะ ของเสีย และวัสดุเหลือใช้ด้วยการนำมาแปลงสภาพกลับมาใช้ใหม่ หรือแปรรูปให้เกิดคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจ เช่น การนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาแปรรูปใช้ประโยชน์ (zero waste) การเปลี่ยนขยะให้เป็นพลังงานทางเลือกและพลังงานทดแทน เป็นต้น กล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมุ่งไปสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน (sustainability growth)

1.6) การขยายตัวของความเป็นเมือง

การอพยพย้ายถิ่นของประชากรจากชนบทเข้าสู่เมือง การปรับเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจทำให้ชุมชนที่เป็นแหล่งสำคัญและมีความหนาแน่นของประชากรกลายเป็นเมือง และเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง กระบวนการขยายตัวของความเป็นเมือง (urbanization) เกิดขึ้นควบคู่กับพัฒนาทางเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลให้เกิดการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค อาทิ ประชากรมีโอกาสทางการศึกษา ประชาชนมีช่องทางในการประกอบอาชีพ สร้างรายได้ และยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งชุมชนมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสามารถเข้าถึงบริการสาธารณะที่ตอบสนองต่อวิถีชีวิตและรองรับกิจกรรมต่างๆ ในการเติบโตของเมือง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการวางแผนการจัดการพื้นที่เมืองอย่างเหมาะสมให้เชื่อมโยงกับพื้นที่ทางเศรษฐกิจ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาความแออัดของชุมชน และปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น มลพิษทางอากาศ ฝุ่นควัน ขยะ น้ำเสีย และของเสีย เป็นต้น ซึ่งการพัฒนาเมืองที่น่าสนใจคือการวางแผนให้เมืองเติบโตอย่างชาญฉลาดและยั่งยืน (smart growth city) รวมถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบสู่เมืองอัจฉริยะ (smart city) เพื่อช่วยให้การบริหารจัดการเมืองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงเป็นเมืองได้นำไปสู่รูปแบบสังคมสมัยใหม่ เป็นวิถีชีวิตที่มีค่านิยมแบบเมือง ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาทางสังคม เช่น การลดทอนความผูกพันทางสังคมบนฐานประเพณีและวัฒนธรรม ระบบครอบครัวที่อ่อนแอ ความเหลื่อมล้ำและความยากจนของคนที่ด้อยโอกาสและขาดการเข้าถึงการพัฒนาสมรรถนะ เป็นต้น จึงจำเป็นต้องพัฒนาคนให้มีศักยภาพและมีขีด

ความสามารถในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างมีพลวัต

1.7) การแพร่ระบาดของโรคคิดเชื้อไวรัสโควิด-19

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งเป็นโรคอุบัติใหม่ได้ส่งผลกระทบในวงกว้างต่อเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศและระดับภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความสำคัญกับการควบคุม ป้องกัน และเฝ้าระวังการติดเชื้อ การดูแลสุขภาพอนามัยให้ปลอดภัยปลอดโรค นำมาซึ่งวิถีชีวิตรูปแบบใหม่ (new normal) การเว้นระยะห่างทางสังคม และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่สังคมดิจิทัลโดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลและระบบการสื่อสารออนไลน์มาใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การเรียนผ่านระบบออนไลน์ การประชุมทางไกลทางอินเตอร์เน็ต การซื้อขายสินค้าและบริการผ่านแอปพลิเคชัน เป็นต้น ซึ่งได้เปลี่ยนแปลงระบบความสัมพันธ์ของคนในสังคม นอกจากนี้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ยังทำให้เศรษฐกิจหดตัวลงจากการลดการเดินทางสัญจรของประชาชน และการจำกัดการใช้บริการในสถานที่สาธารณะเพื่อควบคุมการแพร่กระจายของโรค ภาคเศรษฐกิจที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงคือการท่องเที่ยวและการบริการเนื่องจากรายได้ส่วนใหญ่มาจากนักท่องเที่ยวจากประเทศแต่ไม่สามารถเดินทางมาท่องเที่ยวได้ ทำให้ต้องปรับรูปแบบและให้ความสำคัญกับกลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยวในประเทศมากยิ่งขึ้น ในขณะที่การค้าการลงทุน และกิจการหลายประเภทต้องลดกำลังการผลิตเนื่องจากความต้องการสินค้าและบริการมีน้อยลง เช่น กิจการโรงแรม กิจการร้านอาหาร เป็นต้น ส่งผลให้แรงงานบางส่วนถูกเลิกจ้าง ย้ายกลับภูมิลำเนาเข้าสู่ภาคเกษตร ส่วนภาคเกษตรในส่วนที่พึ่งพาตลาดต่างประเทศ เช่น มะม่วง และกล้วยหอม ซึ่งมุ่งเน้นการผลิตเพื่อการส่งออก ก็ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน จึงต้องให้ความสำคัญกับการแปรรูปรวมทั้งยกระดับคุณภาพสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองต่อความต้องการในรูปแบบใหม่ อย่างไรก็ตามสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้ส่งผลในเชิงบวกด้วยกล่าวคือการชะลอตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยวทำให้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมได้มีโอกาสฟื้นตัว และระบบนิเวศได้ปรับสภาพเกิดความสมดุลและมีความสมบูรณ์เพิ่มขึ้น

2) ร่างแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคในภาพรวม

2.1) บทนำ

ประเทศไทยอยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่านที่สำคัญทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากกำลังเผชิญกับสถานการณ์ที่มีทั้งโอกาสและความเสี่ยงหลายมิติทั้งในด้านความมั่นคง ความสามารถในการแข่งขัน ความเสมอภาคทางสังคม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งส่งให้การกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศต้องมีความแตกต่างไปจากที่ผ่านมาที่เป็นการปรับตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยจำเป็นต้องสร้างการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่เพื่อพลิกโฉมประเทศไทยด้วยการใช้ประโยชน์และรับมือกับเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าอย่างเท่าทัน การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมทางสังคม และกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจอย่างทั่วถึง การเสริมสร้าง

สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นฐานทุนของการพัฒนา รวมทั้งการขจัดปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดและเพิ่มศักยภาพภายในเพื่อยกระดับขีดความสามารถของประเทศ

การพลิกโฉมประเทศไทยเป็นการพัฒนาที่มุ่งขับเคลื่อนไปสู่เศรษฐกิจสร้างคุณค่า และสังคมเดินหน้าอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่อาศัยความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรมเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในทุกมิติ หรืออีกนัยหนึ่งการพัฒนาเพื่อพลิกโฉมประเทศไทยต้องใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมเป็นกลไกผลักดัน

แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ.2566-2570 จึงได้รับการจัดทำขึ้นเพื่อกำหนดและกำกับทิศทางในการผลักดันวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศ มุ่งเน้นการพลิกโฉมประเทศไทยโดยการก้าวกระโดดครั้งใหญ่ในการใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเป็นเครื่องมือและพลังในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตลอดห่วงโซ่คุณค่า เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการปรับตัวของประเทศให้พร้อมรับการท้าทาย และยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน รวมทั้งความสามารถในการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

การพลิกโฉมประเทศยังต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาในเชิงพื้นที่ โดยเฉพาะการยกระดับให้พื้นที่ระดับภาคเป็นฐานของการเปลี่ยนแปลงด้วย เนื่องจากพื้นที่ระดับภาคเป็นแหล่งเชื่อมโยงทรัพยากรและศักยภาพ รวมทั้งการปรับเปลี่ยนโครงสร้างและทิศทางการพัฒนาของภาคจะส่งผลกระทบในวงกว้างอย่างต่อเนื่อง เชื่อมโยงกันไปสู่การพัฒนาในระดับประเทศ ซึ่งการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ในระดับภาคต้องเป็นไปในแนวทางเดียวกับการพัฒนาประเทศ โดยการใช้วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมเป็นกลไกและปัจจัยเกื้อหนุนให้เกิดการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวหน้าเช่นกัน

แผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคได้รับการจัดทำขึ้น โดยการถ่ายทอดแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ.2566-2570 ให้เป็นกรอบและแผนที่นำทางสำหรับสร้างการเปลี่ยนแปลงในเชิงพื้นที่ด้วยการนำภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมมาใช้เสริมสร้างความเข้มแข็งการขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566-2570 สอดคล้องกับศักยภาพ และความต้องการของพื้นที่ เพื่อให้ภาคมีเศรษฐกิจฐานรากที่มั่นคง สังคมมีภูมิคุ้มกันพร้อมรับปัญหาที่ท้าทาย สิ่งแวดล้อมได้รับดูแลรักษาและใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน เป็นฐานสำหรับการเติบโตของประเทศในอนาคต

2.2) หลักการสำคัญ

แผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเชิงพื้นที่ระดับภาค หรือแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคได้รับการจัดทำขึ้นโดยอาศัยหลักการดังนี้

(1) เป็นการถ่ายทอด (cascade) แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ.2566-2570 ไปสู่การขับเคลื่อนในเชิงพื้นที่ระดับภาค ซึ่งภารกิจด้าน ววน.จะมีบทบาทเป็นเครื่องมือผลักดันการพัฒนาสอดประสาน (harmonize) ตามทิศทางแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566-2570

(2) มุ่งยกระดับภาคความสามารถของภาคให้เป็นฐานของการพัฒนา นำไปสู่การพลิกโฉมประเทศไทย เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด ด้วยการบูรณาการความร่วม และองค์ความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

(3) มีทิศทาง และมุ่งเป้าอย่างชัดเจน โดยให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้เสียและผู้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ เป็นการนำวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมไปเสริมศักยภาพ สร้างโอกาส ลดอุปสรรค และแก้โจทย์ตอบสนองความต้องการของภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ระดับภาค

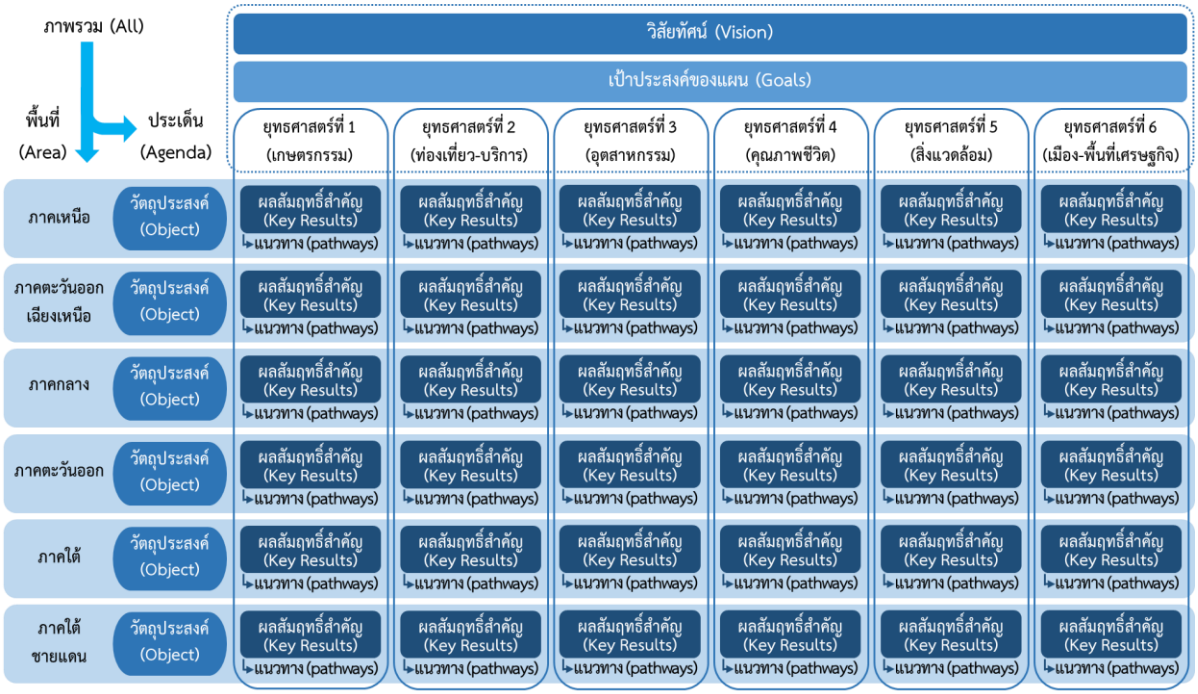
(4) รับมือกับความท้าทายอย่างชาญฉลาด โดยไม่ทำทุกเรื่อง แต่ทำเฉพาะเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง ซึ่งมุ่งเน้นประเด็นที่มีความเชื่อมโยงกัน และเป็นเรื่องที่ดำเนินการแล้วจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในวงกว้าง

(5) สร้างความเป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์การพัฒนา (strategic partnership) โดยการประสานแผน บูรณาการความร่วมมือ พัฒนากลไกการทำงานในเชิงพื้นที่ระดับภาคให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมเป็นเจ้าของ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลสัมฤทธิ์จากการพัฒนาภาคโดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมเป็นพลังผลักดัน (synergize)

2.3) โครงสร้างของแผน

แผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคมีองค์ประกอบที่สำคัญคือจุดหมาย (ends) และเส้นทางดำเนินการ (means) โดยมีการออกแบบโครงสร้างของแผนเพื่อจัดทำรายละเอียดขององค์ประกอบดังนี้

(1) โครงสร้างของแผนมี 2 ระดับ (layers) คือ ระดับภาพรวม และระดับรายพื้นที่ โดยแผนระดับภาพรวมได้กำหนดจุดหมายในรูปของวิสัยทัศน์ (vision) และเป้าประสงค์ (goals) ซึ่งมีการออกแบบเส้นทางดำเนินการในลักษณะยุทธศาสตร์ (strategy) ส่วนแผนระดับรายพื้นที่อาศัยการกำหนดจุดหมายในลักษณะวัตถุประสงค์ (objective) ที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาภาค ซึ่งสะท้อนการบรรลุวัตถุประสงค์ได้จากผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญ (key results) ตามยุทธศาสตร์แต่ละด้าน โดยมีการออกแบบเส้นทางดำเนินการในรูปแบบแนวทางพัฒนา (pathways) ตามความท้าทายความต้องการศักยภาพของแต่ประเด็นและพื้นที่

ภาพ 84 แสดงโครงสร้างของแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค

(2) แผนระดับภาพรวมและแผนระดับรายพื้นที่เชื่อมโยงกันเป็นเมทริกซ์ (matrix) โดยยุทธศาสตร์มีฐานเป็นกรอบประเด็นการพัฒนา (agenda-based) ที่พึงดำเนินการในแต่ละพื้นที่ (area-based) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนด

(3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาแต่ละประเด็นในแต่ละภาคมีความสำคัญแตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์ และสภาพปัญหาที่เป็นปัจจัยเงื่อนไขในการกำหนดวัตถุประสงค์ของแต่ละภาค ซึ่งยุทธศาสตร์การพัฒนาแบ่งตามความสำคัญได้เป็น 2 ลำดับ คือ ยุทธศาสตร์หลัก (▶) เป็นประเด็นที่ต้องผลักดันไปสู่การดำเนินการเป็นลำดับแรก และยุทธศาสตร์รอง (▷) เป็นประเด็นที่พึงสนใจดำเนินการในลำดับถัดมา

(4) แนวทางการพัฒนาในแต่ละยุทธศาสตร์ได้รับการจัดระดับสถานะตามความจำเป็น โดยอาศัยความท้าทาย ความต้องการ ศักยภาพ และความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาภาคเป็นเงื่อนไขในการกำหนดสถานะ ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับตามลำดับ คือ แนวทางสำคัญเร่งด่วน (■) แนวทางสำคัญ (▣) และแนวทางสนับสนุน (□)

2.4) วิสัยทัศน์ และเป้าประสงค์ของแผน

แผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคมีวิสัยทัศน์ (vision) คือ **“ขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามศักยภาพ เพื่อให้แต่ละภาคมีขีดความสามารถเป็นรากฐานสำหรับการเติบโตของประเทศ และพร้อมรับความท้าทายในอนาคต โดยมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ พัฒนาสังคมให้ก้าวหน้า และหนุนเสริมเศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน ด้วยการใช้วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมไทยเป็นพลังในการผลักดัน รวมทั้งบูรณาการความร่วมมือและประสานสรรพกำลังจากพหุภาคีที่มีบทบาทเกี่ยวข้อง”** ซึ่งการพัฒนาตามวิสัยทัศน์ข้างต้นจะสะท้อนผ่านการบรรลุเป้าประสงค์ 4 ประการ (goals) ดังนี้

(1) ประชาชนในแต่ละภาคมีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับการพัฒนาสมรรถนะทั้งความรู้ทักษะและคุณลักษณะที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาภาค ปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมทั้งยกระดับความเป็นอยู่ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

(2) สังคมของแต่ละภาคมีความมั่นคง พ้นจากความยากจน เป็นสังคมสุขภาวะดี และชุมชนพึ่งพาตนเองได้ สามารถแก้ไขปัญหาที่ท้าทาย โดยการนำทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาและใช้ประโยชน์ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

(3) เศรษฐกิจของแต่ละภาคมีความเข้มแข็ง มีขีดความสามารถในการแข่งขัน และเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการผลักดันการใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากบนฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์และเศรษฐกิจสร้างคุณค่า ที่มุ่งเน้นการนำทุนที่หลากหลายในพื้นที่มาสร้างให้เกิดมูลค่าเพิ่ม

(4) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแต่ละภาคได้รับการปกป้องคุ้มครองให้ยั่งยืน เป็นฐานทุนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม โดยการนำวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมมาใช้เป็นเครื่องมือในการดูแลรักษา ฟื้นฟูระบบนิเวศให้คงความสมบูรณ์ และมีความหลากหลายทางชีวภาพเอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ รวมทั้งมีระบบป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติจากธรรมชาติ

2.5) กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนา

การนำวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมไปผลักดันให้พื้นที่เกิดการเปลี่ยนแปลง ก้าวหน้าและเติบโตอย่างยั่งยืนตามทิศทางแผนพัฒนาภาค สามารถกำหนดกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาได้เป็น 6 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

(1) การยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูปเน้นเสริมสร้างกระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาผลผลิตให้มีมาตรฐาน และส่งเสริมการเปลี่ยนผลผลิตเป็นสินค้าที่มีมูลค่าสูงขึ้น โดยอาจสังเกตผลการพัฒนาได้จากอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมด้านเกษตรกรรมในระดับพื้นที่ อัตราผลิตภาพการผลิตด้านเกษตรกรรม รายได้สุทธิทางการเกษตรกรรม และอัตราการขยายตัวของมูลค่าสินค้าเกษตรแต่ละประเภทที่มีบทบาทต่อเศรษฐกิจของพื้นที่ เป็นต้น

(2) การพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม โดยการยกระดับแหล่งและการบริการท่องเที่ยวที่มีอยู่ ต่อยอดสร้างสรรค์รูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ รวมทั้งเชื่อมต่อเส้นทางและกิจกรรมกับการท่องเที่ยวชุมชนที่มีอัตลักษณ์ ซึ่งอาจพิจารณาผลการพัฒนาจากอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมด้านการท่องเที่ยวและบริการในพื้นที่ รายได้จากการท่องเที่ยว จำนวนเมืองและแหล่งท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน อัตราส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวเมืองหลักต่อเมืองรอง และอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น

(3) การพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคต ต่อยอดจากฐานการผลิตและผลผลิตพื้นฐาน เน้นการปรับโครงสร้างการผลิตให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และยกระดับขีดความสามารถการผลิตด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมมุ่งสู่อุตสาหกรรมป้าหมายในอนาคต โดยอาจพิจารณาผลการพัฒนาได้จากอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมด้านอุตสาหกรรม จำนวนผู้ประกอบการที่ได้รับการส่งเสริมด้านอุตสาหกรรม จำนวนของวิสาหกิจกลางและขนาดเล็กที่ได้รับพัฒนามาตรฐาน และมูลค่าการลงทุนในอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่เป็นเป้าหมายในอนาคต เป็นต้น

(4) การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน โดยยกระดับการศึกษา พัฒนาระบบสุขภาพ และยกระดับความสามารถของคนทุกช่วงวัย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในโอกาส และสร้างพลังขับเคลื่อนการพัฒนา ซึ่งอาจสังเกตผลการพัฒนาได้จากจำนวนผู้สูงอายุ ผู้ป่วย ผู้พิการที่ได้รับการดูแลคุณภาพชีวิต ร้อยละของครัวเรือนที่สามารถพึ่งตนเองได้ ผลิตภาพแรงงาน อัตราการเข้าถึงบริการสุขภาพ ระดับสุขภาวะและการเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เป็นต้น

(5) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ลดมลพิษ และป้องกันภัยพิบัติ เน้นฟื้นฟูดูแลสภาพแวดล้อม รักษาความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศ แก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมจากมลพิษ และรับมือกับผลกระทบจากสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจสะท้อนให้เห็นถึงผลการพัฒนาได้จากสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ ส่วนส่วนของขยะมูลฝอยที่ได้รับการจัดการและนำไปแปรรูป ระดับคุณภาพอากาศในพื้นที่วิกฤตหมอกควัน คุณภาพน้ำของแหล่งน้ำหลัก และประสิทธิภาพการใช้น้ำ รวมทั้งมูลค่าความเสียหายจากภัยพิบัติ เป็นต้น

(6) การพัฒนาเมือง พื้นที่เศรษฐกิจ ระบบโลจิสติกส์ และการเปิดประตูการค้าการลงทุน โดยสร้างความเชื่อมโยงระหว่างเมือง และพื้นที่ที่เป็นเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจ รวมทั้งเชื่อมต่อไปสู่การค้าการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มประเทศในภูมิภาค และนานาชาติ ซึ่ง

อาจสะท้อนผลการพัฒนาได้จากมูลค่าการลงทุนในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ มูลค่าการค้าชายแดน ต้นทุนด้านโลจิสติกส์ จำนวนสถานประกอบการที่จดทะเบียนใหม่ในพื้นที่เศรษฐกิจ และจำนวนเมืองที่ได้รับการพัฒนาเป็นเมืองน่าอยู่ เป็นต้น

การขับเคลื่อนภารกิจวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ในแต่ละภาคจะมีจุดเน้นยุทธศาสตร์การพัฒนาที่แตกต่างกันไปตามความท้าทายและความต้องการ ศักยภาพและโอกาสของแต่ละพื้นที่

2.6) ผลกระทบของแผน

แผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคมุ่งเน้นการบูรณาการความร่วมมือและระดมสรรพกำลังเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่ให้เป็นฐานสำหรับการเติบโตของประเทศ การขับเคลื่อนแผนให้บรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้ ยังส่งผลกระทบ (impacts) เชิงบวกที่สำคัญดังนี้

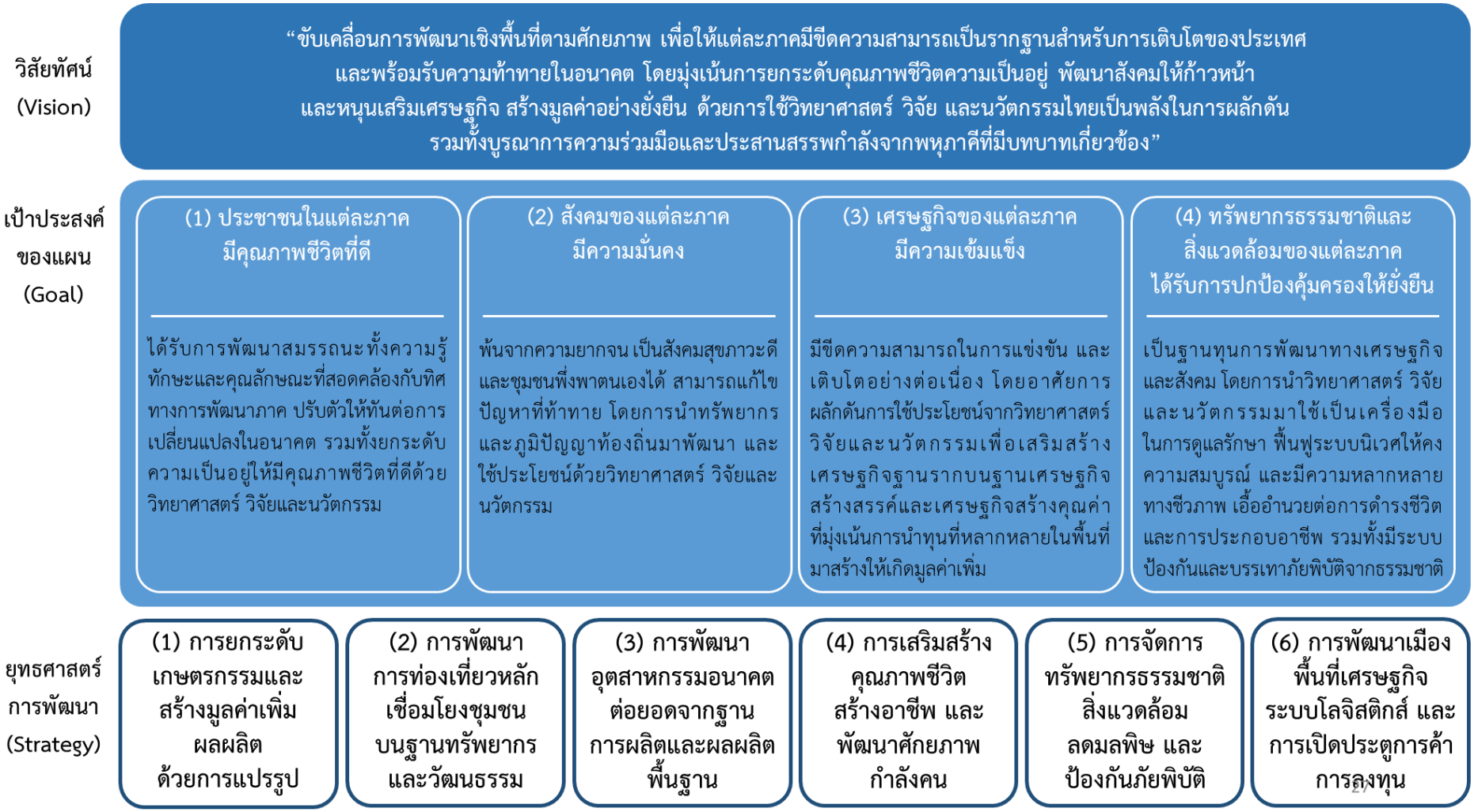
(1) กำลังคนเป็นทุนมนุษย์ (huma capital) มีขีดความสามารถและมีศักยภาพสูงขึ้นเป็นพลังหลักในการนำพาและขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงประเทศ รวมทั้งมีโอกาสในการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ

(2) ชุมชนและท้องถิ่นเป็นสังคมอุดมปัญญา (wisdom society) ที่ตระหนักถึงความสำคัญ และเห็นคุณค่าของวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ซึ่งมีบทบาทส่งเสริมการอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจ มีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกันทางสังคม

(3) โครงสร้างการผลิตสินค้าและบริการเป็นแบบเศรษฐกิจฐานความรู้ (knowledge economy) ซึ่งเน้นการสร้างสรรค์ ดัดแปลง และนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

(4) การลงทุนเพื่อการพัฒนาอย่างมีคุณค่าและคุ้มค่า (valuable and worth for investment) ซึ่งเป็นการใช้งบประมาณเพื่อพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมที่มุ่งเป้าและเชื่อมโยงผลการลงทุนไปใช้ประโยชน์ในการยกระดับการพัฒนาพื้นที่ให้ก้าวหน้า

(5) ประเทศไทยมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรม (technology and innovation self-reliance) โดยสร้างองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์จากภูมิปัญญาไทย รวมทั้งใช้การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาและขับเคลื่อนประเทศได้

ภาพ 85 แสดงวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ และยุทธศาสตร์การพัฒนาของแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคในภาพรวม

3) ร่างแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ภาคเหนือ

3.1) สถานการณ์ภาคเหนือ

ภาคเหนือเป็นพื้นที่ที่มีเศรษฐกิจขนาดเล็กและขยายตัวช้า หากพิจารณาตามโครงสร้างทางเศรษฐกิจพบว่าภาคบริการ และภาคเกษตรกรรมมีบทบาทสำคัญในการสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจ เนื่องจากในพื้นที่มีอารยธรรม ประวัติศาสตร์ และทรัพยากรที่เป็นทุนการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและบริการ รวมทั้งเป็นแหล่งสำหรับการเกษตรที่มีสัดส่วนพื้นที่ชลประทานค่อนข้างมาก แต่อย่างไรก็ตามภาคการเกษตรกรรมยังคงมีผลิตภาพต่ำ โดยมีแนวโน้มปรับเปลี่ยนสู่การเกษตรสร้างมูลค่า และการพัฒนาการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจฐานชีวภาพ

ภาคอุตสาหกรรมยังมีบทบาททางต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคไม่มากนัก เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขั้นพื้นฐานและมีการอัตราการขยายตัวต่ำ ถึงแม้จะมีนิคมอุตสาหกรรมที่เป็นฐานการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ที่สำคัญ อย่างไรก็ตามมีอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพสามารถยกระดับได้ คือ อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่ใช้อัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรม รวมทั้งอาศัยเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าและบริการ ส่วนในภาคบริการโดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยวมีการขยายตัวต่ำเนื่องจากสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 รวมทั้งสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวยังไม่มีคุณภาพระดับสากล ขาดความเชื่อมโยงกิจกรรมดึงดูดใจ ทำให้นักท่องเที่ยวลดลงโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวต่างชาติไม่สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวและระยะเวลพำนักในพื้นที่จึงน้อยลงด้วย แต่มีโอกาสที่น่าสนใจ คือ การเกิดรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ที่เชื่อมโยงกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่นๆ ที่เน้นความปลอดภัยด้านสุขอนามัย คุณภาพ และตอบสนองความต้องการเฉพาะเจาะจงมากขึ้น หากพิจารณาถึงการค้าชายแดนพบว่าในภาพรวมการค้าชายแดนมีการหดตัวลง เนื่องจากการผลกระทบของสถานการณ์ทางการเมืองในประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะในฝั่งสหภาพเมียนมาร์ และการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนยังไม่ก้าวหน้า ไม่สามารถดึงดูดการลงทุนในพื้นที่ได้

ในด้านสังคมพบว่า ประชากรภาคเหนือเพิ่มขึ้นแต่มีอัตราต่ำกว่าระดับประเทศ ในขณะที่ผู้สูงอายุมีสัดส่วนมากขึ้น ทำให้ภาคเหนือเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์เร็วกว่าระดับประเทศ ส่วนแรงงานในวัยทำงานมีการศึกษาสูงขึ้น มีการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานมากขึ้น แต่ยังมีผู้สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษายังมีน้อย สำหรับสถานการณ์ด้านสาธารณสุข พื้นที่ภาคเหนือมีบริการสาธารณสุขที่ครอบคลุมเพิ่มขึ้น แต่ยังคงมีความเหลื่อมล้ำในพื้นที่เนื่องจากบริการที่มีคุณภาพยังกระจุกตัวอยู่ในเมืองหลักของภาค ประชาชนยังมีแนวโน้มเจ็บป่วยด้วยกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่วนในด้านคุณภาพชีวิต ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินลดลงเนื่องจากปัญหายาเสพติด ซึ่งส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาสังคมอื่นๆ ตามมา ปัญหาที่สำคัญของพื้นที่ คือ ประชาชนยังมีความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ถึงแม้ประชาชนจะมีภาวะความยากจนลดลง จึงมีความเสี่ยงการเพิ่มขึ้นของกลุ่มคนยากจนที่มาจากกลุ่มเปราะบาง

สถานการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และภัยพิบัติ พบว่า พื้นที่ป่าของภาคเหนือลดลง มีการเกิดไฟไหม้ป่าเพิ่มขึ้น ในขณะที่การกักเก็บน้ำในแหล่งขนาดใหญ่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นแต่ยังมีความผันผวนของปริมาณน้ำค่อนข้างมาก ซึ่งพื้นที่ประสบอุทกภัยน้อยลง แต่มีสถานการณ์ภายแล้งเพิ่มขึ้น ส่วนปัญหาหลักที่มีแนวโน้มรุนแรงขึ้นคือฝุ่นควันและละออง

ขนาดเล็กในอากาศเกินมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่มีปัญหาขยะลดลงเนื่องจากมีการนำขยะไปใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น

3.2) ศักยภาพและโอกาส ความท้าทายและความต้องการของพื้นที่ภาคเหนือ

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ของพื้นที่และประมวลข้อมูลประกอบในด้านต่างๆ กล่าวได้ว่าภาคเหนือมีศักยภาพและโอกาสซึ่งเป็นแรงหนุนเสริมในการพัฒนา รวมทั้งมีความท้าทายและความต้องการที่ต้องให้ความสนใจรับมือ ดังนี้

ศักยภาพและโอกาส	ความท้าทายและความต้องการ
(1) ภาคเหนือตอนบนมีอารยธรรมล้านนา ภาคเหนือตอนล่างมีแหล่งประวัติศาสตร์เป็นทุนวัฒนธรรม และภูมิปัญญาที่มีอัตลักษณ์ (2) พื้นที่มีฐานทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวหลากหลาย มีแหล่งท่องเที่ยวมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในระดับสากล (3) ทรัพยากรทางชีวภาพมีความหลากหลายเป็นฐานสำคัญของการวิจัยและพัฒนาต่อยอดเป็นเศรษฐกิจชีวภาพได้ (4) ผู้บริโภคมีพฤติกรรมการบริโภคเปลี่ยนแปลงไปให้ความสำคัญกับสุขภาพและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (5) มีการพัฒนาโครงข่ายโลจิสติกส์สนับสนุนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน พร้อมเชื่อมโยงกับระเบียงเศรษฐกิจ และอนุภูมิภาค (6) สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่มีศักยภาพทั้งด้านการวิจัย พัฒนานวัตกรรม พัฒนาท้องถิ่น และผลักดันองค์ความรู้ไปใช้พัฒนาพื้นที่ (7) ห้องปฏิบัติมีความพร้อมทั้งด้านมาตรฐานและเครื่องมือเพื่อใช้ประโยชน์ในการวิจัยและพัฒนา รวมทั้งให้บริการแก่ผู้ประกอบการ	(1) จำเป็นต้องยกระดับการท่องเที่ยวหลักให้ได้มาตรฐานสากล รวมทั้งพัฒนาแหล่งและรูปแบบบริการท่องเที่ยวใหม่ให้มีคุณภาพ เชื่อมโยงกัน (2) วัฒนธรรม ภูมิปัญญา และองค์ความรู้ท้องถิ่นที่น่าสนใจ ยังไม่ได้นำมาพัฒนาใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์อย่างเต็มศักยภาพ (3) เมืองขยายตัวรวดเร็วแต่ยังขาดการวางแผนการจัดวางโครงสร้างพื้นฐาน และบริการสาธารณะที่สอดคล้องกับทิศทางการเติบโต (4) ก้าวสู่สังคมผู้สูงวัยเร็วกว่าทั้งประเทศ ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความยากจน ระบบการดูแลยังไม่ทั่วถึง มีภาวะพึ่งพิง (5) มีความจำเป็นต้องจัดการกำลังแรงงานทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ให้เพียงพอต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ (6) ปัญหาฝุ่นควันยังเกิดขึ้นต่อเนื่องทุกปี และมีแนวโน้มทวีความรุนแรงขึ้น ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและเศรษฐกิจของภาค (7) ภาคเกษตรกรรมประสบปัญหาด้านกระบวนการผลิต และต้องการยกระดับการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า (8) ผลผลิตทางการเกษตรไม่สมดุลกับความต้องการของตลาด เนื่องจากขาดการจัดการพืชผล การคาดการณ์แนวโน้มตลาด (9) การค้าชายแดนยังมีความเสี่ยงเนื่องจากสถานการณ์ทางการเมือง และการลงทุนของนักลงทุนต่างชาติในประเทศเพื่อนบ้าน

ศักยภาพและโอกาส	ความท้าทายและความต้องการ
	(10) พื้นที่ยังมีข้อจำกัดการใช้ประโยชน์จากที่ดินเนื่องจากสภาพภูมิประเทศเป็นภูเขาและป่า จึงมีการบุกรุกและใช้พื้นที่ป่าผิดประเภท

3.3) ทิศทางพัฒนาภาค และวัตถุประสงค์การพัฒนาภาคเหนือด้วย ววน.

หากพิจารณาตามสถานการณ์ และสภาพปัญหาของภาค กล่าวได้ว่า ภาคเหนือมีทุนการพัฒนาทั้งในด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญาที่มีอัตลักษณ์ มีทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ อีกทั้งเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์เชื่อมโยงในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน สามารถต่อยอดเป็นการผลิตสินค้าและบริการตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อตอบสนองต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งยังใช้มีศักยภาพประสานการพัฒนาเศรษฐกิจกับอนุภูมิภาคได้ ดังนั้นตามกรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566-2570 จึงกำหนดให้ภาคเหนือมีทิศทางการพัฒนามุ่งสู่ **“เศรษฐกิจสร้างสรรค์ สานสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ สุขภาวะดี วิถีชีวิตยั่งยืน”** โดยเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าสูง (Creative) การสร้างโอกาสเชื่อมโยงเศรษฐกิจ (Connect) การพัฒนาตามวิถีใหม่เพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืน (Clean) และการดูแลผู้สูงอายุรวมทั้งผู้ด้อยโอกาส (Care)

การขับเคลื่อนตามทิศทางการพัฒนาภาคข้างต้น สามารถบูรณาการกับภารกิจด้าน ววน. ตามแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ.2566-2570 โดยกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ (objective) การพัฒนาภาคด้วย ววน.ได้ คือ **“ภาคเหนือเป็นแหล่งเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และเป็นถิ่นฐานของความอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืน โดยการนำความหลากหลายทางชีวภาพ และคุณค่าอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมาต่อยอด รวมทั้งใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมเป็นพลังผลักดัน”**

3.4) ผลสัมฤทธิ์สำคัญจากการพัฒนาภาคเหนือด้วย ววน.

การพิจารณาความสำเร็จในการพัฒนาภาคเหนือตามวัตถุประสงค์ที่คาดหวัง สามารถสังเกตผลได้ในลักษณะผลสัมฤทธิ์สำคัญ (key results) จากการพัฒนาภาคด้วย ววน. จำนวน 6 ด้าน ตามจุดเน้นของยุทธศาสตร์การพัฒนา ดังนี้

(1) ผลผลิตการเกษตรมีความปลอดภัย มีการแปรรูปด้วยกระบวนการที่มีประสิทธิภาพให้เป็นสินค้าที่มีความหลากหลายและมีคุณภาพ สอดคล้องและสมดุลกับความต้องการของตลาด

(2) บริการและสินค้าด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งบริการมูลค่าสูงมีรูปแบบที่สร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรม สามารถดึงดูดนักเดินทางโดยสร้างประสบการณ์ที่ประทับใจ

(3) อุตสาหกรรมเติบโตอย่างสมดุลโดยการต่อยอดภูมิปัญญาเป็นอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ และการสร้างนวัตกรรมเพิ่มค่าผลผลิตทางการเกษตรสู่อุตสาหกรรมฐานชีวภาพ

(4) ผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้มีความยากจนมีศักยภาพในการดำเนินชีวิตเพิ่มขึ้น มีโอกาสในการประกอบอาชีพ ลดการพึ่งพิง มีพลังในการพึ่งพาตนเองและมีสุขภาพดีสมวัย

(5) ปัญหาฝุ่นควันลดลงไม่เป็นอันตรายวิถีชีวิต ทรัพยากรป่าไม้และน้ำ รวมทั้งระบบนิเวศได้รับการคุ้มครองดูแลให้เป็นทุนการพัฒนา และคงความหลากหลายทางชีวภาพ

(6) เมืองเศรษฐกิจได้รับการยกระดับเป็นเมืองอัจฉริยะ และมีเครือข่ายระบบโลจิสติกส์เชื่อมโยงระเบียงเศรษฐกิจและเขตเศรษฐกิจพิเศษ ช่วยส่งเสริมมูลค่าการค้าขายแดนเพิ่มสูงขึ้น

ภาพ 86 แสดงวัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์สำคัญในการพัฒนาภาคเหนือด้วย ววน.

3.5) แนวทางการพัฒนาภาคเหนือด้วย ววน.

การผลักดันภาคเหนือให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ก้าวหน้าตามวัตถุประสงค์ และผลสัมฤทธิ์สำคัญที่คาดหวังไว้ จำเป็นต้องบูรณาการภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของแนวทางการพัฒนา รวมทั้งจัดระดับความสำคัญของแนวทางตามความต้องการและศักยภาพของพื้นที่ด้วย ซึ่งในการพัฒนาภาคเหนือด้วย ววน. มีแนวทางที่สำคัญดังนี้

▶ (1) การยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	ผลผลิตการเกษตรมีความปลอดภัย มีการแปรรูปด้วยกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ ให้เป็นสินค้าที่มีความหลากหลายและมีคุณภาพ สอดคล้องและสมดุลกับความต้องการของตลาด

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
■(1.1) พัฒนาคุณภาพผลผลิตทางการเกษตรทั้งพืชและสัตว์ที่สำคัญในพื้นที่เช่น ข้าว พืชผัก ผลไม้ โคเนื้อ อ้อย เป็นต้น เพื่อเป็นวัตถุดิบสำหรับการแปรรูป และมีศักยภาพในการส่งออก รวมทั้งผลักดันการแปรรูปเป็นนวัตกรรมอาหารที่มีความหลากหลายและมีมูลค่าเพิ่ม	F3(S1P2) F4(S1P2) N3(S1P2)	แนวทางที่ 2(2) แนวทางที่ 2(3)
■(1.2) พัฒนาเทคโนโลยีการเพาะปลูกพืชสมุนไพรปลอดภัย และพัฒนาผลิตภัณฑ์ยา สารสกัดจากสมุนไพร ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารจากสมุนไพร และผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางจากสมุนไพร	F3(S1P2) F4(S1P1) N2(S1P1)	แนวทางที่ 2(2) แนวทางที่ 2(3)
▣(1.3) ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และปัญญาประดิษฐ์เพื่อการคาดการณ์ตลาดสินค้าเกษตร และจัดการผลผลิต รวมทั้งพัฒนาแพลตฟอร์มตลาดการเกษตรออนไลน์	N3(S1P2) N8(S1P5) N9(S1P5)	แนวทางที่ 2(2)
▣(1.4) ส่งเสริมการแปรรูปวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตรมาใช้ประโยชน์ เช่น วัสดุบำรุงดิน ส่วนประกอบของอาหารสัตว์ เป็นต้น รวมทั้งพัฒนาเป็นนวัตกรรมวัสดุทดแทนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อลดการเผาทำลายและสร้างมูลค่าเพิ่ม	N6(S1P4) N5(S1P4)	แนวทางที่ 2(2) แนวทางที่ 6(3) แนวทางที่ 6(4)
▣(1.5) ยกระดับระบบการผลิตสินค้าที่สำคัญทางเศรษฐกิจให้เป็นสินค้าเกษตรอินทรีย์ และเกษตรปลอดภัยที่ได้มาตรฐานทั้งระดับชุมชนและระดับสากล	N3(S1P2) F3(S1P2) F4(S1P2)	แนวทางที่ 2(1)
□(1.6) พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มขีดความสามารถกระบวนการผลิตสินค้าการเกษตร รวมทั้งส่งเสริมการเกษตรอัจฉริยะ (smart farming) อย่างครบวงจร	N3(S1P2) N17(S2P11)	แนวทางที่ 2(2)
□(1.7) เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อการปรับตัวและพัฒนาสมรรถนะเกษตรกรให้มีความรู้ความเข้าใจในการทำเกษตรปลอดภัย มีทักษะการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่าง	N3(S1P2) N17(S2P11) F7(S1P8)	แนวทางที่ 2(2)

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
เหมาะสมเพื่อการจัดการฟาร์ม และยกระดับขีดความสามารถความผู้ประกอบการธุรกิจการเกษตร	F10(S2P11)	
☐(1.8) ยกระดับห้องปฏิบัติการและหน่วยตรวจวัด หรือทดสอบที่มีศักยภาพให้มีมาตรฐานเพื่อเป็นแหล่งบริการวิเคราะห์ ตรวจสอบ และรับรองคุณภาพผลผลิตการเกษตรและสินค้าเกษตรแปรรูป	N42(S3P20) F3(S1P2)	แนวทางที่ 2(1)

▶ (2) การพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	บริการและสินค้าด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งบริการมูลค่าสูงมีรูปแบบที่สร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรม สามารถดึงดูดนักเดินทางโดยสร้างประสบการณ์ที่ประทับใจ

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
■(2.1) พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่มุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และสร้างคุณค่าเชิงประสบการณ์แก่นักเดินทางโดยเชื่อมโยงอัตลักษณ์ ทุนทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งวิถีชีวิตของชุมชนในพื้นที่	F5(S1P3)	แนวทางที่ 3(1)
■(2.2) ยกระดับแหล่งท่องเที่ยวและบริการด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งบริการมูลค่าสูงที่เกี่ยวข้อง เช่น ธุรกิจบริการประชุมและนิทรรศการ (MICE) ให้มีคุณภาพในระดับสากล รวมทั้งนำเทคโนโลยีใช้สนับสนุน และอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว	F5(S1P3)	แนวทางที่ 3(1) แนวทางที่ 3(2)
■(2.3) พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวและบริการที่เชื่อมศักยภาพในพื้นที่ ได้แก่ การบริการทางการแพทย์ และเศรษฐกิจฐานชีวภาพ ให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (wellness tourism) การท่องเที่ยวเชิงอาหาร (gastronomy tourism) การท่องเที่ยวชายแดน และการท่องเที่ยวข้ามแดน	F5(S1P3)	แนวทางที่ 3(1)
▣(2.4) เสริมสร้างขีดความสามารถผู้ประกอบการ และระบบการจัดการตลาดท่องเที่ยวเชิงกลยุทธ์ให้ทันต่อความต้องการและพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งขยายฐานกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพกลุ่มใหม่ เช่น กลุ่มผู้สูงวัย	F5(S1P3)	แนวทางที่ 3(2)
▣(2.5) พัฒนาสินค้าท้องถิ่นจากฐานภูมิปัญญาให้เป็นสินค้าวัฒนธรรมที่มีมูลค่าเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว โดยการสร้างสรรค์คุณค่าและใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม	F5(S1P3) N32(S2P17) N33(S2P17) N35(S2P17)	แนวทางที่ 1(2)

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
☐(2.6) พัฒนาการจัดการโลจิสติกส์เพื่อการท่องเที่ยว เชื่อมโยงแหล่งและเส้นทางการท่องเที่ยวสู่ชุมชนเพื่อกระจายรายได้ และเชื่อมโยงกลุ่มธุรกิจรวมทั้งเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวให้เข้มแข็ง	F5(S1P3) F10(S2P11) N10(S1P6)	แนวทางที่ 3(1) แนวทางที่ 3(2)

▷ (3) การพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคต ต่อยอดจากฐานการผลิตและผลผลิตพื้นฐาน

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	อุตสาหกรรมเติบโตอย่างสมดุลโดยการต่อยอดภูมิปัญญาเป็นอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ และการสร้างนวัตกรรมเพิ่มค่าผลผลิตทางการเกษตรสู่อุตสาหกรรมฐานชีวภาพ

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
■(3.1) ยกระดับการผลิตงานฝีมือและหัตถกรรม ผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์ ผลงานศิลปะและการแสดงที่เป็นวัฒนธรรมท้องถิ่น ให้เป็นอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ทั้งในเชิงสินค้าและบริการที่มีจุดขายที่น่าสนใจ	F5(S1P3) N32(S2P17) N33(S2P17) N35(S2P17)	แนวทางที่ 1(1) แนวทางที่ 1(2) แนวทางที่ 1(3)
■(3.2) พัฒนาอุตสาหกรรมฐานชีวภาพโดยการนำผลผลิตทางการเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัยมาแปรรูปเป็นนวัตกรรมสินค้าและบริการที่มีความหลากหลาย เช่น อาหารสำหรับอนาคต พลังงานชีวภาพ วัสดุชีวภาพ เป็นต้น รวมทั้งเสริมสร้างมีความสามารถแข่งขันได้ในระดับสากล	F3(S1P2) F4(S1P2) N6(S1P4) N36(S3P18)	แนวทางที่ 2(3)
☐(3.3) ปรับโครงสร้างและกระบวนการผลิตของอุตสาหกรรมที่สำคัญในพื้นที่โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพและยกระดับมาตรฐานการผลิต รวมทั้งปรับเปลี่ยนสู่แนวทางการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	N5(S1P4) N4(S1P4) N7(S1P4)	แนวทางที่ 6(4)
☐(3.4) เสริมสร้างระบบนิเวศเพื่อการเติบโตของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งผู้ประกอบการใหม่ฐานนวัตกรรม (IDE) ให้มีศักยภาพและเป็นฐานการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายของพื้นที่	F7(S1P8)	แนวทางที่ 1(2) แนวทางที่ 2(3) แนวทางที่ 4(1)

▶ (4) การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	ผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้ยากจนมีศักยภาพในการดำเนินชีวิตเพิ่มขึ้น มีโอกาสในการประกอบอาชีพ ลดการพึ่งพิง มีพลังในการพึ่งพาตนเองและมีสุขภาพดีสมวัย

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
■(4.1) พัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุให้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมศักยภาพในการพึ่งตนเอง รวมทั้งผลักดันการสร้างนวัตกรรมช่วยลดความเสี่ยง และช่วยในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพสำหรับผู้สูงอายุ	F8(S2P9) N13(S2P9) N12(S2P9)	แนวทางที่ 5(2)
▣(4.2) เสริมสร้างการบริการสุขภาพให้มีประสิทธิภาพและมีความครอบคลุมพื้นที่ รวมทั้งต่อยอดการบริการทางการแพทย์ทั้งการแพทย์แผนปัจจุบัน และการแพทย์แผนไทยให้มีขีดความสามารถเป็นศูนย์บริการทางการแพทย์ครบวงจร	N14(S2P10) N15(S2P10) N16(S2P10)	แนวทางที่ 5(1) แนวทางที่ 3(1)
▣(4.3) แก้ไขปัญหาความยากจนข้ามรุ่นโดยการเสริมสร้างทักษะการประกอบอาชีพและสร้างโอกาสการเข้าถึงทุนเพื่อการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ผู้ยากจน	F9(S2P11) F10(S2P11)	แนวทางที่ 5(1)
□(4.4) เตรียมความพร้อมประชากรวัยแรงงานก่อนเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย ทั้งการส่งเสริมการดูแลสุขภาพ การสร้างหลักประกันเพื่อความมั่นคงในการดำรงชีวิต และการสนับสนุนการสร้างอาชีพ เพื่อเปลี่ยนภาระเป็นพลัง	F8(S2P9) N12(S2P9)	แนวทางที่ 5(2)
□(4.5) ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงาน รวมทั้งพัฒนาระบบการควบคุมการใช้แรงงานต่างด้าวให้ถูกกฎหมาย และป้องกันปัญหาผลกระทบทางสังคมจากแรงงานต่างด้าว	N9(S1P5) N24(S2P14)	แนวทางที่ 5(3)
□(4.6) พัฒนาทักษะฝีมือแรงงานให้ตอบสนองต่อตลาดแรงงาน และเสริมสร้างสมรรถนะกำลังคนที่ใช้ความรู้ให้รองรับการเติบโตตามทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่	F9(S2P11) F13(S4P21)	แนวทางที่ 5(3)
□(4.7) พัฒนาองค์ความรู้เพื่อยกระดับศักยภาพ และแก้ไขปัญหาคนทุกกลุ่ม ทุกช่วงวัยให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคม เช่น กลุ่มเปราะบาง แม่วัยใส ผู้สูงอายุยากจนซ้ำซ้อน กลุ่มผู้มีความเสี่ยงในการฆ่าตัวตาย เป็นต้น	N24(S2P14)	แนวทางที่ 5(1)

▷ (5) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ลดมลพิษ และป้องกันภัยพิบัติ

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	ปัญหาฝุ่นควันลดลงไม่เป็นอันตรายต่อวิถีชีวิต ทรัพยากรป่าไม้และน้ำ รวมทั้งระบบนิเวศได้รับการคุ้มครองดูแลให้เป็นทุนการพัฒนา และคงความหลากหลายทางชีวภาพ

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
■(5.1) แก้ไขปัญหาฝุ่นควัน และฝุ่นละอองขนาดเล็กในอากาศ (PM2.5) โดยการนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาแปรรูปใช้ประโยชน์ ลดการเผาทำลาย รวมทั้งอาศัยเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับวิถีชุมชน และความร่วมมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม	N25 (S2P15) N28(S2P15) N29(S2P15)	แนวทางที่ 6(3)
▣(5.2) ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยดูแลและเพิ่มพื้นที่ป่าและป่าต้นน้ำให้คืนความสมบูรณ์ การบริหารจัดการลุ่มน้ำและแหล่งน้ำให้เพียงพอเป็นการบริโภค อุปโภคและการพัฒนาเศรษฐกิจ รวมทั้งรักษาความสมดุลและความหลากหลายในระบบนิเวศ	N25(S2P15)	แนวทางที่ 6(1) แนวทางที่ 6(2)
□(5.3) พัฒนาระบบการจัดการขยะและของเสียให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งแก้ไขปัญหามลพิษที่เกิดจากการพัฒนาที่ขาดสมดุลและการเติบโตขึ้นของเมือง	N27(S2P15) N28(S2P15)	แนวทางที่ 6(4)
□(5.4) ยกระดับการแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายป่าและการจัดการที่ดินทำกิน โดยเน้นการใช้ประโยชน์จากป่าและที่ดินเชิงอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก	N25(S2P15) F10(S2P11)	แนวทางที่ 6(1)
□(5.5) พัฒนาระบบการคาดการณ์และเตือนภัยพิบัติล่วงหน้า เช่น ระบบเตือนภัยน้ำท่วม และน้ำแล้ง ระบบเตือนไฟป่าและมลพิษจากฝุ่นควันในอากาศ โดยอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัลและระบบประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ (bigdata)	N30(S2P16)	แนวทางที่ 6(5)

▷ (6) การพัฒนาเมือง พื้นที่เศรษฐกิจ ระบบโลจิสติกส์ และการเปิดประตูการค้าการลงทุน

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	เมืองเศรษฐกิจได้รับการยกระดับเป็นเมืองอัจฉริยะ และมีเครือข่ายระบบโลจิสติกส์เชื่อมโยงระเบียงเศรษฐกิจและเขตเศรษฐกิจพิเศษ ช่วยส่งเสริมมูลค่าการค้าชายแดนเพิ่มสูงขึ้น

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
▣(6.1) พัฒนาระบบโลจิสติกส์ และเส้นทางคมนาคมขนส่งเป็นโครงข่ายข่ายหลายรูปแบบครบวงจร (multi-	N10(S1P6) N11(S1P6)	แนวทางที่ 4(1)

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
modal) เชื่อมโยงระเบียงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ล้านนา (NEC Creative Lanna) เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน และเส้นทางการคมนาคมสากล รวมทั้งเชื่อมต่อกับระบบหลักของอนุภูมิภาค GMS BIMSTEC และ AEC รวมทั้งกระตุ้นเศรษฐกิจการค้าชายแดน		
▣(6.2) ยกระดับโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลและพัฒนาเมืองที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ เมืองศูนย์กลางบริการให้เป็นเมืองอัจฉริยะ (smart city) รองรับการขยายตัวในการพัฒนา	N8(S1P5) N20(S2P13)	แนวทางที่ 4(2)

4) ร่างแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4.1) สถานการณ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแนวโน้มอัตราการเติบโตและขนาดของเศรษฐกิจที่ลดลง เนื่องจากการขยายตัวของภาคเกษตรกรรมซึ่งเป็นฐานรายได้เดิมชะลอตัว รวมทั้งการลงทุนใหม่ในพื้นที่ยังมีน้อยส่งผลให้การเติบโตต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนด แต่อย่างไรก็ตามภาคบริการและภาคอุตสาหกรรมกำลังมีบทบาทเป็นฐานรายได้ใหม่ แต่อย่างไรก็ตามการเติบโตทางเศรษฐกิจยังคงกระจุกตัวอยู่เฉพาะในเมืองหลักที่เป็นศูนย์กลางของภาค ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ และรายได้เฉลี่ยต่อประชากรเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำกว่าระดับของคนในประเทศ

หากพิจารณารายสาขาการผลิต พบว่า ด้านการเกษตรกรรมมีการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจหลักของประเทศ ซึ่งเป็นการเกษตรพืชเชิงเดี่ยวที่อาศัยน้ำจากแหล่งธรรมชาติ และพื้นที่ชลประทานมีข้อจำกัดไม่สามารถพัฒนาโครงการขนาดใหญ่เพื่อกักเก็บน้ำปริมาณมากได้ อีกทั้งเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้เพาะปลูกรายย่อย จึงประสบปัญหาผลิตภาพต่ำ จึงมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงไปสู่การทำเกษตรอินทรีย์ และเกษตรปลอดภัยเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มมากขึ้น ส่วนด้านอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นการผลิตแปรรูปสินค้าเกษตรขั้นต้น และสินค้าอื่น ได้แก่ สินค้าอิเล็กทรอนิกส์ พลาสติก เคมีภัณฑ์ สิ่งทอและเครื่องแต่งกาย เป็นต้น ซึ่งมีแนวทางการปรับโครงสร้างการผลิตสู่เศรษฐกิจฐานชีวภาพที่เชื่อมโยงกับภูมิภาคอื่นของประเทศ สำหรับด้านการค้า ผู้ประกอบการค้าส่งค้าปลีกำลังเผชิญกับการแข่งขันกับห้างสรรพสินค้าและร้านค้าปลีกสมัยใหม่ ในขณะที่การค้าชายแดนมีการขยายตัวอย่างก้าวกระโดดแต่ยังขาดความเชื่อมโยงกับห่วงโซ่การผลิตในภาค โดยสินค้าส่วนใหญ่มาจากนอกพื้นที่ ซึ่งสินค้าส่งออกส่วนใหญ่เป็นสินค้าเกษตร สินค้าอุปโภค บริโภคและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

ในพื้นที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลาย แต่ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกล มีข้อจำกัดในการพัฒนา และเริ่มมีความเสื่อมโทรม ประกอบกับกิจกรรมและสินค้าเพื่อการท่องเที่ยวยังไม่ค่อยดึงดูดใจ จึงทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จึงเป็นคนในภาคและมีการใช้จ่ายรวมทั้งระยะเวลาพำนักน้อย ซึ่งการท่องเที่ยวจะขยายตัวในเมืองหลักที่มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่าเมืองรอง

ด้านสังคม ครัวเรือนส่วนใหญ่ยังพึ่งพิงรายได้หลักจากการเกษตรอย่างเดียว จึงมีความเสี่ยงต่อความมั่นคงด้านรายได้ และมีภาระหนี้สินนำไปสู่ปัญหาความยากจน หากพิจารณาประชากรของภาคมีจำนวนมากถึง 1 ใน 3 ของประเทศ แต่มีอัตราเพิ่มประชากรลดลง จึงนำไปสู่แนวโน้มการเกิดปัญหาการพึ่งพิงสูงขึ้น ในขณะที่มีการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุยังเน้นการช่วยเหลือด้านสวัสดิการมากกว่าการเพิ่มศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พึ่งตนเองได้ จึงมีการเตรียมการสถานบริการด้านสาธารณสุขให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ แต่ยังมีความเหลื่อมล้ำในด้านคุณภาพบริการ ซึ่งปัญหาสำคัญในด้านสุขภาวะที่ยังคงมีความรุนแรง คือ โรคพยาธิใบไม้ในตับ และความพร้อมของมารดาในช่วงตั้งครรภ์ที่ส่งผลต่อสุขภาพและเชาว์ปัญญาของเด็ก

ด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และภัยพิบัติ พบว่ามีปัญหาสำคัญคือ น้ำไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำเพื่อการเกษตรตลอดทั้งปี ถึงแม้จะมีความพยายามในการกักเก็บน้ำในแหล่งขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นผลกระทบจากสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง ฝนมีปริมาณน้อย และไม่ตกต้องตามฤดูกาล เกิดภาวะภัยแล้งในขณะที่เกิดอุทกภัยในบางช่วงจากพายุ นอกจากนี้คุณภาพน้ำในแหล่งธรรมชาติยังได้รับผลกระทบจากการเติบโตของเมืองและการผลิตน้ำเสียทางการเกษตร ดังนั้นจึงมีความพยายามส่งเสริมการปลูกป่าเพิ่มขึ้นโดยเน้นไม้มีค่า และมีการนำเทคโนโลยีชีวภาพมาใช้ในการจัดการขยะมูลฝอย ของเสีย และน้ำเสียมากขึ้น

4.2) ศักยภาพและโอกาส ความท้าทายและความต้องการของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เมื่อประมวลข้อมูลบริบทของพื้นที่ และสถานการณ์ของภาค พบว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีศักยภาพและโอกาสซึ่งเป็นสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนา รวมทั้งมีความท้าทายและความต้องการที่ต้องพิจารณาตอบโต้ ดังนี้

ศักยภาพและโอกาส	ความท้าทายและความต้องการ
(1) ตั้งอยู่ในตำแหน่งศูนย์กลางอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง เชื่อมโยงระเบียงเศรษฐกิจ และการค้าการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งจีนตอนใต้ (2) มีพื้นที่ทำการเกษตรมากที่สุดในประเทศ มีการผลิตหลากหลาย ทั้งปลูกพืช และปศุสัตว์ที่มีชื่อเสียง สามารถต่อยอดอุตสาหกรรมแปรรูปได้ (3) มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย สวยงาม มีความเชื่อ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ (5) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ เช่น รถไฟความเร็วสูง เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เป็นปัจจัยหนุนเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจใหม่ (5) พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ และประชากรสูงอายุที่เพิ่มขึ้นทำให้มีความต้องการสินค้าและบริการด้านสุขภาพ และมีความปลอดภัย	(1) ภัยแล้งทวีความรุนแรงขึ้น จึงต้องมีการบริหารจัดการน้ำให้เพียงพอ และยั่งยืน โดยการอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าไม้ และเปลี่ยนวิธีทำการเกษตร (2) พื้นที่มีความยากจนสูง ประชาชนยังมีคุณภาพชีวิตต่ำ ขาดโอกาสเข้าถึงบริการและการศึกษา รวมทั้งแรงงานยังขาดคุณภาพ (3) พฤติกรรมการบริโภคเสี่ยงต่อโรคพยาธิใบไม้ในตับและมะเร็งท่อน้ำดี รวมทั้งมีทุพโภชนาการในแม่และเด็ก และเด็กมีระดับเชาว์ปัญญาต่ำ (4) แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ไม่ได้มาตรฐาน สินค้าการท่องเที่ยวยังไม่น่าสนใจต้องพัฒนาการท่องเที่ยวแนวใหม่เชื่อมโยงกับชุมชน (5) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทำให้เกิดภัยพิบัติรุนแรงทั้งภัยแล้งและอุทกภัย และส่งผลต่อการเกษตรกรรม

ศักยภาพและโอกาส	ความท้าทายและความต้องการ
(6) มีสถาบันอุดมศึกษาที่โดดเด่นครอบคลุมเกือบทุกจังหวัด และมีหน่วยวิจัยและพัฒนาตลอดจนห้องปฏิบัติการพร้อมให้บริการ (7) มีการผลิตองค์ความรู้ นวัตกรรม และการบริการวิชาการสู่พื้นที่ทั้งในด้านการเกษตร อุตสาหกรรม โลจิสติกส์ และการสาธารณสุข	(6) รายได้จากการค้าชายแดนยังจำกัด เนื่องจากสินค้าส่งออกผ่านแดนยังผลิตมาจากนอกพื้นที่ (7) อุตสาหกรรมยังเป็นการแปรรูปขั้นต้น ขาดเทคโนโลยี ต้องเชื่อมโยงกับเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรมฐานชีวภาพ (8) การเติบโตของเมืองส่งผลต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม และเกิดมลพิษ ที่กระทบต่อภาคเกษตรกรรม (9) การพัฒนาเส้นทางคมนาคมทางราง และอิทธิพลการค้าจากประเทศจีน ทำให้ต้องวางระบบโครงข่ายคมนาคมและการค้าให้เชื่อมโยง

4.3) ทิศทางพัฒนาภาค และวัตถุประสงค์การพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วย ววน.

ตามสถานการณ์และสภาพปัญหาของพื้นสะท้อนให้เห็นว่าภาคตะวันออกเฉียงเป็นฐานการผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิที่ดีที่สุดของประเทศ มีศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวบนฐานวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ท้องถิ่น รวมทั้งยังเป็นประตูการค้าสู่ประเทศเพื่อนบ้าน แต่ยังมีอุปสรรคต่อการพัฒนาที่สำคัญคือ ปัญหาทรัพยากรน้ำ สภาวะความยากจน และปัญหาคุณภาพชีวิต จึงต้องเร่งแก้ไขปัญหา และขับเคลื่อนการพัฒนาให้เศรษฐกิจและสังคมมีความเข้มแข็ง ซึ่งตามกรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566-2570 ได้กำหนดให้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมุ่งไปสู่การเป็น **“ศูนย์กลางเศรษฐกิจของอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง”** โดยเน้นการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืน (Growth) การพัฒนาการเกษตรปลอดภัยเกษตรอินทรีย์ (Green) และยกระดับระเบียงเศรษฐกิจเพื่อส่งเสริมการลงทุนและการค้าชายแดน (Gate)

การผลักดันให้กรอบแผนพัฒนาภาคมุ่งไปตามทิศทางตามที่กำหนดไว้ ต้องผสานภารกิจการพัฒนาเชิงพื้นที่กับภารกิจด้าน ววน. ตามแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ.2566-5870 เข้าด้วยกัน โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมในการสร้างเปลี่ยนแปลง คือ **“ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้บริบูรณ์ เป็นฐานการเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานชีวภาพ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ พร้อมยกระดับการเป็นประตูเศรษฐกิจเชื่อมโยงสู่อนุภูมิภาคลุ่มน้ำแม่โขง โดยการนำวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมมาใช้เป็นเครื่องมือหนุนเสริมขับเคลื่อนการพัฒนา”**

4.4) ผลสัมฤทธิ์สำคัญจากการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วย ววน.

การบรรลุวัตถุประสงค์การพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถพิจารณาได้จากผลสัมฤทธิ์สำคัญ (key results) จากการพัฒนาภาคด้วย ววน. จำนวน 6 ด้านตามจุดเน้นของยุทธศาสตร์การพัฒนา ดังนี้

(1) ผลผลิตพืชและสัตว์เศรษฐกิจมีผลิตภาพโดยการปรับปรุงวิธีการผลิตให้ได้มาตรฐาน รวมทั้งได้รับต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์นวัตกรรมที่เพิ่มมูลค่า

(2) การท่องเที่ยวกระจายรายได้สู่ชุมชนโดยยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เพื่อการท่องเที่ยว และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีอัตลักษณ์โดดเด่นของแต่ละท้องถิ่น

(3) อุตสาหกรรมขยายตัวด้วยมูลค่าผลิตภัณฑ์นวัตกรรม และอุตสาหกรรมฐานชีวภาพโดยอาศัยผู้ประกอบธุรกิจใหม่ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กที่มีความเข้มแข็งเป็นกลไกสำคัญ

(4) ระดับความยากจนในพื้นที่ลดลงด้วยการพัฒนาขีดความสามารถและสร้างโอกาสอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งโรคเฉพาะถิ่นได้รับการควบคุม และประชาชนได้รับการส่งเสริมให้สุขภาวะดียิ่งขึ้น

(5) ความเดือดร้อนจากภาวะการขาดแคลนทรัพยากรน้ำ และปัญหาอุทกภัยได้รับการแก้ไขให้บรรเทาลง รวมทั้งชุมชนมีความพร้อมปรับตัว รับมือ และจัดการกับความเสี่ยงจากภัยพิบัติ

(6) ระบบโลจิสติกส์มีความพร้อมรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เชื่อมโยงการคมนาคมขนส่งที่สำคัญ และเสริมสร้างโอกาสการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจและประตูการค้าสู่อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

ภาพ 87 แสดงวัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์สำคัญในการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วย ววน.

4.5) แนวทางการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วย ววน.

แนวทางการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเป็นเครื่องมือ กำหนดขึ้นให้ตอบสนองต่อการสถานการณ์ สภาพปัญหา ความต้องการและศักยภาพของพื้นที่ ดังนั้นแต่ละแนวทางจึงมีระดับความสำคัญแตกต่างกันตามเงื่อนไขที่กำหนด โดยมีรายละเอียดดังนี้

▶ (1) การยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	ผลผลิตพืชและสัตว์เศรษฐกิจมีผลิตภาพโดยการปรับปรุงวิธีการผลิตให้ได้มาตรฐาน รวมทั้งได้รับต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์นวัตกรรมที่เพิ่มมูลค่า

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
■(1.1) พัฒนาเทคโนโลยีการผลิตพืชและสัตว์เศรษฐกิจ ได้แก่ พืชไร่ พืชผัก โคเนื้อ โคนม สัตว์น้ำ ให้ได้ปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้น มีความปลอดภัย และมีคุณภาพตามความต้องการของตลาด โดยการปรับปรุงพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ อาหารสัตว์ ปุ๋ย การเลี้ยง การเพาะปลูก การเก็บเกี่ยว และการลดข้อจำกัดในการส่งออก	N3(S1P2)	แนวทางที่ 1(2) แนวทางที่ 1(3)
■(1.2) ส่งเสริมการแปรรูปขั้นต้น โดยแปลงผลผลิตทางการเกษตรให้เป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร	N3(S1P2)	แนวทางที่ 1(1) แนวทางที่ 1(2) แนวทางที่ 1(3)
▣(1.3) ต่อยอดผลผลิตทางการเกษตรเป็นผลิตภัณฑ์นวัตกรรมอาหารแปรรูปที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและพฤติกรรมการบริโภค เช่น อาหารเพื่อสุขภาพ อาหารโปรตีนทางเลือกจากพืช และแมลง อาหารเพื่ออนาคต	F3(S1P2) F4(S1P2)	แนวทางที่ 1(2) แนวทางที่ 1(4)
▣(1.4) ส่งเสริมการเพาะปลูกพืชสมุนไพรที่สำคัญและสมุนไพรพื้นถิ่น เช่น ขมิ้นชัน ไพล และพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพในเชิงพาณิชย์	N3(S1P2) N2(S1P1)	แนวทางที่ 1(2)
▣(1.5) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการผลิตข้าวคุณภาพและปลอดภัย ได้มาตรฐานและแข่งขันได้ในระดับสากล	F4(S1P2) N3(S1P2)	แนวทางที่ 1(1)
□(1.6) ยกระดับห้องปฏิบัติการและหน่วยตรวจวัด หรือทดสอบที่มีศักยภาพให้มีมาตรฐานเพื่อเป็นแหล่งบริการวิเคราะห์ ตรวจสอบ และรับรองคุณภาพผลผลิตการเกษตรและสินค้าเกษตรแปรรูป	N42(S3P20) F3(S1P2)	แนวทางที่ 1(1) แนวทางที่ 1(2) แนวทางที่ 1(3) แนวทางที่ 1(4)
□(1.7) พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมบรรจุภัณฑ์สำหรับผลผลิตทางการเกษตรและผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรแปรรูปเพื่อสร้างคุณค่าและยืดอายุผลผลิตให้เก็บรักษาได้นานขึ้น	F4(S1P2) N3(S1P2)	แนวทางที่ 1(1) แนวทางที่ 1(2) แนวทางที่ 1(3)

▷ (2) การพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	การท่องเที่ยวกระจายรายได้สู่ชุมชนโดยยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เพื่อการท่องเที่ยว และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีอัตลักษณ์โดดเด่นของแต่ละท้องถิ่น

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
■(2.1) พัฒนาการท่องเที่ยวบนฐานอารยธรรมอีสาน ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตลุ่มน้ำโขงที่มีอัตลักษณ์โดดเด่นและมีคุณค่า รวมทั้งเชื่อมโยงเส้นทางและแหล่งท่องเที่ยวหลักกับแหล่งท่องเที่ยวชุมชน	F5(S1P3) F10(S2P11) N32(S2P17) N33(S2P17) N35(S2P17)	แนวทางที่ 5(1) แนวทางที่ 5(2) แนวทางที่ 5(3) แนวทางที่ 5(5)
▣(2.2) ยกระดับผลิตภัณฑ์พื้นถิ่น และสร้างสรรค์สินค้าเพื่อการท่องเที่ยวที่ผลิตโดยอาศัยทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีรูปแบบที่หลากหลาย มีจุดขายที่น่าสนใจ มีความสวยงามและมีมาตรฐาน เช่น การต่อยอดการยอมสีและลวดลายผ้าไหม ผ้าฝ้าย ผ้าย้อมคราม ผ้าย้อมโคลน และผ้าทอต่างๆ รวมทั้งการส่งเสริมเป็นผลิตภัณฑ์แฟชั่น และเครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น	F5(S1P3) F10(S2P11) N32(S2P17) N33(S2P17) N35(S2P17)	แนวทางที่ 3(1) แนวทางที่ 3(2) แนวทางที่ 3(3) แนวทางที่ 5(4)
▣(2.3) พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานการท่องเที่ยวหลัก โดยมุ่งเน้นการสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและมอบประสบการณ์ใหม่ที่ดึงดูดใจ เช่น การท่องเที่ยวเชิงอาหาร (gastronomy tourism) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (sport tourism) การท่องเที่ยวเชิงมหกรรม (festivals/events) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา การท่องเที่ยวชายแดน การท่องเที่ยวสายศรัทธา หรือการท่องเที่ยวเชื่อมโยงความเชื่อและประเพณีประจำถิ่น	F5(S1P3)	แนวทางที่ 5(1) แนวทางที่ 5(2) แนวทางที่ 5(3) แนวทางที่ 5(4)

▶ (3) การพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคต ต่อยอดจากฐานการผลิตและผลผลิตพื้นฐาน

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	อุตสาหกรรมขยายตัวด้วยมูลค่าผลิตภัณฑ์นวัตกรรม และอุตสาหกรรมฐานชีวภาพโดยอาศัยผู้ประกอบธุรกิจใหม่ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กที่มีความเข้มแข็งเป็นกลไกสำคัญ

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
■(3.1) ต่อยอดผลผลิตทางการเกษตรไปสู่อุตสาหกรรมฐานชีวภาพโดยเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป และการพัฒนานวัตกรรมเพิ่มมูลค่าพืชเศรษฐกิจ เช่น ไบโอพลาสติกที่ย่อยสลายได้จากพืชไร่ในพื้นที่ พลังงานสะอาดจากพืช	F3(S1P2) N4(S1P4) N6(S1P4) N7(S1P4)	แนวทางที่ 1(4)

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
■(3.2) เสริมสร้างขีดความสามารถของผู้ประกอบการใหม่ (startup) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ให้เป็นกิจการที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (IDEs) และเทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งเชื่อมต่อกับภาคอุตสาหกรรม	F7(S1P8) N8(S1P5) N9(S1P5)	แนวทางที่ 3(2)
□(3.3) พัฒนาอุตสาหกรรมยางพาราโดยต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์นวัตกรรม เช่น วัสดุทดแทนในการก่อสร้างจากยางพาราแปรรูป วัสดุปูคลุมแปลง หรือรองพื้นแหล่งกักเก็บน้ำการเกษตร อุปกรณ์กั้นขวางถนน	N6(S1P4) N5(S1P4)	แนวทางที่ 1(4)
□(3.4) ส่งเสริมอุตสาหกรรมใหม่และอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการพัฒนาโครงข่ายคมนาคมของประเทศ เช่น อุตสาหกรรมระบบราง การผลิตชิ้นส่วนและการขับเคลื่อนระบบรางเบา อุตสาหกรรมชิ้นส่วนและยานยนต์ไฟฟ้า	F6(S1P7) N11(S1P6)	แนวทางที่ 4(3) แนวทางที่ 4(4)
□(3.5) เสริมสร้างขีดความสามารถของฐานอุตสาหกรรมเดิมโดยการใช้เทคโนโลยีลดต้นทุน และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต รวมทั้งส่งเสริมการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	N5(S1P4) N6(S1P4)	แนวทางที่ 4(3)
□(3.6) ผลักดันให้เกิดระบบนิเวศสำหรับการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมทั้งยกระดับระบบการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์นวัตกรรมตามทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่	N41(S3P20) N42(S3P20)	แนวทางที่ 4(1) แนวทางที่ 4(3)

▶ (4) การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	ระดับความยากจนในพื้นที่ลดลงด้วยการพัฒนาขีดความสามารถและสร้างโอกาสอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งโรคเฉพาะถิ่นได้รับการควบคุม และประชาชนได้รับการส่งเสริมให้สุขภาวะดียิ่งขึ้น

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
■(4.1) แก้ไขปัญหาความยากจน และยกระดับเศรษฐกิจฐานราก โดยการเสริมทักษะ สร้างโอกาสให้ผู้ยากจนและผู้มีรายได้น้อยได้เข้าถึงที่ดินทำกิน ปัจจัยการผลิต และทุน เพื่อการพัฒนาการประกอบอาชีพตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	F9(S2P11) F10(S2P11) N17 (S2P11)	แนวทางที่ 6(1)
■(4.2) เสริมสร้างขีดความสามารถระบบสุขภาพเพื่อป้องกันและควบคุมโรคเฉพาะถิ่น โดยเฉพาะการลดปัญหาโรคพยาธิใบไม้ในตับในพื้นที่เสี่ยง การดูแลแม่และเด็กให้มีภาวะโภชนาการที่เหมาะสม รวมทั้งเสริมสร้างพัฒนาการทางร่างกายและเชาว์ปัญญาของเด็ก	N14(S2P10)	แนวทางที่ 6(3)

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
▣(4.3) พัฒนากำลังคนผู้เชี่ยวด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมทั้งในภาควิชาการและภาคการผลิตให้เพียงพอและตอบสนองต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ รวมทั้งยกระดับแรงงานที่มีศักยภาพให้เป็นผู้ประกอบการ	F13(S4P21) N43 (S4P21)	แนวทางที่ 1(4) แนวทางที่ 3(2)
☐(4.4) ส่งเสริมให้ทรัพยากรมนุษย์รุ่นใหม่มีสรรถนะสากลผ่านระบบการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ โดยเฉพาะทักษะดิจิทัล จิตวิทยาศาสตร์ ความคิดสร้างสรรค์ และภาษาต่างประเทศ	N44(S4P21) N22 (S2P13)	แนวทางที่ 3(1) แนวทางที่ 3(2)
☐(4.5) เสริมสร้างระบบและกลไกแก้ไขปัญหาสังคม และความมั่นคงทางสังคมที่เกิดจากการขยายตัวของเมืองและพื้นพัฒนาเศรษฐกิจ เช่น ปัญหายาเสพติด และความรุนแรงในครอบครัว	N23(S2P14) N24(S2P14)	แนวทางที่ 4(1)

▶ (5) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ลดมลพิษ และป้องกันภัยพิบัติ

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	ความเดือดร้อนจากภาวะการขาดแคลนทรัพยากรน้ำ และปัญหาอุทกภัยได้รับการแก้ไขให้บรรเทาลง รวมทั้งชุมชนมีความพร้อมปรับตัว รับมือ และจัดการกับความเสี่ยงจากภัยพิบัติ

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
■(5.1) เร่งแก้ไขปัญหาทรัพยากรน้ำทั้งระบบให้มีประสิทธิภาพโดยอาศัยเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยเน้นการจัดการลุ่มน้ำอย่างมีส่วนร่วม การทบทวนการจัดวางโครงสร้างพื้นฐานด้านทรัพยากรน้ำ การพัฒนาระบบกักเก็บน้ำและส่งน้ำที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ การสนับสนุนการเกษตรที่ใช้น้ำน้อย การลดปัญหาและผลกระทบจากอุทกภัย รวมทั้งการพัฒนาระบบคาดการณ์และสนับสนุนการจัดการทรัพยากรน้ำด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์	N9(S1P5) N25(S2P15) N29(S2P15) N30(S2P16) N31(S2P16)	แนวทางที่ 2(1) แนวทางที่ 2(2)
☐(5.2) พัฒนาระบบเฝ้าระวังและเตือนภัยพิบัติล่วงหน้าจากสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง เพื่อลดผลกระทบที่มีต่อชุมชนและการผลิตในภาคเกษตรกรรม	N30(S2P16)	แนวทางที่ 2(1) แนวทางที่ 4(1)
☐(5.3) แก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม และพัฒนาทรัพยากรดินให้มีสภาพเหมาะสำหรับการเกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัย โดยปรับสภาพดินให้มีความอุดมสมบูรณ์และลดสารตกค้างในดิน	N25(S2P15)	แนวทางที่ 1(1) แนวทางที่ 1(2)

▷ (6) การพัฒนาเมือง พื้นที่เศรษฐกิจ ระบบโลจิสติกส์ และการเปิดประตูการค้าการลงทุน

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	ระบบโลจิสติกส์มีความพร้อมรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เชื่อมโยงการคมนาคมขนส่งที่สำคัญ และเสริมสร้างโอกาสการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจและประตูการค้าสู่อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
▣(6.1) พัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (NeEC-Bioeconomy) และส่งเสริมการลงทุน ให้เชื่อมโยงภาคเหนือตอนล่าง ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก และเชื่อมต่อไปยังอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง และจีน	N10(S1P6)	แนวทางที่ 4(4)
▣(6.2) ส่งเสริมขีดความสามารถด้านโลจิสติกส์ และพัฒนาโครงข่ายการคมนาคมขนส่งให้เชื่อมโยงกับพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน และเส้นทางคมนาคมระหว่างประเทศ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน และกระตุ้นการค้าชายแดน	N10(S1P6) N21(S2P13)	แนวทางที่ 4(3)
▣(6.3) พัฒนาการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมขนส่งระบบรางระหว่างไทย ลาว เวียดนาม และจีน รวมทั้งจัดวางแนวทางการพัฒนาพื้นที่รอบสถานี และการยกระดับเส้นทางเศรษฐกิจ	N11(S1P6) N20(S2P13) N21(S2P13)	แนวทางที่ 4(2)

5) ร่างแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ภาคกลาง

5.1) สถานการณ์ภาคกลาง

ภาคกลางมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับสองของประเทศรองจากกรุงเทพมหานคร โดยโครงสร้างทางเศรษฐกิจหลักคือภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการเนื่องจากมีการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานและโครงสร้างคมนาคมขนส่งค่อนข้างเพียบพร้อม แต่อย่างไรก็ตามในช่วงที่ผ่านมาเศรษฐกิจภาคกลางมีอัตราการขยายตัวต่ำกว่าระดับประเทศเนื่องจากเศรษฐกิจการพึ่งพิงการส่งออกซึ่งได้รับผลกระทบจากต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นและเศรษฐกิจโลกซบเซา

หากพิจารณาด้านเกษตรกรรม กล่าวได้ว่าภาคกลางมีศักยภาพด้านการเกษตร เนื่องจากเป็นพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำที่อุดมสมบูรณ์ มีการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย สับปะรด ข้าวโพด และมีการปศุสัตว์ที่สำคัญ คือ โคเนื้อ โคนม สุกร เป็ด ไก่ รวมทั้งมีประมงทั้งน้ำจืดและน้ำเค็มด้วย ส่วนใหญ่เป็นเกษตรเชิงพาณิชย์ และมีการทำเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ในพื้นที่บ้างไม่มากนัก ซึ่งมีแนวโน้มความต้องการของผู้บริโภคเพิ่มขึ้นในอนาคต ส่วนด้านอุตสาหกรรมภาคกลางเป็นแหล่งอุตสาหกรรมการผลิตหลักของประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในบริเวณจังหวัดปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร ซึ่งการผลิตยังใช้เทคโนโลยีขั้นต่ำ พึ่งพาแรงงานอย่างเข้มข้น และพึ่งพิงเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ขาดการพัฒนานวัตกรรมและการสร้างมูลค่าเพิ่ม อีกทั้งยังเป็น

การผลิตที่ส่งผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อมด้วย จึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาไปสู่อุตสาหกรรมสีเขียวโดยเน้นอุตสาหกรรมที่เป็นเป้าหมายอนาคต

สำหรับด้านการค้าและการบริการ ภาคกลางเป็นแหล่งการค้าที่สำคัญ แต่มีกิจการจำนวนมากได้รับผลกระทบเนื่องจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ทำให้ต้องหยุดดำเนินการและการบริโภคก็ชะลอตัวลง ซึ่งธุรกิจต้องปรับตัวตามสถานการณ์ และพฤติกรรมการบริโภค ดังนั้นธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์และการบริการขนส่งหรือกระจายสินค้าจึงเติบโตขึ้น ส่วนในด้านการค้าชายแดน ภาคกลางมีการนำเข้ามากกว่าการส่งออก แต่ก็มีโอกาสพัฒนาการค้าชายแดนกับประเทศเมียนมา โดยต้องกระตุ้นการพัฒนาเส้นทางการค้าและเขตเศรษฐกิจพิเศษอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ภาคกลางยังมีความโดดเด่นด้านประวัติศาสตร์ และความหลากหลายทางธรรมชาติ จึงสามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวได้ แต่ก็ประสบกับภาวะหดตัวลง เนื่องจากข้อจำกัดในการเดินทางและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพและประสบการณ์สร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น

ในด้านสังคม ภาคกลางมีอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ โดยประชากรเมืองมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมาก และมีประชากรแฝงสูงขึ้นในพื้นที่ที่เป็นแหล่งจ้างงาน แต่ในขณะเดียวกันก็มีสัดส่วนประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้น กำลังก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ ส่งผลให้สัดส่วนกำลังแรงงานมีแนวโน้มลดลง ต้องพึ่งพิงแรงงานต่างด้าวเพิ่มขึ้น และแรงงานชาวไทยยังมีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ ไม่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานที่เน้นแรงงานที่มีเป็นสายวิชาชีพ หากพิจารณาในด้านโอกาสพัฒนา พบว่า ประชากรในภาคกลางมีโอกาสทางการศึกษาสูงขึ้น เนื่องจากเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาครบวงจร แต่อย่างไรก็ตามเด็กวัยเรียนยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ต่ำ สำหรับสถานการณ์ด้านสาธารณสุข ประชากรมีโอกาสได้รับบริการด้านสุขภาพดีที่สุดของประเทศเนื่องจากมีสถานพยบาลที่ได้มาตรฐานแต่ยังกระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ ซึ่งปัญหาหลักคือ ประชาชกรมีแนวโน้มเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเพิ่มขึ้น (NCDs) และวัยรุ่นมีปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมสูงขึ้น

ด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และภัยพิบัติ ภาคกลางเน้นการทำเกษตรเชิงพาณิชย์ซึ่งใช้สารเคมีจำนวนมากทำให้พื้นดินเสื่อมโทรมและมีปัญหาการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่ออุตสาหกรรมมากขึ้น พื้นที่การเกษตรจึงลดลง อย่างไรก็ตามพื้นที่ป่าไม้และ พื้นที่ป่าชายเลนได้รับการดูแลและฟื้นฟูจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน แต่ยังมีปัญหาขยะมูลฝอย ขยะทะเล น้ำเสีย และกากอุตสาหกรรมที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งมีการกัดเซาะชายฝั่งทะเลรุนแรงขึ้น ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ นอกจากนี้ปัญหาสำคัญคือ มลพิษทางอากาศที่ยังคงมีความรุนแรงโดยเฉพาะฝุ่นละอองขนาดเล็กในอากาศจากอุตสาหกรรม และไฟป่า ส่วนปัญหาที่มีแนวโน้มลดความรุนแรงลง คือ อุทกภัย และน้ำแล้ง แต่ก็ยังจำเป็นต้องบูรณาการการบริหารจัดการเพื่อรับมือกับปัญหาต่อไป

5.2) ศักยภาพและโอกาส ความท้าทายและความต้องการของพื้นที่ภาคกลาง

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ของภาค ประกอบกับการพิจารณาข้อมูลบริบทของพื้นที่กล่าวได้ว่า ภาคกลางมีศักยภาพและโอกาสซึ่งเป็นแรงส่งเสริมการพัฒนา รวมทั้งมีความท้าทายและความต้องการที่เป็นเงื่อนไขจำกัดในการพัฒนา ดังนี้

ศักยภาพและโอกาส	ความท้าทายและความต้องการ
(1) เป็นฐานอุตสาหกรรมส่งออก และอุตสาหกรรมขั้นสูงที่พร้อมออกแบบและใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นเอง (2) เป็นแหล่งเกษตรสมัยใหม่ และศูนย์รวบรวมและกระจายสินค้าเกษตรที่สำคัญของประเทศ ทั้งพืชไร่ ปศุสัตว์ และสัตว์น้ำ (3) มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายที่มีชื่อเสียงระดับนานาชาติ ทั้งด้านประวัติศาสตร์ ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม วิถีชีวิต และธรรมชาติ (4) เป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งของประเทศและภูมิภาคอาเซียน ที่เอื้อต่อธุรกิจบริการโลจิสติกส์ และพาณิชย์ธุรกิจ (5) เป็นศูนย์การดูแลรักษาสุขภาพมีมาตรฐานระดับสากล โดยมีศูนย์การแพทย์ชั้นนำที่เพียบพร้อมด้วยบุคลากรและอุปกรณ์ทันสมัย (6) เป็นที่ตั้งของสถาบันการศึกษาชั้นนำ รวมทั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาที่มีขีดความสามารถและเชี่ยวชาญในการสร้างเทคโนโลยีและนวัตกรรม (8) มีห้องปฏิบัติการที่พร้อมในการวิจัยครอบคลุมศาสตร์หลายสาขา และสามารถในการให้บริการทางวิชาการให้แก่พื้นที่ได้ (9) มีการผลิตองค์ความรู้ และการพัฒนากำลังคนเพื่อรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน	(1) อุตสาหกรรมส่วนใหญ่ยังต้องการยกระดับเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม รวมทั้งต้องการแรงงานที่มีทักษะฝีมือ (2) ความพื้นที่การเกษตรมีความอุดมสมบูรณ์ลดลง เพราะทำเกษตรเชิงพาณิชย์ที่ใช้สารเคมี รวมทั้งมลพิษจากเมืองและอุตสาหกรรม (3) การท่องเที่ยวกระจุกตัวเฉพาะบางพื้นที่ ต้องพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีคุณภาพเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวชุมชน (5) คนเมืองประสบปัญหาคุณภาพชีวิต ทั้งในด้านความแออัดระบบสาธารณูปโภคไม่เพียงพอ ปัญหาขยะ น้ำเสีย มลพิษ (6) ต้องการแรงงานทั้งในเชิงปริมาณ และคุณภาพ รวมทั้งกำลังคนที่มีความเชี่ยวชาญสามารถตอบสนองการพัฒนาเศรษฐกิจ (7) ปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรเสื่อมโทรม ทั้งน้ำ ป่า ป่าชายเลน เนื่องจากเป็นปัญหาสะสมจากการพัฒนาที่ขาดสมดุล (8) มีผลงานวิจัยและนวัตกรรมจำนวนมาก แต่ยังขาดการถ่ายทอด และการต่อยอดใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์

5.3) ทิศทางพัฒนาภาค และวัตถุประสงค์การพัฒนาภาคกลางด้วย ววน.

หากพิจารณาสถานการณ์และสภาพปัญหาของพื้นที่ กล่าวได้ว่า ภาคกลางเป็นทั้งฐานการผลิตสินค้าเกษตรแปรรูปและอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศ และยังเป็นศูนย์กลางการค้า การคมนาคมขนส่ง รวมทั้งเป็นฐานการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์ความรู้ ตลอดจนเป็นแหล่งการดูแลและรักษาสุขภาพที่ได้มาตรฐานระดับสากล ภาคกลางจึงเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา (HEART) โดยในกรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566-2570 ได้กำหนดให้ภาคกลางมีทิศทางพัฒนามุ่งไปสู่การเป็น “ฐานการผลิตสินค้าและบริการมูลค่าสูง” ซึ่งเน้นการยกระดับเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการ (H: High Value-added Products and Services) ด้วยการเสริมสร้างศักยภาพกำลังคนให้มีคุณภาพ (E: Education and Training) ประกอบกับการประยุกต์ความคิดสร้างสรรค์และศิลปะในการออกแบบ (A: Art and Creative) รวมทั้งการปรับโครงสร้างการผลิต (Restructuring) ใช้เทคโนโลยีทดแทนแรงงาน ควบคู่กับการดูแล อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (T: Treatment of Environmental Pollution and Restoring Natural Resources) เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การพัฒนาภาคตามทิศทางข้างต้น ต้องให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงกับภารกิจและศักยภาพด้าน ววน. ตามแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ.2566-2570 เป็นปัจจัยผลักดัน ซึ่งสามารถกำหนดเป็นวัตถุประสงค์การพัฒนาเชิงบูรณาการ โดยมุ่งให้ “ภาคกลางขับเคลื่อนการพัฒนาโดยอาศัยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม เป็นกลไกยกระดับขีดความสามารถการผลิตสินค้าและบริการให้ทันสมัย มีคุณภาพ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม นำไปสู่การเสริมสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจอย่างสมดุลและยั่งยืน”

5.4) ผลสัมฤทธิ์สำคัญจากการพัฒนาภาคกลางด้วย ววน.

ผลการบรรลุวัตถุประสงค์การพัฒนาภาคกลางตามที่กำหนด สามารถสะท้อนให้เห็นได้จากผลสัมฤทธิ์สำคัญ (key results) จากการพัฒนาภาคด้วย ววน. จำนวน 6 ด้านตามจุดเน้นของยุทธศาสตร์การพัฒนา ดังนี้

(1) สินค้าเกษตรชั้นนำมีความปลอดภัยและสามารถแข่งขันได้ โดยนำเทคโนโลยีมาใช้เพิ่มผลผลิต และลดต้นทุน รวมทั้งมีมูลค่าเพิ่มจากการแปรรูปให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย

(2) การท่องเที่ยวหลักได้รับการยกระดับคุณภาพและสร้างรายได้กระจายสู่ชุมชน โดยเป็นการท่องเที่ยวที่สร้างความประทับใจและส่งมอบประสบการณ์สร้างสรรค์ให้แก่นักท่องเที่ยว

(3) สินค้าและบริการจากการผลิตของอุตสาหกรรมขั้นสูง มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ บนฐานการผลิตที่ทันสมัย ใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

(4) กำลังคนมีสมรรถนะทันสมัยเน้นทักษะด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ รวมทั้งมีผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ และมีศักยภาพพร้อมเป็นศูนย์บริการด้านสุขภาพมูลค่าสูง

(5) ทรัพยากรน้ำ ป่า ป่าชายเลน และชายฝั่งทะเลได้รับการดูแลให้มีความสมบูรณ์ รวมทั้งปัญหาอุทกภัย ภัยแล้ง มลพิษ และน้ำเสียได้รับการแก้ไขให้ลดความรุนแรงลง

(6) ระบบการขนส่งคมนาคม และโลจิสติกส์ได้รับการวางโครงสร้างให้เชื่อมโยงกับโครงข่ายระดับสากล เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทาง เชื่อมต่อเส้นทางเศรษฐกิจ

ภาพ 88 แสดงวัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์สำคัญในการพัฒนาภาคกลางด้วย ววน.

5.5) แนวทางการพัฒนาภาคกลางด้วย ววน.

การขับเคลื่อนภาคกลางให้มุ่งไปสู่วัตถุประสงค์และผลสัมฤทธิ์สำคัญตามที่คาดหวัง โดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมเครื่อง ต้องอาศัยแนวทางการพัฒนาที่จัดระดับความสำคัญตามความต้องการและศักยภาพของพื้นที่ ดังนี้

▶ (1) การยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	สินค้าเกษตรชั้นนำมีความปลอดภัยและสามารถแข่งขันได้ โดยนำเทคโนโลยีมาใช้เพิ่มผลผลิต และลดต้นทุน รวมทั้งมีมูลค่าเพิ่มจากการแปรรูปให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
■(1.1) ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้การกระบวนการทำเกษตรรูปแบบใหม่ครอบคลุมทั้งการเพาะปลูก การปศุสัตว์ และการประมง โดยเน้นระบบเกษตรแม่นยำ (precision agriculture) และระบบเกษตรอัจฉริยะ (intelligent farm) เพื่อลดต้นทุน และเพิ่มผลผลิต	N3(S1P2) N9(S1P5) N17 (S2P11)	แนวทางที่ 2(1) แนวทางที่ 2(2)
▣(1.2) พัฒนารูปแบบการเกษตรเพื่อความยั่งยืน โดยเสริมการทำเกษตรเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์เพื่อสร้างผลผลิตที่ปลอดภัย มีมูลค่าเพิ่ม และไม่ก่อมลพิษ	N3(S1P2) F3(S1P2) F4(S1P2) N17(S2P11)	แนวทางที่ 2(3)
▣(1.3) ต่อยอดผลผลิตการเกษตรที่มีคุณภาพสู่กระบวนการแปรรูปให้เป็นผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมที่มีความหลากหลาย และสร้างรายได้เพิ่มให้แก่เกษตรกร โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ด้านอาหาร	N3(S1P2) F3(S1P2) F4(S1P2) N6(S1P4)	แนวทางที่ 2(1)
▣(1.4) พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการแปรรูปผลผลิตตกเกรด ผลผลิตล้นตลาด รวมทั้งเปลี่ยนสภาพวัสดุและของเหลือทิ้งทางการเกษตร เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่ม เช่น การแปรรูปซังข้าวโพด และฟางข้าวให้เป็นพลังงาน และการผลิตแก้วจากแกลบ	N5(S1P4) N6(S1P4) N7(S1P4)	แนวทางที่ 2(1)
▣(1.5) พัฒนาระบบการวิเคราะห์ข้อมูลการผลิตและคาดการณ์การตลาดสินค้าเกษตรเพื่อใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ วางแผน ควบคุมและจัดการผลผลิตโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและระบบข้อมูลขนาดใหญ่ (big data)	N9(S1P5)	แนวทางที่ 2(4)
□(1.6) ยกระดับสินค้าเกษตรชั้นนำ (product champion) ให้เป็นสินค้าเกษตรชั้นเลิศ (product premium) โดยการพัฒนาคุณภาพกระบวนการผลิต และจัดการรับรองมาตรฐานผลผลิตเพื่อแข่งขันได้ในระดับสากล	F4(S1P2) F3(S1P2)	แนวทางที่ 2(1) แนวทางที่ 2(2) แนวทางที่ 2(3) แนวทางที่ 2(4)

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
☐(1.7) ยกระดับการแก้ปัญหาข้าวที่เป็นผลผลิตสำคัญอย่างครบวงจรและตลอดห่วงโซ่คุณค่าทั้งในด้านเกษตรกรผู้ผลิต พันธุ์ข้าวและปัจจัยการผลิต การจัดการกระบวนการผลิต การเก็บเกี่ยว คุณภาพผลผลิต ระบบการตลาดและราคา โดยอาศัยการบูรณาการเทคโนโลยีและองค์ความรู้แบบข้ามศาสตร์	F4(S1P2) N5(S1P4) N3(S1P2)	แนวทางที่ 2(1) แนวทางที่ 2(2) แนวทางที่ 2(3) แนวทางที่ 2(4)
☐(1.8) เสริมสร้างขีดความสามารถให้แก่เกษตรกรให้มีความชาญฉลาด (smart farmer) ในการทำเกษตรโดยอาศัยความรู้ ทักษะ เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่อย่างเหมาะสม	N3(S1P2) N17(S2P11)	แนวทางที่ 2(2)

▷ (2) การพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	การท่องเที่ยวหลักได้รับการยกระดับคุณภาพและสร้างรายได้กระจายสู่ชุมชน โดยเป็นการท่องเที่ยวที่สร้างความประทับใจและส่งมอบประสบการณ์สร้างสรรค์ให้แก่นักท่องเที่ยว

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
■(2.1) พัฒนาบริการด้านการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวหลักที่มีชื่อเสียงในระดับนานาชาติให้มีคุณภาพและจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวชุมชนที่มีศักยภาพและมีอัตลักษณ์น่าสนใจ	F5(S1P3) F10(S2P11) N32(S2P17) N33(S2P17) N34(S2P17) N35(S2P17	แนวทางที่ 3(1) แนวทางที่ 3(2) แนวทางที่ 3(4)
▣(2.2) พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่อาศัยความโดดเด่นทางวัฒนธรรม ความคิดสร้างสรรค์ ศักยภาพด้านการบริการ ความรู้จากปราชญ์ชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ต่อยอดเป็นสินค้าและบริการที่รูปแบบใหม่มีคุณค่าและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงอาหาร การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวทางน้ำและริมฝั่งน้ำ การท่องเที่ยวเส้นทางศรัทธา	F6(S1P7) F10(S2P11) N32(S2P17) N33(S2P17) N35(S2P17)	แนวทางที่ 3(1) แนวทางที่ 3(3)
☐(2.3) พัฒนาระบบการจัดการตลาดท่องเที่ยวเชิงรุก และขยายฐานนักท่องเที่ยวตามทิศทางแนวโน้มการท่องเที่ยวสากลและสอดคล้องกับการปรับตัวของนักท่องเที่ยว	F6(S1P7)	แนวทางที่ 3(1) แนวทางที่ 3(3)
☐(2.4) เสริมสร้างขีดความสามารถธุรกิจการท่องเที่ยว รวมทั้งธุรกิจบริการที่เกี่ยวเนื่องด้วยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้สนับสนุนการจัดการและการบริการให้มีประสิทธิภาพ และสะดวกรวดเร็ว เช่น แพลตฟอร์มการจองบริการ	N9(S1P5) F5(S1P3)	แนวทางที่ 3(1) แนวทางที่ 3(3)

▶ (3) การพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคต ต่อยอดจากฐานการผลิตและผลผลิตพื้นฐาน

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	สินค้าและบริการจากการผลิตของอุตสาหกรรมขั้นสูง มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ บนฐานการผลิตที่ทันสมัย ใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

แนวทางการพัฒนา	**ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.**	**ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค**
■(3.1) พัฒนาอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป และสินค้าเกษตรแปรรูปมูลค่าสูงให้มีความโดดเด่นและแข่งขันได้ในระดับสากล โดยการนำผลผลิตทางการเกษตรมาต่อยอดด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ตอบสนองความต้องการของตลาด เช่น อาหาร และผลิตภัณฑ์เสริมสุขภาพ สมุนไพร เครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์ชะลอวัย	F3(S1P2) F4(S1P2) N2(S1P1) N3(S1P2)	แนวทางที่ 1(1) แนวทางที่ 1(2)
▣(3.2) พัฒนาอุตสาหกรรมที่อาศัยองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นสูงมุ่งสู่อุตสาหกรรมเป้าหมายในอนาคต เช่น อุตสาหกรรมทางการแพทย์ อุตสาหกรรมยานยนต์อนาคต	F2(S1P1) N2(S1P1) F6(S1P8) N40(S3P19) N8(S1P5)	แนวทางที่ 1(2)
▣(3.3) ยกระดับมาตรฐานการผลิตของอุตสาหกรรมหลักและส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีและรูปแบบธุรกิจใหม่เพื่อการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนในภาคอุตสาหกรรม	N4(S1P4) N5(S1P4) N7(S1P4)	แนวทางที่ 1(6)
□(3.4) เสริมสร้างขีดความสามารถของอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) รวมทั้งธุรกิจตั้งต้น (start up) ในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการดำเนินธุรกิจ ตลอดจนพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีมูลค่าเพิ่มได้	F7(S1P8)	แนวทางที่ 1(4) แนวทางที่ 1(5)
□(3.5) สนับสนุนการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาพัฒนาระบบการตลาด และสร้างแพลตฟอร์มการซื้อขายแลกเปลี่ยนเพื่อสนับสนุนการเติบโตของผลิตภัณฑ์และบริการใหม่	N9(S1P5)	แนวทางที่ 1(4) แนวทางที่ 1(5)

▶ (4) การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	กำลังคนมีสมรรถนะทันสมัยเน้นทักษะด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ รวมทั้งมีผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ และมีศักยภาพพร้อมเป็นศูนย์บริการด้านสุขภาพมูลค่าสูง

แนวทางการพัฒนา	**ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.**	**ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค**
■(4.1) เสริมสร้างความสามารถระบบบริการทางการแพทย์ตลอดห่วงโซ่คุณค่า โดยส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ในการรักษาโรคเฉพาะทาง การพัฒนาผู้เชี่ยวชาญและเพิ่มประสิทธิภาพในการรักษาพยาบาลโดยเน้นการแพทย์แม่นยำ เพื่อยกระดับสู่ศูนย์กลางบริการการแพทย์ครบวงจร (medical hub)	N1(S1P1) N14(S2P10) F13(S4P21)	แนวทางที่ 4(1) แนวทางที่ 4(2) แนวทางที่ 4(3)
■(4.2) เตรียมความพร้อมและผลิตกำลังคนด้านเทคโนโลยีรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมเป้าหมายในอนาคต โดยเน้นการพัฒนาทั้งความรู้ทางวิชาการและความสามารถในการปฏิบัติ ด้วยการพัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงปฏิบัติร่วมกับภาคการผลิต	F9(S2P11) N44(S4P21) N43(S4P21)	แนวทางที่ 5(2)
□(4.3) พัฒนาระบบการเตรียมความพร้อมแรงงานก่อนสูงวัย โดยลดพฤติกรรมเสี่ยงและวางระบบหลักประกันทางสังคม รวมทั้งพัฒนานวัตกรรมระบบการดูแลและให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุให้อยู่ในชุมชนโดยมีคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมตามบริบทชุมชน	N12(S2P9) N13(S2P9)	แนวทางที่ 4(3) แนวทางที่ 5(4) แนวทางที่ 6(2)
□(4.4) เสริมสร้างความรู้ และทักษะแรงงาน (reskill/upskill) ให้มีความรู้และความชำนาญเป็นแรงงานที่มีทักษะฝีมือตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานและทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจ	F9(S2P11)	แนวทางที่ 5(4)
□(4.5) ส่งเสริมการเปลี่ยนเส้นทางอาชีพ และพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุให้มีงานทำเพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เติบโต และลดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน รวมทั้งแก้ไขปัญหาผลกระทบทางสังคมที่เกิดจากแรงงานต่างด้าว	F8(S2P9) F9(S2P11) N24(S2P14)	แนวทางที่ 5(4)
□(4.6) สนับสนุนการพัฒนาความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพสำหรับผู้ยากจน รวมทั้งเสริมสร้างโอกาสการเข้าถึงแหล่งงานและแหล่งทุน ตลอดจนเสริมศักยภาพกลุ่มเปราะบางและแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำด้วยเทคโนโลยีนวัตกรรมทางสังคม	F9(S2P11)	แนวทางที่ 5(4)

▶ (5) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ลดมลพิษ และป้องกันภัยพิบัติ

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	ทรัพยากรน้ำ ป่า ป่าชายเลน และชายฝั่งทะเลได้รับการดูแลให้มีความสมบูรณ์ รวมทั้งปัญหาอุทกภัย ภัยแล้ง มลพิษ และน้ำเสียได้รับการแก้ไขให้ลดความรุนแรงลง

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
■(5.1) เร่งแก้ไขปัญหาน้ำเสียอย่างครบวงจร โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อจัดการและบำบัดน้ำเสียชุมชน น้ำเสียจากการเพาะปลูกและฟาร์มเลี้ยงสัตว์ และน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม ก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ รวมทั้งพัฒนาระบบเฝ้าระวังและแจ้งเตือนน้ำเสียในแหล่งน้ำสำคัญเพื่อลดผลกระทบและความเสียหายต่อการเลี้ยงสัตว์น้ำ	N25(S2P15) N27(S2P15) N28(S2P15) N29(S2P15)	แนวทางที่ 7(1)
■(5.2) พัฒนาระบบการบริหารจัดการน้ำทั้งลุ่มน้ำโดยเน้นการกักเก็บน้ำและการจัดสรรการใช้ประโยชน์น้ำให้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตของภาคครัวเรือนและการผลิตของภาคเศรษฐกิจในทุกฤดูกาล รวมทั้งพัฒนาระบบการวิเคราะห์และเตือนภัยเพื่อรับมือกับปัญหาอุทกภัยและภัยแล้ง โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศวางระบบผังน้ำ กำหนดพื้นที่รับน้ำ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสนับสนุนการเตือนแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า	N25(S2P15) N30(S2P16)	แนวทางที่ 7(2)
▣(5.3) ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งดูแลระบบนิเวศให้กลับคืนสภาพสมบูรณ์ ทั้งการเพิ่มพื้นที่ป่า การอนุรักษ์ป่าชายเลน การฟื้นทรัพยากรชายฝั่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลที่มีความรุนแรงส่งผลกระทบต่อชุมชนและระบบนิเวศ	N25(S2P15) N26(S2P15)	แนวทางที่ 7(1) แนวทางที่ 7(4)
□(5.4) พัฒนาระบบการจัดการขยะ รวมทั้งการกำจัดของเสีย และมลพิษซึ่งเกิดจากการเติบโตและขยายตัวของเมือง เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมชุมชนและเมืองให้น่าอยู่	N20(S2P13) N28(S2P15)	แนวทางที่ 7(1)
□(5.5) แก้ไขปัญหาดินเสื่อมสภาพ ฟื้นฟูคุณภาพทรัพยากรดินโดยการตรวจวิเคราะห์ ปรับสภาพดินให้คงความอุดมสมบูรณ์ และส่งเสริมการเพาะปลูกพืชให้เหมาะสมกับคุณลักษณะของดิน	N25(S2P15)	แนวทางที่ 7(4)
□(5.6) แก้ไขปัญหาฝุ่นควันและฝุ่นละอองในอากาศ (PM 2.5) ที่เกิดจากภาคอุตสาหกรรม และการเผาวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตร	N25(S2P15) N27(S2P15) N28(S2P15) N29(S2P15)	แนวทางที่ 7(3)

▷ (6) การพัฒนาเมือง พื้นที่เศรษฐกิจ ระบบโลจิสติกส์ และการเปิดประตูการค้าการลงทุน

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	ระบบการขนส่งคมนาคม และโลจิสติกส์ได้รับการวางโครงสร้างให้เชื่อมโยงกับโครงข่ายระดับสากล เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทาง เชื่อมต่อเส้นทางเศรษฐกิจ

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
■(6.1) พัฒนาระบบคมนาคมขนส่งและระบบโลจิสติกส์ให้เชื่อมต่อเป็นระบบขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบที่มีประสิทธิภาพและลดต้นทุนการคมนาคมขนส่ง รวมทั้งมีความเชื่อมโยงกับโครงข่ายในระดับนานาชาติ	N10(S1P6)	แนวทางที่ 6(3)
□(6.2) ส่งเสริมการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคกลาง-ตะวันออก (CWEC) เพื่อส่งเสริมการลงทุนและเชื่อมโยงการค้าชายแดน	N10(S1P6) N20(S2P13) N21(S2P13)	แนวทางที่ 6(4)
□(6.3) เตรียมความพร้อมและจัดวางการพัฒนาพื้นที่รอบสถานีขนส่ง และพื้นที่ใกล้เคียงกับเส้นทางคมนาคมขนส่งที่สำคัญให้รองรับการขยายตัวของเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ	N10(S1P6) N20(S2P13)	แนวทางที่ 6(2) แนวทางที่ 6(3)
□(6.4) เชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล และพัฒนาระบบดิจิทัลเพื่อเป็นส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม	N8(S1P5) N9(S1P5)	แนวทางที่ 6(3)

6) ร่างแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ภาคตะวันออก

6.1) สถานการณ์ภาคตะวันออก

ภาคตะวันออกเป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศรองจากกรุงเทพมหานคร และภาคกลาง โดยโครงสร้างเศรษฐกิจของภาคตะวันออกพึ่งพิงภาคอุตสาหกรรมเป็นหลัก โดยพื้นที่เศรษฐกิจหลักของภาคตะวันออกยังกระจุกตัวอยู่ในแหล่งอุตสาหกรรมที่สำคัญ ในระยะที่ผ่านมาเศรษฐกิจภาคตะวันออกยังมีอัตราการขยายตัวต่ำกว่าระดับประเทศเล็กน้อย หากพิจารณาในด้านการเกษตรกรรม กล่าวได้ว่า ภาคตะวันออกมีศักยภาพการพัฒนาการผลิตพืชผล เช่น ข้าว พืชไร่ ผลไม้ และผลไม้แปรรูป และมีการประมงชายฝั่ง ประมงน้ำลึกที่สร้างมูลค่า รวมทั้งการทำปศุสัตว์ที่มีโอกาสเติบโต แต่ยังมีข้อจำกัดในด้านพื้นที่ชลประทาน และยังมีการทำเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ไม่มากนัก

ส่วนภาคอุตสาหกรรมมีการชะลอตัวและการเติบโตปรับตัวลดลง เนื่องจากประเทศคู่ค้าล๊อคดาวน์ ส่งผลต่อการผลิตและการส่งออก การผลิตส่วนใหญ่ในพื้นที่ยังมีข้อจำกัดในด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมทั้งอุตสาหกรรมยังส่งผลกระทบเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อมด้วย ในขณะที่มีความต้องการการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษและเชื่อมโยงระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกจึงจำเป็นต้องยกระดับอุตสาหกรรมในภาคให้มีความพร้อมรองรับการลงทุนเน้นอุตสาหกรรมแห่ง

อนาคตที่มีระบบการผลิตเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ด้านการท่องเที่ยว พื้นที่มีความโดดเด่นด้านการท่องเที่ยวทางทะเลที่มีชื่อเสียงในระดับนานาชาติ แต่ด้วยสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวลดลง จึงต้องมียกระดับมาตรฐาน ปรับตัว ฟื้นฟูการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและน่าสนใจ ส่วนด้านการค้า กล่าวได้ว่าภาคตะวันออกเป็นแหล่งการค้าที่สำคัญ และมีศักยภาพด้านการค้าชายแดนกับประเทศกัมพูชา อย่างไรก็ตามต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสถานการณ์และพฤติกรรมของผู้ซื้อที่เปลี่ยนไป

ส่วนด้านสังคม ภาคตะวันออกมีอัตราการเพิ่มของประชากรสูงขึ้นกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ โดยมีประชากรเมืองมากขึ้น และมีประชากรแฝงกรจุกตัวอยู่ในจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจ รวมทั้งมีสัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ซึ่งกำลังก้าวสู่การเป็นสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ ทำให้สัดส่วนกำลังแรงงานในพื้นที่มีแนวโน้มลดลง จึงต้องพึ่งพิงแรงงานต่างด้าวเพิ่มขึ้น โดยแรงงานชาวไทยส่วนใหญ่เป็นผู้มีการศึกษาระดับประถมศึกษาและขาดทักษะฝีมือ หากพิจารณาคุณภาพชีวิตของประชากรในภาพรวม กล่าวได้ว่า ประชากรในพื้นที่ยังมีโอกาสทางการศึกษาสูงขึ้น และมีโอกาสได้รับการบริการสาธารณสุขดีขึ้นแต่ยังไม่ทั่วถึง ปัญหาส่วนใหญ่ คือ ประชาชนในพื้นที่มีแนวโน้มเจ็บป่วยด้วยกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) มากขึ้น และวัยรุ่นยังคงมีการตั้งครรภ์ไม่พร้อม รวมทั้งชุมชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินลดลง

ด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และภัยพิบัติ พบว่า พรัยากรดินมีสภาพเสื่อมโทรมจากการทำเกษตรที่ใช้สารเคมี และการรุกล้ำของน้ำเค็ม รวมทั้งที่ดินสำหรับเกษตรกรรมลดลง แต่อย่างไรก็ตามมีความพยายามในเชิงนโยบายในการดูแลฟื้นฟูป่าไม้และที่ป่าชายเลน ทำให้พื้นที่ป่าและป่าชายเลนเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อการกักเก็บน้ำในพื้นที่เพิ่มขึ้น แต่ยังคงต้องปรับปรุงน้ำผิวดินอย่างต่อเนื่องและเร่งด่วนเนื่องจากได้รับผลกระทบจากน้ำเสียอุตสาหกรรม การใช้สารเคมีในภาคเกษตร การปล่อยของเสียจากฟาร์มปศุสัตว์ และแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ที่ขาดระบบบำบัดน้ำเสีย นอกจากนี้ปัญหาสำคัญที่ต้องให้ความสนใจคือ การเพิ่มขึ้นของขยะมูลฝอย กากของเสียอุตสาหกรรม ขยะทะเล มลพิษทางอากาศ และการกัดเซาะชายฝั่งที่ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง และสถานการณ์ไฟป่า รวมทั้งอุทกภัยที่มีแนวโน้มรุนแรงขึ้น

6.2) ศักยภาพและโอกาส ความท้าทายและความต้องการของพื้นที่ภาคตะวันออก

หากพิจารณาสถานการณ์ของภาค ประกอบกับการวิเคราะห์ทบทวนข้อมูลบริบทของพื้นที่ พบว่า ภาคตะวันออกมีศักยภาพและโอกาสซึ่งเป็นปัจจัยหนุนเสริมการพัฒนา รวมทั้งมีความท้าทายและความต้องการซึ่งเป็นเงื่อนไขต้องจัดการรับมือ ดังนี้

ศักยภาพและโอกาส	ความท้าทายและความต้องการ
(1) โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมทั้งทางบก ทางอากาศ และทางน้ำได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เสริมสร้างขีดความสามารถการขนส่ง (2) ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก เป็นแหล่งอุตสาหกรรมเดิม ต่อยอดอุตสาหกรรมเป้าหมายอนาคต และเป็นแหล่งจ้างงานที่สำคัญ	(1) ภาวะการณ์ขาดแคลนแรงงานเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะแรงงานทักษะสูง ต้องพึ่งพาแรงงานข้ามชาติ (2) การพัฒนาอุตสาหกรรมและระดมการสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบต่อสภาพสิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตของประชาชน

ศักยภาพและโอกาส	ความท้าทายและความต้องการ
(3) มีพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลรองรับการเติบโตของเมือง และการขยายพื้นที่อุตสาหกรรม (4) เป็นแหล่งผลิตอัญมณีและศูนย์กลางค้าขายอัญมณีที่เป็นที่ยอมรับ สามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวและการค้าชายแดน (5) เป็นประตูการค้าชายแดนกับประเทศกัมพูชา และมีระบบโครงข่ายคมนาคมที่เชื่อมต่อทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ (6) เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่มีชื่อเสียง ได้แก่ ไม้ผล และประมง รวมทั้งพืชสมุนไพรที่สามารถแปรรูปและต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มได้ (7) มีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายเป็นที่รู้จักในระดับชาติและนานาชาติ สามารถเชื่อมโยงและพัฒนาเป็นบริการมูลค่าสูง (8) บริการสาธารณสุขในพื้นที่เศรษฐกิจมีมาตรฐาน และมีบริการทางเลือกแพทย์แผนไทยและสมุนไพร รวมทั้งมีอุตสาหกรรมการแพทย์ (9) สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่มีขีดความสามารถด้านการวิจัย และผลิตองค์ความรู้ เทคโนโลยีนวัตกรรม เพื่อพัฒนาพื้นที่ (10) มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งในระบบการศึกษา และการฝึกอบรมระยะสั้นเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของกำลังคนในพื้นที่	(3) การเก็บเกี่ยว การรักษาผลผลิต และการแปรรูปผลผลิต โดยเฉพาะไม้ผลยังต้องพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่า (4) โครงสร้างพื้นฐาน โครงข่ายคมนาคม และระบบดิจิทัลยังกระจุกตัวและยังไม่ได้มาตรฐานเพียงพอ (5) สภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และเกิดภัยพิบัติรุนแรงขึ้นกระทบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (6) คุณค่าสังคมวิถีไทยเสื่อมถอยลง ขาดจิตสาธารณะ ขาดสำนึกพลเมือง ขาดทักษะการสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่น (7) อุตสาหกรรมยังพึ่งพาแรงงาน และมีขีดความสามารถพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างจำกัดโดยเฉพาะ SMEs และ Start up (8) การค้าชายแดน และการผลิตเพื่อการส่งออกได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจโลกชะลอตัว และการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 (9) พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไป ต้องการประสบการณ์ใหม่ การใส่ใจสุขภาพ และความปลอดภัย

6.3) ทิศทางพัฒนาภาค และวัตถุประสงค์การพัฒนาภาคตะวันออกด้วย ววน.

ตามสถานการณ์และสภาพปัญหาของพื้นที่ กล่าวได้ว่า ภาคตะวันออกมีศักยภาพทั้งในด้านอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นที่ตั้งของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก ซึ่งเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายในอนาคต และเป็นแหล่งผลิตพืชผลโดยเฉพาะผลไม้ และสมุนไพรที่มีชื่อเสียง รวมทั้งยังมีแหล่งท่องเที่ยวซึ่งเป็นที่รู้จักในระดับนานาชาติ ตลอดจนพื้นที่ยังมีโครงข่ายการคมนาคมขนส่งที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน และภูมิภาคอาเซียนได้ ภาคตะวันออกจึงมีความโดดเด่นซึ่งในกรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566-2570 ได้กำหนดทิศทางการพัฒนามุ่งสู่การเป็น “**ฐานเศรษฐกิจสีเขียวชั้นนำของอาเซียน ควบคู่กับคุณภาพการดำรงชีวิตของประชาชนที่ดี**” โดยเน้นการพัฒนาขีดความสามารถของอุตสาหกรรมเป้าหมาย (S: S-curve Industrial Heartland) การยกระดับเมืองเพื่อวิถีชีวิตที่ทันสมัยอย่างมีอัตลักษณ์ (H: High-tech Living Cities) รวมทั้งการเสริมสร้างคุณภาพสินค้าและบริการบนฐานเกษตรปลอดภัย (A: Agro-tourism and Food Safety) การดูแลฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม(R: Resilience of Natural Resource and Environment) และผลักดันการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษให้เชื่อมโยงเศรษฐกิจนานาชาติ (E: Economic Linkage)

การขับเคลื่อนกรอบแผนพัฒนาภาคให้เป็นไปตามทิศทางที่กำหนด ต้องเชื่อมโยงการดำเนินภารกิจการพัฒนาพื้นที่กับภารกิจด้าน ววน. ตามแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ.2566-2570 โดยมีวัตถุประสงค์การพัฒนาภาคด้วย ววน. คือ **“ภาคตะวันออกได้รับการยกระดับให้พื้นที่มีขีดความสามารถรองรับการเติบโตอย่างต่อเนื่องเพื่ออนาคต โดยใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเป็นเครื่องมือต่อยอดฐานทุนการพัฒนาที่โดดเด่นและมีอยู่หลากหลาย ให้พื้นที่เป็นแหล่งการผลิตสินค้าและบริการที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพ ปลอดภัย เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และได้รับการยอมรับในระดับสากล”**

6.4) ผลสัมฤทธิ์สำคัญจากการพัฒนาภาคตะวันออกด้วย ววน.

การพิจารณาผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์การพัฒนาภาคตะวันออก สามารถสังเกตได้ตามผลสัมฤทธิ์สำคัญ (key results) จากการพัฒนาภาคด้วย ววน. จำนวน 6 ด้าน ตามจุดเน้นของยุทธศาสตร์การพัฒนา ดังนี้

(1) ผลผลิตพืชและสัตว์ที่เป็นสินค้าหลักของพื้นที่มีคุณภาพพร้อมส่งออก และได้รับการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างมูลค่าเพิ่มโดยอาศัยเทคโนโลยีที่ทันสมัย

(2) การท่องเที่ยวมีการปรับตัว และยกระดับมาตรฐาน รวมทั้งมีการสร้างสรรค์การท่องเที่ยวรูปแบบใหม่เพื่อสร้างรายได้ คงความความโดด และความมีชื่อเสียงในระดับนานาชาติ

(3) โครงสร้างภาคอุตสาหกรรมเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรมเป้าหมายอนาคต โดยเป็นการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีฐานผู้ประกอบการใหม่ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กที่เข้มแข็ง

(4) กำลังคนมีปริมาณเพียงพอ และได้รับการยกระดับฝีมือแรงงานให้สอดคล้องความต้องการของอุตสาหกรรมเป้าหมายในอนาคต รวมทั้งประชาชนมีระดับคุณภาพชีวิตสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ

(5) ปัญหาสิ่งแวดล้อม และมลพิษที่เป็นผลกระทบจากการพัฒนาที่เสียสมดุลบรรเทาเบาบางลง ทรัพยากรน้ำ ป่า แลป่าชายเลนได้รับการดูแลฟื้นฟูให้คงสภาพ รวมทั้งมีความพร้อมรับมือกับสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง

(6) โครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์มีการจัดวางเพื่อยกระดับเมืองสำคัญให้เชื่อมโยงระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก และการค้าชายแดน รวมทั้งเชื่อมต่อเศรษฐกิจของภูมิภาคและสากล

ภาพ 89 แสดงวัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์สำคัญในการพัฒนาภาคตะวันออกด้วย ววน.

6.5) แนวทางการพัฒนาภาคตะวันออกด้วย ววน.

แนวทางการพัฒนาภาคตะวันออกโดยอาศัยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมเป็นฐาน ได้รับการออกแบบให้สอดคล้องกับกรอบแผนพัฒนาภาคและแผนปฏิบัติการด้าน ววน. โดยคำนึงถึงความต้องการและศักยภาพของพื้นที่ จึงได้กำหนดให้แต่ละแนวทางการพัฒนามีระดับความสำคัญแตกต่างกัน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

▶ (1) การยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	ผลผลิตพืชและสัตว์ที่เป็นสินค้าหลักของพื้นที่มีคุณภาพพร้อมส่งออก และได้รับการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างมูลค่าเพิ่มโดยอาศัยเทคโนโลยีที่ทันสมัย

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
■(1.1) ยกระดับการผลิตผลไม้เพื่อการส่งออก และพืชผลเกษตรปลอดภัย โดยการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาเพิ่มมูลค่าผลผลิต เช่น เทคนิคการเพิ่มประสิทธิภาพการเพาะปลูก เทคโนโลยีการเพิ่มคุณภาพผลผลิต เทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยวเพื่อยืดอายุผลผลิต	F4(S1P2) F3(S1P2) N3(S1P2)	แนวทางที่ 2(1)
■(1.2) พัฒนาเทคโนโลยีการแปรรูปและนวัตกรรมต่อยอดผลผลิตทางการเกษตรทั้งพืชและสัตว์ โดยเฉพาะการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลผลิตที่หลุดร่วงก่อนเวลาเก็บเกี่ยว หรือผลผลิตที่ไม่ได้มาตรฐานการส่งออก เช่น ซอสหรือเครื่องจิ้ม เครื่องปรุงรสจากผลไม้ตกเกรด ขนมขบเคี้ยวจากผลไม้อ่อนที่หลุดร่วงจากพายุ	F3(S1P2) N3(S1P2) N6(S1P4) N5(S1P4)	แนวทางที่ 2(1)
■(1.3) ยกระดับการเพาะปลูกพืชสมุนไพรให้ได้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งพัฒนาองค์ความรู้การใช้สมุนไพร การสกัดสารสำคัญ แปรรูปนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และบริการจากสมุนไพรให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐานสากล และตอบสนองความต้องการของตลาด มุ่งสู่การเป็นเมืองสมุนไพรครบวงจร	N2(S1P1) N3(S1P2) F3(S1P2)	แนวทางที่ 2(3)
▣(1.4) พัฒนาระบบการผลิตและยกระดับมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ที่สำคัญ ได้แก่ สุกร ไก่ และโค อย่างครบวงจร โดยคัดสรรพันธุ์สัตว์ที่มีคุณภาพ พัฒนาการจัดการฟาร์มปศุสัตว์ที่มีประสิทธิภาพ และปลอดภัย รวมทั้งการควบคุมและป้องกันโรคในสัตว์	N3(S1P2)	แนวทางที่ 2(4)
▣(1.5) พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการประมงชายฝั่ง และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเศรษฐกิจ เช่น กุ้งทะเล กุ้งก้ามกราม ปลากะพงขาว และปูทะเล โดยเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพ ลดต้นทุน และการแปรรูปขั้นต้น	N3(S1P2)	แนวทางที่ 2(2)

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
▣(1.6) พัฒนาระบบการวิเคราะห์ข้อมูลและระบบการคาดการณ์ตลาดสินค้าการเกษตรที่สำคัญ ทั้งในด้านการผลิตและความต้องการผลผลิต โดยอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัลและระบบข้อมูลขนาดใหญ่ (big data) ตลอดจนผลักดันการพัฒนาระบบแพลตฟอร์มการตลาดอิเล็กทรอนิกส์ส่งเสริมการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า	N3(S1P2) N9(S1P5)	แนวทางที่ 2(1)
☐(1.7) พัฒนาศักยภาพและมาตรฐานห้องปฏิบัติการและหน่วยตรวจวัด หรือทดสอบในพื้นที่ให้พร้อมรับบริการวิเคราะห์ ตรวจสอบ และรับรองคุณภาพผลผลิตการเกษตรและสินค้าเกษตรแปรรูปเพื่อการส่งออก	F3(S1P2) F4(S1P2) N42(S3P20)	แนวทางที่ 2(1) แนวทางที่ 2(3)
☐(1.8) ส่งเสริมการเปลี่ยนสภาพ หรือแปรรูปของเหลือทิ้งทางการเกษตรให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร เช่น การนำเปลือกและเมล็ดของผลไม้มาใช้ประโยชน์เป็นวัสดุทดแทนที่ย่อยสลายได้	N6(S1P4) N5(S1P4)	แนวทางที่ 2(1) แนวทางที่ 6(2)

▷ (2) การพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	การท่องเที่ยวมีการปรับตัว และยกระดับมาตรฐาน รวมทั้งมีการสร้างสรรค์การท่องเที่ยวรูปแบบใหม่เพื่อสร้างรายได้ คงความความโดด และความมีชื่อเสียงในระดับนานาชาติ

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
▣(2.1) พัฒนาการท่องเที่ยวต่อยอดจากฐานทรัพยากรการเกษตร ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมในท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงอาหาร (gastronomy tourism)	F5(S1P2)	แนวทางที่ 3(2)
▣(2.2) พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เน้นการขยายฐานกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพ โดยอาศัยศักยภาพความโดดเด่นและความสามารถของธุรกิจบริการในพื้นที่ เพื่อส่งมอบสินค้าและบริการที่สร้างประสบการณ์ประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (medical tourism) และการท่องเที่ยวส่งเสริมสุขภาพ (wellness tourism) ด้วยแพทย์แผนไทยและสมุนไพร การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ การท่องเที่ยวชายแดน การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว	F5(S1P2)	แนวทางที่ 3(1)

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
สำหรับผู้สูงอายุ (long stay) และธุรกิจการจัดประชุมและนิทรรศการ (MICE)		
☐(2.3) ยกระดับการท่องเที่ยวคุณภาพในแหล่งท่องเที่ยวหลักและแหล่งท่องเที่ยวทางเลือก โดยการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว เสริมสร้างมาตรฐานการบริการ การเน้นการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำเพื่อความยั่งยืน เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการและการอำนวยความสะดวก หนุนเสริมภาพลักษณ์ด้านความปลอดภัยและความเชื่อมั่น พัฒนาสินค้าเพื่อการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและมีความหลากหลาย รวมทั้งเชื่อมโยงการท่องเที่ยวชุมชนที่น่าสนใจบนฐานการมีส่วนร่วม	F5(S1P2) F10(S2P11)	แนวทางที่ 3(1) แนวทางที่ 3(2) แนวทางที่ 3(3)

▶ (3) การพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคต ต่อยอดจากฐานการผลิตและผลผลิตพื้นฐาน

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	โครงสร้างภาคอุตสาหกรรมเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรมเป้าหมายอนาคต โดยเป็นการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีฐานผู้ประกอบการใหม่ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กที่เข้มแข็ง

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
■(3.1) พัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายแห่งอนาคต ได้แก่ การผลิตชิ้นส่วนยานยนต์อนาคต การผลิตอุปกรณ์อัจฉริยะและดิจิทัล อุตสาหกรรมฐานชีวภาพ เป็นต้น โดยการต่อยอดและยกระดับอุตสาหกรรมฐานเศรษฐกิจเดิมที่มีศักยภาพ ให้มีความพร้อมและแข่งขันได้ทั้งในด้านความสามารถการผลิต การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้วยตัวเอง การทดสอบคุณภาพและมาตรฐาน ซึ่งอาศัยความร่วมมือและการสนับสนุนจากสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่	F6(S1P7) N6(S1P4) N8(S1P5) N40(S3P19) N42(S3P20)	แนวทางที่ 1(1)
▣(3.2) เสริมสร้างขีดความสามารถของธุรกิจตั้งต้น (start up) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก (SMEs) ให้มีความเข้มแข็งด้านเทคโนโลยีและการบริหารจัดการเพื่อเชื่อมโยงเป็นส่วนหนึ่งในห่วงโซ่อุปทานการผลิตของอุตสาหกรรมที่สำคัญ	F7(S1P8)	แนวทางที่ 1(3)
▣(3.3) ยกระดับขีดความสามารถของอุตสาหกรรมที่เป็นฐานเศรษฐกิจเดิมให้มีประสิทธิภาพ ได้มาตรฐานสากล และปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีการผลิตให้เป็นมิตรต่อ	N4(S1P4) N5(S1P4) N7(S1P4) N9(S1P5)	แนวทางที่ 1(1)

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
สิ่งแวดล้อม รวมทั้งสร้างรูปแบบธุรกิจใหม่ที่ใช้นวัตกรรมเพื่อขยายฐานการตลาด		
☐(3.4) พัฒนาอุตสาหกรรมอัญมณีทั้งในด้านการออกแบบ การใช้เทคโนโลยีเพิ่มมูลค่า และการรับรองมาตรฐาน รวมทั้งเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวมูลค่าสูง มุ่งสู่การเป็นศูนย์กลางการค้า การแปรรูปอัญมณี และเครื่องประดับ	F5(S1P3) F7(S1P8)	แนวทางที่ 3(3)

▶ (4) การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	กำลังคนมีปริมาณเพียงพอ และได้รับการยกระดับฝีมือแรงงานให้สอดคล้องความต้องการของอุตสาหกรรมเป้าหมายในอนาคต รวมทั้งประชาชนมีระดับคุณภาพชีวิตสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
■(4.1) ยกระดับฝีมือแรงงาน (upskill/reskill) และสร้างทักษะใหม่ (new skill) เช่น ทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะการบริการอย่างมีคุณภาพ ทักษะการเกษตรและการอาหารสมัยใหม่ โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างภาคการผลิตกับภาควิชาการ เพื่อให้แรงงานเป็นนักปฏิบัติที่มีความชำนาญ	F9(S2P11)	แนวทางที่ 1(4)
▣(4.2) พัฒนากำลังคนผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น ด้านหุ่นยนต์ (robotics) และระบบอัตโนมัติ เทคโนโลยีชีวภาพ (biotechnology) เพื่อตอบสนองการเติบโตและเสริมสร้างขีดความสามารถการแข่งขันของอุตสาหกรรมเป้าหมายแห่งอนาคต	F13(S4P21) N43(S4P21)	แนวทางที่ 1(4)
▣(4.3) พัฒนาระบบการจัดการอุปทานแรงงาน เพื่อลดปัญหาการขาดแคลนแรงงานและป้อนแรงงานสู่ภาคการผลิตได้อย่างเพียงพอ และทันต่อความต้องการ รวมทั้งแก้ไขปัญหาผลกระทบทางสังคมจากแรงงานต่างด้าว	F9(S2P11) N24(S2P14)	แนวทางที่ 1(4) แนวทางที่ 4(4)
☐(4.4) ยกระดับการบริการสาธารณสุขให้ครอบคลุมพื้นที่ รวมทั้งพัฒนาระบบการแพทย์และการดูแลส่งเสริมสุขภาพทางไกล (telemedicine) เพื่อขยายโอกาสการเข้าถึงบริการ	N9(S1P5) N14(S2P10)	แนวทางที่ 4(4)
☐(4.5) พัฒนาเทคโนโลยีสำหรับสนับสนุนการดำเนินชีวิตและการดูแลผู้สูงอายุ รวมทั้งพัฒนานวัตกรรมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย และส่งเสริมเศรษฐกิจสูงวัย เช่น อุปกรณ์ดิจิทัล	N9(S1P5) N12(S2P9) N13(S2P9)	แนวทางที่ 4(4)

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
และระบบติดตามภาวะโภชนาการผู้สูงอายุ แพลตฟอร์มศูนย์รวมบริการสำหรับผู้สูงอายุ		
☐(4.6) เตรียมความพร้อมของวัยแรงงานก่อนสูงวัยทั้งในด้านสุขภาพ หลักประกันทางการเงิน และโอกาสการประกอบอาชีพเมื่อสูงวัย รวมทั้งเสริมสร้างสมรรถนะสมัยใหม่ เช่น ทักษะดิจิทัล เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถปรับตัวทำงาน สร้างรายได้และลดภารกิจการพึ่งพิง	F8(S2P9) N12(S2P9)	แนวทางที่ 4(4)
☐(4.7) เสริมสร้างวิถีชีวิตคุณภาพสำหรับทุกช่วงวัยเพื่อเสริมฐานความมั่นคงทางสังคม โดยการฟื้นฟูคุณค่าวิถีไทยวิถีพลเมือง พัฒนาครอบครัวให้อบอุ่น เสริมทักษะการดำรงชีวิต และสร้างภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิต รวมทั้งเร่งแก้ไขปัญหาสังคม เช่น ความรุนแรงในครอบครัวและชุมชน การตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร	N13(S2P9) N23(S2P14) N24(S2P14)	แนวทางที่ 4(4)

▷ (5) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ลดมลพิษ และป้องกันภัยพิบัติ

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	ปัญหาสิ่งแวดล้อม และมลพิษที่เป็นผลกระทบจากการพัฒนาที่เสียสมดุลบรรเทาเบาบางลง ทรัพยากรน้ำ ป่า แลป่าชายเลนได้รับการดูแลฟื้นฟูให้คงสภาพ รวมทั้งมีความพร้อมรับมือกับสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
■(5.1) แก้ไขและป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบโดยอาศัยเทคโนโลยีและนวัตกรรม เน้นการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งการจัดการขยะอุตสาหกรรม ขยะชุมชน ขยะติดเชื้อ การลดปริมาณขยะทะเล การลดมลพิษจากการพัฒนาที่ขาดสมดุล การบำบัดน้ำเสีย และระบบกำจัดกากอุตสาหกรรม	N26(S2P15) N25(S2P15) N27(S2P15) N28(S2P15)	แนวทางที่ 6(2)
▣(5.2) พัฒนาระบบเชี่ยวชาญด้านทรัพยากรน้ำ เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการจัดการน้ำ การใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์น้ำ เพื่อสร้างความมั่นคงด้านน้ำ เน้นการวิเคราะห์และคาดการณ์ปริมาณน้ำ ติดตามและแจ้งเตือนคุณภาพน้ำ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและระบบข้อมูลขนาดใหญ่ (big data)	N25(S2P15) N9(S1P5)	แนวทางที่ 6(1)
▣(5.3) เสริมสร้างระบบและกลไกในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำ ป่าชายเลน ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งทะเล รวมทั้งรักษาระบบนิเวศให้สมดุลและคงความสมบูรณ์	N25(S2P15) N26(S2P15)	แนวทางที่ 6(1)

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
ตลอดจนแก้ไขปัญหาสำคัญ เช่น การกัดเซาะชายฝั่ง และการรุกล้ำของน้ำเค็ม		
☑(5.4) พัฒนาระบบวิเคราะห์ข้อมูลติดตามเฝ้าระวังการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งระบบคาดการณ์และแจ้งเตือนภัยพิบัติทางธรรมชาติด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ เพื่อสนับสนุนการวางแผนปรับตัวและรับมือกับผลกระทบต่อภาคการผลิตและทรัพยากรธรรมชาติ	N30(S2P16) N31(S2P16) N9(S1P5)	แนวทางที่ 6(3)
☐(5.5) แก้ไขปัญหาฝุ่นควันและฝุ่นละอองขนาดเล็กในอากาศ (PM 2.5) ให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ไม่เป็นอันตรายต่อชีวิต โดยบูรณาการองค์ความรู้เพื่อจัดการปัญหาอย่างรอบด้าน	N28(S2P15) N25(S2P15) N27(S2P15) N29(S2P15)	แนวทางที่ 6(2)
☐(5.6) พัฒนาทรัพยากรดินซึ่งเสื่อมโทรมจากการเกษตรเชิงพาณิชย์ โดยตรวจวิเคราะห์ ฟื้นฟูและบำบัดดิน ให้มีคุณภาพ และมีความอุดมสมบูรณ์สำหรับการเกษตรกรรม	N25(S2P15)	แนวทางที่ 6(1)

▶ (6) การพัฒนาเมือง พื้นที่เศรษฐกิจ ระบบโลจิสติกส์ และการเปิดประตูการค้าการลงทุน

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	โครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์มีการจัดวางเพื่อยกระดับเมืองสำคัญให้เชื่อมโยงระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก และการค้าชายแดน รวมทั้งเชื่อมต่อเศรษฐกิจของภูมิภาคและสากล

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
■(6.1) พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน และพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนโดยเสริมสร้างโครงข่ายการคมนาคมขนส่ง ระบบสาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวกให้ครอบคลุมและปลอดภัยเพื่อเป็นประตูการค้า รวมทั้งส่งเสริมการค้าและการลงทุนเพื่อกระตุ้นมูลค่าการค้าชายแดนเพิ่มขึ้น	N10(S1P6) N21(S2P13)	แนวทางที่ 5(1) แนวทางที่ 5(2) แนวทางที่ 5(3)
☑(6.2) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล และแพลตฟอร์มการให้บริการดิจิทัลในเมืองสำคัญเพื่อส่งเสริมการเป็นเมืองอัจฉริยะน่าอยู่ (liveable smart city) และส่งเสริมคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ทันสมัย	N8(S1P5) N9(S1P5) N20(S2P13)	แนวทางที่ 4(1) แนวทางที่ 4(3)
☑(6.3) จัดวางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณูปโภค และยกระดับขีดความสามารถระบบโลจิ	N10(S1P6)	แนวทางที่ 4(3)

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
สติกส์ รองรับการเติบโตและการขับเคลื่อนระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก		
☐(6.4) จัดระบบแบ่งโซนการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างสมดุล สอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่และวิถีชีวิตชุมชน รวมทั้งลดความขัดแย้งและความเสียหายจากผลกระทบจากการพัฒนา เช่น การจัดแบ่งโซนพื้นที่สำหรับการเกษตรกรรมคุณภาพ พื้นที่ผลผลิตไม้ผลและพืชเศรษฐกิจ แยกจากพื้นที่อุตสาหกรรมเพื่อป้องกันผลผลิตการเกษตรปนเปื้อน	N20(S2P13)	แนวทางที่ 1(2) แนวทางที่ 4(1) แนวทางที่ 4(2)

7) ร่างแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ภาคใต้

7.1) สถานการณ์ภาคใต้

ภาคใต้มีเศรษฐกิจขนาดเล็กและมีแนวโน้มการเติบโตลดลง ซึ่งแหล่งเศรษฐกิจของภาคจะกระจุกตัวอยู่ในจังหวัดที่เป็นเมืองศูนย์กลางและแหล่งท่องเที่ยวหลักที่มีชื่อเสียง โดยโครงสร้างเศรษฐกิจพึ่งพาภาคบริการและภาคการเกษตรเป็นหลัก ซึ่งภาคบริการมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของภาคเนื่องจากมีอัตราการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ทำให้รายได้เฉลี่ยต่อประชากรของภาคในภาพรวมเพิ่มขึ้น หากพิจารณาในส่วนภาคเกษตรกรรม กล่าวได้ว่า ภาคใต้เป็นแหล่งผลิตพืชและสัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ ประกอบด้วย ยางพารามีการเพาะปลูกลดลงแต่ผลผลิตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ปาล์มน้ำมันมีพื้นที่ปลูกมากแต่ผลผลิตต่อไร่ยังเพิ่มขึ้นเล็กน้อย การประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งมีแนวโน้มลดลง ซึ่งปัญหาของภาคเกษตรกรรมคือการถือครองและใช้ประโยชน์จากที่ดินเพื่อการเกษตร รวมทั้งพื้นที่ชลประทานและการจัดการน้ำยังมีข้อจำกัด สำหรับด้านอุตสาหกรรมในพื้นที่อยู่ในภาวะชะลอตัวถึงแม้จะมีการลงทุนเพิ่มขึ้น ซึ่งการผลิตส่วนใหญ่ยังเป็นอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตรขั้นต้น ในกลุ่มอาหาร เครื่องดื่ม ผลิตภัณฑ์จากยาง ผลิตภัณฑ์จากไม้ จึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนายกระดับมาตรฐาน ผลิตภาพ และต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่ม

ด้านการท่องเที่ยวและการค้าของภาคใต้ พบว่าในพื้นที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย จึงสามารถพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวได้ทั้งการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสปา การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ผสมผสาน เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามรายได้จากการท่องเที่ยวและปริมาณนักท่องเที่ยวยังอยู่ในภาวะหดตัว และจำกัดอยู่ในส่วนการท่องเที่ยวทางทะเล สำหรับการค้าชายแดนซึ่งเคยมีมูลค่าสูงที่สุดของประเทศกลับมีแนวโน้มลดลงทั้งในส่วนชายแดนไทย-มาเลเซีย และไทย-เมียนมา

ด้านสังคม ภาคใต้ยังคงประสบกับภาวะความยากจนโดยรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนมีแนวโน้มลดลง ประชากรมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น พร้อมกับสัดส่วนประชากรสูงอายุที่มากขึ้น ทำให้ประชากรวัยแรงงานลดลงและเกิดภาวะพึ่งพิง รวมทั้งต้องพึ่งพาแรงงานต่างด้าวเพิ่มขึ้น หากพิจารณาศักยภาพแรงงานชาวไทยในพื้นที่ ส่วนใหญ่ยังมีการศึกษาระดับประถมศึกษา แต่มีแนวโน้มได้รับการศึกษาสูงขึ้นสังเกตจากจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรในภาพรวมที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม

ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของเด็กในพื้นที่ยังอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ส่วนด้านสุขภาวะ พบว่าประชาชนสามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขได้มากขึ้น แต่สถานบริการสุขภาพที่ได้มาตรฐานยังกระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ ประชาชนในพื้นที่จึงเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ในด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ยังคงมีปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในหลายจังหวัด และมีเหตุการณ์ไม่สงบในพื้นที่จังหวัดสงขลา

สำหรับด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และภัยพิบัติในพื้นที่ภาคใต้ มีเนื้อที่ป่าไม้และป่าชายเลนเพิ่มขึ้น แต่ก็ยังมีการบุกรุกและใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตร การสร้างที่อยู่อาศัย และการท่องเที่ยว ส่วนทรัพยากรน้ำมีแนวโน้มดีขึ้นทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ รวมทั้งน้ำทะเลชายฝั่ง แต่อย่างไรก็ตามยังมีปัญหาที่สำคัญคือ ขยะมูลฝอยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ไฟไหม้ป่าจากการเผาด้วยฝีมือมนุษย์มีมากขึ้น สถานการณ์อุทกภัยมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น และพื้นที่ชายฝั่งทะเลถูกกัดเซาะจากการเปลี่ยนแปลงของกระแสน้ำทะเลเพิ่มขึ้น

7.2) ศักยภาพและโอกาส ความท้าทายและความต้องการของพื้นที่ภาคใต้

จากการทบทวนสถานการณ์ของภาค และวิเคราะห์ข้อมูลบริบทของพื้นที่ประกอบกัน สามารถประมวลเป็นศักยภาพและโอกาสซึ่งเป็นส่งเสริมการพัฒนา รวมทั้งความท้าทายและความต้องการซึ่งเป็นเงื่อนไขข้อจำกัดของภาคใต้ได้ดังนี้

ศักยภาพและโอกาส	ความท้าทายและความต้องการ
(1) มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งธรรมชาติ วัฒนธรรม และการบริการที่ดึงดูดใจ มีชื่อเสียงระดับสากล	(1) การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 และวิถีปกติใหม่ ส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่ต้องการคุณภาพสูง และความสร้างสรรค์
(2) การบริการทางการแพทย์และการส่งเสริมสุขภาพในเมืองเศรษฐกิจมีมาตรฐาน สามารถต่อยอดเป็นบริการมูลค่าสูงได้	(2) แหล่งและบริการท่องเที่ยวยังมีปัญหาด้านมาตรฐาน ต้องเสริมการดูแลความปลอดภัยด้านสุขอนามัย และการอำนวยความสะดวก
(3) เป็นแหล่งผลิตพืชเศรษฐกิจ ประมง และปศุสัตว์ โดยเฉพาะพืชที่สำคัญคือยางพารา และปาล์มน้ำมัน ซึ่งเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมขั้นต้น	(3) การเกษตรยังเน้นปลูกพืชเชิงเดี่ยว ขาดประสิทธิภาพ ต้องสร้างความหลากหลายด้วยพืชอัตลักษณ์และยกระดับคุณภาพให้ปลอดภัย
(4) ทรัพยากรชายฝั่งเป็นฐานในการประกอบอาชีพประมง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และการแปรรูปผลิตสัตว์น้ำที่สร้างรายได้	(4) การประมงและการปศุสัตว์ยังต้องการเทคโนโลยีช่วยเพิ่มผลผลิต และส่งเสริมมาตรฐาน
(5) มีโครงข่ายคมนาคมที่สามารถเชื่อมโยงการค้าการลงทุนนอกภูมิภาค ประเทศเพื่อนบ้าน และกลุ่มประเทศ BIMSTEC	(5) การเข้าสู่สังคมสูงวัยทำให้ขาดแคลนแรงงานทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ต้องพึ่งพาแรงงานต่างด้าว
(6) เป็นที่ตั้งเขตพัฒนาพิเศษชายแดน และประตูการค้าชายแดนที่มีมูลค่าสูงสุดของประเทศ	(6) โครงข่ายการคมนาคมขนส่งยังไม่ได้มาตรฐาน และยังไม่ครอบคลุมพื้นที่เศรษฐกิจที่สำคัญ
(7) สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่เป็นแหล่งพัฒนากำลังคน องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของพื้นที่	(7) การค้าชายแดนได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ต้องได้รับการกระตุ้นและฟื้นฟู

ศักยภาพและโอกาส	ความท้าทายและความต้องการ
(8) มีโครงสร้างพื้นฐานด้านการวิจัย และพัฒนานวัตกรรมทั้งห้องปฏิบัติการ ศูนย์ทดสอบ และเครื่องมือพร้อมให้บริการแก่ผู้ประกอบการ (9) มีองค์ความรู้ ผลงานวิจัยที่ถ่ายทอดเป็นบริการวิชาการสู่ชุมชนทั้งในด้านการเกษตร อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว และคุณภาพชีวิต	(8) ปัญหาที่ดินทำกิน และการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ยังไม่เต็มประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพส่งผลต่อความยากจน (9) สภาพแวดล้อมมีความเสื่อมโทรม และผลกระทบจากสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดภัยพิบัติรุนแรงขึ้น

7.3) ทิศทางพัฒนาภาค และวัตถุประสงค์การพัฒนาภาคใต้ด้วย ววน.

หากพิจารณาสถานการณ์ และสภาพปัญหาของพื้นที่ แสดงให้เห็นว่าภาคใต้มีเป็นฐานเศรษฐกิจที่สำคัญในด้านการท่องเที่ยวและผลผลิตทางการเกษตรที่สร้างรายได้ให้กับประเทศ โดยมีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่มีชื่อเสียง และทรัพยากรที่สามารถต่อยอดสู่บริการมูลค่าสูงได้ รวมทั้งเป็นแหล่งผลิต แปรรูปยางพาราและปาล์มน้ำมันเพื่อการส่งออก และยังมีมูลค่าการค้าชายแดนสูงสุดของประเทศซึ่งเชื่อมโยงกับภูมิภาคเอเชียใต้และเอเชียตะวันออก ดังนั้นภาคใต้ยังมีทิศทางการพัฒนามุ่งสู่การเป็น **“แหล่งท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพ แหล่งผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและมูลค่าสูงเชื่อมโยงเศรษฐกิจระหว่างภูมิภาค”** โดยเน้นการยกระดับบริการและการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ (P: Premium Services & Tourism) การฟื้นฟูและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (E: Environment & Natural Resources Reservation) การเสริมสร้างการผลิตสินค้าเกษตรและการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม (A: Agro-based Industries and Organic Farmland) โดยอาศัยงานวิจัยและนวัตกรรมเป็นฐาน (R: Research, Innovation & Technology) รวมทั้งพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจให้เชื่อมโยงการค้าการลงทุนสู่ภายนอกภูมิภาค (L: Linked Economic Corridor)

หากพิจารณาทิศทางและประเด็นที่มุ่งเน้นในแผนพัฒนาภาคใต้ พบว่าให้ความสำคัญกับการบูรณาการภารกิจด้าน ววน. ตามแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ.2566 - 2570 โดยใช้ ววน. เป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนา ซึ่งสามารถกำหนดเป็นวัตถุประสงค์การพัฒนาภาคด้วย ววน. ได้ คือ **“ภาคใต้เติบโตอย่างสมดุล โดยอาศัยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมเป็นฐานการยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้พื้นที่เป็นแหล่งสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรแปรรูปที่มีความปลอดภัย และเป็นแหล่งสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวและบริการที่ได้มาตรฐานมีความโดดเด่นระดับโลก”**

7.4) ผลสัมฤทธิ์สำคัญจากการพัฒนาภาคใต้ด้วย ววน.

การบรรลุวัตถุประสงค์การพัฒนาภาคใต้ตามที่คาดหวังไว้ สามารถแสดงให้เห็นได้จากผลสัมฤทธิ์สำคัญ (key results) จากการพัฒนาภาคด้วย ววน. จำนวน 6 ด้านตามจุดเน้นของยุทธศาสตร์การพัฒนา ดังนี้

(1) พืชผลและสัตว์เศรษฐกิจ รวมทั้งผลผลิตการเกษตรที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นมีผลผลิตสูงขึ้น ได้มาตรฐาน ปลอดภัย และมีมูลค่าเพิ่มจากการต่อยอดแปรรูปผลิตภัณฑ์

(2) การท่องเที่ยวมีคุณภาพ ได้รับการกระตุ้นให้สร้างรายได้ โดยมีรูปแบบสินค้าและบริการที่ดึงดูดใจซึ่งสร้างสรรค์จากวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

(3) อุตสาหกรรมแปรรูปยางพารา ปาล์มน้ำมัน และอุตสาหกรรมอาหารขยายตัว สร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจจากการมีระบบการผลิตที่มีประสิทธิภาพ มีผลิตภัณฑ์ต่อยอด และมีนวัตกรรม

(4) บริการส่งเสริมสุขภาพมีมาตรฐานได้รับต่อยอดเป็นบริการมูลค่าสูงที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว มีส่วนช่วยสร้างเศรษฐกิจ เสริมคุณภาพชีวิต และโอกาสในการประกอบอาชีพ

(5) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีสภาพฟื้นตัว โดยมลพิษ น้ำเสีย และขยะทะเลลดลง รวมทั้งสามารถควบคุมปริมาณน้ำให้เพียงพอ และลดปัญหาอุทกภัยได้

(6) เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนมีความพร้อมรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจ มีความเชื่อมโยงกับระเบียงเศรษฐกิจในประเทศ และเพิ่มขีดความสามารถการค้าการลงทุนกับกลุ่มประเทศ BIMSTEC

ภาพ 90 แสดงวัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์สำคัญในการพัฒนาภาคใต้ด้วย ววน.

7.5) แนวทางการพัฒนาภาคใต้ด้วย ววน.

การพัฒนาภาคใต้โดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมเป็นกลไกหนุนเสริม เพื่อมุ่งสู่ผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และผลสัมฤทธิ์สำคัญ ควรมีแนวทางในแต่ละยุทธศาสตร์การพัฒนา ซึ่งมีระดับความสำคัญต่างกันตามความต้องการและศักยภาพของพื้นที่ ดังนี้

▶ (1) การยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	พืชผลและสัตว์เศรษฐกิจ รวมทั้งผลผลิตการเกษตรที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น มีผลผลิตสูงขึ้น ได้มาตรฐาน ปลอดภัย และมีมูลค่าเพิ่มจากการต่อยอดแปรรูปผลิตภัณฑ์

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
■(1.1) พัฒนาการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจโดยเฉพาะยางพารา และปาล์มน้ำมันให้มีประสิทธิภาพ ได้ผลผลิตที่มีปริมาณและคุณภาพสูง รวมทั้งเชื่อมต่อห่วงโซ่คุณค่าการผลิตกับอุตสาหกรรมแปรรูป	N3(S1P2)	แนวทางที่ 3(1)
■(1.2) เสริมสร้างประสิทธิภาพ และคุณภาพการประมงและการเลี้ยงสัตว์น้ำเชิงพาณิชย์ รวมทั้งสัตว์น้ำมูลค่าสูงอื่นๆ โดยอาศัยเทคโนโลยีและนวัตกรรม เช่น ระบบตรวจวัดคุณภาพน้ำ เทคนิคการอนุบาลและเพิ่มอัตราการรอดของกุ้ง หอย ปู ปลา และกั้ง	N3(S1P2)	แนวทางที่ 3(2)
■(1.3) ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีดิจิทัลไปใช้ในการทำเกษตรมุ่งสู่รูปแบบเกษตรอัจฉริยะสมัยใหม่ (smart modern farm) เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิต รวมทั้งพัฒนากระบวนการแปรรูปขั้นต้นทั้งผลผลิตจากพืชและสัตว์ที่สำคัญให้มีมาตรฐาน และความหลากหลายเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม	N3(S1P2) N9(S1P5) N17(S2P11)	แนวทางที่ 3(3)
▣(1.4) พัฒนาการเกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัย โดยเสริมสร้างความรู้และทักษะให้แก่เกษตรกร รวมทั้งส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร	N3(S1P2) F3(S1P2) F4(S1P2)	แนวทางที่ 3(3) แนวทางที่ 3(5)
▣(1.5) ยกระดับการปศุสัตว์ที่สำคัญ เช่น โคเนื้อ โคนม แพะ และไก่พื้นเมือง ให้มีประสิทธิภาพ มีผลผลิตสูง ได้มาตรฐาน และลดความเสี่ยงในการเกิดโรค โดยการผสมผสานภูมิปัญญากับเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อพัฒนากระบวนการผลิต รวมทั้งการพัฒนาอาหารสัตว์โดยใช้วัตถุดิบในพื้นที่เพื่อลดต้นทุน	N3(S1P2)	แนวทางที่ 3(2)
▣(1.6) เสริมสร้างขีดความสามารถในการผลิตสินค้าเกษตรทางเลือก และสินค้าเกษตรอัตลักษณ์ให้มีคุณภาพและ	N3(S1P2) F3(S1P2) F4(S1P2)	แนวทางที่ 3(2)

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
ปลอดภัย เช่น ข้าว ทุเรียน มังคุด ส้มโอทับทิมสยาม กาแฟโรบัสต้า โกโก้ สาคู พริกไทย จำปาดะ		
☐(1.7) พัฒนาเทคโนโลยีการเพาะปลูกพืชสมุนไพร และต่อยอดพืชสมุนไพรพื้นถิ่น รวมทั้งพืชผลการเกษตรในพื้นที่โดยวิเคราะห์และผลิตสารสกัดธรรมชาติสำหรับใช้ในผลิตภัณฑ์ส่งเสริมสุขภาพ เช่น การพัฒนาสารสกัดจากขมิ้นชัน และไพลดำ นำไปสู่การแปรรูปที่ได้มาตรฐาน และสร้างมูลค่าเพิ่มครบวงจร	N2(S1P1) N3(S1P2) F3(S1P2)	แนวทางที่ 3(2)
☐(1.8) ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ และการแปรรูปวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตร เช่น ขี้ยางพารา ใบปาล์ม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร	N6(S1P4) N5(S1P4)	แนวทางที่ 3(1)

▶ (2) การพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	การท่องเที่ยวมีคุณภาพ ได้รับการกระตุ้นให้สร้างรายได้ โดยมีรูปแบบสินค้าและบริการที่ดึงดูดใจซึ่งสร้างสรรค์จากวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
■(2.1) ยกระดับแหล่งท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน โดยพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ฟื้นฟูสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ เสริมสร้างระบบบริการพื้นฐาน นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลมาใช้เพิ่มความสะดวก พัฒนากำลังคนด้านการท่องเที่ยว และการจัดการด้านความปลอดภัย เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวคุณภาพ	F5(S1P3) N9(S1P5)	แนวทางที่ 1(1) แนวทางที่ 1(2)
▣(2.2) พัฒนาการจัดการตลาดท่องเที่ยว และเสริมสร้างจุดขายที่เป็นอัตลักษณ์ โดยคำนึงถึงพฤติกรรมการท่องเที่ยว และแนวโน้มการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งใช้เทคโนโลยีดิจิทัลส่งเสริมการตลาดด้านการท่องเที่ยว	F5(S1P3) N9(S1P5)	แนวทางที่ 1(4)
▣(2.3) พัฒนารูปแบบ กิจกรรม และบริการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และยั่งยืน โดยอาศัยฐานทางวัฒนธรรม และทรัพยากรในท้องถิ่น เช่น การท่องเที่ยวเชิงอาหารพื้นเมือง การท่องเที่ยววัฒนธรรมบาบ๋า-ย่าหยา การท่องเที่ยวย่านเมืองเก่าและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงการเรียนรู้วิถีชุมชน การท่องเที่ยวเชิงกีฬาทางน้ำ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	F5(S1P3) N32(S2P17) N33 (S2P17) N35 (S2P17)	แนวทางที่ 1(3)

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
และรับผิดชอบต่อสังคม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ		
☐(2.4) พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน และผลผลิตหัตถกรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งศิลปะการแสดงพื้นบ้าน เช่น เครื่องแกงใต้ ผ้าทอท้องถิ่น ผ้าใยสับปะรด การแสดงมโนราห์ ให้มีความน่าสนใจเป็นสินค้า และบริการเพื่อการท่องเที่ยว และตอบสนองต่อความต้องการของตลาด	F5(S1P3) F10(S2P11) N32 (S2P17) N33 (S2P17) N35 (S2P17)	แนวทางที่ 6(4)
☐(2.5) ยกระดับมาตรฐาน และความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจบริการมูลค่าสูงที่เกี่ยวเนื่องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยเฉพาะธุรกิจการประชุมและนิทรรศการ (MICE) ในจังหวัดที่เป็นไมซ์ซิตี้	F5(S1P3)	แนวทางที่ 1(2) แนวทางที่ 1(3)
☐(2.6) เชื่อมโยงเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวสองฝั่งทะเลตามแนวทางพัฒนาประตูการท่องเที่ยวอ่าวไทยและอันดามัน (royal coast & Andaman route) โดยอาศัยระบบและการการจัดการโลจิสติกส์ด้านการท่องเที่ยว	F5(S1P3) N10(S1P6)	แนวทางที่ 6(2)

▶ (3) การพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคต ต่อยอดจากฐานการผลิตและผลผลิตพื้นฐาน

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	อุตสาหกรรมแปรรูปยางพารา ปาล์มน้ำมัน และอุตสาหกรรมอาหารขยายตัว สร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจจากการมีระบบการผลิตที่มีประสิทธิภาพ มีผลิตภัณฑ์ต่อยอด และมีนวัตกรรม

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
■(3.1) ยกระดับความสามารถด้านเทคโนโลยีชีวภาพเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมแปรรูปยางพาราให้สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์นวัตกรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่มได้ เช่น โพลิเมอร์ธรรมชาติ วัสดุทดแทนคลุมดินเพื่อเกษตรกรรมที่ย่อยสลายได้ และวัสดุทดแทนสำหรับก่อสร้าง	N6(S1P4) F7(S1P8) N40(S3P19) N5(S1P4)	แนวทางที่ 2(2)
▣(3.2) เสริมสร้างขีดความสามารถการแข่งขันของอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน โดยพัฒนาอุตสาหกรรมโอเลเคมีคอล (oleochemical Industry) แบบครบวงจรและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและได้มาตรฐาน ตามแนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ	N6(S1P4) N5(S1P4) N7(S1P4) N40(S3P19) N36(S3P18)	แนวทางที่ 2(1) แนวทางที่ 2(2)
☐(3.3) ยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ รวมทั้งปรับปรุงระบบการผลิตของอุตสาหกรรมขั้นต้นในพื้นที่โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปให้มีประสิทธิภาพ และเป็นมิตร	N4(S1P4) N5(S1P4) N6(S1P4)	แนวทางที่ 3(1)

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
กับสิ่งแวดล้อม โดยนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาสู่ผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง		
☐(3.4) พัฒนาธุรกิจตั้งต้น (start up) และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก (SMEs) ให้เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างมูลค่าเพิ่มของห่วงโซ่คุณค่าการผลิตภาคอุตสาหกรรม โดยเน้นการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมทั้งหนุนเสริมระบบนิเวศที่เอื้ออำนวยต่อการประกอบธุรกิจฐานนวัตกรรม	F7(S1P8)	แนวทางที่ 2(3) แนวทางที่ 3(5)

▷ (4) การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	บริการส่งเสริมสุขภาพมีมาตรฐานได้รับต่อยอดเป็นบริการมูลค่าสูงที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว มีส่วนช่วยสร้างเศรษฐกิจ เสริมคุณภาพชีวิต และโอกาสในการประกอบอาชีพ

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
■(4.1) ส่งเสริมมาตรฐานสถานบริการสาธารณสุขนอกพื้นที่เมืองเพื่อยกระดับสุขภาวะของประชาชน และเสริมสร้างขีดความสามารถบริการทางการแพทย์ในเมืองที่มีศักยภาพให้ได้คุณภาพในระดับสากล เพื่อเป็นศูนย์กลางการแพทย์ และการบริการส่งเสริมสุขภาพครบวงจร (medical hub)	N14(S2P10)	แนวทางที่ 1(2) แนวทางที่ 1(3)
■(4.2) แก้ไขปัญหาความยากจน และยกระดับคุณภาพชีวิตเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ โดยการส่งเสริมอาชีพ การเข้าถึงแหล่งทุน การสร้างรายได้เสริม และการจัดการหนี้สินครัวเรือน รวมทั้งเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนให้เข้มแข็ง	F9(S2P11) F10(S2P11)	แนวทางที่ 3(5) แนวทางที่ 5(4)
■(4.3) แก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในกลุ่มเกษตรกรยากจนให้มีโอกาสเข้าถึงที่ดินเพื่อประกอบอาชีพเกษตรกรรม รวมทั้งส่งเสริมการทำเกษตรกรรมแบบผสมผสานและการรวมกลุ่มเพื่อใช้ประโยชน์ที่ดินร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ	F9(S2P11) F10(S2P11) N17(S2P11)	แนวทางที่ 3(4) แนวทางที่ 3(5)
☐(4.4) พัฒนาเยาวชนให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ โดยการเรียนรู้เติมเต็มศักยภาพ บ่มเพาะความเป็นพลเมือง ปลูกฝังความสำนึกรักถิ่นฐาน และสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม	F9(S2P11) N18(S2P12)	แนวทางที่ 5(4)
☐(4.5) ยกระดับสมรรถนะกำลังคนทั้งนักปฏิบัติ และผู้เชี่ยวชาญในสาขาอุตสาหกรรมเกษตรและเกษตรแปรรูป	F9(S2P11) F13(S4P21)	แนวทางที่ 5(4) แนวทางที่ 6(3)

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
ให้เพียงพอ และสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจฐานชีวภาพ		
☐(4.6) คุ้มครองและดูแลกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ให้คงอัตลักษณ์ มีโอกาสเข้าถึงบริการสาธารณะ มีความสามารถในการประกอบอาชีพ พึ่งพาตนเองได้ และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างผสมผสาน	F9(S2P11) N23(S2P14)	แนวทางที่ 6(4)

▷ (5) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ลดมลพิษ และป้องกันภัยพิบัติ

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีสภาพฟื้นตัว โดยมลพิษ น้ำเสีย และขยะทะเลลดลง รวมทั้งสามารถควบคุมปริมาณน้ำให้เพียงพอ และลดปัญหาอุทกภัยได้

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
▣(5.1) เร่งฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นฐานทุนสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ให้มีความอุดมสมบูรณ์บนฐานความร่วมมือของชุมชนและท้องถิ่น รวมทั้งลดปัญหาการรุกล้ำพื้นที่ป่า	N25(S2P15) N26(S2P15) N29(S2P15)	แนวทางที่ 4(1)
▣(5.2) พัฒนาระบบ กลไกและเทคโนโลยีสำหรับแก้ไขปัญหาและจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมและมลพิษ โดยเน้นการลดปริมาณขยะและใช้ประโยชน์จากขยะ ลดปริมาณขยะทะเล และจัดการน้ำเสียอย่างครบวงจร	N26(S2P15) N27(S2P15) N28(S2P15)	แนวทางที่ 4(4)
▣(5.3) ยกระดับการจัดการทรัพยากรน้ำให้มีประสิทธิภาพ โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อป้องกัน แก้ไขปัญหาอุทกภัย และภัยแล้ง เช่น เทคโนโลยีการกักเก็บน้ำชุมชน ธนาคารน้ำใต้ดิน นวัตกรรมการระบายน้ำและผันน้ำ	N30(S2P16) N31(S2P16)	แนวทางที่ 4(2)
☐(5.4) พัฒนาระบบติดตามและเฝ้าระวังสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง รวมทั้งระบบจัดการความเสี่ยงและป้องกันภัยพิบัติ	N30(S2P16) N31(S2P16)	แนวทางที่ 4(1)

▷ (6) การพัฒนาเมือง พื้นที่เศรษฐกิจ ระบบโลจิสติกส์ และการเปิดประตูการค้าการลงทุน

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนมีความพร้อมรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจ มีความเชื่อมโยงกับระเบียงเศรษฐกิจในประเทศ และเพิ่มขีดความสามารถการค้าการลงทุนกับกลุ่มประเทศ BIMSTEC

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
☑(6.1) ส่งเสริมการพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนให้มีศักยภาพด้านโครงสร้างพื้นฐาน การบริการ และจูงใจการค้าการลงทุน รวมทั้งเชื่อมโยงระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้กับระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก สนับสนุนการพัฒนาเส้นทางและประตูการค้าฝั่งอ่าวไทย-ฝั่งอันดามัน และเชื่อมต่อกับกลุ่มประเทศ BIMSTEC	N10(S1P6) N21(S2P13)	แนวทางที่ 5(1) แนวทางที่ 5(2) แนวทางที่ 5(3) แนวทางที่ 6(1) แนวทางที่ 6(2)
☐(6.2) พัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่สำหรับทุกกลุ่มคน และเป็นเมืองอัจฉริยะ (smart city) ที่มีความทันสมัย ผสมผสานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และมีความยั่งยืน	N8(S1P5) N9(S1P5) N20(S2P13) N34(S2P17)	แนวทางที่ 6(4)
☐(6.3) จัดวางโครงข่ายคมนาคมขนส่งและระบบโลจิสติกส์ให้มีความปลอดภัย ได้มาตรฐาน และเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว แหล่งการผลิต และเมืองสำคัญทั้งภายในภาค ระหว่างภาค รวมทั้งต่างประเทศเพื่อสนับสนุนการลงทุนและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ	N10(S1P6)	แนวทางที่ 1(1) แนวทางที่ 3(6) แนวทางที่ 5(2)

8) ร่างแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ภาคใต้ชายแดน

8.1) สถานการณ์ภาคใต้ชายแดน

ภาคใต้ชายแดนมีขนาดเศรษฐกิจเล็กที่สุดของประเทศ โดยโครงสร้างเศรษฐกิจของภาคมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงจากภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคบริการ เนื่องจากสัดส่วนมูลค่าของภาคเกษตรกรรมปรับตัวลดลงเช่นเดียวกับภาคอุตสาหกรรม แต่อย่างไรก็ตามรายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น หากพิจารณาในด้านเกษตรกรรม กล่าวได้ว่า ภาคเกษตรกรรมมีบทบาทสำคัญต่อเป็นฐานเศรษฐกิจของภาค แต่ยังเป็นการผลิตแบบเดิมและมีการแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่มน้อย ซึ่งผลผลิตหลักยังมีข้อจำกัด ประกอบด้วย ยางพารามีแนวโน้มผลผลิตลดลง ปาล์มน้ำมันมีประสิทธิภาพการผลิตในระดับต่ำ การประมงประสบปัญหาปริมาณสัตว์น้ำลดลงจากทรัพยากรทางทะเลเสื่อมโทรม การปศุสัตว์ยังเป็นการเลี้ยงแพะและโคเพื่อการบริโภคในครัวเรือน ขาดแคลนสายพันธุ์และความรู้ในการจัดการฟาร์ม และไก่เบตงซึ่งเป็นไก่พื้นเมืองยังขาดการควบคุมคุณภาพและผลผลิตมีปริมาณจำกัดไม่เพียงพอต่อตลาด นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคที่สำคัญ

คือ แต่ละครัวเรือนมีถือครองที่ดินผืนเล็กจึงใช้ประโยชน์ทำการเกษตรได้จำกัด สำหรับด้านอุตสาหกรรม พบว่าส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อแปรรูปสินค้าเกษตรขั้นต้น ซึ่งอยู่ในภาวะหดตัวเนื่องจากการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมมีจำนวนไม่มาก

ด้านการค้าและการบริการของภาคใต้ชายแดน มีข้อได้เปรียบในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายจึงมีกิจกรรมทั้งการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม รวมทั้งการท่องเที่ยวชายแดนที่เชื่อมโยงกับประเทศมาเลเซีย ซึ่งรายจ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่ระยะเวลาพำนักยังน้อย รายได้จากการท่องเที่ยวของภาคจึงยังมีสัดส่วนน้อยเมื่อเทียบกับทั้งประเทศ รวมทั้งยังมีมูลค่าการค้าชายแดนค่อนข้างน้อยถึงแม้จะมีการค้าชายแดนผ่านด่านชายแดนถึง 4 แห่ง เนื่องจากการนำเข้าและส่งออกส่วนใหญ่เป็นสินค้าเกษตรในพื้นที่ ซึ่งยังไม่ได้ยกระดับให้มีมูลค่าเพิ่ม

ด้านสังคม ครัวเรือนในภาคใต้ชายแดนมีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้นแต่ยังคงต่ำกว่าระดับประเทศ และหนี้สินครัวเรือนเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้นจึงยังคงประสบปัญหาความยากจนโดยมีสัดส่วนคนจนสูงสุดของประเทศ และขาดความมั่นคงในการประกอบอาชีพทำให้มีอัตราการว่างงานสูง ส่วนประชากรในพื้นที่มีอัตราเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานมีสัดส่วนค่อนข้างสูง แต่ประชากรในวัยแรงงานส่วนใหญ่ยังมีความรู้ระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า จึงส่งผลให้มีปัญหาขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะฝีมือ มีข้อสังเกตที่น่าสนใจคือพื้นที่ภาคใต้ชายแดนมีสถาบันการศึกษาทุกระดับ โดยมีสถาบันอุดมศึกษาถึง 8 แห่งกระจายอยู่ทั้งใน 3 จังหวัด แต่จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรลดลง และยังมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าของประเทศ รวมทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษามีระดับต่ำกว่าค่ากลางของประเทศอย่างต่อเนื่อง ส่วนการสาธารณสุข ประชาชนในพื้นที่มีโอกาสในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขมากขึ้นเนื่องจากมีสถานบริการสาธารณสุขที่ครอบคลุมทั่วถึงทุกพื้นที่ แต่มีข้อจำกัดในการให้บริการเนื่องจากเหตุการณ์ไม่สงบในพื้นที่ และบางพื้นที่มีความห่างไกล ประชาชนจึงมีอัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) เพิ่มขึ้น รวมทั้งอัตราการตายของมารดาและอัตราการตายของทารกยังสูงกว่าระดับประเทศกว่าเท่าตัว จึงถือเป็นปัญหาที่สำคัญของภาค

ในด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และภัยพิบัติ พบว่า ปริมาณขยะมูลฝอยมีแนวโน้มลดลงเนื่องจากมีการส่งเสริมความร่วมมือให้ภาคส่วนต่างๆ นำขยะไปใช้ประโยชน์ และส่งเสริมการผลิตพลังงานชีวมวล สำหรับพื้นที่ป่าไม้มีปริมาณลดลงจากการบุกรุกเพื่อทำการเกษตร แต่พื้นที่ป่าชายเลนเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเนื่องจากมีความพยายามในการอนุรักษและฟื้นฟูเพื่อเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำและการประมง ส่งผลให้คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งอยู่ในระดับดี และสภาพการกัดเซาะชายฝั่งทะเลลดลงแต่ก็ยังคงเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขไม่ให้ลุกลามเข้าถึงพื้นที่ชุมชน สำหรับประเด็นที่ต้องให้ความใส่ใจ คือ ปริมาณและคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำสำคัญมีแนวโน้มลดลง สถานการณ์อุทกภัยมีแนวโน้มลดลงแต่ยังมีน้ำท่วมซ้ำซากในบริเวณที่ราบลุ่มและบริเวณริมฝั่งลุ่มน้ำหลักของภาค

8.2) ศักยภาพและโอกาส ความท้าทายและความต้องการของพื้นที่ภาคใต้ชายแดน

เมื่อพิจารณาสถานการณ์ของภาค ประกอบกับการวิเคราะห์ข้อมูลบริบทของพื้นที่ภาคใต้ชายแดนสามารถนำมาประมวลเป็นศักยภาพและโอกาสซึ่งเป็นหนุนเสริมการพัฒนา รวมทั้งความท้าทายและความต้องการซึ่งเป็นข้อจำกัดที่ต้องรับมือได้ดังนี้

ศักยภาพและโอกาส	ความท้าทายและความต้องการ
(1) มีทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศหลากหลายและสมบูรณ์ เป็นฐานการพัฒนาการท่องเที่ยว การเกษตร และดึงดูดการลงทุน (2) ผลผลิตการเกษตรมีความหลากหลาย พืชเศรษฐกิจ พืชผลและสัตว์อัตลักษณ์ เป็นที่รู้จักและสามารถต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มได้ (3) ประชากรมีโครงสร้างสัดส่วนอยู่ในวัยเด็กและวัยแรงงาน เป็นกำลังในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ (4) มีการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศเพื่อสนับสนุนการค้า การลงทุนและเชื่อมโยงเส้นทางการคมนาคม (5) นโยบายการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ ส่งผลให้เกิดความสงบ ยกระดับเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประชาชน (6) สังคมพหุวัฒนธรรมมีอัตลักษณ์จากความหลากหลายทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาติพันธุ์สามารถต่อยอดพัฒนาการท่องเที่ยวได้ (7) เป็นพื้นที่เชื่อมโยงเศรษฐกิจชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งในด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว (8) สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่เป็นแหล่งความรู้ รวมทั้งพัฒนางานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ (9) มีองค์ความรู้ที่ต่อยอดเป็นบริการวิชาการที่ตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาพื้นที่ (10) มีความพยายามพัฒนาคนให้สามารถพึ่งพาตนเองและมีโอกาสในการประกอบอาชีพด้วยการอบรมหลักสูตรระยะสั้นด้านต่างๆ	(1) เศรษฐกิจมีขนาดเล็กที่สุดในประเทศ มีอัตราการขยายตัวต่ำ พึ่งพาภาคเกษตรที่ยังมีปัญหาประสิทธิภาพและคุณภาพการผลิต (2) การประมงและการปศุสัตว์ยังได้ผลผลิตน้อยและยังไม่ได้มาตรฐาน รวมทั้งต้องส่งเสริมการแปรรูปเพิ่มมูลค่า (3) อุตสาหกรรมยังเป็นการแปรรูปขั้นต้น มีมูลค่าเพิ่มน้อย และมีข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีการผลิต โดยเฉพาะกลุ่มอาหารแปรรูป (4) การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ส่งผลกระทบต่อการจ้างงาน การท่องเที่ยว และการค้าชายแดน (5) สถานการณ์ความไม่สงบส่งผลต่อภาพลักษณ์ความไม่ปลอดภัยและความเชื่อมั่นในการลงทุน (6) ปัญหาความยากจนยังคงมีความรุนแรงและต่อเนื่อง เนื่องจากการว่างงานและยังเป็นแรงงานที่ขาดทักษะฝีมือ (7) ระดับผลการเรียนรู้ในพื้นที่ยังต่ำกว่ามาตรฐาน และมีปัญหาสาธารณสุขโดยเฉพาะแม่และเด็กมีอัตราการตายสูง (8) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลให้เกิดภัยพิบัติทั้งอุทกภัย วาตภัย และการกัดเซาะชายฝั่ง (9) ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเริ่มเสื่อมโทรมจากการรุกล้ำ การขยายตัวของชุมชนและอตุสาหกรรมส่งผลต่อระบบนิเวศ (10) เศรษฐกิจเมืองชายแดนต้องได้รับการยกระดับให้มีความพร้อม และเอื้อต่อการลงทุนและเชื่อมโยงกระจายความเจริญ

8.3) ทิศทางพัฒนาภาค และวัตถุประสงค์การพัฒนาภาคใต้ชายแดนด้วย ววน.

เมื่อพิจารณาสถานการณ์และสภาพปัญหาของพื้นที่ กล่าวได้ว่า ภาคใต้ชายแดนมีความสำคัญในด้านความมั่นคงและเป็นเมืองเชื่อมโยงการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยวชายแดน และเป็นแหล่งผลิตพืชผลเศรษฐกิจ คือ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ไม้ผล รวมทั้งการทำประมง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง และการแปรรูปสินค้าเกษตรขั้นต้น นอกจากนี้ยังมีศักยภาพในด้านทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม อุดมสมบูรณ์ และมีลักษณะสังคมที่ผสมผสานวิถีชีวิตและวัฒนธรรม แต่ภาคใต้ชายแดนยังมีปัญหาเหตุการณ์ความไม่สงบ ความยากจนและคุณภาพชีวิต ดังนั้นจึงกำหนดทิศทางการพัฒนามุ่งสู่ **“ฐานเศรษฐกิจชายแดน ที่มั่นคง บนสังคมพหุวัฒนธรรม”** โดยเน้นการพัฒนาการผลิตและแปรรูปยางพาราและปาล์มน้ำมันให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ (P: Para Rubber and Palm Product Development) การยกระดับเมืองชายแดนและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (E: Eco-tourism) การเสริมสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตและสินค้าอัตลักษณ์จากฐานอุตสาหกรรมเกษตร (A: Agro-based Industries) ควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมพหุวัฒนธรรมให้มีสันติสุข (C: Calm) และการพัฒนาเมืองเศรษฐกิจชายแดนเชื่อมโยงการค้าการลงทุน (E: Economic Linkage)

การผลักดันทิศทางการพัฒนาภาคใต้ชายแดน จำเป็นต้องผสานภารกิจการพัฒนาพื้นที่กับภารกิจด้าน ววน. ตามแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.2566-2570 เข้าด้วยกัน โดยกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ในการสร้างเปลี่ยนแปลงภาคด้วย ววน. คือ **“ภาคใต้ชายแดนได้รับการพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวหน้าบนฐานการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรอัตลักษณ์ รวมทั้งเสริมสร้างสังคมให้มีสุขสันติ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตดี พ้นจากความยากจนบนฐานการผสมกลมกลืนของพหุวัฒนธรรม มุ่งสู่การเป็นเมืองชายแดนที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยการใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมมาเป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนา”**

8.4) ผลสัมฤทธิ์สำคัญจากการพัฒนาภาคใต้ชายแดนด้วย ววน.

การสังเกตุการบรรลุวัตถุประสงค์การพัฒนาภาคใต้ชายแดน สามารถพิจารณาได้จากผลสัมฤทธิ์สำคัญ (key results) จากการพัฒนาภาคด้วย ววน. จำนวน 6 ด้านตามจุดเน้นของยุทธศาสตร์การพัฒนา ดังนี้

(1) พืชเศรษฐกิจหลัก และผลผลิตการเกษตรที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่มีผลผลิตสูง และมีคุณภาพโดยใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการผลิต และการแปรรูปขั้นต้น

(2) การท่องเที่ยวเป็นแหล่งสร้างรายได้ใหม่ โดยสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่อาศัยทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นฐานได้รับการสร้างสรรค์ให้มีความโดดเด่น

(3) อุตสาหกรรมที่ต่อยอดจากผลผลิตทางการเกษตรขยายตัว โดยเฉพาะอุตสาหกรรมอาหารที่ได้มาตรฐานฮาลาลได้รับการต่อยอดเป็นการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่สร้างมูลค่าเพิ่ม และส่งเสริมความมั่นคงทางอาหาร

(4) ประชาชนมีภาวะยากจนลดลง พึ่งพาตนเองได้ มีโอกาสเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรม และมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางมีสุขภาวะอยู่ในระดับมาตรฐาน

(5) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งระบบนิเวศ ได้รับการดูแลรักษาให้คงความอุดมสมบูรณ์ และสามารถใช้ประโยชน์เป็นแหล่งทำมาหากิน และส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

(6) เมืองชายแดนที่สำคัญ ได้รับการจัดวางโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เป็นเมืองน่าอยู่ เมืองเศรษฐกิจ และเมืองท่องเที่ยวชายแดน

ภาพ 91 แสดงวัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์สำคัญในการพัฒนาภาคใต้ชายแดนด้วย ววน.

8.5) แนวทางการพัฒนาภาคใต้ชายแดนด้วย ววน.

การผลักดันภาคใต้ชายแดนให้บรรลุวัตถุประสงค์และผลสัมฤทธิ์สำคัญตามที่กำหนด ต้องอาศัยการพัฒนาโดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเป็นเครื่องมือ ซึ่งมีแนวทางการพัฒนาและระดับความสำคัญตามยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของพื้นที่ ดังนี้

▶ (1) การยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	พืชเศรษฐกิจหลัก และผลผลิตการเกษตรที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่มีผลผลิตสูง และมีคุณภาพโดยใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการผลิต และการแปรรูปขั้นต้น

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
■(1.1) พัฒนาศักยภาพพืชผลหลักที่มีบทบาททางเศรษฐกิจของพื้นที่ให้เป็นสินค้าเกษตรปลอดภัย ได้มาตรฐาน และยกระดับการผลิตพืชอัตลักษณ์ให้มีคุณภาพ ได้แก่ ทุเรียน เงาะ มังคุด ลองกอง ข้าวหอม มะพร้าว ส้มโชกุน ส้มโอ ลูกหยี โกโก้ กล้วยหิน และสะตอ รวมทั้งการจัดการตลาดและสร้างแบรนด์สินค้าอัตลักษณ์ที่ผูกโยงกับเรื่องราวของถิ่นเพาะปลูก	F4(S1P2) N3(S1P2)	แนวทางที่ 1(1) แนวทางที่ 1(3)
■(1.2) พัฒนาเทคโนโลยีเกษตรแม่นยำ และนวัตกรรมหลังการเก็บเกี่ยว (post-harvest) เพื่อช่วยจัดการและรักษาผลผลิตทางการเกษตรให้มีอายุอยู่ได้นาน รวมทั้งส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเป็นผลิตภัณฑ์นวัตกรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่ม เช่น แปรรูปปลาเป็นปลาส้มและต่อยอดเป็นผงโรยข้าว	N3(S1P2)	แนวทางที่ 1(2)
■(1.3) เสริมสร้างขีดความสามารถในการเพาะปลูกและผลิตยางพารา และปาล์มน้ำมัน โดยเน้นการเพิ่มคุณภาพและปริมาณผลผลิต การป้องกันและควบคุมโรคพืช รวมทั้งเชื่อมต่อกับห่วงโซ่คุณค่าในอุตสาหกรรมแปรรูป	N3(S1P2)	แนวทางที่ 1(1)
▣(1.4) เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และยกระดับมาตฐานผลผลิตสินค้าปศุสัตว์ที่มีบทบาททางเศรษฐกิจ เช่น แพะ โค รวมทั้งส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์พื้นถิ่นที่เป็นอัตลักษณ์ให้มีคุณภาพ เช่น ไก่เบตง โดยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมปรับปรุงกระบวนการผลิตครบวงจร เช่น การปรับปรุงพันธุ์และขยายพันธุ์ อาหารสัตว์และการเลี้ยงดู การจัดการฟาร์ม และการควบคุมโรค ตลอดจนการพัฒนาโรงเชือด การส่งเสริมการแปรรูปเบื้องต้น และการเชื่อมโยงกับห่วงโซ่คุณค่าการผลิตอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป โดยเฉพาะการผลิตวัตถุดิบที่ได้มาตรฐานฮาลาล	N3(S1P2) F4(S1P2)	แนวทางที่ 1(5)
▣(1.5) พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการประมงน้ำจืด ประมงน้ำเค็ม และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น กุ้งทะเล กุ้งก้ามกราม ปลากะพง	N3(S1P2) F4(S1P2)	แนวทางที่ 1(4)

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
ปูทะเล ปลานิลสายน้ำไหล รวมทั้งแก้ไขปัญหาอาชีพประมงพื้นบ้าน โดยเน้นความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ได้มาตรฐานและหลักกติกาสากล รวมทั้งส่งเสริมการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์นวัตกรรมที่มีความหลากหลายน่าสนใจและมีมูลค่าสูง		
☐(1.6) สนับสนุนการประยุกต์เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มขีดความสามารถกระบวนการผลิตสินค้าการเกษตร โดยมุ่งเน้นการเกษตรอัจฉริยะ (smart farming) และพัฒนาเกษตรกรให้มีความชาญฉลาด (smart farmer) เป็นเกษตรกรมืออาชีพ	N3(S1P2) N17(S2P11) N9(S1P5)	แนวทางที่ (8)
☐(1.7) ส่งเสริมการใช้ประโยชน์วัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตรโดยการแปรรูปตามแนวทางเศรษฐกิจฐานชีวภาพให้เกิดมูลค่าเพิ่ม เช่น การเปลี่ยนทะลายและเปลือกปาล์มเป็นเชื้อเพลิงชีวมวล การนำเปลือกสัตว์ทะเลมาทำสารชีวภัณฑ์	N6(S1P4)	แนวทางที่ 1(2)
☐(1.8) เสริมสร้างขีดความสามารถของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ ตั้งแต่การรวมกลุ่ม การจัดการการเงิน การแปรรูปผลผลิต การตลาด การรวบรวมและกระจายสินค้า	F10(S2P11)	แนวทางที่ 3(5)

▶ (2) การพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	การท่องเที่ยวเป็นแหล่งสร้างรายได้ใหม่ โดยสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่อาศัยทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นฐานได้รับการสร้างสรรค์ให้มีความโดดเด่น

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
■(2.1) พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยอาศัยฐานทุนทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศที่ยังคงความสมบูรณ์ของพื้นที่ เช่น อุทยานแห่งชาติบูโด-สุไหงปาดี เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา-บาลา รวมทั้งเชื่อมโยงเส้นทางและกิจกรรมกับการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อกระจายรายได้	F5(S1P3) F10(S2P11)	แนวทางที่ 2(4)
▣(2.2) ต่อยอดแหล่งวัฒนธรรมท้องถิ่น เมืองเก่าในพื้นที่ และวิถีชีวิตการกินอยู่แบบพหุอัตลักษณ์ให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวเชิงอาหาร (gastronomy tourism) และการท่องเที่ยวสายทางศรัทธา ที่เชื่อมโยงการท่องเที่ยวชายแดน และเน้นการนำเสนอประสบการณ์ใหม่ เพื่อขยายตลาดและเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว	F5(S1P3) F10 (S2P11) N32 (S2P17) N33 (S2P17) N35 (S2P17)	แนวทางที่ 2(4) แนวทางที่ 2(5)

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
▣(2.3) ยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ผลิตจากฐานภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นสินค้าเพื่อการท่องเที่ยวที่มีคุณค่า มีอัตลักษณ์โดดเด่นน่าสนใจและมีคุณภาพ เช่น ผ้าลีมาบาติก ผ้าจวนตานี ผ้าปะลางิง	F5(S1P3) F10 (S2P11) N32 (S2P17) N33 (S2P17) N35 (S2P17)	แนวทางที่ 3(5)

▷ (3) การพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคต ต่อยอดจากฐานการผลิตและผลผลิตพื้นฐาน

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	อุตสาหกรรมที่ต่อยอดจากผลผลิตทางการเกษตรขยายตัว โดยเฉพาะอุตสาหกรรมอาหารที่ได้มาตรฐานฮาลาลได้รับการต่อยอดเป็นการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่สร้างมูลค่าเพิ่ม และส่งเสริมความมั่นคงทางอาหาร

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
■(3.1 ยกระดับอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป โดยเฉพาะการผลิตอาหารให้ได้มาตรฐานฮาลาลเพื่อการบริโภคในพื้นที่ รวมทั้งเสริมสร้างคุณภาพและความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน และตอบสนองความต้องการของตลาดในระดับสากล	F3(S1P2) F4(S1P2) N3(S1P2)	แนวทางที่ 1(5)
□(3.2) พัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปยางพารา โดยอาศัยเทคโนโลยีชีวภาพต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์นวัตกรรมที่มีมูลค่าเพิ่ม และแก้ปัญหาราคายางตกต่ำ เช่น วัสดุทดแทนสำหรับการก่อสร้าง วัสดุปูรองพื้นสำหรับกักเก็บน้ำทางการเกษตร และโพลิเมอร์ธรรมชาติ	N6(S1P4) N5(S1P4) F7(S1P8) N40(S3P19)	แนวทางที่ 1(2)
□(3.3) ส่งเสริมอุตสาหกรรมการแปรรูปไม้เพื่อการส่งออกโดยการยกระดับมาตรฐาน และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย มีรูปแบบสร้างสรรค์ ทันสมัยและตอบสนองต่อความต้องการของตลาด เช่น เฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราสำหรับผู้สูงอายุ วัสดุตกแต่งภายในและเครื่องเรือนจากไม้ไผ่อัดแผ่น	N6(S1P4) N5(S1P4)	แนวทางที่ 1(2)

▶ (4) การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	ประชาชนมีภาวะยากจนลดลง พึ่งพาตนเองได้ มีโอกาสเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรม และมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางมีสุขภาวะอยู่ในระดับมาตรฐาน

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
■(4.1) สร้างเสริมเศรษฐกิจฐานราก สนับสนุนการปรับตัวให้ครัวเรือนยากจนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และลดความเหลื่อมล้ำ โดยการสร้างอาชีพ การเสริมโอกาสเข้าถึงแหล่งทุนและปัจจัยการผลิต รวมทั้งเปลี่ยนรูปแบบการผลิตด้วยองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสมตามศักยภาพของพื้นที่และครัวเรือน เช่น การใช้รูปแบบการเกษตรผสมผสาน เกษตรปลอดภัย และเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อสร้างรายได้เพิ่มขึ้น สำหรับครัวเรือนยากจนซึ่งมีที่ดินทำกินจำกัด	F10(S2P11) F9(S2P11)	แนวทางที่ 1(7)
▣(4.2) เสริมสร้างสังคมสันติสุขบนฐานพหุวัฒนธรรมและความยั่งยืน โดยสนับสนุนรูปแบบวิถีชีวิตและวิถีชุมชนที่อยู่ร่วมกับระบบนิเวศทางธรรมชาติอย่างสอดคล้องและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้ค่า รวมทั้งส่งเสริมการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมผสมผสาน ซึ่งเคารพในความแตกต่างและคงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย	N23(S2P14)	แนวทางที่ 3(4) แนวทางที่ 3(6)
▣(4.3) พัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อความมั่นคง โดยเสริมสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอน ส่งเสริมให้เด็กยากจนได้มีโอกาสได้เรียนสูงขึ้นด้วยระบบการจัดการเรียนรู้ควบคู่กับการสร้างรายได้ หล่อหลอมคนให้มีทักษะเท่าทันโลก และรู้จักการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ รวมทั้งแก้ไขปัญหาสำคัญ ได้แก่ ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของเด็กนักเรียนในพื้นที่	F9(S2P11) N29(S2P15) N22(S2P13)	แนวทางที่ 3(2)
▣(4.4) ยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนทุกช่วงวัยให้มีสุขภาวะดี โดยเสริมสร้างขีดความสามารถระบบบริการสุขภาพปฐมภูมิ และกลไกการดูแลสุขภาพชุมชนให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาประชาชนให้มีความตระหนักรู้ในการดูแลสุขภาพ และเร่งแก้ไขปัญหาสำคัญในกลุ่มเฉพาะและกลุ่มเปราะบาง เช่น การดูแลหญิงตั้งครรภ์และเด็กทารกเพื่อลดอัตราการตาย การลดภาวะทุพโภชนาการ	N14(S2P10)	แนวทางที่ 3(3)

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
☐(4.5) เสริมสร้างทักษะฝีมือของกำลังแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและมีความสามารถทำงานในรูปแบบใหม่ได้ โดยการปรับเปลี่ยนทักษะอาชีพ และยกระดับความชำนาญ (reskill & upskill) ที่เน้นการฝึกปฏิบัติเสมือนจริง	F9(S2P11)	แนวทางที่ 3(1)
☐(4.6) พัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง สร้างครอบครัวอบอุ่นและเสริมภูมิคุ้มกันทางสังคมให้แก่เยาวชน สามารถรับมือกับความเสี่ยง และเติบโตอย่างเท่าทันโลก	N13(S2P9) N24(S2P14) N23(S2P14)	แนวทางที่ 3(4)

▷ (5) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ลดมลพิษ และป้องกันภัยพิบัติ

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งระบบนิเวศ ได้รับการดูแลรักษาให้คงความอุดมสมบูรณ์ และสามารถใช้ประโยชน์เป็นแหล่งทำมาหากิน และส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
■(5.1) ฟื้นฟู และดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งระบบนิเวศให้คงความอุดมสมบูรณ์และคงความหลากหลายทางชีวภาพ โดยเฉพาะพื้นที่ป่าต้นน้ำ ป่าชายเลน และพื้นที่ชุมน้ำ รวมทั้งแก้ไขปัญหาและลดผลกระทบจากการกัดเซาะบริเวณชายฝั่ง และไฟป่า	N25(S2P15) N29(S2P15)	แนวทางที่ 4(1) แนวทางที่ 4(3
☐(5.2) พัฒนาระบบเฝ้าระวัง-เตือนภัยพิบัติ และติดตามการสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง เพื่อคาดการณ์ แจ้งเตือนเหตุ และเตรียมการรับมือล่วงหน้า โดยอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัลและระบบการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (big data)	N30(S2P16) N31(S2P16) N9(S1P5)	แนวทางที่ 4(2) แนวทางที่ 4(3)
☐(5.3) พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการบริหารจัดการน้ำทั้งในระบบลุ่มน้ำหลัก และโครงข่ายน้ำในพื้นที่เพื่อความมั่นคงด้านทรัพยากรน้ำ โดยเน้นการกักเก็บน้ำและกระจายน้ำเพื่อรับมือกับภัยแล้ง การรับน้ำและระบายน้ำเพื่อป้องกัน แก้ไขปัญหาอุทกภัย	N25(S2P15) N30(S2P16)	แนวทางที่ 4(2)

▶ (6) การพัฒนาเมือง พื้นที่เศรษฐกิจ ระบบโลจิสติกส์ และการเปิดประตูการค้าการลงทุน

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	เมืองชายแดนที่สำคัญ ได้รับการจัดวางโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เป็นเมืองน่าอยู่ เมืองเศรษฐกิจ และเมืองท่องเที่ยวชายแดน

แนวทางการพัฒนา	ความสอดคล้องแผนด้าน ววน.	ความสอดคล้องแผนพัฒนาภาค
■(6.1) พัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจชายแดน เน้นเมืองสำคัญที่เป็นประตูการค้า โดยส่งเสริมธุรกิจการค้าชายแดน เสริมสร้างมาตรการ ระบบบริการและปัจจัยสนับสนุนเพื่อส่งเสริมการค้าการลงทุนในพื้นที่ รวมทั้งเชื่อมโยงกับกิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยว มุ่งสู่การเป็นเมืองเศรษฐกิจชายแดน และเมืองท่องเที่ยวชายแดน โดยเฉพาะยกระดับเมืองยะลาให้เป็นเมืองน่าอยู่และศูนย์กลางเศรษฐกิจของภาคใต้ชายแดน	N20(S2P13) N21(S2P13)	แนวทางที่ 2(1) แนวทางที่ 2(3) แนวทางที่ 2(5) แนวทางที่ 2(6)
□(6.2) จัดวางโครงสร้างพื้นฐาน โครงข่ายคมนาคมขนส่งและระบบโลจิสติกส์ และสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ศูนย์กระจายสินค้า คลังสินค้าพร้อมส่ง ระบบบดิจิทัลสนับสนุนการส่งมอบสินค้า ให้มีมาตรฐาน เชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน และเพียงพอรองรับการเติบโตของเศรษฐกิจชายแดน	N10(S1P6) N21(S2P13)	มาตรการที่ 2(1) มาตรการที่ 2(2)

9) การวิเคราะห์เปรียบเทียบประเด็นร่วมในร่างแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค

ในการผลักดันร่างแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค อาจมีการพิจารณาถึงแนวทางในการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาโดยพิจารณาประเด็นที่มีความเชื่อมโยงกันในแต่ละภาคด้วย ในส่วนนี้จึงได้นำแนวทางการพัฒนาตามผลสัมฤทธิ์และเป้าหมายของแต่ละภาคมาวิเคราะห์ประเด็น โดยพิจารณาแยกแยะให้เห็นถึงผลผลิต ผลิตภัณฑ์ บริการ กิจกรรม ระบบ กระบวนการ และกลุ่มเป้าหมายของแต่ละพื้นที่

การวิเคราะห์ประเด็นเหล่านี้ จะนำเสนอจำแนกตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโดยจัดกลุ่มแนวทางการพัฒนาที่คล้ายคลึงกัน และเปรียบเทียบประเด็นระหว่างภาค เพื่อชี้ให้เห็นโอกาสความเชื่อมโยงการผลักดันและการลงทุนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมไปสู่การพัฒนาพื้นที่ในเชิงประเด็นร่วม ซึ่งมีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

9.1) ประเด็นร่วมในการพัฒนาพื้นที่แต่ละภาคตามยุทธศาสตร์ด้านการยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป

ตาราง 76 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบประเด็นร่วมในการพัฒนาพื้นที่แต่ละภาคตามยุทธศาสตร์ด้านการยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป

ประเด็นตามแนวทางการพัฒนา	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	ภาคใต้ชายแดน
การเพิ่มปริมาณและคุณภาพพืชผล	■ข้าว พืชผัก ผลไม้ (ลำไย ลองกอง มะม่วง ทุเรียน)	■ข้าว พืชผัก พืชไร่ (อ้อย มันสำปะหลัง)	■ข้าว มันสำปะหลัง	■ผลไม้ (ทุเรียน มังคุด เงาะ มะม่วง) พืชไร่ (อ้อย มันสำปะหลัง)	■ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ▣สินค้าเกษตรทางเลือก สินค้าเกษตรอัตลักษณ์ (ข้าวทุเรียน มังคุด ส้มโอ กาแฟ โกโก้ พริกไทย)	■ยางพารา ปาล์มน้ำมัน พืชผลหลัก ■สินค้าเกษตรอัตลักษณ์ (ทุเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง มะพร้าว ลองกอง ส้มโชกุน ส้มโอ กล้วย หิน โกโก้ สะตอ)
การยกระดับการปศุสัตว์	■โคเนื้อ	■โคเนื้อ โคนม ■พันธุ์สัตว์ อาหารและการเลี้ยง	■สุกร ไก่	▣สุกร ไก่ โค ▣พันธุ์สัตว์ อาหาร การจัดการฟาร์ม และการควบคุมโรค	▣โคเนื้อ โคนม แพะ ไก่พื้นเมือง ▣อาหารสัตว์ การจัดการฟาร์ม และการควบคุมโรค	▣โคเนื้อ โคนม แพะ ไก่เบตง ▣พันธุ์สัตว์ อาหาร การจัดการฟาร์ม และการควบคุมโรค
การพัฒนาการประมงและการเลี้ยงสัตว์น้ำ	-	■พันธุ์สัตว์น้ำและการเลี้ยงสัตว์น้ำจืด	■การเลี้ยงสัตว์น้ำจืด ■การเลี้ยงสัตว์น้ำและประมงชายฝั่ง	▣การประมงชายฝั่ง ▣การเลี้ยงสัตว์น้ำเศรษฐกิจ (กุ้งทะเล กุ้งหอย ปู ปลา กั้ง)	■การประมงและการเลี้ยงสัตว์น้ำเชิงพาณิชย์มูลค่าสูง (กุ้งหอย ปู ปลา กั้ง)	▣ประมงน้ำจืด ประมงน้ำเค็ม ประมงพื้นบ้าน

ประเด็นตามแนวทางการพัฒนา	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	ภาคใต้ชายแดน
				ก้ามกราม ปลากะพง ปูทะเล)		▣การเลี้ยงสัตว์น้ำเศรษฐกิจ (กุ้งทะเล ปลากะพง ปูทะเล ปลานิลสายน้ำไหล)
การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร	■แปรรูปอาหารนวัตกรรม	■แปรรูปขั้นต้นเพิ่มรายได้เกษตรกร ▣แปรรูปอาหารนวัตกรรม	■แปรรูปขั้นต้นเพิ่มรายได้เกษตรกร ▣แปรรูปอาหารนวัตกรรมเกษตร	▣แปรรูปขั้นต้นเพิ่มรายได้เกษตรกร	■แปรรูปขั้นต้นเพิ่มรายได้เกษตรกร	■แปรรูปขั้นต้นเพิ่มรายได้เกษตรกร ▣แปรรูปอาหารนวัตกรรมเกษตร
การเพาะปลูกพืชสมุนไพร และการแปรรูป	■สมุนไพรปลอดภัยและสารสกัด ■ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และเครื่องสำอาง	▣สมุนไพรพื้นถิ่น ▣ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพเชิงพาณิชย์	-	■สมุนไพรอินทรีย์และสารสกัด ■ผลิตภัณฑ์และบริการสู่การเป็นเมืองสมุนไพรครบวงจร	□สมุนไพรพื้นถิ่นและสารสกัด □ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพเชิงพาณิชย์	-
ระบบดิจิทัลและเทคโนโลยีการจัดการเกษตร	▣ระบบจัดการปริมาณผลผลิต ▣ระบบคาดการณ์และแพลตฟอร์มการตลาด □ระบบเกษตรอัจฉริยะ	□ระบบเทคโนโลยีหลังเก็บเกี่ยวเพื่อยืดอายุผลผลิต	■ระบบเกษตรอัจฉริยะ ■ระบบเกษตรแม่นยำ ▣ระบบจัดการปริมาณผลผลิต	▣ระบบจัดการปริมาณผลผลิต ▣ระบบคาดการณ์และแพลตฟอร์มการตลาด	■ระบบเกษตรอัจฉริยะ	■ระบบเกษตรแม่นยำ ■ระบบเทคโนโลยีหลังเก็บเกี่ยวเพื่อยืดอายุผลผลิต ▣ระบบเกษตรอัจฉริยะ

ประเด็นตามแนวทางการพัฒนา	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	ภาคใต้ชายแดน
			▣ระบบคาดการณ์และแพลตฟอร์มการตลาด			
ระบบการเกษตรเพื่อความยั่งยืน	▣เกษตรอินทรีย์ ▣เกษตรปลอดภัย	▣เกษตรปลอดภัย	▣เกษตรอินทรีย์ ▣เกษตรปลอดภัย	-	▣เกษตรอินทรีย์ ▣เกษตรปลอดภัย	-
การทดสอบและยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตร	☐ห้องปฏิบัติการตรวจรับรองผลผลิต	☐ห้องปฏิบัติการตรวจรับรองผลผลิต	☐ Product Champion & Product Premium	☐ห้องปฏิบัติการตรวจรับรองผลผลิต	-	▣มาตรฐานอาหารฮาลาล
การใช้ประโยชน์ผลผลิตตกเกรด ล้นตลาด และเหลือทิ้ง	▣แปรรูปวัสดุเหลือทิ้ง เพื่อลดการเผาทำลายและสร้างมูลค่า	-	▣แปรรูปผลผลิตตกเกรด ล้นตลาด เพื่อเพิ่มมูลค่า ▣แปรรูปวัสดุเหลือทิ้ง เพื่อใช้ประโยชน์	■แปรรูปผลผลิตหลุดร่วง และตกเกรดเพื่อเพิ่มมูลค่า ☐แปรรูปวัสดุเหลือทิ้ง เพื่อสร้างรายได้	☐แปรรูปวัสดุเหลือทิ้ง เพื่อสร้างรายได้	☐แปรรูปวัสดุเหลือทิ้ง เพื่อสร้างรายได้
การปรับตัวของเกษตรกร	☐สมรรถนะการจัดการฟาร์มและผู้ประกอบธุรกิจเกษตร	-	☐สมรรถนะเกษตรกรอัจฉริยะและเทคโนโลยีการเกษตร	-	▣สมรรถนะการใช้สารชีวภัณฑ์และการทดแทนสารเคมี	☐สมรรถนะเกษตรกรอัจฉริยะและเกษตรกรมืออาชีพ ☐สมรรถนะกลุ่มวิสาหกิจในด้านการจัดการ การแปรรูป การเงินและการตลาด

9.2) ประเด็นร่วมในการพัฒนาพื้นที่แต่ละภาคตามยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม

ตาราง 77 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบประเด็นร่วมในการพัฒนาพื้นที่แต่ละภาคตามยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม

ประเด็นตามแนวทางการพัฒนา	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	ภาคใต้ชายแดน
การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว	■สร้างประสบการณ์ใหม่อย่างสร้างสรรค์เชื่อมโยงวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ชุมชน	■ใช้อารยธรรมอีสาน ประเพณี วิถีชีวิตลุ่มน้ำโขงสร้างคุณค่าให้ดึงดูดใจ	■เชื่อมโยงการท่องเที่ยวหลักที่มีชื่อเสียงกับชุมชนที่มีอัตลักษณ์น่าสนใจ	▣ต่อยอดทรัพยากรและศักยภาพเพื่อขยายฐานท่องเที่ยวคุณภาพที่ประทับใจ	■ยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวรองรับนักท่องเที่ยวคุณภาพ ▣เสริมอัตลักษณ์ที่เป็นจุดขาย	พัฒนาการท่องเที่ยวบนฐานทรัพยากรธรรมชาติความเป็นอยู่และวิถีพหุวัฒนธรรม
การส่งเสริมแหล่งและกิจกรรมท่องเที่ยว	■การท่องเที่ยวและบริการมูลค่าสูง (MICE การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ) ■การท่องเที่ยวเชิงอาหาร การท่องเที่ยวชายแดนและข้ามแดน	▣การท่องเที่ยวสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวเชิงอาหาร การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวเชิงมหกรรม การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา การท่องเที่ยวสายศรัทธา	▣การท่องเที่ยวสร้างสรรค์บนฐานวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงอาหาร การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวทางน้ำและริมฝั่งน้ำ การท่องเที่ยวสายศรัทธา	▣การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวเชิงอาหาร การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวทางน้ำ ▣บริการมูลค่าสูง Long Stay , MICE	▣การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงอาหารพื้นเมือง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวย่านประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้วิถีชุมชน การท่องเที่ยวเชิงกีฬาทาง	■การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและอนุรักษ์ ▣การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวเชิงอาหาร การท่องเที่ยวสายทางศรัทธา ที่เชื่อมโยงการท่องเที่ยวชายแดน

ประเด็นตามแนวทางการพัฒนา	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	ภาคใต้ชายแดน
					น้ำ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ ☐บริการมูลค่าสูง MICE	
การยกระดับผลิตภัณฑ์และบริการท่องเที่ยว	▣สินค้าบนฐานภูมิปัญญาและวัฒนธรรม	▣สินค้าสร้างสรรค์บนฐานทรัพยากรและภูมิปัญญา (ผ้าทอ)	▣สินค้าและบริการบนฐานความรู้ปราชญ์ชุมชนและภูมิปัญญา	▣สินค้าและบริการที่หลากหลายจากฐานชุมชน	☐สินค้าสร้างสรรค์บนฐานทรัพยากรและภูมิปัญญา (อาหาร ผ้า การแสดงพื้นบ้าน)	▣สินค้าชุมชนบนฐานภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น (ผ้าอัตลักษณ์)
ขีดความสามารถและมาตรฐานการท่องเที่ยว	▣พัฒนาผู้ประกอบการ ▣กลยุทธตลาดขยายฐานกลุ่มเป้าหมาย ☐การจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยว	▣คุณภาพการจัดการท่องเที่ยว	■คุณภาพการจัดการท่องเที่ยว และความยั่งยืน ลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม ☐กลยุทธตลาดเชิงรุกตามแนวโน้มสากล ☐เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อธุรกิจท่องเที่ยว	☐คุณภาพแหล่งและมาตรฐานบริการท่องเที่ยว ☐การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ ☐ระบบอำนวยความสะดวก ความเชื่อมั่นและความปลอดภัย	■พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ระบบบริการพื้นฐาน ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว ■พัฒนากำลังคนด้านการจัดการบริการและความปลอดภัย ■เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อธุรกิจท่องเที่ยว	▣นำเสนอประสบการณ์ใหม่เพื่อขยายตลาดและเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว รวมทั้งกระจายรายได้สู่ชุมชน

ประเด็นตามแนวทางการพัฒนา	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	ภาคใต้ชายแดน
					☐เชื่อมโยงเส้นทางและกิจรรมท่องเที่ยวสองฝั่งทะเล และการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยว	

9.3) ประเด็นร่วมในการพัฒนาพื้นที่แต่ละภาคตามยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคต ต่อยอดจากฐานการผลิตและผลผลิตพื้นฐาน

ตาราง 78 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบประเด็นร่วมในการพัฒนาพื้นที่แต่ละภาคตามยุทธศาสตร์ด้าน การพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคต ต่อยอดจากฐานการผลิตและผลผลิต พื้นฐาน

ประเด็นตามแนวทางการพัฒนา	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	ภาคใต้ชายแดน
การเสริมสร้างอุตสาหกรรมเป้าหมาย	▣อุตสาหกรรมสร้างสรรค์จากหัตถกรรม-งานฝีมือ ▣อุตสาหกรรมฐานชีวภาพ (อาหารอนาคต พลังงานชีวภาพ วัสดุชีวภาพ)	▣อุตสาหกรรมฐานชีวภาพ (แปรรูปอาหาร ไบโอพลาสติก พลังงานชีวภาพ) ☐อุตสาหกรรมยางพารา (วัสดุทดแทน) ☐อุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องกับคมนาคม	■อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป และเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง (อาหารผลิตภัณฑ์เสริมสุขภาพ สมุนไพรผลิตภัณฑ์ชะลอวัย) ▣อุตสาหกรรมเป้าหมายในอนาคต	■อุตสาหกรรมเป้าหมายในอนาคต (อุปกรณ์ดิจิทัล ชิ้นส่วนยานยนต์อนาคต) ■อุตสาหกรรมฐานชีวภาพ (แปรรูปผลผลิตการเกษตรในพื้นที่)	■อุตสาหกรรมแปรรูปยางพารา (โพลิเมอร์ธรรมชาติ วัสดุทดแทน) ▣อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน อุตสาหกรรมโอเลเคมีคอลครบวงจร	■อุตสาหกรรมอาหารแปรรูปที่ได้มาตรฐานฮาลาล ☐อุตสาหกรรมแปรรูปยางพารา (โพลิเมอร์ธรรมชาติ วัสดุทดแทน)

ประเด็นตามแนวทางการพัฒนา	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	ภาคใต้ชายแดน
		(ระบบราง ชิ้นส่วนยานยนต์ไฟฟ้า)	(อุตสาหกรรมทางการแพทย์ ชิ้นส่วนยานยนต์อนาคต)	☐ศูนย์กลางอุตสาหกรรมอัญมณีเชื่อมโยงการท่องเที่ยว		☐อุตสาหกรรมแปรรูปไม้เพื่อการส่งออก (ไม้ยางพารา ไม้ไผ่)
การพัฒนาโครงสร้างและกระบวนการผลิต	☐การผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	☐ลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพ ☐การผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	☑มาตรฐานการผลิต ☑การผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (ใช้พลังงานทดแทน)	■ต่อยอดจากฐานอุตสาหกรรม ■การทดสอบคุณภาพและมาตรฐาน ☑การผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	☑การผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ☐มาตรฐานผลิตภัณฑ์และการผลิตที่มีประสิทธิภาพ	☐มาตรฐานการผลิตและคุณภาพผลิตภัณฑ์
ขีดความสามารถผู้ประกอบการ	☐ระบบนิเวศสำหรับ SME ☐Start up & IDE	☑Start up & IDE ☑เทคโนโลยีดิจิทัลเชื่อมโยงอุตสาหกรรม ☐ระบบนิเวศเพื่อพัฒนานวัตกรรมและตรวจรับรองมาตรฐาน	☑SME, Start up & IDE ☐ระบบดิจิทัลแพลตฟอร์มการตลาด	☑ SME, Start up & IDE (เชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทาน)	☑ยกระดับเทคโนโลยีชีวภาพและเศรษฐกิจฐานชีวภาพ ☐ระบบนิเวศสำหรับ IDE ☐Start up & SME	☐การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายตอบสนองความต้องการของตลาด

9.4) ประเด็นร่วมในการพัฒนาพื้นที่แต่ละภาคตามยุทธศาสตร์ด้านการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน

ตาราง 79 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบประเด็นร่วมในการพัฒนาพื้นที่แต่ละภาคตามยุทธศาสตร์ด้านการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน

ประเด็นตามแนวทางการพัฒนา	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	ภาคใต้ชายแดน
การลดความเหลื่อมล้ำและแก้ไขปัญหาสังคม	▣แก้ปัญหาความยากจนข้ามรุ่น สร้างอาชีพและโอกาสเข้าถึงทุน ☐แก้ปัญหาคนทุกช่วงวัย (แม่วัยใส กลุ่มเปราะบาง กลุ่มเสี่ยงฆ่าตัวตาย)	■แก้ปัญหาความยากจน สร้างโอกาสเข้าถึงที่ดินทำกิน สร้างงาน สร้างอาชีพให้ผู้มีรายได้น้อย	☐แก้ปัญหาความยากจน สร้างอาชีพและโอกาสเข้าถึงทุน ☐แก้ปัญหากลุ่มเปราะบางและลดความเหลื่อมล้ำด้วยนวัตกรรมสังคม	☐เสริมทักษะและสร้างภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิต แก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและชุมชน ลดการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร	▣แก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ส่งเสริมอาชีพ สร้างรายได้ การจัดการหนี้สินครัวเรือน ▣แก้ปัญหาที่ดินทำกินสำหรับเกษตรกร	■แก้ปัญหาความยากจนให้ครัวเรือนพึ่งตนเองได้ ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างงานและโอกาสเข้าถึงทุน แก้ปัญหาที่ดินทำกินสำหรับครัวเรือนยากจน
การพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเป้าหมาย	■ระบบดูแลและนวัตกรรมช่วยการดำรงชีวิตผู้สูงอายุ	▣พัฒนาการทางกายและเชาว์ปัญญาของเด็ก	☐พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุให้มีงานทำ ลดการขาดแคลนแรงงาน	☐ความมั่นคงทางสังคมทุกช่วงวัย สร้างครอบครัวอบอุ่น ฟื้นฟูวิถีไทย ☐ระบบดูแลและนวัตกรรมช่วยการดำรงชีวิตผู้สูงอายุ	☐พัฒนาเยาวชน บ่มเพาะความเป็นพลเมือง สำนึกรักถิ่นฐาน มีภูมิคุ้มกันทางสังคม ☐คุ้มครอง ดูแลกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่	▣สังคมสันติสุขบนฐานพหุวัฒนธรรม ☐สร้างชุมชนเข้มแข็ง ครอบครัวอบอุ่น เสริมภูมิคุ้มกันทางสังคมให้เยาวชน

ประเด็นตามแนวทางการพัฒนา	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	ภาคใต้ชายแดน
การดูแลสุขภาวะและพัฒนาระบบสุขภาพ	▣ต่อยอดระบบบริการสุขภาพสู่ศูนย์บริการทางการแพทย์ครบวงจร	▣ระบบสุขภาพเพื่อควบคุมโรคเฉพาะถิ่น (โรคพยาธิใบไม้ตับ) ▣แก้ไขปัญหาโภชนาการแม่-เด็ก	■ห่วงโซ่คุณค่าการแพทย์และผู้เชี่ยวชาญ และการแพทย์แม่นยำมุ่งสู่ Medical Hub	■เมืองสมุนไพรครบวงจร ☐ระบบบริการสุขภาพที่ครอบคลุมพื้นที่ และส่งเสริมการเข้าถึงบริการด้วย Telemedicine	▣มาตรฐานบริการสาธารณสุขนอกพื้นที่เมืองเพื่อประชาชน ▣เพิ่มคุณภาพ และขีดความสามารถบริการทางการแพทย์มุ่งสู่ Medical Hub	▣ระบบบริการขั้นปฐมภูมิเพื่อดูแลสุขภาวะคนทุกช่วงวัย ลดปัญหาสุขภาวะกลุ่มเปราะบาง (แม่และเด็ก)
การเสริมสร้างศักยภาพกำลังคน	☐เตรียมความพร้อมวัยแรงงานก่อนเข้าสู่สังคมสูงวัย ☐แก้ปัญหาขาดแคลนแรงงาน ☐พัฒนาฝีมือแรงงานตามทิศทางพัฒนาเศรษฐกิจ	▣พัฒนากำลังคนด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ▣ยกระดับแรงงานที่มีศักยภาพให้เป็นผู้ประกอบการ ☐เสริมสมรรถนะสากลผ่านการศึกษาในระบบและนอกระบบ (ทักษะดิจิทัล ความคิดสร้างสรรค์ ภาษาต่างประเทศ)	■พัฒนากำลังคนด้านเทคโนโลยีรองรับอุตสาหกรรมเป้าหมายในอนาคต ☐เตรียมความพร้อมวัยแรงงานก่อนเข้าสู่สังคมสูงวัย ☐พัฒนาฝีมือแรงงานตามทิศทางพัฒนาเศรษฐกิจ	■พัฒนาฝีมือแรงงาน (ดิจิทัล การบริการคุณภาพ เกษตรและการผลิตอาหารสมัยใหม่) ▣พัฒนากำลังคนด้านเทคโนโลยีรองรับอุตสาหกรรมเป้าหมายในอนาคต (หุ่นยนต์ เทคโนโลยีชีวภาพ) ▣ระบบการจัดการอุปทานแรงงาน	☐พัฒนาสมรรถนะนักปฏิบัติและผู้เชี่ยวชาญสาขาอุตสาหกรรมเกษตรและเกษตรแปรรูปตามทิศทางเศรษฐกิจฐานชีวภาพ	▣พัฒนาการศึกษาเพื่อความมั่นคง ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะให้เท่าทันโลก ☐พัฒนาฝีมือแรงงานตามทิศทางพัฒนาเศรษฐกิจ

ประเด็นตามแนวทางการพัฒนา	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	ภาคใต้ชายแดน
				☐เตรียมความพร้อมวัยแรงงานก่อนเข้าสู่สังคมสูงวัย		

9.5) ประเด็นร่วมในการพัฒนาพื้นที่แต่ละภาคตามยุทธศาสตร์ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ลดมลพิษ และป้องกันภัยพิบัติ

ตาราง 80 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบประเด็นร่วมในการพัฒนาพื้นที่แต่ละภาคตามยุทธศาสตร์ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ลดมลพิษ และป้องกันภัยพิบัติ

ประเด็นตามแนวทางการพัฒนา	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	ภาคใต้ชายแดน
การจัดการทรัพยากรน้ำ	▣การจัดการลุ่มน้ำและแหล่งน้ำ	■การจัดการลุ่มน้ำอย่างมีส่วนร่วม โครงสร้างพื้นฐาน ระบบคาดการณ์และจัดการทรัพยากรน้ำ	■การจัดการลุ่มน้ำ การกักเก็บน้ำ การจัดสรรการใช้น้ำ	▣ระบบเชี่ยวชาญด้านทรัพยากรน้ำ เสริมประสิทธิภาพการจัดการน้ำเพื่อความมั่นคงด้านน้ำ	▣การจัดการทรัพยากรน้ำให้มีประสิทธิภาพ การกักเก็บน้ำผิวดิน-ใต้ดิน การระบายน้ำ-ผันน้ำ	การจัดการระบบลุ่มน้ำหลัก โครงข่ายน้ำเพื่อความมั่นคง การรับน้ำ กักเก็บและกระจายน้ำ
การพัฒนาทรัพยากรดิน	-	☐แก้ปัญหาดินเสื่อม ปรับสภาพดิน และลดสารตกค้างในดิน	☐แก้ปัญหาดินเสื่อมและส่งเสริมพืชตามลักษณะดิน	☐แก้ปัญหาดินเสื่อม บำบัดเพิ่มคุณภาพดิน	-	

ประเด็นตามแนวทางการพัฒนา	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	ภาคใต้ชายแดน
การดูแลระบบนิเวศ	▣เพิ่มพื้นที่ป่าและป่าต้นน้ำ ความสมดุลระบบนิเวศ	-	▣ระบบนิเวศป่า ป่าชายเลน ทรัพยากรชายฝั่ง	▣ฟื้นฟูป่าต้นน้ำ ป่าชายเลน ระบบนิเวศชายฝั่ง	▣พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ลดการรุกล้ำพื้นที่ป่า	■ฟื้นฟูระบบนิเวศและคงความหลากหลายชีวภาพ พื้นที่ป่าต้นน้ำ ป่าชายเลน พื้นที่ชุ่มน้ำ
การจัดการมลพิษ ขยะของเสีย	☐แก้ปัญหาฝุ่นควัน-PM2.5 โดยลดการเผาวัสดุทางการเกษตร ☐การจัดการขยะและมลพิษเมือง	-	■แก้ปัญหาน้ำเสียชุมชน ฟาร์มเลี้ยงสัตว์และอุตสาหกรรม ☐การจัดการขยะและมลพิษเมือง	■การจัดการขยะอุตสาหกรรม ขยะชุมชน ขยะติดเชื้อ ขยะทะเล และลดมลพิษอุตสาหกรรม	▣การจัดการขยะและขยะทะเล การใช้ประโยชน์จากขยะ ▣การจัดการมลพิษและจัดการน้ำเสีย	
การจัดการภัยพิบัติและการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม	☐แก้ไขปัญหาน้ำแล้ง และน้ำท่วม ☐ระบบเฝ้าระวังและเตือนภัยพิบัติ	■แก้ไขปัญหาน้ำแล้ง และน้ำท่วม ☐ระบบเฝ้าระวังและเตือนภัยพิบัติ	■แก้ไขปัญหาน้ำแล้ง และน้ำท่วม ■ระบบเฝ้าระวังและเตือนภัยพิบัติ ▣แก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล ☐แก้ปัญหาฝุ่นควัน-PM2.5	▣แก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล และการรุกล้ำของน้ำเค็ม ▣ระบบเฝ้าระวังและเตือนภัยพิบัติ รับมือ Climate Change ☐แก้ปัญหาฝุ่นควัน-PM2.5	▣แก้ไขปัญหาน้ำแล้ง และน้ำท่วม ☐ระบบเฝ้าระวังและเตือนภัยพิบัติ รับมือ Climate Change	■แก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล และไฟป่า ☐แก้ไขปัญหาน้ำแล้ง และน้ำท่วม ☐ระบบเฝ้าระวังและเตือนภัยพิบัติ รับมือ Climate Change

9.6) ประเด็นร่วมในการพัฒนาพื้นที่แต่ละภาคตามยุทธศาสตร์ด้านการจัดการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจ และเมือง

ตาราง 81 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบประเด็นร่วมในการพัฒนาพื้นที่แต่ละภาคตามยุทธศาสตร์ด้าน การพัฒนาเมือง พื้นที่เศรษฐกิจ ระบบโลจิสติกส์ และการเปิดประตูการค้าการลงทุน

ประเด็นตามแนวทางการพัฒนา	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	ภาคใต้ชายแดน
การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจ และเมือง	▣พัฒนา NEC Creative Lanna ▣เมืองศูนย์กลางบริการ Smart City	▣พัฒนา NeEC-Bioeconomy	☐พัฒนา CWEC เชื่อมโยงการลงทุนและการค้าชายแดน	■พัฒนา EEC เชื่อมโยงเศรษฐกิจชายแดน ▣เมืองอัจฉริยะน่าอยู่ (livable smart city) ☐ระบบจัดโซนการใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างสมดุล	▣พัฒนา SEC เชื่อมโยงเศรษฐกิจชายแดน ☐เมืองน่าอยู่และเมืองอัจฉริยะผสมผสานอัตลักษณ์วัฒนธรรมและความยั่งยืน	■พัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนเมืองประตูการค้าเชื่อมโยงการท่องเที่ยว ■เมืองยะลาเป็นเมืองน่าอยู่และศูนย์กลางเศรษฐกิจของภาคใต้ชายแดน
โครงสร้างพื้นฐานและโครงข่ายคมนาคม	▣โครงข่ายคมนาคมโลจิสติกส์ รูปแบบ Multi-modal เชื่อมโยงเศรษฐกิจชายแดนและอนุภูมิภาค GMS BIMSTEC และ AEC	▣โครงข่ายคมนาคมโลจิสติกส์ เชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจชายแดน และประเทศเพื่อนบ้าน ▣เชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมระบบราง	▣โครงข่ายคมนาคมโลจิสติกส์ รูปแบบ Multi-modal เชื่อมโยงโครงข่ายนานาชาติ ☐พัฒนาพื้นที่รอบสถานีและเส้นทางคมนาคม	■โครงข่ายคมนาคมสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อเป็นประตูการค้า ▣โครงสร้างพื้นฐานระบบสาธารณูปโภคและโลจิสติกส์สนับสนุน EEC	▣โครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนเส้นทางและประตูการค้าอ่าวไทย-อันดามัน เชื่อมโยง BIMSTEC ☐โครงข่ายคมนาคมและโลจิสติกส์ที่ปลอดภัย ได้มาตรฐาน	☐โครงสร้างพื้นฐานโครงข่ายคมนาคม โลจิสติกส์ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้มาตรฐานเชื่อมโยงเศรษฐกิจชายแดนและประเทศเพื่อนบ้าน

ประเด็นตามแนวทางการพัฒนา	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	ภาคใต้ชายแดน
	▣โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล	ระหว่างประเทศ และพัฒนาพื้นที่รอบสถานี	☐โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล	▣โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล	เชื่อมโยงการท่องเที่ยว การผลิต และภูมิภาค	☐โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล
การค้า การลงทุน และการค้าข้ามแดน	▣กระตุ้นเศรษฐกิจการค้าชายแดน	▣ส่งเสริมการลงทุนเชื่อมโยงภาคเหนือตอนล่าง EEC และ GMS	☐เชื่อมโยงการลงทุนและการค้าชายแดน	■ส่งเสริมการลงทุนกระตุ้นการค้าชายแดน	☐ส่งเสริมและจูงใจการค้าการลงทุนผ่านประตูการค้าและในพื้นที่เศรษฐกิจ	■ส่งเสริมธุรกิจการค้าชายแดน และดึงดูดการลงทุนในพื้นที่

10) ผลการดำเนินงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมที่ควรพิจารณานำไปผลักดันเพื่อส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ระดับภาค

ในการผลักดันแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคไปสู่การปฏิบัติ สามารถดำเนินการได้ 2 ด้าน คือ การสนับสนุนการผลิตผลงานด้าน ววน. ให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาที่ปรากฏตามแผน ส่วนอีกด้านหนึ่งคือการพิจารณานำผลงานด้าน ววน. ที่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วไปต่อยอดจัดทำเป็นโครงการพัฒนาให้ตอบสนองตามแผนที่กำหนด โดยดำเนินการโครงการพัฒนาด้วยการใช้ประโยชน์จากข้อค้นพบในผลงานด้าน ววน.นั้น ทั้งนี้ควรให้ความสำคัญกับผลงานด้าน ววน. ที่เป็นโครงการวิจัยและพัฒนาที่สำเร็จแล้ว และตอบโจทย์ตามแนวทางการพัฒนาของแผนปฏิบัติด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค

การนำผลงานด้าน ววน.ที่แล้วเสร็จไปการดำเนินงานต่อยอดเป็นโครงการพัฒนา เป็นแนวทางที่สำคัญซึ่งทำให้เกิดการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคได้ทันที และเป็นการใช้ประโยชน์จากผลงานด้าน ววน.อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามที่สามารถเข้าถึงได้ และนำมาวิเคราะห์แจกแจง พบว่ามีผลงานด้าน ววน. ที่อาจนำไปผลักดันใช้ประโยชน์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ระดับภาคได้ 2 ส่วน คือ ผลงานด้าน ววน. ในภาพรวมที่เป็นปัจจุบัน และผลงานด้าน ววน. ในระดับพื้นที่ ดังนี้

10.1) การวิเคราะห์ผลงานด้าน ววน. ในภาพรวมที่เป็นปัจจุบันที่ควรพิจารณานำไปผลักดันเพื่อส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ระดับภาค

การวิเคราะห์ผลงานด้าน ววน. ในภาพรวมที่เป็นปัจจุบัน เป็นการนำโครงการวิจัยและนวัตกรรมที่ได้รับการสนับสนุนจัดสรรทุนในปี พ.ศ.2563-2564 ซึ่งปรากฏอยู่ในระบบข้อมูลสารสนเทศวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (NRIIS) มาแจกแจงตามยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาในแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค โดยอาศัยคำสำคัญในยุทธศาสตร์เป็นเงื่อนไขในการจัดจำแนกเป็นกลุ่มเรื่อง ซึ่งในการวิเคราะห์เป็นการพิจารณาภาพรวมทุกภาค และดำเนินการ 3 ระดับตามการกำหนดความสำคัญของแนวทางการพัฒนา ดังนี้

(1) การจำแนกโครงการวิจัยและนวัตกรรมที่เป็นปัจจุบันในระบบ NRIIS ตามยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค ซึ่งมีสถานะเป็นแนวทางสำคัญเร่งด่วน (ลำดับ 1)

กลุ่มวิจัยจำแนกตามประเด็น	จำนวน
1.การยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป	**722**
■ smart farm/แปรรูป	44
■ แปรรูป/เพิ่มมูลค่า	28
■ คุณภาพ/แปรรูป	71
■ ต้นทุน/ผลิตภาพ	101
■ ประมง/เลี้ยงสัตว์น้ำ	64
■ ปศุสัตว์/ประมง	20
■ มาตรฐาน/ผลิตภาพ	52
■ ยางพารา/ปาล์มน้ำมัน	121

กลุ่มวิจัยจำแนกตามประเด็น	จำนวน
■ สมุนไพร	221
2.การพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม	**1,264**
■ ท่องเที่ยวคุณภาพ/ท่องเที่ยวชุมชน	298
■ ท่องเที่ยวนิเวศ/ท่องเที่ยวชุมชน	328
■ ท่องเที่ยวสร้างสรรค์	139
■ ท่องเที่ยวอัตลักษณ์ชุมชน	47
■ มาตรฐานบริการ	26
■ มาตรฐานบริการ/ท่องเที่ยวชุมชน	299
■ อาหาร/สุขภาพ	127
3.การพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคต ต่อยอดจากฐาน การผลิตและผลผลิตพื้นฐาน	**91**
■ อุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร	27
■ อุตสาหกรรมชีวภาพ	45
■ อุตสาหกรรมยางพารา/วัสดุทดแทน	7
■ อุตสาหกรรมอนาคต/อุตสาหกรรมสีเขียว	12
4.การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน	**113**
■ แก้ปัญหาความยากจน	31
■ นวัตกรรมดูแลผู้สูงอายุ	41
■ พัฒนาแรงงาน	17
■ พัฒนานักเทคโนโลยี	10
■ ศูนย์บริการสุขภาพ/การแพทย์	14
5.การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ลดมลพิษ และป้องกันภัยพิบัติ	**238**
■ การจัดการน้ำเสีย	3
■ การจัดการลุ่มน้ำ/อุทกภัย	23
■ ขยะ มลพิษ	147
■ ทรัพยากรน้ำ	6
■ ฝุ่นควัน/PM2.5	59
6.การพัฒนาเมือง พื้นที่เศรษฐกิจ ระบบโลจิสติกส์ และเปิดประตูการค้าการลงทุน	**138**
■ เมืองเศรษฐกิจ/เมืองท่องเที่ยวชายแดน	66
■ ระบบโลจิสติกส์/การค้าชายแดน	72
รวมทั้งสิ้น	**2,566**

(2) การจำแนกโครงการวิจัยและนวัตกรรมที่เป็นปัจจุบันในระบบ NRIIS ตามยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค ซึ่งมีสถานะเป็นแนวทางสำคัญ (ลำดับ 2)

กลุ่มวิจัยจำแนกตามประเด็น	จำนวน
1.การยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป	**768**
▣ เกษตรปลอดภัย	8
▣ เกษตรอินทรีย์	65
▣ การจัดการปศุสัตว์	16
▣ ข้าว	547
▣ นวัตกรรมอาหาร	23
▣ ผลิตภาพพืชเศรษฐกิจ	10
▣ พืชอัตลักษณ์	18
▣ ระบบการตลาด	38
▣ วัสดุเหลือใช้การเกษตร	43
2.การพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม	**323**
▣ จุดขาย/ระบบการตลาด	79
▣ ท่องเที่ยวเชิงอาหาร	53
▣ ท่องเที่ยวประสบการณ์ใหม่	6
▣ ท่องเที่ยวสร้างสรรค์/ประสบการณ์ใหม่	6
▣ ผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว	62
▣ สินค้าการท่องเที่ยว	62
▣ สินค้าวัฒนธรรม	55
3.การพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคต ต่อยอดจากฐาน การผลิตและผลผลิตพื้นฐาน	**82**
▣ Startup & SMEs	14
▣ การผลิตเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	15
▣ พัฒนานักอุตสาหกรรม	13
▣ อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน	14
▣ อุตสาหกรรมสร้างสรรค์	12
▣ อุตสาหกรรมอนาคต	10
▣ อุตสาหกรรมอาหารฮาลาล	4
4.การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน	**274**
▣ แรงงานขาดแคลน	9
▣ โรคเฉพาะถิ่น/สุขภาวะ	49
▣ คุณภาพการศึกษา	37
▣ คุณภาพชีวิต/สุขภาวะ	104
▣ บริการสุขภาพ	62
▣ สังคมพหุวัฒนธรรม	13

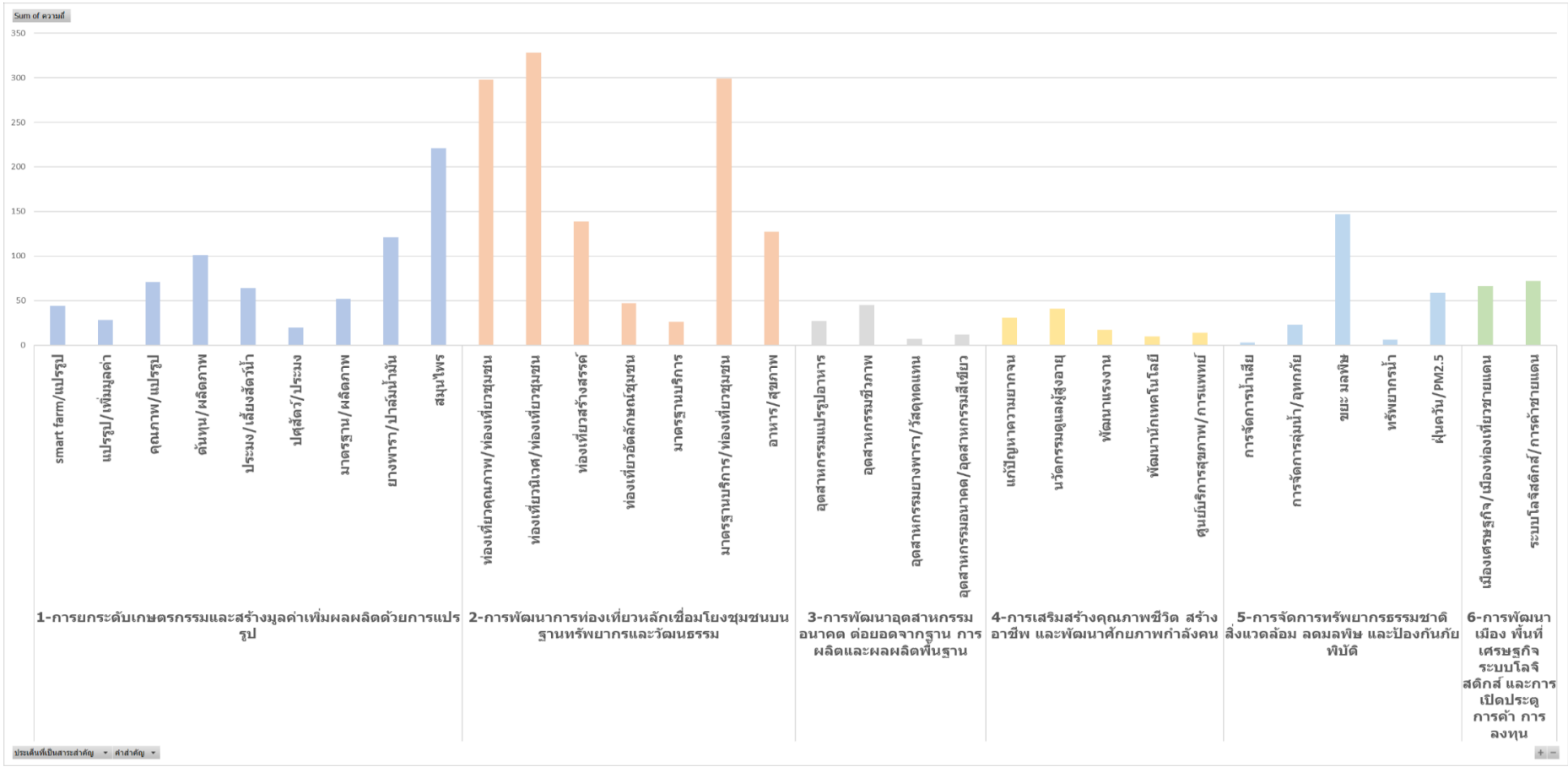
กลุ่มวิจัยจำแนกตามประเด็น	จำนวน
5.การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ลดมลพิษ และป้องกันภัยพิบัติ	**541**
☑ ทรัพยากรน้ำ/คุณภาพน้ำ	13
☑ ทรัพยากรน้ำ/อุกทกภัย	36
☑ ป่า ป่าชายเลน	38
☑ ฟื้นสิ่งแวดล้อม	84
☑ ฟื้นสิ่งแวดล้อม/ระบบนิเวศ	85
☑ ภัยพิบัติ/ Climate change	88
☑ มลพิษ ขยะ น้ำเสีย	197
6.การพัฒนาเมือง พื้นที่เศรษฐกิจ ระบบโลจิสติกส์ และเปิดประตูการค้า การลงทุน	**289**
☑ เขตเศรษฐกิจพิเศษ/ระเบียงเศรษฐกิจ	51
☑ เมืองอัจฉริยะ/ระบบโลจิสติกส์	94
☑ การค้าชายแดน	9
☑ คมนาคมขนส่งทางราง	8
☑ ดิจิทัลเพื่อพัฒนาเมือง	17
☑ ระเบียงเศรษฐกิจ	47
☑ ระบบโลจิสติกส์	63
รวมทั้งสิ้น	**2,277**

(3) การจำแนกโครงการวิจัยและนวัตกรรมที่เป็นปัจจุบันในระบบ NRIIS ตามยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค ซึ่งมีสถานะเป็นแนวทางสนับสนุน (ลำดับ 3)

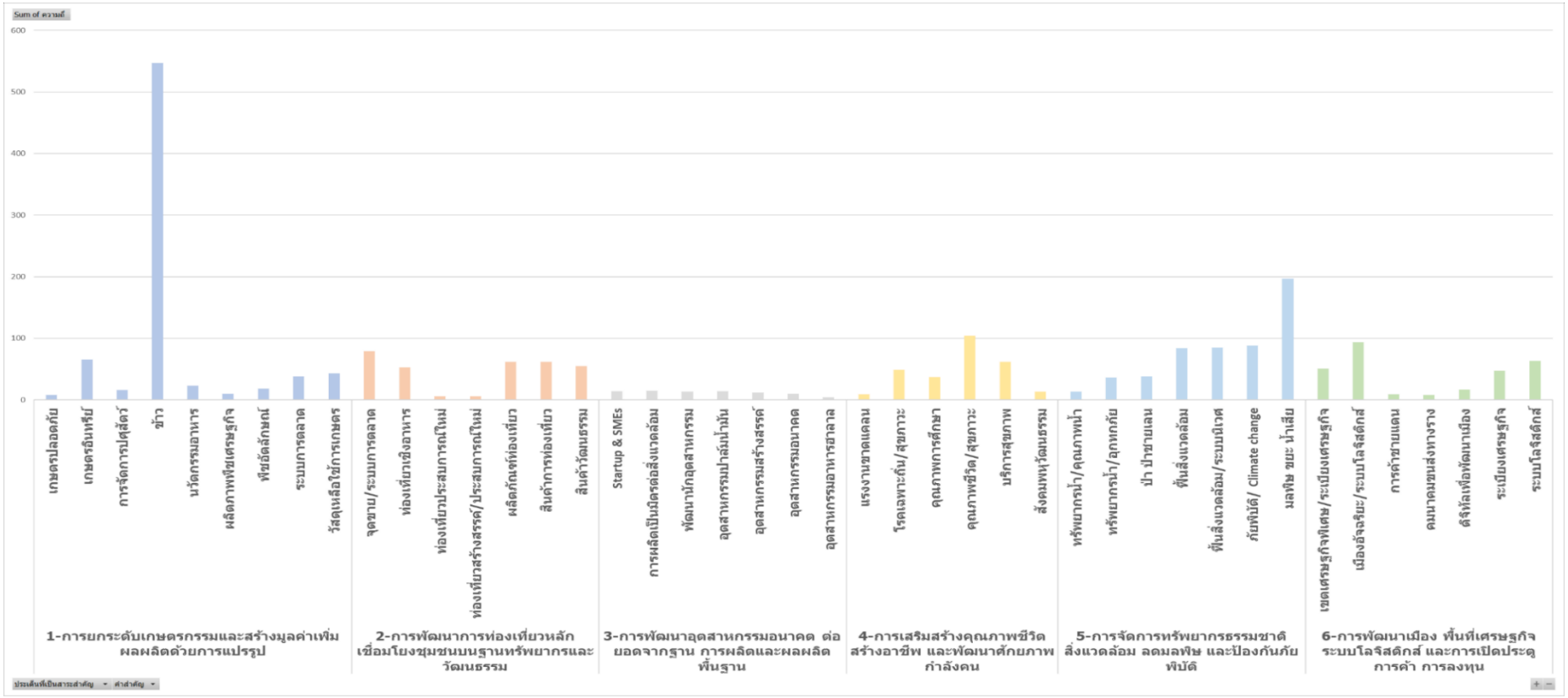
กลุ่มวิจัยจำแนกตามประเด็น	จำนวน
1.การยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป	**387**
☐ Product champion	2
☐ smart farm	6
☐ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	76
☐ ตรวจรับรองคุณภาพ	1
☐ บรรจุภัณฑ์	25
☐ ระบบอัจฉริยะ	5
☐ สมรรถนะเกษตรกร	11
☐ สารสกัดธรรมชาติ	261
2.การพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม	**100**
☐ เชื่อมโยงแหล่ง	42
☐ โลจิสติกส์ท่องเที่ยว	17
☐ ธุรกิจไมซ์/ไมซ์ซิตี้	6
☐ ระบบดิจิทัลสนับสนุน	35

กลุ่มวิจัยจำแนกตามประเด็น	จำนวน
3.การพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคต ต่อยอดจากฐาน การผลิตและผลผลิตพื้นฐาน	**240**
☐ มาตรฐานการผลิต	99
☐ ระบบการตลาดดิจิทัล	7
☐ ระบบนิเวศนวัตกรรม	61
☐ รับรองมาตรฐาน	23
☐ อุตสาหกรรมแปรรูปไม้	1
☐ อุตสาหกรรมยางพารา	2
☐ อุตสาหกรรมระบบราง/ยานยนต์ไฟฟ้า	45
☐ อุตสาหกรรมอัญมณี	2
4.การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน	**198**
☐ กลุ่มชาติพันธุ์	77
☐ ความมั่นคงทางสังคม	9
☐ คุณค่าสังคม	8
☐ ผู้สูงวัยคุณภาพ	23
☐ ภูมิคุ้มกันสังคม	4
☐ ระบบบริการสุขภาพ/การแพทย์ทางไกล	71
☐ สมรรถนะสากล	2
☐ สำนักพลเมือง/ภูมิคุ้มกันสังคม	4
5.การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ลดมลพิษ และป้องกันภัยพิบัติ	**99**
☐ Climate change	64
☐ ทรัพยากรดิน	7
☐ ที่ดินทำกิน	3
☐ ภัยพิบัติ	25
6.การพัฒนาเมือง พื้นที่เศรษฐกิจ ระบบโลจิสติกส์ และเปิดประตูการค้า การลงทุน	**384**
☐ Transit-Oriented Development	5
☐ เขตเศรษฐกิจ/ระเบียงเศรษฐกิจ	66
☐ เมืองน่าอยู่/เมืองอัจฉริยะ	52
☐ เมืองอัจฉริยะ	31
☐ โครงข่ายคมนาคมขนส่ง	74
☐ โครงสร้างพื้นฐาน/ปัจจัยสนับสนุนการลงทุน	51
☐ โซนนิ่งพื้นที่เศรษฐกิจ	51
☐ ระเบียงเศรษฐกิจ/การค้าชายแดน	54
รวมทั้งสิ้น	**1,408**

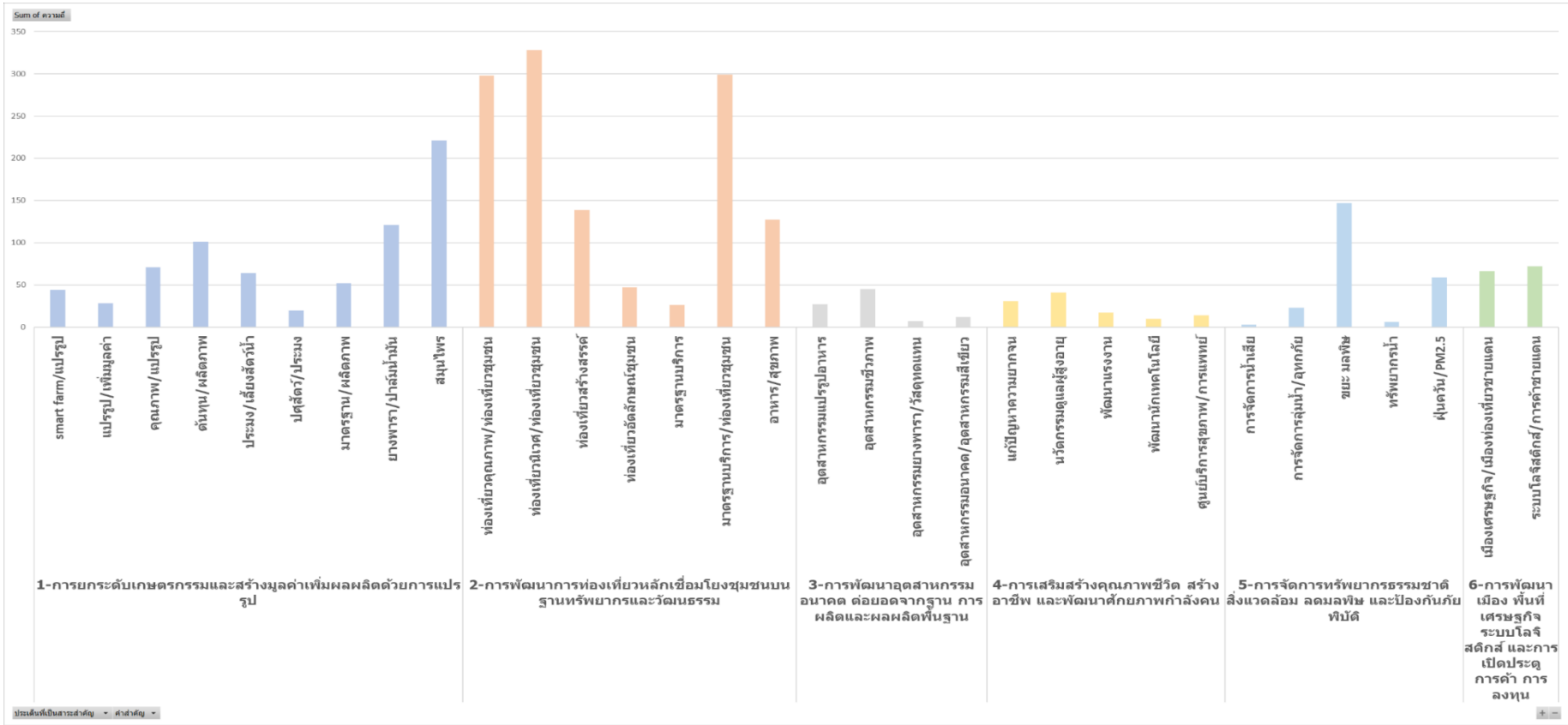
อย่างไรก็ตาม ในการผลักดันผลงานด้าน ววน. ที่เป็นงานวิจัยและนวัตกรรมดังกล่าวไปใช้ส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ระดับภาคต้องพิจารณาถึงความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ความเป็นไปได้ และระดับความพร้อมของเทคโนโลยีของผลงานดังกล่าว

ภาพ 92 แสดงการจำแนกโครงการวิจัยและนวัตกรรมที่เป็นปัจจุบันในระบบ NRIIS ตามยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในแผนปฏิบัติการด้าน ววน. เชิงพื้นที่ระดับภาค ซึ่งมีสถานะเป็นแนวทางสำคัญเร่งด่วน (ลำดับ 1)

ภาพ 93 แสดงแผนภูมิการจำแนกโครงการวิจัยและนวัตกรรมที่เป็นปัจจุบันในระบบ NRIIS ตามยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในแผนปฏิบัติการด้าน ววน. เชิงพื้นที่ระดับภาค ซึ่งมีสถานะเป็นแนวทางสำคัญ (ลำดับ 2)

ภาพ 94 แสดงแผนภูมิการจำแนกโครงการวิจัยและนวัตกรรมที่เป็นปัจจุบันในระบบ NRIIS ตามยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในแผนปฏิบัติการด้าน ววน. เชิงพื้นที่ระดับภาค ซึ่งมีสถานะเป็นแนวทางสนับสนุน (ลำดับ 3)

10.2) การวิเคราะห์ผลงานด้าน ววน. ในระดับพื้นที่ซึ่งควรได้รับการพิจารณานำไปผลักดันเพื่อส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ระดับภาค

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจุดเน้นการพัฒนา ศักยภาพและความต้องการที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาภาค พบว่าสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ได้นำเสนอและแนะนำผลงานด้าน ววน. ซึ่งเป็นผลงานวิจัยและพัฒนา รวมทั้งนวัตกรรมที่ได้จัดทำขึ้นเพื่อตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ โดยเป็นผลงานที่น่าสนใจเนื่องจากเป็นโครงการที่ได้มีนำไปปฏิบัติแล้วโดยคำนึงถึงบริบทของพื้นที่ รวมทั้งมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค โดยผลงานด้าน ววน.ที่พบเบื้องต้นในแต่ละภาคสามารถนำมาจัดจำแนกเป็นกลุ่มเรื่องได้ ดังนี้

(1) กลุ่มเรื่องผลงานวิจัยและพัฒนา รวมทั้งนวัตกรรมในภาคเหนือที่ควรได้รับการพิจารณานำไปผลักดันเพื่อส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่

- การพัฒนากำลังคนด้วยหลักสูตรระยะสั้นด้านการเกษตร การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การสร้างงานและอาชีพชุมชน
- การใช้เทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะและเกษตรแม่นยำเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร
- เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ
- การแปรรูปอาหาร และอาหารเฉพาะกลุ่มที่สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ
- การพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรพืชและสัตว์ให้ได้มาตรฐาน
- การยกระดับการจัดการท่องเที่ยวและสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
- เทคโนโลยีการพัฒนาผ้าพื้นเมืองทั้งในด้านอบผ้า ย้อมผ้าจากสีธรรมชาติ
- เทคโนโลยีการผลิตเส้นใยเพื่อการทอผ้าจากพืชพื้นถิ่น

(2) กลุ่มเรื่องผลงานวิจัยและพัฒนา รวมทั้งนวัตกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ควรได้รับการพิจารณานำไปผลักดันเพื่อส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่

- การจัดการทรัพยากรน้ำ โดยอาศัยเครือข่ายอย่างเป็นระบบเพื่อความยั่งยืน
- การสร้างชุมชนต้นแบบด้านการท่องเที่ยว และมาตรฐานการท่องเที่ยว
- การพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวจากฐานทรัพยากรและภูมิปัญญา
- การขับเคลื่อนท่องเที่ยวโดยสร้างมูลค่าจากอาหาร ความเชื่อ เรื่องราว
- การส่งเสริมการเพาะปลูกสมุนไพร และการพัฒนาอาชีพด้านสมุนไพร
- การเพิ่มมูลค่าการแปรรูปสินค้าการเกษตรจากพืชและสัตว์ โคโพนยางคำ
- เทคโนโลยีวัสดุทดแทนและบรรจุภัณฑ์ย่อยสลายได้จากผลผลิตทางการเกษตร
- เทคโนโลยีและนวัตกรรมระบบขนส่งรางเบา
- การแก้ไขปัญหาความยากจนระดับครัวเรือน และชุมชน

(3) กลุ่มเรื่องผลงานวิจัยและพัฒนา รวมทั้งนวัตกรรมในภาคกลางที่ควรได้รับการพิจารณานำไปผลักดันเพื่อส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่

- การยกระดับเกษตรดิจิทัลและเกษตรอัจฉริยะ
- การพัฒนาระบบเกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัยครบวงจรตามแนวทางBCG
- การแปรรูปอาหารที่สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม
- การแปรรูปปศุสัตว์และสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพได้มาตรฐานปลอดภัย
- การสร้างมูลค่าเพิ่มการบริการ และสินค้าเพื่อการท่องเที่ยว
- การจัดการทรัพยากรน้ำ โดยอาศัยเครือข่ายอย่างเป็นระบบเพื่อความยั่งยืน
- การพัฒนากำลังคนและแรงงานรองรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย
- การพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม และกำลังคนด้านการแพทย์และสาธารณสุข

(4) กลุ่มเรื่องผลงานวิจัยและพัฒนา รวมทั้งนวัตกรรมในภาคตะวันออกที่ควรได้รับการพิจารณานำไปผลักดันเพื่อส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่

- การแปรรูปผลผลิตให้ได้มาตรฐานเพื่อตอบสนองการค้าข้ามแดน
- การแปรรูปผลผลิตเกษตรเหลือทิ้ง ค้างสต๊อก เพื่อสร้างมูลค่า
- การยกระดับเกษตรดิจิทัลและเกษตรอัจฉริยะ
- การยกระดับเทคโนโลยีการผลิตผลไม้เพื่อมาตรฐานการส่งออก
- การเพิ่มประสิทธิภาพสินค้าปศุสัตว์และสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพได้มาตรฐานปลอดภัย
- การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม
- การพัฒนากำลังคนตามสมรรถนะที่สถานประกอบการต้องการเพื่อรองรับ EEC และ Smart city ทั้งด้าน digital และ soft skill
- การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเครื่องมือทางการแพทย์เพื่อช่วยการตรวจวินิจฉัยโรค
- การวิเคราะห์และติดตามสภาพปัญหา climate change

(5) กลุ่มเรื่องผลงานวิจัยและพัฒนา รวมทั้งนวัตกรรมในภาคใต้ที่ควรได้รับการพิจารณานำไปผลักดันเพื่อส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่

- เทคโนโลยีและนวัตกรรมผลิตภัณฑ์จากยางพารา
- เทคโนโลยีการผลิตปาล์มให้มีประสิทธิภาพ
- การเพิ่มผลผลิตและการแปรรูปไม้ผลในพื้นที่เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม
- การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และการแปรรูปสินค้าประมง
- การใช้ IoT พัฒนาระบบ smart farm เพื่อเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ
- แอพพลิเคชั่นและ IoT เพื่อการท่องเที่ยวชุมชน
- การสร้างมูลค่าเพิ่มหัตถอุตสาหกรรม และสินค้าเพื่อการท่องเที่ยว
- การพัฒนาการท่องเที่ยวบนฐานวัฒนธรรมสร้างสรรค์

- การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานชีวภาพ
- การพัฒนาผ้าทอจากเส้นใยธรรมชาติ
- การพัฒนากำลังคนโดยใช้หลักสูตรการอบรมระยะสั้นด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมขั้นต้น

(6) กลุ่มเรื่องผลงานวิจัยและพัฒนา รวมทั้งนวัตกรรมในภาคใต้ชายแดนที่ควรได้รับการพิจารณานำไปผลักดันเพื่อส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่

- การพัฒนากำลังคนด้วยหลักสูตรระยะสั้นด้านเทคโนโลยีการเกษตร ทักษะอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร
- การพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารให้ได้มาตรฐานฮาลาล
- การใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศเพื่อวิเคราะห์ปัญหาความยากจน
- การผลิตอาหารสัตว์ (แพะ) และแปรรูปสัตว์เศรษฐกิจเป็นผลิตภัณฑ์อาหาร
- การพัฒนาผลผลิตยางพารา ปาล์ม และไม้ผลเศรษฐกิจ
- การยกระดับการจัดการท่องเที่ยวและสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว
- การแก้ปัญหาความยากจนด้วยตัวแบบการสร้างอาชีพครัวเรือนเพื่อการพึ่งพาตัวเอง

กลุ่มเรื่องผลงานวิจัยและพัฒนา รวมทั้งนวัตกรรมในแต่ละภาคข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งที่เก็บรวบรวมข้อมูลได้ตามการนำเสนอจากสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ ซึ่งในการผลักดันไปใช้ส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ระดับภาค ต้องพิจารณาคัดกรอง และวิเคราะห์ความสามารถในการขยายผลด้วย

4.9 การจัดทำโครงการนำร่องเพื่อผลักดันการพัฒนาพื้นที่ตามแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเชิงพื้นที่ ที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค

ในการผลักดันแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม หรือแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคไปสู่การปฏิบัติจะเริ่มต้นด้วยการจัดทำโครงการนำร่อง ซึ่งในเบื้องต้นได้กำหนดแนวทางโดยเลือกประเด็นที่จำเป็นต้องดำเนินการ มาจัดทำเป็นโครงการนำร่องส่งมอบให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ และติดตามประเมินผลการดำเนินการผลักดัน

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อได้มีการประชุมหารือร่วมกันระหว่างผู้บริหารของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมถึงแนวทางดำเนินโครงการนำร่องแล้ว จึงมีความเห็นร่วมกันว่า การดำเนินโครงการนำร่องควรนำงานองค์ความรู้ ผลงานวิจัย และนวัตกรรมที่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเชิงพื้นที่ในประเด็นที่สำคัญมาทดลองดำเนินการให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมในพื้นที่ขนาดเล็กก่อนการขยายผลในวงกว้างระดับภาค เพื่อสร้างความเชื่อมั่น และเป็นแนวทางในการผลักดันองค์ความรู้ ผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปสู่การใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาพื้นที่ตามทิศทางที่ต้องการ

ดังนั้น การจัดทำและดำเนินโครงการนำร่องจึงเป็นการเลือกประเด็นที่ควรดำเนินการตามจุดเน้นของแต่ละภาคในพื้นที่ 6 ภาค และร่วมดำเนินการโดยสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ ในฐานะกลไกที่มีบทบาทในการสร้างองค์ความรู้ ผลงานวิจัยและนวัตกรรมตามพันธกิจการวิจัย และการผลักดันงานวิจัยไปใช้พัฒนาพื้นที่ตามพันธกิจการบริการวิชาการ ซึ่งมีรายละเอียดการดำเนินงาน ดังนี้

1) แนวทางดำเนินงานโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามแผนแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเชิงพื้นที่ระดับภาค

แนวทางการดำเนินงานโครงการนำร่องมีขั้นตอนการจัดทำ หลักเกณฑ์การพิจารณาโครงการและโจทย์การพัฒนาสำหรับการกำหนดโครงการดังนี้

1.1) ขั้นตอนการจัดทำและแนวทางดำเนินโครงการนำร่อง

การจัดทำและดำเนินโครงการนำร่องเพื่อตอบโจทย์การพัฒนามีแนวทางดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) ในการรับฟังความเห็นต่อร่างข้อเสนอแผน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค ในแต่ละภาคได้มีการระดมสมองเพื่อเสนอประเด็นที่ควรนำมาชี้นำการจัดทำโครงการนำร่องจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ โดยพิจารณาจากความสำคัญและความเร่งด่วนของสถานการณ์ สภาพปัญหา และประเด็นตามข้อเสนอแผน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค

(2) ประสานงานกับสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ที่มีศักยภาพ และมีความพร้อมร่วมดำเนินโครงการนำร่อง โดยหารือกับผู้บริหารของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานและการเตรียมข้อมูลผลงานวิจัย และนวัตกรรมที่จะเลือกนำมาผลักดันเพื่อพัฒนาพื้นที่

(3) นำประเด็นชี้นำจากการระดมสมองมาจัดลำดับยุทธศาสตร์และนวทางการพัฒนาร่างข้อเสนอแผน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคในแต่ละภาค โดยพิจารณาให้เหลือ 3 อันดับ และเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาภาค กำหนดเป็นโจทย์การพัฒนาพื้นที่

(4) นำโจทย์การพัฒนาพื้นที่ประชุมหารือร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาที่ร่วมดำเนินโครงการนำร่อง เพื่อเลือกประเด็น และคัดกรองผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับโจทย์การพัฒนาพื้นที่แล้วจึงนำมาออกแบบ จัดทำเป็นโครงการนำร่องที่ตอบโจทย์ และสอดคล้องกับร่างข้อเสนอแผน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค รวมทั้งแผนพัฒนาภาค ทั้งนี้สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคได้ร่วมให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการออกแบบโครงการด้วย

(5) เมื่อออกแบบโครงการให้สอดคล้องกับโจทย์และข้อเสนอแผน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคแล้ว จะเป็นการนำโครงการไปสู่การทดลองปฏิบัติ ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาที่ร่วมดำเนินงานจะช่วยขับเคลื่อนโครงการนำร่องให้เกิดผล โดยจะมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการพัฒนาพื้นที่ตามโจทย์ที่กำหนดด้วย

1.2) หลักเกณฑ์การพิจารณาเพื่อจัดทำโครงการนำร่อง

ในการจัดทำโครงการนำร่อง ได้กำหนดหลักเกณฑ์สำหรับการออกแบบโครงการเพื่อให้ตอบโจทย์ที่ต้องการดังนี้

(1) เป็นโครงการที่ตอบสนองต่อโจทย์การพัฒนาพื้นที่ในประเด็นปัญหาสำคัญ และเร่งด่วน รวมทั้งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาตามข้อเสนอแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมเชิงพื้นที่ระดับภาค และแผนพัฒนาภาค

(2) เป็นการออกแบบโครงการโดยการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่แล้วเสร็จและพร้อมนำไปประยุกต์ใช้มาจัดทำเป็นโครงการพัฒนาเชิงพื้นที่ในลักษณะโครงการบริการวิชาการ

(3) โครงการที่สามารถดำเนินการในเชิงพัฒนาพื้นที่ตามโจทย์ได้ทันที และเกิดผลจากการนำร่องได้ภายในระยะเวลา 90 วัน โดยเริ่มดำเนินโครงการในเดือนกรกฎาคม และสิ้นสุดในเดือนตุลาคม ปี 2565

(4) ผลของโครงการสามารถนำไปขยายผลดำเนินการต่อยอดเป็นโครงการพัฒนาเชิงพื้นที่ต่อเนื่องในปีถัดไปได้ ซึ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่ระดับภาค หรือส่งผลกระทบอย่างน้อยในระดับกลุ่มจังหวัด

(5) หลังจากสิ้นสุดการดำเนินโครงการแล้วจะได้ผลผลิตจากการดำเนินโครงการ และการขยายผลโครงการในลักษณะข้อเสนอโครงการเพื่อต่อยอด และข้อเสนอโครงการด้าน ววน. หรือข้อเสนอโครงการวิจัยและนวัตกรรมที่ตอบโจทย์และตอบสนองความต้องการพัฒนาเชิงพื้นที่ระดับภาค เพื่อส่งมอบให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันผลักดันต่อไป

1.3) การกำหนดโจทย์การพัฒนาพื้นที่สำหรับจัดทำโครงการนำร่อง

ข้อมูลจากการระดมสมองเพื่อเสนอประเด็นที่ควรนำมาชี้นำการจัดทำโครงการนำร่องจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ สามารถนำมาจัดลำดับความสำคัญและเร่งด่วนให้เหลือ 3 อันดับ และเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาภาค กำหนดเป็นโจทย์การพัฒนาพื้นที่ ได้ดังตารางต่อไปนี้

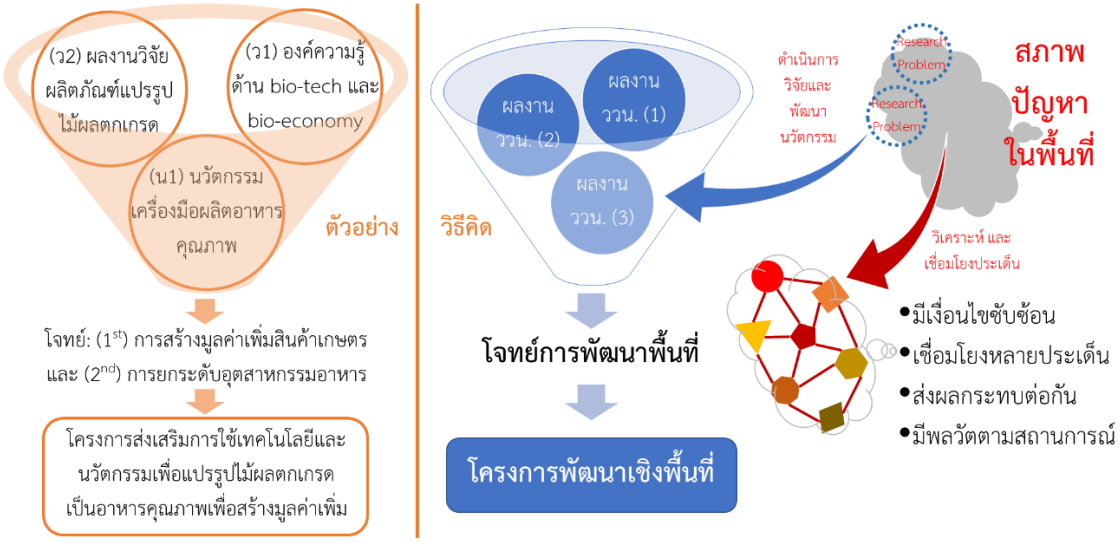
ตาราง 82 ลำดับความสำคัญและเร่งด่วนในการพัฒนา และการกำหนดโจทย์พัฒนาพื้นที่

พื้นที่	ลำดับความสำคัญประเด็นการพัฒนา	โจทย์การพัฒนาพื้นที่
ภาคเหนือ	1) คุณภาพชีวิต: นวัตกรรมดูแลผู้สูงอายุ / บริการสุขภาพครบวงจร / แก้ไขความยากจน 2) เกษตรกรรม: คุณภาพผลผลิต / นวัตกรรมอาหาร / สมุนไพร / แปรรูปวัสดุเหลือใช้ 3) การท่องเที่ยว: ท่องเที่ยวสร้างสรรค์ / ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ / ท่องเที่ยวเชิงอาหาร	การส่งเสริมผู้สูงอายุ และผู้พิการที่มีความยากจนในชุมชนชนบทให้พึ่งพาตนเอง เคลื่อนไหวร่างกายได้ เพื่อการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1) สิ่งแวดล้อม: การจัดการน้ำให้เพียงพอ / การลดความเสี่ยงภัยพิบัติ	การเสริมสร้างรายได้และอาชีพเสริมในครัวเรือนเพื่อบรรเทาความยากจน

พื้นที่	ลำดับความสำคัญประเด็นการพัฒนา	โจทย์การพัฒนาพื้นที่
	2) คุณภาพชีวิต: แก้ไขความยากจน / ควบคุมโรคเฉพาะถิ่น / ส่งเสริมเชาว์ปัญญาเด็ก 3) เกษตรกรรม: ประสิทธิภาพการผลิต / แปรรูปขั้นต้น / นวัตกรรมอาหาร / ข้าว	ด้วยการผลิตและแปรรูปผลผลิตการเกษตรในภาวะที่มีน้ำแล้ง
ภาคกลาง	1) อุตสาหกรรม: อาหารแปรรูป / ยกระดับ S-curve / การผลิตเป็นมิตรสิ่งแวดล้อม 2) เกษตรกรรม: เกษตรอัจฉริยะ / เพิ่มผลผลิต / เกษตรปลอดภัย / แปรรูปขั้นต้น 3) การท่องเที่ยว: ยกระดับบริการ / การท่องเที่ยวสร้างสรรค์ / ต่อยอดสินค้า บริการ	การแปรรูปผลผลิตการเกษตรตกเกรด หรือล้นตลาดเป็นผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป หรือ functional food เพื่อเพิ่มรายได้แก่เกษตรกร
ภาคตะวันออก	1) อุตสาหกรรม: ยกระดับ S-curve / startup & SMEs / การผลิตเป็นมิตรสิ่งแวดล้อม 2) เกษตรกรรม: ไม้ผลส่งออก / การจัดการหลังเก็บเกี่ยว / แปรรูปผลผลิตตกเกรด / สมุนไพร 3) พื้นที่เศรษฐกิจ: เขตเศรษฐกิจชายแดน / ระบบดิจิทัล / วางระบบรองรับ EEC	การผลักดัน startup & SMEs เพื่อยกระดับขีดความสามารถสู่ธุรกิจนวัตกรรมอาหารแปรรูปโดยใช้วัตถุดิบเหลือ หรือผลผลิตตกเกรด
ภาคใต้	1) การท่องเที่ยว: มาตรฐานบริการ / สร้างอัตลักษณ์ จุดขาย / ท่องเที่ยวสร้างสรรค์ 2) เกษตรกรรม: ยางพารา / ปาล์มน้ำมัน / ประมง / เกษตรอัจฉริยะ / เกษตรปลอดภัย / แปรรูป 3) อุตสาหกรรม: นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ยางพารา / โอเลเคมีคอล / การผลิตเป็นมิตรสิ่งแวดล้อม	การยกระดับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยการสร้างอัตลักษณ์และจุดขายจากผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูปในท้องถิ่นให้เป็นสินค้าที่มีคุณค่า
ภาคใต้ชายแดน	1) คุณภาพชีวิต: แก้ไขครัวเรือนยากจน / สร้างอาชีพ / สังคมสันติสุข / สุขภาวะ 2) เกษตรกรรม: เกษตรปลอดภัย / พืชอัตลักษณ์ / การจัดการหลังเก็บเกี่ยว / ปศุสัตว์ / ประมง 3) พื้นที่เศรษฐกิจ: เศรษฐกิจชายแดน / เมืองท่องเที่ยวชายแดน / เมืองน่าอยู่	การสร้างความสามารถให้ครัวเรือนยากจนในการพึ่งพาตนเองด้วยการแปรรูปพืชผลในท้องถิ่นให้มีมูลค่าเพิ่ม

1.4) แนวทางคัดกรองและบูรณาการผลงานด้าน ววน. เพื่อจัดทำโครงการนำร่องพัฒนาพื้นที่

ในการคัดกรองผลงานวิจัยและนวัตกรรมตามโจทย์การพัฒนาพื้นที่ เพื่อมานำมาบูรณาการออกแบบ และจัดทำเป็นโครงการนำร่องมีแนวทางดังแผนภาพ

ภาพ 95 แนวทางคัดกรองและบูรณาการผลงานด้าน ววน. เพื่อจัดทำโครงการนำร่องพัฒนาพื้นที่

จากแผนภาพได้แสดงให้เห็นถึงกระบวนการคิด และตัวอย่างในการคัดกรองและบูรณาการผลงานวิจัยตามโจทย์การพัฒนาพื้นที่เพื่อกำหนดเป็นโครงการนำร่อง โดยเริ่มจากการสะท้อนสภาพปัญหาของพื้นที่ในหนึ่งประเด็นอาจมีความซับซ้อนและมีหลากหลายมิติ ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ ผลงานวิจัยและนวัตกรรมในเรื่องหนึ่งเพื่ออธิบายหรือแก้ไขประเด็นปัญหาดังกล่าวอาจทำได้เพียงบางมิติ ดังนั้นการผลักดันผลงานด้าน ววน.ไม่ว่าจะเป็นองค์ความรู้ ผลงานวิจัย และนวัตกรรมไปจัดทำเป็นโครงการพัฒนาพื้นที่ จึงต้องวิเคราะห์ความเชื่อมโยงสภาพปัญหาในพื้นที่อย่างเป็นระบบก่อน แล้วจึงนำผลงานด้าน ววน.ที่เกี่ยวข้องหลายเรื่อง ซึ่งมีระดับเทคโนโลยีพร้อมใช้ มีความเหมาะสม และเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้ประโยชน์มาบูรณาการตามโจทย์การพัฒนา (many-to-one หรือ many-to-many) เพื่อออกแบบเป็นโครงการนำร่องพัฒนาพื้นที่ที่สอดคล้องกับร่างข้อเสนอแผน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค รวมทั้งแผนพัฒนาภาค

1.5) การกำหนดโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาพื้นที่

จากการคัดกรองและบูรณาการผลงานด้าน ววน.ร่วมกับกับสถาบันอุดมศึกษาที่ร่วมดำเนินงาน สามารถกำหนดเป็นโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาพื้นที่ได้ดังนี้

ตาราง 83 การกำหนดโครงการนำร่องโดยคัดกรองและบูรณาการผลงานด้าน ววน.ให้สอดคล้องกับโจทย์การพัฒนาพื้นที่

ภาค	สถาบันร่วมดำเนินการ	ผลงาน ววน. ที่มาใช้ผลักดัน	ชื่อโครงการนำร่อง	พื้นที่นำร่อง
ภาคเหนือ	คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร	1 เรื่อง	การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและคนพิการที่ยากจน โดยส่งเสริมการจัดทำอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกายบนฐานเทคโนโลยีระดับชุมชน	พิษณุโลก
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร	2 เรื่อง	การแก้ปัญหาความยากจนโดยการเสริมสร้างเศรษฐกิจระดับครัวเรือนตามรูปแบบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างมีประสิทธิภาพในภาวะน้ำจำกัด และส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรแม่นยำด้วยกระบวนการปรับปรุงทรัพยากรดินนำไปสู่การแปรรูปเพื่อสร้างรายได้เพิ่ม (เกษตรริมโขงโมเดล+สกลนครโมเดล)	สกลนคร
ภาคกลาง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลสุวรรณภูมิ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	6 เรื่อง	การยกระดับต้นแบบนวัตกรรมกล้วยแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพด้วยการเสริมสร้างธุรกิจฐานนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของกลุ่มภาคกลางตอนบน	สิงห์บุรี พระนครศรีอยุธยา
ภาคตะวันออก	มหาวิทยาลัยราชภัฏ ราชนครินทร์	3 เรื่อง	การส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผลไม้ตกเกรดและเสริมสร้างผู้ประกอบการใหม่ฐานชุมชน	ฉะเชิงเทรา
ภาคใต้	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	1 เรื่อง	การส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรอัตลักษณ์และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผลผลิตทางการเกษตรพื้นถิ่นสู่ผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบนฐานเศรษฐกิจชีวภาพ	สุราษฎร์ธานี
ภาคใต้ชายแดน	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี	6 เรื่อง	การเสริมสร้างเศรษฐกิจครัวเรือนและชุมชนเพื่อบรรเทาความยากจนด้วยการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรเชื่อมโยงการท่องเที่ยวชุมชน	ปัตตานี

2) ผลการดำเนินงานโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามแผนแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมเชิงพื้นที่ระดับภาค

2.1) ผลการดำเนินงานโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาพื้นที่ภาคเหนือ

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวรได้ร่วมดำเนินงานโครงการนำร่องโดยนำผลงานวิจัยและนวัตกรรม จำนวน 1 เรื่อง มาประยุกต์เป็นโครงการนำร่องตามโจทย์การพัฒนาพื้นที่ภาคเหนือ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) ชื่อโครงการ

การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและคนพิการที่ยากจน โดยส่งเสริมการจัดทำอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกายบนฐานเทคโนโลยีระดับชุมชน

(2) หลักการและเหตุผล

คนพิการในประเทศไทยมากกว่าครึ่งหนึ่งมีความพิการทางการเคลื่อนไหวร่างกายและส่วนใหญ่ยังเป็นผู้สูงอายุด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคเหนือได้เข้าสู่สังคมสูงวัยเร็วกว่าภาคอื่น ๆ และมีประชากรพิการสูงกว่าภาคอื่น อีกทั้งยังเป็นผู้ที่มีภาวะยากจน ทำให้มีความยากลำบากในการดูแลตัวเอง และใช้ชีวิตประจำวัน สูญเสียโอกาสทางสังคม จึงต้องพึ่งพิงสมาชิกในบ้านคอยดูแลให้การช่วยเหลือ ซึ่งทำให้เสียโอกาสในการประกอบอาชีพ นำไปสู่ปัญหาทางเศรษฐกิจและส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน

ดังนั้นหากชุมชนเข้ามามีบทบาทส่งเสริมให้ผู้สูงอายุและผู้พิการได้รับการฟื้นฟู และเสริมความสามารถให้ดูแลตนเองได้ โดยจัดทำอุปกรณ์ช่วยเหลือบนฐานเทคโนโลยีและภูมิปัญญาชุมชนที่มาจากการประยุกต์ผลงานวิจัยและนวัตกรรมมาใช้ประโยชน์ จะทำให้ผู้สูงอายุและผู้พิการมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นและยังเป็นการเสริมสร้างเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนให้เข้มแข็ง

โครงการดังกล่าวเป็นไปตามกรอบแผนพัฒนาภาคเหนือ พ.ศ.2566 - 2570 ในแนวทางที่ 5 การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน พัฒนาผู้สูงอายุสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพและพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน รวมทั้งสอดคล้องกับแผนด้าน ววน. พ.ศ.2566 - 2570 ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การยกระดับสังคมและสิ่งแวดล้อมให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน สามารถแก้ไขปัญหาท้าทายและปรับตัวได้ทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลกโดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัย และนวัตกรรม

(3) วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุและคนพิการที่มีฐานะยากจนได้เข้าถึงอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูทางกายภาพจากภูมิปัญญาชุมชน นำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้และมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น โดยพัฒนาศักยภาพชุมชนให้จัดทำอุปกรณ์ที่ตรงตามความต้องการหรือปัญหาของผู้สูงอายุและผู้พิการ รวมทั้งพัฒนาสมรรถนะบุคลากรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ให้นำความรู้ ทักษะและอุปกรณ์ที่จัดทำขึ้นไปใช้ฟื้นฟูสมรรถนภาพความพิการและเพิ่มความสามารถในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุได้อย่างถูกต้อง

(4) พื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย

พื้นที่ดำเนินการนำร่องคือ ตำบลไทยย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก โดยมีกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้อุปกรณ์ คือ ผู้สูงอายุและคนพิการที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหว และกลุ่มเป้าหมายที่ร่วมดำเนินการพัฒนา หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ช่างชุมชน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

(5) แนวทางการดำเนินงาน

(5.1) ประสานงานกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิษณุโลก ร่วมทั้งหน่วยงานในพื้นที่เพื่อร่วมดำเนินการและสำรวจความต้องการของผู้สูงอายุและคนพิการกลุ่มเป้าหมาย

(5.2) จัดอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีจากผลงานวิจัยให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ในการจัดทำอุปกรณ์ช่วยเหลือ รวมทั้งมีทักษะในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้สูงอายุและคนพิการ

(5.3) ปรับแบบ และการพัฒนาอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูผู้สูงอายุและคนพิการให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายโดยใช้วัสดุและประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามหลักวิชาการ และความปลอดภัยภายใต้การให้คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

(5.4) นำอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูผู้สูงอายุและคนพิการไปใช้ สังเกตการใช้งานและปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น รวมทั้งติดตามและประเมินผล

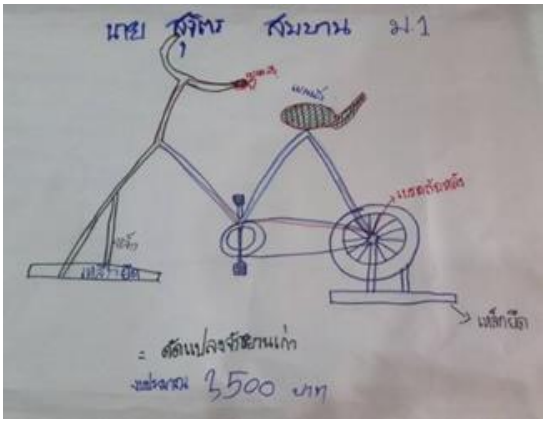
ภาพ 96 แสดงการดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการนำร่องภาคเหนือ

(6) ผลผลิต

(6.1) ผู้สูงอายุและคนพิการยากจนที่มีปัญหาทางการเคลื่นไหวจำนวน 6 คน ได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์ ช่วยเหลือและฟื้นฟูทางกายภาพจำนวน 7 ชิ้น

(6.2) บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้รับการถ่ายทอดความรู้และทักษะ เกิดความเข้าใจถึงแนวคิดและรูปแบบการช่วยเหลือและฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการด้วยอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกายจากภูมิปัญญาชุมชน มากขึ้นร้อยละ 82.1 ของผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 60 คน ทั้งนี้ บุคลากรกลุ่มดังกล่าวได้แสดงความตั้งใจที่จะนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปพัฒนาอุปกรณ์เพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุและคนพิการต่อไป

(6.3) ชุมชนเกิดความร่วมมือร่วมกับออกแบบและจัดทำอุปกรณ์ฟื้นฟูและอุปกรณ์ช่วยเหลือจากภูมิปัญญาชุมชนอย่างเหมาะสมกับปัญหาของผู้สูงอายุและคนพิการยากจน

ภาพ 97 แสดง**ตัวอย่างผลผลิตและการใช้ประโยชน์ผลผลิตจากโครงการนำร่องภาคเหนือ**

(7) ผลลัพธ์

(7.1) ผู้สูงอายุและคนพิการที่มีปัญหาด้านการเคลื่อนไหวได้เข้าถึงบริการอุปกรณ์การฟื้นฟูสมรรภาพและการช่วยเหลือ สามารถทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเองเพิ่มมากขึ้น มีความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นภายใต้การจัดการสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

(7.2) ชุมชนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ มีความสามารถในการพัฒนาพัฒนานวัตกรรมอุปกรณ์ฟื้นฟูและอุปกรณ์ช่วยเหลือเบื้องต้นจากภูมิปัญญาได้ด้วยตัวเอง รวมทั้งเล็งเห็นถึงแนวทางการต่อยอดพัฒนาอุปกรณ์ดังกล่าวเพื่อนำไปสู่การสร้างรายได้ต่อไป

(8) แนวโน้มผลกระทบ

(8.1) นำไปสู่การบูรณาการความร่วมมือและเครือข่ายการพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต เพื่อแก้ไขปัญหาและดูแลผู้สูงอายุและคนพิการในชุมชน

(8.2) ผู้สูงอายุและคนพิการในชุมชนที่มีปัญหาด้านการเคลื่อนไหวได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพให้พึ่งพาตนเองได้ และลดภาระการพึ่งพิง

(8.3) ครอบครัว และผู้ดูแลสามารถลดภาระการช่วยเหลือผู้สูงอายุและคนพิการ จึงมีเวลาในการประกอบอาชีพ สามารถทำงานและมีรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 500 บาทต่อวัน รวมทั้งมีเวลาในการทำกิจวัตรอื่นๆ ลดความตึงเครียด และความสัมพันธ์ในครอบครัวดีขึ้น

(9) ผลสะท้อนจากผู้ใช้ประโยชน์และผู้รับประโยชน์

(9.1) ผู้สูงอายุและคนพิการที่มีปัญหาด้านการเคลื่อนไหวที่ได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์ที่จัดทำขึ้นให้การยอมรับ และใช้อุปกรณ์ด้วยความพึงพอใจ

(9.2) ชุมชน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เห็นคุณค่าและประโยชน์ของการดำเนินงานในการนำผลงานวิจัยมาใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ขาดโอกาสในสังคม

(9.3) หน่วยงานที่เป็นภาคีดำเนินการร่วม ได้แก่ สาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล องค์กรปกครองท้องถิ่น และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ให้การยอมรับและความร่วมมือ ต้องการผลักดันให้เกิดการขยายผลพื้นที่ผ่านการจัดตั้งกลไกคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของอำเภอเนินมะปราง

2.2) ผลการดำเนินงานโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร ได้ร่วมดำเนินงานโครงการนำร่องโดยนำผลงานด้าน ววน. จำนวน 2 เรื่อง มาบูรณาการและดัดแปลงเป็นโครงการนำร่องตามโจทย์การพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) ชื่อโครงการ

การแก้ปัญหาความยากจนโดยการเสริมสร้างเศรษฐกิจระดับครัวเรือนตามรูปแบบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างมีประสิทธิภาพในภาวะน้ำจำกัดและส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรแม่นยำด้วยกระบวนการปรับปรุงทรัพยากรดินนำไปสู่การแปรรูปเพื่อสร้างรายได้เพิ่ม (เกษตรริมโขงโมเดล + สกลนครโมเดล)

(2) หลักการและเหตุผล

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นแหล่งผลิตสินค้าการเกษตรที่สำคัญ แต่มีปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ น้ำแล้ง ส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตโดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย มีทรัพยากรน้ำไม่เพียงพอทำให้เกิดความยากจนในระดับครัวเรือน อีกทั้งทรัพยากรดินยังเสื่อมสภาพ ขาดความอุดมสมบูรณ์ นำไปสู่ความเดือดร้อนในวงกว้าง

ดังนั้นการแก้ไขปัญหาความยากจน บรรเทาความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพและยกระดับความเป็นอยู่จึงต้องอาศัยองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่เหมาะสมจากฐานงานวิจัย เพื่อปรับเปลี่ยนสภาพปัญหาของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งดินและน้ำที่มีข้อจำกัด รวมทั้งปรับตัวในการทำเกษตร เช่น การปรับปรุงดิน การเลี้ยงปลาในภาวะน้ำน้อย การทำเกษตรแม่นยำ และการแปรรูปผลผลิตขั้นต้น ซึ่งจะช่วยลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ พัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความมั่นคงด้านอาหาร และต่อยอดสู่การสร้างเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งการดำเนินงานจะเป็นการขยายผลตัวแบบที่ได้พัฒนามาแล้วจากผลงานวิจัยและพัฒนาโดยปรับให้เหมาะสมกับความต้องการและสภาพปัญหาของพื้นที่ เพื่อเตรียมขยายผลในวงกว้างต่อไป

โครงการดังกล่าวนี้สอดคล้องกับกรอบแผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ.2566 - 2570 ตามแนวทางที่ 6 ยกระดับคุณภาพชีวิตให้ได้มาตรฐานและแก้ปัญหาความยากจนให้กับผู้มีรายได้น้อยเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม รวมทั้งเชื่อมโยงกับแผนด้าน ววน.2566 - 2570 ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การยกระดับสังคมและสิ่งแวดล้อมให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน สามารถแก้ไขปัญหาท้าทายและปรับตัวได้ทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลกโดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัย และนวัตกรรม

(3) วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างอาชีพและรายได้เพิ่มให้แก่ครัวเรือนเกษตรกร บรรเทาปัญหาความยากจนและยกระดับภาวะโภชนาการ โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อการปรับตัวตามสภาพภาวะน้ำจำกัดและใช้ประโยชนจากน้ำผิวดินในครัวเรือนให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรแม่นยำด้วยการปรับปรุงดิน และสร้างรายได้จากกดินแปรรูปพร้อมปลูก

(4) พื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย

พื้นที่เป้าหมายในการดำเนินงานโครงการนำร่อง คือ อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ เกษตรกรในเครือข่ายขยายผลสกลนครโมเดลที่มีศักยภาพในการพัฒนาพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้ ววน. นำร่อง และมีสภาพปัญหาในการประกอบอาชีพตามโจทย์การพัฒนา

(5) แนวทางการดำเนินงาน

(5.1) คัดเลือกเกษตรกรที่มีความพร้อม มีลักษณะพื้นที่ทำกิน และสภาพปัญหาข้อจำกัดตามที่กำหนดให้เข้าร่วมโครงการ

(5.2) จัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ และเทคโนโลยีตัวแบบจากงานวิจัยและพัฒนาประกอบด้วยกิจกรรมการเลี้ยงปลาในภาวะน้ำจำกัด และใช้เทคโนโลยีเกษตรแม่นยำ กิจกรรมการปรับปรุงทรัพยากรดินมีชีวิต

(5.3) พัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปโดยการแปรรูปปลาเลี้ยงเป็นผลิตภัณฑ์อาหาร แปรรูปผลผลิตจากการเกษตรที่ปลูกด้วยดินมีชีวิตเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และผลิตดินแปรรูปพร้อมปลูกเพื่อสร้างรายได้ รวมทั้งออกแบบบรรจุภัณฑ์และสร้างแบรนด์สินค้าสกลนครโมเดล

(5.4) ผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน

ภาพ 98 แสดงการดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการนำร่องภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(6) ผลผลิต

(6.1) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีรายได้ครัวเรือนเพิ่มขึ้นจากการเลี้ยงปลาตามแนวทางเกษตรแม่นยำ โดยใช้ทรัพยากรน้ำอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด และมีจัดการบ่อเลี้ยงด้วยองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เป็นต้นแบบที่พร้อมขยายผลไปสู่พื้นที่อื่น

(6.2) เกิดเครือข่ายกลุ่มสกลนครโมเดลในการนำดินมีชีวิตไปใช้ในการประกอบอาชีพและปรับปรุงดินในระบบการผลิตในครัวเรือนเพิ่มประสิทธิภาพการทำการเกษตร

(6.3) มีผลิตภัณฑ์ชุมชนที่พัฒนาและแปรรูปจากฐานทรัพยากรท้องถิ่น จำนวน 4 ผลิตภัณฑ์ คือ ปลานิลแดดเดียว ปลากรอบพร้อมทาน กุนเชียงปลา ดินมีชีวิตพร้อมปลูก

ภาพ 99 แสดงตัวอย่างผลผลิตและการใช้ประโยชน์ผลผลิตจากโครงการนำร่องภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(7) ผลลัพธ์

(7.1) เกษตรกรสามารถปรับตัวในการประกอบอาชีพและแก้ไขปัญหาการบริการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีวางแผนในการทำเกษตรได้อย่างเหมาะสม

(7.2) มีผลิตภัณฑ์ต้นแบบ และสามารถนำไปสู่การแปรรูป เป็นทางเลือกในการประกอบอาชีพและมีรายได้เพิ่มขึ้นประมาณ 10,000 บาทต่อครัวเรือน

(7.3) เกิดศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบเกษตรริมโขงโมเดล 6 แห่ง และศูนย์เรียนรู้ต้นแบบสกลนครโมเดล 2 แห่ง

(8) แนวโน้มผลกระทบ

(8.1) มีแหล่งอาหารคุณภาพเพื่อการดำรงชีพในครัวเรือนนำไปสู่การเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารให้แก่ครัวเรือนและชุมชน

(8.2) เกษตรกรเกิดการยอมรับเทคโนโลยี มีแรงจูงใจ การเปลี่ยนกระบวนการคิดและเปลี่ยนวิธีการผลิตโดยนำวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาของตนเอง

(8.3) เกษตรกรมีรายได้ และยกระดับเศรษฐกิจครัวเรือน ปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจนได้รับการบรรเทาลง

(9) ผลสะท้อนจากผู้ใช้ประโยชน์และผู้รับประโยชน์

(9.1) เกษตรกรเปิดรับ และยอมรับการใช้วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี รวมทั้งเห็นถึงแนวทางในการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหา รวมทั้งสนับสนุนการประกอบอาชีพ ผ่านการเรียนรู้และปรับตัวตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง

(9.2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานจังหวัดสกลนคร สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสกลนคร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานวิทยาเขตสกลนคร ได้มีส่วนร่วมสนับสนุนในการดำเนินโครงการนำร่อง และต้องการให้เกิดการผลักดันการแก้ไขปัญหาในระดับรากหญ้าด้วย ววน.อย่างต่อเนื่อง

2.3) ผลการดำเนินงานโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาพื้นที่ภาคกลาง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ร่วมดำเนินงานโครงการนำร่องโดยนำผลงานด้าน ววน. จำนวน 6 เรื่อง มาบูรณาการและประยุกต์เป็นโครงการนำร่องตามโจทย์การพัฒนาพื้นที่ภาคกลางโดยมีรายละเอียด ดังนี้

(1) ชื่อโครงการ

การยกระดับต้นแบบนวัตกรรมกล้วยแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพด้วยการเสริมสร้างธุรกิจฐานนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของกลุ่มภาคกลางตอนบน

(2) หลักการและเหตุผล

การยกระดับต้นแบบนวัตกรรมกล้วยแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพด้วยการเสริมสร้างธุรกิจฐานนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของกลุ่มภาคกลางตอนบน กล้วยเป็นพืชพื้นฐานที่มีหลายชนิดและเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีการเพาะปลูกกระจายอยู่ทั่วไป สำหรับในภาคกลางมีการเพาะปลูกกล้วยและมีผลผลิตจำนวนมากในพื้นที่ภาคกลางตอนบน คือ ชัยนาท พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี และอ่างทอง โดยมีลักษณะเป็นการเพาะปลูกกล้วยแปลงใหญ่ และได้ผลผลิตค่อนข้างดี แต่อย่างไรก็ตามยังประสบปัญหาสินค้าตกเกรด และสินค้าล้นตลาด จึงมีความต้องการนำองค์ความรู้ และนวัตกรรมมาสนับสนุนการเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลผลิตทางการเกษตร

หากพิจารณาทิศทางการบริโภคในปัจจุบันและอนาคตพบว่าพฤติกรรมการบริโภคมีแนวโน้มให้ความสำคัญกับอาหารเพื่อสุขภาพทีมีสารอาหารจากธรรมชาติ ดังนั้นการเพิ่มมูลค่ากล้วยจึงควรมุ่งเน้นการแปรรูปให้เป็นผลิตภัณฑ์อาหารฟังก์ชั่น (Functional Food) ประเภทอาหารเพื่อสุขภาพทางเลือกให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และขยายฐานกลุ่มลูกค้าผ่านแพลตฟอร์มต่างๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น รวมทั้งเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์ให้เป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่อุตสาหกรรมอาหารแปรรูปโดยการผลักดันให้เกิดธุรกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมซึ่งมาจากฐานงานวิจัย

โครงการดังกล่าวมีความสอดคล้องกับกรอบแผนพัฒนาภาคกลาง พ.ศ.2566 - 2570 ตามแนวทางที่ 1 พัฒนาและยกระดับภาคกลางไปสู่การเป็นฐานอุตสาหกรรมขั้นสูงที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่สามารถออกแบบและพัฒนาขึ้นเอง และแนวทางที่ 2 พัฒนาและยกระดับภาคกลางไปสู่การเป็นแหล่งเกษตรสมัยใหม่และศูนย์รวบรวมและกระจายสินค้าเกษตรของประเทศ รวมทั้งยังสอดคล้องกับแผนด้าน ววน.2566 - 2570 ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาเศรษฐกิจไทยด้วยเศรษฐกิจสร้างคุณค่าและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ให้มีความสามารถในการแข่งขันและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนพร้อมสู่อนาคตโดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม

(3) วัตถุประสงค์

เพื่อผลักดันการแปรรูปกล้วยในพื้นที่เป็นผลิตภัณฑ์นวัตกรรมอาหารสุขภาพที่มีมูลค่าเพิ่ม ผ่านกระบวนการเสริมสร้างธุรกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมในรูปแบบ Startup และสนับสนุนเกษตรกรผู้เพาะปลูกนำผลผลิตไปแปรรูปให้มีรายได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งส่งเสริมการขยายตลาดด้วยดิจิทัลแพลตฟอร์ม สำหรับเป็นต้นแบบการดำเนินงานและเตรียมความพร้อมต่อยอดเป็นส่วนหนึ่งในห่วงโซ่อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป

(4) พื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย

โครงการนำร่องจะดำเนินการใน 2 พื้นที่ คือ อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงบุรี และอำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีกลุ่มเป้าหมายดังนี้ กลุ่มแปรรูปกล้วยและถนอมอาหาร หมู่ 6 ตำบลถอนสมอ อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มเกษตรแปลงใหญ่กล้วยหอมเขียวคาเวนดิช

อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี สหกรณ์การเกษตรท่าช้างจำกัด อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี และผู้ประกอบการกิจการแปรรูปกล้วยเอกวรรณ (Ekkawan) ตำบลหนองน้ำใหญ่ อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(5) แนวทางการดำเนินงาน

(5.1) วิเคราะห์ศักยภาพของงานวิจัยและนวัตกรรมการแปรรูปกล้วยสู่การใช้ประโยชน์ในการพัฒนาพื้นที่โดยพิจารณาความเป็นไปได้ของกำลังการผลิต และแนวทางประยุกต์ใช้แป้งกล้วยเป็นฐานนวัตกรรม

(5.2) ประยุกต์ และดัดแปลงผลงานวิจัยและนวัตกรรมการแปรรูปกล้วยไปสู่ถ่ายทอดการดำเนินงานและผลิตเชิงพาณิชย์

(5.3) วิเคราะห์ต้นทุนการผลิต ผลตอบแทน และวิเคราะห์ต้นทุนของเสียที่ลดลงจากการแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่า

(5.4) พัฒนากลยุทธ์การตลาด การขายและการเข้าถึงกลุ่มลูกค้า รวมทั้งส่งเสริมการตลาดดิจิทัลบนแพลตฟอร์มที่มีประสิทธิภาพ และเชื่อมโยงสู่ตลาดในวงกว้าง

ภาพ 100 แสดงการดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการนำร่องภาคกลาง

(6) ผลผลิต

(6.1) ได้ผลิตภัณฑ์นวัตกรรมกล้วยแปรรูปซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพ 5 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ แป้งกล้วยหอมเขียว ผงกล้วยหอมผสมสมุนไพร ผงกล้วยผสมโกโก้ น้ำนมกล้วย และข้าวเกรียบกล้วยและถ่ายทอดการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต้นแบบสู่สถานประกอบเป้าหมายเพื่อต่อยอดเชิงพาณิชย์

(6.2) เกิดธุรกิจฐานนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพ ที่สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจได้

(6.3) มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของกลุ่มเป้าหมาย โดยมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 10 จากการแปรรูปและจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพผ่านช่องทางต่างๆ รวมทั้งระบบแพลตฟอร์มออนไลน์

ภาพ 101 แสดงตัวอย่างผลผลิตและการใช้ประโยชน์ผลผลิตจากโครงการนำร่องภาคกลาง

(7) ผลลัพธ์

(7.1) กลุ่มเป้าหมายมีความสามารถในการประกอบธุรกิจโดยเปลี่ยนแปลงการวิธีจัดการผลผลิต วิเคราะห์และลดการลดต้นทุน ลดการสูญเสีย สามารถแปรรูปเพิ่มมูลค่าผลผลิต ขยายตลาด และสร้างรายได้เพิ่มขึ้น

(7.2) กล้วยหอมเขียวซึ่งเป็นวัตถุดิบราคากิโลกรัมละ 9 บาท มีมูลค่าเพิ่มขึ้นจากการแปรรูปเป็นแป้งกล้วยหอมเขียวกิโลกรัมละ 350 บาท ซึ่งมีโอกาสทางธุรกิจในการเชื่อมโยงเป็นวัตถุดิบของห่วงโซ่อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป

(7.3) การแปรรูปกล้วยน้ำว้า มีมูลค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 20 และเพิ่มความสามารถผู้ประกอบการเป็น Start Up เตรียมยกระดับเป็นธุรกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม

(8) แนวโน้มผลกระทบ

(8.1) กล้วยซึ่งเป็นผลผลิตพื้นฐานและมีความสำคัญทางเศรษฐกิจซึ่งประสบปัญหาสินค้าตกเกรด และสินค้าล้นตลาดได้รับการยกระดับมูลค่า และนำไปสู่การสร้างรายได้เพิ่มให้แก่เกษตรกรและผู้ประกอบการ

(8.2) เชื่อมโยงผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกล้วยเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป และผลักดันให้เกิดธุรกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม

(9) ผลสะท้อนจากผู้ใช้ประโยชน์และผู้รับประโยชน์

(9.1) กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการเห็นว่า ผลงานวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ได้ ทำให้เกิดการขับเคลื่อนธุรกิจ มีโอกาสเติบโตจากการใช้ผลิตภัณฑ์นวัตกรรมมาสร้างรายได้

(9.2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ร่วมสนับสนุนการดำเนินโครงการ ได้แก่ สภาเกษตรกรจังหวัดสิงห์บุรี เกษตรอำเภอผักไห่ พัฒนาชุมชนอำเภอผักไห่ UBI มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ โรงพยาบาลอุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมทั้งร้านค้าที่นำผลิตภัณฑ์ไปจำหน่าย ว่าควรมีการขยายผล และต่อยอดโดยการยกระดับให้ผลิตภัณฑ์ได้รับการรับรอง และยกระดับวิสาหกิจให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น รวมทั้งควรมีการพัฒนาผลผลิตแปรรูปให้มีความหลากหลายยิ่งขึ้น เช่น นมกล้วยผงอัดเม็ด ขนมสุขภาพจากแป้งกล้วย เป็นต้น

2.4) ผลการดำเนินงานโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันออก

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ร่วมดำเนินงานโครงการนำร่องโดยนำผลงานด้าน ววน. จำนวน 3 เรื่อง มาเชื่อมโยงและดัดแปลงเป็นโครงการนำร่องตามโจทย์การพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันออกโดยมีรายละเอียด ดังนี้

(1) ชื่อโครงการ

การส่งเสริมแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผลไม้ตกเกรดและเสริมสร้างผู้ประกอบการใหม่ฐานชุมชน : ชุมชนต้นแบบชาวสวนท้องร่อง ตำบลคลองจุกกระเฌอ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

(2) หลักการและเหตุผล

พื้นที่ภาคตะวันออกมีทิศทางการพัฒนาเป็นพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ (EEC) ที่เน้นฐานอุตสาหกรรมสีเขียว และยังเป็นแหล่งผลิตไม้ผลที่มีคุณภาพเป็นที่รู้จักในระดับสากล ซึ่งในพื้นที่มีการเพาะปลูกมะม่วงที่มีรสชาติที่มีเอกลักษณ์เนื่องจากระบบนิเวศสามน้ำ คือ น้ำจืด น้ำเค็ม และน้ำกร่อย จึงเป็นผลผลิตที่มีชื่อเสียง แต่อย่างไรก็ตามเกษตรกรยังประสบปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำจากสินค้าล้นตลาดในบางช่วง และสินค้าตกเกรดที่มีมูลค่าต่ำ ถึงแม้จะมีความพยายามในการแปรรูปก็ยังจำกัดอยู่ในรูปแบบเดิม จึงมีความต้องการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบตลอดห่วงโซ่คุณค่าการผลิต

การนำองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ผลงานวิจัยและนวัตกรรมมาใช้เพื่อแปรรูปผลผลิตมะม่วงให้มีผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าจึงเป็นหนทางที่จะช่วยแก้ไขปัญหาสินค้าล้นตลาดและตกเกรด รวมทั้งยังเป็นการสร้างรายได้เพิ่มให้แก่เกษตรกรรายย่อยด้วย ทั้งนี้ต้องอาศัยเสริมสร้างความสามารถเกษตรกรที่มีความพร้อมและมีเครือข่าย ยกระดับให้เป็นผู้ประกอบการใหม่ที่เป็นทั้งผู้ผลิตวัตถุดิบและแปรรูป ต่อยอดพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลางด้วย

โครงการดังกล่าวมีความสอดคล้องกับกรอบแผนพัฒนาภาคตะวันออก พ.ศ.2566 - 2570 ตามแนวทางที่ 2 พัฒนาการเกษตรคุณภาพและผลตอบแทนสูง เชื่อมโยงสู่การผลิตอาหารปลอดภัย การผลิตพลังงานทดแทน และพืชสมุนไพรทางการแพทย์ อีกทั้งยังสอดคล้องกับแผนด้าน ววน.2566 - 2570 ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาเศรษฐกิจไทยด้วยเศรษฐกิจสร้างคุณค่าและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ให้มีความสามารถในการแข่งขันและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนพร้อมสู่อนาคตโดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม

(3) วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลผลิตทางการเกษตร และเสริมสร้างอาชีพใหม่จากฐานผลผลิตเดิมให้เกิดรายได้เพิ่มให้แก่เกษตรกรและชุมชน โดยเสริมสร้างต้นแบบการเกษตรเข้มแข็ง และเสริมสร้างศักยภาพให้แก่กลุ่มเกษตรกรยกระดับเป็นผู้ประกอบการใหม่ ที่พร้อมก้าวสู่การต่อยอดเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลาง

(4) พื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย

โครงการนำร่องดำเนินการในพื้นที่ชุมชนสวนท้องร่อง ตำบลคลองจุกกระเฌอ อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 50 ครัวเรือน

(5) แนวทางการดำเนินงาน

(5.1) วิเคราะห์สถานการณ์ผลผลิตมะม่วงในพื้นที่ ประเมินศักยภาพของพื้นที่ และประสานงานเพื่อสร้างความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมาย

(5.2) ถ่ายทอดเทคโนโลยีจากผลงานวิจัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูป และจัดทำผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากมะม่วงตกเกรด

(5.3) ส่งเสริมการขายในรูปแบบการค้าออนไลน์และช่องทางการขายอื่น ๆ รวมทั้งส่งเสริมการตลาดผ่านสื่อประชาสัมพันธ์และร่วมงานแสดงสินค้า

(5.4) พัฒนาความสามารถในการดำเนินธุรกิจ ติดตามประเมินผล และถอดบทเรียนเพื่อต่อยอดการพัฒนาต่อไป

ภาพ 102 แสดงการดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการนำร่องภาคตะวันออก

(6) ผลผลิต

(6.1) มีผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาจากฐานทรัพยากรท้องถิ่น โดยแปรรูปมะม่วงตกเกรดด้วยการประยุกต์ใช้นวัตกรรมจากงานวิจัย ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้จัดจำหน่ายแล้วและได้รับการตอบรับจากผู้บริโภคค่อนข้างดี คือ คุกกี้มะม่วง และพายไส้มะม่วง เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีรสชาติดี และเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ

(6.2) เกิดกลุ่ม Start Up จำนวน 1 แห่งในพื้นที่เป้าหมาย คือ กลุ่มบ้านวรางกูร และกลุ่มเกษตรกรเครือข่ายบ้านวรางกูรที่เข้าร่วมโครงการมีโอกาสมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 15 ต่อครัวเรือน จากการจำหน่ายผลผลิตแปรรูป (ยังอยู่ระหว่างการดำเนินการจัดจำหน่าย)

(6.3) ชุมชนเกษตรกรมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น สามารถเป็นต้นแบบในการนำงานวิจัยและองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ประโยชน์ได้ และขยายผลได้ 2 หมู่บ้าน

ภาพ 103 แสดงตัวอย่างผลผลิตและการใช้ประโยชน์ผลผลิตจากโครงการนำร่องภาคตะวันออก

(7) ผลลัพธ์

(7.1) ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาภายใต้โครงการได้รับการตอบรับจากตลอดค่อนข้างดี ทำให้กลุ่มเป้าหมายมีโอกาสในการประกอบธุรกิจเพิ่มมากขึ้น และรายได้หมุนเวียนในการส่งเสริมอาชีพมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดยสมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการผลิตและเกิดการกระจายรายได้

(7.2) กลุ่ม Start Up และกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีแนวโน้มจะผลักดันระบบและกระบวนการธุรกิจในลักษณะวิสาหกิจเพื่อสังคม เพื่อต่อยอดพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลาง

(8) แนวโน้มผลกระทบ

(8.1) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกิดความร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาผลผลิตมะม่วงตกเกรดและราคาตกต่ำ รวมทั้งสามารถสร้างอาชีพและรายได้เสริมจากการนำผลผลิตฐานทรัพยากรในท้องถิ่นประเภทอื่น ๆ มาแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่มได้ต่อไป

(8.2) เกิดเครือข่ายความร่วมมือทางธุรกิจด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการขยายฐานการตลาดในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง

(9) ผลสะท้อนจากผู้ใช้ประโยชน์และผู้รับประโยชน์

(9.1) กลุ่มเป้าหมายและชุมชนที่เข้าร่วมโครงการให้การตอบรับและร่วมมือในการดำเนินโครงการ และต้องการการสนับสนุนให้มีการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง และต้องการยกระดับความสามารถในการผลิตให้ได้มาตรฐาน และมีผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลายยิ่งขึ้น

(9.2) หน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจ UBI มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ในฐานะหน่วยงานร่วมส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการ ได้ร่วมผลักดันในการจัดทำแผนการตลาด และ Business Model Canvas ให้แก่กลุ่มเป้าหมาย สะท้อนว่ากลุ่มเป้าหมายมีโอกาสในการพัฒนาธุรกิจให้เติบโตได้ หากมีการยกระดับกลไกการทำงานและเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต

2.5) ผลการดำเนินงานโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาพื้นที่ภาคใต้

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา ได้ร่วมดำเนินงานโครงการนำร่องโดยนำผลงานด้าน ววน. จำนวน 1 เรื่อง มาประยุกต์เป็นโครงการนำร่องตามโจทย์การพัฒนาพื้นที่ภาคใต้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(1) ชื่อโครงการ

การส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรอัตลักษณ์และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผลผลิตทางการเกษตรพื้นถิ่นสู่ผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบนฐานเศรษฐกิจชีวภาพ

(2) หลักการและเหตุผล

ภาคใต้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่สำคัญ แต่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ทำให้ต้องปรับตัวและยกระดับการท่องเที่ยวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของนักท่องเที่ยว ซึ่งธุรกิจสุขภาพถือว่าเป็นธุรกิจที่ภาคใต้มีศักยภาพและเชื่อมโยงกับการเสริมสร้างมูลค่าให้กับการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี โดยมีโอกาสสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจให้แก่พื้นที่ได้สูง เนื่องจากมีผู้เกี่ยวข้องในห่วงโซ่คุณค่าจำนวนมาก

แต่อย่างไรก็ตามการพัฒนาธุรกิจสุขภาพต้องสร้างความโดดเด่นและอัตลักษณ์เพื่อให้แข่งขันได้ มีความแปลกใหม่เป็นทางเลือกที่ดึงดูดผู้ใช้บริการ ดังนั้นการนำศักยภาพด้านผลผลิตทางการเกษตร สมุนไพร และการประยุกต์ศาสตร์แพทย์แผนไทย มาผสมผสานกับศิลปะและวัฒนธรรมมาจัดทำเป็นบริการที่สร้างความประทับใจจึงเป็นแนวทางพัฒนาที่สำคัญ โดยพื้นที่เกาะสมุยและจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นแหล่งท่องเที่ยวและมีกลุ่มกิจการสุขภาพที่เหมาะสำหรับการต้อนรับนักท่องเที่ยวคุณภาพ อีกทั้งยังเป็นพื้นที่เมืองสมุนไพร จึงมีความเหมาะสมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรและผลผลิตทางการเกษตรเพื่อนำไปสู่การยกระดับการท่องเที่ยว และบริการสุขภาพมูลค่าสูงที่ตอบสนองต่อตลาดการท่องเที่ยวในปัจจุบันและอนาคต

โครงการดังกล่าวมีความสอดคล้องกับกรอบแผนพัฒนาภาคใต้ พ.ศ.2566 - 2570 ตามแนวทางที่ 1 พัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวและบริการ และธุรกิจต่อเนื่องด้านการท่องเที่ยวสู่การท่องเที่ยวและบริการที่มีมาตรฐานและมีมูลค่าสูง อีกทั้งยังสอดคล้องกับแผนด้าน ววน. 2566 - 2570 ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาเศรษฐกิจไทยด้วยเศรษฐกิจสร้างคุณค่าและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ให้มีความสามารถในการแข่งขันและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน พร้อมสู่อนาคตโดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม

(3) วัตถุประสงค์

เพื่อยกระดับสถานประกอบการธุรกิจสุขภาพประเภทสปาให้มีความสามารถในการบริการ และมีผลิตภัณฑ์ฐานชีวภาพที่มีความโดดเด่น โดยพัฒนารูปแบบบริการที่ใช้องค์ความรู้ด้านสมุนไพร การแพทย์แผนไทย ผสมผสานศิลปวัฒนธรรมเป็นอัตลักษณ์ของสมุยสปา รวมทั้งส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตสมุนไพร หรือผลผลิตทางการเกษตรที่เหมาะสมเป็นผลิตภัณฑ์เชิงนวัตกรรมมูลค่าสูง และผลักดันไปใช้กับรูปแบบการบริการสปาในพื้นที่ อำเภอสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

(4) พื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย

โครงการนำร่องดำเนินการในพื้นที่อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ประกอบการที่เป็นสมาชิกของสมาคมสปาสมุย จำนวน 4 ราย

(5) แนวทางการดำเนินงาน

(5.1) ประสานงานและประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันกับผู้ประกอบการสปาในพื้นที่อำเภอสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

(5.2) วิเคราะห์ศักยภาพและรูปแบบบริการของสถานประกอบการสปากลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งวิเคราะห์ความต้องการผลิตภัณฑ์สมุนไพรและผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผลผลิตทางเการเกษตรพื้นถิ่น

(5.3) ประชุมสรุปผลการวิเคราะห์สถานประกอบการสปา และกำหนดความต้องการรูปแบบบริการ และผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

(5.4) จัดทำผลิตภัณฑ์ต้นแบบเชิงนวัตกรรมมูลค่าสูงที่สร้างความแตกต่างของสปา สมุย และสามารถเชื่อมโยงไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่น

(5.5) ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ผลักดันการใช้ผลิตภัณฑ์ติดตามและประเมินผล

ภาพ 104 แสดงการดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการนำร่องภาคใต้

(6) ผลผลิต

(6.1) ได้ผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่แปรรูปจากสมุนไพร และผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปเป็นอาหารและเครื่องดื่มจากผลผลิตทางการเกษตรซึ่งมีมูลค่าเพิ่มและมีอัตลักษณ์ จำนวน 10 รายการ ได้แก่ ผงขัดผิว โลชั่นและเจลหลังอาบแดด (After Sun Gel and Lotion) น้ำมันนวดและสบู่สำหรับแช่ตัวในอ่างอาบน้ำ (bath bomb) ตำรับอาหารสุขภาพ การยืดอายุแยมมะพร้าว การยืดอายุสาหร่ายด้วยน้ำทะเลเทียม ตำรับสมุนไพร และเครื่องดื่มสมุนไพรเพื่อสุขภาพ เป็นต้น ซึ่งนำมาใช้ในธุรกิจสุขภาพประเภทสปา และธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแล้ว

(6.2) ผู้ประกอบการได้พัฒนาแนวทางการให้บริการสมุยสปา และบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยนำองค์ความรู้ด้านสมุนไพร การแพทย์แผนไทย และอัตลักษณ์ของพื้นที่มาสร้างความโดดเด่น เช่น โปรแกรมการฟื้นฟูผ่อนคลายร่างกายด้วยสมุนไพรและสปาสมุย การบริการอาหารสมุนไพร การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวสวนสมุนไพร เป็นต้น

ภาพ 105 แสดงตัวอย่างผลผลิตและการใช้ประโยชน์ผลผลิตจากโครงการนำร่องภาคใต้

(7) ผลลัพธ์

(7.1) ผู้ประกอบการกลุ่มสปาสมุย และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องมีความสามารถในการให้บริการที่มีอัตลักษณ์ สร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว นำไปสู่การสร้างรายได้เพิ่มให้แก่ผู้ให้บริการและสถานประกอบการ

(7.2) สมุยสปาซึ่งได้รับการพัฒนาบนฐานทรัพยากร ภูมิปัญญา และอัตลักษณ์มีส่วนสำคัญช่วยยกระดับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ

(8) แนวโน้มผลกระทบ

(8.1) พื้นที่ภาคใต้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการยอมรับโดยเฉพาะด้านการบริการสุขภาพ และดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพ

(8.2) ผลผลิตทางการเกษตร สมุนไพร และผลิตภัณฑ์แปรรูปบนฐานชีวภาพมีมูลค่าเพิ่มและส่งผลต่อการสร้างรายได้ตลอดห่วงโซ่คุณค่า

(8.3) เกิดความร่วมมือในการพัฒนาธุรกิจบริการสุขภาพ และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่ให้มีความเข้มแข็ง

(9) ผลสะท้อนจากผู้ใช้ประโยชน์และผู้รับประโยชน์

(9.1) สถานประกอบการที่ร่วมโครงการมีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ต้นแบบ และต้องการต่อยอดผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน และพัฒนาเป็นสินค้าที่นักท่องเที่ยวสามารถซื้อกลับไปใช้ได้เองโดยการผลิตเชิงพาณิชย์

(9.2) สมาคมสปาสมุยได้ประสานงานกับสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเกาะสมุย และหอการค้าจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีความต้องการให้ขยายผลการดำเนินงานให้กว้างขวาง และพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ที่เชื่อมโยงกับการขับเคลื่อนสุราษฎร์ธานีเมืองพฤกษาสมุนไพร

2.6) ผลการดำเนินงานโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาพื้นที่ภาคใต้ชายแดน

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้ร่วมดำเนินงานโครงการนำร่องโดยนำผลงานด้าน ววน. จำนวน 6 เรื่อง มาบูรณาการและดัดแปลงเป็นโครงการนำร่องตามโจทย์การพัฒนาพื้นที่ภาคใต้ชายแดนโดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) ชื่อโครงการ

การเสริมสร้างเศรษฐกิจครัวเรือนและชุมชนเพื่อบรรเทาความยากจนด้วยการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรเชื่อมโยงการท่องเที่ยวชุมชน : วิสาหกิจชุมชนมะพร้าวแปลงใหญ่ (ทุ่งคล้าโมเดล)

(2) หลักการและเหตุผล

ภาคใต้ชายแดนมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจต่ำกว่าภาคอื่นของประเทศ และมีความยากจนสูงที่สุด จึงควรได้รับการพัฒนายกระดับในด้านเศรษฐกิจและสังคมโดยเฉพาะการเสริมสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือน แต่อย่างไรก็ตามทรัพยากรและวิถีที่มีอยู่ในชุมชนยังเป็นข้อจำกัด เนื่องจากยังประกอบอาชีพและการผลิตส่วนใหญ่เป็นภาคเกษตรกรรม มีความสามารถในการแปรรูปแบบขั้นต้นแบบดั้งเดิมจึงจำเป็นต้องสนับสนุนการใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลผลิต

ผลผลิตที่สำคัญ มีจำนวนมากในพื้นที่ และมีส่วนเกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของทุกครัวเรือนคือมะพร้าว ซึ่งในบางฤดูกาลจะมีราคาสูง แต่ในบางฤดูกาลประสบปัญหาราคาตกต่ำ จึงมีความต้องการในการแปรรูปผลผลิตจากมะพร้าวให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูงขึ้น เป็นการช่วยเหลือเกษตรกรและส่งเสริมรายได้ในระดับครัวเรือน โดยอาศัยการแปรรูปขั้นต้นด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม รวมทั้งร่อยอดวิถีชีวิตและวัฒนธรรมมะพร้าวเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงอาหารบนฐานวัฒนธรรมชุมชนเป็นเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากด้วย

กล่าวได้ว่าโครงการนำร่องนี้มีความสอดคล้องกับกรอบแผนพัฒนาภาคใต้ชายแดน พ.ศ.2566 - 2570 ตามแนวทางที่ 1 พัฒนาคุณภาพการผลิตและการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรหลักของภาค และแนวทางที่ 3 ยกระดับคุณภาพชีวิต รายได้ การศึกษา สมรรถนะแรงงาน และสาธารณสุข เพื่อวิถีชีวิตที่ยั่งยืนและสันติสุข รวมทั้งยังเชื่อมโยงกับแผนด้าน ววน. 2566 - 2570 ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การยกระดับสังคมและสิ่งแวดล้อมให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน สามารถแก้ไขปัญหาท้าทายและปรับตัวได้ทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลกโดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัย และนวัตกรรม

(3) วัตถุประสงค์

เพื่อนำองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมจากงานวิจัยมาใช้พัฒนาและแปรรูปผลิตภัณฑ์มะพร้าวให้เกิดมูลค่าเพิ่มและสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ มะพร้าว ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี โดยเสริมสร้างศักยภาพให้กลุ่มเกษตรกร ครัวเรือน และชุมชนกลุ่มเป้าหมายให้มีศักยภาพการพึ่งพาตนเองในด้านการแปรรูป และส่งเสริมครัวเรือนในพื้นที่ให้มีรายได้เพิ่มด้วยการใช้วิถีชุมชนและวัฒนธรรมมะพร้าวมาสร้างสรรค์การท่องเที่ยว

(4) พื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย

โครงการนำร่องดำเนินการในพื้นที่ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่มะพร้าว ซึ่งมีเกษตรกรที่เข้าร่วมดำเนินการจำนวน 65 ครัวเรือน

(5) แนวทางการดำเนินงาน

(5.1) วิเคราะห์และพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมะพร้าวตามความต้องการ และศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน

(5.2) ส่งเสริมการผลิตและแปรรูปจากมะพร้าวเป็นผลิตภัณฑ์ โดยใช้องค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม เพื่อต่อยอดและสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยแบ่งผลิตภัณฑ์เป็น 2 ประเภท คือ เทคโนโลยีที่ไม่ซับซ้อนชุมชนสามารถดำเนินการเองได้และเทคโนโลยีที่ซับซ้อน

(5.3) ถ่ายทอดเทคโนโลยี และเสริมสร้างความสามารถในการจัดการผลิตและแปรรูปเพื่อให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น

(5.4) จัดโปรแกรมการท่องเที่ยววิถีประสบการณ์วัฒนธรรมมะพร้าว ได้แก่ การทดลองทำอาหารจากผลิตภัณฑ์มะพร้าว การจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์มะพร้าว และการสื่อสารกิจกรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

ภาพ 106 แสดงการดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการนำร่องภาคใต้

(6) ผลผลิต

(6.1) ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมะพร้าวที่พร้อมจำหน่ายสู่ตลาดอย่างน้อย 4 ผลิตภัณฑ์ คือ น้ำกะทิ เครื่องดื่มนมมะพร้าวพาสเจอร์ไรซ์ เครื่องดื่มน้ำหมักจากมะพร้าว และไอศกรีมกะทิ

(6.2) กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการได้รับการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีในการผลิตและแปรรูปด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน โดยมีความเข้าใจและตระหนักถึงการผลิตอาหารปลอดภัย และสามารถแปรรูปมะพร้าวเป็นผลิตภัณฑ์ได้

(6.3) โปรแกรมการท่องเที่ยวและศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรพอเพียงแบบครบวงจรเกษตรมะพร้าวแปลงใหญ่ ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี ซึ่งเชื่อมโยงกับเส้นทางการท้องเที่ยวเดิมที่มี คือ เส้นทางเมืองเก่าปัตตานี และเมืองสายบุรี

ภาพ 107 แสดงตัวอย่างผลผลิตและการใช้ประโยชน์ผลผลิตจากโครงการนำร่องภาคใต้ชายแดน

(7) ผลลัพธ์

(7.1) กลุ่มวิสาหกิจแปลงใหญ่มะพร้าวทุ่งคล้าสามารถแปรรูปและจำหน่ายผลผลิตและทำให้มีรายได้เพิ่มต่อเดือน

(7.2) ผลจากการทดลองจัดเส้นทางท่องเที่ยว ชุมชนทุ่งคล้ามีความมั่นใจที่จะเป็นจุดเรียนรู้การเกษตรแบบครบวงจรและจัดเป็นพื้นที่เรียนรู้เกี่ยวกับมะพร้าวเพื่อนำเสนอ อาหารพื้นถิ่น ขนม และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมะพร้าว

(8) แนวโน้มผลกระทบ

(8.1) เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ โดยกลุ่มมีรายได้เพิ่มขึ้น นำไปสู่การยกระดับรายได้ครัวเรือน

(8.2) กลุ่มเกษตรกรมีการรวมตัวกันเข้มแข็งยิ่งขึ้น เพื่อแปรรูปผลิตภัณฑ์ และจัดการชุมชนเพื่อเตรียมการต้อนรับนักท่องเที่ยว

(8.3) มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่อย่างคุ้มค่า มะพร้าวสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการแปรรูป ส่วนอื่นๆของมะพร้าวก็สามารถนำมาใช้สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ขยายเครือข่ายผู้ผลิตสินค้าจากมะพร้าวที่หลากหลาย และเชื่อมโยง ขยายผลไปสู่แปลงใหญ่มะพร้าวกลุ่มอื่นๆ ในอนาคต

(9) ผลสะท้อนจากผู้ใช้ประโยชน์และผู้รับประโยชน์

(9.1) กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการให้การยอม พร้อมลงทุนในการก่อสร้างอาคารโรงเรือนเพื่อการแปรรูปมะพร้าว พร้อมเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ พร้อมลงมือปฏิบัติ และพร้อมเปลี่ยนแปลงปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของนักวิชาการ

(9.2) ส่วนราชการที่เป็นภาคีร่วมดำเนินการในพื้นที่ ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดปัตตานี สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปัตตานี สำนักงานเกษตรจังหวัดปัตตานี สำนักงานเกษตรอำเภอสายบุรี ที่ว่าการอำเภอสายบุรี และสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปัตตานี ให้ความร่วมมืออำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน และช่วยผลักดันการถ่ายทอดเทคโนโลยี รวมทั้งต้องการให้มีการยกระดับและขยายผลโครงการต่อไป

3) การถอดบทเรียนจากการดำเนินงานโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามแผนแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเชิงพื้นที่ระดับภาค

จากการทบทวนการดำเนินงานโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาพื้นที่และผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นในแต่ละภาค สามารถถอดบทเรียนและวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ได้ดังนี้

3.1) บทเรียนที่หนึ่ง การวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ และศักยภาพของพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย

(1) ปัญหาและความต้องการเป็นประเด็นตั้งต้นที่นำไปสู่เริ่มกระบวนการพัฒนา ดังนั้น การมีข้อมูลพื้นฐานและการเห็นภาพบริบทของพื้นที่ จะช่วยให้การวิเคราะห์สภาพปัญหามีความชัดเจน แสดงให้เห็นถึงสาเหตุ ที่มาของปัญหา และนำไปสู่การจำแนกแยกแยะถึงความจำเป็น (Need) ในการพัฒนาที่แท้จริงได้

(2) การนำวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมไปผลักดันการพัฒนาพื้นที่ต้องมีการประเมินศักยภาพของพื้นที่ และกลุ่มเป้าหมาย เพื่อทราบถึงระดับความพร้อม การยอมรับการเปลี่ยนแปลง ความสามารถในการเรียนรู้และปรับตัว

(3) การวิเคราะห์พื้นที่และกลุ่มเป้าหมายต้องพิจารณาถึงประเด็นการพัฒนาที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์หรือแผนพัฒนาด้วย เพื่อให้การพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเป็นพลังหนุนเสริมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนา และการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

(4) การวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายควรอาศัยการประชุมระดมสมอง หรือการจัดเวทีประชาคม เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสีย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีบทบาทร่วมกันนำเสนอปัญหา ความต้องการ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น นำไปสู่การกำหนดทิศทางและแนวทางการพัฒนาร่วมกันตั้งแต่ต้น ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน

3.2) บทเรียนที่สอง การเลือกผลงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อประยุกต์ใช้พัฒนาพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย

(1) การพิจารณาเลือกองค์ความรู้ ผลงานวิจัย และนวัตกรรมเพื่อดัดแปลงเป็นโครงการพัฒนา นอกจากต้องคำนึงถึงระดับความพร้อมของเทคโนโลยี และสังคมแล้ว (TRL & SRL) ต้องคำนึงถึงบริบทของพื้นที่ และขีดความสามารถของพื้นที่หรือกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินการและบำรุงรักษาด้วย จึงควรให้ความสำคัญกับการเลือกใช้หรือประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม (appropriate technology)

(2) ผลงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่เกิดขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าบนฐานทรัพยากร หรือเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาได้อย่างกลมกลืนกับบริบทของพื้นที่

(3) เนื่องจากประเด็นการพัฒนาอาจจะมีความซับซ้อนและมีหลายมิติ การพิจารณาผลงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อใช้พัฒนาพื้นที่ควรมีลักษณะเป็นผลงานสหสาขา หรือบูรณาการองค์ความรู้ เชื่อมโยงเทคโนโลยี เทคนิค หรือวิธีการจากสาขาวิชาต่าง ๆ ผสมผสานเพื่อแก้โจทย์การพัฒนาพื้นที่อย่างรอบด้าน

(4) การพิจารณาเลือกผลงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมควรมีการนำเสนอและวิเคราะห์หาแนวทางการประยุกต์ร่วมกับพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย โดยเน้นอุปสงค์ของผู้ใช้ประโยชน์และผู้รับประโยชน์เป็นหลัก (demand side) ซึ่งไม่ควรยัดเยียดผลงานตามความสนใจ หรือความชำนาญของนักวิจัย (supply side) ให้พื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย แต่ต้องเป็นการช่วยค้นหา คัดกรองและจับคู่ผลงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่ตอบสนองต่ออุปสงค์และสภาพปัญหา

3.3) บทเรียนที่สาม การบูรณาการผู้เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

(1) การดำเนินงานแก้ไขปัญหา และพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมต้องอาศัยภาคีที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย มาร่วมเป็นพันธมิตรในการดำเนินงานจึงต้องมีการจัดวางบทบาทและกำหนดหน้าที่ตามภารกิจของภาคีต่าง ๆ ให้สอดประสานกัน โดยมุ่งไปสู่เป้าหมายในการแก้โจทย์เดียวกัน

(2) การทำงานร่วมกับภาคีและผู้เกี่ยวข้องซึ่งมีพื้นฐาน ภูมิหลัง และภารกิจแตกต่างกัน ต้องลดความเป็นทางการ และทำให้งานวิชาการเป็นงานที่ปฏิบัติใช้ได้จริง โดยการทำแปลงงานวิจัยและทำให้เทคโนโลยีมีความง่ายในการนำไปสู่การปฏิบัติ (research translation & technology simplification)

(3) การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ต้องอาศัยผู้นำในพื้นที่ที่ได้รับการยอมรับและน่าเชื่อถือ (Keyman) เพื่อเป็นผู้ประสานการผลักดันการนำผลงานวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมไปสู่การดำเนินงาน หรือเป็นตัวกลางเชื่อมโยงระหว่างนักวิจัย กลุ่มเป้าหมาย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หากไม่มีผู้นำในพื้นที่จำเป็นต้องเสริมสร้างผู้ที่มีศักยภาพให้มีความเป็นผู้นำเพื่อช่วยสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนา

(4) การร่วมกันดำเนินการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ต้องอาศัยสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ปฏิบัติและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การประสานงาน และความร่วมมือรวมทั้งต้องเปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่ต่างเพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานที่เหมาะสมยิ่งขึ้นด้วย

(5) สถาบันอุดมศึกษาอาจเป็นกลไกริเริ่มการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมในลักษณะการให้บริการวิชาการ และต้องส่งต่อการขับเคลื่อนให้เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้อง ดังนั้นต้องให้ความสำคัญกับการบ่มเพาะขีดความสามารถ และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่พื้นที่ กลุ่มเป้าหมาย และผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะดำเนินการต่อไปด้วย

3.4) บทเรียนที่สี่ การกำกับ และติดตามผลการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

(1) การผลักดันการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมต้องมีการวางแผนการดำเนินงานและจัดทำเป็นโครงการที่ชัดเจน โดยกำหนดถึงเป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ ผลกระทบที่พึงประสงค์ เพื่อกำหนดวิธีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบจะช่วยให้องค์ความรู้

ผลงานวิจัยและนวัตกรรมเกิดการปฏิบัติได้จริง ทั้งนี้ควรมีการกำหนดแผนสำรอง หรือเทคโนโลยีทางเลือกไว้ล่วงหน้าด้วย

(2) การทำงานพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมร่วมกับภาคีและผู้เกี่ยวข้อง ต้องกำกับติดตามอย่างใกล้ชิด และต่อเนื่อง เพื่อสังเกตการเปลี่ยนแปลงจากการจัดกิจกรรมพัฒนาต่างๆ รวมทั้งฟังผลสะท้อนกลับเพื่อสอบทวนผลการดำเนินงาน

(3) การดำเนินงานแก้ไขปัญหา และพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมต้องส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ไปพร้อมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีเหตผลและเป็นวิทยาศาสตร์ ทักษะการแก้ไขปัญหาด้วยกระบวนการวิจัย การจัดการปัญหาเฉพาะหน้าร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ และการประยุกต์สิ่งที่มีอยู่เพื่อพัฒนานวัตกรรม จะช่วยส่งเสริมความสามารถในการพึ่งพาตนเองให้แก่พื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย

(4) การคืนข้อมูล หรือแจ้งผลความก้าวหน้า และผลการดำเนินงานเป็นระยะ รวมทั้งการปรึกษาหารือเพื่อวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมอย่างสม่ำเสมอ จะทำให้ข้อมูลไหลเวียน เกิดการรับรู้ถึงสิ่งที่ได้ดำเนินงานและผลที่เกิดขึ้นร่วมกัน ซึ่งจะช่วยทบทวนและปรับปรุงการดำเนินงานให้ไปมุ่งสู่เป้าหมายที่ต้องการได้

3.5) ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาพื้นที่

(1) ความเข้าใจและเห็นถึงประโยชน์ของการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมจะช่วยให้ผู้ขับเคลื่อนการพัฒนาและผู้ได้รับประโยชน์เกิดความมั่นใจและยอมรับในเทคโนโลยี ดังนั้นการสื่อสารอย่างชัดเจน ให้ข้อมูลเข้าถึงผู้เกี่ยวข้อง และเข้าใจได้ง่าย จะช่วยส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาพื้นที่โดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวักรรมเป็นเครื่องมือ

(2) การแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ด้วยการวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมต้องอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของ โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้มีส่วนได้เสีย และหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงทุน ร่วมดำเนินการ และร่วมรับผล จึงจะทำให้เกิดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

(3) การผลักดันผลงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาพื้นที่ เป็นการดัดแปลงงานวิชาการให้ปฏิบัติได้จริงนอกห้องปฏิบัติการ ภายใต้เงื่อนไขและปัจจัยแวดล้อมที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่ มาตรฐานการบริการหรือผลิตภัณฑ์ กรอบของกฎหมายและระเบียบกฎเกณฑ์ที่อนุญาตและไม่อนุญาตให้ดำเนินการ พฤติกรรมของผู้บริโภคที่หลากหลายและเปลี่ยนแปลงตามกระแสต่างๆ สถานการณ์ทางธรรมชาติที่ควบคุมไม่ได้ เป็นต้น ดังนั้นอาจต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์ในด้านต่างๆ สนับสนุนและให้คำปรึกษา

(4) การสร้างแรงจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการผลักดันการนำวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมไปใช้พัฒนาพื้นที่ ซึ่งต้องจูงใจทั้งนักวิจัยให้เห็นคุณค่าของการทำงานวิชาการที่แก้ไปปัญหาและพัฒนาพื้นที่ ซึ่งผลสำเร็จมุ่งเน้นที่การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ให้เติบโต ก้าวหน้าและมั่นคง

(5) ศักยภาพและทิศทางการดำเนินภารกิจของสถาบันอุดมศึกษามีส่วนสำคัญในการกำหนดแนวทางและขอบเขตการนำวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมไปใช้พัฒนาพื้นที่ เช่น

มหาวิทยาลัยขนาดเล็กซึ่งได้รับการวางบทบาทเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น จะเน้นการทำงานในระดับชุมชนอย่างใกล้ชิด แต่มีศักยภาพในด้านเครื่องมือและเทคโนโลยีจำกัด อาจมีขอบเขตในการผลักดันวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมไปสู่การพัฒนาพื้นที่ในระดับชุมชนและจังหวัด ในขณะที่มหาวิทยาลัยที่วางบทบาทเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเสริมสร้างนวัตกรรมและพัฒนาผู้ประกอบการ จะมีความพร้อมในด้านเครื่องมือ ห้องปฏิบัติการ โรงงานต้นแบบ และมีความเชี่ยวชาญระดับสูง อาจมีขอบเขตในการผลักดันวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมไปสู่การพัฒนาพื้นที่ในวงกว้างระดับกลุ่มจังหวัด และระดับภาค เป็นต้น

4.10 ข้อเสนอแนะกลไกแผนงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่เชื่อมโยงกับพื้นที่

เมื่อวิเคราะห์ผลของโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาพื้นที่แต่ละภาค และผลการถอดบทเรียนจากการดำเนินงานโดยการประชุมระดมสมองกับผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถเชื่อมโยงแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมกับการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเชิงพื้นที่ และสังเคราะห์เป็นข้อเสนอแนะกลไกแผนงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่เชื่อมโยงกับพื้นที่ ได้ดังนี้

1) การผลักดันแผนด้าน ววน.และข้อเสนอแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคไปสู่การปฏิบัติ ควรมีคณะทำงานในระดับพื้นที่ที่มีความเข้าใจกรอบยุทธศาสตร์และแผนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และเห็นถึงความสำคัญของการนำองค์ความรู้จากวิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรมไปใช้พัฒนาพื้นที่

2) กลไกแผนงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมต้องเกิดจากการประสานความร่วมมือและการแสดงบทบาทร่วม (interplay) ของภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ใช้ประโยชน์และผู้รับประโยชน์จากการพัฒนา ต้องมีบทบาทในการระบุและชี้นำประเด็นการพัฒนา ส่วนหน่วยงานที่มีภารกิจรับผิดชอบโดยตรง และหน่วยงานภาคเอกชนต้องมีบทบาทในการลงทุน และขับเคลื่อนการดำเนินงาน ร่วมมือกับภาควิชา ซึ่งมีบทาทผลิตและการผลักดันองค์ความรู้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรมมาส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่

3) การผลักดันแผนงานด้านวิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรมไปสู่การพัฒนาพื้นที่ทั้งในการผลิตผลงาน ววน. และนำผลงาน ววน.ไปใช้ประโยชน์ต้องยึดหลักการที่สำคัญ คือ ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์และแผน (Plan) ที่เกี่ยวข้อง การนำศักยภาพของพื้นที่มาใช้ (Potential) เป็นพลังขับเคลื่อน การตอบโจทย์ปัญหาและความต้องการของพื้นที่ (Pain Point) อย่างพินิจพิเคราะห์ การต่อยอดจากผลการดำเนินงาน (Performance) ที่ผ่านมาแล้ว การกำหนดพื้นที่เป้าหมาย (Place) อย่างชัดเจน รวมทั้งเชื่อมโยงหุ้นส่วนการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง (Partner) มาบูรณาการทำงานร่วมกัน

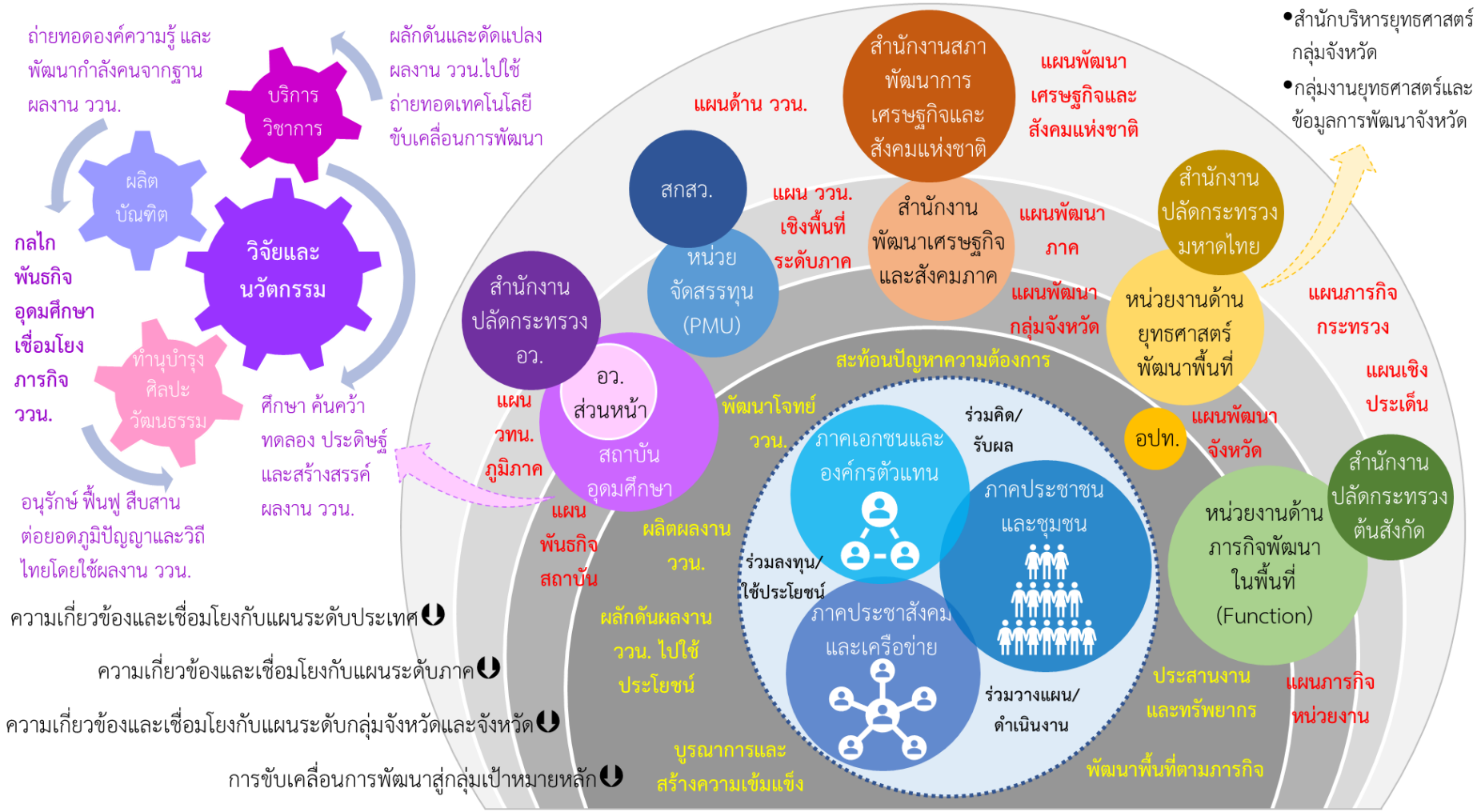
4) การแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ตามแผนงานวิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม ต้องมองเห็นและเข้าใจสภาพปัญหาอย่างชัดเจน โดยอาจอาศัยห่วงโซ่คุณค่า (value-chain) เชื่อมโยงประเด็น และสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกันเป็นภาพรวม เพื่อเป็นกรอบในการผลิตผลงานด้าน ววน.ที่ตอบโจทย์ที่ซับซ้อน รวมทั้งสังเคราะห์และประยุกต์ผลงานด้าน ววน.จัดทำเป็นโครงการพัฒนาพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม

5) สถาบันอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญในผลักดันแผนงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่เชื่อมโยงกับพื้นที่ โดยต้องบูรณาการแผนและภารกิจด้าน ววน.เข้ากับพันธกิจของสถาบันอุดมศึกษา

โดยการศึกษาค้นคว้า และผลิตผลงานวิจัยที่สอดคล้องกับแผนด้าน ววน. และความต้องการของพื้นที่ ถือเป็นพันธกิจด้านการวิจัยและนวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งเมื่อได้ผลงานวิจัย องค์ความรู้ และนวัตกรรมแล้ว สถาบันอุดมศึกษาจะต้องผลักดัน และถ่ายทอดผลงาน ววน. ไปสู่การแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาพื้นที่ในลักษณะการบริการวิชาการด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบทและศักยภาพของพื้นที่ นอกจากนี้ยังควรนำองค์ความรู้ และข้อค้นพบต่างๆ จากผลงานวิจัยและพัฒนาไปสร้างกระบวนการเรียนรู้และการผลิตบัณฑิตเพื่อเตรียมทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสามารถสอดรับกับความต้องการพัฒนาของพื้นที่ด้วย

6) การผลักดันแผนงานวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมที่เชื่อมโยงกับพื้นที่ไปสู่การดำเนินงานต้องมีการติดตามความก้าวหน้า และประเมินผลเป็นระยะตามเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวัง เพื่อปรับปรุง แก้ไข และเร่งรัดให้เกิดผลตามที่พึงปรารถนา รวมทั้งมีการทบทวนและปรับเปลี่ยนให้แผนและกระบวนการทำงานมีความเหมาะสมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงด้วย

7) กลไกแผนงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่เชื่อมโยงกับพื้นที่ ต้องมีส่วนสำคัญในการจัดลำดับความสำคัญประเด็นการพัฒนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และประสานการจัดสรรหรือเชื่อมโยงการเข้าถึงงบประมาณทั้งในด้านการวิจัยและการพัฒนาพื้นที่

ภาพ 108 แสดงข้อเสนอแนะกลไกแผนงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่เชื่อมโยงกับพื้นที่

4.11 การผลักดันแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเชิงพื้นที่ระดับภาคไปใช้กับแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ในระยะต่อไป

ในการติดตามโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาพื้นที่ ได้ส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาที่ร่วมดำเนินงานนำเสนอโครงการเพื่อขยายผลการผลักดันการพัฒนาพื้นที่ตามข้อเสนอแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมระดับภาคในวงกว้างขึ้นในรูปแบบข้อเสนอโครงการต่อยอดเพื่อพัฒนาพื้นที่ และข้อเสนอโครงการด้าน ววน. หรือข้อเสนอโครงการวิจัยและนวัตกรรมที่ตอบโจทย์และตอบสนองความต้องการพัฒนาเชิงพื้นที่ระดับภาค

ตาราง 84 การนำเสนอข้อเสนอโครงการต่อยอดเพื่อขยายผลการพัฒนาพื้นที่ระดับภาค

ภาค	สถาบันร่วมดำเนินการ	ข้อเสนอโครงการต่อยอด
ภาคเหนือ	คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร	การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและคนพิการที่ยากจนในเขตเมือง โดยส่งเสริมศักยภาพชุมชนและการจัดทำอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกายบนฐานเทคโนโลยีระดับชุมชน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติจังหวัดสกลนคร	การแก้ปัญหาความยากจนโดยการเสริมสร้างเศรษฐกิจระดับครัวเรือนตามรูปแบบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างมีประสิทธิภาพในภาวะน้ำจำกัดและส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรแม่นยำด้วยกระบวนการปรับปรุงทรัพยากรดินนำไปสู่การแปรรูปเพื่อสร้างรายได้เพิ่ม (เกษตรริมโขงโมเดล + สกลนครโมเดล) เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
ภาคกลาง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	การสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยนวัตกรรมอาหารสุขภาพเพื่อยกระดับห่วงโซ่คุณค่าของกล้วยในพื้นที่ภาคกลางตอนบน
ภาคตะวันออก	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์	การพัฒนาสินค้าทางการเกษตรอัตลักษณ์ชุมชนเพื่อยกระดับผู้ประกอบการสู่วิสาหกิจที่เข้มแข็ง
ภาคใต้	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	การพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าและห่วงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์สมุนไพรอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
ภาคใต้ชายแดน	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี	การแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมมะพร้าวครบวงจรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน: วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่มะพร้าว (ทุ่งคล้าโมเดล)

สำหรับข้อเสนอโครงการด้าน ววน.ปรากฏรายละเอียดในภาคผนวกเป็นโครงการที่ควรผลักดันให้สถาบันอุดมศึกษาที่จัดทำโครงการปรับแต่งให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และนำเสนอไปยังหน่วย

บริหารและจัดการทุน (Program Management Unit: PMU) ที่เกี่ยวข้องตามกรอบทุนวิจัยเพื่อขอรับการสนับสนุนต่อไป

ส่วนโครงการต่อยอดเพื่อขยายผลการพัฒนาพื้นที่ได้นำส่งให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติพิจารณา ซึ่งได้มีการจัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะต่อโครงการ ร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาที่จัดทำโครงการกับสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคในแต่ละภาค โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) การผลักดันโครงการต่อยอดเพื่อขยายผลการพัฒนาตามข้อเสนอแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเชิงพื้นที่ภาคเหนือ

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร มีบทบาทร่วมดำเนินการนำวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมไปสู่การผลักดันการพัฒนาพื้นที่ภาคเหนือ ได้นำเสนอโครงการต่อยอดเพื่อขยายผลการพัฒนา คือ โครงการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและคนพิการที่ยากจนในเขตเมือง โดยส่งเสริมศักยภาพชุมชนและการจัดทำอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกายบนฐานเทคโนโลยีระดับชุมชน

โครงการต่อยอดมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุและคนพิการยากจนได้เข้าถึงอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูทางกายภาพ โดยพัฒนาความสามารถของชุมชนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ให้มีสมรรถนะในการช่วยเหลือและฟื้นฟูความพิการด้วยอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกายที่ผลิตขึ้นจากภูมิปัญญาและวัสดุในพื้นที่ ซึ่งตรงกับความต้องการและปัญหาของผู้สูงอายุและคนพิการเป้าหมาย ซึ่งโครงการดังกล่าวจะดำเนินการในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก ร่วมกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิษณุโลก สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล วิทยาลัยเทคนิค ผู้นำชุมชน และอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน

โครงการดังกล่าวมีความมุ่งหวังให้เกิดผลลัพธ์ คือ ผู้สูงอายุและคนพิการได้เข้าถึงอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกายที่ได้มาตรฐาน ได้รับการยกระดับสุขภาพและสมรรถภาพร่างกายให้เคลื่อนไหว ใช้ชีวิตประจำวันและประกอบอาชีพได้ นำไปสู่การพึ่งพาตนเอง มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น และลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

จากการประชุมกลุ่มย่อยนำเสนอข้อเสนอโครงการต่อยอดดังกล่าว สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาค ได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับแต่งโครงการ และพิจารณาให้ความเห็นเพื่อผลักดันโครงการต่อยอด ดังนี้

1.1) โครงการนำร่องและโครงการต่อยอดมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาภาคเหนือตามแนวทางการดูแลและยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ซึ่งโครงการเน้นการพัฒนาและการเข้าถึงอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกาย โดยเน้นการออกแบบและจัดทำอุปกรณ์เฉพาะรายบุคคลที่ตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาที่แตกต่างกัน

1.2) โครงการต่อยอดต้องเน้นการขยายวิธีการดำเนินงาน ขยายความร่วมมือ ขยายโอกาส และขยายกลุ่มเป้าหมายให้ผู้สูงอายุและคนพิการได้เข้าถึงอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกายให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

1.3) เนื่องจากโครงการต่อยอดเน้นพื้นที่เขตเมืองดังนั้นจึงต้องเชื่อมโยงประเด็นตามแผนพัฒนาภาคในด้านการส่งเสริมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในบริบทเมือง หรือวิถีเมืองอยู่สบายเป็นส่วนหนึ่งในแนวทางการดำเนินงานด้วย โดยอาจเน้นการพัฒนาอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูสรรถภาพร่างกาย รวมทั้งพื้นที่อยู่อาศัยที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในเมือง เพื่อให้ผู้สูงอายุและผู้พิการกลุ่มเป้าหมายมีความสามารถในการดำเนินชีวิตตามสภาพบริบท

1.4) การพัฒนาอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกายในโครงการต่อยอดและระยะต่อไป ควรมีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานสำหรับอุปกรณ์ที่จัดทำขึ้น และยกระดับการจัดทำอุปกรณ์ให้ได้ตามมาตรฐานนั้น เพื่อเพิ่มความปลอดภัยในการใช้งาน

จากการพิจารณาโครงการในภาพรวม สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคเหนือ มีความเห็นด้วยกับหลักการและแนวทางของโครงการ เห็นควรให้ปรับโครงการให้เหมาะสมยิ่งขึ้นเพื่อเสนอตามกรอบแผนพัฒนาภาค โดยประสานงานให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเป็นหน่วยงานหลักในการนำเสนอโครงการ และสถาบันอุดมศึกษาที่จัดทำโครงการเป็นหน่วยร่วมการดำเนินงาน ทั้งนี้เมื่อนำเสนอตามกระบวนการแล้วสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคจะให้การสนับสนุนต่อไป

2) การผลักดันโครงการต่อยอดเพื่อขยายผลการพัฒนาตามข้อเสนอแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเชิงพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร ได้ร่วมดำเนินการนำวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ขยายผลการนำเสนอโครงการต่อยอดเพื่อการพัฒนาพื้นที่ คือ โครงการแก้ปัญหาความยากจนโดยการเสริมสร้างเศรษฐกิจระดับครัวเรือนตามรูปแบบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างมีประสิทธิภาพในภาวะน้ำจำกัดและส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรแม่นยำด้วยกระบวนการปรับปรุงทรัพยากรดินนำไปสู่การแปรรูปเพื่อสร้างรายได้เพิ่ม (เกษตรริมโขงโมเดล + สกลนครโมเดล) เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

โครงการต่อยอดมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ การสร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ให้แก่ครัวเรือนเกษตรกร บรรเทาปัญหาความยากจน ยกระดับคุณภาพชีวิต และภาวะโภชนาการให้ดีขึ้น โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีและความรู้จากการวิจัยด้านการเลี้ยงสัตว์น้ำให้สอดคล้องกับการสภาพภาวะน้ำจำกัด และจัดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำผิวดินในครัวเรือนให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรแม่นยำด้วยกระบวนการปรับปรุงทรัพยากรดินนำไปสู่การแปรรูปเป็นดินพร้อมปลูกจำหน่ายเพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างรายได้เพิ่ม ซึ่งโครงการดังกล่าวมีพื้นที่เป้าหมาย 5 จังหวัด คือ สกลนคร นครพนม มุกดาหาร บึงกาฬ และหนองคาย

การดำเนินโครงการจะร่วมมือกับสำนักงานจังหวัดสกลนคร สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสกลนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร โดยมุ่งหวังให้เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายที่ร่วมโครงการจะมีศักยภาพในการแก้ไขปัญหาการประกอบอาชีพด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยการสร้างทางเลือกในการประกอบอาชีพให้มีรายได้เพิ่มขึ้น และมีความมั่นคงทางอาหารในชุมชนภายใต้เงื่อนไขการบริหารจัดการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ในการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อนำเสนอข้อเสนอโครงการต่อยอด สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาค ได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาโครงการ และให้ความเห็นการพิจารณาโครงการต่อยอด ดังนี้

2.1) โครงการนำร่องและโครงการต่อยอดมีวัตถุประสงค์และแนวทางการดำเนินการสอดคล้องกับโจทย์และประเด็นการพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาความยากจน เสริมสร้างความมั่นคงทางอาหาร และการแก้ไขปัญหาการประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยปรับตัวตามสภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดโดยเฉพาะปัญหาน้ำแล้ง

2.2) โครงการต่อยอดได้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างจากโครงการที่จัดทำโดยหน่วยงานที่มีภารกิจพัฒนา หรือหน่วยงานฟังก์ชั่น โดยการนำองค์ความรู้จากการวิจัยและประยุกต์เทคโนโลยี รวมทั้งนวัตกรรมที่เหมาะสมกับการพัฒนาพื้นที่

2.3) กระบวนการดำเนินงานของโครงการนำร่องและโครงการต่อยอดมีความน่าสนใจที่ยึดหลักการลงมือทำร่วมกับเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายและหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้อง เพื่อให้เห็นผลการเปลี่ยนแปลงจากการแก้ไขปัญหาโดยใช้องค์ความรู้ ผลงานวิจัยและนวัตกรรมอย่างเป็นรูปธรรม นำไปสู่การยอมรับและความร่วมมือในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องต่อไป

2.4) การดำเนินงานโครงการต่อยอดควรพิจารณาถึงปัจจัยแวดล้อมที่อาจส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน และความเสี่ยงด้วย เช่น ภัยธรรมชาติ ความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ ความผันผวนของราคาปัจจัยการผลิต สถานการณ์โรคระบาด เป็นต้น ซึ่งอาจมีการออกแบบระบบเพื่อความคุมความเสี่ยง หรือแผนสำรองในการดำเนินงานด้วย

2.5) ในการกำหนดกลุ่มเป้าหมายของโครงการต่อยอดต้องนิยามให้ชัดเจน โดยเฉพาะการเน้นกลุ่มผู้ยากจน ต้องพิจารณาแยกแยะลักษณะความยากจน ระหว่างกลุ่มยากจนที่เป็นผู้มีที่ดินทำกิน ซึ่งพอมีศักยภาพที่จะดำเนินกิจกรรมการประกอบอาชีพได้ตามที่วางไว้ในโครงการต่อยอด โดยเน้นวัตถุประสงค์การเสริมส้างความสามารถในการผลิตและยกระดับรายได้ ส่วนกลุ่มยากจนที่มีภาวะลำบาก ขาดแคลนทรัพยากร ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ อาจกำหนดโครงการต่อยอดเพิ่มเติม โดยมีวัตถุประสงค์ให้การช่วยเหลือ บรรเทาสภาพปัญหา ซึ่งจะมีแนวทางดำเนินงานที่แตกต่างกัน

2.6) เมื่อขยายการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในโครงการต่อยอดไปสู่กลุ่มเป้าหมายจำนวนมากขึ้น และมีหลายพื้นที่ยิ่งขึ้นต้องคำนึงถึงวิถีชีวิตตามบริบทในแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างออกไป พฤติกรรมความร่วมมือ รวมทั้งทัศนคติการยอมรับและความสนใจในการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ วิทยาศาสตร์ ผลงานวิจัย และนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ด้วย

2.7) โครงการต่อยอดนี้อาจขยายผลต่อไปได้อีกเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างครบวงจร โดยการพิจารณาห่วงโซ่การประกอบอาชีพด้านต่างๆ เช่น การเลี้ยงปลา ควรมีการส่งเสริมการผลิตอาหารสำหรับเลี้ยงปลาใช้เองจากวัตถุดิบในพื้นถิ่น การขยายพันธุ์และเพาะเลี้ยงลูกปลาอย่างง่าย รูปแบบการเลี้ยงปลาที่เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ การแปรรูปปลาเป็นผลิตภัณฑ์อาหารที่มีความปลอดภัย เก็บรักษาได้นาน และมีมูลค่าเพิ่ม โดยเน้นการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เกษตร เป็นต้น

2.8) การออกแบบโครงการต่อยอดเพิ่มเติมกับกลุ่มผู้ยากจนที่มีภาวะขาดแคลนควรเน้นการเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหาร โดยการพัฒนาแหล่งอาหารโดยชุมชน การกระจายผลผลิตอาหาร ให้ผู้ยากจนเข้าถึงอาหาร และมีภาวะโภชนาการดีขึ้น ซึ่งอาจใช้กลไกของกลุ่มในชุมชนร่วมกันเพาะเลี้ยงปลาในแหล่งน้ำสาธารณะของชุมชน เพื่อเป็นแหล่งอาหารโปรตีนคุณภาพของผู้ยากจน

2.9) ในการขับเคลื่อนดำเนินงานโครงการต่อยอดขอให้สถาบันอุดมศึกษาประสานงานกับหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องในพื้นที่เช่นเดียวกับการดำเนินงานโครงการนำร่องที่ผ่านมาด้วย เพื่อให้ส่งเสริมความร่วมมือการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง และสามารถส่งต่อการดำเนินงานให้เป็นความรับผิดชอบและหน้าที่ของหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องโดยตรงต่อไป

กล่าวโดยสรุปได้ว่า สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เห็นด้วยกับโครงการต่อยอดและเห็นควรสนับสนุน ซึ่งผู้จัดทำโครงการได้นำเสนอโครงการต่อยอดดังกล่าวบรรจุในแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 ปีงบประมาณ 2567 เพื่อขอรับจัดสรร

งบประมาณแล้ว ซึ่งสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคจะช่วยประสานงานกับกองจัดทำงบประมาณเขตพื้นที่เพื่อสนับสนุนโครงการต่อไป โดยให้หน่วยงานที่ภารกิจหลักในพื้นที่เป็นผู้รับผิดชอบโครงการ และสถาบันอุดมศึกษาที่จัดทำโครงการเป็นผู้ร่วมดำเนินงาน

3) การผลักดันโครงการต่อยอดเพื่อขยายผลการพัฒนาตามข้อเสนอแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเชิงพื้นที่ภาคกลาง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ร่วมดำเนินการผลักดันการนำวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมไปใช้พัฒนาพื้นที่ภาคกลาง ได้นำเสนอโครงการต่อยอดเพื่อขยายผลการพัฒนา คือ โครงการสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยนวัตกรรมอาหารสุขภาพเพื่อยกระดับห่วงโซ่คุณค่าของกล้วยในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

โครงการต่อยอดมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อยกระดับห่วงโซ่คุณค่าของกล้วยด้วยนวัตกรรมอาหารสุขภาพในพื้นที่ภาคกลางตอนบน โดย พัฒนาความสามารถในการดำเนินธุรกิจเต็มรูปแบบให้แก่ผู้ประกอบการ สร้างเครือข่ายระหว่างเกษตรกร กลุ่มแปรรูป และการตลาดผลิตภัณฑ์กล้วยตลอดห่วงโซ่คุณค่า รวมทั้งส่งเสริมการตลาดสำหรับอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปและตลาดเฉพาะกลุ่ม (Niche Markets) ซึ่งกลุ่มเป้าหมายของโครงการประกอบด้วยกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน และกลุ่มผู้ประกอบการแปรรูปกล้วยในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน

โครงการดังกล่าวจะดำเนินการร่วมกับสหกรณ์การเกษตร สำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด ในพื้นที่ภาคกลางตอนบน โดยมีผลลัพธ์ที่คาดหวังคือ การเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากโดยนำทรัพยากรในพื้นที่มาสร้างมูลค่าเพิ่มให้เกิดประโยชน์แก่เกษตรกร และเกิดการเชื่อมโยงห่วงโซ่คุณค่าของผลผลิตจากภาคเกษตรไปสู่อุตสาหกรรมแปรรูป

จากการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อนำเสนอข้อเสนอโครงการต่อยอด สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาค ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะในการปรับแต่งโครงการ และพิจารณาให้ความเห็นเพื่อผลักดันโครงการต่อยอด ดังนี้

3.1) โครงการนำร่องและโครงการต่อยอดมีความน่าสนใจ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาภาคกลางในด้านการยกระดับผลผลิตสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูปให้มีมูลค่าเพิ่ม และการพัฒนาผลิตภัณฑ์สุขภาพบนฐานภูมิปัญญา โดยการประยุกต์ใช้งานวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรม แต่อย่างไรก็ตามในการขยายการดำเนินงานไปสู่โครงการต่อยอดต้องวิเคราะห์และแสดงถึงผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นให้ชัดเจน รวมทั้งวิเคราะห์ช่องว่างที่จำเป็นในการต่อยอดด้วย

3.2) ควรมีการสื่อสารและสร้างการรับรู้ให้กลุ่มผู้บริโภคทราบและเห็นถึงประโยชน์ของผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกล้วยเป็นแป้งกล้วยแต่ละประเภท โดยนำเสนอถึงคุณค่าทางอาหารและการนำไปใช้ในรูปแบบต่างๆ

3.3) ควรวิเคราะห์และแสดงให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกล้วยที่พัฒนาขึ้นนี้มีความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในท้องตลาด เพื่อสะท้อนถึงความสามารถในการแข่งขันด้วย

3.4) มาตรฐานผลิตภัณฑ์ประเด็นการพัฒนาที่มีความสำคัญ เนื่องจากการสร้างการยอมรับและการส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์ขยายสู่ตลาดในวงกว้าง จำเป็นต้องยกระดับผลิตภัณฑ์แปรรูปให้ได้มาตรฐาน

3.5) ควรมีการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มจากการแปรรูปวัตถุดิบไปสู่ผลิตภัณฑ์ และคาดการณ์ถึงรายได้ที่จะได้รับเพิ่มขึ้นจากการดำเนินงานของกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการด้วย เพื่อสะท้อนถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจ

3.6) แนวทางการดำเนินโครงการต้องคำนึงถึงความยั่งยืนในระยะยาว โดยต้องเสริมสร้างความสามารถให้แก่กลุ่มเป้าหมายในโครงการให้มีความสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยพิจารณากระบวนการพัฒนาตลอดทั้งห่วงโซ่คุณค่าของผลิตภัณฑ์แปรรูป

3.7) ประเด็นที่ควรให้ความสำคัญเพื่อยกระดับการพัฒนาในโครงการต่อยอด ซึ่งเชื่อมโยงกันคือการขยายตลาดจากกลุ่มเฉพาะให้กว้างขวางขึ้นโดยการสร้างการรับรู้คุณค่าของผลิตภัณฑ์ พร้อมกับการจัดการวัตถุดิบ การเตรียมการขยายความสามารถในการผลิตและการจัดการธุรกิจที่เข้มแข็งขึ้น

จากการพิจารณาโครงการในภาพรวม สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคกลางมีเห็นด้วยในหลักการ และเห็นควรให้ปรับแต่งโครงการให้มีความเหมาะสม ชัดเจนยิ่งขึ้นตามข้อเสนอแนะ เพื่อนำเสนอ และผลักดันบรรจุในแผนงานและขอรับจัดสรรงบประมาณตามกรอบแผนพัฒนาจังหวัด หรือแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด โดยประสานงานให้หน่วยงานที่มีภารกิจหลักในพื้นที่เป็นเจ้าภาพ ส่วนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดทำโครงการเป็นหน่วยสนับสนุนการดำเนินงาน

4) การผลักดันโครงการต่อยอดเพื่อขยายผลการพัฒนาตามข้อเสนอแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเชิงพื้นที่ภาคตะวันออก

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในภาคตะวันออกได้เข้าร่วมดำเนินการผลักดันนำวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมไปสู่การพัฒนาพื้นที่ ได้ร่วมนำเสนอโครงการนำร่องเพื่อขยายผลการพัฒนา คือ โครงการการพัฒนาสินค้าทางการเกษตรอัตลักษณ์ชุมชน เพื่อยกระดับผู้ประกอบการสู่วิสาหกิจที่เข้มแข็ง

โครงการต่อยอดมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อขยายผลการดำเนินการพัฒนาสินค้าเกษตรอัตลักษณ์ชุมชน โดยพัฒนาสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์แปรรูปให้เชื่อมโยงตลอดห่วงโซ่อุปทาน รวมทั้งยกระดับเกษตรกรและผู้ผลิตกลุ่มเป้าหมายให้มีความเข้มแข็ง มีความสามารถในการแข่งขัน และจัดตั้งเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมได้ ซึ่งได้กำหนดพื้นที่เป้าหมาย คือ จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มเกษตรกรบ้านวรางกูร ตำบลคลองจุกเฌอ และกลุ่มวิสาหกิจแปรรูปผลไม้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

การดำเนินโครงการนำร่องจะประสานความร่วมมือกับ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดฉะเชิงเทรา และสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมุ่งเน้นให้เกิดผลลัพธ์ คือ การเสริมสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลผลิตมะม่วงและผลไม้ตกเกรดเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปที่เป็นที่ยอมรับและต้องการของตลาด นำไปสู่การเสริมสร้างรายได้หมุนเวียนให้แก่กลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้น

ในการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อนำเสนอข้อเสนอโครงการต่อยอด สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาค ได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาโครงการ และให้ความเห็นการพิจารณาโครงการต่อยอด ดังนี้

4.1) โครงการนำร่องและโครงการต่อยอดที่ดำเนินการในพื้นที่ภาคตะวันออกมีความน่าสนใจ และสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาตามแผนพัฒนาภาคตะวันออกในประเด็นการพัฒนาเกษตรคุณภาพให้เชื่อมโยงสู่การผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรปลอดภัย โดยเฉพาะการผลิตไม้ผล และ

การส่งเสริมขีดความสามารถของเกษตรกร แต่อย่างไรก็ตามควรประเมินให้เห็นถึงผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานที่ผ่านมาในโครงการนำร่องให้ชัดเจน เพื่อนำไปสู่การขยายผลไปสู่การออกแบบโครงการต่อยอดที่ตรงประเด็น

4.2) ปริมาณมะม่วงตกเกรดที่เป็นวัตถุดิบในการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์มีปริมาณค่อนข้างมากถึงร้อยละ 70 ของปริมาณผลผลิตมะม่วงทั้งหมด ดังนั้นหากเปรียบเทียบกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ในโครงการต่อยอด กับปริมาณผลผลิตที่เป็นวัตถุดิบ จึงควรขยายกลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้น เพื่อสร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาผลผลิตตกเกรดได้ในวงกว้างยิ่งขึ้น

4.3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์มะม่วงแปรรูปในโครงการนำร่อง ควรมีการสำรวจความต้องการของตลาดถึงรูปแบบ และลักษณะของผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารเฉพาะหน้าที่ หรือ Functional Food ต้องทำความเข้าใจและเจาะกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน ซึ่งอาจเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ที่มีในตลาด เพื่อวางตำแหน่งของผลิตภัณฑ์แปรรูปที่พัฒนาขึ้นในตลาด (Positioning) ได้อย่างเหมาะสม

4.4) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ประเภทอาหารเฉพาะหน้าที่ซึ่งเน้นกลุ่มอาหารเพื่อสุขภาพควรแสดงให้เห็นถึงคุณค่าทางอาหาร และคุณประโยชน์ หรือสรรพคุณของสารสำคัญที่มีอยู่ในผลิตภัณฑ์แปรรูปด้วยจะช่วยทำให้ผลิตภัณฑ์มีความน่าสนใจและโดดเด่นขึ้น

4.5) ควรวิเคราะห์ต้นทุน และการเปลี่ยนแปลงมูลค่าจากการผลิตและแปรรูปให้ชัดเจน เพื่อใช้วางแผนการผลิต โดยในระยะแรกอาจเป็นการหาผู้รับจ้างผลิตที่ได้มาตรฐาน (OEM) หรือการพึ่งพาการผลิตในสถานที่ของสถาบันอุดมศึกษา หรือโรงงานต้นแบบของหน่วยงานในพื้นที่ไปพลางก่อน เมื่อผลิตภัณฑ์มีแนวโน้มเติบโต หรือมีตลาดกว้างขวางยิ่งขึ้นจึงส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายลงทุนเพื่อการผลิตและแปรรูปร่วมกันด้วยกลไกวิสาหกิจเพื่อสร้างรายได้ และกระจายรายได้ให้กับสมาชิกในกลุ่ม

4.6) การเสริมสร้างศักยภาพในมิติต่างๆ ให้แก่กลุ่มเป้าหมายจะทำให้ผลการพัฒนามีความต่อเนื่องและยั่งยืน โดยแนวทางพัฒนาศักยภาพในโครงการต่อยอดควรให้ความสำคัญกับ การยกระดับความสามารถในการแปรรูป การเสริมสร้างผลิตภัณฑ์ให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ การจัดการธุรกิจและการจัดการตลาดในรูปวิสาหกิจที่เข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้

4.7) ในการจัดทำโครงการต่อยอดเพื่อพัฒนาพื้นที่ ให้แจงรายละเอียดงบประมาณ และหมวดเงินให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ และระเบียบค่าใช้จ่ายที่ราชการกำหนด

เมื่อพิจารณาโครงการในภาพรวม สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคกลางซึ่งมีหน้าที่ผลักดันการพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันออกด้วย ได้ให้ความเห็นด้วยในหลักการ โดยเห็นควรให้ปรับแต่งโครงการต่อยอดให้มีความชัดเจนและมีรายละเอียดเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะ เพื่อประสานงานนำเสนอโครงการผ่านหน่วยงานที่มีภารกิจหลักในพื้นที่ อาจบรรจุเป็นแผนภารกิจของหน่วยงานหลัก หรือบรรจุในแผนพัฒนาจังหวัด โดยหน่วยงานหน่วยงานหลัก ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงานเกษตรจังหวัด หรือสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด เป็นผู้รับผิดชอบโครงการและสถาบันอุดมศึกษาที่จัดทำโครงการเป็นหน่วยสนับสนุนการดำเนินงาน

5) การผลักดันโครงการต่อยอดเพื่อขยายผลการพัฒนาตามข้อเสนอแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเชิงพื้นที่ภาคใต้

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นสถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้ที่ร่วมดำเนินการนำวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเชิงพื้นที่ ได้นำเสนอโครงการต่อยอดเพื่อขยายผลการพัฒนา คือ โครงการพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าและห่วงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์สมุนไพรอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

โครงการต่อยอดมีวัตถุประสงค์ คือ พัฒนาห่วงโซ่คุณค่าและห่วงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์สมุนไพรอัตลักษณ์ในพื้นที่ โดยส่งเสริมธุรกิจฐานนวัตกรรมที่ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นมาแปรรูป ผลิตเป็นผลิตภัณฑ์นวัตกรรม และจัดจำหน่าย หรือให้บริการผ่านธุรกิจสปา และธุรกิจส่งเสริมสุขภาพ นำไปสู่การพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืนด้วยเศรษฐกิจฐานชีวภาพ และส่งเสริมเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่อำเภอสมุย รวมทั้งพื้นที่ที่มีศักยภาพในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

การดำเนินงานโครงการดังกล่าวจะร่วมมือกับ อำเภอสมุย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สมุย และ จังหวัดสุราษฎร์ธานี รวมทั้งภาคธุรกิจ เช่น หอการค้าจังหวัดสุราษฎร์ธานี สมาคมสปา สมาคมท่องเที่ยวเพื่อชุมชน และผู้ประกอบการในกลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งหวังให้เกิดผลลัพธ์ คือ การเสริมสร้างธุรกิจฐานนวัตกรรมที่ใช้วัตถุดิบอัตลักษณ์ในท้องถิ่นมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์นวัตกรรมสำหรับธุรกิจสปาและบริการส่งเสริมสุขภาพ รวมทั้งยกระดับผลผลิตสมุนไพรและผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้มีมูลค่าสูงขึ้น

จากการประชุมกลุ่มย่อยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และนำเสนอข้อเสนอโครงการต่อยอด สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาค ได้พิจารณาให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาโครงการ และให้ความเห็นในการผลักดันโครงการต่อยอด ดังนี้

5.1) โครงการนำร่อง และโครงการต่อยอดมีความสอดคล้องกับทิศทางและแนวทางการพัฒนาพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งเน้นการเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลผลิตทางการเกษตร และการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีมูลค่าสูงขึ้นจากฐานทรัพยากรในพื้นที่ จึงมีความน่าสนใจและมีโอกาสเชื่อมโยงไปสู่การกระตุ้นเศรษฐกิจให้การท่องเที่ยวฟื้นตัวหลังสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 โดยต่อยอดจากฐานการท่องเที่ยวเดิมและสร้างรายได้จากบริการด้านสุขภาพ

5.2) การเลือกพื้นที่ดำเนินการในโครงการนำร่องและโครงการต่อยอดมีความสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่เนื่องจากจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้รับการกำหนดให้เป็นเมืองพฤกษาสมุนไพร ดังนั้นการผลักดันการแปรรูปสมุนไพรเพื่อเชื่อมโยงกับบริการสปาในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจึงตอบโจทย์การพัฒนาพื้นที่ ทั้งนี้ควรให้ความสำคัญกับพืชสมุนไพรที่มีคุณภาพของพื้นที่ ได้แก่ ขมิ้นชัน เป็นต้น โดยนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์และบริการที่มีความหลากหลายให้มีมูลค่าเพิ่ม เพื่อสะท้อนความโดดเด่นในการเป็นเมืองพฤกษาสมุนไพร

5.3) การนำเสนอโครงการต่อยอดควรจัดทำห่วงโซ่คุณค่าให้มีความชัดเจนเนื่องจากผู้จัดทำโครงการเน้นเริ่มต้นที่การแปรรูปและการตลาด ดังนั้นควรแสดงถึงกระบวนการในการพัฒนาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่จะได้รับประโยชน์ รวมทั้งการนำวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมมาใช้ผลักดันการดำเนินงาน

5.4) อาจพิจารณาขยายห่วงโซ่คุณค่า และกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น โดยขยายส่วนต้นทางการผลิตวัตถุดิบ พัฒนาเกษตรกรให้มีศักยภาพในการเพาะปลูกพืช

สมุนไพรให้มีปริมาณเพียงพอ และเพิ่มคุณภาพวัตถุดิบ ซึ่งจะทำให้เกษตรกรมีรายได้ และเกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจในวงกว้างขึ้น

5.5) การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในโครงการต่อยอด อาจพิจารณาขยายกลุ่มเป้าหมายและเสริมสร้างความแตกต่างให้แก่ผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปมากยิ่งขึ้น หรืออาจเน้นที่การยกระดับขีดความสามารถของกลุ่มเป้าหมายเดิม และเสริมสร้างคุณค่าของผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปที่ดำเนินการแล้วตลอดห่วงโซ่คุณค่า

5.6) แนวทางการนำผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปไปใช้ประโยชน์ในโครงการต่อยอดมี 2 ลักษณะ คือการนำไปใช้ในบริการสปาส่งเสริมสุขภาพ และการจำหน่ายเป็นของที่ระลึกให้ผู้ซื้อนำกลับไปใช้เอง ดังนั้นต้องคำนึงความสามารถในการผลิต และมาตรฐานผลิตภัณฑ์

5.7) การแปรรูปในระยะแรกอาจเน้นการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้ประกอบการ และหาผู้ร่วมผลิตที่มีความพร้อมมาช่วยแปรรูปให้ได้ผลิตภัณฑ์ตามรูปแบบที่ต้องการ แล้วจึงเสริมสร้างความเข้มแข็ง ถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมให้ผู้ประกอบการมีความสามารถในการผลิตได้เองในพื้นที่ต่อไป

5.8) การส่งเสริมมาตรฐานผลิตภัณฑ์ อาจมุ่งสู่การจดทะเบียนเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องสำอาง และอาหาร ให้สอดคล้องกับการนำไปใช้ประโยชน์ และสอดคล้องกับศักยภาพของกลุ่มเป้าหมาย

5.9) ควรมีการประมาณการมูลค่าทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ รวมทั้งการสร้างรายได้จากการให้บริการและการท่องเที่ยวด้วย โดยเปรียบเทียบให้เห็นถึงแนวโน้มการเติบโต และความคุ้มค่าในการลงทุนพัฒนาด้วย

จากการพิจารณาโครงการต่อยอดในภาพรวม สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคใต้มีความเห็นด้วยกับโครงการต่อยอด ซึ่งเห็นควรผลักดันเป็นโครงการตามแผนกลุ่มจังหวัด โดยให้หน่วยงานที่มีภารกิจในพื้นที่นำเสนอโครงการ และสถาบันอุดมศึกษาที่เสนอโครงการเป็นผู้ร่วมดำเนินการ หรืออาจประสานงานกับกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อผลักดันเป็นโครงการบูรณาการเชิงประเด็นที่มีพื้นที่เป้าหมายเจาะจง

6) การผลักดันโครงการต่อยอดเพื่อขยายผลการพัฒนาตามข้อเสนอแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเชิงพื้นที่ภาคใต้ชายแดน

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ร่วมดำเนินการผลักดันการนำวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมไปใช้พัฒนาพื้นที่ภาคใต้ชายแดน ได้นำเสนอโครงการต่อยอดเพื่อขยายผลการพัฒนา คือ โครงการแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมมะพร้าวครบวงจรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน: วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่มะพร้าว (ทุ่งคล้าโมเดล)

โครงการต่อยอดมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากมะพร้าวให้ได้มาตรฐาน และมีความสามารถในการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนเพิ่มขึ้น โดยพัฒนาศูนย์การเรียนรู้มะพร้าวแบบครบวงจรในลักษณะวิสาหกิจชุมชนด้านการเกษตร การแปรรูปและการจัดการตลาด รวมทั้งส่งเสริมกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้ในรูปแบบต่างๆ เพื่อขยายผลในวงกว้าง ซึ่งพื้นที่

เป้าหมายของโครงการคือ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี โดยมุ่งเน้นที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมด้านการเกษตรและการแปรรูปผลผลิตการเกษตร

การดำเนินโครงการดังกล่าวจะมีการประสานความร่วมมือกับ อำเภอสายบุรี สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด เป็นต้น โดยมีความคาดหวังให้เกิดผลลัพธ์ คือ ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมะพร้าว อำเภอสายบุรีเป็นที่รู้จักและสามารถเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร รวมทั้งศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมมะพร้าวอำเภอสายบุรีเป็นแหล่งเผยแพร่องค์ความรู้ ขยายผลการพัฒนาและสามารถสร้างรายได้ให้อำเภอสายบุรี

ในการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อนำเสนอข้อเสนอโครงการต่อยอดและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาค ได้ให้ข้อชี้แนะสำหรับปรับแต่งโครงการ และให้ความเห็นการพิจารณาโครงการต่อยอด ดังนี้

6.1) ถึงแม้โครงการนำร่องและโครงการต่อยอดในพื้นที่ภาคใต้จะเป็นโครงการที่ดำเนินการในพื้นที่เดียวและมีขนาดเล็ก แต่มีลักษณะที่น่าสนใจโดยอาศัยผลผลิตพื้นฐาน คือ มะพร้าว ซึ่งมีการเพาะปลูกมากในพื้นที่ และคำนึงพฤติกรรมของประชาชนในพื้นที่ จึงทำให้รูปแบบโครงการมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนที่ต้องการแนวทางการพัฒนาที่ไม่ซับซ้อนมาก แต่เน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของครัวเรือน

6.2) ทิศทางการพัฒนาตามโครงการต่อยอดมีความสอดคล้องกับเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาภาคในประเด็นการยกระดับสินค้าเกษตรอัตลักษณ์ของพื้นที่ภาคใต้ชายแดนให้เป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปที่มีความหลากหลาย ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค และสร้างมูลค่าเพิ่ม ซึ่งโครงการต่อยอดจะเป็นรูปแบบที่นำไปสู่การขยายผลพัฒนาสินค้าเกษตรอัตลักษณ์แปรรูปอื่นๆ ของภาคใต้ชายแดนได้

6.3) แนวทางการดำเนินโครงการต่อยอดมีความน่าสนใจเนื่องจากเป็นการแก้ไขปัญหาราคาผลผลิตที่ตกต่ำ โดยนำความต้องการและศักยภาพของชุมชนมาใช้ ซึ่งผลักดันให้เกิดการแปรรูปผลผลิตให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีราคามากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามการแปรรูปผลิตภัณฑ์ซึ่งยังมีลักษณะเป็นสินค้าที่พบได้ทั่วไปในตลาด เช่น กะทิสด ไอศกรีมกะทิ หรือผลิตภัณฑ์นมมะพร้าว ต้องสร้างความแตกต่างเพื่อกระตุ้นผู้ซื้อ และยกระดับมูลค่า โดยการแสดงให้เห็นว่าองค์ความรู้ที่นำมาใช้พัฒนาทำให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ และช่วยยกระดับวัตถุดิบ รวมทั้งเทคโนโลยีจากการวิจัยที่นำมาใช้ประโยชน์ในการแปรรูปทำให้ผลิตภัณฑ์มีมาตรฐานอาหารที่ที่ถูกสุขลักษณะ รวมทั้งยืดอายุผลิตภัณฑ์ได้ยาวขึ้น เป็นต้น

6.4) แนวทางการดำเนินโครงการมีการพัฒนาเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว โดยส่งเสริมให้ชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางท่องเที่ยวเมืองเก่า และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดปัตตานี เพื่อนำผลิตภัณฑ์และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปมะพร้าวมาประยุกต์เป็นรูปแบบจัดการการท่องเที่ยวบนฐานชุมชน เช่น กิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับมะพร้าวและวัฒนธรรมมะพร้าว อาหารจากผลิตภัณฑ์มะพร้าวแปรรูป เป็นต้น ซึ่งผลิตภัณฑ์แปรรูปที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวจะมีลักษณะแตกต่างจากผลิตภัณฑ์สำหรับการบริโภคในชีวิตประจำวัน ดังนั้นต้องเน้นผลิตภัณฑ์เพื่อการบริการและการต่อยอดการสร้างมูลค่าเพิ่มไปสู่การแปรรูปมูลค่าสูง

6.5) การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมะพร้าว ควรพิจารณาแยกตามกลุ่มตลาดให้ชัดเจน เช่น ผลิตภัณฑ์แปรรูปสำหรับจำหน่ายเพื่อบริโภคในชุมชนหรือพื้นที่อาจมีหลายผลิตภัณฑ์โดย

เน้นการสร้างรายได้หมุนเวียนและแก้ปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ ส่วนผลิตภัณฑ์แปรรูปที่เชื่อมโยงกับบริการและการท่องเที่ยวเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มและยกระดับเศรษฐกิจฐานรากให้เติบโต

6.6) การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปด้านอาหารที่ไม่ซับซ้อนหากได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่มีภารกิจที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่จะช่วยให้เกิดการผลักดันการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องได้ เช่น การประสานงานกับสำนักงานสาธารณสุขเพื่อช่วยส่งเสริมการแปรรูปให้อาหารมีความปลอดภัย และการร่วมมือกับสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด เพื่อช่วยส่งเสริมด้านการตลาดให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เป็นต้น

6.7) โครงการต่อยอดอาจไม่จำเป็นต้องขยายพื้นที่ แต่ควรเน้นการยกระดับความเข้มแข็งในการดำเนินงาน เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเกิดการพึ่งพาตนเองได้ และส่งผลกระทบจากการดำเนินงานออกไปในวงกว้างมากขึ้น

ในภาพรวมสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคใต้มีความเห็นว่า ควรผลักดันและสนับสนุนโครงการต่อยอด โดยผู้จัดทำโครงการควรนำเสนอโครงการร่วมกับหน่วยงานที่มีภารกิจหลักในพื้นที่ ซึ่งอาจให้หน่วยงานหลัก เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัดเป็นเจ้าภาพ หรือเป็นผู้ขอรับจัดสรรงบประมาณผ่านแผนงานปกติของหน่วยงาน โดยเน้นการยกระดับสินค้าเกษตรสู่ผลิตภัณฑ์แปรรูป หรืออาจขอนำโครงการบรรจุในแผนพัฒนาจังหวัดและขอรับจัดสรรงบประมาณดำเนินการตามกรอบแผน ซึ่งสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคพร้อมสนับสนุนการผลักดันโครงการโดยจะช่วยประสานงานกองจัดทำงบประมาณเขตพื้นที่ต่อไป

โครงการต่อยอดเพื่อขยายผลการพัฒนาพื้นที่ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาที่ร่วมดำเนินการนำเสนอจากภาคต่างๆ และผ่านการประชุมระดมสมองแล้ว ได้รับการปรับปรุงและพัฒนาตามข้อเสนอแนะของสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคแล้วปรากฏอยู่ในภาคผนวก โดยโครงการดังกล่าวจะได้รับการผลักดันให้เกิดการดำเนินงานโดยสถาบันอุดมศึกษาที่เสนอโครงการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ต่อไป

ตาราง 85 แสดงการให้ข้อเสนอแนะและแนวทางการผลักดันโครงการต่อยอดเพื่อขยายผลการพัฒนาตามข้อเสนอแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเชิงพื้นที่ระดับภาค

ภาค	ข้อเสนอโครงการต่อยอด	ข้อเสนอแนะในการพัฒนาโครงการต่อยอด	แนวทางการผลักดัน
ภาคเหนือ	การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและคนพิการที่ยากจนในเขตเมือง โดยส่งเสริมศักยภาพชุมชนและการจัดทำอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกายบนฐานเทคโนโลยีระดับชุมชน	• เน้นขยายการดำเนินงาน สร้างโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายเข้าถึงอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกายมากยิ่งขึ้น • เพิ่มแนวทางการดำเนินงานโดยเน้นการพัฒนาอุปกรณ์ให้กลุ่มเป้าหมายใช้ชีวิตได้สอดคล้องกับบริบทวิถีชีวิตในเมือง ซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมาย • ควรให้ความสำคัญกับการยกระดับมาตรฐานอุปกรณ์ และกำลังในการผลิตด้วย เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายอาจมีปริมาณเพิ่มขึ้น	เห็นควรนำเสนอโครงการตามกรอบแผนพัฒนาภาคโดยประสานงานหน่วยงานที่มีภารกิจในพื้นที่เป็นผู้นำเสนอ และสถาบันอุดมศึกษาเป็นหน่วยสนับสนุนดำเนินการ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	การแก้ปัญหาความยากจนโดยการเสริมสร้างเศรษฐกิจระดับครัวเรือนตามรูปแบบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างมีประสิทธิภาพในภาวะน้ำจำกัดและส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรแม่นยำด้วยกระบวนการปรับปรุงทรัพยากรดินนำไปสู่การแปรรูปเพื่อสร้างรายได้เพิ่ม (เกษตรริมโขงโมเดล + สกลนครโมเดล) เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน	• วิเคราะห์ และแยกกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจนเพื่อแก้โจทย์ อย่างน้อย 2 ด้าน คือ เศรษฐกิจ แลสังคม • กลุ่มเป้าหมายเกษตรกรที่มีศักยภาพโดยมีที่ดินทำกินเป็นเป็นกลุ่มที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์โครงการ เป็นการแก้โจทย์เน้นสร้างรายได้ และแปรรูปผลผลิตเพื่อสร้างมูลค่าเชิงพาณิชย์ • กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ยากจนขาดทรัพยากรควรจัดทำเป็นโครงการเพิ่มเติม เน้นแก้ปัญหาความยากไร้และส่งเสริมการเข้าถึงอาหาร โดยชุมชนร่วมมือกันพัฒนาแหล่งอาหารโปรตีนเพื่อกระจายให้ผู้ยากจน • การขยายผลต้องมีการคัดกรอง และสร้างความร่วมมือกับกลุ่มเป้าหมาย • โครงการต่อยอดที่มีฐานจากวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมจะมีความแตกต่างจากหน่วยงานของหน่วยงานที่มีภารกิจหลักในพื้นที่	เห็นควรสนับสนุนและผลักดันต่อไป โดยโครงการได้บรรจุในแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 ปีงบประมาณ 2567 แล้ว

ภาค	ข้อเสนอโครงการต่อยอด	ข้อเสนอแนะในการพัฒนาโครงการต่อยอด	แนวทางการผลักดัน
		• อาจมีการขยายผลต่อเนื่องโดยเน้นการเสริมสร้างความสามารถในการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายตลอดห่วงโซ่	
ภาคกลาง	การสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยนวัตกรรมอาหารสุขภาพเพื่อยกระดับห่วงโซ่คุณค่าของกล้วยในพื้นที่ภาคกลางตอนบน	• วิเคราะห์ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาเพื่อหาช่องว่างการดำเนินงานสำหรับเพิ่มเติมในโครงการต่อยอด • สร้างการรับรู้ให้กลุ่มผู้บริโภคเห็นคุณค่าและประโยชน์ของผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกล้วยประเภทต่างๆ รวมทั้งแสดงความแตกต่างและน่าสนใจของผลิตภัณฑ์ • ควรพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์แปรรูปเพื่อเป็นที่ยอมรับและขยายตลาด • ควรวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มจากการแปรรูป และคาดการณ์รายได้จากการดำเนินโครงการให้ชัดเจน • อาจขยายการพัฒนาครอบคลุมทั้งห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์เพื่อให้เกิดความสามารถพึ่งพาตนเองของกลุ่มเป้าหมาย โดยเน้นการยกระดับความสามารถการจัดการวัตถุดิบ การจัดการผลิต การจัดการธุรกิจ และการจัดการตลาด	เห็นด้วยในหลักการ และควรปรับแต่งโครงการแล้วนำเสนอตามกรอบแผนพัฒนาจังหวัด หรือกลุ่มจังหวัด โดยให้หน่วยงานที่มีภารกิจหลักในพื้นที่เป็นเจ้าภาพ และสถาบันอุดมศึกษาที่จัดทำโครงการเป็นหน่วยสนับสนุน
ภาคตะวันออก	การพัฒนาสินค้าทางการเกษตรอัตลักษณ์ชุมชน เพื่อยกระดับผู้ประกอบการสู่วิสาหกิจที่เข้มแข็ง	• ควรวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน เพื่อขยายผลและเติมเต็มโครงการต่อยอดให้ตรงประเด็น รวมทั้งควรเพิ่มกลุ่มเป้าหมายให้สอดคล้องกับปริมาณมะม่วงตกเกรดที่เป็นวัตถุดิบ • ควรสำรวจความต้องการรูปแบบผลิตภัณฑ์แปรรูป เปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ที่มีในตลาด และวางตำแหน่งทางการตลาดของผลิตภัณฑ์แปรรูปที่พัฒนาขึ้นให้ชัดเจน • ควรวิเคราะห์ถึงสาระสำคัญและคุณประโยชน์ในผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างคุณค่าและความน่าสนใจ • การวิเคราะห์ต้นทุนและมูลค่าเพิ่มจากการแปรรูปจะช่วยวางแผนการผลิตและการลงทุนของกลุ่มเป้าหมาย	เห็นด้วยในหลักการ และควรปรับแต่งโครงการเพื่อนำเสนอผ่านหน่วยงานที่มีภารกิจหลักเพื่อบรรจุในแผนภารกิจของหน่วยงานหลัก หรือบรรจุในแผนพัฒนาจังหวัด โดยสถาบันอุดมศึกษาที่จัดทำ

ภาค	ข้อเสนอโครงการต่อยอด	ข้อเสนอแนะในการพัฒนาโครงการต่อยอด	แนวทางการผลักดัน
		• ต้องเสริมสร้างศักยภาพในด้านการแปรรูป มาตรฐานผลิตภัณฑ์ การจัดการธุรกิจและการตลาดเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายดำเนินการในรูปวิสาหกิจที่พึ่งพาตนเองได้	โครงการเป็นหน่วยสนับสนุน
ภาคใต้	การพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าและห่วงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์สมุนไพรอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	• ควรแสดงความโดดเด่นของจังหวัดสุราษฎร์ธานีเมืองพฤกษาสมุนไพรโดยเน้นการใช้สมุนไพรและวัตถุดิบในพื้นที่ รวมทั้งเชื่อมโยงบริการที่หลากหลายขึ้น • ควรพิจารณาห่วงโซ่คุณค่าอาจแสดงให้เห็นถึงกระบวนการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ชัดเจนเพื่อสะท้อนถึงการได้รับประโยชน์ • การพัฒนาอาจขยายห่วงโซ่คุณค่าตั้งแต่กลุ่มเกษตรกรให้เพาะปลูกอย่างมีประสิทธิภาพและวัตถุดิบที่มีคุณภาพเพื่อกระจายผลกระทบให้กว้างขวางขึ้น • การแปรรูปในเบื้องต้นอาจเป็นการถ่ายองค์ความรู้ก่อน และหาผู้ร่วมผลิต ซึ่งต้องผลักดันต่อไปโดยถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมให้ผู้ประกอบการมีความสามารถผลิตได้เองในพื้นที่ • การยกระดับผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน และเป็นที่ยอมรับ • ควรประมาณการรายได้ หรือมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเมื่อเทียบกับการลงทุนพัฒนา	เห็นควรนำเสนอและผลักดันโครงการผ่านให้หน่วยงานที่มีภารกิจหลักในพื้นที่เป็นโครงการตามแผนกลุ่มจังหวัด หรืออาจประสานงานกับกระทรวงที่เกี่ยวข้องผลักดันเป็นโครงการบูรณาการ
ภาคใต้ชายแดน	การแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมมะพร้าวครบวงจรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน: วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่มะพร้าว (ทุ่งคล้าโมเดล)	• เพิ่มความหลากหลาย ยกระดับมาตรฐาน และสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ • ประสานความร่วมมือของหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องเพื่อความต่อเนื่อง • ต่อยอดพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ไปสู่มูลค่าสูง • เชื่อมโยงผลิตภัณฑ์แปรรูปกับการท่องเที่ยวต้องมีความโดดเด่นน่าสนใจ • พิจารณาตลาดแยกกลุ่มเป้าหมาย และผลิตภัณฑ์หรือบริการเพื่อให้เกิดรายได้หมุนเวียน	เห็นควรผลักดันเป็นโครงการของหน่วยงานที่ภารกิจเกี่ยวข้อง หรือเสนอบรรจุในแผนพัฒนาจังหวัด

ภาค	ข้อเสนอโครงการต่อยอด	ข้อเสนอแนะในการพัฒนาโครงการต่อยอด	แนวทางการผลักดัน
		• ยึดหลักการพัฒนาด้วยความเรียบง่าย ไม่ซับซ้อน สอดคล้องวิถีชีวิต และจูงใจด้วยประโยชน์ • ไม่จำเป็นต้องขยายพื้นที่ แต่ขยายความเข้มแข็งและสร้างผลกระทบมากขึ้น	

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ 1) เพื่อบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค และผลักดันให้เกิดโครงการนำร่อง 2) เพื่อพัฒนากลไกการประสานแผนและการบริหารแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ที่สนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค และ3)เพื่อสร้างการรับรู้และความเข้าใจทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคและแนวทางการจัดทำแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับนโยบายของรัฐบาล และยุทธศาสตร์ชาติ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 บูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค และผลักดันให้เกิดโครงการนำร่อง ด้วยวิธีการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยดังนี้ ขั้นที่ 1 การกำหนดองค์ประกอบกลไกประสานและบริหารแผนร่วมกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สคช.) รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแผน ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และแผนพัฒนาภาค รวมทั้งกำหนดเป้าประสงค์ในการดำเนินงานของกลไกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผน ววน.และแผนพัฒนาภาคในระดับพื้นที่ รวมทั้งวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงาน โดยใช้กระบวนการจัดสนทนากลุ่มและประชุมระดมสมองกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และขั้นที่ 2 การจัดทำแผนที่นำทางสำหรับกลไกประสานและบริหารแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ซึ่งบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหลัก โดยมีตารางการดำเนินโครงการแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยใช้กระบวนการจัดสนทนากลุ่มและประชุมระดมสมองกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนี้ ขั้นที่ 1 สร้างเงื่อนไขผูกพันในการดำเนินงานของกลไกประสานและบริหารแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ตามแผนที่นำทาง โดยการใช้กระบวนการประชุมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้วยวิธีการลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) และแถลงข่าว ขั้นที่ 2 ดำเนินการทบทวน ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค แผนพัฒนาภาค และห่วงโซ่คุณค่า (value chain) ในแต่ละภาค รวมทั้งความเชื่อมโยงกับ ภารกิจและผลการดำเนินงานด้าน วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ที่เป็นลักษณะของแผนปฏิบัติการ PMU เพื่อกำหนดจุดเน้นในแต่ละภาค โดยการใช้การจัดประชุมระดมสมอง สัมมนาเชิงปฏิบัติการ และประชุมสัญจรกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขั้นตอนที่ 2 พัฒนากลไกการประสานแผนและการบริหารแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ที่สนับสนุนการการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค ด้วยวิธีการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยดังนี้ ขั้นที่ 1 การพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผน ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.).และแผนพัฒนาภาคในระดับพื้นที่รวมทั้ง

ให้ครอบคลุมบุคลากรด้านแผนงาน และด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) โดยใช้กระบวนการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และการศึกษาดูงาน ขั้นที่ 2 กลไกประสานและบริหารการขับเคลื่อน ขยายผล บูรณาการ แผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ระหว่างหน่วยงานในระบบ ววน. ต่าง ๆ พร้อมเครือข่ายบุคลากร ด้านแผนงานที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรด้านแผนการพัฒนาภาค ลงพื้นที่ในแต่ละภาค เพื่อชี้แจงความเชื่อมโยงทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคกับภารกิจด้าน ววน. และจุดเน้นของพื้นที่ พร้อมรับฟัง รวบรวม ศักยภาพ ความต้องการ ปัญหา และอุปสรรค โดยใช้กระบวนการการจัดประชุมระดมสมองและการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขั้นที่ 3 ดำเนินการรวบรวม และวิเคราะห์กรอบ ทิศทาง ความท้าทาย ศักยภาพ ความต้องการ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินภารกิจด้านด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค เพื่อกำหนดขอบเขตและประเด็นตั้งต้นของแผนปฏิบัติการ ววน.ด้านพื้นที่ โดยใช้กระบวนการการสนทนากลุ่มและประชุมระดมสมองกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และขั้นที่ 4 ดำเนินการนำเสนอแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เฉพาะพื้นที่ที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคโดยใช้กระบวนการการสนทนากลุ่มและประชุมระดมสมองกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขั้นตอนที่ 3 สร้างการรับรู้และความเข้าใจทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคและแนวทางการจัดทำแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ที่เชื่อมโยงกับนโยบายของรัฐบาล และยุทธศาสตร์ชาติ ด้วยวิธีการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยดังนี้ ขั้นที่ 1 ดำเนินการเลือกประเด็นสำคัญและเร่งด่วน เพื่อจัดทำโครงการนำร่องส่งมอบให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สคช.) เพื่อผลักดันให้เกิดการดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ โดยใช้กระบวนการประชุมระดมสมองกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ขั้นที่ 2 ดำเนินการให้ข้อเสนอแนะต่อกลไกแผนงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และสังเคราะห์กรอบแนวทางทิศทางของวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.).ซึ่งเชื่อมโยงสอดคล้องกับพื้นที่ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยใช้กระบวนการประชุมระดมสมองกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และขั้นที่ 3 ดำเนินการติดตามผลการดำเนินงานการนำแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ไปใช้กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ร่วมโดยใช้กระบวนการจัดประชุมติดตามผลกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่1) ผู้แทนสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ(สศช.) ในสำนักงานภาคแต่ละภูมิภาค 2) ผู้บริหารแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ในพื้นที่แต่ละภูมิภาค 3) นักวิจัยในพื้นที่แต่ละภูมิภาค 4) ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐภูมิภาคแต่ละภูมิภาค 5) ผู้แทนองค์กรภาคเอกชนในพื้นที่แต่ละภูมิภาค และ 6) ผู้แทนภาคประชาชน/ชุมชนในพื้นที่แต่ละภูมิภาค สำหรับพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ 1) ภาคเหนือ2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3) ภาคกลาง 4) ภาคตะวันออก 5) ภาคใต้ และ6) ภาคใต้ชายแดน ทั้งนี้ครอบคลุมพื้นที่ระเบียงและเขตเศรษฐกิจตามทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย 1) ประเด็นสนทนากลุ่ม 2) หลักสูตรการอบรม 3) แบบสัมภาษณ์ และ4) แบบติดตาม สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลมีกระบวนการ ดังนี้ 1) กำหนดองค์ประกอบกลไกประสานและบริหารแผนร่วมกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม

วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) และ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สคช.) รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแผน ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม(ววน.) และแผนพัฒนาภาค รวมทั้งกำหนดเป้าประสงค์ในการดำเนินงานของกลไก ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผน ววน.และแผนพัฒนาภาคในระดับพื้นที่ รวมทั้งวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงาน2) จัดทำแผนที่นำทางสำหรับกลไกประสานและบริหารแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ซึ่งบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหลัก 3) สร้างเงื่อนไขผูกพันในการดำเนินงานของกลไกประสานและบริหารแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ตามแผนที่นำทาง 4) ทบทวนทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค แผนพัฒนาภาค และห่วงโซ่คุณค่า (value chain) ในแต่ละภาค รวมทั้งความเชื่อมโยงกับ ภารกิจและผลการดำเนินงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ที่เป็นลักษณะของแผนปฏิบัติการPMU เพื่อกำหนดจุดเน้นในแต่ละภาค 5) พัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และแผนพัฒนาภาคในระดับพื้นที่รวมทั้งให้ครอบคลุมบุคลากรด้านแผนงาน และด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) 6) กลไกประสานและบริหารการขับเคลื่อน ขยายผล บูรณาการ แผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ระหว่างหน่วยงานในระบบ ววน. ต่าง ๆ พร้อมเครือข่ายบุคลากรด้านแผนงานที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรด้านแผนการพัฒนาภาค ลงพื้นที่ในแต่ละภาค เพื่อชี้แจงความเชื่อมโยงทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคกับภารกิจด้าน ววน. และจุดเน้นของพื้นที่ พร้อมรับฟัง รวบรวม ศักยภาพ ความต้องการปัญหา และอุปสรรค 7) รวบรวม และวิเคราะห์กรอบ ทิศทาง ความท้าทาย ศักยภาพ ความต้องการ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค เพื่อกำหนดขอบเขตและประเด็นตั้งต้นของแผนปฏิบัติการ ววน.ด้านพื้นที่ 8) นำเสนอแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เฉพาะพื้นที่ ที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค 9) เลือกประเด็นสำคัญและเร่งด่วน เพื่อจัดทำโครงการนำร่องส่งมอบให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สคช.) เพื่อผลักดันให้เกิดการดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ 10) ให้ข้อเสนอแนะต่อกลไกแผนงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และสังเคราะห์กรอบแนวทางทิศทางของวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.).ซึ่งเชื่อมโยงสอดคล้องกับพื้นที่ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ และ11) ติดตามผลการดำเนินงานการนำแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ไปใช้กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล ดังนี้ นำข้อมูลการดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 1 นำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาและเปรียบเทียบ และสร้างข้อสรุปอุปนัย เพื่อนำไปสร้างข้อสรุปและนำเสนอเนื้อหาเชิงบรรยายลักษณะรูปแบบของตารางเปรียบเทียบในการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค และผลักดันให้เกิดโครงการนำร่อง โดยการกำหนดองค์ประกอบกลไกประสานและบริหารแผนร่วมกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สคช.) รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแผน ด้านวิทยาศาสตร์

วิจัยและนวัตกรรม(ววน.) และแผนพัฒนาภาค รวมทั้งกำหนดเป้าประสงค์ในการดำเนินงานของกลไกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผน ววน.และแผนพัฒนาภาคในระดับพื้นที่ รวมทั้งวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงาน จัดทำแผนที่นำทางสำหรับกลไกประสานและบริหารแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ซึ่งบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหลัก การสร้างเงื่อนไขผูกพันในการดำเนินงานของกลไกประสานและบริหารแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ตามแผนที่นำทาง และทบทวนทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค แผนพัฒนาภาค และห่วงโซ่คุณค่า (value chain) ในแต่ละภาค รวมทั้งความเชื่อมโยงกับ ภารกิจและผลการดำเนินงานด้าน วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ที่เป็นลักษณะของแผนปฏิบัติการ PMU เพื่อกำหนดจุดเน้นในแต่ละภาคส่วนการดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาและเปรียบเทียบ และสร้างข้อสรุปอุปนัย เพื่อนำไปสร้างข้อสรุปและนำเสนอเนื้อหาเชิงบรรยายลักษณะรูปแบบของตารางเปรียบเทียบ ในการพัฒนากลไกการประสานแผนและการบริหารแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ที่สนับสนุนการการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค โดยการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.).และแผนพัฒนาภาคในระดับพื้นที่รวมทั้งให้ครอบคลุมบุคลากรด้านแผนงาน และด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) นำกลไกประสานและบริหารการขับเคลื่อน ขยายผล บูรณาการ แผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ระหว่างหน่วยงานในระบบ ววน. ต่างๆ พร้อมเครือข่ายบุคลากรด้านแผนงานที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรด้านแผนการพัฒนาภาค ลงพื้นที่ในแต่ละภาคและนำเสนอแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เฉพาะพื้นที่ ที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค และการดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 3 นำผลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 มาสังเคราะห์และสรุปผล เพื่อนำไปสร้างข้อสรุปและนำเสนอเนื้อหาเชิงบรรยาย ในการสร้างการรับรู้และความเข้าใจทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคและแนวทางการจัดทำแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ที่เชื่อมโยงกับนโยบายของรัฐบาล และยุทธศาสตร์ชาติ โดยการเลือกประเด็นสำคัญและเร่งด่วน เพื่อจัดทำโครงการนำร่องส่งมอบให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สคช.) เพื่อผลักดันให้เกิดการดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ การให้ข้อเสนอแนะต่อกลไกแผนงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และสังเคราะห์กรอบแนวทางทิศทางของวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.).ซึ่งเชื่อมโยงสอดคล้องกับพื้นที่ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ และติดตามผลการดำเนินงานการนำแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ไปใช้กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ นำเสนอการสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งมีผลการวิจัยดังนี้

5.1.1 บูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค และผลักดันให้เกิดโครงการนำร่อง ได้ข้อค้นพบ ดังนี้

1) องค์ประกอบกลไกประสานและบริหารแผนร่วมกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สคช.) รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และแผนพัฒนาภาค รวมทั้งกำหนดเป้าประสงค์ในการดำเนินงานของกลไกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผน ววน.และแผนพัฒนาภาคในระดับพื้นที่ รวมทั้งวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงาน พบว่า รูปแบบกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ พร้อมองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้ (1) กลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่

กลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ คือ ระบบความสัมพันธ์ของภารกิจ และแนวทางบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงาน องค์คณะหรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อทำหน้าที่เชื่อมโยงแผน ววน.เชิงพื้นที่กับแผนพัฒนาระดับภาค รวมทั้งขับเคลื่อนแผน ววน.เชิงพื้นที่ไปสู่การปฏิบัติให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาที่กำหนด

หากพิจารณาในเชิงความสัมพันธ์ระหว่างแผน ววน.เชิงพื้นที่กับแผนพัฒนาพื้นที่ระดับภาค กล่าวได้ว่าทั้งสองแผนเป็นแผนพัฒนาที่ถ่ายทอดมาจากยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยแผนปฏิบัติการด้าน ววน.และแผน ววน.เชิงพื้นที่ เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิงประเด็นที่ชี้ทิศทางการลงทุนและพัฒนาด้าน ววน. ของประเทศ โดยบูรณาการศาสตร์ การทำงาน ความร่วมมือ และงบประมาณ เพื่อนำผลงานด้าน ววน. ไปใช้ประโยชน์ เกิดมูลค่า และคุณค่า พัฒนาความสามารถในการแข่งขันของประเทศ คุณภาพชีวิตของประชาชน สร้างสังคมฐานความรู้และนวัตกรรม ส่วนแผนพัฒนาภาคเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาโดยยึดพื้นที่เป็นตัวตั้ง เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่การบริหารจัดการเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ (Area - Function - Participation) โดยเชื่อมโยงแผนงานงบประมาณ และภาคีที่เกี่ยวข้องร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม ตามศักยภาพและความต้องการของพื้นที่ ซึ่งแผน ววน.เชิงพื้นที่สามารถเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาภาคได้ในประเด็นการพัฒนาที่สอดคล้องต้องกัน และแผน ววน.เชิงพื้นที่จะมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ในฐานะเป็นเครื่องมือแก้ไขปัญหาและสร้างขีดความสามารถของประเด็นการพัฒนาในส่วนต้นทาง และกลางทางของห่วงโซ่คุณค่า (value-chain) ตามแผนพัฒนาภาค

ทั้งนี้ การเชื่อมโยงแผน ววน.เชิงพื้นที่ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาภาคมีลักษณะเป็นความสัมพันธ์ 2 ทาง ผ่านกระบวนการวิจัยและสร้างนวัตกรรมกับกระบวนการพัฒนาพื้นที่ คือ การเชื่อมโยงงานวิจัยและนวัตกรรมไปสู่การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ และการเชื่อมโยงโจทย์การพัฒนาพื้นที่สู่โจทย์วิจัยและนวัตกรรมการเชื่อมโยงงานวิจัยและนวัตกรรมไปสู่การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ เป็นการนำผลการวิจัยและนวัตกรรมซึ่งอาจผ่านกิจกรรมส่งเสริมขยายผลแล้วไปผลักดันให้เกิดการใช้ประโยชน์โดยสนับสนุนการดำเนินงานหรือยกระดับเป็นโครงการพัฒนาที่สอดคล้องกับแผนการพัฒนาภาค ซึ่งผลหรือข้อค้นพบจากงานวิจัยและนวัตกรรมดังกล่าวอาจนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานองค์ความรู้ รูปแบบแนวทางเทคนิค หรือเครื่องมือในโครงการพัฒนาพื้นที่ด้านต่าง ๆ ทั้งนี้จำเป็นต้อง

มีการสื่อสาร ส่งต่อผลงานวิจัยและนวัตกรรมสู่การจัดทำแผนงานโครงการ รวมทั้งควรมีการประเมินความพร้อม ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความคุ้มค่าเพื่อคัดกรองงานวิจัยและนวัตกรรมส่วนการเชื่อมโยงโจทย์การพัฒนาพื้นที่สู่โจทย์วิจัยและนวัตกรรม เป็นการวิเคราะห์ประเด็นการพัฒนาของห่วงโซ่คุณค่าตามแผนพัฒนาภาค และวิเคราะห์ช่องว่างในการดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่ในด้านต่าง ๆ รวมทั้งรวบรวมความต้องการจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่เพื่อกำหนดโจทย์การพัฒนาที่จำเป็นต้องอาศัย ววน.เป็นฐาน โดยโจทย์ดังกล่าวควรได้รับการประเมินสถานภาพความรู้ ประสานกับผู้เชี่ยวชาญในการแก้โจทย์ และส่งต่อเพื่อกำหนดเป็นโจทย์วิจัยและนวัตกรรม พร้อมทั้งกระตุ้นให้ผู้เชี่ยวชาญในประเด็นจัดทำเป็นโครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อศึกษาค้นคว้า และสร้างข้อค้นพบที่ตอบสนองต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ควรกำหนดให้มีกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่เพื่อทำหน้าที่ในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ โดยมีลักษณะเป็นองค์คณะในรูปแบบคณะกรรมการและคณะทำงานที่ประกอบด้วยตัวแทน หรือผู้แทนจากหน่วยงานที่มีบทบาทหลักด้านยุทธศาสตร์ และการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ อย่างน้อยใน 2 ระดับ (layer) กลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ส่วนกลางเชิงนโยบาย เป็นคณะกรรมการอำนวยการ และกำกับทิศทางของภารกิจ โดยเชื่อมโยงหน่วยงานที่มีบทบาทหลักด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ หน่วยงานกำกับการขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ รวมทั้งภาคีภาควิชาการ และกลุ่มองค์กรผู้มีส่วนได้เสียในการพัฒนาให้มีบทบาทชี้นำการดำเนินงานร่วมกัน ขณะที่กลไกประสานและขับเคลื่อนแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคและเครือข่าย เป็นคณะทำงานที่บูรณาการความร่วมมือและระดมสรรพกำลังจากหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลักดันยุทธศาสตร์ และการพัฒนาพื้นที่ภาควิชาการองค์กรหรือกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียและรับประโยชน์จากการพัฒนา เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ในแต่ละภาค ให้สอดคล้องและส่งเสริมตามทิศทางของแผนพัฒนาภาค และแผนพัฒนาพื้นที่ระดับอื่น ๆ ทั้งนี้กลไกในส่วนนี้จะมีลักษณะเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายไปตามพื้นที่ต่าง ๆ ตามความจำเป็นและความเข้มแข็ง โดยอาจมีกลไกขับเคลื่อนเฉพาะประเด็นหรือเฉพาะพื้นที่เพื่อผลักดันงานที่มีความต้องการพัฒนาให้เกิดผลอย่างรวดเร็วเป็นพิเศษก็ได้

กลไกทั้งสองส่วนจะเชื่อมต่อกันโดยมีผู้แทนของหน่วยงานที่มีบทบาทหลักด้านยุทธศาสตร์การพัฒนา และหน่วยงานการขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่เป็นทั้งคณะกรรมการในกลไกส่วนกลางเชิงนโยบาย และคณะทำงานในกลไกระดับภาค ทำหน้าที่ในการส่งผ่านนโยบายและทิศทางการดำเนินงานไปผลักดันให้เกิดผลในเชิงปฏิบัติในพื้นที่ และในขณะเดียวกัน ทำหน้าที่รวบรวมผลการดำเนินงาน ความต้องการและปัญหาจากพื้นที่สื่อสารนำไปสู่ส่วนกลางเพื่อการทบทวนและปรับทิศทางการดำเนินงานให้เหมาะสมยิ่งขึ้นด้วย

(2) เป้าประสงค์ของกลไก

เป้าประสงค์ของกลไก คือ ทิศทางในการดำเนินงานของกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ เพื่อกำหนดแนวทางหรือความพยายามปฏิบัติให้มุ่งไปสู่ผลที่คาดหวัง หรือความต้องการบรรลุความสำเร็จ

หากพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างแผน ววน.เชิงพื้นที่กับแผนพัฒนาพื้นที่ระดับภาค ประกอบกับรูปแบบของกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่ซึ่งทำหน้าที่ในการเชื่อมโยง

ความสัมพันธ์ระหว่างแผน สามารถนำมากำหนดเป้าประสงค์ของกลไกดังกล่าว คือ “ขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่มุ่งไปสู่ทิศทางเดียวกันอย่างมีบูรณาการโดยอาศัย ววน. เป็นเครื่องมือ” โดยแบ่งออกเป็น 3 ภารกิจ คือ

(2.1) เชื่อมร้อยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเพื่อประสานพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนา (synergize) ให้บรรลุผลถึงผลสัมฤทธิ์อย่างมีประสิทธิภาพ

(ก) เชื่อมต่อภารกิจของหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญทั้งในเชิงยุทธศาสตร์ และขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ เพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่สอดคล้องกัน รวมทั้งขยายความร่วมมือไปสู่การสร้างเครือข่ายกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสีย

(ข) ประสานประโยชน์ในการจัดสรรและใช้ประโยชน์ทรัพยากรพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ โดยลดความซ้ำซ้อนในการลงทุนพัฒนาและให้ทุนวิจัยและนวัตกรรม รวมทั้งกำหนดทิศทางและกรอบในการจัดสรรงบประมาณด้าน ววน.ให้ตอบสนองต่อการพัฒนาพื้นที่

(2.2) เป็นตัวกลางในการประสานแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ กับแผนพัฒนาพื้นที่ และเชื่อมโยงการสร้างงานวิจัยและนวัตกรรมให้สอดคล้อง ส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ (harmonize)

(ก) รวบรวมความต้องการ และสภาพปัญหาในการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่เพื่อคัดกรองและวิเคราะห์ช่องว่างหาความรู้ นำไปสู่การสร้างกรอบทิศทางการลงทุนวิจัยและพัฒนา รวมทั้งกำหนดโจทย์การวิจัยและนวัตกรรม (bottom-up)

(ข) ประสานแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่กับแผนการพัฒนาเชิงพื้นที่ในระดับต่าง ๆ โดยการบูรณาการองค์ความรู้ งานวิจัยและนวัตกรรมให้เป็นส่วนหนึ่งในแผนงานและโครงการเพื่อการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่

(ค) ถ่ายทอดนโยบาย และยุทธศาสตร์ด้าน ววน. รวมทั้งสนับสนุนนโยบายที่ส่งเสริมเศรษฐกิจสังคมฐานความรู้ และการสร้างมูลค่าเพิ่มจากนวัตกรรมไปสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาพื้นที่ (top-down) บนฐานการมีส่วนร่วม และการระดมสรรพกำลังจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

(2.3) เสริมสร้างการรับรู้และความเข้าใจในการใช้ประโยชน์งานวิจัยและนวัตกรรม รวมทั้งพัฒนาขีดความสามารถของผู้เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการผลักดัน ววน. สู่การพัฒนาพื้นที่

(ก) รวมทั้งสื่อสารงานวิจัยและนวัตกรรม โดยแปลงองค์ความรู้ เทคโนโลยีให้ผู้เกี่ยวข้องเกิดการรับรู้และเข้าใจได้ในวงกว้าง รวมทั้งประยุกต์นวัตกรรมให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม เพื่อผลักดันให้งานวิจัยและนวัตกรรมเกิดการนำไปใช้ได้จริง

(ข) ส่งเสริมความเข้าใจในทิศทางการพัฒนาพื้นที่ และสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการใช้ ววน. สนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ รวมทั้งเสริมสร้างสมรรถนะให้ผู้มีบทบาทหลักในการพัฒนาพื้นที่มีความสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาโดยใช้ ววน. เป็นเครื่องมือ

(3) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ ผู้แทนขององค์กร หรือตัวแทนของกลุ่มบุคคล ที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ รวมทั้งผู้ที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับผลการขับเคลื่อนแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่

ผู้แทนขององค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ มาจาก 3 หน่วยงานหลัก คือ สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (สป.มท.) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) ประกอบกับผู้แทนขององค์กร และตัวแทนของกลุ่มบุคคลจากภาคส่วนต่าง ๆ ในฐานะภาคีที่เกี่ยวของและผู้มีส่วนได้เสีย โดยมีรายละเอียดดังภาพ

(3.1) กลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ส่วนกลางเชิงนโยบาย ประกอบด้วย

(ก) ผู้บริหารของ สศช.ที่กำกับดูแลภารกิจด้านการกำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่และแผนพัฒนาภาค

(ข) ผู้บริหารของ สป.มท.ที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ด้านการกำหนดทิศทางและขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่

(ค) ผู้บริหารของ สกสว. ที่กำกับดูแลแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ และรับผิดชอบภารกิจด้านการผลักดันการวิจัยและนวัตกรรมสู่การพัฒนาพื้นที่

(ง) ผู้บริหารจากภาควิชาการคือมหาวิทยาลัยแม่ข่ายในฐานะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนแผน ววน.เชิงพื้นที่ไปสู่การปฏิบัติ

(จ) ผู้แทนองค์กรหรือกลุ่มบุคคลที่มีส่วนได้เสียโดยตรงจากการพัฒนา คือ ผู้แทนองค์กรภาคเอกชนที่เป็นตัวแทนตามอาณัติ และผู้แทนองค์กรภาคประชาสังคมหรือภาคประชาชนที่ได้รับการยอมรับ

(ฉ) ทั้งนี้ควรมีการประสานความร่วมมือกับผู้มีอำนาจเชิงนโยบาย ได้แก่ รัฐมนตรี และกรรมาธิการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างแรงผลักดัน และเร่งให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่โดยใช้ ววน.เป็นเครื่องมือได้อย่างเป็นรูปธรรม

3.2) กลไกประสานและขับเคลื่อนแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคและเครือข่าย ซึ่งอาจกำหนดให้มีประจำตามการพัฒนาภาคทั้งหมด 6 ภาค โดยในแต่ละภาค ประกอบด้วย

(ก) ผู้บริหารของ สศช.หรือผู้แทนที่ได้รับมอบหมายซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในการกำกับทิศทางการพัฒนาพื้นที่ในแต่ละภาค

(ข) ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ ของ สป.มท.หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ให้ดูแลการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ ตลอดจนผู้รับผิดชอบด้านยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด และจังหวัดในแต่ละภาค

(ค) ผู้บริหาร สกสว.หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายในการประสานและบริหารแผน ววน. เชิงพื้นที่ระดับภาค

(ง) ผู้บริหาร หรือผู้แทนจากมหาวิทยาลัยแม่ข่าย และมหาวิทยาลัยลูกข่ายในพื้นที่ ที่ตั้งอยู่ในแต่ละภาคในฐานะตัวกลางเชื่อมโยงความร่วมมือ และประสานการนำ ววน.ไปสู่การพัฒนาพื้นที่

(จ) ผู้แทนองค์กรผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงจากการพัฒนา และผู้แทนกลุ่มบุคคลที่เป็นผู้ใช้ประโยชน์จากผลการพัฒนาที่ใช้ ววน.เป็นฐาน ได้แก่ ผู้แทนส่วนราชการที่มีบทบาทขับเคลื่อนการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ผู้แทนองค์กรภาคเอกชนในพื้นที่ และผู้แทนองค์กรภาคประชาสังคมหรือภาคประชาชน หรือผู้แทนองค์กรชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง

(ฉ) ผู้มีอำนาจผลักดัน ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่ ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้บริหารและผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะมีบทบาทสำคัญในการช่วยส่งเสริมและผลักดันการนำ ววน.ไปใช้ประโยชน์ในการขับเคลื่อน และต่อยอดการพัฒนาพื้นที่

(4) ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จ

ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จ คือ องค์ประกอบเงื่อนไขที่มีส่วนสำคัญเกื้อหนุน หรือแรงผลักดันที่ส่งเสริมการขับเคลื่อนกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ให้ดำเนินไปด้วยความราบรื่น และส่งผลต่อบรรลุถึงความสำเร็จของแผน ววน.เชิงพื้นที่ตามที่ต้องการ โดยมีประเด็นดังนี้

(4.1) การไหลเวียนและการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่จำเป็น โดยการพัฒนาฐานข้อมูลและเชื่อมต่อระบบฐานข้อมูลด้านการวิจัยและนวัตกรรม กับฐานข้อมูลด้านการพัฒนาพื้นที่ ซึ่งฐานข้อมูลที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาได้แก่ ฐานข้อมูลผู้เชี่ยวชาญ ฐานข้อมูลโจทย์วิจัย ฐานข้อมูลโครงการวิจัยและนวัตกรรมที่แล้วเสร็จ ฐานข้อมูลคลังร่างโครงการ ฐานข้อมูลสภาพปัญหาและความต้องการของพื้นที่ เป็นต้น โดยฐานข้อมูลดังกล่าวต้องมีการวิเคราะห์ คัดกรองข้อมูลให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และจัดลำดับความสำคัญ รวมทั้งสามารถนำมาเชื่อมโยงกันสัมพันธ์กันเพื่อใช้จัดกระทำเป็นสารสนเทศที่สนับสนุนการตัดสินใจในการวางแผนพัฒนาพื้นที่ และเป็นแหล่งค้นคว้าอ้างอิงสำหรับการทำวิจัยและนวัตกรรมได้ ซึ่งการเข้าถึงข้อมูลควรเปิดกว้างในส่วนที่เป็นข้อมูลสาธารณะ และกำหนดระดับในการเข้าถึงข้อมูลให้แก่ผู้ใช้กลุ่มต่างๆ ตามวัตถุประสงค์และระดับความเกี่ยวข้องกับข้อมูล โดยอาจเปิดช่องทางการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นเพิ่มเติมเพื่อต่อยอดการใช้ประโยชน์จากข้อมูลด้วย

(4.2) ความร่วมมือ และการสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยผู้มีหน้าที่หลัก และผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องกับวางจัดวางยุทธศาสตร์ การขับเคลื่อนการพัฒนา และการผลักดัน ววน.ไปใช้ในพื้นที่ต้องประสานความร่วมมือ และทรัพยากรเพื่อมุ่งสู่เป้าประสงค์เดียวกัน คือ การบรรลุถึงผลสัมฤทธิ์การพัฒนาเพื่อประโยชน์ของประชาชนและภาคส่วนต่างๆ ด้วยการดำเนินภารกิจของตนโดยมีความรับผิดชอบร่วมกัน ในขณะเดียวกันความร่วมมือนี้จะต้องขยายไปสู่ผู้มีส่วนได้เสียและผู้รับประโยชน์ในพื้นที่ด้วย ซึ่งผู้มีส่วนได้เสียและผู้รับประโยชน์ต้องเข้ามามีบทบาทร่วมรับรู้ ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินการ ร่วมเป็นเจ้าของ และร่วมผลักดันการใช้ประโยชน์ในการนำ ววน.ไปใช้พัฒนาพื้นที่ตามโอกาสและศักยภาพ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการสนับสนุนซึ่งกันและกันระหว่างผู้มีหน้าที่รับผิดชอบกับผู้รับผล อย่างไรก็ตามการเสริมแรงผลักดันอาจมีความจำเป็นสำหรับการขับเคลื่อนการพัฒนาโดยใช้ ววน.เป็นเครื่องมือในบางพื้นที่ หรือในบางประเด็น ดังนั้นควรพิจารณาถึงการประสานความร่วมมือและการสนับสนุนจากผู้มีอำนาจเชิงนโยบายและผู้มีอำนาจผลักดันในพื้นที่ด้วย

(4.3) การมีสภาพบังคับใช้และยอมรับเป็นพันธะ หากย้อนพิจารณาถึงปัญหาความไม่ต่อเนื่องของความพยายามเชื่อมโยงและผลักดันองค์ความรู้ ผลการวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรมไปสู่การใช้ประโยชน์เชิงพื้นที่ พบว่า การดำเนินงานที่ผ่านมา แผนยังขาดสภาพการบังคับใช้ ดังนั้นควรผลักดันให้แผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่มีสภาพบังคับใช้ตามกฎหมาย หรือเป็นส่วนหนึ่งของกรอบทิศทางตามแผนพัฒนาพื้นที่ที่มีกฎหมายรองรับ เพื่อให้แผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ได้รับการแปลงไปสู่การปฏิบัติในรูปของแผนงาน โครงการที่สอดคล้องกับแผนการพัฒนาพื้นที่ในระดับต่างๆ อีกทั้งที่ผ่านมากลไกประสานงานยังด้อยความสำคัญ เนื่องจากภารกิจมีลักษณะเป็นงานฝาก ไม่ได้เป็นงานที่ต้องใส่ใจในการดำเนินงานในเชิงยุทธศาสตร์ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องผลักดันให้กลไกประสานและขับเคลื่อนแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในฐานะหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์และภาคีประสานการขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ ตลอดจนสร้างเงื่อนไขข้อตกลงเพื่อผูกพันให้หน่วยงานหลักและผู้เกี่ยวข้องในกลไกเกิดการยอมรับภารกิจเป็นพันธะที่พึงดำเนินการ

(4.4) ความสอดคล้องและเข้ากันได้ ซึ่งต้องเกิดขึ้นทั้งในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติ โดยมีจุดเชื่อม หรือตัวยึดระหว่างแผนพัฒนาพื้นที่ กับแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ กล่าวคือ หากพิจารณาความสอดคล้องของแผนพัฒนาพื้นที่กับแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ต้องมีจุดเชื่อมโยงกัน โดยมีประเด็นการพัฒนาที่เข้ากันได้ในห่วงโซ่การพัฒนา ในขณะเดียวกันโจทย์การวิจัยและนวัตกรรม รวมทั้งทิศทางการพัฒนาพื้นที่ต้องยึดโยงเข้าด้วยกัน รวมทั้งตอบสนองความต้องการ และเป็นไปตามศักยภาพที่แท้จริงของพื้นที่ นอกจากนี้ การผลักด้นการนำผลการวิจัยและนวัตกรรมไปขยายผลสู่การปฏิบัติต้องมุ่งเน้นให้เกิดการบรรลุผลตามยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ และความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ด้วย

(4.5) ความตระหนักรู้ และความสามารถในการประยุกต์ เนื่องจากวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ จึงเป็นประเด็นการพัฒนาเชิงเทคนิคที่ต้องอาศัยความเข้าใจ และเล็งเห็นถึงผลสำเร็จของผนวก ววน. ให้เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนา ดังนั้นหากผู้มีบทบาทในการจัดวางยุทธศาสตร์ และการขับเคลื่อนการพัฒนามีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถประยุกต์ใช้ ววน.เป็นเครื่องมือพัฒนาพื้นที่จะส่งเสริมให้เกิดการดำเนินการ และผลสัมฤทธิ์ที่ยั่งยืน ในขณะเดียวกันหากผู้มีอำนาจในเชิงนโยบายตระหนักถึงความจำเป็น และความสำคัญของการผลักดัน ววน.ให้สอดคล้อง สนับสนุนทิศทางการพัฒนาพื้นที่จะเร่งให้เกิดการบรรลุผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

(4.6) การเชื่อมโยงทรัพยากร การขับเคลื่อนกลไกการประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เพื่อสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่จะบังเกิดผลสัมฤทธิ์ได้ต้องอาศัยทรัพยากร ซึ่งทรัพยากรที่สำคัญ คือ งบประมาณสำหรับดำเนินการตามแผน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องจัดกระบวนการจัดสรรงบประมาณด้าน ววน. ให้ตอบสนองกับทิศทางการพัฒนาพื้นที่ และการประสานการจัดสรรงบประมาณเพื่อการลงทุนพัฒนาพื้นที่ให้เชื่อมโยงกับการใช้ประโยชน์จาก ววน. เป็นเครื่องมือ โดยการกำหนดกรอบทิศทางที่เป็นจุดเน้นการพัฒนาร่วมกัน และจัดทำโครงการตามประเด็นการพัฒนาในห่วงโซ่คุณค่าให้เรียงร้อย แต่แยกโครงการเหล่านั้นไปบรรจุแผนเพื่อขอรับจัดสรรงบประมาณตามแหล่งภารกิจ ซึ่งโครงการที่จัดทำขึ้นและนำไปสู่การปฏิบัติยังคงความเชื่อมโยงมุ่งไปสู่ผลที่สุดท้ายร่วมกัน แต่อย่างไรก็ตามในระยะเริ่มต้นอาจเชื่อมโยงงบประมาณซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญด้วยการพิจารณาโครงการเพื่อการจัดสรรงบประมาณร่วมกันไปก่อน

2) แผนที่นำทางสำหรับกลไกประสานและบริหารแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ซึ่งบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหลัก โดยมีตารางการดำเนินโครงการแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า แผนที่นำทางสำหรับกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่ จัดทำขึ้นสำหรับเป็นกรอบ และแนวทางการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญด้านยุทธศาสตร์ และการขับเคลื่อนพัฒนา สำหรับเชื่อมโยงแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่กับแผนพัฒนาพื้นที่ระดับภาค การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสมรรถนะผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาโดยใช้ประโยชน์จาก ววน.เป็นฐาน และผลักดันให้เกิดโครงการนำร่องในการนำ ววน.ไปใช้ในการพัฒนาพื้นที่ให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนาระดับภาคและระดับอื่น ๆ ต่อไป ดังนี้

1) แผนที่นำทางสำหรับกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่

แผนที่นำทางสำหรับกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ (1) จุดหมายปลายทาง (destination) หรือผลที่พึงบรรลุในภาพรวม ซึ่งจะเกิดขึ้นจากการดำเนินการของกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ตามแนวทางและเงื่อนไขที่กำหนด (2) หมุดหมาย (milestone) เป็นเป้าประสงค์ของการดำเนินงานแต่ละด้านที่เป็นผลสำคัญ (key result) และ (3) เส้นทางเดิน (pathway) หรือแนวทางที่แสดงถึงทิศทางและมาตรการในการดำเนินงานที่จำเป็นตามเป้าประสงค์แต่ละด้าน โดยแผนที่นำทาง ดังนี้

1.1) จุดหมายปลายทาง (destination)

D. การบูรณาการสรรพกำลังเพื่อยกระดับการพัฒนาพื้นที่ โดยเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างกลไกและภาคส่วนที่มีบทบาทพัฒนาในพื้นที่ รวมทั้งประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่ให้สอดคล้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาพื้นที่ระดับภาค

OKR1. เกิดการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

OKR2. แผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่มีความเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาพื้นที่ระดับภาค

OKR3. มีการผลักดันโครงการนำร่องร่วมกันซึ่งมีความสอดคล้องกับแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่ แผนพัฒนาพื้นที่ระดับภาค และความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่

2.2) หมุดหมาย (milestone)

M1.หน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญประสานความร่วมมือและบูรณาการเกิดเป็นกลไกการประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาภาค

M2.ผลงานวิจัยและนวัตกรรมส่งผ่านเข้าถึงผู้ที่ต้องการใช้งาน รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและสามารถแปลงงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ได้

M3.งานวิจัยและนวัตกรรมได้รับการนำไปใช้ในขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ รวมทั้งโจทย์ความต้องการในพื้นที่ได้รับการแก้ไขด้วยการวิจัยและนวัตกรรม

M4.ภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ได้สะท้อนความต้องการ กำหนดโจทย์วิจัยและนวัตกรรม รวมทั้งมีบทบาทร่วมผลักดันภารกิจ ววน.เพื่อการพัฒนาพื้นที่

3.3) เส้นทางเดิน (pathway)

P1.การประสานกลไกและบูรณาการความร่วมมือพัฒนา

M1.หน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญประสานความร่วมมือและบูรณาการเกิดเป็นกลไกการประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาภาค

มุ่งเน้นการยึดโยงความร่วมมือระหว่างหน่วยงานด้านยุทธศาสตร์และการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่สำคัญ ได้แก่ หน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องภายใต้กระทรวงมหาดไทย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยร่วมกันพัฒนากลไกการประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ทั้งในระดับนโยบาย และระดับดำเนินการในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ที่หนุนเสริมกัน

P1.1 พัฒนากลไกประสานประสานและบริหารแผนระหว่างหน่วยงานหลักเป็นการเชื่อมโยงหน่วยงานที่มีบทบาทด้านยุทธศาสตร์และการขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ทั้งในระดับนโยบาย และระดับดำเนินการในพื้นที่ โดยจัดตั้งเป็นคณะกรรมการ คณะทำงาน และเครือข่ายเพื่อประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่

P1.2 กระชับความร่วมมือโดยอาศัยบันทึกข้อตกลงเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนา มุ่งเน้นการสร้างเงื่อนไขผูกพันความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและกลไกในการบริหารและประสานแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่ โดยการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่มีบทบาทหลัก รวมทั้งทบทวนการดำเนินตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทุกปี เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการประสานงานต่อไป

P1.3 ประสานกระบวนการปฏิบัติและปฏิทินการจัดทำแผนงานและโครงการ โดยการพิจารณาแผนปฏิบัติงาน และปฏิทินกิจกรรมการทบทวนและจัดทำแผนงาน โครงการของหน่วยงานหลักที่มีบทบาทด้านยุทธศาสตร์และการขับเคลื่อนการพัฒนาให้มีความสอดคล้องกัน นำไปสู่การประสานแผน และประสานการส่งต่อหรือเชื่อมโยงแผนงาน โครงการระหว่างหน่วยงานได้

P2.การสื่อสาร และเสริมสร้างสมรรถนะผู้เกี่ยวข้อง

M2.ผลงานวิจัยและนวัตกรรมส่งผ่านเข้าถึงผู้ที่ต้องการใช้งาน รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและสามารถแปลงงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ได้

ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะผู้ปฏิบัติงานด้านแผนในพื้นที่ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการแปลงนโยบายและยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติให้มีความรู้และทักษะ เข้าใจงานวิจัยและนวัตกรรม โดยประยุกต์งานวิจัยไปขับเคลื่อนการพัฒนาตามภารกิจได้ รวมทั้งการแปลงงานวิจัยและนวัตกรรมให้เข้าใจได้ง่าย เพื่อสื่อสาร และเผยแพร่ให้เกิดการรับรู้ และพิจารณานำไปใช้ประโยชน์โดยผู้เกี่ยวข้อง

P2.1 เสริมสร้างขีดความสามารถของผู้ปฏิบัติงานด้านแผนในพื้นที่ เป็นการยกระดับและเพิ่มพูนสมรรถนะทั้งในด้านความรู้ และทักษะของผู้ปฏิบัติงานด้านแผนซึ่งประจำอยู่ในหน่วยงานที่มีบทบาทด้านยุทธศาสตร์และการขับเคลื่อนการพัฒนาในพื้นที่ รวมทั้งนักวิชาการที่มีส่วนในการขับเคลื่อนงานด้าน ววน. และการพัฒนาในพื้นที่ให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถจัดทำโครงการที่เชื่อมโยงแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่และแผนพัฒนาพื้นที่ระดับภาคได้

P2.2 สื่อสารงานวิจัย และนวัตกรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาพื้นที่ มุ่งเน้นการเสริมสร้างช่องทางและโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องกับการนำงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ได้รับรู้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับทิศทาง และความต้องการในการพัฒนาพื้นที่ รวมทั้งผลงานที่ตอบสนองต่อกับการแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่

P2.3 แปลงงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อเผยเผยแพร่ สร้างการรับรู้วงกว้าง โดยการแปรสภาพหรือเปลี่ยนรูปผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการและทิศทางการพัฒนาพื้นที่ให้อยู่ในรูปแบบที่เข้าใจได้ง่าย หรือพร้อมนำไปใช้ประโยชน์ได้ รวมทั้งจัดให้มีกิจกรรมการเผยแพร่ หรือเวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การผลักดันผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้พัฒนาพื้นที่

P3.เชื่อมโยงแผนและผลักดันการนำร่องเพื่อพัฒนาพื้นที่

M3.งานวิจัยและนวัตกรรมได้รับการนำไปใช้ในขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ รวมทั้งโจทย์ความต้องการในพื้นที่ได้รับการแก้ไขด้วยการวิจัยและนวัตกรรม

การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างแผนด้าน ววน.กับแผนพัฒนาพื้นที่ระดับภาคให้มีความสอดคล้องกัน เพื่อกำหนดประเด็นสำคัญที่จำเป็นต่อการพัฒนาพื้นที่ โดยพิจารณาคัดกรองงานวิจัยและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับประเด็นการพัฒนาที่มีความพร้อมขยายผล มาจัดทำเป็น

โครงการนำร่องประยุกต์ หรือต่อยอดงานวิจัยและนวัตกรรมไปขับเคลื่อนการพัฒนา ในขณะเดียวกันผลักดันประเด็นสำคัญที่จำเป็นต่อการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นโครงการวิจัยและนวัตกรรมนำร่องเพื่อตอบสนองต่อโจทย์การพัฒนาพื้นที่

P3.1 เชื่อมโยงแผนระหว่างหน่วยงานหลักเพื่อกำหนดประเด็นพัฒนา ววน. เป็นการวิเคราะห์แผนของหน่วยงานที่มีบทบาทหลักและค้นหาจุดเชื่อมโยงที่เป็นสาระสำคัญระหว่างแผนด้าน ววน. และแผนพัฒนาพื้นที่ระดับภาค เพื่อนำไปสู่การกำหนดประเด็น ววน.เชิงพื้นที่ และจัดทำแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ที่มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาพื้นที่ระดับภาค

P3.2 ประเมิน คัดกรองงานวิจัยและนวัตกรรมที่พร้อมใช้นำสู่การขยายผล โดยการวิเคราะห์ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้พัฒนาพื้นที่ รวมทั้งวิเคราะห์ถึงความพร้อมในเชิงเทคโนโลยี และความคุ้มค่าในการผลักดันผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปสู่การใช้ประโยชน์ หรือการขยายผลในเชิงพาณิชย์

P3.3 ผลักดันโครงการนำร่องบนฐานการใช้ ววน. ขับเคลื่อนการพัฒนา มุ่งเน้นการจัดทำโครงการนำร่องที่ประยุกต์ หรืออาศัยการต่อยอดผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปผลักดันใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาพื้นที่ รวมทั้งนำประเด็นสำคัญของพื้นที่มากำหนดเป็นโจทย์เพื่อจัดทำเป็นโครงการวิจัยและนวัตกรรมนำร่องที่ตอบสนองความต้องการพัฒนา ทั้งนี้การจัดทำโครงการนำร่องดังกล่าวต้องมีความสอดคล้องกับแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ และแผนพัฒนาพื้นที่ระดับภาค

P4. การตอบสนองความต้องการและสร้างการมีส่วนร่วม

M4.ภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ได้สะท้อนความต้องการ กำหนดโจทย์วิจัยและนวัตกรรม รวมทั้งมีบทบาทร่วมผลักดันภารกิจ ววน.เพื่อการพัฒนาพื้นที่

มุ่งเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมโดยส่งเสริมให้ภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาควิชาการได้แสดงบทบาทร่วมกันในการนำเสนอปัญหาและความต้องการ นำไปสู่การกำหนดโจทย์การพัฒนาเชิงพื้นที่ ซึ่งโจทย์ดังกล่าวจะนำไปสู่การวิเคราะห์หาช่องว่างความรู้ และการผลักดันเป็นงานวิจัยและนวัตกรรม นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับส่งเสริมการประสานความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ ให้เป็นเครือข่าย เพื่อขับเคลื่อนหรือผลักดันการพัฒนาโดยอาศัย ววน.เป็นฐาน ทั้งนี้การสร้างเครือข่ายนี้รวมไปการเชื่อมโยงกับผู้มีอำนาจในการตัดสินใจเชิงนโยบายด้วย เพื่อหนุนเสริมให้เกิดพลังในการดำเนินงาน

P4.1 ส่งเสริมให้ภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ร่วมกันนำเสนอปัญหาและความต้องการ เป็นการสร้างช่องทาง และเปิดโอกาสให้องค์กร หรือหน่วยงานทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาควิชาการได้แสดงออกถึงความต้องการ และชี้ประเด็นปัญหาการพัฒนาที่ต้องการ ววน. มาประยุกต์ใช้แก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางและแผนพัฒนาพื้นที่ โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วม และการรับฟังความคิดเห็นอย่างพินิจพิเคราะห์

P4.2 เชื่อมโยงโจทย์ความต้องการพัฒนากับงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อหาช่องว่าง เป็นการนำความต้องการ และประเด็นปัญหาที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาพื้นที่มาเชื่อมโยงกับผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่มีความพร้อมและความเป็นไปได้ในการขยายผล เพื่อนำไปสู่การพิจารณาผลักดันไปใช้ประโยชน์ รวมทั้งวิเคราะห์หาช่องว่างความรู้ หรือประเด็นที่

ยังจำเป็นต้องทำวิจัยและนวัตกรรม เพื่อนำไปสู่การกำหนดโจทย์วิจัยและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาพื้นที่

P4.3 สร้างเครือข่าย และเสริมพลังผลักดันภารกิจ ววน. เชื่อมโยงการพัฒนาพื้นที่ มุ่งเน้นการขยายความร่วมมือของกลไกขับเคลื่อน ววน. เชิงพื้นที่ให้เชื่อมโยงกับผู้มีส่วนได้เสีย และผู้ใช้ประโยชน์งานวิจัยและนวัตกรรมโดยตรง รวมทั้งประสานการทำงานร่วมกับผู้มีอำนาจในการตัดสินใจเชิงนโยบาย ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด หัวหน้าส่วนราชการที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเครือข่ายองค์กรภาคเอกชนและภาคประชาสังคม รวมทั้งผู้มีอำนาจทางการเมือง เป็นต้น เพื่อเสริมให้เกิดพลังในการผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการ และทิศทางการพัฒนาพื้นที่ไปใช้ประโยชน์ให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

P5. การพัฒนาประสิทธิภาพและระบบสนับสนุน

M5.การขับเคลื่อน ววน.สอดคล้องกับการพัฒนาพื้นที่ รวมทั้งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพทั้งในด้านการใช้ทรัพยากร และกระบวนการดำเนินงาน

เสริมสร้างระบบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนกลไกและการประสานแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มุ่งเน้นการลดความซ้ำซ้อนในการพิจารณาจัดสรรทุนวิจัยและนวัตกรรมลงสู่พื้นที่ พัฒนาระบบสารสนเทศทั้งในส่วน ววน. และระบบข้อมูลเพื่อการพัฒนาพื้นที่ให้เชื่อมโยงกัน ใช้ข้อมูลร่วมกันได้ และพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านผู้เชี่ยวชาญ โจทย์วิจัยและนวัตกรรม ร่างโครงการ ผลการดำเนินงานของงานวิจัยและพัฒนาที่ผ่านมา เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการตัดสินใจลงทุนด้าน ววน.ในเชิงพื้นที่ รวมทั้งจัดให้มีการทบทวน ติดตาม ประเมินผล และจัดทำรายงานผลการดำเนินงานด้าน ววน.เชิงพื้นที่ ที่สะท้อนถึงความก้าวหน้า และความสำเร็จในการดำเนินงาน

P5.1 ทบทวน ติดตาม ประเมิน และรายงานผลการขับเคลื่อนแผนววน. เชิงพื้นที่ เป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับการดำเนินการขับเคลื่อนแผน ววน.เชิงพื้นที่ และการผลักดันผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาพื้นที่ เพื่อประมวลเป็นผลการดำเนินงาน และสะท้อนถึงระดับความก้าวหน้า ความสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงาน รวมทั้งแนวทางในการขับเคลื่อนต่อไป

P5.2 ลดความซ้ำซ้อนและเสริมประสิทธิภาพในการจัดสรรทุนวิจัยและนวัตกรรม โดยการพิจารณาผลการดำเนินงานการจัดสรรทุนวิจัยและนวัตกรรมตามที่เกิดขึ้นจริงในเชิงพื้นที่ เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อมโยง ความซ้ำซ้อน และหาแนวทางการนำผลการวิจัยและนวัตกรรมเหล่านั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ รวมทั้งจัดระบบและกลไกเชื่อมโยงการพิจารณาจัดสรรทุนวิจัยและนวัตกรรมให้มีประสิทธิภาพไม่เกิดความซ้ำซ้อน แต่เป็นการซ้ำเสริมที่ตอบโจทย์ความต้องการและเชื่อมโยงกับแผนการพัฒนาพื้นที่

P5.3 เชื่อมโยงระบบสารสนเทศและพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนการพัฒนา มุ่งเน้นการเชื่อมโยงระบบสารสนเทศด้านการวิจัยและนวัตกรรมกับระบบสารสนเทศเพื่อการพัฒนาพื้นที่ให้สามารถใช้ข้อมูลร่วมกันในการดำเนินภารกิจการพัฒนาพื้นที่ได้ รวมทั้งจัดทำฐานข้อมูลด้านผู้เชี่ยวชาญ โจทย์วิจัยและนวัตกราม คลังร่างโครงการ ตลอดจนฐานข้อมูลผลการดำเนินโครงการด้าน ววน. และการพัฒนาพื้นที่ เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานและการลงทุนพัฒนาด้าน ววน.ในเชิงพื้นที่

ในการดำเนินการขับเคลื่อนภารกิจตามแผนที่นำทางสำหรับกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่ อาจกำหนดเป็นแนวปฏิบัติอย่างเป็นลำดับขั้นตอนโดยมีกรอบเวลากำกับ ซึ่งแบ่งออกได้เป็นระยะ 3 ปี เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน และระยะ 1 ปีแรก เพื่อริเริ่มและทดลองการดำเนินงานร่วมกัน ทั้งนี้การกำหนดแนวปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวอาจมีการทบทวนและปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมยิ่งขึ้นได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

3) เงื่อนไขผูกพันในการดำเนินงานของกลไกประสานและบริหารแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ตามแผนที่นำทาง สรุปได้ว่า การจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหลักด้านยุทธศาสตร์และด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาจะเป็นเงื่อนไขสร้างความผูกพันในเชื่อมโยงภารกิจ และความร่วมมือในการดำเนินงานประสานแผนของแต่ละหน่วยงานผ่านกลไกการบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ มีแนวคิดดังนี้

3.1) บันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างหน่วยงานควรเป็นเอกสารแสดงความเข้าใจ และเจตนารมณ์ในการดำเนินงานร่วมกันด้วยความสมัครใจ โดยเห็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการบรรลุผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นจากการขับเคลื่อนภารกิจไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีบูรณาการ

3.2) หน่วยงานที่ร่วมกันผูกพันลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ ควรเป็นหน่วนงานที่มีบทบาทหลักในกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ โดยเฉพาะหน่วยงานส่วนกลางในเชิงนโยบายซึ่งประกอบด้วย 3 ฝ่าย คือ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทหลักด้านการวางยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศและพื้นที่ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทหลักในการถ่ายทอดยุทธศาสตร์ไปสู่การขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาพื้นที่ และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเป็นหน่วยงานเจ้าภาพที่มีบทบาทในการจัดทำแผน ววน. และผลักดันการใช้ ววน.ให้เกิดการพัฒนาที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ทั้งในระดับประเทศและระดับพื้นที่

3.3) บันทึกข้อตกลงความร่วมมือควรมีระยะเวลาไม่เกินกว่าระยะเวลาของแผนที่นำทาง เพื่อเปิดโอกาสให้เกิดการทบทวนผลการดำเนินงาน และปรับปรุงขอบเขตการทำงานร่วมกันให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้นบันทึกข้อตกลงระหว่างหน่วยงานจึงควรมีระยะเวลา 2 ปี โดยกำหนดให้มีการประชุมปรึกษาหารือและทบทวนสาระสำคัญอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง รวมทั้งยังคงสิทธิให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดอาจขอยุติบันทึกข้อตกลงนี้ได้ก่อนครบระยะเวลาของบันทึกข้อตกลง

3.4) วัตถุประสงค์ของบันทึกข้อตกลง มุ่งเน้นการประสานแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาในระดับภาค และนำไปสู่การพัฒนาโครงการนำร่องที่เป็นรูปธรรมโดยการจัดตั้งกลไกประสนาและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ร่วมกัน รวมทั้งการสื่อสารให้แก่ผู้เกี่ยวข้องเกิดความเข้าใจถึงทิศทางการพัฒนาพื้นที่ระดับภาคโดยเชื่อมโยงกับแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่

3.5) ขอบเขตความร่วมมือภายใต้บันทึกข้อตกลง ต้องมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของบันทึกข้อตกลง และเจตนารมณ์ร่วมของหน่วยงานทั้ง 3 ฝ่าย โดยอาจแบ่งได้เป็น 4 ประเด็น คือ การประสานและบริหารแผนพัฒนาเชิงพื้นที่กับแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ การกำหนดให้มีคณะกรรมการหรือคณะทำงานเป็นกลไกเชื่อมโยงการทำงานร่วมกัน สื่อสารและเสริมสมรรถนะของผู้เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความสามารถและแรงสนับสนุนในการขับเคลื่อนแผน ววน.เชิงพื้นที่ให้สอดคล้อง

กับแผนพัฒนาระดับภาค รวมทั้งการผลักดันให้เกิดโครงการนำร่องทั้งในส่วนโครงการ ววน. และโครงการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อการยกระดับการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ร่วมกัน

4) ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค แผนพัฒนาภาค และห่วงโซ่คุณค่า (value chain) ในแต่ละภาค รวมทั้งความเชื่อมโยงกับ ภารกิจและผลการดำเนินงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ที่เป็นลักษณะของแผนปฏิบัติการ PMU สรุปผลได้ ดังนี้

4.1) จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมในพื้นที่แต่ละภาค เพื่อร่วมกันกำหนดจุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1.1) จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของภาคเหนือ พบว่า ดังนี้

(1) จุดเน้นด้านการเกษตรเชื่อมโยงอุตสาหกรรม เป็นการยกระดับผลิตภัณฑ์ผลผลิตการเกษตร และพัฒนากระบวนการแปรรูปเพื่อสร้างรายได้ โดยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อลดต้นทุนการเกษตร การส่งเสริมพืชสมุนไพร และการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มเชื่อมโยงสู่การใช้สมุนไพรเพื่อการดูแลสุขภาพ

(2) จุดเน้นด้านการท่องเที่ยวและการบริการ เป็นการพัฒนาคุณภาพการจัดการท่องเที่ยว และเสริมสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวบนฐานชุมชน โดยยกระดับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานวัฒนธรรม และการพัฒนาผลิตภัณฑ์รวมทั้งบริการที่เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายและมีมาตรฐาน

(3) จุดเน้นด้านคุณภาพชีวิต เป็นการส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ รวมทั้งพัฒนาผู้ขาดโอกาสในการมีงานทำและมีรายได้ โดยการพัฒนานวัตกรรม และเทคโนโลยีสำหรับผู้สูงอายุ และการดูแลผู้สูงอายุให้มีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ รวมทั้งการให้ความสนใจกับการพัฒนาอาชีพ และส่งเสริมรายได้สำหรับผู้ประสบปัญหาที่ดินทำกิน

(4) จุดเน้นด้านสิ่งแวดล้อม เป็นการดูแลและพลิกฟื้นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งแก้ปัญหามลพิษ โดยการจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการเพื่อคงความอุดมสมบูรณ์ของป่า และต้นน้ำ การจัดการสิทธิที่ดินทำกินให้ประชาชนอยู่ร่วมกับป่าได้ และการลดปัญหาฝุ่นควันที่เป็นปัญหาต่อเนื่องให้บรรเทาลง

4.1.2) จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ดังนี้

(1) จุดเน้นด้านสิ่งแวดล้อม เป็นการจัดการทรัพยากรน้ำให้เพียงพอและมีความยั่งยืน โดยการจัดการทรัพยากรน้ำแบบยั่งยืนบนฐานเครือข่ายความร่วมมือ และรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งการจัดการใช้ประโยชน์จากที่ดินให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนา

(2) จุดเน้นด้านคุณภาพชีวิต เป็นการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยการใช้ข้อมูลและบูรณาการความร่วมมือเพื่อลดหนี้ ส่งเสริมอาชีพ และสร้างรายได้อย่างเป็นระบบ

(3) จุดเน้นด้านการเกษตรเชื่อมโยงอุตสาหกรรม เป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรให้มีความหลากหลายเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานชีวภาพ

เช่น การพัฒนาการเพาะปลูกพืชสมุนไพร การเชื่อมโยงอาหารสู่การท่องเที่ยว หรือ gastronomy tourism และการพัฒนาวัสดุทดแทนจากยางพารา เป็นต้น

(4) จุดเน้นด้านเมือง พื้นที่เศรษฐกิจและความเชื่อมโยง เป็นการพัฒนาและเชื่อมโยงการขนส่งระบบราง และยกระดับระบบโลจิสติกส์ โดยให้ความสนใจกับการผลิตยานยนต์อนาคต การเสริมสร้างการผลิตชิ้นส่วนสนับสนุนการขนส่งระบบราง และการเชื่อมโยงระบบคมนาคมกับรถไฟความเร็วสูง รวมทั้งการค้าและการลงทุนบนฐานเศรษฐกิจ CLMV

4.1.3) จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของภาคกลาง พบว่า ดังนี้

(1) จุดเน้นด้านการเกษตรเชื่อมโยงอุตสาหกรรม เป็นการพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรสู่ผลิตภัณฑ์ที่สร้างมูลค่าเพิ่ม และมีคุณภาพ ตามแนวทางตัวแบบเศรษฐกิจ BCG โดยให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีนวัตกรรม ระบบดิจิทัล และระบบอัจฉริยะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต รวมทั้งการยกระดับและต่อยอดผลิตภัณฑ์ product champion ให้ได้มาตรฐาน และมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะการยกระดับการแปรรูปอาหารให้ปลอดภัยและมีคุณภาพสูง

(2) จุดเน้นด้านคุณภาพชีวิต เป็นการยกระดับกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการ และแก้ไขปัญหาความยากจน โดยการพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมแห่งอนาคต การส่งเสริมการบริการสุขภาพและการแพทย์ทางเลือก นอกจากนี้ยังให้ความสนใจกับการแก้ไขปัญหาเกษตรกรที่ประสบปัญหายากจนและเป็นหนี้สินโดยอาศัยกลไกแบบบูรณาการและสหมิติ

(3) จุดเน้นด้านเมือง พื้นที่เศรษฐกิจและความเชื่อมโยง ในประเด็นการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจ และการเชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจ โดยพัฒนาเมืองด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น AI และ Smart City เป็นต้น การส่งเสริมการเชื่อมโยงการผลิตสู่ตลาดเชิงรุก เพื่อขยายฐานการส่งออก รวมทั้งแก้ไขปัญหาขยะ มลพิษในเขตเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ

4.1.4) จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของภาคตะวันออก พบว่า ดังนี้

(1) จุดเน้นด้านการเกษตรเชื่อมโยงอุตสาหกรรม เป็นการพัฒนาผลผลิตการเกษตรและสินค้าแปรรูปเกษตรให้เป็นผลิตภัณฑ์เกษตรปลอดภัย ได้มาตรฐานตอบสนองต่อความต้องการของตลาด โดยเฉพาะการพัฒนาผลไม้ปลอดภัยเพื่อการส่งออก การใช้สารชีวภาพทดแทนสารเคมี การตรวจสอบสารตกค้าง การแปรรูปผลผลิตตกค้างให้เกิดมูลค่าเพิ่ม และการนำระบบดิจิทัลมาใช้ในการเกษตร การพัฒนาระบบเตือนภัยธรรมชาติเพื่อป้องกันและลดความเสียหายที่มีต่อผลผลิต รวมทั้งการให้ความสนใจกับการยกระดับเมืองสมุนไพร และพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านสมุนไพรให้มีคุณภาพสูง

(2) จุดเน้นด้านคุณภาพชีวิต เป็นการพัฒนาสมรรถนะแรงงานและยกระดับกำลังแรงงานรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการผลิตกำลังคน และการพัฒนาความสามารถของแรงงานให้มีความรู้ทักษะด้านดิจิทัล และตอบสนองต่ออุตสาหกรรมที่เป็นเป้าหมายของประเทศ (S-curve)

(3) จุดเน้นด้านการท่องเที่ยวและการบริการ เป็นการยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยว และพัฒนาการท่องเที่ยวฐานชุมชน โดยอาศัยการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและวัฒนธรรมในพื้นที่ต่อยอดสร้างสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งการเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหาร

(4) จุดเน้นด้านเมือง พื้นที่เศรษฐกิจและความเชื่อมโยง เป็นการพัฒนาและขับเคลื่อนระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก (EEC) และการค้าชายแดน โดยพัฒนาระบบและกลไกการขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่เป็นรูปธรรม และการลดข้อจำกัดเพื่อส่งเสริมการค้าการลงทุน

4.1.5) จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของภาคใต้ พบว่า ดังนี้

(1) จุดเน้นด้านการเกษตรเชื่อมโยงอุตสาหกรรม เป็นการพัฒนาระบบการเพาะปลูกเพื่อเพิ่มผลผลิต และการยกระดับการแปรรูปสินค้าเกษตร โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและอินเทอร์เน็ตมาใช้พัฒนาระบบการจัดการฟาร์มอัจฉริยะเพื่อเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ การประยุกต์เทคโนโลยีเพื่อการประมง การสร้างสรรค์นวัตกรรมผลิตภัณฑ์จากยางพารา การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และการแปรรูปสินค้าเกษตรทั้งพืชผลและประมง เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมในพื้นที่

(2) จุดเน้นด้านการท่องเที่ยวและการบริการ เป็นการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการท่องเที่ยว รวมทั้งการพัฒนาสินค้าและบริการที่เกี่ยวเนื่อง โดยการยกระดับการท่องเที่ยวบนฐานวัฒนธรรมสร้างสรรค์ การสร้างจุดขายและการตลาดการท่องเที่ยวชุมชน รวมทั้งการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่หัตถอุตสาหกรรม และสินค้าเพื่อการท่องเที่ยว

4.1.6) จุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของภาคใต้ชายแดน พบว่า ดังนี้

(1) จุดเน้นด้านการเกษตรเชื่อมโยงอุตสาหกรรม เป็นการพัฒนากระบวนการผลิตสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพ และมีมูลค่าเพิ่ม โดยการยกระดับคุณภาพผลผลิตเกษตรบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพ และเชื่อมโยงผลผลิตสู่อุตสาหกรรม โดยเฉพาะการพัฒนายางพาราให้เป็นโพลิเมอร์ธรรมชาติและวัสดุทดแทน นอกจากนี้ยังให้ความสนใจกับการผลิตอาหารสัตว์ การแปรรูปสัตว์เศรษฐกิจเป็นผลิตภัณฑ์อาหาร (แพะ) การยกระดับการประมงและการแปรรูปด้วยนวัตกรรม การเพิ่มมูลค่าเพิ่มสารสกัดธรรมชาติ และวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร รวมทั้งการจัดการที่ดินและการพัฒนาระบบเกษตรแปลงเล็กที่สร้างผลผลิตสูง

(2) จุดเน้นด้านการท่องเที่ยวและการบริการ เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยเชื่อมโยงวิถีชีวิต และวัฒนธรรมพื้นถิ่น โดยให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ บนฐานพหุวัฒนธรรม เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงอาหาร

(3) จุดเน้นด้านคุณภาพชีวิต เป็นการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยการสร้างงาน สร้างอาชีพ และพัฒนาระบบการเรียนรู้ ประกอบด้วยการใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ และระบบข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ปัญหาความยากจน การพัฒนาอาชีพชุมชนด้วยหลักสูตรระยะสั้น และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ควบคู่กับการประกอบอาชีพ

4.1.7) ข้อเสนอเพิ่มเติมเพื่อผลักดันจุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ให้เชื่อมโยงกับภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พบว่า ดังนี้

(1) ควรมีการจัดทำฐานข้อมูลศักยภาพและผลการดำเนินงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาพื้นที่ทั้งในระดับภาค กลุ่มจังหวัด และจังหวัดเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการจัดทำแผนงานโครงการทั้งในด้าน ววน. และด้านการพัฒนาพื้นที่

(2) การผลักดันการนำวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ระดับภาคต้องให้ความสำคัญกับความต้องการ ศักยภาพ และสภาพปัญหาในพื้นที่ และควรประสานงานกับหน่วยปฏิบัติที่มีภารกิจโดยตรงในพื้นที่ที่จะเป็นผู้ใช้ประโยชน์ด้วย

(3) การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่โดยการนำผลงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ขยายผลนั้นต้องคำนึงถึงการจัดสรรและการบริหารงบประมาณ ซึ่งต้องไม่กระทบกับกรอบวงเงินงบประมาณของหน่วยปฏิบัติที่จะนำผลงานด้าน ววน.ไปใช้ด้วย

(4) การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่โดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเป็นฐานต้องนำไปสู่การสนับสนุนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามทิศทางการพัฒนา และเกิดผลกระทบที่เป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่อย่างเป็นธรรม

(5) การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่โดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเป็นฐานต้องให้ความสำคัญกับองค์ความรู้และงานวิจัยเชิงประยุกต์เพื่อนำไปใช้แก้ไขปัญหาหรือพัฒนาตามโจทย์ที่ต้องการ รวมทั้งต้องไม่ละเลยการพัฒนาองค์ความรู้และงานวิจัยเชิงพื้นฐานที่สำคัญด้วย

(6) การผลักดันการนำวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาพื้นที่มีความคาบเกี่ยวกับกรอบงบประมาณหลายส่วนทั้งในกรอบงานเชิงพื้นที่ กรอบงานเชิงภารกิจ และกรอบการพัฒนาเฉพาะด้านอื่นๆ จึงต้องลดความซ้ำซ้อนในการจัดทำโครงการและการขอรับการจัดสรรงบประมาณ

(7) การสร้างผลงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมเพื่อนำไปใช้ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ควรดำเนินการในลักษณะ cluster โดยอาศัยศักยภาพของแต่ละสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในพื้นที่มาบูรณาการกัน เพื่อให้ลดช่องว่างและเติมเต็มห่วงโซ่การพัฒนา

(8) ในการดำเนินการผลักดันการนำวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาพื้นที่ต้องมีการจัดทีมงานบูรณาการจากสถาบันอุดมศึกษา หน่วยปฏิบัติ และผู้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ร่วมกันใช้ประสบการณ์ ความรู้ความสามารถและทรัพยากร เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนา ตอบสนองโจทย์ของพื้นที่ โดยอาศัยแนวทางการทำงานที่ผูกพันเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ (engagement)

(9) การทำงานให้เกิดผลการนำวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาพื้นที่ในระดับภาคต้องอาศัยเครือข่ายความร่วมมือ โดยการต่อยอดจากฐานเดิม คือ เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา เครือข่ายเชิงประเด็นในที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย และ อว.ส่วนหน้า เป็นต้น

(10) การใช้วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ต้องพิจารณาถึงความเชื่อมโยง และการบูรณาการการทำงาน หรือส่งต่อการดำเนินการด้วย เนื่องจากการพัฒนาองค์ความรู้ การวิจัยและสร้างนวัตกรรม หรือการใช้เครื่องมือในห้องปฏิบัติการเพื่อแก้โจทย์ รวมทั้งการถ่ายทอดเทคโนโลยี เป็นการดำเนินงานพัฒนาในระดับต้นน้ำและกลางน้ำ แต่เมื่อผู้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ต้องดำเนินการต่อไปเอง จะประสบปัญหาการขาดแคลนทุน และเครื่องมือสนับสนุน จึงต้องมีการเชื่อมต่อกับแหล่งทุนและกลไกด้านการตลาดด้วย

(11) การขับเคลื่อนการใช้วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ควรมีศูนย์ประสานงานเครือข่าย ววน.เพื่อทำหน้าที่เป็นแหล่งฐานข้อมูล และคลังความคิด (think tank) ที่เชื่อมร้อยการพัฒนาภายในภาค และเชื่อมโยงกับภาคอื่นๆ ด้วย

(12) การเชื่อมโยงการนำวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมไปสู่การพัฒนาพื้นที่จำเป็นต้องมีการพัฒนาบุคลากรทั้งในสถาบันอุดมศึกษา และหน่วยปฏิบัติ ให้มีความเข้าใจถึงทิศทางการพัฒนาและการใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ ผลงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

5.1.2 พัฒนากลไกการประสานแผนและการบริหารแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ที่สนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค ได้ข้อค้นพบ ดังนี้

1) การพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผน ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.).และแผนพัฒนาภาคในระดับพื้นที่รวมทั้งให้ครอบคลุมบุคลากรด้านแผนงาน และด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) สรุปได้ว่าดำเนินการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรกลุ่มเป้าหมายตามหลักสูตรการฝึกอบรมที่กำหนดขึ้น โดยการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการผลักดันแผนด้าน ววน. และแผนพัฒนาภาค จำนวนทั้งสิ้น 386 ราย โดยการกระจายทั้งหมด 6 ภูมิภาค แบ่งการจัดฝึกอบรมเป็น 2 ส่วน คือ การฝึกอบรมส่วนแรกที่เป็นการเรียนรู้ในห้องบรรยายจะเป็นการจัดกิจกรรมผ่านระบบออนไลน์ ส่วนที่สอง การลงพื้นที่ศึกษาดูงานและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเป็นการจัดฝึกอบรมในพื้นที่แต่ละภาค ได้แก่ (1) การพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรกลุ่มเป้าหมาย ในส่วนแรกที่เป็นการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์มุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้ และยกระดับสมรรถนะเป็นไปตามที่คาดหวังในหลักสูตร โดยมีวิทยากรที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ให้สอดคล้องกับแต่ละกิจกรรมและสาระการเรียนรู้ ซึ่งผลการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรกลุ่มเป้าหมายตามหลักสูตรการฝึกอบรมดังนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.56 อยู่ในระดับมากที่สุด และ (2) การพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่แต่ละภาคจะอาศัยสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ที่เป็นเครือข่ายคณะทำงานร่วมเป็นหน่วยจัดฝึกอบรม โดยมีกำหนดการ 3 วัน คือ วันแรกเป็นวันเดินทางและลงทะเบียนเข้าที่พัก วันที่สองเป็นกิจกรรมเสริมสร้างประสบการณ์การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม หรือการลงพื้นที่ศึกษาดูงาน ส่วนวันที่สามเป็นกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมในลักษณะการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ซึ่งผลการประเมินการตอบสนองต่อกิจกรรมการฝึกอบรมในส่วนการลงพื้นที่ศึกษาดูงานและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ โดยจำแนกตามภูมิภาค ดังนี้ 1) ภาคเหนือ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.07 อยู่ในระดับมาก 2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.52ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.08 อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ภาคกลาง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.48

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.07 อยู่ในระดับมากที่สุด 4) ภาคตะวันออก ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.07 อยู่ในระดับมากที่สุด 5) ภาคใต้ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.08 อยู่ในระดับมากที่สุด และ6) ภาคใต้ชายแดน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.02 อยู่ในระดับมากที่สุด

2) กลไกประสานและบริหารการขับเคลื่อน ขยายผล บูรณาการ แผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ระหว่างหน่วยงานในระบบ ววน. ต่าง ๆ พร้อมเครือข่ายบุคลากร ด้านแผนงานที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรด้านแผนการพัฒนาภาค ลงพื้นที่ในแต่ละภาค สรุปได้ดังนี้

1) ศักยภาพและความต้องการวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมภาคเหนือ

1.1) ศักยภาพ

(1) ด้านการเกษตร

(1.1) ภาคเหนือมีความอุดมสมบูรณ์ และเป็นแหล่งการผลิตพืชผลการเกษตรที่สำคัญซึ่งสามารถส่งออก และเชื่อมโยงสู่การแปรรูปตามแนวทางเศรษฐกิจฐานชีวภาพ เช่น การแปรรูปพืชผลเป็นเครื่องสำอาง เป็นต้น

(1.2) พื้นที่ภาคเหนือมีประเพณีที่เป็นอัตลักษณ์ และมีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลาย รวมทั้งมีการจัดงานอีเวนท์อย่างต่อเนื่องจึงควรเชื่อมโยงเป็นเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างสรรค์ และสร้างประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น การพัฒนาการท่องเที่ยวห้าเชียง เป็นต้น

(1.3) ภาคเหนือมีความหลากหลายทางชีวภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งมีพืชสมุนไพรที่สามารถต่อยอดเพื่อใช้ในทางการแพทย์ และยังเชื่อมโยงกับการพัฒนาสู่การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้ ซึ่งควรมีการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาตั้งแต่ต้นน้ำไปสู่กลางน้ำและปลายน้ำ โดยการพัฒนาต้นพันธุ์ การส่งเสริมกระบวนการเพาะปลูกที่มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน รวมทั้งการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย

(2) ด้านการท่องเที่ยว

(2.1) ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของพื้นที่ภาคเหนือโดยเฉพาะอารยธรรมล้านนา สามารถนำไปใช้ในการต่อยอดด้านการท่องเที่ยว และนำไปสู่การสร้างงานสร้างอาชีพได้จากการพัฒนาผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์

(2.2) มีการพัฒนาองค์ความรู้วิทยาศาสตร์ งานวิจัยและนวัตกรรมที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและความโดดเด่นของพื้นที่ และเชื่อมโยงประเด็นการพัฒนาเข้าด้วยกันซึ่งเป็นงานวิจัยในลักษณะการเข้าไปผูกพันเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม เช่น การวิจัยเกี่ยวกับวิทยาการประกอบอาหารกับการท่องเที่ยวบนฐานอารยธรรมล้านนา เป็นต้น

(3) ด้านอุตสาหกรรม

(3.1) พื้นที่มีศักยภาพในด้านเกษตรกรรมที่สามารถเชื่อมโยง ต่อยอดสู่อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป ได้โดยเฉพาะอุตสาหกรรมการผลิตอาหาร พลังงานทดแทน และวัสดุทดแทน

(3.2) ภาคเหนือมียุทธศาสตร์ที่สำคัญคือการพัฒนาและการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และมีศักยภาพที่จะต่อยอดอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงอายุ และการดูแลสุขภาพ เช่น อุปกรณ์สำหรับผู้สูงอายุ สมุนไพรสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น

(4) ด้านคุณภาพชีวิต

มีการดำเนินการพัฒนาเตรียมความพร้อมให้แก่ประชาชนในระดับชุมชนก่อนวัยสูงอายุในลักษณะการนำร่องเพื่อเข้าสู่สังคมสูงวัย โดยเน้นการดูแลสุขภาพ

(5) ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

มีความพยายามในการศึกษาและจัดทำรูปแบบการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ป่าในลักษณ์วนเกษตร เพื่อให้คนทำกินอยู่ร่วมกับป่า สร้างอาชีพ แก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและดูแลสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกัน ซึ่งอาจนำไปสู่การขยายผลต่อไป

(6) ด้านเมือง พื้นที่เศรษฐกิจและความเชื่อมโยง

การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคเหนือจะหนุนเสริมให้เกิดการผลิตสินค้า และบริการ รวมทั้งการต่อยอดสู่อุตสาหกรรมที่เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้าน แต่อย่างไรก็ตามต้องมีความชัดเจน และมีการจัดวางโครงสร้างพื้นฐาน เส้นทางการคมนาคมขนส่ง รวมทั้งเชื่อมโยงเส้นทางการค้าที่เหมาะสม

1.2) ความต้องการ

(1) ด้านการเกษตร

(1.1) ความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศส่งผลต่อการเกษตรกรรม ซึ่งทำให้ฤดูกาลไม่แน่นอน ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล การทำเกษตรโดยเฉพาะการเพาะปลูกไม่สามารถดำเนินการได้ตามวงรอบที่เคยเป็นมา จึงต้องมีการปรับกระบวนการเพาะปลูก การปรับปรุงพันธุ์ให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง และคาดการณ์สภาพภูมิอากาศ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มความแม่นยำและลดความเสี่ยง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งภาคเกษตรต้องพึ่งพาสิ่งแวดล้อมจึงต้องให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วย

(1.2) การพัฒนาการเกษตรต้องให้ความสำคัญกับเกษตรกรโดยมีบทบาทร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนา จึงต้องพัฒนาเกษตรกรให้มีความรู้ความเข้าใจในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งเสริมสร้างความเป็นผู้ประกอบการ ความสามารถในการจัดการตลาดเพื่อให้ผลิตผลตอบสนองและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายหรือผู้บริโภค

(1.3) การพัฒนาการเกษตรควรมุ่งเน้นการผลักดันเกษตรปลอดภัย และเกษตรอินทรีย์ตามศักยภาพของพื้นที่โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และต่อยอดเชิงธุรกิจโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

(1.4) จุดอ่อนของภาคเกษตรกรรมคือความสามารถด้านการตลาด จึงจำเป็นต้องเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขัน และการพัฒนากลไกในการจัดการตลาด หรือการสร้างแพลตฟอร์มเพื่อการแลกเปลี่ยนสินค้า

(1.5) ผลผลิตการเกษตรของภาคเหนือมักประสบปัญหาการแข่งขันกับผลิตจากประเทศจีน และประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งในด้านราคา ต้นทุน และการกีดกันการค้า เช่น กรณีลำไยของจังหวัดลำพูน เกษตรกรจึงมีความต้องการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ในรูปแบบอื่น เช่น การทำลำไยผง เป็นต้น

(1.6) เกษตรกรในพื้นที่ภาคเหนือมีปัญหาการขาดแคลนที่ดินทำกิน จึงต้องพิจารณาการจัดการด้านที่ดินทำกิน การพัฒนาการเกษตรที่ใช้ที่ดินน้อยแต่สร้างมูลค่าสูง และการสร้างอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้เพิ่ม

(1.7) การเกษตรในลักษณะแปลงใหญ่ยังมีต้นทุนสูง จำเป็นต้องพัฒนาระบบอัตโนมัติ และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเพื่อลดต้นทุน

(2) ด้านการท่องเที่ยว

(2.1) ในพื้นที่หลายจังหวัดของภาคเหนือมีลักษณะพหุวัฒนธรรม และมีภูมิประเทศที่ส่งผลการวิถีชีวิตที่แตกต่าง ซึ่งอาจนำไปสู่การพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นฐาน โดยต้องเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวและออกแบบเส้นทางการเดินทาง ที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดและยกระดับชุมชนให้มีความเข้มแข็งในการจัดการท่องเที่ยวและบริการ เช่น การจัดทำโฮมสเตย์ เป็นต้น

(2.2) ควรส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เน้นชุมชนเป็นฐานให้มีความต่อเนื่องโดยการพัฒนานโยบายเชิงพื้นที่ การสร้างสรรค์กิจกรรมและรูปแบบการท่องเที่ยวให้ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายโดยใช้ศักยภาพและชูความโดดเด่นของพื้นที่นำเสนอผ่านวิถีชีวิตจริงของชุมชน และพัฒนากลไกการตลาดหนุนเสริมความเข้มแข็ง

(2.3) ควรมีการศึกษาการเชื่อมโยงโครงข่ายโลจิสติกส์กับการท่องเที่ยวชุมชนและการท่องเที่ยวชายแดนบนฐานการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่างๆ โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมเศรษฐกิจชายแดน

(2.4) การท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคเหนือสามารถเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านได้ โดยอาศัยเรื่องราวและร่องรอยทางประวัติศาสตร์ เช่น การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวสายประวัติศาสตร์พระนางจามเทวี เส้นทางท่องเที่ยวตามรอยเจ้าน้อยสุขเกษม เป็นต้น ซึ่งจะช่วยสร้างกระตุ้นเศรษฐกิจและสร้างมูลค่าเพิ่มได้มากยิ่งขึ้น

(2.5) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการพำนักผักผ่อนระยะยาว เป็นธุรกิจบริการที่มีมูลค่าสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจสูงวัย ซึ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุชาวต่างชาติจะมีความต้องการใช้เวลาพักผ่อนและท่องเที่ยว พร้อมกับการฟื้นฟูดูแลสุขภาพในพื้นที่ที่มีบรรยากาศและบริการประทับใจ ทำให้เกิดการจับจ่ายใช้สอยและเกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง

(3) ด้านอุตสาหกรรม

(3.1) ทรัพยากรธรรมชาติ และการผลิตด้านการเกษตรในพื้นที่สามารถต่อยอดสู่เศรษฐกิจฐานชีวภาพได้ โดยเชื่อมโยงภาคเกษตรสู่ภาคอุตสาหกรรมแปรรูปที่เน้นนวัตกรรมในการขับเคลื่อน

(3.2) การพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่ภาคเหนือจะทำให้เกิดน้ำเสีย กากอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งอาจส่งผลต่อการท่องเที่ยวในพื้นที่ จึงต้องมีเทคโนโลยีและกลไกในการจัดการน้ำเสีย และกากอุตสาหกรรมอย่างเหมาะสม

(3.3) การผลิตในภาคอุตสาหกรรมจะทำให้เกิดวัสดุเหลือใช้ในปริมาณมาก ควรมีการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ใช้ประโยชน์จากวัสดุเหลือใช้จากการแปรรูปโดยเฉพาะในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป

(4) ด้านคุณภาพชีวิต

(4.1) การก้าวสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุของภาคเหนือซึ่งเร็วกว่าทั้งประเทศ ส่งผลให้เกิดการขาดแคลนแรงงาน ซึ่งควรมีการศึกษาปัญหาความขาดแคลนกำลังคนเพื่อกำหนดทิศทางและแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะกำลังคนสูงอายุ และการพัฒนาอาชีพที่เหมาะสม

(4.2) ในพื้นที่ยังมีความยากจนและความเหลื่อมล้ำ โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกรและผู้สูงอายุ จึงจำเป็นต้องพัฒนาโดยการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ สร้างความสามารถในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ และลดการพึ่งพา

(4.3) พื้นที่ภาคเหนือมีความเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศจีน ซึ่งมีการลงทุนสูงในภูมิภาคนี้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพัฒนากำลังคนให้มีทักษะด้านภาษาจีนและมีสมรรถนะที่สอดคล้องกับทิศทางการลงทุนด้วย

(5) ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

(5.1) ผลกระทบจากการท่องเที่ยวคือขยะมีปริมาณมากขึ้น จึงต้องมีเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการจัดการขยะ และกำจัดขยะในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน

(5.2) การเกิดฝุ่นควันในพื้นที่มีความรุนแรงและต่อเนื่อง ดังนั้นควรหาวิธีการลดการเผาใบไม้ และการเผาเศษวัสดุทางการเกษตร เช่น อาจนำใบไม้แห้งไปแปรรูปเป็นภาชนะทดแทนภาชนะพลาสติก หรือโฟม การนำฟางข้าวมาผลิตเป็นเยื่อขึ้นรูปเป็นภาชนะ การใช้ฟางข้าวเป็นส่วนผสมของอิฐมวลเบา เป็นต้น

(5.3) พื้นที่ภาคเหนือเป็นแหล่งต้นน้ำ แต่ป่าต้นน้ำมีความเสื่อมโทรม ในขณะที่คนต้องอยู่ร่วมกับป่าเนื่องจากมีพื้นที่ทำกินจำกัด จึงควรมีการนำนวัตกรรมมาใช้ในการจัดการดูแลฟื้นฟู และจัดการป่าต้นน้ำ รวมทั้งการสร้างประโยชน์ และสร้างรายได้โดยความร่วมมือของคนในพื้นที่

(6) ด้านเมือง พื้นที่เศรษฐกิจและความเชื่อมโยง

ต้นทุนในด้านโลจิสติกส์ โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายในการขนส่งสินค้าค่อนข้างสูง จึงควรมีการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยลดต้นทุน

1.3) ปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนงานด้าน ววน.

(1) ผลงานวิจัยส่วนใหญ่มักไม่ได้รับการนำไปใช้ประโยชน์ หรือเป็นงานวิจัยขึ้นหิ้ง เนื่องจากยังขาดการผลักดันงานวิจัยร่วมกับหน่วยปฏิบัติ และผู้รับประโยชน์ รวมทั้งต้องเป็นการวิจัยที่เน้นการมีส่วนร่วมและการปฏิบัติการในระดับชุมชน

(2) งานวิจัยและนวัตกรรมที่ผลิตขึ้นยังมีลักษณะแยกส่วนเป็นชิ้นๆ ควรมีการวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นชุดความรู้ที่พร้อมนำไปใช้ประโยชน์ โดยสถาบันอุดมศึกษาอาจเป็นตัวกลางในถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี หรือกลไกกลางในด้านการส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรมอาจจัดให้มีเวทีให้ผู้ผลิตงานวิจัยและนวัตกรรมได้สื่อสารกับผู้ใช้ประโยชน์โดยตรง

(3) ผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยยังไม่สามารถเข้าถึงองค์ความรู้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ซึ่งอาจอาศัยองค์กรที่เป็นตัวแทนของกลุ่มสาขาอาชีพ หรือกลุ่มภาคการผลิต เช่น สภาเกษตรกร เพื่อเป็นกลไกในการถ่ายทอดเทคโนโลยี และส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ

(4) การพัฒนาโจทย์ด้าน ววน. ยังมีลักษณะเป็นแนวคิดใหญ่ และกว้าง จำเป็นต้องกำหนดประเด็นให้มีความเจาะจง และชัดเจน โดยอาจมีลักษณะเป็นการกำหนดประเด็นย่อยภายใต้ประเด็นที่เป็นร่มใหญ่เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยง

(5) การวิจัยยังขาดความเชื่อมโยงกับสถานการณ์และสภาพปัญหาในพื้นที่ในเชิงลึก ดังนั้นควรมีการเชื่อมโยงฐานข้อมูล และมีการวิเคราะห์ฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน เช่น ฐานข้อมูลด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และการพาณิชย์ เป็นต้น เพื่อนำไปสู่การกำหนดโจทย์วิจัยที่ตอบสนองต่อสถานการณ์

(6) การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อนำไปใช้ประโยชน์จำเป็นต้องคำนึงถึงความเหมาะสม ความเป็นไปได้ รวมทั้งต้นทุนที่ไม่เป็นภาระสูงสำหรับผู้ใช้ประโยชน์ โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกร ซึ่งมีโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนได้จำกัด

2) ศักยภาพและความต้องการวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.1) ศักยภาพ

(1) ด้านการเกษตร

(1.1) ในบางพื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีทรัพยากรที่เพียงพอสามารถพัฒนาการเกษตรที่เพิ่มมูลค่าได้ แต่ต้องเสริมศักยภาพด้านกำลังการผลิต และจัดการด้านการตลาดให้เป็นระบบยิ่งขึ้น

(1.2) ผลผลิตทางการเกษตร และสินค้าแปรรูปประเภทอาหารมีความน่าสนใจ สามารถนำมาต่อยอดเพื่อสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว สร้างรายได้เพิ่มขึ้นได้ เช่น ข้าวหอมมะลิ มะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง และหม่ำ เป็นต้น

(2) ด้านการท่องเที่ยว

(2.1) มีองค์ความรู้และการสร้างชุมชนต้นแบบด้านการท่องเที่ยว การพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวจากฐานทรัพยากรและภูมิปัญญาของชุมชนเป็นฐานที่สามารถต่อยอดไปสู่การยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวชุมชนได้

(2.2) มีการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวในลักษณะ gastronomy tourism ในหลายจังหวัด โดยการชูความโดดเด่นและเอกลักษณ์ของอาหารมาเสริมการท่องเที่ยว และเชื่อมโยงกับความเชื่อ รวมทั้งเรื่องราวเพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแบบอิ่มท้อง อิ่มปาก อิ่มใจ

(3) ด้านอุตสาหกรรม

(3.1) มีการลงทุนเพื่อศึกษาวิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมระบบราง โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบรถไฟฟ้ารางเบา ซึ่งสามารถผลิตชิ้นส่วนและมีศักยภาพที่จะประกอบรถไฟฟ้าได้

(3.2) ในพื้นที่มีอุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ ซึ่งอาจต่อยอดหรือปรับตัวไปสู่การผลิตส่วนประกอบยานยนต์ไฟฟ้าได้

(4) ด้านคุณภาพชีวิต

(4.1) มีการศึกษาวิจัยด้านการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลรายครัวเรือน และต่อยอดเป็นตัวแบบการแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเน้นการแก้ปัญหายากจนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำ

(4.2) คนรุ่นใหม่มีความสนใจมุ่งสู่การเป็นผู้ประกอบการ และมีขีดความสามารถในการสร้างสรรค์ธุรกิจ ดังนั้นการส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรมต้องดำเนินการควบคู่กับการพัฒนาขีดความสามารถในการประกอบธุรกิจ

(5) ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

มีเครือข่ายการวิจัยและการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำ โดยมุ่งเน้นการแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ และการจัดการน้ำอย่างยั่งยืน

(6) ด้านเมือง พื้นที่เศรษฐกิจและความเชื่อมโยง

มีการเชื่อมโยงสังคม วัฒนธรรม และยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าและการลงทุนโดยอาศัยการวิจัยข้ามแดนเชื่อมโยงระหว่างประเทศ ลาว กัมพูชา

2.2) ความต้องการ

(1) ด้านการเกษตร

(1.1) การสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าเกษตรควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาตลอดห่วงโซ่คุณค่าทั้งในด้านการยกระดับปัจจัยการผลิต กระบวนการเพาะปลูก การแปรรูปและการออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และการเสริมสร้างการจัดการตลาด

(1.2) พืชผลการเกษตรที่สำคัญของพื้นที่ได้แก่ มันสำปะหลัง และข้าว มีผลผลิตปริมาณมาก ควรมีการศึกษาค้นคว้าและพัฒนาสู่ผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่า เช่น การนำไปทำเป็นส่วนผสมของพลาสติกชีวภาพ เป็นต้น

(1.3) โปรตีนจากแมลงเป็นผลผลิตที่มีโอกาสเติบโตในอนาคต ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งอุตสาหกรรมอาหาร และอาหารสัตว์ รวมทั้งสร้างมูลค่าจากการส่งออกได้ จึงควรพัฒนากระบวนการเพาะเลี้ยงและแปรรูปเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมแปรรูป

(1.4) ในพื้นที่มีสมุนไพรพื้นถิ่นที่น่าสนใจ ซึ่งอาจส่งเสริมการแปรรูปและการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูงได้

(2) ด้านการท่องเที่ยว

ผลผลิตด้านการเกษตรและอาหารประจำถิ่นมีรสชาติและเอกลักษณ์โดดเด่น แต่จำเป็นต้องมีการยกระดับคุณภาพ และสร้างสรรค์ให้ตอบโจทย์เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

(3) ด้านอุตสาหกรรม

การพัฒนาอุตสาหกรรมระบบราง ต้องได้รับการสนับสนุนในด้านการเสริมสร้างขีดความสามารถในการผลิต โดยกระจายการผลิตชิ้นส่วนไปยังผู้ผลิตในพื้นที่พร้อมกับปลูกถ่ายความรู้ทักษะ และถ่ายทอดเทคโนโลยี นอกจากนี้ยังต้องพัฒนาระบบการทดสอบเพื่อสร้างความมั่นใจ และกระตุ้นตลาดภายในประเทศให้ใช้ผลผลิตดังกล่าวด้วย

(4) ด้านคุณภาพชีวิต

(4.1) การพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่ต้องอาศัยทรัพยากรมนุษย์เป็นฟันเฟืองในการขับเคลื่อนดังนั้นต้องพัฒนาคนควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดระบบการศึกษาให้คนรุ่นใหม่มีความรู้ ทักษะ และความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนานวัตกรรม รวมทั้งมีสุขภาพที่แข็งแรง

(4.2) การพัฒนากำลังคนในพื้นที่ควรมีการวิเคราะห์และกำหนดเป็น cluster โดยเน้นการยกระดับความรู้ และเสริมสร้างความสามารถที่ตอบสนองต่ออุตสาหกรรมในพื้นที่

(4.3) ความยากจนถือเป็นปัญหาที่มีความสำคัญของภาคซึ่งเป็นผลมาจากการประกอบอาชีพ และเชื่อมโยงสู่ปัญหาอื่นๆ เช่น ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ปัญหาความมั่นคงของครอบครัวและชุมชน เป็นต้น

(5) ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

(5.1) ปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการเกษตรในฤดูแล้ง และน้ำท่วมในช่วงฤดูฝนเป็นปัญหาเรื้อรังที่มีความรุนแรง ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อผลิตภาพของภาคเกษตร และส่งผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกร ควรมีการศึกษาหาวิธีการจัดการน้ำ และการกักเก็บน้ำในรูปแบบใหม่ๆ เช่น การทำธนาคารน้ำใต้ดิน การผันน้ำจากแม่น้ำโขงหรือลำน้ำสาขา เป็นต้น

(5.2) การจัดการน้ำจะช่วยเพิ่มโอกาสและศักยภาพของภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับระบบชลประทาน

(6) ด้านเมือง พื้นที่เศรษฐกิจและความเชื่อมโยง

(6.1) ควรผลักดันการเติบโตภาคการผลิตด้วยการสร้างธุรกิจใหม่ หรือ startup ที่เป็นกิจการที่ใช้นวัตกรรมขับเคลื่อน (innovation driven enterprise) โดยอาศัยระบบดิจิทัลมาช่วยสนับสนุนเป็นแพลตฟอร์มรองรับการเติบโต

(6.2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นพื้นที่ที่ใกล้กับเส้นทางรถไฟความเร็วสูงจากจีน จึงควรมีการศึกษาการเชื่อมโยง เส้นทางการขนส่งระบบราง และส่งเสริมอุตสาหกรรมระบบราง

2.3) ปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนงานด้าน ววน.

(1) งานวิจัยและนวัตกรรมส่วนใหญ่เสร็จสิ้นเมื่อสิ้นสุดโครงการวิจัย ซึ่งขาดการนำไปใช้ประโยชน์ จึงควรมีกลไกในการผลักดันงานวิจัยไปใช้ โดยเชื่อมโยงกับงบประมาณในเชิงการพัฒนาพื้นที่

(2) การดำเนินงานด้าน ววน.เพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ยังขาดการบูรณาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรและผลผลิตที่เป็นอัตลักษณ์ มาเชื่อมโยงกับการพัฒนานวัตกรรมและการสร้างธุรกิจใหม่ (startup) ซึ่งต้องมีระบบความร่วมมือและระบบนิเวศทางธุรกิจที่เหมาะสมรองรับ

(3) การดำเนินงานด้าน ววน.ต้องประสานความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับหน่วยปฏิบัติในพื้นที่เพื่อนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปสู่การสร้างผลสัมฤทธิ์และผลกระทบในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและยกระดับสังคม เช่น การวิจัยสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ ต้องเชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมการผลิต และส่งเสริมให้เกิดการดำเนินการเชิงพาณิชย์สู่ตลาดโลกในวงกว้าง เป็นต้น

(4) การผลักดันผลงานวิจัยและนวัตกรรมสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ต้องลดข้อจำกัดในด้านการเข้าถึงแหล่งทุน และต้องส่งเสริมการลงทุนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการผลิตจากระดับห้องปฏิบัติการสู่ระดับอุตสาหกรรม แต่อย่างไรก็ตามการผลิตที่เหมาะสมที่สนับสนุนการเติบโตของพื้นที่อาจเป็นการผลิตในระดับชุมชน ซึ่งต้องพัฒนาขีดความสามารถให้มีความเข้มแข็งด้วย

(5) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นนวัตกรรมมักประสบกับปัญหาด้านมาตรฐาน ดังนั้นจึงต้องมีการยกระดับโครงสร้างพื้นฐานด้านวิจัยและนวัตกรรมที่ส่งเสริมการทดสอบ และรับรองมาตรฐาน โดยเฉพาะในการวิจัยและพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางการแพทย์

(6) ผู้ใช้ประโยชน์งานวิจัยซึ่งอยู่ในภาคส่วนต่างๆ ทางเศรษฐกิจและสังคมเข้าถึงและเข้าใจองค์ความรู้ งานวิจัยและนวัตกรรมได้จำกัด จึงจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์และสังเคราะห์

ผลงานวิจัยและนวัตกรรมแล้วนำมาสื่อสารให้เห็นถึงแนวทางขยายผลหรือการนำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์

(7) การผลักดัน ววน.ไปสู่การใช้ประโยชน์ และการนำโจทย์การพัฒนาไปจัดทำเป็นโครงการวิจัย จะมีความเกี่ยวข้องกับกรอบและเพดานงบประมาณที่เป็นข้อจำกัดในการดำเนินการ ซึ่งอาจอาศัยการบูรณาการความร่วมมือและการจัดทำโครงการร่วมกันระหว่างหน่วยปฏิบัติและสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่

(8) การผลิตงานวิจัยยังเน้นที่การสร้างผลผลิตทางวิชาการ โดยเน้นการตีพิมพ์ผลงานในระดับนานาชาติมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์ ดังนั้นควรให้ความสำคัญกับการแปลงผลงานวิจัยให้เข้าใจและใช้ได้ง่ายขึ้น (simplification) และนำไปใช้ผ่านการบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การนำผลงานวิจัยเกี่ยวกับพยาธิใบไม้ในตับไปใช้สื่อสารเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในพื้นที่โดยความร่วมมือของหน่วยงานด้านการศึกษา ด้านการเกษตร และด้านการสาธารณสุข เป็นต้น

(9) การวิจัยและการสร้างนวัตกรรมมีแนวโน้มข้ามศาสตร์มากยิ่งขึ้น ซึ่งในการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากการวิจัยและนวัตกรรมต้องเน้นการเชื่อมโยงองค์ความรู้ที่หลากหลายสู่การผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

(10) อุปสรรคสำคัญในการขับเคลื่อนการนำ ววน.ไปใช้ประโยชน์คือกฎหมาย และระเบียบราชการ

(11) การผลักดันการนำ ววน. ไปสู่การพัฒนาพื้นที่ ต้องมีกลไกความร่วมมือในการประสานงาน และถ่ายทอดงานวิจัยไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งอาจดำเนินงานในลักษณะของ sandbox ในพื้นที่เล็กก่อนเพื่อเห็นถึงแนวทางและความเป็นไปได้ จึงค่อยนำไปสู่การขยายผลเป็นโครงการระดับภาคต่อไป

(12) การผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาพื้นที่ของสถาบันอุดมศึกษาถือเป็นพันธกิจที่เชื่อมโยงการวิจัยสู่การบริการวิชาการ จึงต้องมีนโยบายและกลยุทธ์ในการดำเนินงานที่สอดคล้องกัน

(13) การผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ ต้องมีกระบวนการคัดกรองผลงานที่มีความเป็นรูปธรรม มีระดับเทคโนโลยีพร้อมใช้ และสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มหรือสร้างอรรถประโยชน์ได้

3) ศักยภาพและความต้องการวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมภาคกลาง

3.1) ศักยภาพ

(1) ด้านการเกษตร

(1.1) ภาคเกษตรเป็นภาคเศรษฐกิจที่ใช้แรงงานสูง แต่มีผลต่อการเติบโต GDP จำกัด หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการผลิตมากแต่ได้ผลน้อย จึงมีความพยายามเชื่อมโยงห่วงโซ่คุณค่าและให้ความสำคัญกับการแปรรูปโดยอาศัยเทคโนโลยีและความร่วมมือมากขึ้น เช่น ในระดับต้นน้ำควรนำระบบภูมิสารสนเทศมาใช้จัดโซนนิ่งการเกษตร ระดับกลางน้ำเป็นการอาศัยอุทยานวิทยาศาสตร์มาช่วยในการทำวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ได้แก่ อาหารสุขภาพ อาหารถิ่นเพื่อการส่งออก (ซุปหน่อไม้สำเร็จรูปส่งออกประเทศเยอรมัน) ส่วนระดับปลายน้ำ เป็นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนความสามารถการแข่งขันด้านการตลาด

(1.2) มีความพยายามขับเคลื่อนเกษตรปลอดภัย และเกษตรอินทรีย์โดยการลดการใช้สารเคมีโดยสถาบันอุดมศึกษาร่วมกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ผลักดันให้เกิดต้นแบบเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ช่วยส่งเสริมสุขภาพและสร้างความยั่งยืนได้ เช่น การสร้างความเข้าใจและปลูกฝังเกษตรอินทรีย์ผ่านโครงการหนึ่งโรงเรียนหนึ่งเกษตรอินทรีย์เพื่อให้เด็กขยายผลไปสู่ครอบครัว การร่วมมือกับองค์กรเครือข่ายด้านเกษตรอินทรีย์และเกษตรยั่งยืนเพื่อวางรากฐานการใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีและการส่งเสริมการตรวจรับรองคุณภาพผลผลิต การพัฒนาตลาดล่วงหน้าและจัดตั้งจุดรับซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัย เป็นต้น

(2) ด้านการท่องเที่ยว

พื้นที่ภาคกลางเป็นแหล่งมรดกโลก และมีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายน่าสนใจทั้งด้านวัฒนธรรมและธรรมชาติ ซึ่งมีการวิจัยด้านการท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงเส้นทางและผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวอยู่พอสมควร แต่จำเป็นต้องสร้างสรรค์รูปแบบและแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่เน้นชุมชนเป็นฐานและความยั่งยืน ซึ่งเป็นการสร้างความสมดุลและกลมกลืนในการให้ชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของแหล่งท่องเที่ยวโดยไม่เกิดความขัดแย้ง

(3) ด้านอุตสาหกรรม

ในพื้นที่หลายจังหวัดเป็นที่ตั้งของฐานอุตสาหกรรมที่สำคัญ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมการผลิตอาหาร เครื่องดื่ม สินค้าไฮเทค และชิ้นส่วนยานยนต์ แต่อย่างไรก็ตามยังจำเป็นต้องพัฒนายกระดับเทคโนโลยีและนวัตกรรม

(4) ด้านคุณภาพชีวิต

(4.1) ภาคกลางมีบทบาทนำพาประเทศในการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งมีระดับ GDP สูง แต่อย่างไรก็ตามยังมีปัญหาด้านความยากจนอยู่ ซึ่งสถาบันการศึกษาได้พยายามเข้าไปมีบทบาทแก้ไขโดยใช้เทคโนโลยีในการค้นหาแบบแม่นยำ และทดลองหาตัวแบบในการแก้ไขความยากจน

(4.2) ภาคกลางเป็นศูนย์กลางการบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถขับเคลื่อนการพัฒนารองรับสังคมสูงวัยได้ โดยมุ่งเน้นการเป็นศูนย์กลางบริการทางการแพทย์ที่เชื่อมโยงกับการฟื้นฟู และการส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งควรกระจายแหล่งบริการออกไปสู่พื้นที่ต่างๆ ที่มีศักยภาพในภาคกลาง เพื่อเป็นการกระจายรายได้ด้วย

(4.3) มีความพยายามในการจัดทำระบบแอปพลิเคชันในการจับคู่แรงงานกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม รวมทั้งมีการริเริ่มการเตรียมกำลังคนในด้านหุ่นยนต์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมอนาคต

(5) ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

มีความพยายามในการจัดการน้ำโดยในด้านปริมาณน้ำมีการจัดทำตัวแบบและแอปพลิเคชันเพื่อการพยากรณ์น้ำและการเตือนภัยล่วงหน้า มีลักษณะเป็นการวิเคราะห์อุตุนิยมวิทยาขนาดเล็ก ซึ่งต้องต่อยอดพัฒนาระบบเซนเซอร์ระดับตำบลต่อไป ส่วนในด้านคุณภาพยังมีความจำเป็นต้องพัฒนาสถานีและจุดตรวจสอบคุณภาพน้ำแบบ real-time เพื่อเฝ้าระวังสถานการณ์

(6) ด้านเมือง พื้นที่เศรษฐกิจและความเชื่อมโยง

(6.1) พื้นที่ภาคกลางมีทุนการพัฒนาที่หลากหลายทั้งในด้านการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เป็นแหล่งผลผลิตทางการเกษตร และยังเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมที่สำคัญ การพัฒนาและผลักดันการขับเคลื่อนพื้นที่จึงต้องมีความสมดุล

(6.2) ภาคกลางมีการพัฒนาระบบขนส่งคมนาคมหลายรูปแบบและมีการเชื่อมโยงกัน รวมทั้งมีการพัฒนาพื้นที่รอบสถานีขนส่งมวลชน หรือ TOD (Transit Oriented Development) แต่อย่างไรก็ตามอาจต้องพิจารณาในเชิงต้นทุน ค่าใช้จ่ายและประสิทธิภาพในเชิงเศรษฐกิจด้วย

3.2) ความต้องการ

(1) ด้านการเกษตร

(1.1) พื้นที่ภาคกลางเป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญ และต้องการขยายการผลิตข้าวหอมมะลิที่เป็นที่ต้องการของตลาด ซึ่งต้องการองค์ความรู้และเทคนิคในการเพาะปลูก รวมทั้งการลดต้นทุนโดยเฉพาะการลดการใช้สารเคมี แต่อาศัยการวิเคราะห์ธาตุอาหาร และปรับปรุงคุณภาพดินให้เหมาะสมกับการเพาะปลูกแทน

(1.2) ปัญหาการเกษตรเป็นประเด็นที่อาจมีความย้อนแย้ง เช่นการผลิตข้าว และพืชผลหลายชนิด มีการส่งเสริมผลิตผลให้มีปริมาณต่อไร่สูงขึ้น ในขณะที่ยังไม่สามารถขยายตลาดได้ ซึ่งเป็นการผลิตเพื่อขายที่มีมูลค่าต่ำ ประชาชนที่เป็นเกษตรกรจึงได้รับความเดือดร้อนในด้านราคา

(1.3) การพัฒนาด้านการเกษตรควรเป็นไปตามแนวทาง BCG คือ การยกระดับสินค้าเกษตรให้เพิ่มมูลค่าด้วยนวัตกรรม และนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรหรือ waste มาสร้างรายได้ เช่น การนำแกลบมาแปรรูปเป็นแก้ว การนำซังข้าวโพดมาใช้เป็นพลังงานทดแทน การนำฟางข้าวมาแปรรูปเป็นแอลกอฮอล์ หรือสุราชุมชน การทำพลาสติกย่อยสลายโดยมีส่วนผสมจากวัสดุเหลือใช้ เป็นต้น ทั้งนี้ต้องเชื่อมโยงกับการจัดการผลิตโดยการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอน

(1.4) การผลิตสินค้าเกษตรต้องอาศัยตลาดนำ โดยอาศัยระบบสารสนเทศมาช่วยในการจัดการและการตัดสินใจ เช่น การนำระบบ Big Data และระบบอัจฉริยะ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน เพื่อวิเคราะห์ความต้องการและคาดการณ์การตลาดล่วงหน้า เพื่อจัดการปริมาณผลผลิต โดยเชื่อมโยงคลัสเตอร์ หรือพื้นที่ที่ผลิตใกล้เคียงกัน และเตรียมการรับมือกับผลผลิตที่ล้นตลาดด้วย

(1.5) ปัญหาร่วมกันในการผลิตของเกษตรกรคือการขาดความรู้ความเข้าใจในการทำเกษตรตามหลักการหรือแนวปฏิบัติที่ดี ซึ่งเกษตรกรมักเติมปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง และสารเคมีทางการเกษตรอื่นๆ เกินพอดี จึงทำให้ต้นทุนเพิ่มขึ้น ดังนั้นควรมีการพัฒนาเกษตรกรทั้งในด้านความรู้ ทักษะในรูปแบบ reskill และ upskill

(1.6) ปัญหาด้านการเกษตรโดยเฉพาะการทำนาเพาะปลูกข้าวเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนหลายมิติ ต้องอาศัยการวิเคราะห์โจทย์ที่เชื่อมโยงภารกิจของหลายหน่วยงานทั้งในด้านการเกษตร ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านอุตสาหกรรม ด้านการพาณิชย์ เพื่อจัดการกับสาเหตุของปัญหาอย่างรอบด้าน รวมทั้งต้องนำทั้งผู้ปฏิบัติงาน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสียในปัญหามาร่วมมือกันแก้ปัญหา

(2) ด้านการท่องเที่ยว

(2.1) ความต้องการและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวอาจมีหลากหลาย แต่มีประเด็นที่เป็นความต้องการร่วมกันคืออาหาร จึงควรนำประเด็นดังกล่าวมาพัฒนาการท่องเที่ยวด้านอาหาร หรือ gastronomy tourism โดยนำอัตลักษณ์ของอาหาร มาเชื่อมโยงกับเรื่องราว และการท่องเที่ยวในพื้นที่ ซึ่งอาจนำระบบแอปพลิเคชันมาสนับสนุน

(2.2) การบริการด้านการท่องเที่ยวเริ่มถดถอยไม่ค่อยเป็นที่ประทับใจนักท่องเที่ยว ควรมีการปรับปรุงทักษะ และความสามารถให้แก่บุคลากรด้านการท่องเที่ยวและภาคบริการที่เกี่ยวเนื่อง

(2.3) จังหวัดที่ติดกับฝั่งทะเลและปากอ่าวมีความต้องการพัฒนาพื้นที่ป่าชายเลนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว แต่ประสบปัญหาด้านน้ำเน่าเสียจากภาคครัวเรือน ภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรม

(2.4) มีความต้องการพัฒนาระบบแอปพลิเคชันและแพลตฟอร์มเพื่อช่วยสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวที่หลากหลายรูปแบบเชื่อมโยงกัน เช่น การท่องเที่ยวป่าชายเลนเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยววิถีชุมชน เป็นต้น

(3) ด้านอุตสาหกรรม

(3.1) ภาคอุตสาหกรรมที่เป็นผู้ประกอบการรายใหญ่จะมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาในการผลิต และการพัฒนานวัตกรรมได้ด้วยตนเอง แต่ผู้ประกอบการรายย่อย หรืออุตสาหกรรมขนาดเล็กยังต้องการการสนับสนุนจากภาครัฐและภาควิชาการในการแก้ปัญหาด้านการผลิตโดยนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการลดต้นทุน และอาจเป็นการพัฒนาในลักษณะคลัสเตอร์ อย่างไรก็ตามภาคอุตสาหกรรมมีปัญหาร่วมกันในปัจจุบันคือการขาดแคลนแรงงาน ซึ่งต้องเร่งแก้ไขเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อกำลังการผลิต

(3.2) อุตสาหกรรมแปรรูปถือว่ามีความสำคัญกับการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลผลิตทางการเกษตร โดยต้องยกระดับการแปรรูปจากสินค้าขั้นปฐม (primary product) สู่สินค้าขั้นทุติยะ (secondary product) และสินค้าขั้นสุดท้าย (final product) ที่มีมูลค่าสูง

(3.3) ภาคอุตสาหกรรมยังใช้แรงงานเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันกำลังประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงาน จึงต้องอาศัยเทคโนโลยีการผลิตที่มีประสิทธิภาพและลดต้นทุน รวมทั้งเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมาสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิต

(4) ด้านคุณภาพชีวิต

(4.1) ในระดับชุมชนยังมีปัญหาร่วมกัน คือ คุณภาพชีวิตที่ยังไม่ได้มาตรฐาน โดยเฉพาะผู้อยู่นอกเขตเมือง ผู้สูงอายุยังต้องการความช่วยเหลือและการดูแล ซึ่งในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโรคโควิด-19 ส่งผลให้ครัวเรือนมีรายได้ลดลงเนื่องจากการประกอบอาชีพได้น้อยลง

(4.2) ปัญหาการขาดแคลนแรงงานมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น จึงจำเป็นต้องพัฒนาทั้งในด้านการจัดการศึกษา และการบริการวิชาการเพื่อพัฒนากำลังคนควบคู่กัน โดยในด้านการจัดการศึกษาควรนำระบบการศึกษาภาคปฏิบัติมาแก้ปัญหาอุตสาหกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้ในสถานประกอบการมากขึ้นและเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาในแบบ university of applied science ส่วนในด้านการพัฒนากำลังคนควรเน้นการยกระดับสมรรถนะกลุ่มผู้จัดการระดับต้นและระดับกลางที่เป็นสายเทคนิคโดยเฉพาะวิศวกรด้วยการ reskill และ upskill รวมทั้งสร้าง new skill ให้มีความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการและมาตรฐานใหม่ ก่อนที่จะปรับปรุงสถานประกอบการ หรือนำเครื่องมือเครื่องจักรใหม่เข้ามาใช้ รวมทั้งต้องทำให้สถานประกอบการเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อยกระดับแรงงานเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน

(5) ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

(5.1) ภาคกลางในฤดูน้ำจะมีปัญหาน้ำท่วม ส่วนในช่วงหน้าแล้งจะขาดแคลนน้ำ ควรมีการศึกษาวิธีการจัดการกักเก็บน้ำในลุ่มน้ำสำคัญที่เป็นต้นน้ำให้รองรับน้ำไว้ใช้ และปล่อยน้ำลงสู่พื้นที่ปลายน้ำในยามที่ขาดแคลน

(5.2) สภาพภูมิอากาศที่แปรปรวนส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะการเกษตร จึงควรมีแผนและกลไกเฝ้าระวัง รวมทั้งต้องมีแนวทางบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดการกับสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน

(5.3) ปัญหาน้ำเสียมีความรุนแรง โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคกลางที่ติดชายฝั่งทะเล เช่น จังหวัดสมุทรสงครามประสบปัญหาน้ำเสียจากที่มาจากการเลี้ยงสุกรจากจังหวัดใกล้เคียง รวมทั้งน้ำเสียจากครัวเรือน และน้ำเสียอุตสาหกรรม ซึ่งส่งผลต่อการเลี้ยงกุ้ง หอย และปลาชายฝั่ง ซึ่งในเบื้องต้นมีความพยายามแก้ไขปัญหาโดยมีการโรยปูนขาว การตีน้ำ การใช้นวัตกรรมดูดเลน แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้เด็ดขาด ในเบื้องต้นควรมีการพัฒนาระบบตรวจวัดและแจ้งเตือน

(5.4) การแก้ไขปัญหาน้ำเสียต้องเริ่มตั้งแต่ต้นทาง โดยมีเทคโนโลยีการบำบัด และมีกลไกจัดการอย่างมีส่วนร่วมจากผู้ก่อน้ำเสียทั้งในระดับครัวเรือน ระดับชุมชนและระดับเมือง ส่วนกรณีน้ำเสียจากฟาร์มหมูนั้นควรมีการศึกษาการนำน้ำจากมูลหมูมาใช้เป็นปุ๋ยรดพืชเพื่อทดแทนการใช้สารเคมี เพื่อลดการปล่อยน้ำเสียและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์

(5.5) ปัญหาน้ำท่วมในหลายพื้นที่มีสาเหตุมาจากขาดการจัดแผนที่น้ำท่วม การจัดวางโครงสร้างพื้นฐานที่ไม่เหมาะสม เช่นการยกระดับถนนให้สูงพ้นระดับน้ำท่วม และกีดขวางเส้นทางน้ำ หรือเบี่ยงเบนเส้นทางน้ำ จึงทำให้เกิดผลกระทบพื้นที่น้ำท่วมในวงกว้าง จึงควรศึกษาเส้นระดับความลาดชัน ระดับอ้างอิงสำหรับจัดทำถนนที่ไม่ส่งผลกระทบให้เกิดน้ำท่วม

(5.6) พื้นที่ติดแม่น้ำเจ้าพระยา และพื้นที่ลำน้ำต้นน้ำเป็นพื้นที่รองรับน้ำ ไม่ให้เข้ามาท่วมในพื้นที่เศรษฐกิจ ดังนั้นควรมีการพัฒนาระบบพยากรณ์น้ำและเตือนภัยล่วงหน้าเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรจากน้ำล้นตลิ่งและน้ำท่วมทุ่ง

(5.7) นอกจากปัญหาเรื่องน้ำแล้วยังมีปัญหาเรื่องดินที่เสื่อมสภาพเนื่องจากการเกษตรในภาคกลางเป็นการเพาะปลูกเชิงพาณิชย์โดยใช้สารเคมี จึงต้องมีการตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงดิน รวมทั้งส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์

(6) ด้านเมือง พื้นที่เศรษฐกิจและความเชื่อมโยง

(6.1) ยุทธศาสตร์การเชื่อมโยงเส้นทางสายไหมใหม่แห่งศตวรรษที่ 21 (One Belt One Road) ของประเทศจีนจะส่งผลต่อระบบโลจิสติกส์ ซึ่งควรมีการศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อเข้าใจการเปลี่ยนแปลงและแนวทางการพัฒนาความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ

(6.2) ระเบียงเศรษฐกิจภาคกลาง-ตะวันตก ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาให้เป็นฐานเศรษฐกิจชั้นนำในด้านอุตสาหกรรมเกษตร อาหารสุขภาพและอาหารทางการแพทย์ การท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ธรรมชาติ และอุตสาหกรรมไฮเทคที่ได้มาตรฐานระดับสากล รวมทั้งมีระบบโลจิสติกส์ที่สมัยใหม่เชื่อมโยงกับระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกยังจำเป็นต้องมีการศึกษาและจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมการลงทุนอย่างต่อเนื่อง

3.3) ปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนงานด้าน ววน.

(1) การที่ภาคเอกชนและภาคประชาชนมีความประสงค์จะนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมจากสถาบันอุดมศึกษาไปใช้ประโยชน์ ยังมีข้อติดขัดในด้านทรัพย์สินทางปัญญา และค่าใช้จ่ายใน

การใช้สิทธิ์ในทรัพย์สินทางปัญญา จึงเป็นภาระต้นทุนซึ่งภาคประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มเกษตรไม่มีความสามารถในการจ่ายได้

(2) การผลักดันผลการวิจัยและนวัตกรรมเป็นโครงการพัฒนาของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อบรรจุในแผนและขอรับการสรรจัดงบประมาณในกรอบแผนเชิงพื้นที่โดยเฉพาะแผนกลุ่มจังหวัดและแผนจังหวัดจะไม่ได้รับการพิจารณาเนื่องจากมีหลักเกณฑ์ที่พิจารณาเฉพาะหน่วยปฏิบัติที่มีภารกิจโดยตรงในพื้นที่เท่านั้น ซึ่งตามหลักเกณฑ์ถือว่าสถาบันอุดมศึกษาไม่ได้ภารกิจในด้านการดำเนินงานตามโครงการพัฒนา จึงต้องปรับแก้โครงการดังกล่าวโดยให้หน่วยปฏิบัติที่มีภารกิจโดยตรงเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบแทน

(3) การผลักดันผลงานด้าน ววน.ไปสู่การขับเคลื่อนเพื่อการพัฒนาพื้นที่ยังมีข้อจำกัดในด้านความเข้าใจและการเข้าถึง จึงต้องมีการสื่อสารกับผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจในผลงาน และทำให้ผู้ใช้เห็นถึงประโยชน์ของผลงาน

(4) การดำเนินโครงการด้าน ววน. และการผลักดัน ววน.เพื่อแก้ไขปัญหาให้กับชุมชนหรือกลุ่มผู้รับประโยชน์ ยังมีข้อจำกัดในด้านการใช้งบประมาณเพื่อจัดซื้อครุภัณฑ์ และโรงเรือนสนับสนุนกลุ่มเป้าหมายให้มีความสามารถในการผลิตสินค้าหรือบริการ จึงควรมีการทบทวนถึงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องไม่ให้เป็นอุปสรรคในการดำเนินงาน

(5) การใช้องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาพื้นที่ยังไม่เชื่อมโยงกัน และยังไม่ตอบโจทย์ความต้องการของพื้นที่ จึงควรพัฒนาแพลทฟอร์มที่สามารถเชื่อมโยงความต้องการของพื้นที่ และศักยภาพของหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การพิจารณาปัญหา จัดทำเป็นโครงการ และจัดสรรงบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบและบูรณาการความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ

(6) ควรมีกระบวนการหล่อหลอมนักวิจัยให้มีความรู้และความเข้าใจในการทำงานด้านการสื่อสารการวิจัย การประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่ การแปลงงานวิจัยไปสู่การพัฒนาและแก้ไขปัญหาในพื้นที่

(7) ภาคเอกชนมีความต้องการงานวิจัยและนวัตกรรมแต่ยังเข้าถึงแหล่งผลงานได้จำกัด จึงควรมีการจัดงานตลาดงานวิจัยและนวัตกรรม หรืองาน showcase งานวิจัย เพื่อให้ผู้สนใจได้เข้าถึงรวมทั้งเลือกงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ได้สะดวกยิ่งขึ้น

(8) การผลักดันภารกิจด้าน ววน.ควรเชื่อมโยงกับภารกิจของสถาบันอุดมศึกษา และทิศทางการพลิกโฉมสถาบันอุดมศึกษาด้วย (reinventing university) โดยการดำเนินงานอาจอาศัยเครือข่ายการทำงานที่มีอยู่เดิมมาประสานงานกัน เช่น อว.ส่วนหน้า เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา และเครือข่ายเชิงประเด็นใน ทปอ.

(9) การส่งเสริมงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ต้องไม่ละเลยการสนับสนุนงานวิจัยพื้นฐานที่เป็นองค์ความรู้สำคัญสำหรับการต่อยอดนวัตกรรมด้วย แต่ทั้งนี้การจัดทำโครงการและขอรับจัดสรรงบประมาณเพื่อขับเคลื่อนงานด้าน ววน. ต้องไม่ส่งผลกระทบต่อกรอบวงเงินงบประมาณของสถาบันอุดมศึกษา

(10) การขับเคลื่อนการวิจัยและพัฒนาพื้นที่ หากอยู่ในการดำเนินงานวิจัยจะอาศัยเครื่องมือ ห้องปฏิบัติการ และความเชี่ยวชาญจากสถาบันอุดมศึกษา แต่เมื่องานวิจัยสิ้นสุดลงและถ่ายทอดความรู้หรือเทคโนโลยีให้แก่ผู้ใช้ประโยชน์แล้ว อาจดำเนินการต่อไปไม่ได้ เนื่องจากผู้ใช้

ประโยชน์ต้องลงทุนเอง จึงอาจต้องทบทวนกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนเครื่องมือเครื่องจักรให้แก่ผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย โดยเฉพาะชุมชนหรือกลุ่มเกษตรกร

4) ศักยภาพและความต้องการวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมภาคตะวันออก

4.1) ศักยภาพ

(1) ด้านการเกษตร

(1.1) พื้นที่นอกระเบียงเศรษฐกิจตะวันออกมีความอุดมสมบูรณ์ จึงมีการพัฒนาด้านการเกษตรโดยเน้นเกษตรเชิงสร้างสรรค์ เกษตรปลอดภัย และการแปรรูปสินค้าเกษตร เช่น การแปรรูปมังคุดเป็นซอสมังคุด การแปรรูปสินค้าจากสัตว์ทะเล เป็นต้น

(1.2) มีการผลักดันผลงานวิจัยที่เชื่อมโยงเทคโนโลยีดิจิทัลไปใช้ในการเกษตรเพื่อยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้ในรูปแบบการเรียนควบคู่การทำงานเพื่อให้ผู้เรียนด้านการเกษตรมีรายได้ระหว่างเรียน

(1.3) ในพื้นที่มีความโดดเด่นด้านสมุนไพร ทั้งในด้านการเพาะปลูก การแปรรูปและการใช้สมุนไพรทางการแพทย์ เช่น โรงพยาบาลอภัยภูเบศ เป็นต้น ซึ่งสามารถต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์และบริการมูลค่าสูงตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG ได้ โดยต้องยกระดับการเพาะปลูกให้ไม่มีสารตกค้าง รวมทั้งการพัฒนาการสกัดและตรวจสอบสารออกฤทธิ์ในสมุนไพรให้มีคุณภาพสูง

(2) ด้านการท่องเที่ยว

ภูมิประเทศของภาคตะวันออกติดกับทะเล และมีเกาะที่สำคัญทำให้มีการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในหลายมิติ ทั้งการท่องเที่ยวกระแสหลัก การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นฐาน และมีความพยายามในการต่อยอดการท่องเที่ยวอาศัยวัฒนธรรมภูมิปัญญาด้านอาหาร หรือ gastronomy tourism ซึ่งอาศัยการถอดรหัสภูมิปัญญา วัฒนธรรมและเชื่อมโยงเรื่องราวกับสายน้ำบางปะกง เพื่อออกแบบรูปแบบและเส้นทางการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

(3) ด้านอุตสาหกรรม

(3.1) ในพื้นที่มีการเติบโตของภาคอุตสาหกรรมอย่างเด่นชัด ซึ่งใช้งานวิจัยและนวัตกรรมในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม โดยร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่สนับสนุนการวิจัยและพัฒนา แต่อย่างไรก็ตามต้องมีการจัดระบบและวางรูปแบบการทำงานที่ได้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างทั้งสองฝ่าย เช่น ภาคอุตสาหกรรมอาจลงทุนสร้างห้องปฏิบัติการ โดยให้นักวิจัยและนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเข้าไปช่วยค้นคว้าวิจัยตามโจทย์ที่กำหนดโดยเฉพาะด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างประสบการณ์จากการปฏิบัติ และได้ผลงานวิจัยที่ตอบโจทย์นำไปใช้ได้จริงทันที

(3.2) นักวิจัยและอุตสาหกรรมในพื้นที่มีความสามารถในการพัฒนาเครื่องมือทางการแพทย์โดยเฉพาะด้านเซนเซอร์ และกล้องส่องภายใน แต่ในการดำเนินการเชิงพาณิชย์จะอาศัยบริษัทในต่างประเทศเป็นผู้ดำเนินการ

(4) ด้านคุณภาพชีวิต

(4.1) พื้นที่มีศักยภาพในด้านการแพทย์และการบริการสุขภาพ และมีการกำหนดแนวทางในการพัฒนาเป็น Medical Hub ดังนั้นอาจมีการเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมบริการด้านสุขภาพ และการพัฒนานวัตกรรมทางการแพทย์

(4.2) ภาคตะวันออกได้รับการจัดวางให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่สำคัญ จึงมีการเติบโตแบบก้าวกระโดด แต่อย่างไรก็ตามควรมีการศึกษาถึงการยอมรับ ความตระหนักในการเป็นเจ้าของและความร่วมมือในการขับเคลื่อนการพัฒนาจากประชาชนด้วย

(4.3) มีความพยายามในการพัฒนาคนทั้งในส่วนผู้สูงอายุให้มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และการลดการพึ่งพา ส่วนแรงงานเน้นการเสริมสร้างทักษะในการทำงานรองรับระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนา soft skill เพื่อให้กำลังแรงงานมีความสามารถในการปรับตัวและทำงานอย่างมีความสุข

(4.4) ในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อโรคโควิด-19 อุตสาหกรรมและภาคการผลิตต้องมีการปรับตัว ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ได้เข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาบุคลากรในสถานประกอบการโดยการวิเคราะห์หา knowledge gap เพื่อทำการ reskill และ upskill

(5) ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

ภาคตะวันออกมีสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นทุนสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว หากมีการใช้ประโยชน์แล้วก็ควรมีการเฝ้าระวังติดตาม ดูแลรักษาและฟื้นฟูด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคงความหลากหลายทางชีวภาพทั้งทางบกและทางทะเล และการรักษาสมดุลของระบบนิเวศ

(6) ด้านเมือง พื้นที่เศรษฐกิจและความเชื่อมโยง

พื้นที่มีความได้เปรียบในด้านโลจิสติกส์ และมีการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมค่อนข้างครอบคลุม แต่อย่างไรก็ตามต้องมีการศึกษาและพัฒนารูปแบบโลจิสติกส์ที่ลดต้นทุนและประหยัดพลังงาน

4.2) ความต้องการ

(1) ด้านการเกษตร

(1.1) ในพื้นที่มีเศษวัสดุทางการเกษตรเหลือใช้จากการเก็บเกี่ยว และของเหลือจากการแปรรูปขั้นต้น โดยเฉพาะเปลือกและเมล็ดของผลไม้ ใบของพืชผัก ซึ่งน่าจะมีการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อเพิ่มมูลค่าได้ เช่น การเก็บเกี่ยวตะไคร้จะมีส่วนปลายใบที่เหลือ น่าจะมีการนำมาศึกษาและพัฒนาเป็นอาหารเสริม และผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ การนำเปลือกทุเรียนมาใช้ประโยชน์แปรรูปเป็นวัสดุกันกระแทก การนำเมล็ดไม้ผลมาสกัดเป็นชีวเคมีภัณฑ์ที่ส่วนประกอบของเครื่องสำอางเป็นต้น ถือเป็นการเปลี่ยน waste ให้มี value

(1.2) นอกจากเศษวัสดุทางการเกษตรแล้ว ในพื้นที่ยังมีปัญหาพืชผลตกเกรด พืชผลหลุดร่วงจากพายุ และผลผลิตค้างสต๊อก ซึ่งควรนำไปสู่การแปรรูปให้มีมูลค่า เช่น การนำไปผลิตเป็น functional food เป็นต้น

(1.3) การแปรรูปสินค้าเกษตรขั้นต้นจำเป็นต้องมีเทคโนโลยีในการเก็บรักษาการคงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ หรือยืดอายุให้ยาวนานขึ้น ซึ่งโจทย์ในลักษณะนี้มีความหลากหลายและเกิดขึ้นใหม่ตลอดเวลาตามการคิดค้นผลิตภัณฑ์การแปรรูปของผู้ประกอบการ

(1.4) ในพื้นที่มีเกษตรกรที่ทำฟาร์มเลี้ยงหมู ประสบปัญหาอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านต้นทุนอาหารสัตว์ที่มีราคาสูงขึ้น หมูตายจากโรคระบาดในหมู ทำให้เกิดฟาร์มร้าง และเกษตรกรเป็นหนี้สิน จึงต้องการเทคโนโลยีในการจัดการฟาร์ม การพัฒนาวัคซีนหรือยาเพื่อป้องกันโรคระบาดในหมู

(1.5) พื้นที่เกษตรกรรมที่ใกล้กับทะเลจะประสบปัญหาน้ำทะเลไหลทะลักเข้าสู่พื้นที่เกษตรซึ่งส่งผลต่อพืชผลที่เพาะปลูกไว้ จึงต้องหารูปแบบและเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อลดปัญหาและผลกระทบ

(1.6) การผลักดันผลไม้ให้ได้มาตรฐานและมีความปลอดภัยเพื่อการส่งออกถือเป็นความต้องการหลักของพื้นที่ โดยต้องมีการพัฒนาสารชีวภาพทดแทนสารเคมี และยกระดับการเพาะปลูกให้สารตกค้างในพืชผลลดลง

(2) ด้านการท่องเที่ยว

(2.1) พื้นที่ภาคตะวันออกเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงเป็นที่นิยม แต่ผลกระทบสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโรคโควิด-19 ทำให้การท่องเที่ยวซบเซา พฤติกรรมนักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไป ต้องการประสบการณ์และรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ จึงต้องมีการนำศักยภาพและทรัพยากรในพื้นที่โดยเฉพาะในด้านการเกษตรและอาหารมาสร้างสรรค์การท่องเที่ยววิถีใหม่

(2.2) การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอาจส่งผลต่อให้ขาดสมดุลและเกิดผลกระทบในระยะยาว เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม การเกิดมลพิษจากขยะ และความไม่มั่นคงทางสังคม ดังนั้นจึงควรศึกษาและจัดทำแผนด้านการท่องเที่ยวเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาผลกระทบ

(3) ด้านอุตสาหกรรม

(3.1) ในพื้นที่มีอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ เช่น การแปรรูปปาล์มน้ำมัน และยางพารา ซึ่งในกระบวนการผลิตจะก่อให้เกิดน้ำเสียจำนวนมาก จึงมีความต้องการเทคโนโลยีชีวภาพโดยการใช้จุลินทรีย์ช่วยบำบัดหรือปรับสภาพน้ำเสียก่อนปล่อยทิ้ง หรือนำกลับมาใช้ใหม่ได้

(3.2) การพัฒนาอุตสาหกรรมห้องปฏิบัติการที่ได้มาตรฐานถือเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งภาคเอกชนมีความสามารถในการลงทุน แต่ต้องได้รับการสนับสนุนให้ได้มาตรฐาน แต่อย่างไรก็ตามจำเป็นต้องมีห้องปฏิบัติการกลางเพื่อการทดสอบ และรับรองผลิตภัณฑ์ในด้านต่างๆ ด้วย

(3.3) การก้าวเป็นสังคมสูงอายุทำให้การบริการและการส่งเสริมสุขภาพมีบทบาทสำคัญซึ่งควรส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารเสริมที่เน้นการใช้สมุนไพรเป็นฐาน

(3.4) สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโรคโควิด-19 ส่งผลต่อห่วงโซ่การผลิตในภาคอุตสาหกรรม เช่นกรณีโรงงานผลิตสายไฟในรถยนต์มีผู้ติดเชื้อต้องหยุดการผลิต ส่งผลกระทบต่อการผลิตของโรงงานประกอบรถยนต์ เป็นต้น ดังนั้นถ้ามีโรคอุบัติใหม่ หรือโรคอุบัติซ้ำระบาดอีกอาจส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมอื่นในวงกว้าง โดยเฉพาะอุตสาหกรรมการผลิตอาหาร จึงควรมีการถอดบทเรียนและพัฒนารูปแบบการจัดการห่วงโซ่การผลิตรองรับสถานการณ์ที่ไม่เป็นปกติ

(4) ด้านคุณภาพชีวิต

(4.1) ประเด็นด้านสุขภาพมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายด้านทั้งในด้านอาหารการกิน และสภาพแวดล้อม รวมถึงพฤติกรรมของบุคคล ดังนั้นจำเป็นต้องมีการทบทวนและเสริมสร้างปัจจัยเพื่อสร้างความมั่นคงด้านสุขภาพ

(4.2) การบริการด้านการแพทย์และสุขภาพจะต้องพิจารณาถึงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล จึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาการแพทย์ทางไกล หรือ telemedicine และกำหนดแนวทางขับเคลื่อนให้ชัดเจน

(4.3) การพัฒนากำลังคนเพื่อรองรับอุตสาหกรรมเป้าหมายในอนาคตยังไม่สอดคล้องและไม่ทันต่อความต้องการของภาคการผลิต จึงควรมีการวิเคราะห์สมรรถนะที่จำเป็น

และปรับแนวทางการพัฒนากำลังคนของสถาบันอุดมศึกษา โดยการปรับหลักสูตรการศึกษาให้ตอบโจทย์ความต้องการ ควบคู่กับการจัดทำหลักสูตรระยะสั้นเพื่อพัฒนาบุคลากรประจำการ เช่น การจัดทำหลักสูตรระยะสั้นด้านหุ่นยนต์ การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ เป็นต้น ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงการพัฒนากำลังคนที่เป็นผู้เชี่ยวชาญหรือกำลังแรงงานที่มีความรู้และทักษะสูงด้วย เนื่องจากจะเป็นกลไกสำคัญที่ทำงานร่วมกับนักวิจัยและนักวิชาการเพื่อพัฒนาองค์ความที่เป็นฐานของการสร้างนวัตกรรม เช่น การพัฒนาผู้เชี่ยวชาญด้าน genomic เพื่อการแพทย์ การพัฒนาผู้เชี่ยวชาญด้านยานยนต์ไฟฟ้า เป็นต้น

(5) ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

(5.1) การพัฒนาอุตสาหกรรมจะนำไปสู่ผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกที่มีการขยายตัวจะส่งผลให้เกิดขยะ ของเสีย และสารเคมีปนเปื้อนในน้ำ จึงต้องมีการเฝ้าระวังคุณภาพของสิ่งแวดล้อม

(5.2) ขยะชุมชนเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในหลายพื้นที่ จึงควรมีเทคโนโลยีในการจัดการขยะและคัดแยกขยะ รวมทั้งการแปรสภาพขยะไปใช้ประโยชน์เป็นพลังงานทดแทนในชุมชน

(5.3) การเติบโตทางเศรษฐกิจทำให้มีการใช้ที่ดินเพิ่มสูงขึ้น พื้นที่เศรษฐกิจ และที่อยู่อาศัยเริ่มประชิดพื้นที่ป่าจึงมีการอพยพของสัตว์ป่าเข้าสู่เมือง เช่น ลิงป่า ซึ่งอาจส่งผลต่อการถ่ายเทโรคจากสัตว์ป่าสู่คนเป็นโรคอุบัติใหม่ได้

(5.4) พื้นที่ภาคตะวันออกมีประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาการรับมือกับสภาพภูมิอากาศที่แปรปรวน ซึ่งต้องอาศัยสถาบันการศึกษาสนับสนุนให้จังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำแผนการรับมือกับสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง

(5.5) การพัฒนาเศรษฐกิจและการเติบโตของเมืองทำให้มีการบุกรุกป่าชายเลน ซึ่งส่งผลต่อระบบนิเวศชายฝั่ง จึงจำเป็นต้องมีการติดตาม เฝ้าระวังและประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

(5.5) ภัยธรรมชาติเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเกษตรในพื้นที่ หากมีการพัฒนาเทคโนโลยีการพยากรณ์และเตือนภัยธรรมชาติที่แม่นยำจะช่วยลดการสูญเสียผลผลิตทางการเกษตร โดยเฉพาะผลไม้ที่เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของพื้นที่ได้

(5.6) น้ำเป็นทรัพยากรที่สำคัญสำคัญสำหรับการเกษตร จึงต้องมีการพัฒนาระบบการคาดการณ์น้ำ และการบริหารจัดการน้ำบนฐานภูมิปัญญา ซึ่งอาจนำเทคโนโลยีดิจิทัลและ AI มาใช้สร้างเป็นระบบฐานความเชี่ยวชาญด้านการจัดการน้ำเพื่อการเกษตร

(6) ด้านเมือง พื้นที่เศรษฐกิจและความเชื่อมโยง

(6.1) การขับเคลื่อนระเบียงเศรษฐกิจตะวันออกควรมีการเชื่อมโยงกับการพัฒนาบริการด้านสุขภาพ และการสาธารณสุขของคนในพื้นที่ด้วย ซึ่งการพัฒนาอุตสาหกรรมอาจนำไปสู่โรคอุบัติใหม่และส่งผลต่อความต้องการดูแลสุขภาพเพิ่มขึ้น

(6.2) ในพื้นที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจจึงมีการอพยพย้ายถิ่นของแรงงาน และมีแรงงานข้ามชาติจำนวนมากแฝงอยู่ในพื้นที่ ซึ่งมีแนวโน้มสูงขึ้น ดังนั้นควรพิจารณาถึงการจัดการเมืองให้มีความสามารถในการรองรับและมีสวัสดิภาพในการดำรงชีวิต

(6.3) แนวทางการพัฒนาเมืองในภาคตะวันออกมุ่งเน้นการเป็น smart city ซึ่งยังประสบปัญหาในการปฏิบัติเนื่องจากหน่วยงานในพื้นที่ยังไม่เข้าใจ และยังต้องพึ่งพาเทคโนโลยีที่มีราคาสูงจากต่างประเทศ

4.3) ปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนงานด้าน ววน.

(1) การพิจารณากำหนดโจทย์การวิจัยและนวัตกรรม ต้องมีการทบทวนผลการดำเนินงานที่ผ่านมา แล้วจึงนำข้อมูลสถานการณ์และปัญหาในปัจจุบันมาวิเคราะห์ให้เห็นถึงแนวโน้ม และกำหนดโจทย์ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์และรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เช่น ผลผลิตทุเรียน หรือไม้ผลที่จะเกิดขึ้นในระยะ 5 ปีข้างหน้า จะมีจำนวนเป็นอย่างไร และหากมีปัญหาการปิดกั้นทางการค้า จะดำเนินการกับผลผลิตเหล่านั้นอย่างไร เป็นต้น

(2) การขับเคลื่อนการวิจัยและนวัตกรรมยังให้ความสำคัญด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นหลัก แต่อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และปัญหาทางสังคม เช่นความรุนแรงในสังคม ความเหลื่อมล้ำ และความยากจนถือเป็นปัญหาที่สำคัญที่ต้องเร่งแก้ไขด้วย เพื่อสร้างความมั่นคง และความปลอดภัยให้แก่สังคม

(3) การผลิตองค์ความรู้ ผลงานวิจัยและนวัตกรรยังไม่ค่อยนำไปสู่การใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แต่มักใช้ประโยชน์ในทางวิชาการ โดยเฉพาะเกิดประโยชน์กับนักวิจัยในการพัฒนาความก้าวหน้าในตำแหน่งทางวิชาการ เนื่องจากโจทย์วิจัยยังเน้นด้านอุปทาน ดังนั้นจึงควรพิจารณาการกำหนดโจทย์วิจัยที่เน้นอุปสงค์และตอบสนองต่อความต้องการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ รวมทั้งต้องมีกลไกในการผลักดันและลดข้อจำกัดในด้านกฎหมายเพื่อให้ผลงานวิจัยและนวัตกรรมนำไปใช้ได้ทันที

(4) การกำหนดโจทย์ด้าน ววน.จำเป็นต้องทบทวนถึงผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่ผ่านมาซึ่งมีจำนวนมาก โดยคัดกรองผลงานที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ผลักดันสู่การดำเนินการต่อยอดเป็นโครงการพัฒนาพื้นที่ ส่วนประเด็นที่ยังไม่ได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้า หรือผลงานนั้นล้าสมัยไม่เป็นปัจจุบัน ควรมีการกำหนดโจทย์ใหม่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และสภาพปัญหาของพื้นที่

(5) การผลิตองค์ความรู้ ผลงานวิจัยและนวัตกรรมต้องมุ่งเป้าสู่การนำไปปฏิบัติใช้เพื่อแก้ปัญหาตามโจทย์การพัฒนาพื้นที่ได้จริง เช่น การวิจัยเรื่องมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง ต้องทำให้เกิดผลการเสริมสร้างการส่งออกผลผลิต สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร และเกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจแก่พื้นที่

(6) โครงสร้างพื้นฐานด้าน ววน.โดยเฉพาะห้องปฏิบัติการ และศูนย์ทดสอบถือว่ามีความสำคัญต้องได้รับการเพิ่มเติมเพื่อให้บริการผู้ประกอบการและประชาชนได้อย่างทั่วถึง รวมทั้งต้องได้รับการยกระดับให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับเพื่อส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการทดสอบสามารถก้าวสู่ตลาดสากลได้

(7) การจัดสรรทุนวิจัยยังมีข้อจำกัดในการให้ทุนเป็นรายปี ซึ่งไม่สอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรม ซึ่งต้องมีการลงทุนและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

(8) การพัฒนานักวิจัยยังมีจำกัด ต้องพัฒนานักวิจัยผ่านระบบการศึกษาตั้งแต่ขั้นพื้นฐานเพื่อสร้าง mindset และ passion ความเป็นนักวิจัย

(9) การกำหนดโจทย์วิจัยยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ จึงควรสร้างกลไกในการรับผลสะท้อนจาก primary stakeholder เพื่อทราบถึงปัญหา และความต้องการ ซึ่งอาจอาศัยเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ที่ทำงานร่วมกับผู้มีส่วนได้เสีย

(10) การสื่อสารองค์ความรู้และงานวิจัย โดยการทำงานวิจัยให้เข้าใจได้ง่ายและสร้างช่องทางในการเข้าถึงงานวิจัย จะช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ใช้สามารถเลือก และนำงานวิจัยไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ได้สะดวกขึ้น

(11) การกำหนดโจทย์วิจัยนอกจากการตอบสนองการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาของรัฐบาลแล้ว ยังจำเป็นต้องคำนึงถึงโจทย์วิจัยที่มาจากปัญหาและความต้องการของประชาชนด้วย เพื่อสะท้อนปัญหา และชี้แนวทางการพัฒนาที่พึงประสงค์ของประชาชนไปสู่รัฐบาล ทั้งนี้ต้องอยู่บนหลักการเรียนรู้บทเรียนที่ผ่านมา และเดินต่อไปข้างหน้า โดยทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนในกระบวนการพัฒนา โดยอาศัยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเป็นเครื่องมือสนับสนุน

(12) การวิจัยยังจำกัดอยู่เฉพาะในภาควิชาการ จึงควรส่งเสริมให้ภาคการผลิตเป็นนักวิจัย หรือมีส่วนร่วมในการวิจัย เช่น การผลักดันให้เกษตรกรเป็นนักวิจัยภาคปฏิบัติ คิดแก้ไขปัญหาบนฐานภูมิปัญญาด้วยกระบวนการวิจัย โดยภาควิชาการให้การสนับสนุนองค์ความรู้และเทคนิคส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ การเข้าถึงการวิจัย และการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยในเชิงปฏิบัติ

(13) การผลักดันงานด้าน ววน.เพื่อการพัฒนาพื้นที่ยังขาดการบูรณาการ จึงควรเสริมสร้างความร่วมมือและการประสานสรรพกำลังของสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งมีศักยภาพหลากหลาย มาเชื่อมโยงและเติมเต็มซึ่งกันและกันในการสร้างองค์ความรู้ ดำเนินการวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมเป็นห่วงโซ่การดำเนินภารกิจ ววน.ที่สามารถสร้างผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่

5) ศักยภาพและความต้องการวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมภาคใต้

5.1) ศักยภาพ

(1) ด้านการเกษตร

(1.1) ภาคใต้เป็นแหล่งยางพาราที่สำคัญ และมีปริมาณการเพาะปลูกมาก ซึ่งควรได้รับการพัฒนาในด้านการดูแลต้นยาง การจัดการสวน การเพิ่มคุณภาพน้ำยาง รวมทั้งการแปรรูป

(1.2) ในพื้นที่มีสัตว์เศรษฐกิจที่มีโอกาสเติบโตได้แก่ แพะ โคนม และไก่พื้นเมือง ซึ่งมีความพยายามส่งเสริม และมีความต้องการของตลาดสูง แต่อย่างไรก็ตามยังมีความจำเป็นต้องพัฒนาในด้านการคัดกรองสายพันธุ์ การผลิตอาหารสัตว์ที่เพิ่มคุณภาพสัตว์ การดูแลสุขภาพสัตว์ และการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างมูลค่า

(1.3) มีการเพาะปลูกพืชที่นำไปสู่การสร้างมูลค่าได้ เช่น กาแฟพันธุ์โรบัสต้า ซึ่งมีการพัฒนาอัตลักษณ์ในด้านการชง แต่ยังต้องการส่งเสริมการสร้างแบรนด์ต่อไป

(1.4) สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาด้านการเกษตรทั้งในด้านการวิจัยและการบริการวิชาการ เช่น การส่งเสริมการผลิตและยกระดับเกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัยโดยการลดการใช้สารเคมี การพัฒนาพันธุ์และตัวอ่อนปู หอย และสัตว์น้ำที่เป็นที่ต้องการของตลาดให้ปลอดโรคและแข็งแรง การใช้เทคโนโลยีและระบบตรวจวัดเพื่อความแม่นยำในการประมงและการเกษตร การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการพัฒนาความสามารถการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นต้น แต่ยังคงต้องมีการวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การแปรรูป การลดต้นทุนและการสร้างความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ให้เกิดมูลค่าเพิ่มต่อไป

(2) ด้านการท่องเที่ยว

(2.1) ภาคใต้มีจุดเน้นในด้านการท่องเที่ยวเนื่องจากมีภูมิประเทศติดทะเลสองฝั่ง ซึ่งมีเป้าหมายพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวคุณภาพที่สร้างรายได้ แต่ต้องได้รับการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวและการกระตุ้นการท่องเที่ยวหลังสถานการณ์โควิด-19

(2.2) สถาบันอุดมศึกษาได้ลงพื้นที่และสำรวจศักยภาพและเศรษฐกิจชุมชน และพื้นที่เพื่อผลักดันพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาธุรกิจบริการและการท่องเที่ยวมูลค่าสูง เช่น การยกระดับชุมชนให้เป็นแหล่งจัดกิจกรรมไมซ์ เป็นต้น

(3) ด้านอุตสาหกรรม

(3.1) มีความพยายามส่งเสริมอุตสาหกรรมพลังงานทดแทน โดยสถาบันอุดมศึกษาผลักดันการจัดตั้งสถานีพลังงานทดแทนน้ำมัน ซึ่งต้องนำไปสู่การขยายผลวางระบบให้มีความเชื่อมโยงห่วงโซ่อุตสาหกรรมต่อไป

(3.2) สถาบันอุดมศึกษาได้เข้าไปมีบทบาทในภาคการผลิต โดยใช้องค์ความรู้ทางวิศวกรรมและเทคโนโลยีในการพัฒนากระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพ และลดต้นทุน

(4) ด้านคุณภาพชีวิต

(4.1) สถาบันอุดมศึกษามีส่วนสำคัญในการจัดการกับสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโรคโควิด-19 ซึ่งอาจนำไปสู่การถอดบทเรียนร่วมกับหน่วยปฏิบัติในพื้นที่ เพื่อยกระดับบริการด้านสุขภาพ และพัฒนาพื้นที่เป็น medical hub

(4.2) มีความพยายามพัฒนาทักษะด้านภาษาให้กับประชาชนในพื้นที่ เช่นภาษาพม่าและภาษามาเลย์ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพ

(5) ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

(5.1) พื้นที่ภาคใต้มีความหลากหลายทางชีวภาพ และมีพืชผลที่น่าสนใจ ได้รับการอนุรักษ์ไว้ เช่น ต้นสาคู พืชสมุนไพร จำปาดะ ซึ่งควรมีการนำมาต่อยอดและพัฒนาให้เกิดมูลค่า

(5.2) ในหลายจังหวัดมีทรัพยากรน้ำแร่ ซึ่งมีคุณภาพดี ไม่มีกลิ่นกำมะถัน และสามารถนำไปเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว และการส่งเสริมสุขภาพได้ โดยต้องมีการวิเคราะห์สารประกอบ การส่งเสริมคุณค่า และการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์

(6) ด้านเมือง พื้นที่เศรษฐกิจและความเชื่อมโยง

ในเมืองสำคัญมีเป้าหมายการพัฒนาเมือง เช่น smart city , herbal city และ MICE city เป็นต้น โดยสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยปฏิบัติมีบทบาทขับเคลื่อน แต่ต้องมีการต่อยอดในเชิงเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อยกระดับการพัฒนา เช่น การนำระบบดิจิทัลมาใช้ การพัฒนาอาหารเชิงสุขภาพ การศึกษาสารสกัด การใช้เทคโนโลยีให้สอดคล้องกับสถานการณ์วิถีใหม่ เป็นต้น

5.2) ความต้องการ

(1) ด้านการเกษตร

(1.1) ครัวเรือนที่ยากจนยังประกอบอาชีพเกษตรพื้นฐาน และการประมง ซึ่งยังขาดความรู้ ชาดทักษะ จึงต้องได้รับการพัฒนาอาชีพ รวมทั้งส่งเสริมการแปรรูปขั้นต้นเพื่อสร้างรายได้เพิ่ม นอกจากนี้ในการทำประมงและเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งยังมีข้อจำกัดในด้านกฎหมายด้วย

(1.2) การเกษตรในพื้นที่มีลักษณะเป็นพืชเชิงเดี่ยว ควรมีการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการเกษตรผสมผสานมาใช้ เพื่อลดปัญหาการพึ่งพาพืชเชิงเดี่ยวที่อาจมีความไม่แน่นอน

(1.3) ปาล์มน้ำมันถือเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ซึ่งมีการวิจัยและพัฒนาเป็นส่วนผสมของน้ำมันเชื้อเพลิง และการใช้เป็นพลังงานทดแทน แต่ยังต้องการเทคโนโลยี และนวัตกรรมต่อยอดและการตรวจทดสอบเพื่อการรับรองคุณภาพ

(1.4) ระบบดิจิทัล และ IoT มีบทบาทสำคัญเพิ่มมากขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการเกษตร ในลักษณะ smart farm เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต หรือเป็นเครื่องมือในการลดต้นทุน ประหยัดพลังงาน เช่น การใช้เทคโนโลยีในการจัดการสวนมะพร้าวน้ำหอม การใช้ระบบเซนเซอร์สำหรับการวัดค่าน้ำและดูแลบ่อกุ้ง เป็นต้น

(2) ด้านการท่องเที่ยว

(2.1) ควรมีการศึกษาและพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับศักยภาพในด้านต่างๆ ของพื้นที่ เช่น การท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับกิจกรรมกีฬาทางน้ำ gastronomy tourism หรือการท่องเที่ยวด้านอาหารที่ผสมผสานอาหารพื้นถิ่นกับอาหารจีน การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในบริเวณชายฝั่งเชื่อมโยงกิจกรรมจิตอาสาฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ หรือกิจกรรมรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ เป็นต้น

(2.2) การท่องเที่ยวจำเป็นต้องนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้มากขึ้นเพื่อลดต้นทุน และตอบสนองต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในวิถีใหม่ ดังนั้นธุรกิจที่เกี่ยวข้องเช่น โรงแรม ต้องมีการปรับตัว ในขณะเดียวกันต้องมีการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรและยกระดับความสามารถแรงงานในด้านการท่องเที่ยวด้วย

(2.3) ควรส่งเสริมการแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและผลิตภัณฑ์เพื่อการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย และชูอัตลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น เพื่อลดการแข่งขันกันเองระหว่างชุมชน เช่น การพัฒนาหัตถศิลป์งานถม เป็นต้น

(2.4) สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป จึงควรมีการทบทวนและศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวในเชิงลึกเพื่อนำไปสู่การพัฒนาบริการที่ตรงต่อความต้องการ

(3) ด้านอุตสาหกรรม

(3.1) มีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสมุนไพรและพืชอัตลักษณ์ในพื้นที่ ซึ่งมีศักยภาพแต่ต้องมีการวิจัยและพัฒนาเพื่อยกระดับเข้าสู่อุตสาหกรรมสินค้าและบริการด้านสุขภาพ

(3.2) ต้องมีการพัฒนายางพารามาใช้ในอุตสาหกรรมซึ่งอาจเริ่มจาก scale ขนาดเล็ก เช่น ยางพาราผสมคอนกรีตสำหรับอุตสาหกรรมก่อสร้าง โพลีเมอร์ยางพาราสำหรับอุตสาหกรรมวัสดุทดแทน เป็นต้น

(4) ด้านคุณภาพชีวิต

(4.1) ปัญหาความยากจนส่วนหนึ่งมาจากปัญหาการขาดแคลนที่ดินทำกิน หรือมีที่ดินปริมาณจำกัด รวมไปถึงการบุกรุกป่าชายเลน จึงต้องมีการศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดิน การจัดการสิทธิในที่ดินทำกิน และการดูแลป่าชายเลน

(4.2) ในจังหวัดที่ติดกับชายแดน และชายฝั่งจะมีกลุ่มชาติพันธุ์และคนพื้นถิ่นอาศัยอยู่ จึงควรมีการศึกษาระบบสังคมและการอยู่ร่วมกันอย่างผสมผสาน รวมทั้งการคุ้มครองดูแลสิทธิความเป็นมนุษย์ของกลุ่มดังกล่าวด้วย

(4.3) ในพื้นที่มีการเพาะปลูกต้นกระท่อมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเยาวชน จึงต้องมีการศึกษาและสร้างรูปแบบเสริมภูมิคุ้มกันทางสังคมในกลุ่มเยาวชน รวมทั้งการสร้างกระบวนการเรียนรู้ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

(4.4) คนรุ่นใหม่มีแนวโน้มให้ความสนใจกับการทำธุรกิจ และต้องการเป็นผู้ประกอบการใหม่ ซึ่งต้องใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นฐานในการขับเคลื่อนธุรกิจ ดังนั้นต้องพัฒนาคนรุ่นใหม่ให้เข้าใจและรู้จักใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี รวมทั้งสร้างขีดความสามารถให้เป็นผู้ผลิตเทคโนโลยีและนวัตกรรม

(4.5) การวิจัยทางสังคมควรให้ความสำคัญกับความเป็นพลเมือง โดยเฉพาะการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ และการสร้างสำนึกความมีรากเหง้า รู้จักตัวตนและบริบทของท้องถิ่นตนเอง

(5) ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

(5.1) ปัญหาขยะทะเลซึ่งเกิดจากการทิ้งของเสียจากชุมชนและภาคการผลิตมีแนวโน้มความรุนแรงขึ้น ควรมีการจัดการอย่างเร่งด่วน และมีมาตรการกำกับดูแล

(5.2) ปัญหาด้านทรัพยากรน้ำมีแนวโน้มขาดแคลนรุนแรงในอนาคต จึงควรมีการศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดการทรัพยากรน้ำ และการกักเก็บน้ำใต้ดิน เช่น การทำธนาคารน้ำใต้ดิน เป็นต้น

(6) ด้านเมือง พื้นที่เศรษฐกิจและความเชื่อมโยง

(6.1) ควรมีการศึกษาวิจัยที่มุ่งเน้นให้เกิดการเชื่อมโยงศักยภาพในด้านต่างๆ เช่น การวิจัยระบบขนส่งมวลชนในด้านการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาการ่องเที่ยว 2 ฝั่งทะเลเชื่อมโยงการท่องเที่ยวชุมชน เป็นต้น

(6.2) ควรมีการศึกษาและพัฒนาระบบโลจิสติกส์และการขนส่งที่เชื่อมโยงหลากหลายรูปแบบเพื่อลดต้นทุนทางธุรกิจ

5.3) ปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนงานด้าน ววน.

(1) ผลงานด้าน ววน.ยังมีลักษณะเป็นงานวิชาการ ยังไม่ค่อยได้รับการนำไปใช้อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นการดำเนินภารกิจด้าน ววน.ควรเชื่อมโยงกับการพัฒนาพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลงานด้าน ววน.ต้องมุ่งสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาสังคมที่รุนแรงให้บรรเทาลง

(2) การดำเนินภารกิจ ววน.ยังขาดการบูรณาการ โดยสถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งความรู้เทคโนโลยี และนวัตกรรม ต้องประสานงานกับหน่วยปฏิบัติในพื้นที่ในลักษณะเชื่อมโยงโจทย์และส่งต่อผลการดำเนินงาน

(3) การพัฒนาข้อเสนอโครงการทั้งในด้าน ววน. และในด้านการพัฒนาพื้นที่ระดับภาคควรเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ และหน่วยปฏิบัติเพื่อให้เกิดการผลักดันผลงาน ววน.ไปสู่การใช้ประโยชน์

(4) ผลงานด้าน ววน.ในเชิงพื้นที่ยังเป็นการตอบโจทย์การพัฒนาพื้นที่ที่เป็นจุดเล็กแต่โจทย์สำคัญในการพัฒนาภาคคือการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมในวงกว้าง ดังนั้นการกำหนดประเด็นที่เป็นโจทย์และการลำดับความสำคัญต้องคำนึงถึงผลกระทบ (impact) และขนาดของงานวิจัย (scale) ซึ่งอาจกำหนดเป็นแผนงานใหญ่ และมีโครงการย่อยที่เชื่อมโยงกัน หรือสามารถขยายผลในวงกว้างที่ส่งผลต่อการพัฒนาในระดับภาคได้

(5) การจัดทำแผน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคต้องมุ่งให้เกิดผลประโยชน์แก่ประชาชน จึงไม่จำเป็นต้องพัฒนาในทุกประเด็นการพัฒนา อาจเลือกประเด็นที่มีความสำคัญ หรือเป็นประเด็นปัญหาร่วมระหว่างภาคต่างๆ โดยเฉพาะการมุ่งเน้นลดความเหลื่อมล้ำ ซึ่งจำเป็นต้องมีการบูรณาการองค์ความรู้ งานวิจัยและนวัตกรรมทั้งในด้านมนุษย์ศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์สุขภาพมาใช้ประโยชน์ขับเคลื่อนการพัฒนาให้บรรลุเป้าหมาย

6) ศักยภาพและความต้องการวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมภาคใต้ชายแดน

6.1) ศักยภาพ

(1) ด้านการเกษตร

เกษตรกรในพื้นที่มีปัญหาความยากจนเนื่องมาจากขาดที่ดินทำกิน ซึ่งแต่ละครัวเรือนได้รับการช่วยเหลือที่ดินทำกินโดยอาศัยที่ราชพัสดุไม่เกิน 3 ไร่ จึงมีความพยายามในการวิจัยและพัฒนารูปแบบการแก้ไขปัญหาความยากจนโดยการจัดการใช้ประโยชน์จากที่ดินในการประกอบอาชีพ หรือเทคโนโลยีการจัดการฟาร์มขนาดเล็กเพื่อการพึ่งพาตนเอง เช่น การเลี้ยงไก่ การเลี้ยงผึ้ง การปลูกผัก และการเพาะเห็ด เป็นต้น ซึ่งทำให้เกิดการเพิ่มรายได้และการเลี้ยงชีพได้ แต่ควรมีการขยายผลและต่อยอดเพื่อเพิ่มมูลค่าการผลิตให้สูงขึ้น

(2) ด้านการท่องเที่ยว

(2.1) ในพื้นที่มีสินค้าประจำตำบล หรือ OTOP และสินค้าเพื่อการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ แต่ต้องได้รับการยกระดับในด้านการออกแบบ การพัฒนามาตรฐาน และการเสริมมูลค่าเพิ่มโดยการสร้างเรื่องราว เช่น ผ้าพื้นถิ่น ผ้าลีมา ผ้าจวนตานี ผ้าพิมพ์ลาย ผ้าปะลางิง ซึ่งมาจากวัฒนธรรมมลายู

(2.2) มีการวิจัยและพัฒนาเพื่อหนุนเสริมการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและวัฒนธรรมโดยอาศัยเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ แต่ยังไม่ครบวงจร ซึ่งควรมีการศึกษาด้านการตลาด การขยายฐานนักท่องเที่ยวนอกจากประเทศมาเลเซียไปสู่กลุ่มอื่น และการพัฒนาผลิตภัณฑ์เสริมการท่องเที่ยว

(3) ด้านอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรมอาหารซึ่งอาศัยปัจจัยการผลิตจากสินค้าเกษตรในพื้นที่สามารถพัฒนาไปสู่การส่งออกได้ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลมีโอกาสเติบโต โดยต้องส่งเสริมให้ได้รับการรับรองมาตรฐานตลอดทั้งห่วงโซ่การผลิต รวมทั้งการพัฒนาให้มีวัตถุดิบในพื้นที่ให้เพียงพอ

(4) ด้านคุณภาพชีวิต

(4.1) มีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนด้านการเกษตรและการแปรรูปอาหารโดยสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่

(4.2) มีการพัฒนาตัวแบบการแก้ไขปัญหาความขาดจนในพื้นที่แบบมุ่งเป้า โดยอาศัยองค์ความรู้ และการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาคการศึกษาและภาคส่วนอื่นๆ

(4.3) หน่วยงานในพื้นที่ให้ความสนใจกับกลุ่มเปราะบาง โดยพยายามพัฒนาและส่งเสริมสุขภาพ

(5) ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

พื้นที่ภาคใต้ชายแดนมีพื้นที่ป่าที่อุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะป่าฮาลา-บาลา มีศักยภาพที่จะได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก จึงเริ่มมีการศึกษาวิจัยร่วมกันกับประเทศมาเลเซีย ซึ่งควรได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง และผลักดันให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในอนาคต

(6) ด้านเมือง พื้นที่เศรษฐกิจและความเชื่อมโยง

อำเภอเบตงมีความโดดเด่นหลายด้าน และมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นเมืองหลักทางเศรษฐกิจของพื้นที่ที่เชื่อมโยงทั้งในด้านการท่องเที่ยวและการค้าชายแดน จึงควรยกระดับเพื่อการสร้างรายได้ เช่น การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อดึงดูดนักเดินทางและกระตุ้นการใช้จ่าย

6.2) ความต้องการ

(1) ด้านการเกษตร

(1.1) ในพื้นที่มีพืชและสัตว์เศรษฐกิจจำกัด ซึ่งอาจมีการศึกษาและยกระดับพืชชุมชน พืชและสัตว์อัตลักษณ์ของท้องถิ่น ให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างมูลค่า เช่น กล้วยหิน ส้มโชกุน ข้าวหอม ไก่เบตง ปลานิลสายน้ำไหล โดยเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และยกระดับคุณภาพผลผลิต รวมทั้งพัฒนาสินค้าเกษตรทางเลือกใหม่ที่สามารถแปรรูปและสร้างรายได้ในอนาคตควบคู่กันไป เช่น โคเนื้อ แพะเนื้อ-นม โกโก้ สะตอ สมุนไพร เป็นต้น ทั้งนี้ต้องมีการจัดลำดับความสำคัญผลิตภัณฑ์โดยพิจารณาจากความพร้อมในการผลิต และความต้องการของตลาดด้วย

(1.2) มีความพยายามพัฒนาผลิตภัณฑ์ประมงน้ำจืดและประมงน้ำเค็มแปรรูปให้มีความหลากหลายน่าสนใจและมีมูลค่า เช่น การแปรรูปปลาส้มเป็นผงโรยข้าวที่มีกลิ่นและรสชาติต่างๆ แต่ยังการการสนับสนุนในด้านการพัฒนากระบวนการผลิตและการขยายตลาด

(1.3) การพัฒนาการเกษตรเป็นไปตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG แต่ยังประสบปัญหาในด้านการส่งเสริมการเพาะปลูก ซึ่งต้องส่งเสริมให้เกษตรกรรายย่อยรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อให้มีกำลังในการผลิตเพียงพอและต่อยอดสู่การแปรรูป รวมทั้งต้องเสริมสร้างความสามารถในการจัดการทรัพยากรและการผลิตให้แก่กลุ่มเกษตรกรด้วย

(1.4) การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากควรให้ความสำคัญกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีปัญหาการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่ยังขาดอัตลักษณ์ ซ้ำกัน แข่งกันเอง และขาดองค์ความรู้ในด้านการบริหารจัดการ เช่น การทำบัญชี การคิดต้นทุน และการตลาด รวมทั้งยังขาดเทคโนโลยีในการแปรรูปที่เหมาะสม จึงควรประสานความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยปฏิบัติที่มีภารกิจโดยตรงร่วมกันพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

(1.5) ควรนำเทคโนโลยี และระบบภูมิสารสนเทศมาช่วยในการสนับสนุนการพัฒนาพืชเศรษฐกิจ โดยการวิเคราะห์เชิงพื้นที่ กำหนดปฏิทินการเพาะปลูก และวางแผนการแปรรูปให้สอดคล้องกับฤดูกาลและตลาด

(1.6) การพัฒนาการเกษตรต้องทำอย่างครบวงจร ตั้งแต่การเพาะปลูกและป้องกันโรคพืช เช่น โรคใบเหี่ยวในยางพารา การเพิ่มปริมาณผลผลิต การแปรรูปที่เพิ่มมูลค่า เช่น การสกัดสารธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ และการจัดการวัสดุเหลือใช้ไป

(2) ด้านการท่องเที่ยว

(2.1) สภาพทางสังคมมีลักษณะพหุวัฒนธรรม มีอัตลักษณ์ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลายและน่าสนใจ ซึ่งควรมีการศึกษาและวิเคราะห์หาความโดดเด่น เพื่อการถ่ายทอด และต่อยอดเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

(2.2) ในพื้นที่มีประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลาม และมีทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถเชื่อมโยงกับภูมิภาคตะวันออกกลาง และมลายูได้ ซึ่งอาจเป็นแนวทางในการขยายฐานเศรษฐกิจบริการและสินค้าสร้างสรรค์ได้

(3) ด้านอุตสาหกรรม

(3.1) ในพื้นที่มีอุตสาหกรรมหลักที่สำคัญต่อเศรษฐกิจ คือ โรงโม่หิน โรงงานแปรรูปไม้ยางเพื่อการส่งออก โรงงานยางพารา ซึ่งมีต้นทุนในการดำเนินงานสูงจึงต้องการเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อลดต้นทุนและสร้างมูลค่าเพิ่ม นอกจากนี้ยังมีโรงไฟฟ้าชีวมวลเกิดขึ้นซึ่งยังขาดการศึกษาและวางระบบการใช้ประโยชน์ให้ครบวงจร

(3.2) อุตสาหกรรมการแปรรูปไม้ควรได้รับการต่อยอด โดยเฉพาะไม้ไฝ่ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่ได้รับการส่งเสริมในพื้นที่ ควรได้รับการพัฒนากระบวนการผลิต เทคโนโลยี และนวัตกรรมการแปรรูปเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย เช่น การอัดไม้ไฝ่เป็นไม้แผ่น การผลิตเฟอร์นิเจอร์จากไม้ไฝ่ เป็นต้น

(3.3) นอกจากการพัฒนาการแปรรูปไม้ไฝ่แล้ว ยังมีความต้องการนำไม้ไฝ่และเศษไม้ไฝ่ที่เหลือจากการแปรรูปไปใช้ประโยชน์ในด้านอื่นๆ ด้วย ได้แก่ การนำไปใช้ในการผลิตไฟฟ้าชีวมวลซึ่งต้องมีการศึกษาถึงค่าความร้อน และความเหมาะสมต่อไป

(3.4) ควรมีเชื่อมโยงผลผลิตยางพาราไปสู่ภาคอุตสาหกรรม โดยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์นวัตกรรมจากยางพารา เช่น โพลิเมอร์จากยางพารา เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและแก้ไขปัญหาราคายางพารา

(3.5) หากสัตว์เศรษฐกิจมีการผลิตและเติบโตได้ดีในพื้นที่ จะนำไปสู่ความต้องการการผลิตอาหารสัตว์ จึงควรมีการเตรียมการศึกษาและพัฒนาอาหารสัตว์จากวัตถุดิบในพื้นที่

(4) ด้านคุณภาพชีวิต

(4.1) ผลคะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน หรือ O-NET ของนักเรียนในพื้นที่มีคะแนนเฉลี่ยในวิชาคณิตศาสตร์ต่ำมาก ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาความคิดเชิงวิเคราะห์ การคิดเชิงเหตุผลและเชิงกระบวนการ จึงต้องมีการพัฒนาการศึกษา และการจัดระบบการเรียนรู้ให้ได้มาตรฐาน รวมทั้งการยกระดับการพัฒนาคนให้เท่าทันโลก มีทักษะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง และรู้จักการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

(4.2) ประชาชนในพื้นที่ยังมีความยากจน ต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมอาชีพ สร้างโอกาส เพิ่มรายได้ และยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งอาจใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการเพิ่มผลผลิต หรือเปลี่ยนแปลงวิถีการประกอบอาชีพ ให้เกิดความสามารถพึ่งพาตนเองได้

(4.3) ปัจจุบันกระท่อมเป็นพืชเสพติดที่ไม่ผิดกฎหมาย และมีการปลูกมากในพื้นที่ มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมในกลุ่มเยาวชนได้ เนื่องจากเข้าถึงได้ง่ายขึ้น และมีการใช้กันอย่างแพร่หลาย จึงควรมีการวิเคราะห์รูปแบบการใช้ และผลกระทบทางสังคม เพื่อป้องกันปัญหาและความอ่อนแอทางสังคม

(4.4) ในพื้นที่มีปัญหาอัตราการตายของแม่และเด็ก รวมทั้งภาวะทุพโภชนาการที่มีแนวโน้มรุนแรงขึ้น จึงควรศึกษาทบทวน และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาไม่ให้ลุกลาม

(5) ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

(5.1) พื้นที่ภาคใต้ชายแดนได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ทำให้การเกษตรประสบปัญหาโรคพืช และปริมาณผลผลิตลดลง จึงต้องมีการวิเคราะห์สถานการณ์ เพื่อการนำไปสู่การคาดการณ์และวางแนวทางป้องกันแก้ไขปัญหาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง โดยนำเทคโนโลยีเซนเซอร์ และภูมิสารสนเทศมาช่วยในการศึกษาข้อมูลและสร้างตัวแบบพยากรณ์

(5.2) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถือเป็นการพัฒนาห่วงโซ่การเกษตรในระดับต้นน้ำ ซึ่งควรรักษาระบบนิเวศ ป้องกันการบุกรุกป่า และพัฒนาป่าต้นน้ำ

(6) ด้านเมือง พื้นที่เศรษฐกิจและความเชื่อมโยง

พื้นที่มีการเติบโตของเมือง แต่ยังมีปัญหาภาพลักษณ์สถานการณ์ความไม่สงบ จึงทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจชะลอตัว จึงต้องปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์ และกำหนดทิศทางพัฒนาให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่ช่วยเสริมสร้างความมั่นคง

6.3) ปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนงานด้าน ววน.

(1) งานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมยังไม่เชื่อมโยงกับการพัฒนาพื้นที่ จึงต้องมีแผนและกลไกในการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่การขับเคลื่อนเป็นโครงการพัฒนา โดยอาจเน้นการใช้ ววน. เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่พื้นที่

(2) การผลักด้นงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้พัฒนาพื้นที่ ต้องจัดให้มีกระบวนการและช่องทางในการสื่อสารงานวิจัยเพื่อให้ผลงานวิจัยส่งผ่านไปถึงผู้ที่ต้องการใช้ประโยชน์ได้โดยตรง

(3) ที่ผ่านมามีการผลิตองค์ความรู้ ผลงานวิจัยและนวัตกรรมจำนวนมาก แต่ยังมีข้อจำกัดในด้านการนำไปใช้ประโยชน์ จึงควรมีการทำ research showcase ในพื้นที่ในลักษณะการผลักดันโครงการนำร่องที่ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาพื้นที่

(4) การดำเนินงานวิจัยและนวัตกรรมควรมีความต่อเนื่องเกาะติดกับสภาพปัญหา และทันต่อการเปลี่ยนแปลง จึงไม่ควรเป็นการผลิตงานวิจัยและนวัตกรรมแบบรวบรัดให้เสร็จสิ้นในระยะเวลาปีเดียว

(5) การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่โดยอาศัย ววน.ยังขาดปัจจัยสนับสนุนทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยด้านวัฒนธรรม และการยอมรับจะเป็นแรงผลักดันที่ส่งเสริมการพัฒนาได้เป็นอย่างดี

(6) การจัดการทุนและงบประมาณสนับสนุนวิจัยและนวัตกรรมยังค่อนข้างกระจัดกระจาย จึงควรกำหนดทิศทางร่วมกันให้ชัดเจน และมีการกำกับการจัดสรรทุนและงบประมาณให้เชื่อมร้อยการดำเนินการระหว่างหน่วยจัดการทุน

(7) สถาบันอุดมศึกษาขนาดเล็กยังเข้าถึงทุนและงบประมาณวิจัยได้ยาก เนื่องจากมีจุดเน้นการทำงานที่ชุมชนและพื้นที่เป็นหลัก จึงควรกำหนดแนวทางการสนับสนุนทุนวิจัยและนวัตกรรมเชิงพื้นที่สำหรับสถาบันอุดมศึกษาขนาดเล็กที่ตอบโจทย์การพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาหลักของพื้นที่

3) วิเคราะห์กรอบ ทิศทาง ความท้าทาย ศักยภาพ ความต้องการ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินภารกิจด้านด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค สรุปได้ว่า ทิศทางการพัฒนาในลักษณะที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์และนโยบายการพัฒนาระดับประเทศ สามารถกำหนดเป็นทิศทางการดำเนินภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคได้ดังนี้

(1) วิทยาศาสตร์ในฐานะองค์ความรู้ การวิจัยในฐานะวิธีการพัฒนา และนวัตกรรมในฐานะผลผลิตของการสร้างสรรค์จะมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการพลิกโฉมการพัฒนาประเทศโดยเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ รวมทั้งสร้างการเติบโตและก้าวหน้าในการพัฒนาในมิติต่างๆ อย่างก้าวกระโดดและยั่งยืน ดังนั้นการพัฒนาเชิงพื้นที่ระดับภาคซึ่งมุ่งเน้นการ

สร้างเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศโดยอยู่บนพื้นฐานการตอบสนองความต้องการ (pain point) และใช้ประโยชน์จากศักยภาพ (potential) ของพื้นที่ จึงจำเป็นต้องอาศัยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมเป็นกลไก และพลังในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกัน เพื่อให้การพัฒนาเชิงพื้นที่ระดับภาคมีรากฐานที่แข็งแรง และส่งผลเชื่อมโยงสู่การพัฒนาประเทศในภาพรวม

(2) การใช้วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ระดับภาคต้องเล็งเห็นจุดหมายปลายทางการพัฒนาที่เกิดประโยชน์ต่อการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมให้มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน รวมทั้งต้องอาศัยทรัพยากรภูมิปัญญาทุนการพัฒนาที่หลากหลาย และความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาควิชาการ มาเชื่อมโยงกับการใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาพื้นที่ด้วย

(3) การขับเคลื่อนการพัฒนาจึงต้องให้ความสำคัญกับห่วงโซ่คุณค่า และเป็นการพัฒนาอย่างครบวงจร โดยจำเป็นต้องลงทุนทั้งในส่วนที่เป็นพื้นฐาน และส่วนที่ต่อยอด ซึ่งการลงทุนในการวิจัย การสร้างองค์ความรู้ การพัฒนาเทคโนโลยี และการสร้างนวัตกรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อการแก้โจทย์ปัญหาเชิงพื้นที่ที่ส่งผลกระทบในระดับภาค จะเป็นการลงทุนที่นำไปสู่การเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม และการพัฒนาสังคมฐานความรู้

(4) วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม รวมทั้งเทคโนโลยี และวิทยาการที่เหมาะสมกับความต้องการและศักยภาพของพื้นที่จะเป็นเครื่องมือสำหรับสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยการสร้างคุณค่าในการพัฒนามิติต่างๆ อาทิ การใช้องค์ความรู้จากสหสาขาวิชา และเทคโนโลยีเพื่อสร้างโอกาสความเสมอภาค และกระจายความเป็นธรรมทางสังคม การใช้ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต พัฒนาสินค้าและบริการให้หลายหลาย ยกระดับคุณภาพผลผลิตให้ขีดความสามารถในการแข่งขัน การใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อจัดการดูแลสิ่งแวดล้อมและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เป็นต้น

(5) การขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ระดับภาคโดยอาศัยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม จำเป็นต้องมีปัจจัยเกื้อหนุนความสำเร็จที่สำคัญ คือ การพัฒนากำลังคนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ และทุนมนุษย์ให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณสมบัติสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนา พร้อมทั้งมีความเชี่ยวชาญและมีสมรรถนะสูงในด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมทั้งมีความคิดสร้างสรรค์ และมีขีดความสามารถในการพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมะสมกับความต้องการและศักยภาพของพื้นที่ได้

4) นำเสนอแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เฉพาะพื้นที่ที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค พบว่า

วิสัยทัศน์ และเป้าประสงค์ของแผน

แผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคมีวิสัยทัศน์ (vision) คือ “ขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามศักยภาพ เพื่อให้แต่ละภาคมีขีดความสามารถเป็นรากฐานสำหรับการเติบโตของประเทศ และพร้อมรับความท้าทายในอนาคต โดยมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ พัฒนาสังคมให้ก้าวหน้า และหนุนเสริมเศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน ด้วยการใช้วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมไทยเป็นพลังในการผลักดัน รวมทั้งบูรณาการความร่วมมือและประสานสรรพกำลังจากพหุภาคีที่มีบทบาทเกี่ยวข้อง” ซึ่งการพัฒนาตามวิสัยทัศน์ข้างต้น จะสะท้อนผ่านการบรรลุเป้าประสงค์ 4 ประการ (goals) ดังนี้

(1) ประชาชนในแต่ละภาคมีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับการพัฒนาสมรรถนะทั้งความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาภาค ปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมทั้งยกระดับความเป็นอยู่ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

(2) สังคมของแต่ละภาคมีความมั่นคง พ้นจากความยากจน เป็นสังคมสุขภาวะดี และชุมชนพึ่งพาตนเองได้ สามารถแก้ไขปัญหาที่ท้าทาย โดยการนำทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาและใช้ประโยชน์ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

(3) เศรษฐกิจของแต่ละภาคมีความเข้มแข็ง มีขีดความสามารถในการแข่งขันและเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการผลักดันการใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากบนฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์และเศรษฐกิจสร้างคุณค่า ที่มุ่งเน้นการนำทุนที่หลากหลายในพื้นที่มาสร้างให้เกิดมูลค่าเพิ่ม

(4) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแต่ละภาคได้รับการปกป้องคุ้มครองให้ยั่งยืน เป็นฐานทุนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม โดยการนำวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมมาใช้เป็นเครื่องมือในการดูแลรักษา ฟื้นฟูระบบนิเวศให้คงความสมบูรณ์ และมีความหลากหลายทางชีวภาพ เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ รวมทั้งมีระบบป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติจากธรรมชาติ

กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนา

การนำวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมไปผลักดันให้พื้นที่เกิดการเปลี่ยนแปลง ก้าวหน้าและเติบโตอย่างยั่งยืนตามทิศทางแผนพัฒนาภาค สามารถกำหนดกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาได้เป็น 6 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

(1) การยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูปเน้นเสริมสร้างกระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาผลผลิตให้มีมาตรฐาน และส่งเสริมการเปลี่ยนผลผลิตเป็นสินค้าที่มีมูลค่าสูงขึ้น โดยอาจสังเกตผลการพัฒนาได้จากอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมด้านเกษตรกรรมในระดับพื้นที่ อัตราผลิตภาพการผลิตด้านเกษตรกรรม รายได้สุทธิทางการเกษตรกรรม และอัตราการขยายตัวของมูลค่าสินค้าเกษตรแต่ละประเภทที่มีบทบาทต่อเศรษฐกิจของพื้นที่ เป็นต้น

(2) การพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม โดยการยกระดับแหล่งและการบริการท่องเที่ยวที่มีอยู่ ต่อยอดสร้างสรรค์รูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ รวมทั้งเชื่อมต่อเส้นทางและกิจกรรมกับการท่องเที่ยวชุมชนที่มีอัตลักษณ์ ซึ่งอาจพิจารณาผลการพัฒนาจากอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมด้านการท่องเที่ยวและบริการในพื้นที่ รายได้จาก

การท่องเที่ยว จำนวนเมืองและแหล่งท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน อัตราส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวเมืองหลักต่อเมืองรอง และอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น

(3) การพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคต ต่อยอดจากฐานการผลิตและผลผลิตพื้นฐาน เน้นการปรับโครงสร้างการผลิตให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และยกระดับขีดความสามารถการผลิตด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมมุ่งสู่อุตสาหกรรมป้าหมายในอนาคต โดยอาจพิจารณาผลการพัฒนาได้จากอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมด้านอุตสาหกรรม จำนวนผู้ประกอบการที่ได้รับการส่งเสริมด้านอุตสาหกรรม จำนวนของวิสาหกิจกลางและขนาดเล็กที่ได้รับพัฒนามาตรฐาน และมูลค่าการลงทุนในอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่เป็นเป้าหมายในอนาคต เป็นต้น

(4) การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน โดยยกระดับการศึกษา พัฒนาระบบสุขภาพ และยกระดับความสามารถของคนทุกช่วงวัย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในโอกาส และสร้างพลังขับเคลื่อนการพัฒนา ซึ่งอาจสังเกตผลการพัฒนาได้จากจำนวนผู้สูงอายุ ผู้ป่วย ผู้พิการที่ได้รับการดูแลคุณภาพชีวิต ร้อยละของครัวเรือนที่สามารถพึ่งตนเองได้ ผลิตภาพแรงงาน อัตราการเข้าถึงบริการสุขภาพ ระดับสุขภาวะและการเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เป็นต้น

(5) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ลดมลพิษ และป้องกันภัยพิบัติ เน้นฟื้นฟูดูแลสภาพแวดล้อม รักษาความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศ แก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมจากมลพิษ และรับมือกับผลกระทบจากสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจสะท้อนให้เห็นถึงผลการพัฒนาได้จากสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ ส่วนของขยะมูลฝอยที่ได้รับการจัดการและนำไปแปรรูป ระดับคุณภาพอากาศในพื้นที่วิกฤตหมอกควัน คุณภาพน้ำของแหล่งน้ำหลัก และประสิทธิภาพการใช้น้ำ รวมทั้งมูลค่าความเสียหายจากภัยพิบัติ เป็นต้น

(6) การพัฒนาเมือง พื้นที่เศรษฐกิจ ระบบโลจิสติกส์ และการเปิดประตูการค้าการลงทุน โดยสร้างความเชื่อมโยงระหว่างเมือง และพื้นที่ที่เป็นเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจ รวมทั้งเชื่อมต่อไปสู่การค้าการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มประเทศในภูมิภาค และนานาชาติ ซึ่งอาจสะท้อนผลการพัฒนาได้จากมูลค่าการลงทุนในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ มูลค่าการค้าชายแดน ต้นทุนด้านโลจิสติกส์ จำนวนสถานประกอบการที่จดทะเบียนใหม่ในพื้นที่เศรษฐกิจ และจำนวนเมืองที่ได้รับการพัฒนาเป็นเมืองน่าอยู่ เป็นต้น

การขับเคลื่อนภารกิจวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ในแต่ละภาคจะมีจุดเน้นยุทธศาสตร์การพัฒนาที่แตกต่างกันไปตามความท้าทายและความต้องการ ศักยภาพและโอกาสของแต่ละพื้นที่

ผลกระทบของแผน

แผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคมุ่งเน้นการบูรณาการความร่วมมือและระดมสรรพกำลังเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่ให้เป็นฐานสำหรับการเติบโตของประเทศ การขับเคลื่อนแผนให้บรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้ ยังส่งผลกระทบ (impacts) เชิงบวกที่สำคัญดังนี้

(1) กำลังคนเป็นทุนมนุษย์ (human capital) มีขีดความสามารถและมีศักยภาพสูงขึ้นเป็นพลังหลักในการนำพาและขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงประเทศ รวมทั้งมีโอกาสในการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ

(2) ชุมชนและท้องถิ่นเป็นสังคมอุดมปัญญา (wisdom society) ที่ตระหนักถึงความสำคัญ และเห็นคุณค่าของวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ซึ่งมีบทบาทส่งเสริมการอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจ มีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกันทางสังคม

(3) โครงสร้างการผลิตสินค้าและบริการเป็นแบบเศรษฐกิจฐานความรู้ (knowledge economy) ซึ่งเน้นการสร้างสรรค์ ดัดแปลง และนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

(4) การลงทุนเพื่อการพัฒนาอย่างมีคุณค่าและคุ้มค่า (valuable and worth for investment) ซึ่งเป็นการใช้งบประมาณเพื่อพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมที่มุ่งเป้า และเชื่อมโยงผลการลงทุนไปใช้ประโยชน์ในการยกระดับการพัฒนาพื้นที่ให้ก้าวหน้า

(5) ประเทศไทยมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรม (technology and innovation self-reliance) โดยสร้างองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์จากภูมิปัญญาไทย รวมทั้งใช้การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาและขับเคลื่อนประเทศได้

5.1.3 สร้างการรับรู้และความเข้าใจทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคและแนวทาง การจัดทำแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ที่เชื่อมโยงกับนโยบายของรัฐบาล และยุทธศาสตร์ชาติ ได้ข้อค้นพบ ดังนี้

1) เลือกประเด็นสำคัญและเร่งด่วน เพื่อจัดทำโครงการนำร่องส่งมอบให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สคช.) เพื่อผลักดันให้เกิดการดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ สรุปผลได้ ดังนี้ 1) พื้นที่ภาคเหนือ ประเด็นการพัฒนาสำคัญ ประกอบด้วย 1) คุณภาพชีวิต: นวัตกรรมดูแลผู้สูงอายุ / บริการสุขภาพครบวงจร / แก้ไขความยากจน 2) เกษตรกรรม: คุณภาพผลผลิต / นวัตกรรมอาหาร / สมุนไพร / แปรรูปวัสดุเหลือใช้ 3) การท่องเที่ยว: ท่องเที่ยวสร้างสรรค์ / ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ / ท่องเที่ยวเชิงอาหาร และโจทย์การพัฒนาพื้นที่ คือ การส่งเสริมผู้สูงอายุ และผู้พิการที่มีความยากจนในชุมชนชนบทให้พึ่งพาตนเอง เคลื่อนไหวร่างกายได้เพื่อการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ2) พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือประเด็นการพัฒนาสำคัญ ประกอบด้วย 1) สิ่งแวดล้อม: การจัดการน้ำให้เพียงพอ / การลดความเสี่ยงภัยพิบัติ2) คุณภาพชีวิต: แก้ไขความยากจน / ควบคุมโรคเฉพาะถิ่น / ส่งเสริมเชาว์ปัญญาเด็ก3) เกษตรกรรม: ประสิทธิภาพการผลิต / แปรรูปขั้นต้น / นวัตกรรมอาหาร / ข้าว และโจทย์การพัฒนาพื้นที่ คือ การเสริมสร้างรายได้และอาชีพเสริมในครัวเรือนเพื่อบรรเทาความยากจน ด้วยการผลิตและแปรรูปผลผลิตการเกษตรในภาวะที่มีน้ำแล้ง 3) พื้นที่ภาคกลาง ประเด็นการพัฒนาสำคัญ ประกอบด้วย 1) อุตสาหกรรม: อาหารแปรรูป / ยกระดับ S-curve / การผลิตเป็นมิตรสิ่งแวดล้อม2) เกษตรกรรม: เกษตรอัจฉริยะ / เพิ่มผลผลิต / เกษตรปลอดภัย / แปรรูปขั้นต้น3) การท่องเที่ยว: ยกระดับบริการ / การท่องเที่ยวสร้างสรรค์ / ต่อยอดสินค้า บริการ และโจทย์การพัฒนาพื้นที่ คือ การแปรรูปผลผลิตการเกษตรตกเกรด หรือล้นตลาดเป็นผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป หรือ functional food เพื่อเพิ่มรายได้แก่เกษตรกร4) พื้นที่ภาคตะวันออก ประเด็นการพัฒนาสำคัญ ประกอบด้วย 1) อุตสาหกรรม: ยกระดับ S-curve / startup & SMEs / การผลิตเป็นมิตรสิ่งแวดล้อม 2) เกษตรกรรม: ไม้ผลส่งออก / การจัดการหลังเก็บเกี่ยว / แปรรูปผลผลิตตกเกรด / สมุนไพร 3) พื้นที่เศรษฐกิจ: เขตเศรษฐกิจชายแดน / ระบบดิจิทัล / วางระบบรองรับ EEC และโจทย์การพัฒนาพื้นที่ คือ การผลักดัน startup & SMEs เพื่อยกระดับขีดความสามารถสู่ธุรกิจนวัตกรรมอาหารแปรรูป โดยใช้วัตถุดิบเหลือ หรือ

ผลผลิตตกเกรด5) พื้นที่ภาคใต้ ประเด็นการพัฒนาสำคัญ ประกอบด้วย 1) การท่องเที่ยว: มาตรฐานบริการ / สร้างอัตลักษณ์ จุดขาย / ท่องเที่ยวสร้างสรรค์ 2) เกษตรกรรม: ยางพารา / ปาล์มน้ำมัน / ประมง / เกษตรอัจฉริยะ / เกษตรปลอดภัย / แปรรูป 3) อุตสาหกรรม: นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ยางพารา / โอเลเคมีคอล / การผลิตเป็นมิตรสิ่งแวดล้อมและโจทย์การพัฒนาพื้นที่ คือ การยกระดับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยการสร้างอัตลักษณ์และจุดขายจากผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูปในท้องถิ่นให้เป็นสินค้าที่มีคุณค่า6) พื้นที่ภาคใต้ชายแดน ประเด็นการพัฒนาสำคัญ ประกอบด้วย 1) คุณภาพชีวิต: แก้ไขครัวเรือนยากจน / สร้างอาชีพ / สังคมสันติสุข / สุขภาวะ2) เกษตรกรรม: เกษตรปลอดภัย / พืชอัตลักษณ์ / การจัดการหลังเก็บเกี่ยว / ปศุสัตว์ / ประมง 3) พื้นที่เศรษฐกิจ: เศรษฐกิจชายแดน / เมืองท่องเที่ยวชายแดน / เมืองน่าอยู่ และโจทย์การพัฒนาพื้นที่ คือ การสร้างความสามารถให้ครัวเรือนยากจนในการพึ่งพาตนเองด้วยการแปรรูปพืชผลในท้องถิ่นให้มีมูลค่าเพิ่ม

ทั้งนี้ โครงการนำร่อง ทั้ง 6 ภูมิภาค ดังนี้ 1) ภาคเหนือ พื้นที่นำร่องจังหวัดพิษณุโลก คือ โครงการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและคนพิการที่ยากจน โดยส่งเสริมการจัดทำอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกายบนฐานเทคโนโลยีระดับชุมชน 2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พื้นที่นำร่องจังหวัดสกลนคร คือ โครงการแก้ปัญหาความยากจนโดยการเสริมสร้างเศรษฐกิจระดับครัวเรือนตามรูปแบบ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างมีประสิทธิภาพในภาวะน้ำจำกัด และส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรแม่นยำด้วยกระบวนการปรับปรุงทรัพยากรดินนำไปสู่การแปรรูปเพื่อสร้างรายได้เพิ่ม 3) ภาคกลาง พื้นที่นำร่องจังหวัดสิงห์บุรีและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา คือ โครงการยกระดับต้นแบบนวัตกรรมกล้วยแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพด้วยการเสริมสร้างธุรกิจฐานนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของกลุ่มภาคกลางตอนบน 4) ภาคตะวันออกพื้นที่นำร่องจังหวัดฉะเชิงเทรา คือ โครงการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผลไม้ตกเกรดและเสริมสร้างผู้ประกอบการใหม่ฐานชุมชน 5) ภาคใต้ พื้นที่นำร่องจังหวัดสุราษฎร์ธานี คือ โครงการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรอัตลักษณ์และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผลผลิตทางการเกษตรพื้นถิ่นสู่ผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบนฐานเศรษฐกิจชีวภาพ และ6) ภาคใต้ชายแดน พื้นที่นำร่องจังหวัดปัตตานีคือ โครงการเสริมสร้างเศรษฐกิจครัวเรือนและชุมชนเพื่อบรรเทาความยากจนด้วยการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรเชื่อมโยงการท่องเที่ยวชุมชน

2) ข้อเสนอแนะต่อกลไกแผนงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และสังเคราะห์กรอบแนวทางทิศทางของวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.).ซึ่งเชื่อมโยงสอดคล้องกับพื้นที่ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ สรุปผลได้ ดังนี้

2.1) การผลักดันแผนด้าน ววน.และข้อเสนอแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคไปสู่การปฏิบัติควรมีคณะทำงานในระดับพื้นที่ที่มีความเข้าใจกรอบยุทธศาสตร์และแผนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และเห็นถึงความสำคัญของการนำองค์ความรู้จากวิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรมไปใช้พัฒนาพื้นที่

2.2) กลไกแผนงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมต้องเกิดจากการประสานความร่วมมือ และการแสดงบทบาทร่วม (interplay) ของภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ใช้ประโยชน์ และผู้รับประโยชน์จากการพัฒนา ต้องมีบทบาทในการระบุและชี้นำประเด็นการพัฒนา ส่วนหน่วยงานที่มีภารกิจรับผิดชอบโดยตรง และหน่วยงานภาคเอกชนต้องมีบทบาทในการลงทุน และขับเคลื่อนการดำเนินงาน ร่วมมือกับภาควิชา ซึ่งมีบทาทผลิตและการผลักดันองค์ความรู้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรมมาส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่

2.3) การผลักดันแผนงานด้านวิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรมไปสู่การพัฒนาพื้นที่ทั้งในการผลิตผลงาน ววน. และนำผลงาน ววน.ไปใช้ประโยชน์ต้องยึดหลักการที่สำคัญ คือ ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์และแผน (Plan) ที่เกี่ยวข้อง การนำศักยภาพของพื้นที่มาใช้ (Potential) เป็นพลังขับเคลื่อน การตอบโจทย์ปัญหาและความต้องการของพื้นที่ (Pain Point) อย่างพินิจพิเคราะห์ การต่อยอดจากผลการดำเนินงาน (Performance) ที่ผ่านมาแล้ว การกำหนดพื้นที่เป้าหมาย (Place) อย่างชัดเจน รวมทั้งเชื่อมโยงหุ้นส่วนการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง (Partner) มาบูรณาการทำงานร่วมกัน

2.4) การแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ตามแผนงานวิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม ต้องมองเห็นและเข้าใจสภาพปัญหาอย่างชัดเจน โดยอาจอาศัยห่วงโซ่คุณค่า (value-chain) เชื่อมโยงประเด็น และสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกันเป็นภาพรวม เพื่อเป็นกรอบในการผลิตผลงานด้าน ววน.ที่ตอบโจทย์ที่ซับซ้อน รวมทั้งสังเคราะห์และประยุกต์ผลงานด้าน ววน.จัดทำเป็นโครงการพัฒนาพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม

2.5) สถาบันอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญในผลักดันแผนงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่เชื่อมโยงกับพื้นที่ โดยต้องบูรณาการแผนและภารกิจด้าน ววน.เข้ากับพันธกิจของสถาบันอุดมศึกษา โดยการศึกษาค้นคว้า และผลิตผลงานวิจัยที่สอดคล้องกับแผนด้าน ววน. และความต้องการของพื้นที่ถือเป็นพันธกิจด้านการวิจัยและนวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งเมื่อได้ผลงานวิจัย องค์ความรู้ และนวัตกรรมแล้ว สถาบันอุดมศึกษาจะต้องผลักดัน และถ่ายทอดผลงาน ววน. ไปสู่การแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาพื้นที่ในลักษณะการบริการวิชาการด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบทและศักยภาพของพื้นที่ นอกจากนี้ยังควรนำองค์ความรู้ และข้อค้นพบต่างๆ จากผลงานวิจัยและพัฒนาไปสร้างกระบวนการเรียนรู้และการผลิตบัณฑิตเพื่อเตรียมทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสามารถสอดรับกับความต้องการพัฒนาของพื้นที่ด้วย

2.6) การผลักดันแผนงานวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมที่เชื่อมโยงกับพื้นที่ไปสู่การดำเนินงานต้องมีการติดตามความก้าวหน้า และประเมินผลเป็นระยะตามเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวัง เพื่อปรับปรุง แก้ไข และเร่งรัดให้เกิดผลตามที่พึงปรารถนา รวมทั้งมีการทบทวนและปรับเปลี่ยนให้แผนและกระบวนการทำงานมีความเหมาะสมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงด้วย

2.7) กลไกแผนงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่เชื่อมโยงกับพื้นที่ ต้องมีส่วนสำคัญในการจัดลำดับความสำคัญประเด็นการพัฒนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และประสานการจัดสรรหรือเชื่อมโยงการเข้าถึงงบประมาณทั้งในด้านการวิจัยและการพัฒนาพื้นที่

3) การติดตามผลการดำเนินงานการนำแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ไปใช้กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ร่วม พบว่า

ในการผลักดันแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม หรือแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคไปสู่การปฏิบัติจะเริ่มต้นด้วยการจัดทำโครงการนำร่อง ซึ่งในเบื้องต้นได้กำหนดแนวทางโดยเลือกประเด็นที่จำเป็นต้องดำเนินการ มาจัดทำเป็นโครงการนำร่องส่งมอบให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ และติดตามประเมินผลการดำเนินการผลักดัน ทั้งนี้การจัดทำและดำเนินโครงการนำร่องจึงเป็นการเลือกประเด็นที่ควรดำเนินการตามจุดเน้นของแต่ละภาคในพื้นที่ 6 ภาค และร่วมดำเนินการโดยสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ โดยแบ่งออกเป็น 6 ภาค ดังนี้ 1) ภาคเหนือ คือ โครงการ

เสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและคนพิการที่ยากจน โดยส่งเสริมการจัดทำอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกายบนฐานเทคโนโลยีระดับชุมชน 2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ โครงการแก้ปัญหาความยากจนโดยการเสริมสร้างเศรษฐกิจระดับครัวเรือนตามรูปแบบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างมีประสิทธิภาพในภาวะน้ำจำกัด และส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรแม่นยำด้วยกระบวนการปรับปรุงทรัพยากรดินนำไปสู่การแปรรูปเพื่อสร้างรายได้เพิ่ม 3) ภาคกลาง คือ โครงการยกระดับต้นแบบนวัตกรรมกล้วยแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพด้วยการเสริมสร้างธุรกิจฐานนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของกลุ่มภาคกลางตอนบน 4) ภาคตะวันออก คือ โครงการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผลไม้ตกเกรดและเสริมสร้างผู้ประกอบการใหม่ฐานชุมชน 5) ภาคใต้ คือ โครงการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรอัตลักษณ์และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผลผลิตทางการเกษตรพื้นถิ่นสู่ผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบนฐานเศรษฐกิจชีวภาพ และ6) ภาคใต้ชายแดน คือ โครงการเสริมสร้างเศรษฐกิจครัวเรือนและชุมชนเพื่อบรรเทาความยากจนด้วยการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรเชื่อมโยงการท่องเที่ยวชุมชน ผลการดำเนินโครงการแล้วถอดบทเรียนพบว่า บทเรียนที่หนึ่ง การวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ และศักยภาพของพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย บทเรียนที่สอง การเลือกผลงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อประยุกต์ใช้พัฒนาพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย บทเรียนที่สาม การบูรณาการผู้เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และบทเรียนที่สี่ การกำกับ และติดตามผลการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

5.2 ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยขอนำเสนอข้อเสนอแนะการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

5.2.1 ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1) ควรผลักดันและการใช้รูปแบบกลไกประสานและบริหารแผนร่วมกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สคช.) เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนในการพัฒนาเชิงพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมในการยกระดับศักยภาพเชิงพื้นที่อย่างเป็นเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง

2) ควรนำแผนที่นำทางกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่ในการดำเนินการขับเคลื่อนภารกิจตามแผนที่นำทางสำหรับกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่ตามที่กำหนดเป็นแนวปฏิบัติอย่างเป็นลำดับขั้นตอนโดยมีกรอบเวลากำกับ ซึ่งแบ่งออกได้เป็นระยะ 3 ปี เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน และระยะ 1 ปีแรก เพื่อริเริ่มและทดลองการดำเนินงานร่วมกัน ทั้งนี้การกำหนดแนวปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวอาจมีการทบทวน และปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมยิ่งขึ้นได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

3) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ควรจะใช้บันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหลักด้านยุทธศาสตร์และด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาในเชื่อมโยงภารกิจ และความร่วมมือในการดำเนินงานประสานแผนของแต่ละหน่วยงานผ่านกลไกการบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่กับสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สคช.)และกระทรวงมหาดไทย

4) ควรผลักดันซึ่งเป็นจุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมในพื้นที่แต่ละภาค เพื่อร่วมกันกำหนดจุดเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคที่เชื่อมโยงกับภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5) ควรมีการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผน ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.).และแผนพัฒนาภาคในระดับพื้นที่รวมทั้งให้ครอบคลุมบุคลากรด้านแผนงาน และด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ควรมีการจัดการเรียนรู้(KM)ผู้ที่เกี่ยวข้องในหน่วยงานหรือมีการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องในรุ่นถัดไป

6) ควรนำแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เฉพาะพื้นที่ที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคไปบรรจุในแผนภาคโดยให้มีผลสภาพบังคับใช้ซึ่งอาศัยกลไกความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากการทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกันเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม

7) ควรนำโครงการนำร่องแต่ละภาคทั้ง 6 โครงการได้นำไปต่อยอดที่สอดคล้องกับโจทย์การพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อให้เกิดผลกระทบในวงกว้างที่นำไปสู่การยกระดับศักยภาพของพื้นที่ให้เห็นเป็นรูปธรรมที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาในแต่ละภูมิภาคต่อไป

8) ควรนำบทเรียนที่ได้จากการติดตามโครงการนำร่องแต่ละภาคนำไปสู่การขยายผลในประเด็นสำคัญหรือเร่งด่วนของแต่ละภาค ซึ่งจะเป็นแนวทางสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่ตอบโจทย์การพัฒนาพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

5.2.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ควรกำหนดทิศทางกรอบแนวทางการนำแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ของหน่วยงานสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สคช.) และกระทรวงมหาดไทย รวมทั้งสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ซึ่งหน่วยงานทั้ง 3 แห่งนี้สามารถบูรณาการการนำไปใช้ประโยชน์ร่วมกันในการขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพที่เห็นผลเป็นรูปธรรมต่อไป

2) ควรกำหนดประเด็นหรือหัวข้อหลักสำคัญในแต่ละประเด็นที่มีผลกระทบและความจำเป็นเร่งด่วนที่เป็นเรื่องสำคัญเพื่อให้ผู้รับผิดชอบหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ตรงกันในการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) สู่การปฏิบัติใช้ที่นำไปสู่การบรรจุแผนงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการนำไปพัฒนาเชิงพื้นที่ได้อย่างหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

3) ควรกำหนดกลไกการประสานและบริหารแผนร่วมกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สคช.) ในเชิงปฏิบัติการให้เกิดวามเข้าใจตรงกันเพื่อสามารถนำแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ในระดับพื้นที่ได้อย่างถูกต้องและเกิดประสิทธิภาพต่อไป

4) ควรสร้างกลไกความร่วมมือการขับเคลื่อนโครงการจากการดำเนินโครงการนำร่อง (Pilot) ในแต่ละพื้นที่ ในลักษณะการทำบันทึกข้อตกลงทางวิชาการ (MOU) เพื่อบรรจุแผนงาน/โครงการของหน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อการต่อยอดและขยายผลต่อไป

5) ควรสร้างกระบวนการในการสร้างความร่วมมือและความเข้าใจกับประชาคมวิจัยในพื้นที่สำหรับการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเชิงปฏิบัติของแผน ววน. ที่สอดคล้องกับโจทย์ประเด็นในพื้นที่ซึ่งในไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ต่อไป

5.2.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) การติดตามและประเมินผลแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

2) การพัฒนานโยบายแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์ กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก 2. (2561). แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก 2 (จันทบุรี ตราด นครนายก ปราจีนบุรี สระแก้ว พ.ศ. 2562 – 2565) (ฉบับทบทวน). http://www.prachinburi.go.th/EP2/planEP2-62-65.pdf

กลุ่มยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคใต้ชายแดน. (2563). *แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน ฉบับทบทวน (พ.ศ. 2561 – 2565).* https://www.osmsouth border.go.th/files/com_news_strategy/2019-08_63d84e3ea2bcd03.pdf/

กระทรวงมหาดไทยกับการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน : ภายใต้การดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการร่วมกลุ่มจังหวัด (Regional Operation Center : ROC) จาก https;//sc.kku.ac.th/PLAN/qasci2557/2014-Jul-15-200748IQASC2556_4.5_15.pdf

กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.บันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่าง วท. กับกระทรวงมหาดไทย (มท.) ในการดำเนินงาน “การพัฒนาจังหวัดด้วย. จาก dev1.colorpack.net/most/main/th/integration-matchine/2289-intergration-mou-moi-most.html.

*เครือข่ายความร่วมมือเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชน คลินิกเทคโนโลยีที่พึ่งของชุมชน.*ออนไลน์. จาก clinictech.ops.go.th/online/pages/blog_view.asp?blog_id=1 0 6 . กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.

จุมพล หนิมพานิช. (2558). *การวิเคราะห์นโยบาย ขอบข่าย แนวคิด ทฤษฎี และกรณีตัวอย่าง.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เฉลย แสงอุส่าห์. (2559). นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : การก่อเกิดและการนำไปปฏิบัติ. *วารสารเพื่อการพัฒนาชนบท,* 49-65.

ถวัลย์ วรเทพพุฒิพงศ์. (2558). *เอกสารประกอบการสอนวิชา รศ.640 นโยบายสาธารณะและการวางแผน*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ทศพร ศิริสัมพันธ์. (2559). *การวางแผนเชิงกลยุทธ์.* กรุงเทพฯ: คณะกรรมการปฏิรูประบบราชการ.

ทศพร ศิริสัมพันธ์. (2559). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย

นโยบายและแผนวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ.2555-2564) หน้า 95 จาก www.sti.or.th/sti/uoloads/content_file/แผน_วทน.pdf.

ปกรณ์ ปรียากร. (2558). *การวางแผนกลยุทธ์:แนวคิดและแนวทางเชิงประยุกต์* (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เสมาธรรม.

ปัญญา สุขแสน, สมพิศ สุขแสน, และ พิสุทธิ์ ศรีจันทร์. (2557). *รายงานการวิจัยห้องสมุดมีชีวิต :การบริหารจัดการสารสนเทศทางวิชาการและท้องถิ่นบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต*. อุตรดิตถ์: สำนักวิทยาบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

ปิยวัฒน์ ศิวรักษ์. (2558, มกราคม-กุมภาพันธ์). “นโยบาย...ทำไมไม่ใช่อย่างใจคิด (The What is ‹ Public Policy),” *วารสารข้าราชการ* 44(1), 18-30.

ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2558). “การวางแผน ความหมาย กระบวนการและอุปสรรค,” ใน *เอกสารประกอบการสอนวิชา รศ.640 นโยบายสาธารณะและการวางแผน.* กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2558). “การวางแผน ความหมาย กระบวนการและอุปสรรค,” ใน *เอกสาร ประกอบการสอนวิชา รศ.640 นโยบายสาธารณะและการวางแผน*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์.

ประเวศ วะสี. (2558). *ปฏิรูประบบราชการ (1) อัปมงคล 8 ประการในระบบราชการ.* สืบค้นจาก http://216.239.51.104/search?q=cache:pSdRWD4EGQJ:www.ha.or.th/eyel.htm

พสุ เดชะรินทร์. (2559). *การวางแผนและกำหนดยุทธศาสตร์.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พสุ เดชะรินทร์ และ ชัยวัฒน์ หฤทัยพันธ์. (2558). *การวางแผนและกำหนดยุทธศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 3).กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มยุรี อนุมานราชธน. (2559). *นโยบายสาธารณะ.* กรุงเทพฯ: ธรรกมลการพิมพ์.

ยอดชาย วิถีพานิช. (2559). “นโยบายสาธารณะ: นโยบายของรัฐจากฝ่ายการเมือง ฝ่ายบริหาร,” *รัฐสภาสาร*. 54(2), 77-100.

รังสรรค์ ธนะพรพันธ์. (2559). บทบัญญัติว่าด้วยแนวนโยบายแห่งรัฐใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. *วารสารเศรษฐศาสตร์ มธ*, 20(2-3), 65.

วีระพล สุวรรณนันต์. (2559). *หลักและเทคนิคการวางแผน*. กรุงเทพฯ: บริษัทประยูรวงศ์.

วรเดช จันทรศร และ ไพโรจน์ ภัทรนรากุล. (2559). *การประเมินผลระบบเปิด* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สหายบล็อกและการพิมพ์.

ศุภชัย ยาวะประภาษ. (2559). *นโยบายสาธารณะ* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สกสว.ออนไลน์. จาก http://www.tsri.or.th/th/about/5/*โครงสร้างองค์กร*.

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2553). *ยุทธศาสตร์การวิจัย (พ.ศ. 2555 - 2559) : ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. http://nrct-ne.kku.ac.th/images/strategy-ne.pdf

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2553). *ร่าง ยุทธศาสตร์การวิจัย (พ.ศ. 2555 - 2559)* : ภาคกลาง. https://research.eau.ac.th/pdf/Central.PDF

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2554). *ยุทธศาสตร์การวิจัย (พ.ศ.2555 – 2559)* : ภาคเหนือ. https://ka.mahidol.ac.th/2 0 1 4 / pdf/research/research_plan_north.pdf

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2563). *รายงานการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติประชากรศาสตร์ 14 จังหวัดภาคใต้ พ.ศ.2563*. http://www.cmgthailand.psu.ac.th/images/doc/2 - PopulationAnalysis63 .pdf

สำนักงานศึกษาธิการภาค 2. (2559). *รายงานทิศทางการพัฒนาการศึกษาระดับภาคการศึกษาในเขตภาคเหนือตอนล่าง*. http://www.reo15.moe.go.th/web/images/p4p15mai/a%201-7.doc?phpMyAdmin=l2QOQ1eLwoYKASNXXoeklk7mCwe

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). *แผนพัฒนาภาค พ.ศ.2560 - 2565 ฉบับทบทวน (พฤษภาคม 2563)*. https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=10196&filename=index

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). *ร่างกรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ. 2566-2570 (ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคใต้ ภาคใต้ชายแดน)*. https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=11684

สมบัติ ธำรงธัญวงศ์. (2559). *นโยบายสาธารณ : แนวความคิดการวิเคราะห์และกระบวนการ* (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เสมาธรรม.

สมพิศ สุขแสน. (2559). *นโยบายสาธารณะและการวางแผน*. กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

สรรเสริญ วงศ์ชอุ่ม. (2559). *การวางแผนพัฒนาประเทศ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง.

สรรเสริญ วงศ์ชะอุ่ม. (2559). *แนวคิด "การพัฒนาประเทศ*. นนทบุรี: บริษัท เพชรรุ่งการพิมพ์ จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). *แนวทางการพัฒนาแผน*. สืบค้นจาก https://www.nesdc.go.th/

สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). กรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13. สืบค้นจาก https://www.ldd.go.th/PDF/DevelopmentPlanNo.13.pdf

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). *แผนพัฒนาภาค พ.ศ.2560-2565 ฉบับทบทวน*. สืบค้นจาก https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=8539&filename=index

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). *ยุทธศาสตร์ชาติ20ปี.* สืบค้นจาก http://nscr.nesdc.go.th/

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). ร่าง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม. (2560). 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย กลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคต. กรุงเทพมหานคร: สำนักบริหารกลาง สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม.

สำนักโฆษก. (2560). "Thailand 4.0: ขับเคลื่อนอนาคตสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน". วารสารไทยคู่ฟ้า.กรุงเทพมหานคร: สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. เล่มที่ 33 มกราคม-มีนาคา 2560, หน้า 4-19.

สิริวุฒิ บูรณพร. (2540). *กลยุทธ์การตัดสินใจ.* กรุงเทพฯ: บริษัทซีเอ็ดยูเครนั่นจำกัด.

อุทิศ ขาวเธียร. (2545).การกำหนดกลยุทธ์และแผนงาน เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง ใน*ชุดการเรียน ด้วยตนเอง หลักสูตรการพัฒนานักบริหารระดับกลาง* (เล่มที่ 11). สถาบันพัฒนาข้าราชการสำนักงาน ก.พ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธนาเพรส แอนด์ กราฟฟิค.

อุทิศ ขาวเธียร. (2559). *การวางแผนกลยุทธ์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: บริษัทด่านสุทธาการพิมพ์.

Anderson, James E. (2000). *Pulic Policy Making: An Introduction***.** New York: Houghton. Miffin Company.

Bacal, R. (1999). *Performance Management*. New York. McGraw-Hill.

Bonoma, T. V. (1985). *The Marketing Edge: Making Strategies Work*. New York: The Free Press.

Chermack, T. J., & Kasshanna, B. K. (2007). The Use and Misuse of SWOT Analysis andImplications for HRD Professionals, *Human Resource Development International,* 10(4). pp. 383-399.

Considine, M. (1994). *Public Policy: A Critical View*. South Melboune: Macmillan Education Australia.

Conyers, D. & Hills, P. (1984).*An Introduction to Development Planning in the Thir World.* London: Cambridge University Press.

Cummings, T. G., & Worley, C. G. (2005). *Organization Development and Change*. (Australia: South-Western College Publishing).

Donnelly, Jr. J. H. (1984) *Management*. New York: McGraw-Hill.

Dye, T.R. (1984). *Understanding Public Policy.* Englewood Cliffs: Prentice Hall.

Easton, David. (1953). *The Political System: An Inquiry in to the state of PoliticalScience.* New York: Alfred A. Knoft.

Etzioni, A. (1963) *The Active Society*. New York: The Free Press.

Jones, Charles O. (1970). *An Introduction to the Study of Public Policy*. California: Duxbury Press.

Lasswell, Harold D. & Abraham Kaplan. (1970). *Power and Society.* New Haven: Yale University press.

Nagel, S. (1984). *Public Policy: Goals, Means, and Methods*. New York: St. Martin's Press.

Quade, E. (1982). *Analysis for Public Decision*. ed. New York: Elsiver Science Publishing Co.

Sharkansky, Ira. (1971). *Policy Analysis in political Science*. Chicago: Markham.

Van Meter, S., & Van Horn, Carl E. (2539). "The Policy Implementation Process: A Conceptual

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ประเด็นประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับผู้บริหาร สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (สป.มท.)

ประเด็นประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับผู้บริหาร

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (สป.มท.)

การนำเสนอแนวคิดและแนวทางการเชื่อมโยงแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) กับแผนพัฒนาพื้นที่ระดับภาพ รวมทั้งรูปแบบความร่วมมือของกลไกประสานและบริหารแผนด้านด้าน ววน. เชิงพื้นที่ ขอให้ท่านได้อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นต่อไปนี้

1. การเชื่อมโยงงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ในการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ควรมีแนวทางอย่างไร

2. การดำเนินงานร่วมกันในการประสานและบริหารแผนด้าน ววน.กับแผนพัฒนาพื้นที่ระดับภาคควรมีเป้าหมายและแนวทางอย่างไร

3. กลไก หรือองค์คณะในการประสานและบริหารแผนด้าน ววน.กับแผนพัฒนาพื้นที่ระดับภาคควรมีองค์ประกอบอย่างไร มีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใดบ้าง และแต่ละส่วนควรมีบทบาทอย่างไร

4. ปัจจัยที่สนับสนุนการดำเนินงานของกลไกการประสานและบริหารแผนด้าน ววน.กับแผนพัฒนาพื้นที่ระดับภาคที่สำคัญมีอะไรบ้าง

ภาคผนวก ข

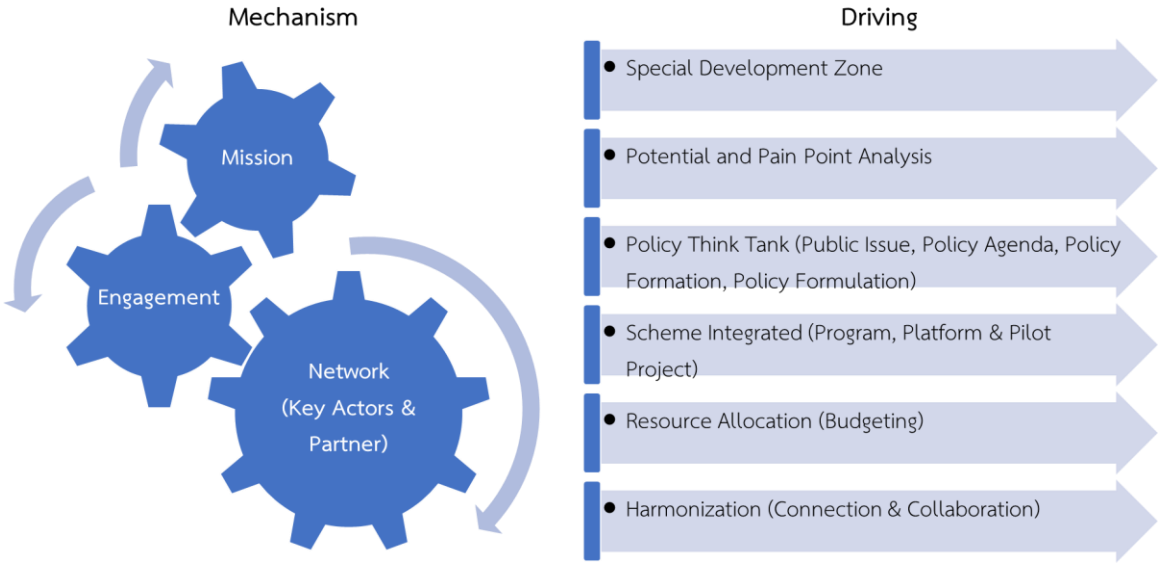
ประเด็นประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับทีมโครงวิจัย

ที่ได้รับสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

ประเด็นประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับทีมโครงวิจัย

ที่ได้รับสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

จากการดำเนินการโครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจาก สกสว. ให้ท่านพิจารณาทบทวนกระบวนการวิจัยและข้อค้นพบตามกรอบที่ชี้แจง โดยขอให้ได้อธิบายและอภิปรายร่วมกันในประเด็นต่อไปนี้

1. งานวิจัยที่ท่านรับผิดชอบมีวัตถุประสงค์เกี่ยวข้องกับการเชื่อมโยงแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ของ สกสว. กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระดับภาคของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติอย่างไรบ้าง

2. งานวิจัยที่ท่านรับผิดชอบมีข้อค้นพบ หรือมีข้อเสนอในด้านกลไกการเชื่อมโยงแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ของ สกสว. กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระดับภาคของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติอย่างไรบ้าง

3. งานวิจัยที่ท่านรับผิดชอบมีข้อค้นพบ หรือมีข้อเสนอแนวทางการประสาน การบริหาร และการผลักดันแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ของ สกสว. ไปสู่การดำเนินงานให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระดับภาค (แผนพัฒนาภาค/กรอบทิศทางการพัฒนาภาค) ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติอย่างไรบ้าง

4. งานวิจัยที่ท่านรับผิดชอบมีข้อค้นพบ หรือมีข้อเสนอในภาพรวมด้านบทบาทของ ววน. และการนำ ววน.ไปใช้สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระดับภาคอย่างไรบ้าง

ภาคผนวก ค

ประเด็นประชุมระดมสมองร่วมกับทีมโครงวิจัย 5 ทีม

ที่ได้รับสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

ประเด็นประชุมระดมสมองร่วมกับทีมโครงวิจัย 5 ทีม

ที่ได้รับสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

จากผลการวิเคราะห์กลไกการประสานและบริหารแผน ววน.ของโครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจาก สกสว. โดยได้นำเสนอเป็นประเด็นตั้งต้นนั้น ขอให้ท่านพิจารณาผลดังกล่าวเพื่ออภิปายและระดมความคิดเห็นร่วมกันในประเด็นต่อไปนี้

1. ท่านมีความคิดเห็นต่อประเด็นตั้งต้นสำหรับการออกแบบกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่ในส่วนองค์ประกอบและรูปแบบกลไกอย่างไรบ้าง

(รูปแบบกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ควรมีการเพิ่มเติมอย่างไรให้มีความเหมาสมยิ่งขึ้น)

2. ท่านมีความคิดเห็นต่อประเด็นตั้งต้นสำหรับการออกแบบกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่ในส่วนการกำหนดเป้าประสงค์ในการดำเนินงานของกลไกอย่างไรบ้าง

(เป้าหมายสำคัญของกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ควรมุ่งเน้นในประเด็นใด)

3. ท่านมีความคิดเห็นต่อประเด็นตั้งต้นสำหรับการออกแบบกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่ในส่วนการเชื่อมโยงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผน ววน.และแผนพัฒนาพื้นที่ระดับภาคอย่างไรบ้าง

(ควรมีหน่วยงาน หรือใครเข้ามาเกี่ยวข้องในกลไกดังกล่าวเพิ่มเติมอีก และควรมีบทบาทอย่างไร)

4. ท่านมีความคิดเห็นต่อประเด็นตั้งต้นสำหรับการออกแบบกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่ในส่วนปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จการดำเนินงานอย่างไรบ้าง

(ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานของกลไกดังกล่าว ปัจจัยใดมีความสำคัญเป็นลำดับต้น)

5. ท่านมีความคิดเห็นต่อประเด็นตั้งต้นสำหรับการออกแบบกลไกประสานและบริหารแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่ในส่วนแนวทางการดำเนินงานเชื่อมโยงการขับเคลื่อนแผน ววน.และแผนพัฒนาพื้นที่ระดับภาคอย่างไรบ้าง

6. ท่านมีความคิดเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคที่พึงพิจารณาในการพัฒนากลไกและขับเคลื่อนกลไกดังกล่าวคืออะไร

ภาคผนวก ง

ประเด็นคำถามสำหรับประชุมระดมสมองรับฟังจุดเน้นระดับภาค

ประเด็นคำถามสำหรับประชุมระดมสมองรับฟังจุดเน้นระดับภาค

จากการประชุมสัญจรระดมความคิดเห็นภาควิชาการ

จากการนำเสนอการวิเคราะห์กรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566-2570 และร่างแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) พ.ศ.2560-2570 ขอให้ท่านให้ความเห็น ดังต่อไปนี้

1. ขอให้ท่านเรียงลำดับประเด็นความสำคัญการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามที่ท่านมีข้อมูลและมีประสบการณ์ โดยเป็นประเด็นที่ภารกิจด้าน ววน.จะมีบทบาทในการเข้าไปสนับสนุนได้

2. หากพิจารณาการดำเนินงานด้านการวิจัยและนวัตกรรมที่ผ่านมา ประเด็นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของภาคที่สำคัญตามข้อ 1 ในเรื่องใดบ้างที่มีผลงานวิจัยและนวัตกรรมพร้อมใช้และสามารถนำไปผลักดันเพื่อเป็นโครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้ พร้อมทั้งยกตัวอย่างงานวิจัยและนวัตกรรมพร้อมใช้ดังกล่าวด้วย

3. ประเด็นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของภาคที่สำคัญตามข้อ 1 ในเรื่องใดบ้างที่ยังขาดองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ หรือยังจำเป็นต้องทำวิจัยและนวัตกรรม เพื่อนำไปใช้สนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาภาค และโจทย์วิจัยในประเด็นดังกล่าวคืออะไร

ภาคผนวก จ

แบบบันทึกประเด็นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แบบบันทึกประเด็นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญที่ควรเป็นจุดเน้นระดับภาคจากการประชุมสัญจรระดมความคิดเห็นภาควิชาการ

การจัดลำดับความสำคัญ		ผลงาน ววน. พร้อมผลักดันไปใช้			ช่องว่าง / ความต้องการด้าน ววน.		
ประเด็นพัฒนาภาค	ประเด็นย่อย / จุดเน้น	ผลงาน ววน. พร้อมผลักดัน	ผู้จัดทำ	ผู้ใช้ประโยชน์ / พื้นที่รับประโยชน์	โจทย์ ววน. เพื่อพัฒนาภาค	ผู้เสนอ	ผู้ใช้ประโยชน์ / พื้นที่รับประโยชน์
ประเด็น...	ประเด็นย่อย...						
(ลำดับ...)	ประเด็นย่อย...						
ประเด็น...	ประเด็นย่อย...						
(ลำดับ...)	ประเด็นย่อย...						
ประเด็น...	ประเด็นย่อย...						
(ลำดับ...)	ประเด็นย่อย...						
ประเด็น...	ประเด็นย่อย...						
(ลำดับ...)	ประเด็นย่อย...						
ประเด็น...	ประเด็นย่อย...						
(ลำดับ...)	ประเด็นย่อย...						
ประเด็น...	ประเด็นย่อย...						
(ลำดับ...)	ประเด็นย่อย...						

ภาคผนวก ฉ

ประเด็นคำถามสำหรับประชุมระดมสมองสัญจรผู้มีส่วนได้เสียเพื่อรับฟังศักยภาพและความต้องการ ปัญหาอุปสรรคในการขับเคลื่อนภาคกิจ ววน.

ประเด็นคำถามสำหรับประชุมระดมสมองสัญจรผู้มีส่วนได้เสียเพื่อรับฟัง
ศักยภาพและความต้องการ ปัญหาอุปสรรคในการขับเคลื่อนภาคกิจ ววน.

จากข้อมูลเอกสารนำเสนอผลการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงกรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566-2570 และร่างแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) พ.ศ.2566-2570 รวมทั้งจุดเน้นการพัฒนาภาคโดยใช้ ววน.ในการขับเคลื่อน ขอให้ท่านให้ความเห็น ดังต่อไปนี้

1. **อะไรคือศักยภาพด้าน ววน. ในระดับภาคที่โดดเด่นของหน่วยบริการในพื้นที่** ซึ่งสามารถเป็นตัวนำในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของภาคได้ (ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานด้าน ววน. / ห้องปฏิบัติการ / ศูนย์ทดสอบ / ศูนย์เครื่องมือ / ผู้เชี่ยวชาญ / องค์ความรู้ / การผลิตกำลังคน / การบริการวิชาการ เป็นต้น)

2. จากสภาพปัญหา และสถานการณ์ในปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคตของพื้นที่ระดับภาค ท่านคิดว่า **อะไรคือความท้าทายที่เป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่**

3. **อะไรคือยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของภาคด้านที่สำคัญ และควรเน้นประเด็นใด** ซึ่งเป็นประเด็นที่ภารกิจด้าน ววน.สามารถช่วยสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนานั้นได้ (อาจนำเสนอเป็นลำดับ 1..., 2..., 3...)

4. ประเด็นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของภาคที่สำคัญตามข้อ 3 ใน**เรื่องใดบ้างที่ยังขาดกำลังคน องค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ หรือยังจำเป็นต้องทำวิจัยและนวัตกรรม** เพื่อนำไปใช้สนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาภาค โดย**โจทย์การพัฒนากำลังคน โจทย์วิจัยและนวัตกรรม**ในประเด็นดังกล่าวคืออะไร

5. ประเด็นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของภาคที่สำคัญตามข้อ 3 ในเรื่องใดบ้างที่มี**ผลงานด้าน ววน. ที่พร้อมใช้และสามารถนำไปผลักดันเพื่อเป็นโครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้** พร้อมทั้ง**ยกตัวอย่างผลงาน**ด้าน ววน. พร้อมใช้ดังกล่าว

6. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับ**การขับเคลื่อนแผน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค** และ**ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จ**

ภาคผนวก ช

ประเด็นคำถามสำหรับประชุมระดมสมองและสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก
ในการขับเคลื่อนภารกิจ ววน.

ประเด็นคำถามสำหรับประชุมระดมสมองและสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก
ในการขับเคลื่อนภารกิจ ววน.

จากข้อมูลเอกสารนำเสนอผลการวิเคราะห์กรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566-2570 และร่างแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) พ.ศ.2566-2570 เบื้องต้นขอให้ท่านให้ความเห็น ดังต่อไปนี้

1. ตามข้อมูลและประสบการณ์ของท่าน ขอให้ท่านแสดงความเห็นว่าอะไรคือศักยภาพด้าน ววน. ในระดับภาคที่โดดเด่นของสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ ซึ่งสามารถเป็นตัวนำในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของภาคได้ (ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานด้าน ววน. / ห้องปฏิบัติการ / ผู้เชี่ยวชาญ / องค์ความรู้ / การผลิตกำลังคน / การบริการวิชาการ เป็นต้น)

2. ในทัศนะของท่านหากพิจารณาถึงสภาพปัญหา และสถานการณ์ในปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคตของพื้นที่ระดับภาค ท่านคิดว่าอะไรคือความท้าทายที่เป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่

3. ขอให้ท่านเรียงลำดับประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของภาคที่สำคัญ ซึ่งเป็นประเด็นที่ภารกิจด้าน ววน. สามารถเข้าไปสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนานั้นได้ และในการสนับสนุนยุทธศาสตร์การพัฒนาภาค ภารกิจด้าน ววน. ควรมีบทบาทอย่างไร

4. หากพิจารณาการดำเนินงานภารกิจด้าน ววน. ในพื้นที่ภาคของท่านที่ผ่านมา ประเด็นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของภาคที่สำคัญตามข้อ 3 ในเรื่องใดบ้างที่มีผลงานด้าน ววน. ที่พร้อมใช้และสามารถนำไปผลักดันเพื่อเป็นโครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้ พร้อมทั้งยกตัวอย่างผลงานด้าน ววน. พร้อมใช้ดังกล่าวด้วย

ตัวอย่าง

- ผลงานพร้อมใช้ด้านการพัฒนากำลังคน เช่น หลักสูตร การอบรมระยะสั้น
- ผลงานพร้อมใช้ที่เกิดจากความเชี่ยวชาญของหน่วยงาน เช่น การให้บริการวิชาการ การให้คำปรึกษา
- ผลงานพร้อมใช้ด้านวิจัยและนวัตกรรม เช่น งานวิจัยที่สามารถนำไปถ่ายทอดได้ นวัตกรรมที่นำไปใช้ในเชิงพาณิชย์แล้ว

5. ประเด็นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของภาคที่สำคัญตามข้อ 3 ในเรื่องใดบ้างที่ยังขาดองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ หรือยังจำเป็นต้องทำวิจัยและนวัตกรรม เพื่อนำไปใช้สนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคและโจทย์องค์ความรู้ หรือวิจัยและนวัตกรรมในประเด็นดังกล่าวคืออะไร

ตัวอย่าง

- โจทย์ด้านการพัฒนากำลังคน เช่น ความต้องการพัฒนาสมรรถนะ สาขาอาชีพที่ขาดแคลน
- โจทย์ด้านการพัฒนาความเชี่ยวชาญของหน่วยงาน เช่น ความต้องการผู้เชี่ยวชาญภาคปฏิบัติ
- โจทย์ด้านวิจัยและนวัตกรรม เช่น งานวิจัยสำหรับแก้ปัญหาในภาคการผลิต นวัตกรรมสำหรับเพิ่มผลผลิตการเกษตร

6. ท่านคิดว่าปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในการขับเคลื่อนแผน ววน. เชิงพื้นที่ระดับภาคมีปัจจัยอะไรบ้าง

7. ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการขับเคลื่อนแผน ววน. และแผน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคอย่างไรบ้าง

(ได้แก่ กลไกการขับเคลื่อน / ระบบงบประมาณ / ความร่วมมือและการประสานงาน เป็นต้น)

ภาคผนวก ซ

แบบประเมินผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบประเมินผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมสอดคล้องของหลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ระดับพื้นที่ และแผนพัฒนาภาค

<u>คำชี้แจง</u> ขอให้ท่านผู้เชี่ยวชาญได้กรุณาแสดงความคิดเห็นของท่านที่มีต่อหลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ระดับพื้นที่ และแผนพัฒนาภาค โดยใส่เครื่องหมาย (/) ลงในช่องความคิดเห็นของท่านพร้อมเขียนข้อเสนอแนะ ที่เป็นประโยชน์ในการนำไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป

ให้ +1 <u>ถ้าแน่ใจว่า</u>เนื้อหาสาระที่กำหนดขึ้นมีความเหมาะสมสอดคล้องกับหัวข้อนั้น

ให้ -1 <u>ถ้าแน่ใจว่า</u>เนื้อหาสาระที่กำหนดขึ้นไม่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับหัวข้อนั้น

ให้ 0 <u>ถ้าไม่แน่ใจว่า</u>เนื้อหาสาระที่กำหนดขึ้นมีความเหมาะสมสอดคล้องกับหัวข้อนั้น

รายการพิจารณา	**ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ**			**ข้อเสนอแนะ**
	+1	**0**	**-1**	
1.หลักการและเหตุผล				
2.วัตถุประสงค์				
3. กลุ่มเป้าหมายและคุณสมบัติ				
3.1 กลุ่มเป้าหมาย				
3.2 คุณสมบัติ				
4. สมรรถนะที่คาดหวัง				
5. สาระการเรียนรู้				

รายการพิจารณา	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
5.1 ทิศทางการพัฒนาประเทศ และกรอบการพัฒนาเชิงพื้นที่				
5.2 ความก้าวหน้าและบทบาทของวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมในการพัฒนาประเทศ				
5.3 การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อจัดทำแผนงานและโครงการพัฒนา				
5.4 การแปลงงานวิจัยและนวัตกรรมสู่การใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเชิงพื้นที่				
5.5 การเสริมสร้างประสบการณ์การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม				
5.6 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม				
5.7 การสื่อสารงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา				

รายการพิจารณา	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
6. แนวทางการจัดการเรียนรู้				
7. การประเมินผล				
8. ผลที่คาดว่าจะได้รับ				
8.1 ผลที่พึงประสงค์				
8.2 เป้าหมายความสำเร็จที่สำคัญ (OKRs)				
9.ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถะที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้				

(ลงชื่อ).....ผู้เชี่ยวชาญ

(.....)

ภาคผนวก ฌ

พิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือแนวทางบูรณาการแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมเชิงพื้นที่ ระหว่างสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม และงานแถลงข่าว

กำหนดการพิธีลงนาม
บันทึกข้อตกลงความร่วมมือแนวทางบูรณาการแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.)
เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมเชิงพื้นที่
ระหว่าง
สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และ
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

วันพฤหัสบดีที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2565 เวลา 8.30 – 13.00 น. ณ โรงแรมรอยัล ปริ๊นเซส หลานหลวง

8.30 - 9.30 น. ลงทะเบียนเข้าร่วมงาน

9.30 - 10.00 น. -พิธีกรกล่าวพร้อมต้อนรับแขกผู้มีเกียรติและสื่อมวลชน
-ชมวิดิทัศน์ “วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเชิงพื้นที่”

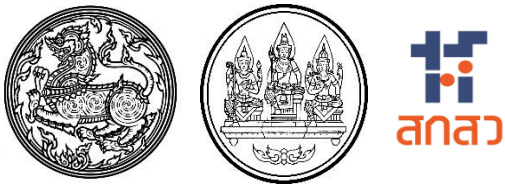
10.00 - 10.30 น. รองศาสตราจารย์ ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการ ส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กล่าวถึงเจตนารมณ์ในการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ

10.30 - 11.00 น. -พิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ ระหว่าง 3 หน่วยงาน ประกอบด้วย
1. นายสุทธิพงษ์ จุลเจริญ ปลัดกระทรวงมหาดไทย
2. นายดนุชา พิชยนันท์ เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

โดยมี ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุทธิพร จิตต์มิตรภาพ ประธานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (กสว.) เป็นสักขีพยาน
-ผู้ลงนาม และสักขีพยานถ่ายภาพร่วมกัน

11.00 - 12.00 น. แถลงข่าวความร่วมมือและแนวทางการประสานการดำเนินภารกิจ ระหว่าง 3 หน่วยงาน
1. นายสุทธิพงษ์ จุลเจริญ ปลัดกระทรวงมหาดไทย กล่าวถึงทิศทางการระดมความร่วมมือ เพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่
2. นายดนุชา พิชยนันท์ เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กล่าวถึงทิศทางการพลิกโฉมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเชิงพื้นที่ด้วยองค์ความรู้ และนวัตกรรม
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กล่าวถึงบทบาทของ สกสว.กับเสริมสร้างภาคีเครือข่าย เชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่

12.00 - 13.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน

เจตนารมณ์ในการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ

รองศาสตราจารย์ ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล

ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

ประธานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (กสว.)
ปลัดกระทรวงมหาดไทย
เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ผู้ว่าราชการจังหวัด
ผู้บริหาร หัวหน้าหน่วยงานทุกภาคส่วน
สื่อมวลชน และแขกผู้มีเกียรติทุกท่าน

หากพิจารณาถึงทิศทางการพัฒนาประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมาและสืบเนื่องต่อไปในอนาคต กล่าวได้ว่า รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการจัดวางยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนประเทศในระยะยาว พร้อมกับการกำหนดแนวทางการปฏิรูปส่วนต่างๆ ให้พร้อมรับการเติบโต รวมทั้งการพลิกโฉมการพัฒนาประเทศเพื่อก้าวสู่การเป็นประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจสร้างคุณค่า และมีระบบสังคมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดังนั้นรัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายการเปลี่ยนแปลงประเทศที่ต้องอาศัยการขับเคลื่อนด้วยองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และการจัดการอย่างเป็นระบบ

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เป็นหน่วยงานเชิงนโยบายและมีบทบาทเป็นหนึ่งในกลไกผลักดันยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาประเทศ โดยมีภารกิจในการบูรณาการองค์ความรู้จากวิทยาศาสตร์ การใช้งานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงให้ประเทศมุ่งไปข้างหน้าก้าวสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว และมีขีดความสามารถในการแข่งขันทัดเทียมกับนานาประเทศในระดับสากล

รวมทั้งยังมีหน้าที่ในการสร้างรากฐานของประเทศในระยะยาว ด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับองคาพยพต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาเชิงพื้นที่ให้สามารถแก้ไขปัญหา และระดมศักยภาพที่มีอยู่ภายในให้ตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และชุมชนในเชิงพื้นที่จำเป็นต้องอาศัยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม มาใช้เพื่อแก้ปัญหาและสร้างโอกาสใหม่ไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาทุนมนุษย์ทั้งในด้านวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง เพื่อให้มีความพร้อมสำหรับโลกยุคดิจิทัลและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือแนวทางบูรณาการแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมเชิงพื้นที่ ระหว่าง 3 หน่วยงาน คือ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และ สกสว. ในวันนี้จะก่อให้เกิดกลไกการขับเคลื่อนผลักดันการนำผลงานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเชิงพื้นที่ รวมทั้งผลักดันให้เกิดโครงการพัฒนาพื้นที่โดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เป็นฐานในการขับเคลื่อน ทั้งนี้ การทำงานร่วมกันระหว่าง 3 หน่วยงาน จะทำให้เกิด

แผนการพัฒนาประเทศระดับพื้นที่มีทิศทางที่ชัดเจนและประเทศสามารถลงทุนกิจกรรมหรือการพัฒนาขนาดใหญ่ เพื่อจะสร้างการเปลี่ยนแปลงหรือผลกระทบเชิงพื้นที่ได้

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานดังกล่าวจะบรรลุเป้าหมายได้จำเป็นต้องอาศัยการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานพันธมิตรหลายภาคส่วนในการบูรณาการการทำงานร่วมกัน ดิฉันมั่นใจว่าภายใต้ความร่วมมือแนวทางบูรณาการแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมเชิงพื้นที่ระหว่าง 3 หน่วยงานในวันนี้ จะเป็นกลไกสำคัญที่ผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมเชิงพื้นที่ ที่สร้างประโยชน์ให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างเท่าเทียม ทั้งการรับรู้และความเข้าใจทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมเชิงพื้นที่ และแนวทางการขับเคลื่อนแผนด้าน ววน. เชิงพื้นที่ ที่เชื่อมโยงกับนโยบายของรัฐบาลและยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และความต้องการระดับพื้นที่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

การแถลงข่าวความร่วมมือและแนวทางการประสานการดำเนินภารกิจ ระหว่าง 3 หน่วยงาน

วันพฤหัสบดีที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2565 เวลา 8.30 – 13.00 น.
ณ โรงแรมรอยัล ปริ๊นเซส หลานหลวง

นายสุทธิพงษ์ จุลเจริญ ปลัดกระทรวงมหาดไทย

“ทิศทางการระดมความร่วมมือเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่”

กระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่สำคัญในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ด้วยการพัฒนาพื้นที่ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนคนไทยให้ทั่วทุกพื้นที่มีความสุขอย่างยั่งยืน ดังนั้นการขับเคลื่อนการพัฒนา และการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยเฉพาะในระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัดจึงถือเป็นภารกิจของกระทรวงมหาดไทย

การพัฒนาและแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ในระดับจังหวัด และกลุ่มจังหวัด กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้มีบทบาทประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด โดยให้ส่วนราชการในภูมิภาคนำเสนอแผนงาน โครงการในเชิงยุทธศาสตร์ที่อาศัยศักยภาพของพื้นที่มาใช้ เพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาของพื้นที่ให้ลุล่วง ทั้งในด้านการยกระดับเศรษฐกิจ การสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชน

การดำเนินงานของกระทรวงมหาดไทยในระดับพื้นที่ที่ผ่านมาได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงยกระดับวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งเกิดความก้าวหน้าในการวางรากฐานเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่ให้เป็นฐานการเติบโตของประเทศ แต่อย่างไรก็ตามการผลักดันให้พื้นที่มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้นเพื่อเป็นพลังในการพลิกโฉมประเทศ ให้ก้าวไปอีกขั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือ และประสานพลังของภาคี หุ้นส่วนการพัฒนาต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำองค์ความรู้จากวิทยาศาสตร์ ผลงานวิจัย และผลผลิตที่เป็นนวัตกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาจังหวัด และกลุ่มจังหวัด เพื่อขจัดทุกข์หรือความยากลำบาก และสร้างความสุขหรือการกินดีอยู่ดี ให้แก่ประชาชนและภาคส่วนต่างๆ จะเป็นทางเลือกและทางรอดสำหรับอนาคต

กระทรวงมหาดไทยเล็งเห็นถึงความจำเป็นในการปรับตัว โดยต้องเสริมสร้างความสามารถของพื้นที่ในระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัดให้แก้ไขปัญหาและพัฒนาได้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่ผันผวนตลอดเวลา และรับมือกับความท้าทายที่ซับซ้อนในอนาคต รวมทั้งตระหนักถึงพลังในการบูรณาการความร่วมมือ โดยเฉพาะการประสานแผน และประสานกลไกการทำงานในระดับพื้นที่ให้ทำงานอย่างสอดประสานกันเพื่อตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาเพื่อประโยชน์ของประชาชน จึงได้ร่วมลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือแนวทางบูรณาการแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมเชิงพื้นที่

ความร่วมมือในครั้งนี้ จะนำไปสู่การประสานพลังกับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม หรือ สกสว. ในการผลักดันการนำองค์ความรู้ ผลงานวิจัย และผลผลิตที่เป็นนวัตกรรม ต่างๆ ไปสู่การแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่โดยตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น เช่น การจัดทำแผนงานโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนโดยใช้โมเดล หรือต้นแบบจากงานวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ประสบความสำเร็จ เป็นต้น รวมไปถึงการร่วมกันแก้โจทย์ที่ซับซ้อนของพื้นที่ในระดับจังหวัด หรือกลุ่มจังหวัด โดยการริเริ่มงานวิจัยและพัฒนาตามโจทย์ของผู้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ ในลักษณะการศึกษาปัญหา และหนทางแก้ไขปัญหาของพื้นที่ แล้วนำมาปรับเป็นแผนงานโครงการ ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดด้วย

นอกจากนี้ ความร่วมมือในครั้งนี้ยังเป็นการประสานแผนเชิงภารกิจ และแผนเชิงพื้นที่ในระดับต่างๆ ให้เชื่อมโยงกันด้วย โดยเฉพาะการเชื่อมโยงแผนพัฒนาภาคที่รับผิดชอบโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือ สศช. กับแผนพัฒนาจังหวัด และกลุ่มจังหวัดที่เป็นหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย ให้มุ่งไปสู่การพัฒนาพื้นที่ภูมิภาคของประเทศไทยให้เกิดความก้าวหน้าและเติบโตไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อเป็นฐานในการเสริมสร้างขีดความสามารถของประเทศด้วย

ขอขอบคุณ สกสว. และ สศช ในการประสานงาน ประสานความร่วมมือ ระหว่างหน่วยงานทั้ง 3 ฝ่าย และนำมาสู่การลงนามบันทึกความร่วมมือในครั้งนี้ เป็นการระดมความร่วมมือของหน่วยงานสำคัญเพื่อการยกระดับการพัฒนาพื้นที่ให้ก้าวสู่การพลิกโฉมประเทศต่อไป

การแถลงข่าวความร่วมมือและแนวทางการประสานการดำเนินภารกิจ ระหว่าง 3 หน่วยงาน

วันพฤหัสบดีที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2565 เวลา 8.30 – 13.00 น.
ณ โรงแรมรอยัล ปริ๊นเซส หลานหลวง

นายดนุชา พิชยนันท์ เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
“ทิศทางการพลิกโฉมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเชิงพื้นที่ด้วยองค์ความรู้ และนวัตกรรม”

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือ สศช. เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทหลักในการวางแผนและจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ โดยมีจุดมุ่งหมายให้เศรษฐกิจและสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงทันต่อสถานการณ์โลกที่ผันผวน ไม่แน่นอน มีพลวัต และมุ่งหวังให้ยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาที่จัดทำขึ้นเป็นเครื่องมือสำหรับเตรียมความพร้อมและเสริมสร้างความสามารถให้ประเทศยืนหยัดต้านทานความท้าทายที่ยากจะคาดการณ์ได้ในอนาคต

กล่าวได้ว่ายุทธศาสตร์และแผนพัฒนาเป็นเสมือนเข็มทิศ และแผนที่นำทางที่จะช่วยกำกับและนำพาการพัฒนาให้มุ่งไปสู่ทิศทางที่พึงประสงค์ ซึ่งในการขับเคลื่อนประเทศในปัจจุบันและอนาคตจะเป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ.2566-2570 โดยเฉพาะในระยะ 5 ปีต่อจากนี้ ทิศทางการพัฒนาประเทศให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกโฉม เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวหน้า และสังคมเดินหน้าอย่างยั่งยืน ซึ่งการพลิกโฉมการพัฒนาในครั้งนี้ จะเป็นการนำพาประเทศให้เติบโต เจริญรุดหน้า และมีขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลก

การพลิกโฉมการพัฒนาประเทศทั้งในเชิงเศรษฐกิจและสังคมต้องหยั่งรากลงไปถึงระดับพื้นที่ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาระดับภาค ซึ่งมีศักยภาพและความต้องการที่แตกต่างกัน ดังนั้น สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจึงได้จัดแผนพัฒนาภาคขึ้นเพื่อเป็นกรอบถ่ายทอดการพัฒนาระดับประเทศไปสู่ระดับพื้นที่ที่มีจุดเน้นแตกต่างกัน แต่มุ่งไปสู่เป้าหมายปลายทางเดียวกัน ให้พื้นที่ทั้ง 6 ภาค ได้เติบโตอย่างความเข้มแข็ง เป็นรากฐานที่มั่นคงสำหรับการขับเคลื่อนประเทศ

การพลิกโฉมการพัฒนาประเทศ ตลอดจนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเชิงพื้นที่ในระดับภาคจึงจำเป็นอย่างยิ่งต้องเปลี่ยนแปลงวิธีคิด และอาศัยวิธีการที่แตกต่างไปจากเดิม โดยต้องสร้างสังคมแห่งปัญญาพัฒนาเศรษฐกิจที่สร้างคุณค่าจากความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนด้วยวิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ดังนั้นวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมจึงเป็นกลไกที่สำคัญในเชิงยุทธศาสตร์ที่จะร่วมผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการพัฒนาให้มุ่งไปข้างหน้าได้อย่างรวดเร็ว

โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเชิงพื้นที่ มีความจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการองค์ความรู้ที่หลากหลาย และการแก้โจทย์การพัฒนาที่เชื่อมโยง ซับซ้อนด้วยการวิจัย รวมทั้งใช้ผลผลิตจากนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ตอบสนองต่อความต้องการของภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ เช่น การนำผลงานวิจัยด้านนวัตกรรมอาหาร และเกษตรแม่นยำไปผลักดันให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจฐานชีวภาพ ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิต และเกิดมูลค่าเพิ่มกับสินค้าเกษตรมากยิ่งขึ้น ทำให้เกษตรกรได้รับประโยชน์มีรายได้มากขึ้น และมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น หรือ การนำองค์ความรู้ และเทคโนโลยีชีวภาพด้านสมุนไพรไปผลักดันให้เป็นโครงการพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ถือเป็นการสร้างคุณค่าให้แก่อุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยวให้เติบโตได้ต่อไปในอนาคต เป็นต้น

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตระหนักถึงความสำคัญของแนวทางการพัฒนาดังกล่าว จึงได้ประสานความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม หรือ สกสว. ในฐานภาคียุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ และพัฒนาเชิงพื้นที่ โดยพยายามผลักดันให้เกิดการเชื่อมโยงแผนระหว่างแผนพัฒนาภาคกับแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการพัฒนากลไกและเครือข่ายบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาคและใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมผลักดันการพัฒนาพื้นที่

ความร่วมมือในครั้งนี้ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการพลิกโฉมการพัฒนาประเทศ และการพัฒนาพื้นที่ โดยเป็นการเสริมทัพ และเสริมสรรพกำลังในการขับเคลื่อนการพัฒนา ให้ก้าวผ่านอุปสรรคและความท้าทายที่รออยู่ข้างหน้า ให้ประเทศมุ่งไปสู่การบรรลุเป้าหมายปลายทางที่คาดหวัง

ขอขอบคุณกระทรวงมหาดไทยที่มาร่วมมือ และสร้างพลังเป็นภาคีการทำงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ รวมทั้งขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม หรือ สกสว. ที่เป็นผู้ริเริ่มและนำเสนอให้มีการลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือแนวทางบูรณาการแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมเชิงพื้นที่ในครั้งนี้ด้วย

การแถลงข่าวความร่วมมือและแนวทางการประสานการดำเนินภารกิจ ระหว่าง 3 หน่วยงาน

วันพฤหัสบดีที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2565 เวลา 8.30 – 13.00 น.
ณ โรงแรมรอยัล ปริ๊นเซส หลานหลวง

รองศาสตราจารย์ ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล
ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
“บทบาทของ สกสว.กับเสริมสร้างภาคีเครือข่ายเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่”

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม หรือ สกสว. เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจในการจัดทำนโยบาย แผน ยุทธศาสตร์ และกรอบงบประมาณเพื่อการจัดสรรทุนวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของประเทศ รวมทั้งยังมีหน้าที่ในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภายในและต่างประเทศ เพื่อการยกระดับและขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้ก้าวหน้า ผลักดันประเทศไทยให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วโดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมเป็นกลไกและพลังสำคัญในการพัฒนา

ดังนั้นในฐานะเป็นภาคีเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ สกสว.จึงได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม หรือ แผน ววน.ขึ้นเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงานส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

ในขณะเดียวกัน สกสว.ยังได้ให้ความสนใจ และใส่ใจต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ด้วย โดยเล็งเห็นว่า การพลิกโฉมประเทศต้องเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ สังคม และวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ด้วย หากเศรษฐกิจในพื้นที่เติบโต แข็งแรงก็จะเป็นปัจจัยหนุนเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ในขณะที่สังคมของพื้นที่หากมีความมั่นคง และมีความเป็นธรรมก็จะเป็นระบบภูมิคุ้มกันให้กับประเทศในการเผชิญกับความเสี่ยงและความท้าทายในอนาคต อีทั้งหากประชาชนในพื้นที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี ก็จะเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศให้มุ่งไปสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วได้ในที่สุด สกสว.จึงได้ริเริ่มให้มีการศึกษาหาแนวทางในการเชื่อมโยงแผน ววน. กับแผนการพัฒนาพื้นที่ในระดับต่างๆ ทั้งแผนพัฒนาภาคของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดและแผนพัฒนาจังหวัดที่อยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งความพยายามเชื่อมโยงนี้ไม่เพียงแต่เป็นการเชื่อมโยงสาระสำคัญในเชิงเป้าหมาย และประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาเท่านั้น แต่ยังต้องการให้เกิดการเชื่อมโยงกลไกการผลักดันและบริหารแผน รวมทั้งบูรณาการสรรพกำลังทั้งกำลังคน และกำลังทรัพยากรที่เกี่ยวข้องให้สามารถตอบโจทย์การพัฒนาพื้นที่ด้วย

สกสว.คาดหวังจะผลักดันให้เกิดการริเริ่มงานวิจัยและนวัตกรรมที่ตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาและความต้องการในการพัฒนาของพื้นที่ (pain point) โดยมุ่งส่งเสริมให้งานวิจัยและนวัตกรรมสามารถแก้โจทย์ของผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (user) และส่งผลต่อผู้รับผลประโยชน์จากงานวิจัยในพื้นที่ (end user & stakeholder) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นงานวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเชิงพื้นที่ เช่น การคิดงานวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปเพื่อแก้ไขปัญหาพืชผลการเกษตรที่ราคาตกต่ำ หรือสินค้าการเกษตรตกเกรด การริเริ่มงานวิจัยและพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนด้วยการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากระดับครัวเรือนโดยเปลี่ยนทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้มีมูลค่าเพิ่ม เป็นต้น การดำเนินงานดังกล่าวถือเป็นการลงทุนในด้าน ววน. ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในเชิงยุทธศาสตร์และหน่วยงานที่มีภารกิจในการพัฒนาพื้นที่เพื่อร่วมกันชี้เป้าหมาย และปักหมุดประเด็นที่ควรลงทุนในด้าน ววน.

ในอีกด้านหนึ่ง สกสว.มีความมุ่งหมายต้องการผลักดันการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยและนวัตกรรมให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่พร้อมใช้ไปประยุกต์แปลงเป็นโครงการหรือกิจกรรมเพื่อพัฒนาพื้นที่ ซึ่งจำเป็นต้องเสาะแสวงหาพันธมิตร และเครือข่ายในการทำงานร่วมกัน รวมทั้งสร้างความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของ ววน.ในฐานะกลไกหนุนเสริมกระบวนการพัฒนา เพื่อนำไปสู่การสร้างความร่วมมือและการส่งผ่านผลงานวิจัยและนวัตกรรมจากนักวิจัยไปสู่มือนักปฏิบัติของหน่วยงานที่มีภารกิจในการพัฒนาพื้นที่

การลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือแนวทางบูรณาการแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมเชิงพื้นที่ ระหว่าง 3 หน่วยงานในครั้งนี้เป็นการยืนยันถึงความมุ่งมั่นและความประสงค์ในการบูรณาการความร่วมมือ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ และผลักดันการพัฒนาพื้นที่โดยใช้ประโยชน์จาก ววน. ร่วมกันของ 3 หน่วยงาน

ขอขอบคุณกระทรวงมหาดไทย และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่เปิดโอกาสให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม หรือ สกสว. ได้ร่วมเป็นภาคีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาพื้นที่ให้เข้มแข็ง และร่วมเป็นกำลังสำคัญในการพลิกโฉมการพัฒนาประเทศไทย

ภาพบรรยากาศพิธีลงนามบันทึกข้อตกลง 3 ฝ่าย
สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

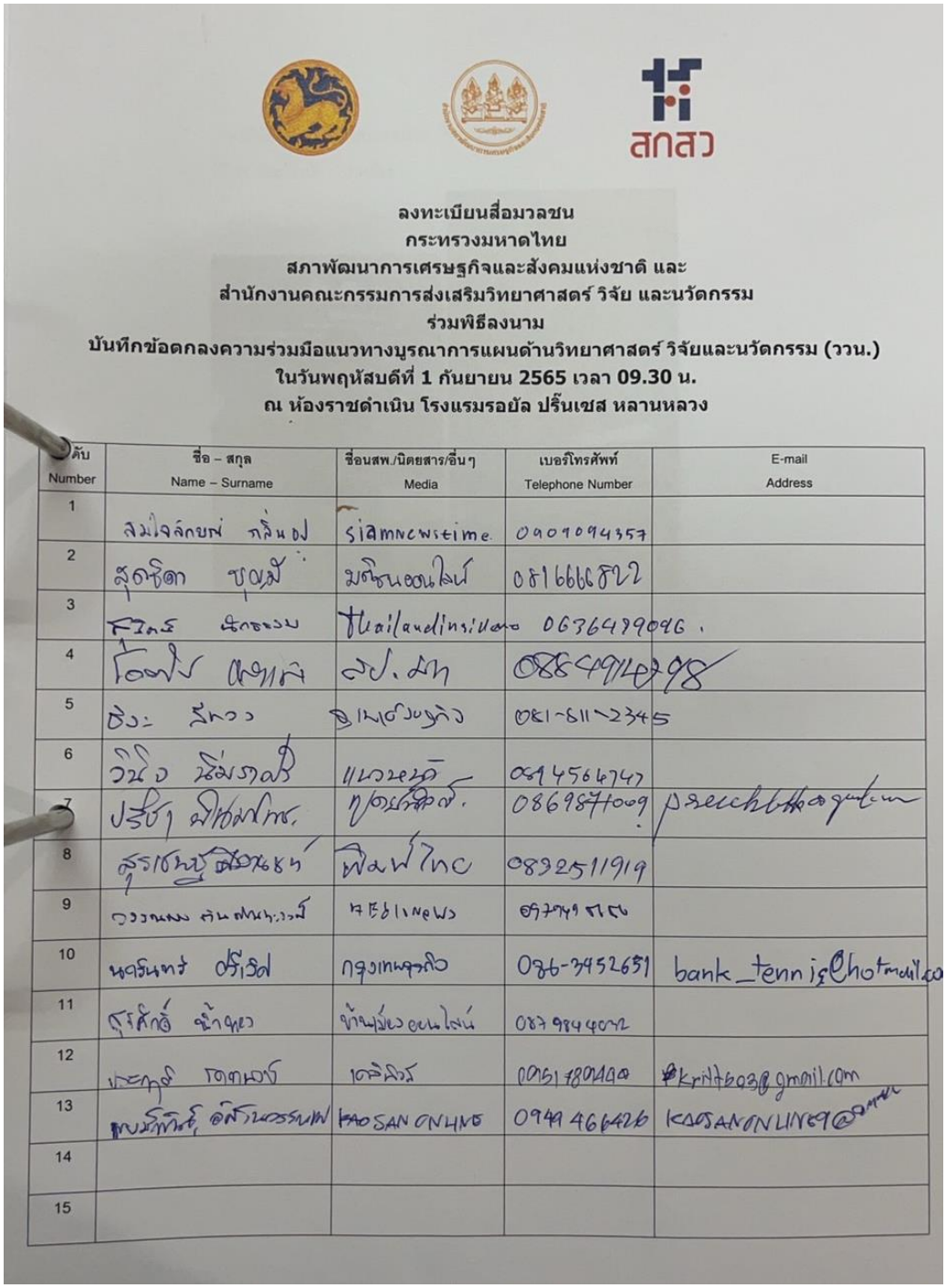

แบบลงทะเบียนสื่อมวลชน

ร่วมพิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือแนวทางบูรณาการแผนปฏิบัติด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค
ในวันพฤหัสบดีที่ 1 กันยายน 2565 ณ ห้องราชดำเนิน โรงแรมรอยัล ปริ๊นเซส หลานหลวง

ลงทะเบียนสื่อมวลชน
กระทรวงมหาดไทย
สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และ
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม
ร่วมพิธีลงนาม
บันทึกข้อตกลงความร่วมมือแนวทางบูรณาการแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.)
ในวันพฤหัสบดีที่ 1 กันยายน 2565 เวลา 09.30 น.
ณ ห้องราชดำเนิน โรงแรมรอยัล ปริ๊นเซส หลานหลวง

ลำดับ Number	ชื่อ – สกุล Name – Surname	ชื่อนสพ./นิตยสาร/อื่นๆ Media	เบอร์โทรศัพท์ Telephone Number	E-mail Address
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				

สรุปผลการจัดงานแถลงข่าว

ผู้เข้าร่วมพิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ**แนวทางบูรณาการแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมเชิงพื้นที่** จากภาคีเครือข่ายหลายภาคส่วน ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) และมหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 77 จังหวัด มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 77 จังหวัด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และวิทยาลัยชุมชนทั้ง 77 จังหวัด ตลอดจน สื่อมวลชน โดยสื่อมวลชนที่เข้าร่วมเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ และการเผยแพร่ข่าวทางสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์และสื่อโทรทัศน์ ซึ่งสามารถสรุปที่เผยแพรข่าวพิธีลงนามได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สื่อออนไลน์

1) https://www.naewna.com/local/677297
2) https://www.matichon.co.th/economy/news_3539372
3) https://mgronline.com/news1/detail/9650000084109
4) https://www.banmuang.co.th/news/politic/294465
5) https://www.pimthai.co.th/122660
6) https://www.thansettakij.com/economy/general-economy/538755
7) https://www.bangkokbiznews.com/business/economic/1024280
8) https://thailandinsidenew.com/2022/09/01/4533251/
9) http://www.siamnewstime.com/?p=19660

สื่อหนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ วันที่ 2 กันยายน 2565 เรื่อง “3 หน่วยงานหนุนงานวิจัย พัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่” พื้นที่ตีพิมพ์ 117 คอลัมม์นิ้ว

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ
แนวทางบูรณาการแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่
ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมเชิงพื้นที่
ระหว่าง
สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

.....

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือฉบับนี้ทำขึ้นเมื่อวันที่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๕ ณ โรงแรมรอยัล ปริ๊นเซส หลานหลวง เลขที่ ๒๖๙ ถนนหลานหลวง แขวงวัดโสมนัส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร ระหว่างหน่วยงานดังต่อไปนี้

๑. สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ตั้งอยู่เลขที่ ๙๓ ถนนอัษฎางค์ แขวงวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร โดย นายสุทธิพงษ์ จุลเจริญ ปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้มีอำนาจลงนาม ซึ่งตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้เรียกว่า “สป.มท.” ฝ่ายที่หนึ่ง

๒. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งอยู่เลขที่ ๙๖๒ ถนนกรุงเกษม แขวงวัดโสมนัส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร โดย นายดนุชา พิชยนันท์ เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นผู้มีอำนาจลงนาม ซึ่งบันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้เรียกว่า “สศช.” ฝ่ายที่สอง

๓. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ตั้งอยู่เลขที่ ๙๗๙/๑๗-๒๑ ชั้น ๑๔ อาคาร เอส เอ็ม ทาวเวอร์ ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร โดย รองศาสตราจารย์ ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เป็นผู้มีอำนาจลงนาม ซึ่งบันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้เรียกว่า “สกสว.” ฝ่ายที่สาม

ทั้งสามฝ่ายตกลงที่จะร่วมมือกันสนับสนุนและขับเคลื่อนแนวทางบูรณาการแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมเชิงพื้นที่ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ข้อ ๑ วัตถุประสงค์ความร่วมมือ

๑.๑ เพื่อประสานแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมเชิงพื้นที่ และผลักดันให้เกิดโครงการนำร่องร่วมกัน

๑.๒ เพื่อจัดให้มีกลไกในการประสานแผนและการบริหารแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ที่สนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมเชิงพื้นที่

๑.๓ เพื่อส่งเสริมการรับรู้และความเข้าใจทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมเชิงพื้นที่ และแนวทางการขับเคลื่อนแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ที่เชื่อมโยงกับนโยบายของรัฐบาลและยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และความต้องการระดับพื้นที่

ข้อ ๒ ขอบเขตความร่วมมือ

๒.๑ ร่วมกันประสานแผนระหว่างแผนพัฒนาเชิงพื้นที่กับแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ให้เกิดความสอดคล้องกัน และมีความเชื่อมโยงกับนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และความต้องการระดับพื้นที่

๒.๒ ร่วมกันจัดตั้งหรือพัฒนากลไกบูรณาการความร่วมมือในการประสานและบริหารแผนในลักษณะคณะกรรมการหรือคณะทำงานหรือรูปแบบอื่น เพื่อเชื่อมโยงและขับเคลื่อนแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ และแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ให้มุ่งไปในทิศทางเดียวกัน

๒.๓ สื่อสารสร้างความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้อง และพัฒนาสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานด้านการบริหารแผนและขับเคลื่อนแผนในพื้นที่ ให้มีความเข้าใจในทิศทางการพัฒนาตามแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ และมีขีดความสามารถร่วมเป็นกลไกเครือข่ายด้าน ววน. เชิงพื้นที่ ที่สนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่

๒.๔ ผลักดันให้เกิดโครงการพัฒนาพื้นที่ที่ใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เป็นฐานในการขับเคลื่อน รวมทั้งส่งเสริมการจัดทำโครงการนำร่องด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ที่ตอบสนองต่อทิศทางการพัฒนาและความต้องการของพื้นที่

๒.๕ ร่วมกันผลักดันการนำผลงานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมเชิงพื้นที่ ที่เชื่อมโยงกับนโยบายของรัฐบาล ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และความต้องการของพื้นที่

ข้อ ๓ ระยะเวลาของความร่วมมือ

๓.๑ บันทึกข้อตกลงความร่วมมือฉบับนี้ ให้มีผลนับตั้งแต่วันที่ทุกฝ่ายได้ลงนามร่วมกันเป็นต้นไป โดยมีกำหนดระยะเวลา ๒ (สอง) ปี ทั้งนี้ อาจตกลงขยายระยะเวลาในการดำเนินงานภายใต้บันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้ออกไปได้ตามความเหมาะสม โดยมีเหตุผลอันสมควร และทำเป็นบันทึกข้อตกลงแก้ไขเพิ่มเติมบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ อนึ่ง บันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้อาจมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติม

ได้ตามความเหมาะสมจากการประชุมปรึกษาหารือและทบทวนสาระในบันทึกข้อตกลงความร่วมมืออย่างน้อยปีละครั้ง โดยต้องได้รับความเห็นชอบร่วมกันทุกฝ่าย

๓.๒ บันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้อาจสิ้นสุดลงก่อนครบกำหนดระยะเวลาความร่วมมือตามข้อ ๓.๑ ในกรณี ดังนี้

๓.๒.๑ ทุกฝ่ายตกลงกันเป็นหนังสือเพื่อยกเลิกบันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้

๓.๒.๒ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจขอยุติความร่วมมือในส่วนของตน โดยมีหนังสือแจ้งให้ฝ่ายที่เหลือทั้งหมดทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๓๐ (สามสิบ) วัน

๓.๓ การที่บันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้สิ้นสุดลงไม่ว่าด้วยกรณีใด ไม่มีผลเป็นการยกเลิกการดำเนินงาน และ/หรือโครงการย่อยภายใต้บันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้ที่ดำเนินงานไปแล้ว หรือที่อยู่ระหว่างดำเนินงานภายใต้บันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้ เว้นแต่ฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะตกลงเป็นหนังสือกันเป็นอย่างอื่น

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้ทำขึ้นเป็นสามฉบับ มีข้อความถูกต้องตรงกัน ทุกฝ่ายได้อ่านและเข้าใจข้อความโดยละเอียดตลอดแล้ว เห็นว่าตรงตามเจตนารมณ์ทุกประการ จึงได้ลงลายมือชื่อพร้อมทั้งประทับตราสำคัญ ผูกพันนิติบุคคล (หากมี) ไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน และแต่ละฝ่ายต่างยึดถือไว้ฝ่ายละหนึ่งฉบับ

ลงชื่อ.....

(นายสุทธิพงษ์ จุลเจริญ)
ปลัดกระทรวงมหาดไทย

ลงชื่อ .....

(นายดนุชา พิชยนันท์)
เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ลงชื่อ.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล)
ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

ภาคผนวก ญ

แบบแสดงความคิดเห็น ร่างแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับทิศทางพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาค ทั้ง 6 ภาค

แบบแสดงความคิดเห็น
ร่างแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับทิศทางพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาค

1. วิสัยทัศน์ (vision) ของแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคในภาพรวม คือ

"ขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามศักยภาพ เพื่อให้แต่ละภาคมีขีดความสามารถเป็นรากฐานสำหรับการเติบโตของประเทศ และพร้อมรับความท้าทายในอนาคต โดยมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ พัฒนาสังคมให้ก้าวหน้า และหนุนเสริมเศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน ด้วยการใช้วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมไทยเป็นพลังในการผลักดัน รวมทั้งบูรณาการความร่วมมือและประสานสรรพกำลังจากพหุภาคีที่มีบทบาทเกี่ยวข้อง"

.....

.....

2. เป้าประสงค์ (goals) ของแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคในภาพรวมมี 4 ประการ คือ

(1) ประชาชนในแต่ละภาคมีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับการพัฒนาสมรรถนะทั้งความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาภาค โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่สนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจ สังคม และพร้อมปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

.....

.....

(2) สังคมของแต่ละภาคมีความมั่นคง พ้นจากความยากจน เป็นสังคมสุขภาวะดี และชุมชนพึ่งพาตนเองได้ สามารถแก้ไขปัญหาที่ท้าทาย โดยการนำทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาและใช้ประโยชน์ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

.....

.....

(3) เศรษฐกิจของแต่ละภาคมีความเข้มแข็ง มีขีดความสามารถในการแข่งขัน และเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากบนฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์และเศรษฐกิจสร้างคุณค่า ที่มุ่งเน้นการนำทุนที่หลากหลายในพื้นที่มาสร้างให้เกิดมูลค่าเพิ่ม

.....

.....

(4) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแต่ละภาคได้รับการปกป้องคุ้มครองให้ยั่งยืน เป็นฐานทุนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม โดยการนำวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมมาใช้เป็นเครื่องมือในการดูแลรักษา ฟื้นฟูระบบนิเวศให้คงความสมบูรณ์ และมีความหลากหลายทางชีวภาพ เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ รวมทั้งมีระบบป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติจากธรรมชาติ

.....

.....

3. กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนา มี 6 ด้าน คือ

(1) การยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป เน้นเสริมสร้างกระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาผลผลิตให้มีมาตรฐาน และส่งเสริมการเปลี่ยนผลผลิตเป็นสินค้าที่มีมูลค่าสูงขึ้น

.....

.....

(2) การพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม โดยการยกระดับแหล่งและการบริการท่องเที่ยวที่มีอยู่ ต่อยอดสร้างสรรค์รูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ รวมทั้งเชื่อมต่อเส้นทางและกิจกรรมกับการท่องเที่ยวชุมชนที่มีอัตลักษณ์

.....

.....

(3) การพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคต ต่อยอดจากฐานการผลิตและผลผลิตพื้นฐาน เน้นการปรับโครงสร้างการผลิตให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และยกระดับขีดความสามารถการผลิตด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมมุ่งสู่อุตสาหกรรมเป้าหมายในอนาคต

.....

.....

(4) การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน โดยยกระดับการศึกษา พัฒนาระบบสุขภาพ และยกระดับความสามารถของคนทุกช่วงวัย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในโอกาส และสร้างพลังขับเคลื่อนการพัฒนา

.....

.....

(5) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ลดมลพิษ และป้องกันภัยพิบัติ เน้นฟื้นฟูดูแลสภาพแวดล้อม รักษาความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศ แก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมจากมลพิษ และรับมือกับผลกระทบจากสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง

.....

.....

(6) การพัฒนาเมือง พื้นที่เศรษฐกิจ ระบบโลจิสติกส์ และการเปิดประตูการค้า การลงทุน โดยสร้างความเชื่อมโยงระหว่างเมือง และพื้นที่ที่เป็นเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจ รวมทั้งเชื่อมต่อไปสู่การค้าการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มประเทศในภูมิภาค และนานาชาติ

.....

.....

4. วัตถุประสงค์ของแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค : ภาคเหนือ

“ภาคเหนือเป็นแหล่งเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และเป็นถิ่นฐานของความอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืน โดยการนำความหลากหลายทางชีวภาพ และคุณค่าอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมาต่อยอดรวมทั้งใช้ประโยชน์จากวิทยาศตร์ วิจัย และนวัตกรรมเป็นพลังผลักดัน”

.....

.....

.....

5. ผลสัมฤทธิ์สำคัญจากการพัฒนาภาคเหนือด้วย ววน. ตามยุทธศาสตร์ 6 ด้าน

(1) ผลผลิตทางการเกษตรมีความปลอดภัยได้รับการแปรรูปด้วยกระบวนการที่มีประสิทธิภาพให้เป็นสินค้าที่มีความหลากหลายและมีคุณภาพ ตอบสนองต่อความต้องการของตลาด

.....

.....

(2) บริการและสินค้าด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งบริการมูลค่าสูงมีรูปแบบที่สร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรม สามารถดึงดูดนักเดินทางโดยสร้างประสบการณ์ที่ประทับใจ

.....

.....

(3) อุตสาหกรรมเติบโตอย่างสมดุลโดยการต่อยอดภูมิปัญญาเป็นอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ และการสร้างนวัตกรรมเพิ่มค่าผลผลิตทางการเกษตรสู่อุตสาหกรรมฐานชีวภาพ

.....

.....

(4) ผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้มีความยากจนมีศักยภาพในการดำเนินชีวิตเพิ่มขึ้น มีโอกาสในการประกอบอาชีพ ลดการพึ่งพิง มีพลังในการพึ่งพาตนเองและมีสุขภาพดีสมวัย

.....

.....

(5) ปัญหาฝุ่นควันลดลงไม่เป็นอันตรายวิถีชีวิต ทรัพยากรป่าไม้และน้ำ รวมทั้งระบบนิเวศได้รับการคุ้มครองดูแลให้เป็นทุนการพัฒนา และคงความหลากหลายทางชีวภาพ

.....

.....

(6) เมืองเศรษฐกิจได้รับการยกระดับเป็นเมืองอัจฉริยะ และมีเครือข่ายระบบโลจิสติกส์เชื่อมโยงระเบียงเศรษฐกิจและเขตเศรษฐกิจพิเศษ ช่วยส่งเสริมมูลค่าการค้าขายแดนเพิ่มสูงขึ้น

.....

.....

6. แนวทางการพัฒนาภาคเหนือด้วย ววน.ตามผลสัมฤทธิ์สำคัญและยุทธศาสตร์ 6 ด้าน

▶ **(1) การยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป**

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	ผลผลิตทางการเกษตรมีความปลอดภัย ได้รับการแปรรูปด้วยกระบวนการที่มีประสิทธิภาพให้เป็นสินค้าที่มีความหลากหลายและมีคุณภาพ ตอบสนองต่อความต้องการของตลาด

แนวทางการพัฒนา
■(1.1) พัฒนาคุณภาพผลผลิตทางการเกษตรทั้งพืชและสัตว์ที่สำคัญในพื้นที่เช่น ข้าว พืชผัก ผลไม้ โคเนื้อ เป็นต้น เพื่อเป็นวัตถุดิบสำหรับการแปรรูป และมีศักยภาพในการส่งออก รวมทั้งผลักดันการแปรรูปเป็นนวัตกรรมอาหารที่มีความหลากหลายและมีมูลค่าเพิ่ม
■(1.2) พัฒนาเทคโนโลยีการเพาะปลูกพืชสมุนไพรปลอดภัย และพัฒนาผลิตภัณฑ์ยา สารสกัดจากสมุนไพร ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารจากสมุนไพร และผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางจากสมุนไพร

แนวทางการพัฒนา
▣(1.3) ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และปัญญาประดิษฐ์เพื่อการคาดการณ์ตลาดสินค้าเกษตร และจัดการผลผลิต รวมพัฒนาแพลตฟอร์มตลาดการเกษตรออนไลน์
▣(1.4) ส่งเสริมการแปรรูปวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตรมาใช้ประโยชน์ พัฒนาเป็นนวัตกรรมวัสดุทดแทนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อลดการเผาทำลายและสร้างมูลค่าเพิ่ม
☐(1.5) ยกระดับระบบการผลิตสินค้าที่สำคัญทางเศรษฐกิจให้เป็นสินค้าเกษตรอินทรีย์ และเกษตรปลอดภัยที่ได้มาตรฐานทั้งระดับชุมชนและระดับสากล
☐(1.6) พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถกระบวนการผลิตสินค้าการเกษตร รวมทั้งส่งเสริมการเกษตรอัจฉริยะ (smart farming) อย่างครบวงจร
☐(1.7) เสริมสร้างสมรรถนะเกษตรกรให้มีความรู้ความเข้าใจในการทำเกษตรปลอดภัย มีทักษะการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมเพื่อการจัดการฟาร์ม และยกระดับขีดความสามารถความผู้ประกอบการธุรกิจการเกษตร
☐(1.8) ยกระดับห้องปฏิบัติการและหน่วยตรวจวัด หรือทดสอบที่มีศักยภาพให้มีมาตรฐานเพื่อเป็นแหล่งบริการวิเคราะห์ตรวจสอบ และรับรองคุณภาพผลผลิตการเกษตร และสินค้าเกษตรแปรรูป

.....

.....

.....

.....

หมายเหตุ: ลำดับความสำคัญยุทธศาสตร์ ▶ คือ ยุทธศาสตร์หลัก ▷ คือ ยุทธศาสตร์รอง
ลำดับความสำคัญแนวทาง ■ แนวทางสำคัญเร่งด่วน ▣ แนวทางสำคัญ ☐แนวทางสนับสนุน

▶ (2) การพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	บริการและสินค้าด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งบริการมูลค่าสูงมีรูปแบบที่สร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรม สามารถดึงดูดนักเดินทางโดยสร้างประสบการณ์ที่ประทับใจ

แนวทางการพัฒนา
■(2.1) พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่มุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และสร้างคุณค่าเชิงประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยวโดยเชื่อมโยงอัตลักษณ์ ทุนทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งวิถีชีวิตของชุมชนในพื้นที่
■(2.2) ยกระดับแหล่งท่องเที่ยวและบริการด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งบริการมูลค่าสูงที่เกี่ยวข้อง เช่น ธุรกิจบริการประชุมและนิทรรศการ (MICE) ให้มีคุณภาพในระดับสากล รวมทั้งนำเทคโนโลยีใช้สนับสนุน และอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว
■(2.3) พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวและบริการที่เชื่อมศักยภาพในพื้นที่ ได้แก่ การบริการทางการแพทย์ และเศรษฐกิจฐานชีวภาพ ให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (wellness tourism) และการท่องเที่ยวเชิงอาหาร (gastronomy tourism)
▣(2.4) เสริมสร้างขีดความสามารถด้านการจัดการตลาดท่องเที่ยวเชิงกลยุทธ์ให้ทันต่อความต้องการและพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งขยายฐานกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพกลุ่มใหม่ เช่น กลุ่มผู้สูงวัย
▣(2.5) พัฒนาสินค้าท้องถิ่นจากฐานภูมิปัญญาให้เป็นสินค้าวัฒนธรรมที่มีมูลค่าเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว โดยการสร้างสรรค์คุณค่าและใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม
☐(2.6) พัฒนาการจัดการโลจิสติกส์เพื่อการท่องเที่ยว เชื่อมโยงแหล่งและเส้นทางการท่องเที่ยวสู่ชุมชนเพื่อกระจายรายได้และเชื่อมโยงกลุ่มธุรกิจรวมทั้งเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวให้เข้มแข็ง

.....

.....

.....

หมายเหตุ: ลำดับความสำคัญยุทธศาสตร์ ▶ คือ ยุทธศาสตร์หลัก ▷ คือ ยุทธศาสตร์รอง ลำดับความสำคัญแนวทาง ■ แนวทางสำคัญเร่งด่วน ▣ แนวทางสำคัญ ☐แนวทางสนับสนุน

▷ (3) การพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคต ต่อยอดจากฐานการผลิตและผลผลิตพื้นฐาน

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	อุตสาหกรรมเติบโตอย่างสมดุลโดยการต่อยอดภูมิปัญญาเป็นอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์และการสร้างนวัตกรรมเพิ่มค่าผลผลิตทางการเกษตรสู่อุตสาหกรรมฐานชีวภาพ

แนวทางการพัฒนา
▣(3.1) ยกระดับการผลิตงานฝีมือและหัตถกรรม ผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์ ผลงานศิลปะและการแสดงที่เป็นวัฒนธรรมท้องถิ่น ให้เป็นอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ทั้งในเชิงสินค้าและบริการที่มีจุดขายที่น่าสนใจ
▣(3.2) พัฒนาอุตสาหกรรมฐานชีวภาพโดยการนำผลผลิตทางการเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัยมาแปรรูปเป็นนวัตกรรมสินค้าและบริการที่มีความหลากหลาย รวมทั้งมีความสามารถแข่งขันได้ในระดับสากล
☐(3.3) ปรับโครงสร้างและกระบวนการผลิตของอุตสาหกรรมที่สำคัญในพื้นที่โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพและยกระดับมาตรฐานการผลิต รวมทั้งปรับเปลี่ยนสู่แนวทางการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

.....

.....

.....

หมายเหตุ: ลำดับความสำคัญยุทธศาสตร์ ▶ คือ ยุทธศาสตร์หลัก ▷ คือ ยุทธศาสตร์รอง ลำดับความสำคัญแนวทาง ■ แนวทางสำคัญเร่งด่วน ▣ แนวทางสำคัญ ☐แนวทางสนับสนุน

▶ (4) การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	ผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้ยากจนมีศักยภาพในการดำเนินชีวิตเพิ่มขึ้น มีโอกาสในการประกอบอาชีพ ลดการพึ่งพิง มีพลังในการพึ่งพาตนเองและมีสุขภาพดีสมวัย

แนวทางการพัฒนา
■(4.1) พัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุให้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมศักยภาพในการพึ่งตนเอง รวมทั้งผลักดันการสร้างนวัตกรรมช่วยในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพสำหรับผู้สูงอายุ
▣(4.2) เสริมสร้างการให้บริการสุขภาพให้มีประสิทธิภาพ และมีความครอบคลุมพื้นที่ รวมทั้งต่อยอดการให้บริการทางการแพทย์ที่มีศักยภาพให้เป็นศูนย์บริการทางการแพทย์ครบวงจร
▣(4.3) แก้ไขปัญหาความยากจนโดยการเสริมสร้างทักษะการประกอบอาชีพและสร้างโอกาสการเข้าถึงทุนเพื่อการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ผู้ยากจน
☐(4.4) เตรียมความพร้อมประชากรวัยแรงงานก่อนเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย ทั้งการส่งเสริมการดูแลสุขภาพ การสร้างหลักประกันเพื่อความมั่นคงในการดำรงชีวิต และการสนับสนุนการสร้างอาชีพ เพื่อเปลี่ยนภาระเป็นพลัง
☐(4.5) ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงาน รวมทั้งพัฒนาระบบการควบคุมการใช้แรงงานต่างด้าวให้ถูกกฎหมาย และป้องกันปัญหาผลกระทบทางสังคมจากแรงงานต่างด้าว

แนวทางการพัฒนา
☐(4.6) พัฒนาทักษะฝีมือแรงงานให้ตอบสนองต่อตลาดแรงงาน และเสริมสร้างสมรรถนะกำลังคนที่ใช้ความรู้ให้รองรับการเติบโตตามทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่

.....
.....
.....
.....

หมายเหตุ: ลำดับความสำคัญยุทธศาสตร์ ▶ คือ ยุทธศาสตร์หลัก ▷ คือ ยุทธศาสตร์รอง
ลำดับความสำคัญแนวทาง ■ แนวทางสำคัญเร่งด่วน ▣ แนวทางสำคัญ ☐แนวทางสนับสนุน

▷ (5) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ลดมลพิษ และป้องกันภัยพิบัติ

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	ปัญหาฝุ่นควันลดลงไม่เป็นอันตรายต่อวิถีชีวิต ทรัพยากรป่าไม้และน้ำ รวมทั้งระบบนิเวศได้รับการคุ้มครองดูแลให้เป็นทุนการพัฒนา และคงความหลากหลายทางชีวภาพ

แนวทางการพัฒนา
■(5.1) แก้ไขปัญหาฝุ่นควัน และฝุ่นละอองขนาดเล็กในอากาศ (PM2.5) โดยอาศัยเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับวิถีชุมชน และความร่วมมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
▣(5.2) ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยดูแลและเพิ่มพื้นที่ป่าและป่าต้นน้ำให้คืนความสมบูรณ์ การบริหารจัดการลุ่มน้ำและแหล่งน้ำให้เพียงพอเป็นการบริโภค อุปโภคและการพัฒนาเศรษฐกิจ รวมทั้งรักษาความสมดุลและความหลากหลายในระบบนิเวศ
☐(5.3) พัฒนาระบบการจัดการขยะและของเสียให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งแก้ไขปัญหามลพิษที่เกิดจากการพัฒนาที่ขาดสมดุลและการเติบโตขึ้นของเมือง
☐(5.4) ยกระดับการแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายป่าและการจัดการที่ดินทำกิน โดยเน้นการใช้ประโยชน์จากป่าและที่ดินเชิงอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก
☐(5.5) พัฒนาระบบการคาดการณ์และเตือนภัยพิบัติล่วงหน้า เช่น ระบบเตือนภัยน้ำท่วม และน้ำแล้ง ระบบเตือนไฟป่าและมลพิษจากฝุ่นควันในอากาศ โดยอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัลและระบบประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ (bigdata)

.....
.....
.....

หมายเหตุ: ลำดับความสำคัญยุทธศาสตร์ ▶ คือ ยุทธศาสตร์หลัก ▷ คือ ยุทธศาสตร์รอง
ลำดับความสำคัญแนวทาง ■ แนวทางสำคัญเร่งด่วน ▣ แนวทางสำคัญ ☐แนวทางสนับสนุน

▶ (6) การพัฒนาเมือง พื้นที่เศรษฐกิจ ระบบโลจิสติกส์ และการเปิดประตูการค้าการลงทุน

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	เมืองเศรษฐกิจได้รับการยกระดับเป็นเมืองอัจฉริยะ และมีเครือข่ายระบบโลจิสติกส์เชื่อมโยงระเบียงเศรษฐกิจและเขตเศรษฐกิจพิเศษ ช่วยส่งเสริมมูลค่าการค้าชายแดนเพิ่มสูงขึ้น

แนวทางการพัฒนา
▣(6.1) พัฒนาระบบโลจิสติกส์ และเส้นทางคมนาคมขนส่งเป็นโครงข่ายข่ายเชื่อมโยงระเบียงเศรษฐกิจ และเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เชื่อมต่อกับระบบหลักของอนุภูมิภาค GMS BIMSTEC และ AEC รวมทั้งกระตุ้นเศรษฐกิจการค้าชายแดน
▣(6.2) ยกระดับโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลและพัฒนาเมืองที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ เมืองศูนย์กลางบริการให้เป็นเมืองอัจฉริยะ (smart city) รองรับการขยายตัวในการพัฒนา

.....

.....

.....

หมายเหตุ: ลำดับความสำคัญยุทธศาสตร์ ▶ คือ ยุทธศาสตร์หลัก ▷ คือ ยุทธศาสตร์รอง
ลำดับความสำคัญแนวทาง ■ แนวทางสำคัญเร่งด่วน ▣ แนวทางสำคัญ ☐แนวทางสนับสนุน

7. ข้อเสนอแนะในการผลักดันแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคไปสู่การปฏิบัติ

.....

.....

.....

.....

.....

8. ข้อเสนอแนะประเด็น/โครงการพัฒนาที่มีผลงานวิจัยและนวัตกรรมพร้อมใช้ซึ่งควรเร่งผลักดันอย่างจริงจัง

.....

.....

.....

.....

.....

9. ข้อเสนอแนะโจทย์วิจัย และนวัตกรรมที่ควรเร่งศึกษาให้เกิดผลเพื่อนำไปใช้พัฒนาพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม

.....

.....

.....

.....

.....

10. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่นๆ

.....

.....

.....

หมายเหตุ สามารถส่งแบบแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมได้ที่ Email: piratorn@gmail.com และ pear_pii@hotmail.co.th

แบบแสดงความคิดเห็น
ร่างแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับทิศทางพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาค

1. วิสัยทัศน์ (vision) ของแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคในภาพรวม คือ

"ขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามศักยภาพ เพื่อให้แต่ละภาคมีขีดความสามารถเป็นรากฐานสำหรับการเติบโตของประเทศ และพร้อมรับความท้าทายในอนาคต โดยมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ พัฒนาสังคมให้ก้าวหน้า และหนุนเสริมเศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน ด้วยการใช้วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมไทยเป็นพลังในการผลักดัน รวมทั้งบูรณาการความร่วมมือและประสานสรรพกำลังจากพหุภาคีที่มีบทบาทเกี่ยวข้อง"

.....

.....

2. เป้าประสงค์ (goals) ของแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคในภาพรวมมี 4 ประการ คือ

(1) ประชาชนในแต่ละภาคมีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับการพัฒนาสมรรถนะทั้งความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาภาค โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่สนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจ สังคม และพร้อมปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

.....

.....

(2) สังคมของแต่ละภาคมีความมั่นคง พ้นจากความยากจน เป็นสังคมสุขภาวะดี และชุมชนพึ่งพาตนเองได้ สามารถแก้ไขปัญหาที่ท้าทาย โดยการนำทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาและใช้ประโยชน์ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

.....

.....

(3) เศรษฐกิจของแต่ละภาคมีความเข้มแข็ง มีขีดความสามารถในการแข่งขัน และเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากบนฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์และเศรษฐกิจสร้างคุณค่า ที่มุ่งเน้นการนำทุนที่หลากหลายในพื้นที่มาสร้างให้เกิดมูลค่าเพิ่ม

.....

.....

(4) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแต่ละภาคได้รับการปกป้องคุ้มครองให้ยั่งยืน เป็นฐานทุนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม โดยการนำวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมมาใช้เป็นเครื่องมือในการดูแลรักษา ฟื้นฟูระบบนิเวศให้คงความสมบูรณ์ และมีความหลากหลายทางชีวภาพ เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ รวมทั้งมีระบบป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติจากธรรมชาติ

.....

.....

3. กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนา มี 6 ด้าน คือ

(1) การยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป เน้นเสริมสร้างกระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาผลผลิตให้มีมาตรฐาน และส่งเสริมการเปลี่ยนผลผลิตเป็นสินค้าที่มีมูลค่าสูงขึ้น

.....

.....

(2) การพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม โดยการยกระดับแหล่งและการบริการท่องเที่ยวที่มีอยู่ ต่อยอดสร้างสรรค์รูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ รวมทั้งเชื่อมต่อเส้นทางและกิจกรรมกับการท่องเที่ยวชุมชนที่มีอัตลักษณ์

.....

.....

(3) การพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคต ต่อยอดจากฐานการผลิตและผลผลิตพื้นฐาน เน้นการปรับโครงสร้างการผลิตให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และยกระดับขีดความสามารถการผลิตด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมมุ่งสู่อุตสาหกรรมเป้าหมายในอนาคต

.....

.....

(4) การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน โดยยกระดับการศึกษา พัฒนาระบบสุขภาพ และยกระดับความสามารถของคนทุกช่วงวัย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในโอกาส และสร้างพลังขับเคลื่อนการพัฒนา

.....

.....

(5) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ลดมลพิษ และป้องกันภัยพิบัติ เน้นฟื้นฟูดูแลสภาพแวดล้อม รักษาความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศ แก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมจากมลพิษ และรับมือกับผลกระทบจากสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง

.....

.....

(6) การพัฒนาเมือง พื้นที่เศรษฐกิจ ระบบโลจิสติกส์ และการเปิดประตูการค้า การลงทุน โดยสร้างความเชื่อมโยงระหว่างเมือง และพื้นที่ที่เป็นเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจ รวมทั้งเชื่อมต่อไปสู่การค้าการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มประเทศในภูมิภาค และนานาชาติ

.....

.....

4. วัตถุประสงค์ของแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค : ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

“ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้บริบูรณ์ เป็นฐานการเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานชีวภาพและการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ พร้อมยกระดับการเป็นประตูเศรษฐกิจเชื่อมโยงสู่อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง โดยการนำวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมมาใช้เป็นเครื่องมือหนุนเสริมขับเคลื่อนการพัฒนา”

.....

.....

.....

5. ผลสัมฤทธิ์สำคัญจากการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วย ววน. ตามยุทธศาสตร์ 6 ด้าน

(1) ผลผลิตพืชและสัตว์เศรษฐกิจมีผลิตภาพโดยการปรับปรุงวิธีการผลิตให้ได้มาตรฐาน รวมทั้งได้รับต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์นวัตกรรมที่เพิ่มมูลค่า

.....

.....

(2) การท่องเที่ยวกระจายรายได้สู่ชุมชนโดยยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เพื่อการท่องเที่ยว และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีอัตลักษณ์โดดเด่นของแต่ละท้องถิ่น

.....

.....

(3) อุตสาหกรรมขยายตัวด้วยมูลค่าผลิตภัณฑ์นวัตกรรม และอุตสาหกรรมฐานชีวภาพ โดยอาศัยผู้ประกอบธุรกิจใหม่ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กที่มีความเข้มแข็งเป็นกลไกสำคัญ

.....

.....

(4) ระดับความยากจนในพื้นที่ลดลงด้วยการพัฒนาขีดความสามารถและสร้างโอกาสอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งโรคเฉพาะถิ่นได้รับการควบคุม และประชาชนได้รับการส่งเสริมให้สุขภาวะดียิ่งขึ้น

.....

.....

(5) ความเดือดร้อนจากภาวะการขาดแคลนทรัพยากรน้ำ และปัญหาอุทกภัยได้รับการแก้ไขให้บรรเทาลง รวมทั้งชุมชนมีความพร้อมปรับตัว รับมือ และจัดการกับความเสี่ยงจากภัยพิบัติ

.....

.....

(6) ระบบโลจิสติกส์มีความพร้อมรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เชื่อมโยงการคมนาคมขนส่งที่สำคัญ และเสริมสร้างโอกาสการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจและประตูการค้าสู่อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

.....

.....

6. แนวทางการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วย ววน.ตามผลสัมฤทธิ์สำคัญและยุทธศาสตร์ 6 ด้าน

▶ **(1) การยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป**

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	ผลผลิตพืชและสัตว์เศรษฐกิจมีผลิตภาพโดยการปรับปรุงวิธีการผลิตให้ได้มาตรฐาน รวมทั้งได้รับต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์นวัตกรรมที่เพิ่มมูลค่า

แนวทางการพัฒนา
■(1.1) พัฒนาเทคโนโลยีการผลิตพืชและสัตว์เศรษฐกิจ ได้แก่ พืชผัก โคเนื้อ โคนม ให้ได้ปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้นและมีคุณภาพตามความต้องการของตลาด โดยการปรับปรุงพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ อาหารสัตว์ ปุ๋ย การเลี้ยง การเพาะปลูก และการเก็บเกี่ยว
■(1.2) ส่งเสริมการแปรรูปขั้นต้น โดยแปลงผลผลิตทางการเกษตรให้เป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร
▣(1.3) ต่อยอดผลผลิตทางการเกษตรเป็นผลิตภัณฑ์นวัตกรรมอาหารแปรรูปที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและพฤติกรรมการบริโภค เช่น อาหารเพื่อสุขภาพ อาหารโปรตีนทางเลือกจากพืช และแมลง

แนวทางการพัฒนา
▣(1.4) ส่งเสริมการเพาะปลูกพืชสมุนไพรที่สำคัญและสมุนไพรพื้นถิ่น เช่น ขมิ้นชัน ไพล และพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพในเชิงพาณิชย์
▣(1.5) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการผลิตข้าวคุณภาพและปลอดภัย ได้มาตรฐานและแข่งขันได้ในระดับสากล
☐(1.6) ยกระดับห้องปฏิบัติการและหน่วยตรวจวัด หรือทดสอบที่มีศักยภาพให้มีมาตรฐานเพื่อเป็นแหล่งบริการวิเคราะห์ตรวจสอบ และรับรองคุณภาพผลผลิตการเกษตร และสินค้าเกษตรแปรรูป
☐(1.7) พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมบรรจุภัณฑ์สำหรับผลผลิตทางการเกษตรและผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรแปรรูปเพื่อสร้างคุณค่าและยืดอายุผลผลิตให้เก็บรักษาได้นานขึ้น

.....

.....

.....

หมายเหตุ: ลำดับความสำคัญยุทธศาสตร์ ▶ คือ ยุทธศาสตร์หลัก ▷ คือ ยุทธศาสตร์รอง
ลำดับความสำคัญแนวทาง ■ แนวทางสำคัญเร่งด่วน ▣ แนวทางสำคัญ ☐แนวทางสนับสนุน

▶ (2) การพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	การท่องเที่ยวกระจายรายได้สู่ชุมชนโดยยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เพื่อการท่องเที่ยว และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีอัตลักษณ์โดดเด่นของแต่ละท้องถิ่น

แนวทางการพัฒนา
■(2.1) พัฒนาการท่องเที่ยวบนฐานอารยธรรมอีสาน ประเพณีวัฒนธรรม และวิถีชีวิตลุ่มน้ำโขงที่มีอัตลักษณ์โดดเด่นและมีคุณค่า รวมทั้งเชื่อมโยงเส้นทางและแหล่งท่องเที่ยวหลักกับแหล่งท่องเที่ยวชุมชน
▣(2.2) ยกระดับผลิตภัณฑ์พื้นถิ่น และสร้างสรรค์สินค้าเพื่อการท่องเที่ยวที่ผลิตโดยอาศัยทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีรูปแบบที่หลากหลาย มีจุดขายที่น่าสนใจ และมีมาตรฐาน เช่น ผ้าไหม ผ้าฝ้าย ผ้าย้อมคราม
▣(2.3) พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานการท่องเที่ยวหลัก โดยมุ่งเน้นการสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและมอบประสบการณ์ใหม่ที่ดึงดูดใจ เช่น การท่องเที่ยวเชิงอาหาร (gastronomy tourism) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (sport tourism) การท่องเที่ยวเชิงมหกรรม (festivals/events)

.....

.....

.....

หมายเหตุ: ลำดับความสำคัญยุทธศาสตร์ ▶ คือ ยุทธศาสตร์หลัก ▷ คือ ยุทธศาสตร์รอง
ลำดับความสำคัญแนวทาง ■ แนวทางสำคัญเร่งด่วน ▣ แนวทางสำคัญ ☐แนวทางสนับสนุน

▷ (3) การพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคต ต่อยอดจากฐานการผลิตและผลผลิตพื้นฐาน

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	อุตสาหกรรมขยายตัวด้วยมูลค่าผลิตภัณฑ์นวัตกรรม และอุตสาหกรรมฐานชีวภาพ โดยอาศัยผู้ประกอบธุรกิจใหม่ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กที่มีความเข้มแข็งเป็นกลไกสำคัญ

แนวทางการพัฒนา
■(3.1) ต่อยอดผลผลิตทางการเกษตรไปสู่อุตสาหกรรมฐานชีวภาพโดยเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป และการพัฒนานวัตกรรมเพิ่มมูลค่าพืชเศรษฐกิจ เช่น ไบโอพลาสติกที่ย่อยสลายได้จากพืชไร่ในพื้นที่ พลังงานสะอาดจากพืช
▣(3.2) เสริมสร้างขีดความสามารถของผู้ประกอบการใหม่ (startup) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ให้เป็นกิจการที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (IDEs) และเทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งเชื่อมต่อกับภาคอุตสาหกรรม
□(3.3) พัฒนาอุตสาหกรรยางพาราโดยต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์นวัตกรรม เช่น วัสดุทดแทนในการก่อสร้างจากยางพาราแปรรูป วัสดุปูคลุมแปลง หรือรองพื้นแหล่งกักเก็บน้ำการเกษตร อุปกรณ์กั้นขวางถนน
□(3.4) ส่งเสริมอุตสาหกรรมใหม่และอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการพัฒนาโครงข่ายคมนามคมของประเทศ เช่น อุตสาหกรรมระบบราง การผลิตชิ้นส่วนและการขับเคลื่อนระบบรางเบา อุตสาหกรรมชิ้นส่วนและยานยนต์ไฟฟ้า
□(3.5) เสริมสร้างขีดความสามารถของฐานอุตสาหกรรมเดิมโดยการใช้เทคโนโลยีลดต้นทุน และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต รวมทั้งส่งเสริมการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
□(3.6) ผลักดันให้เกิดระบบนิเวศสำหรับการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมทั้งยกระดับระบบการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์นวัตกรรมตามทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่

.....

.....

.....

หมายเหตุ: ลำดับความสำคัญยุทธศาสตร์ ▶ คือ ยุทธศาสตร์หลัก ▷ คือ ยุทธศาสตร์รอง
ลำดับความสำคัญแนวทาง ■ แนวทางสำคัญเร่งด่วน ▣ แนวทางสำคัญ □แนวทางสนับสนุน

▶ (4) การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	ระดับความยากจนในพื้นที่ลดลงด้วยการพัฒนาขีดความสามารถและสร้างโอกาสอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งโรคเฉพาะถิ่นได้รับการควบคุม และประชาชนได้รับการส่งเสริมให้สุขภาวะดียิ่งขึ้น

แนวทางการพัฒนา
■(4.1) แก้ไขปัญหาความยากจน และยกระดับเศรษฐกิจฐานราก โดยการเสริมทักษะ สร้างโอกาสให้ผู้ยากจนและผู้มีรายได้น้อยได้เข้าถึงที่ดินทำกิน ปัจจัยการผลิต และทุน เพื่อการพัฒนาการประกอบอาชีพตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
▣(4.2) เสริมสร้างขีดความสามารถระบบสุขภาพเพื่อป้องกันและควบคุมโรคเฉพาะถิ่น โดยเฉพาะการลดปัญหาโรคพยาธิใบไม้ในตับในพื้นที่เสี่ยง การดูแลแม่และเด็กให้มีภาวะโภชนาการที่เหมาะสม รวมทั้งเสริมสร้างพัฒนาการทางร่างกายและเชาว์ปัญญาของเด็ก
▣(4.3) พัฒนากำลังคนผู้เชี่ยวด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมทั้งในภาควิชาการและภาคการผลิตให้เพียงพอและตอบสนองต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ
□(4.4) ส่งเสริมให้ทรัพยากรมนุษย์รุ่นใหม่มีสรรถนะสากลผ่านระบบการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ โดยเฉพาะทักษะดิจิทัล จิตวิทยาศาสตร์ ความคิดสร้างสรรค์ และภาษาต่างประเทศ
□(4.5) เสริมสร้างระบบและกลไกแก้ไขปัญหาสังคม และความมั่นคงทางสังคมที่เกิดจากการขยายตัวของเมืองและพื้นพัฒนาเศรษฐกิจ เช่น ปัญหายาเสพติด และความรุนแรงในครอบครัว

.....

.....

.....

หมายเหตุ: ลำดับความสำคัญยุทธศาสตร์ ▶ คือ ยุทธศาสตร์หลัก ▷ คือ ยุทธศาสตร์รอง
ลำดับความสำคัญแนวทาง ■ แนวทางสำคัญเร่งด่วน ▣ แนวทางสำคัญ □แนวทางสนับสนุน

▷ (5) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ลดมลพิษ และป้องกันภัยพิบัติ

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	ความเดือดร้อนจากภาวะการขาดแคลนทรัพยากรน้ำ และปัญหาอุทกภัยได้รับ การแก้ไขให้บรรเทาลง รวมทั้งชุมชนมีความพร้อมปรับตัว รับมือ และจัดการกับความเสี่ยงจากภัยพิบัติ

แนวทางการพัฒนา
■(5.1) เร่งแก้ไขปัญหาทรัพยากรน้ำทั้งระบบให้มีประสิทธิภาพโดยอาศัยเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยเน้นการจัดการลุ่มน้ำอย่างมีส่วนร่วม การพัฒนาระบบกักเก็บน้ำและส่งน้ำที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ การสนับสนุนการเกษตรที่ใช้น้ำน้อย การลดปัญหาและผลกระทบจากอุทกภัย รวมทั้งการพัฒนาระบบคาดการณ์และสนับสนุนการจัดการทรัพยากรน้ำด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์
☐(5.2) พัฒนาระบบเฝ้าระวังและเตือนภัยพิบัติล่วงหน้าจากสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง เพื่อลดผลกระทบที่มีต่อชุมชนและการผลิตในภาคเกษตรกรรม
☐(5.3) พัฒนาทรัพยากรดินให้มีคุณภาพเหมาะสำหรับการเกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัย โดยปรับสภาพดินให้มีความอุดมสมบูรณ์และลดสารตกค้างในดิน

.....

.....

.....

หมายเหตุ: ลำดับความสำคัญยุทธศาสตร์ ▶ คือ ยุทธศาสตร์หลัก ▷ คือ ยุทธศาสตร์รอง
ลำดับความสำคัญแนวทาง ■ แนวทางสำคัญเร่งด่วน ▣ แนวทางสำคัญ ☐แนวทางสนับสนุน

▶ (6) การพัฒนาเมือง พื้นที่เศรษฐกิจ ระบบโลจิสติกส์ และการเปิดประตูการค้าการลงทุน

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	ระบบโลจิสติกส์มีความพร้อมรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เชื่อมโยงการคมนาคมขนส่งที่สำคัญ และเสริมสร้างโอกาสการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจและประตูการค้าสู่อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

แนวทางการพัฒนา
▣(6.1) พัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (NeEC-Bioeconomy) และส่งเสริมการลงทุน ให้เชื่อมโยงภาคเหนือตอนล่าง ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก และเชื่อมต่อไปยังอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง และจีน
▣(6.2) ส่งเสริมขีดความสามารถด้านโลจิสติกส์ และพัฒนาโครงข่ายการคมนาคมขนส่งให้เชื่อมโยงกับพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน และกระตุ้นการค้าชายแดน
▣(6.3) พัฒนาการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมขนส่งระบบรางระหว่างไทย ลาว เวียดนาม และจีน รวมทั้งจัดวางแนวทางการพัฒนาพื้นที่รอบสถานี และการยกระดับเส้นทางเศรษฐกิจ

.....

.....

.....

.....

หมายเหตุ: ลำดับความสำคัญยุทธศาสตร์ ▶ คือ ยุทธศาสตร์หลัก ▷ คือ ยุทธศาสตร์รอง
ลำดับความสำคัญแนวทาง ■ แนวทางสำคัญเร่งด่วน ▣ แนวทางสำคัญ ☐แนวทางสนับสนุน

7. ข้อเสนอแนะในการผลักดันแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคไปสู่การปฏิบัติ

.....

.....

.....

.....

.....

8. ข้อเสนอแนะประเด็น/โครงการพัฒนาที่มีผลงานวิจัยและนวัตกรรมพร้อมใช้ซึ่งควรเร่งผลักดันอย่างจริงจัง

.....

.....

.....

.....

.....

9. ข้อเสนอแนะโจทย์วิจัย และนวัตกรรมที่ควรเร่งศึกษาให้เกิดผลเพื่อนำไปใช้พัฒนาพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม

.....

.....

.....

.....

.....

10. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

หมายเหตุ กรุณาส่งแบบแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมได้ที่ Email: pear_pii@hotmail.co.th หรือ ID LINE : 0990363659

แบบแสดงความคิดเห็น
ร่างแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับทิศทางพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาค

1. วิสัยทัศน์ (vision) ของแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคในภาพรวม คือ

"ขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามศักยภาพ เพื่อให้แต่ละภาคมีขีดความสามารถเป็นรากฐานสำหรับการเติบโตของประเทศ และพร้อมรับความท้าทายในอนาคต โดยมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ พัฒนาสังคมให้ก้าวหน้า และหนุนเสริมเศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน ด้วยการใช้วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมไทยเป็นพลังในการผลักดัน รวมทั้งบูรณาการความร่วมมือและประสานสรรพกำลังจากพหุภาคีที่มีบทบาทเกี่ยวข้อง"

.....

.....

2. เป้าประสงค์ (goals) ของแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคในภาพรวมมี 4 ประการ คือ

(1) ประชาชนในแต่ละภาคมีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับการพัฒนาสมรรถนะทั้งความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาภาค โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่สนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจ สังคม และพร้อมปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

.....

.....

(2) สังคมของแต่ละภาคมีความมั่นคง พ้นจากความยากจน เป็นสังคมสุขภาวะดี และชุมชนพึ่งพาตนเองได้ สามารถแก้ไขปัญหาที่ท้าทาย โดยการนำทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาและใช้ประโยชน์ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

.....

.....

(3) เศรษฐกิจของแต่ละภาคมีความเข้มแข็ง มีขีดความสามารถในการแข่งขัน และเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากบนฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์และเศรษฐกิจสร้างคุณค่า ที่มุ่งเน้นการนำทุนที่หลากหลายในพื้นที่มาสร้างให้เกิดมูลค่าเพิ่ม

.....

.....

(4) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแต่ละภาคได้รับการปกป้องคุ้มครองให้ยั่งยืน เป็นฐานทุนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม โดยการนำวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมมาใช้เป็นเครื่องมือในการดูแลรักษา ฟื้นฟูระบบนิเวศให้คงความสมบูรณ์ และมีความหลากหลายทางชีวภาพ เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ รวมทั้งมีระบบป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติจากธรรมชาติ

.....

.....

3. กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนา มี 6 ด้าน คือ

(1) การยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป เน้นเสริมสร้างกระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาผลผลิตให้มีมาตรฐาน และส่งเสริมการเปลี่ยนผลผลิตเป็นสินค้าที่มีมูลค่าสูงขึ้น

.....

.....

(2) การพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม โดยการยกระดับแหล่งและการบริการท่องเที่ยวที่มีอยู่ ต่อยอดสร้างสรรค์รูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ รวมทั้งเชื่อมต่อเส้นทางและกิจกรรมกับการท่องเที่ยวชุมชนที่มีอัตลักษณ์

.....

.....

(3) การพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคต ต่อยอดจากฐานการผลิตและผลผลิตพื้นฐาน เน้นการปรับโครงสร้างการผลิตให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และยกระดับขีดความสามารถการผลิตด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมมุ่งสู่อุตสาหกรรมเป้าหมายในอนาคต

.....

.....

(4) การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน โดยยกระดับการศึกษา พัฒนาระบบสุขภาพ และยกระดับความสามารถของคนทุกช่วงวัย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในโอกาส และสร้างพลังขับเคลื่อนการพัฒนา

.....

.....

(5) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ลดมลพิษ และป้องกันภัยพิบัติ เน้นฟื้นฟูดูแลสภาพแวดล้อม รักษาความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศ แก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมจากมลพิษ และรับมือกับผลกระทบจากสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง

.....

.....

(6) การพัฒนาเมือง พื้นที่เศรษฐกิจ ระบบโลจิสติกส์ และการเปิดประตูการค้า การลงทุน โดยสร้างความเชื่อมโยงระหว่างเมือง และพื้นที่ที่เป็นเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจ รวมทั้งเชื่อมต่อไปสู่การค้าการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มประเทศในภูมิภาค และนานาชาติ

.....

.....

4. วัตถุประสงค์ของแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค : ภาคกลาง

“ภาคกลางขับเคลื่อนการพัฒนาโดยอาศัยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม เป็นกลไกยกระดับขีดความสามารถการผลิตสินค้าและบริการให้ทันสมัย มีคุณภาพ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม นำไปสู่การเสริมสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจอย่างสมดุลและยั่งยืน”

.....

.....

.....

5. ผลสัมฤทธิ์สำคัญจากการพัฒนาภาคกลางด้วย ววน. ตามยุทธศาสตร์ 6 ด้าน

(1) สินค้าเกษตรชั้นนำมีความปลอดภัยและสามารถแข่งขันได้ โดยนำเทคโนโลยีมาใช้เพิ่มผลผลิต และลดต้นทุน รวมทั้งมีมูลค่าเพิ่มจากการแปรรูปให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย

.....

.....

(2) การท่องเที่ยวหลักได้รับการยกระดับคุณภาพและสร้างรายได้กระจายสู่ชุมชน โดยเป็นการท่องเที่ยวที่สร้างความประทับใจและส่งมอบประสบการณ์สร้างสรรค์ให้แก่นักท่องเที่ยว

.....

.....

(3) สินค้าและบริการจากการผลิตของอุตสาหกรรมขั้นสูง มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ บนฐานการผลิตที่ทันสมัย ใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

.....

.....

(4) กำลังคนมีสมรรถนะทันสมัยเน้นทักษะด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ รวมทั้งมีผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ และมีศักยภาพพร้อมเป็นศูนย์บริการด้านสุขภาพมูลค่าสูง

.....

.....

(5) ทรัพยากรน้ำ ป่า ป่าชายเลน และชายฝั่งทะเลได้รับการดูแลให้มีความสมบูรณ์ รวมทั้งปัญหาอุทกภัย ภัยแล้ง มลพิษ และน้ำเสียได้รับการแก้ไขให้ลดความรุนแรงลง

.....

.....

(6) ระบบการขนส่งคมนาคม และโลจิสติกส์ได้รับการวางโครงสร้างให้เชื่อมโยงกับโครงข่ายระดับสากล เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทาง เชื่อมต่อเส้นทางเศรษฐกิจ

.....

.....

6. แนวทางการพัฒนาภาคกลางด้วย ววน.ตามผลสัมฤทธิ์สำคัญและยุทธศาสตร์ 6 ด้าน

▶ **(1) การยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป**

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	สินค้าเกษตรชั้นนำมีความปลอดภัยและสามารถแข่งขันได้ โดยนำเทคโนโลยีมาใช้เพิ่มผลผลิต และลดต้นทุน รวมทั้งมีมูลค่าเพิ่มจากการแปรรูปให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย

แนวทางการพัฒนา
■(1.1) ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้การกระบวนการทำเกษตรรูปแบบใหม่โดยเน้นระบบเกษตรแม่นยำ (precision agriculture) และระบบเกษตรอัจฉริยะ (intelligent farm) เพื่อลดต้นทุน และเพิ่มผลผลิต
▣(1.2) พัฒนารูปแบบการเกษตรเพื่อความยั่งยืน โดยเสริมการทำเกษตรเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์เพื่อสร้างผลผลิตที่ปลอดภัย มีมูลค่าเพิ่ม และไม่ก่อมลพิษ
▣(1.3) ต่อยอดผลผลิตการเกษตรที่มีคุณภาพสู่กระบวนการแปรรูปให้เป็นผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมที่มีความหลากหลายและสร้างรายได้เพิ่มให้แก่เกษตรกร โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ด้านอาหาร

แนวทางการพัฒนา
■(1.4) พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการแปรรูป เปลี่ยนสภาพวัสดุและของเหลือทิ้งทางการเกษตร เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่ม เช่น การแปรรูปซังข้าวโพด และฟางข้าวให้เป็นพลังงาน และการผลิตแก้วจากแกลบ
■(1.5) พัฒนาระบบการวิเคราะห์ข้อมูลการผลิตและคาดการณ์การตลาดสินค้าเกษตรเพื่อใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจวางแผน และจัดการผลผลิตโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและระบบข้อมูลขนาดใหญ่ (big data)
□(1.6) ยกระดับสินค้าเกษตรชั้นนำ (product champion) ให้เป็นสินค้าเกษตรชั้นเลิศ (product premium) โดยการพัฒนาคุณภาพกระบวนการผลิต และจัดการรับรองมาตรฐานผลผลิตเพื่อแข่งขันได้ในระดับสากล
□(1.7) ยกระดับการแก้ปัญหาข้าวที่เป็นผลผลิตสำคัญอย่างครบวงจรและตลอดห่วงโซ่คุณค่าทั้งในด้านเกษตรกรผู้ผลิต พันธุ์ข้าวและปัจจัยการผลิต การจัดการกระบวนการผลิต การเก็บเกี่ยว คุณภาพผลผลิต ระบบการตลาดและราคา โดยอาศัยการบูรณาการเทคโนโลยีและองค์ความรู้แบบข้ามศาสตร์
□(1.8) เสริมสร้างขีดความสามารถให้แก่เกษตรกรให้มีความชาญฉลาด (smart farmer) ในการทำเกษตรโดยอาศัยความรู้ทักษะ เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่อย่างเหมาะสม

.....

.....

.....

.....

หมายเหตุ: ลำดับความสำคัญยุทธศาสตร์ ▶ คือ ยุทธศาสตร์หลัก ▷ คือ ยุทธศาสตร์รอง
ลำดับความสำคัญแนวทาง ■ แนวทางสำคัญเร่งด่วน ▣ แนวทางสำคัญ □แนวทางสนับสนุน

▶ (2) การพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	การท่องเที่ยวหลักได้รับการยกระดับคุณภาพและสร้างรายได้กระจายสู่ชุมชน โดยเป็นการท่องเที่ยวที่สร้างความประทับใจและส่งมอบประสบการณ์สร้างสรรค์ให้แก่นักท่องเที่ยว

แนวทางการพัฒนา
■(2.1) พัฒนาบริการด้านการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวหลักที่มีชื่อเสียงในระดับนานาชาติให้มีคุณภาพ และจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวชุมชนที่มีศักยภาพและมีอัตลักษณ์น่าสนใจ
■(2.2) พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่อาศัยความโดดเด่นทางวัฒนธรรม ความคิดสร้างสรรค์ ศักยภาพด้านการบริการ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ต่อยอดเป็นสินค้าและบริการที่รูปแบบใหม่มีคุณค่าและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงอาหาร การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
□(2.3) พัฒนาระบบการจัดการตลาดท่องเที่ยวเชิงรุก และขยายฐานนักท่องเที่ยวตามทิศทางแนวโน้มการท่องเที่ยวสากลและสอดคล้องกับการปรับตัวของนักท่องเที่ยว
□(2.4) เสริมสร้างขีดความสามารถธุรกิจการท่องเที่ยว รวมทั้งธุรกิจบริการที่เกี่ยวเนื่องด้วยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้สนับสนุนการจัดการและการบริการให้มีประสิทธิภาพ และสะดวกรวดเร็ว เช่น แพลตฟอร์มการจองบริการ

.....

.....

.....

หมายเหตุ: ลำดับความสำคัญยุทธศาสตร์ ▶ คือ ยุทธศาสตร์หลัก ▷ คือ ยุทธศาสตร์รอง
ลำดับความสำคัญแนวทาง ■ แนวทางสำคัญเร่งด่วน ▣ แนวทางสำคัญ □แนวทางสนับสนุน

▷ (3) การพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคต ต่อยอดจากฐานการผลิตและผลผลิตพื้นฐาน

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	สินค้าและบริการจากการผลิตของอุตสาหกรรมขั้นสูง มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ บนฐานการผลิตที่ทันสมัย ใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

แนวทางการพัฒนา
■(3.1) พัฒนาอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป และสินค้าเกษตรแปรรูปมูลค่าสูงให้มีความโดดเด่นและแข่งขันได้ในระดับสากล โดยการนำผลผลิตทางการเกษตรมาต่อยอดด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ตอบสนองความต้องการของตลาด เช่น อาหาร และผลิตภัณฑ์เสริมสุขภาพ สมุนไพร เครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์ชะลอวัย
▣(3.2) พัฒนาอุตสาหกรรมที่อาศัยองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นสูงมุ่งสู่อุตสาหกรรมเป้าหมายในอนาคต เช่น อุตสาหกรรมทางการแพทย์ อุตสาหกรรมยานยนต์อนาคต
▣(3.3) ยกระดับมาตรฐานการผลิตของอุตสาหกรรมหลัก และส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีและรูปแบบธุรกิจใหม่เพื่อการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
□(3.4) เสริมสร้างขีดความสามารถของอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) รวมทั้งธุรกิจตั้งต้น (start up) ในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการดำเนินธุรกิจ ตลอดจนพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีมูลค่าเพิ่มได้
□(3.5) สนับสนุนการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาพัฒนาระบบการตลาด และสร้างแพลตฟอร์มการซื้อขายแลกเปลี่ยนเพื่อสนับสนุนการเติบโตของผลิตภัณฑ์และบริการใหม่

.....

.....

.....

หมายเหตุ: ลำดับความสำคัญยุทธศาสตร์ ▶ คือ ยุทธศาสตร์หลัก ▷ คือ ยุทธศาสตร์รอง
ลำดับความสำคัญแนวทาง ■ แนวทางสำคัญเร่งด่วน ▣ แนวทางสำคัญ □แนวทางสนับสนุน

▶ (4) การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	กำลังคนมีสมรรถนะทันสมัยเน้นทักษะด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ รวมทั้งมีผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ และมีศักยภาพพร้อมเป็นศูนย์บริการด้านสุขภาพมูลค่าสูง

แนวทางการพัฒนา
■(4.1) เสริมสร้างความสามารถระบบบริการทางการแพทย์ตลอดห่วงโซ่คุณค่า โดยส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ในการรักษาโรคเฉพาะทาง การพัฒนาผู้เชี่ยวชาญ และเพิ่มประสิทธิภาพในการรักษาพยาบาลโดยเน้นการแพทย์แม่นยำ เพื่อยกระดับสู่ศูนย์กลางบริการการแพทย์ครบวงจร (medical hub)
■(4.2) เตรียมความพร้อมและผลิตกำลังคนด้านเทคโนโลยีรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมเป้าหมายในอนาคต โดยเน้นการพัฒนาทั้งความรู้ทางวิชาการและความสามารถในการปฏิบัติ ด้วยการพัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงปฏิบัติร่วมกับภาคการผลิต
□(4.3) พัฒนาระบบการเตรียมความพร้อมแรงงานก่อนสูงวัย รวมทั้งพัฒนานวัตกรรมระบบการดูแลและให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุให้อยู่ในชุมชนโดยมีคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมตามบริบทชุมชน
□(4.4) เสริมสร้างความรู้ และทักษะแรงงาน (reskill/upskill) ให้มีความรู้และความชำนาญเป็นแรงงานที่มีทักษะฝีมือตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานและทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจ

แนวทางการพัฒนา
☐(4.5) ส่งเสริมการเปลี่ยนเส้นทางอาชีพ และพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุให้มีงานทำเพื่อลดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน รวมทั้งแก้ไขปัญหาผลกระทบทางสังคมที่เกิดจากแรงงานต่างด้าว
☐(4.6) สนับสนุนการพัฒนาความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพสำหรับผู้ยากจน รวมทั้งเสริมสร้างโอกาสการเข้าถึงแหล่งงานและแหล่งทุน

.....

.....

.....

.....

หมายเหตุ: ลำดับความสำคัญยุทธศาสตร์ ▶ คือ ยุทธศาสตร์หลัก ▷ คือ ยุทธศาสตร์รอง
ลำดับความสำคัญแนวทาง ■ แนวทางสำคัญเร่งด่วน ▣ แนวทางสำคัญ ☐แนวทางสนับสนุน

▷ (5) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ลดมลพิษ และป้องกันภัยพิบัติ

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	ทรัพยากรน้ำ ป่า ป่าชายเลน และชายฝั่งทะเลได้รับการดูแลให้มีความสมบูรณ์ รวมทั้งปัญหาอุทกภัย ภัยแล้ง มลพิษ และน้ำเสียได้รับการแก้ไขให้ลดความรุนแรงลง

แนวทางการพัฒนา
■(5.1) เร่งแก้ไขปัญหาน้ำเสียอย่างครบวงจร โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อจัดการและบำบัดน้ำเสียชุมชน น้ำเสียจากการเพาะปลูกและฟาร์มเลี้ยงสัตว์ และน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม ก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ รวมทั้งพัฒนาระบบเฝ้าระวังและแจ้งเตือนน้ำเสียในแหล่งน้ำสำคัญเพื่อลดผลกระทบและความเสียหายต่อการเลี้ยงสัตว์น้ำ
■(5.2) พัฒนาระบบการบริหารจัดการน้ำทั้งลุ่มน้ำโดยเน้นการกักเก็บน้ำและการจัดสรรการใช้ประโยชน์น้ำให้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตของภาคครัวเรือนและการผลิตของภาคเศรษฐกิจในทุกฤดูกาล รวมทั้งพัฒนาระบบการวิเคราะห์และเตือนภัยเพื่อรับมือกับปัญหาอุทกภัยและภัยแล้ง โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศวางระบบผังน้ำ กำหนดพื้นที่รับน้ำ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสนับสนุนการเตือนแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า
▣(5.3) ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งดูแลระบบนิเวศให้กลับคืนสภาพสมบูรณ์ ทั้งการเพิ่มพื้นที่ป่า การอนุรักษ์ป่าชายเลน การฟื้นทรัพยากรชายฝั่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลที่มีความรุนแรง
☐(5.4) พัฒนาระบบการจัดการขยะ รวมทั้งการกำจัดของเสีย และมลพิษซึ่งเกิดจากการเติบโตและขยายตัวของเมือง เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมชุมชนและเมืองให้น่าอยู่
☐(5.5) ฟื้นฟูคุณภาพทรัพยากรดินโดยการตรวจวิเคราะห์ ปรับสภาพดินให้คงความอุดมสมบูรณ์ และส่งเสริมการเพาะปลูกพืชให้เหมาะสมกับคุณลักษณะของดิน
☐(5.6) แก้ไขปัญหาฝุ่นควันและฝุ่นละอองในอากาศ (PM 2.5) ที่เกิดจากภาคอุตสาหกรรม และการเผาวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตร

.....

.....

.....

หมายเหตุ: ลำดับความสำคัญยุทธศาสตร์ ▶ คือ ยุทธศาสตร์หลัก ▷ คือ ยุทธศาสตร์รอง
ลำดับความสำคัญแนวทาง ■ แนวทางสำคัญเร่งด่วน ▣ แนวทางสำคัญ ☐แนวทางสนับสนุน

▶ **(6) การพัฒนาเมือง พื้นที่เศรษฐกิจ ระบบโลจิสติกส์ และการเปิดประตูการค้าการลงทุน**

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	ระบบการขนส่งคมนาคม และโลจิสติกส์ได้รับการวางโครงสร้างให้เชื่อมโยงกับโครงข่ายระดับสากล เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทาง เชื่อมต่อเส้นทางเศรษฐกิจ

แนวทางการพัฒนา
☑(6.1) พัฒนาระบบคมนาคมขนส่งและระบบโลจิสติกส์ให้เชื่อมต่อเป็นระบบขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบที่มีประสิทธิภาพและลดต้นทุนการคมนาคมขนส่ง รวมทั้งมีความเชื่อมโยงกับโครงข่ายในระดับนานาชาติ
☐(6.2) ส่งเสริมการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคกลาง-ตะวันออก (CWEC) เพื่อส่งเสริมการลงทุนและเชื่อมโยงการค้าชายแดน
☐(6.3) เตรียมความพร้อมและจัดวางการพัฒนาพื้นที่รอบสถานีขนส่ง และพื้นที่ใกล้เคียงกับเส้นทางคมนาคมขนส่งที่สำคัญให้รองรับการขยายตัวของเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ

.....

.....

.....

7. ข้อเสนอแนะในการผลักดันแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคไปสู่การปฏิบัติ

.....

.....

.....

.....

.....

8. ข้อเสนอแนะประเด็น/โครงการพัฒนาที่มีผลงานวิจัยและนวัตกรรมพร้อมใช้ซึ่งควรเร่งผลักดันอย่างจริงจัง

.....

.....

.....

.....

.....

9. ข้อเสนอแนะโจทย์วิจัย และนวัตกรรมที่ควรเร่งศึกษาให้เกิดผลเพื่อนำไปใช้พัฒนาพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม

.....

.....

.....

.....

10. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่นๆ

.....

.....

.....

หมายเหตุ กรุณาส่งแบบแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมได้ที่ Email: piratorn@gmail.com และ pear_pii@hotmail.co.th

แบบแสดงความคิดเห็น
ร่างแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับทิศทางพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาค

1. วิสัยทัศน์ (vision) ของแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคในภาพรวม คือ

"ขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามศักยภาพ เพื่อให้แต่ละภาคมีขีดความสามารถเป็นรากฐานสำหรับการเติบโตของประเทศ และพร้อมรับความท้าทายในอนาคต โดยมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ พัฒนาสังคมให้ก้าวหน้า และหนุนเสริมเศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน ด้วยการใช้วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมไทยเป็นพลังในการผลักดัน รวมทั้งบูรณาการความร่วมมือและประสานสรรพกำลังจากพหุภาคีที่มีบทบาทเกี่ยวข้อง"

.....

.....

2. เป้าประสงค์ (goals) ของแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคในภาพรวมมี 4 ประการ คือ

(1) ประชาชนในแต่ละภาคมีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับการพัฒนาสมรรถนะทั้งความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาภาค โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่สนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจ สังคม และพร้อมปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

.....

.....

(2) สังคมของแต่ละภาคมีความมั่นคง พ้นจากความยากจน เป็นสังคมสุขภาวะดี และชุมชนพึ่งพาตนเองได้ สามารถแก้ไขปัญหาที่ท้าทาย โดยการนำทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาและใช้ประโยชน์ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

.....

.....

(3) เศรษฐกิจของแต่ละภาคมีความเข้มแข็ง มีขีดความสามารถในการแข่งขัน และเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากบนฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์และเศรษฐกิจสร้างคุณค่า ที่มุ่งเน้นการนำทุนที่หลากหลายในพื้นที่มาสร้างให้เกิดมูลค่าเพิ่ม

.....

.....

(4) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแต่ละภาคได้รับการปกป้องคุ้มครองให้ยั่งยืน เป็นฐานทุนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม โดยการนำวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมมาใช้เป็นเครื่องมือในการดูแลรักษา ฟื้นฟูระบบนิเวศให้คงความสมบูรณ์ และมีความหลากหลายทางชีวภาพ เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ รวมทั้งมีระบบป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติจากธรรมชาติ

.....

.....

3. กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนา มี 6 ด้าน คือ

(1) การยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป เน้นเสริมสร้างกระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาผลผลิตให้มีมาตรฐาน และส่งเสริมการเปลี่ยนผลผลิตเป็นสินค้าที่มีมูลค่าสูงขึ้น

.....

.....

(2) การพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม โดยการยกระดับแหล่งและการบริการท่องเที่ยวที่มีอยู่ ต่อยอดสร้างสรรค์รูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ รวมทั้งเชื่อมต่อเส้นทางและกิจกรรมกับการท่องเที่ยวชุมชนที่มีอัตลักษณ์

.....

.....

(3) การพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคต ต่อยอดจากฐานการผลิตและผลผลิตพื้นฐาน เน้นการปรับโครงสร้างการผลิตให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และยกระดับขีดความสามารถการผลิตด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมมุ่งสู่อุตสาหกรรมเป้าหมายในอนาคต

.....

.....

(4) การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน โดยยกระดับการศึกษา พัฒนาระบบสุขภาพ และยกระดับความสามารถของคนทุกช่วงวัย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในโอกาส และสร้างพลังขับเคลื่อนการพัฒนา

.....

.....

(5) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ลดมลพิษ และป้องกันภัยพิบัติ เน้นฟื้นฟูดูแลสภาพแวดล้อม รักษาความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศ แก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมจากมลพิษ และรับมือกับผลกระทบจากสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง

.....

.....

(6) การพัฒนาเมือง พื้นที่เศรษฐกิจ ระบบโลจิสติกส์ และการเปิดประตูการค้า การลงทุน โดยสร้างความเชื่อมโยงระหว่างเมือง และพื้นที่ที่เป็นเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจ รวมทั้งเชื่อมต่อไปสู่การค้าการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มประเทศในภูมิภาค และนานาชาติ

.....

.....

4. วัตถุประสงค์ของแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค : ภาคตะวันออก

“ภาคตะวันออกได้รับการยกระดับให้พื้นที่มีขีดความสามารถรองรับการเติบโตอย่างต่อเนื่องเพื่ออนาคต โดยใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเป็นเครื่องมือต่อยอดฐานทุนการพัฒนาที่โดดเด่นและมีอยู่หลากหลาย ให้พื้นที่เป็นแหล่งการผลิตสินค้าและบริการที่มีประสิทธิภาพและคุรภาพ ปลอดภัย เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และได้รับการยอมรับในระดับสากล”

.....

.....

.....

5. ผลสัมฤทธิ์สำคัญจากการพัฒนาภาคตะวันออกด้วย ววน. ตามยุทธศาสตร์ 6 ด้าน

(1) ผลผลิตพืชและสัตว์ที่เป็นสินค้าหลักของพื้นที่มีคุณภาพพร้อมส่งออก และได้รับการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างมูลค่าเพิ่มโดยอาศัยเทคโนโลยีที่ทันสมัย

.....

.....

(2) การท่องเที่ยวมีการปรับตัว และยกระดับมาตรฐาน รวมทั้งมีการออกแบบสร้างสรรค์การท่องเที่ยวรูปแบบใหม่เพื่อสร้างรายได้ คงความความโดด และความมีชื่อเสียงในระดับนานาชาติ

.....

.....

(3) โครงสร้างภาคอุตสาหกรรมเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรมเป้าหมายอนาคต โดยเป็นการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีฐานผู้ประกอบการใหม่ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กที่เข้มแข็ง

.....

.....

(4) กำลังคนมีปริมาณเพียงพอ และได้รับการยกระดับฝีมือแรงงานให้สอดคล้องความต้องการของอุตสาหกรรมเป้าหมายในอนาคต รวมทั้งประชาชนมีระดับคุณภาพชีวิตสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ

.....

.....

(5) ปัญหาสิ่งแวดล้อม และมลพิษที่เป็นผลกระทบจากการพัฒนาที่เสียสมดุลบรรเทาเบาบางลง ทรัพยากรน้ำ ป่า แลป่าชายเลนได้รับการดูแลฟื้นฟูให้คงสภาพ รวมทั้งมีความพร้อมรับมือกับสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง

.....

.....

(6) โครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์มีการจัดวางเพื่อยกระดับเมืองสำคัญให้เชื่อมโยงระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก และการค้าชายแดน รวมทั้งเชื่อมต่อเศรษฐกิจของภูมิภาคและสากล

.....

.....

6. แนวทางการพัฒนาภาคตะวันออกด้วย ววน.ตามผลสัมฤทธิ์สำคัญและยุทธศาสตร์ 6 ด้าน

▶ (1) การยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	ผลผลิตพืชและสัตว์ที่เป็นสินค้าหลักของพื้นที่มีคุณภาพพร้อมส่งออก และได้รับการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างมูลค่าเพิ่มโดยอาศัยเทคโนโลยีที่ทันสมัย

แนวทางการพัฒนา
■(1.1) ยกระดับการผลิตผลไม้เพื่อการส่งออก และพืชผลเกษตรปลอดภัย โดยการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาเพิ่มมูลค่าผลผลิต เช่น เทคนิคการเพิ่มประสิทธิภาพการเพาะปลูก เทคโนโลยีการเพิ่มคุณภาพผลผลิต เทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยวเพื่อยืดอายุผลผลิต
■(1.2) พัฒนาเทคโนโลยีการแปรรูปและนวัตกรรมต่อยอดผลผลิตทางการเกษตรทั้งพืชและสัตว์ โดยเฉพาะการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลผลิตที่หลุดร่วงก่อนเวลาเก็บเกี่ยว หรือผลผลิตที่ไม่ได้มาตรฐานการส่งออก เช่น ซอสหรือเครื่องจิ้ม เครื่องปรุงรสจากผลไม้ตกเกรด ขนมขบเคี้ยวจากผลไม้อ่อนที่หลุดร่วงจากพายุ

แนวทางการพัฒนา
■(1.3) ยกระดับการเพาะปลูกพืชสมุนไพรให้ได้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งพัฒนาองค์ความรู้การใช้สมุนไพร แปรรูปนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และบริการจากสมุนไพรให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐานสากล และตอบสนองความต้องการของตลาด มุ่งสู่การเป็นเมืองสมุนไพรครบวงจร
▣(1.4) พัฒนาระบบการผลิตและยกระดับมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ที่สำคัญ ได้แก่ สุกร ไก่ และโค อย่างครบวงจร โดยคัดสรรพันธุ์สัตว์ที่มีคุณภาพ พัฒนาการจัดการฟาร์มปศุสัตว์ที่มีประสิทธิภาพ และปลอดภัย รวมทั้งการควบคุมและป้องกันโรคในสัตว์
▣(1.5) พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการประมงชายฝั่ง และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเศรษฐกิจ เช่น กุ้งทะเล กุ้งก้ามกราม ปลากะพงขาว และปูทะเล โดยเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพ ลดต้นทุน และการแปรรูปขั้นต้น
▣(1.6) พัฒนาระบบการวิเคราะห์ข้อมูลและระบบการคาดการณ์ตลาดสินค้าการเกษตรที่สำคัญ ทั้งในด้านการผลิต และความต้องการผลผลิต โดยอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัลและระบบข้อมูลขนาดใหญ่ (big data) ตลอดจนผลักดันการพัฒนาระบบแพลตฟอร์มการตลาดอิเล็กทรอนิกส์ส่งเสริมการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า
☐(1.7) พัฒนาศักยภาพและมาตรฐานห้องปฏิบัติการและหน่วยตรวจวัด หรือทดสอบในพื้นที่ให้พร้อมรับบริการวิเคราะห์ตรวจสอบ และรับรองคุณภาพผลผลิตการเกษตร และสินค้าเกษตรแปรรูปเพื่อการส่งออก
☐(1.8) ส่งเสริมการเปลี่ยนสภาพ หรือแปรรูปของเหลือทิ้งทางการเกษตรให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร เช่น การนำเปลือกและเมล็ดของผลไม้มาใช้ประโยชน์เป็นวัสดุทดแทนที่ย่อยสลายได้

.....

.....

.....

.....

หมายเหตุ: ลำดับความสำคัญยุทธศาสตร์ ▶ คือ ยุทธศาสตร์หลัก ▷ คือ ยุทธศาสตร์รอง
ลำดับความสำคัญแนวทาง ■ แนวทางสำคัญเร่งด่วน ▣ แนวทางสำคัญ ☐แนวทางสนับสนุน

▶ (2) การพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	การท่องเที่ยวมีการปรับตัว และยกระดับมาตรฐาน รวมทั้งมีการออกแบบสร้างสรรค์การท่องเที่ยวรูปแบบใหม่เพื่อสร้างรายได้ คงความความโดด และความมีชื่อเสียงในระดับนานาชาติ

แนวทางการพัฒนา
▣(2.1) พัฒนาการท่องเที่ยวต่อยอดจากฐานทรัพยากรการเกษตร ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมในท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงอาหาร (gastronomy tourism)
▣(2.2) พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เน้นการขยายฐานกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพ โดยอาศัยศักยภาพความโดดเด่นและความสามารถของธุรกิจบริการในพื้นที่ เพื่อส่งมอบสินค้าและบริการที่สร้างประสบการณ์ประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (medical tourism) ด้วยแพทย์แผนไทยและสมุนไพร การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวพำนักระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุ (long stay) และธุรกิจการจัดประชุมและนิทรรศการ (MICE)
☐(2.3) ยกระดับการท่องเที่ยวคุณภาพในแหล่งท่องเที่ยวหลักและแหล่งท่องเที่ยวทางเลือก โดยการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว เสริมสร้างมาตรฐานการบริการ เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการและการอำนวยความสะดวก หนุนเสริมภาพลักษณ์ด้านความปลอดภัยและความเชื่อมั่น พัฒนาสินค้าเพื่อการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและมีความหลากหลาย รวมทั้งเชื่อมโยงการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานการมีส่วนร่วม

.....

.....

.....

หมายเหตุ: ลำดับความสำคัญยุทธศาสตร์ ▶ คือ ยุทธศาสตร์หลัก ▷ คือ ยุทธศาสตร์รอง ลำดับความสำคัญแนวทาง ■ แนวทางสำคัญเร่งด่วน ▣ แนวทางสำคัญ ☐แนวทางสนับสนุน

▷ (3) การพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคต ต่อยอดจากฐานการผลิตและผลผลิตพื้นฐาน

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	โครงสร้างภาคอุตสาหกรรมเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรมเป้าหมายอนาคต โดยเป็นการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีฐานผู้ประกอบการใหม่ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กที่เข้มแข็ง

แนวทางการพัฒนา
■(3.1) พัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายแห่งอนาคต ได้แก่ การผลิตชิ้นส่วนยานยนต์อนาคต การผลิตอุปกรณ์อัจฉริยะและดิจิทัล อุตสาหกรรมฐานชีวภาพ เป็นต้น โดยการต่อยอดและยกระดับอุตสาหกรรมฐานเศรษฐกิจเดิมที่มีศักยภาพ ให้มีความพร้อมและแข่งขันได้ทั้งในด้านความสามารถการผลิต การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้วยตัวเอง การทดสอบคุณภาพและมาตรฐาน ซึ่งอาศัยความร่วมมือและการสนับสนุนจากสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่
▣(3.2) เสริมสร้างขีดความสามารถของธุรกิจตั้งต้น (start up) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก (SMEs) ให้มีความเข้มแข็งด้านเทคโนโลยีและการบริหารจัดการเพื่อเชื่อมโยงเป็นส่วนหนึ่งในห่วงโซ่อุปทานการผลิตของอุตสาหกรรมที่สำคัญ
▣(3.3) ยกระดับขีดความสามารถของอุตสาหกรรมที่เป็นฐานเศรษฐกิจเดิมให้มีประสิทธิภาพ ได้มาตรฐานสากล และปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีการผลิตให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสร้างรูปแบบธุรกิจใหม่เพื่อขยายฐานการตลาด
☐(3.4) พัฒนาอุตสาหกรรมอัญมณีทั้งในด้านการออกแบบ การใช้เทคโนโลยีเพิ่มมูลค่า และการรับรองมาตรฐาน รวมทั้งเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวมูลค่าสูง มุ่งสู่การเป็นศูนย์กลางการค้า การแปรรูปอัญมณี และเครื่องประดับ

.....

.....

.....

หมายเหตุ: ลำดับความสำคัญยุทธศาสตร์ ▶ คือ ยุทธศาสตร์หลัก ▷ คือ ยุทธศาสตร์รอง ลำดับความสำคัญแนวทาง ■ แนวทางสำคัญเร่งด่วน ▣ แนวทางสำคัญ ☐แนวทางสนับสนุน

▶ (4) การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	กำลังคนมีปริมาณเพียงพอ และได้รับการยกระดับฝีมือแรงงานให้สอดคล้องความต้องการของอุตสาหกรรมเป้าหมายในอนาคต รวมทั้งประชาชนมีระดับคุณภาพชีวิตสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ

แนวทางการพัฒนา
■(4.1) ยกระดับฝีมือแรงงาน (upskill/reskill) และสร้างทักษะใหม่ (new skill) เช่น ทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะการบริการอย่างมีคุณภาพ ทักษะการเกษตรและการอาหารสมัยใหม่ โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างภาคการผลิตกับภาควิชาการ เพื่อให้แรงงานเป็นนักปฏิบัติที่มีความชำนาญ
▣(4.2) พัฒนากำลังคนผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น ด้านหุ่นยนต์ (robotics) เทคโนโลยีชีวภาพ (biotechnology) เพื่อตอบสนองการเติบโตและเสริมสร้างขีดความสามารถการแข่งขันของอุตสาหกรรมเป้าหมายแห่งอนาคต

แนวทางการพัฒนา
▣(4.3) พัฒนาระบบการจัดการอุปทานแรงงาน เพื่อลดปัญหาการขาดแคลนแรงงานและป้อนแรงงานสู่ภาคการผลิตได้อย่างเพียงพอ และทันต่อความต้องการ รวมทั้งแก้ไขปัญหาผลกระทบทางสังคมจากแรงงานต่างด้าว
☐(4.4) ยกระดับการบริการสาธารณสุขให้ครอบคลุมพื้นที่ รวมทั้งพัฒนาระบบการแพทย์และการดูแลส่งเสริมสุขภาพทางไกล (telemedicine) เพื่อขยายโอกาสการเข้าถึงบริการ
☐(4.5) พัฒนาเทคโนโลยีสำหรับสนับสนุนการดำเนินชีวิตและการดูแลผู้สูงอายุ รวมทั้งพัฒนานวัตกรรมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย และส่งเสริมเศรษฐกิจสูงวัย เช่น อุปกรณ์ดิจิทัลและระบบติดตามภาวะโภชนาการผู้สูงอายุ แพลตฟอร์มศูนย์รวมบริการสำหรับผู้สูงอายุ
☐(4.6) เตรียมความพร้อมของวัยแรงงานก่อนสูงวัยทั้งในด้านสุขภาพ หลักประกันทางการเงิน และโอกาสการประกอบอาชีพเมื่อสูงวัย รวมทั้งเสริมสร้างสมรรถนะสมัยใหม่ เช่น ทักษะดิจิทัล เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถปรับตัวทำงาน สร้างรายได้และพึ่งพาตนเองได้
☐(4.7) เสริมสร้างวิถีชีวิตคุณภาพสำหรับทุกช่วงวัยเพื่อเสริมฐานความมั่นคงทางสังคม โดยการฟื้นฟูคุณค่าวิถีไทย วิถีพลเมือง พัฒนาครอบครัวให้อบอุ่น และสร้างภูมิคุ้มกันในการใช้ชีวิต รวมทั้งเร่งแก้ไขปัญหาสังคม เช่น ความรุนแรงในครอบครัวและชุมชน การท้องก่อนวัยอันควร

.....

.....

.....

.....

หมายเหตุ: ลำดับความสำคัญยุทธศาสตร์ ▶ คือ ยุทธศาสตร์หลัก ▷ คือ ยุทธศาสตร์รอง
ลำดับความสำคัญแนวทาง ■ แนวทางสำคัญเร่งด่วน ▣ แนวทางสำคัญ ☐แนวทางสนับสนุน

▷ (5) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ลดมลพิษ และป้องกันภัยพิบัติ

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	ปัญหาสิ่งแวดล้อม และมลพิษที่เป็นผลกระทบจากการพัฒนาที่เสียสมดุลบรรเทาเบาบางลง ทรัพยากรน้ำ ป่า แลป่าชายเลนได้รับการดูแลฟื้นฟูให้คงสภาพ รวมทั้งมีความพร้อมรับมือกับสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง

แนวทางการพัฒนา
■(5.1) แก้ไขและป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบโดยอาศัยเทคโนโลยีและนวัตกรรม เน้นการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ การลดปริมาณขยะทะเล การลดมลพิษจากการพัฒนาที่ขาดสมดุล การบำบัดน้ำเสีย และระบบกำจัดกากอุตสาหกรรม
▣(5.2) พัฒนาระบบเชี่ยวชาญด้านทรัพยากรน้ำ เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการจัดการน้ำ และสร้างความมั่นคงด้านน้ำ เน้นการวิเคราะห์และคาดการณ์ปริมาณน้ำ ติดตามและแจ้งเตือนคุณภาพน้ำ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและระบบข้อมูลขนาดใหญ่ (big data)
▣(5.3) เสริมสร้างระบบและกลไกในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำ ป่าชายเลน ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งทะเล รวมทั้งรักษาระบบนิเวศให้สมดุลและคงความสมบูรณ์ ตลอดจนแก้ไขปัญหาสำคัญ เช่น การกัดเซาะชายฝั่งและการรุกล้ำของน้ำเค็ม
▣(5.4) พัฒนาระบบวิเคราะห์ข้อมูลติดตามเฝ้าระวังการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งระบบคาดการณ์และแจ้งเตือนภัยพิบัติทางธรรมชาติด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ เพื่อสนับสนุนการวางแผนปรับตัวและรับมือกับผลกระทบต่อภาคการผลิตและทรัพยากรธรรมชาติ

แนวทางการพัฒนา
☐(5.5) แก้ไขปัญหาฝุ่นควันและฝุ่นละอองขนาดเล็กในอากาศ (PM 2.5) ให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ไม่เป็นอันตรายต่อชีวิต โดยบูรณาการองค์ความรู้เพื่อจัดการปัญหาอย่างรอบด้าน
☐(5.6) พัฒนาทรัพยากรดินซึ่งเสื่อมโทรมจากการเกษตรเชิงพาณิชย์ โดยตรวจวิเคราะห์ ฟื้นฟูและบำบัดดินดินให้มีคุณภาพ และมีความอุดมสมบูรณ์สำหรับการเกษตรกรรม

.....

.....

.....

หมายเหตุ: ลำดับความสำคัญยุทธศาสตร์ ▶ คือ ยุทธศาสตร์หลัก ▷ คือ ยุทธศาสตร์รอง
ลำดับความสำคัญแนวทาง ■ แนวทางสำคัญเร่งด่วน ▣ แนวทางสำคัญ ☐แนวทางสนับสนุน

▶ (6) การพัฒนาเมือง พื้นที่เศรษฐกิจ ระบบโลจิสติกส์ และการเปิดประตูการค้าการลงทุน

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	โครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์มีการจัดวางเพื่อยกระดับเมืองสำคัญให้เชื่อมโยงระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก และการค้าชายแดน รวมทั้งเชื่อมต่อเศรษฐกิจของภูมิภาคและสากล

แนวทางการพัฒนา
■(6.1) พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน และพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนโดยเสริมสร้างโครงข่ายการคมนาคมขนส่ง ระบบสาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวกให้ครอบคลุมและปลอดภัยเพื่อเป็นประตูการค้า รวมทั้งส่งเสริมการค้าและการลงทุนเพื่อกระตุ้นมูลค่าการค้าชายแดนเพิ่มขึ้น
▣(6.2) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลในเมืองสำคัญเพื่อส่งเสริมการเป็นเมืองอัจฉริยะน่าอยู่ (liveable smart city) และส่งเสริมคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ทันสมัย
▣(6.3) จัดวางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณูปโภค และยกระดับขีดความสามารถระบบโลจิสติกส์รองรับการเติบโตและการขับเคลื่อนระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก
☐(6.4) จัดระบบแบ่งโซนการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างสมดุล สอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่และวิถีชีวิตชุมชน รวมทั้งลดความขัดแย้งและความเสียหายจากผลกระทบจากการพัฒนา เช่น การจัดแบ่งโซนพื้นที่สำหรับการเกษตรกรรมคุณภาพ แยกจากพื้นที่อุตสาหกรรม เพื่อป้องกันผลผลิตการเกษตรปนเปื้อน

.....

.....

.....

หมายเหตุ: ลำดับความสำคัญยุทธศาสตร์ ▶ คือ ยุทธศาสตร์หลัก ▷ คือ ยุทธศาสตร์รอง
ลำดับความสำคัญแนวทาง ■ แนวทางสำคัญเร่งด่วน ▣ แนวทางสำคัญ ☐แนวทางสนับสนุน

7. ข้อเสนอแนะในการผลักดันแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคไปสู่การปฏิบัติ

.....

.....

.....

.....

.....

8. ข้อเสนอแนะประเด็น/โครงการพัฒนาที่มีผลงานวิจัยและนวัตกรรมพร้อมใช้ซึ่งควรเร่งผลักดันอย่างจริงจัง

.....

.....

.....

.....

.....

9. ข้อเสนอแนะโจทย์วิจัย และนวัตกรรมที่ควรเร่งศึกษาให้เกิดผลเพื่อนำไปใช้พัฒนาพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม

.....

.....

.....

.....

.....

10. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

หมายเหตุ กรุณาส่งแบบแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมได้ที่ Email: piratorn@gmail.com และ pear_pii@hotmail.co.th

แบบแสดงความคิดเห็น
ร่างแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับทิศทางพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาค

1. วิสัยทัศน์ (vision) ของแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคในภาพรวม คือ

"ขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามศักยภาพ เพื่อให้แต่ละภาคมีขีดความสามารถเป็นรากฐานสำหรับการเติบโตของประเทศ และพร้อมรับความท้าทายในอนาคต โดยมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ พัฒนาสังคมให้ก้าวหน้า และหนุนเสริมเศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน ด้วยการใช้วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมไทยเป็นพลังในการผลักดัน รวมทั้งบูรณาการความร่วมมือและประสานสรรพกำลังจากพหุภาคีที่มีบทบาทเกี่ยวข้อง"

.....

.....

2. เป้าประสงค์ (goals) ของแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคในภาพรวมมี 4 ประการ คือ

(1) ประชาชนในแต่ละภาคมีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับการพัฒนาสมรรถนะทั้งความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาภาค โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่สนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจ สังคม และพร้อมปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

.....

.....

(2) สังคมของแต่ละภาคมีความมั่นคง พ้นจากความยากจน เป็นสังคมสุขภาวะดี และชุมชนพึ่งพาตนเองได้ สามารถแก้ไขปัญหาที่ท้าทาย โดยการนำทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาและใช้ประโยชน์ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

.....

.....

(3) เศรษฐกิจของแต่ละภาคมีความเข้มแข็ง มีขีดความสามารถในการแข่งขัน และเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากบนฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์และเศรษฐกิจสร้างคุณค่า ที่มุ่งเน้นการนำทุนที่หลากหลายในพื้นที่มาสร้างให้เกิดมูลค่าเพิ่ม

.....

.....

(4) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแต่ละภาคได้รับการปกป้องคุ้มครองให้ยั่งยืน เป็นฐานทุนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม โดยการนำวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมมาใช้เป็นเครื่องมือในการดูแลรักษา ฟื้นฟูระบบนิเวศให้คงความสมบูรณ์ และมีความหลากหลายทางชีวภาพ เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ รวมทั้งมีระบบป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติจากธรรมชาติ

.....

.....

3. กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนา มี 6 ด้าน คือ

(1) การยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป เน้นเสริมสร้างกระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาผลผลิตให้มีมาตรฐาน และส่งเสริมการเปลี่ยนผลผลิตเป็นสินค้าที่มีมูลค่าสูงขึ้น

.....

.....

(2) การพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม โดยการยกระดับแหล่งและการบริการท่องเที่ยวที่มีอยู่ ต่อยอดสร้างสรรค์รูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ รวมทั้งเชื่อมต่อเส้นทางและกิจกรรมกับการท่องเที่ยวชุมชนที่มีอัตลักษณ์

.....

.....

(3) การพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคต ต่อยอดจากฐานการผลิตและผลผลิตพื้นฐาน เน้นการปรับโครงสร้างการผลิตให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และยกระดับขีดความสามารถการผลิตด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมมุ่งสู่อุตสาหกรรมเป้าหมายในอนาคต

.....

.....

(4) การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน โดยยกระดับการศึกษา พัฒนาระบบสุขภาพ และยกระดับความสามารถของคนทุกช่วงวัย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในโอกาส และสร้างพลังขับเคลื่อนการพัฒนา

.....

.....

(5) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ลดมลพิษ และป้องกันภัยพิบัติ เน้นฟื้นฟูดูแลสภาพแวดล้อม รักษาความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศ แก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมจากมลพิษ และรับมือกับผลกระทบจากสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง

.....

.....

(6) การพัฒนาเมือง พื้นที่เศรษฐกิจ ระบบโลจิสติกส์ และการเปิดประตูการค้า การลงทุน โดยสร้างความเชื่อมโยงระหว่างเมือง และพื้นที่ที่เป็นเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจ รวมทั้งเชื่อมต่อไปสู่การค้าการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มประเทศในภูมิภาค และนานาชาติ

.....

.....

4. วัตถุประสงค์ของแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค : ภาคใต้

“ภาคใต้เติบโตอย่างสมดุล โดยอาศัยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมเป็นฐานการยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมให้พื้นที่เป็นแหล่งสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรแปรรูปที่มีความปลอดภัย และเป็นแหล่งสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวและบริการที่ได้มาตรฐานมีความโดดเด่นระดับโลก”

.....

.....

5. ผลสัมฤทธิ์สำคัญจากการพัฒนาภาคใต้ด้วย ววน. ตามยุทธศาสตร์ 6 ด้าน

(1) พืชเศรษฐกิจหลัก และผลผลิตการเกษตรที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่มีผลผลิตสูง และมีคุณภาพโดยใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการผลิต และการแปรรูปขั้นต้น

.....

.....

(2) การท่องเที่ยวเป็นแหล่งสร้างรายได้ใหม่ โดยสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่อาศัยทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นฐานได้รับการสร้างสรรค์ให้มีความโดดเด่น

.....

.....

(3) อุตสาหกรรมที่ต่อยอดจากผลผลิตทางการเกษตรขยายตัว โดยเฉพาะอุตสาหกรรมอาหารที่ได้มาตรฐานฮาลาลได้รับการต่อยอดเป็นการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่สร้างมูลค่าเพิ่ม และส่งเสริมความมั่นคงทางอาหาร

.....

.....

(4) ประชาชนมีภาวะยากจนลดลง พึ่งพาตนเองได้ มีโอกาสเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรม และมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางมีสุขภาวะอยู่ในระดับมาตรฐาน

.....

.....

(5) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งระบบนิเวศ ได้รับการดูแลรักษาให้คงความอุดมสมบูรณ์ และสามารถใช้ประโยชน์เป็นแหล่งทำมาหากิน และส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

.....

.....

(6) เมืองชายแดนที่สำคัญ ได้รับการจัดวางโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เป็นเมืองน่าอยู่ เมืองเศรษฐกิจ และเมืองท่องเที่ยวชายแดน

.....

.....

6. แนวทางการพัฒนาภาคใต้ด้วย ววน.ตามผลสัมฤทธิ์สำคัญและยุทธศาสตร์ 6 ด้าน

▶ (1) การยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	พืชผลและสัตว์เศรษฐกิจ รวมทั้งผลผลิตการเกษตรที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นมีผลผลิตสูงขึ้น ได้มาตรฐาน ปลอดภัย และมีมูลค่าเพิ่มจากการต่อยอดแปรรูปผลิตภัณฑ์

แนวทางการพัฒนา
■(1.1) พัฒนาการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจโดยเฉพาะยางพารา และปาล์มน้ำมันให้มีประสิทธิภาพ ได้ผลผลิตที่มีปริมาณและคุณภาพสูง รวมทั้งเชื่อมต่อห่วงโซ่คุณค่าการผลิตกับอุตสาหกรรมแปรรูป
■(1.2) เสริมสร้างประสิทธิภาพ และคุณภาพการประมงและการเลี้ยงสัตว์น้ำเชิงพาณิชย์ โดยอาศัยเทคโนโลยีและนวัตกรรม เช่น ระบบตรวจวัดคุณภาพน้ำ เทคนิคการอนุบาลและเพิ่มอัตราการรอดของกุ้ง หอย ปู ปลา และกั้ง
■(1.3) ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีดิจิทัลไปใช้ในการทำเกษตรมุ่งสู่รูปแบบเกษตรอัจฉริยะสมัยใหม่ (smart modern farm) เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิต รวมทั้งพัฒนากระบวนการแปรรูปขั้นต้นทั้งผลผลิตจากพืชและสัตว์ที่สำคัญให้มีมาตรฐาน และความหลากหลายเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

แนวทางการพัฒนา
■(1.4) พัฒนาการเกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัย โดยเสริมสร้างความรู้และทักษะให้แก่เกษตรกร รวมทั้งส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร
■(1.5) ยกระดับการปศุสัตว์ที่สำคัญ เช่น โคนม แพะ และไก่พื้นเมือง ให้มีประสิทธิภาพ มีผลผลิตสูง และได้มาตรฐาน โดยการผสมผสานภูมิปัญญากับเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อพัฒนากระบวนการผลิต
■(1.6) เสริมสร้างขีดความสามารถในการผลิตสินค้าเกษตรทางเลือก และสินค้าเกษตรอัตลักษณ์ให้มีคุณภาพและปลอดภัย เช่น ข้าว ทุเรียน มังคุด กาแฟโรบัสต้า สาคู พริกไทย จำปาดะ
□(1.7) พัฒนาการเพาะปลูกพืชสมุนไพร และต่อยอดพืชสมุนไพรพื้นถิ่น รวมทั้งพืชผลการเกษตรในพื้นที่โดยวิเคราะห์และผลิตสารสกัดธรรมชาติสำหรับใช้ในผลิตภัณฑ์ส่งเสริมสุขภาพ เช่น การพัฒนาสารสกัดจากขมิ้นชัน และไพลดำ
□(1.8) ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ และการแปรรูปวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตร เช่น ขี้ยางพารา ใบปาล์ม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร

.....

.....

.....

.....

▶ (2) การพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	การท่องเที่ยวมีคุณภาพ ได้รับการกระตุ้นให้สร้างรายได้ โดยมีรูปแบบสินค้าและบริการที่ดึงดูดใจ ซึ่งสร้างสรรค์จากวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

แนวทางการพัฒนา
■(2.1) ยกระดับแหล่งท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน โดยพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ฟื้นฟูสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ เสริมสร้างระบบบริการพื้นฐาน นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลมาใช้เพิ่มความสะดวก พัฒนากำลังคนด้านการท่องเที่ยว และการจัดการด้านความปลอดภัย เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวคุณภาพ
■(2.2) พัฒนาการจัดการตลาดท่องเที่ยว และเสริมสร้างจุดขายที่เป็นอัตลักษณ์ โดยคำนึงถึงพฤติกรรมการท่องเที่ยว และแนวโน้มการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งใช้เทคโนโลยีดิจิทัลส่งเสริมการตลาดด้านการท่องเที่ยว
■(2.3) พัฒนารูปแบบ กิจกรรม และบริการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และยั่งยืน โดยอาศัยฐานทางวัฒนธรรม และทรัพยากรในท้องถิ่น เช่น การท่องเที่ยวเชิงอาหารพื้นเมือง การท่องเที่ยววัฒนธรรมบาบ๋า-ย่าหยา การท่องเที่ยวเชิงกีฬาทางน้ำ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และรับผิดชอบต่อสังคม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
□(2.4) พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน และผลผลิตหัตถกรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น เครื่องแกงใต้ ผ้าทอท้องถิ่น ผ้าใยสับปะรด ให้มีความน่าสนใจ เป็นสินค้าเพื่อการท่องเที่ยว และตอบสนองต่อความต้องการของตลาด
□(2.5) ยกระดับมาตรฐาน และความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจบริการมูลค่าสูงที่เกี่ยวเนื่องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยเฉพาะธุรกิจการประชุมและนิทรรศการ (MICE) ในจังหวัดที่เป็นไมซ์ซิตี้
□(2.6) เชื่อมโยงเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวสองฝั่งทะเลตามแนวทางพัฒนาประตูการท่องเที่ยวอ่าวไทยและอันดามัน (royal coast & Andaman route) โดยอาศัยระบบและการการจัดการโลจิสติกส์ด้านการท่องเที่ยว

.....

.....

.....

▷ **(3) การพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคต ต่อยอดจากฐานการผลิตและผลผลิตพื้นฐาน**

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	อุตสาหกรรมแปรรูปยางพารา ปาล์มน้ำมัน และอุตสาหกรรมอาหารขยายตัว สร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจจากการมีระบบการผลิตที่มีประสิทธิภาพ มีผลิตภัณฑ์ต่อยอด และมีนวัตกรรม

แนวทางการพัฒนา
■(3.1) ยกระดับความสามารถด้านเทคโนโลยีชีวภาพเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมแปรรูปยางพาราให้สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์นวัตกรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่มได้ เช่น โพลิเมอร์ธรรมชาติ วัสดุทดแทนคลุมดินเพื่อเกษตรกรรมที่ย่อยสลายได้ และวัสดุทดแทนสำหรับก่อสร้าง
▣(3.2) เสริมสร้างขีดความสามารถการแข่งขันของอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน โดยพัฒนาอุตสาหกรรมโอเลเคมีคอล (oleochemical Industry) แบบครบวงจรและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและได้มาตรฐาน ตามแนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ
☐(3.3) ยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ รวมทั้งปรับปรุงระบบการผลิตของอุตสาหกรรมขั้นต้นในพื้นที่โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปให้มีประสิทธิภาพ และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้
☐(3.4) พัฒนาธุรกิจตั้งต้น (start up) และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก (SMEs) ให้เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างมูลค่าเพิ่มของห่วงโซ่คุณค่าการผลิตภาคอุตสาหกรรม โดยเน้นการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งความสามารถด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม

.....

.....

.....

▶ **(4) การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน**

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	บริการส่งเสริมสุขภาพมีมาตรฐานได้รับต่อยอดเป็นบริการมูลค่าสูงที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว มีส่วนช่วยสร้างเศรษฐกิจ เสริมคุณภาพชีวิต และโอกาสในการประกอบอาชีพ

แนวทางการพัฒนา
▣(4.1) ส่งเสริมมาตรฐานสถานบริการสาธารณสุขนอกพื้นที่เมืองเพื่อยกระดับสุขภาวะของประชาชน และเสริมสร้างขีดความสามารถบริการทางการแพทย์ในเมืองที่มีศักยภาพให้ได้คุณภาพในระดับสากล เพื่อเป็นศูนย์กลางการแพทย์ และการบริการส่งเสริมสุขภาพครบวงจร (medical hub)
▣(4.2) แก้ไขปัญหาความยากจน และยกระดับคุณภาพชีวิตเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ โดยการส่งเสริมอาชีพ การเข้าถึงแหล่งทุน การสร้างรายได้เสริม และการจัดการหนี้สินครัวเรือน รวมทั้งเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน
▣(4.3) แก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในกลุ่มเกษตรกรยากจนให้มีโอกาสเข้าถึงที่ดินเพื่อประกอบอาชีพเกษตรกรรม รวมทั้งส่งเสริมการทำเกษตรกรรมแบบผสมผสานและการรวมกลุ่มเพื่อใช้ประโยชน์ที่ดินร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ
☐(4.4) พัฒนาเยาวชนให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ โดยการเรียนรู้เติมเต็มศักยภาพ บ่มเพาะความเป็นพลเมือง ปลูกฝังความสำนึกรักถิ่นฐาน และสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม

แนวทางการพัฒนา
☐(4.5) ยกระดับสมรรถนะกำลังคนทั้งนักปฏิบัติ และผู้เชี่ยวชาญในสาขาอุตสาหกรรมเกษตรและเกษตรแปรรูป ให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจฐานชีวภาพ
☐(4.6) คุ้มครองและดูแลกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ให้คง อัตลักษณ์ มีโอกาสเข้าถึงบริการสาธารณะ มีความสามารถในการประกอบอาชีพ พึ่งพาตนเองได้ และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างผสมผสาน

.....
.....
.....
.....

▷ (5) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ลดมลพิษ และป้องกันภัยพิบัติ

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีสภาพฟื้นตัว โดยมลพิษ น้ำเสีย และขยะทะเลลดลง รวมทั้งสามารถควบคุมปริมาณน้ำให้เพียงพอ และลดปัญหาอุทกภัยได้

แนวทางการพัฒนา
■(5.1) เร่งฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นฐานทุนสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ให้มีความอุดมสมบูรณ์บนฐานความร่วมมือของชุมชนและท้องถิ่น
■(5.2) พัฒนาระบบ กลไกและเทคโนโลยีสำหรับแก้ไขปัญหาและจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมและมลพิษ โดยเน้นการลดปริมาณขยะและใช้ประโยชน์จากขยะ ลดปริมาณขยะทะเล และจัดการน้ำเสียอย่างครบวงจร
■(5.3) ยกระดับการจัดการทรัพยากรน้ำให้มีประสิทธิภาพโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาอุทกภัย และภัยแล้ง เช่น เทคโนโลยีการกักเก็บน้ำชุมชน ธนาคารน้ำใต้ดิน นวัตกรรมการระบายน้ำและผันน้ำ
☐(5.4) พัฒนาระบบติดตามและเฝ้าระวังสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง รวมทั้งระบบจัดการความเสี่ยงและป้องกันภัยพิบัติ

.....
.....
.....

▶ (6) การพัฒนาเมือง พื้นที่เศรษฐกิจ ระบบโลจิสติกส์ และการเปิดประตูการค้าการลงทุน

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	เมืองชายแดนที่สำคัญ ได้รับการจัดวางโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เป็นเมืองน่าอยู่ เมืองเศรษฐกิจ และเมืองท่องเที่ยวชายแดน

แนวทางการพัฒนา
■(6.1) ส่งเสริมการพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนให้มีศักยภาพด้านโครงสร้างพื้นฐาน การบริการ และจูงใจการค้าการลงทุน รวมทั้งเชื่อมโยงระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้กับระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก สนับสนุนการพัฒนาเส้นทางและประตูการค้าฝั่งอ่าวไทย-ฝั่งอันดามัน และเชื่อมต่อกับกลุ่มประเทศ BIMSTEC
☐(6.2) พัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่สำหรับทุกกลุ่มคนและเป็นเมืองอัจฉริยะ (smart city) ที่มีความทันสมัยผสมผสานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และมีความยั่งยืน

แนวทางการพัฒนา
☐(6.3) จัดวางโครงข่ายคมนาคมขนส่งและระบบโลจิสติกส์ให้มีความปลอดภัย ได้มาตรฐาน และเชื่อมโยงทั้งภายในภาค ระหว่างภาค รวมทั้งต่างประเทศเพื่อสนับสนุนการลงทุนและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

.....
.....
.....

7. ข้อเสนอแนะในการผลักดันแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคไปสู่การปฏิบัติ

.....
.....
.....
.....
.....

8. ข้อเสนอแนะประเด็น/โครงการพัฒนาที่มีผลงานวิจัยและนวัตกรรมพร้อมใช้ซึ่งควรเร่งผลักดันอย่างจริงจัง

.....
.....
.....
.....
.....

9. ข้อเสนอแนะโจทย์วิจัย และนวัตกรรมที่ควรเร่งศึกษาให้เกิดผลเพื่อนำไปใช้พัฒนาพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม

.....
.....
.....
.....
.....

10. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่นๆ

.....
.....
.....
.....
.....

แบบแสดงความคิดเห็น
ร่างแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับทิศทางพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาค

1. วิสัยทัศน์ (vision) ของแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคในภาพรวม คือ

"ขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามศักยภาพ เพื่อให้แต่ละภาคมีขีดความสามารถเป็นรากฐานสำหรับการเติบโตของประเทศ และพร้อมรับความท้าทายในอนาคต โดยมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ พัฒนาสังคมให้ก้าวหน้า และหนุนเสริมเศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน ด้วยการใช้วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมไทยเป็นพลังในการผลักดัน รวมทั้งบูรณาการความร่วมมือและประสานสรรพกำลังจากพหุภาคีที่มีบทบาทเกี่ยวข้อง"

.....

.....

2. เป้าประสงค์ (goals) ของแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคในภาพรวมมี 4 ประการ คือ

(1) ประชาชนในแต่ละภาคมีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับการพัฒนาสมรรถนะทั้งความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาภาค โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่สนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจ สังคม และพร้อมปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

.....

.....

(2) สังคมของแต่ละภาคมีความมั่นคง พ้นจากความยากจน เป็นสังคมสุขภาวะดี และชุมชนพึ่งพาตนเองได้ สามารถแก้ไขปัญหาที่ท้าทาย โดยการนำทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาและใช้ประโยชน์ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

.....

.....

(3) เศรษฐกิจของแต่ละภาคมีความเข้มแข็ง มีขีดความสามารถในการแข่งขัน และเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากบนฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์และเศรษฐกิจสร้างคุณค่า ที่มุ่งเน้นการนำทุนที่หลากหลายในพื้นที่มาสร้างให้เกิดมูลค่าเพิ่ม

.....

.....

(4) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแต่ละภาคได้รับการปกป้องคุ้มครองให้ยั่งยืน เป็นฐานทุนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม โดยการนำวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมมาใช้เป็นเครื่องมือในการดูแลรักษา ฟื้นฟูระบบนิเวศให้คงความสมบูรณ์ และมีความหลากหลายทางชีวภาพ เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ รวมทั้งมีระบบป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติจากธรรมชาติ

.....

.....

3. กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนา มี 6 ด้าน คือ

(1) การยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป เน้นเสริมสร้างกระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาผลผลิตให้มีมาตรฐาน และส่งเสริมการเปลี่ยนผลผลิตเป็นสินค้าที่มีมูลค่าสูงขึ้น

.....

.....

(2) การพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม โดยการยกระดับแหล่งและการบริการท่องเที่ยวที่มีอยู่ ต่อยอดสร้างสรรค์รูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ รวมทั้งเชื่อมต่อเส้นทางและกิจกรรมกับการท่องเที่ยวชุมชนที่มีอัตลักษณ์

.....

.....

(3) การพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคต ต่อยอดจากฐานการผลิตและผลผลิตพื้นฐาน เน้นการปรับโครงสร้างการผลิตให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และยกระดับขีดความสามารถการผลิตด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมมุ่งสู่อุตสาหกรรมป้าหมายในอนาคต

.....

.....

(4) การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน โดยยกระดับการศึกษา พัฒนาระบบสุขภาพ และยกระดับความสามารถของคนทุกช่วงวัย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในโอกาส และสร้างพลังขับเคลื่อนการพัฒนา

.....

.....

(5) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ลดมลพิษ และป้องกันภัยพิบัติ เน้นฟื้นฟูดูแลสภาพแวดล้อม รักษาความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศ แก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมจากมลพิษ และรับมือกับผลกระทบจากสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง

.....

.....

(6) การพัฒนาเมือง พื้นที่เศรษฐกิจ ระบบโลจิสติกส์ และการเปิดประตูการค้า การลงทุน โดยสร้างความเชื่อมโยงระหว่างเมือง และพื้นที่ที่เป็นเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจ รวมทั้งเชื่อมต่อไปสู่การค้าการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มประเทศในภูมิภาค และนานาชาติ

.....

.....

4. วัตถุประสงค์ของแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค : ภาคใต้ชายแดน

“ภาคใต้ชายแดนได้รับการพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวหน้าบนฐานการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรอัตลักษณ์ รวมทั้งเสริมสร้างสังคมให้มีสุขสันติ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตดี พ้นจากความยากจนบนฐานการผสมกลมกลืนของพหุวัฒนธรรม มุ่งสู่การเป็นเมืองชายแดนที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยการใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมมาเป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนา”

.....

.....

5. ผลสัมฤทธิ์สำคัญจากการพัฒนาภาคใต้ชายแดนด้วย ววน. ตามยุทธศาสตร์ 6 ด้าน

(1) พืชเศรษฐกิจหลัก และผลผลิตการเกษตรที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่มีผลผลิตสูง และมีคุณภาพโดยใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการผลิต และการแปรรูปขั้นต้น

.....

.....

(2) การท่องเที่ยวเป็นแหล่งสร้างรายได้ใหม่ โดยสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่อาศัยทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นฐานได้รับการสร้างสรรค์ให้มีความโดดเด่น

.....

.....

(3) อุตสาหกรรมที่ต่อยอดจากผลผลิตทางการเกษตรขยายตัว โดยเฉพาะอุตสาหกรรมอาหารที่ได้มาตรฐานฮาลาลได้รับการต่อยอดเป็นการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่สร้างมูลค่าเพิ่ม และส่งเสริมความมั่นคงทางอาหาร

.....

.....

(4) ประชาชนมีภาวะยากจนลดลง พึ่งพาตนเองได้ มีโอกาสเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรม และมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางมีสุขภาวะอยู่ในระดับมาตรฐาน

.....

.....

(5) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งระบบนิเวศ ได้รับการดูแลรักษาให้คงความอุดมสมบูรณ์ และสามารถใช้ประโยชน์เป็นแหล่งทำมาหากิน และส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

.....

.....

(6) เมืองชายแดนที่สำคัญ ได้รับการจัดวางโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เป็นเมืองน่าอยู่ เมืองเศรษฐกิจ และเมืองท่องเที่ยวชายแดน

.....

.....

6. แนวทางการพัฒนาภาคใต้ชายแดนด้วย ววน.ตามผลสัมฤทธิ์สำคัญและยุทธศาสตร์ 6 ด้าน

▶ (1) การยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	พืชเศรษฐกิจหลัก และผลผลิตการเกษตรที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่มีผลผลิตสูง และมีคุณภาพโดยใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการผลิต และการแปรรูปขั้นต้น

แนวทางการพัฒนา
■(1.1) พัฒนาศักยภาพพืชผลหลักที่มีบทบาททางเศรษฐกิจของพื้นที่ให้เป็นสินค้าเกษตรปลอดภัย ได้มาตรฐาน และยกระดับการผลิตพืชอัตลักษณ์ให้มีคุณภาพ ได้แก่ ทุเรียน เงาะ มังคุด ลองกอง ข้าวหอม มะพร้าว ส้มโชกุน โกโก้ กล้วยหิน และสะตอ รวมทั้งส่งเสริมการตลาดและสร้างแบรนด์สินค้าอัตลักษณ์ที่ผูกโยงกับเรื่องราวของถิ่นเพาะปลูก
■(1.2) พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมหลังการเก็บเกี่ยว (post-harvest) เพื่อช่วยจัดการและรักษาผลผลิตทางการเกษตรให้มีอายุอยู่ได้นาน รวมทั้งส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเป็นผลิตภัณฑ์นวัตกรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่ม เช่น แปรรูปปลาเป็นปลาส้มและต่อยอดเป็นผงโรยข้าว

แนวทางการพัฒนา
■(1.3) เสริมสร้างขีดความสามารถในการเพาะปลูกและผลิตยางพารา และปาล์มน้ำมัน โดยเน้นการเพิ่มคุณภาพและปริมาณผลผลิต การป้องกันและควบคุมโรคพืช รวมทั้งเชื่อมต่อกับห่วงโซ่คุณค่าในอุตสาหกรรมแปรรูป
▣(1.4) เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และยกระดับมาตฐานผลผลิตสินค้าปศุสัตว์ที่มีบทบาททางเศรษฐกิจ เช่น แพะ โค รวมทั้งส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์พื้นถิ่นที่เป็นอัตลักษณ์ให้มีคุณภาพ เช่น ไก่เบตง โดยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมปรับปรุงกระบวนการผลิตครบวงจร เช่น การปรับปรุงพันธุ์และขยายพันธุ์ อาหารสัตว์และการเลี้ยงดู การจัดการฟาร์ม และการควบคุมโรค ตลอดจนการส่งเสริมการแปรรูปเบื้องต้น และการเชื่อมโยงกับห่วงโซ่คุณค่าการผลิตอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป โดยเฉพาะการผลิตวัตถุดิบที่ได้มาตรฐานฮาลาล
▣(1.5) พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการประมงน้ำจืด ประมงน้ำเค็ม และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น กุ้งทะเล กุ้งก้ามกราม ปลากะพง ปูทะเล ปลานิลสายน้ำไหล โดยเน้นความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ได้มาตรฐาน และหลักกติกาสากล รวมทั้งส่งเสริมการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์นวัตกรรมที่มีความหลากหลายน่าสนใจและมีมูลค่าสูง
☐(1.6) สนับสนุนการประยุกต์เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มขีดความสามารถกระบวนการผลิตสินค้าการเกษตร โดยมุ่งเน้นการเกษตรอัจฉริยะ (smart farming) และพัฒนาเกษตรกรให้มีความชาญฉลาด (smart farmer) เป็นเกษตรกรมืออาชีพ
☐(1.7) ส่งเสริมการใช้ประโยชน์วัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตรโดยการแปรรูปตามแนวทางเศรษฐกิจฐานชีวภาพ เช่น การเปลี่ยนทะลายและเปลือกปาล์มเป็นเชื้อเพลิงชีวมวล การนำเปลือกสัตว์ทะเลมาทำสารชีวภัณฑ์
☐(1.8) เสริมสร้างขีดความสามารถของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ ตั้งแต่การรวมกลุ่ม การจัดการการเงิน การแปรรูปผลผลิต การตลาด การรวบรวมและกระจายสินค้า

.....

.....

.....

.....

▶ (2) การพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	การท่องเที่ยวเป็นแหล่งสร้างรายได้ใหม่ โดยสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่อาศัยทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นฐานได้รับการสร้างสรรค์ให้มีความโดดเด่น

แนวทางการพัฒนา
■(2.1) พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยอาศัยฐานทุนทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศที่ยังคงความสมบูรณ์ของพื้นที่ เช่น อุทยานแห่งชาติบูโด-สุไหงปาดี เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา-บาลา รวมทั้งเชื่อมโยงเส้นทางและกิจกรรมกับการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อกระจายรายได้
▣(2.2) ต่อยอดแหล่งวัฒนธรรมท้องถิ่น เมืองเก่าในพื้นที่ และวิถีชีวิตการกินอยู่แบบพหุอัตลักษณ์ให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการท่องเที่ยวเชิงอาหาร (gastronomy tourism) ที่เน้นการนำเสนอประสบการณ์ใหม่ เพื่อขยายตลาดและเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว
▣(2.3) ยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ผลิตจากฐานภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นสินค้าเพื่อการท่องเที่ยวที่มีคุณค่ามีอัตลักษณ์โดดเด่นน่าสนใจและมีคุณภาพ เช่น ผ้าลีมาบาติก ผ้าจวนตานี ผ้าปะลางิง

.....

.....

.....

▷ (3) การพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคต ต่อยอดจากฐานการผลิตและผลผลิตพื้นฐาน

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	อุตสาหกรรมที่ต่อยอดจากผลผลิตทางการเกษตรขยายตัว โดยเฉพาะอุตสาหกรรมอาหารที่ได้มาตรฐานฮาลาลได้รับการต่อยอดเป็นการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่สร้างมูลค่าเพิ่ม และส่งเสริมความมั่นคงทางอาหาร

แนวทางการพัฒนา
■(3.1 ยกระดับอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป โดยเฉพาะการผลิตอาหารให้ได้มาตรฐานฮาลาลเพื่อการบริโภคในพื้นที่ รวมทั้งเสริมสร้างคุณภาพและความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน และตอบสนองความต้องการของตลาดในระดับสากล
□(3.2) พัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปยางพารา โดยอาศัยเทคโนโลยีชีวภาพต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์นวัตกรรมที่มีมูลค่าเพิ่ม และแก้ปัญหาราคายางตกต่ำ เช่น วัสดุทดแทนสำหรับการก่อสร้าง วัสดุปูรองพื้นสำหรับกักเก็บน้ำทางการเกษตร และโพลิเมอร์ธรรมชาติ
□(3.3) ส่งเสริมอุตสาหกรรมการแปรรูปไม้เพื่อการส่งออก โดยการยกระดับมาตรฐาน และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย มีรูปแบบสร้างสรรค์ ทันสมัยและตอบสนองต่อความต้องการของตลาด เช่น เฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราสำหรับผู้สูงอายุ วัสดุตกแต่งภายในและเครื่องเรือนจากไม้ไผ่อัดแผ่น

.....

.....

.....

▶ (4) การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	ประชาชนมีภาวะยากจนลดลง พึ่งพาตนเองได้ มีโอกาสเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรม และมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางมีสุขภาวะอยู่ในระดับมาตรฐาน

แนวทางการพัฒนา
■(4.1) สร้างเสริมเศรษฐกิจฐานราก สนับสนุนการปรับตัวให้ครัวเรือนยากจนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และลดความเหลื่อมล้ำ โดยการสร้างอาชีพ การเสริมโอกาสเข้าถึงแหล่งทุนและปัจจัยการผลิต รวมทั้งเปลี่ยนรูปแบบการผลิตด้วยองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสมตามศักยภาพของพื้นที่และครัวเรือน เช่น การใช้รูปแบบการเกษตรผสมผสาน เกษตรปลอดภัย และเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อสร้างรายได้เพิ่มขึ้น สำหรับครัวเรือนยากจนซึ่งมีที่ดินทำกินจำกัด
▣(4.2) เสริมสร้างสังคมสุข-สันติบนฐานพหุวัฒนธรรมและความยั่งยืน โดยสนับสนุนรูปแบบวิถีชีวิตและวิถีชุมชนที่อยู่ร่วมกับระบบนิเวศทางธรรมชาติอย่างสอดคล้องและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้ค่า รวมทั้งส่งเสริมการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมผสมผสาน ซึ่งเคารพในความแตกต่างและคงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย
▣(4.3) พัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อความมั่นคง โดยเสริมสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอน ส่งเสริมให้เด็กยากจนได้มีโอกาสได้เรียนสูงขึ้นด้วยระบบการจัดการเรียนรู้ควบคู่กับการสร้างรายได้ หล่อหลอมคนให้มีทักษะเท่าทันโลกและรู้จักการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ รวมทั้งแก้ไขปัญหาสำคัญ ได้แก่ ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของเด็กนักเรียนในพื้นที่
▣(4.4) ยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนทุกช่วงวัยให้มีสุขภาวะดี โดยเสริมสร้างขีดความสามารถระบบบริการสุขภาพปฐมภูมิ และกลไกการดูแลสุขภาพชุมชนให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาประชาชนให้มีความตระหนักรู้ในการดูแลสุขภาพ และเร่งแก้ไขปัญหาสำคัญในกลุ่มเฉพาะและกลุ่มเปราะบาง เช่น การดูแลหญิงตั้งครรภ์และเด็กทารกเพื่อลดอัตราการตาย การลดภาวะทุพโภชนาการ

แนวทางการพัฒนา
☐(4.5) เสริมสร้างทักษะฝีมือของกำลังแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและมีความสามารถทำงานในรูปแบบใหม่ได้ โดยการปรับเปลี่ยนทักษะอาชีพ และยกระดับความชำนาญ (reskill & upskill) ที่เน้นการฝึกปฏิบัติเสมือนจริง
☐(4.6) พัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง สร้างครอบครัวอบอุ่น และเสริมภูมิคุ้มกันทางสังคมให้แก่เยาวชน สามารถรับมือกับความเสี่ยง และเติบโตอย่างเท่าทันโลก

.....

.....

.....

.....

▷ (5) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ลดมลพิษ และป้องกันภัยพิบัติ

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งระบบนิเวศ ได้รับการดูแลรักษาให้คงความอุดมสมบูรณ์ และสามารถใช้ประโยชน์เป็นแหล่งทำมาหากิน และส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

แนวทางการพัฒนา
■(5.1) ฟื้นฟู และดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งระบบนิเวศให้คงความอุดมสมบูรณ์และคงความหลากหลายทางชีวภาพ โดยเฉพาะพื้นที่ป่าต้นน้ำ ป่าชายเลน และพื้นที่ชุมน้ำ รวมทั้งแก้ไขปัญหาและลดผลกระทบจากการกัดเซาะบริเวณชายฝั่ง และไฟป่า
☐(5.2) พัฒนาระบบเฝ้าระวัง-เตือนภัยพิบัติ และติดตามการสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง เพื่อคาดการณ์ แจ้งเตือนเหตุ และเตรียมการรับมือล่วงหน้า โดยอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัลและระบบการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (big data)
☐(5.3) พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการบริหารจัดการน้ำทั้งในระบบลุ่มน้ำหลัก และโครงข่ายน้ำในพื้นที่เพื่อความมั่นคงด้านทรัพยากรน้ำ โดยเน้นการกักเก็บน้ำและกระจายน้ำเพื่อรับมือกับภัยแล้ง การรับน้ำและระบายน้ำเพื่อป้องกัน แก้ไขปัญหาอุทกภัย

.....

.....

.....

▶ (6) การพัฒนาเมือง พื้นที่เศรษฐกิจ ระบบโลจิสติกส์ และการเปิดประตูการค้าการลงทุน

ผลสัมฤทธิ์สำคัญ	เมืองชายแดนที่สำคัญ ได้รับการจัดวางโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เป็นเมืองน่าอยู่ เมืองเศรษฐกิจ และเมืองท่องเที่ยวชายแดน

แนวทางการพัฒนา
■(6.1) พัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจชายแดน เน้นเมืองสำคัญที่เป็นประตูการค้า โดยส่งเสริมธุรกิจการค้าชายแดน เสริมสร้างมาตรการ ระบบบริการและปัจจัยสนับสนุนเพื่อส่งเสริมการค้าการลงทุนในพื้นที่ รวมทั้งเชื่อมโยงกับกิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยว มุ่งสู่การเป็นเมืองเศรษฐกิจชายแดน และเมืองท่องเที่ยวชายแดน โดยเฉพาะยกระดับเมืองยะลาให้เป็นเมืองน่าอยู่และศูนย์กลางเศรษฐกิจของภาคใต้ชายแดน

แนวทางการพัฒนา
☐(6.2) จัดวางโครงสร้างพื้นฐาน โครงข่ายคมนาคมขนส่ง และระบบโลจิสติกส์ และสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ศูนย์กระจายสินค้า คลังสินค้าพร้อมส่ง ระบบบดิจิทัลสนับสนุนการส่งมอบสินค้า ให้มีมาตรฐาน เชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน และเพียงพอรองรับการเติบโตของเศรษฐกิจชายแดน

.....
.....
.....

7. ข้อเสนอแนะในการผลักดันแผนด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคไปสู่การปฏิบัติ

.....
.....
.....
.....
.....

8. ข้อเสนอแนะประเด็น/โครงการพัฒนาที่มีผลงานวิจัยและนวัตกรรมพร้อมใช้ซึ่งควรเร่งผลักดันอย่างจริงจัง

.....
.....
.....
.....
.....

9. ข้อเสนอแนะโจทย์วิจัย และนวัตกรรมที่ควรเร่งศึกษาให้เกิดผลเพื่อนำไปใช้พัฒนาพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม

.....
.....
.....
.....
.....

10. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่นๆ

.....
.....
.....
.....
.....

ภาคผนวก ฎ

การจัดฝึกอบรมหลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน แผนพัฒนาภาคและใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

ตารางกำหนดการฝึกอบรม

ระหว่างวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ.2565 – 5 สิงหาคม พ.ศ. 2565

1) การอบรมออนไลน์ (online) พร้อมกันทุกภาค

วันที่	08:30 - 09:00	09:00 – 12:00	12:00 – 13:00	13:00-16:00	16:00-16:30
28 มิ.ย. 2565	ชี้แจงหลักสูตร	(1) ทิศทางการพัฒนาประเทศ และกรอบการพัฒนาเชิงพื้นที่		(2) ความก้าวหน้าและบทบาทของวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมในการพัฒนาประเทศ	After Learning Review
30 มิ.ย. 2565	morning talk	(3) การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อจัดทำแผนงานและโครงการพัฒนา		(3) การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อจัดทำแผนงานและโครงการพัฒนา	After Learning Review
5 ก.ค. 2565	morning talk	(4) การแปลงงานวิจัยและนวัตกรรมสู่การใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเชิงพื้นที่		(4) การแปลงงานวิจัยและนวัตกรรมสู่การใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเชิงพื้นที่	After Learning Review
7 ก.ค. 2565		(7) การสื่อสารงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา (เสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงาน ววน.)		-	

2) การศึกษาดูงาน และการอบรมเชิงปฏิบัติการในพื้นที่แยกตามภาค (onsite)

- **ภาคเหนือ จังหวัดพิษณุโลก**

วันที่	08:30 - 09:00	09:00 – 10:30	12:00 – 13:00	13:00-16:00	16:00-16:30
20 ก.ค. 2565		เดินทาง		ลงทะเบียนเข้าที่พัก	
21 ก.ค. 2565		(5) การเสริมสร้างประสบการณ์การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม		(5) การเสริมสร้างประสบการณ์การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม	After Learning Review
22 ก.ค. 2565	morning talk	(6) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม		(6) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม	ปิดหลักสูตร

- **ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดสกลนคร**

วันที่	08:30 - 09:00	09:00 – 10:30	12:00 – 13:00	13:00-14:30	16:00-16:30
3 ส.ค. 2565		เดินทาง		ลงทะเบียนเข้าที่พัก	
4 ส.ค. 2565		(5) การเสริมสร้างประสบการณ์การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม		(5) การเสริมสร้างประสบการณ์การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม	After Learning Review
5 ส.ค. 2565	morning talk	(6) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม		(6) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม	ปิดหลักสูตร

- **ภาคกลาง จังหวัดอยุธยา**

วันที่	08:30 - 09:00	09:00 – 10:30	12:00 – 13:00	13:00-16:00	16:00-16:30
1 ส.ค. 2565		เดินทาง		ลงทะเบียนเข้าที่พัก	
2 ส.ค. 2565		(5) การเสริมสร้างประสบการณ์การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม		(5) การเสริมสร้างประสบการณ์การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม	After Learning Review
3 ส.ค. 2565	morning talk	(6) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม		(6) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม	ปิดหลักสูตร

- **ภาคตะวันออก จังหวัดฉะเชิงเทรา**

วันที่	08:30 - 09:00	09:00 – 10:30	12:00 – 13:00	13:00-14:30	16:00-16:30
24 ก.ค. 2565		เดินทาง		ลงทะเบียนเข้าที่พัก	
25 ก.ค. 2565		(5) การเสริมสร้างประสบการณ์การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม		(5) การเสริมสร้างประสบการณ์การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม	After Learning Review
26 ก.ค. 2565	morning talk	(6) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม		(6) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม	ปิดหลักสูตร

- **ภาคใต้ จังหวัดสงขลา**

วันที่	08:30 - 09:00	09:00 – 10:30	12:00 – 13:00	13:00-14:30	16:00-16:30
19 ก.ค. 2565		เดินทาง		ลงทะเบียนเข้าที่พัก	
20 ก.ค. 2565		(5) การเสริมสร้างประสบการณ์การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม		(5) การเสริมสร้างประสบการณ์การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม	After Learning Review
21 ก.ค. 2565	morning talk	(6) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม		(6) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม	ปิดหลักสูตร

- **ภาคใต้ชายแดน จังหวัดปัตตานี**

วันที่	08:30 - 09:00	09:00 – 10:30	12:00 – 13:00	13:00-14:30	16:00-16:30
17 ก.ค. 2565		เดินทาง		ลงทะเบียนเข้าที่พัก	
18 ก.ค. 2565		(5) การเสริมสร้างประสบการณ์การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม		(5) การเสริมสร้างประสบการณ์การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม	After Learning Review
19 ก.ค. 2565	morning talk	(6) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม		(6) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม	ปิดหลักสูตร

หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาค และใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

แบบฝึกหัด After Learning Review

คำนำหน้าชื่อ	
ชื่อ-นามสกุล	
ตำแหน่ง	
หน่วยงาน	
เข้าอบรมพื้นที่	ภาค...

คำชี้แจง: บันทึกทบทวนหลังการเรียนรู้ หรือ After Learning Review มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้สรุปสาระสำคัญที่ได้จากการฝึกอบรมแต่ละหัวข้อ และตรวจสอบความเข้าใจเพื่อประเมินผลการฝึกอบรม จึงขอความอนุเคราะห์ให้ผู้เข้ารับการอบรมจัดทำบันทึกทบทวนหลังการเรียนรู้ในทุกหัวข้อ โดยการสรุปใจความสำคัญของเนื้อหาและพิจารณาถึงแนวทางการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ต่อไป

หัวข้อที่ (1) ทิศทางการพัฒนาประเทศ และกรอบการพัฒนาเชิงพื้นที่

วิทยากร ดร.จันทวรรณ วรรธนะพงษ์ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สาระสำคัญที่ได้เรียนรู้	การนำไปประยุกต์ใช้ในปฏิบัติงาน
เห็นถึงกรอบการพัฒนาทั้งในระดับชาติ ระดับรองลงมา ระดับภาค ซึ่งมีความเชื่อมโยงกัน รวมทั้งเข้าใจถึงรายละเอียดของแผนพื้นที่ โดยเฉพาะแผนภาคแต่ละภาค และประเด็นการพัฒนาที่ควรมุ่งเน้น นอกจากนี้ยังเข้าใจถึงกระบวนการจัดทำแผนงานโครงการที่ต้องเชื่อมโยงประเด็นการพัฒนา เป้าหมายและตัวชี้วัดกับยุทธศาสตร์แผนในระดับที่เหนือขึ้นไป	ใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนงานโครงการของจังหวัด กลุ่มจังหวัด รวมทั้ง เป็นหลักเกณฑ์ในการขอรับจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาระดับชาติและระดับภาค

หัวข้อที่ (2) ความก้าวหน้าและบทบาทของวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมในการพัฒนาประเทศ

วิทยากร ปรีดา ยังสุขสถาพร องค์การสะพานปลา

รศ.ดร.คมกฤต เล็กสกุล สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

สาระสำคัญที่ได้เรียนรู้	การนำไปประยุกต์ใช้ในปฏิบัติงาน
ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและนวัตกรรม และเห็นถึงผลของการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการลงทุนในการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมจะช่วยหนุนเสริมให้ประเทศเติบโตและมีขีดความสามารถในการแข่งขันมากขึ้น โดยในปัจจุบันประเทศไทยติดอยู่ในกับดักประเทศรายได้ปานกลาง จึงต้องให้ความสำคัญในการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา รวมทั้งนำผลวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ให้เกิดมูลค่ามากขึ้น	การจัดทำโครงการพัฒนาพื้นที่ และโครงการพัฒนาของหน่วยงานควรมีการนำงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์เพื่อแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการที่แตกต่างจากเดิม และส่งเสริมให้เกิดมูลค่าเพิ่มด้วย รวมทั้งควรมีการทำวิจัยและพัฒนาที่ตอบโจทย์การพัฒนาพื้นที่

หัวข้อที่ **(3) การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อจัดทำแผนงานและโครงการพัฒนา**

วิทยากร รศ.ดร.พีรธร บุณยรัตพันธุ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
ดร.ฤทัยภัทร พิมลศรี มหาวิทยาลัยพะเยา
ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณเขตพื้นที่ 18

สาระสำคัญที่ได้เรียนรู้	การนำไปประยุกต์ใช้ในปฏิบัติงาน
ทราบถึงกรอบและแนวทางในการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ รวมทั้งศักยภาพ ความต้องการและผลการดำเนินงานในพื้นที่เพื่อนำมากำหนดประเด็นการพัฒนา และทิศทางการพัฒนา รวมทั้งเห็นถึงวิธีการใช้ value-chain เพื่อหา Gap และ Missing Link ในการพัฒนา โดยการพัฒนาต้องใช้ประเด็นที่มีศักยภาพและผลการดำเนินงานเห็นหัวรถจักรขับเคลื่อน ส่วนประเด็นที่เป็นปัญหาหรือมีข้อจำกัดแต่มีความจำเป็นต้องพัฒนาเป็นขบวนติดตาม นอกจากนี้ยังเห็นวิธีการในการเขียนโครงการแบบ project canvas รวมทั้งได้เรียนรู้ตัวอย่างการเขียนโครงการกรณีเมืองนกยูงที่มีความเชื่อมโยงซึ่งเป็นการนำงานวิจัยมาทำเป็นโครงการพัฒนาตาม value-chain ด้วย นอกจากนี้ยังได้รับทราบถึงแนวทางในการจัดทำโครงการให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์งบประมาณ	นำไปเป็นเทคนิคในการทบทวนแผนของหน่วยงาน และเป็นแนวทางในการจัดทำโครงการให้มีรูปแบบที่สร้างสรรค์ สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนา และตอบสนองต่อโจทย์ของพื้นที่ รวมทั้งเป็นไปตามหลักเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณยิ่งขึ้น

หัวข้อที่ **(4) การแปลงงานวิจัยและนวัตกรรมสู่การใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเชิงพื้นที่**

วิทยากร ผศ.ดร.เกษมศักดิ์ อุทัยชนะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ดร.อัญชัญ ชมพูพวง มูลนิธิโครงการหลวง

สาระสำคัญที่ได้เรียนรู้	การนำไปประยุกต์ใช้ในปฏิบัติงาน
ทราบถึงการพัฒนาต้องครบวงจร วิจัย พัฒนา การตลาด มีโจทย์ที่ตรงกับความต้องการของพื้นที่จริง ๆ สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ความสามารถในการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยี การปลูกพืชลดการนำเข้าจากต่างประเทศ การติดตามพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งจำเป็น การมีหน่วยงานรองรับนำผลการวิจัยไปใช้ต่อผลักดันให้เกิดการใช้ผลการวิจัยจนสำเร็จตามเป้าหมาย การตลาดเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องพิจารณา	-การพัฒนาต้องสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่จริง ๆ -ประเมินความสามารถในการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยี -การตลาดเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องพิจารณาเป็นอันดับแรก -การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและหน่วยงานภาครัฐควรมีส่วนร่วมในการผลักดัน

หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาค และใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

แบบบันทึกการสังเกตการณ์ฝึกอบรม

หัวข้อ	1.ทิศทางการพัฒนาประเทศและกรอบการพัฒนาเชิงพื้นที่
วันที่/เวลา	28 มิถุนายน 2565 / 9.00-12.00 น.
สถานที่	ออนไลน์
วิทยากร	ดร.จันทวรรณ วรรธนะพงษ์ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สาระสำคัญ

- ความเชื่อมโยงของยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ
  - ประเทศไทยกำหนดแผน 3 ระดับ ระดับ 1 คือ ยุทธศาสตร์ชาติ(Z) เป็นกรอบพัฒนาชาติในภาพรวม (20 ปี) ระดับ 2 คือ แผนแม่บทฯ แผนปฏิรูปฯ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฯ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความร่วมมือ เป็นการถ่ายยุทธศาสตร์ชาติ และระดับ 3 คือ แผนปฏิบัติราชการ 5 ปี 1 ปี เพื่อ นำยุทธศาสตร์ชาติสู่การปฏิบัติได้สำเร็จโดยผ่านกรอบแผนระดับ 2
  - แผนแม่บท ทำทุกๆ 5 ปี มีการปรับเป้าหมาย ตัวชี้วัด (Y1) เพื่อบรรลุยุทธศาสตร์ชาติ

  แผนแม่บทมี 23 ประเด็น และมีแผนแม่บทย่อยรองรับ มีการระบุเป้าหมายตัวชี้วัด (Y2)

  การขับเคลื่อนแผนแม่บทแต่ละประเด็นน จะมีเจ้าภาพรับผิดชอบ (เจ้าภาพ2) และแผนแม่บทย่อย จะมีเจ้าภาพเช่นกัน อาจมีหลายกลุ่ม(เจ้าภาพ3) การทำแผนแม่บท จึงมีหลายหน่วยงานเข้าร่วม
  - แผนแม่บทเฉพาะกิจ (เช่น กรณีโควิด ปี 64-65)
  - แผนปฏิรูป ใช้สำหรับแก้ไขปัญหาสำคัญของชาติ ช่วง 5 ปีแรก ให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ มี 13 ด้าน
  - แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฯ

- ร่าง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ร่าง แผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566-2570
  - ที่มาแผนฯ วิเคราะห์สถานการณ์ประเทศและภายนอกประเทศ (SWOT) ร่างแผน รับฟังความเห็น ทำกรอบแผนพัฒนา เสนอ ครม. โครงร่างแผนฯประกอบด้วย บริบท วัตถุประสงค์ แผนกลยุทธ การขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ
  - แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ต่างจากแผนที่ผ่านมาคือ “ชี้ชัดประเด็นสำคัญสูง”
  - มีวัตถุประสงค์เพื่อ “พลิกโฉมประเทศสู่สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจมูลค่ายั่งยืน” โดยมี 5 เป้าหมาย 5 ตัวชี้วัด 5 ค่าเป้าหมาย มี 4 มิติ 13 หมุดหมาย เพื่อพลิกโฉมประเทศไทย
  - แผนพัฒนาภาค 2566-2570 ใช้หลักการ (Plan (Potential Performance Pain Point)

  มีจุดเน้นการพัฒนาแต่ละภาค ภาคเหนือ เน้นการพัฒนาฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เน้นเป็นศูนย์กลางเศณษฐกิจของอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง” ภาคกลาง เน้นเป็นฐานการผลิตสินค้าและบริการมูลค่าสูง ภาคตะวันออก เน้นเป็นฐานเศรษฐกิจสัเขียวชั้นนำของอาเซียนควบคู่กับคุณภาพการดำรงค์ชีวิตของประชาชนที่ดี ภาคใต้ เน้นเป็นแหล่งท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพ

แหล่งผลิตเกษตรปลอดภัยและมูลค่าสูง เชื่อโยงเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ภาคใต้ชายแดน เน้นเป็นฐานเศรษฐกิจที่มั่นคงบนสังคมพหุวัฒนธรรม

- การพัฒนามีความแตกต่าง แต่สิ่งที่เหมือนกันทุกภาค คือ มีความพยายามที่จะใช้วิจัย เทคโนโลยี มาพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของแต่ละภาค

- การบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ ภายใต้กลไกคณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค (ก.บ.ภ.)
  - การบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ มีกลไกการควบคุมกำกับระดับประเทศ ตั้งแต่ระดับชาติ โดยนายกรัฐมนตรี ระดับภาคโดยระดับรัฐมนตรี
  - กลไกระดับอำเภอเป็นจุดสำคัญ เป็นตัวเชื่อมสภาพปัญหาจากพื้นที่ นำสู่แผนพัฒนา
  - แผนพัฒนาภาค เน้นมีผลต่อประชาชนวงกว้าง มีความสอดคล้องแผนพัฒนาฯ ยุทธศาสตร์ชาติ
  - แผนกลุ่มจังหวัด/จังหวัด เป็นแผน 5 ปี แต่สามารถปรับปรุงได้โดยผ่านสภาพัฒฯ
  - แผนกลุ่มจังหวัด/จังหวัด จะเกณฑ์พิจารณางบประมาณ เช่น มีความสอดคล้อง /มีความพร้อม
  - ในแผนจังหวัด จะเน้นปัญหาในจังหวัด แผนกลุ่มจังหวัดเน้นมีความสอดคล้องภาค และปัญหาร่วม ดังนั้นต้องวิเคราะห์จุดpain point
  - ในการดำเนินโครงการ หรือขับเคลื่อน ควรคำนึงถึงห่วงโซคุณภาพ และพิจารณาว่าองค์กร เราสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อบรรลุเป้าหมายอย่างไร
  - แผนปฏิบัติการภาคระดับพื้นที่ กำหนดภายใต้แผนภาค ที่ถ่ายทอดเป้าหมายเป็นระดับๆ ดังนั้นการดำเนินการแผน โครงการ ต้องมีความสอดคล้องกันในแผนทั้งระดับ 1-2-3

ข้อสังเกต/การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

- การขับเคลื่อนทิศทางการพัฒนาประเทศไทย ได้ใช้กลไก ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท และแผนปฏิบัติราชการ ขับเคลื่อนร่วมกัน ใช้เป้าหมาย ตัวชี้วัดเป็นเครื่องมือเชื่อมโยง ขับเคลื่อน และควบคุมกำกับให้ได้ตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ โดยมีเจ้าภาพที่เกี่ยวข้องร่วมรับผิดชอบ “ร่วมขับเคลื่อแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์”
- การกำหนดเป้าหมาย และตัวชี้วัดมีความสำคัญ ควรกำหนดการวัดให้ตรงกับเป้าหมายที่กำหนดแต่ละระดับแผน และยุทธศาสตร์ชาติ
- แผนการพัฒนาทุกภาค มีสิ่งที่เหมือนกัน คือ มีความพยายามที่จะใช้วิจัย เทคโนโลยี มาพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของแต่ละภาค ดังนั้น การวิจัยของภาคการศึกษามีความจำเป็นสำหรับการพัฒนาประเทศ และหากต้องการวิจัย ควรคำนึงถึงความเชื่อมโยงกับสภาพปัญหา และแผนพัฒนาระดับภาค แผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ยุทธศาสตร์ชาติ
- โครงการพัฒนาระดับพื้นที่ ที่ต้องการเสนอของบประมาณ ต้องรู้และแสดงให้เห็นว่าโครงการที่จะดำเนินการ ที่สามารถตอบสนอง หรือสอดคล้อง กับ แผนแต่ละระดับอย่างไร จนถึงยุทธศาสตร์ชาติ จึงมีโอกาสได้รับการพิจารณา

ผู้บันทึก 1) ผศ.ดร.ศิวิไลซ์ วนรัตน์วิจิตร มหาวิทยาลัยนเรศวร

หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาค และใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

บันทึกการสังเกตการณ์ฝึกอบรม

หัวข้อ	การแปลงงานวิจัยและนวัตกรรมสู่การใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเชิงพื้นที่ กรณีศึกษาพลาสติกชีวภาพย่อยสลายได้ทางธรรมชาติ และธุรกิจไมซ์
วันที่/เวลา	เริ่ม 13.00-16.00 วันที่ 5กค 65
สถานที่	ม.นเรศวร
วิทยากร	ผศ.ดร.ศรารัตน์ มหาศรานนท์ ผศ. ดร. พีรธร บุณยรัตพันธุ์

สาระสำคัญ

ผลิตภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้

- พลาสติกย่อยสลายได้ โดยการใช้วัสดุธรรมชาติ เช่น กากกาแฟ
- จานใส่อาหาร เช่น จานกระดาษใช้ฟางข้าว
- การวิจัยนวัตกรรมเชิงผลผลิต ผลิตภัณฑ์ ควรคำนึงถึงความต้องการตลาด ต้องมีลูกค้า สินค้าจึงจะขายได้

กลยุทธ์การประยุกต์การวิจัย

- ให้ทำMOU กับมหาลัยอื่น เช่น การส่งนิสิตไปเรียน
- การจดสิทธิบัตร ในประเทศ ต่างประเทศ
- มีโรงงานต้นแบบที่มหาวิทยาลัย จะทำให้เอกชนเชื่อมั่น
- มีโครงการนำร่อง
- ทีมงานวิจัย นักศึกษา ต่างประเทศที่ส่งนิสิตไปแลกเปลี่ยน

ธุรกิจไมซ์ (การท่องเที่ยว)

ถอดกระบวนการ

- วิเคราะห์อัตลักษณ์ของพิษณุโลก
- ออกแบบธุรกิจไมซ์ (การจัดกงาน Mascot
- ทำยุทธศาสตร์การพัฒนา(SWOT /จุดยื่น/ยุทธศาสตร์)
- เสนอกิจกรรมไมซ์ ที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์เมืองพิษณุโลก
- การจัดดำเนินการตามแผน และกิจกรรม
- เกิดผลสำเร็จ ผลกระทบต่อสังคม และ ผลกระทบต่อการพัฒนาต่อเนื่องต่อมา

ข้อสังเกต

- การทำวิจัย และนำการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ประเด็นสำคัญ ต้องตอบสนองความต้องการ ปัญหาของสังคม พื้นที่ จึงจะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคม ประเทศชาติ

ผู้บันทึก 1) ผศ.ดร.ศิวิไลซ์ วนรัตน์วิจิตร

หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาค และใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

บันทึกการสังเกตการณ์ฝึกอบรม

หัวข้อ	เทคโนโลยี AR กับการประยุกต์ใช้เชิงพาณิชย์:ธุรกิจเครื่องประดับ
วันที่/เวลา	8.30-9.00 น.
สถานที่	ม.นเรศวร
วิทยากร	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมลักษณ์ วรรณฤมล กีเยลาโรว่า คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

สาระสำคัญ

"แพลตฟอร์มดิจิทัลระบบออกแบบเครื่องประดับเพื่อการออกแบบร่วมกันระหว่างลูกค้าและนักออกแบบ และทดลองสวมใส่เครื่องประดับเสมือนจริงด้วยเทคโนโลยีเออาร์"
"ออนไลน์ ชอปปิ้ง"

- กระบวนการ
- เริ่มจากการ สำรวจถึงปัญหาในการทำธุรกิจขายสินค้าเครื่องประดับช่องทางออนไลน์ (พบประเด็น ปัญหาในการจัดการข้อมูล ลูกค้าไม่มั่นใจในการสั่งซื้อ ขาดประสิทธิภาพในการสื่อสารกับลูกค้า)
- จากนั้นมาหาวิธีการแก้ไขปัญหานั้นๆโดยใช้เทคโนโลยี (งานวิจัยนี้ใช้ Web Application และ Mobile Application)
- การออกแบบ พัฒนาให้มีความแตกต่างจากเดิม
- ทดลอง พัฒนา ให้เกิดประโยชน์ต่อธุรกิจ และลูกค้า
- ประโยชน์
- การรจัดการข้อมูลเกิดประโยชน์ต่อการจัดการธุรกิจให้ง่าย สะดวกขึ้น
- Mobile Application ใช้ สื่อสารกับลูกค้า และสามารถใช้ลองสิ้นค้าได้

ข้อสังเกต

- การออกแบบ ในการเทคโนโลยี AR มาประยุกต์ใช้ในเชิงพาณิชย์ ประเด็นสำคัญ คือ "มองไปที่ตลาด customer need" "ใครได้ประโยชน์" และไม่ลืมปัญหาของการจัดการธุรกิจนั้นๆด้วย
- เป้าหมายการพัฒนา ควรคำนึงถึง ความสะดวก สบายลูกค้า สร้างมูลค่ากับสินค้านั้นๆ และ การจัดการของธุรกิจ

ผู้บันทึก 1) ผศ.ดร.ศิวิไลซ์ วนรัตน์วิจิตร

หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาค และใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

บันทึกการสังเกตการณ์ฝึกอบรม

หัวข้อ	การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อจัดทำแผนงานและโครงการพัฒนา
วันที่/เวลา	9.30-12.20
สถานที่	
วิทยากร	1.รศ.ดร.พีรธร บุณยรัตพันธุ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อจัดทำแผนงานและโครงการพัฒนา 2.ดร.ฤทัยภัทร พิมลศรี มหาวิทยาลัยพะเยา การนำผลการวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ในการพัฒนาพื้นที่เชื่อมโยงสู่สากล 3.ผู้อำนวยการกองจัดทำงบประมาณเขตพื้นที่ 18 การจัดทำงบประมาณของโครงการพัฒนา

สาระสำคัญ

1. **รศ.ดร.พีรธร บุณยรัตพันธุ์** ได้อธิบายถึง
    - การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อจัดทำแผนงานและโครงการพัฒนา โดยการนำหลัก Value chain และ Project canvas เข้ามาช่วยเขียนโครงการ เพื่อทำให้เกิดโครงการที่ มีความสอดคล้อง มีหลักการ ที่ต้องเชื่อมโยงกันได้ กับ แผนทั้ง 3 ระดับของประเทศ
    - หลักการสำคัญในการทำแผนคือจะต้องยึด 4P ได้แก่ Plan Pain point Potential Performance
    - การเชื่อมโยงกับแผนทั้ง 3 ระดับ ต้องมีการวิเคราะห์นโยบายที่มีการบูรณาการกันใน 3 เรื่อง คือ Agenda Based Area Based Function Based เพื่อตอบโจทย์ความต้องการและปัญหา (Pain point) ของพื้นที่ โดยใช้ ศักยภาพที่มี (Potential) และ สิ่งที่พื้นที่ได้ดำเนินการมาและเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม (Performance)
    - เมื่อวิเคราะห์ประเด็นที่ต้องการพัฒนาเสร็จแล้ว ต้องนำไปกลั่นกรองอีกว่า ประเด็นที่ได้มานั้นมีความสอดคล้องกับแผนไหม มีความจำเป็นขนาดไหนและเป็นเรื่องเร่งด่วนหรือไม่
    - การจะทำให้แผน และโครงการนำไปสู่การทำงานที่ประสบความสำเร็จ Winning project ได้นั้น ต้องมีการวิเคราะห์ โดยต้องวิเคราะห์ Gap analysis (จุดใดที่ยังเป็นช่องว่าง) และ Missing Link (เรื่องที่ยังไม่ได้ทำ) ด้วย
    - การจะเขียนโครงการที่เชื่อมโยง และตอบโจทย์เชิงยุทธศาสตร์ ต้องมองให้เป็นระบบ โดยใช้เทคนิคการประยุกต์ตัวแบบห่วงโซ่คุณค่า เพื่อมองให้เห็นว่าต้นทาง ต้องทำอย่างไร กลางทางต้องมีกระบวนการแบบไหน และปลายทางจะเกิดอะไรขึ้น
    - อีกวิธีที่ จะทำให้โครงการประสบความสำเร็จ คือการใช้ project canvas เป็นการเชื่อมโยงกันตั้งแต่ การเริ่มต้นกำหนดว่าปัญหาคืออะไร สิ่งที่ต้องการแก้ปัญหาคืออะไร ต้องทำอย่างไรจึงจะแก้ปัญหาได้ คาดหวังว่าจะเกิดอะไรขึ้นเมื่อแก้ปัญหาแล้ว และผลกระทบต่อเนื่องจากนั้นคืออะไร โดยสามารถศึกษาเพิ่มเติมที่ ตัวอย่างการจัดทำ project canvas ในเอกสาร

2. **ดร.ฤทัยภัทร พิมลศรี**

ดร. ฤทัยภัทร พิมลศรี ได้เล่าประสบการณ์ การทำวิจัยแล้วมีการนำไปใช้ในการพัฒนาพื้นที่ของจังหวัดพะเยา เป็นการท่องเที่ยว เชิงนิเวศชุมชน เป็นการต่อยอดองค์ความรู้ที่ได้เรียนจบมา โดยเริ่มจากงานวิจัยชิ้นเล็ก ๆ ในพื้นที่ ดร. ฤทัยภัทรได้นำมาเปลี่ยนให้เป็นโอกาสในการพัฒนาดังต่อไปนี้

- การวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ นกยูงไปบุกรุกพื้นที่ของชาวบ้าน ไปกินธัญพืชของชาวบ้านที่ปลูกไว้ ทำให้ชาวบ้านต้องกำจัดนกยูง แต่เกิดปัญหาต่อเนื่อง เพราะนกยูงเป็นสัตว์อนุรักษ์ ทำให้เกิดความขัดแย้งกับ หน่วยงานรัฐ (กรมป่าไม้)
- ในฐานะนักวิชาการจึงมีการบูรณาการทุกภาคส่วนทำงานด้วยกันเพื่อทำความเข้าใจใหม่เกี่ยวกับเรื่องนกยูง
- มีการตั้งเป้าหมายงานให้ตรงกับ แผนยุทธศาสตร์ของประเทศ ด้านสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์นกยูงที่กำลังจะสูญพันธุ์ และมองเชื่อมโยงถึงเรื่องความสอดคล้องกับการพัฒนาภูมิภาคของภาคเหนือที่มีการเน้นการพัฒนาฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จึงใช้นกยูงเป็นแกนหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการท่องเที่ยว
- ในการทำงานร่วมกันของภาคีต่าง ๆ มีการเชื่อมโยงความรู้ตั้งแต่ในระดับชุมชน สู่ระดับพื้นที่จังหวัด กลุ่มจังหวัด ประเทศ และระหว่างประเทศ (ระดับสากล-เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจีน ไทย พม่า และลาว)
- ปัจจุบันนกยูงกลายเป็นสัญลักษณ์สำคัญของพะเยา เป็นสัญลักษณ์ของความดีงาม โชคลาภ วาสนา ความอุดมสมบูรณ์ เกิดการบูรณาการการทำงานของภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่และพื้นที่ภาคเหนือ อย่างต่อเนื่อง โดยมีการผสมผสานเรื่อง ของวิทยาศาสตร์วิจัยนวัตกรรม เทคโนโลยี ตลอดจนเรื่อง ภูมิปัญญา ศาสนาความเชื่อเข้าด้วยกัน
- คำถามที่ 1 จากอาจารย์ในภาคอีสานที่กำลังทำเรื่อง ร้อยแก่นสารสิน ว่ายังไม่สามารถทำได้อย่างเป็นรูปธรรม เพราะยังไม่มีการสนับสนุนเท่าที่ควร
  คำตอบ ดร. ฤทัยภัทร แลกเปลี่ยนประสบการณ์และให้กำลังใจว่าเรื่องของนกยูงกว่าจะสำเร็จใช้เวลานานและต้องทำต่อเนื่อง ทุกวิธีการโดย ผู้ทำต้องมีความมุ่งมั่นและเชื่อมั่นว่างานนั้นจะช่วยพัฒนาพื้นที่ได้อย่างแท้จริง
- คำถามที่ 2 ขอให้อธิบายเรื่องข่วงนกยูงเพิ่มเติม
  คำตอบ ดร. ฤทัยภัทร อธิบายว่า หมายถึงพื้นที่ของลานนกยูง ที่ตัวผู้จะรำแพนอวดตัวเมียแสดงความรักกันและสืบต่อเผ่าพันธุ์ต่อไป

3. **ผู้อำนวยการกองจัดทำงบประมาณเขตพื้นที่ 18** ได้อธิบายถึง แนวทาง กฎเกณฑ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้งบประมาณ สรุปได้ดังนี้

- การสนับสนุนงบประมาณ นอกจากจะต้องพิจารณาว่ามีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของชาติทั้ง 6 ด้าน และแผนพัฒนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- งบประมาณที่ใช้นั้นเกิดผลสัมฤทธิ์หรือประโยชน์จากการใช้เงินอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม ตามคำนิยาม ผลสัมฤทธิ์ อ้างจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 142 ผลสัมฤทธิ์ มีความมุ่งหมายเพื่อให้เห็นถึงถึงผลสำเร็จในเรื่องของการใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดิน โดยจะต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

- ในการของบประมาณต้องแสดงเหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ เช่น สภาพปัญหา กลุ่มผู้รับผลประโยชน์ ผลเสียหากไม่ดำเนินโครงการ
- แสดงรายละเอียดของโครงการ ให้ครบ เช่น วัตถุประสงค์ สถานที่ดำเนินการ ระยะเวลาดำเนินการ กิจกรรม เป้าหมายการดำเนินงาน ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ คุณภาพ เป็นต้น
- ระบุกลุ่มเป้าหมาย/ ประชาชนผู้ได้รับประโยชน์ และจำนวนผู้ได้รับประโยชน์ ให้ชัดเจนเป็นรูปธรรม
- เมื่อได้รับการสนับสนุนแล้ว ในการใช้งบประมาณของโครงการ ควรใช้ตามที่ขอไว้ และหากมีการเปลี่ยนแปลง จำเป็นจะต้องพิจารณาว่า ยังเป็นไปตามวัตถุประสงค์เดิมหรือไม่ ถ้าไม่ขัดกับวัตถุประสงค์เดิมก็สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงการใช้งบประมาณได้
- ปัญหาหลัก ๆ ที่ผ่านมาคือ โครงการการพัฒนาของส่วนราชการต่าง ๆ มักขาดการบูรณาการกัน ควรจะมีการบูรณาการกันระหว่างกลุ่มจังหวัด จะทำให้มีโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนงบประมาณมากขึ้น
- ตัวอย่างโครงการและขั้นตอนต่าง ๆ สามารถศึกษาเพิ่มเติมได้จาก website ของสำนักงบประมาณ
- คำถามที่ 1 มหาวิทยาลัยจะของบประมาณเองได้ไหม หรือต้องขอร่วมกับหน่วยอื่นๆ
  คำตอบ ผอ สำนักงบ อธิบายว่า ควรจะมีการร้อยเรียงโครงการที่จะขอสนับสนุนกับหน่วยอื่น ๆ เพื่อจะให้ได้เกิดประโยชน์กับประชาชนที่ชัดเจนมากขึ้น
- คำถามที่ 2 การของบประมาณในเรื่องของแผนบูรณาการ จะทำอย่างไร ให้ มีการทำจัดคำขอที่เร็วขึ้น มีหลายหน่วยงานที่ทำไม่ทันเวลา
  คำตอบ ควรมีการทำการบ้านล่วงหน้า โดยสามารถศึกษาตัวอย่างได้จากเว็บไซต์ของสำนักงบประมาณดังที่กล่าวมาแล้ว
- คำถามที่ 3 ภารกิจที่มีการถ่ายโอนไปแล้ว อปท ไม่สามารถงบของบประมาณได้ ประชาชนร้องเรียนมาจากของงบประมาณได้จากที่ไหน
  คำตอบ ขอไปหารือเพิ่มเติมกับฝ่ายเลขา

ข้อสังเกต

- การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อจัดทำแผนงานและโครงการพัฒนา มีเนื้อหาสำคัญมากแม้จะยังไม่ได้เปิดโอกาสให้มีการซักถาม แต่มีการออกแบบการอบรมให้มีการทำ workshop After learning review ต่อเนื่องในช่วงบ่าย
- การนำผลการวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ในการพัฒนาพื้นที่ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เกิดการส่งต่อกำลังใจต่อนักวิจัยในพื้นที่อื่น ๆ อย่างเป็นรูปธรรมและน่าประทับใจ
- ในเรื่องงบประมาณมีประโยชน์กับนักวิจัยมาก ทำให้มีคำถามค่อนข้างมาก แต่ด้วยเวลาจำกัดทำให้ไม่สามารถตอบได้ทุกประเด็น หากเป็นไปได้อาจมีการรวบรวมประเด็นคำถามต่าง ๆ ส่งต่อให้ทางสำนักงบประมาณได้รับทราบ เพื่อจะได้เข้าใจสภาพปัญหาที่นักวิจัยพบและหาแนวทางในการทำงานร่วมกันต่อไป

ผู้บันทึก 1) ผศ.ดร.ฟ้ารุ่ง มีอุดร

หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาค และใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

บันทึกการสังเกตการณ์ฝึกอบรม

หัวข้อ	สาระสำคัญของแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ. 2566-2570
วันที่/เวลา	เริ่ม 08.00-12.00 วันที่ 8กค 65
สถานที่	ม.นเรศวร
วิทยากร	รศ.ดร.คมกฤต เล็กสกุล

สาระสำคัญ

❖ **รู้จัก สกสว.**

- เป็นหน่วยงานอิสระภายใต้ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.)
-จัดการเกี่ยวกับงบประมาณ ตาม พ.ร.บ. การส่งเสริมวิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2562 โดยจัดทำคำขอ และจัดสรร งบประมาณให้หน่วยงาน
-โครงสร้างใหม่ สกสว. มี 4 ภารกิจ ได้แก่ ด้านกำลังคนและสถาบันความรู้ ด้านสังคม สิ่งแวดล้อม เชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ ด้านความสามารถในการแข่งขัน และกลุ่มภารกิจการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำงานแบบ Matrix มีหน่วยงานตาม function ด้วย (Function Based: FB)
- มี Stakeholder ที่เป็นหน่วยงาน ในกระทรวง นอกกระทรวง องค์กร มูลนิธิต่างๆ ในแต่ละกลุ่มภารกิจ

❖ **แนวทางการจัดสรรงบประมาณ ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565-2566**

- งบประมาณของงบประมาณกองทุนส่งเสริม ววน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 แบ่งเป็น งบประมาณเพื่อสนับสนุนงานเชิงกลยุทธ์(Strategic Fund) และ งบประมาณเพื่อสนับสนุนงานมูลฐาน(Fundamental Fund)
- งบประมาณเพื่อสนับสนุนงานมูลฐาน (Fundamental Fund-FF) นโยบาย กสว. การบริหารงบประมาณแบบ Block Grant
- ประเด็นสำคัญในการบริหารจัดการงบประมาณเพื่อสนับสนุนงานมูลฐาน (FF) ด้านการคัดเลือก กลั่นกรองงานวิจัย ใช้เกณฑ์ ตอบสนองต่อยุทธศาสตร์การวิจัยของหน่วยงาน /พัฒนาศักยภาพพื้นฐาน หรือมูลฐานด้านการวิจัย ของหน่วยงาน/มีศักยภาพและต่อยอดสู่การวิจัยStrategic Fund/จัดลำดับความสำคัญในระดับโครงการ เป็นต้น
- กรณีไม่ได้รับงบประมาณ มี 2 ประเด็นสำคัญ คืองบประมาณไม่เพียงพอ และ โครงการไม่ตอบโจทย์ของหน่วยงาน /มีความสำคัญไม่มากพอ
- งบประมาณ ไม่สามารถจ้างบุคลากรประจำ/ค่าจ้าง รวมกันแล้วต้องไม่เกินร้อยละ 25/ไม่สามารถจ้างเลขานุการโครงการ/ ผู้ประสานงานโครงการ
- ค่าครุภัณฑ์ ไม่เกินร้อยละ 20ของงบประมาณ เมื่อจัดซื้อหรือจัดสร้างครุภัณฑ์เรียบร้อยแล้ว จะต้องบันทึกข้อมูลครุภัณฑ์ลงในระบบข้อมูลสารสนเทศวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ

(NRIIS) กรรมสิทธิ์ในครุภัณฑ์โครงการให้เป็นของหน่วยรับงบประมาณเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ

- การเสนอโครงการ หน่วยงานอื่น สามารถเสนอได้ แต่ผ่านกรม ที่หน่วยงานสังกัด ส่งผ่านมา สกสว.(เพราะเป็นงบประมาณระดับกรม)

❖ **(ร่าง) แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ปี พ.ศ. 2566-2570**

-กลไกการทำงานในการจัดทำกรอบนโยบายและยุทธศาสตร์ อววน. พ.ศ. 2566-2570 ประกอบด้วย

แผนด้านอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคน นโยบายและยุทธศาสตร์ อววน.และแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

- แผนงานของ (ร่าง) แผนด้าน ววน. ปี พ.ศ. 2566-2570 มี 4 ยุทธศาสตร์ 25 แผนงาน 14 แผนงานย่อย Flagships 54 แผนงานย่อย Non-Flagships

- ช่องทางการยื่นของบประมาณสำหรับนักวิจัย นักวิจัยยื่นข้อเสนอโครงการผ่านระบบ NRIIS ผ่านช่องทางแต่ละมหาวิทยาลัย หรือ ช่องทาง PMU ยื่นคำของบประมาณต่อ ววน.

ข้อสังเกต

-

ผู้บันทึก 1) ผศ.ดร.ศิวิไลซ์ วนรัตน์วิจิตร

หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาค และใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

กิจกรรมฝึกปฏิบัติการ A

คำนำหน้าชื่อ	(ตัวอย่าง)
ชื่อ-นามสกุล	
ตำแหน่ง	
หน่วยงาน	
เข้าอบรมพื้นที่	ภาคเหนือ+ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คำชี้แจง: กิจกรรมฝึกปฏิบัติการ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ทดลองนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมในแต่ละหัวข้อไปประยุกต์ใช้ในลักษณะการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ เป็นการฝึกทักษะกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ ประกอบกับการใช้ข้อมูลและประสบการณ์เชิงพื้นที่ของผู้เข้ารับการอบรมมาออกแบบทิศทางและแนวทางการพัฒนาพื้นที่ให้สอดคล้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาค และใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเป็นเครื่องมือสนับสนุน ดังนั้นจึงขอความร่วมมือให้ผู้เข้ารับการอบรมจัดทำกิจกรรมฝึกปฏิบัติการเรียนรู้ตามที่กำหนดด้วยความตั้งใจ และคำนึงถึงความต่อเนื่องในการวิเคราะห์เนื้อหา โดยแบ่งกิจกรรมออกเป็น ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การวิเคราะห์ประเด็นการพัฒนาพื้นที่ให้เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์และนโยบายสำคัญ

กิจกรรมที่ 2 การวิเคราะห์ศักยภาพ ผลการดำเนินงาน และความต้องการเพื่อกำหนดทิศทางพัฒนาพื้นที่

กิจกรรมที่ 3 การวิเคราะห์ Value-Chain และจัดทำโครงการด้วย Project Canvas

กิจกรรมที่ 1 การวิเคราะห์ประเด็นการพัฒนาพื้นที่ให้เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์และนโยบายสำคัญ

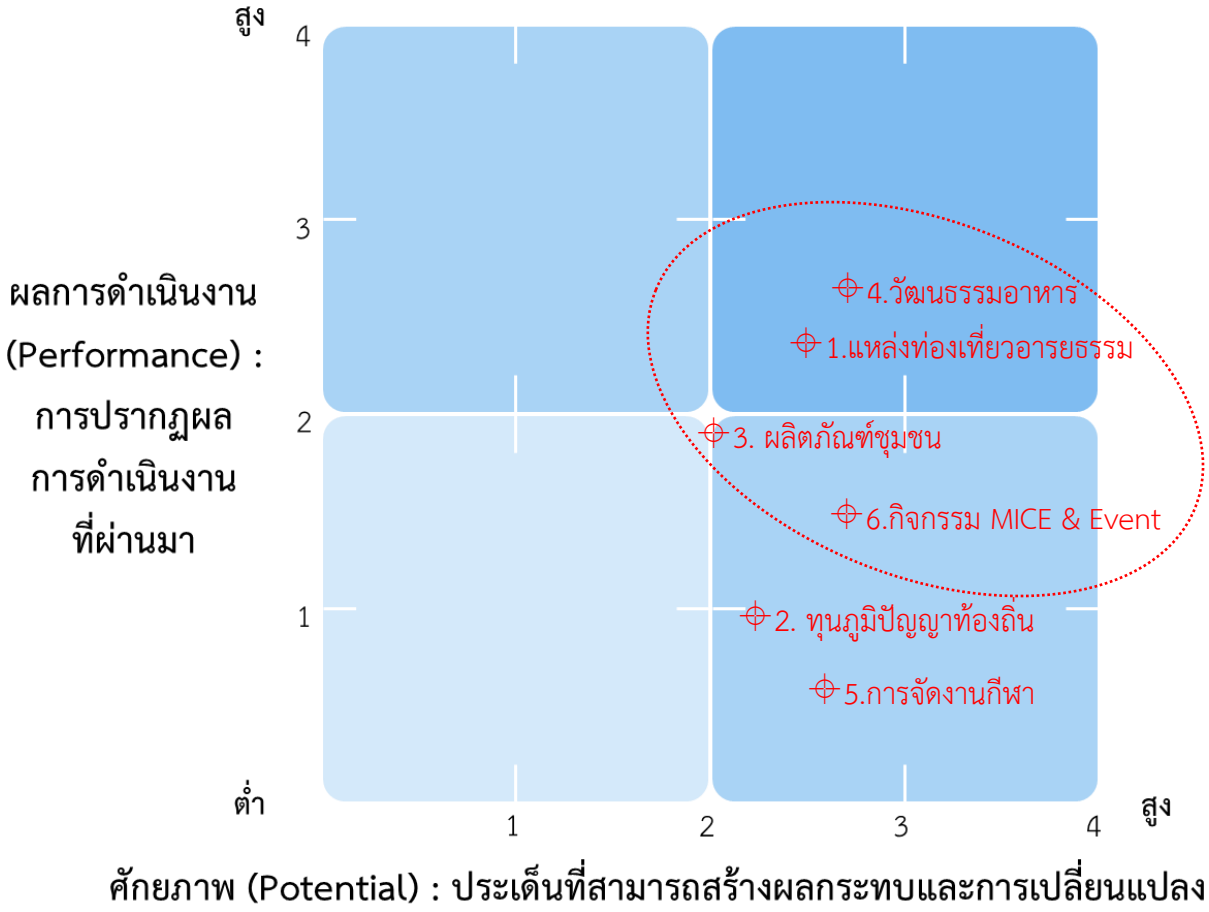
1.1 ประเด็นการพัฒนาอะไรที่น่าสนใจตามยุทธศาสตร์และนโยบายการพัฒนาสำคัญระดับชาติและระดับภาค (plan) ที่เชื่อมโยงกับทรัพยากรและความสามารถในพื้นที่ของท่าน รวมทั้งการขับเคลื่อนประเด็นการพัฒนาพื้นที่ดังกล่าว ต้องอาศัยองค์ความรู้ เทคโนโลยี หรือนวัตกรรมอะไรบ้างในการสนับสนุนการพัฒนา

พื้นที่ (เลือกวิเคราะห์ระดับจังหวัด หรือ กลุ่มจังหวัด)	เหนือ+ตะวันออกเฉียงเหนือ (หัวเรื่องการท่องเที่ยวสร้างสรรค์)

ยุทธศาสตร์/นโยบายระดับชาติและภาค	ประเด็นการพัฒนาพื้นที่	องค์ความรู้ / เทคโนโลยี / นวัตกรรมที่ช่วยสนับสนุน
แผนแม่บทภายใต้ยุทธ์ศาสตร์ชาติ (5)	1.แหล่งท่องเที่ยวอารยธรรม	ฐานข้อมูล / ระบบบริการข้อมูลท่องเที่ยว
แผนแม่บทภายใต้ยุทธ์ศาสตร์ชาติ (5)	2.ทุนภูมิปัญญาท้องถิ่น	ฐานข้อมูล / ระบบบริการข้อมูลท่องเที่ยว
แผนแม่บทภายใต้ยุทธ์ศาสตร์ชาติ (16)	3.ผลิตภัณฑ์ชุมชน	การออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ / ระบบมาตรฐาน
BCG	4.วัฒนธรรมอาหาร	วิทยากรอาหาร / นวัตกรรมอาหาร
แผนแม่บทภายใต้ยุทธ์ศาสตร์ชาติ (14)	5.การจัดงานกีฬา	เทคโนโลยีและวิทยากศาสตร์การกีฬา
แผนแม่บทภายใต้ยุทธ์ศาสตร์ชาติ (5)	6.กิจกรรม MICE	ระบบ business matching
	7.	
	8.	
	9.	
	10.	

กิจกรรมที่ 2 การวิเคราะห์ศักยภาพ ผลการดำเนินงาน และความต้องการเพื่อกำหนดทิศทางพัฒนาพื้นที่

2.1 ประเด็นการพัฒนาพื้นที่ในกิจกรรมที่ 1 มีผลการดำเนินงาน (performance) ที่ผ่านมาปรากฏให้เห็นในระดับใด และมีศักยภาพในการสร้างผลกระทบ (potential) ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่มากน้อยเพียงใด ขอให้ประเมินประเด็นการพัฒนาจากกิจกรรมที่ 1 แล้วนำมาใส่ลงในแผนภูมิต่อไปนี้

หมายเหตุ: Potential
1 คือ มีโอกาสที่จะเป็นศักยภาพได้ แต่ต้องลงทุนและยกระดับความสามารถ
2 คือ มีความน่าสนใจและสำคัญเป็นศักยภาพได้ แต่ต้องผลักดันเติมความสามารถอย่างต่อเนื่อง
3 คือ มีขีดความสามารถในการเปลี่ยนแปลงแต่ต้องได้รับการเติมเต็มศักยภาพอีกเพียงบางส่วน
4 คือ มีขีดความสามารถในการนำพาการเปลี่ยนแปลงและสร้างผลกระทบให้กับพื้นที่ได้

Performance
1 คือ เริ่มต้นดำเนินงานยังไม่ปรากฏผล
2 คือ มีการดำเนินงานและมีผลปรากฏให้เห็นบ้างแต่ต้องดำเนินการต่อไป
3 คือ ปรากฏผลก้าวหน้า แต่ยังต้องการเติมเต็มให้ต่อเนื่องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
4 คือ เกิดผลเป็นที่น่าพอใจที่เป็นรูปธรรมและนำไปสู่การขยายผลต่อไปได้

2.2 นอกจากประเด็นการพัฒนาแล้ว ในพื้นที่มีปัญหาและความต้องการ (pain point) อะไรบ้างที่สำคัญและควรใส่ใจ โดยให้นำเสนอปัญหาและความต้องการ พร้อมทั้งประเมินระดับความสำคัญในมิติต่างๆ ลงในตาราง

ปัญหา / ความต้องการ	สอดคล้องยุทธศาสตร์/นโยบาย	ความจำเป็น	ความเร่งด่วน	ความเป็นไปได้	ความต่อเนื่อง	คุณค่า
1. การเชื่อมโยงท่องเที่ยวชุมชน	แผนแม่บทฯ (5) / หมุดหมาย 2	3	3	3	3	กระจายรายได้
2. การยกระดับการท่องเที่ยวเมืองรอง	แผนแม่บทฯ (5) / หมุดหมาย 2, 8	1	1	1	1	กระจายความเจริญ
3. พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีอัตลักษณ์และได้มาตรฐาน	แผนแม่บทฯ (5) / หมุดหมาย 2	3	3	2	3	สร้างรายได้และมูลค่าเพิ่ม
4. กระตุ้นรายได้จากท่องเที่ยว	แผนแม่บทฯ (5) / หมุดหมาย 2	3	3	2	2	การเติบโตเศรษฐกิจ
5. การพัฒนาผู้ประกอบการ	แผนแม่บทฯ (5) / หมุดหมาย 7	1	2	2	1	ความสามารถในการแข่งขัน

หมายเหตุ: ความจำเป็น คือ ประเด็นดังกล่าวเป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการ หลีกเลี่ยงไม่ได้
ความเร่งด่วน คือ ประเด็นดังกล่าวต้องดำเนินการในทันทีทันใด รั้งรอไม่ได้
ความเป็นไปได้ คือ ประเด็นดังกล่าวเป็นเรื่องที่สามารถดำเนินการ/แก้ไขได้ในระดับดับพื้นที่
ความต่อเนื่อง คือ ประเด็นดังกล่าวเป็นเกิดขึ้นแล้วยังเกิดขึ้นอีก หรือจะมีผลสืบต่อไปข้างหน้า
คุณค่า คือ ประเด็นดังกล่าวหากได้รับการดำเนินการจะก่อเกิดประโยชน์และการเปลี่ยนแปลงที่ดีต่อไปอย่างไร
ความจำเป็น ความเร่งด่วน ความเป็นไปได้ ความต่อเนื่อง ให้คะแนน คือ (1)=มาก (2)=ปานกลาง (3)=มาก

2.3 ให้จัดกลุ่มประเด็นการพัฒนาที่มีศักยภาพและผลการดำเนินงานที่น่าสนใจ และเลือกปัญหาและความต้องการที่สำคัญซึ่งเชื่อมโยงกับศักยภาพและผลการดำเนินงานมากำหนดเป็นบทบาทของพื้นที่ เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาพื้นที่ให้เหมาะสม

ศักยภาพ*ผลดำเนินงาน	การพัฒนาแหล่ง / ผลิตภัณฑ์ / กิจกรรมการท่องเที่ยว
ปัญหา / ความต้องการ	เชื่อมโยงการท่องเที่ยวชุมชน เพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวโดยสร้างอัตลักษณ์
บทบาทของพื้นที่... (จังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด)	ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นระเบียงเศรษฐกิจการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ Creative Tourism-Corridor
เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์	เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีอารยธรรม และวัฒนธรรม เชื่อมโยงวิถีชุมชน โดยต่อยอดสู่ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีอัตลักษณ์ดึงดูดนักท่องเที่ยว
แนวทางการพัฒนา	1. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอารยธรรม และเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยววิถีชุมชน 2. ยกระดับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว และวัฒนธรรมอาหารเพื่อการท่องเที่ยว โดยใช้กิจกรรม MICE & Event

กิจกรรมที่ 3 การวิเคราะห์ Value-Chain และจัดทำโครงการด้วย Project Canvas

3.1 เลือกแนวทางการพัฒนาในกิจกรรมที่ 2 มาหนึ่งประเด็น แล้วนำมาวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่า โดยพิจารณาว่าส่วนใดในห่วงโซ่คุณค่าที่เป็นปัจจัยเชิงบวก และส่วนใดในห่วงโซ่คุณค่าที่เป็นปัจจัยเชิงลบ

แนวทางการพัฒนา	2. ยกระดับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว และวัฒนธรรมอาหารเพื่อการท่องเที่ยว โดยใช้กิจกรรม MICE & Event	
ต้นทาง	**กลางทาง**	**ปลายทาง**
+วัตถุดิบมีความหลากหลาย และมีคุณภาพ +มีสถานที่/ศูนย์แสดงสินค้ากระจายอยู่หลายจังหวัด + + +	+มีศักยภาพในการแปรรูปและผลิตจำนวนมาก +รสชาติของอาหารเป็นที่ยอมรับ + + +	+ระบบโลจิสติกส์มีความพร้อม +มีการกระจายสินค้าผ่านระบบออนไลน์ + + +
-แรงงานยังขาดทักษะการผลิตและการบริการ - - - -	-ขาดการแปรรูป และการผลิตที่ได้มาตรฐาน -รูปแบบผลิตภัณฑ์ไม่ตอบสนองความต้องการ -อาหารยังไม่ได้รับการตรวจคุณภาพ ความปลอดภัย -ขาดการออกแบบให้สร้างสรรค์ -	-ขาดการส่งเสริมการตลาด -ไม่มีแบรนด์ที่เป็นที่จดจำ -การซื้อขายยังเป็นรายย่อยในพื้นที่ - -

หมายเหตุ: ปัจจัย คือ ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนแนวทางการพัฒนา แบ่งเป็น

ปัจจัยเชิงบวก คือ ส่วนที่เป็นเข้มแข็ง มีความโดดเด่น หนุนเสริมการดำเนินงาน

ปัจจัยเชิงลบ คือ ส่วนที่ยังเป็นอ่อนด้อยหรือขีดจำกัด ต้องได้รับการเติมเต็ม จึงจะช่วยผลักดันแนวทางการพัฒนาให้ขับเคลื่อนไปได้

3.2 เมื่อวิเคราะห์แยกปัจจัยแล้ว ให้ทำแถบสี หรือ Highlight ปัจจัยที่น่าสนใจ และมีความเชื่อมโยงกันในต้นทาง กลางทาง และปลายทางเพื่อนำไปใช้จัดทำโครงการที่มีผลกระทบและสร้างการเปลี่ยนแปลงในเชิงพื้นที่ (จังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด)

3.3 ให้พิจารณาห่วงโซ่คุณค่าโดยเฉพาะปัจจัยที่ Highlight ไว้แล้วออกแบบจัดทำโครงการในลักษณะ Project Canvas ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์หรือนโยบายสำคัญ ศักยภาพ และความต้องการของพื้นที่ หากใช้ปัจจัยบวกจะเป็นโครงการในลักษณะต่อยอด หากใช้ปัจจัยลบจะเป็นโครงการในลักษณะยกระดับขีดความสามารถ

โครงการ	ยกระดับคุณภาพและเสริมสร้างความโดดเด่นผลิตภัณฑ์และบริการอาหารจากฐานวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมระเบียงเศรษฐกิจการท่องเที่ยวสร้างสรรค์

สภาพปัญหา	**โจทย์และวัตถุประสงค์**	**กลุ่มเป้าหมาย และพื้นที่เป้าหมาย**	**ผลที่คาดหมาย และตัวชี้วัด**
ผลิตภัณฑ์-บริการด้านอาหารในพื้นที่	พัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการอาหารจาก	-กลุ่มวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ด้านอาหาร	-รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น
มีความน่าสนใจ แต่ยังขาดมาตรฐาน	ฐานวัฒนธรรมให้เพิ่มมูลค่าและรายได้	-กลุ่มผู้ให้บริการด้านอาหารและโรงแรม	-ผลิตภัณฑ์และบริการอาหารมีมูลค่า
และอัตลักษณ์ รวมทั้งยังขาดการทำ	1.พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้น่าสนใจมีคุณภาพ	-กลุ่มอุตสาหกรมแปรรูปอาหาร	สูงขึ้นและมีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้น
ตลาดในวงกว้าง	2.ยกระดับบริการเชิงสร้างสรรค์	ภาคเหนือ+ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	
หน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้อง	3.ขยายตลาดด้วยกิจกรรม MICE	**คุณค่าร่วม**	
-เกษตรและสหกรณ์		-เศรษฐกิจในพื้นที่เติบโต	
-พาณิชย์	**แนวทางการดำเนินงาน**	-ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและ	**ผลกระทบต่อเนื่อง และการต่อยอด**
-อุตสาหกรรม	1.พัฒนาแรงงานด้านการสร้างสรรค์	ศักยภาพของพื้นที่ร่วมกัน	-นักท่องเที่ยวรู้จักผลิตภัณฑ์และบริการ
-สาธารณสุข+แรงงาน+มหาวิทยาลัย	รวมทั้งด้านคุณภาพการผลิตและบริการ		รวมทั้งชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวของ
ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์	2.ออกแบบผลิตภัณฑ์ และสร้างแบรนด์	**ภาคีสนับสนุน**	พื้นที่เป็นที่รู้จัก
แผนแม่บทฯ (5) / หมุดหมาย 2	3.ยกระดับการบริการด้านอาหาร	-หอการค้า	-การสร้างงาน สร้างรายได้
BCG	ตามแนวทาง gastronomy tourism	-สภาอุตสาหกรรม	-การกระจายรายได้ในห่วงโซ่เศรษฐกิจ
	4.เชื่อมโยงผลิตภัณฑ์และบริการกับ	-สมาคมการท่องเที่ยว	
	กิจกรรมท่องเที่ยว และจัดงาน MICE	-TCEB และ สมาคมการจัดงานไทย	
	ระดับชาติ และนานาชาติ		

หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาค และใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

กิจกรรมฝึกปฏิบัติการ B

คำนำหน้าชื่อ	(ตัวอย่าง)
ชื่อ-นามสกุล	
ตำแหน่ง	
หน่วยงาน	
เข้าอบรมพื้นที่	ภาค...

คำชี้แจง: กิจกรรมฝึกปฏิบัติการ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ทดลองนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมในแต่ละหัวข้อไปประยุกต์ใช้ในลักษณะการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ เป็นการฝึกทักษะกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ ประกอบกับการใช้ข้อมูลและประสบการณ์เชิงพื้นที่ของผู้เข้ารับการอบรมมาออกแบบทิศทางและแนวทางการพัฒนาพื้นที่ให้สอดคล้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาค และใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเป็นเครื่องมือสนับสนุน ดังนั้นจึงขอความร่วมมือให้ผู้เข้ารับการอบรมจัดทำกิจกรรมฝึกปฏิบัติการเรียนรู้ตามที่กำหนดด้วยความตั้งใจ และคำนึงถึงความต่อเนื่องในการวิเคราะห์เนื้อหา โดยแบ่งกิจกรรมออกเป็น ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การวิเคราะห์ระดับความพร้อม และความเป็นไปได้ในการแปลงผลงานวิจัย นวัตกรรมไปใช้

กิจกรรมที่ 2 โครงการประยุกต์ หรือดัดแปลงผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้

กิจกรรมที่ 1 การวิเคราะห์ระดับความพร้อม และความเป็นไปได้ในการแปลงผลงานวิจัย นวัตกรรมไปใช้

จากการเรียนรู้กรณีตัวอย่างผลงานวิจัย และนวัตกรรมที่ได้นำเสนอขอให้วิเคราะห์ระดับความพร้อมและความเป็นไปได้ในการแปลงผลงานวิจัย นวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

1.1 กรณีตัวอย่างผลงานวิจัย และนวัตกรรมที่นำเสนอน่าจะมีระดับความพร้อมในการนำไปใช้ระดับใด (TRL)

1.2 กรณีตัวอย่างผลงานวิจัย และนวัตกรรมที่นำเสนอยังมีอุปสรรค และข้อจำกัดในการผลักดันไปใช้ประโยชน์อย่างไรบ้าง

ระดับความพร้อม (TRL)	ระดับที่ 5 เป็นต้นแบบที่ยังอยู่ระหว่างการทดสอบในห้องปฏิบัติการ
อุปสรรคและข้อจำกัดในการผลักดันไปใช้ประโยชน์	1.ยังไม่ได้ทดสอบในระบบการผลิตขนาดใหญ่ 2.ผู้ผลิตในภาคอุตสาหกรรมยังไม่แน่ใจ 3.ผู้ใช้ยังไม่รู้จัก และไม่เป็นที่แพร่หลาย

กิจกรรมที่ 2 โครงการประยุกต์ หรือดัดแปลงผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้

2.1 กรณีตัวอย่างผลงานวิจัย และนวัตกรรมที่นำเสนอน่าจะนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาพื้นที่ของท่านได้ในประเด็นใดบ้าง

2.2 ขอให้ท่านนำกรณีตัวอย่างผลงานวิจัย และนวัตกรรมที่นำเสนอไปประยุกต์ หรือดัดแปลงเป็นโครงการพัฒนาพื้นที่ตามให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหา หรือความต้องการของพื้นที่ของท่าน

ประเด็นการพัฒนาพื้นที่	สิ่งแวดล้อม
ชื่อโครงการ	ส่งเสริมการใช้พลาสติกชีวภาพเพื่อสร้างสังคมรักษ์สิ่งแวดล้อม

สภาพปัญหา	**วัตถุประสงค์**
พลาสติกชีวภาพไม่รู้จักเป็นที่แพร่หลาย จึงขาด demand ทำให้ยังใช้พลาสติกย่อยสลายยากต่อไป	1. เพื่อส่งเสริมการผลิตพลาสติกชีวภาพให้แก่ผู้ประกอบการใหม่ 2. เพื่อส่งเสริมการใช้พลาสติกชีวภาพในตลาดชุมชน
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	**แนวทางการดำเนินงาน**
สร้าง demand ในการใช้พลาสติกชีวภาพ และส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมลดการใช้พลาสติกที่ย่อยสลายยาก	1. ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตพลาสติกชีวภาพให้แก่ผู้ประกอบการใหม่ 2. จัดกิจกรรมรณรงค์การใช้พลาสติกชีวภาพทดแทนการใช้พลาสติกที่ย่อยสลายยากในตลาดชุมชน

แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการอบรมหลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาค และใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้เข้าอบรม

1. เพศ ❑ 1) หญิง ❑ 2) ชาย

2. ตำแหน่ง.....**3. สังกัด**.....

4. อายุ .....5. พื้นที่ภาค.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นความพึงพอใจที่มีต่อการอบรมหลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาค และใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

ประเด็น/รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ภาพรวมหลักสูตร					
1.เนื้อหาสาระตรงตามวัตถุประสงค์					
2.เนื้อหาสาระมีความทันสมัย					
3.เนื้อหาสาระมีความหลากหลายและน่าสนใจ					
4.เนื้อหาสาระสำคัญมีความสอดคล้องกับงานในหน้าที่ของท่าน					
5.เนื้อหาสาระสำคัญช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถของท่าน					
6.กิจกรรมปฏิบัติและการทบทวนความรู้ช่วยให้เกิดความเข้าใจ					
7.ระยะเวลาในการฝึกอบรมเหมาะสมกับเนื้อหาสาระ					
8.รูปแบบและวิธีการฝึกอบรมมีความเหมาะสมกับสถานการณ์					
9.สิ่งที่ได้เรียนรู้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้					
10.สิ่งที่ได้เรียนรู้เป็นที่พึงพอใจตามความคาดหวัง					
การนำไปใช้ประโยชน์ของเนื้อหาแต่ละหัวข้อ					
11.หัวข้อ ทิศทางการพัฒนาประเทศ และกรอบการพัฒนาเชิงพื้นที่ (วันที่ 28 มิถุนายน 2565 เวลา 09.00 น.-12.00 น.)					
12.หัวข้อ ความก้าวหน้าและบทบาทของวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมในการพัฒนาประเทศ (วันที่ 28 มิถุนายน 2565 เวลา 14.30 น.-16.00 น.)					

ประเด็น/รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
13.หัวข้อ การบรรยาย morning talk: Telemedicine (วันที่ 30มิถุนายน 2565 เวลา 08.30 น.-09.00 น.)					
14.หัวข้อ การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อจัดทำแผนงานและโครงการพัฒนา (บรรยายช่วงเช้า วันที่ 30 มิถุนายน 2565 เวลา 09.00 น.-12.00 น.)					
15.หัวข้อ การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อจัดทำแผนงานและโครงการพัฒนา (กิจกรรมปฏิบัติช่วงบ่าย วันที่ 30 มิถุนายน 2565 เวลา 13.00 น.-16.00 น.)					
16.หัวข้อ การบรรยาย morning talk: เทคโนโลยี AR และการประยุกต์ใช้ทางธุรกิจ (วันที่ 5 กรกฎาคม 2565 เวลา 08.30 น.-09.00 น.)					
17.หัวข้อ การแปลงงานวิจัยและนวัตกรรมสู่การใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเชิงพื้นที่ (บรรยายช่วงเช้า วันที่ 5 กรกฎาคม 2565 เวลา 09.00 น.-12.00 น.)					
18.หัวข้อ การแปลงงานวิจัยและนวัตกรรมสู่การใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเชิงพื้นที่ (กรณีศึกษาและกิจกรรมปฏิบัติช่วงบ่าย (วันที่ 5 กรกฎาคม 2565 เวลา 13.00 น.-16.00 น.)					
19.หัวข้อ การสื่อสารงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา (วันที่ 7 กรกฎาคม 2565 เวลา 09.00 น.-12.00 น.)					
20.หัวข้อ สาระสำคัญของแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ. 2566-2570 (วันที่ 8 กรกฎาคม 2565 เวลา 09.00 น.-10.30 น.)					
การให้บริการ					
21.การเตรียมการ/ความพร้อมในการจัดฝึกอบรม					
22.การบริการ/การอำนวยความสะดวกของทีมผู้จัดฝึกอบรม					
23.การชี้แจงรายละเอียด และขั้นตอนในการเข้าร่วมฝึกอบรม					
24.เอกสารประกอบ ตัวอย่าง และสื่อประกอบการฝึกอบรม					
25.ระบบเทคโนโลยีออนไลน์ในการฝึกอบรม					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นอื่นๆ

.....

.....

.....

หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาค และใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

กำหนดการกิจกรรม
การเสริมสร้างประสบการณ์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

ผลผลิตที่คาดหวัง	บทเรียนการผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมไปสู่การใช้ประโยชน์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่
พื้นที่	ภาคเหนือ
แก่นสาระ (Theme)	Integrate Knowledge and Innovation for Society

วันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2565

เดินทาง และแจ้งลงทะเบียนเข้าที่พักได้ตั้งแต่ 14.30 น.
โรงแรมท็อปแลนด์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

วันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2565

เวลา	รายการ
08.15 น. – 08.30 น.	ลงทะเบียน และขึ้นรถพร้อมกัน
08.30 น. – 09.00 น.	เดินทางออกจากที่พักไปยัง บ้านพันเสา อ.บางระกำ
09.00 น. – 10.30 น.	ศึกษาดูงานหมู่บ้านวิทยาศาสตร์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน บ้านพันเสา อ. บางระกำ -กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำหน่ายผักปลอดภัย ที่อาศัยการทำเกษตรอินทรีย์ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม -แปลงเพาะปลูกผัก และโรงคัดแยกผักหลังการเก็บเกี่ยว
10.30 น. – 11.00 น.	เดินทางไปยังมหาวิทยาลัยนเรศวร
11.00 น. – 12.00 น.	ศึกษาดูงานด้านเทคโนโลยีพลังงานและการพัฒนา Smart City ณ วิทยาลัยพลังงานทดแทนและสมาร์ตกริดเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยนเรศวร
12.00 น. – 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
13.00 น. – 15.00 น.	ศึกษาดูงานโครงการเชิงพื้นที่ระดับภาคบนฐานวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม คณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร -ศูนย์นวัตกรรมเทคโนโลยีการแปรรูปผลผลิตการเกษตรและอาหาร -ศูนย์การพัฒนามาตรฐานและเฝ้าระวังการปนเปื้อนสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในผลิตภัณฑ์ออร์กานิกในสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ชุมชน

เวลา	รายการ
15.00 น. – 16.30 น.	ศึกษาดูงานโครงการเชิงพื้นที่ระดับภาคบนฐานวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม คณะสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร -อาคารธาราบำบัด โครงการศูนย์พัฒนาศักยภาพและสุขภาวะผู้สูงอายุในเขตภาคเหนือ
16.30 น. – 17.00 น.	เดินทางกลับที่พัก
17.00 น. – 18.00 น.	รับประทานอาหารเย็นที่ห้องประชุม
18.00 น. – 19.00 น.	สรุปบทเรียนการผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมไปสู่การใช้ประโยชน์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่

หมายเหตุ : - อาหารว่างช่วงเช้าเวลา 10.30 น. และ อาหารว่างช่วงบ่ายเวลา 14.30 น.
- อาหารเที่ยงเวลา 12.30 น. รับประทานที่มหาวิทยาลัยนเรศวร
- กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม และสถานการณ์

โครงการที่นำเสนอในกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ประกอบด้วย

หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาค และใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

กำหนดการกิจกรรม
การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่
ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

ผลผลิตที่คาดหวัง	☐การวิเคราะห์ช่องว่างในการพัฒนาพื้นที่ และช่องว่างงานวิจัยและนวัตกรรม ☐ข้อเสนอการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม
พื้นที่	ภาคเหนือ

วันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2565

เวลา	รายการ
08.30 น. – 09.00 น.	ลงทะเบียน
09.00 น. – 09.30 น.	-ข้อมูลปัญหาและความต้องการพัฒนาด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของพื้นที่ภาค -ข้อเสนอแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมเชิงพื้นที่ระดับภาค และแนวทางการเชื่อมโยงเพื่อผลักดันการพัฒนาพื้นที่ โดย รศ.ดร.พีรธร บุณยรัตพันธุ์ และคณะ
09.30 น. – 10.00 น.	นำเสนอกรณีตัวอย่างผลงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาพื้นที่ โดย ทีมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยนเรศวร และมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
10.00 น. – 12.00 น.	สัมมนาเชิงปฏิบัติการวิเคราะห์ช่องว่างในการพัฒนาพื้นที่ และช่องว่างงานวิจัยและนวัตกรรมของพื้นที่ (แบ่งกลุ่ม) โดย ทีมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยนเรศวร และมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
12.00 น. – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 น. – 14.00 น.	สัมมนาเชิงปฏิบัติการนำเสนอผลการวิเคราะห์ช่องว่างในการพัฒนาพื้นที่ และช่องว่างงานวิจัยและนวัตกรรม (รายกลุ่ม) โดย ทีมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยนเรศวร และมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
14.00 น. – 15.00 น.	สัมมนาเชิงปฏิบัติการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (แบ่งกลุ่ม) โดย ทีมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยนเรศวร และมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

เวลา	รายการ
15.00 น. – 16.30 น.	สรุปข้อเสนอการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม โดย ทีมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยนเรศวร และมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

หมายเหตุ : - อาหารว่างช่วงเช้าเวลา 10.30 น. และ อาหารว่างช่วงบ่ายเวลา 14.30 น.

- ผู้เข้าอบรมต้องแจ้งคืนห้องพักโรงแรมก่อนเวลา 11.30 น.
- กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม และสถานการณ์
- การแต่งกาย ขอให้แต่งกายสุภาพ คล่องตัวต่อการเข้าร่วมกิจกรรม
- ผู้ที่มีโรคประจำตัว กรุณาแจ้งเจ้าหน้าที่ทราบล่วงหน้า และเตรียมยาประจำตัวมาด้วย
- ทางคณะผู้จัดงานมีชุดตรวจ ATK ให้สำหรับผู้เข้าร่วมอบรมในเดินทางเข้าที่พัก
- ผู้ประสงค์เข้าพัก ต้องเข้าพักเป็นคู่ หากประสงค์พักเดี่ยว กรุณาแจ้งเจ้าหน้าที่ทราบ และต้องชำระเงินส่วนเกินเพิ่มเติม
- การเบิกค่าเดินทาง กรุณาเตรียมสำเนาบัตรประชาชน พร้อมรับลงนามรับรองสำเนาถูกต้อง จำนวน 1 ฉบับ ประกอบการเบิกจ่ายค่าเดินทาง โดยการเบิกจ่ายค่าเดินทางจะคำนวณระยะทางมาตรฐานจากกรมทางหลวง

หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาค และใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

กำหนดการกิจกรรม
การเสริมสร้างประสบการณ์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

ผลผลิตที่คาดหวัง	บทเรียนการผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมไปสู่การใช้ประโยชน์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่
พื้นที่	สกลนคร
แก่นสาระ (Theme)	สกลนครโมเดล

วันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565

เดินทาง และแจ้งลงทะเบียนเข้าที่พักได้ตั้งแต่ 14.30 น.

โรงแรมเดอะ มาเจสติค สกลนคร จังหวัดสกลนคร

วันที่ 4 สิงหาคม 2565

เวลา	รายการ
07.30 น. – 07.45 น.	ลงทะเบียน และขึ้นรถพร้อมกันเพื่อเดินทางออกจากไปยัง อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร
07.45 น. – 09.00 น.	เดินทางออกจากที่พักไปยัง อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร
09.00 น. – 10.30 น.	ศึกษาดูงานศูนย์เรียนรู้สกลนครโมเดล กิจกรรมดินมีชีวิต ณ ธนาคารถ่าน อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร
10.30 น. – 12.00 น.	ศึกษาดูงานเรียนรู้สกลนครโมเดล กิจกรรมพืชผักสวนครัว ณ บ้านท่าศรีไคล ต.ธาตุ อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร
12.00 น. – 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน ณ อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร
13.00 น. – 13.30 น.	เดินทางไปยังศูนย์เรียนรู้สกลนครโมเดล กิจกรรมคราม ณ สิปะคราม บ้านกุดเรือใหญ่ ต.นาซอ อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร
13.30 น. – 14.30 น.	ศึกษาดูงานศูนย์เรียนรู้สกลนครโมเดล กิจกรรมคราม ณ สิปะคราม บ้านกุดเรือใหญ่ ต.นาซอ อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร
14.30 น. – 15.30 น.	เดินทางสู่อำเภอเมืองสกลนคร เพื่อศึกษาดูงานปลานิลไบโอฟลอค (biofloc) และศึกษาดูงานอุทยานบัวเฉลิมพระเกียรติ
15.30 น. – 17.00 น.	ศึกษาดูงานปลานิลไบโอฟลอค (biofloc) และศึกษาดูงานอุทยานบัวเฉลิมพระเกียรติ
17.00 น. – 17.30 น.	เดินทางกลับที่พัก
17.30 น. – 18.30 น.	รับประทานอาหารเย็นที่ห้องประชุม
18.30 น. – 19.00 น.	สรุปบทเรียนการผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมไปสู่การใช้ประโยชน์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่

หมายเหตุ :

- อาหารว่างช่วงเช้าเวลา 10.30 น. และ อาหารว่างช่วงบ่ายเวลา 14.30 น.
- กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม และสถานการณ์

หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาค และใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

กำหนดการกิจกรรม
การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่
ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

ผลผลิตที่คาดหวัง	☐การวิเคราะห์ช่องว่างในการพัฒนาพื้นที่ และช่องว่างงานวิจัยและนวัตกรรม ☐ข้อเสนอการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม
พื้นที่	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2565

เวลา	รายการ
08.30 น. – 09.00 น.	ลงทะเบียน
09.00 น. – 09.30 น.	-ข้อมูลปัญหาและความต้องการพัฒนาด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของพื้นที่ภาค -ข้อเสนอแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมเชิงพื้นที่ระดับภาค และแนวทางการเชื่อมโยงเพื่อผลักดันการพัฒนาพื้นที่ โดย รศ.ดร.พีรธร บุณยรัตพันธุ์ และคณะ
09.30 น. – 10.00 น.	นำเสนอกรณีตัวอย่างผลงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาพื้นที่ โดย ทีมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร
10.00 น. – 12.00 น.	สัมมนาเชิงปฏิบัติการวิเคราะห์ช่องว่างในการพัฒนาพื้นที่ และช่องว่างงานวิจัยและนวัตกรรมของพื้นที่ (แบ่งกลุ่ม) โดย ทีมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร
12.00 น. – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 น. – 14.00 น.	สัมมนาเชิงปฏิบัติการนำเสนอผลการวิเคราะห์ช่องว่างในการพัฒนาพื้นที่ และช่องว่างงานวิจัยและนวัตกรรม (รายกลุ่ม) โดย ทีมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร
14.00 น. – 15.00 น.	สัมมนาเชิงปฏิบัติการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (แบ่งกลุ่ม) โดย ทีมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร
15.00 น. – 16.30 น.	สรุปข้อเสนอการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

เวลา	รายการ
	โดย ทีมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร

หมายเหตุ : - อาหารว่างช่วงเช้าเวลา 10.30 น. และ อาหารว่างช่วงบ่ายเวลา 14.30 น.

- ผู้เข้าอบรมต้องแจ้งคืนห้องพักโรงแรมก่อนเวลา 11.30 น.
- กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม และสถานการณ์
- การแต่งกาย ขอให้แต่งกายสุภาพ คล่องตัวต่อการเข้าร่วมกิจกรรม
- ผู้ที่มีโรคประจำตัว กรุณาแจ้งเจ้าหน้าที่ทราบล่วงหน้า และเตรียมยาประจำตัวมาด้วย
- ผู้ประสงค์เข้าพัก ต้องเข้าพักเป็นคู่ หากประสงค์พักเดี่ยว กรุณาแจ้งเจ้าหน้าที่ทราบ และต้องชำระเงินส่วนเกินเพิ่มเติม
- ทางคณะผู้จัดงานมีชุดตรวจ ATK ให้สำหรับผู้เข้าร่วมอบรมในเดินทางเข้าที่พัก
- การเบิกค่าเดินทาง กรุณาเตรียมสำเนาบัตรประชาชน พร้อมรับลงนามรับรองสำเนาถูกต้อง จำนวน 1 ฉบับ ประกอบการเบิกจ่ายค่าเดินทาง โดยการเบิกจ่ายค่าเดินทางจะคำนวณระยะทางมาตรฐานจากกรมทางหลวง

หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาค และใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

กำหนดการกิจกรรม
การเสริมสร้างประสบการณ์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

ผลผลิตที่คาดหวัง	บทเรียนการผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมไปสู่การใช้ประโยชน์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่
พื้นที่	มทร.สุวรรณภูมิ พระนครศรีอยุธยา ภาคกลาง
แก่นสาระ (Theme)	

วันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2565

เดินทาง และแจ้งลงทะเบียนเข้าที่พักได้ตั้งแต่ 14.30 น.
โรงแรมคลาสสิคคามิโอ อยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565

เวลา	รายการ
08.00 น. – 08.30 น.	ลงทะเบียน และขึ้นรถพร้อมกัน เดินทางออกจากที่พักไปยัง มทร. สุวรรณภูมิ
08.30 น. – 09.00 น.	เดินทางออกจาก มทร. สุวรรณภูมิ ไปยังหมู่บ้านเห็ดตับเต่า ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
09.00 น. – 09.45 น.	ศึกษาดูงานศูนย์การเรียนรู้เพาะเห็ดตับเต่า ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พื้นที่ที่ได้รับรางวัลเลิศรัฐ การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (Effective Change) ประจำปี 2562 ประเภทรางวัลสัมฤทธิผลประชาชนมีส่วนร่วม ระดับดี ผลงานการวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ตำบลสามเรือนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
09.45 น. – 10.15 น.	เดินทางออกจากหมู่บ้านเห็ดตับเต่า ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไปยังตำบลบ้านเลน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
10.15 น. – 11.00 น.	ศึกษาดูงานตำบลบ้านเลน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พื้นที่ดำเนินการโครงการ U2T มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิที่ได้รับรางวัลประสบความสำเร็จภายใต้โครงการ U2T เครือข่ายภาคกลางตอนบน
11.00 น. – 11.15 น.	เดินทางออกจากตำบลบ้านเลน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไปยังชุมชนมอญเสากระโดง ตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เวลา	รายการ
11.15 น. – 12.00 น.	ศึกษาดูงานการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนมอญเสากระโดง ตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พื้นที่ดำเนินการวิจัยเชิงพื้นที่ มทร.สุวรรณภูมิ
12.00 น. – 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน ณ ร้านอาหารครัววนิดา
13.00 น. – 13.30 น.	ศึกษาดูงาน งานวิจัยและบริการวิชาการ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร คณะเทคโนโลยีการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
13.30 น. – 14.30 น.	ศึกษาดูงานศูนย์บริการวิชาการอาหาร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ จุดที่ 1 อาคาร 19 เข้าชมเป็นกลุ่มย่อย 3 กลุ่ม กลุ่มละประมาณ 20-30 คน 1. โรงงานต้นแบบ (15 นาที) 2. Show Case ผลิตภัณฑ์จากงานวิจัยและบริการวิชาการ (15 นาที) 3. ร้านฝึกปฏิบัติและทดลองจำหน่ายผลิตภัณฑ์ (Food Science Shop) (15 นาที)
14.30 – 15.15 น.	ศึกษาดูงานห้องปฏิบัติการสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร คณะเทคโนโลยีการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร • จุดที่ 2 อาคาร 25 เข้าชมเป็นกลุ่มย่อย 3 กลุ่ม กลุ่มละประมาณ 20-30 คน 1. ห้องปฏิบัติการวิเคราะห์คุณภาพอาหารทางเคมี (15 นาที) 2. ห้องปฏิบัติการวิเคราะห์คุณภาพอาหารทางกายภาพ (15 นาที) 3. ห้องปฏิบัติการวิเคราะห์คุณภาพอาหารทางจุลชีววิทยา (15 นาที)
15.15 – 16.00 น.	ศึกษาดูงานงานวิจัยที่ได้รับงบประมาณ วงน.65 “นวัตกรรมและเทคโนโลยีต้นแบบการผลิตและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ปลาดุกบิ๊กอุยในระบบน้ำสะอาดแบบครบวงจร เพื่อยกระดับการผลิตสู่ Smart Farm ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ”
16.00 น. – 16.30 น.	เดินทางกลับที่พัก
16.30 น. – 17.30 น.	รับประทานอาหารเย็นที่ห้องประชุม
17.30 น. – 19.00 น.	สรุปบทเรียนการผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมไปสู่การใช้ประโยชน์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่

หมายเหตุ : - อาหารว่างช่วงเช้าเวลา 10.30 น. และ อาหารว่างช่วงบ่ายเวลา 14.30 น.
- กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม และสถานการณ์

งานวิจัยที่นำเสนอ (เส้นทาง “เสน่ห์บางปะอิน”) ในกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ประกอบด้วย

1. **หมู่บ้านเห็ดตับเต่า ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา** พื้นที่วิจัยเชิงพื้นที่ภายใต้โครงการท้าทายไทย ทุนความร่วมมือวิจัย (Matching Fund) ระหว่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ประจำปี 2559-2561
2. **ตำบลบ้านเลน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา** พื้นที่ดำเนินการโครงการ U2T มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิที่ได้รับรางวัลประสบความสำเร็จภายใต้โครงการ U2T เครือข่ายภาคกลางตอนบน
3. **ชุมชนมอญเสากระโดง ตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา** ภายใต้พื้นที่วิจัยเชิงพื้นที่ภายใต้โครงการ “การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์โอทอปของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาบนฐานศักยภาพทรัพยากรชุมชน และภูมิปัญญาพื้นถิ่น เพื่อสร้างความสามารถทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน” ทุนความร่วมมือวิจัย (Matching Fund) ระหว่างสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ประจำปี 2562
4. **ร้านอาหารครัววนิดา ผู้ประกอบการ (Local Enterprise)** ร่วมในโครงการวิจัย “โครงการการพัฒนาผู้ประกอบการเกี่ยวกับแพะสู่ธุรกิจฮาลาล ด้วยกลไกขับเคลื่อนห่วงโซ่คุณค่าใหม่เพื่อสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” กรอบการวิจัย “การพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการในพื้นที่ (Local Enterprises) บนฐานทรัพยากรพื้นถิ่น เพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากและเศรษฐกิจหมุนเวียนในพื้นที่” ภายใต้การสนับสนุนทุนวิจัยจากหน่วยบริหารและจัดการทุนวิจัยด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ประจำปี 2564

หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาค และใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

กำหนดการกิจกรรม
การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่
ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

ผลผลิตที่คาดหวัง	☐การวิเคราะห์ช่องว่างในการพัฒนาพื้นที่ และช่องว่างงานวิจัยและนวัตกรรม ☐ข้อเสนอการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม
พื้นที่	ภาคกลาง

วันที่ 2 สิงหาคม พ.ศ. 2565

เวลา	รายการ
08.30 น. – 09.00 น.	ลงทะเบียน
09.00 น. – 09.30 น.	-ข้อมูลปัญหาและความต้องการพัฒนาด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของพื้นที่ภาค -ข้อเสนอแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมเชิงพื้นที่ระดับภาค และแนวทางการเชื่อมโยงเพื่อผลักดันการพัฒนาพื้นที่ โดย รศ.ดร.พีรธร บุณยรัตพันธุ์ และคณะ
09.30 น. – 10.00 น.	นำเสนอกรณีตัวอย่างผลงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาพื้นที่ โดย ทีมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
10.00 น. – 12.00 น.	สัมมนาเชิงปฏิบัติการวิเคราะห์ช่องว่างในการพัฒนาพื้นที่ และช่องว่างงานวิจัยและนวัตกรรมของพื้นที่ (แบ่งกลุ่ม) โดย ทีมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
12.00 น. – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 น. – 14.00 น.	สัมมนาเชิงปฏิบัติการนำเสนอผลการวิเคราะห์ช่องว่างในการพัฒนาพื้นที่ และช่องว่างงานวิจัยและนวัตกรรม (รายกลุ่ม) โดย ทีมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
14.00 น. – 15.00 น.	สัมมนาเชิงปฏิบัติการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (แบ่งกลุ่ม) โดย ทีมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
15.00 น. – 16.30 น.	สรุปข้อเสนอการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม โดย ทีมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

หมายเหตุ : - อาหารว่างช่วงเช้าเวลา 10.30 น. และ อาหารว่างช่วงบ่ายเวลา 14.30 น.

- ผู้เข้าอบรมต้องแจ้งคืนห้องพักโรงแรมก่อนเวลา 11.30 น.
- กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม และสถานการณ์
- การแต่งกาย ขอให้แต่งกายสุภาพ คล่องตัวต่อการเข้าร่วมกิจกรรม
- ผู้ที่มีโรคประจำตัว กรุณาแจ้งเจ้าหน้าที่ทราบล่วงหน้า และเตรียมยาประจำตัวมาด้วย
- ผู้ประสงค์เข้าพัก ต้องเข้าพักเป็นคู่ หากประสงค์พักเดี่ยว กรุณาแจ้งเจ้าหน้าที่ทราบ และต้องชำระเงินส่วนเกินเพิ่มเติม
- ทางคณะผู้จัดงานมีชุดตรวจ ATK ให้สำหรับผู้เข้าร่วมอบรมในเดินทางเข้าที่พัก
- การเบิกค่าเดินทาง กรุณาเตรียมสำเนาบัตรประชาชน พร้อมรับลงนามรับรองสำเนาถูกต้อง จำนวน 1 ฉบับ ประกอบการเบิกจ่ายค่าเดินทาง โดยการเบิกจ่ายค่าเดินทางจะคำนวณระยะทางมาตรฐานจากกรมทางหลวง

หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาค และใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

กำหนดการกิจกรรม
การเสริมสร้างประสบการณ์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

ผลผลิตที่คาดหวัง	บทเรียนการผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมไปสู่การใช้ประโยชน์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่
พื้นที่	ภาคตะวันออก
แก่นสาระ (Theme)	มหาวิทยาลัยรับใช้สังคมด้วยวิทยาศาสตร์ และวิจัย

วันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2565

เดินทาง และแจ้งลงทะเบียนเข้าที่พักได้ตั้งแต่ 14.30 น.
โรงแรมชันธารา อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

วันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2565

เวลา	รายการ
08.00 น. – 09.00 น.	ลงทะเบียน และขึ้นรถพร้อมกัน เดินทางออกจากที่พักไปยัง มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ศูนย์บางคล้า
09.30 น. – 11.00 น.	ศึกษาดูงานศูนย์ AIC มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ศูนย์บางคล้า - ห้องเรียนรู้สายพันธุ์มะม่วง /ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมะม่วง (ซีรีย์มะม่วง) - โรงเรือนอัจฉริยะ สนับสนุนโดย สวทช. - นิทรรศการการแสดงผลงานการบริการวิชาการจากงานวิทยาศาสตร์และวิจัยรับใช้สังคม
11.00 น. – 12.00 น.	ศึกษาดูงาน เส้นทางการท่องเที่ยวอำเภอคลองเขื่อน จากงานวิจัยการท่องเที่ยวตามรอยพระเจ้าพระเจ้าตาก นำเสนอบทสรุปผลงานวิจัยในรูปแบบเอกสาร One page - กราบสักการะพระคเณศองค์ยืน ตำบลบางตลาด อำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา - กราบสถูปพระเจ้าตากสิน ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา
12.00 น. – 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน ณ ร่มไม้สายธาร (ใกล้สถูปพระเจ้าตาก)
13.00 น. – 16.00 น.	ศึกษาดูงานด้านปลากะพง (ขาวผ่องฟาร์ม) อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา - การแปรรูปปลากะผง - ระบบ IOT ในการเลี้ยงปลากะพง ศึกษาดูงานการเลี้ยงปลา ด้วยระบบ IOT ฟาร์มคุณรินดา

เวลา	รายการ
	อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา
16.00 น. – 16.40 น.	เดินทางกลับที่พัก
16.40 น. – 17.00 น.	พักผ่อนตามอัธยาศัย
17.00 น. – 18.00 น.	รับประทานอาหารเย็นที่ห้องประชุม
18.00 น. – 19.00 น.	สรุปบทเรียนการผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมไปสู่การใช้ประโยชน์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่

หมายเหตุ : - อาหารว่างช่วงเช้าเวลา 10.30 น. และ อาหารว่างช่วงบ่ายเวลา 14.30 น.
- กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม และสถานการณ์

งานวิจัยที่นำเสนอในกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ประกอบด้วย

1. การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และข้อมูลเชิงชีวภาพของพื้นที่ผลิตปลากะพงขาวยักษ์แปดริ้วเพื่อมุ่งสู่การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ แหล่งทุน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ปี พ.ศ. 2563
   ทีมนักวิจัย อาจารย์ ดร.อภิชาติ สังข์ทอง และ อาจารย์ ดร.กฤษณะ ช่องศรี
2. การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ด้านเกษตรอัจฉริยะโดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้
   แหล่งทุน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ปี พ.ศ. 2564
   ทีมนักวิจัย อาจารย์ ดร.อภิชาติ สังข์ทอง อาจารย์ ดร.กฤษณะ ช่องศรี และ
   อาจารย์ภควรรณ คงจันตรี
3. การยกระดับศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาพื้นที่บนฐานอัตลักษณ์ท้องถิ่นของเครือข่ายกลุ่มศรีอยุธยา แหล่งทุน สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ปี พ.ศ.2564
   ทีมนักวิจัย อาจารย์กรรณการ์ มาระโภชน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กัญชญานิศ ศรีนุกูล และ
   อาจารย์นรภัทร สถานสถิต
4. โครงการยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น (วิศวกรสังคม)
   งบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ 2565 ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับคุณภาพการศึกษา
   ทีมนักวิจัย อาจารย์ผุสดี ภุมรา อาจารย์สรรเพชญ บันลือวงศ์ อาจารย์อภิชา เชี่ยวชาญ
   อาจารย์ ดร.กฤษณะ ช่องศรี และ อาจารย์วิยารัตน์ กุมุทนาท

กำหนดการกิจกรรม
การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่
ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

ผลผลิตที่คาดหวัง	☐การวิเคราะห์ช่องว่างในการพัฒนาพื้นที่ และช่องว่างงานวิจัยและนวัตกรรม ☐ข้อเสนอการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม
พื้นที่	ภาคตะวันออก

วันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2565

เวลา	รายการ
08.30 น. – 09.00 น.	ลงทะเบียน
09.00 น. – 09.30 น.	-ข้อมูลปัญหาและความต้องการพัฒนาด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของพื้นที่ภาค -ข้อเสนอแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมเชิงพื้นที่ระดับภาค และแนวทางการเชื่อมโยงเพื่อผลักดันการพัฒนาพื้นที่ โดย รศ.ดร.พีรธร บุณยรัตพันธุ์ และคณะ
09.30 น. – 10.00 น.	นำเสนอกรณีตัวอย่างผลงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาพื้นที่ โดย ทีมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ศูนย์บางคล้า
10.00 น. – 12.00 น.	สัมมนาเชิงปฏิบัติการวิเคราะห์ช่องว่างในการพัฒนาพื้นที่ และช่องว่างงานวิจัยและนวัตกรรมของพื้นที่ (แบ่งกลุ่ม) โดย ทีมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ศูนย์บางคล้า
12.00 น. – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 น. – 14.00 น.	สัมมนาเชิงปฏิบัติการนำเสนอผลการวิเคราะห์ช่องว่างในการพัฒนาพื้นที่ และช่องว่างงานวิจัยและนวัตกรรม (รายกลุ่ม) โดย ทีมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ศูนย์บางคล้า
14.00 น. – 15.00 น.	สัมมนาเชิงปฏิบัติการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (แบ่งกลุ่ม) โดย ทีมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ศูนย์บางคล้า
15.00 น. – 16.30 น.	สรุปข้อเสนอการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม โดย ทีมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ศูนย์บางคล้า

หมายเหตุ :
- อาหารว่างช่วงเช้าเวลา 10.30 น. และ อาหารว่างช่วงบ่ายเวลา 14.30 น.
- ผู้เข้าอบรมต้องแจ้งคืนห้องพักโรงแรมก่อนเวลา 11.30 น.
- กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม และสถานการณ์
- การแต่งกาย ขอให้แต่งกายสุภาพ คล่องตัวต่อการเข้าร่วมกิจกรรม
- ทางคณะผู้จัดงานมีชุดตรวจ ATK ให้สำหรับผู้เข้าร่วมอบรมในเดินทางเข้าที่พัก
- ผู้ที่มีโรคประจำตัว กรุณาแจ้งเจ้าหน้าที่ทราบล่วงหน้า และเตรียมยาประจำตัวมาด้วย

- ผู้ประสงค์เข้าพัก ต้องเข้าพักเป็นคู่ หากประสงค์พักเดี่ยว กรุณาแจ้งเจ้าหน้าที่ทราบ และต้องชำระเงินส่วนเกินเพิ่มเติม

- การเบิกค่าเดินทาง กรุณาเตรียมสำเนาบัตรประชาชน พร้อมรับลงนามรับรองสำเนาถูกต้อง จำนวน 1 ฉบับ ประกอบการเบิกจ่ายค่าเดินทาง โดยการเบิกจ่ายค่าเดินทางจะคำนวณระยะทางมาตรฐานจากกรมทางหลวง

หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาค และใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

กำหนดการกิจกรรม
การเสริมสร้างประสบการณ์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

ผลผลิตที่คาดหวัง	บทเรียนการผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมไปสู่การใช้ประโยชน์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่
พื้นที่	ภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
แก่นสาระ (Theme)	

วันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2565

เดินทาง และแจ้งลงทะเบียนเข้าที่พักได้ตั้งแต่ 14.30 น.
โรงแรมบุรีศรีภู คอนเวนชั่น เซ็นเตอร์ จังหวัดสงขลา

วันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2565

เวลา	รายการ
08.15 น. – 08.40 น.	ลงทะเบียน และขึ้นรถพร้อมกัน
08.40 น. – 09.00 น.	เดินทางออกจากโรงแรมบุรีศรีภู คอนเวนชั่น เซ็นเตอร์ ไปยัง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
09.00 – 09.45 น.	ศึกษาดูงานสถานผลิตยาแผนโบราณ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
09.45 – 10.00 น.	เดินทางไปยังสถาบันวิจัยและนวัตกรรมอาหาร
10.00 – 10.45 น.	ศึกษาดูงานโรงงานต้นแบบ สถาบันวิจัยและนวัตกรรมอาหาร
10.45 – 11.00 น.	เดินทางไปยังสำนักเครื่องมือวิทยาศาสตร์ ฯ
11.00 – 11.45 น.	ศึกษาดูงานสำนักเครื่องมือวิทยาศาสตร์และการทดสอบ ชั้น 1 อาคารบริหารวิชาการรวม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
11.45 – 12.00 น.	เดินทางไปยังศูนย์แสดงงานวิจัยและนวัตกรรม RIEC
12.00 – 12.30 น.	ศึกษาดูงาน และ เลือกซื้อสินค้า/ผลงานวิจัย ศูนย์แสดงงานวิจัยและนวัตกรรม RIEC
12.30 – 13.30 น.	พักรับประทานอาหารเที่ยง
13.30 – 14.00 น.	เดินทางไปยังอุทยานวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
14.00 – 15.00 น.	ศึกษาดูงานตัวอย่างผลงานวิจัย Innomart และบริการของอุทยานวิทยาศาสตร์
15.00 – 15.30 น.	เดินทางไปยังนครหาดใหญ่
15.30 – 16.30 น.	ดูงานย่านเส้นทาง ผลผลิตภายใต้โครงการวิจัย “นครหาดใหญ่บนฐานทุนวัฒนธรรมตามอัตลักษณ์ของชุมชน” ที่สนับสนุนงบประมาณโดยหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ปี 2564 (Eat Pray Love หาดใหญ่)

เวลา	รายการ
16.30 – 17.00 น.	เดินทางกลับไปยัง โรงแรมบุรีศรีภู คอนเวนชั่น เซ็นเตอร์
17.00 – 18.30 น.	รับประทานอาหารเย็น
18.30 น. – 19.00 น.	สรุปบทเรียนการผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมไปสู่การใช้ประโยชน์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่

หมายเหตุ : - อาหารว่างช่วงเช้าเวลา 10.30 น. และ อาหารว่างช่วงบ่ายเวลา 14.30 น.
- กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม และสถานการณ์

งานวิจัยที่นำเสนอในกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ประกอบด้วย

หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาค และใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

กำหนดการกิจกรรม
การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่
ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

ผลผลิตที่คาดหวัง	☐การวิเคราะห์ช่องว่างในการพัฒนาพื้นที่ และช่องว่างงานวิจัยและนวัตกรรม ☐ข้อเสนอการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม
พื้นที่	ภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2565

เวลา	รายการ
08.30 น. – 09.00 น.	ลงทะเบียน
09.00 น. – 09.30 น.	-ข้อมูลปัญหาและความต้องการพัฒนาด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของพื้นที่ภาค -ข้อเสนอแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมเชิงพื้นที่ระดับภาค และแนวทางการเชื่อมโยงเพื่อผลักดันการพัฒนาพื้นที่ โดย รศ.ดร.พีรธร บุณยรัตพันธุ์ และคณะ
09.30 น. – 10.00 น.	นำเสนอกรณีตัวอย่างผลงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาพื้นที่ โดย ทีมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
10.00 น. – 12.00 น.	สัมมนาเชิงปฏิบัติการวิเคราะห์ช่องว่างในการพัฒนาพื้นที่ และช่องว่างงานวิจัยและนวัตกรรมของพื้นที่ (แบ่งกลุ่ม) โดย ทีมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
12.00 น. – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 น. – 14.00 น.	สัมมนาเชิงปฏิบัติการนำเสนอผลการวิเคราะห์ช่องว่างในการพัฒนาพื้นที่ และช่องว่างงานวิจัยและนวัตกรรม (รายกลุ่ม) โดย ทีมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
14.00 น. – 15.00 น.	สัมมนาเชิงปฏิบัติการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (แบ่งกลุ่ม) โดย ทีมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
15.00 น. – 16.30 น.	สรุปข้อเสนอการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม โดย ทีมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

หมายเหตุ : - อาหารว่างช่วงเช้าเวลา 10.30 น. และ อาหารว่างช่วงบ่ายเวลา 14.30 น.

- ผู้เข้าอบรมต้องแจ้งคืนห้องพักโรงแรมก่อนเวลา 11.30 น.
- กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม และสถานการณ์
- การแต่งกาย ขอให้แต่งกายสุภาพ คล่องตัวต่อการเข้าร่วมกิจกรรม
- ทางคณะผู้จัดงานมีชุดตรวจ ATK ให้สำหรับผู้เข้าร่วมอบรมในเดินทางเข้าที่พัก
- ผู้ที่มีโรคประจำตัว กรุณาแจ้งเจ้าหน้าที่ทราบล่วงหน้า และเตรียมยาประจำตัวมาด้วย
- ผู้ประสงค์เข้าพัก ต้องเข้าพักเป็นคู่ หากประสงค์พักเดี่ยว กรุณาแจ้งเจ้าหน้าที่ทราบ และต้องชำระเงินส่วนเกินเพิ่มเติม
- การเบิกค่าเดินทาง กรุณาเตรียมสำเนาบัตรประชาชน พร้อมรับลงนามรับรองสำเนาถูกต้อง จำนวน 1 ฉบับ ประกอบการเบิกจ่ายค่าเดินทาง โดยการเบิกจ่ายค่าเดินทางจะคำนวณระยะทางมาตรฐานจากกรมทางหลวง

หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาค และใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

กำหนดการกิจกรรม
การเสริมสร้างประสบการณ์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

ผลผลิตที่คาดหวัง	บทเรียนการผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมไปสู่การใช้ประโยชน์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่
พื้นที่	ภาคใต้ชายแดน
แก่นสาระ (Theme)	The Diversity of Natural Resources and Pattani Heritage City

วันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2565

เดินทาง และแจ้งลงทะเบียนเข้าที่พักได้ตั้งแต่ 14.30 น.
โรงแรมซีเอส ปัตตานี อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

วันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2565

เวลา	รายการ
08.15 น. – 08.30 น.	ลงทะเบียน และขึ้นรถพร้อมกัน เดินทางออกจากที่พักไปยัง ม.อ. ปัตตานี
08.30 น. – 10.30 น.	-ศึกษาดูงานศูนย์เครื่องมือกลางคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการให้บริการวิเคราะห์ ทดสอบ ณ อาคารพรีคลินิก (ชั้น 2) คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ม.อ.ปัตตานี -ศึกษาโรงเพาะเลี้ยงปูทะเลในบ่อดินและในระบบคอนโดน้ำหมุนเวียน
10.30 น. – 11.30 น.	ศึกษาดูงานโรงงานสเตอริไลส์และห้องปฏิบัติการของสาขาวิชาวิทยาศาสตร์การอาหารและโภชนาการ ณ ศูนย์วิทยาศาสตร์อาหารฮาลาล คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ม.อ.ปัตตานี
11.30 น. – 13.00 น.	ศึกษาดูงานกระบวนการผลิตผ้าลีมาบาติก ผลจากการวิจัยโครงการวงแหวนพหุวัฒนธรรมเมืองปัตตานี ณ ศูนย์เรียนรู้หัตถศิลป์ สถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา ม.อ.ปัตตานี
13.00 น. – 14.00 น.	เดินทางไปยังศูนย์เรียนรู้และบริการวิชาการ “ม.อ.ปัตตานีภิรมย์” ตั้งอยู่ที่ย่านเมืองเก่าปัตตานี ชมนิทรรศการและผลิตภัณฑ์จากผลงานวิจัยของ ม.อ.ปัตตานี
14.00 น. – 16.00 น.	ศึกษาดูงานเส้นทางเมืองเก่าปัตตานีจากงานวิจัย และเรียนรู้สัมผัสประสบการณ์วัฒนธรรม 3 วิถี - บ้านขุนพิทักษ์รายา หนึ่งในมรดกทางวัฒนธรรมที่ได้รับรางวัลจากองค์การยูเนสโกด้านสถาปัตยกรรมทรงคุณค่า - บ้านเลขที่ 5 กือดาจีนอ (ชุมชนจีน) - ศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว

เวลา	รายการ
	- มัสยิดรายอฟาฏอนี และชมบ้านทรงคุณค่า บ้านทองเหลือง จะบังติกอ
16.00 น. – 16.30 น.	เดินทางกลับที่พัก
16.30 น. – 17.30 น.	รับประทานอาหารเย็นที่ห้องประชุม
17.30 น. – 19.00 น.	สรุปบทเรียนการผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมไปสู่การใช้ประโยชน์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่

หมายเหตุ : - อาหารว่างช่วงเช้าเวลา 10.30 น. และ อาหารว่างช่วงบ่ายเวลา 14.30 น.
- อาหารเที่ยงเวลา 12.30 น. รับประทานที่สถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา ม.อ. ปัตตานี
- กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม และสถานการณ์

งานวิจัยที่นำเสนอในกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ประกอบด้วย

5. การจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมธนาคารปูม้า การแปรรูปและจำหน่ายตลอดห่วงโซ่การผลิตในจังหวัดสงขลา ปัตตานีและนราธิวาส ปี 2564

6. การพัฒนาตัวแบบเชิงธุรกิจการผลิตปูทะเลตลอดห่วงโซ่อุปทานโดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียเพื่อสร้างเป็นสินค้าเศรษฐกิจชนิดใหม่รองรับการเปลี่ยนแปลงและวิกฤติด้านเศรษฐกิจในจังหวัดปัตตานี ปี 2564

7. การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรปูทะเลอย่างยั่งยืน; นิเวศวิทยาและชีววิทยาบางประการและการประมงปูทะเล 4 ชนิด (Scylla spp.) ในประเทศไทย ปี 2565

8. ทุ่งคล้าโมเดล : การใช้วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม เพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนมะพร้าวแปลงใหญ่ ต.ทุ่งคล้า อ.สายบุรี จ.ปัตตานี

9. โครงการวิจัยมหาวิทยาลัยกับการขับเคลื่อนศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ “ม.อ.ปัตตานีกับการขับเคลื่อนศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา: วงแหวนพหุวัฒนธรรมเมืองปัตตานี” ได้รับงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ปี 2560

10.โครงการ “การพัฒนาเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรมเชิงพื้นที่: วงแหวนพหุวัฒนธรรมเมืองปัตตานี” ได้รับงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) ปี 2562

11.โครงการ “การจัดการพื้นที่และทุนทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างเสริมศักยภาพผู้ประกอบการและวิสาหกิจวัฒนธรรม: การขยายพื้นที่และต่อยอดการพัฒนาเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรมจังหวัดปัตตานี” ได้รับงบประมาณจากหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ปี 2564 (อยู่ระหว่างดำเนินการ)

12.โครงการ “การเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจในสามจังหวัดภาคใต้ชายแดนด้วยแพลตฟอร์มขยายผลการท่องเที่ยวมูลค่าสูง : ต่อยอดจากโครงการ Pattani Heritage City (Creative Economy)” ได้รับงบประมาณจากหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.) ปี 2563

หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาค และใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

กำหนดการกิจกรรม
การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่
ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

ผลผลิตที่คาดหวัง	☐การวิเคราะห์ช่องว่างในการพัฒนาพื้นที่ และช่องว่างงานวิจัยและนวัตกรรม ☐ข้อเสนอการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม
พื้นที่	ภาคใต้ชายแดน

วันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2565

เวลา	รายการ
08.30 น. – 09.00 น.	ลงทะเบียน
09.00 น. – 09.30 น.	-ข้อมูลปัญหาและความต้องการพัฒนาด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของพื้นที่ภาค -ข้อเสนอแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมเชิงพื้นที่ระดับภาค และแนวทางการเชื่อมโยงเพื่อผลักดันการพัฒนาพื้นที่ โดย รศ.ดร.พีรธร บุณยรัตพันธุ์ และคณะ
09.30 น. – 10.00 น.	นำเสนอกรณีตัวอย่างผลงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาพื้นที่ โดย ทีมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
10.00 น. – 12.00 น.	สัมมนาเชิงปฏิบัติการวิเคราะห์ช่องว่างในการพัฒนาพื้นที่ และช่องว่างงานวิจัยและนวัตกรรมของพื้นที่ (แบ่งกลุ่ม) โดย ทีมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
12.00 น. – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 น. – 14.00 น.	สัมมนาเชิงปฏิบัติการนำเสนอผลการวิเคราะห์ช่องว่างในการพัฒนาพื้นที่ และช่องว่างงานวิจัยและนวัตกรรม (รายกลุ่ม) โดย ทีมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
14.00 น. – 15.00 น.	สัมมนาเชิงปฏิบัติการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (แบ่งกลุ่ม) โดย ทีมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
15.00 น. – 16.30 น.	สรุปข้อเสนอการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม โดย ทีมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

หมายเหตุ : - อาหารว่างช่วงเช้าเวลา 10.30 น. และ อาหารว่างช่วงบ่ายเวลา 14.30 น.
- ผู้เข้าอบรมต้องแจ้งคืนห้องพักโรงแรมก่อนเวลา 11.30 น.
- กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม และสถานการณ์

- การแต่งกาย ขอให้แต่งกายสุภาพ คล่องตัวต่อการเข้าร่วมกิจกรรม

- ผู้ที่มีโรคประจำตัว กรุณาแจ้งเจ้าหน้าที่ทราบล่วงหน้า และเตรียมยาประจำตัวมาด้วย

- ผู้ประสงค์เข้าพัก ต้องเข้าพักเป็นคู่ หากประสงค์พักเดี่ยว กรุณาแจ้งเจ้าหน้าที่ทราบ และต้องชำระเงินส่วนเกินเพิ่มเติม

- การเบิกค่าเดินทาง กรุณาเตรียมสำเนาบัตรประชาชน พร้อมรับลงนามรับรองสำเนาถูกต้อง จำนวน 1 ฉบับ ประกอบการเบิกจ่ายค่าเดินทาง โดยการเบิกจ่ายค่าเดินทางจะคำนวณระยะทางมาตรฐานจากกรมทางหลวง

หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาค และใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

แบบสรุป การเสริมสร้างประสบการณ์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

คำนำหน้าชื่อ	
ชื่อ-นามสกุล	
ตำแหน่ง	
หน่วยงาน	
เข้าอบรมพื้นที่	ภาค...

วัตถุประสงค์: เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ทราบถึงศักยภาพของหน่วยงานที่มีภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมในพื้นที่ รวมทั้งได้เรียนรู้ประสบการณ์เชิงประจักษ์ในการนำผลและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมไปใช้เพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ สำหรับเป็นแนวทางประยุกต์ในการปฏิบัติงาน
ผลผลิตที่คาดหวัง: บทเรียนการผลักดันงานวิจัยและนวัตกรรมไปสู่การใช้ประโยชน์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่

พื้นที่ / กรณีที่น่าสนใจ	
ประสบการณ์ที่ได้รับ / ประเด็นสาระสำคัญที่ได้เรียนรู้	
การนำไปประยุกต์ใช้สำหรับการปฏิบัติงานในหน้าที่รับผิดชอบ	

พื้นที่ / กรณีที่น่าสนใจ	
ประสบการณ์ที่ได้รับ / ประเด็นสาระสำคัญที่ได้เรียนรู้	
การนำไปประยุกต์ใช้สำหรับการปฏิบัติงานในหน้าที่รับผิดชอบ	

หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาค และใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

กิจกรรม
การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่
ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

พื้นที่	ภาค...
กลุ่มประเด็น	
ชื่อ-นามสกุล	1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15.

วัตถุประสงค์: เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้นำความรู้ และประสบการจากการฝึกอบรม รวมทั้งนำสภาพปัญหาและศักยภาพของพื้นที่ มาเชื่อมโยงกันโดยการอภิปราย และนำเสนอความคิดเห็นร่วมกัน โดยจัดทำเป็นข้อเสนอและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยการประยุกใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาพื้นที่ในระดับภาค รวมถึงระดับกลุ่มจังหวัด และจังหวัด

ผลผลิตที่คาดหวัง:
- การวิเคราะห์ช่องว่างในการพัฒนาพื้นที่ และช่องว่างงานวิจัยและนวัตกรรม
- ข้อเสนอการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

ก. การวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่าตามประเด็นการพัฒนา

	ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
กรอบปัจจัย	• พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน-สิ่งสนับสนุน • ยกระดับปัจจัยการผลิต และกำลังคน • สำรวจ ศึกษา ค้นคว้า วิจัยและพัฒนา	• พัฒนาการผลิต/แปรรูป/ยกระดับบริการ • เสริมสร้างคุณภาพ-มาตรฐาน/เติมคุณค่า • สร้างสรรค์มูลค่าเพิ่ม/เสริมนวัตกรรม	• ขยายตลาด-การรับรู้/เชื่อมโยงการพัฒนา • เสริมช่องทางการเข้าถึงผลผลิต/บริการ • กระจาย-ส่งมอบผลผลิต/บริการ
ปัจจัย +	+ + + +	+ + + +	+ + + +
ปัจจัย -	- - - -	- - - -	- - - -
ความต้องการ (Pain point)			

ข. การวิเคราะห์ช่องว่างในการพัฒนาพื้นที่

ช่องว่างในการพัฒนาพื้นที่	ผลงานด้าน ววน.ที่มีอยู่ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้

โครงการ	วัตถุประสงค์	แนวทางดำเนินงาน	ผลผลิตและผลลัพธ์	หน่วยงานและภาคีที่เกี่ยวข้อง

ค. การวิเคราะห์ช่องว่างงานวิจัยและนวัตกรรม

ช่องว่างงานวิจัยและนวัตกรรม	

สภาพปัญหา	ผลที่คาดหวังเมื่อมีการศึกษาค้นคว้า	ประเภทของโจทย์	ผู้ใช้ประโยชน์ผลการศึกษาค้นคว้า

ประเภทของโจทย์วิจัย ได้แก่ 1.องค์ความรู้ (Knowledge) 2.วิธีการ/เทคนิค (Knowhow) 3.เทคโนโลยี (Technology) 4.เครื่องมือ/เครื่องจักร (equipment/machine) 5.นวัตกรรม (Innovation) 6.กลยุทธ์/นโยบาย (Strategy/Policy) 7.อื่นๆ

ง. ข้อเสนอการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

อุปสรรค และข้อจำกัดในการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม	
1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.	
แนวทางการผลักดันผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่แล้วเสร็จ ไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาพื้นที่	**แนวทางการวิจัย และพัฒนานวัตกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการ และทิศทางการพัฒนาพื้นที่**
1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.	1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.

แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการอบรมหลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลัก
ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาค และใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.)
ผลักดันการพัฒนาพื้นที่ : กิจกรรม On-site (การศึกษาดูงาน และการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ)

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้เข้าอบรม

1. เพศ ❑ 1) หญิง ❑ 2) ชาย

2. ตำแหน่ง.....**3. สังกัด**.....

4. อายุ .....5. พื้นที่ภาค.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นความพึงพอใจที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม On-site (การศึกษาดูงาน และการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ)

ประเด็น/รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
กิจกรรมการเสริมสร้างประสบการณ์ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (การศึกษาดูงาน)					
1.โปรแกรมการศึกษาดูงานมีความเหมาะสมกับระยะเวลา					
2.แหล่งศึกษาดูงานมีความหลากหลายและน่าสนใจ					
3.เนื้อหาสาระจากการศึกษาดูงานช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ของท่าน					
4.ประสบการณ์ที่ได้รับสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้					
5.ประสบการณ์ที่ได้รับเป็นที่พึงพอใจตามความคาดหวัง					
กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดข้อเสนอและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สัมมนาเชิงปฏิบัติการ)					
6.รูปแบบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการมีความเหมาะสมและน่าสนใจ					
7.ประเด็นการสัมมนาเชิงปฏิบัติการสอดคล้องกับปัญหาของพื้นที่					
8.การสัมมนาเชิงปฏิบัติการทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อแก้โจทย์การพัฒนาพื้นที่					

ประเด็น/รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
9.การสัมมนาเชิงปฏิบัติการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือเพื่อสร้างเครือข่ายขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม					
10.ผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการได้ข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม					
การให้บริการ					
11.การเตรียมการ/ชี้แจงรายละเอียดการเข้าร่วมกิจกรรม					
12.การบริการ/การอำนวยความสะดวกของทีมผู้จัดกิจกรรม					
13.การให้บริการอาหาร/อาหารว่าง					
14.การให้บริการที่พัก/โรงแรม					
15.เอกสารประกอบ ตัวอย่าง และสื่อประกอบกิจกรรม					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นอื่น ๆ

.....

.....

.....

รายชื่อผู้ผ่านการฝึกอบรม
หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน แผนพัฒนาภาคและใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

ภาค	ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	หน่วยงาน
เหนือ	1.	นางสาวกรรณิการ์ เทียนขาว	สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 4 (นครสวรรค์)
	2.	นางสาวขนิษฐา แจ่มน่าน	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงราย
	3.	นายฆนากร เสนีย์	กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ศาลาจังหวัดพิษณุโลก
	4.	นางชไลวรรณ เดียวสุรินทร์	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพิจิตร
	5.	นางชัชฎาพันธ์ อยู่เพชร	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
	6.	นางฐาณียา ชัยวงศ์บุตร	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงราย
	7.	นางณฐมน ขาวเพชร	สำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา
	8.	นางสาวดาวรุ่ง ถึงจีน	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุโขทัย
	9.	นายธนัท ปภพรนานนท์	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดลำพูน
	10.	นางสาวธนวัน ม่วงดี	มหาวิทยาลัยนเรศวร
	11.	นายนภัสดล ยิ้มน้อย	มหาวิทยาลัยนเรศวร
	12.	นายนันทพันธ์ คดคง	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
	13.	ผศ.น้ำฝน เบ้าทองคำ	ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
	14.	ดร.ปภาดา ชมภูนิตย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
	15.	นางสาวปทิตตา นันทสิทธิ์	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดน่าน
	16.	รศ.ดร.ผณินทรา ธีรานนท์	ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยพะเยา
	17.	นางสาวพัชญาณี บุญศรี	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดลำพูน
	18.	นายพิชัย ดำชม	สำนักงานจังหวัดนครสวรรค์
	19.	นายพิพัฒน์ ชนาเทพาพร	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
	20.	นายพิสิฐ ปานม่วง	สำนักงานจังหวัดอุตรดิตถ์
	21.	นางภัทราภรณ์ กันทาบุญ	สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครสวรรค์
	22.	นายภานุวัฒน์ กำธรสิริพิพัฒน์	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดกำแพงเพชร
	23.	พ.ต.ท.มกรา ศรีสกุลพิสุทธิ์	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

รายชื่อผู้ผ่านการฝึกอบรม
หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน แผนพัฒนาภาคและใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

ภาค	ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	หน่วยงาน
	24.	นางสาวมุยรี กมลวรเดช	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
	25.	นางวนิดา สวนเอก	สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุตรดิตถ์
	26.	นางสาววริชญา ชะอุ่ม	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดตาก
	27.	นางสาวศิราวรรณ สุริยะลังกา	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุโขทัย
	28.	นายสหรัธ จันทร์ขวาง	กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ศาลาจังหวัดพิษณุโลก
	29.	นางสาวสุกัญญา บุญครอง	สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงใหม่
	30.	นางสาวเสาวลักษณ์ จี้ใจ	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดลำพูน
	31.	นางสาวอารยา รัตนเทวมาตย์	สำนักงานแรงงานจังหวัดนครสวรรค์
	32.	ผศ.ชยภรณ์ บุญเรืองศักดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
	33.	นายสัพพัญญู ปิ่นพิทักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
	34.	นายพงษ์ศิริ เกษดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
	35.	นางกชภัส บุญสิทธิ์	วิทยาลัยชุมชนแพร่
	36.	นางสาวปวีณา ผาแสง	วิทยาลัยชุมชนน่าน
	37.	นายอัครธร ธิเขียว	วิทยาลัยชุมชนน่าน
	38.	ดร.บุญส่ง กวยเงิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
	39.	นางสาวมนสิการ เทพไหว	สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคเหนือ
	40.	นางสาวธัญญา ศรศิลป์	สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคเหนือ
	41.	นางสาวเพ็ชรินทร์ ปฐมวณิชกะ	ผู้อำนวยการกลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ศาลากลางจังหวัดพิษณุโลก
	42.	นางสุวลักษณ์ ไกรราช	กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ศาลากลางจังหวัดพิษณุโลก
	43.	นายจรัญ อัครวงษ์	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดกำแพงเพชร
	44.	นางสาวกชนิภา เขียวดอกน้อย	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิษณุโลก
	45.	ว่าที่ ร.ต.สุรเดช ศรีโพธิ์	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่
	46.	นายเชาวฤทธิ์ สุ่มรอด	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิจิตร

รายชื่อผู้ผ่านการฝึกอบรม
หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน แผนพัฒนาภาคและใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

ภาค	ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	หน่วยงาน
	47.	นายอธิพงษ์ แสนละมูล	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสุโขทัย
	48.	นางสาวฐิตาภา ใจบาน	สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงราย
	49.	นางอำไพ บัวระดก	สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงราย
	50.	นางสาวอโนทัย ไชยแสนชมพู	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเชียงราย
	51.	นายกฤษณ อ่ำพันธุ์	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดอุตรดิตถ์
	52.	นางสาวลักขณา ธัมมากาศ	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่
	53.	นางสาวอัญวริญ ไชยวุฒิ	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพิจิตร
	54.	นางสาวฐิตาภรณ์ สายโส	สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดพิษณุโลก
	55.	นางสาวเฟื่องฟ้า ปัญหา	สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดพิษณุโลก
	56.	นางสาวฐุรดา ศิรภัคเมธา	หัวหน้าส่วนยุทธศาสตร์การเกษตรฯ
	57.	นายณัฐชานนท์ อุตสม	สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 2 (ลำปาง)
	58.	นางจันทร์สุดา รุ่งเรืองวงศ์	สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 1
	59.	นายอรรถวุฒิ พงษ์โสภาวิจิตร	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดลำปาง
	60.	นางสาวกนกวรรณ ตราชู	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดลำพูน
	61.	นางสาววารุณี แสงดวง	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดลำพูน
	62.	นางสาวคัทรียา กันทะชมภู	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุโขทัย
	63.	นางสาวภัทราภรณ์ เกตุดิษฐ	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุโขทัย
	64.	นายสรศักดิ์ ธนันไชย	สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงใหม่
	65.	นายนวพงษ์ คุ้มพงษ์	สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสุโขทัย
	66.	นางสาวจุฑาทิพย์ ภูไหม	สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครสวรรค์

รายชื่อผู้ผ่านการฝึกอบรม
หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน แผนพัฒนาภาคและใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

ภาค	ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	หน่วยงาน
	67.	นางสาวจิราภรณ์ สวัสดิ์เมธานนท์	สำนักงานพาณิชย์จังหวัดแม่ฮ่องสอน
	68.	นางณัฐชา อัมพุช	สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดแพร่
	69.	นางสาวศุภรัตน์ สีมะสิงห์	สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดน่าน
	70.	ผศ.ดร.กฤษณะ ดาราเรือง	สภาอุตสาหกรรมจังหวัดนครสวรรค์
	71.	นายชวพล ชมภูนุกูลรัตน์	อุปนายกสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดพิษณุโลก
	72.	นายประสูตร พวงสมบัติ	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครสวรรค์
	73.	นายนนทชา มานะวิสาร	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน
	74.	นายณัฏฐิกร อุปกิจ	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุตรดิตถ์
	75.	นางสาวเบญจมาศ พุ่มสุขวิเศษ	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย
	76.	ร.ต.อ.หญิงมนัสนันท์ กันทะสี	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
	77.	ร.ต.อ.หญิงพัชรา ต๊ะตา	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
	78.	นายวัชรากร นาคทองกุล	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงราย
อีสาน	79.	นางสาวเกียรติสุดา แสงหมื่น	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดมุกดาหาร
	80.	นางจีระนันท์ สว่างดวง	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดหนองบัวลำภู
	81.	นางสาวโฉมสุดา สาระปัญญา	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)
	82.	ดร.ณัฏฐกิตติยา ไพบูลย์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น
	83.	นางสาวทิพวรรณ หมื่นสุข	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดหนองคาย
	84.	นางสาวทิพานัน สิงห์ดำ	กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1
	85.	นางนภาพร แก้วสี	กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1
	86.	ดร.นันทพันธ์ จิระเดชประไพ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
	87.	นายประดับพงศ์ บรรพลา	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

รายชื่อผู้ผ่านการฝึกอบรม
หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน แผนพัฒนาภาคและใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

ภาค	ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	หน่วยงาน
	88.	นายประสงค์ ผลส่ง	สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดบุรีรัมย์
	89.	นายปริญ นาชัยสิทธิ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น
	90.	นายปรีชา ชูพงษ์	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดยโสธร
	91.	นายปุณพจน์ เขม้นเขตการ	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น
	92.	นางสาวพชรมน คำตา	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดยโสธร
	93.	นางพรทิพย์ นิธิโพธิพงศ์	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดศรีสะเกษ
	94.	นางสาวภาลิตา วรินทรา	สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดหนองคาย
	95.	นายวุฒิชัย บุญเอื้อ	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดร้อยเอ็ด
	96.	นางสาวศิริขวัญ หอมสุวรรณ์	สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
	97.	นายสะอาด ศิริโชติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
	98.	ผศ.ดร.สิทธิชัย ฮะทะโชติ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร
	99.	นายองอาจ สีทาแก	สำนักงานจังหวัดยโสธร
	100.	ดร.อภิชัย สาวิสิทธิ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตร้อยเอ็ด
	101.	นางสาวอัสฉรา นามไธสง	นักวิจัยปฏิบัติการ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
	102.	นางสาวชมบงกช สินธวาชีวะ	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดศรีสะเกษ
	103.	นางสาวมนันยา นันทิรังรอง	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดอุบลราชธานี
	104.	นางสาวน้ำฝน ทีโคกกรวด	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
	105.	นายกีฬา หนูยศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
	106.	นายณัฐวุฒิ สุทธิพันธ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
	107.	ผศ.ดร.กัญลยา มิขะมา	มหาวิทยาลัยนครพนม

รายชื่อผู้ผ่านการฝึกอบรม
หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน แผนพัฒนาภาคและใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

ภาค	ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	หน่วยงาน
	108.	นายภควัต นครินทร์สาคร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร
	109.	ดร.ภรณี หลาวทอง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์
	110.	ผศ.ดร.หริส ประสารฉ่ำ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น
	111.	ผศ.ดร.บุญญาพร ดวงสา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตนครราชสีมา
	112.	ผศ.ดร.ปรีชา ศรีประภาคาร	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
	113.	นายอภิศักดิ์ อุ่มจันสา	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร
	114.	นายอนุรักษ์ เครือคำ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร
	115.	ดร.สิทธิพันธุ์ สินอำพร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
	116.	นางสาวยุพิน จันทร์เติบ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
	117.	นายธวัช ธรรมบุตร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น
	118.	นายคารมย์ เรืองไชย	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
	119.	นายมนตรี หิตายะ	สถาบันวิทยาลัยชุมชนยโสธร
	120.	นายกฤษฎา ชื่นมาลัย	สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
	121.	นางสาววรพีพร สิทธิ	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)
	122.	นางสาวศุภธิดา ศิริวงศ์	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)
	123.	นางสาวเบญจวรรณ วงศ์คำ	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)
	124.	นายกิตติคุณ จันทร์แย้ม	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)
	125.	นางสาวอัจฉรา ธรรมธาตุ	สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเลย กระทรวงพาณิชย์

รายชื่อผู้ผ่านการฝึกอบรม
หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน แผนพัฒนาภาคและใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

ภาค	ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	หน่วยงาน
	126.	นายศักดิ์ราวี ขันทอง	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดกาฬสินธุ์
	127.	นางสาวกชพร สมคำศรี	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดอุดรธานี
	128.	นายอำนาจ โคตุนันท์	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดบุรีรัมย์
	129.	นายกิตติชัย คำตันบุญ	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดหนองคาย
	130.	นายสมพร ศรีศิลป์	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น
	131.	นางสาวสุชาวดี หาญฉิมพลี	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครราชสีมา
	132.	นางสาวณัชชา ลิขิตบุญฤทธิ์	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดอุดรธานี
	133.	นางสาวนฤดี มณีประกรณ์	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครพนม
	134.	นายธวัชชัย พรหมภักดี	สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดเลย
	135.	นางสาวชมพูนุช ญาณะนันท์	สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดร้อยเอ็ด
	136.	นางสาวจิราภรณ์ สีกาโน	สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดอุดรธานี
	137.	นางสาวณิชชารีย์ ก่อศรีกวีพงษ์	สภาเกษตรกรจังหวัดยโสธร
	138.	นายสุทธีร์ บุญลอย	สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดนครราชสีมา
	139.	นายพรศักดิ์ ภูมิบุญชู	สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดมุกดาหาร
	140.	นางสาวสุประวีณ์ คำชื่น	สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดมหาสารคาม
	141.	นางสาวกนิษฐา นะราวงษ์	สำนักงานสภาเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์
	142.	นางสาวศันสนีย์ ดงประทีป	สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดมหาสารคาม
	143.	นางสาววาสินี ศิริสอน	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดร้อยเอ็ด
	144.	นางสาวอารียา นรินทร์ศิลป์	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดอุดรธานี
	145.	นายปิยกูล คุณแก้ว	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสกลนคร
	146.	นางสาวจินตนาภรณ์ คล่องดี	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร

รายชื่อผู้ผ่านการฝึกอบรม
หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน แผนพัฒนาภาคและใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

ภาค	ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	หน่วยงาน
	147.	นางสาวสุปัญญา ทองนอก	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดมหาสารคาม
	148.	นายสุริยา สุคนธชาติ	สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครพนม
	149.	นายวีรภัทร ขาวสำอาง	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอุดรธานี
	150.	นางสาวมณฑกัญจน์ คงสำราญ	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเลย
	151.	นางสาวฐานิตรัชต์ เจริญศิริ	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดบุรีรัมย์
	152.	นายจักริน พิชาลี	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดหนองคาย
	153.	นางสาวปิ่มรัก หลักทอง	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอุบลราชธานี
	154.	นางสาววรัญญา อินทรพันธุ์	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอำนาจเจริญ
	155.	นางสาววราลักษณ์ แก้วสุพรรณ	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดบึงกาฬ
	156.	นางวรัญรัศมิ์ ธนันท์จิระกุล	สำนักงานแรงงานจังหวัดศรีสะเกษ
	157.	นางจารี คุ้มบุ่งคล้า	สำนักงานแรงงานจังหวัดขอนแก่น
	158.	นางสมใจ ยาวะโนภาส	สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดบุรีรัมย์
	159.	นางสาวอรศรี สงเคราะห์	สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดยโสธร
	160.	นายสิงหา กิติกังวล	สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดบึงกาฬ
	161.	นางสาวเกื้อ ซันมิน	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดกาฬสินธุ์
	162.	นางวรินทร์ทิพย์ ศรีกงพลี	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น
	163.	พันตำรวจตรีสุภัทรชัย ศิริธรรม	สถานีตำรวจน้ำ 4 กองกำกับการ 4 กองบังคับการตำรวจน้ำ กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง
	164.	นางสาวชลิตา แก้วบุตรดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
กลาง	165.	นางสาวกนกพร ด้วงประเสริฐ	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสมุทรปราการ

รายชื่อผู้ผ่านการฝึกอบรม
หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน แผนพัฒนาภาคและใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

ภาค	ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	หน่วยงาน
	166.	ร.ต.อ.กฤติ ม่วงศิริ	อาจารย์ (สบ.1) คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
	167.	นางสาวชฎาธาร ลอองแก้ว	สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 4
	168.	พ.ต.ท.ชวลิต น้ำใจสัตย์	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
	169.	ว่าที่ พ.ต.ท.ธาดา อรรถวุฒิศิลป์	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
	170.	นางสาวธิดามาศ โพธิดารา	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครปฐม
	171.	ว่าที่ ร.ต.หญิงเบญจมาศ อนันตพันธุ์	สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดสมุทรสงคราม
	172.	พ.ต.ต.ปฏิภาน ยืนทนต์	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
	173.	นางสาวปรมาภรณ์ ฉิมทับ	สำนักงานจังหวัดสมุทรสงคราม
	174.	นางสาวปิ่นกนก มีมาก	สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชัยนาท
	175.	ดร.พรรณพิมล ฉายาจิตชยวัศ	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสมุทรสาคร
	176.	นางสาวพิริยา เลิศมงคลนาม	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสมุทรสงคราม
	177.	นายรัชตะ อนวัชกุล	สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
	178.	นายฤทธิ์รุทร เขตรำพรรณ	สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดลพบุรี
	179.	นางสาววรรษวรรณ โภวาที	สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
	180.	นางศิวาพร พุกกะเวส	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดลพบุรี
	181.	นายสราวุธ ควรเนตร	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
	182.	นางสาวสุนิสา จันทร์เลขา	วิทยาลัยชุมชนสระแก้ว
	183.	พ.ต.อ.หทัยชนก บุญญฤทธิ์	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
	184.	ดร.สิริลักษณ์ ประเสริฐกุลศักดิ์	สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
	185.	นายพิชิตชัย กิ่งพวง	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
	186.	นางสาวจุฑาภรณ์ โรจน์วิทยาธร	สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคกลาง

รายชื่อผู้ผ่านการฝึกอบรม
หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน แผนพัฒนาภาคและใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

ภาค	ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	หน่วยงาน
	187.	นางสาวอัลลิกานต์ กุลพรพันธ์	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)
	188.	นางสาวมณฑารัตน์ ชูพินิจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
	189.	ดร.สุชาดา คุ้มสลุด	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
	190.	นางสาวเอี่ยมฤทธิ์ รัตนานนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
	191.	ผศ.ดร.พิทักษ์พงศ์ ป้อมปราณี	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
	192.	นางอัจฉรา น้อยพิทักษ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
	193.	ดร.สุพจน์ ไทยสุริยะ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
	194.	นางสาวนพวรรณ ถาวรประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจบุรี
	195.	นางบุญญาพร ใบบัว	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจบุรี
	196.	นางนารี สุขดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจบุรี
	197.	จินดาพร คงเดช	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
	198.	นางสาวภรภัค สุวรรณศรี	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
	199.	นางสาววีฤทัย มณีนุชเนตร	ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ประจำคณะกรรมาธิการการบริหารราชการแผ่นดิน วุฒิสภา
	200.	นายทรงพล แก้วตา	สำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
	201.	นางสาวรัชณีย์ ช่วยเกื้อ	สำนักงานจังหวัดอ่างทอง
	202.	นางวนิดา สมานมิตร	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเพชรบุรี
	203.	นางสาวจุฑามาศ กุศลสร้าง	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
	204.	นางสาวกนกกาญจน์ ธนิกุล	สำนักงานพัฒนาชุมชนกาญจนบุรี
	205.	นายอำนวย คำเขียน	สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเพชรบุรี
	206.	นายอดิศักดิ์ ทิพย์สมัย	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนนทบุรี
	207.	ว่าที่ร้อยตรีอุเทน สีลาเม	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
	208.	นางสาวกิตติมา คุณประยูร	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครปฐม

รายชื่อผู้ผ่านการฝึกอบรม
หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน แผนพัฒนาภาคและใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

ภาค	ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	หน่วยงาน
	209.	นางสาวสิริวิภาวี ศรีสันต์	สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดนครปฐม
	210.	นางสาวสุกัญญา พูลพังงา	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสิงห์บุรี
	211.	นางสาวปัทมา ทรัพย์สม	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสิงห์บุรี
	212.	นางกนกวรรณ เหรียญทอง	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสระบุรี
	213.	นางสาวพิมลรัตน์ เชียงทอง	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดกาญจนบุรี
	214.	นางสาวอรุณวดี สว่างดี	สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดปทุมธานี
	215.	นายศุภสรรค์ วัฒนาสันติกุล	สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดอ่างทอง
	216.	นางสาวอัญมณี กุลธีรพงศ์ธร	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดราชบุรี
	217.	นายสุภาพล ศิริไกรวัฒนาวงศ์	สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
	218.	นางมณฑินี ศิริไกรวัฒนาวงศ์	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสมุทรปราการ
	219.	นางนิตญา สุทธาวาส	สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 7 (สระบุรี)
	220.	นางสาวสุภัททา รุ่งโรจน์พานิช	สำนักงานทรัพยากรธรรมและสิ่งแวดล้อมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
	221.	นายชุมพล ทองแท้	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดสมุทรสงคราม
	222.	นายฉัตรชัย เจริญสุข	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสิงห์บุรี
	223.	นางสาวเสาวนีย์ ม่วงทอง	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสระบุรี
	224.	นางสาวปณิตา อารีศรีสม	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดอ่างทอง
	225.	นางสาวภัคจิรา ศรีหิรัญ	สำนักงานพาณิชย์จังหวัดกาญจนบุรี
	226.	นางสาวยุวันดา เนื้อเทศ	สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสิงห์บุรี
	227.	นายชัชวาล ถึงรัตน์	สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเพชรบุรี
	228.	นางสาวพิมพ์วิภา เทศเพ็ญ	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
	229.	นางสาวเสาวนีย์ ประลองกิจ	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

รายชื่อผู้ผ่านการฝึกอบรม
หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน แผนพัฒนาภาคและใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

ภาค	ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	หน่วยงาน
	230.	นางสาวมณทิพย์ ฤทธิไกร	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
	231.	นางพิมพารพร เชื้อบางแก้ว	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
	232.	พ.ต.อ.สุรจิต เพชรจอม	ผู้กำกับการฝ่ายสื่อวิทยุโทรทัศน์และสารสนเทศ กองสารนิเทศ
	233.	พันตำรวจโทภูริตพัชร์ นันทสิทธิ์อังกูร	สารวัตรกลุ่มงานวิจัยและประเมินผลผล 3 กองวิจัย สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ
	234.	ร.ต.อ.ณัฐวุฒิ เดชเกิด	รอง สว. วิเคราะห์ข่าวและเครื่องมือพิเศษ กก.วิเคราะห์ข่าวและเครื่องมือพิเศษฯ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
	235.	ผศ.พ.ต.อ.หญิง ดร.กรรณิกา กุกุดเรือ	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
	236.	พ.ต.ท.ชวนินทร์ กิตติชัยวัชร์	รองผู้กำกับการ 5 กองบังคับการตำรวจจราจร กองบัญชาการตำรวจนครบาล
	237.	พ.ต.ท.ราชัน แก้วคูนอก	สว.กก.ต่อต้านการก่อการร้าย บก.ปพ.
	238.	พันตำรวจโทปริยพล แสนเสน	สารวัตรสืบสวน กองกำกับการสืบสวนตำรวจภูธรจังหวัดปทุมธานี
	239.	พันตำรวจโทเกียรติศักดิ์ จันจะนะ	สารวัตร (สอบสวน) สถานีตำรวจนครบาลโชคชัย กองบังคับการตำรวจนครบาล 4 กองบัญชำการตำรวจนครบาล
	240.	พันตำรวจโทราชัน แก้วคูนอก	สารวัตรกองกำกับการต่อต้านการก่อการร้าย กองบังคับการปฏิบัติการพิเศษ กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง
	241.	พ.ต.ท.ประพฤทธิ์ เพชรพลอย	รอง ผกก.(สอบสวน)สน.บางขุนนนท์
	242.	พ.ต.ท.หญิงกนิษฐมณี รักธรรม	รอง ผกก.บธ.ศบศ.รร.นรต.
	243.	พันตำรวจโทหญิงศลิษา พรหมมะกฤต	อาจารย์ (สบ 2) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
	244.	นายภาณุ เภตรา	วิทยาลัยชุมชนสระแก้ว
ตะวันออก	245.	รศ.ดร.ดวงพร ภู่ผะกา	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
	246.	นางสาวธนาภรณ์ วิรุฬราช	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสระแก้ว
	247.	นางสาวมาตา สัตยธาดากูล	วิทยาลัยชุมชนสระแก้ว

รายชื่อผู้ผ่านการฝึกอบรม
หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน แผนพัฒนาภาคและใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

ภาค	ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	หน่วยงาน
	248.	นางสาวจรียวิชญา เทิดธรรมธร	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
	249.	นางสาวศิริเกศ พริ้งพร้อม	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
	250.	นางสาวกานติ์ชนิต วรนัยพินิจ	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)
	251.	นางสาวชลธิชา ขุนทอง	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)
	252.	สุประวีก์ สิริภาวนาวิสิฐ	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
	253.	ดร.นรากร ศรีสุข	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
	254.	นพดล จันทรลักษณ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ วิทยาเขตปราจีนบุรี
	255.	นางสาวจันทร์เพ็ญ ผ่องมณี อิทธิอนุวัตร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
	256.	นางสาวรชพรพรรณ จีรังกูล	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
	257.	นายไชยวัฒน์ พัฒโนทัย	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
	258.	นางเบญจมาศ ลิ้มสุขศิริ	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดฉะเชิงเทรา
	259.	นางสาวธนภรณ์ วิรุฬราช	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสระแก้ว
	260.	นางสาวชณากานต์ หนูมา	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดปราจีนบุรี
	261.	นางสาวอรุณี ละมั่งทอง	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดชลบุรี
	262.	นางสาววัชราภรณ์ ศรีนุช	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดปราจีนบุรี
	263.	นางสาวกันธิมา แสงจีน	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดชลบุรี
	264.	นางสาวพรรณภา พรหมชิณวงศ์	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดชลบุรี

รายชื่อผู้ผ่านการฝึกอบรม
หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน แผนพัฒนาภาคและใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

ภาค	ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	หน่วยงาน
	265.	ว่าที่พันตรีวราห์ ประดับพงษ์	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดฉะเชิงเทรา
	266.	นางอัจฉริยา ผลสวัสดิ์	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครนายก
	267.	นางสาววรรณวิษา บุตรให้	สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดชลบุรี
	268.	นายสุรชาติ การะพิทักษ์	สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดฉะเชิงเทรา
	269.	นางทัศนีย์ เขียวเหล็ก	สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดสระแก้ว
	270.	นางสาวยุภาภรณ์ เจาะขาว	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดปราจีนบุรี
	271.	นางเกษศิรินทร์ เกษราธิคุณ	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปราจีนบุรี
	272.	ดร.กานต์นะรัตน์ จรามร	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา
	273.	นายธวัชชัย แพงอานนท์	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสระแก้ว
	274.	นางสาวพนิตนาฏ ไพโรจน์	สำนักงานแรงงานจังหวัดสระแก้ว
	275.	นายฐานพัฒน์ มงคลิก	สำนักงานจังหวัดนครนายก
	276.	นางสาวลักขณา ชักชวนวงษ์	สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดตราด
	277.	นางสาววลัยพร แย้มโคกสูง	สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสระแก้ว
	278.	พันตำรวจโทเทอดพงศ์ เมืองปัน	รองผู้กำกับการป้องกันปราบปราม สถานีตำรวจภูธรพานทอง ตำรวจภูธรจังหวัดชลบุรี กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 2
ใต้	279.	นายกิตติ มิลำเอียง	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุราษฎร์ธานี
	280.	นายไกรฤกษ์ เลอมาน ราษฎร์เจริญ	สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี
	281.	นายณรงค์ อ่อนอินทร์	สำนักงานจังหวัดพัทลุง
	282.	นางดารุณี โคงัน	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดสตูล
	283.	ผศ.ดร.สมรักษ์ รอดเจริญ	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
	284.	นางสิริรัตน์ จันทรเดช	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดตรัง
	285.	นายสุวรรณ พรมเขต	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
	286.	ผศ.ดร.อภิรักษ์ สงรักษ์	รองอธิการบดี

รายชื่อผู้ผ่านการฝึกอบรม
หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน แผนพัฒนาภาคและใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

ภาค	ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	หน่วยงาน
			มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
	287.	นางสาวอรณิชา ขบวนพล	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดนครศรีธรรมราช
	288.	นางสาวเมธาพร ดีสุข	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)
	289.	นางวรรณพร สำราญรมย์	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)
	290.	นายสินธุ แก้วสินธุ์	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)
	291.	นายสุกรี คลองวิธี	สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคใต้
	292.	นางสาววิมลพักตร์ พงษ์ประไพ	วิทยาลัยชุมชนระนอง
	293.	นายธนากรณ์ ดำสุด	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
	294.	นางวีณา นวลละออง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
	295.	นางพัชรี สังวาลวงษ์	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดภูเก็ต
	296.	นางสาวศรีไพร ลิ่มเกิดสุขวงศ์	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดระนอง
	297.	นางรัชยา สนิ	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสงขลา
	298.	นายพงศ์พร รักษ์ย่อง	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุราษฎร์ธานี
	299.	นางสาวชนกกมล แดงแก้ว	สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพังงา
	300.	นางสาวชญานิศ แก้วศรีนวล	สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดตรัง
	301.	นางสาววราภรณ์ บุญเพชร	สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดระนอง
	302.	นายเจริญ ภิรมย์	สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกระบี่
	303.	นายวิวัฒน์ชัย หนูทอง	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสงขลา
	304.	นายวิชิต ชูแนม	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดชุมพร
	305.	นางสาวอัจฉรีพร สุขเกิด	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดกระบี่
	306.	นางสุพรรณณี เอียดสี	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช
	307.	นางสาวกมลนาฏย์ คงวัดใหม่	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดระนอง

รายชื่อผู้ผ่านการฝึกอบรม
หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน แผนพัฒนาภาคและใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

ภาค	ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	หน่วยงาน
	308.	นายปิยะวัฒน์ ละออย้อย	สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดสุราษฎร์ธานี
	309.	นายคุณาสิน ไวยรัตน์	สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 (สุราษฎร์ธานี)
	310.	นางสาวพรทิพย์ นาควิโรจน์	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดพัทลุง
	311.	นายธิติพัฒน์ ชอบทำกิจ	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตรัง
	312.	นายอิทธิรัฐ สินารักษ์	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดภูเก็ต
	313.	นางสาวเดือนจันทร์ บุญรุ่ง	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสตูล
	314.	นางสาวอรชร ทุ่มแก้ว	สำนักงานจังหวัดระนอง
	315.	นางสาวสิริมา เปล่งอรุณ	สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพัทลุง
	316.	น.ส.เสาวนีย์ พลอยดำ	สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสตูล
	317.	นายเกษียร ไลยโฆษิต	รองประธานหอการค้าจังหวัดสุราษฎร์ธานี หอการค้าจังหวัดสุราษฎร์ธานี
	318.	พ.ต.ต.ศิวานนท์ สงนุ้ย	สารวัตร(สอบสวน) สถานีตำรวจนครบาลประเวศ กองบังคับการตำรวจนครบาล 4 กองบัญชาการตำรวจนครบาล
	319.	นางสาวจุฑาพร น้อยประเสริฐ	วิทยาลัยชุมชนระนอง
	320.	นายเกรียงไกร หน่อแก้ว	สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสตูล
ใต้ชายแดน	321.	ดร.ณัฏฐากร วรอัฐสิน	ผู้ช่วยคณบดี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
	322.	รศ.ดร.เทวี คาร์ริลา	รองคณบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
	323.	ผศ.ดร.เทียนทิพย์ ไกรพรม	อาจารย์สาขาวิชาวิทยาการเกษตรและประมง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
	324.	ผศ.ดร.ธรรมรัตน์ แก้วมณี	ผู้ช่วยคณบดี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
	325.	นายธีรพล มาถนอม	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยะลา

รายชื่อผู้ผ่านการฝึกอบรม
หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน แผนพัฒนาภาคและใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

ภาค	ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	หน่วยงาน
	326.	ผศ.ดร.พายัพ มาศนิยม	หัวหน้าสาขาวิชาวิทยาการเกษตรและประมงมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
	327.	นางสาวเกวลิน คงทอง	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)
	328.	นางสาวรุ่งนภา ลัคนาพรวิสิฐ	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)
	329.	นางสาวพรชนก อารยะกุลชัย	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)
	330.	นางสาวเสาวภาคย์ ทวีสุข	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)
	331.	นางสาวนัชธิกรณ์ สิทธิกัน	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)
	332.	นางสาวโยธกา ปัชชา	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)
	333.	นายอิบรอเฮม แวหะมะ	วิทยาลัยชุมชนนราธิวาส
	334.	รศ.ดร.อภิรดี แซ่ลิ่ม	รองคณบดีฝ่ายวิจัย นวัตกรรม และบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
	335.	ผศ.สุธา เกลาฉีด	รองคณบดีฝ่ายพัฒนานักศึกษาและกิจการพิเศษ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
	336.	รศ.ดร.อนิรุทธ ผลอ่อน	หัวหน้าสาขาวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
	337.	ดร.ชุติมา มัญชวินทร์	หัวหน้าสาขาวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
	338.	อาจารย์ชุมพร หนูเมือง	หัวหน้าสาขาวิทยาศาสตร์การอาหารและโภชนาการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

รายชื่อผู้ผ่านการฝึกอบรม
หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน แผนพัฒนาภาคและใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

ภาค	ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	หน่วยงาน
	339.	ดร.อภิชัย บัวชูก้าน	อาจารย์สาขาวิชาวิทยาการเกษตรและประมง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
	340.	นางสาวอุษณีย์ อภิบาลแบ	ผู้ประสานงานสนับสนุนวิจัย นวัตกรรมและบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
	341.	ผศ.ดร.จรีรัตน์ รวมเจริญ	อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
	342.	ผศ.ดร.อรุณีวรรณ บัวเนี่ยว	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
	343.	นางสาวดาวัล บัวงาม	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดยะลา
	344.	นายมะเสาวดี ไสสากา	หัวหน้าสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดยะลา
	345.	นางสาวจารุภา คงซะนะ	สำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา
	346.	นางสาวยศยา ถาวรสุข	สำนักงานพาณิชย์จังหวัดยะลา
	347.	นายสุดใจ ทองแก้ว	สำนักงานพาณิชย์จังหวัดปัตตานี
	348.	นางสาวสุดาวรรณ ฤทธิเนียม	สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนราธิวาส
	349.	นางสาวสุภาวดี สุถาวรกุล	สำนักงานแรงงานจังหวัดยะลา
	350.	นางซูเรียนา ระเด่นกุล	สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดยะลา
	351.	พันตำรวจโทศิโรดม สนุ่นดี	สารวัตรสถานีตำรวจน้ำ3 กองกำกับการ9 กองบังคับการตำรวจน้ำ

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

ร่วมกับ

มหาวิทยาลัยนเรศวร

ให้ประกาศนียบัตรนี้ไว้เพื่อแสดงว่า

ได้ผ่านการฝึกอบรม

หลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาคและใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่

ระหว่าง วันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2565 ถึง วันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2565
ให้ไว้ ณ วันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ผู้อำนวยการ
สำนักงานคณะกรรมการ
ส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

อธิการบดี
มหาวิทยาลัยนเรศวร

โครงการแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ ระดับภาคของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ภาพบรรยากาศฝึกอบรมหลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาคและใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่ ทั้ง 6 ภาค

ภาพบรรยากาศฝึกอบรมหลักสูตรพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาคและใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผลักดันการพัฒนาพื้นที่ ทั้ง 6 ภาค

ภาคผนวก ฐ

แบบฟอร์มโครงการนำร่อง ทั้ง 6 ภาค

โครงการแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค
ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Form A ข้อเสนอโครงการนำร่องพัฒนาเชิงพื้นที่ ปีงบประมาณ พ.ศ.2565

ส่วนที่ 1 ผู้เสนอโครงการนำร่อง

1.1 พื้นที่	ภาค.....
1.2 สถาบัน	
1.3 นักวิจัย ผู้รับผิดชอบ โครงการนำร่อง	ชื่อ ตำแหน่ง สังกัด e-mail: โทร.
1.4 นักวิจัยร่วม ดำเนินการ	(1) ชื่อ ตำแหน่ง สังกัด e-mail: (2) ชื่อ ตำแหน่ง สังกัด e-mail: (3) ชื่อ ตำแหน่ง สังกัด e-mail:

หมายเหตุ: โครงการนำร่องพัฒนาเชิงพื้นที่ คือ โครงการย่อยที่นำประเด็นสำคัญและเร่งด่วนตามแนวทางการพัฒนาและยุทธศาสตร์ในข้อเสนอแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ระดับภาค ไปผลักดันให้เกิดการทดลองปฏิบัติ โดยการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่แล้วเสร็จและพร้อมนำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์มาดัดแปลงเป็นโครงการพัฒนามุ่งเป้าให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ หรือประยุกต์ ดัดแปลงผลงานวิจัยและนวัตกรรมเป็นโครงการบริการวิชาการเพื่อสร้างผลกระทบเชิงบวกในพื้นที่ ซึ่งโครงการดังกล่าวสามารถนำไปขยายผลเป็นโครงการขนาดใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ระดับภาคต่อไปได้

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ ซึ่งใช้ผลงานวิจัยและนวัตกรรมเป็นฐาน

3.1 ชื่อโครงการนำร่อง	
3.2 หลักการและเหตุผล	
3.3 วัตถุประสงค์โครงการ	(1) (2) (3)
3.4 ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	(1) (2) (3)
3.5 ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์	
3.6 พื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย	
3.7 แนวทางดำเนินการ	
3.8 หน่วยงานดำเนินการ	

3.9 ระยะเวลาดำเนินโครงการ	
3.10 ผลผลิต (Output)	
3.11 ผลลัพธ์ (Outcome)	
3.12 ผลกระทบ (Impact)	

หมายเหตุ: ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบต้องสอดคล้องตอบสนองกับข้อ 3.1-3.5 และจะต้องนำไปสู่การจัดทำโครงการต่อยอดพัฒนาเชิงพื้นที่ในปีถัดไปได้

โครงการแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ ระดับภาคของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Form B สรุปภาพรวมข้อเสนอโครงการนำร่องพัฒนาเชิงพื้นที่รายภาค ปีงบประมาณ พ.ศ.2565

ภาค	สถาบัน	ชื่อโครงการวิจัย ที่ใช้เป็นฐานในการทำโครงการนำร่อง (ระบุปีของโครงการวิจัย)	แหล่งทุน	ชื่อโครงการนำร่อง เพื่อพัฒนาพื้นที่	พื้นที่และ กลุ่มเป้าหมาย	ความเชื่อมโยงกับ ยุทธศาสตร์และ แนวทางการพัฒนา ตามข้อเสนอแผน ววน.เชิงพื้นที่
1.ภาค						

โครงการแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค
ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Form C แบบประเมินโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่

ขอให้ท่านพิจารณาข้อเสนอโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ซึ่งประยุกต์นำงานวิจัยมาใช้ประโยชน์ และประเมินให้คะแนนความเหมาะสม รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

โครงการนำร่องภาค..... :

ความเหมาะสมของเนื้อหาโครงการนำร่อง	**มากที่สุด (5)**	**มาก (4)**	**ปานกลาง (3)**	**น้อย (2)**	**น้อยที่สุด (1)**
1.วัตถุประสงค์โครงการ					
2.แนวทางการดำเนินงาน					
3.ผลผลิต					
4.ผลลัพธ์					
5.ผลกระทบ					
ความเหมาะสมของคุณลักษณะโครงการนำร่อง	**มากที่สุด (5)**	**มาก (4)**	**ปานกลาง (3)**	**น้อย (2)**	**น้อยที่สุด (1)**
6.ความคิดริเริ่มและความน่าสนใจ					
7.ความสอดคล้องกับแผนพัฒนาภาค					
8.การตอบสนองความต้องการ/โจทย์การพัฒนา					
9.โอกาสความสำเร็จและเป็นต้นแบบ					
10.ความเป็นไปได้ในการต่อยอดขยายผลต่อไป					
ความคิดเห็นจากการพิจารณาข้อเสนอโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่					
ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง					

โครงการแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค
ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Form E แบบรายงานผลการดำเนินงานโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่

ขอให้ท่านสรุปผลการดำเนินงานโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ซึ่งประยุกต์นำงานวิจัยมาใช้ประโยชน์โดยเทียบแผนและผล พร้อมทั้งคาดการณ์ถึงแนวทางที่จะดำเนินการต่อไปตามประเด็นต่อไปนี้

พื้นที่	ภาค...	**นักวิจัย**	ชื่อ
สถาบัน	มหาวิทยาลัย...	**ผู้รับผิดชอบ**	ตำแหน่ง

ชื่อโครงการ	ชื่อโครงการ
หลักการและเหตุผล	●ปัญหาของพื้นที่ โดยแสดงถึงหลักฐานที่แสดงสภาพปัญหา ●ความจำเป็นที่ต้องแก้ไขปัญหา โดยชี้ความรุนแรง ผลกระทบ หรือความเร่งด่วน ●อ้างอิงถึงผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่จะนำมาใช้เป็นฐาน นำไปสู่เหตุผลในการขยายผลเป็นโครงการนำร่อง ●แสดงถึงคุณค่า ประโยชน์ที่จะได้จากการดำเนินโครงการนำร่อง ●อธิบายให้เห็นว่าโครงการนำร่องจะเป็นฐานของการไปต่อยอดต่อไปในวงกว้างอย่างไร สรุปเป็นข้อย่อยให้เห็นภาพของปัญหาและความจำเป็น รวมทั้งแนวทางที่จะต้องดำเนินการโครงการนำร่องพอสังเขป

วัตถุประสงค์โครงการ	(1) ... (2) ... (3) ...	**การบรรลุวัตถุประสงค์**	ระดับและผลสำเร็จในการบรรลุวัตถุประสงค์ที่เกิดขึ้นจริง โดยอธิบายรายละเอียดการตอบสนอง และเป็นไปตามวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน

ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	ตัวบ่งชี้ผลของโครงการ และเป้าหมายที่จะเกิดขึ้นตามตัวบ่งชี้ อาจแสดงให้เห็นถึงวิธีการสังเกตผล และผลในเชิงคุณลักษณะที่จะเกิดขึ้นเมื่อสิ้นโครงการ หรืออาจอยู่ในรูปแบบ OKR	**การบรรลุผลตามตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย**	ผลในเชิงคุณลักษณะ หรือผลที่สังเกตเห็นตามตัวชี้วัดที่เกิดขึ้นจริง โดยอธิบายว่าได้ผลอย่างไร จำนวนเท่าใด โดยเทียบกับค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งแบ่งเป็น ☑ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายที่บรรลุผล ☒ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายที่ไม่บรรลุผล
แนวทางดำเนินการ	(1) กิจกรรม... (2) กิจกรรม... (3) กิจกรรม... (4) กิจกรรม... (5) กิจกรรม...	**ความก้าวหน้าแนวทางดำเนินการ**	☑กิจกรรมที่ได้ดำเนินการแล้วเสร็จ 100% และเป็นไปตามที่วางแผนไว้ ■กิจกรรมที่ดำเนินการเสร็จแล้ว แต่มีการปรับปรุงในการทำงานจริง ซึ่งไม่เป็นไปตามแผน ☒กิจกรรมที่ไม่ได้ดำเนินการ หรือยกเลิกไป โดยอธิบายขั้นตอนการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมให้เข้าใจว่าดำเนินการอะไร อย่างไร มีผู้ใดเกี่ยวข้องบ้าง ตามที่ได้ปฏิบัติจริงให้พอเข้าใจสังเขปในแต่ละกิจกรรม
ผลผลิต (Output)	ผลที่จะได้รับจากการดำเนินโครงการนำร่อง	**การบรรลุผลผลิต**	ผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานจริง หรือ สิ่งที่ได้ผลและนำไปใช้แล้ว โดยแยกให้เห็นแบ่งเป็น ☑ผลผลิตที่เป็นไปตามที่กำหนด ☒ผลผลิตที่ไม่เป็นไปตามที่กำหนด
ผลลัพธ์ (Outcome)	ผลสำเร็จที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เป็นผลที่สืบเนื่องจากผลผลิต ในเชิงประโยชน์ หรือ ริเริ่มการแก้ไขปัญหาของพื้นที่	**การบรรลุผลลัพธ์/แนวโน้มที่สังเกตเห็นได้**	ผลจากการนำผลผลิตไปใช้และเกิดผลสืบเนื่องเป็นประโยชน์และแก้ไขปัญหาของพื้นที่ได้จริง ซึ่งอาจเป็นการแสดงถึงผลที่เกิดขึ้นแล้ว หรือแนวโน้มพร้อมหลักฐานที่บ่งชี้ได้ว่าจะเกิดการบรรลุผลลัพธ์ในระยะเวลาอันใกล้
ผลกระทบ (Impact)	ผลเชิงบวกและเชิงลบที่เกิดจากการดำเนินงาน ที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง	**การบรรลุผลลัพธ์/แนวโน้มที่สังเกตเห็นได้**	ผลเชิงบวกและเชิงลบที่เป็นการเปลี่ยนแปลง ทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม หรือสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจแสดงเป็นแนวโน้มพร้อมหลักฐานบ่งชี้ได้ว่าจะเกิดผลเหล่านั้นขึ้น

กลุ่มเป้าหมาย	กลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มผู้รับประโยชน์โดยตรงในพื้นที่	**ผลสะท้อนจากกลุ่มเป้าหมาย**	การยอมรับ เสียงตอบรับ การใช้ประโยชน์ การเห็นคุณค่าและผลสะท้อนจากกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งความต้องการเพิ่มเติม
หน่วยงาน/ภาคี	หน่วยงานที่ทำงานร่วมกันและมีหน้าที่เกี่ยวข้องในพื้นที่	**ผลสะท้อนจากหน่วยงาน/ภาคี**	การยอมรับ ความร่วมมือ การใช้ประโยชน์ การเห็นคุณค่าและผลสะท้อนจากหน่วยงานในพื้นที่ รวมทั้งความต้องการเพิ่มเติม

ปัญหา-อุปสรรค	ข้อจำกัด ปัญหา และอุปสรรคที่พบในการดำเนินงาน	**วิธีการแก้ไข**	แนวทาง กลวิธี หรือเทคนิคในการจัดการกับปัญหาอุปสรรคที่พบในการดำเนินงาน

การผลักดันให้ต่อเนื่อง ยั่งยืน	แนวทางการผลักดันให้เกิดการใช้ประโยชน์จากผลผลิตในพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายนั้นอย่างต่อเนื่องต่อไป หรือการบำรุงรักษาให้ผลผลิตหรือผลการดำเนินงานของโครงการนำร่องยังคงใช้งานต่อไปได้อย่างต่อเนื่องจนเกิดผลลัพธ์ และผลกระทบอย่างยั่งยืน
การดำเนินงานต่อยอด	แนวทาง หรือกลยุทธ์ที่จะดำเนินการขยายผลโครงการนำร่องให้ขยายเป็นวงกว้างยิ่งขึ้น โดยร่วมมือกับหน่วยงานและภาคีที่เกี่ยวข้องด้วยในพื้นที่

เอกสารแนบ: 1. ภาพถ่ายอย่างน้อย 10 ภาพ ตามที่กำหนด 2. เอกสารการเงิน และรายงานสรุปการเงิน ตามที่กำหนด

ภาพ แสดงการลงพื้นที่ของคณะทำงาน	**ภาพ แสดงการประชุมหรือการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง**

ภาพ แสดงการดำเนินกิจกรรมนำร่องกับกลุ่มเป้าหมาย	ภาพ แสดงการดำเนินกิจกรรมนำร่องกับกลุ่มเป้าหมาย

ภาพ แสดงตัวอย่างวัตถุดิบ หรือส่วนประกอบในการพัฒนาผลผลิต	ภาพ แสดงตัวอย่างผลผลิต หรือส่วนประกอบของผลผลิตเบื้องต้น
ภาพ แสดงกระบวนการการแปรรูป หรือกระบวนการผลิต	ภาพ แสดงกิจกรรมการนำผลผลิตไปใช้ประโยชน์ หรือการกระจายสู่ตลาด

ภาพ แสดงกิจกรรมการทบทวนและสรุปผลการดำเนินงานกับกลุ่มเป้าหมาย	ภาพ แสดงกิจกรรมการวางแผนเพื่อต่อยอดและขยายผลโครงการนำร่อง
ภาพ ...	ภาพ ...

โครงการแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค
ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Form F แบบสรุปบทเรียนการดำเนินโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่

ขอให้ท่านสรุปบทเรียนจาการดำเนินโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ซึ่งประยุกต์นำงานวิจัยมาใช้ประโยชน์ โดยทบทวนประสบการณ์การดำเนินงานและสะท้อนให้เห็นถึงกลวิธีการทำงาน ปัจจัยหรือเงื่อนไขที่นำไปสู่ความสำเร็จ และความล้มเหลวในการทำงาน ตามประเด็นตั้งต้นดังนี้

พื้นที่	ภาค...
สถาบัน	มหาวิทยาลัย...

ประเด็นตั้งต้น

1. **การวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ และศักยภาพของพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย**
2. **การเลือกงานวิจัยเพื่อประยุกต์ไปใช้พัฒนาพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย**
3. **การเลือกพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งวิธีการทำงานร่วมกัน**
4. **การประสานงานและบูรณาการทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่**
5. **การสร้างการยอมรับ การสื่อสารงานวิจัย และการผลักดันงานวิจัยไปใช้ประโยชน์**
6. **การวางแผน บริหารจัดการโครงการ และทรัพยากรในการพัฒนาพื้นที่**
7. **การติดตาม กำกับ ขับเคลื่อน และประเมินผลสำเร็จการพัฒนาพื้นที่**
8. **การสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการนำ ววน.ไปช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่**
9. **ประเด็นอื่นๆ ที่พบจากการทำงาน เช่น บริบท กฎหมาย วัฒนธรรม พฤติกรรม เป็นต้น**

ประเด็น... (วิเคราะห์ไล่ตามประเด็นตั้งต้น)

สิ่งที่ควรทำ (Do)	**สิ่งที่ควรเว้น (Don't)**
●อะไรควรทำในการดำเนินโครงการนำร่องตามประเด็นตั้งต้น ●...	●อะไรไม่ควรทำในการดำเนินโครงการนำร่องตามประเด็นตั้งต้น ●...
เงื่อนไข/ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ	**เงื่อนไข/ปัจจัยที่นำไปสู่ความล้มเหลว**
●อะไรที่สนับสนุนให้การดำเนินโครงการนำร่องตามประเด็นตั้งต้นเกิดความสำเร็จหรือได้ผลที่พึงประสงค์ ●...	●อะไรที่ขัดขวางให้การดำเนินโครงการนำร่องตามประเด็นตั้งต้นเกิดความล้มเหลว หรือประสบปัญหา ●...

โครงการแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค
ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Form G ข้อเสนอโครงการต่อยอดพัฒนาเชิงพื้นที่

ส่วนที่ 1 ผู้เสนอโครงการต่อยอด

1.1 พื้นที่	ภาค...
1.2 สถาบัน	มหาวิทยาลัย...
1.3ผู้รับผิดชอบโครงการ	ชื่อ ตำแหน่ง และสังกัด
1.4หน่วยงานความร่วมมือ	ส่วนราชการในพื้นที่ที่มีภารกิจหลักสอดคล้องกับโครงการ หรือหน่วยงานฟังก์ชั่น รวมทั้งหน่วยงานภาคเอกชน ชุมชน หรือหน่วยงานอื่นที่มีบทบาทเกี่ยวข้อง

หมายเหตุ: โครงการต่อยอดพัฒนาเชิงพื้นที่ คือ การนำผลจากโครการนำร่องตามแนวทางการพัฒนาและยุทธศาสตร์ในข้อเสนอแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ระดับภาค ที่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วมาขยายผล เพื่อขยายผลเป็นวงกว้างยิ่งขึ้น ในลักษณะโครงการพัฒนาหรือบริการวิชาการ ซึ่งอาจเป็นโครงการระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัด หรือภาคที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม หรือสิ่งแวดล้อมในระดับภาค

ส่วนที่ 2 ผลโครงการนำร่องที่จะใช้เป็นฐานในการต่อยอด

2.1 ชื่อโครงการนำร่อง	ชื่อโครงการนำร่องที่ได้ดำเนินการแล้วเสร็จแล้ว
2.2 โจทย์ของโครงการนำร่อง	ประเด็นการพัฒนาในโครงการนำร่องที่กำหนดไว้ เช่น การแก้ปัญหาความยากจนของกลุ่มเป้าหมาย การพัฒนาผลิตภัณฑ์และอุตสาหกรรม เป็นต้น
2.3 ผลสรุปโครงการนำร่อง	ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่สำคัญที่ได้จากการดำเนินโครงการนำร่อง
2.4 ประเด็นที่นำไปต่อยอด	จุดแข็งที่ได้จากโครงการนำร่องเป็นส่วนสำคัญที่เป็นฐานและจะนำไปใช้ประโยชน์ต่อยอดเพื่อขยายผลการพัฒนาพื้นที่ในวงกว้าง
2.5 เป้าหมายในการขยายผล	กลุ่มเป้าหมาย และพื้นที่เป้าหมายที่คาดว่าจะได้รับประโยชน์จากการต่อยอดโครงการ พร้อมเหตุผลในการเลือกกลุ่มและพื้นที่เป้าหมาย
2.6 ผลที่คาดหวัง	ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น หรือความคาดหวัง ว่าจะเกิดประโยชน์ หรือคุณค่าจากการต่อยอดโครงการ

หมายเหตุ: กรณีที่มีการนำผลงานวิจัย และนวัตกรรม หรือผลงานด้าน ววน. มาใช้ประโยชน์เพิ่มเติมจากโครงการร่อง ให้แจ้งรายชื่อผลงานเป็นรายการต่อท้ายตารางนี้

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอโครงการต่อยอดเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ ซึ่งใช้ผลงานวิจัยและนวัตกรรมเป็นฐาน

3.1 ชื่อโครงการต่อยอด	ชื่อโครงการที่แสดงถึงการนำ ววน.ไปใช้ผลักดันการพัฒนาพื้นที่ อาจกำหนดชื่อย่อหรือชื่อสั้นเพื่อการสื่อสารด้วยก็ได้ โดยมีเค้าโครงเดิมจากชื่อโครงการนำร่อง
3.2 หลักการและเหตุผล	●ปัญหาของพื้นที่ โดยแสดงถึงหลักฐานที่แสดงสภาพปัญหา ●ความจำเป็นที่ต้องแก้ไขปัญหา โดยชี้ความรุนแรง ผลกระทบหรือความเร่งด่วน ●อ้างอิงถึงผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่จะนำมาใช้เป็นฐาน รวมทั้งผลโครงการนำร่องที่เกิดผลแล้ว นำไปสู่เหตุผลในการขยายผลเป็นโครงการต่อยอด ●แสดงถึงคุณค่า ประโยชน์ที่จะได้จากการดำเนินโครงการต่อยอด ●อธิบายให้เห็นว่าโครงการต่อยอดจะสร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคมหรือสิ่งแวดล้อมในพื้นที่โดยเฉพาะในระดับภาค สรุปเป็นข้อย่อยให้เห็นภาพของปัญหาและความจำเป็น รวมทั้งแนวทางที่จะต้องดำเนินการโครงการต่อยอดพอสังเขป
3.3 วัตถุประสงค์โครงการ	(1) ... (2) ... (3) ...
3.4 ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	กำหนดตัวบ่งชี้ผลของโครงการ และเป้าหมายที่จะเกิดขึ้นตามตัวบ่งชี้ โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายของแผนพัฒนาภาคด้วย
3.5 ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์	-ความเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาภาค: บ่งชี้ว่าโครงการความสอดคล้องกับแผนพัฒนาภาคในยุทธศาสตร์ใด (ดูจากเอกสารแผนพัฒนาภาค) -ความเชื่อมโยงกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.: บ่งชี้ว่าโครงการสอดคล้องกับแผน ววน.โดยการผลักดันงานวิจัยไปใช้แก้ปัญหาตามแผนงาน และแผนงานย่อยใด (ดูจากเอกสารแผน ววน.) -ความเชื่อมโยงกับข้อเสนอแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค: บ่งชี้ว่าโครงการสอดคล้องกับแผน ววน.ระดับภาคในยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาใดบ้าง (ดูตามเอกสารร่างข้อเสนอแผน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค และข้อสรุปจากการประชุมหารือ)
3.6 พื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย	พื้นที่ดำเนินโครงการ รวมทั้งกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่โดยระบุกลุ่ม และจำนวนโดยประมาณ พร้อมทั้งระบุว่าจะการดำเนินการในระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัด หรือระดับภาค
3.7 แนวทางดำเนินการ	(1) กิจกรรม... (2) กิจกรรม... (3) กิจกรรม... อธิบายถึงกิจกรรมว่าจะทำอะไร อย่างไร เป็นขั้นตอนให้เข้าใจโดยสังเขป
3.8 หน่วยงานดำเนินการ	หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการหลัก (เช่น หน่วยงานฟังก์ชั่นในพื้นที่) หน่วยงานที่ขับเคลื่อนการดำเนินงาน (คณะ/สำนัก , มหาวิทยาลัย)

3.9 ระยะเวลาดำเนินโครงการ	ระยะเวลาไม่เกิน 1 ปีงบประมาณ
3.10 งบประมาณ	งบประมาณโดยรวม และงบประมาณแจงรายการพอสังเขป โดยต้องสอดคล้องกับหลัก Do & Don't ตามหลักเกณฑ์งบประมาณสำหรับแผนงานโครงการระดับภาค ระดับกลุ่มจังหวัด และระดับจังหวัด
3.11 ผลผลิต (Output)	ผลที่จะได้รับจากการดำเนินโครงการต่อยอดที่เป็นรูปธรรม โดยระบุสิ่งที่ได้ และปริมาณ รวมทั้งคุณภาพที่จะเกิดขึ้น
3.12 ผลลัพธ์ (Outcome)	ผลสำเร็จที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เป็นผลที่สืบเนื่องจากผลผลิต ในเชิงการใช้ประโยชน์ผลผลิต หรือการแก้ไขปัญหาของพื้นที่ ซึ่งควรแสดงให้เห็นมูลค่าเพิ่ม หรือคุณค่าที่จะเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม
3.13 ผลกระทบ (Impact)	ผลที่เกิดจากการดำเนินงาน ที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในเชิงเศรษฐกิจ สังคม หรือสิ่งแวดล้อม

หมายเหตุ: ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบต้องสอดคล้องตอบสนองกับข้อ 3.1-3.5 และจะต้องเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ประเมินผลได้อย่างชัดเจนเมื่อสิ้นสุดโครงการ

การออกแบบโครงการให้คำนึงประสิทธิผล ประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า ความต่อเนื่อง และความยั่งยืนด้วย

โครงการแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค
ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Form H ข้อเสนอโครงการด้าน ววน. หรือข้อเสนอโครงการวิจัยและนวัตกรรมที่ตอบโจทย์หรือตอบสนองความต้องการพัฒนาเชิงพื้นที่ระดับภาค

ส่วนที่ 1 ผู้เสนอโครงการด้าน ววน.

1.1 พื้นที่	ภาค...
1.2 สถาบัน	มหาวิทยาลัย...
1.3ผู้รับผิดชอบโครงการ	ชื่อ ตำแหน่ง และสังกัด
1.4หน่วยงานความร่วมมือ	ส่วนราชการในพื้นที่ที่มีภารกิจหลักสอดคล้องกับโครงการ หรือหน่วยงานฟังก์ชั่น รวมทั้งหน่วยงานภาคเอกชน ชุมชน หรือหน่วยงานอื่นที่มีบทบาทเกี่ยวข้อง

หมายเหตุ: โครงการด้าน ววน. คือ การศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ความรู้ ออกแบบเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมด้วยกระบวนการวิจัยตามโจทย์ที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาและยุทธศาสตร์ในข้อเสนอแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ระดับภาค โดยคำนึงถึงสภาพปัญหา ความต้องการ และศักยภาพของพื้นที่ รวมทั้งกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ ซึ่งต้องมีผู้ใช้ประโยชน์และผู้รับประโยชน์จากการวิจัยอย่างชัดเจน

ส่วนที่ 2 ผลงานด้าน ววน. ที่จะใช้เป็นฐานในวิจัยและพัฒนานวัตกรรมต่อยอด

2.1 ชื่อผลงานด้าน ววน.	ผลงานด้าน ววน. ที่ได้ดำเนินการแล้วเสร็จแล้ว ซึ่งจะใช้เป็นฐานสำหรับการต่อยอดต่อไป ซึ่งอาจเป็นผลงานวิจัย การศึกษาค้นคว้า หรือการพัฒนาเทคโนโลยี
2.2 โจทย์ของผลงาน ววน.	ประเด็นการศึกษาค้นคว้า หรือโจทย์วิจัยของผลงานด้าน ววน.ที่ได้ดำเนินการเสร็จแล้วที่จะนำมาใช้ โดยอธิบายให้เข้าใจพอสังเขปว่าได้ทำอะไรไปแล้ว
2.3 ผลสรุปผลงาน ววน.	ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่สำคัญของผลงานด้าน ววน.ที่ได้ดำเนินการเสร็จแล้ว โดยอธิบายพอสังเขปว่าเกิดผลและการใช้ประโยชน์อย่างไรบ้าง
2.4 ประเด็นที่นำไปต่อยอด	จุดแข็งที่ได้จากผลงานด้าน ววน. ที่เป็นส่วนสำคัญใช้เป็นฐานหรือนำไปใช้ประโยชน์ต่อยอดเพื่อขยายผลในโครงการที่จะดำเนินการต่อไป
2.5 เป้าหมายในการขยายผล	กลุ่มเป้าหมาย และพื้นที่เป้าหมายที่คาดว่าจะได้รับประโยชน์จากโครงการที่จะดำเนินการต่อไป พร้อมเหตุผลในการเลือกกลุ่มและพื้นที่เป้าหมาย
2.6 ระดับความพร้อม	ระดับ TRL / ระดับ SRL ของผลงานด้าน ววน. ที่จะนำมาใช้เป็นฐานเพื่อการต่อยอด ซึ่งควรมี TRL อย่างน้อยระดับ 3-4

หมายเหตุ: กรณีที่มีการนำผลงานวิจัย และนวัตกรรม หรือผลงานด้าน ววน. มาใช้ประโยชน์เป็นฐานหลายผลงานให้คัดลอกตารางนี้ ตามจำนวนผลงานที่จะนำมาใช้

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอโครงการ ววน. หรือข้อเสนอโครงการวิจัยและนวัตกรรม

3.1 ชื่อโครงการด้าน ววน.	ชื่อโครงการที่แสดงถึงประเด็นการวิจัยและการพัฒนาพื้นที่ โดยสอดคล้องกับแผน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค
3.2 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	●ปัญหาของพื้นที่ โดยแสดงถึงหลักฐานที่แสดงสภาพปัญหา ●ความจำเป็นที่ต้องศึกษา โดยชี้ความรุนแรง ผลกระทบหรือความเร่งด่วน ●อ้างอิงถึงผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่จะนำมาใช้เป็นฐาน รวมทั้งผลโครงการนำร่องที่เกิดผลแล้ว นำสู่เหตุผลที่ต้องวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาต่อไป ●แสดงถึงคุณค่า ประโยชน์ที่จะได้จากการดำเนินโครงการวิจัยและพัฒนา ●อธิบายให้เห็นว่าโครงการวิจัยและพัฒนานี้จะนำปู่การสร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคมหรือสิ่งแวดล้อมในพื้นที่โดยเฉพาะในระดับภาคได้ สรุปเป็นข้อย่อยให้เห็นภาพของปัญหาและความจำเป็น รวมทั้งแนวทางที่จะต้องดำเนินการโครงการพอสังเขป
3.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	(1) ... (2) ... (3) ...
3.4 ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์	-ความเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาภาค: บ่งชี้ว่าโครงการความสอดคล้องกับแผนพัฒนาภาคในยุทธศาสตร์ใด (ดูจากเอกสารแผนพัฒนาภาค) -ความเชื่อมโยงกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.: บ่งชี้ว่าโครงการสอดคล้องกับแผน ววน.โดยการผลักดันงานวิจัยไปใช้แก้ปัญหาตามแผนงาน และแผนงานย่อยใด (ดูจากเอกสารแผน ววน.) -ความเชื่อมโยงกับข้อเสนอแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค: บ่งชี้ว่าโครงการสอดคล้องกับแผน ววน.ระดับภาคในยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาใดบ้าง (ดูตามเอกสารร่างข้อเสนอแผน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค และข้อสรุปจากการประชุมหารือ)
3.5 การทบทวนวรรณกรรม	แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (ใส่เฉพาะหัวข้อใหญ่ว่ามีประเด็นอะไรบ้าง) (1) ... (2) ... (3) ... งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (1) ชื่องานวิจัย, พ.ศ.xxxx (2) ชื่องานวิจัย, พ.ศ.xxxx
3.6 กรอบเค้าโครงความคิด	อธิบายถึงกรอบความสัมพันธ์ของประเด็นต่างๆ ในการศึกษาค้นคว้า โดยอธิบายพอสังเขป หรืออาจเขียนเป็นแผนภาพให้พอเข้าใจ
3.7 พื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย	พื้นที่ดำเนินโครงการ รวมทั้งกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายโดยตรง

3.8 ระเบียบวิธีวิจัย	(1) ขั้นตอน... (2) ขั้นตอน... (3) ขั้นตอน... อธิบายถึงขั้นตอนว่าจะทำอะไร อย่างไร ด้วยวิธีวิจัยอะไร เก็บข้อมูลอย่างไรในแต่ละขั้นตอนให้เข้าใจโดยสังเขป
3.9 ระยะเวลาการวิจัย	ระยะเวลาไม่เกิน 12 เดือน อาจแบ่งเป็นระยะตามขั้นตอนการวิจัย
3.10 งบประมาณ	งบประมาณโดยรวม ●งบประมาณที่ขอสนับสนุนทุนวิจัย ●งบประมาณที่ได้รับการร่วมลงทุน (in cash) และ ระบุองค์กร/ผู้ร่วมลงทุน ●มูลค่าการร่วมสนับสนุน (in kind) และ ระบุองค์กร/ผู้ให้การสนับสนุน
3.11 ผลผลิต (Output)	ผลที่จะได้รับจากการศึกษาค้นคว้าวิจัยให้สอดคล้องกับวิธีและขั้นตอนการวิจัย โดยระบุสิ่งที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งควรระบุปริมาณ และคุณภาพที่จะเกิดขึ้น
3.12 ระดับความพร้อม	ระดับ TRL / ระดับ SRL ของผลผลิตที่ได้จากการดำเนินโครงการวิจัยและพัฒนาควรมีระดับมากกว่า 4-5
3.13 ผู้ใช้และผู้รับประโยชน์ภาคีที่เกี่ยวข้อง	(1) ผู้ใช้ประโยชน์งานวิจัย (1st User / 2nd User / ...) (2) ผู้รับประโยชน์จากผลงานวิจัย (3) ผู้ให้ความร่วมมือ ภาคี หรือเครือข่ายที่ร่วมดำเนินโครงการวิจัยและพัฒนา
3.14 แนวทางสู่ผลลัพธ์ (Outcome)	ผลสำเร็จที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เป็นผลที่สืบเนื่องจากผลผลิต ในเชิงการใช้ประโยชน์ผลผลิต หรือการแก้ไขปัญหาของพื้นที่ รวมทั้งระบุถึงแนวทางในการผลักดันผลผลิตไปสู่การใช้ประโยชน์ด้วย
3.15 แนวทางสู่ผลกระทบ (Impact)	ผลที่เกิดจากการดำเนินงานนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในเชิงเศรษฐกิจ สังคม หรือสิ่งแวดล้อม

โครงการแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค
ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Form I แบบข้อเสนอแนะกลไกผลักดันแผนงาน ววน. ที่เชื่อมโยงการพัฒนาพื้นที่ และการนำผลงาน ววน.ไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่

ขอให้ท่านทบทวนประสบการณ์ และบทเรียนจากการดำเนินโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ซึ่งประยุกต์นำงานวิจัยมาใช้ประโยชน์ เพื่อให้ข้อเสนอแนะตามประเด็นดังต่อไปนี้

พื้นที่	ภาค...
สถาบัน	มหาวิทยาลัย...

ข้อเสนอแนะกลไกผลักดันแผนงาน ววน. เชิงพื้นที่ระดับภาค
●ในการผลักดันแผน ววน. และแผน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค ซึ่งเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาภาค ควรมีกลไกและกลยุทธ์การแปลงแผน หรือเชื่อมโยงแผนไปสู่การปฏิบัติอย่างไร ●... ●... ●...

ข้อเสนอแนะการผลักดันการนำผลงาน ววน.ไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่
●ในการผลักดันการนำองค์ความรู้ ผลงานวิจัย และนวัตกรรมที่มีอยู่ และจะผลิตขึ้นต่อไป ให้เกิดการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อตอบสนองการพัฒนาพื้นที่ตามสภาพปัญหา ความต้องการ และศักยภาพของพื้นที่ได้อย่างไร ●... ●... ●...

โครงการแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค
ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Form J แบบประเมินโครงการต่อยอดเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่

ขอให้ท่านพิจารณาข้อเสนอโครงการต่อยอดเพื่อพัฒนาพื้นที่ซึ่งขยายผลจากโครงการนำร่อง และประยุกต์งานวิจัยมาใช้ประโยชน์ โดยประเมินให้คะแนนความเหมาะสม และให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

โครงการ:

ภาค:

ความเหมาะสมของเนื้อหาโครงการต่อยอด	**มากที่สุด (5)**	**มาก (4)**	**ปานกลาง (3)**	**น้อย (2)**	**น้อยที่สุด (1)**
1.วัตถุประสงค์โครงการ					
2.แนวทางการดำเนินงาน					
3.ผลผลิต					
4.ผลลัพธ์					
5.ผลกระทบ					
ความเหมาะสมของคุณลักษณะโครงการต่อยอด	**มากที่สุด (5)**	**มาก (4)**	**ปานกลาง (3)**	**น้อย (2)**	**น้อยที่สุด (1)**
6.มีความคิดริเริ่มและความน่าสนใจ					
7.มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาภาค/พื้นที่					
8.ตอบสนองความต้องการ/โจทย์การพัฒนา					
9.นำศักยภาพของพื้นที่มาใช้ขับเคลื่อนการพัฒนา					
10.ต่อเนื่องขยายผลการดำเนินงานที่ผ่านมา					
11.สอดคล้องกับหลักเกณฑ์/ระเบียบที่เกี่ยวข้อง					
12.มีความคุ้มค่าในเชิงการลงทุนหรืองบประมาณ					
13.มีการประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ					
14.มีความเป็นไปได้ และโอกาสความสำเร็จ					
15.ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นมีแนวโน้มความยั่งยืน					
ความคิดเห็นจากการพิจารณาข้อเสนอโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่					
ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง					

ภาคผนวก ฑ

โครงการนำร่อง ทั้ง 6 ภาค

ภาคผนวก ฑ - 1

โครงการนำร่องภาคเหนือ

โครงการแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค
ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Form E แบบรายงานผลการดำเนินงานโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่

ขอให้ท่านสรุปผลการดำเนินงานโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ซึ่งประยุกต์นำงานวิจัยมาใช้ประโยชน์โดยเทียบแผนและผล พร้อมทั้งคาด การณ์ถึงแนวทางที่จะดำเนินการต่อไปตามประเด็นต่อไปนี้

พื้นที่	ภาคเหนือ	**นักวิจัย**	ชื่อ ผศ.ดร.ศิวิไลซ์ วนรีตน์วิจิตร
สถาบัน	มหาวิทยาลัยนเรศวร	**ผู้รับผิดชอบ**	ตำแหน่ง อาจารย์ประจำคฯสาธารณสุขศาสตร์

ชื่อโครงการ	ชื่อโครงการ การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและคนพิการที่ยากจนโดยส่งเสริมการจัดทำอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกายบนฐานเทคโนโลยีระดับชุมชน
หลักการและเหตุผล	สถานการณ์ของคนพิการในประเทศไทย ข้อมูลเดือน มีนาคม พ.ศ. 2565 พบมีผู้ขึ้นทะเบียนผู้พิการ ร้อยละ 3.19 ของประชากรทั้งประเทศ และในจำนวนนี้มากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.30) เป็นคนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือร่างกาย ซึ่งในจำนวนผู้พิการทางการเคลื่อนไหวหรือร่างกาย ที่สำคัญเป็นคนพิการเป็นผู้สูงอายุร้อยละ 55.89 ของจำนวนคนพิการทั้งหมด (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2565) สถานการณ์ดังกล่าว แสดงถึงปัญหาผู้สูงอายุ ที่มีข้อจำกัดทางการเคลื่อนไหวมากทำให้มีความยากลำบากในการดูแลตนเอง การทำกิจกรรมในการดำรงชีวิตประจำวัน ต้องพึ่งพิงสมาชิกในบ้านในการให้การช่วยเหลือ เช่น การเดิน การเคลื่อนย้ายตัวเองไปห้องน้ำ การอาบน้ำ การรับประทานอาหาร เป็นต้น ปัญหาความพิการมากขึ้นตามจำนวนผู้สูงอายุ ซึ่งคาดว่าแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้น เพราะ ปี2576 การคาดประมาณ ประเทศไทยจะเป็น“สังคมสูงอายุ ระดับสุดยอด มีผู้สูงอายุ 28 % ของประชากร ภาคเหนือเป็นสังคมสูงวัย และมีแนวโน้มเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอด(Super aged society) เร็วกว่าภาคอื่นๆ (สำนักงานปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์, 2557) ขณะเดียวกันพบว่ามีประชากรพิการสูงกว่าภาคอื่น (ร้อยละ 7.0) ผู้สูงอายุภาคเหนือมีความยากจน และระบบดูแลยังไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหว หรือความพิการ ในพื้นที่ชนบทเป็น

	กลุ่มผู้ยากจน ยังเข้าถึงอุปกรณ์การฟื้นฟูร่างกายและอุปกรณ์ช่วยเหลือได้จำกัด ผลกระทบที่เกิดขึ้นหากไม่ได้รับการแก้ไขคือ ทำให้ผู้สูงอายุเสียโอกาสในการใช้ชีวิตในสังคม รวมทั้งอาชีพ ปัญหาที่ตามมาคือ จะเกิดปัญหาเศรษฐกิจในครอบครัว นำไปสู่การทะเลาะปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว ชุมชนต่อไป และบุคคลกลุ่มดังกล่าว ยังถูกมองว่าเป็นภาระในการดูแลของครอบครัวและชุมชน นอกจากนี้หาไปม่ได้รับการแก้ไข ผู้สูงอายุหรือคนพิการ จะยิ่งมีความพิการมากขึ้น ภาวะแทรกซ้อน ทำให้ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเอง สุขภาพแย่กว่าเดิม ระบบบริการต้องรับการดูแลมากขึ้นตามไปด้วย สิ่งที่ควรดำเนินการคือ สภาพปัญหาและผลกระทบดังกล่าว จึงจำเป็นต้องเตรียมชุมชนให้พร้อมรับกับสถานการณ์ดังกล่าว ให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองดูแลซึ่งกันและกันตามบริบทของแต่ละพื้นที่ ร่วมกับผู้สูงอายุ คนพิการ และครอบครัว ดังนั้นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุและผู้พิการเข้าถึงอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟู โดยความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องในชุมชน ภูมิปัญญาของคนในชุมชน จะทำให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น ผู้สูงอายุ คนพิการมีโอกาสในชีวิตมากขึ้น อาจนำไปสู่การเปลี่ยนคำว่า ภาระ ให้เป็นพลัง การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและผู้พิการที่ยากจน โดยการส่งเสริมให้มีการจัดทำอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกาย หรือเรียกว่า เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก ที่สามารถออกแบบได้ตรงกับความต้องการ (Need) กับคนในชุมชน ครอบครัว และชุมชน โดยใช้ความรู้ภูมิปัญญาชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยฟื้นฟูสมรรถภาพ และช่วยเหลือแก่ผู้ที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหวให้มีคุณภาพชีวิติที่ดี โดยใช้คนในชุมชนร่วมออกแบบ วัสดุในท้องถิ่นซึ่งราคาไม่แพง หาได้ในชุมชน เช่น การสร้างอุปกรณ์การยืดเหยียดกล้ามเนื้อแขนขา และสร้างอุปกรณ์เพื่อช่วยเหลือการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เช่น การอาบน้ำ การขับถ่าย (ศิวิไลซ์ วนรัตน์วิจิตร และอรวรรณ กีรติสิโรจน์, 2560) ดังนั้นชุมชนควรได้รับองค์ความรู้ เทคโนโลยี และการใช้ความรู้ภูมิปัญญาชุมชนในการทำอุปกรณ์เพื่อการฟื้นฟูและช่วยเหลือแก่ผู้ที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหวอย่างถูกต้องเหมาะสมเป็นพื้นฐาน ร่วมกับความร่วมมือของหลายฝ่ายในชุมชนด้วย จะช่วยให้ชุมชนมีศักยภาพในการดูแลซึ่งกันและกันได้ โดยจัดทำเป็นโครงการนำร่อง โครงการมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาภาค ในยุทธศาสตร์ การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน สอดคล้องกับแผน ววน ตามแผนงาน การยกระดับสังคมและสิ่งแวดล้อม ให้พัฒนาอย่างยั่งยืนโดยใช้ ววน. และ สอดคล้องกับแผน ววน.ระดับภาคในยุทธศาสตร์ ที่ 4 การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน และแนวทางการพัฒนาที่ 4.1 พัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุให้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมศักยภาพในการพึ่งตนเอง รวมทั้งผลักดันการ สร้างนวัตกรรมช่วยในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพสำหรับผู้สูงอายุ โดยโครงการนำร่อง ดำเนินการที่อำเภอเนินมะปรางค์ จังหวัดพิษณุโลก

	เป็นพื้นที่ที่มีผู้สูงอายุ และผู้มีปัญหาทางการเคลื่อนไหวอยู่ในความดูแลมาก โดยฉพาะตำบลไทยย้อย เป็นตำบลเป้าหมายในการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว (Long Term Care) ปัจจุบันมีผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือและฟื้นฟูการเคลื่อนไหว มีความจำเป็นอยู่ในระดับมาก และระดับกลาง อย่างน้อย 20 คน ซึ่งต้องการอุปกรณ์ช่วยเหลือ อุปกรณ์ฟื้นฟูสมรรถภาพ ที่เหมาะสมกับปัญหาทางการเคลื่อนไหวของแต่ละคน โครงการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและผู้พิการที่ยากจนโดยส่งเสริมการจัดทำอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกายบนฐานเทคโนโลยีระดับชุมชน เป็นการสร้างความเข้าใจด้วยองค์ความรู้แก่ชุมชน ให้มีความเข้าใจในรูปแบบการฟื้นฟูการเคลื่อนไหวโดยใช้อุปกรณ์จากภูมิปัญญาชุมชน และอุปกรณ์สำหรับผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหว ตลอดถึงการสาธิตการจัดทำอุปกรณ์ จากนั้นชุมชนนำความเข้าใจ ไปประยุกต์จัดทำอุปกรณ์ฟื้นฟูและอุปกรณ์ช่วยเหลือเบื้องต้นแก่คนพิการได้ จะช่วยให้ผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหว คนพิการสามารถฟื้นฟูสมรรถภาพทางกายและสามารถช่วยเหลือในการดำรงชีวิตประจำวัน ส่งผลให้ผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหว คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ลดผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นกับครอบครัว ชุมชน และสังคม ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม จะนำไปสู่การยกระดับให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชน โดยชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ในเชิงพาณิชต่อไป

วัตถุประสงค์โครงการ	1) ผู้สูงอายุและคนพิการยากจนได้เข้าถึงอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูทางกายภาพ นำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้และมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น 2) เพื่อให้ชุมชนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ มีสมรรถนะในการช่วยเหลือและการฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการด้วยอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกายจากภูมิปัญญาชุมชน และมีความตั้งใจนำความรู้ไปพัฒนาอุปกรณ์ฯ	**การบรรลุวัตถุประสงค์**	1) ผู้สูงอายุและคนพิการยากจนได้เข้าถึงอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูทางกายภาพ วัดจากผู้สูงอายุและคนพิการฯได้รับอุปกรณ์ฯ จำนวน 7 ชิ้น ใน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 120 จากจำนวนของผู้มีปัญหาทางการเคลื่อนไหวระดับมาก (พึ่งพาผู้อื่น) 5 คน และ นำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้และมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น โดยสามารถช่วยเหลือตัวเองได้มากขึ้น 2) ชุมชนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ มีสมรรถนะในการช่วยเหลือและการฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการด้วยอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกายจากภูมิปัญญาชุมชน โดยชุมชนในพื้นที่ ได้รับพัฒนาศักยภาพ โดยการอบรม

	3) เพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนในพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาการเข้าถึงอุปกรณ์ที่ตรงตามความต้องการหรือปัญหาของผู้สูงอายุและผู้พิการ		จำนวน 60 คน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดความพิการ รูปแบบการช่วยเหลือและการฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการด้วยอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกายจากภูมิปัญญาชุมชน มากขึ้นร้อยละ 82.1 ของผู้เข้าร่วมอบรม และมีทัศนคติต่อการฟื้นฟูความพิการที่ดีขึ้น ร้อยละ 56.4 และทัศนคติคงที่ ร้อยละ 25.6 และมีความตั้งใจที่จะนำไปความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาอุปกรณ์ช่วยเหลือผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหวในชุมชน ร้อยละ 100 ของผู้เข้าร่วมอบรม 3) ชุมชนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ มีศักยภาพของชุมชนในพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาการเข้าถึงอุปกรณ์ที่ตรงตามความต้องการหรือปัญหาของผู้สูงอายุและผู้พิการ โดยร่วมมือกันนำความรู้เกี่ยวกับความพิการ อุปกรณ์สำหรับคนพิการ ไปวางแผนออกแบบ และจัดทำ พัฒนา อุปกรณ์ฟื้นฟูและอุปกรณ์ช่วยเหลือจากภูมิปัญญาชุมชน อย่างเหมาะสมกับปัญหาของผู้สูงอายุและคนพิการยากจน จำนวน 7 ชิ้น 6 คน
ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	**1 เชิงปริมาณ** 1) ผู้สูงอายุและคนพิการยากจนได้ เข้าถึงอุปกรณ์ ช่วยเหลือและฟื้นฟูทางกายภาพ นำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้และมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น ร้อยละ 80	**การบรรลุผลตามตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย**	☑ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายที่บรรลุผล **1 ผลการศึกษา เชิงปริมาณ** 1) ผู้สูงอายุและคนพิการยากจนได้รับอุปกรณ์ ช่วยเหลือและฟื้นฟูทางกายภาพ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 120

	ของผู้มีปัญหาทางการเคลื่อนไหวระดับมาก (อย่างน้อย 5 คน) 2) ผู้เข้าร่วมอบรมฯมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดความพิการ รูปแบบการช่วยเหลือและการฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการด้วยอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกายจากภูมิปัญญาชุมชน มากขึ้นร้อยละ 80 ของผู้เข้าร่วมอบรม 3) ผู้เข้าร่วมอบรมฯ มีความตั้งใจที่จะนำไปความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาอุปกรณ์ช่วยเหลือผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหวในชุมชน ร้อยละ 80 ของผู้เข้าร่วมอบรม		จากจำนวนของผู้มีปัญหาทางการเคลื่อนไหวระดับมาก 5 คน 2) ผู้สูงอายุและคนพิการยากจนได้รับอุปกรณ์ ช่วยเหลือและฟื้นฟูทางกายภาพ จำนวน 7 ชิ้น จากเป้าหมายจำนวน 5 ชิ้น 3) ผู้เข้าร่วมอบรมฯ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดความพิการ รูปแบบการช่วยเหลือและการฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการด้วยอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกายจากภูมิปัญญาชุมชน มากขึ้นร้อยละ 82.1 ของผู้เข้าร่วมอบรม จำนวน 60 คน และมีทัศนคติต่อการฟื้นฟูความพิการที่ดีขึ้นร้อยละ 56.4 และทัศนคติคงที่ ร้อยละ 25.6 ดังแสดงในตาราง 4) ผู้เข้าร่วมอบรมฯ มีความตั้งใจที่จะนำไปความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาอุปกรณ์ช่วยเหลือผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหวในชุมชน ร้อยละ 100 ของผู้เข้าร่วมอบรม จำนวน 60 คน
	2 เชิงคุณภาพ 1) ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถออกแบบวางแผนเกี่ยวกับชนิดและรูปแบบที่จะจัดทำอุปกรณ์ฟื้นฟูและอุปกรณ์ช่วยเหลือจากชุมชนอย่างเหมาะสม เพื่อแก้ไขปัญหาการเข้าถึงอุปกรณ์ที่ตรงตามความต้องการหรือปัญหาของผู้สูงอายุและผู้พิการ และดำเนินการผลิตอุปกรณ์ อย่างน้อย 5 ชิ้น		☑ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายที่บรรลุผล **<u>2 ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ</u>** 1) ชุมชน สามารถนำความรู้เกี่ยวกับความพิการ อุปกรณ์สำหรับคนพิการ ไปวางแผนออกแบบการจัดทำอุปกรณ์ฟื้นฟูและอุปกรณ์ช่วยเหลือจากภูมิปัญญาชุมชน อย่างเหมาะสมกับปัญหาของผู้สูงอายุและคนพิการยากจน

	2) กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมอบรมฯ มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมในโครงการ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจในภาพรวมไม่น้อยกว่า 4 คะแนน จากคะแนนเต็ม		โดยสังเกตจากชุมชนได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็น และร่างออกแบบอุปกรณ์ร่วมกัน โดยใช้ปัญหาของความพิการเป็นตัวตั้ง ได้ทั้งหมดจำนวน 7 ชิ้น (ชุมชนได้แก่ หน่วยงานมหาวิทยาลัย, หน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่, ช่างในชุมชน, ช่างจากหน่วยงานองค์กรส่วนท้องถิ่น, ญาติคนพิการ, ผู้นำในพื้นที่, ตัวแทนจากองค์กรคนพิการ, ตัวแทนจากองค์กรผู้สูงอายุ, Caregiver และอาสาสมัคร) (ภาพร่างอุปกรณ์ในฟลิปชาร์ต) 2) ชุมชน สามารถร่วมกันจัดทำอุปกรณ์ฟื้นฟูและอุปกรณ์ช่วยเหลือจากภูมิปัญญาชุมชน อย่างเหมาะสมกับปัญหาของผู้สูงอายุและคนพิการยากจน โดยสังเกตจากชุมชนได้ร่วมกันสร้างและพัฒนาอุปกรณ์ โดยใช้ปัญหาของความพิการเป็นตัวตั้ง ได้ทั้งหมดจำนวน 7 ชิ้น ดังนั้น ผู้สูงอายุและคนพิการได้รับอุปกรณ์ ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุและคนพิการ 3). กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมอบรมฯ มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมในโครงการ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจในภาพรวมไม่น้อยกว่า 4 คะแนน จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน ร้อยละ 100
แนวทางดำเนินการ	1) เตรียมการดำเนินโครงการในพื้นที่	**ความก้าวหน้าแนวทางดำเนินการ**	☑กิจกรรมที่ได้ดำเนินการแล้วเสร็จ 100% และเป็นไปตามที่วางแผนไว้ ☑ 1) เตรียมการดำเนินโครงการในพื้นที่

	ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเตรียมพื้นที่ชุมชนเป้าหมาย สร้างความเข้าใจผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในพื้นที่ 2) สำรวจปัญหาความต้องการในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหว คนพิการ และวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการที่จำเป็น (NEED) ด้านอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหวที่บ้าน ในพื้นที่เป้าหมาย 3) จัดอบรมฯและพัฒนาอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูสมรรถภาพ 3.1) จัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ 3.2) จัดกิจกรรมการวางแผน ออกแบบและพัฒนาอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการจากภูมิปัญญาชุมชน ดำเนินการปฏิบัติการจริงในการสร้างอุปกรณ์ 3.3) ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการฟื้นฟูความพิการและการออกแบบอุปกรณ์ ให้ข้อเสนอแนะ วิพากษ์ถึงความปลอดภัย เหมาะสมในอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการ 4) การติดตามและประเมินผล		ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเตรียมพื้นที่ชุมชนเป้าหมาย สร้างความเข้าใจผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในพื้นที่ ☑ 2) สำรวจปัญหาความต้องการในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหว คนพิการ และวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการที่จำเป็น (NEED) ด้านอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหวที่บ้าน ในพื้นที่เป้าหมาย ☑ 3) จัดอบรมฯและพัฒนาอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูสมรรถภาพ 3.1) จัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ 3.2) จัดกิจกรรมการวางแผน ออกแบบและพัฒนาอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการจากภูมิปัญญาชุมชน ดำเนินการปฏิบัติการจริง ในการสร้างอุปกรณ์ 3.3) ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการฟื้นฟูความพิการและการออกแบบอุปกรณ์ ให้ข้อเสนอแนะ วิพากษ์ถึงความปลอดภัย เหมาะสมในอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการ 4) การติดตามและประเมินผล ☑ 4.1) ติดตามความก้าวหน้าการนำองค์ความรู้ การสร้างอุปกรณ์ ในพื้นที่

	4.1) ติดตามความก้าวหน้าการนำองค์ความรู้ การสร้างอุปกรณ์ ในพื้นที่ 4.2) ประเมินผลโครงการ		☑ 4.2) ประเมินผลโครงการ ตามวัตถุประสงค์
ผลผลิต (Output)	1. ผู้สูงอายุที่มีปัญหาด้านการเคลื่อนไหวในชุมชน/คนพิการ ได้รับอุปกรณ์ช่วยเหลือ และหรืออุปกรณ์ฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย อย่างน้อย 6 ชิ้น 2. ชุมชนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ มีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น ในเรื่องแนวคิดความพิการและการช่วยเหลือการฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการ รูปแบบการช่วยเหลือและการฟื้นฟูสมรรถภาพด้วยอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกาย จากภูมิปัญญาชุมชน และมีความตั้งใจนำความรู้ไปพัฒนาอุปกรณ์ฯ 3. ชุมชนมีความสามารถในการนำความรู้ ไปวางแผนออกแบบการจัดทำอุปกรณ์ฟื้นฟูและอุปกรณ์ช่วยเหลือจากภูมิปัญญาชุมชน ให้เหมาะสมกับปัญหาของผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหว	**การบรรลุผลผลิต**	☑ผลผลิตที่เป็นไปตามที่กำหนด 1) ผู้สูงอายุและคนพิการยากจนได้รับอุปกรณ์ ช่วยเหลือและฟื้นฟูทางกายภาพ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 120 จากจำนวนของผู้มีปัญหาทางการเคลื่อนไหวระดับมาก 5 คน 2) ผู้สูงอายุและคนพิการยากจนได้รับอุปกรณ์ ช่วยเหลือและฟื้นฟูทางกายภาพ จำนวน 7 ชิ้น จากเป้าหมายจำนวน 5 ชิ้น 3) ผู้เข้าร่วมอบรมฯ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดความพิการ รูปแบบการช่วยเหลือและการฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการด้วยอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกายจากภูมิปัญญาชุมชน มากขึ้นร้อยละ 82.1 ของผู้เข้าร่วมอบรม จำนวน 60 คน และมีทัศนคติต่อการฟื้นฟูความพิการที่ดีขึ้น ร้อยละ 56.4 และทัศนคติคงที่ ร้อยละ 25.6 ดังแสดงในตาราง 4) ผู้เข้าร่วมอบรมฯ มีความตั้งใจที่จะนำไปความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาอุปกรณ์ช่วยเหลือผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหวในชุมชน ร้อยละ 100 ของผู้เข้าร่วมอบรม จำนวน 60 คน 5) ชุมชน สามารถนำความรู้เกี่ยวกับความพิการ อุปกรณ์สำหรับคนพิการ ไปวางแผนออกแบบการจัดทำอุปกรณ์

			ฟื้นฟูและอุปกรณ์ช่วยเหลือจากภูมิปัญญาชุมชน อย่างเหมาะสมกับปัญหาของผู้สูงอายุและคนพิการยากจน โดยสังเกตจากชุมชนได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นและร่างออกแบบอุปกรณ์ร่วมกัน โดยใช้ปัญหาของความพิการเป็นตัวตั้ง ได้ทั้งหมดจำนวน 7 ชิ้น (ชุมชนได้แก่ หน่วยงานมหาวิทยาลัย, หน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่, ช่างในชุมชน, ช่างจากหน่วยงานองค์กรส่วนท้องถิ่น, ญาติคนพิการ, ผู้นำในพื้นที่, ตัวแทนจากองค์กรคนพิการ, ตัวแทนจากองค์กรผู้สูงอายุ, Caregiver และอาสาสมัคร) (ภาพร่างอุปกรณ์ในฟลิปชาร์ต) 6) ชุมชน สามารถร่วมกันจัดทำอุปกรณ์ฟื้นฟูและอุปกรณ์ช่วยเหลือจากภูมิปัญญาชุมชน อย่างเหมาะสมกับปัญหาของผู้สูงอายุและคนพิการยากจน โดยสังเกตจากชุมชนได้ร่วมกันสร้างและพัฒนาอุปกรณ์ โดยใช้ปัญหาของความพิการเป็นตัวตั้ง ได้ทั้งหมดจำนวน 7 ชิ้น 7). กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมอบรมฯ มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมในโครงการ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจในภาพรวมไม่น้อยกว่า 4 คะแนน จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน ร้อยละ 100
ผลลัพธ์ (Outcome)	1. เพิ่มการเข้าถึงบริการแก่ผู้สูงอายุที่มีปัญหาด้านการเคลื่อนไหวในชุมชน/คนพิการ คือ เข้าถึงบริการอุปกรณ์การฟื้นฟูสมรรภาพและการช่วยเหลือ สามารถทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเอง มีความ	**การบรรลุผลลัพธ์/ แนวโน้มที่สังเกตเห็นได้**	ผลจากการนำผลผลิตไปใช้และเกิดผลสืบเนื่องเป็นประโยชน์และแก้ไขปัญหาของพื้นที่ได้จริง 1. เพิ่มการเข้าถึงบริการแก่ผู้สูงอายุที่มีปัญหาด้านการเคลื่อนไหวในชุมชน/คนพิการ คือ เข้าถึงบริการอุปกรณ์การฟื้นฟูสมรรภาพและการช่วยเหลือ

	ปลอดภัยในการดำเนินชีวิต และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ภายใต้การจัดการสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม 2. ชุมชนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ได้มีกรอบแนวทางในการทำงานร่วมกัน ในการฟื้นฟูสภาพของผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหวในชุมชนโดยใช้อุปกรณ์จากภูมิปัญญาชุมชน อย่างเหมาะสมกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น และอย่างต่อเนื่องด้วยชุมชนเอง จนเกิดคุณภาพชีวิตที่ดีต่อประชาชน 3. ชุมชนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ มีความสามารถในการพัฒนาพัฒนานวัตกรรมอุปกรณ์ฟื้นฟูและอุปกรณ์ช่วยเหลือเบื้องต้นจากภูมิปัญญาได้ด้วยตัวเอง เกิดการต่อยอดพัฒนาอุปกรณ์ฯ สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน		จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 120 และสามารถทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเองเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม ทั้ง 6 คน คิดเป็น ร้อยละ100 มีความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ภายใต้การจัดการสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม 2. ชุมชนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ได้มีกรอบแนวทางในการทำงานร่วมกัน ในการฟื้นฟูสภาพของผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหวในชุมชนโดยใช้อุปกรณ์จากภูมิปัญญาชุมชน อย่างเหมาะสมกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น และอย่างต่อเนื่องด้วยชุมชนเอง 3. ชุมชนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ มีความสามารถในการพัฒนาพัฒนานวัตกรรมอุปกรณ์ฟื้นฟูและอุปกรณ์ช่วยเหลือเบื้องต้นจากภูมิปัญญาได้ด้วยตัวเอง เกิดการต่อยอดพัฒนาอุปกรณ์ฯ สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน
ผลกระทบ (Impact)	ผลเชิงบวกและเชิงลบที่เกิดจากการดำเนินงาน ที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต ผลกระทบเชิงสุขภาพ เชิงสังคม เชิงเศรษฐกิจ และสังคมของครอบครัว ดีขึ้น	**การบรรลุผลลัพธ์/ แนวโน้มที่สังเกตเห็นได้**	ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต ส่งเสริมการบูรณาการเครือข่ายและสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน ผลกระทบเชิงสังคม โครงการสามารถยกระดับการทำงานร่วมกันในชุมชน เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในผู้สูงอายุที่มีปัญหาด้านการเคลื่อนไหวในชุมชนได้ด้วยชุมชนเอง ได้มีการนำแนวทางของโครงการไปดำเนินการต่อ เกิดการดูแล

ทั้งอำเภอ ในนามของ คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของอำเภอเนินมะปราง

ผลกระทบเชิงสุขภาพ ผู้สูงอายุที่มีปัญหาด้านการเคลื่อนไหวในชุมชน/คนพิการ เข้าถึงบริการอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับสภาพร่างกายตนเอง ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ภายใต้การจัดการสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

เชิงเศรษฐกิจ และสังคมของครอบครัว ดีขึ้น เพราะผู้ดูแลสามารถไปทำงานหารายได้โดยไม่ต้องมาดูแลผู้สูงอายุที่มีปัญหาด้านการเคลื่อนไหวอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา ทำให้มีเวลาไปทำงานโดยเฉลี่ย 500 บาทต่อวัน กรณีผู้ดูแลไม่ได้ทำงานนอกบ้าน เวลาที่เหลือ สามารถนำไปทำกิจวัตรประจำวัน การพักผ่อน ทำให้ลดความตึงเครียดสุขภาพจิตดี มีความสุข และความสัมพันธ์ในครอบครัวก็จะดีขึ้น

ตาราง แสดงการเปรียบเทียบการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันและสมรรถภาพทางกายของครอบครัวผู้ดูแลผู้สูงอายุและคนพิการก่อนและหลังดำเนินโครงการ

กรณี (Case)	ก่อน	หลัง
1. เพศหญิง อายุ 82 ปี	1. ทานอาหารโดยญาติป้อน 2. นั่งพยุงตัวได้ไม่นาน ไม่มีที่เท้าแขน	1. ทานอาหารโดยญาติเตรียมให้ โดยวางอุปกรณ์ไว้ แล้วให้ผู้สูงอายุทานเอง

			อุปกรณ์ช่วยเหลือ: ถาดล้อเลื่อน เอนกประสงค์	3. ญาติล้างหน้าแปรงฟันให้ 4. ญาติวิตกกังวลต้องมาคอยดูแลทุกขั้นตอนในการทำกิจวัตรประจำวัน ทำให้เสียเวลา (30-45 นาที/วัน) 5. บางครั้งอาหารร้อนหกใส่ ดื่มน้ำหก เป็นต้น 6. ผู้สูงอายุรู้สึกเป็นภาระกับลูกหลานในการดูแล	2. นั่งพยุงตัวได้นานขึ้น โดยวางแขนบนอุปกรณ์ฟื้นฟู 3. ญาติเตรียมอุปกรณ์สำหรับการล้างหน้า แปรงฟัน โดยวางไว้บนถาด ผู้สูงอายุสามารถ ล้างหน้า แปรงฟัน ด้วยตนเอง 4. ญาติเตรียมให้บนอุปกรณ์ฟื้นฟู ผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน ทำให้ญาติสามารถไปทำงานบ้าน งานในสวนได้มากขึ้น (5-10 นาที) 5. ผู้สูงอายุสามารถดื่มน้ำ ทานอาหาร ได้ถนัดขึ้น 6. ผู้สูงอายุรู้สึกมีคุณค่า ดีใจที่ได้รับการดูแล จากทุกหน่วยงานจากแววตาและรอยยิ้ม ขอบคุณทุกครั้งที่เจ้าหน้าที่ไปเยี่ยมเยียน

					ครอบครัว: ไม่ต้องดูแลมากตอนยายกินข้าว เพราะยายวางข้าวกับข้าวได้เองไม่หก - ครอบครัว: ไม่ต้องดูแลมากตอนยายกินข้าว เพราะยายวางข้าวกับข้าวได้เองไม่หก
			2. เพศหญิง อายุ 65 ปี อุปกรณ์ฟื้นฟู: ราวเกาะพยุงตัวในห้องน้ำและทางเดิน หมายเหตุ: 1) เพิ่มอุปกรณ์เพื่อสร้างความแข็งแรงให้กับกล้ามเนื้อ 2) ปรับความสูงของชักโครกผู้สูงอายุ จะได้สามารถพยุงตัวลุกขึ้นได้อย่างสะดวกขึ้น	1. ญาติพยุงเข้า-ออกห้องน้ำ ใช้เวลาประมาณ 20 นาที ค่อยๆ เดิน 2. ญาติต้องคอยดูแลตลอด ไม่สามารถไปทำงานหรือประกอบอาชีพได้เลย 3. ญาติมีความกังวลในการเข้า-ออกห้องน้ำของผู้สูงอายุ 4. ผู้สูงอายุขาดความมั่นใจในการเข้า-ออกห้องน้ำ	1. พยุงตนเองเดินเข้า-ออกห้องน้ำได้โดยใช้ไม้เท้า ญาติคอยดู โดยใช้เวลาลดลง เหลือประมาณ 10 นาที 2. ญาติสามารถไปรับจ้าง ประกอบอาชีพได้เป็นบางวัน 3. ญาติมีความมั่นใจลดความกังวลในการเข้า-ออกห้องน้ำของผู้สูงอายุ 4. ผู้สูงอายุมีความมั่นใจในการเข้า-ออกห้องน้ำ - ครอบครัว: ไม่ต้องมีคนคอยประคองเวลาเดิน แต่ยังต้องพยุงให้

					ลุกจากส้วมเนื่องจากกำลังแขนขายังไม่แข็งแรง
			กรณี (Case)	**ก่อน**	**หลัง**
			3. เพศหญิง อายุ 92 ปี อุปกรณ์ช่วยเหลือ: กระดานล้อเลื่อน (มีที่จับ) เคลื่อนย้าย	1. ผู้สูงอายุเคลื่อนย้ายด้วยการขยับถัดไปกับพื้น 2. เกิดแผลถลอกบ้างครั้ง 3. ผู้สูงอายุจะอยู่แต่ในบริเวณห้องด้านหลัง ไม่กล้าเคลื่อนย้ายไปที่อื่น 4. ผู้สูงอายุอยู่เฉพาะหลังบ้าน ไม่กล้าเคลื่อนย้ายมาหน้าบ้าน ทำให้รู้สึกเงียบๆ สีหน้าไม่สดชื่น เสี่ยงต่อภาวะซึมเศร้า	1. ผู้สูงอายุใช้อุปกรณ์เวลาเคลื่อนย้ายเข้าห้องน้ำ ไปหน้าบ้าน 2. ลดการบาดเจ็บจากการเคลื่อนย้ายไม่มีบาดแผลถลอก 3. ผู้สูงอายุเคลื่อนย้ายไปพูดคุยกับลูกหลานด้านหน้าบ้าน หรือบริเวณอื่นของบ้านได้เอง 4. ผู้สูงอายุ สีหน้าสดชื่นขึ้น มีโอกาสพบกับสิ่งแวดล้อมหน้าบ้าน เจอลูกหลานได้พูดคุย ไม่ต้องนอนอยู่แต่หลังบ้าน - ครอบครัว: ลดภาระญาติไม่ต้องดูแลเวลาไปไหนมาไหน สามารถเคลื่อนย้ายตัวเองเก็บสิ่งขับถ่ายไปทิ้งห้องน้ำได้ ไปซื้อรถกับข้าวหน้าบ้านได้

			4. เพศชาย อายุ 65 ปี อุปกรณ์ฟื้นฟู: จักรยานขาที่มีแรงต้าน	- แต่ก่อนขึ้นลงรถจักรยานเพื่อจะปั่นเองไม่ได้ ต้องให้ญาติช่วยพยุง	- ครอบครัว: ญาติรู้สึกไม่กังวลหรือต้องเป็นห่วง เพราะเห็นลุงขยันปั่นแล้วมีกำลังขาดีขึ้น ลดอาการชา (ได้ผลระดับ ระบบประสาท)
			5. เพศหญิง อายุ 90 ปี อุปกรณ์ช่วยเหลือ: กระดานล้อเลื่อน	- ครอบครัว กังวลเวลาที่ยายเคลื่อนย้ายไปห้องน้ำ เพราะยายไปห้องน้ำด้วยตนเองวันละ 3-5 รอบ รวมทั้งกังวลว่ายายจะเหนื่อยเกิน เพราะใช้ผ้าค่อยๆ ถัดไปตามพื้น โดยไม่มีอุปกรณ์ช่วย	- ครอบครัว: ญาติมีเวลาไปทำงานรับจ้าง 500บาทต่อวัน หรือทำงานบ้านได้ ไม่ต้องคอยพยุงประกบหรือพาไปห้องน้ำ คนในครอบครัวดีใจที่ยายดูแลตัวเองได้
			6. เพศหญิง อายุ 74 ปี อุปกรณ์ฟื้นฟู: จักรยานขาที่มีแรงต้าน	- ครอบครัว กังวลเพราะคุณยายมักไม่ค่อยเคลื่อนย้ายไปไหน เนื่องจากกังวลว่าตนเองจะล้ม ไม่มีความมั่นใจในการทรงตัว	- ครอบครัว: ญาติมีความพึงพอใจที่มีหน่วยงานของภาครัฐได้เข้ามาช่วยเสริมในเรื่องอุปกรณ์ช่วยฟื้นฟูคุณภาพชีวิตให้กับผู้ป่วย และยังเป็นประโยชน์ที่ตรงจุดกับผู้ป่วยที่มี

					อาการข้อขาติดช่วงเข่าทั้ง 2 ข้าง
กลุ่มเป้าหมาย	**พื้นที่ดำเนินโครงการนำร่อง** คือ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก **กลุ่มเป้าหมาย** 1) กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับอุปกรณ์ คือ ผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหว และหรือคนพิการ 2) กลุ่มเป้าหมายที่ร่วมดำเนินการพัฒนา คือ ชุมชนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่	**ผลสะท้อนจากกลุ่มเป้าหมาย**	ผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหว และหรือคนพิการ ที่ได้รับอุปกรณ์ ให้การยอมรับและใช้ประโยชน์อุปกรณ์ จากการไปเยี่ยมบ้านและสอบถาม ขณะเดียวกันพบว่าสมรรถภาพร่างกายดีขึ้น มีความสุขมากขึ้น ส่วน ชุมชน บุคลากรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ที่ร่วมดำเนินการ การ ยอมรับเห็นคุณค่าโครงการ จากเสียงสะท้อนจากการจัดประชุม พบว่าตัวแทนแต่ละกลุ่มชุมชน และบุคลากรกล่าวขอบคุณ และกล่าวถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นจริงกับชุมชน และความต้องการให้มีโครงการต่อเนื่อง		
หน่วยงาน/ภาคี	หน่วยงานที่ทำงานร่วมกันและมีหน้าที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ หน่วยงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ โรงพยาบาลอำเภอ เทศบาล ผู้นำชุมชน องค์กรคนพิการในพื้นที่ องค์กรผู้สูงอายุในพื้นที่ พัฒนาสังคมและมนุษย์	**ผลสะท้อนจากหน่วยงาน/ภาคี**	หน่วยงานที่ทำงานร่วมกันและมีหน้าที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ หน่วยงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โรงพยาบาลอำเภอ เทศบาล ผู้นำชุมชน องค์กรคนพิการในพื้นที่ องค์กรผู้สูงอายุในพื้นที่ ให้การการยอมรับให้ความร่วมมืออย่างมาก เห็นประโยชน์และคุณค่า ได้มีการนำแนวทางของโครงการไปดำเนินการต่อ เกิดการดูแลทั้งอำเภอ ในนามของ คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของอำเภอเนินมะปราง		

ปัญหา-อุปสรรค	1.ระยะเวลาการดำเนินโครงการเป็นระยะสั้น ดังนั้นการประเมินหลังการใช้อุปกรณ์ ยังไม่สามารถติดตามลงลึกถึงเศรษฐกิจและสังคมอย่างชัดเจน	**วิธีการแก้ไข**	1.ประสานความร่วมมือกับวิทยาลัยอาชีวะ เทคนิค ในการสนับสนุนช่างทำอุปกรณ์ หรือ ให้ความรู้ ในครั้งถัดไป 2.จัดทำโครงการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการแก้ไขปัญหา อย่างบูณาการและอย่างเป็นองค์รวม เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพัฒนาสังคมและความ

	2.ช่างทำอุปกรณ์ในชุมชน มีไม่มากพอ และทักษะความรู้ในการทำอุปกรณ์สำหรับคนพิการของคนในชุมชนยังมีไม่มากพอ 3.ความต้องการของคนพิการมีมากกว่าอุปกรณ์ที่ได้รับ หมายถึงความพิการที่ซับซ้อน และความต้องการเชิงคุณภาพชีวิต เช่น ความยากจน คนดูแลใกล้ชิดระหว่างวัน		มั่นคงมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย และชุมชน รวมทั้งครอบครัวคนพิการ

การผลักดันให้ต่อเนื่อง ยั่งยืน	แนวทางการผลักดันให้เกิดการใช้ประโยชน์จากผลผลิตในพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายนั้นอย่างต่อเนื่องต่อไป 1, หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควร สนับสนุน ติดตามให้กำลังใจ การดำเนินโครงการโดยชุมชน อย่างต่อเนื่อง 2. ควรจัดอบรมประชาชน ญาติ หรือ จิตอาสา แกนนำชุมชน ให้มีความรู้ด้านช่าง ผลิตอุปกรณ์ โดยประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานด้านรสาธารณสุข กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์ ชุมชน และสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวกับช่าง เช่น วิทยาลัยเทคนิค 3. ควรมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติ เชิงบวก ความพิการสามารถฟื้นฟูได้ แก่คนพิการ และครอบครัวคนพิการ ตลอดถึงชุมชน บุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยสนับสนุนจากภาคการศึกษา เช่นมหาวิทยาลัย
การดำเนินงานต่อยอด	แนวทาง หรือกลยุทธ์ที่จะดำเนินการขยายผลโครงการนำร่องให้ขยายเป็นวงกว้างยิ่งขึ้น ควรจัดทำโครงการ โดยร่วมมือกับหน่วยงานและภาคีที่เกี่ยวข้องด้วยในพื้นที่ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย และชุมชน รวมทั้งครอบครัวคนพิการ รวมทั้งหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง แต่มีกลุ่มเป้าหมายเดียวกันคือผู้สูงอายุ คนพิการ

ภาพ แสดงการลงพื้นที่ของคณะทำงาน

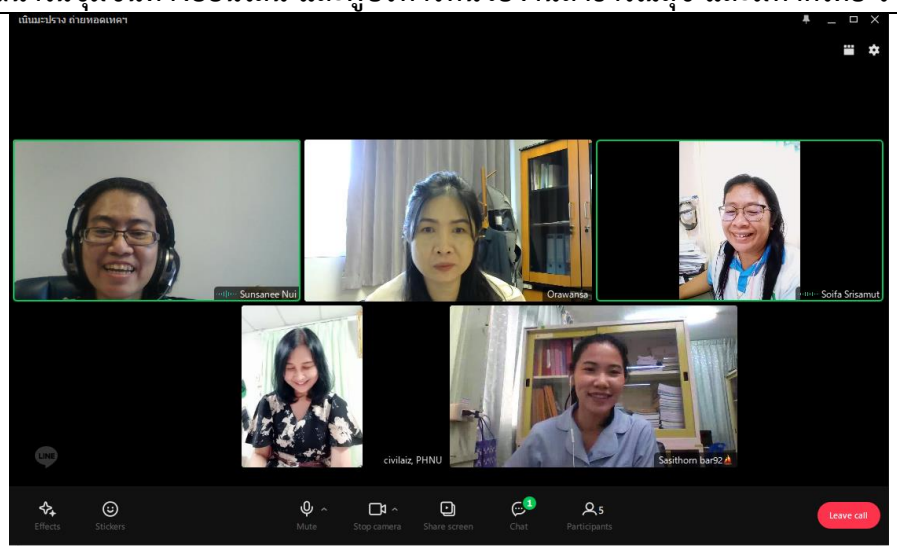

ภาพ แสดงการประชุมหรือการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
(ทีมร่วมพัฒนาในชุมขนทางออนไลน์ และผู้บริหารหน่วยงานสาธารณสุข และมหาดไทย รวมทั้งชุมชน

ภาพ แสดงการดำเนินกิจกรรมนำร่องกับกลุ่มเป้าหมาย (จัดอบรม ประชุม ผู้เกี่ยวข้องในชุมชน)

ภาพ แสดงการดำเนินกิจกรรมนำร่องกับกลุ่มเป้าหมาย (วิเคราะห์ความต้องการอุปกรณ์)

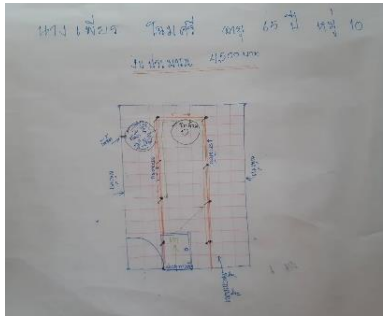

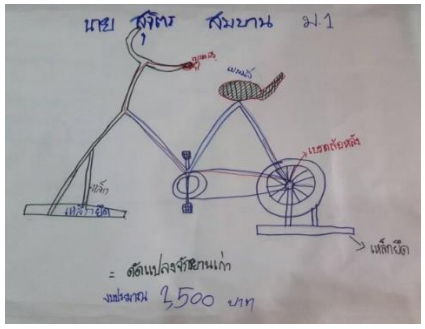
ภาพ แสดงการดำเนินกิจกรรมนำร่องกับกลุ่มเป้าหมาย (กิจกรรมวางแผนออกแบบอุปกรณ์ ร่างแบบอุปกรณ์)

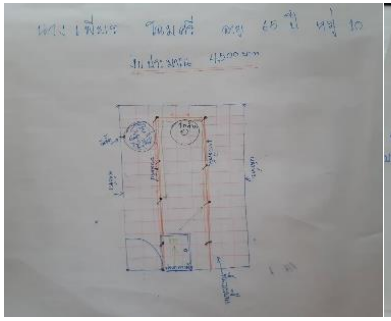

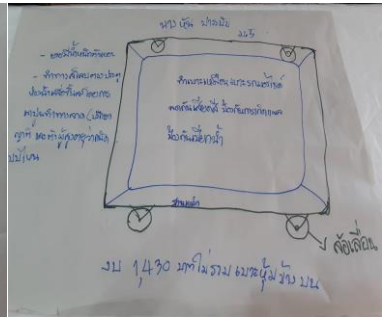

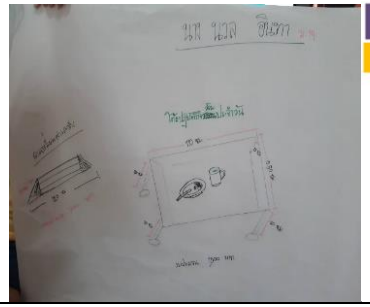

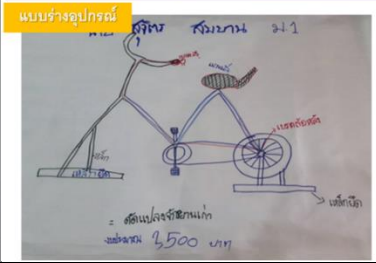

อุปกรณ์ฟื้นฟูที่พัฒนา: จักรยานขาปั่นอยู่กับที่

แบบร่างอุปกรณ์

วัสดุหลักที่ใช้ คือ โครงจักรยานเก่า

งบประมาณ 2,500 บาท

ภาพ แสดงตัวอย่างวัตถุดิบ หรือส่วนประกอบในการพัฒนาผลผลิต	ภาพ แสดงตัวอย่างผลผลิต หรือส่วนประกอบของผลผลิตเบื้องต้น
 	

<u>อุปกรณ์ช่วยเหลือที่พัฒนา</u>: 1. โต๊ะช่วยเหลือในการรับประทานอาหารและทำกิจกรรมต่างๆ บนเตียง และ 2. ทางลาดที่เคลื่อนย้ายได้

กำลังดำเนินการสร้างและพัฒนา

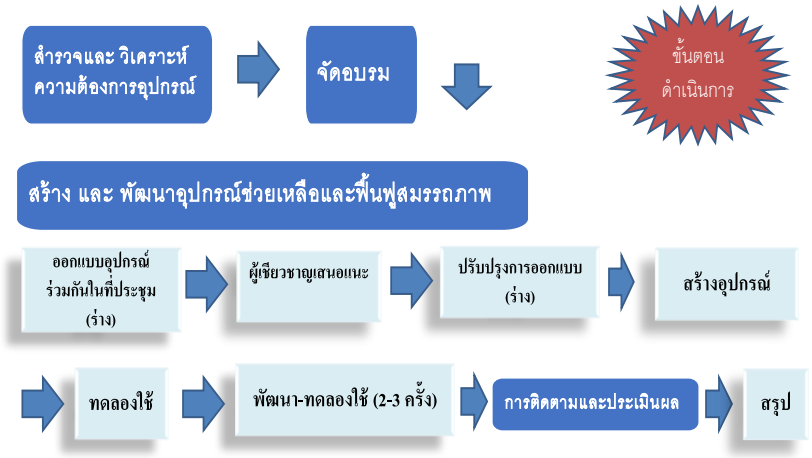

โต๊ะอันใหม่ที่ได้รับการสร้างและพัฒนา

โต๊ะอันเก่าที่คนไข้ใช้

ขั้นตอนดำเนินการ

โครงการแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค
ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Form G ข้อเสนอโครงการต่อยอดพัฒนาเชิงพื้นที่

ส่วนที่ 1 ผู้เสนอโครงการต่อยอด

1.1 พื้นที่	ภาคเหนือ
1.2 สถาบัน	มหาวิทยาลัยนเรศวร
1.3 ผู้รับผิดชอบโครงการ	1. ผศ.ดร.ศิวิไลซ์ วนรัตน์วิจิตร ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หน่วยงานสังกัด คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่อยู่ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000 โทรศัพท์ 088-281-3539 อีเมล civilaiz_6@hotmail.com 2. ผศ.ดร.อรวรรณ กีรติสิโรจน์ ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หน่วยงานสังกัด คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่อยู่ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000 โทรศัพท์ 085-744-6050 อีเมล orawansa.nu@gmail.com 3. ดร.จุฑารัตน์ รักประสิทธิ์ ตำแหน่ง อาจารย์ หน่วยงานสังกัด คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่อยู่ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000 โทรศัพท์ 064-959-8249 อีเมล jutaratrakprasit@gmail.com 4. ผศ.ดร.ศันสนีย์ เมฆรุ่งเรืองวงศ์ ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หน่วยงานสังกัด คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่อยู่ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000 โทรศัพท์ 090-973-8225 อีเมล sunsaneem@nu.ac.th
1.4 หน่วยงานความร่วมมือ	ส่วนราชการในพื้นที่ที่มีภารกิจหลักสอดคล้องกับโครงการ หรือหน่วยงานฟังก์ชั่น รวมทั้งหน่วยงานภาคเอกชน ชุมชน หรือหน่วยงานอื่นที่มีบทบาทเกี่ยวข้อง 1. *สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิษณุโลก* 2. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ รพ.สต. *3. วิทยาลัยเทคนิคพิษณุโลก*

	4. องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และเทศบาล 5. ชุมชน : ผู้นำชุมชน ผู้ดูแลผู้สูงอายุ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (*อสม.*)

หมายเหตุ: โครงการต่อยอดพัฒนาเชิงพื้นที่ คือ การนำผลจากโครการนำร่องตามแนวทางการพัฒนาและยุทธศาสตร์ในข้อเสนอแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ระดับภาค ที่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วมาขยายผล เพื่อขยายผลเป็นวงกว้างยิ่งขึ้น ในลักษณะโครงการพัฒนาหรือบริการวิชาการ ซึ่งอาจเป็นโครงการระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัด หรือภาคที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม หรือสิ่งแวดล้อมในระดับภาค

ส่วนที่ 2 ผลโครงการนำร่องที่จะใช้เป็นฐานในการต่อยอด

2.1 ชื่อโครงการนำร่อง	การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและคนพิการที่ยากจนโดยส่งเสริมการจัดทำอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกายบนฐานเทคโนโลยีระดับชุมชน
2.2 โจทย์ของโครงการนำร่อง	ประเด็นการพัฒนาในโครงการนำร่องที่กำหนดไว้ คือ การแก้ปัญหาการเข้าถึงบริการอุปกรณ์ช่วยเหลือในการดำเนินชีวิตประจำวันและฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายในกลุ่มผู้สูงอายุและคนพิการที่มีความยากจน โดยใช้ภูมิปัญญาหาชุมชนพัฒนาอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับปัญหารายบุคคล และมีความปลอดภัย
2.3 ผลสรุปโครงการนำร่อง	ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่สำคัญที่ได้จากการดำเนินโครงการนำร่อง 1) ผู้สูงอายุและคนพิการยากจนได้เข้าถึงอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูทางกายภาพ วัดจากผู้สูงอายุและคนพิการฯได้รับอุปกรณ์ฯ จำนวน 7 ชิ้น ในจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 120 จากจำนวนของผู้มีปัญหาทางการเคลื่อนไหวระดับมาก(พึ่งพาผู้อื่น) 5 คน และ นำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้และมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น โดยสามารถช่วยเหลือตัวเองได้มากขึ้น 2) ชุมชนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ มีสมรรถนะในการช่วยเหลือและการฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการด้วยอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกายจากภูมิปัญญาชุมชน โดยชุมชนในพื้นที่ ได้รับพัฒนาศักยภาพ โดยการอบรม จำนวน 60 คน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดความพิการ รูปแบบการช่วยเหลือและการฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการด้วยอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกายจากภูมิปัญญาชุมชน มากขึ้นร้อยละ 82.1 ของผู้เข้าร่วมอบรม และมีทัศนคติต่อการฟื้นฟูความพิการที่ดีขึ้น ร้อยละ 56.4 และทัศนคติคงที่ ร้อยละ 25.6 และมีความตั้งใจที่จะนำไปความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาอุปกรณ์ช่วยเหลือผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหวในชุมชน ร้อยละ 100 ของผู้เข้าร่วมอบรม 3) ชุมชนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ มีศักยภาพของชุมชนในพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาการเข้าถึงอุปกรณ์ที่ตรงตามความต้องการหรือปัญหาของผู้สูงอายุและผู้พิการ โดยร่วมมือกันนำความรู้เกี่ยวกับความพิการ อุปกรณ์สำหรับคนพิการ ไปวางแผนออกแบบ และจัดทำ พัฒนา อุปกรณ์ฟื้นฟูและอุปกรณ์ช่วยเหลือจากภูมิปัญญาชุมชน อย่างเหมาะสมกับปัญหาของผู้สูงอายุและคนพิการยากจน จำนวน 7 ชิ้น 6 คน

2.4 ประเด็นที่นำไปต่อยอด	จุดแข็งที่ได้จากโครงการนำร่อง เป็นส่วนสำคัญที่เป็นฐานและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อยอดเพื่อขยายผลการพัฒนาพื้นที่ในวงกว้าง ประเด็นที่นำไปต่อยอด คือ ผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหวและคนพิการ ได้รับการช่วยเหลือหรือฟื้นฟู โดยใช้อุปกรณ์เหมาะสมตามปัญหาการเคลื่อนไหวของแต่ละคน (meet need) และใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยผู้เกี่ยวข้องร่วมพัฒนา
2.5 เป้าหมายในการขยายผล	กลุ่มเป้าหมายที่คาดว่าจะได้รับประโยชน์จากการต่อยอดโครงการ คือ ผู้ที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหว หรือ คนพิการ ทั้งที่อยู่ในบ้านในชุมชนเขตเมือง และที่สามารถออกนอกบ้านได้ สามารถใช้ชีวิตได้ใกล้เคียงกับคนปกติที่สุด และพื้นที่เป้าหมายที่คาดว่าจะได้รับประโยชน์จากการต่อยอด ได้แก่ พื้นที่ในเขตเมือง จะส่งผลให้ผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหว คนพิการ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ลดผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นกับครอบครัว ชุมชน และสังคม ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม
2.6 ผลที่คาดหวัง	ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น หรือความคาดหวัง ว่าจะเกิดประโยชน์ หรือคุณค่าจากการต่อยอดโครงการ คือ กลุ่มผู้สูงอายุ ผู้พิการเข้าถึงบริการด้านอุปกรณ์และบริการฟื้นฟู และการเพิ่มคุณภาพชีวิตกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้พิการและครอบครัว

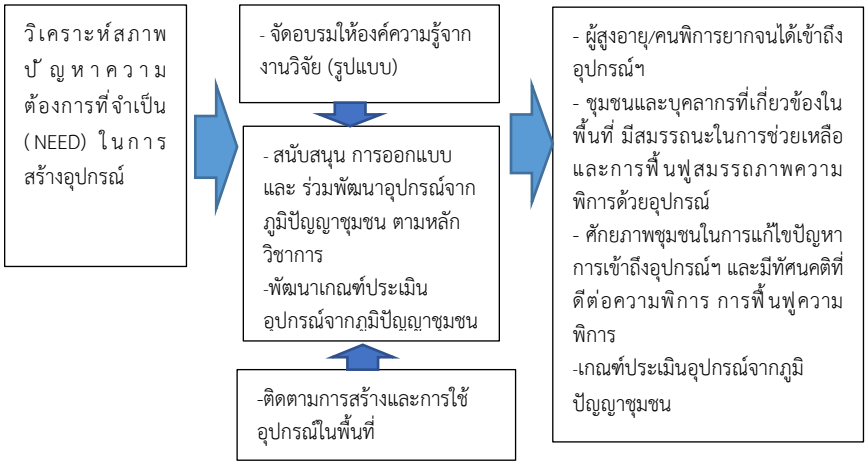
หมายเหตุ: กรณีที่มีการนำผลงานวิจัย และนวัตกรรม หรือผลงานด้าน ววน. มาใช้ประโยชน์เพิ่มเติมจากโครงการร่วง ให้แจ้งรายชื่อผลงานเป็นรายการต่อท้ายตารางนี้

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอโครงการต่อยอดเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ ซึ่งใช้ผลงานวิจัยและนวัตกรรมเป็นฐาน

3.1 ชื่อโครงการต่อยอด	ชื่อโครงการการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและคนพิการที่ยากจนในเขตเมือง โดยส่งเสริมศักยภาพชุมชนและการจัดทำอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกายบนฐานเทคโนโลยีระดับชุมชน
3.2 หลักการและเหตุผล	สถานการณ์ของคนพิการในประเทศไทย ข้อมูลเดือน มีนาคม พ.ศ. 2565 พบมีผู้ขึ้นทะเบียนคนพิการ ร้อยละ 3.19 ของประชากรทั้งประเทศ และในจำนวนนี้มากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.30) เป็นคนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือร่างกาย ซึ่งในจำนวนผู้พิการทางการเคลื่อนไหวหรือร่างกาย ที่สำคัญเป็นคนพิการเป็นผู้สูงอายุร้อยละ 55.89 ของจำนวนคนพิการทั้งหมด (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2565) สถานการณ์ดังกล่าว แสดงถึงปัญหาผู้สูงอายุ ที่มีข้อจำกัดทางการเคลื่อนไหวมากทำให้มีความยากลำบากในการดูแลตนเอง การทำกิจกรรมในการดำรงชีวิตประจำวัน ต้องพึ่งพิงสมาชิกในบ้านในการให้การช่วยเหลือ เช่น การเดิน การเคลื่อนย้ายตัวเองไปห้องน้ำ การอาบน้ำ การรับประทานอาหาร เป็นต้น ปัญหาความพิการมากขึ้นตามจำนวนผู้สูงอายุ ซึ่งคาดว่าแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้น เพราะ ปี2576 การคาดประมาณ ประเทศไทยจะเป็น“สังคมสูงอายุ ระดับสุดยอด มีผู้สูงอายุร้อยละ 28 ของประชากร ภาคเหนือเป็นสังคมสูงวัย และมีแนวโน้มเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอด (Super aged society) เร็วกว่าภาคอื่นๆ (สำนักงานปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์, 2557) ขณะเดียวกันพบว่ามีประชากรพิการสูงกว่าภาคอื่น (ร้อยละ 7.0) ผู้สูงอายุภาคเหนือมีความยากจน และระบบดูแลยังไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหว หรือความพิการ ในพื้นที่ชนบทเป็นกลุ่มผู้ยากจน ยังเข้าถึงอุปกรณ์การฟื้นฟูร่างกายและอุปกรณ์ช่วยเหลือได้จำกัด ผลกระทบที่เกิดขึ้นหากไม่ได้รับการแก้ไขคือ ทำให้ผู้สูงอายุเสียโอกาสในการใช้ชีวิตในสังคม รวมทั้งอาชีพ ปัญหาที่ตามมาคือ จะเกิดปัญหาเศรษฐกิจในครอบครัว นำไปสู่การทะเลาะปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว ชุมชนต่อไป และบุคคลกลุ่มดังกล่าว ยังถูกมองว่าเป็นภาระในการดูแลของครอบครัวและชุมชน นอกจากนี้หาไปม่ได้รับการแก้ไข ผู้สูงอายุหรือคนพิการจะยิ่งมีความพิการมากขึ้น ภาวะแทรกซ้อน ทำให้ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเอง สุขภาพแย่กว่าเดิม ระบบบริการต้องรับการดูแลมากขึ้นตามไปด้วย สภาพปัญหาและผลกระทบดังกล่าว จึงจำเป็นต้องเตรียมชุมชนให้พร้อมรับกับสถานการณ์ดังกล่าว ให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองดูแลซึ่งกันและกันตามบริบท

	ของแต่ละพื้นที่ ร่วมกับผู้สูงอายุ คนพิการ และครอบครัว ดังนั้นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุและผู้พิการเข้าถึงอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟู โดยความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องในชุมชน ภูมิปัญญาของคนในชุมชน จะทำให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น ผู้สูงอายุ คนพิการมีโอกาสในชีวิตมากขึ้น อาจนำไปสู่การเปลี่ยนคำว่าภาระ ให้เป็นพลัง การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและผู้พิการที่ยากจน โดยการส่งเสริมให้มีการจัดทำอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกาย หรือเรียกว่า เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก ที่สามารถออกแบบได้ตรงกับความต้องการ (Need) กับคนในชุมชน ครอบครัว และชุมชน โดยใช้ความรู้ภูมิปัญญาชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยฟื้นฟูสมรรถภาพ และช่วยเหลือแก่ผู้ที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหวให้มีคุณภาพชีวิติที่ดี โดยใช้คนในชุมชนร่วมออกแบบ วัสดุในท้องถิ่นซึ่งราคาไม่แพงหาได้ในชุมชน เช่น การสร้างอุปกรณ์การยืดเหยียดกล้ามเนื้อแขนขา และสร้างอุปกรณ์เพื่อช่วยเหลือการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เช่น การอาบน้ำ การขับถ่าย (ศิวิไลซ์ วนรัตน์วิจิตร และอรวรรณ กีรติสิโรจน์, 2560) ดังนั้นชุมชนควรได้รับองค์ความรู้ เทคโนโลยี และการใช้ความรู้ภูมิปัญญาชุมชนในการทำอุปกรณ์เพื่อการฟื้นฟูและช่วยเหลือแก่ผู้ที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหวอย่างถูกต้องเหมาะสมเป็นพื้นฐาน ร่วมกับความร่วมมือของหลายฝ่ายในชุมชนด้วย จะช่วยให้ชุมชนมีศักยภาพในการดูแลซึ่งกันและกันได้ โดยจัดทำเป็นโครงการขึ้น โครงการมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาภาค ในยุทธศาสตร์ การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน สอดคล้องกับแผน ววน ตามแผนงาน การยกระดับสังคมและสิ่งแวดล้อม ให้พัฒนาอย่างยั่งยืนโดยใช้ ววน. และ สอดคล้องกับแผน ววน.ระดับภาคในยุทธศาสตร์ ที่ 4 การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน และแนวทางการพัฒนาที่ 4.1 พัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุให้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมศักยภาพในการพึ่งตนเอง รวมทั้งผลักดันการสร้างนวัตกรรมช่วยในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพสำหรับผู้สูงอายุ คนพิการเขตเมือง โดยเฉพาะชายขอบของอำเภอ ยังพบว่ามีความยากจน ไม่สามารถเข้าถึงอุปกรณ์ที่จำเป็นและเหมาะสมกับ Need ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะดำเนินโครงการดังกล่าวในพื้นที่เขตเมือง
3.3 วัตถุประสงค์โครงการ	1. ผู้สูงอายุและคนพิการยากจนได้เข้าถึงอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูทางกายภาพนำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้และมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น

	2. เพื่อให้ชุมชนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ มีสมรรถนะในการช่วยเหลือและการฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการด้วยอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกายจากภูมิปัญญาชุมชน 3. เพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนในพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาการเข้าถึงอุปกรณ์ที่ตรงตามความต้องการหรือปัญหาของผู้สูงอายุและผู้พิการ 4. พัฒนาเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อประเมินอุปกรณ์ฯจากภูมิปัญญาชุมชน
3.4 ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	1. ผู้สูงอายุและคนพิการยากจนได้เข้าถึงอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูทางกายภาพ ร้อยละ 80 ของผู้มีปัญหาทางการเคลื่อนไหวระดับมาก (อย่างน้อย 5 คน) 2. กลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมอบรมฯ ร้อยละ 80 3. ผู้เข้าร่วมอบรมฯมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดความพิการ รูปแบบการช่วยเหลือและการฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการด้วยอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกายจากภูมิปัญญาชุมชน มากขึ้นร้อยละ 80 ของผู้เข้าร่วมอบรม 4. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถออกแบบวางแผนเกี่ยวกับชนิดและรูปแบบที่จะจัดทำอุปกรณ์ฟื้นฟูและอุปกรณ์ช่วยเหลือจากชุมชนอย่างเหมาะสมเพื่อแก้ไขปัญหาการเข้าถึงอุปกรณ์ที่ตรงตามความต้องการหรือปัญหาของผู้สูงอายุและผู้พิการ 5. กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมอบรมฯ มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมในโครงการ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจในภาพรวมไม่น้อยกว่า 4 คะแนน จากคะแนนเต็ม
3.5 ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์	โครงการมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาภาค ในยุทธศาสตร์ การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน สอดคล้องกับแผน ววน ตามแผนงาน การยกระดับสังคมและสิ่งแวดล้อม ให้พัฒนาอย่างยั่งยืนโดยใช้ ววน. และ สอดคล้องกับแผน ววน. ระดับภาคในยุทธศาสตร์ ที่ 4 การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน และแนวทางการพัฒนาที่ 4.1 พัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุให้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมศักยภาพในการพึ่งตนเอง รวมทั้งผลักดันการสร้างนวัตกรรมช่วยในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพสำหรับผู้สูงอายุ
3.6 พื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย	กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหว และคนพิการ พื้นที่เป้าหมาย คือ เป็นพื้นที่เขตเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก คนพิการที่อยู่ในเขตเมือง ยังมีความยากจน และไม่เข้าถึงอุปกรณ์ฯ

3.7 แนวทางดำเนินการ	**แนวทางการดำเนินงาน** กรอบ แนวทางดำเนินการดังภาพต่อไปนี้ **ขั้นตอนการดำเนินการ** 1. เตรียมการดำเนินโครงการในพื้นที่ ประสานงานกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิษณุโลก สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด อำเภอ จ.พิษณุโลก เตรียมพื้นที่ชุมชนเป้าหมาย สร้างความเข้าใจผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ 2. สำรวจปัญหาความต้องการในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหว คนพิการ และวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการที่จำเป็น (NEED) ด้านอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหวที่บ้านในพื้นที่เป้าหมาย 3. จัดอบรมฯและพัฒนาอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูสมรรถภาพ 3.1 จัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ มีเนื้อหาดังนี้ แนวคิดความพิการและการช่วยเหลือการฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการ ประเภทอุปกรณ์สำหรับการช่วยเหลือและการฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการ และเสนอรูปแบบการฟื้นฟูสมรรถภาพสำหรับผู้มีปัญหาทางการเคลื่อนไหวโดยใช้อุปกรณ์จากภูมิปัญญาชุมชน อย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งได้จากการศึกษาวิจัย เพื่อให้ชุมชนเกิดความเข้าใจความพิการและเอื้อต่อการสนับสนุน การมีส่วนร่วมในโครงการ 3.2 จัดกิจกรรมสนับสนุน การวางแผน ออกแบบและพัฒนาอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการจากภูมิปัญญาชุมชน สนับสนุน

	ดำเนินการพัฒนาการสร้างอุปกรณ์ โดยตอบสนองปัญหาของคนที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหวภายใต้หลักวิชาการ มาตรฐาน และความปลอดภัย 3.3 พัฒนาเกณฑ์ประเมินอุปกรณ์จากภูมิปัญญาชุมชน 4. การติดตามและประเมินผล โดยติดตามความก้าวหน้าการนำองค์ความรู้ ในการร่วมพัฒนาอุปกรณ์ในพื้นที่ ทีมวางแผนพัฒนาอุปกรณ์กับชุมชนโดยการประชุมแลกเปลี่ยนในพื้นที่ และประเมินผลโครงการตามวัตถุประสงค์โครงการและตัวชี้วัด โดยการประชุมแลกเปลี่ยนในพื้นที่
3.8 หน่วยงานดำเนินการ	มหาวิทยาลัยนเรศวร ร่วมกับ -สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิษณุโลก -หน่วยงานสาธารรสุข -หน่วยงานเกี่ยวข้องกับช่าง เช่น วิทยาลัยเทคนิคพิษณุโลก -องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และเทศบาล -ชุมชน : ผู้นำชุมชน ผู้ดูแลผู้สูงอายุ อสม.
3.9 ระยะเวลาดำเนินโครงการ	ระยะเวลาไม่เกิน 12 เดือน อาจแบ่งเป็นระยะตามขั้นตอนการวิจัย 1 ตุลาคม 2566– 31 กันยายน 2567
3.10 งบประมาณ	งบประมาณโดยรวม งบประมาณที่ขอสนับสนุนทุนวิจัย **500,000**
3.11 ผลผลิต (Output)	ผลที่จะได้รับจากการศึกษาค้นคว้าวิจัยให้สอดคล้องกับวิธีและขั้นตอนการวิจัย โดยระบุสิ่งที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งควรระบุปริมาณ และคุณภาพที่จะเกิดขึ้น 1. ผู้สูงอายุและคนพิการยากจนได้เข้าถึงอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูทางกายภาพได้มากกว่าปีที่ผ่านมา นำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้และมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น 2. เพื่อให้ชุมชนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ มีสมรรถนะในการช่วยเหลือและการฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการด้วยอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกายจากภูมิปัญญาชุมชนเพิ่มขึ้นร้อยละ 80 **3.** ชุมชน สามารถนำความรู้เกี่ยวกับความพิการ อุปกรณ์สำหรับคนพิการ ไปวางแผนออกแบบการจัดทำอุปกรณ์ฟื้นฟูและอุปกรณ์ช่วยเหลือจากภูมิปัญญาชุมชน อย่างเหมาะสมกับปัญหาของผู้สูงอายุและคนพิการยากจน **4** แนวทาง เกณฑ์การประเมินอุปกรณ์จากภูมิปัญญาชุมชน
3.12 ผลลัพธ์ (Outcome)	ผลสำเร็จที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เป็นผลที่สืบเนื่องจากผลผลิต ในเชิงการใช้ประโยชน์ผลผลิต หรือการแก้ไขปัญหาของพื้นที่ รวมทั้งระบุถึงแนวทางในการผลักดันผลผลิตไปสู่การใช้ประโยชน์ด้วย

	- ผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้สูงอายุและคนพิการและครอบครัว สามารถทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเองและสมรรถภาพทางกายเพิ่มขึ้นกว่าเดิม - ชุมชนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ได้มีกรอบแนวทางในการทำงานร่วมกันในการฟื้นฟูสภาพของผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหวในชุมชนโดยใช้อุปกรณ์จากภูมิปัญญาชุมชนอย่างเหมาะสมกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น
3.13 ผลกระทบ (Impact)	ผลที่เกิดจากการดำเนินงานนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในเชิงเศรษฐกิจ สังคม หรือสิ่งแวดล้อม ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการสอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐตามแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ให้ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่งเสริมการบูรณาการเครือข่ายและสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการอย่างยั่งยืน โดยสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง และพัฒนาให้เกิดความสามารถในการพึ่งพาตัวเองได้ในอนาคต **เชิงสุขภาพ** ผู้มีปัญหาการเคลื่อนไหว/คนพิการในชุมชน เข้าถึงบริการอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับสภาพร่างกายตนเอง ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม **เศรษฐกิจ** ชุมชนสามารถนำตัวอย่างอุปกรณ์ไปต่อยอดพัฒนาให้เกิดรายได้แก่ชุมชนและสามารถนำรูปแบบการพัฒนาอุปกรณ์ไปใช้ในการพัฒนาอุปกรณ์ชิ้นอื่นๆเพื่อแก้ปัญหาให้กับคนที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหวในชุมชน และผลิตอุปกรณ์นั้นๆ เกิดรายได้ต่อเนื่องต่อไป **สังคม จะเ**กิดผลดีต่อครอบครัว เทียบกับก่อนได้อุปกรณ์ลดเวลาดูแล และ. โครงการสามารถยกระดับการทำงานร่วมกันในชุมชน เพื่อแก้ปัญหาผู้มีปัญหาการเคลื่อนไหว/คนพิการ ในชุมชนได้ด้วยชุมชนเอง โดยชุมชนสามารถดำเนินการช่วยคนพิการได้เอง

หมายเหตุ: ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบต้องสอดคล้องตอบสนองกับข้อ 3.1-3.5 และจะต้องเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ประเมินผลได้อย่างชัดเจนเมื่อสิ้นสุดโครงการ

การออกแบบโครงการให้คำนึงประสิทธิผล ประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า ความต่อเนื่อง และความยั่งยืนด้วย

โครงการแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค
ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Form H ข้อเสนอโครงการด้าน ววน. หรือข้อเสนอโครงการวิจัยและนวักรรมที่ตอบโจทย์
หรือตอบสนองความต้องการพัฒนาเชิงพื้นที่ระดับภาค

ส่วนที่ 1 ผู้เสนอโครงการด้าน ววน.

1.1 พื้นที่	ภาคเหนือ
1.2 สถาบัน	มหาวิทยาลัยนเรศวร
1.3ผู้รับผิดชอบโครงการ	ผศ.ดร.ศิวิไลซ์ วนรัตน์วิจิตร ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาตราจารย์ หน่วยงานสังกัด คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่อยู่ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000 โทรศัพท์ 088-281-3539 อีเมล civilaiz_6@hotmail.com (2) ชื่อ ผศ.ดร. อรวรรณ กีรติสิโรจน์ ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาตราจารย์ หน่วยงานสังกัด คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่อยู่ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000 โทรศัพท์ 085-744-6050 อีเมล orawansa.nu@gmail.com (3)ชื่อ ดร.จุฑารัตน์ รักประสิทธิ์ ตำแหน่ง อาจารย์ หน่วยงานสังกัด คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่อยู่ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000 โทรศัพท์ 064-959-8249 อีเมล jutaratrakprasit@gmail.com (4) ชื่อ ผศ.ดร. ศันสนีย์ เมฆรุ่งเรืองวงศ์ ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาตราจารย์ หน่วยงานสังกัด คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่อยู่ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000 โทรศัพท์ 090-973-8225 อีเมล sunsaneem@nu.ac.th
1.4หน่วยงานความร่วมมือ	ส่วนราชการในพื้นที่ที่มีภารกิจหลักสอดคล้องกับโครงการ หรือหน่วยงานฟังก์ชั่น รวมทั้งหน่วยงานภาคเอกชน ชุมชน หรือหน่วยงานอื่นที่มีบทบาทเกี่ยวข้อง สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลสางเสริมสุขภาพตำบล พัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์ (พม.) วิทยาลัยเทคนิค ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน อสม. อบต. ทบต.

หมายเหตุ: โครงการด้าน ววน. คือ การศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ความรู้ ออกแบบเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมด้วยกระบวนการวิจัยตามโจทย์ที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาและยุทธศาสตร์ในข้อเสนอแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ระดับภาค โดยคำนึงถึงสภาพปัญหา ความต้องการ และศักยภาพของพื้นที่ รวมทั้งกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ซึ่งต้องมีผู้ใช้ประโยชน์และผู้รับประโยชน์จากการวิจัยอย่างชัดเจน

ส่วนที่ 2 ผลงานด้าน ววน. ที่จะใช้เป็นฐานในวิจัยและพัฒนานวัตกรรมต่อยอด

2.1 ชื่อผลงานด้าน ววน.	การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและคนพิการที่ยากจนโดยส่งเสริมการจัดทำอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกายบนฐานเทคโนโลยีระดับชุมชน
2.2 โจทย์ของผลงาน ววน.	อุปกรณ์ฟื้นฟูและช่วยเหลือสำหรับผู้สูงอายุ คนพิการ ที่อยู่บ้าน ที่ทำมาจากภูมิปัญญาของท้องถิ่นชุมชน ● สภาพปัญหาความต้องการที่จำเป็น (NEED) ของคนพิการ ผู้สูงอายุในการสร้างอุปกรณ์ ● การสร้างทัศนคติที่ดีต่อความพิการ ความเข้าใจ ในองค์ความรู้จากงานวิจัยต้นแบบ (รูปแบบดำเนินการ อุปกรณ์ต้นแบบ) ● การออกแบบ สร้างอุปกรณ์ และพัฒนาอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับปัญหารายบุคคล และมีความปลอดภัย
2.3 ผลสรุปผลงาน ววน.	ผู้สูงอายุและคนพิการและครอบครัวเข้าถึงบริการอุปกรณ์การฟื้นฟูสมรรภาพและการช่วยเหลือ หลังจากได้อุปกรณ์ฟื้นฟู/ช่วยเหลือไปแล้ว มีการใช้อุปกรณ์ทำให้มีความมั่นใจในการทรงตัว หรือเคลื่อนที่มากขึ้น ทำให้สามารถทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเองและสมรรถภาพทางกายเพิ่มขึ้นกว่าเดิม มีความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ภายใต้การจัดการสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ส่งผลให้ครอบครัวลดความกังวลในการดูแลผู้สูงอายุและคนพิการ มีเวลาว่างในการทำกิจกรรมส่วนตัว หรือกิจกรรมอื่นๆ หรือไปรับจ้างเพื่อหาเงินมาเลี้ยงครอบครัวมากขึ้น ผลกระทบต่อชุมชน ชุมชนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ได้มีกรอบแนวทางในการทำงานร่วมกัน ในการฟื้นฟูสภาพของผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหวในชุมชนโดยใช้อุปกรณ์จากภูมิปัญญาชุมชนอย่างเหมาะสมกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น จากข้อมูลของอนุกรรมการ พชอ. ด้านการดูแลกลุ่มเปราะบางในอำเภอเนินมะปราง พบว่า ได้นำรูปแบบการดำเนินการของโครงการฯ ไปเป็นกรอบแนวคิดและแนวทางในการเขียนโครงการเพื่อดูแลกลุ่มเปราะบางในพื้นที่ และเสนอโครงการ แก่ พชอ. เพื่อของบประมาณในการดำเนินการต่อไป ผลที่เกิดจากการดำเนินงานนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในเชิงเศรษฐกิจ สังคม หรือสิ่งแวดล้อมเชิงสุขภาพ ผู้มีปัญหาการเคลื่อนไหว/คนพิการในชุมชน เข้าถึงบริการอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับสภาพร่างกายตนเอง ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

	เชิงเศรษฐกิจครอบครัว และชุมชน ใช้วัสดุเหลือใช้ในชุมชนมาเป็นส่วนประกอบการสร้างอุปกรณ์ และจัดซื้อบางส่วน ดังนั้น ทำให้ลดรายจ่ายอุปกรณ์ที่นำมาให้กับคนพิการ เฉลี่ยประมาณร้อยละ 30
2.4 ประเด็นที่นำไปต่อยอด	จุดแข็งที่ได้จากผลงานด้าน ววน. ที่เป็นส่วนสำคัญใช้เป็นฐานหรือนำไปใช้ประโยชน์ต่อยอดเพื่อขยายผลในโครงการที่จะดำเนินการต่อไป - ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันส่งเสริม การพัฒนาอุปกรณ์ฯจากภูมิปัญญา เพื่อเพิ่มการเข้าถึงบริการอุปกรณ์การฟื้นฟูสมรรภาพและการช่วยเหลือ - การพัฒนาอุปกรณ์ฯจากภูมิปัญญา ทำให้ตรงกับสภาพปัญหารายบุคคล ส่งผลให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น - พัฒนาทัศนคติครอบครัวคนพิการและชุมชน ในการฟื้นฟูสมาถภาพคนพิการ - พัฒนาแนวทางประเมินมาตรฐาน อุปกรณ์การฟื้นฟูสมรรภาพและการช่วยเหลือจากภูมิปัญญาชุมชน
2.5 เป้าหมายในการขยายผล	กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหว และคนพิการ พื้นที่เป้าหมาย คือ อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
2.6 ระดับความพร้อม	ระดับ TRL / ระดับ SRL ของผลงานด้าน ววน. ที่จะนำมาใช้เป็นฐานเพื่อการต่อยอด ระดับ 4

หมายเหตุ: กรณีที่มีการนำผลงานวิจัย และนวัตกรรม หรือผลงานด้าน ววน. มาใช้ประโยชน์เป็นฐานหลายผลงานให้คัดลอกตารางนี้ ตามจำนวนผลงานที่จะนำมาใช้

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอโครงการ ววน. หรือข้อเสนอโครงการวิจัยและนวัตกรรม

3.1 ชื่อโครงการด้าน ววน.	ชื่อโครงการการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและคนพิการที่ยากจนในเขตเมือง โดยส่งเสริมศักยภาพชุมชนและการจัดทำอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกายบนฐานเทคโนโลยีระดับชุมชน
3.2 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	สถานการณ์ของคนพิการในประเทศไทย ข้อมูลเดือน มีนาคม พ.ศ. 2565 พบมีผู้ขึ้นทะเบียนผู้พิการ ร้อยละ 3.19 ของประชากรทั้งประเทศ และในจำนวนนี้มากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.30) เป็นคนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือร่างกาย ซึ่งในจำนวนผู้พิการทางการเคลื่อนไหวหรือร่างกาย ที่สำคัญเป็นคนพิการเป็นผู้สูงอายุร้อยละ 55.89 ของจำนวนคนพิการทั้งหมด (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2565) สถานการณ์ดังกล่าว แสดงถึงปัญหาผู้สูงอายุ ที่มีข้อจำกัดทางการเคลื่อนไหวมากทำให้มีความยากลำบากในการดูแลตนเอง การทำกิจกรรมในการดำรงชีวิตประจำวัน ต้องพึ่งพิงสมาชิกในบ้านในการให้การช่วยเหลือ เช่น การเดิน การเคลื่อนย้ายตัวเองไปห้องน้ำ การอาบน้ำ การรับประทานอาหาร เป็นต้น ปัญหาความพิการมากขึ้นตามจำนวนผู้สูงอายุ ซึ่งคาดว่าแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้น เพราะ ปี2576 การคาดประมาณ ประเทศไทยจะเป็น “สังคมสูงอายุ ระดับสุดยอด มีผู้สูงอายุ 28 % ของประชากร ภาคเหนือเป็นสังคมสูงวัย และมีแนวโน้มเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอด(Super aged society) เร็วกว่าภาคอื่นๆ (สำนักงานปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์, 2557) ขณะเดียวกันพบว่ามีประชากรพิการสูงกว่าภาคอื่น (ร้อยละ 7.0) ผู้สูงอายุภาคเหนือมีความยากจน และระบบดูแลยังไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหว หรือความพิการ ในพื้นที่ชนบทเป็นกลุ่มผู้ยากจน ยังเข้าถึงอุปกรณ์การฟื้นฟูร่างกายและอุปกรณ์ช่วยเหลือได้จำกัด ผลกระทบที่เกิดขึ้นหากไม่ได้รับการแก้ไขคือ ทำให้ผู้สูงอายุเสียโอกาสในการใช้ชีวิตในสังคม รวมทั้งอาชีพ ปัญหาที่ตามมาคือ จะเกิดปัญหาเศรษฐกิจในครอบครัว นำไปสู่การทะเลาะปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว ชุมชนต่อไป และบุคคลกลุ่มดังกล่าว ยังถูกมองว่าเป็นภาระในการดูแลของครอบครัวและชุมชน นอกจากนี้หาไปม่ได้รับการแก้ไข ผู้สูงอายุหรือคนพิการ จะยิ่งมีความพิการมากขึ้น ภาวะแทรกซ้อน ทำให้ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเอง สุขภาพแย่กว่าเดิม ระบบบริการต้องรับการดูแลมากขึ้นตามไปด้วย สิ่งที่ควรดำเนินการคือ สภาพปัญหาและผลกระทบดังกล่าว จึงจำเป็นต้องเตรียมชุมชนให้พร้อมรับกับสถานการณ์ดังกล่าว ให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองดูแลซึ่งกันและกันตามบริบทของแต่ละพื้นที่ ร่วมกับผู้สูงอายุ คนพิการ และครอบครัว ดังนั้นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุและผู้พิการ

	เข้าถึงอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟู โดยความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องในชุมชน ภูมิปัญญาของคนในชุมชน จะทำให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น ผู้สูงอายุ คนพิการมีโอกาสในชีวิตมากขึ้น อาจนำไปสู่การเปลี่ยนคำว่า ภาระ ให้เป็นพลัง การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและผู้พิการที่ยากจน โดยการส่งเสริมให้มีการจัดทำอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกาย หรือเรียกว่า เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถออกแบบได้ตรงกับความต้องการ (Need) กับคนในชุมชน ครอบครัว และชุมชน โดยใช้ความรู้ภูมิปัญญาชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยฟื้นฟูสมรรถภาพ และช่วยเหลือแก่ผู้ที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหวให้มีคุณภาพชีวิติที่ดี โดยใช้คนในชุมชนร่วมออกแบบวัสดุในท้องถิ่นซึ่งราคาไม่แพง หาได้ในชุมชน เช่น การสร้างอุปกรณ์การยืดเหยียดกล้ามเนื้อแขนขา และสร้างอุปกรณ์เพื่อช่วยเหลือการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เช่น การอาบน้ำ การขับถ่าย (ศิวิไลซ์ วนรัตน์วิจิตร และอรวรรณ กีรติสิโรจน์, 2560) ดังนั้น ชุมชนควรได้รับองค์ความรู้ เทคโนโลยี และการใช้ความรู้ภูมิปัญญาชุมชนในการทำอุปกรณ์เพื่อการฟื้นฟูและช่วยเหลือแก่ผู้ที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหว อย่างถูกต้องเหมาะสมเป็นพื้นฐาน ร่วมกับความร่วมมือของหลายฝ่ายในชุมชนด้วย จะช่วยให้ชุมชนมีศักยภาพในการดูแลซึ่งกันและกันได้ โดยจัดทำเป็นโครงการนำร่อง โครงการมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาภาค ในยุทธศาสตร์ การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน สอดคล้องกับแผน ววน ตามแผนงาน การยกระดับสังคมและสิ่งแวดล้อม ให้พัฒนาอย่างยั่งยืนโดยใช้ ววน. และ สอดคล้องกับแผน ววน.ระดับภาคในยุทธศาสตร์ ที่ 4 การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน และแนวทางการพัฒนาที่ 4.1 พัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุให้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมศักยภาพในการพึ่งตนเอง รวมทั้งผลักดันการสร้างนวัตกรรมช่วยในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพสำหรับผู้สูงอายุ คนพิการเขตเมือง โดยเฉพาะชายขอบของอำเภอ ยังพบว่ามีความยากจน ไม่สามารถเข้าถึงอุปกรณ์ที่จำเป็นและเหมาะสมกับ Need ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะดำเนินโครงการดังกล่าวในพื้นที่เขตเมือง
3.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	(1) ผู้สูงอายุและคนพิการยากจนได้เข้าถึงอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูทางกายภาพ นำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้และมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น (2) เพื่อให้ชุมชนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ มีสมรรถนะในการช่วยเหลือและการฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการด้วยอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกายจากภูมิปัญญาชุมชน และมีความตั้งใจนำความรู้ไปพัฒนาอุปกรณ์ฯ (3) เพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนในพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาการเข้าถึงอุปกรณ์ที่ตรงตามความต้องการหรือปัญหาของผู้สูงอายุและผู้พิการ 4. พัฒนาเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อประเมินอุปกรณ์ฯจากภูมิปัญญาชุมชน

3.4 ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์	โครงการมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาภาค ในยุทธศาสตร์ การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน สอดคล้องกับแผน ววน ตามแผนงาน การยกระดับสังคมและสิ่งแวดล้อม ให้พัฒนาอย่างยั่งยืนโดยใช้ ววน. และ สอดคล้องกับแผน ววน.ระดับภาคในยุทธศาสตร์ ที่ 4 การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน และแนวทางการพัฒนาที่ 4.1 พัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุให้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมศักยภาพในการพึ่งตนเอง รวมทั้งผลักดันการสร้างนวัตกรรมช่วยในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพสำหรับผู้สูงอายุ
3.5 การทบทวนวรรณกรรม	แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (ใส่เฉพาะหัวข้อใหญ่ว่ามีประเด็นอะไรบ้าง) ผู้วิจัยทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและคนพิการที่ยากจนโดยส่งเสริมการจัดทำอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกายบนฐานเทคโนโลยีระดับชุมชน ดังต่อไปนี้ 1. ผู้สูงอายุ 2. คนพิการ 3. คุณภาพชีวิต 4. การฟื้นฟูสมรรถภาพทางกาย 5. เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive technology) 6. ต้นทุนภูมิปัญญาชุมชน 7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 8. กรอบแนวคิดการวิจัย **งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง** การศึกษาการเข้าถึงอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการของคนพิการไทย โดยดารณี สุวพันธ์ พบว่ามีคนพิการที่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ฯ แต่ยังไม่มีใช้ เท่ากับร้อยละ 43.7 ของจำนวนคนพิการที่จำเป็นต้องใช้ทั้งหมด และร้อยละ 8.2 มีอุปกรณ์แล้วแต่ไม่ได้ใช้เพราะความไม่เหมาะสมหลายประการ สำหรับการเข้าถึงอุปกรณ์ฯ ในปีงบประมาณ 2551 และ 2552 มีเพียง ร้อยละ 5.6 และ 6.5 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่าคนพิการได้รับสวัสดิการรักษาพยาบาล ร้อยละ 97.0 จำนวนสถานบริการที่ให้บริการอุปกรณ์อุปกรณ์ฯ มีไม่เพียงพอและส่วนใหญ่อยู่ในเขตเมือง การขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น แพทย์ผู้เชี่ยวชาญ นักกายอุปกรณ์ นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด เป็นต้น อุปกรณ์แต่ละรายการมีไม่เพียงพอและมีข้อจำกัดในการเข้าถึง เนื่องจากคนพิการส่วนใหญ่ ร้อยละ 83.3 อยู่นอกเขตเมืองทำให้เป็นอุปสรรคในการเดินทางมารับบริการจากส่วนกลาง ไม่มีค่าเดินทางหรือขาดผู้ดูแลในการเดินทางมารับบริการ อีกทั้งหน่วยบริการบางแห่งยังไม่มีการบริการเชิงรุก เช่น การเยี่ยมคนพิการที่บ้าน นอกจากนี้ยังพบปัญหาการเลือกใช้เทคโนโลยี

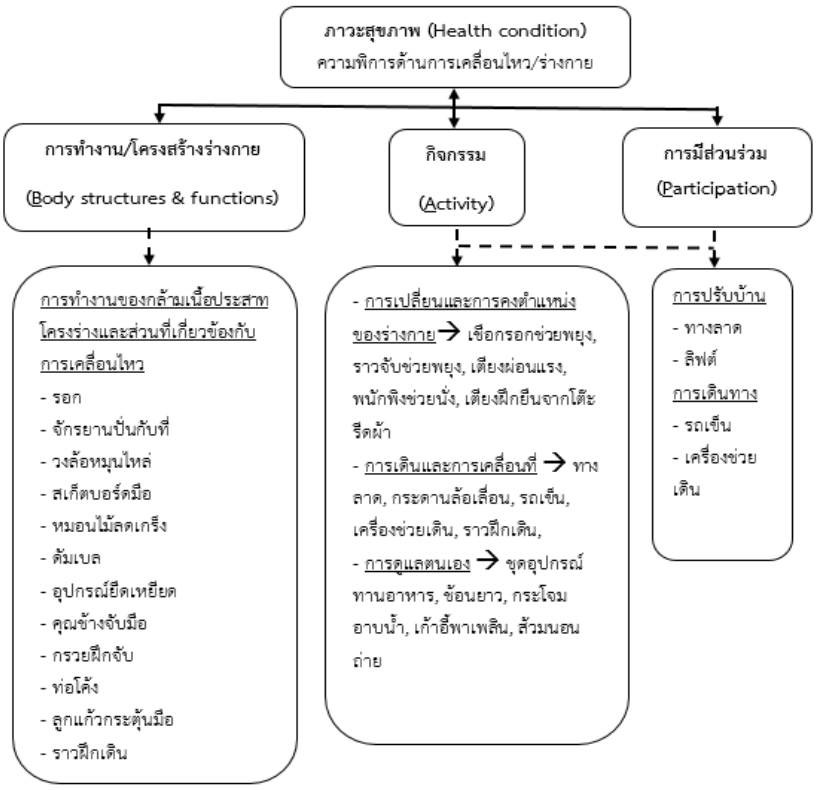
	หรืออุปกรณ์ฯ ที่ไม่เหมาะสม ทำให้เกิดการไม่ได้ใช้ซึ่งเป็นการสูญเสียโดยเปล่าประโยชน์ จึงควรมีการประเมินปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ เช่น อายุ เพศ สิ่งแวดล้อม ที่อยู่อาศัย อาชีพ และความต้องการที่แท้จริง เพื่อให้เกิดความพึงพอใจและประโยชน์อันสูงสุด (ดารณี สุวพันธ์, มปป.) การศึกษาเกี่ยวกับการทบทวนชุดสิทธิประโยชน์และการเข้าถึงบริการอุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการ ในโครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ โดยกระทรวงสาธารณสุข เมื่อปี พ.ศ.2557 ยังชี้ให้เห็นถึงสถานการณ์เกี่ยวกับการเข้าถึงอุปกรณ์ฯของคนพิการในประเทศไทยได้แก่การขาดข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นการเข้าไม่ถึงบริการฟื้นฟูฯ การที่คนพิการที่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ฯ แต่ไม่ได้รับอุปกรณ์ฯนั้นๆ คนพิการจำนวนมากไม่ใช้อุปกรณ์ฯที่ได้รับในขณะที่คนพิการบางรายได้รับอุปกรณ์ฯซ้ำจากโรงพยาบาลและหน่วยงานอื่นๆทั้งในภาครัฐและภาคประชาสังคมซึ่งปัญหาทั้งหมดนี้เป็นผลจากนโยบายและการปฏิบัติของหลายหน่วยงาน อาทิเช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ระบบประกันสุขภาพภาครัฐ โรงพยาบาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ โดยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นสำคัญที่ควรนำมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไข คือ ความเหลื่อมล้ำของสิทธิประโยชน์ภายใต้ระบบประกันสุขภาพ การจัดบริการฟื้นฟูฯ และอุปกรณ์ฯ ที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการในบางพื้นที่ (ส่วนหนึ่งเกิดจากการขาดแคลนบุคลากรเฉพาะสาขา) ขาดความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และขาดระบบบริหารจัดการเกี่ยวกับอุปกรณ์ฯ (ธีระ ศิริสมุด และคณะ, 2557) จาก CBR Guidelines ขององค์การอนามัยโลก พบว่าในประเทศที่มีรายได้ต่ำและประเทศที่มีรายได้ปานกลางจานวนมาก มีคนพิการที่จาเป็นต้องใช้อุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการและเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพียงร้อยละ 5 เท่านั้นที่เข้าถึงอุปกรณ์ดังกล่าว ในประเทศเหล่านี้มักมีการผลิตอุปกรณ์เหล่านี้น้อย และส่วนใหญ่มักด้อยคุณภาพ นอกจากนี้ยังขาดแคลนบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนราคายังเป็นข้อจำกัดอีกด้วย การเข้าถึงอุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการเป็นสิ่งจำเป็นสาหรับคนพิการจำนวนมากและเป็นส่วนที่สำคัญของยุทธศาสตร์การพัฒนาต่างๆ การไม่มีอุปกรณ์เครื่องช่วยอาจทำให้คนพิการไม่สามารถเข้ารับการศึกษาหรือไม่สามารถทำงานได้ ทำให้เกิดเป็นวงจรความยากจนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้อุปกรณ์เครื่องช่วยต่างๆ ยังถือเป็นยุทธศาสตร์ป้องกันและส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุอีกด้วย (มยุรี ผิวสุวรรณ และคณะ, 2556) การศึกษาเกี่ยวกับผลการใช้อุปกรณ์ โดย ปรีชา บานกลีบ และคณะ (2558) ได้สร้างจักรยานกายภาพบำบัดแขนและขาสำหรับเด็กพิการทางสมอง เพื่อการศึกษา

	สมรรถนะของจักรยานกายภาพบำบัดในด้านต่างๆ เช่น ด้านการควบคุมการทำงานของจักรยานกายภาพบำบัด ด้านการทำกายภาพบำบัดฟื้นฟู ช่วงแขนและขาของเด็กพิการทางสมอง ผลที่ได้รับคือ การทำกายภาพบำบัดสามารถป้องกันการติดของข้อ และเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตและความสามารถในการดำรงชีวิตจากการเข้าถึงอุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการ และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงอุปกรณ์ โดยศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่เข้าถึงอุปกรณ์ฯ และกลุ่มที่เข้าไม่ถึงอุปกรณ์ฯ พบว่า คนพิการที่เข้าถึงอุปกรณ์ฯ มีคุณภาพชีวิตและความสามารถในการดำรงชีวิตดีกว่ากลุ่มคนพิการที่เข้าไม่ถึงอุปกรณ์ฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้าน ยกเว้นคุณภาพชีวิตในด้านสิ่งแวดล้อมและความสามารถในการดำรงชีวิตในด้านของการศึกษาที่ไม่พบความแตกต่าง โดยปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงอุปกรณ์ฯ ได้แก่ อายุ สิทธิประกันสุขภาพ การขึ้นทะเบียนคนพิการ อาชีพ และการดูแลจากครอบครัว (วันทนีย์ กุลเพ็ง และคณะ, 2558) รัชนี สรรเสริญ และคณะ (2554) ศึกษาการพัฒนาระบบการดูแลคนพิการโดยใช้ครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินสถานการณ์ ปัญหา และความต้องการระบบการดูแลคนพิการ และพัฒนารูปแบบระบบการดูแลคนพิการโดยใช้ครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน พบว่า อุปกรณ์เสริมเพื่อช่วยในการดำรงชีวิตประจำวัน ส่วนใหญ่ไม่ใช้ ร้อยละ 67.9 และอุปกรณ์เสริมที่ใช้มากที่สุดคือ ไม้เท้า ร้อยละ 11.1 รองลงมาเป็นรถเข็น ร้อยละ 10.5 ระดับความคิดเห็นของคนพิการต่อการได้รับบริการ จากครอบครัว ในภาพรวม อยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.9) คนพิการมีความคิดเห็นต่อการได้รับบริการจากภาค ประชาชนในภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ (ค่าเฉลี่ย 1.92) อำนาจ สุวรรณไตร (2558) ศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านนาทรายสามัคคี ตำบลนาสิงห์ อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จครั้งนี้ประกอบด้วย 1) ผู้นำชุมชน 2) ชุมชน และ 3) องค์กรภาครัฐระดับพื้นที่ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการโดยชุมชน มีส่วนร่วมจึงต้องอาศัยศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนเป็นพื้นฐานในกระบวนการจัดการ หน่วยงานรัฐระดับพื้นที่สนับสนุนงบประมาณและวิชาการ โดยยึดหลักการทำงานร่วมกันเป็นภาคีเครือข่ายอย่างมีดุลภาพ เพื่อช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการดูแลคนพิการ ได้แก่ นริสา วงศ์พนารักษ์ (2556) ศึกษาการใช้แนวคิดการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ มีข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดย

	ใช้การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน ดังนี้ ด้านการแพทย์: ควรหาแนวทางหรือพัฒนาระบบบริการให้คนพิการสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพและได้รับการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม ครบวงจร เพื่อเป้าหมายคือ มีสุขภาวะองค์รวมที่ครอบคลุมทั้งสุขภาวะทางกาย จิต สังคม และจิตวิญญาณ ด้านสังคม: ควรปรับเปลี่ยนหรือสร้างทัศนคติที่ดีต่อการดูแลคนพิการและทำให้เกิดกระแสความสำนึกร่วมรับผิดชอบของสังคมต่อคนพิการ การพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยใช้การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน เป็นเครื่องมือสำคัญในการดูแลคนพิการในสังคมที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และมีต้องการความช่วยเหลือเฉพาะเจาะจงตรงกับความต้องการและเป็นไปได้ เพื่อให้คนพิการได้เติมเต็มความเป็นบุคคล เป็นผู้ที่มีคุณค่าทางสังคมและสามารถดำเนินชีวิตอย่างเต็มศักยภาพ คนพิการในสังคมได้รับโอกาส สิทธิที่พึงได้ และได้รับการยอมรับอย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ สุริยัน นันทา (2559) ศึกษาการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพคนพิการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลโพนสา อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย พบว่า ในการส่งเสริมสุขภาพคนพิการในชุมชน ปัจจัยความสำเร็จในครั้งนี้ คือมีผู้นาชุมชนในพื้นที่ที่เข้มแข็ง กลุ่มประชาชนในพื้นที่มีความใส่ใจต่อคนพิการ มีรูปแบบการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ กับองค์กรในพื้นที่ ที่มีประสิทธิภาพ รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัยศึกษาปัญหาและรูปแบบการเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุขของคนพิการ: พื้นที่ศึกษา เทศบาลตำบลเมืองศรีไคและเทศบาลตำบลธาตุ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พิการทางกายหรือการเคลื่อนไหวช่วยเหลือตนเองไม่ได้เพราะเจ็บป่วย ด้านสภาพปัญหาและข้อจากัดการเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุข พบว่า คนพิการส่วนใหญ่ยังเข้าไม่ถึงบริการสาธารณสุข เช่น การตรวจสุขภาพประจาปี การฝึกอบรมให้อยู่ร่วมกันกับครอบครัว ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบริการสาธารณสุข และกายอุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการ สาเหตุที่เป็นอุปสรรคทำให้คนพิการไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมมีหลายกรณี เช่น การเดินทางลาบาก ไม่มีสิ่งอานวยความสะดวก ไม่สามารถสื่อสารกับคนอื่นได้ ไม่มีเงินค่ารถ ค่าอาหาร หรือไม่มีคนพาไปกรณีไปเองไม่ได้ คนพิการในพื้นที่ไม่ได้มีการรวมกลุ่มเป็นองค์กรคนพิการ ไม่มีความเข้มแข็ง การจัดสรรเงินงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อที่จะส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมคนพิการมีน้อย (กิตติวัฒน์ ฉัตรศรีโพธิ์ และคณะ, 2558) โครงการศึกษารูปแบบการบริการที่เหมาะสำหรับผู้สูงอายุพิการ พบว่า รูปแบบการบริการที่เหมาะสมสาหรับผู้สูงอายุพิการ ไม่ว่าจะเลือกรูปแบบใดในการดำเนินการสิ่งสำคัญที่ทาให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ คือ ตัวผู้สูงอายุพิการเอง ผู้ดูแลและสมาชิก

	ในครอบครัว กล่าวคือ ตัวผู้สูงอายุพิการ ต้องมีการรับรู้ภาวะสุขภาพและยอมรับสภาพความพิการ ซึ่งจะเกิดเป็นกาลังใจที่จะต่อสู้และพร้อมที่จะรับการฟื้นฟูคุณภาพชีวิต ซึ่งต้องได้รับการพัฒนาจิตใจให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง (Self-Esteem) ควบคู่ไปกับการฟื้นฟูสภาพร่างกาย ผู้ดูแลจะต้องตระหนักในภารหน้าที่ ที่อาจต้องดาเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา ทั้งการดูแลด้านอาหาร การให้อาหารทางสายยาง การขับถ่าย การสวนอุจาระการทาความสะอาดร่างกาย การพยุงเข้าห้องน้า การขยับตัวเพื่อไม่ให้เกิดแผลกดทับ การปฐมพยาบาลและกายภาพบาบัดเบื้องต้น การให้ยา และการสังเกตอาการ งานเหล่านี้เป็นงานที่จาเจและน่ารังเกียจ สร้างความเบื่อหน่ายได้ง่าย และต้องการความใส่ใจ ความละเอียดรอบคอบเป็นพิเศษ เพราะภาวะสุขภาพที่ดีของผู้สูงอายุพิการมีความสัมพันธ์กับการได้รับการบริการ สมาชิกในครอบครัว ที่ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุพิการโดยตรงจะต้องคอยให้กาลังใจทั้งผู้สูงอายุพิการและผู้ดูแล ไม่ปล่อยให้เป็นหน้าที่ของผู้ดูแลเพียงผู้เดียว แม้จะมีการให้ค่าตอบแทนก็ตาม การส่งเสริมและให้การสนับสนุนการมีส่วนร่วมกับชุมชน เพราะข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม พบว่า บางครอบครัวไม่ยอมให้อาสาสมัครเข้าไปช่วยเหลือ (มาสสุรีย์ ศรีพรหมมา, 2558) เพ็ญประภา ไสวดี (2559) พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการดูแลตนเองของคนพิการทางการเคลื่อนไหว อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ได้แก่ ความสามารถในการดูแลตนเองโดยรวมอยู่ในระดับดี การศึกษา ภาวะสุขภาพและการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการดูแลตนเองของคนพิการทางการเคลื่อนไหวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนเพศ รายได้ ระยะเวลาพิการไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการดูแลตนเองของคนพิการทางการเคลื่อนไหว การศึกษารูปแบบและวิธีการจัดสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมสำหรับคนพิการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดย ภุชงค์ เสนานุช (2554) พบว่า อบต. ยังไม่ได้มีการพัฒนารูปแบบและวิธีการจัดสวัสดิการเพื่อตอบสนองต่อคนพิการเท่าที่ควรส่วนใหญ่จะเป็นเพียงการให้ความช่วยเหลือเฉพาะหน้าและการจ่ายเบี้ยยังชีพสำหรับคนพิการเท่านั้น ข้อเสนอแนะจากการศึกษาคือ รูปแบบและวิธีการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับคนพิการโดย อบต. ควรมีลักษณะพหุลักษณ์ ในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองความต้องการผู้พิการ รวมทั้ง ความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น อบต. และภาคีเครือข่ายควรมีบทบาทสำคัญในการพัฒนารูปแบบและวิธีการจัดสวัสดิการให้มีประสิทธิภาพ

	สำหรับต่างประเทศมีความก้าวหน้าในเรื่องของเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ งานวิจัยจะเน้นไปที่การพัฒนาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น การพัฒนาเทคโนโลยีหุ่นยนต์ในการอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการรุนแรง เช่น อัมพาตทั้งตัว ทั้งในที่ทำงานและที่บ้าน (Bühler, Hoelper, Hoyer, & Humann, 1995) หรือในคนพิการที่มีความพิการทางการเคลื่อนไหวในระดับไม่รุนแรง เทคโนโลยีหุ่นยนต์โดยการพัฒนาอุปกรณ์ที่เรียกว่า “Smart walker”สามารถอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายหรือช่วยให้คนพิการเดินไปยังสถานที่ต่างๆ ได้ (Martins, Santos, Frizera-Neto, & Ceres, 2012) การพัฒนาอุปกรณ์เครื่องช่วยสำหรับการเดินในผู้ป่วยพาร์กินสัน (Constantinescu, Leonard, Deeley, & Kurlan, 2007) เป็นต้น
3.6 กรอบเค้าโครงความคิด	อธิบายถึงกรอบความสัมพันธ์ของประเด็นต่างๆ ในการศึกษาค้นคว้า โดยอธิบายพอสังเขป หรืออาจเขียนเป็นแผนภาพให้พอเข้าใจ ใช้แนวคิด ความพิการ มาประกอบในการผลิตอุปกรณ์ ตามสภาพความพิการ สำหรับการศึกษาครั้งนี้จำแนกเฉพาะเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ใช้สำหรับคนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือร่างกาย โดยพิจารณาตามกรอบ **ICF** ดังนี้ ดังแสดงในภาพ **1) อุปกรณ์ฟื้นฟู (Rehabilitative devices)** ซึ่งในที่นี้หมายถึงอุปกรณ์ที่ผลิตจากความรู้ภูมิปัญญาชุมชนที่ใช้ในการประเมิน การบำบัดรักษา การออกกำลังกาย และป้องกันการเกิดของโรคหรือป้องกันโรคแทรกซ้อน ซึ่งตามกรอบ ICF จะเป็นอุปกรณ์ที่ช่วยในการทำงานของกล้ามเนื้อประสาทโครงร่างและส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหว **2) อุปกรณ์ช่วยเหลือ (Assistive devices)** ซึ่งในที่นี้หมายถึงอุปกรณ์ที่ผลิตจากความรู้ภูมิปัญญาชุมชนที่ช่วยในการทำกิจกรรมและการมีส่วนร่วมดังกรอบ ICF จำแนกเป็นอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับ การเปลี่ยนและการคงตำแหน่งของร่างกาย การถือของการเคลื่อนย้ายของและการจัดการกับของ การเดินและการเคลื่อนที่ การดูแลตนเอง การปรับบ้าน และการเดินทาง

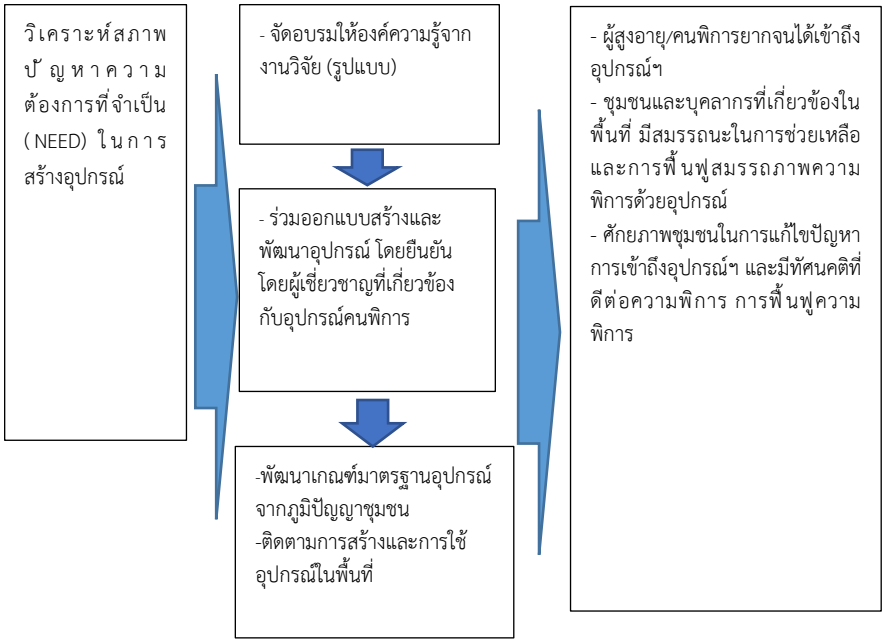
การจำแนกอุปกรณ์ฟื้นฟูและช่วยเหลือตามกรอบ ICF

3.7 พื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย	กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหว และคนพิการ พื้นที่เป้าหมาย คือ เป็นพื้นที่เขตเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก คนพิการที่อยู่ในเขตเมือง ยังมีความยากจน และไม่เข้าถึงอุปกรณ์ฯ

3.8 ระเบียบวิธีวิจัย

แนวทางการดำเนินงาน

กรอบ แนวทางดำเนินการดังภาพต่อไปนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ การเตรียมการก่อนปฏิบัติการวิจัย การปฏิบัติการวิจัย และสรุปผลการวิจัย โดยการปฏิบัติการวิจัยมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 การเตรียมการก่อนปฏิบัติการวิจัย

1. การเตรียมข้อมูล

2. การเตรียมชุมชน

3. การเตรียมคน

ส่วนที่ 2 การปฏิบัติการวิจัย กำหนดขั้นตอนการศึกษาในพื้นที่วิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning)

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ (Action)

ขั้นตอนที่ 3 การสังเกต (Observation)

ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนผล (Reflection)

ส่วนที่ 3 การสรุปผลการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยผู้วิจัยเข้าไปเก็บข้อมูลในพื้นที่ โดยประสานงานผู้บริหารด้านสาธารณสุข ผู้รับผิดชอบงานและผู้เกี่ยวข้อง ในระดับอำเภอและตำบล รวมทั้งประสานงานในชุมชน ในการเก็บรวมรวมข้อมูลประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมรวมข้อมูล และเครื่องมือที่ใช้ในการออกแบบพัฒนาอุปกรณ์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) แบบประเมินผู้เข้าร่วมกิจกรรมอบรม (ก่อน-หลัง การอบรม) 2) แบบประเมินเชิงคุณภาพการติดตามความก้าวหน้าของชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3) แบบสัมภาษณ์ผู้สูงอายุและคนพิการที่มีปัญหาการเคลื่อนไหว และญาติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบประเมินของผู้เข้าร่วมกิจกรรมอบรม (ก่อน-หลัง การอบรม) ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบประเมินวัดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของแนวคิดความพิการรูปแบบการช่วยเหลือและการฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการด้วยอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกายจากภูมิปัญญาชุมชน ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ ตัวเลือก 2 ตัว คือ ใช่และไม่ใช่ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายปิด จำนวน 7 ข้อ (0-7 คะแนน) ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ตอบถูก	1	คะแนน
ตอบผิด	0	คะแนน

การแปลผลคะแนน พิจารณาตามเกณฑ์การแบ่งระดับโดยใช้เกณฑ์ของบลูม (Bloom, 1976) แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

คะแนนรวม 6-7 คะแนน (ร้อยละ 80 ขึ้นไป) หมายถึง มีความรู้ระดับสูง

คะแนนรวม 5 คะแนน (ร้อยละ 60-79) หมายถึง มีความรู้ระดับปานกลาง

คะแนนรวมต่ำหรือเท่ากับ 4 คะแนน (ต่ำกว่าร้อยละ 60) หมายถึง มีความรู้ระดับต่ำ

ส่วนที่ 2 แบบประเมินทัศนคติในเรื่องของการฟื้นฟูผู้ที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหว ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แต่ละข้อมี 5 ตัวเลือก ได้แก่ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และไม่เห็นด้วย ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายปิด มีจำนวนทั้งหมด 5 ข้อ (5-25 คะแนน) ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

เห็นด้วยมาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของท่านมาก

เห็นด้วยปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของท่านปานกลาง

เห็นด้วยน้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของท่านน้อย

ไม่เห็นด้วย หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

มีการให้คะแนน ดังนี้

	ข้อคำถามเชิงบวก	ข้อคำถามเชิงลบ
เห็นด้วยมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน	ให้ 1 คะแนน
เห็นด้วยมาก	ให้ 4 คะแนน	ให้ 2 คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	ให้ 3 คะแนน	ให้ 3 คะแนน
เห็นด้วยน้อย	ให้ 2 คะแนน	ให้ 4 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้ 1 คะแนน	ให้ 5 คะแนน

การแปรผลคะแนน พิจารณาตามเกณฑ์การแบ่งระดับโดยใช้เกณฑ์ของ (Best, 1977) แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

อันตรภาคชั้น = คะแนนสูงสุด – คะแนนต่ำสุด/จำนวนชั้น

แทนค่าในสูตร = (5-1)/3

= 1.33

การแปลความหมายคะแนน ดังนี้

3.68 -5.00	หมายถึง	มีทัศนคติอยู่ใน ระดับสูง
2.34 -3.67	หมายถึง	มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง
1.00 -2.33	หมายถึง	มีทัศนคติอยู่ในระดับต่ำ

ส่วนที่ 3 แบบประเมินความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมให้ความรู้ฯ ประกอบด้วย (1) ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา (2) ความพึงพอใจต่อกิจกรรม ได้แก่ กระบวนการและขั้นตอนการในการดำเนินงาน วิทยากร การอำนวยความสะดวก คุณภาพกิจกรรม และความพึงพอใจของท่านต่อภาพรวมของกิจกรรม โดยมีระดับความพึงพอใจ เป็น 1-5 ซึ่ง 1 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด และ 5 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด จำนวน 17 ข้อ (17-85 คะแนน) (3) ความตั้งใจในการใช้ประโยชน์จากกิจกรรมในครั้งนี้ไปใช้ในการพัฒนาอุปกรณ์ช่วยเหลือผู้มีปัญหาทางการเคลื่อนไหวในชุมชน โดยมีตัวเลือก คือ ใช่ และไม่ใช่ จำนวน 1 ข้อ (4) ข้อเสนอแนะ จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ สิ่งที่ท่านพึงพอใจในการร่วมกิจกรรม และข้อเสนอแนะเพื่อนำไปพัฒนาการจัดกิจกรรมในครั้งต่อไป เป็นข้อคำถามแบบเปิดให้เติมข้อความ

2. แบบประเมินการติดตามความก้าวหน้าชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบประเด็นประชุมกลุ่ม / สนทนากลุ่ม ในการติดตามความก้าวหน้าในแต่ละกรณีศึกษา โดยมีข้อคำถาม 4 ข้อ คือ (1) กำลังดำเนินการถึงขั้นตอนไหน (2) ปัญหาอุปสรรค (3) ข้อเสนอแนะปรับแผนอย่างไรให้บรรลุผล (4) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมหลังไปดูการใช้อุปกรณ์กับผู้พิการ

ส่วนที่ 2 แบบการสนทนากลุ่ม ในบุคคลเกี่ยวข้องหลักๆ พยาบาล นักกายภาพบำบัด ช่าง ประธานชมรมสูงอายุ CG คำถามประกอบด้วย (1) ความคิดเห็นต่อโครงการ (ดีหรือไม่ อย่างไร ควรปรับอะไร) (2) ปัจจัยความสำเร็จ (3) อุปสรรค (4) ข้อเสนอแนะ (5) สรุป - ขั้นตอนการทำ และ- บทบาทแต่ละคนในชุมชน

3. แบบสัมภาษณ์ผู้สูงอายุและคนพิการที่มีปัญหาการเคลื่อนไหว และญาติ ในกิจกรรมเยี่ยมบ้านและติดตามการใช้อุปกรณ์ โดยมีประเด็นการสัมภาษณ์ ดังนี้

(1) สรุปเกิดผลดีอย่างไรบ้าง เทียบกับก่อนได้อุปกรณ์ ? (เช่น กิจกรรมในชีวิตประจำวัน/ใจ/สัมพันธ์คนดูแล..อื่นๆ)
   - สรุปเกิดผลดีกับคนพิการ เทียบกับก่อนได้อุปกรณ์ ?
   - สรุปเกิดผลดีกับครอบครัว เทียบกับก่อนได้อุปกรณ์ ?

(2) รายละเอียดผลงาน (เช่น มีลักษณะพิเศษเฉพาะคืออะไร เป็นต้น)

(3) ประโยชน์ หรือ ผลกระทบต่อคนพิการ
   - คนพิการ ได้ใช้อุปกรณ์ อย่างไงบ้าง
   - ความรู้สึกคนพิการ ต่ออุปกรณ์
   - ความรู้สึกครอบครัว ต่ออุปกรณ์

(4) แบบประเมินภาระของผู้ดูแลและความสะดวกของผู้สูงอายุและผู้พิการ โดยมีประเด็นการสัมภาษณ์ ดังนี้
   - ผู้สูงอายุและคนพิการที่มีปัญหาการเคลื่อนไหว สามารถทำกิจกรรม/เคลื่อนไหวอะไรได้เพิ่มขึ้น เทียบของเดิม
   - เมื่อผู้สูงอายุและคนพิการใช้อุปกรณ์ฟื้นฟูฯ ญาติหรือผู้ดูแลหลักสามารถลดเวลาการดูแลได้ประมาณกี่ชั่วโมงต่อวัน

เครื่องมือที่ใช้ในการออกแบบพัฒนาอุปกรณ์ข้อมูล

ทะเบียนอุปกรณ์ภูมิปัญญาชุมชนสำหรับคนพิการ เป็นหนังสือที่เผยแพร่ความรู้ภูมิปัญญาชุมชนด้านอุปกรณ์คนพิการที่สำรวจในจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากโครงการวิจัยการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการโดยใช้อุปกรณ์ฟื้นฟูและอุปกรณ์ช่วยเหลือจากต้นทุนภูมิปัญญาชุมชน ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) โดยทะเบียนอุปกรณ์ภูมิปัญญาชุมชน ประกอบด้วย ที่มาและแนวคิดของอุปกรณ์ วัสดุอุปกรณ์ ราคา วิธีการทำ วิธีการใช้ ข้อควรระวัง/ข้อเสนอแนะสำหรับการใช้ ข้อควรระวัง/ข้อเสนอแนะในการสร้างอุปกรณ์ ผลลัพธ์ ผู้จัดทำ และภาพตัวอย่างอุปกรณ์ โดยแบ่งเป็น 1) อุปกรณ์ที่ช่วยในเรื่องการทำงาน/โครงสร้างร่างกาย (Body structures & functions) ซึ่งช่วยในการทำงานของกล้ามเนื้อ ประสาทและโครงร่าง และ

	ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหว ได้แก่ รอก จักรยานปั่นกับที่ วงล้อหมุนไหล่ สเก็ตบอร์ดมือ หมอนไม้ลดเกร็ง ดัมเบล อุปกรณ์ยืดเหยียด คุณช้างจับมือ กรวยฝึกจับ ท่อโค้ง ลูกแก้วกระตุ้นมือ ราวฝึกเดิน เตียงฝึกยืนจากโต๊ะรีดผ้า 2) อุปกรณ์ที่ช่วยในเรื่องกิจกรรมและการมีส่วนร่วม (Activity & Participation) ในด้าน 2.1) การเปลี่ยนและการคงตำแหน่งของร่างกาย ได้แก่ เชือกรอกช่วยพยุง ราวจับช่วยพยุง เตียงผ่อนแรง พนักพิงช่วยนั่ง เตียงฝึกยืนจากโต๊ะรีดผ้า 2.2) การเดินและการเคลื่อนที่ ได้แก่ ทางลาด กระดานล้อเลื่อน รถเข็น เครื่องช่วยเดิน ราวฝึกเดิน 2.3) การดูแลตนเอง ได้แก่ ชุดอุปกรณ์ทานอาหาร ช้อนยาว กระโจมอาบน้ำ เก้าอี้พาเพลิน ส้วมนอนถ่าย 2.4) การปรับบ้าน ได้แก่ ทางลาด ลิฟต์ 2.5) การเดินทาง ได้แก่ รถเข็น และเครื่องช่วยเดิน เพื่อเป็นแนวทางในการต่อยอดพัฒนาออกแบบอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกายต่อไป (ศิวิไลซ์ วนรัตน์วิจิตร และอรวรรณ กีรติสิโรจน์, 2560) **การวิเคราะห์ข้อมูล** 1. ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสังเคราะห์ ให้ได้รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุและคนพิการที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหว โดยใช้อุปกรณ์ต้นทุนความรู้ภูมิปัญญาในชุมชนที่เหมาะสมกับบริบทผู้สูงอายุและคนพิการที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหว 2. ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มัธยฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด และ Paired t-test เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในกิจวัตรประจำวัน และคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและคนพิการที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหว ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ
3.9 ระยะเวลาการวิจัย	ระยะเวลาไม่เกิน 12 เดือน อาจแบ่งเป็นระยะตามขั้นตอนการวิจัย 1 ตุลาคม 2566– 31 กันยายน 2567
3.10 งบประมาณ	งบประมาณโดยรวม งบประมาณที่ขอสนับสนุนทุนวิจัย 500,000
3.11 ผลผลิต (Output)	ผลที่จะได้รับจากการศึกษาค้นคว้าวิจัยให้สอดคล้องกับวิธีและขั้นตอนการวิจัย โดยระบุสิ่งที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งควรระบุปริมาณ และคุณภาพที่จะเกิดขึ้น 1. ผู้สูงอายุและคนพิการยากจนได้เข้าถึงอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูทางกายภาพได้มากกว่าปีที่ผ่านมา นำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้และมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น

	2. เพื่อให้ชุมชนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ มีสมรรถนะในการช่วยเหลือและการฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการด้วยอุปกรณ์ช่วยเหลือและฟื้นฟูร่างกายจากภูมิปัญญาชุมชน เพิ่มขึ้นร้อยละ80 และมีความตั้งใจนำความรู้ไปพัฒนาอุปกรณ์ฯร้อยละ80 **3.** ชุมชน สามารถนำความรู้เกี่ยวกับความพิการ อุปกรณ์สำหรับคนพิการ ไปวางแผนออกแบบการจัดทำอุปกรณ์ฟื้นฟูและอุปกรณ์ช่วยเหลือจากภูมิปัญญาชุมชน อย่างเหมาะสมกับปัญหาของผู้สูงอายุและคนพิการยากจน 4 แนวทางการประเมินมาตรฐานอุปกรณ์ที่ผลิตจากชุมชน
3.12 ระดับความพร้อม	ระดับ TRL / ระดับ SRL ของผลผลิตที่ได้จากการดำเนินโครงการวิจัยและพัฒนา ควรมีระดับ 4
3.13 ผู้ใช้และผู้รับประโยชน์ภาคีที่เกี่ยวข้อง	(1) ผู้ใช้ประโยชน์งานวิจัย ผู้สูงอายุ/คนพิการ ชุมชนในพื้นที่ หน่วยงานที่รับผิดชอบผู้สูงอายุ คนพิการ (2) ผู้รับประโยชน์จากผลงานวิจัย ชุมชนในพื้นที่ หน่วยงานที่รับผิดชอบผู้สูงอายุ คนพิการ (3) ผู้ให้ความร่วมมือ ภาคี หรือเครือข่ายที่ร่วมดำเนินโครงการวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยนเรศวร สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลสางเสริมสุขภาพตำบล พัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์ (พม.) วิทยาลัยเทคนิค ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน อสม. อบต. ทบต.
3.14 แนวทางสู่ผลลัพธ์ (Outcome)	ผลสำเร็จที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เป็นผลที่สืบเนื่องจากผลผลิต ในเชิงการใช้ประโยชน์ ผลผลิตหรือการแก้ไขปัญหาของพื้นที่ รวมทั้งระบุถึงแนวทางในการผลักดันผลผลิตไปสู่การใช้ประโยชน์ด้วย ผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้สูงอายุและคนพิการและครอบครัว สามารถทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเองและสมรรถภาพทางกายเพิ่มขึ้นกว่าเดิม และชุมชนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ได้มีกรอบแนวทางในการทำงานร่วมกัน ในการฟื้นฟูสภาพของผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหวในชุมชนโดยใช้อุปกรณ์จากภูมิปัญญาชุมชนอย่างเหมาะสมกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น
3.15 แนวทางสู่ผลกระทบ (Impact)	ผลที่เกิดจากการดำเนินงานนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในเชิงเศรษฐกิจ สังคม หรือสิ่งแวดล้อม ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการสอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐตามแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ให้ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่งเสริมการบูรณาการเครือข่ายและสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการอย่างยั่งยืน โดยสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องและพัฒนาให้เกิดความสามารถในการพึ่งพาตัวเองได้ในอนาคต **เชิงสุขภาพ** ผู้มีปัญหาการเคลื่อนไหว/คนพิการในชุมชน เข้าถึงบริการอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับสภาพร่างกายตนเอง ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

	เศรษฐกิจ ชุมชนสามารถนำตัวอย่างอุปกรณ์ไปต่อยอดพัฒนาให้เกิดรายได้แก่ชุมชน และสามารถนำรูปแบบการพัฒนาอุปกรณ์ไปใช้ในการพัฒนาอุปกรณ์ชิ้นอื่นๆ เพื่อแก้ปัญหาให้กับคนที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหวในชุมชน และผลิตอุปกรณ์นั้นๆ เกิดรายได้ต่อเนื่องต่อไป **สังคม จะเ**กิดผลดีต่อครอบครัว เทียบกับก่อนได้อุปกรณ์ลดเวลาดูแล และ. โครงการสามารถยกระดับการทำงานร่วมกันในชุมชน เพื่อแก้ปัญหาผู้มีปัญหาการเคลื่อนไหว/คนพิการ ในชุมชนได้ด้วยชุมชนเอง โดยชุมชนสามารถดำเนินการช่วยคนพิการได้เอง

ภาคผนวก ฑ - 2

โครงการนำร่องภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

โครงการแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค
ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Form E แบบรายงานผลการดำเนินงานโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่

ขอให้ท่านสรุปผลการดำเนินงานโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ซึ่งประยุกต์นำงานวิจัยมาใช้ประโยชน์โดยเทียบแผนและผล พร้อมทั้งคาดการณ์ถึงแนวทางที่จะดำเนินการต่อไปตามประเด็นต่อไปนี้

พื้นที่	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	**นักวิจัย ผู้รับผิดชอบ**	ชื่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิชัย ฮะทะโชติ ตำแหน่ง หัวหน้าโครงการ
สถาบัน	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร		

ชื่อโครงการ	การแก้ปัญหาความยากจนโดยการเสริมสร้างเศรษฐกิจระดับครัวเรือนตามรูปแบบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างมีประสิทธิภาพในภาวะน้ำจำกัดและส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรแม่นยำด้วยกระบวนการปรับปรุงทรัพยากรดินนำไปสู่การแปรรูปเพื่อสร้างรายได้เพิ่ม (เกษตรริมโขงโมเดล + สกลนครโมเดล)
หลักการและเหตุผล	ปัญหาในการทำการเกษตรของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือคือ น้ำแล้ง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิต ซึ่งส่งผลให้เกิดภาวะความยากจนในระดับครัวเรือน จากการมีทรัพยากรน้ำไม่เพียงพอ ประกอบกับทรัพยากรดินขาดความอุดมสมบูรณ์ด้วย ในขณะที่ประชาชนฐานรากมีอาชีพเกษตรกร และทำเกษตรเพื่อการดำรงชีวิตเป็นแหล่งอาหาร ดังนั้นการแก้ปัญหาต้องอาศัยองค์ความรู้ เทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และต่อยอดสู่การสร้างเศรษฐกิจฐานรากในภาวะที่มีข้อจำกัดในด้านทรัพยากรน้ำ และดิน โดยการเลี้ยงปลา การปรับปรุงดิน และทำเกษตรแม่นยำ รวมทั้งแปรรูปขั้นต้น ซึ่งการดำเนินงานจะเป็นการขยายผลโมเดลที่ได้ทำมาแล้ว โดยปรับให้เหมาะสมกับความต้องการและสภาพปัญหาของพื้นที่ เพื่อเตรียมนำไปสู่การขยายผลในวงกว้างระดับกลุ่มจังหวัด และระดับภาคต่อไป

วัตถุประสงค์โครงการ	(1) สร้างอาชีพและรายได้เพิ่มให้แก่ครัวเรือนเกษตรกร บรรเทาปัญหาความยากจน และยกระดับภาวะโภชนาการ (2) ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อการปรับตัวตามสภาพภาวะน้ำจำกัดและใช้ประโยชน์จากน้ำผิวดินในครัวเรือนให้เกิดประโยชน์สูงสุด (3) ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรแม่นยำด้วยการปรับปรุงทรัพยากรดิน และสร้างรายได้จากดินแปรรูปพร้อมปลูก	**การบรรลุวัตถุประสงค์**	ระดับและผลสำเร็จในการบรรลุวัตถุประสงค์ที่เกิดขึ้นจริง โดยอธิบายรายละเอียดการตอบสนอง และเป็นไปตามวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน วัตถุประสงค์ที่บรรลุผลแล้ว (1) สร้างอาชีพ (2) ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อการปรับตัวตามสภาพภาวะน้ำจำกัดและใช้ประโยชน์จากน้ำผิวดินในครัวเรือนให้เกิดประโยชน์สูงสุด วัตถุประสงค์ที่ยังไม่บรรลุผล 1. สร้างรายได้เพิ่มให้แก่ครัวเรือนเกษตรกร บรรเทาปัญหาความยากจน และยกระดับภาวะโภชนาการ 2. ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรแม่นยำด้วยการปรับปรุงทรัพยากรดิน และสร้างรายได้จากดินแปรรูปพร้อมปลูก
ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	ตัวบ่งชี้ผลของโครงการ และเป้าหมายที่จะเกิดขึ้นตามตัวบ่งชี้ อาจแสดงให้เห็นถึงวิธีการสังเกตผล และผลในเชิงคุณลักษณะที่จะเกิดขึ้นเมื่อสิ้นโครงการ หรืออาจอยู่ในรูปแบบ OKR กิจกรรมการเลี้ยงปลา 1. อัตรารอด โดยตรวจติดตามตรวจสุขภาพปลา 2 สัปดาห์ต่อครั้งต่อราย หรือกรณีเกิดปัญหาปลาตา 2. อัตราการเจริญเติบโตเทียบกับต้นทุน โดยชั่งวัดน้ำหนักปลาและเก็บข้อมูลการให้อาหาร เดือนละ 1 ครั้ง 3. ประเมินผลผลิต อัตรารอด % อัตราการเจริญเติบโตเทียบกับราคาขายในปัจจุบัน	**การบรรลุผลตามตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย**	☑ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายที่บรรลุผล ผลในเชิงคุณลักษณะ หรือผลที่สังเกตเห็นตามตัวชี้วัดที่เกิดขึ้นแล้ว กิจกรรมการเลี้ยงปลา 1.มีการใช้ทรัพยากรน้ำในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการเพิ่มรายได้หรือลดรายจ่ายครัวเรือนจากการเลี้ยงปลา 2.มีการประเมินผลการนำหลักการทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม มาใช้จัดการบ่อเลี้ยงปลา โดยตรวจเช็คอัตราการเจริญเติบโตของปลาเปรียบเทียบกับค่าการเจริญเติบโตพื้นฐาน 3.สร้างระบบการจัดการบ่อเลี้ยงปลาให้เป็นต้นแบบสำหรับการขยายผลสู่เกษตรกรรายอื่นๆในพื้นที่

	กิจกรรมการปรับปรุงทรัพยากรดินนำไปสู่การแปรรูปเพื่อสร้างรายได้เพิ่ม 1. ขยายผลเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 2. พัฒนาบรรจุภัณฑ์ 3. ส่งเสริมการตลาด		กิจกรรมการปรับปรุงทรัพยากรดินนำไปสู่การแปรรูปเพื่อสร้างรายได้เพิ่ม 1. สร้างกลุ่มเครือข่ายสกลนครโมเดลในการนำดินมีชีวิตไปใช้ในการประกอบอาชีพและปรับปรุงดินในระบบการผลิตในครัวเรือนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตผลิตผลทางการเกษตร 2. ประสานผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อออกแบบและสร้างแบรนด์ให้เป็นเอกลักษณ์ของดินมีชีวิตสกลนครโมเดล เพื่อส่งเสริมการขายในท้องตลาด
แนวทางดำเนินการ	(1) คัดเลือกเกษตรกรลงพื้นที่คัดเลือกเกษตรกรที่มีศักยภาพ (2) กิจกรรมถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีที่ได้จากงานวิจัย (3) ลงพื้นที่ตรวจติดตาม และให้คำปรึกษา - เกษตรกรนำความรู้และเทคโนโลยีไปปฏิบัติจริงในพื้นที่ตนเอง - นักวิจัยลงพื้นที่เพื่อติดตามผล และให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อ’ (4) ประเมินผล - ประเมินสมรรถนะที่ได้รับการพัฒนาของเกษตรกร - ประเมินผลผลิตที่ได้รับ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ	**ความก้าวหน้าแนวทางดำเนินการ**	☑กิจกรรมที่ได้ดำเนินการแล้วเสร็จ 100% และเป็นไปตามที่วางแผนไว้ กิจกรรมการเลี้ยงปลา 1. มีการใช้ทรัพยากรน้ำในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการเพิ่มรายได้หรือลดรายจ่ายครัวเรือนจากการเลี้ยงปลา 2. มีการประเมินผลการนำหลักการทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม มาใช้จัดการบ่อเลี้ยงปลา โดยตรวจเช็คอัตราการเจริญเติบโตของปลาเปรียบเทียบกับค่าการเจริญเติบโตพื้นฐาน 3.สร้างระบบการจัดการบ่อเลี้ยงปลาให้เป็นต้นแบบสำหรับการขยายผลสู่เกษตรกรรายอื่นๆในพื้นที่ กิจกรรมการปรับปรุงทรัพยากรดินนำไปสู่การแปรรูปเพื่อสร้างรายได้เพิ่ม 1. สร้างกลุ่มเครือข่ายสกลนครโมเดลในการนำดินมีชีวิตไปใช้ในการประกอบอาชีพและปรับปรุงดินในระบบการผลิตในครัวเรือนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตผลิตผลทางการเกษตร

			2. ประสานผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อออกแบบและสร้างแบรนด์ให้เป็นเอกลักษณ์ของดินมีชีวิตสกลนครโมเดลเพื่อส่งเสริมการขายในท้องตลาด
ผลผลิต (Output)	1. มีผลิตภัณฑ์ชุมชนที่พัฒนาจากฐานทรัพยากรท้องถิ่น จำนวน 3 ผลิตภัณฑ์ (ปลานิลแดดเดียว ฟ้าทะลายโจรแคปซูล ดินมีชีวิตพร้อมปลูก) 2. กลุ่มเกษตรกรเครือข่ายที่เข้าร่วมโครงการ มีรายได้เพิ่มขึ้น 10,000 บาท ต่อเดือนต่อครัวเรือน 3. เกิดศูนย์เรียนรู้ต้นแบบเกษตรริมโขงโมเดล 2 แห่ง 4. เกิดศูนย์เรียนรู้ต้นแบบสกลนครโมเดล 2 แห่ง 5. มีแหล่งอาหารคุณภาพเพื่อการดำรงชีพในครัวเรือน	**การบรรลุผลผลิต**	☑ผลผลิตที่เป็นไปตามที่กำหนด 1. มีผลิตภัณฑ์ชุมชนที่พัฒนาจากฐานทรัพยากรท้องถิ่น จำนวน 4 ผลิตภัณฑ์ (ปลานิลแดดเดียว ปลากรอบพร้อมทาน กุนเชียงปลา ดินมีชีวิตพร้อมปลูก) 2. กลุ่มเกษตรกรเครือข่ายที่เข้าร่วมโครงการ มีรายได้เพิ่มขึ้น 10,000 บาท ต่อเดือนต่อครัวเรือน 3. เกิดศูนย์เรียนรู้ต้นแบบเกษตรริมโขงโมเดล 6 แห่ง 4. เกิดศูนย์เรียนรู้ต้นแบบสกลนครโมเดล 2 แห่ง 5. มีแหล่งอาหารคุณภาพเพื่อการดำรงชีพในครัวเรือน
ผลลัพธ์ (Outcome)	1.เกษตรกรสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเลี้ยงปลาและการทำการเกษตรโดยใช้แนวคิดในการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการแก้ไขปัญหา 2.เกษตรกรในพื้นที่มีทางเลือกในการเปลี่ยนอาชีพ และมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น 3.เกษตรกรมีระดับคุณภาพชีวิตเพิ่มขึ้น 4.เกษตรกรสามารถแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้าได้ 5.เกษตรกรสามารถบริหารจัดการน้ำที่มีได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด 6. เสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารให้แก่ครัวเรือนและชุมชน	**การบรรลุผลลัพธ์/แนวโน้มที่สังเกตเห็นได้**	1.เกษตรกรสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเลี้ยงปลาและการทำการเกษตรโดยใช้แนวคิดในการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการแก้ไขปัญหา ร้อยละ 80 2.เกษตรกรในพื้นที่มีทางเลือกในการเปลี่ยนอาชีพ และมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น 10,000 ต่อเดือนต่อครัวเรือน 3.เกษตรกรต้นแบบมีระดับคุณภาพชีวิตเพิ่มขึ้น ร้อยละ 100 4.เกษตรกรสามารถแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้าได้ โดยมี 4 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ (ปลานิลแดดเดียว ปลากรอบพร้อมทาน กุนเชียงปลา ดินมีชีวิตพร้อมปลูก) 5.เกษตรกรสามารถบริหารจัดการน้ำที่มีได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด สามารถวางแผนการเลี้ยงได้ตามปริมาณน้ำธรรมชาติ

			6. เสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารให้แก่ครัวเรือนและชุมชนร้อยละ 100
ผลกระทบ (Impact)	1. เกษตรกรสามารถทราบถึงปัญหาที่เกิดระหว่างเลี้ยงและสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง 2. เกษตรกรสามารถยอมรับเทคโนโลยีสำหรับการปรับปรุงผลิตภาพของผลผลิตให้มากขึ้น 3. เกษตรกรได้รับกระบวนการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ไปปรับใช้กับการประกอบอาชีพ 4. สร้างแรงจูงใจให้กับเกษตรกรในการนำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาแก้ปัญหาในการทำการเกษตรเชิงพื้นที่ 5. เกษตรกรมีการปรับตัว ปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และเกิดการเรียนรู้ที่จะแก้ไขปัญหาเพื่อลดข้อจำกัด 6. ได้พื้นที่นำร่องที่พร้อมขยายผลไปสู่ระดับกลุ่มจังหวัด และระดับภาคต่อไป	**การบรรลุผลลัพธ์/แนวโน้มที่สังเกตเห็นได้**	1. เกษตรกรสามารถทราบถึงปัญหาที่เกิดระหว่างเลี้ยงและสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง 2. เกษตรกรสามารถยอมรับเทคโนโลยีสำหรับการปรับปรุงผลิตภาพของผลผลิตให้มากขึ้น 3. เกษตรกรได้รับกระบวนการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ ไปปรับใช้กับการประกอบอาชีพ 4. สร้างแรงจูงใจให้กับเกษตรกรในการนำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาแก้ปัญหาในการทำการเกษตรเชิงพื้นที่ 5. เกษตรกรมีการปรับตัว ปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และเกิดการเรียนรู้ที่จะแก้ไขปัญหาเพื่อลดข้อจำกัด 6. ได้พื้นที่นำร่องที่พร้อมขยายผลไปสู่ระดับกลุ่มจังหวัด และระดับภาคต่อไป
กลุ่มเป้าหมาย	พื้นที่อำเภอวานรนิวาส และอำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร กลุ่มเป้าหมาย คือ เกษตรกรในเครือข่ายขยายผลสกลนครโมเดลที่มีศักยภาพในการพัฒนาพื้นที่เป็นศูนย์เรียนรู้ ววน. นำร่อง	**ผลสะท้อนจากกลุ่มเป้าหมาย**	1. เกษตรกรสามารถทราบถึงปัญหาที่เกิดระหว่างเลี้ยงและสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง 2. เกษตรกรสามารถยอมรับเทคโนโลยีสำหรับการปรับปรุงผลิตภาพของผลผลิตให้มากขึ้น 3. เกษตรกรได้รับกระบวนการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ ไปปรับใช้กับการประกอบอาชีพ 4. สร้างแรงจูงใจให้กับเกษตรกรในการนำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาแก้ปัญหาในการทำการเกษตรเชิงพื้นที่

			5. เกษตรกรมีการปรับตัว ปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และเกิดการเรียนรู้ที่จะแก้ไขปัญหาเพื่อลดข้อจำกัด
หน่วยงาน/ภาคี	สำนักงานจังหวัดสกลนคร สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสกลนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร	**ผลสะท้อนจากหน่วยงาน/ภาคี**	ได้การยอมรับให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

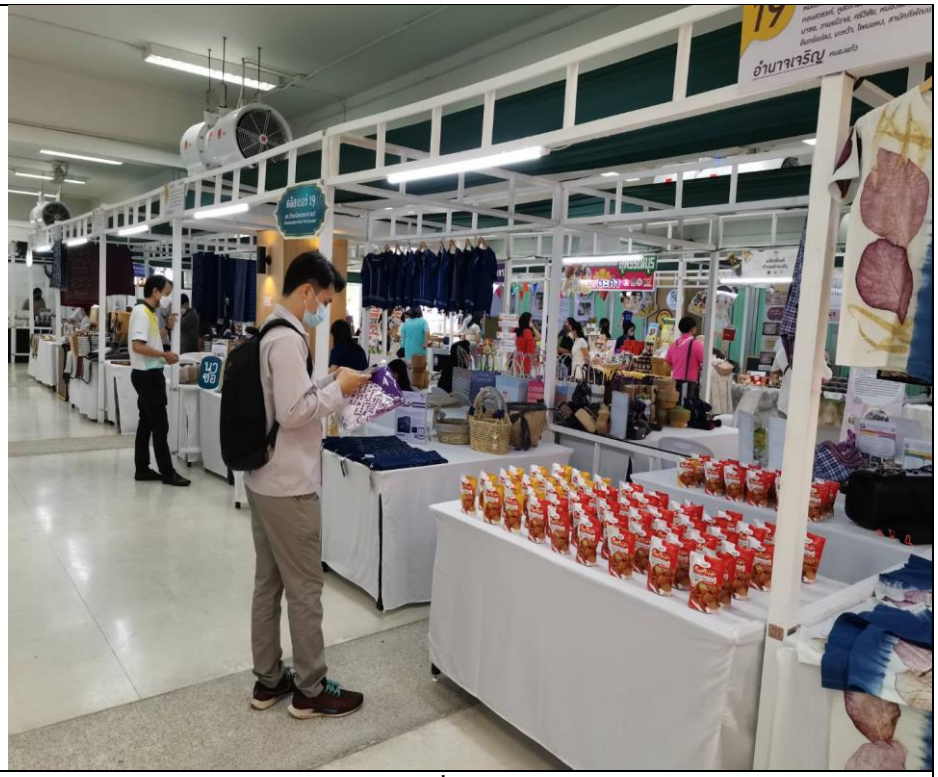
ปัญหา-อุปสรรค	เกษตรกรจำนวน 1 ราย ประสบปัญหาปรสิตทำให้ปลาในบ่อเกิดการทยอยตาย ซึ่งทีมนักวิจัยได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาได้ในระยะเวลาอันรวดเร็วโดยใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์ ทำให้ปลาหยุดการตาย อย่างไรก็ตามปัญหาที่เกิดขึ้นอาจส่งผลต่ออัตรารอดของปลาในบ่อของเกษตรกรรายนี้	**วิธีการแก้ไข**	1. มีการติดต่อใน application line group เพื่อประสานงานทันท่วงที และลงพื้นที่เพื่อนำตัวอย่างปลามาตรวจหาปัญหาให้เร็วที่สุด เพื่อป้องกันปลาช็อคตายทั้งบ่อ

การผลักดันให้ต่อเนื่อง ยั่งยืน	1. มี การติดต่อใน application line group เพื่อประสานงานให้คำแนะนำต่อเนื่อง 2. มี Facebook ฟาร์มประมง มก.ฉกส. และ สกลนครโมเดล ที่สามารถประชาสัมพันธ์และให้คำแนะนำ การผลิตได้อย่างต่อเนื่อง
การดำเนินงานต่อยอด	แนวทางปฏิบัติและเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำ และการปรับปรุงดินด้วยความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่แม่นยำในการจัดการกับปัญหาเชิงพื้นที่

ภาพ แสดงการลงพื้นที่ของคณะทำงาน	ภาพ แสดงการประชุมหรือการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	
ภาพ แสดงการดำเนินกิจกรรมนำร่องกับกลุ่มเป้าหมาย	ภาพ แสดงการดำเนินกิจกรรมนำร่องกับกลุ่มเป้าหมาย

	
ภาพ แสดงตัวอย่างวัตถุดิบ หรือส่วนประกอบในการพัฒนาผลผลิต	ภาพ แสดงตัวอย่างผลผลิต หรือส่วนประกอบของผลผลิตเบื้องต้น

	
ภาพ แสดงกระบวนการการแปรรูป หรือกระบวนการผลิต	ภาพ แสดงกิจกรรมการนำผลผลิตไปใช้ประโยชน์ หรือการกระจายสู่ตลาด

	
ภาพ แสดงกิจกรรมการทบทวนและสรุปผลการดำเนินงานกับกลุ่มเป้าหมาย	ภาพ แสดงกิจกรรมการวางแผนเพื่อต่อยอดและขยายผลโครงการนำร่อง

ภาพ (ววน.) ศึกษาดูงานเรื่องผลักดันการพัฒนาพื้นที่ จากพื้นที่ต้นแบบสกลนครโมเดล

ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ต้นแบบ (ปลานิลแดดเดียว ปลากรอบพร้อมทาน กุนเชียงปลา ดินมีชีวิตพร้อมปลูก)

สวนป่าบ้านดิน

DKU
FISH FILLET
เนื้อปลาทอดสุญญากาศ

ริมโขง
ปลาแดดเดียว
น้ำหนัก 60 กรัม

นาซอ

9 x 10 cm.
นาซอ
LOCAL สู่ เลอค่า

DKU
กุนเชียงปลา
Fish Sausage

โครงการแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค
ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Form G ข้อเสนอโครงการต่อยอดพัฒนาเชิงพื้นที่

ส่วนที่ 1 ผู้เสนอโครงการต่อยอด

1.1 พื้นที่	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
1.2 สถาบัน	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร
1.3ผู้รับผิดชอบโครงการ	ชื่อ ผศ.ดร สิทธิชัย ฮะทะโชติ ตำแหน่ง ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิจัย นวัตกรรม และบริการวิชาการ สังกัดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร
1.4หน่วยงานความร่วมมือ	สำนักงานจังหวัดสกลนคร สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสกลนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร

หมายเหตุ: โครงการต่อยอดพัฒนาเชิงพื้นที่ คือ การนำผลจากโครการนำร่องตามแนวทางการพัฒนาและยุทธศาสตร์ในข้อเสนอแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ระดับภาค ที่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วมาขยายผล เพื่อขยายผลเป็นวงกว้างยิ่งขึ้น ในลักษณะโครงการพัฒนาหรือบริการวิชาการ ซึ่งอาจเป็นโครงการระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัด หรือภาคที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม หรือสิ่งแวดล้อมในระดับภาค

ส่วนที่ 2 ผลโครงการนำร่องที่จะใช้เป็นฐานในการต่อยอด

2.1 ชื่อโครงการนำร่อง	1. โครงการการจัดการเทคโนโลยีและนวัตกรรมเชิงบรูณาการจากไม้ผล/ประมง/ปศุสัตว์: ทางเลือกใหม่ให้เกษตรกรสวนยางในเขตพื้นที่ริมแม่น้ำโขง 2. โครงการการสร้างนวัตกรรมชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและบรรเทาผลกระทบจากโควิด 19 พื้นที่จังหวัดสกลนคร
2.2 โจทย์ของโครงการนำร่อง	1.การจัดการเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่เพื่อการพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่ 5 จังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2. สร้างนวัตกรรมชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและบรรเทาผลกระทบจากโควิด 19 พื้นที่จังหวัดสกลนคร
2.3 ผลสรุปโครงการนำร่อง	1.แหล่งน้ำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่มีปัญหาด้านคุณภาพน้ำที่ไม่เหมาะสมสำหรับกการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยมีค่าความเป็นด่างและความกระด้างต่ำ 2.ปัญหาคุณภาพน้ำดังกล่าวสามารถแก้ไขได้โดยการใช้วัสดุปูน ซึ่งผลจากการวิจัยได้สูตรสำเร็จสำหรับการคำนวณปริมาณปูนที่จำเป็นต้องเติมในบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ 3.การเลี้ยงสัตว์น้ำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือควรวางแผนปล่อยลูกปลาไม่เกินเดือนกรกฎาคม สำหรับพื้นที่ที่ต้องพึ่งพาน้ำฝน เนื่องจากจะเกิดปัญหาน้ำแห้งบ่อก่อนที่สัตว์น้ำจะโตพร้อมสำหรับการเก็บเกี่ยว

	4.การทำงานวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาความสามารถของเกษตรกรในพื้นที่จำเป็นต้องมีการติดตามผลการถ่ายทอดความรู้อย่างใกล้ชิด เช่นเดียวกับการนำงานวิจัยหรือเทคโนโลยีไปขยายผลต่อในพื้นที่จำเป็นต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของเทคโนโลยีกับสภาพพื้นที่และผู้ใช้งานจริงในพื้นที่
2.4 ประเด็นที่นำไปต่อยอด	แนวทางปฏิบัติและเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำ และการปรับปรุงดินด้วยความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่แม่นยำในการจัดการกับปัญหาเชิงพื้นที่
2.5 เป้าหมายในการขยายผล	พื้นที่อำเภอวานรนิวาส เนื่องจากมีเครือข่ายเกษตรกรในพื้นที่ที่มีศักยภาพในการขยายผลต่อไปยังพื้นที่อื่นได้ จัดอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ 50 ราย มีเกษตรกรต้นแบบร่วมโครงการทั้งหมด 8 ราย ซึ่งแบ่งเป็นพื้นที่อำเภอวานรนิวาส 5 ราย ได้แก่ตำบลนาซอ 4 ราย และตำบลธาตุ 1 ราย ในพื้นที่อำเภอบ้านม่วง มีทั้งหมด 3 ราย ได้แก่ตำบลหนองกวัก 1 ราย และตำบลดงหม้อทองใต้ 2 ราย
2.6 ผลที่คาดหวัง	การสร้างเกษตรกรที่มีความรู้ในการเลี้ยงสัตว์น้ำ และการปรับปรุงดินอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการสร้างรายได้และความมั่นคงทางอาหารให้กับเกษตรกรผู้ร่วมโครงการ นำไปสู่การสร้างเศรษฐกิจฐานรากระดับครัวเรือน เพื่อบรรเทาปัญหาความยากจน

หมายเหตุ: กรณีที่มีการนำผลงานวิจัย และนวัตกรรม หรือผลงานด้าน ววน. มาใช้ประโยชน์เพิ่มเติมจากโครงการร่อง ให้แจ้งรายชื่อผลงานเป็นรายการต่อท้ายตารางนี้

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอโครงการต่อยอดเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ ซึ่งใช้ผลงานวิจัยและนวัตกรรมเป็นฐาน

3.1 ชื่อโครงการต่อยอด	การแก้ปัญหาความยากจนโดยการเสริมสร้างเศรษฐกิจระดับครัวเรือนตามรูปแบบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ในภาวะน้ำจำกัดและส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรแม่นยำด้วยกระบวนการปรับปรุงทรัพยากรดินนำไปสู่การแปรรูปเพื่อสร้างรายได้เพิ่ม (เกษตรริมโขงโมเดล + สกลนครโมเดล) เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
3.2 หลักการและเหตุผล	ปัญหาในการทำการเกษตรของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือคือ น้ำแล้ง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิต ซึ่งส่งผลให้เกิดภาวะความยากจนในระดับครัวเรือน จากการมีทรัพยากรน้ำไม่เพียงพอ ประกอบกับทรัพยากรดินขาดความอุดมสมบูรณ์ด้วย ในขณะที่ประชาชนฐานรากมีอาชีพเกษตรกร และทำเกษตรเพื่อการดำรงชีวิตเป็นแหล่งอาหาร ดังนั้นการแก้ปัญหาต้องอาศัยองค์ความรู้ เทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และต่อยอดสู่การสร้างเศรษฐกิจฐานรากในภาวะที่มีข้อจำกัดในด้านทรัพยากรน้ำ และดิน โดยการเลี้ยงปลา การปรับปรุงดิน และทำเกษตรแม่นยำ รวมทั้งแปรรูปขั้นต้น ซึ่งการดำเนินงานจะเป็นการขยายผลโมเดลที่ได้ทำมาแล้ว โดยปรับให้เหมาะสมกับความต้องการและสภาพปัญหาของพื้นที่ เพื่อเตรียมนำไปสู่การขยายผลในวงกว้างระดับกลุ่มจังหวัด และระดับภาคต่อไป
3.3 วัตถุประสงค์โครงการ	(1) สร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ครัวเรือนเกษตรกร บรรเทาปัญหาความยากจน ยกระดับคุณภาพชีวิตและโภชนาการให้ดีขึ้น (2) ถ่ายทอดเทคโนโลยีและความรู้จากการวิจัยด้านการเลี้ยงสัตว์น้ำให้สอดคล้องกับการสภาพภาวะน้ำจำกัด และจัดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำผิวดินในครัวเรือนให้เกิดประโยชน์สูงสุด

	(3) ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรแม่นยำด้วยกระบวนการปรับปรุงทรัพยากรดินนำไปสู่การแปรรูปเป็นดินพร้อมปลูกจำหน่ายเพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างรายได้เพิ่ม
3.4 ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	กำหนดตัวบ่งชี้ผลของโครงการ และเป้าหมายที่จะเกิดขึ้นตามตัวบ่งชี้ โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายของแผนพัฒนาภาคด้วย
3.5 ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์	1.มีผลิตภัณฑ์ชุมชนที่พัฒนาจากฐานทรัพยากรท้องถิ่น จำนวน 5 ผลิตภัณฑ์ 2. กลุ่มเกษตรกรเครือข่ายที่เข้าร่วมโครงการ มีรายได้เพิ่มขึ้น 10,000 บาท ต่อเดือนต่อครัวเรือน ภายใต้การทำกิจกรรมทางด้านการเกษตรในรูปแบบเกษตรริมโขงโมเดล และสกลนครโมเดล 3. เกิดศูนย์เรียนรู้ต้นแบบเกษตรริมโขงโมเดล+สกลนครโมเดล จังหวัดละ 2 แห่งรวม 10 แห่ง
3.6 พื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย	พื้นที่ดำเนินโครงการ 5 จังหวัด คือ สกลนคร นครพนม มุกดาหาร บึงกาฬ และหนองคาย จำนวน 200 ราย
3.7 แนวทางดำเนินการ	1.คัดเลือกเกษตรกรเป้าหมายที่มีศักยภาพจะพัฒนาพื้นที่ตนเองเป็นศูนย์เรียนรู้ได้ 2.ถ่ายทอดเทคโนโลยีและผลที่ได้จากการวิจัยให้แก่เกษตรกรเป้าหมายและเกษตรกรอื่นๆ ที่สนใจ 3.ลงพื้นที่ตรวจติดตามประเมินความพร้อมก่อนส่งปัจจัยการผลิต 4.ส่งเสริมการเลี้ยงปลาและการทำเกษตรแม่นยำให้กับเกษตรกรเป้าหมาย 5. การตรวจติดตามผลการนำความรู้ไปใช้ในพื้นที่เกษตรกรเป้าหมาย 6. การเก็บเกี่ยวผลผลิต (สำหรับกิจกรรมที่สามารถให้ผลผลิตได้) 7. การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการเลี้ยงปลา และผลการปรับปรุงดิน 8. การประเมินระดับสมรรถนะของเกษตรกรเป้าหมายและการประชุมเพื่อชี้แจงผลการเลี้ยงปลา และผลการปรับปรุงดินแก่เกษตรกรเป้าหมาย 9. การส่งเสริมและสร้างความสามารถในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ขั้นต้นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม (ปลานิลแดดเดียว ฟ้าทะลายโจรแคปซูล ดินมีชีวิตพร้อมปลูก)
3.8 หน่วยงานดำเนินการ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร
3.9 ระยะเวลาดำเนินโครงการ	ระยะเวลาไม่เกิน 1 ปีงบประมาณ
3.10 งบประมาณ	1,500,000 บาท
3.11 ผลผลิต (Output)	1. มีผลิตภัณฑ์ชุมชนที่พัฒนาจากฐานทรัพยากรท้องถิ่น จำนวน 5 ผลิตภัณฑ์ 2. กลุ่มเกษตรกรเครือข่ายที่เข้าร่วมโครงการ มีรายได้เพิ่มขึ้น 10,000 บาท ต่อเดือนต่อครัวเรือน ภายใต้การทำกิจกรรมทางด้านการเกษตรในรูปแบบเกษตรริมโขงโมเดล และสกลนครโมเดล 3. เกิดศูนย์เรียนรู้ต้นแบบเกษตรริมโขงโมเดล+สกลนครโมเดล จังหวัดละ 2 แห่งรวม 10 แห่ง

3.12 ผลลัพธ์ (Outcome)	1.เกษตรกรสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเลี้ยงปลาและการทำการเกษตรโดยใช้แนวคิดในการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการแก้ไขปัญหา 2.เกษตรกรในพื้นที่มีทางเลือกในการเปลี่ยนอาชีพ และมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น 3.เกษตรกรมีระดับคุณภาพชีวิตเพิ่มขึ้น 4.เกษตรกรสามารถแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้าได้ 5.เกษตรกรสามารถบริหารจัดการน้ำที่มีได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด 6. เสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารให้แก่ครัวเรือนและชุมชน
3.13 ผลกระทบ (Impact)	1. เกษตรกรสามารถทราบถึงปัญหาที่เกิดระหว่างเลี้ยงและสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง 2. เกษตรกรสามารถยอมรับเทคโนโลยีสำหรับการปรับปรุงผลิตภาพของผลผลิตให้มากขึ้น 3. เกษตรกรได้รับกระบวนการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ ไปปรับใช้กับการประกอบอาชีพ 4. สร้างแรงจูงใจให้กับเกษตรกรในการนำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาแก้ปัญหาในการทำการเกษตรเชิงพื้นที่

หมายเหตุ: ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบต้องสอดคล้องตอบสนองกับข้อ 3.1-3.5 และจะต้องเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ประเมินผลได้อย่างชัดเจนเมื่อสิ้นสุดโครงการ

การออกแบบโครงการให้คำนึงประสิทธิผล ประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า ความต่อเนื่อง และความยั่งยืนด้วย

โครงการแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค
ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Form H ข้อเสนอโครงการด้าน ววน. หรือข้อเสนอโครงการวิจัยและนวัตกรรมที่ตอบโจทย์หรือตอบสนองความต้องการพัฒนาเชิงพื้นที่ระดับภาค

ส่วนที่ 1 ผู้เสนอโครงการด้าน ววน.

1.1 พื้นที่	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
1.2 สถาบัน	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร
1.3ผู้รับผิดชอบโครงการ	ชื่อ ผศ.ดร สิทธิชัย ฮะทะโชติ
1.4หน่วยงานความร่วมมือ	ตำแหน่ง ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิจัย นวัตกรรม และบริการวิชาการ

หมายเหตุ: โครงการด้าน ววน. คือ การศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ความรู้ ออกแบบเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมด้วยกระบวนการวิจัยตามโจทย์ที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาและยุทธศาสตร์ในข้อเสนอแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ระดับภาค โดยคำนึงถึงสภาพปัญหา ความต้องการ และศักยภาพของพื้นที่ รวมทั้งกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ ซึ่งต้องมีผู้ใช้ประโยชน์และผู้รับประโยชน์จากการวิจัยอย่างชัดเจน

ส่วนที่ 2 ผลงานด้าน ววน. ที่จะใช้เป็นฐานในวิจัยและพัฒนานวัตกรรมต่อยอด

2.1 ชื่อผลงานด้าน ววน.	การแก้ปัญหาความยากจนโดยการเสริมสร้างเศรษฐกิจระดับครัวเรือนตามรูปแบบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างมีประสิทธิภาพในภาวะน้ำจำกัดและส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรแม่นยำด้วยกระบวนการปรับปรุงทรัพยากรดินนำไปสู่การแปรรูปเพื่อสร้างรายได้เพิ่ม (เกษตรริมโขงโมเดล + สกลนครโมเดล)
2.2 โจทย์ของผลงาน ววน.	แนวทางปฏิบัติและเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำ และการปรับปรุงดินด้วยความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่แม่นยำในการจัดการกับปัญหาเชิงพื้นที่
2.3 ผลสรุปผลงาน ววน.	(1) เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (2) เกษตรกรได้รับการพัฒนาทักษะและกระบวนการคิดทางวิทยาศาสตร์สำหรับแก้ปัญหาการทำการเกษตรของตนเอง (3) สร้างแรงจูงใจให้กับเกษตรกรรายอื่นๆ ในการนำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาแก้ปัญหาในการทำการเกษตรเชิงพื้นที่
2.4 ประเด็นที่นำไปต่อยอด	แนวทางปฏิบัติและเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำ และการปรับปรุงดินด้วยความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่แม่นยำในการจัดการกับปัญหาเชิงพื้นที่
2.5 เป้าหมายในการขยายผล	พื้นที่ดำเนินโครงการ 5 จังหวัด คือ สกลนคร นครพนม มุกดาหาร บึงกาฬ และหนองคาย จำนวน 200 ราย มีเครือข่ายเกษตรกรในพื้นที่ที่มีศักยภาพในการขยายผลต่อไปยังพื้นที่อื่นได้ จัดอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ 200 ราย มีเกษตรกร

	ต้นแบบร่วมโครงการทั้งหมด 10 ราย มีผลิตภัณฑ์แปรรูปเพื่อจำหน่าย 5 ผลิตภัณฑ์
2.6 ระดับความพร้อม	อย่างน้อยระดับ 4

หมายเหตุ: กรณีที่มีการนำผลงานวิจัย และนวัตกรรม หรือผลงานด้าน ววน. มาใช้ประโยชน์เป็นฐานหลายผลงานให้คัดลอกตารางนี้ ตามจำนวนผลงานที่จะนำมาใช้

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอโครงการ ววน. หรือข้อเสนอโครงการวิจัยและนวัตกรรม

3.1 ชื่อโครงการด้าน ววน.	การแก้ปัญหาความยากจนโดยการเสริมสร้างเศรษฐกิจระดับครัวเรือนตามรูปแบบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ในภาวะน้ำจำกัดและส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรแม่นยำด้วยกระบวนการปรับปรุงทรัพยากรดินนำไปสู่การแปรรูปเพื่อสร้างรายได้เพิ่ม (เกษตรริมโขงโมเดล + สกลนครโมเดล) เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
3.2 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	ปัญหาในการทำการเกษตรของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือคือ น้ำแล้ง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิต ซึ่งส่งผลให้เกิดภาวะความยากจนในระดับครัวเรือน จากการมีทรัพยากรน้ำไม่เพียงพอ ประกอบกับทรัพยากรดินขาดความอุดมสมบูรณ์ด้วย ในขณะที่ประชาชนฐานรากมีอาชีพเกษตรกร และทำเกษตรเพื่อการดำรงชีวิตเป็นแหล่งอาหาร ดังนั้นการแก้ปัญหาต้องอาศัยองค์ความรู้ เทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และต่อยอดสู่การสร้างเศรษฐกิจฐานรากในภาวะที่มีข้อจำกัดในด้านทรัพยากรน้ำ และดิน โดยการเลี้ยงปลา การปรับปรุงดิน และทำเกษตรแม่นยำ รวมทั้งแปรรูปขั้นต้น ซึ่งการดำเนินงานจะเป็นการขยายผลโมเดลที่ได้ทำมาแล้ว โดยปรับให้เหมาะสมกับความต้องการและสภาพปัญหาของพื้นที่ เพื่อเตรียมนำไปสู่การขยายผลในวงกว้างระดับกลุ่มจังหวัด และระดับภาคต่อไป
3.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	(1) สร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ครัวเรือนเกษตรกร บรรเทาปัญหาความยากจน ยกระดับคุณภาพชีวิตและโภชนาการให้ดีขึ้น (2) ถ่ายทอดเทคโนโลยีและความรู้จากการวิจัยด้านการเลี้ยงสัตว์น้ำให้สอดคล้องกับการสภาพภาวะน้ำจำกัด และจัดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำผิวดินในครัวเรือนให้เกิดประโยชน์สูงสุด (3) ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรแม่นยำด้วยกระบวนการปรับปรุงทรัพยากรดิน นำไปสู่การแปรรูปเป็นดินพร้อมปลูกจำหน่ายเพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างรายได้เพิ่ม
3.4 ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์	- ความเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ(พ.ศ.2566-2570): ยุทธศาสตร์ที่ 1 บริหารจัดการน้ำให้เพียงพอต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน แนวทางการพัฒนา (1) การพัฒนาแหล่งน้ำเดิมและแหล่งน้ำธรรมชาติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การแก้ปัญหาความยากจนและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

	แนวทางการพัฒนา (1) การพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างความเข้มแข็งฐานเศรษฐกิจภายในควบคู่กับการแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แนวทางการพัฒนา (3) การส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจฐานชีวภาพ (Bioeconomy) -ความเชื่อมโยงกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.(พ.ศ.2566-2570): ยุทธศาสตร์ที่ 2 (S2) การยกระดับสังคมและสิ่งแวดล้อม ให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน สามารถแก้ไขปัญหา ท้าทายและปรับตัวได้ทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม แผนงาน P11 ลดความยากจน/พัฒนาเศรษฐกิจฐานราก P11(S2) ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ โดยการเพิ่มโอกาสและยกระดับการพัฒนาเศรฐกิจฐานรากในพื้นที่ F9(S2P11) ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ โดยการเพิ่มโอกาสและลดช่องว่างของการเข้าถึงการพัฒนาอาชีพ การศึกษาเรียนรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม F10(S2P11) เพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ให้พึ่งตนเองได้และมีการกระจายรายได้สู่ชุมชน/ท้องถิ่นมากขึ้น แผนงานย่อย N17(S2P11) ยกระดับการเกษตรแบบ Smart Farming ครบห่วงโซ่คุณค่าสำหรับเกษตรกรยากจนในชุมชนโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม -ความเชื่อมโยงกับข้อเสนอแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: ยุทธศาสตร์การพัฒนา (1) การยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป แนวทางการพัฒนา 1.1) พัฒนาเทคโนโลยีการผลิตพืชและสัตว์เศรษฐกิจ ได้แก่ พืชผัก โคเนื้อ โคนม ให้ได้ปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้นและมีคุณภาพตามความต้องการของตลาด โดยการปรับปรุงพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ อาหารสัตว์ ปุ๋ย การเลี้ยง การเพาะปลูก และการเก็บเกี่ยว 1.2) ส่งเสริมการแปรรูปขั้นต้น โดยแปลงผลผลิตทางการเกษตรให้เป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร ยุทธศาสตร์การพัฒนา (4) การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน แนวทางการพัฒนา 4.1) แก้ไขปัญหาความยากจน และยกระดับเศรษฐกิจฐานราก โดยการเสริมทักษะ สร้างโอกาสให้ผู้ยากจนและผู้มีรายได้น้อยได้เข้าถึง

	ที่ดินทำกิน ปัจจัยการผลิต และทุน เพื่อการพัฒนาการประกอบอาชีพตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
3.5 การทบทวนวรรณกรรม	-
3.6 กรอบเค้าโครงความคิด	แนวทางปฏิบัติและเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำ และการปรับปรุงดินด้วยความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่แม่นยำในการจัดการกับปัญหาเชิงพื้นที่
3.7 พื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย	พื้นที่ดำเนินโครงการ 5 จังหวัด คือ สกลนคร นครพนม มุกดาหาร บึงกาฬ และหนองคาย จำนวน 200 ราย มีเครือข่ายเกษตรกรในพื้นที่ที่มีศักยภาพในการขยายผลต่อไปยังพื้นที่อื่นได้ จัดอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ 200 ราย
3.8 ระเบียบวิธีวิจัย	3.1 สถานที่ที่ใช้ในการวิจัย 3.2รูปแบบและขั้นตอนการวิจัย 3.3 บุคคลผู้ให้ข้อมูล ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล
3.9 ระยะเวลาการวิจัย	ก. ขั้นตอนการเตรียมการและเลือกกลุ่มเป้าหมาย : (3 เดือน) 1. ศึกษาเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2. ติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง(ขออนุมัติดำเนินการ,ติดต่อผู้นำชุมชน,เตรียมชุมชน)และรวบรวมข้อมูล ต่างๆที่จำเป็น 3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 4. ทดสอบและแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ข. ขั้นตอนการเก็บข้อมูล (2 เดือน) 6. เลือกประชากรตัวอย่าง 7. สัมภาษณ์ประชากรตัวอย่าง ค. ขั้นตอนประมวลผลข้อมลและวิเคราะห์ข้อมูล (3 เดือน) 8. ลงรหัส ตรวจสอบรหัส นำข้อมูลเข้าเครื่อง และทำการบรรณาธิการด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ 9. เขียนโปรแกรมเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติต่างๆตามที่กำหนดไว้ ง. การเขียนรายงานและการเผยแพร่ผลงาน (3 เดือน) 10. เขียนรายงานการวิจัย 3 เดือน
3.10 งบประมาณ	งบประมาณโดยรวม 1,500,000 บาท
3.11 ผลผลิต (Output)	ผลที่จะได้รับจากการศึกษาค้นคว้าวิจัยให้สอดคล้องกับวิธีและขั้นตอนการวิจัย โดยระบุสิ่งที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งควรระบุปริมาณ และคุณภาพที่จะเกิดขึ้น
3.12 ระดับความพร้อม	ระดับ TRL / ระดับ SRL ของผลผลิตที่ได้จากการดำเนินโครงการวิจัยและพัฒนา ระดับที่ 5

3.13 ผู้ใช้และผู้รับประโยชน์ภาคีที่เกี่ยวข้อง	(1) ผู้ใช้ประโยชน์งานวิจัย (1st เกษตรกรในพื้นที่ภาคตันออกเฉียงเหนือ / 2nd หน่วยงาราชการภาครัฐที่ต้องการนำไปทำนโยบายสาธารณะต่อไป (2) เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (3) สำนักงานเกษตรจังหวัดในพื้นที่ และองคีการบริหารส่วนตำบลในพื้นที่
3.14 แนวทางสู่ผลลัพธ์ (Outcome)	1.เกษตรกรสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเลี้ยงปลาและการทำการเกษตรโดยใช้แนวคิดในการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการแก้ไขปัญหา 2.เกษตรกรในพื้นที่มีทางเลือกในการเปลี่ยนอาชีพ และมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น 3.เกษตรกรมีระดับคุณภาพชีวิตเพิ่มขึ้น 4.เกษตรกรสามารถแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้าได้ 5.เกษตรกรสามารถบริหารจัดการน้ำที่มีได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด 6. เสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารให้แก่ครัวเรือนและชุมชน
3.15 แนวทางสู่ผลกระทบ (Impact)	1. เกษตรกรสามารถทราบถึงปัญหาที่เกิดระหว่างเลี้ยงและสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง 2. เกษตรกรสามารถยอมรับเทคโนโลยีสำหรับการปรับปรุงผลิตภาพของผลผลิตให้มากขึ้น 3. เกษตรกรได้รับกระบวนการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ ไปปรับใช้กับการประกอบอาชีพ 4. สร้างแรงจูงใจให้กับเกษตรกรในการนำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาแก้ปัญหาในการทำการเกษตรเชิงพื้นที่

ภาคผนวก ฑ - 3

โครงการนำร่องภาคกลาง

โครงการแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค
ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Form E แบบรายงานผลการดำเนินงานโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่

ขอให้ท่านสรุปผลการดำเนินงานโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ซึ่งประยุกต์นำงานวิจัยมาใช้ประโยชน์โดยเทียบแผนและผล พร้อมทั้งคาดการณ์ถึงแนวทางที่จะดำเนินการต่อไปตามประเด็นต่อไปนี้

พื้นที่	ภาคกลาง	**นักวิจัย ผู้รับผิดชอบ**	ผศ.ดร.วิจิตรา เหลียวตระกูล ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สังกัด สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร คณะเทคโนโลยีการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ e-mail: l_wijitra@hotmail.com, wijittra.l@rmutsb.ac.th โทร. 092-7654 788
สถาบัน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ		

ชื่อโครงการ	การยกระดับต้นแบบนวัตกรรมกล้วยแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพด้วยการเสริมสร้างธุรกิจฐานนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของกลุ่มภาคกลางตอนบน
หลักการและเหตุผล	ปัจจุบันผู้บริโภคตระหนักในความสำคัญของการบริโภคอาหารที่มีคุณประโยชน์ อาหารเพื่อสุขภาพจึงได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย และสังคมเมืองมีการขยายตัว ทำให้พฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนไป รวมถึงประชากรที่ก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ เช่นเดียวกับตลาดโลกที่ต้องการอาหารที่เป็นนวัตกรรมใหม่ที่มีคุณภาพและมีประโยชน์ต่อสุขภาพ มีสารอาหารจากธรรมชาติที่มีส่วนช่วยสำหรับการเพิ่มภูมิคุ้มกันโรค เพิ่มศักยภาพในการออกฤทธิ์ต่อต้านอนุมูลอิสระ ส่งผลต่อการต้านทานโรคของผู้บริโภค ทั้งหากสามารถผลิตอาหารเพื่อสุขภาพจากผลผลิตการเกษตรที่มีในท้องถิ่นมาพัฒนาต่อยอดสู่เชิงพาณิชย์ได้จะยังประโยชน์สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรและกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากระดับชุมชนอีกด้วย

	กล้วยเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของโลกด้วยปริมาณการบริโภคกว่า 100-120 ล้านตันต่อปี มูลค่าการบริโภคมากกว่าล้านล้านบาททั่วโลก กล้วยสามารถเพาะปลูกได้ในทุกภูมิภาคของประเทศไทยเนื่องจากสภาพภูมิอากาศที่อยู่ในเขตร้อนชื้น ในปี 2564 ทุกภาคของประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกกล้วยทั้งหมด 525,864 ไร่ เก็บเกี่ยวผลผลิตได้ 778,046,592 กิโลกรัม มีผลผลิตเฉลี่ย 3,817 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาขายเฉลี่ย 18.55 บาทต่อกิโลกรัม คิดเป็นมูลค่าการบริโภคทางเศรษฐกิจกว่า 14,420 ล้านบาท สำหรับกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบนตามแผนยุทธศาสตร์ทั้ง 6 จังหวัด ได้แก่ ชัยนาท พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี และอ่างทองพื้นที่ปลูกกล้วยทั้งหมด 48,094 ไร่ เก็บเกี่ยวผลผลิตได้ 32,673,804 กิโลกรัม มีผลผลิตเฉลี่ย 2,337 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาขายเฉลี่ย 23 บาทต่อกิโลกรัม คิดเป็นมูลค่าการบริโภคทางเศรษฐกิจกว่า 741 ล้านบาท (ระบบสารสนเทศการผลิตทางด้านการเกษตร, 2565) ในภาคกลางมีกลุ่มที่เพาะปลูกกล้วยแปลงใหญ่ที่จะเป็นต้นแบบการพัฒนาได้ โดยเฉพาะการนำไปสู่การแปรรูปจะช่วยเพิ่มมูลค่าให้เพิ่มขึ้นได้ และยังช่วยลดปัญหา เช่น ราคาผลผลิตตกเกรด หรือล้นตลาด อาทิเช่น จังหวัดสิงห์บุรีมีพื้นที่ปลูกกล้วยกว่า 1,900 ไร่ ซึ่งมีเกษตรกรในพื้นที่ตำบลโพประจักษ์และตำบลถอนสมอ อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี พื้นที่รวมกว่า 200 ไร่ มีการเพาะปลูกกล้วยหอมเขียวคาเวนดิช หรือกล้วยหอมพันธุ์คาเวนดิช ซึ่งเป็นกล้วยหอมที่มีลักษณะใหญ่ทั้งผล ใบ และลำต้น รสชาติไม่หวานมาก มีเปลือกหนา อุดมไปด้วยคุณค่าทางสารอาหาร เช่น วิตามินและใยอาหารที่ช่วยในการขับถ่าย และมีปริมาณน้ำตาลน้อยเหมาะกับผู้ที่ออกกำลังกายและผู้ที่ใส่ใจในสุขภาพ ถือเป็นอาหารเพื่อสุขภาพ สามารถแปรรูปเป็นแป้งกล้วยได้ ซึ่งแป้งกล้วยเป็นแป้งที่ปราศจากกลูเตน (Gluten free) และมีสมบัติเป็นพรีไบโอติก (Prebiotic) ที่ทนต่อกระบวนการย่อย การดูดซึมและดูดซับของกระเพาะอาหารและลำไส้เล็ก ทำให้ส่งผลดีต่อสุขภาพของร่างกาย แป้งกล้วยเป็นอาหารเพื่อสุขภาพที่สามารถนำไปพัฒนาเป็นนวัตกรรมอาหารกล้วยแปรรูปได้ เช่น เวเฟอร์และบราวนี่กรอบจากแป้งกล้วยเป็นผลิตภัณฑ์ที่ปราศจากกลูเตน (Gluten free Product) หรือพัฒนาเป็นอาหารเพื่อผู้ป่วยได้ นอกจากนี้ยังมีการปลูกกล้วยหลายสายพันธุ์ เช่น กล้วยน้ำว้า และกล้วยหอมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีพื้นที่ปลูกกล้วยกว่า 9,400 ไร่ มีการแปรรูปกล้วยและจำหน่าย เช่น เอกวรรณ อำเภอผักไห่ เป็นการแปรรูปแป้งกล้วยน้ำว้า และน้ำนมกล้วย เป็นต้น ซึ่งเป็นผู้ประกอบการที่มีศักยภาพและมีความพร้อมในการนำนวัตกรรมการแปรรูปกล้วยไปต่อยอดเชิงพาณิชย์ สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลที่ต้องการให้มีการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็งอันเป็นการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทั้งในด้านองค์ความรู้ การพัฒนาด้านอาชีพอันนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ต่อไป โครงการนี้เป็นโครงการนำร่องที่นำกล้วยที่เป็นปัญหาจากเกษตรกรผู้ปลูกมาพัฒนาเป็นนวัตกรรมกล้วยแปรรูปถือเป็นต้นแบบในการขยายผลไปสู่ผลิตภัณฑ์อื่นที่แก้ปัญหาผลผลิตตกเกรดหรือล้นตลาดในภาคกลางต่อไปได้ การแปรรูปกล้วยให้เป็นอาหารสุขภาพเป็นการเพิ่มมูลค่ากล้วย ทำให้สินค้าเกษตรให้มีมูลค่าสูงขึ้น และเป็นการเพิ่มผลิตภัณฑ์อาหารเพื่อสุขภาพทางเลือกใหม่ให้กับผู้บริโภค เป็นแนวทางหนึ่งในการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารฟังก์ชันนัลฟู้ด (functional food) เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สามารถสร้างรายได้ในท้องถิ่น เป็นการพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจฐานชีวภาพ (BCG) เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ซึ่งในการแปรรูปเป็นการนำนวัตกรรมไปขยายผลเป็นการแปรรูปในภาคเกษตร การวางแผนการตลาดที่มีทิศทาง

	ชัดเจนโดยการสร้างกลยุทธ์การเข้าถึงกลุ่มลูกค้าการตลาดดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพ ได้อย่างครอบคลุมทั้งภาคอุตสาหกรรมและภาคการค้าปลีก อาทิ เช่น การขยายกลุ่มลูกค้าลูกค้ารายย่อยจากแพลตฟอร์ม (Platform) ต่างๆ กลุ่มผู้บริโภคเฉพาะจากโรงพยาบาลที่ต้องการสารอาหารเพื่อดูแลผู้ป่วย กลุ่มธุรกิจการออกกำลังกาย (Fitness) กลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมอาหาร เป็นต้น และสร้างกระบวนการ **Innovation-Driven Enterprise (IDE)** ในการขับเคลื่อนสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของกลุ่มภาคกลางตอนบน เพื่อผลักดันกลุ่มวิสาหกิจ หรือ startup ให้เติบโต และขยายธุรกิจ โดยใช้ตลาดดิจิทัล platform ให้เกษตรกร หรือผู้ประกอบการมีศักยภาพเพิ่มขึ้น เป็นการเตรียมความพร้อมที่อาจนำไปสู่การต่อยอดกับอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลางในด้านอาหารแปรรูป ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของภาคต่อไปได้ โครงการนี้คณะวิจัยมีองค์ความรู้/เทคโนโลยี/นวัตกรรมการแปรรูปผลผลิตกล้วยจากงานวิจัยและการบริการวิชาการที่พร้อมต่อยอดในเชิงพาณิชย์แล้ว และมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ คือ สหกรณ์การเกษตรท่าช้างจำกัด จังหวัดสิงห์บุรี คณะผู้วิจัยมีประสบการณ์ในการทำงานในพื้นที่เป้าหมาย มีการทำงานในลักษณะการบูรณาการระหว่างองค์กรที่ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากภาคประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ โครงการนี้จะเกิดผลผลิตคือ ส่งผลกระทบเชิงเศรษฐกิจ โดยกลุ่มเป้าหมายสามารถนำองค์ความรู้ไปสร้างมูลค่าเพิ่มและนำไปสู่การต่อยอดเชิงพาณิชย์เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนและผู้ประกอบการจากการใช้ผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่มาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพได้ เป็นการผลักดันด้านอาหารแปรรูป จากผลผลิตตกเกรด ผลผลิตล้นตลาด หรือ ของเหลือใช้ทางการเกษตร เพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่ม และสร้างฐานให้เข้มแข็งเพื่อต่อยอดสู่อุตสาหกรรมอาหาร ซึ่งจะช่วยขับเคลื่อนสังคมและประเทศชาติให้หลุดพ้นกับดักรายได้ปานกลางและความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของประชาชนในประเทศไทยต่อไป นอกจากนี้โครงการนี้ ยังสอดคล้องกับแผนพัฒนาภาคกลาง แผนพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และแผนพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ระดับภาคกลาง รวมทั้งสอดคล้องกับจุดเน้นของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิด้าน “อุตสาหกรรมเกษตรอาหาร” อีกด้วย

วัตถุประสงค์โครงการ	(1) เพื่อผลักดันการนวัตกรรมกล้วยแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพในพื้นที่เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม (2) เพื่อสร้างกระบวนการ IDE โดยส่งเสริม startup และสนับสนุนเกษตรกรผู้เพาะปลูกให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการนำผลผลิตไปแปรรูป (3) เพื่อส่งเสริมการตลาดดิจิทัลบน platform ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นต้นแบบการดำเนินงานสามารถ	**การบรรลุวัตถุประสงค์**	☑ วัตถุประสงค์ที่บรรลุผลแล้ว (คิดเป็นร้อยละ 100) (1) เพื่อผลักดันการนวัตกรรมกล้วยแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพในพื้นที่เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม (2) เพื่อสร้างกระบวนการ IDE โดยส่งเสริม startup และสนับสนุนเกษตรกรผู้เพาะปลูกให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการนำผลผลิตไปแปรรูป

	ขยายผลไปสู่ระดับภาค และเตรียมความพร้อมสำหรับต่อยอดเป็นอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป		(3) เพื่อส่งเสริมการตลาดดิจิทัลบน platform ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นต้นแบบการดำเนินงานสามารถขยายผลไปสู่ระดับภาค และเตรียมความพร้อมสำหรับต่อยอดเป็นอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป
ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	(1) ได้นวัตกรรมกล้วยแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพ จำนวน 5 ผลิตภัณฑ์ (2) ได้กระบวนการส่งเสริมธุรกิจฐานนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ (3) มูลค่าเพิ่ม (รายได้) จากเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมกล้วยแปรรูปเพิ่มขึ้นจากเดิมอย่างน้อยร้อยละ 10	**การบรรลุผลตามตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย**	☑ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายที่บรรลุผล (คิดเป็นร้อยละ 100) (1) ได้นวัตกรรมกล้วยแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพ จำนวน 5 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ แป้งกล้วยหอมเขียว ผงกล้วยหอมผสมสมุนไพร ผงกล้วยผสมโกโก้ น้ำนมกล้วย และข้าวเกรียบกล้วย (2) ได้กระบวนการส่งเสริมธุรกิจฐานนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพสร้างมูลค่าที่สูงขึ้นให้แก่ผู้มีส่วนร่วม การลดของเสีย เพิ่มมูลค่าของสินค้า (3) มูลค่าเพิ่ม (รายได้) จากเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมกล้วยแปรรูปเพิ่มขึ้นจากเดิมอย่างน้อยร้อยละ 10 โดยมีตัวแทนจำหน่ายสินค้า รับฝากขายเพิ่มขึ้น จำนวน 3 ร้าน ประกอบด้วย ร้าน Organic Room (สาขาพระนครศรีอยุธยา สาขาสุพรรณบุรี สาขานนทบุรี) การจัดจำหน่ายบน Platform ออนไลน์ ประกอบด้วย แอพพลิเคชัน farmto และ Kaset Go
แนวทางดำเนินการ	(1) กิจกรรมการวิเคราะห์ศักยภาพวิจัยและนวัตกรรมการแปรรูปกล้วยสู่การใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเชิงพื้นที่ โดยวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของกำลังการผลิต และแนวทางการประยุกต์ใช้แป้งกล้วยเป็นฐานนวัตกรรม	**ความก้าวหน้าแนวทางดำเนินการ**	☑กิจกรรมที่ได้ดำเนินการแล้วเสร็จ 100% (1) กิจกรรมการวิเคราะห์ศักยภาพวิจัยและนวัตกรรมการแปรรูปกล้วยสู่การใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเชิงพื้นที่

	(2) กิจกรรมการประยุกต์หรือดัดแปลงผลงานวิจัยและนวัตกรรมการแปรรูปกล้วยไปใช้เชิงพาณิชย์ (3) กิจกรรมวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และวิเคราะห์ต้นทุนของเสียที่ลดลงจากการแปรรูปผลิตภัณฑ์ (4) กิจกรรมกลยุทธ์การเข้าถึงกลุ่มลูกค้า (5) กิจกรรมส่งเสริมการตลาดดิจิทัลบน platform ที่มีประสิทธิภาพ		โดยวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของกำลังการผลิต และแนวทางการประยุกต์ใช้แป้งกล้วยเป็นฐานนวัตกรรม 1.1 การชี้แจงโครงการกับพื้นที่ดำเนินการ 1.2 การจัดเสวนากลุ่ม จำนวน 2 ครั้ง ในวันที่ 23 มิถุนายน 2565 ณ วรรณเอก อ.ผักไห่ จ.พระนครศรีอยุธยา และ วันที่ 24 มิถุนายน 2565 ณ สหกรณ์การเกษตรอำเภอท่าช้างจำกัด อ.ท่าช้าง จ.สิงห์บุรี (2) กิจกรรมการประยุกต์หรือดัดแปลงผลงานวิจัยและนวัตกรรมการแปรรูปกล้วยไปใช้เชิงพาณิชย์ 2.1 การพัฒนาผลิตภัณฑ์นวัตกรรมกล้วยแปรรูปและบรรจุภัณฑ์จำนวน 5 ผลิตภัณฑ์ โดยการพัฒนาและแปรรูปผลิตภัณฑ์ต้นแบบ การออกแบบตราสินค้า ฉลาก และบรรจุภัณฑ์ วิเคราะห์คุณภาพทางเคมีกายภาพ และจุลชีววิทยา 2.2 การถ่ายคลิปโฆษณาผลิตภัณฑ์ละ 1 คลิปวีดีโอ 2.3 การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการถ่ายทอดการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต้นแบบ จำนวน 4 วัน ได้แก่ วันที่ 6-7 สิงหาคม 2565 ณ วรรณเอก อ.ผักไห่ จ.พระนครศรีอยุธยา และ วันที่ 13-14 สิงหาคม 2565 ณ สหกรณ์การเกษตรอำเภอท่าช้างจำกัด อ.ท่าช้าง จ.สิงห์บุรี (3) กิจกรรมวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และวิเคราะห์ต้นทุนของเสียที่ลดลงจากการแปรรูปผลิตภัณฑ์

			3.1 การเก็บข้อมูลจากการนำผลผลิตไปแปรรูปและจำหน่าย โดยการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน และวิเคราะห์ต้นทุนของเสียที่ลดลงจากการแปรรูปผลิตภัณฑ์ มูลค่าเพิ่ม และรายได้ร่วมกับผู้ประกอบการ ณ วรรณเอก อ.ผักไห่ จ.พระนครศรีอยุธยา และสหกรณ์การเกษตรท่าช้าง อำเภอท่าช้างจำกัด อ.ท่าช้าง จ.สิงห์บุรี เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2565 3.2 การกำหนดราคาจำหน่ายสินค้ารูปแบบขายส่งฝากขายร่วมกับผู้ประกอบการเพื่อกำหนดทิศทางและวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์ 3.3 สื่อประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ จำนวน 6 รูปแบบ คือ แผ่นพับสำหรับการโฆษณา (โปรชัวร์สินค้า) จำนวน 2 รูปแบบ สื่อส่งเสริมการขาย (Roll up) จำนวน 2 รูปแบบ และ บูธจัดจำหน่ายสินค้าเคลื่อนที่ (Kiosk) จำนวน 2 รูปแบบ (4) กิจกรรมกลยุทธ์การเข้าถึงกลุ่มลูกค้า 4.1 การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้ผู้ประกอบการวรรณเอก และ สหกรณ์การเกษตรท่าช้าง หัวข้อ การเข้าถึงกลุ่มลูกค้าและเทคนิคการเสนอขายสินค้า จำนวน 2 วัน ได้แก่ ณ สหกรณ์การเกษตรอำเภอท่าช้างจำกัด อ.ท่าช้าง จ.สิงห์บุรี วันที่ 1 กันยายน 2565

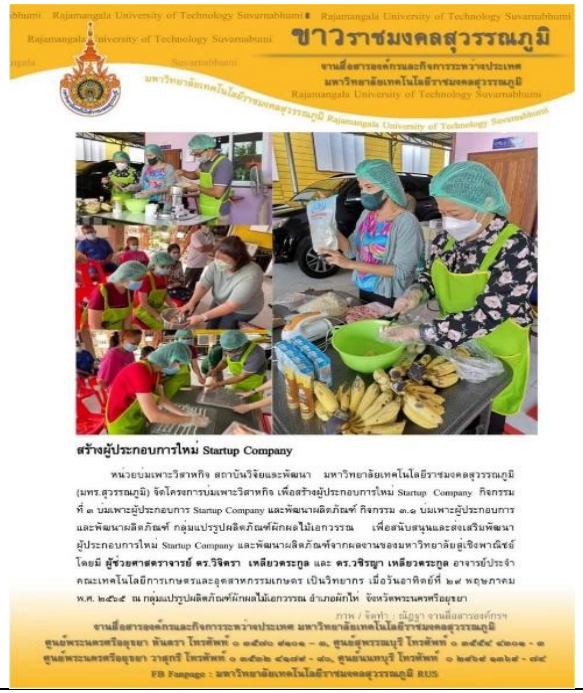
			และ ณ วรรณเอก อ.ผักไห่ จ.พระนครศรีอยุธยา วันที่ 2 กันยายน 2565 (5) กิจกรรมส่งเสริมการตลาดดิจิทัลบน platform ที่มีประสิทธิภาพ 5.1 การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ให้ผู้ประกอบการวรรณเอก และ สหกรณ์การเกษตรท่าช้าง หัวข้อการใช้โซเชียลเน็ตเวิร์คเพื่อการประชาสัมพันธ์และการจำหน่ายสินค้า จำนวน 2 วัน ได้แก่ ณ สหกรณ์การเกษตรอำเภอท่าช้างจำกัด อ.ท่าช้าง จ.สิงห์บุรี วันที่ 3 กันยายน 2565 และ ณ วรรณเอก อ.ผักไห่ จ.พระนครศรีอยุธยา วันที่ 4 กันยายน 2565 5.2 เกิดกระบวนการต้นแบบทำให้ได้ระบบตลาดดิจิทัลต้นแบบที่มีประสิทธิภาพ และขยายผลในระดับภาคได้
ผลผลิต (Output)	ได้ผลิตภัณฑ์อาหารกล้วยแปรรูปที่สามารถต่อยอดเชิงพาณิชย์และมีมูลค่าทางเศรษฐกิจ	**การบรรลุผลผลิต**	☑ ผลผลิตที่เป็นไปตามที่กำหนด ได้ผลิตภัณฑ์กล้วยแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพจำนวน 5 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ แป้งกล้วยหอมเขียว ผงกล้วยหอมผสมสมุนไพร ผงกล้วยผสมโกโก้ น้ำนมกล้วย และข้าวเกรียบกล้วย และถ่ายทอดการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต้นแบบสู่สถานประกอบเป้าหมายเพื่อต่อยอดเชิงพาณิชย์ มีสื่อประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ในรูปแบบโรลอัพ และบูธจัดจำหน่ายสินค้าหน้าร้าน

ผลลัพธ์ (Outcome)	จากการประยุกต์ใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากที่มุ่งเน้นการนำทรัพยากรในพื้นที่มาสร้างให้เกิดมูลค่าเพิ่ม จะมีการสร้าง IDE ให้ Startup เข้มแข็งขึ้น สร้างรายได้จากมูลค่าเพิ่ม โดยผลผลิตที่แปรรูปมีมูลค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 20	**การบรรลุผลลัพธ์/ แนวโน้มที่สังเกตเห็นได้**	ผลการดำเนินงานจากการประยุกต์ใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้ผลดังนี้ 1. แป้งกล้วยหอมเขียว กลุ่มแปรรูปและถนอมอาหารท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี เป็นการผลิตสินค้าต้นทางเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากที่มุ่งเน้นการนำทรัพยากรในพื้นที่มาสร้างให้เกิดมูลค่าเพิ่ม จากวัตถุดิบ (กล้วย) กิโลกรัมละ 9 บาท เป็นแป้งกล้วยหอมเขียวกิโลกรัมละ 350 บาท จำหน่ายเป็นลักษณะวัตถุดิบตั้งต้นสำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ของสถานประกอบอื่นๆ เช่น จำหน่ายเป็นลักษณะวัตถุดิบตั้งต้นสำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ของสถานประกอบอื่นๆ เช่น ผลิตภัณฑ์ตั้งต้นเวย์ โปรตีน ผลิตภัณฑ์ตั้งต้นกราโนล่า ร้านเบเกอรี่ เป็นต้น 2. ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากแป้งกล้วยน้ำว้า วรรณเอก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการสร้าง IDE ให้ Startup เข้มแข็งขึ้น สร้างรายได้จากมูลค่าเพิ่ม โดยผลผลิตที่แปรรูปมีมูลค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 20 จำหน่ายปลีกและส่ง เช่น จัดจำหน่ายปลีกและส่งร้าน Organic Room และจัดจำหน่าย บน Platform ออนไลน์ farmto และ Kaset Go
ผลกระทบ (Impact)	มูลค่าทางเศรษฐกิจสร้างคุณค่าของผลิตภัณฑ์กล้วยแปรรูปจากกระบวนการต้นแบบที่พร้อมขยายผลไปสู่ระดับกลุ่มจังหวัดและระดับภาค	**การบรรลุผลลัพธ์/ แนวโน้มที่สังเกตเห็นได้**	มูลค่าทางเศรษฐกิจสร้างคุณค่าของผลิตภัณฑ์กล้วยแปรรูปจากกระบวนการต้นแบบที่พร้อมขยายผลไปสู่ระดับกลุ่มจังหวัดและระดับภาค

กลุ่มเป้าหมาย	กลุ่มแปรรูปกล้วยและถนอมอาหาร ม. 6 ต.ถอนสมอ อ.ท่าช้าง จ.สิงห์บุรี เกษตรแปลงใหญ่กล้วยหอมเขียวคาเวนดิช อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี สหกรณ์การเกษตรท่าช้างจำกัด อ.ท่าช้าง จ.สิงห์บุรี วรรณเอก โดยนายเอกชัย บุญแช่มชู 104 ม.2 ต.หนองน้ำใหญ่ อ.ผักไห่ จ.พระนครศรีอยุธยา	**ผลสะท้อนจากกลุ่มเป้าหมาย**	ผลงานวิจัยมีการนำไปใช้ประโยชน์ ในเชิงพาณิชย์ และจากกลุ่มเป้าหมายค่อนข้างชัดเจนเรื่อง กลุ่มตลาด ได้แก่ กลุ่มแปรรูปและถนอมอาหารท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี เป็นการผลิตสินค้าต้นทาง จำหน่ายเป็นลักษณะวัตถุดิบตั้งต้นสำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ของสถานประกอบอื่นๆ และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากแป้งกล้วยน้ำว้า วรรณเอก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
หน่วยงาน/ภาคี	สภาเกษตรกรจังหวัดสิงห์บุรี เกษตรอำเภอผักไห่ พัฒนาชุมชนอำเภอผักไห่ UBI มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ โรงพยาบาลอุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ร้านขนมไทยไกลหวาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	**ผลสะท้อนจากหน่วยงาน/ภาคี**	สภาเกษตรกรจังหวัดสิงห์บุรี สนับสนุนในการขอรับรองมาตรฐานสถานที่ผลิตและเลขสารรบบ อย. เกษตรอำเภอผักไห่ ส่งเสริมการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน พัฒนาชุมชนอำเภอผักไห่ ส่งเสริมการขึ้นทะเบียนสินค้า OTOP ให้แก่วรรณเอก ร้านขนมไทยไกลหวาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นำแป้งกล้วยน้ำว้าไปต่อยอดในผลิตภัณฑ์ขนมหวาน ร้านค้าที่รับจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ววน. ร้าน Organic Room

ปัญหา-อุปสรรค	-	**วิธีการแก้ไข**	-

การผลักดันให้ต่อเนื่อง ยั่งยืน	การให้คำปรึกษาและติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
การดำเนินงานต่อยอด	การส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายขอรับรองมาตรฐานสถานที่ผลิตและเลขสารรบบ อย. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ เช่น นมกล้วยอัดเม็ด การส่งเสริมการตลาด เช่น ตลาดราชมงคล และการเสนอราคาให้โรงงานที่คาดว่าจะนำแป้งกล้วยไปใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์

ภาพ แสดงการลงพื้นที่ของคณะทำงาน	ภาพ แสดงการประชุมหรือการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 	
 	 ขาวราชมงคลสุวรรณภูมิ จานสื่อสารองค์กรและกิจการระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ **สร้างผู้ประกอบการใหม่ Startup Company** หน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ (มทร.สุวรรณภูมิ) จัดโครงการบ่มเพาะวิสาหกิจ เพื่อสร้างผู้ประกอบการใหม่ Startup Company กิจกรรมที่ ๓ บ่มเพาะผู้ประกอบการ Startup Company และพัฒนาผลิตภัณฑ์ กิจกรรม ๓.๑ บ่มเพาะผู้ประกอบการและพัฒนาผลิตภัณฑ์ กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ผักผลไม้เอกวรรณ เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมพัฒนาผู้ประกอบการใหม่ Startup Company และพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผลงานของมหาวิทยาลัยสู่เชิงพาณิชย์ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิจิตรา เหลียวตระกูล และ ดร.วชิรญา เหลียวตระกูล อาจารย์ประจำคณะเทคโนโลยีการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร เป็นวิทยากร เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๒๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ณ กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ผักผลไม้เอกวรรณ อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภาพ / จิตรา : ณัฏฐา จานสื่อสารองค์กรฯ จานสื่อสารองค์กรและกิจการระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์พระนครศรีอยุธยา พันดรา โทรศัพท์ ๐ ๓๕๓๐ ๔๓๐๑ - ๓, ศูนย์สุพรรณบุรี โทรศัพท์ ๐ ๓๕๕๔ ๔๒๐๑ - ๓ ศูนย์พระนครศรีอยุธยา วาสุกรี โทรศัพท์ ๐ ๓๕๖๒ ๔๑๔๔ - ๗๐, ศูนย์นนทบุรี โทรศัพท์ ๐ ๒๕๖๔ ๑๓๖๔ - ๓๔ FB Fanpage : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ RUS

Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

ภาพ แสดงการดำเนินกิจกรรมนำร่องกับกลุ่มเป้าหมาย (เสวนากลุ่ม วันที่ 23 มิถุนายน 2565 ณ วรรณเอก อ.ผักไห่ จ.พระนครศรีอยุธยา)	**ภาพ แสดงการดำเนินกิจกรรมนำร่องกับกลุ่มเป้าหมาย** (เสวนากลุ่ม วันที่ 24 มิถุนายน 2565 ณ สหกรณ์การเกษตรอำเภอท่าช้างจำกัด จ.สิงห์บุรี)
 	
ภาพ แสดงผลิตภัณฑ์ต้นแบบนวัตกรรมกล้วยแปรรูป และการพัฒนาตราสินค้า ฉลาก และบรรจุภัณฑ์	

 ผงกล้วยหอมเขียว ขนาดบรรจุ 200 กรัม และ 500 กรัม	 ข้าวเกรียบกล้วยจากแป้งกล้วยน้ำว้า (Gluten-free)

ผงกล้วยน้ำว้ารสโกโก้ชงพร้อมดื่ม ขนาดบรรจุ 5 ซอง

น้ำกล้วยผสมผงกล้วยน้ำว้าดิบ

ผงกล้วยหอมเขียวผสมสมุนไพรชงพร้อมดื่ม (กระชายขาว ขิง และ ขมิ้น) ขนาดบรรจุ 15 กรัม x 5 ซอง (ต่อกล่อง)

ภาพ แสดงตัวอย่างวัตถุดิบ หรือส่วนประกอบในการพัฒนาผลผลิต	**ภาพ แสดงกระบวนการการแปรรูป หรือกระบวนการผลิต**

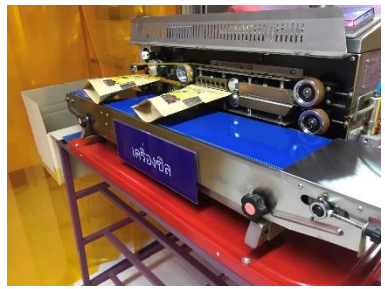

ภาพ แสดงการการเก็บข้อมูลการวิเคราะห์ต้นทุนจากการแปรรูปและจำหน่ายผลิตภัณฑ์

ภาพ แสดงการประกวดแปลงใหญ่ดีเด่นระดับเขต ประจำปี 2565

ประกาศสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๑ จังหวัดชัยนาท
เรื่อง ผลการประกวดแปลงใหญ่ดีเด่นระดับเขต ประจำปี ๒๕๖๕

ตามที่กรมส่งเสริมการเกษตร ได้กำหนดให้มีการประกวดแปลงใหญ่ดีเด่น ประจำปี ๒๕๖๕ เพื่อคัดเลือกแปลงใหญ่ดีเด่นเป็นตัวอย่างในการขยายผลการส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ในพื้นที่อื่นๆ และเป็นการกระตุ้นการพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถการดำเนินงานแปลงใหญ่ให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งคณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีคำสั่งที่ ๓/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๓๓ มกราคม ๒๕๖๕ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการคัดสินการประกวดแปลงใหญ่ดีเด่น ประจำปี ๒๕๖๕ ให้คณะกรรมการคัดสินการประกวดแปลงใหญ่ดีเด่นระดับเขต ดำเนินการคัดเลือกและคัดสินแปลงใหญ่ดีเด่นระดับเขต ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด นั้น

บัดนี้ คณะกรรมการคัดสินการประกวดแปลงใหญ่ดีเด่นระดับเขต (เขต ๓) ได้ดำเนินการประกวดและคัดสินการประกวดแปลงใหญ่ดีเด่นระดับเขตเสร็จเรียบร้อยแล้ว ซึ่งผลการประกวดแปลงใหญ่ดีเด่นระดับเขต (เขต ๓) ประจำปี ๒๕๖๕ ดังนี้

รางวัลชนะเลิศ ได้แก่ กลุ่มส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ตำบลหินซ้อน อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๑ ได้แก่ แปลงใหญ่กล้วยหอมเขียวคาเวนดิช ตำบลโพประจักษ์ อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๒ ได้แก่ แปลงใหญ่ปลากราย และปลานิ้จืดอื่นๆ หมู่ ๒ ตำบลธรรมามูล อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท

รางวัลชมเชย ได้แก่ แปลงใหญ่แพะเนื้อ ตำบลวังมะสัก อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง

ประกาศ ณ วันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๕

(นายวิระชัย เข็มวงษ์)
ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๑
จังหวัดชัยนาท

ภาพ แสดงการต่อยอดผงกล้วยน้ำว้า และการออกบูทร่วมกับภาคีเครือข่าย

ภาพ คลิปโฆษณาของผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์

ภาพ แสดงการดำเนินกิจกรรมนำร่องกับกลุ่มเป้าหมาย
(การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการถ่ายทอดการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต้นแบบ
วันที่ 6-7 สิงหาคม 2565 ณ วรรณเอก อ.ผักไห่ จ.พระนครศรีอยุธยา)

ภาพ แสดงการดำเนินกิจกรรมนำร่องกับกลุ่มเป้าหมาย
(การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการถ่ายทอดการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต้นแบบ
วันที่ 13-14 สิงหาคม 2565
ณ สหกรณ์การเกษตรอำเภอท่าช้างจำกัด อ.ท่าช้าง จ.สิงห์บุรี)

ภาพ โปรชัวร์/แผ่นพับ/สื่อประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ของผลิตภัณฑ์

Mr. BANANA
PREMIUM
100% VEGAN
Mr.BANANA
ekka2519
081 994 4895
086 132 3745

Mr. BANANA
- มีพรีไบโอติก
- ช่วยลดคอเลสเตอรอล
- ช่วยควบคุมน้ำหนัก
- ช่วยกระตุ้นการทำงานของเซลล์
ในระบบภูมิคุ้มกัน
- มีโพแทสเซียมช่วยปรับสมดุลย์ในร่างกาย
- มีสารทนน้ำลดลดอาการติดเชื้อในระบบทางเดิน
อาหารและ
ช่วยภาวะกรดไหลย้อน
- ช่วยเพิ่มการดูดซึมแคลเซี่ยมและแมกนีเซียม
- มีใยอาหารช่วยควบคุมการดูดซึมของน้ำตาลและ
ระบบขับถ่าย
นมผสมกล้วยน้ำว้าดิบ
ผงกล้วยน้ำว้าดิบ
ข้าวเกรียบกล้วยน้ำว้า
กล้วยน้ำว้าดิบ รสโกโก้
ผลิตและจัดจำหน่ายโดย
วรรณเอก 104 หมู่ 2 ตำบลหนองน้ำใหญ่ อำเภอผักไห่
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
FB : Mr.banana
Line : ekka2519
Tel : 081-9944885 , 086-1323745

CAVENDISH
"ผลิตภัณฑ์คาเวนดิช ช่วยดูแลคุณในทุกๆวัน"
Health Food Products
ผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ 100%
ไม่ผสมแป้ง
ไม่มีน้ำตาล
Gluten free
ไฟเบอร์สูง
ช่วยเรื่องระบบขับถ่าย
บรรเทาอาการโรคกระเพาะ กรดไหลย้อน
แสบร้อนในท้อง
ผลิตและจัดจำหน่าย
สหกรณ์การเกษตรท่าช้าง จำกัด
ตำบลคอนสมอ อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี
ช่องทางการติดต่อ
089-8079646
036-595015
Line ID : @homthachang
FB : หอมท่าช้าง

หอมท่าช้าง
กล้วยหอมเขียว
CAVENDISH
THE PRIDE OF THACHANG
"ผลิตภัณฑ์คาเวนดิช
ช่วยดูแลคุณในทุก ๆ วัน"
GREEN BANANA POWDER
GREEN BANANA GINGER POWDER
GREEN BANANA TURMERIC POWDER
ผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ 100%
ไม่ผสมแป้ง
ไม่มีน้ำตาล
Gluten free
ไฟเบอร์สูง
ช่วยเรื่องระบบขับถ่าย
บรรเทาอาการโรคกระเพาะ กรดไหลย้อน แสบร้อนในท้อง
ผลิตและจัดจำหน่าย
สหกรณ์การเกษตรท่าช้าง จำกัด ตำบลคอนสมอ
อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี 089-8079646
Line @homthachang
FB หอมท่าช้าง

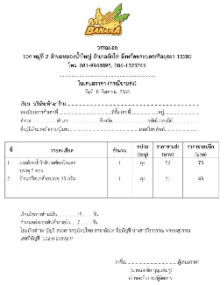

ภาพ แสดงการดำเนินกิจกรรมนำร่องกับกลุ่มเป้าหมาย

กิจกรรมวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และวิเคราะห์ต้นทุนของเสียที่ลดลงจากการแปรรูปผลิตภัณฑ์ การกำหนดราคาจำหน่ายรูปแบบขายส่ง และฝากขาย

ภาพ แสดงการดำเนินกิจกรรมนำร่องกับกลุ่มเป้าหมาย

กิจกรรมกลยุทธ์การเข้าถึงกลุ่มลูกค้า ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการเข้าถึงกลุ่มลูกค้าและเทคนิคการเสนอขายสินค้า ให้ผู้ประกอบการสหกรณ์การเกษตรท่าช้าง อ.ท่าช้าง จ.สิงห์บุรี วันที่ 1 กันยายน 2565 และวรรณเอก อ.ผักไห่ จ.พระนครศรีอยุธยา วันที่ 2 กันยายน 2565

ภาพ แสดงการดำเนินกิจกรรมนำร่องกับกลุ่มเป้าหมาย

กิจกรรมส่งเสริมการตลาดดิจิทัลบน platform ที่มีประสิทธิภาพ
จำนวน 2 วัน ได้แก่ ณ สหกรณ์การเกษตรอำเภอท่าช้างจำกัด วันที่ 3 กันยายน 2565 ณ วรรณเอก อ.ผักไห่ จ.พระนครศรีอยุธยา วันที่ 4 กันยายน 2565

ภาพ แสดงกิจกรรมการทบทวนและสรุปผลการดำเนินงานกับกลุ่มเป้าหมาย

ภาพ แสดงกิจกรรมการนำผลผลิตไปใช้ประโยชน์ หรือการกระจายสู่ตลาด

กิจกรรมแนะนำผู้ประกอบด้านเทคนิคการฝากขายสินค้า
และพาผู้ประกอบการพบกับร้านรับฝากขายเพื่อสร้างสัมพันธไมตรี

ภาพ แสดงกิจกรรมการวางแผนเพื่อต่อยอดและขยายผลโครงการนำร่อง

ศูนย์ฝึกปฏิบัติเพื่อสร้างผู้ประกอบการ
"ตลาดราชมงคล"

RICH PROTEIN
PLANT-BASED

โครงการแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค
ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Form G ข้อเสนอโครงการต่อยอดพัฒนาเชิงพื้นที่

ส่วนที่ 1 ผู้เสนอโครงการต่อยอด

1.1 พื้นที่	ภาคกลาง
1.2 สถาบัน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
1.3ผู้รับผิดชอบโครงการ	**นักวิจัยผู้รับผิดชอบโครงการ** ชื่อ ผศ.ดร.วิจิตรา เหลียวตระกูล ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สังกัด สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร คณะเทคโนโลยีการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ e-mail: l_wijitra@hotmail.com, wijittra.l@rmutsb.ac.th โทร. 092-7654788
	นักวิจัยร่วมดำเนินการ (1) ชื่อ ดร.วชิรญา เหลียวตระกูล ตำแหน่ง อาจารย์ สังกัด สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร คณะเทคโนโลยีการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ e-mail: Liao_vachiraya@hotmail.com โทร. 098-9060969 (2) ชื่อ ผศ.พาขวัญ ทองรักษ์ ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สังกัด สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร คณะเทคโนโลยีการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ e-mail: tphakhwan16@yahoo.com โทร. 081-9220994 (3) ชื่อ อาจารย์วรรภา วงศ์แสงธรรม ตำแหน่ง อาจารย์ สังกัด สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร คณะเทคโนโลยีการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ e-mail: wanpa21@hotmail.com โทร. 081-3493521 (4) ชื่อ อาจารย์ณัฐกฤตา รักใหม่ ตำแหน่ง อาจารย์

	สังกัด สาขาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ e-mail: natkritta.r@rmutsb.ac.th โทร. 089-2904004 (5) ชื่อ อาจารย์นัฐกานต์ ทิพยโสตถิ ตำแหน่ง อาจารย์ สังกัด สาขาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ e-mail: nattakan.ti@rmutsb.ac.th โทร. 098-8819565
1.4หน่วยงานความร่วมมือ	หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการหลัก : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ หน่วยงานที่ร่วมสนับสนุน : สหกรณ์การเกษตรท่าช้างจำกัด อ.ท่าช้าง จ.สิงห์บุรี สภาเกษตรกรจังหวัดสิงห์บุรี เกษตรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พัฒนาชุมชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา องค์กรบริหารส่วนตำบล โรงพยาบาลอุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

หมายเหตุ: โครงการต่อยอดพัฒนาเชิงพื้นที่ คือ การนำผลจากโครการนำร่องตามแนวทางการพัฒนาและยุทธศาสตร์ในข้อเสนอแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ระดับภาค ที่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วมาขยายผล เพื่อขยายผลเป็นวงกว้างยิ่งขึ้น ในลักษณะโครงการพัฒนาหรือบริการวิชาการ ซึ่งอาจเป็นโครงการระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัด หรือภาคที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม หรือสิ่งแวดล้อมในระดับภาค

ส่วนที่ 2 ผลโครงการนำร่องที่จะใช้เป็นฐานในการต่อยอด

2.1 ชื่อโครงการนำร่อง	การยกระดับต้นแบบนวัตกรรมกล้วยแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพด้วยการเสริมสร้างธุรกิจฐานนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของกลุ่มภาคกลางตอนบน
2.2 โจทย์ของโครงการนำร่อง	การพัฒนาผลิตภัณฑ์และอุตสาหกรรม
2.3 ผลสรุปโครงการนำร่อง	ผลการดำเนินงานจากการประยุกต์ใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้ผลดังนี้ 1. ได้ผลิตภัณฑ์กล้วยแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพจำนวน 5 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ แป้งกล้วยหอมเขียว ผงกล้วยหอมผสมสมุนไพร ผงกล้วยผสมโกโก้ น้ำนมกล้วย และข้าวเกรียบกล้วยและถ่ายทอดการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต้นแบบสู่สถานประกอบเป้าหมายเพื่อต่อยอดเชิงพาณิชย์ 1.1 แป้งกล้วยหอมเขียว กลุ่มแปรรูปและถนอมอาหารท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี เป็นการผลิตสินค้าต้นทางเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากที่มุ่งเน้นการนำทรัพยากรในพื้นที่มาสร้างให้เกิดมูลค่าเพิ่ม จากวัตถุดิบ (กล้วย) กิโลกรัมละ 9 บาท เป็นแป้งกล้วยหอมเขียว กิโลกรัมละ 350 บาท จำหน่ายเป็นลักษณะวัตถุดิบตั้งต้นสำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ของสถานประกอบอื่นๆ เช่น ผลิตภัณฑ์ตั้งต้นเวย์ โปรตีน ผลิตภัณฑ์ตั้งต้นกราโนล่า ร้านเบเกอรี่ เป็นต้น

	1.2 ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากแป้งกล้วยน้ำว้า วรรณเอก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการสร้าง IDE ให้ Startup เข้มแข็งขึ้น สร้างรายได้จากมูลค่าเพิ่ม โดยผลผลิตที่แปรรูปมีมูลค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 20 จำหน่ายปลีกและส่ง เช่น จัดจำหน่ายปลีกและส่ง ร้าน Organic Room และจัดจำหน่าย บน Platform ออนไลน์ farmto และ Kaset Go 2. มูลค่าทางเศรษฐกิจสร้างคุณค่าของผลิตภัณฑ์กล้วยแปรรูปจากกระบวนการต้นแบบที่พร้อมขยายผลไปสู่ระดับกลุ่มจังหวัดและระดับภาค
2.4 ประเด็นที่นำไปต่อยอด	การยกระดับห่วงโซ่คุณค่าต้นแบบผลิตภัณฑ์นวัตกรรมกล้วยแปรรูปและการตลาดดิจิทัลบน platform ที่มีประสิทธิภาพให้ผู้ประกอบการพร้อมสำหรับต่อยอดเป็นอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป โดยมีประเด็นหลักที่ควรต่อยอด ดังนี้ 1. การสื่อให้ผู้บริโภครับรู้ประโยชน์ของกล้วยและผลิตภัณฑ์กล้วยแปรรูป โดยเฉพาะประโยชน์ของกล้วยแต่ละสายพันธุ์และแต่ละผลิตภัณฑ์ 2. การขอการรับรองมาตรฐานสถานที่ผลิตและเลขสารรบบ อย. 3. เทคโนโลยีพัฒนาผลิตภัณฑ์ และ การบริหารต้นทุนและการตลาด 4. การขยายผลจาก Niche market สู่ อุตสาหกรรมเป้าหมาย
2.5 เป้าหมายในการขยายผล	ขยายผลการนำผลงาน ววน. ไปยังพื้นที่จังหวัดอื่นในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบนที่พร้อมรับเทคโนโลยีหรือมีศักยภาพ และผลักดันการนำผลงาน ววน. ไปใช้ประโยชน์ตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) หรือ ยกระดับห่วงโซ่อุปทานของกล้วย เพื่อให้เห็นผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากงานวิจัยอย่างเป็นรูปธรรม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ เช่น นมอัดเม็ด แป้งชุบทอดหรือแป้งสำเร็จรูป (Gluten free) ไอศครีมโยเกิร์ตแป้งกล้วย ผลิตภัณฑ์ชงดื่มที่ผสมปลีกล้วย ขนมหรืออาหารสำหรับตลาดผู้บริโภคเฉพาะกลุ่ม (Niche Markets) เช่น กลุ่มเด็ก กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มรักสุขภาพ เป็นต้น และการใช้แป้งกล้วยเป็นวัตถุดิบขั้นต้นในการผลิตผลิตภัณฑ์ในระดับอุตสาหกรรม
2.6 ผลที่คาดหวัง	การยกระดับตลอดห่วงโซ่คุณค่าของกล้วยในพื้นที่ภาคกลางตอนบนด้วยนวัตกรรมอาหารสุขภาพ เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มของกล้วยแบบครบวงจร

หมายเหตุ: กรณีที่มีการนำผลงานวิจัย และนวัตกรรม หรือผลงานด้าน ววน. มาใช้ประโยชน์เพิ่มเติมจากโครงการร่อง ให้แจ้งรายชื่อผลงานเป็นรายการต่อท้ายตารางนี้

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอโครงการต่อยอดเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ ซึ่งใช้ผลงานวิจัยและนวัตกรรมเป็นฐาน

3.1 ชื่อโครงการต่อยอด	การสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยนวัตกรรมอาหารสุขภาพเพื่อยกระดับห่วงโซ่คุณค่าของกล้วยในพื้นที่ภาคกลางตอนบน
3.2 หลักการและเหตุผล	จากผลการดำเนินโครงการนำร่อง การยกระดับต้นแบบนวัตกรรมกล้วยแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพด้วยการเสริมสร้างธุรกิจฐานนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของกลุ่มภาคกลางตอนบนเป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์และอุตสาหกรรม ที่ประยุกต์ใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ทำให้ได้ผลิตภัณฑ์กล้วยแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพต้นแบบจำนวน 5 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ แป้งกล้วยหอมเขียว ผงกล้วยหอมผสมสมุนไพร ผงกล้วยผสมโกโก้ น้ำนมกล้วย และข้าวเกรียบกล้วย มีการถ่ายทอดการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต้นแบบสู่สถานประกอบเป้าหมายเพื่อต่อยอดเชิงพาณิชย์ ที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากที่นำทรัพยากรในพื้นที่มาสร้างให้เกิดมูลค่าเพิ่ม และยังช่วยลดปัญหา เช่น ราคาผลผลิตตกเกรด หรือล้นตลาดได้ ตัวอย่างเช่น จากวัตถุดิบ (กล้วย) กิโลกรัมละ 9 บาท เป็นแป้งกล้วยหอมเขียวกิโลกรัมละ 350 บาท และเป็นที่สนใจสำหรับการนำไปใช้เป็นวัตถุดิบตั้งต้นสำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ของสถานประกอบอื่นๆ เช่น ผลิตภัณฑ์ตั้งต้นเวย์ โปรตีน ผลิตภัณฑ์ตั้งต้นกราโนล่า ร้านเบเกอรี่ เป็นต้น และจากการส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจ Start Up ต้นแบบด้วยผลิตภัณฑ์แปรรูปจากแป้งกล้วยน้ำว้า ทำให้ผู้ประกอบการ วรรณเอก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สร้างรายได้จากมูลค่าเพิ่ม โดยผลผลิตที่แปรรูปมีมูลค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 20 ดังนั้นถือเป็นกระบวนการต้นแบบที่พร้อมขยายผลไปสู่ระดับกลุ่มจังหวัดและระดับภาคต่อไปได้ แต่พบปัญหาคือ ผลิตภัณฑ์มีคู่แข่งทางการตลาดสูง เช่น แป้งกล้วยน้ำว้า ผงกล้วยน้ำว้า นอกจากนี้ความหลากหลายและความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ในท้องตลาดยังมีน้อย ทำให้ส่วนแบ่งทางการตลาดลดลง ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความแตกต่าง เป็นเอกลักษณ์ มีคุณค่าทางโภชนาการ และมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคทั่วไปและเฉพาะกลุ่ม โดยอาศัยองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางอาหารมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นนวัตกรรมโดยการใช้วัตถุดิบในพื้นที่ที่เป็นพืชเศรษฐกิจ (กล้วย) มาต่อยอดในเชิงของอาหารเพื่อสุขภาพต่อไปและมุ่งเน้นการส่งเสริมทางการตลาดเพื่อขยายผลเชิงพาณิชย์ กล้วยเป็นผลผลิตทางการเกษตรที่ได้รับความนิยมในการบริโภคกันมาก และมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย เนื่องจากมีหลากหลายสายพันธุ์รสชาติดี สามารถเพาะปลูกได้ในทุกภูมิภาคของประเทศไทยเนื่องจากสภาพภูมิอากาศที่อยู่ในเขตร้อนชื้น ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน ได้แก่ ชัยนาท พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี และอ่างทอง มีพื้นที่ปลูกกล้วยทั้งหมด 48,094 ไร่ เก็บเกี่ยวผลผลิตได้ 32,673,804 กิโลกรัม มีผลผลิตเฉลี่ย 2,337 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาขายเฉลี่ย 23 บาทต่อกิโลกรัม คิดเป็นมูลค่าการบริโภคทางเศรษฐกิจกว่า 741 ล้านบาท (ระบบสารสนเทศการผลิตทางด้าน

	การเกษตร, 2565) กล้วยถือเป็นอาหารเพื่อสุขภาพ สามารถแปรรูปเป็นแป้งกล้วยที่เป็นแป้งที่ปราศจากกลูเตน (Gluten free) และมีสมบัติเป็นพรีไบโอติก (Prebiotic) ที่ทนต่อกระบวนการย่อย การดูดซึมและดูดซับของกระเพาะอาหารและลำไส้เล็ก ทำให้ส่งผลดีต่อสุขภาพของร่างกาย สามารถนำไปพัฒนาเป็นนวัตกรรมอาหารกล้วยแปรรูปได้ เช่น เวเฟอร์และบราวนี่กรอบจากแป้งกล้วย เป็นผลิตภัณฑ์ที่ปราศจากกลูเตน (Gluten free Product) ขนมหรืออาหารสำหรับตลาดผู้บริโภคเฉพาะกลุ่ม เช่น นมอัดเม็ด แป้งชุบทอดหรือแป้งสำเร็จรูป (Gluten free) สำหรับผู้บริโภคที่แพ้โปรตีนกลูเตนจากแป้งสาลี ไอศครีมโยเกิร์ตแป้งกล้วย ผลิตภัณฑ์ชงดื่มที่ผสมปลีกล้วย หรือการพัฒนาอาหารเพื่อผู้ป่วย เป็นต้น โครงการนี้เป็นโครงการต่อยอดที่มีประเด็นที่น่าสนใจในการขยายผลการนำผลงานโครงการนำร่องเดิมและโครงการ ววน. ไปยังพื้นที่จังหวัดอื่นในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบนที่พร้อมรับเทคโนโลยีหรือมีศักยภาพ และผลักดันการนำผลงาน ววน. ไปใช้ประโยชน์ตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) หรือยกระดับห่วงโซ่อุปทานของกล้วย เพื่อให้เห็นผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากงานวิจัยอย่างเป็นรูปธรรม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่สำหรับตลาดผู้บริโภคเฉพาะกลุ่ม (Niche Markets) เช่น กลุ่มเด็ก กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มรักสุขภาพ เป็นต้น ทำให้เกิดการยกระดับตลอดห่วงโซ่คุณค่าของกล้วยในพื้นที่ภาคกลางตอนบนด้วยนวัตกรรมอาหารสุขภาพ ถือเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มของกล้วยแบบครบวงจร ทำให้สินค้าเกษตรให้มีมูลค่าสูงขึ้น และเป็นการเพิ่มผลิตภัณฑ์อาหารเพื่อสุขภาพทางเลือกใหม่ให้กับผู้บริโภค เป็นแนวทางหนึ่งในการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารฟังก์ชันนัลฟู้ด (functional food) เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สามารถสร้างรายได้ในท้องถิ่น เป็นการพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจฐานชีวภาพ (BCG) เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ซึ่งในการแปรรูปเป็นการนำนวัตกรรมไปขยายผลเป็นการแปรรูปในภาคเกษตร การวางแผนการตลาดที่มีทิศทางชัดเจนโดยการสร้างกลยุทธ์การเข้าถึงกลุ่มลูกค้าการตลาดดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพและระบบการดำเนินงานในภาคธุรกิจได้อย่างครอบคลุมทั้งภาคอุตสาหกรรมและภาคการค้าปลีก อาทิเช่น การขยายกลุ่มลูกค้าลูกค้ารายย่อยจากแพลตฟอร์ม (Platform) ต่างๆ กลุ่มผู้บริโภคเฉพาะจากโรงพยาบาลที่ต้องการสารอาหารเพื่อดูแลผู้ป่วย กลุ่มธุรกิจการออกกำลังกาย (Fitness) กลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมอาหาร เป็นต้น นอกจากนี้โครงการนี้คณะวิจัยมีองค์ความรู้/เทคโนโลยี/นวัตกรรมการแปรรูปผลผลิตกล้วยจากงานวิจัยและการบริการวิชาการที่พร้อมต่อยอดในเชิงพาณิชย์ และมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ โดยมุ่งเน้นผลกระทบเชิงเศรษฐกิจ ให้กลุ่มเป้าหมายสามารถนำองค์ความรู้ไปสร้างมูลค่าเพิ่มต่อยอดเชิงพาณิชย์จากผลผลิตตกเกรด ผลผลิตล้นตลาด หรือ ของเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่ม และสร้างฐานให้เข้มแข็งเพื่อต่อยอดสู่อุตสาหกรรมอาหาร ซึ่งจะช่วยขับเคลื่อนสังคมและประเทศชาติให้หลุดพ้นกับดักรายได้ปานกลางและความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของประชาชนในประเทศไทย และยังสอดคล้องกับ

	แผนพัฒนาภาคกลาง แผนพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และแผนพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ระดับภาคกลาง ด้วยการพัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) ในด้านเกษตรและอาหารให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ ที่มีการพัฒนากระบวนการผลิต กระบวนการตลาด และผลิตภัณฑ์จากพืชเศรษฐกิจหลักตลอดห่วงโซ่คุณค่า เพื่อเพิ่มมูลค่าและรายได้ของประเทศ
3.3 วัตถุประสงค์โครงการ	(1) เพื่อยกระดับห่วงโซ่คุณค่าของกล้วยด้วยนวัตกรรมอาหารสุขภาพในพื้นที่ภาคกลางตอนบน (2) เพื่อนำนวัตกรรมกล้วยแปรรูปมาใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ และส่งเสริมการขอการรับรองมาตรฐานสถานที่ผลิตและเลขสารรบบ อย. (3) เพื่อส่งเสริมการรับรู้ของผู้บริโภคถึงประโยชน์ของกล้วยและผลิตภัณฑ์กล้วยแปรรูป (3) เพื่อส่งเสริมการตลาดสำหรับอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปและตลาดเฉพาะกลุ่ม (Niche Markets) (4) เพื่อเตรียมความพร้อมด้านบริหารจัดการให้ผู้ประกอบการเตรียมเข้าสู่ภาคธุรกิจเต็มรูปแบบ
3.4 ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	1. มูลค่าเพิ่ม (รายได้) จากเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมกล้วยแปรรูปตลอดห่วงโซ่คุณค่าเพิ่มขึ้นจากเดิมอย่างน้อยร้อยละ 15 2. ผลิตภัณฑ์นวัตกรรมกล้วยแปรรูปจำนวนอย่างน้อย 5 ผลิตภัณฑ์ และได้มาตรฐาน 3. ได้กระบวนการต้นแบบในการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์กล้วยสำหรับภาคธุรกิจ
3.5 ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์	***ความเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาภาคกลาง (พ.ศ. 2566-2570) :*** ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมโดยใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน แนวทางการพัฒนา (1) การนำผลการวิจัยและพัฒนาด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตรมาใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ และ (5) การส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจ SMEs และ Start Up เนื่องจากภาคกลางมีศักยภาพในการพัฒนาด้านการเกษตรตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ โดยภาคกลางเป็นพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำที่อุดมสมบูรณ์เหมาะสมในการทำการเกษตร ทำให้เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตร และเป็นแหล่งอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร นอกจากนี้ อุตสาหกรรมของภาคกลางส่วนใหญ่ยังใช้เทคโนโลยีขั้นต่ำ มีการพึ่งพิงเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ขาดการนำนวัตกรรมมาสร้างมูลค่าเพิ่ม ซึ่งปัญหาเหล่านี้ควรต้องหาแนวทางแก้ไขโดยเร็ว เพื่อให้ภาคกลางมีศักยภาพในการแข่งขันและสามารถพัฒนาด้านอุตสาหกรรมต่อไปได้อย่างยั่งยืน ***ความเชื่อมโยงกับแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566-2570 :***

	ยุทธศาสตร์ที่ 1 (S1) การพัฒนาเศรษฐกิจไทยด้วยเศรษฐกิจสร้างคุณค่าและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ให้มีความสามารถในการแข่งขัน และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน พร้อมสู่อนาคต โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม แผนงานย่อย P2 (S1) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) ในด้านเกษตรและอาหารให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ N3 (S1P2) พัฒนากระบวนการผลิต กระบวนการตลาด และผลิตภัณฑ์จากพืชและสัตว์เศรษฐกิจหลักของประเทศตลอดห่วงโซ่คุณค่า เพื่อเพิ่มมูลค่าและรายได้ของประเทศ ***ความเชื่อมโยงกับข้อเสนอแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ระดับภาคกลาง :*** ยุทธศาสตร์การพัฒนา (1) การยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป แนวทางการพัฒนา 1.3) ต่อยอดผลผลิตการเกษตรที่มีคุณภาพสู่กระบวนการแปรรูปให้เป็นผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมที่มีความหลากหลาย และสร้างรายได้เพิ่มให้แก่เกษตรกร โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ด้านอาหาร และแนวทางที่ (1.4) พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการแปรรูป เปลี่ยนสภาพวัสดุและของเหลือทิ้งทางการเกษตร เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่ม
3.6 พื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย	กลุ่ม/เกษตรกรผู้ปลูกกล้วยในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน กลุ่ม/ผู้ประกอบการแปรรูปกล้วยในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน
3.7 แนวทางดำเนินการ	(1) การเสวนากลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำของกล้วยในพื้นที่ภาคกลางตอนบน (2) การยกระดับห่วงโซ่คุณค่าของกล้วยด้วยนวัตกรรมอาหารสุขภาพในพื้นที่ภาคกลางตอนบนด้วยการพัฒนานวัตกรรมอาหารสุขภาพจากกล้วยโดยการใช้วัตถุดิบในพื้นที่มาต่อยอดและขยายผลเชิงพาณิชย์ (2.1) การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์กล้วยแปรรูปที่มีเดิมในท้องตลาดเพื่อปรับผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค (2.2) การพัฒนานวัตกรรมอาหารสุขภาพจากแป้งกล้วย เช่น ผลิตภัณฑ์เวเฟอร์หรือบราวนี่กรอบจากแป้งกล้วยเป็นผลิตภัณฑ์ที่ปราศจากกลูเตน (Gluten free Product) ขนมหรืออาหารสำหรับตลาดผู้บริโภคเฉพาะกลุ่ม เช่น ผลิตภัณฑ์นมกล้วยอัดเม็ดจากแป้งกล้วยน้ำว้า แป้งชุบทอดหรือแป้งสำเร็จรูป (Gluten free) จากแป้งกล้วยสำหรับผู้บริโภคที่แพ้โปรตีนกลูเตนจากแป้งสาลี ไอศครีมโยเกิร์ตแป้งกล้วย ผลิตภัณฑ์ชงดื่มที่ผสมปลีกล้วย หรือการพัฒนาอาหารเพื่อผู้ป่วย เป็นต้น (2.3) การสร้างมูลค่าเพิ่มจากกล้วยและปลีกล้วยด้วยนวัตกรรมอาหารสุขภาพ (3) การส่งเสริมการขอการรับรองมาตรฐานสถานที่ผลิตและเลขสารรบบ อย. (4) การส่งเสริมการรับรู้ของผู้บริโภคถึงประโยชน์ของกล้วยและผลิตภัณฑ์กล้วยแปรรูป

	(5) การส่งเสริมการตลาดสำหรับอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปและตลาดเฉพาะกลุ่ม (6) การเตรียมความพร้อมด้านบริหารจัดการให้ผู้ประกอบการ เตรียมเข้าสู่ภาคธุรกิจเต็มรูปแบบ เช่น การวางระบบบริหารสินค้าคงคลัง การวางระบบจัดทำเอกสาร
3.8 หน่วยงานดำเนินการ	หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการหลัก (หน่วยงานฟังก์ชั่นในพื้นที่) หน่วยงานที่ขับเคลื่อนการดำเนินงาน (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ)
3.9 ระยะเวลาดำเนินโครงการ	ระยะเวลา 1 ปีงบประมาณ
3.10 งบประมาณ	งบประมาณทั้งสิ้น 729,600 บาท โดยมีงบประมาณแจงรายการพอสังเขป ดังนี้ ***(1) การเสวนากลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำของกล้วยในพื้นที่ภาคกลางตอนบน*** ค่าใช้สอยการจัดเสวนากลุ่ม ได้แก่ - ค่าตอบแทนวิทยากรภายนอกในการจัดเสวนากลุ่ม (6 ชั่วโมง x 5 คน x 1,200 บาท) = 36,000 บาท - ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม (2 มื้อ x 1 วัน x 35 บาท x 50 ชุด) = 3,500 บาท - ค่าอาหารกลางวัน (1 วัน x 70 บาท x 50 ชุด) = 3,500 บาท - ค่าจ้างเหมารถรับจ้างไม่ประจำทาง (1 วัน x 1,200 บาท x 5 คัน) = 6,000 บาท - ค่าวัสดุ (ตัวอย่างผลิตภัณฑ์) = 5,000 บาท **รวมค่าใช้จ่ายกิจกรรมที่ (1) 54,000 บาท** ***(2) การพัฒนานวัตกรรมอาหารสุขภาพจากกล้วยในพื้นที่ภาคกลางตอนบน*** (2.1) การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์กล้วยแปรรูปที่มีเดิมในท้องตลาดเพื่อปรับผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค - ค่าวัสดุ (อุปโภค บริโภค) = 10,000 บาท - ค่าวัสดุ (สติ๊กเกอร์และบรรจุภัณฑ์) = 10,000 บาท - ค่าจ้างเหมาสำรวจพฤติกรรมผู้บริโภค (100 บาท x 300 ชุด) = 30,000 บาท (2.2) การพัฒนานวัตกรรมอาหารสุขภาพจากแป้งกล้วย และ (2.3) การสร้างมูลค่าเพิ่มจากกล้วยและปลีกล้วยด้วยนวัตกรรมอาหารสุขภาพ - ค่าจ้างเหมาแปรรูปผลิตภัณฑ์ต้นแบบ (5 ผลิตภัณฑ์ x 5,000 บาท) = 25,000 บาท

	- ค่าวัสดุ (อุปโภค บริโภค) = 25,000 บาท - ค่าวัสดุ (สติ๊กเกอร์และบรรจุภัณฑ์) = 25,000 บาท - ค่าจ้างเหมาออกแบบตราสินค้า ฉลาก และบรรจุภัณฑ์ (5 ผลิตภัณฑ์ x 5,000 บาท) = 25,000 บาท - ค่าจ้างเหมาวิเคราะห์คุณภาพและฉลากโภชนาการ (5 ผลิตภัณฑ์ x 17,000 บาท) = 85,000 บาท ค่าใช้สอยการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ - ค่าตอบแทนวิทยากร (6 ชั่วโมง x 4 วัน x 600 บาท x 1 คน) = 14,400 บาท - ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม (2 มื้อ x 4 วัน x 35 บาท x 20 ชุด) = 5,600 บาท - ค่าอาหารกลางวัน (4 วัน x 70 บาท x 20 ชุด) = 5,600 บาท **รวมค่าใช้จ่ายกิจกรรมที่ (2.1, 2.2 และ 2.3) 260,600 บาท** ***(3) การส่งเสริมการขอการรับรองมาตรฐานสถานที่ผลิตและเลขสารรบบ อย.*** ค่าใช้สอยการลงพื้นที่และการเตรียมเอกสารในการยื่นขอการรับรองมาตรฐาน ได้แก่ - ค่าตอบแทนวิทยากรภาคเอกชน (6 ชั่วโมง x 1 คน x 1,200 บาท) = 7,200 บาท - ค่าตอบแทนวิทยากรภายใน (6 ชั่วโมง x 1 คน x 600 บาท) = 3,600 บาท - ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม (2 มื้อ x 1 วัน x 35 บาท x 30 ชุด) = 2,100 บาท - ค่าอาหารกลางวัน (1 วัน x 70 บาท x 30 ชุด) = 2,100 บาท - ค่าจ้างเหมาการเตรียมเอกสารการขอรับรองมาตรฐาน (2 กลุ่ม x 30,000 บาท) = 60,000 บาท **รวมค่าใช้จ่ายกิจกรรมที่ (3) 75,000 บาท** ***(4) การส่งเสริมการรับรู้ของผู้บริโภคถึงประโยชน์ของกล้วยและผลิตภัณฑ์กล้วยแปรรูป*** ค่าใช้สอยการส่งเสริมการรับรู้ของผู้บริโภคถึงประโยชน์ของกล้วยและผลิตภัณฑ์กล้วยแปรรูป ได้แก่ - ค่าจ้างเหมาออกบู๊ทและประชาสัมพันธ์ตามสื่อ = 80,000 บาท - ค่าวัสดุ (ตัวอย่างผลิตภัณฑ์) = 10,000 บาท **รวมค่าใช้จ่ายกิจกรรมที่ (4) 90,000 บาท**

	(5) กิจกรรมการส่งเสริมการตลาดสำหรับอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปและตลาดเฉพาะกลุ่ม (Niche Markets) **(5.1) กิจกรรมเสวนากลุ่มเรื่องความพร้อมด้านการตลาด** - ค่าตอบแทนวิทยากรภายใน (6 ชั่วโมง x 3 วัน x 600 บาท x 2 คน) = 21,600 บาท - ค่าตอบแทนวิทยากรภาคเอกชน (6 ชั่วโมง x 3 วัน x 1,200 บาท x 1 คน) =21,600 บาท - ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม (2 มื้อ x 3 วัน x 35 บาท x 20 ชุด) = 4,200บาท - ค่าอาหารกลางวัน (3 วัน x 70 บาท x 20 ชุด) = 4,200 บาท - ค่าจ้างเหมาเก็บข้อมูล (3 เดือนๆ ละ 5,000 บาท) =15,000 บาท - ค่าจ้างเหมารถรับจ้างไม่ประจำทาง (3 วัน x 1,200 บาท) = 3,600 บาท - ค่าจ้างเหมาจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ =24,600 บาท **รวมค่าใช้จ่ายกิจกรรมที่ (5.1) 94,800 บาท** **(5.2) กิจกรรมเสวนา เรื่อง การหาคู่ค้าทางธุรกิจ** - ค่าตอบแทนวิทยากรภายใน (6 ชั่วโมง x 1 วัน x 600 บาท x 2 คน) = 7,200 บาท - ค่าตอบแทนวิทยากรภาคเอกชน (6 ชั่วโมง x 1 วัน x 1,200 บาท x 1 คน) =7,200 บาท - ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม (2 มื้อ x 1 วัน x 35 บาท x 60 ชุด) = 4,200บาท - ค่าอาหารกลางวัน (1 วัน x 70 บาท x 60 ชุด) = 4,200 บาท - ค่าจ้างเหมาเก็บข้อมูล (3 เดือนๆ ละ 5,000 บาท) =15,000 บาท - ค่าจ้างเหมารถรับจ้างไม่ประจำทาง (1 วัน x 1,200 บาท) = 1,200 บาท - ค่าจ้างเหมาจัดทำสื่อวีดีทัศน์ =46,000 บาท **รวมค่าใช้จ่ายกิจกรรมที่ (5.2) 85,000 บาท** ***(6) กิจกรรมการออกแบบระบบและแบบฟอร์มการบริหารจัดการภาคธุรกิจ*** - ค่าตอบแทนวิทยากรภายใน (6 ชั่วโมง x 3 วัน x 600 บาท x 2 คน) = 21,600 บาท - ค่าตอบแทนวิทยากรภาคเอกชน (6 ชั่วโมง x 3 วัน x 1,200 บาท x 1 คน) =21,600 บาท - ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม (2 มื้อ x 3 วัน x 35 บาท x 20 ชุด) = 4,200บาท - ค่าอาหารกลางวัน (3 วัน x 70 บาท x 20 ชุด) = 4,200 บาท

	- ค่าจ้างเหมารถรับจ้างไม่ประจำทาง (3 วัน x 1,200 บาท) = 3,600 บาท - ค่าจ้างเหมาเก็บข้อมูล (3 เดือนๆ ละ 5,000 บาท) = 15,000 บาท **รวมค่าใช้จ่ายกิจกรรมที่ (6) 70,200 บาท** **รวมค่าใช้จ่ายทั้งหมด 729,600** บาท ทั้งนี้ ขออนุมัติถัวเฉลี่ยทุกรายการ
3.11 ผลผลิต (Output)	การสร้างมูลค่าเพิ่ม (รายได้) จากเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมกล้วยแปรรูปตลอดห่วงโซ่คุณค่าเพิ่มขึ้นจากเดิมอย่างน้อยร้อยละ 15
3.12 ผลลัพธ์ (Outcome)	จากการประยุกต์ใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากที่มุ่งเน้นการนำทรัพยากรในพื้นที่มาสร้างให้เกิดมูลค่าเพิ่ม ด้วยกระบวนการต้นแบบในการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์กล้วยสำหรับภาคธุรกิจ
3.13 ผลกระทบ (Impact)	มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรมอาหารสุขภาพเพื่อยกระดับห่วงโซ่คุณค่าของกล้วยในการขยายผลสู่จังหวัดอื่นในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

หมายเหตุ: ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบต้องสอดคล้องตอบสนองกับข้อ 3.1-3.5 และจะต้องเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ประเมินผลได้อย่างชัดเจนเมื่อสิ้นสุดโครงการ

การออกแบบโครงการให้คำนึงประสิทธิผล ประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า ความต่อเนื่อง และความยั่งยืนด้วย

โครงการแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค
ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Form H ข้อเสนอโครงการด้าน ววน. หรือข้อเสนอโครงการวิจัยและนวัตกรรมที่ตอบโจทย์หรือตอบสนองความต้องการพัฒนาเชิงพื้นที่ระดับภาค

ส่วนที่ 1 ผู้เสนอโครงการด้าน ววน.

1.1 พื้นที่	ภาคกลาง
1.2 สถาบัน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
1.3ผู้รับผิดชอบโครงการ	ชื่อ ผศ.ดร.วิจิตรา เหลียวตระกูล ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สังกัด สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร คณะเทคโนโลยีการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ e-mail: l_wijitra@hotmail.com, wijittra.l@rmutsb.ac.th โทร. 092-7654 788
1.4หน่วยงานความร่วมมือ	หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการหลัก : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ หน่วยงานที่ร่วมสนับสนุน : สหกรณ์การเกษตรท่าช้างจำกัด อ.ท่าช้าง จ.สิงห์บุรี

หมายเหตุ: โครงการด้าน ววน. คือ การศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ความรู้ ออกแบบเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมด้วยกระบวนการวิจัยตามโจทย์ที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาและยุทธศาสตร์ในข้อเสนอแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ระดับภาค โดยคำนึงถึงสภาพปัญหา ความต้องการ และศักยภาพของพื้นที่ รวมทั้งกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ ซึ่งต้องมีผู้ใช้ประโยชน์และผู้รับประโยชน์จากการวิจัยอย่างชัดเจน

ส่วนที่ 2 ผลงานด้าน ววน. ที่จะใช้เป็นฐานในวิจัยและพัฒนานวัตกรรมต่อยอด

โครงการที่ 1

2.1 ชื่อผลงานด้าน ววน.	ผลของระดับความสุกและสภาวะการทำแห้งต่อคุณภาพของแป้งกล้วยหอมเขียวและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมปังจากแป้งกล้วยหอมเขียว
2.2 โจทย์ของผลงาน ววน.	เกษตรกรแปลงใหญ่ที่ปลูกกล้วยหอมเขียวที่อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี ประมาณ 300 ไร่ จึงมีผลผลิตที่ล้นตลาดและตกเกรดขนาดไม่ได้ตามที่ตลาดต้องการ มีบางครั้งที่ต้องทิ้งทำให้เสียหาย ดังนั้นเกษตรกรต้องการแปรรูปกล้วยหอมเพื่อสร้างผลผลิตที่เพิ่มขึ้น จึงนำกล้วยหอมเขียวมาแปรรูปเป็นแป้งจากกล้วยหอมเขียวเพื่อเพิ่มมูลค่าในอุตสาหกรรมจากลักษณะที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของแป้งกล้วย ที่สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดเพื่อจำหน่ายในเชิงพาณิชย์ได้ สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยหอมเขียวได้ โดยเฉพาะในฤดูกาลที่ผลผลิตล้นตลาด เกษตรต้องประสบปัญหาราคากล้วยตกต่ำ การแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารจากแป้งกล้วยหอมเขียว จึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่น่าสนใจ

	ดังนั้นงานวิจัยนี้ จึงนำกล้วยหอมเขียวมาแปรรูปเป็นแป้งกล้วยหอมเขียวเพื่อเพิ่มมูลค่าในอุตสาหกรรมอาหาร โดยศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพของแป้งกล้วยหอมเขียว ได้แก่ ความสุกแก่ของกล้วยหอม อุณหภูมิและเวลาในการอบแห้งแป้งกล้วยหอมเขียว และการพัฒนาต่อยอดโดยการใช้แป้งกล้วยหอมเขียวทดแทนแป้งสาลีในผลิตภัณฑ์ขนมปัง
2.3 ผลสรุปผลงาน ววน.	บทคัดย่อจากรายงานวิจัย : กล้วยหอมเขียวคาเวนดิชมีปริมาณคาร์โบไฮเดรตและไขมันน้อยที่สุด (ร้อยละ 13.04 และ 0.06 ตามลำดับ) เมื่อเทียบกับกล้วยหอมทอง กล้วยน้ำว้า และกล้วยไข่ (ร้อยละ 16.06-26.56 และร้อยละ 0.33-0.76) กล้วยหอมเขียวคาเวนดิชมีสารประกอบฟีนอลิกสูงกว่ากล้วยหอมทอง กล้วยน้ำว้า และกล้วยไข่ ส่วนฤทธิ์ในการต้านอนุมูลอิสระของกล้วยหอมเขียวคาเวนดิช กล้วยหอมทอง และกล้วยไข่ ใกล้เคียงกัน และกล้วยน้ำว้ามีฤทธิ์ในการต้านอนุมูลอิสระน้อยที่สุด และพบว่าสภาวะที่เหมาะสมที่สุดในการทำแป้งกล้วยหอมเขียวคือ กล้วยหอมเขียวระยะห่าม และอุณหภูมิในการอบแห้ง 60 องศาเซลเซียล เมื่อนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมปังโดยใช้แป้งกล้วยหอมเขียวทดแทนแป้งสาลีพบว่า เมื่อปริมาณแป้งกล้วยหอมเขียวเพิ่มขึ้น ปริมาตรจำเพาะของขนมปังลดลง ในขณะที่ความหนาแน่นของขนมปังเพิ่มขึ้น ขนมปังที่ใช้ปริมาณแป้งกล้วยหอมเขียวร้อยละ 10-30 ทดแทนแป้งสาลีมีค่าคะแนนคุณภาพทางประสาทสัมผัสด้านลักษณะปรากฏ สี กลิ่นรส รสชาติ ลักษณะเนื้อสัมผัส และการยอมรับโดยรวมใกล้เคียงกัน การเผยแพร่ในวารสารระดับชาติ จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ วิจิตรา เหลียวตระกูล, วชิรญา เหลียวตระกูล, วรรภา วงศ์แสงธรรม, รัตนา หงษ์บุญเรือง และสรวิศ สิงห์ท้วม. 2564. ผลของการใช้แป้งกล้วยหอมเขียวทดแทนแป้งสาลีที่มีต่อคุณลักษณะของขนมปัง. วารสารวิชาการและวิจัย มทร.พระนคร, 15(1): 1-13.
2.4 ประเด็นที่นำไปต่อยอด	องค์ความรู้และเทคโนโลยีในการแปรรูปแป้งกล้วยหอมเขียว เนื่องจากเป็นแป้ง Gluten-free และมีคุณค่าทางโภชนาการ สามารถประยุกต์ใช้ในผลิตภัณฑ์ได้อย่างหลากหลาย
2.5 เป้าหมายในการขยายผล	การบ่มเพาะกลุ่มเป้าหมายในโครงการ โดยส่งเสริมความเข้มแข็ง และความเข้าใจกับกลุ่มเกษตรกร และส่งเสริมให้เป็น startup ได้แก่ กลุ่มแปรรูปกล้วยและถนอมอาหาร ม. 6 ต.ถอนสมอ อ.ท่าช้าง จ.สิงห์บุรี เกษตรแปลงใหญ่กล้วยหอมเขียวคาเวนดิช อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี และสหกรณ์การเกษตรท่าช้างจำกัด อ.ท่าช้าง จ.สิงห์บุรี การเสริมสร้างความสามารถให้กับ startup รับถ่ายทอดเทคโนโลยี Innovation-Driven Enterprise (IDE) โดยเน้น functional food และสนับสนุนการสร้างหรือเข้าสู่ platform ทางการตลาดดิจิทัล ได้แก่ เอกวรรณ (Ekkawan) โดยนายเอกชัย บุญแช่มชู 104 ม.2 ต.หนองน้ำใหญ่ อ.ผักไห่ จ.พระนครศรีอยุธยา และ/หรือกลุ่มอื่นที่สนใจ
2.6 ระดับความพร้อม	TRL 5 : องค์ประกอบที่สำคัญได้ถูกสาธิตหรือพิสูจน์ในสภาวะเลียนแบบที่ใกล้เคียงสภาวะแวดล้อมจริง (ผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากห้องปฏิบัติการ)

โครงการที่ 2

2.1 ชื่อผลงานด้าน ววน.	หมู่บ้านต้นแบบการสร้างมูลค่าเพิ่มกล้วยหอมเขียวคาเวนดิช
2.2 โจทย์ของผลงาน ววน.	เกษตรกรในพื้นที่ตำบลโพประจักษ์และตำบลถอนสมอ อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี ที่มีการเพาะปลูกกล้วยหอมเขียวคาเวนดิช ในปัจจุบันพื้นที่อำเภอท่าช้างเป็นเกษตรแปลงใหญ่ที่ปลูกกล้วยหอมเขียวคาเวนดิช พื้นที่รวม 312 ไร่ โดยแปลงของเกษตรกรได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP ได้รับการสนับสนุนและดำเนินการร่วมกับสหกรณ์การเกษตรท่าช้าง จำกัด สามารถผลิตกล้วยหอมเขียวได้ประมาณ 5 ตัน/อาทิตย์ ซึ่งมีกล้วยที่ตกเกรดเป็นจำนวนมากประมาณ 2-3 หวี/เครือ และบางครั้งมีปัญหากล้วยล้นตลาด อีกทั้งราคาของกล้วยหอมสดประมาณ 3-6 บาท/กิโลกรัมเท่านั้น ประกอบกับอายุหลังการเก็บเกี่ยวสั้น จึงมีความจำเป็นต้องแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มและเก็บรักษาไว้ได้นานขึ้น
2.3 ผลสรุปผลงาน ววน.	สมาชิกในกลุ่มสามารถนำกล้วยหอมเขียวตกเกรดมาสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยการแปรรูปเป็นแป้งกล้วยหอมเขียวและจำหน่ายได้ทั้งออนไลน์และในตลาดพื้นที่ชุมชน นอกจากนี้ยังนำแป้งกล้วยหอมเขียวมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพอื่นๆ เช่น ผลิตภัณฑ์เบเกอรี่ ทองม้วนหรือเวเฟอร์จากแป้งกล้วยหอมเขียว เพื่อจำหน่ายสร้างมูลค่าเพิ่มจากกล้วยตกเกรดราคา 3-6 บาท/กิโลกรัม เป็นแป้งกล้วยหอมเขียวราคา 350 บาท/กิโลกรัม สมาชิกในกลุ่มสามารถนำเทคโนโลยีที่ถ่ายทอดไปสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและกลุ่มได้
2.4 ประเด็นที่นำไปต่อยอด	องค์ความรู้และเทคโนโลยีในการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากแป้งกล้วยหอมเขียว การปรับฉลากและบรรจุภัณฑ์เพื่อทดลองตลาด การประชาสัมพันธ์และการขายออนไลน์
2.5 เป้าหมายในการขยายผล	การบ่มเพาะกลุ่มเป้าหมายในโครงการ โดยส่งเสริมความเข้มแข็ง และความเข้าใจกับกลุ่มเกษตรกร และส่งเสริมให้เป็น startup ได้แก่ กลุ่มแปรรูปกล้วยและถนอมอาหาร ม. 6 ต.ถอนสมอ อ.ท่าช้าง จ.สิงห์บุรี เกษตรแปลงใหญ่กล้วยหอมเขียวคาเวนดิช อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี และสหกรณ์การเกษตรท่าช้างจำกัด อ.ท่าช้าง จ.สิงห์บุรี
2.6 ระดับความพร้อม	TRL 6 : ต้นแบบของผลิตภัณฑ์หรือกระบวนการที่พร้อมเป็นสิ่งส่งมอบ ได้ผ่านการสาธิตและพิสูจน์การใช้งานในสภาวะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการทำงานจริง

โครงการที่ 3

2.1 ชื่อผลงานด้าน ววน.	การพัฒนาผลิตภัณฑ์ซินไบโอติกจากกล้วยหอมเขียวคาเวนดิชของกลุ่มแปรรูปกล้วยจังหวัดสิงห์บุรีสู่เชิงพาณิชย์ ภายใต้ชุดโครงการการวิจัยและพัฒนาโปรไบโอติก พรีไบโอติก และซินไบโอติกสู่เชิงพาณิชย์
2.2 โจทย์ของผลงาน ววน.	จากแนวโน้มการเติบโตของตลาดอาหารเพื่อสุขภาพที่เพิ่มขึ้น แต่ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์กลุ่มนี้ในประเทศไทยยังค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะกลุ่ม

	ผลิตภัณฑ์พรีไบโอติก (Prebiotic) โปรไบโอติก (Probiotic) และซินไบโอติก (Synbiotic) ดังนั้นการสร้างมูลค่าเพิ่มกล้วยหอมเขียวที่มีคุณสมบัติเป็นพรีไบโอติก และจุลินทรีย์โปรไบโอติกที่ใช้ในการผลิตอาหารหมักยังเป็นประโยชน์ต่อร่างกาย และเหมาะกับผู้บริโภคทุกเพศทุกวัย เป็นการใช้ผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่มาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารพรีไบโอติก และผลิตภัณฑ์อาหารซินไบโอติกที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพได้ อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มมูลค่ากล้วยหอมเขียว ซึ่งเป็นสินค้าเกษตรให้มีมูลค่าสูงขึ้น และเป็นการเพิ่มผลิตภัณฑ์อาหารเพื่อสุขภาพทางเลือกใหม่ให้กับผู้บริโภคอีกด้วย นำไปสู่การต่อยอดเชิงพาณิชย์เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนและผู้ประกอบการ
2.3 ผลสรุปผลงาน ววน.	การวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากแป้งกล้วยหอมเขียวที่มีสมบัติเป็นพรีไบโอติก จำนวน 3 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ที่ 1 การพัฒนาผลิตภัณฑ์โยเกิร์ตจากแป้งกล้วยหอมเขียว ในระหว่างการหมักมีการศึกษาการเจริญเติบโตของจุลินทรีย์โดยวิเคราะห์ค่าจลพลศาสตร์การเจริญของแบคทีเรียโปรไบโอติกในระหว่างการหมัก ทุก ๆ 1 ชั่วโมง เป็นเวลา 12 ชั่วโมง และวิเคราะห์ค่า pH และปริมาณกรด รวมทั้งวิเคราะห์คุณภาพของผลิตภัณฑ์โยเกร์ตจากแป้งกล้วยหอมเขียว ผลิตภัณฑ์ที่ 2 พัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ไอศกรีมโยเกิร์ตจากกล้วยหอมเขียวต่อยอดจากผลิตภัณฑ์ที่ 1 ได้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นที่ยอมรับขอผู้บริโภค ทั้งนี้แป้งกล้วยหอมเขียวยังทำหน้าที่เป็น stabilizer ในผลิตภัณฑ์ร่วมกับส่วนผสมอื่นด้วย และผลิตภัณฑ์ที่ 3 พัฒนาผลิตภัณฑ์โยเกร์ตจากแป้งกล้วยหอมเขียวต่อยอดจากผลิตภัณฑ์ที่ 1 ด้วยกระบวนการทำแห้งแบบโฟมแมท (Foam-mat Drying) ที่ใช้ปริมาณ CMC ที่เหมาะสม และพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์โยเกร์ตจากแป้งกล้วยหอมเขียวอัดเม็ด
2.4 ประเด็นที่นำไปต่อยอด	องค์ความรู้และเทคโนโลยีในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากแป้งกล้วยหอมเขียวในเชิงอาหารเพื่อสุขภาพ (functional food) การพัฒนาผลิตภัณฑ์โยเกิร์ตแป้งกล้วยหอมเขียวอัดเม็ดเพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ โดยใช้เป็นส่วนผสมของผลิตภัณฑ์นมอัดเม็ด มีคุณสมบัติเป็นพรีไบโอติก เนื่องจากนมอัดเม็ดเป็นผลิตภัณฑ์อาหารที่นิยมของผู้บริโภค พกพาง่าย และสะดวกต่อการรับประทาน เพื่อให้เป็นผลิตภัณฑ์ทางเลือกของผู้ที่นิยมบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพให้มีคุณค่าทางอาหารมากขึ้น สร้างมูลค่าเพิ่มกล้วย ที่มีราคาตกต่ำ และสามารถต่อยอดเชิงพาณิชย์ได้อีกด้วย
2.5 เป้าหมายในการขยายผล	การบ่มเพาะกลุ่มเป้าหมายในโครงการ โดยส่งเสริมความเข้มแข็ง และความเข้าใจกับกลุ่มเกษตรกร และส่งเสริมให้เป็น startup ได้แก่ กลุ่มแปรรูปกล้วยและถนอมอาหาร ม. 6 ต.ถอนสมอ อ.ท่าช้าง จ.สิงห์บุรี เกษตรแปลงใหญ่กล้วยหอมเขียวคาเวนดิช อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี และสหกรณ์การเกษตรท่าช้างจำกัด อ.ท่าช้าง จ.สิงห์บุรี การเสริมสร้างความสามารถให้กับ startup รับถ่ายทอดเทคโนโลยี Innovation-Driven Enterprise (IDE) โดยเน้น functional food และสนับสนุนการสร้าง

	หรือเข้าสู่ platform ทางการตลาดดิจิทัล ได้แก่ เอกวรรณ (Ekkawan) โดยนายเอกชัย บุญแช่มชู 104 ม.2 ต.หนองน้ำใหญ่ อ.ผักไห่ จ.พระนครศรีอยุธยา และ/หรือกลุ่มอื่นที่สนใจ
2.6 ระดับความพร้อม	TRL 5 : องค์ประกอบที่สำคัญได้ถูกสาธิตหรือพิสูจน์ในสภาวะเลียนแบบที่ใกล้เคียงสภาวะแวดล้อมจริง (ผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากห้องปฏิบัติการ)

โครงการที่ 4

2.1 ชื่อผลงานด้าน ววน.	ผลของสารเกิดโฟมต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์นมกล้วยน้ำว้าผงด้วยวิธีการอบแห้งแบบโฟม-แมท
2.2 โจทย์ของผลงาน ววน.	การพัฒนากระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ผลิตภัณฑ์นมกล้วยน้ำว้าผง (banana milk powder) โดยใช้วัตถุดิบหลักเป็นกล้วยน้ำว้าสุก อายุการเก็บรักษาสั้น และราคาตกต่ำ มาสร้างนวัตกรรมทางด้านผลิตภัณฑ์อาหาร (food innovation) โดยการผลิตนมกล้วยน้ำว้าผง ที่สามารถละลายน้ำได้ รับประทานเป็นผงแห้งได้ นำไปเป็นวัตถุดิบในผลิตภัณฑ์อาหาร เครื่องดื่ม ขนม และเบเกอรี่ได้ สะดวกในการใช้งาน มีคุณค่าทางโภชนาการทางอาหารได้แก่ คาร์โบไฮเดรท โปรตีน เยื่อใย และมีสารต้านอนุมูลอิสระ นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับกล้วยน้ำว้าในประเทศและเป็นการเพิ่มผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพอีกด้วย
2.3 ผลสรุปผลงาน ววน.	การศึกษาผลของสารก่อโฟมที่ใช้ในการทำผลิตภัณฑ์น้ำนมกล้วยน้ำว้าชนิดผงด้วยวิธีการทำแห้งแบบโฟม-แมท (Foam-mat drying) โดยทำการศึกษาสูตรต้นแบบที่เหมาะสมในการผลิตเครื่องดื่มน้ำนมกล้วยน้ำว้าที่ใช้สารให้ความหวานต่างชนิดกัน ได้แก่ น้ำตาลทราย น้ำเชื่อม และน้ำผึ้ง และการใช้สารก่อโฟมต่างชนิดกัน ได้แก่ SP, CMC และ Soy protein ในการทำผลิตภัณฑ์น้ำนมกล้วยน้ำว้าชนิดผง จากการศึกษาพบว่า น้ำนมกล้วยน้ำว้าที่ใช้สารให้ความหวานชนิดน้ำผึ้งได้คะแนนการประเมินคุณภาพทางด้านประสาทสัมผัสมากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($p\leq0.05$) แล้วนำศึกษาสารก่อโฟม พบว่าคุณภาพของน้ำนมกล้วยน้ำว้าชนิดผงที่ใช้ SP ให้ผลทางด้าน over run ความคงตัว ความหนาแน่น ความชื้น สี การละลาย และคะแนนทางด้านประสาทสัมผัสดีที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($p\leq0.05$) ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดในเชิงธุรกิจอาหารเพื่อสุขภาพและเพิ่มมูลค่าให้กับกล้วยน้ำว้าต่อไปได้
2.4 ประเด็นที่นำไปต่อยอด	การนำกล้วยน้ำว้ามาทำเป็นผลิตภัณฑ์น้ำนมกล้วย เพื่อเพิ่มช่องทางให้กับผู้บริโภคในการรับประทานอาหาร เพื่อสุขภาพ และวิธีการทำแห้งแบบโฟมแมทในการทำผลิตภัณฑ์น้ำนมกล้วยน้ำว้าผง เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าและช่วยยืดอายุการเก็บรักษาของกล้วยน้ำว้าและสามารถพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ และลดปัญหาราคากล้วยและสามารถเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบนำไปใช้กับผลผลิตอื่นๆ ได้
2.5 เป้าหมายในการขยายผล	กลุ่มผู้ประกอบการเอกวรรณ อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์สาธิตเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลดอนพุด อำเภอดอนพุด

	จังหวัดสระบุรี และกลุ่มผู้ประกอบการที่อยู่ภายใต้โครงการ UBI ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ เพื่อเป็นการขยายผลต่อยอดเชิงพาณิชย์และธุรกิจต่อไป
2.6 ระดับความพร้อม	TRL 5 : องค์ประกอบที่สำคัญได้ถูกสาธิตหรือพิสูจน์ในสภาวะเลียนแบบที่ใกล้เคียงสภาวะแวดล้อมจริง (ผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากห้องปฏิบัติการ)

โครงการที่ 5

2.1 ชื่อผลงานด้าน ววน.	โครงการหมู่บ้านกล้วยน้ำว้าปลอดภัยด้วยนวัตกรรมดอนพุด
2.2 โจทย์ของผลงาน ววน.	วิสาหกิจชุมชนศูนย์สาธิตเศรษฐกิจพอเพียงเทศบาลตำบลดอนพุด (กลุ่มเพื่อนพึ่ง (ภา) ดอนพุด) ต.ดอนพุด อ.ดอนพุด จ.สระบุรี โดยผลิตภัณฑ์หลักของกลุ่มคือ ผักปลอดภัย กล้วยตาก และยาสีฟัน และกลุ่มมีการปลูกกล้วยน้ำว้าปลอดภัยจำนวนมาก บางครั้งกล้วยมีผลผลิตเกินกว่าความต้องการของตลาด จากการสำรวจความต้องการของกลุ่มฯ พบว่าทางกลุ่มต้องการการส่งเสริมความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นแนวทางในการยกระดับมาตรฐานเป็นสินค้าเกษตรปลอดภัยและอินทรีย์ การใช้ประโยชน์จากกล้วย เพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ทางอาหารคนและอาหารสัตว์ ได้แก่ แป้งกล้วยและนำไปใช้ประโยชน์ในการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ต่อไป กล้วยตากอบน้ำผึ้ง น้ำนมกล้วย อาหารปลาจากกล้วย บรรจุภัณฑ์ เป็นการเพิ่มมูลค่าของกล้วย การสร้างรายได้และความเข้มแข็งของกลุ่ม โดยทางกลุ่มมีความพร้อมด้านโรงเรือน วัตถุดิบ และแรงงานที่พร้อมจะทำการแปรรูปและเครื่องมืออุปกรณ์ในการแปรรูปบางส่วน
2.3 ผลสรุปผลงาน ววน.	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์สาธิตเศรษฐกิจพอเพียงเทศบาลตำบลดอนพุดเป็นการบริการวิชาการอย่างมีส่วนร่วมของเกษตรกร เพื่อเพิ่มมูลค่าให้ผลผลิต จากโครงการได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากกล้วยน้ำว้า 3 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ แป้งกล้วย น้ำนมกล้วย และอาหารปลาจากกล้วย โดยการนำกล้วยน้ำว้าที่ไม่ได้มาตรฐานของผู้บริโภคในการจำหน่ายและราคาต่ำกว่าท้องตลาดมาทำการแปรรูป ทางกลุ่มได้ทำผลิตภัณฑ์บางส่วนใช้เองในครัวเรือน และจำหน่ายเป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม โดยจำหน่ายในร้านค้าชุมชน จัดเป็นอาหารว่างงานประชุมต่าง ๆ และทำการขายช่องทางอื่นด้วย เช่น เฟสบุ๊ค ไลน์ และส่งทางไปรษณีย์
2.4 ประเด็นที่นำไปต่อยอด	การถ่ายทอดนวัตกรรมผลิตภัณฑ์จากกล้วยน้ำว้าปลอดภัยด้วยนวัตกรรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์แป้งกล้วย น้ำนมกล้วย และอาหารปลาจากกล้วย
2.5 เป้าหมายในการขยายผล	กลุ่มผู้ประกอบการกลุ่มเป้าหมายและผู้สนใจ เพื่อเป็นการขยายผลต่อยอดเชิงพาณิชย์และธุรกิจต่อไป
2.6 ระดับความพร้อม	TRL 6 : ต้นแบบของผลิตภัณฑ์หรือกระบวนการที่พร้อมเป็นสิ่งส่งมอบ ได้ผ่านการสาธิตและพิสูจน์การใช้งานในสภาวะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการทำงานจริง

โครงการที่ 6

2.1 ชื่อผลงานด้าน ววน.	โครงการพัฒนาศักยภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร กิจกรรมหลัก : เพิ่มศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชน/ผู้ประกอบการแปรรูปสินค้าเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน กิจกรรมย่อย : ส่งเสริมการแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร
2.2 โจทย์ของผลงาน ววน.	การพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มวัตถุดิบในชุมชน เป็นการแปรรูปที่สามารถต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลาย สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ 1 ใน 14 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ข้าวเกรียบเสริมไฟเบอร์จากหน่อไม้ โดย ผศ.พาขวัญ ทองรักษ์ ได้พัฒนาให้กลุ่มเกษตรกร (สวนไผ่บายยายลี) จ.พระนครศรีอยุธยา
2.3 ผลสรุปผลงาน ววน.	ข้าวเกรียบเสริมไฟเบอร์จากหน่อไม้เพื่อเพิ่มใยอาหาร และคุณค่าทางโภชนาการ พบว่า ปริมาณหน่อไม้ที่เหมาะสมในสูตรข้าวเกรียบคือ ร้อยละ 30 ผลิตภัณฑ์มีคะแนนความชอบในระดับชอบมาก การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชน โดยการสาธิต และให้เกษตรกรปฏิบัติด้วยตนเองพบว่า ผลิตภัณฑ์ได้รับการตอบรับที่ดี เป็นที่สนใจของบุคคลทั่วไป เกษตรกรสามารถจำหน่ายและสร้างรายได้เสริมได้
2.4 ประเด็นที่นำไปต่อยอด	จุดแข็งที่ได้จากผลการวิจัย เป็นส่วนสำคัญที่เป็นฐานและจะนำไปใช้ประโยชน์ขยายผลเป็นโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาพื้นที่ โดยข้าวเกรียบ เป็นขนมขบเคี้ยวที่นิยมรับประทานทั่วไป สามารถใช้แป้งกล้วยทดแทนเพื่อเพิ่มคุณค่าทางโภชนาการ และสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่กล้วยที่มีราคาตกต่ำได้
2.5 เป้าหมายในการขยายผล	กลุ่มแปรรูปอาหารจากกล้วยในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และภาคกลางตอนบน
2.6 ระดับความพร้อม	TRL 7 : ต้นแบบของผลิตภัณฑ์หรือกระบวนการขั้นสุดท้าย ได้ผ่านการสาธิตและพิสูจน์การใช้งานในสภาวะทำงานจริง (ผลิตภัณฑ์จำหน่ายได้)

หมายเหตุ: กรณีที่มีการนำผลงานวิจัย และนวัตกรรม หรือผลงานด้าน ววน. มาใช้ประโยชน์เป็นฐานหลายผลงานให้คัดลอกตารางนี้ ตามจำนวนผลงานที่จะนำมาใช้

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอโครงการ ววน. หรือข้อเสนอโครงการวิจัยและนวัตกรรม

3.1 ชื่อโครงการด้าน ววน.	การยกระดับต้นแบบนวัตกรรมกล้วยแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพด้วยการเสริมสร้างธุรกิจฐานนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของกลุ่มภาคกลางตอนบน
3.2 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	ปัจจุบันผู้บริโภคตระหนักในความสำคัญของการบริโภคอาหารที่มีคุณประโยชน์ อาหารเพื่อสุขภาพจึงได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย และสังคมเมืองมีการขยายตัว ทำให้พฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนไป รวมถึงประชากรที่ก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ เช่นเดียวกับตลาดโลกที่ต้องการอาหารที่เป็นนวัตกรรมใหม่ที่มีคุณภาพและมีประโยชน์ต่อสุขภาพ มีสารอาหารจากธรรมชาติที่มีส่วนช่วยสำหรับการเพิ่มภูมิคุ้มกันโรค เพิ่มศักยภาพในการออกฤทธิ์ต่อต้านอนุมูลอิสระส่งผลต่อการต้านทานโรคของผู้บริโภค ทั้งหากสามารถผลิตอาหารเพื่อสุขภาพจากผลผลิตการเกษตรที่มีในท้องถิ่นมาพัฒนาต่อยอดสู่เชิงพาณิชย์ได้จะยัง

	ประโยชน์สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรและกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากระดับชุมชนอีกด้วย กล้วยเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของโลกด้วยปริมาณการบริโภคกว่า 100-120 ล้านตันต่อปี มูลค่าการบริโภคมากกว่าล้านล้านบาททั่วโลก กล้วยสามารถเพาะปลูกได้ในทุกภูมิภาคของประเทศไทยเนื่องจากสภาพภูมิอากาศที่อยู่ในเขตร้อนชื้น ในปี 2564 ทุกภาคของประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกกล้วยทั้งหมด 525,864 ไร่ เก็บเกี่ยวผลผลิตได้ 778,046,592 กิโลกรัม มีผลผลิตเฉลี่ย 3,817 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาขายเฉลี่ย 18.55 บาทต่อกิโลกรัม คิดเป็นมูลค่าการบริโภคทางเศรษฐกิจกว่า 14,420 ล้านบาท สำหรับกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบนตามแผนยุทธศาสตร์ทั้ง 6 จังหวัด ได้แก่ ชัยนาท พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี และอ่างทองพื้นที่ปลูกกล้วยทั้งหมด 48,094 ไร่ เก็บเกี่ยวผลผลิตได้ 32,673,804 กิโลกรัม มีผลผลิตเฉลี่ย 2,337 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาขายเฉลี่ย 23 บาทต่อกิโลกรัม คิดเป็นมูลค่าการบริโภคทางเศรษฐกิจกว่า 741 ล้านบาท (ระบบสารสนเทศการผลิตทางด้านการเกษตร, 2565) ในภาคกลางมีกลุ่มที่เพาะปลูกกล้วยแปลงใหญ่ที่จะเป็นต้นแบบการพัฒนาได้ โดยเฉพาะการนำไปสู่การแปรรูปจะช่วยเพิ่มมูลค่าให้เพิ่มขึ้นได้ และยังช่วยลดปัญหา เช่น ราคาผลผลิตตกเกรด หรือล้นตลาด อาทิ เช่น จังหวัดสิงห์บุรีมีพื้นที่ปลูกกล้วยกว่า 1,900 ไร่ ซึ่งมีเกษตรกรในพื้นที่ตำบลโพประจักษ์และตำบลถอนสมอ อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี พื้นที่รวมกว่า 200 ไร่ มีการเพาะปลูกกล้วยหอมเขียวคาเวนดิช หรือกล้วยหอมพันธุ์คาเวนดิช ซึ่งเป็นกล้วยหอมที่มีลักษณะใหญ่ทั้งผล ใบ และลำต้น รสชาติไม่หวานมาก มีเปลือกหนา อุดมไปด้วยคุณค่าทางสารอาหาร เช่น วิตามินและใยอาหารที่ช่วยในการขับถ่าย และมีปริมาณน้ำตาลน้อยเหมาะกับผู้ที่ออกกำลังกายและผู้ที่ใส่ใจในสุขภาพ ถือเป็นอาหารเพื่อสุขภาพ สามารถแปรรูปเป็นแป้งกล้วยได้ ซึ่งแป้งกล้วยเป็นแป้งที่ปราศจากกลูเตน (Gluten free) และมีสมบัติเป็นพรีไบโอติก (Prebiotic) ที่ทนต่อกระบวนการย่อย การดูดซึมและดูดซับของกระเพาะอาหารและลำไส้เล็ก ทำให้ส่งผลดีต่อสุขภาพของร่างกาย แป้งกล้วยเป็นอาหารเพื่อสุขภาพที่สามารถนำไปพัฒนาเป็นนวัตกรรมอาหารกล้วยแปรรูปได้ เช่น เวเฟอร์และบราวนี่กรอบจากแป้งกล้วยเป็นผลิตภัณฑ์ที่ปราศจากกลูเตน (Gluten free Product) หรือพัฒนาเป็นอาหารเพื่อผู้ป่วยได้ นอกจากนี้ยังมีการปลูกกล้วยหลายสายพันธุ์ เช่น กล้วยน้ำว้า และกล้วยหอม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีพื้นที่ปลูกกล้วยกว่า 9,400 ไร่ มีการแปรรูปกล้วยและจำหน่าย เช่น เอกวรรณ อำเภอผักไห่ เป็นการแปรรูปแป้งกล้วยน้ำว้า และน้ำนมกล้วย เป็นต้น ซึ่งเป็นผู้ประกอบการที่มีศักยภาพและมีความพร้อมในการนำนวัตกรรมการแปรรูปกล้วยไปต่อยอดเชิงพาณิชย์ สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลที่ต้องการให้มีการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็งอันเป็นการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทั้งในด้านองค์ความรู้ การพัฒนาด้านอาชีพอันนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ต่อไป

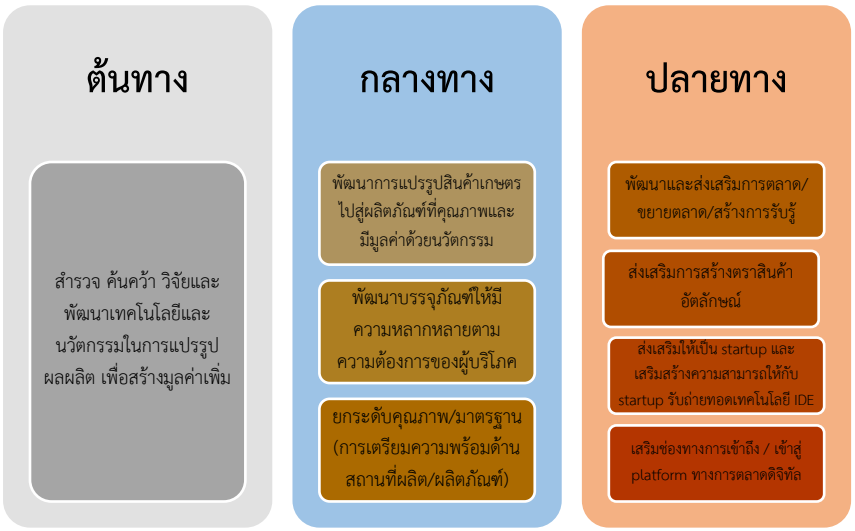
	โครงการนี้เป็นโครงการนำร่องที่นำกล้วยที่เป็นปัญหาจากเกษตรกรผู้ปลูกมาพัฒนาเป็นนวัตกรรมกล้วยแปรรูปถือเป็นต้นแบบในการขยายผลไปสู่ผลิตภัณฑ์อื่นที่แก้ปัญหาผลผลิตตกเกรดหรือล้นตลาดในภาคกลางต่อไปได้ การแปรรูปกล้วยให้เป็นอาหารสุขภาพเป็นการเพิ่มมูลค่ากล้วย ทำให้สินค้าเกษตรให้มีมูลค่าสูงขึ้น และเป็นการเพิ่มผลิตภัณฑ์อาหารเพื่อสุขภาพทางเลือกใหม่ให้กับผู้บริโภค เป็นแนวทางหนึ่งในการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารฟังก์ชันนัลฟู้ด (functional food) เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สามารถสร้างรายได้ในท้องถิ่น เป็นการพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจฐานชีวภาพ (BCG) เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ซึ่งในการแปรรูปเป็นการนำนวัตกรรมไปขยายผลเป็นการแปรรูปในภาคเกษตร การวางแผนการตลาดที่มีทิศทางชัดเจนโดยการสร้างกลยุทธ์การเข้าถึงกลุ่มลูกค้าการตลาดดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพ ได้อย่างครอบคลุมทั้งภาคอุตสาหกรรมและภาคการค้าปลีก อาทิเช่น การขยายกลุ่มลูกค้าลูกค้ารายย่อยจากแพลตฟอร์ม (Platform) ต่างๆ กลุ่มผู้บริโภคเฉพาะจากโรงพยาบาลที่ต้องการสารอาหารเพื่อดูแลผู้ป่วย กลุ่มธุรกิจการออกกำลังกาย (Fitness) กลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมอาหาร เป็นต้น และสร้างกระบวนการ **Innovation-Driven Enterprise (IDE)** ในการขับเคลื่อนสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของกลุ่มภาคกลางตอนบน เพื่อผลักดันกลุ่มวิสาหกิจ หรือ startup ให้เติบโต และขยายธุรกิจ โดยใช้ตลาดดิจิทัล platform ให้เกษตรกร หรือผู้ประกอบการมีศักยภาพเพิ่มขึ้น เป็นการเตรียมความพร้อมที่อาจนำไปสู่การต่อยอดกับอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลางในด้านอาหารแปรรรูป ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของภาคต่อไปได้ โครงการนี้คณะวิจัยมีองค์ความรู้/เทคโนโลยี/นวัตกรรมการแปรรูปผลผลิตกล้วยจากงานวิจัยและการบริการวิชาการที่พร้อมต่อยอดในเชิงพาณิชย์แล้ว และมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ คือ สหกรณ์การเกษตรท่าช้างจำกัด จังหวัดสิงห์บุรี คณะผู้วิจัยมีประสบการณ์ในการทำงานในพื้นที่เป้าหมาย มีการทำงานในลักษณะการบูรณาการระหว่างองค์กรที่ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากภาคประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ โครงการนี้จะเกิดผลผลิตคือ ส่งผลกระทบเชิงเศรษฐกิจ โดยกลุ่มเป้าหมายสามารถนำองค์ความรู้ไปสร้างมูลค่าเพิ่มและนำไปสู่การต่อยอดเชิงพาณิชย์เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนและผู้ประกอบการจากการใช้ผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่มาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพได้ เป็นการผลักดันด้านอาหารแปรรูป จากผลผลิตตกเกรด ผลผลิตล้นตลาด หรือ ของเหลือใช้ทางการเกษตร เพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่ม และสร้างฐานให้เข้มแข็งเพื่อต่อยอดสู่อุตสาหกรรมอาหาร ซึ่งจะช่วยขับเคลื่อนสังคมและประเทศชาติให้หลุดพ้นกับดักรายได้ปานกลางและความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของประชาชนในประเทศไทยต่อไป นอกจากนี้โครงการนี้ ยังสอดคล้องกับแผนพัฒนาภาคกลาง แผนพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และแผนพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ระดับภาคกลาง รวมทั้งสอดคล้องกับจุดเน้น

	ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิด้าน “อุตสาหกรรมเกษตรอาหาร” อีกด้วย
3.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	(4) เพื่อผลักดันการนวัตกรรมกล้วยแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพในพื้นที่เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม (5) เพื่อสร้างกระบวนการ IDE โดยส่งเสริม startup และสนับสนุนเกษตรกรผู้เพาะปลูกให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการนำผลผลิตไปแปรรูป (6) เพื่อส่งเสริมการตลาดดิจิทัลบน platform ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นต้นแบบการดำเนินงานสามารถขยายผลไปสู่ระดับภาค และเตรียมความพร้อมสำหรับต่อยอดเป็นอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป
3.4 ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์	***ความเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาภาคกลาง (พ.ศ. 2566-2570) :*** ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมโดยใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน แนวทางการพัฒนา (1) การนาผลการวิจัยและพัฒนาด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตรมาใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ และ (5) การส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจ SMEs และ Start Up เนื่องจากภาคกลางมีศักยภาพในการพัฒนาด้านการเกษตรตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ โดยภาคกลางเป็นพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำที่อุดมสมบูรณ์เหมาะสมในการทำการเกษตร ทำให้เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตร และเป็นแหล่งอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร นอกจากนี้อุตสาหกรรมของภาคกลางส่วนใหญ่ยังใช้เทคโนโลยีขั้นต่ำ มีการพึ่งพิงเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ขาดการนำนวัตกรรมมาสร้างมูลค่าเพิ่ม ซึ่งปัญหาเหล่านี้ควรต้องหาแนวทางแก้ไขโดยเร็ว เพื่อให้ภาคกลางมีศักยภาพในการแข่งขันและสามารถพัฒนาด้านอุตสาหกรรมต่อไปได้อย่างยั่งยืน ***ความเชื่อมโยงกับแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566-2570 :*** ยุทธศาสตร์ที่ 1 (S1) การพัฒนาเศรษฐกิจไทยด้วยเศรษฐกิจสร้างคุณค่าและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ให้มีความสามารถในการแข่งขัน และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน พร้อมสู่อนาคต โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม แผนงานย่อย P2 (S1) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) ในด้านเกษตรและอาหารให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ N3 (S1P2) พัฒนากระบวนการผลิต กระบวนการตลาด และผลิตภัณฑ์จากพืชและสัตว์เศรษฐกิจหลักของประเทศตลอดห่วงโซ่คุณค่า เพื่อเพิ่มมูลค่าและรายได้ของประเทศ ***ความเชื่อมโยงกับข้อเสนอแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ระดับภาคกลาง :*** ยุทธศาสตร์การพัฒนา (1) การยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป แนวทางการพัฒนา 1.3) ต่อยอดผลผลิตการเกษตรที่มีคุณภาพสู่กระบวนการแปรรูปให้เป็นผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมที่มีความหลากหลาย และสร้างรายได้เพิ่มให้แก่เกษตรกร โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ด้านอาหาร และแนวทางที่

	(1.4) พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการแปรรูป เปลี่ยนสภาพวัสดุและของเหลือทิ้งทางการเกษตร เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่ม
3.5 การทบทวนวรรณกรรม	แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ***(1) อาหารเพื่อสุขภาพ*** ประเทศไทยในปัจจุบันผู้คนเริ่มตระหนักในความสำคัญของการบริโภคอาหารที่มีคุณประโยชน์มากขึ้น กระแสอาหารเพื่อสุขภาพจึงได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย การพึ่งพาอาหารแนวสุขภาพจึงเพิ่มบทบาทความสำคัญมากขึ้น รวมถึงทิศทางประชากรที่ก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ ผู้บริโภคกลุ่มผู้สูงอายุต้องการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพโดยเฉพาะระบบทางเดินอาหารและระบบขับถ่าย เช่นเดียวกับกระแสตลาดโลกที่ต้องการอาหารที่เป็นนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการผลิตอาหารที่มีคุณภาพและมีประโยชน์ต่อสุขภาพ มีสารอาหารจากธรรมชาติที่มีส่วนช่วยสำหรับการเพิ่มภูมิคุ้มกันโรค เพิ่มศักยภาพในการออกฤทธิ์ต่อต้านอนุมูลอิสระ ส่งผลต่อการต้านทานโรคของผู้บริโภค ทั้งหากสามารถผลิตอาหารเพื่อสุขภาพจากผลผลิตการเกษตรที่มีในท้องถิ่นมาพัฒนาต่อยอดสู่เชิงพาณิชย์ได้ จะยังประโยชน์สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรและกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากระดับชุมชนอีกด้วย ตลาดอาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยปีละประมาณร้อยละ 9 ทั้งนี้คาดว่าแนวโน้มของผลิตภัณฑ์สุขภาพยังคงเติบโตต่อไป ***(2) แป้งกล้วย*** กล้วย (Musa spp.) เป็นแหล่งที่อุดมไปสารอาหารและปลูกทั่วไปในประเทศไทย กล้วยมีไขมันต่ำ และอุดมด้วยคาร์โบไฮเดรต เป็นแหล่งวิตามินบี 6 โพแทสเซียม และวิตามินซี กล้วยหอมเขียว (Musa AAA group "Cavendish") ถือเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญและกำลังเป็นที่นิยมในปัจจุบัน จึงสามารถแปรรูปเป็นแป้งกล้วยหอมเขียวและนำแป้งกล้วยหอมเขียวไปต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้ เช่น การใช้แป้งกล้วยหอมเขียวทดแทนแป้งสาลีในผลิตภัณฑ์ขนมอบ แป้งกล้วยยังเป็นอาหารเพื่อสุขภาพ เหมาะสำหรับผู้บริโภคบางกลุ่มที่ต้องการหลีกเลี่ยงอาหารจากแป้งสาลี หรือมีอาการแพ้โปรตีนในแป้งสาลี การใช้แป้งกล้วยทดแทนแป้งสาลีหรือที่เรียกว่าผลิตภัณฑ์อาหารที่ไม่มีกลูเตน (Gluten-free products) ปัจจุบันนิยมนำกล้วยมาทำเป็นแป้งกล้วยที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในอาหารหลากหลายชนิด แป้งกล้วยมีใยอาหาร และแป้งทนย่อยที่มีแนวโน้มแสดงสมบัติด้านพรีไบโอติกเบื้องต้น ซึ่งเหมาะสมต่อแบคทีเรียโปรไบโอติกในการนำไปประยุกต์ใช้ในอาหารต่อไป ***(3) การนำแป้งกล้วยไปใช้ประโยชน์ในผลิตภัณฑ์อาหาร*** แป้งกล้วยจะมีกลิ่น รส เฉพาะตัว มีคุณสมบัติทางกายภาพดี รวมตัวกับน้ำได้ดี คือ เมื่อได้รับความร้อนแป้งจะพองตัวใส เมื่อปล่อยให้เย็นลงจะเกิดลักษณะคล้ายวุ้น เนื่องจากแป้งกล้วยมีอะไมโลสสูง ทำให้มีคุณสมบัติเฉพาะ เหมาะที่จะนำมาประกอบอาหาร ปัจจุบันมีการใช้ประโยชน์จากแป้งกล้วยโดยการนำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์อาหารหลากหลายรูปแบบ เช่น ผลิตภัณฑ์อาหารประเภทขนมอบ คือ คุกกี้ บราวนี่ เค้ก และขนมปัง ผลิตภัณฑ์อาหารประเภทขนมไทย คือ โสมนัส

	ดอกลำดวน ข้าวเกรียบ ดอกจอก หม้อแกง ถ้วยทอง ลูกชุบ เม็ดขนุน กรอบเค็ม ขนมหูช้าง ขนมบัวลอย ขนมชั้น ขนมบ้าบิ่น และทองพับ ใช้เป็นส่วนประกอบในการทำอาหารประเภทซุป อาหารเด็ก อาหารผู้ป่วย เครื่องดื่มอื่น ๆ นอกจากนี้ แป้งกล้วยยังเป็นอาหารเพื่อสุขภาพ เหมาะสำหรับผู้บริโภคบางกลุ่มที่ต้องการหลีกเลี่ยงอาหารจากแป้งสาลีหรือมีอาการแพ้โปรตีนในแป้งสาลี การใช้แป้งกล้วยทดแทนแป้งสาลีหรือที่เรียกว่าผลิตภัณฑ์อาหารที่ไม่มีกลูเตน ตัวอย่างเช่น ผลิตภัณฑ์ขนมอบ คุกกี้จากแป้งกล้วย ***(4) แนวคิดกลยุทธ์ทางการตลาด*** แนวคิดกลยุทธ์ทางการตลาด (Marketing strategy) หมายถึง กระบวนการของการสื่อสารคุณค่าของผลิตภัณฑ์หรือบริการไปยังลูกค้า และความหมายยังครอบคลุมถึงศิลปะแห่งการขายสินค้า ส่งผลให้การตลาดถูกมองว่าเป็นหน้าที่ขององค์การและกลุ่มกระบวนการเพื่อการผลิต การส่งสินค้าและการสื่อสารคุณค่าไปยังลูกค้า และการจัดการความสัมพันธ์ต่อลูกค้า ในทางที่เป็นประโยชน์แก่องค์การและผู้ถือหุ้น การจัดการการตลาดเป็นศิลปะของการเลือกตลาดเป้าหมาย ตลอดจนการได้มาและการรักษาลูกค้า ผ่านทางการจัดหาคุณค่าของลูกค้าที่เหนือกว่า (Kotler, 2012) เป็นหลักเกณฑ์ในการบริการการตลาดของธุรกิจ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ทางการตลาดที่ตั้งไว้ ซึ่งมีกลยุทธ์ต่างๆ ได้แก่ การจัดสรร ทรัพยากรทางการตลาด ส่วนประสมทางการตลาด และการตัดสินใจค่าใช้จ่ายทางการตลาด เป็นต้น มุ่งเน้นการตลาดที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค และเหมาะสมกับการตอบสนองโดยเปรียบเทียบกับคู่แข่งขัน การออกแบบกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อการแข่งขันจะเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์คู่แข่งขัน โดยทำการเปรียบเทียบคุณค่าที่กิจการเสนอและความพึงพอใจของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่ายและการสื่อสารทางการตลาดกับปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวของคู่แข่งขัน องค์กรธุรกิจจะมองเห็นระดับศักยภาพของข้อได้เปรียบและข้อเสียเปรียบของตนเองได้ ดังนั้นธุรกิจผลิตภัณฑ์เห็ดต้องตั้งคำถามว่าคู่แข่งขันของธุรกิจคือใคร วัตถุประสงค์และกลยุทธ์ของคู่แข่งขันคืออะไร จุดแข็งและจุดอ่อนมีอะไรบ้างรวมทั้งต้องให้ความสำคัญในรายละเอียดของส่วนประสมทางการตลาด เพราะมีความสำคัญสำหรับการตลาดยุคใหม่ ซึ่งหมายถึงเครื่องมือทางการตลาดที่สามารถควบคุมได้ ซึ่งการผสมผสานเครื่องมือเหล่านี้ให้สามารถตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ***(5) แนวคิดเกี่ยวกับต้นทุน*** ต้นทุน จัดเป็นวิธีการทางการบัญชีที่ทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลทางด้านต้นทุนของธุรกิจประเภท การผลิต โดยมีวัตถประสงค์พื้นฐานในการคำนวณต้นทุนการผลิตสินค้า การจัดทำรายงานทางการเงิน ตลอดจนวิเคราะหและจำแนกข้อมูลเพื่อใช้ในการบริหารและการตัดสินใจ ต้นทุนที่เกิดขึ้นอาจจะให้ประโยชน์ในปัจจุบันหรืออนาคตก็ได้ เมื่อต้นทุนที่เกิดขึ้นแล้วกิจการได้ใช้ประโยชน์ไปทั้งสิ้นแล้ว

	ต้นทุนนั้นจะถือเป็นค่าใช้จ่าย (Aujirapongpan, 2012) ต้นทุนสามารถจำแนกตามสวนประกอบของผลิตภัณฑมีรายละเอียดดังตอไปนี้ (Komarathat, 2008) วัตถุดิบ (Material) คือวัตถุดิบที่นำมาใชเปนสวนประกอบที่สำคัญในการทำให้ผลิตภัณฑนั้นสำเร็จรูป ต้นทุนวัตถุดิบแบงไดเปน 2 ประเภท คือ 1) วัตถุดิบทางตรงหรือวัตถุดิบโดยตรง (Direct Materials) หมายถึง วัตถุดิบที่นำไปใชในการผลิตสินคาหรือบริการโดยตรงสามารถคำนวณไดงายวาต้นทุน วัตถุดิบรวมอยู่ในการผลิตสินค้าหนึ่งด้วยเป็นเท่าใด เชน ไมที่นำมาใช้เป็นเฟอร์นิเจอร์ ผ้าที่นำมาตัดเป็นเสื้อ เปนต้น 2) วัตถุดิบทางออมหรือวัตถุดิบโดยออม (Indirect Materials) หมายถึง วัตถุดิบที่นำมาใชในการผลิตสินคานั้นแต่ใช้เป็นจำนวนน้อย ตัวอยางเชน กาว ตะปูด่าย น้ำมันหลอลื่น เปนต้น กิจการบางแหง อาจใชคำว่า วัสดุโรงงาน (Factory Supplies) หรือวัสดุสิ้นเปลือง (Supplies) แยกเป็นรายการอีกรายการหนึ่งต่างหากจากรายการวัตถุดิบทางออม ส่วนคาแรง (Labor) คือจำนวนเงินที่กิจการจายเปนคาตอบแทนแรงงานในการผลิตสินคาหรือ บริการ การจายคาแรงอาจจะอยู่ในรูปแบบต่างๆ เชน ในรูปของเงินเดือน คาแรงรายชั่วโมง คาแรงรายชิ้น (ตามหนวยสินค้าที่ผลิต) หรือในรูปของผลตอบแทนอื่นๆ เชน คาลวงเวลา โบนัสและเงินรางวัลจูงใจอื่นๆ โดยแยกคาแรงเปน 2 ประเภท คือ 1) คาแรงทางตรง (Direct Labor) คือ คาแรงที่ต้องเกิดขึ้นเพื่อเปลี่ยน สภาพวัตถุดิบใหเปนสินค้าสำเร็จรูป หรือเปนคาแรงที่เกี่ยวกับการผลิตสินคานั้นๆ โดยตรง ตัวอยางเชน คาแรงของพนักงานคุมเครื่องจักรในแผนกประกอบ ค่าแรงของช่างตัดเสื้อในกิจการผลิตเสื้อสำเร็จรูป เป็นต้น 2) คาแรงทางออม (Indirect Labor) หมายถึง คาแรงที่ไมไดใชหรือไม่ได้เกี่ยวข้องกับการผลิตโดยตรง เชน คาแรงหัวหน่าผู้ควบคุมงาน (Supervisors) เงินเดือนของพนักงานรักษาความปลอดภัย (รปภ.) ภารโรง หรือพนักงานทำความสะอาด เงินเดือนของผู้จัดการโรงงาน เปนตน นอกจากนี้ยังมีคาใชจายการผลิต หรือ โสหุ้ยการผลิต หรือ คาใช่จายโรงงาน (Factory Overhead หรือManufacturing Overhead หรือ Indirect Manufacturing Costs) หมายถึง ต้นทุนทั้งหมดที่เกิดขึ้น ในการผลิตสินค้าหรือบริการซึ่งนอกเหนือจากรายการวัตถุดิบทางตรงและค่าแรงงานทางตรง ***งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง*** (1) วิจิตรา เหลียวตระกูล, วชิรญา เหลียวตระกูล, วรรภา วงศ์แสงธรรม, รัตนา หงษ์บุญเรือง และสรวิศ สิงห์ท้วม. 2564. ผลของการใช้แป้งกล้วยหอมเขียวทดแทนแป้งสาลีที่มีต่อคุณลักษณะของขนมปัง. วารสารวิชาการและวิจัย มทร. พระนคร, 15(1): 1-13. (2) ภาสุรี ฤทธิเลิศ และนัฐพัศ โคตรแปร. 2561. สมบัติของฟลาวร์และสตาร์ชจากเนื้อกล้วยไข่ดิบและการใช้ประโยชน์ในขนมทองม้วน. วารสารเกษตร 34(3): 513 – 524.

	(3) วรางคณา นวลไสว. 2554. ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตกระเทียมโทนดองน้ำผึ้งของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านป่าไผ่ ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (4) ดาวประกาย กาแผ่. 2553. ต้นทุนและผลตอบแทนการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสาหร่ายน้ำจืด (ไก) : กรณีศึกษา กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านหนองบัว อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (5) จริญา โลหะ. 2547. การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตทุเรียนที่ปลอดภัยจากสารพิษ กรณีศึกษา อำเภอแกลง จังหวัดระยอง. สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
3.6 กรอบเค้าโครงความคิด	กรอบแนวคิดในการดำเนินโครงการแสดงเป็นห่วงโซ่คุณค่า (Value chain) ดังนี้
3.7 พื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย	กลุ่มแปรรูปกล้วยและถนอมอาหาร ม. 6 ต.ถอนสมอ อ.ท่าช้าง จ.สิงห์บุรี เกษตรแปลงใหญ่กล้วยหอมเขียวคาเวนดิช อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี สหกรณ์การเกษตรท่าช้างจำกัด อ.ท่าช้าง จ.สิงห์บุรี วรรณเอก โดยนายเอกชัย บุญแช่มชู 104 ม.2 ต.หนองน้ำใหญ่ อ.ผักไห่ จ. พระนครศรีอยุธยา
3.8 ระเบียบวิธีวิจัย	(1) กิจกรรมการวิเคราะห์ศักยภาพวิจัยและนวัตกรรมการแปรรูปกล้วยสู่การใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเชิงพื้นที่ 1.1 การเยี่ยมชมพื้นที่ดำเนินการ วันที่ 10 พค 65 1.2 การจัดเสวนากลุ่ม จำนวน 2 ครั้ง (2) กิจกรรมการประยุกต์หรือดัดแปลงผลงานวิจัยและนวัตกรรมการแปรรูปกล้วยไปใช้เชิงพาณิชย์ 2.1 การพัฒนาและถ่ายทอดผลิตภัณฑ์นวัตกรรมกล้วยแปรรูปจำนวนอย่างน้อย 5 ผลิตภัณฑ์ (ถ่ายภาพ วีดีโอพร้อมตัดต่อ แปรรูปผลิตภัณฑ์ต้นแบบ การออกแบบตราสินค้า ฉลาก และบรรจุภัณฑ์ และวิเคราะห์คุณภาพเบื้องต้น)

	2.2 การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 4 วัน (เบิกจ่ายวิทยากรให้บุคคลที่ไม่ใช่นักวิจัยจำนวน 2 วัน) 2.3 ได้ผลิตภัณฑ์อาหารกล้วยแปรรูปที่สามารถต่อยอดเชิงพาณิชย์และมีมูลค่าทางเศรษฐกิจ (3) กิจกรรมวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน และวิเคราะห์ต้นทุนของเสียที่ลดลงจากการแปรรูปผลิตภัณฑ์ 3.1 การเก็บข้อมูลจากการนำผลผลิตไปแปรรูปและจำหน่าย (ต้นทุนและผลตอบแทน และวิเคราะห์ต้นทุนของเสียที่ลดลงจากการแปรรูปผลิตภัณฑ์ มูลค่าเพิ่ม และรายได้) 3.2 สื่อประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ (4) กิจกรรมกลยุทธ์การเข้าถึงกลุ่มลูกค้า 4.1 การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 2 วัน (เบิกจ่ายวิทยากรให้บุคคลที่ไม่ใช่นักวิจัยจำนวน 2 วัน) 4.2 สื่อประชาสัมพันธ์ 4.3 ทดลองจำหน่ายสินค้าในช่องทางต่างๆ (5) กิจกรรมส่งเสริมการตลาดดิจิทัลบน platform ที่มีประสิทธิภาพ 5.1 การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 2 วัน (เบิกจ่ายวิทยากรให้บุคคลที่ไม่ใช่นักวิจัยจำนวน 2 วัน) 5.2 เกิดกระบวนการต้นแบบทำให้ได้ระบบตลาดดิจิทัลต้นแบบที่มีประสิทธิภาพ และขยายผลในระดับภาคได้
3.9 ระยะเวลาการวิจัย	1 มิถุนายน 2565 – 31 สิงหาคม 2565 (ขยายเวลาถึง 30 กันยายน 2565)
3.10 งบประมาณ	งบประมาณทั้งหมด 300,000 บาท (สามแสนบาทถ้วน)
3.11 ผลผลิต (Output)	ได้ผลิตภัณฑ์อาหารกล้วยแปรรูปที่สามารถต่อยอดเชิงพาณิชย์และมีมูลค่าทางเศรษฐกิจ
3.12 ระดับความพร้อม	TRL 9 : การใช้งานเทคโนโลยี/ผลิตภัณฑ์/กระบวนการอย่างต่อเนื่อง เทคโนโลยี/ผลิตภัณฑ์/กระบวนการถูกนำไปใช้งานจริง และติดตามผลการใช้งานอย่างต่อเนื่องตามระยะเวลาที่เหมาะสม
3.13 ผู้ใช้และผู้รับประโยชน์ภาคีที่เกี่ยวข้อง	(1) ผู้ใช้ประโยชน์งานวิจัย (1st User) กลุ่มแปรรูปกล้วยและถนอมอาหาร ม. 6 ต.ถอนสมอ อ.ท่าช้าง จ.สิงห์บุรี เกษตรแปลงใหญ่กล้วยหอมเขียวคาเวนดิช อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี วรรณเอก โดยนายเอกชัย บุญแช่มชู 104 ม.2 ต.หนองน้ำใหญ่ อ.ผักไห่ จ.พระนครศรีอยุธยา (2) ผู้รับประโยชน์จากผลงานวิจัย สหกรณ์การเกษตรท่าช้างจำกัด อ.ท่าช้าง จ.สิงห์บุรี UBI มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ร้านขนมไทยไกลหวาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

	(3) ผู้ให้ความร่วมมือ ภาคี หรือเครือข่ายที่ร่วมดำเนินโครงการวิจัยและพัฒนา สภาเกษตรกรจังหวัดสิงห์บุรี เกษตรอำเภอผักไห่ พัฒนาชุมชนอำเภอผักไห่ โรงพยาบาลอุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3.14 แนวทางสู่ผลลัพธ์ (Outcome)	ผลการดำเนินงานจากการประยุกต์ใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้ผลดังนี้ 3. แป้งกล้วยหอมเขียว กลุ่มแปรรูปและถนอมอาหารท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี เป็นการผลิตสินค้าต้นทางเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากที่มุ่งเน้นการนำทรัพยากรในพื้นที่มาสร้างให้เกิดมูลค่าเพิ่ม จากวัตถุดิบ (กล้วย) กิโลกรัมละ 9 บาท เป็นแป้งกล้วยหอมเขียวกิโลกรัมละ 350 บาท จำหน่ายเป็นลักษณะวัตถุดิบตั้งต้นสำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ของสถานประกอบอื่นๆ เช่น ผลิตภัณฑ์ตั้งต้นเวย์ โปรตีน ผลิตภัณฑ์ตั้งต้นกราโนล่า ร้านเบเกอรี่ เป็นต้น 4. ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากแป้งกล้วยน้ำว้า วรรณเอก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการสร้าง IDE ให้ Startup เข้มแข็งขึ้น สร้างรายได้จากมูลค่าเพิ่ม โดยผลผลิตที่แปรรูปมีมูลค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 จำหน่ายปลีกและส่ง เช่น จัดจำหน่ายปลีกและส่ง ร้าน Organic Room และจัดจำหน่าย บน Platform ออนไลน์ farmto และ Kaset Go
3.15 แนวทางสู่ผลกระทบ (Impact)	มูลค่าทางเศรษฐกิจสร้างคุณค่าของผลิตภัณฑ์กล้วยแปรรูปจากกระบวนการต้นแบบที่พร้อมขยายผลไปสู่ระดับกลุ่มจังหวัดและระดับภาค .....

ภาคผนวก ฑ - 4

โครงการนำร่องภาคตะวันออก

โครงการแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค
ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Form E แบบรายงานผลการดำเนินงานโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่

ขอให้ท่านสรุปผลการดำเนินงานโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ซึ่งประยุกต์นำงานวิจัยมาใช้ประโยชน์โดยเทียบแผนและผล พร้อมทั้งคาดการณ์ถึงแนวทางที่จะดำเนินการต่อไปตามประเด็นต่อไปนี้

พื้นที่	ภาคตะวันออก	**นักวิจัย ผู้รับผิดชอบ**	ที่ปรึกษาโครงการ ชื่อ รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงพร ภู่ผะกา ตำแหน่ง รักษาราชการแทนอธิการบดี สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ผู้รับผิดชอบโครงการ ชื่อ ดร. นรากร ศรีสุข ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา สังกัด มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ผู้ร่วมวิจัย (1) ชื่อ อาจารย์ปรารถนา มณีฉาย ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา (2) ชื่อ ผู้ช่วยศาตราจารย์กัญชญานิศ ศรีนุกูล ตำแหน่ง อาจารย์สาขาวิชาการอาหารและธุรกิจบริการ
สถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์		

			สังกัด คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ (3) ชื่อ นายเธียรวิชญ์ ดู่คำ ตำแหน่ง ผู้ช่วยนักวิจัย (4) ชื่อ นายวัชระ วรางกูร ตำแหน่ง นักวิจัยชุมชน สังกัด ชุมชนสวนท้องร่อง ต.คลองจุกกระเฌอ อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา

ชื่อโครงการ	การส่งเสริมแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผลไม้ตกเกรดและเสริมสร้างผู้ประกอบการใหม่ฐานชุมชน : ชุมชนต้นแบบชาวสวนท้องร่อง ตำบลคลองจุกกระเฌอ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา
หลักการและเหตุผล	จังหวัดฉะเชิงเทรา หรือรู้จักกันทั่วไปในชื่อ “เมืองแปดริ้ว” จังหวัดในภาคตะวันออกของประเทศไทย จัดอยู่ในพื้นที่ระเบียงเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) มีแม่น้ำบางปะกง แม่น้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีความพิเศษของระบบนิเวศสามน้ำ คือ น้ำจืด น้ำเค็มและน้ำกร่อยไหลตัดผ่านในหลายอำเภอของจังหวัดฉะเชิงเทรา เช่น อำเภอบางคล้า อำเภอบ้านโพธิ์ อำเภอบางปะกง และ อำเมืองฉะเชิงเทรา ด้วยความพิเศษของพื้นที่นี้ จังหวัดฉะเชิงเทราจึงเป็นแหล่งผลิตอาหารสำคัญ ขึ้นชื่อเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพทั้งสัตว์น้ำ พืชพันธุ์ธัญญาหาร ข้าวหอมมะลิ พืชสมุนไพรผักและไม้ผลนานาชนิด มะม่วงจากจังหวัดฉะเชิงเทราถือได้ว่าเป็นไม้ผลที่สร้างชื่อเสียงอย่างมากในระดับประเทศและทั่วโลก ด้วยรสชาติที่เป็นเอกลักษณ์อันเกิดจากระบบนิเวศสามน้ำ ปัจจุบันเกษตรกรจะเพาะปลูกและเก็บเกี่ยวผลผลิตมะม่วงตามฤดูกาล ซึ่งในการผลิตนั้นเกษตรส่วนใหญ่มักจะประสบปัญหาจากราคาผลผลิตตกต่ำ ยิ่งปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างเป็นวงกว้างตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2563 ถึงปัจจุบัน ถือได้ว่าเป็นตัวเร่งให้มีผลกระทบด้านราคาอย่างมีนัยสำคัญ จากข้อมูลสำนักเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าในช่วงระยะปี พ.ศ.2563 – 2564 มะม่วง มีพื้นที่เพาะปลูกรวม 21,742.75 ไร่ ได้ผลผลิตโดยเฉลี่ย 923.86 กิโลกรัมต่อไร่ ผลผลิตรวม 19,618.79 ตัน ราคา 23.30 บาทต่อกิโล รวมเป็นมูลค่า 449.22 ล้านบาท (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดฉะเชิงเทรา, 2564) จากสถาการณ์ที่พบเห็นได้โดยทั่วไปในทุกฤดูกาลผลิตคือผลผลิตที่มีเป็นจำนวนมาก เกิดการล้นตลาดมะม่วงตกเกรดขาดคุณภาพเกษตรกรมักปล่อยให้เน่าเสียไปตามกาล การส่งเสริมให้เกิดการแปรรูปมัก

	จำกัดอยู่ในรูปแบบเดิมๆที่พบเห็นได้โดยทั่วไป คือวิธีการกวนทำเป็นมะม่วงแผ่น หากมีการส่งเสริมองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย นวัตกรรมไปแก้ไขปัญหาให้เป็นรูปธรรม จะสามารถแบ่งเบาภาระเกษตรกร แก้ไขปัญหาได้ตลอดห่วงโซ่คุณค่า และถือได้ว่าเป็นการสร้างเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิต ตำบลคลองจุกกระเฌอ ถือได้ว่าเป็นตำบลเล็กๆริมแม่น้ำบางปะกงที่เป็นที่ตั้งของ ชุมชนชาวสวนท้องร่องโบราณ ริมแม่น้ำบางปะกง ซึ่งคนในชุมชนมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติผูกสัมพันธ์กับวิถีชีวิตและระบบการเกษตรแบบสวนท้องร่อง สภาพโดยรวมทั่วไปของพื้นที่มีลำคลองส่งน้ำเล็กๆเชื่อมต่อจากแม่น้ำบางปะกงเป็นจำนวนมากทั้งจากที่เกิดจากการขุดของชาวสวนในพื้นที่เพื่อสร้างเส้นทางส่งน้ำไปใช้ในการเพาะปลูกพืชตามสวนท้องร่องในพื้นที่ห่างจากแม่น้ำบางปะกงและใช้เป็นเส้นทางเดินเรือทั้งคนและสินค้าในอดีตก่อนมีถนนหลวงตัดผ่านชุมชนในปัจจุบันคนในพื้นที่ประกอบอาชีพกสิกรรมสวท้องร่องหาอยู่หากินมากว่า 4 ช่วงอายุคน ส่งผ่านภูมิปัญญามากว่า 100 ปี ชุมชนแห่งนี้มีพื้นที่หมู่ 1 กับหมู่ 2 ที่ปัจจุบันยังคงเหลือพื้นที่สวนท้องร่องที่อุดมสมบูรณ์อยู่มาก 90% ของพื้นที่ทั้งหมด พืชเศรษฐกิจที่ปลูกมากของชาวสวนท้องร่องคลองจุกกระเฌอนี้มีทั้งหมาก พลู ผักและผลไม้นานาพันธุ์ เช่น กลุ่มผักได้แก่ พริก ขิง ขา ตะไคร้ ใบบัวบก ผักขึ้นฉ่าย มะเขือ กระเพรา โหระพา ผักคะน้า เป็นต้น สำหรับผลไม้ที่ปลูกมากคือ มะพร้าว มะยงชิด มะปราง ละมุด มังคุด กล้วยหอมทอง กล้วยน้ำว้า กล้วยเล็บมือนาง สับปะรดและมะม่วงโบราณนานาพันธุ์ เป็นชุมชนผลิตอาหารที่สำคัญ มีผักและผลไม้ที่ออกผลผลิตสลับกันให้เก็บเกี่ยวทานได้ตลอดทั้งปี โดยรูปแบบการขายผลผลิตในปัจจุบันเป็นการขายผลผลิตแบบสดผ่านช่องทางพ่อค้าคนกลางที่เข้ามาติดต่อข้อซื้อประจำในรูปแบบผู้ซื้อเป็นผู้กำหนดราคาเองซึ่งเป็นช่องทางเดียว ซึ่งได้ผลตอบแทนไม่มากตามอำนาจการต่อรองของชาวสวนและพ่อค้าคนกลางนั่นๆ ผลิตผลที่ชาวสวนผลิตได้จึงสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้น้อยเพราะไม่มีทางเลือกในการขายผลผลิตและเก็บไว้ได้ไม่นาน โดยผลผลิตที่เกิดผลกระทบมากสุดคือ มะม่วง และกล้วยหอมพันธุ์พื้นเมืองแปดริ้ว เพราะเป็นพืชที่ปลูกมากในพื้นที่เกือบทุกครัวเรือน โดยเฉพาะมะม่วงเป็นพืชที่มีวงจรการให้ผลผลิตแบบฤดูกาล ยิ่งทำให้ช่วงฤดูกาลมะม่วงออกผลผลิตปริมาณมาเหนื่อยแรงในการดูแลบำรุงเก็บผลผลิต แต่ขายไม่ได้มูลค่า ชาวสวนจึงมีความต้องการพัฒนาผลผลิตมะม่วงจากแบบผลสดเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตผลิตที่ได้จากมะม่วงให้สามารถสร้างรายได้มากที่สุดและสามารถจัดเก็บได้ในระยะเวลานาน เพื่อเพิ่มโอกาสทางการขายเพื่อความยั่งยืนของรายได้ที่มากขึ้น ด้วยเหตุสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จึงเล็งเห็นว่าการนำองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรม ที่มีอยู่ ไปขยายผล การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนจากผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ชุมชน สวนท้องร่อง ตำบลคลองจุกกระเฌอ อำเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ช่วยแก้ไขปัญหาและเกิดประโยชน์ในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสมอีกทั้งตามศักยภาพของเครือข่ายเกษตรกรในพื้นที่ที่นักวิจัยพบว่า ศักยภาพอัตลักษณ์ชุมชน และนักวิจัยชุมชน มีความเข้มแข็งแต่ขาดความรู้ ทักษะที่จำเป็น เมื่อได้รับการพัฒนาจะสามารถยกระดับก้าวไปสู่การเป็นผู้ประกอบการใหม่สามารถต่อยอดพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลางต่อไปได้ตามลำดับ และสามารถเป็นพื้นที่เรียนรู้ต้นแบบที่มีศักยภาพขยายผลไปสู่ชุมชนเกษตรกรอื่นๆต่อไปได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์โครงการ	1. เพื่อส่งเสริมการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์จากผลผลิตทางการเกษตรที่มีอยู่ในฐานชุมชน 2. เพื่อการเสริมสร้างอาชีพใหม่จากฐานเดิมของชุมชนเพื่อให้เกิดรายได้ที่เพิ่มขึ้นของคนใน 3. เพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้กลุ่มเกษตรกรยกระดับเป็นผู้ประกอบการใหม่ Startup, SMEs 4. เพื่อจัดสร้างชุมชนต้นแบบเกษตรกรเข้มแข็ง 5. เพื่อนำองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมไปประยุกต์ใช้กับความต้องการของชุมชนเป้าหมายอย่างยั่งยืน	**การบรรลุวัตถุประสงค์**	1. กลุ่มเป้าหมายมีความสนใจในการต่อยอดโครงการและพร้อมเข้าสู่กระบวนการพัฒนาเป็นกลุ่มวิสาหกิจเพื่อสังคม ตามกฎหมาย 2. สร้างอาชีพใหม่ให้คนในชุมชนใน ตั้งแต่การพัฒนาวัตถุดิบ การผลิต และการขายตามช่องทางการตลาดทั้งออฟไลน์และออกไลน์ โดยพัฒนาผลิตภัณฑ์มะม่วงที่ตกเกรดถูกพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ ที่ต่อยอดมาจากงาน ววน.ที่นำมาปรับใช้พัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ 3 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ แยมมะม่วง ทาร์ตมะม่วง และคุ้กกี้ โดยที่มี 1 ผลิตภัณฑ์ ได้รับการตอบรับจากผู้บริโภคค่อนข้างดี คือ คุ้กกี้มะม่วง 3. เกิดกลุ่มเกษตรกรยกระดับเป็นผู้ประกอบการใหม่ Startup 1 กลุ่ม คือ กลุ่มบ้านวรางกูร 4. การจัดระบบและและกลไกการสร้างชุมชนต้นแบบเกษตรกรเข้มแข็ง โดยใช้กลไกการพัฒนา Startup ที่มีความเข้มแข็ง ขยายผลกระทบเชิงบวกต่อชาวบ้านในพื้นที่ 5. พัฒนาผลิตภัณฑ์โดยใช้องค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรม ไปประยุกต์ใช้กับความต้องการของชุมชนเป้าหมายที่ทำการตลาดทั้งหมด 3 ผลิตภัณฑ์

ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	1. มีผลิตภัณฑ์ชุมชนที่พัฒนาจากฐานทรัพยากรท้องถิ่นมะม่วงตกเกรดโดยการประยุกต์ใช้นวัตกรรมงานวิจัยนำร่อง จำนวน 3 ผลิตภัณฑ์ 2. กลุ่มเกษตรกรเครือข่ายบ้านวรางกูร ที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 70 ครัวเรือน มีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 15ต่อเดือน ต่อครัวเรือน 3. เกิดกลุ่ม Start up, SMEs อย่างน้อย 1 แห่งในชุมชนเป้าหมาย 4. ชุมชนเกษตรกรเข้มแข็งต้นแบบที่มีการนำเอางานวิจัย และความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาขยายผล 2 หมู่บ้าน	**การบรรลุผลตามตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย**	**☑ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายที่บรรลุผล** 1. มีผลิตภัณฑ์ชุมชนที่พัฒนาจากฐานทรัพยากรท้องถิ่นมะม่วงตกเกรดโดยการประยุกต์ใช้นวัตกรรมงานวิจัยนำร่อง จำนวน 3 ผลิตภัณฑ์ โดยที่มี 1 ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ ได้รับการตอบรับจากผู้บริโภคค่อนข้างดี คือ คุ้กกี้มะม่วง 2. เกิดกลุ่ม Start หรือ SMEs อย่างน้อย 1 แห่งในชุมชนเป้าหมาย คือ กลุ่มบ้านวรางกูร 3. ชุมชนเกษตรกรเข้มแข็งต้นแบบที่มีการนำเอางานวิจัย และความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาขยายผล 2 หมู่บ้าน **☒ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายที่ไม่บรรลุผล** 1. กลุ่มเกษตรกรเครือข่ายบ้านวรางกูร ที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 70 ครัวเรือน มีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 15 ต่อเดือน ต่อครัวเรือน (อยู่ในช่วงการดำเนินการขาย)
แนวทางดำเนินการ	**<u>ระยะที่ 1</u>** 1. ศึกษาข้อมูล จากแหล่งทุติยภูมิและปฐมภูมิ โดยการวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัญหา สถานการณ์มะม่วงในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา และในพื้นที่โครงการนำร่อง เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT) 2. ประชุมร่วมกับชุมชนนำร่อง เพื่อทำความเข้าใจในแนวทางการดำเนินโครงการ 3. จัดกิจกรรมพัฒนาชุมชนนำร่อง ด้วยการการถ่ายทอดงานวิจัยการทำผลิตภัณฑ์ 2 ผลิตภัณฑ์ ให้กับชุมชนสวนท้องร่อง ตำบลคลองจุกกระเชอ อำเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัด	**ความก้าวหน้าแนวทางดำเนินการ**	**☑กิจกรรมที่ได้ดำเนินการแล้วเสร็จ 100% และเป็นไปตามที่วางแผนไว้** **ระยะที่ 1** 1. ศึกษาข้อมูล จากแหล่งทุติยภูมิและปฐมภูมิ โดยการวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัญหา สถานการณ์มะม่วงในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา และในพื้นที่โครงการนำร่อง เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT) โดยให้เกิดกระบวนการแบบมีส่วนร่วม P<u>roble</u>m h<u>earing และ Gap analysis</u> กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้นำชุมชุน นักวิจัยชุมชน

	ฉะเชิงเทราในพื้นที่ หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 2 รวมจำนวน 70 ครัวเรือน จำนวน 4 วัน **<u>ระยะที่ 2</u>** 1. จัดทำผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากมะม่วงตกเกรดจำนวน 3 ผลิตภัณฑ์ 2. ดำเนินการส่งเสริมการขายในรูปแบบการขายแบบออนไลน์ในเพจของชุมชนบ้านวรางกูร และขายแบบออฟไลน์โดยการออกบูธประชาสัมพันธ์ตามงานแสดงสินค้าต่างๆ รวมถึงร้านของฝากเอกชน **<u>ระยะที่ 3</u>** 1. ติดตามและประเมินผลการพัฒนาชุมชนนำร่องในด้านผลตอบแทนทางเศษฐกิจ 2. ถอดบทเรียนและพัฒนาแนวทางในการดำเนินงานในครั้งต่อไปเพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายในระดับจังหวัด		เพื่อให้การพัฒนาในพื้นที่เป็นไปตามความต้องการและการใช้ประโยชน์ได้ตรงตามความต้องการพื้นที่ 2. ประชุมร่วมกับชุมชนนำร่อง เพื่อทำความเข้าใจในแนวทางการดำเนินโครงการ ประชุม 5 ครั้ง 3. จัดกิจกรรมพัฒนาชุมชนนำร่อง ด้วยการการถ่ายทอดงานวิจัยการทำผลิตภัณฑ์ 2 ผลิตภัณฑ์ ให้กับชุมชนสวนท้องร่อง ตำบลคลองจุกกระเชอ อำเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทราในพื้นที่ หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 2 ครั้งละ 30 คน รวมจำนวน 70 ครัวเรือน จำนวน 4 วัน **<u>ระยะที่ 2</u>** 1.พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่พัฒนาจากฐานทรัพยากรท้องถิ่นมะม่วงตกเกรดโดยการประยุกต์ใช้นวัตกรรมงานวิจัยนำร่องจำนวน 3 ผลิตภัณฑ์ เป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ ได้แก่ แยมมะม่วง ทาร์ตมะม่วง และคุ้กกี้มะม่วงจากมะม่วงตกเกรด 2. ผลดำเนินการส่งเสริมการขายในรูปแบบการขายแบบออนไลน์ในเพจของชุมชนบ้านวรางกูร และขายแบบออฟไลน์โดยการออกบูธประชาสัมพันธ์ตามงานแสดงสินค้าต่างๆ รวมถึงร้านของฝากเอกชน ดังต่อไปนี้ ร้านก๋วยจั๊บตั๊กม้อ ร้านเกี๋ยวเตี๋ยวไก่หน้าเมือง ร้านก๋วยเตี๋ยวตาง้วน ร้านก๋วยเตี๋ยวปากหม้อ (แถวหลังราชภัฏแปดริ้ว) ร้านก๋วยเตี๋ยวไข่แม่อี๊ฟ ร้านอาหารเจ (ขายอาหารเจทั้งปี) ตรงข้ามเยื่องๆกับสถานีรถไฟ ร้านโกตงเป็ดย่าง ร้านอาบุยเป็ดย่าง (ตรงใกล้ๆศาลากลาง) ร้านก๋วยจั๊บบางคล้า (ตรงดอนทอง) ร้านhideandseek ร้าน

			พรสวรรค์ข้าวแกง ร้านบ้านสวนเมล่อน ร้านข้าวแกงป้าหมวย ร้านแม่อีฟวัดจุกเฌอ และร้านกาแฟบ้านบางอ้อ ร้านฝากขาย จำนวน 15 ในจังหวัดฉะเชิงเทรา และจังหวัดใกล้เคียง และกลไกการขายในรูปแบบออนไลน์ใน Facebook เพจบ้านวรางกูร **▣กิจกรรมที่ดำเนินการเสร็จแล้ว แต่มีการปรับปรุงในการทำงานจริง ซึ่งไม่เป็นไปตามแผน** **ระยะที่ 3** 1. จัดกิจกรรมพัฒนาชุมชนนำร่อง ด้วยการการถ่ายทอดงานวิจัยการทำผลิตภัณฑ์ 2 ผลิตภัณฑ์ ให้กับชุมชนสวนท้องร่อง ตำบลคลองจุกกระเชอ อำเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทราในพื้นที่ หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 2 รวมจำนวน 70 ครัวเรือน จำนวน 4 วัน ปรับเป็นอบรม 2 วัน จากนั้นได้มีการนำตัวแทนผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยที่พร้อมจะพัฒนาเป็นStart up เข้าพัฒนาด้านกับเขียนแผนBMC โดยมีผู้จัดการหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจ(UBI) เป็นวิทยากร 2 ครั้ง 2. ติดตามและประเมินผลการพัฒนาชุมชนนำร่องในด้านผลตอบแทนทางเศษฐกิจ ได้ดำเนินการจัดทำรายการการดำเนินงานการตลาด และผลตอบแทนทางเศษฐกิจในระยะการขาย 2 เดือน 3. จัดทำผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากมะม่วงตกเกรดจำนวน 3 ผลิตภัณฑ์ ภายหลังมุ่งเน้นไปที่ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการ

			ตอบรับจากตลาดและเพิ่มจำนวนการผลิตมากขึ้นจากข้อเสนอโครงการเดิม ทั้งแจกในงานประชุม ววน.ลงพื้นที่ศึกษาดูงาน และทดลองจำหน่ายจริงโดยสร้างระบบและกลไกการตลาดทั้งออฟไลน์และออนไลน์ **4.** ถอดบทเรียนและพัฒนาแนวทางในการดำเนินงานในครั้งต่อไปเพื่อให้เกิดความยั่งยืนให้กับคนในชุมชน โดยจัดที่ห้องประชุมมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จำนวน 1 ครับ จำนวน 20 คน ☒**กิจกรรมที่ไม่ได้ดำเนินการ หรือยกเลิกไป (กำลังดำเนินการ)** . การวิเคราะห์ฉลากโภชนาการผลิตภัณฑ์ต้นแบบ **มียกเลิกไป**
ผลผลิต (Output)	1. ต้นแบบผลิตภัณฑ์นำร่องจากมะม่วงตกเกรด โดยประยุกต์ความรู้งานวิจัยและใช้นวัตกรรม จำนวน 3 ผลิตภัณฑ์นำร่อง 2. กลุ่ม Startup, SMEs ในพื้นที่ 1 กลุ่ม 3. ชุมชนเกษตรกรเข้มแข็งต้นแบบที่นำเอางานวิจัยและความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์มาขยายผล จำนวน 2 หมู่บ้าน จำนวน 70 ครัวเรือน 4. กลุ่มเกษตรกรแปรรูป จำนวน 1 กลุ่ม	**การบรรลุผลผลิต**	☑**ผลผลิตที่เป็นไปตามที่กำหนด** 1. ต้นแบบผลิตภัณฑ์นำร่องจากมะม่วงตกเกรด โดยประยุกต์ความรู้งานวิจัยและใช้นวัตกรรม จำนวน 3 ผลิตภัณฑ์นำร่อง 2. กลุ่ม Startup หรือ SMEs ในพื้นที่ 1 กลุ่ม 3. ชุมชนเกษตรกรเข้มแข็งต้นแบบที่นำเอางานวิจัยและความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์มาขยายผล จำนวน 2 หมู่บ้าน จำนวน 70 ครัวเรือน 4. กลุ่มเกษตรกรแปรรูป จำนวน 1 กลุ่ม กลุ่มบ้านวรางกูร ☒**ผลผลิตที่ไม่เป็นไปตามที่กำหนด** -ไม่มี-

ผลลัพธ์ (Outcome)	1. เกษตรกรในพื้นที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับมะม่วงที่ตกเกรดเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ได้ เกิดการสร้างแบรนด์ของพื้นที่ 2. เครือข่ายเกษตรกรที่ร่วมกิจกรรมมีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 15 ต่อเดือนต่อครัวเรือน	**การบรรลุผลลัพธ์/ แนวโน้มที่สังเกตเห็นได้**	1. ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาภายใต้โครงการได้รับการตอบรับจากตลอดค่อนข้างดี ทำให้กลุ่มเป้าหมายมีโอกาสในการประกอบธุรกิจเพิ่มมากขึ้น รายได้หมุนเวียนในการส่งเสริมอาชีพมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมผลิตตั้งแต่ขายวัตถุดิบ ทำไส้มะม่วง กวนมะม่วงเพื่อเป็นรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นให้กับคนในชุมชนในพื้นที่ 2. มีแนวโน้มที่กลุ่มผู้ประกอบการหลังที่ร่วมโครงการ จะเข้าสู่กระบวนการพัฒนาเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม
ผลกระทบ (Impact)	1. เกษตรกรชาวสวนท้องร่องมีภูมิคุ้มกันทางสังคม เกิดรายได้หมุนเวียน มีเจตนคติที่ดีต่อชุมชนและทรัพยากรในพื้นที่ สวนท้องร่องที่รกร้างจะเกิดการฟื้นฟูให้เกิดความอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง 2. เป็นพื้นที่ชุมชนต้นแบบในการขยายผลต่อการพัฒนาในพื้นที่ด้วยความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พร้อมที่จะพัฒนาศักยภาพและขยายผลไปสู่เครือข่ายเกษตรกรอื่นๆในระดับจังหวัดและระดับภูมิภาคได้ในอนาคต 3. พื้นที่ต้นแบบ ได้รับการยกระดับผลิตผลทางด้านการเกษตรให้เป็นเกษตรมูลค่าสูง มีศักยภาพทางการตลาดสามารถแข่งขันในระดับจังหวัดและขยายผลไปยังระดับภาคได้ 4. เกิดการบูรณาการทำงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาเกษตรกร ด้วยงานวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และสามารถยกระดับการขยายผลผลักดันให้เกิดเป็นข้อเสนอโครงการต่อไปร่วมกับแผนพัฒนาจังหวัด ในประเด็นพัฒนาที่ 1 : พัฒนาศักยภาพการผลิตการบริหาร	**การบรรลุผลลัพธ์/ แนวโน้มที่สังเกตเห็นได้**	1. เกษตรกรชาวสวนท้องร่องมีมีความสามัคคีกันมากขึ้น คนในชุมชนมีเจตนคติที่ดีต่อชุมชนและทรัพยากรในพื้นที่ 2. เกษตรกรเริ่มมีความสนใจในการร่วมกลุ่มประกอบอาชีพเสริมเพิ่มมากขึ้นโดยใช้ฐานทรัพยากรในท้องถิ่น โดยมีทรัพยากรในชุมชนมราพร้อม มีเอกลักษณ์ และมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งมาก 3. ชุมชนเป็นที่รู้จักของนักวิชาการต่างๆ เริ่มมีโครงการหน่วยงานต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน 4. เกิดเครือข่ายความร่วมมือด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการขยายฐานการตลาดนจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง

	จัดการ ภาคอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรมให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและประเด็นพัฒนาที่ 3 : พัฒนาการผลิตและการแปรรูปสินค้าเกษตร ให้เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และได้มาตราฐาน		
กลุ่มเป้าหมาย	ชุมชนสวนท้องร่อง ตำบลคลองจุกกระเฌอ อำเมือง ฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 50 ครัวเรือน	**ผลสะท้อนจากกลุ่มเป้าหมาย**	ชุมชนตอบรับการดำเนินโครงการนำร่องดีมาก อยากได้รับการสนับสนุนให้สามารถขับเคลื่อนโครงการต่อ รวมถึงการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านการพัฒนาอุปกรณ์เครื่องไม้เครื่องมือต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนอย่างแท้จริง
หน่วยงาน/ภาคี	หน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจ UBI มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์	**ผลสะท้อนจากหน่วยงาน/ภาคี**	ให้ความร่วมมือในการสนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาผู้ประกอบการต้นแบบด้านการตลาด การทำแผนการตลาด Business Model Canvas ให้กับผู้ประกอบการในการวางแผนการตลาด และการขาย เพื่อให้สามารถตอบโจทย์ของชุมชนได้ และมีความสนใจที่จะเป็นหน่วยงานร่วมพัฒนา

ปัญหา-อุปสรรค	ต้นแบบผลิตภัณฑ์บางส่วนมีปัญหาการเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพในการเก็บรักษารวมถึงระยะเวลาการทดลองการตลาดอาจจะสั้นเกินไปที่จะพอกำหนดแนวโน้มและทิศทางการตอบรับของตลาดผู้บริโภคได้	**วิธีการแก้ไข**	มีการปรับสูตรต้นแบบผลิตภัณฑ์จากงานวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุดิบของชุมชนซึ่งมีการปรับใช้มะม่วงชนิดอื่นต่างจากงานวิจัยที่เป็นฐาน โดยเฉพาะแยมมะม่วง วัตถุดิบและอุปกรณ์เครื่องมือของชุมชน ยังต้องมีการปรับปรุงเพื่อให้เกิดการผลิตแล้วผลิตภัณฑ์น่าสนใจ (ลดการเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพในการเก็บรักษา) ระยะเวลาการทดลองการตลาดอาจจะสั้นเกินไปที่จะพอกำหนดแนวโน้มและทิศทางการตอบรับของตลาดผู้บริโภคได้

การผลักดันให้ต่อเนื่อง ยั่งยืน	ควรมีการวัดและติดตามผลความคืบหน้าเป็นระยะโดยการแปลงแผนระยะยาวออกเป็นช่วงๆ ในระยะที่เหมาะสม เช่น แผน ราย 3 ปี แผนรายปี แผนราย 6 เดือน แผนรายไตรมาส เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและบุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถวัดผลที่เกิดขึ้นได้ตามกรอบระยะเวลาที่ชัดเจน มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์บริบทที่เปลี่ยนแปลง มีข้อมูลที่สามารถวิเคราะห์ได้อย่างชัดเจน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
การดำเนินงานต่อยอด	1. เสริมสร้างขีดความสามารถของผู้ใช้ประโยชน์จาก ววน. โดยการพัฒนาเทคโนโลยีการแปรรูปอาหารมูลค่าสูง และนวัตกรรมต่อยอดผลผลิตทางการเกษตรทั้งพืชและสัตว์จากฐานทรัพยากรท้องถิ่น โดยเฉพาะการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลผลิตที่หลุดร่วงก่อนเวลาเก็บเกี่ยวตลอดห่วงโซ่อุปทาน เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ตอบโจทย์กับสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และการพัฒนาจะต้องคงสมดุลด้านเทคโนโลยีกับด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ไว้ได้อย่างดี 2. ส่งเสริมให้ผู้ใช้ประโยชน์ ววน. เป็น Start up ที่ได้รับการเข้าสู่กระบวนการจัดตั้งวิสาหกิจเพื่อสังคมอย่างเป็นรูปธรรม ร่วมกับหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจ (UBI) ให้เป็นรูปธรรม

ภาพ แสดงการลงพื้นที่ของคณะทำงาน	ภาพ แสดงการประชุมหรือการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	
	

<table>
<tr>
<td>
  </td>
<td>
  </td>
</tr>
<tr>
<td>ภาพ แสดงการดำเนินกิจกรรมนำร่องกับกลุ่มเป้าหมาย</td>
<td>ภาพ แสดงการดำเนินกิจกรรมนำร่องกับกลุ่มเป้าหมาย</td>
</tr>
</table>

ภาพ แสดงตัวอย่างวัตถุดิบ หรือส่วนประกอบในการพัฒนาผลผลิต	ภาพ แสดงตัวอย่างผลผลิต หรือส่วนประกอบของผลผลิตเบื้องต้น
	
	

ภาพ แสดงกระบวนการการแปรรูป หรือกระบวนการผลิต	ภาพ แสดงกิจกรรมการนำผลผลิตไปใช้ประโยชน์ หรือการกระจายสู่ตลาด
 	

814
TIP BOX
THANK YOU
MALT
MILL
MASHING
LAUTERING
BREWING
COOLING

FUTURE SKILLS
ThaiEdResearch

08 2470 8973
SHA

FUTURE SKILLS

ชาสมุนไพร
FUTURE SKILLS

Butter Mango
Chip Cookies
Special Collection

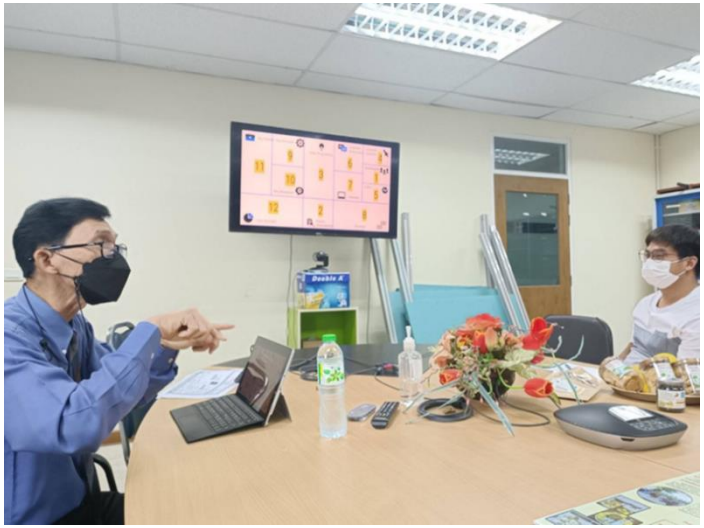
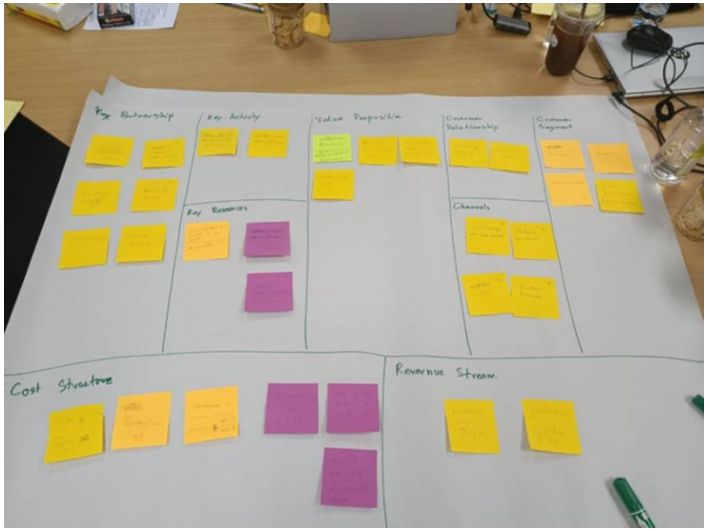
บ้านวรางกูรชุมชนชาวสวนท้องร่... 9+

โพสต์ | เกี่ยวกับ | รูปภาพ | การกล่าวถึง

บ้านวรางกูรชุมชนชาวสวนท้องร่องเมืองแปดริ้ว
รู้สึกเบิกบาน
โพสต์โดย Watchara Warangkoon
เมื่อสักครู่ ·

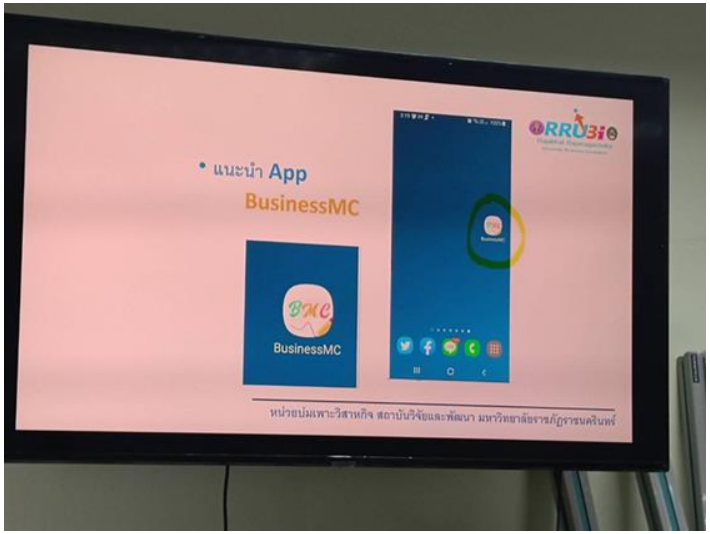
🌈 บ้านวรางกูร ขอแนะนำน้องใหม่ 🌸
คุ๊กกี้มะม่วงเนยสด Butter Mango Chip Cookies
ผลิตผลเกษตรจากพี่น้องชาวสวนท้องร่องเมืองแปดริ้ว... ดูเพิ่มเติม

ภาพ แสดงกิจกรรมการทบทวนและสรุปผลการดำเนินงานกับกลุ่มเป้าหมาย	ภาพ แสดงกิจกรรมการวางแผนเพื่อต่อยอดและขยายผลโครงการนำร่อง
	

• แนะนำ App
BusinessMC
BusinessMC
หน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

โครงการแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค
ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Form G ข้อเสนอโครงการต่อยอดพัฒนาเชิงพื้นที่

ส่วนที่ 1 ผู้เสนอโครงการต่อยอด

1.1 พื้นที่	ภาคตะวันออก
1.2 สถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
1.3ผู้รับผิดชอบโครงการ	ชื่อ อาจารย์ ดร.นรากร ศรีสุข ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา
1.4หน่วยงานความร่วมมือ	หน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจ (UBI) มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ พัฒนาชุมชนจังหวัดฉะเชิงเทรา อุตสาหกรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา

หมายเหตุ: โครงการต่อยอดพัฒนาเชิงพื้นที่ คือ การนำผลจากโครการนำร่องตามแนวทางการพัฒนาและยุทธศาสตร์ในข้อเสนอแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ระดับภาค ที่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วมาขยายผล เพื่อขยายผลเป็นวงกว้างยิ่งขึ้น ในลักษณะโครงการพัฒนาหรือบริการวิชาการ ซึ่งอาจเป็นโครงการระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัด หรือภาคที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม หรือสิ่งแวดล้อมในระดับภาค

ส่วนที่ 2 ผลโครงการนำร่องที่จะใช้เป็นฐานในการต่อยอด

2.1 ชื่อโครงการนำร่อง	การส่งเสริมแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผลไม้ตกเกรดและเสริมสร้างผู้ประกอบการใหม่ฐานชุมชน : ชุมชนต้นแบบชาวสวนท้องร่อง ตำบลคลองจุกกระเฌอ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา
2.2 โจทย์ของโครงการนำร่อง	1. ส่งเสริมการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับมะม่วงตกเกรด 2. พัฒนาศักยภาพทางธุรกิจให้ผู้ประกอบการเป้าหมาย 3. พัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าให้ผู้ประกอบการเป้าหมาย
2.3 ผลสรุปโครงการนำร่อง	1. มีผลิตภัณฑ์จากมะม่วงตกเกรด จำนวน 3 ผลิตภัณฑ์ 2. กลุ่มเกษตรกรเครือข่ายบ้านวรางกูร ที่เข้าร่วมโครงการ มีรายได้เพิ่มขึ้นจาก 3. ชุมชนเกษตรกรเข้มแข็งต้นแบบ 2 หมู่บ้าน 4. เกิดกลุ่ม Start up, SMEs อย่างน้อย 1 แห่งในชุมชนเป้าหมาย
2.4 ประเด็นที่นำไปต่อยอด	1. เสริมสร้างขีดความสามารถของผู้ใช้ประโยชน์จาก ววน. โดยการพัฒนาเทคโนโลยีการแปรรูปอาหารมูลค่าสูง และนวัตกรรมต่อยอดผลผลิตทางการเกษตรทั้งพืชและสัตว์จากฐานทรัพยากรท้องถิ่น โดยเฉพาะการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลผลิตที่ตกเกรดตลอดห่วงโซ่อุปทาน เป็นต้น 2. พัฒนาศักยภาพทางธุรกิจให้ผู้ประกอบการเป้าหมาย รวมไปถึงพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าให้ผู้ประกอบการเป้าหมายให้เพิ่มมากขึ้น ส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาได้รับการรับรองมาตรฐานเพื่อนำไปไปสู่ความยั่งยืนในการประกอบธุรกิจ

2.5 เป้าหมายในการขยายผล	1. กลุ่มบ้านวรางกูร เพราะเป็นกลุ่มเป้าหมายเดิมในโครงการนำร่องฯ พร้อมที่จะได้รับการขยายผลและได้รับการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน 2. ณัฐพรผลไม้แปรรูป เป็นกลุ่มกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสตรีแปรรูปผลไม้อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา สามารถเชื่อมโยงกับกลุ่มเดิมในโครงการนำร่องได้ และพร้อมที่จะได้รับการพัฒนา ให้กลุ่มวิสาหกิจมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น มีขีดความสามารถในการเข้าถึงการแข่งขันทางการธุรกิจ
2.6 ผลที่คาดหวัง	1. เกิดการขยายผลการดำเนินการโครงการนำร่องในการพัฒนาระบบและกลไกเพื่อให้เกิดผลลัพธ์และผลกระทบต่อชุมชนนำร่องชัดเจน 2. ผู้ประกอบการได้รับพัฒนาศักยภาพทางธุรกิจ รวมไปถึงได้รับการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าให้เพิ่มมากขึ้น มีการส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาได้รับการรับรองมาตรฐานเพื่อนำไปไปสู่ความยั่งยืนในการประกอบธุรกิจ 3. เกิดการกระจายรายได้ สร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่ที่อาศัยของผู้ประกอบการ

หมายเหตุ: กรณีที่มีการนำผลงานวิจัย และนวัตกรรม หรือผลงานด้าน ววน. มาใช้ประโยชน์เพิ่มเติมจากโครงการร่อง ให้แจ้งรายชื่อผลงานเป็นรายการต่อท้ายตารางนี้

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอโครงการต่อยอดเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ ซึ่งใช้ผลงานวิจัยและนวัตกรรมเป็นฐาน

3.1 ชื่อโครงการต่อยอด	“การพัฒนาผลมะม่วงตกเกรด สู่ผลิตภัณฑ์สินค้ามูลค่าสูง”
3.2 หลักการและเหตุผล	จังหวัดฉะเชิงเทรา หรือรู้จักกันทั่วไปในชื่อ “เมืองแปดริ้ว” จังหวัดในภาคตะวันออกของประเทศไทย จัดอยู่ในพื้นที่ระเบียงเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) มีแม่น้ำบางปะกง แม่น้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีความพิเศษของระบบนิเวศสามน้ำ คือ น้ำจืด น้ำเค็มและน้ำกร่อย ไหลตัดผ่านในหลายอำเภอของจังหวัดฉะเชิงเทรา เช่น อำเภอบางคล้า อำเภอบ้านโพธิ์ อำเภอบางปะกง และ อำเมืองฉะเชิงเทรา ด้วยความพิเศษของพื้นที่นี้ จังหวัดฉะเชิงเทราจึงเป็นแหล่งผลิตอาหารสำคัญ ขึ้นชื่อเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพทั้งสัตว์น้ำ พืชพันธุ์ธัญญาหาร ข้าวหอมมะลิ พืชสมุนไพรผักและไม้ผลนานาชนิด มะม่วงจากจังหวัดฉะเชิงเทราถือได้ว่าเป็นไม้ผลที่สร้างชื่อเสียงอย่างมากในระดับประเทศและทั่วโลก ด้วยรสชาติที่เป็นเอกลักษณ์อันเกิดจากระบบนิเวศสามน้ำ ปัจจุบันเกษตรกรจะเพาะปลูกและเก็บเกี่ยวผลผลิตมะม่วงตามฤดูกาล ซึ่งในการผลิตนั้นเกษตรส่วนใหญ่มักจะประสบปัญหาจากราคาผลผลิตตกต่ำ ยิ่งปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 อย่างเป็นวงกว้างตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2563 ถึงปัจจุบัน ถือได้ว่าเป็นตัวเร่งให้มีผลกระทบด้านราคาอย่างมีนัยสำคัญ จากข้อมูลสำนักเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าในช่วงระยะปี พ.ศ.2563 – 2564 มะม่วง มีพื้นที่เพาะปลูกรวม 21,742.75 ไร่ ได้ผลผลิตโดยเฉลี่ย 923.86 กิโลกรัมต่อไร่ ผลผลิตรวม 19,618.79 ตัน ราคา 23.30 บาทต่อกิโล รวมเป็นมูลค่า 449.22 ล้านบาท (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดฉะเชิงเทรา, 2564) จากสถาการณ์ที่พบเห็นได้โดยทั่วไปในทุกฤดูกาลผลิตคือ ผลผลิตที่มีเป็นจำนวนมาก เกิดการล้นตลาดมะม่วงตกเกรดขาดคุณภาพเกษตรกรมักปล่อยให้

	เน่าเสียไปตามธรรมชาติ การแปรรูปก็มักจำกัดอยู่ในรูปแบบเดิมที่สามารถพบเห็นได้โดยทั่วไป คือมะม่วงกวน หากมีการส่งเสริมองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์วิจัย นวัตกรรมไปแก้ไขปัญหาให้เป็นรูปธรรม จะสามารถแบ่งเบาภาระเกษตรกรแก้ไขปัญหาได้ตลอดห่วงโซ่คุณค่า และถือได้ว่าเป็นการสร้างเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิต อำเภอเมือง และอำเภอบางคล้า ถือได้ว่าเป็นอำเภอริมแม่น้ำบางปะกงที่เป็นที่ตั้งของ ชุมชนชาวสวนมะม่วงเป็นจำนวนมาก ซึ่งคนในชุมชนมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติผูกสัมพันธ์กับวิถีชีวิตและระบบการเกษตร และแบบชุมชนเมือง สภาพโดยรวมทั่วไปของพื้นที่มีลำคลองส่งน้ำเล็กๆเชื่อมต่อจากแม่น้ำบางปะกงเป็นจำนวนมากทั้งจากที่เกิดจากการขุดของชาวสวนในพื้นที่เพื่อสร้างเส้นทางส่งน้ำไปใช้ในการเพาะปลูกพืชตามสวนท้องร่องในพื้นที่ห่างจากแม่น้ำบางปะกงและใช้เป็นเส้นทาง พืชเศรษฐกิจที่ปลูกมากในพื้นที่ทั้ง 2 อำเภอ มีทั้งหมาก พลู ผักและผลไม้นานาพันธุ์ เช่น กลุ่มผักได้แก่ พริก ขิง ขา ตะไคร้ ใบบัวบก ผักขี้นฉ่าย มะเขือ กระเพรา โหระพา ผักคะน้า เป็นต้น สำหรับผลไม้ที่ปลูกมากคือ มะพร้าว มะยงชิด มะปราง ละมุด มังคุด กล้วยหอมทอง กล้วยน้ำว้า กล้วยเล็บมือนาง สับปะรดและมะม่วงโบราณนานาพันธุ์ และมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองบางคล้า(พันธุ์ได้รับการขึ้นทะเบียนGI) เป็นชุมชนผลิตอาหารที่สำคัญ มีผักและผลไม้ที่ออกผลผลิตสลับกันให้เก็บเกี่ยวทานได้ตลอดทั้งปี โดยรูปแบบการขายผลผลิตในปัจจุบันเป็นการขายผลผลิตแบบสดผ่านช่องทางพ่อค้าคนกลางที่เข้ามาติดต่อข้อซื้อประจำในรูปแบบผู้ซื้อเป็นผู้กำหนดราคาเองซึ่งเป็นช่องทางเดียว ซึ่งได้ผลตอบแทนไม่มากตามอำนาจการต่อรองของชาวสวนและพ่อค้าคนกลางนั่นๆ ผลิตผลที่ชาวสวนผลิตได้จึงสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้น้อยเพราะไม่มีทางเลือกในการขายผลผลิตและเก็บไว้ได้ไม่นาน โดยผลผลิตที่เกิดผลกระทบมากสุดคือ มะม่วง และกล้วยหอมพันธุ์พื้นเมืองแปดริ้ว เพราะเป็นพืชที่ปลูกมากในพื้นที่เกือบทุกครัวเรือน โดยเฉพาะมะม่วงเป็นพืชที่มีวงจรการให้ผลผลิตแบบฤดูกาล ยิ่งทำให้ช่วงฤดูกาลมะม่วงออกผลผลิตปริมาณมาเหนื่อยแรงในการดูแลบำรุง เก็บผลผลิต แต่ขายไม่ได้มูลค่า ชาวสวนจึงมีความต้องการพัฒนาผลผลิตมะม่วงจากแบบผลสดเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตผลิตที่ได้จากมะม่วงให้สามารถสร้างรายได้มากที่สุดและสามารถจัดเก็บได้ในระยะเวลานานเพื่อเพิ่มโอกาสทางการขายเพื่อความยั่งยืนของรายได้ที่มากขึ้น ด้วยเหตุนี้สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์จึงเล็งเห็นว่าการนำองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรม ที่มีอยู่ไปขยายผลพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนจากผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ของกลุ่มผู้ประกอบการเป้าหมายจะช่วยแก้ไขปัญหาและเกิดประโยชน์ในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสมอีกทั้งตามศักยภาพของเครือข่ายเกษตรกรในพื้นที่ที่นักวิจัยได้ค้นพบค่อนข้างมีความเข้มแข็งแต่ขาดความรู้ ทักษะที่จำเป็น เมื่อได้รับการพัฒนาจะ

	สามารถยกระดับก้าวไปสู่การเป็นผู้ประกอบการใหม่สามารถต่อยอดพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลางต่อไปได้ มีความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจได้อย่างยั่งยืนตามลำดับรวมถึงเป็นพื้นที่เรียนรู้ต้นแบบขยายผลไปสู่ชุมชนเกษตรกรอื่นๆตอบโจทย์การแก้ไขปัญหาเกษตรกรต่อการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจในพื้นที่ภาคตะวันออกได้
3.3 วัตถุประสงค์โครงการ	1. เพื่อให้เกิดการขยายผลการดำเนินการโครงการนำร่องในการพัฒนาระบบและกลไกที่เกิดผลลัพธ์และผลกระทบต่อชุมชนนำร่องอย่างชัดเจน 2. เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการทางด้านการดำเนินธุรกิจ รวมไปการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าให้เพิ่มมากขึ้น มีการส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาได้รับการรับรองมาตรฐานเพื่อนำไปไปสู่ความยั่งยืนในการประกอบธุรกิจ 3. เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ สร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่ที่อาศัยของผู้ประกอบการ
3.4 ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	1. ได้ผลิตภัณฑ์แปรรูปผลมะม่วงตกเกรดที่มีมูลค่าสูง สามารถนำเข้าสู่การรับรองมาตราฐานได้ อย่างน้อย 2 ผลิตภัณฑ์ 2. กลุ่มเป้าหมายใหม่ได้รับการส่งเสริมให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจ มีช่องทางทางจัดจำหน่ายสินค้าออนไลน์เพิ่มขึ้น อย่างน้อย 2 ช่องทาง ต่อกลุ่มผู้ประกอบการ 3. กลุ่มผู้ประกอบการ มีรายได้เติบโตขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 15 ต่อปีจากผลประกอบการเดิม และชาวบ้านในพื้นที่ที่เป็นสมาชิกกลุ่มของผู้ประกอบการมีรายได้เพิ่มขึ้น อย่างน้อยร้อยละ 10 ต่อเดือน
3.5 ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์	**ความเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาภาค: บ่งชี้ว่าโครงการความสอดคล้องกับแผนพัฒนาภาคในยุทธศาสตร์ใด (ดูจากเอกสารแผนพัฒนาภาค)** สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านเกษตรกรรม :ภาคตะวันออก **ยุทธศาสตร์ที่ (1) การยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป** (KR) ผลผลิตพืชและสัตว์ที่เป็นสินค้าหลักของพื้นที่มีคุณภาพพร้อมส่งออกและได้รับการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างมูลค่าเพิ่มโดยอาศัยเทคโนโลยีที่ทันสมัย (1.2) พัฒนาเทคโนโลยีการแปรรูปและนวัตกรรมต่อยอดผลผลิตทางการเกษตรทั้งพืชและสัตว์ โดยเฉพาะการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลผลิตที่หลุดร่วงก่อนเวลาเก็บเกี่ยว หรือผลผลิตที่ไม่ได้มาตรฐานการส่งออก เช่น ซอสหรือเครื่องจิ้มเครื่องปรุงรสจากผลไม้ตกเกรด ขนมขบเคี้ยวจากผลไม้อ่อนที่หลุดร่วงจากพายุ **ยุทธศาสตร์ที่ (3) การพัฒนาอุตสาหกรรม ต่อยอดจากฐานการผลิตและผลผลิตพื้นฐาน** (KR) โครงสร้างภาคอุตสาหกรรมเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรมเป้าหมายอนาคต

	โดยเป็นการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีฐานผู้ประกอบการใหม่ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กที่เข้มแข็ง (3.2) เสริมสร้างขีดความสามารถของธุรกิจตั้งต้น (Start up) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก (SMEs) ให้มีความเข้มแข็งด้านเทคโนโลยีและการบริหารจัดการเพื่อการเชื่อมโยงเป็นส่วนหนึ่งในห่วงโซ่อุปทานการผลิตของอุตสาหกรรมที่สำคัญ **ยุทธศาสตร์ที่ (4) การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ และพัฒนาศักยภาพกำลังคน** (KR) กำลังคนมีปริมาณเพียงพอ และได้รับการยกระดับฝีมือแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรมเป้าหมายในอนาคต รวมทั้งประชาชนมีระดับคุณภาพชีวิตสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ (4.1) ยกระดับฝีมือแรงงาน (Upskill/reskill) และสร้างทักษะใหม่ (new skill) เช่น ทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะการบริหารอย่างมีคุณภาพ ทักษะการเกษตรและการอาหารสมัยใหม่ โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างภาคผลิตกับภาควิชาการ เพื่อให้แรงงานเป็นนักปฏิบัติที่มีความชำนาญ **ความเชื่อมโยงกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.: บ่งชี้ว่าโครงการสอดคล้องกับแผน ววน.โดยการผลักดันงานวิจัยไปใช้แก้ปัญหาตามแผนงาน และแผนงานย่อยใด (ดูจากเอกสารแผน ววน.)** สอดคล้องกับ (ร่าง) แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ประจำปี พ.ศ. 2566-2570 ดังนี้ **ยุทธศาสตร์ (S1) การพัฒนาเศรษฐกิจไทยด้วยเศรษฐกิจสร้างคุณค่าและเศษฐกิจสร้างสรรค์ ให้สามารถแข่งขันและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนพร้อมสู่อนาคต โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม** (P2) BCG ด้านเกษตรและอาหาร **ยุทธศาสตร์ (S2) การยกระดับสังคมและสิ่งแวดล้อม ให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนสามารถแก้ไขปัญหาท้าทายและปรับตัวได้ทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลกโดยใช้วิทยาศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรม** (P10) ลดความยากจน/พัฒนาเศรษฐกิจฐานราก **ยุทธศาสตร์ (S4) การพัฒนากำลังคนและสถาบันด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมให้เป็นฐานการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศแบบก้าวกระโดดและอย่างยั่งยืน โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม** (P21) พัฒนาบุคลากรวิจัย นวัตกร **ความเชื่อมโยงกับข้อเสนอแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค: บ่งชี้ว่าโครงการสอดคล้องกับแผน ววน.ระดับภาคในยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาใดบ้าง (ดูตามเอกสารร่างข้อเสนอแผน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค และข้อสรุปจากการประชุมหารือ)**

	สอดคล้องกับประเด็นเชื่อมโยงแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ภาคตะวันออก **ประเด็นที่ 1 การยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป** - แปรรูปเพิ่มมูลค่า - ระบบการตลาด **ประเด็นที่ 3 การพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคต ต่อยอดจากฐานการผลิตและผลผลิตพื้นฐาน** - Start up & SMEs **ประเด็นที่ 4 การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพและพัฒนาศักยภาพกำลังคน** - คุณค่าสังคม
3.6 พื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย	1. สมาชิกกลุ่มบ้านวรางกูร ต.คลองจุกกระเฌอ อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา 2. สมาชิกณัฐพรผลไม้แปรรูป ซึ่งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสตรีแปรรูปผลไม้ อ.บางคล้า จ.ฉะเชิงเทรา **เป็นการพัฒนาระดับจังหวัดไปสู่ระดับภาค**
3.7 แนวทางดำเนินการ	1. เสริมสร้างขีดความสามารถของผู้ใช้ประโยชน์จาก ววน. โดยการพัฒนาเทคโนโลยีการแปรรูปอาหารมูลค่าสูง และนวัตกรรมต่อยอดผลผลิตทางการเกษตรทั้งพืชและสัตว์จากฐานทรัพยากรท้องถิ่น โดยเฉพาะการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลผลิตที่ตกเกรดตลอดห่วงโซ่อุปทาน เป็นต้น 2. พัฒนาศักยภาพทางธุรกิจให้ผู้ประกอบการเป้าหมาย รวมไปถึงพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าให้ผู้ประกอบการเป้าหมายให้เพิ่มมากขึ้น ส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาได้รับการรับรองมาตรฐานเพื่อนำไปไปสู่ความยั่งยืนในการประกอบธุรกิจ 3. ร่วมบูธจัดจำหน่ายแสดงสินค้าภายใต้โครงการ ร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ
3.8 หน่วยงานดำเนินการ	**หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการหลัก** 1. พัฒนาชุมชนจังหวัดฉะเชิงเทรา 2. อุตสาหกรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา **หน่วยงานที่ขับเคลื่อนการดำเนินงาน** 1. สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ 2. หน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจ (UBI)
3.9 ระยะเวลาดำเนินโครงการ	1 ปีงบประมาณ นับจากวันได้รับอนุมัติโครงการ ในปีงบประมาณนั้นๆ
3.10 งบประมาณ	งบประมาณการใช้จ่ายดังนี้ (1) กิจกรรมการถ่ายทอดงานวิจัย จำนวน 2 วัน 1.1 ค่าใช้จ่ายค่าอาหารกลางวัน จำนวน 2 มื้อ มื้อละ 120 บาท จำนวน 40 คน = 9,600 บาท

	1.2 ค่าใช้จ่ายค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม จำนวน 4 มื้อ มื้อละ 30 บาท จำนวน 40 คน = 4,800 บาท 1.3 ค่าตอบแทนวิทยากร จำนวน 2 วัน วันละ 6 ชั่วโมง ชั่วโมงละ 600 บาท จำนวน 2 คน = 14,400 บาท 1.4 ค่าวัสดุและบรรจุภัณฑ์ในการถ่ายทอดงานวิจัย จำนวน 100 ชุด ชุดละ 200 บาท จำนวน 2 ผลิตภัณฑ์ = 40,000 บาท (2) กิจกรรมการพัฒนาส่งเสริมการตลาด 2.1 ป้ายประชาสัมพันธ์แบบขาตั้ง จำนวน 2 ผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ละ 6,300 บาท = 12,600 บาท 2.2 ค่าจ้างเหมาในการออกแบบฉลากใหม่ จำนวน 2 ผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ละ 9,900 บาท = 19,800 บาท 2.3 ค่าจ้างเหมาทำ ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ สำหรับการส่งเสริมการตลาดให้กลุ่มผู้ประกอบการต้นแบบเพื่อนำไปทดลองตลาดจำนวน 1,000 ชุดต่อผลิตภัณฑ์ ชุดละ 250 บาท จำนวน 2 ผลิตภัณฑ์ = 500,000 บาท 2.4 ค่าจ้างเขียนแผนธุรกิจ จำนวน 2 แผน แผนละ 35,000 บาท =70,000 บาท **รวมงบประมาณ 601,200 บาท** ขออนุมัติถัวเฉลี่ยจ่ายทุกรายการ
3.11 ผลผลิต (Output)	1. ได้ผลิตภัณฑ์แปรรูปผลมะม่วงตกเกรดที่มีมูลค่าสูง สามารถนำเข้าสู่การรับรองมาตราฐานได้ อย่างน้อย 2 ผลิตภัณฑ์ 2. กลุ่มเป้าหมายใหม่ได้รับการส่งเสริมให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจ มีช่องทางทางจัดจำหน่ายสินค้าออนไลน์เพิ่มขึ้น อย่างน้อย 2 ช่องทาง ต่อกลุ่มผู้ประกอบการ
3.12 ผลลัพธ์ (Outcome)	1. กลุ่มที่เข้าร่วมโครงการสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับมะม่วงที่ตกเกรดเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค 2. กลุ่มผู้ประกอบการ มีรายได้เติบโตขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 15 ต่อปีจากผลประกอบการเดิม และชาวบ้านในพื้นที่ที่เป็นสมาชิกกลุ่มของผู้ประกอบการมีรายได้เพิ่มขึ้น อย่างน้อยร้อยละ 10 ต่อเดือน
3.13 ผลกระทบ (Impact)	1. กลุ่มที่เข้าร่วมโครงการมีภูมิคุ้มกันทางสังคม เกิดรายได้หมุนเวียน มีเจตนคติที่ดีต่อชุมชนและทรัพยากรในพื้นที่ 2. เป็นพื้นที่ชุมชนต้นแบบในการขยายผลต่อการพัฒนาในพื้นที่ด้วยความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พร้อมที่จะพัฒนาศักยภาพและขยายผลไปสู่เครือข่ายเกษตรกรอื่นๆในระดับจังหวัดและระดับภูมิภาคได้ในอนาคต 3. พื้นที่ต้นแบบ ได้รับการยกระดับผลิตผลทางด้านการเกษตรให้เป็นเกษตรมูลค่าสูง มีศักยภาพทางการตลาดสามารถแข่งขันในระดับจังหวัดและขยายผลไปยังระดับภาคได้

	4. เกิดการบูรณาการทำงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาเกษตรกรด้วยงานวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และสามารถยกระดับการขยายผล ผลักดันให้เกิดเป็นข้อเสนอโครงการต่อไปกับแผนพัฒนาจังหวัดร่วมกับหน่วยงานฟังก์ชั่นได้

หมายเหตุ: ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบต้องสอดคล้องตอบสนองกับข้อ 3.1-3.5 และจะต้องเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ประเมินผลได้อย่างชัดเจนเมื่อสิ้นสุดโครงการ

การออกแบบโครงการให้คำนึงประสิทธิผล ประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า ความต่อเนื่อง และความยั่งยืนด้วย

โครงการแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค
ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Form H ข้อเสนอโครงการด้าน ววน. หรือข้อเสนอโครงการวิจัยและนวักรรมที่ตอบโจทย์
หรือตอบสนองความต้องการพัฒนาเชิงพื้นที่ระดับภาค

ส่วนที่ 1 ผู้เสนอโครงการด้าน ววน.

1.1 พื้นที่	ภาคตะวันออก
1.2 สถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
1.3ผู้รับผิดชอบโครงการ	ชื่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สถาพร ดียิ่ง ตำแหน่ง ประธานสาขาวิชาเทคโนโลยีการเกษตร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
1.4 หน่วยงานความร่วมมือ	หน่วยงานราชการ : ประมงจังหวัดฉะเชิงเทรา และ พาณิชย์จังหวัดฉะเชิงเทรา หน่วยงานเอกชน : 1) กลุ่มผู้ผลิตปลากะพงขาวยักษ์แปลงใหญ่ฉะเชิงเทรา ประกอบด้วยสมาชิกผู้เลี้ยงปลากะพง 29 ราย 2) บุญสว่างฟาร์ม โดยคุณสุทธิมะหะเลา ประธานสมาคมผู้เพาะเลี้ยงปลาทะเลไทย และ ผู้จัดการแปลงใหญ่ภาคเกษตรกร กลุ่มแปลงใหญ่ปลากะพงขาว ตำบลบางปะกง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา 3) ขาวผ่องฟาร์ม โดยคุณประโยชน์ โสรัจจกิจ ประธานกลุ่มผู้ผลิตปลากะพงขาวยักษ์แปลงใหญ่ฉะเชิงเทรา 4) กลุ่มผู้เพาะพันธุ์ปลากะพงขาว 5) ผู้ประกอบการโรงแล่และแปรรูปปลากะพงขาว ได้แก่ บริษัทศิริคุณ

ส่วนที่ 2 ผลงานด้าน ววน. ที่จะใช้เป็นฐานในวิจัยและพัฒนานวัตกรรมต่อยอด

2.1 ชื่อผลงานด้าน ววน.	ผลงานวิจัยที่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นที่ใช้เป็นฐานในวิจัยและพัฒนานวัตกรรมต่อยอด คือ โครงการวิจัยกระบวนการจัดการผลิตปลากะพงขาวยักษ์แปดริ้วแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรเพื่อมุ่งสู่การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งอยู่ภายใต้แผนงานวิจัยการพัฒนาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในกระบวนผลิตปลากะพงขาวยักษ์แปดริ้ว เพื่อมุ่งสู่การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
2.2 โจทย์ของผลงาน ววน.	ประเด็นการวิจัยของผลงานด้าน ววน. ที่ได้ดำเนินการเสร็จแล้วที่จะนำมาใช้ คือ จาการวิจัยในแผนงานวิจัย การพัฒนาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในกระบวนผลิตปลากะพงขาวยักษ์แปดริ้ว เพื่อมุ่งสู่การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ที่ประกอบด้วยโครงการวิจัย 3 โครงการ คือ 1) การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และข้อมูลเชิงชีวภาพของพื้นที่ผลิตปลากะพงขาวยักษ์แปดริ้วเพื่อมุ่งสู่การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และ 2) การศึกษาปัจจัยการผลิตปลากะพงขาวยักษ์แปดริ้วแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกร และ 3) กระบวนการจัดการผลิตปลากะพงขาวยักษ์แปดริ้วแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกร เพื่อมุ่งสู่การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
2.3 ผลสรุปผลงาน ววน.	ผลการวิจัยในกระบวนการจัดการผลิตปลากะพงขาว พบว่า กระบวนการผลิตที่มีการใช้ทั้งองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ มีการวิจัยควบคู่ตลอดระยะการเลี้ยง และมีการนำนวัตกรรมมาใช้ในกระบวรการผลิตตลอดเส้นทางการเลี้ยงปลากะพงขาวจนถึงโต๊ะของผู้บริโภค กระบวนการผลิตปลากะพงขาวแบ่งเป็น 3 กระบวนการ คือ 1) กระบวนการผลิตลูกปลากะพงขาว 2) กระบวนการเลี้ยงปลากะพงขาวไซส์ และ 3) กระบวนการเลี้ยงปลา

	กะพงขาวไซส์เป็นปลากะพงขาวยักษ์ โดยจุดเด่นของการผลิตปลากะพงขาวยักษ์ของกลุ่มผู้ผลิต คือ การนำเทคนิคการเพาะเลี้ยง โดยที่ผู้เพาะเลี้ยงปลากะพงขาวเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ มีการจัดการฟาร์มที่ดี มีกระบวนการผลิตสายพันธุ์ปลาที่ดี มีคุณภาพมีกระบวนการจัดการน้ำที่ดี และมีองค์ความรู้ในการเลี้ยงปลากะพงขาวยักษ์ และมีสภาพภูมิศาสตร์ของธรรมชาติเอื้ออำนวยให้เลี้ยงปลากะพงขาวยักษ์ได้ตลอดทั้งปี ถือว่าเป็นจุดได้เปรียบกว่าพื้นที่อื่นๆ เนื่องจากสภาพความเค็มของน้ำในแม่น้ำบางปะกงที่ไหลเข้าถึงพื้นที่ใช้ระยะเวลาในการเลี้ยงปลาประมาณ 18-20 เดือน ซึ่งปลาจะมีน้ำหนัก 5 กิโลกรัมขึ้นไป โดยการนับผ่านช่วงฤดูกาล ในขณะที่พื้นที่อื่นๆ จะสามารถเลี้ยงได้เพียงปลากะพงขาวขนาดปลาไซส์ (ปลาจาน) ซึ่งจะใช้ระยะเวลาในการเลี้ยง 4-5 เดือน ได้ปลามีน้ำหนัก 700-900 กรัม โดยที่กลุ่มผู้ผลิตปลากะพงขาวยักษ์แปลงใหญ่มีการเลี้ยงปลากะพงขาวครบวงจร ตั้งแต่การผลิตลูกพันธุ์ปลาจนกระทั่งการเลี้ยงเป็นปลากะพงขาวยักษ์ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราทั้งสิ้น โดยแหล่งเพาะพันธุ์ลูกปลากะพงขาวอยู่ที่ตำบลสองคลอง และตำบลท่าสะอ้าน อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นแหล่งผลิตลูกปลากะพงขาวที่ใหญ่ที่สุด โดยมีกลุ่มผู้เพาะเลี้ยงพ่อ-แม่พันธุ์ กลุ่มผู้เพาะฟักและอนุบาลพันธุ์ปลากะพงขาว เลี้ยงปลากะพงขาวจนเป็นปลาไซส์และปลากะพงขาวยักษ์ จนได้ปลากะพงขาวยักษ์ที่มีลักษณะ 1) ตัวปลากะพงขาวจะใหญ่สมบูรณ์แข็งแรง เนื้อแน่น ขาว สวย ไม่เละ เนื้อปลามีความหนึบนุ่ม เนื้อไม่แตกเมื่อนำไปปรุงอาหารไม่มีกลิ่นคาว 2) มีคุณค่าทางโภชนาการสูง ได้แก่ โอเมก้า 3 และโอเมก้า 6 และสารอาหารที่ดีต่อสมอง มีประโยชน์ต่อร่างกาย เพราะปลาได้รับแร่ธาตุจากแหล่งน้ำธรรมชาติโดยตรง 3) มีรสชาติอร่อย มีความสด สะอาด ไม่มีสารเคมี (เพราะในกระบวนการเลี้ยงไม่มีการใช้สารเคมีในกระบวนการไม่มีสารปฏิชีวนะ) 4) ไม่มีกลิ่นคาวของเนื้อปลา เนื่องจากมีกระบวนการเอาเลือดออกจากตัวปลา ทำให้เนื้อปลาคงความสด เนื้อขาวใส เนื้อปลาไม่เสื่อมคุณภาพเร็ว 5) เนื้อปลาที่แล่แล้วจะเป็นสีรุ้ง (มีการทำให้ไขมันละลายเข้ากับเนื้อปลา เรียกว่า การบ่ม) จะทำให้ลักษณะปลามีเนื้อที่นุ่ม สีใส 6) เกล็ดมันวาว เงางาม หนังไม่ดำเมื่อขอดเกล็ด (หนังขาวสวย) ตัวปลายาว สันหนา (ยาว หนา) เนื้อแน่น โดยกลุ่มผู้ผลิตได้นำเทคนิคเจาะเลือดออกจากตัวปลา ทำให้ไร้กลิ่นคาว โดยผู้ที่ทำหน้าที่ที่มีความชำนาญในการเจาะเลือดออกจากตัวปลากะพงขาวยักษ์ด้วยวิธีการที่เรียกว่า “อิเคะ-จิเมะ” ที่ประยุกต์มาจากวิธีที่ชาวญี่ปุ่นใช้ในการรับประทานปลาดิบ เป็นวิธีการที่เปิดช่องทางให้เลือดจากตัวปลาออกมา ทำให้ไม่คาว เก็บไว้ได้นาน เนื้อขาวใส texture หรือผิวสัมผัสก็จะดี และในการนำไปแปรรูปยังมีกระบวนการผลิตที่มีความเฉพาะของเกษตรกร รสชาติของเนื้อจะกลมกล่อม หวานกว่า เนื้อแน่น เนื้อปลาจะเป็นสีรุ้ง (มีการทำให้ไขมันละลายเข้ากับเนื้อปลา เรียกว่าการบ่ม) ที่ถือได้ว่าเป็นความโดดเด่นของกระบวนการแปรรูปปลากะพงยักษ์ เพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่ม นอกจากนี้ในแผนงานวิจัยอีก 2 เรื่อง ที่เชื่อมโยงถึงการนำวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม มาใช้ในกระบวนการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลรอบด้านของผู้ประกอบการเลี้ยงปลากะพงที่เป็นข้อมูลและองค์ความรู้ที่ยืนยันได้ด้วยหลักการทางวิทยาศาสตร์ คือ 1) การวิจัยด้านการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และข้อมูลเชิงชีวภาพของพื้นที่ผลิตปลากะพงขาวยักษ์แปดริ้วเพื่อมุ่งสู่การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เป็นการวิจัยถึงระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และข้อมูลเชิงชีวภาพของพื้นที่ผลิตปลากะพงขาวยักษ์แปดริ้วของเกษตรกร จะได้รับการยืนยันและตวจสอบเพื่อบ่งชี้ความชัดเจนของพื้นที่ที่ผลิตปลากะพงขาวยักษ์ ที่มีการยืนยันความเป็นอัตลักษณ์ รวมถึงความพร้อมขององค์ความรู้และเทคโนโลยีของเกษตรกรผู้ผลิตในพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งมีความพร้อมของข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และข้อมูลเชิงชีวภาพ และ 2) การศึกษาปัจจัยการผลิตปลากะพงขาวยักษ์แปดริ้วแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกร เป็นการวิจัยถึงปัจจัยการผลิตปลากะพงขาว ทั้งที่เป็นปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการปฏิบัติใน

	การเลี้ยง/ผลิตปลากะพงขาวยักษ์แปดริ้วที่เชื่อมโยงกับแหล่งภูมิศาสตร์ ซึ่งในกระบวนการวิจัยได้ใช้กระบวนการและเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ในการดำเนินการวิจัยตลอดโครงการ จนทำให้ได้ผลการวิจัยที่ยืนยันข้อมูล
2.4 ประเด็นที่นำไปต่อยอด	ประเด็นสำคัญของผลงานวิจัยที่ดำเนินการเสร็จแล้ว คือ ประเด็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตปลากะพงขาวยักษ์จากการกระบวนการเลี้ยงที่มีคุณภาพ โดยการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ และแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารพร้อมบริโภค โดยจากการที่ผู้เสนอโครงการวิจัยได้ดำเนินการวิจัยเสร็จสิ้นตามแผนงานวิจัยการพัฒนาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในกระบวนผลิตปลากะพงขาวยักษ์แปดริ้ว เพื่อมุ่งสู่การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งได้รับงบประมาณการวิจัยจากสภาวิจัยแห่งชาติเมื่อปีงบประมาณ 2563 โดยมีโครงการวิจัยภายใต้แผนงานวิจัย จำนวน 3 โครงการ ประกอบด้วย โครงการวิจัยที่ 1 การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และข้อมูลเชิงชีวภาพของพื้นที่ผลิตปลากะพงขาวยักษ์แปดริ้วเพื่อมุ่งสู่การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โครงการวิจัยที่ 2 การศึกษาปัจจัยการผลิตปลากะพงขาวยักษ์แปดริ้วแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกร และ โครงการวิจัยที่ 3 กระบวนการจัดการผลิตปลากะพงขาวยักษ์แปดริ้วแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกร เพื่อมุ่งสู่การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ทำให้ได้ข้อมูลรอบด้านในกระบวนการผลิตปลากะพงขาว ที่ใช้องค์ความรู้ทั้งวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมในกระบวนการเลี้ยง จนได้ปลากะพงขาวที่มีคุณภาพปลอดภัยสู่ผู้บริโภค โดยประเด็นที่ได้ข้อเสนอแนะจากการวิจัยดังกล่าวที่นำมาต่อยอด คือ กระบวนการเลี้ยงปลากะพงขาวยักษ์ของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่มีการดำเนินงานร่วมกันในการเลี้ยงปลาเพื่อมีคุณภาพ และเป็นที่ต้องการของตลาด แต่ในส่วนของการแปรรูปและเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตปลากะพงขาวยักษ์ยังมีน้อย จึงควรมีการศึกษาและวิจัยถึงการแปรรูปและเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตปลากะพงขาวยักษ์ และในการวิจัยยังพบปัญหาเรื่องการตลาดของปลากะพงขาวที่ส่งไปขายต่างประทศได้น้อยมาก เนื่องจากต่างประเทศสั่งซื้อลูกปลาจากประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านไปเลี้ยง ทำให้มีปริมาณปลาเพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศ ไม่มีการสั่งปลาจากประเทศไทยไปน้อยมาก
2.5 เป้าหมายในการขยายผล	กลุ่มเป้าหมาย และพื้นที่เป้าหมายที่คาดว่าจะได้รับประโยชน์จากโครงการวิจัย กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้ผลิตปลากะพงขาวยักษ์แปลงใหญ่ฉะเชิงเทรา ประกอบด้วยสมาชิกผู้เลี้ยงปลากะพง 29 ราย 2) บุญสว่างฟาร์ม โดยคุณสุทธิมะหะเลา ประธานสมาคมผู้เพาะเลี้ยงปลาทะเลไทย และผู้จัดการแปลงใหญ่ภาคเกษตรกร กลุ่มแปลงใหญ่ปลากะพงขาว ตำบลบางปะกง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา 3) ขาวผ่องฟาร์ม โดยคุณประโยชน์ โสรัจจกิจ ประธานกลุ่มผู้ผลิตปลากะพงขาวยักษ์แปลงใหญ่ฉะเชิงเทรา 4) ผู้ประกอบการโรงแล่และแปรรูปปลากะพงขาว ได้แก่ บริษัทศิริคุณ กลุ่มเป้าหมายทั้ง 4 กลุ่ม จะเป็นกลุ่มเป้าหมายร่วมในกระบวนการพัฒนาสูตร และพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลากะพงขาวพร้อมบริโภค 5) ผู้บริโภคปลากะพงขาวในภูมิภาคตะวันออกและกรุงเทพมหานคร โดยเลือกกลุ่มเป้าหมายนี้เพื่อนำร่องด้านการตลาดผลิตภัณฑ์ปลากะพงขาวพร้อมบริโภค มุ่งสู่ “ปลากะพงขาวคู่ครัวคนไทย”
2.6 ระดับความพร้อม	TRL/SRL ระดับ 5/4 TRL: 5 ระดับความพร้อมของเทคโนโลยีที่ใช้ในกระบวนการวิจัยที่ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วคือระดับ 5 โดยในกระบวนการวิจัยในแผนงานการพัฒนาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในกระบวนผลิตปลากะพงขาวยักษ์แปดริ้ว เพื่อมุ่งสู่การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่ง

	โดยมีโครงการวิจัยภายใต้แผนงานวิจัย จำนวน 3 โครงการ ประกอบด้วย โครงการวิจัยที่ 1 การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และข้อมูลเชิงชีวภาพของพื้นที่ผลิตปลากะพงขาวยักษ์แปดริ้วเพื่อมุ่งสู่การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โครงการวิจัยที่ 2 การศึกษาปัจจัยการผลิตปลากะพงขาวยักษ์แปดริ้วแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกร และ โครงการวิจัยที่ 3 กระบวนการจัดการผลิตปลากะพงขาวยักษ์แปดริ้วแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกร เพื่อมุ่งสู่การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ มีการใช้เทคโนโลยีในการวิจัย การวิเคราะห์ การทดสอบ การเก็บข้อมูลจากสภาพจริง ผ่านการเก็บข้อมูลและทดสอบซ้ำ จนได้ข้อมูลทั้ง 3 โครงการในสภาวะจริงที่สามารถนำมายืนยันได้ จนนำสู่กระบวนการขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ SRL: 4 ระดับความพร้อมของความรู้และเทคโนโลยีทางด้านสังคมที่ใช้ในกระบวนการวิจัยที่ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วคือ ระดับ 4 โดยในกระบวนการวิจัยทั้ง 3 โครงการ ได้ดำเนินการร่วมกับเครือข่ายในการศึกษา เก็บข้อมูลจากบุคคลที่รู้จริง ปฏิบัติจริง และแก้ปัญหาจากสภาพการประกอบอาชีพจริง รวมถึงการเก็บข้อมูลทางสภาพกายภาพ ชีวภาพ และทางฟิสิกส์ เก็บข้อมูลจากสภาพพื้นที่จริง เพื่อนำมาวิเคราะห์ ทดสอบ จนได้ข้อมูลทั้ง 3 โครงการในสภาวะจริงที่สามารถนำมายืนยันได้ จนนำสู่กระบวนการขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอโครงการ ววน. หรือข้อเสนอโครงการวิจัยและนวัตกรรม

3.1 ชื่อโครงการด้าน ววน.	การสร้างมูลค่าเพิ่มปลากะพงขาวยักษ์เป็นผลิตภัณฑ์อาหารพร้อมบริโภคเพื่อมุ่งสู่เป้าหมาย “ปลากะพงขาวคู่ครัวคนไทย”
3.2 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	**ที่มาของปัญหา** ปลากะพงขาวเป็นปลาน้ำกร่อยที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ จังหวัดที่มีผลผลิตปลากะพงขาวมากสามลำดับแรก คือ ฉะเชิงเทรา ปัตตานี และสงขลา (กลุ่มวิจัยและวิเคราะห์สถิติการประมง, 2555) โดยที่จังหวัดฉะเชิงเทรามีมูลค่าผลผลิตปลากะพงที่เลี้ยงในบ่อ 1,679 ล้านบาท หรือร้อยละ 99.06 ของมูลค่าผลผลิตปลาน้ำกร่อยทั้งจังหวัด (กรมประมง. 2563) ปลากะพงขาวเป็นปลาเศรษฐกิจที่สามารถเพาะพันธุ์และเลี้ยงในบ่อดิน ทั้งน้ำกร่อยและน้ำเค็ม ซึ่งปลากะพงขาวที่จำหน่ายในตลาดเกือบ 100% เป็นปลาจากการเลี้ยง โดยขนาดทั่วไปที่จำหน่ายตามตลาดจะมีศัพท์เฉพาะที่เรียกว่า “ปลากะพงไซส์” จะมีน้ำหนักประมาณ 700-900 กรัม ส่วนปลากะพงขาวยักษ์จะมีขนาดใหญ่ ขนาด 5-8 กิโลกรัม ถือเป็นของดีของจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งปลาจะมีเนื้อหนาแน่น รสชาติ หอม หวาน สด มีโอเมก้าสูง และรสชาติอร่อย ปราศจากกลิ่นคาวปลา มีผลผลิตที่สามารถรับประทานได้ตลอดทั้งปี ซึ่งแตกต่างจากปลากะพงของจังหวัดอื่นๆ และที่สำคัญจังหวัดฉะเชิงเทราถือว่าเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ อนุบาลตั้งแต่ปลานิ้ว และเลี้ยงจนได้ปลากะพงขาวยักษ์ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราทั้งสิ้น *นายประโยชน์ โสรัจจกิจ ประธานกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ผู้เลี้ยงปลากะพงยักษ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ให้ข้อมูลว่า ปัจจุบันทางกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่มีเนื้อเลี้ยงปลากะพงขาวมากกว่า 2,000 ไร่ มีผลผลิตรวมทั้งจังหวัดประมาณ 6,000 ตันต่อปี และ นายสุทธิ มะหะเลา ประธานกลุ่มผู้เพาะเลี้ยงปลาทะเลไทยให้ข้อมูลว่าในพื้นที่จังหวัดชลบุรี ที่มีพื้นที่ติดกับจังหวัดฉะเชิงเทราก็มีการผลิตปลากะพงขาวยักษ์ มากกว่า 100 ไร่ มีผลผลิตปลากะพงจากบ่อปริมาณมากกว่า 300* ตันต่อปี โดยที่กลุ่มผู้ประกอบการผลิตปลากะพงขาวยักษ์จะเลี้ยงปลาและส่งจำหน่ายให้กับผู้รับซื้อไปเป็นตัว เพื่อนำไปสู่กระบวนการจำหน่าย ยังไม่มีการแปรรูปปลากะพงขาวยักษ์ในเชิงการค้าเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิต และในช่วงปี 2562-2564 ที่เกิดปัญหาสถานการณ์โรคควิด-19 ระบาด เกิดปัญหากับผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวยักษ์ เนื่องจากร้านอาหารถูกปิดกิจการ

ลง ทำให้ผลผลิตปลากะพงขาวยักษ์ไม่สามารถจำหน่ายผลผลิตที่ผลิตออกมาได้หมด เกิดปัญหากับกลุ่มผู้เพาะเลี้ยง

ประเทศไทยก็พยายามส่งเสริมให้มีการบริโภคปลาแทนการบริโภคเนื้อหมูและเนื้อวัว เพื่อสุขภาพของผู้บริโภค แต่ปรากฏว่าปลากะพงขาวยักษ์ก็ยังเป็นปลาที่มีปัญหาในการจำหน่ายในประเทศ *ซึ่งจากการให้ข้อมูลจาก นายประโยชน์ โสรัจจกิจ และ นายสุทธิ มะหะเลา ให้ข้อมูลว่าปลากะพงขาวยักษ์ยังสามารถขยายโอกาส ทางการตลาดได้อีกมาก อนาคตของปลากะพงขาวยักษ์ยังมีโอกาสทางการตลาดอีกมาก เพราะคุณภาพของเนื้อปลากะพงดีอยู่แล้ว ไม่ต่างจากปลาแซลมอน ถ้าทุกภาคส่วนมาช่วยกันสร้างแบรนด์ สร้างความมั่นใจสร้างการรับรู้สร้างการยอมรับของคนไทยให้ผู้บริโภคได้เข้าถึงมากกว่านี้ตลาดปลากะพงขาวยักษ์ยังขยายได้อีกผลผลิต ปลากะพงขาวยักษ์ปัจจุบันนี้ไม่ถึง 1 หมื่นตัน/ปี เฉลี่ยผลผลิต 30-40 ตัน/วัน ช่องทางการตลาดยังขยายได้อีกมาก* โดยสามารถสรุปปัญหาของกลุ่มผู้เลี้ยงปลากะพงขาวยักษ์จากการให้ข้อมูลของผู้ประกอบการเลี้ยงปลากะพงขาวยักษ์ได้คือ

1) ปัญหาเรื่องราคา ผู้บริโภคยังมองว่าปลากะพงขาวยักษ์มีราคาแพง ผู้บริโภคยังไม่สามารถเข้าถึงได้ เป็นสินค้าที่ประชาชนยังไม่ซื้อมารับประทานแบบปลาชนิดอื่นหรือเนื้อสัตว์ที่คนไทยรับประทานประจำ ถ้าซื้อปลากะพงไซส์จานก็จะต้องซื้อทั้งตัว ซึ่งราคาสูง จะซื้อปลากะพงขาวยักษ์ก็ไม่สามารถซื้อได้ เนื่องจากขนาดตัวใหญ่ ราคาสูง ทำให้ผู้บริโภคเข้าไม่ถึงปลาด้วยเรื่องราคาและขนาดของปลา

2) ปัญหาเรื่องความเข้าใจของผู้บริโภค ทั้งเรื่องคุณค่าทางอาหารของปลากะพงขาวที่เทียบเท่ากับปลาที่มาจากต่างประเทศ เช่น ปลาแซลม่อน เรื่องความยุ่งยากของการนำมาปรุงอาหารเพื่อบริโภค โดยผู้บริโภคมองว่ายังเป็นเรื่องยากในการนำปลากะพงขาวมาสู่การปรุงอาหารที่จะรับประทานในมื้อนั้นๆ เรื่องทัศนคติที่ยังคิดว่าปลากะพงขาวมีกลิ่นคาว ซึ่งเป็นความคิดที่ต่อช่วงกันมา บางคนยังไม่เคยรับประทาน แต่ได้ฟังข้อมูต่กันมาจึงมีทัศนคติเชิงลบ นอกจากนี้ยังมีเรื่องการหาซื้อปลากะพงขาวได้ยาก ไม่มีจำหน่ายทั่วไปเหมือนปลาบางชนิด

ความจำเป็นที่ต้องศึกษาวิจัย

เนื่องจากที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน พบว่า ปลากะพงขาวยักษ์ยังเป็นสินค้าที่ผู้บริโภคยังเข้าไม่ถึง เนื่องจากปัญหาที่เกิดต่อเนื่องจากข้อมูลที่กล่าวคือ เรื่องราคา และเรื่องความเข้าใจเป็นหลักของผู้บริโภค การนำข้อมูลดังกล่าวมาสู่การวิจัยจึงมีความสำคัญที่จะทำให้ผู้บริโภคมีความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และเข้าถึงปลากะพงขาวได้เหมือนปลาชนิดอื่นและผู้บริโภคเปลี่ยนความคิดหันมาบริโภคปลากะพงขาวแทนปลานำเข้าจากต่างประเทศ โดยการจำหน่ายผลผลิตปลากะพงขาวให้เข้าถึงทั้งด้านราคา ผลิตภัณฑ์ และช่องทางการตลาด

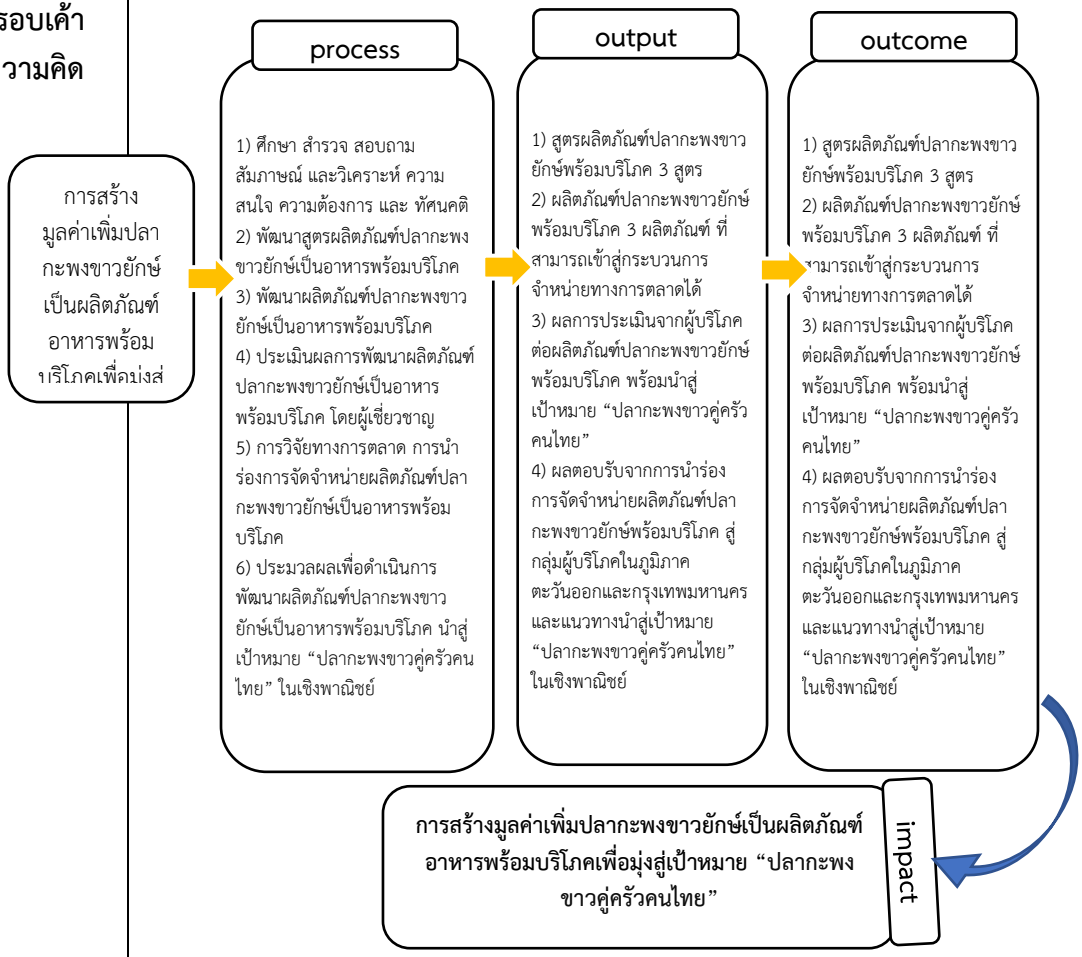
ผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่จะนำมาใช้เป็นฐาน

ผลงานวิจัยของอาจารย์ร่วมกับผู้ประกอบการโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏราชครินทร์ ที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปปลากะพงขาวเป็นผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย งานวิจัยของ ณัฐฐาพร สามารถ (2564) ได้ดำเนินการวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปปลากะพงสู่อาหารเสริมมูลค่าสูง และ อภิวัฒน์ วงศ์ณรัตน์ (2564) ได้วิจัย เรื่อง การสร้างมูลค่าเพิ่มจากภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยสำหรับกลุ่มผู้เลี้ยงปลากะพงขาวจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งเป็นการวิจัยที่ทำร่วมกับผู้ประกอบการผู้เลี้ยงปลากะพงขาว

คุณค่า ประโยชน์ที่จะได้จากการดำเนินโครงการวิจัยและพัฒนา

โครงการวิจัย การสร้างมูลค่าเพิ่มปลากะพงขาวยักษ์เป็นผลิตภัณฑ์อาหารพร้อมบริโภคเพื่อมุ่งสู่เป้าหมาย “ปลากะพงขาวคู่ครัวคนไทย” เป็นงานวิจัยที่จะนำสู่การเปิดโลกของปลากะพงขาวที่ส่งผลโดยตรงต่อผู้บริโภคชาวไทย ที่จะสร้างเส้นทางสู่การนำปลากะพงขาวให้เข้าครัวคนไทยได้ในราคาไม่สูง โดยการสร้างช่องทางการแปรรูปปลากะพงขาวให้เป็นอาหารพร้อมบริโภค (ready to eat) และทำใปลากะพงขาวคู่ครัวคนไทย รวมถึงการมองแนวทางการพัฒนาปลากะพงขาวเป็นสินค้าแข่แข็ง

	เพื่อนำมาปรุงอาหารในราคาไม่สูง โดยการนำปลากะพงขาวยักษ์ที่ขนาดตัวประมาณ 5-8 กิลกรัม มาแปรรูปแบ่งขายเป็นแพ็ค ๆ ละประมาณ 300-500 กรัม ในราคาแพ็คละ 60-100 บาท ซึ่งสามารถสร้างมูลค่าให้กับปลากะพงขาว และเป็นช่องทางให้ผู้บริโภคเข้าถึงปลากะพงขาวได้ และสร้างให้ผู้บริโภคเห็นถึงจุดเด่นของปลากะพงขาวที่ว่าปลาไม่มีกลิ่นคาว สามารถเก็บไว้ได้นานด้วยกระบวนการเอาเลือดออกจากตัวปลา เน้นในเรื่องคุณภาพการเลี้ยงปลาให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน ทำให้สินค้าเกษตรง่ายต่อการบริโภค ด้วยการแปรรูปที่จะทำให้ปลากะพงขาวเข้าสู่ตลาดได้ง่าย สามารถนำไปจำหน่ายได้ประเทศ และเป็นปลาที่อยู่คู่ครัวคนไทย โดยโครงการวิจัยนี้จะสร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ภาคตะวันออกได้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดกับผู้ประกอบการเลี้ยงปลากะพงขาวยักษ์ที่กำลังได้รับผลกระทบต่อเนื่องมาจากการเกิดโรคโควิด-19 ที่จำหน่ายปลาได้น้อยลง ราคาปลากะพงตกต่ำ ต้นทุนค่าอาหารมีราคาแพงขึ้น การวิจัยจะส่งผลให้เห็นภาพของการที่จะมีวิธรการอย่างไนรที่จะทำให้ปลากะพงขาวอยู่คู่ครัวคนไทย ให้ปลากะพงขาวเข้าครัวคนไทยได้ในราคาที่ไม่แพง เนื่องจากผู้บริโภคประมาณ 12-15 ล้านครัวในประเทศไทย พร้อมที่จะบริโภคปลาสัญชาติไทย โดยการเลี้ยงปลากะพงขาวในภาคตะวันออก ได้จุดแข็งของธรรมชาติที่เอื้ออำนวยให้เลี้ยงปลากะพงได้ไซส์ใหญ่ เลยเป็นที่มาให้กลุ่มมีธุรกิจแปรรูปปลากะพงป้อนตลาดที่ปลากะพงไซส์เล็กไม่สามารถไปถึงได้ เพราะปลาไซส์ไม่ถึงกิโลกรัมจะใช้ในร้านอาหาร นำมาแปรรูปตัดแยกชิ้นได้เนื้อน้อย ไม่เหมือนปลากะพงขาวไซส์ยักษ์ ที่สามารถแล่ออกมาเป็นชิ้นๆ หัวขายตลาดร้านอาหารข้าวต้มหัวปลา เนื้อหั่นเป็นชิ้นๆ ส่งห้างซุปเปอร์มาร์เกตหางส่งร้านอาหารทั่วไป โดยผู้ประกอบการเลี้ยงปลากะพงขาวยักษ์ที่หันมาใช้วิธีเลี้ยงแบบนี้ เพื่อหลีกเลี่ยงการประกอบอาชีพเลี้ยงปลากะพงที่ทำแบบคนอื่นๆ คือเลี้ยงปลากะพงขาวจาน ซึ่งมีความเสี่ยงเรื่องราคาตก สินค้าล้นตลาด แต่อาศัยสภาพพื้นที่ของฉะเชิงเทรา ชลบุรี และ จังหวัดในภาคตะวันออก ที่มีสภาพอากาศเอื้ออำนวยให้เลี้ยงปลากะพงขาวได้ตัวใหญ่ แม้ว่าประเทศจีน ไต้หวัน เวียตนาม จะเลี้ยงได้เหมือนกัน แต่ไม่สามารถเลี้ยงได้ยาวข้ามปีเหมือนภาคตะวันออก เนื่องจากเจอภัยธรรมชาติ ทั้งอุทกภัย ยิ่งเจอภัยหนาวปลามักจะตาย แต่ผู้ประกอบการเลี้ยงปลากะพงขาวยักในพื้นที่ภาคตะวันออกได้โอกานี้ ซึ่งในการเลี้ยงถึงต้นทุนจะสูง ต้องเลี้ยงนาน ค่าอาหารมาก แต่ตอบแทนคุ้มค่า ไม่มีความเสี่ยงเรื่องราคาปลา เพราะถ้าราคาไม่ดีผู้ประกอบการก็จะไม่ขาย เลี้ยงไปเรื่อย ๆ ยิ่งเลี้ยงยิ่งโตอัตรารอดสูงกว่าเลี้ยงปลาเล็ก และผู้ประกอบการมีความรู้ถึงเทคนิคเจาะเลือดออกจากตัวปลา ทำให้ไร้กลิ่นคาว ที่นอกจากแปรรูปแล้วจะเก็บรักษาไว้ได้นาน ขายได้ราคาดี
3.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	1) เพื่อพัฒนาสูตรผลิตภัณฑ์ปลากะพงขาวยักษ์เป็นอาหารพร้อมบริโภค 3 สูตร 2) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลากะพงขาวยักษ์เป็นอาหารพร้อมบริโภค 3 ผลิตภัณฑ์ สู่กระบวนการจำหน่ายทางการตลาด 3) เพื่อประเมินผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลากะพงขาวยักษ์เป็นอาหารพร้อมบริโภค มุ่งสู่เป้าหมาย “ปลากะพงขาวคู่ครัวคนไทย” 4) เพื่อนำร่องการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปลากะพงขาวยักษ์เป็นอาหารพร้อมบริโภค สู่กลุ่มผู้บริโภคในภูมิภาคตะวันออกและกรุงเทพมหานคร
3.4 ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์	**ความเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาภาค:** (1) การยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป เน้นเสริมสร้างกระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาผลผลิตให้มีมาตรฐาน และส่งเสริมการเปลี่ยนผลผลิตเป็นสินค้าที่มีมูลค่าสูงขึ้น -แนวทางที่ 2(2) **ความเชื่อมโยงกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน.:** ยุทธศาสตร์การพัฒนาหลัก คือ การยกระดับเกษตรกรรมและการสร้างมูลค่าเพิ่มเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป -N3(S1P2) **ความเชื่อมโยงกับข้อเสนอแผนปฏิบัติการด้าน ววน.เชิงพื้นที่ระดับภาค:** (1.5) พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการประมงชายฝั่ง และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเศรษฐกิจ เช่น กุ้งทะเล กุ้งก้ามกราม ปลากะพงขาว และปูทะเล โดยเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพ ลดต้นทุน และการแปรรูปขั้นต้น

3.5 การทบทวนวรรณกรรม	แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (1) กระบวนเลี้ยงปลากะพงขาว (2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลากะพงขาวยักษ์พร้อมบริโภค (3) การตลาดสินค้าแปรรูปทางการเกษตร (4) ความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ปลากะพงขาวยักษ์พร้อมบริโภค งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (1) ณัฐฐาพร สามารถ. (2564). รายงานการวิจัย การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปปลากะพงสู่อาหารเสริมมูลค่าสูง. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ (2) อภิวัฒน์ วงศ์ณรัตน์. (2564). การสร้างมูลค่าเพิ่มจากภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยสำหรับกลุ่มผู้เลี้ยงปลากะพงขาวจังหวัดฉะเชิงเทรา. คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
3.6 กรอบเค้าโครงความคิด	
3.7 พื้นที่และกลุ่ม เป้าหมาย	พื้นที่ดำเนินโครงการพัฒนาสูตรและผลิตผลิตภัณฑ์ปลากะพงขาวยักษ์เป็นอาหารพร้อมบริโภค ระกอบด้วย 1) บุญสว่างฟาร์ม เป็นฟาร์มเลี้ยงปลากะพงครบวงจร ตั้งอยู่ที่ 66 หมู่ 3 ตำบลบางนาง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี 20160 โดยคุณสุทธิ มะหะเลา เจ้าของฟาร์ม และในฐานะ ประธานสมาคมผู้เพาะเลี้ยงปลาทะเลไทย และ ผู้จัดการแปลงใหญ่ภาคเกษตรกร กลุ่มแปลงใหญ่ปลากะพงขาวขาวยักษ์ ตำบลบางปะกง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา 2) ขาวผ่องฟาร์ม เป็นฟาร์มเลี้ยงปลากะพงครบวงจร ตั้งอยู่ที่บ้านโพธิ์ (เกาะชัน) ตำบลท่าพลับ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยคุณประโยชน์ โสรัจจกิจ ประธานกลุ่มผู้ผลิตปลากะพงขาวยักษ์แปลงใหญ่ฉะเชิงเทรา

	3) กลุ่มผู้ผลิตปลากะพงขาวยักษ์แปลงใหญ่ฉะเชิงเทรา ประกอบด้วยสมาชิกผู้เลี้ยงปลากะพง ขาวยักษ์ 29 ราย 4) ผู้ประกอบการโรงแล่และแปรรูปปลากะพงขาว ได้แก่ บริษัทศิริคุณ 5) ผู้บริโภคปลากะพงขาวในภูมิภาคตะวันออกและกรุงเทพมหานคร
3.8 ระเบียบวิธีวิจัย	**ขั้นตอนที่ 1** ศึกษา สำรวจ สอบถาม สัมภาษณ์ และวิเคราะห์ ความสนใจ ความต้องการ และทัศนคติต่อการพัฒนาสูตรและผลิตภัณฑ์ปลากะพงขาวยักษ์เป็นอาหารพร้อมบริโภค เพื่อเป็นข้อมูลป้อนเข้าสู่กระบวนการพัฒนาที่ตรงเป้าหมาย **ขั้นตอนที่ 2** การพัฒนาสูตรผลิตภัณฑ์ปลากะพงขาวยักษ์เป็นอาหารพร้อมบริโภคบนฐานวิทยาศาสตร์ และการวิจัย ที่สามารถตอบรับจากผู้บริโภคในประเทศได้ เพื่อนำสู่การพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ **ขั้นตอนที่ 3** การพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลากะพงขาวยักษ์เป็นอาหารพร้อมบริโภคบนฐานวิทยาศาสตร์และการวิจัย โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตอบรับตามความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคในประเทศ ให้มีทางเลือกและมีความประทับใจต่อผลิตภัณฑ์ปลากะพงขาวยักษ์เป็นอาหารพร้อมบริโภค **ขั้นตอนที่ 4** การประเมินผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลากะพงขาวยักษ์เป็นอาหารพร้อมบริโภค โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยการประเมินตามกระบวนการผลิตอาหารทุกขั้นตอนการผลิต ให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการประเมินคุณภาพที่สร้างความเชื่อมั่นให้ผู้บริโภคได้ **ขั้นตอนที่ 5** ขั้นตอนการวิจัยทางการตลาด การนำร่องการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปลากะพงขาวยักษ์เป็นอาหารพร้อมบริโภค สู่กลุ่มผู้บริโภคในภูมิภาคตะวันออกและกรุงเทพมหานคร เพื่อปูทางด้านการจำหน่ายสู่เชิงพาณิชย์สู่กลุ่มเป้าหมายบมราเป็นครไทย และวางแนวทางสู่เป้าหมาย “ปลากะพงขาวคู่ครัวคนไทย” **ขั้นตอนที่ 6** การประมวลผลเพื่อดำเนินการพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลากะพงขาวยักษ์เป็นอาหารพร้อมบริโภค นำสู่เป้าหมาย “ปลากะพงขาวคู่ครัวคนไทย” ในเชิงพาณิชย์ โดยการรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ นำเสนอผลการดำเนินโครงการ และนำสู่การถ่ายทอดสู่ผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการประเมินความคุ้มค่าของงานวิจัย
3.9 ระยะเวลาการวิจัย	ระยะเวลาการวิจัย

กิจกรรม	ระยะเวลา												ร้อยละของกิจกรรม
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษา สำรวจ สอบถาม สัมภาษณ์ และวิเคราะห์ ความสนใจ ความต้องการ และทัศนคติต่อการพัฒนาสูตรและผลิตภัณฑ์ปลากะพงขาวยักษ์เป็นอาหารพร้อมบริโภค	P	P											10
ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาสูตรผลิตภัณฑ์ปลากะพงขาวยักษ์เป็นอาหารพร้อมบริโภคบนฐานวิทยาศาสตร์ และการวิจัย		P	P										10
ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลากะพงขาวยักษ์เป็นอาหารพร้อมบริโภคบนฐานวิทยาศาสตร์และการวิจัย			P	P	P	P	P						40
ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลากะพงขาวยักษ์เป็นอาหารพร้อมบริโภค โดยผู้เชี่ยวชาญ							P	P	P				10
ขั้นตอนที่ 5 ขั้นตอนการวิจัยทางการตลาด การนำร่องการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปลากะพงขาวยักษ์เป็นอาหารพร้อมบริโภค สู่กลุ่มผู้บริโภคในภูมิภาคตะวันออกและกรุงเทพมหานคร								P	P	P	P		20
ขั้นตอนที่ 6 การประมวลผลเพื่อดำเนินการพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลากะพงขาวยักษ์เป็นอาหารพร้อมบริโภค นำสู่เป้าหมาย “ปลากะพงขาวคู่ครัวคนไทย” ในเชิงพาณิชย์			P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	10

3.10 งบประมาณ

งบประมาณโดยรวม

●งบประมาณที่ขอสนับสนุนทุนวิจัย

ประเภทงบประมาณ	รายละเอียด	งบประมาณ (บาท)
ค่าใช้สอย		**480,000**
	ค่าใช้สอยเพื่อการจัดกิจกรรมเพื่อการประชุม/กิจกรรมประมวลงาน/ การเสวนา / การระดมความคิด	80,000
	ค่าตอบแทนการออกแบบบรรจุภัณฑ์ 3 รูปแบบ	100,000
	ค่าตอบแทนบุคลากรและผู้เชี่ยวชาญในกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์	100,000
	ค่าใช้จ่ายในการนำร่องแสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากการแปรรูป 2 ครั้ง	200,000
ค่าวัสดุ		**520,000**
	ค่าวัสดุเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 3 ผลิตภัณฑ์	150,000
	ค่าวัตถุดิบเพื่อใช้ในกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 3 ผลิตภัณฑ์	180,000
	ค่าบรรจุภัณฑ์เพื่อบรรจุผลิตภัณฑ์ 3 ผลิตภัณฑ์	120,000
	ค่าสื่อประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์	70,000
รวมงบประมาณที่ขอสนับสนุนทุนวิจัย		**1,000,000**

งบประมาณที่ได้รับการร่วมลงทุน (in cash) และ ระบุองค์กร/ผู้ร่วมลงทุน

มูลค่าการร่วมสนับสนุน (in kind) และ ระบุองค์กร/ผู้ให้การสนับสนุน

ลำดับที่	ชื่อเครือข่าย	แนวทางร่วมดำเนินการ	การร่วมลงทุนในรูปแบบ ตัวเงิน (in-cash) (บาท)	การร่วมลงทุนในรูปแบบอื่น (in-kind)
1	บุญสว่างฟาร์ม	มีส่วนร่วมดำเนินการศึกษา วิจัย ตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 จนถึงขั้นตอนที่ 6	ไม่มี	การเอื้ออำนวยและสนับสนุน 1) สถานที่ 2) บุคลากรที่เชี่ยวชาญ 3) วัตถุดิบเพื่อการวิจัย 4) เครื่องมือและเทคโนโลยีในการวิจัย
2	ขาวผ่องฟาร์ม			
3	กลุ่มผู้ผลิตปลากะพงขาวยักษ์แปลงใหญ่ฉะเชิงเทรา			
4	ผู้ประกอบการโรงแล่และแปรรูปปลากะพงขาว			

3.11 ผลผลิต (Output)

1) สูตรผลิตภัณฑ์ปลากะพงขาวยักษ์พร้อมบริโภค 3 สูตร

2) ผลิตภัณฑ์ปลากะพงขาวยักษ์พร้อมบริโภค 3 ผลิตภัณฑ์ ที่สามารถเข้าสู่กระบวนการจำหน่าย ทางการตลาดได้

3) ผลการประเมินจากผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ปลากะพงขาวยักษ์พร้อมบริโภค พร้อมนำสู่เป้าหมาย “ปลากะพงขาวคู่ครัวคนไทย”

4) ผลตอบรับจากการนำร่องการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปลากะพงขาวยักษ์พร้อมบริโภค สู่กลุ่มผู้บริโภคในภูมิภาคตะวันออกและกรุงเทพมหานคร และแนวทางนำสู่เป้าหมาย “ปลากะพงขาวคู่ครัวคนไทย” ในเชิงพาณิชย์

3.12 ระดับความพร้อม

TRL/SRL ระดับ 5/3

TRL: 5

ระดับความพร้อมของเทคโนโลยีที่จะนำสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มปลากะพงขาวยักษ์เป็นผลิตภัณฑ์อาหารพร้อมบริโภคเพื่อมุ่งสู่เป้าหมาย “ปลากะพงขาวคู่ครัวคนไทย” อยู่ในระดับ 5 โดยที่กระบวนพัฒนาสูตรและกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลากะพงขาวยักษ์เป็นอาหารพร้อมบริโภคถูกพัฒนาและผลิตในสภาวะใกล้เคียงสภาวะจริง ภายใต้การควบคุมปัจจัยที่เกี่ยวข้องรอบด้านที่มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับกระบวนการพัฒนาปลากะพงขาวยักษ์เป็นผลิตภัณฑ์อาหารพร้อมบริโภค

	แล้วนำไปทดสอบตามหลักการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยวิธีการทดสอบที่เชื่อถือได้ในห้องปฏิบัติการ มาตรฐานและผู้เชี่ยวชาญ และได้ผลการยอมรับของกลุ่มเป้าหมาย จนได้ผลิตภัณฑ์ปลากะพงขาวยักษ์เป็นอาหารพร้อมบริโภค ซึ่งเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่นำใช้ในกระบวนการวิจัยมีทั้งที่มหาวิทยาลัยและที่เครือข่ายของผู้ร่วมวิจัย ที่สามารถใช้งานได้ตลอดระยะเวลาการวิจัย SRL: 3 ระดับความพร้อมของความรู้และเทคโนโลยีทางด้านสังคมที่จะนำสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มปลากะพงขาวยักษ์เป็นผลิตภัณฑ์อาหารพร้อมบริโภคเพื่อมุ่งสู่เป้าหมาย “ปลากะพงขาวคู่ครัวคนไทย” อยู่ในระดับ 3 โดยที่กระบวนพัฒนาสูตรและกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลากะพงขาวยักษ์เป็นอาหารพร้อมบริโภค จะมีการศึกษา วิจัย ทดสอบแนวทางการคิด วิเคราะห์ และ พัฒนาร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องที่ระบุไว้ เพื่อดำเนินการพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลากะพงขาวยักษ์เป็นอาหารพร้อมบริโภค จนถึงกระบวนการวิจัยนำร่องการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปลากะพงขาวยักษ์เป็นอาหารพร้อมบริโภคสู่กลุ่มผู้บริโภค
3.13 ผู้ใช้และผู้รับประโยชน์ภาคีที่เกี่ยวข้อง	1) ผู้ใช้ประโยชน์งานวิจัยที่นำสู่การพัฒนาสู่เชิงพาณิชย์คือ 1.1) บุญสว่างฟาร์ม 1.2) ขาวผ่องฟาร์ม 1.3) กลุ่มผู้ผลิตปลากะพงขาวยักษ์แปลงใหญ่ฉะเชิงเทรา 2) ผู้รับประโยชน์จากผลงานวิจัย 2.1) ผู้บริโภคปลากะพงขาวในภูมิภาคตะวันออกและกรุงเทพมหานคร 2.2) ผู้บริโภคปลากะพงขาวในภูมิภาคอื่นๆ ของประเทสไทย 3) ผู้ให้ความร่วมมือ ภาคี หรือเครือข่ายที่ร่วมดำเนินโครงการวิจัยและพัฒนา 3.1) บุญสว่างฟาร์ม โดยคุณสุทธิ มะหะเลา เจ้าของฟาร์ม 3.2) ขาวผ่องฟาร์ม โดยคุณประโยชน์ โสรัจจกิจ เจ้าของฟาร์ม 3.3) กลุ่มผู้ผลิตปลากะพงขาวยักษ์แปลงใหญ่ฉะเชิงเทรา ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 29 ราย 3.4) ผู้ประกอบการโรงแล่และแปรรูปปลากะพงขาว ได้แก่ บริษัทศิริคุณ 4) ผู้ใช้ประโยชน์งานวิจัยภาคราชการ 4.1) พาณิชย์จังหวัดฉะเชิงเทรา 4.2) ประมงจังหวัดฉะเชิงเทรา 4.3) มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
3.14 แนวทางสู่ผลลัพธ์ (Outcome)	1) ร่วมกับเครือข่าย ผู้เชี่ยวชาญ ตัวแทนผู้บริโภค ร่วมกันพัฒนาสูตรและพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ปลากะพงขาวยักษ์พร้อมบริโภค เป็นผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มผู้บริโภคจะได้รับทั้งคุณค่าและคุณประโยชน์จากผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถเข้าสู่กระบวนการจำหน่ายทางการตลาดได้ 2) ในกระบวนการพัฒนาสูตรและพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ปลากะพงขาวยักษ์พร้อมบริโภค มีการผลการประเมินผลจากกระบวนการ รวมถึงการประเมินผลจากจากผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ปลากะพงขาวยักษ์พร้อมบริโภค ตามที่ตั้งเป้าหมาย “ปลากะพงขาวคู่ครัวคนไทย” 3) ร่วมกับเครือข่ายนำร่องเปิดพื้นที่ในการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปลากะพงขาวยักษ์พร้อมบริโภคสู่กลุ่มผู้บริโภคในภูมิภาคตะวันออกและกรุงเทพมหานคร พร้อมทั้งวิเคราะห์แนวทางนำสู่เป้าหมาย “ปลากะพงขาวคู่ครัวคนไทย” 4) ร่วมกับเครือข่าย ผู้เชี่ยวชาญ ในการดำเนินการเพื่อขอรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์เพื่อให้ผ่านมาตรฐานของ อย. ที่เป็นเครื่องหมายรับรองมาตรฐานสินค้าบริโภค 5) ร่วมกับเครือข่ายและนักการตลาด ในการวางแนวทางตลาดผลิตภัณฑ์ปลากะพงขาวยักษ์พร้อมบริโภคสู่กลุ่มผู้บริโภค เพื่อนำสู่เป้าหมาย “ปลากะพงขาวคู่ครัวคนไทย”

3.15 แนวทางสู่ผลกระทบ (Impact)	ผลที่เกิดจากการดำเนินงานนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในเชิงเศรษฐกิจ สังคม หรือสิ่งแวดล้อม 1) ผลิตภัณฑ์อาหารปลากะพงขาวยักษ์พร้อมบริโภค เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับยอมรับจากผู้บริโภคในประเทศ นำสู่เป้าหมาย “ปลากะพงขาวคู่ครัวคนไทย” 2) ได้เพิ่มมูลค่าของปลากะพงขาวยักษ์และเป็นเครื่องมือการตลาดที่จะก้าวสู่ตลาดระดับสากล 3) เพิ่มช่องทางและขยายการตลาดใหม่ให้กับผลผลิตปลากะพงขาวยักษ์ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อราคาของปลากะพงขาวยักษ์ 4) สร้างความมั่นใจให้กับผู้ประกอบการเลี้ยงปลากะพงขาวยักษ์ถึงความแน่นอนและความมั่นคงในอาชีพในภาพรวม 5) สร้างอาชีพใหม่ให้กับผู้ประกอบการ และผู้ประกอบธุรกิจ ตลอดเส้นทางกระบวนการผลิต 6) ผู้บริโภคในประเทศมีความเชื่อมั่นและเกิดค่านิยมในการบริโภคปลาที่ผลิจาจากประเทศไทยแทนการบริโภคปลานำเข้า

ภาคผนวก ฑ - 5

โครงการนำร่องภาคใต้

โครงการแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค
ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Form E แบบรายงานผลการดำเนินงานโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่

ขอให้ท่านสรุปผลการดำเนินงานโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ซึ่งประยุกต์นำงานวิจัยมาใช้ประโยชน์โดยเทียบแผนและผล พร้อมทั้งคาดการณ์ถึงแนวทางที่จะดำเนินการต่อไปตามประเด็นต่อไปนี้

พื้นที่	ภาคใต้	**นักวิจัย ผู้รับผิดชอบ**	(1) รองศาสตราจารย์ ดร.ภาณุพงศ์ พุทธรักษ์ สาขาวิชาเภสัชเวทและเภสัชพฤกษศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 08-1651-8303 panupong.p@psu.ac.th (2) ดร. ภก. อธิป สกุลเผือก รองคณบดีฝ่ายพันธกิจเพื่อสังคม สาขาวิชาเภสัชเวทและเภสัชพฤกษศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 08-2439-7711 athip.s@psu.ac.th (3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปุณณาณี สัมภาวะผล รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและนวัตกรรมอาหาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอาหาร คณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 08-3897-6405 punnanee.s@psu.ac.th (4) ดร.พท.จุฬาลักษณ์ โชคไพศาล ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายโรงพยาบาลการแพทย์แผนไทย สาขาวิชาการแพทย์แผนไทย คณะการแพทย์แผนไทย 08-2631-5416 julalak.c@psu.ac.th
สถาบัน	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์		

ชื่อโครงการ	การส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรอัตลักษณ์และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผลผลิตทางการเกษตรพื้นถิ่นสู่ผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบนฐานเศรษฐกิจชีวภาพ
หลักการและเหตุผล	ธุรกิจสุขภาพ จัดเป็นธุรกิจที่โดดเด่นของประเทศไทย และถือว่าประเทศไทยมีศักยภาพในการแข่งขันสูงเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในโลก จากการมีองค์ประกอบสำหรับการประกอบธุรกิจสุขภาพอย่างครบถ้วน ทั้งด้านศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง เช่น การนวดแผนโบราณ การแพทย์แผนไทย การใช้สมุนไพรเพื่อการรักษาโรค หรือบำรุงร่างกาย การมีทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถนำมาใช้ในสปา เช่น ผลผลิตทางการเกษตร และสมุนไพร ที่หลากหลาย ความเหมาะสมด้านสถานที่ เช่น แม่น้ำ ทะเล ภูเขา และแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ รวมทั้ง ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น เช่น ดนตรีพื้นเมืองในแต่ละภาค ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นส่วนหนึ่งของการประกอบการได้ และจากการที่ธุรกิจสุขภาพเป็นธุรกิจที่มีการเติบโตสูง โดยมีมูลค่ารวมทั้งโลก 19 ล้านล้านบาท เป็น 27 ล้านล้านบาทในปัจจุบัน (ปี พ.ศ.2562) แต่สำหรับประเทศไทย ยังมีมูลค่าไม่มากนัก โดยคิดเป็นมูลค่ารวม 35,000 ล้านบาทต่อปี เป็นอันดับ 16 ของโลก มีสถานประกอบการที่เกี่ยวข้องได้แก่ สปา นวดแผนไทย นวดเพื่อเสริมความงาม รวม 2,053 แห่ง มีการจ้างงานกว่า 70,000 คน และหากนับรวมผู้เกี่ยวข้องในส่วนต้นน้ำ เช่นเกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกอบการแปรรูป จะมีการจ้างงาน และมีผู้เกี่ยวข้องมากกว่า 100,000 คน และโดยที่ประเทศไทยมีศักยภาพและความพร้อมต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น จึงเชื่อว่าหากมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ จะทำให้ธุรกิจสุขภาพของประเทศไทยเติบโตได้อีกมาก โดยที่ สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ได้ตั้งเป้าให้ประเทศไทยขยับเป็น 1 ใน 10 ของโลกภายใน 3 ปี และภายใน 5 ปี สามารถขยับขึ้นเป็น 1 ใน 5 ของโลกได้ อย่างไรก็ดี การพัฒนาธุรกิจสุขภาพ ของประเทศเพื่อก้าวสู่การเป็นประเทศชั้นนำของโลกในด้านดังกล่าว จำเป็นที่จะต้องสร้างความโดดเด่น ความเป็นอัตลักษณ์ที่แตกต่างจากประเทศอื่น รวมถึงธุรกิจสุขภาพในแต่ละภูมิภาคของประเทศ ก็ควรจะต้องมีความโดดเด่นและอัตลักษณ์ที่แตกต่างกัน เพื่อลดการแข่งขันกันเองในประเทศ และสร้างความแปลกใหม่ สร้างทางเลือกที่หลากหลายให้กับผู้ใช้บริการทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งแนวทางที่จะสร้างความโดดเด่น ความเป็นอัตลักษณ์ดังกล่าว ก็คือการนำสิ่งที่เป็นศักยภาพของประเทศมาใช้ เช่น ผลผลิตทางการเกษตร สมุนไพร การประยุกต์ใช้ศาสตร์แพทย์แผนไทย หรือการนำ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ต่างๆ มาปรับใช้ในการให้บริการแก่ผู้รับบริการอันจะสร้างความประทับใจที่ไม่สามารถหาได้จากที่อื่น ในกลุ่มกิจการสุขภาพในพื้นที่เกาะสมุย และจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าธุรกิจสปา เป็นธุรกิจที่สำคัญ และเป็นธุรกิจหลักของธุรกิจสุขภาพในพื้นที่ ด้วยการเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวกำลังซื้อสูง ทั้งนักท่องเที่ยวไทย และต่างประเทศ และโดยที่นโยบายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาพื้นที่สุราษฎร์ธานี และภาคใต้ตอนบนได้ถูกกำหนดให้เป็นเมืองการท่องเที่ยวมูลค่าสูง และเขตการพัฒนา

	อุตสาหกรรมชีวภาพ เช่นการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรไปสู่ผลิตภัณฑ์เชิงนวัตกรรมมูลค่าสูงเป็นต้น ดังนั้นธุรกิจสปา จึงไม่เพียงแต่จะสร้างรายได้ให้พื้นที่ ผู้ประกอบการและชุมชนที่เกี่ยวเนื่องแล้ว ยังเป็นการสนับสนุนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาพื้นที่ตามที่รัฐบาลกำหนดอีกด้วย จากการสำรวจปัญหาความต้องการของธุรกิจสปา แม้จะเป็นธุรกิจที่มีโอกาสในการเติบโตอีกมาก แต่ก็มีการแข่งขันที่รุนแรง จากปัญหาจำนวนสถานประกอบการที่เพิ่มมากขึ้นและขาดความแตกต่างหรือความเป็น อัตลักษณ์ของแต่ละแห่ง ซึ่งพบว่า แม้จะมีการแข่งสูง แต่ก็ยังมีสถานประกอบการสปาบางแห่งที่มีผู้มาใช้บริการอย่างหนาแน่น และเมื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จของแต่ละแห่งแล้ว ก็จะพบว่าปัจจัยสำคัญคือ การมีอัตลักษณ์ที่แตกต่างและการมีบริการที่เป็นความจำเพาะของสถานประกอบการนั้น ๆ ดังนั้น แนวทางการพัฒนาสถานประกอบการในพื้นที่เกาะสมุย หรือจังหวัด สุราษฎร์ธานี จึงจำเป็นที่ต้องสร้างความแปลกใหม่ สร้างความเป็นอัตลักษณ์จากผลิตภัณฑ์อัตลักษณ์ของพื้นที่ เช่น มะพร้าว ขมิ้น สาหร่ายทะเล ให้กับสถานประกอบการสปาในพื้นที่ เพื่อให้เกิดความแตกต่างกับสปาในภูมิภาคอื่น หรือในประเทศอื่น การสร้างความแตกต่างในธุรกิจสปาอาจทำได้ใน 2 กรณี คือ การใช้ผลิตภัณฑ์พื้นถิ่นที่ เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณลักษณะ หรือสมบัติพิเศษ ที่แตกต่างจากผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกันในแหล่งอื่น หรือ การสร้างรูปแบบการให้บริการที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัว โดยการผสมผสาน ศาสตร์การใช้สมุนไพร การแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือก รวมถึงการนำศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นมาผนวกใช้ในการให้บริการด้านต่าง ๆ อย่างไรก็ดีในปัจจุบันผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในสปาของเกาะสมุย ยังไม่มีผลิตภัณฑ์ที่เป็นความแตกต่าง และมีศักยภาพมากพอที่จะเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจมาใช้บริการ รวมทั้งรูปแบบการบริการก็ยังไม่มีความแตกต่างจากการให้บริการในสถานประกอบการสปา ในพื้นที่อื่น ด้วยเหตุดังกล่าว โครงการวิจัยชิ้นนี้ จึงมีเป้าหมายหลักในการดำเนินการ 2 ประการคือ 1) ในการ นำสมุนไพร หรือผลผลิตทางการเกษตรพื้นถิ่นที่มีคุณลักษณะ หรือคุณสมบัติพิเศษ และมีศักยภาพที่จะขยายเป็นผลิตภัณฑ์หลักเชิงการค้า มาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เชิงนวัตกรรมมูลค่าสูง เพื่อใช้ในการสร้างความแตกต่างของสปาสมุย และยังจะสามารถนำไปใช้ในธุรกิจสุขภาพอื่น หรือแม้แต่ธุรกิจที่เกี่ยวเนื่อง เช่น อุตสาหกร รมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่น หรือในอุตสาหกรรมอาหารเป็นต้น 2) การสร้างองค์ความรู้ในการใช้ สมุนไพร หรือศาสตร์ทางแพทย์แผนไทย หรือการประยุกต์ใช้ศิลปวัฒนธรรมในพื้นถิ่น มาผสมผสานกับการให้บริการ เพื่อยกระดับรูปแบบการให้บริการที่เป็นอัตลักษณ์ใน สถานประกอบการสปา และอีกวัตถุประสงค์หนึ่งของโครงการวิจัย คือ การพัฒนาผู้ประกอบการ กลุ่มผู้ผลิต ผู้แปรรูป และบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้รับองค์ความรู้ และมีความเข้าใจในการประกอบธุรกิจสุขภาพ ซึ่งมีลักษณะการประกอบการที่แตกต่างไปจากธุรกิจอื่น มีความรู้ ความเข้าใจถึงผลิตภัณฑ์ และสามารถนำผลิตภัณฑ์มาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ของธุรกิจสปาได้อย่างเหมาะสม สามารถสร้างอัตลักษณ์ให้กับสถานประกอกการ นอกจากนี้ก็จะได้ทำการวิเคราะห์สถานประกอบการในด้าน Business model การบริหารจัดการธุรกิจ เพื่อให้องค์ความรู้ และทักษะในการ

	ประกอบการเพิ่มเติม เช่น ด้านการบริหารจัดการ การบริหารงานบุคคล การบริหารลูกค้า การเงินการบัญชี และการตลาด เพื่อให้สามารถประกอบธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างยั่งยืน โดยผลที่ได้จากการดำเนินโครงการสามารถแสดงให้เห็นใน 2 ลักษณะ ได้แก่ ทางเศรษฐกิจ : ผู้ประกอบการในพื้นที่สามารถลดค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนหรือเพิ่มรายได้ในผลิตภัณฑ์และการบริการได้ > ร้อยละ 10 ทางสังคม : ผู้ประกอบการในพื้นที่นำองค์ความรู้/ผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตนเองพึ่งตนเองได้ พัฒนาธุรกิจสปาสมุย และการท่องเที่ยวฐานเศรษฐกิจชีวภาพ

วัตถุประสงค์โครงการ	1. การวิเคราะห์สถานประกอบการสปา เพื่อศึกษารูปแบบการบริการ ผลิตภัณฑ์ ต่าง ๆ ที่ใช้ในสปา เพื่อหาช่องว่างในการพัฒนา และการวิเคราะห์หารูปแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจาก สมุนไพร และผลผลิตทางการเกษตรที่คัดเลือกไว้ (มะพร้าว ขมิ้นชัน สาหร่าย) โดยเป็นรูปแบบที่เหมาะสมในการสร้างความโดดเด่น และความเป็นอัตลักษณ์ของสมุยสปา 2. การศึกษารูปแบบการบริการ โดยใช้องค์ความรูปที่เหมาะสม เช่น องค์ความรู้ด้านสมุนไพร การแพทย์แผนไทย หรือการประยุกต์ใช้ศิลปวัฒนธรรม เพื่อสร้างรูปแบบการบริการที่เป็นอัตลักษณ์ของสมุยสปา 3. การแปรรูปผลผลิตสมุนไพร หรือผลผลิตทางการเกษตรที่คัดเลือกไว้ (มะพร้าว ขมิ้นชัน สาหร่าย) เป็นผลิตภัณฑ์เชิงนวัตกรรมมูลค่าสูง และนำไปทดลองใช้กับรูปแบบการบริการสปา ในพื้นที่ อ.สมุย จ.สุราษฎร์ธานี	**การบรรลุวัตถุประสงค์**	1. เมื่อวันที่ 17 – 19 มิถุนายน 2565 คณะทำงานได้ดำเนินการลงพื้นที่เพื่อวิเคราะห์และศึกษาข้อมูลในด้านรูปแบบการบริการของสปาแต่ละแห่ง รวมถึงความต้องการของผู้ประกอบการ โดยได้ดำเนินการลงพื้นที่จำนวน 4 สถานประกอบการ ดังนี้ **(1) โรงแรมรอยัล เมืองสมุย วิลล่า** **ลูกค้า** มีทั้งชาวไทยและต่างชาติ ส่วนใหญ่มาเป็นคู่ และครอบครัว มาประมาณ 3 คืนขึ้นไป (5 - 10 คืน) จนถึง 1 เดือน **อาหาร** — เมนูทั่วไป แต่เป็นเอกลักษณ์ ของทางโรงแรม **วัตถุดิบ** — สมุนไพร ซื้อจากท้องถิ่น **น้ำมันมะพร้าวสมุย** ส้มแขก จะมาจากกระบี่ ปลาในท้องถิ่น เครื่องเทศซื้อจากในท้องถิ่น **เครื่องดื่มสมุนไพรเย็น** หากวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์สามารถเข้ามาสร้างความเชื่อถือของผลิตภัณฑ์ได้ (วิเคราะห์องค์ประกอบ) หาก มีแหล่งอ้างอิง หรือมาตรฐาน สามารถนำมาอ้างอิง ลูกค้าจะมีความเชื่อมั่นมากขึ้น

			การบริการ SPA พนักงานต้องมีใบรับรองทุกคน (ใบการันตรีจากภาครัฐ) อบรมอย่างน้อย 150 -200 ชม. **เชฟ** — 1. องค์ความรู้ที่อยากจะเติม เพราะบางอย่างเชฟไม่รู้ถึงสรรพคุณ (รู้แค่สรรพคุณเบื้องต้น) 2. อาหารปลอดภัย — ไม่เน้นสารปรุงแต่ง เน้นธรรมชาติ เช่น น้ำผึ้งสดแทนน้ำตาล เมนูอาหารสุขภาพ แทรกตามบุฟเฟต์ต่าง ๆ ปัจจุบัน ยังไม่มีการแยกประเภทอาหาร คาวหวาน **(2) โรงแรมสันติบุรี รีสอร์ท** ลูกค้า เป็นชาวไทย ชาวต่างชาติ และนักกอล์ฟ ปัจจุบัน ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ซื้อจากภายนอก เช่น น้ำมันมะพร้าว หรือ น้ำมันกลิ่นต่าง ๆ โดย โปรแกรมที่ขายดีที่สุดจะเป็น Thai Silk นวดอโลมา ทั้งนี้มีความต้องการข้อมูลทางวิชาการมารองรับ เช่น จำนวนแคลอรี่ของเมนูอาหารแต่ละชนิด เครื่องดื่ม ตอนนี้กำลังถยอยเปลี่ยนเป็นสิงห์ปาร์คที ทั้งนี้ มีความสนใจอยากทำทรีตเม้นจากเบียร์ หรือ SPA จากเบียร์ รูปแบบการบริการ SPA (เปิดมา 30 ปี) ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นลูกค้ากลุ่มเดิม (ต่างชาติส่วนใหญ่) โดยแพคเกจที่เลือกส่วนใหญ่ คือ Thai silk เป็นการนวดอโลมา ลดอาการปวดเมื่อ ปวดร่างกาย หรือ ผ่อนคลายหลังจากเดินทาง/Jet lag เมื่อมาถึงจะดำเนินการลงทะเบียน ตรวจเช็คร่างกายเพื่อตรวจสอบว่าเหมาะสมกับแพคเกจที่เลือกไหม และเลือกน้ำกลิ่นของน้ำมัน

			นวด โดยระยะเวลาประมาณ 60 – 90 นาที (60 นาทีใช้น้ำมันประมาณ 30 ml) นอกจากนี้ยังมีกลุ่มลูกค้าที่เป็นนักกอล์ฟ โดยจะเป็นแพคเกจ sport massage **(3) เนเชอรัล วิง เฮลท์ สปา แอนด์ รีสอร์ท** ลูกค้า เป็นชาวไทย ชาวต่างชาติ บริการด้านสปา และร้านอาหาร โดยวัตถุดิบที่นำมาใช้เป็นวัตถุดิบพื้นถิ่นโดยเฉพาะสาหร่ายทะเล ที่นำมาประกอบอาหารในเมนูต่าง ๆ **(4) สวนสมุนไพรอินทรีย์ Honey Rose (กลุ่มพี่มณี)** มีวัตถุดิบด้านสมุนไพรสมุนไพร เช่น ไพล เสลดพังพอนตัวเมีย กระดูกไก่ดำ ขมิ้นชัน ว่านนางคำ ใบเตยหอม ว่านสาวหลง แก่นฝาง ข่า กระชาย ขมิ้นขาว ลูกมะกรูด ตะไคร้ ขิง หอมแดง ดอกคำไทย พริกไทย โดยมีผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากกลุ่มอาทิ สบู่สมุนไพร สบู่ล้างหน้า เป็นต้น 2. ประชุมเพื่อสรุปผล และคัดเลือกความต้องการของแต่ละสถานประกอบการเพื่อมาจัดทำผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 3. จัดทำผลิตภัณฑ์ต้นแบบ พร้อมด้วยอาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ 1 ชุด โดยใช้วัตถุดิบอัตลักษณ์พื้นถิ่นร่วมกับศาสตร์การแพทย์แผนไทย 4. ลงพื้นที่ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบภายใต้โครงการการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรอัตลักษณ์และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผลผลิตทางการเกษตรพื้นถิ่นสู่ผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง พร้อมทดลองผลิตภัณฑ์

ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	- ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 3 อย่าง - อาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ 1 ชุด โดยใช้วัตถุดิบอัตลักษณ์พื้นถิ่นร่วมกับศาสตร์การแพทย์แผนไทย - สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้ธุรกิจสปาสมุย และธุรกิจสุขภาพมากกว่า 1,000 ล้านบาท/ปี	**การบรรลุผลตามตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย**	☑ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายที่บรรลุผล ได้ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ พร้อมอาหารเครื่องดื่ม จำนวน 10 รายการ ดังนี้ **โรงแรมรอยัล เมืองสมุย วิลล่า** 1. SCRUB 2. การยืดอายุแยมมะพร้าว 3. AFTER SUN GEL/AFTER SUN LOTION 4. สูตรอาหาร **โรงแรมสันติบุรี รีสอร์ท** 1. น้ำมันนวดกลิ่นเบียร์ 2. เครื่องดื่ม Hob 3. Package SPA for Golfer พร้อม สูตรอาหาร 4. BATHBOMB BEER 5. AFTER SUN GEL/AFTER SUN LOTION **เนเชอรัล วิง เฮลท์ สปา แอนด์ รีสอร์ท** 1. สาหร่ายในน้ำทะเลเทียม 2. AFTER SUN GEL/AFTER SUN LOTION **สมุนไพรอินทรีย์ Honey Rose (กลุ่มพี่มณี** 1. น้ำย่านางแดง+ ดาหลา 2. ตำราสมุนไพร 3. AFTER SUN GEL/AFTER SUN LOTION ☒ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายที่ไม่บรรลุผล

แนวทางดำเนินการ	1. จัดประชุมออนไลน์แนวทางการดำเนินโครงการ ฯ ร่วมกับสถานประกอบการสปา สุมย ผ่าน zoom 2. ลงพื้นที่การวิเคราะห์สถานประกอบการสปาภายใต้โครงการการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรอัตลักษณ์และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผลผลิตทางการเกษตรพื้นถิ่นสู่ผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบนฐานเศรษฐกิจชีวภาพ 3. ประชุมสรุปผลการวิเคราะห์สถานประกอบการสปา พร้อมคัดเลือกความต้องการที่จะนำมาทำผลิตภภัรฑ์ต้นแบบ 4. จัดทำผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 5. ลงพื้นที่ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบภายใต้โครงการการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรอัตลักษณ์และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผลผลิตทางการเกษตรพื้นถิ่นสู่ผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบนฐานเศรษฐกิจชีวภาพ และส่งมอบงาน พร้อมทดลองผลิตภัณฑ์	**ความก้าวหน้าแนวทางดำเนินการ**	☑กิจกรรมที่ได้ดำเนินการแล้วเสร็จ 100% และเป็นไปตามที่วางแผนไว้ : ได้ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ พร้อมอาหารเครื่องดื่ม จำนวน 10 รายการ ▣กิจกรรมที่ดำเนินการเสร็จแล้ว แต่มีการปรับปรุงในการทำงานจริง ซึ่งไม่เป็นไปตามแผน : จากการที่คณะทำงานได้ลงพื้นที่ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ฯ พร้อมทดลองผลิตภัณฑ์ ยังมีบางผลิตภัณฑ์ที่ได้รับข้อเสนอแนะให้ปรับปรุง จำนวน 1 ผลิตภัณฑ์ คือ SCRUB โดยมีข้อเสนอแนะให้เม็ดบีซใหญ่ขึ้น เพื่อให้มีความรู้สึกถึงการขัดผิว และ เพิ่ม Top Notes ให้มีความรู้สึกผ่อนคลาย เช่น กลิ่นดอกไม้ กลิ่นดอกกุหลาบ หรือ กลิ่นดอกมะลิ ☒กิจกรรมที่ไม่ได้ดำเนินการ หรือยกเลิกไป
ผลผลิต (Output)	1. ธุรกิจสปาสมุย และธุรกิจสุขภาพมีความโดดเด่น และแตกต่างจากธุรกิจสปาที่อื่น 2. รูปแบบการบริการมีความโดดเด่น และสื่อถึงความเป็นอัตลักษณ์ของสมุยสปาได้อย่างชัดเจน 3. ผลิตภัณฑ์เชิงนวัตกรรมมูลค่าสูง จากการแปรรูปจากผลผลิตทางการเกษตรที่เป็นอัตลักษณ์ (มะพร้าว ขมิ้นชัน สาหร่ายทะเล)	**การบรรลุผลผลิต**	☑ผลผลิตที่เป็นไปตามที่กำหนด ได้ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ พร้อมอาหารเครื่องดื่ม จำนวน 10 รายการ ดังนี้ โรงแรมรอยัล เมืองสมุย วิลล่า 1. SCRUB 2. การยืดอายุแยมมะพร้าว 3. AFTER SUN GEL/AFTER SUN LOTION

			4. สูตรอาหาร โรงแรมสันติบุรี รีสอร์ท 1. น้ำมันนวดกลิ่นเบียร์ 2. เครื่องดื่ม Hob 3. Package SPA for Golfer พร้อม สูตรอาหาร 4. BATHBOMB BEER 5. AFTER SUN GEL/AFTER SUN LOTION เนเชอรัล วิง เฮลท์ สปา แอนด์ รีสอร์ท 1. สาหร่ายในน้ำทะเลเทียม 2. AFTER SUN GEL/AFTER SUN LOTION สมุนไพรอินทรีย์ Honey Rose (กลุ่มพี่มณี 1. น้ำย่านางแดง+ ดาหลา 2. ตำราสมุนไพร 3. AFTER SUN GEL/AFTER SUN LOTION ☒ผลผลิตที่ไม่เป็นไปตามที่กำหนด
ผลลัพธ์ (Outcome)	1. ธุรกิจสปาและธุรกิจสุขภาพอื่นได้รับการยกระดับการประกอบการให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น 2. ผลผลิตสมุนไพร ผลผลิตทางการเกษตร มีปริมาณ คุณภาพและมูลค่าสูงขึ้น และสามารถเป็นผลิตภัณฑ์ที่นักท่องเที่ยวหรือ ผู้สนใจสามารถซื้อกลับไปใช้ได้ 3. นักท่องเที่ยวได้รับการบริการที่มีประสิทธิภาพ จากผู้ประกอบการสมุยสปา	**การบรรลุผลลัพธ์/ แนวโน้มที่สังเกตเห็นได้**	จากการลงพื้นที่ถ่ายทอดเทคโนโลยี ฯ และทดลองผลิตภัณฑ์ต้นแบบร่วมกับสถานประกอบการสปาสมุยนั้น ทางสถานประกอบการแต่ละแห่งมีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่คณะทำงานจัดทำขึ้น ทั้งนี้ ยังมีการคิดต่อยอดจากผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่คณะทำงานจัดทำให้เป็นของฝากให้กับนักท่องเที่ยว เป็นต้น

<table>
<tr>
<td>ผลกระทบ (Impact)</td>
<td>1. ประเทศไทยมีธุรกิจสุขภาพที่โดดเด่น มีอัตลักษณ์ และได้รับการยอมรับจากนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศ
2. ผลผลิตทางการเกษตร สมุนไพร และผลิตภัณฑ์แปรรูป คุณภาพ และมีมาตรฐานในทุกช่วงตั้งแต่มาตรฐานการผลิต มาตรฐานผลิตภัณฑ์ ทำให้ได้รับการยอมรับจากผู้บริโภค
3. เกิดเครือข่ายความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ในการดำเนินโครงการ และการทำกิจกรรมอื่นร่วมกันในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เช่น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี นายอำเภอสมุย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สมุย และ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และภาคธุรกิจ เช่น หอการค้าจังหวัดสุราษฎร์ธานี สมาคมสปา และสมาคมท่องเที่ยวเพื่อชุมชน</td>
<td>การบรรลุผลลัพธ์/ แนวโน้มที่สังเกตเห็นได้</td>
<td>ผลเชิงบวกและเชิงลบที่เป็นการเปลี่ยนแปลง ทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม หรือสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจแสดงเป็นแนวโน้ม พร้อมหลักฐานบ่งชี้ได้ว่าจะเกิดผลเหล่านั้นขึ้น</td>
</tr>
<tr>
<td>กลุ่มเป้าหมาย</td>
<td>1. โรงแรมรอยัล เมืองสมุย วิลล่า
2. โรงแรมสันติบุรี รีสอร์ท
3. เนเชอรัล วิง เฮลท์ สปา แอนด์ รีสอร์ท
4. สมุนไพรอินทรีย์ Honey Rose (กลุ่มพี่มณี</td>
<td>ผลสะท้อนจากกลุ่มเป้าหมาย</td>
<td>
<table>
<tr><th>ลำดับ</th><th>ผลิตภัณฑ์</th><th>ข้อดี</th><th>ข้อเสนอแนะ</th></tr>
<tr><td colspan="4">โรงแรมรอยัล เมืองสมุย วิลล่า</td></tr>
<tr><td>1</td><td>SCRUB</td><td>1. หลังการใช้มีความเนียนนุ่มของผิว
2. ผิวค่อนข้างสะอาด</td><td>1. อยากให้เม็ดบีชใหญ่ขึ้น เพื่อให้มีความรู้สึกถึงการขัดผิว
2. เพิ่ม Top Notes ให้มีความรู้สึกผ่อนคลาย เช่น กลิ่นดอกไม้ กลิ่นดอกกุหลาบ หรือ กลิ่นดอกมะลิ
3. ควรเพิ่มนม หรือ โยเกิร์ต ในการใช้
4. อยากให้พัฒนาเพื่อใช้กับผิวหน้าได้ อาจจะเป็นรูปแบบแคปซูล</td></tr>
</table>
</td>
</tr>
</table>

						5. การพัฒนาเป็นผ้าที่ใช้ในการทำทรีทเม้นท์/ไม่เกาะสีผิวของทรีทเม้นท์
			2	การยืดอายุแยมมะพร้าว	-	1. ทางโครงการจะดำเนินการซื้อ ฝา และขวด จำนวน 3 ขนาด ขนาดละ 4 – 5 ใบ เพื่อเป็นตัวอย่างให้กับโรงแรม (ใช้งบบริหารจัดการ) 2. ให้โรงแรมดำเนินการจัดทำแยมมะพร้าวตามขั้นตอนที่อาจารย์ออกแบบ และส่งกลับมาให้ ม.อ. ตรวจเชื้ออีกครั้งนึง 3. จัดทำวีดีโอขั้นตอน/กระบวนการยืดอายุให้กับโรงแรม
			โรงแรมสันติบุรี รีสอร์ท			
			3	น้ำมันนวดกลิ่นเบียร์	กลิ่นหอมเหมือนเบียร์ชัดเจน	-
			4	เครื่องดื่ม Hob	รสชาติอร่อย กลิ่นหอม	-
			5	สูตรอาหาร	-	1. ต้องการทราบถึง Benefit ของแต่ละสูตรอาหาร ทั้งฉบับภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ 2. ให้ทางโรงแรมเลือกสูตรอาหารและลองจัดทำและจัดส่งรูปถ่ายมาให้คณะทำงาน เพื่อจัดทำ ART WORK

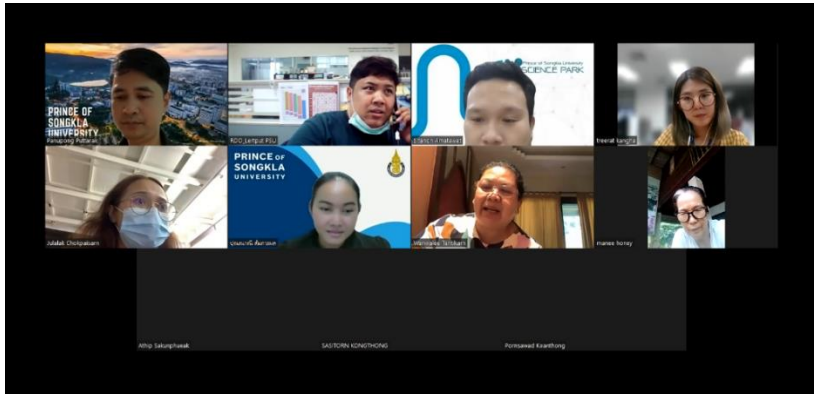
6	BATHBOMB BEER	กลิ่นหอมเบียร์ Texture ดี ผิวนุ่มลื่นหลังจากขัดเสร็จ	1.ควรมีการต่อยอดโดยใช้รังบวบ
7	AFTER SUN GEL/AFTER SUN LOTION	ยังไม่ได้ทดลอง	ยังไม่ได้ทดลอง
สมุนไพรอินทรีย์ Honey Rose (กลุ่มพี่มณี			
8	น้ำย่านางแดง + ดาหลา	รสชาติอร่อย กลิ่นหอม	-
9	ตำราสมุนไพร	-	เพิ่มรายละเอียดเป็นภาษาอังกฤษ
10	AFTER SUN GEL/AFTER SUN LOTION	-	อยากเพิ่มเติม ว่านนางคำในส่วนผสม
เนเชอรัล วิง เฮลท์ สปา แอนด์ รีสอร์ท			
11	สาหร่ายในน้ำทะเลเทียม	แพคเกจสวย น้ำรสชาติเหมือนน้ำทะเล	1. ผู้ประกอบการอยากให้มีความสดเขียว 2. จัดทำวีดีโอขั้นตอน/กระบวนการจัดทำน้ำทะเลเทียม

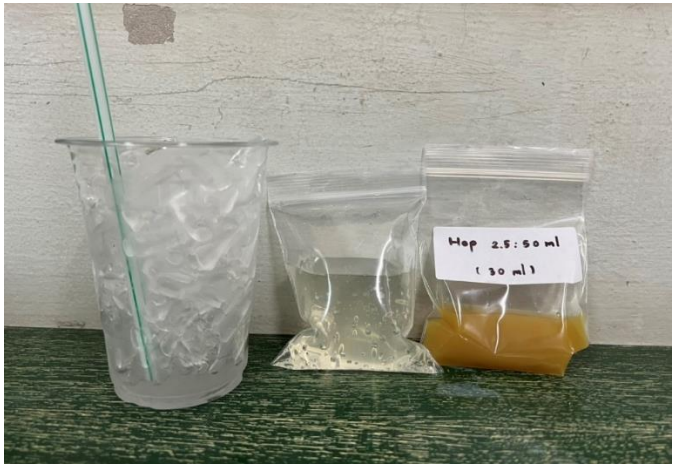
โดยภาพรวม สถานประกอบการมีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่คณะทำงานจัดทำขึ้น ทั้งนี้ ยังมีการคิดต่อยอดจากผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่คณะทำงานจัดทำให้ อาทิ ผลิตภัณฑ์ SCRUB : สามารถจัดทำเป็นของที่ระลึก และแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของสมุยได้ การผลักดันให้ผลิตภัณฑ์มีความเป็น International
รวมถึงการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์บาม หรือ SCRUB แคปซูล ในการใช้สำหรับผิวหน้า เพื่อเพิ่ม value ให้กับสินค้า

			นอกจากนี้ ยังกล่าวถึงการพัฒนาสูตรอาหารโดยมีส่วนผสมของกัญชา หรือ เครื่องดื่มจากกัญชา รวมถึงน้ำมันนวดกลิ่นกัญชา (ทั้งนี้ ม.อ. โดยสำนักวิจัยและพัฒนา ฝ่ายพันธกิจวิจัยเพื่อสังคม จะประสานงานไปยังคณะกรรมการความร่วมมือทางวิชาการด้านพืชเสพติด เพื่อเป็นช่องทางในการจัดทำ mou ร่วมกันในการพัฒนาผลิตภัณฑ์)
หน่วยงาน/ภาคี	หน่วยงานที่ทำงานร่วมกันและมีหน้าที่เกี่ยวข้องในพื้นที่	**ผลสะท้อนจากหน่วยงาน/ภาคี**	การยอมรับ ความร่วมมือ การใช้ประโยชน์ การเห็นคุณค่าและผลสะท้อนจากหน่วยงานในพื้นที่ รวมทั้งความต้องการเพิ่มเติม

ปัญหา-อุปสรรค	1. ด้วยระยะทางของกลุ่มเป้าหมายค่อนข้างไกลจากที่ตั้งของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ส่งผลให้การลงพื้นที่แต่ละครั้งต้องคำนวณระยะเวลาในการเดินทาง รวมถึงสถานการณ์ของสภาพอากาศในช่วงนั้น ๆ เนื่องจากเป็นการเดินทางข้าวฝั่งเพื่อไปยังเกาะโดยพาหนะทางน้ำ 2. วัตถุดิบบางอย่างจะมีเฉพาะในช่วงบางฤดูกาล ส่งผลให้บางวัตถุดิบมีข้อจำกัด เช่น สาหร่าย	**วิธีการแก้ไข**	1. มีการจัดประชุมพูดคุย สอบถาม นำเสนอ ผ่านช่องทางออนไลน์ โดยใช้โปรแกรม zoom 2. ข้อจำกัดของวัตถุดิบ อาจใช้วัตถุดิบที่ได้ดำเนินการเก็บมาตัวอย่าง เพื่อใช้ในการทดลองทำผลิตภัณฑ์

การผลักดันให้ต่อเนื่อง ยั่งยืน	การพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าและห่วงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์สมุนไพรอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
การดำเนินงานต่อยอด	ดำเนินการในรูปแบบความร่วมมือสามประสานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ มหาวิทยาลัย และเครือข่ายผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์สมุนไพรอัตลักษณ์ ทั้งในส่วนของต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการให้มีความสามารถในการผลิต การจัดจำหน่าย และการให้บริการตามมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับ เพื่อยกระดับธุรกิจฐานนวัตกรรมในพื้นที่ให้มีศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืน

ภาพ แสดงการลงพื้นที่ของคณะทำงาน	ภาพ แสดงการประชุมหรือการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	
ภาพ แสดงการดำเนินกิจกรรมนำร่องกับกลุ่มเป้าหมาย	ภาพ แสดงการดำเนินกิจกรรมนำร่องกับกลุ่มเป้าหมาย
	

ภาพ แสดงตัวอย่างวัตถุดิบ หรือส่วนประกอบในการพัฒนาผลผลิต	ภาพ แสดงตัวอย่างผลผลิต หรือส่วนประกอบของผลผลิตเบื้องต้น
  	

ภาพ แสดงกระบวนการการแปรรูป หรือกระบวนการผลิต	ภาพ แสดงกิจกรรมการนำผลผลิตไปใช้ประโยชน์ หรือการกระจายสู่ตลาด
 	

ภาพ แสดงกิจกรรมการทบทวนและสรุปผลการดำเนินงานกับกลุ่มเป้าหมาย	ภาพ แสดงกิจกรรมการวางแผนเพื่อต่อยอดและขยายผลโครงการนำร่อง
	

โครงการแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค
ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Form G ข้อเสนอโครงการต่อยอดพัฒนาเชิงพื้นที่

ส่วนที่ 1 ผู้เสนอโครงการต่อยอด

1.1 พื้นที่	ภาคใต้
1.2 สถาบัน	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
1.3 ผู้รับผิดชอบโครงการ	ชื่อ รองศาสตราจารย์ ดร.ภาณุพงศ์ พุทธรักษ์ ตำแหน่ง ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายระบบขับเคลื่อนวิจัยและนวัตกรรม สังกัด สาขาวิชาเภสัชเวทและเภสัชพฤกษศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โทรศัพท์ 08-1651-8303 Email panupong.p@psu.ac.th
1.4หน่วยงานความร่วมมือ	1. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี 2. นายอำเภอสมุย 3. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สมุย และ จังหวัดสุราษฎร์ธานี 4. ภาคธุรกิจ เช่น หอการค้าจังหวัดสุราษฎร์ธานี สมาคมสปา และสมาคมท่องเที่ยวเพื่อชุมชน

หมายเหตุ: โครงการต่อยอดพัฒนาเชิงพื้นที่ คือ การนำผลจากโครการนำร่องตามแนวทางการพัฒนาและยุทธศาสตร์ในข้อเสนอแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ระดับภาค ที่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วมาขยายผล เพื่อขยายผลเป็นวงกว้างยิ่งขึ้น ในลักษณะโครงการพัฒนาหรือบริการวิชาการ ซึ่งอาจเป็นโครงการระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัด หรือภาคที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม หรือสิ่งแวดล้อมในระดับภาค

ส่วนที่ 2 ผลโครงการนำร่องที่จะใช้เป็นฐานในการต่อยอด

2.1 ชื่อโครงการนำร่อง	การส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรอัตลักษณ์และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผลผลิตทางการเกษตรพื้นถิ่นสู่ผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบนฐานเศรษฐกิจชีวภาพ
2.2 โจทย์ของโครงการนำร่อง	การพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรอัตลักษณ์และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผลผลิตทางการเกษตรพื้นถิ่นสู่ผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
2.3 ผลสรุปโครงการนำร่อง	ได้ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ พร้อมอาหารเครื่องดื่ม จำนวน 10 รายการ ดังนี้ **โรงแรมรอยัล เมืองสมุย วิลล่า** 1. SCRUB 2. การยืดอายุแยมมะพร้าว 3. AFTER SUN GEL/AFTER SUN LOTION 4. สูตรอาหาร **โรงแรมสันติบุรี รีสอร์ท**

	1. น้ำมันนวดกลิ่นเบียร์ 2. เครื่องดื่ม Hob 3. Package SPA for Golfer พร้อม สูตรอาหาร 4. BATHBOMB BEER 5. AFTER SUN GEL/AFTER SUN LOTION **เนเชอรัล วิง เฮลท์ สปา แอนด์ รีสอร์ท** 1. สาหร่ายในน้ำทะเลเทียม 2. AFTER SUN GEL/AFTER SUN LOTION **สมุนไพรอินทรีย์ Honey Rose (กลุ่มพี่มณี)** 1. น้ำย่านางแดง+ ดาหลา 2. ตำราสมุนไพร 3. AFTER SUN GEL/AFTER SUN LOTION
2.4 ประเด็นที่นำไปต่อยอด	1. พัฒนาห่วงโซ่คุณค่าและห่วงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์สมุนไพรอัตลักษณ์ 2. ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ มหาวิทยาลัย และเครือข่ายผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์สมุนไพรอัตลักษณ์ ทั้งในส่วนของต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการให้มีความสามารถในการผลิต การจัดจำหน่าย และการให้บริการตามมาตรฐาน
2.5 เป้าหมายในการขยายผล	ผู้ประกอบการในสมาคมสปาสมุย จำนวน 4 กลุ่ม
2.6 ผลที่คาดหวัง	เกิดเป็นธุรกิจฐานนวัตกรรมที่ใช้วัตถุดิบอัตลักษณ์ในท้องถิ่น สำหรับการผลิต จัดจำหน่าย หรือให้บริการแก่ชาวไทยและชาวต่างชาติ เพื่อส่งมอบคุณค่าของผลิตภัณฑ์นวัตกรรมให้กับลูกค้าผ่านธุรกิจสปาและเวลเนส สู่การพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืนด้วยเศรษฐกิจฐานชีวภาพ ร่วมกับการส่งเสริมเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่อำเภอสมุย

หมายเหตุ: กรณีที่มีการนำผลงานวิจัย และนวัตกรรม หรือผลงานด้าน ววน. มาใช้ประโยชน์เพิ่มเติมจากโครงการร่อง ให้แจ้งรายชื่อผลงานเป็นรายการต่อท้ายตารางนี้

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอโครงการต่อยอดเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ ซึ่งใช้ผลงานวิจัยและนวัตกรรมเป็นฐาน

3.1 ชื่อโครงการต่อยอด	การพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าและห่วงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์สมุนไพรอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
3.2 หลักการและเหตุผล	ธุรกิจสุขภาพ จัดเป็นธุรกิจที่โดดเด่นของประเทศไทย และถือว่าประเทศไทยมีศักยภาพในการแข่งขันสูงเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในโลก จากการมีองค์ประกอบสำหรับการประกอบธุรกิจสุขภาพอย่างครบถ้วน ทั้งด้านศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง เช่น การนวดแผนโบราณ การแพทย์แผนไทย การใช้สมุนไพรเพื่อการรักษาโรค หรือบำรุงร่างกาย การมีทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถนำมาใช้ในสปา เช่น ผลผลิตทางการเกษตร และสมุนไพร ที่หลากหลาย ความเหมาะสมด้านสถานที่ เช่น แม่น้ำ ทะเล ภูเขา และแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ รวมทั้ง

	ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น เช่น ดนตรีพื้นเมืองในแต่ละภาค ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นส่วนหนึ่งของการประกอบการได้ และจากการที่ธุรกิจสุขภาพเป็นธุรกิจที่มีการเติบโตสูง โดยมีมูลค่ารวมทั้งโลก 19 ล้านล้านบาท เป็น 27 ล้านล้านบาทในปัจจุบัน (ปี พ.ศ.2562) แต่สำหรับประเทศไทย ยังมีมูลค่าไม่มากนัก โดยคิดเป็นมูลค่ารวม 35,000 ล้านบาทต่อปี เป็นอันดับ 16 ของโลก มีสถานประกอบการที่เกี่ยวข้องได้แก่ สปา นวดแผนไทย นวดเพื่อเสริมความงาม รวม 2,053 แห่ง มีการจ้างงานกว่า 70,000 คน และหากนับรวมผู้เกี่ยวข้องในส่วนต้นน้ำ เช่นเกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกบการแปรรูป จะมีการจ้างงาน และมีผู้เกี่ยวข้องมากกว่า 100,000 คน และโดยที่ประเทศไทยมีศักยภาพและความพร้อมต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น จึงเชื่อว่าหากมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ จะทำให้ธุรกิจสุขภาพของประเทศไทยเติบโตได้อีกมาก โดยที่ สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ได้ตั้งเป้าให้ประเทศไทยขยับเป็น 1 ใน 10 ของโลกภายใน 3 ปี และภายใน 5 ปี สามารถขยับขึ้นเป็น 1 ใน 5 ของโลกได้ ในกลุ่มกิจการสุขภาพในพื้นที่เกาะสมุย และจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าธุรกิจสปา เป็นธุรกิจที่สำคัญ และเป็นธุรกิจหลักของธุรกิจสุขภาพในพื้นที่ ด้วยการเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวกำลังซื้อสูง ทั้งนักท่องเที่ยวไทย และต่างประเทศ และโดยที่นโยบายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาพื้นที่สุราษฎร์ธานี และภาคใต้ตอนบนได้ถูกกำหนดให้เป็นเมืองการท่องเที่ยวมูลค่าสูง และเขตการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพ เช่นการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรไปสู่ผลิตภัณฑ์เชิงนวัตกรรมมูลค่าสูงเป็นต้น ดังนั้นธุรกิจสปา จึงไม่เพียงแต่จะสร้างรายได้ให้พื้นที่ ผู้ประกอบการและชุมชนที่เกี่ยวเนื่องแล้ว ยังเป็นการสนับสนุนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาพื้นที่ตามที่รัฐบาลกำหนดอีกด้วย จากการดำเนินโครงการนำร่อง โครงการการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรอัตลักษณ์และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผลผลิตทางการเกษตรพื้นถิ่นสู่ผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบนฐานเศรษฐกิจชีวภาพ เมื่อปี พ.ศ. 2565 ที่ผ่านมาได้มีผลการดำเนินการจัดทำผลิตภัณฑ์ต้นแบบ พร้อมอาหารเครื่องดื่ม จำนวน 10 รายการ ดังนี้ **โรงแรมรอยัล เมืองสมุย วิลล่า** 1. SCRUB 2. การยืดอายุแยมมะพร้าว 3. AFTER SUN GEL/AFTER SUN LOTION 4. สูตรอาหาร **โรงแรมสันติบุรี รีสอร์ท** 1. น้ำมันนวดกลิ่นเบียร์ 2. เครื่องดื่ม Hob 3. Package SPA for Golfer พร้อม สูตรอาหาร 4. BATHBOMB BEER

	5. AFTER SUN GEL/AFTER SUN LOTION **เนเชอรัล วิง เฮลท์ สปา แอนด์ รีสอร์ท** 1. สาหร่ายในน้ำทะเลเทียม 2. AFTER SUN GEL/AFTER SUN LOTION **สมุนไพรอินทรีย์ Honey Rose (กลุ่มพี่มณี)** 1. น้ำย่านางแดง+ ดาหลา 2. ตำราสมุนไพร 3. AFTER SUN GEL/AFTER SUN LOTION นอกจากนี้ กลุ่มสถานประกอบการสปา ได้มีความต้องการที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์สปาสมุยไปสู่ความเป็น International รวมถึงการพัฒนาและต่อยอด ตั้งแต่กระบวนการ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ (Value Chain) เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการให้มีความสามารถในการผลิต การจัดจำหน่าย และการให้บริการตามมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับ เพื่อยกระดับธุรกิจฐานนวัตกรรมในพื้นที่ให้มีศักยภาพในการแข่งขัน ด้วยเหตุดังกล่าว โครงการวิจัยชิ้นนี้ จึงมีเป้าหมายหลักในการดำเนินการ 2 ประการ คือ 1) พัฒนาห่วงโซ่คุณค่าและห่วงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์สมุนไพรอัตลักษณ์ 2) ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ มหาวิทยาลัย และเครือข่ายผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์สมุนไพรอัตลักษณ์ ทั้งในส่วนของต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการให้มีความสามารถในการผลิต การจัดจำหน่าย และการให้บริการตามมาตรฐาน
3.3 วัตถุประสงค์โครงการ	1) พัฒนาห่วงโซ่คุณค่าและห่วงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์สมุนไพรอัตลักษณ์ที่ได้รับการถ่ายทอดไปก่อนหน้านี้ 2) เกิดธุรกิจฐานนวัตกรรมที่ใช้วัตถุดิบอัตลักษณ์ในท้องถิ่น สำหรับการผลิต จัดจำหน่าย หรือให้บริการแก่ชาวไทยและชาวต่างชาติ เพื่อส่งมอบคุณค่าของผลิตภัณฑ์นวัตกรรมให้กับลูกค้าผ่านธุรกิจสปาและเวลเนส สู่การพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืนด้วยเศรษฐกิจฐานชีวภาพ 3) ส่งเสริมเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่อำเภอสมุย และอำเภอใกล้เคียงในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
3.4 ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	ผลิตภัณฑ์สมุนไพรอัตลักษณ์ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ
3.5 ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์	จากยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ซึ่งมีเป้าหมายพัฒนาประเทศโดยการปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งได้กำหนด 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย (S-Curve) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน พบว่าในจำนวนนี้มีความเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรม

	Wellness ในหลายส่วน เช่น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดี และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Affluent, Medical and Wellness Tourism), อุตสาหกรรมการเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ (Agriculture and Biotechnology), อุตสาหกรรมการแปรรูปอาหาร (Food for the Future) และอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร (Medical Hub) โดยเฉพาะในส่วนของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการแพทย์ครบวงจรจะเป็นอุตสาหกรรมที่มีความเชื่อมโยงโดยตรงต่อการขับเคลื่อนธุรกิจทางด้าน Medical & Wellness ซึ่งจากนโยบายที่มุ่งเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมเหล่านี้จะช่วยสนับสนุนให้เกิดการเร่งปรับตัวเพื่อเปิดรับเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้สร้างศักยภาพในการแข่งขันของการดำเนินธุรกิจที่สูงขึ้น และตอบโจทย์ผู้บริโภคยุคใหม่ได้ดียิ่งขึ้น ประกอบกับยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่และ BCG economy ที่เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และความสามารถในการแข่งขันบนฐานของเศรษฐกิจชีวภาพ (bio-economy) โดยเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าโดยการหมุนเวียนทรัพยากรในระบบกลับมาใช้ประโยชน์มากที่สุดและอย่างยั่งยืน (circular economy) โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (green economy) โดยอาศัยแผนงานบูรณาการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตที่มีศักยภาพ (4P: Platform, Product, Process, People) เป็นสำคัญซึ่งเป็นส่วนช่วยยกระดับห่วงโซ่แห่งคุณค่าและห่วงโซ่อุปทานของการดำเนินการด้าน Wellness ได้เป็นอย่างดี และส่งผลให้ประเทศไทยก้าวขึ้นสู่ผู้นำทางด้าน Medical & Wellness ในระดับสากล จังหวัดสุราษฎรธานี มียุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองสมุนไพร (Herbal City) ในแนวคิด **“มหานครเวชพฤกษา ภูมิปญญาเมืองคนดี”** โดยสุราษฎร์ธานีมีความเข้มแข็งด้านการเพิ่มขีดความสามารถ (Empowerment) พลังการมีสวนรวมของจังหวัดนำไปสู่จุดหมายเมืองสมุนไพร ซึ่งจังหวัดสุราษฎรธานีถือเปนจังหวัดที่มีการพัฒนาระบบการแพทยแผนไทย และการแพทยทางเลือก อยางกาวกระโดด ทั้งในระบบบริหารจัดการที่ดำเนินการภายใตนโยบายสนับสนุนที่เข้มแข็ง ตลอดจนมีกลไกการคลังสนับสนุนการพัฒนา มีการผลิตทรัพยากรปอนให้กับระบบบริการ รวมไปถึงมีการพัฒนาระบบบริการรองรับ การจัดการระบบการแพทยแผนไทยและการแพทยทางเลือกของจังหวัด เปนการเชื่อมโยงตั้งแตระดับนโยบายจากกระทรวงสาธารณสุขลงไปสูการกำหนดนโยบายในระดับจังหวัด และการปฏิบัติของหนวยบริการโดยเปาหมายให้มีการเพิ่มมูลคา ปริมาณการใชยาสมุนไพร และสัดสวน การให้บริการด้วยศาสตรแพทยแผนไทยของจังหวัด ทั้งนี้งานการแพทยแผนไทย มีการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตรการพัฒนาอยางตอเนื่อง ตั้งแตการจัดหาวัตถุดิบสมุนไพร การจัดหาตลาดกลาง และการสงเสริมแหลงผลิตยาสมุนไพร ในกลุ่มกิจการสุขภาพในพื้นที่เกาะสมุย และจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าธุรกิจสปา เป็นธุรกิจที่สำคัญ และเป็นธุรกิจหลักของธุรกิจสุขภาพในพื้นที่ ด้วยการเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวกำลังซื้อสูง ทั้ง

<table>
<tr><td></td><td>นักท่องเที่ยวไทย และต่างประเทศ และโดยที่นโยบายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาพื้นที่สุราษฎร์ธานี และภาคใต้ตอนบนได้ถูกกำหนดให้เป็นเมืองการท่องเที่ยวมูลค่าสูง และเขตการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพ เช่นการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรไปสู่ผลิตภัณฑ์เชิงนวัตกรรมมูลค่าสูงเป็นต้น ดังนั้นธุรกิจสปา จึงไม่เพียงแต่จะสร้างรายได้ให้พื้นที่ ผู้ประกอบการและชุมชนที่เกี่ยวเนื่องแล้ว ยังเป็นการสนับสนุนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาพื้นที่ตามที่รัฐบาลกำหนดอีกด้วย
นอกจากนี้ยังมีความเชื่อมโยงกับแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566 – 2570 ในยุทธศาสตร์ที่ 1 (S1) การพัฒนาเศรษฐกิจไทยด้วยเศรษฐกิจสร้างคุณค่าและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้มีความสามารถแข่งขัน และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน พร้อมสู่อนาคตโดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัย และนวัตกรรม ภายใต้แผนงาน P1 (S1) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy : BCG) ในด้านการแพทย์และสุขภาพ ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ P3 (S1) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) ในด้านการท่องเที่ยวให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ และ F5 (S1P3) พัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เน้นคุณค่า สร้างความยั่งยืน และเพิ่มรายได้ของประเทศ</td></tr>
<tr><td>3.6 พื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย</td><td>อำเภอเกาะสมุย และ ผู้ประกอบการในสมาคมสปาสมุย จำนวน 4 กลุ่ม</td></tr>
<tr><td>3.7 แนวทางดำเนินการ</td><td>1. ลงพื้นที่คัดเลือก และสำรวจผลิตภัณฑ์ที่จะพัฒนาต่อทั้งในส่วนของต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ของเกษตรกรผู้ปลูกวัตถุดิบของจังหวัดสุราษฎร์ธานี จนไปถึงผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง
2. พัฒนาห่วงโซ่คุณค่าและห่วงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์สมุนไพรอัตลักษณ์
3. ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ มหาวิทยาลัย และเครือข่ายผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์สมุนไพรอัตลักษณ์ ทั้งในส่วนของต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการให้มีความสามารถในการผลิต การจัดจำหน่าย และการให้บริการตามมาตรฐาน</td></tr>
<tr><td>3.8 หน่วยงานดำเนินการ</td><td>สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์</td></tr>
<tr><td>3.9 ระยะเวลาดำเนินโครงการ</td><td>ระยะเวลาไม่เกิน 1 ปีงบประมาณ</td></tr>
<tr><td>3.10 งบประมาณ</td><td>
<table>
<tr><th>รายการ</th><th>งบประมาณที่เสนอขอ (บาท) *</th></tr>
<tr><td>1. งบดำเนินการ</td><td>1,000,000</td></tr>
</table>
</td></tr>
</table>

	(ค่าตอบแทน ใช้สอย วัสดุ และสาธารณูปโภค)	
	1.1 ค่าตอบแทน	**120,000**
	- ค่าตอบแทนวิทยากร (ภาคทฤษฎี/ปฏิบัติ) (4 คน x 10 ชม. x 600 บาท x 5 ครั้ง)	120,000
	1.2. ค่าใช้สอย	**730,000**
	- ค่าใช้จ่ายในการลงพื้นที่ จำนวน 4 ครั้ง	**160,000**
	- ค่าอาหาร (20 คน x 100 บาท x 5 ครั้ง)	10,000
	- ค่าที่พัก (1,000 บาท x 20 คน x 5 ครั้ง)	100,000
	- ค่าเหมาจ่ายยานพาหนะลงพื้นที่ (4 ครั้ง) (10,000 x 5 ครั้ง)	50,000
	- **ค่าเช่าห้องปฏิบัติการ**	**70,000**
	- ค่าดำเนินงาน	**500,000**
	1.3 ค่าวัสดุ	**150,000**
	- ค่าวัสดุสำนักงาน	50,000
	- ค่าอุปกรณ์	100,000
	1.4 ค่าสาธารณูปโภค	100,000
	งบประมาณที่เสนอขอ	**1,100,000**
	***หมายเหตุ ขอถั่วเฉลี่ยทุกรายการ**	
3.11 ผลผลิต (Output)	1. เกิดผลิตภัณฑ์นวัตกรรม ที่ใช้วัตถุดิบอัตลักษณ์ในท้องถิ่น สำหรับการผลิต จัดจำหน่าย หรือให้บริการ 2. ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 3. เกิดความร่วมมือสามประสานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ มหาวิทยาลัย และเครือข่ายผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์สมุนไพรอัตลักษณ์ ทั้งในส่วนของต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ	
3.12 ผลลัพธ์ (Outcome)	1. เกิดเป็นธุรกิจฐานนวัตกรรมที่ใช้วัตถุดิบอัตลักษณ์ในท้องถิ่น สำหรับการผลิต จัดจำหน่าย หรือให้บริการแก่ชาวไทยและชาวต่างชาติ เพื่อส่งมอบคุณค่าของผลิตภัณฑ์นวัตกรรมให้กับลูกค้าผ่านธุรกิจสปาและเวลเนส 2. กลุ่มเกษตรกรมีผลผลิตสมุนไพร ผลผลิตทางการเกษตร มีปริมาณ คุณภาพ และมีประสิทธิภาพ รวมถึงวัตถุดิบที่มีคุณภาพเพื่อกระจายผลกระทบให้กว้างขวางขึ้นและมูลค่าสูงขึ้น และสามารถเป็นผลิตภัณฑ์ที่นักท่องเที่ยว หรือผู้สนใจสามารถซื้อกลับไปใช้ได้ 3. นักท่องเที่ยวได้รับการบริการที่มีประสิทธิภาพ จากผู้ประกอบการสมุยสปา	
3.13 ผลกระทบ (Impact)	1. การส่งเสริมเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่อำเภอสมุย และอำเภอใกล้เคียงในจังหวัดสุราษฎร์ธานี	

	2. ผลผลิตทางการเกษตร สมุนไพร และผลิตภัณฑ์แปรรูป คุณภาพ และมีมาตรฐานในทุกช่วงตั้งแต่มาตรฐานการผลิต มาตรฐานผลิตภัณฑ์ ทำให้ได้รับการยอมรับจากผู้บริโภค ดังนี้ เศรษฐกิจ : ผู้ประกอบการในพื้นที่สามารถลดค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนหรือเพิ่มรายได้ในผลิตภัณฑ์และการบริการได้ > ร้อยละ 10 ทางสังคม : ผู้ประกอบการในพื้นที่นำองค์ความรู้/ผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตนเองพึ่งตนเองได้ พัฒนาธุรกิจสปาสมุย และการท่องเที่ยวฐานเศรษฐกิจชีวภาพ 3. เกิดเครือข่ายความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ในการดำเนินโครงการ และการทำกิจกรรมอื่นร่วมกันในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เช่น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี นายอำเภอสมุย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สมุย และ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และภาคธุรกิจ เช่น หอการค้าจังหวัดสุราษฎร์ธานี สมาคมสปา และสมาคมท่องเที่ยวเพื่อชุมชน

หมายเหตุ: ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบต้องสอดคล้องตอบสนองกับข้อ 3.1-3.5 และจะต้องเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ประเมินผลได้อย่างชัดเจนเมื่อสิ้นสุดโครงการ

การออกแบบโครงการให้คำนึงประสิทธิผล ประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า ความต่อเนื่อง และความยั่งยืนด้วย

โครงการแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค
ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Form H ข้อเสนอโครงการด้าน ววน. หรือข้อเสนอโครงการวิจัยและนวัตกรรมที่ตอบโจทย์หรือตอบสนองความต้องการพัฒนาเชิงพื้นที่ระดับภาค

ส่วนที่ 1 ผู้เสนอโครงการด้าน ววน.

1.1 พื้นที่	ภาคใต้
1.2 สถาบัน	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
1.3ผู้รับผิดชอบโครงการ	ชื่อ รองศาสตราจารย์ ดร.ภาณุพงศ์ พุทธรักษ์ ตำแหน่ง ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายระบบขับเคลื่อนวิจัยและนวัตกรรม สังกัด สาขาวิชาเภสัชเวทและเภสัชพฤกษศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โทรศัพท์ 08-1651-8303 Email panupong.p@psu.ac.th
1.4หน่วยงานความร่วมมือ	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี นายอำเภอสมุย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สมุย และ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และภาคธุรกิจ เช่น หอการค้าจังหวัดสุราษฎร์ธานี สมาคมสปา และสมาคมท่องเที่ยวเพื่อชุมชน

หมายเหตุ: โครงการด้าน ววน. คือ การศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ความรู้ ออกแบบเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมด้วยกระบวนการวิจัยตามโจทย์ที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาและยุทธศาสตร์ในข้อเสนอแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ระดับภาค โดยคำนึงถึงสภาพปัญหา ความต้องการ และศักยภาพของพื้นที่ รวมทั้งกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ ซึ่งต้องมีผู้ใช้ประโยชน์และผู้รับประโยชน์จากการวิจัยอย่างชัดเจน

ส่วนที่ 2 ผลงานด้าน ววน. ที่จะใช้เป็นฐานในวิจัยและพัฒนานวัตกรรมต่อยอด

2.1 ชื่อผลงานด้าน ววน.	การส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรอัตลักษณ์และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผลผลิตทางการเกษตรพื้นถิ่นสู่ผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบนฐานเศรษฐกิจชีวภาพ
2.2 โจทย์ของผลงาน ววน.	1) การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงนวัตกรรมมูลค่าสูงจาก สมุนไพร และผลผลิตทางการเกษตร ที่มีคุณสมบัติ หรือคุณลักษณะที่โดดเด่นของพื้นที่ (มะพร้าว ขมิ้นชัน สาหร่าย) โดยการแปรรูปผลผลิตมะพร้าว ขมิ้นชัน สาหร่าย ไปเป็นผลิตภัณฑ์เชิงนวัตกรรมจำนวน อย่างละ 2 ผลิตภัณฑ์ 2) แนวทางการประยุกต์ใช้ ผลิตภัณฑ์ตามข้อ 1) เพื่อสร้างความโดดเด่น และความเป็นอัตลักษณ์ของสมุยสปา 3) แนวทางการปรับปรุงรูปแบบ หรือกระบวนการให้บริการเพื่อสร้างความโดดเด่น และอัตลักษณ์ของสมุยสปา โดยการประยุกต์ใช้ผลิตภัณฑ์ ศาสตร์ด้านการแพทย์แผนไทย และศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่น

	4) การพัฒนามาตรฐานในการผลิต การควบคุมคุณภาพการผลิต การเพิ่มปริมาณและลดต้นทุนในการผลิต ของผู้ประกอบการต้นน้ำ (กลุ่มเกษตรกร ผู้ผลิต ผู้แปรรูปขั้นต้น) 5) การเพิ่มประสิทธิภาพในการประกอบการต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำด้วยองค์ความรู้ เทคโนโลยีและ การจัดการสมัยใหม่ 6) การถ่ายองค์ความรู้ เทคโนโลยี ให้แก่ผู้ประกอบการต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ
2.3 ผลสรุปผลงาน ววน.	ได้ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ พร้อมอาหารเครื่องดื่ม จำนวน 10 รายการ ดังนี้ โรงแรมรอยัล เมืองสมุย วิลล่า 1. SCRUB 2. การยืดอายุแยมมะพร้าว 3. AFTER SUN GEL/AFTER SUN LOTION 4. สูตรอาหาร โรงแรมสันติบุรี รีสอร์ท 1. น้ำมันนวดกลิ่นเบียร์ 2. เครื่องดื่ม Hob 3. Package SPA for Golfer พร้อม สูตรอาหาร 4. BATHBOMB BEER 5. AFTER SUN GEL/AFTER SUN LOTION เนเชอรัล วิง เฮลท์ สปา แอนด์ รีสอร์ท 1. สาหร่ายในน้ำทะเลเทียม
2.4 ประเด็นที่นำไปต่อยอด	1. พัฒนาห่วงโซ่คุณค่าและห่วงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์สมุนไพรอัตลักษณ์ โดยคัดเลือกจากผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 2. การวิเคราะห์และพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการให้มีความสามารถในการผลิต การจัดจำหน่าย และการให้บริการตามมาตรฐานของผลิตภัณฑ์สมุนไพรอัตลักษณ์ ทั้งในส่วนของต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เพื่อ
2.5 เป้าหมายในการขยายผล	ผู้ประกอบการในสมาคมสปาสมุย จำนวน 4 กลุ่ม
2.6 ระดับความพร้อม	ระดับ SRL = 7 ระดับ TRL = 6

หมายเหตุ: กรณีที่มีการนำผลงานวิจัย และนวัตกรรม หรือผลงานด้าน ววน. มาใช้ประโยชน์เป็นฐานหลายผลงานให้คัดลอกตารางนี้ ตามจำนวนผลงานที่จะนำมาใช้

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอโครงการ ววน. หรือข้อเสนอโครงการวิจัยและนวัตกรรม

3.1 ชื่อโครงการด้าน ววน.	การพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าและห่วงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์สมุนไพรอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
3.2 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	ธุรกิจสุขภาพ จัดเป็นธุรกิจที่โดดเด่นของประเทศไทย และถือว่าประเทศไทยมีศักยภาพในการแข่งขันสูงเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในโลก จากการมีองค์ประกอบสำหรับการประกอบธุรกิจสุขภาพอย่างครบถ้วน ทั้งด้านศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง เช่น การนวดแผนโบราณ การแพทย์แผนไทย การใช้สมุนไพรเพื่อการ

	รักษาโรค หรือบำรุงร่างกาย การมีทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถนำมาใช้ในสปา เช่น ผลผลิตทางการเกษตร และสมุนไพร ที่หลากหลาย ความเหมาะสมด้านสถานที่ เช่น แม่น้ำ ทะเล ภูเขา และแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ รวมทั้งศิลปวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น เช่น ดนตรีพื้นเมืองในแต่ละภาค ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นส่วนหนึ่งของการประกอบการได้ และจากการที่ธุรกิจสุขภาพเป็นธุรกิจที่มีการเติบโตสูง โดยมีมูลค่ารวมทั้งโลก 19 ล้านล้านบาท เป็น 27 ล้านล้านบาทในปัจจุบัน (ปี พ.ศ.2562) แต่สำหรับประเทศไทย ยังมีมูลค่าไม่มากนัก โดยคิดเป็นมูลค่ารวม 35,000 ล้านบาทต่อปี เป็นอันดับ 16 ของโลก มีสถานประกอบการที่เกี่ยวข้องได้แก่ สปา นวดแผนไทย นวดเพื่อเสริมความงาม รวม 2,053 แห่ง มีการจ้างงานกว่า 70,000 คน และหากนับรวมผู้เกี่ยวข้องในส่วนต้นน้ำ เช่นเกษตรกร ผู้ผลิต ผู้ประกบการแปรรูป จะมีการจ้างงาน และมีผู้เกี่ยวข้องมากกว่า 100,000 คน และโดยที่ประเทศไทยมีศักยภาพและความพร้อมต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น จึงเชื่อว่าหากมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ จะทำให้ธุรกิจสุขภาพของประเทศไทยเติบโตได้อีกมาก โดยที่ สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ได้ตั้งเป้าให้ประเทศไทยขยับเป็น 1 ใน 10 ของโลกภายใน 3 ปี และภายใน 5 ปี สามารถขยับขึ้นเป็น 1 ใน 5 ของโลกได้ ในกลุ่มกิจการสุขภาพในพื้นที่เกาะสมุย และจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าธุรกิจสปา เป็นธุรกิจที่สำคัญ และเป็นธุรกิจหลักของธุรกิจสุขภาพในพื้นที่ ด้วยการเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวกำลังซื้อสูง ทั้งนักท่องเที่ยวไทย และต่างประเทศ และโดยที่นโยบายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาพื้นที่สุราษฎร์ธานี และภาคใต้ตอนบนได้ถูกกำหนดให้เป็นเมืองการท่องเที่ยวมูลค่าสูง และเขตการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพ เช่นการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรไปสู่ผลิตภัณฑ์เชิงนวัตกรรมมูลค่าสูงเป็นต้น ดังนั้นธุรกิจสปา จึงไม่เพียงแต่จะสร้างรายได้ให้พื้นที่ ผู้ประกอบการและชุมชนที่เกี่ยวเนื่องแล้ว ยังเป็นการสนับสนุนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาพื้นที่ตามที่รัฐบาลกำหนดอีกด้วย ธุรกิจสปา แม้จะเป็นธุรกิจที่มีโอกาสในการเติบโตอีกมาก แต่ก็มีการแข่งขันที่รุนแรง จากปัญหาจำนวนสถานประกอบการที่เพิ่มมากขึ้นและขาดความแตกต่างหรือความเป็นอัตลักษณ์ของแต่ละแห่ง ซึ่งพบว่า แม้จะมีการแข่งสูง แต่ก็ยังมีสถานประกอบการสปาบางแห่งที่มีผู้มาใช้บริการอย่างหนาแน่น และเมื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จของแต่ละแห่งแล้ว ก็จะพบว่าปัจจัยสำคัญคือ การมีอัตลักษณ์ที่แตกต่างและการมีบริการที่เป็นความจำเพาะของสถานประกอบการนั้น ๆ ดังนั้น แนวทางการพัฒนาสถานประกอบการในพื้นที่เกาะสมุย หรือจังหวัดสุราษฎร์ธานี จึงจำเป็นที่ต้องสร้างความแปลกใหม่ สร้างความเป็นอัตลักษณ์ให้กับสถานประกอบการสปาในพื้นที่ เพื่อให้เกิดความแตกต่างกับสปาในภูมิภาคอื่น หรือในประเทศอื่น การสร้างความแตกต่างในธุรกิจสปาอาจทำได้ใน 2 กรณี คือ การใช้ผลิตภัณฑ์พื้นถิ่นที่ เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณลักษณะ หรือสมบัติพิเศษ ที่แตกต่างจากผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกันในแหล่งอื่น หรือ การสร้าง

	รูปแบบการให้บริการที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัว โดยการผสมผสาน ศาสตร์การใช้สมุนไพร การแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือก รวมถึงการนำศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นมาผนวกใช้ในการให้บริการด้านต่าง ๆ (รูปที่1) อย่างไรก็ดีในปัจจุบันผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในสปาของเกาะสมุย ยังไม่มีผลิตภัณฑ์ที่เป็นความแตกต่าง และมีศักยภาพมากพอที่จะเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจมาใช้บริการ รวมทั้งรูปแบบการบริการก็ยังไม่มีความแตกต่างจากการให้บริการในสถานประกอบการสปา ในพื้นที่อื่น ด้วยเหตุดังกล่าว โครงการวิจัยชิ้นนี้ จึงมีเป้าหมายหลักในการดำเนินการ 2 ประการคือ 1)ในการ นำสมุนไพร หรือผลผลิตทางการเกษตรพื้นถิ่นที่มีคุณลักษณะ หรือคุณสมบัติพิเศษ และมีศักยภาพที่จะขยายเป็นผลิตภัณฑ์หลักเชิงการค้า มาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เชิงนวัตกรรมมูลค่าสูง เพื่อใช้ในการสร้างความแตกต่างของสปาสมุย และยังจะสามารถนำไปใช้ในธุรกิจสุขภาพอื่น หรือแม้แต่ธุรกิจที่เกี่ยวเนื่อง เช่น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่น หรือในอุตสาหกรรมอาหารเป็นต้น 2) การสร้างองค์ความรู้ในการใช้ สมุนไพร หรือศาสตร์ทางแพทย์แผนไทย หรือการประยุกต์ใช้ศิลปวัฒนธรรมในพื้นถิ่น มาผสมผสานกับการให้บริการ เพื่อยกระดับรูปแบบการให้บริการที่เป็นอัตลักษณ์ในสถานประกอบการสปา และอีกวัตถุประสงค์หนึ่งของโครงการวิจัย คือ การพัฒนาผู้ประกอบการ กลุ่มผู้ผลิต ผู้แปรรูป และบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้รับองค์ความรู้ และมีความเข้าใจในการประกอบธุรกิจสุขภาพ ซึ่งมีลักษณะการประกอบการที่แตกต่างไปจากธุรกิจอื่น มีความรู้ ความเข้าใจถึงผลิตภัณฑ์ และสามารถนำผลิตภัณฑ์มาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ของธุรกิจสปาได้อย่างเหมาะสม สามารถสร้างอัตลักษณ์ให้กับสถานประกอกการ นอกจากนี้ก็จะได้ทำการวิเคราะห์สถานประกอบการในด้าน Business model การบริหารจัดการธุรกิจ เพื่อให้องค์ความรู้ และทักษะในการประกอบการเพิ่มเติม เช่น ด้านการบริหารจัดการ การบริหารงานบุคคล การบริหารลูกค้า การเงินการบัญชี และการตลาด เพื่อให้สามารถประกอบธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างยั่งยืน
3.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	1) เพื่อทำการยกระดับการประกอบการ ธุรกิจสปา และอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องให้เกิดความโดยเด่นและเป็นเอกลักษณ์ ของสปาสุมย โดยการใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพร หรือผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรในพื้นถิ่น และ รูปแบบการบริการที่เป็นเอกลักษณ์ 2) พัฒนาสมุนไพร และผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ที่มีความโดดเด่น มีอัตลักษณ์ มีศักยภาพในการใช้เป็นผลิตภัณฑ์ในธุรกิจสปา หรือธุรกิจสุขภาพอื่น สู่การเป็นผลิตภัณฑ์เชิงนวัตกรรมที่มีมูลค่าสูง (มะพร้าว ขมิ้นชัน สาหร่าย) 3) พัฒนาสถานประกอบการ และผู้ประกอบการที่เกี่ยวเนื่องทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ ได้แก่ กลุ่มผู้ผลิต ผู้แปรรูป เพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิต การแปรรูป ผลผลิตไปสู่ผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง เพื่อส่งต่อไปยังธุรกิจสปา ธุรกิจสุขาภาพ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ธุรกิจอาหาร หรือธุรกิจที่สามารถนำผลิตภัณฑ์ไปใช้

	4) พัฒนาผู้ประกอบการ ตลอดห่วงโซ่อุปสงค์-อุปทาน ให้มีความรู้ความเข้าใจ ในการประกอบกิจกรรมเพื่อสุขภาพ และความรู้ในการประกอบการธุรกิจทั่วไป เช่น การบริหารจัดการ การเงินบัญชี การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการประกอบการ 5) พัฒนาบุคลากรในสถานประกอบการสปา หรืออุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่อง เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในผลิตภัณฑ์ เข้าใจถึงศาสตร์ด้านการใช้สมุนไพร การนวดแผนไทย หรือศาสตร์การแพทย์แผนไทยอื่น เพื่อสามารถให้การบริการที่เป็น อัตลักษณ์ของสมุย
3.4 ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์	จากยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ซึ่งมีเป้าหมายพัฒนาประเทศโดยการปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งได้กำหนด 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย (S-Curve) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน พบว่าในจำนวนนี้มีความเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรม Wellness ในหลายส่วน เช่น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดี และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Affluent, Medical and Wellness Tourism), อุตสาหกรรมการเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ (Agriculture and Biotechnology), อุตสาหกรรมการแปรรูปอาหาร (Food for the Future) และอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร (Medical Hub) โดยเฉพาะในส่วนของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการแพทย์ครบวงจรจะเป็นอุตสาหกรรมที่มีความเชื่อมโยงโดยตรงต่อการขับเคลื่อนธุรกิจทางด้าน Medical & Wellness ซึ่งจากนโยบายที่มุ่งเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมเหล่านี้จะช่วยสนับสนุนให้เกิดการเร่งปรับตัวเพื่อเปิดรับเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้สร้างศักยภาพในการแข่งขันของการดำเนินธุรกิจที่สูงขึ้น และตอบโจทย์ผู้บริโภคยุคใหม่ได้ดียิ่งขึ้น ประกอบกับยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่และ BCG economy ที่เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และความสามารถในการแข่งขันบนฐานของเศรษฐกิจชีวภาพ (bio-economy) โดยเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าโดยการหมุนเวียนทรัพยากรในระบบกลับมาใช้ประโยชน์มากที่สุดและอย่างยั่งยืน (circular economy) โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (green economy) โดยอาศัยแผนงานบูรณาการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตที่มีศักยภาพ (4P: Platform, Product, Process, People) เป็นสำคัญซึ่งเป็นส่วนช่วยยกระดับห่วงโซ่แห่งคุณค่าและห่วงโซ่อุปทานของการดำเนินการด้าน Wellness ได้เป็นอย่างดี และส่งผลให้ประเทศไทยก้าวขึ้นสู่ผู้นำทางด้าน Medical & Wellness ในระดับสากล ในกลุ่มกิจการสุขภาพในพื้นที่เกาะสมุย และจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าธุรกิจสปา เป็นธุรกิจที่สำคัญ และเป็นธุรกิจหลักของธุรกิจสุขภาพในพื้นที่ ด้วยการเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวกำลังซื้อสูง ทั้งนักท่องเที่ยวไทย และต่างประเทศ และโดยที่นโยบายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาพื้นที่สุราษฎร์ธานี และภาคใต้ตอนบนได้ถูกกำหนดให้เป็นเมืองการ

	ท่องเที่ยวมูลค่าสูง และเขตการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพ เช่นการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรไปสู่ผลิตภัณฑ์เชิงนวัตกรรมมูลค่าสูงเป็นต้น ดังนั้นธุรกิจสปา จึงไม่เพียงแต่จะสร้างรายได้ให้พื้นที่ ผู้ประกอบการและชุมชนที่เกี่ยวเนื่องแล้ว ยังเป็นการสนับสนุนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาพื้นที่ตามที่รัฐบาลกำหนดอีกด้วย นอกจากนี้ยังมีความเชื่อมโยงกับแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566 – 2570 ในยุทธศาสตร์ที่ 1 (S1) การพัฒนาเศรษฐกิจไทยด้วยเศรษฐกิจสร้างคุณค่าและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้มีความสามารถแข่งขัน และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน พร้อมสู่อนาคตโดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัย และนวัตกรรม ภายใต้แผนงาน P1 (S1) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy : BCG) ในด้านการแพทย์และสุขภาพ ให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ P3 (S1) พัฒนาระบบเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) ในด้านการท่องเที่ยวให้เป็นระบบเศรษฐกิจมูลค่าสูง มีความยั่งยืนและเพิ่มรายได้ของประเทศ และ F5 (S1P3) พัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เน้นคุณค่า สร้างความยั่งยืน และเพิ่มรายได้ของประเทศ
3.5 การทบทวนวรรณกรรม	
3.6 กรอบเค้าโครงความคิด	1) การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงนวัตกรรมมูลค่าสูงจาก สมุนไพร และผลผลิตทางการเกษตร ที่มีคุณสมบัติ หรือคุณลักษณะที่โดดเด่นของพื้นที่ (มะพร้าว ขมิ้นชัน สาหร่าย) โดยการแปรรูปผลผลิตมะพร้าว ขมิ้นชัน สาหร่าย ไปเป็นผลิตภัณฑ์เชิงนวัตกรรมจำนวน อย่างละ 2 ผลิตภัณฑ์ 2) แนวทางการประยุกต์ใช้ ผลิตภัณฑ์ตามข้อ 1) เพื่อสร้างความโดดเด่น และความเป็นอัตลักษณ์ของสมุยสปา 3) แนวทางการปรับปรุงรูปแบบ หรือกระบวนการให้บริการเพื่อสร้างความโดดเด่น และอัตลักษณ์ของสมุยสปา โดยการประยุกต์ใช้ผลิตภัณฑ์ ศาสตร์ด้านการแพทย์แผนไทย และศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่น 4) การพัฒนามาตรฐานในการผลิต การควบคุมคุณภาพการผลิต การเพิ่มปริมาณและลดต้นทุนในการผลิต ของผู้ประกอบการต้นน้ำ (กลุ่มเกษตรกร ผู้ผลิต ผู้แปรรูปขั้นต้น) 5) การเพิ่มประสิทธิภาพในการประกอบการต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำด้วยองค์ความรู้ เทคโนโลยีและ การจัดการสมัยใหม่ 6) การถ่ายองค์ความรู้ เทคโนโลยี ให้แก่ผู้ประกอบการต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ

	
3.7 พื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย	อำเภอเกาะสมุย และ ผู้ประกอบการในสมาคมสปาสมุย จำนวน 4 กลุ่ม
3.8 ระเบียบวิธีวิจัย	การบวนการวิจัยนี้เป็นการพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการในพื้นที่ (Local Enterprises) โดยมุ่งเน้นการพัฒนาธุรกิจ Spa and wellness ในพื้นที่เกาะสมุย ซึ่งเดิมเป็นธุรกิจที่มีชื่อเสียงและได้รับความนิยมในระดับโลก โดยยึดโยงเอาองค์ความรู้ด้านแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกในการพัฒนารูปแบบการบริการใหม่ ๆ เพื่อรองรับความต้องการในตลาดโลกที่ให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม และสังคมสูงวัย โดยมีข้อมูลของภูมิปัญญาและงานวิจัยรองรับ นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เข้ามาสอดรับกับรูปแบบบริการใหม่ ๆ ที่พัฒนาขึ้นโดยใช้วัตถุดิบ และห่วงโซ่อุปทานในท้องถิ่น โดยใช้ผลิตภัณฑ์อัตลักษณ์หรือทรัพยากรในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางของโลกที่เน้นผลิตภัณฑ์สุขภาพที่พัฒนาจากธรรมชาติ ยึดโยงภูมิปัญญาและวัตถุดิบจากพื้นถิ่นที่มีความโดดเด่นด้านการส่งเสริมสุขภาพ และยังช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอีกด้วย ทั้งนี้ในการดำเนินการคาดหวังว่าจะช่วยยกระดับการบริการด้าน Spa and wellness ในพื้นที่เกาะสมุย ให้มีความโดดเด่นและเป็นที่ยอมรับมากยิ่งขึ้น มีรูปแบบการบริการและผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ มาบริการนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศในการเป็น medical hub รวมถึงการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากและเศรษฐกิจหมุนเวียนในพื้นที่ทั้ง ในด้านการผลิตและบริการเพื่อรองรับการขยายตัวในอนาคต ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จะเป็นการวิจัยแบบผสมผสานหรือ Mix methodology โดยใช้รูปแบบการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกันในการดำเนินการวิจัย เพื่อหาคำตอบของการวิจัยและพัฒนาที่มีความครอบคลุม ลุ่มลึก และชัดเจน โดยมีกรอบแนวคิดและการพัฒนาดังนี้

<table>
<tr><td></td><td>
</td></tr>
<tr><td>3.9 ระยะเวลาการวิจัย</td><td>12 เดือน</td></tr>
<tr><td>3.10 งบประมาณ</td><td>
<table>
<tr><th>ประเภทงบประมาณ</th><th>รวม</th></tr>
<tr><td colspan="2">9.1 งบบริหารโครงการวิจัย/แผนงาน</td></tr>
<tr><td>ค่าตอบแทนหัวหน้าโครงการและคณะผู้วิจัย</td><td>300,000</td></tr>
<tr><td colspan="2">9.2 งบดำเนินการ</td></tr>
<tr><td>ค่าจ้างผู้ประสานงานโครงการ (2 คน x15,000 x12 เดือน)</td><td>360,000</td></tr>
<tr><td>ค่าใช้จ่ายในการอบรม (ค่าวิทยากร ค่าตอบแทนผู้เชี่ยวชาญ ค่าตอบแทนผู้ร่วมวิจัยและให้ข้อมูล)</td><td>200,000</td></tr>
<tr><td>ค่าพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการผลิตผลิตภัณฑ์ต้นแบบ จำนวน 50 ชิ้น/ผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ละ 30,000 บาท จำนวนอย่างน้อย 5 ผลิตภัณฑ์</td><td>150,000</td></tr>
<tr><td>ค่าเดินทาง ค่าที่พัก ค่าติดต่อประสานงาน ค่าเช่าสถานที่ ค่าเช่าอุปกรณ์และเครื่องมือ ค่าจ้างเหมาในการจัดกิจกรรม</td><td>150,000</td></tr>
<tr><td>ค่าจ้างในการพัฒนาสื่อ และการสื่อสาร</td><td>100,000</td></tr>
<tr><td>ค่าวัสดุ ค่าวัสดุสำนักงาน อุปกรณ์</td><td>190,000</td></tr>
<tr><td>ค่าจัดทำรายงาน</td><td>50,000</td></tr>
<tr><td>9.3 งบลงทุน (ค่าครุภัณฑ์)</td><td>0</td></tr>
<tr><td>9.4 งบค่าธรรมเนียมอุดหนุนสถาบัน (ไม่เกินร้อยละ 10)</td><td>150,000</td></tr>
<tr><td>รวมงบประมาณเสนอขอ (บาท)</td><td>1,500,000</td></tr>
</table>
</td></tr>
<tr><td>3.11 ผลผลิต (Output)</td><td>1) ข้อมูลห่วงโซ่อุปสงค์-อุปทาน (Demand - Supply Chain) อย่างละเอียด Key Actor ในพื้นที่ และกระบวนการในการยกระดับอย่างละเอียด
2) ผลิตภัณฑ์เชิงนวัตกรรมมูลค่าสูง จากการแปรรูปจากผลผลิตทางการเกษตรสมุนไพร</td></tr>
<tr><td>3.12 ระดับความพร้อม</td><td>ระดับ SRL = 7
ระดับ TRL = 6</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>3.13 ผู้ใช้และผู้รับประโยชน์ภาคีที่เกี่ยวข้อง</td><td>(1) ผู้ให้ความร่วมมือ ภาคี หรือเครือข่ายที่ร่วมดำเนินโครงการวิจัยและพัฒนา
1. สมาคมสมุยสปา
2. หอการค้าจังหวัด สุราษฎร์ธานี
3. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี
4. สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุราษฎร์ธานี
5. สมาคมท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภอเกาะสมุย
6. กรมส่งเสริมบริการสุขภาพ
7. กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
8. สมาคมสมุนไพรไทย
9. สมาพันธ์ Spa & Wellness ไทย
10. เทศบาลนครเกาะสมุย
11. สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวเกาะสมุย
12. โรงพยาบาลเกาะสมุย
13. สาธารณสุขอำเภอเกาะสมุย
14. มูลนิธิเกาะสีเขียว
15. สมาคมส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวเกาะสมุย
16. สมาคมโรงแรมเกาะสมุย
17. ชมรมนวดไทยสมุย</td></tr>
<tr><td>3.14 แนวทางสู่ผลลัพธ์ (Outcome)</td><td><table>
<tr><th>ผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น (Outcome)</th><th>ผู้ได้รับผลกระทบ</th></tr>
<tr><td>ธุรกิจสปาและธุรกิจสุขภาพอื่นได้รับการยกระดับการประกอบการให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น</td><td>ผู้ประกอบการสปา และธุรกิจสุขภาพอื่น</td></tr>
<tr><td>ผลผลิตสมุนไพร ผลผลิตทางการเกษตร มีปริมาณ คุณภาพ และมูลค่าสูงขึ้น</td><td>เกษตรกร</td></tr>
<tr><td>นักท่องเที่ยวได้รับการบริการที่มีประสิทธิภาพ จากผู้ประกอบการ</td><td>นักท่องเที่ยว</td></tr>
</table></td></tr>
<tr><td>3.15 แนวทางสู่ผลกระทบ (Impact)</td><td>1. การเชื่อมโยงกับนักวิจัยที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่ทำการวิจัยทั้งในและต่างประเทศ (ถ้ามี) (Connections with other experts within and outside Thailand) และแผนที่จะติดต่อหรือสร้างความสัมพันธ์กับผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งการสร้างทีมงานวิจัยในอนาคตด้วย
2. การเชื่อมโยงหรือความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (Stakeholder and User Engagement) โดยระบุชื่อหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ประชาสังคมและชุมชน โดยอธิบายกระบวนการดำเนินงานร่วมกันและการเชื่อมโยงการขับเคลื่อนผลการวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์อย่างชัดเจน รวมถึงอธิบายกระบวนการดำเนินงานต่อเนื่องของผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเมื่อโครงการวิจัยเสร็จสิ้น</td></tr>
</table>

ภาคผนวก ฑ - 6

โครงการนำร่องภาคใต้ชายแดน

โครงการแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค
ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Form E แบบรายงานผลการดำเนินงานโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่

ขอให้ท่านสรุปผลการดำเนินงานโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ซึ่งประยุกต์นำงานวิจัยมาใช้ประโยชน์โดยเทียบแผนและผล พร้อมทั้งคาดการณ์ถึงแนวทางที่จะดำเนินการต่อไปตามประเด็นต่อไปนี้

พื้นที่	ภาคใต้ชายแดน	**นักวิจัย ผู้รับผิดชอบ**	ชื่อ นายชุมพร หนูเมือง ตำแหน่ง หัวหน้าสาขาวิชาวิทยาศาสตร์การอาหารและโภชนาการ
สถาบัน	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี		

ชื่อโครงการ	ชื่อโครงการ การเสริมสร้างเศรษฐกิจครัวเรือนและชุมชนเพื่อบรรเทาความยากจนด้วยการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรเชื่อมโยงการท่องเที่ยวชุมชน : วิสาหกิจชุมชนมะพร้าวแปลงใหญ่ (ทุ่งคล้าโมเดล)
หลักการและเหตุผล	1. ภาคใต้ชายแดนอันประกอบด้วยจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส เป็นพื้นที่ที่ตัวเลขอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจยังต่ำเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่นๆในประเทศ เห็นได้จากตัวเลขความยากจนในระดับภูมิภาคที่มีการสำรวจในปี 2559 พบว่าภาคใต้ชายแดนมีความยากจนสูงที่สุด โดยมีสัดส่วนคนจนสูงถึงร้อยละ 32.8 ของประชากรทั้งหมดในภาค ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ 3.8 เท่า (สัดส่วนคนจนเฉลี่ยทั่วประเทศร้อยละ 8.6) ดังนั้น พื้นที่ภาคใต้ชายแดนจึงควรได้รับการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาในทุกมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมิติทางเศรษฐกิจและรายได้ครัวเรือนเพื่อแก้ปัญหาสำคัญของพื้นที่ 2. ภาคใต้ชายแดนมีข้อได้เปรียบทางทรัพยากรธรรมชาติทั้งทางบกและทางทะเล ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติช่วยสร้างรายได้ให้พื้นที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคการเกษตร แต่การผลิตยังเป็นรูปแบบดั้งเดิม การแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มน้อย อัตราการขยายตัวของ

	อุตสาหกรรมอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้น การแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจของพื้นที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร รวมทั้งสนับสนุนองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการผลผลิตอย่างเป็นระบบ 3. มะพร้าวเป็นพืชที่ปลูกในพื้นที่ภาคใต้รวมทั้งในภาคใต้ชายแดน เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของทุกครัวเรือน อีกทั้งแผนพัฒนาภาคใต้ชายแดน ยุทธศาสตร์ที่ 1 คือ พัฒนาศักยภาพการผลิตภาคเกษตร โดยการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตยางพารา ปาล์มน้ำมัน มะพร้าว และไม้ผล โดยการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการปลูก การบำรุงรักษา พัฒนาสายพันธุ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่เพื่อเพิ่มผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่และลดต้นทุนการผลิต และการเก็บเกี่ยวผลผลิต รวมทั้งการแปรรูปและเพิ่มมูลค่าผลผลิต ดังนั้น การใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาสนับสนุนจะช่วยให้เกิดการพัฒนาคุณภาพมะพร้าว การแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลผลิตจากมะพร้าว และต่อยอดวัฒนธรรมมะพร้าวเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงอาหารบนฐานวัฒนธรรมชุมชนจะเป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยสร้างรายได้เพิ่มให้เกษตรกรในพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์โครงการ	(1) เพื่อประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และ นวัตกรรมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยการแปรรูปผลิตภัณฑ์มะพร้าวเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างรายได้เพิ่มให้แก่เกษตรกรในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ มะพร้าว ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี (2) เพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้กลุ่มเกษตรกร ครัวเรือน และชุมชนดังกล่าวให้มีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองมากขึ้นในด้านการแปรรูป และส่งเสริมครัวเรือนยากจนในพื้นที่ให้มีรายได้เพิ่มโดยการใช้วิถีชุมชนมาสร้างสรรค์การท่องเที่ยว	**การบรรลุวัตถุประสงค์**	(1) วัตถุประสงค์ข้อ 1 บรรลุผลในระดับดีมาก เนื่องจากโครงการฯ ได้ประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการแปรรูปผลิตภัณฑ์มะพร้าวเพื่อสร้างมูลค่าและสร้างรายได้เพิ่มให้เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ทุ่งคล้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ไม่ซับซ้อน ได้แก่ การผลิตน้ำกะทิและไอศครีมกะทิ ที่สามารถสร้างรายได้เพิ่มให้กลุ่มเดือนละ 2,500-3,000 บาท (2) วัตถุประสงค์ข้อ 2 บรรลุผลในระดับดีมาก เนื่องจากกลุ่มแปลงใหญ่มะพร้าวทุ่งคล้าได้รับองค์ความรู้จากการถ่ายทอดเทคโนโลยีแปรรูปมะพร้าว สมาชิกในกลุ่มมีศักยภาพในการพึ่งตนเองได้มากขึ้น ทั้งนี้ เมื่อมีการทดลองเปิดเส้นทางการท่องเที่ยว ชุมชนมีความสามัคคีในการเตรียมสถานที่ อาหารและผลิตภัณฑ์เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว สามารถสร้างรายได้

			เพิ่มจากการใช้วิถีชุมชนมะพร้าวมาสร้างสรรค์การท่องเที่ยวชุมชน
ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	ตัวบ่งชี้ผลของโครงการ และเป้าหมายที่จะเกิดขึ้นตามตัวบ่งชี้ อาจแสดงให้เห็นถึงวิธีการสังเกตผล และผลในเชิงคุณลักษณะที่จะเกิดขึ้นเมื่อสิ้นโครงการ หรืออาจอยู่ในรูปแบบ OKR (1) ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมะพร้าวที่พร้อมจำหน่ายสู่ตลาดอย่างน้อย 4 ผลิตภัณฑ์ (2) กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีและมีความสามารถในการผลิตอย่างน้อย 2 กลุ่ม (3) โปรแกรมการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงจากเส้นทางเมืองเก่าปัตตานีไปยังสายบุรี โดยมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมะพร้าวแปลงใหญ่ตำบลทุ่งคล้าเป็นจุดท่องเที่ยวการเกษตรแบบครบวงจร โดยมีการจัดกิจกรรมทดลองโปรแกรมท่องเที่ยวอย่างน้อย 1 ครั้ง (4) โมเดลการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนโดยการใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและวิจัยเพื่อสร้างรายได้เพิ่มให้ชุมชนที่สามารถขยายผลไปสู่ระดับกลุ่มจังหวัดและภาคได้ อย่างน้อย 1 โมเดล	**การบรรลุผลตามตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย**	(1) ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมะพร้าวที่พร้อมจำหน่ายสู่ตลาดอย่างน้อย 4 ผลิตภัณฑ์ ☑ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายที่บรรลุผล ได้ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมะพร้าวที่พร้อมจำหน่ายสู่ตลาด จำนวน 4 ผลิตภัณฑ์ซึ่งเป็นไปตามตัวชี้วัด ดังนี้ (1.1) น้ำกะทิ (1.2) เครื่องดื่มนมมะพร้าวพาสเจอร์ไรซ์ (1.3) เครื่องดื่มน้ำหมักจากมะพร้าว (1.4) ไอศครีมกะทิ (2) กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีและมีความสามารถในการผลิตอย่างน้อย 2 กลุ่ม ☑ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายที่บรรลุผล กลุ่มแปลงใหญ่มะพร้าวทุ่งคล้าและกลุ่มผู้สูงอายุตำบลทุ่งคล้าได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีและมีความสามารถในการแปรรูปผลิตภัณฑ์โดยใช้เทคโนโลยีที่ไม่ซับซ้อน (3) โปรแกรมการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงจากเส้นทางเมืองเก่าปัตตานีไปยังสายบุรี โดยมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมะพร้าวแปลงใหญ่ตำบลทุ่งคล้าเป็นจุดท่องเที่ยวการเกษตรแบบครบวงจร โดยมีการจัดกิจกรรมทดลองโปรแกรมท่องเที่ยวอย่างน้อย 1 ครั้ง ☑ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายที่บรรลุผล

			โครงการฯ ได้จัดกิจกรรมท่องเที่ยว one day trip เชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยววงแหวนพหุวัฒนธรรมเมืองปัตตานี เริ่มต้นจากเส้นทางเมืองเก่าปัตตานี ไปยังชุมชนแปลงใหญ่มะพร้าวทุ่งคล้า และไปสู่เมืองสายบุรี เมื่อวันที่ 28 กันยายน 2565 (4) โมเดลการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนโดยการใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและวิจัยเพื่อสร้างรายได้เพิ่มให้ชุมชนที่สามารถขยายผลไปสู่ระดับกลุ่มจังหวัดและภาคได้ อย่างน้อย 1 โมเดล ☑ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายที่บรรลุผล โมเดลการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนโดยใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและวิจัยเพื่อสร้างรายได้เพิ่มให้ชุมชนแปลงใหญ่มะพร้าวทุ่งคล้า ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ศักยภาพ ความพร้อม และความต้องการของชุมชน 2) การวิเคราะห์ความต้องการของตลาด 3) การประสานภาคีที่เกี่ยวข้อง 4) การถ่ายทอดเทคโนโลยีทั้งเทคโนโลยีที่ไม่ซับซ้อน ชุมชนสามารถดำเนินการได้เองและเทคโนโลยีที่ซับซ้อน 5) การแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์ 6) การจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายและจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน 7) การถอดบทเรียนและค้นหาแนวทางเพื่อสร้างความยั่งยืน

แนวทางดำเนินการ	1) การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมะพร้าวตามความต้องการของวิสาหกิจชุมชน 2) การผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมะพร้าว โดยใช้องค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม เพื่อต่อยอดและสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยแบ่งผลิตภัณฑ์เป็น 2 ประเภท คือ เทคโนโลยีที่ไม่ซับซ้อนชุมชนสามารถดำเนินการเองได้ และเทคโนโลยีที่ซับซ้อน 3) การถ่ายทอดเทคโนโลยีและความสามารถในการจัดการเพื่อให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น 4) การจัดโปรแกรมการท่องเที่ยววิถีประสบการณ์สัมผัส เช่น การทดลองทำอาหารจากผลิตภัณฑ์มะพร้าว การจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์มะพร้าว และการสื่อสารกิจกรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์	**ความก้าวหน้าแนวทางดำเนินการ**	☑กิจกรรมการดำเนินงานทั้ง 4 กิจกรรมได้ดำเนินการแล้วเสร็จ 100% ดังรายละเอียดต่อไปนี้ 1) การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมะพร้าวตามความต้องการของวิสาหกิจชุมชน จากการสำรวจความต้องการของกลุ่มวิสาหกิจแปลงใหญ่มะพร้าวทุ่งคล้า พบว่า กลุ่มมีความต้องการแปรรูปมะพร้าวเป็นกะทิ เนื่องจากเห็นว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นที่ต้องการของตลาดในชุมชนและสามารถสร้างรายได้เพิ่มได้ทุกวัน รวมทั้งสามารถประสานกับภาคส่วนอื่นๆ เช่น โรงเรียน หรือ วัดในชุมชนที่มีความต้องการใช้กะทิในปริมาณมาก อย่างไรก็ตาม กลุ่มมีความต้องการที่จะผลิตกะทิที่มีมาตรฐาน จึงใช้เงินของกลุ่มลงทุนสร้างโรงเรือนสำหรับผลิตกะทิ และควบคุมมาตรฐานการผลิตเพื่อให้ได้น้ำกะทิที่สด สะอาด เก็บรักษาได้นาน นอกจากนั้นภายหลังยังพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ไอศครีมกะทิที่สามารถจัดจำหน่ายได้ในชุมชนและสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ 2) การผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมะพร้าว โดยใช้องค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม เพื่อต่อยอดและสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยแบ่งผลิตภัณฑ์เป็น 2 ประเภท คือ เทคโนโลยีที่ไม่ซับซ้อนชุมชนสามารถดำเนินการเองได้และเทคโนโลยีที่ซับซ้อน ในการดำเนินงาน โครงการวิจัยฯ ได้จัดอบรมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจแปลงใหญ่มะพร้าวทุ่งคล้าและตัวแทนจากหน่วยงานราชการในพื้นที่ ณ ห้องปฏิบัติการสาขาวิชาวิทยาศาสตร์การอาหารและโภชนาการ

			คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ - เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของสุขลักษณะที่ดีในการผลิต - เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตน้ำนมมะพร้าวพาสเจอไรส์ - เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการหมักเพื่อผลิตเครื่องดื่มจากมะพร้าว หน่วยงานที่เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย สำนักงานเกษตรจังหวัดปัตตานี เกษตรอำเภอสายบุรี เกษตรตำบลทุ่งคล้า สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปัตตานี และสำนักงานพาณิชย์จังหวัดปัตตานี 3) การถ่ายทอดเทคโนโลยีและความสามารถในการจัดการเพื่อให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น กลุ่มวิสาหกิจแปลงใหญ่มะพร้าวทุ่งคล้าได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีและตัดสินใจผลิตกะทิคุณภาพสูงและแปรรูปมะพร้าวเป็นไอศครีมกะทิ สร้างรายได้เพิ่มให้กลุ่มสมาชิกและนำรายได้ส่วนหนึ่งสมทบเข้ากลุ่ม ช่วยให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น 4) การจัดโปรแกรมการท่องเที่ยววิถีประสบการณ์สัมผัส โครงการฯ ได้จัดกิจกรรมท่องเที่ยว one day trip เชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยววงแหวนพหุวัฒนธรรมเมืองปัตตานี เริ่มต้น

			จากเส้นทางเมืองเก่าปัตตานี ไปยังชุมชนแปลงใหญ่มะพร้าวทุ่งคล้า และไปสู่เมืองสายบุรี เมื่อวันที่ 28 กันยายน 2565 โปรแกรมเริ่มจากการเยี่ยมชมรู้ย่านเมืองเก่าปัตตานี ชมนิทรรศการแฟชั่นโชว์ PATANISTA ACADEMY และผลิตภัณฑ์ชุมชน ณ ศูนย์เรียนรู้และบริการวิชาการ ม.อ.ปัตตานีภิรมย์ ชมบ้านขุนพิทักษ์รายา สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าที่ได้รับการยกย่องจากยูเนสโก ชมบ้านเลขที่ 5 กือดาจีนอ บ้านโบราณกว่า 120 ปี สักการะเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวเพื่อความเป็นสิริมงคล จากนั้นออกเดินทางไปยังชุมชนทุ่งคล้า เรียนรู้วัฒนธรรมมะพร้าวแปลงใหญ่ สัมผัสวิถีเกษตรอย่างครบวงจร เยี่ยมชมแหล่งเรียนรู้ รับประทานอาหารพื้นถิ่นของชุมชนทุ่งคล้า และเดินทางต่อไปยังอำเภอสายบุรี ท่องเที่ยวเส้นทางวงแหวนพหุวัฒนธรรมเมืองสายบุรี อาทิ มัสยิดรายอ บ้านพิพิธภักดี ศาลเจ้าเล่าเอี๊ยะกง จากนั้นชมบรรยากาศหาดวาสุกรี และรับประทานอาหารอัตลักษณ์สายบุรี ณ ร้านหน้าบ้าน อ.สายบุรี จากนั้น ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนความคิดจากผู้เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อนำมาออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อไป จากกิจกรรมดังกล่าวมีการเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ดังนี้ สถานีวิทยุ ม.อ.ปัตตานี – Posts | Facebook ที่นี่ชายแดนใต้ – Posts | Facebook
ผลผลิต (Output)	1. ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมะพร้าว อย่างน้อย 4 ผลิตภัณฑ์ ตามความต้องการของวิสาหกิจชุมชนและความต้องการของตลาด	**การบรรลุผลผลิต**	1.ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมะพร้าว 4 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ น้ำกะทิ เครื่องดื่มนมมะพร้าว เครื่องดื่มน้ำมะพร้าวหมัก ไอศครีมกะทิ

	2. การถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมะพร้าว 3. โปรแกรมการท่องเที่ยวและศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรพอเพียงแบบครบวงจร เกษตรมะพร้าวแปลงใหญ่ ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี		2. กลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการเข้าใจและตระหนักถึงสุขลักษณะที่ดีในการผลิตอาหารทำให้กลุ่มสามารถผลิตอาหารที่ปลอดภัย 3. กลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการเข้าใจหลักการพื้นฐานในการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว ได้แก่ น้ำกะทิ เครื่องดื่มนมมะพร้าว เครื่องดื่มน้ำมะพร้าวหมัก และไอศกรีมกะทิ ทำให้สามารถสร้างโอกาสในการเพิ่มจำนวนผลิตภัณฑ์แปรรูปในกลุ่มได้ 4. โปรแกรมการท่องเที่ยวและศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรพอเพียงแบบครบวงจร เกษตรมะพร้าวแปลงใหญ่ ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี ซึ่งเชื่อมโยงกับเส้นทางการท้องเที่ยวเดิมที่มี คือ เส้นทางเมืองเก่าปัตตานี และเมืองสายบุรี
ผลลัพธ์ (Outcome)	1. กลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการมีรายได้เพิ่มขึ้น ช่วยบรรเทาความยากจน รวมทั้งช่วยแก้ไขปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ 2. การสร้างมูลค่าเพิ่มให้ให้สินค้าเกษตรพื้นฐาน ตลอดจนนำทรัพยากรและวิถีชุมชนมาสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวเพิ่มรายได้	**การบรรลุผลลัพธ์/ แนวโน้มที่สังเกตเห็นได้**	จากผลิตกะทิคุณภาพในระยะเวลา 3 เดือน กลุ่มวิสาหกิจแปลงใหญ่มะพร้าวทุ่งคล้าสามารถจำหน่ายกะทิสด ทำให้มีรายได้เพิ่มต่อเดือน 2,500 3,000 และ 3,000 บาทตามลำดับ จากการทดลองจัดเส้นทางท่องเที่ยว ชุมชนทุ่งคล้ามีความมั่นใจที่จะเป็นจุดเรียนรู้การเกษตรแบบครบวงจรและจัดเป็นพื้นที่เรียนรู้เกี่ยวกับมะพร้าวเพื่อนำเสนอ อาหารพื้นถิ่น ขนม และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมะพร้าว
ผลกระทบ (Impact)	กลุ่มและชุมชนที่เข้าร่วมโครงการมีความเข้มแข็งในการแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตร มีความสามารถพึ่งพาตนเองได้และมีความสามารถในการจัดการเพิ่มขึ้นอันจะนำไปสู่การสร้างทุนทางสังคมให้พื้นที่ นอกจากนั้นแล้ว โครงการนี้เป็นโมเดลที่ใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อแก้ไขปัญหาสำคัญของพื้นที่ จากความร่วมมือระหว่าง ชุมชน มหาวิทยาลัย และ	**การบรรลุผลลัพธ์/ แนวโน้มที่สังเกตเห็นได้**	**ผลเชิงบวก** - เชิงเศรษฐกิจ กลุ่มมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูป - เชิงสังคม กลุ่มมีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเตรียมชุมชนเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว - เชิงสิ่งแวดล้อม โครงการเน้นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่อย่างคุ้มค่า มะพร้าวสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการ

	หน่วยงานภาครัฐ ซึ่งจะเป็นต้นแบบที่สามารถขยายไปสู่ระดับกลุ่มจังหวัดและระดับภาคต่อไป		แปรรูป ส่วนอื่นๆของมะพร้าวก็สามารถนำมาใช้สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ขยายเครือข่ายผู้ผลิตสินค้าจากมะพร้าวที่หลากหลาย และเชื่อมโยง ขยายผลไปสู่แปลงใหญ่มะพร้าวกลุ่มอื่นๆ ในอนาคต
กลุ่มเป้าหมาย	กลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มผู้รับประโยชน์โดยตรงในพื้นที่ คือ วิสาหกิจชุมชนมะพร้าวแปลงใหญ่ ตำบลทุ่งคล้าอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี	**ผลสะท้อนจากกลุ่มเป้าหมาย**	กลุ่มเป้าหมายหลักให้การยอมรับโครงการ พร้อมจะลงทุน ทั้งพื้นที่และงบประมาณในการก่อสร้างอาคารโรงเรือนเพื่อคั้นน้ำกะทิที่มีมาตรฐาน พร้อมเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ช่วยแปรรูปผลิตภัณฑ์มพร้าว พร้อมลงมือปฏิบัติเพื่อให้เห็นผล และพร้อมเปลี่ยนแปลงปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของโครงการ นอกจากการดำเนินงานที่ผ่านมา ในอนาคต กลุ่มวิสาหกิจแปลงใหญ่มะพร้าวยังเสนอให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการปลูกผักยกแคร่ เพื่อเป็นอีกทางเลือกในการสร้างรายได้ รวมทั้ง การใช้สปริงเกอร์เพื่อรดน้ำ ซึ่งจะช่วยลดการใช้กำลังคนและสนใจเรียนรู้เทคโนโลยีสำหรับ Smart farmer
หน่วยงาน/ภาคี	หน่วยงานที่ทำงานร่วมกันและมีหน้าที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ประกอบด้วย สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดปัตตานี สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปัตตานี สำนักงานเกษตรจังหวัดปัตตานี สำนักงานเกษตรอำเภอสายบุรี ที่ว่าการอำเภอสายบุรี สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปัตตานี	**ผลสะท้อนจากหน่วยงาน/ภาคี**	หน่วยงานราชการและหน่วยงานภาคีในพื้นที่ให้การยอมรับโครงการ เห็นได้จากการเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ทั้งการชี้แจงโครงการ การถ่ายทอดเทคโนโลยี การดำเนินโครงการ และ สรุปผลโครงการ

ปัญหา-อุปสรรค	1) สมาชิกของกลุ่มส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ 2) ผลิตภัณฑ์น้ำนมมะพร้าวยังไม่เป็นที่นิยมในพื้นที่ เนื่องจากคนในพื้นที่เห็นว่ากะทิเป็นส่วนผสมของอาหารมากกว่าการดื่มเพื่อสุขภาพ ดังนั้นจึงต้องสื่อสารข้อมูล ประโยชน์ของการบริโภคน้ำนมมะพร้าวเพื่อให้คนในพื้นที่เกิดความรู้ความเข้าใจอันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่อไป 3) การส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ต่างๆของโครงการ	**วิธีการแก้ไข**	1) ส่งเสริมให้ลูกหลานของสมาชิกในกลุ่มเข้ามาร่วมกิจกรรม เช่น กิจกรรมการท่องเที่ยววิถีวัฒนธรรมที่ชุมชนทุ่งคล้า เพื่อระดมการมีส่วนร่วม หลังจากนั้นจึงเพิ่มโอกาสให้กลุ่มวัยรุ่น วันทำงานเข้ามาร่วมโครงการให้มากขึ้น 2) พัฒนาช่องทางการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์ของการบริโภคน้ำนมมะพร้าวเพื่อให้คนในพื้นที่เกิดความรู้ความเข้าใจอันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนส่วนใหญ่ในสังคมต่อไป 3) ประสานกับภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมการขายสินค้าของโครงการ

การผลักดันให้ต่อเนื่อง ยั่งยืน	การสร้างความแตกต่างในการผลิต โดยเน้นการสร้างจุดเด่นให้ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากแปลงใหญ่มะพร้าวทุ่งคล้ามีความโดดเด่นในแง่มาตรฐานการผลิตที่เน้นความสะอาด ความสดใหม่ ทั้งนี้ ควรสนับสนุนด้านการตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ภายนอกชุมชน
การดำเนินงานต่อยอด	โครงการได้รับการสนับสนุนจากนายอำเภอสายบุรีให้เสนอขอโครงการต่อยอดผ่านสำนักงานเกษตรอำเภอสายบุรี โดยเน้นการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว และให้แปลงใหญ่มะพร้าวทุ่งคล้าเป็นศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมมะพร้าวแบบครบวงจร ตั้งแต่การผลิตจนถึงการจัดจำหน่าย รวมทั้งการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกับแปลงใหญ่มะพร้าวกลุ่มอื่นๆในอำเภอสายบุรี

ภาพกระบวนการดำเนินโครงการ

ภาพ แสดงการลงพื้นที่ของคณะทำงาน	ภาพ แสดงการประชุมหรือการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	

ภาพ แสดงการดำเนินกิจกรรมนำร่องกับกลุ่มเป้าหมาย	ภาพ แสดงการดำเนินกิจกรรมนำร่องกับกลุ่มเป้าหมาย
	

ภาพ แสดงการดำเนินกิจกรรมนำร่องกับกลุ่มเป้าหมาย	ภาพ แสดงการดำเนินกิจกรรมนำร่องกับกลุ่มเป้าหมาย
 	

ภาพ แสดงตัวอย่างวัตถุดิบ หรือส่วนประกอบในการพัฒนาผลผลิต	ภาพ แสดงตัวอย่างผลผลิต หรือส่วนประกอบของผลผลิตเบื้องต้น
	

ภาพ แสดงกระบวนการการแปรรูป หรือกระบวนการผลิต	ภาพ แสดงกิจกรรมการนำผลผลิตไปใช้ประโยชน์ หรือการกระจายสู่ตลาด
   	

ภาพ แสดงกิจกรรมการทบทวนและสรุปผลการดำเนินงานกับกลุ่มเป้าหมาย	ภาพ แสดงกิจกรรมการวางแผนเพื่อต่อยอดและขยายผลโครงการนำร่อง
	  ประชุมวางแผนต่อยอดและขยายผลโครงการนำร่องร่วมกับ นายสมมาตร บารา นายอำเภอสายบุรี

โครงการแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค
ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Form G ข้อเสนอโครงการต่อยอดพัฒนาเชิงพื้นที่

ส่วนที่ 1 ผู้เสนอโครงการต่อยอด

1.1 พื้นที่	ภาคใต้ชายแดน
1.2 สถาบัน	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
1.3ผู้รับผิดชอบโครงการ	ชื่อ นายชุมพร หนูเมือง ตำแหน่ง อาจารย์ หัวหน้าสาขาวิชาวิทยาศาสตร์การอาหารและโภชนาการ สังกัด คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
1.4หน่วยงานความร่วมมือ	(1) สำนักงานเกษตรจังหวัดปัตตานี (2) สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปัตตานี (3) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดปัตตานี (4) สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปัตตานี (5) นายอำเภอสายบุรี (6) เกษตรอำเภอสายบุรี (7) เกษตรตำบลสายบุรี

หมายเหตุ: โครงการต่อยอดพัฒนาเชิงพื้นที่ คือ การนำผลจากโครการนำร่องตามแนวทางการพัฒนาและยุทธศาสตร์ในข้อเสนอแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ระดับภาค ที่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วมาขยายผล เพื่อขยายผลเป็นวงกว้างยิ่งขึ้น ในลักษณะโครงการพัฒนาหรือบริการวิชาการ ซึ่งอาจเป็นโครงการระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัด หรือภาคที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม หรือสิ่งแวดล้อมในระดับภาค

ส่วนที่ 2 ผลโครงการนำร่องที่จะใช้เป็นฐานในการต่อยอด

2.1 ชื่อโครงการนำร่อง	โครงการการเสริมสร้างเศรษฐกิจครัวเรือนและชุมชนเพื่อบรรเทาความยากจนด้วยการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรเชื่อมโยงการท่องเที่ยวชุมชน : วิสาหกิจชุมชนมะพร้าวแปลงใหญ่ (ทุ่งคล้าโมเดล)
2.2 โจทย์ของโครงการนำร่อง	(1) การประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และ นวัตกรรมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยการแปรรูปผลิตภัณฑ์มะพร้าวเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างรายได้เพิ่มให้แก่เกษตรกรในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ มะพร้าว ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี จากโจทย์การวิจัยข้อ 1 การดำเนินงานบรรลุผลอยู่ในระดับดีมาก เนื่องจากโครงการฯ ได้ประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการแปรรูปผลิตภัณฑ์มะพร้าวเพื่อสร้างมูลค่าและสร้างรายได้เพิ่มให้เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ทุ่งคล้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ไม่ซับซ้อน ได้แก่ การผลิตน้ำกะทิและไอศครีมกะทิ ที่สามารถสร้างรายได้เพิ่มให้กลุ่มเดือนละ 2,500-3,000 บาท

	(2) การเสริมสร้างศักยภาพให้กลุ่มเกษตรกร ครัวเรือน และชุมชนดังกล่าวให้มีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองมากขึ้นในด้านการแปรรูป และส่งเสริมครัวเรือนยากจนในพื้นที่ให้มีรายได้เพิ่มโดยการใช้วิถีชุมชนมาสร้างสรรค์การท่องเที่ยว จากโจทย์วิจัยข้อ 2 การบรรลุผลอยู่ในระดับดีมาก เนื่องจากกลุ่มแปลงใหญ่มะพร้าวทุ่งคล้าได้รับองค์ความรู้จากการถ่ายทอดเทคโนโลยีแปรรูปมะพร้าว สมาชิกในกลุ่มมีศักยภาพในการพึ่งตนเองได้มากขึ้น ทั้งนี้ เมื่อมีการทดลองเปิดเส้นทางการท่องเที่ยว ชุมชนมีความสามัคคีในการเตรียมสถานที่ อาหาร และผลิตภัณฑ์เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว สามารถสร้างรายได้เพิ่มจากการใช้วิถีชุมชนมะพร้าวมาสร้างสรรค์การท่องเที่ยวชุมชน
2.3 ผลสรุปโครงการนำร่อง	**ผลผลิต** 1.ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมะพร้าว 4 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ น้ำกะทิ เครื่องดื่มนมมะพร้าว เครื่องดื่มน้ำมะพร้าวหมัก ไอศครีมกะทิ 2. กลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการเข้าใจและตระหนักถึงสุขลักษณะที่ดีในการผลิตอาหาร ทำให้กลุ่มสามารถผลิตอาหารที่ปลอดภัย 3. กลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการเข้าใจหลักการพื้นฐานในการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว ได้แก่ น้ำกะทิ เครื่องดื่มนมมะพร้าว เครื่องดื่มน้ำมะพร้าวหมัก และไอศกรีมกะทิ ทำให้สามารถสร้างโอกาสในการเพิ่มจำนวนผลิตภัณฑ์แปรรูปในกลุ่มได้ 4. โปรแกรมการท่องเที่ยวและศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรพอเพียงแบบครบวงจรเกษตรมะพร้าวแปลงใหญ่ ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี ซึ่งเชื่อมโยงกับเส้นทางการท่องเที่ยวเดิมที่มี คือ เส้นทางเมืองเก่าปัตตานี และเมืองสายบุรี **ผลลัพธ์** จากผลิตกะทิคุณภาพในระยะเวลา 3 เดือน กลุ่มวิสาหกิจแปลงใหญ่มะพร้าวทุ่งคล้าสามารถจำหน่ายกะทิสด ทำให้มีรายได้เพิ่มต่อเดือน 2,500 3,000 และ 3,000 บาทตามลำดับ จากการทดลองจัดเส้นทางท่องเที่ยว ชุมชนทุ่งคล้ามีความมั่นใจที่จะเป็นจุดเรียนรู้การเกษตรแบบครบวงจรและจัดเป็นพื้นที่เรียนรู้เกี่ยวกับมะพร้าวเพื่อนำเสนอ อาหารพื้นถิ่น ขนม และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมะพร้าว **ผลกระทบ** - เชิงเศรษฐกิจ กลุ่มมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูป - เชิงสังคม กลุ่มมีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเตรียมชุมชนเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว - เชิงสิ่งแวดล้อม โครงการเน้นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่อย่างคุ้มค่า มะพร้าวสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการแปรรูป ส่วนอื่นๆของมะพร้าวก็

	สามารถนำมาใช้สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ขยายเครือข่ายผู้ผลิตสินค้าจากมะพร้าวที่หลากหลาย และเชื่อมโยง ขยายผลไปสู่แปลงใหญ่มะพร้าวกลุ่มอื่นๆ ในอนาคต
2.4 ประเด็นที่นำไปต่อยอด	การใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร คือ มะพร้าว ซึ่งเป็นพืชพื้นฐานที่สำคัญของพื้นที่ภาคใต้ให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่ม พัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ โดยการให้ความสำคัญกับมาตรฐานการผลิตเพื่อเพิ่มคุณภาพและสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์
2.5 เป้าหมายในการขยายผล	กลุ่มแปลงใหญ่มะพร้าวทุ่งคล้า ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี กลุ่มแปลงใหญ่มะพร้าว ตำบลแป้น อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี โครงการวิจัยเลือกกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว เนื่องจากกลุ่มแปลงใหญ่ทุ่งคล้าเป็นกลุ่มเดิมที่มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์มะพร้าว และควรต่อยอดไปสู่การสร้างมาตรฐานการผลิต การส่งเสริมการขาย และการขยายผลต่อยอดไปสู่แปลงใหญ่ในพื้นที่ใกล้เคียง คือ ตำบลแป้น อำเภอสายบุรี เพื่อพัฒนาให้อำเภอสายบุรีเป็นอำเภอที่มีมะพร้าวเป็นพืชอัตลักษณ์ เป็นสินค้าเกษตรที่สร้างรายได้ให้พื้นที่ และเป็นศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมมะพร้าวแบบครบวงจร
2.6 ผลที่คาดหวัง	เกิดตัวอย่างโครงการพัฒนาพื้นที่ ด้วยแผนการพัฒนาที่ใช้ข้อมูลพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ งานวิจัย และนวัตกรรม ที่สอดคล้องกับทรัพยากรในชุมชน อัตลักษณ์ของท้องถิ่น เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้วยการทำงานประสานกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ มหาวิทยาลัยและชุมชนกลุ่มเป้าหมาย

หมายเหตุ: กรณีที่มีการนำผลงานวิจัย และนวัตกรรม หรือผลงานด้าน ววน. มาใช้ประโยชน์เพิ่มเติมจากโครงการร่อง ให้แจ้งรายชื่อผลงานเป็นรายการต่อท้ายตารางนี้

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอโครงการต่อยอดเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ ซึ่งใช้ผลงานวิจัยและนวัตกรรมเป็นฐาน

3.1 ชื่อโครงการต่อยอด	การยกระดับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมะพร้าวเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและต่อยอดการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานวัฒนธรรมมะพร้าว: วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่มะพร้าวทุ่งคล้า (ทุ่งคล้าโมเดล)
3.2 หลักการและเหตุผล	4. ภาคใต้ชายแดนอันประกอบด้วยจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส เป็นพื้นที่ที่ตัวเลขอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจยังต่ำเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่นๆในประเทศ เห็นได้จากตัวเลขความยากจนในระดับภูมิภาคที่มีการสำรวจในปี 2559 พบว่าภาคใต้ชายแดนมีความยากจนสูงที่สุด โดยมีสัดส่วนคนจนสูงถึงร้อยละ 32.8 ของประชากรทั้งหมดในภาค ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ 3.8 เท่า (สัดส่วนคนจนเฉลี่ยทั่วประเทศร้อยละ 8.6) ดังนั้น พื้นที่ภาคใต้ชายแดนจึงควรได้รับการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาในทุกมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมิติทางเศรษฐกิจและรายได้ครัวเรือนเพื่อแก้ปัญหาสำคัญของพื้นที่ 5. จากร่างกรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566-2570 ระบุว่า

	การพัฒนาภาคใต้ชายแดนที่ผ่านมามุ่งเน้นการพัฒนาใน 3 ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้แก่ (1) พัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรเพื่อสร้างความ มั่นคงให้กับภาคการผลิต (2) พัฒนาเมืองสุไหงโก-ลก และเมืองเบตง ให้เป็นเมืองการค้าและเมืองท่องเที่ยว ชายแดน และพัฒนาเมืองยะลาให้เป็นเมืองน่าอยู่และศูนย์กลางเศรษฐกิจของภาคใต้ชายแดน และ (3) เสริมสร้าง ความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนด้านรายได้ การศึกษา สาธารณสุข และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข อย่างไรก็ตาม ในยุทธศาสตร์ข้อ 1 ด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรและการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรยังไม่ประสบผลสัมฤทธิ์ เนื่องจาก การผลิตยังเป็นรูปแบบดั้งเดิม การแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มน้อย อัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้น การแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจของพื้นที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสนับสนุนการใช้วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมในการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร รวมทั้งสนับสนุนองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการผลผลิตอย่างเป็นระบบ 6. มะพร้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของทุกครัวเรือน อีกทั้งแผนพัฒนาภาคใต้ชายแดน ยุทธศาสตร์ที่ 1 คือ พัฒนาศักยภาพการผลิตภาคเกษตร โดยการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตยางพารา ปาล์มน้ำมัน มะพร้าว และไม้ผล โดยการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการปลูก การบำรุงรักษา พัฒนาสายพันธุ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ เพื่อเพิ่มผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่และลดต้นทุนการผลิต และการเก็บเกี่ยวผลผลิต รวมทั้งการแปรรูปและเพิ่มมูลค่าผลผลิต ดังนั้น การใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาสนับสนุนจะช่วยให้เกิดการพัฒนาคุณภาพมะพร้าว ดังตัวอย่าง โครงการ “การเสริมสร้างเศรษฐกิจครัวเรือนและชุมชนเพื่อบรรเทาความยากจนด้วยการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรเชื่อมโยงการท่องเที่ยวชุมชน : วิสาหกิจชุมชนมะพร้าวแปลงใหญ่ (ทุ่งคล้าโมเดล)” ที่ได้ดำเนินการมาแล้ว สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้มะพร้าวได้จริงและสามารถต่อยอดวัฒนธรรมมะพร้าวเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงอาหารบนฐานวัฒนธรรมชุมชนซึ่งจะเป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยสร้างรายได้เพิ่มให้เกษตรกรในพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม
3.3 วัตถุประสงค์โครงการ	(1) เพื่อส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากมะพร้าวที่ได้ดำเนินการมาแล้วในระยะที่ 1 ให้ผลิตภัณฑ์มีความหลากหลาย ให้สถานที่ผลิตและผลิตภัณฑ์ได้รับมาตรฐาน ให้ผลิตภัณฑ์มีศักยภาพทางการตลาด (2) เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มเป้าหมายในการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากมะพร้าวอย่างเป็นระบบ ให้เกิดการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ ให้เกิดการสร้างงานใหม่ในชุมชน (3) เพื่อส่งเสริมการตลาดของผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมะพร้าว ให้กลุ่มเป้าหมายมีรายได้เพิ่มขึ้น

	(4) การพัฒนาพื้นที่เป็นชุมชนท่องเที่ยวที่นำเสนออัตลักษณ์วัฒนธรรมมะพร้าว
3.4 ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	(1) ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมะพร้าวได้รับการรับรองมาตรฐานหรือขึ้นทะเบียนตำรับอาหาร อย่างน้อย 4 รายการ (2) สถานที่แปรรูปได้รับการขึ้นทะเบียนสถานที่ผลิตอาหาร อย่างน้อย 1 แห่ง (3) มีการใช้วิทยาศาสตร์ วิจัย นวัตกรรม เพื่อสร้างกระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากมะพร้าวอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างน้อย 4 กระบวนการ (4) เกิดการสร้างงานใหม่ อย่างน้อย 1 อัตรา (5) กลุ่มเป้าหมายมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์และการท่องเที่ยว
3.5 ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์	โครงการการแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมมะพร้าวครบวงจรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน: วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่มะพร้าว (ทุ่งคล้าโมเดล) มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566-2570 ในส่วนของภาคใต้ชายแดน ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับภาคการผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง 1) แผนงานด้านการพัฒนาศักยภาพการผลิตภาคการเกษตร ซึ่งมุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตยางพารา ปาล์มน้ำมัน มะพร้าว และไม้ผล การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ การพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่สู่การเป็น Smart Farmer และ 2) การแปรรูปและเพิ่มมูลค่าผลผลิตสินค้าเกษตรหลักและสินค้าอัตลักษณ์ของภาค โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับภาคการผลิต และยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนงานด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนระดับฐานรากให้มีความเข้มแข็ง ส่งเสริมเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเพื่อพัฒนาสินค้าและบริการการท่องเที่ยว โครงการการแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมมะพร้าวครบวงจรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน: วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่มะพร้าว (ทุ่งคล้าโมเดล) มีความเชื่อมโยงกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน. พ.ศ. 2566-2570 โดยผลลัพธ์ที่ได้จากการใช้องค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมเพื่อพัฒนาและแปรรูปผลิตภัณฑ์มะพร้าว สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาตามแผนงานที่ 1 การพัฒนาเศรษฐกิจไทยด้วยเศรษฐกิจสร้างคุณค่าและเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ด้วย ววน. เน้นการสร้างความสามารถในการแข่งขัน และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน พร้อมสู่อนาคตโดยใช้วิทยาศาสตร์ การ วิจัยและนวัตกรรม และสอดคล้องกับแผนงานย่อยที่ P2: BCG ด้านเกษตรและอาหาร และ P3: BCG ด้านท่องเที่ยว โครงการการแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมมะพร้าวครบวงจรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน: วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่มะพร้าว (ทุ่งคล้าโมเดล) มีความเชื่อมโยงกับข้อเสนอแผนปฏิบัติการด้าน ววน.

	เชิงพื้นที่ระดับภาค ใน ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ 1 การยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป อันจะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์สำคัญ คือ พืชเศรษฐกิจหลักและผลผลิตการเกษตรที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่มีผลผลิตสูง และมีคุณภาพโดยใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการผลิต และการแปรรูปขั้นต้น และยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ 2 การพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์สำคัญ คือ การท่องเที่ยวเป็นแหล่งสร้างรายได้ใหม่ โดยสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่อาศัยทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นฐานได้รับการสร้างสรรค์ให้มีความโดดเด่น
3.6 พื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย	พื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่มะพร้าว ต.ทุ่งคล้า อ.สายบุรี จ.ปัตตานี
3.7 แนวทางดำเนินการ	(1) ขั้นตอนการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เพื่อร่วมดำเนินกิจกรรมไปสู่เป้าหมายของโครงการ ชี้แจงลำดับระยะของโครงการ (2) ขั้นตอนการพัฒนาสถานที่ผลิตให้ได้รับมาตรฐาน (3) ขั้นตอนการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากมะพร้าวอย่างมีประสิทธิภาพ และการขอรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์หรือการขอขึ้นทะเบียนตำรับอาหาร (4) ขั้นตอนการส่งเสริมการตลาดและส่งเสริมรายได้
3.8 หน่วยงานดำเนินการ	หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการหลัก เกษตรจังหวัดปัตตานี หน่วยงานที่ขับเคลื่อนการดำเนินงาน คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
3.9 ระยะเวลาดำเนินโครงการ	12 เดือน
3.10 งบประมาณ	งบประมาณโดยรวม 1,800,000 บาท ● งบประมาณที่ขอสนับสนุนทุนวิจัย 1,600,000 บาท ● งบประมาณที่ได้รับการร่วมลงทุน (in cash) 200,000 บาท จากสำนักงานเกษตรจังหวัดปัตตานี ● มูลค่าการร่วมสนับสนุน (in kind) - สำนักงานเกษตรอำเภอสายบุรี - สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดปัตตานี - สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปัตตานี - มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
3.11 ผลผลิต (Output)	(1) ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับมาตรฐานหรือขึ้นทะเบียนตำรับอาหาร (2) สถานที่ผลิตที่ได้รับมาตรฐาน (3) กลุ่มแปลงใหญ่มะพร้าวทุ่งคล้ามีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมะพร้าวรวมกันไม่น้อยกว่า 10,000 บาทต่อเดือน

3.12 ผลลัพธ์ (Outcome)	(1) ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมะพร้าวอำเภอสายบุรีเป็นที่รู้จักและสามารถเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร
3.13 ผลกระทบ (Impact)	1. เกษตรกรแปลงใหญ่มะพร้าว ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานีมีรายได้เพิ่มขึ้น 2. กลุ่มมีความเข้มแข็งและเป็นต้นแบบด้านการผลิต การแปรรูป โดยใช้ ววน. และการสร้างงาน สร้างรายได้ในพื้นที่ อันจะสร้างความเข้มแข็งให้ทุนทางสังคมต่อไป

หมายเหตุ: ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบต้องสอดคล้องตอบสนองกับข้อ 3.1-3.5 และจะต้องเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ประเมินผลได้อย่างชัดเจนเมื่อสิ้นสุดโครงการ

การออกแบบโครงการให้คำนึงประสิทธิผล ประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า ความต่อเนื่อง และความยั่งยืนด้วย

โครงการแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาค
ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Form H ข้อเสนอโครงการด้าน ววน. หรือข้อเสนอโครงการวิจัยและนวัตกรรมที่ตอบโจทย์หรือตอบสนองความต้องการพัฒนาเชิงพื้นที่ระดับภาค

ส่วนที่ 1 ผู้เสนอโครงการด้าน ววน.

1.1 พื้นที่	ภาคใต้ชายแดน
1.2 สถาบัน	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
1.3ผู้รับผิดชอบโครงการ	ชื่อ นายชุมพร หนูเมือง ตำแหน่ง อาจารย์ หัวหน้าสาขาวิชาวิทยาศาสตร์การอาหารและโภชนาการสังกัด คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
1.4 หน่วยงานความร่วมมือ	(1) สำนักงานเกษตรจังหวัดปัตตานี (2) สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปัตตานี (3) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดปัตตานี (4) สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปัตตานี (5) นายอำเภอสายบุรี (6) เกษตรอำเภอสายบุรี (7) เกษตรตำบลสายบุรี

หมายเหตุ: โครงการด้าน ววน. คือ การศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ความรู้ ออกแบบเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมด้วยกระบวนการวิจัยตามโจทย์ที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาและยุทธศาสตร์ในข้อเสนอแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ระดับภาค โดยคำนึงถึงสภาพปัญหา ความต้องการ และศักยภาพของพื้นที่ รวมทั้งกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ ซึ่งต้องมีผู้ใช้ประโยชน์และผู้รับประโยชน์จากการวิจัยอย่างชัดเจน

ส่วนที่ 2 ผลงานด้าน ววน. ที่จะใช้เป็นฐานในวิจัยและพัฒนานวัตกรรมต่อยอด

2.1 ชื่อผลงานด้าน ววน.	การเสริมสร้างเศรษฐกิจครัวเรือนและชุมชนเพื่อบรรเทาความยากจนด้วยการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรเชื่อมโยงการท่องเที่ยวชุมชน : วิสาหกิจชุมชนมะพร้าวแปลงใหญ่ (ทุ่งคล้าโมเดล)
2.2 โจทย์ของผลงาน ววน.	(1) การประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และ นวัตกรรมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยการแปรรูปผลิตภัณฑ์มะพร้าวเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างรายได้เพิ่มให้แก่เกษตรกรในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ มะพร้าว ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี จากโจทย์การวิจัยข้อ 1 การดำเนินงานบรรลุผลอยู่ในระดับดีมาก เนื่องจากโครงการฯ ได้ประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการแปรรูปผลิตภัณฑ์มะพร้าวเพื่อสร้างมูลค่าและสร้างรายได้เพิ่มให้เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ทุ่งคล้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ไม่ซับซ้อน ได้แก่ การผลิตน้ำกะทิและไอศครีมกะทิ ที่สามารถสร้างรายได้เพิ่มให้กลุ่มเดือนละ 2,500-3,000 บาท

	(2) การเสริมสร้างศักยภาพให้กลุ่มเกษตรกร ครัวเรือน และชุมชนดังกล่าวให้มีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองมากขึ้นในด้านการแปรรูป และส่งเสริมครัวเรือนยากจนในพื้นที่ให้มีรายได้เพิ่มโดยการใช้วิถีชุมชนมาสร้างสรรค์การท่องเที่ยว จากโจทย์วิจัยข้อ 2 การบรรลุผลอยู่ในระดับดีมาก เนื่องจากกลุ่มแปลงใหญ่มะพร้าวทุ่งคล้าได้รับองค์ความรู้จากการถ่ายทอดเทคโนโลยีแปรรูปมะพร้าว สมาชิกในกลุ่มมีศักยภาพในการพึ่งตนเองได้มากขึ้น ทั้งนี้ เมื่อมีการทดลองเปิดเส้นทางการท่องเที่ยว ชุมชนมีความสามัคคีในการเตรียมสถานที่ อาหาร และผลิตภัณฑ์เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว สามารถสร้างรายได้เพิ่มจากการใช้วิถีชุมชนมะพร้าวมาสร้างสรรค์การท่องเที่ยวชุมชน
2.3 ผลสรุปผลงาน ววน.	**ผลผลิต** 1.ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมะพร้าว 4 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ น้ำกะทิ เครื่องดื่มนมมะพร้าว เครื่องดื่มน้ำมะพร้าวหมัก ไอศครีมกะทิ 2. กลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการเข้าใจและตระหนักถึงสุขลักษณะที่ดีในการผลิตอาหาร ทำให้กลุ่มสามารถผลิตอาหารที่ปลอดภัย 3. กลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการเข้าใจหลักการพื้นฐานในการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว ได้แก่ น้ำกะทิ เครื่องดื่มนมมะพร้าว เครื่องดื่มน้ำมะพร้าวหมัก และไอศกรีมกะทิ ทำให้สามารถสร้างโอกาสในการเพิ่มจำนวนผลิตภัณฑ์แปรรูปในกลุ่มได้ 4. โปรแกรมการท่องเที่ยวและศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรพอเพียงแบบครบวงจร เกษตรมะพร้าวแปลงใหญ่ ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี ซึ่งเชื่อมโยงกับเส้นทางการท่องเที่ยวเดิมที่มี คือ เส้นทางเมืองเก่าปัตตานี และเมืองสายบุรี **ผลลัพธ์** จากผลิตกะทิคุณภาพในระยะเวลา 3 เดือน กลุ่มวิสาหกิจแปลงใหญ่มะพร้าวทุ่งคล้าสามารถจำหน่ายกะทิสด ทำให้มีรายได้เพิ่มต่อเดือน 2,500 3,000 และ 3,000 บาทตามลำดับ จากการทดลองจัดเส้นทางท่องเที่ยว ชุมชนทุ่งคล้ามีความมั่นใจที่จะเป็นจุดเรียนรู้การเกษตรแบบครบวงจรและจัดเป็นพื้นที่เรียนรู้เกี่ยวกับมะพร้าวเพื่อนำเสนอ อาหารพื้นถิ่น ขนม และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมะพร้าว **ผลกระทบ** - เชิงเศรษฐกิจ กลุ่มมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูป - เชิงสังคม กลุ่มมีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเตรียมชุมชนเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว

	- เชิงสิ่งแวดล้อม โครงการเน้นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่อย่างคุ้มค่า มะพร้าวสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการแปรรูป ส่วนอื่นๆของมะพร้าวก็สามารถนำมาใช้สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ขยายเครือข่ายผู้ผลิตสินค้าจากมะพร้าวที่หลากหลาย และเชื่อมโยง ขยายผลไปสู่แปลงใหญ่มะพร้าวกลุ่มอื่นๆ ในอนาคต
2.4 ประเด็นที่นำไปต่อยอด	การใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร คือ มะพร้าว ซึ่งเป็นพืชพื้นฐานที่สำคัญของพื้นที่ภาคใต้ให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่ม พัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ โดยการให้ความสำคัญกับมาตรฐานการผลิตเพื่อเพิ่มคุณภาพและสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์
2.5 เป้าหมายในการขยายผล	กลุ่มแปลงใหญ่มะพร้าวทุ่งคล้า ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี กลุ่มแปลงใหญ่มะพร้าว ตำบลแป้น อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี โครงการวิจัยเลือกกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว เนื่องจากกลุ่มแปลงใหญ่ทุ่งคล้าเป็นกลุ่มเดิมที่มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์มะพร้าว และควรต่อยอดไปสู่การสร้างมาตรฐานการผลิต การส่งเสริมการขาย และการขยายผลต่อยอดไปสู่แปลงใหญ่ในพื้นที่ใกล้เคียง คือ ตำบลแป้น อำเภอสายบุรี เพื่อพัฒนาให้อำเภอสายบุรีเป็นอำเภอที่มีมะพร้าวเป็นพืชอัตลักษณ์ เป็นสินค้าเกษตรที่สร้างรายได้ให้พื้นที่ และเป็นศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมมะพร้าวแบบครบวงจร
2.6 ระดับความพร้อม	TRL ระดับ 4 SRL ระดับ 4

หมายเหตุ: กรณีที่มีการนำผลงานวิจัย และนวัตกรรม หรือผลงานด้าน ววน. มาใช้ประโยชน์เป็นฐานหลายผลงานให้คัดลอกตารางนี้ ตามจำนวนผลงานที่จะนำมาใช้

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอโครงการ ววน. หรือข้อเสนอโครงการวิจัยและนวัตกรรม

3.1 ชื่อโครงการด้าน ววน.	โครงการการแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมมะพร้าวครบวงจรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน: วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่มะพร้าว (ทุ่งคล้าโมเดล)
3.2 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	7. ภาคใต้ชายแดนอันประกอบด้วยจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส เป็นพื้นที่ที่ตัวเลขอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจยังต่ำเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่นๆในประเทศ เห็นได้จากตัวเลขความยากจนในระดับภูมิภาคที่มีการสำรวจในปี 2559 พบว่าภาคใต้ชายแดนมีความยากจนสูงที่สุด โดยมีสัดส่วนคนจนสูงถึงร้อยละ 32.8 ของประชากรทั้งหมดในภาค ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ 3.8 เท่า (สัดส่วนคนจนเฉลี่ยทั่วประเทศร้อยละ 8.6) ดังนั้น พื้นที่ภาคใต้ชายแดนจึงควรได้รับการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาในทุกมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมิติทางเศรษฐกิจและรายได้ครัวเรือนเพื่อแก้ปัญหาสำคัญของพื้นที่ 8. จากร่างกรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566-2570 ระบุว่า

	การพัฒนาภาคใต้ชายแดนที่ผ่านมามุ่งเน้นการพัฒนาใน 3 ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้แก่ (1) พัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรเพื่อสร้างความ มั่นคงให้กับภาคการผลิต (2) พัฒนาเมืองสุไหงโก-ลก และเมืองเบตง ให้เป็นเมืองการค้าและเมืองท่องเที่ยว ชายแดน และพัฒนาเมืองยะลาให้เป็นเมืองน่าอยู่และศูนย์กลางเศรษฐกิจของภาคใต้ชายแดน และ (3) เสริมสร้าง ความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนด้านรายได้ การศึกษา สาธารณสุข และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข อย่างไรก็ตาม ในยุทธศาสตร์ข้อ 1 ด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรและการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรยังไม่ประสบผลสัมฤทธิ์ เนื่องจาก การผลิตยังเป็นรูปแบบดั้งเดิม การแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มน้อย อัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้น การแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจของพื้นที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสนับสนุนการใช้วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมในการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร รวมทั้งสนับสนุนองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการผลผลิตอย่างเป็นระบบ 9. มะพร้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของทุกครัวเรือน อีกทั้งแผนพัฒนาภาคใต้ชายแดน ยุทธศาสตร์ที่ 1 คือ พัฒนาศักยภาพการผลิตภาคเกษตร โดยการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตยางพารา ปาล์มน้ำมัน มะพร้าว และไม้ผล โดยการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการปลูก การบำรุงรักษา พัฒนาสายพันธุ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ เพื่อเพิ่มผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่และลดต้นทุนการผลิต และการเก็บเกี่ยวผลผลิต รวมทั้งการแปรรูปและเพิ่มมูลค่าผลผลิต ดังนั้น การใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาสนับสนุนจะช่วยให้เกิดการพัฒนาคุณภาพมะพร้าว ดังตัวอย่าง โครงการ “การเสริมสร้างเศรษฐกิจครัวเรือนและชุมชนเพื่อบรรเทาความยากจนด้วยการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรเชื่อมโยงการท่องเที่ยวชุมชน : วิสาหกิจชุมชนมะพร้าวแปลงใหญ่ (ทุ่งคล้าโมเดล)” ที่ได้ดำเนินการมาแล้ว สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้มะพร้าวได้จริงและสามารถต่อยอดวัฒนธรรมมะพร้าวเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงอาหารบนฐานวัฒนธรรมชุมชนซึ่งจะเป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยสร้างรายได้เพิ่มให้เกษตรกรในพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม
3.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	(1) เพื่อส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากมะพร้าวที่ได้ดำเนินการมาแล้วในระยะที่ 1 ให้มีมาตรฐานทางการผลิตและสามารถจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้เพิ่มให้ชุมชน (2) เพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้มะพร้าวแบบครบวงจร อำเภอสายบุรี โดยรวบรวมองค์ความรู้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมด้านการเกษตรและการแปรรูปผลผลิตการเกษตร และด้านอื่นๆ ในอำเภอสายบุรี ประกอบด้วยความรู้ด้านการจัดการแปลงปลูกพืช การกำหนดราคาผลผลิต การจัดสรรผลตอบแทนให้กับสมาชิกในกลุ่ม การแปรรูปผลผลิต การตลาด และ

	รวบรวมองค์ความรู้ต่างๆ ในมหาวิทยาลัยเพื่อสนับสนุนกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน (3) เพื่อดำเนินกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่างๆ บุคคลทั่วไป นักท่องเที่ยว นักเรียนนักศึกษา
3.4 ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์	โครงการการแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมมะพร้าวครบวงจรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน: วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่มะพร้าว (ทุ่งคล้าโมเดล) มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาภาค พ.ศ.2566-2570 ในส่วนของภาคใต้ชายแดน **ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับภาคการผลิต** โดยเฉพาะอย่างยิ่ง 1) แผนงานด้านการพัฒนาศักยภาพการผลิตภาคการเกษตร ซึ่งมุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตยางพารา ปาล์มน้ำมัน มะพร้าว และไม้ผล การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ การพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่สู่การเป็น Smart Farmer และ 2) การแปรรูปและเพิ่มมูลค่าผลผลิตสินค้าเกษตรหลักและสินค้าอัตลักษณ์ของภาค โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับภาคการผลิต และ **ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน** โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แผนงานด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนระดับฐานรากให้มีความเข้มแข็ง ส่งเสริมเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเพื่อพัฒนาสินค้าและบริการการท่องเที่ยว โครงการการแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมมะพร้าวครบวงจรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน: วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่มะพร้าว (ทุ่งคล้าโมเดล) มีความเชื่อมโยงกับแผนปฏิบัติการด้าน ววน. พ.ศ.2566-2570 โดยผลลัพธ์ที่ได้จากการใช้องค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาและแปรรูปผลิตภัณฑ์มะพร้าว สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาตามแผนงานที่ 1 การพัฒนาเศรษฐกิจไทยด้วยเศรษฐกิจสร้างคุณค่าและเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ด้วย ววน. เน้นการสร้างความสามารถในการแข่งขันและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน พร้อมสู่อนาคตโดยใช้วิทยาศาสตร์ การ วิจัยและนวัตกรรม และสอดคล้องกับแผนงานย่อยที่ P2: BCG ด้านเกษตรและอาหาร และ P3: BCG ด้านท่องเที่ยว โครงการการแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมมะพร้าวครบวงจรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน: วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่มะพร้าว (ทุ่งคล้าโมเดล) มีความเชื่อมโยงกับข้อเสนอแผนปฏิบัติการด้าน ววน. เชิงพื้นที่ระดับภาค ใน **ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ 1 การยกระดับเกษตรกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตด้วยการแปรรูป** อันจะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์สำคัญ คือ พืชเศรษฐกิจหลักและผลผลิตการเกษตรที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่มีผลผลิตสูงและมีคุณภาพโดยใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการผลิต และการแปรรูปขั้นต้น

	และยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ 2 การพัฒนาการท่องเที่ยวหลักเชื่อมโยงชุมชนบนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรม นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์สำคัญ คือ การท่องเที่ยวเป็นแหล่งสร้างรายได้ใหม่ โดยสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่อาศัยทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นฐานได้รับการสร้างสรรค์ให้มีความโดดเด่น
3.5 การทบทวนวรรณกรรม	แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (1) การพาสเจอร์ไรส์และการควบคุมมาตรฐานการผลิต (2) การจัดการองค์ความรู้ (Knowledge management) (3) การตลาดและการสื่อสารการตลาด งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (1) ผลของการให้ความร้อนด้วยไมโครเวฟในการพาสเจอร์ไรส์แบบต่อเนื่องต่อคุณภาพของน้ำอ้อย, พ.ศ.2560 (2) โครงการ “การหนุนเสริมศักยภาพด้านการสื่อสารการตลาด กรณีศึกษากลุ่มเศรษฐกิจชุมชน บนฐานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดปัตตานี” (ปี 2561)
3.6 กรอบเค้าโครงความคิด	งานวิจัยนี้เน้นการใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้ในการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร โดยเน้นการพัฒนาที่ตรงตามมาตรฐานการผลิตอาหารและผลิตภัณฑ์เกี่ยวเนื่อง ทั้งนี้ ควบคู่กับการค้นหาองค์ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนและใช้การสื่อสารเพื่อเผยแพร่เรื่องราว รวมทั้งส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์และบริการของชุมชน
3.7 พื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่มะพร้าว ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่มะพร้าว ตำบลแป้น อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี
3.8 ระเบียบวิธีวิจัย	(1) ขั้นตอนการแปรรูปผลิตภัณฑ์มะพร้าวที่เน้นการควบคุมมาตรฐานการผลิตและการส่งเสริมการขาย (2) ขั้นตอนถอดองค์ความรู้จากเครือข่ายแปลงใหญ่มะพร้าวอำเภอสายบุรี (3) ขั้นตอนการพัฒนาศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมมะพร้าวครบวงจรอำเภอสายบุรี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) โดยใช้วิธีการทดลอง (ขั้นการแปรรูปผลิตภัณฑ์อย่างมีมาตรฐาน) การสัมภาษณ์ (ขั้นการค้นหาองค์ความรู้จากกลุ่มวิสาหกิจเกษตรแปลงใหญ่) และการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมร่วมกับกลุ่มเป้าหมายของงานวิจัย (การพัฒนาศูนย์เรียนรู้)
3.9 ระยะเวลาการวิจัย	12 เดือน
3.10 งบประมาณ	งบประมาณโดยรวม 1,200,000 บาท ● งบประมาณที่ขอสนับสนุนทุนวิจัย 1,000,000 บาท

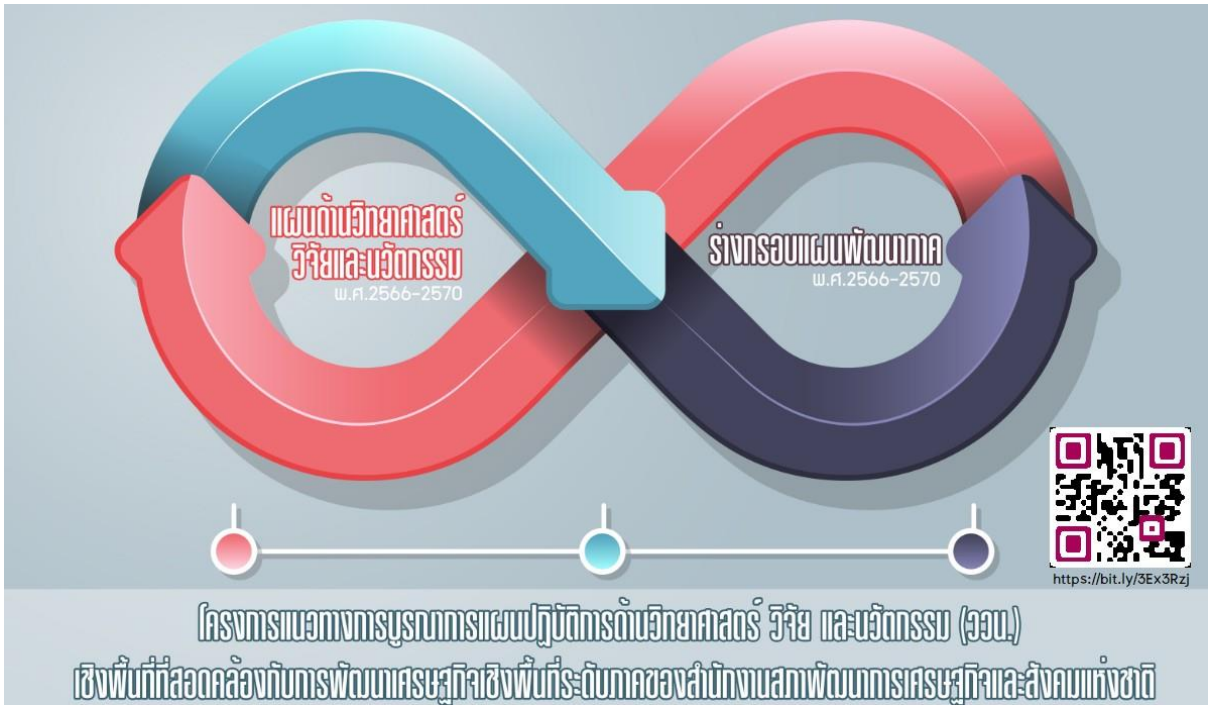
	● งบประมาณที่ได้รับการร่วมลงทุน (in cash) 200,000 บาท จากสำนักงานเกษตรจังหวัดปัตตานี ● มูลค่าการร่วมสนับสนุน (in kind) - สำนักงานเกษตรอำเภอสายบุรี - สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดปัตตานี - สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปัตตานี - มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
3.11 ผลผลิต (Output)	(1) กลุ่มแปลงใหญ่มะพร้าวทุ่งคล้ามีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมะพร้าวรวมกันไม่น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน (2) เกิดเครือข่ายเชื่อมโยงองค์ความรู้ระหว่างวิสาหกิจชุมชนจาก 5 ชุมชน (3) เกิดการใช้วิทยาศาสตร์ วิจัย นวัตกรรม เพื่อแก้ปัญหา ส่งเสริมพัฒนา ให้กับวิสาหกิจชุมชน 5 กรณี (4) มีบุคคลเข้าศึกษาเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมมะพร้าวสายบุรี จำนวนไม่ต่ำกว่า 1,000 คน
3.12 ระดับความพร้อม	TRL ระดับ 5 SRL ระดับ 5
3.13 ผู้ใช้และผู้รับประโยชน์ภาคีที่เกี่ยวข้อง	(1) ผู้ใช้ประโยชน์งานวิจัย (// ...) 1st User คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่มะพร้าว ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี 2nd User คือ กลุ่มแปลงใหญ่มะพร้าวกลุ่มอื่นๆ ที่เป็นเครือข่ายในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี (2) ผู้รับประโยชน์จากผลงานวิจัย หน่วยงานที่ทำหน้าที่โดยตรงด้านการส่งเสริมอาชีพ และ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ได้แก่ เกษตรจังหวัด พัฒนาชุมชน เป็นต้น (3) ผู้ให้ความร่วมมือ ภาคี หรือเครือข่ายที่ร่วมดำเนินโครงการวิจัยและพัฒนา (3.1) สำนักงานเกษตรจังหวัดปัตตานี (3.2) สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปัตตานี (3.3) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดปัตตานี (3.4) สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปัตตานี (3.5) นายอำเภอสายบุรี (3.6) เกษตรอำเภอสายบุรี (3.7) เกษตรตำบลสายบุรี
3.14 แนวทางสู่ผลลัพธ์ (Outcome)	1. ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมะพร้าวอำเภอสายบุรีเป็นที่รู้จักและสามารถเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร 2. ศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมมะพร้าวอำเภอสายบุรีได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากกหน่วยงานหลักในพื้นที่ และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สามารถสร้างรายได้ให้อำเภอสายบุรี

3.15 แนวทางสู่ผลกระทบ (Impact)	1. เกษตรกรแปลงใหญ่มะพร้าว ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานีมีรายได้เพิ่มขึ้น 2. กลุ่มมีความเข้มแข็งและเป็นต้นแบบด้านการผลิต การแปรรูป โดยใช้ ววน. และการสร้างงาน สร้างรายได้ในพื้นที่ อันจะสร้างความเข้มแข็งให้ทุนทางสังคมต่อไป 3. เกิดศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมมะพร้าวแบบครบวงจรเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนของอำเภอสายบุรี

ภาคผนวก ฒ

ฐานข้อมูล
โครงการแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

โครงการแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ลิ้งค์ https://bit.ly/3Ex3Rzj

คู่มือ

การใช้ฐานข้อมูลโครงการแนวทางการบูรณาการแผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) เชิงพื้นที่ ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ระดับภาคของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ลิ้งค์คู่มือ http://online.anyflip.com/majq/hnts/mobile/